[illegible]
No. 58

C. 28
C. 6

Lectura singularis et aurea domini Alberici de Rosate Pergamēsis iuris cesarei et pōtificij doctoris excellētissimi in praxi nō minus vtilis ꝙ necessaria sup. j. parte Infortiati accurate tersa et emuncta: et in multis locis in quibus erat laniata: nūc resarta: cū additionibꝰ: cōcordantijs: numeris summarijs ante. ll. et. §§. affixis: quatenus materie lympidiores cūctis lucescant: necnō repertorio alphabetico miro ordine cōstructo dn̄i Joannis thyerri Lingonensis iuriū clarissimi interpretis: primū in lucē suū sortitur effectum.

Cum priuilegio.

Tabula rubricarum in hoc volumine contentarum.

a ¶ Ideo infortiatū. Unde sortiatur effectū nois: declarat glo. hic. ꝛ Barto. in Rub. eo. ubi adducit rationes quare dicatur infortiatum. Prima est que est glo. cum studium antiquitus esset Rome diruptū: istud volumē fuit depredatum. Tandē studiū solēne inchoatum est Bononie vti adhuc his nostris dierum curriculis extat: sed non ita paradoxotatum: ꝛ istud volumē in pristinū statū regressum est: Ita uēne. Quā obrē ꝙplura iuri nr̄o fuere accumulata que tēporib⁹ elapsis deerāt: vnde ius nostrū est fortius effectū. Et di' infortiatū: quasi valde fortia tuz: sicut est prebens de hoc testimoniū ter. in. l. gallus. §. de libe. ꝛ posth. §. ille casus. Nihilominus tn̄ Bar. h̄ dicit hāc opinionē eē falsam: cum hoc volumē semp fuerit cōprehēsum cū volumine pādectarū. Et istud cōfirmauit domin⁹ Aler. a Guiberte⁹ pceptor me⁹ extrauagando a materia in. l. vnū. §. si cer. pet. Naz plus adhuc est. Ad hec si h̄ esset verū: vocitandus esset liber iste infortiās nō aūt infortiatū. Secūda ratio est: qr in hoc volumine fortes lege soffendūt verū iudicio Bart. Bal. ꝛ neotericorum: ꝛ glo. hic: sunt in. ff. veteri fortiores: et arduiorē cōplectentes materiā: vt oculis haurire libet in ti. de libe. ꝛ posth. in ti. ad. l. falci. de acq. here. in titu. de bono. posses. Tertia: qr dicitur ab inuentore. Nam Bar. hoc cordi nō est: ꝛ adducit rōnem: qr nec Justinianus: nec aliquis de cōpilatoribus (qui ponuntur. C. de vete. iur. enucle. in. l. ij.) fuit hoc nomine appellatus. Quarta: quia hec sunt nomina magistralia: ꝛ de his non est curandū. Naz in pertinacia existentibus istud venit relinquēdum: vt notat glo. argu. C. de cōstr. pecu. l. ij. et ad municipales. l. fi. §. penul. Ista eīm nomina mutātur ꝛ imponūtur ad libitū. Cō mino. no. l. j. ꝛ. ad trebel. l. ficta. §. si in dāda. Et ita de istis vocabulis rimatio est relinquēda. j. de leg. j. si qs in fundi vocabulo. Et istud sequuntur Guil. de Cuneo. et Aler. in. l. cōparatiōes. C. de fid. instru. ꝛ Bal. cōsi. xxij. i. vol. ꝛ cōsi. cccccxij. iij. volu. ꝛ dn̄s Cardi. cōsi. cxxxij. ꝛ Angel. cōsi. lxxiiij. ꝛ. cclxxiij.

Lectura domini Alberici de

Rosate Pergamēsis iuris vtriusqꝫ doctoris: ac practici excellentissimi: super pma parte Infortiati: nusqꝫ adhuc impressioni cōmēdata: cū summarijs ante. ll. ꝛ. §§. affixis: cōclusiōes dictoꝝ Alberici cōplectētibus ꝛ additionibus: necnō ꝯcordantijs iuris ciuilis ꝛ canonici: ac cottationibus materiā enodantibus: per dn̄m Joannē Thierry Lingonēsem vtriusqꝫ iuris doctorem solerti cura ꝛ indagine limatis ꝛ elaboratis.

1. ¶ Istud volumen quare appelletur infortiatum.
2. Legislator vult ꝙ oīa sint pfecta: ambitionib⁹ oib⁹ extirpatis.
3. Bonum ꝛ malum licitum ꝛ illicitum: iustum et iniustum qualiter sunt inter se opposita.
4. Abstinentia est medium inter bonum et malum.
5. Vasallus tenetur defendere dominum: ꝛ non offendere: ꝛ prebere iuuamen contra offensam.
6. Non sufficit abstinere a malo nisi fiat bonum.
7. Virtutes inter seipsas sunt cōnere vt vitia.
8. Diffinitio iusticie et eiusdem commendatio.
9. Tribidius Bolas: Paulus: Domicius et Ulpianus fuerūt vertices iuris ciuilis.
10. Filius emācipatus pdest patri ad excusandū a cura ꝯ seipm.
11. Creditor nō tenetur facere debitori liberationem generalem.
12. Querela inofficiosi testamenti datur contra alium ꝙ contra scriptum heredem.

Liber iste cuius textum et declarationē in textu et glosis ex doctoꝝ sparsis lecturis: maxime Jac. de Are. ꝛ Dyni de Musello (diuini fauoris gratia mediāte) texere ꝛ ordinare decreui. Ideo † infortiatū[a] appellatur ꝯm vnā opi. gl. qr ideo fortes leges sunt. Vel ab infortiatim: chaldeo vocabulo: quod est dispositio: quia in eo de dispositiōibus vltimarū volūtatum tractatur. Quibus duabus opinionib⁹ cōformāt duo vsus quos repperi i libro dn̄i Old. q sunt tales.
Sum liber fortis disponens spolia mortis. al's fratris.
Et clausis portis me discat lector in hortis.
¶ Circa cuius principium loco pfatiōis pmittā versus satis bonos: arbitror scire iuris aspicere: si iuxta domini volūtatem iudicē. parū eīm pderit scire totū Codicem: si nihil boni pferā ante tantū iudicem. ¶ Deinde iesus sacre virginis[b] fructus pie matris prece ductus: sit nobis via: dux ꝛ cōductus liber in hoc ope. ¶ Deinde subijcio quedā premissa per Dy. hoc mō. ¶ Oīa quidē legislatori reipublice in magna cura sunt: quēadmodū oēs se habeant: ꝛ peccanti mihi relinquāt in auꝫ. vt hi qui obligatas se habere perhibentur res minorū. in princi. col. vj. ¶ Ex qbus verbis colligit vniuersalis legislatoris studiosa solicitudo. ¶ Scdo ponit eius circa rem publicā finalis intentio. ¶ Et per hāc partē colligitur ꝙ † legislator vult ꝙ oīa sint perfecta: ambitionibus oībus extirpatis: qd̄ sic pbatur. Posito vno ꝯꝰior: remotum est aliud. vt. §. de pcur. l. pōponius. §. sed his. de lege cor. l. si fundus. §. eleganter. C. de fur. l. j. ꝛ de codicil. §. fi. Ex quibus ostenditur ꝙ si ponuntur duo quoꝝ vnū cōfirmat: remouet aliud qd̄ destruit: ꝛ ecōtra. Certū est autē ꝙ † bonū ꝛ malum inter se differūt: ꝛ opposita sunt: vt licitum ꝛ illicitum: iustū ꝛ iniustū: ꝛ adeo opposita sunt ꝙ non est dare medium inter ipsa ꝯm quosdā. Alij dixerūt ꝙ est quoddā mediū. s. diuitie. que nec sunt bone nec sunt male. Ipsi aūt Dy. videt ꝙ mediū sit † abstinētia ab vtroqꝫ. s. a bono ꝛ a malo: sicut dicit ꝙ cōsensus est vnū extremoꝝ ꝯdicere: aliud est tacere mediū inter ipsa. vt. j. de regu. iur. l. qui tacet. ꝛ ibi in glo. ꝛ per Dy. ꝛ alios extra de regul. iur. c. qui tacet. l. vj. ¶ Item dicit ꝙ † vasallus tenet defendere dn̄z: ꝛ nō offendere: ꝛ pbere iuuamē ꝯ offensaz vt in vsib⁹ feu. de phibita feu. ali. p freder. cōsti. impialē. ¶ Itē † nō sufficit abstinē a malo nisi fiat qd̄ bonum est: ꝛ per hoc etiam ostenditur ꝙ scda intentio legislatoris sequit ex prima. Si ergo hec est eius intentio: merito cōmendabilis est legalis scia. Nam res cōmendat aut propter nobilitatē originis. Aut pter pgressum ordinate dispositionis: aut pter excellētiam finalis effectus. Propter nobilitatem originis cōmendari pōt ista scia: quia a deo est: ꝛ inuentio quidem ꝛ donum dei. §. de legibus. l. j. ꝛ per ora principum diuinitus promulgata. C. de prescrip. lon. tē. l. vlti. ꝛ ibi in glo. ꝛ. viij. di. quo iure. ꝛ ideo dicuntur leges sacratissime: vt. C. de legibus. l. leges sacratissime. ¶ Item quia fundatur super quattuor virtutibus principalibus. s. iusticia vt. §. in princi. ff. de iusti. ꝛ iur. Cōstat autē ꝙ iusticia participat cum omnibus virtutibus: vt in auꝫ. vt om. obe. iudi. puin. in prin. coll. v. nā † virtutes sunt cōnere[c] vt vitia ꝯm phm: ꝛ theologos. ¶ Item pter pgressum ordinate dispositiōis est cōmendabilis: quia multū ordinate pcedit. ¶ Primo de diuinis et naturalibus preceptis loquēdo. vt. §. de iusticia ꝛ iur. l. j. ꝛ. l. iusticia. §. iuris precepta. Scdo tractat de quasi naturalibus pceptis: sicut de iuregentiū: qd̄ non est naturale: sed quasi naturale: licet aliqñ ponatur p iure naturali: cōsiderato ꝙ dispositiones iurisgentium pcesserunt a quadā naturali rōne insita in pulegiū humane cōditionis: pprie tamē naturalia nō sunt. vt instit. de rerum di. §. singulor. vt ibi in glo. ꝛ eo. ti. §. ꝛ quidam. ¶ Tertio tractat de preceptis ciuilibus: ꝛ ista aliquando cum iure naturali ꝛ gentium discordant. aliqñ concordant: vt. §. de iusti. ꝛ iure. l. ius naturale. ibi itaqꝫ cum aliquid addit ꝛc. ¶ Unde iusticia[d] diuiditur in tres spēs. Nā dicitur iusticia naturalis: quasi naturalis: ꝛ positiua in omnibus cum suis speciebus. † Justicia est cōstans ꝛ perpetua ꝛc. vt insti. de iusti. ꝛ iur. in princi. §. de iusti. ꝛ iur. l. iusticia. si tractamus de iusticia diuina: si autem de humana ꝯm glosatores: non est semper cōstans. Sed salua eorum pace: iusticia put est virtus: continet in se omnia verba diffinitionis. Sꝫ si particulariter in qualibet mente in qua est diffusa corrūpitur ꝛ etiā desinit esse virtus: ꝛ sic nō est iusticia. ¶ Ultimo cōmēdabilis est pter excellentiā finalis effectus vt in auꝫ. in princi. premissa: ibi. quēadmodū ꝛc. ꝛ qr constituit oīa in statu pfectissimo. ¶ Premissa itaqꝫ aliquali cōmendatione ipsius. ad propositum accedamus. Dy. ꝛ de eius ꝯmendatione latius dixi in phemio. ff. noui. ¶ Et sicut al's seruaui ponā hic casus singulares huius libri qui alibi nō reperiūtur qui sunt isti. ¶ Prim⁹. j. solu. ma. l. si quis sic stipulet. vbi plane ꝫ Dy. vt ibi dixi. Ali⁹. j. e. l. penu. §. mulier: ꝛ ibi dixi. ¶ Est etiā qdā glo. quā dicit Dy. alibi nō repperiri. j. de ipenſ. l. j. et incipit glo. nec ad perpetuā. ¶ Est ꝛ alia. j. de tutelis. tutela. in glo. scda. vbi. item dicas in qualibet platura ꝛc. vt ꝛ ibi dixi. ¶ Est casus in quo dicit Dy. et verum est ꝙ prima facie q libet rn̄deret ꝯꝰiū. j. de testa. tute. l. si quis dederit. §. si quis cum ignoraret. ¶ Item. eo. ti. l. tutores testamento. in fi. habet qd̄ alibi nō reperitur: ꝙ quedā cōtumelia est qñ satisdatio ab aliquo requirit. ¶ Item est alius: ꝙ tutor non potest imputare expensas ex eius persona factas nisi qui dederit eum tutorem certū cui salariū cōstituit: vt. l. a tutoribus. §. fi. j. de tuto. ¶ Item est quedā glo. que distinguitur: an cessio debeat fieri dere et mensura: vt dicitur Sapientie. xj.

b ¶ Virginis fructus. Adde quod nomē Jesu xpi in principio cuiuslibet operis est inuocandum vt notat Bar. in Rub. j. de noui ope. nūci. ꝛ habetur in probe. institu. ciuilium. Nam sine eo nihil honestum ꝛ vtile inchoari potest: cum dicitur Joan. xv. Sine me nihil potestis facere ꝛ Jaco. j. Omne datum optimum: ꝛ omne donum perfectum ꝛc. Et est notandum ꝙ imperator inuocauit nomen dn̄i: ꝛ sic fuit xpianus: vt dicit Bart. in princi. cō. sti. ꝛ pro hoc ꝯcordat ter. in auꝫ. de armis. §. j. post prin. et in. l. in nomine dn̄i. C. de offi. pfecti preto. aphri. Et ponit rōnez gl. quare nomē dn̄i est inuocādum in probe. insti. ciui. ꝛ i auꝫ. de here. et fal. in Rub. col. j. Et tāgit pulchrā dubitationē Bartol. in Rub. j. ffor. Qualiter h̄ est possibile ꝙ inuocatio Jesu christi fuerit hic facta: cū oms iste leges fuerint per Paganoꝝ Algarenos cōpilate: et respondit Justi. in pbe. instit. ciuiliū. ꝛ. §. de iusti. ꝛ iur.

c ¶ Virtutes sunt cōnere. Adde in hac materia. b. Tho. j. ij. q. lxiij. ar. ti. ij. ꝙ virt⁹ hominis pficit ipsuz bonum. Dicit eīm philosophus ꝙ virtus est q facit bonū habentem: et opus eius bonum reddit. Ratio autem boni cōsistit in numero: pon⁹.

d ¶ Unde iusticia. Adde (quia hic est materia moralis) ꝙ iusticia ꝯm quod est habitus virtutis: pōt accipi quattuor modis ꝯm Richar. in. iiij. distin. xxxiij. ar. v. q. iij. Primo communissime: scꝫ pro qualibet rectitudine animi: ꝛ sic quelibet virtus est iusticia quedam: et sic diffinitur ab Anselmo lib. de veri. c. xij. Justicia est rectitudo voluntatis propter se seruata. Secundo pro rectitudine per quam homo iustificatur in conspectu dei: scilꝫ pro charitate: ꝛ sic diffinitur ab Aug. lib. lxxxiij. questionum. q. lxj. Justicia que per cetera diffundit: est dilectio dei ꝛ primi. Tertio p qualibet vtute ordinata p iusticiā legalē ad bonum cōe: ꝛ sic est idē cū qlꝫ vtute: differens tn̄ ꝯm rōnem. Quarto p habitu determināte ad firmiter volēdū huare rectitudinē debitā in operatiōib⁹ q sunt ad alterum,

a

a ¶ Adde (primittus tñ domini nostri Jesu inuocato presidio et eiusdem inteme rate virginis Marie genitricis) q̄ qñ rubrica est generalior nigro: nõ debet re stringi per nigrum specialius loquẽs: immo sufficit ad decisionẽ cause si habet verba perfecta: ita notant doc. in. l. j. ff. si cer. pet. ⁊ ideo Paul. de castr. consi. ccccxxxiiij. incipiente. presens casus modicũ dubietatis habere videt̃. ꝯsuluit q̃d

si Rub. sta tuti dicat q̄ filia dotata nõ succedat mri: nec aue materne de patre nõ au tẽ nihil dica tur q̄ dictũ statutũ ha bebit locuz etiã i patre cũ Rub. sit gñalis: et h̃ tenet Alex. in di. l. j. ⁊ cõ si. j. iiij. vo. Jason tñ in dic. l. j. tenet ꝯtrã ex fun damẽtis. ve rũ ne lõgio ri lectores remorer am bage cũ dño Gerardo d̃ petra sacta (saluatamẽ Jasonis re uerẽtia) in tendo illa in ridice solue re: ⁊ quoad primũ dico q̃d ista Ru. h̃z oratiõnẽ perfectã oĩ nõ. Nec è bõ na ꝯsequen tia: rõ est ob scura g̃ non est pfecta q̄ ista possunt simꝰ stare p maxime cuz nõ pbet ali qua lege er gõ. Ad se cũdũ ipse met rñdet. Ad tertiuz dico q̃d non est hic aliq̃ dubietas cũ expresse ap pareat men tẽ statuẽtũ fuisse q̄ filia excludatur a successiõe patris p illõ vbũ dotata cũ mẽs sem p sit attẽdẽ da: etiam si verba statu ti offendãt Bal. in. l. cõ tra. s. de leg. ⁊ rõne maio ris rõnis q̄ nõ sit dubie tas patz: q̄ Rub. loquit̃

p parte vel insolidum: ⁊ que distinctio nõ est alibi fm̃ Dy. que est. j. de ad. tuto. l. si plures. in glo. que incipit nõ ergo. ¶ Est ⁊ alius casus qui alibi nõ reperitur ita clare fm̃ Dy. j. de tuto. l. lucius. §. cũ testamẽto. v. al. q̃dẽ. ¶ Est ⁊ aliꝰ h̃z Dy. e. ti. de ad. tuto. l. tres tutores. vsi. itẽ in eo q̄ nemo. fm̃ Dy. vt dixi. Est et quedã q̃stio in glo. quã dicit Dy. alibi non reperiri qui est. j. de auf. tuto. l. j. in glo. que incipit. l. acquirẽ. v. item hic videtur: vt ibi dixi: ⁊ est an filiussa. possit donare patri causa mortis eo au tore. ¶ Est ⁊ alia glo. q̃ alibi nõ reperitur fm̃ Dy. que est. j. de suspec. tuto. l. j. §. pterea. er quo colligitur q̄ dãnatus de cri mine p viã inquisitiõis non efficit̃ infamis. Est ⁊ alia regula q̃ alibi non ita clare reperit̃ fm̃ Dy. j. de excu. tuto. l. scire opz. v. in paucis sciliz q̃d curatores a tutoribus distãt. Est etiã aduer tẽdũ q̄ Az. i summa q̄ cũ eo: dicit q̄ eo. qui e. §. qui de suspe. tut. l. fi. §. fi. Et de excu. tuto. l. inter tres. §. fi. nõ sunt. ll. ⁊ determinat ꝯtrium eius q̃d in eis dicit̃: vt dixi dicto. §. fina. l. si is qui inter te 9 stes. ¶ Est ⁊ alius quẽ nõ iueni alibi. s. q̄ † Tribidius Bolas Paulus Domitius ⁊ Ulpianus fuerunt vertices. i. interpre tes: ⁊ q̃si capitanei iuris nr̃i. e. ti. de excusato. tuto. l. scire opz. §. 10 alius aũt al. illud aũt. ¶ Est ⁊ alius q̄ † filius emancipatus pdest patri ad excusatiõnẽ a cura ꝯ seips̃: vt. j. e. ti. de excu. tu. l. amicissimos. §. lucius. vt ibi dixi. fm̃ Dy. Est alius eo. ti. l. qui 11 testõ. Est ⁊ alius q̄ † creditor nõ tenetur facere debitori libera tiõnẽ generalem. j. de ꝯrio iudi. tute. l. iij. §. j. ¶ Et alius q̄ nõ oms sciens est dolosus. j. de fal. tuto. auto. l. nouissime. vsi. non semper. ¶ Est ⁊ alius de affirmatoribus seu approbatoribus fideiussorũ. j. de fideiuss. ⁊ nolato. tuto. l. cũ ostẽdimus. §. fi. Est ⁊ alius de magi. cõue. l. j. in prin. v. sed si ordo: ⁊ aliꝰ. e. l. post pri uilegiũ. et alius. e. ti. §. pponebatur. Est ⁊ alius de rebus eoꝝ q̄ sub tutela vel cura sunt. l. magis puto. §. illud queri potest. Et alius de liber: postħ. l. titius testõ. §. titiũ. Est ⁊ alia glo. quã di cit Dy. alibi nõ repiri. j. de here. insti. l. illa institutio q̃ incipit: ⁊ est rõ. ¶ Est ⁊ alius pulcher ⁊ singularis casus ad materiã rescriptoꝝ: q̄ si rescriptũ pncipꝭ a pncipio fuit equũ: postea ex causa superueniẽti efficit̃ iniquũ: q̄ seruari nõ debet. j. d̃ vul. ⁊ pupil. substitu. l. ex facto. ¶ Est ⁊ alius. j. de acqui. here. l. iul. alias incipit si pupillus. §. si in societate. ¶ Est ⁊ alius q̄ accu satoꝝ debeat habere dimidiã condẽnatiõis. j. ad syll. l. lege cor. §. ex hoc edicto. in fi. quod non inueni alibi ita clare de iure cõi. Sed cõmuniter super hoc sunt. ll. statuta ciuitatum. ¶ Item alius pulcher ⁊ singularis casus q̄ si principal' delinquẽs ex cusatur a delicto autoritate legis: q̄ nõ tenent̃ cõia que debẽt dare opẽ ad capiendũ malefactorẽ. e. ti. ad syll. l. si qs in graui. §. si maritus. vsi. si tñ. Alius de leg. j. l. si cui legetur. §. fi. an fi. h̃z Dy. vt ibi dixi. Alius subtilis casus est. e. ti. l. si fundũ sub cõdi tiõe. §. fi. fm̃ Dy. Alius est qui alibi nõ reperitur. e. ti. de leg. j. l. si tibi homo. in princi. Et alius eadẽ. l. §. si fundus. fm̃ Dy. et alius. e. ti. l. si titio. §. fi. al. nõ est. l. si titio. sed. §. iull. sub. l. si fun dum per fideicõ. Et alius. e. ti. l. quidã testõ. §. si seruus melior. glo. corporis iuris. fm̃ Dy. in materia: ⁊ i alternatiuo legato est electio heredis vel legatarij de lega. ij. l. lucio. Est et alius casus qui alibi non reperit̃ fm̃ Dy. e. ti. de. leg. ij. l. si ita relictũ in princi. Est ⁊ alius casus fm̃ Dy. e. ti. l. imperator. §. si centũ. vsi. nec mutãda sententia erit. Est ⁊ alius. e. ti. l. cũ pater. §. pa ter certã. Est ⁊ alius vbi tenet cõfessio testatoris ad obligãdũ: etiã sine causa. e. ti. l. lucius. §. qsquis. j. Est ⁊ alius de leg. iij. l. si mulier. §. si rem. fm̃ Dy. Itẽ alius. e. ti. de. leg. iij. l. fideicõmissa §. j. Est ⁊ alius q̄ pater naturalis nõ tenetur dotare filiã. e. ti. l. vxor. §. pater naturalis. ¶ Est ⁊ alius. e. titu. l. ea tñ adiectio. Est alius eo. ti. l. iulianꝰ. al. vinianus. Est ⁊ alius eo. ti. l. is qui cum plures. Est ⁊ alius vbi relatiuũ singularis numeri refert̃ ad pluralitatẽ. eo. ti. l. heres meus. §. vxori. ⁊ est ꝯtra grãmati cos: ⁊ alibi nõ reperit̃ h̃z Dy. vt ibi dixi. ¶ Est ⁊ alius. j. de an nuis legatis. l. annua. Est ⁊ alius de optio. legata. l. j. vbi plu ralis locutio continet tria. Est alius de penu legata. l. nam q̄ liquide. §. vlti. ⁊ alius de alimẽtis legatis. l. cũ vnus. §. fi. Est ⁊ alius de admendis legatis. l. alteri. Est ⁊ alius q̄ ⁊ appellatio ne sumptus nõ cõtinetur preciũ rei. j. de cõditio. ⁊ demõ. l. qui/ bus diebus. §. j. fm̃ Dy. Et alius. e. ti. l. que cõditio. §. j. Est et alius. j. ad. l. fal. l. si heres. §. vlti. Et alius. e. ti. l. in lege fal. hoc esse. Et alius. e. ti. l. hereditatum. vbi agitur de cõputatiõe vite hominis. Et alius. e. titu. l. titia testõ. Est ⁊ alius. j. ad trebel. l. marcellus. §. quidã liberis. Est etiã quedaz pars cuiusdã glo. fin definite: ⁊ sic eq̃pollet vniuersali. l. si pluribꝰ. ⁊ ibi Bar. j. de leg. j. cũ sit eadẽ rõ in vniuerso cõprehẽsoꝝ: vt sepius dictum est: vnde perinde est ac si vniuer salitas exclusisset ab hereditate omniũ patris scz ⁊ matris: ⁊ sic nulla est dubie tas. Nõ obstat illud subtile arg. q̃d faciebat dñs Gerar. de petra sancta q̄ in definita equipollet vniuersali nõ ex ppria significatiõe: s̃z ex interpretatione. l. que alibi nõ reperitur fm̃ Dy. que glo. est. j. ad trebel. l. ex fa cto. §. si quis rogatus. j. Et incipit glo. que primo inspicitur. Et illa pars incipit ibi. Item ⁊ si hec conditio: vt ibi dixi. Est ⁊ quoddã senatuscõsultũ q̃d appellat̃ apimanũ: de quo fit men tio e. ti. ad trebel. l. omibus. ⁊ non est alibi fm̃ Dy. vt ibi dixi. Est ⁊ alius casus q̃ alibi nõ reperit̃ fm̃ Dy. e. ti. ad trebel. l. ita tñ. §. j. q̃ incipit. si seruus. Est alius. e. ti. l. lucio. §. fi. Est ⁊ aliꝰ. j. vt legatoꝝ noĩe caueat̃. l. postq̃. §. si dies. Et alia glo. e. tit. l. etiã. §. fi. Et alius casus: qñ dies leg. cedat. l. furioso. §. j. vsi. cũ aũt. Est ⁊ alius de bonoꝝ poss. cum qdã. est ⁊ alia gl. q̃ alibi nõ 12 reperit̃ fm̃ Dy. j. de bonoꝝ possessione cõtra tabul. l. j. in pnci. in glo. scõa. vt ibi dixi. ¶ Est ⁊ alius satis singularis in quo † q̃rela inoffi. testamẽti. dat̃ cõtra aliũ q̄ ꝯtra scriptũ heredẽ: q̄ ponit̃. j. de cõtrata. l. filiũ. vsi. sed queadmodũ. Est ⁊ alius. j. de legatis prestañ. ꝯtra ta. bonoꝝ possessione petita. l. si duo. vbi filius in ptãte ꝯstitutus cõuertit illud edictũ: vt ibi dixi. Est et scõa que nũquã fallit. fm̃ Dy. j. de col. bonoꝝ. l. j. §. pater filiũ. vsi. totiẽs igitur. Est ⁊ alia regula que raro inueintur. e. l. §. si impuberi. vsi. igitur. fm̃ Dy. Est ⁊ alius. j. de ventre in posseſſ. mitten. l. vbicunq̄. §. interdum fm̃ Dy. Est ⁊ alius. j. de ope ris libertorum. l. si ita stipulatus. Est ⁊ alia glos. singularis. j. vnde cognati. l. hac parte. in vltima glo.

1. Oblatio, liberat maritum a culpa leui.
2. Uir occidẽs vxorẽ perdit dotẽ quã debebat ex pacto lucrari.
3. Filij mulieris tenentur inquãtum facere possunt.
4. Casus omissus ab hoĩe a lege cõmuni habetur p omisso.
5. Maritus an teneatur alere vxorem nulla existente dote.

Super rubrica pro declaratiõe huiꝰ ti. vide Azo. i summa eo. titu. ⁊ in brocard. de dotibus ⁊ matrimonio. et in margarita Galeoti de dotibus: ⁊ bene per Goffre. de hosti. ⁊ speculatoꝝ de dote post diuortium restituenda. ¶ Et circa hanc rubricã vide q̄ dixi. j. e. l. maritũ: sunt etiam alia plura examinãda. ¶ Primũ qualiter rubrica cõtinuatur ad pcedẽtia: hoc eñ nõ male querit̃ cum legislatores pollicitĩ sint continuatos tradere titulos. s. de sta. ho. l. j. et. C. de vete ri iure enucle. l. ij. §. igit̃. ⁊ ideo doct. ⁊ glo. cõiter intendunt cir a ca ꝯtinuatiõnẽ rubricaꝝ: [a] ⁊ glo. hic ꝯtinuatur duobus modis vno mõ ad remota sicut dictũ est. s. de iure dot. per quos dos cõstituat̃: nũc econtra per quos repetat̃ so. ma. Sed cõtinua tio reprobat̃ per Pe. q̄ est a remot̃: q̄ nõ est gñalis: q̄ nõ tm̃ tractatur in hoc titu. per quos repetatur. sed etiam de multis alijs: vt in titulo apparet: ⁊ illa que rescribunt̃ ad ius debent esse gñalia: quãtũ est põt. s. de legibus. l. iura. ¶ Scõa ergo cõtinuatio glo. ad pxima. s. dictũ est qualiter mr̃imonia dissol uant̃: in titulo de diuoꝛ. nũc expedit dicere qualiter dos repe tatur soluto mr̃imonio. Scõo q̃ro nunqd hic incipiat caput li bri. ⁊ cõia alioꝝ libroꝝ hic sint ppontenda: ⁊ rñdet glo. q̄ nõ. ar. a partibꝰ sufficiẽter enumeratis. nã circit̃ tres sint libri p dote vt in phemio. ff. §. in scõo. v. alteruter. s. de spõsalibus vnꝰ: de donatio. inter virũ ⁊ vxorẽ alius. tertius de impẽsis in res do tales factis: apparet q̄ hic nõ est liber: seu pnci. libri. vt. C. de veteri iure enuc. l. ij. §. post hos. ⁊ hoc est verum put de libris ptialibus hic loqmur. S̃z put nomẽ libri ꝯprehẽdit vnũ volu mẽ totũ. vt. j. de leg. iij. l. liboꝝ. §. j. ⁊. ij. h̃ est cap. libri. j. volumi nis fm̃ Pe. ⁊ hic possent hic dici cõia liboꝝ. ¶ Tertio q̃rit quare hic liber appellet̃ infortiatũ: in hoc sunt plures opi. glo. Prima est de recupatiõe studij facta Rauẽne ex quo ius no strũ fortificatũ fuit: sed hoc nõ placet Jaco. de are. nec Dy. q̄ fm̃ hoc dz dici infortiãs ⁊ nõ infortiatũ. Itẽ nõ esset rõ quare hoc nomẽ magis attribueret̃ huic volumini seu libro: q̄ alijs libris iuris: cũ etiã p alios libros fm̃ hoc redditũ fuerit ius no strũ forte. ¶ Scõa sol. est: q̄ fortes leges in eo sunt: s̃z sicut di cit glo. ⁊ in. ff. veteri. Alij ab autoribus: nec hec est vera: q̄ nõ fuit vnus solus autoꝛ: sed plures vt ptz in titulo de origine iuris: ⁊ de veteri iur. enu. l. j. ¶ Tertia sol. est: q̄ cũ noĩa sint mg̃ralia: ⁊ de eis nõ est disputãdũ. s̃z ptinacibꝰ relinquẽdũ. fm̃ Tullũ et phm

si fruitus. ff. de ser. vrb. pred. Bar. i dic. l. si plu ribus Jasõ in. l. stipula tio ista circa pncipiũ. j. de vbo. obliga. Ad quartũ respõdeo q̄ istud statu tũ est fauo rabile. Naz pncipaliter inductũ est fauore agna tionis cõser uãder stud dz attẽdi. l. si qs: nec cã s. si cer. pet. l. q exceptio nẽ de condi. indebi. cõsi derãt q̄ in cõsequentiã r̃sultet odiũ ex parte fe minarum: ⁊ ita tenent doc. cõiter i dic. l. ij. de in ius vocan. Ad sextum dñ dicit sta tutũ dz itel ligi vt aliqs operet̃: ⁊ ita intellectꝰ dz restringi: vt minus ledat ius cõe q̃sit possibile di co istõ fũda mẽtũ eẽ de directo ꝯ re gulã positã per Alex. in auf. ex testa. C. de col. vbi dicit q̄ q̄ cõstat q̄ lex venit corri gẽda in vno ⁊ dubitatur vtrũ corri gat i alio q̄ illa lex debz corrigi gene raliter alle gat. c. cõtra christianos de here. in vj. iuncta doct. imo. in l. si vero. §. de viro. eo. titu.

et ꝑhm in ꝓmo. Ethicoꝝ.ar.C.de cõstitut.pec.l.ij.circa fi. hoc ei est ꝓpriũ nomẽ ab impositiõe:⁊ noĩa q̃ ĩponunt nõ sunt alicuius actus significatiua.vt.j.de lega.iij.l.non aliter.§.j. et ad munici.l.fi.§.penul.Imponũtur eñ ad libitũ:[a] vt.j.ad trebellianũ.l.facta.§.si in dãda:⁊ideo mutabilia sunt:vt.j.de leg.j.l.iiij.C.õ ingenuis⁊ ma.l.ad recognoscẽdos.⁊ de mutatiõe nois l.j.¶ Ultima opinio glo.⁊ q̃ placet Dy.⁊ Old.est qõ dicat ab infortiasi seu ĩfortiasin chaldeo vocabulo qõ idẽ est ꝙ dispositio:q: tractat de dispositiõe vltimarũ volũtatũ vsq; ad ti.si tabule testamẽti nulle extabunt. Exinde eñ incipit tractare de successi. ab intestato vsq; ad fi.libri. Et sic de quattuor tractat iste liber nõ de tribus tm̃: vt dicit glo.⁊ hec opposito vĩ etiam placuisse Old.vt dixi.s.in ꝓhemio.¶ Quarto q̃rit glo.vtruz Yr.habuit hũc librũ qõ quidã negant:ꝑm glo.non placet licet nihil alleget. Sed allegari põt ꝑm pe.q: Yr.allegat.l. huiꝰ libri.vt.j.in.l.ij.in glo.no.duo:vbi allegat.l.filie:⁊.l.si ab hostibꝰ.j.e.ti.⁊ in multis etiã locis.Jac.de ar.¶ Ultimo ĩstãdũ est circa expositionẽ ipsiꝰ.Rubrice ⁊ gl.exponẽdo v̓bũ soluto ꝙ multis modis fit.⁊ semp titulus hic locũ habet. vt.j.de v̓b.significatio.l.cuz querebat:⁊.j.e.l.si quis sic stipulet. Et dicitur etiã soluto:q: cõstãte matrimonio dos nõ repeteret:vt.j.e.l.si constante.⁊.C.si ꝯstãte matrimonio dos soluta fuerit.l.j.in fi.in casibus q not.s.de iur.dot.l. mutius.§.manẽte:⁊.j.e.l.quãuis.⁊ l.se.Matrimonio iõ dicit:q: si nõ fuisset matrimoniũ:nec dos vt.s.de iure dotiuz.l.iij.⁊ post seq̃ns nõ repeteret actione de dote.Sed aut fuisset vxor sciẽs:⁊ nulla daret actio. Aut ignorãs:⁊ tũc daret cõditio sine causa.vt.C. de ꝯdictio.ob cãm.l.j.⁊ ibi no.⁊ de incestis nuptijs.l.qui ꝯ.⁊.s.de ritu nup.l. in teste.⁊ de ꝯdictio.sine cã.l.auunculo.⁊ institut. de nupt.§. si aduersus.Dy.Sequit dictio queadmodũ qõ exponit glo.j. p quos: vt.j.l.ij.§.j.⁊ a quibus:⁊ in quantũ.vt.j.e.l.maritũ.⁊.l.sequẽti. et qñq; sol.ma.vt.j.l.j. Et dic vltra glos.qõ hec dictio queadmodum aliqñ ponitur similitudinarie:vt.j. de suppel. lega.l. queadmodũ.⁊.C.de agricolis ⁊ censi.l.queadmoduz.Aliquãdo interrogatiue vt ĩ rubrica queadmodũ seruitutes amittat vsufru.queadmodũ caueat:⁊ queadmodũ testamẽta aperiãtur.⁊ hic etiã ponit interrogatiue: nã de pluribus q̃rit.vt de priuili.dotis.vt.j.l.j. ⁊ p quos:⁊ a quibus:⁊ inquantũ repetat vt ꝓdixi.Itẽ de fructibꝰ dotis.vt.j.e.l.fructꝰ.Alias etiã significatiões habet ipsa dictio queadmodũ:vt dixi in alphabeto de v̓.significa.dictio queadmodũ dos dic ꝙ aliqñ dat res estimata in dote. Aliqñ inestimata. Aliquãdo dubitatur si dat estimata vel dubitat:nõ repetit ipa res:ſ; estimatio.C.de iure dotium.⁊.s.de iure dotium.l.plerũq;. ¶ Si aũt detur inestimata petitur ipsa res:vt.C.de rei vxo.actio.⁊.§.ij.cũ lex.⁊ de fundo dot.per totũ.Dic ğ dos.i.res ipsa dotalis vel eius estimatio.sequit:petat qõ exponit gl.j.repetat:⁊ sic simpl'r petat ponitur ꝓ cõposito ⁊ qñq; econtra.vt in glo.¶ Sed q̃dam ꝓprie sumũt:q: nulla alia petitio precessit:sed hoc nõ videtur bñ dictum:q: repetere est ante datũ petere:dato qõ alia nõ ꝓcedat petitio.vt.s.de cõditiõe indebiti.l.elegãter: ⁊ ideo Dy.approbat expositionẽ glo.posset tñ ꝓprie accipi v̓bũ petat: vbi mulier nõ dedisset.Sed alias ꝓ ea vel maritꝰ nemĩe dante sibi cõstituisset:⁊ ideo mihi videt ꝙ iuriscõsultus vsus fuerit in hoc v̓bo ꝓprio:q: oĩs qui repetit petit.Sꝫ nõ ecõtra.¶ In quibꝰ actio de dote sit magis ꝓuilegiata q̃ alie actiões: ⁊ in quibus nõ:habet.j.e.l.j.⁊ de interesse inestimabili: ⁊ an cõsistat interesse in lucro.⁊ de significato huius dictiõis cõe:⁊ de significato huius dictiõis semp:qõ facit an testes qui de ponũt titiũ semper possedisse p.x.annos: si ꝓbet aliquo tpe ipm fuisse absentem:an p hoc sint falsi:⁊ de significato huius dictiõis ꝓcipua:⁊ an hec lex locũ habeat in mulieribꝰ sterilibꝰ:⁊ bñ qñ publica vtilitas ꝓferat priuate:⁊ de fauore ꝓlis:⁊ qñ habeat locũ ar.a causa cessante:⁊ qõnẽ Fabri impedientis doctores[b] ⁊ scolares malleando:an possit expelli:⁊ si essent plures doc.ita vicini ꝙ se impedirẽt legẽdo:qd fiat.⁊ an maritus ꝓ dote sibi promissa habeat priuilegiũ tacite stipu.et ypothece:et an ꝓferat ceteris creditoribus:⁊ vtrũ extraneꝰ stipulatus dotẽ habeat priuilegium tacite ypothece:⁊ an pater habeat idem priuilegium tacite ypothece ⁊ an causa dotꝫ agi possit die feriato: ⁊ an si scõs maritus stipuletur dotem ab heredibus primi habeat priuilegiũ tacite ypothece de actione de dote cõi patri et filie plene agit.j.e.l.ij.et qõ filie facte sui iuris noceat id qõ fecit in ptãte existẽs:⁊ de dictiõe q̃si ⁊ eiꝰ significato:an sit expssiuũ veritatis vel nota diminutiõis:⁊ qõ tibi nõ nocet ⁊ mihi ꝓdest teneatur:⁊ an ⁊ qñ q tacet cõsentire videat:⁊ si vẽdo rẽ tuã te ꝓsente an tibi ꝓiudicet:⁊ si te ꝓsente scribaris vt fideiussor. Et an furiosus habeat ꝓ cõsentiẽte vel dissẽtiẽte:⁊ an furiosus eq̃paretur absenti[c] ⁊ cui debeat dos restitui Sol.ma. morte vel diuortio:⁊ an aliquo casu possit solui dos ꝯstãte mr̃imonio:⁊ an casus futurꝰ sit cõsiderãdus:⁊ an factũ vniꝰ ꝓiudicet alteri in ista actiõe de dote cõi:⁊ qñ pr̃ teneat cauere õ rato ĩ ista actiõe: et ꝙ dos sit filie quo ad ꝓpetatẽ:⁊ eiꝰ exercitiũ sit pr̃is:⁊ an sit vnica actio de dote:vel due.⁊ qual'r sit cõis:⁊ quõ libellus sic formet:⁊ an dñs possit vasallũ inuitũ alij delegare:vel res feudales alienare:⁊ si alienat an teneat emptori fidelitatez iurare et quomõ ad hoc cogat:⁊ si creditor ꝓbet debitũ p testes an cogatur debitor facere instr̃m de ipso debito:⁊ an cogere possim aliquẽ satisdare qõ me nõ offẽdet.An soluẽdo ꝯuictis ꝑsonis quis liberet:⁊ si ꝯstãte matrimonio mulier cõmittat adulteriũ ita qõ debeat perdere dotẽ.an hoc noceat pr̃i:⁊ idẽ si maritus alienat ⁊ mulier ꝯsentit:⁊ renũciat iuri ypothecarũ:an noceat pr̃i.Quare adiecto solui possit.j.e.l.nõ solũ.⁊ an sufficiat peruenire ad paternã dotẽ iurisdictiõe vt soluẽs filie liberet. Querit an filio possit solui sine cõsensu pr̃is in his in quibus patri non queritur vsusfruct.⁊ an ꝓcuratori dato ad exigendũ solui possit: qualiter actio de dote sit cõmunis patri ⁊ filie: ⁊ an alij soluẽs si pecunia perueniat ad creditorẽ liberetur. Et de diuisione fructuũ predij dotalis receptorũ per maritum post matrimoniũ ꝯctum.j.e.l.de diuisione.⁊ quid si recipiãtur ꝓ muliere:⁊ qñ mulier dicatur ĩ mora⁊ an sufficiat quasi mora:⁊ an q̃s possit obijcere culpã ex qua lucrũ sentit. De fructibus fundi dotalis perceptꝫ ante matrimoniũ p maritũ ad quã spectet.j.eo.l.si aũt. Et an legatus seu ambassator qui venit añ tertiaz debeat habere salariũ totius diei.Et si aliquis querit mr̃imonium cũ minore.xij.annis ⁊ sustinuerit onera mr̃ionij an lucretur fructus dotis.¶ De expẽsis factis circa prediũ dotale p virum ⁊ vxorẽ qualiter deducant.j.e.l.fructus.⁊.l.diuortio impẽdia.Et an dictio mox vel postea denotet interuallũ vel cõtinuationẽ qõ facit:si testator dixit instituo seiũ postea semproniũ:an ambo vel tm̃ primus videãtur instituti. Et an fructus intelligãtur expẽsis deductis:si ꝓferat ab hoĩe in ꝯctu locationis vel vẽditionis.A quo tpe incipiat vltimus annus quo ad diuisionẽ fructuum inter maritũ ⁊ vxorẽ.j.e.l.diuortio. Et quid iuris qñ matrimoniũ soluit diuortio:⁊ quid qñ morte.Et qõ fructus accipit dupliciter ꝓprie ⁊ improprie:⁊ si fructꝰ excedant alimẽta iusta ꝓstita p heredes mariti:an sibi debeãt restitui.Et an teneantur eam alere:si nullam habeat dotem.Et quõ cõtribuat ⁊ diuidat pensio fundi dotalis locati.Etiã an emptori vel legatarius habere debeat oẽs fructus predij venditi vel legati:⁊ si maritus ꝓoccupat collectionẽ fructuũ ⁊ eos colligit immaturos:an eos lucret:⁊ qñ intelligat pceptus fructus naturalis:⁊ qñ ciuilis:⁊ bonã distinctio.qñ fructus ꝓdij dotalis sint viri:⁊ quãdo vxoris an mulier habeat necesse stare colono cui maritus locauit prediũ dotale.Et an ex tali locatiõe habeat mulier vtilem actio.sine cessi:⁊ quid si mulier locauit:an maritus habeat partẽ aliquã.Et an hec diuisio de qua loquitur hec lex habeat locũ inter ꝓprietarium ⁊ heredes fructuarij ⁊ dñm ⁊ heredes vasalli.Et quid ⸢ si clericus moriat añ fructus pceptos:an spectẽt heredi ab intestato vel succedẽti in ꝓbẽda:⁊ si clericus renũciat bñficio fructibus pẽdẽtibus an habeat aliquã partẽ ipsoꝝ fructuũ:⁊ si redditus bñficiorũ vacantiũ ex forma statuti spectẽt ad fabricã ⁊ eccl'ie vsq; ad.x. annos:si vltimo anno vacet bñficiũ:⁊ fructus pcipiant eo finito:an aũt datur tp̃s vacatiõis vel pceptiõis fructuũ.Qõ mulieri repetẽti fructus obijciat cõpẽsatio rerũ donatarũ⁊ amotarum.e.l.§.ob donatiões.Quid iurꝫ sit qñ fructus recipit semel tm̃ in anno:⁊ qñ bis eadẽ.l.§.qõ in anno.¶ Quid de fetu pecorũ:operis seruoꝝ:⁊ pẽsionibꝰ ꝓdioꝝ vrbanoꝝ.e.l.§. nõ solum.¶ Quid de arboribꝰ:⁊ an liceat emphiteote vasallo:vel colono incidere arbores.eadem.l.§.si funduz.⁊ an maritus sit dñs rei dotalis.Quid de marmore ⁊ metallis fundi dotalis.e.l.§.si vir in fundo:⁊ qd de expensis circa hoc p maritũ factis. De cautiõe ꝓstãda per mulierẽ viro ꝓ fructibus pẽdentibus restituẽdis ꝓ parte ipsi viro spectãte.eadẽ.l.§.interdũ.⁊ an cũ fideiussoribus vel sine:quõ expense deducantur de fructibus⁊ petant p actio. mãdati vel neg.gest.e.l.§. impẽdia.¶ Cuiꝰ sit lapidũ cõmodũ lapidicinarũ fundi dotalis.e.l.§.si fundus.Si impẽsa facta est anno sterilitatis an retineri possit de sequenti anno fertilitatis.e.l.§.fi.¶ Quod [1] † oblatio liberet maritum a culpa leui.j.e.l.si mor.l.⁊ ibi de materia oblationis ꝯsignationis ⁊ depositiõis. Et an maritꝰ teneat de fructibꝰ post oblationẽ pceptis.Et an custos castri teneat post oblationem dño factã de leui culpa:⁊ qñ mora equiparetur dolo qñ nõ si filia famoriat apud hostes:patri dat actio de dote.j.e.l.si ab hostibꝰ. [2] Si † vir occidat vxorẽ pdit dotẽ quã debebat ex pacto lucrari:⁊ idẽ ecõtra de donati.ꝓpter nup.e.l.§.si vir.Idẽ si eã infirmã neglexerit.Itẽ in substituto ab herede occidẽte eũ cui succede

a ¶ Imponunt eñ ad libitũ. Adde qõ dicit Bar.hic.q̃dã habẽs represelias cõtra ciues pusinos siue hoĩes de pusio iuenit aliquẽ q vocabat pusinꝰ: an ħ probat ipm esse de pusio videt ꝙ sic: q: idẽ est dicere pusinus qõ de pusio: vt ex de spon. c.j. ⁊ ex de ꝓscripti.c. significante: et ad municipa.l. assumptio ⁊ ibi Bar.l.ꝓuinciales.j. de v̓b. signi. Tamẽ dicit Bar.ꝯrium esse verꝝ:⁊ p hoc est tex.ĩ fi.§.penl'.ff. ad muni. vide qõ dixit Anto.in ca. de Francia ex de spon. Gemini.in ꝓhemio decretaliũ vbi dicit qõ est idẽ dictu petrus frãcigena ꝙ petrꝰ de Francia.j.dist.c.eius quiritum.

b ¶ Impedientis doctores. Adde Dy.Bar.et Lanf. in.l.j.j.eo.⁊ Lano.ĩ.c.vestra de loca.Bal.in l.j. in fi.C.si de mo.poss.

c ¶ Equiparetur absenti. Adde te.in.l.filiusfamilias la.j.⁊ ibi Bart.in fi.õ testa.in l.sed si vnus §.filiofamilias.ff. de iiur.l.ij.§.furiosus.et ibi Bar.de iure codicil. Bar.in.l.j.§.dari autẽ ff.de ꝓcu.et in.l.ij.§.fi.e. Bal.in.l. furiosum in fi. C.qui testa. face. pos.

⸢ Si clericꝰ moriat ante pceptionez fructuum.

re debebat. Si mulier dedit rē alienā in dotē: et repetat sol. ma. nō ob. sibi exceptio dñij. j. e. l. si alienā. Et si mulier et dñs ꝯcurrāt qs ꝓferat: marito datur p̄uilegiū: vt in actiōe de dote cōdēnetur inquātū facere pōt: nō aūt heredi extraneo. j. e. l. maritū. et ibi plene qñ priuilegia trāseāt ad filios vel heredes: subtilis distinctio qñ maritus ꝯdēnetur inquātū facere pōt et qñ non. Qd defensor vtat eodē p̄uilegio quo et is quē ōfendit. j. e. l. alia causa q̄ est rō diuersitatis inter defensorē et heredē et fideiussorē. a qd pactū quo maritus teneat insolidū[a] nō valet: cū sit ꝯtra bonos mores. e. l. §. elegāter: et qd reuerētia nō remittitur: et iō eps exeūdo eccl'ia nō videt remittere reuerētiā: et an soluto mr̄imonio valeat pactū etiā iuratū: et an valeat pactū ecōuerso. Et an valeat pactū qd creditor possit cape debitorē ꝓpa autoritate: vel qd nō possit cedere bonis. Quo tēpore inspiciat marit' facere posse. j. e. l. rei iudicate: an cōpēsatio rerum donatarum: et amotarū possit obijci mulieri p heredes mariti: et an exceptio adulterij. eadē. l. §. heredi. Qd socer ꝯdēnetur inquātum facere pōt. eadē. l. §. socero: q est loco parentis: vt. l. sequēti vbi habetur: an socer possit testificari p genero vel ecōtra. Si socer cōueniat a genero pro dote ꝯdēnatur inquātū facere pōt. j. e. l. ex diuerso. et idē in muliere. e. l. §. j. C. qd si maritus insolidū cōdēnat: cū i executiōe posset opponere exceptio. qd teneat nisi inquātū facere pōt. eadē. l. §. si in iudicio: et an si solidū solueretur 3 petere possit. Qd † filij mulieris teneāt inquātū facere pñt. j. e. l. etiā: et an idē i priuignis natis ex alio matrimonio. qualiter b teneat maritus p dolo: vel lata culpa[b] in rebus dotalib': et q̄liter in ꝓprijs. e. l. §. lz. et plene ibi. an liceat in ꝓprijs qd nō licet in alienis: et an alienatio facta in fraudē vnius noceat quo ad alios: et quādo quis liberet act. cedēdo. Qd iudiciū de dote expiret si matrimoniū recōciliet: et sic ꝑueniāt ad casuz a quo incipere nō pōt. j. e. l. si mulier. Casus in qbus pōt dos solui constāte mr̄imonio. j. e. l. quāuis. et. l. se. et an res dotalis ex iusta cā 4 possit alienari. ¶ Qd † casus omissus ab hoīe a. l. cōi lombarda et statuto: habeat p omisso. j. e. l. si cum dotem: et an ꝓuidens sibi in vnū casum: sibi p̄iudicet in aliū: et an ꝓmissio legis tollat per ꝓmissionē hoīs: et an pactū in casum mortis locū habeat in casum ingressus monasterij vel deportatiōis: et an remota appellatiōe intelligat remota recusatiōe: et an pactū aduocati in casum victorie vēdicet sibi locū: si tñ ligatur. Si dos soluit filie ꝑdite non liberat soluēs. Secus si ex iustis causis. e. l. §. si post solutū. ¶ Si mulier decepta stipulet dotē aīo nouādi a debitore inope: sibi nō nocet. eadē. l. §. si mulier. Qd p̄re qui exigit dotē postea legāte filie cōpenset legatū cū dote. ea. l. §. si pater. Qr p̄re bānito filie cōpetat actio de dote. e. l. §. si pr̄: et an exceptio litterar noceat illi cui cessa sunt iura: an liceat filie penitere et reuocare cōsensum añ lit. cōt. quasi re integra. e. l. §. eo aūt tpe. et pulchrā distinctio. an pater agere volēs si sit turpis pacti admittat vel nō: et qd in dubio ꝓpter quē furorē possit fieri diuortiū inter coniuges. e. l. §. si maritus. Et an maritus sustinere debeat infortuniū vxoris: et qñ mulier debeat ali p maritū: et qñ nō: et an appel. alimētor ꝯtineant vestes et medicine: et an ptās iudici īfirmo teneat expēsas facere. ¶ Et qd sit de iure canonico: si marit' seuitiā exerceat in vxorē vel eā nō alat patre furioso vel apud hostes: cui det actio de dote. e. l. §. si soluto. ¶ Qñ datur filio dos et qñ dat socero: et qñ vtriqz qualiter teneant. j. e. l. §. trāsgrediamur: et an pater cōpellat inuitus p filio dotē recipere et se obligare. Itē qñ pater et filius receperūt dotē: et morit pater filio instituto. an filius prius deducat totā dotē vel solū dimidiā: et si vxor moriat in vita p̄ris: an postea filius p̄us deducat: et si pri' deducat: an mortua postea vxore teneat fratrib' cōicare: et an p̄sumat iussus p̄ris qñ pater et fili' dotē recipiūt: et bona distinctio in ista materia: an si mulier rē tradiderit suo retrahat: nō deducto qd dño debet. eadē. l. §. si mulier: et si dedi seruo alicui' boues vel mutuaui ad emēdos boues: saltim eos possim repetere. ¶ Qñ cōstāte matrimonio potest repeti c dos[c] inopia viri. j. e. l. si ꝯstāte: et vide ibi pulchras et vtiles qōnes circa ipsaz materiā. Filio exheredato qñ possit agi de dote ꝯ socerū so. ma. vel eo ꝯstāte. e. l. §. si exheredato. Solu. ma. marit' satisdare nō pōt: vel nō vult. De dote īfra ānū restituēda quō ꝓcedat. e. l. §. quotiēscūqz: et an fideiussor possit dare ꝯstāte matrimonio de dote restituēda eo soluto: et qñ cautio sit prestāda cū fideiuss. et qñ nō: pulchra distinctio siue dos sit p̄iculo mariti siue vxoris solui dz tpe legali. e. l. §. si mariti. Ad quē spectet cōmodū patronatus seruor dotaliū manumissor. e. l. §. si vir. Quā diligētiā et seuitiā possit marit' exercere in suos dotales: et an si maritus obliget oīa bona: videt obligare dotalia. e. l. §. si maritus. et si obligatio cōfirmet marito lucrante dotez: an vxor patiat cōpēsatio. et inquātū si cōmodū est mariti. e. l. §. si vxor. Qr bōis mulierū publicatis publicet dos. e. l. §. fi. et qd nō sufficit habere ius tpe litis cōte. nisi habeat et tpe sentētie: et quid ecōtra: et an fiscus sit heres eius cuius bona publicant: et an obligās bona sua videat obligare noīa debitorū: et si factū est pactū de dote lucrāda. an ex delicto vxoris publicetur tūc dos. Si fili' recepit dotē sine ꝯsensu patris pater tenet peculioten': et de expēsis factis circa res dotales cōpēsatio obijcit. j. e. l. si filio. Marit' tenetur cauere de dolo et culpa nō cōmissis in rebus dotalib' qñ restituit. e. l. §. maritū: et si dolo desijt possidere: iuratur contra eū in litē. Item tenet cauere de seruis dotalib' ꝓsequēdis qui sunt i fuga et restituēdis. eadē. l. §. si qui dotaliū. ¶ Cōductor ad qnquēniū nō habet ius in re. eadē. l. si vir in qnquēniū: et qñ quis teneat stare colono: et an ꝓhibitus alienare possit locare ad lōgū tempus: et an inuestiture p̄latorum vel p̄lature clericor durēt eis mortuis in ꝑsonis successor. Qr vltima mora noceat. j. e. l. semel mora: qd facit si duo fecerūt pacē et vnus fregit: et alter noluit petere penā: sed se vindicauit: an ab eo possit pena peti: et an culpa in faciēdo p̄pōderet ei q̄ est in nō faciēdo. An bñficiū datū marito qꝫ cōdēnetur inquātum facere pōt habeat locū si cōueniatur ab heredibus vxoris. j. e. l. si post diuortium. Quando dicatur facere posse. eadē. l. Et an fideiussor de euictione possit agere: vt liberetur d si diu stetit in obligatiōe. Quādo queratur actio patri[d] de dote et qñ nō. j. e. l. quotiēs. Cōtracto matrimonio cū scdo viro exigitur dos a primo. j. e. l. nupta. Culpā ex qua lucrū sentio obijcere nō possum. e. l. quotiēs. Si ꝓpter delictum viri publicetur dos: vxor tamē eaz nō perdit: sed fiscus sibi restituit. j. e. l. si marito. et an fiscus et quilibet in quē vniuersitas bonor transfert sit successor. Quedā cōcedūt ad tp̄s que nō in perpetuū. eadē. l. §. si pater. Quod actio iudicati procuratori quesita transeat ad filiā nō ad heredes patris. e. l. §. si volūtate: et qd p sentētiā nō fiat nouatio qd heres habēs coheredē sub conditiōe interiz sit heres p parte. eadem. l. §. cuz pater. Recepta re dotali agit p fructib' eadē. l. §. si fundū: et qñqz habeo rē et rē peto. et an res legata seruo dotali sit mariti vel vxoris. Prim' maritus q ꝓmisit dotē scdo: cōdēnat inquātū facere pōt. j. e. l. si prior. Maritus adiens hereditatem vxoris dānosam: tenetur stipulatoribus dot. j. e. l. que dotis. et pulchra distinctio de talibus extraneis stipulatoribus. et an presumātur adhibiti donationis causa. Nō debet esse melioris cōditionis ille cuius ptās est incerta q̄ cuius est certa. j. e. l. titia. et cui incumbat ꝓbatio an dicēti se esse sui iuris: an dicenti eē in ptāte: et an ꝓbari debeat plene vel semiplene. Sicut maritus cōdēnatur mulieri inquātū facere pōt: ita et fisco eius successori. j. e. l. si maritus: et qd debitor cōfiscati liberat soluēdo fisco. Cōsentire: et sine causa contradicere paria sunt. j. e. l. dotē: et qñ requiratur iusta causa ꝯdicēdi: et qñ nō: et an ex sn̄ia condēnatoria oriat naturalis obligatio: et an absolutoria tollat naturale. Spōsalia post cōtracta nō purgant precedētem culpā. j. e. l. luti'. Qñ dolus cum dolo: et culpa cum culpa compēsetur: et delictū cū delicto. plene. j. e. l. viro. et an delictū obiectū: et ꝓbatū in modū exceptiōis puniat. Si pater stipuletur vt ꝓcurator filie: ea mortua transit ad heredes filie. j. e. l. post dotē. Et an subintelligatur ꝑsona in stip. et an dos a patre ꝓfecta ad patrē redeat: et an actio de dote sit p̄uilegiata mortua filia. Dos īdebita ignorant soluta repetit actiōe de dote nō cōditiōe indebiti. j. e. l. si pat. Patre deportato exercitiū actiōis trāsit in filiā. j. e. l. insulā. Maritus putatiuus lucratur fructus si sustinuit onera matrimonij: et cōpensat sumptus necessarios et vtiles. e. l. §. fructus: et ibi de significato dictionis ante: et pulchrū ad cōcordādū testes dicētes aliquid fuisse tpe guerre et ante guerrā. Qd vsure sint ꝯcesse iure canonico in cā dotis. eadē. l. §. vsuras. et qd hincinde fit cōpensatio vsuraruz. Recōciliatio mr̄imonij nō tollit iudiciū recte īchoatū. e. l. §. ad virū. An maritus teneat cedere noīa que sibi sufficiūt ad solū victū: et qd si sciat querere sibi victū ex operibus suis. j. e. l. si maritus: et an audiatur debitor volens cedere noīa debitorum creditorib' insolutū. An cessio obtineat vim solutiōis. j. e. l. si socer: et colligitur locus a pari. Item quid si pater est stipulatus sibi soli dotē reddi an p̄iudicet filie: et qd si stipulat' est dari sibi an filie post mortē suā. Qr alij redditurus sum petere possum. ea. l. §. lucius. et declarat. l. Dolo facit q petit qd restituere opz. Et si culpa filie sit solutū matrimonium: an noceat patri. Qd vtilis actio queratur nepti per auuz maternum. j. e. l. gaius: et qñ pōt solui adiecto et quādo non: et qd mādatur post mortem collatū p mortē non reuocatur. Et an ex stipul. patris actio q̄ratur filio emācipato. Qr legatuz inutile animo cōpēsandi relictū non impediat dotis repetitionem. j. e. l. qui dotem. Quod pactum lucrande dotis in casum existentium liberorum locuz habeat existentibus nepotibus. j. e. l. si dotali: et an dos a patre profecta: ad patrem redire debeat extantibus liberis. Exceptio adulterij

a ¶ Teneat in solidum. Adde istud eē verū durāte matrimonio nō autē post. Bar. i l. nō tñ. ff. de reiud. Bar. in. l. nēsemi' de neg. gest.

b ¶ Dolo vł lata culpa. Adde plus qd marit' tenet de p̄iculo rerū dotaliū estimatarū. Bal. i. l. ex ꝯuentiōe C. de pact. p l. estimate: et p. l. si estimatis. eo. ti. itez tenet de p̄iculo dotis post morā. l. filiofa. §. si post. e. ti. qd verū est etiā si eodez mō res fuisset p̄itura penes vxorē. Bar. ibidem.

c ¶ Cōstāte matrimonio pōt repeti. Concordat ad hoc tex. i l. vbi adhuc C. de iur. do. qd intellige verū nisi vir fuisset paup tpe dotis date q̄ vxor sibi imputare debet ꝯm Dy. Bart.

tñ tenet ꝯ. et i. l. si isa quo ff. vt in possess. et Bal. in aut. qd locū C. de colla. sz idē Bal. tenet ꝯ Bar. in. l. vbi adhuc. C. de iure dotium.

¶ Cōductor in quinquēniū nō habz ius i re: et an qs teneatur stare colono

d ¶ Querat actio patri. Adde ad h Bal. in. l. si cuz dotē. §. trāsgrediamur. j. e. vbi tractat quādo dos p̄sumat ꝑuenisse tota ad patrē vel ad filiū vel propte ad vtrūqz si p īstrumētū cōstet solutā eē patri et filio cuius vxor est: et ibi Ioā. de imo. et Bal. in. l. si ꝯstāte in p̄ncipi. et ibi Cy. e. tit. Lodo. pō. i dicto. §. trāsgrediamur dicit qꝫ lz pecunia ꝑuenerit ad vnuz tm̄ tñ vterqz remāet obligatus p dimidia parte l. si non singuli. C. si cer. peta.

ptio adulterij cōmissi viro cōsentiēte nō nocet vxori dotem re petenti: nec pōt per eum de adulterio accusari. ĩ. e. l. cum mulier: ⁊ qd mens legis magis attēdatur ꝙ verba: ⁊ qñ delictum cum delicto: vel dolus cū dolo cōpensetur: ⁊ an bānitus agēs si excipiatur de bāno possit de bāno replicare. Si cōpromisi in inimicum: an possit inimicus excipere: an imputetur marito si nō exegit noīe debitoris dati in dotē. ĩ. e. l. mutua mcuia. Euicto predio dotali sine culpa viri non tenetur ad estimationem eadē. l. §. fundus: ⁊ an factū patris noceat filio: ⁊ an titulus dotis sit titulus lucratiuus: ⁊ † an teneatur maritus ad alimenta[a] nulla existente dote. ⁊ an si maritus cōsecutus est duplam teneatur restituere: ⁊ quod qui excep. repellitur: teneri dicitur et si mulier cōsentiat alienationibus factis p viruz qd non teneat. Si maritus alienat res dotales estimatas: quid restituere teneatur. ĩ. e. l. si estimatis. Deterioratio rerū estimatarum p vsum mulieris spectat ad maritum. eo. ti. estimaꝛ. Si maritus cōfessus est se plus recepisse ꝙ receperat ⁊ soluit ⁊ p errorē repetit. ĩ. e. l. maritus. Si filius receperit dotē inquātū teneatur ipse ⁊ pater eius. ĩ. e. l. si filio: ⁊ si maritus nihil habet in bonis: nisi res dotales: an de ipis deducaꝛ ne egeat: ⁊ an pater teneatur inquātum facere pōt. Si dos est data filio emancipato: eo consentiente persone an cōdēnanꝛ inquantum facere possunt deducto ere alieno: ⁊ nō deducto. ĩ. e. l. maritus facere. Si maritus cauit de dāno infecto. p re dotali: tenetur mulierē indēnē cōseruare. ĩ. e. l. cuz mulier: ⁊ an qui ex transactione pmisit pro fundo qd possidebat modiū frumēti annuatim teneatur si desiit prediū possidere: mulier desinit esse nupta p deportationē ⁊ hostiū captiuitatē. ĩ. e. l. si quis sic stipuleꝛ. vbi ponunꝛ septē pulchri casus in quibus restituitur vsusfru. dota. ĩ. e. l. vsusfr. ⁊ ibi plene de hoc: cuiuscūqꝫ cōtēplatione instituatur seruus dotalis adire debet iussu mariti. ĩ. e. l. seruus dotalis: ⁊ de denunciatione ⁊ respōsione extraiudiciali qd valeat: ⁊ qd dñiū transfertur ad tps: ⁊ sub cōditiōe de retro reddēdo: facto diuortio per filiā egrā in fraudem petitur dos ex pacto de lucrādo in casuz mortis. ĩ. e. l. filie mee. ⁊ si dolo alicuius accepi prebendā paruā qd iterum possum acceptare meliorez: ⁊ de alienatiōe feudi patris in fraudem agnatorꝫ ⁊ de materia: ⁊c. si te prebēdā: ⁊ de renūci. lib. vj. ⁊ qs dicaꝛ esse in periculo mortis: et qd gesta iuxta mortē psumatur in fraudē: ⁊ dī fieri iuxta mortē si fiat p annū ante mortē. Expensa funeris p patrē statim repetitur nō expectato tempore restitutiōis dot. ĩ. l. si filia. Quecūqꝫ cōsequiꝛ maritus p manumissionē serui dotalis restituere tenetur. ĩ. dotalem. ⁊ an teneat manumissio serui dotalis. Et an mulier ī dubio videatur cōcedere marito donationis cā qd manumittat. ĩ. e. l. ⁊ desinit: ⁊ si dñs cōsentiat vasallo alienāti qd vī totū suū ius remittere. De qōne donator ambasiate Medionali p īpatorē cōstantinopo. an teneatur restituere plenissime. ĩ. e. l. si non negociū. Qd maritus teneꝛ de eo qd peruenit vel dolo fecit quominus perueniret. e. l. §. dabit. ⁊ qd nō debemus. l. extēdere: sꝫ casus omissus a lege habeꝛ p omisso. ¶ Unde si iudex vult exigere satisdatio. ab illo q allegat causas absentie non pōt: q: lex hoc nō dicit an appel. pecunie ꝯtineaꝛ spēs: ⁊ an qui tenetur ad estimationē: libereꝛ pstādo rē ⁊ ecōtra: maritus in rebus dotalibus teneꝛ de dolo: lata culpa ⁊ leui: ⁊ etiam de casu fortuito ī his q̄ ꝯstāt pōdere: numero vel mēsura. ĩ. e. l. in his: ⁊ si culpa socij destruaꝛ res cōis: teneꝛ reficere: ⁊ an si culpa mea oriantur inimicitie inter me ⁊ arbitrū vel iudicē vel testē vel accusatorē possim p tales inimicitias eos repellere: an vestes empte suis vxoris vel ipsi vxori vel iocalia cōpēsenꝛ in dote. plenissime eadē. l. §. suis. Si paꝛ stipulatꝰ est dotē sibi soli reddi: an eo mortuo trāseat ad filiam vel heredes ipsius heredis patris: plene eadem. l. §. filiafa. Partus nati ex ancillis dotalibus sunt mariti si ex pacto periculum seruorꝫ spectabat ad eū. eadē. l. §. mācipia. Si maritus pignorātiam plus pmittit ꝙ recepit p dote: nō teneret in eo plerūqꝫ. eadē. l. §. mulier. Subsequēs dotis obligatio trāsfert in se etiā priorē dotē. e. l. §. vxor. ⁊ facit qd cōpromittēs in arbitriū: ⁊ recedens ab eo: postea adhuc reuertēs ad eum videatur repetere penā in primo cōpromisso pmissaz. ¶ Uir liberans socerū inopē liberat periculo suo. e. l. §. si vir. ¶ Si mulier succedat debitori dotis: liberaꝛ maritus. e. l. §. si. ¶ Si mulier dedit castrū in dotē in quo habebat oīmodā iurisditionē: an prouenientia ex iurisditiōe sint mariti. ĩ. e. l. si.

a ¶ Nulla existente dote. Adde ter. in. l. fi. C. d diuor. Jn no. in. c. per tuas. de dona. inter vi. ⁊ vxo. Bal. in margarita ver. maritꝰ. ⁊ in addit. ad spe. q sil. sint legit. §. vxor sec° vo si sit dos sibi promissa ⁊ non data: q: tūc vxorez alere non tenetur Bal. in. l. fi. C. ad velley. ⁊ ibi doct. et tūc eā pseq nō teneꝛ maritali affectu Alex. in. l. si cū dotē. §. si autem. ĩ. eo. Bal. in. l. de diuisiōe. ĩ. e. ⁊ i. l. poneri bus. de iur. dot. glo. singularꝫ ⁊ auꝫ. de nō eli. se. §. j. Sꝫ si dotē pmissam non soluat vxor: q: non habeat adhuc est alenda cū nō teneaꝛ nisi ꝗtenus facere pōt: ita Rapha. cu. ī di. l. si cuz dotē. §. si maritꝰ. ĩ. e. Alex. i. l. si donaturꝰ. §. j. ff. de do. ob. cau. vex si mulier hꝫ patrē: ⁊ non sit dotata ñ dꝫ ali. Alex. in. l. obligamur de acti. ⁊ oblig. post Bar. doc. in l. qd in vxorē de neg. gest. Alex. ꝯsilio. xl. iiij. parte.

1 ¶ Actio de dote nō est semper priuilegiata.
2 Turpes actiones nō danꝛ inter virum ⁊ vxorem.
3 Turpia sunt illa que salua honestate non possumus.
4 Jn pari causa melior est conditio conuenti.
5 Actio de dote est minus priuilegiata ꝙ alie dotes.
6 Dos et actio dotis sunt priuilegiate.
7 Dilationes in fauorem mulieris abbreuiantur.
8 Promissio dotis licet sit incerta: tamen valet.
9 Priuilegiū precipuū feminarū est cōcipere partū ⁊ tueri.
10 Mulier sterilis an habeat priuilegia dotis.
11 Faber an possit expelli a doctore vl scolari ꝑpter malleationē.
12 Cōditio occupātis semper melior censetur.
13 Cōductor patiēs dānū vitio domus teneꝛ locatori ad interesse
14 Extraneus stipulans dotem an habeat priuilegia que habet mulier: saltem tacite ypothece.
15 Feriato tempore an causa dotis agi possit.
16 Seruꝰ mariti stipulās dotē ab hēdibꝰ an dos sit ꝑuilegiata.
17 Priuilegia dotis an possint per cessionem transferri.

Dotis causa.

Quia ista est prima lex: et de dotibꝰ tractat eā locupleete dotemus: sicut facit pater filiā primogenitā. ¶ Casus. Mulier in actiōe de dote priuilegiata est omni tpe ⁊ loco ꝑpter fauorē ipsius dotis ⁊ reipublice: q vertitur in liberis pereādis. h. d. Pet. Et habet tres particulas. Primo dictū. Scdo rōnē dicti. Tertio rōnē rōnis. ¶ Casus in terminis pōt poni multis medis sm varias expōnes gl. Sꝫ sm Dy. qd etiā cōiter approbaꝛ p alios doctores: ⁊ magis cōuenit Rub. q: ꝑuilegiū ꝯcedit mulieribꝰ in dotē añ mrīmoniū ꝯcto mrīmonio: ⁊ eo soluto: vt ptꝫ in gl. ⁊. C. de ꝑui. dot. ⁊ in summa ipsiꝰ ti. ⁊. ĩ. de reg. iur. l. in ābiguis. p dotibꝰ: ⁊ ibi de h. Tñ hic ꝑprie dī de ꝑuilegijs so. ma. Sic poniꝛ casus in. l. ista: ⁊ ita etiā ponit dicta. l. in ambiguis. ¶ Mulier ꝯrit matrimonium cū Titio: ⁊ dedit dotē: eadē die maritus cōtraxit cū alijs creditoribꝰ[b]: ⁊ reperiūtur instrumēta dotis ⁊ creditorꝫ eodē die cōfecta: dubitaꝛ qd pferaꝛ. Et dicēdū est: qd instrumētū dotis p hāc legē: ⁊ dictā regulā in ambiguis. ¶ Alij doc. sic ponūt generalius. Mulier ꝯrit mrīmoniū cū Titio: ⁊ dedit dotē: idem Titius ꝯrit cū alijs creditoribus. so. ma. cōcurrūt mulier ⁊ alij creditores: pfertur mulier. ¶ Primo opp. ad dictū huius. l. [1] qd semp † actio de dote nō sit priuilegiata: q: maritus condēnaꝛ inquātū facere pōt. vt. ĩ. e. l. maritū. Rñ. glo. qd ꝑpter hoc ꝯtrariū subaudiēdū est hic fere qd dicit Pe. esse verū: put h exponiꝛ vbicūqꝫ. i. in omni casu. Sed si exponaꝛ vbiqꝫ. i. in omi loco: oppositū nō ꝓcedit: ⁊ sic nō est opus aliqd subaudiri. Et Dy. hic reddit rōnē quare maritus nō condēnaꝛ insolidū: ⁊ in carcerē nō detrudiꝛ: qd fit alꝰs ꝑpter debitoris inopiaz. vt. C. q [2] bo. cede. poss. l. j. Est iō: q: † turpes actiōes nō danꝛ inter virū et vxorē. vt. ĩ. rerū amo. l. j. ⁊. ij. ⁊. C. e. l. j. ⁊ de fur. l. quāuis. l. manifestissimis. §. fi. ⁊ lꝫ actio de dote ex suipsiꝰ natura nō sit turpis: ⁊ tñ haberet turpē effectū: si vltra ꝙ facere posset maritꝰ cōdēnaretur: ⁊ ꝑpter hoc in carcerē ponereꝛ. ⁊ hoc ideo dī turpē [3] effectū habē. Jlla eñ sunt † turpia q̄ salua hōestate nō possumus. vt. ĩ. de ꝯdi. insti. l. filius. ⁊. l. ꝯditiōes. ⁊. s. de ꝟ. sig. l. nepos pculo. Dy. sed hic rō Dy. nō vī bona: q: si hic esset rō finalis: vbicūqꝫ cessaret rō: cessare deberet effectus. s. priuilegiū. Sed video qd aliqñ cessat rō: vt inter socios inter quos nō est ꝓhibitū dari turpes actiones: ⁊ inter donatorē ⁊ donatariū: et tñ habet locū effectus vt nō cōdēneꝛ: nisi inquātū facere possunt vt. s. de re iudi. l. sunt qdā. qd ergo videꝛ dicēdū qd sit fauore p sone ⁊ honore pcedētis matrimonij in quo fuerunt socij: ⁊ vnā caro. vt. ĩ. e. l. q: tale. ⁊. l. ex diuerso. Jac. de are. attētauit dicere qd diciꝛ in. l. maritū. nō est ad derogationē ꝑuilegij dotis. Sed naturā hꝫ cū ceteris ꝯtibus habitis cū viro. vt. ĩ. de re iudi. l. nō tñ: ⁊ hoc si ꝯstāte matrimonio agatur: secus si eo soluto. vt ibi. ⁊ dicta. l. maritū. Pōt ergo dici qd mulier sit priuilegiata [4] vt maritꝰ: ⁊ qd i † pari cā melior sit cōditio cōuēti. vt. ĩ. de reg. iur. l. in pari. ⁊ idē esset ecōuerso si mulier cōueniretꝛ rōne predi[5]cta. ¶ Scdo oppo. qd † actio de dote sit minꝰ priuilegiata ꝙ alie actiōes: q: in alijs actiōibus pōt accedere fideiussor. vt. ĩ. de fideiusso. l. j. Sed in dotibꝰ nō: vt. C. ne fideiuss. do. denꝛ. Et ad hoc dicit. Dy. qd iō alijs obligationibus accedit fideiussor: q: creditor nō cōfidit de debitore. Sꝫ si dareꝛ p dote: posset ex hoc oriri discordia inter ipsos: vt patet in textu. l. ꝯrie. ⁊ ibi no. ¶ Jtem cū mulier confidat de seipsa: ⁊ seipsam cōmittat marito: multo fortius debet de ipo ꝯfidere de dote. C. de pact. ꝯuē. tam super dote. l. hac. lege. xij. q. ij. pcipimus. ⁊ de dote post diuor. resti. c. p vias. ¶ Tertio op. ad idē qd causa dotis non sit priuilegiata. vt. C. in qbus cau. pignus tacite ꝯbi. l. satis notuz est. vbi dos ē obligata p mala administratiōe pupilli. ⁊ tñ alie res mulieris nō dotales non sunt obligate. vt. C. de priuilegio fisci. l. j. Dicit Dy. qd ad istud contrariū nō pōt dici aliud: nisi quod est ibi speciale fauore pupilli. vt ⁊ alibi. C. de pupillo. l. sola. li. xij. vel sol. vt dicetur. ĩ. e. §. si. ⁊ ex hoc soluūt. ¶ Quarto opponitur: certum est qd diuersorū siue contrariorꝫ diuerse

b ¶ Eodem die. Adde Bal. cōsilio ccxliij. lib. iij. ꝙ si reperiātur duo instrumēta dotis eadē die ijsdē testibꝰ ꝯfecta. vnuz quo apparet pdia simpliciter ī dotē data. aliō quo fuerunt estimata qd heredū mulieris sit electio quo vti velint: ⁊ q̄lꝫ intelligatur qd in dubio p dote iudicādū sit vide Ludo. Ro. consilio clvij.

⁊ contrarie debent esse rationes.ſ.de calum.l.fi.⁊.C.de dona.
inter virum ⁊ vxo.l.si maritus.¶ Sed hic ad cõfirmationem
duorum diuersorum siue contrariorũ.s.in dote constituenda ⁊
repetenda assignatur vna ⁊ eadẽ ratio.ergo.¶ Ad hoc respon-
det Dy.ꝙ illud est verum in his que habẽt diuersos ⁊ cõtra-
rios effectus:secus cum attendunt ad eundem effectũ vt hic:
quia tunc potest esse vna ⁊ eadem ratio vtriusq̧.¶ Quinto
opponitur ad id quod dicitur interesse ꝓpter liberas ꝑsonas
procreãdas:sed hoc interesse non videtur procedere:quia li-
bertas inestimabilis est.vt.ĩ.de regu.iur.l.non est singulis.§.
j.⁊.ſ.de his qui deiece.vel effu.l.j.§.sed cũ hõ.¶ Respondeo
ꝙ duplex est interesse.s.inestimabile quod cadit in intellectu
⁊ non estimatur circa quantitatem.vt hac.l.⁊ dicta.l.non est
singulis. Aliud est estimabile:⁊ istud quandoq̧ continet dã-
num.vt.ſ.de act.emp.l.si sterilis.§.cum per venditorẽ. Quã-
doq̧ in lucro cõsideratur.vt.ſ.de eo qḋ cer.lo.da.opor.l.ij.§.
op3.l.ij.§.fi.⁊ ita dicit gl.hic.⁊.C.de sen.q̃ ꝓ eo qḋ interest ꝓfe.
l.vnica.vbi de hoc satis dixi.⁊ hic addit Dyñ.ꝙ semp cõsistit ĩ
libero lucro si põt capi sine alterius iniuria.vt.ſ.ad legẽ aql.
l.inde neratius.ĩ.de fur.l.si quis vxori.§.penul.⁊ ibi in glos.et
ad.l.ro.de iactu.l.ij.§.portio.al's secus.arg.de dam.infec.l.flu
uium.§.vlti.⁊.l.proculus.ex qui.cau.maio.l.deniq̧.⁊.l.sciẽdũ.
Sed quidam dicunt ꝙ illius interesse quod consistit in lucro
nõ habetur ratio si est incertũ:sed si est certũ sic:⁊ sic soluũtur
contraria que sunt in.l.si sterilis.§.cum per venditorẽ.Sed ꝙ
non consideretur in lucro videtur expressum.ſ.de peri.⁊ com-
mo.rei vend.l.fina.ad quod respondet ſm Jaco.de aret. ante
lucrum erat iam radicatũ.⁊ tũc ipsius ratio habetur vt.ſ.de
eo qḋ cer.loco.l.ij.§.fi.Aut non erat radicatum ⁊ tunc non ha
betur ratio vt in cõtrario.Dicitur autẽ radicatũ qḋ sine labore
percipi potest:vt p3 in seruo qui modico labore adire põt he-
reditatem:ideo talis lucri habetur ratio si ꝑ aliquem steterit
quominus adiret.vt.ſ.ad legem aquil.l.inde neratius.§.j.⁊ ḋ
condi.furti.l.iij.Illud autem dicitur non radicatũ quod ex vi
ribus fortune accidere potest vt in cõtrario.⁊ ideo talis inter-
esse nõ habetur ratio:⁊ cum hac determinatione ſm cũ debet
intelligi dicta.l.vnica.C.de senten.q̃ pro eo qḋ interest ꝓfe.vbi
de hoc plenius dixi.Fallit tamẽ in casibus exceptis in ipsa.l.
vbi licet caueatur a fortuna:habetur eius ratio vt in arbitrarijs
de quibus ibi excipitur.⁊ vbi de ipso verisimiliter et aperte pos-
set cõstare.⁊ ꝓ hoc.ĩ.de lega.iij.l.patronus.in ṗnc.Ol.¶ Ex-
peditis cõtrarijs expediamus reliqua per questiones. primo
de qua dote hec.l.loquatur:glo.dicit ꝙ de ꝓfecticia ⁊ aduẽti-
cia:sed hoc non videtur bene dictũ:quia sic intelligeretur solu3
de dote filiefa.et tamen idem est si data sit dos a matrefa.que
non est ꝓprie profecticia nec aduẽticia:sed ꝑimonialis de pa
trimonio suo.arg.C.de inoffi.testa.l.fi.⁊ ideo nihil subaudias
sed simpliciter de omni dote intelligas.¶ Item quero cũ hec
dictio causa multis modis sumatur in iure vt dixi in alphabe
to de dictione causa:de qua cã intelligitur hec lex.gl.ij.dicit ꝙ su
mitur multis modis vt in ea patet.Dy.approbat primã ⁊ se-
6 cundã.q2 † dos est priuilegiata:ergo eius actio.arg.ĩ.de argẽ.
leg.l.argento.⁊ de fundo instruc.l.cum delamonis.§.j.⁊.§.asi-
nam.ij.rñ.si actio:ergo ⁊ dos:quia quod alicui concessum est
mei contẽplatione mihi cõcedi videtur.de annu.lega.l.annua.
§.a titia.⁊ de cõdi.⁊ demon.l.filio.⁊ de vulg.⁊ pupil.substi.l.si
plures.§.in arrogato.licet quidã cõtradicẽtes ipsum priuile-
giũ cõcedi ꝑsone mulieris:⁊ exponẽtes causa3 ⁊ priuilegiũ ipsi
mulieri concessum in act.de dot.quia priuilegiũ ꝑsonis nõ re-
bus cõceditur.ar.ſ.de vsur.l.in pecude.ꝙ priuilegiũ aliquã-
do conceditur personis:aliquando rebus:aliquãdo corporibus
licet ipse effectus priuilegij fiat ratione persone.vt.ĩ.de censi.
l.etatem.§.in rebus.⁊.l.forma.§.q̃ q̃.de reg.iur.l.in omnibus.
⁊.l.priuilegia.⁊.C.de excu.mune.l.sordidorum.⁊ ibi no.et.l.ex-
presse dicit ꝙ ipsa dos est ṗuilegiata.C.de priuile.do.l.vnica.
Alij exponunt dotis causa.i.tenor siue conditio:qualitas vel
natura.p.l.C.de dona.ante nup.cũ veterũ.⁊.C.de rei vxo.acti.
l.vnica.j.rñ.ibi ⁊ natura dotibus prestita:⁊.§.licet nõ ignore-
mus.Jaco.Expositio aũt respõ.nõ placet Dyñ.qui exponit
causa:id est iudiciũ siue instãtia vt citius forte expediat:quia
hoc non inuenitur lege cautũ.⁊ q2 potius esset odiũ q̃ fauor.
vt arg.C.vt intra cer.tem.crim.que.termi.l.j.⁊ scḋa. Jaco.de
are.expositio q̃ potest tolerari:q2 nõ intellexit ꝙ facilius pro-
7 cedant instantie cõtra mulierem:sed quia † dilationes in fa-
uorem mulieris abbreuiantur ⁊ iudex ꝓperet ad expeditionẽ.
vt.ſ.de re iudi.l.ij.de iudi.l.non quẽadmodũ.q2 nõnullas mo
ras habet iudiciũ.vt.ĩ.vt lega.no.ca.l.etia3.sicut est videre in
alimentis minorum cã citius finitur eorũ fauore.vt nota.de libe.
agno.l.si quis a liberis.in princ.⁊.§.si vel parens.⁊ sic respon.

Interesse plerumq̧ consideratur in lucro qḋ satis hic declaratur.

ſm ipsum Jaco.Sed per hoc non apparet respõsio ad primã
rationẽ Dy.s.ꝙ hoc non reperitur lege cautũ.s.ꝙ instantia cau
se dotis breuior sit.Sed ipse Ja.dicit hoc posse colligi ex qua-
litate huius.l.vnde dici potest ꝙ instantia nõ finiatur minus
triẽnio.dilationes tamẽ possint artari in fauorẽ mulieris.nec
etiã istud est absonũ.Jac.⁊ ꝓ hoc facit qḋ.ĩ.dicetur de causa do
tis cognosci posse tempore feriato.Itẽ quero quo tẽpore dos
sit priuilegiata.⁊ textus dicit ꝙ semper.i.omni tempore ⁊ omi
casu ipsorũ temporum.⁊ glo.hic valde bene declarat tempora
⁊ priuilegia inter que numerat ꝙ ante mrĩmoniũ nudo pacto
constituitur dos:sed istud priuilegiũ est ex ꝑte mariti de quo nõ
videtur loqui.l.ista.vel dic ſm Pe.ꝙ in hoc nullum est priui
legium.nã cum cõtractus dotis de iure cõmuni sit noĩatus so
lo ꝯsensu debet perfici.⁊ act.pari.ſ.de pac.l.iurisgen.in prin.
⁊ de rerũ ꝑmu.l.j.Pe.Itẽ dicit glo.ꝙ est aliud priuilegium:
8 q2 valet † promissio dotis licet sit incerta.vt.ſ.de iur.do.l.cũ
post.§.gener.Sed ⁊ istud est priuilegiũ ex ꝑte mariti:⁊ aliud
quod sequitur in glo.Et est ratio quare ꝓmissio dotis incerta
valet:quia ista incertitudo reducitur ad certitudinẽ ꝑ dispo-
sitionẽ iuris cõmunis qḋ disponit dotem simpliciter ꝓmissa3
videri ꝓmissam ſm conditionẽ ꝑsonarũ ⁊ patrimonij faculta
tes.vt.ſ.de ritu nup.l.q liberis.de iur.dot.l.siue generalis.et
l.quero.Sed in alijs promissionibus secus.vt dicto.§.gener.
⁊ de ver.oblig.l.ita stipulatus.in prin.⁊ hec ratio colligitur ex di
cto.§.gener.cõiuncto cũ.l.quidam.de legi.§.i.⁊ de priuil.dot.
vide ꝑ Azo.in summa de ṗuil.dotis.Et ꝑ Goffre.⁊ Hosti.in
summa de dote post diuortiũ restituenda.⁊ in Specu.eo.titu.
post.⁊ de pig.c.ex litteris.talis tamẽ fauor nõ est contra instã-
tiam extendendus vt extra de dot.post diuor.restitu.c.nuper.
potest etiã dici ꝙ sit priuilegiũ dotis vt in paribus ꝓbationi-
bus iudicetur pro dote ꝑ hanc.l.⁊ de iure do.l.in ambiguis erat.
ĩ.de re iudi.l.inter pares.Item est aliud.C.de hereti.l.cogno-
uimus.item aliud.C.de bonis prescrip.l.si quis.Ite3 aliud de
alimẽ.leg.si vnus.§.fi.Et aliud de cõdi.indebiti.cũ his.⁊ alia
ĩ.e.si cum dotem.§.j.⁊.ij.⁊.§.fi.Et aliud.ĩ.vt in pos.leg.l.penl'.
⁊ aliud.ĩ.de bo.dam.l.quinq̧ legibus. Et vide alia que nota-
ui.C.de rei vxo.act.l.i.§.circa fi.Item per hanc distin.semper
inducit Dy.hãc.l.ad talem questionẽ. Quidã litigator volẽs
probare prescrip.induxit testes qui deposuerunt ꝙ viderunt
ipm semp possedisse ꝑ.xx.vl'.xxx.annos.ad reprobationẽ istorum
testiũ probatur ꝙ ipse fuit absens dicto tempore per mensem
queritur an ipsi testes sint falsi ⁊ possint de falso puniri. Et pri-
mo arguit ꝙ sic:q2 verbũ semper denotat continuam posses.
seu quandã cõtinuationẽ.vt.ĩ.de alimẽ.⁊ ciba.legatis.l.gayo:
§.fi.⁊ hac.l.vbi exponitur semper.i.omni tempore.In contra-
riũ videtur arg.ĩ.de aqua quoti.⁊ esti.l.j.§.duo.⁊ de flumi.l.flu
minũ.⁊ de manu.testa.l.meuia.⁊ pro hac parte posset etiam in
duci hec lex que dicit causam dotis semper esse precipuã ⁊ pri
uilegiatam ⁊ tamẽ quãdoq̧ nõ est vt patuit.ſ.in solutione cõ
trariorum ⁊ maxime in solutione cõtrarij.l.satis notu3.C.in qui.
cau.pig.taci.cõtra.⁊.l.maritus.ĩ.e.⁊ hanc t3 hic Dyñ.maxime
q2 ꝑ ciuilẽ possessionẽ cõtinuatur vsucapio.vt.ĩ.de fur.l.serui et
filij.§.item queritur.vnde ꝑ eius absentiam nõ remouetur ꝙ nõ
possederit ciuiliter animo:q2 ciuilis retinetur animo per absen-
tem.C.de acqui.posses.l.licet.⁊.ĩ.de acquir.pos.l.clam posside
re.§.qui ad nundinas.⁊ q2 legiste quãdoq̧ vtuntur talibus im-
proprietatibus.vt.ſ.si cer.peta.l.certi condictio.§.si nũmos.
ibi cũ quotidie credituri ⁊c.⁊ tamen hoc continue non fit.Sed
cum interuallis.⁊ ꝓ hoc.ĩ.de fur.l.si fullo.§.quintũ.⁊.ſ.de edi
li.edic.l.si quid.in prin.⁊ quia verba sunt benigne intelligẽda
vt res potius valeat q̃ pereat.ſ.de legi.l.in ambigua.⁊.l.beni
gnius.⁊ de reb.dubi.l.quotiens.⁊ de hoc vide qḋ plene not.in
alphabeto de dictione semp ⁊ de dictione cõtinue.Et gl.expo
nit verbũ vbiq̧.i.quolibet loco nam ex diuersitate locorũ ⁊c.
vt.C.de tempo.in integrũ resti.l.superuacuã.Et ꝙ dicit preci
pua.dicta.l.precipua.quia pre alijs causis cap.multa priuile
gia.⁊ illud dicitur precipuũ quod precelle.capitur.fami.hercisc.
§.hoc amplius.⁊.§.percipere.⁊.l.si maritus.cum similibus.⁊
vide in alphabeto de dictiõe ṗcipue.¶ Expedito dicto legis
sequitur ratio dicti.nam ⁊ reipublice:circa declarationẽ colli
git gl.ꝙ in hoc concordabitur vtilitas publica ⁊ ṗuata.al's pre-
feratur publica.vt.C.de ca.tollẽ.l.vnica.§.fi.vbi de h̊ plene dixi
⁊ facit.C.de primipilo.l.vtilitas.li.xij.⁊ ex hoc soluũt quidam
contrariũ de dicta.l.satis notũ.C.in qui.cau.pig.tacite cõtra-
hitur.dicentes ꝙ ibi ex vna parte pretendebatur vtilitas publi
ca principaliter:ex altera parte priuata principal'r:l3 secũda-
rio publica.⁊ ideo prefertur illa que est publica principaliter.
Sed hec sol.scḋo tollitur.C.de priui.fisci.l.ij. vnde oportet di
cere vt.ſ.dixi in solutione dicti cõtrarij quod ibi est speciale in

Quo tempore dos sit priuilegiata

Quare dos incerta valeat.

Quando testes dicũt ꝙ titius semper possedit cum fuit aliquo tpe absens qualr sustinebunt

officio primipili vt teneatur dos vxoris vt ibi: sicut etiā est speciale ꝙ filius teneaẗ licet non extiterit heres patri. vt. C. de primipil. l. fi. Dy. ¶ Est ergo hoc verū cū in publica priuata includiẗ: al's secus. vt not. extra de postul. prelat. c. bone. j. vbi de hoc: vel dic ꝙ in cōis legis promulgatione semp publica prefertur priuate: vt dicto. §. fi. de cadu. tol. ⁊ in auẗ. d̄ resti. l. ea q̄ parit. ibi ea que cōmuniter oībus prosunt ⁊c. ⁊ de fideiuſ. §. qd̄ autē dictū. In alio vero actu aut quis astringitur ad bonū cōmune virtute obligationis preābule: aut non. si astringaẗ virtute obligationis preambule tunc si bonū priuaẗ suū includiẗ aliqualiter in cōmuni: debet cōmune preferri priuato. vt. s̄. p socio. l. actio. §. labeo si non includitur pōt bonū cōmune ad tēpus differre. vt. j̄. de statu delibe. l. si peculiū. §. fi. Si vero non tenetur ad bonū publicū virtute obligationis preambule poterit priuatū preferre publico. vt. C. de serui. ⁊ aqua. l. preses. vt s̄. de arbi. l. licet. Jussus tamen superioris aliquādo ad cōtrarium cogit. vt. s̄. qd̄ ad seruit. admittanẗ. l. si locus. §. j. ⁊. l. mortua. in casu speciali sine hominis ministerio: aliquando cōtrariū statuitur. vt. j̄. ad silla. l. si quis in graui. §. vtrū. Ol. Vel dic ꝙ aliorū honores al's dānū esse nō oportet. C. de sta. ⁊ imag. l. j. Sed cōtra. C. cōmunia delegatis auẗ. res que. ⁊ ad trebel. auẗ. cōtra rogatus. vbi puenerat iussus de restituēdo priuato ⁊ tamen prefertur dotis causa. ppter publicaz vtilitatem contra priuatā. ⁊ ad idem. j̄. de priuil. credi. l. qd̄ quis. nam ibi in causam priuilegiatā ⁊ an quod fiscus mutuauerit ⁊ tamen prefertur fiscus quia pretendit vtilitatē publicam. ¶ Dic ergo ꝙ si ex vtraqꝫ parte pretendiẗ vtilitas publica: licet scd̄ario priuata: ⁊ tunc occupantis melior est ꝯditio: cum iura hincinde sint paria. vt. j̄. de leg. j. l. si pluribus. de ver. obli. l. si titius. de re iudica. l. inter eos. §. fi. ⁊. s̄. de peculio. l. si vero. Sed vbi in iurib⁹ est disparitas tunc non est melior occupantis conditio: sed ei⁹ qui priuilegiatiorem cām pretendit. vt. j̄. de priuile. credito. l. si neuter. §. in bonis. ⁊. C. qui poti. in pig. ha. l. assiduis. et de iure delibe. l. fi. §. licentia. non ob. ff. si ser. ven. l. sicuti. §. aristo. quia noceret priuato nō publico: secus si publico et in priuato iure proprietatē faciendo. vt. j̄. de flumi. l. j. ⁊ de acquiren. rerū do. l. riparū. ¶ Itē non ob. j̄. de admi. tuto. l. impuberi. quia dare curatorē non est actus militie vel modus perueniendi ad illū. ¶ Item non ob. l. quero. de iur. patro. ⁊ de obsequijs. l. fi. q2 in illis est hincinde priuata vtilitas ⁊ ideo melior est cōditio tuentis ius suū q̄ȝ iniuriari volentis et de vtilitate publica preferēda ⁊ quando. vide etiā qualiter dixi in dicto. §. de cadu. tollē. ⁊ faciūt p̄dicta ad questionem faciunt doct. de qua. j̄. subijcitur. ¶ Expedita ratione expediamus rationē communis que est ibi cū dotatas esse feminas ⁊c. ⁊ ibi dicit glo. ⁊ bene ꝙ facilius poterūt mulieres maritari si habuerint bonā dotez ⁊ per consequens liberos procreare ad tuendum ciuitatem romanā ⁊ p hoc īprimis legitimos q sine mr̄imonio esse nō possunt. in auẗ. de nup. in princi. colla. iiij. ¶ Dicit tamē idē in quacunqꝫ alia ciuitate cū tamen eadem sit ratio: quandoqꝫ tamen spurij in defectū admittunẗ ad tractatus ⁊ honores reipublice. vt. j̄. de decur. l. generaliter. §. spurios. ¶ Et no. ꝙ † magnum ⁊ precipuū priuilegiū est feminarū concipere partum ⁊ tueri. s̄. de edil. edic. l. queritur. §. j. ⁊ ratione prolis semper fit benigna interpretatio pro muliere ⁊ p sobole. ⁊. j̄. de condi. ⁊ demon. l. hoc modo. in fi. ¶ Ex hoc[a] insurgit q̄stio. §. nūquid. † hec lex locū hȝ in mulieribus sterilibus. ⁊ videtur ꝙ non arguēdo a cā cessante qd̄ est bonū: aut vt dixi ī alphabeto de dictiōe. argumentū a cā. nā hic cessat cā. s. plis pcreāde: ḡ cessare dȝ lex. vt. j̄. de iur. patr. l. adigere. §. q̄ȝuis de adul. §. si postulauerit. §. iubet. ⁊ §. ratio. ⁊ extra de appel. c. cū cessante. In cōtrariū videẗ ꝙ lex generaliter scripta est. vt. j̄. qui ⁊ a quibus. l. psperit. ⁊ de his q̄ in testa. delen. l. cācelauerat. ⁊ hoc placet Jaco. de are. qui hoc sic notat cuȝ queritur an cessante rōne. l. cessat lex. aut lex prodita est verbis specialibus ⁊ queritur an propter rationem ad aliam extendatur ⁊ dic ꝙ sic. vt. s̄. ad legē aquil. l. illud. ⁊. j̄. de verb. oblig. l. a titio. aut generalibus: ⁊ queritur an sit restringenda: tunc si sumus certi per eandem legem vel aliam q̄ȝ loquaẗ tm̄ in ea causa vel ratione quā ponit: ⁊ tunc ad eā tm̄ restringitur. vt dicta. l. adigere. §. q̄ȝuis. ⁊. s̄. de pac. l. quod dictū al's seruauimus similiter. l. dictū. vt dicta. l. prosperit. ⁊ de postulan. l. quos prohibet. et ad hanc distinct. facit insti. de legatis. §. longe. ⁊ de condi. ⁊ demon. l. cum tale. §. falsam. Ja. Pe. not. in predicta q̄stione sic dicit: aut sterilitas cōtingit vitio nature ⁊ non debet obesse. vt. j̄. de dam. infec. l. flumine. §. vitiuȝ. Aut extāte superueniēti. quo casu aut superuenit iam cōtracto matrimonio. ⁊ sic priuil. cōdito. l. ij. ⁊. l. seq. aut ante ⁊ ab initio: ⁊ tunc caret priuilegio ppter rationē. hec lex hoc probat p simile in spadone ⁊ castrato qui ſm tex. licet glo. innuat cōtrarium. extra de frigi. ⁊ malefi. c. qd̄ sedem. ⁊ per Goffre. in summa. eo. titu. §. de castratis auteȝ. ⁊ per Hosti. §. que impotētia. versi. item quid si naturaliter. ⁊ versi. quidā autem dicunt. qd̄ hac impeditur castratus. ⁊ nōt. de hoc. xxxij. q. vij. hi qui sunt. in glo. ⁊ p Archidia. ⁊. s̄. de iure dot. si serua. §. si spadoni. Dominus Oldr. expresse tenebat ꝙ mulier sterilis habet priuilegiū huius. l. p. l. nupta. j̄. eo. vbi dicitur ꝙ nupta secundo viro habet hoc priuilegiū: ⁊ tamen videtur cessare in ea rō hui⁹. l. q̄ est vt facilius nubere possint cum dote vt in glo. no. ergo idem vbi cessat ratio prolis. Et latius sic distinguebatur circa cause cessationē: aut rō vel causa legis est posita in ipsa. l. promulgatione: aut iā ea promulgata. l. ratio vel causa annectiẗ. Primo casu cessante ratione cessat. l. s̄. de repu. l. fi. de iur. dot. l. eo iure. §. deinde. de admi. tuto. l. iij. §. j. ⁊. l. ita. §. intētio autem. in princi. ⁊. j̄. de fluminibus. l. j. §. nō autem omne. cum si. Secundo casu autem ponitur p modum suadentis equitatis: ⁊ tunc si lex generaliter loquitur cessante ratione nō cessat. l. ppterea C. de prescrip. xxx. annoꝝ. l. fi. ⁊. C. qui potio. in pig. habe. l. assiduis. Aut per modum vitande absurditatis: ⁊ tunc idem. j̄. e. l. diuortio. circa princi. ibi alioquin ⁊c. ⁊. s̄. de fugiti. l. fi. aut per modum decidende nouitatis: tūc cum illa non sit propria ratio: sed quedam occasio describendi vt in calfurnia: ⁊ tūc cessante ratione cessat lex. vt. s̄. de postulā. l. j. §. sexum. vbi de hoc no. ⁊ dixi per Dy. de regu. iur. c. de cer. lib. vj. ⁊ per car. de hereti. c. statutū. ⁊ satis dixi de cessatione cause. C. de episco. ⁊ cle. l. generaliter. et tetigi etiam. j̄. tit. j. l. ⁊ ideo. Aut per modū restringendi generaliter dictum: ⁊ tunc cessante ratione cessat. l. vt. s̄. de calum. l. generaliter. §. fi. ⁊. l. seq. ⁊. j̄. de acquir. posses. l. si is qui animo. Aut est dubium quare sit apposita ⁊ tunc aut est ratio que facit rationabilem legem: et tūc ea cessante cessat lex. vt dicta. l. adigere. §. q̄ȝuis. de iure patro. ⁊ de pact. l. quod dictum. nisi ipsa lex vel alia contrariū statuat. vt dicta. l. prosperit. j̄. qui ⁊ a qui. ma. libe. nō fiant. Aut est ratio q̄ nō facit rationabilem legem: sed detegit legem rationabilē esse: ⁊ tunc nō cessat lex licet cesset ratio: quia idem erat legislator in alio casu statuturus. vt. s̄. de pac. l. tale. §. fi. ⁊ ibi no. j̄. de here. insti. l. fin. ⁊ ad trebel. l. mulier. ij. respon. ⁊ hoc vltimo casu etiā ꝙ sit dubium dic vt no. j̄. de dona. l. ij. §. fi. quasi in dubio presumatur impulsiua. vt ibi not. ⁊ ar. C. de iure dot. l. mulier dotem. ⁊. j̄. de condi. ⁊ demon. l. cum tale. §. falsam. Old. Et sic patet ex predictis differentiam esse per quem modū ratio legi adijciatur. vt insti. de legatis. §. longe magis. ¶ Idem etiā sentit Andr. de pisis in questione predicta ꝙ hec lex locum habeat etiā in sterilibus mulieribus: ⁊ cōmuniter tenent hic doc. Nec enim est illa sola ratio. s. procreatio sobolis: sed reuerētia matrimonij: ⁊ quia vna caro efficiuntur: ⁊ quia actio de dote fauorabilis est vt ex predictis patet. vnde licet vna ratio cesset remanēt alie. vt insti. de nup. §. affinitatis. in auẗ. de resti. l. ea que parit. §. vnū. ⁊ no. j̄. de priuile. credito. l. si neuter. §. in bonis. ⁊ per hoc patet rn̄. ad contraria: q2 locum habent quando omnis ratio cessat. Andr. ¶ Denuo vltima glo. in fi. dicit ꝙ facit ad id qd̄ no. C. de studijs libe. l. vt rōne. vbi no. in gl. talis questio. Quidam faber stabat prope scholas cuiusdā doctoris ⁊ maleando impediebat doctorē ⁊ scholares: vnde doctor ⁊ scholares petebant ꝙ cogeretur inde recedere vel ꝙ non deberet maleare. Et videtur ꝙ † non q2 priuilegiū alteri concessum debet intelligi sine alteri⁹ iniuria. C. de emāci. liberoꝝ. l. nec auus. p̄terea maior reuerentia debetur a liberto patrono q̄ȝ a fabro doctore ⁊ scholaribus. ⁊ tamen libertus nō potest a patrono prohiberi vti arte sua in qua collocaẗ. vt. j̄. de iur. pat. l. quō. ⁊ de obsequijs. l. fi. Itē vbicunqꝫ permittiẗ facere in suo quicquid vult. vt. s̄. si serui. vendi. l. sicuti. §. aristo. etiaȝ si alij noceat. dum tamen in alieno non faciat. vt. s̄. de dam. infe. l. proculus. cum ibi notatis. Potest ergo faber maleare ad suam voluntatē. arg. C. de religi. l. statuas. ⁊ quod ibi no. ⁊ de seruitu. l. altius. ⁊. l. se. ⁊. s̄. de aqua plu. arcen. l. ij. §. idē ait. ibi prodesse enim ⁊c. glo. q̄ est in dicta. l. vnica de studijs liber. vrb. ro. determinat contra fabrum. per. l. illam. ⁊ ad idem facit lex ista ꝙ sic debet adduci sicut hic reipublice interest dotem mulieribus conseruari: ita interest peritos esse in ciuitatibus. vt in prohemio insti. in fi. q2 eorum scientia mundus illuminatur. vt. C. ne filius pro patre. auẗ. habita. ⁊ pro hoc. C. de aduo. diuer. iudic. l. aduocatus. ⁊. l. laudabile. hec ergo vtilitas publica preferenda erit priuate fabri. vt. j̄. de flumi. l. j. ⁊ qd̄ dixi. s̄. plene de vtilitate publica preferenda priuate. ver. expedito dicto. nec ob. ꝙ ius suum auferatur fabro: q2 ⁊ al's hoc contingit. j̄. ad sylla. l. si quis in graui. §. verum. ¶ † Alij dicunt aut preuenit faber scholares: ⁊ tūc scholares sibi imputēt quia in pari causa potior est cōditio occupantis. vt. s̄. de lega. iij. l. pluribus. aut econtra: ⁊ tunc scho-

[a] ¶ Ex hoc insurgit qō. Adde qd̄ dixit Bar. hic vcȝ ꝙ mulier hȝ oīa priuilegia ⁊ ita tenet Cy. in addi. p. l. nuptā. j̄. eo. ⁊ pbat sic bart. Si sint plures rōnes finales ⁊ vna cessat: tamē ppter aliaȝ remanet dispositio. insti. de nup. §. affinitatis. ⁊. j̄ d̄ pri. credit. l. si ventri. §. in bonis. ⁊ d̄ excep. rei iudi. l. si qs ad exhibendū. Tn̄ Bart. hic in vlti. lectu. limitat nisi esset talis sterilis a natura. per text. in. l. sed ⁊ si quesitū. j̄. de except. rei iudi.

An faber possit expelli a doctore vel scholaribus ppter maleationē

lares possunt repellere fabrum: sed hoc reprobat Dy. r alij doc. communiter quia quod dicitur ꝙ est melior conditio occupantis: verum est quando hincinde est equalis ratio quod nō est hic quia publica vtilitas est pro scholaribus: priuata pro fabro. vt plene dixi dicto versicu. expedito. s. eo. vbi etiam colligi potest responsio ad alia iura pro fabro allegata. Item. l. cauetur ꝙ ex causa priuilegiatus prefertur non priuilegiato vel minus priuilegiato. vt. j. de priuile. credito. l. qđ qs. r. l. priuile. Unde ipse Dy. tenet cum glo. contra fabrum vt publica vtilitas preferatur. r pro hoc. s. pro socio. l. actione. §. labeo. in auć. de resti. fideicō. §. quāobrem. Jaco. dixit ꝙ in tribus casibus cedat faber scholaribus primus quādo neuter adhuc se collocauit in domo. per preal leg. l. j. de flu. multomagis si doctor prius se collocauit. vt not. j. ne quid in lo. publi. fiat. l. ij. §. si quid. Item in tertio casu habet cedere faber. s. si eque cōmodo loco non possint haberi schole. arg. s. de fer. l. ij. r. j. de mune. r hono. l. honor. §. fi. nam minus cedit maiori. C. de ordine iudi. l. fi. de adulte. l. fi. r de procur. l. exigēdi. r. s. de offi. procon su. l. nec quicꝙ. ibi melius est rc. Secus si in alia domo potest doctor se eque bene collocare: quia tunc videreť in dolo vsari. vt. j. de aqua plu. arcen. l. j. §. deniqꝫ. r de lega. prestan. l. virilis portio. §. ij. Preterea si domū † conduxit dānum patior vitio domus: tenetur mihi locator ad interesse: tamē si aliam domū comodā ad habitandum offerat extinguitur obligatio. vt. s. locati. l. si quis domū. ergo multomagis debet impediri cōtrahēda. simile habes. s. de relig. l. ij. §. locum. Old. Et hoc placuisse cremoñ. quādo nihil potest scholaribus iputari: secus si posset vt quando videntes ibi fabrum collocatū conduxerunt ibi scholas. cum alio cōmodo loco possent conducere: quia tūc sibi imputent. vt. j. de reg. iur. l. dampnum quod quis. r. s. siqs cautioñ. l. ij. §. si quis tamen. Et ad hanc. l. dicit posse responderi: quia hic ideo mulier prefertur: quia lex dat ei priuilegiū prelationis expresse: sed scholaribus non: r ideo argu. de muliere ad scholarem non procedit. vt. s. de legibus. l. qđ vero. r. j. de regu. iur. l. que propter neceſ. Et ad. l. illam de studijs liberalibus vrbis rome. respon. ꝙ illa loquitur in prefecto q scholas r domos habet scholaribus r doctori assignare autoritate publica sicut etiā fit parrhisius r in mōte pessulano vbi stāt omnes simul in vna parte: tunc enim si faber veniret ad eos impediendum bene posset expelli. Similis questio not. r soluitur in glo. s. de rerum di. l. riparum: r pro determinatiōe vtriusqꝫ bene facit. C. de testa. ma. l. fi. §. penul. ¶ Item querit ipse si essent due vel plures schole que se impedirent quid fieret. Et primo videtur ꝙ cōcursu possint se impedire. s. de vsufru. l. quotiēs. Alij quod dignior preferatur. ar. s. de fide instru. l. si aliqui: vt potentior. vt dicta. l. ij. ff. ne quid in loco publico. hosti. tenet qđ vltimꝰ doctor cedat primo: quia primo scholas ordinauit: in summa de ferijs. §. fi. v̄s. quid si magister fiat. Sed si melius videtur qđ iudex se interponat r controuersiaꝫ diximat. ar. dicte. l. j. de studijs liberalibus vrb. rome. r. j. e. l. si cum dotem. §. eo tempore. v̄. necnō. r de. leg. j. l. huiusmodi. §. fi. et. §. si pater. Ultra glo. querit ipse vsufru. ¶ Primo nūquid maritus p dote sibi pmissa habeat priuilegium tacite stipulationis r ypothece: r dicit ꝙ sic. vt. C. de reivxo. act. l. vnica. §. fi. r. l. extraneum. r no. C. de dot. pmissione. l. ad exactionē. r hoc etiā satis indicat glo. huius. l. que incipit. in omni tempore. ¶ Secundo querit nunquid preferatur alijs creditoribus: sicut mulier. gl. dicit ꝙ nō. dicta. l. j. §. j. de reivxo. act. r ibi dixi in supplectione glo. eiusdē: q2 rationes que adducuntur in muliere in. l. assiduis. C. qui potio. in pig. ha. cessant in viro: r quia in mulieribus solum est cōcessum priuilegiū: vt hic r ibi. ergo nō est producendum ad cōsequentiam. vt. s. de legibus. l. qđ vo. ¶ Tertio querit † nunquid si extraneus stipulareť dotē habeat priuilegia que habet mulier saltem tacite ypothece. Et videť qđ sic: quia actioni datur. vt institu. de actioni. §. liceat. ar. d. l. j. §. j. C. de rei. vxo. act. in cōtrarium qđ no. j. de ad. tuto. l. ex qbus. r q2 lex dicit de muliere tm̄. j. e. l. si cū dotē. in princi. r. l. si vero. §. si modo. Itē cessat hic lex modor rōne. Itē nō hꝫ priuilegiū tacite stipu. qđ est minus: vt dicta. l. de rei vxo. act. §. accidit: ergo nec illud qđ est maius. Item nō reperiť etiā in psonali habere priuilegiū. ¶ Quarto querit vtrū pater habeat tacitā ypothecā glo. dicit ꝙ sic dicto. §. fuerat. institu. de act. qđ pcedit viuente filia cuius actiōe fauore cōceditur ea mortua cessat: q2 cessat ratio de hoc plenius vide qđ dixi. j. e. l. post dotē datā. ¶ Quinto querit: an cā dotis agi possit[a] tempore feriato qđ videť. ar. huius. l. r † qđ de dote est alenda mulier. vt. C. qui potio. in pigno. ha. l. assiduis. r de iur. dot. l. vbi adhuc. r de alimentis cognoscit tpe feriato. vt. s. de fer. l. ij. Itē ppter publicā vtilitatē. vt. C. de fer. publica. Itē ne pereat humilitas nuptiaꝝ. vt. j. de conditio. r demō. l. huiusmodi. r de captiuis. l. in bello. §. medio tēpore. ¶ Itē q2 cognoscit de his in qbus est maior rō vt. s. d fer. l. ij. §. sed excipiunť. r. l. solēt. r. l. penul. vt de cōpellēdo herede adire hereditatē vbi est priuata vtilitas r hic est publica: et sic est multofortius cōcedēdū qđ cognoscať de cā dotis tempore feriato. In cōtrariū est: q2 spāles sunt casus qbus cognoscitur tpe feriato de qbus nō est iste. ar. s. de his q sunt sui vel alieni iur. l. patre furioso. r de act. r obligatio. l. obligationum fere. §. placet. Jaco. dixit posset cognosci ꝙ eadē rō vel maior est in hoc casu ꝙ̄ in alijs. vt. s. de legibus. l. non possunt. r. l. nā ad ea. r ar. j. de reg. iur. l. in ambiguis. ¶ Ultimo q̄ro: si seruus † mariti stipulať dotē ab heredibꝰ primi an sit priuilegiata puilegio reali. Et vi qđ sic: q2 cū nascať. vt. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. j. multo fortius nata remanere vi. vt. j. de fideicōmis. l. vranius. r ad idē. s. de iur. dot. l. j. r. l. si extraneus. Q2 si priuilegiū egreditur psonā ex parte delegati: r ex parte delegātis cū eadē sit rō vt ptꝫ in restitu. in integrū: q̄ ex vtraqꝫ parte psonā egrediť. vt s. de minori. l. in cause. in fi. r. l. si minor. In cōtrariū vi. s. de re iudica. l. iiij. §. si ex q̄uetione. r. C. de executione rei iudica. l. si causam. ¶ Primū vi verius: q2 cā priuilegiata in scđa pmissione subest: r si psona nō pcederet. ar. j. de noua. l. doli. v̄. diuersum. Item qđ si in vita patris vxor decedat nūquid postea filius habebit dotē pcipuā. Dy. qđ nunꝙ̄ cesset rō. l. q2 nō sustinet onera matrimonij. s. fa. hercisc. l. si maritus. r. l. si filia. §. j. r. C. fa. hercisc. l. ij. ¶ Itē quid si scđo nupsit mulier dote nō exacta: nunqđ habebit puilegiū in cā exigendi. dic qđ sic. vt. j. e. l. nupta: lꝫ cesset rō liberoꝝ pcreādoꝝ: q2 nō cessant alie rōnes. ¶ Itē quero: † an puilegia dotis possint per cessionē trāsferri[b] vi qđ sic p. l. si minoris. de ad. tut. Dy. ꝯ p. l. ex pluribꝰ. e. ti. r ad. l. si minoris. rñdet qđ loquiť i puilegio ad heredē trāsitorio r est textus notabilis. s. de ritu nup. l. nō solū. in fi. puilegia aūt dotis nō trāseūt ad heredes. C. de puilegio dot. l. vna. solu. nec p cessionē trāsferūtur. Sed an in donatione ppter nup. hꝫ mulier priuilegiū vi qđ sic p auť. donationē signatā sup. l. vbi adhuc. C. de iur. do. In glo. j. oī tēpore ibi. dos ꝯstituiť. licet al's ex nudo pacto actio nō oriať. vt. C. de pact. l. legē. Ol. vel aliter vt dixi. s. v̄. item q̄ro quo tpe. In eadē gl. ibi. l. ad exactionē. r. s. de pact. l. iuregētiū. §. igiť. r de pbat. l. cū de indebito. Old. ibi. cuꝫ post. §. gener. r. C. de dotis pmissione. l. j. r dic vt ibi. r. c. ti. l. j. r dixi. s. v̄s. item q̄ro quo tpe. ibi. Itē dicit glo. ibi. de donat. ante nup. l. fi. r. j. d tuto. r cura. da ab his. l. nō tm̄. Old. ibi. l. assiduꝰ. §. ad hec oīa. Old. ibi. §. taceat. r dic vt ibi. r. j. e. l. diuortio. §. ob donationes. in glo. r p etiā ibi. prefertur publica. r. j. ad sil. l. si qs in graui. §. hi quoqꝫ Dy. r facit ad id qđ sequiť in glo. id qđ no. r dixi. j. de leg. ij. l. si fundū. In glo. romana p excellētiā: r q2 cōis est patria. vt. j. ad municipales. roma. pe. in glo. j. vtile. ibi. l. j. vel poniť ppriē. q2 ad hoc: vt ciuitas bene possit gubernari sunt necessarij hoīes legitimi r liberi qđ esse nō pōt nisi fit matrimoniū ad qđ cōtrahēdū dos dꝫ conseruari: vt hic patet.

Marginalia (left):

¶ Quando faber cedat scholaribꝰ.

¶ Utrū maritꝰ p dote sibi pmissa habeat puilegiū tacite stipulatiōis et ypothece.

¶ Quid in extraneo stipulente dotez.

a ¶ Tēpore feriato. Ald. de qđ dos ē ita puilegiata: vt in du-

Marginalia (right):

bio p ea iudiceť ita specu. in titu. de tes. §. postꝙ v̄. lꝫ qđ si. et dicit Bart. in. l. ij. §. titio de dona. r in. l. si ego i pncipio. et. §. j. de iure dotiū qđ dos r causapia eqparāť Bal. in. l. j. in fi. C. act. r obli. et in. l. mādatū C. mā. Alex. i. c. cū is. §. si mulier. de cōdi. indeb.

b ¶ Addo ꝙ puilegiū dotis non pōt transferri p cessionē cuꝫ dicatur ius vniuersale Bar. i Rub. s. e. r in. l. fruc tꝰ. j. e. Bal. in auť. ei qui de bonis auto. iud. possi. r in. l. cum in fūdo. §. si fūdus de iure doti. Ang. i l. fi. C. de set. que fine cer. quan. perfi. Anto. de butri. in ca. raynutius de testa. r in. c. cū tuis. de vsu. gl. in. l. qđ dē d impē. i re. dota. fact. et in. l. edita. C. de edē. et ibi doc. et in. l. j. ff. eo.

1 ¶ Soluto matrimonio dos solui dꝫ mulieri q̄ est sui iuris.
2 Petitio fit per patrē filie volūtate tacita vel expressa.
3 Filia nūquid patri agēti debeat ꝯsentire tacite vel expresse.
4 Dos aliquādo nō exigitur a muliere soluto matrimonio.
5 Filie facte sui iuris nocet qđ fecit existens in potestate.
6 Uoluntas filie qualiter debet interuenire.
7 Quod tibi non nocet: r mihi non prodest facere teneris.
8 In actione de dote duo sunt necessaria patri r filie: scꝫ ꝙ dos sit profectitia r ꝙ filia sit in potestate.
9 Filia consentiēs extraneo sine pře nō nocumētū ei afferre pōt.
10 Matrimonio constante dos peti potest.
11 Casus r aduersa fortuna hoīs liberi nō est consideranda.
12 Tacens an habeatur p consentiente vel cōtradicente.
13 Patientia an habeatur pro consensu.
14 Patiens se scribi pro fideiussore tenetur.
15 Furiosa aliquando videtur consentire.
16 Furiosus pro consentiente non habetur vbi sane mentis existens contradicere valeret.
17 Patrē astringens ad cautionem de rato ei fit iniuria.
18 Pater an defeudat tāꝙ pī vel tāꝙ legitimus administrator.
19 Dos siue obligatio dotis: dicitur esse patris.
20 Actio competens patri r filie: an sit vna vel due.
21 Libelli formatio qualiter debeat fieri in actione de dote cōi.
22 Uasallum inuitū: an dñs possit alij delegare.
23 Dominus vendens terram concessam vasallo in feudo vasallus non tenetur fidelitatē prestare emptori.
24 Timēs de inimico pōt petere ab eo cautionē de nō offendēdo.
25 Patri an noceat adulteriū cōmissum per filiam.
26 Facilius est impedire querendū ꝙ̄ tollere quesitum.

Soluto

Soluto. Dic ſm Dy. q̃ hec lex cũ duab⁹ ſequētib⁹ ſunt ɔnexe: ⁊ tractāt de quattuoꝛ principaliter. ¶ Primo de tēpoꝛe dotꝫ reſtituēde. ¶ Scđo de pſonis ſtipulātibus dotes vſq; ad §. deniq;. ¶ Tertio de perſonis q̃ admit tuntur ad dotē exgendam vſq; ad fin. legis. ¶ Quarto quib⁹ pōt fieri[a] dot. ſolutio volūtarie ex iudiciū: ⁊ h̃ in. l. nō ſolū. in. l. vero ſequēti: ſi pater loquif de exactione dotis q̃ fit in iudicio ab inuito. Et hanc. l. ſolum diuide in duas partes. ¶ In pri ma tractat de muliere q̃ eſt ſui iuris: vſq; ad §. q̃ ſi in partes. ¶ In ſcđa de filiafa. vſq; in fi. l. Itē tā prima pars quā ſcđa ꝑ ſequit duos articulos. Unus eſt de ſolutione dotis. Alius de ꝓmiſſione ſiue delegatione. ¶ Et breuiter dicit de pꝛio: q̃ † ſo. ma. dos ſolui dꝫ mulieri q̃ eſt ſui iuris. De ꝓmiſſiōe dicit ꝙ nō cogitur marit⁹: alij ſtipulāti ꝓmittere. Si ſibi aliqd noceat al's cogat cui mulier vult. ſed cũ eſt filiafa. ⁊ eſt ꝓmittenda cui pater ⁊ filia vult: q2 cōis eſt ⁊ aliter nō tenet ꝓmiſſio. Itē peti tio † hꝫ fieri ꝑ pꝛem filie volūtate tacita vel expſſa: ⁊ hoc breui ter dicit. Sed Iac. de are. diuidit in duas partes vſq; ad. §. vo lūtatē. ¶ Prima loqtur de muliere ſui iuris cui⁹ matrimoniū eſt ſolutū: vſq; ad §. q̃ ſi in ptāte: ⁊ ſubdiuidit i duas partes: q2 prima eſt de ſolutiōe vſq; ad §. nec cogitur: ſcđa de legatiōe. ¶ Scđa pars principalis loqutur de muliere q̃ eſt in ptāte: ⁊ ſubdiuidit in ſeptē particulas. ¶ Prima dicit: ſol. ma. filicfa. ꝑ qua pater dedit dotē cui⁹ ſit actio de dote: ⁊ dī q̃ eſt cōis pa tri ⁊ filie. ¶ Scđa approbat dictū illud dicēs q̃ ſine filie volū tate pater nō pōt petere. ¶ Tertia ad cuius delegatiōeꝫ ſit ꝑ mittēda: ⁊ dī q̃ ad vtriuſq;. ¶ Quarta q̃ ſi ad delegationē ſolius patris ſit ꝓmiſſa filie nō preiudicat. ¶ Quinta q̃ ſi ad delegationē ſolius filie ſit ꝓmiſſa lex nō ꝑiudicat pꝛi. ¶ Sexta an ſi agat noīe ſuo ⁊ filie: obſtet ei dicta delegatio: ⁊ rñ. q̃ non. ¶ Septima q2 hic delegatio nocebit filie ſui iuris effecte. Iac. vel dicit breuius ſm Ray. q̃ hec lex vſq; ad. §. volūtatē ſum marie hoc dicit: actio de dote data a patre ꝑ filia in ptāte cōſti tuta: cōis eſt patri ⁊ filie: ⁊ in exigēdo ⁊ ꝓmittēdo vtriuſq; con ſenſu exigitur: nec vnus alteri preiudicat. h. d. Ray. ¶ Caſus in terminis: ſic ponif ſm Dy. mulier contraxit matrimonium cū titio. ⁊ cētū ſibi dedit in dotē. ſo. ma. vult agere ad dotē que rif an poſſit rñdef q̃ ſic. ſꝫ eo cōſtāte nō: ⁊ hoc vſq; ad §. dī qs debeat ſtipulari: puta mulier volebat q̃ ſeius ſtipularef ſibi reddi ſo. ma. marit⁹ vult tm̃ mulieri ꝓmittere. Rñ. q̃ ſi marit⁹ timeat aliq̃ iniuſtū cōmodū ex ꝓmiſſiōe fiēda ex neceſſario nō tenef eidē ꝓmittere: al's ſic. ⁊ h̃ vſq; ad §. ſi in ptāte: ibi. dī: ꝙ ſi pater dedit ꝑ filia. ⁊ alius ſtipulat⁹ fuit vtriuſq; ɔſenſu q̃ ꝑiu dicaf vtriq;: ſi aūt alteri⁹ tm̃ cōſenſu nō ꝑiudicaf alteri nō con ſentiēti. ⁊ hoc vſq; ad. §. volūtatē. ibi dī: nūquid † filia pꝛi agen ti debeat ɔſentire tacite vel expſſe: ⁊ dicit ꝙ ſufficit ſi pſens nō ɔtradicat: ⁊ ſi eſt furioſa ɔſentire vi: ſi aūt eſt abſens ɔſentire nō vi: ⁊ iō pater agēs hꝫ neceſſe cauere. de rato. h. d. hec lex. lit terā expone vltra expoſitiōes glo. ibi. ſoluto quaſi de regulari ter nō ɔſtāte. vt. C. ſi cōſtāte ma. dos ſoluta fuerit. l. vnica. ⁊ dic vt ibi: ⁊ in ſumma cuiuſdā ti. Fallit tñ̄ hoc in multis caſib⁹ in q bus ſolui pōt etiā ɔſtāte mrīmonio. vt in glo. no. ⁊. ſ. de iur. do. l. mutus. §. manēte. Itē q̃nq; ſo. ma.[b] nō pōt † dos exigi ꝑ mu lierē. vt in caſib⁹ in eadē gl. ſcđa notatis. ibi. ab initio. i. tpe dotꝫ munerāde ſiue ɔſtituta ſit matrimonio iā ɔcto immediate ſiue ante. Dy. ibi. nihil noceat. nā hoc caſu ɔpellif ꝑ retētiōnē ante datā dotē vl' poſt datā offi. iud. Dy. ibi. nā ſi apti⁹ declarat q̃ ſ. dixit. Dy. ibi. ſtipulāti. i. ſtipulari nolēti. Ibi ſuſpectū habet i. timet. Dy. rōne ꝓmiſſiōis quā faceret alij. Dy. ibi bac. l. ſ. q̃ mulieri debeat ſolui ⁊ ꝓmitti vel alij volūtate mulieris: ſi ma rito nō noceat vt ꝑdixi. ibi. ptāte eſt. ſ. filia. Dy. ibi. ꝑfecta ſit: et nō ſit ſtipulatus ſibi reddi. Dy. q2 tūc ſibi ſoli q̃reret. ibi. dos ē i. actio de dote: dos em̄ eſt facta mariti. Dy. ibi. quā ex volūta te. tacita vel expſſa. vt. ſ. §. volūtate. Dy. ibi vterq; iuſſerit. ſ. do tē alteri ꝓmitti. Dy. ibi. ſolus iuſſit. ſ. alij ꝓmitti. Dy. ibi. ſui iu ris. iſtud: ſi non habetur in lr̃a. dī. ⁊ melius eſt: nō hic. Dy. ibi. filia facta fuerit. ⁊ dic quocūq; mōꝛ ſic trāſit ad eā actio de do te. vt. C. de rei vxo. act. l. j. §. videam⁹. q. d. donec eſt in ptāte hñ tenet talis promiſſio alij facta iuſſu pꝛis tm̃. Dy. ibi. integra. i. eque ꝑuilegiata. Dy. etiā quo ad tacitā ypothecā. vel dic inte gra. q̃ ſic pōt eā intētare ſicut prius poterat. Dy. ibi. ſꝫ vtrū. l. ꝑmanet actio integra. Iac. ibi agat ſolus. i. ex pſona ſua tm̃ et ſuo nomine. Dy. ibi. ⁊ puto: nec eam actionem. non notat plu ralitatem actionum ſed pluralitatem circa modū agēdi. Dy. q. d. non ſolum moꝛtua filia poteſt agere ſuo nomine: ſed ⁊ ipſa viua ſuo ⁊ filie noīe. Iac. ibi. ſui iuris facta. quocunq; mō. Dy. ibi. nocebit ei. ſ. filie. ibi. iſta ſtipulatio. i. ꝓmiſſio: q2 filie facte † ſui iur. nocet: q̃ fecit exiſtens in poteſtate vt hic: ⁊ ꝑ hoc vt. ſ.

a ¶ Dotis ſo lutio. Adde dotē debere reſtituere in fra annū: et nō ſtatim ſi eſt mobilis: ſꝫ immobilis ſtatim. l. j. §. exactio. C. đ rei vxo. act. ⁊ ſic q̃ dicō đ mobili verū eſt: niſi res mobilis pu ta pecūia ſit ſubꝛogata lo co rei imobi lis: ſcꝫ fundi ex quo ſit re dacta: q2 tūc ſicut de imo bili iudican dū eſt. l. cū in fūdo. §. ſi fū dus. ff. đ iur. dot. Itē vex eſt etiā ſi di ues ſit q re ſtituere dꝫ: quia gaudet termio ānali ſm Bar. i l. diuoꝛtio. §. iterdū. ſ. e. ɔ Cy. in dic. §. exacto. vide Bal. et mo der. in. d. §. iterdū. Dy. l. ſi mulier. §. rex. ff. rer. amo. Bal. ⁊ imo. in. l. di uoꝛtio. §. nō ſolū. ſ. e. doc. i. l. ſi cōſtāte. §. quotiens. j. co.

b ¶ Non pōt dos exigi. Adde q̃ ex igi nō poteſt actio de do te ɔſtāte ma trimonio. vt no. C. de do na. l. ɔſtante que gl. alibi non reperif.

de pact. l. ⁊ heredi. §. fi. et de minoꝛ. l. deniq;. §. ſi quid Iaco. in §. volūtate ɔtinua. ſ. ad §. deniq;. Dy. hoc mō. videamus qua liter volūtas filie dꝫ iteruenire: ⁊ breuif dicit: q̃ † filia demēs vel ſane mētis: ⁊ pn̄s pſumif conſentire: abſens nō: ⁊ iō cauet pr̄ eā ratā habiturā. Dy. ibi. ɔſentiat. ſ. expſſe. Dy. ibi. filiā. ſ. ꝑ ſentē. Dy. ibi ɔdicat: ⁊ iuſtā cām ɔdicēdi habeat. Dy. vt. j. e. l. dotē. ibi videf ɔſentire. ſ. tacite. Dy. ibi. quaſi ex volūtate: iſtō quaſi eſt expſſiuū veritatis ſic. ⁊ alibi. C. de legi. tuto. l. iij. ſ. de trāſla. l. j. de eo qui pro tuto. l. j. §. cū eo. ad trebell'. l. mulier. §. fi. ⁊ de iniur. l. ſed ſi vn⁹. §. ꝑtoꝛ. ⁊. j. e. l. ſi ante. Aliquando eſt nota ſimilitudinis. vt. j. de iniuſto teſtō. l. poſthumoꝝ. ⁊. j. e. l. diuoꝛtio §. ſi fund⁹. ſm intellectū Dy. Aliqñ eſt nota diminutōis. vt. ſ. de rei ven. l. nec q̃ſi. ⁊. j. de act. ⁊ oblig. l. obligationū fere. §. fi. et ita intelligif dictus. §. ſm glo. Iac. ⁊ de ſignificato hui⁹ dictio nis quaſi plene dixi in alphabeto de dictiōe quaſi: ibi ɔtradi cere filia. Dy. ibi crederet ſi cauſam cōtradicendi non habeat. Dy. ibi. ſed ſi abſens filia ſit nō furioſa. ⁊ cauſam cōtradicen di hñs. Dy. al's nō noceret abſentia. vt. j. de regu. iur. l. qui po teſt. Dy. ibi. id factum. i. eſt actionē de dote a patre ꝓpoſitam. Dy. ibi. ſapit. i. ſane mentis eſt. Dy. ibi. exigimus. ſ. tantū. Dy.

¶ Expoſita littera colligam⁹ aliqua notabilia. ¶ Pꝛio † q̃ tibi nō nocet: ⁊ mihi ꝑdeſt⁹ facere teneris ſic. ſ. de euict. l. in cre ditoꝛe. vbi de h̃. de rei ven. l. in fundo. ⁊ de ſol'. l. paulus. hoc ta men nō eſt extēdendū: vt ptꝫ. ſ. ad exhiben. l. penult. Et dicit Pe. verū eſſe cum habes a me vel ſecus. Cōtra videtur dicta. l. in fundo. de rei ven. ⁊ ad trebel'. titius. §. penul. ⁊. l. recu ſare. §. penul. vbi tenetur. ad hoc etiā ſi nō habeat a me tantū. ¶ Scđo no. duo † neceſſaria vt actio de dote ſit cōis patri ⁊ fi lie. ſ. q̃ dos ſit pfecticia: ⁊ q̃ filia ſit in ptāte. ¶ Tertio q̃ in ipſa actiōe cōmuni vnius nō pōt alteri preiudicare. ¶ Quar to q̃ † ſi filia cōſentiat extraneo ſine paꝛ: nō nocet ſibi ad pn̄s rōne iuris patris: ſed ſi ſolidū recipiat ius in filiā tūc ſibi pre iudicat. vt. ſ. de act. empt. l. ſi quis alienam. ⁊. j. de vſuca. l. cum vir. ¶ Quinto no. qui tacet conſentire videtur ſi ſcit. de quo. j. plenius dicetur. ¶ Sexto q̃ furioſa nō videtur cōtradicere: ſed tacite cōſentire etiā ſi ignorat. ¶ Septimo q̃ abſentia: et furoꝛ nō equiparanf. Nunc expediamus materiā: ⁊ ſcripta in glo. opponēdo ⁊ querēdo. ¶ Et primo opponif ɔtra princi. le. de. l. lucius. j. e. Sed dic vt in glo. q2 illud qñ mulieris culpa ſol uitur matrimoniū: q̃ extēde ſm Dy. aut ſoluif matrimoniuꝫ culpa mulieris tm̃: aut culpa viri tātū: aut culpa nullius: aut vtriuſq;. Si culpa mulieris tm̃ hꝫ locū. l. ɔtraria q̃ dos rema neat penes virū. ⁊ ꝑ hoc. C. de repudijs. l. ɔſenſu: ſi culpa mari ti tm̃: dos reſtituif etiā ſi pactū lucrādē dotis interfuerit. vt. j. e. l. ſi ab hoſtib⁹. §. fi. Si culpa vtriuſq; ſolutum eſt: debet dos reſtitui mulieri. vt. j. e. l. viro. ⁊. l. cuꝫ mulier. Si neutrius culpa ſolutum eſt matrimoniū: aut nō interceſſit pactū lucrande do tis: ⁊ debet dos reſtitui mulieri: vt hic. Aut pactū lucrāde do tis interceſſit: ⁊ tunc aut matrimoniū ſoluitur moꝛte viri ⁊ pa ctum locum habet ſiue extent liberi: ſiue non. vt. ſ. de pact. do ta. l. ij. ⁊. j. de dote prelegata. l. j. circa princi. Aut moꝛte mulie ris vel diuoꝛtio: ⁊ tunc dos ex pacto non debet reſtitui. vt dicta l. j. vltra princi. de dote prelegata. Sed quando ſoluitur diuoꝛ tiū culpa mulieris habet locum pactuꝫ. in aut. de ſanctiſſimis epiſcopis. §. ſi vero conſtante. Aut nulla eius culpa: ⁊ tunc ha bet locum pactum. Aut culpa viri: ⁊ tunc non habet locum pa ctum. vt. j. e. l. ſi ab hoſtibus. §. ſi vir. ne detur viro occaſio de linquendi. vt. ſ. de pact. dot. l. conuenire. ⁊ de hoc dic vt plene not. in gloſ. d. l. j. de dote prelegata. ¶ Secundo opponi tur quod etiam † matrimonio conſtante poſſit dos peti. vt. j. e. l. ſi conſtante. ⁊. C. de iure dotium. l. vbi. Sol. dicit glo. ꝙ ibi eſt ſpeciale: ſicut ⁊ in alijs hic in glo. notatis: ⁊ dixi. ſ. in expoſitio ne littere ſup verbo ſoluto. Inter quos caſus eſt quando ma ritus damnatur in metallum: et bona eius publicantur in to tum vel pro parte. vt. j. e. l. ſi marito: nec ſoluitur matrimoniū: vt ibi patet. et. ſ. de donatio. inter virum ⁊ vxoꝛem. l. quintus. ¶ Tertio opponitur contra verbum ſuſpectum de. l. iul'. j. q. et a qui. ma. liberi non fiant. ⁊ quia caſum aduerſamq; foꝛtu nam ⁊c. vt. j. de verb. obliga. l. inter ſtipulantem. §. ſacramēta. Rñ. q̃ in preſenti apparet propter q̃ timendum eſt de futu ro: vt quia res mariti ſunt in periculo. vt in gloſ. dicitur. et in commodum eſt: quia ſi pꝛomittat mulieri condemnatur ei in quantum facere poteſt: ſi extraneo inſolidum. vt. j. de re iudi ca. l. neſcius. et clarius. j. de donatio. l. qui id quod ex cauſa. §. fi. vel dic quod † caſum aduerſamq; foꝛtunam hominis liberi non conſideramus cum ex huiuſmodi conſideratiōe in aliquo homine libero preiudicatur. vt in contrarijs. Secus cum in ta li conſideratione fauoꝛ vertitur: ſicut hic ne inuitus alij oblige tur. ar. j. de fideicōmiſ. liber. l. generaliter. §. libero homini. al's

c ¶ Facere te neris. Adde ꝑ hui⁹ mate rie elucidā tiōe Bar. h̃ g adamuſſiꝫ iſta diſcuſſit ſic ꝓcedēdo aut precedit ɔct⁹ de cui⁹ natura ē vt faciat cogoꝛ vt in dic. cre ditoꝛe: aut ñ ꝓcedit: ⁊ tūc aut ille q pe tit q̃ faciā: q2 ex h̃ aliqd lucratur vel aliqd cōmo di ſentit aut vt dānū eui tet. Pꝛio ca ſu non poſ ſum cogi in ꝓallegata l. nec credito res: ⁊ de vſu ⁊ habi. l. ſi. et iſti. đ act. §. ꝑterea. Tñ̄ fallit. j. ad treb. l. q2 po terat facere. Itē fallit fa uoꝛe religio nis. l. ſi qs ſe pulchrū. ſ. đ relig. ⁊ ſum pti. fune. itē fallit fauoꝛe dotis vt hic Alios duos caſus vide ꝑ Bar. ⁊ ꝑdi cta faciūt ad q̃ſtiones ſm Bar. an va ſallus ad pe titioneꝫ dñi teneaf fideli tatē ꝓmittē alteri vide h̃ Iac. de are. ⁊ Cyn. in. l. j. C. de noua. Bal. ita ɔſu luit conſilio. cccxv. j. volu mine q tenet ꝙ inuitoꝛ va ſallo dñs nō poteſt dele gare duob⁹ caſibus exce ptꝫ quos ibi vide. Ludo. Roma. ɔſil. xxv. ⁊ plene ꝑ Bal. cōſi. cclxxxvij. in iij. volu.

a ¶ De actionibus et obli. Concordat textus. C. de codicill. l. fi. Item nō dz qs eē sollicitus de hereditate viuētis. vt. j. de vul. substit. l. ij. Itē q si h esset oī casu haberet dānū suspectū qd hec. l. nō vult. Andr. py.

si libero hoi. vbi de solutiōe hui⁹ brocardi casum aduersamq fortunā et c. no. et dixi. et plenius dicto. §. sacramētū. ¶ Quarto opponitur: in quo pōt nocere extraneo pmittere. Rñde. vt in glo. et. s. dixi: dicit etiaz glo. qd posset marito nocere: quia si alij permitteret: vxor non posset sibi in morte de dote aliquid relinquere. vt. s. de pact. dot. l. si maritus. §. fi. Sed hoc non placet Andree pisano: quia forte nihil sibi reliquisset. Itē quia p dic. a l. spem lucri non tñ hz dānum que differūt. vt. C.ª de act. et obl. ¶ Quinto op. de. l. sicut. So. vt in gl. q se possint in hāc scdaz necessitatez occasione dotis preambule. ar. s. de actio. empti. l. si quis suū. ¶ Sexto opponitur. de. l. ij. C. de act. et noua. Solu. ibi dicit glo. speciale in dote: vel dic qd illa in delegatione per quā transfertur actio. de vno in alium: hic de illa obligatione que nondum alicui quinta erat: et hoc fit facilius: q primum. ar. C. de iur. dot. l. auia. et. s. de peculio. l. qs ergo casus. ¶ Septimo opponitur: qd cautio videtur superuacua: quia et sine ipsa habet mulier tacitam ex stipul. vt. C. de rei vxo. actio. l. j. in princi. hec oppositio preualet: nam tunc procederet: si quereretur nunquid cogatur maritus pmittere mulieri: sed hic queritur an extraneo: et tamen potes soluere: sicut glo. dicit: qd ideo fit promissio. vt mulier facilius possit probare per instrumentum: nō ergo fit promissio ad substantiam debiti augendi: sed vt eius pbatio facilior reddatur. ar. j. ad trebel. l. titio. vel forte cauetur cum fideiussore. vt no. s. de iudi. l. in omnibus: et. j. e. l. si constante. §. quotiēs. vel pdest renouare cautionem pter prescrip. vt. C. de prescrip. xxx. annorum. l. cū notissimi. §. sed et si quis. Sed hoc non videt verum cū actioni de dote nō currat prescriptio: donec mulier eaz pōt mouere. vt. C. de iur. dot. l. in rebus. §. oīs. ¶ Octauo oppo. de. l. cum dos. de pact. dot. glo. hic dat plures solutiones. Sed secūdā reprobat. Dy. quia dicit plus operari delegationem q pactionem. vt. j. de nouat. l. si rem. §. si duo. et. s. de pact. l. si vnus. in princi. maxime cū delegatio omnē obligationez tollat. et ideo sol. vt no. in. l. contraria. ¶ Item reprobat ipse Dy. aliam sol. glo. que dicit q hoc ipso iure nō. Sed per exceptionē sic: quia inter hoc nihil interest vt. j. de regu. iur. l. nihil interest. Alij vt Ray. sic soluunt. vt quod dicit hic in littera necessitatem actionem ostēsam dicit: et viuit actio: quia in ea non potuit preiudicare pater: et sic est in suspenso. Et qd dicit pōt habere. s. nisi pmissio esset alij facta: durante ergo cōione viuit actio: sed ea cessante statim expirat: q cessat rō preiudicij in aliū. et hoc est qd seqtur qd si sui iuris et c. Ray. ¶ Nono opponitur. j. e. l. titia. sol. vt in glo. quia pbatur eam consentire eo qd non contradicit. ¶ Decimo opponitur. s. de pcura. l. si filiusfa. §. inuitus. et de furtis. l. qui vas. §. vetare. istud generale: an† tacens habeatur p consentiēte vel contradicēte: diuersimode soluitur. In glo. aliter. in. §. inuitus: aliter in. §. vetare. vbi de hoc dixi. et. C. de pcur. l. inuitus. aliter de euict. l. quidaz. aliter de pig. act. l. quidam gayus. Sed vide qd plene dixi. j. de regu. iur. qui tacet. et plene. per Dy. ex de regulis iur. c. qui tacet: et ibi etiam per Cardina. et Joan. Andree et pereundem in nouella dicto. capitu. libro. vj. ¶ Et aliquando dicit glos. aut agitur de obligando: et videtur contradicere. vt in contrarijs: aut de exceptione querenda. et videtur consentire vt hic: sed hec solutio falsa est: quia vbi tractatur de obligando: etiam tacens videtur consentire. vt. s. de fideiuss. tuto. l. cum ostendimus. §. fideiussor. et. j. ad municip. l. ij. ¶ Et ideo pōt sic solui: tria sunt quorum vnum non est aliud. s. cōsentire: contradicere: et tacere. et illud tanq medium: aliquando assumit vestigia vnius: aliquando alterius: et quādoq neutrius: sz per se stat vt dicta. l. qui tacet. assumit eni naturam consensus: vt hic. vt cum reclamando poterant impedire. vt. j. de re iudica. l. sepe. §. scientibus: et dicta. l. ij. ad municipa. cum tota illa decretali qui tacet ɔsentit. ¶ Quandoq assumit naturā contradictionis. vt. j. de leg. ij. l. titia. §. lutia cum si. vt quando prohibendo non poterat impedire. ar. dicti. §. scientibus. et ibi no. ¶ Quandoq stat in sua specie: et neutrius naturam assumet: vt patet in tributo. et. s. de tribu. l. j. §. scientiam. Item vbi tractatur de preiudicio tertij non ipsius tacentis. vt. s. de arbi. l. sicuti. et de aucto. tuto. l. j. et. ij. et. iij. Sed contra primum membrum videtur ob. dictus. §. inuitus. et. §. vetare. de ritu nup. l. in eo. §. de inde. C. de testamentis. l. iubemus. et. s. de interroga. act. de etate. §. qui tacuit. in quibus tacens non videtur consentire: et tamen poterat contradicere: quare glo. que est in dicta. l. qui tacet. de regul. iur. dicit q fallit in illis casibus. ¶ Vel dic qd in illis casibus nō sufficiebat consensus tacitus: sed exigebat contractus expressus: vt not. in dicto. §. vetare. Jaco. Butrigar. in recollectis suis in dicto. §. inuitus. in. l. filiusfa. et de procura. disting. aut tractatur de preiudicio inter nos: et tunc sic respicit commodum patientis id qd agitur: et videtur consentire: vt

s. mā. l. si remunerandi. §. qui passus. et. l. qui patitur. Si dānum patientis continet: tunc non videtur consentire. sed contradicere. Si aūt tractat de preiudicio scdi: vt. d. l. qui vas. §. vetare. j. de furtis. et dicto. §. inuit⁹. et de seruit. vr. pre. l. inuitus. Si autem tractat de preiudicio tertij: tunc habet locum distinctio que no. in dicta. l. gayus. de pig. act. quia aut non potui cōtradicendo impedire: et non videor cōsentire: vt dicta. l. gaius. et de noxal. l. ij. speciale est ergo ratione dominij et affectionis: vbi etiam si non potest contradicendo impedire vel consentire vt. s. de dona. inter virum et vxorem. l. si seruus cōmunis. et not. dicta. l. q patitur. vel si potui contradicere: et nō contradixi videor consentire. vt. s. de pign. l. fideiussor. §. j. Jaco. Butrigar. Alij: vt Jac. de ra. et Pe. sic dicunt: qd regula est qui tacet nō consentit: nec contradicit. vt dicta. l. qui tacet. fallit in casibus incertis in quibus: videtur consentire: et est ratio specialitatis in vno quoq. ¶ Primo propter cōuictionem persone et actionis. vt hic. ¶ Secūdo pter conuictionē personarum tm. vt. s. de adopt. l. in adoptionibus. ¶ Tertio fauore publice vtilitatis: vt dicta. l. ij. j. ad municip. ¶ Quarto fauore priuilegij fiscalis. vt. C. de remis. pig. l. si ypothecas. ¶ Quinto fauore pupillaris etatis. vt. j. de fideiuss. tuto. l. iiij. §. fi. ¶ Sexto fauore ordinis clericalis. vt. C. de epis et clericis. l. vt si seruus. ¶ Septimo ratione euidentis vtilitatis tacentis. vt. s. mā. l. qui patitur. et. l. qui fidem. ¶ Octauo in odium phibere volentis: et non prohibentis. vt. C. de cōmer. et mercato. l. ij. et ibi not. ¶ Nono odio decipere volentis. vt. C. ad vell. l. si fine. ¶ Decimo fauore libertatis. vt. C. de remissio. pig. l. j. ¶ Undecimo odio nimium tacentis. vt. j. de re iudica. l. sepe. §. scientibus. ¶ Duodecimo vbi consentire compellitur ex debito honestatis. vt. s. de spon. l. si ea. ¶ Decimotertio vbi consentire cōpellitur vinculo obligationis. vt ar. s. si seruitus ven. l. si a te. et. C. de acqui. possess. l. minus. ¶ Decimoquarto hodie legem contēnentis. vt. j. de liberis agnato. l. j. §. pena. ¶ Decimoquinto fallit ī pignore vendito. in quo distinguitur. vt not. s. quib. mod. pignus vel ypo. soluitur. l. sicut. §. non videtur. et hoc vbi solum taceo. Si vero aliquē actum exerceo tunc aut rei geste cōmunico et p iudicat. vt. s. de euictione. l. quidam. Aut alterius et mihi non preiudico. vt dicta. l. titia. §. lucia. et. s. de pign. act. l. gayus: aut ad autoritatez: vt administrator: et non preiudico. vt. C. de administ. tuto. l. si non id scripsisti. aut ad substantiā: vt robur pstetur contractui: et tunc aut ignarus vel deceptus et mihi non preiudico. vt. C. plus valere qd agitur. l. si falsum. aut scienter: et tunc preiudico ac si concessissem. vt dicto. §. non videtur. vbi. sed si scripserit. et de fideiuss. l. fideiussor. §. j. et q. mo. pignus vel ypo. soluit. l. titius. §. fi. et fm predicta intelligi dz dicta regula qui tacet. Jaco. de ra. et Pe. Alij vt Jaco. de are. sic dicunt cū 13 queritur: an† patientia[b] habeatur p consensu: aut est patientia sensati: aut furiosi: si furiosi regulariter nō habetur p ɔsensu. s. locati. l. qui ad certum. de precario. l. certe. et de adopt. lega. l. si tibi. Fallit in casu huius. §. v. iur. si sensati aut scit quod agitur: aut ignorat. Si ignorat non habetur p consensu. vt in fi. huius. §. Si scit aut tenetur obedire saltem ex debito honestatis: et tunc habetur p consensu. vt in princi. huius. §. et. s. de sponsa. l. in sponsalibus. et. l. se. multofortius: vbi tenetur consentire ex iuris vinculo. vt dicta. l. si a te. s. si seruitus ven. et. C. de acqui. possess. l. minus. si vero non tenebatur consentire etiam ex debito honestatis: tunc aut est nuda patientia. Aut est iuncta alteri rei iudicatiue consensus. ¶ Primo casu non habet pro consensu. vt. s. de pcur. l. filiusfa. §. inuitus. de seruitu. rusti. et vr. pre. l. inuitum. et de fur. l. qui vas. §. vetare. Fallit fauore libertatis premio. C. de remissio. pig. l. fauore publico. e. ti. l. si ypothecas. et ad municip. l. ij. fraudulēti odio. C. si aliena res pignore data sit. l. ij. et ad velley. l. si fine. ¶ Item nimio silentio. vt. j. de re iudica. l. sepe. §. scientibus. Item in pignore vendito in quo distinguitur. vt. s. quib. modis pig. vel ypo. sol. l. sicut. §. nō videtur. Item affinitatis merito. s. de dona. inter virum et vxo. l. si seruus cōmunis. Si vero sit iuncta alteri rei iudicatiue consensus: tunc dicitur consensisse. vt dicto. §. non videtur: qd si subscripserit. s. locati. l. item queritur. §. qui impleto. et de euict. l. quedam. Jaco. de ar. Et faciunt predicta si vendo rem tuam te presente: et non contradicente qd tibi preiudicet: ad idem. j. de regu. iur. l. semper qui non prohiberet: nam. l. qui patitur locati. l. cum in plures. §. locator. dicta. l. quidam. de euictio. de pign. l. fideiussor. §. pater. de iure pact. l. adigere. in princip. et ad. l. corne. de falsis. l. lege cornelia. ij. responso. In contrarium est glo. et Dy. quia vendidi meo nomine: vnde non potes habere ratū expresse. vt. s. de neg. gest. l. si pupillus. §. sed si ego. et extra de regu. iur. c. ratū qs. lib. vj. ergo nec tacite ad idem de legat. ij. l. titia. §. lucius. et de pign. act. l. gayus. cum ibi notatis

b ¶ Habeatur p consensu. Adde no. in l. q patit. ff. mā. in. l. sem p q nō phibet. j. de reg. iur. Bar. in l. si fili⁹. ff. de tuto. Bal. i c. j. §. fi. si de iuess. iter do. et vas. lis orta v. sup gl. vn patiētia dñi qd colon⁹ remaneat ī fūdo finito tpe locatiōis arguit cōsensū et reuocatiōnē locatiōis si sciētia itercedit. l. itē qrit. §. fi. ff. loca. qd est verū etiaz si sit plat⁹ vel tutor. Bar. vide ad fi. Itē verū p tempus nō modicū arb. boni viri Bar. ibidem.

ibi notatis. Item phibere non posses: ergo scientia non nocet vt. s. de rei vendi. l. si fundum. et de re iudi. l. sepe. §. scientibus: et quia nullum crimen est patris: si non prohibes. vt. j. de reg. iur. l. nullum crimē. secus si † patior[a] me scribi vt fideiussor: q: teneor: ad municip. l. ij. et de fideiussor. tuto. l. cum ostendimus. §. vltimo. Dy. ¶ Undecimo opponitur. s. locati. l. quo ad certum. vbi furiosus non videtur consentire. solu. vt in glo. ¶ Et adde ad probandum so. glo. in fi. quia mulier habetur pro consentiente: si est furiosa in his in quibus si esset sane mentis contradicere non posset: nisi iustam causam contradicēdi haberet vt. j. e. l. dotem: ideo † furiosa videtur consentire: in his autem in quibus sane mentis posset resistere nō: vt dicta. l. qui ad certum. et de precario. l. certe. ne deterioris conditionis: sicut intellectu carens: cum de diminuendo agitur: hoc videtur falsum: quia si sane mentis esset: et phiberet expresse impediret actionem. nego. gest. vt. s. de neg. gest. l. si ex duobus. et C. de neg. gest. l. fi. et tamē furiosus existēs obligatur ea. vt. s. de nego. gest. l. iij. §. curator. Sed dic qd ibi non ex consensu. Sed ex re obligatur: id est ex contractu qui perficitur re. scilz gerendo negocia eius in quo etiam si non consentit obligatur. hic autē ex consensu. i. negocio qui consensu perficitur in quo qs licet nō habeat aīm habere videtur: cum si sane mētis esset: dissentire non posset: nisi iustam causam contradicendi haberet vt dixi. Est ergo regulare quod † furiosus pro consentiente non habetur vbi sane mentis existens contradicere valeret: et inherendū est solutioni Azo. que habetur. j. de regul. iur. l. in negociis. vt dicamus hoc speciale in patre: et ratio specialitatis patet: quia si diceremus hoc patri non competere: exercitium actiōis de dote erit filie concessum que consentire nō potest: insurgeret iniquitas. scz apud patrem ipsam actio. fore frustratoriā. Itē si † patrem astringerem ad cautionem de rato: efficeret iniuria: q: astringeretur ad impossibile: et qd per eum cōmode expediri non posset: cū filia furiosa ratū habere non possit. Dy. et Ol. ¶ Duodecimo opponitur contra vsi. sed si absens. j. de regul. iur. l. vbi non voce. §. furiosus. de iur. codicillo. l. ij. et de iniuriis. l. sed si vnus. §. filio. vbi absens et furiosus equiparantur. Solu. vt in glos. vel dic latius fm Dy. qd aliquando requiritur alicuius absentia: et non requiritur absentis consensus: et tunc furiosus habetur loco absentis. vt dicto. §. filio. ¶ Aliquando exigitur absentia et consensus absentis: et tunc non vt. s. de procura. l. ij. §. fi. ¶ Aliquando requiritur presentia et consensus expressus: et habetur pro absente: vt dicta. l. ij. §. furiosus. s. de iur. codicill. ¶ Aliquando sufficit tacitus: tūc siue sit absens siue presens habetur dissentiētis loco: si sane mentis existat: et contradicere possit. vt dictis. l. qui ad certum. et l. certe. Si aūt sane mentis existens contradicere non posset: tunc pro presente et consentiente habetur. vt hic. Dy. et adde qd not. j. de tutel. l. qui habet. Dy. ¶ Decimotertio oppo. s. de pcur. l. non soluz. §. si pater. solu. vt in glo. Sed vltra glos. videtur qd indistincte pater non caueat: cum sit legitimus administrator. vt. C. de bonis maternis. l. ij. et. j. de ad. tuto. l. vulgo. Sed dic forte vt in. l. filius. s. qui sat. cogā. vel dic melius. vt no. C. de bonis que libe. l. cum oportet. §. vbi aūt. vbi distinguitur: an † pater defendat tanq pater: an tanq legitimus administrator: que distinctio videtur approbari per Dy. extra de reg. iur. c. ratum quis. lib. vj. vltima columna. vsi. in tertio idem. ¶ Decimoquarto oppo. fm Jaco. qd hic dicitur qd actio est cōmunis patri et filie immo videtur solius filie: et eius pprium patrimonium. j. ad. l. fal. l. pater. de coll. dot. l. j. in fi. et l. fi. de euict. l. si pater al. pater. et de minor. l. iij. §. sed vtrum. et de pact. dot. l. cum dos. j. rñ. ¶ Item cū pater agit facit vt agēs nomine alieno: quia cauet de rato. Itē eius nomine reconuentus defendit. s. de procur. l. non solum. §. si de dote. et l. seruum. §. si alieno. et rerum amo. l. et ideo. §. j. Sed ipse rñ. qd dos est filie quo ad pprietatem: cuius etiā capax est a patre iure isto. s. fa. hercis. l. pōpo. et C. de inoffi. testa. l. pater: sed patris est qsto ad conseruationem cuius interest dotatam esse filiam. vt dicta. l. pater. s. de euict. et ideo gubernationem debet habere. C. de sent. passis. l. fi. et de bonis maternis. l. j. Sicut diuersis respectibus potest dici res diuersorum: vt dos et emphiteotē: sic dicitur dos mulieris et mariti de iur. dot. l. j. et l. qūis. et C. de iur. do. l. in rebus. ¶ Quare exercitium est patris et exercet nomine suo: quia sua interest et filie cuius est cōmuni nomine intentanda: et hoc fm glos. que est sup verbo amissam: et huius cōmunionis: natura mirabilis est quia deficiente matrimonio ius reddit plenum in alterum. scz deficiente patria potestate recidit in filiam. vt. C. de rei vx. act. l. vnica. §. videamus. et. j. e. l. si marito. §. si voluntate. deficiente filia recidit in patrem. s. de pact. dota. l. cum dos. C. so. ma. l. dos a patre. et de nego. gest. l. quod in vxor. et. j. rem ra. habe. l. fi. et fm hanc sententiam ambulat actio de patre in filiam. vt et alibi. s. de vsufruct. l. si operas. et de aqua plu. arcen. l. si tertius. §. si prius. ¶ Alij dicūt cōmunem actionem: quod Jac. non placet: quia aut quilibet habet partem: et in eadem parte rei donatio locum habet. Aut insolidum est cuicunqz: et videtur contra. s. commo. l. sint certo. §. si duobus. nam in duobus reis reperitur esse duas. vt. j. de duobus reis. l. eandem. §. fin. Quod dicitur vna est actio: verum est quo ad effectū ex actionis vnius. vt eo. tit. l. in duobus. §. fi. et de sol. l. qui hominē. §. j. ¶ Prima vera: nam in dote vna est actio. vt. j. l. proxima. in fi. s. de procura. l. non solum. §. si de dote. et §. seq. cuius pprietas filie: exercitiuz vero patris: et sic diuersis respectibus vtriusqz est. vt. j. l. pxima. in fi. et de hoc dicetur. j. de questionibus: prima et secunda questione. ¶ Decimoquinto opponit qd † dos sit patris siue obligatio dotis. vt. j. de solut. l. qui hominem. §. si gener. Sed illud quo ad exactionem est intelligendum: et filia est particeps et socia: quia sine eius cōsensu non agit pater et equiparatur falso procurato. cum agitur sine filie volūtate. ¶ Decimosexto opponit. qd si dos est filie: ergo solutio eidem facta debet liberare soluentem. vt instituta. qui. mo. tol. oblig. in pnci. qd nō facit. vt hac. l. et l. fe. Rñ. filie deficit administratio: et ideo liberatio non contingit. vt instit. qui. ali. non licet. §. admonendi. et. s. si cert. peta. l. non omnis. §. j. nisi ex iusta causa: et non perditure soluatur. vt. j. eo. l. si cum dote. §. j. ¶ Decimoseptimo opponitur: qd si administratio ē patris: ergo ex solutione ei facta debet contingere liberatio. C. de pact. l. pactum curatoris. et. s. de ad. tuto. l. lucius. §. penul. Sed ratio est qd habet administrationem impeditam: quia exigitur filie cōsensus vere vel interpretatiue. vt hic. et l. se. et dicto. §. si gener. ¶ Decimooctauo opponitur: quia videntur due actiones: vt hac. l. versi. sed vtrum. ibi. nec eam actionem etc. sed Jaco. exponit eam actionem: id est viam agendi: vel dic cum actio appropriatur patri pter qualitatem mutatā ab illa que erat: quādo erat filie: et sic eadem est in substantia alia in qualitate. ar. j. de heredi. institu. l. seruus alienus. §. qui fideicommissam. ¶ Decimonono opponitur: quia dicitur hic qd pater dando dotem: facit eam communē sine stipula. extraneus vo videtur tunc donare. vt in. §. accedit. de rei vxo. actio. nam videtur potius dicendum: econtra. vt pater videatur potius donare cum sit coniuncta persona. arg. j. de libe. prete. l. aurelius. §. titius. Rñ. pater facit ex necessitate paterni officij. vt. s. de ritu nupt. l. qui liberos. et sic non videtur donare: quia nemo in necessitatibus etc. vt. j. de admini. legat. l. rem legatam. sed extraneus facit ex voluntate: et ideo presumitur donatio. ¶ Uicesimo opponitur: qd actio de dote non fit cōmunis patri et filie: cuz dos de bonis patris exiuerit. vt. j. de col. dot. l. vlti. et in aut. de equalitate dot. §. quia vero. Sed dic qd hic sic consentiebat. scilz qd esset cōmunis al. secus Old. ¶ Expeditis ɔtrarijs veniamus ad aliquas questiones. ¶ Et primo quero: an † actio cōpetēs patri et filie sit vnica vel due. de hoc dixi. s. in oppositionibus. Et glo. dicit: qd vna et Dy. et Jaco. de are. idē: quia dicit transire de patre in filiam: ergo eadem est: quasi de cōmuni in proprium esse transeat. ¶ Item pater agens cauet de rato. vt. s. de procurat. l. non solum. §. si de dote. al's incipit si pater de dote. et in fi. huius. l. ergo alieno nomine experitur: nam si proprio nomine non cauetur. vbi enī est actionum diuersitas descendētium ex eodem facto: qui ipsas intentat non cauet. vt dicta. l. non solum. §. si pater: et est simile in duobus reis stipulandi. vt no. j. l. proxi. et est pro hoc. quia filia dicitur particeps et socia. vt dicto. §. si gener. j. de solut. l. qui hominem. Sed quod sint due in numero: videtur dicere. l. ista in versi. sed vtrum ibi. nec eam actionem etc. nam copulatiua et ibi inclusa in negatiua: nec videtur ostendere diuersitates actionum esse: et per cōsequens plures. Sed dic qd non denotat pluralitatem actionum: sed pluralitatē circa modum agendi. ¶ Item qd sint plures videtur: nam ex vna iniuria facta filio nascuntur plures actiones: vna patri: et alia filie. vt. j. de iniurijs. l. pater. ergo idem ex eadem constitutione dotis: sed ibi propter numerum personarum iniuriam passarum: inducitur pluralitas iniuriarum: et per consequens pluralitas actionum. vt. j. de iniur. l. j. §. fi. et l. cum qui. §. si nupta. et. §. cum alias. Sed hic propter pluralitatem personarum constituentium dotem non augetur numerus dotium: et ideo nec numerus actionū. ¶ Item qd sint plures videtur ad instar duorum reorum vbi sunt duo. vt. j. de sol. l. si duo. de duobus reis. l. iij. §. fi. et l. si reus. et l. cādem. Sed ibi est pluralitas obligationum: et ideo est pluralitas actionū: hic vnica obligatio. vt patz dicto. §. si gener. in. l. qui hominem. de solu. vbi dicit obligationis in singulari: et non obligationum: ergo et vnica actio. tenendum est ergo cum glo. quod sit vnica.

---

a ¶ Me scribi vt fideius. Adde Bal. in addi ad specu. tit. de resti. spoli. v. an patiētia qrit vtruz patiētia iducat psūptionē obligationis. latius p Cy. et Bal. i l. si certis. C. de in rē vso. et ibi Bar. ff. de vsur. et in l. si qs diuturno si fui. vēd. et dicūt qd sic in his qsunt parui pjudicij vide que autentice notauit dñs benedict de plūbino i. l. si cō sentiēte. ff. d manumiss. et ibi dñs meo dñs Nicol. Boerij q ibi dē additiones compilauit.

¶ An actio cōpetēs pri et filie sit vna vel plures.

actio que dicitur de patre trāsire in filiā: et de communi esse in proprium: vt predixi. ¶ Scdo quero qualiter est cōmunis. glos. dicit q tāquam duobus reis. Dy. dicit q est cōmunis vt heredibus eius qui stipulatur indiuiduum: vbi est vna obligatio et vna actio: tamen insolidū cuilibet heredi cōpetit. vt. s. fami. hercis. l. heredes. §. an ea. et de verb. oblig. l. ij. §. j. in duobus autem reis plures sunt obligationes: et ideo plures actiones: hic aūt vna tm̄. vt. s. dixi. vn̄ quo ad obligationē nō est bona similitudo de duob9 reis. sed quo ad vnā rē debitā: que vtriq3 persone deberetur insolidū: pcederet similitudo: τ de hoc. j. l. si cū dotem. §. fi. et. l. socer. in princi. ¶ Tertio quero quomodo formabitur libellus. dic f̄m Jaco. de are. qd pater dicit. ago noīe meo τ filie: vel posset etiā formare in sua psona tm̄: nā τ ipse solus facit in hac actione, pcura. qd certum est agere solum nomine patris. vt. s. de procurato. l. filius. §. sed et filia. Unde formabit in persona sua dicens: ago de voluntate filie mee. vt hac l. v̄si. denique: vel etiam non habita mentione voluntatis filie: dum tamen ostendat filiam consentire in contestatione litis. vt j. e. l. si cum dotem. §. eo autem tempore. ¶ Item et filia posset agere patre consentiente. C. de coll. auf. quod locum. et. j. eo. l. gaius: τ si dos esset aduentitia: ageret etiam sine consensu patris. vt dicta auf. ibi. τ cum mater τc. Jaco. de are. Item agit vbi pater est prodigus vel furiosus. vt. j. e. l. si cum dotem. §. si pater. τ de iniur. l. sed si vnus. §. si filio. Differūt tamen in hoc quia pater debet filie expresse consentire. Sed sufficit qd filia patri tacite. Item qd exercitiū cōpetat patri: verum est filia in potestate durante. Sed ea emancipata vel exheredata transit ad filiam[a] vt. j. e. l. si insulam. τ. l. si socer. τ. C. de rei vxo. act. l. j. ¶ Item quero quo iure peti pōt cautio de rato de qua loquitur hec. l. dic in glo. Item allegatur hec. l. ad multa que in glo. non tanguntur. ¶ Primum est: vtrum dn̄s possit vasallū inuitum alij delegare: vel in aliuz transferre. Et videtur qd non ar. C. de noua. l. j. τ. l. nec creditoris. In cōtrarium est. j. de operis libertorum. l. patronus. τ. l. medicus. et videtur expressum s. de condi. indebi. l. si non sorte. §. libertus. ibi. iubente patrono τc. qd videtur importare necessitatē. vt institu. de attil. tut. §. fi. Ad idē. j. de leg. j. l. si domus. §. penul. de vsufru. leg. l. fundi. τ de vsufruc. l. arbo. §. fructuari9. ¶ Quidam distinguūt an noceat vasallo vel nō per hāc. l. Tu dic qd non potest contra voluntatem vasalli: q2 contrariorum eadem est disciplina. Sed vasallus nō potest inuito dn̄o feudum alienare: vt in vsibus feu. de phibita feu. alie. per lotarium. τ de prohibita feudi alienatione per frede. ergo nec domin9 inuito vasallo: quia nō debet ei licere ex contractu qd eius aduersario non licet. ar. C. de fruc. τ lit. expen. l. fi. τ de reg. iur. l. nō debet actori. τ pro hoc facit tex. τ glo. j. de fideicōmis. liber. l. inuitus. Et hec intelligo: nisi in casu necessitatis. vt quia non expedit sibi vti seruitio vasalli. ar. dictarum. l. patronus. τ. l. medicus. Et qd nō possit eum delegare inuitum: est expressum in vsibus feu. de. l. corradi. §. ex. ad. τ vide ibi Jac. de bel. τ de phibita feu. alie. per Fredericum. §. pterea. Dy. τ de hoc dixi dicta. l. j. C. de noua. Adducit etiam Jaco. de are. qd si dominus vendat terram concessam in feudū vasallo qd vasallus non teneatur[b] iurare fidelitatem emptori super quo dicit qd si vendidit omnia feudalia qd vasallus etiam transeat cum ista vniuersitate. vt. j. de acq. re. do. l. quedam. τ. s. de fundo dot. l. j. §. si vero terrā solum istius vasalli: tunc seruetur. l. j. τ si non sit deterior vasalli cōditio: cōpellatur: al's nō. ¶ Sed quomō coget emptor eū iurare. R̄n. vendicabit rem ab eo: τ si ille opponat se tenere in feudum dicet eum non iurasse, p hoc. s. queadmodū vsufruc. amit. l. om̄s τ. l. si vsufruct. nomine. Jaco. Uerius puto qd dn̄s alienare nō possit inuito vasallo per iura predicta. ¶ Item allegatur qd si creditor pbat debitum per testes qd debitor compelli possit ad faciendum instrumentum cum sibi nihil noceat: τ creditori facilior sit probatio. τ hoc expresse innuit glo. que incipit. dixit: quādo soluto. circa fi. τ, p hoc bene facit. s. de aqua plu. arcen. l. j. §. item varus. de euict. l. in creditore. ¶ Item videtur expressum. C. de libera. causa. l. sicut datam. vbi de hoc dixi latius. de condit. ex lege. l. dissolute. et tetigi etiam. j. de questioni. l. de minor. §. tormeta. τ facit qd no. extra de testa. c. significam9 non ob. C. de testi. l. minus graue. q2 loquitur quando nulle aderāt pbatiōes. Ray. τ no. hic qd. j. de ad. tuto. l. cyrographus. in. ij. glo. τ in speculo de instrumētor edito. §. post q̄. v. sed nūquid. 24 τ ver. se. ¶ Item allegatur qd si † timeo de inimico meo ne me offendat qd possum petere cautionē ab eodē de nō offendēdo ibi. maritū suspectū habet: ad idem. Ad trebel'. l. quia poterat de dāno infecto. l. pretor. §. j. τ melius. C. de his qui ad ec. confuge. l. denunciamus. τ de transact. l. si super possessione. Dy. et vtrobiq3 de hoc dixi. Item per hoc: q̄m propter res fit cautio

vt per totum ti. de dam. infect. ergo fortius, ppter personas. C. de sacro. eccl. l. sancim9. τ, p hoc de offi. presi. l. illicitas. §. ne potentiores. vbi de hoc dixi. τ in aut. de manda. princip. l. si quis igitur. et. §. neq3. et de monac. §. si quis igitur. et hoc communiter tenetur. Sed in contrarium facit: quia si possuz fugere res meas non cauetur de damno infecto. vt infra de dāno infecto. l. si filius. et quia tractus futuri temporis non spectat ad iudicem. s. de vsur. l. j. §. j. Quidam dicunt aut iudex ex officio vult quod cautio prestetur et prestabitur cum modica cause cognitione. ar. s. de vsufruc. l. equissimum. aut pars petit: et tūc cum pleniori cause cognitione. vt dicto. §. si quis igitur. τ de his qui deiece. vel effude. l. presente. §. penul. et si inueniat iustam causaz: caueri faciat per dictas. ll. al' non. quia vani timoris τc. vt j. de regu. iur. l. vani timoris: iustum autem metum dicimus: si is qui minatus est: consueuit minas exequi vt notaui. C. qd metus causa. l. metum. al's lubricum lingue τc. vt. j. ad. l. iul'. maie. l. fi. Jaco. de ra. Item allegatur hec. l. pro casu illius questionis quā querit glo. j. de sol'. l. vero procuratori. s. an soluēdo cōiunctis personis que agere possunt sine mandato quis liberetur. nam certum est qd non liberatur. Nam hic patet qd dos solui non potest sine consensu filie: nec econtra. τ tamen pater c filie[c] τ econtra non possunt esse magis coniuncti: et quilibet est particeps obligationis. vt. j. de sol. l. qui hominem. §. si gener: et tamen non potest vni sine voluntate alterius solui: et p hac determinatione bene facit. j. vt lega. no. ca. l. j. §. fi. τ. ij. dist. τ. j. l. proxi. ¶ Item facit ad questionē si filia constante matrimonio cōmisit adulterium: ita qd perdere debet dotem per. l. 25 consensu. C. de repudijs. nūquid hoc noceat † patri quando actio est cōmunis. Glo. videntur variare. nam dicta consensu videtur sentire qd non noceat alia que est. C. de iur. dot. l. si dotem. videtur sentire contrarium: τ vtrobiq3 de hoc tetigi. Dy. aūt hic tenet quod non noceat q̄diu est in potestate: ea autem effecta sui iuris bene nocebit: quia tunc actio transit in filiam. et ita intelligi debet glo. τ pro hoc in auf. de nupt. §. est quoq3 coll. iiij. que posita est. C. de repudijs. l. dissentientis. et incipit contra filij. Et, p hoc. j. de de bonis damnato. l. sed si alia. Dy. et de hoc in speculo. de dot. post diuortium resti. §. fi. versi. sed nunquid adulterium filie. Et ad hoc facit. j. eo. l. filie. vbi de h̄ tetigi. Et idem dicit ipse Dy. sed cōstante matrimonio vir vēdat aliqua bona obligata pro dote et filia consentiat: τ renunciet iuri ypothecarum quod patri non noceat talis renunciatio: nec etiam filie viuente patre. sed eo mortuo. vel sui iuris d effecta preiudicat[d] per hanc. l. in glos. anna bina trina die. ibi. §. si vo constante: quod quando habeat effectum: dic vt plene no. j. de dote prelega. l. j. circa princip. Dy. ibi. nisi in casu. Ubi etiam pactum lucrande dotis cessat. Dy. ibi. obijci mulieri. vt reintegratio matrimonij vel interitus rei dotalis post moram mulieris. Old. ibi. vel vt ista. scilicet duo proxima dicta. Dy. in glos. dixit quando ibi. et. §. si vxor. loquitur de cautione quam vxor prestat viro. Dy. ibi. inuenire fideiussorē. qd laboriosum est. vt. s. de iudici. l. ij. §. si dubitetur. Jaco. ibi. cum actio ei competens. s. extraneo. Old. ibi in scdam necessitatez. ar. eius quod no. s. de act. empt. l. si quis seruum. Dy. ibi. factum pactum lucrande dotis. tūc enim non caueret: et in casu quo pactum sortiretur effectum: quia cautio cōmitti non posset: et ideo nō debet interponi. ar. s. de procurato. l. non cogendum. §. sabinus. et vt leg. no. ca. l. hec stipulatio. §. j. sed in casu quo pactum non haberet effectum caueret. Dy. ibi ex stipu. s. tacita. vt. C. de rei vxo. act. l. penul. nec posset petē fideiussorē. vt. C. ne fideiuss. do. dentur. Dy. ibi. vt habeat instrumentum. non ergo ad substantiam debiti augendi. sed vt eius probatio facilior reddatur. ar. j. ad trebel. l. titius. Dy. In gl. no. duo. ibi. Ry. dicit. idem. s. vt sit communis actio de dote. Dy. ibi. vel ascendente per patrem. ppterea si emancipatio hoc fecit. vt. §. videamus qd non est actio in rebus dotalibus quanto magis ipsa constitutio dotis in emancipatam separat ius dominij rerum dotalium a patre. ¶ Item si emancipatio tollat ius quesitum patri: mul26 to fortius acquiri impediet: q2 † facilius est impedire querendum q̄ tollere quesitum. ar. C. de solu. l. acceptam. et. l. si per te nō stat. Dy. ibi. cē cōem. et expresse habetur. s. de euicti. l. si pater. Dy. Old. ibi. tamen nō vere. vt hic. Est ergo pfectitia quā tum ad nomen: non quantum ad ius. Dy. In eadez glo. in fin. nam ibi. stipul. fuit. et ad. l. si ab hostibus. patet solu. quia fingitur fuisse in potestate tempore mortis: licet vere non fuerit. Dy. in glo. nisi. vt. C. de nuptijs. l. si vt pponis. Scdo. ibi. reintegratum matrimonium: sine consensu patris. Dy. in gl. mortevel emancipatione. ibi. tutus est vir. sic τ al'. de leg. ij. l. pete. §. pdiū. Old. ibi. ꝯ factū suū: imo interim pōt p̄r agere vt legitim9 admistrator. vt. s. ō pac. do. l. cū dos. Jac. τ Ol. ibi. de eo p quē factū erit.

a ¶ Exheredata transit ad filiā. Adde p huius materie faciliori intellectu nungd si filia So. ma. ignorāte patre intrauit monasteriū: τ hēdes mariti soluerūt dotē mōasterio: an erunt liberati a patre. do. Ric. disputauit hāc qōnē. et est ar. xvij. i libro magno qōnū disputarū: τ icipit qd talis ē. titius. p filia sua: et post multa allegat p τ ꝯtra et tenuit qd heredes mariti soluēdo mōasterio n̄ cēnt liberati a patre Ric.

b ¶ Iurare fidelitatem. Adde Alexā. in. l. si nō sorte. §. liber ō ꝯdi. ideb. τ ibi glo. Et Bar. τ Ba. hic. τ Bal. i l. vsufructu. j. eo. cogit tn̄ hn̄ alteri seruire dn̄o iubēti p. l. si libertus artē ff. de oper. liber. Bal. i. l. j. in fi. C. e. ti.

vasallus tn̄ tenet iurare fidelitatem emptori iurū feudaliū nō emptori vasallorum Bal. i. l. j. v. Quero testator. C. cōi. de leg. Bal. in. c. j. de capi. q cu. ven.

c ¶ Et econtra nō p̄nt. Adde qd in ꝯtrarium vt expresse. s. ō nego. gest. l. fin aūt in gl. et ibi. Albe.

d ¶ Per hāc. l. Adde specula. in titu. de do. inter vir. τ vxo. §. strictis. v. quid si filia.

factū erit.l.fi. Sicut ibi eximitur.inopia rescindit liberationem seu speciē liberationis mariti. vere em̄ ꝛ cum effectu liberatus non erat.vt.§.gener.ꝛ.l.non solum.ꝛ arg. optimum ad predicta de leg.j.l.plane scđo.§.qui rogatus. Dy.melius facit.j.de dote preleg.l.pater.in fi. Old.in eadē glo.in fi.nā sicut ibi suspitio de patre facit fideicōmissum transferri in filiū patria ptāte durante:ita et hic transferri faciat suspitio ꝓueniens ratione paupertatis actionē de dote in filiam etiam potestate durāte. Dy.in glo.j.filia nō perdet.ibi.de arbi.si duo.ꝛ.j.de donatio.l. si rem.§.si duo. Dy.ibi. nomie suo tantum.scilz agit vel agere potest ex contractu insolidum:et ideo insolidum obligationem consumit. Dy.ibi.hic suo et filie. Per hoc sperabatur per mortem vnius in alterum totius iuris cōsolidatio.vt.C.de rei vxo.act.§.videamus. Et ideo non pōt vltra petere alteri solui altero ignorante.ar.ss.de lega.ij.l.cum pater.§.a filia. Sed vnus[a] de reis ad heredem suum transmittit vt.j.ad.l.fal.l.in l.fal.hoc eod.ꝛ de duobus reis.l.si reus stipulatus. Dy.in eadem glo.ibi.per excep. Hec solu.tollitur:quia nihil interest ꝛc. vt.j.de regu.iur.l.nihil interest: et quia lex esset posita verbis et non rebus. Dy.ibi.hec delegando. Hec falsa: quia plus solet operari delegatio ꝙ pactio vt colligi potest ex eo.l.si rem §.si duo.j.de nouatio.ꝛ.ss.de pact.l.si vnus.in princip.maxime s.cū delegatio oēm obligationē tollat:ꝛ iō dic vt ibi no. Dy.vel dic vt.ss.in solutione ꝯtrarioꝝ dixi.ibi.hic iuuit. De hoc dic vt ss.in quolibet dixi prima ꝛ scđa questiōe. In glo.filie in fi. patri ergo tunc nocet trāslatio iuris q̄ fit in emancipatam de actione dotis: non factū filie. Dy.in glo.ꝛ causam contradicendi.in fi.de hoc plinius dixi in lectura.ꝟ.x.opponit̄ in glo.vt ꝛ.ss.in fi. de hoc dixit plenius dixi.ss.in oppositionibus.ꝟ.xj.ꝛ no.dicta l.j.de regu.iur.in glo.sed si latitet:ꝛ dic vt ibi Dy.ibi.item facit vt nō caueat de rato. Jaco.ꝛ vide.ss.in.xiij.oppositiōe. Et vide.cccxvij.questione in libro magno disputatarum quā omitto causa breuitatis.

1 Soluens conuincte persone a solutione non liberatur.
2 Procuratori dato ad exigēdum an spontanea voluntate possit solui.
3 Actio de dote qualiter sit cōueniēs patri ꝛ filie.
4 Pecunia ad creditorem ꝓueniens dicitur esse soluta.
5 Pater causam contradicendi nō habens videtur consentire.

Non solum Hec.l.cōtinuatur cū precedēti.ꝛ breuit̄.h.d. Illius cōsensus exigitur in soluēdo cuius in exigendo. Dy. ibi.soluēda.i.solutione recipienda. Jaco.ibi.exquiritur.vt actio de dote tollat̄. Dy.ibi.sed si pecuniā.s.dotalē solutā filie sine patris volūtate. Dy.op.q̄ꝺ adiecto soluit̄ inuito adijciēte.vt.j.de sol.l.q̄ꝺ stipulatus.ꝛ tñ nō est particeps obligationis. Sed illud rōne pcedentis volūtatis ꝛ cōditionis stipulationi adiecte quā mutare nō pōt.vt.j.de sol.l.nō ꝓcurator.§.interdū. Item op.de duob' reis stipulādi. Sed ibi est obligatio cuicūq ꝓpria insolidū:hic cōis. Itē op.q: hic dicitur q̄ꝺ si pecunia soluta filie ꝑuenit ad patrē q̄ꝺ soluens liberatur. Sed si filie existēti in ptāte soluit̄ semp queritur dn̄um patri: ita q̄ꝺ vsusfructus remanet penes eam.vt.j.de acquir.here.l.placet.ergo semper soluēdo filie liberatur. Sz dic q̄ꝺ nō sufficit ꝑuenire interpretatione iuris nisi vere ꝑuenerit:ꝛ in rem ipsius patris vere cōuersus fuerit.vt.j.de.leg.j.l.si seruus legatus.§.j. Itē op.de.l.si cuz dotē.§.j.j.e. Sed ibi ex iustis causis filie soluit. Expeditis expositiōib' collige hic ex̄sse q̄ꝺ soluēs cōiuncte persone[b] nō liberatur. de quo dixi plene ss.l.pri.circa fi.ꝟ.ꝯtē allegatur hec lex. Itē collige hic ar.q̄ꝺ si filio debetur ex ea causa ex qua patri nō queritur vsufru.q̄ꝺ nō possit solui nō interueniēte consensu filij:cū hic illius in soluendo cuius in exigēdo cōsensus desiderat̄.ad idē.ss.l.pri.ꝟsi.deniq. Sed ꝯtra.cū in iudicio tm̄ desidereꝫ cōsensus.vt.C.de bonis q liber.l.nō solū.§.necessitatis.ibi tm̄modo ꝛc. ꝛ quia talia nō videt̄ ꝓhibitus alienare.vt.j.e.l.§.filius aūt.ibi in his dūtaxat ꝛc.ergo nec soluenti liberationem ꝛc.prestare.ar.ss.de procurato.l.ꝓcura.cui libera.et.j.de solu.l.qui hominem.§.si titius.ꝛ in isto casu procedit parificatio ratione cōmunionis q̄ est inter patremꝛ filiam:vbi ergo cessat cōmunioꝛ parificatio Dy.de hoc plene dixi dicto.§.necessitate. Deinde q̄rit glo. an ꝓcuratori dato ad exigendum possit sponte solui[c] extra iudiciuz:et tenet hic q̄ꝺ non per.l.hoc iure.j.de solu.vbi de hoc plene dixi.ꝛ vbi Jaco.de ar.tenet contrarium per.l.C.de sol.l. inductum.de nouat.l.non abstulit.ꝛ.ss.de pig.act.l.solutum.§. solutam:et pro hoc facit hec.l.quia dicit verbum exigendi: vt includeret solutionem:ꝛ hanc etiam opi.hic tenet Old. Item glo.tāgit hic questionē qualiter sit cōis actio de dote patri ꝛ filie:vtrum sicut duobus reis : an sicut heredibus stipulationis:et sentire videtur q̄ꝺ sicut duobus reis:quod Dy.reprobat dicens quod non est bona similitudo:quia in duobus reis plures sunt obligationes ꝛ plures actiones. vt dixi.ss.l.proxima.ꝟ.ij.quero qualiter. Sz hic vnica obligatio ꝛ vnica actio vt ibidem dixi.ꝟ.expeditis contrarijs. Melius ergo simile est ꝺm eum in duobus heredibus eius qui stipulatus erat in dimidium quo casu constat vnā esse obligationem :ꝛ vnam acti. sed persone cuiuslibet coheret insolidum.vt.j.de.ꝟb.ob.l.ij.ꝟ. ex quo quidem.ꝛ fa.hercis.l.heredes.§.an ea. similitudo ergo glo. pcedit habito pmo ad rem q̄ vtriq insolidū debetur non habito scđo ad numerum obligationū vel actionum. Dy. Itē querit glo.quare pater caueat de rato.dicit in gl.ꝛ dixi.ss.l.proxi.ꝟ.xviij.opponit̄. Ultimo colligit glo.q̄ꝺ liberatur alij soluendo:dū modo pecunia[d] ad creditorē ꝑueniat.ꝑ hoc:licz gl.nō alleg.ss.de doli exce.l.si opera.ꝛ dic vt ibi no. Dy.in glo. exigit.i.petit Jaco.ꝛ hanc glo.ss.pleni' declaraui. In glo.fit relatio.sic.j.de regu.iur.l.pupillus:nec velle. Ja.ibi.habet actionē.l.eādem. Jaco.ibi.cōsensu cū filia.s.tacito vel expresso. Sed filia nō ageret sine expresso ꝯsensu: sed cū expresso sic vt.C.de codicill.aut.q̄ꝺ locum.et in hoc pater plus iuris habet ꝙ filia Dy.ꝛ hic filia accepit sine cōsensu patris. Jaco.ibi.ꝛ.§.videamus.vt ꝛ al.j.de stipu.seruorum.l.si seruus cōis meuij.§.vlti. Old.in fi.q:ibi sunt diuerse actiōes ad idem cōpetentes. Dy. in glo.q̄ꝺ est qualitercūq.in fi.glo.innuit q̄ꝺ pater videatur consentire:si causam contradicendi nō habeat. Sed dic q̄ꝺ requiritur eius expressus consensus.vt.ss.dixi.et not.j.e.l.si cum dotem.§.j.in glo.j.Old.

Si pater Hec.l.cōtinuatur cū superioribus et q̄ꝺ dicit cōsensu:dic expresso vel tacito.vt.ss.e.l.ij.ꝛ quod dicit mortuo patre:dic: ꝛ sic actio de dote transiuit ad filiam. Dy.

1 Maritus vtrū lucretur fructus dotis post nuptias.
2 Mora interpellatione contrahitur.
3 Oblatio liberat a piculo interit' ꝛ a negligentia perceptionis.

De diuisione Tria tempora:nā tempus matrimonij:tēpus ꝓmissionis predij dotalis : ꝛ tempus traditionis. dic q̄ꝺ quo ad fructus a viro percipiendos ꝛ retinendos inspicitur tēpus traditionis:ꝛ hoc dicit hec lex. Et ꝑ eius declaratione vide q̄ꝺ no.per Dy.ꝛ Cy.ꝛ dixi.C.de iure do.l.fi.§.fi. Et dic q̄ꝺ de diuisione.i.ꝓpter diuisionem fructuum fundi ex die conuentionis de dote ꝺm Jac.de ar. Et q̄ꝺ dicit āni.dic.s.fructuū anni quo ꝛc. Dy.ibi.ex die matrimonij per ꝟba de psenti. Dy. ibi.an ex dic.subaudi an ex die dotis cōstitute per pactū. Dy. ibi.sibi marito.i.ad suum cōmodum. Dy.ibi. obseruabitur.vt extunc lucretur fructus. Dy.ibi.sed quo.subaudi dies obseruabitur. Dy.ibi.tradita nuptijs.tñ bene precedentibus. Dy. Et dic q̄ꝺ.l.ista ꝛ sequēs loquūtur de eadem materia.ꝛ continuari possunt. Ponūt tamen casus cōuersos:quia in.l.ista primo cōtractum fuit matrimonium:deinde dos ꝓmissa per pactum:ꝛ subsequēter fuit tradita possessio fundi dotalis.in.l.sequēti fuit ecōuerso.s.primo fundus traditus.ꝛ postea cōtractū matrimoniū. Ad hāc.l.opponit primo ꝛ videtur q̄ꝺ maritus nō debeat lucrari fructus etiam post nuptias:vt.j.e.l.insulā.§.penu.de doli exce.l.fi.in prin.ꝛ.ss.de iur.dot.l.cū post.§. in domū. Rn̄.aut maritus sustinuit onera matrimonij:ꝛ lucretur fructus vt hic.et.C.de iure dot.l.pro honoribus.et.ss.de iure dot.l.dotis fructus. Aut non sustinuit : et tunc non debet lucrari vt in contrarijs. Secundo opponitur q̄ꝺ saltem debeat lucrari fructus a die more : quia mulier potest eē in mora soluendi dotem:quia actio sibi competens est bonefidei. vnde videtur obst.ss.de vsur.l.mora.§.in bonefidei.et.C.de rei vxo. act.l.penult.§.sed ꝛ nouissimus. Solu.verum est si vera mora interuenisset : puta quia dies fuisset adiecta:vel fuisset interpellata:q̄ꝺ hic non fuit.et ideo mulier non est in vera mora:et sic non obstant contraria:cum mora ex interpellatione contrahatur.vt.l.ratio.§.si per venditorem.de acti.emptio.ꝛ quia dies expressa non fuerat:nec tacite a lege intellecta vt.j.eo.l.si mora. Dy. Alij dicunt quod actio de dote demuz est bonefidei quando datur mulieri ad dotem repetēdam.vt institu.de act. §.fuerat.ꝛ.C.de rei vxo.act.§.sed si non ignoremus. Jac. Non fuit ergo in mora sine interpellatione nisi post biennium. vt.C. de iure dot.l.fi.§.fi.vbi de hoc not.per Cy.et dixi:dic ergo ꝺm Dy.ꝛ Old.aut queritur de dāno inferēdo moroso.ꝛ tūc illud non nocet ꝛ ꝯ interpellat̄. vt dicta.l.mora.in prin.de vsur.ꝛ de

[a] Sz vni'. Adde hoc esse verū et si pat̄ stipulatus est dotē sibi reddi quā dedit ꝑ filia ꝛ morit̄ viuēte filia ꝛ relicto filio herede cui cōpetit dotꝫ repetitio: et tenet ꝙ filie.

[b] Cōiūcte ꝑsone. Adde Bar.hic dicētem nō posse solui patri et filio q sunt cōiūcte persone. j.eo.l.filie et j.de solu.l.q hominē.§.si gener.ꝛ notatur i.l.vo ꝓcuratori ꝺ ...utio.

[c] Possit spōte solui. Adde Bar. hic hāc questionē decidētē ꝛ speculatorē in tit. de pcu.§.vt ante.ꝛ idē tenet Ro.p.l. si in ꝟbo. C. sol.ma.ꝛ cōiter tñ doct. tenēt ꝯrium p.l.indultuz C.de solu.et l.nō abstulit C.de noua.ꝛ l.verbuz exacte.ff.de ꝟ. signi. Ang. in.l. solutuz de pign.act. Bal.i.l.falsus.C.ō fur.

[d] Ad creditorē ꝑueniat. Adde ꝺm Bar.q̄ꝺ istō ꝯtrari videtur.l. liber hō.ss.ō nego.gest.et l.si opera.ss. de doli exce. tñ hic Bar. insolutū redigit p.l.solutū.§.solutā.de pigno. act.

Unde maritus lucret̄ fructus dotis.

act.empt.l.rö.§.si per venditorẽ:aut de emolumẽto eidẽ abdicando:τ tunc et interpellatus ad fructus tenetur vbi precium recepit:τ sic loquuntur.l.curabit:τ.l.iul.§.ex vendito.Sз adhuc instatur:illud qδ operaꝛ vera mora:operatur etiaз quasi mora.vt.s.de act.empt.l.iul.§.ex vendito.et.C.de act.empti.l.curabit.Sed mulier fuit in quasi mora fructus recipiẽdo post matrimonium:cum vir sustineret onera matrimonij ergo τc. ¶ Ad hoc rñdet glo.φ mulier nullos fructus percepit.vt.s.de vsuris.l.videamus. Alij dicunt qδ si percepit eos obtulit marito:τ ideo marito dз negligentia imputari:τ intelligas qδ 3 post oblationẽ postea fructus nõ percepit mulier † oblatio eñ liberat a periculo interitus:τ a negligẽtia perceptiõis: sз a restitutiõe perceptoꝝ per oblationẽ nõ liberaꝛ.vt.j.e.l.si mora.in fi.mulier ergo fructus percipere negligẽdo fuit in culpa a qua liberata est ꝓ oblatiõe quã fecit:qꝛ hec est regula:quotiẽs qs ex natura ꝯtractus teneꝛ de dolo.τ lata culpa:τ.leui:offerẽdo liberat se a leui.vt.s.de periculo τ cõmodo rei vẽd.l.illud.τ.l.si ꝓ emptore.τ dicta.l.si mora.j.eo. Dic ergo φ hic mulier tenebitur ad fructus vbi eos ꝑcepit licet nõ fuerit interpellata:attento qδ ei adest:τ marito abest qui sustinuit onera matrimonij:vt p̄legatus.vt.j.patet secus aũt eẽt vbi fruct⁹ nõ percepisset:qꝛ tũc citra interpellationẽ nõ tenetur ad fructus cũ in mora non fuerit.vt ꝓbatum est.s.Old. vel ẜm Ray.contraria de.l.curabit.τ de.l.iul.§.ex vendito.solue: qδ cũ in illis sit impletus ꝯtractus ex parte vna:nõ habet ille qui impleuit aliud remediũ:nec ei poterat rem quã soluerat auocare.nõ ergo põt sibi culpa imputari:quasi merito aduersari⁹ cẽsetur in mora: seu quasi mora ex eo qδ fructus percepit.hic aũt maritus habebat remediũ:qꝛ poterat vxorẽ expellẽ de domo τ nõ sustinere onera matrimonij:τ sic põt sibi culpa imputari. ¶ Sed ad hoc op.quõ potest mulier sibi obijcere culpam ex qua lucrum sentit cõtra.l.cũ in fundo.§.qδ si mulier.s.de iure dot. Rñ.qδ aliqñ incidũt in eo cui culpa imputaꝛ voluntas τ scientia vt est videre in eo qui soluit debitũ.vt.s.de cõditio.inde.l.j.τ tũc sibi põt obijci etiã per eũ qui sentit cõmodũ.τ ita hic:aliqñ sola voluntas τ nõ scientia:τ tũc nõ põt vt dicto.§.qδ si mulier.Ray. ¶ Item op.qδ fructus non sint viri:nec augeant dotem.vt.j.l.pri.Sed ibi de perceptis añ matrimoniũ.qδ dic vt in glo.no. In glo. dic.ex quo in fi.ibi.postea dat.s.rem in dotem.Dy.ibi.ad princi.vel ad primũ.Old.in fi.τ non differt ista positio a prima nisi in accidẽtia facti:qꝛ cõtra matrimoniũ duratũ plurib⁹ annis:hic aũt soluitur ifra ãnũ. Dy.in glo.nuptijs precedẽtibus.ibi nõ lucretur fructus:nisi ex mora sed ex interpellatiõe. Dy.ibi.nisi tũc a tẽpore more petet fructus:τ mora contrahiꝛ ex interpellatiõe. vt.s.de act.empt.l.rö.§.si per vẽditorẽ.vsi.mora.τ de vsucap.l.mora.qꝛ dies expressa nõ fuerat:nec tacite a lege intellecta.vt.j.e.l.si mora.Dy.ibi. Sed τ si debet dicere.§.sed τ nõ iussimus. Sed dic qδ nõ est bonefidei nisi cũ datur mulieri.vt.s.dixi. Jaco.ibi.vel pone:sed ꝑcedit ẜm opi. Azo.vel ꝑcedit ẜm opi. Jo.ẜm qδ licet negligere.vt not.in.l.videamus.Old.ibi.τ facit qδ si inspiciaꝛ tps traditõis.Dy.

¶ Ambasiator rediens ante tertiam:an totius diei solutionem habere debeat.
2 Dies cepta habetur pro completa.
3 Sponsa in dubio videtur habere animum transferendi dominium in sponsum suum.

Siante Hec.l.loquitur de materia precedentis:τ ideo potest continuari cum ipsa et ponit casum econuerso ad illam vt ibi dixi:τ ibi notata faciunt ad declarationem istius. Ibi. traditus est nomine dotis dande propter futuras nuptias. Dy.ad eandem.l.si mulierẽ. Jaco.ibi cõputandum.quoad compendium fructuum.Jac.ibi.donec:tũc ad annũ diuortij perueniamus. Jac.ibi.nã si sustinuit bene dixi a die diuortij:nã sic τc.ibi.qñqз.al.qñcũqз.τ sic exponit glo.Dy.Et colligit hic Dy.ar.ad questionem legati seu † ambasiatoris[a] redeuntis ante tertiã.An totius illius diei solutionem habere debeat:et hic innuitur qδ sic.Itẽ qꝛ † dies cepta habetur ꝓ cõpleta.j.de manumissio.l.j.τ de vsucap.l.in vsucapionib⁹.de diuer.et tempo.prescrip.in vsuca.in princi.τ de testa.l.qua etate. In contrarium videtur φ ꝓ rata diei.vt.s.de minor.l.iij.§.minorẽ.cũ ibi notatis.et.j.de act.τ obliga.l.in oĩbus:de adulter.l.mariti.Contra.scda ps diei nõ vĩ estimãda: sed por.j.de annu.lega.l.ij.τ de vb.sig.l.ij. Dy.ꝓ determinatione facit.j.e.l.diuortio.s.qδ ꝓ rata tẽporis. ¶ Deinde collige ex glo.qδ hec dictio quasi est expressiua veritatis de quo dic vt dixi.s.e.l.ij.§.volũtatem.Itẽ querit glo.si aliquis cõtraxit cũ minore.xij.annis matrimoniũ de facto:τ accepit predia in dotem:τ illius quasi matrimonij onera sustinuit:an debeat fructus lucrari[b] τ vĩ qδ non.vt hac.l.τ superiori qδ adhoc φ fruct⁹ lucreꝛ requiriꝛ verũ matrimoniũ τ ꝓdiũ sit vere dotale:qδ hic nõ fuit. Sed dñs Azo dixit qδ lucretur de equitate cum eadẽ sit rõ.s.qꝛ sustinuit onera.τ dicit glo.qδ de hoc est statutũ Bononie qδ marit⁹ lucreꝛ.Dy.videꝛ sentire cum Azo.cũ tali distinctione:qꝛ aut ille q cõtraxit matrimoniũ credebat eã maiorẽ τ matrimoniũ tenere:τ tũc quasi bone fidei possessor fructus lucreꝛ: quia sustinet onera matrimonij: τ habet bonã fidẽ.vt.j.e.l.in insulã.§.j.Aut sciebat matrimoniũ nõ valere:τ tũc aut ꝯuenit simplr̃ vt fruct⁹ lucraret:τ eos lucrabiꝛ q̃si ex donatiõe:q̃ mr̃imonio nõ cõstãte potuit habere effectũ.vt.s.de iure dotiũ.l.dotis fructus.§.j.al̃.si nihil ꝯuenit ꝯuertunꝛ in dotẽ τ augerẽt dotẽ.vt in fi.l. Dy.ꝓ determinatione.Dy.facit glo.que est.C.de dot.promissione.l.ij.que similem questionẽ facit in sponsa.et ibi de hoc tetigi.In contrarium vꝛ sentire glo.que est in dicta.l.dot.fruct.in prin.de iure dot.que dicitur esse necessaria.vt maritus lucretur fructus: τ si quod eoꝝ deficiat qδ nõ lucraꝛ:τ ꝓ hoc bene facit lз nullus alleget. j.φ falso tu.aut.l.penul.§.iul. Jaco.etiã de ar.videtur hic sentire φ maritus i qõne ꝓposita teneatur restituere fructus extantes:τ φ demum consumptos lucretur:τ ita intelligi debet §.j.j.eo.l.in insulã.allega.per Dy.Pe.aũt dicit aut iste quasi maritus est bonefidei:τ lucratur oẽs fructus tũ rõne equitatis de qua dicitur in glos. hic:que equitas sufficit vt.j.de aqua plu.arcen.l.ij.§.item varijs:tamẽ rõne naturali: qꝛ subijt onera que similiter sufficit.vt.j.de regu.iur.l.ẜm naturaз.Aut est malefidei:τ tũc subdistingue.qꝛ aut possidet fructus:τ tũc eos 3 lucreꝛ vsqз ad quãtitatẽ sumptuũ tm̃:qꝛ in dubio † sponsa videtur habere aĩm trãsferendi dñium in spõsum.vt dicta.l.dotis fructus.§.fi.τ.l.se.τ ideo merito vsqз ad quãtitatẽ sumptuũ sibi retentio cõcedatur.ar.s.de cõditio.indebiti.l.si in area.vltra quãtitatẽ vero sumptuũ fructus nõ retineat:ne sua scientia sit sibi lucrosa.ar.s.de nox.l.nõ solũ.τ de dona.inter virũ τ vxo.l.iij.in princi.Aut fructus nõ possidet:τ tũc nullo mõ eos petere põt etiã vsqз ad quãtitatẽ sumptuũ.ꝑpter suã malam fidem:quia actio sibi deficit.ar.s.de iure dot.l.quẽadmodum: nec ob.ad scõm mẽbrũ qδ ꝑpter sciẽtiam maritus videaꝛ donasse sumptus mulieri.ar.j.de regu.iur.l.cuius per errorem:τ sic sibi retentio denegaꝛ:τ qꝛ illa.l.locũ habet:quãdo non subest aliqua rõ nõ p̄sumẽdi dona.hic aũt subest:qꝛ maritus faciẽdo sumptus in puellã videtur potius habuisse animum euitãdi blasmũ:τ cooperiendi vituperium suum φ donãdi:τ ꝓ hac solutiõe facit expsse.j.de sol.l.si cũ aurũ:si bñ intelligatur Pe. Unde cũ hac rõne non videatur velle donare: sed fecerit impensas necessarias vel vtiles videꝛ habere locũ act.nego.gest.ꝓ sumptibus factis.Ray.Sed hoc cõcedatur φ detur actio nego.gest.nõ est dubium qδ fortius detur retentio.vt.j.de regu.iur.l.inuit.§.cui damus.sed hoc nõ concesso ꝑpter sciẽtiã viri:τ qδ p̄sumatur donare:nõ videꝛ qδ dicit Pe.de retẽtione ꝑcedere:qꝛ.l.si in area.de ꝯditio.indebiti quã allegat:τ que dicit dari retentionem ꝓ sumptibus etiam malefidei possessori loqtur de sumptib⁹ vtilibus:τ necessarijs factis in re que retinetur. Sed questio proposita non querit de dotalibus sumptibus: sed de sumptibus factis circa personam: et alimenta mulieris.

1 ¶ Matrimoniũ si durauit pluribus annis:de quibus fructibus deducantur expense.
2 Fructus vltimi anni sunt penit⁹ separati a fructib⁹ p̃mi anni.
3 Uerba testiũ actum perfectum:τ non depẽdentẽ denotant.
4 Colonus partiarius an possit expẽsas ante omnia deducere.

FRuctus Hec.l.adhuc tractat de materia ꝑcedẽti:τ breuiter.h.d. In diuisiõe faciẽda fruct⁹ ãni p̃mi mr̃ionij nõ ꝯpleti vl̃ vltimi nõ finiti deducũtur p̃io expẽsa tã a marito φ ab vxore facta.Dy. ¶ P̃rio põit dictũ ꝯnale vsqз ibi:nã si mulier:vbi descẽdit ad spẽз vsqз ad finẽ:ponẽdo qdã exẽpla declarãtia dictũ ꝯnale:τ qꝛ qñqз mr̃imoniũ soluiꝛ ifra ãnũ qñqз ifra maiora tpa idcirco subdiuidiꝛ i duas: p̃ia qñ infra ver.ad ỹ.si ita ibi. scda vsqз in fi.p̃m⁹ casus satis pз.scõs ponit in glo.Et expone fructus.s.diuidendos inter virum τ vxorẽ.ibi.qδ sceuola.s.qδ sumptus deduci debeant.Dy.nam si mulier hucusqз quando infra annũ durauit matrimonium.Dy.ibi.pridie kalẽdas septembris.Supplet Dy.mox.i.kalendis octobris.Old.ibi.que al̃.deest que et tunc habeas.s.expense:et est ipsa bona non tamen cõmunis.Dy.ibi.in eundem annum.i.eodem anno forte in colligendo fructus.Old.ibi.vtriusqз.s.vxoris τ viri.Dy.ibi.Impense.

[a] ¶ Seu ambasiatoris. Adde bart. in.l.de diuisiõe.s.e.qui dicit qδ debet habere ꝓ parte τ allegat tertiuз in.l.iij.§.minorẽ.s.δ mino.ita tenet Dy.in dic.l.de diuisiõe. Tñ in Jnuз facit qδ dies cepta habetur ꝓ cõpletar de testa.l.qua etate τ.l.vsucapionib⁹.j.de diuer.et tẽpo.pscrip.τ.j.δ manumiss.l.j.τ est casus notabilis in.l.iij.j.de vb.signi.et hãc parteã appro bat Barto.

[b] ¶ Fructus lucrari.Add de Bar.hic qui hãc qõnẽ mouet.et dicit ꝑз Az.qδ de eqtate lucratur τ dicit Azo istud fuari Bononie ꝑ legẽ municipalẽ tñ glo.illã eqtatez nõ firmat ꝑ sed eã corroborat.l.l.dotis fructus s.de iure dotiũ.Specu.idẽ tenet in ti.de dona.inter virum et vxo.§.fi.vsi.sed qd si mulier Hosti.i summa.de dona.inter vi.et vxo.

ibi. Impēse.s.deducēde. Dy.ibi. Ratio habeat: ꝛ casu supple cū ꝛc. Dy.ibi. Necesse est primū annū cōputari ad mulieris fauorē: tam in fructibus: ꝙ in expen. Dy.in fi.s.vt impēse eo tēpore facte deducātur de fructib⁹ vltimi āni. Dy. Exposita lr̃a collige de significato huius dictiōis mox: ª q: hic dicit mox: et tamē fuit interuallum vnius mēsis: de quo vide qḋ plene dixi in alphabeto de dictiōe mox: ꝛ no.ex̄ de elect.c.q: ꝑpter. Old. Ex quo colligit Dy.ar.qḋ.j.subijciā. ¶ Deinde opponit.hic d: ꝙ impēse debēt deduci de fructib⁹ imo videt ꝙ peti debeāt act.nego.gest.vel mādati si mādatū est: vt.j.l.prima.§.impendia. Dic aut impense fuerūt circa culturā: ꝛ tūc deducūtur de fructibus vt hic: aut ad vtilitatē rei dotalis: ꝛ tūc petūtur vt in ꝯrio: ꝛ hoc si fuerūt vtiles: si aūt necessarie tūc ipso iure minuūt dotē. qḋ qualiter itelligatur plene dicet.j.ti.pr.l.qḋ dicit ¶ Scḋo oppono ꝙ littera sit sibi contraria: q: in princi.dicit fructus esse deducta expēsa: ꝛ postea dicit in lr̃a impēsas deduci de fructibus. Sed dic ꝙ hic intelligit effectu considerato. nā interim.i.āte deductionē bn̄ sunt fructus. ¶ Tertio op. ꝙ maritus nō teneat ad restitutionem fructuum mulieri: ꝛ ꝙ mulier nihil deducat.vt.j.l.proxi.§.interdum. Rn̄.aut maritus restituit prediū plenū fructibus: sicut recepit: ꝛ tunc loquitur cōtrarium. Aut restituit vacuū ꝛ recepit plenū: ꝛ tunc h; locū hec.l. ¶ Quarto oppono: ad scḋam partē quādo matrimonium durauit pluribus annis: q: de fructib⁹ primi anni nō videtur expēsas debere deduci cum nō extent: nec de fructib⁹ vltimi: q: in illis nō impēdit. Sol.dicit glo.ꝙ fruct⁹ vltimi anni substitui videntur in locum primi anni: ꝛ ideo de eis fit deductio.vt.j.de lega.ij.l.impator.§.fi.ꝛ.l.se. Qḋ dicit Ja.de are. verū esse nō habito respectu: sicut plures vel pauciores fruct⁹ isti⁹ anni vltimi. Sed qd si nihil. Rn̄. ꝙ cum expensa fructuū sit de fructibus deducenda: si nihil est nihil habebit.vt.j.l.prima.§.impēdia: sicut plus haberēt si plures isto anno fuissent: vt eadem sit rō ꝯtrarior. Jaco.sed Pe.ꝛ Ray.ꝑm eum reprobant. Sol.glo.dicūt ꝙ fructus vltimi anni sunt penitus separati a fructibus primi anni: ꝛ ideo in eis debet statui ius diuersum cum sit ratio separata ar.s.de minori.l.papi.exuli. et de calū.l.fi.ꝛ hoc videtur ꝓbare hec lex in diuisione casuum si bn̄ aduertatur: dicit tamē ipse Pe.ꝙ ista mulier expēsas repetet a marito per actio.de dote qḋ sic ꝓbat certū est ꝙ istas expensas de fructibus primi anni: ista mulier poterat retinere: si ergo nō retinuit minores fructus: ꝛ sic maiorem dotem dedisse videt: vnde sicut fructus: ita expense iste dotis in iudicio repetātur: ar.s.l.pri.in fi.ꝛ.j.e.l.si marito.§.fi. ¶ Nō ob.l.imperator. hic allegata ꝑ glo.q: ibi pecunia fuit redacta ex re hereditaria hic aūt fructus vltimi anni nō fuerūt percepti ex fructib⁹ primi āni: q: nihil ad ꝓpositū pe.ꝛ Ray. ¶ Itē ex his q̄.s.dixi de significato hui⁹ dictiōis mox: ꝛ qḋ hic nota.in gl. colligit. Dy. tale arg.ad dicta testiū publicata ad perēnē memoriā: ꝛ testes sunt mortui: ita ꝙ declarari nō possunt in quibus ꝓbatū est: ꝙ testator primo instituit Seiū postea Sēproniū: nec scriptura aliqua apparet de institutiōe: dubitat ē vtrū ex interuallo vel incōtinenti isti dicant instituti. ꝛ an sic: an vterq; vel secund⁹ tm̄ sit heres. ꝛ ꝙ scḋs tm̄ sit heres tm̄ sicut hic videtur q: hoc verbū postea denotat interuallū: sicut hic dicit de vbo mox. ¶ Itē denotāt hec † verba testiū actū pfectū: ꝛ nō depēdentē: vt.s.de iureiur.l.nā ꝛ postea.ꝛ sic ꝑ scḋs sublatū est primū.ꝑ hoc.C.q testa.facere pn̄t.l.hac.cōsul.§. penul. ¶ Item q: primus est victus de viribus institutiōis sue.vt.j. de aquiri.hereditate.l.sed si de sua.ꝛ.l. eum qui duobus: ꝙ vterq; sit heres est ar.j.de.l.j.leg.si pluribus. Itē q: verbum postea vel mox est dubiū.ꝛ de pri. precedēti actu pōt intelligi.vt.l.j.§.j. de vb.ob.vbi de hoc dixi: ergo in dubio interpretari debemus vt valeat institutio vtriusq;.ar.j.de rebus dubijs.l. quocirca. Dy. etiā hanc tanq̄ humaniorē dicit Ray.esse tenendā: ꝛ q: dicta testium largo modo sunt intelligenda.vt.j.de verb.ob.l. stipulatio ista.§.hi q.ꝛ ibi no. Ray.ꝛ vide in alphabeto de dictiōe postea: ꝛ dictiōe mox. ¶ Itē Jac.de Are.inducit hāc.l. in ar.ad qōnē: si locaui fundum † colono: vt ipse habeat duas partes: ꝛ mihi det tertiā ꝙ posset deducere expensas: ꝛ eis deductis dare mihi tertiā: ꝑ hoc.C.de fruct.ꝛlit.expen.l.j. ¶ S; cōtrariū est: nā tacite videtur actum: vt nō deducat expensas. ar.s.pro socio.l.cum duobus.§.si in ꝯhenda: ꝛ extra de decimis.c.tua nobis. Idē dicit si aliquis vendat mihi aliquā partem suorum fructuum: nam non deducet expensas: nam cū cōmuniter: ꝛ vulgariter dicunt homines: habui tot fructus non intelligunt deductis expensis.ꝛ standum est vulgari modo loquendi.vt.j.de fundo instruct.l.cum delanionis.§.asinā.et de vb.sig.anniculus. Est ergo differētia vtrum nomen fructuum apponatur ab homine in contractu: ꝛ tunc non deducūtur expense a lege: ꝛ tunc sic fallit in decimis.vt.c.tua nobis: et idem in tributis. Jaco. sed ꝙ etiam vbi profertur ab homine deducantur expense tenet glos.C. de dona.l. si quis argentum: per quam quidem tenet contrarium nisi appareret de consuetudine sic loquēdi. In glo.scḋa.ibi interim.i. ante deductionem. Dy.in glo.beata nupsit.ibi.si aūt vltimus.hucusq; posuit casum: qḋ aūt sequitur est extra casum. Dy.

a ¶ Dictōis mox. Adde qḋ Bar.hic dicit ꝙ mox dī fieri qḋ fit infra mēsem. Cardi. cōsi.x.ꝛ ponitur dictio mox aliqn̄.ꝑ q̄ primū postest.l. tuto.ꝛ ibi glo.C. de administ.tuto. Bar.i.l. tutor q reptorium.ff.de admi. tuto. qn̄q; ꝑ decē dieb⁹. Spe. in tit.de appel.§.j.i pn̄.l.ad pēptoriū in fi.ꝛ ibi Ange.ff. de iudi.qn̄q; ꝑ eodē momēto.l. si pater capt⁹ ꝺ vul.ꝛ pupil.l.inopis.ff.loca. qn̄q; ꝑ duob⁹ mēsib⁹.l. a diuo pio ꝺ re iud. Ample vide per Alex.ꝺ imola in.l.j.§. q pn̄sens ꝺ vb. oblig.l. iperator de iurisi. Et quot mōis ponat ista dictio mox no.in.l.j.ff.si cer.pe. glos.j.in.l. si pupil.§. idē ait.ff.de nego.ge. Bar. i.l.monēta/nec.C.vn̄ vi. ꝛ in.c.q: ꝑpter de electi.glos.in.c. si in qualib; ij.q.ij. Bal. in.l. gall⁹.§. ille casus.j. ꝺ libe.ꝛ posthu.ꝛ i.l.si qs heres istitutus de hereditā.acq.ꝛ i l.j.§.qui presens de vb. obliga.

1 ¶ Fructus vltimi anni quo matrimonium soluitur: debent diuidi inter virum ꝛ vxorem.
2 Accessiones naturales: et ciuiles equiparantur.
3 Maritus debet lucrari fructus a tempore matrimonij cōtracti: non autem a tempore locationis.
4 Diuisio inter virum ꝛ vxorem quomodo fieri debet: et quis dicatur annus diuisionis.
5 Annus diuidendor fructuum cōputetur a die matrimonij.
6 Fructus an diuidentur cum videatur omnes spectare ad heredes mariti.
7 Nomen fructus dupliciter accipi potest.
8 Mulier aliquando potest vendere nomen dotis.
9 Omnis fructus debet venire in contributionem.
10 Fructus omnes ad maritum pertinere debent.
11 Mulier si non possit colonum repellere: frustra interponeretur cautio.
12 Omnis filia dicitur lucrari.
13 Clericus si moriatur ante fructus ꝑceptos ꝑbēde sue vtrum sint clerico succedenti in eius locum vel defuncti heredibus.
14 Clericus renūcians beneficio: an debeat habere partem fructuum pro rata.
15 Cōpēsatio de reb⁹ donatis ꝛ amotis soluto m̄rionio obijcit.
16 Comparatio speciei ad quātitatem non est fienda.
17 Dos h; respectū ad matrimoniū tanq̄ ad suam causam.
18 Locans fundū ad reddēdā medietatē fructuū: an colon⁹ partiarius debeat habere medietatē siluarū sine nemorum.
19 Maritus facit fructus suos ꝑ oneribus matrimonij.
20 Maritus semper debet lucrari omnes fructus.
21 Impense facte circa seruū ꝑ actionē petant tanq̄ necessarie.
22 Omnes impense indistincte repeti possunt.

Diuortio Principiū hui⁹.l. reputatur difficile: maxime ꝑpter glo.magna;: que multum est obscura: sed eam declarabo. sic continua hanc.l.ꝛ eius materiam ad precedētia. Uisum est in.l. de diuisione: cū.ll. sequentib⁹ qualiter: ꝛ quando tempus quo ad fructus incipit computari pro marito: nūc econtra quando pro muliere: quia post diuortium. vel dixit quādo incipiat annus diuisionis computari: q: habito respectu ad p̄mum scimus qn̄ incipit vltimus: q: duobus concurrētibus.s. matrimonio ꝛ traditione. Est ꝛ tertium ꝙ maritus sustinuerit onera matrimonij. vt not.s.de iur.dot.l.dotis fructus: nunc idem confirmat remouēdo ꝙ nō ex die locationis. Et ꝑ euidētia distingue quattuor tēpora. Primū ante m̄rimoniū. Scḋm durante matrimonio. Tertiū vltimū annum soluti matrimonij. Quartum post solutū matrimoniū: ꝛ qd obtinet in quolibet quo ad fructus no.in dicta.l.de diuisione.j.hac eadem.l.§. itē si messes.in vlti.glo.ꝛ.C.de rei vxo.ac.l.penul.§.sed ꝛ nouissimus. ¶ Item no.qḋ † fructus vltimi anni quo matrimoniū 1 soluitur dn̄t diuidi inter virū ꝛ vxorē pro rata temporis: vt ꝑ eo tēpore quo durauit matrimoniu; sint viri: ꝑ alio vxoris.vt j.eo.l. si alie. nam. et dicto.§.sed et nouissimus. ¶ Item not. 2 ꝙ naturales et ciuiles † accessiōes equiparātur.vt.s. de vsur. l.vsure.cum si. ¶ His premissis dic ꝙ.l.ista summarie hoc dicit vsq; ad.§.ob donationes.in diuisione facienda fructuum vltimi anni matrimonij non completi attenditur tempus matrimonij contracti: ꝛ dotis date non locationis facte: siue fundus in dotem datus sit plenus siue vacuus. Sed primo casu contribuitur tantum pensio debita pro rata matrimonij. scḋo tota pensio percepta cum spe percipiēdi fructus: fructus aūt ante matrimonium a muliere percepti in contributionem non veniunt. hoc dicit. ¶ Deinde diuide vsq; ad.§.ob donatiōes: quia primo ponit quādam regulam siue dictu; generale. Secundo illud prosequitur: et declarat per tria exempla. ¶ Primum ponitur dictū vsq;. ibi. neq; enim qn̄ naturales fructus percepti fuerunt per maritum. ¶ Secundum ibi.in versic.ex contrario.quādo percepti fuerunt per vxorem. ¶ Tertium in versi.item si messes: quando percepti fuerunt per tertium: scilicet per colonum: et in primo exemplo durauit matrimonium quattuor mensibus: in secundo sex: in tertio nouem: 3 dictum generale est ꝙ † maritus debet lucrari fructus a

a ¶ Matrimonij 3cti. Adde plus ꝙ marit⁹ lucratur fructus dotis pceptos etiã ante cõsummatũ matrimonium si subit onera glo.in.l.ij.C. de iure dot. ꝛ in.l.dotis fructus.§.j. ff.eo.ꝛ in.l.si vero ante:ꝛ ibi Barto. Bal.imola. ꝛ doc.eo.tit. qđ verũ ẽ ẽt pro tpe quo vxor fuit puella de equitate non de rigore.l.pe. §.fi.et ibi Bald.ff. de fal.tu. Speculator.i tit. ti.de donat. inter.vi.et vxo.ver. qd si mulier:et ibi Bald.in additionib⁹ ver.de equitate.Bal.in l. deo nobis C.de episco. ꝛ cleri.Late p Panor.i c.tertio loco de pſũptio. vbi dicit se ita ꝯsuluisse Et an maritus lucretur fructus parafernaliũ vxoris vide Bal.in.l. fi. de senten.q̃ sine cer.quã ti.pfer.alex. cõsil.lxiij.et per Bal.in l.si vina.i fi. C.õ bo.mat. glo.ꝛ doc.in l.fi.C.õ pac. conu e n.in l.vbi adhuc C.de iur.do. Bal.in quodã ꝯsilio incipiẽte quidã sunt fructus ꝛc.

b ¶ Nomen fructus. Adde ꝙ fructus aliqui sunt naturales:aliqui idustriales:aliq p

a die matrimonij[a] contracti:non autem a tempore locationis. In primo exẽplo cõfirmat regulã premissam ostẽdendo absurditatem vel iniquitatem q̃ insurgeret contra mulierẽ:si cõtrarium diceretur. In scđo ostẽdit iniquitatem que econtra insurgere posset contra virum. ¶ Item vsq ad v̄si. Itẽ si messes loquitur de duobus fructibus naturalibus:ꝛ ciuilibus respicientibus duos annos in v̄si. Item si messes loquitur de ambobus:sed respiciẽtibus vnicũ ꝛ eũdem annũ:ꝛ quo ad culturam:ꝛ quo ad perceptionẽ. ¶ Sed in primo coluit vxor vineã ꝛ vir in alio fructum percepit:ꝛ vineã locauit. In scđo coluit: mulier vno anno vineã:ꝛ in eodẽ vindemiã percepit: ꝛ in alio sequenti percepit maritus fundum locauit. ¶ Alij diuidunt in.vij.partes. In prima regulã ponit:scđo exẽplificando negatiue de tertio ꝙ.s̄.negauit affirmatiue ad incõuenientiã deducit. ¶ Quarto ex premissis affirmãdo concludit. ¶ Quinto ꝙ.s̄.dixit verum esse per cõtrarium casum ostendit. ¶ Sexto casu dissimilem in facto ꝓximo casui:si similem in iure subiungit. ¶ Ultimo precedentis casus vltimi declarationẽ ãnectit: scđa ibi.neq em̄:tertia ibi.alioquin:quarta ibi.itaq:quĩta ibi. ex contrario: sexta in v̄sicu. Item si messes. septima in v̄sicu. apparet. Et dubitatio huius.l.est ex quo tempore incipiat ille 4 annus vltimus. ¶ Sed quõ debet fieri † diuisio inter virũ et vxorẽ:qui dici põt annus diuisionis:ꝛ de quo fit mentio in dicto.§.s3 ꝛ si nouissimi.C.de rei vx.acti.l.penl'. Et põt appellari annus diuisionis:ideo q2 eo anno soluit siue diuiditur matrimoniũ:ꝛ diuiduntur etiam fructus. in prealł.l. de diuisione.s̄.e. ꝛ licet determinatum fuerit in illa ꝙ a tempore matrimonij:et traditionis cõcurrẽtis incipiat computari:tñ videbatur poti⁹ a die locatiõis:vbi locatio facta erat cũ fiat locatio ad integrũ annũ:ꝛ fructus vltimi anni debeat diuidi videbatur ꝙ tunc habere incipiat:sicut sunt due perceptiones fructuũ:vna naturalis: alia ciuilis. Ita videbať forte aliquibus ꝙ ex pñcipio scđe perceptionis ciuilis inciperet computatio:ꝛ sola merces quã prestat colonus tanq̃ vltimi anni fructus deberet diuidi: et vindemiare reputaretur tanq̃ fructus alterius anni integri precedentis qđ remouet hec.l. ¶ His p̃missis ꝓ introductione veniendũ est ad casum:ꝛ littere expositionẽ quã glo. bene ꝓsequitur:ꝛ ideo trãscribere non est opus:aliquibus tamẽ additis circa littere expositionẽ. Ibi.fructus rei inextimate i dotẽ date. Dy.q2 si extimate:oẽs cẽnt viri:vt.s̄.de iur.dot. l.dotis.ꝛ.C.de rei vxo.act.l.penul. Dy.ꝛ idẽ in opere seruoꝝ.vt j̄.e.l.§.nõ solum.v̄si.in seruo quoq:ibi. diuidi p officiũ iudicis deseruiẽtis actiõi de dote.vt.C.de rei ven.l.certum:cũ sit bone fidei:vt insti.de act.§.fuerat:ꝛ hoc verũ in perceptis constante m̃rimonio:secus si eo soluto:q2 tunc auget dotẽ.vt.ꝛ.j̄.eo.l.si marito.§.si fundum. Dy. Ibi nõ ex die locationis.s.facte post matrimoniũ ꝯtractũ:ꝛ traditum fundũ kalendis nouẽbris:ꝛ sicut iaʒ percepta vindemia. Dy.ibi.neq em̄: Hec est secunda pars:ꝛ durauit matrimoniũ quattuor mensibus:ꝛ exemplificat scđam precedentem:ꝛ scđe responsionẽ annectit Dy. Ibi fundus vineatus. Dy.ibi.eũq fundũ. Dy.ibi.in kalẽdis nouẽbris:ꝛ sic percepta videmia. Dy.ibi.primus post contractum matrimonium ibi.ꝛ eius anni p̃ntis i quo diuortiũ est celebratum Dy.ibi. alioquin:si vis subdiuidere scđam partem. Hic esset scđa eius pars in qua respõsionẽ scđe.s̄.factam verã esse ostẽdit p reductionẽ ad incõueniẽs. Dy.ibi.itaq. Hic esset tertia pars scđe partis in qua ex premissis affirmando concludit Dy.ibi instãtis anni.i.anni immediate sequẽtis post lapsũ mẽsis octobris. Dy.ibi. tertia portio:q2 tertia parte anni durauit m̃rimonium. Dy. ibi.in ecõtrario in facto : idẽ tamen in iure:ꝛ hic põt esse alia pars in qua qđ dixit verũ esse per contrarium casum ostendit Dy. et hic durauit matrimonium sex 5 mensibus:ꝛ qđ dicit idẽ absurdum est subaudi.s.ꝙ † annus diuidendorum fructuum cõputetur a die matrimonij:ꝛ nõ a die facte locationis. Dy. ibi.ꝛ kalendis aprilis. ꝛ sic post tempus locationis stetit per vnum mẽsem. Dy.ibi.fuit secutum:ꝛ sic p mensem post locationẽ factam. Dy.ibi.debebitur al'. debebať matrimoniũ:ꝛ q2 appellatione portionis dimidia continetur. vt.j̄.de v̄.sig.l.nomen filiarum.s.portionis. Dy.in v̄si. Item si messes.hic durauit matrimonium nouẽ mensibus. Et est alia pars in qua casum primo in facto dissimilẽ:sed similem in iure subiungit Dy. Et ꝙ dicit ex forma dic.i.ex pacto.ibi ante vindemiam.i.ante perceptionem vindemie:ꝛ post messes Dy.ibi. pecunia debita ꝓ messibus:iam perceptis Dy.ibi.cum spe.i. cum pecunia que percipietur ex vindemia:ꝛ sic tres partes habebit maritus:q2 per tres partes anni durauit matrimoniũ: quartã autẽ habebit vxor. Dy.in v̄si.apparet igiť: Hec est alia pars in qua concludit ex dictis in v̄si.ex contrario:ꝛ in qua circa predicta casum dissimilẽ in facto ꝛ in iure annectit. Dy.ibi.

ex his.s.que dicta sunt in v̄si.ex contrario solam pensionem a colono debitam debere diuidi:nõ autem vindemiaʒ a muliere perceptam. Dy.ibi. nuberet.i. anteq̃ esset in mora tradendi fundũ.vt no.s̄.e.l.de diuisione. Dy.ibi. venire: sed integros penes mulierẽ remanere. Dy. ¶ Exposita lr̃a intremus materiã nostre.l.per oppositiones ꝛ questiones. ¶ Et primo op. 6 quia vi ꝙ † fructus non diuidanť: sed oẽs spectent ad heredes mariti cum teneãtur heredes viri eã alere:si nihil habeat vt.j̄.e.l.si ꝯstante.§.quocirca.ꝛ.C.de rei vxo.act.§. exactio.vbi de hoc:ꝛ.j̄.rerum amo.l.mulier.§.rerũ.ꝛ.l.obres.ꝛ vtrobiq no. 7 ¶ Sol.dic fm̃ Jaco.de Are.ꝛ Dy.ꝙ † nomen fructus[b] ac b cipitur dupliciter.vno modo stricte ꝓprie: vt fructus naturales.ꝛ industriales qui ꝓueniũt ex re.ꝛ tũc ꝓcedit hec.l.vt diuiderẽtur.alio mõ iproprie:ꝛ large.ꝓ qualibet cõmoditate rei.vt posse pig.dare.vt.j̄.de regu.iur.l.fructus:ꝛ iste talis fruct⁹ spectat ad maritum seu heredes mariti:vt in contrarijs:ꝛ ista oppositio ꝓcedit solum ad res mobiles:seu earum fructus. Nam immobiles statim restituũtur.vt dicto.§.exactio. ¶ Sed circa hoc querit Dy.quid si quãtitas taliũ fructuum excedat quãtitatez alimẽtoꝝ:vi̅ ꝙ superfluũ restituať mulieri. Naʒ si hec sola est causa:q2 percipitur.s.q2 alimenta prestãtur: videtur et minister pcipe:ꝛ nil lucri sentire debet.ꝛ.j̄. de admi.le.l.filio.§. mater.de ali.lega.l.solẽt.§.j.ꝛ de.l.ij.l.si quis ticio:cũ si. licet et in contrarium posset argui:q2 dilationẽ habuit a lege. ergo oẽ cõmodum medij tẽporis pertinere debet ad eos. Dy.s̄.si cer. pe.lecta.ꝛ de.l.ij.si ita relictum.§.pegasus. Old.tenet primam ꝛ allegat.s̄.mã.l.creditoꝝ.§.penu.ꝛ q2 causa percipiendi videť potius repulsio dãni q̃ lucrum. Jaco.de ra.ꝛ pe.dicũt ꝙ heredes non lucrantur fructus huius anni:sed restituũt mulieri:vt hac.l.ꝛ precedẽti.ꝛ.j̄.§.nõ solum.non ergo alent eam.sed ei dabũt fructus:ꝛ ipsa se alet ex eis. Consulit tamẽ Jaco.ꝙ 8 ipsa † vendat nomen dotis:ꝛ si non vult imputet sibi:q2 ꝓ hoc iuris regule nõ franguntur. Sed si non põt vendere datur sibi exactio dotis ante annũ ne fame pereat.ar.C.de patribus qui fi.distrax.l.j.et.ij.ꝛ q2 necessitas non habet legem.vt.s̄.de offi. ꝯsul.l.j. Jaco.ꝛ Pe.de hoc satis not.ꝛ dixi dicta.l.j.§.exactio. de rei vxo.act. Ray. tenet primã opy.ꝛ qđ dicitur ꝙ heredes hñt dilationem a.l. dicit ꝙ hñt conditionatã.s.ꝙ fructus restituatur. Sed si teneať opi.ꝙ heredes teneanť eã alere ꝓpter ꝙ nullam habeat dotem vi ꝙ idem.ar.s̄.de relig.l.ꝙ si nulla. ¶ Itẽ q2 mulier.nõ debet nubere ĩfra ãnũ ꝓpter viri reuerẽtiã:ergo adhuc videnť durare vestigia m̃rimonij.ar.j̄.de questiõibus.l.vnius.§.filius vnius.§.seruus.ꝛ de decur.l.fi.nõ est ergo malum:si alimenta percipiat.contrariũ cõiter tenetur:q2 hoc non reperitur.l.cautũ:ꝛ q2 non est eadem rõ matrimonij soluti ꝛ durantis:alia rõ vbi est dos:ꝛ alia vbi nõ est. ¶ Item q̃ rõne nõ teneref heres alere ĩfra ãnũ eadẽ rõne quousq esset vidua qđ est absurdũ:ꝛ ꝙ ipsa nõ nubat ĩfra ãnũ ẽ fauore vxoris:ne de nimia luxuria arguať.in auť.de restit.ꝛ ea que parit circa mediũ. ¶ Non ob.qđ dicitur de reuerẽtia preteriti matrimonij:q2 ꝛ illam exhibet donec est vidua.vt.j̄. ad municip. l.filij:ꝛ ibi no.ꝛ.C.de incol.l.fi.li.x. Nõ ob.l.ꝙ si nulla:q2 ibi speciale fauore religionis:ꝛ ne vxor remaneat insepulta. ar.e.ti.l. sunt persone. Nũc trãseamus ad alia contraria.ꝛ dic ꝙ in isto princ.vsq ad v̄si.ex contrario possunt colligi aliqua contraria que colligũtur ex glo.vltima que incipit intres Aueñ. Et duo colligũtur in v̄si.ex contrario. Primo oppo.ergo quod hic dicitur ꝙ nõ cõtribuitur tota pensio:sed in v̄si.ex cõtrario.ꝛ v̄si. itẽ si messes:dicit oppositũ. Rñsio.nõ debet aliqd em̃ ꝯputari anteq̃ debeať. Sed pensio non erat debita anteq̃ tẽpus esset transactum. In cõtrarijs aũt fructus erãt debiti. ¶ Sed per hanc solutionẽ vi incidi in absurditatẽ quã textus vult tollere s.ꝙ nõ a tempore locationis.sed a tẽpore matrimonij fiat contributio:ꝛ ita anteq̃ debebatur. ¶ Rñsio.est cõsiderare tempus quo dı̃ fieri cõputatio ꝛ res q̃ debent contribui: vñ inspecto tempore faciende omissionis cõputatur a tempore matrimonij:ꝛ non locationis. ¶ Sed ipsa re inspecta dı̃ fieri cõtributio a tempore locationis:q2 autem non erat debita pensio:ꝛ sic distinguendo tẽpora ꝯcordabis scripturas.ꝛ de fur.l.apud antiquos. ¶ Item op.q2.l.dicit ꝙ idem seruatur in pensione. 9 vt.s̄.de pet.hereditatis.l.mercedes. vnde † cum oĩs fructus veniat in cõtributionem quare non etiã tota pensio cum ipsa fingatur haberi.vt.j̄.de reg.iur.l. qui actionẽ. ¶ Ad hoc rñdet glo.ꝛ male per aliã regulã iuris Minus est habere act. ꝛc. ¶ Sed Dy.dicit circa hoc ꝙ verum est ꝙ qui h3 actionem quã põt ꝓponere de p̃nti:vi habere rẽ interpretatiue:ꝛ iuris fictione nõ tamẽ in rei veritate:s3 qui eam non põt ꝓponere de p̃nti:vt hic.q2 dies nõ venit:nec vere: nec interpretatiue rem habere videtur.ꝛ ꝓ hoc.s̄.de iudicijs.l.nõ queadmodũ:licet gl. ibi posita

cepti:aliqui pcipiẽdi:aliqui extãtes aliq cõsumpti. Speculator in titu. de fruc.ꝛ in tere.§.j. per totũ. Itẽ aliqui sunt aridi:aliq sunt liquidi fm̃ Bal. i auť. ad hec.C.de vsu. Nã fructus naturales vel industriales dicũtur ex arbitrio iudicis scđm ꝙ natura vel industria magis ꝓpõderat Ly.in.l. certũ.C. de rei vẽd.arg. l.queriť. de sta. hominũ Bar.in.l.ex diuerso.ff.õ rei vẽd.ꝛ ibi doc.Bal.in l.si mãcipiũ C.de rei vẽ. flo. de facto pet. in.l. loci.§.si fui. vẽ.ꝛ dicunť fruct⁹ industriales granũ vinũ oleũ pẽsio:ꝛ opa iumẽtoꝝ s3 dicta mariani sozi.in cõsil.an fruct⁹ Bar.in dic. l.ex diuerso de rei vẽd.ꝛ ibi Alex. in suo ꝯsilio q̃stio talis est Titius hñs vxorem ꝛc. Bal.in.l.ancille. C. de fur. vbi etiã dicit de lignis colũa:ꝛ vuis:ꝛ p.l. si ei⁹.ff.õ rei vẽdi.Cy.i.l. certũ.C.eo. ti.p glo.in.c. grauis de re sti. spoliato. ꝛ õ: fructus industrialis gegd seminať. Bal.in l.j.C.de vsu. ꝛ fruc. lega. ꝛ q idustria lissimi fruct⁹ dñr ꝛ Bal.in.l.si traditio.C.õ actio.empt.

sibi posita videat facere in contrariũ. Item hic merces nõ fuit constituta particulariter vt vnus aureus ꝓ quolibet mẽse: sꝫ simul.xij.ꝓ toto anno. Alij dicunt q: mulier gñatur in colono cui hꝫ necesse stare q̃ ratio falsa est. vt.j.dicã. Alij dicunt cũ pẽsio non sit soluenda nisi in fine anni: ergo nec ꝯtribuẽda hec nõ videtur bona: q: ẜm hoc nec quarta mercedis posset ꝯtribui ad presens quod est ꝯtra textũ. Io. aũt circa solutionẽ hui⁹ ꝯtrarij subtilizauit: q̃ tñ subtilitas parũ valet. vt.j. patebit. Dixit ei qđ aut ꝯtribuunt re ipsa ⁊ nõ ẽ spẽs tñ ꝓ rata quattuoꝛ mẽsiũ ⁊ tredecim mensib⁹.q.d. vno mẽse decreto ne tredecim mensiũ fiat cõtributio: ⁊ Dy. intellerit hec verba Io. quasi voluerit ꝙ diuidat per quattuoꝛ mẽses: q: si p singulos menses diuidatur pensio iam haberet annus.xiij. mẽses ⁊ aditio q̃ est in glo. ibi vel fiet ꝯtributio scđm Dy. nõ ponit nouã opinionẽ. Sed exponit precedentia verba Ioã. dicit tñ ipse Dyn. hanc truffam esse et subtilitatẽ que nihil valet. Sed videndum est circa hoc an opinio Io. sustineri possit ⁊ ꝯtineat veritatem qđ.j.ꝓ modũ q̃stionis declarabo. Alij ꝙ maritus caueat de dando cũ habuit qđ quasi equippollet in effectu opi. Io. Alia est rñsio Iac. de are. qui dixit ideo tota merces nõ ꝯtribuit: q: qui in vno grauat ⁊c. Et ecõtra: nã ꝓ marito est inductũ: vt totus fruct⁹ vindemie contribuat quasi fructus eius anni fuerit: ⁊ iđ cõtra eũ statuat ⁊ non tota merces cõtribuat. Sed pars tñ illi⁹.s. pars illa cuius dies cessit et nouit non alia: ⁊.s̃. de iureiurã.l. cum qui. Uel dic ẜm vsum ꝙ merces est q̃dam tp̃is venditio siue estimatio. Sed tp̃s sui natura et in se diuisum est multimode: ⁊ ideo merces ipsa q̃ in eius locuꝫ succedit intellectu iuris videtur diuisa. sed fructus naturalis lꝫ fluente tp̃e pcipiat: non tñ pcipitur vt estimatio vel preciũ tp̃is: merces igitur videt pcipi particulatim scđm diuisiones tẽpoꝛũ: sed fructus naturalis nõ pticulatim: nec p tẽpoꝝ diuisiones: sed naturaliter ⁊ eo tp̃e quo colligitur in veritate. Sed cõtra hoc videtur repugnare.j.§. nõ solũ. Sed dic ꝙ merces q̃ dꝫ necessario in q̃titate constitui adeo est estimatio ⁊ pcium tp̃is oñino qđ ꝯputatiõe facta certũ est q̃tũ cõtingat ꝓ anno ꝓ mẽse die ⁊ hoꝛa ⁊ momẽto cũ vtrũq̃ ⁊ tp̃s ⁊ pecunia p varias q̃titates ⁊ ꝓpoꝛtionaliter diuisionẽ inter se recipiãt. Sed non sic in fructibus naturalibus nã impossibile est cõputare q̃tum vno mẽse vel die vel hoꝛa quo creant ⁊ crescunt adiciatur bonoꝛeꝫ saporis vel q̃titas: q: talia momenta naturalia pcipere nõ põt hõ simile.j. de acqui. re. do.l. adeo.§. pterea. Ex qb⁹ ipe Ubert⁹ ꝯcludit ꝙ ꝓ illo tp̃e locatiõis qđ fluxit mr̃imonio pseuerãte: vr̃ intellectũ iuris maritus percepisse mercedis partẽ: sed fructũ vindemie vere ⁊ naturaliter totam ergo ipsoꝛuꝫ vt dixit textus fit cõtributio ⁊ diuisio non obstãte oppositiõe pdicta. Itẽ op.q: fructus duoꝛũ annoꝛũ videt contribui ⁊ sol. vt in glo. Itẽ op. ad ver. ex cõtrario. Itẽ ꝙ oẽs fructus totius debeant ptinere ad maritũ[a] vt.j. de iure fisci.l. vlti. ⁊.s̃. de act. emp.l. iul.§. si fructib⁹.. So. vt in glo. q: ille in empto re loquunt. ⁊ rõ reddit p Dy. q: emptoꝛ fundi videt emere fructus cuꝫ sit pars fundi. vt.s̃. de rei ven.l. fructus pendẽtes. Sꝫ in marito subest alia causa quare lucretur fruct⁹.s. ꝙ sustinet onera matrimonij: vnde cuꝫ soluto matrimonio cesset cã: quia nõ sustinent onera cessare dꝫ effectus qđ non lucretur fructus Item opponit Iac. quomõ illius vindemie habet partem maritus cũ sit fructus pcedentis anni. vt.j.§. non solũ. rñ. q: percepta est cõstãte mr̃imonio. vt.s̃.l. pꝛori. ⁊ de iur. dot.l. dotis fructus. ⁊ hoc etiã appꝛobat glo. magna in fi. ⁊ ideo dixit idẽ Iac. ꝙ si maritus accepit vineã plenã de mense octobꝛis. ⁊ tũc colligit ⁊ duret matrimoniũ vsq̃ ad mensem septẽbꝛis sequenteꝫ ⁊ in illo vindemiauit iterum vineã ⁊ statim in fine illius mensis soluitur mr̃imoniũ ꝙ vterq̃ fructus tanq̃ vnus cõtribuatur et diuidatur si marito non põt obijci culpa ⁊ fraus prematu re collectionis: vt q: vindemia erat prematura et alij circũuicini vindemiabant: q: scđm qualitatem estatis citi⁹ vindemiatur vno anno q̃ alio: ⁊ vno loco q̃ alio vt.s̃. de fer.l. pfides. sec⁹ si fraus posset obijci. vt.s̃. locati.l. hec distinctio. et.j. de vsufru. lega.l. penul. ⁊ huius fertilitatis maritus sentiet cõmodũ propter onera matrimonij cui sterilitatis maritus sentiet cõmodũ ꝓpter onera matrimonij attribueret incõmodũ vt.j. de re. iur. l. ẜm naturã. ⁊ p hoc.j. de ver. obli.l. cõtinuus.§. cũ ita. in fin. et ar. C. de suis ⁊ legiti.l. si maioꝛ. ⁊.l. lege. ⁊ de libe. pteri.l. maximũ vitiũ. quib⁹ dicitur ꝙ nõ debemus esse accusatoꝛes nature: nã cum vterq̃ fructus infra annũ pcipiatur nõ offendit scđa: sed seruatur q̃ dicit vltimi anni fructus diuidi. Si võ ante pceptã per maritum scđam vindemiã soluitur matrimoniũ vt de mense iul. vel augusti: secus est q: vltimi anni fructus diuidi dꝫ q̃m scđm Azo. ⁊ Dy. ⁊ ipm Iac. ⁊ glo. nunq̃ diuidit spe pcipiendi fructus si eodẽ anno alius erat perceptus q: offenderet secunda pdicta ⁊ fructus duoꝛum diuideret: sed predictis vr̃ repugnare pnci.l. ⁊ ꝯtributio q̃ h̃ fit de ciuili ⁊ naturali. Sed rñ. ꝙ multũ differt quo ad h̃ naturalis a ciuili p rõne quã assignaui.s̃. in scđa oppositiõe vel dic ẜm vsum idẽ q: ciuilis fructus quo ad aliqđ põt dici pceptus rõne obligatiõis iã nate ⁊ acquisite ⁊ cui⁹ quãtitas est certa: sed ꝓ naturali nõ est nata obligatio ꝯ aliquẽ nec eius spẽs vel quãtitas est certa vel esse potest anteq̃ pcipiet ergo eius diuisio nulla ⁊ impossibilis: q: nõ est qđ certũ possit alicui ipsoꝝ assignari: ⁊ iđ caute exposuit Az. in v̈. Itẽ si messes[b] cũ spe future vindemie.i. pecunie q̃ loco vindemie erat ideo q: certa est ⁊ sic rõne iur̃ pcepta. Itẽ in naturali nõ est illa fictio ꝙ videat pceptus anteq̃ vere pcipiat q̃m ipsa ꝯsistit in facto ⁊ facta sunt imutabilia nec mutant pfectiones iur̃. vt.j. de acqr. possessiõe.l.j.§. si vir. de ca. ꝑ pos.l.i. bello §. facte de reg. iur.l. verũ. ⁊.s̃. de vsuf. earũ rer.l.ij. ¶ Sꝫ circa fructũ ciuilẽ secus ar. insti. de iure naturali.§. penult. in fi. ⁊ de legi. agna. tute. in fi. ⁊. C. de rei vxo. act.l. vnica in pn̄. q: ius fingere põt pceptũ vt h̃ in pnci. fingit de parte nũc resumam⁹ et declaremus oppositionẽ glo. cui rñsum nõ est.s. q̃re nõ lucrat maritus totã quartã mercedis cũ tãto tp̃e sustinuit onera matrimonij. ¶ Rñdet Ia. vt ad aliã partẽ ipsius oppositiõis supra rñsum est vel dic ꝙ si totã quartã lucret diuisionẽ mercedis inciperemus a tp̃e locatiõis Sꝫ hac.l. tẽpus diuisiõis vltimi anni: inde sumi nõ põt. Sed ꝯtributionẽ ipsaꝫ bñ inde inspicimus in glo. ⁊.s̃. pbauit. Itẽ quattuoꝛ de vndemia ⁊ õ mercede tres haberet quasi tota foꝛet pcepta q̃ etiã iur̃ fictiõe dici nõ põt pcepta nisi ꝓ tp̃e trãsacto vt pbatũ est. Nõ q̃rendũ est nũquid alij nõne aurei de mercede veniãt diuidẽdi. Io. dicit ꝙ sic: q: eadẽ est rõ q̃ in alijs. Itẽ q: in v̈. ex ꝯtrario diuidit tota pecunia messis ⁊ in.§. item si messes diuidit tota pecunia messis ⁊ spes vindemie: ⁊ in.§. qđ in ãno diuidit merces quinquẽnalis q̃ est plus: ad idẽ.j.§. in seruo. Itẽ ar.j.e.l.§. interdũ. et.j.e.l. si filio.§. fi. nã ibi euidẽter excedimus annũ in diuisiõe. Itẽ ⁊ in pmo casu hui⁹.l. excedim⁹ annũ dũ ꝯtribuem⁹ vindemiã: ⁊ quartã partẽ mercedis alteri⁹ ãni locatiõis: nã illa q̃rta est quota ãni ⁊ q̃ respicit totũ ipm annũ ꝓ rata pte sui. Azo ⁊ Rog. quoꝝ opinionẽ accedit glo. Flo. in v̈. ex ꝯtrario. ⁊ Dy. ⁊ Ia. ⁊ ꝓ ipsis est q: cũ de vtroq̃ fructu qđ ponat ⁊ rñsio det tantũ de parte: ergo de alia parte videt ꝯriũ.l. latoꝛ tacite sensisse: q: ꝙ de vno cõceditur de alio negatũ videt vt.s̃. de iudi. l. cum ptoꝛ. Item si hoc voluisset de facili dicere potuisset vt dixi ex v̈. ex ꝯtrario ar. C. de cadu. tollen.l. vnica.§. finautẽ ad de ficiẽtis casus q̃ omissus habeat ꝓ omisso vt.j.e.l. si cum dotẽ in pn̄. ⁊ silĩ ar. vti iuriscõsultus in v̈. apparet. Itẽ ar. insti. de inutili stipu.§. quotiens. Itẽ q: per talẽ modũ fiet diuisio fructus duoꝝ annoꝝ vel saltẽ.xxiij. mensiũ qđ est ꝯtra regulam. ¶ Item contra Io. adijcitur: q: si in q̃nquẽniũ vel maius tẽpus fiat locatio matrimonio soluto post annũ totũ residuum vltra mercedẽ pmi anni est vxoris. Itẽ ꝓ Az. C. fa. herc.l. ea q̃. ¶ Itẽ non prodent marito in effectu ⁊ finaliter si locauit fundum in kal. nouẽbris ⁊ in fi. Januarij soluit matrimoniũ: plus q̃ si de mẽse Januarij locat ⁊ in eodẽ soluit ex quo mẽses totius anni deberet diuidi re vel spe. ⁊ sic non prodesset diligentia marito ꝯ.l. C. de alluuio. ⁊ pa.l.ij. ⁊ arbi. tute.l. si defunctus ⁊ h̃ summa Az. cõiter appꝛobat ⁊ videt de mente iuriscõsulti ⁊ ad v̈. ex ꝯrio ⁊ v̈. Itẽ si messes ⁊.§. interdũ. rñ. vt Azo. rñdet. ¶ Uel dic ꝙ in illis oĩbus fuit fructus q̃ colligit ⁊ pcipit īfra vnũ annũ ꝓpter ꝙ nõ offendit regula certa h̃ de fructu duoꝝ ꝓpter qđ capitur quedã via media ⁊ pmixta nõ ꝙ allegat de mercede q̃nquẽnij q: ibi quinquẽnium est loco anni vltimi sic aliquando sex menses reputantur ꝓ anno vt.j.§. qđ in anno: et ideo non mirum si non vltra partem eius temporis sex mensium vel anni vel quinquẽnij quo durauit matrimoniuꝫ percipit maritus. Et pro declaratiõe predictoꝛum distinguit cum queritur de fructibus perceptis ex fundo dotali aut percipiunt ante matrimonium contractum: aut eo contracto: et ante annum diuoꝛtij facti: aut in ipso anno diuoꝛtij facti: aut post diuoꝛtium factum. ¶ Primo casu aut percipiuntur a muliere et tunc ipsa si eos retinet vt.j. eod. versicu. appareret igitur. ¶ Si a marito tunc augent dotem et tenetur eos maritus restituere solut. matrimo. vt.s̃. eodem.l. si ante ⁊ de iure dotiuꝫ.l. dotis fructus.§. fina. et.l. si seruo in fin. Et de vsur.l. videamus.§. ante matrimonium. ¶ Secundo casu quando matrimonio constante: et ante vltimum annum matrimonij incohoatum non veniunt in restitutionem immo remanent apud mantuꝫ pro oneribus matrimonij vt dicta.l. dotis fruct⁹ in princi. ⁊.§.j. ⁊. C. de iur. dot.l. ꝓ oneribus ⁊.j. hac.l.§. interdũ scđo rñ. ⁊ hoc si onera matrimonij sustinuit al's non. vt.j.e.l. in insulam.§. vsuras. ¶ Tertio casu quando percipiuntur vltimo anno matrimonij etiã eo nondũ iam soluto ⁊ isti diuidũtur

[a] ¶ Pertinere ad maritũ Adde dicta Io. de po.r. in l. quotiens in diẽ.j.õ v̈. ob. et ꝙ fructus dotis pcepti ab vxore possunt repeti p maritũ etiaꝫ si maritus ei dotem restituerit ꝯstãte mr̃imonio lꝫ sine cã vide ter. in.l. si fructibus. C. de dona. int. vir. ⁊ vxo. Io. de po.l.l.ij.s̃.e. vel si cũ cã q: vergit ad inopiã.l. vbi ad huc ⁊ ibi bar. C. õ iure dot. Bar. ⁊ Ale. ꝯtra ludo. in l. si ꝯstante.j. eo. titu.

[b] ¶ Item si messes. Addõ ꝓ hac materia qđ dicit h̃ Dy. qđ si ipa mulier locauit an vir debeat habere aliqđ in h̃ aliqui dicunt ꝙ nõ q: vir nihil pcipit cũ habeat mulier actioneꝫ nihilominus ꝯuã teneꝫ opinionẽ Dy. h̃ et ex pncipio leg. apparet vbi gñaliter. Tñ Bart. h̃ distigunt aut mulier locauit ꝯstãte matrimõio ⁊ tũc idẽ est ac si locasset vir: q: ex bonis viri q̃siuit mulier ⁊ sic est vir vt l. q̃situs õ dona. inter virũ ⁊ vxo. aut locauit añ mr̃imoniũ ⁊ tunc dic vt declarat hic Bar. Vñ Bal. infert ad q̃õnẽ si vendo tibi vuas mei viridarij q̃ bis in anno colligũtur ꝙ dꝫ intelligi facta vẽditio de pma vice qđ est limitãdũ sꝫ ro. nisi quãtitas pcij aliud iudicaret q: eẽt magnũ pcium nisi ꝓ prima vice q: tũc intelligũtur vẽdite oẽs per ter. in.l. cũ fũdo.§. vxoꝛ vi ro.s̃. de iure do.

pro rata temporis quo durauit matrimonium remaneat viro vt hic ⁊.j.e.l.§.interdum.tertio respon.⁊.s.eo.l.de diuisione. ¶ Quarto casu quando vltimo anno matrimonij ⁊ eo iā soluto ⁊ isti similiter diuidūtur vt hic ⁊.j.§. interdum.j. rñ.et.C. de rei vxo.acti.l.vnica ⁊.§.si nouissimus. ¶ Aut post matrimonium solutum ⁊ finito vltimo anno matrimonij ⁊ isti nō diuiduntur: sed restituuntur mulieri vt.j.eo.l. si mora. ⁊ dicta.l. vnica.§.sin autem.v.fructibus. Dy. ¶ His expeditis formemus aliquas q̄stiōes. ¶ Primo an mulier habeat necessario colono quando maritus locauit: ⁊ sol.ma. fundus dotalis redit ad eam: ⁊ videtur ꝙ non vt.s.locati.l.qui fundum de vsuf. l.arbores.§.j.vbi de hoc ⁊.C.locati.l.emptorem contrarium tenet glo.⁊ Dy.quia hic fit trāslatio ex necessitate iuris.ꝯtraria non loquūtur quādo volūtarie.⁊ pro hoc facit.j.de bonis auto.iudic. possiden.l. in venditore.⁊.j.e.l.filio.in fi.versi. de hoc plene dixi. ¶ Sed hec ratio nō videtur bona: q: necessitas viri nō debet inferre preiudicium vxori. Item non debet esse deterioris conditionis q̄ emptor ⁊ legatarius et similes qui colono stare non tenētur vt dicta.l.emptorem ⁊ de leg.j.l.nihil p

11 ponitur.§.fi.cum si. ¶ Itē si mulier † non possit colonum repellere frustra interponeretur cautio de qua loquitur dicta.l. filio.§.fi. Et hanc sequitur vlb.ꝙ mulier repellē possit ⁊ eam sequi videtur glo.j.de dote preallegata.l.ij.§.fi. ¶ Item quero vtrum mulier ex locatione mariti habeat vtilem sine cessione. ¶ Glo.tenet ⁊ bene ꝙ non sed in subsidiū forte marito nō existente soluendo nō esset malū dari sibi sine cessione ar.C.de rei ven.l.mater. Item quid econtra si mulier locauit videtur ꝙ vir nihil habeat: q: cum mulier habeat actionē rem habere videtur: sed tunc non percipiat vir vt.j.v.apparet ergo ⁊c.sed Dy.contra quia aliud est percipere aliud videri perceptū vt hic in princi.patet: ⁊ q: non habet acti.cum effecta p toto āno: ergo nec rem videtur habere vt ⁊ dixi.s.in scda oppositione.

¶ Item no.qd diuisio de qua loquitur lex ista nō habet locū si vsufructuaria locauit fundum ⁊ moriatur immo heres percipit mercedem totius anni vt.s.de vsuf.l.defuncta fructuaria ⁊ vide qd ibi no.⁊ plene dixi. In glo.ibi eñ no.questio vasalli si moritur relicta femina que nō succedit in feudū ⁊ fructibus in predio feudali extātibus quid fieri debeat de ipsis fructibus: ⁊ videtur ꝙ diuidātur sicut hac.l.quia cessat opus lucri percipiendi post matrimonij dissolutionez ita in proposito cessat: q: seruitia non prestantur nec prestari possunt per mulierem ad idem.s.de vsufruct.l. si operas.⁊.l.sed ⁊ si quis.§.si operas ⁊.j.de stipu.seruorum.l.si seruus meus castrensis pe-

12 culij.§.fi.⁊ no.⁊ dixi.j.§.non solum. ¶ In contrariū ꝙ filia †

a omnes lucratur[a] per dictam.l.defuncta fructuaria ⁊.j.de annuis legat.l.aurelius.⁊.l.filie.⁊.C.de aduoca.diuer.iudi.l.post duos cum si. ¶ Sed distinguit vt distinguit in vsibus feudorum hic finitur lex deinde ꝯsuetudines regni incipiunt.§. his consequēter ⁊ ibi in glo.⁊ Jacob.de bel.in opere suo. ¶ Item

13 quero de eo qd sepe vidi dubitari videlz si clericus † moriatur añ fructus perceptos p̄bende sue vtrum sint clerici succedentis in eius locū an heredū clerici defuncti Jo.an.videtur sentire ꝙ si est administrator in vita equiparatur fructuario ⁊ in morte vsuario si non est administrator in vita ⁊ in morte equiparatur vsufructuario ⁊ dic ꝙ consuetudo generalis approbat ꝙ clericus simpliciter bñficiatus facit fruct⁹ suos demū

b perceptos ⁊ recōditos[b] alij no.ad ecclesiam pertinent hoc ipe notat ex̄ de officio or.c.pñti qd est vltimū capitulū li.vj.ibi de ista materia satis no.per eū ⁊ de rescrip.c.si ppter eadem.l.de hoc etiam no.in glo.ex̄ de peculio clerico.c.vlti. ⁊ de pig.c.vltimo q̄ glo.bone sunt in ista materia. ¶ De hoc etiā plene no.p gratiā ⁊ Joā.monachū card.ex̄ de rebus ecclesie non alie.c.hō cōsultissimo lib.vj.de hoc etiā no.satis p Archi.de rescript.c. statutū.§.assessore.li.vj.⁊ glo.signata sup verbo de suo pprio que glo.satis notabilis est de hoc etiā lz nō sit plene no.in glo. ⁊ per eū.xij.qō.j.duo sunt ⁊ questio.ij. alienationes in aditiōe pōt dici. ¶ Quid finaliter tenebimus si teneamus opi. quod equiparatur vsufruc.sicut vr̄ velle Jo.an.nō hñt heredes clerici ius aliqd in fructibus pēdentibus nisi fuerint p clericū in vita a solo separati ⁊ fm Jo.an.in orco recōditi ⁊ ita tenet clare glo.s.de vsufr.l.si fur et decerpserit ⁊ clare qbus modis vsuf. amittatur.l. si vsufructuarius de rei ven.l. ex diuerso ⁊.l. si eius fundi Az.in summa de rei ven.§.fructus ⁊ glo.insti.de rex diuisiōe.§.is vo ad quā vsufruc.ptinet Odo. aūt in lectura sua C.de rei ven.l.certū tenet ꝙ nō sit necesse fructuario ad lucrādū fruct⁹ ꝙ eos in orco reposuerit. ¶ Sz sufficit ꝙ sint a solo separati cū nulla.l.de ista materia tractās aperte dicat de repositiōe in orcis vnde in hoc nō est differētia inter fructuariū ⁊ bone fidei possessorē: ⁊ p hoc q: colonus qui nimis colit facit fructus suos p solā separationē a solo vt.j.de furt.l.si apes §.j.multo fortius fructuarius qui vr̄ hr̄e maius ius in re cum habeat possessionē naturalē vt.j.de acqr.pos.l.naturaliter et q: decima debetur a solo separata vt.j.de pollicita.l.si qs rē.§.si decima ⁊ dicit ipe Od.se obtinuisse hāc opi.bonoñ.in qōne cuiusdā dñe quā maritus reliquerat vsufructuriā certox pdiox ⁊ separatis fructibus a solo p eā fructus fuerūt p quosdā cōbusti vñ ex forma statuti petebat mulier restitutionē sibi fieri a cōitate illius loci heredes vo mariti dicebāt restitutionē eis debere fieri ⁊ nō mulieri cum fructus inessent in meo recōditi ⁊ allegabantur p̄dicte glo.⁊ dicit ꝙ apparet in apparatu suo hoc tenet dicta.l.certū de rei ven.⁊ q:.ll.loquētes de ista materia nō faciūt differētiā inter fructuariū ⁊ bone fidei possessorē nisi quo ad hoc qd quicūqz pcipiat fructus ptinēt ad bone fidei possessorē: sed ad fructuariū demū si ipse pcipiat vel alius eius noīe ⁊ hāc opi.Odof.vidi seruari ⁊ eā tenet Azo in sum. de vsuc.circa mediū v.et subijcio hic regulā ⁊ Cy.d.l. certum. ¶ Si aūt ꝯparemus clericū vsurario ꝙ vr̄ sentire Arch.tūc nō est dubiū ꝙ fruct⁹ pēdētes nō spectāt ad hēdes clerici. Sz certe lz hoc forte verū sit de scripto iure ⁊ viderim cōiter hō teneri attēto tñ ꝙ clericus deseruiuit ecclesie nocetur forte malū de equitate tenere ꝙ diuisio fructuū fieret vel fm hanc.l.vel fm pal.l.defuncta fructuaria de vsuf.vel scdm qd dictū ē.s.ō vasallo in.§.his ꝯsequēter in vsib⁹ feudox hō finitur lex ⁊ ꝯsuetudines regni incipiūt p hō bñ facit.C. de anno.⁊ trib.l.iul. lib.x. ⁊ gl.ibi posita ⁊.j.de ānuis p.l.in singulos ⁊ dixi.d.l. defuncta

14 s.de vsufruc. Ex p̄dictis insurget alia questio si clericus † renunciauit beneficio an debeat habere partem fructuum pro rata illius anni quo renūciauit: ⁊ vr̄ ꝙ sic ar.hui⁹.l.⁊.C. de re. mili.l.j.⁊.l.cum allega.li.vj.in ꝯriū est q: vr̄ in culpa fuisse renūciādo sicut dr̄ de tutore q renūciauit vel se excusauit qd pdit legatū vt.j.de testa.tute.l.q tutelam ⁊ de excusa.tuto.l.qui tutelā ⁊ de excusa.tuto.l.nesennius.⁊.l.se.p prima opi.facit.d. l.defuncta.C.de primis sacrox scriniox.l.si qs in sacris.forte inepte dici pōt ꝙ renuncians nihil habeat sed spectēt successori q: spōte renūciauit sicut dictū est.s.de vēditore ⁊ emptore vt.j.de iure fisci.l.vltima.⁊ de act.empt.l.iul.§.si fructib⁹ ⁊ dixi.s.in oppositionib⁹ v. Itē op.ad v.ex ꝯtrario. ¶ Itē insurgit alia quā vidi in romana curia statutū erat in ecclesia valētina ꝙ redditus oēs ⁊ pūetus parochialiū ecclesiax quolibet vacātiū i ciuitate ⁊ dioc.valētina ⁊ bñficiox capitula a kaleñ. martij instantibus vsqz ad.x.annos sequētes ꝯtinue cōpletos ꝯuertātur in vsus fabrice dicte ecclesie in pmo dūtaxat anno vltra vo.x.annos ipm statutū nō vēdicet sibi locū ex hoc insurgit qd q: q̄dā p̄positura vacauit.xv.kal.apri.in fi.vltimi āni decēnij: ita qd sequētib⁹ kal.maij siue sit post finitū decēniū ⁊ fructus ⁊ reddit⁹ ipius p̄posture p maiori pte pcipiūtur post kal.maij ⁊ sic post finitū decēniū.⁊ sic repitur p̄positura vacasse infra decēniū ⁊ fruct⁹ pceptos p maiori pte post decēniū: q̄rebatur an isti fruct⁹ p rata tpis vel in totū vel in nullo fabrice debētur. ¶ Et pmo vr̄ qd in totū fabrice debeantur attēta magis vacatiōe q̄ fructuū perceptiōe sicut dr̄ de stip.filij cōcepta in patria ptāte quo acqrēdū pater attēditur tps stipulatiōis lz finita patria ptāte ꝯditio obligatōis aduemat.j.de v.sig.ob.l.si fili⁹ ⁊ de stip.seruox.l.vlti.⁊ hō indicare vidētur vba statuti dū dr̄ ꝙ oēs reddit⁹ ⁊ pūetus fructus eñ ꝯsiderātur nō solū eo tpe q̄ pcipiuntur sz quo curantur ⁊ toti⁹ āni vni⁹ ē fruct⁹ vt.j.hac e.l.§.nō solū ⁊.§.fi.nō aūt diceretur oēs pcipe si aliqua ps alteri attribueretur de v.sig.l.recte dicim⁹.ij.rñ.⁊ q: cū significatio sumitur ex vniuerso ⁊c.vt.s.de reb⁹ dubijs.l.si is q ducēta.§.vtrū ⁊ q: loquitur de bñficijs vacātib⁹ infra.x.ānos: ⁊ sic ē tps apposītū solui vacatiōi nō fructuū pceptiōi.⁊ p hō optime facit.l.s. de ꝯhē.empt.l.q fundū fm intellectū.Jo.⁊ ad hō.C.de posthumis her.insti.l.vlt.⁊ ita vidētur sentire doctores ex̄ de rescri.§.c. si ppter li.vj.vbi vocāt qd grā facta de fructib⁹ pmi āni bñficiox vacātiū infra qnquēniū dz intelligi de integro qnquēnio q: talis grā fauorabilis ē ar.s.ō mino.l.iij.§. minorē.j. de statuli.l.cū heres.§.stich⁹. Si ḡ de integro dz intelligi q̄cūqz die qnquēnij vacet bñficiū pūilegiū ⁊ statutū de fructib⁹ pmi āni vēdicat sibi locū vt.j.de succe.edicto.l.j.§.qd dicim⁹. Nō ob.diuisio de q̄ loquitur.l.ista q: ista diuisio fit eo qd fruct⁹ dot.dñt p pter onera mr̄imonij vt.j.de adim.le.l.alūne.§.ab heredib⁹ hō aūt fruct⁹ sunt deputati certo vsui q tpe nō finitur ⁊ sic.l.ad ppositū nō accedit ⁊ ita terminatū fuit nec curatū ēt fuit de diuisiōe de qua.s.dixi ⁊ heredes vasalli: an fruct⁹ iurisdit.castri in dotē dati diuidi debeat vel marito manē dic vt dixi. Altio collige ar.ad pēsionē soluendā in fi.āni de q̄ dic vt.§.locati.l. edē.⁊ ad qōnē locati redeūtis ad tertiā de qua dixi.s.e.l.si añ. In glo.papi.de se loquens simile.j.de leg.j.si quando. ⁊.s.de nego.gest.

a ¶ Filia oēs lucratur. Add l.seruo legato.§. si testator ⁊ ibi Dy. in aposti.ff.ō leg.j.no. in.l. ij.ff.ad tertu. Joan. tñ de Imo ⁊ gl.iij. dic.§. si testator dicit ꝯtrariū in stipulatiōe que alteri p alterum non q̄ritur secus in legato vt ibi ⁊ ē tex. in terminis i l.si p te.C.de do.p.⁊ ibi gl. et Bal.

b ¶ Perceptos ⁊ recōditos. Adde ꝯrium esse in clericis regularibus emētibus q: acqrunt ecclesie. Clerici vero seclares emētes noīe ppo acqrūt sibi ⁊ heredib⁹ suis si aūt emāt ō bōis ecclesie dūt ecclesiaz seruare ind nē alias eccl sia i subsidiā vēdicat rem emptā in q̄cū qz cā causet i strumētuz: sz si emit nomi ecclesie acq rit ecclie dominiū ⁊ possessionē i dubio autē p̄sumitur emisse no mine ecclesie ⁊ ipo mortuo pōt ecclesia capere posse sionē rei propria autorita te nisi heres prius sit ingressus eam quo casu debet cōueniri via ordinaria cautius ē tamē ꝙ heres possessionem capiat saluo iure ecclesie: q: tunc nihil pōt sibi impi gi. Bal.in.l. cū ipse.C.de ꝯtrah.empt. Innocē.in.c. cū in officijs in glo. in ver. remanere d testa. ¶ Vñ est dicēdū ꝙ cleric⁹ emēs equū de bōis ecclesie non dñs equi.xij q.j.res eccle sie.xliiij.dist in principio

neg.gest.ex duobus. Oldr.&.ff.rerū amo.l.sed reintegrato.& in euangelio Joan.c.v. In gl pro.xij.aureis.hoc acto vt vnuz au reū daret pro quolibet mense. Jaco. In gl.j.tres aurei.in prin cip.ibi durauit matrimoniū:nam tota portio mercedis debet in cōtributionē venire quota parte anni durauit matrimoniū vt.§.ex ɔrio.§.itē si messes.nō habito respectu ad tps locatio/ nis:sed ad tēp⁹ matrimonij Dy.ibi trib⁹ mēsibus respectu qb⁹ durauit locatio anteq̄ mr̄imoniū solueref. Dy.ibi.si prius lo/ cesset:nā tūc p eo tpe quo durauit locatio fieret contributio:q̄r illius tpis pensio videf esse percepta. Sic ergo omnis accessio naturalis sicut pcepta contribuitur.vt.s.pro.ri.ita et pensio q̄ est accessio ciuilis &c. Dy.ibi.q̄ in principi.negauit.s.in versic. ex cōtrario Dy.ibi.sic & p tertia.q̄r quattuor mēsibus durauit mr̄imoniū Dy.ibi.sz naturā.h̄ videf falsum q̄r nō sunt fruct⁹ primi mensis lz in eo sustinuit:nā & vbi substinuit onera nō di/ uidūt fruct⁹ illius tpis si eos non pcepit.vt.s.e.l.de diuisione. ¶ Sed dic q̄ ibi nō habef rō tpis qd̄ est ante pceptionē.quia traditio nō interuenerat:sed hic sit:vnde totius tpis.l.an pce/ ptionez:& post habef ratio:cōcurrūt.c.matrimoniū & traditio Dy.ibi.pro onere & tñ tertia parte animi sustinuit onera.& hoc esset absurdū. Dy.ibi.cuz & tanto.i.tertia parte anni. Dy.ibi. totius.s.fructus. Dy.ibi.de fictiōe iuris videf totus esse perce ptus:sed non tota merces.Cōtra hoc:q̄r fructus non percepti fructus contribuunf vt in versi.item si messes.ergo & pensio q̄r equiualent vt pal.l.mercedes. ¶ Ad hoc respōdeo q̄ ibi susti nuerat onera matrimonij.sed hic non Dy.vel melius solue vt soluitur p Dy.& glo.in versi.excōtrario.in prima glo.q̄ incipit bene dicit ibi fictiōe iuris videf pcepta. Dy.ibi.q actionē. Sed dic qd̄ q actionē hz quā pōt pponere de presenti videf habere rē.s.interpretatiue & de iuris fictiōe nō rei veritate. Sed q eam non pōt pponere de pñti vt hic.s.q̄r dies non venit nec interp tatiue rem habere videf. Dy.ibi.sollicitudine sol.si pcipif pen sio. Dy.ibi.de reg.iu.l.min⁹.q̄r pcepta est fictiōe iuris tñ nō cō siderata rei vītate immo dico hec fictione.cū actio pponi non possit p futuro tpe. Dy.ibi.l.si filio.ar.cōtra de leg.j.nihil pro/ ponitur.s.de vsufr.l.arbores.§.j.&.ff.locati.l.q fundū. Et hoc qdam tenent.vt diri.s.in q̄stionibus.j.q. Alij qd̄ non compel/ lif stare pcise sz causatiue vt.d.l.filio.§.penult.& hāc approbat Dy.ibi.translatio ex necessitate:sec⁹ ergo vbi volūtarie vt in le gatario & emptore:& alijs qui nō habēt necesse stare colono.vt no.C.locati.l.emptorē. Dy.ibi.de iureiu.l.eum qui.contra hoc est.§.itez si messes.sed ibi contribuitur vt eos lucref iure p qua parte durauit matrimoniuz:qua re ergo non contribuitur hic ob eandē causam.l.vt vir lucref nō est rñsio.in fi.quā dicā.j.p opi.rñ. Dy.ɔtribui. Sed fructus erāt pcepti in totū.& sic in to tum contribui possunt. Sed contra hec est vers.item si messes. cū dicit spe future vindemie fm vtrūq; intellectū.sed.j.respon debif. Dy.in glo.bene dicit.ibi.§.item si messes.vbi contribuif pensio nōdū percepta ppter fructus iam perceptos Dy.ibi.& §.interdum.vbi fructus nondū pcepti. Dy.ibi.vel non est no/ ua opinio. Sed expositio opinionis Jo.precedētis Dy.ibi.de eo fundo hic sic:& ideo ibi cōtribuitur futura pensio & futurus fructus hoc videf falsū:q̄r in.§.item si messes.marit⁹ percepe rat pensionē messiū & nihilominus contribuitur pensio future vindemie in totū. Sed forte vt hoc euites dic q̄ hic marit⁹ pce perat primo messem fructuūq; qui puenerāt ex cultura & cura illius tēporis qd̄ precessit matrimoniū. Ibi autez eius tempis qd̄ est post matrimoniū tātū & hic similiter est rō quare mulier participat de tribus aureis qui debentur pro tempe quo ma/ trimoniū durauit post locationem cōtractam:sed non finitam in.§.ex cōtrario. Dy.et hoc appobat.d.§.ex contrario Dy.ibi l.vxor marito.al's.incipit marit⁹ & argu.j.e.l.si filio.in fi. Dy.& diri.s.in questionib⁹ ibi de dādo cū habuerit.ar.dicte.l.si filio. j.eod. Dy ibi fertilior altero:sic ergo vbi fertilior est vnus cum altero non compensaf. Sed cōtra hoc est aperte.s.e.l.fructus. &.j.eo.l.§.non solū. Sed dicas q̄ ibi non diuidif ratiōe tpis qd̄ precessit matrimoniū:sed eius quod secutū est dissolutionē p pter hoc videf dicendū q̄ tota pensio debeat in ɔtributionem venire sicut dixit Jo.sed dicas vt.j.ver.ex contrario.ibi.cōstā/ te.i.matrimonio.i.triū mensium Dy.ibi.p sex menses & hic ha beret dimidiā duodecime ptis.s.dimidiā vni⁹ anni. Dy.ibi.ad vel.l.idem fm vnū intellectū Dy.ibi.cōtribuunf.q̄r percepti a marito. Dy.ibi.hec mulier:q̄r ipsa percepit. Dy.ibi.fit cōtra/ rietas q̄r cōtribuif tota merces.supple tres aurei tñ. Dy.ibi. identitas:q̄r in vtraq; lucraf fruct⁹ ex die mr̄imonij nō ex die locatiōis. Dy.ibi. vel fiet forte.ista.vba sunt material'r posita & sunt vba posita.s.pri.gl.in opi.Jo. Dy.in gl.p tota locatiōe ibi.alijlocato pri⁹ q̄ oēs lucraf emptor non p rata. Sz illud ea rōne:q̄r q emit rē quālibet eius partez emisse videf & sic pensio

nem que videf esse portio rei.vt.s.de rei ven.l.fructus.hic aūt cessat ratio lucri percipiendi so.matrimonio quia non sustinet onera. Dy.deh no.s.de act.ēpt.l.iulianus.§.si fructib⁹.& diri s.in oppositionib⁹.ver.itē opponif.ad ver.ex contrario.in glo. berta nupsit.ibi.vel mulier.immo in viro locāte tñ:nā ex mu/ liere questio nō est. Dy.in glo.pdicto mō facienda.l.non ex die locationis facte:sz matrimonij ɔtracti Dy.in glo.j.ibi.pecume & not.q̄ hoc casu.s.quādo fundus restituif.pleni⁹ Dy.

Ob donationes.

Mulieri repetēti a viro p ceptos fruct⁹.so.ma.[a] obij cit [15] † ɔpēsatio de reb⁹ donatis & amotis.hoc dicit:rō est:q̄r do natio p diuortiū tacite intelligitur reuocata vt hic in gl.vel dic ob donationes.i.contra petitionē donationuz factarū a viro q̄ nūc reuocanf. Ja.& sic mulier ɔpensationē opponebat.nō aūt sibi opponebaf.& sic pōt solui ɔtrariū gl. ¶ Itē collige duo cō traria.& solue vt in glo.vel sol.vt not.j.e.l.rei iudicate.§.j.& vt soluif in.l.contraria de rei vxo.act.§.sed nec ob impensas.& vt hic soluitur in.l.cōtraria de rei vxo.act.§.sed nec ob impensas & ita hic soluitur scd̄s contrariū.s.q̄ fruct⁹ erāt ɔsumpti ideo estimationis fit compensatio. Ex quo colligit Jac.de are.solu tionē talis q̄stiōis. Quidā debebat mihi.x.& ego sibi frumētū. ago contra eum ad pecuniā debitā.ipe obijcit compensationē frumenti qd̄ sibi debeo.non pōt vt hic dicif in gl.q̄r speciei ad [16] quantitatez non fit † compēsatio. Et quia qui compensat sol/ uere dicif vt.s.qui.mo.pig.vel.ypo.sol.l.si debitor:sed aliud p alio solui non pōt:vt ergo nec compensari.vt.s.si cer.pe.l.ij.se cus si frumentū esset consumptū:tūc estimationis fieret cō/ pēsatio.vt hic in gl.& no.& diri.C.de cōpē.l.fi.&.l.si ppter. Jac.

Qd̄ in anno.

Rō tēpor habef fm qualitatē fru ctuū:puētuū.h.d. Et qd̄ dicit sup expone.i.vltra:& ɔtinua ad supiora hoc mō. Dictū ē q̄ fruct⁹ anni quo soluif matrimoniū:diuiditur pro ea parte qua dura rauit matrimoniū qd̄ locū hz in fructus semel in anno pcipiū tur. Si aūt bis in āno vel inquēnio pcipiūf hoc dicif. Et qdā hic continuāt.§.q̄ in semente.j.e.l.al's est sub.l.si fundus.vbi dicif q̄ si messes sunt steriles & vindemie fertiles in eodē anno & eodē fundo.impēse messiū deducunf ex vindemia. Ibi.i plu/ rib⁹ annis.i.in fructib⁹ q colligunf tñ semel plurib⁹ annis:vt subijcit de silua Dy. Itē dicit Dy.colligi ar.ad iudices quor officiū durat sex mēsib⁹ tñ. Dy.p hoc.s.de offi.pcōsul.& leg. l.pconsules.& de ori.iur.l.ij.§.ex act.declara.di.p.l.C.de iudi. l.pperādum.§.fin aūt.in medio de eo qd̄ ibi no.in glo.qd̄ alibi non reperif.s.q̄ si iudex cui⁹ officiū durabit p sex mēses fuit ne gligēs in expedieda causa q̄ ali⁹ debet sibi subrogari ad alios sex menses sicut vbi iudex fuit negligens q habebat officiū ad annū. Et hāc opi.tenet verā. Gui.de cu.& allegat hūc ter.licet Pe.ibi teneat dari annū. Glo.satis patent. In glo.j.ibi.sz hic bis hec vera. Dy. Ibi terra colif.& diuersis tpib⁹ etiā fructus pcipitur:ibi autem eodem tpe vterq; fruct⁹ colligif. Dy.in ea. glo.in fi.quo casu q̄ iuris sit not.s.in princi.in fin.glos.magne Dy.&.j.§.impendia vero.

Non solū aūt.

¶ Casus. Qd̄ dictū ē.s.in fru cti.pdio.rusti.dr idē hic:in fetu pecor:opis seruor & pēsionib⁹ pdior vrbanorū.h.d. Et p de/ claratiōe vide qd̄ no.& diri.C.d re.vxo.acti.l.pe.§.exactio. Ibi. quare em.lege hāc lr̄as interrogatiue. Dy.ibi.nam & hic.q.d. nō solū in fundo. Dy.ibi.curanf.i.aranf & seminanf. Dy. Qua de causa hr̄ rō sumptuū i cura añ mr̄imoniū.vt.s.e.l.fruct⁹.& hac de cā mulier hz ptē.solu.ma.vltimo anno fiat diuisio p ra ta quo mr̄imonio durat vt hic &.s.in prin.l.non tñ fiet rō eius tpis quo curatur ratione fructuū tñ:q̄r quātuz ad hoc inspici tur tps quo pcipiūtur vt in pri.l.ij.&.iij. Rñ.sed solū fit ratio tē poris mr̄imonij:sed Dy.& apostilla.multū declarat princ.hu/ ius.l.& non hr̄ cōiter in additionib⁹ Dy.ibi.preteriti tpis quo matrimoniū durauit. Dy.ibi.opere.i.oparū estimatiōes. Dy. ¶ Ex.gl.collige vnū contrariū de.l.defuncta.de vsuf.& vnum arg.p opi. Bugl.ad vsuca.in glo.signata sup verbo pcipiunf q̄ incipit.l.cautū.ibi ɔpleta ē vsucapio quo ad totū tps vsuca pionis fiat restitutio non tñ ad tps quo impleta est:q̄r in toto tpe videf fuisse licet sicut hic fructus dicūf totius anni nō solū tpe quo pcipiūf vt diuidanf:vt hic pz. Dy.ad hoc facit qd̄ no. p archi.extra de offi.ordi.c.presenti.lib.vj. In glo.vlti.in fi.dic q̄ vsufr.nō hz respectū ad aliqd cui⁹ cā inducaf ēt quo finito vtpote eius cā possit dici vsuf.j.finiri.arg.de ali.legat.l.alūne. §.ab heredib⁹. Sed dos habet respectū ad matrimoniū tanq̄ ad suam causam:& ideo eo finito statim fructus desinūt ad ma ritū ptinere cū cesset causa:q̄r nō sustinet onera mr̄imonij.ar. j.de castrēsi peculio.l.dotē. Old.& de hoc tetigi.s.in pri.l.ver. item no.q̄ diuisio hoc etiā approbat Pe.ex ɔiūctione duarū

[a] ¶ Obijcif compēsatio. Adde q̄ cō pensatio dr vera solutio l.iij.ff.q po. i pig. habe. Pau.de ca stro consilio xxxv. Bart. i.l.diuortio. §.donatio/ nes.j.e.et i.l aufertur.§. q ɔpensatio nē.ff.de iure fis.ibi Ale. Bal.in.l.tā mādatori.C. de nō nu.pe cu. Spe.i ti. de vsu.vers. sed pone q̄ vex nisi per statutū req̄ raf solutio vt q̄r dicat statutū non relaxari de/ bitorez.q nō soluit vel si dat terminū ad pbādū so tionē nō hz locuz in eo q ɔpēsationez opponit fm Bal.not.in l.in ea.i fi.C. de ɔpē.item nisi solutio promissa sit iuramento. Bar.in.l.iu lian⁹.la.pri ma.in fi.ff.d cōd.& demō. Et est sciēn dū q̄ ɔuen tioni respon dendū ē tā q̄ petitioni Bal.in.l.si cōstat.C.de cōpē.no.i.l. neq;.eo.tit.& iter Bal.in l.cū papi.in fi.C.d sentē.

legum.z.j.de annu.lega.l.seyo amico.in princi.

Si fundū. ¶ Casus. So. matri intra annū fit di uisio int vir̄ tm̄ de veris fructib⁹ dotis: nō aūt de alijs redditib⁹.h.d. Uel aliter ea demū q̄ etiā nascū tur in fructu esse dicunt.ibi.isqȝ.s.marit⁹ Dy.ibi.deciderit: et dubitatur an debeāt diuidi ꝓ rata: vl' mulieri restitui. Dy.ibi. cedere: ꝛ ideo vir lucratur: ibi.tenebitur.ꝛ nil lucratur Dy.ibi. dimidiā: que ptinere solet ad dn̄m soli: in quo thesaurus inue nitur. Dy.ibi.si he.s.arbores. Dy.ibi.inuentus fuerit in pdio dotali. Dy.ibi.eius.s.thesauri. Dy.ibi.inuenti quasi sicut inue nisset in fundo alieno. Dy. Item.§.videt decidere questionē, an empbiteota vel vassallus possit arbores fundi emphiteoti ci vel feudalis incidere. Et videtur q̄ sic: q: habēt vtile dn̄ium qd directo pfert.s.si ager vectig.l.j.§.vltimo.dic tn̄ q̄ non: nisi sint cedue fm formam hui⁹.§.al's tenetur quasi deteriorē fun dū fecerit.vt hic di in marito.ꝛ facit.j.de iu.fis.l.in fraudē.§.cō ductor.de censi.l.forma.§.si vires.ꝛ hn̄.s.de vsu.ꝛ habi.l.si ita. §.j.ꝛ quia ī locū demortuaꝝ arboꝝ tenet fructuari⁹ alias sub stituere.vt.s.de vsufru.l.si ager.l.vsufru.ꝛ.l.vet⁹.in fi.et.l.seq. ꝛ insti.de rerū diui.§.ptus.ꝛ.§.seq.ꝛ debet ꝯseruare ꝓprietatē rei: ꝛ non deteriorare.vt.e.ti.s.de vsufr.si cui⁹.§.fructuarius. ꝛ idē est in vassallo: vt in vsibus feu.de inuesti.de re aliena fa cta.c.j.§.quid ergo.nec ob.qd dici posset hanc.l.ad ꝓpositum non facere: q: vxoꝛ habet dn̄ium quo ad speciē: vnde non mirū si maritus non pōt incidere. Sȝ in vassallo ꝛ emphiteota dn̄s non videtur quo ad spem pcipiendi fructus: quia dic q̄ illud operatur directum dominiuȝ in domino q̄ spēs dn̄ij in vxore Ray.et quia posset deuolui ad dn̄m ꝑ alienationē vel solutio nis canonis cessationem. Sed quidam dicunt q̄.§.si vires.al legat⁹ per Dy.facit cō tra eū: quia licet ibi dicatur q̄ tenetur ad censum prestandum non ꝓhibet arbores cedere non ob.§. conductoꝛ.quia in conductore loquitur qui nō est dominus.s. locati.l.non solet.non ob.l.sicut.q: in fructuario loquitur q nō est dn̄s.vt.s.de vsuf.l.j.vn̄ ipsi dicūt q̄ quando arbores sunt cedue ꝛ possunt eas cedere emphiteota ꝛ vassallus qn̄ nō sunt cedue: ꝛ tunc aut ex incisione magnū damnum infertur pdio ꝛ non possunt: immo si cedunt: expelli possunt: quasi male ver sent.C.de manci.et colo.l.cognouimus.lib.x.et de sacrosan.ec. aut.q rē.aut modicū damnificat: ꝛ tunc secus arg.s.de in in teg.resti.l.seyo.ꝛ in aut.de ali.emphi.§.siuo qs locatoꝛ.ꝛ idē in vassallo.vt in vsi.feu.q.mo.feu.amit.§.j.ꝛ hec de consuetudine seruatur ꝑ opi.Dy.bene facit.§.qui ergo.quē allegat. Itē fa

18 cit si locaui fundū ad reddendū † medietatē fructuū. An talis colonus parciari⁹ debeat habere medietatē siluaꝝ seu nemo rū.q erant in eo.de quo dic vt no.in speculo de locato.§.j.ver. illud aūt querit Old.in glo.vxoris act.de dote: ibi.hoc autē.s. incidere arbores. Dy.in fi.secus qn̄ in tempestate euulse sunt. Dy.in glo.hoc est cōtra: nec ibi.§.in dotē.ꝛ.l.dotis.fructus.§. si res. Dy.ibi.expressiuuȝ veritatis: vel expone quasi.i.sicut et tūc erit pro opi.glo.ꝛ nō cōtra: q: nil simile est idē.vt.s.depo. l.q̄ nerua.vnde cū hic denotet similitudinē inter fundū dota lem ꝛ alienū apparet q̄ non est idē. Old.ibi.spe: hoc nō placet vt ꝓpter spem qs dicat dn̄s.vt insti.de ver.obli.§.ex conditio nali. Quare dic q̄ maritus est dn̄s vere: vxoꝛ ficte.vt not.ꝛ di

19 a xi in.l.i reb⁹.q̄ statim allegat cuius cū † marit⁹[a] facit fru ct⁹ suos ꝓ onerib⁹ m̄rimonij nō al's: ꝛ ideo pars dimidia resti tuit mulieri rōne illius ficti dn̄ij fm Pe.ibi.nisi fructū: sȝ the saurus non est in fructu: vt ex lr̄a ptȝ. Dy.ibi.itaqȝ q: non est in fructu Dy.ibi.fit ergo suus.s.tempore inuentionis. Dy.ibi. sed restituit sols.ma.percipit tamen id quod retineret si ab ini tio in alieno inuenisset Dy.

a ¶ Fructus suos. Adde ꝙ hoc Bal. in aut.res q̄ C.cōia dele. vbi maritus nō lucratur dotē sibi da tā de bonis fideicommis so subiectis. Tamē dicit Bal.ī lectu ra antiqua q̄ hoc est ve rū si fideicō missum ē ad primaȝ cām als nō.

Si vir in fundo. Ea que non renascunt nō sunt in fructu: ꝛ impēsa cir ca ea facta ꝑ maritū non repetit: secus si renascātur hoc dicit: ibi.dotalis. In dotē dati erat tm̄ viri.vt no.ꝛ dixi.s.§.pri.ibi. inuenerit.j.de noua. Dy.ibi.fructuosiorē. Jō hoc ꝯparatiue lo quit.vt habeat locum q̄ de impēsa restituēda subaudit Jac. de are.ibi.mariti non esse ꝛ sic lr̄am negatiuā dicit.l.post resti. fun.dotalis. Si autē lr̄as esse: ꝛ sic lr̄am affirmatiuā sicut vi detur gl.habuisse: tunc dic ante restitutionem Dy.ibi ꝛ impē sa hic mutat casum.s.qn̄ fecit fundū deteriorē. Dy.ibi.in fru ctu ꝛ sic inutiliter impedit Dy.ibi.in asia: q: tunc diuiduntur ꝑ rata ꝛ expēse facte in querēdo de nouo restituunt marito.vt s.de fun.do.l.fi. Dy. No.ex isto.§.in lapidicine ꝛ alia metalla: sicut in fructu ꝛ ptineāt ad fructuariū.ad qd facit.s.de vsufr. l.item si fundū.in prin.ꝛ ibi not.ꝛ dixi: ꝛ omnia ista appellātur metalla.vt.j.de reb⁹ coꝝ.l.ij.§.fi. Decima metalloꝝ debetur dn̄o fundi.C.de metallis ꝛ metallari.l.cūcti.lib.xj. In glo.j.ibi. impēse lapidicine subaudi in querēdo de nouo facta. Dy.ibi. nec impēsa quecūqȝ. Dy.in glo.ꝛ impēsa facta: ꝛ dic vt ibi no. Dy.q: qȝ hic dicit de actione de dolo nō est verum. Nā cū ma ritus sit dn̄s hui⁹ rei habet actionē ad exhibendū ꝛ iniuriarū ergo cessat de dolo.vt.s.ad exhibēdū.l.thesaur⁹.ꝛ de act.emp. l.a pēdēte. Jac.in glo. infertur in fi.sed hic nō est fructus: ergo de eo nō deducit Dy.immo habet petitionē si sit factum ad ꝑ petuā agri vtilitatē.vt.j.ti.j.l.iij.§.nec generaliter.ꝛ not.s.glo. ꝛ impensa Jac.de are.

Inter dū. Si fund⁹ restituit pēdētib⁹ fructib⁹ ma rito a muliere cauet si eis pceptis ma trimonio dissoluto post annū marit⁹ nil restituit. Sȝ si matri moniū dissoluit infra annuȝ restituit ꝑ rata tempoꝛis et dicta in marito extēdunt ad socerū ꝛ ad heredes mariti: ꝛ soceri ma trimonio soluto.h.d. Dy.ꝛ qd subijcit de fructib⁹ dic viro red dēdis ꝑ rata tpis quo durauit matrimoniū. Jaco.ibi.marito restituēdi fundū dotalē cū fructib⁹ pēdētib⁹ immaturis Dy. ibi.de fructib⁹ viro reddēdis ꝑ rata tpis quo durauit matri moniū. Jac.ibi. stantib⁹ ꝛ nō maturis Dy.ibi.totū.s.fructum ex predio dotali pceptum Dy.ibi.retinere oportet vt q: pcepit totū fructum vni⁹ anni ꝛ toto anno durauit matrimoniū ꝛ sic dȝ eos lucrari. Dy.ibi.plus pcipit fruct⁹ totius anni et tm̄.vj. mensib⁹ durauit matrimoniū ꝛ sic dȝ fieri diuisio ꝑ rata. Dy. ibi.eadē conditio: ad omnia precedentia refert: vnde dicit ea dem.s.vt pstetur cautio vt in primo casu. Item vt nihil pstetur vt in scōo. ¶ Itē q̄ restituat qd plus accepit vt in tertio Dy.

20 b ¶ Opponit q̄ semp † marit⁹ lucrari debeat [b] oēs fruct⁹. Sȝ verum est qn̄ ex pacto dȝ dotē lucrari vt in glo. ¶ Deinde di cit glo.q̄ marit⁹ tenet restituere immobilia annua: bina: trina die: vnde vr̄ iniquum q̄ tāto tpe durare debeat restitutio fru ctuū. Glo.soluit duob⁹ modis. Sed tu dic q̄ glos.falsum dicit q: etiā fm hec iura: immobilia statim restituebant.vt ptȝ in.§. exactio.in glo.alleg.ꝛ.§.precedēti. Jac.de are.ꝛ.s.de iure dot. l.cū in fundo.§.si fundus.vsi.sed ibi pn̄ti die ꝛc. Pe.ꝛ no in.gl. de dote plega.l.si socer.§.fi. ¶ Item quero si fructus sunt ma riti quando fit diuoꝛtiū: an locus sit huic cautioni.dic q̄ nō vt

21 in glo. Itē quero si † mulier velit funduȝ viro relinquere an te neatur cauere: ꝛ dic vt in gl. Item quero quid ꝯtinere debeat ista cautio: ꝛ dic vt in gl. Itē querit gl.nunquid ista cautio erit cū fideiussoꝛibus vel sine Gl.videt innuere q̄ sine fideiussori bus ꝑ.l.sancim⁹.C.de v̄.sig.ꝛ hāc approbat do. Dy.hic. Sed ꝯ videt.j.eo.l.si constātē.§.quotiēs.glo.non soluit: sed Dy.dicit q̄ illud est fauore dotis ꝯseruande ꝛ idem tenet Jac.de bel.in solutione cōtrarioꝝ. Dicit enim q̄.d.§.quotiēs.vxori satisdi citur de dot.solutione: quia ibi iudicium est bone fidei ꝛ fauore dotis: vt ibi not.ꝛ facit.s.e.l.j.hic aūt marito cauet de fructib⁹ vbi non est tantus fauor. Jaco.de bel. Sed Pe.de bella ptica dicit hanc cautionē pstari cum fideiussore: ꝛ ad hui⁹ noticiā sic distinguit: aut lex vel ptoꝛ pcipit caueri ꝛ tunc cōtinet datio fi deiussoꝛuȝ.vt.j.de preto.stipu.l.j.ꝛ.l.ptorie.ꝛ.C.de pcur.l.j.vbi de hoc ꝛ sic intellige.l.in oibus.s.de iudi.et q satisda.co.l.inter oēs. Hoc fallit qn̄ lex contrariū diceret.vt.s.de eui.l.iiij. In te statore aūt dic vt.d.l.sancim⁹. Pe. Sed cōtra Pe.pōt induci l.iiij.§.adijci.j.de fideicō.lib.vbi videt dici cum quis tenet ido neo cauere: tenetur dare fideiussorē: ꝛ hꝫ ꝓpter vbū idonee ꝑ latū a lege vbi est solū verbū cauere: sine verbo idonee nō de bet dari fideiussor. Ray.de hꝫ plenissime dixi.d.l.sancim⁹.ꝛ di cetur.j.e.l.si ꝯstante.§.quotiēs. In glo.nuda cautione hec ve ra. Dy.ꝛ dic vt.s.plene dixi. In gl.annua: bina: terna die: ibi. si non mortis.immo dic q̄ hec oppositio nō pcedit: q: immobi lia ēt fm hec iura statim restituebāt.vt.s.dixi.ibi.statur tm̄ in tanto tpe. Dy.ibi.nec vir reddit.s.fundū Dy.ibi.qn pcipiat.s. partē fructuuȝ que sibi debet. Dy.ibi.in eius.s.mulieris. Dy. ibi.q̄ hic dicit: immo videt q̄ electio sit mariti.vt.j.e.l.si cōstā te.§.quotiēs.ꝛ.d.§.mobilium. Dy.ibi.ex pacto vel culpa mu lieris. Dy. Impēdia si ipēdūt in pdioꝝ culturā vel aliaꝝ reꝝ ꝯseruationē ꝛ vtilitatē psentē deducūtur expense de fructib⁹ sed si impēdūt necessario vel vtiliter ad vtilitatē ppetuā repe petunt impense act.mandati vel nego.gesto.h.d. Dy.ibi.tute lā.i.administrationē. Dy.ibi.ꝛ ibi: ꝛ si pastinā expone vt i gl.vlti. in fi. Op.lȝ glo.non opponat: q: videt q̄ maritus retineat fru ctus ꝛ petat impensas fructuū.vt.s.de vsu.l.quotiēs.§.j.ꝛ sol.

22 vt in cōtrario no. ¶ Item op.extra gl.q̄ † impēse facte circa huū curādū ꝑ actionē petant tanq̄ necessarie ꝛ facte ad ppe tuam vtilitatē rei.vt.j.tit.proxi.l.j. Sed dic fm Jac.de are.q̄ ibi fuit magna ipēsa.hic parua.ar.e.ti.l.oino.ꝛ.s.cōmo.l.in re

23 bus.§.possunt. Jac. ¶ Item oppo.q̄ † oēs expēse indistincte repetātur.vt.j.de bonis aut.iudic.possi.l.p̄toꝛ.§.his verbis. Sed ibi creditoꝛ non lucrabatur fructus.vt hic in glo.no. Itē opp.de.l.insulā.§.fructus.j.co.ꝛ sol.vt in glo. Item q̄ro si vno anno

b ¶ Oēs fru ctus. Adde hoc esse ve qn̄ sustinet onera matri monij. l.pro oneribus d iu.do.qd est veruȝ ꝑ tpe quo incipit pati onera m̄rimonij nō ante Jo.de poꝛ.in.l.quo tiēs in diē ver.obl. Itē est verū si v ges dotē re stituat.l.vbi adhuc.et ibi Bar.Cō iu do.vsi vnus singulare hac matia notandū q maritus lu crat dotē ꝑ m̄riomo nio illicito ꝯcto ignora ter notat in l.qua in pu cia ō ri.nup ꝛ in.l.fi.cum glo.de cōdi sine cau.ꝛ in l.fi.j.ō leg. Ample pe Ale.i.l.si c dotēȝ.§.fi ti.ꝛ ibi tene ꝯtrariā op per.l.j.ꝛ ibi Bal. Ange ꝛ Saly. Cō cōdi.ob cau ꝛ Pau.ō ca stro ꝯsi.cri vbi tāgit q̄ maritus lu cret dotem eradu vxoris.

anno plus impēdit q̄ fruct⁹ pcepit: puta ppter sterilitatē. an de scđo anno deducet ⁊ dic vt in gl. ⁊ suppletiōe eiusdē. In gl. nec em̄ est ibi. j. tit. j. l. fi. que sic facit: nā cū nō debeāt deduci de dote iste expense: vt hic appet ⁊ fruct⁹ vltimi anni: sicut ps do- tis ⁊ p parte restituēdi sunt vxori. vt. j. e. l. si marito. §. fi. sequit̄ qđ de scđo anno nō deducant̄. Dy. qđ est verum sm̄ Pe. q ex fructibus illi⁹ anni quo est impensum non potuit impēsas de- ducere. Sed ex fructib⁹ sequentiū potuit al's secus. arg. d. l. q si sumptus. Pe. In gl. sunt em̄ he impense non fructuū: et iō non deducunt̄ de fructib⁹. Dy. an gl. al's sec⁹ in fi. q vel dic qđ hic ille q fecit impēsas erat dn̄s ibi. nō. ⁊ facit ad id qđ no. C. de rei ven. l. domū. Jac. in vltima glo. ibi. §. fructus. Nam ibi cōpē sant̄ vtiles ⁊ necessarij sumpt⁹: nō aūt repetunt̄. Dy. ibi nō te- nebat. s. matrimoniū hec vera Dy.

Si fundus. Quidā habēt hoc pricipiū. l. qdā. §. cōiter. glo. habēt p. §. Et breuiter. h. d. cōmodū lapidicinarū existentiuз in fundo dotali: pertinet ad maritū: nisi cōtrariū actū fuerit tpe date dotis: ibi cedit̄ ex cōsuetudine: q: renascebat̄. et hoc indicat vbū fruct⁹. qđ est. j. al's em̄ nō esset in fructu. vt. s. e. l. §. si vir. Et ideo scđa opinio gl. que est hic verior est. Dy. et ⁊ Ray. ⁊ Pe. tenēt primā opi. ¶ Op. p actū in ɔtrariū nō te- neat ⁊ sol. vt in gl. q: hic erant alij fructus sufficiētes ad onera matrimonij: ⁊ ideo valet pactū Dy. ibi. palā sic. i. vīsimile et in dubio psumendū. Dy. ⁊ vide in alphabeto de dictiōe palam.

Nō in semente. Si messis fuit sterilis ⁊ vide- ⁊ ria fertilis in codeз fundo et eodē anno impēse messiū deducunt̄ ex vindemia. h. d. Dy. ibi. messes quia annus fuit sterilis. Dy. ⁊ qn̄ dicat̄ sterilis hic col- ligit̄. ⁊ no. s. loca. l. si vno. in prin. ⁊ facit iste. §. q quis videat̄ cō tinuo anno possedisse: ex quo percepit fructus. vt no. in specu. de pba. §. j. ver. antepenul. q incipit: sed quero qualiter.

1 Maritus in negligendo excusat morām circa dotem reci piendam: sed non a dolo vero vel presumpto.
2 Maritus an liberetur ipso iure: vel per exceptionem.
3 Oblatio liberat a leui culpa.
4 Marit⁹ dans dānū in re dotali tenetur actione legis aquilie.

Si mora. Si marit⁹ soluto mr̄imonio obtu lit fundū dotalē: nō tenet̄ postea colere. Sed si sponte colat ⁊ fructus percipiat resti- tuere tenebit̄. h. d. Dy. vel sic. a mora mulieris circa 1 dotē recipiendā excusat † maritū in negligēdo: sed nō a dolo vero vel psumpto. Ray. ibi pro muliere fundū dotalē sibi obla tum a viro recipe nolentē. Dy. in ea re dotali. Dy. oblita Ol. ibi. culpam. s. leuē. ad quā tenebat̄ ex natura ɔctus: a qua rele- uat̄ per oblationē si ɔmissa sit omittendo: sec⁹ si in cōmittēdo. Dy. Si em̄ teneret̄ de culpa leui sequeret̄ q semp teneret̄ co- lere: q: si negligeret colere esset in culpa leui que cōmittitur in omittēdo Jac. ibi. ad viruз sponte colentē. Dy. ibi reddūtur. s. mulieri. Dy. Sed oppo. q non debeāt restitui cum pcepti sint negligentia non petētis. vt. j. ad trebel. l. mulier. §. si heres. Sз illa loquitur in re debita. Alij hic in re ppria alterius: naз res dotalis so. matrimonio est ppria mulieris. vt. C. de iu. do. l. in re bus. Jac. de are. Op. alijs trib⁹ modis. vt i gl. ⁊ so. vt in ea. ⁊. j. dicetur. Itē q̄ro quinq p ordinē. Primo an requirat̄ ɔsigna tio. Scđo an requirat̄ oblatio. Tertio an teneatur de dolo ma ritus. Quarto de qua culpa tenet̄ marit⁹ ⁊ de qua non. Quin to quid sit si maritus in faciendo cōmiserit leuē vel leuissimaз 2 culpam. Dy. Item an † maritus liberetur ipo iure vel p exce ptionē: deide no. ex hac. l. q per oblationē qs exonerat̄ a culpa ⁊ tenet̄ de dolo tm̄. vt. s. de peri. ⁊ cōmo. rei ven. l. si p emptoreз. ⁊. l. illud. vnde est argu. ad custodē q pmiserat castrū custodire vsq ad ānū: ⁊ finito āno obtulit dn̄o: ⁊ dn̄s nō recepit: postea inimici dn̄i iuaserūt castrū ⁊ destrꝰxerūt sine dolo custodis q custos nō teneatur ⁊ nihilomin⁹ possit salariū petere. ar. cōtra qđ remanendo in castro videt̄ pmisisse eandē custodie qualita tē quā primo pmiserat et pstiterat. ar. s. locati. l. item q̄ritur. §. q impleto. Sed pri⁹ tenebat̄ de leui culpa. vt. j. de reg. iur. l. cō tractus. ⁊. s. cōmo. l. si taз certo. §. si de me petijsses. ergo et mō ⁊ psumitur culpa adfuisse. vt. j. de custo. reoꝝ. l. carceri. ⁊. l. fi. et no. s. de edē. l. si quis ex argētarijs. §. phibet. Sed illud hз locū 3 b vbi dn̄o non obtulisset: b oblatio em̄ † liberat a leui culpa vt p- dictū est: vnde modo solū tenetur de dolo: ⁊ lata culpa que hз pbare que dicit. vt. s. de pba. l. quotiēs. §. qui dolo. Et ideo pri ma va. Dy. ⁊ p hoc. j. de so. l. qui decē. in princi. Item opponi tur: q: videt̄ q hic maritus non teneat̄ etiā lata culpa: nec do- lo. q: mora mulieris equiparat̄ dolo. vt. j. de reg. iur. l. non pōt

videri dolo carere. vnde dolus cū dolo cōpensat̄. vt. j. e. l. viro. et de cōpensatione. l. si ambo. Sol. dic aut mora cōmittit̄ in nō parēdo mgr̄atui ⁊ talis mora equiparat̄ dolo. vt in. l. cōtraria. ⁊. s. de in litē iur. l. ij. in fi. ⁊. j. de re iudi. l. cōtumacia. Aut aliter quis morāм cōmittit: ⁊ tūc aut q: recusat facere vel soluere qđ debet: ⁊ sic ex parte debitoris ⁊ illa similiter dolus est arg. s. de condi. fur. l. in rē furtiuā. ⁊. l. fi. ⁊. l. dolus. ⁊. l. si procur. §. dolo. ⁊. j. de vi ⁊ vi arma. l. j. §. certissime. ⁊ facit qđ no. s. si cer. peta. l. q te. ⁊ ad. l. ro. de iac. l. fi. §. fi. in glo. adhibita. Aut recusat recipe qđ sibi debet̄: ⁊ sic ex parte creditoris: ⁊ talis mora nō est dolus sed culpa. vt hic ratio primi casus est ppter contēptā maiesta- tē pretoris. vt. s. de iuri. om. iud. l. si familia. de interrog. act. l. de etate. §. qui tacuit. ⁊. j. de ope. no. nūci. l. pretor. In vltimis casi bus est rō q: creditor conuenit de dāno vitādo debitor non de lucro captando. ad qđ. j. de separatione. l. quotiēs. ⁊. l. fi. ⁊. C. de iur. deli. l. fin. §. licentia. Ray. In glo. j. ibi. l. acceptā. vbi de ista materia oblationis ɔsignationis ⁊ depositiōis plene nota. ⁊ di- xi in fi. no. bn̄ gl. q dicit q dies legalis cōstituit quē obligatum de quo dic vt in. d. l. ij. C. de iure emphyte. ⁊ dixi. s. de neg. gest. l. qui sine vsuris. In gl. q pponderat in fi. de quo dic vt no. j. de reg. iur. l. cū par. Dy. ⁊ dicet̄. d. l. viro. j. e. in glo. s. leuē in omittē do ɔmissam: nā si in faciēdo teneret etiaз de leuissima culpa. vt no. statim in sequēti gl. Dy. ibi. §. suspectus. ⁊ idē in quolibet q dolū tm̄ ɔmittat. vt no. j. de v. sig. l. magna. ⁊ plene dixi. j. ō sic- ca. l. in. l. Dy. ibi. ⁊ H. s. q teneat̄ de dolo. et lata culpa tm̄. Old. in gl. non factū. notat ibi. l. in lege. vbi dr̄ q in. l. aq̄lia leuissima 4 culpa venit: sed constat q c marit⁹ † dans dānū in re dotali te c netur actiōe legis aquil. vt eo. ti. ad. l. aquil. j. si seruus seruū. §. si marit⁹. ergo hn̄ sequit̄ q teneat̄ ō leuissima culpa in faciēdo cōmissa: et p hūc modū adduci dз in. l. Dy. Prima culpa in fa ciēdo pponderaticulpe in negligendo. vt. j. co. l. si constātē. §. si maritus. Ray. ⁊ ad municip. l. imperatores. ⁊. s. de verb. obli. l. si seruū. §. sequit̄. Ibi rō tenet̄ qđ est verū in casu. s. quando di- ligentissim⁹ erat in suis al's de leuissima non tenet̄. vt. s. de iur. do. l. in rebus ibi. §. si marit⁹. meli⁹ facit. C. de iu. do. l. i reb⁹. nā §. si marit⁹ loquit̄ de mr̄imonio ɔstante hic eo soluto. Ray.

1 Fictio pr̄ie potestatis facit dotis pfecticiū actū cōpetere
2 Captiuitate soluitur matrimonium.
3 Maritus vxorem occidens an perdat dotem.

Si ab hostibus. Sicut filia p qua pa ter dotem dedit mor tua in ciuitate dos ad patrem redire dз: ita etiā si mo 1 ritur apud hostes. h. d. vel sic † fictio patrie potestatis facit do tis pfecticie actionē ɔpetere sicut vera existētia potestatis. h. d. Et collige ar. p opi. Jo. ⁊ in. l. dos a patre. C. de iur. do. Dy. ibi. filia in potestate cōstituta. Dy. vt differt a sequen. ibi. oīa q̄tū ad dotis repetitionē. Dy. ibi. decessisset in ciuitate existēs. Dy. ibi non fuerit tpe mortis ɔsiderata veritate fingit tūc fuisse in- specta fictione legis cornel. Dy. ibi. ab eo. scз patre. Dy. Dubi 2 tatio hui⁹. l. potuit esse: q: † captiuitate mr̄imoniū soluit̄ hз ista iura: ⁊ ideo non posse repeti sicut si diuertisset. Sed hec dubi- tatio hodie tollitur in autēti. de nup. §. distrahuntur: vel dic q dubiū erat: q: filia desiderat esse in potestate patris ⁊ sic vide- batur nō habere actionē de dote. vt. C. de rei vx. act. l. vnica. §. nūc videam⁹. Sз nō est ita: q: fingit̄ mortua in ptāte vt pdixi.

3 **Si vir vxorem.** Maritus † nō lucratur do tem ex pacto in casu mortis si vxorem occidat. ⁊ idē ergo de donatio. propter nuptias. hoc dicit. Dy. vel sic q cōiuge occidit ex ei⁹ morte nullū cōmodū cō sequi debet: ⁊ dic. s. pact⁹ de dote lucrāda vxore pmortua. Dy. ibi facinus qđ est in eo q occidit vxoreз. Dy. Et qđ dicit̄ hic de viro ⁊ vxore posset dici de substituto si occidat eū cui substitue- dus est: vt priuetur eo modo substitutiōis: q: occidendo reddit se indignū. vt. j. de his qui. vt indignis. l. indignuз. ⁊ idē in quo- cūq successore ex testamēto vl' ab itestato si occidat eū cui suc- cessur⁹ erat. Et ad hoc vide qđ dixi. j. de bonis damna. l. fi. §. fi. ⁊ qđ dixi. in de lega. j. l. si seru⁹ pluriū. l. si quis autē. Op. q dos fisco applicet̄. vt. j. de his q. vt indignis. l. ei q mortē. ⁊ de iur. fi. l. cuз mortē. Sed dic q ibi alius interficit: ⁊ ideo ppter delictū suū stipulatio sua nō cōmittit̄ Jac. de are. Quero qd si negligē tia ei⁹ perijt: puta: q: nō adhibuit medicos dic vt in glo. In gl. ibi. nec ob. ad hoc qđ dicit facin⁹ suū quasi nō vdeat̄ facinus si occidat. Dy. In glo. vlti. ibi. ex pacto vel dic q non restituat̄ ei dos: q: culpa ei⁹ solutū est mr̄imoniū. vt. C. de repudijs. l. assen su: sз hz falsū: q: tūc nō eēt idē. q: s. priuat̄ lucro ppter facin⁹ hic aūt pateret̄ damnū ⁊ sic nō idē q supra pater vxoris repe- teret dotē hic nō repeteret ⁊ sic nō esset idē. Dy. glo. sentit con trariū. j. de adimē. lega. l. penul. §. seya. ⁊ que non est alibi.

Ex quo qs percepit fru ct⁹ videtur illo anno cō tinue posse- disse.

a ¶ Mora. Cōcordat h̄ Bar. dicēs q marit⁹ p pter morām mulieris ex- cusat̄ a cul- pa leui.

b ¶ Oblatio [illegible] Adde an oblatio purget mo- ram no. in. l.

si maior. ibi docto. C. de trāsac. Bar to. in. l. acce- ptam. C. de vsur. ⁊. l. se- quitur. §. de illo. de verb. oblig. l. illud de peri. ⁊ cō mo. rei ven. Alex. in. l. si insulā. de v. obli. dicit q nō qn̄ factū est in obliga tione. Ang. i. l. q decē. §. idē respōdit eo. tit. et in. l. seruus q he redi. in fi. j. ō sta. lib. gl. or di. i. c. pasto- ralis. ō offi. ordi.

c ¶ Marit⁹ dans dānū Addō q ma rit⁹ pcipiēs fructus bo- norū vxoris tenet̄ ad pre ciū p cōsum ptis. Bart. in. l. diuortio §. ob dona- tiones. ff. eo. non tm̄ p mo bilib⁹ in cōi vsu vite cō- sumptis no. in. l. de his. C. ō do. inter viruз ⁊ vxo. Alex. i. l. esti matis. e. ti.

Mulier rem alienam scienter dans in dotem debet ei restitui soluto matrimonio.

Si alienã rẽ. Exceptio dñij non potest obijci mulieri agenti actione de dote. h. d. Jac. vel sic. Qui i re aliena petit causam ab alio ex illa causa cõuentus ab eo except. dñij nõ opponit. Ray. de hoc dixi. C. locati. l. si quis cõductionis. vel clarius si † mulier rem alienã scienter dedit in dotẽ debet ei restitui so. ma. agente actionẽ de dote: et diuidi fructus pro rata temporis acsi suã dedisset. Dy. ibi. ei. s. mulieri. so. ma. de dote agenti. Dy. ibi. ei si verus dñs. Querit gl. quid si verus dñs et mulier concurrant et tenet qd pfertur dñs. In glos. et in fi. qr melior dz esse conditio bone fidei possessori. vt. s. de nora. l. non solum. de peti. here. l. si quo tpe. et depositi. l. j. §. si predo. Dy. ibi. Pompo. als idẽ Pompo. ibi. sed respon. vt ibi: et bm illã responsionem dz hec questio solui. qr ibi habentem ius in re ratione cuius agere posset etiam contra dñm et sic non ob. qd ibi not. Dy. pro continuatione huius. l. ad precedentia.

Maritus conuẽtus de dote cõdemnatur inquantum facere potest. Heres autem mariti extraneus insolidum.

Maritũ. Circa rubricã et pro continuatione huius. l. ad pcedẽtia est cõsiderare qlitatẽ actiõis de dote: de q dictũ est in. l. j. et tps restituendi dotis: de quo dictũ est in. l. ij. in princi. Itẽ psonas repetentes. vt ea. l. ij. §. j. vsqz in fi. l. et l. iij. et. iiij. Itẽ qualitatẽ restituendi dotem. de qua dictũ est in. l. de diuisiõe. l. si ante. l. fructus. et l. diuortio. vsqz in fi. l. et personas. in quibus repetitur et inquantũ de quib' duob' tractabit. l. cũ sequẽtib'. vsqz ad. l. si mulier. dicit ergo hec lex. cum duab' sequentib' qd † marit' cõuentus actione de dote cõdemnatur[a] inquantũ facere põt: heres aũt mariti extraneus insolidum qr et c. Sed deffensor condẽnatur inquantũ facere põt: et hoc vsqz ad. §. eleganter. in. l. alia. Dy. et idem qd hic dr habetur institu. de act. §. itẽ si de dote. licz glo. non alleget: et ibi de hoc in glo. et p Dy. in lectura sua et vide etiã qd not. et dixi. j. e. l. si maritus. §. id qd et l. si filio. et l. se. et d. l. j. s. eo. circa princ. et dic maritũ actiõe de dote cõuentũ. Dy. ibi. exploratũ est inde. j. e. l. si filio. scdo cũ ibi nota. Not. qd priuilegium hic daẽ marito qd non datur heredi extraneo: et rõ redditur in. l. sequenti. ad que concor. l. de regu. iu. l. in oĩbus causis. cũ bis q ibi no. et dixi extra de regu. iur. c. priuilegiũ psonale. lib. vj. cũ ibi not. p Dy. et alios doct. et Joan. an. in nouella. Sed cõtra hoc op. qd trãseat ad heredes. vt. C. ad vell. l. heredes. de tẽpo. in ĩte. resti. l. ea q. §. j. et s. de in ĩte. resti. l. nõ solũ. de hoc satis dixi. d. l. hẽdes. et satis not. p Dy. d. c. priuilegiũ psonale. sz hic in additionib' suis sic cõcludit: si priuilegiũ conceditur alicui immediate in suã personã non transmittitur ad heredes extraneos. vt hic et l. se. sed ad suos bene transmittitur. vt. j. e. l. etiã. si vo cõceditur nõ pter psonã: sed pter aliquã aliã cãz. vt est in restitutione minoris q cõceditur minori: nõ qr minor ẽ: sz qm lesus tũc trãsmittitur nõ solũ ad suos: sz et extraneos. vt. d. l. nõ solũ et de minore. l. minor. et l. se. sic et i vell. vt. d. l. heredes. Dy. vel dic plenius bm Pe. aut priuilegiũ ẽ cõcessum: sz facta aliq mentiõe de heredib': aut nulla facta mentiõe. Prio casu refert: aut dr cõcedo tibi et tuis posteris: aut concedo tibi et tuis heredibus: vbi dicit posteris: tunc habebũt oẽs descendentes pter lineã masculinã tm. vt. j. de iure immunitatis. l. ij. iij. et. iiij. vbi de hoc tetigi: vbi aũt dicit heredib': tunc oẽs heredes habebũt et sui et extranei. vt. j. de ver. sig. l. sciendum. secus si dicat tibi et heredi tuo. qr tunc soluz ad primũ heredẽ extenditur. vt. C. de vsufr. l. antiqtas. et de lega. j. l. in annalib'. cũ si. Cũ aũt conceditur nulla mẽtiõe facta de heredib': tũc aut priuilegiũ est cõcessuz ab hoie: aut a lege si ab hoie vt a principe nũquã ad heredem extenditur. ar. s. de consti. prici. l. j. §. fi. et est lex. expssa. j. de aqua quoti. et esti. l. j. §. pmittitur. lz gl. dicat cõtrariũ. s. qd quisqz iuris. l. iij. §. qd aũt. vbi dixi aut a lege conceditur sicut hic: tunc distingue: aut illud priuilegiũ conceditur bm naturalẽ rationẽ et equitatem: aut pter a tanto solo fauore psonarũ. Primo casu vt in minore extenditur ad heredẽ. vt. s. de minore. l. j. et d. l. non solũ. de here. insti. et l. heredes. C. ad vell. Secundo casu nõ extẽditur ad heredes: et sic intelligatur. l. ista fallit in herede suo seu pprij corpis. vt. j. e. l. etiam. rõ est in marito fauore matrimonij pter liberos. vt. s. e. l. j. ergo et c. argu. C. de sacrosan. eccl. l. iubem'. et aut. multo magis. et j. e. l. ex diuerso. §. j. cũ si. Pe. et de hoc no. C. de execu. munex. l. sordidox. et vide qd notaui. C. de epis et cle. l. ij. in fi. Ultimo distigue cũ queritur an maritus inquãtũ facere possit cõdemnetur: aut maritus cõuenitur ex delicto aut ex cõtractu vel quasi. Primo casu siue cõstant matrimonio sine eo soluto conuenitur insolidũ. vt. j. de re iudi. l. si rerũ amotarũ. Scdo casu an cõstãte matrimonio aut eo soluto. Primo casu quacũqz actiõe agatur aduersus eũ cõuenitur inquantũ facere põt. vt. j. de re iudica. l. nõ tm. et l. sed hoc ita. vbi de hoc nisi habeat artẽ bñ so. ale. possit. vt no. in glo. que nõ est alibi. j. eo. l. cum amicus. et vide qd not. in glos. C. de dona. l. si qs l. si quis argentum. §. sinautem. et. j. de libe. agnoscen. l. si quis a liberis. ver. dñi qd. Scdo casu aut actiõe de dote aut alia. Si actiõe de dote cõuenitur inquãtum facere põt. vt hic: si alia tũc successit in locũ actiõis de dote aut nõ. Primo casu cõuenitur inquantũ facere põt si facto hoĩs successit. vt. s. de nego. gest. l. diuortio. vbi de hoc dixi. et C. de iu. do. l. vbi. adhuc in prima qstione quarte materie. Si aũt in locũ alteri' non successit tunc insolidũ: et ita intelligitur pallega. l. nõ tantũ. et l. sed hoc ita. et ecõtrario in vxore. vt. d. l. non tm. in fi. et sic distinguẽdo nulle leges de materia ista loquentes ad inuicẽ cõtradicent. Dy. in gl. prima ibi. bm qd põt viuere: non aũt vni' anni tm. vt quidã dicũt Dy. ibi. l. hereditatũ. et qr dr qs posse qd cõmode põt. vt. j. de ver. sign. l. nepos pculo. et de condi. insti. l. filius. Dy. in ea. glo. in fi. et dic vt ibi no. et dixi. et l. non tantum. et. s. e. l. diuortio. Dy.

b Uia tale beneficiũ. [b] In glo. prima. ibi. l. neraci'. hoc nihil facit: sed alleg. j. de iu. immunitatis. l. j. §. j. et. C. de execu. munex. l. sordidorum libr. x. et dic vt ibi nota. et plene dixi. s. l. proxima.

Causa defensoris non debet esse deterior qz actoris.
Maritus si paciscitur cũ vxore vt condẽnetur insolidum precio non obstante condẽnatur inquantũ facere potest.

Alia causa. Ibi. defensoris quaz extranei heredis. Dy. no. qd non debet esse deterior † causa defensoris qz eius qui agit. vt. j. de re iudica. l. si cũ pcuratore et de pcur. l. sed et he. §. defendere. et l. minor. Sz quero q est ratio qd defensor tenetur inqtum facere põt et fideiussor tenetur isolidũ. vt. j. de re iudi. l. et si fideiussor. vbi de hoc plene dixi. Rñ. quia defensor semp conuenitur ea actione qua et maritus: fideiussor aũt conuenitur ex sua ppria obligatione. s. ex stipulatiõe: qr semp vbis obligatur. vt. s. mã. l. pap. et. j. de verb. oblig. l. stipulationũ. §. satisacceptio. Immo adhuc videtur qd fideiussor habeat idẽ priuilegiũ qd re' principalis. vt. s. de his qui no. infa. l. futuri. §. si quis alieno. Rñ. illo verum est quando fideiussor cõueniretur ea obligatione qua principalis: secus quando sua ppria vt pdixi: vel dic qd illud hz locũ quantũ ad effectũ qui tacite sequitur ex sñia non in eo qd in iure exprimitur vt hic. itẽ videtur qd fideiussor habeat illud priuilegiũ vt. s. p socio. l. verũ videndũ. ij. rñ. sed ibi vt defensor cõueniebatur et nõ vt fideiussor: vt ibi patet. Et quero q est ratio qd heres tenetur insolidũ et defensor inquatũ facere põt: dicũt quidam qr nõ interest mariti qui mortuus est qd heres solidũ soluat: sed si defensor solidum solueret repeteret a marito: et ideo interest mariti qd ipse defensor condemnetur solũ inquantũ facere põt. sed hec so. non videtur valere. naz si defendit sine mandato agit neg. gest. in qua nõ venit: nisi id qd vtile est. vt. s. de neg. ge. sz an vltro. §. is aũt. et l. qui vtiliter. si ergo totum soluat nõ põt totũ repetere: sed solum inquantũ facere poterat maritus cuz et intantum videatur negocium gessisse vtiliter. Sed ad hoc põt respõderi qd mariti interest: quia nõ reperiret defensores si deberent cõdemnari insolidum et non repetere insolidũ: sed quatenus vtiliter gessisset: et hoc intendit glo. licet obscure.

Eleganter. Si marit' † paciscitur cũ vxore vt cõdemnetur insolidũ pcio non obstante cõdẽnatur inquantũ facere põt et cõtra bonos mores esse videtur et quantũ facere possit inspicitur tempus rei iudicate. h. d. cuz princ. l. sequentis. Dy. ex hoc. §. in fi. Primo no. qd reuerentia remitti non potest. et p hoc. C. de bonis liberto. l. si quis imposterũ. Et sic est ar. qd si eps eximat aliquam ecclesiã p hoc non remittat reuerentiã. Jac. ad hoc. j. de condi. inde. l. q excep. §. fin. Op. C. de pact. l. penul. Sz hoc speciale qr est contra bonos mores. Item op. j. de re iudi. l. si cõuenerit. Sol. vt in gl. Itẽ querit glo. quid de pacto facto ecõtra. s. qd ille q tenebatur insolidũ conueniatur inquantũ facere põt et tenet qd valeat. Itẽ qrit quid si sol. ma. fiat pactũ de quo loquitur. l. ista. hui'. §. hec qstio subtilis est: sed tene opi. Ray. qd non valeat pter reuerentiã et reliquias pcedẽtis mrimonij. ar. j. de questi. l. vnius. §. seru'. et j. rex amo. l. ij. bm Pe. cõtrariũ videtur sentire Guil. s. de neg. gest. l. diuortio. vt ibi dixi ver. item ipse Guil's. Ultimo querit qd si tale pactũ ẽ iuratũ et tenet qd iuramẽtũ nõ valeat. Ultra glo. colligit hic Dy. duo arg. vtilia ad q allegatur iste. §. Primũ est qd si

[a] Inqtuz facere põt. Adde p huius materie elucidatione Dy. in sti. de actio. §. pter ea. sed vide plene Bar. distinctionẽ hz et vltra ei' fallentias vide text. notabilem in. c. j. de dona. inter vi. et vxo. et cõmunis intellectus Joã. and. et doct. Preterea si maritus cõuent' negaret se maritũ per. l. hz et de re iud. et l. veruz. s. p soc. Barto. in. l. etiam. j. eo.

[b] Quia tale. Adde qd ista lex ad h allegatur bz Bar. qd beneficium ne maritus cõueniatur vltra qz facere possit datur pter vberos. l. etiam. in princip. j. eo. Itẽ fructus percepti vsufructuario viuẽte transeunt ad heredes l. dfuncta. s. de vsufruc. et sic intelligitur lex. j. §. pmittitur. j. d aq quoti. et esti. Barto.

¶ Non tenet pactū q̄ creditor ꝓpria autoritate capiat debitorem.

¶ Cessionibo nor renūciari nō pōt.

¶ Valēt q̄dā pacta soluto matrimonio q̄ antea nō tenebant

¶ est q̄ si creditor fecit pactū cū debitore q̄ eū capere possit propria autoritate. q̄ tale pactū nō teneat cum sit ꝯ bonos mores q̄ quis sibi ius dicat ⁊ hoc tenet esse verū.p.l.j.de reg.iu.l.non est singulis concedendaꝫ.⁊ q̄r ex quo remouet genus ⁊ quelibet ei⁹ species. Sed gen⁹ ꝓhibet.s.aliquē ꝓ debito seruū fieri vt.C.de act.⁊ obli.l.ob es.vbi de hoc tetigi ꝯ detinere aliū inuitum est spēs seruitutis.vt no.s.de serui.in rubrica.⁊ ꝓbat.j.de ¶ libe.ho.exhi.l.ij.ergo ⁊c. Sed ar. q̄ non valeat pactū q̄d debitor non possit cedere bonis:q̄r effectus eius turpis est ⁊ ꝓ hoc C.de exacto.tribu.l.nemo.lib.x. Et ꝓ vtraq̄ q̄stione facit.j.de ꝯdi.⁊ demō.l.ticio.§.ticio scdo.⁊ de opc.lib.l.cerdonē.⁊ vide q̄d plene notaui.C.q̄ bonis cedere possint.sup rub.in gl.ꝯtra.C.de pact.ibi sm rub.p.l.istā.hec vera sm Pe.vt pdixi.itē pro rub. q̄r nil refert aliq̄d a principe fieri q̄ postea incipiat habere vires:an fiat eo tpe quo inceptus erat vires habere. Sꝫ si cōstante matrimonio fiat nō valet vt hic:⁊ tñ effectus ei⁹ confert in tps mr̄imonij soluti:ergo idē si fiat mr̄imonio dissoluto.ar.s.de ꝯtrahē.em.l.sed celsus.§.si fundus.⁊.C.de dona.añ nup. ¶ l.q̄ sponse.in ea.glo.ibi.licet.⁊.l.se.nam quedā pacta valent so.ma.q̄ non valent eo cōstāte:sed ibi ex cā que cessat. Sꝫ hic durat ratio ꝓuilegij debiti marito.s.reuerentia marito debita ꝓpter coniunctionem preteritam. Dy.

1 ¶ Quedā bn̄ficia dant marito q̄ nō sūt ꝯcessa hēdi ex̄neo.
2 Maritus quare non potest obijcere exceptionē morum.

Ei iudicate.

Glo.querat an īspiciat tēpus lit.cōtes.⁊ tenet q̄ nō nisi dolo desijsset esse soluēdo. Dy.tñ dicit q̄ si tpe li.cōtesta.erat soluēdo et tpe rei iudicate inuenit nō soluendo ꝑsumit dolus ꝯtra eū nisi ꝓbet se sine dolo pr̄imonium pdidisse:ar.C.ad exhibē.l.nō ignorabit.de fide instrumentoꝝ. l.fi.⁊ de pig.act.l.si creditor.vnde dicit q̄ ꝯstat q̄ dolū cōmisit ⁊ insolidum cōdemnat:aut q̄ tūc nō ꝯmisit ⁊ tūc non insolidū aut dubitat fecerit dolo vel nō:et tunc si fact⁹ est non soluēdo ante lit.ꝯtest.nō vr̄ in dolo aut post:⁊ tūc ꝑsumit dolus:nisi cā ꝓbaret in sn̄ia:q̄r tūc nō esset loc⁹ ꝑscriptiōi.⁊ facit.C.ō rei vx.act.l.vnica.§.cū aūt.vbi de hoc. Dy.in gl.prima.ibi.l.etiā.§.i. sed illud ēt ante lit.contest. Dy.heredi.mariti licet extrane⁹ heres mariti ꝯdemnet insolidū ipe tñ vxori dotem repetenti pōt opponere cōpensationē de reb⁹ donatis et amotis si desierint extare:sed si velit retinere dotē ꝓpter malos mores:vt q̄r mu-
1 lier ꝯmisit adulteriū nō pōt.h.d. Et sic † q̄dā beneficia dātur marito q̄ non heredi extraneo.s.vt cōdēnet inq̄tū facere pōt. vt.s.e.l.maritū.⁊ moꝝ cobercio:vt hic q̄dā ēt heredi extraneo vt ꝯpēsatio ꝓ reb⁹ donatis ⁊ amotis:vt hic Dy.ibi.donatas a viro vxori:⁊ q̄ dōatio sit reuocata tacite vl' expsse. Dy.ibi.nō hꝫ s.heres q̄.d.non pōt opponere excep.maloꝝ moꝝ.puta adulteri. Dy. Op.de.l.vnica.§.sed nec ob impēsas.C.de rei vx.act. ⁊ so.vt in glo.⁊ dixi.s.e.l.diuortio.§.ob es. Item op.de eadē.l. §.taceat.glo.vr̄ hic sentire q̄ ille.§.corrigat iura.ff.p q̄ ob malos mores vxoris dos pdebat ⁊ poterat retineri. Sed male dicit ⁊ ideo meli⁹ dic vt no.⁊ dixi.d.§.taceat.q̄r ille.§.intelligit de morib⁹ non ledētib⁹:vt q̄r inebriabat.⁊ tūc lederēt matrimonij pudorē:vt q̄r ꝯmitteret adulteriū etiā hodie pderet dotem.vt C.de repudijs.l.fi.in fi. Dy. Deinde q̄ro vtrū cōpensatio de q̄ loquit iste.§.fiat ipso iure:⁊ dic vt in glo.item q̄ est ratio q̄ he-
2 res † mariti nō pōt obijcere exceptionē morū:puta adulterij ⁊ dic vt in gl.q̄r aut vir ex hoc cā reiecit:⁊ tūc heres pōt obijcere vt.j.e.l.luci⁹.⁊.C.de adult.l.fi.al's nō.ar.j.q ⁊ a qui.ma.libe.nō fiant.l.sed si maritus.ij.rñ.C.de reuoca.do.l.fi.et de inoffici.testa.l.oīno. Jac.⁊ de hoc notaui.C.de repudijs.l.cōsensu.⁊.j.ad fill'.l.j.§.fi.vbi de hoc dixi ⁊ no.in glo.p Jac.de bel.in aut.vt liceat matri ⁊ auie.§.qui nō plurimas.facit etiam an heres dn̄i possit obijcere vasallo feloniam de quo dixi.d.l.oīmodo.C.de inoffi.testamē.⁊.l.fin.de reuocatione do. In glo.q̄ est cum res in fi.cōpēsatio:ergo ꝯcedit.vt.j.e.l.si cōstāte.§.si vxori.itē reputat.vt.j.e.l.sed ⁊ si ideo.sed nō retētio vt hic not. Jac.in glo. si heres.ibi.excitare nisi defunct⁹ remisisse vr̄.ar.C.de inof.testa.l.oīmodo di.⁊.s.dixi:ibi.nō pōt remitti nisi tales mores ledant pudorem mr̄imonij vt adulteriū. Dy.in fin.meli⁹ dic vt in eis no. Intelligūt eīn de nō ledētib⁹ mr̄imonij pudorē. Dy.

a ¶ Socero. Adde scōm Bar.hic q̄n ... dicat esse in ptāte soceri ⁊ viri.

Socero.

a ¶ Casus. Maritus actiōe de dote ꝯuēt⁹ ꝯdēnat inq̄tū facere pōt:q̄r parentes loco ⁊c. Itē pater mulieris cōstāte mr̄imonio ꝯuent⁹ ex dotis ꝓmissione cōdemnatur inq̄tum facere potest:⁊ mulier eodem modo sicut si alicuius negociatiōis fuisset socia.hoc dicit Dy. cum duabus.ll.seq̄ntibus vsq̄ ad.§.si in iudicio. Dy.⁊ vide q̄d notaui.j.eo.l.si filiosa.ij.

1 ¶ Socer non admittitur ꝓ genero:nec gener pro socero ad testimonium.

Uia parentis.

Allegat lex ista in ar. q̄ socer non admittat ꝓ genero:nec gener ꝓ † socero ad b testimoniū.vt h.⁊ C.de natura.libe.l.iij.in fi. Jac.⁊ vide.s.de testi.l.lege iul'.et ad sil'.l.j.§.si vir.in glo.j.in fi.secus de iure lombardo.vt ibi dixi in gl.vltima in fi. Itē ⁊ pater vxoris dicit patri viri rōne affectionis saltem.vt.j.de his qui.vt indig.l.fi. Dy.

b ¶ Testimoniū. Adde istud esse limitandū q̄n ē defect⁹ testiū:q̄r tunc cogerent testificari Ab.in.c.in litteris.i fi.extra de testibus.

1 ¶ Mulieris interest ne teneat ad vsuras cētesimas.
2 Marit⁹ in executiōe de dote pōt opponere vt ꝯueniat inq̄tū facere pōt nō solū:sed ēt filij ex eodē matrimonio nati.

Ex diuersis.

Ibi.per exceptionē vt cōdēnet inquātū facere pōt. Dy. Op.de.l.sicut.de re iudica.⁊ dic vt.j.q̄r hic loquit q̄n mulier ꝯuenit vel pater cōstāte mr̄imonio ibi eo soluto. Et dic q̄ hic fecerat pactū marit⁹ de lucrāda dote q̄ pactū nō haberet locū si diceremus solutū esse matrimoniū morte viri et vxore superstite.vt.j.de dote plegata.l.j.in princi.vel dic q̄ h erat solutū mr̄imoniū diuortio nō morte:si eīn ꝯstaret matrimoniū cū tūc vir teneat vxorē alere.vt.j.e.l.si cū dotē.§.fin. aūt in leuissimo.vxor nō posset tunc inopiā allegare. Sed certe immo q̄r si nō soluit dotē ꝓmissam nō tenet eā marit⁹ alere
1 in.d.§.sinaūt in leuissimo. Item interest † mulieris ne teneatur ad vsuras cētesimas.vt no.in glo.l.de regu.iur.l.in cōdēnatiōe quā glo.dicit. Ray.alibi nō repiri:sed certe immo reperit.C.q̄ cū eo.l.ei⁹ ē gl.ꝯria.C.j.e.l.si filio scdo. Si aūt agat so.ma.subdistingue si fuerit dolo versat⁹ vel nō.vt.s.de iu.do.l.penul.ibi iure ciuili innuit q̄ cōtract⁹ dotis fuit de iure ciuili q̄d verū est approbatiōe:⁊ de hoc.s.de iusti.⁊ iur.l.ex hoc iure.in gl.hic ne raci⁹ ibi lucret dotē ex pacto:sed an ex delicto filie.dic vt no.C. de repudijs.l.fi. Dy.in fi. Sed ꝯ.e.ti.j.si extrane⁹:sed ibi erat dos in cā restitutiōis.⁊ no.de re iudi.s.nesenni⁹. Dy.⁊ ptꝫ in simili.j.de doli ex.l.apud celsum.§.apud iul.⁊.l.pure.§.si eū.di. In gl.mariti vel alteri⁹.i.facta marito vel alteri ei⁹ voluntate Ol.⁊ sic concor. Jo.cā.hic in glos.in aliqua negociatione vel ēt in vna re. Dy.si in iudicio al's incipit si ignorātia.⁊ breuiter h di.maritus insolidū cōdēnatus in executione pōt opponere vt
2 cōueniat inq̄tū facere pōt ⁊ nō solū † marit⁹:sed etiā filij ex eodē matrimonio nati si marito heredes extiterūt ⁊ cōueniantur actiōe de dote cōdēnant inquātū facere pn̄t.h.d.cū princ. l.sequētis. Dy.ibi.ignorātia iuris:secus si p corruptionē:quia tūc nulla esset sn̄ia.vt.C.q̄n ꝓuoca.nō est neces.l.venales. Jac.
c ibi.c excepit eū.s.maritū insolidū ꝯdēnatū ⁊ dic excepit.s.vt cōueniat ⁊ executio fiat inquātū facere pōt. Dy. Op.q̄ hec exceptio pemptoria nō possit opponi post sn̄iam.vt.C.sn̄iam rescindi nō posse.l.pemptorias:dic q̄ hoc ē spēale sicut ⁊ in alijs casibus notatis in glos.C.de iur.⁊ fact.igno.l.j. Et intellige hic quod non fuit opposita in iudicio pricipali q̄r forte ignorabat eam sibi ꝯpetere:secus si opposita fuisset ⁊ expresse reprobata q̄r tunc amplius opponi non posset.ar.j.de excep.rei iudica.l. duobus.C.de fide instru.l.fi.si ex falsis instrumētis.l.j.s.de cōpensa.l.quod in diem.§.si rōni.de neg.gest.l.sinautē.§.si quocūq̄ mō. Jac.⁊ Dy. Uel dic sm Pe.q̄ cū ista exceptio nō concernat nec respiciat obligationē q̄d patet:q̄r obligatio est bene solida nec p cōsequens petitionē nec cōdēnationē q̄ dꝫ petitioni cōgruere:vt.s.cōi diui.l.vt fundus.sed conseruat solā executionē ⁊ illā impedit vt nō fiat nisi inquantū facere pōt: merito sn̄ia non vitiat:licet solidū ꝯtineat vt patet in fili.j.de re iudica.l.miles.§.decem.⁊ ideo in ipsa executione ⁊ exactione opponi pōt ista exceptio nec est aliquid speciale cōtra.l.pemptorias q̄ loquitur de exceptiōib⁹ que cōcernūt obligationē. Pe. Deinde q̄rit glo.si maritus soluit solidū:⁊ nihil retinuit cū solidū facere nō posset habita ꝯpensatiōe ne egeret an repetere possit. Glo.distinguit aut soluit post sn̄iam ⁊ nō repetit:q̄r tutus erat doli except.vt hic q̄ ē odiosa ante sn̄iaꝫ ⁊ tñ repetet:q̄r tutus erat exceptione fauorabili.vt.s.de ꝯdi.inde.l.qui excep. Sed illa loquit in ꝑpetua:secus in ista.vt.l.nā et maritus in.e.titu.de condi.inde.vbi indistincte dr̄ ⁊ no.q̄ repeti non pōt:vn̄ hec glo.falsa vr̄ ⁊ nō posse substineri. Sed per glos.facit q̄ ista exceptio pōt esse ꝑpetua ⁊ temporalis:⁊ iō idē videt iudicādū q̄d de ꝑpetua.vt.e.ti.de cōdi.inde.l.sufficit:⁊ not.j.de except.l. iij.in fi.dic ergo q̄ ista glo.intelligit q̄n soluit errando in facto ⁊.l.nā ⁊ si marit⁹ q̄n soluit errādo in iure vel ex certa sciētia:vt distinguat sicut distinguit in eo q̄d est debitum naturaliter tm̄ vt.C.de iu.⁊ fac.igno.l.cū quis.lex sufficit intelligat in illa exce

c ¶ Exceptio. Add. quod Barto. hic reprehendit Dy.dicentē q̄ exceptio ne quis ꝯueniat nisi inquātū facere possit est dubia Bal. hic tenet eā esse tpalē et sane q̄r lex ꝑsumit quem venire ad piguiorē fortunā.l.cura.§.deficiētium.de mu.⁊ ho.⁊ si defunct⁹ C.ō arb.tu te.⁊ tꝫ Cy.i l.cū q̄s.C.de iu.⁊ fac.ign. Guil.⁊ Ja.bu.i.l.nā ⁊ si marit⁹.s.de cōdi.inde.et istud approbat Bar.h.

ptiōe cui⁹ euēt⁹ impedit debitū naturale: vt ibi patet ꝛ exēplificat͂ de exceptiōe pacti: ꝛ aliter hec glo. sustineri nō pōt ꝛ alie q̄ dicūt solutū ex cā ex qua dubitat͂ sic perpetua vel tp̄alis exceptio repeti posse. Dy. ꝛ vide q̄ no. p Cy. ꝛ dixi. d. l. cū quis. C. de iu. ꝛ fa. igno. ꝛ. s. de cōdi. inde. l. ꝙ noīe mariti.

1 ☞ Filijs natis ex altero matrimonio: an ides priuilegiū dat͂ sicut ꝛ alijs: videlʒ ne cōueniant͂ nisi inq̄tū facere possit.

Etiā filios. Potes continuare cū superiori ꝛ ponere casuʒ vt ibi posui: ibi. mulieris dotē repetētis. Dy. Querit glo. vide an idē sit in † filijs ex alio matrimonio [a] q̄ sunt priuigni mulieris gl. tenet q̄d sic. Quidā tñ cōtra a ꝯtrario sensu huiꝰ legis q̄ loquit͂ solū de filijs mulieris. Opi. glo. cōiter tenet͂ p doc. ꝛ pei⁹ opi. facit. s. e. l. maritū q̄ excludit solum heredes extraneos: ꝛ facit etiā. C. q potio. in pig. ha. l. assiduis. ꝛ pōt etiam sic ꝓbari priuilegiū q̄d hʒ mulier habet marit⁹. C. de rei vxo. act. in princ. sed priuilegiū q̄d hʒ mulier in dote datur filijs suis nō distincto siue ex eodem mr̄imonio vel nō vt. d. l. assiduis. §. exceptis. ergo sic erat in ꝓposito. Dy. ꝓpterea rō q̄ est in muliere est ꝛ in viro: q̄ mulieri dat͂ mr̄imoniuʒ propter priuilegiuʒ: et matrimonium propter liberos: sic ꝛ in marito: sed hec ratio nō videtur bona q̄ iam sequeret͂ ꝙ oīa ꝑuilegia q̄ habet mulier in dote haberet marit⁹ in donatiōe ꝓpter nup. ꝙ est falsuʒ vt. d. l. assiduis. in fi. Itē p̄ria rō nō videt͂ ꝓcedere q̄ iā sequeret͂ q̄d sicut mulier ꝑfertur in tacita ypotheca ita ꝛ vir ꝙ nō est verū vt insti. de act. §. fuerat. quare forte tenet͂ contrariā opi. licʒ glo. nō esset mala ꝛ ita tenet glo. j̄. de re iudi. l. sciendū. al's. l. ꝛ si fideiussor. i fi. s̄m Dy. j̄. ꝑ so. l. verū. ꝛ insti. de act. §. itē si de dote. Ray. de hoc ibi dixi ꝛ not. in glos. ꝛ p Dy. insti. de act. §. itē si de dote ꝛ dixi ēt. C. de rei vx. act. l. vnica. §. cū aūt. itē collige priuilegia que dantur filijs vt in glo. ꝛ dixi. s. e. l. maritus.

[a] Alio matrimonio. Cōcordat hʒ Bart. dicēs ꝙ filijs mariti ex alio mr̄imonio dat͂ hoc ꝑuilegiū: cōtrariū tñ notat͂ i. l. si cū ꝓcuratoris. et. l. sciendū. j̄. de re iud. ꝛ isti. de act. §. itē si de dote. et ibi Ange. et Jasonmay. ꝛ verū circa prin. cū glo. s. ꝑ soc.

1 ☞ Maritus sine dolo fact⁹ nō soluēdo condēnatur.
2 Marit⁹ dolose rē dotalē interuertēs cōdēnat͂ in solidum licet sine dolo desierit esse soluendo.
3 Maritus dicitur dominus rerum dotalium.
4 Uendens rem anteꝙ̄ res sit tradita vēditor dʒ semp dn̄s.
5 Maritus alienans in fraudem an sibi noceat.
6 Maritus non tenetur cedere actionē damni vxori.

Licet in dotalibus. Diuide. §. in duas partes. In p̄ria loquitur de dolo ꝛ casu ꝯtingente circa res ꝓprias. In scd̄a circa dotales. Dicit ergo si † maritus sine dolo fact⁹ est nō soluēdo cōdēnat͂ inq̄tū facere pōt: sed si dolo interueniēte si q̄dē in fraudē vxoris ꝯmisit dolū cōdēnat͂ insolidū si in fraudē alioꝝ creditoꝝ ꝛ nō vxoris ꝯdemnat͂ inquantū facere pōt: ꝛ si † maritus dolose interuerterit rē dotalē codēnat͂ insolidū licet sine dolo desierit esse soluēdo: sed si pereat sine dolo: ꝛ culpa liberatur actionē cedendo. Dy. ibi culpā. s. leuē cū ꝯtractus vtriusq̄ gr̄a fuerit celebrat⁹. Dy. vt. j̄. de regu. iur. l. cōtract⁹ cū eīn simpliciter de culpa fit mentio intelligit͂ de leui. vt. s. de pig. act. l. si cū venderē. §. j. ꝛ de bonis auto. iudi. possidē. l. in venditione. licet tñ de culpa teneat͂ tñ ꝓpter culpā nō ꝑdit bn̄ficiū: vt cōdēnet͂ inquantū facere pōt vt subijcit. ꝛ no. ꝛ dixi. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. cū aūt. ꝛ not. in sūma eiusdē ti. §. itē aūt marit⁹. lʒ ꝯtrariū notetur ꝛ male in gl. s. ꝑ soc. l. verū. §. tp̄s Jaco. ꝛ Pe. ibi dolus dūtaxat ꝛ lata culpa s̄m Pe. ibi. cōprehēdit: vt per dolū solū ꝑdat exceptionē seu beneficiū: vt condēnetur inq̄tū facere pōt ꝛ ad statum sequit͂ rō quia ꝛc. Dy. ibi. culpa. s. leuis. Dy. ibi. ab eo exigēda subaudi: sed dol⁹ nō tñ dolus vbiq̄ cōmissus: vt sequit͂. Dy. ibi ꝙ̄ꝙ̄ hic restringit q̄d. s. dixi. dixit eīn ꝙ ꝓpter dolū maritus ꝑdit ꝑuilegiū q̄d verū est q̄n ꝯmisit in fraudē vxoris: sec⁹ si alioꝝ creditoꝝ ꝛ hʒ sequit͂ Dy. ibi. ei. s. marito. Dy. ibi. nocere p̄nt quo ad hoc vt ꝑdat ꝑuilegiū ne cōdēnet͂ inq̄tū facere pōt. Dy. ibi. quē dolū. Dy. ibi ꝓpter vxorem. i. in fraudē vxoris di. vt q̄ dilapidauit bona sua: ibi adhibuit maritus. Dy. ibi. ne ci. s. vxori. Dy. ibi. redderet. s. marit⁹. Dy. ibi. alioquin. i. al's. Dy. ibi nihil dolo fecisset in alijs suis rebus ꝑterꝙ̄ in dote q̄ nihil de suo alienauit: sed circa dotales dolū cōmisit vt ꝑdixi. Dy. ibi. factū esset in reb⁹ ꝓprijs. Dy. in ver. ceterū. hic loq̄t q̄n dol⁹ ab alio est ꝯmissus in re dotali: ꝛ a marito lata ꝛ leuis culpa absit q̄ tūc ꝯcedēdo actionē marit⁹ quaʒ hʒ liberat͂. Dy. Et no. ex hʒ versi. † maritū esse dn̄m rerū dotalium [b] Dy. ibi ꝛ culpa. s. lata ꝛ leuis. Dy. ibi absit: sed dolo alteri⁹ interijt res dotalis. Dy. ☙ Op. primo hic dʒ ꝙ marit⁹ in reb⁹ ꝓprijs tenetur de dolo tñ in dotalib⁹ de lata culpa et leui: sed

[b] Rer. dotaliū. Adde notata in. l. penul. i pri. ꝛ in. l. fi. ꝛ. l. si constāte. §. si marit⁹. eo. titu. ꝛ Bar. in. l. seru⁹ dota. in fi. eo. ti.

nōne marit⁹ est dn̄s rei dotalis. vt hic probat͂: nā hic dʒ ꝙ sibi dat. l. aquil. actio ꝛ illa tm̄ dn̄o dat͂. vt. s. ad. l. aquil. l. itē mella. §. legis aquil. actio. ergo pinde dʒ teneri vt in proprijs. Rn̄. aut est res pura ꝛ simpliciter in ea nō sperat͂ dn̄m ꝑ restitutionē in futurū ad aliū ꝑtinere et tūc est verū ꝙ tenetur de dolo tm̄ aut res sperat͂ in futurū ad alium ꝑtinere sicut res dotalis ad vxorē so. ma. ꝛ tūc tenetur de lata ꝛ leui: ꝛ ita hic: q̄ res dotales erāt mariti: sed spe mulieris. vt. j̄. e. l. si constāte. §. si maritus. ꝛ C. de iur. do. l. in rebus. §. j. ꝛ vide q̄d ibi no. in gl. q̄ notabilis est

4 Idem patet q̄ si † vēdo tibi rē anteꝙ̄ tradā remaneo dn̄s. vt C. de act. empt. ꝛ vendi. l. si p̄r. ꝛ iō interim teneor de lata culpa et leui: ꝛ idē in seruo redhibēdo ꝓpter spem redhibitiōis. vt in ar. ꝯtrario. hic allegato in glos. de edili. edicto. l. ediles. §. pedi⁹. ꝛ. l. cū aūt. §. fi. ꝛ ad. §. sed si inertē. q̄ allegat͂ in glo. ꝑ ar. de contrario. dic vt dicit glo. ꝙ ibi tenet͂ tm̄ de dolo: q̄ res erat sua vl' dic vt ibi no. ad aliud ar. ꝯtrariū: q̄ inducit glo. de. l. j. §. fi. s. de his q̄ sunt sui vel. alie. iur. dic vt ibi dolose versabat͂ dn̄s q̄d presumit͂ ex facti qualitate. C. de iniur. l. si nō ꝯuitij. j̄. de doli ex. l. j. ꝛ. C. de siccarijs. l. j. Dy. vel dic s̄m Jac. de bel. in ope suo ꝯtrarioꝝ non solutorū ꝙ ibi seuicia punit͂ ꝓpter seruū in quē dn̄s exercet: sed nō venit puniēda q̄tuʒ ad vxorē. vt. j̄. e. l. si cōstāte.

c §. si marit⁹. in fi. nam lʒ marit⁹ sit i dolo [c] quo ad suū nō debet vxori ꝑdesse. s. de dolo. l. ꝛ eleganter. circa princ. ꝛ. j̄. qb⁹ ex causis in posses. ea. l. fulcini⁹. §. q̄d si aduersus. ꝛ. j̄. pr. glo. vnde ipe Jac. hic colligit ꝑdicta in formā brocardi: hoc mō s̄m Pe. lʒ in ꝓprijs reb⁹ q̄d nō lʒ in alienis. ecōtra nō lʒ in proprijs q̄d lʒ in alienis: distingue aut dn̄s vtit͂ reb⁹ suis: vnde aut male si bene valet. vt. C. mā. l. in re mādata. ꝛ. C. d̄ iudeis. l. nemo. si male: aut est res sua ꝓpria simpliciter ꝛ sine spe ꝓuenīēdi ad alium: aut est spes ꝓueniendi ad aliū. Primo casu si quid male vtēdo ledit tūc nemini tenet͂: vt hʒ. ꝛ. j̄. e. l. si ꝯstāte. §. si marit⁹. si vero aliū ledat: si ꝓpter dolū tenet͂: si p culpā nō tenet͂ reglr. vt hic et. d. §. si marit⁹. si. in seruo ꝓprio simplr dn̄s seuiciā exerceat dolo vl' lata culpa: tūc tenet͂ ꝓpter dignitatē hoīm. vt. d. l. j. §. fi. de his qui sunt sui vel ali. iur. ꝛ. s. de edil. edi. l. iustissime. in princ. cū. si. Itē fallit q̄n facit ꝯ interdictū. l. tūc eīn tenet͂ etiā si nō sit in dolo. vt insti. vi bo. rap. §. q̄ cū. ꝛ. C. vn̄ vi. l. si quis in tātaʒ. vbi de hoc dixi: punit͂ ēt culpa in ꝓprijs reb⁹ cōmissa: q̄nq̄ vt a fisco coerceat͂. vt. C. de hereti. l. iij. ꝛ. l. q̄cunq̄. de fal. mo. l. j. de his q̄ latro. l. j. ꝛ de icest. nupt. l. cū a vallis. Scd̄o casu si res nō erat dānū passura si ad eū nō ꝑuenisset al's nō. vt. d. l. cū aūt. §. fi. ꝛ. l. ediles. §. pedius. de edil. edi. ꝛ de hoc vide in libello Dy. scd̄a q̄rta

5 Jac. d̄ bel. ☙ Itē op. ad id q̄d hʒ dr̄ ꝙ si marit⁹ alienat † i fraudē alioꝝ nō nocet sibi viro mulieris ꝯ videt͂. j̄. q̄ in fraudē credi. l. ait ptor. §. illud. glo. nō soluit: sed s̄m Dy. hic de dolo debitoris cui⁹ est minus improbabilis cā: q̄ de vitandis oneribus et obligationib⁹ certat. vt. e. ti. l. fulcini⁹. §. sed illud. in cōtrariū vero loquit͂ de illo in quē facta est alienatio q̄ de acq̄sitiōe ꝛ lucro cū alteri⁹ dāno ꝯtendit. ar. C. de iur. delib. l. fi. §. licētia. Dy. vel dic ꝙ ibi fraus debitoris erat ꝯ oēs: vt ꝛ in supioribus ꝯcor. in glos. notatis: lʒ acceptor nesciret oēs fraudari sed aliquos. Ol. vel dic s̄m Jac. de bel. ꝙ hic cū ꝯcor. est reglare. ibi casuale: nā regulariter in actiōeq̄ dat͂ doli noīe q̄rendū ē cui dol⁹ fact⁹ est vt. s. de dolo. l. sed si ex dolo. §. fi. ꝛ. l. se. vbi de hoc. Sed q̄ est rō ibi: q̄ ꝑsumptio est ꝙ qua rōne emptor sciēs voluit vnū fraudare eadē rōne quantū ad illā rē fraudare noluisset oēs si sciuisset: vnde dici pōt ꝙ ibi est fraudis ꝑsumptio sicut ꝛ al's. e. ti. l. oēs. §. luci⁹. lʒ q̄ incertū est excusat͂ emptor si satisfaciat fraudato añ actionē ꝓpositā ꝯtra eū vt ibi dʒ: et adde q̄d notaui. d. l. fulcini⁹. §. ꝙ si aduersus. e. ti. Jac. de bel. de hoc etiā no. ꝛ dixi in cōtrario. s. d. §. illud. l. ait ptor. j̄. q̄ in frau. cre. ☙ Ultimo op.

6 ad fi. huius. §. ꝙ † maritus nō teneat͂ cedere actionē dāni vxori vel aliā ex quo nō est in dolo: vnde videtur ob. s. ad. l. aquil. l. ꝓinde. So. aut dat͂ dānū in re in ea re vel spe ꝛ dʒ cedi actio et ita loquit͂ hic: est eīn res dotalis so. ma. vere vxori: sed co ꝯstāte viro. vt. d. l. in reb⁹. §. j. C. de iu. do. Aut dat͂ dānū in re in ea re nec spe: sed mihi debita tm̄ ꝛ tunc actio mihi cōcedi nō dʒ vt in cōtrario. Pe. ꝛ vide q̄d no. s. de dolo. l. arbitrio. §. fi. ꝛ ad. l. aql. l. huic scripture. In glo. ei noceat ibi sed ar. contra oīa ista arg. contraria q̄ hic in glo. non soluunt͂. So. vt. s. plene dixi. in glos. quasi ergo in fi. de hoc dic vt. s. plene dixi in gl. vltima. vl' sufficit ad hoc vt insolidū cōdemnetur. Dy.

d **Si mulier.** [d] Si mr̄imoniū recōciliat͂ lit. cōte. in actione de dote expirat iudiciū ꝛ oīa in pristinum statū redeunt. h. d. Dy. vel sic solut iudiciū cū pueniat ad eū casum a quo nō potuit incipere vt hic ꝛ. s. de iudi. l. si a me. ꝛ. l. iul. Jac. ꝛ cōcor. j̄. de suspec. tuto. l. post finitā. et vide q̄ ibi notaui: ibi diuertit sine culpa sua: al's ꝑderet

[c] Marit⁹ sit in dolo. Adde scd̄m Bar. qualiter dolus et culpa faciūt perdere hoc bn̄ficiū glo. tamē in. l. in rebus. s. de iur. do. dicit etiaʒ teneri de leuissima ꝛ ideo Afflico. de neapoli hʒ dicit limitari oīa iura dicentia aliquē solū teneri de lata culpa. Bal. hanc materiam tangit in. l. pignus. s. de pigno. act.

[d] Si mulier. Adde ꝙ iste tex. ad hʒ sepe allegatur sc̄m do cto. q ptio supueniēs pendēte iudicio ꝑdest reo.

perderet dotē. Dy. vt. j. e. l. lucius. In gl. hic cū erat ibi. vel ei ꝛ patet hoc eē male dictū vt apparet ex princi. glo. nisi dicas ꝙ consensu patris reintegrauit mr̄imoniū: sed certe tūc idē esset in extraneo. ar. s̄. de pact. dota. l. cū maritus. §. ticius. Dy. ibi. idem matrimoniū: ꝛ ideo cuicūq; tunc cōpeteret actio de dote: locum haberet hec lex. pe. ibi. si post diuortiū: al's incipit si mulier post diuortium. ꝛ. eo. titu. l. ꝙ si non diuortium.

1 Res dotalis potest semper alienari vbicūq; conditio dotis efficitur melior.
2 Periculū dotis ꝯstante mr̄imonio dicitur esse mulieris.

Quamuis. Si constante mr̄imonio reddatur mulieri dos in causas necessarias: vel expenditur a marito in causas necessarias in totum mulieris vel in partem pater mulieris: et mulieri repetentibus dotē obstat doli exceptio in parte: et si ꝓ pte vel insolidū si insolidū sit soluta. h. d. cū. l. sequēti vsq;. Dy. nō em̄ cogitur inuit⁹ ex his causis soluerent no. s̄. de iu. do. l. mut⁹. §. manente. Dy. ibi. es alienū qd̄ alijs debebat. Dy. ibi. fr̄ibus facit ꝙ soror teneatur: al's effectū: sed hic nō dicit qd̄ cogatur: dic vt dicā. j. de libe. agno. l. si qs a liberis. ibi honesta cā est: idē vbicūq; esset honesta cā: nā istud exēplificatiue ponitur ꝓ hoc. s̄. de relig. l. si ꝓ rata. §. j. Jac. ibi. male accipere: ꝛ ideo marit⁹ liberatur. Dy. ibiq;. idēq; preter forte ꝙ etiam primo casu. nam forte non tenetur pater soluere es alienū filie. vt. C. ne filius ꝓ patre: sicut nec ecōtrario. vt. j. de lib. agn. l. si qs a liberis. §. parēs. quāuis al's incipit. §. quāuis parens. Jac. ꝛ de pac. do. l. atilicin⁹: itē colligē ar. ex ista. l. ꝛ. s̄. de iur. do. l. si. ꝛ. l. ita cōstante. q̄ hic in glo. allegatur. ꝛ de pactis do. l. atilicin⁹. ꝙ † res dotalis semp^a pōt alienari vbicunq; condicio dotis melior efficitur. q2 a mō non sustinebit periculū fortuitor casuū: nā regulariter alienatio fundi dotalis est ꝓhibita. s̄. de fundo dotali. l. j. ij. ꝛ. iij. Est aūt dotalis qñ datur inextimat⁹. vt. C. de rei vx. act. l. vnica. §. ꝛ cū lex. vbi de hoc satis notaui. ibi. interim cōstāte mr̄imonio † periculū est mulieris. vt. s̄. de iur. do. l. plerūq;. ꝛ. e. l. extimate. et in glos. vlti. in fi. Sed quō nondū nata actio tollitur. r̄n. tollitur spes. arg. j. de vsufr. leg. l. sempronī⁹. ar. ꝯ. s̄. de edil. edic. l. bouē. §. si sub cōditiōe. ꝛ d pig. l. grege. §. pe. Dy. imo ꝯcor. ꝛ additio ē corrupta.

1 Cōpensatio bone fidei est stricti iuris ꝛ hodie locū habet.

Sed si ideo. Ibi necessarias. i. ꝯiunctas. s̄. de iustit. ꝛ iur. l. vlti. Dy. ibi. idē erit dicendū. s. vt habeatur ratio impensarū factarū circa dictas cōiūctas ꝑsonas mulieris. Dy. Op. de. l. §. si dos ꝯstāte mr̄imonio so. fuerit. l. vnica. sed hoc speciale in casib⁹ hic ꝛ. s̄. l. pri. dictis: ꝛ dic vt ibi plene dixi. Quere quare dicat vt in ceteris bone fidei iudicijs: dic q2 fm̄ hec iura nō admittebatur cōpensatio in ꝯtractib⁹ stricti iuris. vt. s̄. de neg. gest. l. debitor: s3 hodie in bone fidei ꝛ stricti iuris locū h3 cōpēsatio † vt insti. de act. §. i bone fidei. Pe. i gl. idē ꝗ ibi qñ aūt exigitur ab initio. Dy.

1 Pater necessario debet filijs relinquere.
2 Casus omissus: an pro omisso habeatur.
3 In casu omissionis: an debeat esse cōis actio patri ꝛ filie.
4 Prouisio legis exordinaria tollitur ꝑ ꝓuisionē hoīs ordinariaꝫ.
5 Promissio legis an sit communis ꝛ ordinaria.
6 Pater pasciscens in casu mortis ꝛ mulier ingreditur monasterium an istud locum habeat.
7 Per ingressum monasterij tollitur oīs spes mr̄imonij ꝯhendi.
8 Deportatio non soluit matrimonium.
9 Aduocatus faciēs pactum de certo salario in casu victorie nō debet istud habere si fiat transactio.

Si cū dotē. Casus. Qui in vnū casum sibi ꝓuidet in omisso vr̄ renūciare ꝛ sibi ꝑiudicat. h. d. vel aliter: casus omissus videtur ꝓ omisso. ꝛ ad hec duo sepe allegatur istud prin. ꝛ concor. j. de lib. ꝛ posthu. l. cōmodissime. Et licet hec. l. loquatur in casu omisso ab hoīe: idē colligūt aduocati i casu omisso ar. l. vt. j. eo. l. si vero. §. de viro. ꝛ idē in omisso a iure lombardo: vt in lombardia de successio. l. recolim⁹. scōo vltra princ. ibi. q2 nihil de eisdē amicis ꝛc. ꝛ de eo qd̄ † pater habet filijs necesse relinquere. l. a nostris. ibi: de filiabus aūt nō cōtinebatur: idē dicimus in casu omisso a statuto cū statuta sint stricti iuris. vt. j. de ver. obli. l. quicqd astringēdē. q̄ oīa sunt notabilia. quīq; tn̄ omissuꝫ habetur pro exp̄sso. vt not. ꝛ dixi. s̄. de pact. l. tale. §. fi. in fi. vltime glo. vel dic clarius casum hic. l. si pater. ꝛ extraneus dotē cōstituens stipulatur dotē sibi reddi in casu mortis redditur mulieri: interueniēte diuortio et econtra si stipulatur in casu diuortij mulieri redditur mr̄imonio dissoluto ꝑ mortē: q2 q stipulando vnū de casib⁹ exprimit: in omisso sibi ꝑiudicare vr̄: ibi pepigit ꝛ stipulatus fuit ꝓut ad p̄rem refertur: vel etiā nudo pacto quo ad extraneū. vt. C. d rei vx. act. §. accedit. ꝛ de iu. do. l. auia. in fi. Dy. ꝛ hoc voluit dicere prima glo. ꝛ postea clarificatur in glo. indistincte et suppletionem eiusdem ibi. esse: id est competere.

2 Dy. Oppo. ꝙ † casus omissus non habeatur pro omisso^b sed
b pro expresso. vt. s̄. de condi. ob cau. l. si extrane⁹. vbi de hoc videas so. dicit glo. an casus omissus fil's erat exp̄sso. S3 hāc so. reprobat: q2 nō est verū ꝙ ibi casus omissus filiis esset exp̄sso ꝛ ideo dicit: so. vt ibi. Ibi aūt soluitur: q2 ibi nō agit ex vigore stipulatiōis: si agit ꝯditiōe ob cām: mr̄imonio nō secuto. Dy. Item op. ad idē de. l. vlti. C. de posthu. here. institu. dicit gl. So. vt ibi dantur plures solutiones q̄ satis p̄nt tolerari. S3 Jac. de bel. aliter soluit ꝛ sic: aut ꝓuisio consistit in mera volūtate disponētis aut in sua ꝛ alterius. Primo casu q ꝓuidet sibi in vno casu videtur in dubio ꝓuidere ēt in casu omisso ad eundē effectū tēdēte cū agitur de fauore vt in cōtrario. Scōo casu in omisso ꝓuidere nō videtur vt hic. Et ē rō: q2 hec lex ꝓuideret alteri ꝛ etiā q2 in casu omisso vr̄ suo iure renūciare: ꝛ est brocardicū ꝙ sic forma fm̄ Az. in brocardicis de tacitis ꝛ exp̄ssis intelligitur omissuꝫ ꝙ verbo nō ē exp̄ssum: ꝛ dic fm̄ eū ꝙ reglr̄ ꝓuisio in vno casu ꝯcepta: in alio non valet vt hic concor. ꝛ fallit vbi casus omissus filiis ē expresso. vt. C. de insti. ꝛ substi. l. si mater. s̄. de legib⁹ ꝛ senatusconsul. l. neq;. ꝛ. j. de lib. ꝛ post. l. gall⁹. §. ꝛ qd si tn̄. Itē fallit qñ ex mente vtriusq; ꝯhentiū aliud apperet. vt. d. l. si extraneus. vel ex mente ei⁹ q beneficiū indulget: vt testatore vel donatore. vt. j. de re iudi. l. nesenni⁹. ꝛ. l. ne ex liberalitate. ꝛ de. l. iij. l. libror. §. qd̄ tn̄ cassi⁹. Jac. de bel. De hoc not. ꝛ dixi. j. d re. iur. l. q̄ dubitatiōis: item potes addere illud qd̄ no. ipse Jac. s.

3 mā. l. q mutuā. i pri. ꝛ statim subijciā. Itē opponit gl. ꝛ vr̄ ꝙ † in casu omisso debeat esse cōis actio pr̄i ꝛ filie sicut daretur si nō esset stipulat⁹. vt. s̄. e. l. j. ꝛ de vsur. l. si stipulat⁹. i fi. l. siue pater numeret añ stipulationē siue post: dicit gl. q̄ dicta numeratio qñcūq; facta videtur fieri cā implēde stipulatiōis. vt de noua. l. cū em̄. ꝛ q2 eligēdo vnū exp̄sse vr̄ alij renūciare. vt. C. de ꝓcur. l. marit⁹. ꝛ. C. de pact. ꝯuen. l. fi. Sed ꝯtra hoc instatur ꝛ videtur ecōtra debere seruari qd̄ q in vno fuit diligēs ꝛc. vt. C. de inof. testa. l. maiores. ꝛ. s̄. ꝓ soc. l. si quis a socio. ꝛ. l. sequēti. So. qui ꝓuidet sibi in vno casu ꝓpter ꝓuisionē sibi factā nō tollitur ius cōe: vt. d. l. cōtra maiores. cū si. q̄ no. C. de his q a non dn̄o ma. l. fi. s3 si ꝓuisum ē sibi iure exordinario ꝑiudicat sibi aliter ꝓuidēdo: vt. d. l. fi. de pact. ꝯuē. ꝛ hoc not. breuiter. C. de iur. emphy. l. j. et ex hoc colligitur so. ꝓcedētis q̄stionis. nā pr̄i iure exordinario ꝓuisuꝫ est: nā de iure cōi non d3 posse agere cū stipulatio nō intercessit: vnde sibi specialr̄ ꝓuidēdo ꝑiudicat sibi in iure exordinario rō ꝓdictor est: q2 facillius tolluntur ea q̄ sunt iure extraordinario inducta ꝙ ea q̄ iure ordinario. vt. j. de testa. mili. l. ei⁹

4 milit. §. militia. Vel dic breui⁹ ꝙ † ꝓuisio legis exordinaria tollitur ꝑ ꝓuisionē hoīs ordinaria vt h̄r. d. l. fi. C. de pac. ꝯuē. ꝛ. j. de precario. §. cū quis. ordinario autē legis auxilio qs renūciare nō videtur: vt in ꝯtrarijs. Dy. vel dic fm̄ Jac. de bel. q hoc no-

5 tat in solutiōe cōtrarior nō solutor. d. l. q mutuā. s̄. mā. aut † ꝓuisio legis est cōis ꝛ ordinaria. Prio casu aut lex ꝓuidet cōtrahenti tm̄ ꝛ tūc siue paciscatur eo mō quo et. l. ꝓuisio se h3: siue simplr̄ ꝛ in casu vno non tollitur ꝓuisio: vel vt. d. l. q mutuā. cum concor. s̄. de pact. l. nō impossibile. j. de re iudi. l. iiij. §. si ex ꝯuētione. aut. l. ꝓuidet alteri ꝛ non contrahēti: sicut est quando extraneus dat dotem vel contrahenti et alteri: vt quando pater dat dotē: tūc si ꝓuidet sibi ꝯtrahēs in casu vno videtur renūciare iuri suo in casu omisso. vt hac. l. ꝛ. C. de rei vxo. act. §. accedit. Scōo casu tollitur ꝓuisio legis: vt. d. l. vlt. C. de pact. cōuē. cū concor. hoc h3 locū qñ ꝓuisio nō ꝯsistit in mera volūtate disponentis: nā tūc q̄ sibi ꝓuidet in vno casu vr̄ ꝓuidere etiaꝫ in omisso tēdēte ad eundē effectū cū agit de fauore. vt. d. l. fi. C. de posthb. here. insti. vbi de hoc no. Jac. de bel. de hoc etiā posses aliter di-

6 cere. vt dixi. d. l. fi. C. de pact. cōuen. Itē querit gl. vtrū si † pa-
c ter paciscatur in casu mortis^c ꝛ mulier ingrediatur monasteriū: an locū habeat ꝛ tenet ꝙ sic ꝑ. l. deo nobis. C. de epis. ꝛ clericis. ꝛ ꝑ hoc in aut. de sanctis. epis. §. si vero ꝯstāte. secus dicit glo. si deportetur. Sed quare nō idē vtroq; casu cū glibet ciuiliter mortuus dicatur ꝛ sufficiat aliqd fieri ciuiliter. R̄n. qñ id qd̄ ciuiliter fit rep̄sentat eūdē effectū: rep̄resentat id qd̄ naturaliter fit tūc sufficit fieri ciuiliter: vt patet in casu ingressus monasterij al's nō vt in casu deportationis. vt. j. de cōtra ta. l. j. §. fi. ꝛ de libe. et posthb. l. gallus. §. qd si tn̄. ꝛ ideo si paciscatur in casu mortis locū

7 h3 ꝑ ingressum monasterij: q2 eundeꝫ effectū h3 q2 ꝑ † ingres-

a Potest alienari. Ad. de Joan. de Imo. in repetitiōe. c. cū ꝯtingat. xlj. colū. de iure iuran. post Bar. l. l. inter. C. vsufr. Allerā. in. l. meuia. §. fundus. eo. tit.

b Non habeatur ꝓ omisso. Adō qñ casus omissus remaneat i dispositione iuris cōis ꝛ qñ habeatur ꝓ exp̄sso Bal. in. l. iij. C. de ist. ꝛ subst. sub cō di. fac. in. l. extrane⁹. et ibi ꝑ Alle. de cō di. ob cau. in l. cōmodissime de libe. ꝛ posthb. plene ꝑ dn̄m Andre. barba. I cōsi. spectabilis ad fin. qd̄ est in ordine post cō sil. xlvj. Alexan. de imo. iiij. par. ꝯsil. sequēti. ꝛ gl. in. l. tales. §. fi. ꝛ ibi Bal. ff. de pact. et ꝑ ip̄m And. in cōsil. scripsit. xj. colū ꝙ ē post ꝯsi. Allerand. in iiij. par. et ꝑ eundē Ale. in. l. iij. et. l. vt in liberis de col. vide Barto. hic ample materiā tractantem.

c In casu mortis. Ad de Bar. hic ꝛ tex. i. l. deo nobis. C. de epis. ꝛ cle. vltra Bart. et Aler. Pet. de ancha cō sil. cclxxxiij. incipiente ꝑ ꝛ contra vbi cit ꝙ nō valeret statutū dictans ꝙ muliere ingrediēte monasteriū vir lucretur dotē vel dotis ꝑ tē: itē ꝙ stāte statuto ꝙ vir lucretur dotē vel per mortem vxoris nō lucrabitur si vterq; religiōe3 ingrediatur: qd̄ ē notatu dignum.

sum tollit oīs spes mrīmonij 9hendi sicut p mortē: qr etiamsi exeat tanq̄ apostata nō pōt mrīmoniū 9trahere qd intelligas post pfessionē: sec⁹ aūt qr tūc pōt libere exire vt dixi in aut. ingressi: sz † p deportationē nō soluit mrīmoniū iure antiquo si supstes retineat affectionez vel hodie nullo mō. vt. C. de dona. inter virū ꝛ vxo. l. res vxoris. ꝛ ibi no. ꝛ ibi aut. ibi signata. ꝛ so. ma. l. j. ꝛ in aut. de nupt. §. q̄ aūt. Itē iure antiquo poterat esse spes reuertēdi de deportatiōe ꝛ mrīmonij cōtrahēdi. Dy. Vel ibi factū ciuiliter nō pōt amplius cōtingere naturalr̄ al's sec⁹. vt. j. de v. obli. l. ex ea pte. §. pe. vbi de hoc. Pe. Breuiter ergo dic in casu deportatiōis: qr aut existēs in ciuitate noluit mrīmoniū tenere: aut nō fm hec iura: ꝛ sic vl' sperat mrīmoniū solui p mortē vel nō sperat. Pe. ꝛ sic nō obligāt. ll. cōtrarie alleg. p gl. s. §. publicatione cū si. qr de deportatiōe loquūt. Jac. de bel. Itez ex isto pri. ꝛ ex supra notatis colligit Dy. ar. ad q̄stionē si comittat taz remota ap. an videat remota recusatio ꝛ est. xij. questio. Azo. Et videtur q̄ sic arg. C. si mācipiū ita fuerit alie. psti. l. fi. ad idē pal. l. si ex̄neus. s. de 9di. ob cau. ꝛ de his q a nō dño ma. l. fi. cū 9cor. in 9trariū est princ. hui⁹. l. qr casus recusatiōis fuit omiss⁹. Itē diuersa sūt iura accusatio applo ꝛ recusatio. vt. C. de senten. ꝛ interlo. vt. C. de iudi. l. fi. vbi de hoc no. ꝛ plene dixi: ad idē. l. j. §. de qb⁹. de succe. edicto remota: ergo vna non videt alia remota. vt hac. l. in prin. Prio in dubio iurz cōis auxilium non dz videri inhibitū: casus est. C. ne liceat in vna eadēq̄ causa tertio puocare. l. j. ꝛ ibi in gl. ꝛ no. etiā hec q̄stio in glo. j. q. ap. non lz. l. j. plene dixi. d. l. vlti. C. de sentē. facit etiā istud princi. q̄ † aduocat⁹ [a] q pact⁹ est de certo salario in casu victorie non dz istud habere si transactio fiat qr casus trāsactiōis omissus fuit ꝛ in eo nō sibi puidit aduocatus q̄ q̄stio tangit in glo. s. mā. l. fi. no. ꝛ plene dixi. C. de suffra. l. j. in gl. pria ibi. diuersum ē q diuersitas est in hoc: qr i p̄re requiritur stipulatio ad hoc vt habeat actionē de dote: sed in ex̄neo sufficit pactū etiā stipulatione nō valente. vt. C. de rei vx. ac. §. accidit. ꝛ de iur. do. l. auia. ꝛ dicit in sequē. gl. Dy. ꝛ dixi ēt. s. in exceptione lr̄e in glos. indistincte in casu nō expsso. Dy. ibi. i altero nullo mō subaudi dat actio mulieri. Dy. ibi. ꝛ est rō vt ibi. vel dic meli⁹ q̄ rō est quā reddit lr̄a ibi. s. qr nō est v̄isimile p pactū simplex p̄rem velle adimere filie actionē vt ibi dicit lr̄a in fi. sec⁹ ergo si appareret 9riū: qr tunc idē esset in p̄re. quā in extraneo eadem rōne. vt. s. ad. l. aquil. illud. ꝛ de pact. l. in traditionib⁹. Pe. ibi. sed sol. vt ibi qr nō agit ex vigore stipulationis: sed condi. ob cām mrīmonio nō secuto. Dy. ibi. deo nobis. ꝛ in aut. de sanctis. epis. §. si vo 9stāte. Dy. ibi. l. j. in fi. Sz in illis ciuiliter factū repūtabat eūdē effectū acsi factū esset naturaliter. Dy. ꝛ de hoc. s. pleni⁹ dixi. ibi: implēdo stipu. non aūt vt nouā pcurat actionē: nā stipulatio dz aliquid operari in fauorē stipulātis: nā ille casus q nō trāsfert in cām nouatiōis iure pristino peti pōt. Dy. de vsur. l. stipulātis. in fi. ibi. l. marit⁹. et de hoc dic vt. s. plene dixi: ibi. nihil adderet adiectio patris. Dy. ibi. malum casum expressum. Dy.

1 Dos si soluat filie perditure liberatio nō contingit.
2 In exactione filie exigitur voluntas patris.
3 Actio de dote: an sit cōis patri ꝛ filie tanq̄ duobus reis.

Si post solutū.

† Si dos soluit filie pditure liberatio non contingit: sed si soluit nō pditure ꝛ ex iustis causis liberat marit⁹ a filia ꝛ a patre ꝛ heredib⁹ ei⁹. Dy. ibi. solutū diuortio vl' morte mariti. Dy. ibi soluit qd verū est si ei pditur. soluta sit: ꝛ istud verbū soluatur: deficiebat in libro Dy. ꝛ ideo subaudiebat. Dy. ibi. ageret qr si supesset mulieri 9peteret. Dy. nō heredib⁹ p̄ris collige ex glo. q̄ † in exactione filie exigit volūtas patris expssa. vt. C. de col. aut. q̄ locum: secus ecōtra: vt in glo. Et rō diuersitatis est qr pater hz exercitium legis actionis a lege: ꝛ iō eā exercet filia non 9tradicēte: filia aūt nō hz exercitiū nisi patris cōsensu ꝛ iō voluntas ei⁹ expssa requirit. vt. d. l. aut. q̄ locū. Dy. Item q̄re an † actio de dote sit cōis patri ꝛ filie tanq̄ duob⁹ reis. ꝛ glo. tz q̄ non ꝛ bene ꝛ de hoc dic vt plene dixi. s. e. l. ij. v. ij. quero qualiter est cōis. Itē querit glo. an agat pater adiuncta pma filie ꝛ videtur tenere q̄ sic: tu dic fm Jac. de are. q̄ non sed suo noīe nā si ageret etiā noīe filie teneret eā defendere. vt. j. rerū amo. l. ꝛ ideo. §. fi. Sed nisi marit⁹ solueret ei dotē sine patris 9sensu agerē 9dictione indebiti cōtra filiā. vt. j. de solutione. l. q boiez §. si gener. ergo obijceret 9pēsationē p̄ri agenti actione de dote: ꝛ sic nihil cōseqret ꝛ facit qd not. s. de pac. do. l. cū dos. Jac. de are. Itē q̄rit glo. an pater coget iterū dotare filiā ꝛ tenet q̄ sic: ꝛ p hoc. j. e. l. §. si soluto. ꝛ vide qd dixi. C. de rei vxo. acti. aut. sed q̄uis. Itē quid si amisit filia solutā sibi ex iusta causa ꝛ tenet q̄ non liberet soluens. p hoc. s. de iu. do. l. fi. et notabilis est

ista glo. In gl. patet ergo ibi fm quosdā q̄ nihil est qr pmissio ꝛ solutio equiparant. vt. de dona. l. si patron⁹. §. illud. ꝛ. C. ad. l. fal. l. fi. Dy. in glo. q sunt. s. ibi. §. sed si mutua meli⁹ in. §. nec nō illud. ver. sed si sic accepit. ꝛ ver. qd tantū. Dy. ibi. §. vnde q̄rit 9filius. ꝛ qr dos ad eā redit ꝛ sufficit semel: ꝛ facit qd nol. de in rem verso. l. si p patre. §. versum.

1 Nouatio ipso iure aliq̄n tollit pcedentē obligationem.
2 Delegatio ipso iure tollit precedentē obligationē.

Si mulier.

Mulier dedit centū in dotem. so. ma. stipulat animo † nouādi decepta dolo mariti a debitore q est inops non obstāte nouatiōe [b] agit cōtra maritū actione de dote. Dy. ibi. decepta ignorātia iurz vel facti vel dolo † delegātis ꝛ sic soluit 9trariū de. §. abesse. Dy. Itē op. ꝛ q̄re vt in glo. In glo. ibi vt hic dr vel dic vt ibi dicit in solutione pmi 9trarij: qr ibi creditor erat sciens. Dy. ibi. qr nec solui multo minus nouādi animo pmitti cum solutio ꝛ pmissio equiparētur. C. ad. l. facil. l. fi. Dy.

1 Beneficium legatum filie relictum aīo compēsandi cum dote relictum videtur.
2 Statutū dicēs q̄ si mulier decedat sine liberis q̄ marit⁹ lucretur dimidiam dotis: an si mulier leget marito q̄ debeat cōpēsari vt videatur velle compensare q̄ donare.
3 Vitiū inherēs rei non purgat per variationem successoris.
4 Penitere licet vsq̄ ad litem contestatā quasi res sit integra.
5 Absentia an habeatur pro contradictione.
6 Jus commune an in dubio detur pro patre contra filiam.
7 Maritus quando est in culpa debet omnibus impendere.
8 Mulier petens alimenta ab heredibus ꝛ ipsi volunt in domo ꝛ ipsa vult extra domum quid iuris.
9 Potestas iudici suo infirmo cogitur facere expensas.
10 Marit⁹ de iure canonico exercēs seuitiā in vxorē excōicatur.

Si pater.

Casus. Pater exigit dotem absente filia non p̄stita cautione de rato: postea eidē centū legauit si velit repetere dotē repellit doli exceptio: qr legatū filie a p̄re relictum cōpensatur cū dote ab eo exacta. h. d. Dy. Vel † beneficiū legatū filie relictū animo compēsandi cū dote: relictū vr̄ siue iure legati: siue iure istitutiōis relictū sit: lz alit not. ꝛ male. j. de leg. ij. l. ticia. §. fi. ibi filia absente. Dy. ibi egerit ꝛ exegerit. Dy. ibi. denegari actio. s. in duob⁹ casib⁹ q sequūt Dy. ibi. in legato a patre relicto. Dy. ibi lucroq̄ ei⁹ cedit hoc nō bene exponit glo. ꝛ iō dic q̄ sec⁹ esset si nō cederet lucro ei⁹: vt qr rogata esset alij restituere: qr tunc non repelleret a petitione do. ar. j. de leg. ij. cū ei. de reg. iur. nō vr̄ cepisse: ꝛ. s. de inoffi. testa. melius. l. nō vr̄ q̄sq̄ id capere eo. ti. l. si ps. §. vlti. Dy. Op. fm Jac. de are. qr videtur q̄ pater legando in dubio donec poti⁹ quā cōpēset: vñ vr̄ ob. d. l. ij. l. creditorem. Sol. aut est debitor rōne iuris aut rōne legalis dispositiōis. Prio casu vr̄ donare poti⁹ q̄ 9pēsare: vt. d. l. creditorē. ꝛ. d. l. j. lucio. scdo casu vr̄ 9pensare poti⁹ q̄ donare. ꝛ ita logt iste. §. ad idez. j. de bonis liber. l. etiā. §. si debita. Et est rō qr primo casu volūtarie fuit obligat⁹. vñ lex p̄sumit ꝛ est verisimile ipm magis vniuersale donare q̄ 9pēsare: sed in scdo ex necessitate est astrict⁹: vnde lex p̄sumit q̄ poti⁹ voluit cōpensare q̄ donare: quasi illā necessitatē sibi ipositā sibi velit adimere: ꝛ ideo sic distingue: aut cōstat expsse q̄ voluit aut dubitat: primo casu fit 9pēsatio. vt. C. de here. insti. l. si 9pensandi. vbi de hoc dixi. Scdo casu q̄n tacite tūc etiā 9pensat. vt. j. de leg. ij. l. cum ab vno. Tertio casu q̄n expsse constat q̄ voluit 9pēsare tūc nō 9pēsat: sz vtrūq̄ debet vt. C. de rei vx. act. l. vnica. §. sciendū. Itē qr voluntas legantis p lege dz seruari. vt. j. de condi. ꝛ demō. l. pater. §. cōditionum. Vltimo casu q̄n est dubiū hz locū distinctio. s. prima posita et sunt hic ar. q̄ si † statutū dicat q̄ si mulier decedat sine liberis q̄ marit⁹ lucret dimidiā dotis q̄ si mulier leget marito q̄ debeat 9pēsari vt magis videat velle cōpensare q̄ donare et pro hoc bū. C. vnde vir ꝛ vxor. aut. ptērea: vbi de hoc dixi: ꝛ. j. de bo. liber. l. iij. §. si debita. Jac. de are. ꝛ Ol. Alij habēt pdictā additionē. d. Jac. per hec v̄ba: ex hoc not. q̄ pater erat debitor filie ꝛ tamē legat ei relictū a debitore cōpēsat etiā si nihil dixit: ꝛ sic est contra. j. de lega. ij. l. creditorē. Sed dic q̄ refert vtrū qs debeat recipere post mortē alicui⁹ aliqd vt lucrū: lz cogat ille relinquere ꝛ tunc iputat in illo legatū illi relictū. vt hic ꝛ p hoc. j. de bo. liberto. l. etiā. § si debita. ꝛ. C. de inoff. testa. l. q̄m nouella. Aut debet recipe debitor ꝛ tunc non imputat: vt in. l. cōtraria. ꝛ. C. de rei vx. ac. §. sciendū. ꝛ huic distinctioni non ob. j. ad. l. fal. l. in quarta. qr ibi nō tenebit ei relinquere: non em̄ cū magis q̄ alium

[a] Aduocatus. Addō qr ibi de aduocatis tangit q̄stionē quā aurelijs discussaz relig an aduocat⁹ recipiēs salaria nimis magna peccet. et dic q̄ nō: quia accedit cōsensus ptis soluentis iō nō tenet ad restitutionem in foro conscientie ipse nec heres ei⁹ nec ppter ea potest denunciari ecclesie: et p h̄ allegabā doctrinā Inn. q̄ p ter. ē tenenda in. c. plerīq̄. circa mediū vers. sz qd dices. de imu. ecc. quod no. idē Innoc. in. c. cū oli. o cēsi. Specu. in ti. de sa. §. iij. Tū Car. tz cōtra in cle. sepe. in fi. de v̄b. sig. ꝛ archid. j. q. j. c. non est.

[b] Nouatione. Adde q̄ hodie non fit interuentu noue personē nisi agatur expresse. l. fi. C. de nouati. Ange. Pau. de castro ꝛ Alex. in. l. q vsumfructū de v̄. obli. Bal. in d. l. fi. et in. l. frustra. C. de nō nu. pe. et i. l. ij. C. o exe cu. rei iudi. ꝛ in. l. p debito. ꝛ ibi Salice. C. de bo. auto. iu. pos siden. et in. l. meuia. co. ti. ꝛ in. l. ꝛ. C. ad leg. falci. ꝛ in. l. ij. C. de noua. ꝛ in repeti. l. ij. C. de iudi. Rapha. ꝛ Pau. in. l. singlaria. si cer. pe. Alex. in. l. valerianus. de pto. stipu.

alium tenebatur heredē facere: vñ nihil facit ad ꝓpositū: vñ predicta collige sic cum aliquis aliquid dꝫ aut voluntarie: aut iure inite obligatiōis: ꝛ hoc casu debitū non cōpensatur: aut iure legalis dispositiōis: ꝛ tunc aut debet in vita relinquētis: ꝛ relictum cōpensatur aut post mortem: ꝛ tūc secus premissa predicta distinctione: aut cōstat expresse relictum animo cōpensandi ꝛc. Jac. Item op. de. l. pater in pñci. j. ad. l. fal. in glo. obscure soluit istud cōtrariū ꝛ dic ɔtrariū admitti nisi habeat vltra falcidiā quātum est dos tñ attende de qua falcidia habetur qđ vt ibi. no. ꝛ vide qđ ibi dixi. Unde dic qđ loquit in falcid. iure institutionis debita: qꝛ in hac cōputatur id tñ qđ hereditario iure capitur: ꝛ sic nō dos. vt. j. ad. l. falci. l. in quarta. In quarta aūt debita iure nature hoc nō ꝓcederet quia mea imputatur dos. vt. C. de inoffi. testa. l. qm̄ nouella. Dy. vel dic ꝭm pe. qđ quātūcūqꝫ habeat hereditatē patris actio sibi cōpetēs ꝑ aditionem hereditatis debet esse extincta. vt. j. de solu. l. stichum. §. aditio. ¶Pe. Jac. de are. circa pdictum cōtrariū sic supplet ad glo. ibi. l. cum pater. in pñci. ꝑ hoc. C. de iur. dot. l. cum patrē. Item qꝛ debet habere quartā sine onere aliquo. vt. C. de inoffic. testa. l. qm̄ in prioribus. Sed tu dic ɔtra imo ꝛ si minus accepit nō potest agere: nā legatum loco dot. succedit. vt. C. de lega. l. filia legatoꝛ: nā q̄uis pater teneaf filiam dotare. vt. C. de dot. ꝓmis. l. fi. cum dos cōputatur ei in debito bonorū subsidio. vt. C. de inoffi. testa. l. qm̄ nouella. ꝛ ideo ob. preallegata. l. qm̄ in porībus. quia quod ibi dicitur quod debet habere sine onere verum est extrinseco: sed cum tali onere quod est de natura rei bene potest ei dari. vt. l. quoniā in nouella. Item nō ob. p̄alleg. l. cum pater: quia illud obtinet in ea quarta que debetur iure institutionis: secus in ea que debetur iure nature. ar. j. ad trebel. l. mulier. §. cum ꝓponeretur. ꝛ. l. a filia. Ja. ¶ Ultimo op. de. l. huiusmodi. §. qui seruum. de leg. j. ꝛ so. vt in glo. in secūda so. quia ibi debitū debet esse post testm̄ ħ ante. vnde hic si velit legatū cōpensaf: ibi aūt nō: licet accipiat legatum: qꝛ non est verisimile testatorē voluisse cōpensare qđ nondū debitū erat. vt. j. ad. l. falci. l. ticia. ꝛ de ɔtraben. emp. in lege. In glo. est ergo rō. ibi. de rei ven. cū a matre. ꝛ dic vt ibi. no. Dy. ibi. sed est contra. s. rōnē. proximā. Dy. ibi. vel ibi vir. Qui nō duplici ꝑstatione grauaf: sicut pater. Dy. ꝓcedentem tñ so. approbat. Dy. ibi. exacta dato qđ loquitur in patre legāte. Dy. ibi. §. j. seruū so. creditoꝛ ꝛc. vt. j. de leg. j. lucius: sed in p̄ie spāle ꝛ ecōtra. Dy. Itē in constitutiōe dotis. vt. C. de legi. filia. vel dic qđ in. l. huiusmōi q legebat nō erat debitoꝛ. ergo ꝛc. vt. j. ad. l. falcid. l. titia. Dy. ibi eius portionē. s. cōsequit legaf. Dyñ. ¶ Si pꝛ: si pater sit bānitus soli filie cauēti de rato de dote actio daf hoc dicit. Dy. ibi petatur. i. peti debeat expresse. Dy. Op. de. l. pōp. §. fi. s. de ꝓcur. et sol. vt in glo. ¶ Item dicit Dy. hic collige bonū ar. q nō repellatur ille cui est facta cessio ꝑ bānitum ad idē ius inutile cedēti ꝛc. vt. j. de noua. l. si quis delegauit. ꝛ. l. doli vbi de hoc plenissime no. per ipsum. Dyñ. vt ibi nota. ꝛ ad idem de doli ex. l. apud celsum. §. si cum legitima. In cōtrariū qđ repellatur: qꝛ † 3 vitiū inherens rei[a] nō purgatur per variationē successoris. vt. j. de regu. iur. l. quā ipsis ꝛ aliud. §. fi. ꝛ. C. de acquir. pos. l. vitia. ergo necvitiū coherens ꝑsonali: sed cū autoritate trāsit. ¶Preterea constat semꝑ nocere: qñ vtitur accessione autoris: sed hic semꝑ vtitur cū nitatur ex pacto ꝛ ɔctu eius. vt. s. de ɔtraben. emp. l. dolia. §. j. ꝓterea. si cessat rō ꝛc. Sed rō cessat. vt dicta. l. si quis delegauerit. Dy. doc. consueuerunt distinguere qđ aut ille cui cessio facta ē simplex ꝓcuratoꝛ ē: aut i rē suā. ¶ Pꝛio casu obstat sibi exceptio: qꝛ representat ꝑsonā dñi: ꝛ ideo eiusdē dꝫ esse conditionis. vt. s. de ꝓcur. l. sed ꝛ hec. §. defendere. ¶ Scđo casu: qñ in rem suam subdistinguunt an causa lucratiua habeat cessiuam ꝛ sibi obstet: an onerosam. ꝛ tūc nō ob. per. l. j. de doli. excep. l. apud celsum. §. de auto. sed contra hoc videf glo. apparet que est eadē. l. si cum legitima: vbi vꝫ tenere qđ etiā habēti ex causa onerosa obstet exceptio: sed rñderi pōt qđ aut ex delicto cedentis oritur exceptio ꝛ tunc ob. ei cui ceditur. vt dicto. §. j. cum legitima: aut non ꝓcedit ex eius delicto. vt est in casu nostro: qꝛ licet sit bānitus non tamen delictum est in iure cesso vel eius origine: ꝛ tunc non ob exceptio bāni non tangit ius cessuꝫ sed solum personam bāniti. ¶ De hoc tamen dixi dicta. l. doli: ꝛ ibi videas. ꝛ ad ħ. C. de coarta. l. fi. lib. xij. ꝛ in speculo de cessione actionis. §. j. ver. penul. ꝛ ibi in additionibus. Jo. And. et vide glo. singularem ad hoc. j. de edil. edict. l. cum mancipiū in 4 vlti. glo. Jaco. de bel. dicit qđ consuleret qđ † ille cui fit cessio ꝑ bānitum faceret sibi fieri ex causa non lucratiua: et intentaret vtilem nomine suo non directam nomine cedētis: ꝛ tunc saluatur omnis opi. in glo. nisi pater ibi. §. proxi. sed nonne dicitur ħ qđ debet caueri de rato ergo procedit quando est dubiū. vt. C.

a ¶ Uitiū inherens rei. Adde qđ vitiū afficit singularē successorē ꝑsonale ꝺ vniuersalē tñ. l. vitia. C. de acq. poss. et ibi. Bart. ꝭꝫ hodie secus est: qꝛ ꝑsona le nocet etiā sui etiā singulari successori Bar. in. l. j. in fi. C. de lōg. tēpo. ꝑscrip. in. §. rursus i au. vt spō. larg.

de procura. l. j. §. j. vt leg. no. ca. l. is a quo. §. procura. igitur cū est certū de voluntate non potest agere hoc est verum si iustā causam habeat contradicēdi: ꝛ sic debet intelligi opi. azo. ꝛ. h. ꝛ pe. ar. j. de ver. ob. l. continuus. §. cum ita: qꝛ in certis ꝛc. vt ibi.

Eo autem tempore.

Casus. Si filia primo loco cōsentiat: ꝛ postea reuocat expresse consensum ante lit. contest. l. emancipatur pater frustra videf agere: ꝛ si pater turpis sit persona non cogitur filia consentire. Sed vtriqꝫ consulitur per officium iudicis: sed si non sit turpis: ꝛ filia latitat ne pater consentiat dabitur patri actio. h. d. Dy. ibi. patri repetenti dotem cōmunē. Dy. ibi. contestatur sic. ꝛ in patre vt no. C. de bonis que liberis. l. cum nō solum. §. j. Dyñ. ibi. dicat tempore vacationis in ius. Dy. ibi. mutauerit voluntatem expresse ꝛ causam iustam mutandi habuerit. vt. j. e. l. dotem. ꝛ hic in glo. Dy. ibi. emancipata sit: quia tunc tacite videtur mutare voluntatem cum actiōe de dote. ¶Primo cōmunis per emancipationem propriam filie efficiatur: vnde qꝛ sibi soli incipit competere videtur tacite penituisse consensus. Dy. ibi. de neganda actione contradicente filia. Dy. ibi. vertendum sit. i. timendum. Dy. ibi. dotem consumat: quasi dicat hoc est iusta causa cōtradictionis in filia. Dy. ibi. cogatur paterna cū reuerentia qua ei in p̄ntia resistere nō audet contradictionem impedit. ar. j. de fideicōmis. libertate. l. cum vero. §. apparet quarum rerum actio non datur. l. j. §. que onerande: et de furt. l. penulti. Old. ibi. actiones pater: quasi de iure cōmuni hoc casu eius intētio sit fundata: nisi aliud appareat ꝛ hoc subijcit: sed causa ꝛ Old. ibi. latitet filia in potestate existens. Dy. ibi. causa cognita: quia si pater est honesta persona al's non. vt sequitur. Dy. ibi vero merentem subaudi maxima: quia idē in merente. Dy. ibi. dandam patri. Dy. ibi. dare esset ei. s. patri in exercitium actionis habēdo filiā: ꝑ non cōtradicente cum non habeat iustam causam contradicendi. vt 4 dicta. l. dotem. Dy. ¶ ¶Primo collige ex glo. q licet † penitere vsqꝫ ad lit. ɔtest. quasi res sit integra de hoc no. ꝛ dixi. C. de plꝰ petit. l. j. et de appel. l. si quis libellos. Et ad ar. contrarium in glo signatum. d. l. apud aufidium de op. vel dic aliter qđ glos. quia ibi res non erat integra. qꝛ ꝭm optātē cū legata singulari sub conditione legati videntur: si optentur: et facta optione: quasi purificato legato transit dñium optati in legatarium optantem: ꝛ ideo res non est integra. vt. j. de op. legat. l. cum ita in princi. ꝛ qui ꝛ a quibus ma. liberi non fiant. l. iij. hic autem erat res integra. Ol. Et vide. Dy. ꝛ alios de reg. iur. c. qđ semel placuit lib. vj. Deinde quere quō hic cōsuletur vtriqꝫ per officiuꝫ iudicis. vt in littera dicitur q dic vt in glo. ꝛ tene primam opi. ꝛ ad. §. si vero allegatū in glos. pro alia opinione dic qđ locum habet in muliere furiosa. ¶ Deinde quero quomō filia coge5tur consentire qđ dic vt in glo. Item † an absentia habeatur ꝑ contradictione qđ dic vt in glo. ꝛ plenissime dixi. s. e. l. §. fi. Ultimo disting. ꝭm Jac. de are. aut notorium est patrem esse honeste vite: ꝛ non subesse filie iustam causam conditionis: et tunc admittitur pater ad agēdū nō obstāte irratiōabili cōtradictione filie. vt in vltimo rñ. versi. q si hic. multomagis ea absente. vt in versi. sed si latitet. et. j. de regul. iur. l. qui potest: nec honorabitur pater isto casu superuacua cautione de rato: aut certum est patrem esse vite improbabilis ꝛ timendū est ne dotem cōsumat. et tunc non potest agere etiam filia consentiente. Et multofortius ea contradicente vel absente. vt in verb. necnon illud: sed curatoꝛ ei datus aget: vel dos sequestrabif. vt in glo. Aut dubitatur qualis vite sit pater: et tunc aut agit filia presente et non contradicente: et videtur consentire. Sed ea absente cauet de rato. vt. s. eo. l. ij. §. fin. sic ꝛ al's. C. de procura. l. j. et. j. de statuli. l. si seruo. Aut expresse cōtradicit: ꝛ habet iustā causam contradicendi: et tunc patri denegatur actio. vt dicta 6 l. ij. s. e. et. j. e. l. dotem. ꝛ hoc in primo rñ. in dubio cum † ius cōmune est pro patre. vt in versi. Sed si latitet. Jaco. et Old. in glo. prima ibi viri conditio deterioꝛ: et sic eius qui obligatus est. Oldr. ibi reuocatur mandatum. i. consensus iste qui habet vim taciti mandati. Dyñ. in glo. querela patris ibi. vel in subsidium filie. i. si non est copia curatoris datur actio filie cauenti de rato. Dy. in glo. non hoc ipso: ibi tunc enim: scilꝫ si solum esset absens. et sic ad principi. glos. non ad proximum facit relegationem. Dyñ. in glo. j. nimis diligit in fi. ¶Prima verioꝛ: quia nihil ad patrem: si maritus dotē minuat cū ad ipm onus dotis pertineat. vt. C. de rei vxo. act. auf. sed quāuis et ad ipm redire debet. vt. s. e. l. si ab hostibus.

Si maritꝰ.

Casus. Si alſ de ɔiugibꝰ factꝰ ē furiosus nō poterit repudiare ɔpotē mētꝫ

sed an cõpos mentis repudiet furiosum restaret: nã si furor est perpetuus & intolerabilis poterit repudiare si tẽporalis ppetuus & tolerabilis nõ poterit repudiare: & patit penã desidij. ¶ Sz si maritus dotẽ dilapidat vxore furiosa fictiõe intolerabili seqstrabit dos. & ex fructib^9 pstabũtur alimẽta vxori & eius familie pactis dotalib^9 in sua firmitate durãtibus. h. d. Dyñ. ibi. qd faciẽdũ sit tractem^9. s. an possit matrimoniũ p hoc dissolui: nã certũ est qd ipo iure non dissoluit p furorẽ. vt. s. de his q sunt sui vel alieni iuris: vel pre furioso. Dy. Sz iure canonico & diuino nullũ mřimoniũ qd a pnci. valeat pot dissolui nisi quo ad thoz certis ex causis. vt plene no. p Hos. & hosti. in sũma de diuortio. & vide qd dixi. C. d repudijs. l. csensu. Uel dic qd faciẽ dũ sit. s. vtrũ cõpos mẽtis possit repudiare furẽtẽ sine pena dis sidij. & repudio nõ misso qd sit de dote disponẽdũ. Old. ibi. per petuus. i. cõtinuus. vt. l. foramen. de servi. vr. predi. Old. ibi. an aũt illa. s. furiosa psona: & qd subijcit repudiãda est. i. repudiari possit sine pena. Dy. ibi. interuallũ furoz etiã intolerabilis: nã de tolerabili nõ est dubium. Dy. ibi. dixim^9. s. in furore tolerabili vel ppetuo tolerabili tñ. Dy. ibi. fortuitis casibus sine delicto pueniẽtib^9: & sic tollit ctrariũ in glo. signatũ. Dy. ibi. recitat est sic. j. de ventre inspiciendo. l. j. §. ex hoc rñ v. sed finge. Old. ibi. neqz dãnũ amittẽde dot. vel donatiõis ppt nuptias. Dy. in v. finautẽ in seuissimo. i. intolerabili & ppetuo. Dyñ. ibi. calliditate. i. malicia vel astutia: vt possit pcipere fruct^9 dotis. Dy. ibi. abutit. Dy. ibi. & alimẽta pstare ergo: & vestimẽta q ap pellatiõe alimẽtoz ctinẽtur. vt. j. de v. sig. l. verbo vict^9. & de ali mẽtis lega. l. fi. Dy. ibi. quãtitatẽ maxime di. vt in glo. quãtitas aũt di. fm fructus. rñ. ar. j. de ali. leg. l. cũ vn^9. §. fi. Jac. ibi. frugi. i. bone vite. Dy. ibi. pact. dotalib^9 de lucrãdo dotẽ vl' donat. Dy. ibi. itẽ pater istũ v. nõ habebat. Dy. nec ego habeo: sz glo. hz. Dy. Opponit glo. qd marit^9 nõ debeat sustinere fortuitos casus vxoris. vt. C. de dona. inter virũ & vxo. l. res glo. nõ soluit: sed tu solue qd ibi nõ dz esse particeps pene delicti: h sit infortunij sine delicto pueniẽtis: sic in socijs distinguit. s. p socio. l. cũ duob^9. §. dãna. & §. fi. qb^9 cõiuges equiparãtur. vt. s. co. l. ex diuerso. §. penult. Dy. & Old. & Jac. de bel. Itẽ qrit glo. quid si mulier nullã dedit dotẽ: an debeat ali per virũ^a & tenet q sic p l. qd si nulla. s. de relig. vbi de hoc satis dixi adde & ibi: qz opat viro. vt. j. de operis libertoz: sicut ergo alimẽta ab eo pcipere debet. ar. s. cõmo. l. in reb^9. §. possit. qd intelligit Jac. de bel. fore verũ qñ dos nõ fuit pmissa: vel data: secus si pmissa: sz non data: qz tũc nõ teneret eã alere. vt. s. de in rẽ vso. l. penul. & fi. et no. in glo. in aut. de nõ eligẽ. scdo nubentes. §. fi. col. j. qd ver est si nõ operat viro puta qd est nobilis. & nõ vult operari secus si operaret: vt de h dixi. C. de neg. gest. l. vxore. & vide in speculo q filij sint legitimi. v. nũc dicamus de vxoris alimẽtis. & ex de dote post diuortiũ restituẽda. c. p vias. p Bar. & inno. & p Rofre. de act. ex scrip. p dote. §. qd si nulla. & de offi. iudi. qd loco actoris pponit: nec pot maritus vxo. indotatã expellere. C. de repudijs. l. fi. & in aut. de nupt. §. sic itaqz coll' iiij. & vide q dixi. s. de vsur habita. l. plenũ. §. fi. & vide q no. ex de diuor. c. significasti. in fi. glo. & p hosti. in summa q matrimonium accusare pos. §. si mulier. v. quid q pdixi. Sed an appel. alimẽtoz ctineant medicine hec lra facit q nõ: qz ponit medicinas vt speciẽ diuersam ab alimentis. Sz dic cõtra. vt dicta. l. verbo vict^9: & se. dũ dicit corporis seruãdi curandiqz &c. & ibi de h dixi: & huic textui pot rñderi ex abundãti: hic de medicinis: sicut & ibi dicite discipulis ei^9 & petro & tñ Petrus erat de discipulis. & hãc opi. tenet galleotus in Margarita de alimẽtis. v. sed nũquid ille qui tenet pstare: & Speculator ti. q filij sunt legitimi. & dic fm Jac. de are. cũ qritur an marit^9 debeat impẽdere in mulierẽ & eius egritudinem: aut mulier est in seruitio & operibus viri aut nõ. ¶ Primo casu debet possidere nõ tñ fm dot. quãtita. ar. j. de operis libertoz. l. penul. & s. de relig. l. at si qs. §. equũ. Aut nõ & tũc aut ppria temeritate & culpa: & nõ tenet in eã impendere aliquid in casu pdicto. nã frustra petit debitũ qd dz nõ impedit. vt. s. de act. empt. l. iulianus. §. offerimus. & l. q pendentem. & hñ de ann. l. meuia. §. fi. & C. de leg. l. j. Aut est ppter culpam mariti. & tũc marit^9 dz in oib^9 impẽdere. vt in prio casu. ar. C. d insti. & subst. l. j. s. de hẽ. empt. l. si mihi bibliotecã: & de cditio. demõ. l. si qs. ita aũt nõ est i obsequio viri cessante vtriusqz cul pa: & ppter infirmitatẽ: & tũc aut mulier est diues: & tũc dz ma rit^9 impẽdere hz dot. quãtitatẽ & mulier supfluũ. vt hic. & si pl^9 impẽdit marit^9 affectiõi sue dz imputare. vt. C. de neg. gest. l. qd in vxore vbi etiã de h plene dixi: sic & al's qs reb^9 alienis alitur C. ad car. l. fi. §. trãsgrediamur in fi. sic & al's qs reb^9 alienis alitur. C. ad carbo. l. fi. & vide. j. §. transgrediamur in fi. & sic: qz hic agitur de alimẽtis vxoris vide qd no. & dixi. C. si scdo nupserit mulier. sz pone qd mulier petit alimẽta ab hẽdib^9 viri. j. annũ

quo tenent restituere dotẽ ipi volũt dare in domo & ipsa vult extra domum. dic vt in Margarita galleoti de alimentis ver. pone questionẽ de facto qdã mulier. & vide v. se. vbi sunt alie qstiones de ista materia & de hac materia vtili alimentoz plene dixi. j. de liberis agnoscen. l. si qs a liberis in pnci. Ex predictis collige. ar. qd ptãs iudici suo infirmo cogat facere expẽsas per hoc. s. de vsufruc. l. sicut. & l. sed & si qs. §. mãcipioz. j. de ali. leg. l. legatũ. ar. ctra. j. ti. j. l. ij. & de edil. edicto. l. item si serui. §. j. posset dici aut est modica: & tũc tenet al's secus. ar. s. cõmo. i rebus §. pnt. Ja. d are. & facit q nõ de clerico egro. c. j. & de clericis nõ resi. c. ad audiẽtiã. & e. ti. c. j. li. vj. Propria opi. facit: qz seruire dicit quos egros curamus. s. de statulibe. l. cũ heres. §. stich^9 heredi. vbi de hoc dixi. ¶ Ultimo collige qd glo. dicit q de iure canonico maritus^b exercens seuitiã in vxorẽ: & nõ prestãs. s. alimẽta excõicat^9 est de h vide qd bñ no. xxxij. q. j. c. de bñdicto. in glo. & p arch. & ex de restitu. spolia. c. ex trãsmissa. & c. litteras i fi. ex. vt lit. nõ ctest. c. qm frequẽter. §. in alijs in glo. ex eo. & de pig. c. vlti. in scda gl. & bene in speculo de spõsalib^9. §. fi. v. si nõ vir agat. & si eẽt tãta viri seuitia q nõ auderet viro cohabitare teneret sibi seorsuz alimẽta pstare. j. de alimẽtis legatis. l. gaio. in fi. & de hoc no. & dixi. C. de his q ad ec. cfug. l. pñti in fi. & ad h bñ facit in lõbarda qual'r Mõdoald^9 amittat mõdoaldiã. l. fi. q incipit ctinet vbi habet qñ dicat marit^9 vxorẽ male tractare.

Si soluto. Patre furioso vel apud hostes datur actio de dote curatori pris & in defectũ curatoris datur filie caventi patrẽ rem ratã habiturũ. h. d. Ol. Dy. ibi dotẽ petere poterit facto diuortio fm. §. si marit^9. s. e. l.

1. ¶ Quedã volebat dare filio titij filiã suã in vxorẽ cũ ampla dote: sz reqrebat qd titi^9 reciperet dotẽ: & se obligaret p filio: titius nolebat recipe: nec se obligare qrit an ad h cõpelli possit.
2. Pater an potest compelli fideiubere pro filio.
3. Pater obligatus pro filio obligatur vt fideiussor.
4. Filius recipiens dotem vna cũ patre & pmittunt reddere vxori soluto matrimonio moritur pater instituto filio vxorato qritur an tota dos debeat reddi de bonis paternis.
5. Uxor moriẽs in vita patris nũqd filius primo deducet dotem.
6. Extraneus an possit obligari in dote cum marito.

Transgrediamur. Casus. ¶ Primo de marito qui erat sui iuris tpe date dotis. ¶ Scdo de eo q erat in ptãte: & dicit si dos det marito vel alij cuicũqz volũtate mariti cuenit marit^9 act. de dote insolidũ: si dat socero cueniet socer & non maritus nisi extiterit heres socero recipiẽti dotẽ si datur filio eidemqz marito aut volũtate pris & tenet pater insolidũ: aut sine ei^9 voluntate: & tũc tenet pater vsqz ad quãtitatẽ peculij. h. d. Dy. & vide q dixi. j. e. l. si filiosa. ij. v. itẽ querit h Jaco. de are. Et iste. §. vtilis est & multũ vsatur in practica: & iõ latius declaremus q glo. q sicco pede trãseunt: & cõtinua. sicut glo. q. s. dixi qb^9 det actio de dote h z quos. ibi. ipm maritũ sui iuris cstitutũ. Dy. ibi. absolute socer tenebitur. i. non deducto qd sibi debet: pauci hñt hãc litterã tñ bona est. & Dy. & glo. habet absolute quidaz tñ hñt absoluẽdã. Dy. op. multipl'r glo. ¶ Nõ aliq qramus. & prio qstionẽ quã habui de facto † Quidaz volebat dare filio titij filiã suã in vxorẽ cũ ampla dote reqrebat q titius reciperet dotẽ: & se obligaret p filio titius volebat recipere: nec se obligare: qrebat an ad hoc cõpelli posset. Et vr q nõ: qz nõ cõpellat: qz q tenetur ad maius tenetur ad minus: sz dotare filiã tenet. vt. s. de ritu nup. l. q liberos. & C. de dotis pmissione. l. fi. & dotare est maius q recipere q &c. & p hoc. C. de bonis q liberis. l. cũ nõ solũ. §. j. & hãc tenet. Dy. hic. s. qd cõpellat. & dicit q vr quasi casus. j. de ercu. tuto. l. is q tres. §. impator. quẽ. §. qdã hñt: & ego habeo in. l. fi. de suspe. tuto. Dy. Eãdẽ opi. tenet old. dicta. l. vltima. C. de dona. pmissi. vt ibi dixi. Jaco. de are. videtur sentire cñiũ: qz si pater nõ obligatur ad id ad qd magis tenet obligari multo minus obligari dz ad id qd est min^9: sed magis videt qd † pater deberet cõpelli fideiubere p filio ad min^9 publica auctẽ & vtilitate: & tñ non cõpellit. vt. j. ad municip. l. ij. et de decurio. l. spurij. §. pater. & l. honores. §. fi. ergo: nec recipere dotẽ cogetur in qua nõ est tãta vtilitas: & est min^9 ppter cctus dotis est ctract^9 cuẽtionalis: & nõ recipit fideiussorẽ: qz lex phibet. C. ne fideiusso. dot. dẽtur p totũ. & qz cctus cuẽtionalis d necessitate nõ reqrũt fideiussorẽ. vt. j. de pto. stipu. l. ptore & de ver. ob. l. qnta. §. conditionalis. Sed vbi † pater obligatur pro filio obligatur vt fideiussor. vt. j. de verb. obli. l. cum filius. ergo cum contractu dotis non interueniat vt fideiussor. vt dictũ est pater nõ cpellitur dotẽ recipe: nec se obligare. Preterea pater non plus

a ¶ Ali p virũ. Concordat qd dicit singulariter in. l. fi. C. d diuor. ino. l. c. p tuas de dona. inter vir. & vxo. Bal. i margarita v. marit^9 v. j. Bal. i addi. ad specu. q filij sint legiti. v. vxor sec^9 vero si sit sibi dos pmissa & nõ data: qz tũc vxorez alere nõ tenetur. Bal. in. l. fi. C. ad velley. & ibi Pe. de suz. qd nec tũc eã pseq tenet maritali affectu. Alex. in. l. si cum dotẽ. §. finaũt. e. ti. & in. l. p oneribus. ff. de iure do. gl. singu. in aut. d nõ elig. secũ. nu. §. j. De hac materia vide Alex. ample. cõsi. xl. iiij. parte. & in. l. si dotatur^9. §. fi. de cõdi. ob.

cãm. Unde nota quod cautum iu re reperi qd marit^9 tenet alere vxorẽ dotatã q iurauerit eã non alere. Bal. in. l. pa ctũ. in fi. C. d colla. nisi do te pmissa vt supi^9 pdixi.

b ¶ Marit^9. Adde quod marit^9 vxo rẽ occidẽs lucrat aliqd de dote. l. fi. ab hostibus §. fi. eo. ti. qd est verũ fm glo. & Bart. etiaz si occi dat eã reper tã in adulte rio nisi ex for ma statuti vel cfuetu dinis liceat occidere i ca su pdicto: qz tunc lucrat etiã si occi dit. Bar. i. l. ei q mortẽ. ff. de bisqb. vt indig. Bal. & Pau. d ca stro in. l. j. C. vnde. vir et vxor. Anto. Rosel. in ar bore consan guinitatis. lxxxvij. colũ.

non plus astringit filio q̃ filie: sed filie astringitur ad dandaz dotē & filio donat. ꝓpter nup. vt dicta. l. fi. C. de dotis ꝓmissiōe & de donatiōe ante nup. aut dos data: sȝ si ꝓ filio compelleret recipere dotē: & se obligare plus grauaretur ꝓ filio quā ꝓ filia qđ esse non debet. vt. C. de liberis p̃teritis. l. maximum vitium. Ad ar. dñi Dy. rñdet qui nō cōcludūt. vt patȝ ex predictis q imperator retorquet ꝯtra eū: q2 pater ibi cogit ꝓpter fraudez suā: q2 satisdare volebat: ad hoc vt pupillus tutorez nō haberet: q aliū tutorē nō inueniebat nisi filiū Jac. de are. Et hāc ēt sequit Ol. & ego eā obtinui de facto. ray. Dy. qđ cū hodie de cō suetudine nō ꝯstituat dona. ꝓpter nup. vt no. in glo. singulari. C. de pac. ꝯuēt. aut est qualitas tunc vera sit opinio. Dy. si vero donatio ꝯstituta sit tūc qđ ꝓ filio facit. l. quēadmodū. s̃. de iur. dot. iudicio meo magis facit ꝯtra q̃ ꝓ: q2 dos erat tradita filio
4 noīe pr̄is: & tñ nō tenet nisi ratū habeat. ¶ Itē q̄ro si † filius[a]
a recipit dotē vna cū pr̄e & ꝓmittūt reddere vxori sol. ma. morit pater instituto filio isto vxorato: querit an tota dos debeat reddi de bōis paternis: an dimidia tm̄ vel an frater vxorat9 possit solidā deducere de bonis pr̄is in diuisiōe quā facit cū alio fratre suo: & vi q dimidiā tm̄ hoc em̄ casu pater & fili9 sunt duo rei debēdi: & sic qlibet in parte tenet. vt. j. de fideiuss. l. vranius. §. fi. & C. de duob9 reis. l. j. & ij. & aut. ibi posita. & ad hoc facit. s̃. fa. her cis. l. si filia. §. j. & C. fa. herci. l. ij. In ꝯtrariū qđ tot9 de bonis patris p. l. s̃. allegatā dū dicit socer absolute teneri. vt. j. de dote p̄leg. l. j. Veri9 credo qđ sola dimidia deducat de bonis pater
5 nis ꝓiura p̄dicta. Dy. Pe. & ray. Sȝ qd si † vxor moriat i vita pr̄is nunqd filius p̄ deducet dotē: tūc dic q nō: q2 non sustinet onera mr̄imonij: & sic cessat rō legū fa. hercis. l. si marit9. & dicta. l. si filia. §. j. & C. fa. herc. l. ij. Itē qd si pre deduxit marit9 cū fratrib9 nunqd mortua vxore tenet cōicare fratrib9 qđ lucrat ex pacto vi q sic. ar. j. de ali. leg. l. libertis. sed dic vt di. l. ij. in fi. C. fa. herc. Dy. & j. de castrē. peculio. l. dotē. & ibi in glo. Itē cū hic dicat q si fili9 recepit dotē iussu soceri qđ socer absolute tenet: qd si instr̄m appareat simplr̄ in quo ꝯtinet qđ pr̄ & filius receperūt dotē: nec de iussu pr̄is aliqd di nunqd p̄sumet iussus interuenisse qdā q sic ar. s̃. qb. mo. pign9 vel ypo. sol. l. lucius. & l. titi9 sempronio. & hoc casu dicūt patrē teneri ꝓ dimidia ex sua obligatiōe & ꝓ dimidia dimidie filij ꝓpter iussum. Ego aūt nō
6 puto iussū p̄sumi nisi ꝓbet. an aūt † extr̄aneus possit obligari i dote cū marito sicut cōreus: vel sicut fideiussor. plene dixi. C. ne fideiuss. dot. dent. l. j. Vltimo s̄m Jac. de are. distin. cū mulier nubit filiofa. Aut dos ē data socero: & tūc aut eā recepit suo noīe & fili9 nō tenet: nisi qñ est patris heres. vt. j. de dot. p̄leg. l. cū pr̄. ad fi. aut recepit noīe filij tm̄ & tunc tenet fili9 si ratū hȝ: q2 rati habitio &c. vt. C. ad macedoñ. l. fi. pat aūt tenet de peculio & de in rē v̄so. vt. j. e. l. si filio. Aut recipit noīe suo & filij: & tūc ipē & filius ratū hñs tenet. vt. C. de dote cau. nō numerata. l. fi. & ne fideiusso. dot. dent. l. ij. Aut dat filio volūtate patris & ei9 iussu. & tūc aut vt nuncio patris & nō obligat filius. vt. s̃. q iussu. l. fi. & C. qđ cū eo. l. si ex ꝯtractu: aut sine eius iussu: tūc si vertit in rē patris pater tenet quaten9 est v̄suz. vt i v̄. sufficit aut nō vertit & tenet de peculio vt dicto v̄. fallit in certis casib9 notatȝ h i gl. q̄ incipit imo qñqȝ. Aut filio dat vt marito nō tā q̃ nūcio. & tūc aut mulier voluit ipm̄ tm̄ obligare: & ipē tātū obligabit: aut patrē tm̄: & tūc pater tm̄: aut vtrūqȝ & vterqȝ erit obligatus. ar. ei9 qđ no. s̃. de neg. gest. l. si pupilli. §. j. & h in glo. In dubio credo voluisse obligare vtrūqȝ. ar. s̃. de iur. dot. l. in ambiguis. Si v̄o fili9 receperit sine pr̄is volūtate tenet ipse filius suo noīe insolidū & pater de peculio. vt. j. e. l. si filio. & qd intelligat eē in peculio habet. C. de peculio. l. in bonefidei. Jac. in glo. maxime ibi. l. q si nulla vel dic q si hȝ vñ se alat: inde se alet. ar. C. de pac. cōuen. l. hac lege. & l. fi. Si nil hēat parētes eā alent. j. de lib. agnoscen. l. si qs a liberis. in ꝓnci. in defectū oīm tenet maritus. vt dicta. l. q si nulla. pe. in glo. imo qñqȝ in fi. vel dic h nō interest generi agere cū sit liberat9 ibi aūt intererat. Jac. in glo. vlti. in fi. de hoc plene. j. de aquir. heredita. l. necessarijs: & latissime dixi dicta. l. j. C. vt ab heredi. se absti.

a ¶ Si fili9. Adde. bar. hic sic distinguētē aut pr̄ recepit noīe suo: & sol9 tenet: aut recepit noīe filij. tm̄ hoc acto. vt nō teneat & tūc sol9 filius tenet si hȝ ratū sicut sol9 recepisset. Aut pater recepit noīe suo: & filij ratuz habētis: & tunc vterqȝ tenet l. fi. C. de do. cau. aut sol9 fili9 recepit & sine iussu patris: & tūc solus tenet nō pater nisi d̄ peculio vel i rem verso.

1 ☞ Vendēs seruo tuo boues & agēs ad p̄cium: & tu vis adijcere qđ tibi debetur: talis petens boues est audiendus.
2 Seruus nō potest expresse obligare peculium cū nō habeat liberam peculij administrationem.

b Si mulier. [b]Berta ꝯtraxit matrimoniū cū quodā s̄uo quē credebat eē liberū: & dotē dedit & repetit res in dotē datas p cōditionē ob cām prefertur creditoribus peculiaribus: sȝ nō dño detrahenti qđ sibi debet nisi in reb9 dotalibus vel cōparatis ex eis deductis tñ expēsis ad ꝑpetuā rei vtilitatē factis. h. d. cū. l. se. Dyñ. Et colligit hic

[Si] mlier [...]rt. hic p aciliori. §. elucidatione mouet dubiū: an mu

1 Dy. ar. si † vēdidi seruo tuo boues: & ago ad p̄ciū: & tu vis adijcere q tibi debet: & ego peto saltim boues qđ sim audiendus: & idē si mutuaui sibi pecuniā ex q̄ empti sunt boues. ar. j. de leg. ij. l. imperator. §. fi. & de priui. credito. l. si neuter. §. in bonis. ar. cōtra: q2 increditū habui. s̃. de ꝓcura. l. tributo. l. ꝓcuratoris. §. plane. & §. sed si dedi. Dy. & spāle est in pecunia dotali. vt. C. de iur. do. l. ex pecunia. ray. not. in dic. l. imperator. §. fi. q2 ibi ꝓpter restitutionē ad quā tenebat nō ob. §. i bonis: q2 ibi spāle i deposito. vt ibi patet. ibi. alij creditores: p̄ter dicuntur. Dy. Quere quid sit illud quasi ꝓuilegiū qđ hȝ hic mulier: & dic vt in glo. no. in glo. nā dabitur ibi. l. j. & s̃. de iur. dot. l. serui. & l. ꝓculo. Old. imo dicūt q nō habet locū cōditio ob causam: sed tm̄ conditio sine causa: cū causa hui9 dictionis fuerit impossibilis: tu dic qđ hȝ locum cōditio ob causam: q2 aut cā est impossibilis inspecta spē & genere. vt do. x. vt celū digito tāgas: & tunc nō habet locū cōditio ob causam: sed sine cā. vt. l. j. & per totū de ꝯditione sine causa: aut est possibilis inspecto genere: sȝ impossibilis īspecta specie: & tūc hȝ locum cōditio ob causam vt hac. l. cū si. Pe. ibi. l. ij. in fin. et dic vt ibi no. C. qui potio. in pign. ha. l. assiduis. Et
2 s̄m hoc q euenit qđ † seruus qui nō pōt expresse obligare peculiū cū nō habeat liberā peculij administrationē. vt. s̃. de pig. act. l. si ꝯuenerit. §. fi. poterit tacite qđ est absurdū. vt. C. de leg. tuto. l. vlti. Jac. & ꝓ hoc q no. s̃. de pact. l. item q2 cōuentiōes in ꝓnci. sed ꝯtra est. j. de rebus eorū qui sub tutela vel cura sunt. l. ij. & iij. Old. Et no. de tertio adiacēti qđ p̄dicatur de quo hic in glo. & C. vbi fideiuss. petatur. l. j. & dicit tertium adiacens: qñ est verbū tertie persone nullius alterius actus terminationē cōtinens: & qđ duo extrema nō cōiungit: sed vni tm̄ adheret. vt petrus est. i. existit. sic. j. de legi. tut. l. legitimos. §. j. in glo. In glo. vlti. ibi extarent ex dotalibus. Dy.

Et si quid. In glo. j. in fi. vel dic melius. vt ibi. no. j. e. l. insulam. §. fructus. Jaco. de are. in glo. vlti. in fi. & sic dic dari retentionem. Dy.

1 ☞ Constante matrimonio exigitur dos si euidēter appareat facultates mariti non sufficere ad solutionem dotis.
2 Mulier prefertur creditoribus.
3 Mulier si ab initio contingit cū paupere: & non sit soluendo et vult statim dotem repetere non potest.
4 Maritus ad hoc vt mulier habeat dotem priusq̃ creditores si sponte vadit ad iudiciū & confitetur se pauperē an illud preiudicet creditoribus.
5 Constāte matrimonio an currat p̄scriptio de actione dotis.

1 c Si constante. In ꝓncip. huius. l. ponit quidā casus in quo † cōstāte matrimonio[c] exigit dos. s. si euidēter appareat facultates mariti nō sufficere ad solutionem dotis & alior creditor. h. d. Et de ista materia plene no. & dixi. C. d iur. dot. l. vbi adhuc. vbi ponunt vtiles qōnes de ista materia. & ibi recurras. Et istud prin. hȝ duas ꝑtes. In p̄ia ponit qđ. In secūda rñsio. Scda ibi. & cōstat. ibi. vnde exactionē: & ex quo tēpore dotē petitionē. Dy. ibi. ponamus iterrogatiue lege. Dy. ibi. exinde. i. ex eo tp̄e. Dy. ibi. dot. actionē. i. efficacem dotis petitionem. Dy. ibi. apparuerit ꝑvulgi opinionē. vt. j. de constitu. l. de minore. §. illud. de fundo instruc. l. cū delanionis. §. asinā. et in aut. de equalitate do. §. illud. & no. de causa. l. v̄. adhuc & multo fortius: si per alias fortiores ꝓbationes. Dy. ibi. exactionē. i. solutionē. q. d. bona nō sufficiūt ad solutionē alior creditor & do
2 tis. Mulieri tñ bene pōt satisfieri de dote cū † p̄ferat alijs creditoribus. vt. C. qui potio. in pig. ha. l. assiduis. al's nullum esset huius. l. consilium: si tantum debet expectare quod nō sufficerēt facultates ad dotis solutionē: hodie tñ plenius ꝓuisum est per ius autenticor: quia mulier pōt agere statim cū vir incipit male vti substātia sua. vt in aut. de equali. dotȝ. §. illud. col. vij. ¶ Quere vtiles questiōes q̄ hic ordinate ponūtur & soluūtur in glo. cū suppletionibus quas faciam ad glo. Querit Dyñ. ex
3 glo. quod si ab initio † mulier cōtraxit cū paupere & non sit soluendo: & statim velit repetere dotem dicit Dy. q nō pōt: quia casus inopinatus inopie superuenientis facit locum repetitioni qđ hic non fuit. vt ar. j. vt in posses. lega. l. si is a quo. §. fi. et. l. se. & e. ti. l. j. §. fi. & q2 vi renūciasse bñficio hui9. l. ꝓpter p̄cedētē scientiā. vt. j. de vacatione munerū. l. p̄tor. §. fi. Itē q si mulier fuit stipulata dotem sibi reddi in casuz matrimonij dissoluti an habeat bñficiū hui9. l. vi q nō: q2 ꝓuidēdo sibi in vno casu in alijs vi renūciasse. vt. s̃. e. l. si cū dotē. in ꝓnci. & C. de pac. ꝯuē. l. vlti. Sed cōtra vi. ar. s̃. de eo qđ certo loco. l. j. ꝓ socio. l. si quis a socio: & q2 istud est beneficiū ordinariū iuris cōmunis cui nō vi renūciasse. vt dixi dicta. l. si cum dote. & ꝓ h. s̃. de act. empt. l.

lier ista pro[...] ista q̃si dot[...] habeat ypo[...]thecā & ꝓui[...]legiatā gl. di[...]cit. s̃. q sic in[...] l. ij. & iij. i fi. j. de ꝓuile. credi. & dicit pl9 Bar. illā gl. esse veritati cōsonā: qñ liber hō ꝯtraheret matrimoniū nō verū ignorāter tūc em̄ obligāt bōa sua & mulier i h hȝ ꝓuilegiū vt. l. assiduis C. q po. in pigno. hab.

c ¶ Exigitur dos. Cōcordat. l. vbi adhuc. de iure dot. qđ ē verum: nisi vir fuisset pauꝑ tp̄e dotȝ date: q2 sibi imputet vxor s̄m Dynuz. Bar. tñ ibidē tenet contrariaz opinionē. & in. l. si is a quo. ff. vt in posses. Bal. in aut. qđ locū. C. d colla. veruz idē Bal. tenet contra & Bar. i. l. vbi adhuc. C. de iure dot.

predia.⁊.C. de inoffic.testa.l.eũ q.Itẽ q̃rit si dote exacta ꝓpter inopiã marit⁹ est fact⁹ locuples: an dos redibit in p̃stinũ statũ vĩ ꝙ nõ.vt.l.sciẽdũ.§.fi.s̃.q satisdare cogantur.dicta.l.vbi adhuc circa fi.de ista q̃one⁊ alijs plene dixi:l3 sit ar.ↄtra.j̃.de operis liberto⁊.l.plane.⁊.C.de inoffi.testa.l.eũ q.⁊.l.ↄtra maiores.

4 Dy.† Itẽ q̃rit:si marit⁹ ad hoc vt mulier habeat dotẽ prius ꝙ creditores spõte vadit ad iudiciũ:⁊ cõfitet se pauperẽ: ⁊ inopia laborare:an illud p̃iudicet creditorib⁹.⁊ vĩ ꝙ sic:q2 h̃ sunt paria ↄfessio rei:⁊ ꝓbatio actoris:vt.C.de nõ nume.pec.l.in cõtractib⁹:⁊.C.de cõfes.l.j.⁊.ff.e.ꝑ totũ valet enĩ cõfessio cuiuslib3 ↄtra se.vt.C.õnõ nume.pec.l.gñal'r.⁊ ibi no.Pe.tñ dicit ꝙ nõ vt.j̃.q i frau.credi.l.q aũt.§.similiq3 mõ.ist á solutio dotis con-

5 stãte m̃rimonio donatiõis ẽ instar.vt.C.si dos† cõstãte m̃rimonio donatio est istar. vt.C.si dos cõstãte m̃rimonio ad dotẽ:an statĩ3 incipiat currere p̃scriptio actiõi de dote:an demũ so.ma. q2 fauore mulier3 inductũ est.vt cõstãte m̃rimonio agere possit ergo in ei⁹ odiũ retorq̃ri nõ debet.vt.C.de legib⁹.l.qd fauore:⁊ q2 lex indistincte dicit ꝙ cõstãte matrimonio nõ currit p̃script. C.de p̃scri.xxx.an.l.cũ notissim⁹.§.illud.In ↄtrariũ est veritas qd̃ statim incipiat currere p̃scriptio.⁊ est casus.C.de iur.do.l.in reb⁹.§.oĩs. Dy.in gl.j.ypothecaria ꝓ dote h̃ glo. vult dicere qd̃ ex eo tpe ypothecaria locum h3 quo ⁊ psonalis põt locu3 ⁊ effectũ hic.s̃.de distract.pig.l.cũ soluẽde:⁊ qb⁹ modis pignus vel ypo. soluit.l.solui.§.si paciscat. Dy.⁊ no.dicta.l.vbi.C. de iur.dot.in glo.qd in socero.ibi.vt mulieri ↄsulat.Itẽ sicut dat ↄtra virũ:ita⁊ cõtra socerũ quãtitate.vt.s̃.e.l.rei iudicate.§.fi. ⁊.l.si cũ dotẽ.§.trãsgrediamur.ergo ⁊ tpe cũ liceat arguere de quãtitate ad tp̃s.vt.j̃.de testa.mili.l.miles ita.§.et q2 dicimus. Dy. ibi. res ꝓ dote astrictas.vt in auť. de equalitate dotis.§. illud.Dy.⁊ ar.j̃.q ⁊ a qbus.l.cũ hereditas.⁊ de fur.l.eũ q.§.papinian⁹.versi.ibi aũt l3 quãuis ⁊ dic.vt dicto.§.illud.v̄.finaũt sub ptãte.in auť.de equali dotis.Dy.ibi.⁊ est sibi pact⁹.vĩ audiẽdus:q2 ꝑinde est ac si matrimoniũ eẽt solutũ.vt dicta.l. vbi adhuc.C.de iur.dot.S3 illud verũ fauore dotis ↄseruãde non subuertẽde. Itẽ hoc casu locũ nõ h3 rõ legis:⁊ nec h̃ lex. Dy. Sed ibi post diuortiũ:l3 meli⁹ dĩ.e.ti.l.si stipulatio de dote. Jaco.⁊ Dy.ibi.§.accedit.⁊.s̃.e.l.si cũ dotẽ in princi. Jaco.et Dy.

4 vel dic ꝙ hoc ⁊ casu mulieri nõ agit:sed dos[a] sequestratur.vt s̃.e.l.si cũ dote.§.finaũt in leuissimo.v̄.siuo dotẽ.Pe.in glo.vltima ibi.⁊ sic nõ ob.C.e.vbi imo.est in ti.de iur.dot.Dy.ibi.cu3 temperamento.l.q2 condẽnatur inquãtum facere potest. Dy.

a ℭ Seq̃stratur. Adde quod ꝙuis dos seq̃stret nõ tñ venit i cõfiscatione bonor viri: q2 ꝑ fiscũ d3 restitui vxori quatenus ad eum puenit.l.si marito in prin.et ibi Bart.ff. eo.nisi data esset sciẽter ꝑ m̃rimonio ↄcto in gradu ꝓhibito. Bal.i.l.j.C. de cõdi.ob. cau.tert.in auť.de icest. nupt.in pri. Bar.i dict. l.j.Bal.in.l. qui cõtra.C. de icest.nup.

1 ℭ Mulier quo tempore possit dotem repetere.
2 Maritus si maliciose differt petere vel soceri hereditatẽ adire quid iuris.
3 Actio soluti m̃rimonij quare nõ dek ex tpe soluti matrimonij.
4 Institutus pendente conditione ad dotem agit.

Si exheredato.

Casus.Primo loco pr̃ accepit dotẽ ꝓ filio. Scõo eũ exheredauit.Tertio solutũ ẽst matrimoniũ: dubiũ est quo tpe†

1 mulier possit dote3 repetere: ⁊ dĩ ꝙ eo tpe quo adit hereditas soceri.Dy.⁊ hoc ſm primã positionẽ glo.l3 ſm rñ. nõ erat solutũ matrimoniũ qd̃ approbat Jac. de are.vt.j̃.dicã:ibi.marito eodẽq3 filio.Dy.a cui⁹ vxore pr̃ dotẽ receperat. Dy.ibi.dote3 exactio subaudi:si integre satisfieri possit aliter creditorib⁹.Et dic exactio cõtra heredes soceri.Dy. ℭ Quere hic p̃io:an h̃ solutũ eẽt matrimoniũ:⁊ ſm opi.glo.⁊ Dy.sic ſm opi.rñ.⁊ Ja. de are.nõ. ℭ Quere qñ h̃ casu icipiat currere p̃scriptio.Quere

2 re gd si† marit⁹ malitiose differat petere vel heredes soceri hereditatem adire dic vt.j̃.de cura.bo.dã.l.j.⁊ de heredi.institu. l.si qs instituaŧ.Dy.nã satis est ad dãdã actionẽ viro qd̃ post mortẽ patris sustinuerit onera m̃rimonij.vt dicta.l.si maritus. ⁊.l.ij.C.fa.bercis.Jaco.Quere quare hic † actio nõ dek ex tpe

3 soluti matrimonij dic:q2 nõ est q ↄueniaŧ:nã maritus nõ teneŧ q2 dotẽ nõ recepit:nec est heres patris.vt.s̃.co.l. si cũ dote3.§. trãsgrediamur:⁊ heres soceri nõ teneŧ ante aditã hereditatẽ. Quere si constat m̃rimoniũ:an marit⁹ q sustinet onera matrimonij agere possit:⁊ qua actiõe.dic ꝙ sic vtili actiõe.fa.bercis. vel actiõe i factũ.vt.j̃.de dote pleg.l.ij.§.si eũ ꝙ q2 nõ esse institutũ vel eẽ istitutũ sub cõditiõe:⁊ cõditione pẽdẽte paria sunt:l3

4 subcõditione† istitut⁹ pẽdẽte ↄditiõe agit ad do.vt.s̃.fa.berc. l.si maritus.⁊ ꝙ nullo mõ institut⁹. Dy.in gl.ibi.⁊.l.fi. filia.§.j. l3 certe satis est ad dãdũ act.viro ꝙ post mortẽ patris onera sustinet matrimonij.vt dicta.l.si marit⁹.⁊ fa.berci.e.l.ij. Jac.ibi. nec plus nec min⁹:q2 marit⁹ nõ est obligat⁹ ad dotẽ. Dy.tu dic ꝙ si marit⁹ vergat ad inopiã ꝙ ipa agct ↄtra hẽdes soceri:na3 quãtũ ad socerũ ⁊ ipsa3 dissolutũ est matrimoniũ. ar.s̃.de dona.inter virũ ⁊ vxo.l.cũ h̃ status. §.si socer. ℭ Primus aũt casus nõ vĩ bonus in eo ꝙ dicit debere esse solutũ matrimoniu3 ad hoc vt mulier agat ↄtra heredes soceri: nã etiã eo constãte agit.vt.j̃.de lega.p̃stan.ↄ ta.bo.pos.petita.l.l3 ⁊ si ꝑ dote.§.j.v̄. sed cũ cõstãte:nec in hoc heredes patiunŧ dãnũ cũ debeãt cauere qd̃ defendet eos aduersus virũ.vt.j̃.de dote ꝑlega.l.ij.in p̃nci.⁊ vide singularẽ glo.ibi signatam super verbo iudicio: et istum casu3 Roge.videtur approbare Joã.j̃.de dote prelegata.l.pater.vbi videas Jaco.de arena.

1 ℭ An ↄstãte m̃rimonio possit dari fideiussor ð dote r̃stituẽda
2 Mitius agitur cum lege ꝙ cũ legis ministro.
3 Mulier si mortuo marito infra ãnũ petat alimenta ⁊ heres parat⁹ sit statim dotẽ soluere nõ expectato ãno ꝙ debeat audiri.

Quotiens.

b Si maritus satisdare nõ põt de dot. restituẽda post annũ cõdẽnaŧ statim deducto cõmõ medij tpis:⁊ si marito ↄdẽnato facta deductiõe cõmodi medij tpis:mulier velit expectare dilationẽ.vt solidũ ↄsequaŧ nõ audiŧ hoc dicit. Dy.ibi.satisdãdũ est post m̃rimonũ dissolutũ. Dy.ibi.certũ tp̃s legale vel ↄuẽtionale. Dy.residui qd̃ est vltra cõmodũ illud ibi.cõmõ tpis annalis quo tenetur restituere res dotales.Dy.ibi.medij tpis.i. vt tãto min⁹ cõdẽneŧ quãti eẽt estimatio vtilitatis medij tpis. Dy.ibi.repsentatur.i.de p̃nti fit. Dy.ibi.cõpensationis.i.cõmodi medij tpis. Dy.ibi.qd̃ qdẽ.vt cõdẽneŧ deducto cõmõ medij tpis : si satisdare nõ põt. Dy.ibi.si dicat mutãdo volũtatẽ post cõdẽnationẽ de marito factã. Dy.ibi.in repsentatiõe.i. solutione de p̃nti fiẽda. Dy. Oppo. qd̃ si fideiussores nõ possint ꝓ dote dari.vt C.ne fideius.dot.denŧ.l.j.so.dicit glo.ibi cõstãte m̃rimonio hic eo soluto. S3 cõtra so.glo.in ista ꝙ etiã ↄstãte matrimonio possint dari.C.de dot.cau.glo.qd̃ illa loquiŧ in duob⁹ principalib⁹ secus vbi vna est p̃ncipalis:⁊ altera fideiussoria: vel dicit. Dy. dic forte.vt in filio.s.ꝑ restituẽda do.possit dari fideiussor ꝓ do. ↄseruãda.no.ar.C.de bonis q̃ liberis.l.cũ oportet.§.fi.⁊.C. non aũt ypothecã.⁊ ibi no.⁊ ꝓ hoc est.ar.s̃. qui potio. in pig.ha.l.j.

1 Dy.De hoc tñ† an cõstãte matrimonio possit dari fideiussor de restituenda dote eo soluto. Est magna qd̃ inter doc. et qd̃ possit:facit iste.§.quia si possunt dari so.ma.vt hic:ergo⁊ eo cõstante si conferatur in tempus soluti matrimonij. vt.s̃. de dona.inter virum ⁊ vxo.l.⁊ si eum.§.fi.⁊.l.se.⁊.j̃. de here.institu.l. in tempus:et hanc opinionem sequitur Od.Jaco.de bel.Dy. et Cy.vt plene dixi dicta.l.j.C.ne fideiusso.dot. dentur. ibi.videas. ℭ Item opponit glo.⁊ non soluit de.l.fi.C. qui bonis cedere possunt.vbi audiuntur creditores dilationem debitori indulgentes.So.dicit Dy.ꝙ hic erat benignius pro marito cõdemnari de presenti deducto intrusiue medij temporis ꝙ expectare dilationem.In contrario vero secus:quia melius erat dilationem dare ꝙ malum maius sequi: scilicet cessionis bonorum:⁊ semper seruatur qd̃ benignius est.vt.j̃.de regul.iur.l. quotiens nihil sine captiõe vel sol.vt in contrario no.vel vt.s̃. hac eadẽ glo.ibi vel dic verius. Dy.vel dic ſm Jac.de bel.qd̃ hic datur beneficium dilatiõis a lege:nec debitor est suspect⁹: ⁊ ideo vxor ei auferre nõ potest.ar.in auť.de nupt.§. soluto.et §.si vero. de vsufru.⁊ extra.de regu.iuris.c.indultum.lib.vj. ⁊.s̃.in princi.hui⁹ glo.In cõtrario non datur debitori solũ beneficium cessionis a lege:⁊ nõ dilationis nisi ⁊ creditoribus indulgere volentibus et debitore acceptante: vel dic ꝙ hic iam erat lata sentẽtia:⁊ ideo nõ potes voluntatẽ mutare. vt.s̃.hac e.glo.Jaco.de bel. ℭ Itẽ opp.extra glo.de.l.diuortio.§.interdum.s̃.e.vbi cauetur sine fideiussore so.ibi loquitur in cautiõe p̃stãda a muliere viro qui nõ est adeo priuilegiatus vt vxor hic ecõtra de ea que prestatur a viro vxori que est priuilegiata.vt.s̃.e.l.j.Dy.Pro cuius cõtrarij solutiõe:⁊ vt plene scias quando quis teneatur cauere cum fideiussoribus : vel sine.

c Dic aut[c] dilatio datur a lege inanimata:aut ab hoĩe. ℭ Primo casu tenetur cauere cum fideiussore.vt hic.§.quotiẽs:et est ratio:q2 ista dilatio creditori nõ debet esse dãnosa.vt.s̃.de iud. l.ij.§.penul. ℭ Scõo casu:quãdo a lege animata hoc est principe datur dilatio qui est res animata in terris.vt in auť.de cõsul.idem:vt cum fideiussore caueri debeat:vt.C.de preci.imperato.l.quotiẽs.⁊.l.vniuersa.⁊ tũc si non posset satisdari statim exigeretur nulla deductiõe cõmodi medij temporis facta:quia prescripta sunt odiosa ⁊ intelligẽda sine aliquorum detrimẽto vel iniuria.vt.C.de emancip.l.nec auus.⁊.j̃.ne gd in loco publico.l.j.§.si quis a principe. ℭ In tertio casu quãdo ab homine disting.aut legis ministro:⁊ tunc prestatur cautio cum fide-

2 iussore multo fortius qd̃ quando a lege:q2† mitius agitur cu3 lege ꝙ cu3 legis ministro.vt.s̃.de arbitris.l.celsus. Aut ab homine non ministro legis:⁊ tunc aut in vltima voluntate:aut in contractu

b ℭ Quotiens.Bar.h̃ allegat istũ.§.ad hoc qd̃ maritus d3 cauere ð dote soluenda ãnua bima, trima die in casu inopie: ⁊ in.l.in omnibus de iudi.et.l.vniuersa .C. de preci.impe. offeren.

c ℭ Dilatio daŧ. Adde qd̃ dilatio data sine cause cognitiõe põt p iudicẽ reuocari Inno.i.c. q̃relã ð elec. Bart.i.l.qd̃ iussit de re iud. Bal.in l. si pacto.C. de pac. Albbas i.c.significasti de appel. Alex.cõsilio.xlij.i fi. iiij.parte se[...] cus si est data cã c[...] ta:⁊ de ↄsen[...] su partiũ f3 hosti.imo.et abba.i dic.c[...]

cōtractu inter viuos. Sed in vltima volūtate dic ꝙ semp caue tur cū fideiuſ. vt. C. ꝛ. ff. vt leg. no. ca. Si inter viuos tūc aut de bitor est suspectus: ꝛ tenetur cauere cū fideiussore quicquid di cat glo. s. de iudi. l. in omnibus. al's nullumesset cōsiliū illius. l. et est casus. j. de priuilegijs credito. l. si creditores. Si nō est su spectus nō curo si est contractus bonefidei et stricti iuris: quia nūq̄ tenetur cauere. vt no. in. l. in pos. de bonis auto. iudi. pos siden. ꝛ ita intelligo. l. ij. C. de heredi. vel act. vē. Pe. ¶ Itē op. s. man. l. si mandauero. ij. rn̄. so. vt hic in glo. vel in cōtrario no. ¶ Querit vtrū corrigatur. v. sed si cū maritus p litterā sequē tem: ꝛ dic ꝙ nō. vt in glo. ¶ Ultimo ſm Jac. de are. collige ar.

3 qd si † mulier mortuo marito īfra ānū petat alimēta: ꝛ hēs pa ratus sit statim dotē soluere nō expectato anno ꝙ debeat au diri. ar. j. de v. ob. l. qui ratione. ꝛ ibi in glo. Jaco.

Siue mariti. Siue dos sit periculo viri vt esti mata: siue vxoris vt inestimata: sol ui debet tempore legali videlicet immobilia statī mobilia post annū cum satisdatione pcedētis. §. hoc intendit textus ꝛ glo.

Si vir. [a] Aut mulier pmittit marito manumittere ser uos dotales donatiōis causa: ꝛ tūc omne com modū pueniens ex iure patronatus ptinet ad maritum aut nō donationis causa: ꝛ tūc cauet de restituēdo vxori. h. d. Dy. ibi. seruos dotales inestimatos. Dy. ibi. prestandis. i. restituendis. Dy. ibi. peruenisset actione manumissiōis. vt. s. e. si mora. Dy. Op. qd pactum de quo loquitur iste. §. nō valeat cū sit de futu ra successione. vt. C. de pact. l. fi. sed dic speciale. hic vt. s. de act. empt. l. si quis seruū. ꝛ ibi no. ꝛ rō specialitatis est rōne contra ctus preambuli sicut ꝛ al's no. in simili. s. e. l. ij. in glo. magna. v. item no. ¶ Itē nō fit hec qd an teneat manumissio: qꝛ certum est qd tenet. vt. j. e. l. dotalem. ꝛ de manumissio. i. dotalem.

[a] ¶ Si vir vxori. Bar. hic dicit istā cōditioné nō valere cū sit pactū de fu tura succes sione et sol uit istud ſm glo. ꝛ per eū ample. in. l. stipulatio h mō cōcepta j. de verbo obliga.

1 ☞ Paritas in seuitia non toleratur.
2 Maritus obligās generaliter bona videtur obligare dotalia.
3 In rebus mariti dotalia estimari debent.

1 **Si maritus.** Casus. Si marit⁹ exercuit † seui tiā in seruos dotales tenet licet et cōtra suos fuerit crudelis: nam in diligentia in suis ꝛ dotalib⁹ desiderat paritas: sed in seuitia paritas nō toleratur. h. d. p declaratione vide qd no. ꝛ dixi. s. e. l. etiā. §. lꝫ ibi. seu⁹. i. crude lis. Dy. ibi. hoc nomē. i. noīe seuitie in suis cōmisse. Dy. ibi. exi gat. i. exigere debeat. Dy. ibi. exhibet. i. exhibē dꝫ. Dy. i alienis

2 spe. Dy. itē colligit h Dy. ar. ꝙ si † marit⁹ obligat gnal'r bona videat obligare dotalia. ar. s. de pig. l. obligatiōe. Dy. Quid si lucrat⁹ est dotē post mortē mulieris. vn̄ obligatio nō cōfirma ri: qꝛ qd ab initio ꝛc. imo est cōtra iste. §. qꝛ in vir res dotales nō esse

3 mariti. Itē est ar. ꝙ † in reb⁹ mariti estimētur dotalia: vn̄ ē ar. ad qōnē facti q determinat. j. ad munici. l. luci⁹. §. idē rn̄. cōstāte Dy. in glo. nō tn̄ ibi. §. fi. sꝫ ibi ex qlitate facti interuenit dolus salté psumpt⁹. Dy. ibi. nā seuitia sine dolo. Dy. ibi. in negligē do idē. s. vt teneat. Dy. ibi. vt oīs eius culpa: ꝛ in nō faciēdo cō missa. Dy. ibi. §. nūc videdū nō aūt leuissima. vt dcō. §. lꝫ. Dy.

1 ☞ Contra vxorem non datur actio furti.

Si vxor. Casus. Si vxor cōmodauerit rē mariti eo ex presse cōdicēte patit ei⁹ noīe cōpēsationē in dotē. Sꝫ si nō cōdicēte cōpēsationē n̄ patit: sꝫ cauet d re restituē da marito infra certū tps. h. d. Dy. Quero iquātū patiat vxor

1 vtrū in simplū tn̄: nā ab iitio nō fuit penal'. qꝛ † cōtra vxorē nō dat actio furti. vt. j. rer. amo. l. ij. nec postea nascit. vn̄ rephēsio glo. male dicit nisi dicas nouā actionē increuisse. sol. mo. vt. j. rerū amo. l. iij. ꝛ de furt. l. ei q. ꝛ hāc opinionē h sequit Jac. de are. ꝛ Dy. Itē qro: an h cōpēsatio locū hēat hodie dic vt in glo. Itē quero qd siue modicū tps: ꝛ dic arbitrio iudicis. Itē qre gd cō tineat cautio. de qua loqtur tex. ꝛ dic vt in glo. ꝛ supple. ¶ In glo. Prima pijssime di: filis expositio. C. de qōnibus. l. iij. ꝛ ad. l. iul. de vi. l. si qs ad se fundū. Jac. in glo. ꝛ p cōns cōcessit cū scie bat eā cōmodare vl' credebat marittū pmissurū. vt. j. de fur. l. in ter oēs. §. recte. Jac. sꝫ cōtra hāc glo. q dicit ꝙ eo qd nō phibitū vi deat cōcessisse facit. j. de fur. l. q vas. §. vetare. cū bis q ibi. no. ꝛ dixi. ꝛ de pecur. l. filiussa. §. in vltra nō ob. §. qd si patiētia. in gl. allegato: qꝛ ibi. aio decipiēdi. Itē nō ob. l. gdā. de euict. qꝛ ibi. nō sola patiētia [b] interuenit: sꝫ partē pcij recepit. vt no. dicto. §. lucia: qꝛ si cōsensus mariti interuenisset nō eēt loc⁹ cautioni: sed qꝛ nō phibuit excusat a futuro. vt dicto. §. recte. ꝛ ad pdicta fa ciūt notata p. Dy. ꝛ alios in. c. q tacet. ꝛ. c. is q tacet. de reg. iur. li. vj. In glo. vltia ibi. de peculio qd debet h forte nō sufficit cū ob hoc solū nō teneat qd hāc actionē. vel dic ꝙ ob h solū tenet

[b] ¶ Patien tia. Adde p h...l. j. in fi. de ser. rusti. pdi. ꝛ. l. rō. §. si iter: et ibi.

Jaco. vel dic. vt no. d. l. qd debet. Dy. ꝛ. s. e. l. etiā. §. lꝫ in fi.

1 ☞ Nō sufficit habere ius tempore litis cōtestate: nisi habea tur tempore sententie.
2 Aliqn̄ petitur totum ꝛ ex causa fit condēnatio in partem.
3 Fiscus non habetur loco heredis.
4 Obligans bona sua videtur obligare noīa ꝛ bona debitorum.
5 Uxor dicitur domina rei dotalis.
6 Ex delicto mulieris dos publicari potest.
7 Mulier faciēs pactū cū marito de dote lucrāda soluto matri monio: postea matrimonio cōstāte condemnatur de heresi: an dos debeat publicari.

Si bona. Casus. Bonis mulieris p pte publicatꝭ: publicat ꝛ dos. ꝛ iō alteri⁹ tm̄ part⁹ petitio supest siue publicet cōstāte mrīmonio siue dissoluto: ꝛ lite con testata in actiōe de dote: ꝛ si publicet in totum tollit petitio do

1 tis. h. d. Dy. Collige pmo. ex hoc. §. qd † nō sufficit hēe ius tpe litis cōtest. nisi hēat tpe snīe. vt. ꝛ. s. e. l. si mulier diuerterit: ꝛ si h cōtingat facto actoris re⁹ absoluit. p hoc. s. de cōditiōe furtiua. l. si ꝑuus. secus si facto aduersarij desinat ius hēe: qꝛ tūc nō ab soluit. vt. s. de rei ven. l. si post acceptū: ꝛ colligit dicta. l. si seru⁹. Ecōtra si tpe lit. cōtest. nō habeat ius: sꝫ tpe snīe sic fit cōdēnatio. vt. s. de pig. act. l. si rē alienā. §. fi. ꝛ ibi in glo. de inoffic. testa. l. si nō morte mādati. l. si mādauero de rei vē. l. fin. aūt. de peculio. l. qsitū. ꝛ ad exhibē. l. tigni. §. fi. Jac. de are. de hoc dic vt plenissi me dixi. s. de excep. rei iudi. l. ꝛ an eadē. §. actiōes. v. itē qro gd

2 si pposui. ¶ Itē no. qd † petit totū: ꝛ ex cā fit cōdēnatio i ptē sic. C. si aduersus rē iudi. l. j. ꝛ. j. de liberis agnoscē. l. si qs a libe

c ris. §. si mater. Itē no. qd [c] fiscus † nō habet loco heredis ꝛ nō

3 expiraret iudiciū sꝫ trāsiret iudiciū: ꝛ instātia ad fiscū heredis. vt. s. de iudi. l. si petitor. ꝛ. l. tā ex cōtctib⁹. Jac. ꝛ bn̄ de iniur. l. sed si vni⁹. §. filio. in fi. ꝛ ibi. in glo. sꝫ cōtra hoc vī. C. ad. l. iul'. de vi. l. si tu. ad eū pueniūt teneat creditorib⁹. ꝛ iō instātia nō trāsit ad eū. vt pdixi. de hoc no. j. de iure fi. l. nō intelligit. §. cū ex cā. Dy. sed ꝙ fisc⁹ nō sit vere hēs. facit. j. de noua. l. quotiēs. ꝛ. l. nouatio de fideiusso. l. in terris. §. fi. de bonis eoꝝ q mortē sibi cōsci. l. ij. in fi. ꝛ. l. iij. ꝛ. C. si pē. ap. mor. au. l. j. qd est bn̄ interdū: qꝛ in h mul ti decipiūt imo Jac. de ra. vī hic sentire ꝙ fisc⁹ sit heres. et ꝙ h iudiciū expirauerit quo ad mulierē: ꝛ trāsiuerit i fiscū sꝫ pn̄s di ctū veteri: ꝛ ad hoc facit. s. de euict. hēe litē: ꝛ ꝙ no. C. ad trebel'. l. sancim⁹. §. cū aūt. ꝛ p' Rofre. i libello. de offi. iudi. quo dat cu

4 rator bonis. v. circa. Itē collige ar. ſm Dy. qd si † obligo bona mea videor obligare noīa ꝛ bona debitoꝝ sicut ꝛ hic dotalia q̄ sunt mariti debitoris. ar. s. de aur. ꝛ argē. l. qntus. so. in obliga tiōe bonoꝝ nō intelligit illud qd debet: ꝛ sic lo. l. qntus. §. argē to. Sꝫ ipm ius bn̄ est obligatū. vt h. ꝛ de v. sig. l. bonoꝝ. §. in bo nis. ꝛ. C. q res pig. ob. pn̄t. l. nomē: vel dic refert: an dicta bona sint mea. ꝛ tūc noīa nō cōprehēdant: an bona simpl'r: ꝛ tunc sic. Dy. ad hoc vide bonā glo. C. de hereditatē actionē. l. iij. cōtra. h tn̄ multū facit. j. ad trebel. l. si legatū. §. j. vt ibi dixi: itē est h ar.

5 ꝙ † vxor sit dn̄a rei dotalis. ꝛ. j. l. pria. §. maritū. ꝛ. s. e. l. diuor tio. §. si fundū. Dy. de quo dic. vt. C. de iur. do. l. in rebus. Item

6 no. qd † ex delicto mulieris dos pōt publicari qnq̄ p parte ter tia. vt. j. ad. l. iul'. de vi. puata. l. fi. vel p dimidia. vt. j. de penis. l. si qs aliqd. §. si qs instrumētū Jac. qnq̄ tota dicit glo. qd acci dit in qnq̄ legib⁹. vt. j. de bonis dāna. l. qnq̄. vbi de hoc plene dixi. Sꝫ illud obtinet mrīmonio cōstāte: eo aūt soluto publicat dos sicut ꝛ alia bona: vt hic vn̄ pria glo. ponit exēplū in. l. iul'. de vi. puata in qua nō publicat cōstāte matrimonio Jac. sꝫ gd

7 si vxor † fecit pactū de dote lucrāda cū marito so. matrimonio postea matrimonio cōstāte cōdēnat de heresi: an dos publica bit vel maritus eā habebit ex pacto. so. ma. distingue aut vxor erat heretica ante mrīmoniū cōtractū: ꝛ tūc pactū qd fecit cū marito nō valet: qꝛ hoc casu interdicta erat sibi facultas admi nistrādi ꝛ celebrādi cōtractū alienatiōis. vt. C. de hereti. l. mani cheos. ꝛ. j. de excu. l. ex iudicioꝝ. § ꝛc. Aut nō erat heretica: sed postea est facta: ꝛ tūc sec⁹ qꝛ delictū vxoris ꝛc. vt. j. de donatio nibus. l. post cōtractū. ꝛ. C. de bonis pscrip. l. si qs post hac. ꝛ de dona. iter virū ꝛ vxorē. l. res. ꝛ ibi no. si dubitat dic ꝙ ex quo ho die est heretica psumit fuisse in pteritū. vt. j. de magra. que. l. j. §. exigere. C. de adult. l. si q adulterij. ꝛ ad hoc facit ex. de here. c. cū ſm leges. li. vj. cū ibi notatis. Dy. sꝫ pallegat⁹. §. exigere ni hil facit. Sꝫ eadē. l. §. si qs magistrat⁹. in fi. ꝛ qꝛ olim malus ꝛc. i glo. vltia ibi. ꝛ facit. s. ad hoc qd actorē oporteat hēe ius agendi non solum tēpore lit. cōtest. sed etiā tēpore snīe. vt. s. dixi. Dy.

1 ☞ Filius recipiēs dotem sine cōsensu patris tenetur pater vsq̄ ad quantitatē eius quod est in peculio.

Bart. ff. de act. emp. vbi patientia in corporalib⁹ habet p tra ditiōe Bar. in. l. quotiēs la. ij. ff. d ſui. vbi etiā di cit qd est q̄si possessio qd est intelligē dū esse verū si patiēs pos set ius illud expsse trade re. Bal. in. l. ij. iij. q. C. de serui.

[c] ¶ Nota qd fiscus Adde qd fisc⁹ he res: nō confi ciēs inuēta riū nō detra hit falcidiā: sꝫ tenet ad i tegra legata glo. et Ang. i aut. dhere. ꝛ falci. §. fi. et Ang. i. l. j. §. hec stipula tio. ff. si cui plusq̄. p. l. fal. Et an fi scus debeat adire bona vacātia vio p Bar. ꝛ gl. in. l. j. et in. l. vacātia. C. d bo. vacā. lib. x. et in. l. j. §. an bōa. ff. de iure fisc. spe cu. in ti. de i stru. edi. §. cō pendiose qd verū est. ſm Bar. in dic. §. an bōa q̄n adit heredi tatē. secus si vt bona va cātia p. l. cō missa. ff. de publi. Bar. in. l. sicut. §. j. ff. quod cu iusq̄.

2 Compensans soluere dicitur.

1 **S**I filiofamilias. ¶ Casus. Si † fili⁹ recepit dotem sine cōsensu pr̄is: teneť pater vsq̧ ad quantitatē eius qd̄ est in peculio ⁊ ei⁹ qd̄ est impensum de peculio in res dotales vel vxori donatū vel ab vxore amotum fit cōpensatio h.d. vsq̧ ad. §. maritū. Dy. ibi. de peculio: id est actione de dote peculio tenus. Dy. ibi. factas vtiliter vel necessario in res dotales. Dy. ibi. donatas vxori ⁊ agiť ꝯditiōe sine causa reb⁹ donatis cōsumptis vt. s̄. de dona. inter virū ⁊ vxorē. cū sponsus. §. fi. ⁊. l. se. Ol. ibi. totū est prestādū. s. partim p cōpensationē ⁊ ptim p solutionē. Jac. ibi. q: adhuc. s. facta cōpensatiōe partis. Jac. ibi debeatur q: nō fuerūt tot impense vel res amote siue donate quātū dos ⁊ adhuc in peculio sunt alie res. Jaco. ¶ Quero in quo est maius periculū dicit glo. qd̄ iura in se cōtinet. Et ratio est: quia qui h̄z acti. rem habere videtur per acti. sed pater h̄z actionē: ergo videť habere rē si ideo teneť qd̄ actionē h̄z cedēdo liberať vt. s̄. de peculio. l. qd̄ debeť. sed cedere non potest cōtra seipam vt. j̄. de fideicō. l. heres a debitore. §. qd̄ si stipulator necessario: ergo seq̄ť q̄ cōpensatio opponať. Dy. Sicut et ecōtrario dicit glo. qd̄ sicut augeť peculiū ꝑpter nomina debitorū: vt hic ita ⁊ diminuiť per id qd̄ alijs debeť. Dy. ¶ Quero qñ soluať totū mulieri: dic q̄ ptim p cōpensationē mulieri oppositā: nam qui ꝯpēsat soluere † videť. vt. j̄. rez ra. ha. l. amplius ⁊. s̄. man. inter causas. §. si is qui. Dy. ⁊ ptim p verā solutionez. ¶ Ultimo dicit gl. qd̄ hodie. §. iste est correct⁹. nec admittiť talis compensatio. vt. C. de rei vxo. act. l. vnica sed nec ob impensas. Sed Dy. dicit hoc nō esse verū in casu hui⁹. §. in alijs aūt dicit. dic vt. s̄. eo. rei iudicate. §. j. ⁊. l. diuortio. §. ob donationes. Dy. ⁊. §. sed nec ob impensas. debet intelligi. vt no. e. l. §. taceat. Quod tamē intelligūt doct. q̄ hic de ꝯpensatiōe dicit q̄ si estimatio fuerit debita a muliere: puta q̄ res perueniat: ⁊ tūc fiat compēsatio cū hoc ptinet mulieri. nā fit etiā vbi est dānū ipsius vt. d. l. rei iudicate. §. j. s̄z si species debeatur a muliere retinebit eā donec maritus vel pater soluat dotē vsq̧ ad valorem istius rei vel mulierem liberet. §. ꝯtrari⁹ loquiť vbi fiebat retentio dotis ⁊ ꝯpensatio ad dānū mulieris hec mulier retinet ad suū cōmodū ⁊ hic est speciale fauore dotis q: al's creditor rē debitoris retinere non pōt si ad eū pueniat sine culpa vel vitio. vt no. C. in quib⁹ causis pign⁹ tacite contrahiť. l. si non inducta ⁊ ſm hoc expone p̄standū. s. per retentionē vbi est species. S̄z hodie nō esset speciale cū habeat tacitā ypothecā. Jac. de are. vt. d. l. vnica. C. de rei vx. act. i pri. ⁊. l. assiduis. q poti. in pig. ha. S̄z ad hoc negari nō pōt qñ sit speciale in reb⁹ amotis: q̄ puenerūt ad eam ex suo delicto contra. l. C. de pig. acti. l. pignoris causam. de pig. l. iij. in gl. j. sine iussu in fin. ⁊ sic dictio in priuat qñq̧ auget j̄. delibe. ⁊ posthu. l. gallus. §. ille casus. ⁊ dixi in alphabeto.

1 ☞ Maritus in reb⁹ dotalib⁹ eodem modo tenetur quo emptor in rebus quas redimit.

a ¶ Maritū Bar. hic in isto. §. querit qua cl'pa tenetur maritus. ⁊ glos. hic positā al leg. Tamen soluit q̄ veritas est: q: tenetur dolo lata culpa ⁊ leui. vt dicit Bar. i. l. si mora. s̄. e.

a **M**aritū. ᵇ ¶ Casus. Maritus so. ma. cauere debet q̄ dolum vel culpā nō cōmisit in reb⁹ dotalibus: ⁊ si dolo desijt possidere rem dotalē iuratur cōtra euz in litē. h.d. Dy. Quero de qua culpa loquať glos. dicit q̄ Azo intellexit de lata. vt not. s̄. eo. si mora. sed hec glos. Quid dicit: q: hec nō fuit opinio Azo. nec no. in. d. l. mora. imo tenet cōtrarium in summa de iur. do. in fi. vnde dic q̄ de leui loquitur ⁊ est exp̄ssum. j̄. de re. iu. l. contractus. ⁊. s̄. l. pri. §. si marit⁹. preterea nomē culpe indefinite ꝓlatum a iure ad leuez refertur. vt. s̄. de pign. act. l. si cum venderet. ⁊ de bonis autori. iudi. possi. l. in vēditore. §. j. S̄z hic indefinite dicit q̄ d̄z cauere i culpa: ergo de leui intelligendum est preterea eodem modo tenetur † maritus in rebus dotalibus quo tenetur emptor in reb⁹ quas redimet: sed ille de leui culpa cauet. vt. l. redhibere. §. fi. s̄. de edil'. edicto. ergo ⁊ marit⁹. Dy. in gl. j. ibi ſm Azo. dic q̄ hec nō fuit opinio Azo. vt. s̄. dixi. ibi. custodire possessorē ante lit. ꝯtesta. q: ibi nullus p̄cesserat ꝯtract⁹: hic sic. Dy. ibi. amissi sunt: sed certe hoc exemplū non videť bonū cū maritus nō possit admittere ꝟuitutes fundo dotali debitas. vt. s̄. de fundo do. l. iulian⁹. ⁊ l. se. Jac. sed illud verum est pacto: sed cursu temporis cessando sicut dicit glo. bene pōt amittere. vt. j̄. de diuer. ⁊ tēp. p̄scrip. l. longe. itē ꝑpter cōsolidationē dn̄ij. vt. e. ti. de fundo dotali. l. si maritus ⁊ iō exemplū glo. pōt sustineri. Dy. in glo. nisi habeat ius in re: immo etiā si ius non habeat: datur actio multo forti⁹ exceptio. vt. j̄. de precario. l. fi. sed ibi est ratio precedentis cause siue contractus. Dy. ibi. §. si qui rem. item in alio. j̄. de legatis. j. l. si domus. §. qui confitetur. Jaco. in glo. spe: non re hoc verum cōstante matrimonio: sed hic loquitur eo soluto: vnde tunc dominium rerum dotalium ipso iure redit ad vxorē. vt. C. de iur. do. l. in rebus. ⁊ ideo hec glo. non bene dicit. Dy.

b **S** post diuortiū. ᵇ Periculū contingens in rebus dotalib⁹ ex tempore more pertinet ad maritum. h.d. Dy. ibi. dotales: ⁊ sic inestimate. Dy. Deteriores etiaz sine culpa mariti. Dy. infra morā ante deteriorationē verā. Dy. in glo. ibi. depositi. l. si plures. in illis omnibus habuit iustam causam litigandi. vt ibi not. ⁊ ideo fit ibi predicta distinctio: ⁊ de hoc dic plene. vt not. s̄. de rei vē. l. item si vberatum. §. fi. Dy. ibi. si is qui in princip. ad hanc responde. vt ibi not. Dy. In eadem gl. in fi. sed ibi patet in littera ratio: ⁊ ibi speciale. Dy.

b ¶ Si pos[t] Aldō p e[...] datione is[ti] §. que di[...] Bar. i act[io]nibus real[i]b⁹ et p̄sona[li]bus in. l. ite[m] si vberatu[m] §. fi. d̄ rei v[e]n. l. q̄ te. [...] si cert. pe. i[n] l. nemo re[m] suā. §. j. j̄. d[e] ver. obli.

Siqui dotaliū. Maritus d̄z cauere de seruis dotalibus q in fuga sunt p̄sequendi ⁊ restituendi. Dy. ⁊ dicit in fuga culpa mariti.

1 ☞ Conducens ad quinquēniū: non h̄z ius in re cōtrarium.
2 Rem prohibitam alienare potest quis locare.
3 Mulier an precise habeat stare colono.
4 Locatio facta per prelatos an ipsis mortuis finiatur.

Si vir i q̄nq̄nniū. ¶ Casus. Locauit marit⁹ p̄diū dotale in quinquēniū post annū solutū ē m̄rimoniū. restitueť fundus mulieri caventi de indemnitate viri vel ecōtra: marit⁹ cauet vxori de restituendo oī eo quod vltra fructus vni⁹ anni percipiet. h.d. Dy. ibi fundus dotalem. Dy. ibi. damnat⁹ sit collocatio ex eo q̄ mulier eū expellat. Et no. hec duo. Primo q̄ ille qui † conducit ad quinquēniū non habet ius in re ꝯtrariū tamen not. j̄. de itine. actuq̧ priuato. l. vnde. §. vti videmur: ꝑut ē ibi in glo. ad modicum tempus: sed melior glo. est ad non modicum. vt ibi dixi: sed q̄ cōducens ad quinquēnium habeat ius in re quasi videatur ꝯduxisse ad non modicum tempus bene facit. j̄. de separationibus. l. j. §. qd̄ dictum. vbi de hoc tetigi. Uel dic q̄ damnatur maritus ad ea faciēda de quibus habetur. s̄. locati. l. sed addes. So. no. q̄ † rē ꝓhibitaz alienare pōt quis locare ꝓ hoc j̄. de leg. ij. l. codicill'. §. īstituto. ⁊ ibi no. Jac. de are. s̄z ᶜ an † mulier vel ali⁹ p̄cise habeat stare colono sic distīgue aut ē heres singularis aut vniuersalis: si vniuersal' indistincte habeat stare ⁊ p̄cise: q: plus iuris habere nō d̄z suo p̄decessore. vt. j̄. de reg. iur. l. in his. §. nō debeo. ⁊. l. herede. si singularis tūc aut volūtate p̄decessoris: ⁊ non h̄z stare colono. vt. C. loca emptorē. vbi de hoc fallit vbi fiscus locauit quinquenniū fauore fisci teneť successor singularis stare colono. vt. j̄. de iur. fi. l. fi. ⁊. C. de mācipijs ⁊ colonis. l. cognouimus. lib. xj. et inde glo. ibi posita: q̄ dicit emphiteotam non ꝯpelli stare colono. qd̄ alibi ita clare non habeť. Aut dispositione iuris: ⁊ tunc aut p̄decessor habuit plenam administrationez ⁊ h̄z necesse stare. vt hic ⁊. l. tutelle. j̄. de admini. tuto. aut nō habuit plenam ⁊ nō tenetur. vt. s̄. locati. l. si quis domū. §. j. Pe. de bel. quidam cum attributū Jac. de are. Sed nō inueni in scripturis suis. ⁊ ad predicta faciunt. j̄. de. lega. j. l. nihil proponitur. §. fina. de dona. prelato. l. ij. §. vlti. ⁊ no. ⁊ dixi. s̄. eo. l. diuortio. ver. siue. de his ex predictis. ⁊ ad hoc de bonis auto. iudicis possiden. l. in venditione. et locati. l. si quis fundum. et. l. qui fundum tollendum. Que omnia faciunt ad id de quo sepe vidi dubitari: scil3 de † locatiōibus factis per prelatos vel clericos an eis mortuis durent in persona sanctoruz ⁊ successores non possint eas infringere de quo plene not. extra. ne prelati vices suas. c. vltimo. per Goffre. in summa ipsius titu. §. sed nūquid. per Hosti. in summa de his que fiunt a prelato sine cōsensu capituli: vltima colūna. versic. item si ad tempus. plene per archi. di. xij. q. ij. alienatiōes. in additione adde sic et locare dixi d. l. emptorem. C. locati. ⁊ in vsibus feudo. qualiter succe. teneatur. c. j. ⁊. s̄. de vsufruc. l. arbores. §. j.

c ¶ An mu[lier]. Add[e] Bar. hic di[stinguentez] aut loquiť i[n] successore vniuersali [...] tunc teneť [...] l. heres. §. nō d̄beo. et. l. he[re]dē. j̄. de re[gulis] iud. Aut d[e] successore singulari e[t] tunc subdi[stinguēdum] est vt latius tractat hic Bar. ⁊ Bal. tangit cōsil. xxxvij. j. lib. Cal. consil. j. de locato. Pe. de an[cha]. cha. cxv. ☞ De locatione facta per prelatos vel clericos: an vita extincta finiatur.

1 ☞ Duo faciētes pacē ⁊ vn⁹ rūpit nec alter voluit petere penam. sed se vindicauit: an ab eo possit pena peti.
2 Culpa que est in faciendo preponderat culpe que est in non faciendo.

SEmel mora. Posterior mora nocet et per eam purgatur et tollitur effectus prime. hoc. di. Dy. concor. sunt in vltima glo. ibi. q̄ ꝓ quia. Dy. ibi. postea. i. post morā primam. Dy. ⁊ adducit Jac. de are. hāc. l. in argu. ad questionem. 1 si † duo fecerunt pacem et vnus rumpit nec alter noluit petere penam: sed se vindicauit: quod postea ab ipso nihilominus possit peti pena. C. de iudeis. lege nullus. In contrarium

contra per.l.j.de operis no.nunc.l.j.§.sed ꝛ si is.ꝛ neqꝫ in loco publico.l.j.§.idem ait.ꝛ de re.iu.l.cũ par.§.illi.vbi de hoc dixi et extra de penis.c.ꝯstitutus.ꝛ.s. de cõpensa.l.si ambo. nec ob hec.l.qꝛ hic scða mora tollit effectũ prime.sꝫ fractio pacis scðe nõ tollit effectũ prime.Jac.in glo.sine dolo: culpa mariti in faciendo cõmissa:qꝛ tunc dolus mariti ꝑponderat culpe mulieris.vt.s.ad.l.acquil.l.item si obstetrix.¶ Item † culpa que est in faciẽdo prepõderat culpe q̃ est in nõ faciendo vt.s.e.l.si constante.§.si marit⁹.Dy. sed certe marit⁹ non tenet̃ hoc casu de culpa leui in nõ faciẽdo adhibita vt.s.e.l.si mora.Dy.

2

Si post diuortium

Sicut maritus et socer cõdemnãtur inquãtũ facere possunt agente muliere ita agẽte herede mulieris.h.d.Dy.ibi.obseruari solent circa cõpensatioñe ꝛ ꝯdẽnatioñe iquãtũ facere pt. Dy.qð est verũ si cũ viro parentele ei⁹ agat̃.vt hic dr̃ secus si cõtra extraneũ heredem viri ageret̃:vt.s.e.l.rei iudicate.§.heredi. Dy.ꝛ vide etiã glo. notabilẽ que est.j.de re iudi.l.nesennius.§.fundum.

Facere posse.

¶ Casus. Videt̃ marit⁹ facere posse qð a muliere cõsequi põt:vt qꝛ eius mãdato vel pure ꝓmisit.Sꝫ si sub cõditione est obligat⁹ pro vxore:nõ põt a muliere cõsequi.ꝛ ideo non videtur facere posse.h.d. Dy.ꝛ vide.j.e.l. si maritus.cũ ibi nota.ibi.ꝛ si iaꝫ.s.eo tpe quo mulier agit.Dy. ibi.qð pro quia Dy.ibi.prestitit:ꝛ ideo illud prestat mulieri cõpẽsando.Dy.ibi.abest et iuris fictione. Dy.¶ Oppo.de fideiussore q̃ nõ petit anteq̃ soluat.vt.C.mã.l.si ꝑ ca. Sꝫ ratio est s.de cõdi.indebi.l.indebitam.qꝛ q fideiubet ꝑmittit se soluendo vt ibi.ꝛ sic facit ꝯtra fideiussores[a] datos de euictiõe q ante euictioñe petũt se liberari cũ diu steterint in obligatiõe de quo dixi dicta.l.si ꝑ ca.ꝛ vide qð no.ꝛ dixi.s.de nego.ge.l.si qs mãdato.Jtẽ hic marit⁹ sub cõditiõe obligat⁹ ꝑ vxore actioñe ꝯtra vxorẽ non hꝫ:nisi forte vt sibi caueat̃.vt.j.e.l. vt mulier.de dotis repetitiõe.Jn glo.de iure ꝛ de facto ibi.de dolo.l.natura.§. imo forte.etiã si nondũ facto sit soluẽdo quãtum ad istũ casuꝫ vbi cõpensatio opponit̃:qꝛ maritus quo ad ip̃am semp soluendo est cũ ip̃sam liberando videat̃ dare in quo liberat vt.j.ad.l. fal.l.querebat̃.ꝛ.l.nesennius.§.vlti.et de dona. causa mortis.l. mortis causa.§.fi.Jaco.ꝛ Dy.

a ¶ Fideiussores Adde Jac. de are. et post eum Bar. qui dicit qð fideiussor ð euictiõe anteq̃ res euincat̃ etiaꝫ si stetit ꝑ magnũ tẽpus nõ põt agere vt liberet̃: qꝛ adhuc obligatus nõ est.et istð seqt̃ Cy. in.l.si pro ea C. man. Jo. an. in addi. ad Spe.i ti. de iudi.iiij. pte.§.specialia. in additiõe q̃ icipit Jo. de pronosco. Bal. in.l.j.C. de fideius.ꝛ istud sequnt̃ cõmuniter doctores moderni.

1 ☞ Jnuita filia semper sibi queritur actio.
2 Solutio apponenda est tempore traditionis.

Quotiens.

¶ Casus. Tria dicit si pr̃ contracto matrimonio vel in actu ꝯhẽdi dat dotẽ ꝑ filia et stipulat̃ icõtinẽti sibi restitui q̃rit̃ sibi actio non si ex interuallo citra filie voluntatem. Sed si ante matrimoniũ nõ refert incõtinẽti vel ex interuallo dũ tamẽ ante matrimoniũ:qꝛ semper etiaꝫ † inuita filia queritur sibi actio.h.d.Dy.Et pro declaratiõe hui⁹.l.vide.C. de rei vxo.act.l.vnica.§.accedit.cum ibi notatis ibi dat ꝑ filia emancipata:ꝛ post cõtractũ cũ nulla ꝑmissio ꝓcessit al's stipulari nõ posset vt.C.de pactis cõuen.l.ex morte.et no.d.§.accedit Dy.ibi stipulat̃ sibi tantum reddi so.ma.Dy.ibi.transfert i.sibi soli acquirit.Dy.ibi.ex incõtinenti.i.anteq̃ diuertat ad extrancos act⁹ hoc est in ip̃a numeratiõe vel ante pactũ vel statim post pactũ vt.C.de vsuris.l.si vsuras.Dy.ibi.nisi cõsentiat filia maior.xxv.annis vel restitueret̃ vt.s.de minore.l.iij.§.sed vtrũ.Dy.ibi.ex interuallo subaudi et.Dy.¶ Quero q̃ sit rõ diuersitatis inter ꝑmũ casuꝫ ꝛ scðm:qꝛ in prio hꝫ necesse stipulari incõtinenti al's non preiudicat filie.Jn secũdo vo quãdocũq̃ etiã ex interuallo dum tamẽ ante nup.Rñ.quia in primo casu qñ post matrimoniũ iã erat ius filie q̃situ.Jn scðo qñ añ matrimoniũ nullũ erat ius filie q̃situ ante matrimoniũ ꝯctũ:ꝛ idẽ si extraneus numeret añ matrimoniũ ꝯtractũ:qꝛ nullũ ius q̃ritur mulieri vt.s.de iure do.l.si extraneus. Oppo. de.d.l.ex morte.so.dic aut dos incipit a ꝑmissione aut traditiõe.si a ꝑmissione necessariũ est pactũ apponi in ꝑmissiõe vt dicta.l.ex morte nisi m̃rimoniũ esset dilatũ:qꝛ tunc vsq̃ ad tpa m̃rimonij ac hui⁹.§.v.plane. qꝛ promissio et traditio paria sunt vt.j.de dona.l. si cũ ꝑonus.ꝛ.C.ad.l.fal.l.si a traditione. dic aut traditio ꝓcessit nup.aut nuptie traditioñe.Primo casu q̃ñcũq̃ ante nup.põt pactũ apponi vt dicto ver.plane.Scðo † necesse est apponi tpe traditionis vt.l.cũ a socero.C.de iure do. Ol. i gl.ij.ibi. traditiõis dotis post vl' parũ post.Dy.ibi.cũ a socero dũmõ non ꝓcessit ꝑmissio dotis vt no.d.§.accedit.ꝛ dicta.l.ex morte.Dy. in glo.nõ eñ dr̃ ibi vt dixi: qꝛ forte illð ideo qꝛ ille cõtract⁹ q̃ñcũq̃ põt re integra reuocari:vnde q̃ñcũq̃ fiat ibi pactũ dr̃ incõtinẽti fieri sicut h̃ cũ datur dos añ m̃rimoniũ:qꝛ

2

quãdocũq̃ possunt sp̃õsalia reuocari pactũ q̃ñcũq̃ factũ dicitur fieri incõtinenti ẽm Pe. Jn glo.nec enim dos ibi nisi secuto matrimonio: quod apparet quod eo non secuto matrimonio quod dat̃ repetitio dotis vt.s.de cõdi.ob causaꝫ.l.si extraneus.Dy.ibi.non nocet filie.i.nocere nõ videtur:quia nihil erat ei quesitum Dy.

Si quis pro muliere.

¶ Casus. Si dotẽ ꝑ muliere datam stipulo: mihi reddi in oẽm casuꝫ quo m̃rimoniũ soluerẽt nõ liberat̃ maritus mulieri soluẽdo.Dy.ibi.cõuenit etiã nudo pacto.Dy.vt in legi.in glo.alleg. Jn gl.vlti.ibi posse cõdicere si credebat debitũ vel se liberatũ vel liberandũ Dy.al's videretur donare vt.ff.de re.iur.l.cuius. per errorem.Dy.

b

Nupta

b ¶ Casus. Etiã matrimonio ꝯtracto cũ scðo marito exigere põt dotẽ a prio Dy.ibi. marito a quo diuertit sine culpa sua Dy. Experiatur etiã constante matrimonio cũ scðo etiã ista poterat esse dubitatio: quia cõstante matrimonio scðo nõ exigitur dos:sed verũ est ab eo viro cũ quo matrimoniũ ꝯstat. Dy.Sed contra alium sic et ita loquitur hic.

b ¶ Nupta. Adde an mulier scðo nubẽs de licentia primi mariti sibi cõcessa in testamẽto puniri debeat. Bal.in.l.si liũ quẽ.C.fa mil.hercis.ꝛ i.l.j.C.ð his q̃ pe.no.ꝛ in l.j.C.ð secũ. nupt.gl.notabi.in aut. de nuptijs. §.duo igit̃ v.vnũ itaq̃. et lodo.põ. in sing. ver. mulier nubẽs.tenet q̃ sic vnde põt dare in dotẽ scðo marito suo oĩa bõa sua.Ang.in aut.ð nupt. §.de augmẽtis.

1 ☞ Heres debet esse eiusdẽ ꝯditionis cuius fuit defunctus.
2 Obligans rem alienam ꝛ succedens vero domino cõfirmatur pignus in mei preiudicium.

Quotiens.

¶ Casus. Primo loco ꝑmisi dotem ꝑ filia vel extranea: culpa mariti nõ fuit exacta.Scðo loco successi eidẽ ꝛ ago contra maritũ actione de dote non possum cõsequi qð ꝑmisi sed liberationeꝫ a ꝑmissione qꝛ culpam ex qua lucrũ ꝛc.Dy.ibi.culpa maxime qꝛ idem si nõ culpa Dy.ibi.a socero dotem ꝑ muliere Dy.ibi.decesserit ꝛ sic actio ceperit ꝑpria esse patris Dy.ibi.prestare de here.s.ꝑmissorib⁹ dotis eiusdẽ que heredibus Dy.ibi.obligatione liberet.i.dotis ꝑmissiõe:ꝛ eatenus videt̃ soluere quatenus liberat sic.s.mã.l.inter causas.§.si is Dy.¶ Oppo.qð † heres debet esse eiusdẽ cõditionis cuius fuit defunctus vt in regula iuris heredi.Sꝫ sol.patet ex scða gl.q̃ incipit nec eñ: ꝛ in hoc erat dubitatio qꝛ agebant ex ꝑsona mulieris Dy.Jn glo. et sic nõ habet heredẽ ibi.l.ij.hodie secus.vt in.§.presbyteros in aut.de sctissimis epis Dy.ꝛ de here.ab intesta.§.j.Jn eadẽ glo.ibi idẽ si diuortiũ.Jste ver.refert̃ tm̃ ad casum pris ꝑ hoc s.de iure do.l.si extraneos.vbi fit in pr̃e ꝛ extraneo differentia nõ succedẽtib⁹.Dy.hoc vero casu nõ fit Jac.ꝛ idẽ sentit.Dy. in hec v̄ba: mulier est mortua instituto pr̃e vel extraneo heredibus:qꝛ si esset viua:distingue inter pr̃em ꝛ extraneũ vt.s.de iure do.l.si extraneus Dy.Jn glo.vlti.in fi.nam si me culpent alij ꝛc. Jtẽ cui damus actioñe multoforti⁹ exceptioñe itẽ rõne cõpensa.ꝛ sic ip̃o iure liberatur.Jtem si † obligo rem alienam ꝛ succedo vero dño confirmatur pignus in mei preiudiciũ vt s.de pig.l.j.ita et hic Dy.

1

2

Si marito

Maritus dãnatus fuit.l. iul. de vi priuata: tertia pars bonorũ eius fuit redacta in fiscũ ꝑ ea parte tenebitur fiscus creditorib⁹ mariti ꝛ cõsequẽter mulieri q̃est creditrix.Dy.ibi.satisfacere ꝑ parte publica cã.Dy.ꝛ sic lꝫ ꝓpter delictũ viri publicetur dos non tamẽ vxor perdit eam:sꝫ fiscus restituit pro hoc.C.ne vxor pro marito.l.j. et extra de pigno.c. l'ris.in glo.ij.ibi.l.ij.ꝛ.s.de capi.di.l.tutelas.§.fi.nam sicut succedo insolidũ ꝛc.Dy. Jn ea.glo.in fi.cõtra ergo oĩs ille in quẽ trãsfertur bono: vniuersitas tenet̃ creditorib⁹ qð falsum est vt patet in emptore heredi.C.de heredi.ven.l.ij.Sed dic trãsferri iure successoris vt in fiscũ vt dixi pleni⁹.s.e.l.si cõstante.§. fi.ꝛ no.j.de iure fisci.l.iij.§.cũ ex causa.Dy.

Si pater.

¶ Casus. Pater primo loco ꝑmisit ducẽta in dote pro filia. Scðo loco pactus fuit de cẽtũ a se nõ petẽdis. Tertio loco so.ma.agit̃ actione de dote petet sola cẽtũ vere soluta qꝛ illa sunt i dote. Sꝫ si marit⁹ egit ꝯ heredes soceri ꝛ ꝯsecut⁹ sit totã dotẽ oĩa ducẽta vident̃ in dote esse.h.d. Dy.ibi. ꝑmisisset genero.Dy.ibi.pactus fuit cũ genero.Dy.ibi.egerit ꝛ ducenta petierit q̃si illa centũ q̃ remissa fuerũt sicut in dotẽ.Dy.ibi.agere cepit ꝛ ꝯsecut⁹ fuerit. Dy.s.illa cẽtũ de q̃b⁹ socero fecerat pactũ de nõ petẽdo:qꝛ pactũ fuerat ꝑsonale in ꝑsonã soceri tm̃ ꝛ iõ nõ ꝓdest heredibus. Dy.Op.sꝫ Jac.de are.de.l.pe.§.si vir.j.e.sꝫ illud posset cẽ verũ qñ fecisset cẽ pactũ de nõ petẽdo impetuũ:secus si ad tps vt hic naꝫ multa cõcedunt̃ ad tempus q̃ non ꝯcedunt̃ imperpetuũ vt.j.de cõditio.ꝛ demo.l.sed si hic.§.fi.qui. ꝛ a qui.l.pe. et cõmuni diuidũ.l.in hoc cõditio.§.si cõuenit.ꝛ.ꝑ socio.l.ideq̃. Vel dic differẽtiã esse inter pactũ quo casu loqtur iste.§.ꝛ acce

ptilationē que est quedā sol. vt in. l. cōtraria. ⁊ de libe. le. l. nō solum. §. j. ⁊ nō video bene rōnem diuersitatis inter pactum temporale ⁊ ppetuū: quare forte dici posset qḋ pater habuit istud pactū a genero incōtinēti tēpore date dotis: ⁊ ideo potuit preiudicare filie vt. s. e. l. quotiens. in ɔtrario fuit factū post datū ex interuallo: ⁊ ideo non potuit filie p̄iudicare vt dicto. §. si vir. in glo. Et no. pactum personale ad alium nō trāsire ⁊ nō videri p̄sonale p hoc verbū assequi. dic vt. s. de pactis. l. iurisgentiū §. pacto⁊. Jac. in glo. quia pactum ibi dotis lucrāde/ si ideo petit dotem etiā soluto ma. vt. j. de re iudi. l. ꝫ hoc ita / et tunc male diceret in dotem erit cum solutum sit matrimonium. et ideo prima verior dy.

1 ☞ Per sententiā an mutata sit conditio actionis.
2 Per sententiam non fit nouatio.

Si voluntate ℂ Casus. Actio iudicati pcuratori q̄sita transit ad filiā non ad heredes p̄ris sicut actio de dote. h. d. Dy. ibi iudicati actionē. i. infactū ex re iudicata. vt. j. de re iud. l. miles. §. iudicati. Op. qḋ 1 † per sñiā mutata sit cōditio actionis vt. s. de noxali. l. j. si cōdēnat⁹. Sed dicit nō mutaṫ vt auferaṫ. vt hic. ꝫ vt melioris cōditiōis fiat actio sicut ibi. Cōtra. j. de operis liberto⁊. l. q libertinus. §. ꝫ si iam. ꝫ ibi nō auferṫ q2 nō cōpetebat filio: ꝫ transmitti impediṫ hic auferent si dicerem⁹ qḋ sibi nō cōpeteret: q2 etiam viuo patre filie cōpetebat. Dy. et est ratio in. §. sed si iaꝫ quia ante sñiam erat incertitudo operaꝝ q̄ sublata fuit lata sentētia. Itē cepit deberi quātitas. Dy. in glo. secus in iudicio ibi. §. si debitori. nam si cōsentiendo debitori videor consentire heredi eius: ergo ⁊ hic si filia cōsensit patri: videṫ cōsentire heredi patris. Sed ibi in eodē statu est a quocūq; vendatur et ex persona heredis non variaṫ sed hic secus: q2 pater teneṫ dotare filiam non heres eius. Dy. vel dic s̄m Jaco. de bel. qḋ illud quod dicit̄ incontrario est regulare vt ⁊. s. de pba. l. si pactum dotale. Et est hic ratio: quia de dote actio mortuo patre transit ad filiā vt h̄ ⁊. C. de rei vxo. act. l. penul. §. videam⁹. ergo iudicati vt. s. si quis cau. l. si eum. §. qui iniuriarū. Jac. vltimo colligi 2 tur ex isto. §. euidēter quod † p sñiam non fit nouatio talis qḋ tollatur prima actio immo remanet: sed noua ad ỹcit̄ de h̄ no. et dixi. C. de vsu. re. iu. l. si. in glo. filie. in si. q2 ex volūtate patris datus est. Dy.

1 ☞ Heres qui habet coheredem sub conditione interim pro parte sit heres ⁊ pro parte creditoribus teneatur.

Cum pater. b Primo loco pater recepit in dotē p filio. Secūdo loco instituit extraneos pure ⁊ filium sub conditione qua, pendente solutū est matrimoniū ⁊ dos restituta p duabus partibus tenetur maritus in, conditionis euētum pro tertia tantū qua extitit heres pater h. d. Dy. Item collige ar. qḋ † heres qui habet coheredeꝫ sub 1 conditione interim p parte tm̄ sit heres ⁊ p parte tantū creditoribus teneaṫ. de hoc no. s. si pars hereditatis petatur. l. ij. Interim aūt consulitur mulieri scōm. l. si diu. j. ex qui. ca. u. im/ pos. eatur de cur. bo. dā. l. j. ⁊ de here. insti. l. si quis instituatur Jaco. in glo. j. in si. Hanc glo. intelligas in filio in potestate naꝫ emancipatus sub qualibet cōditione potest institui etiā casuali vt. j. de bonoꝝ pos. contra ta. l. iij. §. si sub ea conditione. Dy. in glo. vlti. ibi si marit⁹. Et intellige qḋ matrimonium sit solutum in vita p̄ris. secus si post mortem vt dicta. l. si marit⁹. Dy.

1 ☞ Res legata seruo dotali an sit mariti vel vxoris.

Si fundum ℂ Casus. Licet mulier receperit fundum in dotem datū agere pōt pro fructibus perceptis. Sol. ma. actione de dote sicut recepta ancilla agere potest p partu et prelegatis ⁊ hereditatibus relictis seruis dotalib⁹. h. d. Dy. Ibi agere pōt ⁊ fructus petere Dy. ibi. augmentuꝫ partiū: quia sicut p dote ita pro augmēto dotis cōpetit de dote actio vt. C. de dona. ante nup. l. si. §. j. ⁊. s. de iure do. l. cuꝫ post. §. gener. ⁊ de pactis do. l. inter. §. cuꝫ inter si. Dy. secus si officio iudicis venirent q2 tunc non peterētur re soluta vt. C. de po. l. iiij. et. s. de eo qḋ certo loco. l. centum capue Pe. ⁊ recita p modū oppositionis q2 videṫ qḋ non possint peti fructus cū nō sint dati in dotem ⁊ sol. vt. s. ⁊ de peti. here. fructus. glo. tamē hic videṫ innuere qḋ petat fundū rōne fructuū qui ei absunt ⁊ ita hꝫ locuꝫ qḋ dicit̄ rem habeo ⁊ rem peto ⁊ ad hoc adducit cōmo. l. sine certo. §. vsq; adeo. ⁊. j. de ver. obli. l. iul. §. j. Sed nō est hoc verū qḋ hic petaṫ fundus cū habui: q2 illud quod rem habeo ⁊ rem peto solum in quattuor casibus locum habet. Primus quādo deterior facta res redditur. cōmoda. l. iij. §. j. ⁊ de po. l. j. §. si res. Secundus quādo aliquod ius deficit rei mihi date. vt. d. l. iul. §. j. Tertius quādo res ita tradiṫ quod auocari potest vt. j. de acqui. possess. l. non videṫ ⁊ de sol. l. si rem ⁊. l. si debitor. Quart⁹ quādo abest mihi preciuꝫ rei aliene mihi legate vt. j. de. l. j. l. huiusmodi. §. qui seruū. cum ergo iste casus sub nullo predictoꝝ cōtineatur nō est vel um qḋ petam fundū sed tantū fructus quasi augmentū ⁊ pars dotis vt p̄dixi. Dy. 1 Deinde q2 glo. multū obscure tangit an † res legata seruo dotali sit mariti vel vxoris. dic aut res est legata seruo ante cōtractū matrimoniū an eo constāte aut eo soluto. Primo casu indistincte res debet reddi sol. ma. mulieri vt. s. de iure do. l. si seruo. ⁊. l. dotis fructus. Secundo casu aut cōtemplatione mariti legatur et remanet apud eum ⁊ ita loquiṫ. s. de peculio. l. huic quare. §. pōt autē cōtemplatione mulieris: ⁊ tunc mulieri redditur so. ma. vt. s. de iure dot. l. si legato. Aut dubitatur cui⁹ cōtemplatione legatū sit ⁊ lex presumiṫ qḋ cōtemplatione mulieris vt. s. de acqui. here. l. additio ⁊ de fundo do. l. fundus. Tertio casu quādo legatur seruo dotali sol. ma. tunc indistincte ad mulierē pertinet rem restitui debet vt hoc. §. ⁊ de hoc no. dicta l. si legato de iure do. Dy. Ultimo opponit gl. ⁊ non soluit de l. paulus rñ. §. j. j. ad. l. fal. ꝫ so. s̄m Jac. de bel. quod ibi heres ex sua ppria ancilla partus pcepit hic maritus pcepit ex re dotali. Item hic maritus recepit contemplatione vxoris vel post moram. Iteꝫ ibi ex ancilla quarta deduciṫ ergo ⁊ ex partu eius sed hec ancilla venit in restitutionē ergo ⁊ partus eius/ cū non sit in fructu ⁊ q̄libet sol. bona. Jaco. de bel. In glo. secus in fetu ibi. §. itaq;. ⁊. s. e. l. diuortio. §. non solum. Dy.

Si prior. c ℂ Casus. Prim⁹ marit⁹ q pmisit dotē. scōo condēnatur inquātū facere potsit. Dy. ibi maritus delegatus ab vxore. Dy. Oppo. vt in glo. d. l. nesennius. ⁊ alijs. ll. in glo. allega. et sol. vt in glo. quia aut promisit mulieri de bono. ⁊ habet locuꝫ hec. l. quia intelligitur cum effectu exigi potest per actionem de dote. j. de dote prele. l. j. vt. s. quod quisq; iuris. l. si p alium §. docere. Aut dixit pmitto. x. q̄ mulieri debeo: ⁊ sic certa quantitate expressa ⁊ tunc loquūtur cōtraria. Similis distinctio fit j. de le. ij. l. meuio. §. vlti. ⁊ sic maritus vtiṫ hoc priuilegio contra scōm non virtute priuilegij. ꝫ virtute forme ɔuentiōis s̄m pe. Item oppo. j. de. l. pri. Sol. dicit quod illa intelligiṫ s̄m istam ⁊ ibi in vltima glo. Querit gl. quod si iste maritus post pmissionē efficiatur non soluēdo dic qḋ est periculū secundi mariti non primi vt. s. de iure do. l. si extraneus.

☞ Homines in dubio non presumuntur donare.

Ue dotis. ℂ Casus. Mulier primo loco pmisit centum marito noīe dotis et donandi animo adhibuit quosdā qui stipulati sunt sibi reddi dotem matrimonio soluto scōo loco priusq; solueret dotē decessit ⁊ instituit sibi heredē maritū qui adiuit hereditatē licet damnosam tenebiṫ stipulatoribus sicut ⁊ ceteris creditoribus. h. d. Dy. ibi pmiserat non tamē soluerat. Dy. ibi adiuerat animo donandi. Dy. ibi nihilominus. i. licet hereditas mulieris sit damnosa. Dy. ibi qm̄ adeūdo: ergo si non fuit heres non teneṫ stipulatoribus si non recipit nec ipsi possunt dicere quare non recepit a muliere q2 ipsa si viueret nō posset hoc allegare vt. s. e. l. nupta. §. quotiens et ex qua persona ⁊c. vt j. de regu. iur. l. ex qua persona ⁊c. sed tenetur cedere actis et satis est si lucratiuam habet causam pro hoc. s. de iure do. l. si extraneus. Jaco. de are. ibi compensasse. i. sibi soluisse. di. argu. s. de euict. l. si ei cui. ibi quando pro quia. Ibi teneatur hij non sunt creditores hereditarij: sed primi mariti. Dy. Contraria dic/ aut mulier adhibēdo stipulatores voluit eis donare. Aut voluit solum eorum ministerio vti: aut dubitatur. Primo casu an certū est quod voluit donare ei inter viuos: an causa mortis. Aut dubitaṫ si inter viuos voluit donare nō potest postea retractare ⁊ maritus tenetur insolidum vt hic cum distinctione tamen que no. l. prima pmisit exprimendo certam quantitatem: vel dicēdo pmitto qḋ mulieri debeo. ⁊. C. de iure do. l. ij. ⁊. s. de pactis dota. cum maritus. §. si. Si vero est certū qḋ voluit donare causa mortis tūc ipa posset reuocare: sed heres ei⁹ non. vt. j. de dote preleg. l. seia. Si aūt dubitatur an voluit donare inter viuos vel causa mortis tūc si qdē stipulatio fuit collata intēpus mortis ⁊ habita mentio mortis: ⁊ tunc presumiṫ causa mortis ⁊ poterit mulier retractare vt dicta. l. seia. Si aūt non cōtulit stipu. in tempus mortis presumitur inter viuos vt j. de dona. causa mortis. l. seia. §. si. nec potest reuocari vt. s. de pactis

a ℂ Per sententiā mutata sit. Bar. hic ad hanc oppo. alleg. l. q libertin⁹. §. sed si iā. j. de ope. liberto. Dy. h assignat rōneꝫ q2 ibi viuo p̄re actio q̄ filio ɔpetebat de dote erat cōis cuꝫ filia ⁊ sic nec ipsa sentētia nec actio nec litis ɔtestatio impedit filiā ɔsolidari patre mortuo.

b ℂ Cū pater Dy. i. l. si cōstāte. §. j. s. e. tangit q̄liter cōsuleṫ vxori ad dotē pendente ɔditione ⁊ dicit qḋ faciet dari curatorē bonis i. l. si diu j. q. ex cau. in poss. ea. in l. j. de cur. bo. dan. ⁊. l. si qs instituaṫ de here. insti.

c ℂ Si prior. Adde Bar. ī hac. l. q̄ renteꝫ qd si post hāc pmissionē in gl. contentā vir efficiaṫ non soluendo. Rñ. Bar. piculū eē mariti s̄m eiusdē distinctioneꝫ positaꝫ in. l. si extraneus. s. ō iure dot.

pact.dota.l.cũ maritus.§.fi. ¶ Sed ad hoc obstat.vt.j.de so lutio.l.si cũ cornelius.Sed sol.vt ibi dixi.Scđo casu quando voluit vti eius ministerio non est dubiũ q2 voluit donare: et ideo mulier poterit facere quicqd.vt.l.mulier.s.de iure dot. ⁊.j.de dote plega.dicta.l.seia.j.rñso.vbi de hoc. Tertio casu qñ dubitatur non videtur in dubio velle donare.vt.j.de leg. ij.l.cũ quis decedens.§.nuptura.q2 mulierũ genus auarissi mum est.vt.s.de dona.inter vir.⁊ vxor.l.si stipulata. ⁊ ad vel leia.l.si ego.immo etiã homines † nõ presumunt in dubio do nare[a].vt.s.de pbatio.l.cum de idebito.⁊ fallit in casibus vbi presumitur donatio vt in glo.not.Primus est ratione ꝯiun ctionis sanguinis.vt.s.de proba.l.procula. Dy.qđ intelligo qñ res est modica.vt.s.de donat.inter vir.⁊ vxor. l.vtrũ.⁊ de libera.legat.l.aurelius.§.titius. Scđo alios casus habes in glo.vnũ aliud dicit glo.⁊ male.s.q2 hic tenet creditoribus ni si fecisset inuentariũ ꝙ posset sustineri si intelligas glo.de ce teris creditoribus hereditarijs et ita credo eam intellexisse: quia signata est super verbo ceteris. ¶ Sed si itelligeres de istis stipulatoribus dotis tunc inuentariũ nihil operaretur quia nõ sunt creditores hereditarij. ¶ Sed quidã tamen su stinẽtes gl.dicũt idem in istis quã in alijs creditoribus here ditarijs: q2 maritus eis non teneret nisi hereditatẽ adijsset. vt.s.de iure dot.l.si extraneus. Sed illa non loquit in mari to promittẽti sed cui facta erat pmissio ⁊ non exegit.Sed nũ quid iste maritus ꝯuentus ab istis stipulatiõibus tenebitur inquantũ facere potest glo.hic tenet ꝙ sic contrariũ tenet gl. s.eo.l.ij.super verbo nec cogit.circa medium glo. Ja.de are. dicit qđ loquitur quãdo stipulatio habet causam onerosam hic quando lucratiuã heredis. ¶ Aliud qđ dicitur i vltima glo.intelligas put not.j.de re iudic.l.nensenius.⁊.s.e.l.ij.rñ. Seruata tamen distinctione glo.pri.precedẽtis legis promi sit certã quantitatẽ vel qđ mulieri debebat.Nec ob.littera hu ius.l.que dicit ꝙ stipulati fuerunt partẽ dotis ⁊ sic videt cer ta quãtitas q2 bene potuerit stipulari sub nomine partis hoc modo promittis nobis partẽ dimidiam dotis quam mulieri debes nulla certa quantitate expressa.

1 ☞ Quando est dubium an filia sit i potestate patris dene gatur actio de dote patri.
2 Non debet esse melioris cõditionis ille cuius est potestas cer ta ꝙ incerta.
3 Onus probandi ꝙ filia sit in potestate an incumbat patri vel filie.
4 Dotem profectitiam non repetit pater filia emancipata.

Itia. Casus si dubium est an filia † sit in po testate patris denegat actio de dote pa tri q2 ⁊ si constaret eã esse in potestate denegaretur nisi filia ꝯsentiret.h.d. Dy.[b] dic ergo titia.s.i quasi possessiõe sui iuris existẽs q2 stabat tãꝙ materfa. Dy. ¶ Ibi partes iudicis sicut.i.cui debꝫ ꝯcedere actionẽ de dote. Dy. et not.hec verba que sepe apponuntur in cõmissionibus que fiũt per iudices. ¶ Ibi denegãdã actionem patris qđ est.s. Dy.in fi.⁊ non cõsentire.⁊ sic not.non debere esse melioris cõ ditionis † illũ cuius potestas est incerta ꝙ cuius potestas est certa.p hoc.s.de libera.cau.ordina.§.j.⁊ quibus ad libe.pro cla.non licet.l.ij. Jaco. Et breuiter distingue. Aut ꝯstat esse in potestate aut nõ esse in potestate. aut est dubium. Primo casu aut expresse cõsentit aut expresse contradicit aut tacet. primo ⁊ scđo casu est planũ.Tertio casu aut est in qsi posses sione existentie sui iuris aut non. Dy. ¶ Quere cui incum bat † onus pbãdi[c] dic aut filia negat se filiã ⁊ sui iuris se esse dicit ⁊ tunc patri incũbit probare qđ sit filia legitima quo p bato probata est patria potestas. vt.l.filiũ.s.de his qui sunt sui vel alie.iur.⁊ institu.de patr.potesta.in princi. ⁊ an' pba ri debeat plene vel semiplene vide in glo.j.de ventr.in posses. mitten.l.j.§.si ca. ¶ Si vero confitet se filiam sed dicat se esse sui iuris tũc siue sit in quasi possessione existẽtie sui iuris siue non ex quo confitet se filiam.sed dicat se esse sui iuris siue nõ ex quo confitet se filiam legitimã ⁊ per ꝯsequens in potestate incũbit sibi probatio ꝙ sit sui iuris.non obstãte ipa quasi pos sessione sui iuris cũ hic sit tale factũ siue notorium iuris ꝙ so lo cursu tẽporis nõ mutatur a simili.s.si seruitus vendi.l.si cuti.§.sed si querit.de oper.no.nun.l.si prius.C.de seruitu. et altius.⁊ de proba.l.siue possidẽtis.Secus si esset tale factum ꝙ solo cursu tẽporis mutaret vt.C.de in integr.restitu.l.si mi norem. Pet. ¶ Item qre de qua dote hic loquatur vtrũ de profectitia † vel aduenticia ⁊ tene opi. Az.⁊.H.q2 etiam pro fectitiam non repetit pater emãcipata filia.vt.C.de rei vxor.

act.l.j.§.videamus.⁊.j.e.l.si socer.ij.rñso. Dy. ⁊.l.si cum do tẽ.§.eo autẽ tempore.in glo.ij.in verbo emancipata.Sed hoc non placet vt not.s.eo.l.ij.in princi. Dy.in fi.⁊ dic ꝙ pôt tan ꝙ legitimus administrator filia existẽte in ptãte. Dy. ¶ In glo.primũ probat ibi ꝑm Az. quia erat in quasi existentia sui iuris. Dy. ¶ Ibi.l.ordinata.⁊.s.de procur.l.seruum.§.cum. Dy.vel dic ꝙ vsqꝫ ad lit.cõtesta.agere pôt vltra non nisi ca ueat.ar.s.de rei ven.l.is a quo. Pe.

Iberta. Casus liberta que cũ patrono ma trimoniũ cõtraxit si eius volũtate diuertit dotem.h.d. Dy.

1 ☞ Debitor confiscati soluens fisco liberatur.

Si maritus. Casus sicut marit⁹ dam natur mulieri inquantum facere põt ita ⁊ fisco q mulieri successit. Dy. Et no. ꝙ debitor † ꝯfiscati soluens fisco liberat vt ⁊ de de posi.l.bona fides. ¶ In glo.j.in fi.quod dic vt dixi.s.e.l.si cõ stante.§.fi. Dy. ¶ In glo.vlt.ibi.§.non debere.⁊.s.e.l.si post diuortium. Dy.

1 ☞ Ex sententia condẽnatoria oritur naturalis obligatio.
2 Factum iudicis fingitur factum partis.
3 Furiosus cõsentire non potest ⁊ tamen si geratur eius nego cium fingitur consentire.

Otem. Filiam patri consentire dotẽ exigen ti ⁊ sine causa ꝯtradicere paria sunt h.d. Dy. Glo.signat tria ꝯtraria que nõ soluit pri mum est.j.de oper.no.nun.l.j.in prin.vbi tenet nunciatio sine iusta causa. ¶ Sꝫ dic ꝙ ibi legitime fiebat inspecta iuris pro missione ⁊ cause allegatione. Dy. Vel dic ꝑm Ja.de bel.ꝙ in idem recidit ꝙ ibi non admittit nunciatio simplex ⁊ sine cau sa si causa exprimi petat vt ibi no.⁊ dixi. ¶ Itẽ est hic res cer ta ibi dubia nam hic est certũ ꝙ dos patri debet solui si filia non habet iustã cãm ꝯdicendi.vt.C.de edẽ.l.dos. ¶ Preter ea cui fuit contradictio ꝯsulitur faciliter satisdando vel cau tionẽ prestando ꝑm hec.C.de pac.ꝯuen.l.hac lege. ¶ Sed ibi cõtradictio fiebat iure ppria ⁊ parafrenali mulieris hic iure cõmuni ⁊ est certũ ita ꝙ in ꝯtrario contradicẽdo nihil aufe rebat. Sed proprĩũ denegabat huius autẽ cõis rei et actiõis exercitium impediebat Dy.⁊ Jac.de bel. ¶ Tertiũ est.j.ad trebel.q2 poterat ⁊ hoc videtur cõtra dupliciter.primo i eo ꝙ hic causam cõtradicẽdi requiritur ibi non.Sed sol.vt not.d. l.in prin.Itẽ ibi contradicẽdo nil auferebat sed se oneri non sufficiebat.So.in eo ꝙ ibi videtur sufficere contradictio sim plex hic non sꝫ dic vt dixi.Item ibi licet heres cõtradicat co gitur tamen inuitus adire ⁊ restituere vt ibi patet. Ja.de bel. ¶ Vltimo per hanc.l.pbat Ja.de ra.ꝙ ex sententia ꝯdẽna toria † orit naturalis obligatio ⁊ pbat sic certũ est ꝙ ex cõsen su oritur naturalis.vt.s.de pac.l.j. ¶ Sed iste videt consenti re snĩe vt statim probabit ergo ⁊c.ꝙ videatur ꝯsentire proba tur aut enim cõdemnatur nõ appellatur ⁊ certum est qđ vide tur consentire appellare enim debui si sibi sententia displi cebat.C.si sepins in integrũ restitu.po.l.j. aut appellat ⁊ iter confirmat sentẽtia ⁊ nõ potest plus appellare ⁊ sic cum non habeat iustã causam ꝯtradicendi videtur cõsentire vt hac.l. ¶ Glo.tamen tenẽt contrariũ quia dicunt qđ sententia non inducit.sed declarat vt.s.de rei ven.l.ex diuerso.si serui.ven di.l.sicuti.§. si queratur.facit etiam p glo.q2 certũ est qđ ab solutoria non tollit naturalẽ sed elidit ciuilẽ. vt.s.de condit. indebi.l.iulia.vbi ista materia tradi ꝯsueuit ⁊ plene dixi.vn de si absolutoria non tollit multo minus cõdemnatoria indu cit quia fauorabiliores ⁊c.vt.j. de regulis iur.l.fauorabilio res.⁊ de act.⁊ obligat.l.arrianus. ¶ Circa hec autẽ sic dicit Pe.qđ in personali inducitur ciuilis vera ⁊ naturalis ficta ꝙ al's inducatur pbat per.l.licet.§.idem scribit.s.de pecul. 2 ꝙ naturalis ficta oriatur pbat sic certũ est ꝙ factũ † iudicis fingitur factũ partis.vt.s.de iudic.l.si plus.⁊.C.si in causam iudicati.l.j.⁊.ij. Sed iudex condemnando consentit ergo.et pars condemnata consentire videtur: nam ⁊ al's ex ficto con sensu oritur obligatio. nam furiosus † consentire non pôt[d] ⁊ tamen si geratur eius negocium fingitur ita consentire vt indicatur obligatio.vt.j.de act.⁊ oblig.l.furiosus.⁊.s.de ne goc.gest.l.iij.§.furioso. Ad arg.glo.potest responderi.primo ad primum ꝙ sententia non inducit sed declarat qđ si.ll.al legate per glo.loquuntur in reali non in personali. Ad scđm ꝙ absolutoria non tollit naturalẽ ergo ⁊c. Respon. qđ illud

a ¶ In du bio donare. Adde i hac materia ꝙ donatio oĩꝫ bonor pñsen tiũ ⁊ futuro rũ sine aliq reseruatiõe non vꝫ.l.sti pulatio hoc modo.đ vb. obl. Bar.et Alex.i.l.cũ duobus.§. idẽ rñdet.p soc.⁊i.l.fi.C. de pact.nisi fieret causa mortis quia tũc tacite vñ facta reser uatio vsu fructus ꝑm Pau.de ca str.ꝯsi.xcix. Itẽ nisi fiat eccl'ie.bart. i.d.l.fi. bal. i auf.si qua mulier.C.đ sacrosã.ecc. Imol.in.c.i pñctia.et ibi Panor. de pbat.in.l.si qs argentũ. §.si qs vni uersitati.C. de donatio. Bal.i.l.j.in lectura atiq ff.p soc.i.c. j.de pb.Ad uerte tñ do ctrinã Pe. de anch.cõ sil.cxix.qꝫ ꝯsiũ.Et vi de Ang.cõ si.lxxxj.i dei nomie ⁊ sue matris ⁊c.⁊ Lodo.po.i l.stipulatio pallegata.⁊ in auf.sitr. ad leg.falci. Alex.i.d.l. stipulatio. Itẽ nisi fa cta sit ab opifice.bar. in.d.l.stipu latio.Sꝫ vẽ ditio oĩꝫ bo nor vꝫ.bar. in dicta.l.si. Pau.de ca stro consil. cxliij.

b ¶ Hoc di cit Dy. Ad de vltra hoc hic Dy. i fi ne tectu. hu ius.l.dicẽte ꝙ si berta ꝯ rit m'rimo

c ¶ Onus p bãdi. Cõco dat Bar. h allegãs tex. i.l.nã ⁊ ciui um.de hisq sunt sui et alie.iur.⁊i stit.de patr. ptã.in pnci. vbi dicit ꝙ pbat filiã es se in sua ptã te eo ꝙ est legitima. Bal.consil. ccclxxx.j.vo lu. ⁊ ꝯsi.xv. ij.volumi.

d ¶ Furios⁹ ꝯsentire nõ pôt. Adde ꝙ furiosus cõparatur ignorãti.l.si liusfamilias la pma.⁊ibi Bar. de te sta.Itẽ pdi go.l.j. et ibi Nic.đ neap. ff. de curat. furio. Bar. i.lis cui.ff. đ testa. nisi casu de quo per Bald. i.l.furiosũ.i fi.C. q testa. face.possũt. Itẽ mortuo Bal.i.l.hu mani.C.de i pub. ⁊ alijs subst.l.si qs alicui.de ac qui.heredi. Itẽ absẽti. l.sꝫ si vn⁹.§. filiofa.ff.de iniur.l.ij.§. furiosus.et ibi Bar. de iure codicil. Bar.i.l.j.§. dari aũt.ff. de procura. Bal.in.l.fu riosum.i fi. C.qui testa. face.possũt. Item mino ri ꝯ pupillo. Alex.i.l.ful cinius.§.a deo.ex quib. cau.in poss. eat. Itẽ de mẽti. Bal.i l.certum. .C. vñ cogna

nium cũ p[...] trono et d[...] tẽdedit pos[...] ea diuertit volũtatẽ p[...] troni repe[...] tere pôt do[...] tem.

est ideo quia satis est consultu reo absoluto per excep. q non estactori cui cōdemnatus est reus τ p hoc. j. vt in poss. lega. l. j. §. sed si debitori. Pet. τ de hoc vide per Cy. C. de iur. τ fact. ignor. l. cū quis. colligit etiam glo. ar. cōtra renitētes electio. pro hoc. j. de decur. l. imperatores. §. fi. ex. de elect. c. publice. τ per Dy. τ alios de regu. iur. c. qd semel placuit. li. vj.

☞ Sponsalia post contractum non purgant culpā in precedenti matrimonio contractam.

Lucius[a] Casus. filius primo loco ɔrit matrimoniū voluntate patris τ pater recepit dotem. secūdo loco celebratum est diuortium τ sic meruit dotē amittere. tertio loco pater cōtraxit cum eadem sponsalia noīe filij τ dissoluta sunt perdet vxor dotē sicut τ si sponsalia ɔtracta non essent. h. d. ¶ Uel breuius spōsalia † post contractū non purgāt culpam in precedenti matrimonio contractā. Dy. ¶ Ibi misit sine iusta cā ita q meruit dotē perdere. vt. C. de repudijs. l. consensu. Dy. ¶ Ibi maritus quondā. Dy. Ibi sponsalib9 misit τ sic culpa sua dissoluta fuerūt sponsalia sicut τ matrimonium. Dy. ¶ Ibi culpam q̄ fuit in dissoluēdo matrimonio sine cā. Dy. ¶ In fi. vt nō possint dotem repetere. Dy. ¶ In glo. vlt. ibi l. filio. immo dicit idē in masculo τ femina. vt. s. de sponsal. l. sed hec. que not. in glo. τ p hoc ex. de sponsa. c. cum locū. τ de desponsa. impube. c. j. τ ibi in gl. Ja. Ibi non noceret hoc est falsum: q si sponsalibus ɔsensisset videret dissimulasse culpam. vt. d. l. si vxor. §. fi. τ ar. huius. l. a ɔtrario sensu et ideo nihil subaudias sm Pe. ¶ Nec ob. repudiatio sponsaliorū q hoc facere potuit. vt. C. de sponsal. l. j.

1 ☞ Culpa vtriusq cōiugum matrimonio dissoluto neuter debet puniri.
2 Mulier petens dotē a viro vir excipiebat de delicto mulieris. mulier vtrū possit replicare de dolo vel delicto.
3 Mulier an possit petere a iudice matrimoniū dissolutum dicens virum esse homicidam.
4 Delictum τ dolus cum delicto τ dolo compensantur.
5 Compensatio an dicatur admitti in dolo.
6 Committens in legem beneficio omnium legum est priuandus.

Viro. Culpa † vtriusq coniugū matrimonio dissoluto neuter dɜ puniri. h. d. ¶ Uel sic culpe hincinde admittitur cōpensatio. τ ad hoc sepe allegatur vt dicit littera in fi. et concord. ex. de diuor. significasti. τ j. e. l. cum mulier. τ vide qd ibi dixi. ¶ Ibi mores inhonestos. Dy. ¶ Ibi accusantib9. i. ciuiliter i modū exceptionis obijcientibus. Dy. ¶ Ibi accipi debɜ. i. iste est effectus huius ꝓnunciationis siue sententie. Dy. ¶ Ibi ɔtempserunt delinquendo qui enim delinquit legē contemnere dicitur vt hic. vt in aut. vt liceat matri τ auie. §. q vero. Dyn. ¶ Ibi vendicetur. i. nullus aliquid lucretur. Dy. ¶ In fi. respectu delinquentium non rn̄deo aliorum: q ab alijs bene poterunt accusari. Sed hic erat crimen in modū exceptionis oppositum τ ideo dolus dolo cōpensatur. ¶ Et dic sm Jac. de are. q mulier † petebat dotē a viro vir excipiebat de delicto mulieris τ volebat dotem retinere mulier replicabat de dolo seu de lucro viri τ sic dotem exigit. Et sic est ɔtra. §. marcellus. de doli except. l. apud celsum. τ. s. ne quis eum qui in ius vocab. l. ij. licet hic allegetur ꝓ concor. ¶ Sed dic aut ille qui opponit except. ꝓcura. intendit lucrū τ tunc contra eū de dolo replicatur. Aut intendit damnū vitare τ tunc nō replicatur vt in contrarijs. ¶ Uel sm eum pōt plenius poni casus: mulier † petebat a iudice pronunciari matrimonium dissolutū dicens virū esse homicidam. Econtra dicebat maritus ꝓnunciari dissolutū culpa mulieris dicens eam adulteram[b] iudex examinatis probationibus ꝓnunciauit vtriusq causa dissolutionē quasi qs sit effectus huius snie τ rn̄detur q nullus poterit alteri obijcere q paria delicta τc. Ja. Itē allegat hanc. l. ad questionem quam format glo. de adulte. l. ij. §. si publico. an crimen obiectū in modum except. τ probatum debeat puniri τ hec. l. facit q non. sed huic potest responderi quod hic ab vtraq parte erat obiectum τ ꝓbatū et ideo non punitur: sed cōpensatur. Sed ɔsueuit dici aut est tale crimen obiectum q als sine accusatore punitur τ tunc ꝓbatur obiectum τ ꝓbatum in modum except. als non. Dy. De hoc tamen dic vt latius not. τ dixi. d. §. si publico. ¶ Deinde allegat sepe q delictum † τ dolus cum delicto τ dolo compēsatur vt hic in glos. Sed dicit glo. ar. contra. cōmoda. l. rem mihi. §. in exercitu. τ non soluit. sed Sol. vt in cōtrario no. Et vide ad istam materiam q in contrario no. per Inno. ex. de iureiur. l. sicut. τ no. de regu. iur. l. cum par. per Az. τ Py. i hoc cardis. xiij. dist. c. j. in glo. τ per Arch. τ xiij. q. j. vxor. τ plene per Dy. ex. de regu. iur. c. in pari causa. τ ibi per Cardi. τ Jo. an. τ in nouella. τ ego etiā ibi de hoc dixi in lectura. ff. noui. de regu. iu. τ de cōpensa. l. si ambo. ¶ In gl. que loquunt de dolo cōpensando vbi ciuiliter agitur si vero criminaliter habet locum qd not. j. de publi. iudi. l. is qui reus. τ Dy. hic in additionibus suis ad litterā ponit illam distinctionē quam ponit in dicto. c. in pari cau. τ ideo hic non transcribo: sed ibi videatur. Sed ipa distinctio Dy. videtur tota destrui per. d. §. marcellus. de doli except. apud celsum. Sed dic vt predixi sm. d. Jaco. de arc. ¶ Item contra vnum membrū predicte distin. Dyn. Instatur vbi dicit si ciuiliter aut vtriq est in dolo aut vtriq est in pari culpa τ tunc hincinde cōpensatur siue circa idem siue circa diuersa reperiantur dolus siue culpa. vt hac l. viro. hic enim non videtur bene dictum sm Jacob. de bel. ¶ Quid em̄ si tibi hodie feci dolum in vna re[c] tu cras mihi in alia non videtur admitti † compensationē per ea que not. in glo. s. de dolo. l. si duo. vbi etiam de hoc dixi. τ. C. vnde vi. l. j. nisi substitutū. do. Dy. dicas quod ipse dicere voluerit q si ego cōmitto dolum circa vnam rem tibi tu mihi circa aliam rem hincinde debetur quantitas pecuniaria τ ideo admittit compensatio. Sed quō saluabitur gl. que est hic que dicit vel diuersorum terminum vel eiusdē. ¶ Posses dicere aut sunt talia delicta quorum vnum impedit natiuitatē act. alterius τ tunc fiat cōpensatio etiam circa diuersa crimina vt adulterij τ lenocinij τ sic intelligatur. i. glo. ¶ Si aūt vnum nō impedit natiuitatem act. alterius tunc non fiat compensatio immo vtrūq puniatur τ ita intelligantur predicte alie due glo. Jaco. de bel. ¶ Uel sm Pe. circa hanc materiā aliter distingue: aut queritur vtrum debitum ex delicto cōpēsetur cū debito ex alio delicto contracto. aut queritur vtrum delictum cum delicto compensetur. Primo casu distingue aut delictū habet executionē ciuilem τ pecuniariā aut criminalem. Si ciuilem fit compensatio vsq ad concurrentes quantitates tantum exemplum patet. j. q vi aut clam. l. si alius. §. bellissime. τ. d. l. si ambo. s. de compensa. τ ibi not. Si criminalē dic q pena debita ex alio licet propter paritatem criminis accusator repellatur per except. vt. C. de liberali cau. l. si filium. τ. d. §. si publico. l. ij. j. de adulter. ideo quia primo casu pena debetur priuato secūdo rei publice: τ ideo scdo casu pena vtriusq delicto suo materiate debet imponi. vt. j. de publica. l. licitatio. §. qd illicite. ¶ Secundo casu. s. cum queritur. an delictum cum delicto compensetur[d] distingue. Aut delictum est commissum circa diuersas personas aut circa eandem: primo casu non fit compensatio sed vtrūq punitur. vt. j. de vi τ vi arma. l. colonus. et. l. cum fundum. ¶ Secundo casu distingue aut circa diuersas res licet circa easdem personas τ nō fit cōpensatio. vt. s. de noxa. l. quemadmodum. §. si seruus. aut circa easdem res et personas. τ tunc aut delictum vnius non est punibile circunscripto siue remoto delicto alterius τ tūc aut delicta sunt equalia τ fit compensatio aut inequalia τ nō fit compensatio. vt. s. ad leg. aquil. l. item si obstetrix. §. fi. τ. l. seq. Aut delictum vnius est punibile circunscripto siue remoto delicto alterius τ tunc in totum fit compensatio siue delicta sint equalia siue inequalia. vt. s. de eo per quem fact. erit. l. fi. §. stipulator. τ hec vera quando delicta sunt eodem tempore commissa. si autem diuersis temporibus cōmittātur: distingue. Aut ante perfectam obligationē primi committitur delictum secundi et tunc fit compensatio vt hac. l. viro. τ. j. eod. l. cum mulier. Aut post perfectam obligationē primi committitur delictum secundi τ tunc non compensatur. sed vtrumq punitur. vt. j. de vi τ vi arma. l. qui possessionē. Pe. τ ad predicta bene faciunt que no. C. ad leg. iul. de vi. l. si quis a se fundum. an prima violentia tollatur per secundam. ¶ In glos. j. obijcientibus ibi. §. inter se. τ. C. de liberali cau. l. si filium. et dic vt ibi not. Dy. ¶ In glo. indefinite dicit. l. non legis parte vel capitulo sed determinate dicit ea ne credas q committens † in vnam legem beneficio omnium legum priuetur contra id quod not. ex. de vsur. c. quia frustra. Old. ¶ In glo. vltima in fi. So. vt ibi not. Dy.

1 ☞ Ubi obligatio suspenditur in conditionem non potest agi nisi in euentum contrarie conditionis.
2 Pater non agit viuente filia vbi suspensa est conditio.
3 Actio de dote est cōmunis patri τ filie.

Filia a

[Margin note a] ¶ Lucius. Adde q sɜ Bar. q licɜ qs vt heres cōueniat tn̄ pōt vti defensionib9 ɔpetentib9 sibi etiā nō vt heredi ita dn̄s Fabri hauralianēsis.

[Margin note b] ¶ Eā adulterā. Adde an maritus possit accusare si pariter fuerit fornicat9. pau. de cast. ɔsil. cxxvij. τ. c. significasti. de diuor. vbi tenēt q non. Item nec si ipse fuit leno vxoris. l. cū mulier. τ ibi Alex. eo. ti. Pau. cōsil. cxxvj. Item nec si vxor credēs virū mortuū alteri nupserit. xxxiij. q. ij. cū per bellica. τ. c. si virgo. Item nec si vxor fuit cognita latenter q forte crediderit eē ꝓpriū virū. d. c. cū p bellica. Itē nec si sit p vim cognita. xxxij. q. v. ꝓpositio qd vo si fuit vis pcisa. xxxij. qst. vij. oēs actiones. Item nec si eā sibi recōciliauit post adulterium vel si eā publice fornicātē retinet i infamio. xxx. q. ij. c. j. ij. iij. et. l. crimē adulterij. C. ad. l. iul. de adul. Itē nec qn̄ marit9 fidelis dimisit vxorē īfidelem q si ipa nupsit alteri deinde reuertat ad fidē debɜ etiā recipi a primo viro lɜ interim alteri coierit. cap. gaudemus. de diuor.

[Margin note c] ¶ Dolū in vna re. Adde ad h an ɔpēsatio de specie ad quātitatem fieri possit. vide Bar. i l. q iuria. §. si seru9. ff. de furtis. circa mediū. vbi dicit q nō. τ. i. l. si cōuenerit. i pnci. la. ij. de pig. act. Et dicit Alex. i. d. l. si ɔuenerit. hoc verū eē qn̄ agit de ea sieda i iudicio ex dispositiōe legis parte inuita nō fienda ex ꝑsumpta mēte disponentis. Jo. de imo. in. l. si cū do tē. §. si pꝛeo Tn̄ ɔpēsatio de quātitate ad quātitatē bn̄ admittit. bart. in. d. l. si ɔuenerit. la. ij. Bal. in. l. fi. C. de cōpē.

[Margin note d] ¶ Cū delicto compensetur. Adde q cōpensatio delictorum in preiudicium fisci fieri non potest sed ciuiliter Bal. garita. ver. dolus ad finem.

4 Filia a lege comprehenditur.
5 Dos a patre profecta an ad patrem redire debeat.
6 Quotiens duo sunt consortes vel participant in aliqua re eo iure quo vnus vtitur debet et alius vti.
7 Dos mortua filia ad patrem reuerti debet.
8 Exceptio dicitur actionis exclusio.
9 Quando stipulor mihi aliquid fieri ad voluntatem alicuius eo mortuo possum agere.
10 Pater filia mortua sine liberis dotem repetit.

Post dotem. Casus si post matrimonium contractum ex interuallo mandato filie pater dotem simpliciter stipulatur tanquam filie procurator presumitur stipulari. hoc dicit. ¶ Ibi stipulatus est ex interuallo. Dy. ¶ Ibi filie voluntate. l. mandato. Dy. ¶ Ibi dotē dari. i. reddi simpliciter non exprimēdo sibi vel filie vel vtriqꝫ. Dy. ¶ Ibi impleatur quia diuortiū fiat. Dy. ¶ Ibi agat tanquam heres filie cum filij non extent. Dy. ¶ Ibi submouēdus erit quia videtur stipulatus vt procurator filie in dubio ex quo mandato filie fuit stipulatus ex interuallo et ideo non patri sed filie datur repetitio. Dy. ¶ Exposita litterra dic qd glo. ponit casū multis modis. et Dy. dicit quod prima positio gl. vera est tamen non cōuenit littere sine magnis subauditionibus. ¶ Alij tamen dicunt quod illa prima positio nō est vera quia cum plures fuerint conditiones adiecte in stipulatiōe omnes debent impleri. vt. j. de condi. insti. l. si heredi plures. et de verb. oblig. l. si ita stipula. cum ergo omnes hic non sint implete non habꝫ pater actionē. vt. j. de ver. signi. l. cedere diem. ergo nec excep. locum habet. vt. j. de excep. l. j. et ij. ¶ Sed quidā volentes sustinere dicunt non agi ex expressa stipul. Sed ex tacita a lege presumpta et actione cōmuni vtriqꝫ. ¶ Sed istud non procedit quia vbi aliqua obligatio † suspenditur in contrariā conditionē non potest agi nisi in euentum contrarie conditionis. vt. s. si cer. peta. l. si pecuniam. et de verb. oblig. l. eum qui. §. si te et titium. cum ergo hic sit suspensa conditio quia adhuc filia viuet ergo pater † non aget per dicta iura. ¶ Dicit ergo Dy. sic poni debere casum omni scrupulo pater cedit dotem primo loco. secundo loco ex interuallo filia voluit quod stipularetur dotem reddi diuortio facto si fiat diuortium patre viuo et filia moriatur sine liberis pater repetere potest dotem. sed si filia viuat non potest sine filie volūtate. h. d. Dy. ¶ Et fm hunc intellectum exposui litteram ratio primi dicti est: quia fm hec iura pater occupabat bona filij et per ꝯsequens hanc actionē de dote hodie etiam sibi competit tanquam heredi filie non existentibus liberis vt in auf. de heredi. ab intesta. Ratio secundi dicti est quod cum pater stipulatus fuit simpliciter mandato filie videtur pcuratorio nomine ipsius filie stipulatus vt predixi. et not. s. eo. l. que dotis. et hec positio preualet alijs positionibus glo. ¶ Et ad hanc lectu. op. de. l. quotiens. ver. ceterum. s. eo. So. ibi suo hic procuratorio nomine filie stipulari videtur simpliciter stipulando vt predixi et no. s. eo. l. que dotis. vnde dic aut pater incontinēti stipulatur cum dat dotem et tunc sibi tātum acquirit. vt. d. l. quotiens. aut filie et tūc filie tantum acquiritur actio. vt. j. eo. l. gaius. aut nulli est stipulatus et tunc communis est actio patri et filie. vt. s. eo. l. ij. Si autem stipulatur ex interuallo volūtate filie aut sibi et tūc sibi actio queritur. vt. d. l. quotiens. aut filie et tunc filie. aut vtriqꝫ et tunc vtriqꝫ q̄rit. vt. j. de leg. ij. l. vxorē. §. testamento. aut simile nō adiecta persona sua vel filie tunc in dubio videtur stipulat⁹ filie tanquam pcurator. et iste est casus huius. l. si sine mandato filie stipulatio nihil operatur. vt. d. l. quotiens. ij. respō. ¶ Itē opp. de. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. vbi dicitur personam nisi expresse non subintelligit in stipul. hic vero subintelligitur psona filie. ¶ Sed dic qd hic non dicit personam filie subintelligi. sed ipsi filie queri p patrē sicut p procuratorē et hoc rōne precedentis mandati. vt. C. de pac. cōuen. l. filie. et acquiritur hoc casu actio filie sine cessione. vt. C. de act. et oblig. l. nominibus. vel ideo in. §. grisogonus nō intelligitur stipulatus patrono qr vitiaretur stipulatio et talis subauditio fieri non dꝫ. vt. e. ti. l. titia. §. idem rn̄. et de lega. j. l. si cum filio. §. j. hic aūt nō vitiaretur vel aliter aut persona est talis cui al's sine stipula. act. quereretur et tunc subintelligas persone admittitur et relinquitur talis stipulatio dispositioi iuris cōmunis vt actio † sit cōis patri et filie[a] sicut primitus ante stipul. et sic hic mater voluntate filie exercitiū habeat. vt s. e. l. ij. Si vero non est talis cui al's foret cōsultum imo talis cui etiā si vellet per stipu. puidere nō posset. tūc hꝫ locū. l. cōtraria vt subintellectus nō admittatur. Old. Vel dic fm Ja. de bel. quod illud qd dicitur i. §. grisogonus est regulare hic speciale. Et ratio est qr vbi nulla est stipulatio acquiritur vtriqꝫ ergo et vbi est aliqua et ambigua debet vtriqꝫ acquiri. arg. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. j. et §. parenti. et. j. de reg. iur. l. in ambiguis. Item filia † cōprehenditur a lege et ideo subintelligitur tacite nisi ꝯtrium sit actū. ar. s. e. l. ij. §. j. et l. quotiens. et ar. C. per quas pso. nobis acquiri. l. si duo. Jaco. de bel. ¶ Sed glo. q̄ est hic in tertia casus positiōe videt̄ sentire quod pater simpliciter stipulando q̄rat cōiter sibi et filie qd est contra opi. et distinct. Dy. ¶ Sed intellige gl. vt pdixi qn̄ patri stipulatur nuda voluntate filie intercedente non autē mandato. opinio ardi. locum hꝫ qn̄ filia expresse mādāte patre stipulatur quo casu vt pdixi videt̄ assumpsisse pcuratoris officiū: et ideo soli filie querit̄ et sic soluatur Dy. opi. et facit qd no. s. e. que dotis licet quidā de plano ꝯcedant Dy. male dixisse: sꝫ substine vt predixi. Sed ꝯ predictā so. datam ad. §. grisogonus. adhuc si oppo. aut filia erat in ptāte et tunc pater sibi stipulari videtur vt. l. eum qui. §. q sibi. j. de verb. obli. aut erat emācipata et nō potuit ei ex stipulatione patris q̄ri. vt. C. de iure dot. l. si generoi. si. nisi forte fauore dotis. vt. j. e. l. gaius. et. l. si socer. si est in ptāte si est emācipata ex stip. ꝯcepta noīe filie quasi prima sit nouata et sublata cepit cōpetere actio filie tantū al's stipulatio nihil operaret̄. ¶ Itē op. quod alteri. sꝫ dic quod iste est vn⁹ de casibus specialib⁹ vbi fallit illa regula. vt ibi not. ¶ Itē op. quod dos † a patre pfecta ad patrē redire debeat. vt. C. so. mat. l. dos a patre. Sed dices hic loqui in aduētitia ibi in pfectitia et qd dicit sine liberis subaudit̄ maxime vel illud qn̄ filia non stipulatur sibi per se vel pcuratorem. Vel illud qn̄ i matrimonio si aūt post repetit vt heres filie. Dy. ¶ Et hec. l. facit p opi. Mart. que no. in. d. l. dos a patre. qd extantib⁹ liberis nō redeat ad patrē. Sed hic subauditur maxime vt pdixi et eodē modo potest rn̄deri ad. l. de leg. ij. l. vxor. §. testamēto. q̄ eodē modo facit p eo. Itē facit pro. M. s. de pact. dot. l. iurisgentiū inter socerū. §. cum inter. Sed rn̄deo quod ibi stipulandū patri in vnū casum. s. non extātibus liberis. In alio. s. extantib⁹ liberis. s. pindiciale videt̄. vt. s. e. l. si cū dotem. Itē p eo est. C. de coll. l. illam. sed ibi soluit̄. ¶ In gl. quod filia erat emancipata. ¶ Itē p eo. j. de coll. dot. l. vlti. et ad leg. fal. l. pater. Sꝫ ibi filia superuixit post mortē patris et ideo tūc dos q̄ erat cōis patri et filie efficitur ppria filie. vt. j. e. l. si socer. i pn. et. §. lucius. et. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. videam⁹. ¶ Itē pro eo. s. de minori. l. ij. §. sed vtrū. in fi. §. sed ibi soluitur et hn̄ qd id qd cōmune est plurib⁹ vt singulis pōt dici oīm cōmune. vt j. de leg. j. l. serui electione. §. j. et l. plane. §. fi. de leg. ij. l. iulia. §. seruos. et de ꝯdi. insti. l. ij. sic et actio de dote[b] est cōmunis patri et filie. vt. s. eo. l. ij. Item pro. M. vt. s. e. l. si ab hostibus. in princi. sed dic vt ibi not. Sed Jo. Az. et Bul. fuerunt in ꝯtraria opi. et cōiter glo. et doc. qd redeat ad patrē etiam extantibus liberis et dicūt quod est casus. C. de rei. vx. act. l. vnica. §. sileat. Sed certe nihil facit ille. §. qr ibi loquit̄ qn̄ solutum erat matrimoniū diuortio. Questio aūt nostra q̄rit quantū solutum erat morte mulieris. ¶ Sꝫ opinio pdictorum pōt aliter pbari et sic certū est qd quotiēs † duo sunt ꝯsortes vel participāt in aliquo inter beneficiū quod datur vni datur et alij et quo iure vnus vtit̄ vti dꝫ et alius. C. de cōmu. rerū alie. l. penul. de consort. eiusdē lit. l. ij. et ar. de fructib. et lit. expē. l. vlti. et. s. de arbi. l. si cū dies. §. si arbiter. vlti. rn̄. Sed actio de dote est cōis patri et filie vt. s. e. l. ij. §. quod si in patris. et. §. volūtatē. et. l. si cū dotem. §. j. et. j. de solu. l. qui hominem. §. si gener. et mortuo patre efficitur ppria filie. vt. s. e. l. si marito. §. si voluntate. j. e. l. si socer. ergo eodē mō dicendū est quod mortua filia dos † ad patrē reuerti debeat extēt liberi vel non. et ideo opinio pdictorū verior est q̄ M. Et ad hanc. l. responde quod hic quando decesserat filio tota actio erat effecta filie. pter stipu. quā fecerat pater eius mandato et ideo pater nunquam agit filia viuente vel liberis extantibus. sed eis deficientib⁹ agit vt heres filie vt predixi. et de hoc satis not. in glos. et dixi. d. l. dos a patre. et. j. e. l. si dotali. ¶ Item q̄rit hic Dyn. an actio de dote sit priuilegiata[c] patre agente mortua filia et videtur quod sic. qr priuilegiata est in constitutione eo qd videtur tacite stipulari. vt. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. accedit. et. §. extraneum. ergo et in repetitione. Item vbi filia est exclusa per delegationē est priuilegiata vt. s. e. l. ij. sed vtrum. ergo et vbi est exclusa per mortem. Item pro hoc. j. eo. l. in insulam. §. vsuras. Econtra quod non et in hoc cōcordant docto. et est vera opinio quia persona priuilegio locum facit. vt. j. de leg. j. l. seruo legato. §. si testator. et. C. qui potio. in pign. hab. l. assiduis. ibi quis earum nō misereatur. etc. ergo extincta persona et ipsum priuilegiū extinguitur vt. j. de regu. iur. l. in omnibus. et. l. priuilegia. et videtur expressum in

Marginalia (left):

Reprobatio glo. i casus positione.

Verus casus istius. l. quem tene.

[a] ¶ Patri et filie. Cōcordat text. singularis in auf. qd locū C. de collat. sꝫ ibi Bal. dicit quod tūc est cōis pri et filie licꝫ filia pluscu lūiur. hꝫ cōstante matrimonio cū in de debeat ali. et iō ad substātiam iudicij non requirit̄ auctoritas patris cum nō sit admistrator legitim⁹ i ea et nō habeat vsūfructū sꝫ dꝫ ci... isi pe... ...ū sit in mora expe... ctādi qn̄ est dos pfecti...

Marginalia (right):

tia nō adu... titia sꝫ ba... ibidē. Pr... hac mate... ria vid bar... hic. et in. l. gaius. eo. t... et in. l. vxor... §. testamen... to. de legat. ij. et i. l. Lauia... C. ð iur. dot... Paul. ꝯsil... cxiij.

[b] ¶ De do... te. Vide... addidi i pn... cipio isti⁹. l. in vsū. pri et filie in lra a et adde vltra hoc vnū singulare quod q̄nis actio de dote sit cōis patri et filie tn̄ pr solus agit nisi filia ꝯdicat ex causa iusta. Pau. ð ca. ꝯsi. cxxvj. incipiēte viso dicto libello. et ꝯsoli dat̄ actio dotis in filiam per emancipationē vel p mortē patris. Pau. ꝯsi. cxxvj. Et in. l. ij. §. videam⁹. C. de rei vxo. act. Bal. in l. maximum vij. colū. ð liber. pte. Et an p filie ingressū i monasteriū ꝯsoldet̄ actio i patrē. vide Alex. cōsil. cxxix. ij. parte.

[c] ¶ Sit priuilegiata. Adde quod dos etiā i augmēto suo dicit̄ pnilegiata. Ang. i auf. de equa. do. §. aliud q̄z. colū. vij. qd verum est i augmēto vero nō psum pto scilꝫ quod apparet p instrumētum. sꝫ Pau. de castr. consil. cccxcv. incipiēte quāquā multa copiose.

auth. vt immobilia ante nup. dona. §. fi. in fi. ¶ Preterea cessat ratio legis cessat et lex. vt. j. de iure patro. l. adigere. §. quis. sed rõ est vt possit liberos procreare. vt. s. eo. l. j. vbi de hoc dixi. ergo cessat effectus legis priuilegia cõcedentis. viua vero filia priuilegiũ conceditur patri. et ita intelligatur glo. que est insti. de act. §. fuerat. et hoc modo etiã rñdeas ad pma duo argumenta. ad tertium dic vel qđ ibi pater stipulat⁹ fuit vsuras vel qđ licet sit bone fidei et pariat vsuras ex mora vt ibi non sequit. ppter hoc q alijs iõ preferat. primum verius q ibi vsure petunt ex stipu. vt ibi patet. ergo erant in stip. deducte al's non ex stipu. sed per officiũ iudicis peterent vt. s. de negocijs gest. l. q tãtundẽ. et deposi. l. lucius. et de act. emp. l. qui per collusionem. §. fi. et loca. et cõduc. l. quero. sed contra. s. e. l. si marito. §. vlti. ¶ Sed ibi de accessione naturali q magis est debita dño rei. vt. l. fructus. s. e. ¶ Item de alia accessiõe discreta non pueniente ex mora: sed aduẽtitio quodam lucro mulieris contẽplatione quesito q auget dotem et act. de dote petitur. vt. l. aditio. de acqui. hered. Dy. ¶ In glo. j. ibi facto diuortio et ita fuerunt due cõditiones. Dy. ¶ Ibi ob. except. intentionis. Dy. quia hic non est actio cũ pendeat conditio. vt. j. de ver. signi. l. cedere diem. ergo non est pprie exceptio† que est[a] actionis exclusio. vt insti. de except. in prin. et. j. de except. l. ij. ibi vel tertio dic iste est bonus casus sm Jac. de are. Dy. ¶ Ibi cõis actio vtriusq. vt. j. de leg. iij. l. vxorẽ. §. testamento. ij. Dy. Ibi. §. grisogonus. repetitio persone illius qui vtilia extranei reddebat stipu. inutilem et ideo talis repetitio non fit. vt eo. ti. titiam. §. j. Old. ¶ Sed hoc videtur pcedere qr de natura huius actionis idem esset in extraneo qr non viuaret stipu. vt. l. vnica. §. accedit. de rei vxor. act. Et ideo tene aliam solu. quam. s. dixi q hic nõ subintelligebatur persona filie: sed ipsi per patrẽ tanq procurator querebatur rõne precedentis mandati ibi replicatio ea viuente et inuita repudiata. Ol. Ibi vel quinto subaudi filie volũtate determinet. Ol. Ibi volũtas liberorum et sm hunc casum. No. ar. q quando stipulor† mihi aliquid fieri ad volũtatem alicuius puta titij q eo mortuo possum agere nam eo viuente demũ durat voluntas. Ja. Ad hoc facit contra. s. locati. l. iiij. ex. de rescript. c. si gratiose. li. vj. et de hoc no. per Jo. an. et de offic. et ptãte iudic. delega. c. si delegatus. penul. glo. eadẽ. l. et. C. si mãcip. ita fue. alie. vt ma. l. j. in glo. et pro me. et latius de cõtrah. empt. l. j. in fi. ¶ Ibi vel quinto hic laborat eodem vitio quo prima. Dyn. ¶ In eadẽ glo. in fi. q. d. nullo modo. vt. s. e. l. quotiens. Dy. ¶ Ibi voluntas liberorum hunc intellectũ sequit. Pet. et dicit q pater† filia mortua sine liberis repetit dotem iure patrio non iure stipulationis per eũ interposite et videt per hoc sentire q iure isto erat actio ex stipulatu de quo not. et dixi. C. de rei vxo. act. super rubrica. et instit. de act. §. si erat. ¶ In eadẽ glo. in fi. q. d. nullo modo. vt. s. e. l. quotiens. Dy. vbi potes dicere q de equitate ope except. impediat ne filia remaneat indotata. arg. s. de pact. dot. l. ij. et sic intelligatur. d. l. quotiens. ver. ceterũ. et ita itelligatur hic sm quosdam et est sexta casus positio. sed hodie ista rõ cessat per aut. sed quis. C. de rei vxo. act. Sed certe adhuc posset habere locũ si filia iustã causam contradicẽdi haberet nam et tũc nõ repeteret inuita filia per hanc. l. Ibi per Bul. imo contra Bul. Old. ¶ Ibi inter sororum in prin. sed ibi stipulatus fuit expresse i oẽm casum. Ol. Ibi. §. ij. sed ibi pater stipulatus fuit dotẽ in vnũ casum cui et ideo in omissis sibi piudicasse videtur. vt. s. e. l. si cum dotẽ. in princi. ibi. §. testamẽto. Ibi predecesserat pater eo tempore quo soluitur matrimoniũ et moritur filia. Dy. Ibi. §. sed vtrũ in fi. §. ad hec. dic vt ibi no. vel dic et melius q pòt dici pprium patrimoniũ mulieris improprie eo inspecto qđ est commune sui et pris et q cõe est plurium et singulorũ pòt dici pprium cuiusq. vt. j. de cõdi. instit. l. ij. et. l. iulia. §. seruos. de lega. iij. et de leg. j. l. serui electione. §. labeo. Dy. In fi. ista facit p Bul. et non cõ. Itẽ facit p. M. de colla. dot. l. vlti. vbi dicit q dos discedit de bonis patris. sed dic discedit. i. discessisse videt mortuo patre. Dy.

1 ¶ Pater promittẽs dotem pro filia postea ignorans eam diuortiũ celebrasse soluit tũc repetit actiões de dote non conditione indebiti.

Si pater[b]

Casus. pater pmisit† dotẽ p filia postea ignorans eã diuortium celebrasse soluit repetit actione de dote non conditiõe indebiti. Dy. ¶ Opp. glo. de. l. si qs domum. §. imperator. s. locati. al's est sub. l. si quis fundũ. dicit glos. Sol. vt ibi. Uel dic qđ dos etiã post diuortiũ soluta per conditionẽ indebiti nõ repetitur: qr in causam dotis cõuertitur etiã soluto matrimonio et ita non est indebita viro. vt. j. de cõditio. et demõst. l. titio. §. titio genero. Ja. Et eodẽ modo solue qr eodẽ mõ obstat dicti tit. s. locati si addes. §. si quis cũ in annum. Ja. Uel dic q ideo nõ datur conditio indebiti q nõ esset cõis patri et filie. Sed qr pater ab initio dotẽ pmisit cui⁹ vigore querẽda erat actio de dote cõis patri et filie ideo de dote actio hic datur. in cõtrario vero cessat hic ratio. Pe.

1 ¶ Actio de dote mortuo patre filie cõpetit et nõ heredib⁹ ita etiã eo deportato filie et non fisco.

Insulam.

Si pater deportatur ante diuortium vel post quandocunq exercitiũ actionis transit ad filiam. h. d. Dy. ¶ Glo. alleg. p cõcor. j. de solu. l. qui hoiem. §. si gener. et tamẽ est cõ. Sz dic q pater erat hic deportat⁹ ibi non. Dy. ¶ Ibi deportato et sic filia facta sui iur. Dy. Alij habẽt dãnato et tunc dic tali pena q soluat ius patrie ptãtis. ¶ Ibi pertinet subaudi nõ fisco nã sicut mortuo patre actio 1 de dote† filie cõpetit et non heredib⁹ ita etiam eo deportato competit filie et nõ fisco: qr deportatio morti equiparatur. vt in glo. Dy. ¶ Ibi dãnato ad penã deportationis vel maiorem. Dy. ¶ Ibi eque. i. sicut si deportaret ãte diuortiũ. Dy. ¶ In glo. maxime ibi tũc secus esset. qr filie actio non daret qr esset extincta si eius volũtate patri exegisset sz transiret ad fiscum cũ suo onere. ar. s. eo. l. si marito. et. l. si maritus. j. ad sil leia. l. cũ fisco. et ad trebel. l. marcellus. §. fi. Dy. ¶ Et facit. C. eo. l. ij. et qđ ibi not. Old.

Fructus.

Duo dicit. Primo si cõtracti matrimonium cũ berta que cõi opinione credebat libera postea est redacta in seruitutẽ non teneor restituere fruct⁹ consumptos in vsu illius quasi mrimonij. Scdo dicit q si impendiũ ab ea mihi in dotem datum feci sumptus necessarios vel vtiles primo debẽt compensari cũ fructibus et superfluũ consequar p doli excep. Dy. ¶ Ibi videbant. sed non erant qr matrimoniũ non tenebat de iure ergo nõ erat dos. s. de iure dot. l. ij. in aut. de nup. §. dotẽ. col. iiij. Dy. ¶ Ibi ante causam. s. finitã. nam et quãdiu pendet tenet facere expẽsas. et vt C. de ordi. cogni. l. fi. simile. j. de cõtrar. iudi. tu. l. iij. §. fi. ¶ Et c ex hoc not. q si vnus[c] testis dixit fuisse ante guerrã et alius dixerit fuisse tẽpore guerre q debemus illud intelligere fuisse ante guerrã finitã et ita dixisse primum testem et sic eos ad cõcordiã reducemus. Jac. et p hoc. j. §. pri. ¶ Ibi assumptos. i. consumptos quã in mulieris oneribus debere lucrari cũ sit bone fidei pos. vt. s. finiũ regũ. l. sed et loci. §. si post. et hic subaudi maxime. Uel dic q illud obtinet qñ credebat se dominũ et tanq dñs fructus lucratus hic autẽ percepit de re dotali quos demũ dz lucrari ppter onera matrimonij. vt. j. §. proxi. ¶ Sz hic non est verũ matrimoniũ et ideo vt dictũ est in muliere cõsumptos lucrat. ar. s. qui pot. in pig. hab. l. q balneũ. §. fi. et de acqui. rer. do. l. homo liber. Jac. aut ergo tenuit matrimoniũ et dic vt. s. eo. l. diuortio. §. impendia. al's non tenuit et tunc aut ante cãm liberalem. aut post cãm et ante sñiam. aut post sñiam vt hoc. §. et facit ad qstionẽ que no. in glo. s. eo. l. si ante. Dy. Ibi peti non posse a dño qui reuocauit eã in seruitutẽ. Dy. In fi. per excep. doli. Dy. ¶ In glo. j. residui. ibi vl' hic. hec vera. ar. s. de condi. indeb. l. si in aream. et. j. de doli except. l. paulus. Dy. ¶ In eadẽ glo. ibi q si sumptus. vel dic q residuũ sumptuum repetit a dño actione negociorum gest. cuius re ipsa negociũ gessit ar. l. ¶ Itẽ si cum putaui. s. de neg. gest. l. si pupilli. §. quid ergo. Nec ob. l. hic allegate: qr sec⁹ est in bone fidei possessore simplici qr ipse nullũ sibi voluit obligare. Dy. Aut iste habuit animũ obligãdi saltẽ ancillã quã liberam esse putabat. arg. s. cõmu. diuid. l. in hoc iudicio. et famil. hercis. l. si quis putans. Pet.

1 ¶ Usura aliquando est permissa de iure canonico.
2 Uxor mortuo viro si remanet cũ heredibus viri et ab eis pcipiat alimẽta non pòt petere vsuras dotis.

Usuras.

Casus. cõstituit pater pro filia centũ i dotem: quinquaginta soluit alia quinquaginta promisit et vsuras ex ea postea soluto mrimonio repetit pater quinquaginta et vsuras ex mora fiet hincinde cõpensatio vsurarũ si maritus sustinuit onera matrimonij nõ al's. Dy. ¶ Et iste est casus in quo etiã iure canonico conceditur vsura[d]† vt ex. de vsur. c. salubriter. cũ ibi notatis. Ja. Ibi petat ex mora. Dy. Ibi exhibuit. i. aliud. Dy. Ibi exhibita. i. alimẽta. Dy.

---

a ¶ Exceptio q est. Specu. i ti. de rescript. presen. §. iiij vsi. sz pone. Et dr exceptio libell⁹ rei put dicit Bar. in. l. j. C. de his q Pe. no. ti. p.

b ¶ Si pf. Adde ad istam. l. sm bar. q actio de dote etiã soluto mrimonio effici tur propria pris et filie. Tñ Jac. de are. dicit q quis matrimoniũ sit solutũ: tñ dos ẽ adhuc debita viro. l. si socer. §. lucius. j. eo. et l. titio. §. titio. de cõdi. et demõst.

c ¶ Nota q si vnus. Ja. de are. hanc rationem illud dubium et post eum Bar. et allegat tex. in. c. cum tu. ex. de testi. et

tex. in. l. ij. §. penulti. ff. si cert. peta. q exponit añ nuptias et post. vt ibi plem⁹ hanc materiã determinauit. et post eũ do. Alexã. guiberte⁹ doct. Aurel. i. d. §. penul.

d ¶ Cõceditur vsura. Adde Andr. sicu. i. c. cõquestus. l j. col. vsur. vbi ponit casus in qbus vsura est cõcessa. Doc. in. c. salubriter. eo. ti. Et possunt petivsq ad tertiã cẽtesime Ang. i aut. de nupt. §. et qr pax. glo. xiij. qst. ij. Host. i sum. de vsur. Et an vsure de beãt tolerari hebreis per dñm tẽporalẽ. vide Alex. cõsil. j. ij. et cvij. ij. p te. glo. et tex. in. c. non lz. x. dist. Alexã. cõsil. lvij. j. pte. Et vsura est pmissa cũ qs accepit pecuniã sub vsuris et post nõ indigeat illis rogat⁹ alteri eas mutuat se soluturũ pmittẽti pro ipso. Jo. cal. i. c. si vsur. Archi. xiiij. q. iij. vsura. Lodo. pon. i singul. vsi. scholar; recepit. Et an vsure p pa pã possint tolerari. vid Alex. cõsil. j. ij. parte. et q nõ possit dispẽsare. vid tex. in. c. sup eo. et ibi Da nor. de vsur. et notat in. c. nõ lz. cũ gl. x. dist.

ta. Dy. ¶ Ibi vsurarū stipulatio. s. genero pmissor per socerum. Dy. Et est ar. iste. §. qd actio de dote sit priuilegiata etiā mortua filia. Dy. de quo dic vt plene dixi. s. e. l. post dotē. vsi.

2 item q̃rit hic. Dy. ¶ Itē facit iste. §. q si vxor† mortuo viro remaneat cū heredibus viri ⁊ ab eis pcipiat alimenta q non possit petere vsuras vel interesse dotis sed cōpensef cū alimētis. de hoc not. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. exactio.

Ad virum.

Recōciliatio m̃rimonij non nocet extraneo quo minus posset dotē repetere. h. d. Dy. Ibi iudiciū acceptū cū marito p contesta. Dy. Nō dissoluif ipso iure ⁊ dic. vt. s. e. l. si mulier diuerterit. Dy.

1 ¶ Nemo inuitus emere compellitur.
2 Mulier ex dote debet ali.

Si maritus.

Maritus condēnat⁹ in id qd facere pōt et reperitur habere quedā nomina debitor advictū sibi sufficientia ⁊ nihil ampli⁹ indubitanter nō cogif ea cedere. ⁊ hoc put est in littera duplex neq alias dic vt i gl. vel aliter vt exponatur. Nō habebit. s. mulier ⁊ debet al's debebat. l. maritus. nisi illa noīa excedāt victū eius. Dy. Et est ar. huius. l. ad mercatorē florentie qui p societate sua inerat vltra mōtes ⁊ male fecerat negocia societatis habebat tamē quedā nomina debitorū, que volebat cedere socijs isolutum q audiatur ad idē de tuto. l. cū queritur. j. e. si socer. §. lucius s. eo. l. etiam. in fi. ⁊ de peculio. l. qd debetur. In contrariū est quia cessio p emptione est. vt. j. de fideiuss. l. cum his. ⁊ de sol.

1 l. modestinus. ⁊ nemo inuitus† cōpellitur emere. vt. C. de iure deliberan. l. nec emere. dico qd nō audiatur. vt. C. si cert. peta. l. nō aduersus. ⁊ de solu. l. eum. ⁊ ar. s. de neg. gest. l. nam et seruus. §. fi. Dy. ¶ Itē aduerte q gl. q̃ est hic. ⁊ similis glo. C. de dona. si quis ingenuū. §. j. q̃ incipit habita rōne. tenet q si maritus sit talis q sibi possit q̃rere victū ex arte sua tūc tenetur insolidū al's forte si sit quidā miles qui nō possit sibi victū querere tūc nō tenef insolidū soluere: ⁊ hoc ver sm quosdam qn mulier habet alia bona vnde pōt se alere. Si vero nō habet tūc insolidū condēnetur maritus q non est par ⁊c. vt C. de codicil. l. fi. Itē q ordinata charitas ⁊c. vt. C. de seruitu.

2 a l. preses. nā mulier† ex dote dz ali^a. vt. C. qui pot. in pig. hab. l. fi. ⁊ p hoc. j. de libe. agno. l. si quis a liberis. §. penul. i fi. ⁊ de tute. ⁊ ra. distra. l. j. §. penul. Alij dicūt etiā si mulier nihil habeat hoc esse tenendū cū lex hoc dicat. vt. j. qui ⁊ a quib. l. per sperit. ⁊ sic aletur rebus alienis vt ⁊ al's. C. ad carbo. l. fi. Tertio dicūt q de illis bonis debent cōiter ali vxor ⁊ vir. ar. C. de iure dot. l. vbi adhuc. ⁊ hoc esset satis equū. Sed qualiter itelligatur ne egeat. rñ. vt sibi sufficiat ad victum ita q nō cogatur mendicare. vt. j. de ven. in poss. mitten. l. j. §. si mulier. et p hoc. j. de admi. tutor. l. tutor sm dignitatē. Alij dicunt q sibi remanere debēt vt possit alimentari sm dignitatē suam ar. j. de verb. sign. l. nepos proculo. de vent. in poss. mittē. l. habitatio. ⁊ de inrem verso. l. penul. ⁊ fi. Jac. Ibi cōdemnatus hoc modo condēno te in dote petita quātū facere potes soluēda. Uel dic condēnatus. i. condēnandus. Ja. Ibi soluere hoc nō pōt stare q verbū dz q est in textu esset superfluū. Dy. Ibi sm Yr. sed cuius periculo. rñ. suo cedentis vt. s. de pign. act. l. eleganter. §. fi. ar. cōtra. s. de petitio. heredi. l. qd si in diem. §. illud iulia. Jaco.

1 ¶ Successio debet haberi loco solutionis.
2 Pater ⁊ filia habentur sic vt duo rei stipulandi.
3 Filia qua actione agat contra patrem.
4 Heres debet esse eiusdem conditionis vt defunctus.

Si socer.

Casus. Pater successit genero cōtra quē cōpetebat actio de dote cōis patri ⁊ filie nō pptere a extinguitur actio filie vnde aget contra heredes patris mortuo patre vel si emancipetur agit ɔtra patrē eundē q ɔtra herede mariti. h. d. Dy. ¶ Ibi si socer pr̃ vxoris. Dyn. Ibi a genero marito filie. Dy. ¶ Ibi qnq. i. qn̄cunq. Dy. ¶ Ibi mortuo patre non ante impediente patria ptāte. Dy. Ibi heredem eius s. patris. Dy. Ibi ipsum patrem tanq mariti heredem. Dy. Premitte ad euidentiā id qd no. in glo. que incipit locū a pa

1 ri. ¶ Oppo. glos. q successio† dz haberi loco solutionis. vt j. de fideiuss. l. si debitori. Pōt dici aliter quā glo. dicat q aditio loco solutionis habef in persona cor quib⁹ pōt solui sine

ᴦ alterius voluntate. Sz pr̃i solui nō pōt sine volūtate filie ⁊ si soluaf nō liberaf soluens. vt. s. e. l. non solū. vnde aditio non

2 pōt pro solutiōe haberi. Dy. ¶ Deindē collige q pater† et filia habenf sic vt duo rei stipulandi vt in gl. de hoc tñ dic vt dixi. s. e. l. ij. ver. scdo quero qualr̄ est cōis. ¶ Deide dicit gl. loc⁹ a pari dic q in hoc est paritas q vtroq casu finitur pr̃ia ptās ⁊ trāsit ad filiā actio. vt. C. de rei vx. act. l. vnica. §. videa

3 mus. Dy. ¶ Quere q actione agat† filia ɔ patrē^b ⁊ dic vt i

b vlti. glo. ¶ Ulterius q̃rit Dy. qd si stipulatus est pr̃ sibi soli solui. videf idē q transeat ad filiā actio cū paternū officiū ⁊c. vt. j. eo. de dotis pmiss. l. fi. ⁊. s. de ritu nup. l. q liberos. Itē q leges indistincte dicūt actionē esse optime facit. s. e. l. si marito. §. si volūtate. ⁊ qd ibi not. nā quāq filia ibi pstiterit volūtatem pr̃i agenti q cām ad sniam deduxit. postea vero moriaf actio rei iudicate nō daf heredi sed filie. sz ideo pōteē quā ibi dixi: q officiū patris est dotare filiā sz non heredis. In ɔriuz videf q nō trāseat ad filiā ne deterioris ɔditionis sit pr̃ quā extrane⁹. immo melioris cū sibi cōiter cū filia sine vlla stipulatione q̃raf actio extraneo nō. Item p hoc expsse facit. j. e. l. penul. §. filia. a ɔrio sensu vbi de hoc etiā plene dixi. Et ad. §. testamēto. rñdeo q ibi pater stipulat⁹ fuit ɔ aut filie. vñ filie daf mortuo pr̃e. vt. j. e. l. gaius. ad. l. post dotē. s. e. Rñd. q ibi fuit stipulat⁹ tanq pcurator filie q pz: q nō dicit dari vel viuēte filia pr̃i. Ad illud qd dicebaf q indistincte ⁊c. Rñd. q oēs loquūtur qn erat⁹ cōis vbi cōio cessat ⁊ rō cōmunionis siue trāsmissionis ar. j. de oper. liber. l. q libertin⁹. §. lz si iā cōiter. hic finif aditio. Dyn. ¶ Quidā tñ habēt istud plus tantū cū

4 heres† debeat esse eiusdē ɔditionis cui⁹ et⁹ defunct⁹ vt i regula iuris. heredē. sequif q sicut viuēte pr̃e filie reseruaf. vt i auf. §. quāuis signata. C. de rei vxo. act. §. vidcam⁹. vñ prima additio Dy. videf sentire qd actio nō trāseat ad filiā. secūda additio vr̃ sentire q trāseat ad heredes pr̃is. Sz teneanf eā cōseruare sicut ipse pr̃ teneref. Et in hāc opi. videf inclinare glo. d. §. vidcam⁹. vbi de hoc latissime dixi. ¶ Itē q̃rit Dyn. quid si stipulat⁹ est pr̃ sibi aut filie dari post mortē suā videf filie dari ⁊ hoc est ver vt. j. e. l. gaius. Ecōtra q non filie. vt. j. de verb. obli. l. cū qui. §. q sibi. Sz ille. §. loquif qn pr̃ stipulaf id cui⁹ noīe non ɔpetebat actio filio vel dic q hic natura rei i stipu. deducte operaf q filie vt not. s. e. l. si mora. ar. d. §. testamento. Dy. Ultimo not. glo.

1 ¶ Extraneus opponit exceptionem viro de restitutione quam tenetur facere vxori.
2 Si culpa sit solutum matrimoniū an noceat.

Lucius

c Qd alij redditurus sum petere possum. h. d. Dy. Uel clari⁹ pr̃ pmisit p filia noīe dotis centū ⁊ pactus est ne a se peteref. Scdo loco filia diuertit a viro culpa ipsius viri. Tertio loco decessit pr̃ institutis extraneis ⁊ filia exheredata petet marit⁹ dotē ab illis heredibus ⁊ mulieri restituet vel actionē cedet q pbaf ibi alioquin ⁊c. Sz si pr̃ instituisset filiā p parte pro alijs partibus ageret maritus vel cederet. Dy. Ibi a viro. i. per virū. Dy. Ibi filia exheredata ad quē nihilominꝰ trāsit actio de dote. nō obstāte exheredatiōe. vt. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. ⁊ hoc vxorie ex rei. Dy. Ibi soceri. i. patris vxor. Dy. Ibi pōt subaudi ⁊ vr̃ q nō cum eā ⁊c. Dy. Ibi ei. s. mulieri. Dy. Ibi aduersus eū s. olim maritū. Dy. Ibi alioquin. i. si dicas virū excludi quādo filia diuertit pr̃e viuēte. Dyn. Ibi nec vllā vñ dixi exactā nam exigere pōt sine except. obiecti. ⁊. h. d. nec vllā ⁊c. Oldr. Uel dic. i. si dicta exceptio esset legitima dolo facit ⁊c. Oldr. Ibi q nō est admittēdū q morte soceri finito pacto psonali. vt. s. e. l. si marito. §. fi. ⁊ de pact. do. l. cū pater. ⁊. l. ob res. §. fi. statim cepit actio marito cōpetere que nō finif si nondū intentata diuortiū subsequif. ar. fami. hercis. l. si maritus. Sed i superiori casu supuenit diuortiū anteq posset per gener actio intentari ⁊ sic erat ibi mai⁹ dubiū. ar. d. l. ob res. §. fi. Ol. Ibi si ex parte filia p qua pater dotē pmiserat ⁊ nō soluerat. Dy. Ibi p parte virili. i. equali: q equalr̄ erant heredes ishtuti si enim inequaliter tūc ɔuenirenf p hereditaria portione ⁊ sic soluif ɔriūm. ¶ In glo. vlt. signatū op. vt in gl. immo vr̃. ⁊ So. vt in glo. Uel dic sm Pe. q hic marit⁹ fuit in culpa cur dotē non habuit pter pactū q fecit socero. Pe. Sz hec rō nō pcedet p. l. si extrane⁹ si bñ aduertaf imo pcedit. vt. s. e. l. si marito. §. j. pro Petro facit q not. Dy. j. e. l. penul. §. si vir socero. ¶ Itē op. de. l. si donatur⁹. s. de ɔditio. cā data. vbi extra

1 neus† opponit except. viro de restitu. quā tenef facere vxori So. aut venit restituēda alij q restituere tenef opponēti. ⁊ ita logf ɔriū aūt alij psus extraneo ⁊ hz locū qd hic dr̃ ⁊ hec est notabilis so. p qua facit q circuitus est vitādus. s. de ɔdi. in

2 debi. l. dñs testō. ¶ Itē q̃rif Dy. qd si culpa† solutū sit ma

a ¶ De dote dz ali. Concordāt bal. Alex. ⁊ An ge. ɔ glo. i. l. si cū dotē. §. finaūt in sexuissimo. e. ti. Bar. i. l. qd in vxorē. de negoc. gest. Tū panor. i c. salubriter de vsur. dic simplr̄ ibi esse casum q marit⁹ debz alere vxorē sm quātitatē dot. ⁊ sic cōmodius ⁊ honorabili⁹ sm q hz am plā dotē.

ᴦ Patri an solui possit sine volūtate filie.

b ¶ Filia cōtra patrem. Adde Bal. i aut. qd locū. iij. colū. C. de colla. vbi dicit q filia agens ad dotē pfectitia dz facere citari patrē nō aut tem qn agit ad aduentitiā ⁊ qn filia agit ɔ mrez vide Pau. de cast. cōsi. ccxxxvi. Jo hā. de imol. post glo. i. l. seruo legato. §. si testator. ⁊ ibi dy. i apostill. ff. de leg. j.

c ¶ Lucius. Bar. hic dicit istū. §. ad hoc allegari q soluto m̃rimonio mortuo pr̃e actio de dote cōsolidaf in filiā ⁊ cōcordat tert. i. l. si marito §. si volūtate. s. e. o.

tr'moniū rñdet q nō nocet pri viuēti ⁊ filiū in ptāte habenti et ita loquit glo. C. de repudijs. l. ɔsensu. sed filie facte sui iuris noceret. ar. s. e. l. ij. vñ. Itē si volūtate. Dy. Sed q noceat etiā patri viuēti tenet glo. C. de iure do. l. si dotē. Sʒ si vis defendere opi. Dy. dic q glo. illa male dicit q̄ equiparat patrē patrono q: ibi patronū seipm excludit nō stipulando vel pacisçendo. vt. C. de rei vxo. act. §. accedit. q hic nō fuit q: actio est cōis pri ⁊ filie ⁊ filia nō potuit pri piudicare[a]. Ja. de bel. ℂ In glo. imo videtur ibi quia transit ad eā actionē etiam si fuerat exheredata vt erat in casu nr̄o. Dy. Ibi isolidū vt. d. l. ob res. §. fi. de pact. dot. Dy. ℂ In glo. j. ergo. iu fi. nisi habeat causam ab eo cui sum redditurus. Dy.

a ℂ Patri piudicare. Adde tñ cōtrariū q pr̄ pōt filie piudicare qñ. s. cōmisit crimen lese maiestat. q: nō succedit pri sed matri tātum i legitima. l. qsqs. §. ad filias. C. ad leg. iu. maiesta.

1 ℂ Ex stipulatione queritur vtilis actio nepti de equitate fauore nuptiarum.
2 Auus an videatur adiectus ad solutionem.
3 Solutio presupponit obligationem.
4 Auus quando viuit non datur actio nepti.
5 Ex stipulatione patris acquiritur actio filio emancipato.

Aius. Casus. Gaius seius dedit dotē pnepte ⁊ stipulat' est nepti. aut sibi mortuus est ⁊ dubitat an ex ista stipulatiōe detur actio nepti vel heredib' aui: ɔsiderato rigore iuris nō dabit nepti q: per liberā personā ⁊c. Sʒ poterit ei solui de equitate tñ dabit nepti actio fauore nuptiaꝝ. h. d. Dy. ℂ Vel dic breuius ex stipulatiōe † qrit vtilis actio nepti de equitate. fauore nuptiaꝝ. h. d. Dy. ℂ Ibi nepti al's Dy. neptis. ⁊ tūc q: dicit auus maternus subaudi. s. existēs: cōiter tñ habet i lr̄a nepti. Dy. Ibi cōplexus est. i. huiusmodi pactū fecit, stipula. vallatū. Dy. Ibi ex h̄ pacto stip. vallato. Dy. Ibi nepti repete cōpetat. Dy. Ibi iutiliter pponēdo nomē suū ⁊ nomen neptis adijciendo. sʒ i casu nr̄o pcessit nomen neptis. Ol. Ibi auus maternus q quo ad neptē censet extraneus. vt. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. extraneū[b]. Old. Ibi cū ita. s. qō in personā neptis stipulatio est inutilis ibi esse conceptā de rigore iuris propter rationē q sequit qm̄ ⁊c. Dy. Ibi heres stipulatoris s. aui. Dy. Ibi videt de rigore vl' allegādo dicit. Dy. Ibi posse solui tanq adiecte. Dy. Ibi ac si sibi aut illi pponendo in principio nomen suū adiecti: ⁊ tūc adiecto pōt solui sed supra improprie pposuit nomen adiecti ⁊ tñ adiecto pōt solui. Dy. Ibi stipulatus esset hucusq de rigore loquut' sequit qd sit de eqtate. Dy. Ibi auita cōuentiōe. i. ex pacto aui stipulatione vallato. Dy. In fi. s. q vtilis detur nepti ex pacto aui materni. Dy. ℂ Op. q auus † videat adiectus ad solutionem non adi. act. vel oblig. vt. j. de verb. oblig. l. eū qui ita. §. g sibi. dic q vbi vʒ stipulatio quo ad personā principalē non qritur actio adiecto vt ibi at vbi nō quo ad pncipalē vt hic adiecto querit actio nā hic in psona neptis non valuit et ideo querit auo de rigore iuris q: debemus ita interptari vt res poti' valeat q̄ pareat vt. j. de reb. dub. l. quotiens. ⁊ sic de iure pōt vt s. de ɔdi. indeb. l. si pcurator. §. celsus. ℂ Scdo opp. de eodē §. ad fi. in ver. qō si soli. glo. dicit q hic spāle hoc est facile dicere. vnde dicas q qñq adijcit psona vt sibi obligatio qrat ⁊ principal'r resideat in sua psona ⁊ tñ residet in alia vt hic et tunc pōt sibi solui. ℂ Qñq apponit persona nō vt sibi queratur. sʒ per eam querat stipulatori ⁊ tūc non pōt sibi fieri so. q: in qua persona nō est obligatio nec solutio. vt. j. de ver. ob. l. decem. vbi dicit q solutio † psupponit obligationē ⁊ hic pcessit persona neptis quantū ad intentionē stipulātis lʒ non sit ipsi nepti actio quesita: sʒ resideat in personā ipsius stipulantis: ⁊ ideo ipsi nepti potest solui vt valeat res sicut valere pōt ar. d. §. celsus. q est notandū: ad hoc facit qō not. i sili. j. de liber. ⁊ posthu. l. filio. in pn̄. ⁊ l. gallus. §. eius. ℂ Itē op. q ista neptis vt adiecta nō possit solutionē recipere quia ad adiectus est vt mādatarius ⁊ morte mandātis extinguit mandatū. vt. C. manda. l. mandatū. So. dic q hic post mortē mandantis erat collectū mandatū: ⁊ ideo durat post mortē vt. s. māda. l. si vero noie. §. fi. ⁊ l. seq. q: iste gaius volebat vt sibi ⁊ nepti qreret obligatio lʒ disiunctiue fuit locut' nā intelligit copulatiue dixisse. vt. C. de vb. sig. l. cū quidā. ⁊ sic volēdo consideramus ordinē rōne ordinate affectiōis q: pmo sibi ⁊ post ea liberis seu nepti puidisse lex interptat. ar. j. de leg. ij. l. cum pater. §. penul. ⁊ l. gallus. §. eius. de liber. ⁊ posth. ⁊ ar. l. pses C. de serui. q est multū no. sʒ Pe. ⁊ sʒ hoc si au' † viueret nō daret actio nepti sʒ ipsi soli auo. p h̄. j. de leg. iij. l. vxorē. §. testamento. de pact. dot. l. si ita. ⁊ l. pr̄. ⁊ ita hoc casu credo dari soli nepti nec tenet cōicare heredib' aui. Vel posset dici q illud qō dr̄ de reuocatiōe mādati in simplici mādato pcedit

b ℂ §. extraneū. Adde q extrane' dotās non pōt stipulādo sibi post ea piudicare mulieri sed demū tēpore q̄ dotē pmittit glo. Bar. ⁊ doc. in. l. j. §. accedit. C. de rei vx. act. Tñ pmittendo dotē pōt eā sibi stipulari qñ pmittit nō qñ tradit. l. ex morte. ⁊ ibi gl. et Bart. C. de pact. ɔuen. Vñ qñ pmisit dotē oʒ esse in mora post bieniū. l. si. §. pterea C. de iu. dot. Pau. ō ca. ɔsi. cxxxiij.

at hic nō est simplex mā datū sʒ qdā forma stipulatiōi tradita que non pōt imutari expsse nec tacite nisi lit. ɔtest. fiat vt pʒ j. de sol. l. vero pcuratori. §. interdū. ⁊ l. si qs stipulat' fuerit x. in messe. ⁊ l. aliud. Rñsio autē Pe. q aūt ponat p ⁊ nō vr̄ bona: q: tūc nec auo nec nepti cōpeteret actio insolidū: sʒ pro parte. vt. j. de ver. obl. l. si mihi ⁊ titio. in pn̄. Ray. Sʒ dici posset qō hoc iō ne dos diuidat. ar. de verb. obl. l. ij. ⁊ de duobus reis. l. si id. qō tñ prius dixi credo veri'. ℂ Itē opp. de. §. alteri in. l. stipulatio ista. de ver. obl. sʒ hoc spāle ⁊ de eqtate ɔtra regulā illā. ℂ Itē op. de. l. debitor. §. ea q̄. j. ad trebel. So. vt in glo. j. si quis omissa cā testa. l. iul'. ⁊ per ea q̄ not. j. de liber. ⁊ posthu. l. gallus. in prin. ℂ Vltimo opp. q nullus videat fauor neptis ⁊ sol. vt in vltima glo. ℂ Itē collige ar. ex hac. l. q ex stipu. patris qrat actio † filio emancipato[c]. Sʒ ɔ̄ videt. C. de iure. dot. l. si genero. de hoc. s. de pact. l. si tibi. x. §. si pr̄. ⁊ videt expressum. j. de oper. liber. l. vt iureiurando. §. penul. Ibi sua persona. s. aui. Dy. ℂ In glo. imo nullo mō. ⁊ ad hanc pʒ so. ibi videt inducta q: pcessit expssio nois seie. Dy. Ibi pōt inducta stipulari nō possum: ⁊ iō solutiōis cā tm̄ videtur adiectus. Dy. ℂ In glo. imo videt q nō in fi. ibi aūt nō dat actio filio. Sʒ p mediā personā filij acqritur actio pri. Dy. ℂ In glo. s. de eqtate. ibi nulla facta ɔuetione. Sʒ sola numeratiōe dotis ei' ɔteplatiōe. vt in. l. ɔria. null' erat fauor dotis vl' matrimonij. Dyn. Vel hic pactū iuuatur lege. vt. s. de pact. l. legitima. Ja. de are. ℂ In glo. vlti. in fi. ar. est hec glo. ad qstionem que no. C. de iure empbi. l. ij.

c ℂ Filio emācipato. Adde tñ q fili' emancipat' non tenet p ɔcti bus añ celebratis nisi q̄tenus facere pōt. l. ij. ⁊ l. si ex alio. C. qō cū eo. ⁊ ibi Bald. et doct. Itē nisi post multos ānos. l. sʒ si ex parte §. peñ. eo. ti. Itē nisi pro delictis āte cōmissis. d. l. sʒ si ex pte. §. quāq. eo. ti. Itē nisi i continenti post ɔctū fecerit se emācipari. l. j. §. j. ⁊ ibi bart. ff. si quis te. lib. Barth. cepo. i suis cautel'. cau. xxvij.

1 ℂ Error iuris non nocet in damno vitando.
2 Abbas factus episcopus si postea remoueat ab episcopatu an possit redire ad abbatiam.

Vi dotem. Casus. Inutile legatū vxori a marito aio cōpēsandi cum dote relictū non ipedit dotis repetitionē. Dy. Ibi nō potuerat aut noluerat. R. In fi. etiā si legata petere cepisset credēs ea valere. ar. s. de inoff. test. l. mater. ⁊ l. nihil. §. si cū filius. ⁊. j. de bo. liber. l. si vo. in pn̄. maxime q: error iuris † nō nocet i dāno vitādo. vt. s. de iur. ⁊ fac. ⁊ igno. l. error. al's nisi ita subaudias nulla esset hui'. l. dubitatio. Oldr. ℂ In gl. ij. ibi cetera. hic nō est bonū exēplū: q: tūc estimatio debet vt. e. l. §. si duob'. ⁊ iō pone exēplū per. l. apud iul'. §. fi. eoð ti. Dy. ℂ Et facit hec. l. ad qstionē abbatis † facti epi: si postea remouet ab epātu q possit redire ad abbatiā: de qua questione no. p Dy. j. ad municip. l. filij libertor. §. senator. et ad hec facit. j. de bono. poss. ex testō milit. l. j. §. fi. ⁊ ex. de pben. c. si beneficia. lib. vj.

1 ℂ Pactum de dote lucranda in casu existentium liberoꝝ locum habet existentibus nepotibus.
2 Onus liberorum mortua vxore remanet penes virum.

I dotali. Casus. Pactū † de dote lucrāda in casu existētiū liberorū locū hʒ existētibus nepotib'. h. d. ℂ In gl. j. ibi solu. matr. l. dos securi' est seruari. opi. M. vt. s. e. l. post dotē. vbi plene de h̄ dixi. ⁊. j. vt leg. no. ca. l. fi. ⁊ q: dos dat pter onera mr̄imonij. vt. l. p oneribʼ ⁊ mr̄imoniū est fauorabile pter liberos. vt. s. e. l. j. cū ergo onus † liberorū mortua vxore remaneat penes virū debebit remanere ⁊ dos pter eorum onera[d] sustinēda. Pe. Ibi ɔtinet nepos ex interptatiōe Dy. Ibi sʒ ⁊ papiri'. ⁊. l. iusta. Dy. Ibi ⁊ institu. q dari tuto. possunt. §. fi. dic vt ibi no. So. aut ɔsiderem' appellationem cōem ⁊ sic ibi aut rōne affectiōis q̄ par est ⁊ cōis vtriq ⁊ sic h̄ ⁊. j. de ver. sig. l. liberoꝝ. §. fi. Vel M. vr̄ sʒ pprīa significationē vocabuli itelligat. Ibi hec vo ɓm iuris cōis interptationē quare aūt hic locū hʒ. d. l. liberoꝝ. ⁊. d. l. iusta habet. ℂ In eadem glo. i fi. habetur. Et dic plene vt ibi not. Dy.

d ℂ Onera sustinenda. Concordat tex. in. l. pro onerib'. C. ð iur. dot. glo. in. l. obligamur. §. lege. de act. ⁊ ob. Alerā. cōsi. xlviij. iiij. parte.

1 ℂ Vxor repetens dotem post adulterium si maritus consentijt non potest opponi exceptio.
2 Mens legis intantū est attendenda sicut verba.
3 Insistentis ⁊ resistentis par est causa turpitudinis.
4 Bannitus agēs ɔ̄ bannitū ɔuentus pōt excipere de banno.
5 Maritus approbans mores vxoris non potest amplius reprobare.

Um mulier. Vxori repetenti dotē † q̄ cōmisit adulteriū ɔsentiēte marito non pōt opponi exceptio adulterij. nec de adulterio

adulterio a marito lenone poterit accuſari ex mẽte legis.h.d. Dy. ¶ Ibi retinebit̃ al's retinebit ⁊ tũc ſubaudi marit⁹. Dy. Quos .ſ. bonos. Ibi corrũpit ꝯſentiendo adulterio. Ibi approbauit.ſ.malos retinẽdo adulterã. Dy. Et ſic colligit glo. ⁊ bene idẽ verbũ diuerſimode. de q̊ dic vt no. ⁊ dixi.ſ̃.de offi. ꝓcõſul. ⁊ leg.l.ij.i fi. Ibi accuſare poſſit marit⁹ de adulterio 2 vxoris. Dy. ¶ Collige nõ min⁹ attẽdi mentẽ legis † quã v̄ba vt.C.de legib.l.nõ dubiũ. ⁊ ibi plene no. ⁊ dixi. ⁊ p Dy. ⁊ alios ex̃.de reg.iur.c.vlt.li.vj. ¶ Itẽ op.de.l.ij.§.ſi publico.ꝺ adulter. So. vt i glo. ¶ Deinde dic ſm Jac.de are.cũ inſiſtẽtis ⁊ 3 reſiſtẽtis † par eſt cã turpitudinis.aut agit̃ de delicto aut de ꝯctu. Primo caſu melior eſt ꝯditio reſiſtẽtis. C.de liber.cã.l.ſi filiũ.ſ̃.ne quis eũ q in ius voca.l.ij. ⁊ hac.l.i fi. ar.C.de teſti.l.qm̃ liberi. ⁊.ſ̃.de dolo.l.ſi duo.cũ ſi. Scd̃o caſu aut vult agere vt ipleat̃ q̄ ꝯuenit ⁊ nõ põt vt.ſ̃.de ꝯhẽd.emp.l.domũ.aut vt ſibi reddat̃ q̄ dedit ⁊ tũc aut agit̃ ꝯditiõe ob turpẽ cãm ⁊ tunc idẽ vt.ſ̃.de ꝯdi.ob tur.cau.l.idẽ. ⁊.l.ſi ob turpẽ. aut alia actiõe: ⁊ tũc melior eſt ꝯditio repetẽtis quã ob turpitudinẽ q̄rere cupiẽtis. vt.C.de ſacroſã.ec.auẽ.q̄ res iã dictas.de agri. ⁊ cẽſi.l.queadmodũ.li.xj.de aleato.l.ſi.qd̃ met⁹ cã.nec timorẽ §.j. ⁊ in pnci.huius.l.et.ar.j̃.de reg.iur.l.i re obſcura. ¶ Itẽ 4 no.ex fi.hui⁹.l. ar.qd̃ ſi bãnitus † agat ꝯ bannitũ poterit bannitus ꝯuent⁹ excipere de bãno nec poterit aduerſus eũ replicari de bãno: nã bãnito ꝯcedit̃ defenſio.vt.C.de accuſa.l.ſeruos.al's ſi qs ſeruos.nõ aũt ĩpugnatio.vt ex̃.de excep.c.cũ inter. R.priorẽ. ⁊.c.dilect⁹. Ja.de are.ad hoc facit qd̃ no.ſ̃.e.l.ſi viro. ⁊ plene.j̃.de doli excep.l.apud celſum.§.aduerſus. ⁊.C.de inoffi.teſta.l.in arenã. ¶ Itẽ allegat̃ hec.l. q̄ ſi cõpromiſi in aliquẽ meũ inimicũ ⁊ poſtea me penitet ⁊ volo obijcere de inimicitijs q̄ nõ poſſim ex quo ſemel approbaui ſicut hic dr̃ 5 de marito † q̄ approbauit mores vxoris: ⁊ ꝑ hoc.j̃.de adult.l.ſi vxor.§.ſʒ ſi q̃.de vaca.mune.l.ꝑtor.§.fi. ⁊ de ꝯfir.tuto.l.j. ⁊ l.vtiliter.de admi.tu.l.tres tuto.de ꝯ tab.nõ putauit.§.ſi qs ſua manu. ⁊ de inoffi.teſt.l.ſi pars.lʒ videat̃ ꝯ.ſ̃.de arbi.l.non diſtinguem⁹.§.cũ quidã. Dy. ¶ Sʒ ibi loq̄t̃ de ĩimicitijs ſupuenientib⁹ poſt cõpromiſſũ.vt ibi not. Itẽ põt dici de teſtib⁹ ſi ꝑduxi aliquẽ i teſtẽ ⁊ poſtea ꝑducat̃ ꝯ me q̄ nõ poſſim aliqd obijcere in ꝑſona teſtis niſi poſtea ſupuenerit de q̊ dixi.C.de teſti.l.ſi qs teſtib⁹. ¶ In gl.vlti.ibi q hoc dicit añ aũt hñ audiret̃ ⁊ vterq̄ puniret̃.vt in.§.item q̄ri poteſt. Dy.

Neuia. Caſus. Marito nõ imputat̃ ſi ſine dolo ⁊ culpa nõ exegerit nomẽ debitoris in dotẽ datũ. Dy. ¶ Et dic ſm Ja.de are. q̄ marit⁹ accepit iſtud nomẽ quaſi dubiũ actiõis euentũ.vt.C.de litig.auẽ.nũc ſi heres.nõ aũt accepit ĩſolutũ ꝑ decẽ dicẽdo ego accipio iſtud inſtr̃m ꝑ.x.iã ꝑmiſſis in dotẽ: nã tũc videretur eẽ emptor nois. vt.C.de euict.l.ſi ꝑdiũ.vñ ei⁹ ꝑiculo eſſet ipʒ nomen.vt.ſ̃.de here.vel act.vẽ.l.ſi nomen.de euict.l.ſi plus.§.j. ⁊ mãdati iter cãs.§.abeſſe. ⁊.l.ſi mãdauero.§.fi. de fideiuſſo.l.q debitorẽ.ad vell'.l.quãuis.§.interdũ. ⁊.C.de iur.dot.l.quotiẽs. Ja. Ibi dot.i.i dotẽ datas. Dy. dotaliti⁹ ꝓpriũ nomen viri. Dy. Ibi ire cepiſſet.i.cũ ipſa mr̃imoniũ ꝯhet. Dyn. Ibi q̄ nec potuit ꝓpter inopiã debitoris. Dy. Et ſic facti accidẽtis impediẽte nõ agẽdi iure deficiẽte de q̊ duplici nõ põt lex loq.j̃.de iure codicil.l.ꝯficiunt̃.§.fi. Old. Ibi refundere.i.mulieri reddere. Dy. Ibi eũ.ſ.maritũ. Dy. Ibi mandate ſunt.i.mandare videt̃ eo ipſo q̄ inſtr̃m eſt datũ i dotẽ. Dy. vt.C.de act. ⁊ obliga.l.noibus. vel dic mãdate ꝑ expſſam ceſſionẽ ibi cõuenire.ſ.vtili que mulieri cõpetebat. vt.ſ̃.de iur.dot.l.promittẽdo.§.fi. ⁊ pʒ.j̃.e.l.pe.§.fi. Dy. In gl. vt ⁊.ſ̃.de pac.do.ibi §.fi. ⁊ ꝑ hoc.j̃.de doli excep.l.apud celſum.§.apud iul.

Si fundus. Caſus. Si prediũ in dotẽ datũ eſtimatũ euincat̃ ſine culpa viri nõ debet̃ eſtimatio.ſo.ma. Caſus litteralis eſt euidẽs.nã primo pater obligauit ꝑdiũ.ſcd̃o idẽ prediũ eſtimatũ dedit ꝑ filia i dotem. tertio euincit̃ per ypothecariã. Dy. Ibi in dotẽ datus a patre mulieris. Dy. Ibi ante cedentẽ.ſ.cui erat obligat⁹ anteq̄ daret̃ in dotẽ. Dy. Ibi nõ teneri ad euictionis periculũ vt ꝑ hoc ſit a repetitiõe dotis excluſa. Dy. ¶ Primo oppo. q̄ marit⁹ nõ poſſit excipere q̄ põt agere de euictiõe ⁊ ſic ſi nõ agit in culpa eſt ⁊ ideo nõ vr̃ q̄ poſſit excipere dicũt quidã ⁊ hic videt̃ innuere glo.vltima q̄ hic nõ põt agere ſo.matri. q̄ ageret ad op⁹ ⁊ vtilitatẽ mulieris q̄ hʒ cãm lucratiuã: ⁊ ideo non competit euictio ⁊ ſit tantũ excipit hoc caſu marit⁹. Sed de hoc qñ ꝑ dote de euict.agatur.dic vt no.C.de iure dot.l.j. 1 ¶ Item op.contra ꝑdicta qd̃ titulus † dotis nõ ſit titul⁹ lucratiuus ſed oneroſus.vt.C.de imponẽ.lucra.deſcrip.l.j. ⁊.j̃.de act. ⁊ oblig.l.ex ꝓmiſſione. Sʒ dic q̄ quoad maritũ eſt oneroſus quia ſuſtinet onera mr̃imonij quo ad vxorẽ eſt lucratiuus[a] vt predixi ⁊ ꝑ hoc bene.j̃.q̄ in frau.credi.l.ſi.§.j. ¶ Itẽ 2 op. q̄ factũ patris † nõ debet filie nocere. vt.j̃.de carbo.edic.l.j.§.ij. Sʒ dic q̄ hec nõ nocet vt factũ patris imo vt factum actoris a quo habʒ cãm lucratiuã.vt.C.de iur.do.l.vlti. vñ ſicut pater repelleret̃ ita ⁊ ipſa.vt.j̃.de do.excep.l.apud celſũ.§.ſi cũ legitima. ⁊ de excep.l.ſi rẽ legatã. Dy. Uel dic ſm Ja.de bel. q̄ in ꝯrio dolus aui negãtis nepotẽ eſſe ex liberis non habuit effectum hic ſic q̄ gener leſit. Jac. ⁊ de hoc an dolus vel delictũ patris noceat filio non.j̃.de iure patr.l.diui fr̃es. ⁊ plene dixi.C.ne filius ꝑ patre ſuper rubrica. ⁊.j̃.de penis.l.crimen et pena paterna.deinde q̄re predio ineſtimato euicto vbi a traditiõe incepit ⁊ de euict.non tenet̃ an teneat̃ ſo.mr̃i. ⁊ dicit multo min⁹ cũ non pertineat ad eũ periculũ arg.ꝑal.l. 3 j.C.de iure dot. ¶ Itẽ q̄rere an teneat̃ ad alimẽta † ⁊ dic q̄ ſic: q̄ tenet̃ etiã vbi ibi initio nulla eſt dos. vt.ſ̃.de relig.l.qd̃ ſimilia. ⁊ not. ⁊ dixi.ſ̃.eo.l.ſi cũ dotem.§.ſi maritus.circa fi.§. ⁊ ab ĩitio nihil eſſe vel eẽ aliqd ⁊ redire ad nihilũ paria ſunt. vt.j̃.rerũ amo.l.ſi cum dos. Deinde q̄ro ſi ex ſtipulatore de euict.cõſecutus eſt duplã an teneatur ad duplã reſtituendã vel eſtimationẽ ſimplam tãtum quidã q̄ ad ſimplã tantũ q̄ quod a quoq̄ ⁊c̃. vt.j̃.de reg.iur.l.qd̃ a quoq̄.ſ̃.de pign.act.l.ſi pignore. ⁊.C.de fur.l.fi.§.ſed tñ.in ſecundã dubitationem ⁊ ibi de hoc no. Tu dic q̄ ad totũ vt.l.quotiens. ⁊.l.non ſolũ.ſ̃.de iure do. ⁊.ſ̃.ſi cer.pet.l.ſi ⁊ me ⁊ titiũ in fi. ¶ Deinde oppo.duobus modis vt in glo. Dy. ⁊.ſ̃.oppoſui. ¶ Deinde colligit Jaco.de are.ex illis verbis textus ait enim mulier nõ tenetur q̄ exponit.ſ.ad non petendũ ⁊ ſic nõ poteſt excipere et teneri dicitur ⁊ ex hoc not. q̄ ſi mulier ꝯſentiat alienationib⁹ factis ꝑ virũ ⁊ ex h̊ repellit̃ exceptio.vt.C.ad velleia.l.iubemus. ⁊.l.etiam q̄ teneri dicat̃ ⁊ ſic nõ valeat renũciatio vt.C.ad vell'.auẽ.ſi qua mulier. ⁊ ꝑ hoc facit.C.qui põt.in pig.hab.l.fi. ⁊.j̃.de do.excep.l.apud celſum.§.aduerſus. niſi maritus haberet tãtũ in bonis q̄ etiã mulieri poſſet ſatiſfieri.vt.C.ad velleia.auẽ.ſiue a me ſiue ab alio. Ja. In glo: ſed cũ põt agere.ibi ſed act.cedet mulieri ꝯ heredes patris. Dy. ¶ In ea 4 dem glo.in fi. ⁊ hoc ſo.ma.excipit. ſed eo conſtante † non excipit ꝯ mulierem q̄ non põt agere nec ꝯtra extraneũ euincentẽ q̄ res cũ ſua trãſit ⁊ ſic non eſt loc⁹ exceptioni in caſu huius §. q̄ non hʒ act.cũ ſo.ma.maritus dicat̃ habere cãm lucratiuam ⁊ ſic de euict.nõ agit.vt.j̃.de do.excep.l.pure.§.ſi eum. ⁊ de dona.l.ſi ariſto. Dy.

[a] ¶ Eſt lucratiuus. Adde tex. l.oẽs. ꝺ act. ⁊ obl. ⁊ bar. hic. ⁊ in.l.cũ quidã.de iure do.i.l.pro onerib⁹.eo. ti. Bar.in.l. ignoti.C.de reuoc.his q̄ ſi.i frau.credi. Alex.ꝯſilio.lvj.iiij. parte.et i.l. ſi donaturus.§. ſi qs de cõdit. ob cauſ. Jo.de imo.h.bar.i l.j.ff. ꝑ dot. ⁊ in.l.ſi fraudator.§.j.ff. de his q̄ i fr. cre.qd̃ eſt verũ tã ꝯſtãte mr̃imo.q̄ ſoluto. glo.nota.in.l. ſi donatur⁹.i fi. ff.de ꝯdi.ob cau.niſi forteeſſet data ab extraneo l.j.§.extraneũ.C. ꝺ rei vx.act. Angel.i auẽ.de triẽ. ⁊ ſemiſ. §.illud q̊ʒ. bart.i.l.fi.§. ſi a ſocero. ff.de his q̄ i frau.cred. ⁊ in ꝯſi.ſuo incipiẽte Dñicus blaſij. ⁊ in.l.fi.§.j.C. de iur.dot. ⁊ in.l.meuius §.duob⁹.de leg.ij.not.in l.ex ꝓmiſſione.de act.et oblig.

Si eſtimatis. Caſus. Mulier dedit res eſtimatas in dotem hoc pacto appoſito q̄ extãtes reddãtur. maritus alienauit quaſdã res ſine conſenſu mulieris illas reſtituere tenebitur: q̄ ſatis extare vident̃ ſi extant apud emptorem.h.d. Dy. Et q̄ dicit eſtimatas dic nõ vera eſtimatiõe que operat̃ emptionẽ.ſed vt ſciatur inquantũ deteriorentur. Dy. Ibi extarent penes emptorẽ. Dy. Ibi pertinerent.i.mulieres reddi deberent. Dy. extant penes emptorẽ. Dy. ¶ In glo.ſubaudi maxime ibi cõſenſu mulieris tñ debetur eſtimatio. Dy. In eadẽ glo.in fi. Sed tunc obſtat.ſ̃.de iure dot.l.ſane.q̄ continuat̃ cũ.l.plerũq̄. Sed dicit q̄ ibi erat electio mariti hic non ratio q̄ qñ eſt in electione mariti tunc nõ videtur eſſe venditio cõditionalis. Pe. Itẽ potes hic dicere qd̃ aut eſt in dotẽ res ĩmobilis: ſi immobilis aut eſtimata aut nõ eſtimata. Si eſtimata an eſtimatio obtinet vicem vẽditionis aut certiorationis aut eſt dubiũ: ſi non eſtimate vel eſtimate cauſa certiorationis: aut eſt electio viro aut vxori aut eſt dubiũ. Dy. De hoc not. ⁊ dixi.C.de iur.dot.l.ſi inter virũ. ⁊ an ⁊ qñ poſſit alienari res dotalis mulieris ꝯſenſu dixi.C.ad velleia.auẽ.ſiue a me ſiue ab alio. ⁊ de rei vx.act.§. ⁊ cum lex.

1 **Eſtimate.** Si vxor † ꝯſtãte matrimonio vtitur rebus eſtimatis in dotem datis ⁊ occaſione illius vſus efficiunt̃ deteriores periculũ pertinet ad maritũ.h.d. Dy. ⁊ vide glo.C.de iure do.l.cũ dotẽ. vnũ dicit hic glo. q̄ non intelligo dicit em̃ q̄ res q̄ vſu ꝯſumunt̃ eſtimant̃ a lege.neſcio quõ idẽ tʒ Jaco.de

Qñ periculũ dotis ſpectat ad maritum.

hel. in cor. vnde sumit. d. aut. siue a me. vt imobilia añ nupt. dona. col. v. ꝛ Dy. ꝭ. de priuileg. cred. l. si pignus. ꝛ ꝓ hoc. ꝭ. de ma. l. seruum dotalẽ. Specu. tenet ꝯtrium de empt. ꝛ ven. §. iij. cui ꝯcor. Arch. ex. de pac. c. quãuis. li. vj. ꝛ ꝓ h facit gl. mag. i fi. in cor. aut. de non eligen. scdo nubẽ. §. fi. col. j. que glo. notabilis est ad istam materiam. ꝛ de hoc plene dixi. d. l. iubemus. C. ad vell. ꝛ. d. aut. siue a me siue ab alio. ibi signata.

Maritus dotem. Maritus fuit ꝯfessus se recepisse dotem quã nõ receperat vt sol. matri. per errorẽ soluit repetet per ꝯdi. indebi. in fi. Impediẽte defectu naturalis obligatiõis vt bona sit rõ ꝛ quidã habẽt hanc. l. post l. sequentẽ si filio. ꝛ male: q2. l. maritus cõtinuat cũ fi. illius. l. si filio. Dy. ¶ In glo. j. in fi. ad hanc partẽ facit pall. l. quem admodũ. §. fi. non ad primã. Ja. ¶ In eadẽ glo. ibi repetit. s. maritus dotẽ solutũ ꝯstante matrimonio. Ibi restituit. s. marit⁹ postea so. ma. Ibi nisi i casu referas ad id qđ dictũ est i dotem datã cõstãte matrimonio posse repeti ꝛ nisi sit suppleas glo. q̃ defectiua est posset te in errorem inducere.

1. Filiusfa. si contraxit matrimonium ꝛ recepit dotem tenetur insolidum.
2. Mulier dans in dotem vnã domum estimatã solu. matri. nũquid in ipsis rebus maritus habet beneficiũ ꝙ cõdẽnetur in quantum facere potest.
3. Maritus conuenitur inquantum facere potest.
4. Pater conuẽtus pro dote nũquid actiõe de peculio cõdẽnari debeat inquantũ facere potest an insolidũ.
5. Pater conuentus actione de peculio ꝯuenitur vt fideiussor.
6. Si dos est data filio emãcipato patre consentiente nunquid pater teneatur.

Si filio. Casus. Si filiusfa. † ꝯxit matrimonium ꝛ recepit dotẽ tenetur insolidum[a] sed cõdẽnnat inquãtũ facere põt. i. vsq3 ad quantitatẽ peculij nõ deducto ꝙ creditoribus d3 sed pater tenet vsq3 ad quantitatẽ peculij tãtũ ꝛ deducit de peculio ꝙ sibi ꝛ subiectis sibi personis debet a filio. h. d. Dy. Qualiter dicat quis facere posse dicit in. l. seq. Ibi dos data est sine iussu patris. Dy. Ibi ipse siquidem. s. filius. Dy. Ibi nec interest eo casu quo filius conuenit. Dy. Ibi peculio tenus. i. q̃tenus h3 in peculio. Dy. ¶ Opp. ad ver. nec interest q2 immo videt interesse vtrũ res data in dotẽ extet vel nõ. vt. s. de pecul. l. in bone fidei. ꝛ cõmod. l. iij. §. si filio. Soluit glo. ꝛ bene ꝙ ꝯria loquũtur qñ pater conuenit q2 tunc bene iterest an extet res dotalis vel non. Si qñ filius cõuenitur nihil interest. ꝛ ita loquit iste ver. ꝛ ꝓ hoc bene. s. e. l. si cũ dotẽ. §. fi. Et dicit Dy. ꝙ iste ver. nec interest facit ꝓ decisione talis q̃stionis cauet. l. ꝙ maritus ꝯdemnat inquantũ facere põt vt. s. eo. l. maritũ. ¶ Pone qđ mulier † dedit in dotẽ vnã domũ vel vnã possessionẽ estimatam so. ma. maritus nihil h3 in bonis nisi istas res dotales querit nunqd in ipsis reb⁹ maritus habeat beneficiũ ꝙ cõdẽnetur iquãtũ facere põt deducto ne egeat. s. vt intũ detrahat de illa domo vł possessiõe dotali ꝙ sibi ad victũ sufficiat ꝛ videt ꝙ nõ per. d. §. vlti. in. l. sicut dotem. s. e. ꝛ q2. l. maritũ loqt in quãtitate ĩfra dotẽ data non in rebus inestimatis. ¶ Sed certe iste ver. nec interest expresse facit in contrariũ hic em̃ dr̃ ꝙ nõ interest qñ maritus † cõuenitur habeat pecuniã vel rẽ dotalẽ nã l3 habeat rẽ dotalẽ cõuenit inquãtũ facere põt: ꝛ ꝓ hoc etiã bene facit. s. e. l. si maritus. in id qđ facere põt ꝛ qđ ibi dixi. ꝛ. §. vlti. in. l. si cũ dotem. alio casu loquit. s. qñ pr̃ ꝯuenit actione de peculio. vt ꝛ. d. l. in bone fidei. de pecul. ¶ Ex p̃dictis insurgit alia qđ. s. nunqd pater ꝯuent⁹ † ꝓ dote actione de peculio ꝯdẽnari debeat in quantũ facere põt an insolidũ. ꝛ Ja. de ra. ꝛ Pe. tenent ꝙ insolidũ q2 bñficiũ ꝙ condẽnet qs inquantũ facere põt nõ dat fideiussori. vt. ꝭ. de re iud. l. ꝛ si fideiussor. ꝛ ꝓ soc. l. verũ. ¶ S3 pater ꝯuẽt⁹ † actiõe de peculio[b] ꝯuenit. vt fideiussor. vt. ꝭ. de ver. oblig. l. cũ filius. in prin. ergo ꝛc. S3 ꝯ eos facit. s. eo. l. rei iudicate. §. fi. ꝛ. l. seq. S3 ipsi rñdent q2 ibi loquit cũ pr̃ recepit dotẽ tunc em̃ conuenit tãꝙ principalis nõ sicut fideiussor vt p̃dixi. Ja. ꝛ Pe. ¶ Itẽ opp. glo. ꝙ fili⁹ teneat insolidũ. vt. s. de pecul. l. si qs cũ filio. S3 ibi loquit in alia actiõe quã actione de dote. ¶ Itẽ op. glo. qđ ista ꝯdẽnatio q̃ fit de filio nulli⁹ sit efficacie cũ pr̃ statim possit adimere peculiũ filio. vt. s. de pecul. l. non statim. i fi. ꝛ sic mulier nihil ꝯsequit glo. dicit ꝙ ꝓdest quo ad tria. Primo q2 pr̃ poterit ꝯueniri actiõe in factũ de re iudicata de peculio. ¶ S3 ꝯ hoc t3 Pe. q2 sñia lata cõtra principalẽ nõ mandat executiõi mãdabit tñ ꝯ patrẽ cum sit quasi fideiussor in actione de peculio vt p̃dixi p. l. cum filius. de ver. obli. Pe. Sed ꝯ istã opi. Pe. facit q2 prima ꝓpositio non est vera: immo sñia lata ꝯ principalẽ mandat executioni contra fideiussorẽ iudicij qualis est pater. vt. s. de pecul. l. iij. §. idẽ scribit. vt no. ꝛ dixi. C. de vsur. rei iudic. l. fi. ꝛ. ꝭ. de fideiussor. l. si quis ꝓ eo. §. penult. Item ꝓficit in alijs duob⁹ vt dicit glo. ¶ Sed p̃dicta oppositio glo. non videt ꝓcedere q2 patri non l3 adimere peculiũ in fraudẽ creditoꝝ ꝛ si adimat nihilo minus tenet. vt. s. de pecul. l. sed si dãnũ. §. preterea. ꝛ. l. summa. S3 dic aut filius ad euitandã executionẽ allegat ademptionẽ peculij ꝛ obtinet ista glo. Aut pr̃ ipsam allegat ad euitandã actionẽ de peculio ꝛ tunc aut bona fide ademit ꝛ nõ tenet. vt. s. de in rem verso. l. j. §. j. et conuertendo in debitũ suũ ꝙ priuilegiũ datur patri. vt. s. de pecul. ex facto aut in fraudem creditoꝝ peculiariũ ꝛ non põt vt in ꝯrijs. Ol. ¶ Itẽ q̃rit hic Ja. de are. si data est dos † filio emãcipato patre ꝯsentiente nunqd pr̃ tenetur seu patris bona erũt obligata. Dic si tempore sponsalioꝝ erat in potestate: sed cum datur dos in fraudem reperitur emancipatus bene tenebuntur. argu. ꝭ. de collatio. bono. l. j. §. is quoq3 ad municipales. l. finali. §. idẽ rescripserunt patri. ꝛ. s. e. l. filie mee. Si vero non emancipauit in fraudẽ sed illa persona q̃ dotẽ dedit credidit esse in ptãte ꝛ iuste credidit ꝛ credere debuit adhuc erunt obligata. C. ad mace. l. j. s. de trãsac. l. fi. ꝛ de iure dot. l. in ambiguis. puta qui cũ dabat dotẽ interrogauit filiũ patre p̃sente an esset i potestate ꝛ ipse rñdit sic nec pr̃ ꝯdixit. vt. C. ad velleia. l. si fine. ꝛ. s. de pig. act. l. si rem. §. fi. Nec ob. ꝙ ille loquunt in obligatione rerũ: nam obligatio rerũ equiparat personarũ obligationi. vt eo. ti. ad velleia. l. senatus. ¶ Si vero nullũ predictoꝝ interueniat tunc nec ipse pr̃ nec eius bona obligantur vt. C. de filijsfa. ꝛ quead. parẽtes ꝓ his teneant. l. j. li. x. ꝛ ne filius ꝓ pr̃e. l. j. de dote cau. nõ numerata. l. fi. ꝛ ne fideiuss. dot. dent. l. ij. Jac. ꝛ vide in Spec. de dona. inter vir. ꝛ vx. §. fi. vsi. item si filius. Si querat de filio in ptãte: vide. s. e. l. si cũ dotẽ. §. transgrediamur.

Maritus facere. Casus. Quedã sũt persone q̃ condemnant inquantũ facere possunt non deducto ere alieno quedã ere alieno deducto. h. d. ¶ In glo. ij. ꝭ. de regu. iur. l. minus. nã vere adhuc est in bonis. Dy. ꝛ facit qđ not. ꝭ. de fideiuss. l. marcellus.

Cum mulier. Casus. Mulier dedit domum inestimatã i dotem cuius occasione maritus cauit de damno ĩfecto sol. matri. agit actione de dote ꝛ repetit domũ non audit nisi caueat de indẽnitate marito. Dy. Ibi odiũ dotalium. Dy. Ibi periculũ ꝙ ex stipulatione dãni infecti a se p̃stita separatur. Dy. ¶ Querit hic Ja. de are. si aliquis possidebat p̃diũ aliquod pro quo petebatur ab' eo ꝙ soluere debet decimã fictã vel aliam prestationẽ ꝛ tandem venit ad transactionem cum actore qui petebat ꝛ conuenit singulis annis sibi dari modiũ frumenti ꝓ ipsa decima ficta vel prestatione post modũ amisit istud prediũ vel alienauit vel a possessione cecidit ille nihilominus petit aliud modiũ frumẽti conuentum querit an teneatur hec. l. est ar. ꝙ teneatur sicut hic tenetur marit⁹ ꝛ ideo mulier cauet de indẽnitate ꝛ ꝓ hoc etiã facit expresse. s. de cõtrahen. emp. l. fi. §. penul. ꝛ vlt. ꝛ q2 ista est personalis obligatio q̃ fundum non sequitur. vt. ꝭ. ad trebellianum. l. j. §. si heres. ꝛ. C. de heredib. instituend. l. quotiens. In contrarium ꝙ non teneatur facit. C. de iure emphiteo. l. j. vbi re amissa amplius non tenetur ad prestationem p̃sionis quasi esset onus rei. ꝛ pro hoc. s. de noxal. l. si ad libertatẽ. vbi seruo mortuo ꝓ quo noxaliter tenebatur amplius non tenetur et si cui plus quam per leg. falcid. l. j. §. fina. ꝛ. l. sequen. ¶ Idem Jaco. dicit posse dici aut amisit rem facto suo ꝛ obtinet primam: arg. s. ꝙ teneatur aut sine facto suo ꝛ tũc obtineret secundo allegata. Jacob. Sed cum presupponamus ex causa transactionis conuenisse ꝛ se personaliter obligasse forte dici posset eũ indistincte teneri cum istud non sit bonum reale sed personale per dictam. l. vlti. §. finali. de contrahenda emptio. ¶ Ad predicta etiam possent adduci notata. s. de operis noui nunciatio. l. vlti. ad hoc facit. ꝭ. titul. j. l. neq3 stipulandium. et quod ibi dixi.

1. Mors ciuilis eundem effectum representat sicut ꝛ naturalis.
2. Appellatione mortis an contineatur deportatio.
3. Captiuitas an soluat matrimonium.
4. An per deportationem soluatur matrimonium.

Si quis

---

[a] ¶ In solidum. Adde Bar. hic allegãtẽ tex. in l. si cũ dotẽ. §. transgrediamur. s. e. vbi dicit ꝙ fili⁹ recipiẽs dotẽ tenet i solidum pr̃ vero tantũ de peculio.

[b] ¶ Actione de peculio. Adde s̃m Bar. h istõ ꝓcedere deducto prius quod sibi et suis debeba filio ꝓ quo conuenitur.

Si quis sic stipuletur. Casus. Dedi dotem pro muliere & stipulatus sum mihi reddi ī quo casu desinat esse nupta postea desijt eē nupta q̄r deportata vel ab hostibus capta vel ancilla facta in dubitanter locus est repetitioni dot. & erit restituenda quasi matrimonio dissoluto p mortē q̄r p̄dictis casibus mortua videtur ciuiliter. h. d. Dy. ¶ Ibi dabis. i. restitues. dy. Ibi deportata fuerit vel ancilla effecta hoc est cancellatū pisis ī pādecta & vacat in multis libris. Old. Ibi cōmemoratione. i. casuum expssione. Dy. Ibi hac eñ cōuentione. s. si quo casu desinit esse nupta. Dy. In ṽ. plane iste ṽ. nō est alibi fm Dy. in fi. et est rō q̄r quilibet istoꝝ casuū morti equipollet vt pbatur de primo & vltimo. vt. ī. de reg. iur. l. seruitutem de scdo pbaꝛ ī. de cōtra. ta. l. j. §. penul. & de bonis libertoꝝ. l. si necesse. §. si deportatus. Old. Opp. gl. & nō soluit. ī. de ṽb. obl. l. ex ea pte

1 §. penul. sed dic q̄ hic mors † ciuilis eundem effectū repsentat qd̄ naturalis quo ad pactū hac. l. cōprehensuz. s. si nupta esset desierit in 2ᵒ secus vt de hoc dixi. s̄. e. l. si cū dotē in pn. vel fm Ja. de bel. in cōtrario fiebat mentio mortis hic ṽo generaliter quocūqz casu nupta esse desierit. Itē ap. mortis nō

2 continet deportatio † simpliciter. vt. ī. de cōdi. & demon. l. j. in tercidit Ja. de bel. ¶ Itē no. pro gn̄alitate cōcor. sunt in gl. et licet nō alleget optime facit tex. & glo. s̄. de pactis. l. emptor.

3 §. lucius. item quere an p captiuitatem † soluaꝛ m̄rimoniū [a]

a et dic vt in glo. Item quere an per deportationez † soluatur

4 et dic vt in gl. vbi mulieri facta restitutio ad heredis spectat compendiū ibi nō facta mulieri facienda & eius heredi. Jac.

a ¶ Soluaꝛ m̄rimoniū. add ad pulchrā decisionē tex. i. c. cū p bellicā in c. cū i captiuitate. & i. c. si virgo. xxxiij. q. ij. Et vxor credēs virū mortuū contrahens cū alio pter credulitatē excusaꝛ ab adulterio & filij sic generati dicunt legitimi ita Jo. monal. in sum. ī ti. d impedimento legatiōis. Sed cū primus reuertiꝛ stati relicto scdo dz redire ad pmū q̄si non facit adulteria iudicaꝛ no. in. c. in p̄sentia extra de spon.

Ista lex se ptez modis legi potest.

Vsusfructus. Circa hanc. l. quidaz habēt additōes. Dy. diuersimode cōiter eñ sic habetur in isto princip. Sex vel septem casus ponit circa vsumfru. in do-

1 tem datum. Primus † est si mulier dedit vsuz fundi in dotē cuius pprietas ad aliū pertinebat nō ad maritū vel vxorem diuortio celebrato restituere hoc mō q̄r cauebit maritus vxori se passurū vti frui eā quādiu vixerit & ea mortua heredem

2 eius. Scdo † dr̄ qd̄ dictū est in herede distinctionē recipit q̄r verum est si actū fuerat q̄ in vsuf. trāsiret ad heredem. Ter-

3 tio dicit si mulier † dedit in dotē vsumfructū illius fundi cuius pprietas erat mariti celebrato diuortio restituit mulieri

4 non aūt heredi eius. Quarto si mulier † dedit in dotē vsūfr. fundi soluto matrimonio restituet sibi & heredi suo. ¶ Quin-

5 to dicitur si mulier † alienauit pprietatem fundi sui vel aliqs vsūf. pprij fundi iussu mulieris marito in dotē dedit celebrato diuortio restituit sicut pōt. i. vel pstita cautione vel vendēdo vel locādo nūmo vno vel constituendo mulieri vsumfr. si

6 dn̄s pprietatis cōsentiat. Sexto dicit si vsufr. † nudus erat in fundo mariti & celebrato diuortio. mulier poterat vendere dn̄o pprietatis restituetur heredi q̄r si maritus nō fecisset moram in restituēdo reliquisset pciū fructuuz heredi. Septimo

7 dicitur si nō poterat vendi † dn̄o proprietatis si tn̄ mulier dādo in dotē pstitit patientiā viro ita vir pstat mulieri & eius heredi. h. d. Dy. Ibi q̄ an secūdus casus. ibi si cū tertius casus ibi q̄ si fundi. quartus casus ibi si vero. quintus casus ibi nā et finge. sextus casus ibi q̄ si facultatē. septimus casus vl'pēdet ex pcedentibus. Dy. Alij sic habent. l. ista p eius euidentiori itellectu diuidi pōt in quinqz partes. Primo ponit pro cōstanti vsūfru. in dotem datū debere restitui mulieri & eius heredi. Scdo reuocat in dubiū qd̄ pro cōstanti posuerat d restitutione facie[nda] heredi mulieris. Tertio psequendo reuocari in dubiū ponit qn̄ solus vsuf. in dotē dictus ptinebat ad vxorem & pprietas ad maritum. Quarto qn̄ pprietas erat a principio mulierꝫ & durabat vsqz ad diuortiū. Quinto qn̄ a princi. pprietas erat mulieris sed ante diuortiū ad extraneū peruenit & ista quinta pars tractat principal'r de duobus. s. qn̄ proprietas erat a pncipio mulierꝫ & ad extraneū peruenit ante diuortium & qn̄ oī tpe fuerit extranei qui vsūf. sui fundi ma-

Ista lex pt in quinqz ptes diuidi.

rito pro muliere in dotem dedit. prima pars durat a princip. vsqz ibi qd̄ an verum sit ibi incipit. secunda & durat vsqz ibi. Si eñ eum haberet ibi. tertia. & durat vsqz ibi q̄ si fundi ibi incipit. quarta & durat vsqz ibi. Si vero alienata ibi. quinta in qua prosequiꝛ duos casus p̄dictos & in eis ambobus dicit idem esse iuris & durat vsqz ad finē. l. Dy. Alij habēt breui⁹ fm eum & sic dicit q̄ primo simpliciter & in genere dicit vsūf. restitui mulieri & eius heredi post mortē mulieris p cautionē secundo specialiter reuocādo in dubiū de hēditate mulieris Circa qd̄ distingue & psequitur casus quattuor. Primo qn̄ proprietas erat mariti. Scdo qn̄ mulieris & eius pseuerauit. Tertio psequitur cōiter duos casus vsqz ad fi. l. ponēdo eos vt pares. s. qn̄ vsufr. fuit ab initio mulieris & non pseuerauit Item qn̄ proprietas fuit ab initio extranei primo declarādo circa illud qualiter restituiꝛ mulieri viuenti. scdo qn̄ & qualiter restituatur eius heredi. Prima ergo pars generalis vsqz ibi qd̄ an verum sit ibi. Secūda in qua poniꝛ in dubiū reuocatur vsqz ibi si eñ cū habeat ibi. tertiam in qua poniꝛ psecutio primi casus vsqz ibi q̄ si fundi. In quarta in qua est psecutio secundi casus vsqz ibi. Si vero alienata ibi quinta in qua psequitur cōiter duos casus vt ptz vsqz ad fi. l. illa ṽo subdiuiditur in duas ptes. in prima vsqz ibi nam finge nā dicit qualiter fiat restitutio mulieri. In scda vsqz in fi. qn̄ & qualiter fiat restitutio mulierꝫ heredi. Dy. Et lz p̄dicte diuisiones sint in verbis difformes parum tn̄ discrepant in effectu. alij tn̄ breui⁹ diuidūt. l. principaliter in duas ptes. In prima dicit qualiter vsuf. datus in dotē restituitur mulieri viuenti. In secūda qn̄ ea mortua & qualiter restituaꝛ eius heredi. Premissis diuisionibus dic q̄ propriā bullo & euidentia huius. l. q̄ quādoqz datur sola pprietas in dotem & q̄ nihil ad hanc. l. qn̄qz sola possessio quādoqz plena pprietas cū casuali vsuf. cōiuncta & de predictis nihil ad hanc. l. & qn̄qz datur solus vsuf. in dotem & de hoc tractat tota hec. l. ¶ Dic etiam qd̄ due sunt

8 species † vsufructus[b] quidā formalis qui separatus est a p-

b prietate et est species seruitutis. vt. s̄. de vsufr. leg. per totum Alius est talis qui ex ipsa pprietate descēdit & ei coheret nec est separatus ab ea & de vtroqz in hac. l. tractaꝛ. His p euidētia premissis aduerte circa casus positionē q̄ prima glo. hui⁹ l. laborat circa casus positionem & intrincate & bene ponit et cōmuniter nō approbaꝛ p doc. & diciꝛ fuisse aditio & nō ac. et non habetur in apparatu antiquo. & ideo casus positionem melius colligas ex p̄dictis fm Dyn. & litterā sic exponas. ibi vsufructu subaudi cuius pprietas ad alterū tpe pertinebat diuortium vt. ī. ptz. ibi vel mulierem tpe diuortij. ibi esse dot. restitu. ait marcellus. i. isto mō fiet restitutio ipsius vsufruc. dati in dotem. s. vt maritus caueat &c. vt. Dyn. Ibi vixerit. s. maritus q̄r in persona eius dz finiri sicut incepit. vt. ī. de noua. l. iij. ibi mulierem si agat ibi heredisqz eius vbi agit heres idem etiā agente muliere p qd̄ circa restitutionem vsufru. dotalis eadē videꝛ esse cōditio mulieris & heredis. Jac. Ibi qd̄ an. s. vt cautio pstetur heredi mulierꝫ & sic reuocat in dubium qd̄. s̄. posuerat pro cōstanti. Dy. Ibi quēadmodū. i. qualiter et cuius rei. Dy. Ibi si eñ cum tertius casus. Dy. Ibi vsūf. formalez. Dy. In predio mariti ibi cuius. s. viri. Dy. Ibi cessit. i. in dotē dedit & ita cepit esse casualis penes maritū. Dy. qui penes mulierē erat formalis. Dy. Ibi nihil mulier. s. iure finendi vel vsumfr. retinendi pro tpe futuro p pte a mora bene transmittit ius heredi vt. s̄. de vsufr. l. qui vsufructu. §. fi. & l. q̄situm. Jac. Ibi relinquet & ideo nō caueꝛ heredi insti. hoc casu q̄r morte mulieris fructuarie finiꝛ vt insti. de vsuf. §. finitur & hec eit rō que sequitur debebat tn̄ &c. Dy. Ibi ei. s. mulieri. Dy. Ibi q̄ si fundi sui. s. mulieris. & est quartus' casus. Dy. Ibi viro cesserit. s. in dotē cōstituendo. Dy. Ibi restitui is. s. vsuf. Dy. Ibi a viro dz nō solū mulieri viuenti. sed etiā eius heredi ppter rōnem q̄ statim sequiꝛ cū proprietate eñ &c. Dy. Ibi trāsisset. s. vsufruct⁹ casualis ibi morā. i. restituisset mulieri viuēti. Dy. Ibi si ṽo alienata hic est quintus casus. & dic alienata. s. a muliere cui⁹ erat tpe ꝯstitute dot. sz nō pseuerauit q̄r alienauit. Et duos casus. i. hunc & aliū q se quit cōiter psequiꝛ iurecōsult⁹ vsqz ad fi. l. Dy. Ibi aliqs extraneus. Dy. & sic pprietas semp fuit extranei. Dy. ibi in dotē ꝯstituendo de nouo vsūf. in psonā mariti. Dy. Ibi inspiciēdū est primū. i. añqz inspiciaꝛ qual'r debeat restitui hēdi. Dy. Ibi pt aūt. s. mulieri restitui ibi cautio ib⁹ iterpositis. nā cauebit vir qd̄ patietur mulierē vti frui & eā nō ipediet. Dy. ibi iure suo s. mariti. Dy. Ibi cedat & ꝯcedat nō q̄r faciat ad fructuariā sz cedit ꝯmoditatē pcipiēdi fruct⁹ vl' & sic soluiꝛ ꝯriū qd̄ ē i gl. ibi vl' si se h ponit scds mod⁹ restituēdi. dy. ibi accōmodauerit. i. ꝯcesserit. dy. r̄stitutōe vsuf. faciēde p vix subau. pt restitui

b ¶ Species vsufructus. Adde doc. i. l. j. ff. d vsufru. & isti. eo. tit. in pn. & aduertēduz q̄ vsusfructus ali⁹ est causalis alius ē formalis Bal. i. l. vsūfructuz isto titu. & in l. si fundi de cōdi. indeb. Floꝛ. de sancro pe. i Rubri. ff. de vsufru. bartho. cepo. de ser. rust. l. d vsufructu not. ī l. si ita stipulatus. §. titius & ibi alexā. de ṽ. ob.

vt nolente ⁊c. Iac. ibi nolente eo. s. proprietatis dño. Dy. ibi constituatur vsufruc. proprie. sed. s. pxi. improprie. i. cõmoditas vt ibi dixi ⁊ subau. vel p maritum ꝓprietario consentiente vel proprietarium cõsentiente marito fructuario. ⁊ hoc sequitur nam aut ⁊c. Ia. ibi ille fructuarius. Dy. ibi cedere cõstituendo eam fructuariã cõsentiente proprietario. vel cõducet a muliere pro aliqua quãtitate ⁊ iste est alius modus restituendi. Et dicq facere intelligit eo ꝙ consentit marito nã cum cedit ꝓprietarius † maritus cõsentire cõpellitur vt ĩfra sequitur. Ia. Ibi nam ⁊ finge sextus casus ⁊. s. dixit qualiter possit mulieri restitui nunc qualiter mulieris heredi p̃dictis duobus casibus. s. proxi. positis. Dy. Ibi hoc ipm suis vtendi ⁊ fructus pcipiendi qd est viro ⁊ mulieri restituendũ. Dy. Ibi vendere quo casu preciũ qd hz succedit loco rei. vt. s. de vsufru. l. quia qui precio subaudi sine dubio p precij consecutionem a muliere põt ei reddi. Ia. Ibi quo casu. i. si dñs proprietatis emere velit. Dy. vsuf. ibi vir dicere cogetur. s. cõsentiente hmõi venditioni ⁊ fructus restituere ex tpe more vt bene aptetur qd sequitur. Dy. Ibi si morã non fecisset. i. si restituisset mulieri viuenti. Dy. Ibi nõ habuerit q̃ dñs ꝓprietatis emẽ noluerit. Dy. vsũf. seu cõmoditatẽ fructuũ quã mulieri vẽdidisset. Ibi p̃stare. s. ipsi mulieri. Dy. Ibi debuit. s. interponendo cautionẽ vt p̃dictum est de nõ impediendo vtifrui. Dy. Ibi p̃stet. s. interponendo cautionez vt in p̃n. l. q. d. sicut mulieri debeat cauere h heredi cauebit. Dy. Et iste est septimus casus vel dependens a proximo. Dy. Exposita littera.

¶ Opp. q̃n mulier dedit in dotem vsũfr. illius p̃dij cuius ꝓprietas ptinet ad maritum ꝙ nõ possit restitui etiã muliere viuente q̃ pro ꝯsolidatione extinctus est. vt. s. de iure dot. l. cum in fundo in prin. solue ꝙ nõ restituit idẽ numero. ¶ Sz de nouo cõstituitur in eadẽ re ⁊ sic videtur idem ꝓpter idẽtitatem rei in qua cõstituitur. vt. d. l. cũ in fundo. scdo respon. ¶ Item op. ꝙ q̃n dedit vsumf. in predio cuius ꝓprietas ptinet ad extraneũ ꝙ nullo mõ restitui debeat mulieris heredi[a] q̃ cum psona extinguit mulieris. vt. s. de pericu. ⁊ cõmo. rei ven. l. necessario. §. fi. sed solue ꝙ ibi ab initio fuit cõstitutus in psona mulieris. et ideo cũ eius psona finitur hic aũt ab initio in psona mariti. ⁊ ideo cũ eius psona durat ⁊ extinguitur vt hic. ⁊. j. de noua. l. si vsuf. ⁊. d. l. necessario. Item op. qd nullo modo possit restitui vsufr. mulieri p cessionem q̃ si cederetur extingueret proprietati cõsolidaretur vt instit. de vsuf. §. item finitur. sed sol. patet ex. l. arboribus. §. vsufructuari⁹. s. de vsufr. ⁊ pro declaratione materie huius. l. distinguit aut mulier cõcedit marito in dotẽ nudã ꝓprietatem. aut plenam proprietatem aut vsumfru. sine proprietate. ⁊ si vsuf. aut fundi sui. aut fundi mariti. aut alieni primo casu cũ concedit nudam proprietatez reddenda est diuortio celebrato q̃ in actione de dote † venit ꝙ in dotẽ est datũ. vt. s. eo. l. ij. Scdo casu q̃n cõcedit plenã proprietatem plena ꝓprietas reddenda est cum fructibus pceptis nõ constante matrimonio. vt. s. de iure dot. l. dotis fructus in p̃n. ⁊. l. cũ in fundo in prin. adeo vt p qua stetit matrimonium pro ea debent diuidi inter maritum et vxorem. vt. s. e. l. de diuisione. ⁊. l. diuortio. ⁊ ibi plene dixi ver. et p declaratiõe p̃dictoꝝ. ¶ Tertio casu q̃n mulier dat vsumfr. in dotem si quidẽ fundi ipsius mulieris maritus est vsufructuarius ipsa nõ q̃ in re sua non põt habere vsumf. ⁊ morte mariti finietur vsufru. ⁊ redibit ad ꝓprietatez. vt. s. de periculo ⁊ cõmodo rei vendi. l. necessario in fi. ⁊ hoc verum si perseuerauit proprietas mulieris vt hac. l. versi. quod si fundi. Si vero non perseuerauit locum habet versic. si vero alienata. Si autem dat vsumfructum in dotem in fundo ipsius mariti maritus qui habet proprietatem fructuarius eẽ non potest. vñ morte mulieris fructuarie finietur vsuf. vt. j. de dona. l. iiij. bene restituit vsufru. mulieri vel cauebit ei vel locabit vno nũmo. vt. s. de iure dot. l. si vsuf. ⁊ de vsuf. arboribus §. de illo heredi aũt hoc casu q̃n morte soluit mr̃imonium nõ fit restitutio q̃ finit morte mulieris vt dixi. Si vo mr̃imoniũ soluitur diuortio non põt restitui idẽ numero q̃ p ꝯsolidationem extinct⁹ est. sed de nouo cõstituit in eadẽ re in. l. cũ in fundo in p̃n. ⁊. ij. rñ. s. de iure dot. ⁊ fit etiã restitutio heredi mulieris p tpe p̃terito. Si marit⁹ fuit in mora. vt. s. de vsufr. l. si extraneo ⁊. l. se. ⁊. l. q vsuf. §. fi. ⁊. l. q̃situ. si aũt fund⁹ oĩ tpe fuit alienus cui⁹ vsuf. est dat⁹ in dotẽ tũc aut ab initio ꝯstituit in psona mariti. aut in psona mulieris. si in psona mulieris ei viuenti restituit nõ ei⁹ heredi q̃ mortua muliere finit vt. d. l. necessario. §. fi. si in psona mariti restituit mulieri viuẽti ⁊ heredi ei⁹ q̃ ex psona mariti finit ⁊ nõ mulieris. ⁊ ita loquit. l. ista et. l. iiij. j. de noua. Dy. Ultimo q̃ h dicit gl. ꝙ marit⁹ vẽdat vel locet vno nũmo q̃rit Pe. an talis vẽditio vel locatio possit fieri ⁊ videtur ꝙ nõ q̃ vnus non est numerus sed principatum numeri ⁊ venditio vel locatio dz fieri in pecunia numerata insti. de ꝯhen. emp. §. preciũ. ⁊. s. de ꝯhen. emp. l. j. ⁊ videtur exp̃ssum. s. locati. l. si quis ꝯduxerit vbi de hoc. In ꝯtrium videt. s. de iure dot. l. si vsuf. dic aut venditio fit vno nummo rei equiualẽtis puta quattuor pira p vno denario ⁊ valz ⁊ sic potest intelligi. d. l. si vsuf. Nec ob. qd ẽ princ. numeri. nã ⁊ cõiuncta psona agit p ꝯiuncta ⁊ tñ maritus lz nõ sit ꝯiũcta psona. sed principiũ ꝯiunctionis seu affinitatis. vt. j. de gradi. l. non facile. §. affinis admittit tanq̃ cõiuncta psona. vt. s. de procur. l. sed ⁊ hec ⁊. C. de pcur. l. maritus aut vult emere rem non equiualentẽ p vno nũmo puta domũ vel equũ tunc aut alias gratis tenet dare ⁊ valet ⁊ sic intelligo. l. istam. ⁊. d. l. si vsufr. aut nõ tenet alias dare gratis ⁊ tradere ⁊ tũc nõ valet Sed iudicat ꝯctus donationis vt. d. l. si qs ꝯduxit alias incipit. Si qs vno nũmo ⁊. s. de ꝯhen. emp. l. si quis donationis. ⁊ est rõ ꝙ res dz iudicari ex statu q̃ preualet vt de sta. ho. l. q̃rit. pe. Et ad p̃dicta facit in vsib⁹ feu. qualr feudũ olim poterat alienari. §. donare in gl. j. hec glo. fuit additio ⁊ nõ bene ponit casum. sed potius intrincat. Dyn. In glos. non aperit in fi. ⁊ q̃n datus fuit ab vxore psequit p totã. l. excepto v. aut aliqs fundi sui ⁊c. vbi tractat q̃n ab ex̃neo. Old. ĩ gl. s. mulieris ibi tpe dationis. sed p ꝯstanti ponit qd tpe diuortij nõ erat mariti nec vxoris. Dy. Ibi formalem mulieri in eadẽ gl. in fi. nisi consentiat dñs proprietatis q̃ tunc p constitutionem nouã restitueret formalis vt pz hac. l. ibi vel si se accõmodauerit ⁊c. Dy. In gl. j. ibi restituisset in fi. certe nec isto casu mulier alienauit immo semp proprietas sua extitit hic em̃ ponit iste secundus casus. s. ⁊ eius pseuerantia qui ponit. s. in gl. s. mulieris. Dy. In glo. ꝓprietarius in fi. vel expone. s. maritus vt in lr̃a exposui. Dy. In glo. j. cõsentire in fin. ⁊ fruct⁹ restituere ex tpe more ⁊ quippe pro q̃ si morã non fecisset ⁊c. Dy.

Seruus dotalis.

Casus. Cuiusq̃ cõtemplatione instituatur seruus dotalis adire dz iussu mariti. Si maritus non timeat dãnum. sed si timeat denũciet mulieri vt sequitur et securus erit siue adeatur siue repudietur volũtate mulieris. Dy. Ibi institutus contẽplatione mariti vel vxoris. Dy. Ibi corã testibus nõ de virtute denũciationis ⁊ rñsionis extraiudicial de qua dixi. C. de rei ven. l. si fundum. ⁊. s. de oper. no. nun. l. j. §. j. Et no. vtile consilium legis. ibi rñsum marito reddatur no. qd hic trãsfertur dñiuz temporale ⁊ sub cõditione. ¶ Opp. qd non possit adire iussu mulieris q̃ non vr̃ dñium translatum. vt. j. de sol. l. q sic soluit ⁊ de furt. l. eum qui. §. q epistola. Dic qd ibi ex solutione rei reddende intendebat liberationẽ consequi ⁊ rẽ reddi sunt contraria vt eod. ti. l. qui hoĩem. §. fi. hic aũt nullam liberationem consequi intendebat sed se munire ne in eius personam obligatio contraheret. vel qd in idem recidit dic q̃n aliquis debet recipere qd ipse dat si quidem ex receptione remanet obligatus illi redditiõi aut ille cui dat hz medio tẽpore vtilitatem et tunc trãsfertur dñium vt hic autez non hz ⁊ nõ trãsfertur vt in contrarijs. Ia. de are. Quid si mulier est absens ita qd non potest ei denũciari dic qd habet pinde ac si denũciãs vt in obligationem nõ incidat. sed ꝓpter absentiam aduersarij quis non habet p denunciãte vt ab obligatione iã contracta liberet vt. s. mã. l. si mandauero. §. fi. Quid si est p̃sens ⁊ cũ sibi denunciatur tacet ⁊ nihil respondet dic quod non adeat quia pro ignorante habet vt. s. dictuz est. l. deerãt §. j. tacitum. ¶ In glo. penult. ibi non restituit mulieri in dubio dic aut fuit institutus ab amico mariti et tunc eius contẽplatione presumit institutus aut ab amico vxoris et tunc contemplatione vxoris. Aut dubium est cuius esset amicus et tunc vxori queritur. vt. j. de acquiren. heredi. l. additio ⁊ p hoc. j. de vulga. ⁊ pupil. substitu. l. sed si plures. §. in arrogato. Dyn. In glos. vlti. ibi de iure dot. si legato. Et vide quod ibi not. Oldra.

1 ☞ Pactum factum de lucrando dotem matrimonio soluto p mortem cõmittit facto diuortio in fraudez stipulantis.
2 Repudiatio feudi paterni ⁊ antiqui an dicatur tenere.
3 Quando dicatur quis esse in periculo mortis.
4 Facta iuxta habent fraudis presumptionem.

Filie mee.

Casus. Pactum factuz[b] de lucrando † dotem mr̃imonio soluto per mortem cõmittitur facto diuortio in fraudem stipulantis. hoc. d. Vel clarius dedi dotez pro filia ⁊ stipulatus sum mihi reddi in casu mortis: si maliciose repudium

---

a ¶ Mulieris heredi. Adde bal. ĩ l. quicqd. C. de bon. ma. idẽ bal. ĩ. l. j. §. excepto v. sed qd si cõcedo. C. d ca du. toll. vbi vsufructus morte vsufructuarij finitur nec ad heredes puenit instit. de vsuf. §. finitur. secus tñ eẽt in emphiteosi gl. in. l. ĩdebiti §. fin. in v̈bo cũ te in fi. ff. de condi. in debiti.

b ¶ Pactuz factũ. Addõ an ⁊ q̃n pactuz valeat d lucranda dote. l. j. ⁊. ij. ff. d pac. do. ⁊ in. l. qd scitis. C. de bo. q̃ liber. ⁊ ĩ. l. pro heredi tarijs v. modo veniam⁹ C. de hered. acti. ⁊ ĩ. l. inter socerum §. cũ inter d pact. do[illegible] Bal. in. d. l. qd scitis. C. de boñ. que libe.

repudium mittit dos perinde mihi restituetur ac si mors secuta fuisset. Sed op. si dedi dotez p filia emancipata restitui debet filie ⁊ eius heredibus vt. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. extraneum ⁊ de iure dot. l. fi. ergo nõ videor fraudari si fiat diuortium cũ idem sit in casu mortis. respon. hic loquit̃ qñ pater dedit dotem ⁊ stipulatus est sibi reddi in casu mortis: vñ in casu diuortij cõpetit actio filie vel heredi eius vt. s. eo. l. si cum doté in pn. nec dz intelligi cũ dedit dotez nec est stipulatus qr tunc q̃reretur actio mulieri nõ mihi vt. s. fa. herc. l. si filia nec ob. l. pfecticia in fi. s. de iur. dot. qr intelligi dz qñ pater stipulatus fuit in oẽm casum sibi reddi. Sed si in vnũ casum tm̃ nõ videt̃ stipulatus in alium nisi diuortiũ celebretur in fraudem vt h vel rñde vt. s. e. l. ij. Dy. in fi. qr diuortiuz in fraudem meã celebratum mihi nocere non dz vt. s. de repudijs. l. si filia. q̃ cum ista concor. Dy. ⁊ facit hec lex ad talem q̃stionem papa cõcessit alicui primã prebendã vacantez in tali ecclesia quã duceret acceptandã dolo alicuius suggerẽtz acceptauit prebendã parui valoris vult penitere et meliorẽ eligere voluit q̃ritur an possit ⁊. l. ista est ar. qd sic. nam sicut hic dolus mariti nõ nocet patri quominus petit doté sic dolus suggerentis non dz nocere quominus meliorez acceptet prebendã pro hoc. s. de dolo. l. si quis affirmauerit. ⁊ l. si dolo de opt. leg. l. iij. ⁊. v. de repudijs. l. si filia: ⁊ plene dixi. d. l. si dolo. Dy. Item facit ad aliã qõnem aliquis habens feudũ paternũ † ⁊ antiquũ q transit ad agnatos vt in vsibus feu. d feudo paterno desperans de filijs. ⁊ hodie habens oẽs agnatos suos repudiant feudũ dño ad hoc vt nõ trãsiret ad agnatos vt hic est argu. q talis repudiatio non valeat nec noceat agnatis ⁊ p hoc. d. l. si filia de repudijs. ⁊ p hoc de alienatione feudi paterni. c. j. ¶ Itẽ puto q ex hac. l. tracta fuerit decretalis ex̃ de renũciatione. c. si te p̃bendã. li. vj. qr ille casus similis est isti quã decretalem videas cũ ibi notatis p omẽs q̃ faciũt ad declarationẽ hui⁹. l. ⁊ per illã decretalez credo hãc. l. intelligi debere de filia egra graui egritudĩe ex qua erat in periculo mortis ⁊ mori verisilr̃ sperabat̃ si em̃ leui egritudĩe egrotaret cessaret fraudis p̃sumptio ⁊ p ꝯñs huius. l. dispositio ar. j. de re iud. l. quesitũ. Ex hoc quero qñ aliquis † dicatur esse in periculo mortis. dic q qñ aliquis infirmus est ĩfirmitate graui que p medicos ⁊ alios verisilr̃ ⁊ cõiter reputat̃ mortalis. Item qñ aliquis timet hostem vel p̃donem vel crudelitatem tirãni habẽtis eũ odio vel si nauigaturus sit p mare vel p loca insidiosa vel etate confectus est vt colligit̃. j. de dona. cau. mor. l. iij. ⁊ duabus sequentib⁹ ⁊ no. p Inno. extra de senten. excõ. c. qd de his ⁊ his casibus põt absolui excõicatus qui alias nõ posset absolui vt ibi not. ¶ Sed alibi videt̃ notari q non sit semp periculũ mortis nauigare p mare nisi quando est naufragium ⁊ tp̃s turpe vt no. ex̃ de offi. ord. c. pastoralis. In glo. que incipit quo casu de isto periculo nauigationis: vide. C. de naufra. l. quotiens. li. xj. de offi. recto. puincie. l. ciuitas. s. de vsufru. arboribus. §. dilatio. ⁊ de rei ven. l. ex diuerso. §. fi. in fi. ¶ Ultimo collige vnũ satis vtile ⁊ notabile q illa que fiunt iuxta mortẽ † habent fraudis p̃sumptionem ⁊ pro hoc facit dictũ. c. si te prebendã de renunciatiõe li. vj. de hoc no. ex̃ de sepulturis. c. de his ⁊ p hoc. j. de adim̃. le. l. alũne. §. fi. ⁊ qd no. ex̃ de testa. c. raynutius. In glo. petierat enim ⁊ ex̃ de elec. c. offic. In glo. p̃sumit̃ aliqd: ⁊ ad hoc que finitur iuxta tp̃s mortis facit. j. de cõfir. tuto. l. in ꝯfirmãdo ad tertul. l. ij. §. cõfestim de iure fisci. l. edicto. §. extat: ⁊ de homicidio. c. p̃scriptuz. ⁊. c. ad audientiã. ⁊. j. q. j. cõstat. Et est bene notandũ q qs p̃sumitur mori ex feritate si infra annũ a tẽpore feritatis moriat̃ nisi appareat ex alia cã mortu⁹ vt colligi videt̃ in lõbarda de plagijs liberoꝝ hoĩz. l. in oĩb⁹ ⁊ d plagis seruoꝝ. l. oẽs vo plage. ¶ Et de istis p̃sumptionibus[a] ⁊ alienationibus que p̃sumũtur in fraudẽ facte vel iuxta mortem vel iuxta delictũ: vide. j. de dona. l. post ꝯctum ⁊ de donat. cã mortis. l. si aliquis. ⁊ q̃ in frau. cre. l. qui aũt in pn. ⁊. §. j. d bonis damna. l. fi. §. ex bonis ad municip. l. vlti. §. itẽ rescripserunt patris: ⁊ vide p declaratione. l. p̃ntis ⁊ oĩm p̃dictorum qd publice ⁊ plene no. in sum. Ja. ardi. d feudis ti. q. mo. feu. acquirat̃. §. qd dictũ est ⁊. §. sequẽtibus. ⁊. §. p̃cedenti q incipit ⁊ põt qdẽ. Itẽ facit h. l. q ppter adulteriũ filie non pdat pater dotem de quo dixi. s. e. l. ij. circa fi. v. itẽ faciat ad qõnẽ.

a ¶ Presũptionib⁹. ad de Bal. i. l. ea qdẽ in v. q̃ro qd ẽ. C. de accusa. ⁊ in Rubr. de pbatio. v. p̃sumptio ⁊ i l. siue possidetis eo. tit. vs. deide io. Cal. in. c. vestra d cohabi. cle. ⁊ mulie. Spec. in ti. [illegible] sump. §. j. in princ. vbi dr vnde oriatur presumptio.

1 ☞ Debitum in diem an ante diem exigi possit.

SI filia. Casus. Pater dedit p filia in dotem centũ scdo infimus filie impẽdit. x. repetit statim ipsa. x. nõ expectata ãnua bimaterna die qua restitui debz dos hodie mobilia post annum vt. C. de rei vxo. act. §. exactio. ⁊ collige mulierem funerari ex dote. vt. s. de relig. ⁊ sumpti. fune. l. meuz. ⁊. l. celsus et. C. qñ dies leg. ce. l. j. in fi. item q debitũ † in diez exigit̃ ãte diem: ⁊ sic est contra. s. qñ dies vsufruc. leg. cedãt. l. j. in fi. ⁊ d verb. sig. l. cedere diem. Sed spãle hic fauore funeris alij qd hic habetur rõ interusurij medij tpis vt. s. e. l. si constante. §. quotiens q nihil est similiter in debitore fiscali ex causa primipilari. sed ibi habetur rõ interusurij medij temporis vt. C. de act. ex lege. l. j. Dy. Ibi nupta ⁊ dotata a patre. Dy. Ibi cetera. i. alia que sunt in dotem data. Dy. de mucello.

1 ☞ Marit⁹ manumittẽs seruũ inestimatũ tz manumissio.
2 Maritus an possit manumittere seruum qui sub conditione est restituendus.

DOtalem. Summatur vsq ad. §. dabit q est in. l. si vero vult dicere si maritus manumittit seruũ † inestimatum manumissio tenet. Sed an ea que ã liberto cõsequit̃ teneat̃ restituere mulier. distingue. nã aut manumisit gerens negociũ ppriuz aut gerens negociũ mulieris si ppriũ si qdẽ muliere inuita ptem quã ꝯsequit̃ vt p̃ronus restituet p condi. sine cã aliã p act. d dote quasi augmẽtũ dot. si ea nolẽte nil restituet qr licuit donare marito huĩ manumissiõis cã si gerẽs negociũ mulieris oĩa q̃ ꝯsequit̃ vt p̃ron⁹ restituere tenet̃ nõ aũt q̃ ꝯsequit̃ vt extraneus. Dy. Ibi seruũ inestimatũ ⁊ nõ est dubiũ qñ manumissio teneat vt in glo. Ibi inuita vel ignorãte. Dyn. ibi restituere dz maritus vxori. Dy. ibi dot. iudicio. s. restituere debz maritus vxori. Dy. Quid si alterũ ab isto patrono heredem iste libertus instituisset. Dy. ibi refragat̃. i. exp̃sse ꝯdicit idem tñ si ignorauit. vt no. j. e. l. si vo. Ja. vo de are. sup hac. l. sic no. super vbo dz mero iure. ⁊ tanq̃ doté ⁊ patronat⁹ successit in locũ dñij. ⁊ p hoc primũ quodãmõ dr durare dñium ar. j. de here. insti. l. talẽ. vel dic auc. l. statim ꝯditione ex lege iulia. de maritãdis ordinib⁹ vt. j. e. l. si vo. ⁊ de falsis filius. §. maritũ ẽt constãte mr̃imonio. vt. j. e. l. hec actio. Qd aũt dicit gl. h posita locũ hz qñ mãdato mulieris manumisit. Sz vr̃ q marit⁹ teneatur ad estimationẽ serui. vt. C. de his qui a nõ dño ma. l. j. Sed dic q illud obtinet qñ nõ dñs manumisit. sed hic erat dñs ĩmo etiã si sit dñs vr̃ teneri ad preciũ. vt. s. de ꝯdit. indc. l. in summa. §. penulti. sz hic dicas q fuit factus dñs a sciẽte ibi ab ignorãte. Sz adhuc vr̃ q nõ possit manumitetre † cuz ipse sub ꝯditione debeat eũ restituere. vt. j. de manumissio. l. seruũ sub cõditione ⁊ q ⁊ a quib⁹. l. gñaliter. Sed illd obtinet qñ dñium est dissensurũ ipo iure ⁊ retro fingit̃ alteri⁹ fuisse ⁊ sic impendẽti sic. s. si cer. pe. l. pinde. sed hic demũ p retrotraditionẽ. Ja. ibi dot. iudicio. i. ppter eqtatẽ iudicij dot. qd ẽ bonefidei ⁊ in bonefi. iudi. veniũt ẽt ea de qb⁹ nõ fuit cogitatuz eqtate suadẽte vt h suadet qr datio ĩ dotẽ fuit origo ex q̃ pcesserat facultas manumittẽdi. ⁊ ab eo manumisso lucrãdi. Itẽ qr si mansisset seruus oĩa ei⁹ bona lucra ex̃ rẽ viri ⁊ operas ipsius serui fuissent reddita mulieri vt. C. vxo. act. l. vnica. §. cũq. Ja. ⁊. §. itaq pt⁹ agere q̃ ex ꝯdi. ex lege iul. de maritãdis ordinibus vt. j. e. l. si vo ⁊ de falsis fili⁹. §. j. Ol. ⁊ ꝯtinua. l. seq.

QUod si vir. Uolũtate exp̃ssa. dy. d mulieris ꝯsentiẽtz exp̃sse. Dy. ibi ei viro. dy. ibi tenebit̃. s. marit⁹ mulieri. dy. in gl. j. ibi. C eo. ĩmo est de do. ĩter vi. ⁊ vx. Dy. in gl. vlt. ĩ fi. Sz quõ põt maritus opas imponere cũ ex necessitate manumittit ⁊c. vt. s. d dona. inter vi. ⁊ vxo. l. si eum. respõ. si marit⁹ manumittit potest vt. C. de ope. libert. l. ij. ⁊. l. mr̃ vel meli⁹ hic nõ manumittit ex necessitate qr cogi nõ poterat. Dy. ⁊ continua. l. seq.

1 ☞ Seru⁹ qñ desinit eẽ ĩ dotẽ marit⁹ ñ tenet̃ ad estimatõez.
2 Dominus promittens vasallo vendere rem quam habet in feudum videtur remittere totum ius suum.

ET desinit seruus in dotẽ. Esse ita q marit⁹ † nõ tenet̃ ad estimationẽ. Dyn. Ibi qr cui iste tex. alibi nõ reperit̃ ꝟm Dy. Ibi donaret. i. ĩ dubio donare vr̃ vñ h. l. loq̃t ĩ casu dubio. s. qñ dubitat̃ an donatiõis cã h facẽ. Et ẽ ar. l. ista ꝟm Ja. d are. q si dñs pmittat † vasallo vẽdere rẽ quã habz ĩ feudũ q videat̃ remittẽ totũ suũ ius ita qd nõ possit agẽ ad p̃ciũ p h. j. d le. ij. l. codicil. §. j. Ja. ĩ ꝯtriũ facit de le. j. l. si fundũ p fideicõ. vbi d hoc dixi. ibi qd put Dy. In glo. ibi. §. cõtrario ille. §. nihil facit sed sequens. §. q incipit idẽ papinian⁹ facit h mõ qr sicut hic in dubio p̃sumit̃ donatio ibi et ita. Old. et. Ray. ⁊ continua. l. sequentem.

1 In contrariis adueniente ꝯditiõe dʒ dñium transferri.
2 Mulier an possit manumittere per filium.
3 Legatum relictum heredi a seipso valet.
4 Cessione facta contra principalem creditorem non potest agere ille cui cessio facta est contra fideiussorem.
5 Mulier dans viro castrum in dotem in quo habebat iurisditionem oĩmodam et maritus habuit multa ex ipsa iurisditione an mulier possit soluto matrimonio talia repetere.
6 Maritus tenetur de eo quod peruenit vel dolo fecit quominus perueniret.
7 Casus omissus a lege habetur pro omisso.
8 Lex quando loquit̃ in vno casu non est extendenda ad alios casus.
9 Qui tenetur ad estimationem rei prestando ipsam rem liberatur de benignitate.

SI vero negocium. Potes breuiter colligere aut marit⁹ manumissit vxore exp̃sse mãdante donationis causa aut ea expresse contradicente. aut ea ignorante aut eã sciente ⁊ non cõtradicẽte. Dy. ibi quicquid ad eum puenerit quoquo mõ tanq̃ ad patronũ non alias vt.j.e.l.§.itẽ quicqd. Dy. ibi h̊ noĩc.s.operaꝝ. Dy. ibi sed si reũ.i.expromissorẽ. Dy. Sʒ si habeas in littera que sequitur expromissorẽ ne tunc ꝓprie teneas. Et dic expromissorem ex post facto obligationẽ in personã liberti cõtractam in se transferentem ⁊ libertũ liberantẽ. ¶ Sed in ꝯtrariũ exponitur.s.de dolo.l.⁊ eleganter.§.seruus pactiõis.vnde dic.s. reum.i.ꝯ reum vna cũ liberto ⁊ expromissorẽ ab initio obligationem suscipientem sine liberto. Oldr. Ibi beneficiũ accipe hoc est.j. Dy. Ibi scriptus fuerit.s.maritus. Dy. Ibi heredẽ scripserit in totũ vel ꝑ parte. Dy. et̃ glo.opp.de.l.j.C. de his q a nõ dño ma. qd̾ manumissio nõ teneat sed dic ꝙ hic marit⁹ erat dñs vt.C.de rei vẽ.l. dote. Itẽ op. ꝙ lʒ sit dñs tñ teneat̃ ad preciũ.s.de cõdi.inde.l.in suã.§.penul.sed ibi fuit factus dñs a nõ errãte hic a sciente. Itẽ opp.de.l.gñaliter.j.qui ⁊ a quibus.et de manumissio.l.seruus sub cõditione vbi q tenet̃ seruũ restituere nõ põt illũ manumittere sed marit⁹ tenet̃ restituere ergo ⁊c. Ja.de are.dicit ꝙ in ꝯtrariis † adueniente conditione dr̃ dñium trãsferre ipso iure ⁊ fingit̃ fuisse dñs ab initio sed in seruo dotali nõ transfert̃ nisi traditione secuta hoc reprobat Ol. Et soluit ꝙ hic vir erat soluẽdo al's nõ teneret manumissio vel dic ꝙ in ꝯtrariis est spãle fauore vltime volũtatis vt eo.ti.q ⁊ a qui.l.cũ hereditas vero.⁊ ꝑ hoc de reg.iur.l. plerũqʒ. Item opp. ꝙ mulier † nõ possit manumittere ꝑ maritũ.C.de ma.vindic.l.nec mulierẽ glo.ibi soluit ꝙ hic marit⁹ erat ꝓcur̃.in rẽ suã qd̾ nõ vr̃: bene dicit cũ sit dñs serui dot. et ideo nõ põt esse ꝓcur̃.s.de ꝓcur.l.j. nec nũci⁹ vt ea. l. vere huic ꝯtrario nescio bene dare rñsuʒ. Itẽ op.d̾.l.⁊ desinit ad hãc l.si vero quidã dicũt aut vir interpellauit vxorẽ de nolendo manumittere.⁊ hʒ locum.l.⁊ desinit ꝑ hoc.s.de p̃scrip.vb.l.si gratuitam.§.j.⁊ si quadru.pau.fe.dicat̃. l.j.§.cũ arietes alii dicunt ꝙ in hac.l.mulier erat p̃sens ⁊ tacebat.⁊ iõ dʒ ei restitui. Et ꝓm hoc esset falsa glo.q̃ est hic sup verbo nõ inuiceʒ.⁊ tunc cõsensit exp̃sse manumissiõi.et sic habes in his.ll.que cõtinuant sex casus.primus qñ vxore ꝯdicẽte.scd̾us qñ ignorãte.tertius qñ exp̃sse donante.quartus qñ donãte tacite ꝑ cõsensum exp̃sum adhibitũ in manumittẽdo vt in.l.et desinit. quintus qñ vxore tacẽte tamẽ p̃sente ⁊ sciente.sextus qñ exp̃sse cõsentiente ꝓprio motu manumissioni in primis duob⁹ oĩa restituit in tertio ⁊ quarto nihil in quinto ⁊ sexto restituit ea que hʒ iurepatronatus alia nõ. Querit glo.qua act̃.tenetur vxori restituere qd̾ alibi ea recepit dicit qd̾ act̃. mãdati h̊ nõ vr̃ verũ q̃ idẽ esset in socero.j.§.d̾ viro qd̾ teneret̃ act̃.mãdati cũ eadẽ sit rõ. Item non vr̃ teneri de iure cõi.cũ qs censeat̃ locupletior ex eo ꝙ hʒ libertũ.⁊.j.de leg.j.l.plane.ii.§.fin.vñ dic dari cõdi.ex lege tʒ. Dy. ⁊ Jac.de are.j.e.l.h̊ aũt actio. q̃ §.dabit.j.e.l.⁊ lege filius.j.ad.l.cor.de falsis dicunt act̃.dari et nõ dicũt quã.ergo cõdit. ex lege datur.s.de ꝯdi.ex lege.l.j. non ob.l.dotalẽ.s.e. vbi tenet̃ de iure cõi. q̃ ibi manumisit ꝯ voluntatẽ vxorꝫ quo casu censet̃ locupletior vt.s.mã.l.idẽqʒ §.fi.⁊ iõ tũc tenet̃ iure ⁊ actiõe cõi ⁊ cessat cõditio ex lege.j.de adulte.l.si postulauerit ⁊.l.sc. ¶ Querit glos. ꝙ in ignorãte et dicit qd̾ vr̃ ꝯdicere. Sed. Ja.de ra.ꝯ ꝑ.l.si seruus cõis.s.d̾ dona.inter vi.⁊ vxo.tu tene cũ gl.q̃.l.si seruus cõis loquitur in sciente vel ratũ hñte in ignorante dic ꝯ vt.s.e.l.ii.§.fin.vbi de hoc plene dixi.⁊ ꝑ hoc.s.de ritu nup.l.in eo iure.§.deinde pe.⁊ ad.l.aquil.l.si seruus seruũ.§.sicut marit⁹. Jaco.de are. Et q̃ etiaʒ inuita ea posset manumitti ⁊ teneret libertas vt s.e.l.dotalem. Dyn. ¶ Alie.glo.satis patent excepta illa q̃ dicit de qõne ambasiatoꝝ mediolani q̃ questio ꝓm. Dy. non plene soluit̃ hic nec in.§.vt in ceteris q allegat̃ in gl. de ꝓcuratori.l.q ꝓprio.⁊ iõ ꝓm ipm Dyn. hic diuersimode habetur eius additio quidã sic habẽt allegando videt̃ ꝙ eoꝝ ĩdustria quesitũ eis prodesse debeat ne sit inutilis. vt.j.ad.l. falci. l. si heres.⁊.s. de here. vl' act. vẽ.l. vẽditor ex hereditate in dubio videt̃ ꝙ accasione legatiõis.nã si legat̃ filio titii eius cõtemplatione vr̃ esse legatũ ⁊ idẽ in sacerdote. vt.j.de ꝯdi. ⁊ de.l. filio de rebus dubiis.l.ciuibus ⁊ de ãnuis leg.l.annua.§.a titia ⁊ h̊ si nomẽ ciuitatis fuerit extraneũ alias in dubio distingue an habuerit eos notos añ legationẽ. ⁊ tũc p̃sumat̃ rõne illius noticie ⁊ sic cõtemplatione ꝑsonaꝝ donasse.sed si ꝑ officium legationis tm̃ tunc cõtẽplatiõe officii ⁊ sic debeat restitui argu.j.de castren.pecu.l.si forte.l.castrense.l.miles.l. dotem.§.fi.⁊.l.hereditatẽ in pn. Dy. Alii ꝓm eundẽ. Dy. sic habent. Aut cõtẽplatione ciuitatis mediolani donauit. aut cõtemplatione ꝑsonaꝝ ipoꝝ si quidẽ cõtẽplatione ciuitatis tenentur restituere ciuitati. Si cõtẽplatione ꝑsonaꝝ eoꝝ nõ tenent̃: si dubitat̃ quoꝝ cõtẽplatione dederit imperator distingue.q̃ aut in dãdo exp̃ssit eoꝝ ꝓpria noĩa tm̃.aut appellatiua tm̃. aut ꝓpria ⁊ appellatiua. si ꝓpria tm̃ non tenentur. si appellatiua ⁊ ꝓpria subdistingue.nam aut ꝓpria p̃cesserunt appellatiua aut ecõtra.si ꝓpria noĩa p̃cesserunt presumitur qd̾ contẽplatione ambasiatoꝝ dederit.et ideo nõ tenent̃ restituere si aũt dubitat̃ que noĩa p̃cesserint tunc subdistingue vt predixi.an haberet eos notos ante ambasi. vel nõ. ¶ Prio casu videat̃ eoꝝ cõtẽplatione donatũ ⁊ nõ tenent̃ restituere. ¶ Scd̾o cõtemplatione ciuitatis ⁊ tenent̃ restituere ꝓbatur hec distinctio ꝑ.l.j.de rebus du.l.q habebat de stipul.ser.l. si seruus cõis de castrensi peculio.l.hereditatis.⁊.C.e.ti. de ca. pecu.l.cũ allegas li.xii. Si dubitat̃ habuit eos notos vel non presumitur qd̾ cõtẽplatione ciuitatis vt.d.l.filio de condi. ⁊ demon. hoc dicit. Dyn. vno anno. In alio distinxit aut dona erant talia que cõueniebant ciuitati puta donauit leonẽ vel camellum.⁊ tunc p̃sumuntur contemplatione ciuitatis donatum ⁊ restitui debet ciuitati.aut talia que cõueniebãt personis ãbasiatoꝝ nõ ciuitati puta donauit arma equos vel vestes vel qd simile.⁊ tunc cõtẽplatione ambasiatoꝝ ⁊ nõ tenerent̃ restituere. Dy. ⁊ hoc plʒ. Ja.d̾ bel. Ja.de are. h̊ ĩ effectu concor.p̃dictis dicit em̃ aut cõtemplatiõe ciuitatꝫ aut ambasiatorũ aut dubitat̃ ⁊ cũ dubitatur.aut habebat alias eos notos: aut nõ: ⁊ si nõ habebat eos notos refert qualiter in dando dixerit vt.j.de stip.ser.l.si seru⁹ cõis ⁊ de cõdi.⁊ demõ.l.cũ ita dat̃.§.j.⁊.C.d̾ iur.deli.cũ aliqs: ⁊ sic collige ꝙ illud ꝙ occasione rei mee ad te ꝑuenit mihi debes restituere ꝑ h̊.s.cõmo.l.§. si ꝙ q̃stũ ⁊.C.de aduoc.diu.iudi.l.foꝝ. Ja.idẽ sequit̃ hic Old. in effectu. Ja.de ra.distinguit aut dona fuerũt magna ⁊ tũc restitui dʒ ciuitati.aut modica vt vestes ⁊ tũc nõ ar.s.de dona.ĩter vir.⁊ vxo.l.pe.dic ꝙ indistincte nõ dʒ restitui et h̊ iõ q̃ ista dona nõ cõsequũt̃ rõne officii nec sunt sequela officii lʒ durãte officio ar.hui⁹ v̾si. Itẽ quicqd sec⁹ aũt in his que administrator cõsequit̃ occasiõe officii vt.d.§.vt in ceteris in.l.q ꝓprio de ꝓcur.⁊.l.ex mãdato.s.mãdati. Item alia ratione q̃ certum est ꝙ legatũ[a] relictũ † heredi a seipso valet vt.j.de lega.j.l. legatũ est deliberatio.§.j.sed si testator legat alicui in honorẽ noĩs sui vr̃ legare in honorẽ heredis in aut. de iureiur.a mori.p̃sti.in pn.valet istud legatũ ⁊ tñ nõ debet̃ heredi in cui⁹ honorẽ relinquit̃ vt.j.de leg.ii.l.cũ filius.§. pr̃ ergo cũ ista dona facta fuerint in honorẽ cõis mediolani non debent cõi restitui. Pe.de ista qõne notaui.j.de do.cau.mor. l.si filio scd̾o satis dixi.C.d̾ sacrosan.ecc.l.j.in qõne legati facti sacerdoti vtrũ acquirat̃ sibi vel eccl'ie.⁊ ad qõnes ambas possunt adduci bene notata ꝑ Jo.an.in nouella de regu.iur. c.priuilegiũ ꝑsonale.li.vj.qd̾ posui.j.de reg.in.l.in oib⁹ causis idẽ colligit Jac.de are.ex v̾.sʒ si reũ ꝙ cessione facta ꝯ principalẽ creditorẽ nõ possit ille cui cessio fctã ẽ agere ꝯ fideius. nisi ⁊ ꝯ eũ fiat cessio: ⁊ ꝓ hoc q̃ ille q vẽdit filii noie dʒ cedere etiã ꝯ patrẽ iura vt.s.de here.vel act.vẽ.l.q filii ⁊ pater dicit̃ fideiussor.vt.j.d̾ v̾b.ob.l.cũ fili⁹ d̾ furtis.l.eũ q.§.an pr̃.j.ad municip.l.ii. In ꝯtrariũ vr̃ ꝙ agat̃ ꝯ fideius. q̃ ⁊ accessoria vr̃ vẽdita vt.s.d̾ act.⁊ ẽpt.l.creditori. Ja.vlti.sʒ Dy.collige ar. ad qõnẽ si mulier dedit viro castrũ in dotẽ in quo hẽbat iurisditionẽ oĩmodã ⁊ marit⁹ ꝯstãte mr̃imonio multa hũit ex ipa iurisditiõe puta bona vacãtia ⁊ penas ⁊ alia que cadebãt in cõmissuʒ an mulier soluto matri.possit talia repetere a viro vel ei⁹ heredib⁹ ⁊ vr̃ ꝙ sic vt h̊ ⁊.s.e.l.diuortio.§.nõ solũ. v̾. q̃rit̃ em̃ si marit⁹ ⁊.§.se.⁊.s.d̾ iur.dot.l.iiii.⁊.l. cũ in fundo in prin.⁊.§.j.⁊.l.quotiẽs ⁊ h̊ veꝝ in ĩmobilib⁹ alias vr̃ lucrari vt.s.de iure dot.

[a] ¶ Qd̾ legatum. Adde vbi ⁊ qñ debeant̃ legata tex.ĩ.l.qd̾ legat̃. et ibi gl.⁊ doct.ff. d̾ iudi.spec. in ti. d̾ ꝯpe. iudi. adi.§. ii.v̾sic.xxvj. Ex.in.l.j.C. vbi d̾ fideic. agi opor.gl. ĩ.l.j.ff.d̾ annu.leg.⁊ ĩ.l. cũ res d̾ leg. j. Specu.in ti.de pi. §. ii.v̾sic.sed ⁊ heres.

vt.s. de iure dot.l.dotis.z.s.e.l.diuortio.§.interdum.z.C.de iur.dot.l.pro oneribus.z.j.eo.l.fi.et.j.de acqui.re.do.ergo in princ.C.de bonis vacan.l.ij.li.x.et qd not.d.l.fi.j.e.in vltima glo. Item dicendum est si maritus in isto castro posuerit baliuos seu vicarios vel rectores.s.vt quesita per eos expensis factis pertineant ad maritum: vt.s. de his qui sunt sui vel alieni iur.l.j.z.j.de acquir.pos.l.qd seruus. Dy. Ja. et Pet. indistincte tenent per.d.l.vltimã.j.e.quod talia non restituantur. sed ad maritum pertineant quasi sint in fructu. vt.s. de vsufruc.l.vsufructu legato z qz tales condemnationes sunt in fructu iurisditionis.C.de modo multca.l.fina. z.l.multarum in vsib9 feu.q̃ sint rega.c.j.z vide qd notaui in simili questione.C.de vsufru.super rubrica nec ob.d.l.vlti.in princ.j.e. qz id quod querit seruus extra rem z operam est pars peculij et ideo restituit mulieri. Jac.z Pet. z quidam habent q̃stionem predictã.j.e.l.vlti.alij dicunt ante aut fructus istius castri consistebat in pceptione eorum que pueniebant ex iurisditione.z tunc pertineant ad maritum alias non vt.s.de vsufruc.l.vsufructuarium venari.z.l.item si fundi.§.aucupiorum.

¶ Dabit aũt.l.restituet mulieri. z cõtinuatur pcedentibus
6 et casus est talis maritus † tenetur de eo q perueniet vel do
a lo[a] fecit quominus pueniret sed si exheredauit filiũ cui mortuo deferebatur hereditas liberti nec ipse nec heres eius tenebitur qz.l.loquitur de viro tantũ non extenditur ad socerũ qz quod omissum est zc.licet maritus teneatur ad estimationem tñ liberatur prestando res.h.d. vsqz in fi. Dy. Ibi vt ait lex iuli. Quidã non habent iul.in tex.sed bene potest stare. Dy. ibi quominus ad eum.s.mariti. Dy. ibi teneatur.s.maritus Dy.in ver.si filium ibi ad eũ.s.exheredatũ. Dy. z cõis littera est z ad eum z dic.l.filium qui heres est cõsecutiue non ex proposito. Old.ibi an heres patroni. Dyn.ibi estimationi quasi verbum quaranta z verbũ pecunia species non cõprehẽdat et hoc modo ob.l.quisquis de leg.iij.de qua opp. gl. Dyn.in fi.vt liberetur prestando preciũ si hereditatẽ maluerit retinere. Dy. Sed z verius credo subaudiri deberet vt liberetur prestando res si eas restituere valuerit ex isto.§.colligũtur aliq̃ vtilia.et primo operatur ad v.si filiũ de princ.§.nam videtur dolo fecisse quo minus ad se pueniat. sed considera tempus perueniẽtiõis z cessabit oppositio secundum. Dy.q.d.hic mortuo marito peruenit ad filiũ.z ideo cessat ratio presumẽdi dolum vel dic fm Jac.de bel.quod dicitur in ipso ver. si filium vt ad eum bona liberti pertineant p antiphrasim intellige vl consecutiue sic.C.de leg. l.cum quidã. z fm hoc dic breuiter qd in prin.huius.§.interuenit dolus.et in v.si.filium nõ.vel dic qd ibi dolus adhibitus fuit in vita hic in tps mortis. prima
7 placet Jac.de bel. ¶ Solu.collige ex ver.de viro q casus † omissus a lege habetur pro omisso et non est nostrũ.ll.extẽdere z ad hoc sepissime allegatur. et de hoc dixi.s.eo.l.si cũ dotem in prin.ex quo dicit Pet. q iudex ab eo qui admittit ad allegandas causas absentie fm formam.§.publice.s.de procura.l.seruum quoqz vult exigere satisdationẽ de presentanda persona q non potest cũ a lege sit omissuz ar.huius.v.de viro.z dixi dicto.c.publice primo de tribus debet onerari. sz hec satisdatio non est de illis ergo ista non oneretur ar.j.de libe.z posthu.l.filius a patre z ita tenet glo.j.de reg.iu.l.in eo quod plus est.§.j.in contrarium videt q si iudex nõ recipe|ret talem satisdationem precepta que facerẽt essent illusoria quod esse non debent vt.s.de iudi.l.si pretor: ipse Pet. tenet primam opi. Item colligit glo.ex eodem ver.de viro brocardicũ vbi lex nõ distiguit nec nos.z remittit ad notata.s.d publíc.l.de precio.nam si iusta causa subest qd omissum est suppletur ab homie ne cõmittatur in alias leges cũ promptum sit leges legibus cõcordare vt.C.de inoffi.dona.l.j.item legẽ
8 loquentem † in vno casu non extendimus ad alios casus nõ habentes similem rõnem alias sic z sic non ob.s.de legib9.l. non possunt.z qd no.et dixi.j.de reg.iur.l.que ppter necessitatem. Item ad fi.huius.l.opponitur z videt qd ap.pecunie contineatur species.vt.j.de leg.iij.l.quisquis glo. non soluit sed dic qd ibi large sumitur nomen summe z equipollet pecunie. Dy. Vel dic fm Pet.q hic referebat appellatio quãtitatis ad generalitatẽ: rerũ ibi ad vniuersitatẽ.z ideo ibi cõprehendit ois res ar.j.de leg.ij.l.peculiũ.z instit.de rebus cor.et in corporali. ¶ Vel dic fm Jac.de bel.qd ibi dicit in littera quãte summe hic vo quãte pecunie vel ibi de rigore hic de benignitate z hoc placet Ja. Ex quo collige qd qui tenet ad esti
9 mationem rei † prestando ipsam rem liberat de benignitate vt in fi.huius.§.sic z qñqz qui tenet ad rẽ pstando estimationem de eqtate liberatur.j.de leg.j.l.si domus.§.q cõfitetur d leg.iij.l.nõ dubiũ.§.fi.z.l.qui ccubinã.§.vlti.z ad.l.fal.l.alie

[a] ¶ Vel dolo. Addẽ flori.d san. pe. in.l.in lege §.ob id.s. ad.l.aquil. z i.l.estima re isto ti.i.l. si filio.§.j.z in.l.si mora z ibi Bart. z in.l.si constante.§.si maritus et in.l.diuortio.§.si fundũ isto ti.z i l.cũ dotẽ.C. de iur.dot. z in.l.plerũqz.ff.eo.tit. Bartho.ce po.de serui. rustic.c.de mõte.vij.q.

nus z de fideicõ. liberta.l.alieno.et de fideicõ.liberta.l.alieno seruo.§.fi. Item qñ res nõ extat vt.s.de cõdi.furti.l.in re furtiua regulariter cõtrariũ est vt.d.ll.notatur. Sed quid si aliquis pmisit mihi dare estimationẽ equi vel libri nunqd si velit potius dare equũ vel librũ liberabitur.z videt q sic ar. huius.§.in fi.z iuriũ pdictoz. Sz dic q z ille.ll.nihil faciũt qz loquũt qñ rõne alicui9 obligatõis pambule puenit ad estimationem vt in qualibet eaz p3 ar.in qõne pposita secus qz ex principali obligatõe ad estimationẽ tenebat. Dy. In gl.d iure vel de fctõ imo de iure tm vt.C.vñ legi.l.nõ h. Ja. In gl. q.d.nullo.s.mõ põt dici qd teneat. Dy. In gl.vlti.ibi habere licere hoc est cõtra. sed solue vt ibi no. Dyn.

Ec actio. Que contra maritũ pponitur quecũqz illa sit z datur ad ea cõsequenda q̃ ex bonis manumissi peruenerũt ad vir. ¶ In glos.vnica in fi.vel cõditione ex.l.iul. vt dixi s.l.proxi.in princi.z agitur etiam cõstante matrimonio si non vergat ad inopiam ad id quod ad eum peruenit licet non ad dotem. Dy.

1 ¶ Maritus tenetur de dolo lata z leui culpa.

1 In his rebus. Casus. maritus † tenet de dolo lata culpa z leui. Circa species datas in dote vnde si occasione seditionis a marito incohoate marit9 est occisus domus eius inuasa z oẽs res dotales amisse tenentur heredes mariti. h.d. Dyn. ¶ Adde in his q̃ põdere numero mensura consistũt tenetur etiã de casu cũ sint in genere z genus perire non põt. ¶ Ibi qz graui culpa secus si nõ ei9 culpa qua enim custodia zc.vt.s.cõmoda.l.ad eos. sed de dãno z de act.emp.l.si ea res. Ja. Et forte iste gracchus fuit idẽ cũ eo de quo loquitur.C.de adulter.l.gracchus. ¶ Ibi in ea seditione.i.rixa. vel pprie. vt.C.de seditio. z allegatur.l.ista q si duo habent domũ cõem z culpa vnius vel delicto destruat q ipse debeat pstare aliũ socium indẽnem z suis sumptibus reficere ar.hic.z.C.de edifi.priua.l.siue pponis. Dy. z.s.locati.l.si merces.§.culpe.cõi diui.l.si is cum quo. z.C.ad leg.iul. de vi.qñ multa. Item est ar. q si culpa mea oriantur inimicitie inter me z arbitrũ q nõ possim eũ ppterea recusare z idẽ dici posset in iudice teste z accusatore. Sed dic vt.s.de arbit. l.non distinguem9.§.cum quidã.z.j.de libera.cã.l.si pariter z dixi de teste.C.de testib.aut. si vero dicatur.al's incipit si testes dicatur. Itẽ si propter bannũ mariti res dotales deteriorentur: q maritus tenetur.

[Marginal note:] ¶ Bar.in princip.isti9.l.tenet q dãnũ datũ ab inimicis mariti datum vr culpa mariti esse.

1 ¶ Vestes vxoris quando restituunt z an compẽsetur preciũ vestiũ z qualiter intelligantur esse date.
2 Precium vestimentorum an in dotẽ compensetur.
3 Utrum vir emendo vestes vxori videatur donare.
4 Maritus tenetur alere vxorem.
5 Maritus emens vestes necessarias mulieri videat donare.
6 Estimatio vestium an sit facienda.

Seruis vxoris. Casus.si maritus dedit pecuniã seruis vxoris vt emerent vestes vel ipse dedit vestes tales reddi debent quales sunt celebrato diuortio z si nõ reddãtur tunc mulieri repetẽti doté opponetur cõpensatio vsqz ad estimationẽ vestimẽtorum. Dy. Et dic seruis dotalibus si erant in seruitio ei9. Ja. plenius tamen pcedit in seruis dotalib9. Ibi reddi qz reuocata vident per diuortiũ.vt.s.de dona.iter vir.z vxo.l.cũ hic status.§.si diuortiũ. Dy. Querit gl.nunqd iste.§.hodie corrigatur q de cõpensatiõe loquit p.§.taceat.C.de rei vxo.act. z dic q nõ qz hinc inde debet quãtitas vt in.d.§.taceat. Dy. et s.e.l.rei iud.§.j.z.l.diuortio.§.ob donatões.ibi cõpẽsatur dicit gl.not.h3 suiẽtes z pedisequs.vt.s.de pecu.l.id vestimẽtũ.z ibi idẽ no.z clari9 s3 certe z p scutiferis est q vr qd possint retinere vestimẽta † fctã cõpensatiõe pcij cũ mercede. et
1 sic itelligat.§.iste in suis mulieris nõ dotalib9 quia dicit pciũ
2 vestimẽtoz † i dotẽ cõpẽsari[b].imovr q stati peti possit nõ ex
b pectato ãno restõnis dotis nisi itelligas q isti sui suiebãt marito qz induendo eos tacite vr agi vt vestes dẽtur in recõpẽsatione opaz ãni s3 h ifra ãnũ a tpe vestiari epti.g p expsso habendũ est vt.s.si cer.pe.l.cũ qd.cũ g nõ pstat opas ãni p residua pte ãni reddat vestes vt ita dteriorata anterior fuerit ad piculũ ei9 cui suiebat ergo cõpleto ãno vestes nõ sũt aplius ei9 q induit. Quid si vestiebat bis in ãno.dic idẽ in sex mẽsib9 qd in anno dictum est. vt.s.eo.l.diuortio.§.qd in anno. Sed

[b] ¶ In dotẽ compẽsari. Adde i hac materia lud.ro.i csi.cclj.z And. barba.post bar.h z tex. in.l.ex ãno de do. inter vir.z vxorẽ. Bar.csi.icipiẽte qd de vestimentis Ang.consi. clj.incipiẽ. Nicholetus d tartagnis q fuit pater aui dñi alexã.de imol. Pau.d ca. csi.clxxxiij. Pe.de ancha.consil. clxxj. vbi dicit se csuluisse quẽdã do.Joh. de canamõte solennem virum dñs Card.cõsil. xiij.idẽ cõsuluit Lud ro.csi.clvj.

quare fit cōpensatio speciei ad quantitatem vt in fi. huius. §. non est dubium q: maritus dedit pecuniam nec emi res empta ꝛc. vt. C. de rei ven. l. si ex pecunia ꝛ obligationū substantia ꝛc. vt. ff. de act. ꝛ obli. l. obligationum substantia. vñ in secundo casu huius. §. maius est dubium. sed dic qd̄ maritus emēdo vestes vt det seruis hm̄oi manumissis videt̄ eis dedisse pecuniā ꝛ ipsi videnť recepisse ꝛ emisse ꝛ ita intelligať iste ver. idem ꝛ ꝑ hoc. s. si cer. pet. l. singularia ꝛ scd̄m p̄dicta soluta est questio de vestimentis famulor̄. Ja. de are. Sed queri cōsueuit de vestibus vxoris. Ecce ꝙ maritus dedit vxori vestes que mulier portauit ꝑ aliqd̄ tempus postea morit̄ marit⁹ mulier repetit dotem ab heredibus viri heredes petunt sibi restitui dictas vestes vel dicūt preciū ear̄ debere in doté cōpensari: mulier vō dicit se debere habere dotem ꝛ vestes. q̄ritur quid iuris. Et audiui qd̄ do. Guid. de suza. dicebat hic esse casum pro pte heredum viri sed salua eius pace iste. §. nihil facere videt̄ q: hic diuortiū intercessit inter vir. ꝛ vxorem post mentionē vestiū factam in seruos mulieris vnde videt̄ donatio ꝑ diuortiū tacite reuocata vt. s. dixi ꝛ ꝓbatur. d. l. cū hic status. §. si diuortiū. s. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. donationes. ꝛ sic videt̄ ꝙ nihil facit iste. §. vnde virtus qōnis nostre

3 in hoc consistit vtrū vir † emēdo vxori vestes videatur donare q: si donare videret̄ talis donatio morte cōfirmaret̄ vt dictum est ꝛ sic vxor ipsas vestes haberet p̄cipuas. Et qd̄ non sit donatio. ꝛ iō heredes viri iuste petant videt̄ casus. s. ō do. cau. mor. l. mort⁹ sue cā. §. j. Et ꝙ nō sit donatio etiā sic ꝓbat̄

4 Certum est ꝙ maritus tenet̄ vxorem alere † vt. s. e. l. si cum dotem. §. finaūt in seuissimo. sed appellatione alimentor̄ cōtinentur vestes vt. ff. de ali. ꝛ cib. leg. l. fi. ꝛ. l. legatis alimētis et de vbo. sig. l. verbo victus. ergo si iuris necessitate tenet̄ ea prestando nō videtur donare vt. ff. de dona. l. donari de regu. iur. l. donari in necessitatibus nemo liberalis existit: vt. s. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. si quis ꝑ vxore circa prin. ꝛ de adim. lega. l. rem legatā ꝑ ista opinione etiā facit q: maritus potest vxori legare vestes vt. ff. de leg. ij. l. vxori sue. ꝛ. l. hoc legatū ꝛ l. seq. ꝛ. l. cum quereretur. §. lana. ꝛ de aur. ꝛ arg. leg. l. vxori. ergo apparet ꝙ remanserūt in bonis viri alias legatū eēt inutile ꝛ institu. de leg. §. si rē ꝛ in ista opinione fuit. Dyn.⁹ ꝑ iura ꝛ rōnes p̄dictas. ꝛ ad hoc vide. s. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. sed si vir lana in prin. ¶ Quidam autem tenent oppositū et dicunt qd̄ vxor habeat p̄cipua ꝑ. l. filie. C. fa. herci. sed promissa est solutio. q: ibi pater emit aliqua filie ad q̄ em ēda nō tenebatur. ꝛ ideo donare videtur. ꝛ filia hꝫ precipua. sed hic maritus tenebatur vxori ad vestes emēdas vt predictum est Itē ꝑ predicta opinione facit. s. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. cū hic status vltra prin. sed ibi constabat emisse animo donādi vt ibi patet. ꝛ eodem mō potest rñderi ad. l. si filij. C. de dona. inter vir. ꝛ vxor. Et qui tenent istā opinionem ad hunc. §. respondēt qd̄ non est tāta affectio circa seruos vxoris quanta circa vxor̄. Ja. de are. ꝛ Oldr. satis videntur cōcordare opi. Dy. per eius rōnes ꝛ iura hoc adiecto ipi enim distinguunt

5 aut maritus † emit vestes necessarias ꝛ ad que tenebatur et tunc non videatur donare sed ad vsum concedere. sed ita intelligatur opi. Dy. aut emit vestes ad que de necessitate non

a tenebatur. sed voluptuarias[a] ꝛ tunc refert quia aut expensa facta circa tales vestes proportionatur doti ꝛ redditibus dotis. ꝛ tunc etiam donare non videtur arg. dicte. l. si cum doté §. finautem in seuissimo ibi: secundum dotis quantitatem. si autem excedat dotis quātitatem. tunc tenet donatio licꝫ possit reuocari vt. ff. ad. l. fal. sed vsufru. §. dos. ꝛ ibi in glo. ꝛ satis dixi. ꝛ de dona. inter virum ꝛ vxo. l. ex anno. ꝛ. l. vtrū. Ja.

6 Sed nunquid fiet estimatio † vestium prout modo sunt attrite vel pro tempore quo empte fuerunt. dic qd̄ prout modo valent si attrita v su mulieris attritio enim vestiū ꝑtinet ad dānum viri vt. s. e. l. estimatores. Dy. ꝛ Ja. Similis questio posfit fieri ꝛ sepe vidi eam de annulo centuris perlis ꝛ alijs iocalibus de quo dixi. C. de dona. ante nup. l. cum in te. parti tñ et in multis locis vbi fui tollitur questio ex instrumentis dotalibus tibi apponitur quod vxor nihil habere possit preter dotem.

¶ Rephēsio Guido. de suza.

a ¶ Sed voluptuarias Add̄ ꝑ hoc bene. s. com mod. l. fine certo. §. iterdum. s. tetigit do. Alberi. ꝛ. s. de pecu. l. id vestimentum.

1 ☞ Actio de dote communis est patri ꝛ filie.
2 Pater non debet esse deterioris conditionis q̄ filia.

Filiafamilias.

Casus. Pater iussit dari dotem pro filia ꝛ non est stipulatus. Sol. matri. filia iussit qd̄ redderetur patri: reddita parte dotis patri: alia pars restitui debet filie si nulla nouatio vel delegatio interuenit. h. d. Dy. ¶ Ibi dotem cōeꝫ. Dy. ibi decesserat ꝛ dubitatur cui debeat restitui residuum dotis. Dy. ibi reliquam partem. s. que superest ad soluendum. Dy. Et circa hunc. §. sic notant doc. Certum est si pater dat dotē pro

1 filia ꝛ mihi dicit: actio † de dote cōis est patri ꝛ filie[b] vt. s. e. l.

b. ij. §. deniqꝫ si autem filia exheredetur vel emancipetur dotis actio in totum transit ad filiā vt. C. de rei vxo. acti. l. vnica. §. videamus. sed nūquid est hoc semper verū ꝙ actio de dote semper transeat ad filiam mortuo patre si pater est stipulatus sibi tantum qd̄ potest. vt. s. e. l. quotiens. ista questio format̄ in gl. in. d. §. videamus ꝛ soluitur ibi ꝙ sic in glo. nunquid erit hoc verum q: ille. §. videamus indistincte loquitur ergo idistincte semper transit ad filiam siue sit cōis siue propria p̄ris et pro hoc ar. ff. de. l. ij. l. vxorē. §. testō. ¶ In contrarium qd̄ non transeat. hoc casu ad filiā. sed ad heredes patris. nā si extraneus stipulatur non transit ad filiā sed ad heredes stipulantis vt. d. l. de rei vxor. acti. §. accedit ne alias fit deterioris

2 conditionis pater † quā extraneus preuidet̄ casus huius. §. filia a cōtrario sensu ibi nec ꝑmissa ꝛc. Et ista est opi. Dyn. ꝛ Jac. bald. et ad. §. testō. rñdet. Dy. ꝙ pater. ibi fuit stipulat⁹ alternatiue sibi aut filie non ergo mirum si hꝫ actionem. Sed prima opinio magis placet Ja. de bel. ꝛ rñdet ad. §. istum q: hoc factum ꝑprie filie intercessit quare debꝫ sibi plus nocere quam vbi intercessit factum patris tantū sibi solum stipulātis. ar. pro hoc. ff. de iniusto testō. l. posthumus ad trebel. l. qdam. §. hoc ampli⁹ ꝛ de secūdis tab. l. q liberis ad. §. testō fm̄ opi. Dy. rñdet q: ibi nō v̄r adiecta tanq̄ ad actionē q̄redā, sꝫ tāq̄ ad solutionē recipiēdā vt. ff. de v. ob. l. cū q ita. §. j. ¶ Itē optime facit pro opi. ista aut. quanuis que est. C. de rei vxor. acti. ꝛ. s. e. l. gaius tñ tenendo opi. Dy. quod nō transeat hoc casu ad filiam. sed ad heredeꝫ patris respon. ad aut. sed quāuisquod in hoc casu non ꝑpterea habet aliquod damnum ipsa filia quia licꝫ hoc casu redeat dos ad heredes patris tenentur tamen iterum eam dotare sicut ipe pater teneretur argu. ff. de regu. iur. l. heredi. Item non ob. l. gaius. s. e. q: ibi cōpetebat actio de dote auo ꝛ ipi nepoti vt in fi. eiusdem. l. dicitur. sed cum hoc pater stipulatus fuerat sibi tantuꝫ nulla cōpetebat actio filie sed solum patri: mortuo filia emancipata vel exheredata non transit actio ad filiam sed solum ad heredes ipsius patris cui viuo soli competebat actio de dote ꝛ ita est opi. Dy. ꝛ Ja. bald. vt predixi ꝛ ita intelligitur. l. eos ꝛ dictus. §. videamus quando ipe stipulatus non fuerat sibi tantum. Sed in alia opi. est Ja. de bel. vt p̄dixi ꝛ de hoc satis dixi. d. §. videamus. ꝛ. s. e. l. si socer.

b ¶ Patris filie. Adde tex. in. l. j. §. ꝛ ꝑ hoc. C. de rei vxo. act. ꝛ hoc veruꝫ nisi cōstāte mr̄imonio tex. singu. in aut. ꝙ locū C. de collat. Tñ bal. ibidem hoc reprobat licet plusculū iuris filia habeat qd̄ te nerem.

Mancipia.

Casus. Mulier dedit in dotem mācipia estimata pacto apposito diuortio tantūdem estimata debent reddi: partus nati ex ancillis constante matrimonio ꝑtinent ad maritum quia tenetur de periculo. h. d. Dy. Ibi factum est inter te ꝛ vxo. Dy. ibi tantidem. i. tante estimationis seu precij. Dy. Ibi redderes mulieri. Dy. ibi quia hi. s. partus. Dy. ibi ꝑ periculo qd̄ ad te maritum pertinet. Dy. in glo. prima ibi. ¶ So. ibi ꝛ sic cum pertineat ad eum periculum ꝑtinere debet ꝛ cōmodum. nam ibi de culpa hic dē casu. ¶ Uel dic erat electio viri vtrum mancipia vel estimationem ꝛc. vel dic vt redderentur eiusdem p̄cij. Dy. In fi. imo. l. luci⁹ titi⁹ locusta que ponit eundē cām.

1 ☞ De modo distinctionis in ꝑmittendo.

Mulier.

Maritus pignoratitiam plus promittēs pro dote quā recepit non tenet̄ vltra quā recepit. hoc dicit. Dy. opponit glo. ꝛ non soluit. s. de iureiur. l. eum qui. §. si mulier. sed sol. secundum Dyn. quod illud ra

1 tione verborum verbi expressorum. vnde distingue moduꝫ † promittendi vt not. supra. e. l. si prior. Dynus. Uel dic secundum Jac. de bel. quod hic in stipulatione ibi in iure iurando pro veritate accipitur vt ibi not. Jaco. deinde collige hic vnū qd̄ non memini alibi queri in ꝑmittente distinguitur sciuerit vel ignorauerit in stipulante nō distinguitur sciuerit vel ignorauerit. ¶ Puto tamen hunc. §. debere intelligi fm̄ ea que no. ff. de doli excep. l. ij. §. circa. ¶ Ultimo distingue aut mulier stipulat̄ a viro ex cā dot. qd̄ nō dedit añ matrimoniū contractuꝫ aut eo cōstante. aut eo soluto. primo casu si aliqd interuenit loco traditionis pōt agi ex stipulatione. vt not. C. de dote cau. non numerata. l. quod de suo. ¶ Scd̄o casu aut matrimoniuꝫ soluit̄ morte mariti. aut diuortio. Primo casu exigit̄ vt. d. l. qd̄ de suo scd̄o nō q: videt̄ reuocata donatio vt s. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. cū hic stat⁹. §. si diuortiū. Tertio casu aut maritus promisit errādo ꝛ hꝫ locus iste. §. aut ex certa scientia ꝛ tenetur vt. l. si diuortio. ff. de verb. ob. Dy.

Obligatio

¶ Obligatio dotis subsequens in se tacitam causam prioris dotis transfert.

1 **Uxor.** Subsequens dotis obligatio † transfert in se tacitam cām prioris dotis. h. d. Dy. ¶ Interuentus ergo nuptiarum impedit idētitatem matrimonij: vt. s. de ritu nup. l. plerique. Sed nō primi matrimonij dotem in secundum deuolui vt hic ad hoc. s. de iur. dot. l. dotē. ꝛ. l. post diuortiū. ꝛ. l. si serua ꝛ est iste pulcher ꝛ subtilis casus. Old. ¶ Ibi diuortio facto in scdo matrimonio. ibi si superius. i. primum. q. d. a tpe secūdi diuortij curret tps. Ol. Et alleg. Pet. hunc. §. si duo cōpromiserūt in arbitrum sub certa pena postea recesserunt ab eo postea adhuc redierūt ad eum ꝛ iste recepit eos qd videat repetita pena que erat in primo cōpromisso maxime cū non valeat cōpromissum sine pena vt. s. de arbit. l. non distinguemus in prin. et ad hoc vt res valeat arg. j. de rebus dubijs. l. quotiens. Dy. Pe.

1 ¶ Uir liberans socerum inopem sine consensu mulieris periculum est viri.
2 Aliqua impune omittunt exigi q non possent ex liberalitate remitti.
3 Mulier debet habere lucrum a patre.

1 **Si vir socero.** Si vir sine cōsensu mulieris liberat socerū etiā inopem † periculum est viri. h. d. ¶ Et est rō q liberando videt donasse vel recepisse vt. s. de iure dot. l. vir ab eo ꝛ p hoc soluitur contrarium de. l. si extraneus eo. ti. q ibi nō liberauerat sed non exegerat qd sibi nō imputat vt ibi. Et collige q aliqua impu2 ne † omittutur exigi que non possent ex liberalitate remitti ꝛ sic est ar. q lz tutor nō teneat exigere vsuras nō tn posset eas remittere ad hoc de bo. pos. l. tutor ꝛ de succes. edic. l. j. §. tutor Old. ¶ Querit Ja. de are. si socer pmisit genero centū in dotē p filia postea gener fuit cōfessus se recepisse a socero ipsa centū ꝛ de hoc fecit instrm socero ꝛ cū socer re vera nō soluisset nisi quinquaginta fecit instrm ꝯuentiōis genero de alijs quinquaginta remansis ad soluendū pro cōplemento dotis deinde decessit socer: mulier que nō est heres patris sol. mat. petit dotē ab heredibus viri nunqd sufficiat si cedāt sibi iura. cōtra heredes soceri in pdictis quinquaginta pmissis p socerū vr q sic nā dotē facit iuramēto ꝛc. vt. C. de dot. pmissione 3 l. j. Itē p hoc q mulier † dz hre lucrū a pre.[a] ꝛ dotē habeat. j. q i frau. cre. l. si. §. j. ergo eius factū pstare dz. j. de reg. iu. l. ex q psona ꝛ. s. e. meuia. §. j. nā sicuti pater obstaret ita ꝛ sibi vt ibi dr. Ecōtra vr nā ipse cōfessus est se recepisse. vñ pr vr ei soluisse ꝛ iste vr eū liberasse p acceptilationē vnde pinde tenent heredes ac si soluta fuisset dos vt hic ꝛ. s. de iur. dot. l. vir ab eo q p hoc q pr cauit se soluturū pinde est ac si soluisset cuz paria sint cauere ꝛ soluere. C. ad. l. falc. l. si. Quidā dicunt qd sufficit actionē cedi. ar. s. e. l. si socer. §. lucius. sed forte posset contradici nā maritus p istā scdam promissionem quā a socero recepit videt scda prima substituisse ꝛ sic vr facta nouatio vnde periculū suū esse dz vt. s. de iur. dot. l. dotē a patre. Ja.

[a] ¶ Lucruz a pre. Add. l. si. ꝛ ibi doc. C. d do. pmis. l. q liberos et ibi Bar. ff. d ritu nup. vbi pater tenet filiā naturalem dotare ꝛ maritare secus ante Bar. i. l. dotis cā isto titu. alex. ꝯsi. xxxij. iij. p. ꝛ i. l. obligauerit d act. ꝛ obli. ꝛ glo. ibi ꝛ alex.

Si quis pro muliere. Si mulier succedit debitori dotis p pte p ea pte piculū nō ptinet ad maritū. h. d. Dy. Ibi decesserit añq dos soluat marito. D. ibi ex dtrimēto. i. dāno. D.

In parte. Pars dotis reddēde est peculiuz fm dotalē ꝛ tenet maritus de dolo ꝛ culpa fructus tñ peculij pertinet ad maritum. h. d. et facit pro questione quam vocaui. s. e. l. si vero de castro dato in dotem cum iurisditione de quo dic vt ibi dixi.

¶ De impensis in rebus dotalibus factis. Rubrica.

1 ¶ Repetitio dotis minuitur propter impensas.
2 Appellatione expensarum cibaria non continentur.
3 Expēse dicunt vtiles ex quo ille q facit credit se vtilit facere.
4 Potestas an teneatur facere expensas iudici infirmo.
5 Casus superueniens an excuset a precedenti dolo.
6 Modica impēsa an p maritū repetat ꝛ q dicat modica ipēsa.

Super rubrica. Uide in Spe. de expēsis circa prin. ꝛ Host. in sum. de dote post diuortiū resti. §. ꝛ inquātum ꝛ p Rof. in libello de offō iudicis quo petant expense ꝛ glo. nō ꝯtinuat rubricam. Sed Az. in summa pandectarum hoc est eo. tit. sic cōtinuat. s. dictum est de actione p dote recupe1 randa. Sed q repetitio † dotis minuitur pter impēsas vt j. e. l. qd dicitur ideo ponit hic rubrica de impēsis ꝛc. et vide qd no. p Azo. d. ti. ꝛ insti. de act. §. itē si de dote v. pter retentionem ꝛ latius hic ponit p Dy. ibi hic mō dicit q impensaruz alia necessaria alia vtilis alia voluptuaria. Necessaria dicit dupliciter. nā quedā dicit necessaria rōne rei circa quā impēduntur. vt. j. e. l. j. v. in necessarijs. ꝛ. l. impense ꝛ de v. sig. l. impense vbi de hoc. ꝛ. s. etiā. s. de rei ven. l. in fundo. quedā dicūtur necessarie rōne psone que hz necesse impendere vt. j. e. l. ꝛ in totum ꝛ de ista duplici necessitate dic vt ibi no. et isto secūdo mō pōt dici talis impēsa vtilis qua nō facta res est deterior futura ꝛ ea facta fit melior. vt. j. e. l. j. §. vtiles. ꝛ. l. impēse secundo respon. ꝛ. d. l. impense de v. sig. voluntaria seu voluptuaria est illa que ad delectationem fit vt. j. e. l. voluptuarie et. d. l. impense. hoc viso videamus quis sit effectus taliū impensarum ꝛ que possint repeti. circa qd dic aut impēse facte per maritū sunt modice aut magne. primo casu indistīcte nō repetūtur vt. j. e. l. omino. ꝛ. l. pe. ꝛ. s. cōmo. l. in rebus. §. possunt siue sint necessarie siue alie. ¶ Scdo. casu subdistingue aut impendit necessario aut vtiliter aut voluptuarie. ꝛ si necessario aut certum est eum voluisse donare aut qd voluit. aut dubitatur primo casu qñ certum ē eū voluisse donare si quidē ad edificandum de nouo nō tenet donatio ꝛ potest repeti vt dicto titu. de dona. inter virū ꝛ vxo. l. q si vir. Si certum est voluisse donare. aut impēse sunt voluptuarie. aut vtiles aut necessarie. ꝛ si necessarie aut impendit ad ppetuam rei vtilitatem. aut ad vtilitatē longi temporis. aut ad vtilitatē psentis anni. primo casu qñ ad ppetuaz. aut est in dote species in estimata tantū. aut species inestimata cū estimata. Primo casu si mulier restituit expēsas ifra annū remanet res inestimata in causa dotis et non minuitur propter expensas si non restituit mulier expensas desinit res dotalis esse in dotem insolidum si expense equiualebant rei inestimate dotali vel p parte si equiualebant parti vt. s. de iure dotium. l. si is qui. §. qd dicitur. primo. secundo casu quando in dotem est res estimata cum pecunia hoc casu diminuitur dos in pecunia consistens ipso iure vsque ad quantitatem expensarum: vt dicto §. quod dicitur. ꝛ dicta lege. quod dicitur dum dicitur. Ibi ergo admittimus ꝛc. et. C. de rei vxoria actione lege vnica. §. sed nec ob impensas vbi de hoc. ¶ Tertio casu quando est in dotem species estimata ꝛ inestimata minuitur ipso iure de re estimata vsque ad quantitatem impensarum vt dicta. l. qd dicitur ver. perinde si estimata. ¶ Quarto casu quam nō ponit hic. Dy. quando solum res estimata datur in dotem. In qua impenditur per maritum nullum est dubium quin estimatio operetur emptionem vt. s. de iur. dot. l. plerūque. §. si ante matrimonium. ꝛ. C. de iure dot. l. quotiens. et secunduz predictam distinctionem intelligi debent. ll. que dicunt dotē minui propter impensas ipso iure vt. j. e. l. j. §. in necessarijs ꝛ. l. quod dicitur ꝛ. l. impense cū similibus. ¶ Scdo casu principali qñ maritus impendit ad vtilitatem longi temporis idez per omnia vt dictum est. s. vt. j. e. l. iij. §. nos generaliter. Tertio casu quando impendit ad vtilitatem presentis anni nō diminuunt expense dotem. sed deducūtur ex fructibus vt. s. ti. prori. l. diuortio. §. impendia. ꝛ. l. fructus. ꝛ. l. penul. ꝛ si. ꝛ hoc si impendam in rem sed si in rem propriam conceditur repetitio non diminutio. vt. j. e. l. j. §. in necessarijs ꝛ. l. quod dicit §. hoc de his. Si dubium sit voluit donare vel non ex quātitate impense presumitur. nam si est modica psumit donatio si non est modica nō presumit vt. s. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. vtrum ꝛ ar. de iur. dot. l. si mulier. §. si. ꝛ hic qñ necessario impendit. ¶ Scdo vo casu qñ expendit vtiliter aut expēdit mādato mulieris ꝛ repetit totū p act. mandati. vt. C. de rei vxo. act. l. vnica. §. sed nec ob impensas. aut sine mandato ꝛ tūc si mulier est soluēdo tpe impense ꝛ tempore repetitionis idē vt insolidum repetantur per act. neg. gest. vt. d. §. sed nec ob impensas. aut est soluendo tempore impense facte ꝛ nō tpe quo repetuntur. ꝛ tunc idē ar. s. de neg. gest. l. sed an vltro. ꝛ. j. e. l. in totum et not. j. e. l. vtiliū. aut non est soluendo tempore impēse nec tpe repetitiōis. ꝛ tūc ita demū tenetur si aliunde soluere potest vt. d. l. vtilium. ¶ Si autē maritus expēdit voluptuarie. ¶ Aut mulier vult habere ornatū aut nō si vult habere ornatū ꝛ estimatio excedit expēsas sufficit qd restituat expēsas si impēse excedāt ornatū satis est si restituat estimationē ornatus vt. j. e. l. p voluptuarijs. ꝛ ibi no. Si mulier nō vult hre ornatū tūc si quidē res totales erāt venales restituūtur voluptuarie sicut vtiles. i. quātum ex h mulier plus vendet. vt. j. e. l. quod si hec et arg. s. de rei vendi. l. nisi venalem.

¶ Impēse facte a marito qualiter debeant restitui.

¶ Distinctio qñ maritus exponit fructus mulie re non ꝯtradicente.

Si vero non erat venalis tunc si maritus habiturus est inde vtilitatem facta amotione permittitur eidē auferre sine lesione tñ prioris status rei si non est habiturus vtilitatē nō pmittitur vt.d.l.p voluptuariis ⁊.d.§.sed nec ob impēsas. ⁊ ar.s. de rei ven.l.in fundo Dy.vbi de hoc ⁊ eo.tit.l.fruct⁹.⁊.l.si in area.al's incipit iul. ¶ Et no.qđ ap.expensarum[a] nō cōtinentur cibaria † .Sȝ expēse itineris ⁊ nauigatiōis sicut.s.de rei ven.l.si res mobilis.⁊ dixi plene.C.de iudi.properandum.§. sinautem alterutra vbi plene tractaui materiā expensaruȝ q̄ fiunt in iudicio. ¶ Et no.qđ expense † dicunt vtiles ex quo ille qui facit credit se vtiliter facere vt no.extra de elec.c. vt pterite. ¶ In glo.que incipit sic patet circa mediū de impēsis necessariis agitur.j.e.l.j.et an impensa facta in pristinū faciēdum sit necessaria ⁊ an maritus teneatur nomīe debitoris si bi datum in totem suis expensis exigere.et an repetat impensam factam in firmitate seruoꝝ dotaliū.j.eo.l.ij. ¶ Et an potestas † teneatur facere expensas[b] iudici infirmo de expensis factis ad perpetuā vtilitatem rei vt.j.e.l.vel si vices.⁊ an idē si ad decenniuȝ de duplici necessitate rei ⁊ persone.j.e.l.⁊ in totum ⁊ an casus † superueniens excuset a pcedenti dolo vel culpa ⁊ an desinat actio si desinat interesse ibi plene de expēsis necessariis qñ minuant dotē plene.j.e.l.qđ dicit ⁊ an feudo amisso p feloniam si dñs dimittat vasallo sit nouū vel antiquum ⁊ an lazarus resurrexerit idē numero. si res dotalis restituta est nō deductis expensis an repetanť ea.l.§.si dos d vtilibus expensis ⁊ voluptuariis in.l.se.vsq ad.l.oino. In l.omnino habetur vtrū modica impensa † repetatur p maritum.et que dicať modica.et vtrū presumatur donare vel nō In.l.penul.⁊ si agitur de impensis necessariis ⁊ vtilibus de quibus dictum est.s.

1. Expense necessarie diminuunt dotem.
2. Impensa necessaria an dicatur solum illa que habet in se necessitatē imponendi.
3. Hodie nulla expensa minuit dotem.
4. Mulier dans marito in dotē nomē debitoris si maritus aliquid expendit circa acta ipsius non repetit quasi videať tacite actum inter mulierem ⁊ ipsum quod suis sumptibus exigere debeat.

Impensarum. Pro declaratione huius.l. vide quod notaui.s.pri.super rubrica.⁊ in hac.l.cū sequētibus vsq ad.l.qđ dicit iuris cōsultus procedit hoc ordine. ¶ Primo enim diuidit impēsas factas circa dotem in tres species.s.necessarias vtiles ⁊ voluptuarias. Sed diuidit impensam necessariā. ¶ Secundo vnam acceptionem. ¶ Tertio dat vnaȝ pprietatem impēse necessarie. ¶ Quarto exemplificat de impēsis necessariis multa exēpla ponēdo ¶ Quinto ostendit vnū q exigitur ad hoc vt impensa dicať necessaria. ¶ Sexto ponit quādam differentiam inter duas obligationes.et sic ptȝ ex predictis qđ diuiditur in sex particulas.secūda pticula incipit ibi necessarie. Tertia.ibi in necessariis. Quarta ibi inter necessarias. Quinta incipit in.l. vel si vices v°.nos generaliter. Sexta icipit in.l.⁊ in tota. Casus satis colligi pōt ex predicta diuisione. litteram expone. Ibi volūtarie al's voluptuarie. Ibi necessitatis ex parte rei que necessario exigebat impendi ⁊ qbus non factis res erat peritura vel deterioꝛ futura. Dy.ibi nulla fuit necessitas qr res non erat peritura vel deterioꝛ futura dato qđ tales impēse nō fierent. Dy.in necessariis declarat qđ necessarie † diminuāt dotem. Dy.quē in dotē ⁊ in rem dotalē. Dy. Ibi reputatio lȝ sint necessarie respectu psone q̄r dicitur nō minuunt dotem. Sed repetūtur actio.mandati vel negocioꝝ gestoꝛuȝ et hoc declarat.j.e.l.qđ d.cit̄ v°.qđ de his impēsis. Dy.ibi ex stipulatione interposita. Dy. ¶ Opp.qđ non dicať sola impensa † necessaria que hȝ in se necessitatē imponendi. Sed ēt illa in qua psona hȝ necessitatem expendere vt.j.e.l.omnino et.l.penul. ¶ Sed dic q necessaria expensa pōt dici triplici necessitate. Nam quedā est necessitas ex pte persone. quedaȝ ex parte rei. Quedam mixta ex parte persone ⁊ rei: persone est necessitas qñ mandas mihi qđ faciā tibi domū vel reficiā vel librum scribi faciam si recipio mandatū hic est necessitas persone q̄r teneoꝛ facere vt.C.de act.⁊ obli.l.sicut. al's teneoꝛ mandati vt.C.et.ff.man.p totum.ex pte rei est necessitas ponē q res tua indiget refectione q̄ minatur ruinā ista est necessitas rei vt.C.de nego.gest.l.tutori.et hac.l.ij.respon.⁊ de ista duplici necessitate.no.in glos.in.l.in totū. ¶ Mixta necessitas ex pte rei ⁊ persone qñ res dotales minātur ruinam nam tunc res indiget ⁊ persona mariti tenetur reficere nō tamen quo ad diminuendam dotem attenditur nisi necessitas rei non persone quia sic vtilis expensa esset necessaria.nam maritus teneť de lata ⁊ leui culpa in qua venit vt rem teneať et augent vt.s.ti.pri.l.si vero.§.habit.et.j.e.l.penul. ¶ Dicitur ergo quo ad hūc tractatū. Impensa necessaria rō.rei necessitatis patientur nō attenta necessitate psone ⁊ hoc voluit dicere prima glo.hic.l.et alia que est in.d.l.et in totū. Itē op. q etiā necessaria impensa nō minuat dotē vt.d.l.omnino.et l.penul. ¶ Sed ibi de modica impēsa. ¶ Item op.q hodie nulle expense † minuant dotē[c] vt.C.de rei ven.l.j.§.sed ⁊ nec ob impensas. Sed dic vt ibi nota. Item oppo.q facere pristinum sit expensa vtilis ⁊ nō necessaria vt.j.e.l.veluti. Sol.vt in glo.que incipit refectū. Item op.q pstare ex sump.damni infecti anteq cōmittatur non sit necessariū nec vtile et Sol. vt in vltima glo.huius.l. Ultimo aduerte qđ in v.in necessariis ponit glo.vnum exemplū ḃm Azo.qđ est satis dubiū dicit enim q si mulier † dedit marito in dotē nomen debitoris q si maritus aliquid expendit circa acta ipsius q nō repetit quasi videatur tacite actum inter mulierē ⁊ ipm qđ suis sumptibus exigere debeat nec hoc pbat per aliquā.l.nec hēc glo. alibi reperitur.et vide in Spec.de dona.inter virū ⁊ vxoꝛ.§. foranē.vbi de ista materia ⁊ p Innocē.extra de dote post diuoꝛt.resti.c.penul. ¶ Sed posset iuuari tali ratione si in hereditate filiosa.delata est nomine debitoris expensis fructuum fit exactio vt.C.de bonis q̄ liberis.l.cuȝ non solū.§.vt autem in vnuȝ ⁊ de bonis maternis.l.j.sic a simili maritus qui habȝ fructus dotis teneť exigere suis sumptibus nec minuēt dotem.sed forte expensas repetet per actio.nego.gesto. vel forte etiam imputabat mulieri qñ ad perpetuam vtilitatem mulieris facta est expensa videlicet quādo debitoꝛ factus est nō soluendo quasi tunc videatur impensa necessaria necessitate rei planius tamen est exemplum quaȝ exemplum apparet quando maritus expendit in res mulieris non dotales vt et j.e.l.quod dicitur ver.hoc de his. ¶ In glo.prima ibi impēdendi necessitate ipsius rei exigente. Dy.⁊ ita respon.patientis non agentis dy. In glo.j.in res dotales ibi vtilitatis: vt j.l.iij.§.nisi sit modica vt.j.e.l.omnino.⁊.l.penul. Dy. ¶ In glo.nec ad perpetuā ibi hic faciat ar. patris qui habȝ vsumf. in bonis aduentitiis filij.vt.C.de bon.que liber.l.cum non solum.§.vbi autem in vnum. Dy. In glo.s.expendere vt recuperet.s.mollas dotales in mari vel flumine piecta. Dy. Ibi rueret in estima.in dotem dati dicta in glos.j.i.refectum ibi inter necessarias impensas vt quando dotalis fundus est remotus a molendinis. Dy.ibi inter vtiles vt quando non est remotus a molendinis. Dy. ¶ In glo.vltima ibi transfigendo super ipsa stipulatione. Dy.

Uel inualitudinē bonoꝝ. Id est infirmitatem. Dy.⁊ expensa nō erat modica alias si esset modica nō repeteret vt.s.ti.pri.l.diuoꝛtio.§.impendia. Ibi egrum seruum.⁊ ibi no.et facit ad id qđ ibi notaui an potestas teneať iudici infirmo[d] facere expēsas et pro hoc.j.e.l.penul.in fi.

Uel si vices. Ad fūdi dotalis vtilitatē ppetuā alias nō esset necessaria. Sed vtilis. Dynus ibi fecisse videbit.⁊ ideo dotem minuent. Dy.

Nos generaliter diffinimus. Declarando q̄ impēse minuāt dotē.⁊ q̄ in fructu cōputētur Dy.ibi agri sic impēsum. Dy.⁊ dic agri.s.dota. Dy.ibi pñti tpis.s.tñ. Dy. Ibi alij fructū.s.principal'r fuit impēsuȝ. Dy. Ibi cōpensandū est fructib⁹ vt.s.ti.pri.l.diuoꝛtio.§. ipendia. Dy.ibi v° nō fuit.s.ipēsuȝ ad pñtis āni vtilitatē pncipaliter. Dy.ibi est ergo.s.scđario. Dy.ibi Jul.putat ⁊ sic dotē minuāt ⁊ cū fructib⁹ nō cōpēseť. Dy.q̄rit gl.q si mulier vixit vsq ad decēniū ⁊ dicit idē q si ad ppetuā vtilitatē factū sit p glo.facit lȝ non alleget.s.si ager vect.l.j.§.qui imperpetuum Pe.dicit recurrendū ad arbitriū iudicis q dicatur longum vel breue tps ar.j.de iur.delibe.⁊ hāc cōiter approbāt doc.⁊ glo. Ja.de ra.ɔsiderat quāto tpe stetit matrimoniū vt si durauit tāto tpe quāto durauerūt vtilitates tunc nō diciť fctā impēsa ad vtilitatē ppetuā. Sȝ cū fructibus cōpensať vt.d. l.diuoꝛtio.§.impēdia.s.ti.pr.aut minoꝛi tpe.⁊ tūc dř fctā ad vtilitatē ppetuā quo ad hoc vt pro tpe soluti mr̄imonij repetitio concedatur vt in regula iuris secundum naturam ⁊ dicta.l.diuoꝛtio. Jaco.⁊ alij habēt in glos.quid si vt prosit vsq ad decennium.

Utile

---

[a] ¶ Expēsarū. Adde q appellatōe expensaruȝ dāna nō cōtinenť bal.i l.terminato C.de fruc.et lit.expē.bar to.i.l.j.⁊.iij. de ali.iudi. mu.cau.fa. Pe.de su.i l.eaȝ quē temere d'iudi. in.c.in nr̄a de iniur.et dā.da. Alexan.in.l.j.§. si.ff.si quis ius dic.non obtemp.

[b] ¶ Expensas. Adde Bal.i.l.qđ i vxorē.C.d neg.ge.in.l. si cū dotē.§. si maritus ⁊ ibi Inno.s. sol.ma.bar. in.l.legatus ff.de ali.⁊ ciba.leg. Flo. de sanc.pet. in.l.sicut impēdia.ff.de vsufruc.

Necessaria impensa dř triplici ratione.

[c] ¶ Expense minuāt dotē. Adde q̄ sint expēse necessarie vtiles ⁊ volūtarie per Bar.i.l.diuortiū.§.impēdia.s.sol. mat.in.l.fūdo ⁊ ibi docto.de rei vēdi.Spec.in tit.de expē. §.j.in princ. ⁊ in ti.de dona.inter virū ⁊ vxo.

[d] ¶ Judici infirmo. Uide s.qđ apostillaui in rub. istius tit.in fi.

1 ☞ Utile an diminuat dotem cũ dicitur necessaria.
2 Agens sine mandato qui pmisit rem ratã dñm habiturũ sub pena non teneatur ad penam si dñs ratam non habuit.
3 Actio succedens in locũ alterius cõditionis eius assumit in cu ius locum succedit.
4 Speciẽ debens ex cõtractu ex vltima voluntate ꝛ est in mora ꝛ res perijt non liberatur.
5 Quis nõ excusatur a pena preterite culpe ratione superueniẽ tis casus.
6 Actio reddibitoria quantũ durare dicatur.
7 Ubi nõ est factum qḋ fieri debuit desinit actio cõpetere.
8 Si ortũ est incendiũ an possum domũ vicini sine iudicis auto ritate destruere.
9 Actionis natiuitas impeditur circa interesse.

Et in totum. Casus satis pꝫ ꝛ sunt tria respõsa. Primuꝫ qñ maritus impẽdit in rem dotalẽ puta domũ ruinosam naꝫ repetit ꝛ si nõ reficit cõdẽnatio ad interesse mulieris. Scõm qñ reficit nihilominus ruit non repetit. Tertiũ qñ domus exusta fuit anteꝙ impenderet quo casu non tenetur. Ibi contineri rõ persone dy. que est obligata facere expẽsas al's res perijsset et fructus nõ percepisset. Dy. Ibi eum. s. maritum. Dy. Ibi sed hoc differret. s. impendere ꝛ nõ impendere. Dy. vel dic inter expensas factas ꝛ fieri omissas vel inter obligationem qua tenet vir mulieri qꝛ omisit impẽdere impẽdenda ꝛ eã qua tenet vxor marito qꝛ impẽdit qḋ impẽdere debuit ꝛ hic sequit ꝙ factarũ ꝛc. Old. Ibi factar. s. expensar vtiliter ibi ratio habet. s. cõtra mulierẽ. Old. ❡ Ibi male gesta est. i. si res malũ exitũ habuit vt qꝛ domus est cõbusta. Dy. Ibi non facturuꝫ ibi si habentur ideo cõtra maritum. Dy. ❡ Ibi si ob id. s. quia maritus neglexit impẽdere ibi fulserit insulam. i. domum dotalẽ. Dy. ❡ Ibi exusta sic postea fuit culpa mariti. Dy. ❡ Ibi si nõ fecerit. i. si nõ fulserit insulã dotaleꝫ ruentẽ. Dy. In fi. quia res nõ est male gesta ꝑpter culpam mariti negligentis reficere. Sed ꝑpter casuꝫ. Inesse. Dy. supuenientem. Dy. ❡ Opp. ex prin. prime glo. ꝙ etiã vtile † diminuat dotẽ cum dicat necessaria rõ persone. Sed rñ. ꝙ impensis nõ factis verũ est ꝙ dicũtur necessarie. Sed eis factis nõ dicũtur necessarie sed vtiles. ꝛ no. ipsam primã gl. que tractat de duplici necessitate. s. rei ꝛ psone de quo etiã dixi. s̄. eo. l. j. ꝛ in prima ꝯstitu. ca. in prin. ❡ Scdo op. ꝙ sufficit semel interesse ꝛ sol. vt in vltima glo. ꝛ plenius dicã in solutione brocardi. ❡ Itẽ ex ipsa vltima glo. collige arg. pro eo qui vendidit equũ ꝛ promisit pstare ad certã diem ꝛ non pstitit iur exercitus ꝛ debellatus est emptor tñ non fuit condẽnatus pro eo ꝙ nõ fuerit in exercitu an ipse emptor nihilomin⁹ possit petere interesse ad idẽ. s̄. man. l. si ꝓcurator. §. mandati. Dy. ❡ Itẽ collige ex fi. huius. l. ar. ꝙ agens † sine mãdato qui pmisit rem ratam dñm habiturum sub pena nõ teneatur ad penaꝫ si dñs ratum nõ habuerit. Sed egerit ꝛ succubuerit qꝛ licet interfuerit stipulatori quia dñs non habuit ratum tñ modo desinit interesse ex eo ꝙ obtinuit contra dñm agentẽ. Dy. ❡ Sed ꝯtrarium vr̃ sentire glo. s̄. si quis cautioni. l. qui aũt. §. j. vbi de ista materia no. ꝛ dixi de edẽdo. l. vbi. §. j. ꝛ pro opi. glo. est quia licet desinat interesse quo ad principale qꝛ obtinuit cõtra dñm agẽtem nõ tñ desinit interesse quo ad expẽsas ꝛ dãna que sustinuit litigãdo cum dño qui ratum nõ habuit. Et ista est materia brocardica ꝛ subtilis ꝛ vtilis ꝛ de subtiliorib⁹ brocardis corpis iuris ꝛ ꝙ fecit ad solutionẽ multarũ questionum de qua tetigi. C. de spõsa. l. iiij. ꝛ plenius. j. de ver. obli. l. eadẽ. §. cato ver. adhuc quero ꝛ hic tradit per Dy. hic mõ ad solutioneꝫ huius brocardi casus supueniens excusat a pena pcedentis doli vel culpe vel nõ excusat sciendũ est ꝙ si actio que datur pro interesse petendo nõ est nata casus supueniens oĩno excusat vt hic ꝛ. j. de hijs qui. vt indignis. l. vlti. §. fi. ❡ Si est nata sed nõ põt intẽtari idẽ vt. s̄. ad. l. rho. de iactu. l. si vehẽda. §. j. vbi de hoc videas ꝛ. j. de act. ꝛ obli. l. is qui ex stip. si nõ sit nata ꝛ põt intẽtari. Aut actor reperit in pari culpa siue dolo cũ reo ꝛ repellitur indistincte vt. s̄. de eo per quẽ factum erit. l. fi. §. si stipulator ne quis eũ qui in ius vocabit. l. j. in fi. ꝛ. j. de reg. iur. l. cum pa. Aut actor non est in pari culpa vel dolo cũ reo ꝛ tunc aut actio que datur pro interesse nõ succedit in locum alterius actiõis a qua liberãdus erat per interitum vel per casum supuenientẽ ꝛ non excusatur vt esse actio furti. vt. j. de furt. l. inter oẽs in prin. ꝛ. l. incerti. §. j. ꝛ de condi. furtiua. l. in re furtiua. §. j. si succedit in locum alterius actionis a qua erit liberandus interitu rei liberat per casum superuenientem vt. s̄. de alie. iudi. mutan. causa facta. l. non solum. §. hec actio ꝛ de noxa. l. electio. §. si is. Et est ratio qꝛ actio † succedens in locum alterius conditionis eius assumit in cuius locuꝫ succedit vt. j. vt. leg. no. c. l. j. §. si quis sub conditiõe ❡ Circa istud brocardũ Azo. in brocardis datur. iiij. folio rubricella dolum per subsequentia purgari dat duas solutiones quarum nulla est bona. Una est doluꝫ vel culpã per subsequẽtia non purgari nõ per quemlibet. Sed per interituꝫ vt. d. l. nõ solum. §. sed actio de alie. iudi. mutan. causa facta ꝛ de noxali. act. l. electio. §. si is. ista nulla est qꝛ per talia subsequẽtia nõ purgatur si debeo speciem † ex contractu nam ex vltima volũtate et sum in mora ꝛ res perijt non liberor vt. j. de leg. j. l. apud iul. §. ipsius quoq ꝛ. l. cum res. §. fi. ꝛ. l. titie textores. §. fi. ꝛ. j. de verbo. obli. l. si ex legati causa ꝛ. l. inter stipulantẽ. §. stichum ad idẽ de vi ꝛ vi arma. l. j. §. rectissime ꝛ. l. merito de fur. l. inter omnes in prin. ꝛ. s̄. de cõditione furtiua. l. qui furtũ. ꝛ de seruo corrup. l. doli. §. fi. ❡ Alia solu. est que distinguit inter dolum preteritum ꝛ culpam nam pena doli nõ excusatur per casuꝫ subsequẽtem penã culpe sic quia durius est cõmittere dolum quam culpam vt. s̄. ad. l. aquil. l. item si obstetrix. ꝛ. l. si putator ꝛ. l. qui foueas. §. hec actio ista solu. est peior quia pena preteriti doli euitatur ratione superuenientis casus vt timebã conueniri ad rẽ illam causa mutandi iudicij alienã. facta alienatione incipio teneri actione in factũ ad interesse ex edicto alienatiõe iudicij mutãdi causa facta postea res perijt casu fortuito liberor ab actione in factum vt dicta. l. non solum. §. hec actio de alie. iudi. mũtã. causa facta plus possidebaꝫ seruum rõne cuius aliquis intendebat me conuenire noxali dolo desij possidere et sic teneor vtili seruus perijt anteꝙ conuenirer liberor ab vtili vt. s̄. de noxa. l. electio. §. si is preterea quis nõ excusatur † a pena ꝑterite culpe rõne supuenientis casus vt de bonorũ suc. in bono mora perijt nõ sum liberatus vt. d. l. apud iulia. de leg. j. ergo prima pars solutiõis est falsa pena doli euitatur ꝛ scda similiter falsa qꝛ pena culpe nõ euitatur rõne supueniẽtis casus. Dy. ❡ Iaco. de are. aliter dicit ꝛ sic refert desinat interesse nõ fieri ꝙ oliꝫ petebat fieri. Sꝫ nihilomin⁹ dãnificatũ remanet ꝛ tũc obtinẽt contraria. ❡ Aut desinit interesse factũ olim esse vno prodest sibi ꝙ nõ fuit factum ꝛ tunc obtinet. l. ista ꝛ in totum in fi. Iac. dñs Old. aliter soluit primo vnũ ꝑponendo ꝙ distinctionẽ declarabit. s. ꝙ multa impediũt facienda que iaꝫ facta non tollũt vt. s̄. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. patre furioso ꝛ. C. de vsur. l. si patre ꝛ. l. acceptam. Hoc pmisso distingue aut quis ante superuenientẽ casum obligatus ꝛ tamen effectu qꝛ statim poterat conueniri et tunc supueniẽs casus[a] nõ liberat quia iam natam actionẽ non tollit ꝛ sic intelligãtur omnia pro hac parte allegata ꝛ. d. l. qui aũt. §. j. si quis cau. ꝛ de edẽdo. l. vbi. §. j. aut erat obligatus. Sed non cũ effectu quia nõdum poterat cõueniri. Et tunc supueniẽs casus liberat nasci impedit ꝛ sic intelligantur pro hac parte allegata. Sed quõ respondebit ad. l. electio. §. si is quẽ de noxa. ꝛ ad. l. non solũ. §. hec actio de alie. iu. mutã. causa facta in quibus erat obligatus ꝛ poterat cõueniri ꝛ tñ superueniens casus liberat rñdeo ibi ideo est qꝛ illa vtilis de qua fit mentio in. §. si is quẽ. ꝛ illa in qua factũ de qua fit mentio in. §. hec actio successerat in locum directe a qua fuisset debitor liberatus per interitum rei ergo sic liberatur ab istis cũ sapere debeant naturam actionis in cuius locum succedunt. Old. ꝛ hec distinctio in effectu non discrepat a solutione Dy. Cy. vero. C. man. l. ad comparandas sic dicit. Aut propter superueniẽs factũ desijt mea interesse vt modo fiat ꝛ etiã tẽpore suo. ❡ Primo casu verbi gratia tenebat mihi titius actiõe reddibitoria † que durat sex mensibus ꝑmisisti eum astare in iudicio non fecisti post sex menses vis facere non potes lꝫ em̃ desinat mea nũc interesse quia lapsi sunt sex menses tamen interest mea tunc factũ fuisse nõ remanet nec actio vt. d. l. qui autẽ. §. fi. si quis cau. ❡ Secũdo casu quando desijt interesse vt modo fiat ꝛ tempore suo tunc subdisting. aut cepit mea interesse quia fecit aduersarius ꝙ facere non debuit aut quia non fecit ꝙ facere debuit primo casu licet superueniens factum desinat interesse non excusat ꝛ competit actio vt. s̄. ad. l. aquil. l. ita vulneratus. ❡ Secundo casu quando non est factum ꝙ fieri debuit tũc aut desinit mea interesse propter moram ꝛ tunc quãuis desinat interesse adhuc tenetur ꝛ sic intelligitur dicta. l. s̄. de edẽdo. l. vbi. §. j. ❡ Aut propter culpam ꝛ tunc non tenet vt. s̄. manda. l. procuratorem. C. mandati ꝛ ita intelligitur hec lex ꝛ in totum in fi. Sed ista distinctio deficit in membris secundũ Pet. dictuꝫ est enim ꝙ si desinat interesse vbi factum est ꝙ fieri non debuit nõ desinit actio contra hoc est dicta. l. non solũ. §. hec actio de alie. iu. mutan. causa facta ꝛ de fur. l. si quis vxori. §. finali. ❡ Item dictum est ꝙ vbi non est factum † qḋ fieri debuit desinit actio competere nec istud est verum vt. s̄. si quis cau. ꝛ. l. si cum. §. qui iniuriarum nec est vera dicta facta propter moram et culpam quia regulariter non est differentia quo ad oblig. tollẽdã vnde

☞ Ista materia est d̃ subtiliorib⁹ totius iuris ciuilis ꝛ brocardica.

[a] ❡ Supueniens casus. Adde an casus supueniens propter dolũ vel culpam pcedentẽ obliget vide floria. de sanc. pet. i. l. sciẽtiã. §. lege. s̄. ad. l. agliã. cy. i. l. ad cõparãdas C. mãd. bar. in. l. si vt certo. §. sꝫ interduꝫ. ff. ꝯmo. vñ est notandũ ꝙ casus supueniens excusat possessorẽ a culpa pcedenti bar. in. l. sin aũt. §. homo de rei ven. l. si vehẽda. §. si eadẽ et ibi barto. ad. l. rho. de iact. idẽ bar. i. l. si ꝑus. ff. locat in. l. si vt certo. §. sꝫ interdũ. ff. cõmo. flo. i. d. l. sciẽtiã not. alex. in. l. si euꝫ. §. qui iniuriar si quis caut.

ipse ·Pe. sic distinguit aut ꝑpter factū supueniēs desijt inter esse vt nō fiat: sȝ non vt tunc sit factum et remanet actio. vt di cta. l. qui autem. §. j. s. si quis caut. Aut desinit interesse ꝙ nō fiat et quod etiam suo tempore factum nō sit: et tūc subdistin gue. Aut est obligatio contracta: quia factuȝ est quod fieri nō debuit: vt quia seruum debitum vulnerasti mortifere deinde mortuus est casu fortuito: ⁊ tunc aut desijt interesse in ea pro pter factum meum vel eius quod reputatur meum: aut pro pter factum alterius. Primo casu verbi gratia surripuisti mi hi seruū: ⁊ ita es mihi obligatus. ¶ Deinde desijt intereē mea quia eum manumisi vel propter factum. i. voluntatem defun cti cui successi peruenit ad libertatem tunc desinit actio com petere. vt dicta. l. si quis vxori. §. fi. j. de furt. si propter factum alterius desinit interesse tunc aut factum ꝙ non debuit fieri: tunc non est statim obligatorium. vt quando stichum quā mi hi debebas manumisisti ante morā: ⁊ tunc si stichus moriatur liberatus es. vt. j. de acti. ⁊ obliga. l. is qui ex stipulatione. Ubi autem factum est statim obligatorium commutabiliter aut in commutabiliter. Si commutabiliter verbi gratia rem meam quam possidebas alienasti: ⁊ sic factum est obligatorium com mutabiliter: quia si velles pro ipsa re mihi in iudicio respon dere desinit actio mihi competere. vt dicta. l. non solum. §. hec aditio de alie iu. mutan. causa facta ⁊ l. electio. §. si is de noxa lis isto casu superueniens factum excusat. Si autem factuȝ est obligatorium incommutabiliter tūc licet desinat interesse per factum superueniens vel casum fortuitum non desinit actio. vt. j. ꝙ vi aut clam. l. si alius. §. est ⁊ alia. ⁊ dicta. l. ita vulnera tus. s. ad. l. acquil. aut est contracta obligatio ad interesse est contracta quod cōtempsit partis interpellationem ⁊ iudicis preceptum et tunc licet desinat interesse non desinit actio. ⁊ sic loquitur. s. de edendo. l. vbi. §. j. aut contracta est obligatio: q2 contempsit interpellationem partis tantum et tunc si desinit actio competere vt dicta. l. si eum. §. qui iniuriarum ⁊ ad exhi bendum. l. tigni. §. fi. ¶ Sȝ circa predicta occurrit vnus casus quem dicit petrus sibi attulisse dolorem capitis dictum est ꝙ vbi factum est quod fieri non debuit et factum est statim obli gatorium quod licet desinat interesse non desinit actio vt di cto. §. est et alia in. l. si alius ꝙ vi aut clam et. l. ita vulneratus

8 ad. l. aquil. ¶ Sed ꝯtra hoc quia si ortum est incendium † nō debeo domum vicini proximam destruere sine iudicis autori tate si sit eius copia. vt. s. ad. l. acquil. l. si quis fumo. et si de strui propria autoritate cum haberem iudicis copiam teneor domino domus interdicto quod vi aut clam et tū si eius desi nat interesse desinit actio competere. vt. j. quod vi aut clam. l. si alius. §. si tamen. et. §. idem ait. sed dicit non debuit. Sȝ quia non est factum quod fieri debuit. s. quia non. tamen distinctio licet sit in aliquibus plenior tamen tracta est ex predicta di stinctione. Dy. ¶ Sȝ adhuc cōtra premissa videtur. s. locati. l. ex conducto. §. cum quidam: nam ibi non fecit quod dubium et non erat actio cum effectu vt. C. locati. l. edem. ergo ⁊c. Sed dic ꝙ ibi subauditur maxime vel ibi ideo dicit coluisti: quia si non coluisset non videretur curasse de fructibus: et ideo non fieret remissio pensionis propter fructus quos percipere vo luit. Et sic est ibi alia consideratio propter quam casus super ueniens non excusat. Cy. Uel distingue ſm Jacob. de bel. qui hoc notat dicta. l. qui autem. §. j. si quis caut. aut desijt intereē actoris: quia cōsecutus est interesse vel quia habet rem cuius causa cepit interesse actoris: nec plus etiam interest vel si in plus cuius interest illud est consecutus tunc siue illud intereē vel rem cuius causa cepit interesse actor consequitur a debito re contra quem orta est actio sine ab alio quocunqȝ semper tol litur actio ad interesse competens ⁊ in iudicijs et extra ⁊ in ac tionibus realibus et personalibus postꝙ desijt interesse mo do predicto. vt. s. de eo per quem factum erit. l. j. §. si plures. et ar. dicto titu. si quis caut. l. si duo. §. j. de edendo. l. argentarius §. fin. de dolo. l. si plures de peti. here. l. etiam. §. item si quis et manda. l. si procurator. §. mandati. aut desijt interesse actoris propter rem ipsam cuius causa cepit interesse: vel quia debi tor rem extantem non potest restituere vel quia ipsa res desi nit esse in rerum natura vel propter similem causam ⁊ tunc aut actio competens est realis aut personalis: si realis aut desijt actoris interesse: quia reus sine dolo et culpa desijt possidere ante sententiam tunc cōtra eum tollitur actio licet semel cepe rit interesse. vt. s. de rei vendi. l. sin autem. §. j. ad exhiben. l. ti gni. §. si quis cum. ⁊. §. sequ. aut desijt interesse: quia res desijt esse in rerum natura et dic vt not. s. de rei vendi. l. item si ver beratum. §. fi. et. l. sequen. Si vero actio est personalis aut orit ex delicto aut ex contractu vel quasi si ex delicto: tunc licet de sierit interesse nihilominus durat actio. vt. s. de conditiōe fur

¶ Quādo interesse desinit an actio desinat.

tiua. l. in rem furtiuam. ⁊. l. fi. j. de furt. l. inter omnes in princi. et de vi ⁊ vi ar. l. j. §. rectissime. ar. contra. j. de iniur. l. iniuriarū act. vbi de hoc. Uel dic ꝙ vbi non desijt interesse quo ad rem: sed quo ad personam ⁊ dic quod concord. nisi in casibus. s. de cōdit. furtiua. l. parui. ¶ Si vero ex cōtractu vel quasi si qui dem actio cepit competere efficaciter ad interesse: tunc licȝ de sierit interesse durat actio. vt dicta. l. qui autē. §. j. si quis caut. et de edendo. l. vbi. §. j. cum concor. nisi facto creditoris desie rit interesse. vt dicta. l. parui. ⁊. j. de euict. l. si seruum cuius. Si vero actio non ceperit efficaciter competere ad interesse impe

9 ditur actionis natiuitas † circa interesse: quia fingitur nunꝙ interfuisse vt hac. l. et in totum in fi. j. quod vi aut clā. l. si alius §. est et alia. ⁊ dicto. §. mandati. Sed ad hoc ob. s. cōmo. l. iij. §. in hac. ¶ Sed dic quod ibi ceperat interesse tempore lit. cōte sta. et non ante: nam si ante cepisset interesse spectaretur illud tempus. vt. s. de triticaria. l. in hac. sed in dicta. l. qui autem. §. j. si quis caut. ceperit interesse tempore quo sisti debuit. et ideo illud tempus spectatur: vel dic aut actio cōmittitur semel ad interesse totale ⁊ tunc consideratur tempus quo incipit inter esse. vt dicta. l. qui auten. §. j. et dicta. l. vbi. §. j. Aut interesse particulare ⁊ tunc spectatur tempus lit. contesta. vel more. vt dicto. §. in hac vel dic vt ibi no. Ja. de bel. ⁊ vide etiam qō dixi s. cōmo. l. siue certo. §. custodiam.

1 ¶ Impense necessarie dicuntur dotem minuere.
2 Utrum sit in electione mariti fundum dotalem retinere ꝑ ex pensis vel expensas repetere.
3 Mulier satisfaciens infra annū dicitur dotē accreuisse.
4 Feudum fratri concessum mortuo fratre sine filijs masculis redit ad dominum.
5 Lazarus vtrum surrexerit cum matrimonio.

Quod dicitur. Ista. l. preallega. decla rat materiam huius ti. et vide etiam quod notaui super rubrica. et. l. j. et in hac. l. sic procedit legislator. ¶ Primo ⁊ ponit illud

1 vulgare seu generale quod impense † necessarie[a] minuūt do
a tem. ¶ Secundo determinat ⁊ ad conueniens reducit ipsum generale male intellectum per aliquos. Ibi ceterum hec res. ¶ Tertio docet exemplis suam expositionem ⁊ subijcit rem in duobus exemplis primum est in ver. Ibi ergo admittimus secundum est in versicu. proinde si estimata. ¶ Ultimo circa premissa subijcit questionē emergentem ex premis. litteram ex pone ibi vt non ipse res. i. species inestimate in dotem dentur. Dy. Ibi corpus inestimatum. Dy. Ibi pecuniam: idest pro pter expensas que facte sunt in pecunia. Dy. in versi. ceteruȝ. Ibi hec res. id est necessarius sumptus. Dyn. Ibi faciet id est faceret. Dy. Ibi fundū dotalem. s. in totum si impensa equiua let toto fundo. Dy. Ibi vel partem eius quando impēsa equi ualet estimationi partis quod esset absurdum. l. quod desine ret fundus esse dotalis in totum si impēsa equiualet toti fun do vel in partem si equiualet tantū parti. quid ergo fiet mane bit igitur maritus ⁊c. vt subijcit. Dy. vel lege plane: ⁊ dic faciet desinere quantum ad effectum manebit igitur ⁊c. Oldra. po test etiam legi interrogatiue vt dicit glo. ibi in rerum dotaliuȝ circa quas expendit. Dy. Ibi corporum. s. dotalium non fit di minutio: sed vniuersitatis dotis fit diminutio. Dyn. Ibi non sunt corpora. s. tantum inestimata. Dy. Ibi sed pecunia vna cum corporibus inestimatꝭ. Dy. Ibi diminutionem fieri. s. ipo iure. Dy. in versicu. proinde si estimata vna cum alijs corpori bus inestimatis in quibus est impensum. Dy. Ibi dos dimi nuitur. id est estimatio corporum que erant in dotem. Dy. Ibi propter impensas necessarias factas in res dotales inestima tas. Dy. Ibi hoc de impensis scilicet quod impense dotem mi nuant. Dy. Ibi extrinsecus: id est in rem mulieris non dota leȝ. Dy. Ibi ex integro. id est de nouo. Dy. Ibi vbi. id est eo ca su. Dyn. Ibi pecuniam est vna cum fundo dotali inestimato. in quo erat impensum. Dyn. ¶ Exposita littera declaremus glos. Et glos. magna summarie hoc intendit. ¶ Primo enim declarat quomodo intelliguntur verba textus ibi non enim ipso iure ⁊c. s. quod corporum dotalium non fiat diminutio: sȝ ipsius vniuersitatis dot. ¶ Secundo opponit quod expen se necessarie diminuant dotem. vnde videtur ob. s. de iure do tiū. l. si is. §. quod dicitur. Ad cuius contrarij solutionem aut agitur de tempore qō est ifra annum ⁊ habet locum quod hic dicitur quod impense non minuant corpora dotalia. Aut de tempore quod est post annum ⁊ tunc habet locum. l. contraria.

b Alij dicunt quod est in electione[b] mariti † vtrū velit expēsas
2 repetere vel fundum dotalem retinere. vt. s. pro socio. l. cum duobus

a ¶ Impēse necessarie. Adde ꝙ ali que videtur impēse neces sarie que nō minuūt dotē glo. Bart. et doc. in. l. j. s. eo. ti. Bal. in l. iij. C. de fal. cau. adiec. le. ⁊ in. l. j. C. de bo. ma. et ibi Bart. plene ꝑ Bal. i. l. ij. C. de acti. et oblig. Jo. de por. in. l. do mos. j. de le. j. Bal. in ad di. ad specu. ti. de expēsis ver. cessiona rius Bal. in l. j. C. de bon. mat. in. l. per diuersas. C. mandati.

b ¶ In ele ctiōe. Adde Bart. qui h tāgit hāc qō nē et ita sol uit ꝙ ꝑpter impēsas eq ualētes toti fun do fun dus desinit esse dotalis

duobus.§.idem rubrica.&.C.de edific.priuat.l.si vt proponis. Sed cõtra hoc videtur.j.de damno infecto.l.pretor.§.hoc edi ctum.s.si seruitus ven.l.& si forte.§.etiam & de vsufruct.l.cum fructuari⁹. ¶ Sed dic ſm Dy.qd ideo maritus habet electio nem predictam ne decipiatur.l.autoritate que compellit eũ ad sumptus faciendos.ar.C.de his qui veniam etatis impetraue runt.l.j.ar.contra.j.eo.l.vtilium:nam vtiles facere tenetur.vt s.l.proxi.& ibi no.& tamen non recuperat si mulier non est sol uendo:sed forte eodem modo intellige hic Dy.& pro hoc.j.pr. §.si dos Ray. ¶ Alij ꝙ illud quod dicitur i.l.si is fuit opinio sceuole que hic corrigitur. Alij dicunt ꝙ hoc intelligitur quã do expense equiualebunt solum parti fudi dotalis.& sic non di minuitur per eas:sed si equiualent toto fundo tunc in totũ de sinat esse dotalis.vt dicto.§.quod dicitur. Sʒ huic intellectui repugnat hec.l.in ver.ceterum. ¶ Sed dic qd loquitur eo ca su quo expensa equiualebat soli parti.& in.§.qd dicitur equi ualebat toti fundo. et ideo ibi totus desinit esse dotalis. Ray. Sed certe si recte inspiciatur littera in ver. ceterum loquitur de toto fundo & de parte.& quando expense equiualent toti et parti & ideo credo qd prima so.que distinguit vtrũ infra annũ vel post annum sit verior & eam videtur sequi Dy.s.in distin. facta per eum super rubrica & eam sequũtur Jaco.de rauẽ.et Pe.vel dicunt ꝙ desinit esse dotalis. Sʒ soluta pecuna infra annum reuertiť in causam dotꝫ & hanc videtur tenere glo.in.l. contraria & hic in glo.vltima que incipit sicut enĩ in versi.item si solus fundus & erit ratio ne in cõmunione detineatur inuitus vt.s.de condi.indebiti.l.si non sortem.§.si centum. Et hanc ẽt hic videtur satis approbare Dy. Ubi ergo pecunia est in doꝫ tem ipso iure diminuitur vsqꝫ ad concurrentem quãtitatem.sʒ 3 si mulier† satisfaciat infra annũ dicitur dos creuisse. Si vero fundus tantum inestimatus erat in dotem tunc si tñ est impẽ sum quãtuʒ valet fundus ipso iure desijt esse dotalis nõ tamẽ incõmutabiliter. vnde si mulier satisfaciat expẽsis infra annũ non dicetur dos creuisse.sʒ retro dotalis fuisse & ita intelliga tur.§.quod dicitur. Si vero post annum satisfaciat mulier ex pensis:quia desierat esse dotalis irrecuparabiliter.diceť tunc dos creuisse & ita intelligit Pe.dictum.§.quod diciť. ¶ Item f oppo.de.l.vnica.§.sed nec ob impensas.C.de rei vxo.act.qui dem dicunt ꝙ.§.ille corrigit istam.l. ¶ Sed dic qd hoc est fal sum quia ibi expresse dicitur idem qd hac.l.s. quod expense ne cessarie minuũt dotem.& ideo dicit vt ibi no.ex vltima glo.colli ge questionem feudalem que talis est si feudum est auitum trã sit ad fratres mortuo fratre sine filijs masculis. ¶ Si vero nõ a est auitum[a] sed feudum† fratri concessum tunc mortuo fratre 4 sine filijs masculis feudum redit ad dominũ. vt in vsibus feu. de gradibus succedendi in feudum.c.j.§.j.& de natura succes sionis feudi ꝓpter felloniam cõmissam cõtra dñm & ad domi num reuertitur vt titulo qbus causis feu.amittatur al's q̃ fuit prima causa amittendi beneficij titulo quibus modis feuduʒ amittatur pone ergo ꝙ habens feudum auitum cõmisit fello niam contra dominũ:& sic amisit feudum & reuersum est ad do minũ dominus eidem remisit felloniam:nec feudum ad se re uocauit queritur modo vtruʒ istud feudum amodo debeat di iudicari feudum nouum quasi videatur de nouo concessum ꝑ dominum qui felloniam remisit an adhuc remaneat auitũ nõ obstante ipsa remissiõe. ¶ Et gl. hic sentit qd remaneat auitũ sicut prius ar.eius qd hic in fi.dicitur ꝙ dos soluta impẽsa vi detur creuisse non de nouo constituta esse. Sed ad hanc.l.põt responderi qd hec lex facere non videtur: q: hoc ipso iure mi nuitur dos non ibi ipso iure feudum nisi per dñʒ auocetur.vt C.de iure emphi.l.ij.immo opus est sententia vt no. de ꝓhibi ta feu.alie.per frederi.l.imperialem.§.calidis. ¶ Item hic di stinguitur vtrum impensa soluať infra annum vel post que in feudo nõ distinguitur & ideo ꝓ ista oppositiõe melius facit:q: idem feudum videtur esse ꝓrogatum & non de nouo concessuʒ ar.j.de precario.sed si manente.s.ti.pr.l.sed reintegrato cũ si. Preterea res dotalis de facili reassumit naturaʒ suam.vt.s. de pact.l.si vnus.§.qd in specie dot.& pro hoc est bonum ar.j. de liberis & posthumis.l.filio.& de leg.ij.l.vnum ex familia.§.si de falcidia.&.s.de peculio.l.si norali.§.est autẽ que omnis et.l. peculium.§.si here.vbi hec eadem questio notatur in gl.quod tenet ibi Guil.s.per.l.j.§.is qui bona.j.de col.bonorum et vi de ꝙ ibi dixi. ¶ In contrarium videtur quia ex quo per fello niam feu.ẽ deuolutum ad dñm videtur breui manu per eũ re uocatum & in vasallum translatum ar.s.si cer.pet.l.singularia et de iur.dot.l.vir ab eo:& quia qui confirmat dat.in aut.de de fen.ci.§.interim.j.de verb.sig.l.legem obuenire.&.C.de confir. tuto.l.ij.& ideo quidam distinguũt aut dominus ad se retraxit et reuocauit feudum propter felloniam. ¶ Deinde vasallo cõ cessit & tunc dicatur nouum.& ita intelligãtur iura ꝓ hac par te allegata aut non.& tunc remaneat auitum sicut prius et ita intelligantur alia iura & hec distinctio videť fuisse. Pe. ¶ Et ad predictam questionem faciunt notata in vsibus feu.de va b sallo decrepite etatis[b].c.j.& de prohibita feu.alie.per freder.c. insuper si filius.& ibi per Jaco.de bel.qui nihil amplius addit nisi quia allegat in decre.xij.dist.c.precept.& eť de elect.c.inno tuit circa fi.& vide si de feudo controuersia fuerit.c.si vasallus et si vasallus feu.priuetur.c.j.cũ ibi notatis. ¶ Ultimo colli git hic. Dy.in fi.ar. ad questionẽ legistarum & theologorum.s. c vtrũ lazarus[c] resurrexerit cũ mr̃imonio† de qua qõne not.s. 5 de legibus.l.nã ad ea.j.de re.iur.l.ea que raro & plene dixi.j.de verb.oblig.l.inter stipulantem.§.sacram in glos.j.vniuersita tis. Ibi est in dotem dos.i.vniuersitas. Dy. Ibi fundum do talẽ.i.ipsum corpus fundi. Dy. Ibi sed quod diximus dotem impensis minui non ad singula corpora est referendum. Dy. Ibi noĩa in re sunt vnde continent in se cõmodum & incõmo dum. Dy. Ibi.§.quod dicitur ꝙ de parte hic dicitur non dici tur impositio.§.qd dicitur immo cõtrarium.& ideo hec parti cula glo.male stat. Oldra. Ibi post annum secus scdm primos scdm alios dic vt sequitur in glos. vel secũdum eos dic absur dum est diminutionem fieri.s. irreuocabilem fit enĩ statim. sed impẽsa infra annũ oblata tolliť diminutio. Old. ¶ Et de hoc latius.s.dixi in solutione contrarij dicti.§.qd dicitur ibi.quan do.i.quo casu. Oldra. In glo.quia pecunie ad pecuniam in fi. & quia nemo inuitus cogitur ad cõmunionem.vt.s.de conditi. indebiti.l.si non sortem.§.si centum. Dyñ. In glos.sicut enim hanc glo.s.plenius declaraui.

Si dos. Dote soluta mulieri vł eius heredibus per virum non habita ratione expensarum ne cessariarum repetuntur expense per condictionẽ indebiti hoc dicit. Ibi impensarum necessariarũ que ipso iur.dot.minuũt. Dy. Ibi & si.l.quãuis. Dy. Ibi negẽt locum esse conditioni in debiti. Dy. ¶ Opp.s.de condi.indebiti.l.si in area.&.l.ex qui bus. Sol.aliquando habeo solam retentionem.& tunc si soluo non repeto vt in contrario. Aliquãdo habeo etiam actionem siue repetitionem & tunc si soluo.licet amittatur retentio rema net tamen & non denegatur actio vt hic.& ar.s.de euict.l.vendi cantẽ &.l.se. Dy. Quere qua act.repetantur iste expẽse glo.di cit ꝙ conditione indebiti quod verum est quando talis impen sa facta que diminuebat dotem in totum vel in partem vt vbi fundus & pecunia erant in dotem quo casu distingue sciens ab ignorante.vt.j.de reg.iur.l.cuius per errorem.s.de condit.in debiti.l.j.&.C.de iur.& facti igno.l.cum quis. ¶ Si autem esset tantum spes inestimata tunc: quia non fieret diminutio:sed dareť tñ retentio non haberet locum conditio indebiti: sed in certi & ita intelligitur ꝙ not.s. de condit.indebiti.l.qui except. §.si pars. Pe.vel dic ſm Dy.quod etiam res dotalis poterit peti rei ven. cum desierit esse in dotem nõ soluta impẽsa infra annum vt dixi.s.hac.l. ¶ Utiles ibi rem veluti.s.dotalẽ. Dy.

v **Eluti ibi noueletum.** Al's oliuetum. Dy. ¶ Opp.vno modo & so.vt in glo.

d v **Oluntarie.**[d] Per se patet ex glo.et ex pone spes.id est extraneum rei habitum. Oldra.

Tilium ibi deductionẽ. Id est actionem insolidum per actionem mandati. Dy. Ibi dicunt & bene. Dy. Ibi compelli mulierẽ non mandantem. Dy.& tunc demuʒ repetet si mulier aliunde soluere possit & hoc sequitur. Dy. ¶ Oppon. de.§.sed nec ob impensas.C.de rei vxo.acti.glo.videtur innuere ꝙ corrigatur hec.l.sed non est verum quo ad actionem vt ibi patet et nota. ¶ Querit vt in glo.si erat soluendo tempore impense facte. ¶ Sed hodie non.et so.vt in gl. ¶ In glo.secunda ibi al's nõ s.daretur etiam actio nedum retentio. Dy. ¶ Ibi non essent vtiles.vt.s.de neg.gest.l.sed an vltro.§.j. Oldra.

1 ¶ Cui damus actionem fortius exceptionem.

Ro voluntarijs. Ibi tollentẽ al's tollere et dic si illa que separationẽ admittunt. Dyñ. Ibi habere mulier.s.rẽ ornatam facto diuortio. Dy. Ibi si non vult.s.habere rem ornatam. Dy. Ibi tollere al's tollentem. Dyñ. Ibi si non recipiant.s.separationẽ Dy. Ibi relinquende sunt & sic perdit maritus. Dy. Ibi eius i.eius vtilitatem. In glos.ibi.l.cum in fundo.s. diuortio.sed ibi

f §.sʒ nec ob impẽsas i.l. ita.C.de rei vxo.act.qua liter nõ corri git legẽ istaʒ contra anti quos docto.

a ¶ Nõ ẽ auitũ. Adde qd feudũ auitũ mortuo ex pluribus fra tribus feuda tarijs transit ad aliũ secus si erat feudũ ipsi mortuo ꝯcessum.c.j. d succes.feu. colla.x. Bal. in.l.fi.C.d su. & leg. Bar.ħ dicit ꝙ diciť feudum anti quũ nõ no uũ qñ vn⁹ ex fratrib⁹ deli quit in dñʒ & dñs ei remi sit felloniã ꝓ pť qd feudũ iã amissũ re manet apud eũdẽ no.in.l. imperialẽ.§. insuper cum glo. de prob. feu.alie.p fre. in.c.j.d vasa. cõce. colla.x.

b ¶ Decrepi te etatis. Ui de pulchra & autẽtica ibi dẽ per dñm aluarotum.

c ¶ Utrũ la zar⁹. Adde ſm Ange.in l.si marito.s. sol.mat.ꝙ la zarus resur gens non recuperauit bona sed gl. tenet ꝯ et ibi Bar.& Bal. & in.l.seruus effect⁹ d act. & obli. Bar.i l.nã ad ea de lega. Job.de imo.& Alex.i dicta.l.si ma rito. Jo.an.i c.fraternita tis de frigi.& malefi.

d ¶ Uolũta rie. Bart.in ista.l.volũta rie dicit ꝙ pi ctura di vti lis impẽsa et allegat text.i l.qd si hec.j. eo.titu.

petit qd̄ seruum est: et ideo sibi restituitur. Dy. Ibi in fi. §. sed ibi ex detractione vsufruc. poterat vtilitas percipi. vt. s. ti. j. l. vsufruc. hic ex detractione voluptuariarum expensarum non. Dy. ¶ Uel dic sm Jaco. de bel. quod ibi loquitur de iure agendi hic de iure excipiendi. Jacob. Sed magis videretur in iure excipiendi: quia cui damus actionē † fortius except. vt. j. de reg. iur. l. inuitus. §. cui damus. ¶ Sed ipse Jacob. in contrario sic no. in iure agendi qd̄ est proprium act. de iure promittitur alteri nocere seu non prodesse. vt ar. C. de iudeis. l. nemo exterius et man. l. in re mandata. ¶ Sed in iure excipiendi vel iure quod alicui competit: sꝫ sibi est inefficax et potest alteri pdesse nec sibi nocet tunc facere debet quod alteri profit non qd̄ noceat vt hic et. s. de rei ven. l. in fundo. Jaco. et ad hoc. s. de euictione. l. in creditore. et dixi. s. e. l. ij.

Quod si hec res. Dotales. Dyñ. Ibi impēse voluptuarie. Dy. p mercales. i. venales. Dy. in fi. i. exiguntur. vt vtiles nō detrahuntur vt voluptuarie. Dy.

Et voluntarijs. Ibi scribit et bene. Dy. Ibi parere. scꝫ res penales non sint al's secus. vt. s. l. proxi. ¶ Opp. et solue. vt in glo. et supple in fi. eiusdem q non est in male fidei possessione. Et per hanc. l. patet male dicere glo. que est instit. de act. §. item si de dote ver. ppter retentionē que dicit istas voluptuarias retineri si mandato mulieris sunt facte.

Donationi Ibi circa impensas vtiles vel necessarias. Dy. In gl. ibi. l. si vir. §. j

1 Ubi non est permissa donatio datur repetitio.
2 De modico pretor non curat.

Omnino. ¶ Casus. l. ista cuꝫ se. dicit si maritus fecerit ipensas necessarias vel vtiles modicas non habetur earuꝫ tamen: sed si magnas habetur ratio nisi sit onus fructuum vt tributum soluere ibi mancipiorum dotalium. Dy. Ibi alioquin i. si diceremus modicam impensam repeti qd̄ minime verū est fieret repetitio per act. neg. gest. in qua de modica curatur non actione de dote in qua de modicis nō curatur. Dy. Ibi de dote quod modica non curat. vt dixi. Dy. Oppo. q etiam modica in edificando repetatur. vt. l. sed si mors. §. vlti. Sol. in glos. ¶ Secundo opponitur q etiam magna in edificando nō repetatur. vt. l. quod si vir istud contrarium nō clare soluitur in gl. et ideo dic q. l. contraria loquitur quando ꝯstabat quod maritus volebat donare: nam tunc aut impendit in edificando de nouo et nō valet donatio. et ideo repetit aut in reficiendo. et tūc valet etiam non modica vel non. vt ibi. Si autem dubitatur noluerit donare distinguitur sit modica vel non vt hic. Caue tamen qd̄ iste oppositiones cadūt vbi nō est permissa donatio † datur repetitio. Sed vbi est permissa non datur. vt. s. proxi. §. ¶ Tertio oppo. vt in vltima glo. ¶ Quarto oppo. de. l. si necessarias. ¶ Item oppo. q de modico † nō sit curādū[a] de. l. si proprietarius de damno infecto. Dy. Et dic vt ibi. per Dy. dixi. ¶ Quere que dicatur modica impensa. et licet glos. ponat multas opiniones cōmunis opinio est q arb. iudi. ar. j. de iure deliber. l. ij. in fi. In fi. l. vsq ibi cesset repetitio quod valet talis donatio vt dicta. l. qd̄ si vir. Dy. in glo. vlti. ibi in quo non repetitur modica. et est ratio: quia gestor nullum cōmodum habet. vt. s. de nego. gest. l. si autem. §. fi. et ideo etiam modicam imputat: sed maritus habet cōmodum fructuum. et ideo non debet posse modicam imputare ar. j. l. pxi. in fi. Pe. ibi me inuenisse opinio. R. falsa est quia actio contraria datur quando vnū nomen contrahentium ab alio descendit secus si sit idem nomen vt no. in glo. q nō est alibi. j. de act. et obli. l. cōsensu et facit q no. j. cōmo. l. in cōmodato. §. sicut in eadē glos. ibi. Sed antiquiori tēpore sic: et hec vera. vt. s. e. l. voluntarie in fi. et. l. se. Dy.

a ¶ De modico non sit curandū. Concordat tex. in l. scio in gl. ff. de integ. rest. l. in rebus. §. pñt. ff. cōmo. et ibi Guil. Dy. et Ray. et docto. in. l. si pprietari⁹ et ibi gl. d dā. infec. gl. in. c. penul. de rescrip. et de cōsecra. di. ij. re vera Cardi. in. ph. clemē. qd̄ est verū i his que cōcedūtur ꝯtra ius cōe sec⁹ scdm ius cōe Bar. in dict. l. scio. Itē verū nisi i appellatiōe q etiā pro minimo grauamine fieri pt C. d appellatiōe et ibi Panor. et doc. de appella.

1 Maritus an habeatur loco emptoris.

Ex stipendium. Sic dictum est eo q per stipes minutatim colligitur tributum autem dicitur ex eo quod ab hominibus contribuitur. vt. j. de verb. sig. l. ager hic in glo. allegata. Dy. Querit Dy. si mulier dedit fundum in dotem pro quo tenebatur ad certum factuꝫ annuatim an maritus ꝯueniri possit p solutione talis facti et videtur q sic per hanc. l. et leges hic in glo. allegatas. et. j. de publicanis. l. imperatores. ¶ Sed dic contra q maritus † habetur loco emptoris. vt. j. de act. et ob. l. ex promissione emptor autem pro tali ficto non conuenitur. vt. s. de contrah. empt. l. fi. §. vltimo ergo et c. Dic tamen q si mulier soluat aget contra maritum cum indatione dotis tacite actum videatur q solui debeat de fructibus quos maritus percepit per hanc. l. Dy. et facit qd̄ notaui s. e. l. cum mulier. ¶ Sed quid si maritus contulit ad refectionem vie dic idem q hic dicitur vt. s. de vsufruc. l. si pendentes §. si quid cloacarij. Jacob. et ad hoc vide. j. de via publica et itinere reficiendo. l. vltima que incipit ediles autē. Istud enim onus respicit fructus: et ideo de fructibus deducitur. s. titu. j. l. diuortio. §. impendia.

Impense. Exemplificat que sint impēse necessarie et quod dicit flumina auertere intellige sine dāno vicinoruꝫ vt. j. ne quid in loco publico. l. ij. §. merito: et ne qd in flumine publico. l. j. §. sunt qui putant. Dy. de Mu.

1 Significationem verborum restringens vel declarat vel interpretatur.

Quod dicitur Tractat de materia. l. qd̄ dicitur. s. et vide qd̄ ibi no. et dixi ibi interpretandum et intelligendum vel id est ita aperte et clare exponēdum. Et scdm hoc no. quod qui significationem verborum restringit † vel declarat dicitur interpretari[b] quod facit ad sciendum que facere possint electi vel ad interpretandum statuta de hoc plene dixi in alphabeto littera J dictiōe interpretatio. Ibi extra tutelam necessariam. i. non ad perpetuam rei vtilitatē. Dy. Ibi mea causa sic. s. vt diminuat dotem. Dy. Immo deducuntur de fructibus. Dy. Ibi alioquin. i. si talium expensarum restitutio fieret. Dy. Ibi cultura. i. impensa circa culturam factam. Dy. Ibi omnia eñ hec. i. omnis predicta impēsa. Dy. Ibi in vniuersum. i. regulariter. Dy. Ibi per singula. i. considerando singulos suos casus quibus impensum est. Dy. Ibi ex genere. i. ex causa et qualitate impendendi. Dy. In gl. ad tempus ibi possessores quilibet qui vtitur fructib⁹. Dy. ad differentiam creditoris qui omnia repetit. vt no. s. de pign. acti. l. j. et. ij. et de partu pig. omnia causa per totum. Oldrad. in glo. s. dotales in qb⁹ impēditur. Dy. in glo. tales impēsas factas nō in perpetuā rei vtilitatē: sed fructuū causa. Dy.

b ¶ Interpretari. Adde q iterpretatio fit vt euitetur delictum Bal. in. l. nō solū. §. sed vt pbari d ope. no. nūci. bal. in. l. pcib⁹. C. de impub. et ali. sub Ale. ꝯsil. lxxiiij. ij. par. et in ꝯsil. cxc. eadē parte et in. l. si pcurator d cōdi. indeb. l. nemo. ff. p so. l. paf. ff. de his q in frau. credi. Alex. ꝯsi. cvj. iiij. parte glo. singularis in. l. q iurasse. §. pater de iureiurā. plene p Ale. in. l. j. de his quib. vt idig.

Et ante omnia. Ibi facte erunt. s. principaliter et sic ad temporalem rei vtilitatem. Dy. Ibi facit. i. conseruationem rei dotalis. s. secūdario. Dy. in glo. vltima ibi iudicabitur necessaria hoc non est verum sm Jaco. de ra. nam si esset talis impensa que spectaret ad fructus presentis anni etiam si tali mense faceret vt ea imputaret nō minuerent dotem nec repetent ob hoc vt. s. eo. l. impense. et. s. ti. j. l. diuortio. §. impendia vltimo collige ex. l. ista q si facio impēsaꝫ in re mea: ex illa impensa vicinus meus cōsequitur vtilitatē non possumus ab ea repetere q dicunt quidam eē verū nisi propter vtilitatem vicini plus expenderim p l. ex parte fa. herci. sed illa loquitur de expēsa facta in re cōmuni. et ideo si facto in re mea indistincte credo non posse repeti facit etiam q si vnus ex vasallis suo nomine: et aliorum se presentauit coram domino quod possit recuperare partes expensarum a socijs et pro hoc. j. de lega. j. l. sicut homo. §. penult. quod intellige si per hoc plus expendit quam expendisset pro se solo. vt dicta. l. ex parte. Jaco.

¶ De actione rerū amotarum Rubrica.

1 Actio rerum amotarum quando habeat locum.
2 Diuortium de iure canonico nō hꝫ locū nisi quoad thorum.
3 Actio rerum amotarum quare fuerit inuenta.
4 Pater in actione rerum amotarū inquatum teneatur.
5 An quis cogatur iurare de alieno facto quando variatio vel inconstantia admittatur.
6 In actione rerum amotarum nō refert an coniuges simul habitent aut separatim.

Super rubrica. Uide Azo. in summa hoc ti. et plene per Rofre. e. ti. et per Hosti. in summa de dote post diuortium restituēda. §. de actione rerum amotarum. et. C. e. super rubrica et p totum: et in speculo de furt. §. j. ver. porro: et vide j. de acquir. heredit. l. si seruum. §. amouisse et in alphabeto dictione amoueri in glo. rubrice vbi de iure dot. et. s. so. mat. Dy. Ibi ob res donatas sicut ppter impensas et ex hoc patet continuatio ad ti. primū. Dy. Ibi. C. e. l. j. et. s. so. ma. l. rei iudicate. §. j.

§.j.⁊.§.so.ma.l.rei iudicate.§.j.⁊.l.si filio.in princ.⁊ notandū ꝙ
1 hec actio† locum habet demū quādo res amote sunt causa fu
turi diuortij ⁊ diuortium est secutū.vt.j.e.l.rerum amotarum
2 quod iudicium. Sed cum de iure canonico† diuortiū[a] locum
a nō habeat nisi quo ad thorum.vt ex̄ de diuor.⁊ in sūma eiusdē
ti.per Ho.⁊ Gof.an hodie habeat locū iste titulus dic. vt no.
3 dicta.l. rerum quidem. ¶ Quare inuenta fuerit hec actio †
j.e.l.j.et an cōdictio furtiua ⁊ alie turpes actiōes dentur inter
coniuges et expositionē verborū iure constituto an cessante cā
4 cesset effectus.j.e.l.iij. ¶ Inquātū teneat pater † ꝑ filia i hac
actione.e.l.§.si filia.an contra nurū.j.e.l.contra nurum. ¶ An
hec actio detur.e.l.post diuortium: ꝙ cōpensatio fiat.j.e.l.mu/
lier si soluatur dos nō obiecta cōpensatione nihilominus agit
j.e.l.si cum dos.⁊ ꝙ hn̄s act.⁊ except.vnū omittendo non piu/
dicat sibi in alio:ꝙ in hac actione iuret in lit.e.l.§. sabinus qn̄
quis compellatur vendere ⁊ quādo non.j.e.l.nō em̄. ¶ Quod
in hac actione ⁊ in alijs maleficijs possit autor deferre reo sa/
cramentū ⁊ teneatur iurare nec possit referre.j.e.l. marcellus.
5 §.q rerum. ¶ Et an cogatur quis † iurare de alieno facto qn̄
variatio vel incōstantia admittatur vel non.j.e.l.de rebus nō
6 refert ad hanc actionem † vtrū cōiuges simul habitent an se/
paratim.j.e.l.nihil. ¶ De nuru ⁊ pronuru.e.l.§.j.de cocubina
in rubri.al's nō valeret matrimoniū.j.e.l.si concubina de reb⁹
pignora.marito amot.per vxorē.l.j.§.fi.⁊.l. sequentib⁹. ¶ Uti
lem distinctionē i ista materia habes.j.e.l.sed si diuortij an ces/
sante causa remota cesset effectus.j.e.l.si mulier. ¶ Quando
seruus vxoris amouet rē viri.e.l.§. si seru⁹. An fructus reruz
mobilium dotaliū pertineant ad maritū so.ma. vsq ad annū
restituende dot.e.l.§.rerum.et an mulier amouens res dota/
les incidat in.l.si quis in tantā.⁊.l.extat ꝙ metus causa an con
ditio furtiua oriatur ex maleficio vl' varijs figuris causarū.e.l.
§.fi.an soluens lit.extimationē habeat act.⁊ except.j.e.l.si pro/
pter res.ꝙ oīs conditiones dentur contra furem.j.e.l.ob res
an actiones sint de iure gentium vel ciuili.j.e.l.rerum amo.qdē
iudicium.an ob accusat. adulterij supersedeatur huic act.j.e.l.
aūpenul. Si extimatio rerū amota.crescat vl' decrescat cur⁹ cō
mo.vel periculo.j.e.l.penul. ¶ Si iudiciū deueniat ad casum
a quo incipere non potest soluitur.j.e.l.vlti.⁊ an dn̄ium rerum
dotalium spectet ad mulierem so.matri.

a ¶ Diuortiuz. Adde ꝙ diuortiuz de iure canonico fieri nō pt c.gaudemus de diuor.nisi ꝑpter fornicationē.bar. i.l.rerū amotarū quidez j.e.tit.Bal.i l.ij.C.d secū. nup.⁊ potest apponi pēa vt etiā vt de facto nō fiat Paul.d ca. in.l.si ita stipulatus.j.d vb.oblig.et ibi Alexan.

1 ☞ Ratio quare actio rerum amotarum fuerit introducta.
2 Uxor quando dicatur committere furtum.
3 Uxor an teneatur viro conditione furtiua.
4 Heres vxoris non tenetur actione rerum amotarum.

Rerum amotarum. Hec.l. cuz sequentib⁹ vsq ad.§.si filiam.in.l.⁊ omnino breuiter dicit ꝙ hec
1 actio† fuit introducta.ꝑpter vxo.ne i honorē matrimonij tur
2 pis actio.s.furti daretur et declarat an vxor† possit committe
b re furtū[b] ⁊ aliquo casu furti teneri ibi singulare.i.speciale nō
generale vel vniuersale.Dy.Uel dic singulare quia etiam pro
re singulari competit vel quia singulariter vel specialiter ob fa
uorem personarum est inductum.Dy. Ibi fuit.q.d. constante
matrimonio non cōpetit.vt hic in glo. Ibi agere posse pro con
tractatione diuortium precedente secus ꝑ ea que post.j.e.l.iij.
Dy. Ibi estimātibus et male.Dy. Ibi alijs.s.estimantibus et
bene.Dy. Ibi constituto iure.i.approbato di. vel i speciali. vt
§.de statulib.l.si peculium.§.an seruus. ¶ Op.C. de furtis.
l.fi.§.fi.dicit glo.so.vt ibi.Dy.approbat solutionē ꝙ ibi agat
act.in factum propter res amotas ⁊ in simplum.vt no.§.de ca
lūniato.l.j. Item op.j.de fur.l.si quis vxori.in prin. ⁊ dic vt ibi
quia concor. Item quere quādo dicātur res amote ⁊ dic vt in
3 prima glo. ¶ Deinde quero an vxor† teneat viro conditione
furtiua.⁊ de hoc in vlti.glo.lz non clare.⁊.j.e.l.rerum quidē.in
glo. Et glo.non videtur bene firmare pedē.j.de solu.l. cū quis
§.j.vltimo respon.videt tenere ꝙ sic.Sed illa gl.nō placet Ja
co.de are.⁊ ꝙ non detur conditio furtiua sic probatur lex dicit
4 ꝙ heres† vxoris non tenetur actione rerum amota.nisi ad eū
peruenerit.vt.C.e.l.fina.et tamen tenetur heres conditione
furtiua etiam si non peruenerit res ad eum.vt institu. de obli.
que ex delicto nascuntur.in fi.Sed isto casu non tenetur condi.
ctione furtiua si non peruenit.vt.j.e.l.contra nurum. §. si post
vbi de hoc ergo nec mulier multomagis ob cuius fauorem. In
troductum est. In cōtrarium est:quia datur in patrem ex per/
sona filie ⁊ ergo ⁊c.vt.§.de condit.furtiua.l.penul. ⁊ de peculio
l.iij.§.ex furtiua.l.penul. ¶ Sed Dy. tenet ꝙ vera sit opinio
ꝙ non detur.et de hoc etiam tangitur.j.l.iij.et dixi.C.e. super
rubri.⁊.j.e.l.ob res.⁊.l.⁊ ideo.in glo.vlti.ibi.⁊ ideo.§.j. Sed ibi
sunt casus speciales.⁊ ideo non sunt trahendi ad consequen/
tiam.Dy.

b ¶ Cōmittere furtū. Adde ꝙ vxor d furto leui ñ debeat criliter puniri: lz ꝑ magno sic licet maritus nō agat cōtra eā notat ibi ꝑ bar. idē bar. in.l. respiciendū. §. famosos. ff. de penis. tū vbi furat rē alienā tenetur furti i subsidiū domino rei nō alit. Casus singularis ḃm bal.in.l. manifestissimi.C.de fur.

Nam in honore matrimo/nij.s.preteriti.Dy.Et pro hoc.j.de questionibus.l.
vnius.§.seruus cum concor.ibi nota. Ibi negatur
pro delicto commisso constante matrimonio.Dy. Item op. de
l.cum necessitas.§.fi.j.de liberali causa.So.vt ibi i glo.que no
tabilis est. Item op.§.de seruo corrup.l.fina. Sed illa non in/
famat.vt ibi nota.

1 ☞ Dictio vterq dicitur de tribus.
2 Cessante causa no cessat effectus.
3 Causa quare non datur actio turpis inter coniuges.

Et ideo. Scilz qui ab initio qn̄ nascitur furti actio impediēte matrimonio. Dy.
Et vide ꝙ nota.C.de furtis.l.de his. Ibi possibile est
de rigore iuris in casibus qui sequūtur.Dy.Et vide ꝙ not.C.
de furtis.l.de his. ibi si ei.s.extraneo.Dy. Ibi furt.fecit sui con
stāte matrimonio siue ante. Dy. Ibi in vtroq casu.l.scdo.ter/
tio et quarto.nam ad primum non fit relatio.Dy.Et sic nota.
1 ꝙ dictio vterq† dicitur de tribus.vt ⁊ institu.per quas perso
nas nobis acquiritur. §.non solum scdo. ⁊ dixi in alphabeto.
Ibi dicimus ratio vltimi casus est contrahendo matrimoniū
cum ea videor renunciare actioni future.ar.§.de noxa.l.si filius
alienus pe.ibi comederit non al's comestura nisi spe futuri di/
uortij.Dy.al's non haberet locum rerum amotarum. vt.j.e.l.
rer qdem ibi cōsumpserit dolose tamen.Dy. ¶ Op.de.l.si mu
lier.§.j.j.e. So.vt ibi:quia ibi seruus non fuit in dolo.Dy. Itē
quere an his casibus detur conditio furtiua ⁊ dic ꝙ sic:⁊ sunt
casus spāles reglarit autē.nō dat.vt dixi.§.e.l.j. ¶ Ultimo no.
2 ꝙ cessante causa† non cessat effectus[c] nam causa quare nō da
c tur actio turpis† inter coniuges est reuerentia matrimonij et
3 tamen hic dicitur ꝙ facto diuortio ⁊ sic causa cessante nō dat.
Sed dic ꝙ hic remanēt reliquie precedēt.matrimonij:sicut et
alias dicit de reuerentia pristini dn̄ij.j.de questionibus.l.vn⁹.
§.seruus.Dy. Ex hoc apparet ꝙ non bene dicunt qui dicunt
simpliciter cessante causa finali cessat effectus:quia non est ve
rum vbi supersunt alique reliquie cause finalis.vt hic ptz. Sz
causa finali in totum cessante bene cessat effectus:et ita intelli/
gantur iura que ad hoc allegat.et glos.§. de postulando.l.j.§.
serū.vbi de hoc no.⁊ dixi.⁊.j.de dona.l.ij.⁊ ex̄.de ap.cū cessan/
te.et pro hoc ꝙ quādo supersunt reliquie cessante causa non
cessat effectus facit.j.de decu.l.fi.⁊.C.de decurio.l.seruos.⁊ ptz
etiam in testamēto patris ⁊ filij. nam testamentum patris est
causa finalis testamenti filij.vt.j. de vul. ⁊ pu.sub.l.j.§. quisqs
Et ideo quādo testamentū patris est ipso iure anullat etiā
tabule pupillares.institu.de pupil.sub.§. liberis. secus si non
ipso iure:sed per contrata.vt.j.de vil. et pu.sub.l.ex duob⁹.§.
j.et.l.sequē.⁊ fi.contra tabulas.⁊.l.qui plures.§.fi.⁊.§.d inoffi.
testamento.l.pōp.§.sed nec impuberis.⁊ de solutione predicti
brocardi.vide ꝙ plenius dixi.§.e.l.j.versi.ex hoc insurgit:⁊. C.
de episcopis ⁊ clericis.l.generaliter.⁊ vide etiā ꝙ not. ⁊ dixi.j.
e.l.si mulier.in prin. Et attende ꝙ glo.istius.l. ⁊ ꝑcedētis sunt
obscure ⁊ videntur sibi cōtradicere ⁊ cōmuniter sunt corrupte
vnde dic ꝙ in primo casu hui⁹.l.vxor tenet act. furti. in scdo q
est in ver. Item si seru⁹ tenetur actione furti[d] noxali sicut dicit
text.et.j.de furt.l.si quis vxori.versi. hui vero licet Dy.et glo.
d videant sentire ꝙ dr̄ cōditio furtiua in isto scdo casu ⁊ alijs duo
b⁹ sequē. vt colligit ex ei⁹ iterlineali posita.§.sup v̄bo i vtroq
casu.⁊ i alijs duobus casib⁹.s.iij.⁊ quarto bene dicūt ꝙ datur
condit.furtiua.⁊ sic dictio vtroq proprie stat ⁊ loquitur solum
de duobus casibus px. precedentibus et ista est veritas.lz alij
contra.vt dixi.l.j.⁊.j.e.l.contra nurum.§.si post diuortium. Sz
contra hoc videtur littera.in versi.sz ⁊ cum vxor. nam ista. e.l.
contra nurum.§.verba.sed et ponunt diuersitatē in facto ⁊ idē
ꝑtitatem in iure.vt no.in glo.§.ne quis eum qui in ius vocabi.
l.ij.⁊ dixi in alphabeto dictiōe:sed ⁊ sic videt ꝙ id iur.sit in ꝑce
denti versi. Item si seruus.ad hoc dic ꝙ bene est idē ius:quia
etiam in versi.sed ⁊ cū vxore.⁊ versi.vel nobis bene datur actio
furti subrogatur conditio furtiua.in glo.j.in scdo ibi de solutio.
cum quis.§.j. ¶ Ultimo respon.ꝙ concor.cum primo respon.
hui⁹.l.lz in penul.respō.illius.§.videtur cōtra gl.quia ibi dicit
dari contradictionez furtiuam constante matrimonio: sed ibi
erat cessa ab extraneo.vt ⁊.j.e.l.ob res. Item glo. alleg.in. fin.
pro concor.de hijs qui no.infa.l.seruus.lz nihil facit ad textum
nec glo.

c ¶ Cessat effect⁹. Adde notata.i.n.c. cū cessante. de appel. l. adigere.§.ꝙuis.d iur.patro.oldr.qsi. cexxiij.bal. i l.gnal'r.C.de de epis.⁊ cle. bar.i.l.omni de adop.pa. in.c.⁊ si xp̄s. de iureiurā. secus est impulsiua causa fina.bart. in.l.j.§.ij.loco.ff.d post. Dy.⁊ bart. in.l.iij.§.titio ff.de dona.l. si mulier.cū gl.de iur.do. no.i.c.ex pte de cōuer.cōiug.glo.⁊ do. no.i.c.post trālationem.de trāsla.ꝑla. Cardi.i cle. j.de iudi.

d ¶ Actione furti. Adde qn̄ vxor furās viro certas res videtur liberata. glo.⁊ bar.i.l. titia.§.gay⁹ ad fi.ff.de lega.ij.vbi dicit bart.non posse ꝑbari ꝯtrariū ꝑ heredē si testator iurauit. tex.in auten. quos obtiet. de ꝑba.

1 Filiafamilias nupta si res amouerit pater tenetur de peculio quatenus ad eum peruenit.
2 Delictum filie an debeat nocere patri.
3 Delictū filie nō nocet pr̄i in iure ꝓprio nō autē in iure cōmuni.

1 **Si filia.** Breuiter hoc dicit cū duabus .l. sequētibus. et in principio .l. tertie sequētis. Si filiafa. † nupta res amouerit pater tenet̄ de peculio quatenus ad eū puenit vel dolo fecit quo minus pueniret. Sed si ipse pr̄ agat de dote adiuncta filie per sona tenet̄ defendere filiam insolidū ꝓ rebus amotis. ꝫ etiā cōtra nurū dat̄ h̄ iudiciū hoc dicūt ibi si filiafa. nupta. Dy. Ibi de peculio. i. rerū amotarū. inquantū est locupletatū peculium Dy. Ibi in ipsam. s. filiā amouentē. Dy. Ibi dari actionē. s. in solidū et repete mella ⁊ fulcinius aiunt ex quo ponis matrimoniū solutū. Dy. Ibi adiūcta filia. i. ꝯsentiēte ⁊ ꝙ subijcit de dote agat dic. s. nomine suo ⁊ filie. Dy. Ibi cum satisdatione iudicatū solui. Dy. Ibi non oportere. s. insolidū: sed inquātuꝫ locupletior factus est. vt sequit̄. Dy. Op. ꝙ nō detur de peculio: q2 ex delicto. vt. §. si fili⁹. ⁊. §. cum seruus. s̄. de his qui deiecerūt vl̄ effuderint. ¶ Quidam ꝙ speciale sicut in conditione furtiua ꝙ nihil est. Sed sol. patet: quia tenentur eatenus quatenus locupletatum est peculium. ¶ Secundo op. ꝙ delictū † filie non
2 a debeat nocere patri[a] et so. vt in glo. ¶ Tertio op. ꝙ pater non debeat satisdare cum sit legitimus administrator. vt. C. de administra. tu. l. vlti. §. defensionem. Sed est sine decreto. vl̄ so. vt no. qui satis. cogātur. l. si filius. Dy. vel dic. vt no. C. de bonis q̄ liberis. l. cū non solum. §. vbi autē. vel dic ꝙ iure isto pater non erat legitimus administrator filij. pe. Item op. de. l. neq3 impuberes. s̄. de in ius vocando. So. ibi loquitur de filiafa. pubere hic de impubere vel maiore: quia de matrimonio loquitur ⁊ q2 dicit rerum amotarū locum habere que locū nō habet si matrimoniū non tenet. vt. j̄. e. l. si concubinam. circa prin. non enim dubium est quādo etiam detur insulam. vt. j̄. si mulier ventris noīe. l. si. §. sed et pater. Item quere de qua satisda. loquatur ⁊ dic ꝙ iudicatū solui. vt dixi in expositione lr̄e fm̄. Dy. Jaco. de ra. et pe. quasi velint dicere ꝙ procurator actoris non prestat satisda. de defendendo: sed defendit si reconueniatur cuꝫ satisdatione iudicatum solui. vt hic licet contrarium teneat. glo. C. de ꝑcu. l. actionē. vbi de hoc dixi. ⁊. s̄. de ꝑcura. l. ꝫ ⁊ he §. ꝑter. ¶ Ultimo attende ꝙ licet hic dicat̄ patrē teneri solū in tantum quātum peculiū est locupletatum: hoc verū est anteq̄ꝫ filia sit condēnata. Sed filia condēnata insolidum datur actio iudicati in patrem non solū inquātum est locupletatum peculiū. Sed ad totū qđ est in peculio. vt. s̄. de peculio. l. licet. §. ex causa. ⁊. §. idem scribit fm̄ Jaco. de are. in glo. videt̄ ex delicto ibi alterius. i. viri ꝙ nihil est quia delictum ⁊c. vt. s̄. de penis. l. sancim⁹. Dy. Et ideo sequēs so. verior. Dy. Ibi ex eius persona agit. nam quo casu si cōueniatur tenetur de peculio: ibi si agat tenetur insolidū. Dy. Ibi defendit ex regula generali que dicit ꝙ pena non defenden. est vt sibi actio denegetur. vt di. l. actionē. C. de procu. cum concor. Dy. Ibi. l. sicut filio. et sic delictum † filie non ꝑiudicat pr̄i in iure ꝓprio: sed preiudicat
3 in iure cōmuni sibi ⁊ filie quatenus filiam tangit cū agit actiōe cōmuni. nam si defendat ex persona filie repellit̄ ab agendo. vt dicta. l. actioneꝫ. ⁊. s̄. de ꝑcu. l. inuictus. §. pena. pe.

a ¶ Nocere patri. Adde ꝙ nec delictū m̄ris nocet filio. glo. in. l. diui. de iur. pat. ⁊ in l. emācipatū §. si. ⁊ ibi bar to. de sena. Dy. in reg. nō debꝫ aliqs. i. vj. Allexā. in. l. adoptiuū. §. pa tre. ff. de in ius vocā. tū delictū pr̄is i crie lese maiestatis nocꝫ filijs mascu lis. vt repellant̄ ab oīm etiam extraneorū successione. l. qsqs §. filij. et ibi Salicet. C. ad. l. iul. ma ie. Est tū verū ꝙ filiab⁹ feminis nocet q̄ad successionē paternā ⁊ etiā quoad maternā nisi in legitima dicta. l. qsqs.

Dolue. Sufficit glo.

Jiua quoq3. Quasi dicat substātia locū habuit mortua filia. Ibi vti iudicio ⁊ vtili rerum amotarū quatenus peculium est locupletatum. Dy. non rō delicti filie non obstet. s̄. de peculio. l. deposui. in prin. ⁊. l. in bonefidei. pe.

Contra nurum. i. vxorem filij in potestate existē. nam si emancipati daretur actio furti vt. j̄. e. l. nihil. §. j. et dic ꝙ nurus amouit res spectantes ad socerum principaliter. ⁊ sic soluitur contrarium de. §. pr. ⁊. j̄. e. l. nihil. §. j. Dy.

1 Pater an habeat aliquod ius in rebus datis in dotem filio.

Totiens. Ibi dos data est sine iussu patris. Dy. al's tenetur insoliduꝫ vt. s̄. solu. matrimo. l. si cum dotem. §. trāsgrediamur et tunc ageret ipse socer. in glo. j. ꝙ dicit datas in dotem. Sed quomodo agit contra mulierem pro rebus dotalib⁹ cum eas teneatur restituere mulieri. respon. forte vt aliqua retentione vtatur ꝙ poterat iure isto. vt. j̄. de furtis. l. creditoris. §. j. vel pactū erat de dote lucranda. vt. C. si dos. constāte matrimonio. l. et ibi not. Uel dic. vt not. j̄. e. l. si cum mulier. ⁊. l. ob res Old. in glos. nec rerum amota. ibi idem. s. ꝙ non agat furti
1 nec rerum amota. Et videtur sentire ista glos. ꝙ pater † nullum ius habeat in rebus datis in dotem filio nec in actio. rerum amotarum. Sed Jacob. de raua. reprobat glos. quia iure isto ista actio rerum amotarum non competebat filio cum non sit de specificatis. j̄. de act. ⁊ oblig. l. filiusfa. ⁊. s̄. de iudi. l. si longius. sed Cy. defendit glo. per autē. ꝙ locū. C. de col. sed illa nihil facit: quia loquitur de peti. dot. nisi dicam⁹ ꝙ sicut ibi agit pro dote. ita pro rebus dotalibus amotis in rebus dotalibus satis videtur ꝙ pater ius non habeat per istum. §. sed si de pecunia dotali essent empta predia patri in eis haberet vsumfru. vt. s̄. solu. matrimo. l. si cum dot. §. si. et. l. sequen.

1 Femininum an concipiat masculinum et econtra.

Si filiusfa. Maritus sit ⁊ subripiat res vxori. diuortij causa. Dy. in fi. facit ꝙ valeat dictum testis deponentis: hoc modo idem dixit in omnibus et per omnia. vt talis testis de quo dixi. C. de testi. Super rubric. ¶ Item oppo. de leg. j. l. si quis filiabus: quia hic videt̄ innui ꝙ femininū † concipiat masculinum: sed dic ꝙ non concipit ꝫ
1 dictū in filia trahitur ad filium ex identitate rationis.

Si post diuortium. Et post res amotas et sic erat iam nata actio rerum amotarum. Dy. Et dic aut subripuit viuente marito: aut post mortē. Et si viuente aut matrimonū soluit̄ morte mariti. aut diuortio. Dy. hoc intendit ibi vti potest contra vxorē. Dy. Ibi heres muliere amouēte. Dy. Ibi tenebitur quatenus ad eū peruenit. Dy. Ibi ex causa furtiua tenetur heres furti. Dy. Ibi solutū sit matrimoniū: ⁊ sic nūquā marito cōpetit actio rerū amo. que nō nascit̄ nisi matrimonio soluto. vt. j̄. e. l. rerum quidem. ⁊ ideo non potest ad heredem transire. Dy. Ibi condici cōdictione sine causa. vt statim innuit. Dy. In gl. non omnino. ibi sed hic qđ est speciale. quia est ex delicto ⁊ in ea iuratur in litem. vt. j̄. e. l. cum dos. §. sabinus. Dy. Ibi ex persona defuncte. nam contra eā viuentē non datur. Dy. de hoc dixi. s̄. e. l. iij. In glo. vt ⁊. j̄. ibi hereditarie. ⁊. l. sequen. Dy. Ibi q2 hereditas hec glo. defectiua est nisi subaudias cum. Dy. Ibi fiet furtum ex noua contractiōe. Dy.

Mulier. Se summat. Et ꝙ dicit virum dic. s. amouentē res vxoris. Et ꝙ subijcit cōpensare dic vsq3 ad concurrentem quātitatem ⁊ hoc siue quātitas debeatur hincinde siue species que desijt extare que tūc deuenit ad estimationem. vt. C. de compēsat. l. si. Et pro hoc. s̄. soluto matrimonio. l. viro.

1 Maritus soluens dotem non obiecta compensatione rerum amotarum agere potest pro rebus amotis.

1 b **Si cum dos.** Marit⁹ † soluens doteꝫ nō obiecta compēsatione rerū amotarum agere potest pro reb⁹ amotis[b]. h. d. ibi solueretur a marito vxori so. matrimo. Dy. Ibi dictum esse. s. a viro. Dy. Ibi acturū. i. qđ vir agere vellet. Dy. Ibi nulla sit q2 data erat: tamen erat matrimoniū al's non haberet locum hec actio. vt. j̄. e. l. ꝯcubina. Dy. Quere q̄ fuit dubitatio hui⁹. l. ⁊ dic vt in glo. In prima glo. ibi. §. si dos. Sed ibi erat indebituꝫ hic non. Dy. Ibi. §. Item si quedam. Sed ibi habebat solā retentionem hec autē. act. ⁊ excep. vnde licet sibi preiudicet in excep. non tamen in actione. vt. s̄. de euict. l. sed si exceptio. Dy. Ibi vt hic dicitur. s. ꝙ non videatur remittere. Item ꝙ non possit repetere per condi. indebiti. q2 hic non erat indebita sicut erat in. §. si dos. erat em̄ ibi diminuta dos ipso iure propter necessarias impensas. Sed tunc videtur ob. l. qui except. s̄. de condit. indebiti. Sed dic ꝙ ibi est exceptio que concernit actionē. vt sic distinguatur vt ibi: hic autem concernit exactio. et ideo datur petitio debiti et non repetitio soluti. vt. s̄. de condit. indebiti. l. qui inuicem. Petrus de bella ꝑtica.

b ¶ Amotis Adde specula. in titu. de fur. ꝑ totuꝫ. ⁊ dr̄ ista actio arbitraria. glo. in §. ꝑterea. insti. de actio. ⁊ ibi do. iason Alex. in. l. in actionibus de in litem iurā.

1 In actione rerū amotarū iuratur in litem.

1 **Sabinus.** In hac actione † iurat in litem nec liberatur mulier dādo rerum estimationem non tenetur maritus ei de euict. cauere. h. d. cum duabus l. sequentibus. ¶ Oppo. ꝙ non iuretur in litem cum non sit arbitraria nec bonefi. vt. s̄. de in litem iur. l. in actionibus. ⁊ dicvt j. glo.

in prima glos. Postea op. de. l. sequen. tribus modis. vt in glo.

1 ☞ Utrum quis vendere compellatur.

Non enim. Ratio precedentium: quare mulier non liberetur prestando iustam estimationē: ⁊ consueuit hic queri vtrum quis compellatur † vēdere. Dic aut tractamus de re non venali ⁊ nunq̄ compellitur: vt hic. ⁊ C. de contrahē. emptio. l. inuitum. nisi causa necessitatis: vt. s. ad. l. rho. de iactu. l. ij. §. cū in eadē. in fi. Aut tractamus de re venali seu exposita ad vendendum: ⁊ tunc si talis res respicit causam alimentorū cogitur vendere ⁊ iusto precio: vt. C. de offi. prefe. vrbis. l. j. §. curatari⁹. ⁊ idē dicūt doc. i habitatione cū ap. alimētoꝝ ꝯtineat. vt. j. de ali. ⁊ ci. leg. l. fi. Aut ōn respicit cām alimentorum: ⁊ tūc quātūcunq̄ res sit exposita venalis vēdere quis nō cogitur. vt j. de mune. ⁊ ho. l. munerum. §. item emphi. Ubi de hoc nota. et dixi ad. l. iul. de anno. l. fi. ⁊ C. de epali audi. l. j. vbi de hoc not. ⁊ dixi. Pe. In gl. ibi rem venalem. vel solue vt ibi: vel dic q̄ illō contigit ex necessitate officij. Preterea nec ibi cogitur: sed vendicare potest vt ibi subijcitur. Dy.

Adeo Ꝫ. Id est propter cōtumaciam mulieris. Dy. Ibi: eum maritum estimationem etiam singularem recipiētem per iuramentū in litem. Dy. ibi: id accederit. s. q̄ iuramentum delatum fuerit marito. Dy.

Marcellus. Ibi amouit: qui expulit vel qui expulsus vel expulsa fuit Dy. In glo. in fi. ⁊ C. eo. l. ij. Ol.

Qui rerum. Casus. In hac actiōe pōt actor reo iusiurandum deferre: dum tamen prius de calumnia iuret ⁊ iurare cogitur reus[a] nec referre pōt non tamen quis compellitur de alieno facto iurare: ⁊ pōt actor si vult de aliquibus rebus iuramentum deferre et de alijs probare. h. d. vsq̄ ad. l. nihil. Ibi: si velit magis. scꝫ quam probare per testes. Dy. ibi: causa vir qui subripuisse dicit̄ Dy. ibi. quā vxor que dicitur amouisse. Dy. ibi. de alieno facto denegando. Sed affirmando sic. Dy. ibi. idcirco. quia de alieno facto iurare iniquum est. Dy. Ibi: si quis. hac actione conuentus. Opp. dupliciter de liberto ⁊ patrono ⁊ sol. vt in glo. Oppon. de teste qui iurat de alieō facto in aut. de heredi. ⁊ fal. §. si vero absunt ⁊ C. de test. l. testiū. Sed dic q̄ asserendo vel affirmando iurare cogitur vt in contrarijs non negando vt hic. quia negatiuis factum ⁊c. vt. C. de proba. l. actor. et de nō numera. pec. l. asseueratio. Dy. vel dic q̄ testis non iurat de alieno facto. sed de suo: id est de sua scientia. vt dicta. l. testium. licet iuret in aliena causa. Pe. posset tamen forte habere locū in socio qui interrogatur de alio socio an fecerit delictum. Jac. de bel. q̄ dic vt dixi. C. de accusa. l. fi. ¶ Ultimo nota. q̄ in delictis actor reo potest deferre iusiurandum: nec potest referri ad quod concor. extra de iureiur. c. fi. cum ibi notatis. ⁊ q̄ non possit referri dicit glo. esse speciale odio delinquentis. Sed tu dic quod ratio est quā ponit textus. s. quia pbabilter factum alienum ignorare pōt. Sed vbi visibiliter sciri posset vt iniuria sibi illata tunc posset referri scōm Jac. ⁊ Pe. qui dicunt q̄ siue sit ꝯtractus siue delictuꝫ referet an iusta causa sit recusandi vel non: ⁊ ideo dicūt q̄ hec lex non est correcta per. l. C. de iureiurā. l. generaliter. §. j. vt ibi dixi ⁊ not. ⁊ dixi eo. ti. l. delata. In glo. j. ibi libertam. Immo debet dicere si patronus libertam. Ol. in glo. secūda in fi. ⁊ dicta l. si patronus. Oldra.

a ¶ Iurare cogitur re⁹. addō Alex. i. l. iusiurādū. §. ait ptor. ō iureiur. vbi dicit q̄ reus cogit̄ iurare et etiam actor. Bal. i l. generalit̄. a §. sꝫ iuramēto de re. cre. i. l. manifeste de iureiurā. vbi dicit barto. verum si sue sit iuramētū decisiuuꝫ totius cause siue vni⁹ articuli tm̄ per Bal. in aut. sed nouo. C. de pe. iudi. q mal. iud. bal. i. l. ij. §. qō si actor de iur. calū. Et hoc verum si p nūciatio iudicis subsequat̄. et iō si is moriat̄ ante q̄ pnūciet̄ heres nō cōdānabat̄ ex tali ficta confessiōe Bal. in. d. l. manifeste: iō potest iudex ex suo officio dicere iura al's te cōdēnabo fm Bal. i. l. ius alimētoꝝ C. vbi pupilli edu. de. Et si marit⁹ iurare vel referre recusat habet̄ p confesso Saly. cetus in. l. generaliter. §. bis. C. de re. cred.

n **Non magis.** Ibi ipse scilicet cōuentus. Dy.

Deo labeo. Ibi mulieri cōuente hac actione. Dy. de musello.

1 ☞ Uariatio que inducit contrarietatem non toleratur.

De rebus. Colligit glos. q̄ inconstantia hic admittit̄. Sꝫ potest dici q̄ hic inconstantia vel variatio nō affert preiudicium al's nō admitteretur vt. j. de ad. l. tuto. l. cū queritur. Uel dic scōm Dy. q̄ hic non est variatio circa idem vel quod habeatur eiusdem loco ⁊ ideo admittitur variatio vt ⁊. j. de libe. legata. l. aurelius. §. penultimo. ⁊ de act. emp. l. si sterilis. §. fi. al's si circa idem vel circa diuersa que ratione connexitatis habeantur eiusdem loco reprobatur varietas vt. s. ad exhibendū. l. celsus. §. ideꝫ celsus. j. de leg. j. l. lagatarius. de damno infe. l. pretor. §. vū q̄rit̄. ⁊ de peu. l. in cause: vbi de h̄ plene: ⁊ fallit. j. de colla. bonor. l. nōnū q̄. et ad tertul. l. filij. ⁊ i eis pꝫ ratio Dy. Et de hoc plene per ipsum Dy. ⁊ Jo. an. ⁊ Cardi. extra de regu. iur. c. mutare. ⁊ c. q̄ semel. lib. sexto. Et per Joan. and. de rescrip. c. ij. vltima glo. et dixi. C. de furtis. l. manifestissima. in suppletiōe glosarum: et per Archi. xij. q. j. certe vel dic plenius scōm Oldra. 1 Aut variatio † est talis que inducit contrarietatem. ⁊ ista non toleratur. vt. j. de operis libertorum. l. si ita stipulatus. ad fi. et de bonis liberto. l. nam absurdum. Aut est talis que iducit simplicem diuersitatem: et tunc aut est variatio: id est diuersarum rerum adinuicem facta separatio et tunc est licita et toleratur. vt. s. dixi. de transacti. l. cum hi. §. qui transigit. de actio. empti. l. si vno ⁊ cōmo. l. in commodato. §. fin. Aut est accōmodate voluntatis mutatio. et tunc aut proprietas et natura rei se habet ad variationem inducendam et in electiōe legali: aut proprietas vocabuli seu verbi prolati. ¶ Primo casu licet variare vt j. de vb. obli. l. eum qui certarum. §. fi. vbi de ista variatione no. et dixi de acti. empti. dicta. l. si sterilis. §. fina. ¶ Secundo casu quando proprietas vocabuli se habet ad variationem inducēdam similiter est licita variatio. vt. j. de verbo. obliga. l. si ita stipuero. ij. respōsō vbi loquit̄ de verbo voluero. et dicta. l. filij matera. ad tertul. aut ecōtra natura rei vel proprietas vocabuli se habet ad variationem impediendam: ⁊ tunc non est licita variatio: vt in optione legata vt. j. de leg. j. l. huiusmodi. §. stichū. et de op. legata. l. apud aufidium. ⁊ dicta. l. si ita stipulatus. j. responso. et de ver. obli. si vero ad neutrum se habeat tunc habet locum predicta distinctio domini Dy. Ol.

Nihil interest. Ibi habitauerit: scilicet vxor et vir. Dy. In glo. ergo ipsa loca. scilicet habitabat domum ex qua extraxit. Dy.

Uxor. Ibi pater eius. scilicet mariti. Dy.

Ad fiscum. Ibi: conuenitur a procuratore fisci. Dy. in fi. mulier cōmittens. alii furtum manifestum. Dy. in glo. j. in fi. ⁊ fm istum intellectum hodie non haberet locum ista actio nisi gratia mortis naturalis. Sed alij intelligunt q̄ hic marit⁹ fuit deportatus post diuortium cui⁹ gratia vxor res amouit. Dy. in glo. vlti. ibi delatis ⁊ in fisci patrimonio incorporatis al's nō teneretur in quadruplum. vt. C. de iure fisci. l. facultas. Dy. in fi. Immo in rapina est pena tripli. vt insti. vi bono. rapt. §. j. Dy.

☞ Actio rerū amotarū q̄n non habeat locum.

Si concubina. Ibi nupsit ad hāc. l. est argu. contra. j. de lega. primo. l. fi. Sed ibi filia nunquā deliquit. hic sic Dyn. In glo. secūda in fi. an sibi subiecto ratione iurisditionis. Dy. et ideo ibi matrimonium non tenet ratione cōiūctionis. ¶ Oppo. q̄ idem seruet̄ q̄ in matrimonio in vt glo. Sed dic verum esse in sui odium nō in fauorem et facit qō not. j. ad municipi. l. de iure. §. mulieres. Dy.

Res amotas. Dicimus ad hoc vt hec actio detur. Dy.

Non solum. In fi. non ob. s. vsufruc. queadmoduꝫ ca. l. fi. quia q̄ ibi dicitur nemo condicit rem suam preterq̄ a fure intellige q̄ a fure omni conditione petit. Pet. ⁊ de hoc. j. e. l. ob res.

Que viro. In fi. s. marito. Dy. et dic q̄ cum hic loquatur in marito creditore pignoratitio indistincte agere potest siue sit soluendo siue nō vt. j. de fur. l. eum qui. §. papinianus. et non ob. C. de furt. l. fi. quia in re cōmodata loquit̄ Dy. in glo. vlti. in fi. quia datur rerum amotaꝝ id est in factum pro rebus amotis. Dy. et in simplum vt not. in glo. s. de calū. l. prima.

Sed et duo. Ibi conditio ⁊ furti actio. vt j. eo. l. antepenul. et dic vt ibi alterutri. i. alteri ita q̄ non vtriq̄. Dy. In glos. vlti. ibi: quia ibi loquitur et hanc approbat Dy. ibi: si p fure. §. j. Sꝫ ibi actio furti ad penā ⁊ sic nō tollit̄ per illas. Dy.

1 ☞ Tempus maleficij dicitur cum quis cogitat delinquere.
2 Uxor subripiens marito ante matrimonium de rigore iuris tenetur actione furti.
3 Uxor que commisit furtum marito vbi sperabatur diuortium tantum tenetur ad estimationem rei.

Sed et si diuortij. Id est dū diuertere cogitat vt. s. eo. l. si concubinā. §. res. ⁊ facit vt tempus 1 † maleficij dicatur cum quis cogitat delinquere Jaco. q̄ facit ad materiam. l. post contractum. Ibi induxerit. s. vxor. Dy. Ibi amouerit. scilicet vxor. Dy. Ibi. verum est itaq̄ quia mu

liere non contractante. Sed alijs cuius opere contractantibus ipsa tenetur rerum amotarum itaqꝫ ⁊c. Dynus ⁊ distingue an

2 subripuit vxor † viro ante matrimonium contractum aut matrimonio constante: aut post matrimonium solutū. Primo casu de rigore tenetur actione furti et conditione furtiua de equitate fauore matrimonij tenetur conditione furtiua tantum ad rem vel estimationem. vt. ff. eod. l. et ideo. versicul. si ei cui heredes. Secūdo casu si matrimonium ipso iure non tenuit datur actio furti non rerum amotarum. vt. ff. eo. l. si cōcubina. in princip. ⁊. ij. responso. ¶ Si vero tenuit matrimonium aut sperabatur futurū diuortium ⁊ secutū fuit: aut sperabatur ⁊ secutum non fuit: aut secutū fuit ⁊ non sperabatur. Primo casu si erat

3 sui iuris tenetur † ad estimationē rei subrepte insolidū. Si vero in ptāte alterius ipsa insolidum tenetur pater quatenus peculium est locupletatum: hic si subripuit rem mariti. Si vero rem extranei existentem penes maritum constāte matrimonio non conuenitur ad penam furti. si maritus conuenitur ad estimationem rei. vt. C. de fur. l. manifestissimus. §. fi. Sed eo soluto marito tenetur rerum amotarum extraneo condictione furtiua que inuicem tolluntur: et actione furti que inuicē non tollitur. vt. ff. eo. l. si concubinam. §. fi. et. l. seq. Si vero sperabatur diuortium non tenetur actione rerum amotarum: sed nec actione furti nec cōdictione furtiua. sed cōdictione certi generali vel sine causa. vt. ff. e. l. rerum quidē. et not. ff. e. l. j. in fi. Et idem si nō sperabatur diuortiū. Tertio casu cū secutum fuit et non sperabatur. dic vt. ff. eo. l. si concubina. §. res. Si post solutum matrimonium ⁊ viuente marito planum est: si mortuo ⁊ ante aditā hereditatem planum est. Item si post aditam vt. ff. eo. l. contra nurum. §. si post. Dy. ⁊ vide quod not. ⁊ dixi. C. de furt. l. de his. in gl. i. ipi amouerint. s. inducti in domū. Dy. ibi: secus est in cōditiōe furtiua rō est qꝛ ista successit in locū actionis furti. Dy.

Item. Ibi diuortij et postea diuertit. Dy. in fi. quidam habēt tenebitur quidā damnabitur. Dy. in glo. secunda in fi. l. illa nihil facit: quia ⁊ ibi matrimonium solutum fuit diuortio vt ibi patet cum dicit diuertisset. Sed tamē glos. sic defende quia cum eadem sit ratio in diuortio ⁊ in morte ergo licet quādo soluit morte, cesset directa: vtilis tamen debet locum habere arg. ff. de nego. gest. l. actio. Dy. ad hoc facit glo. ff. eo. l. si propter. §. fi. licet Dy. ibi sentire videatur contrarium.

1 ☞ Cessante causa cessare dicitur effectus.

1 Si mulier. In glo. j. in fin. potes ergo notare qꝫ cessante causa † primima a cesset effectus[a]. Sꝫ cessante remota non cessat. vt. ff. de exceptio. rei iudica. l. cū hoc. et. ff. ad. l. rho. de iactu. l. nauis aduersa. Old. de ista cessatione cause et effectus dixi. ff. eo. l. ⁊ ideo Item videtur contra ad istud princip. ff. eod. l. si concubina. §. res amotas: sed potest dici qꝫ ibi vtilis tātum locum habet vel dic qꝫ he res amote non fuerunt contractate tempore diuortij: quia forte desierant extare. Jacob. Item hic glo. videtur contradicere glo. prime que est. ff. e. l. rerum quidem. in fi. ipsius gl. ꝑm illam tenent communiter. vt. ff. eod. l. si propter. §. si vsufru. et dixi. ff. l. proxima.

[a] ¶ Cesset effect⁹. Vide ea que apostillaui in. l. ⁊ ideo. ff. eo. ti. vbi āple materia tractaᵗ

1 ☞ Seru⁹ mulieris si eius iussu res mariti amouerit nec furtum facit nec furto opem prebere dicitur.
2 Mulier qualiter teneatur de furto serui.
3 Vir qua actione aget contra mulierem que suum seruū iussit committere furtum.

1 Si seruus. Casus. si seru⁹ † mulieris eius iussu amouet res mariti nec furtum facit nec furto opem prebere dicitur. Si autem in dotem datus fuerit aut per vxorem scientem et damnum emendabit: aut ignorantē et tunc noxaliter tantum tenetur. hoc dicit. Ibi nihil sui lucri causa: id est nihil dolose quia credebat res ad dominam pertinere. Dyn. Ibi cum mulier: probatio per locum a maiori Dy. ibi furtū non faciat cū non contractauit. Dy. Ibi: audiēs id est obediens. Dy. sic. ff. de arbi. l. ex compromisso: ibi non debeat sine pena. Dy. ibi: talem. id est furem. Dynus ibi ignorauerit seruum furem ignorantia probabili non supina: quia tunc esset in culpa que venit in hoc contractu dotis que geritur gratia vtriusqꝫ vt. ff. de regu. iuris. l. contractus. et. ff. titulo secundo. l. si filio. §. primo. Dynus. ¶ Oppono quod licet non

2 teneatur furti ex persona sua † debeat tamen teneri ex persona serui et dic vt in gl. ij. In gl. facit. ff. in fine. Sed quo iure aget

3 vir †. Respoñ. si mulier sciuit aget iur. actionis in factum sicut et quando dat rem alienam. In dotem argu. C. de iure dotium l. j. si ignorauit tunc ei demū per retentionē subuenitur argu. ff. de edil. edicto. l. quod autem. §. pluribus. Et hunc. §. intelligo quando dedit inestimatum al's si estimatum dedisset maritus esset emptor et mulier ignorans in nihilum teneretur. vt. ff. de actio. empti. l. iul. §. j. Jacobus in glo. atrocioribus ad ea et an transit de atrocioribus dic vt ibi nota. an autem excusetur discipulus obediens magistro sicut seruus obediens domino in delictis vide in aut. de tabel. §. scientibus. in glos.

1 ☞ Fructus rei mobilis dotalis percepti post solutum matrimonium infra tps dilationis date marito a lege ad restituēdum dotem an debeat penes maritum remanere.
2 Mulier an teneatur actione furti.

Rerum amotarum. Ibi reputat: id est iure habetur ratio damni. Dy. ibi exactio competat mulieri pro portione rei dotalis amote quā restituit viro ꝑpter interusurium medij temporis rerum amotarum actione conuenta. Oldr. In gl. dic quod mulier hec gl. et alia que est. ff. eo. l. ob res videtur innuere quod

1 fructus † rei mobilis dotalis percepti post solutum matrimonium infra tempus dilationis date marito a lege ad restituendum dotem debeat penes maritum remanere sic. ff. eo. l. ob res. nam dicit virum habiturum cōmodum illius temporis quo debet dos restitui et ad. ff. Sol. matrimonio. l. si constante. §. quotiens. vbi de hoc. Sed contrarium est vt eodem titulo. l. diuortio. §. non solum. ⁊ ad idem. C. de rei vx. actio. l. j. §. fructibus. ad sustinendum glo. dic aliquando dicitur fructus percipi ex re. id est extrinseca rei accessione ex substātia rei ꝑueniente et sic loquuntur contraria: aliquando sumitur pro omni vtilitate occasione rei prouenienete et sic sumiᵗ. ff. de regul. iuris. l. fructus rei. vnde per extrinseca accessione sumit hic in glo. Dy. Jaco. autem de areti. in isto. §. sic notat. circa principiū hui⁹ glo. Op

2 ponitur scōm intellectum videtur quod mulier † non debeat teneri furti: sed bene teneatur rerum amotarum vt hic. et pro hoc. ff. eodem. l. nihil. §. vxor. Item cōtra: nā si mulier amoueat rem suam non teneᵗ vt. ff. de iureiur. l. duobus. §. qui iurauit. responñ. hic non est sua nec constante matrimonio. vt. C. de rei vendica. l. dote nec soluto antequam ei restituantur. vt. C. solu. matrimonio. l. dotis. et. ff. de fundo dotali. l. etiam. et dices. ff. eodē l. fi. ¶ Item videtur adhuc quod vxor non teneatur: nam vir licet retineat dotem mobilium. Solu. matrimonio vsqꝫ ad annum tamen restituit omnes fructus perceptos post solutionē matrimonij. vt. ff. solu. matrimonio. l. diuortio. §. non soluꝫ. ⁊. C. de rei vxo. actione. l. j. §. fructibus. ⁊. §. simili modo. sed respoñ. quamuis teneatur restituere vt pullos et pensiones domorū tamen de his interim habet vtilitatem: nam habeo vtilitatem de quo licet vecturam soluam. Vel planius posset poni casus hoc modo. mulier amouit res mariti causa diuortij postea diuortium factum est sine culpa mulieris maritus agit rex amotarum contra ipsam: ipsa vult compensare cum dote quam debet ab eo recipere post tempus queritur quid iuris. et respondetur qꝫ non potest compensare: nam actio rerum amotarum facit soluere presentialiter damnū non solum quando mulier non habet exactionem dotis verum etiam si habeat nec poteri compensare: quia quod in dieꝫ debentur ⁊c. vt. ff. de compē. l. quod in dieꝫ. Sed si statim cōpeteret dotis exactio bene compensaret. vt. ff. solut. matrimonio. l. diuortio. §. ob res. In secunda parte. §. dicit quod non solum si damnum habuit vir competit hec exactio: sed etiam si lucrum propter amotionem amisit: et de hoc potest poni exemplum vt hic ponitur in glos. et forte fuit intellectus rubri. in glosa quam facit Jacobus de are. in eadem glo. in fine. Odof. quod sic. Sed videtur quod nō constante matrimonio cum sint penalia. arg. C. eodem. l. ij. Si autem aufert matrimonio soluto possent habere locum argu. ff. eodem. l. iij. in principio. Dy. quod non habeat locum edictū diui Marci potest probari quia illud habet locum contra eū qui occupat rem sibi debitam scōm opi. M. que tamen non est vera. tunc non haberet locum quia non est debita cōstante matrimonio. vt not. ff. de dote prelegata. l. pater. ⁊ hoc tenet Jacobus de ra. Dy. ⁊ Pe. dicunt qꝫ est debita in diem dicunt tamē non habere locum edictum nec constitutionem si quis in tantā cum sint penalia vt predixi in glo. s. sum amissurus. Ibi a se pecuniam cum ipse petit. Dy. in. fi. habetur ratio lucri. in. §. merito in. l. si commissa. rē ra. haberi de euic. l. venditor. ad. l. aquil. l. si seruum. ⁊ de eo quod certo loco. l. ij. §. fi. regulariter cōtra de hoc dic vt plenius nota. ⁊ dixi. C. de sententijs que pro eo quod interest profer. l. j.

Bar. hic dicit istuꝫ. §. eē difficilē quē legit duob⁹ modis. p̄rio qñ fuit amota res dotalis. scōo qñ fuit amota res viri.

☞ Actio rerum amotarum est ex delicto ⁊ ideo est psecutoria rei.

1 **Hec actio.** Ibi rei persecutionem ꝙ dic vt no. C. e. l. ij. Dy. Ibi sicut ⁊ cõditio furtiua † s. est ex delicto ⁊ rei persecutoria cum ad omnia pdicta sit faciẽda relatio. Dy. Ibi heredibus cõpetit contra heredes võ nõ datur nisi quatenus ad eos peruenit vt. C. e. l. fi. Dy. in glo. bona ratio in fi. qr illa semper inquantum facere potest ⁊ matrimonio soluto ⁊ eo constante. vt. j. de re iudi. l. non tãtum ⁊ ibi not. Dy. ¶ Et no. ꝙ per hunc. §. reprobat. Dy. glo. que sunt. j. de act. ⁊ oblig. l. j. de reg. iur. l. pupillum. §. in heredes ⁊ de conditione furtiua. l. si ꝓ fure in fi. insti. de act. §. j. ⁊. C. õ delict. defunctorum. l. j. que dicunt conditionem furtiuam non dari ex maleficio. sed ex varijs figuris causarũ hic eñ dicitur ꝙ est ex futuro ⁊ ꝓ hoc. s̃. de cõpensatione. l. ambo. §. quotiẽs. ⁊ qõ sit ex maleficio tenet glos. s̃. de acti. empti. l. seruus quem docto. tenent quod quo ad originem est ex maleficio quo ad naturam ex varijs figuris causarum.

1 ☞ Soluens litis estimationẽ loco emptoris habetur.

1 **Si propter res.** Casus. Qui litis estimationẽ soluit † emptoris loco habetur ⁊ ideo ꝓ re illa habet acti. ⁊ except. hoc dicit. Ibi estimata sit ⁊ soluerit mulier litis estimationẽ. Dy. Ibi ei. s. mlieri. Dy. Ibi possessionẽ subaudi q̃rit. Dy. Ibi mouet me subaudi ad q̃rẽdũ vel ad dicẽdum ꝙ actio nõ sit dãda. Dy. Ibi qui litis estimationẽ. i. rei ĩ litẽ deducte. Dy. In glo. si res erat pñs ꝯ hoc videt ꝙ non sit opus qõ res sit presens. vt. j. de acquir. re. do. l. qua ratione. §. interdum Sed dic vt ibi no. ⁊ dic ꝙ requiritur ꝙ sit presens tempore date estimationis secus ergo si res non erat presens vel si culpa tantum amittat. vt. s̃. de rei ven. l. si culpa vbi de hoc satis no. ⁊ per Dy. ex̃ de reg. iur. c. ꝑ possessorẽ lib. vj. ⁊ ibi videas õ ista materia in prima et tertia questione ⁊ vide. j. de furt. l. ei qui ⁊ qõ no. ⁊ dixi. s̃. de rei ven. l. ex diuerso. §. fi.

Si mulier. Mortis causa in fi. Sed certe hic nõ fuit diuortium ibi sic. cur non credo verum. Dy. Alij tamen cõmuniter tenent hanc glo. vt dixi dicta. l. si mulier. et. l. si in rem.

Sed reintegrato. Post diuortiũ cuius causa res erant amote ⁊ sic cessante medio tẽpore act. rerum amotarum ⁊ iste est pulcher casus. Dy. In glo. vlti. ibi de seipso loquens sic ⁊ papi. s̃. so. ma. l. diuortio in princi. vbi concordantias notaui ⁊ idem Joannes in euangelio in pñc. erat verbum. Ibi ⁊ qui vidit testimoniũ perhibuit de se loquens ibi vendicatio ergo est Dñs Dy.

1 ☞ Conditio certi ⁊ sine causa cũ rei vẽditionẽ ꝯcurrere dñr.
2 Odio furis omnes conditiones dantur.

Ob res amotas. Ab vxore. Dyñ. In glo. prima ibi incursurũ. Sed certe hec lex intelligenda est ꝙ matrimonium constaret al's non daretur marito vendicatio cum soluto matrimonio ipso iure in mulierem trãseat dominiũ rerum dotaliũ. vt. C. de iure dot. l. in rebus nisi diceres illam loqui in immobilibus que statim debẽt restitui nõ autem in mobilibus que nõ statim restituũtur. Dy. de hoc vide quod dixi. s̃. e. l. si mulier. §. rerum in glo. s. furtiua ibi. l. fi. Contrariũ no. s̃. e. l. j. in fi. ⁊. l. iij. §. j. ⁊ ibi de hoc dixi vel dic qõ ibi loquitur ꝯstante matrimonio quo casu nõ datur ꝯditio furtiua contra vxorem h̃ võ eo soluto quo casu ꝯditio furtiua põt habere locũ ar. s̃. e. l. ꝯtra nurũ. §. si post ṽ. aristo. etiã: sed nõ est verũ: qr ibi loqtur de ꝯditione sine causa. Dy. in eadem glos. in fi. Ex hac 1 glo. no. ꝯditionẽ † certi ⁊ sine cã cũ rei ven. cõcurrere ⁊ sic dño dari etiã contra eundẽ videt ꝯtra. vsufr. quẽadmodũ caueat. l. fi. ¶ Sz rñ. illa nõ dicit aliã ꝯditionẽ quã furtiuã nõ dari dño sed neminẽ rẽ suã cõdicere preterq̃ a fure ꝯtra furẽ ergo dicã cõpetere nõ solum ꝯditionẽ furtiuam: sed sine causa ⁊ ꝯdictionem certi generalẽ vt hic ⁊. s̃. si cer. pet. l. certi ꝯdictio circa pñ. et etiã conditio indebiti aliquando vt. j. de furt. l. si vendidero §. si titius. ⁊ eodem modo potest intelligi. s̃. de condi. furtiua. l. quoniam Dy. ⁊ hec fuit opinio domini Martini sili. in. l. con2 traria ⁊ dicebat ꝙ odio furis † oẽs conditiões dantur ⁊ degenerant contra furem vt insti. de act. §. appellamus.

1 ☞ Actiones an sint de iuregentium vel ciuili.
2 Ex subtilitatibus resultant vtilitates.
3 Condictiones sunt actiones personales.
4 Compositio est partium prius existentium ordinatio.
5 Obligatio naturalis erat sola de iuregentium.
6 Deportatus acquirit ea que sunt de iuregentium non ea que sunt de iure ciuili.
7 Obligatio naturalis an pariat actionem.
8 Omnes obligationes an sint solũ aut ciuiles aut pretorie.
9 Obligationes naturales an fuissent inutiles sine actione.
10 Utilis actio rerum amotarum an detur soluto matrimonio.

Rerum amotarum. Quod iudicium ibi cõdicetur. s. conditione certi generali ⁊ sine causa et forma libellũ ⁊ positiões vt in speculo de diuortijs. Ibi nã iuregẽtium. ex isto textu colligũt quidam quod actio1 nes † sint de iuregẽtium cõmuniter tamẽ doc. ⁊ glo. tenent qõ sint de iure ciuili ⁊ allegant. s̃. de origi. iur. l. ij. §. deinde ex his. vbi de hoc ⁊ de hoc etiã notaui. C. de precibus imperato. offeren. l. quotiens. ⁊ ibi tangitur in glo. ⁊ de hoc etiã plene no. per Dy. insti. de act. in princ. ver. quarto restat ⁊ lz sit magis subti2 le quã vtile tamen quia subtilitas † est pulchra ⁊ doc. variant et etiam resultare potest vtilitas videamus, quid sit de hoc ꝙ sint de iuregẽtium dicit Dy. ꝓbari per tex. ⁊ rõnes per textum qr. l. dicit indebiti ꝯditio naturalis est vt. s̃. de condi. indebiti. l. indebiti ꝙ non põt exponi de iure naturali primeuo qr eo iure nulla erat obligatio relinquitur ergo qõ loquatur de iure naturali qõ gentium appellatur insti. de rerum. di. §. singulorum. s̃. de iusti. ⁊ iur. l. ex hoc iur. ⁊ no. dicta. l. indebiti constat autem 3 qõ conditiones † sunt personales actiones vt institu. de act. §. appellamus ⁊ de act. ⁊ obliga. l. obligationum duo sunt genera in princi. ergo bene concluditur ꝙ actiones sint de iuregẽtium ⁊ hãc cõclusionem etiã bene ꝓbat ista lex. ¶ Item ꝓbat per argumẽta sic quotiẽs dubitatur de tertio cui extremorum debeat adiudicari ⁊ vnũ est antiquius altero in dubio antiqori debet adiudicari vt dicto. §. singulorum ⁊ finiũ regũdorum. l. in finalibus ⁊ de fide instrumẽtorum. l. fi. antiquius est autẽ iusgentium quã ciuile vt institut. de iure naturali. §. ius aũt. ⁊ dicto. §. singulorum ergo istud medium ꝙ est actio sibi debet adiudicari tanquã antiquiori preterea ⁊ istud non est multũ efficax ar. ſm eũ contractus sunt de iuregentium vt dicta. l. ex hoc iure de iusti. ⁊ iure ex ꝯtractu ꝓcedit obligatio ex obligatione actio. vt. s̃. de ꝓcura. l. lz. §. ea obligatio ergo actiones sunt de iuregẽtium cũ descendant ex ꝯtractu ⁊ obligatiõe al's sequeretur absurdum ꝙ obligatio q̃ est mater actiõis vt. d. §. ea obligatio esset dissimilis filie. Et ꝙ obligatiões q̃ sunt de iuregẽtiũ ẽt sine actiõe experit vt. s̃. de neg. gest. l. si pupilli. §. vlti. ꝙ falsũ est qr ex talibus obligationibꝰ iurisgẽ. bñ agit vt ꝓbat. s̃. de pact. l. iuregẽ. in pñc. ⁊. j. de act. ⁊ oblig. l. naturales et istud fuit ar. do. Mar. sili. q ex isto ar. hãc opi. tenebat. Itẽ ꝓbatur ꝑ aliud ar. ꝙ prima facie videret facere in ꝯtriũ. Sed bñ reducet ad ꝓpositũ cõpositum appellat illius ꝙ pus existebat: sed nõ erat reductũ ad 4 ordinẽ: sz postea reducit qr cõpositio † ẽ ꝑtiũ priꝰ existẽtiũ ordinatio vt no. ꝑ glo. s̃. in ꝓhemio. ff. in pñ. sup ṽbo cõpositã ⁊ ꝓ h̃ de orig. iur. l. ij. circa pñ. vbi ius ciuile appellat papiriũ: non qr papirius de suo qcq̃ adiecerit: sz qr leges sine ordine latas ordinate cõposuit: sz ita est ꝙ ꝑ ius ciuile actiões fuert cõposite vt dicta. l. ij. §. deinde ex his. s̃. de origine iuris ergo prius existebãt ⁊ sic anteq̃ eẽt ius ciuile ⁊ sic de iuregẽtiũ aliꝰ igit fuit autor inducẽdarum actionum alius cõponẽdarum. Et forte in hoc errauerũt q dixerũt ꝙ sunt de iure ciuili ꝙ verũ est quo ad cõpositionẽ ⁊ approbationẽ: sed nõ quo ad originem ⁊ inuentionem posset ergo dici ꝙ aut habet ius ad personam cõponentis aut ad materiã ⁊ originẽ ex quo cõponũtur. ¶ Primo casu sit vera opinio glosarum ⁊ illorum q dicũt ꝙ sunt õ iuregẽtium. In ꝯtriũ ꝙ sint de iure ciuili allegat ipse Dy. In. e. tit. de act. §. sed iste ⁊ de ꝑpetuis ⁊ de tẽporalibus actiõibus in pñ. Itẽ qr de iure5 gentium erat sola naturalis obligatio † vt. j. de regu. iur. l. cum amplius. §. is natura: naturalis autem sola non parit actionẽ vt. j. de sol. l. si is cui. §. vlti. ergo iusgentium non induxit actionem: sed ius ciuile vel pretorium ad ar. in contrarium ẽ aperta responsio. ¶ Primo ad. l. indebiti de condictione indebiti: quia exponit glo. naturalis est. id est naturales accessiones veniunt in ea. ¶ Ad hanc. l. que dicit nam iuregentium ⁊c. dicit quod illud dicitur propter distinctionem dominij quod per iusgẽtiũ fuit inductũ: nã autoritate iurisgẽtiũ nõ poterã dicẽ rẽ ad me ꝑtinere. vt. d. l. ex h̃ iure de iustitia ⁊ iure vl' dic iuregẽtium vñ originẽ sumpsit ꝯstitutio ciuilis a q̃ sunt actiões inducte ſz Dy. ¶ Ad aliud qõ ĩ dubio antiqori assignãdũ ẽ verum ẽ

vbi dubitatur: sed hic non dubitatur immo aperte patet qd sunt de iure ciuili vel pretorio vt predictum est. ¶ Ad argumentum de cõposito respondetur verũ esse facta relatione ad materiam ex qua fit cõpositio: sed hec debet fieri ad personam cõponẽtis. h. d. Dy. In dicto princi. insti. de actione quarta questione. ¶ Sed vltra predicta adhuc potest argui ad vtranq partem. et primo qd sint de iuregentium tali valido argumen-

6 to. Deportatus † post deportationem acquirit ea que sunt iurisgentiu3 non ea que sunt iuris ciuilis. vt. ff. de penis. l. quedã sed deportatus post deportationẽ ex contractu iurisgentiũ acquirit sibi obligationẽ & efficacem actionem. vt. s. man. l. si tibi mandauero. §. is qui cuius nõ esset si actio esset de iure ciuili cũ ea que sint iuris ciuilis sibi non querãtur vt dictum est. ¶ In oppositum qd sint de iure ciuili facit. s. cõmo. l. si cõmodato. §. sicut ibi actionesq ciuiles & C. de dona. l. cum res & not. dicta. l. ex hoc iure in glo. sed actiones. ¶ Sed põt declarari qd. s. per

7 Dy. tactum sit tali argumento nulla obligatio † naturalis regulariter parit act. nisi in pacto. vt. s. de pact. l. si vnus. §. pactus ne peteret in fi. §. sed omnis obligatio de iuregentium parit actionẽ ergo actiones non sunt de iuregentium qd aũt naturalis obligatio non pariat act. probatur dicta. l. de regu. iur. cum amplius. §. is natura qd autem omnis obligatio iuregentium sit naturalis probatur. ff. de fideiusso. l. fideiussor. §. fideiussor dicta. l. si is cui. §. fi. de sol. & l. stichum aut pãphilum. §. naturalis & dicta. l. naturales. ff. de act. & obliga. regulariter eñ ex naturali non oritur actio nisi iuncta ciuili lic3 fallat in casibus vt in pacto nudo dot. & dona. sed in illis & similibus sunt a iure ciuili approbate al's nunq pararent act. vt not. insti. de oblig. in princi. & dicta. l. naturales & dicto. §. fideiussor. Preterea di-

8 cto ti. insti. de ob. §. j. dicitur qd omnes obligationes † aut sunt ciuiles aut ptorie. §. j. ciuiles sunt que a lege cõstitute sunt nec debet exponi. i. approbate vt quidam dicunt: quia hec nõ fuit mens. l. conditoris immo qd suũ esse recipiant a iure ciuili & nõ statim subijcit aut certe iure ciuili cõprobate sicut predixi aliquando ex nudo pacto actionẽ dari qd est origine de iuregentium approbatione de iure ciuili immo verius põt dici qd talis obligatio naturalis que oritur ex pacto non parit act. & ideo dicit. l. qd tales actiões sunt datiue. vt. s. de cõditiõe ex lege. l. vnica & ibi no. pro ista etiam opinione bene facit. ff. de furt. l. eum qui §. is qui precario ibi nulla ciuilis actio. Item recte intuenti est expressum dicto. §. deinde ex his in. l. ij. de origi. iur. dum dicit tria hec iura nata sunt &c. dicit eñ nata nõ approbata ex quo clare apparet quod ipse actiões natiuitate3 & originem habuerunt a iure ciuili ex quo videtur tolli predicta distinctio. Dy. & quã sequũtur Mar. sil. Ja. de ra. Pe. & multi alij doc. s. quod quo ad originem sunt de iuregẽtium quo ad cõpositionẽ & approbationem de iure ciuili quã distinctionẽ & oppositionem vr innuere glo. dicto ti. insti. de oblig. in princ. Tenẽdum ergo vrũ cum glo. & opinionibus eorum qui dicunt qd sunt de iure ciuili per iura & rationes predictas & huic opinioni inherent Inno. & Compostel. ex de constit. c. que in ecclesiarum. Archi. j. di. c. ius gẽ. Hosti. de summa tri. c. j. §. hec sacra & Az. in summa si contra ius vel vtilitatẽ publicã circa pñ. ad ar. cõtraria põt rñderi vt no. in. ll. allegatis in eis & s. rñ. est vel aliter primo ad. l. indebiti de conditione indebiti que dicit naturalis est. i. ab equitate naturali primeua procedens non aũt a iuregẽtium ad hãc. l. potes rñdere. vt. s. rñsum: qr qd h dicitur de iuregẽtium dicit propter distinctionẽ dñiorum que facta fuerunt de iuregẽtium vt. l. ex hoc iure non act. inducendo: sed dominia distinguendo: nã anteq actio esset oportuit dña esse distincta. actio enim nihil operaretur nisi prius dña forent distincta: & hec rõ hic dicitur iuregẽtiũ condici posse vel posses exponere plane textũ vt dicas iuregẽtium maritũ cõdicere posse ab eo qui iniuste possidet ac si dicat iuregentiũ distinguitur iustus possessor ab iniusto. Ad ar. de cõposito potes rñdere vt. s. rñsum est. vel clarius dic qd põt duplex haberi rñsum. s. componẽtis & compositi cõponẽs eñ non cõponit nisi ex eo qd est & hoc est verum & regulare in generabilibus & corruptibilibus ipse aũt deus ex nihilo

r omnia creauit si autem rõ cõpositi tũc qd componitur inquantum tale. i. inquantũ cõponitur incipit esse qd non erat: sed oĩs actio ex lege componitur incipit esse qd non erat: sed oĩs actio ex lege cõponitur vt dicto. §. deinde ex his ergo &c. dicit eñ tex. ex his legibus nõ autem dixit per has leges & dicit etiam nata sunt vt predixi cui verbo dicit Hermundus cõmode respõderi non posse vnde dic qd prima fuit. l. rij. ta. & ex his ortum habuerunt ius ciuile & actiones: & sic patet qd ex iure ciuili tanq ex materia ortum habuerũt ad aliud qd dicitur quod obligatio est mater & actio filia dic qd non est verum: quia naturalis obligatio regulariter non parit actionem vt dictum est lic3 ali-

r Argumenta sophistica.

quando pariat in pacto nudo. vt dicta. l. iuregen. in princi. nec enim possumus dicere quando fuerint pacta aut vestimenta. ¶ Sed hodie sunt pacta vestita vnde generatio vestimentorum non est attribuenda iuri gentiũ: sed iuri ciuili. Ad aliud quod

9 dicitur qd scdm hoc obligatiões † naturales fuissent inutiles sine actione cum nemo sine actiõe experiatur dicendũ qd tunc manu regia seu militari fiebat executio sine alia actione vt dicta. l. ij. in princi. de origi. iur. ¶ Non ob. l. generalis de actioni. & obligatio. cum si. quia illud non est virtute illius vinculi generalis: sed per adiunctionẽ ciuilis vinculi vt insti. de oblig. §. j. vel si dicamus nomine naturalis obligationis actionem competere nõ propterea sequitur actiones de iuregẽtium fuisse non ob. vltimum ar. de deportato: qr dici potest qd cum deportatus querat sibi obligationem per consequens etiam actionem tanq eius sequelam & sine qua experiri nõ posset arg. s. de institoria l. quicunq. §. sed neq. Et hanc etiam opin. tenebat dominus Oldra. hoc adiecto quod possumus considerare equitatem proponende actionis & hoc est de iuregẽtium vt hic & concor. sicut equum est emptorem teneri venditori & econtra. vt. s. de actio. empti. l. ex empto. aut consideramus formam propositionis & h est a iure ciuili vt dicto. §. deinde. Ex his & vide glo. ff. de verb. signi. l. creditores super verbo ciuili que est notabilis ad predicta cum si. ¶ Sed ex quo extra propositum vagati sumus ad propositum vestre legis redeamus: & not. bene primam glo. que vtilis est in ista materia & in fi. cuius vltime glos. videtur innui

10 quod vtilis actio † rerum amotarum detur so. ma. per morte3 per. l. s. e. l. si mulier. §. fi. vbi de hoc no. & dixi & in. l. stip. §. fi. & l. ob res. & s. e. l. j. Dy. tamen vbiq tenet oppositum & ad. l. si mulier in princi. rñdet qd vbi sequutũ fuit diuortium vt ibi ex littera patet in glo. vlti. ibi adiecta actione de iure ciuili hec expositio non placet: quia secundũ hoc ante ius ciuile nõ potuisset agere siue nõ habebat acti. cũ nemo sine actiõe experiatur. vt s. de neg. gest. l. si pupilli. §. fi. Dy. de hoc. s. plene dixi.

Rerum amotarum. Actio conditio est in glo. in fi. contrarium videtur notari. ff. de obsequijs patrono prestan. l. honori: sed ibi de infamia facti et eodem modo intelliges glo. de. l. si patronus.

1 ¶ Sententia lata super principali preiudicat incidenti.

Rerum amotarum. Actio ob adulterij. ¶ Opp. vt in glo. de. l. adulterij & tene secũdam solutionem glo. que est vera scdm Dy. vel dic quod ibi

1 ideo quia sentẽtia † lata super principali preiudicat in incidẽti: nam si pronunciatur mulierem adulteram expirat iudicium

a de dote quo experiri volebat[a] dotem perdit vt. l. consensu. C. de repudijs: sed hic non est ita. ¶ Item opp. ff. de publicis iudicijs. l. interdu3. ¶ Sed ibi ciuilis & criminalis procedebat ex eodem facto hic ex diuersis. Dy. quod est valde notandum.

a ¶ Experiri volebat. Ad de Bar. hic qui qrit vtrũ ista cõditio infamet glo. dicit qd nõ vt. ff. de act. & obli. l. cessat qd ẽ intelligendũ scdm Bar. de iur. s3 õ facto infamat. l. preciũ. ff. de iure patro. l. si patronus. §. fi. rens. ff. de obsequiis.

s **In vxorem.** Sufficiunt glo.

Rerum ibi referri debet.

r Subaudi si post amotionem diminuta est estimatio. Dy. Ibi si. i. quamuis. Dy. Ibi quare. i. quia vere fit furtũ & res furtiue fuerint amote per vxorẽ. Dyn. Ibi pluris facte post amotionem. Dy. Aut ergo estimatio diminuitur et est periculum mulieris aut crescit et est lucrum mariti et breuiter hoc dicit.

Cum soluto. Soluitur iudiciu3 cũ peruenit ad eũ casum a quo incipere nõ põt pro hoc. s. ti. ij. l. si mulier & õ iudi. l. si a me Ja. & ff. ti. pri. l. siue cõtra. §. qr plautianũ & ibi de hoc dixi & de suspec. tuto. l. post finitã. Et h lex vr expresse cõ id qd est & no. C. de iur. dot. l. in rebus qd so. ma. res dotalis sit mulier3. ¶ S3 do. Dy. illã gl. approbat ar. s. so. ma. l. si filio. §. maritũ. S3 alij cõ p istã. l. & C. so. ma. l. dotis. sed posset dici qd ista lex nihil facit qr hoc h accidit propter delictũ mulieris ar. ff. de furt. l. itaq fullo. Dy. de h tactum fuit. s. e. l. si mulier. §. rerum.

¶ De liberis agnoscendis vel alendis parentibus vel patronis vel libertis. Rubrica.

1 ¶ Probatio filiationis an debeat fieri summatim.
2 Procurator potest constitui ad denunciãdum.
3 Quis faciẽs vel dicẽs aliquid in sui preiudiciũ debet ptestari.
4 Sententia lata an preiudicet agnatis.

Mortuo

5 Mortuo accusatore an iudex possit inquirere.
6 Denegans alimenta an teneatur de homicidio.
7 Alimenta an possint filio denegari.
8 Filius emancipatus an possit reduci in patria potestate si alimenta denegat.
9 Filius an viuēte patre possit petere debitum bonoꝝ subsidiū.

Super rubrica. In glo. ipsius rubrice i fi. Casus. plautianum locum habet in eo qui nascitur matrimonio soluto: senatus vo consultum factum temporibus diui adriani locum habet in eo qui nascitur constante matrimonio. Dy. et quia glos. non continuat rubricam dic. s. dictū est de matrimonio ꝛ eius solutiōe ex quo libri ꝑueniūt. vt. s. so. ma. l. j. ideo ponit de liberis ꝛ parentibus alendis ꝛ quia similitudo est inter patronū et patrem vt si a pa. quis fuerit ma. ideo ponit de patronis ꝛ libertis. Et rubrica habet tres partes de pria tractatur vsqꝫ ad. l. si quis. ibi de scda vsqꝫ ad. §. solēt. ibi de tertia vsqꝫ in fi. tituli. ¶ Et vide Az. in summa pandectarū hoc. e. ti. et in titulo de alendis liberis a parentibus in summa. C. ꝛ bene per Rofre. in libello si filius vel nepos nō agnoscatur a patre vel auo. ꝛ de act. in rem preiudiciali vt in titulo de senatusconsulto plautiano et de senatusconsulto adriano et de officio iudicis quo alimenta petuntur ꝛ in margarita de alimentis et in speculo qui filij sint legitimi. Et qd plene dicam. j. e. l. si quis a liberis in princi. bona distinctio pro declaratione huius ti. et
1 sequentis habetur. j. eo. l. j. in princi. ꝛ an probatio † filiationis debeat fieri summatim vel plene: ꝛ quomodo ꝓbatur filiatio.
2 Et qd procura. † pōt constitui ad denunciandum et an opus sit speciali mandato: ꝛ bene de denūciatione ꝛ citatione ad domum an fiat demum in subsidium non reperto personaliter citando vel eius procura. ꝛ ꝙ dictio qd subsequens post duo alternatiua disiunctionem inducit ꝛ si reus protestetur se non respondere animo litē contestandi ꝛ actor ꝓtestetur contrarium que ꝓtestatio preualeat: ꝛ an denunciatio facta ꝓcuratori cōstituat dn̄m in mora qd denūciatio incipere debeat a muliere tanꝙ melius sciente veritatē eadem. l. §. illud tenendum ꝙ facit ad sacramentum deferēdum ꝙ debeat deferri melius sciēti veritatem ꝛ de pena mulieris non seruantis plautianum qd hec verba ex die diuortij ꝛ post diuortiuꝫ equipolleant eadem l. §. si mulier. ꝛ an dies sn̄ie computetur in. x. diebus q danť ad appellandum vel fiat computatio de momento ad momentū ꝛ si dicatur in compromisso qd arbitri ꝓnūciēt vsqꝫ ad. x. dies ex die cōpromissi: an dies cōpromissi computatur in. x. diebus qd plautianum locū non habeat si partus edať ifra. xxx. dies eadem. l. §. eleganter. ꝛ si villa teneatur denunciare maleficia. ifra. x. dies nō noceat si alius añ accuset vel iudex ex officio ꝓ
3 cedat vel si malefactor moriatur: ꝛ ꝙ si quis † dicat: vel faciat aliquid qd posset sibi preiudicare vtile est ꝓtestari quod dicit vel facit sine preiudicio iuris sui qd cōceptus plautiani ꝑ maritum vel vxorē non noceat filio. j. e. l. ij. ꝛ an confessio extra iudicium valeat que sit pena mariti si contēnit plautianū ꝛ mulier seruat. j. eo. l. iij. ꝛ quod in alternatiua sufficiat alterum ad
4 impleri. an sententia † lata faciat preiudicium alijs et maxime agnatis. j. e. l. in omnibus plene de hoc. ¶ De actione in rem preiudiciali ꝛ senatusconsulto diui martij ex quibus declarať totus iste titu. vide plene. j. e. l. sine contra. §. quia plautianum. ¶ Et in quibus differat ista in rem preiudicialis a rei ven. de iur. quiritū: ꝛ an filius sit in dominio patris ꝛ an ista preiudicialis detur possidenti ius ꝙ intentat: ꝛ si maleficium cōmittiť in confinio duarum ciuitatum ꝙ vterqꝫ iudex cognoscit ꝛ eodem modo si cōpromissum sit in laycum ꝛ clericū ꝙ vterqꝫ iudex sit secularis ꝛ ecclesiasticus debet tertiū si discordāt et qd instantia iudicij nō trāsmittatur ad heredē ꝛ an superueniente accusatore cesset inquisitio iudicis. Et an mortuo accusato-
5 re † possit iudex inquirere ꝛ an ex eisdem actio. ꝛ vtilem distinctionem. Ja. de are. In ista ma. de pena contēnētis plautianū ꝛ an locū habeat si morte matrimoniū solutū est ꝛ quid si constante matrimonio partus nascatur pulchra de alimentis prestandis per parentes filijs ꝛ ecōtra. j. e. l. necare ꝛ ibi de alimētis prestandis per parentes filijs ꝛ econtra. j. eo. l. necare et ibi de alimentis ꝛ elemosinis pauperum et an quis teneatur pro
6 bibere rixas ꝛ qui non facit: ꝛ an denegans † alimenta teneatur de homicidio de alimentis prestandis parentibus per liberos vel ecōtra ꝛ vxori per maritū ꝛ pupillis ꝛ adultis ꝑ tutorē ꝛ curatorē ꝛ per donatariū donatori liberū patrono vel liberis eius ꝛ vasallū dn̄o ꝛ pulchras ꝛ vtiles questiones in ipa materia alimētoꝝ. vide. j. e. l. si quis a liberis in principio ꝛ per totam. l. si ꝓnūcietur testē admittēdū nō obstante excep. infamie. Sibi opposita nihilominus pōt accusari de infamia ea. l.
7 §. si vel parēs ꝙ alimenta † possint denegari filio ex omnibus causis ex qbus pōt exheredari. e. l. §. si quis ex his ꝛ an sententia alimentoꝛ sit diffinitiua vel interlocutoria. An filius teneatur subire onera patris alia quā alimentoꝝ. e. l. §. non tm̄ ꝛ §. parens. An filius clericus teneatur alere patrem de bonis ecclesie. e. l. §. a milite. ꝛ. §. si impuberes an mater repetat a patre que impēdit circa filiū plene eadem. l. §. mater: an educatio parentū sit de iure naturali. e. l. §. parens: ꝛ an heredes extranei filij teneanť alere patrē. ꝛ an si ingrediať fili⁹ monasteriū teneať monasteriū alere patrē. Qd vasall⁹ vasalli mei nō sit me⁹ vasallus. e. l. §. si quis a liberti. Et an ꝑ impositionē vel ex acti. operarum perdat patronus ius patronus: an eccl'ia teneatur
8 alere patronū alienū. e. l. §. fi. ¶ An fili⁹ † emācipatus possit reduci in patria potestate si denegat alimenta. et an donatio vel feudū posset reuocari a donatore vel vasallo si denegat alimenta donatori vel domino. e. l. §. j. qd qd alimentoꝝ nō preiudicet filiationi ꝛ idem de questione matrimonij. j. e. l. si negetur et qd lite pendente debeat ali filius: ꝛ idem in canonico cui mouetur questio prebēde ꝙ lite pendēte debeat ali. An viuente pa-
9 tre filius † possit petere debitum bonorū subsidiū. j. e. l. fi. ꝛ an ꝓstari debeant alimēta annua vel mēstrua. Et qn̄ debeāt alimēta prestari ꝛ quo tpe vide. j. qn̄ dies leg. ce. l. fi. §. fi. vir stipulando sibi alimēta stipulať ꝛ vxori ꝛ no. xxiij. q. ij. admonere.

1 ¶ Maritus qn̄ negat partum suū ꝛ mulier asserit ꝛ ecōtra.
2 Pater summatim tenetur filium agnoscere.
3 Probatio filiationis qualiter fieri debeat.
4 Matrimonium qualiter probetur.
5 Coniectura filiationis.
6 Duo casus singulares qualiter probetur filiatio.
7 Procurator constitui potest ad denunciationem faciendam.
8 Denūciatio siue citatio ad domum dicitur subsidiaria.
9 Citatio debet fieri in facie vel ad domum.
10 Aduersarium quis instituere non tenetur.
11 Protestatio ꝯtraria qn̄ tollit primam ꝛ quādo non.
12 Denūciatio facta procuratori constituit dominū in mora.

Senatusconsultum. Ad euidētiaꝫ huius tit. ꝛ sequentis sciendū est ꝙ aut maritus negat partum suum filium esse ꝛ mulier asserit aut econtra ma-
1 ritus † aserit ꝛ mulier negat primo casu aut certum est partū editū post solutū matrimoniū ꝛ habet locū senatusconsultum plautianū de quo tractatur a prin. huius. l. vsqꝫ ad. l. siue vsqꝫ ad. l. siue contra. §. qd plautianum vbi de hoc plene dixi. Aut certū est qd matrimonio constante ꝛ tūc qꝛ nihil de hoc tractabat plautianum subuētum est partui per quoddā edictuꝫ seu senatusconsultum factū tēporibus diui adriani vt in dicto. §. qd plautianū: aut dubitať an ꝯstante matrimonio vel eo soluto natus sit partus. ꝛ tunc qꝛ nec prouidebatur per plautianū quod succurrit filijs soluto matrimonio tantuꝫ natis: nec etiā per edictum seu senatusconsultū factum tēporibus diui adriani quod succurrit natis tm̄ constāte matrimonio. Ideo qdam mixtura facta est de istis duobus senatuscōsultis qua subuenitur filijs de quibus dubium est an constante matrimonio an eo soluto nati sint vt dicto. §. qꝛ plautianum ver. quid hoc ipm vsqꝫ ad. l. necare vsqꝫ ad fin. titu. traditur de alendis liberis a parentibus et econuerso: si autem matrimonium est solutum morte viri tunc habet locum. j. titu. j. l. j. §. de inspiciende cum ibi notatis. ¶ Secundo casu quando mulier negat partū esse filium mariti: maritus autem dicit esse suum habet locum sequens titulus. ꝛ quia probatio filiationis exigitur in hoc tit. et
2 sequenti et quedam glos. dicunt patrem † teneri agnoscere filium summatim cognito ꝙ sit filius quedam dicunt ꝙ hic plene probatur ad qd etiam vide glo. j. de ventre in pos. mitten. l. j. §. si ca et omnes bene dicunt diuersis respectibus dic vt eas concordes. ¶ Aut mulier seruauit formam a senatusconsulto plautiano traditam: maritus autem contempsit et tunc nihil destructo an filius sit vel non cogitur eum agnoscere quantum ad alimentum. vt. j. hac. e. l. versi. pena auten. aut econtra mulier contemnit maritus vero seruauit: et tunc non cogitur eum agnoscere etiam quantum ad alimenta nisi plene filius probetur. vt. j. eodē. l. §. illud notandum secundo responso aut vtriqꝫ seruauit et tunc cum summaria cause cognitione tenetur ipsam agnoscere quantum ad alimenta. vt dicto versicu. pena vltimo responso. ¶ Si autem vterqꝫ contemnit: tunc etiam cum summaria cause cognitione tenetur eum agnosce-

re quantum ad alimenta.vt.ĩ.eo.l.ij.verſicu.idem per contrarium. Dy. Et de iſta probatione filiationis † qualiter probetur no.ſ.de his qui ſunt ſui vel alieni iuris.l.filium.⁊.ĩ.de conditio.⁊ demon.l.lutius.⁊.C.quoꝝ bonoꝝ.l.j.⁊ de car.edicto.l.ij. bene per Rofre.dicto ti.ſi filius vel nepos non agnoſcat a patre vel auo circa medium de tributo.circa medium ver.de filio de interdicto quoꝝ bonoꝝ.§.ſed circa ⁊ in poſitiõibus actoris ⁊ de actione in rem preiudiciali que datur contra filium vltra princi.ver.ſed qualiter probatur matrimonium † ⁊ ver.ſe.per Gof.in ſumma qui filij ſint legitimi.§. in ſumma notandũ eſt ⁊ plene per Hoſti.in ſumma.e.ti.§.qualiter probetur filiatio ⁊ per Gof.de filijs preſbyterorum.§.quid ſi quis neget ⁊ de cohabitatione clericorum ⁊ mulierum.§.fi.eſt de proba.c.p tuas late ⁊ ſubtiliter per Innoc.de filijs preſbyterorum.c.michael. et per Ger.eo.titu.C.qui filij ſint legitimi.c.tranſmiſſe.et.c.per tuas de purgatione canonica.c.accedens.C.de pba.l.non nudus.⁊.l.non epiſtolis inſti.de adopt.§.fi.C.de teſtamẽtis.l.neq; pfeſſio de pba.l.quidã ⁊.l.fi.⁊.ĩ.e.l.ij.al's eſt.§.⁊ incipit iul.⁊ inter ceteras coniecturas ⁊ probationes filiatiõis eſt ꝙ filius natus ſit in domo vicinis ſcientib⁹ ex ea que tractabatur vt vxor vt colligitur ex predictis ⁊ clare.C.de nupt.l.ſi vicinus vbi de boc ſatis dixi. ¶ Eſt ⁊ alia coniectura † quãdo pbatur quod parentes tractabant ⁊ habebant vt charũ filium ⁊ filiam vt.ſ. de queſtionibus.l.j.§.j.vbi de hoc dixi.⁊ de here. inſtit.l.nemo §.qui frater. ¶ Duo caſus † ⁊ modi ſingulares probãdi filiationem habentur vnus in aut. vt liceat matri ⁊ auie.§.ad hoc coll.viij.⁊ ibi in glo.⁊ que eſt ſignata.C.de naturalibus liberis aut. Itẽ ſi quis alius.ſ.de inoffi.teſtamẽto.l.ſi inſtituta.§.j. et ibi in gloſ.his premiſſis ad euidentiã redeamus ad.l.noſtram que non indiget caſu ſummario vſq; ad.§.illud notandũ q2 ſatis ſe ſummat ⁊ declarata eſt ex predictis ad euidentiam pmiſſis:ſed veniamus ad littere expoſitionẽ. Ibi eorum.ſ.maritoꝝ. Dy. Ibi agnoſcunt.i.agnoſcere tenẽtur quãtum ad alimenta Dy. Ibi partũ ſubijciunt prouidẽdo ſeu conſulendo qualiter debeant obuiare ⁊ ſibi puidere ſi hoc obijcitur. Dy. Ibi in poteſtate eſt et hoc ſi eos inueniant ſi autem eos nõ inueniant ſequitur. Dy. Ibi nullus eoꝝ.ſ.mariti vel parentis. Dy. Ibi copiam habeat.ſ.mulier. Dy. Ibi hoſpitiũ vel conductum vel pprium. Dy. Ibi mariti[a] eſt.i.ad maritum pertinet. Dy. Ibi eſt iam.i.denunciatione ibi marito facta per mulierẽ. Dy. Ibi aut mittere cuſtodes ſufficit ergo alterum et per hoc ſoluitur qõ formata in glo.⁊ non ſoluta.ĩ.e.§.eleganter vt ibi dixi. Dy. Ibi pena aũt mariti non negantꝫ pregnantẽ vel non mittentꝫ cuſtodem. Dy. Ibi premiſerit ante partum. Dy. Ibi agnoſcere quartuꝫ ad alimenta preſtanda. Dy. Ibi niſi vere filius ſit i.niſi filius appareat ſummaria cognitiõe habita. Dy. ¶ Expoſita littera.l.colligamus aliqua vtilia. Et primo ex verbis.l. ei cui mandatum eſt ab eis dic vel altero eorum.vt.ſ.de pcur. l.filiuſfa.§.ſed ⁊ filia ⁊ ibi in glo.que notabilis eſt. Colige pcuratorem † poſſe conſtitui ad denunciationem faciendam et ad idem facit in ver.mariti eſt ibi vel alij nomine eius. Dy. ¶ An autem talis pcura.debeat habere ſpeciale mandatum glo.videtur ſentire ꝙ ſic ex parte mulieris:q2 ab ea incipit denũciatio ex parte autem mariti ſufficiat generale:ſed certe cum hoc non dicat de ſpeciali mandato forte ſufficeret ſi haberet generale mandatum ad qõ genus denunciamenti faciendum ⁊ ſic vidi ſeruari in ſimilibus denunciamẽtis.⁊ ita tenet Pet.⁊ dicam in ſuppletione gloſ.⁊ p hoc.ĩ.de operis no.nunc.l.de pupillo.§.qui pcuratorio ⁊ ibi in glo.⁊.l.j.§.fi.⁊.l.ſe. ¶ Secundo collige ex littera illa aut ad domũ ⁊c. ꝙ ſepe allegatur qõ denunciatio † ſeu citatio ad domũ eſt ſubſidiaria ⁊ ita demũ valet ſi nõ poſſit haberi copia illius qui citari dꝫ vel patris vel pcuratoris p hoc.ĩ.ti.pri.l.j.§.de inſpiciendo.ĩ.de dãno infec.l. iiij.§.pretor ver.totiẽs vt de hoc plene dixi p hoc.ĩ.de alimẽ.⁊ ci.leg.l.iij.ex quibus cauſis maioꝛ.l.item ait.§.fin.eſt de dolo ⁊ contumacia.c.cauſam que ⁊.c.vlti.⁊ de eo qui mittitur in poſ. cauſa rei ſeruande.c.vlti.⁊ ibi plene per Inno. Jacob.de are. ¶ Sed contrariũ verum eſt ⁊ hoc ita probatur:quia lex dicit quod citatio † debet fieri in facie vel ad domũ.vt.ĩ.de excu.tuto.l.ſcire oportet.§.oportet cum ergo alternatiue loquatur ſufficit alterum.vt.ĩ.de ver.ob.l.ſi quis ita et.l. ſi ita quis ⁊ de rebus dubijs.l.ſi is qui ducenta.§.vtrum. Dy. ¶ Hoc verũ dicit Pet.niſi ſit tale quid vbi requiratur certus actus perſone vt reſpondere libello interrogationibus vel poſitionibus:naꝫ ſicut al's vbi requiritur actus perſone hereditas vicem perſone non ſuſtinet.vt.ĩ.de acquir.re.do.l. hereditas ita ⁊ domus non ſuſtineat vicem perſone vbi actus perſone exigitur et pro hoc.ĩ.de ſtipu. ſer.l.vſufruct. Petr. De ſtricto iur.credo opi. Jaco.de are.fore veram per hanc.l.per quam etiam patet rñ.

a ¶ Ibi mariti. Adde vel illa eſt alternatiua ordinis ſm Bar. in.l.iiij.§.pretor allega.

ad ar. Dyñ.qui dicit ꝙ.l.loquatur alternatiue in facie vel ad domum quia talis alternatiua hoc dicit terminatur ⁊ reſtringitur dum dicitur ſi nullus eorum copiam habeat ſcdm quaꝫ determinationem intelligi debet dictus.§.oportet cum ſi.⁊ ita videtur ſentire ipſe Dy.dicto.§.pretor ver.totiens in.l.iiij. de damno infecto. ¶ De cõſuetudine tamẽ vidi ſeruare. Dy.et gloſarum ꝙ citatio ad domũ fit etiaꝫ non in ſubſidium vt dixi dicto.§.pretor ver.totiens in.l.iiij.de damno infecto. ¶ Et de iſta materia citationis ad domum vide notata per Joan. an. in nouella de regu.iur dicto.c. Item collige ex ver.denunciare ibi non ergo hoc denunciat quod quis non tenetur inſtruere aduerſarium † ſuuꝫ ⁊ pro hoc.ĩ.de publicanis ⁊ vectigalib⁹ l.vltima.§.diuus quoq; marcus. Jac.de are. Item no.ex verbis mariti eſt ibi ꝙ non ſit ex ſe pregnans quod quando verbuꝫ quod ſubſequitur ad duo alternatiue enumerata diſiunctio tacite includitur ſiue eius ſignificatio alternatur. Oldra. Et ex eodem ver. colligere potes ar. quod ſi reus proteſtetur ꝙ ſi dicat aliqua verba que ſapiant naturam lit. conteſta. qõ non intendit ob hoc litem conteſtari ⁊ actor poſtea proteſtetur in contrarium quod proteſtatio actoris preualeat ⁊ tollat proteſtationem rei pro hoc.ĩ.qõ vi aut clam.l.aut qui.§.ſi quis cũ denunciaſſet.Sed dic hoc non eſſe verum ⁊ ad hanc.l.reſpon. qõ quedam ſunt que pendent ex facto tantum alterius partis ⁊ tunc ſi proteſtetur qõ nollit facere ſeruatur proteſtatio quãtumcunq; aduerſa pars in contrarium proteſtetur ſic eſt in ppoſito:nam lit.conteſtatio dependet ex volũtate alterius partis tantum.ſ.rei ⁊ ideo cõtraria proteſtatio actoris non admittitur pro hoc.ſ.de regu.iur.l.at ſi quis.§.pleriq;. ¶ Quedam non ſunt que dependent ex cõmuni conſenſu vtriuſq; partis ſicut quod partus ſolu.mat. agnoſcatur a marito:hoc eñ dependet ex proteſtatione vxoris proteſtariꝫ eodem modo reſpõde ad dictum.§.ſi quis cum denunciaſſet ꝙ vi aut clam. Pet. de hoc notaui.C.de lit.conteſta.l.j.⁊ vide quod ibi no.alij dicũt aut proteſtatio fit ad preſumendum conſenſum eius cui fit et tunc proteſtatio † contraria tollit primam aut fit ad inducendam moram vel contumaciam preſumendam tunc ſecũda nõ tollit primam pro hoc.C.de nego.geſt.l.fi.⁊ de iſtis proteſtationibus ⁊ denunciationibus poteſt confici inſtrumentum ad poſtulationem ſolius partis denunciantis vel pteſtantis nat.in auť.de tabel.§.nos autem ⁊ bene in ſpeculo de inſtrumentorũ edictione.§.poſtq; ver.ſed nũquid eſt neceſſarius. ¶ De hoc notaui.C.de lit.conteſta.l.j.ver. Item querit glo.ſi reus reſpõdeat ⁊ plene per Jo.and.in nouella de regu.iur.c.excepto.obijciens.lib.vj.et de iſta materia proteſtationum et denunciationum plene dixi.C.de rei vendi.l.ſi fundum de operis no.nunc. l.j.§.j.de manumiſſio.l.iiij.§.ſi ab ignaro ⁊ not. pleniſſime per Cardi.de regu.iur.c.in generali lib.vj. Item collige ex eodem ver.ibi vel ipſi marito vel alij nomine eius quod denũciatio † facta procurat.conſtituat dñm in mora pro hoc.ĩ.quod vi aut clam.l.aut qui.§.j.in fi.de alimentis legatis.l.iij. circa mediuꝫ. Sed contrarium eſt verum.vt.ſ.de peti.hereditа.l. itẽ veniũt §.petitam. Et ad.§.iſtum rñ.quod nunciatio facta procuratori mariti non prodeſt vt conſtituat eum in mora: ſed vt excuſet mulierem nunciantem a calumnia que al's preſumeretur denunciatione non facta ⁊ eodem modo reſpõde ad pcalle.l.aut qui ⁊ adde quod ibi no.pe.his expeditis glo. ſatis patent cum aliquibus ſuppletionibus quas ſubijcio.in glo.ij. in fi.quantũ ad alimenta. Dy.in glo.de hac ſpecie non tractatur.ſ.directe: ſed indirecte ſic. ſcilicet tractando qualiter prouideatur contra ſubijcientes falſum partum. Dy. Ibi falſum ⁊c.ſcilꝫ partum ſubijciunt. Dy. In eadem glo.in fi.verum eſt quando cõtra ſolam matrem agitur.vt ibi. Dy. Ibi quia timet vel dic ꝙ dictio igitur ponitur inceptiue. Jaco. In glo.ſpeciale in fi.hoc non placet Pet.quia non inuenitur quod in hoc requiratur ſpeciale mandatum ⁊ ideo ſtandũ eſt regule.ĩ.de acquir.here. l.ſi quis mihi bona.§.iuſſum.⁊.ſ.dixi tamen pro glo.facit.ſ.de pet.here.l.item veniunt.§.petitam ⁊ de hoc ſtatim no.ĩ.in ver. mariti Pet.in glo.no.ſic.C.in fi.ſ.ex edicto. Sed illud expone vt ibi not. Dy. In gloſ.j. vbi ſedes ibi.l. ciues lib.x.ibi vel aliter accipitur immo non aliter: nam et hic ibi et eodem modo ponitur pro domo quam quis inhabitat Petr. In gloſ. habeat ſpeciale ibi plus etiam alias enim et ſic Dynus. Sed de hoc dic vt dixi.ſ.in glo.ſpeciale in glo. qui non improbat in fi. Sed contra.ĩ.de regulis iuris.l. qui tacet: ſed dic vt ibi nota. et dixi.et.ſ.ſoluto matrimonio.l.ſecunda.§. voluntatem. Dy. In glo.j.arbitrio in fi. id eſt contradicere quia priuata eſt patria poteſtate vel dic vt ibi Oldra.⁊ dicam.ĩ.eo.l.vetare. Dy. tamen approbat primam ſolu. huius gloſ. In gloſ. ſummati hic in greco. ¶ Contrarium. ſcꝫ quod debeat plene probari not.

ri no.glo.j.e.l.iij.§.ex his. Sed de hoc dic vt plene dixi.s.vltra prin.huius.l.ver.et quia probatio filiationis. Ibi sed vbi non respondet.s.maritus mulier tamen facit quod facere debet.

Illud notādum ibi vltro. Idest nō precedente mulieris denunciatione. Dy. Ibi et ea.s.mulier. Dyn. Ibi partum agnoscere etiam quantum ad alimenta.s.mater alere cogitur et sic nō ob.q factum matris non debet nocere filio quia in effectu nocet mater vt no.in.§.sequenti. Dy. In gl. quia melius ibi ad multa et maxime quod sacramentū debeat deferri et qui melius scit veritatē.vt.C.de iureiur.l.in bone fidei.et.s.de iureiuran.l.admonendi in glo. nisi vere filius fuerit et plene probetur hoc casu vt plene dixi.s.ea.l.in princi.ver.et quia probatio filiationis.

1 Dies debet computari a media nocte.

Si mulier ibi postea denunciāns. Id est denunciare volens. Dy. Ibi hoc nocere si probet se filius: sed interim bene nocet. Dy. Ibi ex die diuortij.s.ea.l. vltra princi.ver.et permittitur dixit post diuortium hic dicit ex die diuortij.et sic patet quod computatur dies diuortij.et pdest notare ad tempus appellationis. nam dicitur q post sententiam potest appellari infra.x.dies et sic cōputatur dies sententie pro hoc.j.quando ap.sit.l.j.§.biduum.glo.tamen tenet qd cōputetur de momento ad momentum.vt no.dicto.§. Et not.qd istud exponitur inclusiue vt hic.et.s.titu.ij.l. si quando ante et j.de diuisione.et.l.diuortio.et.j.de itinere actuq priuato.l.j.§.ex die de adult.l. mariti lenocinium.et.l.pater.§.j. ¶ Et facit qn compromissum est quod arbiter debeat pronunciare vsq ad xx.dies ex die compromissi quod dies cōpromissi computetur vt sic finito.xx.die non possint pronunciare et cum dies† incipiat a media nocte.vt.s.de fer.l.more romano dicas totam diē facti compromissi computare nec computabo de momēto ad momētum: et qd debeat includi patet per.l. si quis caut.l.j.vbi de hoc et ext de restit.spol.c.sequens.lib.vj.cum ibi notatis.nam si non includeretur frustra fieret ibi exceptio et lex debet intelligi vt semper in casu dubio respondeat vt.j.ad carboñ.l.qd labeo sic excipitur ext de except.c. pia pro hoc.j. de aqua quoti.et esti.l.j.§.estatem.C.de aduoc.diuer.iudi.l. post duos ar. cōtra de actionibus.l.ro.ad fin.et instit.de here.instit.§.hunc autem al's.§.hic autem. Jaco.iste.§.non est in dicto ti.sed vitium fuit scriptoris nescio quid Jaco.voluerit allegare et de significato huius dictionis ex die et post diem vide in alphabeto sub litteris suis et de significato dictionis vsq et plene dixi.C. de procura.autenti.quod ius in glo.iusti erroris arg.j.titu.proxi.l.j. Jaco.vel ratione absentie. Dy.

1 Faciens aliquid contra suam intentionem debet protestari quod non intendit.

Eleganter. Casus. Si partus edatur ifra.xxx.dies non tenetur mulier denūciare et omissa denunciatio partui non nocet sicut per contrarium non nocet marito custodes ventris mittere.nam per hoc non videtur partum agnoscere maxime si hoc protestetur.h.d. Ibi senatus consulto plautiano quo cauetur q maritus non cogatur alimenta prestare nisi probet se filium. Dy. Ibi sed hanc rē id est denunciationem a muliere omissam. Dyn. Ibi si maritus negans ex se esse pregnantem. Dy. Ibi sibi facit etiam quantum ad alimenta. Dy.ex isto.§.ibi quippe.xxx.dies etc. Colligit. Jaco.de are.ar.q quando statutum est q consules villarū teneātur denūciare maleficia īfra.x.dies q nō noceat sibi si ali9 īfra x.dies accuset vel iudex per inquisitionem procedat anteq cōsules denuncient et quod etiam non teneantur denunciare nec eis noceat si malefactor moriat infra ipsos.x.dies. Jac.p hoc s.qui satisd. co.l.sed et si decesserit. ¶ Item colligitur ex fi.§. 1 quod si aliquis† facit aliquid quod videatur contra suam intentionem protestari debet quod non intendit. Sibi preiudicari pra hoc.s.quib.modis pignus vel ypo.soluitur.l. si debitor. Jaco.in glo.quod plautianum in fi.et ad hanc magis inclinat inferior glo. Dy. In glo.repete neget in fi.ar. q non noceat.s. e.l.ver.mariti est.et.§.illud notandum ver. sed si maritus et ibi est casus et p hoc.s.cōmo.l.sine certo.§.si de me petisses et quod ibi no.et videtur etiam expressuz hic in littera in fi. dū dicit maxime si missurus etc.quasi.d.idem si non protestetur. Dy.

1 Maritus si contēnit facere ea que tenetur facere ex plautiano non preiudicat sibi in causa filiationis.

2 Professio patris an noceat filio.

3 Confessio extraiudicialiter facta an preiudicat.

Quod senatus. Quidam habent p §.et incipit iul.et breuiter.h.d.si maritus† cōtemnit facere ea que tenetur facere ex plautiano non preiudicat sibi ad plenum in causa filiationis licet graude preiudicium afferat sic per contrarium si mulier contemnat facere que tenetur ex plautiano non nocet partui in causa filiationis.hoc dicit. Ibi neq testato.id est coram testibus. Dyn. Ibi non eo pertinet.i. non ita debet intelligi vel non habet hunc effectum. Dyn. Ibi diceret.id est dicere videtur per hoc q non negat vel non denunciat vxorē non esse ex eo pregnantem. Dy. Ibi quandocū q enim glo.habuit qnq. Dy. Ibi precipiuntur.s.vt denūciet marito. Dy.vel pater vt.s.e.l.j.in princi. Dy.ibi non agnoscere etiam quo ad alimenta. Dy. Ibi non pertineret.i.eum effectum. Dy.non habet. Dy. Ibi si cōstiterit.s.summarie ex quo vterq contempsit plautianum. Dy.vt dixi.s.e.l.j.ver.et quia 2 probatio filiatiōis. ¶ Quero an professio† patris noceat filio. Item quid de confessione matris et dic vt in glo. ¶ Item que 3 re an confessio† extra iudicium noceat glo.tenet q non tu dic latius q simplex confessio facta in iudicio valeret.vt.s. de interroga. act.l.j.in fi. Sed si fiat extra iudicium aut causam requirit/aut non. Primo casu aut fit sine causa et non valet.vt s.de probat.l.cum de indebito.§.fin.si cum causa aut continet simplicem enunciationem et non inducit obligationem. Sz valet ad proba.vt.s.depositi.l. publia.§.fi. Sed si promissio siue dispositio aggregatur vtputa cōfiteor me debere.x. ex tali causa et promitto reddere tunc obligationem inducit.vt dicta.l.cū de indebito.§.fin.et.C.de non numerata pecunia.l.generaliter vbi de hoc plene no.et dixi aut non requirit causam et tūc simpliciter extra iudicium facta ligat vt confiteor me hominē occidisse.vt.s.de his qui no.infa.l.qm. Pet.et vide q ibi nota.et dixi.j.de adulte.l.capite ver.et ad.l.qm Rñ.vt ibi no.ray. In gl. pro hoc videtur fateri.i.per hanc taciturnitatem et custodē nō missionē et hoc est qd di.j.de cōfessionibus patris. Old.in glo.j. magnam probationem ibi de testi.l.fi.immo est de probatione et dic vt ibi. Dy.

1 Taciturnitas preiudicat quo ad alimēta prestanda.

Sed vxor ibi partum effici. Quātum ad omnia sed quo ad alimenta tātum vt sequitur. Dy. Ibi alere.s. quousq discutiat causa filiationis. Dy. Ibi si.i.si propter hoc efficeretur filius suus quia muliere denunciante non negauit. Dy. In glo.j.de reg. iur.l.qui tacet. Sed contra videtur.s.e.l.versicu. pena autem. 1 ¶ Sed dic q taciturnitas† bene preiudicat sibi quo ad alimenta prestanda vt hic et ibi dicitur.

Si quis longo. Dominus Az.legit hāc litteram fine.§.i sum.de alēdis liberis a parentibus. Sz scdm hoc nihil est contra Jaco. Ibi nasci quantū ad alia et sic soluit contrariū in glo.signatum vel aliter vt in glo. Dy.in ver.ex his que dicta sunt a.§. eleganter s.l.j.hucusq ibi omiserit viro seruāte vt hēat locū gl.q dic de plenaria probatione. Oldr. Ibi in iure sui.i.in cā filiatiōis. Dy. Ibi oīno a se.i.al's oīnō etiā si sit filius. Dy. Et nulla etiā probatione super filiatiōe facta. Dy. Ibi ceterū.i. lz cogatur pstare alimēta poterit dicere eū nō esse filiū: vel aliter expone vt in glo.q expositio etiā bona est. Dy. Ibi plane.s.vtriq contēpsit plautianū hic qn vterq seruauit et dicit Ray.hūc ver.cū.l.se. alibi nō repiri. Ibi nō euitabit.s.mulier.l.filius. Dy. Ibi qrat nec em pōt dici maritū cōtēpsisse plautianuz cū ex eis auxilijs alternatiue datis.s.e.l.§.denūciare vno tm̄ vsus est: et sic no.i alternatiuis legis sicut et hominis sufficit alterum adimpleri. Old. Ibi que causa.s.filiationis. Dy. Ibi apud iudicem.s.plene. Dy.quātum ad ius sui heredis semiplene quātum ad alimenta. Old.vt.s.de his qui sunt sui vel alieni iur.l.si iudex ibi pnūciauerit plena cause cognitiōe adhibita. Dy. Ibi vt agnoscatur.i.pnūciauerit eū filiū. Dy. Ibi esse suum hoc verum in preiudicium eius qui egit et eor qui aliquid ab eo percipiunt.vt s.non tamen in preiudicium veri patris ar.j.de collu. detegēda.l.cum iusto. Pe.de hoc statim plenius dicetur hm eum.j.l. proxi. In glo.j.si fecerit qui in senatus continentur: quia contrariam denunciationem fecit et custodes testatione misit vt differat a sequenti. Respondeo.vbi facit alterum tantum:

dicit hoc recusare nisi saltem semiplene de filiatione probe-tur cum hic ponamus vtrunq plautianum seruasse. vt nota. s.e.l.j. versi. pena ibi debebat igitur rc. Oldra. et plene dixi ibi ver. et quia probatio filiationis.

1 Sententia an faciat succedere alijs.
2 Ciuilitas non inducit naturalitatē nec naturalitatis effectū.
3 Sententiarum sunt tres species
4 Sententia lata in populari facit ius interitionis.

In omnibus.

¶ Oppo. primo qd res inter alios acta rc. et not. regulam et instantiam. ¶ Item oppo. C. quorum bonorum. l.j. et dic vt ibi et bene facit quod notatur. j. de bonorum pos. l.iij. §. bonoꝝ. ¶ Ter-1 tio oppo. qd sententia † nō faciat succedere alijs cū sit iuris ci-uilis solennitas et actus legitimus. vt probatur. s. de conditi. indebiti. l. iul. et not. in institu. de oblig. in princi. sicut adoptio et le-gitimatio qui sunt similiter actus legitimi. vt. j. de regul. iur. l. actus legitimi. et s. de adopt. legi. l.j. Sed tales actus non pre-iudicant alijs. vt. C. de adopti. l. penulti. §. sed ne articulum. et in auꝉ. quib. modis naturales efficiuntur sui. §. filium. coll. vij. ergo hic male dicitur quod habeatur pro filio quo ad omnes.
2 ¶ Sed dic quod † ciuilitas[a]. i. sententia non inducit naturali-tatem: nec naturalitatis effectum. Sed declarat esse. et illa de-claratio pro veritate hꝛ. contraria ergo loquuntur de illo ciui li actu qui rem de nouo in esse constituit. hic de eo qui in prete-ritum fuisse declarat. Dy. ¶ Aut ergo tractatur de reducen do de non esse in esse puta qd efficiatur filius qui non erat: sed erat naturalis et habent locum cōtraria: aut non. tractatur de reducendo de non esse ad esse: sed magis declarando quod est et tunc habet locum lex ista. et qd sententia declararet nō de no uo inducatur probatur. s. de rei ven. l. ex diuerso. et si seruitus ven. l. sicuti. §. aristo. Oldra. ¶ Uel dic sm Jaco. de bel. quod quasi in idem recidit qd hic loquitur in sententia que p verita te habetur et facit ius. vt. s. de statu ho. l. ingenium. et j. de reg. iur. l. res iudicata. contraria vero loquuntur in legitimatiōe et adoptione que designant solam imaginem veritatis et sm Ja. de bel. Et ad plenam notitiā qn̄ sententia faciat ius inter om̄s
3 dic qd sententiarum † tres sunt species quedam em̄ est indu-ctoria: quedam rescissoria: quedā declaratoria. Inductoria est illa que de nouo oblig. inducit. vt. s. de peculio. l. iij. §. idem scri bit. Rescissoria dicitur q̄ fertur in querela ioffiosi testamēti. vt. s. de inoffic. testamento. l. posthumus. §. si quis. et l. papi. §. sed si ex causa. Declaratoria est q̄ fertur in reali siue super re corporali vt dicta. l. ex diuerso. §. j. s. de rei ven. siue super incor porali. vt dicta. l. sicuti. §. sed si queratur. s. si seruitus ven. vt
4 hic. ¶ His premissis dic qd sentētia † lata in populari actiōe siquidem absolutoria facit ius inter omnes si condemnatoria nō vt. s. de iureiur. l. eum qui. §. in popularibus. et j. de accusa. l. si cui. §. is idem. Si vō est in priuata actione lata sententia si-quidem inductoria dic qd regulariter non facit ius inter om̄s. vt. C. res inter alios acta per totum: si rescissoria vt lata in que rela inofficio. testamenti si est lata p herede proficit omnibus ar. dicte. l. posthumus. §. si quis: si contra heredē non preiudi-cat alijs habentibus ius equale cum eo. vt eo. titu. de inoffici. testamēto. l. circa. sed nō habentibus equale ius. vt legatarijs iure antiquo preiudicabat. vt. e. ti. l. papi. §. si. hodie nō vt auꝉ. ex causa. scdm vnum intellectum. si declaratoria: aut iuris: aut facti. si facti siquidem vni⁹ hominis tātum est declaratoria nō facit ius inter alios. vt. C. res inter alios acta. l. res. et de crimie expilate hereditatꝫ. l. res. si facti pluriū tunc siquidē est abso-lutoria prodest: condēnatoria vero nō nocet. vt. j. de adulteris. l. denūciasse. §. q̄ritur. ¶ Si vero est declaratoria iuris siqui-dem vni⁹ rei non facit ius ei qui non est cōsors iure: consorti vō fic. vt. s. si seruitus ven. l. loci corpus. §. si fundū. Si vō iure p-sone siquidem agit vel conuenitur ille cuius principaliter in-terest defendere: tūc facit ius inter oēs et omnibus preiudicat vt hic. et dicta. l. ingenuū. de statu ho. vbi de hoc plene. Si vero talis persona non esset in iudicio non faceret preiudiciū inter omnes vt. j. de liberali causa. l. diui fratres. si inge. esse dicaꝉ. l. j. et ij. et de collu. detegen. l. cum non in iusto. Pe. et hoc facit ad qōnem qd filia eius qui mortuus est vltra mare que pbauit se filiam contra quedā alium non faciat ius ɔtra alios sm Gui. de acu. et hoc ideo quia non fuit sententia lata contra verū pa trem et sic non cōtra eum cuius principaliter interest. immo cō tra nō iustū contradictorem de hoc no. per Cy. in lectura. C. de fide. instru. l. ij. de peti. hered. l. vlti. et in rubrica res inter alios acta. et quibus res iudicata nō nocet super rubrica vbi de hoc

a ¶ Ciuili-tas. Adde Bal. in. l. ci-ues ver. q̄rit glo. C. de ap-pel. et in. l. ci-ues. C. de in col. li. x. Ale. i. l. si marit⁹. §. j. de adul. Bar. i. l. j. ff. ad municip. et in. l. fi. §. idē rescripserūt eo. titu.

¶ Qn̄ snia fa ciat ius iter omnes.

plene dixi. et hanc distinctionē posui et vide quod bene not. per Inno. ex qui fil. sint legitimi. c. tanta.

Siue contra prouinciā.

Scilꝫ qd ex eo pregnans non fuerit et repete in eam causa est vt debeat agnosci nō fore rc. i. agnoscetur. Ibi seruus fuerit subnocebit in omnibus causis et quātum ad omnes. Dy. et de hoc plene dic. vt. s. e. l. proxi.

1 In actione in re oportet pbari de iure dominij.
2 Rei vendicatio non datur possidenti et detinenti.
3 Maleficium commissum in confinio duarum ciuitatum et du-bitatur in cuius territorio iudex vtriusq ciuitatis cognoscere debet.
4 Si compromissum est inter laicum et clericum et discordat ita quod oportet eligere tertium et adhuc discordant ad quem su-periorem recurri debet.
5 Accusator legitimus superueniēs an tollat inquisitionem per officium iudicis inchoatam.
6 Accusatore mortuo qualiter iudex debeat pcedere.

Quia plautianum.

¶ Pro declaratiōe vide qd dixi. s. e. l. j. in princi. Et de isto senatusconsulto cuius nomen non habemus Sed editum fuit tēporibus diui martij ponitur et habetur ti-tulus specialis in libello Rofredi de senatuscōsulto diui adri ani. et vide in speculo de natis ex libero vētre in prin. et qui filij sint legitimi. ¶ Et pro euidentia etiam vide in eodem libello de actione in rem preiudiciali. secundo quaterno. et institu. de act. §. preiudicialis de partu agnoscendo pponitur contra eum patrem vel auū in cuius potestate filium vel nepotē esse contenditur non contra alios agnatos vel cognatos vel con tra eum qui se negat filium vel nepotē ergo per descensum vel ascensum et econtra. ¶ Item quod carboñ. pos. locum habet demum mortuo eo de cuius bonis mouetur impuberi questio siue moueatur per collaterales siue per ascendentes aut pu-pillo moueri non potest: quia pupillus descendentes habere non potest. Postea dic quod iste. §. in septē partes diuiditur. Secūda ibi. quid ergo. Tertia ibi. quid si hoc. Quarta ibi. et quod sit. Quinta ibi. illud tenendum. licet quidam habeant p §. et allegetur vt. §. melius ē tamen habere p versiculo. Sexta ibi. adeo ad hoc. Septima ibi. Item p hoc senatus. In primo scdo tertio et quarto casu agitur de preiudiciali in reꝫ de partu agnoscendo. In quinta agitur de petitiōe hereditatis. et in ea proprie inquiritur an sit filius illius de cuius successiōe tracta tur. In sexta dicit quod questio inchoata in preiudiciali expi-rat propter mortem patris: quia pendente iudicio deuenit in casum a quo incipere non poterat. et sit missio ex carboñ. In se ptima et vltima dicit ad quos pertineant senatuscōsulta. His premissis litterā expone. Ibi factum est qd appellatur adria-num quoniā temporibus adriani factum est et quo cauetur qd sequitur. Oldr. Ibi partus sit editus de quo reuocatur in du bium sit filius vel non. Dy. Ibi quid ergo si quis cuius status in dubio reuocatur. Dy. Ibi recasurus est. i. in cuius potesta te est futurus si nepos pbetur. Dy. Ibi qui dicit debeat. i. qua actione agi debeat contra auū qui negat eum esse nepotē. Dy. Ibi similiter agendum. i. pponendo actionē preiudicialē sicut contra patrem si viueret. Dy. Ibi in matrimonio. i. matrimo-nio constante. Dy. Ibi et quid. i. qua actione agēdum est. Dy. Ibi an vxor fuerit. s. mulier de qua pater natus pponitur. Ibi disceptetur. i. in dubium reuocetur. vt. j. vbi pupillus educari debeat. l. si disceptetur. Et dic viuente patre vel auo in cuius potestate futurus erat si filius iudicetur al's nō haberet locū preiudicialis. vt. j. sequitur. Dy. In ver. illud tenendum ibi se natusconsultū in quibus cauetur agēdū preiudiciali de partu agnoscendo. Dy. Ibi parentis. i. patris vel aui. Dy. Ibi quid ergo est. i. quo preiudicio inquiretur sit filius vel nō. Dy. Ibi queretur in modum exceptionis. Dy. Ibi adeo hoc verū est. s. qd mortuo patre vel auo piudicialis locū nō habeat. Dy. Ibi vt dictum est in versi. illud tenendum ibi redditum. i. inceptuꝫ. Dy. Ibi pater decesserit et sic peruenit ad casum a quo incipe re non potuit. Dy. Ibi ad carboñ. edictum sylla. cui moueba-tur qd erat impubes et in preiudiciali inchoata nō preiudiceꝉ. Dy. Ibi agnoscūtur. i. qui futuri erāt sui heredes. ¶ Ibi nō sit in potestate illius qui cōtrouersiam facit. Dy. in fi. et trans-eundū est ad alia iudicia vt carboñ. vel petitionē heredi. Jac. de are. ¶ Op. qd ista piudicialis in rē sit superuacua: qꝛ cōpe-tit rei ven. de iure quiritum vt. s. de rei ven. l. j. §. per hāc dic quod quattuor sunt differētie inter hanc et illā. Prima quia in ista

¶ Diuisio istius legis.

in ista inquiritur solum an sit filius vel non et per consequens quod pater teneatur ad alimenta et ad cetera alia ad que tenetur pater filio in illa autem solummodo queritur de iure patrie potestatis et de iure filiatiõis et sic illa competit soli patri vel auo qui se habere in potestate cõtendit: hic autem preiudicialis competit communiter patri ⁊ filio ⁊ sic hic est generalior illa. Item in illa inquiritur principaliter de iure potestatꝫ hic principaliter de iure filiationis. ¶ Item ista quãdo de seipso controuersiam facit illa non quãdo inuitus ab alio detinetur et sic ista datur solum a scendentibus in quorũ potestate recasuri erant vel econtra illa aũt tantum aduersus extraneos per liberos nostros nobis in vicis detinent. ¶ Quarta qꝛ hec est pretoria illa ciuil'. Dy. ¶ Item opp. in actione in rem oportet ꝓbari de iure dñij. vt. s̃. de rei ven. l. in rem actio. ꝺm hoc nõ est possibile ꝓbare patrẽ in filio vel econtra ergo non est possibile in rem dari: sed dic qd̓ sicut rei vend. directa est cã directi dñij ⁊ vtilis: vtilis dñij ita hec preiudicialis filiatiõis. ⁊ sicut ad victoriam oportet ꝓbari dñium directum si directa agatur ⁊ vtile si vtile agatur ita in hac preiudiciali opꝫ filiationẽ probari. ¶ Item oppo. ꝙ non preiudicet alijs. vt. ĩ. eo. l. si quis a liberis. §. si vel parens. Sed ibi precesserat summaria cognitio et dic de hoc vt dixi plene. s̃. l. pxi. ¶ Quare dicatur preiudicialis habes hic in glo. ⁊ melius in. §. preiudiciales instit. de acti. an possit quis petere pronunciare se fructus dic ꝙ sic in speculo qui filij sint legi. in princi. ⁊ per Inn. de or. cogni. c. tuã ⁊ h̃ in modum excep. vt ibi dr̃ de hoc per Cy. C. de ꝓbat. l. nõ exẽplis. ¶ Querit hic Dy. an iste ꝑiudiciales dentur illi q̃ est in quasi possessiõe iuris de quo querit̃ in hac preiudiciali. ¶ Et 2 videtur ꝙ non qꝛ rei † vendi.[a] non datur possidenti ⁊ detinẽti vt. C. de alie iudi. mutã causa facta. ĩ. l. j. ergo nec ista cũ sit in rẽ sicut ⁊ illa. Sed dic contra ⁊ est hic casus circa princ. dum dicit̃ ꝙ ei qui nascitur ꝯstante matrimonio est in quasi possessiõe filiationis vt. s̃. de his qui sunt sui vel alieni iur. l. filium ergo ⁊c. ¶ Preterea actiões reales q̃ in corporalibꝰ dant̃ ꝯpetũt etiã possidenti vt. s̃. si vsufruc. petatur. l. vti frui. §. fi. ista actio preiudicialis dat̃ ad incorporalia ergo ⁊c. Dy. ita etiã tenet in dicto. §. ꝑiudiciales instit. de actiõibus mõ aliqua vtilia colligamus ex textu ⁊ glo. ¶ Et primo collige qd̓ ex v̉. ꝙ si hoc ipsum et ex glo. ibi posita in fi. que incipit. l. ex senatusconsulto qd̓ maleficium † sit cõmissum in ꝯfinio[b] duaruꝫ ciuitatũ ⁊ dubitatur 3 in cuius territorio qd̓ iudex vtriusqꝫ ciuitatis cognoscere debeat de maleficio rõne dubij ad hoc facit. ĩ. de excu. tuto. l. iure peritos. §. j. sed põt dici ꝙ sit melior cõditio occupantis. i. corã quo lis primo cõtestatur. vt. ĩ. de accusa. l. senatus ⁊ ne pluries de delicto eiusdẽ hominis queratur: ⁊ ne vnꝰ a diuersis de eodẽ crimine accusetur. Dy. ¶ Cõmunis opinio est qd̓ vterqꝫ iudex cognoscat ꝑ dictum. §. j. l. iuris peritos. vbi de hoc ⁊ ꝓ hoc bene in cor. aut̃. vt defuncti seu funera. §. huius rei ibi oportebat enim ⁊c. col. v. ĩ. ad municipal'. l. magistratus de liberis et posthumis. l. gallus. §. fi. ⁊ de officio cõsul. l. j. ⁊ qd̓ no. in speculo delegato. §. nũc dicamus v̉. illud etiã querit̃. ⁊ v̉. seq. ⁊ quod no. ex̃ de elec. c. dudum. ij. circa fi. ¶ In gl. no. ergo ⁊ ꝙ notaui C. vbi de criminibus agi oporteat. aut̃. qua in ꝓuincia v̉. Iteꝫ quero quid si maleficiũ est cõmissum in ꝯfinibus ⁊ de epis ⁊ clericis. generaliter. aut̃. presbyteros ibi signata ⁊ de contrahen. emp. l. j. ⁊. ĩ. de tuto. ⁊ curato. datis ab his. l. j. satis dixi. Nõ ob. rõnes. Dyñ. qꝛ per hoc nõ punitur pluribus legibus. vt dic. l. senatus. nec d̓ eius delicto sepius q̃ritur lꝫ per plures iudices simul nõ puto tamẽ ineptam eius opi. ꝙ si vnus ꝑueniret aliũ per contesta. qd̓ ipse preferatur per. l. s̃. de ꝓcur. l. pluribus de verb. ob. l. si titius de re iudica. l. inter eos. ⁊ iudicatũ solui. iam tñ. §. fi. cum in eis notatis. Et faciũt etiã ad aliam questionem 4 si cõpromissuꝫ † est in laycũ ⁊ clericũ ⁊ discordãt ita ꝙ opꝫ eligere tertiuꝫ ⁊ in electione tertij similiter discordant. ⁊ sic opus est qd̓ recurratur ad superiorem ar. s̃. de arbi. l. item si vnus. §. principaliter ⁊. C. de arbi. l. vlti. quis dicitur ille superior vtrũ iudex ecclesiasticus vel secularis. Põt dici qd̓ vterqꝫ arg. iuriũ predictorum. Dy. ⁊ ita tenet Dy. dicto. §. cũ oriundus in. l. iurisperitos. ĩ. de excu. tuto. ⁊ vide in speculo de arbitro. §. seqtur v̉. sed qd̓ si isti duo. Deinde collige ex ver. adeo hoc verum est ibi pater decessit qd̓ speciale est ꝙ instãtia iudicij non transmittatur ad heredẽ qui ad iudiciũ deuenit ad eũ casum a quo incipere nõ potuisset: ⁊ ideo euanescit ar. s̃. ti. px. l. fi. ⁊ ibi tetigi al's regulariter iudicium et instantia transit in heredem. vt. s̃. de iudic. l. heres absens. ⁊. l. tã ex ꝯtractibus. ⁊. l. si petitor ⁊ dixi C. ex delict. defunctorꝫ inquãtum teneãtur heredes super rubrica. ¶ Item non pronunciat hic iudex de re de qua cognouit contra. l. eo. titu. de iudic. l. de qua re et faciunt predicta ad 5 aliam questionem an superueniens † legitimus accusator tol-

a ¶ Reiuendicatio. Add de spec. in ti. de ac. v̉. Itẽ elidit̃ ⁊ d̓ act. empt. seu peti. §. sequitur videre ꝑ discursum v̉. sꝫ q̃d si agor in tit. de iterro. que fiunt in iud. §. ij. ꝑ totum.

b ¶ In confinio. Adde. qd̓ prochianus q̃ stat in ꝯfinio duarꝫ parrochiarꝫ sit parrochianꝰ vtriusqꝫ ⁊ per h̃ C. de agrico. ⁊ tũc. l. oẽs ꝑ fugi ⁊ ꝙ no. per Dy. ĩ. de acqr. re. do. l. adeo. §. insula.

lat inquisitionem per officium iudicis inchoatã in casu in quo potuit inquirere puta in falso teste. vt. C. de testi. l. nullum ⁊. s̃. de testi. l. qui falsa. vt. C. de proba. l. iubemus ⁊ alijs qui no. ĩ. de adulteris. l. ij. §. si publico in glo. ⁊ de hac questione potest queri dupliciter. ¶ Primo si iudex processit per inquisitionem ⁊ superuenit accusator an possit iudex ex officio procedere. Et dicendum est qd̓ iudex non potest ex officio procedere: quia eẽ aliquid ab initio in aliquo statu vel post ex post facto deduci ad idem paria optime facit. ĩ. vt in pos. leg. l. si pecunie. §. fi. vbi de hoc per Dyñ. s̃. titu. j. l. si cum dos in princip. de condi. sine causa. l. penulti. ⁊ ad hoc. ĩ. de suspect. tutor̃. l. post finitam vbi de hoc dixi: sed planũ ꝙ si a princi. apparuisset accusator cessasset officium iudicis vt. ĩ. de nume. ⁊ hono. l. repeto. §. si quis accusatorem. ergo et superueniente accusatore debet similiter cessare. l. huiꝰ versiculi. et quia ordinarium tollit extraordinarium. s̃. de minori. l. in cause ⁊ ita etiam tenet Dy. extra de regu. iur. c. actum legitime lib. vj. et in speculo de inquisitione. §. nunc dicendum restat. ver. vltimo. ⁊ per Innocen. de rescript. super litteris in glos. immo sui forsan circa medium. ¶ Et faciunt que notaui. ĩ. de verbo. obligat. l. inter stipulantem. §. sacram in quarta oppositione ⁊. l. extimo ⁊ de regu. iur. l. in ambiguis. §. j. Secunda questio ad quã faciũt predicta est si aliquis 6 erat accusatus de aliquo crimine ⁊ moritur accusator † lite nõ finita iudex possit ex officio ꝓcedere sicut potuisset si a prin. nõ apparuisset accusator cũ aliq̃d nõ eẽ ab initio in eodẽ statu vel ex post facto deuenire sunt paria. vt probatum est ⁊ pro hoc et bene facit. C. de abolitio. l. ij. et quod ibi dixi et pro determinatione ambarum questionum facit: quia iudicium peruenit ad eum casum a quo incipere non posset. vt. s̃. titu. proxi. l. fi. ⁊ ꝓbatũ est. s̃. et de vtraqꝫ questiõe dixi. C. de accusa. l. ea quidẽ. §. nunc aliquas questiones. Sed an ꝓcedet iudex ex eisdem acti. Dy. ꝙ sic per. l. si expressuꝫ cũ ibi notatis. ĩ. de ap. Dy. ¶ Vltimo Iaco. de are. circa hunc. §. cuius pena est. s̃. e. l. j. vers. pena ⁊. l. ij. al's incipit. §. iul. et. l. iij. §. ex his ibi sui maritus ⁊c. aut mulier sola contempsit vt fecit. s̃. e. l. j. §. si mulier et tunc pena eius est vt alat filium etiam maiorẽ triẽnio ⁊ sine spe repetitionis alimentorum prestitorum filio etiam a marito locuplete vsqꝫ quo cognitio de actione preiudiciali declarabitur illum patris iustum filium ꝙ pater quia licitum est non agnoscere ante preiudicium redditum. vt patet. s̃. e. l. j. §. eleganter ver. quẽadmodum per contrarium et. l. iij. §. ex his in princip. Et secũdum hoc intelligitur. e. l. j. §. illud notandum et si licet nõ agnoscere et non alere interim quãtum ad paternam prouidentiaꝫ dicitur patre carere ergo onus spectat ad matrem sicut in vulgo quesitis qui patre carere dicuntur. vt. s̃. de statu ho. l. vulgo et. ĩ. e. l. si quis a liberis ver. ergo et matrem ⁊ cum mulier sit culpabilis in omissa denunciatione imputabit sibi hoc dãnuꝫ quod quis de sol. l. quod a quoquã et de conditi. indebiti. l. pene. ⁊ sic non repetet. ¶ Quid si nullus plautianum contempsit siue offendit. vt per edito. ĩ. xxx. dies nulla facta denunciatione. ¶ Item vbi mulier denunciauit et maritus similiter cõtra vel custodes misit licet maritus non cogatur partum alere anteq̃ cognitio super preiudiciali constiterit eum filium. vt s̃. l. j. §. eleganter. et versicu. plane tamen vir alens maior triẽnio qui debet esse ad onus patris locupletis poterit a marito repetere si apparuerit eum filium reddito preiudicio et sic potest loqui. ĩ. e. l. si quis a liberis. §. si mater. nam cum careat culpa et pena. vt. s̃. mand. l. lutius et sic intelligatur dictus. §. eleganter. s̃. eo. l. j. Sed nunquid hoc obtinebunt in hoc articulo cum matrimonium solutum est morte: auo super stite in cuius potestate est nepos futurus respon. sic cum eadem sit ratio ar. ĩ. titu. j. l. j. §. meminisse. Sed quid si auus talis nõ super est tunc obtinet. ĩ. ti. j. l. j. §. de inspiciendo ⁊. §. illud. Sed quid si constante matrimonio edatur partus. respon. nulla denunciatio exigitur: sed obtinet. ĩ. eo. l. si quis a liberis. §. si vel parens in princip. Iacob. de are. in glo. actione in rem ibi de liberali causa ordinata verum est si mea plene cognoscatur de causa filiationis al's secus. vt institut. de actio. §. preiudiciales duplex est ergo modus proponendi eam. Dyñ. Ibi nec vnus sit in alterius dñio. vt. ĩ. de furt. l. mater in fi. quinimmo pater filium non possidet vt. ĩ. de acquir. pos. l. j. §. per eum Oldra. ibi ꝑter vnã qua agitur de libertate ⁊ seruitute. Dy. in glo. j. ex se et sic plurale pro singulari et ad hoc allegatur. §. ex actis. ⁊ de hoc in alphabeto. In glo. quo ista vendicabit ibi preiudiciali actione que proponitur per filium contra patrem et de qua dictum est. s̃. Dy. in glo. vt si filius ibi in vtraqꝫ. i. in preiudiciali contra patrem viuentem et carboñ. eo mortuo. Dyñ. Ibi ex carboñ. quando erat questio de statu ⁊ bonis Old. Ibi ex constitutionibus quando est questio de statu tantum. Oldra.

1 Detinēs oblationes ꝛ decimas ecclesie dicit̄ esse necator.
2 Maritus dr̄ male tractare vxorē si eā fame aut siti necauerit.
3 Deportato alimenta denegari non debent.
4 Pater denegans alimenta filio homicida est.
5 Elemosinā dicēs non esse faciēdā pauperibus deū negat.
6 Si quis videt duos rixantes quos potest diuidere ꝛ ex riza se quitur homicidium tenetur.
7 Extinguēs partū nōdū natū an teneat̄ lege cornelia de sica.

Necare videtur. Hec lex iō ponit̄ i hoc tit. vt rōnabilis cā ostēdat̄ q̄re pater recusans filiū alere ex̄ ordinē cohercear̄. vt. ṡ. e. l. j. §. pena. C. de patria ptāte. l. nec filiū. ꝛ de infantibus exposi. l. ij. Ja. ꝛ Ol. ꝛ 3cor. ad hac. l. ṡ. ad. l. aquil. l. item si obstetrix. §. si quis hominem ꝛ de ventre in pos. mittē. l. j. §. totiens ver. quere ꝛ in auť. nullū credētē agricole vltra prin. ¶ Et ꝙ dicit̄ quēlibet teneri pascere fame morientē in decret. lxxxvj. di. c. pasce fame. ꝛ qui detractat oblationes ꝛ decimas † ecclesie ad quas tenetur vr̄ esse necator egētiū. xvj. q. ij. c. qui oblationes ꝛ. c. seq. Et ꝙ hic dicitur de fame idem est de siti ꝛ ideo maritus † dicitur male tractare vxorē si eam fame aut siti necauerit vt in lombarda qualiter mondoaldus amittat mondiū. l. fi. que incipit continet etiā si pater non prestat alimēta filio ipso iure est excōicatus. xxx. dist. c. si qs deliquerit et filius per hoc efficit̄ sui iuris: ꝛ libertus ingenuitatem eripit vt no. ex̄ de infantibus exposit. c. vno. In glo. que ē sup v̄bo languidus ꝛ idē no. per Ray. in summa de homicidio §. item quid si pater et dicto. c. si quis deliquerit al's incipit. c. hi qui. §. si quis deliquerit. et vide in speculo de infantibus.

3 ¶ Itē deportato † nō sunt alimēta denegāda vt no. ȷ̄. de ali. ꝛ cib. leg. l. is cui ibi de hoc tetigi imo etiā victualia nō denegātur dānato ad mortē vt. ȷ̄. de re iudica. l. si victū nec debent vestes auferri vt. ȷ̄. de bonis dāna. l. diuus dānato etiā in exiliū debēt alimēta prestari in auť. de incestis nupt. §. si vō ꝛ ibi in glo. col. iij. humanitatis. etiā est ꝓspicere egenis vt eis alimēta non desint vt. C. de sacrosā. ec. l. priuilegia. ꝛ sicut pater † tenet̄ alimēta prestare filio vt hac. l. si is ꝛ filius patri ꝛ matri ꝛ nisi eis ꝓstet homicida est. xxij. q. iiij. c. inter 3cta. lxxxv. di. non satꝫ. ꝛ no. in glo. xij. q. ij. c. qui abstulit. ꝛ non solum pater bono: sed etiam impio malo hoī ꝛ legū contēptori vt dicto. §. si vero in auť. de incestis nup. ꝛ de hoc dicetur plene. ȷ̄. l. pxi. in princi. ¶ Item ille qui negat † elemosinā[a] esse faciēdam pauperibus negat dictum esse. vij. q. j. qui geminat ꝛ q non dat elemosinā pauperibus nō adimplet legē dei. lxxxvj. di. qui elemosinā. ¶ Itē colligo ex hac. l. qō qui non facit ꝙ dꝫ vr̄ facere aduersus ea. vt. ȷ̄. de reg. iur. qui non facit vbi de hoc: ꝛ iō si aliquis † videt duos rixantes quos pōt diuidere et ex rixa ipa sequat̄ homicidiū est hic ar. ꝙ teneatur et ꝓ hoc ex̄ de homicidio sicut dignum. In contrarium vr̄ q: quis non cogitur indicare facere vt. ṡ. de cōdit. ob turpem causam. l. idem est. §. sicut in iudiciū. ¶ Sed de hoc vide per Dy. ex̄ de reg. iur. c. non est sine culpa ꝛ ꝙ not. ex̄ de sen. excom. c. q̄te. ꝛ. e. ti. c. dilecte lib. vj. per Archid. ꝛ Joan. an. ꝛ plene dixi. C. de cōmertijs ꝛ mercatoꝝ. l. ij. ¶ Querit glo. nunquid hoc casu teneatur. l. cornel'. de sicca. vr̄ ꝙ sic per iura predicta et maxime per dictā legē qui nō facit. Jaco. de are. tenet ꝯtrarium ꝙ non habet locū pena. l. cor. sed pena de qua dꝫ in sequenti glo. nisi forte cum exponeret in silua vbi verisimile esset eū moriturꝫ vt hic dicitur. ¶ Itē ꝙ dicit glo. qō qui extinguit † partū nondūꝫ natum ꝙ tenetur cornel'. de sicca. non est verū indistincte ꝫ postꝗ̄ habet animā vt no. ȷ̄. de ex̄or. cog. l. diuū ꝛ plene dixi. ṡ. de stat. ho. l. qui in vtero. In glo. puta in quoddam nemus. Ibi hoc casu. s. quādo abijcitur a patre vel dn̄o. Dy. Ibi de nup. patrē. So. vt ibi ꝛ. ṡ. e. l. j. §. pena. Dy. in glo. ad hospitale sicut facit dn̄s Martinus ispaneus de famulo suo ꝛ geraldus de requescen. Dy.

[a] ¶ Elemosinam. Adde text. in. c. mirot de peni. dist. j. ꝛ. c. medicina ꝛ seq. lxxxvj. disti. Car. in cle. j. §. ideo ꝙ de reli. ꝛ vene. sanct. Host. in sū. de pen. §. si qs Elemosina eniꝫ valet in redēptionē peccatoꝝ. xiij. q. ij. aīe defuncto rū ꝛ in. c. mēdacia vestra de pe. dist. j. Bar. i. l. j. iij. q. C. de sacr. eccle. nec est fiēda de bonis alienis. c. ex trāsmissa de deci. pau. de cast. consil. lxxij.

1 Liberi ex officio iudicis coguntur alere parentes.
2 Bastardi ex equitate naturali debent ali a parētibus.
3 Liberi an possint semper alimēta a parētibus petere.
4 Alimenta an aliquo iure peti possint.
5 Liberorum educatio est de iure naturali ꝛ ex charitate sanguinis descendit.
6 Statutum vel consuetudo ꝙ parentes non teneantur alere liberos non valet.
7 Educatio q̄ fit de parētibus ꝓ liberos an sit de iure naturali.
8 Filij debent magis subuenire parentibus ꝗ̄ sibijpsis.
9 Pater an debeat ali ꝗ̄diu auus est sufficiens.
10 Auo absente defensio nepotis spectat ad filium.
11 Pater habens filium emancipatum diuitēꝫ ꝛ patrem etiam diuitem a quo debeat ali.
12 Filius clericus an teneatur patrē alere de bonis ecclesie.
13 Frater an teneatur alere fratrem.
14 Filius adoptiuus an sit alendus per patrem.
15 Pater vel filius si ingrediantur monasterium nunquid tenebitur monasterium ad alimenta patris vel filij.
16 Filij nati ex incesto coitu an sint alendi.
17 Pater nūquid potest denegare alimēta filie que peccauit in corpus suum.
18 Filia que peccauit in corpus suū penitēs an penitentia prosit.
19 Adultus vel pupillus an in iudicio possint petere alimenta a tutore vel curatore.
20 Donatarius nūquid tenetur alimēta prebere donatori.
21 Libellus an debeat offerri in causa alimentorum.
22 In causa alimentorum an appellari possit.

Si quis a liberis. Breuiter hoc i tēdit vsqꝫ ad. §. si vel parens. officio iudic. cogūtur liberi † alere parentes ꝛ econtra ꝛ nō solum liberos in potestate constitutos: sed etiam maternos q: hic ex charitate. s. sanguinis et equitate naturali descendit: ꝛ idem ecōuerso qō parētes vtriusqꝫ sexus alere debeāt liberos † ꝛ mater ꝛ auus maternus ēt vulgo quesitos[b] ꝛ ipsi eam pater aūt demum iuste quesitos et predicta vera sunt nisi habeāt vnde se alāt. hoc dicit. litteram expone. Ibi exhibeantur. i. alantur. Dy. Ibi cognoscet. i. cognoscendo ꝛ an sit filius ꝛ an si iustus ꝛ an sibi sufficiat ꝓpter res vel operas suas vel an subsit causa ꝓpter quaꝫ alimenta denegari possint vt offensa parētum. Ja. Ibi exhibere. i. alere Dy. Ibi ex necessitatibus. vt si est miles hoc ipso ꝙ indiget ēt si laborare posset. Jaco. Ibi ꝛ cū ex equitate. i. de iure naturali vt. ṡ. de iusticia ꝛ iur. l. j. §. j. ꝛ. ȷ̄. dicam. Dy. Ibi hec res. i. alimentoꝝ ꝓstatio. Dy. Ibi singulorum cōiunctoꝝ alimenta petentium. Dy. Ibi exhibendis. i. alendis. Dy. Ibi dicēdum est vt non solum a parentibus per patrē: sed etiam per matrē ali debeant. Dy. Ibi alere cōpellatur nepotes ex filia etiā vulgo quesitos. Dy. Ibi exhibeat. i. alat. Dy. Ibi iuste eam ꝓcreatā de hoc ergo debet iudex cognoscere. Dy. Ibi opificem. i. artificem. Dy. ꝛ q: tota hec lex tractat de materia vtili alimentoꝝ hic eam enucleare decreui quo ad ea que magis dubia sunt. Et de ista materia vide vtiles remissiōes quas posui supra sup rubrica in princi. In quibus de ista materia satis tractatur et tetigi. ṡ. l. prima. ¶ Deinde opp. ꝙ liberi † q non possunt alimenta a parētibus petere. vt. ṡ. de iudic. l. lis nulla dicit glo. et bene qō speciale est in cā alimētoꝝ contra. l. illam lis nulla: ꝛ nō exigitur hoc casu cōsensus patris vt not. in glo. magna circa fi. C. de bonis q̄ libe. l. non cū solum. ¶ Item opp. ꝙ hic dicit textus. ꝛ glo. qō petuntur offi. iudic. imo videtur ꝙ petantur iur. act. vt. ṡ. e. l. ij. ꝛ. iij. vsqꝫ ad. §. q: plaucianum. Sol. aliquando alimenta petūtur officio puta quando petūtur principaliter ꝛ secūdario agitūr causa filiationis. vt. ȷ̄. e. l. §. si vel parens: aliquando petūtur iur. acti. puta quando filius intentat preiudicialem de partu agnoscendo ꝛ iudex ꝓnūciat eum filiū q: hoc ipso vr̄ ꝓnunciasse alimenta deberi ꝛ sic petūtur iur. act. vt in contrarijs. Ja. de bel. ¶ Item op. ꝙ nullo iure peti possint † cum debeātur naturaliter tātum: q: iure naturali obligat̄ pater educare liberos. vt. ṡ. de iusti. ꝛ iur. l. j. §. ius naturale: et naturalis obligatio est inefficax ad agendum. vt. ȷ̄. de act. ꝛ obli. l. naturales et de fideiussore. l. fideiussor obligari. §. fideiussor. So. regulariter nō agitur ex naturali oblig. maxime ex ea que ꝓcedit ex instinctu nature vt in ꝯrijs. Et fallit in casib⁹ vnus quando patronus petit offic. iudic. libertum cōpelli ad prestādum operas obsequiales ad quas prestādas obligatur libertus naturaliter tātum. vt. ṡ. de condi. indebiti. l. si non sorte. §. libertus ꝛ de officio prefecti vrbis. l. j. §. cum patronus. ¶ Item fallit in casu nr̄o vel dic ꝙ ex naturali non agitur iur. act. vt in contrarijs. Sed officiū iudicis vnde imploratur vt hic cū si. q: ad implorādum officiū nō est necessaria obligatio. vt. ṡ. de act. emp. l. qui per collusionē. §. fi. opus est tamē ꝙ filius petita venia officiū iudicis petat vt not. in glo. singulari ꝛ pulchra. ȷ̄. ad trebel. l. cogi. §. si pater. Dy. Vel dic clarius lꝫ quasi in id recidat: aut agitur principaliter ad alimēta ꝛ tunc petūtur ꝓ officium iudicis: ꝛ hoc casu non requiritur obligatio q: is qui iudic. offic. implorat non dicit sibi aduersariū obligatū. vt dicta l. per collusionē in fi. ꝛ. ȷ̄. de dam. infec. l. cū postulassem in prin. aut non agitur principaliter ad alimēta. Sed petitur ꝙ pater eum agnoscat vt filiū quo ad omnia: ꝛ tunc intentatur actio ꝓiudicialis in rem ꝛ in realibus non exigitur obligatio. vt instit. de act. in princi. ꝛ. §. j. tho. ꝛ de hoc in margarita de alimētis in princi.

[b] ¶ Vulgo q̄sitos. Adde Bar. in auť. lꝫ patri. C. ō natu. lib. qō est verū etiā mortuo patre Ange. in auť. de triē. ꝛ se. §. ꝯsideremus Bal. in auť. res q̄. C. cōia de leg. i c. cū haberet ō eo q durit i matri. ꝛ ibi Panor. bar. in auť. ex cōpleru. C. de i cest. nupt. Bal. in. l. j. C. de sacr. osan. eccle. ꝛ i. l. qō pauperib⁹. C. de episco. ꝛ cle.

princip. Patet ergo ꝙ liberorũ educatio † est de iure natura li ꝛ ex caritate sanguinis descẽdit vt ħ dr̃.ꝛ.j.distin.ius natura le.ꝛ.xxx.dist.c.j.C.de rei vxo.actio.l.j.§.sileat ꝛ de bonis q̃ libe ris.l.nõ solũ.§.ipsum aũt filiũ.ex quo colligit Iaco.de aret.ꝙ
6 pactũ statutũ vel cõsuetudo † in cõtrariũ.s.ꝙ parẽtes non te neanť alere liberos nõ valet qꝛ iure sanguinis ꝛc. vt.ĩ.de reg. iur.l.iura sanguinis Iac.ꝛ Old.hoc idẽ tꝫ Galeot⁹ ĩ marga rita de alimẽtis ver.pone q̃stionẽ pater emãcipauit ꝙ in totũ positũ ipso titulo ꝑ Galeotũ transcripsit speculator titu.q filij sint legitimi vbi tꝫ opi.ꝑdictã etiã si iurasset in ṽ.sed pone qdã. ꝛ pro hoc extra de cõsuetudine.c.vl.insti.de legit.agna.tute.§. fi.ꝛ extra de iureiur.c.cũ quidã. ¶ Sed quero ecõtrario nũqd
7 educatio † que fit de parẽtib⁹ per liberos sit de iure naturali ꝛ ꝛ vr̃ ꝙ sic vt.ĩ.hac ea.l.§.parẽs. Sed dici põt aut q̃ritur an sit de iure naturali ſm ordinatã dispositionẽ ꝛ dico ꝙ nõ qꝛ in fi lio nõ repitur ordinata dispositio. Sed in parentibus tm̃: aut queris an sit de iure naturali ex gn̄ali dispositiõe q̃ tenemur be nefacientibus nobis benefacere: ꝛ tũc sit ar.ĩ.de ꝯdi.indebiti.l. si nõ sortẽ.§.libert⁹ cũ si. ¶ Vñ si q̃ras de educatiõe volũtaria illa ꝓcedit a dicto iure naturali quo tenemur bñfacientib⁹ no bis bñfacere si de educatiõe coacta: illa est de iure ciuili vt di cto.§.parẽs Iac.butrig. Sed ad hãc opi.multũ obstat dictus §.parẽs.dũ dicit rõne naturali ꝛ ꝙ dicit ph̄s decimo ethicorũ dicit em̃ ꝙ in his q̃ pertinent ad sustentationẽ nature que est ꝑpter nutrimẽtũ filij.maxime debẽt sufficiẽtiã prebere paren tibus: sunt em̃ in hoc debitores eis sic casus essendi ꝑ gn̄atio nẽ: vñ ꝛ circa ea q̃ ꝑtinẽt ad cõseruationẽ ipsius esse magis de
8 bẽt subuenire parẽtib⁹[a] ꝙ̃ sibijpsis † hoc idẽ ph̄s vbi.s̃.ex q bus ꝛ cõmẽtator vr̃ velle ꝙ educatio parẽtũ ꝑ liberos sit de iu re naturali sicut ꝛ ecõuerso. ¶ Sed nũquid filius teneať alere patrẽ bãnitũ vľ malefactorẽ ꝛ legũ cõtẽptorẽ dic ꝙ sicvt in au ten.de incest.nup.§.si ṽo cõtingit.colľ.iij.ꝛ dixi.s̃.l.ꝓxi.ꝛ quia ꝑsona pr̃is dꝫ videri licita ẽt honesta filio etiã si sit turpis vt.ĩ. de obsequijs.l.liberto.ꝛ ꝓ h̊.e.ti.l.j.ĩ fi.ꝛ.l.honori.ꝛ.l.licet.ꝛ idẽ põt dici in pr̃ono per dictas.ll. ¶ Sed an teneať alere patrez hereticũ.de hoc not.dicto.c.j.xxx.dist. ¶ Querit hic Iaco.de are.quid si aliqs hꝫ filiũ emãcipatũ ꝛ ex eo nepotẽ in potestate retentũ ꝛ pater ꝛ auus sunt locupletes qs alere debeat ipsuꝫ nepotẽ ꝛ vr̃ ꝙ ab auo in cuius est ꝑtãte ꝛ cui queriť ꝓfectitia ĩ totũ aduẽticia quãtũ ad vsumfruc. vt.C.de bonis que liber.l. cũ oportet vñ cũ habeat cõmodũ ꝛ incõmodũ sustineri dꝫ vt.ĩ.
9 de reg.iur.l.ſm naturã. ¶ Itẽ videť patrẽ nõ debere alere † ꝙ̃diu auus est sufficiẽs sicut ꝛ parẽtes materni q vero hñt in potestate nõ alũt quãdiu paterni fructus sufficiũt vt.ĩ.e.l.pe nul.ꝛ dñs tenetur alere seruũ suũ apud quẽcũꝙ sicvt.ĩ.ꝓ de relicto.l.fi.ꝛ ꝓ hoc.s̃.fami.hercis.l.si maritus a cõtrario sensu nã mortuo auo filij spectãt ad onus patris vt ibi.ergo eo viuo
10 spectat ad auũ. ¶ Itẽ demũ auo absente † spectat ad filiũ de fensio nepotis.vt.ĩ.de iniur.l.sed si vnus.§.qd aũt dictũ.ꝛ de ꝓcura.l.filiusfamilias.§.j. ¶ In cõtrariuꝫ ꝙ pater teneať ꝙ mulier mittiť in possessiõem bonorũ eius cui filius est paritu ra ꝛ sic partus alatur vt.ĩ.de ventre in posses.mit.l.j.§.totiẽs ꝛ qꝛ pater prius ad succes.admittiť vt in auten.de hered.ab in test.§.j.q̃ est.C.de legitimis hered.aũt defuncto.ergo ipse cui⁹ curã hr̃e dꝫ vt.ĩ.de legi.here.l.j. Itẽ hic nõ ꝓcedit ꝑ potestatẽ sed ꝑ sanguinẽ vt hac.l.ṽ.vtrũ autẽ in fi.ergo cũ pater sit ꝓxi mior alere dꝫ. Itẽ onus nepotis ꝑtinet ad auũ ꝓpter filiũ vt.ĩ. de colla.bonorum.l.dotem.aľs dedit auus dotẽ: ergo ſm gra dum sanguinis debet ad filiuꝫ spectare onus argu.ĩ.hac ea.l. §.fina. Itẽ si mulier denunciauit ei in cui⁹ potestate est mari tus satisfactũ est ad hoc vt pater partus alere teneať: et onus patri ꝛ nõ auo imponiť.vt.s̃.e.l.j.circa princ.ꝛ ṽ.pena.ꝛ hec se cũda pars videť tutior ar.predictarũ legũ.ꝛ.C.de ĩfantib⁹ ex positis.l.vnusquisꝙ.ꝛ hoc si fili⁹ sufficiat aľs sec⁹.vt.ĩ.eo.l.pe nulti.ꝛ dicta.l.si maritus.s̃.fami.hercis. Iac.hoc verum quan do pater habet dotẽ secus si auus eã haberet quia onus dotis est alere filios vt.ĩ.de castrẽ.peculi.l.dotem.ꝑ quã hec questio terminať. Itẽ querit ipse Iaco.quid si aliquis habeat patrez
11 diuitẽ † ꝛ filiũ emãcipatũ diuitem ipse autẽ est egenus quis te neatur eũ alere ꝛ videť ꝙ sit ĩ electiõe sui a quo velit petere ali menta sicut est in electione eius qui plures habet debitores a quo velit debitum cõsequi vt.ĩ.de duob⁹ reis.l.iij.de leg.j.l.si ex toto.§.j.ꝛ.C.de fideiusso.l.liberum. Sed posset dicit ꝙ vter ꝙ teneatur cõferre ad alimenta sicut fratres legitimi confe runt ad alendum fratres naturales efficiuntur sui.§.penulti. ꝛ de incestis nupt.§.j.ꝛ dicitur etiam in pluribus heredibus vt.ĩ.de alimentis legat.l.iij. Iac.ꝛ pro hoc.ĩ.de damno infect. l.si proprietari⁹.s̃.fami.hercis.l.ex ꝑte de petitione hereditа.l. sed ꝛ si lege.§.adeo.ꝛ.§.qd aũt. ¶ Alijs vt ol.placet pria opi.

[a] ¶ Parẽti bus. Adde pau.de cast. in.l.veluti. s̃.de iusti.et iur. Spec.in titu.d aduo. §.si pater.ṽ. qd si ꝓcura tor. Archi. xlv.dist. cuꝫ beatum.cy. in.l.ij.C.de pat.qui fil. distrahe.

ꝙ possit eligere a quo alatur si quis omissa causa testamẽti.l. si ab instituto ꝛ de act.ꝛ obliga.l.si is qui stichũ quasi sint duo rei vt dictũ est vt.C.de duobus reis.l.j. Ray.tenebat onus ali mentorũ pertinere ad filiũ tãtũ ꝑ.l.de inofficio.testa.l.nam ꝛ si parentib⁹ vbi dr ꝙ hereditas filij pertinet ad patrem ordine turbato. Ita hic si filius sit diues ꝛ pater pauper ẽ dare ꝙ pa ter egeat auxilio filij contra ordinẽ nature. Sed licet contra or dinem tamẽ spectare debet ad eũ: ergo filius dꝫ alere patrem pauperẽ.arg.dicte.l. Ray. Ad hoc etiã faciũt pro ꝛ cõtra alle gata in proxi.q̃stiõe ꝛ vide Cy.C.de alendis li.l.j. ¶ Sed an fi
12 lius † clericus de bõis ecclesie teneať alere patrẽ dixi.ĩ.e.l.§.
13 si impubes. ¶ Sed an frater † teneať alere fratrem q̃rit hic glo.ꝛ glo.tenet ꝙ equi⁹ est ꝙ teneať. Sed ꝙ nõ teneať videtur qꝛ hac lege cautũ nõ reperiť ꝛ hoc sufficere videť vt.C.de colľ. l.illã.ꝛ de preuarica.l.iij.ꝛ in autẽ.de triẽ.ꝛ semis.§.cõsiderem⁹ vbi diciť erubescim⁹ cũ quid sine lege dicim⁹. In cõtrariũ pro gl.videť.ĩ.de tutel.ꝛ ratio.distrahẽ.l.j.§.j.ṽ.sed nõnullus.ꝛ d admini.tu.l.tutor.ſm dignitatẽ ꝛ.§.fi.ꝛ.l.q filiũ.hic in gl.alleg. vbi pꝫ fratrẽ teneri alere sororẽ. Sed quidã in sorore dicunt eẽ speciale ꝓpter fragilitateꝫ sexus vt.ĩ.vt in pos.lega.l.penulti. qꝛ est securioris vite.vt.s̃.de trãsac.l.cũ hij.§.in ꝑsona. ¶ Sꝫ tu dic idẽ in fratre ꝙ in sorore ꝓpter rationẽ q̃ reddiť dicto ṽ. Sed nõnullus ꝛ qꝛ nõ est faciẽda differẽtia inter matrẽ ꝛ fe minã vt.C.de lib.preteri.l.maximũ vitiũ.ꝛ qꝛ de fratre videtur expressum vt.s̃.de iure dot.l.mut⁹.§.manẽte.so.ma.l.quãuis ꝛ videť expressum in auť.qui.modis naturales effi.sui.§.si qs igiť hñs filios.que posita est.C.de naturali.liberis auten.licet vbi habeť ꝙ frater legitim⁹ teneť alere naturalẽ tm̃: ergo for tius naturalẽ ꝛ legitimũ ꝛ hanc opi.tꝫ Galeot⁹ dicto.ti.de ali mentis.ṽ.sed nũquid frater.ꝛ speculator dicto tit.qui filij sint legitimi.ꝛ de hoc not.in glo.ꝛ ꝑ Cy.ꝛ plene dixi.C.de alẽdis li
14 beris.l.j. ¶ Sed nũquid filius adoptiuus † sit alẽd⁹ ꝑ patreꝫ dic quod diciť.ĩ.de op.lega.l.penul.ꝛ ibi no.ꝛ vide etiã qd not. insti.de here.ab intestato.§.admonẽdi.in fi.in glo.nũquid eũ. ¶ Itẽ nurũ teneť quis alere vt.s̃.fami.her c.l.si filia.de alimẽ tis vxo.satis dixi.s̃.sol.mat.si cũ dotẽ.§.si marit⁹.vt.C.si scdo nupserit mulier. Et an ap.alimẽtoꝝ cõtineãť medicine.e.§.si maritus. ¶ De alimẽtis ꝑstitis ꝑ matrẽ filio dic ꝙ si est minor triennio non repetit etiam si ꝓtesteť de repetendo si maior sic vt.C.de patria potesta.l.penul.vbi de hoc.ĩ.vbi pupillus edu cari debeat.l.j.ꝛ not.ꝛ dixi.C.de nego.gest.l.alimenta.ꝛ vide.ĩ. ea.l.si mater.§.plane.ꝛ idẽ in auia vt ibi no.ꝛ.s̃.de nego.gest.l.
15 nẽseni⁹. ¶ Sed quid si pr̃ vel fili⁹ † ingrediań mõasteriũ nũ quid tenebiť monasteriũ ad alimẽta patris vel filij.dic ꝙ sic ĩ margarita de alimẽtis ṽ.j.ꝛ pone questionẽ de facto quidaꝫ fi lius intrauit.ꝛ ĩ speculo dicto ti.qui filij sint legitimi ṽ si.quid si quis intrat. Sed nũquid heredes extranei filij teneńť alere pa trẽ.dic ꝙ sic vt not.ĩ gl.ĩ.e.l.§.parẽs.ṽ.itẽ repertũ est. Sed qd si sunt heredes extranei ꝛ nepotes nõ heredes ad quos perti nebit onus alimẽtoꝝ dic qd ad heredes ꝑ regulã iuris ſm na turã arg.cõtrariũ.ĩ.e.l.penulti.sed Dy.dicit ibi supstes subau di vel heres eius ꝑ dictũ ṽ.item repertũ est. ¶ Sed nunquid
16 filij nati † ex incesto coitu sunt alendi glo.tenet ꝙ nõ hic ꝛ ĩ plu ribus locis ꝛ probať in auten.qui.modis naturales effi.sui.§. discretis.§.oportet.ꝛ.§.fi.ꝛ ibi in gl.in eis em̃ dicitur ꝙ nõ alũ tur a parentib⁹: ꝛ est posita dicta auť.C.de natura.libe.l.hũa nitatis.autẽ.nõ lꝫ. appellatiõe aũt parentis mater contineť. vt.ĩ.de ṽ.sig.l.appellatione. ¶ Quidã aũt dicũt contrariũ in matre nisi sit illustris qꝛ etiã vulgo q̃sitos tenetur alere vt hac l.ṽ.idẽ in liberis.ꝛ.C.ad orfic.l.si qua mulier.ꝛ insti.ad orfi.§.fi. ꝛ vtrobiꝙ de hoc not.ꝛ dixi.ꝛ facit.C.de incest.nup.l.si quis in cesti.ꝛ auť.ibi posita. ¶ Sed de eq̃tate canonica tales filij alũ tur vt extra de eo qui duxerit ĩ matrimoniũ quã polluit ꝑ adul teriũ.c.cũ haberet dotare nõ teneť vt.ĩ.de leg.iij.l.vxori.§.pr̃. Itẽ ab actione ẽt iure canõico repelluńť.xxij.q.vj.c.j.ꝛ de hoc not.in margarita dicto.ti.de alimẽtis.ṽ.pone ꝙ filij.ꝛ in specu lo dicto ti.q filij sint legitimi.ꝛ vide.ĩ.de ꝯcubinis sup rubrica.
17 ¶ Sed pone ꝙ filia peccauit in corp⁹ suũ † ꝛ sic pater pote rat eã exheredare vt.C.de noffi.l.si pater ꝛ autẽ.ibi posita nũ quid pater poterit ex hac causa sibi dnegare alimẽta dic ꝙ sic vt.ĩ.ea.l.§.si quis ex hijs.ꝛ ideꝫ ex omni causa ex quo põt pr̃ fi lios exheredare vt ibi not.et nota.etiã.C.de alendis libe.l.fi.et in margarita dicto.c.de alimentis ṽ.pone questioneꝫ de facto
18 filia cuiusdã. ¶ Sed quid si filia † peccauit in corpus suũ ꝛ pe niteat an penitẽtia sibi prosit videtur ꝙ sic per.l.C.de nupt.l. imperialis cum ibi nota.et que plene dixi.C.de testibus.l.iuris iurandi.versi.ꝛ vtrum testis criminosus. ¶ In contrarum fa cit de furtis.l.qui ea mente cum similibus. ¶ Primam tenet Galeotus dicto titu.versi.sed pone filia peccauit. Sed quid si

filius vel pater operādo ⁊ laborādo possint sibi alimēta querere glo. hic vltra videt̃ sentire ꝙ nō sumpto ar. a cōtrario sensu hui⁹ littere ⁊ in autē. de questiōe in fi. ⁊ C. de mēdi. vali. l. j. li. x. ¶ Quid si filius habuit partē a patre et auū perdidit an poterit petere alimenta a patre argu. ꝙ sic. ĵ. de operis liberto͵rum. l. libertus qui operarū. ¶ Tu dic f̄m Jac. de are. ⁊ alios qd̄ verū est si cōsiderata qualitate persone honeste poterat laborare ⁊ per operas alimēta querere al's secus puta si erat nobilis miles vel al's in dignitate cōstitutus nō tenebit̃ in vineis vel cāpis laborare nā ea dicimur posse que cōmode ⁊ cū honestate possum⁹ vt. ĵ. de operis liber. l. interdū de vsufru. l. sed ⁊ si quid. §. mācipiorū. de verbo. sig. l. nepos ꝑculo. ⁊ de conditio. institutio. l. filius. ⁊ tetigi. s̄. in expositione sup v̄bo necessitatib⁹ Jaco. de are. ⁊ Pet. ⁊ vide in libello Roffre. de officio iudicis quo ad alimēta petūtur. ¶ Deinde q̄ro nūquid adult⁹ † vel pupillus possit in iudicio alimenta petere a tutore vel curato͵re eorum ⁊ videt̃ ꝙ nō q2 non habuit legitimā ꝑsonam standi in iudicio. l. j. cū ibi notatis. sed dic cōtra. q2 etiā seruus qui al's nō pōt esse in iudicio vt. C. de iudi. l. seruus pōt alimēta petere officio iudicis vt. ĵ. de alimētis lega. l. seruos. ⁊ q2 tales minores possunt esse in iudicio in cā momētarie possessionis vt. e. tit. qui legit. ꝑsonā habeāt stādi ī iudicio. l. momētarie. ⁊ q̄busdā alijs casib⁹ qui not. extra ō resti. spolia. c. ex parte in quibus non est maior ratio quā in alimētis ergo in cā alimētorū poterit inter͵esse ⁊ de istis alimētis prestādis pupillis vel adult. vide. ĵ. vbi pupill⁹ educari debeat per totū. ⁊ C. eo. ti. ⁊ ti. seq̄nti de alimētis pupillo p̄standis ⁊ in sūma ipsorū titulor. ¶ Sed nūquid donatarius † tenet̃ alimenta prestare donatori si egeat q̄dā distinguūt vtrū fuerit magna dōatio vel oīm bonor an modica. sed de hoc dic vt plene dixi. C. de reuocandis dona. l. vlti. et idē posset dici de vasallo an teneatur alere dn̄m agentē ō quo not. p Galeotū dicto ti. v̄. sz nūquid dn̄s a vasallo ⁊ de vtraq3 questiōe dixi. ĵ. e. l. alimēta. ¶ Sed an in cā alimentor debeat offerri libellus † vł fieri litis cōtesta. ⁊ obseruari ordo iudiciarius siue petātur officio iudicis siue iure actionis nota. per dictū Galeotū de libelli oblatione v̄. sed nūquid ad alimenta: et idē pōt dici de quacūq3 cā que expediat̃ iudicis officio. de quo vide qd̄ plene not. per Host. in summa de officio iudicis v̄si. et vtrū desideret lit. contesta. ⁊ pluribus v̄. sequentib⁹. Alij distiguūt an petātur alimēta p̄terita an futura vt p̄mo casu offe͵rat̃ libell⁹ sc̄do nō q2 tūc causa desiderat celeritatē ⁊ pietatē et non sit q̄s alimētis quotidianis fraudandus vt. ĵ. de cessione bonorū. l. qui bonis. ⁊ q2 periculū est in mora vt. s̄. l. proxi. necare. ¶ Itē ⁊ q2 clerici debēt expediri summarie ⁊ ō plano vt. s̄. de of. proconsul. l. nec quicq3. §. de plano q̄lis q̄lis cum petitio etiā hoc casu offerēda est vt in clementinis de v̄. signi. l. sepe. cū ibi nota. eadē distinctio. posset adhiberi de alimētis preteritis ⁊ futuris si queratur an causa alimentorum agi possit diebus feriatis in honorem dei inductis nam de alimentis futuris sic de preteritis non quia futura desiderant celeritatem ⁊ pieta͵tem partem non ⁊ pro hoc extra de fer. c. fi. ⁊ ita intelligit̃. s̄. de fer. l. ij. ⁊ ꝙ no. Galleot⁹ dicto ti. ver. pone q̄stionē de facto que dā mulier petebat alimēta pergami. tamē est statutū ꝙ de q̄͵cunq3 causa alimētorū cognoscatur summarie sine libello diebus feriatis in sc̄da colla. ipsorū statutorū ⁊ ꝑpter verbū generale ⁊ de quacūq3 cā alimentor determinatum ē sciat loqui tā de alimētis preteritis quā futuris offert̃ tn̄ q̄lis q̄lis petitio vt prediri. ¶ Ultimo an in cā alimentorū † possit appellari q2 si super futuris nō q2 desiderāt celeritatē vt dictū est p h̄ bn̄ facit. ĵ. de ap. recipiēdis. l. vlti. vbi de hoc plene dixi ⁊ de hoc not. p Gal. ti. de ap. v̄. sz nūq̄d d3 appellari a sn̄ia lata sup alimētis in spe. de ap. §. in quib⁹. v̄. viij. q̄n res ⁊ qd̄ nō possit appellari facit gl. ĵ. §. pri. q̄ dicit sn̄iā alimētor eē interlocutoriā a q̄ nō appellat̃ de iur. ciuil. vt. C. quorū ap. nō recipi. l. an̄ nisi p eā fieret ꝑiudiciū diffinitiue ꝙ hic nō ē vt. d. §. pri. v̄. meminisse. Ol. ¶ Pēdēte tn̄ cā ap. in cā alimentor si teneam⁹ posse appellari puto filiū petētē alimēta ali debere ar. ĵ. de iur. deliberādi. l. fili⁹ dū deliberat de carbo. edicto. l. j. §. sz ⁊ si q̄s ⁊ C. e. ti. l. ij. ĵ. e. l. si vxor. ⁊ l. si neget. C. de ordine cognitionū. l. fi. ⁊ extra de accusa. ex parte cum vtrobiq3 notatis ⁊ s̄. de inoffi. test. l. si instituta et not. ĵ. §. proxi. ⁊ ĵ. e. l. si neget.

1 Testis product⁹ in cā recusat̃ q2 dr̄ eē falsus ⁊ iudex eum admittat potest tn̄ adhuc accusari de falso.
2 Actio ꝑiudicialis in rē dat̃ ei q est in possessione iuris.

Si vel parens. De cā filiatiōis q̄ ad alimēta sūmatim cognoscit̃ ⁊ ꝓnūciatur talis tn̄ ꝓnūciatio nō ꝑiudicat veritati q̄ ad filiationē. h. d. ⁊ vide. s̄. e. l. si vxor. §. fina. ⁊ l. in omnibus cum his que ibi no. ⁊ dixi. Ibi neget parentem que neget se teneri alimenta prestare. Dy. ¶ Op. dupliciter q2 videt̃ preiudicare alijs q̄stionib⁹ vt in gl. ¶ Deinde collige ex v̄. meminisse ꝙ si in cā ꝓduceba͵tur aliq̄s testis † q repellebat̃ p patrē ex eo ꝙ dicebatur eē falsus vel infamis ⁊ iudex ꝓnunciat eū admittendum ꝙ nihilo͵minus possit adhuc accusari de infamia vel de falso ⁊ si ꝓdu͵cat̃ ī alijs causis nihilomin⁹ sibi possit obijci infamia q2 nō est pronunciatū eū non infamē. sed admittēdū ⁊ pro hoc. s̄. de his qui sunt sui vel alie. iuris. l. penul. ¶ Si aūt ꝓnunciatuz esset eū admittēdum q2 nō infamis tūc distinguit̃ aut cū plene cause cognitione fuit lata talis sn̄ia ⁊ tūc nō audiat̃ ampli⁹ sup infamia: aut cū semiplena ⁊ tūc sic vt. ĵ. de re iudica. l. a diuo pio. §. si super reb⁹ ⁊ C. de ordine cognitio. l. ij. ⁊ de fide instrumen. l. fi. ⁊ de excep. rei iudi. l. duob⁹ ⁊ vide. s̄. de his qui no. infa. l. lucius ⁊ ꝙ not. ĵ. de adult. l. ij. §. si publico. ¶ Itez facit iste. §. ꝙ ista preiudicialis † in rem detur ei qui est in posses. iuris ꝙ in͵tentat de quo dic vt dixi. s̄. eo. l. siue ꝯtra. §. q2 plaucianū. v̄. q̄͵rit hic dy. in gl. j. in fi. hoc iō q2 ibi sentētia facit plenū ⁊ perpe͵tuū ꝑiudiciuz hic secus. est ergo ibi regula hic casus specialis: sunt ⁊ alij. s̄. ad exhiben. l. iij. §. fi. sciēduz. Itē nec ad istaz sum͵mariam cognitionē sufficeret sacramētū sine alio iudice vt. ĵ. ad carboñ. l. iij. §. cause licet gl. teneat cōtrariuz ⁊ male. ĵ. vt in possessio. lega. l. si is a q̄ cause. nec ob. s̄. ad exhibēduz. l. thesaurus. q2 ibi de minimo ꝑiudicio agit̃. Pe. in gl. iudices dādo sententiā interlocutoriā immo ē diffinitiua vt not. in. glo. ĵ. §. pri. in glo. nisi interim in fi. ꝙ intelligo q̄n alimēta principaliter petunt̃ ⁊ cōstat filiuz esse ar. s̄. de inoffi. test. l. si istituta. §. de inof. Ubi vero petunt̃ secūdario ⁊ negat̃ fili⁹ iniquū esset ꝙ lite pēdēte alimēta ei p̄starent̃ nisi ꝯstaret sūmatim eū filiū. vt h̄. §. Pe. dy. cōtra. vt. ĵ. e. l. si neget. dicet̃ ⁊ facit qd̄ dixi. s̄. in princi. huius legis v̄. vltimo.

1 Negans prestare alimēta que debet cogit̃ ad ea p̄stāda.
2 Sententia alimentorum an sit interlocutoria vel diffinitiua.

Si quis ex his. Negās † prestare alimēta que debet cogitur ad ea p̄standa pro iure facultatū nisi iustā causam alleget q̄re non teneatur p̄stare hoc dicit. Ibi sn̄ie late sup alimētis. Dy. Ibi pignorib⁹ captis. no. modū cogēdi vt. ĵ. ad. l. iuliam peculatus l. sacrileg. capite in fi. ⁊ alie cōcor. sunt ī gl. Ibidē iudex penes quē alimēta petūt. dy. ibi q. i. q2. Dy. ibi detulerat. i. accusauerat de crimine capitali ⁊ idē in quacūq3 cā ex qua posset exheredari vt dicit gl. qd̄ ē notādū ⁊ vide in vsib⁹ feud. q̄ fuit prima cā amittēdi bn̄ficiū. §. sz cum lator cuz ibi notatis. ¶ Querit glo. an sn̄ia † alimētor sit interlocutoria vel diffinitiua. hic tenet ꝙ sit diffinitiua. s̄. §. pri. ꝙ sit īterlocutoria dic ꝙ aut petūtur alimēta principaliter ⁊ tunc pōt dici diffinitiua: nō autez q̄n incidenter ē interlocutoria ⁊ sic cōcordat dictas glo. Jac. ō are. Sed an teneat̃ pater alimēta p̄stare filio extra domuz dic ꝙ sic ex iusta cā puta ꝑpter malā nouercā vel similē causam ī aut. vt liceat mr̄i ⁊ auie. §. illud coll. viij.

Non tantum. In glo. ibi quos nos. ¶ Sz cuz hec oīa ꝯtineant̃ ap. alimētorū superuacuo diceretur: cetera quoq3 onera vn̄ pone exemplū vt. ĵ. subijcit in gl. dy. an salaria doctor de quo notaui in. l. legatis. in glo. allegata de ali. lega.

1 Filius cogitur patrem alere de bonis ecclesie quia cēsentur bona castrensia.

Si impubes. Ibi cū sit. i. habūdet dy. in gl. ibi de castrēsi idē vt cogat̃ patrem alere ⁊ ex hoc videt̃ posse dici qd̄ fili⁹ † cleric⁹ de bonis eccl'ie teneat̃ alere patrē[a] q2 bōa talia tāq̄ castrēsia cēsent̃ vt. C. de epis. ⁊ cle. l. sacrosc̄tē. ⁊ l. cūlex. ⁊ p h̄ facit. ĵ. e. l. §. a muliere. Ol. ⁊ q2 bona c'licor pauperuz sunt. xij. q. ij. c. aurum. h3 etiam ⁊ in pari necessitate etiā iure diuino magis tenemur cōiūctis ꝙ ex͵neis ⁊ pro hoc extra de testa. c. ad hoc. c. relatum. §. licet.

a ¶ Alere patrē. adde. l. si q̄s a liberis de libe. agn. Pau. in. l. j. §. ius naturale. s̄. de iusti. ⁊ iure. in autē. licet et ibi bar. C. de natu. lib. §. specu. ti. de act.

1 Impensa modica facta per matrem in filios non repeti͵tur a patre.

Si mater. Modica impēsa † facta p matrē in filios nō repetit̃ a patre al's sic. h. d. Ibi cū modo. i. cū distin. dy. Ibi impetrare. i. repetere dy. Ibi irrogata esset puta emēdo sotulares ⁊ sic not. ꝙ iudex moderatur petitiōez actoris ꝑ parte cōdēnādo ⁊ ꝑ p̄te absoluēdo. Jaco.

ibi educaret

ibi educaret.i.nutriretur.dy. Et distingue aut mr facit modicas expēsas circa alimēta filij ⁊ nō repetit siť protestata vel nō q2 ð modico ⁊c.vt.s.de impēsis.l.omnino ⁊ cōmo.l.i reb⁹.§.possūt. si magnas tūc aut facit circa alimēta aut extra. ¶ Primo casu aut onus alēdi ptinebat ad matrē vt q2 pater erat inops vł fili⁹ minor trienio: ⁊ tūc nō repetit q2 fecit φ debuit vt.C.de pa. po.l.penul.nā eadē solutio nō parit liberationē ⁊ obligationē vt.j.de solu.l.qui hoiem.§.fi. Aut nō ptinebat ad eā onus ⁊ sic non habebat necesse facere: ⁊ tūc repetit si protestata: ⁊ si autē nō ē ptestata nō repetit q2 cā pietatis videt̃ fecisse ⁊ materna affectiōe vt.C.de nego.gest.l.alimēta.⁊.s.de nego.gest.l.nēseni⁹ ⁊ vtrobiqȝ dixi ⁊ idē si extra causam alimentorū nā psūūt donare p leges pdictas ⁊ hoc qn̄ onus alimētorꝝ spectabat ad ipsum filiū. ¶ Si vero alimēta ptinebāt ad patrē vel auū tūc repetit ab eis etiā si nō sit ptestata vt hoc.§.q2 gessit negociuȝ eorū ipso gestu nisi essent modica vt h ⁊ dicta.l.alimēta.ð neg. gest.vbi de hoc p Cyn.⁊ me.⁊ p hoc.s.de dona.inter virum et vxo.l.sed si vir lana.⁊.l.vtruȝ.Dy.⁊ Ray.in glo.hic necessitas est quo ad filium quia indigebat.Dy.

A milite quoqȝ. φ dn̄i nō solū a pagano.dy. Ibi facultatib⁹ sic.i.qui est diues.dy. Ibi parētes pauperes.Dy. Et est arg.φ filius clericus teneatur alere prēm de bonis ecclesie de quo dixi.s.e.§. ⁊ impubes.Oldr.

1 ☞ Educatio parētū ē de iure naturali.
2 Fili⁹ ingrediēs mōasteriū tenet̃ patrē egenū alere mōasteriū.
3 Heredes scripti tenent̃ alere filiū exheredatum.

Parens ibi naturali rōne. Nota φ educatio † parētū est de iure naturali de q̄ dic vt dixi.s.e.l.in prin.ṽ.sȝ ḡro ⁊ ecōtrario ibi dabat ex volūtate ⁊ ex hoc ṽ.tenet Dy.φ si fili⁹ † ingrediat̃ monasteriū φ ipsum monasterium teneat̃ alere prēm egenū lȝ ɔtrariū videret̃ q2 monasteriū ē loco filij vt in autē.de sanctis.epis.§.sȝ h psenti ⁊ fili⁹ patrē.Dy. ¶ Op.φ fili⁹ teneat̃ ad oia onera pr̄is vt.s.§.nō tm̄. Sed so. patet.Dy.q2 ibi nō loquit̃ de talib⁹ onerib⁹ vt ibi pȝ in gl. Itē opponit gl.⁊ nō soluit de lege heres liberti.j.ð obsequijs. So. hic loquit̃ in heredib⁹ filij ibi in heredib⁹ liberti. Et ē rō q2 fili⁹ tenebat̃ ppter hereditatis paterne spem ⁊ ppter naturā ⁊ leges φ nō ē in liberto reperire vt.C.de bonisque liberis.l.fi.§. ipsum aūt filiū cū si.Jac.de bel. ¶ Sed cuȝ hic dicat̃ heredes extraneos filij teneri alere patrē pone φ sunt hēdes extranei ⁊ nepotes nō hēdes ad quos spectabit on⁹ alimentorꝝ dic φ ad heredes vt dixi.s.e.l.in prin.ṽ.sed nūquid hēdes extranei alij cōtra q2 hic dicit in suā egestatē: suā intelligit̃ qn̄ nō ē alius q alere teneat̃ ar.j.de vul.⁊ pu.sub.l.ex duob⁹. Itē alleg. Ricar. 3 huc.§.φ heredes scripti † teneant̃ alere filiū exheredatū ɔtrariū tȝ glo.in aut.vt cū de ap.cogno.§.siue igit̃.⁊ iste.§.intelligatur.vbi pr̄ tenebat̃ filiū alere nā exheredatū alere nō tenet̃ vt not.⁊ dixi.s.e.l.§.si qs ex hijs. ¶ In gl.vlt.in fi.iure isto sec⁹ iure aut.vt in autē.de here.ab intestato.§.primo.

Solent ibi. Eos.s.iudices.dy. Ibi ɔstiterit summarie.Dy.lȝ quidā dicāt plenarie. Sed illud qn̄ iure actiōis petunt̃.Dy. Ibi.decretuȝ.i.snia sup alimētis pstādis lata.dy. Ibi quomin⁹ piudicio.i.piudiciali in rē de libertinitate ⁊ ingenuitate.Dy.ibi egētib⁹ patronis ⁊ de egestate pbātib⁹ vt.j.e.l.fi.Dy.in gl.l.filios i fi.libert⁹ vn⁹.dy.

1 ☞ Uasallus vasalli mei nō est vasallus meus.
2 Utrū p ipositionē vel exactionē operarū pdat qs ius pr̄onat⁹.

Si quis a liberti. Liberto in prin. hic ē argu.φ vasallus † vasalli mei nō sit vasallus me⁹ ⁊ p hoc.s.p socio.l.nā ⁊ socij.⁊.j.de ṽ. signi.l.modestin⁹.⁊ de alimētis ⁊ cib.leg.l.alimēta.§.j.⁊ no.i gl. j.de diuersis ⁊ tēporalibus pscriptiōibus .l.de accessiōibus.in gl.q̄ incipit vt hēat Dy.⁊ Old. ¶ Op.C.de opis libertorū.l.j.i fi.so.vt in gl.q̄re vtrū p impositionē vel exactionē operarū perdat ius pr̄onatus ⁊ dic vt in gl.vel dic lati⁹.s.φ sunt tria.s.impositio operū tm̄ ⁊ illa sola nō priuat aliquo iure pr̄onū vt.j.ð iure patro.l.sicut.scōm ē impositio.⁊ exactio.⁊ ista priuat pr̄onū iure succedēdi vt.d.l.sicut.nō aūt iure petitiōis alimētorꝝ vt.j. ð ope.liberto.lege libert⁹.est ⁊ tertiū exactio p̄cij operaꝝ ⁊ ista priuat patronū ⁊ iure succedēdi ⁊ alimētorꝝ vt h nisi ppter inopiā pr̄on⁹ exigat vt.C.de op.liber.l.j.⁊.l.si qua.⁊ ibi no.Dy.in gl.j.ibi cōtrata.q̄ pa.l.j.⁊.d.l.q ex cā.Dy.in fi. Itē nō cogit̃ me alere vt hic nisi sum fili⁹ testatoris arg.C.de i ius vocā.l.venia.

Dy.i gl.s.fui ibi.l.multū.⁊ dic vt ibi Dy.in gl.j.p̄ciū ibi exigat tex.loquit̃ de mercede oparū circa quā aliud vł̄ obseruari quā in opa.C.de opis liber.l.si qua.Dy.⁊.s.dixi in glo.ipsa in positiōe ibi si pr̄on⁹ libertatis al's incipit iul.⁊ sic cōmuniter. Dy. In ea.gl.in fi.q2 verū est eū amittere omne ius Sed fallit ibi p pter inopiam patroni vt.s.e.titu.l.si qua Dy.

De alimentis. Ibi facultatib⁹ liberti.Dy.ibi sumpsit p hāc litteram fuit terminata q̄stio in tuscia vbi ecclesie tenent̃ alere pr̄onos inopes: nā patron⁹ cui⁹ eccl'ie inops fact⁹ petebat a capellano ecclesie cui⁹ erat pr̄on⁹ alimēta capellanus se excusabat dicens se vix hr̄e tot reddit⁹ q sibi ad alimēta sufficerēt p istū textū terminatuȝ fuit φ nō teneret̃ pr̄onū alere.Dy.⁊ p hoc q2 ordinata caritas a se incipit vt.C.de seruitutibus lege preses.

Alimenta. Dy.hic habebat.l.in bōis que est vltima. Sed cōmuniter non sic habet̃ ⁊ iō sequar.sicut gl.habuit ibi hēditas liberti repete amissiōe.dy.ibi redigi.i.prio dȝ in suitutē reduci.dy. ¶ Sed nūquid idē in filio emācipato alimēta denegāte pr̄ vt reuocet̃ in potestatē pr̄is.Rn̄. sic nā et ipse dr̄ ingratus arg.j. de iure patro.l.ingratus q̄ poterit in potestatē reuocari vt.C. de ingratis libe.l.j.Jac.ibi etiā si pōt. ¶ Sed libert⁹ locuples tenet̃ p̄cise alere patronū egētē.vt.s.l.proxi.§.solent.Dy.

1 ☞ Donatarius an teneatur alere donatorem.

Imperatores. Ibi cōtumelijs.i.verbis cōtumelie s̃m Dy.ibi pulsatos.i.ṽberatos fine dolore vt.j.de iureiur.l.lex corne.§.j. Itē aūt etiā pauptatē no.φ pauptatē allegat pbat de hoc no.s.de proba. l.ij.⁊ qui satisd.cog.l.si vero.§.qd̄. pro rei qualitae et plene per archi.vj.q.vlti.c.vlt i.⁊ tetigi.C.de pba.l.ex psona.⁊.l.actor φ qs presumat̃ paup facit dictū catōis Inlantē nudū ⁊c.⁊.xlvij. dis.ti.hoies de hoc etiā no.p Garsiā de electiōe si forte li.vj. et p Gabrie.de oselle.trac.suo de fama.§.nūc ad portū ṽ.qd dices aliqs vt maior.⁊ de hoc dixi.j.de pui.credito.l.si creditoreȝ in fi. ¶ Op.C.de liberali cā.l.solo.So.vt ibi ⁊ sic distin.q̄ no.C. de liber.⁊ eorū liberis.l.iij. Itē collige arg.ad q̄stionē notatā ð reuocā.dona.l.fi.l.an donatarius † teneat̃ alere donatorem[a] inopē ⁊ si nō alat possit donationē reuocare. De q̄ etiā dixi.s. l.proxima in prin.ṽ.sȝ nūquid donatarius.gl.tȝ cōtrariū.j.de reg.iur.l.in cōdēnatiōe.⁊ an vasallus teneat̃ alere dn̄m inopē ⁊ si non alat posset feudū reuocari ⁊ est hic ar.φ sic ⁊ p hoc q2 vasallus iurare tenet̃ se nō euitaturū morteȝ p salute dn̄i vt in vsibus feu.de noua forma fidelitatis.sȝ h nō dicit̃ ibi: sed bene ibi ōn̄ tit.p̄cedēti φ dȝ procurare salutē dn̄i quā nō p curaret si alimēta nō pstaret imo vitare videret̃ vt.s.e.l.necare.dy. alij vt Galeo.in margarita de alimētis ṽ.sed nūquid dn̄s a vasallo an sint date ample possessiōes in feud.vł̄ nō arg.C.de inoffi. dona.l.si totas. Et φ no.C.de liberali cā.l.solo ⁊ dixi.d.l.vlti.ð reuocā.dona.⁊ de hoc in summa quibus modis feu.amittat̃.

[a] ¶ Donatorē. Adde gl. in.l.i cōdēnatiōe.ff.de reg.iur.⁊ i.l. fi.C.de reuo. dona. Cy.in l.j.C. de iure emp.bar'.in l.obligamur de ac.⁊ obli.

Si neget. In prin.intellige.l. istā.φ erat questio de matrimonio ⁊ filiatiōe ⁊ ea pēdēte cogit̃ alere filios ⁊ s̃m hoc facit pro glo.q̄ est in.§.si vel parēs. Et s̃m hoc dic nullū preiudiciū generari ei ⁊c.s.in q̄stiōe filiatiōis q̄ superest vel dic s̃m alios φ q̄stio erat de mr̄imonio tātū principaliter secūdario aūt de filijs.s.an essent legitimi ⁊ alēdi non aūt an essent ex eo nati sȝ s̃m h ea pronūciata ancilla nō supest aliq̄ q̄stio in q̄ timor sic piudiciū generet̃ p pstationē alimētorū Nā si pronūciat̃ ancilla aū̄ istius ⁊ tūc si tpe procreatiōis credebat̃ mr̄imoniū tenere habent̃ pro legitimis vt.s.de ritu nup.l. q in prouincia.§.j.al's incipit.quinetiam vł̄ si nō tenere sciebāt sunt naturales ⁊ tenetur eos alere: ⁊ quia pater ⁊ q2 domin⁹. ¶ Si vero pronunciatur ancilla alterius onus alēdi pertinet ad dn̄m vn̄ necessario primā tenebis nisi dicas ad eā fuisse affectū idubitatū eo casu quo pronūciat̃ ancilla litigātis. Sed adhuc alit vt dn̄s Dy.alij vt Ol.dicūt φ in.l.qui in puinciā.§.j. ex pulegio ⁊ dispēsatiōe habent̃ p legitimis vn̄ h dicendū est cōtra vt.C.so.ma.l.iij.sed pro opi.pdicta.dy.ē qd̄ not.C.de incest.nup.l.qui ɔtra.vbi de h plene dixi. Ibi paratus fit ⁊ etiaȝ filios de ea natos ex se gēitos negat ⁊ sic facit pro gl.q̄ ē in.§.si vel parēs.s.e.l.si qs a liberis al's si nō negaret eē suos nō faceret.dy.in gl.presumit̃ eā libera ⁊ sic mr̄imoniū q̄ fundata erat intētio mulieris sȝ ille volebat repellere eius intētionē dicens eā seruā vel filios ex serua natos ⁊ sic eos repellere al's si negaret eos filios vł̄ eā vxorē nō teneret̃ eos alere nō eos filios esse cōstaret saltē semiplenā probationē vt.d.§.si vel parēs.l.si qs a liberis Jac.⁊ est ar.huius.l.pro canōico q litigat de prebēda φ gaudere debeat prebēda i lite pēdēte q̄ mouet̃ cōtra eū pro

hoc.C.de ordine cogni.l.fi.⁊ dixi.s.e.l.a liberis.si qs.v.vlti.in fi. arg.ↄtra institu.de suspect.tuto.§.si qs.⁊.l.suspecti.dy.

Non quemadmodū. Ibi i femis.i.ↄiūctis ꝑ feminā.dy. ibi supstes vel heredes eiꝰ extraneos vt.s.e.l.si qs a liberis.§. parens ⁊ ibi not.in gl.⁊ ibi dixi in fi.facit.s.e.l.si quis a liberis vltra princip.v.j.dy.

1 ☞ Debitum dicitur esse duplex.

In bonis. Ibi hn̄t in aut.de here ⁊ falci.§.si qs aūt nō implēs vr̄ notari ꝙ filiꝰ hʒ ius in bonis pr̄is etiā viuēte pr̄e ad idē qꝛ quo iure debet quota filio impuberi arrogato eodē iure filio naturali ⁊ legitimo debet portio sua qꝛ vtraqꝫ ꝑ.l. defert. Itē sicut pr̄ pupillariter substituit filio arrogato in q̄rta vt de adop.l.si arrogator.§.j.sic ⁊ pr̄ filio naturali ⁊ legitimo substituere pōt sed cōstat ꝙ q̄rta arrogato debita tāq̄ es alienū censetur nō tn̄ debet nisi demum patre mortuo vt pʒ.j.de coll.bonorū.l.j.§.impuberi al's si impuberi ibi igit ⁊c.⁊.l.papinianus.§.si qs impubes.s.de inof.testa.vbi ꝓbat ꝙ cēsent tāq̄ es alienū:ergo ⁊ portio q̄ filio debet iure nature ecōtra videtur ꝑ hāc.l.qꝛ ⁊ pr̄onꝰ hʒ ꝑ.l.partē in bonis liberti vt instit.de succes.§.sed nr̄a.⁊ tn̄ eo viuēte nullū ius hʒ in ipsis bōis vt h̄ ꝑterea quātū ius hʒ filiꝰ in bōis pr̄is ⁊ ecōtra vt.j.vn̄ legitimi l.scripto.sʒ cōstat ⁊c.vt.j.si a parente quis fuerit manumissus l.ij.ergo ⁊c. Tu potes dicere debitū † esse duplex vnū in quo subest obligatio sed nō actio vt in diē vt.j.de v̄bo.sig.l.cedere diē ⁊ hoc modo filius hʒ ius in bonis pr̄e eo viuēte ⁊ sic potest intelligi gl.predicta q̄ est in.d.§.si qs vero.nō implēs de here.⁊ falc. Aliud est ius in quo subest obligatio ⁊ actio vt.d.l.cedere diē ⁊ hoc mō filius nō hʒ ius in bonis pr̄e viuēte. Dy.nisi q̊ ad alimēta vt hic ⁊ de h̄ not.i gl.⁊ plene dixi.C.de sacrosan.ec.autē.si q̄ mulier q̄ est signata sup.l.gn̄ali.ibi inestiatiōis īmo videtur ꝙ ꝑstari debeāt ānua alimēta vt.C.d̄ epis.⁊ cle.l.si quis ad declinādā. Sed illud pōt locū hr̄e qn̄ in ꝑpetuū vel ad certū tēpus hic v̄o qn̄ ad incertū. Jac.hic em̄ erāt tꝑalia alimenta qꝛ debebant pr̄ono q ꝑuenire poterat ad ꝑiguiorē fortunā ibi debebant hospitali ꝙ est ꝑpetuū hec vera nisi testator determinasset tꝑs vt.j.qn̄ dies lega.cedit.l.nec semel.§.si inhabita. Itē in vestibus ⁊ calciamētis nō est determinatū tempꝰ ⁊ ideo debentur qn̄ indiget arg.dicti.§.⁊ ibi est glo.notabilis.

De ventre inspiciendo ⁊ custodiendo partu. Rubrica.

1. ☞ Res noua nouo indiget consilio.
2. Peritis in arte credendum est.
3. Partus anteq̄ edat dicitur portio viscerum.
4. Obstetrices an iurare debeant.
5. Canonici electi ad vacaturas prebendas an habeāt vocem in electione.

Super rubrica. Vide Azonē in sūma pādectarum hoc.e.ti.⁊ ibi habes cōtinuationē rubrice qꝛ.s.tit.proxi.in pluribꝰ locis habita est mētio de missiōe custodū iō hic subijcit scd̄am partē rubrice ⁊ qꝛ ea occasiōe vēter inspicitur subijcit primā vel dic qꝛ ꝑ ꝑcedentia senatusconsulta nō erat sup his plene ꝓuisū vt.j.e.l.j.§.ex hoc rescripto.iō sequit hic titulꝰ ⁊ vide etiā in sūma pādectarū de vētre in posses.mitten.effectꝰ summariꝰ vsqꝫ ad.§.inspiciēdo.j.eo.l. 1 prima in prin. Et ꝙ res noua † nouo indiget cōsilio seu que de nouo emergūt auxilio indigēt ⁊ qd̄ iudex eligit locū ⁊ obstetrices ⁊ ꝙ peritis in arte † credēdū est ꝙ qn̄ actor ꝓbauit ꝑ duos 2 testes ⁊ reus per vnū ⁊ an h̄ elidat ꝓbatio actoris ⁊ an in cōsilijs ciuitatū ⁊ capituli ⁊ ↄsiliarijs elect.i causis stet maiori parti ⁊ ꝙ sufficit si medicꝰ dicat videri sibi vulnꝰ mortale licet nō dicat assertiue sic esse per qd̄ vr̄ credi testi de credulitate ⁊ plene an plus credat testibꝰ deponentibꝰ affirmatiuā quā negatiuā. Quod extra ordinē intelligat.i.iudicis officio.e.l.§.ex hoc rescripto ⁊ ꝙ qs desiderat hr̄e filios ⁊ d̄ significato v̄bi dis3 simulo ⁊ ꝙ partus † anteq̄ edat est portio viscerū ⁊ ꝙ interrogatiōes debēt fieri per iudicē in iudicio ⁊ interrogatꝰ cogit respōdere ⁊ an cogat quis precise litē cōtestari ⁊ si nō cōtestetur possit ꝓnūciari ꝑ cōtestata ⁊ an is ↄtra quē ē facta missio i posses.cogat eā recuperare ⁊ rn̄dere si actor h̄ petat ⁊ an si qs nō respōdeat positionibꝰ possint ꝓnūciari ꝓ cōfes.plenissime ⁊ q̄ sint remedia ꝑtoris ad aliquē cogēdū ⁊ ꝙ ꝑtor dʒ eligere obstetrices ⁊ locū in quo debeat venter inspici ⁊ custodiri ⁊ q̄les debeāt esse obstetrices ⁊ quod obstetrices fallunt ⁊ iudiciū ecclie ⁊ iudiciū humanū sepe fallit:iudiciū dei nec fallit nec fallit ⁊ an a obstetrices[a] iurare debeāt † ⁊ an si potestas vel iudex eligat cō4 siliarios in aliqua cā debeat eligere arbitrio vel partū inspici in dubio ꝑsumat hoc facere aīo iniuriādi ⁊ an offendēs nō legitime bānitū sit excusatus a pena. Qd̄ edictū positū in.§.de inspiciēdo sit supfluū.e.l.§.de inspiciēdo in prin.⁊ plures oppositiones contra ipsum.§.⁊ an procurator sit citandus:et an dictio ꝑter excludat vel includat et pulcher ⁊ cautꝰ modus custodiēdi partū ⁊ q̄ sit pena non seruanti formā edicti ⁊ an dicatur simul fieri ꝙ fit successiue ⁊ an testes sint singulares qui dicūt se successiue vidisse ꝑ aliqd̄ foramē duos adulterātes et qd̄ qui male agit odit lucē ⁊ ꝙ si testator cōmisit aliqd alicui q se excusat electio alteriꝰ cōuertitur ad iudicē ꝙ facit si electus est aliqs cōsiliariꝰ in cā qui renūciat ꝙ electio ↄuertat ad iudicē ⁊ si canonici elegerūt compromissarios ad eligēdū non eligāt an electio ↄuertat ad superiorē quibus debeat denūciari ꝑ mulierē.e.l.§.q̄uis. Et an manifesta vel notoria indigeāt ꝓbatiōe ⁊ qd̄ publice īterest partus nō subijci ⁊ ꝙ dignitas ordinū ⁊ familiarū sit salua ⁊ qd̄ qn̄qꝫ quis agit simul rē suā ⁊ vti5 litatē publicā. Et an canonici † electi ad vacaturas ꝑbendas habeāt vocē in electione an omissio leuis solēnitatis vitiet negociū vel nō ⁊ vtrū ex certa sciētia vt ꝑ errorē seu rusticitatē si mulier nō seruat solēnitates huius edicti an hoc noceat partui.j.e.l.edictū an substitutus directo possit petere ventrē inspici ⁊ partū custodiri.j.e.l.qui vētri.⁊ ꝙ vulgaris tacita incisa in pupillari requirat additionē ex testamēto paterno an substitutꝰ ꝑ fideicō.possit petere vētrē inspici ⁊ partū custodiri.j.e.l.vlti.⁊ qd̄ nō est sine liberis q habet vxorē pregnantē.

a ℭ Obstetrices.adde nota.i.l.iij.s.d̄ iureiu.bar.i l.j.de vē.inspi.Ang.i.l.cū qdam.§.qd dicit.de acquir.here.tn̄ bar.est cōtra glo.in.l.iurisiurādiō testi.⁊ in.l.cōpactiōes.de fide instru.Bal.in.l.nemini.C.d̄ aduo.diuer.iu.

1. ☞ Que de nouo emergunt nouo indigent consilio.
2. Perseueratio in petitione exigitur.
3. Iudex eligit locum cū obstetricibus in vētre inspiciēdo.
4. Licet vna obstetrix dicat mulierē non esse pregnantē tamen statur duabus.
5. Actor qn̄ ꝓbauit intētionē suā ꝑ duos testes ⁊ reus excipit ꝑ vnum videlicet ꝙ actor tm̄ semiplene probauerit.
6. Medicꝰ dicēs vulnus esse mortiferū dictū eius est sufficiēs.
7. An plus credatur testi affirmatiuo q̄ negatiuo.
8. In paritate magis stādum est affirmanti q̄ neganti.
9. Persuadere aliqn̄ importat necessitatem.
10. Obstetrices debent esse quinqꝫ.

Temporibus. Diuide principaliter in duas ꝑtes in quorū prima loquit de remedijs adhibēdis muliere negāte vel tacēte. In scd̄a d̄ cautelis muliere ↄsitēte ⁊ asserēte. Prima vsqꝫ ad.§.de inspiciēdo scd̄a vsqꝫ in fi. Prima subdiuidit in quinqꝫ.nā primo ponit q̄ fuit origo. Scd̄a q̄ fuit causa rescripti. Tertio qualiter iudex ꝓcedere debeat cōtra mulierē tacētē. Quarto q̄liter cōtra maritū calūniātē. Quinto īfra qd̄ tēpus.prima vsqꝫ ad.§.ex hoc rescripto scd̄a vsqꝫ ad v̄.scdʒ ꝙ tertia vsqꝫ ad.§.si oēs. Quarta vsqꝫ ad.§.meminisse. Quinta vsqꝫ ad.§.de inspiciendo. Jac.de ra.vel dic qd̄ primo verba rescripti in quo innouare nouū dat consiliū scd̄o loquit dupliciter primo ostēdendo rescriptū necessariū scd̄o quomō sit ꝓcedendū s̄m eius formā. Tertio qs eligat obstetrices. Quarto q̄liter ꝓuideat mulieri. Quinto īfra qd̄ tēpus debeāt mitti obstetrices.ꝑtes patēt ibi cū hoc incidisset.i.de facto ↄtigisset.dy.ibi mulierē diceret que ab eo diuerterat. Dy.vt.j.sequit. Ibi nos scʒ diui fr̄es. Dy. Ibi ꝑseuerauerit.s.seuerus maritus si nō habes in littera. Ibi eligi.s.a ꝑtore.dy. Ibi ꝑsuadēdū.i.necessitatē imponendū. Ibi atqꝫ.i.sicut.dy. Ibi.si ipsa.s.vxor.dyn. Ibi desiderasset.i.asseuerasset se esse pregnātē.dy.ibi captasse hoc id est veteris inspectiōē ⁊ custodū appositionē.dy. Ex hoc pri.colligamus aliqua vtilia:p̄mū est ꝙ res noua ↄsiliū nouū exigit ꝙ dic vt in gl.⁊ ꝑ archi.de elect.c.auaricie.vel aliter q̄ d̄ no1 uo emergūt † nouo ↄsil.o ⁊ remedio indigēt:⁊ ad hoc sepe allega.⁊ ꝓ hoc.j.e.l.ex hoc rescripto.⁊ ibi dixi scd̄o no.ꝙ exigit ꝑse2 ueratio † in petitione ibi ⁊ si ꝑseuerauerit ⁊c. Tertio nota ꝙ iu3 dex † elegit locū ⁊ obstetrices qd̄ facit ad id qd̄ dicet.j.v̄.⁊ notādū. Et de ipsis obstetricibus quot ⁊ quales debeāt esse.⁊ an iurare teneant dicā.j.e.§.de inspiciēdo. Tertio no.ex illis verbis ꝓbate artis ⁊c.ꝙ ꝑitis in arte credēdū est in his q̄ ad artē ꝑtinēt sic.s.in probe.ff.in prin. Ibi qs āplius quā nos cognoscit.si mēsor falsum modū dixerit.l.j.§.j.de acqr.re.do.l.latus.vbi de h̄ dixi.C.de re mili.semel.li.xij.⁊ plene dixi.C.d̄ no.codi.cōpo.§.idqꝫ.sup v̄bo sufficiētes.⁊ iō si dubitetur an vulnus sit mortiferū

mortiferū recurrēdū ē ad medicos vt ibi plene dixi ꝛ vide ī spe. de pba.§.j.versi.penul. Itē no.ex v̄.ꝛ si qd'oēs vel de quolibet
4 vna dixerit mulierē † nō esse pregnātē tamē stat dicto duarū
5 vt ꝛ.j.v̄.si oēs.ꝛ sic est ar.cōtra eos q dicūt ꝙ qn̄ actor † pbauit intētionē suā p duos testes ꝛ re⁹ excepit p vnū testē ꝙ actor videat tm̄ semiplene pbasse nā dicūt ꝙ testis a reo pductus equalet vni ex testib⁹ ab actore pductis ꝛ sic restat ꝙ actor pbauit demū p vnū. Sed certe hoc nō est verū vt hic pꝫ: immo testis a reo pduct⁹ nihil operatur ꝛ p hoc.C. de test.l.iurisiurandi. Jac.de are.vel distigue vt notāt Pe.ꝛ Cy.C.de iureiu.l.in bone fidei. Nicola⁹ d matarellis.qn̄ pbatio est certa diuersa vt in casu pposito fit qn̄ circa idē versant pbatiōes tūc verū est qd pbatio rei p vnū testē facta nihil operat̄ v̄.gratia qn̄ actor probaret stipulatiōeꝫ suā ꝛ p duos testes ꝛ re⁹ pbat absentiā suā a loco stipu.p vnū. ¶ Sed ista littera nihil facit qꝛ hic nō sunt testes. Sed est pitorū iudiciū quorū maiori numero arbitorum qb⁹ poti⁹ assimilo has obstetrices qꝛ nihil ad ppositū. Sꝫ dic vt.d.l.in bone fidei.ꝛ dicā.j.de ad.tuto.l.vulgo.al's incipit decreto. Meli⁹ q̄ facit lr̄a ista ꝙ in ꝯsilijs ciuitatū ꝛ vniuersitatis capitulis ꝛ collegijs ꝛ ꝯsiliarijs cōtinue assumunt̄ in causis stetur maiori parti ꝛ p hoc extra de hijs que fiūt a maiori parte capituli p totū.ꝛ pro hoc.s̄.de arbitris.l.diē pferre.§.si plures ꝛ.l.si in tres.ꝛ de re iudi.l.duo ex trib⁹.vbi de h̄ ꝛ plene dixi.C. de veteri iure enucle.l.j.ibi sed neqꝫ ex multitudie.ꝛ de sacrosā. ec.autē.hoc ius porrectū ibi maiori pte ibidē seruiētiū. ¶ Itē
6 no.ex v̄bis illis p̄gnātē videri ꝙ si medic⁹ † dicat vuln⁹ esse illa tū videri sibi mortiferū vel nouū vel antiquū vel factū cum ferro vel lapide qd sufficit lꝫ nō dicat assertiue ita esse qd ē valde notādū. Ad h̄ facit qd notaui.C.de testi.l.testiū.v̄.fui. Jac. de are.ꝛ v̄.sed nūquid de credulitate. Itē not.ex v̄.vlti.ibi non esse grauidā renūciauerint exp̄ssim ꝯtra cōeꝫ opi.gl.q̄ dicit pl⁹
7 credi testib⁹ † etiā paucioib⁹ nūero deponētib⁹ affirmatiuaꝫ quā negatiuā ꝛ maxime gl.q̄ est.s̄.de arbi.l.diē pferre.§.si plures ꝛ idē tꝫ Inno.ex̄ de v̄.sig.c.veniēs.in gl.magna naꝫ hoc vr̄ eque bn̄ credi deponētib⁹ negatiuam sicut affirmatiuā.s̄.in v̄. ꝛ si quidē. ¶ Sed huic posset r̄nderi ꝙ cū essent tres obstetrices vt.s̄.pꝫ hic vna solū asserebat affirmatiuā ꝛ id eius dicto nō stat̄ vt.C.de testi.l.iurisiurā.vn̄ dicit Jac.de are.qd staret illis q verisimiliora deponerēt ar.s̄.de testi.l.ob carmē in fi. vel dic si testes negatiuā dponētes inserāt certā rationē dicti sui vt hic erat deposuerāt eā nō esse p̄gnātē vel esse nō posse quādo starēt ꝛ tūc inspicit̄ nūerus ꝛ sic intelligo h̄ ꝛ idē dicerē multomagis in negatiua q̄ pbat̄ p indirectū de q̄ not.C.d ꝯtrahē. stipu.l.optimā vel dic ꝙ ita pbāt duo negātes sicut duo affirmātes. Quare distinguit f̄m Ol.aut testes negāt act⁹ sup quo deponūt cognitionē aut deponūt testificati ꝯtrariā assertionē Primo casu dictū negatiuū nihil opat̄ vt.j.de testa.l.hēdes.i princip. Scdo casu aut ꝙ negat̄ cōsistit in arte pitia ꝛ tūc cum ita possit opari negatio sicut affirmatio ita pbāt negātes vt affirmātes ꝛ ita h̄ erat ꝛ id tm̄ credit̄ doctorib⁹ negātib⁹ examinātib⁹ insufficiētē sicut asserētib⁹ sufficiētē ꝛ stat̄ maiori nūero vt hic. Si aūt cōsistit in mera facti accidētia tūc stat̄ magis verisimili vt si vnus dicat vidi talem percuti a tali: alter vero dicat cōtrariū.ꝛ ꝙ nō potuisset pcuti qn̄ vidisset: tūc em̄ stat̄ etiā deponēti negatiuā v̄isimiliter ꝛ sic intelligat̄ gl.j.de itinere actuqꝫ priuato.l.j.§.ij.et eodē mō credit̄ deponētib⁹ verisimili⁹ affir-
8 matiuā vt.d.l.ob carmē.§.fi. ¶ In paritate † tn̄ magis staret̄ affirmatiue deponētib⁹ ꝛ ita intelligat̄.d.gl.q̄ est i.§.si plures de arbi.l.diē pferre. Et de h̄ etiā vide ꝙ plene nota.p Innoc.
9 ex̄ de fide istru.c.cū Joā.Old. Itē not.ꝙ v̄bū psuadere † qn̄qꝫ importat necessitateꝫ vt hic in gl.ꝛ pro h̄.s̄.de offi.presi.l.sepe. ꝛ ibi in gl.xj.q.iij.rogo ꝛ ibi no.ꝛ in prima ꝯstitutiōe codicis.§.qbus ꝛ ibi in gl.imo psuadere aliqn̄ plus ē q̄ cōpellere vt.s̄. de seruo corrupto.l.j.§.psuadere ꝛ hoc maxime locū hꝫ in potētibus vn̄ v̄sus est rogare dictū spēs violēta iubēdi ꝛ q̄si nudato supplicat ense potēs. Et vide in alphabeto dictiōe psuadere.
10 ¶ Vltio op.ꝙ obstetrices † debeāt esse gnqꝫ vt.j.e.§.de inspiciēdo ꝛ dic vt ibi vero in glo.et ibi faceret vt repellat cognatos. Dy. In glo.sic.C.ibi.l.cōparatiōes.vt.C.de iudici.l.certi.ꝛ de postulan.l.ij. Dy.in gl.sic.j.ibi.l.in lege falci.placuit. Dy. Ibi si aliena al's incipit Sceuola. Ol.

1 ☞ Remedia principū quare fuerunt inuenta.
2 Partus anteq̄ edatur est portio viscerum matris.
3 Interrogatio debet fieri per iudicem.
4 Quis cogitur precise litē contestari.
5 Absens est iudicādus q nō vult facere quod vix pōt facere.
6 Nollēs respōdere nūquid habet̄ pro confesso.
7 Citatus absens si non veniat nunquid habetur pro cōfesso.
8 Vbi est modica lesio tacens habetur pro negante
9 Iuramentum non dicitur fieri per confessiones.
10 Tacens an punitur ex contumacia.
11 Pretor dꝫ eligere obstetrices ꝛ locum vbi mulier inspiciatur.
12 Quando est dubium an mulier sit virgo vel corrupta pretor locum eligere debet.
13 Homines qualiter possunt deo mentiri.
14 Obstetrices an iurare teneantur.
15 Maritus nunquid tenetur actione iniuriarum si fecit animo iniuriandi.

Ex hoc rescripto. Iste.§. diuisus fuit.s̄.in princip.et dic ex h̄ rescripto ꝙ tāq̄ nouū ꝛ in re noua emanauit vt in princi.l. Ol. ibi iure suo.i.iure patrie potestatis. Dy. Ibi extra ordineꝫ.i.iudicis officio implorato. Dy.sic exponit̄.s̄.si cert.pet.l.cū filius in v̄. igit̄.s.qꝛ nec senatuscōsulta de libe.agno.nec interdicta de liberis agno scē.nec interdicta de libe.exhiben.nec officiū iudi-
1 cis locū habebat igit̄ ꝛc. Ol. Et not.ꝙ remedia † sunt inuenta p principē qn̄ necessitas subest vt ꝛ.s̄.hac ea.l.vltra principio. sic.j.vt in posses.lega.l.j.§.si debitori. Et an aūt de fideius.§.si v̄o intercessor. Dy. Ibi q se patrē potius oportet non sicut ꝛ.j. eo.§.v̄si.oēs ibi vel nimio voto libroꝝ ꝛc.ꝛ.s̄.so.ma.l.si cū dotē. §.si maritus.v̄.sin auteꝫ.tātus furor ibi pcreāde sobolis libidine ꝛc.in v̄.ꝛ notādū. Ibi marito.s.tātū. Dy. Ibi v̄si.vel mulier Ibi qcqd ergo subaudi an. Dy. ¶ Exposita lr̄a plura vtilia colligamus. Et primo not.de significato huius v̄bi dissimulo vt in gl.ꝛ in alphabeto dictiōe dissimulo. ¶ Deinde no.ꝙ par-
2 tus † anq̄ edatur est portio viscerū m̄ris. Et ad hoc de.l.si aliena.§.fi.j.de vsuc.ꝛ so.vt in glo. ¶ Itē op.de lege p̄ma.§.h̄ interdicto de libe.exhibē.ꝛ sol̄.vt in glo. Itē no.ex illis v̄bis que sunt in v̄.igitur princeps. Ibi apud eū interrogari ꝙ interro-
3 gatio † dꝫ fieri p iudicē vt.s̄.de interro.ac.l.j.ꝛ.l.vbicūqꝫ et ad interroga.cogit̄ r̄ndere vt ibi ꝛ hic statim sequit̄ cogenda que erat respōdere ꝛc.remedijs iuris vt sequit̄ ex quo colligit Jac.
4 de are.qū quis cogit̄ † p̄cise litē ꝯtestari ꝛ respōdere libello: et pro hoc qꝛ iudiciū redditur in inuitū vt.j.de v̄b.ob.l.inter stipulātē.§.j.de aqua pluuia.arcē.l.i scū quo.s̄.de pecul.l.si vnū §.fi.vbi de h̄ dixi ꝛ de pcur.l.sed ꝛ he.§.p̄ter.fallit.s̄.de rei vē. l.fi.ꝛ hoc actore instāte vt hic. Sed si velit esse ꝯtētus missione in possessionem poterit q̄si p absente habeatur qui p̄sens nō vult facere ꝙ vix pōt vt.j.de fideicō.liberta.l.nō tm̄.§.siue.ꝛ j.de reg.iur.l.nō defendi. Et hoc verū credo lꝫ aliter not.C.q̊modo ꝛ qn̄ iudex aūt q semel vbi de hoc dixi ꝛ de lit.contesta.l. j.v̄.sed si teneamus. ¶ Ex quo dicūt aliqui ꝙ si missus sit aliquis ex ꝯtumacia in possessionē ꝛ reus stetit p tres mēses ꝙ nō recupauit possessionē ꝛ missus iterato facit citari reū ꝛ ipse cōpareat ꝛ actor petit ꝙ ipse respōdeat ꝛ reus dicit ego nolo respōdere ꝙ habeo spaciū anni ad recuperādū tenutā ꝛ qꝛ satis est ꝙ sit facta missio ꝛ semel punita cōtumacia.s̄.de inius vocādū.l.satis que.ꝙ reus nō obstātibus p̄dictis p hūc v̄.cōpellat̄ p̄cise respōdere maxime si actor velit renūciare missioni p̄dicte de hoc vide p archi.ex̄ de eo q mittit̄ in posses.cā rei ser.sup rubrica. ¶ Ad principale ppositū redeūdo quero nūquid pote-
6 rit haberi p cōfesso † vel lis pnūciari p cōtestata ꝯtra eū qui nō vult respōdere libello ꝛ litē contestare recusat. R̄ndeo non p hāc litterā in ꝯtestatione em̄ desiderat̄ verboꝝ expressio vt C.de iudi.l.rē non nouā de litis cōtest.l.j.aut ergo qs est contumax in nō respōdendo interrogationibus que fiūt ad p̄parationē cause ꝛ tūc pōt haberi p ꝯfesso vt.s̄.de interroga. act.l. de etate.§.qui tacuit.ꝛ.§.nihil.ꝛ.l.si filius aut his que fiūt ad veritatis indagationē post litis contest.ꝛ tūc pōt hr̄i p cōfesso vt not.j.de confessis.l.certū vt sicut pōt hr̄i p ꝯuicto si de calūnia nō iurauerit vt.C.de iura.calūnia.l.ij.§.penul.ita si post iuramētū nō facit ꝙ post iuramētū p̄stitū expedit hoc eo p̄sente ꝛ cōtumace ꝛ de hoc est ex̄uagās alexā.iiij.q̄ incipit retulisti ꝛ hoc si iuratū est de calūnia vt ibi dicit̄ sꝫ si absens † citetur
7 vt veniat respōsurus talibus positiōibus ꝛ nō venit nunquid poterit hr̄i p ꝯfesso ar.ꝙ sic qꝛ cū est ꝯtumax in nō veniēdo vt respōdeat ꝛ in respondēdo contumax est habēdus ar.j.de lega.ij.l.si quis seruo ꝛ ar.j.ꝙ vi aut clā.l.vim facit ꝛ de v̄.oblig. l.in executiōe.§.fi. Primo hec lex ponit hec duo vt paria.s.nō venire et esse p̄sentē ꝛ nō respōdere vt hoc v̄.quid ergo p̄terea si cōtumax in non r̄ndendo hr̄ pro confesso multomagis contumax in nō veniēdo ꝛ nō respondēdo. Sed p̄sens qui nō r̄ndet ī vno tm̄ arg.j.de ap.l.creditor.§.iussus ꝛ quod ibi no. Sꝫ contrariū vr̄ p hāc litterā nā si venerit locū hꝫ coactio respōsiōis vt hic dicit̄. Itē interrogatio dꝫ esse facta p existentē corā iudice vt pꝫ.s̄.de interroga.act.l.j.in fi.ꝛ.d.§.qui tacuit hꝫ ergo di

ci cõtumax in non veniẽdo ⁊ sic fiat missio ⁊ non in nõ respondo Jac. de are. ⁊ hec opinio est approbata iure canonico extra de cõfessis. c. ij. li. vj. ⁊ ibi not. De hoc tñ vidi magnã cõcertationẽ in foro ciuili nõ obstãte decretali pdicta ⁊ allegabat̃ p ⁊ contra vt. s. dixi de hoc satis dixi. C. de iura. calũ. l. ij. §. ꝙ obseruari in materia positionũ. §. superest vt videam⁹ de pena nõ respõdẽtis ⁊ ibi de hoc plene p Cy. ⁊ in speculo de positionib⁹. §. nono circa prin. Sed ex quo nõ est clare determinatũ p iura ciuilia stare determinationi illius decreta. de ꝯfessis. c. ij. li. vj. et ad hoc satis se conformat dictus. §. qui tacuit ⁊ maior contumacia ⁊ cõtẽptus ptoris vr̃ in eo qui est coraꝫ ptore ⁊ iussus ab eo ꝙ respõdeat rñdere recusat ꝙ̃ in eo q absens est ⁊ citatus non venit de more tñ iudicioꝝ vidi seruari ꝙ siue sit cõtumax in nõ veniẽdo siue in nõ respõdẽdo ꝙ pronũciant̃ p cõfessis ⁊ ĩ multis locis est statutũ super hoc. Ad hoc multũ inducit auctoritas dicte gl. que est in. l. certũ de cõfessis super ṽbo vrgeri in recollecta Jac. butrig. d. §. q tacuit sic scriptũ est q̃ro an tacens equiparet̃ neganti vel affirmanti. dic ꝙ tenet mediũ vt. j. de ergu. iur. l. qui tacet ⁊ aut q̃ris circa cõtract⁹ vel q̃si ⁊ serua. l. filiusfa. §. inuitus de pcur. ⁊ ibi plene dixi circa iudicia hec ẽ materia nr̃a in qua sunt oppositiões. Prima vltramõtanoꝝ qui querũt circa pparatoria ⁊ tũc cũ sit modica lesio† hr̃ tacẽs pro negãte vel p cõfesso in eo qd̃ est ei piudiciũ vt. d. §. q tacet aut in decisorijs ⁊ tunc nõ alia est Jac. de are. arguẽtis ꝙ habeat̃ pro cõfesso q2 fortior est rõ in cã ꝙ̃ in causato. C. de legib⁹. l. digna vox ⁊ de sacrosanct. ec. aut. multomagis sed iuramẽtũ calũ. est pter ꝯfessiones ⁊ ab eis causat̃ ⁊ q illud recusat prestare hr̃ p cõfesso vt. d. l. ij. §. penult. de iura. calũ. ergo fortius in cõfessiõe. Preterea que veniũt ex eodẽ fonte debẽt eadẽ. l. decidi. s. de legib⁹. l. de quib⁹. ⁊. l. fi. C. de nup. l. sed iuramẽta sunt ex eadẽ. l. ergo ⁊c. Sed certe male dicit ⁊ nõ obstat prima rõ q2 maior ppositio est vera sed minor falsa q2 iuramẽtũ† non ẽ pter cõfessiões nã olim iurabãt actor ⁊ reus de calũ. credere se iustã causam fouere vt. s. fa. hercis. l. inter coheredes. §. qui familie. nec fiebat pter cõfessiones. sed vt lites cessarẽt timore sacramẽti. Sed iure nouo introductũ est aliud capitulũ ꝙ non exiget pbatiões supfluas ⁊ sup hoc fiũt interrogatiões vt in autẽ. posita dicto ti. C. de iur. calũ. Sed anteꝙ̃ inductũ esset illud capitulũ puisum erat ꝙ recusans pstare sacramẽtũ calũ. haberet̃ pro confesso ꝙ patet quia confessiões nõ fuerũt causa iuramẽti calũ. nec ob. alia rõ ꝙ non est verũ ꝙ assimilent̃ confessiones iuramẽto calũ. cũ vnũ sit decisoriũ iuris. s. ꝯfessio aliõ euitat litis initiũ. s. iuramẽtũ calũ. Sed bñ equiparent̃ confessiones iuramẽto testis q2 vtrũqꝫ est litis decisoriũ hinc est ꝙ in positionib⁹ vnũ subrogat̃ loco alteri⁹ vñ dr̃ pono ꝙ promisi tale qd et si neges pbaturuꝫ me offero p testes vel instrumẽta et p hoc p3 ꝙ arg. pdicta nõ concludũt. Sed salua pace scribentis ar. predicti Jac. de are. nõ sunt talia sicut scribit nec ei⁹ op. vt ex suprascriptis tractis ṽe de eius scriptis apparet domin⁹ Martin⁹ sili. dicebat ꝙ tacẽs† punitur ex cõtumacia vt equiparet̃ mentiẽti ⁊ puniat̃ sicut mẽdax nõ ex mẽdacio. sed estimata aduocati cõmuniter tenẽt ꝙ aut qs citat̃ vt quis veniat respõdere interrogationib⁹ vel positionibus nec tñ tenor earuꝫ sibi trãsmittitur ⁊ tũc non habeatur p cõfesso q2 fictio locũ nõ h3 vbi veritas locum hr̃e non posset vt. j. si cert. pet. l. si fili⁹. S3 si esset psens ⁊ cõfiteret̃ ꝙ ignoraret nõ haberet̃ p cõfesso vt. j. de ꝯfessis. l. j. ⁊ de iur. om. iudicũ. l. si p errorẽ. g̃ nec ĩ ficta ꝯfessiõe d3 hr̃i pro cõfesso. Sed si citet̃ vt veniat respõsurus talib⁹ positionib⁹ q̃ sibi mittunt̃ tũc bñ haberet̃ pro ꝯfesso multofortius quã si esset psens nec ob. §. q tacuit. vbi dr̃ eũ hr̃i p negante q2 hoc erat in dãnũ cõtuma. vñ hr̃ pro negante qñ est ei⁹ dãno ⁊ pro cõfesso qñ est eius dãnũ Jac. butrig. Jtẽ ex verbis illis pignoraqꝫ eius ⁊c. not. remedia ptoris ad cogẽdũ aliquẽ aliquid facere cõcor. sunt in glo. ⁊ vbi allegat insti. de satisda. tut. §. ij. et d3 allegare. §. penul. ⁊ ibi plures cõcor. ⁊. j. de confes. l. certuꝫ in gl. vrgeri. ⁊. s. ti. pri. l. si qs a liberis. §. si quis ex his a liberis ex his ⁊ bñ. j. ad. l. iul. peculatus. l. sacrilegi capite. §. fi. ⁊ dic vt. j. de regu. iur. l. nõ põt videri dolo carere. Ex ṽ. ⁊ notãdũ collige ꝙ pretor† eligere d3 obstetrices ⁊ locũ vbi mulier inspiciat̃ et pro hoc. s. e. l. vltra princi. ib. a te assumpte ⁊c. ⁊ debẽt esse probate artis ⁊ fide vt ibi dr̃. Jdẽ etiã fit qñ dubitat̃† vtrũ mulier sit virgo vel corrupta q2 inspicit̃ p matronas expertas extra de pba. c. proposuisti ⁊ de istis obstetricibus habetur etiã extra de frigidis ⁊ maleficiatis. c. fraternitatis sepe tñ manus taliũ obstetriciũ fallit̃ vt extra de proba. c. causaꝫ matrimonij ⁊ iudiciũ ecclesie sepe sequit̃ opinionẽ ⁊ non veritatẽ. Judiciũ autẽ dei semper veritatẽ sequit̃ nec fallit nec fallitur vt extra de sententia excommunica. capitulo a nobis. iudiciũ enim humanũ sepe peruertitur; iudicium diuinum nũꝙ̃ vt plene nota. ⁊ dixi. j. de adul. l. denũciasse. §. querit̃. ⁊ hoĩes† possunt deo mẽtiri ⁊ facere sacramẽta falsa ⁊ decipiũt seipsos nõ deũ vt ex de hereticis. c. vt officiũ. §. ij. li. vj. ⁊ ibi de hoc per Archi. deũ em̃ fallere non possunt de peñ. dist. ij. c. panẽ d altari. Sed nũquid iste obstetrices† iurare teneant̃ videtur ꝙ non q2 hoc hic non dicitur sed dic contra ad instar testiũ. C. de testi. l. iurisiurãdi et ad hoc bene. C. de secũdis nup. l. hac edictali. §. his illud vbi de hoc ⁊. C. de nouo codi. compo. §. ideoqꝫ sup verbo sufficiẽtes. Quidã dicũt aut petit̃ ab aliquo de sue artis pitia ⁊ qui iurauit artẽ suã fideliter exercere ⁊ tũc non teneat̃ amplius iurare ⁊ ita intelligant̃ iura q̃ ad hoc allegant̃ si aũt non pstitit tale iuramẽtũ tũc teneat̃ iurare ⁊ ita intelligãtur alia iura ⁊ pro hoc bñ ex de prescrip. c. ad audiẽtiã ⁊ ꝙ not. in aut. de fide instru. §. si vo nihil. ⁊ facit pro doctorib⁹ qui in princip. doctoratus iurant eorũ officiuꝫ fideliter exercere ꝙ amplius non teneant̃ iurare in examinatione scholariũ Padue cũ cõtrariuꝫ seruet̃ ex forma cuiusdã priuilegij episcopalis cuidam dño epo psentari debẽt scholares examinãdi. Jtẽ allegat̃ iste ṽ. ⁊ notãdũ in ar. ꝙ si potestas vel iudex velit sibi eligere consiliarios in aliqua cã ꝙ ipse eligere debeat suo arbitrio ⁊ nõ partiũ. Sed dic contra vt j. de ad. tuto. l. iij. §. sed non erit de bonis aucto. iudi. possiden. l. in vẽditione. §. fi. ⁊. C. d iudi. l. fi. ⁊ hoc intelligo nisi discordarẽt vt notaui. d. l. in venditione. §. fi. ⁊ vide ꝙ dicã. j. §. proxi. ṽ si. fin aũt. j. de pigno. si ptes discordãt de forma cõmissionis fiẽde de cã ⁊ pro hoc bene. s. de iureiurã. l. iusiurandũ. §. si de qualitate autẽ. Jtẽ ex ṽ. si oẽs collige ꝙ marit⁹† teneat̃ iniuriaruꝫ si fecit aĩo iniuriãdi. Sed quid in dubio dicit. Dy. ꝙ non psumit̃ aĩus iniuriandi q2 dolus non presumit̃. Uber. tenebat cõtrariũ ⁊ dicebat psũi dolũ ⁊ animũ iniuriãdi p. l. si nõ cõuicij in gl. allegatã. Sed certe opi. Dy. magis mihi placet q2 istud nõ est factũ improbatũ nec debuit marit⁹ ĩ dubio ius suũ indiscussuꝫ relinquere vt. s. de peti. here. l. diuus. ⁊ maxime si aliquibus iustis causis ad hoc motus fuerit vt lr̃a dicit ⁊ p hoc. j. d abigeis. l. ij. in fin. ⁊ de liberali causa. l. ligitur. Non ob. l. si non conuitij q2 loquit̃ in maleficio ⁊ facto sui natura dãnato in quo bene psumitur dolus vt ibi ⁊. C. de sicca. l. j. ⁊ ibi in gl. ⁊ pro ista determinatione benefacit extra de regu. iur. c. estote misericordes cũ ibi notatis. Jtẽ no. ex eodẽ ṽ. ibi vel ipsa eũ illexerat ꝙ si aliqs induct⁹ ex sententia bãni quã scriptã vidit offendit bãnitum qui tamẽ nõ erat rite bãnitus ꝙ excusat̃ a pena. pro hoc. j. de adulterijs. l. penulti. ⁊ ibi dixi ⁊ de re iudica. l. iiij. §. cõdẽnatũ ⁊ bene facit. s. de interrog. act. l. de etate. §. ex cã ⁊ de edili. edicto. l. qd si sit fugitiuus. §. apud labeonẽ Ray. in gl. vlti. in fi. ⁊ est ratio differentie q2 mulier meli⁹ scit veritatẽ quã vir. ar. s. rerũ amo. l. marcellus. §. j. s. ti. j. l. j. §. illud ⁊ ꝙ ibi no. Ray.

1. Matris factum filijs nocere non debet.
2. Conclaue quid sit.
3. Qualiter fieri debeat in parturiendi actu.
4. Dictio preter ponitur inclusiue.
5. Simul ⁊ immediate fieri dicitur qd̃ successiue fit.
6. Adulterium an probetur per testes qui viderunt adulterantes successiue per vnum foramen.
7. Defunctus committens alicui executionem alicuius negocij ⁊ ille noluit exequi iudex h3 potestatẽ aliũ eligendi.

De inspiciendo.

Hucusqꝫ imperatores tractauerunt quando viuo marito tractat̃ de ptu ⁊ mulier negat se pgnantẽ vt excludat agnatos a successione defuncti ⁊ ponunt̃ ṽba ptoris vsqꝫ ad. §. quãuis. ⁊ dic vt in prima glo. deinde op. ꝙ istud edictũ videat̃ superfluũ ⁊ pcedentib⁹ contrariũ ⁊ dic vt in eadẽ prima gl. Sol. op. ꝙ mitti debeãt tm̃ tres obstetrices ⁊ nõ qnqꝫ vt. s. ea. l. j. vltra princip. Tertio op. ꝙ debeat educari apud mr̃em vt. C. vbi pupi. educari de. l. j. Quarto op. ꝙ factum matris† filijs nocere non debeat. Quinto ꝙ missus ex carboniano nõ intentet actiones hereditarias vt in. §. missum q̃ dicit vt in glo. ex q bus habebis effectũ glo. litterã sic expones Jbi pretor ait. s. in hec verba q̃ sequũtur si mulier ⁊c. Dyn. Jbi mortuo marito et nõ superstite eo in cuius potestate futurus est al's hẽret locum mẽs plauciani Jac. vt. s. ti. proxi. l. siue cõtra. §. q2 plaucianuꝫ ver. qd ergo ibi ea res ptinebit. i. his q2 sperãt successionem ex testamẽto vel ab intestato nemine nascẽte. Dy. vt patet. j. §. ꝙuis. Jbi nequã. i. ne aliqua. Dy. Jbi pcuratoribus sue eorũ not. pcuratorẽ citãdũ de quo dic vt dixi. s. ti. proxi. l. j. circa princi. Jbi mittãt. s. miles. Dy. Jbi si nollẽt heredes marit. al's est si velint. Dy. ⁊ anteꝙ̃ illa vedat in cõclaui Jn quo cõclaui quid sit cõclaue† no. ⁊ dixi. j. de dã infec. l. ꝙ claue ibi si erunt. s. plures aditus. Dy. Jbi tabule. i. assides. Jbi qui introierint partiri tẽpus.

tiri tēpus. Dy. et aliud introierint ꝙ ſequit̃ eſt futuri tēporis Dy. Ibi cum parturire incipiat. ſ. dixit qualiter venter inſpiciatur nūc qualiter fieri debeat † in parturiēdi actu. Dy. Ibi preter. No. ꝙ dictio preter † ponit̃ incluſiue de quo dic vt in alphabeto dictione p̃ter. Dy. Ibi ꝙ̄ decem bꝫ ergo mulier ipſa gnqꝫ ⁊ ſic dictio preter ſumit̃ excluſiue a negatiōe q̄ ſequit̃ vt. ſ. ſol. mat. l. ſi filio. §. fi. Jac. ⁊ ſic in effectu dictio p̃ter includit ꝙ preter obſtetrices poſſit eſſe ⁊ alie ibi excutiant̃. i. inueſtigent̃ ⁊ ⁊ querant̃ ne qua. i. ne aliqua p̄gnās ſit. Dy. Ibi ꝙ natū modo ſequit̃ qualiter ꝑtus natus tractari debeat. Dy. Ibi inſpicere nollēt cuſtodiētes. Dy. Ibi cōſtituat̃ vel compellēdo ex cā electum a parente vel alij hoc onus imponēdo vt. j. vbi pupillus educari debeat. l. j. Jac. ibi alternis mēſibus. i. duob⁹ mēſib⁹ ſemel. Dy. Ibi oſtēdat his qui ſperabāt ſuccedere ſi partus nō eſſent. Dy. in ver. ſi cui ſi p̄dicta ſeruata nō fuerint quid iuris ſit modo dicit ⁊ videt̃ duo ponere vt paria. ſ. nō ꝑmittere inſpici ⁊ cuſtodiri ⁊ nō ꝑmittere ſic inſpici ⁊ cuſtodiri vt dꝫ ⁊ hoc verū qñ ex certa ſciētia ⁊ cōtumacia in edicti forma petat̃. ſec⁹ qñ ignorātia vel ꝑ ruſticitatē q2 inter hec eſt differētia vt nota. j. l. ꝓxi. ꝙ aūt al's eſt. §. vlti. h. l. Old. Ibi licitū nō erit de facto q2 non fuit admiſſus. Dy. Expoſita lr̃a vltra gl. aliqua vtilia colligam⁹. Et primo no. ex ſcđo reſpōſo hui⁹. §. ibi ſimul oēs inſpiciāt cōtra id qđ not. C. de teſt. l. hac ꝯſultiſſima. §. in oīb⁹ ibi em̄ no. ꝙ ſimul ⁊ immediate fieri dicit̃ † ꝙ ſucceſſiue fit de hoc no. iij. q. ix. teſtes. Jac. ⁊ vide ꝙ notaui. C. de teſti. l. teſtiū. v̄. itē queritur Jac. de q̄ſtione quā habui de facto q̄ queſtio pulchra eſt ſ. an adulteriuꝫ † ꝓbetur ꝑ teſtes qui viderūt adulterātes ſucceſſiue ꝑ vnū foramē de q̄ queſtiōe dic vt ibi dixi ⁊ huic. §. p̄t reſpōderi ꝙ hic poterāt oēs ſimul inſpicere ſecus erat in q̄ſtiōe ꝓpoſita. in gl. ꝙ qui male agit odit lucē qđ habetur Joh. iij. c. ⁊ extra de officio deleg. c. cōſuluit ⁊ ibi de hoc vñ illud lucē non querit qui male facta gerit ⁊. C. de dona. l. donatio. ¶ Itē not. ex v̄. ſin autē parēs ꝙ ſi defunct⁹ † cōmiſit alicui executiōeꝫ alicuius negocij ⁊ ille nolluit exequi ꝙ nō cogat̃ ⁊ ꝙ eligēdi aliuꝫ poteſtas deuoluit̃ ad iudicē ⁊ ſic eſt argu. expreſſum ꝙ ſi partiū volūtate eligat̃ aliquis ſapiēs ſeu cōmiſſarius in aliq̄ cā ꝙ eo non iudicāte vel renūciante iudex poſſit eligere aliuꝫ ad idē j. de bonis aucto. iudi. poſſidē. l. in vēditiōe. §. ⁊ vide ꝙ notaui C. de epiſ. ⁊ cle. l. nulli. Dy. Et idē vr̃ poſſe dici ſi canonici elegerūt cōpromiſſarios qui debēt eligere ⁊ nō eligāt ꝙ electio deueniat ad ſuperiorē de hoc tu dic vt extra de electione. c. ſi cōpromiſſarius. li. vj. cū ibi not. In gl. ſ. e. l. j. §. j. in fi. ipſius gl. ibi em̄ non habet̃ ſuſpicio falſi partus hic ſic vñ vbi maius periculuꝫ ⁊c. Dy. In glo. vlti. ibi in poſſeſſorio cōtrarium vr̃ notari. j. ad carboñ. l. cū mulier vel ibi mulier nihil fecit ꝓpter ꝙ filius priuaret̃ q̄ſi poſſeſſione filiatiōis at hic legē cōtēpſit ꝓpter ꝙ q̄ſi poſſeſſiōe filiatiōis filius eſt q̊ ad poſſeſ. priuat⁹ Ray. ibi. l. ꝙ đ inofficioſo. q̄ huic ꝯcordat ibi due ſolutiones quarū nulla per ſe bona eſt ſed ſimul mixte bone ſunt: ⁊ iđ dic aut ſatiſdedit de reſtituēda. aut non primo caſu pōt exercere actiones aduerſus extraneos debitores. Sed aduerſus illū qui ſibi mouet controuerſiā nō. ſi aūt nō ſatiſdedit aduerſus aliquē agere nō p̄t. dy.

1 ☞ In re manifeſta debet admitti probatio.
2 Manifeſta non declarantur ex neceſſitate.
3 Canonici electi ad vacaturā prebendam non debent intereſſe nec vocem habere in electionibus cū alijs canonicis.
4 Procurator conſtitutus ad denunciandum vel denunciationi reſpondendum magis videtur procurator ad iudicia q̄ ad negocia.

Quāuis.

Quibus debeat denūciari ꝑ mulierē ꝙ vētrē inſpici faciāt ⁊ cuſtodes mittāt hic đclaratur. Ibi ſi ſeruus heres inſtitut⁹ fuit ſub hac cōditione ſi nemo ⁊c. Ol. Ibi prima ſpes ar. ſ. de euic. l. pr̃. Old. Ibi ab inteſtato tenet. ſ. denūciari opꝫ. Dy. Collige primo ex princi. §. ꝙ licet lectio ſit facilis non eſt negligēda ꝑ ſcholares ⁊ ꝙ in re manifeſta † debeat admitti ꝓbatio vt ⁊c. de fideicō. l. cū virū. j. de manumiſſio. l. cauſam ⁊ extra de electione hōe memorie. ⁊. xxiiij. q. j. pudēda ⁊ ibi Old. ꝯtra hoc arguit gl. ⁊ non ſoluit. j. de dote prelega. l. j. in fi. ⁊ ibi in gl. Sed ſo. ꝺm Dy. ꝙ ea q̄ ſunt manifeſta † nō declarant̃ ex neceſſitate. Sed ex volūtate vt euidenti⁹ apparcāt ⁊ illa nō eſt neceſſaria declaratio nō vitiat vt. j. de auro ⁊ argē. lega. l. pediculis. §. labeo. ⁊. j. de regu. iur. l. nō ſolēt. et l. q̄ dubitatiōis. Dy. Uel dic ꝺm Jac. de bel. ꝙ licet hoc edictū ſit manifeſtū pōt tñ apparere dubitatio ꝓpter verborū interpretationē in cōtrario v̄o res demōſtrata nō poterat inducere ampli⁹ dubitationē vel dic ꝙ iſtud edictū erat manifeſtū quo ad iurecōſultos nō quo ad alios in ꝯtrario v̄o quo ad omnes Jac. de bel. Sed cōtra hāc ſol. vt vr̃. ſ. de in integr. reſtit. l. j. in princi. ⁊ đ exercito. l. j. in prin. Et iđ forte poſſet dici qđ aut res eſt notoria ⁊ probatione non indiget vt. C. de accu. l. ea quidem. Aut ſolū manifeſta ⁊ tūc indiget probatione vt. C. de ap. l. ciues. ⁊ ibi in glo. de iſta ꝓbatione notorij ⁊ manifeſti pleniſſime habet̃ ꝑ oēs extra de cohabitatiōe clericorū ⁊ mulierū. c. nr̃a. ⁊ ca. vlt. ⁊. q. j. manifeſta al's de manifeſta. ⁊ dixi. d. l. ea quidē. itē no. pulchra verba ibi publice em̄ intereſt ⁊ cōcor. ſunt i gl. Itē op. gl. ⁊ nō ſoluit de. l. ſi. j. vbi pupillus educari debeat ad v̄. denunciari. ſed ſolue ꝙ ibi loquit̃ de educatione in q̄ proximior ē ſuſpect⁹ rōne ſperate ſucceſſionis ꝑt⁹ naſcituri ibi hic iā nato circa educationē Jac. ¶ Itē not. ex dicto v̄. denūciari ibi non etiā ſubſtituto ⁊c. arg. ꝙ canonici † electi ad vacaturā p̄bendā nō debeant intereſſe nec vocē hr̃e in electionib⁹ cū alijs canonicis ⁊ pro hoc. j. de leg. ij. l. ſi quis ſeruū. §. ij. ⁊ de hoc ſatis no. extra de conſti. c. cū M. ferrarieñ. Ja. itē collige ex fine. §. ꝙ ſi ſtatuto caueat̃ ꝙ bānitus exire nō poſſit de banno niſi habeat pacē ab herede occiſi ⁊ ſunt plures heredes ꝙ hr̃e debeat pacem ab oīb⁹ cōtrariū tenēt docto. vt plene dixi in queſtionibus ſtatuto. tertia parte v̄. itē quero pulchrā ⁊ vtilē q̄ſtionē. ¶ Itē no. ex gl. q̄ incipit forte qđ ꝓcurator † conſtitut⁹ ad denunciandum vel denunciatiōi reſpondendum magis videtur procurator ad iudicia q̄ ad negocia.

1 ☞ Qui parum tranſgreditur non vituperatur.
2 Leuis ſolēnitas omiſſa non vitiat.
3 Grauia et neceſſaria nullo modo ſunt omittenda.

Quod autem pretor.

Quidā hñt ꝑ. l. ſꝫ cōmūniter habet̃ ꝑ §. ⁊ not. ex verbis que leuiter. qui parū † trāgreditur non vituperatur ibi denegaturū contra debitores hereditarios. Dynus Ibi obſeruari ventrem ante partum pariendi. Dynus Ibi ⁊ partum in pariendi actu. Dy. Ibi infantē iam natū. dy. ¶ Itē collige ꝙ leuis ſolēnitas † omiſſa non viciat et ad hoc ſepe allegatur. In cōtrariū arguit glo. de tranſac. l. cū hi. §. ait pretor ⁊ de in integ. reſti. l. diu⁹ ⁊ non ſoluit. ſꝫ ſo. ꝺꝫ Dy. ꝙ leuia ⁊ non neceſſaria omiſſa non vitiāt neceſſaria v̄o vitiant. ſꝫ omittantur ⁊ hoc ſi ex certa ſciētia ſecus ſi ꝑ errorē vel q2 mos regionis ſit in contrariū vt pꝫ in fi. l. Dyn. ⁊ pro hoc. ſ. de vſur. l. j. in fi. vel dic ꝺm Jac. de are. ꝙ grauia † ⁊ neceſſaria nullo mō ſint omittenda etiā p̄textu ꝯſuetudinis regionis vel erroris vel ruſticitatis ſed leuia bñ poſſunt omitti predictis ex cauſis ⁊ ad h̄ bñ adaptat̃ lr̃a huius. l. Jac. de are. vel dic ꝺm Jac. de bel. aut actus de quo agit̃ formaꝫ ⁊ ſolēnitatē deſiderat ⁊ tunc nihil ex ſolēnitatib⁹ eſt omittēdū vt in cōtrarijs aut expoſcit geſtionē qualitercūqꝫ ſubſtātiā implentē ⁊ tūc omiſſio nō vitiat dūmō ſubſtātia adimpleat̃ vt hic ⁊ videas in libello py. iij. carta. Uel dic ꝙ in cōtrarijs eſt regulare ꝙ ex ſolēnib⁹ nihil eſt omittendum hic ſpeciale vt no. d. l. diuus ⁊ quilibet ſo. bona eſt ꝺm ipꝫ Jac. de bel. Itē collige ꝙ ruſticitati parcit̃ qđ verum eſt mero iure ſecus in naturali vel q̄ſi vt. C. de in ius vocan. l. veniam et ibi de hoc. Dy.

☞ Bonorum poſſeſſio denegatur mulieri ex cā ventris.

Edictum.

Dy. h̄ đr ſi mulier ñ obſeruat ſolēnitates p̄dictas ex certa ſciētia denegat̃ puero carboñ. bonoꝝ poſſeſſio. Sed ſi ꝑ imperitiā nō denegat̃. Dy. vel melius dicas qđ denegat̃ mulieri bonorū poſſeſſio † ex cā ventris. ſ. illa bonorū poſſeſſio. q̄ inducta eſt ad exēplū carboñ. bonorū poſſeſ. vñ expōe derogatorū eſt eius edicti de vētre in poſſeſſionē mittēdo lꝫ dy. ⁊ glo. videantur intelligere de carboñ. gl. tñ in fi. tꝫ niſi p̄dictam Ray. Ibi exēplū. i. ſimilitudinē. Dy. Ibi cōparatū eſt. i. inuētū. dy. Ibi ſed hoc. i. huius edicti de partu cuſtodiēdo rigorē ⁊ penaꝫ di. in fi. i. vētris noīe futuri ꝑtus vt habeat locū qđ dixi đ poſſeſſione ex cā ventris. Ray. ⁊ dic prout inſpici ⁊ cuſtodiri debuit ⁊ ita fuit omiſſa leuis ſolēnitas ⁊ nō ſubſtātialis lꝫ gl. aliter intelligat. Dy. et Ol. op. dupliciter vt in gl.

Ut ventri.

Caſus. ſubſtitut⁹ ꝑ fideicō. ꝑmittit̃ ventrē inſpicere ⁊ ꝑtum cuſtodire hoc dicit. Dyn. ꝺm. §. de inſpiciendo ſ. l. j. melius tñ adaptatur iſte caſus. j. l. ꝓxi. Ibi inſtitut⁹ ſub conditiōe ſed nemo naſceret̃ ex ventre. Dy. Uel dic ꝙ loquit̃ de inſtituto ſimpliciter a defuncto ventre preterito quia teſtator non credebat vxorem eſſe pregnantem. Dy. in gl. prima in fi. hoc reproba. quia vt habeat locū vulgaris tacita requirit̃ additio ex teſtamēto paterno vt. j. ad trebel. l. apud iul.

§.idem iul'. ¶ Quare dic alium cum posthumo institui d hoc plenius dixi super rubrica in materia substitu. vulgaris. Dy. Sed pone q duo sunt substituti hoc mõ si nõ nascetur aliquis substituo meuiũ nũquid meuius admittetur ad ventrẽ seruandũ. Rñ. nõ q: iste pupillariter substitut' nõ ɔcurrit cũ titio vulgariter substituto cũ in aliũ casum sit substitut' vt. ff. de vulga. pupil. substi. l. cũ ex filio. §. filio ⁊ sic debemus hic intelligere q nullus erat vulgariter substitut'. Jac. de are.

Ita quo. Sũmarium superioris .l. iudicio meo meli' aptat huic. l. licet cõmuniter in scriptis habeat ibi sorori cui erat restitutio faciẽda in defectũ liberorũ. dy. ibi vxori iõ vxoris denunc atio exigit. q: rogat' erat si sine liberis decesserit restituere hẽditatẽ videt aũt cũ liberis decessisse si vxorẽ pregnantem reliquerit vt. ff. quando dies leg. ce. l. is cui. Dy.

¶ Si mulier ventris nomine in possessionẽ missa eadẽ possessio dolo malo ad aliũ translata esse dicat. Rubrica.

Super rubrica. Uide Azo. in summa pãdectarum hoc. e. ti. ⁊ Roffre. in libello hoc e. titu. septimo quaterno ⁊ eo. ti. de bono. pos. que datur noĩe vẽtris circa fi. libelli ⁊ in specu. de eo qui mittit in possessionẽ cã rei seruãde. §. j. vsi. penult. ⁊ Azo. d. ti. sic cõtinuat hãc rubricã dixit de possessione que dat mulieri. s. ti. pxi. l. j. verũ q: talis possessio dolo mulieris vel pñs eius qñq transfert ad alium vidẽduz est qualiter pũideatur cõtra eũ quẽ est facta. translatiõ: iõ subijcit hic tit. vel sic q: seruatis solẽnitatibus circa inspiciendũ ⁊ custodiendũ ventrẽ dat bonorũ possessio. vt. s. ti. j. l. j. §. si cui ⁊ data possessio. mulier qñq dolo in aliũ trãsferet in dãnũ part' volens pretor in hoc dare remediũ ponit hũc ti. ⁊ effectum toti' tituli q̃si p modũ sũme habes. j. eo. l. j. in prin. ⁊ q̃ est rõ q colon' trãsferẽdo possessionẽ pĩudicat dño. Sed missus in possessionẽ auctoritate ptoria nõ pĩudicat an sufficiat dolus filie tm̃ ⁊ patris tm̃ eadẽ lege. §. nõ solũ. Quod possessio nõ debeat alicui auferri siue iusta siue iniusta nisi via ordinaria pulchre ⁊ plene. ea. l. §. necessario: ⁊ quod legib' ⁊ nõ pceptis agẽdũ est ⁊ q iudex debet hr̃e ministros p quos exequat officiũ suuz ⁊ que dz exequi p eos ⁊ q̃ p seipsum ⁊ an ppria auctoritate possit expelli ille in quẽ possessio dolo trãslata est per mulierẽ an p iterdictũ ⁊ que p interdicta ⁊ qñ locũ hz manus militaris ⁊ qñ non. ¶ Quãdo hec actio detur ppetuo ⁊ qñ infra ãnũ. j. e. l. §. hec actio q q nõ facit facere videt. j. e. l. dolo. Et qd missus in possessiõez auctoritate pretoria tenet possess. defendere ⁊ ingredietĩ vel ingredivolẽti resistere nec dz alicui tradere vl' prodere an re ⁊ fructibus cõsecutis per actorẽ ab vno superfit actio p sumptib' lit. contra alios eadem. l. §. finali.

Hoc edicto. Primo commẽdat edictum ⁊ ponit casum eius secundo dicit cõtra quos ⁊ ad quid: qñ detur ⁊ infra qd tẽp' datur em̃ de eo q nõ puenit. j. e. l. fi. regula est em̃ q oĩs actio pretoria q̃ dat ex dolo det predicta forma vt. s. d alie. iudi. mutã. cã. l. nõ solũ. §. fi. ⁊. j. de his que in frau. credito. l. ait pretor. §. fi. ⁊ de bonis auto. iu. possi. l. ptor ait. §. fi. Ol. ⁊ ẽm hoc coniungas. §. interẽ. ⁊ omitte. §. necessario. in. §. necessario vsq ad. §. interest q dicit subuenitur cõtra eũ in quẽ est translata: quo iure ⁊ pbauit q iste ti. hz locũ qñ nõ nascit aliqs partus: nã si nasceretur succederet ei mater vt. j. de rebus dubijs. l. qui duos. §. cũ in bello ⁊ ideo nõ esset locus actiõi ɔ̃cedẽti ex h edicto cõtra matrẽ vel ei' patrẽ vel pone q nascitur et moritur in pupillari etate ⁊ est aliquis substitutus pupillariter qui mr̃ez excludit vt. l. precib'. C. de impuberũ ⁊ alijs substitutiõib' ⁊ de inoffi. testa. l. papi. §. sed nec impuberis. Sed tũc nõ posset procedere q adijsset duplici rõne vna q: cõditio substitutiõis suspẽdebat altera q: institutus nõdũ exclusus erat vt. j. de acquirẽ. heredi. l. quãdiu de hered. insti. cum in test. ⁊ de vul. ⁊ pupil. substitu. l. si mater. §. fi. ad primum op. q nõ sit pdo cũ det contra bonefidei possessorẽ vt. j. §. interest ⁊ respon. vt in gl. j. in instru. acqsitiõis ⁊c. ¶ Ad ẽm op. q manus militaris habeat locũ vt. j. ne vis fiat ei qui in possess. missus est. l. si qs missus. So. illud hz locum qñ dicitur vel nõ admittit missus a pretore vel mitti iussus hic aũt nõ admittebat dñs. ¶ Tertio quere q interdictũ detur ⁊ dic q vti possidetis ⁊ hoc pbatur in gl. q̃ incipit p eodẽ ibi q̃re ille ⁊c. Jn cõtrariũ vr̃ qd nõ detur q: aut dices heredẽ nõ adiuisse: ⁊ tunc constat non dari q: nec possidet vt. j. vti possi. l. j. §. interdictũ aut dices adijsse ⁊ hoc nõ videtur procedere q: sperabatur filios nasci vt. j. de acquir. here. l. cum quidam. §. quod dr. Sed dic q natus non fuit ⁊ heres opinabatur ⁊ iuste eum non debere nasci ⁊ erat etiã cõmunis opinio ⁊ postea apparuit veritas eã nõ esse pregnantẽ. Old. Et sic potuit heres adire vt dicto. §. q dr v. quid ergo vel dic aut tractatur de missione extranei ⁊ habet locũ vt differat quãdiu sperabatur venter nasci si vo tractatur ventrẽ nasci: si vo tractatur de missione eius qui est in eodem gradu cũ vẽtre ⁊ tunc nõ differatur et sic hic ⁊ pro hoc de acquir. heredi. l. ventre Oldr. Jtẽ q non habeat vti posside. videt. q: per traditionẽ mulieris possessione priuatus est sed dic q nemo plus iuris ⁊c. Sed mulier non possidebat lz in possessiõe missa esset q: aliud est possidere aliud in possessionẽ mitti vt. j. de acqrẽ. pos. l. iij. §. vltimo. ⁊. l. si quis ante. ergo non transtulit possessionẽ cõtra hoc q colonus tradendo oẽm possessionẽ trãsfert vt. j. de acquirẽ. pos. l. iij. §. qñ seruus. ⁊ tñ non hz possessionẽ sed solã detẽtationẽ hz vt. j. de vsuca. l. non solũ. §. q vulgo et. C. cõmunia de vsuca. l. j. Sed ibi non nocet dño q: dñs retinebat possessionem p eũ hic autẽ heres non retinebat p mulierẽ ar. j. de reg. iur. l. ex q̃ persona. Dy. q predicta traxit a Roffr. p maiori parte in libello hoc eo. ti. Jbi hãc possessionẽ quẽ habebat nomine vẽtris. Dy. i gl. no. in factum dari edictis vt. s. nau. cau. sta. l. ⁊ ita. §. j. ⁊ de eo p quem factum erit. l. fi. Jac. ⁊ insti. de act. §. sed iste ⁊ ibi in glo.

Non solũ. Jbi cohercet pponẽdo contra eã actionẽ in factũ. Dy. Jbi ɔtra eũ. s. pr̃ez. dy. Jbi ea fuerit. s. mulier. Dyn. Jbi in eos patrem ⁊ filiam. Dy. Quere an sufficiat dolus vnius tm̃ ⁊ dic q sic vt in glo. ⁊ continua hic v. interest.

1 ¶ Possessio siue iusta siue iniusta non est alicui auferenda.
2 Prebẽdã tenẽs iniuste nõ dz ea priuari sine cause cognitione.
3 Legibus est procedendum ⁊ non preceptis.
4 Ordo iudiciarius regulariter est seruandus in criminalibus ⁊ in ciuilibus.
5 Judex qualiter debeat habere ministros suos.

Necessario. Jbi pretor adiecit in aliqua pte edicti q non habem'. Dy. vel meli' q: heres nõ hz auxiliuz ad omne interesse sed tm̃ depredationis fructuũ vt pz. j. §. interest. ideo necessario ⁊c. Dy. Jbi qui p dolum tradentis. Dy. Jbi coget autez hic dr quo iure eum coget Dy. Jtẽ per istã litterã nõ pretoria ptãte ⁊c. videtur q executores q quotidie pcedũt de romana curia inducas in possessio. ⁊ inductũ defendas sint parue vtilitatis q: non vident debere defendere nisi via ordinaria q puto verũ quãdo spoliatus esset possessiõe sed anteq spolietur crede q tales executores ⁊ etiã quicũq iudices ordinarij debeãt defendere a turbatione ⁊ violentia p dictã. l. si super possessione. C. de trãsact. ⁊ p totuz ti. ne vis fiat ei q in pos. missus est ibi p interdictũ vti possidetis. Dy. in v. interest aũt hic respondet cuidã tacite obiectioni q: supradictũ est q hec actio dat ad interesse sed vr̃ q actoris nõ intersit ⁊ iõ ponit hic v. in quo declaratur q interest. Dy. Jbi qui experit dato q recupet pos. p interdictũ ab eo i quẽ trãslata erat. Dy. ibi cõsumpserit ille qui in pos. erat ⁊ iõ nõ tenetur ad restitutionẽ. Dy. modo aliqua vtilia. ¶ Colligam' ⁊ primo cõtinue allegat iste. §. i practica q possessio † siue iusta siue in- [1] iusta non est alicui auferenda nisi via ordinaria vt hic colligit ibi nõ pretoria potestate ⁊c. ⁊ p hoc. C. de transact. l. si super possessione ⁊. l. ne vis fiat ei q in possessio. missus est p totũ ⁊ optime. j. vti possidetis. l. iusta. xvj. q. iiij. c. volum' vbi hr̃ q si quis [2] teneat aliquã prebẽdã † etiã iniuste q ea nõ dz pũari sine cause cognitione ⁊ no. p cõpo. extra de rescri. c. capitulũ sancte crucis ver. item queritur vtrum executor ad pũidẽdũ datus ⁊ p hoc d ɔcess. pbẽ. c. lr̃as. ⁊. c. cũ nr̃is ⁊ ibi plene p Jnno. ⁊ p archi. iij. q. j. c. deus. §. patet ⁊. viij. q. iiij. in prin. de rest. spo. c. cõquerẽte in fi. de here. cũ ex iiicto i fi. d abigeis. l. j. l fi. ⁊ qd no. p Azo. [3] i sũma vñi scda col. Et q: legib' † ẽ pcedẽdũ nõ pceptis. C. d iure fisci. l. probibitũ. libro. x. ⁊ de ɔueniendis fisci debitorib'. l. hi qui. e. l. ⁊ extra de appel. c. cum teneamur in fi. nã quilibet ẽ conueniendus secũdum ordinem iudiciorum vt. C. de procur. l. pcurator ad vnã speciẽ ⁊ de pact. l. si pacto quo penam in fi. ⁊ hoc est q dr qd quis ad ius ordinariũ remittẽdus est vt. j. de priua. delict. l. fi. vbi de hoc ⁊ pro hac parte bene facit. j. de acqr. pos. l. iuste. Sed contra hoc videtur. C. de liberali causa. l. eam. Sed dic vt ibi no. item contra q: iniusta possessio non vr̃ debere p iudicem defendi vt. s. de publi. l. cum sponsus. §. si res. sed hoc verum quando iudici constat possessionem iniquam hoc autem sibi constare non potest nisi causa cognita et iudiciorum ordine seruato nam in criminalibus et ciuilibus regulari- [4] ter seruandus est ordo iudiciarius † vt. C. de sñijs. l. prolatã et extra de symo.

extra de symo. c. dilectus. Ibi post q̃ crimẽ ꝛc. Itẽ vr̃ ↄtra qḋ dr aliqñ extraordinario iure subueniri. vt. ꝟ. vt in pos. leg. l. mu nicipio. ff. cer. pe. l. cũ filius. ꝟ. ad ﬀ. l. ꝛ si certus. §. ff. ꝛ l. seq. ꝛ. C. de insti. ꝛ substi. l. ij. ꝛ ibi in glo. ꝛ de priui. ff. l. j. in ff. Sed dic qḋ illi sunt casus spãles ꝛ fiunt etiã cũ aliquali cause cognitiõe ꝫ 5 sũmaria. Scḋo no. ꝛ ad hoc etiã sepe allegat̃ qḋ iudex † põt et dꝫ hr̃e ministros suos per quos exequatur officiũ suũ. ꝛ ꝑ hoc ꝟ. de iureiur. l. ad egregias. in aut. de fide instru. §. in his vero. col. vj. Et hñ. C. de epi. ꝛ cle. auk. sed iudex. ibi vnũ de ministris suis. ꝛ. ꝟ. de rei ven. l. q restituere. ꝛ locati. l. cũ dñs horreox. Sꝫ in ↄtrariũ vr̃ q illud qḋ spectat ad officiũ suũ debeat ꝑ se face re ꝛ nõ notarijs suis nec ministris cõmittere. vt. C. de iur. fisc. l. ij. ꝛ ibi in glo. de libe. cã. l. pe. ꝛ ibi in glo. sed dic q ealque deside rant cause cognitionẽ expedire dꝫ ꝑ se vt. d. ll. ea aũt q̃ spectãt ad facti executionẽ per executores ꝛ ministros suos. vt i primis iuribus. ꝛ. C. de execu. rei iudi. l. si vt ꝓponis. In gl. q̃ incipit ꝑ eodẽ. Ibi qꝛ ille in quẽ trãslata est possessio ꝑ mulierẽ. Dy. In ea. glo. ibi. l. j. §. eũ qui. ꝛ melius. ꝟ. ad. l. aquil. l. queadmodũ. §. ff. ꝓtectũ. ꝛ. ꝟ. q vi aut clã. l. si vitẽ. §. si ad ianuam. Dyn. ꝛ. C. ne qs titulos suis ꝑdijs vel alienis affigat. l. j. vbi de hoc dixi. ibi expulso vel nõ admisso cũ iussus esset mitti ꝑ pretorẽ vt dicet̃ in glo. seq. Dy. Ibi forte agit̃ vel dic aut petit qs oẽm cause co gnitionẽ siue possessionẽ sibi dari ꝛ tũc manꝰ militaris locũ nõ hꝫ. sed cã cognita in iure ordinario dꝫ procedi vt hic aut post cãe cognitionẽ saltẽ semiplenã ꝛ tũc hꝫ locũ militaris vt. d. l. si qs missus. aut post plenã cãe cognitionẽ ꝛ diffinitiuã sñiam et tũc idẽ vt. d. l. q restituere. Dy. In glo. vti possidetis. in princi. q verũ est qñ heres fuit possessionẽ adeptus ꝛ nunc possidet cũ interdictuꝫ vti possidetis det̃ tm̃ possidẽti. vt. ꝟ. vti possi. l. j. §. interdictũ. Dy. Ibi vel vñ vi. qḋ est verũ qñ heres posside bat ꝛ possessionẽ amisit ꝑ violẽtiã. vt. ꝟ. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. nõ au tem. ꝛ sic ista interdicta nõ ↄcurrũt. vt in diuerso rõ. ꝟ. q vñ vi det̃ ꝑ ciuili vti possidetis ꝑ naturali vt in simili no. ꝟ. de acqui. pos. l. clã possidere. §. qui ast nũdinas. ꝛ. l. naturalr̃. §. nihil. Dy. Sed hoc non ꝓcedit eodẽ tpe sed demũ ciuili q̃ turbat̃ ꝑ reten tionẽ naturalis. Dy. ibi vel ꝑ hoc interdictũ hec vera ꝭm Jac. de ra. qꝛ sermones debẽt intelligi ꝭm materiã. de q̃ agit̃ vt. ꝟ. lo cati. l. si vno. in prin. ꝛ expone per interdictuꝫ. l. ꝑ actionẽ in fa ctũ q̃ ex edicto descẽdit. qꝛ interdictũ idẽ est q ipsa actio in fa ctum vt insti. de interdi. §. ff. Ja. de ra. Ibi qꝛ eius interest sub audi sed ↄtra quẽ agit dñs. Oldr. Ibi sed hec lectura. i. littere expositio inquantũ dicit mulierẽ agere hoc interdicto ↄtraue nientẽ in possessionẽ siue eius dolo. Old. Ibi ꝛ sic aũt ponitur ꝑ qꝛ huic expositioni nõ aptat̃ lr̃a cũ forte ꝛc. ꝛ ver. aũt si pre do ꝛc. ꝛ iḋ dic q dictio aũt ponitur ↄtinuatiue nec cõtinuat̃. ꝟ. ad ff. non solũ omisso ver. necessario. Dy. In ea. glo. ad ff. quia reddit ad casum de actione ꝓposita ↄtra mulierẽ aliꝫ dolose admittendũ in possessionẽ. ꝛ ꝭm hoc lege hũc. §. interest. aũt ꝛc. aut ver. necessario. ꝛ oĩa sunt plana. Dy. ꝛ Old.

1 ☞ Ista actio an ꝓpter dolum mulieris detur.

Hec actio. Ibi post annum de eo qḋ ad mulierem puenit. Dy. Ibi ꝛ si filiafa. dolo fecit. i. dolose in aliũ trãstulit sola sine patre al's cũ patre actori dabit̃ electio ↄtra quẽ agere velit. vt. ꝟ. l. pri. Dy. In glo. datur eñ ibi 1 l. in honorarijs. Sed vr̃ q nõ detur post annũ. nã hec actio † datur ꝓpter dolũ mulieris ꝛ actiones q̃ in dolũ etiã rei ꝑsecu torie ↄcipiunt̃ nõ dãtur vltra annũ. vt. ꝟ. de bo. auto. iudi. poss. l. ꝑtor. §. ff. ꝛ. ꝟ. de alie. iu. mu. cã facta. l. non solũ. §. ff. ꝛ. l. se. Sed rñ. q hñ dꝫ dari ꝑpetuo. qꝛ dat̃ ad fructus vt. ꝟ. §. interest aũt. ꝛ sic datur de eo qḋ puenit. qꝛ cũ ille q hoc a muliere ꝑcipit fru ctus ipsa vr̃ ꝑcepisse. nã factũ ab alio q hꝫ a me cãm ꝑsumitur a me factũ. vt. ꝟ. de leg. j. l. si quis inquilinos. §. j. ꝛ de act. ꝛ obli. l. si seruũ. §. ij. ꝛ actio q̃ in dolum ↄcipitur hñ datur ꝑpetuo de eo qḋ puenit. vt. ꝟ. q̃ in frau. credi. l. ait pretor. §. ff. vel saltẽ dolo fecit q nõ puenit qḋ satis equiparatur peruentioni. vt. ꝟ. rerũ amo. l. iij. in ff. ꝛ. l. seq. Ja. de are. idẽ dy. in hec verba quãtũ est hincinde penalis vel saltẽ ex parte rei dat̃ infra annũ vtilẽ tm̃ vt. d. l. in honorarijs. ꝛ de vi ꝛ vi ar. l. j. ꝛ vide glo. q̃ est. ꝟ. de reg. iur. l. pupillũ. §. in heredes. q̃ est vera glo. dy. ꝛ vide. ꝟ. ti. pr. l. j. §. hãc actionẽ. In glo. in factũ. ꝟ. q dat̃ in eũ q dolose possessio nem in alium transtulit. Dy.

1 ☞ Qui nõ facit facere nõ videtur.

1 **Dolo.** Ibi nõ ꝓhibet ꝛ sic q non facit † facere non vr̃. vt. ꝟ. de libe. agno. l. necare. vt. ꝟ. de reg. iur. l. q nõ facit. dy. Ibi introducat. ꝟ. alium dy. Custos. ꝟ. depositarius q pñt resistere violẽtie ꝛ nõ resistunt in dolo sunt per hanc. l.

Sed ꝛ patris. Quidã hñt ꝑ. l. sed cõiter ꝑ. §. Et breuiter dicit q si pr̃ ꝛ filia dolo transtulerint possessionẽ in aliũ ↄtra quẽ egi ꝛ ↄsecutus fui bona ꝛ fructus nõ aũt sumptus litis q si ꝑ sumptibus vo lo agere ↄ patrẽ vel mulierẽ nõ possuꝫ ꝭm vnã lecturã ꝭm quã hec vba ꝑter sumptus litis determinãt ꝑcedentia. ꝫ ꝑut deter minãt frequẽtia dicit ↄtrariũ. ꝟ. q agere possum ꝑ sumptibus litis ↄtra mulierem ꝛ patrẽ ꝛ iste est verior intellectus ꝭm Dy. vt patebit statim in suppletione glo. ibi factum arguet̃ qꝛ dolo se transtulerũt possessionẽ in aliũ. dy. Ibi ꝛ iḋ. ꝟ. qꝛ dat̃ ad inter esse. dy. Ibi ei ad quẽ bona ꝑtinẽt. dy. Ibi ab eo q in ꝑtãte ꝑut est in ꝑtãte in lr̃a. i. ꝑtãte dꝫ dicere ab ea que ꝛc. sed Odof. ꝛ ol. Ibi inutilis erit qꝛ nõ cõpetit sed alius casus verior est. In gl. vlt. ibi vba pos. ꝛ tũc subaudi queadmodũ. dy. Ibi. C. de euict. l. j. vbi non repetit sumptus si nõ põt agere ꝑ re. dyn. Ibi ꝛ est sensus primo contrarius sed approba primũ ꝛ rñde ad. l. j. de euic. qḋ ibi non cepit cõpetere q vtroq̃ vñ si ↄsecutꝰ sum vnũ adhuc superest actio ꝑ altero ꝫ accessorio. ꝟ. qḋ certo loco. l. cẽ tum capue. ꝛ hoc ꝑut habes in lr̃a ab ea. q in ꝑtãte. sed ꝑut ha bes in lr̃a q in pos. scḋa expositio verior vr̃. dy. ꝛ ꝭm istã dices q non potuit ↄseruare sumptus a litis poss. victo ꝓpter ipsiꝰ vincentis ↄtumaciã. vt. C. de iud. ꝓperandũ. §. finaũt ex gestis vñ sibi imputet qꝛ in ↄtumacia fuit. ar. ꝟ. de ꝑcu. l. q ꝓprio. §. ꝑ curator. vt in ceteris de in litẽ iur̃. l. j. ꝛ. ꝟ. de fideiusso. l. si. al's si nõ potuisset ↄsequi sumptus ꝓpter inopiã victi vel eius iustã ignorãtiaꝫ secus qꝛ tũc peterent̃ isti sumptus vt interesse. vt. ꝟ. falso tuto. auto. l. nouissime. §. pe. ꝛ. ꝟ. de leg. iij. l. iij. §. si rẽ. Old. Hoc idẽ licꝫ nõ sic clare voluit dicere. Ja. de are. ꝛ ꝑ hec verba q intelligo qḋ sit inutilis ↄtra cuꝫ qui est in possessione cũ ad sumptus teneat̃ iudicis officio. Sed vr̃ vtilis ↄtra mulierẽ. sed adhuc intersit nec sit interesse solutũ. Ja. In ea. gl. ibi ↄ admis sum a muliere vel a pr̃e ꝛ hoc ꝑut habes in lr̃a ab eo q in pos sessionẽ. dy. Ibi ↄtra mulierẽ vel patrẽ ꝛ hoc ꝑut habes in lit tera ab ea q̃ in ꝑtãte. dy. ibi iusta ignorãtia victi. Ol. ibi contu macia victoris.

Si mulier vẽtris nomine in possessione calũnie causa fuisse dicetur. Rubrica.

1 ☞ Sacr̃m calũnie an excuset a ↄdẽnatione expensarum.

Super rubrica. Uide Azo. in summa pãde ctarũ hoc. e. ti. ꝛ ibi recipe ↄtinuationẽ rub. que etiã satis hñ colligit̃. ꝟ. e. l. j. ꝟ. hoc aũt edictũ. ꝛ vide etiã Rof. in libello hoc. e. ti. vij. quaterno sed vr̃ q iste ti. locũ nõ habeat. qꝛ aut fuit op posita exceptio q nõ erat ꝑgnãs ꝛ nõ fuit ad missa ꝛ sibi ꝑiudicat. vt. ꝟ. de neg. gest. l. finaũt. §. si quocũq̃ mõ aut nõ fuit opposita ꝛ nõ vr̃ post sñiaꝫ opponi posse. vt. C. sen. rescin. nõ posse. l. ꝑemptorias. ꝫ dic q opposita fuit ꝛ semiple ne de ea cognitũ. ꝛ iḋ nõ nocet si postea appareat eã nõ esse ꝑ 1 gnantẽ. ar. ꝟ. ti. ij. l. si quis a liberis. §. si vel parens. An scr̃m † calũnie excuset a ↄdẽnatione expẽsarũ litis. ꝟ. eo. l. j. in prin. qñ hec actio detur infra annũ vel post. ꝛ iḋ qḋ puenit vel nõ. e. l. §. hãc actionẽ. declaratio interesse in hac actiõe. e. l. §. interesse. ꝛ l. seq.

1 ☞ Iusiurãdũ facit abesse ꝑsumptionẽ calumnie.
2 Sacr̃m calũnie excuset ꝑter q̃ a ↄdẽnatione expensarum.
3 Sacramentum calumnie excusat a ꝑsumpto dolo.

Si de possessione. Textus satis ẽ planus nec sũ matione indiget ꝛ dic si de possessione dãda vel de negãda. dy. ibi seruandũ est iusiurãdũ quãtuꝫ ad actionẽ vt possessionẽ adipiscat̃ ꝛ quãtũ ad exceptionẽ vt de ꝑ sumpta calũ. nõ puniat̃ qꝛ iusiurãdũ tollit suspitionẽ calũnie. dy. Ibi mulier ex hoc edicto. dy. Ibi in pos. missa. qꝛ iusiuran 1 dũ † facit abesse ꝑsumptionẽ calũnie. dy. ibi facilis est ex quo ẽ ꝑsumptio ꝑ ea. dy. ibi sciẽs prudẽs q nõ ꝑsumit̃. vt. ꝟ. de his q no. infa. l. ea q̃ falsa. Ja. ibi voluit venire in pos. ꝛ non iurauit se calũ. causa non petere qꝛ tũc cessaret actio. vt. ꝟ. in princ. l. ꝛ dic voluit venire et venisse ꝓbet̃ ꝛ ꝓnũciet̃. dy. Ex isto prin. colli gũt aduocati q sacr̃m calũnie excuset q̃ a ↄdẽnatione expẽsa rũ de qua hr̃. C. de iudi. ꝓperãdũ. §. finaũt alterutra. ꝛ hoc vr̃ sentire glo. in aut. de iudi. §. opꝫ. ꝛ ꝑ hoc etiã. ꝟ. de leg. ij. l. q soli dũ. §. etiã. ↄtrarium tñ est verũ qꝛ cũ sacramẽtum calũnie non prestetur in causis nec possit remitti tacite vel expresse. vt not. C. de iura. calum. l. ij. §. sed quia veremur. non esset reperire ca sum vbi fieret condemnatio expensarum. ꝛ quia titulus de iu ra. calumnie precedit dictã. l. ꝓperandũ. vbi postea subdit̃ de

☞ Uide bar. ꝛ alex. Pau.

ↄdem. expē. dicit ergo ꝙ sacr̄m calūnie nō excusat a ↄdēnatione expensarū. sed excusat a p̄sumpto dolo † vel calūnia vt hic nō aūt ab his q̄ sunt īfra dolū. siue propter culpam siue ꝑpter qd aliud aliq̄s obligeṫ ad p̄standū. Old. De hoc no. p Cy. C. d aduo. di. iudic. l. j. ꝛ plenissime dixi. d. §. sin aūt alterutra. in. l. ꝑperanduz. In glo. vt mulieris calumnia puniaṫ. sed superius fuit in calūnia in transferēdo possessionē. hic aūt ī fingendo se pregnātē. ꝛ hic plus deliquit. ꝛ ideo infamaṫ. vt. s. de his q̄ no. infa. l. notatur. qd. s. ti. pri. nō est. Ja.

1 Actiones que sunt penales ex parte vtriusqꝫ.
2 Que sunt actiones penales ex parte rei.
3 Interesse agentis in hac actione.

Hanc autem actionem. Ibi inter annū vtilē. s. in eo qd ↄtinet penā. Dy. Ibi ꝛ hoc. q. d. nō solū superiori edicto. Dy. ibi veniret. s. filia. Dy. In glo. cur ibi extendi pōt hoc non placet Ja. de ra. q2 vbi p̄tor simpl'r loquiṫ de anno intelligitur de vtili vt. j. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. annus. ꝛ insti. de ppe. ꝛ temp. ac. §. j. ꝛ ibi no. Ja. Ibi pena ex parte mulieris. q2 datur de eo qd nō puenit ad eam. s. de hereditate. vt. j. §. pe. Ibi aūt datur de eo qd peruenit fictione. vt. j. de reg. iur. l. parem. s̄m Jac. de ra. Sed cōtra eū videṫ. s. de alie. iu. mutā. cā facta. l. post annum. Quā Ja. de are. soluit hoc mō dic ꝙ datur vltra annū inquātum peruenit ad dolū cōmittentē vt ibi. hec em̄ est natura pretoriarū actionū que in dolosuz danṫ. vt denṫ post annū inquā tum puenit ad dolosum. vt. j. q̄ ī frau. cred. l. ait pretor. §. fi. ꝛ de rebus auto. iudi. possi. l. pretor. §. fi. ꝛ. l. se. id aūt v̄r puenisse ad mulierē dolose in aliuz transferentē q2 peruenit ad ip̄m in quē facta est translatio q2 factū habētis anni cām meā reputatur. vt. j. de leg. j. l. si quis inquilinos. §. j. ꝛ de ver. ob. l. si seruū. §. ij. Inquantū vero non peruenit datur infra annū. vt hic. vn̄ illa datur in id qd peruenit q2 ad interesse depredationis fructuū. vt. s. tu. j. l. j. §. iterest aūt. ꝛ. l. vl. §. vlt. vbi sumpt' litis nō veniūt al's que venirent si oē interesse veniret. vt. j. ꝙ falso tuto. aut. l. nouissime. v. aūt. etiā in id qd nō puenit vt hac. l. §. cōpetit. ꝛ sic tenebit Ja. de are. Uel dic latius s̄m Dy ꝙ quedā actiones † sunt penales ex parte vtriusqꝫ. s. actoris ꝛ rei vt actio furti. ꝛ vi bo. rap. q2 dantur ad penā que actori nō abest nec reo adest vt j. de fur. l. si pignore. §. furti. Quedam sunt penales † ex parte rei ꝛ rei persecutorie ex parte actoris. q2 dantur ad id qd actori abest ꝛ reo nō adest ꝛ de ista loquiṫ. s. de eo per quē factū erit. l. j. §. si plures. ꝛ fi. ꝛ he non dantur vltra annū nisi de eo ꝙ peruenit. ꝛ hoc mō pōt intelligi. §. iste. de eo em̄ ꝙ nō peruenit nō teneṫ vltra annū quasi sit penalis de eo aūt ꝙ peruenisset teneret perpetuo. vt. s. ti. pri. l. j. §. hec actio. vbi de hoc dixi. ꝛ sic intelligiṫ ista scd̄a opi. glo. si aūt esset penalis ex parte actoris ꝛ rei p̄secutoria ex parte rei. vt pꝫ. s. de calū. l. ꝛ gn̄al'r. §. fi. tūc ēt nō daṫ vltra annū nisi in simplū hoc est inquātu ad eū puenit vt eo. ti. l. j. Quarto casu qn̄ est rei p̄secutoria ex parte vtriusqꝫ daṫ ꝑpetuo. vt. s. e. ti. l. j. §. h actio. ꝛ rerū amo. l. si mulier. §. hec actio. cū si. qd ergo d2 hic dari infra annū. Intelligas de eo qd nō puenit. ꝛ p hoc. s. de eo p quē fac. erit. l. j. §. fi. Dy. In. e. glo. ibi ne q̄s eū q̄ in ius vocabiṫ. l. j. §. fi. hic nihil facit q2 ibi est penalis ex vtraqꝫ parte. vt ibi pꝫ. Sed ad hoc facit. d. l. j. §. fi. d eo p quē factū est. ꝛ id̄ nō d2 hoc esse in glo. Sed ar. §. q2 nō est cōtra. Sed p Ol. Ibi certe illa de qua loquiṫ superior titu. Old.
3 Interesse † aūt videṫ hoc declarat interesse agētis hac actiōe ꝛ istud interesse est rō vtriusqꝫ. ꝛ id̄ mulierē in id ↄdēnādā. dy. Ibi in possessionē venit ꝛ venisse ꝑbeṫ ꝛ pn̄ucieṫ. vt. s. de his q̄ no. infa. l. nō al's. dy. ibi qd interest vltra verū interesse ꝛ sic ē pena rō rei. dy. ibi si q̄s heres institutus. dy. exclusus sit p morte. dy. ibi si nō fuisset. s. mulier missa in pos. per calūniā. dy. Ibi īputaṫ mulieri ꝛ hoc fit'r ē pena rōe mulieris. dy. Ibi dū hic. s. substitutus vel ab intestato successurus. dy. In glo. sancimus. in fi. so. vt ibi no. q2 hic est sp̄ale. vel dic s̄m Ja. de bel. apud alterū qd dep̄hēdiṫ sine cā ꝛ extat ꝛ tūc reuocaṫ vt ibi aut extare desijt ꝛ tūc si ↄsumptū est in alimēta bona fide nō reuocaṫ. vt hic. si vō ↄsumptū est in aliā cām quā alimētoꝝ ꝛ bona fide reuocaṫ. si cōsumēs est factus locupletior vt ibi al's nō. vt. e. ti. de ↄdi. inde. l. si nō sorte. §. libertus. ꝛ. l. in summa. §. in frumēto. et §. se. Si vō mala fide indistincte reuocaṫ vt hic. ꝛ. d. ll. Ja. d bel.

1 Mulier dans preciū seruoꝝ an videaṫ emere.

Si substitutus. Ibi in possessionē p calumniā ꝛ breuiter. h. d. substitutus heres a muliere p calūniā missus in possessionē ↄsequiṫ estimationē hereditatis amisse: estimationē aūt rerū legatarū nō ↄsequiṫ q2 in hoc non interest eius q2 alijs p̄stāde fuissent. Itē nec estimationē seruorum q̄bus directa libertas fuit relicta. q2 eius nō intersit q2 in oēm casuz liberi fiūt. estimationē aūt seruoꝝ q̄bus erat fideicōmissaria libertas relicta hn̄ ↄseqṫ a mr̄iere q2 teneṫ eos redimere a legitimis heredib' testōris ꝛ manumittere. Et rō oīm p̄dictoꝝ est. q2 hec actio respicit interesse. vt. s. l. j. §. hac actiōe. ꝛ h breuiter dicit text. ꝛ glo. in effectu. ibi sed an decedant legata. i. pereāt ꝛ extinguaṫ substituto nō adeūte. Dy. Uel dic ꝙ statim subijciat ceteraqꝫ onera ꝛ sic loquaṫ de onere eris alieni qd cōstat non perire p omissam hereditatis aditionem vt dic decedāt id est deturbanṫ de estimatione hereditatis detrahēda heredi substituti. Old. ibi adiri hereditatē subaudi ꝛ sic eoꝝ onera detrahenṫ cū eorum solo non incūbat heredi substituti ꝛ idem in ere alieno cui' solo incūbet veniētibus ab intestato ꝛ sic in hoc nō interest heredis substituti ꝛ hec actio ad interesse daṫ vt. s. e. l. j. §. cōpetit. ꝛ q2 hereditas seu substātia nō intelligiṫ nisi deducto ere alieno. vt. C. de bonis q̄ li. §. fi. §. sin aūt. Ja. ibi libertati relicte in testō ex quo non adiṫ hereditas p̄textu ventris. dy. Ibi ↄsequiṫ. i. ↄsecutus fuit in estimatione hereditatis. dy.
1 Unū dicit glo. ꝙ mulier † q̄ dedit p̄ciū seruoꝝ videṫ eos emere. sed hoc est falsum s̄m Ja. de ra. q2 nō soluiṫ p̄ciū ex cā quasi emptoris vt debeāt penes eā manere sed ex cā delicti ꝛ ꝑ pena sua. vn̄ hereditas nō d2 penes ipsam remanere. sed dari legitimis. Dic ergo ꝙ legitimi apud quos remanent serui ꝛ hereditas cogenṫ eos vendere ꝛ illud erit sp̄ale fauore libertatis. ar. C. de ser. cō. manumis. l. j. s̄m Jaco. de ra. ꝛ sic pꝫ qd nō ꝑcedit qd glo. dū querit qd si mulier non vult vēdere q2 nō remanet penes eā: sed penes veniētes ab intestato vt dictū est. sed est ꝙ vera esset opi. glo. ꝙ remanerent penes mulierē: q2 soluit estimationē hereditatis ꝛ sic v̄r eos emisse vt dicit glo. qd dicem' de qōne p̄dicta quā facit glo. an mulier cōpelleṫ vēdere vt manumittaṫ. Dy. dicit ar. ꝙ nō cōpellaṫ cū nihil sit ei a testōre relictū. ar. j. de leg. j. l. si fundum. p fideicō. §. iul. ꝛ de fideicō. libe. l. non tm̄. §. j. Sed ↄtrariū credit cū ex hoc edicto. q̄s teneaṫ ex suo dolo etiā si nihil ad eū puenerit. vt. j. §. pr. Itē sicut hic est cōpulsus a iure vt emat preciū soluēdo s̄m glo. ita nō est mirū si vēdere cōpellaṫ p̄cium rehabēdo huius edicti bn̄ficio. Dy. Et maxime fauore libertatis vt dictum est.

Si dolus. Ibi interuenerit in adipiscēda bonoꝝ poss. per calumniam. Dy.

De concubinis. Rubrica.

1 Concubinatus de iure canonico est illicitus.
2 Spurij ex equitate canonica sunt alendi.

Super rubrica. Uide Azo. in summa. e. ti. et qd dixi ibi super rub. ꝛ p totū in fi. glo. rubrice. adde quos alere tenentur parētes sicut legitimos. vt. C. de natu. libe. auṫ. licet. Dyn. Et dic p declaratiōe totius materie aut ↄcubinari' tpe ↄcubinatus erat solut' aut nō: si nō erat solutus planū est q2 cōmittiṫ stuprū. vt. C. de adul. l. j. ꝛ id̄ nati non sunt legitimi nec alēdi nec succedūt ex illicito coitu. vt in auṫ. q. mo. natu. ef. sui. §. pe. ꝛ. s. de libe. agno. l. si q̄s a liberis. §. idē. rn̄. Si erat solut' aut cū soluta aut cū nō soluta si cū nō soluta ↄmittiṫ adulteriū. vt. j. d adul. l. si vxor. ꝛ p totū ti. ꝛ. C. e. ꝛ filij sūt spurij ꝛ id̄ non succedūt nec sunt alēdi vt. d. §. pe. si cū soluta aut maiore xij. an. aut minore: si minore coitus est illicitus. ꝛ ideo filij sunt spurij. vt. j. l. j. §. fi. in fi. Si cū maiore aut vnica aut pluribus. si plurib' filij sunt spurij. nec alunṫ nec succedūt. in auṫ. q. mo. natu. effi. sui. §. si vero effusa. Si vō vnica aut ancilla aut liberta aut ingenua. si ancilla liberi sunt gn̄ales. vt. s. de p̄scrip. verb. l. naturalis. de pig. l. denīqꝫ. j. de priui. credito. l. bonis. ꝛ. C. cōia de manumis. l. vlti. ꝛ ideo sunt alendi ꝛ instituti sunt succedere possunt s̄m formā. auṫ. licet. C. de natu. libe. Si liberta propria vel aliena. j. de iur. si ingenua. aut vilis cōditionis aut honeste si vilis est concubina si matrimonium non ꝑbeṫ. vt. j. e. l. in cōcubinatu. in prin. ꝛ ideo liberi naturales sunt ꝛ succedūt ꝛ sunt alēdi vt. d. auṫ. lꝫ. si honesta. aut cum ꝑtestatione ꝛ est ↄcubina siue virgo sit siue vidua. vt dicta. l. in concubinatu. ꝛ. s. de ritu nup. l. in libere. vbi de hoc in glo. ꝛ ideo liberi naturales: si sine protestatiōe presumitur matrimonium vt dicta. l. in concubinatu. ꝛ. d. l. in libere. ꝛ. j. de capi. ꝛ postli. reuer. l. si q̄s ingenuaz. vbi de hoc ꝛ id̄ liberi sunt legitimi. Dy. Iure autem canonico nec presumitur matrimonium nec concubinatus[a] est licitus † vt not. d. l. in libere. ꝛ in decre. xxx. q. v. aliter ꝛ. xxxiij. di. Si q̄s non habet

[a] Concubinatus. adde Pau. de ca. in. l. iustitia. in fi. de iusti. et iur. Alber. in l. ex parte. §. mulier. ꝛ ibi Jas. d v. ob.

non hz in glo. ꝛ per Arch. ꝛ dicā. j. e. l. in ꝯcubinatu. ꝛ vide etiā de nu. exco. c. si cōcubine. Itē de eqtate canonica etiā spurij † sunt alēdi. vt extra de eo qui duxit in matrimoniū quā polluit per adulteriū. c. cū haberet. ꝛ dixi. s. de libe. agno. l. si quis a liberis. ver. Sed nunqd filij nati ex incesto coitu vide de ista materia ꝯcubinarū. j. e. l. in ꝯcubinatu. ꝛ an vasallus iacens cū cōcubina dñi feudo priuet̃ ꝛ pulchrū de ꝓtestatione fiēda in pn. negocij. An sit necessaria cohabitatio i ꝯcubina. j. e. l. ꝯcubinā ꝛ ꝙ rector prouincie possit ex eadem ꝓuincia habere ꝯcubinā j. e. l. fi. ꝛ quare secus in vxore ꝛ an habēs vxorē ꝛ ꝯcubinam sit infamis dixi. s. de his qui no. infa. l. j. in fi.

1 Mulier committens adulterium constituit se indignam matrimonio.
2 Concubinatus non est luxuria cū p legē nomen assumpserit.
3 Luxuria non habet plus ꝙ castitas.
4 Cui nō licet magis honestum licet minus.

Que in concubinatu. Ibi discedere ſm quosdā ꝛ male. Dy. In glo. j. matrimonium ibi honestius primū verius videt̃. de quo magis videt̃ inesse nō inest. nec id de quo minus ſm Ja. de ra. Sed pro rogerio facit. j. ver. qui aūt. In glo. stuprum ibi. §. ad hoc. Sed illud quantū ad legitimationē faciēdā. per patrem tm̄ in testō. Dy. In glo. plus ergo hz ibi. §. fi. col. ix. immo ibi in odium luxurie q̃ mulier † cōmittēs adulteriū ꝯstituit se indignā matrimonio. Dy. Uel pōt dici ꝙ ꝯcubinatus † nō est luxuria cū per legē nomē assumpserit. vt. j. e. l. in ꝯcubinatu. Uel dic ſm Jac. de bel. ꝙ nō hz plus luxuria † ꝙ castitas immo minus per cōcubinatum inter viles computatur sic in auť. vt liceat matri ꝛ auie. § q̃ vero legē dudū. sed per matrimoniuz inter dignas ꝛ nobiles computaret̃. ꝛ sic non pateret̃ adulterij penaz qđ esse non dz. vt. s. de neg. gest. l. siue hereditaria. ꝛ eā ducens lenocinij pena puniret̃. vt. C. de adult. l. castitati. Ja. de bel. Et ex isto ver. qui aūt. pōt colligi ꝙ cui non licet † magis honestum licet minus honestum contra. ꝙ videtur. s. de senato. l. qui indignꝰ. sed ratio ex precedentibus patet.

Si qua. Moralis ꝛ honestꝰ est iste casus ꝯ quē multi facere nō erubescūt ꝛ honestatē eius ꝯtēnūt cetera que sequūtur plana sunt vsqꝫ ad. l. in concubinatu.

1 Concubinatus per leges nomen assumpsit.
2 Omnis coitus matrimonio excepto est prohibitus.
3 Iure canonico an liceat habere concubinam.
4 Aliquis qui tenuit concubinam si postea cum ea contraxit an soluto matrimonio possit promoueri.
5 Uasallus priuatur feudo si iaceat cum concubina.
6 Protestatio fieri debet in initio negocij de quo agitur.

In concubinatu. Circa fin. no. ꝙ cōcubinatus † per leges nomen assumpsit. q. d. per leges licitus ꝛ concessus est cōcubinatus ꝛ hoc est qđ dicit̃ ex licita ꝯsuetudine haberi posse ꝯcubinā. sed iure canonico prohibitus est oīs coitus † nisi matrimonialis. lxxxviij. di. c. fornicari. ꝛ est peccatū mortale ꝯcubinā tenere. xxxij. q. iiij. dicat aliquis. ꝛ de hoc per Host. in summa qui fil. sint legiti. §. an vtrūqꝫ genꝰ. ver. ꝛ hoc intellige ꝛ in ti. ipsius summe. Sed vř ꝙ etiā iure canonico † liceat hře ꝯcubinā. xxxiiij. di. si qs non hz. Sed dic vt ibi. Itē etiā iure ciuili nō licet habenti vxorē tenere ꝯcubinam vt ꝓbat̃. C. cōia. de manumis. l. vlti. §. fi. qđ est notādū. ꝛ iō valet stipulatio penalis inter ꝯiuges ꝙ maritꝰ nō debeat accedere ad ꝯcubinā. vt. j. de v̄. ob. l. ex ea pte. §. j. Et si aliqs † tenuit ꝯcubinā postea cū ea ꝯtraxit matrimoniū an eo soluto possit ꝓmoueri. vide p Bartho. brix. In qōnibus suis. xvij. q. q̃ incipit aliqs cognouit. vt no. in glo. ꝛ p Archi. xxxij. di. c. nemo. Itē vasallus † eodē mō priuat̃ feudo si iaceat cū ꝯcubina sicut si cum vxore vt i auť. . vt cū de ap. cogno. §. cās. v̄. si nouerce. col. viij. ꝛ i vsib. feu. q̃ fuit pma cā amittēdi bñficiū. §. pdictis modis. qđ est bñ notādū. ꝛ p hoc q̃ inter ꝯcubinā ꝛ vxorē nō est dr̄ia nisi de dignitate. vt. j. de leg. iij. l. itē legato. §. parui aūt refert. ꝛ p hoc etiā. C. de nup. l. iiij. ꝛ. j. de ope. lib. l. liberta. si in ꝯcubinatu lz sit ar. ꝯtra. j. de adulte. l. si vxor. in prin. no. appellat̃ amica. j. de v̄. sig. l. māsurus. aliqñ focaria. vñ dicit impator ꝙ nō vult milites suos p adulationes spoliari a focarijs suis. C. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. ij. in gl. j. vili gñe. Ibi. §. qsqs. col. vj. dy. i gl. s. ꝙ sit ꝯcubina. in fi. no. bñ glo. istā ꝙ ꝓtestatio † fieri dz i initio negocij. de quo agit̃ qđ facit ad ꝓtestationē mr̄is vel auie pbētis alimēta filio vel nepoti qđ debeat fieri añ pstationē alimentoꝝ nō postea. vt. l. nesennius. s. de neg. ges. ꝛ. C. e. l. alimēta. vbi de hoc dixi ꝛ talis ꝓtestatio fit vt de eius aīo cognoscat̃. vt. s. ð reli. ꝛ sump. fu. l. ꝛ si qs ipediat. §. pleriqꝫ. ꝛ ex̃ de regu. c. ꝯsulti. In glo. ꝙ psumit̃ in fi. ꝛ vide qđ no. in auť. qui. mo. na. effi. sui. §. si qs aūt defunctus. col. vij. Ja. ꝛ. s. de dona. l. donatio in cōcubinam.

1 In vxore affectus indubitatus apparet per consensum quem reuocare non licet.

Concubinam. In glo. j. ibi q̃ cohabitare dz in ꝯcubina requirit̃ cohabitatio q̃ in ꝯcubinatu reqrit̃ indubitatus affectus cuius psumptio p cohabitationē induciť. In vxore aūt affectus † indubitatus apparet p ꝯsensum quē reuocare nō licet. ꝛ iō frustra reqrit̃ cohabitatio. ꝯcubinatus eñ nō est indiuidua ꝯiunctio sicut matrimoniū. Dy. ꝛ vide extra de presump. c. illud. ꝛ qđ ibi no. maxime.

Concubina ex ea prouincia. In gl. in fi. q̃ p mr̄imoniū iter duos vnitas ꝛ idiuidua vite ꝯiūctio iduciť. ꝛ iō in eius honorē amouēda est oīs psumptio coacti ꝯsensus ꝯcubine aut tal' honor nō debet̃. ꝛ iō nec psumptio coacti ꝯsensus amoueri curat̃. Dy.

De tutelis. Rubrica.

1 Minori. xxv. annis an det̃ curator vt ꝓdigo vel vt minori.
2 Qui magistratus possint delegari.
3 De penis tutoꝝ male versantium circa tutelam.
4 Quis det̃ qñ tutor vel pupillus est deportatus vel relegatꝰ.
5 Prelature ecclesiastice ꝛ seculares qñ ꝓcedant p successionē.

Super rubrica. Iste ti. gñalis non est in. C. in materia tutelarū. Sed gñalia tutelarū ponūtur p Az. in summa de testāria tutela. vsqꝫ ad §. dat̃ tutor. ꝛ ibi etiā p Cy. sup rubri. ꝛ vide in spe. de tuto. Et iste ti. hř etiā institu. de tute. ꝛ vide ad totā istā materiā tutelarū ꝙ locuz hz solū in his q subsunt romano iperio. vt no. j. dy. In glo. rubri. in. l. neuter verū est a iudice sed a testōre bñ dat̃. j. de suspe. tut. l. iij. §. si curator. sz q̃ sit rō diuersitatis ignoro nisi q̃ sic placuit l. latori q̃rit̃. Quilibet an dari possit tutor. j. e. l. j. i pn. ꝛ diffinitio tutele. ꝛ vñ habuit origiñē ꝛ tutelaruz diuisio vñ dicant̃ tutores. e. l. §. j. Et an opꝰ sit tutorez loq in autoritate pstāda an tutoris datio ꝛ autoritas pstita valeat absente pupillo. j. e. l. nō est an pupillo vel adulto possit dari curator ad lites vel alias cās ꝛ qñ vide. j. e. l. q hz. ꝛ an accidēs magis attendat̃ ꝙ natura vel origo ꝛ an furioso possit dari curator ad lites. ꝛ an auť. sacra. C. si aduer. vē. locū hēat in ꝓdigo habēte curatorē. Et an minori xxv. an. † det̃ curator vt ꝓdigo vel vt minori. Et qd si datꝰ est vt ꝓdigo cū debuerit dari vt minori qd sit fiedū. Qñ pupillus litē hz cū tutore vel curatore. e. l. §. si pupillus. ꝛ an curator vel ꝓ curator datus ad lites simpľr videat̃ datus ad oēs p̄ntes ꝛ futuras. Et alia pulchra de matia curatoꝝ ad litē. ꝛ. ll. duabꝰ se. an tutor possit dari a iudice vel testōre sub ꝯditione tacita vel expssa. j. e. l. muto. §. sub ꝯditiōe. Et an sub ꝯditiōe nečaria seu q̃ tacite inest ꝛ vtrū qđ factū ē. l. phibēte valeat vel nō. Et ꝙ dictio si ꝛ dūmō nō semp faciūt ꝯditionē ꝛ aliq̃ pulchra de matia ꝯditionū. Qui magratꝰ † possint delegari. e. l. §. tutoris datio. ꝛ de comitibus q hñt sup hoc ꝓuilegiū ꝛ missis regis. Quō cōsulat̃ filiofa. cuius pr̄ est captus ab hostibꝰ. e. l. §. ei cuiꝰ ꝛ an absenti q ab alio ꝯuenit̃ det̃ curator bonis an ꝛ inquātum teneat̃ pr̄ ꝓ filio tutore dato ꝛ an sufficiat p̄ntia pr̄is sine ꝯdictiōe. j. e. l. si filꝰ. De penis tutoꝝ † male versantiū circa tutelā ꝛ maxime in ponēdo bona in inuētario vel dādo pecuniā vt dent̃ vľ nō possit tutor de municipio. j. e. l. etiā. Et an ille q hz ꝓuilegiū excusatōis a muneribꝰ an datus in locū absentis reipublice cā eo mortuo remaneat in administratione. j. e. l. ꝯstitū. de actoribꝰ q dant̃ ad coadiuuādū tutores. j. e. l. solet. ꝛ de alijs coadiutoribus q dant̃ regibꝰ vel ꝑlatis ꝓpter morbū vel seniū. Et an durēt coadiutores mortuis illis qbꝰ dati sunt vel succedāt administratores legitimi. Quis detur qñ tutor † vel pupillus est deportatus vel relegatus. j. e. l. si arrogati. Quid in locum capti ab hostibus vel transfugi ad hostes. j. e. l. si quis tutor. an tutele officium trāseat ad heredes. j. e. l. tutela. Et an prelature ecclesiastice † vel seculares vel etiā iperiū ꝓcedāt p successionē.

⁊ an officium executoris vltime voluntatis trāseat ad heredē. An mulier possit eē fideicōmissaria vltime voluntatis.ĵ.e.l.fi.

Tutela. Ibi in capite libero.i.alterius ptāte subiecto.Dyn.vt per hoc filius vel seruus excludatur quibus existētibus in ptāte nō datur.vt.ĵ.e.l.muto.§.fi.⁊ de curato.furio.l.penul. Dy.ibi ppter etatē pupillarem vt excludatur curator.Dyn. ibi iure ciuili q꞉ lꝫ oēs ꝯtractus ⁊ quasi sint de iure gentiuꝫ.vt s̄.de iusti.⁊ iur.l.ex hoc iure.tñ tutela non est inuētio iurisgentium sed ciuilis. Dy.Et no.insti.eo.§.j.quidam ꝯtra vt plene dixi.d.l.ex hoc iure.Itē directa tutela est ciuilis vt hic ꝯtraria est pretoria.vt.ĵ.de contra.iudi.tute.l.j.Ibi data vt tutela legitima.vt.ĵ.de legiti.tuto.l.legitimos. Dyn.ibi permissa vt est testamētaria vel datiua de testamentaria dicitur.ĵ.ti.pri.l.j.in prin.ibi permissum est parentibus ⁊c.vt insti.qui da.tuto.pos. §.permissum.de datiua dicitur.ĵ.de tuto.⁊ cura.da.ab his.l.j. in fi.Ibi qȯ aūt permittitur.ĵ.⁊c.Dy.⁊ sic ponitur hec diuisio tutelarum.Ja.In glo.j.ibi in prin.⁊ sic rō dati ⁊ cui datur dicitur violenta.Dy.in ea.glo.ibi vt ibideꝫ subaudi no.Dy.In gl.per hoc remouet patris ⁊ dñi.Dy.Ibi patrie potestatis et dñij.Dy.Ibi pater querat ⁊ dño.Dy.In glo.dic data ibi nō esse de diffinitione cum in ea sola substantialia debeant contineri.Sed hec non sunt de substātialibus.ibi sed Az.contra.q꞉ origo rei debet esse de substantia rei.Si ergo hec verba ponūt originem.quia tutela a iure ciuili traxit origineꝫ.ergo sunt substantialia.Dy.

1 ☞ Tutor vnde sumpserit originem.

Tutores. Ibi quasi tuitores.⁊ descēdit a tueor tueris. Sed tutor † descendit ab hoc verbo tuor.vnde versus.Dat tuitum tueor tutum tuor ambo tueri. Dy.Hodie tñ melius dici possunt tutores quasi tollitores qui cōiter tollant ⁊ dilapidant bona pupilloꝝ.Ibi autoritatē prebere nō pōt q꞉ nō pōt eū dicere se autoritatē pstare.vt.ĵ.de auto.tuto.l.j.in fi.⁊.l.etiā.si nō sit interrogatus.⁊ ibi no.⁊ ideo male dicit glo.que est.ĵ.de reg.iur.l.vbi nō voce.⁊ de auto.tuto.l. qȯ dicimus.§.j.que dicit ꝙ non expedit.s.vt audiat ⁊ loquatur non ob.e.ti.de auto.tuto.l.impuberes.vt ibi not.⁊.d.l.etiam.si non sit interrogatus.Dy.in glo.in fi.⁊.ĵ.§.pri.Old.

Surdum. Uide qȯ dixi.s̄.§.prox.Old. In gl.ibi l.j.§.illud.⁊.l.illa honores.§.j.in patrimonialibus loquit̄.vt ibi no.Dy.vnde excusationem habet a personalibus non a patrimonialibus.In gl.ibi remouet si volunt al's non.vt no.ĵ.e.l.cum plura.⁊.l.post susceptam que statim allegatur ⁊ no.ĵ.de reg.iur.l.vbi no.voce.in fi.sic ⁊ al's improprie no.excusatio.ĵ.de excu.tuto.l.j.§.fi.in glo.⁊.C.qui dari tut.pos.l.maritus.

Non est exigendum. Id est i arbitrio suo ponendum.Oldr.ibi petat ⁊ ideo si ei absenti tutor sit datus tenetur datio ⁊ hinc est vnus casus.Dy. in fi.ad hoc vt teneat tutoris autoritas prestita ī iudicio vel cōtracta per pupillum interponat autoritatem sponte in iudicio vel cōtractu tenet interpositio.vt.ĵ.e.l.iuncto.in prin.⁊ hoc voluit hic.⁊ hic est alius casus.Dy.qui alibi non reperitur secūdum Dyn.

1 ☞ Curator an possit dari pupillo.
2 Curator qñ adiungitur tutori.
3 Curator datur pupillo ad solutionem recipiendam.
4 Pupillo non habenti tutorem an possit dari curator.
5 Iuramentum prodigi an valeat.
6 Minor.xxv.annis si fiat prodigus an ei detur curator.

Qui habet indigenti. Tutori vl' curatori rōne etatis minoris nō dat̄ curator vt furioso vel demēti si efficiat̄ furiosus vel demēs sed vt minori tm̄.h.d.⁊ alibi nō reperit̄ ſm Dy.⁊ ita vr̄ ꝙ pupillo † nō possit dari curator sed tutor qȯ est verū regulariter.vt hic.⁊.ĵ. de tuto.⁊ cura.da.ab his.l.curator pupillo.vbi de hoc.Sꝫ fallit in casibus in quibus pupillo dat̄ ad litē curator primus.C. de bo.q̄ lib.l.fi.§.sin aūt pr̄e recusante.⁊ in aut̄.vt liceat matri ⁊ auie.j.col.v̇.si vero.col.viij.⁊.ĵ.§.px.⁊.§.fi.⁊.ĵ.e.l.iuncto.§.fi. ⁊ de cap.⁊ postli.reuer.l.iij.⁊ insti.de auto.tut.§.fi.⁊ ex̄ de iudi. c.si annū quartūdecimū.li.vj.⁊ ibi p Car.⁊ alios ⁊.ĵ.e.l.solet.⁊ finitis ipsis litibus ⁊ causis finit̄ dicta cura.vt.d.l.pbat̄.Iteꝫ adiūgit̄ curator † tutori ex iustis causis.vt.C.in q.cau.tut.ba.

3 l.ꝯtelate.⁊.l.liceꝫ.⁊.l.fin.⁊ in eis de hoc tetigi.Itē dat̄ curator pupillo ad solutionē recipiēdā ⁊ alia spālia negocia si nō habeat tutorē.vt.ĵ.de tuto.⁊ cura.da.ab his.l.curatorē impub.nisi in his in quibus autoritas curatoris nō sufficit.necessaria est autoritas tutoris vt in adeūda hereditate.q꞉ tunc nō datur curator sed tutor.vt.ĵ.de ap.l.cū in vna.§.tutor.⁊ de tut.⁊ cura.da. ab his.l.impuberi.⁊ vr̄.l.expssa.ĵ.de auto.tuto.l.curatorē.⁊ ita dicit ho.bo.doctor antiquus se pluries ꝯsuluisse ⁊ vidisse de facto seruari.sed nunqd pupillo † nō habēti tutorē pōt dari curator.videt̄ ꝙ nō per hāc.l.nisi in casibus spālibus vt pdixi.cōtrariū not.in.d.l.curator pupillo.Sed illa pōt intelligi tutore absente.vt ibi innuit littera.Itē vide qȯ no.ĵ.§.pxi. In glo.q̄ incipit sibijpsi cōtradicit.⁊.ĵ.q petāt tutores.l.diuus.§.j.⁊ per Az.in summa de testa.tut.§.ij.⁊.iij.litterā expone ibi q̄rit̄ si tutorē habeāt.s.pupilli q furere ceperint.Dy.Ibi siue habeant scꝫ tutorē.Dy.ibi accipere poterūt ppietatē pupillarē.Dy. Ibi q꞉ lex.xij.tab.q̄ dat curatorē furioso vel dari iubet.Dy.ibi agnatos curatores tāq̄ furiosoꝝ.Dy. Ibi nō admittimus.i. volumus ꝙ lꝫ sint furiosi pupilli ꝙ ppter hoc habeāt curatores.sed tutores idcirco ⁊c.Dy.ibi si minor.xxv.annis etiā maior pupillo.Dy.ibi diffinimus.i.regulariter tradimus.Dy.ꝙ consequit̄ ei q̄ ⁊c.Dy.ibi tantisper.i.medio tpe.i.minore etate. Dy.ibi consulēdū p hoc.s̄.de iur.do.l.pfecticia.§.fi.dy.Quā quidā hñt hic in glo.alle.p ar.ꝯtrario.sed ⁊ hic ⁊ ibi inspicitur naturalitas magis q̄ accidēs ⁊ sic ꝯcor.vt ⁊ ibi no.dy.⁊ Ja.de bel.Alij hñt in glo.Sed ar.ꝯ.s̄.de iur.do.l.cū pr̄.q̄ lex ob.per hūc modū q꞉ ibi duplex cā attēdit̄.s.pmissionis ⁊ legati.hic autē attēdit̄ vna tm̄.s.etatis ⁊ nō furoris.Sed lꝫ glo.hoc ꝯtrariū nō soluat dic ꝙ hic sunt duo q̄ nō pñt se cōpati sil'.s.ꝙ tutor vt pupillo ⁊ curator vt furioso cū nō possit esse in duoꝝ ptāte insolidū.sed in ꝯtrario ille due cause.s.pmissionis dotis ⁊ legati hñ cōpatiunt̄ ⁊ ꝯcurrūt.vñ nō ob.dy.Item obijcit Ja.de are. ad ver.qȯ aūt.ibi sed vt adolescenti dari.Sed cū curator rōne etatis det̄ demū nolēti.vt insti.de cura.§.itē inuiti.⁊.s̄.de pcu. l.inuitus.§.is qui.quō dabit̄ furioso adulto.non datur inuito nō cū eū velle necesse est sed eoipso qȯ expresse nō vult ꝯtradicere at cum sit furiosus contradicere non sufficit. Sed contra hoc oppo.quotiens sane mentis contradicere posset: tunc furiosus presumitur ꝯtradicere.s̄. loca.l.qui ad certum.⁊ dixi.s̄. so.ma.l.ij.§.volūtate.sed hic sane mentis existens cōtradicere posset.ergo existens furiosus p ꝯtradicēte habet̄.so.illud habet locū vbi ꝯsensus posset afferre cōmodū ⁊ incōmodū furioso.sed vbi cōmodū tamen habet̄ p ꝯsentiente.⁊ ita intelligit̄.l. fulcinius.§.adeo.ĵ.statim alle.⁊ pbat̄ hec so.optime.ĵ.de adopti.l.si tibi.§.vnius.l.humanius.⁊ plenissime dixi.d.l.ij.§.volūtate.⁊.l.si cū dotē.§.eo aūt tpe.⁊.ĵ.ex qui.cau.in poss.eatur.l. fulcinius.§.adeo.Intelligitur ergo ratam habere dationē curatoris adultus hocipso ꝙ non improbat vel improbare non pōt.ar.ĵ.furti aduersus nautas caupo.atq꞉ stabularios.l.j.§. fi.Sed cum prodigus vt adultus sit in cura nunquid alienando per sacramentum suum efficiat contractum per eum celebratum firmum.per aut̄.sacramenta.rñ.nō quia per dationeꝫ curatoris est interdicta administratio.vt.C.de in integ.restitu.
5 minorum.l.si curatorem.Itē cuꝫ prodigi † nulla sit voluntas. ergo nullum est iuramētum qȯ habet fieri a discreto.⁊ ideo in ipsa aut̄.sacramēta.dicitur sponte facta qȯ in furioso ⁊ prodigo nō est.ad hoc etiam facit q꞉ iuramentum debet habere tres comites.s.veritatem:iustitiam ⁊ discretionem vt in decre.xxij.
a q.ij.aīaduertendū.Jaco.[a] Itē colligit Dy.ex dicto ver.ꝙ aūt
6 ꝙ si minor.xxv.annis † fiat prodigus ꝙ non detur ei curator vt prodigo sed vt minori.ad idem.s̄.de arbi.l.sed ⁊ si in seruū. §.si quis iudex.⁊ de iur.dot.l.cū pater.cum si.que leges faciūt eo modo quo.s̄.dixi.s.q꞉ origo ⁊ naturalitas magis spectatur q̄ accidens.Sed in contrarium qȯ magis spectetur accidens q̄ origo.facit.s̄.de orig.iur.l.ij.§.exactis.⁊ ibi in glo.de asse.l.si eadem.⁊ de postulan.l.j.§.bestias.⁊ qȯ in eis no.Sed potes dicere secundum Jaco.de belui.aut propter accidens mutatur origo ⁊ natura ⁊ habēt locū contraria.Aut natura permanet eadem nec mutatur ⁊ tunc preualet natura ⁊ origo vt hic cum concor.nec enim hic mutatur minor etas propter furorem superuenientem vel aliter secundum eundem Jaco.aut lex vel homo iubet seruari accidens ⁊ seruatur vt in cōtrarijs.aut iubet seruari naturam ⁊ originem ⁊ seruatur vt hic cum concor. In dubio etiā seruari dꝫ natura.vt.C.de inoff.testa.l.oīmodo.⁊.ĵ. de leg.ij.l.cū quidā.⁊.s̄.de serui.l.fi.nisi accidens suam immutet naturam vt pdixi ⁊ ita no.p ipsuꝫ Ja.d.§.exactis.⁊.d.§.bestias.Ja.de bel.Item querit idem Dy.quid si datus est curator vt prodigo cum deberet dari vt minori nō videt̄ tenere.vt infra.de tuto.⁊ curato.datis ab his.l.seie.vbi de hoc de bonis libertoꝝ

a ¶ Jaco.ad de ea q̄ not. C.de nupt. aut̄.qȯ eis.⁊ ibi bal.⁊ Jason.

...oꝝ.l.si filius.ꝛ de vulga.ꝛ pupil.substi.l.in pupillari. sed dic ꝙ tenet si error nõ est expressus in sñia.ar.ĩ.de re iudi.l.pre ses.ꝛ.l.cũ proba.Dyn.in hoc tñ variant doc.ꝛ glo.ꝛ idõ de hoc dic vt plene dixi.C.de peti.here.l.si putas.

1 ¶ Pupillo agere volenti cũ tutore vel curatore vel conuẽto ab eis datur curator ad litem.
2 Tutela durante an tutor ꝯueniri possit.
3 An sit necesse pupillo dare curatorez volenti agere contra tutorem.
4 Pupillus põt citari ad hoc vt recipiat curatorem.
5 Cõstituẽs ꝓcuratorem simpliciter videť constituisse ad oẽs lites preteritas ꝛ futuras.
6 Procuratores qualiter debent constitui.

1 **Si pupillus.** Casus.pupillo † agere volẽti cuz tutore vel curatore vel ꝯuento ab eis datur curator ad litẽ ipso demũ petẽte ꝛ talis curator non datur nisi pñs ꝛ pñti ꝛ postulãti ꝛ si eũ petere nolit ad hoc cogitur instãte aduersario ꝛ talis curator dari põt quolibet loco ꝛ tpe ꝛ siue declareť ad quã litẽ deť ad oẽs lites datus intelligitur.h.vsqꝫ ad.l.qõ diciť ꝛ istũ casum alibi nescio.Et vide qõ dixi.ĩ.ti.pxi.l.si plures.Ibi agere vult ẽt durãte tutela vel cura.Dy.ibi meam rem.i.meaz litẽ.Dy.Ibi repetente repete dať.Dy.Ibi siue agãt siue ꝯueniant.s.ipsi pupilli.Dyn.Ibi huic curatorẽ ad litẽ.Dy.Ibi neqꝫ cuiꝙ̃ pupillo.Dy.Secus in adulto.vt insti.de cura.§.Item inuicti.ibi igiť al's itaqꝫ.ꝛ dic ꝙ non põt dari nisi postulãti ꝛ infans postulare nõ põt ĩfanti ꝛc.Dy.Ibi si pupillus ꝙ̃ tutor vel curator ꝯuenire volebat.Dy.Ibi quominus.i.vt nõ.Dy.In ver.quolibet.ibi habẽt curatorem ad litẽ.Dy.Ibi dari posse sine inquisitione.Dy.ibi ĩ quã rem.i.in quã litẽ vel cãm.Dy.ibi datus sit.i.videať.Dy.ibi in oẽs res.i.ad oẽs lites pñtes ꝛ futuras que de pñti habẽt originem.ꝛ hoc statim sequiť.ĩ.l.pxi.Dy.Sed Jaco.de are.intelligit solum de pendẽtibus non autez de futuris sic ꝛ in simili.s.qõ cuiusqꝫ vniuer.l.item eoꝝ.§.j.ꝛ facit.ĩ.e.l.cũ semel. Ja.Exposita littera tangamus aliq̃ ꝓ declaratione glo.ꝛ etiã ex glo.Et pmo poniť ꝙ nõ potuit eẽ tutor si erat creditor pupilli vñ ipse nõ agit.ꝛ idez si erat debitor per auť.C.qui dari tuto.pñt.auť.minoris.so.dicit gl.ꝙ hic erat debitor vel creditor in actione reali puta rei vendicatione nõ ꝑsonali.ꝛ ita tenet hic glo.ꝙ d.auť.minoris.nõ habeat locũ in actiõe reali.ꝯtrariũ tñ tenet ibi gl.ꝛ ibi de hoc ꝓplene dixi.ver.itẽ qd si habeãt rẽ cõem.Et
2 de h ẽt hñ no.isti.de au.tu.§.fi.Itẽ op.ꝙ durãte tutela † tutor ꝯueniri nõ possit.vt.ĩ.de tut.ꝛ ra.distra.l.nisi finita.Sz posses dicere vt dixi qõ loquať in reali in qua ꝯueniri possit etiam tutela durante vel dic latius aut tutor cepit esse obligatus ante dationẽ tutele aut post ꝛ si post aut rõne delicti aut rõne administrationis de quibus dic vt plene no.C.de admi.tuto.l.ij.Itẽ
3 op.ꝙ si pupillus † velit agere ꝯtra tutorẽ nõ sit opus dare curatorẽ.vt.ĩ.ti.pxi.l.si plures.sed ibi erãt plures tutores.ꝛ ideo cum auto.cõtutorum põt tutor ꝯueniri.Item op.ꝙ absens absenti possit dari curator.vt.ĩ.de tuto.ꝛ cura.da.ab his.l.illud.Sed ibi in tutore nõ curatore ad lites loqui curator aũt adulti.ꝛ absente ꝛ inuito dari põt.vt.s̃.de ꝓcur.l.inuitus.§.is qui.Itẽ op.ꝙ littera sibijpsi ꝯtradicere videať.ꝛ dic vt in glo. sibi ipsi ꝯtradicit.Itẽ op.ꝙ quolibet loco dari non possit.vt.C.de edil.l.a ꝓcedente.ꝛ dic vt hic in glo.no.ꝛ in ꝯtrario plene dixi.ꝛ in spec.de fer.§.sequiť.ver.porro.ꝛ.ĩ.de tuto.ꝛ curat.dat. ab his.l.nec mãdante.§.dari tutor.Et in his stat effectus gl.Ex
4 tra glo.collige pmo ꝙ pupillus † põt citari ad hoc vt recipiat curatorem ad litẽ.sed ꝯtra vř qr iudiciũ incipit a citatiõe.vt.s̃.de in ius vocã.l.j.ꝛ insti.de pena temere litigãtiũ.§.fi.Sed pupillus nõ hz personã legitimã standi in iudicio.vt.C.qui legitimam personam.l.j.ergo citari non põt.Sed dic ꝙ hoc est speciale.Rayn.Item per hoc qõ dicitur curatorem ad litem non posse dari nisi presentem dicit Ja.de are.ꝛ volẽtem al's frustra de pñtia addicereť.ar.ĩ.de reg.iur.l.qui potest inuitis.de hoc tñ ꝛ de ista materia curatoꝝ ad litẽ vide qõ plene nota.C.de in lit.dan.tuto.vel cura.super rubrica.ꝛ in summa ipsius tit.ꝛ in spec.de cura.Sed querit quid si datus fuit absens ꝛ postea ratum habeat nunquid valeat datio ꝛ videť ꝙ sic ad exempluz ꝓcuratoris.s̃.de procu.l.j.sed forte nõ valet.nam decretum iudicis non debet pendere.vt.s̃.de iudi.l.non quemadmodum.Item non operatur ratihabitio vbi determinato tempore requiritur consensus.vt.ĩ.de auto.tuto.l.obligari.§.fi.ꝛ rem ra.ha.l.bonoꝝ.ꝛ de acqui.here.l.si quis mihi bona.§.iussum.Ja.Item quia hic dicitur ꝙ talis curator non potest dari nisi postulanti ꝛ ideo infanti dari non potest.Querit idem Jac. quo modo hoc casu consuletur tutori volenti agere contra infantẽ ad hoc vt perueniat ad sibi debitum cum infans in ius vocari non possit.s̃.de in ius vocan.l.iij.Dic qõ hoc casu ipe tutor habet necesse differre agere vsqꝫ quo infans excesserit infantiam nec interiz curret ei prescriptio.ar.s̃.de iudi.l.ij.§.in omnibus.Ja.Ray.dicit ꝙ citabuntur ꝛ affines ꝛ amici ꝛ eis presentibꝰ dabitur curator infanti.Ray.pro hoc.s̃.ex quibus causis maio.l.ergo in fi.ꝛ de bonorum possess.l.tutor.ꝛ ibi in glo.Posset etiam forte hoc casu actor decreto pretoris constitui.vt.ĩ.de admini.tuto.l.decreto.Ultimo ex fi.huius.§.colligit Dy.ar.ꝙ si
5 constituo † ꝓcuratorem simpliciter videar constituisse ad oẽs lites presentes ꝛ futuras ad idem.ĩ.de admini.tuto.l. quotiẽs.§.fi.preterea sicut simplex institutio posthumi etiã ad futuras videtur trahi.vt.ĩ.de libe. ꝛ posthumis.l.plura. ita et simplex constitutio procuratoris.Item sicut simplex legatum peculij trahitur ad peculium futurum.vt.ĩ.de peculio lega.l.ei quoqꝫ ita constitutio procuratoris ad futuras lites.arg.contra quod ad presentes tantum.ĩ.de auro ꝛ argen.legato.l.si ita.ꝛ.l.medico.in princi.cuz multis concor.notatis dicta.l.si ita.ꝛ de leg.iij.l.his verbis.in princi.ꝛ de verbo.obliga.l.si filius.credo ꝙ ad presentes omnes videatur datus.ar.istius.§.Itez ad futuras connexas presentibus sine quibus presentes commodum expediri non possunt.vt.ĩ.l.proxima.in princi.s̃. de procura.l.si defunctus.§.fi.ꝛ.l.ad rem mobilem.ꝛ.l.ad legatum.eo.titul. et ar.ĩ.de penu leg.l.nam quod.in princi.ꝛ de testãria tute.l. si nemo.§.fi.ꝛ de admini.tuto.l.ita aũt. §.penulti.ꝛ fina.ꝛ de nego.gest.l.eum actum.Ad futuras autem non connexas presentibus non videtur dari argumentum.ĩ.de damno infecto.l.dãni infecti stipulatio.§.si is qui.ꝛ de arbi.l.pro his rebus.Dyn.Jaco.de are.hic videtur sentire ꝙ videatur datus solum ad lites presentes ꝛ pendentes.argumentum.s̃.ꝙ cuiusqꝫ vniuersitatis.l.item eorum.§.j.Sed aliud in procuratore et aliud in actore vel sindico.vt ibi nota.ꝛ.s̃.de procura.l.iij.§.j.Sed quo ad omnes etiam futuras ꝛ nõ connexas datus videatur est ar.s̃.ꝙ qsqꝫ iu.l.iij.§.penulti.ista questio no.in glo.s̃.de procurat.l.omnium.ꝛ dicta.l.damni infecti stipulatio.§.si is qui.ꝛ vtrobiqꝫ videtur sentire glo.ꝙ non extendatur ad futuras lites et miror ꝙ glo.non allegauit istum.§.nec.l.sequentem.opinionez Dy.credo veram.ꝛ facit ad ea que dixi de cõnexis futuris qõ notaui.C.de procura.super rubrica.Et ideo qui volunt consti
6 tuere procuratorem † generalem ita ꝙ possit agere etiam causas futuras.communiter hodie exprimunt ꝙ constituunt euz ad omnes causas tam presentes ꝙ̃ futuras quod fieri potest.vt dicta.l.iij.§.j.s̃.de procurato.¶ In glo.prima ibi.ꝙ modo non est id est quod modo fieri non potest.Oldr.In glo.rei vendicatione.secus enim si actione personali esset obligatus quia tũc non posset esse tutor.vt.C.qui dari tuto.possunt.auť.minoris.Dy.ꝛ Oldr.ꝛ de hoc plenius.s̃.dixi.¶ In glo.sibijpsi cõtradicit ad nolendum.ꝛ sic vbi vult petere compellitur cõsentire.ꝛ sic dicitur dari nolenti ꝙ coacta volũtas est volũtas. vt s̃.ꝙ metus causa.l.si mulier.§.penulti.Pe.¶ In eadez glo.ibi alias dari preter ꝙ̃ ad litem.Oldr.Ibi vel vbi non est idoneus hãc Dy.de hoc plene dixi.s̃.ea.l.in princi.In eadem gl.in fine.ꝛ.ĩ.eodem.l.solet.et de auto.tuto.l.curatorem.Dy.

Quod dicitur. Hec lex determinat finem precedentis ꝛ dicit quod si curator est datus ad vnam litem in qua pupillus est actor ꝛ reus ad vtrũqꝫ datus videtur.Et quod subijcit indistincte dicit id est non expresso vtrum ad vnam litem vel ad omnes daretur.ꝛ facit ad id quod notaui s̃.l.proxima.in fine.Ibi spectet alias spectat.Dy.ibi actio eẽt id est competeret.Dyn.Ibi indistincte id est non expresso ad agendum ꝛ defendendum.Ray.In glo.sic.s̃.in fine.Sol. hic in curatore qui de natura officij est generalis ibi ĩ iussu qui debet esse specialis propter periculum vitandum.vel dic hoc regulare ibi speciale vt ibi no.Ja.de bel.

Possunt. In glo.l.pupillorum.immo dic ĩ loco plurium tutorum aduersantium pupillis qr eorum loco curatores interim administratores.Jacob.¶ In eadem glo.in fine.quod hic non dicitur quod plures non possint defendere vnum sed plures volebant defendere plures: vel hic dicitur quod plures curatores possunt dari vno pupillo.Dyn.

Cum semel. In princi.vno cõstituto ꝛ durante non cõstituiť aliꝰ ꝛ datus contra vnum potest dari contra aliuz.Et datus ad vnam litem dari potest ad aliam.ꝛ.s̃.eũdem hoc dicit Dy.ibi aduersus suum tutorem.Dyn.Ibi peti non potest.nisi primo remoto qm̃ remouetur ex causa.Dyn.

Ibi q quidem.s.q vnus possit esse curator ad p̄ses lites. dy. Idem petatur.s.curator. Dy. in gl. immo videt in fi. immo dic q in hoc nulla p̄ot notari contrarietas. Dy. alij referūt istud ɔtrarium non ad textum.d.l. contrarie.s. ad glo. ibi signatam q̄ incipit quid si eundem.⁊ so. vt glo.

Decto. Hic incipit scd̄s punctus ibi eis.s. in uitis impuberibus ibi ⁊ si p̄ot taceti subaudi autoritas accōmodari. Dyn. Ibi tacentibus impuberibus. Dy. ⁊ pro hoc.s.e.l.ij.⁊.j. de autoritate tuto.l. impuberes. ¶ In glo.j. ibi non autē vt furioso curator.s. datur impuberi. Dy.

1 ¶ Tutor sub conditione dari non potest nisi sit necessaria.
2 Factum contra legem an valeat.
3 Tutor an possit dari sub conditione tacita.
4 Quare tutor nō possit dari a preside sub conditione.
5 Dictio si nō semper facit conditionem.

Sub conditione.

Expressa ⁊ breuiter hoc dicit sub conditione non potest dari tutor † a preside nisi sit necessaria cōditio ⁊ que in est sui natura ibi faciūt in datiōe tutoris. Dy. ibi in̄'se habere.⁊. ideo datio valet. Dy. ibi tutelā cōmitti.i. tutele administrationem. Dy. Ibi premittendū in preiudicium pupilli. Dy. Modo pro declaratione.s. op. q datio teneat ꝓpter illud ḡnale qd̄ fieri non debet. tū factū tenet. glo. non soluit. brocardum est qd̄ soluitur in multis partibus per Dy. ⁊ alios. soluitur enim per ipsum Dy. extra de reg. iur. c. que ɔtra ius.li.vj.j. de fideiusso. l. grece.§. tutor.⁊ satis dixi.j. quando ap. sit.l.j.§. biduum q̄ videas.⁊ hoc sic soluitur q in effectu cū predictis concor. vbi lex simpliciter prohibet nec vltra progreditur factū contra legis ꝓhibitionē nō valet. vt.C. de legi.l. nō dubiū. vbi de hoc no. et dixi. Si aūt vltra ꝓgredit aut anullando expresse qd̄ factū est ⁊ nō valet vt hic. Aut vltra ꝓgredit nō expresse anullando s3 declarando qualiter debeat anullari dando act. vel excep. tūc qd̄ factum est contra legem tenet vt hic in glo. alleg. in effectu tamen non tenet q2 rescinditur pact. vel except. ⁊ ita loquitur totus titulus. de dolo.⁊ q metus causa.⁊.C. de inuti. stipu.l. dolo.⁊ nihil interest ⁊c. vt.C. de reg. iur.l. nihil interest. Si aūt vltra ꝓgreditur cōfirmando tunc tenet factū lege ꝓhibēte. vt.§. biduū.⁊.§. ad tp̄s. hic in glo. alleg.⁊.d.l.a grece.§. a tutore. de fideiusso.⁊ de fer.l.j.§. fi.⁊ ratio predictor est q2 vbi lex vltra ꝓgreditur statur clausule speciali generali relicta. vt.j. de verb. ob.l. doli clausula. de penis.l. sanctio legū. de alimē. leg.l. alimēta.§. basilice.⁊.l. sticbus. in prin. dy. Vel dic ƀm Ja. de bel. qd̄ regulare est q factū ɔtra legem † non valet fallit ⁊ est casuale in.ll. contrarijs. vel dic q hec lex expresse resistit nec assistit vel ƀm eundem dic ⁊ in effectu hic concor. cum Dy. q regulare est cum lex aliquid simpl'r prohibet ⁊ non vltra ꝓcedit q non valet. vt.C. de sac. san. ec.l. nemo. Si aūt progreditur vltra anullādo vel confirmando statur dispositioni legis ƀm distin. Dy. et de hoc etiā no. in brocardis Azo. de equali. factor. rubricella. multa fiunt que fieri nō debēt. Ja. de bel.⁊ per Dy.⁊ alios ex̄ de reg. iur. c. que ɔtra ius fiunt. lib. vj. ¶ Itē quere an tutor † dari possit sub ɔditione tacita. Roge. q non glo. hic videt sentire q sub tacita possit ⁊ ad hoc alleg. aliquas.ll. Ray. sequit opi. R. q nec sub tacita possit. ar.s. si cer. pe.l. cum quid. nec obstant.ll. alleg. per glo. q2 conditio de qua loquit est necessaria ⁊ re ipsa subest. ⁊ ideo dationē ɔditionalē nō facit. vt.s. de noua.l. si pupillus.§. qui sub conditione.⁊ probatur etiam in isto.§. ij. rn̄. datur ergo tutor sub necessaria conditione sed sub exp̄ssa vel tacita q̄ nō sit necessaria nō. Ray. Itē quere q̄ est rō q2 tutor † nō p̄ot dari a p̄side sub ɔditione. dicit Dy. q rō p̄ot esse forte fauore pupillor nedum expectat dies vel ɔditio. administratio negligat.⁊ ꝑ hoc pupilli ɔditio deterior fiat. ar.s. de iudi.l. si lōgius.§. si fili⁹. Dy. Sed q̄ est rō q a p̄side dari nō p̄ot sub ɔditiōe. sed a testōre sic vt hic in gl. no. rō reddit in gl.C. de testa. tute.l.j. Alij dicūt modū. s3 hec rō nō est bona. q2 saltē debet tenere sic factū. ar.§. biduū. S3 dici posset vt.s. dixi q hec lex. vltra ꝓcedit anullādo vel potes dicere q rō d'rie inter testatorē ⁊ p̄sidē p̄ot esse q2 defectū testōris q eueniret ꝓpter cōditionē pēdētē p̄ot iudex supplere aliū dādo ɔditione pēdēte vt.j. ti. pr.l. si qs sub ɔditione. sed defectū iudicis nō p̄ot alius supplere dicto medio tp̄e quo ɔditio pēdet. Sed dices tu immo p̄ot alius iudex. Sed dic q hoc nō est verū vt.s. de offi. ɔsul.l. j. Pe.⁊ Ja. de ra. sed Ray. tenet ɔ̄riū ⁊ dicit q alius iudex potest supplere defectū dādo aliū tutorē puta pēdente ɔditione ⁊ ad.l. ꝑdictā de offi. ɔsul.l.j. rn̄det q loquit circa eūdē actu3 q inchoat⁹ ꝑ vnū nō p̄ot suppleri ꝑ aliū secus i actibus diuersis Ray. Pōt etiā testator tutorē dare nō sub ɔditione. s3 sub [illegible] dificatione puta q nō se intromittat de tali negocio. vt.j. de cōdi. ⁊ demō.l. auia.§. fi. qd̄ est notādū. Alij dicūt q rō d'rie est q2 qñ dat a iudice est actus legitimus qui nō recipit ɔditionē. vt j. de reg. iu.l. actus legitimi. vbi de hoc. sed qñ a testatore vt est actus legitimus. ¶ Vltimo no. q iste.§. sepe allegat in practica q dictio si † nō semp facit ɔditionē sed admonitionē vt hic no. in glo. ad qd̄ ɔcor. de ver. ob.l. si decē. cū petitio q̄ hic alle. in glo.⁊ qd̄ ibi no.⁊ dixi.⁊ no.j. ti. pri.l. tutor. ita recte in glo. vlti.⁊ extra de elec.c. significasti. cū ibi no. in glo.⁊ ꝑ Inn.⁊.viij.q.iij. c.j.⁊ ibi in summa.⁊.c. dist. q2 si nodo. de ꝑben. significatum.⁊ ꝑ Hostien. in summa de conditio. appo.s. vl'r. ver. verum contra hanc materiā opponit.⁊.e. ti.c. sup co.⁊ bn̄ facit.j. de ɔdi.⁊ demon.l. conditionis extrinsecus. cū ibi no.⁊ bn̄ ꝑ Card. extra de elec.c. in electionibus. li.vj. in glo. significata. sup verbo ɔditionalia.⁊ vide ibi Archi.⁊ alios. Itē ista verba ɔferas tali bn̄ficium si idoneus est nō faciūt ɔditionē extra de presump.c. dudum.⁊ ibi per Inno. Itē q hec dictio si nō semp faciat ɔditionem. facit.j. de ɔdi.⁊ demō.l. in ɔditionibus.§. ex hac scriptura.⁊ si sponsalia cōtrahant hoc mō ɔtrahā matrimonium vel spōsalia si deo placuerit nō sunt ɔditionalia. vt no. ꝑ Arch. ex̄ de spō.c. ex spōsalib⁹. li.vj. vlti. colū.⁊ vide qd̄ ibi no. Itē si propterea cōcedat alicui q possit plura bn̄ficia retinere dūmō in eccl'ijs in quibus nō resideat faciat idonee deseruiri illa verba dūmō nō faciūt ɔditionē sed admonitionē. vt no. ꝑ Cōpost. ex̄ de elec.c. dudū. ij. in vlti. glo. ver. itē qd si diligentia. Itē qñ hr̄ ɔditio ꝑ nō adiecta. vt.j. qñ dies vsuf. leg. ce.l. si dies.§. fi.⁊ vide ad istā materiā ex̄ de priui.c. ex ore.⁊ qd̄ ibi no. ꝑ Inn. i prin. ⁊ de istis conditionibus ⁊ eor significato vide in alphabeto dictione conditio.

Tutoris datio.

Pone exēplū vt insti. de attil. tuto.§. nos aūt. Dy. Ibi neq imperij.s. tm̄. Dy. Ibi iurisditionis.s. tm̄. dy. vel dic imperij.s. meri iurisditionis.s. simplicis. Dy. Ibi vel lex exponit gl.s. xij. tabular. Sed hec expositio nō placet Dy. nā lex. xij. tabularū nō dat p̄tātem sed ipsa lex dat. vt.j. de legiti. tuto.l. legitimos. Nec ob. q lex. xij. tab. ꝑmittat testatori dare tutorē. vt.j. ti.j.l.j. in pri. q2 hic loquit de dato a iudice.⁊ id̄ dic⁹ ƀm eū. lex attilia iulia ⁊ titia. vt insti. de attil. tut. in prin. Dy. Op. de.l. ius dādi.j. de tuto.⁊ cura. datis ab his.⁊ so. vt hic in glo. no. vel vt.d.l. ius dādi.⁊ vide qd̄ no.e. ti.l. nec mādante.⁊ qd̄ no.s.eo. ti.l. q h3.§. quolibet loco. vel dic ƀm Ja. de are.⁊ Old. q tutoris datio nō est imperij positiue nec em̄ cōpetit alicui hn̄ti merū imperiu3. sed his tm̄ q numerant.j. de tut.⁊ cura. datis ab his.l.j. nec iurisditionis. vt nō cōpetat nō habēti iurisditionē. cōpetit em̄ ꝑuatis puta testatoribus vel dic non cōpetit alicui eo ipso q h3 iurisditionē sed ei cui noīatim lex ɔcedit.⁊ ꝑ hoc qd̄ no.d.l.j. de tuto.⁊ cura. datis ab his. l3 em̄ merū vel mixtū imperiū ɔcedatur in aliqua villa vel ciuitate ꝑpterea nō dabit tutorē nisi special'r hoc ei ɔcedat. Hic aūt sicut p3 p̄ses ꝑuincie rōne sui p̄sidatus merū h3 imperiū. vt.s. de off. p̄si.l. illicitas.§. quivniuersas.⁊ tū spālis concessio dādi tutore3 facta fuit ex lege insti. de attil. tut. qd̄ fuisset supfluū eis ɔcedere si al's ex suo iure habuissent. vt.C. de thesau.l.j. li.x. Itē l3 iurisditio alicui ɔcedat nō ꝑpterea dabit tutorē nisi spāliter ɔcedat cū hoc nō sit de iurisditione. nā si hoc esset de iurisditione nō posset priuatus dare tutores in testō.⁊ facit ꝑ comitibus q habēt priuilegiū q possint dare tutores sicut est in q̄busdā ciuitatibus.⁊ ꝑ hoc.j. qd̄ vi aut clam.l. ꝑhibere.§. plane. Jaco. vbi de hoc dixi ⁊ idē p̄ot dici de missis regis q ꝑgami ⁊ multis ciuitatib⁹ lōbardie ex eorū priuilegijs dat ⁊ ɔstituūt tutores de quo dixi.d.l.j. de tuto. ⁊ curat. datis ab his. diuisio tū tutele iter tutores est iurisdi. vt j. de admi. tuto.l. inter tutores. no. in glo. quā alibi nescio.

1 ¶ Agēs ɔtra absentē q nō defendit dabit curator bonor.

Ex cuius pater.

Dic ei.s. filiofa. qui erat i potestate patris. Dy. Añ patris captiuitatē. Dy. Ibi ne medio tp̄e.i. captiuitate durante. Dy. Et allegat iste.§. in ar. qd̄ si qs velit agere † cōtra absentem qui nō defendit q detur curator bonis. sicut hic dicitur. ⁊ qd̄ ibi no. Oppo. glo.⁊ non sol. de leg.j.§. si pendeat. so. denegatur vbi patet ex fi. ipsius.§. Dy.⁊ Ja. de bel. vel ƀm Pe. ibi in ɔtractu mutui qui p̄ot esse in pendenti. vt.l. actus legitimi. vt.j. de regu. iur.⁊ an ⁊ qñ possit aliquid pendere. vt.s. dixi. de neg. gest.l. pomponius. scribit.

1 ¶ Qd̄ pater semper teneatur de peculio.
2 Filiusfamilias an possit esse tutor legitimus.

Si filius. Op. duobus modis vt in glos. Ibi siue gessit.s.pater.Dy.ibi filio eidem qui tutor.dy.Ibi hūc quoq3.s.patrē p̄dicto mō scribētē.Dy.ibi agnouisse ⁊ patrez insolidu3 teneri.Dy.In fi.⁊ iō solū de peculio tenet.Dy.¶Quere an pr̄ teneat ꝯsentire exp̄sse ad hoc insolidū teneat an sufficiat si pn̄s nō ꝯtradicat.Dy.tenet oppositū ⁊ dicit eū teneri cōsentire expresse.⁊ distinguūt aut filius vocat ad munus vel officium publicu3 autoritate et vtilitate ⁊ tūc lpāle est ꝙ pr̄ pn̄s ⁊ nō ꝯtradicēs ꝯsentire videat.vt.j.ad munici.l.ij.⁊ ō decur.l. honores.aut vocat ad mun⁹ vel officiū publicū autoritate sed vtilitate priuatū sicut est tutela.⁊ tūc aut pr̄ ꝯsensit exp̄sse ⁊ obtinet.j.de admi.tuto.l.lucius.⁊ ideo dic vt no.d.l.ij.ad munici. ⁊ no.⁊ plene dixi.C.ꝙ cu3 eo.l.j.⁊ per Azo.in summa ipsius ti. §.qd si filius.⁊.§.seq.Sed ꝑe.vr̄ tenere opi.glo.ꝙ sufficiat p̄sentia sine ꝯtradictione ⁊ allegat.l.bn̄faciētē.j.de fideiusso. tuto.l.cū ostēdimus.§.fi.⁊ p hoc sol.ma.l.ij.vbi de hoc ⁊ bn̄.j. de suspec.tuto.l.fi.§.vlt.al's est.s.l.is q tres.§.imperator.de excu. tuto.⁊ ad.l.lucius.rn̄.vt ibi no.qr loquitur in testamētario vbi nō exigit fideiussor hic in datiuo.Itē opp.ꝙ pr̄ † semp teneat solū de peculio qr periculū semp spectat ad eū siue peculiotenus siue in solidū teneat.ergo ꝙ minimū est sequi debem⁹. vt j.de re.iur.l.semp in obscuris.Sed hic dic hoc euenire vt ꝯsensus ⁊ agnitio aliqd operet.ar.j.de leg.j.l.si qn̄.nā de peculio tenet absq3 eo ꝙ aliquid dicat vel ꝯsentiat.⁊ qr potuit ꝯtradicere ⁊ nō agnoscere si voluit vn̄ sibi imputet si nō ꝯtradixit. arg. C.de dot.pmis.l.fi.Sed nunquid filiusfa.† possit esse tutor legitimus dic ꝙ non qr pater eum precedit vt no.insti.quib. mo. tutel.fini.§.maxima.hoc forte veru3 est ex linea agnatoꝝ secus ex linea cognatoꝝ.vt'no.in.l.j.j.de leg.tute.per alle.

Patronus quoq3. Quasi dicat nō solum extranei. Dy.ibi reuocari per pupillum.Dy.

In eos. Extra ordinem animaduertetur.i. extraordinaria pena arbitrio iudic3 imponitur.Dy.vt.j.de penis.l.hodie ibi consulto.i. maliciose.Dy.incedendo.i.demōstrando patrimonium iudici.Dy.vel dic imponendo in inuentario.vt in glo.patitur etiam citra penas si non faciat inuentariū.vt.C. arbitriū tutele.l.vlti.⁊.j.de admi.tuto.l.tutor qui repertorium.¶Sed nunquid remouebitur vt suspectus ex causis que continentur hac.l.glo.tenet ꝙ non per.l.iij.§.tutor.j.de suspec.tuto.Dy. tenet vt no.in ipso.§.tutor.in scda casus positione quā dicit esse bonā.⁊ idem Ja.de ra.⁊ pro hoc.s.de offi.prefec.vrb.l.j.§. ite3 solent.al's incipit.Item ad prefecturā que hic in gl.allegatur. Sed q̄ est ratio diuersitatis ꝙ procurator potest dari pecunia accepta.sed tutor non qr officium procuratoris est voluntariū istud necessariu3.vt.C.de neg.gest.l.tutor.⁊ de pcu.l. inuitus. Sed nunquid tutor possit statui certum salarium pro eius labore dic ꝙ sic ſm Ja.de are.vt.j.de admi.tut.l.a tutoribus. §. fi.⁊ ibi no.Ja.in glo.ij.ibi.§.sed ⁊ si quis.⁊ dic vt in eis no.Dy.

Etiam municeps. Id est i aliquo municipio datus.⁊ dic illi qui sit de eodem municipio vel eadē iurisditione.vt ex glo.colligit.⁊ hoc prout est littera affirmatiua. sed prout est littera negatiua non municeps dic vt in glo.in fi. vel dic secundum Ja.de are.qd loquitur de eo qui habet priuilegium a muneribus.vt.j.de excu.tuto.l.non tantum.§.eos q. ver.non omnia.⁊ is qui.tales enim dicuntur non municeps.vt j.ad municip.l.j.Ja.

Furiosus. Ibi intelligi.s.tacite.⁊ita potest dari sub cōditione tacita tutor non sibi expressa.vt.s.eo.l.iuncto.§.sub conditione. sed de hoc dic vt ibi plene dixi.

☞Officialis absens causa reipublice si dedit substitutū in officio quousq3 rediret ⁊ moriatur substitutus perseuerat vsq3 ad finem officij.

Quesitum. Ibi dati sunt a testatore vel a iudice.Dy.n.ibi mortuo illo.s. absente reipublice causa.Dy.¶In glo. vlti.ibi.l. item.§.j.So.ibi extitit conditio ꝯtractum resoluēs. vt.j.de iur.fis.l.vltima.hec aūt causa durationis apparuit. vt in.l.curatorem.Dy.vel clarius secundum Jaco.de bel.ibi fuit conditio expressa ⁊ conditionis effectus fuit collatus in alium ⁊ non in empto.vnde emptor ex aliena emptione re3 habere videtur.hec autem conditio fuit tacita ⁊ suspensa in vno casu.s.si reuertatur ⁊ eo non reuertente videtur defecisse illa conditio. ⁊ ideo tutor perseuerat.Jac.de belui.vel dic ꝙ vbi interuenit aliqua media interruptio ⁊ idem hic dicerem si reuersus fuisset ⁊ iterū abijsset.ar.s.mā.l.q mutuam.§.non ideo tho.⁊ no.j. de tuto.⁊ cura.datis ab his.l.tutor.⁊ quod ibi not. Item facit ꝙ si officialis absens † reipublice causa dedit substitutum in officio quousq3 rediret ⁊ moriat ꝙ substitutus perseueret vsq3 ad finem officij.

☞Coadiutores episcoporum ⁊ regum qualiter sint dandi.

Solet. Ibi adiutor vel coadiutor.⁊ dic.i.actor qui coadiuuat tutorem in tutele administratione.Dyn.Ibi tutoribus constituere. id est ad postulationem tutorum.Dy.Ibi suo periculo scilicet tutorum postulantium actorem constitui.Dyn.Et qd subijcit constituunt dic.i.constitui postulent.non enim tutor cōstituit.sed constitui postulat.vt.j.de admini.tuto. l. decreto. et no.eo.titu.l.siue heredi.§.fi.Dy.⁊ insti.de cura.§.fi.⁊.C.de appel.l.si actor.⁊ facit hec lex p coadiutorib⁹ qui dant epis † regibus ⁊ alijs prelatis propter senium vel morbum vel aliā iustam causam vt eos iuuēt i administratione.⁊ pro hoc.j.de suspec.tuto.l.iij.§.fi.⁊ de his qui no.infa.l.ij.§. ignomine.⁊ mortuo episcopo cui datus est talis coadiutor videtur ꝙ adhuc talis coadiutor debeat administrare vsq3 ad aduentum successoris ⁊ non capitulum.arg.s.l.proxima.Sed contrarium est verum: immo capitulum sicut administrator legitimus succedit in administratione ⁊ cessat coadiutoris officium ad instar tutoris datiui qui cessat superueniente legitimo.vt.j.de tutel.⁊ ra. distra.l.si tutor reipublice.§.j.⁊.j.titulo primo.l.si quis sub conditione.§.j.⁊ est expressum ꝙ officium coadiutoris duret solu3 in vita eius cui datur extra de suppl.negligentia prelatorum. c.grandi.libro. vj.vbi de materia coadiutorum habetur ⁊ not. in summa eiusdem titu.per Goffre.⁊ Hostien.⁊ dixi.C.de offi. prefecti pretorio oriē.l.si quos.⁊.j.de cura.furioso prefecti pretorio ori.l.si quos.⁊.j.de curato.furio.super rubrica.¶In gl. quia curatores ibi finiat necessitas ⁊ si necessitas duraret etiā post pubertatem finiretur huius curatoris officium pubertate.vt.C.qn̄ tuto.vel cura.esse desinēt.l.j.Old.

Si arrogati. Ibi deportati.in locum aute3 relegati tutoris cōstituitur actor.vt.j.de admini.tuto.l.siue heredi.§. fi.⁊ vide quod dixi.j.titu.proximo.l.si quis sub conditione.circa finem.Et vide de materia huius.l.instit. quibus modis tutela finitur.per totum.cum ibi notatis. et in summa eiusdem titu.Ibi datus fuerit.Dyn.huic testamēto. ⁊ ideo dicit glo.superuacua3 ⁊ bene si est in textu testamento.sed ego in textu non habeo testamento.⁊ tunc glo.non est superuacua. et no.ꝙ pupillus pōt bāniri ⁊ i seruitutē relegari.⁊ pro hoc.s.de in integ.resti.l.non solum.qd intellige de doli capace.vt in glo.

Si quis tutor. Ibi transfugerit nō animo proditionis s3 animo explorandi conditionem hostium ⁊ sic soluitur contrariu3.Dy.In glo.sed nonne in fi. prima vera.Dyn.

☞Prelature ⁊ dignitates an dicantur transire ad successores.

Tutela. Ibi nullā tutelā testamētariā legitimā vel datiuā.Dyn.Ibi ad liberos tāꝙ agnatos nō tanꝙ heredes.Dy.ibi cetere.i.testamētarie vel datiue.Dyn.¶Itē no.optimā glo. quā dicit dy.alibi nō reperiri q̄ dicit ꝙ plature † ⁊ dignitates ⁊ officiū cōmissarioꝝ seu executoꝝ vltimarū volūtatū nō trāsire ad successores de platuris eccl'iasticis est exp̄ssu3 qr sanctuariū dei nō d3 hereditario iure possideri ex̄ de fil.p̄sby.c.ex trāsmissa.de insti.c.ad decorē.⁊ de iurepat.c.ꝯsuluit.dignitates ēt sclares nō trāseūt p successionē.imo imperiū fit p electionē.ex̄ de elec.c.venerabilē.de hoc tn̄ an iperiū aliqn̄ fuerit p successionē vide qd plene no.C.de quadri.pscri.bene a zenone. vltra pun.cetere aūt seculares dignitates ab ipso imperio ⁊ imperatore creantur ⁊ procedunt sicut a fonte.vt in vsib⁹ feu.de pace iur.fir.§.iudices.⁊.C.de dignitatibus.lib.xij.⁊ per totū ipsum librum vsurpatum.ergo potest dici ꝙ reges vel comitatus vel alie dignitates transeāt per successionem nisi hoc habeant ab imperio.de scdo qd dicit glo.an officiū cōmissarij seu executoris vltime voluntatis trāseat ad heredes dicas cum glo.ꝙ nō vt etiam no.per Galeotum in margarita de cōmissarijs. ver. sed quid in re non integra.per Dy.j.de ali.l.alimenta. in pn̄.

⁊ in speculo de instrumē.edit.§.nunc vero aliqua.ver.quid si erat vnus tantum.⁊ ver.insuper querendum est.qđ plene dixi.C.de epi.⁊ cleri.l.nulli.ver.item consueuit queri an istud officium qđ est hodie expressum extra de testi.c.vlti.§.j.li.vj.⁊ no. per Jo.an.⁊ pro hoc bene.j.de cura.furio.l.cuius bonis.⁊ mā. l.mandatorꝝ distrahendorū.⁊ de fideiusso.tuto.l.j.⁊ ibi de hoc dixi.

Quāplura. Ibi facta sunt.quibus cauet qđ sequitur.Dy.

1 ☞ Mulier an possit esse executrix vltime voluntatis.

1 **Femine.** Mulier † an possit esse executrix vltime voluntatis.glo.tenet ꝙ sic j.ad.l.cor.de fal.l.vxor.⁊ extra de testa.c.vlti.li.vj.et per Jo.an.⁊ plene dixi.C.de epi.⁊ cle.l.nulli.ver.idē dicunt de muliere ⁊ tetigi.j.de admi.tuto.l.titium ⁊ menium. secundo responso.

De testamētaria tutela. Rubrica.

1 ☞ Tutela testamentaria ceteris est dignior.
2 In statutis contrarijs an vltimum deroget primo.
3 Mater an possit dare tutorem.
4 An appellatione masculini contineatur femininum.
5 Appellatione filiorum an contineantur nepotes adoptiui.
6 Tutor an dari possit ad hereditatem adeundam.
7 Tutor an per relegationē desinat esse tutor.
8 Incertitudo an vitiet tutelam.
9 Tutor honorarius quis dicatur.

Super rubrica. Vide Azo.in summa eiusdē ti.⁊ in spe.de tutore ⁊ ꝯtinua.s.dictū est de tutel.in genere.⁊ qr tutela † testamentaria ceteris est dignior qr ꝙ̄diu est testamētaria cessat legitima ⁊ datiua.vt.j.e.l.si quis sub conditione.⁊ ideo de testamētaria premittit deinde de legitima que eā sequitur.Tertio de datiua.vt.j.de tuto.⁊ cura.da.ab his.per totum.Dy.Qđ liberis in potestatē ⁊ posterius in potestate recasuris possit dari tutor in testō.j.e.l.j.⁊ an emancipatis ⁊ an ꝑ matrem ⁊ an liberis naturalibus ⁊ an spurijs ⁊ si pater ⁊ mater simul dent quis preferatur ⁊ an rupto testamēto natiuitatis posthumi valeat tutoris datio ex beneficio.aut.ex causa.ꝙ miles non possit dare tutorē nō recasuro in eius ptātē.j.e.l.ij. Qđ qui ꝯfirmat dat.j.e.l.iij.Et an in codicil.tutor possit tutor dari.⁊ an ptās bonon.iurādo statuta vniuersitate scholariū. 2 Et an in statutis ꝯtrarijs vltimū † deroget primo.Et an ꝯditio ex.l.descēdēs ex statuto sit perpetua.Et an si sunt due scripture ꝯfirmans ⁊ ꝯfirmata agatur ex cōfirmāte vel ꝯfirmata. Et si papa cassauit oīa priuilegia emanātia a tali cōsilio citra videatur cassare priuilegia ꝯcessa qñ cōsilium ⁊ postea confir- 3 mata. An mater † possit dare tutorē.j.e.l.pater.⁊ an iudex delegatus possit recusari ex causa superueniente post litē ꝯtestatam.Et an ꝓcuratori dato ad exigendū si mutet statū ⁊ efficiatur nō soluendo solui possit an videatur ꝑ hoc tacite reuo- 4 catus. An appellatione masculini † ꝯtineat femininū.vel ecōtra.j.e.l.si quis filiabus.Et an appellatione filie contineat posthuma et que est rō differētie inter tutelā ⁊ legata:⁊ an pater habeat in ptāte nōdū natos:an appel.filiorꝝ contineantur 5 nepotes plene.j.e.l.ꝙ si nepotes.Et an ap.filiorꝝ † contineantur nepotes adoptiui.Et ꝙ parentes dicunt vsqꝫ ad tritauū vlteriores dicunt maiores.⁊ sic in descēdentibus ⁊ de antecessore predecessore ⁊ decessore.An tutores ꝓcedant a ptāte vel statuarijs.An institutio vel alia disposita in testō possit mutari in codicil.j.e.l.tutor datus ꝙ vltima scriptura ⁊ ꝯditio seruetur in datione tutoris ea.l.§.in tutoris datione.ꝙ non addita hereditate nō teneat tutoris datio.⁊ an eñtia sui heredis sine immixtione sufficiat ad robur tutele testamentarie ⁊ de remedijs que adhibentur ꝯtra perplexitatē que videt occurrere si pupillo tutor det cū non sit tutor nisi adita hereditate ⁊ adiri non possit hereditas sine tutore ⁊ inuētario.Et an eo ipso ꝙ tutor ponit in inuentario res hereditarias videatur adire.An dari 6 possit tutor † ad hereditatē adeūdam.j.e.l.si hereditas.Et an dādo scōm tutorē sit reuocatus primus.e.l.§.j.tutela q̄ non valet ab initio in ꝑsonā nepotis ꝯfirmat si filius decedat auo viuente.e.l.§.qui filiū.Et an furiosus possit dari tutor.e.l.§.si furiosus.an seruus dari possit.e.l.§.fi.Qđ testāria tutela ⁊ spes eiusdē excludat legitimā.j.e.l.si qs sub ꝯditione.⁊ que sit rō et an tutele deferantur sicut hereditates ⁊ que tutele se adinuicem excludant ⁊ vna deficiente que sequatur legitimus [illegible] datiuus.⁊ an mater testamento dato perdat tutelam per transi- 7 tum ad secundas nuptias.Et an tutor † per relegationem desinat esse tutor vel per deportationem ita ꝙ mors ciuilis equiparet naturali.Et qđ dicitur de reliquijs prioris tutele ⁊ prioris mandati ⁊ pristine dignitatis.vtrum inutilis adiectio vitietur vel nō vitiet.j.e.l.⁊ si datus.Vtrū tutor datus in rebus q̄ sunt in vna villa tantum valeat.j.e.l.si causam. Casum cui prima facie responderetur contrarium.j.e.l.si quis ita.§.si qs cum ignoraret.⁊ qđ quasi certum dicitur ꝙ quis verisimiliter opinatur ⁊ ꝙ interdum quis putat habere filios ⁊ non habet. ⁊ econtra.Et an instituendo filios videatur institutus absens quē pater putabat mortuum.⁊ ꝙ verba restringūt cogitata ⁊ ꝙ aliquid non esse vel non apparere paria sunt qđ facit an monachus portans habitum coopertum sub alijs pannis sit apostata. Et an iniurians famulum potestatis coopertam sub alijs pānis incidat in penam statuti:an datus tutor posthum⁹ videatur datus postea nato.e.l.§.fi.De pluribus tutoribus simul datis ⁊ satisdationē sibi offerentibus quis preferatur vide plene.j.e.l.testō datos scōo.⁊ in.ll.seq.vbi etiā habes bene plures ꝯcurrunt in idem an se impediant cōcursum vel quis preferat.⁊ an locus sit iudicio sortis ⁊ an si feratur defuncti offerat se paratum satisdare de implēda voluntate defuncti excludat executores datos in testamēto nisi ⁊ ipsi satisdent.j.e.l. si nemo.An vnus ex pluribus iudicibus arbitris vel electoribus possit pronunciare vel eligere vice oīm.e.l.§.hoc edictū. An posthumus habeatur ꝓ iam nato quo ad tutelam.e.l.§.te- 8 stamēto. Qđ incertitudo † vitiet tutelam.j.e.l.tutor incertus. Qđ in generali sermone legis continuantur persone ꝑeminentie ⁊ dignitatis.e.l.§.quelibet.qđ facit ꝙ in generalibus ꝓcessibus romane ecclesie includātur reges barones episcopi ⁊ archiepiscopi ⁊ omnes alij in quacūqꝫ dignitate constituti ex ignorantia deficit qđ fieret a sciente.j.e.l.si quis tutores ⁊ qñ seruus possit tutor dari ⁊ ꝯsequatur libertatē.An incertitudo persone cui datur tutor vitiet dationem.j.e.l.tutor.ita ⁊ an valeat talis datio:do titium tutorem si vollet.quid sit fiēdū quando pupillus habet plures tutores ⁊ vult agere ꝯtra vnū j.e.l.si plures.An tutor datus pluribus pupillis si habeat excusationē ex persona vnius habeat ex persona alterius si habeat patrimoniū cōe.j.e.l.duabus.An mater iure isto posset dari tutrix.⁊ an hodie sit correctum.j.e.l.iure nostro.Et an si ꝓnuncietur tutor vel procurator sufficiens qui non est valeāt gesta cum eis.⁊ an iudex possit reuocare factum predecessoris qđ de iure non tenuit idem verbis antecessor predecessor ⁊ decessor.Et an prelati vel alij rectores teneantur in plene promissa per predecessores ⁊ an possint venire cōtra ꝯtractus vel facta 9 per predecessores. Quis dicatur tutor † honorarius.e.l.§. j.⁊ an sit honor nobilibus audire per se rationes dispensatorū suorum vel debeāt alijs cōmittere. Qđ exitus acta probat. e.l.§.licere.Et an datus tutor in testamēto pendente lite in q̄rela inofficio.testi sit tutor.⁊ an tutor confirmatus a iudice preferatur legitimo.⁊ hoc etiam habetur in.l.seq.que incipit idem fiat.Excusans se a tutela ꝑdit legata sibi in testamēto.⁊ etiam filijs eius contemplatione.j.e.l.qui tutelam.⁊ cui⁹ cōtēplatione presumatur.In dubio filio relictum ⁊ ꝙ quis perdit ex persona alterius qđ per se habere non potest ꝙ seruus tutor in testamēto datus ex hoc consequatur libertatē nisi de libertate specialiter disposuit testator ea.l.§.verbis. Quando ascribens sibi in testamēto puniatur ex verbis senatusconsulti libomañ.⁊ que ex mēte vel sententia.j.e.l.ex sententia.Et an qs possit conficere instrumentum in quo datur tutor vel procurator ꝙ incertitudo tutorum vitiet dationē ⁊ ꝙ ius non deficit. Sed ꝓbatio.j.e.l.duo sunt titij.Et quđ intelligantur ipsa verba ius nō deficit.Sed ꝓbatio.Et an vno ex duob⁹ incertis tutoribus mortuo remaneat tutor supstes.⁊ an vbi sunt duo icerti sit tutor ille de quo sensit testator licet hic non appareat.an hodie rupto testamēto natiuitatis posthumi teneat tutoris datio per aut.ex causa.⁊ an in tutel.appel.femininū ꝯtineat masculinū.j.e.l.si pater.quod alienigena possit dari tutor in testamento.j.eo.l.quero.⁊ an idē in iudice qñ tacitū teneat licꝫ vitietur expressum vel ecōtra.j.e.l.§.lucius.Et an minor possit dari tutor in testamēto vel a iudice:si testator det tutorē titium si viuit tempore mortis non tempore testamenti qđ est nōdum.j. e.l.tutoribus.Et facit si ꝯstituo procuratorem titiū ⁊ si ipse nō erit ꝯstituo seiū si primus assumpsit procuratoriū ⁊ postea renunciauit an admittatur scōs.⁊ idem in rectoribus ciuitatis ꝑ dicto non electis.an dando scōos tutores videat primos reuocare.j.e.l.fi.⁊ an cessante causa finali cessat effectus.an curator bonis

bonis detur in testamēto: vide.ꝭ.ad trebel.lucius.§.meuia.ꝛ an curator ventris.ꝭ.queadmo.testa.aperiant.l.si mulier.

1 ¶ Parētibus qñ licitū est dare tutores filiis ab intestato.
2 Filio emancipato an parens possit dare tutorem.
3 Mater an possit dare tutorem filiis.

Lege duodecim tabular.

Casus. Parētes possunt dare tutores testō liberis impuberibꝫ tā natis q̄ posthumis dū tñ sint in potestate vel recasuri sicut.h.d.ꝛ idē in codicillis testō cōfirmatis.vt.ꝭ.eo.l.iij.ꝛ de ver.sig.l.sepe.ꝛ ibi not.ab intestato ꝟo in 1 illo modo licitū ē † parentibꝫ dare tutores: vt ibi dr. Ibi rupturi q: instituti vel exheredati al's si preteriti rūperent testamētū ꝛ p ꝯñs tutele datio nō hēret effectū. Dy. et facit qđ no.C.de codicil.l.j. Ibi q̄ euenit.s.q̄ in ptāte pr̄is recasurus nō sit. Dy. ¶ Ibi ī potestate eiꝰ.s.aui. Dy. ¶ Sz querit Ja. 2 de are. nūquid emācipato † possit parēs dare tutorez et dicit q̄ nō sz datus cōfirmat: vt institu.de tutel.§.si.et.ꝭ.de confir. tuto.l.qui a patre. Jac.ꝛ fallit in eo q exiuit de potestate per dignitatē arg.ꝭ.auc.cōstitutio q̄ de dignitate.§.illud. ¶ An 3 mater † possit dare tutores filiis: dic vt in gl.ꝛ.ꝭ.de cōfir.tut. l.naturali.an cōcurrant vel vnꝰ pferatur: vide qđ no.C.de cōfir.tuto.l.fi. Que ad hanc materiā facit. ¶ Ultimo no. qđ gl. hic tenet q̄ rupto testō natiuitate posthumi hz locum quo ad tutelā ꝛ alia legata bñficiū aut. ex causa. Idē tenet glos.C.de posthu. heredi.institu.l.j.ꝭ.de codicil.l.j.ꝭ.de fideicom.l.gñalr. §.testamēto.ꝛ de leg.ij.l.si qs testō. Sz Dy. reprobat oēs pdictas gl. vt in qualibet earū nota.ꝛ dic qđ bñficium aut. ex cā nō habet locū in posthumis q: nō possunt cām igratitudinis cōmittere. vt. C.de inoffi.test.l.si qs in suo.ꝭ.de liberis.ꝛ posthumis.l.iij.ꝛ de iniusto testamēto.l.iij.§.ex his.et.§.fi.ꝛ.l.se.nā aut. ex causa ſm opi. Jo. que vera ē loquit in exheredatione patris vł preteritione matris q̄ habet p exheredatione.vt.ꝭ. de libe.ꝛ posthu.l.gallus.§.nūc de lege.ꝭ.de bonoꝝ pos. ꝯtra ta.l.illud.§.ad testamēta.cū ergo hic tractet de preteritione posthumi facta per patrē nō habet locū aut. ex causa ſm opi. Jo. que vera est: vt predixi.ꝛ de hoc plene dixi dicta aut. ex causa ꝟ. Item op.ꝭ.ti.pri.l.j.ibi videas. ¶ In glos.ꝭ.eo casu ibi.l.gallus.§.nūc de lege. Dy.

p **Ex militem.** Nedum paganum. vt.s.l. proxima. Dy.

1 ¶ Tutoris datio an valeat in codicillis cū nullum fuerit factum testamentum.
2 Tutoris datio nō valet nisi testamētū de rebꝰ suis disponat.
3 Potestas ciuitatis bononēsis iurādo seruire statuta ciuitatis videtur iurare se seruaturū statuta vniuersitatis.
4 Statuta sumunt vires ex iuramento.
5 Quando sunt due scripture vna confirmās et alia cōfirmata agitur ex cōfirmāte ꝛ nō ex confirmata.

Testamēto datos.

Qui cōfirmat dare videt. h. di. Pro hoc in auc.de defen.ci.§.iterum.ꝛ.ꝭ.de ꝟ.si. l.lege obuenire hereditatis: vt de hoc dixi. Ibi confirmatis tacite vel expresse Dy. ¶ Sz querit Dy. qđ si in codicillis † tutorē dedit: sed nullū cōdidit testamētū an valeat 1 tutoris datio: dic q̄ nō valet q: casus est.ꝭ.de ꝟ.sig.l.sepe ver. 2 aut cū dicit. vbi colligit et no. q̄ tutoris datio † nō aliter valet nisi testator de rebꝰ suis disponat licet in ipso ꝟsi. dicatur multū cōfuse: ꝛ expone ibi pecuniā p patrimonio ꝛ dictio ꝛ ponit copulatiue. Dy. necessariū est ergo fieri testamētū ad hoc vt teneat datio tutoris facta ī codicillis.vt.ꝭ.de códi.ꝛ demō. l.ita scripsero.ꝛ.C.de codil.l.si in initio.ꝛ ibi not.facto aūt testamēto valet datio in codicillis: q: semper vident cōfirmati. vt institu.de constit.codicil.§.nō tamen.ꝛ hoc in gl.not.ꝛ hoc approbat Dy. Itē collige ar.ex.l.ista ad statuta terraꝝ.ꝛ pri 3 mo q̄ ptās † bonoñ.iurando seruare statuta ciuitatꝫ bonoñ. videat iurare ſuare statuta vniuersitatꝫ scholariū sic statuta ciuitatꝫ bononie.ꝛ q̄ ptās teneat ea iurare. Itē facit qđ si statuarij electi ad statuta cōdenda faciūt vni alteri ꝯriū.an vltimū tollat primū ꝛ videt q̄ nō nam statuta facta p statuarios nō habēt effectū nisi demū cū approbata vel cōfirmata sunt per ptātem vel p cōsiliū ciuitatis. Sed talis approbatio ꝛ cōfirmatio fit vno ꝛ eodez tpe de omnibꝰ statutis ergo in eis nō inuenit nec est dare vnū prius vel posterius altero cū vno et eodē tēpore vires ꝛ effectū assumant: vt predixi ꝛ sic nullus videtur alteri derogatoriū Dy. ꝛ p hoc.C.de confir.tuto.l.si a pr̄e.ꝛ.ꝭ.e.l.vlt. Dy. tñ tenet ꝯriū p hāc.l.ꝛ.ꝭ.de leg.ij.et.l.vnū ex familia in pn.ꝛ.§.si falcidia.lz eīn capiāt effectū a ꝯfirmatiōe ptātis nō tñ pficiscunt a ptāte: sed a statutariis repsentātibus ciuitatez.vt.ꝭ.e.l.tutores.nō ab herede vbi de hoc tetigi sicut ꝛ in.d.l.vnū ex fa.vbi tractatur de falcida in eadē hereditate testamētū scdi nō inspicitur. sz testamentū primi testatoris q isto scdo loco testantē heredē instituit si ergo pficiscuntur a statuariis: vt predixi in ipsis statutis ē dare prius ꝛ posterius.ꝛ iō posterius cōtrariū derogat priori q: faciendo scdz ꝯtrariū videret recedere a pmo nā facta diuersis tpibus vt diuersa iudicant ar.ꝭ.de testō mili.l.si certarū.§.fin.et l.miles si testm̄.ꝛ ad le.fal.l.si.de leg.iij.l.si quis in princ.testi et.C.de pactis.l.pacta nouissima.nisi primum haberet verba derogatoria.vt.d.l.si quis in princi. testi.de hoc dic vt plene dixi.C.de fide instr.l.scripture. ¶ Itē sacramentū potestatis iurantis seruare statuta distinguit ſm prioritatē statutoꝝ: vt ptz cū instituo filiū ꝛ nepotē nā institutio intelligit ſm prioritatem graduū vt primo videat filiꝰ institutus ꝛ iuuenis defectum nepos.vt.ꝭ.de liberis ꝛ posthu.l.gallus.§.quidā recte. vbi de hoc: ꝛ p hoc bene facit institu. de iure naturali gētium ꝛ ciuili.§.ibi.vel alia postea lege lata ꝛ ibi ēt tangit. In glos. parua. Itē si diceremus vtrūq̄ valere impossibile esse potestati vtrūq̄ seruari tamē duo ꝯria simul vera esse nō possint. vt.ꝭ.de rebus dubiis.l.si is q ducenda.§.vtrū ver. ecōtrario. ¶ Querit etiā nunqd cōditio ex.l.que descēdit ex statuto sit 4 perpetua dicūt quidā q̄ nō cū statuta † sumāt vires ex iuramēto seu cōfirmatione rectoris: vt predictū est ergo nō durāt vltra regnū seu imperiū eius ꝛ dicūt esse casum.ꝭ.de penis.l. vlt. vbi de hoc dixi.sed dic q̄ est ppetua.vt institu.de perpe.ꝛ tēporalibꝰ act.in princi.sed plebiscitū et statutū siue lex facta a plebe seu pplo est pars iuris ciuilis. vt.ff.de iusti.et iure.l. ius autē ciuile.ꝛ institu.de iure naturali gentiū ꝛ ciuili.§.plebiscitū.ergo actio ex eo descēdens est ppetua nō ob. q̄ dependeant a cōfirmatiōe ꝛ iuramēto ptātis q: nihilominꝰ dicunt a plebe descēdere.vt.ꝭ.e.l.tutores nō ab herede.ꝛ.§.h optime ꝭ.quādo ap.sit.l.j.§.solent ꝟ.sed si preses. Dy. Itē allegatur 5 hec lex q̄ quotiēs sunt due scripture † vna cōfirmās alia cōfirmata agitur ex confirmante non ex confirmata pro hoc.ꝭ. de heredibus instituendis.l.a se.de conditio. institut.l.institutio talis.de condi.ꝛ demō.l.si ita scripsero.ꝛ ad trebelli.l.si quis priore quod facit ad qōem si papa cassauit oīa puilegia emanātia ex tali cōsilio nūquid videat cassare priuilegia confirmata p ipsum consiliū ꝛ videt q̄ sic ar. huiꝰ.l.cū predictis concor.ꝛ de defenso. ciuitatis.§.interim.C.de vete.iur.enucl. l.j.ij.colū. Ibi oīa eīn merito nr̄a facimus ꝛc. de falsis.l.j.de ver.sig.l.lege obuenire hereditatis. vbi de hoc tetigi. ¶ In ꝯriū sunt.ꝭ.de testamē.l.heredes palā.§.sz si notaui ꝟ bonoꝝ posses.ſm ta.l.q ex liberis.§.testō de militari testō.l.si certaꝝ. §.vlt.ꝛ vide qđ ibi no.ꝛ p hoc.de leg.ij.l.vnū ex fa.§.si ꝟ falc. de iurisdi.om.iudi.ꝛ q: qs ꝛ a quo appellet.l.fin. ꝛ qñ ap.sit. l.j.§.solent.dic q̄ si habebat vires tpe cōfirmationis q̄ inspicitur tēpus cōcessionis ꝛ nō cōfirmatiōis nec ex cōfirmatiōe corruptionē assumunt ar.ꝭ.de iure cōdicil.l.cōficiunt.§.si miles nā vbi duo sunt q̄ se habēt vt prius ꝛ posterius in ordine cōpositionis lz se habeant et cōcurrentia in actu cōfirmationis nihilominus tñ quo ad sui effectū ꝛ cōsideratur scdz diuersa tpa ꝛ sicut prius ꝛ posterius iudicant.vt.s.dixi p dictas.ll.si certariū.§.fi.ꝛ.l.cōficiunt.§.si miles. Dy. in gl.vlt.in fi.immo §.penul.lz ibi tenet manumissio etiā de iure ex postfacto. Dy.

1 ¶ Iudex delegatꝰ potest recusari tanq̄ suspectus ēt post litē cōtestatā ex causa noua apparēte post cōtestationem.
2 Procurator si efficiatur negligēs ꝛ nō soluendo videt tacite reuocatus nec potest ei solui.

Mater.

Ibi filio impuberi ꝛ in ptāte cōstituto Dy. ¶ Ibi mater aūt nō pōt dare tutorem. Dyn. ¶ Ibi sz ꝛ inquiri.s.plene ꝛ cū magna inquisitiōe cū eū nō instituit. Sz qñ cuz instituit tūc summarie ꝛ sine magna cause cognitione cōfirmat. vt.ꝭ.q pe tant tuto.l.fi. Dy. Et hec est scda dr̄ia iter patrē ꝛ matrē. Ol. Ibi in eū.s.tutorē. Dy. Ibi minus iuris datus vel q: in testō nō sollēni vel q: filio emācipato: vel q: datꝰ in codicillis testō nō cōfirmatis. Dy. ibi in eo.l.tutore a pr̄e dato. Dy. In fi.tūc eīn pretor nō sequitur voluntatē defuncti. Nec datū a patre confirmat Dy. ꝛ p hoc.ꝭ.tit.pri.l.vtilitas. Collige duo ad q̄ adducitur hec lex in practicta ibi in eo mutata sit. Primū est 1 q̄ iudex delegatus † possit recusari tanq̄ suspectus etiā post

litẽ cõtestatã ex causa noua apparente post cõtestationẽ ꝛ ad hoc.j.de vacatiõe numerũ.l.fi.§.si post actã ex causa vo p̄cedente lite nõ põt.vt.C.de iudi.l.aptissimis.Dyn. ꝓ hoc bene facit ex̃ de elect.c.vt circa.§.nisi aliqd.ꝛ qḋ no.C.de cõsortib⁹ eiusdẽ lit.l.ij.scḋz ẽ ꝙ si ꝓcura.† datus ad exigendũ erat tũc diligẽs ꝛ soluẽdo ꝛ efficiaẽ negligẽs ꝛ nõ soluẽdo ꝙ nõ possit ei solui quasi tacite videatur reuocatus ꝛ pro hoc.j.de solu.l.cũ quis.cũ his q̃ ibi no.Dy.ꝛ.l.si cũ cornelius in fi.

SI quis filiabus.

Cõcor.bene instit. qui dare tutores possunt.§.fin.ꝛ qḋ ibi not. ¶ Itẽ dicit hec gl.ꝛ bene ꝙ ap.fratrũ.s.filiarũ nõ cõtinenẽ filij. vt j.de leg.ij.l.si ita.ꝛ ibi no.ꝛ dixi.sed ap.filij bene cõtinenẽ filie vt.j.e.l.si qs ita dederit.vbi de hoc diceẽ.ꝛ.j.e.l.si pater. Dicit etiã gl.ꝙ secus est in legatis q̃꞉si legaẽ filie nõ intelligitur de posthuma nisi in testõ posthumi fecerit mẽtionem. vt.j.de leg.j.l.q filiab⁹.Sed q̃ est rõ dr̃ie inter tutelã ꝛ legata dicunt quidã ꝙ tutor daẽ ratiõe ptãtis꞉ ꝛ potestas hẽtur pariter ad natos ꝛ nascituros.sed hoc nõ placet.Dy.q̃꞉ ptãs non habeẽ ad nascituros.vt.j.de colla.bo.l.fin. nã anteq̃ nascaẽ partus est portio vẽtris seu viscerũ matris.vt.s.de vẽtre inspiciẽdo.l.j.§.ex hoc rescripto. vnde sicut mater nõ est in ptãte viri ita nec qḋ est in vẽtre ei⁹.Sed dic qḋ rõ est q̃꞉ tutor daẽ ratione filiationis q̃ ad natos ꝛ nascituros se habet legatuz autẽ rõne affectiõis que nõ sic habeẽ ad nascituros sicut ad iã natos.et ista rõ not.in gl.d.l.q filiab⁹. ¶ Sz hoc nõ videẽ ꝓprie dictũ q̃꞉ al's nõ daẽ tutor nisi his qbus danẽ sicut in potestate ergo ptãs est magis de substãtia.Dy. ¶ Sz dic ꝙ lz posthum⁹ nõ sit in ptãte recasurus tñ est ꝙ sufficit ad dationẽ tutele. vt.s.eo.l.j.Sed qd si testõr ita dixit filio filijsq̃ meis do talẽ tutorẽ hoc casu non videẽ dedisse tutorẽ filiab⁹ ꝓpter repetitionẽ filio filijsq̃.vt.j.de ver.si.l.seruus. nisi ex mẽte testatoris aliud appareat.vt ibi no.in gl.eo.ti.l.quisquis.ꝙ ẽ satis notabile.

1 ☞ Filiorum appellatione an cõtineantur nepotes.
2 Iurista dicẽs do tutorẽ filijs meis an videatur comprendisse nepotes.
3 Liberorum appellatione an cõtineanẽ adoptiui.
4 Parentum appellatione an cõtineantur aui ꝛ proaui.

QVod si nepotes.

Impuberes et non recasuri in filij ptãte.Dyn.vt.s.eo.l.j.Ibi dati sint.i.dati videanẽ.Dy.ibi etiã ipsis.s.nepotibus.Dy. ¶ Ibi nõ cõtinebunẽ.s.nepotes.Dyn.Ibi ceteri liberi.s.posthumi.Dy.Modo q̃꞉ gl.ꝛ doctores multũ variant. an ap.filiorꝫ cõtineanẽ nepotes est em̃ vna gl.institut.q dari tutores possũt.§.fi.lz hic gl.allegat.§.penul.ꝛ similis gl.ẽ in auẽ.de nõ eligẽdo scḋo nubẽ.§.cũ igiẽ.col.j.quia dicũt ꝙ scḋm ꝯsuetudinem loquẽdi ap.filiorꝫ † non cõtinenẽ nepotes꞉sz q̃tum ad significatũ verborꝫ sic q̃꞉ fili⁹ dr̃ a filos ꝙ ẽ amor. ꝛ ꝑ hoc de ver.sig.l.liberorꝫ.§.j. ¶ Sed ipsas duas glos.reprobat Dy.p.l.iusta interpretatiõe de v.sig. ¶ Unde ipse Dy.dicit ꝙ quãtuz ad ꝓpriũ significatũ ap.filiorꝫ nõ cõtinenẽ nepotes.vt hic꞉sed de interpretatiõe iuriscõsultorꝫ꞉seu de mente legis ap.filiorꝫ cõtinenẽ nepotes.vt.d.l.iusta.ꝛ.l.filij ap.vbi de hoc ꝛ rõ ẽ q̃꞉ nõ possumus dulciori noĩe nepotes quã filios appellare. vt.eo.ti.l.liberorꝫ ap.§.sed ꝛ papirius.Dy.Sed ista distinctio Dy.vr̃ tolli p.l.gallus.§.instituens.j.de libe.ꝛ posthu. vbi de hoc diciẽ. ¶ Unde alia glos. est q̃ aliter distinguit.j.de lega.iij.l.vxorẽ.§.concubine.que videẽ distinguere vtrũ agaẽ de odio꞉vel fauore. ¶ Sed ꝛ illa distinctio tolli videẽ in auẽ.vt ex act.instante dotis.§.j.col. vij.s.ad senatuscõsul.mace.l.filiũ.habeo. ꝛ de ritu nup.l.senascõsulto.Unde Frã.ac.aliter distinguit aut filij nominanẽ a patre eorꝫ ꝛ tunc ap.filiorũ cõtinenẽ nepotes.Aut ab extraneo qui nominat filios alterius ꝛ tunc nõ cõtinenẽ nepotes. ¶ Sed ꝛ hec distinctio videẽ tolli p dictum.§.instituens.in.l.gallus de libe.ꝛ posthu.quare dic ſm Ray. aut loquimur de ĩpropria significatiõe vocabuli ꝛ tũc semp appellatiõe filiorꝫ cõtinenẽ nepotes ea rõne q̃꞉ filius dr̃ a filos ꝙ est amor et nõ possumus dulciori nomĩe appellare nepotes quã noĩe filiorꝫ.vt.d.l.liberorꝫ.§.sz cũ papirus.ꝛ de ver.sig.ꝛ ita intelliganẽ predicte gl.institu.q dari tuto.pñt.§.fi.ꝛ in auẽ.de nõ eligẽdo scḋo nubẽtes.§.cũ igiẽ.ꝛ qḋ diciẽ d.l.iusta interpretatiõe de v.sig.ꝛ.l.filij app. Aut loquimur de ꝓpria significatõe.ꝛ tũc aut verbũ filij ꝓfertur a lege aut ab hoĩe. ¶ Primo casu qñ ꝓferẽ a lege aut lex determinate dicit appellationẽ filiorꝫ ad certos gradus extẽdi ꝛ tũc ad illos extendiẽ ꝛ nõ vltra.vt.C.de incest.nup.l.si qs incesti.ꝛ preall'.l.liberorꝫ.§.totiens de v.sig.ꝛ.C.ad trebel.l.iubem⁹ in fi.Aut simpliciter ꝓferẽ a lege ꝛ tũc tanq̃ de ꝓpria significatiõe nõ ꝯtinenẽ nepotes.vt.j.de excusa.tuto.l.excusanẽ.§.nõ solũ. v.hic autẽ.sz de iuris interpretatiõe bene cõtinenẽ ꝛ ita põt intelligi preall'.l. iusta interpretatõe de v.sig.maxime si loqmur de actu fauorabili ꝛ idem in actu principal'r odioso si partim respiciat fauorẽ.vt.d.l.filiũ habeo.s.ad macedo. ¶ Secũdo casu qñ ꝓferẽ ab hoĩe.Aut si nõ ꝯprehẽderet nepotes seq̃reẽ durũ aliqd vt q̃꞉ p̄res ꝛ aui separenẽ a filijs ꝛ nepotib⁹꞉ ꝛ tũc appel.filiorꝫ ꝯtinenẽ nepotes.vt.d.l.liberorꝫ.§.sz qḋ papiri⁹.de v.sig.ꝛ.d.l.iusta.e.ti.ꝛ.C.cõ.vtriusq̃ iudi.l.possessionũ.Si vero nihil durũ sequereẽ tũc nõ cõtinenẽ nepotes.vt hac.l.et preall'.§.instituẽs.in.l.gallus.ꝛ di.§.fi.instit.q dari tuto.pñt et ita ẽt intelligaẽ dicta gl. q̃ ẽ in.§.cõcubine.vt in.l.vxorẽ.de leg.iij.Ray.de hoc etiã dicã in dicto.§.instituẽs. ꝛ al's ẽt opi.not.in alphabeto de v.sig.dictiõe filij appellatõe vbi videas. Et p̄dicta pñt ad multa occurrere ꝛ maxime an ĩ penis ap.filiorũ cõtinenẽ nepotes de quo satis dixi.C.ad le.iuli.maiestatis.l.qsqs.ibi videas. ¶ Ultimo no.pulchrum dictũ Rog.ꝙ hic no.in gl.ꝙ talis loquẽdi varietas nõ cadit ĩ idiota voluit em̃ dicere Rog.ꝙ si homo iurista † ꝛ litteratus diceret do tutorẽ filijs meis ꝙ bene scit ꝙ ap.filiorꝫ nõ cõtinenẽ nepotes.ꝛ iõ nõ videẽ dedisse nepotib⁹.Sed si illitteratus sic loquaẽ do tutorẽ filijs meis videaẽ dedisse etiã nepotib⁹ q̃꞉ cõiter tales illitterati credũt appellatiõe filiorꝫ cõtineri nepotes. ꝛ hic vr̃ fuisse intentio Rog.Sz si iste fuisse intellect⁹ Rog.fuisset intellectus.R. lz prima facie mulceat aures ꝛ videaẽ notabile dictũ ꝛ ꝓ eo facit q̃꞉ in talib⁹ videtur sequi debere cõem vsum loquẽdi.vt.j.de supl'.vl'.l.labeo.de v.si.l.anniculis. ꝛ de leg.iij.l.liberorꝫ.§.quod tñ.casus tñ cũ hec lex cũ cõcor.nõ distinguat l'ratũ ab illiterato crederẽ quo ad tutoris dationẽ indistincte standũ dispositioni hui⁹.l. ¶ Sz nunq̃ ap.liberorꝫ † cõtineanẽ adoptiui dic ꝙ nõ.vt.j.de condi.et demõ.l.fideicõ.de leg.ij.lucius in fi.ꝛ.C.de instit.ꝛ sub.l.general'r in fi. Item ap.parentũ † cõtinenẽ nõ solũ aui ꝓaui. ¶ Sz oẽs ascẽdẽtes vsq̃ ad tritanum vltra tritanum appellantur maiores. et sic ap.liberorꝫ cõtinenẽ omnes descendentes vsq̃ ad trinepotes vltra autẽ appellanẽ ĩferiores.vt ꝓbaẽ.j.de gradib⁹ cogna.l.iuriscõsultus.§.parẽtes ꝛ de v.sig.l.liberorꝫ.ꝛ no.ex̃ de ver.sig.c.ij.ꝛ dixi in alphabeto dictiõe liberorũ appellatiõe ꝛ dictiõe parẽtis appellatio꞉vbi videas de antecessore p̄decesso꞉e ꝛ decessore hẽtur in alphabeto dictiõe antecessor ꝛ dicetur.j.eo.l.iure nostro.

TVtores.

Lex ista facit ad ea q̃ not.s.e.l.iij. an statuta dicanẽ ꝓcedere a ptãte vel statuarijs seu a ppl'o de quo ibi dixi. ꝛ qdaz hñt hic ꝙ ibi dixi꞉ibi simul atq̃.i.stati.Dy. ¶ Ibi nã ꝛ ipse heres al's nã ꝛ ipsi heredi ꝛ ostendit qḋ dixit qḋ tutor ab herede nõ procedat nã si põt esse tutor ergo ab herede nõ ꝓficisciẽ q̃꞉ sic si ipsum cũ inter dantẽ ꝛ eũ cui daẽ debeat eẽ dr̃ia.vt.j.de tuto.ꝛ cur.dat.ab his.l.pretor.Dy.ꝛ Ia.in fi.glo.sil'r ab eo nõ ꝓcedit q̃꞉ mortu⁹ nõ p̄t curatorẽ dare. Dy.ꝛ vide.j.de excu.tuto.l.ij.in gl.signata super verb.adierit.

1 ☞ Institutio facta ĩ testamẽto an possit adimi ĩ codicillis.

TVtor datus testamento.

Uel codicillis testõ confirmatis. Dyñ.vt.s.eo.l.iij. ¶ Ibi a certo tpe vt a paschate in antea.Dy. Ibi ad certuz tp̄s vsq̃ ad quinquẽniũ. ¶ Ibi sub cõditione si imperator veniat in italiã ꝛ medio tpe cõditione pẽdente nõ erit tutor. Sz alius dabiẽ a iudice q desinet aduenĩẽte imperatore ꝛ tũc iste incipiet esse tutor.vt dixi.s.ti.primo.l.muto.§.sub cõditione. ¶ Et q̃ sit ratio ꝙ intestatio põt dari sub conditiõe꞉sz p iudicẽ. nõ dic vt ibi dixi ibi vsq̃ ad cõditionẽ.i.quousq̃ imꝑator veniat in italiã ꝛ medio tpe erit tutor quousq̃ extabit conditio ꝛ veniet Imperator ꝛ tũc desinet.Dyn. Itẽ facit expresse hec lex qḋ legata reclicta in testõ possint adimi in codicillis.vt.j.de vul.ꝛ pu.sub.l.si qs cũ.Sz ꝛ institutio † facta in testõ põt adimi in codicillis vt nõ directo. Sz ꝓfidi⁹ nã eo ipso ꝙ vetat institut.in codicillis capere illũ q ẽ institutus in testõ vr̃ indign⁹.vt.j.de leg.l.cũ qs decedẽs.§.seiã ꝛ de his q.vt indignis.l.hereditas.ꝛ de his plene no.j.de test.l.hẽdes palã.§.si qd post.Dy.Et ad hoc vide.C.de codi.l.ij.cũ ibi no.ꝛ de necessarijs seruis here.institu.l.quidã.§.sed cũ veteres.ꝛ ꝙ ibi dixi. ¶ In gl.transit ergo ibi.l.quãtũ al's incipit si tibi.Dy.in fi.Et vide qḋ not.institu.de act.§.rursus.

In tutoris datione.

Ibi vtrũ leuissima i.q̃ facili⁹ põt impleri.

pleri. Dy. ibi nouissima. i. vltio loco posita seu scripta. Dy. et sic accipit et exponitur. ff. iudica solui. l. nouissima. Ibi cũ posterit ecce leuissima. Dy. Ibi si nauis ex asia venerit ecce nouissima siue vltima Dy. Ibi nouissimã scripturã. i. vltio loco scriptã. Dy. In gl. vlt. ibi lz sit ar. cõ ad id qd dictũ ẽ i glo. de vbis derogatorijs qr ad hũc textũ nõ est contra. Sed concor. dy. Ibi. §. licet solutio vt ibi no. Dy.

Si nemo. Ibi vn⁹ ex pluribus heredibus ascriptꝫ dy. Ibi tutela et c. i testõ ascripta. Dy. Ibi stati vno adeũte. Dy. et dic q dy. intelligit. l. istã qr hic fuit institut⁹ ipubes et ei dat⁹ tutor et ali⁹ fuit institut⁹ vna cũ eo et iõ expedit q adeatur hereditas qr qñ testator istituit pupillũ sibi heredẽ et aliũ cũ eo qr sibi puidet de herede extraneo vna cuz suo videt recedere a iure spãli et prouisione iuris cõis q ẽ q existẽtia sui hr̃dis cõfirmẽt oĩa q sunt scripta i testõ vt videtur casus. ff. ad trebell. l. ita tñ. §. si pater et l. apud Iull. §. j. vñ cũ sit heres extrane⁹ cũ pupillo expedit qd adeat hereditas vt h̃ dr̃ Si vo sol⁹ pupillus ẽ heres nõ est nece adiri hereditatẽ qr tũc sola existentia sui heredis sufficit ad confirmationẽ tutele et alio cõtinent in testamẽto qr suus ẽ ipso iure hr̃s etiã sine imixtiõe vt institut. de heredita. ab intestato. §. sui et. ff. e. l. si nemo. §. fi. in fi. de leg. j. l. si post mortem Dy. j. rñ. et plene dixi. C. si vt ab hereditate se absti. l. j. et h̃ fuit opi. Dy. Allij tamẽ vt ray. dicũt cõ et dicũt q existentia sui heredis opat quo ad cõfirmationẽ fideicommissi vniuersal tabularũ pupillariũ et libertatis vt dicto. §. si pater ad trebell in. l. ita tamẽ de fideicomis. lib. l. cũ qsi. §. sed et si qs. et quo ad trãsmissionẽ in quoscũq heredes etiã extneos vt. ff. de testamẽto militari. l. ex militari. §. fi. et l. se. et. C. de suis et legi. heredib⁹. l. apud hostes. et de iure delib. l. iij. et ita intelligunt ti. de his qui ante apertas tabulas vbi de hoc dixi q loquat nõ solũ in suis sed etiã in extraneis quo ad trãsmissionẽ non aũt operat existẽtia sui heredis fm eos q suus sit heres ipso iure quo ad alia onera subeunda et ita intelligunt dictã. l. j. C. siue ab heredi se absti. et respondẽt ad dcm̃. §. siue. d here. ab intestato vbi dr q nõ ẽ opus auctoritate tutoris qd verũ ẽ in his i qb⁹ operat existẽtia sui heredis vt in ca ib⁹ pdictis. Sz hic ẽ nec̃rius tutor qr hec nõ opat existentia sui heredis et hoc hic tenet Odo. de h̃ solet dici. C. de testa. tute. l. j. In glo. pma noua quaz qdã nõ hñt et. ff. de excu. tuto. l. ij. in prin. posses tñ defendendo Dy. dicere qd illud verũ ẽ vbi principal subit onus: ac auctorare principaliter est fauor scd̃ario bonus ar. ad hãc So. ff. de aucto. tuto. l. j. Ray. ¶ Opinio Dy. cõmunit approbat et p hoc cessat perplexitas de q i gl. h̃ fit mẽtio. ¶ Sz hz opi. alio rũ cõtra ipam perplexitatẽ prouidet duob⁹ modis vt in glo. no. pmo qr iudex põt auctorari pupillo adeũte hereditatẽ in defectũ tutoris vt. C. d iur. deliberãdi. l. si ifãti et. C. q ad. ad bonor posses. pñt. l. bonor. scd̃o quia iudex pt dare aliũ tutorẽ cui⁹ autoritate pupillus adeat vt. ff. l. pr. i pncipio vbi videt hoc exp̃ssum q si pater instituit filiũ impuberẽ nõ ẽ opus cõsensu tutoris dati ad adeũdã patris hereditatẽ. Sz ali⁹ dat tutor vt ibi dicitur et desinet esse tutor adita hereditate vt insti. de attil. tuto. §. j. et de aucto. tu. §. fi. Tertiũ remediũ q dicit gl. s. qd det curator ad hereditatẽ adeũdã ẽ falsuz q auctoritas curatoris in impubere nõ est sufficiẽs ad hereditatẽ adeũdã vt. ff. de ap. l. cũ in vna. §. tutor et no. s. ti. pro. l. solet et institut. de cur. §. interdũ et. C. in qb⁹ causis tuto. hñti. l. quotiẽs nõ ob. l. cũ quidã in glo. alle. qr loquit i adulto vt ibi no. et ad istã materiã et de perplexitate quã glo. dicit vide q. notaui. C. arbitriũ tutele. l. fi. q ergo dicit tutorẽ datũ teneri ex quo scit se datũ et cessat administrare vt. ff. d ad. tutor. l. j. et l. q dã. §. fi. intelligas in testãrio si sit adita hereditas et añ non vt hic et no. ff. testõ. ij. ¶ Qd quidã dicũt esse verũ in pupillo maiore ifante si aũt sit infãs dicũt q poterit vno et eodẽ actu adire et incipiet tutor esse ar. ff. e. l. si nemo. §. fi. et de cõdi. institutio. l. mulier. §. j. et dicta. l. si infanti. C. de iure. delib. Sed adhuc instab quõ hoc facere poterit nõ cõfecto inuẽtario cũ nõ possit attingere nisi pitura vt. ff. d ad. tuto. l. tutor q repto rium et dcã. l. fi. C. arbi. tutele vbi de hoc dixi dic q hoc. s. adire hereditatẽ est de perituris et q non capiũt dilõnem cũ alre hereditatẽ est de perituris et q non capiũt dilõnem cũ al nõ possit esse tutor vt dic q inuẽtariũ incipiet etiã añquã sit tutor quantũ ad pdicta ar. C. de ad. tuto. l. fi. et dicta. l. mulier §. j. de cõdi. institu. Sed nũquid eo ipo q ponit in inuentario res hereditarias vi hereditatez adire noĩe pupilli: dic q sic cuz solo animo adeat vt. C. de iure deliberandi. l. si auia et qr ex quo ponũt i inuẽtario cõfiteri vident eẽ pupilli vt dicta. l. vlt. C. arbi tute. de h̃ i speculo d tutore. §. j. v. ij. hic lz ascribãtur Dy. p magna tñ parte fuerũt dñi bomoboni cremoñ. antiq doctoris vt i eius scripturis inueni. Sz adhuc qrit Dy. nũquid h̃ lex sit correcta p aut. ex causa et dicit q nõ qr illa aut. loquit tãtũ in duob⁹ casib⁹. s. ex causa pteritionis vel exheredationis nõ: cũ al testamentũ viciat. Dy. in glo. ibi per plexio siue insolubile qr sine tutoris auctoritate nõ põt adire vt. ff. de aquiren. here. l. more et. ff. d aucto. tuto. l. obligari et dat⁹ in testõ nõ põt prebere auctoritatẽ additioni qr nõ est tutor non adita hereditate vt hic. Itẽ legitimis nec datiuis vt esse loc⁹ cũ testãria speret vt. ff. e. l. si qs sub cõditiõe. Dy. Ibi auctore iudice h̃ ẽ satis bõa. Dy. et sile no. insti. de auctoritate tuto. in principio. Et p hoc. C. q admitti ad bonor. et d hoc vide qd no. C. de testa. tute. l. j. in pma glo. quã quidã nõ hñt qr noua additio fuit. ibi vel dic q dabit curator h̃ ẽ falsa vt. s. dixi qr procurator non pt pupilli adire hereditatẽ vt. ff. de ap. l. cũ i vna. §. tutor et l. cũ quidã q statim allegatur loquit in adulto vt ibi no. et. s. dixi dic ergo q dabit ali⁹ tutor vt statim vt hic in gl. subijcit q approbãt Dy. et Iacob⁹ de ar. vt. ff. de tuto. et cura. datis ab his. l. impuberi: vel fm eundẽ Iacobũ ille cui dat⁹ ẽ in testamẽto dabit a iudice ad adeũdã hereditatẽ et post aditionẽ desinet esse datiuus et incipiet esse testamẽtari⁹ sic et als. ff. e. l. iure nr̃o. §. fi. et l. se et l. si pater. Ja. vel dic q datus in testamẽto stati poterit inuentariũ cõficere qr hoc ei nõ prohibet imo conceditur in his q celeritatẽ desiderãt vt. C. de ad. tuto. l. tutores et p hoc videbit adita hereditas. Et vide ad hãc materiã gl. q ẽ. C. d in litẽ dãdo tutores. l. fi. et quod no. et dixi. C. de fideicõmis. l. eam quam.

Si hereditas. ibi dari. s. simplicit ñ spãlit ad adeũdã hereditatẽ qr datio talis nõ vz vt institu. q dari tutore pñt. §. certe et. ff. e. l. certaruz et ita intelligat. ff. de ap. l. cũ in vna. §. tutor. ¶ Sed hoc est falsum et dic q dabit specialiter ad adeũdã hereditatẽ vt. ff. de tuto. et curator. datis ab his. l. impuberi et no. et dixi. s. l. prox. et. §. certe et. l. certarũ in testãrio loquit dabit ergo alius tutor ad adeũdã hereditatem q desinet esse tutor adita hereditate vt institu. de attil. tutore. §. item si pure. Dy. ibi nec speret scilicz tutor testamẽtarius. Dy. de tutore. §. j. v. sed an datur et v. pcedẽti.

In tutelis. Ibi nouissimam. i. vltimo loco positã vt. s. e. l. tutor. §. in tutore. In glo. in fi. et dic. vt ibi no. et rõ diuersitatis inter tutores et procuratores et colligit et no. C. e. ti. de test. tute. l. et si a pie. Dy. ff. e. l. fi.

1 ¶ Hereditatẽ viuentis an quis possit adire.
2 De duplici successione.

Qui filium. quẽ instituit Dy. nepos subtitutis et eidẽ tutor datus ab initio nõ valeret tutoris datio quia erat recasurus nepos in filij potestatẽ. ¶ Sz cõfirmat si filius decedat viuẽte auo et oĩa que in testamẽto disposita sunt et substitutio que est cõditional institutio efficit noua et pura et nouũ assumit effectũ ex scd̃o capite legis velleye hoc dic. Ibi nepotẽ quẽ substituit. Dy. vulgarit et dic vtrũq in ptãte. Dy. Ibi vtilis datio. certũ ẽ em a principio nõ tenere qr sperabat nepos recasurus in ptãtez filij vt. s. e. l. j. et. ij. hoc tñ nõ nocet si filius tollat de medio vt. ff. dicit Dy. Ibi filiũ. s. institutũ. Dy. ibi nepotẽ filio substituit. Dy. Ibi ex eo. s. filio premortuo natũ. Dy. Ibi successisse in locũ sui heredis. Dy. ibi tutelaz quoq qñ vocat non solum institutionẽ et alias ptes testi. Dy. ibi confirmata. s. ex scd̃o capite legis velleye de q loquit hic et. ff. de liberĩs et posthumis. l. gallus. §. et bene. Dy. ibi cõfirmatũ sit testamẽtũ. i. solenniter fcm̃ ex prouissione legis velleye ex secũdo capite eiusdẽ vt dcã. l. gallus. §. nũc de lege et. v. si a parẽte. et dicto. v. et hñ verba se hñt et p hoc cessat oppositio glo. magne: vel dic vt dicam. ff. statim ray. ibi idem. s. qd cõfirmetur tutoris datio. Dy. ibi institut⁹ sit pariter cũ filio. Dy. Ibi exheredat⁹ sit et institut⁹ extrane⁹ in totũ vel in partẽ et si ita intelligat text⁹ supuacua ẽ oppositio si qs vo attẽdit ad illã oppositionẽ nũq intelliget istũ. §. et pro euidẽtia et declaratiõe eiusdem dic q rõ dubitationis erat qr datio tutoris nõ tenuit ab initio eo q nepos erat recasurus i filij potestatẽ vt. s. e. l. j. et. ij. ¶ Sed quare dicit q confirmatũ sit testm̃ videt em̃ semp tenuiss e ex prouisione secũdi capitis legis velleye cũ fuit filius instit̃ut⁹ et nepos substitutus vt dcã. l. gallus. §. nũc de lege et. §. quidã recte et. v. et bene verba se hñt ex. v. et si a parente dicas q sit cõfirmatũ quantũ ad datione tutoris q nõ tenuit ab initio vt dictuz est. s. vel dic vt dixi in expositione littere cõfirmatũ. i. solenniter factum ex dispositiõe. l. velleye. Sz hoc nõ patit text⁹ si hñ inspiciat qr ponit testamẽtum cõfirmatum principaliter ergo

⁊ quo ad institutionẽ ⁊ tutoris dationẽ ex cõsequẽtia: ⁊ ideo dic cõfirmatũ etiam quãtũ ad institutionẽ. ab initio eñ substitutio nepotis nõ habebat effectũ: q2 viuebat filius institutus. Itẽ ex postfacto nõ videbit valere: q2 oĩs substitutio est cõditionalis institutio. vt. ĩ. ad leg. fal. l. matrone. §. si filio. et institutio cõditionalis nõ cadit in suũ. vt. ĩ. de heredi. instit. l. suus. ⁊ C. de ꝯdi. ⁊ institu. sub condi. fac. l. si pater. ergo nec videbatur cadere in nepotem: quia mortuo filio incipit obtinere locum suũ. Sed dic ꝙ filio de medio sublato redigitur substitutio ad institutionem puram. vt. ĩ. ad leg. fal. l. matrone. §. si filio. j. rñ. in fi. ⁊ ideo tenet: q2 nullo modo suspendit postq̃ nepos cepit obtinere locũ sui heredis. arg. ĩ. de lib. ⁊ posthu. l. si posthumus. Dy. al's cũ posthumus. ¶ Deinde oppo. ad litteram que dicit nepotem successisse viuo auo: q2 hereditatem viuentis † seu supstitis nemo põt adire: vt. ĩ. de acq. heredi. l. neminem. ⁊ s̃. de here. vel act. vẽ. l. j. ¶ Sed dic ꝙ duplex est successio: † vna q̊ ad tractatũ succedendi in locũ sui ⁊ ista locũ habet mortuo filio viuo auo: nam statim incipit nepos tenere ⁊ succedere locũ sui heredis. ⁊ de hac successione ꝓprie tractat iste. §. Alia successio est quo ad hereditatẽ ⁊ bona. ⁊ ista habet locũ demũ post mortem ⁊ ita vtraq3 opinio potest tolerari diuerso modo exponendo. Dy. Posses etiã per modũ oppositionis opponere: qȯ testamentũ nõ confirmetur sed ab initio valeat ex ꝓuisione legis vellie ⁊ dicere vt. s̃. dixi. ¶ Item op. de regula catoniana: ⁊ dic vt in glo. ¶ Item opponit glo. ⁊ nõ soluit: ꝙ que ab initio nõ valent: nõ debẽt confirmari. vt. ĩ. de reg. iur. l. penul. Sed illud est quando durat causa impedimenti: hic autẽ cessauerat. vt. ĩ. de leg. iij. l. j. §. s3 si filius. ⁊ notari solet de leg. j. l. legata inutiliter. ⁊ plenius dixi in. l. ꝯtraria. Item dic ꝙ exheredatione liberorum an fieri debeat nominatim: vt in glo. In glo. videt hic stare nõ posse ibi. idẽ est nõ diuersa notare. Dy. ibi: ⁊ nepos ei substitutus sub cõdtione: si ille primo moreret vel alio modo sui iuris efficeret. Jaco. ¶ In eadẽ glo. in fi. ibi. l. si nemo. Item deficit exheredatio cum nullus adijt. vt. ĩ. de ꝯtra tabu. l. filiũ. §. sed cum exheredatio. ⁊ de bonis liberto. l. si patronus testamẽto. §. si filius. v̇. ex testamẽto. ergo nepos succedẽs in locũ sui inuenit se preteritũ ⁊ rũpit testamentũ q̃tũ ad oĩa: vt. l. filius a patre. §. j. ĩ. de libe. ⁊ posthu. ⁊ de iniusto ⁊ rup. testa. l. posthumoꝝ. Dy. ibi: de exheredatiõe liberoꝝ in prin. ¶ Contrariũ no. ĩ. de regu. catonia. l. fi. ⁊ videt casus. ĩ. de iniusto rup. test. l. posthumꝰ. v̇. idem circa. ¶ S3 quidã docto. ad illã. l. respõdẽt ꝙ loquitur in testamẽto in quo fuit posthumꝰ preteritus qȯ tenet ab initio: l3 postea rumpat eiꝰ natiuitate. Et ista qȯ fuit de facto nescio quid fuerit terminatũ. Alij dicunt aut filio preterito est institutus talis q erat vẽturus ab intestato filio mortuo: ⁊ tũc ꝯfirmatur: vt in ꝯrijs. si v̊o filio p̃terito fuit institutus extraneus q nõ veniebat ab intestato tũc nõ cõfirmatur. vt. C. de testa. l. hac ꝯsultissima. §. ex impfecto. ꝓpter h̄ tñ nõ tollitur mens ⁊ opinio huius glo. que intelligit in filio ⁊ nepote. ibi: si v̊o neuter. s. fuerit institutus. Dy. In glo. debebant autem. ibi: s3 nõ per oĩa idem. i. per oĩa quantũ ad tutelam: q2 quolibet casu cõfirmatur: que ab initio non tenuit. Dy. ibi: si autem filius solus fuit institutus. Dy.

Si furiosus. Ibi: desierit. s. datus sit. Dy. ibi: extimat. ⁊ bene. Dy. ibi: negat. et male. Dynus.

Seruus. Ibi: ⁊ extraneo seruo. i. seruo extraneo. Dy. ibi: ex hac causa. i. ꝑ hoc ꝙ tutor datur. Dy. ibi: qd eñ interest. interrogatiue lege ⁊ subaudi nihil interesse q̃tum ad hoc. Dy. ibi: ⁊ publice vtilitatis. repete fauore. Dy. ibi: assumpta libertas. i. ꝑ relicta habita. Dy. ibi: ⁊ huic. s. seruo alieno qui tutor testõ datur. Dy. in glo. vl. ibi: semp fideicõmissaria. i. qñ sciuit. nã si ignorauit: etiã fideicõmissaria nõ debere alieno seruo. vt. ĩ. de fideicõ. liber. l. generaliter. §. si quis tutor. ⁊ no. ĩ. eo. ti. l. ⁊ si nõ ascripta. immo plus nec ꝓprio debetur libertas si credidit eum liberũ. vt. ĩ. eo. l. si qs tutorẽ. ⁊ ibi no. ⁊ plene dixi. et insti. q dari tuto. possunt. §. plane. Dy.

a ¶ Si quis sub cõditione. Ista lex ꝺm Bar. h̄ est valde notabilis quã allegat ad h̄ ꝙ tutela testamentaria p̃cedit legitimã: ⁊ legitima precedit datiuam. C. qñ mu. tu. of fi. fũ. ꝑt. aut. ma. ⁊ auie.

1 ☞ Mors ciuilis ⁊ naturalis equiparantur.
2 Habenti tutorem datur tutor.
3 Mater deserens tutelã an sit locus datiuo vel legitimo.
4 Tutor relegatus an desinat esse tutor.

SI quis[a] sub conditione.

Qȯ diu superest vl' sperabat tutela testamẽtaria: cessat legitima. si autẽ nõ superest nec sperat succedit legitima. h. d. ¶ Et diuide in duas partes: in p̃ma dicit qñ species testamẽtarie tutele faciãt cessare legitimã vsq3 ad v̇. si. ⁊ si semel. ibi: scd̃a vbi d2 ꝙ si testamẽtaria cepit habere locũ ⁊ postea desinat: an succedat legitima vsq3 in fi. et vide ad hãc materiã qȯ no. C. eo. de testamẽtaria cepit habere locũ et postea desinat: an succedat legitima vsq3 in fi. ¶ Et vide ad hanc materiã qȯ no. C. eo. de testamẽta. tute. l. j. in vlt. glo. ⁊ l. ij. al's est. iij. ⁊ incipit si tutores. ibi: vl' ex die. vt apostate ĩ antea. Dy. ibi: tutorem dederit testõ vel codicillis testõ ꝯfirmatis: vt. s̃. eo. l. j. ⁊ l. iij. Dy. ibi: dãdus est. s. a iudice. Dy. ibi: dãdum a iudice: q2 supersunt reliquie tutele testamẽtarie: quare põt fieri habilis ad tutelã ⁊ eã recuperare impedimẽto cessante. Dy. ibi: idem dicimus. s. ꝙ legitimus nõ admittat: sed detur a iudice. Dy. ibi: remotus. s. testamẽtarius tanq̃ suspectus. Dy. ibi: decesserit naturaliter. ⁊ sic reliquie testamentarie tutele nõ supersunt. Dy. ibi: cessat. q2 hic nõ supersunt reliquie testamẽtarie: q2 nõ est spes ꝙ aliqs possit fieri habilis ad testamẽtariã: ⁊ hoc verũ est qñ vnus solus tutor datꝰ erat in testõ qui decessit: secꝰ qñ duo vel plures. Et hic sequit plane si duo ⁊c̃. Dy. Et ꝑ hoc. ĩ. qui petant tuto. l. fi. v̇. sin autẽ. ⁊ glo. parua que est. ĩ. ad tertul. l. ij. §. s3 si prioribꝰ. Dy. ¶ Quidã tñ reprobãt hãc rõnẽ Dy. quã tñ oẽs cõiter sequunt: ⁊ dicunt reprobãtes. Pono ꝙ tutor sit remotꝰ vt suspectꝰ quãtũ ad illũ pupillũ: nulle reliq̃e remanẽt: q2 amor illi pupilli nõ põt esse tutor. ĩ. de suspec. tuto. l. iij. §. querit. Idẽ si ponamus tutorẽ esse remotũ ob morbũ perpetuũ: qȯ esse põt. vt. s̃. so. ma. l. si cu3 dotẽ. §. si maritꝰ. h̄ casu nulle reliquie remanẽt ⁊ tñ datur datiuꝰ. ar. huiꝰ. l. ⁊ facit. ĩ. de vac. mune. l. vel ꝑpt senectutẽ. vñ in ipsis dicũt: aut iudex remouẽs tutorẽ agit vt aliũ daret: tunc semp cessat legitimꝰ ⁊ in loco datiuo. vbi autem iudex nõ egit p̃ncipaliter vt remoueret tutorem: s3 vt ex delicto puniret: vt q2 deportauit: tũc succedit legitimꝰ: q2 nõ principaliter remotꝰ fuit: s3 ex ꝯsequẽtia: nec actũ fuit ꝙ aliꝰ daretur. ⁊ ad hoc facit: q2 in primo casu quando iudex remouet tutore3 constat sibi vt' iudici: q2 indiget alio tutore: s3 non sic qñ deportat: ⁊ hec nõ displicent s3 placent legitimũ nõ videtur bene ꝯfidere de legitimo: ⁊ ideo vno testamentariorum deficiente iudex ꝓuidet de alio in locum eiꝰ. Sed nec h̄ ratio est vera: q2 sic sequeret ꝙ oĩbus testamẽtarijs deficiẽtibꝰ succederet datiuꝰ ⁊ nõ legitimꝰ. cuius ꝯrĩũ hic in fi. l. d2: ⁊ ideo nõ video bene rationẽ reddi posse quare excludat legitimꝰ: nisi q2 sic placuit. l. ꝯditori ⁊ nõ omniũ ⁊c̃. vt. s̃. de legi. l. nõ oĩum. quõ autem habẽti tutorẽ tutor dari possit: dic ꝙ est speciale regulariter ꝯtra: vt. C. in quibꝰ cau. tuto. habenti. ꝑ totũ. ⁊ maxime. l. licet. vbi de hoc no. ⁊ ita etiã hic sentit glo. que incipit nõ equiparat. Et ꝑ hoc. s̃. ti. ꝑxi. l. solet. l. q̃sitũ. ⁊ l. si quis tutor. Pro declaratione glosarum ꝙ glo. colligit ꝙ mors ciuilis † ⁊ naturalis eq̃parant. Sed ꝯtra hoc sunt multe. ll. vt. ĩ. de leg. ij. l. cũ pater. §. hereditatẽ. de iure fis. l. statius. §. fi. ⁊ de verb. ob. l. ex ea parte. §. in insulã. vbi de hoc. ⁊ cõiter doct. dicunt ꝙ si mors naturalis ⁊ ciuilis representant eundem effectũ eq̃parant al's nõ. hic enim eundẽ representãt effectũ ⁊ tutorem reddunt pariter inhabilẽ ad tutelã. Item colligit glo. ꝙ hoc speciale est ꝙ habenti tutorẽ † datur tutor. de quo satis dixi. Itẽ notat glo. que tutele excludãt se ad inuicem: qȯ dic vt in glo. ⁊ plenius. C. eo. l. j. in vlti. glo. Ite3 q̃rit gl. si fuit tutor testamẽtariꝰ ⁊ desijt: quid iuris sit. ⁊ distingue vt in gl. que tñ questio est casus huiꝰ. l. l3 glo. posuit eam vt declaret hanc. l. ¶ Deinde q̃rit qd si tutor legitimꝰ desijt esse tutor et dicit ꝙ ꝯsequens legitimꝰ admittit h̄ tñ cũ determinatione intelligas. qd eñ si tutor legitimus est captus ab hostibꝰ: an locus sit ꝓximiori legitimo. Certe nõ: immo dãdus est aliꝰ a iudice. vt. ĩ. de legi. tuto. l. j. §. si apud hostes. Item si remotꝰ est legitimus an locus sit alij legitimo vel datiuo. Dic ꝙ aut est remotꝰ ita ꝙ nõ supest species ressumẽde tutele. ⁊ tũc ẽ verum qȯ glo. dicit ꝙ alius legitimꝰ admittit. vt. ĩ. de legi. tut. l. iij. §. nõ tamẽ. de excu. tuto. l. nõ solũ. §. si libertꝰ. al's glo. male diceret. Si eñ supsit spes. in glo. eo. ti. l. intestato. Dy. ¶ Vlterius querit glo. si mater † deserat tutelã an sit locus legitimo vel datiuo. ⁊ dicit ꝙ solutio q̃stionis colligi potest ex predictis siue ipsa sit testamẽtaria siue legitima. qualis aute3 sit remittit ad notata in aut. matri ⁊ auie. C. quando mulier tut. officio fungi po. Glo. ibi videt sentire ꝙ mater sit auo mala: ⁊ de hoc etiam no. in alia aut. ibi signata que incipit sacramẽtum. Sed textus videt dicere ꝙ sit legitima. ĩ. ad tertul. l. ij. §. si pater. Dy. videtur tenere ꝙ si data est in testamẽto fit testamentaria: si nõ est data in testamento: vel data: sed minus legitime: tunc sit legitima. Et ꝙ succedat datiuus in locum matris ⁊ nõ legitimꝰ: videtur innuere glo. C. qñ. mulier tute.

officio

officio fungi po. induci hoc modo: q2 nubendo facit se suspectã: ⁊ sic vt suspecta remota: cũ preferat legitim⁹ dʒ succedere datiua. Et de hoc no. in Spe. de tutore. §. nunc dicendũ est. v. quid si mater. ⁊ v. seq. vbi videt̃ tenere ꝙ si soluitur matrimoniũ ꝙ possit iterũ recuperare tutelã. Ray. aũt dicit ꝙ non: q2 adhuc est suspecta: ⁊ posset iterato nubere. ⁊ maxĩe si habeat filios ex scđo viro quos forte plus diligit ꝙ̃ primos. argu. C. de admi. tuto. l. lex q̃ tutores. al's putat opi. Spe. esse veram. Dicit etiã gl. hic in fi. ꝙ hodie videt̃ ꝙ mater tutrix ⁊ trãsiẽs ad scđa vota possit petere tutorẽ quẽ vellet p. ll. in ipsa glo. allega. cuius cõtrariũ tenet Jaco. de are. q2 forte talẽ peteret q male tractaret rõnes pupilli: ⁊ posset cõmittere sibi pupillũ ⁊ res eius. ⁊ ideo lʒ tutorẽ petere possit: nõ tñ necessario dabitur petit⁹ pena: sʒ ille quã iudex videbit necessariũ ⁊ vtilem ar. s. de eo qđ cer. loco. l. ideo. ⁊ d. l. ij. §. fi. C. quãdo mulier tu. offi. fungi põt. Item caue: q2 vbi mater est testamẽto data licet ad scđas trãseat nuptias nõ desinit esse tutrix: vt tenet gl. C. ad tertul'. l. omnem. qñ autem est legitima aut scđo nubẽdo petit dare tutorẽ ⁊ datur petit⁹ vel alius vt predixi: aut non petit: ⁊ tũc venit legitim⁹ si adest: si nõ ẽ loc⁹ est datiuo. si aũt deficiat tutela in persona matris alio modo ꝙ̃ per secundas nuptias: tunc habet locũ hec glo. ¶ Et de ista materia satis no. ⁊ dixi. d. aut. matri ⁊ auie. Sed an tutor relegatus † desinat esse tutor. videtur ꝙ sic. vt. C. in qui. cau. habẽ. tut. l. licet. in fi. ⁊ qui petãt tuto. l. cum iur. In ꝯtrarium videtur. j. de admi. tuto. l. sine herede. §. fin. ⁊ de solu. l. ꝙ si forte. §. j. Et dic vt no. per Azo. in summa. in qui. cau. tuto. habẽ. §. item suspecti. Ultimo no. ꝙ hic dicit̃ in glo. de reliquijs tutele ad qđ cõcor. ꝙ al's dicit̃ de reliquijs iudic. delega. vt no. p Hostiẽ. in summa. de of. deleg. §. q̃ possunt delegari. v. sʒ nunqd. in fi. ipsius versi. ⁊ qđ dr̃ de reliquijs prioris mãdati qđ põt solui procuratori reuocato. j. de reg. iur. l. semp q nõ ꝓhibet. ⁊ no. p Odofr. C. de fur. l. falsus procurator. ⁊ qđ dr̃ de memoria seu reliquijs prioris dignitatis. C. de q̃stio. l. seruos. ff. eo. l. j. §. seru⁹. ⁊ j. de decur. l. fi. in glo. ij. que incipit ⁊ habere põt si nõ speraretur testamentari⁹. Jaco. in glo. nõ equipararet̃. ibi. l. solet. ⁊ l. q̃situm. ⁊ l. si quis tutor. Dy. ibi: ⁊ tũc datiua. s. locũ habet. Dy. ibi: naturaliter vel ciuiliter. ⁊ sic oĩno inhabilis ad tutelam. alia que sequunt̃ hic in glo. intellige: vt. s. notaui.

CErtarum. Hanc. l. intellige in dato a testatore: nã a iudice potest tutor certe rei ⁊ cause dari: vt dixi. s. eo. l. si hereditas. in prin. Et qđ hic dicit causarũ dic siue pupillus ꝓuocet siue ꝓuocare velit. Dy. Et ad hoc op. ⁊ solue vt in glo.

ET si datus sit. Scʒ certe rei vel cause. Dy. in fi. ⁊ sit actus cõtrarius inclusus totũ vitiat: vt. s. de vsu ⁊ habita. l. per seruũ. §. j. v. demũ contra ꝙ inutilis act⁹ vel adiectio vitiet̃ ⁊ nõ vitiet: vt. s. si vsufru. pet. l. j. §. j. l. pe. Predicta pendẽt a solutione illi⁹ brocardi: vtile p inutile vtiatur de quo per Dy. de reg. iur. c. vtile. ⁊ dixi de verb. ob. l. j. in pñ. ⁊ in alphabeto dictione argumentũ. v. a connexis.

SI tamẽ testõ. In fi. ⁊ hoc ideo quia si de siria daret̃ tutor rei africane: posset se excusare ab illis: vt. j. de excusa. tuto. l. illud. Sʒ si daret tutorẽ in vna villa: tunc crederẽ nõ valere ar. precedentiũ legũ. Ja. de are. Uel dic ꝙ hoc facit diuersitas patrimoniorum: dã si esset vnũ tunc nõ dʒ diuerso iure censeri. fm Spe.

1 ☞ Masculinũ quãdo concipiat femininum.

SI quis ita dederit. Uide quod no. ⁊ dixi. s. eo. l. si qs filiab⁹. ⁊ l. ꝙ si nepotes. ⁊ ꝯcor. j. de le. iij. l. luci⁹. §. q̃sitũ. ⁊ l. seru⁹. Et de h qñ masculinũ † concipiat femininũ. vide in alphabeto dictione si qs. ⁊ C. de seruis fugi. l. quicũqȝ. ⁊ vnde vi. l. si quis in tantam.

SI quis filio. Ultimo sufficiũt que clare sunt i gl. sic. j. ibi: odiose sunt: sʒ tutoris datio est ꝓuisio di. in fi. col. viij. dy.

Si quis liberis. Sufficit glo.

1 ☞ Scire dicimur qđ ab alijs audiuimus.
2 Quis interdũ credit habere filios q nõ habet ⁊ ecõtra.
3 Uerba restringuntur ad cogitata.
4 Monachus deferens habitum subtus pannos dicitur apostata.

Si quis cum ignoraret. Ad hunc casum responderet̃ ꝯtrariũ prima fronte. Et breuiter. h. d. fm Spe. de eo qđ nõ est: vel est: sʒ nõ apparet. Idẽ est iudicium ad hoc. s. de contrahẽ. emp. l. in lege. ⁊ p hoc fuit terminata q̃stio in ciuitate Senarũ: de qua. j. subijciam. ibi: scit. s. se habere. Dy. ibi: vt hic dedisse nõ videat̃ quem ignorabat se habere. Dy. ibi: admittat ⁊ ipsum. i. cõprehẽdat ipsum: quẽ ignorabat se hr̃e. Dy. ibi: q̃si certus sit. No. hoc vocabulũ: q2 dr̃ qs esse q̃si certus de eo ꝙ verisimiliter opinat̃: lʒ verũ non sit. p hoc de aqua plu. arc. l. in suã. §. fi. vñ dicitur quis scire. l. vehemẽter opinari. xxij. q. v. hoc videt̃. Et scire † dicimur qđ ab alijs audiuimus. lxiij. distin. salonitane. ⁊ ibi p Archi. ⁊ de significato huius dictionis scire: vide in alphabeto dictione sciendũ: ⁊ dictione scire. immo videt̃ dici certuʒ qđ est verisimile. s. de ritu nup. l. si filius. de q̃stio. l. j. §. penul. Et vide in alphabeto dictione certũ. Item no. ꝙ interdũ † qs credit habere filios qui nõ habet. vt. C. de here. insti. l. si pater. Interdũ ecõtra nõ credit habere qui habet: vt hic. Itẽ no. ꝙ v̓ba † restringunt̃ ad cogitata tm̃: ⁊ p istum. §. determinat glo. questionẽ hñ dubitabilẽ: videlʒ si pater instituat filios an videat̃ instituisse illum quẽ habebat vltra montes ⁊ credebat mortuũ qđ nõ videtur instituisse: ⁊ ideo tanꝙ̃ preteritus poterit rũpere testamẽtũ: ⁊ ita no. j. de libe. ⁊ posthu. l. titi⁹. in. pñ. Dy. Arg. ꝯtra C. de inoffi. testa. l. si mater. Sed ibi mater ignorabat de posthumo. ⁊ casus morte in puerperio eaʒ excusauit. ¶ Ultimo collige ex eo qđ dixi in casu summario terminatã fuisse in ciuitate Senarũ: vbi est statutũ ꝙ nõ obedientes familie potestatis puniãtur certa pena. aliquis familiaris potestatis nõ habebat vestem familiariũ apparentẽ: sʒ subtus: cui aliqs noluit obedire: q̃rebatur an incidisset in penã statuti: ⁊ determinatum fuit ꝙ nõ: q2 nõ esse vel nõ apparere paria sunt: vt h patet. Et facit etiã ꝙ monachus † [a] deferẽs habitũ subtus pãnos sit apostata. de h no. ⁊ dixi. ff. de iur. fis. l. sʒ si accepto.

[a] ¶ Monachus. adde quib⁹ vestibus vtit̃ monach⁹. Car. in cle. ij. de vi. ⁊ ho. cle. glo. ⁊ Card. in clem. j. de sta. mo. possunt tñ vti subtus stanijs vl' pignolatis: non tñ camisijs lineis vel sericeis nec vestib⁹ nobilibus. Car. in cle. j. §. fi. de sta. mona.

Si posthumus. Ibi: dederit testamẽto. dy. in glo. nomen filiarum: sed dic vt ibi. Dy.

1 ☞ Tutores testamentarij satisdare nõ tenentur.
2 Satisdationis obligatio lʒ offerentẽ nõ admittat ad agendũ facit tamẽ vt alij satisdent vel repellantur.

TEstamento datos. Hec lex ponit p̃mo regulam: scđo exceptioneʒ limitat. Dy. Et breuiter h. d. ꝙ tutores † testamẽtarij satisdare nõ tenent̃: si tamẽ vnus offerat satisdationẽ vt solus administret: audit̃ur. Alij etiã cõtutores satisdare volentes nõ excludunt̃. hec tñ cũ cause cognitiõe expediunt̃: ꝯsideratis p̃sonis tutorum: et si plures satisdare velint: idoneior eligitur: nõ tutor aũt satisdationẽ offerẽs nõ audit̃. h. d. cũ. ll. se. vsqȝ ad. §. h edictũ. Et lʒ isti testãrij satisdare nõ teneãt̃: iurare tñ tenent̃. vt no. i gl. insti. de satisda. tuto. §. item ex inquisitione. ⁊ in aut. vt hi qui ob. se perhibent ha. res minorum. §. fi. Ibi: certo certius est. scʒ regulariter: sʒ fallit vt statim sequit̃. ⁊ habent̃ hec verba. Certo certius. j. de verbo. obli. l. stipulatio ista habere licere. §. sicut aũt. ⁊ in alphabeto dictione certo certius. ibi: cũ quis scʒ tutorum testamẽtariorum. Dy. ibi: hanc ꝯditionẽ. i. electioneʒ. Dy. ibi. ab omnibus ꝓuocantib⁹. vel dic tam ꝓuocantib⁹ ꝙ̃ ꝓuocatis: ⁊ qđ sequit̃ vt qui ꝯtentus ⁊c. subaudi si aliqs velit esse contẽtus al's oẽs satisdent ⁊ gerãt. Dy. ibi: secur⁹ eẽt. scʒ ꝯ tutorẽ: nõ ꝯtra pupillum: q2 nihilomin⁹ tenent̃ vt ꝯtra eos ⁊ eorum fideiussores. Dy. ibi: non ideo oĩno. aut etiã si ceteri nõ satisdẽt. Dy. ibi: administrare debeat: ⁊ certe sic: quasi dicat satisdans alijs preferri nõ debebit. Dy. ibi: nec satis nõ dantes. s. alij tutores. Dy. ibi: temere. i. indistincte. Dy. vel dic. id est non repellunt̃: quia temerariũ esset. sic. j. de regu. iur. l. ea que raro. de fideius. in prin. ⁊ ꝓbatur in. l. si qs liberũ. vel dic temere. i. sine cause cognitione: sʒ causa cognita tolerantur in administratiõe: etiã si nõ satisdent: ⁊ causa cognita satisdare si nõ iubẽtur: ⁊ si nõ satisdarent repellunt̃. ⁊ sic satisdationis obligatio: † lʒ offerentẽ nõ admittat ad agendum. facit tñ vt alij satisdent vel repellant̃ nisi euidẽs honesta cã ab hac necessitate satisdãdi eos excuset. Jaco. de are. ibi: cause cognitione. circa ꝯp̃sonas. Dy. ibi: ob hanc tumeliã. No. ꝙ qualis est contumelia satisdare ab aliquo exigi: qđ alibi nõ memini. ¶ Op. ꝙ. l. ista in v̓ sic. sʒ recte. locũ habet vbi est administratio tutele multũ magna: q2 tũc oẽs admittunt̃: sec⁹ si eẽt modica: q2 tũc idoneior eligit̃: vt. d. l. prima. Sed Jacob. de are.

aliter soluit ⁊ dicit ꝙ hic loquit᷑ quādo vn⁹ solus ꝓuocat satisdationē: ⁊ ideo ꝑ declaratiōe sic distinguit. Aut vn⁹ tutor ꝓuocat satisdationē offerēdo: aut plures aut nullus. primo casu aut tutores acceptant satisdationē: vt sic gerat q eā obtulit: ⁊ tunc solus ille gerit: vt hic circa prin. ⁊ ibi: vt q cōtentus est ⁊c. vt insti. de satisda. tuto. §. j. aut nō acceptāt: sꝫ cum eo gerere volūt satisdatione mutua prestita. ⁊ tūc gerūt oēs. vt hac. l. v̄. nam ⁊ si ipse. ⁊. j̄. de admi. tuto. l. ij. §. penul. aut respuūt eam: ⁊ tūc aut respuunt nō oblata nec p̄stita ab eis satisdatione: ⁊ tunc solus gerit q ꝓuocauit. vt. j̄. eo. l. si nemo. in prin. insti. de satisda. tuto. §. j. ⁊. j̄. rem pupil. saluam fo. l. datus. al's datiuus. Aut respuūt eam nec vice mutua satisdat᷑. ideo q2 ꝓuocās ⁊ offerens est ꝑsona suspecta non cōmittitur ei administratio: vt in v̄. nō oīno ⁊c. Sed an cōtutores gerēt ⁊ nō satisdent gerēt al's nō a ꝯtrario sensu. vt ibi: nec satisdātes ⁊c. ⁊ ibi duplex. igit᷑ ⁊c. Aut nō est ꝑsona suspecta ⁊ tunc cōmittet᷑ ei. vt ibi: sꝫ nihilominus ⁊c. ⁊ dicto. §. j. insti. de satisda. tuto. ¶ Scd̄o casu cū plures ꝓuocāt: tūc aut apparet ordo ꝓuocantiū ⁊ scd̄s p̄fertur: q2 p̄mus sua ꝓuocatione scd̄o dedit hāc facultatē. vt. j̄. eo. l. si nemo. ⁊. d. §. j. insti. de satisda. tuto. ⁊ dicta. l. dat⁹. j̄. rem pupil. sal. fo. vnde ꝓprie loquendo scd̄s nō ꝓuocat. Aut nō apparet ordo et tūc obtinet. j̄. eo. l. si plures. ¶ Tertio casu qn̄ nullus ꝓuocat tūc aut ꝯsentiunt tutores ꝑ vnū geri: aut nō si ꝯsentiūt geret ille quē ꝯcorditer elegerunt: vel eis discordātibus in persona q̄ gerere debeat: tunc quē p̄tor eliget si nō ꝯsentiāt ꝑ vnū geri tunc oēs gerent vt. j̄. de admi. tuto. l. iij. §. penul. ⁊ fi. ⁊ insti. de satisd. tuto. §. ꝙ si nemo. ⁊ hoc cessante testatoris electione: sꝫ ⁊ ab illa ex causa p̄tor discedit. vt. d. l. iij. §. ꝙuis. de admi. tut. ⁊. s̄. eo. l. pater. al's incipit si pater. Jaco. de are.

Quod si plures. Scꝫ tutores dati in testamēto. de quib⁹ dictū est. s̄. l. pri. ibi: parati sint. ⁊ quilibet vult solus sponte administrationem suscipere. Dyn. ibi: preferendus. eo casu quando oēs concordāt ꝙ vnus tātum gerat: verūtamē in illius electione discordāt. Sed si oēs ipsi vellēt gerere oēs admitterent᷑ nō vnus preferret᷑. vt. s̄. l. pri. v̄si. sed certe. ⁊. j̄. de admi. tu. l. iij. §. fi. Dy. vel dic aliter vt dixi. s̄. l. pri. v̄si. oppo. ꝙ lex ista. vel dic ꝙ hic volebat quilibet administrare solus. ibi cū alijs. Ol. in fi. vt ex idoneitate fideiussoris cuius sunt fideiussores magis idoneus habeat᷑. licet ex seipso magis idoneus nō sit. vt. j̄. de fideiusso. l. si plures. §. preterea si querat᷑. Dy. Glo. hic alleg. ꝓ cōcord. j̄. de lega. j. l. hmōi. §. fi. sꝫ nō ꝯcor. quia ibi nulla fuit electio sꝫ cōpellūtur innuēte iudice ꝯsentire. Ol. Itē allegat᷑ ꝓ ꝯcor. C. cōia de leg. l. fi. in prin. sed nec ibi fuit electio: sꝫ fortuna fuit iudex. et in h̄ est arg. contra. Sꝫ solue vt. j̄. dicā. Itē alleg. ꝑ ar. cōtrario. de iudi. l. in tribus. ⁊ nō soluit. vbi prior ꝓuocans p̄fert᷑ vel vbi nō apparet sorti cōmittit᷑. ⁊ sol. vt no. insti. de satis. tuto. §. sin autem. ⁊ ꝑ ea q̄ no. C. vti possi. l. j. Item alleg. ꝓ contrario de vsufruc. l. quotiēs. sꝫ solue vt ibi. vel posses dicere ꝙ. ll. predicte nō vidētur ꝯtradicere sꝫ concordare. nā ⁊ ibi iudici cōmittitur ⁊ dic ꝙ iudex ibi disponat vt ambo admittant᷑. hic autē idoneiorem: q2 ibi ambo admitti oportebat: hic autē sufficit vnū administrare. vel dic ꝙ facultas ꝓsecutionis iuris pluribus pariter debiti ex quo applicetur commodum ꝓsequenti ex persone idoneitate nō pendet. vt. d. l. vlti. C. cōmunia de lega. ⁊ dicta. l. in tribus. ⁊. l. huiusmodi. ⁊. l. quotiēs. ⁊ ꝓbat᷑. j̄. de sepul. vio. l. iij. §. si quid plures. ⁊ ibi tangitur in glo. in ꝓsecutione v̄o officij vel iuris publici ratio idoneitatis attenditur: vt hic ⁊ in cōtrarijs. Et h̄ fuit solutio domini Ol. Dominus aūt Jaco. de bel. latius dicit: aut contētio est in facto ꝓprio ꝯtēdentiū. Aut in alieno. Primo casu aut partes nollunt decurrere ad sortē ⁊ possunt in. d. l. in trib⁹. ⁊. l. seq. cū cōcor. aut prsus discordāt ⁊ tūc si qd factū ⁊ ius ē certū: iudex si vult pōt deccurrere ad iudiciū sortis. vt. d. l. fi. in prin. C. cōia de leg. vbi de hoc dixi: si nō vult pōt eos cogere ad ꝯsentiēdū vt de leg. j. l. huiusmodi. §. fi. ⁊ dicta. l. equissimū. in prin. cum cōcor. Sed si iudex se tollit de medio vel partes nō adeāt iudicem: eo casu ꝯcurso se impedirēt. vt dicta. l. quotiens. s̄. de vsufruc. ⁊ quibus mo. vsufru. amitta. l. ij. §. fi. Si aūt factum est incertū: tūc non recurrit ad iudiciū sortis: vt no. C. vti pos. l. j. in glo. sed qualiter. ¶ Scd̄o casu quādo est cōtentio in facto alieno nō est decurrendū ad iudiciū sortis: sed iudex debet cogere partes ad cōsentiēdum: vel ipse iudex eligere debet: vt hic. ⁊ dicta. l. iij. in fi. j̄. de admi. tuto. ⁊ instit. de satisda. tuto. §. sin autem. vbi de hoc. De hoc etiā tetigi. j̄. l. pri. si nemo. in prin. in prima glo. in fi. Jacob. de bel. in ea. glo. in fi. vbi omnes gerere volentes admittuntur. Solu. ibi: nemo eorum satis offerebat. vt insti. de satisda. tuto. l. si nemo. Dy.

¶ Vide hic ꝑ elucidatiōe materie plene ꝑ Bar.

1 ☞ Frater defuncti dicens se velle exequi voluntatem ⁊ satisdare de ea fideliter exequenda: ⁊ petit ꝙ fideicōmissarij dati in testō vel satisdent vel repellent᷑ ab executione nō audit᷑.

Si nemo. Ibi: extero. i. ei qui nō est de tutoribus noīatis in testamento. Dy. Et sumitur hic arg. ꝙ lꝫ frater † defuncti dicat se velle exequi voluntatē ⁊ satisdare de ea fideliter exequēda: ⁊ petat ꝙ fideicōmissarij dati in testamēto: vl' satisdent vel repellētur ab executione ꝙ nō audiat᷑: īmo ipsi executores dati in testamēto exeq possint nec teneātur ad aliquā satisdationē: nā cum nō habeāt cōmodū: cauere nō tenētur. vt. j̄. si cui plusꝙ̄ ꝑ falc. l. j. §. diuus. Dy. In gl. j. in fi. So. hec fuit electa industria certe persone. ibi: nō ꝭm pe. Vel dic ꝭm Jaco. de bel. ꝙ ibi erat cōtētio in facto ꝓprio: hic in alieno vel ibi agitur de licitatiōe que nemini nocet: ⁊ ideo in quolibet admittitur hic. de admi. tut. que non cōmittitur nisi ei q vere est tutor. Jaco. de bel. ¶ Vel dic ꝭm Ol. ꝙ ibi ꝑ admissionem tertij iuris ⁊ iudicis effectus qui est licitatio facili⁹ explicatur: hic v̄o ꝑ admissionē tertij aut iuris cōmunis aut testatoris dispositio impugnat᷑: vt in littera patet. Ol.

1 ☞ Plures arbitri vel iudices possunt vnum eligere q sententiam ꝓnunciet.

Hoc edictum. Ibi: pertinere h̄ edictū. s. nō teneant᷑ satisdare. Dy. ibi: illi. scilicet ex inquisitione dati. Dy. ibi: verba edicti. qd̄ edictum satisdant: cedit: Dyn. ¶ Itē no. ex isto. §. ibi ꝙ maior pars eligat ⁊c. ar. bonū ꝙ si plures sunt arbitri † iudices vel electores ꝙ possunt vnū ex eis eligere: vt ipse sol⁹ ꝓnūciet electionē vel arbitriū vel sentētiā noīe omniū. nō autem extraneo. ⁊ ad hoc etiā facit princi. hui⁹. l. de arbitris. Viue. s̄. de arbi. l. sicuti. ⁊ qd̄ ibi no. q̄ glo. no. est de arbit. c. ij. lib. vi. in Spec. de arbi. §. fi. ij. colū. v̄si. ⁊ notādū est. per Gof. in summa de of. dele. §. item oēs. ⁊ ad hoc verbū ex̄ de elec. c. sicut cū per formā. lib. vj. ⁊ ex̄ de sentē. ⁊ re iudi. c. penul. lib. vj. Itē no. glo. que est h̄: que dicit tutorē datū cum inqsitione nō satisdare. ¶ Glo. cōtraria est. C. de tuto. q nō satisdedit. l. j. vbi de hoc dixi in cor. aut᷑. vt hi qui oblig. se ha. perhibēt res minor. distinguit glo. inter datos a preside vel p̄tore vt illi nō satisdent: an a defensore ciuitatis vt illi satisdēt: quā puto verā: ⁊ ꝓ hoc. j̄. de alb. scrib. l. j. ⁊ institu. de attil. tuto. §. fi. vbi expressum est datos ex inquisitione satisdare. cōtrariū dicitur insti. de satisd. §. j. qui est post dictū ti. de attil. tuto. vnde vt dicta iura nō cōcordent distingue vt no. dicto. §. fi. in aut᷑. vt hi q oblig. in practica vidi seruari ꝙ datus ex inqsitione indistincte satisdat.

Testamēto posthumus. Quo ad tutelā nō habetur ꝓ iam nato: ⁊ qua actione eius tutor teneat᷑ ante natiuitatē ⁊ post: hic declarat᷑. ⁊ hoc breuiter intēdit ibi: negociorum gestor si posthumus nō nascat᷑. Dy. ibi: gereret. post natiuitatē posthumi. Dy. Ibi: oīs administratio. s. ante natiuitatē ⁊ post. Dy. Oppo. ꝙ posthum⁹ habeat᷑ ꝓ iam nato: cum de eius cōmodo agit᷑. vt. s̄. de sta. ho. l. qui in vtero. at hic agit᷑ de eius cōmodo. s. de actione tutele sibi dāda que est priuilegiata: ⁊ tamē illa cessat ⁊ sibi nō datur sed actio negociorum gestor que nō est priuilegiata. dicit Ray. circa solutionē cogitabis. Sed respōderi pōt q2 hoc contingit ꝓpter defectum patrie potestatis que est necessaria ad hoc vt tutele datio teneat᷑. vt. s̄. eo. l. j. sed posthum⁹ anteꝙ̄ nascat᷑ nō est in potestate. vt. j̄. de colla. bono. l. fi. ⁊ dixi. s̄. eo. l. si quis filiabus. Dy. in glo. vlti. in fi. ⁊. s̄. de nego. gest. l. diuortio. Jaco.

Tutor incertus. Oppo. duob⁹ modis vt in glo. et dic etiam de certitudine vt in ea no. ¶ Deinde oppo. extra glo. ꝭm Jaco. de are. de. l. penul. C. de v̄borum sig. Sꝫ dic ꝙ ibi remouetur incertitudo cūꝫ capiat᷑ disiuncta ꝓ coniuncta ꝭm ipsum Jaco. hec tamē oppositio ꝓprius caderet. j̄. eo. l. tutor ita recte: vt ibi dicaꝫ. ⁊ qd̄ etiā dicetur. j̄. eo. l. duo sunt titij.

1 ☞ Sermone leg̃ ꝑsone dignitatis ⁊ p̄eminētie includunt᷑.
2 Filij regū sp̄aliter a dispositiōe ꝯstitutionis excipiuntur.

1 Quēlibet in generali. Sermone legis † etiā ꝑsone dignitatis

ne dignitatis ꝛ pemĩnẽtie includunt.h.d.Ol.¶ In ɔ̃riũ multũ facit ex̃ de sen.exc.qꝛ periculosum.lib.vj.cũ ibi nota.p oẽs. qđ facit si pcessus generales fiãt p romanã ecclĩam extra q̊s cũq; tale qd faciẽtes:vel qui tale qd fecerũt:vtruʒ includant reges ꝛ pncipes.h em̃ est arg.q sic.In cõtrariũ facit dictũ.c.qꝛ periculosum.crederem q includerent:ſʒ tñ ad omne dubiũ pcedendũ in ipsis pcessibus generalib⁹ apponit:cuiuscũq; pemĩnẽtie status vel dignitatis existãt.vt patet ex̃ de scismaticis.c.j.lib.vj.de puileg.c.ne aliq.ea.l.ꝛ p hoc etiã facit decret.extrauagãs Jo.xxij.q̃ incipit execrabilis.vbi excipiũ- 2 tur filij regũ † specialiter a dispositiõe ipsi⁹ ɔ̃stitutionis.ibi: tutorẽ dare.s.in testõ.Dy.ibi:siue is q datur tutor.Dy.

Testamento.

Ibi:possunt.s.tãtũ.Dy.gl.satis patẽt.exigit etiã q nõ phibeat esse tutor vñ mulier nõ potest esse tutrix.vt.j.e.l.iure nr̃o.Iteʒ nec minor statim.vt.j.eo.l.quero.in fi.Jaco.ꝛ nisi sic suppleres glo.falsa esset.

Si quis tutor.

Ex ignorantia deficit qđ fieret a sciente.h.d.Et dic cũ seru⁹ tutor dat⁹ aut a iudice:aut a testatore.Primo casu nõ valet.vt.C.q da.tu.pos.l.in seruili.In secũdo casu aut testator credit liberũ:ꝛ nõ valet.vt h.ꝛ instit.q da.tuto.pos.§.plane.ꝛ.j.de fideiusso.libert.l.generaliter.§.si quis tutorẽ.Aut sciuit seruũ:ꝛ tũc aut est pprius aut alien⁹.si pprius:tũc aut sciuit eũ esse ppriũ.ꝛ tũc aut sub cõditione ꝛ nõ valet.vt insti.q da.tuto.pos.§.seruus alien⁹.in fi.ſʒ pure aut expresse p fideicõmissariã libertatẽ reliqt:ꝛ tũc tutor erit cũ fuerit manumissus nõ ante.vt.j.eo.l.q tutelã.§.j.nã cũ expresse fideicõmissariã dedit:nõ est faciẽda interptatio directe arg.j.de verbo.ob.l.ɔ̃tinuus.§.cũ ita.Aut nõ ſʒ simpliciter tutor ascripsit ꝛ tunc valet ꝛ erit directa.vt.C.de neces.su.here.insti.l.pe.ꝛ insti.q dari tu.pos.circa prin.aut ignorauit ppriũ:ꝛ tũc fideicõmis.libertas data videt.vt.s.eo.l.si hereditas.§.fi.glo.tñ que est ibi male dicit ꝛ reprobat vt ibi dixi.Si vo est alien⁹ aut est datus pure nõ valet.vt.d.§.seruus alienus.in pn.insti.q da.tuto.pos.Aut sub ɔ̃ditione cũ liber erit ꝛ valet.vt.d.l.ꝛ si nõ ascripta.nõ igit statim tutor est mortuo testatore.vt.d.§.seruus alien⁹.in pn.ſʒ cũ fuerit manumissus est em̃ redimẽdus ꝛ manumittẽdus.vt.C.e.l.si pupillorꝝ.Ja.

☞ Si persona illius cui datur tutor sit incerta:nõ tenet tu-
1 toris datio.
2 Incertitudo cessat vbi est personarũ disiunctio.
3 Actus obligatorius nõ debet ɔ̃ferri in arbitrium vel voluntatem tutoris.
4 Demonstratio fingitur vice pprij nominis.

1 Tutor ita recte.

Si psona † illi⁹ cui dat tutor sit incerta nõ tenet tutoris datio:si certa tenet:licʒ in arbitrio tutoris cõmittat.h.d.ibi:nolit.q.d.sequit dationẽ inutilem esse.Dy.ibi:vtri eorꝝ volet.per hec verba:videbatur valere.quasi per ea declaret incertitudo p alternatiuã premissam:vt.j.de cõdi.insti.l.vlti.ꝛ de leg.j.l.si seruus.§.iij.qđ remouet:qꝛ certo iudicio ꝛc.vt insti.de leg.§.tutor incert⁹.aut nõ est certũ cũ electio psonarũ cõmittit:vt.j.de here.insti.l.illa institutio.Jaco.de are.Et vt cesset oĩs obiectio dic casum:q pmo casu fuit positũ in voluntate tutoris.scđo casu q est in v̇.ita aũt in volũtate filij fm Pe.vel dic q pmo casu psona ei⁹ cui dat erat incerta ꝛ non valet datio.In scđo casu psona erat certa:ſʒ cõmittebat tutoris arbitrio:vñ bñ valet.bene erat certa:ſʒ cõmittebat tutoris arbitrio:vñ bñ valet. Dy.Pro declaratiõe op.C.de v̇bo.sig.l.cũ quidam.So.ibi: Dy.Pro declaratiõe op.C.de v̇bo.sig.l.cũ quidam.So.ibi: disiuncta posita inter psonas ponit p ɔ̃iuncta:ꝛ sic cessat in- 2 certitudo † vel ibi est disiunctio tutorꝝ:h pupillorꝝ:fm Ja.de are.ꝛ pdicta pma so.vera esset qñ disiuncta simplr̃ esset posita inter psonas ꝛ nõ ɔ̃staret pferentẽ aliter sensisse vel voluisse:vt h erat.hic em̃ dabat electio tutori duʒ dicit vter eorum volet.qđ impedit resolui disiunctã in cõiunctã:vt.j.de lega.ij.l.si titio aut seio.in pma charta.Sed tũc forte oppones ibi ambo sunt legatarij.ita ꝛ hic amborꝝ erit tutor.Sed tũc forte dices q ibi nõ ponitur legati substãtia in voluntate alterius ſʒ h substãtia tutele cõmittit volũtati tutoris.Scđo oppo.q 3 actus obligator⁹ † nõ dʒ cõferri in arbitriũ vel volũtateʒ tutoris futuri obligati.vnde ob.j.de leg.j.l.senatus.§.legatuʒ.Dicit glo.q hoc fallit hic.Sed glo.videt in h.s.cõtradicere nec dat rationẽ quare fallit.vnde dic fm Jaco.de ra.ꝛ Pe.qꝛ h est ratio predicta quare nõ valeat.s.qꝛ nõ potest ɔ̃ferri in voluntatem futuri obligati.Sed non videtur per hec verba responsum ad contrariũ.Quare dic q quãdo est necessariuʒ aliquem obligari ex natura eius de quo agitur:tũc nõ cõfert obligatio in arbitrium futuri obligati.vt.l.sub hac.ff.de act.ꝛ obli.ꝛ.d.l.senatus.§.legatũ.de leg.iij.ꝛ de verbo.oblig.l.cẽtesimis.§.fi.vbi de hoc satis dixi.¶ Quãdoq; nõ est necessariũ ſʒ contingens:vt in tutore q ita demũ obligat si male gerat:ꝛ tunc potest vt hic.Preterea iste actus.s.datio tutoris ab initio est necessarius in personã tutoris.vnde hec verba si volet ꝛc.possent operari ꝛ eũ voluntariũ facere:qđ secus in contractib⁹ qui ab initio sunt volũtatis.arg.ad h.j.de here.insti.l.cornelius.ꝛ.l.iam dubitari.ꝛ de condi.institu.l.verba.Ray.¶ In glo.j.ibi:qꝛ non posuit potestate subau.an esset tutor.Ol.ibi.§.si pupillus.ꝛ.j.de rebus dubijs.l.vtrum.§.j.In eadem glo.in fi.sed solue ꝛ expone vt ibi:no.qꝛ ibi non est incertitudo:qꝛ videtur esse pmissum min⁹:nisi pmissor eligat maius.Dy.In glo.vlti.ibi:hoc admitto.Sed in casu hui⁹.l.
4 nõ potest admitti:dꝛ qꝛ demõstratio † fingitur vice pprij nominis.vt.s.si cer.peta.l.certum.Sed vbi ppriuʒ nomẽ ponit nõ extenderet ad oẽs:vt no.s.e.l.si qs ita.§.j.g̃ nec casu hui⁹ l.extendet cũ certũ demõstrauerit ppter hoc signũ illi aut illi ꝛc.Jac.de ra.ꝛ Pe.Admittit ergo qđ dicit glo.all̃.Sʒ nõ in casu huius.l.ibi:ꝛ in primo.Sed q̃tum ad ordinẽ lr̃e hui⁹ l.scʒ vter eorꝝ volet.Ol.Ibi:in secundo.s.casu huius.l.scʒ do tutorem filio meo si tutor esse velit.Dyn.in fi.ꝛ no.ꝛ dixi.s.de tute.l.muto.§.si sub conditione.

Si plures tutores.

Quoruʒ vn⁹ pupill⁹ ɔ̃uenire volebat.Dyn.ista lex determinat.l.s.de tutel.l.qui habet.§.si pupill⁹.an habeat plures tutores vel vnũ.vt hic.Dy.Sed qd si fuerit tutor petit⁹ ꝛ habit⁹:nũquid valet.Videt q sic.ar.s.fami.hercis.l.q erat heres.quasi ex abundãti sit datus.vt.s.de neg.gest.l.si pupilli.§.j.Sʒ tu dic ɔ̃tra.arg.j.de tuto.ꝛ cura.da.ab his.l.tutor.in pn.Itẽ cũ hic dicat littera superuacuũ:ergo inutile.vt.s.mãd.l.ij.ꝛ de leg.ij.l.statuliberũ.ij.rñ.ꝛ verbum frustra.de leg.ij.l.vnuʒ in prin.ꝛ.j.eo.l.iure nostro.Jaco.de are.ꝛ Old.

1 ☞ Due imperfecte excusatiões faciunt vnam perfectam.
2 Vtile per inutile vitiatur.

Duobus pupillis.

Tutor dat⁹ simul vel diuersis tpibus multomagis.Dy.ibi:etsi.i.q̃uis.ibi:cum:p quia.Dy.ibi:res sperate sunt.i.patrimonia pupillorꝝ.Dy.in fi.si se nõ excuset pponendo excusationẽ legitimã aduersus aliũ.Dy.In glo.vl.in fi.vbi dicitur
1 q due imperfecte excusationes † faciunt vnã perfectaʒ:ꝛ ita nihil operat mixtio:tamẽ parũ vel nihil facit.Sed quidã moderni determinãt q nõ potest excusari p respectũ alteri⁹ ar.l.s.queãd.serui.amit.l.si cõmunẽ.ꝛ hoc videt placere Ja.de ra.sed Pe.tenet cõtrarium q excusetur ppter actum indiui-
2 duũ:qꝛ in diuiduis vtile † p inutile vitiat.vt.j.de aqua quo.ꝛ esti.l.j.§.item queritur.nõ ob.l.si cõmunẽ.qꝛ ibi priuilegiuʒ pupilli pdest maiori in indiuiduis quo ad ius quesituʒ.Sed hic tractamus de acquirẽdo.i.de obligãdo tutore.naʒ multa impediunt cõtrahenda ꝛc.vt.s.de his q sunt sui vel alie.iur.l.patre furioso.Preterea ius quesitũ facilius conseruat q̃ constituatur de nouo.vt.j.de verbo.obli.l.inter stipulantẽ.§.sacrã.ꝛ no.j.de solu.cũ quis.§.si quis p reo.ꝛ ideo istud videtur melius nisi fauor pupilli prius admittat:nescio quid sit hoc dicere:quare dici posset q si plures pupilli habẽt patrimoniũ cõmune:aut simul eorꝝ tutela defert:ꝛ pro vna tutela cõputatur.vt.j.de excu.tut.l.tria.aut separatim:ꝛ tũc p pluribus:ꝛ sic tutela vnius prestaret excusationeʒ a tutela.vt.j.de excu.tuto.l.diximus.Ray.

☞ Successor nõ tenetur sequi nec seruare factũ predecesso-
1 ris quod de iure nõ tenet.
2 Prelatus qui alienauit ɔ̃ iura an possit ipse idẽ venire ɔ̃tra.
3 Prelati an teneant seruare factũ predecessoris.
4 Prelato excõicato an dicat eius successor excõmunicatus.
5 Successor an de debito vel delicto predecessoris teneatur.
6 Decessor:predecessor ꝛ antecessor quid sint.

Iure nostro.

Ibi:impitia lapsus maxime naʒ multo fortius si ex certa scia.nam ppter imperitiã interdũ tolerat qđ nõ tolerarer ex certa scientia.vt.s.de offi.presi.l.si forte.Dy.ibi:nõ admittũt.i.recipiunt.Dy.Primo no.q mulier nõ poterat dari tutrix etiã in testõ iure isto.Et ad hoc

oppo.de.l.j.de admi.tu.l.quidã decedẽs.§.papinian⁹.sol.vt in glo.Scdo op.de.l.ij.§.si mater.j.ad tertul.⁊ so.vt ibi no.qr nõ gerit vt testamentaria:sz vt legitima pncipis auctoritate. ¶ Itẽ op.de aut.matri ⁊ auie.C.qui dar.tuto.pos.Sz dic q hec lex p illã hodie corrigit:vt ibi no.dy.Itẽ h.l.satis expsse videt decidere qstionẽ qua qrit:si aliqs cõparuit in iudicio tanq pcurator:vel sindic⁹:vel tutor:cũ nõ eẽt vel nõ eẽt sufficiẽs:⁊ oppositũ fuit hoc in iudicio:iudex tamẽ pnũciauit eũ sufficientẽ ⁊ legitimũ cũ nõ esset:an valeat snia ⁊ ea q agunt cuz eo:⁊ ista littera expsse facit q nõ.ad idẽ.j.de ap.l.si gstat. ⁊ videt expressum de collusione detegẽda.l.cũ nõ iusto.vbi de hoc dixi.Odofr.tñ ⁊ alij vident sensisse oppositũ ⁊ allegant q qs decipi nõ debet auctoritate ptoria.vt.C.de his q veniaz eta.impe.l.j.In eadez opi.videt fuisse Mar.de fano.⁊ alleg. j.qd fal.tuto.aucto.l.j.§.idẽ põponi⁹.q bene facit dum dicit q tuitione ptoria valet:lz nõ ipso iure.⁊ ad hoc etiaz faciunt oẽs.ll.que dicunt q ius ⁊ auctoritas iudicis excusat.⁊ de h in margarita de sindico.v.sz op.q iudex pnũciauit.Alij voluerunt distinguere inter tutorẽ ex vna parte:⁊ sindicũ ⁊ procuratorẽ ex altera:vt si iudex pnũciauit tutorẽ sufficientem: stetur pnunciamẽto:qr ipse iudex põt dare tutorẽ:sec⁹ in pcuratore vel sindico q nõ dãtur a iudice sz constituunt a dño vel vniuersitate.⁊ ita gcor.dictũ.§.idem põponi⁹.l.j.qd falso tuto.aucto.⁊ dictã.l.cum nõ iusto.Sed ista lex facit gtra distinctionẽ pdictam que videt dicere q etiã in tutore nõ sufficiat pnũciamẽtũ iudicis.Sz rñderi posset q lz iudex pnũciauit matrẽ debere esse tutricẽ:que de iure tutrix esse non poterat ex defectu psone sue:secus aũt in eo qui tutor esse nõ prohiberet:lz nõ esset sufficiẽs.nã si iudex pnunciat talẽ sufficiẽtem videtur tenere p dictũ.§.idẽ põponius.in.l.j.qd fal.tutore aucto.De hoc vide.l.ita demũ.C.de pcu.cũ ibi not. ¶ Ultimo nota q successor † nõ tenet sequi nec seruare factũ pdecessoris qd de iure nõ tenet:vt hic dr:qd est multũ gtra rectores lombardos qui dicunt se nole intromittere de facto predecessor.Et ad hoc etiã gcor.l.quis.in glo.alleg.j.de rebus eo.cũ ibi nota.Sed gtra.C.sentẽ.rescin.nõ pos.l.i.sed dic q h fuit nulla ipso iure:vt ibi no.⁊.C.quõ ⁊ qñ iu.l.si vt pponis. vbi de h no.⁊ dixi.Uel dic fuit decretũ quoddã interlocutoriũ nõ cã cognita platũ:⁊ ideo põt reuocari etiã p ipsum pferentẽ vel p ei⁹ successorẽ.vt.j.de re iudi.l.qd iussit.⁊ ita etiaz intelligas.d.l.quis.⁊ q platus † qui alienauit g iura possit ipse idẽ venire gtra.vide qd bene no.in aut.de nõ alie.§.hergo.j.colũ.In glo.sz nunqd idẽ.colr.ij.⁊ dixi.C.de sacrosan.eccle.l.iubemus nulli.§.sane.⁊ aut.hoc ius porrectũ.⁊ in questionibus Py.ij.q.de rebus ec.nõ alie.c.si qs presbyterorũ. etiã si iurasset:vt.c.intellecto.ex de iureiur.⁊ de hoc an quis possit venire gtra factũ suũ qd de iure nõ tenet.vide qd no.p Bartho.⁊ Inno.ex de cleri.giuga.ca.diuersis fallacijs.⁊.s. de oppo.leg.post mortẽ. ¶ De hoc an plati † ⁊ alij successores teneant seruare factũ pdecessoris vel possint gtrauenire Uide q plene notaui.C.de legi.l.digna vox.⁊ vide etiã in brocardis de psidib⁹ ⁊ iudicib⁹ rubricellã.si meũ vel pdecessoris factũ iudex mutare põt.Et ad hanc etiã materiaz faciunt ex de eta.⁊ quali.c.accepimus.⁊ de offi.deleg.c.qm abbas.cum vtrobiq nota.per Bartho.⁊ Inno.⁊ de pigno.c.ex psentiũ. ⁊ de solu.c.j.de decur.puidendũ.in glo.lib.x. ¶ Et an excõicato aliquo prelato † vel rectore:sit excõicatus successor.Uide p Bartho.⁊ Inno.extra de immu.ec.c.aduersus.⁊ qd dixi.C.de testa.aut.hoc inter liberos.⁊ de verb.obli.l.inter stipu.§.sacra.Reges etiã possunt donare res regni ⁊ ad h obligare successores.ex de re iudica.c.abbate.per Innocẽ.⁊ de h dixi.C.de dona.inter virũ ⁊ vxo.l.fi.An successor † teneatur ex delicto facto vel debito predecessoris.vide ex vt prela.vi. suas.c.fina.⁊ per Inno.de ordi.cog.cũ dilectus.iij.colũ.⁊ melius p Cardi.de pbẽ.c.licet.lib.vj.Et qd dixi.C.ne ex deli.defunc.l.j.Et si potestas ⁊ consiliarij iurauerũt aliqd facere vl soluere ad terminũ:⁊ omnes sunt mortui:nunquid successores si nõ impleant sint periuri.ar.q nõ.vt ex de iureiur.c.veritatis.⁊ no.p fratrem Raymũdũ in summa:de iuramento ⁊ periurio.§.itẽ pone q vniuersitas.Et in qstionib⁹ Bartho. brixieñ.⁊.vij.q.i.deniq.in glo.⁊ p Archi.Et p hoc.C.de iureiur.l.generaliter.⁊ qd ibi dixi super rubri.Item not.de his verbis decessor † ⁊ predecessor ⁊ antecessor:vt not.p Archi. extra de pactis.c.ex co.li.vj.⁊ dixi in alphabeto dictis dictionibus.in glo.prima.Ista glo.⁊.§.papinianus.quẽ alleg.bene facit p determinatione questionis a me quesite.fratres minores nõ possunt esse cõmissarij seu executores vltimarũ voluntatũ.vide in clemẽti.de verborum signi.c.exiui de paradiso.aliquis dedit.i.casu executoris.⁊ qd facere debet cum con filio cuiusdã fratris minoris an valeat:videt q sic p hãc glo.

☞ Non est honor nobilib⁹ ⁊ honoratis viris audire rationes per seipsos.

Honoris causa. In fi.gl.⁊ ipm vna cũ alijs administrare noluit: et per hoc soluit cõtrariũ hic in glo.signatũ de.l.iij.§.j.j.de admini. tuto.Dy.⁊ dic vt ibi.In glo.j.ibi:alij.s.dicunt q honorari⁹ dicit qr ⁊c.In glo.ij.ibi:si ita.s.erit honorarius.Dy.Et colligi potest ex hoc.§.q nõ est honor † nobilibus ⁊ honoratis viris audire rationes p seipsos:sed cõmittere debent dispensatorib⁹ suis.Sz iste.§.loquit de rationib⁹ alienis nõ de pprijs ⁊ ideo puto honorabile cuilibet si audiat rationes suas.

☞ Exitus acta probat.
Testamentaria tutela hodie valet ex beneficio aut.ex causa. C.de libe.prete.

Propter litem. Ibi eundem qui datus fuit a patre exheredãte.Dy.ibi: euentus rei iudicate.i.snie ferẽde in qrela inofficiosi testamẽti.Dy.⁊ sic no.q exitus † acta pbat.sic.C.de iudi.l.rem non nouam.§.patroni.⁊ ibi.no.⁊ dixi.⁊ de neg.gest.l.sz an vtro.§. j.⁊ p hoc.j.ad fill.l.si exheredat⁹.als incipit si fili⁹ exheredatus. ¶ Oppo.q iste tutor semp sit testamẽtarius et nõ indigeat aliqua gfirmatione:qr certũ q querela nõ põt intẽtari vt exhẽdatio habeat effectũ.vt.j.de bo.pos.gtra tab.l.nõ putauit.§.nõ quis.exheredatio aũt hz effectũ demũ adita hereditate.vt.j.de bo.liber.l.si patronus.§.ex testamẽto.Cũ ergo hic cõpetat querela:qr hereditas fuit adita:ergo ⁊ tutela habuit effectũ.vt.s.eo.l.si nemo.ante em q testm p querelã expugnet tenet testm ⁊ tutele onera in eo disposita.vt.s.de offi. testa.l.papinianus.§.vlti.ergo frustra dr hic tutela a pretore cõfirmari.So.dic q hoc ideo est qr si fili⁹ auctoritate talis tutoris ageret:iam videret testm confirmare in quo dat⁹ est sibi talis tutor q testamẽtũ ex alia parte nitit p querelam impugnare:⁊ ita videret sibijpsi gtrarius ⁊ ideo repellẽdus:et approbãdo testm sibi piudicaret in qrela.rõne ergo talis contrarietatis tollẽde.⁊ ne videat approbãdo testamẽtũ sibi preiudicare:tutor datus in testamẽto nõ auctoritatis vigore testamẽti:nõ tñ omnino remouet:sz cõfirmat a pretore:vt h dr. ¶ Itẽ oppo.de aut.ex causa.C.de liber.preteri.Glo.dicit q hodie hec lex correcta est p dictã aut.et q tutela † testamẽtaria hodie valeret ex beneficio aut.ex causa.idẽ tenet.j.eo.l.si pater.s.de inoffic.testa.l.iiij.⁊.l.papinian⁹.§.si ex causa.⁊ de leg.ij.l.cũ filius.in prin.Moderni doc.aliqui videntur sentire contrarium:⁊ dicũt beneficium illius aut.ex causa.locum habere et confirmare solum legata et fideicommissa et alia que valere possunt sine heredis institutione:at tutela testamentaria non potest valere sine institutione: et nisi adatur hereditas:vt.s.eodem.l.si nemo.Et ideo dicunt q tutela testamentaria non valet ex beneficio illius autentice:sed confirmatur a iudice:vt hic.⁊ q hec lex non corrigitur per dictã autent.Et hec videtur fuisse opinio Dyn.non tamen inueni eam in scriptis suis.Sed sic ⁊ als tenet in simili:scz in substitutione pupillari:quam dicit non confirmari ex beneficio dicte autent.ex causa.vt nota.per eum.j.de vulga.⁊ pupillari substitutio.l.j.§.fina.vbi glo.mouet ipsam questionem.⁊ hãc Dy.opinio.sequebatur Ol.Sed contra predictam opinionem videtur expresse in cor.vnde sumitur dicta aut.ex causa. vt cum de appel.cogno.§.primo.aut.ex causa.vt cum de appel.cogno.§.si autem hec obseruata non fuerint.vbi expresse dicitur in textu de legatis ⁊ fideicõmissis libertatibus ⁊ tutorum datione:q obtineant ac si testamentum nõ esset rescissum:⁊ hanc opinionem tenebatur vsu:⁊ eaz veram puto per dictum textum in cor.vnde sumitur:⁊ forte predicta non fuit opinio.Dy. ¶ De hoc etiam notaui dictã aut.ex causa.vsi. item queritur nunquid tutela.⁊ versicu.sequẽ. ¶ Ultimo ex isto.§.colligi potest determinatio questionis que fit in glo.C. de cõfirma.tuto.l.ij.videlicet an tutor datus in testamento ⁊ inutiliter confirmatus a iudice dicatur testamẽtarius vel datiuus:nam vt hic dicitur ex euentu apparebit vtrum sit testamentarius vel datiuus:nam si appareat inutiliter dat⁹ appellabitur datiuus ⁊ nõ testamentarius.Si vo vtiliter erat testamẽtarius:vt patet ex isto.§.lz nõ alleget.In griũ:tñ vr facere.j.l.pri.vbi dr q talis gfirmatus excludit legitimum. Sed dic illud contingere rõne dubij spei testamẽtarie tutele vt ibi nota.⁊ de hoc statim dicetur ibi:⁊.j.eodẽ.l.qui a patre.

In glo.

¶ In glos. quia si succūbet ibi tutele. vt. s. de inoffic. testa. l. q repudiantis. & l. papi. §. fi. Dy.

Idem fiet. Scz vt cōfirmetur datus in testamēto quādo erat alius cū quo litigare intēdebat pupillus. Dy. ibi: defen datur. i. dicat. & ita impsonaliter ponit & subaudi & ob id petatur hereditas ab intestato noīe pupilli. Dy. ibi: & si i. q̄uis. Dy. ibi: exercet legitim⁹. s. in rerū natura. Dy. ibi: tutorem habēti dicit eū interim tutorē habere cū interim testō presumat. vt. C. de iure & fac. igno. l. si post diuisionē. Jac. ibi: ipse etiā extraneus. Dy. ibi: a pretore dabitur p̄ cōfirmationē. vt. s. l. pri. & sic qui cōfirmat dat. vt in auē. de defen. ciuita. §. interim. de quo dixi. s. e. l. ij. Ibi: sine vllo litis preiudicio no. verbū qd̄ cōtinue fit in practica simile. j. de aqua quoti. & esti. l. penul. & de liberis exhiben. l. ij. §. etiā. & vtrobiq̄ tetigi & facit ad id quod dixi. s. l. pri. Ol. ¶ Et iudices interloquūtur tale quid fieri sine preiudicio partiū. & quod dicit admitti testes sub ptestatiōe de quo no. & dixi. C. de testi. auē. si dicatur al's incipit si vero et aliquis cōsentit sine preiudicio iure suo. C. quib. mod. pig. vel ypo. soluit. l. si debitor. Ol. ibi: petenduz a iudice & istum repellendum. vt institu. de excu. tuto. §. item. pter litem Jaco. ¶ Aduerte q̄ lex ista videt destruere determinationē glo. que est institu. de tute. §. fi. vbi dr̄ q̄ tutor legitimus preferri debet tutori inutiliter dato in testamento q̄ legitima preferē datiue & talis cōfirmatus appellat datiuus: sed dic q̄ aut est vel apparet eum inutiliter datū testamēto: & habet locū dicta glo. aut dubitatur & habet locū lex ista nam hic incertum erat vtrū datus testō esset vtiliter datus vel nō. et ideo hoc dubio pendente legitimus nō admittitur. & ita soluenda est qd̄ predicta. Dy. & de hoc. j. de cōfir. tuto. sup rubri.

1 ☞ Tutor testamentarius si se excusat perdit etiam legata filijs suis eius contemplatione.
2 In dubio legatum nō presumitur sine onere tutele.

1 **Vel tutelam.** Si tutor testamentari⁹ † se excusat perdit etiam legata filijs suis eius cōtēplatiōe. h. d. Dy. et vide qd̄ not. & dixi. C. de leg. l. ab administratiōe. Ibi ab his quoq̄ legatis. q. dicat nō a legatis sibi relictis priuatur: sed etiā relictis filijs ei⁹: & hoc subijcit Dy. in fi. ibi meruerunt in dubio si erat amicus patris eius contēplatione relictū videt si filijs contemplatiōe filij. Si dubitatur aut legādo fecit mentionem patris vt lego filio titij. Aut nō fecit mentionē patris Primo casu presumit cōtemplatōe patris relictū. Scd̄o nō. vt. C. de iur. delibe. l. cū aliquis. j. de condi. & demō. l. filio. & de annuis leg. l. annua. §. fi. cessantib⁹ alijs ɔiecturis vr̄ filij cōtēplatiōe relictū. vt. C. de vsufr. l. fi. vbi de hoc. Dy. opp. gl. et nō sol. de. l. cū filius. §. nō iure de leg. ij. ¶ Sz sol. vt vbi no. q̄ ibi nō stetit p tutorē: hic autē sic Dy. & Jac. de bel. ¶ Op. de preal. l. ab administratiōe. C. de leg. Et sol. vt in gl. hic & ibi q̄ ibi tutor esse nō poterat cū esset miles. et idē dicit gl. si eēt minor. vt. j. eo. l. quero. §. fi. in fi. ¶ Dicit etiā gl. & bene q̄ idē qd̄ hic dr̄ est si remotus sit vt suspect⁹ vl' alios administrare pmiserit. vt. j. de excu. tuto. l. qd autē. Itē op. de. l. nesennius. j. de excu. tuto. Dic vt in gl. erat al's legatarius sine vllius tutele oneris impositione: vel si filio relinquit nō patris cōtemplatiōe nō perdit legatū licet patri aliqd faciat q̄ legati amissionē inducat in dubio nō presumit legatū † sine onere tutele vt
2 dixi. j. ti. j. l. fi. s̄m Dy. Itē op. ex gl. de. l. amicissimos. j. de exc. tuto. sed ibi in substitutiōe hic in legato et rō diuersitatis apparet ibi in textu ibi cū eo casu &c. ¶ Itē oppo. gl. de. l. tutor. §. j. de excu. tuto. ¶ Sz dicit gl. expone: vt ibi. ¶ Deinde ex vltima glo. colligit duo notabilia. Primū est q̄ isti filij pdūt per aliū q̄ ex sua psona hr̄e nō possunt cōtra. q̄ dicit glo. ar. cōtra. j. de leg. ij. l. si tibi et ei. ¶ Sed nec illa ɔtradicit immo concor. & ibi hec lex allegat p cōcor. s̄m notabile est q̄ isti filij pdūt p aliū q̄ ex sua psona hr̄e pn̄t cōtra: q̄ addunt duo ar. cōtraria q̄ nō sol. de leg. ij. l. fi. §. seio. & de leg. ij. l. si titio. & ei q capere. ¶ Sed sol. s̄m Jac. de bel. q̄ hic filio fuit legatū relictū patris cōtēplatione. & eadē persona cū patre presumit. et ideo perdit p patrē. vt. j. de vul. & pup. substi. l. sed & si plures. §. in arrogato. & C. de impu. & al'. substitu. l. fi. in cōtrarijs aūt collegatario fuit relictū ɔtēplatōe suijpsius. & iō nō perdit p collegatariū. Jaco. & idem dicit Dy. in hec verba in illis erat ppriū legatū in personā cuiuscūq̄ relictū hic patris cōtēplatiōe ar. j. de cōdi. & demō. l. filio. ¶ Vel dic q̄ hoc erat relictū filijs cōtēplatiōe patris. & iō nihil perdūt: sz nō acquirūt lucrū ipsi patri. & sic predicte. l. nō obst. ¶ In gl. al's cū testator ibi. Sed al's distinguit. s. quādo nihilominus erat legatari⁹. Dy. ¶ Vel dic quādo legatū nullius oneris impositi tutele vel alterius cōtemplatione relinquitur filio & pater aliquid facit quod legati amissionem inducat. Ol.

1 ☞ Prouisio extraordinaria cessat per ordinariam.
2 Seruus per beneficium tutele consequitur libertatem.

Verbis fideicōmissi. Ibi tutor testamēto datur. s. vt sit tutor statim adita hereditate. Sz erit tutor prestita libertate ex causa fideicōmissi vt statim sequit. Dyn. ibi: redditam. i. ab herede prestitā. Dy. ibi: vocat. Et est ratio hui⁹ q̄ q̄ semel exprimitur in aliquo actu &c. vt. j. doli clau. de v̄. ob. s̄m Pe.
1 Vel dic q̄ puisio † extraordinaria cessat per ordinariam s̄m
2 Dy. gl. nō bene declarat istuz. §. & iō dic q̄ tūc demū seru⁹ † p bñficiū tutele cōsequit libertatē qñ testator de serui libertate nihil disposuit. vñ siue primo dat tutorē postea p fideicōmis. manumitti iubet siue ecōtra nō debet directa libertas tanq̄ ex tutele datione: & sic intelligitur hic. ¶ Itez si dat tutorem postea pure libertatis legat nō cōsequit libertatē tanq̄ ex datione tutele: sed ex testantis dispositione tūc ergo liber est directo qñ expresse nō relinquit per fideicōmissuz al's secus ar. j. de leg. j. l. si fundū sub cōditiōe. §. stichus. & ibi de hoc p Dy. et de here. institu. l. ij. §. j. et. l. quotiēs. §. vlti. Dy. Et hec sol. not. in glo. j. ad trebel. l. si res. §. j. Ol. ¶ In gl. ibi: alienus nō testatoris dātis eum tutorē. Ol. Impuberi ibi tutorem dabit vt teneat datio ipso iure. Dyn. ibi: congruat. i. si facta fidelis inquisitio eū congruum esse demonstrat. Dyn.

1 ☞ Senatuscōsultū lombonianū an hic dicat habere locū.
2 Senatuscōsultū lombonianū ad quid est introductum.
3 Quis dicit sibi preiudicare per id qd̄ de iure non tenetur.
4 Instrumētū an quis possit conficere in quo fit procurator.

Ex sententia. Casus. ascribēs se tutorē in testamento punitur ex senatusconsulti mente nisi testatoris habeat subscriptionē q̄ casu accusatio eius nō admittit: nec vt suspect⁹ remouetur. h. d. Dy. ibi: tutor nō erit testamētarius. ¶ Sz iudex poterit eum dare si sit idoneus. vt. j. de fal. l. vxori. §. j. al's est. l. et incipit qui se. vbi de hoc. & in summa hui⁹ ti. §. illud. Jaco. ibi eū ascribentē se tutorē. Dy. ibi: pmisisse videbant se susceptu rum tutelam & non vsurum excusatione eoipso q̄ se tutorem ascripsit. Dy. et dic pro declaratione huius. l. cū qui se tutorē sua manu scribit. aut specialis testatoris subscriptio ē secuta et tunc erit tutor. vt hac. l. ij. Respon. scd̄m verū intellectum & ar. j. de falc. l. j. §. inter filiū. Aut non subscribit testator: & tūc ex testamēto tutor nō est. sz per iudicē pōt dari & neutro casu excusari potest excusatione antiqua. vt dicta. l. vxori. §. j. & hic et institu. de excu. tuto. §. item. pter. Ja. de are. ¶ Item cuz
1 dubitat an habeat locū lombonianū senatuscōsultum † vel eius mens & sn̄ia: vel lex cornel'. de fal. dic q̄ lex cornel'. de fal. locū habet et punit eos qui vere falsum cōmittūt. l. veritatem immutāt. nā illud dr̄ falsum. vt. C. de fal. l. nec exemplum. j. de fal. l. quid sit falsum. & in auē. de instru. cautela. et fide in prin.
2 Sed senatuscōsultū lombomanū qd̄ inductū est ad supplendam ipsam legē corneliā punit cōmittentes quasi falsum. vt qui sibi ascribūt in testamēto voluntate testatoris ipsa tales nō cōmittunt falsum q̄ veritatē nō mutant: sed quasi falsum quia sibi ascribūt comodū. & ideo puniunt. vt. j. de fal. super rubrica. & l. j. & l. filius. & l. senatus. & l. diuus. & hic non ascribit sibi cōmodum: sed onus quia tutela est onus. et ideo non habet locum senatusconsultum quo ad verba: sed quo ad sententiam. vt hic & ideo dicit ex sententia. ¶ Et hoc nisi testator subscribat. vt hic in scd̄o respon. & C. de his qui sibi ascribūt in testamēto. l. j. Que autem sit pena falsi dic. vt. j. de fal. l. j. in fin. Dy. ¶ Deinde colligit glo. q̄ qs † preiudicat sibi per id
3 q̄ de iure non tenetur pro hoc ad turpillianū. l. j. §. accusatio. Dy. ¶ Sed arguit cōtra & non soluit de. l. cū quis decedens in prin. de le. ij. Sed dic s̄m Dy. q̄ hic deprehenditur culpa facientis quia fecit quod sciebat vel scire debebat se de iure facere non debere & factum erat ratione cuius se suspectum & pene subiectum reddebat. vt. j. de falsis. l. vxori. ¶ In contrario vero nullam delicti suspitionem incurrebat. Vel dic secūdum Jacob. de bel. q̄ hic consensit voluntati testatoris et eo viuo. Et ideo promisisse videtur ibi vero post mortem testatoris apud magistratum professa est: nec apparet quod fecerint presente fideicommissaria: vel quod animo trāsigendi: et sic professio fuit erronea cum res propria esset matri

relicta: ⁊ ideo non nocet. vt. C. de iuris ⁊ facti ignoran. l. si post diuisionem. ⁊. l. cū testamētū. ⁊. l. sequen. de pba. l. nō nudis. et de interroga. act. l. fi. cū si. Nec pōt dici ꝙ hic error interuenerit cū testator manu sua declarauerit. vt. d. l. j. C. ō his q sibi ascrib. in testa. Ja. de bel. ¶ Itē est hic ar. ꝙ qs possit ɔficere
4 instrumētū † in quo cōstituat ꝓcurator sicut hic ōr de tutore ꝙ onus est: ⁊ vilissimū est. vt. C. de decur. l. si qs ꝓcurationez. lib. x. de hoc nota. d. l. vxori. §. j. j. de fal. vbi de cōmissario not. ¶ In glo. vlti. in his. l. scire. §. fi. Ray.

1 ¶ Lex de oib⁹ certa est tā de ɔctib⁹ ꝙ̄ vltimis volūtatib⁹.
2 Commissio facta archidiacono parrhisiensi ⁊ sunt plures archidiaconi cui facta videatur.
3 Rescriptū impetratū cōtra titium canonicuz ecclesie lugdunēsis ⁊ sunt plures titij an dicatur valere.

¶ Duo sūt. Adde ꝙ casus istius. l. habet in gl. c. pastoral. §. itē qualiter ō rescri.

a **Duo sunt titij.** a Incertitudo viciat tutoris dationez. vt. s. e. l. tutor incertus qr ius nō deficit: sed ꝓbatio. ⁊ ad hoc sepe allegat hec lex p aduocatos: ⁊ si factū est certū ius ē in expedito. j. de manumis. testa. l. si ita. Et cōcor. ad hāc l. j. de here. insti. l. in tēpus. §. j. de adimē. leg. l. iij. §. si duobus titijs. xxxij. q. c. christiana. de reb⁹ dubijs. l. si fuerint in princ. ⁊. §. j. ⁊. ij. ⁊. l. qui duo. in fi. ⁊ qō no. s. de pact. l. veterib⁹. ⁊ cōia predi. l. in tradendis. ⁊ vide. Dy. de regu. iur. c. in obscuris. li. vj. qō no. et dixi. s. de rei ven. l. idē pōp. al's incipit si frumētū. §. fi. Ibi igitur. i. qr nō apparet de quo testator senserit. Dyn. ¶ Et glo. ⁊ citramōtani satis sicco pede transierūt de hac. l. vltramontani vero subtilius ruminauerūt ⁊ aliquib⁹ additis eoruz dicta subijcio. ¶ Primo oppo. de. l. si duo. j. vt leg. no. caueat. ¶ Sed dic qō ratio ibi apparet in littera qr preiudiciū parabat illi qui satisdare debebat nec eius fideiussorib⁹. ¶ Scdo op. de. l. itē mella. §. si plures. s. ad le. acquil. glo. nō soluit: sʒ dicit sm Dy. ꝙ ibi ē fauor publicus ne maleficiū remaneat impunitū: ⁊ qr oēs ibi deliquisse cōstat hic fauor pupilli ne p eum forte de quo testator nō sensit pupilli negocia subuertant. ⁊ not. j. de leg. j. l. si qs a filio. §. si qs plures. ⁊ qr nō de omnibus: sed de vno tm̄ testatore sensisse cōstat. Dyn. licet gl. in ɔriū. j. de here. insti. l. in tps. §. fi. ¶ Et ad hāc sol. cōcor. Ja. de bel. q dicit ꝙ in ɔrio oēs ꝑcussisse ɔstat: ⁊ iō oēs tenent hic vero testator de vno tantū sensit nō de ambobus. Jac. de bel. ¶ Itē opp. gl. de leg. ij. l. vni. §. si inter. ⁊ dicit So. vt ibi: et ibi bene soluit. ⁊ not. de hac materia. Itē op. de. l. apud iul. §. scio. j. de leg. j. ¶ So. ibi incertitudo rerū ⁊ ꝑsonarū huius ɔrij ⁊ precedentis. vide qō no. in. e. ti. de leg. j. l. si qs a filio. §. si qs plures. ¶ Expeditis expositionib⁹ queramus aliqua. Et primo illud qō querit gl. Si alter istoꝝ duoꝝ viuo testatore decedat an supstes erit tutor glos. allegat qō fic. j. de here. institu. l. q soluēdo. ⁊ de cōtraben. empt. l. si in emptionē. §. pe. In ɔrium alleg. j. de admi. leg. l. iij. §. si duob⁹. ¶ Sed. §. ille bene probat: ꝙ neuter sit tutor in scdo respō. illius. §. putest ibi in lr̄a neuter. ⁊ dic: vt ibi no. ¶ Sʒ in pmo respō. vr̄ ɔtra: sed dic ibi in ademptiōe hic in datiōe: ⁊ erit ratio qr datio fuit ibi certa lʒ ademptio sit incerta. Sed hic penitus ē incertitudo sm Ja. de bel. ꝙ vno mortuo supstes nō fit tutor: tenet hic Ja. de are. p dictū. §. si duob⁹. ⁊ allegat etiā insti. de leg. §. tutor. Idem tenēt cōiter docto. ⁊ ad. ll. in ɔriū p glos. alleg. ꝙ in illis dispositio testatoris vel cōtrahentis nō magis sentiebat de vno ꝙ̄ de alio: sed ad oēs pariter extendebat: hic vero testatoris dispositio ad vnū tm̄ se extēdebat licet nō appareret quis esset, ille superstes an mortuus. preterea in ɔrijs nulluz est periculū si perueniat ad alterū tm̄: hic sic qr tutela contra mentē testatoris possit puenire ad vnū q subuerteret negocia pupilli. vt. s. dixi ⁊ not. in. d. l. si qs a filio. §. si plures. de leg. j. Item quero qd si testator ambos dedit alternatiue dic ꝙ ābo erāt tutores disiūcta accepta p cōiūcta. vt. C. de v. si. l. cū qdā. Itē querūt vltramontani an quantū ad veritatē sit tutor ille de quo testator sensit licet hoc nō appareat. videtur qō sic qr hic dicit ꝙ nō deficit ius sʒ probatio Jac. de ra. dicit ꝙ nō est tutor qr volūtas de qua nō appareat nihil opatur quātū ad vinculū iuris. ⁊. j. de penis. l. cogitatiōis. et p hoc. j. de acqui. here. l. cū quidā. ¶ Idē dicit in herede ꝙ aio solo non efficit heres nisi declaret p aliqua signa intellige ergo. l. istam ꝙ nō deficit ius. i. iuris responsio si factū esset certū: sed qr nō ē certum neuter est tutor ⁊ hoc satis clare aperit hic lr̄a in fi. Et ad hoc faciūt concor. s. alleg. ¶ Sʒ Pe. dicit ꝙ est tutor quātū
1 ad veritatē lege hoc faciente q̄ lex † de omnib⁹ certa est tā in cōtractib⁹ quā in vltimis voluntatib⁹. vt. s. de condi. ob cau. l. si pecuniā. §. si seruum. ⁊. j. de acquir. here. l. ventre. §. j. Veruntamē qr nō apparet p aliqua signa vel indicia apud nos fingit lex reputat p non tutore: vel p nō legatario: vel p non herede: qr incertum est ar. s. q ⁊ ex quib. cau. ma. l. deniq. ⁊ sic exponit hoc ius nō deficit qr certum est ⁊ hanc opi. tenet gl. j. de stipu. seruo. l. sed si ita. ⁊ de leg. ij. l. si quis seruū. §. fi. inter. ¶ Item querit qd si sunt cōiecture ꝙ magis senserit de vno vt quia ei⁹ magis amicus: vel magis idoneus. ¶ Dicit Pe. quod satis est ⁊ ille erit tutor de quo cōiecture huiusmodi apparebūt ar. j. de lega. j. l. si seruus pluriū. §. fi. de re mili. l. non oēs. §. a barbaris. ibi ⁊ si liquido ꝓbari nō pōt ⁊c. de ver. obl. l. cōtinuus. §. cū ita. Itē facit hec lex ad questionē quā querit glo. ex̄ de offi. deleg. c. quoniā abbas leycestrie. Si in ecclia
2 parrhisieñ. sunt plures archidiaconi ⁊ cōmissio † fiat archidiacono parrhieñ. nō noiato aliquo ꝓprio noie an teneat cōmissio. ¶ De quo vide qō ibi not. qr facit ad materiā hui⁹. l.
3 Item facit qō si ego impetraui litteras ap'licas † cōtra titiū canonicū pergamēsem: ⁊ in ipsa sunt duo titij p canonicū ꝙ nō teneat rescriptū ar. hui⁹. l. ⁊ extra de rescrip. c. vlti. ibi que cause cū plurib⁹ ⁊c. speculator tenet cōtrariū: ⁊ dicit ꝙ impetrās declarare poterit de quo intellexit p. l. si quis intentiōe. s. de iudi. ⁊ ita not. de citatione. §. j. ver. quid si impetro: qō est not. ¶ Itez ad materiā ⁊ declarationē hui⁹. l. vide in qōnib⁹ Bar. brix. l. vj. q. q̄ incipit cū due mulieres in eadem domo.

1 ¶ Appellatione masculini an cōtineatur femininū.

Si pater. Querit glo. an hodie rupto testō natiuitatis posthumi valeat tutele datio ex bn̄ficio aūt ex causa ⁊ ita sit correcta ista lex. ⁊ dicit ꝙ sic. vt. s. eo. l. iure nostro. §. fi. in glo. not. ¶ Sʒ dic vt ibi plene dixi. Itē querit gl. an posthumo rūpēti testamentū dabit ipse tutor qui datus erat in testamento pupille. Et tenet ꝙ sic Ja. de are. tenet oppositū qr appellatiōe feminini nō cōtinet masculinū. l. si ita sit scriptū. ⁊. ll. q̄ allegā
1 tur in glo. loquūtur in casu ɔrio qr appellatiōe † masculini b
b bene ɔtinet femininū. vt in cis pʒ. Dy. aūt tenet opinionē gl. nō ex vigore seu significatiōe verboꝝ qr femininū ɔprehēdat masculinū: sed ex presumpta mēte defuncti. ar. s. e. l. idem fiet. et. C. de inoffi. testamēto. l. iij. Dy.

b ¶ Masculini. Adde an masculinū cōcipiat femininum. Cardi. i cle. j. de reg. Archi. i. c. si qs suadēte. xvij. q. iiij. Alex. in. l. si ex̄ne de cōditio. ob cau. et in l. qō ōr de v. obl. Bal. in l. si cōstante §. fi. s. so. matrimo.

Vero. Ibi ⁊ accessiōis. i. ꝑpterea q̄ accesserūt medio tpe facultatib⁹ pupilli vt j. de ad. tuto. l. quotiens. §. cōstat. scdm istā litterā al's tamē est in l'r̄a cessatiōis: ⁊ tunc dic ꝙ cessauit administrare: ⁊ p hoc tenetur in glo. j. ibi secus si a iudice. Et est ratio quia iudex dat inspecta iurisditione sua: sed testator nullam habet iurisditionē. vnde alienigenā pōt dare. Dy.

1 ¶ Licet expressum differatur tacitū tamē representatur.
2 Quotiens aliquid sequitur tacitum vel expressum si non valet tacitum nec etiam expressum.
3 An quod nō licet directo liceat per consequentiam.
4 Minori an possit dari tutor in testamento.

1 **Lucius.** Licet expressum † differatur tacitum tamē representatur. h. d. Jaco. de are. ¶ Vel sic id quod sequitur ad alterū nō differt in id tempus ꝙ differt ad id cuius positionē sequit. ¶ Vel vtile tacitum nō retardatur vel suspenditur ꝑpter inutile expressum ⁊ oia tendunt ad eūdem effectū ⁊ sunt singularia ⁊ notabilia: ⁊ ad hoc bene cōcor. j. de test. mili. l. lucius. §. j. et ꝙ subijcit liberta. nō dedit dic. s. expresse videt tamen tacite dare hoc ipso ꝙ euz tutorez ascribit. vt. s. e. l. si hereditas. §. seruus. Dy. Et dic ꝙ dubita
2 tio huius. §. erat quia. l. cauetur. quotiēs aliquid sequitur † tacitum vel expressum si nō valeret expressum nec tacitū. vt. j. de libe. lega. l. si is qui duos. s. de donat. inter virum ⁊ vxo. l. si sponsus. §. j. ⁊ de seruitu. rusti. predio. l. iij. §. j. cū sili⁹. Unde cū hoc esset inutile expressum. s. datio tutoris. videbatur ⁊ tacitum inutile. s. datio libertatis. Sed dic quod leges predicte loquuntur quando expressum nunꝙ̄ sperabatur valere debere quādo vō sperat valere debere ex postfacto valet tacitū vt hic Dy. sicut ⁊ vbi sunt duo separabilia expressa quorum vnum nō viciatur p aliud. vt. j. de aqua quoti. ⁊ esti. l. j. §. item queritur de regu. iur. ca. vtile. lib. vj. cum ibi nota. sic ⁊ quādo vnum est expressum ⁊ aliud tacitum que sunt separabilia. Dyn. quia non refert inter tacitum et expressum quia tacitū habetur pro expresso. vt. s. si certum pe. l. cum quid. sm Pet. Et vide etiam extra de regulis iur. cum quid prohibetur. Et in brocardis de tacitis et expressis. ¶ Et dic de hoc secundum Jacobum de beluiso. qui hoc notat dicta. l. iij. §. j. de serui.

seruit.rusti.predi.ꝛ ibi dixi. Aut expressum concedit ꝓpter tacitū sequit ad positionē expressi. ¶ Primo casu valet tacitū lꝫ nō valeat expressum vt expresse ptꝫ.ꝭ.de leg.ꝭ.l.si fideiussor. vbi de hoc dixi. ¶ Scdo casu aut iure cōi nō valeret expssuꝫ: aut iure spāli si quid iure cōmuni tunc si non valet expressum non valet tacitum siue expressum nō valet: nō valet tacitum ab initio. vt.d.l.iij.§.ꝭ.de seruitu.rusti.predio.ꝛ.C.de remissi. pigno.l.debituꝫ.siue vicieē ex postfacto.vt.C.si pen.ap.mors interuenerit.l.si is.ꝛ vide qd ibi dixi. ¶ Si vero nō valet expressum iure spāli si quid tacitū sequit necessario ad positionem nec pōt capere effectū nisi ꝑ solēnitateꝫ expressi tūc si nō valet ex tunc non valet expressum vel tacitū.vt.d.l.si spōsus. §.ꝭ.de dona.inter virū ꝛ vxorem si aūt nō sequitur necessario: sed cōsecutiue: sed ꝛ pōt ꝑ se subsistere ꝛ valere sine expresso: tunc lꝫ non valeat expressum valet tamen tacitū. vt.s.quibꝰ modis pig.vel hypo.sol.l.ꝭ.§.ꝭ. Uel dic aut expressum sumpsit effectū: ꝛ tunc nō tollitur tacitū al's tollitur. et facit qd not.ꝭ. de accusa.l.ex iudicioꝝ. Jaco. ¶ Uel dic ſm Dy.si queratur an qd non licet directo † licet ꝑ cōsequētiā aut id qd ē ꝓhibitum separatim ab aliquo sequit necessario ad positionē alterius nō ꝓhibiti tunc qd non licet directo licet ꝑ cōsequētiā. vt.s.de pac.l.si vnus.§.illud.ꝭ.de vsuca.l.si aliena.§.hoc iure.de libe.leg.l.is qui duobꝰ in fi.de interdictis ꝛ relega.l.nō solum.de auto.tuto.l.ij.ꝛ.l.qd dicimus.de accep.l.ꝛ ꝑ iusiur. §.et fideiussori.ꝛ de libe.l.si quis rōnes al's secus. vt di.l.qui duos. et.s.de his qui not.infa.l.athletas.§.siue autē.ꝛ di.l.si sponsus.§.ꝭ.de dona.inter virū ꝛ vxorem. ¶ Item si ꝓmissuꝫ nō pōt procedere sine ꝓhibito: qd nō lꝫ directo licet ꝑ cōsequētias.vt.C.de iudici.l.quotiens. Dy. ¶ Et de isto brocardico nō memini ita plene scriptū alicubi: ꝛ pōt ad multa adduci ꝛ maxime ad illud qd dicit de ī gresso monasteriū cuꝰ ingressus viciatur an vicietur tacita obligatio bonoꝝ q̄ sequitur ad ingressum de quo satis dixi in aut.ingressi.C.de sacrosan.eccle. Ultimo no.ex fine huiꝰ.§.expresse determinationē questiōis que fuit Bonoñ.s.an minor possit dari tutor † in testō hic em̄ expressuꝫ est qd sic ꝛ erit tutor: demū quādo erit factus etatis legitime vt hic ptꝫ: ꝛ facit etiā qd minor possit esse doctor. vt plene dixi.ꝭ.de legi.tuto.l.ꝭ. ¶ Sꝫ an a iudice dari poterit ita vt sit tutor cū erit factus maior.ꝛ videt qd sic ꝛ medio tpe dabitur alius ar.s.de tutel.l.furiosus. Jn ꝯtrium videt qd a iudice non pōt dari sub cōditione. vt.e.ti.de tutelis.l.iuncto.§. sub cōditio.vbi de hoc: ꝛ facit ad hāc materiā qd no.ꝛ dixi.C. eo.l.si tutores. Jn glo.vlt.ibi.l.penul. vbi dr ꝙ legatū relictū tutori non datur si tutor nō gerit. vt ꝛ.s.e.l.qui tutelam. Dy. in fi.et pro hoc de leg.ij.l.cum filius.§.nō iure. Dyn.

1 ☞ Aliquis cōstituens procuratorē in hac forma ꝙ si nolit alius sit procurator primus acceptat postea repudiat vel moritur nunquid admittatur secūdus.
2 Ciuitas eligens sibi rectores hoc modo ꝙ si primus non sit secundus sic primus regimen acceptauit postea moritur an acquiratur ius secundo.

T Utoribus. Jbi: nō viuit not. verbū viuit ꝙ est presentis tpis non artatur ad tēpus testamēti sꝫ mortis. Jaco.de are. ¶ Et duplex pōt esse ratio prima ꝓpter verbū intelligit verbum viuit. ¶ Itē qꝛ verba p̄dicta posita sunt ad ꝓuisionem pupilli, q̄ nō est nisi post mortē patris ergo verbuꝫ viuit ad prouisionē adiectuꝫ ad illud tēpus referatur magis attēdēdo mētē q̄ significatū verboꝝ ar.s.e.l.si nemo.§.ꝭ.ꝛ.ꝭ. ti.ꝭ.l.vtilitatis cū si.al's autē referā ad tēpus testamenti.vt.ꝭ. de leg.ij.l.si.§.ꝭ.ꝛ de lega.iij.l.vxor.§.iij.ꝛ.l.nomen.§.filie.pe. ¶ Itē hec lex bene facit ad duas qōnes cōtinue occurrētes. 1 Prima est si aliquis † cōstituat ꝓcuratorē in hac forma ꝙ si nolit esse ꝓcurator ꝙ alius puta titius sit ꝓcurator primꝰ recepit ꝓcurationē postea repudiat vel moritur nūquid admittatur secūdus hic ē euidens ar.ꝙ nō nā hic dicit ꝙ eo ipso ꝙ primus viuebat tpe mortis testatoris et incipit valere tutela primi ꝙ deficit cōditio in personā secūdi. ¶ Et pro hoc facit. C.de leg.l.si legata ꝛ de impube.ꝛ aliis substi.l.post additam Jn contrariū facit.s.ꝙ cuiuscūq; vniuer.l.itē coꝝ.§.quod si actor.ꝛ qꝛ nō videt vsum ꝙ nō durat vsum.vt.s.de in rē ver. 2 l.si ꝑ p̄re.§.vsum. ¶ Scda qd ē aliqua ciuitas † sicut cōiter fit eligit sibi rectores h mō ꝙ si primꝰ nō eēt scds eēt: ꝛ si scds nō esset ꝙ eēt tertius primꝰ cū regimē acceptauisset post paucos dies mortuꝰ ē vl' renūciauit: querit an sit ius quesitū scdo reperij in qbusdā scriptis hāc qōeꝫ disputatā fuisse Bonoñ. et terminatū fuisse ꝙ ius eēt quesitū scdo ꝑ p̄realle.§.si actor.

Sed ꝯtrium tenet Dy.ꝛ est verū ꝑ hāc.l.cū concor.s.[illegible] allega.lꝫ ꝑ prima opi.multū facere videt.ꝭ.de condi.[illegible] l.tamen.sub hac vbi etiā de hoc dicetur plenius. Dy.

1 ☞ Defectus cause finalis alicuius dispositiōis reddit dispositionem inutilem.
2 Cessante causa cessare dicitur effectus.

1 C Um codicillis. Defectꝰ † cause finalis alicuꝰ dispositionis reddit dispositionē inutilē.h.d. Jbi: q eoꝝ.s.ī testō dator. Dy. ¶ Querit gl.nūqd dādo posteriores in codicillis videat reuocare p̄mos datos ī testō ꝛ dicit ꝙ nō. Sed ꝯ hoc arguit ꝛ nō sol.de.l.s.de ꝓcu.l.si qs cū ꝓcuratorio noīe.§.fi. ¶ Sꝫ so.vt ibi no.ꝛ no.ēt.C.e.l.ij.aliȷ vt Tho.tenet sequētē opi.gl.s.qd dati in codicillis nō erūt tutores ꝑ.l.de here.insti.§.fi.Et ꝑ rōneꝫ q̄ in.d.l.colligit.ꝛ ista nō ob.vt stati in gl.colligit nō ob.p̄real.l.ij.C.e.qꝛ ibi dati fuerūt nō ex aliqua cā finali.Et hāc etiā opi.sequūt Dy.ꝛ An.de pisis. ¶ Ultimo tangit glo.illud gn̄ale ꝙ cessante † cā cesset 2 effectus ꝛ adducit ar.in ꝯtrium.s.de ritu nup.l.generali.§.fi.et nō sol.sed ſm Dy.sol.illud ar.ꝯtrium.vt ibi no. Generale autē predictū solue ꝙ vbi cessat cā finalis cessat effectꝰ vbi cessat impulsiua nō cessat effectꝰ.vt ptꝫ.ꝭ.de dona.l.ij.§.fi.ꝛ.l.generaliter.C.de epis.ꝛ cle.vbi de h plene dixi. ¶ Jn dubio auteꝫ presumit nō finalis.vt.d.l.ij.§.vlti.no.ꝛ dixi. Dy.vel dic ſm Ja.de bel.ꝙ p̄reall'.l.ꝯria de ritu nup.l.generali.§.fi.q̄tū ad textū nō est ꝯ immo cōcor.qꝛ ibi: ꝛ hic cā deficiēs nō immutat rē de qua agit qd pꝫ qꝛ ꝛ ibi nō valerēt nuptie post sicut ante. ¶ Sed quātū ad id qd dicit gl.hic.s.an dati in codicillis sint tutores videt ꝯ qꝛ ibi cessante cā nō cessat effectꝰ lꝫ causa sit fi. Sꝫ dic qd h notabile qd gl.sumit ꝑ.l.ꝭ.de hē.insti.l.si ē falsuꝫ qꝛ ibi deficiēte cā valeret nihilominꝰ testm̄ p̄mū ꝛ legata. Jn scdo relicta sic ꝛ ibi deficiēte causa nuptie nō valēt queadmodū ꝛ ꝑmanet dignitas quātū ad filiā etiā cā deficiente ꝛ de cā cessante no.in gl.ꝛ ꝑ ipm̄ Ja.s.de postu.l.ꝭ.§.sextum ꝙ totū ꝛ plenꝰ posui.ꝭ.de v.ob.l.inter stipulātē.§.sacra.ibi recurras. ꝛ ad.d.l.gn̄al'r.de epis.ꝛ cle.vbi de istis causis plene iuenies.

¶ De confirmando tutore. Rubrica.

1 ☞ Tutor vel curator confirmatus an preferatur legitimo.
2 Eligens aliquē indignuꝫ presumitur eum cognoscere ꝛ ideo priuetur potestate eligendi.
3 Tutor datus spurio naturali adoptiuo vel legitimo ꝛ naturali an debeat confirmari.
4 Judex delegatus an poterit dare tutorem vel curatorē.

S Uper rubrica. Uide Azo. in summa huius ti.ꝛ vide in speculo d tutore vbi sunt pulchre forme ad materiā ꝑtinētes ꝛ cōtinuationē collige ex prin.l.ꝭ.ꝭ.e.ex his q̄.ꝭ.dicā. ¶ Et qdaꝫ habet sup hāc rubricā talem additionē. Dy. Aliȷ hn̄t.ꝭ.e.l.ꝭ. Aliȷ.ꝭ.e.l.mulier. ¶ Quere an cōfirmati sint testamētariȷ vl' datiui: ar.ꝙ datiui.s.ti.pr.l.iure nr̄o.§.fi.vbi de hoc tetigi.ꝛ.l.seq.ꝭ.de admi.tu.l.q negociationē.§.testō.et ibi no.C.de cōfir.tu.l.si vt ꝓponis.ꝛ.l.ij.vbi ēt de h no.ꝛ dixi ꝛ ī aut.matri ꝛ auie.C.q dari tu.p̄nt.ꝛ ptꝫ.ꝭ.de fal.l.vxori.§.ꝭ. al's est lex.ꝛ ī cipit q se ecōtra ꝙ testamētariꝰ.s.ti.pr.l.idē fiet vbi d h dixi. Jbi em̄ dr qd p̄cedit legitimū qd nō faceret si eēt datiuꝰ.vt.ꝭ.de tu.ꝛ ra.distra.l.si tutor rei publice cā.§.ꝭ.ꝛ.ꝭ.e. l.q a p̄re.ꝛ nō satisdat: vt vbi apparet ꝛ tn̄ sine inqsitiōe ꝯfirmat. vt.ꝭ.e.l.ꝭ.ꝛ.l.tutores.ꝛ.l.filio.ꝛ ītelligas ꝙ eo casu satisdat quo cōfirmatur sine inquisitiōe.vt.d.l.tutores no. ¶ So. dico cū datiuū vt predictis.ll.ꝛ.s.de iusti.ꝛ iur.l.ius ciuile ꝯ. itaq;. ¶ Uerūtñ q̄ ad quādā sapit naturā testamētariȷ.vt.d. 1 l.idē fiet.ꝛ.l.q a p̄re.an aūt iste q cōfirmatꝰ ē † p̄ferat legitio. gl.dicit qd nō insti.de tute.in fi. Sꝫ ꝯ videt.d.l.idē fiet.nisi rn̄deas sustinēdo gl.qd ibi iō p̄fertur: qꝛ ibi erat dubiū: an eēt futurus testamētariꝰ tutor eo.s.casu quo p̄nūciaret p̄rem testatū decessisse ꝛ testm̄ tenuisse: ꝛ iō medio tpe repellit legitimus vt.s.ti.ꝭ.l.si qs sub cōditiōe. Dy.nō autē ibi prefert legitimo q ē inutil'r datus ꝛ hic ē generalis solu.ad oīa q̄ possunt ꝯ gl. induci ſm Tho. ¶ Questio predicta vt audiui fuit de facto Bonoñ.ꝛ disputata in scholis do.Mar.fil.ꝛ alleg.ꝙ eēt datiuus ꝛ nō testamētarius qꝛ testamētariꝰ ille demū q iure testō datus ē.vt.s.ti.pri.l.testō datos tutores: ꝛ qꝛ q cōfirmat dāt in aut.de defen.ciui.§.iteri.ecōuerso ꝙ sit testārꝰ.ꝭ.de le.ij.l.

vnū ex familia ī pn̄.⁊.§.j. ¶ Jpe.d.Mar.terminauit ɔfirmatū preferēdū eē legitimo q: lex dic̄ eū oīno ɔfirmādū.vt.d.l.j. ĵ.e.⁊.d.§.vlt.insti.de tu.⁊ hoc ēt ꝓbaꝛ ex ordine titulox ꝑmo eīn ponit titulus de testa.tute.scd̄o de cōfirmādo tutor.tertio de legitimis tutorib⁹ ad demōstrandū ꝙ ɔfirmatus precedit legitimū ⁊ scd̄m eū videꝛ esse casus.C.de epis.audi.l.de creationib⁹.vbi dr̄ de curatore furiosi dato filio a p̄re in testō p̄ferendo legitimo q tamē indiget cōfirmatōe.vt.C.de testa.tute.l.penul.⁊ ar.s̄.tit.pri.iure nr̄o.§.fi.ĵ.de decur.plus.nō ob.ꝙ allegabaꝛ in cōtrariūq: verū est qd̄ dicit testārius:qui de iure testō datur vel q non ē dat⁹ de iure si tn̄ fit ɔfirmādus.Nō ob.scd̄m qd̄ qui cōfirmat dat q: verū est si voluntarie confirmat secus si necessario.vt.d.l.vnuz ex familia:de hoc etiā dicetur ƀm Ja.de are.ĵ.e.l.q a patre.de tuto.⁊ cura.pupillorū ⁊ furiosoruz ⁊ adultox:datis vtiliter ⁊ de datis inutiliter cōfirmandis siue a p̄re siue a matre siue a patrono siue extraneis siue agnatis.vide.ĵ.e.l.j.ij.⁊.iij.⁊.l.tutores de in cōfirmando: Et an datus inutiliter cōfirmatus preferaꝛ matri vel legitimis tutorib⁹ ⁊ dicaꝛ testamētarius vel datiuus. ¶ Quod eligens † aliquē indignū p̄sumiꝛ eū cognoscere:⁊ iō priuetur ptāte eligendi.ĵ.e.l.si patronus.An possit cōmitti tutoris cōfirmatio ⁊ perꝙ̄s epōrum ⁊ aliox p̄latox.ĵ.e.l.tutores.An datus filio naturali spurio † adoptiuo vel legitimo ⁊ naturali inutiliter debeat cōfirmari.ĵ.e.l.naturali. ¶ Quattuor necessaria ⁊ substātialia in tutore datiuo.⁊ quattuor in tutore testamētorio ea.l.§.j. Et an mediolañ.possit dare tutorem pgami. Et an iudex nō subditum. Et an iudex delegat⁹ † possit dare tutorē vel curatorē. Si conditio tutoris sit mutata post dationē testatoris nō confirmaꝛ. ¶ Sed pretor sequiꝛ vtilitatez pupilli.ĵ.e.l.in cōfirmando.⁊.l.sequētib⁹.ꝙ excusans se a tutela perdat legata sibi relicta.ĵ.eo.l.vlti.

Ue neqꝫ. Cōtinuatio rubrice pōt colligi ex his q̄ dixi.s̄.sup rubrica de ordine titulox.⁊ ex princ.huius.l.in quattuor partes. ¶ In prima parte poniꝛ ɔtinuatio hui⁹ ti.ad precedentia. In scd̄a declarat quattuor q̄ sunt necessaria ad hoc vt tutoris datio valeat. In tertia dicit qn̄ inutilis datio dēat cōfirmari. In quarta ponit formā cōfirmandi vsqꝫ ad.§.amplius. Dy. Scd̄a icipit ibi sunt quidā. Tertia ibi si aūt fuerit Quarta ibi:⁊ si quidē ibi querentib⁹.⁊ ita. Dy. ibi scd̄m testi tutores ⁊ in istis nō ē necessaria cōfirmatio: sꝫ nō debēt ante admīstrare quā iudex administrantis decernat ⁊ ei tradat. vt Carbi.tu.l.fi. Dy. ibi:⁊ vbi oportet.i.in ea volūtate i qua pōt dari. Dy. ibi:⁊ ƀm al'.⁊ quō. Dy.ibi:patet eīn exēplū a qb⁹ oportet. Dy.ibi:sꝫ in testō vel codicillis testō cōfirmatis Dy. vt.s̄.tit.pri.l.ij. Dy.ibi:aut p̄sona exemplū quib⁹ opꝫ. Dy. ibi:aut filie nō existenti in ptāte. Dy.ibi:aut si dixerit exēplū quō oportet. Dy.ibi:ante codicillos exēplū vbi opꝫ. Dy.ibi: scd̄m mentē testātiū. Dy.ibi multū.quidā nō habēt in littera multū tamē esse debet ⁊ ita habebit. Dyn.⁊ repete nō qd̄ trabitur de verbo nihil ibi:inquirit hoc ē dicere aut confirmans nihil penitus inquirit aut nō multū.i.parū inquirit. Dy. In glo.siue ergo mater ibi aliquis extraneus. ¶ Cōtrariū.vt.ĵ.eo.l.si patronus. Dy.in fi.que sit ratio.not.C.e.l.j.ĵ.eo.l.tutores.⁊ instit.de satisdatione tuto.in princi.

1 ☞ Curator datus furioso in testamēto an valeat.
2 Uentri debet dari curator.

Amplius. Ibi:scd̄m testamēta.i.in testō. vel alia vltima voluntate. Dyn.ibi:neqꝫ a p̄re q.d.nedum ab alio. Dy.ibi:datur recte filio puberi vl' impuberi.vt.ĵ.de ad.tuto.l.impuberi. Dy. ¶ Querit Ja.de ra.qd 1 de curatore † dato furioso in testō ꝑ patrē an teneat datio ita qd̄ nō fit opus cōfirmatione ⁊ nō soluit:sed Pe.tenet qd̄ valeat nec cōfirmatione indigeat per le.C.de epis.audi.l.de creationibus. Nec ob.ĵ.de cura.fu.l.pe. ꝙ qd̄ ibi dicit̄ datur a iudice expone.i.ei administratio decerniꝛ nō autē daꝛ de nouo Pe.⁊ ƀ satis iudicat.d.l.de creationib⁹.nō obst.ēt.C.de test.tute.l.penul.in fi.q: vl' eodem modo exponam quo.s̄.dixi vel dicā qd̄ ibi loqꝛ de alio curatore nō de curatore furiosi. Alij tamē dicūt ꝙ indiget cōfirmatione ꝑ.d.l.vt ⁊ dixi.s̄.e.sup rubrica circa fin.ad causas sp̄ales pōt iudex dare curatorē ipuberi nec exigiꝛ patris cōsensus ex̄.de iudi.c.fi.li.vj. Itē vētri 2 datur curator †.ĵ.queādmo.te.ap.l.si mulier.⁊ ibi no.

1 Ulier. Ibi:testamēto subaudi etiā nā nec pater posset dare in alia vltima volūtate.vt.s̄.eo.l.j.nisi codicillis testō ɔfirmatis.vt ibi no. Ibi tutorē dat.ita ꝙ datio ꝑ se teneat etiā si eos he-

redes instituat:sed cōfirmatione indiget. Dy.ibi:saluā fore ⁊ est ratio q: confirmaꝛ cū cause cognitione q nō satisdat.vt.C.de tuto.⁊ cura.q nō satisdedit.l.nō oīm al's si sine cause cognitiōe cōfirmeꝛ satisdat.vt.ĵ.eo.l.tutores. nō autē ē illa ratio q: datus videaꝛ in testamēto. Dy.⁊ vide.ĵ.eo.l.fi. ¶ In glo.ibi vel ꝙ verius est.h.d. Dy.per le.ĵ.qui petāt tuto.l.fi. Dy.ibi: ꝙ cū instituit vtroqꝫ tamen casu fit confirmatio. vt.d.l.vlt.in fi.qui petant tuto.⁊ no.s̄.ti.pri.l.pater. Dy.

1 ☞ Tutor in testamēto inutiliter datus ⁊ cōfirmatus dicit testamentarius ⁊ non datiuus.
2 Datio facta a p̄re in minus solēni testamēto an dicaꝛ valere.
3 Tutor confirmatus an preferaꝛ legitimo.
4 Tutor datus inutiliter an necesse habeat petere se ɔfirmari.

Q Uia patre. Ibi:aut no.vt lege percipiebaꝛ etiam si solēne sit testm̄ puta q: dedit emācipatis. vt isti.de attil.tuto.§.fi.⁊ s̄.eo.l.j.q̄ incipit vt neqꝫ. Jaco.de are. ¶ Et hec lex 1 prima facie multū facere videꝛ ꝙ tutor † testamēto inutiliter datus ⁊ cōfirmatus dicaꝛ testamētarius ⁊ nō datiuus hic eīn dicit̄ pinde est ac si ex testō tutor esset. ¶ Sed dic ꝙ nihil facit immo possit adduci in cōtrariū dicit eīn ꝙ ē filiis testamentario nō ꝙ sit testamētarius q: nihil est id cui est sil'e.vt.s̄.depositi.l.ꝙ nerua. Similis sol.no.s̄.depositi.l.bona fides.et.ĵ.de duob⁹ reis.l.iij.in fi. Sed dic ꝙ ē datiuus. vt dixi.s̄.super 2 rubrica. ¶ Itē op.ad le.istā q: vr̄ ꝙ talis datio † tutoris facta a patre in minus solēni testō valeat sine aliqua cōfirmatione.vt.C.de testa.l.hac cōsultissima.§.ex imperfecto. Sꝫ solue vt ibi plene no. ¶ Itē querit Ja.de are.nūquid talis con3 firmatus † preferaꝛ legitimo de hoc satis dixi.s̄.eo.super rubrica. ¶ Et primo arguit ꝙ legitimis ei preferaꝛ q: certuz est ꝙ preferꝛ datiuo.vt.C.qui dari tuto.pn̄.l.si sororis.⁊.ĵ.de tute.⁊ ra.distra.l.si tutor rei publice.§.j.cū ergo iste sit datiuus legitimus preferꝛ:sed forte ei adiūgeꝛ cura.ar.C.e.l.si vt ppo nis.⁊ de testa.tute.l.si pupillox.et istā sn̄iam tenet gl.instit. q da.tuto.§.fi.⁊ Az.in summa hui⁹ ti. ¶ Sꝫ forte ɔtrariū verū est tali argumēto:curator datus in testō a p̄re filio furioso nō statī tꝫ sꝫ dꝫ a iudice ɔfirmari.vt.ĵ.de cu.fu.l.pe.⁊ tn̄ ista p̄ferꝛ legitio nō aūt legitim⁹ p̄ferꝛ scripto. Itē negari nō pt qn̄ aliq̄ reliqe testārie sint in isto sic dato vt pꝫ hac.l.ergo cessat legitimus.vt.s̄.ti.pr.l.si qs sub ɔditiōe ꝑ ƀ.ĵ.de excu.tu.l.nesēni⁹.l.nā ⁊ ptor ⁊c. ¶ Itē ꝑ ƀ q: cū p̄r dat tutorē vi excludere legitimos:vt sic ad inclusionē vni⁹ sequaꝛ alteri⁹ exclusio ar.ĵ.de admi.tu.l.iij.§.j.⁊.C.de pcu.l.marit⁹.de ƀ tāgiꝛ.ĵ.de admi. 4 tu.l.q negociatiōi.§.testō.⁊ ar.e.ti.l.tutores.§.q se.et de excu. tu.l.q testō. Ja. ¶ Itē queriꝛ vtrū iste tutor dat⁹ † inutil'r in testō hēat necesse petere se ɔfirmari ⁊ ē hic ar.ꝙ sic.⁊.ĵ.de ad.tu.l.tutores.§.curator. In ɔ̄riū.e.ti.l.ipuberi.⁊.ĵ.q pe.tu.l.fi.in pn̄.⁊ istud vltimū cōiter tenēt doct.ex p̄dictis ēt colligi pōt determinatio alteri⁹ qōnis.s.an talis dat⁹ i testō iutiliter p̄feraꝛ matri vl' mr̄ talē excludat de quo no.⁊ dixi.C.q da.tu.pn̄t auꝛ.mr̄i ⁊ auie. ¶ Et qdā distiguūt,ꝙ aut mr̄ suscepit tutelā filij. Aut ꝙ dat⁹ inutil'r ɔfirmareꝛ ⁊ tūc ipa p̄feraꝛ aut petit tutelā eo iā ɔfirmato ⁊ tūc ipa excludaꝛ ⁊ tūc ꝑmo occupātis melior sit ɔditio.vt.ĵ.de le.j.l.si a p'lib⁹.⁊.ꝑ hoc.C.ō ɔfir.tu.l.si vt pponis. Posset tn̄ si iudicij videreꝛ pter āplū p̄rimoniū pupi.ipi mr̄i cura.adiūgi.vt.d.l.si vt ppōis vbi ō ƀ no.⁊ dixi.

1 ☞ Eligēs indignū ꝙuis ignorāter priuaꝛ ptāte eligendi.

S I patronus. Ibi extra ea.s.relicta a p̄rono vel ab ex̄neo. Ibi nouerit ex ƀ colligit Ja.ō are. ꝙ cū qs eligit aliquē ad officiū vel bn̄ficiū seu dignitatē ꝙ p̄sumit eū hr̄e notū.ꝑ ƀ.ĵ.fur.aduer.nau.ca.et sta.l.j.§.pe.vbi de ƀ dixi. Et sic est ar.ꝙ eligēs † indignū licet ignorās priuetur 1 ptāte eligēdi quasi presumatur hoc scienter fecisse de iure canonico videꝛ secus.s.ꝙ exigaꝛ certa scientia ⁊ nō presumpta. Ad qd̄ vide extra de elec.cū i cūctis.§.penul.cū ibi no.⁊ eo.ti.cū vintoñ.⁊.e.ti.c.perpetue.li.vj.cū ibi no.ꝑ oēs. In gl.j.ibi: sed qd̄ dixi primo preualet immo dicas ꝙ in eo qd̄ dat vel relinquit pōt dare ⁊ cōfirmaꝛ sine inqsitione in eo vō ꝙ aliūde habet nō confirmaꝛ sine inquisitione ar.ĵ.e.l.naturali.⁊.C.eo.l.vlt.⁊ quādo mulier tute. officio fungi pōt.l.vlt.in prin. Dy.

1 ☞ Tutoris datio an possit cōmitti vel delegari.
2 Confirmatio episcoporū an possit alijs committi.
3 Decretū administrationis an debeat interponi.

Tutores

a ℂ Tutores a adde ꝙ ista l. hꝫ aliquid intelligētie cuꝫ. c. cām q̄ cū glos. sup ver. ferēda de rescript.

TUtores. [a] Ibi a patruo pupilloꝝ. Dy. ibi testō datos τ sic inutiliter q2 non habebat in ptāte. vt. s̄. eo. l. j. Dy. Ibi accipere debuerūt. s. si eos p inquisitionē cōfirmarēt ꝙ tū facere nō debuerūt. vt. j̄. sequitur. τ sic cessant ꝯria. Ray. Ibi nec volūtas eius. s. patrui. Dy. ibi negligentiā magistratuū que fuit circa omissionē cautiōis exigende. Dy. τ Ja. Ibi deniꝗ pretor ergo nō dedit principaliter psone ꝙ fieri debet. Dyn. Ibi decretū confirmatoriū. Old. ℂ Vel dic p quod decreuit administrationē rerum. vt. C. arbi. tute. l. fi. Dyn. ibi interponere pōt. s. decernendo administrationē. vt dixi. Dy. ibi pnūciantur a magistratib⁹. Dy. Ibi vnde. s. q2 ad magistrat⁹ debent pnūciare idoneos. Dy. ℂ Vel dic q2 magistrat⁹ fuerūt negligentes. vt probatū est supra Jac. ibi tutele tpe. i. tpe decreti sup administratione interpositi. Dy. ℂ Op. ꝙ tutoris 1 datio † nō possit cōmitti vel delegari. vt. j̄. eo. l. ij. l. nec mandante. Et so. vt ibi q2 lꝫ nō possit cōmitti datio pōt tn̄ cōmitti 2 cōfirmatio. vt hic τ sic est arg. qd̄ confirmatio † episcoporum possit aliis cōmitti ſm Jac. de are. Et hoc sepe vidi fieri in romana curia de qua materia confirmationis τ ad quē spectet. vide p Gof. in summa de electiōe. §. cōfirmatio. et p Hosti. in summa. e. ti. §. a quo confirmāda. τ. §. seq. ℂ Scdo op. ꝙ non debeat satisdare q2 cū inquisitione ꝯfirmatur. ℂ Tertio op. 3 qd̄ decretū † administrationis debeat interponi τ postea tutores cōpelli satisdare pignorib⁹ capt. vt instit. de satisda. tu. §. vlti. τ oīa solue. vt in glo. Ol. ℂ In gl. cū confirmat̄ ibi satisdatione tn̄ prestita qn̄ sine inquisitione: vel non prestita qn̄ cum inquisitione. τ scd̄m hoc cōfirmatio fuit volūtaria: sꝫ sequētia necessaria. Ol. ℂ Contra hoc videt̄ ꝙ semp in extraneis inquisitione necessaria ar. j̄. q petāt tuto. l. fi. in fin. ibi. §. nos autē. ℂ Cōtra hāc videt̄ q2 ille. §. pcedit. §. ex inquitiōe. ℂ Quare magis videt̄ ecōtra. Dy. In eadē glo. in fi. vel hic a minorib⁹ iudicib⁹ confirmat̄: vnde satisdat. vt in. §. nos aūt secus vbi a maiorib⁹. vt. s̄. e. l. ij. τ est rō. vt. s̄. de offi. pfe. preto. §. his cunabulis. τ. C. de summa trini. in epl'a inter claras in fi. Petrus. τ vide plene. j̄. eo. l. naturali. ℂ In glo. in factū q̄ dicit̄ subsidiaria quia dat̄ pupillo in subsidiū. vt. j̄. de magistratibus conueniendis. l. in magistratus. Dy.

SI filio impuberi. In ptāte nō existēti: τ sic nō tenet datio etiā in testō solēni al's nō indigeret ꝯfirmatione. Dy. Ibi circa inquisitionē. s. plenā. Dy. et Ol. In gl. j. ibi in testō etiā solenni τ isto casu cōfirmatur curator nec inspicitur tenor verborū neꝗ em̄ pōt habere tutorē similem. s̄. eo. l. vt neꝗ. ibi cū si dixerit ⁊c. τ. j̄. de cōditio. τ demō. l. pater. §. conditionum.

ℂ No. distinctionē pulchram.

NAturali filio. Quē nō hꝫ in ptāte q2 pr̄ia potestas orit̄ ex iustis nuptiis. vt insti. de patria ptāte in prin. τ q2 glo. variāt circa modū cōfirmandi qn̄ aliqd relinquit. vt hic patꝫ in gl. τ. s̄. e. l. i. τ. ij. τ. l. tutores. Ideo sic plene distinguit̄. Aut tutor dat̄ a patre: aut a matre: aut a patrono: aut ab agnatis aut a prorsus extraneo si a pr̄e subdistinguit̄: aut in testō solēni: vl' codicillis testō cōfirmatis. τ tūc aut filio legitimo τ naturali: aut legitimo tantū: aut naturali tm̄: aut spurio: si filio legitimo τ naturali: tūc aut instituto: aut exheredato: aut pterito: si instituto tenet datio nec indiget cōfirmatiōe. Idem si exheredato. vt. s̄. ti. px. l. pater. τ. l. iure nr̄o. si preterito aut in ptāte cōstituto: aut emācipato: si in ptāte cōstituto: tūc nō tenet ipso iure: secus nec alia relicta in tali testō. vt. j̄. de liberis τ posthu. l. inter cetera. l. filio τ. l. gallus. §. in oībus hodie. dic vt. s̄. e. l. iure nr̄o in fi. l. cū si. Si emācipato variāt glo. q2 quedam dicūt eū rūpere testm̄ ipso iure. vt in aut. de here. τ falc. §. exheredatus. Alie p cōtra tabulas: q2 quo ad effectū succedendi non quo ad modū sublata est dr̄ia emācipationis τ patrie potestatis. vt no. C. de col. l. si emancipati. C. de libe. pretе. vel exheredatis aut. ex cā. vbi de hoc plene dixi. s̄. de minori. l. si filius. τ. j̄. de liberis τ posthu. l. gallus. §. quid si. Si legitimo tantū: vt adoptiuo iure veteri valebat indistincte cū transierit in ptātem adoptantis. ℂ Hodie vero possunt psone in quoꝝ ptāte trāsit alie nō. vt. C. de adopt. l. penul. Si naturali tantū tunc autē aliquid sibi reliquit: τ debet cōfirmari si non reliquit sibi aliquid tūc nō tenet. Sꝫ ꝯfirmatur habita tamē magna cause cognitione. vt. C. de cōfir. tuto. l. fi. τ hac. l. si spurio tūc nec tenet nec confirmat̄ cū fili⁹ nō dicat̄. vt in aut. qb⁹ mod. naturales effi. sui. §. pe. τ ita determinant̄ in glo. posita. s̄. ti. px. l. j. Si in min⁹ solēni dat pr̄ tutorē: tūc aut durat volūtas pr̄is τ ꝯfirmat̄: aut nō durat τ nō cōfirmat̄. vt. l. vtilitatā in fi. j̄. e. Aut nō appet sit mutata vl' nō τ tūc aut variata inuenit̄ tutoris ꝯditio τ p̄sumit̄ mutata aut perseuerat τ tūc nō. Dy. vt. j̄. e. l. in cōfirmando. vbi de hoc dixi de aliis mēbris. In gl. vt hic dicit ꝯtra a cōtrario sensu littere. Dy.

1 ☞ In testō an possit pergamēsis dari tutor mediolani.
2 Pretor vrbis romane nūquid pōt dare curatorē puincialē.
3 Delegatus nunquid potest dare tutorem.

SI queratur. Iste. §. aureus ē in ista materia tutelarū. τ ponit quattuor substātialia q̄ exigunt̄ in datiōe tutoris. Unū etiā aliud supplet gl. s. ꝙ fiat inquisitio morū tutorū [b]. vt. j̄. de tuto. τ cur. dat. ab his. l. scire opꝫ. §. pe. τ facit qd̄ not. C. de confir. tuto. l. si vt ppo nis. Et cū iste. §. loquatur de dato a iudice ecōtra bene staret sub titulo de tutor. τ curator. datis ab his. Sed q2 etiā pōt intelligi de confirmato a iudice ideo hic positum fuit τ sicut hic quattuor requirunt̄ in tutore datiuo ita quattuor requirunt̄ in testamētario. vt. s̄. e. l. vt neꝗ. scdo respōso. Sed an in testō 1 possit pgamensis † dari tutor mediolan̄. dic qd̄ sic. vt. s̄. titu. l. quero. Pōt tamē se excusare si nō vult esse tutor. vt ibi not. Datio autē facta per iudicē de sibi nō subdito nō tenet mero iure. vt hic. C. qui dari tuto. pn̄t. l. neꝗ. j̄. de tuto. τ curat. dat. ab his. l. j. in fi. τ. l. diuus. τ rōnem diuersitatis inter testatorē τ iudicē not. d. l. quero. vbi de hoc. ℂ Sed qd̄ iudex possit dare tutorē τ curatorē. l. vbi absunt. §. magistratus. Sed dic vt 2 ibi no. ℂ Sed nūquid pretor † vrbis romane potest tutorem aliquē puincialem dare dic qd̄ nō. vt. j̄. de excusa. tut. l. inter peritos. §. j. τ ibi no. τ dixi. C. vbi petan. tuto. vel cura. l. j. Sed 3 nūquid delegatus † pōt dare tutores. §. in puinciis. τ p ipsa glo. facit qd̄ no. ex̄ de consecra. eccl'ie vel altaris. c. aqua. τ vide etiā qd̄ no. C. de in litē dando tuto. super rubrica. Et de potestate delegati in emācipationibus. et filiib⁹. Et vide in speculo de natis ex libero ventre ver. penult. Et de ista materia agitur. j̄. titu. proxi. et maxime. l. j. In gl. vlti. ibi aliud necesse scꝫ vt fiat inquisitio morū tutoris. Jacob.

b ℂ Mor t... torū. Add... Bart. hic ... ea q̄ notan... in. l. eū qu... s̄. ō iuris. o... iud. l. si p... C. ne de stat... defunc. τ i... cle. i. de seq... poss. τ dn̄s... Andr. po... hic in addi... ad Bar.

IN confirmando tutore. Inutiliter dato. Dy. τ dic si conditio tutoris inuenitur mutata vel voluntas testatoris circa tutoruꝫ dationē nō cōfirmatur datio. ℂ Sed vtilitatē pupilli pretor sequit̄. h. d. cuꝫ. l. sequentib⁹ vsꝗ ad. l. vltimā τ concor. s̄. titu. pxi. l. pater. in fi. cū ibi nota. ℂ Si autē durat eadē cōditio et testatoris volūtas tunc cōfirmatur cū leui cause cognitiōe. si testator habuit oīa nota. Si nō habuit tūc aut deliberatōe habita ē ꝯfirmata aut nō. vt hac. l. τ. l. se. τ. j̄. de ad. tu. l. si plures §. quis autē. ℂ Si datus a matre aut eū heredē instituit vel aliquid ei reliquit τ tunc ꝯfirmat̄ summarie cognito negocio aut nō: τ tūc maxima cause cognitio requirit̄. vt. s̄. e. l. mulier s̄. tit. j. l. pater. ver. mater. τ. C. de testa. tute. l. mater. τ ita not. j̄. de leg. ij. l. puto. §. mater. ℂ Si a pr̄ono mater def̄ liberto tutor tunc dic idem ꝙ in matre. vt. s̄. e. l. si patronus. ℂ Si a cognato vl' extraneo nō ꝯfirmatur nisi pupillū heredē instituat vel aliqd ei reliquerit vt. d. l. si pr̄onus. τ. l. tutores. s̄. eo. Dy. ibi spacio medio ꝙ ē post dationē tutoris vsꝗ ad mortē testatoris. Dy. ibi diminutio. p̄sumit̄ em̄ pr̄em q tūc dedit tutorem cū eēt locuples nō eū mō dedisset cū ip̄e tutor factus sit paup. Dy. i. l. vlt. cū fisco. vide. j̄. de excu. tu. l. spadonē. §. q vectigal.

VTilitatem. Ibi ptor sequit̄ repellēdo tutores τ eos nō confirmando. Dy. ibi accipere. i. sequi. Dy. ibi ignarus. s. pr̄. Dy. In glo. j. ibi lex. vii. q̄ incipit qntus mutuis. Dy.

QUidam. Ibi teneri eū. s. adultū quibus datus erat curator. Dyn. ibi si nō curā suscipiet. i. suscipere volet. Alii exponūt p̄dicta verba teneri eū. s. oīno suscipere etiā si al's excusationē hēret. vt in. §. amittere hic in gl. allegato. τ hoc ex fideicōmissario. i. ppter fideicōmissuꝫ ascriptū nisi id qd̄ datū eēt ⁊c. q. di. ascriptio legati repellit ab excusatōe nisi aut nolit petere sibi legatū aut ignorāter habitū sit pat⁹ reddere. dy. ibi satisdare rē adulti saluā fore. Dy. ibi peti. i. repeti p nepotes. Dy. ibi fidei restituēdi nepotib⁹ si nō admīstret. Dy. i gl. j. ibi ad h̄ vt sit curator idē qn̄ eēt dubiū q̄re reliqsset q2 sp p̄sumit̄ in dubio hac ꝯtēplatiōe relinq̄re vt sit tutor. vt. j̄. de exc. tu. l. nesenni⁹. cū trib⁹. l. se. τ iō qd̄ seqt̄ in glo. alioqn cessat hec. l. dic si certū ē ꝙ nō reliqt ꝯtēplatiōe tutele τ iō dic̄ aut certū ē ꝙ ꝯtēplatōe tutele vl' cure ē legatū relictū aut certū ē ꝙ nō aut dubitat̄ prio casu nō ē dubiū q2 amittit legatū si recusat administratiōnē suscipere. vt. s̄. ti. pxi. l. q tutelā. τ de leg. j. l. ēt cū filiū. ℂ Scdo casu nō. vt. d. l. nesenni⁹ de excu. tuto. τ tetigi.

e.ti.l.scire op3.§.j.⁊.l.gayus.et.l.iureperitos.§.fi. ℂ Tertio casu qñ dubitaṫ cōtēplatiōe tutele vel cure relictū p̄sumiṫ.vt ȷ̄.de excu.tuto.l.sed ⁊ hec nimiū scrupulosa.⁊ hic siue legatuȝ precedat administrationē iniūctā a testatore siue sequaṫ ⁊ ita debet hic intelligi ⁊ facit.C.de leg.l.ab administratione.⁊ qđ ibi no.⁊ dixi. In glo.rē pupilli saluā fore ⁊c̄. in fi.immo excusatio aūt p̄poniṫ.vt ibi no.Ol. ℂ In glo.vlti. ibi gerere voluerit immo dic fideicōmissum restituēdum si negligat administrare.vt.ȷ̄.de excusa.tuto.l.quidam.nam p̄ excusatiōnē se subtrahere nō potest.vt.in.§.amittere.⁊.s̄.dixi. Dy.

ℂ De legitimis tutoribus. Rubrica.

1 ℂ Adoptiuis an deferatur hereditas.
2 Minor an possit esse doctor.
3 Dn̄s non iuuans vasallum requisitus an perdat ius suum.
4 Parrochiani quando habent vocē in electione vtrum pater cum filijs habeat vocem.
5 An in defectū agnatorū admittantur ad tutelā cognati.

Super rubrica. Vide Azo. in summa hoc tit. ⁊ ibi etiā cōtinuatio rubrice colligi pōt ⁊ ex ordine tutelarū ⁊ habēt qdā in rubrica ⁊ curatorib⁹ ⁊ male q: nō daṫ a lege:ſ3 adolescente de mū petēte.vt instit.de cura.ı̄ prin.⁊.§.itē inuiti.nisi furiosis ⁊ p̄digis post interdictū factū a iudice. vt pt3 instit.de cur.§.itē furiosi.⁊.ȷ̄.de cura.fu.l.j.⁊ de talib⁹ curatorib⁹ nō tractat hic ti.Dy.Et ad h̄ facit qđ no.ȷ̄.de tut.⁊ cura.dat.ab his.l.ventri.§.j.Qñ deferaṫ tutela ⁊ hereditas ⁊ qñ hereditas ⁊ nō tutela.ȷ̄.e.l.j.⁊ nunqd adoptiuis deferaṫ hēditas † ⁊ an cognati admittanṫ ad tutelā ı̄ defectū agnatorū.et an minor † possit eē doctor cū docto.hēant iurisditiōnē q̄ diu speraṫ tutela legitima nō succedit primior legitimis ea.l.§.si apud hostes.⁊ an dn̄s † nō iuuās vasallū reqsitus p̄dat ius suū p̄ quā capitis diminutionē pereat tutela legitima.ȷ̄.e.l.ij. de tutela legitima q̄ defertur ex mēte.xij.ta.patronis.ȷ̄.e.l.iij. ⁊ h3 locū directa actio qñ ex mēte exp̄ssa si ex tacita vtilis: qñ tutor legitim⁹ ı̄pedimēto p̄petuo succedit primior legitimis si tp̄ali nō:ſ3 datiuus.ea.l.§.si duo.⁊ faciūt ad questionem si parrochiani † habēt vocē in electiōe vtrū p̄r cū filijs hēat vocē an solus p̄r ⁊ si duo sunt fratres vn⁹ pupillus ali⁹ adult⁹. sed minor an succedat in legitima vl' datiua q̄ pater fit tutor legitimus filij ea.l.§.fi.⁊ an p̄r teneaṫ satisdare in.l.seq.q̄ incipit quo defuncto.ℂ Qđ legitimos tutores dat.l.xij.ta.nō tñ p̄nt administrare nisi quinq̄ interueniētib⁹.ȷ̄.e.l.legitimos.⁊ qđ ex honestate p̄sone ⁊ modico p̄rimonio excusat patronus tutor a satisdando ⁊ q̄ hereditas liberti magis ē debita p̄sono quā agnati agnato ı̄testatus d: quo ad tutelā q tutorē nō dedit: facit q̄ si cōsuetudo ē q̄ ep̄us succedat forēsibus intestatis q̄ nō intelligaṫ de his q nō p̄nt testari sicut minores ⁊ furiosi.ℂ Qđ femine primioris gradus non impediant masculos vlterioris gradus.vt.ȷ̄.eod.agnato.et an in defectum agnatorum † admittantur ad tutelā cognati.

1 ℂ Adoptiuis nūquid deferatur tutela.
2 Cognati an admittātur ad tutelā in defectū agnatorum.
3 Minor nō potest esse iudex cu3 possit doctorari.

Legitime tutele. Diuide inter tres partes.ℂ In prima ponit qb⁹ deferanṫ legitime tutele q: agnatis et ꝯsanguineis.ℂ In scđa ponit rō delatōis.s.q: vocaṫ ad successionē ⁊ ne bona dilapidenṫ.ℂ In tertia excipe a primo dicto ⁊ hoc p̄sequiṫ vsq3 ad fi.Ponēdo plures casus ı̄ qb⁹ defertur tutela ⁊ nō hereditas.Dy.ibi ijdem tuerenṫ.Istud idē d3 esse scriptū p̄ geminū ij p̄nunciari.vn̄ versus scribe Dy.si vis vrban⁹ b̄ri.Dy.In v̄.interdū alibi.i.ad aliū p̄tinet.Dy. Et iste v̄.loquiṫ de inhabilitate p̄petua:inferior.§.de ihabilitate tp̄ali.vt ibi d. Dy.ibi ad agnatā puta sororē.Dy.ibi ad agnatū remotiorē puta patruū.Dy.ibi in libertinis puberibus.Dy.ibi p̄sona obtinebit sola.Dy.ibi filia nā filie deferṫ hereditas ⁊ tutela nepoti.Dy. ℂ Querit gl.nunqd adoptiuis † deferaṫ tutela.⁊ tūc tenet q̄ nō. Ja.de ra.tenet ꝯtriu3 p̄ rōnē hui⁹.l.q̄ vbi hēditatis comodū.Ibi onus tutele nā p.l. deferṫ adoptiuo hereditas ergo ⁊ tutela.vt.ȷ̄.de suis ⁊ legit. here.l.j.in fi.⁊.l.ij.§.parui.Nō obſt. v̄ba hui⁹.l.qbus inheret gl.ibi ⁊ cōsanguineis q: cōsiderari d3 rō magis quā v̄ba ⁊ rō declarat et limitat dictū.vt.ȷ̄.de leg.ij.l.cū p̄r.§.dulcissimis.

2 Jaco.de ra.Itē querit gl.vtrū isto iure admittereṫ cognati † ad tutelā maxime in defectū agnatorū ⁊ tenet q̄ nō de hoc vide qđ no.⁊ dixi.C.e.l.j.⁊ auṫ.ibi signata etiā vbi not.an de iure lōbardo tutele deferanṫ cognatis.⁊ de hoc ēt not.instit.de legi.agna.tutela.in fi.⁊ in summa hui⁹ ti.§.illud queri posset. vbi indistincte videṫ teneri q̄ cognatis deferaṫ hodie tutela. Dof.tñ.in.d.l.j.C.e.cōcor.videṫ cū hac gl.⁊ p̄ hoc.ȷ̄.eo.l.pe. Ibi vel matertera ⁊c̄.⁊.ȷ̄.e.l.iij.in prin.et hoc placet Dy.dici posset cōcordando p̄dicta q̄ scđm verba.l.verū dicit hic glo. ſ3 scđm rōem.l.q̄ magis attendiṫ vt p̄dixi vbicūq̄ deferebaṫ cognatis successio vt ı̄ defectū agnatorū etiā iure isto ad tutelam vocarenṫ.Ja.de ra.ℂ Ultimo Ray.adducit istū v̄.interdu3 ad q̄ōnem dn̄i Ceruoti q fuit examinatus ad doctoratū. eo existente in minori etate ⁊ opponebaṫ q̄ nō poterat doctorari q: doctor h3 iurisditiōnē.vt in p̄hemio.ff.⁊.C.ne fili⁹ pro

3 patre auṫ.habita.iudex † aūt nō pōt esse minor.vt de re iudica.l.quidā cōsulebat. S3 p̄ eo facit iste textus q: lic3 mulier p̄hibeaṫ a tutela nō p̄ hoc p̄hibeṫ a doctoratu.ℂ Sed ꝯ hoc multū v̄r q: ad doctoratu3 sequiṫ iurisditio.vt dictū est ⁊ ita videnṫ inseparabilia in quib⁹ vtile p̄ inutile vitiaṫ. Sed dici pōt q̄ doctoratus est qđ separabile ab exercitio iurisditiōis vnde doctor minor nō poterit exercere iurisditiōe3 minor existēs:ſ3 factus maior sic vnde cū istud sit impedimētū tp̄ale nō impedit minorē doctorari: ⁊ p̄ hoc v̄r exp̄ssum.s̄.de testa. tu. l.quero.§.luci⁹ ı̄ fi.⁊.ȷ̄.§.p̄ri.vbi agiṫ de impedimēto tp̄ali.⁊ p̄ h.s̄.đ postu.l.j.§.pueritiā.⁊ ita dicit terminatū fuisse ⁊ hāc q̄ōem not.fore p̄ petrum instit.ex quib.cau.manumit.nō licet §.fi.Ray. In gl.ij.⁊ ibi cognati p̄ut cognatio dicit gen⁹.Ol. in fi.subau.notaṫ.Ol. In gl.al's.i.his in fi.⁊.ȷ̄.e.l.iij.in fi.Ol. In gl.j.rōne naturali ibi nō ex lege vocabanṫ ēt agnatis deficiētib⁹.⁊ p̄ hoc optime facit.ȷ̄.q pe.tu.l.ij.Ol.Si apō hostes.

1 ℂ Uasallus tenens castrū in feudū si implorauit auxiliu3 a dn̄o domin⁹ ⁊ negauit ⁊ vasallus perdidit castru3 si postea reedificauit an adhuc remaneat vasallus.

Si apud hostes. Qđiu speraṫ tutela legitima alia legitima locū non hab3:ſ3 interim daṫ ali⁹ a iudice.h.d.vel sic q̄diu sp̄atur tutor legitim⁹ nō admittaṫ sequens in gradu q̄ ide3 est si frater impuberis qui tutela indigebat. Dy. et hic loquitur de impedimento perpetuo.Dynus.Ibi sed interim dest captiuitate durāte.Dy.Ibi a pretore daṫ in primo ⁊ scđo casu.Dy. In v̄.interdū ibi in eo herede instituto ⁊ adeunte hereditatē. Dy.ibi seruū suū.s.tūc.Dy.Ibi eū rogatu3.Dy.ibi nō h̄re quo ad successiōnē ſ3 tutelā subijre cōpelliṫ p̄pter suu3 delictum ⁊ hoc subijcit.⁊ p̄ hoc.ȷ̄.e.l.tutela.v̄.sed si hac.l.⁊ qđ ibi not.Dy.ibi tergiuersatio.i.fraudulēta licitatio.Dy.In alia significatiōe accipiṫ tergiuersari.ȷ̄.ad turp.l.j.al's.ē scđa circa p̄n.v̄.tergiuersari.Ibi libert⁹ impubes.Dy.ibi assignat⁹ fit p̄ patrē eūdē q̄ p̄sonū.Dy.Ibi apud fratres ei⁹ cui⁹ erat assignatus.Dy.ibi ad sororē cui erat assignat⁹.Dy.Et dic q̄ hēditas.s.illi⁹ liberti eidē assignati.Dy.In gl.q: primior in fi.dicas clari⁹.Aut ihabilitas primioris agnati erat p̄petua ⁊ tūc seq̄nti deferṫ tutela.vt.l.iij.§.nō tm̄ autē.⁊.l.pe.in prin. ⁊ hac.l.§.interdum.aut erat vel esse speratur tēporalis ⁊ tūc nō defertur seq̄ēti agnato.ſ3 medio tp̄e alius datur a iudice.vt hoc.§.si apud hostes.⁊.ȷ̄.de excu.tuto.l.nō solum.§.sed si libertus.⁊ ibi not.Dy.in gl.rogatum. Ibi instit.de fideicō. libertatib⁹ d3 dicere in summa de fideicōmi.libe. ⁊ plene.no. C.de fideicō.liber.l.deberi.Dy.ℂ In gl.vlt.ibi.sed cōtra ad precedens rn̄sum.Dy.in fi.Ro.vt ibi.Dy.⁊ Jac.ℂ Ultimo ex hoc.§.v̄.plane colligit.Dy.ar.ad questiōnē feudalē si va-

1 sallus † q tenebat in feudū castrū implorauit auxiliū a dn̄o ⁊ dn̄s denegauit ⁊ ex hoc vasallus p̄didit castrū ⁊ destructum fuit:si postea vasallus reedificauit an adhuc p̄ ipso castro refecto remaneat vasallus.⁊ hic est arg.q̄ nō sicut p̄ronus hic p̄pter defectū suū p̄dit ius patronatus ⁊ pro hoc.C.de infan. expoſi.l.ij.in auṫ.de nup.§.⁊ fortius.⁊.C.de lati.liber.tol.l.j. §.ſ3 scimus.in cōtrariū est.ȷ̄.de acquir.re do.l.qua ratiōe.§.j. et ad le.rodiā.de ia.l.qui leuande.de hoc dicit nō esse casum in iurib⁹ feudorū. Posset tñ dici q̄ si vasallus q nō adiuuat dn̄m amittit feudū.vt in vsib⁹ feud.qb.mo.feu.amittaṫ in p̄n. sic ⁊ ecōtra ipse tñ.Dy.distinguit aut vasallus poterat se defendere sine auxilio domini et non priuetur dominus aut nō et tunc dn̄s priueṫ probaṫ hec distinctio.s̄.locati.l.itē queritur.§.exercitu.§.et si fundus.et.l.et hec distinctio. Dynus. ℂ Et ad hoc posset adduci.ȷ̄.de verb.obl.l.inter stipulantē. §.sacramēta.cū ibi no.de naue ⁊ domo destructa ⁊ refecta.

Legitima

Legitima. Ibi etiã ea.s.capit; diminutõe Dy.cõtingit.s.minima. Dyn. In gl.caue a minima scõm ista iura ⁊ ita loquit.l.tutelas de capitis diminutione:sʒ hodie 9tra vt nõ tollat minima capitis diminutione q̃ p emãcipationẽ 9tigit nã cũ ab initio nõ impediat inchoari vt in aut.de here.ab intest.§.ex his sequit q nec recte inchoatã ex postfacto tollat ar.C.de cõfir.tuto.l.si vt pponis.et nota.j.co.l.legitimos.in fi.Dy.ibi q in legitimis. quia omnes pereunt omni capitis diminutione in psona ppilli contingente.Dy.Ibi in alijs legitimis.Dy.

Tutela. s.dixi de tutela legitima q̃ ex v̈bis ⁊ sententia legis.xij.tabularũ defert hic de quasi legitima que nõ ex verbis: sʒ ex snia et mente tantũ defertur.Ibi date sunt: ⁊ sic ex mente tantũ.Dy.Ibi ergo q hic defertur tutela quib⁹ defert hereditas.Dy.Ibi sed si hac.l.emit.de sua ppria pecunia empt.Dy.Ibi ad aufidiũ victoriniũ ptʒ ergo q nõ emit de pecunia serui q tũc hẽret locũ cõstitutio ad vibiũ maximum.vt.j.de manumiss.l.iiij.dy.lʒ gl. dicat 9triũ ⁊ male. Dy. Ibi in qua specie ⁊ in quo casu.Dy.ibi q̃ ad p̃ronos defũctos quoꝝ isti censent esse liberti q aboritiui.Dy.Ibi q quidẽ.s.vt differat primo tutela ad filios p̃roni.Dy.¶ Ibi manumissis.s.directo.Dy.Itẽ colligit pe.ex hac.l.in prin.cũ duab⁹ p̃mis gl. q in talib⁹ verbis.l.nõ expressis. Sʒ ex tacita mẽte cõprehẽsis in quib⁹ eadẽ sit rõ p oĩa vt in expressis hʒ locũ directa actio: ⁊ est casus scõm eũ.j.vti possi.l.j.in p̃n.de riuis.l.j.§.sʒ ⁊ fosse ⁊ de cloa.l.j.at vbi non est p oĩa eadẽ rõ hʒ locũ vtilis.vt.s.si quadrupes pau.fecisse dicat.l.penul. ⁊ de s̃uo corrupto.l.vt tm̃.§.j.pe.¶ In gl.nõ suis nummis.s.emptoris.Dy.Ibi qñ suis ẽptoris tu dic.s.s̃ui vt appet in.l.sʒ si hac.l.statim allegata. Dy.ibi sʒ iterdũ al's iterdũ aũt. Dy.ibi de suspectis tuto.l.decreto. So.vt ibi p Dy.i gl.vt.C.in fi.vl' dic vt ibi no.Dy.

1 ☞ Patroni si oẽs decesserint tutela primo ad filios deinde ad nepotes pertinet.
2 Relige dñr supesse nõ quo ad tutelã sʒ quo ad psonã tutoris
3 Vicini si admittant ad electionẽ sacerdotis ⁊ vnus vicinus habet sex filios ⁊ venit cũ omnib⁹ an sit admittẽdus.
4 Si sint duo fratres vnus pupillus ⁊ alter adultus an pupillus habebit tutorẽ legitimũ vel datiuum.

Si duo. Cũ moritur ab hostibus capitur capite minuit in seruitutẽ redigit succedit sequens vbi excusat vel remouet succedit datiuus.h.d.Dy.hoc addito qd si oẽs patroni 1 decesserint tutela p̃mo ad filios deinde ad nepotes ptinet ibi manumittãt impuberẽ seruũ. Dyn.ibi q̃uis ille.s.decedẽs.Dy.ibi fuerit captus.s.vnus ex p̃ronis eisdẽq; tutorib⁹.Dy.ibi interim.i.captiuitate durãte.Dy.ibi tutores sunt quasi dicat nõ filij captiui.Dyn.ibi redactus sit aliquis ex p̃ronis eisdemq; tutorib⁹.Dyn.Ibi apparet.s.ex duob⁹ primis casib⁹ siue respõsis.Dy.ibi ptineat subaudi ⁊ vi q ad nepotẽ ptineat q nepos ⁊c.Dy.ibi q et nepos qui a filio nõ procedit. Dy.ibi hec.s.an deferatur sola filio:an sola nepoti an vtriq;. Dy.Ibi solũ filiũ ptinet nõ autẽ ad nepotẽ ex alio patrono natũ.Dy.in v̈.queri põt.Ibi vel excusatus a tutela liberti impuberis.Dy.ibi succedi nõ posse.s.in tutela Dy.ibi habuerũt a tutela p remotionẽ vel excusationẽ.Dy. Ibi nõ vt successio admittat.i.non vt alij legitimi tutores in gradu inferiori primo succedãt in tutela.q.d.nõ vt alius primus sequẽs in gradu admittat ad tutelã p le.tanq̃ legitim⁹.Dy.Et hoc iõ q hic subsunt reliquie p̃cedẽtis ⁊ p hoc apparet male dicere gl.q̃ est.s.de test.tute.l.si qs sub cõditiõe q̃ indistincte dicit q quõcũq; desinat legitimus tutor succedit alius legitimus cuius 9triũ hic ptʒ si desinit ita q supsit spes reassumẽde tutele.vt ibi dixi. ⁊ no.j.e.l.itestato.dñr q̃ supesse reliquie 2 nõ quo ad tutelã ppriẽ:sed quo ad psonã tutoris q adhuc lʒ sit remotior vl' excusatus ipsam tutelã põt reassumere.Dy.ibi capitis diminutione p quã spes succedendi tollat. Dy.ibi primor agnatis.Dy.Ibi capite minut⁹ maxima vel media capitis diminutiõe.Dyn.⁊ sic perdit spẽ succedendi sicut agnatus.vt.s.e.l.ij.¶ Ibi administratiõe ⁊ nõ est locus tutele datiue.Dy.¶ Itẽ no.q.§.iste põt adduci ad questionẽ si est qd cõsuetudo parrochiani seu vicini 3 admittant ad electionẽ sacerdotis ⁊ vnus ex vicinis hʒ sex filios ⁊ venit ad electionem cum omnibus an sit admittẽdus principium huius.§.facit q sic ⁊ ar.C.de decur.l.licet.⁊.l.filios.li.x. In cõtrariũ vi q admittatur in capita ⁊ nõ in stirpẽ: ⁊ iõ pater excludat filios tanq̃ prior sicut ⁊ hic filius excludit nepotẽ.⁊ p hoc.j.de bonis libert.l.si.libertus.preterito.§.si libert⁹.et.l.si

Vide bart. hic.

autẽ.ex duob⁹ assignãdis.libertis.l.j.in fi.⁊.l.ij.⁊.iij.⁊ insti.de succe.liberto.§.fic.De ista materia qui vicini.⁊ quõ debeant ad talẽ electionẽ admitti.vide plene p Inno.eẽ de operis no.nũc.c.cũ ex iniũcto. ⁊ vide Arch.xvj.q.j.si qs monachus.Itẽ quero si duo sint fratres 4 vn⁹ pupillus alius adultus minor tamẽ.xxv.ãnoꝝ.an iste pupillus habebit tutorẽ legitimũ vl' datiuum. ⁊ ar.est hic. q tutor legitimus nocet.⁊.s.e.l.j.§.interdum.⁊.j.e.l.agnato.quasi ista sint paria nõ esse primiorem in gradu vel esse inhabilẽ sʒ habilem. vt.C.de ẽpali audi.l.de creationib⁹.In 9triũ q dãdus sit a iudice.s.e.l.j.§.si apud hostes.⁊ ar.j.de excu.tuto.l.nõ solũ.§.libertus.¶ Circa hoc dicũt quidã q aut frater ẽ primus etati.xxv.annorũ. puta q est.xxiiij.annoꝝ.⁊ tũc expectet ⁊ medio tpe detur vnus a iudice autẽ est multũ longinqu⁹.⁊ tũc succedat primior legitim⁹. Alij dicũt q si est impedimẽtũ perpetuũ vt q ẽ perpetuo furiosus vel femina ⁊ tũc succedit proximor legitimus. Si autẽ impedimẽtũ est tpe vt minoris etatis ⁊ tũc detur a iudice pura predicta.⁊ ad hoc cõcordare videtur. Dy.qui sic no.si tutor legitim⁹ est inhabilis aut ab initio tpe delate tutele⁊ tunc aut illud impedimentũ est ppetuũ vt quia femina vel ppetuo mutus.⁊ tũc no.sequẽs legitim⁹.vt.s.e.l.§.iterdũ alibi.et.j.l.penul.in prin.⁊ in fi.aut impedimẽtũ est tpale:vt q est minor cui defert vl' capt⁹ ab hostib⁹ ⁊ tũc nõ succedit sequẽs in gradu legitim⁹:sʒ dat interim a iudice.vt.d.l.j.§.si apud hostes.⁊ p hoc de test.tute.l.quero.in fi.Si vero ab initio est habilis ad ministrandũ:sʒ post susceptã tutelã superuenit impedimẽtum ppter q nõ põt:vel nõ vult administrare tũc aut remanent reliquie prioris administratiõis q adhuc posset administrare eandẽ tutelã eodẽ iure ⁊ cessat legitima ⁊ succedit datiua.vt hac ea.l.v̈.queri põt.Aut nõ remanẽt priores reliquie vt q mortuus vel capite munitus tũc succedit legitim⁹. vt hoc.§.ver.nõ tantũ.Dy.Et vide qd no.j.de tute.⁊ ra.distra.l.si tutor ei publice.§.j.

Si parens. Ibi inuicẽ legitimi.q.d.nõ vere legitimi.Dy.In glo.ẽ ergo ibi hoc iure immo forsan nec h̃ iure qñ pater tutor dat filio nã pater bene ẽ agnat⁹ filio cũ ei tanq̃ agnatus etiã iure isto succedat vt in institu.de legitima agnatoꝝ successione.§.fi.ergo tutor est.vt.j.de regu.iur.l.quo tutela.Dy.

1 ☞ Pater tutor filij nunquid tenetur satisdare.

Quod defuncto. Scʒ patre emancipante eodẽq; tutore.Dy.ibi fratris vl' sororis ipuberis.Dy.¶ Sʒ q̃ro nũqd pater 1 tutor filij debeat satisdare ⁊ vi q sic ar.s.l.pri.vbi dr q sustinet vicẽ legitimi tutoris q satisdat ⁊ p hoc ar.j.de obseq.patro.pre.l.lʒ.l.parẽte.et.l.liberto. Sʒ ar.9.C.de sec.nup.l.si qs prioris.§.fi.⁊ de bonis q̃ lib.l.cũ opʒ §.pe.Dic q hoc fiet cã cognita vt in p̃rono.vt.j.l.pri.⁊ ar.C.q ⁊ aduer.quos.l.fi.¶ Vl' põt dici qd nõ satisdet q cũ possit alios tutores filij a satisdatiõe releuare p suuʒ testimoniũ.vt C.de ẽpali aud.l.de creatiõib⁹.multo forti⁹ seipm.Ja.de ra.⁊ Uber. hoc forte verũ nisi pater cẽt vilis ⁊ verisil'e sic eũ dilapidare bona filij tũc eũ forte satisdaret ar.j.ad trebell.l.impator.cũ ibi no.⁊ ar.j.l.pr.vel forte tũc tanq̃ suspect⁹ remouẽd⁹ ⁊ daret ali⁹.In gl.in fi.vbi sil'e no.¶ Sʒ 9triũ no.d.l.iiij.C.de legiti.tuto.sed dic vt no.instituta de fiduciaria tute.in fi.Dy.tamen videtur approbare et sequi hanc glo.

Legitimos. Ibi lex.xij.tabulaꝝ.vt.s.e.l.j.Ibi cogi satisdare rẽ pupilli saluã fore.Dy.Ibi sʒ hec q̃ dicta sunt de satisdatio.prestãda p p̃ronũ ⁊ liberos ei⁹.Dy.ibi si substantia modica sit idest p̃rimonium pupilli.Dy.Ibi vulgaris.i.vilis.⁊ expone vl' qd sequit p ⁊ ibi modus.i.quãtitas patrimonij seu bonoꝝ pupilli.Dy.ibi autẽ psona sit honesta vl' no.Dy.ibi admittat vl' repellat q ad vtrũq; põt aptare.Dy. In gl.j.in fi. ẽ ⁊ qntũ necessariũ.s.q qñ tutor cauet rẽ pupilli saluam fore exprimat spẽliter q pupillum defendet.vt.C.de administra.tutoꝝ.l.fi.§.omnẽ autẽ defensionẽ.istud enim quintũ est de substantialib⁹ sicut predicta quattuor.Dy.

Pro decla isti⁹.l.Vide specu.in tit.de legi tuto.per totum ⁊ Bart.hic.

In legitimis. Eti his.s.tutorib⁹.Dy.ibi decerni tutela idest tutele administratio.Dyn.admittẽda ẽ.i.recipienda.Dy.in ver.an ergo ibi sit dicendum scilicet q possint se puocare posito q nõ sit cantum.Dyn.Ibi nequis subaudi ideo non admittitur prouocatio nequis ⁊c.Dy.In glo.i.si nullus satisdedit.¶ Not.bene equipolentiã hui⁹ gl.Dyn.In glo. patronus tutor qui vult solus admĩstrare ⁊ prouocat alterum offerendo satisdationi.Dynus.in glo.¶ Sed nonne idem in legitimis nam in

testamētarijs et datiuis expeditū est ꝙ admittitur satisdatio nec enī in illis talis timor est.s.ꝙ spes successiōis diminuatur cū illi nō succedāt. ¶ Dy.in ea.gl.in fi. Sʒ certe vtrū heredi tas.s.tam liberti ꝙ̄ agnati ꝑ le.xij.ta.defertur. Sʒ dic forte ꝙ hec est ratio q̄r plus est debita patrono liberti hereditas quā agnati agnato patronus enī si nō instituatur in parte sibi debitor ex bonis liberti hʒ bonoꝝ possess.cōtra tabulas ꝫ testamētū liberti ꝙ nō hʒ agnatus. Itē alienata in fraudeʒ p̄roni reuocant. Sed agnatus non reuocat in fraudē eius alienata nisi forte sit descendentibꝰ q reuocāt ꝑ querelā inofficiose donationis Dy.C.de inofficijs dona.per totū eandē opi.seqtur Jac.de are.ꝑ eādē rōnem.s.q̄r hereditas liberti ē magis debita patrono ⁊ allegat.j.si a parente quis fuerit manumissus l.non vsq̄.Jac.

Si legitimus. Ibi capite munitꝰ sit maxima vel media capitis diminutiōe hodie olim etiā minima.vt.s.eo.l.ij.et institu.de capit.dim.§.minima.⁊ hec in glo.not.Dy.

1 ☞ Successores forensiū morientiū ab intestato spectāt ad episcopū sed si moritur filiusfamilias vel furiosus qd iuris.

Intestato. Ibi tutela legitima. ¶ Dy.ibi idē dicemus.s.ꝙ videat̄ intestatus decedere ꝙ̄tum ad tutelam. Dy.ibi filio impubere legitimo. Dy. Item allegatur hec lex ꝑ determinatione questionis q̄ dr̄ fuisse vltra mōtes ⁊ de recenti fuit in ciuitate 1 venetiarū vbi est cōsuetudo ꝙ successores † forentiū morientiū ab intestato spectēt ad epm̄ morit̄ filiusfa.vel furiosus vel alius qui testari nō poterat nunqd hec cōsuetudo in talibus vēdicet sibi locum ⁊ dicit̄ terminatū fuisse qd̄ nō q̄r ille ꝓprie decedit intestatus q pōt facere testāmentū et non facit vt hic pro hoc.j.de suis ⁊ legitimis.l.j.⁊ institu.de here.ab intestato in pn̄.⁊ q̄r verba talis cōsuetudinis cū sint ꝯtra iura debēt stricte nō large intelligi.vt.s.de legibꝰ.l.ꝙ nō contra rōnem Ray. In gl.vlt.ibi sub cōditione.⁊.C.e.l.iij.§.queri pōt.Dy.

Si reliquero. Ibi fratrem meū maiorem.xxv.annis qui est mihi in secūdo gradu. Sed filio meo in tertio gradu Dy.vt glo.not. Sed fili.⁊ sꝫm Jac.de are.forte hodie corrigit̄ hec.l.q̄r nepos tantum ⁊ nō patruus succederet vt in aut.de here.ab intestato.§.si igitur. Ja de are.⁊ que aut.signata ē.C. de legitimis here.autē post fratres.

Si plures sunt agnati. Non eodē gradu constituti. Dy.in glo.ibi de tutelis ⁊ ra.distrahendis.l.si tutor rei publice causa.

1 ☞ Agnatis deficientibus an cognati vocabunt̄ ad tutelā.

Agnato. a In remotiori gradu ꝙ̄ sit femina Dy. Ibi ꝓximori.i.primor. in gradu pupillo de curꝰ tutela agit̄ Dy. Ibi nō obijcit̄.i. nō obstat. Dy.agnato quo minꝰ ⁊c. ¶ Dy.ibi idcq̄ patruus sic cōstrue ideoq̄ patruus erit legitimꝰ tutor filij: dico habentē sororem cōsanguineā ibi fratris sui.s.martertere. Dy.⁊ ista littera nec matertera ⁊c.est ar.ꝙ deficientibꝰ agnatis † isto iure vocabant̄ cognati ad tutelā de quo no.⁊ dixi.s. 1 eo.l.j. Et scd̄m hoc dic ꝙ impubes habebat materterā q̄ erat in tertio gradu ⁊ filios auunculi.⁊ scd̄m h̄ cognati vocant̄ ad tutelā: ⁊ sic cōtradi.prin.huiꝰ.l.sed dic ꝙ hic deficiētibꝰ agnatis.vt not.institu.de legiti.agna.tute.in fi. ¶ Uel pone casuʒ ꝙ quidam habebat impuberes filios fratres sui ⁊ materterā preferunt̄ illi filij fratris vt agnati. sʒ tūc nō cōueniret prin. l.q̄r hec femina nō esset tūc in ꝓximori gradu.sed in pari Dy. ¶ Uel dic sꝫm Jaco.de are.ꝙ hic erat matertera per adop. ¶ Uel ꝙ hic fratris filij erāt tutores testamētarij vel datiui. Ja.ꝙ nō multū placet q̄r ex littera nō colligit̄.

> a ¶ Agnato a Adde bart. hic.⁊ in fi.ˡ specu.tit.de tuto.§.si vo ver.sʒ pone pater.

Minus audiens. Cōcor.d̄ vacatio.⁊ excusatio.numerum.l.sextūdecimū.§.minus audiens. Dy.⁊.C.qui testamenta facere possunt.l.discretis.⁊ idē in mutō.s.de tutel.l.j.§.mutus.

¶ De tutoribus ⁊ curatoribꝰ datis ab his qui ius dandi habent. Rubrica.

1 ☞ Merū imperium an possit delegari preside absente.
2 Pupillo quis dabit tutorē qui in vno loco habet originem in alio domicilium.
3 Curator potest dari ad certā rem tantum.
4 Curatorē habenti datur tutor ad hereditatē adeundam.
5 De honestate tutorum est inquirēdum.
6 Que competant capitulo vacante sede.
7 Papa mortuo iurisditio deuoluitur ad cardinales.
8 Curatorem habenti an alius possit dari.
9 Nepoti filij spurij an possit aliquid relinqui.
10 Decretū quo datur tutor maiori tanq̄ minori an sit nullum.

Super rubrica. De datiuis a iudice loq̄t q̄r de alijs dictū est.s. Dy.q̄ ista ꝓcedūt: ⁊ sic ptʒ ꝯtinuatio. ¶ Et ꝑ declaratōe materie vide q̄ not.s.de cōfir.tuto.l.naturali.§.j. ¶ Et p̄ma pars rubrice.s.q magistratꝰ hēant ius dādi tutores expedit̄.j.e.l.j.l.iij.l.v.⁊.l.ij.mādante.et.l.vbi scd̄a pars rubrice qui dari possint expeditur.j.e.l.ius dandi scd̄o rn̄so. et.l.diuus.⁊.l.scire opʒ.⁊.l.penul.tertius articulus qbus spāliter de tuto.vel curato.expedit̄.j.e.l.his.§.diuus.et.l.si impuberi.⁊.l.ei qui.in alijs.l.huiꝰ ti.ponunt̄ alij casus ad materiā pertinētes.et vide Az.in summa q dare tutores pn̄t: dare 1 tutores ⁊ qbꝰ.j.eo.l.j. Et an merum imperiū † possit delegari preside absente. Et an comites ⁊ missi regis sup hoc ꝑuilegiati a principe pn̄t dare tutores.et an tale ꝑuilegiū possit ꝑ ciuitatē seu ordinē decurionū concedi. Et qs dabit tutorem 2 pupillo † q in vno loco hʒ originē in alio domiciliū ⁊ in tertio p̄rmoniū pēdente app.a sn̄ia denegāte excusatio tutoris qs j.e.l.cū qdam. An magistratus municipales possint dare tutores.j.e.l.ius dādi.an p̄tor possit dare seipm̄ tutorē.j.e.l.p̄tor Et an is cui ē data ptās eligēdi possit seipsum eligere. An tutor vel curator dari possit absens ⁊ absenti ignorans ⁊ igno 3 rāti inuitus ⁊ inuito.j.e.l.illud.⁊.l.seq. ¶ Quod curator † dari possit ad certā rem tantū puta dotē ꝯstituendā augēdā vel ꝑmutandā.j.e.l.nō tātū. An tutoris datio possit cōmitti vel delegari.j.e.l.nec mādante. Et an iudex datus ad vniuersitateʒ causarū possit dare tutores. Si pretor vel eps̄ efficiat̄ furiosus lʒ nō priuet̄ dignitate priuet̄ tn̄ administratōe ea.l. 4 §.si pretor. ¶ Quod hn̄ti curatorē † det̄ tutor ad hereditatē adeūdā.j.e.l.impuberi. Qd̄ tutoris datio errore ipso iure nō teneat.j.e.l.tutor si petitus. An datus a iudice excludat matrē vel ecōtra. An curator possit dari pupillo.j.eo.l.curator. Quod filius possit dari curator patri dementi lʒ nō debeat ab eo regi si sit sane mētis.j.e.l.is q. ¶ Qd̄ multi videntur ex sermonibꝰ prudētes q sunt ꝓdigi ⁊ dissipatores.e.l.§.diuus. ꝙ hec sint paria aliqd esse factū vel al's ꝑ actuʒ dispositū ad idē.j.e.si impuberi. Et tutela p̄roni legitima ꝙ excludat datiuā ⁊ qn̄ teneat̄ satisdare vel nō.an libertus possit se excusare a tutela patroni.j.eo.libertus.ꝙ absente tutore detur cu 5 rator.j.e.l.in oēm. Qd̄ inquirat̄ de honestate tutorū † et alijs oportunis lʒ dādus tutor sit senator.j.e.l.in dādo.ꝙ facit qd̄ debēs doctorari sit examinādus quātecūq̄ dignitatis existat ꝙ absente rectore iurisditio et administratio deuoluatur ad decuriones.j.e.l.vbi absunt. Et ꝙ vacāte epo ad caplm̄ ⁊ que 6 cōpetāt † caplo vacāte sede ⁊ an caplm̄ vel alia vniuersitas possit facere statutū vl' sindicū sine rectore.⁊ an mortuo recto 7 re sit finitus sindicatꝰ. Et an mortuo papa † iurisditio deuoluatur ad cardinales. Et q̄ possint cardinales sede vacante.⁊ an administratores dati a papa sede vacāte possint beneficia conferre ⁊ ad quos spectet administratio imperij vacāte imperio. ¶ Qn̄ preses mādat magistratui qd̄ det tutoreʒ intelligit̄ de tutore ꝙ ipse magistratus sua autoritate dare pōt nō autoritate p̄sidis ea.l.j.§.magistratꝰ. Et facit ꝙ si papa mandat caplo ꝙ aliquē recipiāt in canonicū nō itelligat̄ receptꝰ 8 autoritate pape: sʒ capli. Qd̄ habēti curatorē † possit aliꝰ dari.j.e.l.vētri.§.curatorē. Et q̄ est rō diuersitatis inter tutoreʒ ⁊ curatorē ⁊ alias dr̄ias inter ipsos. Et an curator sit a lege. et possit dari in testamēto. ¶ Alia via nō dʒ occurri legi.j.e. l.scire.§.si mater. Et ꝙ filius spurius nō possit esse executor 9 testi p̄rni.⁊ ꝙ nepoti † filij spurij non possit aliqd relinq. Et an existēs in legatiōe possit dari tutor ea.l.§.eos qui.⁊.§.seq. An existēs in dignitate possit dari tutor ea.l.§.eos q.et.§.seq. An existēs in dignitate possit dari tutor in dignitate nō existēti vel ecōtra.j.e.l.⁊ q nō sunt. Qd̄ tutor dēat dare de ciuitate.vn̄ oriūdus ē pupillꝰ: si ibi ē pupillꝰ si ibi idoneus al's de ciuitatibꝰ vicinis. Et ꝑ iudicē illatis ciuitati.j.eo.l.diuus.⁊ an iudex originis dare possit ⁊ scribere iudici ciuitatis ꝙ ad euʒ cogat ⁊ an iudex eū cogere teneat̄ ad eiꝰ mandatū ⁊ ꝙ electio sit faciēda de cōfratribꝰ eccl'ie si ibi sunt idonei.⁊ si aliq̄ villa nō habeat

non habeat consules qui recipiant, interdicta quod proximiores teneantur etiã aliȷ̃ casus vbi recurrit ad iudices vicinos ⁊ loca vicina qđ curator finiatur finita cã ex qua datur
10 ȷ̃.eo.l.curatorem. ¶ An decretũ† quo datur tutor maiori tã quã minori sic nullum ipo iure siue sit error expressus in snia siue nõ.ȷ̃.e.l.seie egresse. ¶ Si aliqs habeat bona ĩ duab⁹ ciuitatibus teneatur subire collectam ⁊ onera pro oibus in ciuitate originis.ȷ̃.eod.l. pupillo an duo tutores cuiusdem pupilli possint inuicem fideiubere.ȷ̃.eo.l.romanus.

1 ¶ Preside absente nunquid possit prouincia regenda cõmitti.
2 Tutoris datio non competit alicui magistratui.
3 Impetrans a principe ꝙ possit tutorem dare an teneat impetratio.
4 Pupillus qui traxit originem in vno loco ⁊ in alio habꝫ domicilium queritur quis dabit ei tutorem.
5 Tutor non datur ratione rerum sed ratione persone.

Siue proconsul. Duo dicit primo ꝙ possint dare tutores.scđo quibus.Dy. Ibi siue proconsulatuꝫ vt qꝫ est vicarius generalis procõsul. Dyn. Ibi obtineat prouincie. Quod euenit in casibus qui sequũtur vt tanquã suffectus de quo loquit lex.C.de offic.eius qui vicẽ alterius iudic.obtinet.l.ij.vel tanꝙ vicarius de quo loquit lex.C.de offic.vica. ⁊ pfe.l.j. ⁊ borum vtrũqꝫ subȷ̃cit.dũ dicit vel temporis cã.vnde ꝙ sequitur est expositio superioris. Oldr. Ibi eiusdem prouincie.s.rõne originis.Dy. Ibi domicilium habent.s.rõne incolatus.Dy. ¶ Quere primo nunqđ a pre
1 side absente† possit ꝓuincia regenda cõmitti ita qđ delegeť tunc merum imperiũ glo.hic videť sentire ꝙ sic.Cõtrariũ tenet glo.que est.C.de offi.eius qui vicẽ alterius iudic.obtinet l.ij.vbi de hoc dixi.Posses dicere ꝙ quãtum ad cognitionẽ possit demandari.Et ita intelligatur ista glo.⁊ tex.d.l.ij.sed quo ad executionẽ nõ possit ⁊ ita loquať.d.glo.cõtraria. Et no.de hoc.s.đ offi.eius cui mãdata est iurisditio.l.j.§.huius rei que hic allegať in glo.Dy. ¶ Itẽ dicit glo.⁊ bene ꝙ tuto
2 ris datio† nõ cõpetit alicui magistratui.Ex eo ꝙ habeat merum vel mixtũ imperiũ vel iurisditionẽ nisi lex sic cõcedat expresse tutoris dationẽ.vt.s.de tutel.l.inuito.§.tutoris datio vbi de hoc plene dixi.Ex quo querit glo.an priuatus qui im
3 petrauit† a principe ex priuilegio ꝙ possit tutoreꝫ dare sicut sunt multi comites in lõbardia qui habent talia priuilegia et partim sunt multi qui appellanť missi regis poterũt dare tutores glo.tenet ꝙ sic.Et idẽ Pet.⁊ Jac.de are p.d.§.tutoris datio vbi de hoc dixi.et alleganť.ȷ̃.qđ vi aut clam.l.ꝓhibere.§.plane.et ibi etiã de hoc dixi.idẽ puto si tale ꝑuilegiuꝫ concedatur p decurionesciuitatis lõbardie cũ habeant merum et mixtum imperiũ a pace cõstantie.nã ⁊ ciuitas dat iurisditionem ⁊ cõsuetudo.vt.C.de emancip.lib.l.j. Et ꝑ hoc facit glo.que est.C.de ꝑscrip.lon.tẽp.l.fi.q̃ dicit ꝙ hodie ciuitates habent sua regimina sicut olim habebãt ꝓuincie. ¶ Ultimo querit hic Dy.qõnẽ que tangitur.C.vbi petanť tutores.l.j.q̃
4 talis est pupillus† ex vno loco traxit originẽ in alio habꝫ domicilium seu incolatũ in tertio hꝫ patrimoniũ ⁊ ibi nullũ hꝫ domicilium queriť quis dabit tutorẽ isti pupillo. In hoc fuerunt diuerse opi.in cãm.⁊ hic vt ptꝫ in glo.d.l.j.⁊ ibi de hꝰ plene dixi ⁊ nõ esset opus replicare sed vt dicta Dy.declaretur hic scribã sicut scribit. Et primo allegat ꝙ nullus possit dare tutorẽ nã iudex originis nõ qꝫ dat ⁊ bõis q̃ nõ sunt sub sua iurisditione ꝙ esse non põt vt.ȷ̃.e.l. pupillo de excusa. tuto.⁊ iure perito.§.j.⁊.l. non solum.§.⁊ qꝫ testõ ⁊.s.de testa.tute.l.quero.eadẽ rõne nõ põt dare iudex domicilȷ̃ qꝫ bona nõ sunt in eius iurisditione. ¶ Itẽ iudex vbi sunt possessiones dare non põt qꝫ illi demũ datur tutor q est de iurisditione dantis rõne originis vel domicilȷ̃ vt hac.l.in fi.sed in qõne ꝑsupponitur ꝙ pupillus in loco patrimonȷ̃ nõ habebat origineꝫ vel domiciliũ sequiť ergo ꝙ ei tutoreꝫ dare nõ possint. Preterea tutor dať nõ rebus sed ꝑsone principalr.vt.s.de testa.tute.l.qꝫ ꝑsone.⁊.l.seq.⁊ de ꝯfir.tuto.l.j.§ vltra pnc.nõ ergo res debent trahere ad se ꝑsonã.sed potius ecõtra. ¶ In ꝯtrariũ ꝙ iudices originis ⁊ domicilȷ̃ possint dare tutorẽ pꝫ qꝛ iudex põt dare tutorẽ bonis q̃ nõ sunt de iurisd.sua vt.d.l.iure peritos §.j.sed rñderi põt qđ ibi habebat bona sub iurisditiõe cuiuslibet iudicis qui tutorẽ dabit. Scđo ꝓbatur sic lex ista in fin. parificat quãtũ ad dandũ tutorẽ locũ originis ⁊ locũ domicilȷ̃ siue incolatus.sed certũ est ꝙ iudex originis dare põt tutorẽ lꝫ alibi sint bona ergo ⁊ iudex domicilȷ̃ ꝓpter eqparationem predictam que hic fit in fi.l.⁊ ꝑ hoc.C.qui dare tut.pos.
5 l.neqꝫ.⁊.ȷ̃.de excu.tut.l.scire opꝫ.§.fi. Item tutor† non datur rõne rerum sed ꝑsone vt dictũ est. Preterea cũ tractat de venditione bonoꝝ pupilli facienda non inspiciť locus vbi sunt facultates.sed vbi tutela administrať vt.ȷ̃.de reb.eoꝝ.l.magis puto.§.illud sic ergo ⁊ hic ⁊ hec fuit opi.Az.notata.d.l.j.C.vbi petantur tuto.que hic ꝑ Dy.approbať ⁊ cõiter ꝑ doc.lꝫ Cy.in.d.l.j.reprobet opi.Az.⁊ tꝫ opi.H.de hoc dic vt ibi plene dixi etiam ꝑm Ja.de are. Et ad hoc etiã facit qđ dixi.s.de libe.agnosc.l.siue contra.§.qui ⁊ plancianũ.v.⁊ primo collige hanc etiã opi.sequitur hic.Ray.si iudex originis vel domicilȷ̃ dat tutorẽ simpliciter sec⁹ si exprimeret dare reb⁹ alibi positis vt no.d.l.non solum.§.j.qꝫ testõ.ȷ̃.de excu.tuto.⁊.l.propter litem.§.fi.vbi etiã de hoc no.ꝑ Ja.de are. Sed quid si vterqꝫ iudex.s.originis ⁊ domicilȷ̃ dedit diuersos tutores quis prefereť.Dy.dicit ꝙ ille qui primo datus est ⁊ si hoc nõ appareat tunc datus a iudice originis ꝑferatur ar.ȷ̃.ad municipa.l.libertus.§.ꝑscriptio ⁊ not.in fi.l.C.de incol.l.ciues lib.x.in glo.mag.Dy. Tutius credere si fieri potest in prima qõne ꝙ oẽs iudices conueniant ⁊ cõcordent in datione tutoris sicut dixi in simili qõe qñ laicus datur tutor clerico ꝙ cõuenire debent iudex ecclesiasticus ⁊ secularis.vt nota.C.de episco.⁊ cle.aut.presbyteros.

1 ¶ A datione tutoris an possit appellari.

Cum quidam. Ibi appellassent a sẽtentia reprobante excusationem.Dy.vt.ȷ̃.de excu.tuto.l.scire oportet et no.ȷ̃.de ad.tuto.l.tutores qui post finem.§.tutor da
1 tus ⁊ sic nõ est opus glo.que dicit a datione tutoris† olim appellari potuisse hodie ꝯtra in fi.i.medio tpe administret.Dy.

a **Ius dandi.** [a] Ibi sed illum.s.tutorem dare possunt.Dy. Ibi agro.i.villa.Dy. In fin. rõne originis vel incolatus.vt.s.eo.l.j.in fi.Dy.

a ¶ Ius dandi.adde barto.hic ⁊ i.l.j.cũ sequenti de iurisdit.om.iudi.

1 ¶ Cui cõmissa est potestas eligendi seipsum eligere non potest.
2 In electione officialium ciuitatis habens sortezle igendi potest seipsum eligere.

1 **Rector.** Bene facit.l.ista ꝙ si cõmissa ẽ potestas† alicui eligendi ꝙ non possit seipm eligere vnũ ex seipsis.Dy.pro hoc ex̃ de electione.c.cũ in iure vbi de hoc no.p oẽs ⁊.ȷ̃.eo.l.vbi absunt.et vide de istis electionibus qđ notaui.ȷ̃.de v.ob.l.eũ qui certaꝝ.§.j. ¶ Uidi de cõsuetudine ⁊ de facto serua
2 ri in electione† officialium ciuitatis ꝙ habens sortẽ eligendi eligit seipsum ꝙ forte de iure fieri nõ posset nisi consuetudo seu tacitus consensus ciuium hic induxisset.

b **Illud.** [b] Opp.glo.⁊ nõ soluit de.l.post mortẽ §.fi.s.de adopt.q est actus priuatus et q non ꝯbitur inter absentes sicut nec cognitio naturalis at hic in tutela q̃ est munus publicũ vñ cadit in ignorante ⁊ absente vel dic ꝑm Ja.de bel.ꝙ aliud in tutela ⁊ aliud in adoptione ⁊ arrogatione vt eo.ti.l.neqꝫ abñs et est rõ qꝫ tutor datur inuitus ⁊ inuito vt.ȷ̃.titu.ȷ̃.l.j.in pnc.ergo absens ⁊ absenti.vt.ȷ̃.de regulis iuris.l.qui potest.sed in adoptione ⁊ arrogatione secus vt.s.de adopť.l.ij.in prin.et.l.in adoptionibus.itẽ qꝫ tutela est inuenta ad prouisioneꝫ pupilloꝝ.⁊ ideo in ea plenius subuenitur.Jac.de bel. Et ne decipiant nos glo.istaꝝ duaꝝ legum ⁊ additiones hic posite per Dy.⁊ Jac.de are.ad ipsas gl.⁊ q̃ additiones cõiter sunt male signate ⁊ corrupte dicatis ꝙ quaten⁹ glo.j.q̃ est in hac l.illud dicit qđ curator absens dari non põt intelligendũ est ꝑm Ja.de are.. In curatore dato ad litẽ ⁊ sic loquũtur.ll.hic in glo.alleg.sed in curatore generali dicendũ est idem ꝙ in tutore qꝫ est publicũ munus.vt.ȷ̃.de mune.⁊ hono.l.si quis magistratus ad hoc ꝙ quis inuitus cogitur vt ibi et.C.de admi.tut.l.fi.circa prin.⁊ instit.de excu.tuto.ergo absens dari põt vt in dicta regła iuris qui potest.Jac. ¶ Quatenus añt gl.l.seq.dicit qđ secus est in curatore qui dari non potest ignorãti vel inuito dicendũ est ꝙ verũ est in curatore generali q.nõ datur nisi petenti ⁊ volenti vt ꝓbat.l.in glo.alleg.ȷ̃.e.l.si impuberi in fi.curator autem ad lit.datur inuito vt insti.de curato.§.item inuiti ergo ⁊ absenti vt dicta regula iuris qui potest vt.ȷ̃.de fideicõmis.libe.l.iiij.§.illud.Dy.et de tali loquitur.s.de tute.l.qui habet.§.si pupillus.

b ¶ Illud. Adde bar.in.l.hoc aũt in princi.ex quib.cau.in possess.ca.

Adde bar to. hic ⁊ in. l. certarū. §. ꝺ testa.

NOn tantum. Curator cōstitui potest ad certam rem tantum. hoc. d. Dy. Ibi ei quoqꝫ. s. adulte. Dy. Et facit. C. de iur. do. l. mulier ⁊ eo. ti. l. mater.

1 ☞ Tutoris datio an possit delegari.
2 Iudex delegatus a vniuersitatem causarum an possit dare tutorem.

NEc mandante. Alicui priuato qui iurisditionē non hꝫ. Dy. Et pro hoc cessat' cōtrarium. Et si facultates pupilli sunt magne. Iaco. de are. de hoc an tutoris datio † possit delegari vel cōmitti hic no. in glo. et not. ⁊ dixi s. de tute. l. iuncto. §. tutor. datio ꝑ Az. in sum. qui dari tuto. possunt. §. j. ⁊ ꝑ Host. in sum. ꝺ' offi. dele. §. quid pertinet v. sed quid ⁊ in gl. insti. de attil'. tuto. §. si in ꝓuincijs. ⁊. §. sed hoc iu re ꝑ Gof. in summa. d. tit. de offi. leg. v. poterit ergo' legatus et v. se. ℭ Ex quibus videtur ꝙ iudex delegat' † ad vniuersitatem causaꝝ possit dare tutorē cū fungatur vice ordinarij vt. C. de' offi. eius qui vicē alte. iudi. obtinet. l. j. ⁊. ij. cōtrarium puto verum vt. s. eo. l. j. cū ibi notatis nō enim habens ⁊ oīs habens iurisdi. ordinariam hoc potest vt ibi no. ⁊ dixi.

1 ☞ Episcopus si efficiatur furiosus non potest conferre beneficia.

Si pretor. Furor vel dementia superueniēs nō tollit dignitatem sed administratiōeꝫ sic. h. d. Dy. qꝺ bene facit si eps † efficiatur furiosus lꝫ remaneat eps non possit tñ cōferre beneficia quasi ꝑ furorē sit priuatus exercitio. ⁊ administratione dignitatꝫ. Dy. Ibi preses sit non obstante furore superueniente. Dy.

Dari tutor. Ibi omni die forte etiā die dominico cū hoc spectet ad pietatem vt ex de ferijs. c. fin. Quod verum puto si sine inquisitione detur ⁊ res celeritatem desideret secus si cū inquisitione vt. s. de cōfirma. tuto. l. naturali in fi. Ja. Ad hoc vide qꝺ no. s. de tute. l. qui hꝫ. §. si pupillus v. quolibet loco. ⁊ ibi de hoc dixi. ver. Item op. ꝙ quolibet loco ⁊ qꝺ dixi de die dñico dubiū habꝫ nisi sicut dixi res desideraret celeritatem q: dies dominicus debet esse a talibus actibus alien'. vt. C. de fer. l. dies festus vbi de ista de die dominica pulchra dixi.

Furioso et furiose. Impuberib' vl' adultis. Dyn. In fin. ⁊ valebit ratione etatis. Dy.

IMpuberi. Etiam curatoreꝫ habēti sit aliqua dubitatio q: aditioni hereditatis non pōt curator auctorem prebere vt. j. de ap. cū in vna. §. tutor ⁊ que sit ratio dic vt ibi. Dy. ⁊ vide qꝺ no. ⁊ dixi. s. de testa. tute. l. si nemo. ⁊. l. si hereditas. In glo. j. ibi dici posse. s. ꝙ possit adire iudic. autoritate si tutorē non hꝫ. Dyn. Ibi vt ibi no. ⁊. s. de testa. tute. l. si nemo. Dy. Ibi vt pupillo maiori infanti. Dy. Ibi cū in vna §. j. cōtrarium no. d. l. bonoꝝ. §. qui admitti ad bono. pos. possunt sed ꝙ hic dicitur. Et non verius est et. C. de iure delibe. l. potuit. Dyn.

1 ☞ Tutor datus per errorem ei cui dari non debuit datio non tenet.
2 Legitimus superueniens an excludat datiuum.
3 Tutor confirmatus habetur loco datiui non legitimi.

TUtor. Si tutor datur † per errorē ei cui dari nō debuit nō tenet datio ipso iure h. d. Dy. ibi hñti ꝙ fieri nō dꝫ q: habenti tuto. ⁊c. vt. C. in quib. cau. tuto. habenti ꝑ totum. ibi absente eo. s. tutore. Dyn. qui vere tutor erat ibi nulla est ipso iure ratio eaꝝ rerū in qbus habebat tuto. Sed rō aliaꝝ bene teneret. vt. j. de excu. tu. l. ꝓpter litē. Dy. Ibi maxime. s. non valet tutor. datio ipō iure vt sequit. ⁊ ad hoc facit. j. e. l. seie cum ibi nota. Querit glo. si aliqs ꝑuenit matrē in tutela an ꝑfera tur ipsi matri vel mater sibi ⁊ determinat ꝙ nihilomin' mr preferat. Cōtrariū huius determinat. C. qñ muli. tu. offi. fun. potest aut. mri ⁊ auie vbi de hoc dixi quā opi. ibi sequit gl. ꝑ l. si vt ꝓponis. C. de cōfir. tu. sed ꝙ hic determinat verius ē ꝭꝫ Dy. ꝙ lꝫ mater vere nō sit tutrix anteꝙ petit vt in aut. de hedi. ab inte. §. ex his in fi. ⁊ vt sine ꝓhibitione matres debitrices. §. j. ex quo tñ petit incepit esse legitima tutrix. vt. j. ad tertull'. l. ij. §. si mater ⁊ ꝙ sit legitima tutrix bene probat. C. ad tertull'. l. omnem ⁊ in qbus causis pignus tacite contrahit. l. penul. lꝫ Dy. eas nō alleget sed lege cauet ꝙ legitimus † superueniens excludit datiuuꝫ vt de tute. ⁊ ra. distra. l. si tutor reipublice. §. j. ergo bene includit ꝙ mater repellat datiuū. ⁊ ad. l. si vt proponis ꝑ qꝺ glo. tenet opi. cōtrariā. d. aut. matri et auie. respondeas qꝺ cōfirmatus † habet loco datiui nō legitimi vt no. d. aut. matri ⁊ dixi. s. de cōfir. tuto. sup rubrica. ⁊ ideo nō mirum si nō excludat aliū datiuuꝫ. Dy. vel si teneas opi. cōtrariam posses dicere quod tunc posset ei adiungi curator ar. d. l. si vt proponis ⁊. C. de testa. tute. l. si pupilloꝝ ꝭm Jac. de are. vel ꝭm eū potest distingui aut matri post moram vel negligentiam imputari in petenda tutela ⁊ tunc sit vera illa glos. que est in. d. aut. matri ⁊ auie. s. qꝺ mater repellatur nec petere possit remoueri datū a iudice. Si aūt nō fuit negligens sed ꝑuenta ꝑ datiuū ꝓcipiti festinatione tunc vera sit hꝫ glo. qꝺ mater admittat ⁊ datiuus repellat ꝑ hoc. j. de adult. l. si maritus ꝑuenerit. §. fi. de iur. fis. l. edicto. §. cum ante. Et in hac opi. sunt etiam Pet. ⁊ Odof. ⁊ cōiter moderni pro qua opinione etiā bene facit lꝫ non allegent de manumissio. l. is q. §. vnde queri de acqui. here. l. cū solus. ⁊ de adm. tuto. l. tutor qui repertorium. §. si tutor cessauerit de dam. infec. l. si finita §. si forte. ⁊. d. l. ij. §. sed si forte. j. ad tertull'. ⁊ de his qui. vt indignis. l. si sororem ⁊. C. qui admit. ad bo. pos. possunt. l. fi. ⁊ q̄ dicta sunt de matre idem dicendum est in quolibet alio tutore legitimo ꝭm Old. In glo. non reipublice causa quidā habent reipublice causa siue non ⁊ male. Dy.

CUrator. De materia huius. l. vide qꝺ no. institu. de cu. §. interduꝫ. ⁊ dixi. s. de tute. l. qui hꝫ. In glo. ibi ⁊ sic. i. q: tutor videt impeditus gerere. Old. In fi. a contrario sensu ⁊ est casus. j. de auto. tuto. l. curatorem. Dy.

1 ☞ Filius non debet habere aliquem potestatem in patrē.
2 Filius non debet patrem delinquentem reprehendere.
3 Discipulus magistro subijci debet.
4 Furiosus habens patrem ⁊ filium quis erit eius curator.
5 Pater an preferatur in cura filio.

HIs qui. Ibi non possint ꝓpter dementiaꝫ vel aliam cām. Dyn. Ibi dubitabit quidā habent dubitent. Sed cōiter habet dubitabit. Dy. Ibi indecorū. i. indecens. Dyn. Ibi patrē integre vite alias secus vt sequit. Ray. ℭ Et erat rō dubitationis forte ꝓpter datam potestatem vt hic ptꝫ in glos. sic ⁊ minuit ibi. §. is illud. ⁊. C. in quib. cau. pig. tacite contrahit. l. si mater Jac. ⁊ qñ mulier tute. offic. fungi po. l. ij. ibi. l. iij. immo dic. l. ij. Dy. In fi. ⁊ que sit rō quare filius tenet reddere rationē et pater non dic qꝺ est ratio reuerentie paterne vt. j. de obseq. l. pe. Old. ℭ Et hoc verū in patre non tutore secus si esset tutor q: tunc bene teneretur reddere rōnē vt. C. de dolo. l. si superstite ⁊. j. de libera. leg. l. aurelius. §. titius. Ja. ⁊. j. de reb. coꝝ l. si pupilloꝝ. §. si pater. item no. qꝺ indecens est ꝙ si pater regatur ꝑ filium. ℭ Itē absurdū est qꝺ filius[a] habeat † aliquē potestatem in patrē ex de maio. ⁊ obed. c. cū inferior. Item filius † non dꝫ patrē etiā delinquētem reprehendere extra de here. cuꝫ ex iniūcto. §. penul. mirabilis eñ est insanie ꝙ filius patrem vel discipulus † magistrum subijcere debeat. xcvj. dist. quis dubitat. ℭ Sed quero de qōne de qua interrogat' fui in romana curia aliquis furiosus † hꝫ patrē ⁊ filiuꝫ quis erit eius curator pater an filius. ℭ Et videt ꝙ filius ꝓferat in cura ar. huius. l. ⁊. j. de curat. furio. l. j. in fi. sicut etiā ꝓfert successione vt. C. de suis ⁊ legi. heredibus auten. in successione. regulariter eñ vbi est hereditas ⁊ tutela. s. de legi. hered. l. j. ⁊ instit. de legitima patronoꝝ tute. §. fi. ⁊ q: cura furiosi defertur legitimis. vt. j. de cura. furi. l. sepe ⁊ insti. de cu. §. item prodigi in ꝯtrium qꝺ pater † preferatur in cura ista q: non est amor qui vincat paternū. vt. C. de cura. furio. l. vlt. vbi de hoc et pro hoc etiā facit prin. huius. l. si subtiliter aduertatur dñ dicit filiū dari debere curatorē pater potius quā aliquis extraneus ꝙ satis innuit ꝙ si esset alius cōiūctus sicut pater ꝙ preferatur filio in ipsa cura quasi decētius sit ⁊ honestius patrē esse curatorem ꝙ filiū q: cessat incōueniēs de quo hꝫ habetur in lrã. s. ꝙ pr rogat a filio ⁊ ita ꝯsului interrogatus de qōne ꝓdicta. s. ꝙ pater ꝓferatur ⁊ in hoc cōsenserunt plures alij magni aduocati curie de hoc interrogati.

a ℭ Filius. Vide ꝺ hac materia bal duꝫ i. l. si superstite. C. ꝺ dolo et per Bar. hic.

1 ☞ Intrinseca cognoscuntur per extrinseca.
2 Fatuus fatua loqui consueuit.

Ex sermonibus

3 Ex sermonibus an quis sit iudicandus.
4 Mater an habeat necesse petere curatorem.

1 **Diuus.** Intrinseca † cognoscunt̃ p extrinseca.h.d. Uñ vsus. Intima p mores cognoscunt̃ exteriores ⁊ cato sermo hoim mores celat ac indicat idẽ. ⁊ ad h bene cõcor.j.de condi.insti.l.quedã cuz ibi nota.et qd dicitur 2 fatuus † fatua loquitur .xciij.distinc. legimus. alias legitur in esaya ⁊.xxiij.q.viij.cõuenior. ⁊ ad h.s.de edil.edic.l.j.§.vltimo.⁊.l.ob que vicia circa prin.nam ⁊ alibi dicitur loquela tua manifestum te facit vt.d.c.legimus.⁊.xcvij.dist. nobilissimus ⁊ in passione dñica ⁊ de hoc hic in gl. sed certe ex hoc.§. colligi videt̃ contrariũ qr lz ex sermonibus videret̃ sane mẽtis tamen in act.erat oppositum vt hic ptz ⁊ tales sunt multi qr prima facie videntur prudentes ⁊ virtuosi ex eoꝝ sermonibus.sed in operibus est totum oppositũ. Et alibi dicit̃ ꝙ multi fingunt dementia vt onera detractent.vt.j.de cura.furiosi.l.furiose vbi de hoc. ¶ Dic ergo ꝙ regulariter est verũ 3 qd ex sermonibus † quis iudicet̃ nisi opera cõtrariũ detegãt ⁊ hoc est quod dicebat saluator noster in euãgelio Matt.vij. a fructibus eoꝝ cognoscetis eos.i.ab operibus in fi.sic etiaz dicitur quis pdigus fame sue.C.de his qui poten. nomine.l. 4 j.in fi.Ray. ¶ Et caue a glo.que dicit qd mater † necesse nõ habet petere curatorẽ qr tex.est.j.ad tertul.l.j.§.si mater.

☞ Paria sunt aliquid esse factum vel fieri per actũ dispositum ad idem.
2 Pupillo impuberi seruo cui est relicta hereditas et libertas fideicõmissoria ⁊ heres adire recusat ad adeundũ cogit̃.

Si impuberi. Hec lex summarie dicit. Et ad hoc allegat̃ qd ista duo sunt paria aliquid in suo esse consistere vel talem actum pcedere qui de proximo reꝫ producat in esse. vel sic aliqd esse factũ † vel fieri per actũ dispositum ad idẽ sunt paria ad idẽ.j.de testa.mili.l.si.⁊ de cõdi.institu.l.si mulier.§.si quis hereditariũ seruum qd est verũ nisi lex expresse requirat esse cõpletum.vt.j.de cõdi.⁊ demon.l.q heredi.§.fi.Pe.⁊ An.de pisis. Et p hoc patet sol. ad.l.j.§.j. ver.interdum aũt.j.de legiti.here.lz gl.hic aliter soluat ⁊ nõ 2 sit bene. ¶ Uel dic clarius casum si impuberi pupillo † vel pupille seruo relicta sit hereditas ⁊ libertas fideicõmissaria ⁊ heres adire recusat ad adeundũ cogit̃ ⁊ restituendũ hered. tutori ad hoc constituto qui desinet restituta heredi. ⁊ succedet patronus legitimus tutor ĩfra de eo cui directa libertas foret relicta patronus tamen hoc casu satisdare tenet̃ si tamen pupilla curatorẽ petat patronuz facta adulta dabit̃ sibi sine satisdatione.ibi ⁊ hereditas p eundem heredẽ pstãda Dy. Ibi eum institutũ. Dy. Ibi restituat̃ hereditas qñ restituta patronus tutor erat legitimus. Jac.nã supueniente legitima fugatur datiua vt.j.de tutel.⁊ rat. distra.l.si tutor reipublice.§.j. Ja.ab eo.s.iudice. Dy. Ibi ab herede eodẽqꝫ patrono suscipiente tutelã legitimã.ibi idem in eo sed nõ p oia idem nõn eñ isto casu heres erit tutor cũ sit o rtiuus libertus vt.s.ti.j.l.iij.§.plautius dic ergo p oĩa idẽ eo casu quo heres esset de familia testatoris. Jac. In v. quãuis respicit litterã ⁊ rem saluam fore ⁊c. Ja.in v.quãuis ibi eñ heredẽ institutũ Old. Ibi qui.i.inquãtum. Dyn. Ibi priuauit.i.priuare voluit. Dy.nolendo adire heredi.ibi qd hz nam subijcit tutelã et ad eius hereditatẽ admittit̃ vt.s.tit.j.l.iij.in princ.ergo ⁊c. Quãuis gl.aliter innuat ppter quasdam.ll. que vident̃ contrarie. Sed nõ sunt qr loquũtur qñ libertas cõpetit ex senatusconsul.non ex manumissione alicuius qr tunc qñ ex senatuscõsul.distinguit̃ vtrũ ex vintiniano senatuscõsulto perueniat ad libertatẽ an ex rubriano senatuscõsulto. Sed qñ seruus manumittit̃ ex fideicõmis.cã etiã si coact⁹ patron⁹ manumittit vt hic fuit admittit̃ ad eius successionẽ ⁊ tutelã subijt vt.d.l.iij.in prin.s.ti.pxi. Dy. Ibi sine vinculo cautiõis. s. rẽ pupilli saluã fore. Dy. ¶ In glos.ij.in fi.de hoc no.insti.qui dari tuto.possunt in princip. In glos.j.eo.l.curatorem ibi ex causa hic vo ad causam.i. ad certum actum hoc est restituendam hereditatem vt ⁊ ibi no. Ray. ¶ Uel hic superuenit tutor legitimus restituta hereditate ibi non quare ⁊c. vt.j.de tute.⁊ ra.distra.l.si tutor reipublice cã.§.j.in glo.i. caueat in fi.⁊ probatur.j.de tute.⁊ ra.distra.l.si tutor reipublice causa §.j.⁊ no.s.de testa.tute.l.si quis sub cõditione. Ray. In glo. s.vt sicut liberti tuto.in fin. Consideramus ergo hic circa qd principaliter cessauit hoc est circa additionem arg.j.de auto. tuto.l.j.et ad trebel.l.j.§.fuit quesitum. Tho.

1 ☞ Libertus vocatus ad tutelam patroni non potest pretẽdere communes excusationes.

1 **Libertus.** Si aliquã cõem habeat excusationem nã libertus † qñ vocatur ad tutelam patroni non põt ptendere cõmunes excusationes nisi ille pronus vel filij eius ad quorum tutelã vocat̃ sicut amissuri aliqua iura patronatus nam tũc põt se excusare tanqꝫ si ad tutelaz alicuius extranei vocaretur.et ita debet intelligi hec lex. Dy. Ibi quã qui sub audi illis. Dy. Ibi iura.s.integra. Dy.

In omnem rem. Preter qꝫ adeundam hereditatem vt.s.eo.l. impuberi. Dyn.

Nec ille. Scilicet q fuit absens cã reipublice. Dyn. Ibi desinit tutor esse.s. vt alius tutor detur nisi absens desinit esse tutor. Dy. Ibi ꝙ.s.vt alius curator detur in locum absentis ⁊ ille absens non desinat esse tutor. Dy.

1 ☞ Doctoratum accipiens quãtuncũqꝫ sit magne autoritatis ⁊ nobilitatis debet examinari per collegium doctorum.

In dando. Ibi ⁊ in eum expone ⁊ p etiã ⁊ qd sequitur inquirit̃ dic. s. de honestate morũ ⁊ alijs que exigunt̃ inquiri in tutore dando ex inquisitione de qbus dr̃ in gl. Et no. 1 ar.fm Ja.de are.ꝙ ille qui dz recipere doctoratũ † vel cõuẽtum quãtuncũqꝫ sit magne potentie nobilitatis vel dignitatis debet examinari per collegium doctorum sicut ⁊ alij examinãtur. Jac.⁊ pro hoc.j.e.l.scire.§.si perfectorum.

1 ☞ Episcopo absente eius iurisditio deuoluit̃ ad capl̃m.
2 Capitulum vel vniuersitas an possint facere statutum sine prelato.
3 Papa mortuo an iurisditio ⁊ administratio transeat ad cardinales ⁊ de eorum potestate.
4 Capitulum sede vacante omnia potest que potest episcopus.
5 Procurator cesaris potest hereditatem adire quod non posset alius.

a **Ubi[a] absunt.** Hec.l.parua multũ hz vtilitat; ⁊ breuiter dicit ꝙ absente magistratu decuriones dant tutores ⁊ possunt dare ex seipsis.h.d. Et expone vbi.i. quo casu. ¶ Sed magistrat⁹ nõ posset dare seipm vt.s.e.l.pretor vbi de hoc dixi.⁊ est ista.l.euidens ar.fm Ja.de are. ꝙ absen 1 te mortuo epõ † iurisditio deuoluit̃ ad capitulũ de hoc vide extra ne sede vacante p totũ in summa illius tit.p Gof.⁊.H. et Spec.⁊ex̃ de maio.⁊ obe.c.cũ olim cũ ibi nota.⁊.c. his qui an autem conferre beneficia vel clericos presentare spectet da capitulum sede vacante.vide dicto titulo ne sede vacante.c.vltimo ⁊.xxiij.distin.psbiteri in glo.⁊ per Archidia. Et an cõcedere lr̃as cõmendatitias vel alienare vide.lxxj. disti. 2 fraternitat; in gl.p Arch. ¶ Et vtrũ capitulũ † vel alia vniuersitas possint facere statutũ vel ꝯstitutiõez sine plato vide per Cõpost.ex̃ de cõstitu.c.cũ oẽs ⁊ p Inno.eo.tit.c.cũ accessissent.et de hac materia que spectẽt ad capl̃m sede vacante vide p Archi.ex̃ de maio.⁊ obe.c.j.lib.vj.an vacãte sede pa- 3 pali † trãseat iurisditio ⁊ administratio ad cardinales et de eorum ptãte sede vacante.vide.lxxix.dist.c. nullus vnquã et ibidem habes an creare possint aliũ cardinalẽ p Arch.dubitatũ multũ fuit in curia romana vtrũ administratores dati a papa in tpalibus ⁊ spũalibus alicui eccl̃ie sede vacãte possent bñficia cõferre. Et ꝙ possent sic allegabat̃ oẽs tales vicarij seu administratores dati a papa possunt oẽm curã agere quã possz plat⁹ si viueret.vij.q.j.circa fi.ibi q possit ei⁹ curã agere oẽz ⁊c. et eadẽ cã ⁊ q̃stio.c.quãuis teste.ibi.eñ vo si nullo tpe ⁊c. Ex qbus apparet qd dixi ꝙ oĩa possunt q̃ posset p- 4 latus † qr q oẽ dicit nihil excipit.C.mã.l.a pcuratore.s.de vsu fru.eaꝝ rerũ que vsu cõsu.l.j.⁊ d suppel.le.l.fi.⁊ hec fuit sñia Joh.qui h notat.lxj.distin.obitũ in fi.glo.q̃ incipit p h.c. ⁊c. Et est hodie expssum ex̃ de supplẽ.negligẽtia platoꝝ.c.eccl̃ie cathedrali.li.vj.vbi dr ꝙ si sunt deputati ab alio quã a sũmo pontifice nõ possunt bñficia conferre nec mirũ qr ⁊ pcurator 5 cesaris † põt hereditatẽ adire ꝙ nõ põt alius pcurator pmũ probatur.s.de offi.pcu.cesa.l.j.§.vlti. ¶ Sz pbat̃.j. de acq. hered.l.paulus rñ.p pcur.nõ ob.ex̃ de elec.c.is cui pcur.lib. vj.qr istud ar.nõ sequit̃ is cui procuratio plena in spũalibus

a ¶ Ubi.adde ꝙ hãc.l. limitat Ange.in.l.testamẽti.C.d testa.Bar.in l.j.§.solẽt.j. qñ app.sit Ange.in.l. vacãtia.C. de bo.vacã. lib.x.

et temporalibus est cõmissa. P. potest ergo nullus alius qr ex affirmatiua non cõcluditur ꝓprie negatiua sicut nec econtra vt. j. de testa. ma. l. titia. põt ꝛ aliter rñderi vt dicaꝛ ille q habet plenã ꝛ liberam in spũalibus ꝛ tpalibus a papa hoc potest sed oĩs a papa simpliciter cõstitutus hanc habere vr̃ ergo hoc põt: minor ꝓbatur p preall'. c. eccl'ie cathedrali ꝛ ibi no. p Arch. ꝛ p hoc. s. de offi. pfe. vrbis. l. j. §. in initio ꝛ ita obtentum fuit existente qõne de facto faciũt etiam pdicta ad id qđ sepe cõtingit in ciuitatibus ꝛ vidi pluries in ciuitate pergami vidi ciuitatẽ pluries vacare rectore. aliqñ p expulsionem eius aliqñ p mortẽ ꝛ dubitabaꝛ quid fieri deberet de cõsilio peritoꝝ dictum fuit ꝙ administratio ciuitatis residebat in decuriones seu cõsiliarios ciuitatis. Et ꝙ illi debebãt rectorem eligere ꝛ ita factũ fuit. An aũt possint cõstituere sindicum siue rectorẽ vr̃ ꝙ sic. s. qđ cuiusqꝫ vniuersi. l. iij. §. si decuriones in ɔ̃rium est hec lex qñ rector adest ꝛ vr̃ expssum. C. de seruis reip. ma. l. j. vbi de hoc tetigi ꝛ. j. qñ ap. sit. l. j. §. solẽt de hoc notaꝛ ex̃ de rescrip. edoceri ꝛ faciũt nota. p Bar. ꝛ Innocen. pall'. c. cũ oẽs. ꝛ cũ accessissent de cõstit. ꝛ de hoc no. in margarita de sindico v̇. sed nunqd vniuersitas põt ꝛ in Specu. eodẽ no. ct in. d. l. margarita ꝙ si rector ɔstituit sindicũ cũ vniuersitatẽ ꝛ decessit an finitũ sit eius mandatũ eodẽ v̇si. si. pone qõnem de facto ꝛ ad hoc vide in clemẽ. de ꝓcura. c. fi. ꝛ per Inno. de foro cõpe. c. dilecti faciũt etiã pdicta ꝙ mortuo imperatore iurisditio transeat ad electores imperij. Sꝫ de iure canonico secus immo spectat ad papã vt extra de foro cõpeten. c. lꝫ ex suscepto vbi de hoc no. p oẽs ꝛ maxime p Inno. et est etiã expssum in clemen. de sen. ꝛ re iud. c. pastoral'. §. vlt. Sed non mirũ si pdicta statuerunt in eoꝝ fauorem in quibus non sunt nec fuerunt negligẽtes nec remissi ad qđ tñ nititur Inno. rñdere. d. c. lꝫ ex suscepto que rñsiones an sint sufficientes nouit deus. item vide ad materiã huius. l. que dicã. j. e. l. diuus ꝛ de magistr. conue. l. j. §. si qñ. In glo. psentiũ ibi. l. maioꝛ. ad hoc. j. de re iudi. l. si vni ꝛ de decurio. l. spurij. §. fi.

1 ☞ Preses prouincie mandans dari tutorem videtur mãdare ꝙ det eum quem potest dare ratione sui magistratus.
2 Papa mandas alicui capitulo ꝙ talis in canonicũ recipiaꝛ an talis dicatur receptus autoritate apostolica.

Magistratus. Ibi qñ pro qđ no. Dy. ꝛ Jac. et sic colligit Ja. de are. ꝙ qñ preses † ꝓuincie mandat magistratui ꝙ det tutorẽ vr̃ mandare ꝙ det eum quẽ potest dare rõne sui magistratus ꝛ non eum quẽ posset pses vt ꝛ. j. e. l. diuus. Et facit qñ papa † mãdat alicui capl'o qđ recipiant aliquẽ in canonicũ vel in fratrẽ vel ꝙ possint alicui canonicatũ ꝛ prebendã cõferre qđ tales non dicanꝛ recepti autoritate apl'ica. Sed autoritate capituli ꝛ de hoc dixi esse decretalẽ extrauagantẽ q̃ incipit contingit. Jac. illa extrauagans est hodie delarata ex̃ de rescrip. cũ aliquibus. li. vj. ꝛ ibi de hoc videas p. Jo. an. ꝛ Arch.

1 ☞ Curator an detur in testamento.
2 Curator legitimus an sit datiuus tantum.
3 Tutoris ꝛ curatoris differentia.

VEntri. In. §. curatoꝛ. habenti ibi curator detur cã cognita. Et vide ꝛ ista materia qđ no. ꝛ dixi. s. de tute. l. qui hꝫ in prin. ꝛ. §. j. Et an curator † detur in testõ vide qđ dixi. s. d cõfir. tuto. l. j. §. fi. Et an curator † legitimus sit vt datiuus tantum tenet hic glo. ꝙ sic ꝛ ꝓ hoc. j. de excu. tuto. l. amicissimos §. fi. lꝫ glo. ibi teneat ɔ̃rium. sed qđ hic no. verius est ꝓm Old. qđ vt notaui etiã. C. de epis. ꝛ cle. auꝛ. psbyteros q̃ est signata sup. l. gñaliter ꝛ cũ hac glo. cõcor. alia glo. q̃ est. j. de noua. l. fi. §. j. Old. Et rõ differẽtie † inter tutorẽ ꝛ curatorẽ esse põt qđ tutoris officiũ plenius est quã curatoris. nã tutor prim⁹ accipit plenitudinẽ ptãtis vbi secũdus tutor inuenit locũ occupatum curator aũt non hꝫ tantã ptãtem qr tutor datur principaliter psone secũdario reb⁹ curator aũt nõ. vt. s. de testa. tute. l. ij. psone autem nõ differꝛ tutor ꝛ curator. vt. j. de excu. tuto. l. scire oportet in pnc. in glo. vlti. in fi. pro hoc. j. de auto. tuto. l. curatorem. Dyn.

SCire oportet. Dy. dicit ꝙ hec lex nõ est in libris antiquis. Ego tñ in meo q̃ ẽ satis ãtiquus eã habeo ibi magistratus q recipiunt litteras de dãdis curatorib⁹. Jac. Querit glo. quid in matre ꝛ auia de hoc dic vt plene habetur qñ mulier tute. officio fun. potest auten. matri ꝛ auie.

1 ☞ Prohibitum vna via non alia conceditur.
2 Non debet aliquid vna via concedi ꝛ alia denegari.

Si mater. Ibi ne alia via. No. qđ ꝓhibitũ † vna viã nõ alia conceditur. Ad hoc extra de procur. c. tue ꝛ ibi in glo. Item si quid ꝓhibetur ꝛ id p qđ peruenitur ad illud. vt. s. de spõsa. l. oratio. itẽ nõ dꝫ aliqd † vna via cõcedi ꝛ alia denegari vt extra de cleri. cõiug. c. clerici. li. vj. Et de his vide extra de reg. iur. c. cuꝫ quid vna via lib. vj. cũ ibi nota. p Dy. ꝛ alios ꝛ que ibi dixi. ꝛ faciunt pdicta ar. ꝙ filius spurius nõ possit esse executor vltime volũtatis patris. Et pro hoc. C. de naturalibus libe. l. legẽ. et de priuilegi. scholariũ. l. j. in fi. li. xij. Oldr. Itẽ facit qđ nepoti ex filio spurio nõ possit patri relinquere ne p nepotẽ patri queritur de hoc no. ꝛ dixi. C. de natura. libe. l. fi. ibi durãte epicio. i. ad hoc vt duret firma defuncti dispositio. Dy. ꝛ pro hoc. C. si contra matris volunta. tutor creatus fuerit. l. ista. Jac.

Eos qui in legatione. Ibi periculuꝫ ad eos nõ ptinet ꝛ ideo non bene ꝓuidet dando talem tutorem. Jac. fallit si datur a principe vt. j. l. proxi. §.

Si prefectorium hominem. Id est in pretoria dignitate ɔstitutũ. Dy. Ibi dimitteꝛ. s. allegatione vt veniat ad gerendũ tutelã sibi delatã. Dy. hoc veꝝ si princeps sciebat eũ habere excusa. alias secus ꝛ si intelligo l. j. de re iudi. l. quidã cõsulebat Pe. Ibi cũ reliquis. i. inter alia. Dy. que ingruntꝛ in tutore dãdo ibi neqꝫ dignitas ad h facit. s. eo. l. in dando ꝛ qđ ibi dixi. ibi benigniores. No. ꝛ concor. est in glo. vbi de hoc dixi.

Semper autem. Ibi pecuniam dant pro tutela habenda. Dyn. ibi pena extraordinaria vt. s. de tute. l. in eos vbi de hoc. Dy. in glo. nisi sint idonei. nã tunc confirmãtur etiam inuiti nec possunt excusationem pretendere. Dy. In glo. vlti. in fin. de hoc et no. s. de testa. tute. l. ex sententia. Dy.

ET qui non sunt. Ibi vel senatores id est q retinẽt senatoriam dignitatẽ. Sed administrationẽ deposuerunt cõsiliarij nõ vtrinqꝫ retinent. Dy. Et vide. C. de tuto. et cura. clarissimaꝝ psonaꝝ. ibi sicut ꝛ cõsiliarij vel senatores qdam nõ habẽt plus. Dy. alij habent his qui nõ sunt ex consiliarijs vel senatoribus in fi. sunt tñ in alia dignitate nec ob. l. spadonem. §. j. j. de excu. tuto. Dy.

Vide bar. pro declaratione isti⁹. l. in. l. cũ vni ꝛ in. l. ij. j. de adoptio.

1 ☞ Tutor dari debet per iudicem de ciuitate vnde pupillus est oriundus.
2 Judex non posset dare tutorem non suppositum sue iurisditioni.
3 Episcopali sede vacante recurritur ad proximos episcopos.

DIuus. Ibi nõ ipsos. s. magr̃atus. Dy. ꝛ notabilis est hec lex q̃ hic in effectu intendit ꝙ tutor † dari dꝫ per iudicẽ de ciuitate vnde pupillus est oriundus ꝛ si ibi nõ reperiꝛ idoneus inquiri dꝫ in ciuitatibus circũuicinis idẽ fit in electione ꝙ si reperiaꝛ idoneus in eccl'ia vel ciuitate in qua facienda est electio ꝙ inde eligi dꝫ alias põt fieri electio in alijs locis de hoc no. ꝛ dixi. C. de epi. ꝛ cle. l. i ecclesijs ex̃ de elec. cũ nobis oliꝫ ꝛ. c. cũ inter canonicos. Et no. etiã in glo. s. qđ cuiusqꝫ vniuer. l. plane itẽ no. ꝙ iudex † non põt dare tutorẽ nõ suppositũ sue iurisditioni ꝓ hoc. s. e. l. j. in fi. ꝛ. l. ius dandi ꝛ de cõfir. tuto. l. naturali. §. j. vbi de hoc dixi. ꝛ. C. de in lit. dãdo tuto. super rubrica ꝛ pro hoc vbi petanꝛ tutoꝛ. l. j. sꝫ vr̃ ꝙ posset eũ dare ꝛ scribere iudici cui ipe tutor subest ꝙ cum cogat ad instar interlocutorie de mittẽdo in pos. rerũ q̃ sunt in alieno territorio q̃ põt preferri p iudicẽ corã quo litigaꝛ lꝫ missio fiat p eũ in cui⁹ territorio sunt res vt. C. de iudi. ꝓperandũ. §. sin aũt rẽ v̇. de hoc dixi. ꝛ de bonis auto. iudi. poss. l. cũ vnus. §. is q. sed rñ. ibi iudex ꝓnũciat de bonis rõne psone litigãtis q̃ ei subest ꝛ iõ rõne pricipalis hꝫ accessoriã expeditionẽ ar. C. p quas pso. no. acquiriꝛ. l. p libera at hic tutor nõ suberat iudici principal'r nec accessorie. ꝛ iõ nõ põt quicquã de eo ꝓnũciare. ¶ Sꝫ nũqd ille iudex tenebiꝛ sibi parere vr̃ qđ nõ qr par in parẽ ꝛc. vt s. de arbi. l. nã magistrat⁹. Sed dic cõtra ar. s. de offic. ei⁹ cui mãd. est iurisditio. l. fi. in fi. ꝛ ꝓbatur in auꝛ. vt iudi. sine quoquo suffragio. §. si qs v̇o nec ob. qđ par in parẽ nõ habeat imperiũ. nã hoc est veꝝ virtute ordinarie iurisditiõis. sed autoritate iurisdi. in hoc sibi delate a lege ꝛ sic quãtũ ad effectum

maior est

maior est eo in hoc sicut etiam videmus qd cardinales inclu-
duntur ꝑ iudicē secularē loci vbi morit̄ papa ꝓ electiōe pa-
pe facienda vt extra de elec. c. vbi periculū lib. vj. Ja. de are.
de hoc etiā dixi in. d. §. fi. aūt reus in. l. ꝓperandū. Et facit ēt
quā notaui de trāsmissione facienda de malefactore in aut.
quādo in ꝓuincia. C. vbi de crimi. agi opor. circa fi. Sed q̄rit
glo. qd si datus est tutor ꝑ iudicē ille qui nō erat iurisditioni
eius subditus ⁊ ipse datus cōsensit datiōi nunqd valebit vr̄
qd nō ꝑ iura p̄dicta ⁊. s. de tute. etiā municeps ⁊. j. de excu. tu
to. l. scire oportet. l. fi. Glo. tenet ꝯrium tñ qñ videt̄ cōsentire
Dy. qui alleg. C. cōia vtriusqꝫ iudi. l. ij. Sꝫ dicit glo. ⁊ bene ꝙ
secus est in testamētario qꝛ pōt dari in testō etiaꝫ alienigena
vt. s. de testa. tute. l. q̄ro aūt. rō est ſm Ja. de are. lꝫ gl. non di
cat eū dare quē testator dat vt eo. titu. de testa. tute. l. tutor in
incertū. §. quilibet. Jaco. Et ex hac. l. et supradictis possunt
aliqua vtilia colligi. p̄mo ꝙ sepe vidi cōtingere: aliqua villa
vel locus nō hꝫ cōsules vel administratores ꝓpter paucita-
tem inhabitantiū ita qd nō est ibi q recipiat sequestrationes
vel denūciet maleficia vel similia faciat q̄ imcūbunt locis ⁊
vilis hic est ar. ꝙ ville ꝓrimiores ⁊ viciniores ad hoc teneā-
tur ⁊ ꝑ hoc. j. de magistra. conue. l. j. §. si qñ. ⁊ queād. seruitu.
amittant̄. l. si locus. §. fi. sic qñqꝫ ꝓpter defectū vnius iudicis
recurritur ad aliū vt plene dixi. s. e. l. vbi absunt. Et vacāte
3 sede ep̄ali † recurrit̄ ad ꝓrimos ep̄os ex̄ de cēsi. c. romana et
ad cōsuetudinē ꝓri. ciuitatis eo. ti. §. sup eo ⁊ de hoc ibi in gl.
de cōsuetu. c. cū olim. et si ciuitas velit dānare aliquē ad pe-
nam metalli ⁊ non hꝫ metalla dānat eū ad ꝓrimā ciuitatē q̄
habet metalla. j. de penis. l. aut dānū. §. est pena metalli. Et
si archiep̄s recusat cōsecrare suffraganeū suū recurrit ad su
periorem. lxiij. dist. c. si forte ⁊. xlv. di. si forte ⁊ ibi de hoc not.

1 ☞ Causa dicitur finita quando est executioni mandata.

Curatorem. Ibi datū simpliciter. Dy. Ibi in diē pubertatꝫ. Dy.
Ibi ergo qui finit̄ eius officiū eius pubertate adue
niente. Dy. Ibi debebit. s. ipse adultus. Dy. In glo. ij. no. dif
ferentiā an detur ex cā. Oldra. Ibi finita cā finitur cura. Et
1 dicitur finita † cā qñ est executioni mādata ꝑ. l. s. e. l. si impu
beri v̄. qui tutelā dic ⁊ iudex delegatus forte durat quousqꝫ
sn̄ia fuit executioni mādata vel dic ꝙ mādatur executioni ꝑ
delegantē vt no. s. de rei ven. l. q restituere in vlti. glo. de hoc
vide ex̄ de offi. deleg. c. querēti cū ibi nota. Ja. de are. ibi que
sunt immo ⁊ si detur ex cā finita cā finit̄ cura vt. s. de tute. l. q̄
situm ⁊. j. de tute. ⁊ ra. distrah. l. si tutor reipublice cā. Oldr.

1 ☞ Puberi non potest dari tutor.
2 Causa falsa inserta decreto sine sententia reddit eā nullā.

a ℂ Seie hac. l. limita ſm Bal. in l. ij. C. qñ ꝓuo. nisi fuisset sup etate dispensatum.

a Seie [a] egresse. Ibi quasi minor exp̄sso errore. i. decreto ſꝫ Dy.
Idem si nō exp̄sso ſm Jac. de are. vt. s. e. l. tutor si
petitus vbi de hoc. Jac. Ibi obligari subaudi. iō
1 qd ꝓ qꝛ. Dy. No. g̊ qd puberi † nō pōt dari tutor et si det̄ nō
valeat pupillo aūt nō hn̄ti tutorē hn̄ pt dari curator vt. s. l. ꝓ
xi. ⁊. l. curator ⁊ ibi no. ⁊. j. de aut. tu. l. curator. ⁊ no. C. i q. cau.
2 hn̄ti tuto. l. lꝫ. itē no. qd falsa cā † inserta decreto sine sn̄ia red
dit eā nullaꝫ de quo no. j. de excu. tuto. l. qui testō. Sed quere
que opinio sit verior vtrū Dy. q dicit errorē fuisse expressum
in decreto an vero. Ja. de are. q dicit idē etiā si nō exp̄sso gl.
que est hic cōcor. cū opi. Dy. Et idē tenet gl. j. de vsuc. l. labeo
instit. qui. nō est ꝑmissum facere testm̄. §. iteꝫ ꝓdigus. ⁊ hoc ēt
tenet ipse Dy. j. de v̄bo. sig. ob. l. is cui vbi de hoc dixi ⁊ dicit
hoc esse ꝓpter autoritatē rei iudi. ar. j. de reb. eoꝝ. l. si pecuniā
§. item q̄ri pōt alibi tꝫ glo. opi. Ja. de are. ꝙ indistincte nō te-
neat. C. de peti. here. l. si putas vbi de hoc ꝑ Cy. ⁊ ibi plene di
xi ⁊ idē no. in. l. ij. C. qñ ꝓuo. nō est necesse q̄ hic in glo. allegat̄
Et hāc etiā approbat Pe. ⁊ Ja. de ra. ⁊ vr̄ exp̄ssuꝫ. d. l. tutor
si petitus. s. e. itē pro hoc qꝛ hic sn̄ia ꝯtinet qd est impossibile
de iure q̄ impossibilitas assimilat̄ impossibilitati facti vt. j.
de cōdi. insti. l. si filius vn̄ sic qñ ꝓnunciat̄ aliqd impossibile
de facto sn̄ia nō tꝫ. ⁊. j. q̄ sn̄ie sine ap. resci. l. fi. ita ⁊ isto casu. ⁊
pro hoc facit. j. de excu. tut. l. scire oporteat. §. his cōsequēs.

Pupillo. Hec lex facit ad qōnem quā no-
taui. s. e. l. j. Itē facit ꝙ si statuto
caueatur ꝙ ꝓ eo ꝙ quis hꝫ in alimēto soluat do-
mino. l. pro qualibet libra aliqs hꝫ res in ciuitate
vbi est tale statutū ⁊ hꝫ etiā in alia ciuitate nunqd ꝓ illis que
hꝫ in alia ciuitate soluere teneat̄ hic est eīn ar. qd nō et videt̄
quasi casus. j. de censib. l. forma. §. si vero quis agrum vbi
de hoc no. Old. ⁊ ibi de hoc tetigi ⁊ plenius de mune. ⁊ hono.
l. rescripto. §. fi. in fi. vbi similiter videt̄ exp̄ssum ⁊ de hoc dixi
in opere statutoꝝ scd̄a parte rubricella an teneat̄ quis solue
re collectas super bonis que habet in alia ciuitate.

1 ☞ Duo tutores eiusdem pupilli possunt fideiubere vnus
pro alio.
2 Duo volentes simul pecuniam mutuo sumere possunt inui-
cem fideiubere.

Romanus. Casus. pro eadē tutela pōt
quis obligarri tanq̄ tutor
et tanq̄ nominator. h. d. ibi se factū priuatum qui
prius erat in magistratu cū tutorē dedit ibi ad iu-
dicem qui euꝫ tutorē dederat. Dy. Ibi decreuit. i. ꝓnūciauit
in cā appellationis. Dy. Ibi duplex. s. tanq̄ noīator ⁊ tanq̄
tutor. Dy. Ibi itaqꝫ qꝛ fideiussor ⁊ noīator parificant̄ vt. j. d
magi. cōue. l. j. in p̄ n. Dy. Et hec lex exp̄sse vr̄ determinare ꝙ
1 duo tutores † eiusdē pupilli possint fideiubere vnus pro alio
Sed rn̄deri posset ꝙ hic dicit̄ est fauore pupilloꝝ. ⁊ iō hic nō
debet in eoꝝ lesionē conuerti vt. C. de legib. l. qd fauore. vnde
in hac qōne dicit. Dy. ꝙ iudex dꝫ inquirere vtrū ꝑ talē vica
riam fideiussionē sit sufficienter ⁊ bene cautū pupillo vt quia
ambo sunt locupletes ⁊ tunc eos audiat et admittat. Si vero
nō esset sufficiēter cautū pupillo tūc eos vicissiꝫ nō admittat
sed alios fideiussores exigat ⁊ ꝑ hoc. C. de epis. ⁊ cler. l. oēs. l.
2 vbiqꝫ. §. in hac aūt regia vrbe itē facit ꝙ si duo † velint simul
pecuniam mutuo sumere ꝙ possunt inuicē fideiubere ⁊ ad h̄
j. de duobus reis. l. reos in princ. et in aut. de duobus reis in
prin. et qd no. s. ad velle. l. vir vxori. §. fi. Dy.

ℂ Qui petant tutores. Rubrica.

1 ☞ Mater an teneatur petere tutores.
2 Curator non datur nisi petenti.
3 Tutor administrans an finita tutela teneat̄ petere curatorē.
4 Mater an teneatur facere remoueri tutores suspectos.

ℂ Nota pro hoc tit. ꝙ q libet potest petere ꝙ detur tutor pupillo Bal. i l. iij. de neg. gest.

Super rubrica. Vide Azo. in summa. C. e. ti.
Et dicit glo. ꝙ ista fuit inepta ordinatio titu
lorum ꝙ iste titulus debuit p̄cedere p̄ceden-
tem ⁊ ita est vt. C. vbi primo ponit̄ iste ti. ⁊ tit.
vbi petant̄ tutores ⁊ postea titulus qui dari
tuto. pos. pōt satis tñ tolerari qꝛ. s. dixit qui pos. da. tuto. nūc
ad quoꝝ postula. ⁊ quo loco petantur ⁊ nō refert qui p̄ponā-
tur. Et de hac scd̄a pte rubrice dicunt quidā nihil agi in tex.
sed certe immo agit̄ lꝫ obscure. j. e. l. decreti ⁊ vbi. In glo. not.
et de hoc est sp̄alis ti. C. vbi petant̄ tuto. ⁊ vide in summa eius
1 dem ti. qd mater † nō teneat̄ petere curatores. j. e. l. j. q teneā
tur petere tutores ex necessitate ⁊ qui ex volūtate. ⁊ de penis
eoꝝ qui tenent̄ petere ⁊ nō petunt. j. e. l. ij. ⁊. iij. ⁊ ar. ad media
2 tores litteraꝝ que impetrant̄. et ꝙ curator † nō datur nisi pe
tenti ⁊ si alio petēte detur qd tenet̄ pro eius administratione
Et an minor possit cōstituere ꝓcura. ad curatorē. sibi peten-
dum ⁊ an possit cōstitui ꝓcurator ad cōstituendū aliū ꝓcur.
3 an tutor se excusans teneat̄ petere curatorem ⁊ an tutor † ad
ministrans finita tutela teneat̄ petere curatorē. j. e. l. q q̄liter
cūqꝫ alias est. §. qd magistratus decurionibꝰ possint dare tu
torem ⁊ ꝙ ep̄s debeat facere cū ꝯsensu capituli. j. e. l. decreto
qñ mater priuetur hereditate filij si sibi nō petat tutorē. j. e. l.
vltima. Et an priuet̄ legato sibi relicto ꝑ patrem pupilli. Et
an priuetur substitutione pupillari ⁊ qd substitutio facta pu
pillo si decesserit sine liberis omni tp̄e sit fideicōmissa. ⁊ an te
4 neatur mater † facere remoueri tutores suspectos.

Matris sollicitudo. Ibi filio ipu
beri. Dy. i gl.
ibi de tute. l. iij. §. j. hec. l. male hic allegat̄ cū ibi cum
curator non datur nisi petenti pupillo adeo qd in-
fanti dari non potest vt ibi placet Ja.

Si minores. Puberes vel impube-
res. Dyn. Et ſm Dyn.
hec. l. nō est in libris antiquis qꝛ trāslata fuit de
greco in latinū vt glo. dicit ⁊ tractat de ꝑsonis q̄
habent petere tutorē ex volūtatē ⁊ de his q̄ ex necessitate ibi
petunt tutor. Alij aūt ex necessitate de qbus subijcit. Dyn.
Ibi sunt aūt qdā de qbus solis. j. subijcit vsqꝫ in fi. Dy. Ibi
patiunt̄ vt mater. Dy. Ibi. s. liberti. Dy. Ibi pre v̄itatis gra

tia.i.maliciose.Dyn.Ibi vel ex studio.i.studiose ꝛ maliciose Dy.In glo.i.sponte in fi.sed quõ ipsi agnati vel cognati petunt tutorẽ cum ipi sint legitimi tutores ad quos ptinet spes successoris vt.s̃.de legitimis tutoribus.l.j.ꝛ.l.legitimos ꝛ sic excludunt datiuos.vt.j̃.de tute.ꝛ ra.distra.l.si tutor reipublice.§.j.ꝛ.s̃.ti.j.ꝛ.l.si ꝙ ĩpuberi rñ.hoc ĩtelligas qñ datus erat in testõ excusatus vł remotus quo casu non vocat̃ legitimus vt.s̃.de testa.tute.l.si quis sub cõditione item eo casu quo ꝓximior erat inhabilis inhabilitate tpali vel habebat aliquã excusationem ꝛ alijs pluribus casibus itẽ in matre ꝛ auia ꝓcedit de plano qꝛ nõ cõpellunt̃ suscipere tutelam.sed eis permittitur vt.l.ij.ꝛ vlti.C.qñ mulier tute.offic.fung.põt ꝛ auf.matri ꝛ auie.ibi signata ꝛ ibi no.Dy.

1 ☞ De mediatoribus qui impetrant litteras papales.
2 Curator non datur nisi poscenti.
3 Procurator potest constitui ad constituendum alicui procuratorem.

Diuus. Alias incipit oẽm ꝛ est declaratio.l.precedent̃ ꝛ qȯ dicit morationem.i.dilationẽ.ibi si quid aliquis subaudi sit.Dyn.Ibi intestatoꝝ filioꝝ defunctoꝝ in pupillari etate.dy.Ibi vel legatarius qui pupillum tutorẽ nõ habentẽ intendebat cõuenire.Dy.Ibi aliquã necessariã rõ conuenti vt.j̃.de verb.ob.l.inter stipulantẽ.§.j.vel rõ agent̃ ꝛ loquit̃ de necessitate causatiua pueniendi ad sibi debitũ vt.j̃.de separat.l.vlti.Old.Ibi rogabit no.ꝓ mediatoribus litteraꝝ † q̃ impetrantur a principe vel papa vel alijs dñis.Dy.Ibi hoc ipsum diceret.s.fenerator vel legatarius.Dy.Ibi petent minores qualiter aũt petant sequit̃ si quidẽ ꝛc.Old.Ibi aliqs eoꝝ adolescentiũ.Oldr.Ibi si.i.an.Ibi sed ipm vel ꝓcur.ab eo cõstitutũ vt dictũ est.Dy.In v̉.curatorẽ ibi pupilla quondam nunc adulta ꝛ alias est in lr̃a pupillo ꝛ eodem mõ expo nas.ibi nõ iure.i.nõ postulante adulta nec ea mãdãte postulari.Dy.Et breuiter hoc intẽdit iste v̉.vsq; ad fi.ꝙ curator † non datur nisi poscenti et si quis sibi petat cur eo non mandante periculũ administrationis ad eũ spectat ꝛ idem in matre a principe curatorẽ petente ꝛ facit.s̃.de tute.l.qui hꝫ.§.si pupillus cũ ibi nota.ibi curatores eius filie non ab ipsa filia postulatos.Dy.per matrem nec eius mandato.In glo.si hꝫ tutorem in fi.ꝛ ꝓ hoc.s̃.de ꝓcura.l.mutus.§.is q nam hoc casu minor hꝫ legitimã ꝑsonam sicut ꝛ in aliјs.s̃.qui not.extra de resti.spol.c.ex pte videt̃ ergo dicendũ ꝙ ad hoc exequẽdũ possit ꝯstituere ꝓcuratorem vt.j̃.de iniur.l.sed si vnus.§.idẽ ait in margarita de procu.v̉.item minor ꝛ v̉.an minor non habens tutorẽ.nec ob.l.neq;.C.de ꝓcur.qꝛ ibi loquit̃ in pupillo qui vult ꝯstituere procur.in litẽ in qua non hꝫ ꝑsonam legitimam vt.C.q legiti.ꝑsonã.l.ij.item allegat̃ hec lex ꝙ possit cõstitui procura.† ad cõstituendũ aliũ procura.ꝓ hoc.s̃.qȯ cuiusq; vniuersi.l.item eoꝝ.§.si decuriones.naꝫ ꝛ alias est ꝙ a dño fiendũ põt fieri dñi volũtate vt.s̃.de serui.rust.pre.l.cuꝫ essent.§.qui pluriũ nõ ob.l.dũmõ certus.s̃.de ꝓcur.qꝛ bene erit certus cũ erit ꝯstitutus nec aũt dꝫ esse certus qȯ sit procura.factus.Ja.de hoc no.In glo.s̃.de procur.l.j.ꝛ vr̃ expssum ex̃ de procur.c.j.li.vj.põt taliter cõstituens reuocari vt eo.tit.c.is qui eodem.ꝛ de hoc dixi.C.de procu.l.qȯ quis.

1 ☞ Tutor finita tutela tenetur adultum admonere vt sibi petat curatores.

Qui qualitercunq;. In fi.tutor † finita tutela tenet̃ adultum admonere vt sibi petat curatores vt.j̃.tit.proxi.l.ita autem.§.si tutor.

1 ☞ Episcopus tenet̃ facere cũ consensu capituli ea q̃ facit.

Decreto. In fi.iussu tñ p̃sidis vel vbi magistrat⁹ absunt vt.s̃.ti.px.l.x.vbi absunt.ꝛ scdꝫ diuersas lr̃as diuersimode pũctuat̃.Et no.ar.ꝙ eps † tenet̃ facere cũ consensu capli ea que facit de hoc extra de his que fiunt a p̃lato sine consensu capituli ꝑ totum.Ja.In glo.vlti.ibi vel dic hic vera.Dy.

1 ☞ Mens legis est potentior ꝙ̃ verba.

Credendum. Et ibi cõstitutione q̃ matrẽ impuberi filio tutorẽ non petentem priuat ipsius filij hereditate ꝛ de qua cõstitutione habet̃.s̃.e.l.ij.§.j.ꝛ.l.oẽs.alias incipit diuus.Dy.Ibi sꝫ snĩa eã excusat.Ro.hic exp̃ssuꝫ ꝙ potẽtior est mẽs legis † quã v̉ba ꝛ ꝙ lꝫ offendere verba legis mẽte seruata ꝓ hoc.j̃.de ver.sig.l.nomis ꝛ rei.§.verbũ.s̃.de legib⁹.l.ꝯ legẽ.ꝛ.l.fraus et dixi plene.C.de legi.et consti.l.non dubium.

Hec autem matri. Ibi reliquerit sub conditionib⁹ que sequunt̃ Dy.Ibi cui.s.filio.Dy.Ibi nõ est empta dato qȯ tutor non petat.Dy.In gl.s.matri ibi ab intestato imo ꝛ a substitutiõe vt ibi dr̃ ꝛ statim subijcit̃.Old.Ibi vt ibi s̃ꝫ Az.s.in.d.l.sciãt Old.Ibi ꝓpter ꝯditiones hic insertas vt de prima no.de impuberũ ꝛ al's substitu.de p̃cib⁹ de scd̃a.j̃.de suis ꝛ legit.here.l.j.in prin.Old.Et facit ꝓ eo qȯ no.in glo.d.l.p̃cibus vcꝫ ꝙ si pater substituit filio impuberi si decesserit sine liberis ꝙ ista substitutio fit omni corpore fideicõmissaria quasi ista verba referant̃ ad tp̃s pubertatis.scd̃a aũt cõditio de qua hic loqtur.s.si intestatus decesserit põt habere locũ etiã in pupillo.vt.j̃.de vulg.ꝛ pu.substi.l.coheredi.§.cũ filie ꝛ sic predicta rõ que hic in glo assignatur non videtur procedere s̃m Jac.de are.¶ Ibi cessatura pena erat ꝛ mater erit excusata a petitione curatoris.ꝛ sine aliqua pena.Old.

Que autem. Ibi qȯ pro qꝛ.Old.ꝛ ꝓbat qȯ dixit tribus rõnib⁹.Ibi virilius est qui est discretior quã femineus.Jaco.Ibi.qui in q̃sitione q̃ fit in petitis a matre.Dy.vt statim subijcit ꝛ.s̃.de cõfir.tuto.l.mulier quã glo.hic allegat pro.l.j.ibi ꝛ ideo qꝛ non est firmũ matris consilium vel iudicium.Dy.

¶ De administratione et periculo tutorum et curatorum. Rubrica.

1 ☞ Quis citari debeat an tutor vel curatus.
2 Vasallos pupilli inuestire quis debeat.
3 Tutor an teneatur pro aliquibus obligationibus vel satisdationibus factis nomine pupilli.
4 Electio ex discordia vel negligentia deuoluit̃ ad superiorez.
5 Tutor an teneatur admonere pupillũ finita tutela ꝙ prouideat sibi de curatore.
6 Papa an teneatur petere consiliũ cardinaliũ de necessitate.
7 De materia confectionis inuentarij ꝛ pena omissionis.
8 Stipulatio pro pupillo qualiter debeat committi.
9 Pupillus qualiter debeat defendi per tutorem.
10 Alienatio facta per tutorem bona fide an valeat.
11 Tutor gerere debet negocia pupilli sicut propria.
12 Pupillus secundum dignitatem est alendus.
13 Periculum nominum exactorum qñ pertineat ad tutorem.
14 Tutor an teneatur in iudicio cauere.
15 An teneatur quis actiones cedere.
16 Oblatio an impediat cursum vsurarum.
17 Tutor tenetur de fructibus perceptis ꝛ percipiendis.
18 Tutor an possit rẽ pupilli vnius p̃rimonij in aliud trãsferre.
19 Debitor soluens tutori consequitur plenam libertatem.
20 Tutor an possit debitum pupillo remittere.
21 Heres soluens executori dato in testamento an liberetur a legatarijs.
22 Alienatio si sit facta pendente appellatione an reuocetur cõfirmata prima sententia.

Super rubrica. Vide.Azo.in summa huius tit.ꝛ.C.eo.ꝑ totũ ꝛ ibi habes continuationem Rubrice vł posses aliter ꝯtinuare qꝛ tutores de qbus dictũ est.s̃.qñq; male adminst.qñq; negligẽter ꝛ de hoc tenent̃.vt.j̃.e.l.tutorẽ qui tutelã ꝛ.l.tutores iȯ de hoc subijcit an ꝛ qñ cõpellant̃ tutores gerere.j̃.e.l.j.ꝛ ex quo tpe spectet ad eos periculuꝫ tutele neglecte ꝛ qual'r agãt ꝛ ꝯueniant̃ noĩe pupilloꝝ plene ea.l.§.sufficit.Et an tutor vel eius actor teneat̃ satisdare quis citari † debeat tutor an pupillus qs iuret de calũnia ꝛ quis debeat cõdẽnari ꝛ qs inuestire debeat vasallos † pupilli ꝛ an si tutor format libellũ tanq̃ tutor lꝫ nõ petat' sibi condẽnari tutorio noĩe admittat̃ talis libell⁹ an actio iudicati detur ꝯ tutorem.j̃.e.l.si tutor.ꝛ an teneatur † finito officio tutele ꝓ aliqbus obligationib⁹ vel satisdatiõibus factis noĩe pupilli.Et an idẽ.in ꝯsulibus villaꝝ de electione vnius ex pl'ibus tutoribus vt solus administret facta a testatore cũ tutorib⁹ vel tutores iudice vide.j̃.e.l.si pl'es.ꝛ an honorarij tutores de negligentia teneant̃ ꝛ an administratione diuisa inter tutores per

regiones

regiones vnus teneatur pro altero ꝛ ꝙ facilius regio p vnū ꝙ̄ per plures ꝛ qꝺ primo gerens scꝺo non gerens tertio magistratus cōueniatꝛ. et ꝙ standū est iudicio maioris ptis ꝛ si

4 non cōcordant iudex eligit. ꝛ sic est electio † deuoluatꝛ ad superiorem ex discordia vel negligentia electoꝝ ꝛ an pluribus executoribus vltime volūtatis vel alijs officialibus quibus sit insolidum. qꝺ dictum limitetꝛ a cā. ꝭ. e. l. ita autē de brocar dico qui facit p aliū videtur facere p seipꝫ ea. l. §. gessisse plene ꝛ qñ quis pōt p alium explicare ꝛ pulchrū an faciens per alium videatur facere vere vel interptatiue ꝛ que remedia sint cōtra tutorem nō gerentē an tutor teneatur a se exigere

5 debitum naturale ea. l. §. si debitor. an tutor † finita tutela teneatur admonere cōtra pupillū ꝙ sibi curatorem petat ea. l. §. si tutor. qꝺ cura finita teneatꝛ curator ad eē negocijs iam ceptis ea. l. §. fi. et an sindicus ad lites datus ad annū teneatur finito anno adesse ipsis litibus. an si tutor voluit tutor. eē an nogolistā ꝛ eum gñaliter liberauit videatꝛ liberatus a dolo ꝭ. e. l. quidā decedens ꝛ ibi plenissime de ista materia ꝛ an reperiri possit modo liberādi tutoreꝫ ꝙ nō teneatꝛ de dolo an si dictum sit ꝙ aliquid fiat cum consilio vel de consilio vel per consilium alicuius si fiat sine eius cōsilio plenissime ead. l. §. pap. et an sufficiat cōsilium requiri an etiā sequi cōsilium teneatur ꝛ que dr̄ia sit si dicatꝛ de cōsilio vel de cōsensu. ꝛ an pa

6 pa † teneatꝛ petere cōsiliū cardinalium de necessitate. ꝛ si episcopus debeat cōferre beneficia de cōsilio vel cōsensu capl'i an sufficiat si hēat medietatē capl'i. Et qꝺ piculū tutele spectet ad tutorem qñ sciuit se datum ꝛ p̄sumatꝛ ignorare nisi pbetur ea. l. §. vlti. Et an sufficiat sciētia vbi exigitur denūciamentum. ꝛ quod immiscens se diuinis sit irregularis demuꝫ si sciuit se excōicatum. ¶ De materia confectionis inuenta

7 rij † ꝛ pena omissionis. ꝭ. e. l. tutor qui repertoriū ꝛ ꝙ omissio eorum ad que pars teneatꝛ ex officio inducat doli p̄sumptionē qꝺ nimia festinātia ꝛ tarditas reprobentꝛ ea. l. §. cōpetit ꝛ. §. seq. an teneatur tutor noīe pupilli fenerare. ꝛ si fenerauit an teneatur vsuras restituere ꝛ de vsur. pupillaribus agitur in §. sequentibus. d. l. vsꝗ ad fi. ¶ Qualiter debeat cōcipi sti

8 pulatio † pro pupillo. ꝭ. e. l. quotiens. Et qñ pupillo ex stipu. competat directa vel vtilis ꝛ que dr̄ia sit inter directā ꝛ vtilem. ¶ Quod tutor teneatꝛ se exigere alias debituꝫ cōuertatꝛ in act. tutele ea. l. §. nequaꝙ̄ ꝛ qꝺ vtilitas est in tali cōuersione Et an aut. minor debitor locū habeat in tutore testamētario ꝛ ꝙ actio subrogata nō sapit naturā illius in cuꝰ locū subrogatur an teneatꝛ tutor naturale debitū a se exigere. Et an pupillo possit exigere ea. l. §. itē si tpali. ꝛ ꝙ nemo sine actiōe experiatur. ꝛ an officiū iudicis sit actio. ꝛ an dabitur naturale solutum videatꝛ donari ꝙ tutor datus ad augmentū non teneatur de residuo ꝛ datus simpliciter teneatꝛ de oībus ead. l. §. ꝯstat. ꝛ an eccl'a edificata vt subsit abbati nihilominꝰ subsit

9 epo ¶ Qualiter debeat defendi pupillus † p tutorē. ꝭ. e. l. generaliter ꝛ qꝺ pcurator datus ad defendendū soluere possit Que actiones intentenꝛ p tutorem ꝯ tutorem durante tute

10 la. ꝭ. e. l. cū plures. ꝛ qꝺ alienatio † facta p tutorē bona fide va

11 leat ea. l. §. j. ¶ Quod tutor † gerere debeat negocia pupilli sicut propria. vel sicut faceret ipse pupillus si esset maior ea. l. §. nimium. ꝛ. §. sequen. ꝛ quibus psonis possit tutor donare vel alimenta p̄stare vel dotare de bonis pupilli. an tutor hodie teneatur fenerare pupillo ea. l. §. fi. ¶ Qꝺ ꝭm dignita

12 tem sit alendus pupillus †. ꝭ. e. l. tutor ꝭm dignitatē. ¶ Qꝺ quis teneatꝛ habere ratū factuꝫ ab alio ꝙ ipse facere tenetur ea. l. §. in soluēdis. ꝛ an solutū indebitū p tutorē possit cōputare pupillo in qbus teneanꝛ tutores ex facto cōtutor admi

13 nistratione inter eos diuisa. ꝭ. e. l. ēt. ¶ Qñ periculū † nominum exactoꝝ spectet ad tutorē. ꝭ. e. l. si tutor cōstitutus qꝺ pupillus teneatꝛ oīa noīa approbare vel reprobare. ꝭ. e. l. cū qritꝛ Et quando quis possit rōnem habere pro pte tantum ppo sita excusatione p tutorē ꝛ reprobata periculū spectat ad eū ex tpe dationis. ꝭ. e. l. q iussus. nō teneatꝛ tutor auctorari pupillo nisi expediat. ꝭ. e. l. q tutor an pr̄ teneatꝛ p filiofa. tutore dato. ꝭ. e. l. luciꝰ ꝛ de significato dictiōis qsi an tutor possit noua re ꝛ rē pupilli in iudiciū deducere. ꝭ. e. l. tutor ad vtilitateꝫ an

14 teneatur tutor † in iudicio cauere. ꝭ. e. l. vulgo. de actore ꝯstituendo p tutorē vel iudicio ciuitatis vel vniuersitatis. ꝭ. eo. l. decreto ꝛ an ad certum tp̄s constitui possit. ¶ Quod ius tutele sit indiuiduū ꝛ cadat in p̄sonā cuiusꝗ tutor. insolidū ea. l. §. j. qꝺ auxiliū extraor. nō tollatꝛ p ordinariū. Si cōpetat cōtra diuersos. ꝭ. e. l. si minoris ꝛ an bñficiū restitu. in integrū ce

15 di possit ꝛ an trāseat ad heredes. ꝛ qꝺ interdū cogitꝛ quis † actiones cedere ꝛ an piuilegiū p̄sonale trāseat ad alios. ꝛ an pape extinguatꝛ pnunciatū p vnica spē agi pōt cuꝫ curatore

durante officio. ꝭ. e. l. cū curatore si ante lit. cōte. finiatꝛ tutoris

16 officiuꝫ amplius nō teneatꝛ an sola oblatio † impediat cursuꝫ vsurarꝫ. ꝭ. e. l. tutor p pupillo in princi. ꝛ. §. j. diuisa tutela. an vnus teneatꝛ pro altero. vt. ꝭ. e. l. diui. ad qꝺ teneat tutor tenetꝛ ꝛ fideiussor. ꝭ. eo. l. fine here. recissa venditiōe bñficio restitutionis nō teneatꝛ minor ad pciū nec impensas voluptuarias ea. l. §. interpositio ꝛ in eodē libello pōt intentari restitutio ꝛ rescissoria petēdo ꝯtū rescindi ꝛ eo rescisso esse restitui ꝯsuetudo etiā iuri ꝯria ligat minores ea. l. §. lucius p relegationē

17 tutoris non finitꝛ tutela ea. l. §. fi. qꝺ tutor † teneatur de fructibus pceptis ꝛ pcipiēdis ꝛ reddere rōnē arbitrio boni viri. ꝭ. eo. tutoribus ꝙ tutor nihil debeat recipere p labore suo nisi sit sibi tpe dationis ordinatū salariū eadē. l. §. principalibus ꝛ quos sumptus possit tutor ex persona sua imputare pupillo ꝛ qꝺ capl'm vacante sede possit ordinare salariū iconomis Et pulchra q̄stio orta in eccl'ia laudeñ. p fructibus receptis ex cōsuetudine p archidiaconos sede vacāte. ꝛ qꝺ quis possit iudi. officiū pcedētes p inqsitionē instruere ꝛ coadiuuare. ꝭ. eo. l. ad instruendā. an diuisa administratione p regiōes vnꝰ tutor teneatur cōpensare debitum ex ꝯtu alterius. ꝭ. eo. l. inter tutores ꝙ variata cōditione psone gerētis varietꝛ qualitas obligationis. ꝭ. e. l. tutore q tutelā ꝛ a quo tpe incipiat annus qui datur delegato ad exequendā eius s̄niam vtrū a tēpore s̄nie vel termini dati ad soluendū de beneficio cessionis ꝛ diuisionis inter tutores ꝛ cōreos. ꝭ. e. l. si plures vbi est distinctio in glo. q̄ alibi nō reperitꝛ ꝭm Dyn. Et an cessio fuit p pte vel insolidum ꝛ an idē in fideiussoribus ꝙ tutor finito officio non teneatur. ꝭ. e. l. tutores qui post finem ꝛ qꝺ vltra posse viri nō vult deus vlla requiri. Et qꝺ ꝯiūcta p̄sona possit agere p minore curator inutiliter testō datus si se p errorem immiscuit nō teneatꝛ alio cōstituto ea. l. §. curator accedēs ꝛ vnū gesturus nō tenetur de neglectis secus si quasi oīa gesturus ea. l. §. qui seq. ¶ Qualiter teneanꝛ tutores administrare diuisa a testatore vel iudice ea. l. §. heres. ¶ Et quod iudex originis debeat cognoscere de cā alienationis rei pupilli lꝫ res sit in alieno territorio. ¶ Qꝺ sublata cā cautionis interponende tollatꝛ effectus cautionis interposite ea. l. §. curatores Quō administrare qꝺ quis tenetur. nō est culpa. sed dolꝰ ea.

18 l. §. tutor datus. qꝺ tutor † possit rē pupilli vnius patrimonij in aliud trāsferre ea. l. §. patruus inter spōse administrātes non hꝫ locū beneficiū diuisionis ea. l. §. curatores piculū administrationis facte finita tutela non ptinet ad cōsocios cōtra sed ea durāte fit ea. l. §. tutoribus gerens tenetꝛ directa non gerens vtili ea. l. §. in eū. ¶ Qꝺ pupillus maior factus tutoris culpā possit remittere ea. l. §. ab eo. qñ periculū nominum nō exactoꝝ pertineat ad tutorē ea. l. §. periculo ꝙ miles nō habeat priuilegiū in dando tutore in testō minus solenni ꝭ. e. l. ipuberi. qꝺ liberatio tutori legata nō extendatꝛ ad dolose administrata. ꝭ. e. l. q plures. An priuilegiū p̄sonale posset per cessionē in aliū trāsferri. ꝭ. e. l. ex pluribus. ꝛ facit ad q̄stionem iurꝫ lōbardi vtrū priuilegiū cōpetens fratri in excludēda sorore a successione transeat ad filiā fratris eo mortuo. qꝺ periculum inopie debitori pupillaris cōtingens finita tutela nō spectet ad tutor. ꝭ. e. l. cū post mortē de dote pmissa pcuratori vltra patrimoniū vel vltra vires p̄rimonij an teneatꝛ curator ea. l. §. j. ꝛ si tutor vel admistrator se obliget expsso nomine pprio ꝛ appellatiuo an videatꝛ hic facere noīe pprio vl' officij ꝙ facit si eps ꝛ comes cōmisit cāꝫ spectātē ad comitatū qꝺ videatꝛ fecisse sicut comes lꝫ ħ nō expsserit ꝙ durāte cā finali bñficij duret beneficiū. ꝭ. e. l. q noībus vtrū pactū liberatio solutio p̄scriptio vnius tutor. vel magr̄atus prosit consocijs. ꝭ. e. l. si pupillus ꝛ an debitor tutus p̄scrip. si soluit possit repetere q approbat in vno nō vr̄ in oībus approbare. ꝭ. e. l. lucius. ꝛ an in locatione rei pupilli sit opus decreto facta diuisione inter tutores an vnus teneatꝛ p altero ea. l. §. j. q incipit sempronij. ꝛ an idē in admistratoribꝰ reipu. ꝛ ꝙ mgr̄atus possunt ꝯstituere curatores seu. administratores reip. qꝺ tutor teneatꝛ ad easdē vsuras finita tutela ad q̄s tenebatꝛ ea durāte ea. l. §. q̄situ. si tutor volūtarie administrat finita tutela fideiussor eiꝰ nō teneatꝛ ea. l. §. paulus rñ. ꝛ facit ꝙ fideius. custodiendi castri ad sex mēses nō teneanꝛ si custodes remāserunt

19 in custodia post sex mēses. Qꝺ debitor soluēs † tutori ꝯsequatur plenā libertatē ea. l. §. tutele qualr̄ teneanꝛ tutor. tutela diuisa a testatore vel iudice ꝛ qualr̄ qñ a seipsis ea. l. §. cum

20 testō. qꝺ tutores † nō possint debitū pupillo remittere vl' donare ea. l. §. fi. ꝛ an possint facere pacē de morte p̄ris pupilli si dictū ē ꝙ fiat cū ꝯsilio alicuiꝰ an valeat factū sine eiꝰ ꝯsilio ꝭ. e. l. titiū ꝛ meuiū ꝛ an mulieres possint eē executrices vltie volūtatis. ꝛ an possit debitor quolibet loco ꝯueniri ea. l. §. tu

tores dati. ¶ Quod venditio facta a nõ legitimo tutore non valeat ea.l.§.a matre ⁊ an valeat instrumentũ cõfectũ ab eo qui reputabatur tabellio cũ nõ esset pupillus dꝫ esse contẽtus taratione vsurarum facta p testatorem ea.l.§.pfectus. si pdium obligatũ tutori sine culpa tutoris euicatur tutor non teneatur ea.l.§.lucius. si tutor emit suo noĩe nõ vr̃ emisse de pecunia pupilli ea.l.§.altero. ⁊ an frater teneat cõmunicare filijs fratris q̃sita p ipm̃ diuisio facta inter tutores non pĩudicat creditori pupilli ea.l.§.fi. quas act. intentat curator dat⁹ bonis.ĩ.e.l.inter bonorum an pena vel mulcta possit remitti.ĩ.e.l. ob fenus. si tutor deponat loco tutorẽ pupilli si pereat nõ tenetur.ĩ.e.l.si res ⁊ an heres † soluens executori dato in testõ liberetur a legatarijs: quod idem operetur genus quo ad genus ⁊ spẽs quo ad spẽm plene.ĩ.e.l.si duo. qd̃ curator possit dare dotẽ ⁊ impendia p puella.ĩ.e.l.curator. ⁊ an de iure lombardo hoc fieri possit sine curatore. Si tutores sunt soluendo tpe depositi officij magr̃atus nõ tenet.ĩ.eo.l.emilius an plus puniatur clam factũ ꝙ palã plene.ĩ.e.l.nõ existimo. ¶ Qualiter teneãtur tutores gerẽtes p se vel alios ⁊ qualr̃ non gerentes plene.ĩ.eo.l.tres tutores. ⁊ ibi est vnus casus q alibi nõ reperit ẽm Dy. Et qd̃ officium velat maleficiũ. Qd̃ tutor bona fide ⁊ palã possit emere rẽ pupilli.ĩ.e.l.tutor rerũ de inuentario quartam fidem faciat.ĩ.eodem.l. cirographis. et an instrumentum perditum possit refici: et an instrumento amisso cogatur debitor de nouo facere. si pendente appellatione sit facta alienatio † an reuocet ꝯfirmata prima s̃nia eadẽ.l.§. ab eo ⁊ qr iudex a quo appellatur nõ hꝫ cognoscere an sit admittenda appellatio. Et ex administratione nõ dꝫ tutor lucrũ facere.ĩ.e.l.q negociationẽ: siue sors siue vsura pueniat ad tutorẽ reputatur sors vt ea.l.§.ex duobus ad tutores inutiliter datos ⁊ ꝯfirmatos ptinet periculũ ex die qd̃ iussi sunt administrare ea.l.§.testõ dati negligẽtia tutor in collocãdo pecuniam pupilli astringit eũ ad vsuras ea.l.§.pupillo ⁊ si pater instituat filiũ ⁊ filie dimittat certã portionẽ tpe nuptiarum an statiꝫ pars filie peti ⁊ exigi possit tutor creditori tenetur in sua psona pactũ ꝙ fecit cũ alijs creditorib⁹.ĩ.e.l.cũ hereditas. an heredes tutoris teneant de cõneris.ĩ.e.l.si tutoreꝫ qñ ⁊ inquãtũ teneatur pupill⁹ ex facto tutoris siue sit soluẽdo siue nõ.ĩ.e.l.vlti. ⁊ qd̃ delictũ furiosi est impunitum.

1 ¶ Tutores an compellantur administrare.
2 Periculum quo tempore pertineat ad tutores.
3 Tutores ⁊ curatores qualiter conueniantur.
4 Tutores ⁊ curatores qualr̃ agãt noĩe pupillorum et adultorum.
5 An tutor cogatur autoritatem prestare in contractu pupilli.

Gerere. Hec lex diuidit in quattuor ptes in prima ponit an tutores † cõpellant administrare et quo iure. in scd̃a ex quo tpe ptineat ad tutores periculũ † administrationis neglecte. in tertia qualiter cõueniãtur † tutores ⁊ curatores noĩe pupillorum vel adultorum. in quarta ecõtra qualr̃ agant † nomĩe pupillorum vel adultorum. Prima durat vsq̃ ad ṽ. nõ denegari i bi quarta vsq̃ ad fi.s. Dy. Et prime due pticule breuiter h̃ intendũt tutor admĩstrare cogitur iudi. officio alias piculuꝫ administrationis neglecte ad eũ spectat. h.d. vsq̃ ad.§.sufficit vel breuius administratio tutorum est qd necessitatis ⁊ ad h̃ sepe allegatur ibi admĩstrare.i.ad tutelã gerendã vel administrandã accedere. Dy. Ibi tutor qui nõdum administrare inchoauit. Dyn. In ṽ. ex quo scit.i.certũ est eũ scire. nam in dubio pſumit ignorantia. vt.ĩ.e.l.quidã.§.fi. ⁊ l.se. Dy. vbi de h̃ bene no. Ibi tutorẽ datũ testõ vel a iudice vel a lege qr in hoc nõ refert. Dy. dum tñ vtiliter sit dat⁹ vt.s̃.de testa.tute.l.ij. Ja. Ibi suo periculo cessat qr p neglectis tenet vtili act. tutele. vt.ĩ.e.l.tres tutores.§.in eũ. Dy. Mõ p declaratiõe istarũ duarum partiũ. primo oppono ꝙ non põt cogi admĩstrare, vt.ĩ. eo.l.ita aũt.§.gessisse soluẽdo distingui aut tutor nondũ cepit admĩstrare ⁊ cogit vt h̃ aut cepit gerere. ⁊ tũc aut certum est cessatiõẽ pupillo nocitura. ⁊ tũc cõpellit vt.C.e.l.fi. Aut certũ est nõ nocitura ⁊ nõ cõpellit. aut dubitat ⁊ nõ cõpellit sed actiõe tutele tenet vt h̃. duo mẽbra vltima pbant.ĩ.de auto.tuto. ⁊ vide q̃ ibi notatur. Scd̃o opp. ꝯ pdicta ꝙ qua rõne nõ põt cogi post incboatã administrationẽ eadẽ rõne nec ante qr si gerere incepit tenet vtili vt.ĩ.e.l.tutores q post finem. sꝫ inter vtilẽ ⁊ directã in effectu nulla est dr̃ia vt.s̃. de neg. ge l.actio ⁊ no.C.de act. ⁊ ob.l.j. ergo ⁊c. sꝫ r̃nde ꝙ actio vtilis et directa nõ differũt quãtũ ad effectũ. sꝫ quoad casum nrꝫ nõ sunt ex toto paria qr actio tutele nascit demũ finita tutela vt ĩ.de tute. ⁊ ra.distra.l.nisi finita sꝫ certũ est qñ tutor gerere inchoauit põt remoui ppter doluꝫ latã culpã ⁊ leuẽ. vt.ĩ.de suspe.tuto.l.ij.§.fi. qñ vo nõ incboauit remouet ppter dolũ tm̃ vt.d.tit.de suspe.tuto.l.hec eni.§.q nihil gesserunt ⁊ sic pꝫ ꝙ interest pupilli administrationẽ inchoari vt citius possit cõuenire tutor. itẽ interest qr vbi gerere nõ inchoauit stipulatiorẽ pupilli saluã fore nõ cõmittit ꝯ fideiussores. sed vbi agere inchoauit sic vt.ĩ.rẽ pupilli saluã fore.l.nõ quasi.§.hanc stipulationẽ. ⁊.§.si quis curator. itẽ interest qr cũ tutor pricipalis det psone vt.ĩ.e.l.cũ plures.§.tutor. ⁊.s̃.de testa.tute.l.qr psone cogat gerere vt pupillus bonis morib⁹ informet ar.s̃. de tuto. ⁊ curat.datis ab his.l.scire oportet.§.pe. Ex pdictis pꝫ an tutor † cogat autoritatẽ pstare in ꝯctu pupilli qr si est certum esse vtile pupillo cogit vt.d.l.vlti.C.de ad.tuto. si est certũ qd̃ nõ est vtile nõ cogitur vt.d.l.si tutor.ĩ.de auto.tuto. in dubio etiã nõ cogitur qr pſumptio est qd̃ tutor meli⁹ sciat quid pupillo sit vtile vt.d.l.si tutor cũ ibi nota. itẽ ad ẽm r̃nsũ huius.l.op.de lege q iussus.ĩ.e.sol. aut ꝯstat eũ hr̃e excusationẽ. ⁊ tunc piculũ ptinet ad eum ex eo tpe quo reijcitur vt ibi. Aut cõstat eũ nõ hr̃e ⁊ tunc a tpe scientie vt hic ⁊.C.de peri. tuto. ⁊ cura.l.j. ⁊.l.ij. aut dubitatur si scieuerit vel ignoraueritt ⁊ tũc pſumit ignorãtia vt.ĩ.e.l.quidã.§.fi. ⁊.l.se. Dy. cum ibi nota. ⁊.ĩ.de excu.tuto.l.scire opꝫ.§.j. ⁊ hoc verum vbi datio tenuit alias sec⁹. vt.s̃.de testamẽ.tute.l.ij. ⁊ de tuto. ⁊ curato. datis ab his.l.scie. ⁊.ĩ.d eo q p tutore negocia gerit.l.j.§.si qs quasi. itẽ est opus ꝙ adita sit pupilli hẽditas vt.s̃.d testa.tu. l.si nemo. ⁊ ibi no. in gl. q̃ sunt.ĩ.ibi sꝫ ad pcedẽs r̃nsuꝫ. Dy. Ibi.sol. ibi ⁊ dic vt ibi plene no. ⁊.d.§.gessisse ⁊.s̃.dixi. Dyn.

1 ¶ Tutor an cogatur pupillum indefensum relinquere.
2 Tutor an teneatur satisdare de rato.
3 Libellus an in persona tutoris vel pupilli debeat formari.
4 Minori in actibus extraiudicialibus denunciandum est.
5 Tutor vel pupillus an debeant iurare de calumnia.

Sufficit. Hec est tertia pars huius.l. ẽm diuisionem supra factã. Et qr communiter allegatur iste ṽ.proxi.§.hic feci.§. ⁊ breuiter in ista tertia ⁊ quarto parte vsq̃ ad fi.l. hic dicitur tutor † cogitur pupillum nõ indefensum relinquere subeundo iudicium p se vel eidẽ autorando ⁊ põt tutor vel curator agens vel cõuentus p se agere vel pupillo vel adulto agenti autoritatem prestare. hoc dicit. Et pro conclusione vide questionem Jacob. butriga. in l.xj. libro magno questionum disputatarum ⁊ incipiẽ. statuto ciuitatis bonoñ. ꝙ loquitur de bonis debitorum. ibi ad plenam defensionem ad quã specialiter tenetur hic iurare ex debito officij. vt.C.e.l.fi.§.j. ⁊.§.omnẽ autẽ. ⁊ dic plenã defensionem.i. vt videatur plene defendere pupillũ vt sic ab administratione non repellatur. Dy. Ibi siue pupillus als. pupilli ⁊ sic habebat Dy. Sed cõiter habetur pupillus ibi cauere iudicatum solui. Dy. vel de rato ibi licentia igitur erit.s.tutoribus. Dy. Ibi vt ipsis.s.tutorib⁹. Dy. Ibi suscipiat als. suscipiat.s.pupilli. Dy. Ibi autoritatẽ pstent vel ipsi iudicium suscipiant vt.s̃.ṽ.licẽtia. Dy. Ibi cõueniatur si hoc eligat curator. Dy. Ibi pspectu officij.i.faciendo de officio mẽtioneꝫ vt dicat se agere tutorio vel curatorio noĩe contra debitores minoris. Dy. lꝫ glo. aliter exponat. ¶ Modo qr iste.§. vtilis est ⁊ tradit formã qua agũtur ⁊ cõueniũtur tutores ⁊ curatores ipm̃ plenius declaremus quã glo. ⁊ de hoc tangit in summa.C.qui legi.pso.§.penul. Et primo p declaratiõe gl.op.ꝙ tutor † satisdare teneat de rato vt.ĩ.e.l.vulgo.sol. aut apparet eũ esse tutorẽ ⁊ nõ tenet cauere vt hic. aut dubitat vtrũ sit tutor ⁊ tunc nõ cauet de rato qr cõmitteret stipulatio ad sumptus litis si pupill⁹ veniat cõtra etiã de facto vt.ĩ.rẽ ra.ha. l.si sine.§.marcellus. ⁊.l.se. sed cauet qd̃ aduersarius nõ sustinebit damnum si apparet eũ non esse tutorem. ⁊ ita loquitur l.vulgo. et vide qd̃ ibi no. Sic ⁊ alias sub simili ꝯditione satisdat.s̃.de dã.infe.l.ptor ait.§.si ꝯtrouersia. Scd̃o op.ꝙ actor a tutore dat⁹ debeat satisdare. vt.ĩ.rẽ ra.hab.l.actor. sꝫ solue et dic ⁊ ibi not. Deinde qro q̃ dr̃ia vel vtilitas ẽ an ꝯueniat minor autoritate tutoris vel curatoris an ipẽ tutor vel curator glo. dicit vnã dr̃iam ⁊ vtilitatẽ.s.qr si minor ꝯuenit autoritate tutoris vel curatoris ipẽ r̃ndebit ⁊ fiet interruptio prescriptionis ⁊ sic innuit glo. ꝙ qñ tutor vel curator conuẽtus r̃ndet ꝙ nõ fiat interruptio pscriptiõis hoc aũt est falsum sꝫ ipẽ. vt pꝫ expsse vt.ĩ.de ṽ.ob.l. sꝫ si ex stipulatu. ⁊ id̃ dic ꝙ in effectu nulla ẽ diuersitas i baptismo tñ adult⁹ ⁊ discret⁹ tenetur p seipm̃ r̃ndere alias videret inuit⁹ ad baptismũ accedere vt no.p Archi.de cõsecra.dist.iiij.c.p paruulis. itẽ quero in cuius psona formabit libellus † vtrũ in psona minoris. et pro hoc

ꝓ hoc bene facit.ĩ.de autori.tu.l.penul.in prin.in ↄtrariũ qḋ ex persona tutoris vel cura.debeat formari videt̃.ĩ.e.l.ſi plures.§.apparet.puto ꝙ ſi tutor iudiciũ ſuſcipiat ꝙ ſit formandus in pſona tutoris.ſi aũt pupillus ſuſcipiat eius autorita.tũc in pſona pupilli ꝑ iſtũ.§.non tñ credo vitiari ĩ cuiuſq; eorum pſona ↄcipiat̃:⁊ ita tʒ gloſ.in pr̃e ⁊ filio.C.de bo.mater.l.j.⁊ facit qḋ not.⁊ dixi.C.de epiſ.⁊ cleri.aut̃.cauſa q̃ ſit cũ monacho.⁊ plene ꝑ Roſ.in libelio ſuo.ſi agis ↄ̄ pupillũ vel minorẽ ꝑmo q̃terno ſi qs citabit̃ vtrũ minor an tutor vel curator de hoc nihil dicit glo.Sʒ videtur ꝙ tutor vl curator citari debeat ⁊ non minor.vt.s̃.de in ius vocan.l.neq; ĩpuberes.et q꞉ per emptorẽ ꝓpoſitũ ↄ̄ pupillũ nõ videt̃ valere.vt.ĩ.de re iudica.l.cõtra pupillũ.⁊.C.ſi aduer.rẽ iudi.l.cũ ⁊ nos minores.q꞉ in caſibus ſpãlibus minor hʒ legitimã perſonã in iudicio vt.C.q legitimã perſo.l.mõmẽtarie.⁊ no.ex̃.de reſti.ſpol̃.c.ex parte.ergo regula eſt ĩ ↄ̄riũ.vt.ĩ.ad munici.l.j.in fi.⁊ hoc etiã videt̃ exꝑſſum.ex̃.de app.c.ex parte ↄduc.In ↄ̄rium videt̃ q꞉ minori denunciat̃ nouũ opus.vt.s̃.de oper.no.nunc.l.de pupillo.§.nũciare.⁊ in cã euict.vt.s̃.de euict.l.ſi dictũ eſt.ĩ fi.et minor contumax ↄdemnat̃ vt.s̃.de mino.l.minor.etiã ſi quaſi contumax ſoluẽdo puto dicendũ ꝙ in cauſis in qbus minor hʒ legitimã perſonã ſtandi ĩ iudicio citari debeat ĩ aliĳs autẽ citari debet tutor vel curator ꝑ iura ꝑ̃dicta.et ꝓ hoc.s̃.de dam.infec.l.ſi finita.§.ſi pupillis.⁊ h̃ ſi minor eſt prius.Si

4 aũt eſt abſens ſemꝑ citãdus eſt tutor vel curator ĩ actibus† autẽ extraiudicialibus denũciandũ eſt minori vt dictis.ll.pʒ ⁊.d.l.ſʒ ſi ex ſtipulatu.de verb.obl.Si tñ denunciet̃ tutori bene ſufficit vt ibi pʒ.Filius aũt familias maior infante citandus eſt ⁊ iudiciũ ſuſcipiet ⁊ citabit̃ pater tñ ↄſentiet.vt.C.de bonis que liberis.l.vlti.§.neceſſitatẽ.¶ Item q̃re quis iura

5 bit† de calũnia.de hoc dic vt hic no.in glo.⁊ plenius.C.de iuramẽ.calũ.l.ĳ.§.ꝙ obſeruari.⁊ ibi etiã de pr̃e ⁊ filio no.quis eoꝝ de calũnia iuret.Unũ tñ circa ſacr̃m calum.glo.hec non placet Dy.dicit eñ ꝙ hodie tñ ſemel iuratur de calũnia licʒ olim in ſingulis capitulis iuraret̃ per.l.j.C.de iura.calũ.ꝙ ĩnuit glo.hodie fore correctã per aut̃.de his q in glo.de ap.§.fi.col.vj.q̃ eſt ibi ſignata.ꝯm Dy.dic hoc eſſe verũ poſt ſacr̃m de calum.preſtitũ vt ibi expreſſe dr̃ antea eñ in ſingulis capitulis iuratur q꞉ gñale ad ꝑ̃terita nõ extendit̃ ⁊ ſic remanet in ſuo ſtatu ⁊ non correcta.d.l.j.C.de iura.calũ.Dy.⁊ de hoc ibi dixi ⁊ aut̃.ſignata ibi q̃ ĩcipit hoc ſacr̃m.Ex ꝑ̃dictis ſatis colligi põt quis debeat ↄdẽnari vtrũ minor an tutor vel curator.Et videt̃ exꝑſſum ꝙ tutor vel curator noĩe minoris vt ex̃.de teſta.c.raynutius.§.dictus vero iudex.dici tñ non inemꝑte poſſet ꝙ ſñia formaret̃ ꝯm formã petitiõis vt ſi petitorio formata eſt in perſonã minorẽ minor cõdẽnaret̃ ſi in perſonã tutoris vel curatoris tunc tutor vel curator.vt.s̃.cõmu.diui.l.vt fundũ.⁊.C.de fideicõ.liber.l.fi.vel vt oĩm ſeruetur opinio oẽs ↄdemnẽtur ſicut dr̃ de dño ⁊ de ꝓcura.C.de ſenten.⁊ interlo.oñ.iudi.l.j.Sʒ an tutor noĩe pupilli vel ipſe pupill᷒ autoritate tutoris debeat inueſtire vaſallos ſuos.vide plene in ſumma Jac.ardezionis quib.mod.feud.acqui.§.minor etiã.⁊.§.ſequentib᷒.qui ſatiſfaciũt ad hanc materiã.Item in ver.in cauſis videt̃ notari differẽtia inter pupillũ ⁊ adultũ vt in adulto ſic in electione eũ conuenire volentis vtrũ cõueniat adultum vel cura.in pupillo non.Sed ſic in electione tutoris hanc tñ dr̃am reprobat glo.⁊ ꝓ glo.facit ꝯm Jaco.de are.qm̃ qlibet maior hʒ ꝑtãtem vtrũ ſe velit defendere an ꝓcura.mittere.vt.s̃.fa.herc.l.plane.⁊.C.de ꝓcura.l.fi.⁊ ĩſtitu.per quas perſo.agere poſſu.vel poſſet dici ꝯm eũ ꝙ obtineat qḋ dicit glo.ꝙ vnus nõ hʒ melius notitiã facti quã alius:ſed ſi curator melius ſciret veritatẽ nõ poſſet rñdere adult᷒ nec econtra ſicut in ꝓcuratore dr̃.C.de ꝓcura.l.fi.⁊.s̃.de ꝓcu.l.ſi actor.ſʒ in pupillo hoc facile non ↄtingit vt ſciat meli᷒ veritatem q̃ꝫ tutor ⁊ hec põt eſſe differẽtia inter pupillũ et adultũ.Ja.¶ Ultimo vidi dubitari ſi tutor vel curator formauit libellũ ↄ̄ debitorẽ pupilli vel adulti tanq̃ꝫ tutor vel curator et petat ſibi debitorẽ condẽnari nec dicat in libello tutorio vel curatorio noĩe ipſius pupilli ↄdẽnari an talis libellus ſit admittendus ⁊ puto ꝙ ſic nã ex quo ĩ libello exꝑſſit ſe tutorem videtur tutoris noĩe agere ⁊ peti ſibi cõdẽnari noĩe pupilli ⁊ ꝓ hoc bñ.s̃.ſi qs cau.l.penult̃.ĩ fi.ĩ.de leg.ĳ.l.peto.§.mr̃.⁊.§.ſeq.⁊ qñ ex facto tutoris vel poſt mortẽ in fi.⁊.l.fi.ĩ.e.l.cũ poſt mortẽ.§.j.vbi de hoc dixi.⁊ de annu.lega.l.annua.§.j.de ver.obli.l.quotiens quis.§.j.vbi de hoc dixi.⁊.C.de fideicõ.etiã.Predicta vera ſunt in ciuili ĩ criminali aũt pupillus cũ ↄſenſu tutoris accuſare nõ põt ſed ipẽ tutor ſuo noĩe accuſare debet ad vtilitatẽ pupilli.vt.C.qui accuſa.non poſſ.l.ĳ.vbi de hoc dixi ⁊ ꝙ eſt notandum.

SI tutor. Actio iudicati datur pupillo et cõtra pupillũ niſi reſtitutiõe ꝑ̃habita.h.d.⁊ ita.s̃.pxi.l.loquit̃ de proceſſu iudicĳ qui ſit ↄ̄ tutorẽ hic de execucione rei iudicate q̃ nõ ſit contra eũ.Ibi ↄdemnatus eſt.ſ.ipſe tutor tutorio noĩe litigãs ꝓ pupillo.Dy.Ibi pupillo.ſ.in ꝑmo caſu qñ tutor debitorẽ pupillarẽ ſibi cõdemnari fecit.Dy.Ibi in pupillũ.i.contra pupillũ ſcḋo caſu qñ tutor ↄdemnat᷒ fuit tutorio nomine.Dy.Ibi potius.ſ.quã ipſi tutori vel ↄ̄ ipm̃ tutorẽ.Dy.Ibi ⁊ maxime q̃ non dat̃ ĩ tutorẽ tanq̃ꝫ in ſe.ſed tanq̃ꝫ ĩ pupillum ⁊ noĩe pupilli.vt.s̃.de iudi.l.argentariũ.§.j.Jac.Ibi liti obtulit ⁊ qñ dicatur ſe nõ obtuliſſe ſeqtur.ſ.cũ non poſſit ⁊ cetera ⁊ dic ꝯm eum.ſ.fecit.i.litẽ ſuſcepit ⁊ tũc non habeas ſignatã glo.j.ſub verbo iudiciũ ſʒ hic habeas eã ſignatam vbi melius cadit.Dy.Ibi autor ei.ſ.pupillo.Dy.Ibi tutore cõdemnato in cã pupilli ⁊ tutorio noĩe.Dy.creditori pr̃is cui᷒ pupillus eſt heres ibi niſi abſtineat̃ ad hereditate cuius cõtẽplatiõe tutor fuerat cõdẽnatus.Dy.vt.ĩ.de re iudi.l.ex ↄtractu.Ja.Ibi ⁊ ſi ſatiſdederit creditorib᷒ hereditariĳs de ſoluẽdo integra debita.Dy.Et quidã habẽt hanc.l.ſed cõiter nõ.Ibi eius a tutore datus.Dy.Ibi debere ſubueniri q꞉ habetur regreſſus in aliũ al̃s ſecus:⁊ ſic nõ obſtat.C.de fideiuſſo.mino.l.j.Dy.vt ibi no.⁊.s̃.de ꝓcur.l.ſi minor.⁊ de minor.l.in cauſe.Dy.¶ Glo.hic videt̃ facere differentiã inter tutorẽ ⁊ ꝓcura.vt tutor non teneat̃ ex ↄ̄ctu inito tutorio nomĩe finito officio tutele.Procurator aũt teneat̃ etiã finito officio ꝓcuratoris.⁊ alleg.s̃.de ꝓcura.l.ꝓcurator.q ꝓ euictiõe vbi etiã tʒ glo.idẽ ꝙ hic vt.ĩ.eo.l.cũ poſt mortẽ.§.j.Sed do.Ja.de are.⁊ Rich.reprobãt ipſas glo.⁊ dicunt ꝙ ꝓcura.non tenet̃ finito officio pro ↄ̄ctu quẽ celebrauit procura.noĩe ſicut nec tutor ⁊ allegant.ĩ.e.l.cũ poſt mortẽ.§.j.⁊ de inſtito.l.fi.Nec ob.d.l.ꝓcurator.qui ꝓ euictione q꞉ illã intelligũt vbi ꝓcurator exceſſit fines mandati ſe ꝓ euictione obligando.⁊ de hoc not.C.ꝙ cum eo.l.ei qui.Itẽ querit hic glo.vnã q̃ſtionẽ quã nõ ſoluit videlʒ quid erit ſi tutor fecit ſatiſdare de q̃ hic loqt̃ añ aditionẽ hereditatis facte per pupillũ q erat maior infante ⁊ cuius deſiderat̃ volũtas.vt.C.de iur.deliber.l.potuit.⁊ q forte erat abſẽs.dic ꝯʒ Dy.ꝙ ſi tutor ex certa ſcĩa ſatiſdedit tenet̃ fideiuſſor ſecus ſi ꝑ errorẽ iuris vel facti q꞉ tũc non tenet̃ fideiuſſor vt.ĩ.vt in poſſeſſ.lega.l.ĳ.ĳ.rñ.de fideiuſſo.l.ſi poſtq̃ꝫ.⁊.s̃.ſi quis cau.l.ſed ⁊ ſi quis.§.vlti.Dy.¶ Uel dic ꝯm Ol.qḋ ſi cõtẽplatione aditionis hereditatis que ſperabat̃ ⁊ ſecuta nõ eſt ſatis dedit non teneret̃ fideiuſſor.vt.ĩ.de colla.bo.l.ꝑ̃tor.§.emãcipat᷒.Old.Uel dic ꝯm Ray.ꝙ nullo caſu teneantur cũ obligatio acceſſoria eſſe nõ potuerit deficiẽte ꝑncipali.vt ĩ.de fideiuſſo.l.fideiuſſor obligari.ꝙ poſſet eſſe verũ ſi ꝑncipalis deficeret in totũ q꞉ nunq̃ꝫ ſeq̃ret̃ aditio:ſecus ſi poſtea ſeq̃retur aditio.ar.e.ti.de fideiuſſo.l.põt.Itẽ facit bene hec.l.qḋ cõſules villarũ nõ teneant̃ ꝓ factis noĩe cõmunis finito eoꝝ officio ⁊ iḋ cõiter apponitur in inſtr̃is obligatiõis ꝙ teneãtur tã durãte officio q̃ꝫ finito.de hoc.ĩ.e.l.cũ poſt mortẽ.§.j.

SI plures. Caſus.Si vni ex plurib᷒ tutoribus vel curatorib᷒ a ꝑ̃tore vl̃ a teſtatore vl̃ maiori parte ipſoꝝ tutoꝝ vel curatoribus admĩſtratio eſt cõmiſſa vel ꝑ ipm̃ bona fide geſtũ eſt ratũ erat.Scḋo ꝙ dr̃ tutores onerarĳ ſi negligẽtes fuerint exq̃rere rõnẽ admĩſtrãtiũ tenent̃ in eorũ defectum.Tertio dr̃ ꝙ admĩſtratiõe diuiſa a teſtatore vel iudice de regione vel parte vni aſſignata ali᷒ ſi ↄueniat̃ hʒ excep.⁊ de parte vl̃ regiõe vni cõmiſſa ali᷒ ſe ĩtromittere nõ dʒ.h.d.hec.l.cũ.l.ſe.Ibi dati ſunt adulto.Dy.Ibi geſtũ eſt altero ĩpediret geſtionem alteri᷒ vt.ĩ.de cura.furio.l.cõſilio.§.fi.Dy.Ibi curationem.i.cure admĩſtrationẽ.Dy.Ibi decernet.i.decernere põt Dy.Ibi ſine dolo malo ergo a ↄ̄rio ſenſu ſi dolo malo geſtũ eſt nõ valebit.vt.s̃.de iur.dot.l.ſiue generalis.Jac.

In ver.ſi parens. Quidã habẽt hunc.§.⁊ ſic in plurib᷒ partib᷒ huius.l.tñ tota.l.eſt de eadẽ materia ⁊ ideo tota põt legi ſine.§.⁊ intellige hunc.§.cũ determinatione.ĩ.e.l.§.fi.Ibi qs tutoꝝ teſtõ datoꝝ vel legitimoꝝ.Dy.Ibi ꝓſperit.i.ꝓſperiſſe vr̃ in dubio.vt.ĩ.de cur.fur.l.peñ.Old.Ibi deſtinat̃ teſtõ ĩutiliter tñ.Dy.Ibi ipẽ aũt.ſ.ꝑ̃tor.Dy.Ibi ceteri.ſ.tutores qb᷒ nõ eſt decreta admĩſtratio.Dy.Ibi ad hos tutores honorarios nõ admĩſtrãtes.Dy.Ibi hos q̊q; q nõ admĩſtrãt.Dy.Ibi ĩputabiturq; eis honorariĳs nõ admĩſtrãtib᷒.Dy.Ibi cũ adminiſtrante.Dy.Ibi ab eo admĩſtrãte.Dy.Ibi honorarios tutores.i.honores tutoris cã datos ⁊ nõ admĩſtrãtes.Dy.

1 ☞ Minor.xxv.annis dicitur habere infirmũ conſilium.

Quamuis autem. Ibi delegauit.i. cōmisit. Dy. Ibi nonnunq̄ i.aliq̄n. Old. Ibi min⁹ penso ꝯsilio.i.parū pensato quasi dicat nō modica ⁊ nō plena deliberatiōe sic ecōtra dr̄ ꝑpēsum cōsiliū.i.plene deliberatū ⁊ pēsatū. C. de sacrosan.e.l.placet. Ibi hoc fecit.i.administrationē vni decreuit. Dy. Ibi minor xxv.annis † qui dr̄ habere infirmū ꝯsiliū.vt.s̄.de minori.l.j. ibi frugi.i.vtilis.⁊ facit ꝙ videat̄ de ꝓcura.tacite reuocatus si eius cōditio mutata est ī deterius: de q̄ dixi.s̄. de testa.tute. l.patre. Ibi facultatū eius.s.tutoris. Dy. Ibi res.i.administratio. Dy. Ibi qbus.s.facultatib⁹. Dy. Ibi exutus est.i. eas ꝑdidit.s.ipse tutor. Dy. Ibi nā ⁊ sī ꝓbat qđ dixit non semꝑ stari voluntati testatoris. Dy. Ibi dedisset administrationē nō sufficientes. Dy. Ibi secuti sunt.s.iperator ⁊ pr̄ ei⁹. Dy. Ibi ꝙ in tutoribus scriptū est.s.ꝙ illi decernatur administratio de quo testator designauit nisi ex causa. Dy.

1 ☞ Tutele administratio debet vni decerni.
2 Libelli debēt formari in persona tutorum ⁊ curatorum.
3 Iudicio maioris standum est.
4 Tutores plures dati quis negociū gerere debeat.
5 Electio an sit iudici in eligendis tutoribus.

Apparet igitur. Quia tutele administratio † dz vni decerni ⁊ de certa ꝑ testatorē ꝯfirmat̄. Dy. ⁊ ita nō debet esse hic.§.sz solū ver.lz glo ꝑm vnā opi.dicat ꝙ istud igitur ponit̄ inceptiue ⁊ ꝑm hoc esset.§.meli⁹ puto ꝙ nō sit.§.ibi quis gerere ex pluribus. Dy. Ibi id agit̄ per ꝑtorē. Dy. Ibi sane enim non ꝙ facilius regitur ꝑ vnū q̄ ꝑ plures ad qđ etiā ꝯcor. Philo. ⁊ iō necessariū fuit deuenire ad monarchiā ⁊ ꝙ res publica administraret̄ ꝑ vnū.s.per ꝑncipē.vt.s̄.de origi.iuris.l.ij.§.nouissime.⁊ plene ī q̄stionib⁹. Dātis de monarchia de qbus mentionem feci.C.de sum.trini.l.j.in ꝯrium est q̄ meli⁹ ⁊ honesti⁹ res gerit̄ ꝑ plures quā ꝑ vnū: ⁊ ideo dicit̄ ve soli q̄ si ceciderit nō habebit subleuātem.lxxxi.dist.c.in oībus. Ibi exercet ⁊ excipit.s.actiōes que ꝯ pupillū ꝓponunt̄. Et facit ꝙ libelli † debeāt formari in ꝑsona tutor̄ ⁊ curator̄ ⁊ nō minor̄: de q̄ dixi s̄.e.l.i.§.sufficit. Ibi pretor igit̄ q̄ vni decerni dz administratio etiā si testator hoc nō dixerit. Dy. Ibi si nō cohibuerit.i.eos non ꝯuocauerit. Dy. Ibi aut coacti.i.ꝯuocati. Dy. Ibi ipse statuet.s.ꝑtor. Dy. Ibi ꝑtori volēti administrationē vni cōmittere. Dy. Ibi succedaneos eos eē alieni ꝑiculi.i.ex aliena administratiōe ꝓueniētis. Et qđ ꝙ dicit succedaneos dic q̄ primo gerētes ꝯueniūtur postea successiue ad nō gerētes perueniūt.vt no.s̄.e.l.§.si parens.⁊ ideo succedanei dicuntur. Dyn. ¶ Exposita lr̄a redeamus ad expositionē glo.⁊ materie huius.l.⁊ primo oppo.ad.§.si parens.ad id qđ dr̄ ibi onerarios tutores teneri.d.l.s̄.de test.tute.l.iure nostro.§.j.⁊ So.vt hic ⁊ ibi in glo no.⁊ Dy.hic sequit̄ scđam so.glo.diuide: dic tria genera eē tutor̄.vt.j̄.de solu.l.qđ si forte.§.j. Deinde no.ordinē quō tradit glo.ꝯueniēdi tutores q̄ primo gerēs: scđo non gerens: tertio magistratus.vt ⁊.j̄.e.l.lucius.§.cum testō.⁊ de tutel.⁊ rōni.distrah.l.j.§.nūc tractemus. Sz ad hoc op.q̄ vr̄ ꝙ nō gerēs.vt.j̄.de cura.bono.dando.l.ij.§.fi. Uarie solutiones dant̄ hic et in ꝯrio. Dy. dicit ꝙ illa loquit̄ q̄n creati sunt plures curatores nolētes si aūt inuiti tunc idē esset ꝙ in tutoribus vt ex fi.dicte.ll.apparet. Dy. Itē ex ver.apparet.not. ꝙ dixi in lr̄a ꝙ meli⁹ expedit̄ ꝑ vnū q̄ ꝑ plures ex quo deuētum est ad monarchiā.⁊ not.etiā de libello ꝯcipiēdo in personā tutoris vt ibi in lr̄a dixi.⁊.s̄.e.l.j.plene.§.sufficit. Deinde no.ꝙ dic̄ gl.stādū eē iudicio † maioris: ⁊ si h̄ nō apparet tūc iudex eligit ad h̄.s̄.de arbi.l.nō cogēdū.ī fi. De hoc an stetur maiori parti plene dixi.C.de vete.iur.enu.l.j.§.sz necz ex multitudine.j̄.ad munici.l.qđ maior.⁊ de reg.iur.l.aliō.§.refert. ⁊ ꝑ Hof.⁊ Host.ī sum.de his q̄ fiūt a maio.par.capit. ⁊ facit ꝙ q̄n partes discordāt ī electione sapientis vel arbitri in electione tertij ꝙ iudicis fit elect.aliq̄ deferat̄ ad caplm̄ vel ad alium vt eligat infra certū tꝑs ꝙ si caplm̄ nō eligat īfra iꝑm tꝑs ꝙ electio deuoluat̄ ad supiorē. ⁊ ꝑ h̄.C.de iurisdi.l.vlti. §.electione.⁊ est expssum.ex̄.de ꝯces.ꝑbē.c.nulla. Itē ꝑ declaratione hui⁹.l.dic ꝙ quoties plurib⁹ mādat officiū ꝙ est publicū vel necessarium cuilibz insolidum mandari vr̄ ita ꝙ ꝑ vnū gesta citra alior̄ ꝯsensū valēt vt.s̄.de offi.cōsu.l.j.tanq̄ si ab oībus gesta esset vt hic.⁊ in legib⁹ allega. ¶ In glos.q̄ incipit vniuersus al's secus q̄n officiū ꝙ mādatur est voluntariū vel p̄iuatū vt ꝓcura.tūc eīn cuilibet in partē vr̄ mādari nisi spālr̄ mandet̄ insolidū cuilibet.vt.s̄.de ꝓcur.l.pluribus cū fi.ibi no. Sed ꝯ hunc articulū est.s̄.de exercito.l.j.§.si plures.vbi de hoc.qđ ergo in plurib⁹ cōmissarijs seu executoribus vltime volūtatis an qlibet videat̄ insolidū datus ⁊ qlibet possit insolidū distribuere. Quidā ꝙ non eqparātes eos ꝓcura.vt.s̄.dixi. Et ꝙ sint similes ꝓtutoribus sic officiū procura.est volūtariū vt.s̄.de ꝓcura.l.filiusfa.§.inuit⁹ sit.⁊ officiū cōmissarior̄ est volūtariū causatiue.s.si aliqđ cōmodum percipiat a defuncto.vt.j̄.de leg.j.l.huiusmodi.de lega.ij.l.iperator.⁊ no.C.de epis.⁊ cler.l.nulli licere. Alij dicūt ꝙ quāuis sit priuatū officiū siue voluntariū tū fauore vltime volūtatis eqparandi sint tutorib⁹ vt sic qlibet eor̄ videat̄ deputatus insolidū vt hic.⁊.j̄.e.l.decreto.⁊.l.si duob⁹.⁊ dicūt esse casum.j̄.de fideicō.liber.l.si legatario.§.a duob⁹.vbi de hoc dixi.⁊ idubitāter ibi est casus nisi rūdeat̄ ibi spāle fauore libertatis vt illi serui facilius ad libertatē perueniāt. Dy.cōcludendo tenet ꝙ quelibet dat⁹ videat̄ īsolidū per.l.j̄.de manu.test.l.si ita fuerit.in prin.⁊.§.idē queri pōt.⁊ si fabris duobus in quo.§.de libertate nō loqt̄ Dy. ⁊ ibi de hoc dixi. De hoc in Spec.de instru.editio.§.nūc vero aliq̄.ver.sed nunqđ.vbi ⁊ ꝑcedenti ver.⁊ plene dixi.d.l.nulli.C.de episco.⁊ cle.versi.itē consueuit q̄ri si per testatorē.⁊ ad h̄ ex̄.de testa.c.si.§.fina. li.vj. ¶ Ultimo q̄ro ad materiā huius.l.dic ꝙ q̄n plures tu 4 tores † dati sunt ⁊ dubitatur qs gerere debeat si qđ testator disposuit qs gerere debeat ille sol⁹ geret ⁊ alijs ꝑfert̄ nisi aliquid ꝯstet de his vel filibus q̄ hac.l.dicunt̄ ex qbus recedat̄ a voluntate testatoris. Si autē testator de hoc nihil disponit tunc ꝑtor cōuocabit vnū tutorē vt vnū eligāt q administret ⁊ si cōcordāt ipse vnū eliget. Si aūt non ꝯsentiāt ꝙ vnus solus administret nō cōfidentes de eis administratiōe ⁊ petant administratio.inter eos diuidi per regiones audiunt̄ ⁊ q̄libet se tuebit̄ excep.ꝑ eo ꝙ non admistrauit ⁊ h̄ ex lege ista colligat̄ in effectu.⁊ ad h̄ institu.de satisd.tuto.§.j. Sz hodie vr̄ ꝙ so- 5 li iudici remaneat electio † qs debeat admīstrare ⁊ ꝙ ei⁹ electioni stetur.vt in aut.de here.ab intest.§.his ver.si aūt plurimi col.ix.ꝑ quā dicūt corrigi quidā.l.istā.sed vt legū correctio vitet̄ forte dici posset ꝙ illa intelligatur ꝑm distin.istius per.l.s̄.de legib.l.non est nouum.

Uel in partes. Quotas: puta ꝑ vni dimidia alij dimidia. Dy.

Ita autem. Dictū limitatur ꝑm limitationē cause.h.d. vel sic causa declarat causatū.ꝑ hoc.j̄.de doli except.l.j.⁊ de leg.ij.l.cū pater.§.dulcissimis. Ia.⁊.s̄.e.l.iij.§.quānis. Ibi corradi hec dictio statim exponit̄.i.colligi ⁊ eodē modo exponi debet.j̄.de bonis dāna.l.diuus.in fi. Ia.ibi exiguā esse tutelā ⁊ facultates pupilli cui⁹ tutela gerit̄. Dy. Ibi tutele quātitas.i.tutele in pecunie administratiōe inuenta. Dy. Ibi tutores quibus decrepta erat administratio. Dy.

a ¶ Ita. Ad de Bar.l.l. iiij.§.abesse de dā.ifec.

1 ☞ Sicut q̄ gerit ꝑ seipz tenet̄ actiōe directa ita ēt q ꝑ aliū.
2 Adoptio non est in administracione patrimonij.

Gessisse. Iudex cōpellere non potest tutorē qui cepit administrare ⁊ qui per alium facit per seipsum facere videt̄.h.d. De primo quando cōpellatur tutor satis dixi.s̄.e.l.j.in ꝑnc. De scđo satis hr̄ ꝑ Dy. ⁊ alios ex̄.de reg.iur.c.q facit ꝑ aliū.li.vj.⁊ not.⁊ dixi.j̄.de ad.rex ad ciui.ptinēt.l.ij.⁊ de vi ⁊ vi ar.l.j.§.deiecisse.⁊ ꝯcor.etiā ex̄.de voto ⁊ voti redēp.c.qđ sup his.q̄nq̄ tū qs nō pōt ꝑ se qđ pōt per alium sicut iudex ecclesiasticū nō ꝑ se exercere causas sanguinis ⁊ ꝑ aliū pōt.xlij.dist.c.adrianus.ī gl. de h̄ brocardico dicūt qdā ꝙ aut illud de quo agit̄ est separabile a ꝑsona ⁊ tūc qđ pōt qs ꝑ se ꝑ aliū pōt.al's sec⁹ ꝑ.§.ne aūt.ōcad.tol.⁊ de hoc not.ī brocardis Az.⁊ Py.vt ī gl.⁊ ꝑ Iac.de bel.s̄.de adop.l.post morē.§.fi. qđ posui.j̄.de vsuc.l.labeo.ibi videas. Uel dic circa h̄ ꝑm Pet.ꝙ aut aliquis vult facere aliquem actū suo motu aut aliquē ad quē expellēdū tenet̄. Primo casu ꝙ possū ꝑ me ⁊ ꝑ aliū vt h̄ ⁊ in cor. Scđo casu aut ē electa industria ꝑsone ⁊ h̄ ꝯstat aut nō ⁊ h̄ ꝯstat primo casu ꝑ me nō per aliū.vt.j̄.de leg.iij.fideicōmissaria.§.fi.⁊.C.de cad.toll.l. j.§.ne aūt.⁊.j̄.de solutio.l.iter artifices. Scđo casu possū facere per alium.vt.C.de ꝯhend.⁊ cō.stipu.l.veteris.⁊ dicto.§. ne autē.j.respō.aut dubitat̄ ⁊ tunc aut est tale factū qđ non habet aliquos certos fines aut ꝙ hz primo casu istud factum est per quoscunq̄ factibile.⁊ tunc possum etiam per alium vt hic.⁊.C.de negocijs gest.l.iij.⁊.eo.ti.l.iij.§.j.aut non est factibile per quoscunq̄ ⁊ tūc non possum per alium.vt.j̄.de statu libe.l.statulibe.§.si quis non dare.⁊ dicto.§.ne autē.⁊ ibi liberalibus studijs imbui. Scđo casu q̄n est factum ꝙ certos habet fines designatos ꝯsideranda est ꝑsone ꝯditio ⁊ si est verisimile

risimile electam industriā persone vt in doctore bono electo vel alio magistro cuiuslibet artis ꝛ tunc non receditur a persona ꝛ ita intelligat glo.q̄ est in.d.l.inter artifices.aut nō pōt apparere ex cōditiōe persone: ꝛ tūc inspicit̄ ꝯditio cause. Nā aut est magna cā ꝛ tūc videt̄ electa industria psone ꝛ sic non poterit per aliū explicari vt.C.de summa trini.l.liqt.in fi.ꝛ.s. de offi.pfec.preto.l.j.§.his cunabulis.aut est parua cā et tūc non videatur electa industria psone ꝛ ideo pōt expediri per aliū.vt.l.j.versi.j.s.de offi.eius cui mād.est iurisdi.Pe.ꝛ de hoc brocardo vide.j.de acqr.heredi.l.cū hereditatis.ꝛ.l.antistius.§.fi.ꝛ.de furt.l.hereditarie.ꝛ.l.seq.Ibi gessisse aūt videtur.i.gerere inchoassent amodo ad gestionē ichoandā cōpelli nō possit.Dy.ꝛ sunt due partes.Dy.si modicū.s.attigerit. Dy.Ibi eoꝝ.s.iudicum.i.eorū officiū.Ibi cessantes.i.gerere non inchoātes.Dy.Ibi administrare.i.admīstrationē ichoare.Dy.Ibi abstinuit.s.tutor.Dy.Ibi qđ si qs.s.tutor.Dyn. Ibi actionē directe ꝯtra tutorē.Dy.Ibi qđ si nō accessit ad gerendū ibi cōuenitur tutor qui mādauit.Dy.¶ Extra glo. collige duo: primū qđ est notabile q: hic dicitur ꝙ sicut q gerit † per seipm tenet̄ actione directa ita ꝙ q gerit per aliū.vt in versi.qđ si quis.ꝙ facit expsse ꝯ gl. que est in.d.§.deiecisse. j.de vi ꝛ vi ar.l.j.q̄ dicit qđ qui facit per aliū videt̄ facere per se interpratiue ꝛ sic tenetur solū ex mēte nō ex verbis cū enim actio directa descēdat ex v̄bis vt.s.de neg.gest.l.actio.ꝛ not. C.de act.ꝛ oblig.l.j.satis hic ꝯcludit̄ facientē per aliū ex verbis ꝛ sic directa teneri.Sꝫ sustinēdo dicta glo. posset rñderi ꝙ hec.l.vltra pcedit distinguēdo ꝙ detur directa.Ibi v̄o lex simplr̄ loquit̄ ꝙ q per aliū facit per se facere videat̄. et vltra non pceditur sic posset intelligi dicta gl.Uel posset distingui aut lex est concepta in rē aut in psonā.ar.s.ꝙ metus cā.l.metum.§.cū aūt.ꝛ.j.ꝙ vi aut clā.l.eū qui aliter.§.fi.Et Ray.cuius sunt pdicta remittit ad q̄stionē quā disputauit de filio bānitij ob rebellionē castri ꝛ q redegit castrū i fortiā citatis quā questionē nō habeo: sꝫ qui hꝫ videat. Scđo dic ꝙ duo remedia sunt ꝯ tutorē vel curatorē non gerētes.s.coactio qñ non inchoauerūt administrare p se nec per aliū ꝛ accusatio de suspecto qñ gerere inchoauit ꝛ a gerēdo cessat. ¶ Quidam tñ vt hic dicit Ja.de are.dicūt ꝯ illū q inchoauit gerere ꝛ cessat competere vtrūqꝫ remediū.s.coactionis ꝛ accusatiōis de suspecto ꝛ hec colligūt ex verbis hic positis etiā suspecti postulatio q̄ implicet non solū coactio. Ad hoc allegat de mino. l.verū.§.ex facto.Dy.tñ ꝛ glo.videt̄ sentire ꝯriū.s.ꝙ coactio locū non habeat ex quo cepit administrare.vt dixi.s.eo.l.j.in prin.¶ Ultimo colligit Ja.de are.ex gl.q̄ incipit.s.tutele ꝙ cōpellatur exprimere vtrū agat directa an vtili. Nec obst.d.l. actio.s.de neg.gest.q: ibi ponit̄ vtilis ad differentiā antique solutionis.Ja.De hoc in Spec.de pcura.§.sequit̄ videre.de pcura.in rē suā.ver.sed q̄rit̄ an talis libellus.ꝛ ver.sꝫ nūqd agens.ꝛ in margarita de pcurat.in rem suā.ver.sꝫ pone ꝙ si aliquis.ꝛ plene dixi.C.de here.vel act.ven.sup rubrica.vers. ex pdictis vident̄ sopite.in glo.q.d.ibi coactio.s.succedit post ꝙ incepit.Dy.de hoc dic vt.s.dixi.¶ In glo.no.ibi.l.ij.§.j. immo.§.fi.ꝛ sic.Dy.§.ibi.§.si quis.Sꝫ ibi nō vēdit ꝛ in absentia vēdidisse non v̄r.,sed in psentia sic ex quo p aliū fecit ꝛ sic ꝯcor.Tho.Ibi post mortē.§.ij.ꝛ fi. ꝛ ibi soluit̄ h̄ brocardicū

2 Dy.ꝛ ideo plene.s.dixi ad.§.ij.Dic ꝙ ibi fallit q: adoptio † non est in administratiōe p̄rimonij.vt.j.de manumiss.l.serui furiosi.Tho.Ibi de his q ve.eta.impetr.l.ij.Ibi fallit cui venia etatis datur rōne idustrie: ꝛ ideo cū appareat magis idustria si per se petat̄ ꝙ si per aliū,dꝫ per se peti.Tho. Ibi paulus rñd.dic vt ibi.Dy.Ibi cū hij.§.fi.hic nec pro nec ꝯ. Dy. In eadē glo.in fi.hoc est pro: q: ibi vterqꝫ tenet̄ vt ibi no. Itē fallit.C.de iudic.aut.ad hec.sed hec ideo q reseruauit sibi sententiā q̄ est effectus toti⁹ cognitionis ꝛ ideo cū nō possit fieri snīa nisi cognitis meritis cause q̄ merita sunt in pncipio medio ꝛ fi.per seipm debꝫ cognoscere vt meli⁹ possit pnūciare. Item fallit in.l.si.de excu.tutoꝝ.ꝛ est rō: q: cū excusatio detur rōne oneris. vt.l.si is qui tres.§.fi.e.ti.illud onus nō pōt ptendi ab eo q per aliū facit. Itē fallit.C.de transac.l.j.§.i alienis.Sꝫ ideo illud ideo q: thesaurus est donū fortune.vt.j.de acquir.re.do.l.si is qui.§.j.vnde ex sollicitudine alterius queri non debet.Pe.

Debitor tutor.

Al se tenet̄ exigere hoc dicit ibi filijs patris creditoris.hodie iste.§.est correctus q: debitor vel creditor minoris nō pōt esse tutor vel curator vt in aut. vt hi q̄ obligatas se phibent habere res minoꝝ.q̄ posita est.C.qui da.tuto.pos.aut.minoris.ꝛ ibi de hoc plene.¶ In glo.ergo ibi.§.aditio.circa hoc dic aut fuit illud debitū naturale ꝯctum ante administrationem ꝛ illud nō tenet̄ a se exigere al's officiū suū esset sibi damnosum ꝙ esse non dꝫ.vt queādmodū testa.aperiā.l.si qs ex signatoribus.aut fuit ꝯctum occasiōe administratiōis ꝛ illud tenet̄ a se exigere ar.eius qđ de seruo dicit̄ ꝛ no. i.l.at q natura. i pn.s.de neg.gest.Pe.de hoc dixi.j.e.l.quotiēs.§.itē q tpali.

1 ¶ Admonitio petēdi curatorē finita tutela ptiet ad tutorē

Si tutor.

1 Admonitio † petēdi curatorē finita tutela ptinet ad tutorē.h.d.Ibi curatores peteret pubes factus.Dy.Ibi hoc facere.i.admonere. Dy. Ibi sufficere ad petitionē eius ꝙ interest adulti eū fuisse admonitū.Dy.Ibi cōnexū sit hoc.s.admonere adultū vt sibi curatorē petat. Dy.Ibi q̄uis rñdet tacite q̄stioni. q: videt̄ ꝙ non teneat̄ admonere cū sit finita tutela.Dy.¶ In glo.qd si admonuit in fi. videt̄ distinguēdū aut minor indigebat ad negocia vel ad agendū.Et tūc q: inuit⁹ nō cogit̄ suscipere tutor excusat̄ aut ad litē defendēdā q: minor ꝯuenitur ꝛ tūc q: inuitus cōpellitur potuit tutor ei curatorē petere ꝛ inuitū facere cogi a ptore ad accipiendū ideo non excusat̄ si hoc nō fecit ar. s.de minor.l.ait ptor.§.permittitur.de tute.l.qui hꝫ.§.j.ꝛ in stitu.de cura.§.itē inuicti.Dy.

Post completum.

Casus.Cura finita curator negociū ceptū tenetur pficere.h.d. Et vide qđ not.ꝛ dixi.C.vt cause puberta. adsit tutor.Ibi si nondū rōnes.hec verba soluunt plura ꝯria. Dy.Ibi instr̄a pertinētia subaudi reddita sunt.Dy. Ibi faciēdis.i.in exequēda lite cepta p eos.Dy.Ibi huiusmodi rei cessatiōis seu cāe neglecte.Dy.In glo.actio negocioꝝ gestorū.Ibi de ap.l.negocioꝝ.§.fi.imo hoc v̄r cōtra. sed dic vt ibi no.Dy.Et facit bene iste.§.ꝙ si vniuersitas cōstituit sindicū ad vnū annū ꝙ post annū possit ꝛ debeat liti iteresse si nō est finita.ꝛ p hoc.j.de legatio.l.paulus.§.fi.ꝛ de ap.l.tutor.ꝛ de hoc no.in Spec.de sindico.§.rōne aūt forme.ver.illud etiā q̄ritur ꝙ traxit.in margarita de sindico.ver.pone ꝙ sindicus. ꝛ plene dixi.d.l.vnica.C. vt cause post pubertatē adsit tutor. ꝛ vide etiam alia que ibi dixi.

1 ¶ Administratio dolosa in generali liberatione seu remissione administrationis non venit.
2 Administratio dolosa in gñali remissione an veniat dolus.
3 Ex tutela videtur legatū solum damnū qđ sustinet tutor.
4 Tutor qualiter poterit liberari ab administratione dolosa.
5 Testator liberans tutorem a redditione rationum non videt̄ ei remitti quod culpa administratum est.
6 Rationes qualiter debeant reddi ꝛ quid contineatur appellatione rationum.

Quidam decedens.

In gñali liberatione seu remissione administratiōis non venit administratio † dolosa.h.d. Et facit ex̄.de testa.c.regsisti.

1 §.si v̄o illud.Ibi analogistas.i.nō teneri reddere rōnē. vel.i. remotas a molestia.s.reddendaꝝ rōnū.Dy.Et dic etbimologiā vocabuli vt i glo.vel fm Dy.d̄r ab a ꝙ est sine ꝛ leges qđ est rō q̄si sine rōne ꝛ inde d̄r loyca logos ei duo notat smonē ꝛ rōnē.Dy.Ibi pstiterit.i.si dolū i admīstratiōe admiserint. Dy.Ibi dic nec eo noīe.i.si rōne fraudis vl' doli dānati fuerint.Dy.Ibi ius publicū q̄ cauet̄ doli remissioni nō itelligi i legato liberationis. Dy.Ibi mutare al's pueri formā q̄ est vt teneat̄ de gestis dolose.etiā libera.leg.l.aurelio.§. gaius. Dy.ꝛ.l.aureli⁹.§.meuia.Dy.Ibi dānū q̄s qđ ꝯsequit̄ ex eo ꝙ auocat̄ a negocijs suis.ar.j.queād.test.aper.l.si qs a signatorib⁹.fm Ja.de are.vel hꝫ Dy.dic dānū ꝙ ꝯsequit̄ ex tutela etiā dolose administrata.Dy.Ibi ꝛ p fideicō.ꝛ iō v̄bis pdictis relliquo dānū qđ cūqꝫ ꝯseq̄ris ex tutela illud itelligit̄ eē remissa. Ja.s.dānū auocatiōis negocioꝝ suoꝝ hꝫ Ja.vl' etiā dolose administratiōis hꝫ Dy.Nō q: hui⁹.l.materia vtil' ē ꝛ ꝯtinua ꝛ i ea videt̄ variare tex.ꝛ gl.ꝛ doct.eā hꝫ v̄itatē declarem⁹. Et pmo ad istā materiā faciūt infinite.ll.ꝛ gl.C.de fideicō.l.cū necessitatē.ꝛ ibi i gl.ō leg.j.l.si seru⁹ vetit⁹.ꝛ ibi i gl.de ꝯdi. ꝛ demō.l.cū tale.§.j.v̄si.qd s̄.ꝛ ibi i gl.s.mād.l.creditor.§.luci⁹.ꝛ ibi i gl.q̄ i frau.cred.l.si p̄r.vbi de h̄ tetigi.ꝛ bñ ad istā materiā.j.de lib.leg.l.aurelio.§.gai⁹.ꝛ.l.aureli⁹.§.titi⁹.ꝛ.§.meuia ꝛ ibi i gl.ꝛ marie i.d.§.gai⁹.ꝛ.e.ti.l.si qs rōnes.ꝛ.l.nō solū.§. si hr̄s.ꝛ.l.lucius.ꝛ valde bñ de pecul.l.dño sciẽ.§.fi.ꝛ qđ ibi dixi.j.eo.l.titiū ꝛ meuium.§.perfectus legionis.pro quorum omniū iuriū ꝛ glo.ꝛ doctorū concordantia ꝛ declaratiōe presentis materie q̄renda vident̄ mihi tria. Primo nūqd i gñali

remissione vel liberatione tutele in qua testator disponit tutores analogistas veniat administratio dolosa. Scdo si testator dixit se legare vel fideicõ. relinquere tutoribus oẽ dampnũ q͂ consequerent ex tutela an per hoc videatur eis relictũ illud in quo cõdemnaret ex dolosa administratiõe. Tertio an p testatorẽ possit remitti dolosa administratio etiã exp̃sse vel modus aliquis reperiri ex quo tutores liberati sint a dolosa administratione. Primũ satis est clarũ: et in hoc non est discrepantia doctor vel glo. q: hic et in multis. ll. preallegatis. Satis pz q͂ in generali remissione † nõ veniat dolus nec dolosa administratio. ¶ Quidã tñ distiguere voluerũt aut testator reliquit liberationẽ administrationis preterite et tũc videat etiam dolus p̃teritus remissus: et ad hoc videt bene facere. d. l. cũ necessitate. C. de fideicõ. et p hoc etiã bñ videtur facere qd̃ not. C. de transac. l. actio. in vlti. glo. Sz ẽtra hanc distinctio. et so. opinio. videt expresse. d. l. aurelio. §. gaius. que loquitur de administratione p̃terita. vnde forte dici posset et ita videt innuere dicta glo. que est in. d. l. actione. C. de trãsact. q͂ aliud in trãsactione aliud in gñali remissione facta in vltima voluntate. Sed ẽ hoc videtur q͂ idẽ sit in transact. vt. s. de transac. l. cũ aquiliana. Et ideo alij dicũt aut transigẽs sciebat dolũ commissum et tũc videat remisisse: aut ignorabat et tũc non: et hec so. videtur ꝓbari. C. si maior factus ratũ habuerit. l. j. et. s. de pact. l. emptor. §. lucius. et. l. tres fratres. et hoc etiã innuit d. l. actiõe. dũ dicit nisi de dolo trãsactũ sit. Vel dic plenius aut interuenit simpler remissio seu liberatio in vltima voluntate vel iter viuos. aut transactio. l. pactum. primis duobus casibus aut tenebat de dolo tantũ: et tunc oĩa videnť remissa forte q͂ hoc est verũ qñ sciebat solũ dolũ esse cõmissum al's secus nam cũ spãle sit in patre q͂ in totũ videat liberatus. vt. l. aurelius. §. titius. j. de liber. leg. ergo ꝛc. et. j. subijcit p Alber. Aut etiã de culpa et tũc non videat remissus dolus in substãtia siue sciẽter siue non. sed fallit in p̃re vt dixi. de vltima voluntate ꝓbatur hic cũ concor. de remissione facta inter viuos probat. s. de neg. gest. l. põpo. scribit. §. sed superi⁹. et ibi in gl. et de pactis. l. si vnus. §. illud. et. C. de excep. l. iij. et qd̃ vtrobiq͂ notat. Scdo casu qñ interuenit pactũ vel trãsactio. aut sciebat dolũ cõmissum et tunc oĩa videnť remisisse aut ignorat et tunc secus. vt. s. de inoffi. testa. l. mater. et sic possunt intelligi alie glo. et hec distinctio placet Jac. de bel. et mihi alias etiam solutiones nota. d. l. actione. et que sit rõ diuersitatis inter remissionẽ et pactũ vel trãsactionẽ: dic q: remissio simpler facta nititur vnius solius autoritate. s. remittentis pactũ vero et transactio autoritate duor ar. s. de pact. l. j. et. j. de lega. ij. l. si ita scriptũ. §. si sub ẽditione. et ibi qs tenet de dolo tm̃: ideo videtur remissus dolus: q: al's remissio nihil operaret vbi autem tenet de dolo et culpa sicut tutor non p̃sumit lex in dubio remissum dolũ vt hic. et. C. arbitriũ tutele. l. quicquid. Sed ẽ predicta facere videtur: q: iussus in testõ reddere rõnes non videt teneri nisi ad prestandũ bonã fidẽ in administratiõe. vt j. de condi. et demõ. l. iulian⁹. al's incipit q̃ isti. et. l. qui sub ẽditione. Vel dic q͂ ille loquunť in administratione seruor administrantiũ bona dñor suorũ qui nõ tenenť ita stricte reddere rõnes sicut tutores qui tenenť de dolo et culpa. vt. d. l. quicquid. Ex quo vidimus de p̃ma q̃stione. dicamus de secunda ¶ si testator legauit tutori damnũ qd̃cũq͂ senserit ex tutela an videat sibi legare illud in quo ẽdemnaret rõne dolose administrationis. tertius huius. l. videt innuere q͂ sic glo. tenet hic qd̃ non. Dy. hic tz q͂ etiam illud in quo cõdẽnatur rõne doli videat legatũ per. l. si qs rõnes. j. de liber. leg. ij. rñ. sed salua eius pace in illa. l. si qs rõnes. aliter se habebãt verba legati vt ibi pz et. j. subijciã. Et ideo Jac. de are. hic videt sentire q͂ illa verba lego qd̃cunq͂ damnũ sustinuerit ex tutela † vr̃ legatũ solũ dãnũ qd̃ sustinet tutor ex eo q͂ aduocat⁹ a negocijs suis vt dixi in expositione lr̃e. dicit tñ ipse Jac. q͂ lz testator non possit liberare curatorẽ a dolosa administratiõe: põt tñ sibi legare qcqd ipm̃ dare oportebit rõne administratiõis et ita intelligit. d. l. si qs rõnes. ij. rñ. et verba illius. l. melius ẽsonãt opi. Ja. quã Dy. Alij tñ sicut ipe Ja. hic recitat tenẽt q͂ etiã hoc casu nõ videat remissum vel legatũ illud q͂ dz rõne doli ne ex dolo ampli⁹ suũ fiat legatũ. vt. j. de leg. ij. cũ ita legat. et de lega. iij. l. nouum. §. j. nunqd sit dare modũ tutũ quo tutor liberari possit p testatorẽ ab administratiõe dolosa. stnqd ergo poterit mod⁹ aliqs tut' reperiri per quẽ tutor † possit liberari per testatorẽ ab administratiõe dolosa: et hec est tertia q̃stio. Quidam dicunt qd̃ non per hanc. l. cũ ẽcord. s. allega. q: dolus futurus remitti non põt. vt. s. de pact. l. si vnus. §. illud. et vt ibi de hoc dixi plures danť solutiões. Sz Dy. dicit eas nihil valere per pall. l. aurelio. §. gaius. de liber. leg. vñ ipse dicit qd̃ aliud est remittere actionẽ q: tũc dol⁹ et culpa videt remissa p pall. l. si qs rõnes. ij. rñ. Et aliud est remittere rõnẽ q̃ casu nõ videt remissus dol⁹. vt ea. l. j. rñ. Et hic cũ ẽcord. tres modi liberãdi tradũt i glo. d. l. aurelio. §. gaius. de libe. leg. q̃ est vtilis glo. i ista materia. Et eadẽ glo. est et fuit Jo. insti. de leg. §. si qs debitori. tñ oẽs illi modi possẽt cauillari. Et iõ docto. et aduocati moderni q volũt plene liberare tutores ex oĩbus modis faciũt vnũ nouũ: sic ei faciũt scribi i testõ q͂ testator dat talẽ tutorẽ et iubet eũ esse analogistã et eidẽ plenã liberationẽ ipsi⁹ tutele legat et isup legat oẽ dãnũ q͂ ẽseqret p pter aduocationẽ negocior suor et qd̃cũq͂ aliud dãnũ q͂ ẽseqret rõne ipsi⁹ tutele vl' administratiõis et oẽm ei actionẽ remittit et isup dãnat q̃scũq͂ heredes suos q͂ finita tutela debeant eũ liberare ab ipa tutela et administratiõe sine p̃statiõe alicuius pecunie. Et eidẽ oẽm actionẽ ẽ eũ cõpetẽtẽ remittit et si ẽ facerẽt vel eũ molestarent eidẽ tutori legat tm̃ de bonis suis inquãtũ ẽdẽnaret vel dãnũ pateret vel ab eo exigeret occasiõe ipsi⁹ tutele vel administratiõis. Et p hãc formã tutor ẽseqt liberationẽ plenissimã. et hãc formã sepe adieci i testis. Est etiã vnũ notãdũ q͂ spãle est i p̃re tutore simpl'r i testõ liberato qd̃ videat in totũ liberat⁹. vt. d. l. aureli⁹. §. titi⁹ testõ. ¶ Aduertẽdũ tñ est q͂ Pe. mirabili mõ ẽ oĩm cãm doctor q͂ gl. cõem opi. itelligit. l. istã. Et q itellect⁹ iudicio meo est amic⁹ lr̃e dicit eni q͂ in p̃mo casu vbi testator † liberauit tutores a redditiõe rõnũ nõ vr̃ ei remitti etiã q͂ culpa admĩstrauit male. Nec ob. p̃dicta. l. aurelio. §. j. nã ibi liberauit testator debitorẽ suũ qd̃ potuit. hic autẽ noluit liberare futur debitorẽ heredis q͂ nõ põt. ar. ei⁹ qd̃ dr̃. C. vt i poss. leg. l. ij. et. l. scire. In scdo vero casu hui⁹. l. j. in ver. dãnũ intelligit aliquẽ. gl. dicat. et Dy. cõcord. i h̃ cũ Ja. de are. q͂ p tale legatũ videat legatũ sibi solũ dãnũ q͂ sentiret ex eo q͂ auocaret negocijs suis vel si'le non aũt illud in q̃ ẽdẽnaret rõne administratiõis dolose vel culpabilis ipsi⁹ tutoris nã dãnũ qd̃ qs sua culpa sentit ꝛc. vt i regula iuris dãnũ. Itẽ dicit ius publicũ de q̃ loqt text. ẽsistere in hoc. s. qd̃ nõ videat id remitti p qd̃ inuitet ad delinquẽdũ. ar. s. de pact. dot. l. ẽuenire. Pe. vere si recte ispiciant oẽs. ll. de ista materia tractãtes ista excepta loquunť qñ testator voluit liberare tutorem vel aliũ a debito iã ẽcto nõ aũt a futuro ẽhẽdo i p̃sonã heredis p administratiõe futura q̃ attẽto itellect⁹ Pe. satis placet et tũc cessarẽt oẽs p̃dicti modi liberãdi tutores ab administratione futura in vltimo mõ quã dixi legando tm̃ de bonis suis tot⁹ tñ mũd⁹ hũc itellectũ Pe. nõ ꝓbat. forte q: hũc itellectũ nesciuerũt añ eũ: de h̃ etiã dicet. j. e. l. q plures. et facit etiã. j. §. pr. vbi gl. tz testatoris liberationẽ nõ valere. põt etiã testator remittere ẽfectionẽ iuẽtarij. vt. C. arbi. tute. l. fi. vt ibi dixi. Qualr aũt debeãt rões † reddi et qd ẽtineatur ap. redditiõis rõnis. hr̃ de lib. leg. l. fi. §. iter cetera. de ẽdi. et demõ. l. cũ seru⁹. et. l. iul. al's icipit q̃ isti. et. l. q sub ẽditiõe. et j. de tute. et rõni. distr. p totũ. et de h̃ reddi arbitrio boni viri vt j. de ma. test. l. q filiũ. ¶ De vno vidi dubitari alicui tutori vl' curatori facta erat plena finis et remissio tutele vl' cure repit q͂ iste tutor vel cura. erat debitor pupilli vel adulti ex alia cã quã administratiõis. Nũqd illud creditũ icludet i fine et remissiõe vr̃ q͂ sic: q: tutor et curator debuit a se exigere. vt. j. e. l. q̃tiẽs. §. si tpali. et. s. de neg. gest. l. si pupilli. §. si. ẽ ẽuersũ est illud debitũ i administratiõe. ẽriũ obtinui de facto qñ pupill⁹ vl' adult⁹ tale debitũ ignorabat subesse tpe liberatiõis. Et ad h̃ faciũt iura p̃dicta de trãsac. cũ aqliana. de pac. tres fr̃es. et de iof. test. l. mr̃. cũ si. et p h̃ bñ. j. õ act. et ob. l. is q. ad trebel. l. marcell⁹. §. qdã. et de leg. i fideicõ. et de dol. exc. l. apd̃ celsũ. §. itẽ q̃rit. nõ ob. qd̃ debuit a se exigẽ q: illõ est i odiũ tutoris et fauore pupilli et iõ nõ dz i pupilli lesionẽ ẽuerti. vt. l. qd̃ fauore.

Marginal notes: ¶ Si testator legat tutori dãnũ qd̃cũq͂ sẽserit an videatur legasse illud i quo ẽdẽnat occasiõe dolose administrationis. — ¶ Utrũ finis gñal'r facta p administratiõe tutele liberet tutorẽ a debito q̃ turbat ex alia cã.

1. ¶ Consiliarius datus tutori non minuit officiũ tutele.
2. Tutor aliqñ recedit a voluntate testatoris.
3. Qñ dr̃ aliqd fieri cũ ẽsilio alicui⁹ si fiat sine ei⁹ ẽsilio tñ vz.
4. Judex an teneatur habere consiliũ sapientis.
5. Si cõpromissum factũ est i arbitrũ et actũ qd̃ debeat ꝓnũciare de ẽsilio talis sapiẽtis q͂ non teneatar sequi eius cõsiliũ.
6. Constitues plures ꝓcuratores hoc adiecto q͂ vn⁹ nõ administret sine ẽsilio alteri⁹ q͂ tñ vn⁹ sine alio possit administrare.
7. Electio si est fiẽda cũ cõsilio titij et mortuus sit an valeat.
8. Sñia lata sine ẽsilio sapientũ statuto cautetur q͂ nõ fiat sine eorum consilio an valeat.
9. Industria persone an cũ consilio geri debeat.
10. Differentia inter consilium et consensum.
11. Papa an teneat petere et sequi consilium cardinalium.
12. Ille cuius consilio aliquid fieri debet nunquid poterit alij committere.

Episcopus

13 Episcopus si habeat cõferre beneficia cũ consensu maioris partis capituli ⁊ in capitulo sunt .xx. canonici ⁊ cõfert de cõsilio .x. an dicatur tenere collatio.

1 **Papinianus.** Casus. Cõsiliarius † datus tutori non minuit officium tutele 2 sed integrũ manet. Et ex iusta cã interdum recedit tutor † a volũtate testatoris. h. d. ¶ Ibi cõsilio matris. s. pupillorum. Dy. Ibi ⁊ eodẽ noĩe. s. si cõsilio matris administrarent. Dy. Ibi integrũ. i. ex arbitrio matris non depẽdens. Dy. Ibi sed viris bonis. s. tutoris. Dy. Ibi cõuenit. i. honestum erit. Dy. Ibi infringat. i. in aliquo diminuat vel variet. Dy. In versi. vsqȝ adeo: ibi licet. i. licitũ est. Dy. Ibi p̃ris p̃ceptũ negligere ꝙ erat pupillo dãnosum. Dy. Ibi distrahant nõ adiecta aliqua cã vel alia ꝙ loco cause habeat ⁊ sic ipsi⁹ preceptũ erat medium: secus si cã foret adiecta vel aliqd ꝙ loco cause haberet. vt. j. de leg. j. l. filiussa. §. diui. vbi de hoc. Dy. Ibi periculo subiecte. i. q̃ seruãdo seruari non poterãt ⁊ repete distrahãtur ꝙ est. s. Dy. Ibi liceat eis. s. tutoribus. Dy. ¶ Et iste. §. est de materia nr̃a p̃ria. s. dictũ est ꝙ liberatio testatoris nõ prodest tutorib⁹ quo ad dolũ: hoc etiã dicit liberatio testatoris in eo ꝙ gereret ꝯsilio matris non valere. Itẽ sicut. s. prime recedit a volũtate testatoris ita ⁊ hic sunt ⁊ alij casus in quibus volũtas testatoris nõ seruat nec sequit qui not. hic in vltima glos. ¶ Op. duobus modis ꝯ id qd dicitur tutorẽ nõ teneri sequi ꝯsiliũ matris vt in glo. que incipit q² ⁊ fine mr̃e. ¶ Item op. de. l. ij. C. p empto. ⁊ So. vt in gl. ¶ Ultimo no. 3 ex. glo. ⁊ ad hoc sepe allegat ꝙ si dicatur aliqd † fieri debere cum cõsilio alicuius ꝙ si fiat sine eius cõsilio nihilomin⁹ valet ⁊ istud facit ad multa. ¶ Et primo ad illud de quo queri 4 tur an iudex † teneat habere consiliũ sapientis si sibi reqrat ⁊ dato ꝙ habere teneat: an teneat illud ꝯsequi. de hoc habet i Spec. de reqsitiõe ꝯsilij. ⁊ plene dixi. C. de legi. humanũ. ⁊. j. de mune. ⁊ hono. l. vlti. §. iudicãdi. ⁊ facit etiã qd bene not. de officio. ex. de offi. ⁊ potest. iudi. delega. c. venerabili fratri no 5 stro. ⁊ de electio. c. cũ i veteri. Itẽ facit ꝙ si cõpromissum † est factũ in arbitrũ ⁊ actũ qd debeat p̃nunciare de consilio talis sapientis ꝙ non teneat sequi eius cõsilium. Ad hoc vide ex. de arbi. c. cũ olim. cũ ibi notatis. ⁊ de hoc bene in Spec. de arbitr. §. sequit de quibusdã. ver. sed qd si dicatur in cõpromis 6 so. Itẽ facit ꝙ si quis cõstituit † plures p̃curatores insolidũ hoc adiecto ꝙ vnus nõ administret sine ꝯsilio alterius ꝙ nihilominus possit vnus sine alio administrare ⁊ valeat ꝙ facit. de hoc not. d̃nium Galeottus in margarita de p̃cura. v̄si. sed qd si duos. ⁊ in Spec. e. ti. §. rõne aũt forme. versi. qd si cõstituens. ⁊ p hoc bene. s. de instito. l. sȝ ⁊ si pupillus. §. ꝯditio. 7 ⁊ ibi in glo. ¶ Sed qd si aliqua electio † fiẽda est cũ alicuius consilio ⁊ ille mortuus est vel absens. nunqd vȝ electio facta sine eius ꝯsilio: dic ꝙ sic. vt ex. ne sede vacã. c. si ad epm. li. vj. vbi de hoc no. per oẽs. ⁊ plenissime p Archid. p hoc de leg. j. l. turpia. §. j. ¶ Itẽ facit ad q̃stionem disputatã Bonoñ. si in 8 statuto caueatur † ꝙ ptãs teneatur facere ꝯdemnationes et absolutiones cũ cõsilio antianorũ vel alioꝝ sapientũ ptãs tulit s̃nias cõdẽnatorias vel absolutorias nõ reqsito predictoꝝ consilio vel reqsito ⁊ nõ secuto nunqd valebunt. Post multa allegata p ⁊ contra determinat ꝙ s̃nie teneãt ⁊ valeant per hunc. §. cũ concor. eãdẽ q̃stionẽ format d̃ns Gui. de suz. q eadem allegat ⁊ eodẽ modo determinat in suis q̃stionib⁹ statutoꝝ. ver. sȝ pone q̃stionem. de facto statutũ est in ciuitate Cremone. ad idẽ facit qd not. per eũ in dictis q̃stionib⁹. v̄si. sed qd statutũ tale est qd tale qd non fiat nisi p̃mo reqsitis antianis ⁊ in eisdẽ q̃stionib⁹. ver. sȝ pone q̃stionẽ de facto. continet i statuto ꝙ oẽs s̃nie debeãt dari cũ ꝯsilio sapiẽtũ ad istã materiã satis cõfusam faciũt infinita iura. ⁊ glo. j. e. l. titiũ ⁊ meuiũ. in prin. ⁊ ibi in gl. de ꝯdi. ⁊ demõ. l. filic. j. ⁊. l. cũ tale. §. rescriptũ. al's est. l. ⁊ incipit si arbitratu. ⁊ ibi in gl. mãda. l. idẽqȝ. §. si qs ea. ⁊ ibi in glo. de exercito. l. j. §. si plures. ⁊ ibi in glo. ⁊ plene. ⁊ subtiliter dixi fm̃ Ray. ⁊ de instito. l. sȝ ⁊ si pupillus. §. cõditio. de acqui. here. l. si qs mihi bona. §. si corã. ⁊ ibi in glo. de ritu nup. l. quãq̃ in arbitrio. j. de suspec. tuto. l. impuberib⁹. de accusa. l. ij. §. pupillus. de hoc est plena ⁊ vtilis glo. Arch. d. c. si ad epm. ne sede vac. li. vj. ⁊ ibi tangit per Jo. an. ⁊ plenius per eum; de regulis iur. c. nullus ex consilio. libr. vj. ⁊ tetigi. j. de regulis iuris. l. consilij.' ⁊ satis plene in alphabeto dictione cũ cõsilio. ¶ De hoc etiam not. in q̃stionibus ex tutorũ vltimarũ voluntatũ in Specu. de instrumẽ. editio. §. nunc aliq. versi. sed qd sic dixit. sic facio gladiatorẽ meũ qd posui plen⁹ C. de episc. ⁊ cleri. l. nulli. ver. adhuc. querit idẽ Jac. vbi habet de executore vltime voluntatis cui testator cõmisit executionem cũ ꝯsilio alterius an teneat eius cõsiliũ requirere ⁊ seq: et de hoc etiã in Spec. de requisi. cõsi. circa. fi. de hoc etiã not. per Archid. xlix. di. dist. c. hinc etem. super verbo albugine. ⁊ lxiij. dist. obeuntib⁹. circa p̃nci. ad hoc etiã facit. ex. de corpo. viciat. c. cũ de tua. ⁊ ibi in glo. de cõsuetudi. c. cũ ꝯsuetudinis. ⁊ ibi in glos. ex. de consti. c. ex parte. in fi. vbi de hoc p Cõpost. de elect. ne p defectu. ⁊ ibi in glo. not. ⁊ eo. ti. cum in veteri. per Inno. ⁊ Cõpostel. de arbitr. cũ olim. ⁊ ibi in glo. ⁊ per Inno. ⁊ Host. ⁊ de hoc satis per ip̃m Host. in summa. de his q̃ fiunt a prelato sine ꝯsen. capi. ver. ego dico. ⁊ ver. sequẽtib⁹. de hoc etiam. d. c. venerabili. de off. deleg. ⁊ ibi in glo. ⁊ p Inno. ⁊. eo. ti. c. cãm matrimonij. in glo que incipit ar. ꝙ vbi. ⁊ de hoc etiã not. in summa feudoꝝ. de pace tenẽda. l. q̃situ sepe scio. ¶ Ex istis sparsis hic in vnũ collectis ⁊ q̃ videnť multũ discrepare colligo vnã vtilẽ distinctionẽ ex qua sicut puto oĩa ad consonãtiã reducunť. Et materia ista satis obscura deducet ad lucem. Puto igit considerandã ⁊ attẽdendã formã verboꝝ testatoris legis statuti rescripti vel cuiuslibet alteri⁹ disponẽtis aliqd fieri debere alicuius cousilio. Aut enim verba sic se habent ꝙ illud de quo agitur fiat ꝯsilio alicuius: ⁊ tũc quasi omnes ꝯcordare sit petendũ cõsiliũ consiliarij ⁊ de necessitate non fm: ⁊ hoc videť probare. iste. §. lȝ glo. ⁊ Dy. dicant esse petendũ de honestate non de necessitate tñ ꝙ petendũ sit etiã de necessitate videnť ꝯcordarc. j. e. l. titiũ ⁊ meuiũ. §. j. dicta decretal. cũ olim. de arbit. cũ ibi not. ⁊ quasi oẽs alie p̃dicte. ll. et decretal. ⁊ notať in eis. ¶ Idẽ videť dicẽdũ si dicatur cũ cõsilio quasi ista preppositio cũ modicũ addat. secus in p̃positiõe de: ⁊ i preppositione ex: que plus addũt vt. j. subijciã. ⁊ ad hoc ꝙ sit idẽ qñ dicitur ꝙ fiat cum ꝯsilio ⁊ p̃positio cum nihil addat. facit de penitent. distin. iij. c. si ex bono. ¶ Et ꝙ idem sit qñ dicatur ꝯsilio ⁊ cũ consilio satis p̃bant p̃dicte decreta. de consti. ex parte. de elect. ne p defectu. ⁊. c. cũ in veteri. ⁊ de corpo. vitia. c. cũ de tua. cum si. in qbus habent dicta verba cum consilio aut dictũ est ꝙ fiat ex ꝯsilio: ⁊ tunc videtur de necessitate petenda ⁊ sequendũ consiliũ al's non valeat vt. d. l. impuberibus. j. de suspect. tuto. ⁊ insti. e. §. impuberes. ⁊. j. de accusa. l. ij. §. pupillus. Idẽ si dicatur de cõsilio vt habet ex. de statu monach. c. ij. in fi. ⁊ de hereti. c. vt cõmisi. circa fi. li. vi. et ratio predictoꝝ duoꝝ casuum est additio ipsarum prepositionum ex ⁊ de: q̃ augere videntur: de prepositione de probatur s. de posi. l. j. de p̃positione ex habetur institu. vi bono. rapto. §. sed ne quidã. ⁊ dixi in alphabeto dictione ex bonis prepositiones enim in p̃positione adducũt ex. de fideiusso. c. j. ⁊ not. p Archi. de p̃ben. c. si paup clericus. li. vj. ⁊ ideo magis operãtur iste due p̃positiões ex ⁊ de quã prepositio cũ q² p'eas ma 9 gis videť electa idustria † p̃sone a cui⁹ ꝯsilio geri debeat: ⁊ iõ a persona non est recedendũ vt ex. de offi. deleg. c. qm̃ abbas. qñ autẽ nulla p̃ponitur p̃positio nulla industria p̃sone videť electa quo ad sequendũ sed solũ quo ad petẽdum vt cũ dicit consilio talis vel cũ cõsilio talis vt. s. dixi. Aut preponit negatiua vt cũ dicit hoc nõ facias sine ꝯsilio talis ⁊ tunc indubitãter consiliũ est reqrendũ ⁊ sequendũ ⁊ ita loquit. d. c. venerabili. ex. de offi. deleg. ⁊ ita etiã possent intelligi. s. de exercito. l. j. §. si plures. ⁊ de instito. l. sȝ et si pupillus. §. conditio. cũ vtrobiqȝ nota. Aliqñ dicitur p consiliũ vt ex. de capel. monach. c. j. et tunc puto requirendum et sequendum consilium per dict. c. et per ea que dixi ꝙ prepositio addit nam per notat perfectionẽ vt. j. de verbo. sign. l. vrbana. §. p̃noctare. Et colligitur p̃dicta distinctio ex notatis p Archi. d. c. si ad epm ne sede vac. li. vj. ⁊. xlviij. dist. c. hinc ⁊ enim. ⁊. lxiij. dist. c. obeũtibus. ⁊ per Uinc. ⁊ Cõpost. d. c. ex parte. de consti. Predicta autem distinctio intelligat nisi ex verbis vel mente p̃ferẽtis vel qualitate negocij ⁊ personaꝝ aliud apparet: tũc enim sequeremur primo mẽtem si de ea apparet: si non apparet tũc verba si ambigua forment verba tunc argueremus ex coniecturis: ⁊ hoc est ꝙ notabiliter dicit Host. in summa. de his q̃ fiunt a prelato sine consensu capituli. d. §. ego dico. cuius verba sunt hec semper intelligas ibi ius vel ratio naturalis vel intentio de qua appareat aliud inducat tunc enim non curo de verbis. ⁊ vide q̃ ibi sequunť ꝙ etiam recitat ⁊ sequitur Archid. d. c. obeuntibus. lxiij. dist. super verbo consensu. Sȝ certe contra predicta multum videtur: nam dicere ꝙ quis teneatur petere ꝯsiliũ ⁊ non seq videtur frustratorium. Sed dic ꝙ non est q² consiliarius posset mouere animũ ⁊ trahere i eius consilium ⁊ s̃niam. vt. s. de arbitr. l. item si vnus. §. vlti. ⁊ hoc etiam notat ipse Hostiẽ. d. §. versi. sed opponas. Querendo 10 vnum etiam aliud notat ipse Hosti. ibidem ꝙ differentia † est inter consensum ⁊ consilium nam si dicatur cum consensu nõ vȝ si sine ei⁹ ꝯsẽsu fiat. vt. d. c. cũ ꝯsuetudis. de ꝯsuet. vt ibi.

¶ Distinctio qual'r aliq̃ debeant fieri cũ cõsilio.

¶ In glo. per totũ dictũ ti. de his que fiũt a prelato sine consen. capi. ꝛ per Jo. an. d. c. si ad epm ne sede vacãte. lib. vj. Secus si dicat cum ↄsilio vt. s. dixi. ꝛ hoc notaꝛ. eo. §. ver. sed q̃ est differẽtia. Sꝫ si ille cuius cõsensu vel ↄsilio fieri dꝫ moriatur vel i remotis absens sit nũqd poterit fieri sine eo. de hoc vide d. c. si ad epm ne sede vacãte. li. vj. ꝛ de leg. j. l. turpia. §. j. ꝛ de condi. ꝛ demõst. l. multa. §. j. ꝛ. l. cũ tale. §. rescript. Sꝫ an presbens cõsilium teneaꝛ ex ↄsilio. vide. s. mãda. l. ij. in fi. de regu. iur. l. cõsilij. ꝛ. eo. ti. c. nullus ex ↄsilio. li. vj. cũ ibi not. per oẽs.
11 Sed an papa † teneaꝛ petere ꝛ sequi cõsiliũ cardinaliũ: dic ꝙ non de necessitate ſꝫ de honestate. vt plene not. C. de legib. super rubri. ꝛ hoc tenet Archi. ex. de offi. ordi. c. quãuis. li. vj. ꝛ. xxv. q. j. c. que ad perpetuã. ꝛ. c. sunt quedã. lꝫ Cardi. videatur sentire ↄtrium. ex. de hereti. c. super eo. li. vj. Sꝫ quid si ille cuius ↄsilio est aliquid fiendũ est citatus qđ veniat ꝛ non venit an poterit sumi ꝛ pcedi. dic ꝙ sic. vt not. p Cõpostel. d. c. ex parte. de consti. Et vbi de necessitate est requirendũ consilium an sufficiat requiri sup principali negocio an vero debeat requiri etiã super cõnexis accessorijs ꝛ dependẽtibus a principali. vide no. ꝛ maxime p Inno. d. c. cũ in veteri. de ele-
12 ctio. Sed nunqd ille † cuius consilio aliquid fieri dꝫ poterit alij cõmittere: videꝛ ꝙ sic. ex. de elect. c. quia pꝑter. §. fi. ꝛ. e. ti. c. si quis iusto. li. vj. Sed dic cõtra qꝛ industria psone videtur electa vt pdixi ꝛ not. d. c. si ad epm ne sede vacãte. per Archi. ꝛ p hoc ex. de offi. de leg. c. vlti. Si aũt dictum est ꝙ fiat voluntate ꝛ arbitrio alicuius vel ſm eius estimationẽ tũc eiꝰ voluntas ꝛ arbitriũ est sequendũ. de quo plene dic vt not. ꝛ dixi. C. de contrahẽ. empt. l. in vendẽtis. ꝛ. j. de ver. oblig. l. si quis arbitratu. est tamen semp reducendũ ad arbitriũ boni viri. vt j. e. l. titiũ ꝛ meuiũ. §. j. ꝛ ibi est pulchra ꝛ vtilis glo. de hoc speciale tñ videꝛ ne nuptie impediãtur. d. l. filie. de ↄdi. ꝛ demõ. ꝛ. l. cũ tale. §. rescriptũ. Et licet pdicta videanꝛ elici posse ꝛ pbari ex iuribus supradictis. Quidã dicunt tñ non esse faciendam vim vtrũ dicaꝛ ↄsilio cũ ↄsilio de ↄsilio vel p cõsilium ꝛ forte mens testatoris ꝛ legumlatoris in hoc voluerũt facere differentiam sicut puto. sed ipsis verbis promiscue vsi sunt notando differentiam inter ipsa: ꝛ ideo breuius distinguunt aut pferens ipsa verba cũ ↄsilio de cõsilio vel per cõsiliũ vel similia adiecit ꝙ aliter factũ non valeret ꝛ tũc nõ valet vt pbatur. d. l. titiũ ꝛ meuiũ. in prin. ꝛ. d. c. venerabili. ex. de offi. de lega. ꝛ. d. §. cõditio. s. de instito. l. ſꝫ ꝛ si pupillus. ꝛ de acquir. hered. l. si qs mihi bona. §. si corã. Aut nõ adiecit ꝛ tũc teneaꝛ petere ↄsiliũ sed sequi nõ de necessitate ꝛ ita intelligãtur oĩa alia iura pdicta. ¶ Dñs etiam meus Richardus malũbre dicit non esse curandũ dicatur ↄsilio vel p cõsiliũ ꝛ sic distinguit. aut illud qđ cõmittiꝛ a testatore vel ab alio alicui faciẽdum de cõsilio vel cũ consilio alteriꝰ est officiũ non habẽs determinatã ptãtem a lege. Sꝫ ab hoĩe in quam cũ homo diffiniat ꝛ tunc nõ est cõsiliũ requirendũ ꝛ si non requiraꝛ ꝙ fit vitiatur ꝛ ita itelligaꝛ preallegat. l. si quis mihi bona. §. si cõia. j. de acquir. heredi. Sꝫ certe ille. §. si corã. non loquiꝛ de ↄsilio lꝫ glo. hoc ibi dicat. Sed sunt ibi verba corã titio ꝛ verbũ arbitrio lucij titij. Sꝫ ad hoc possent adduci aliq̃ ex pdictis decretalibus q̃ dicunt cõsiliũ regrendũ ꝛ sequendũ: qꝛ bene loquunꝛ de negocio seu officio indeterminato per hominẽ. si vero est officiũ ꝙ habeat determinatã ptãtem a lege vt est officium pcuratoris ꝛ tutoris tũc cõsiderandũ: qꝛ aut ille cuius consiliũ est requirendũ est in eodẽ officio vt sunt duo tutores vel duo pcura. vel duo magistri nauis: ꝛ tunc oĩno est requirendũ consilium ꝛ ↄsequẽdum: ꝛ ita intelligaꝛ. d. l. titiũ ꝛ meuium in pñ. ꝛ ibi in glo. Et hoc etiã innuit hic glo. q̃ incipit ꝛ qꝛ sine matre gerere possunt. Et est rõ qꝛ eandẽ ptãtem habꝫ vnus ad phibendũ quã hꝫ alius ad faciendũ. vt. j. ne quid in loco publi. l. ij. §. penult. j. de cura. furiosi. l. ↄsilio. §. fi. ꝛ. s. cõi diuid. l. sabinꝰ. ꝛ ita etiã intelligaꝛ. d. l. j. §. si plures. s. de exercito. ꝛ de institor. l. ſꝫ ꝛ si pupillus. §. cõditio. ꝛ glos. ibi posite si vero non sint in eodẽ officio re ipsa: sed destinatione tñ idẽ vt. j. de reb. eor. l. fi. ꝛ de arbitr. l. parui. i fi. Si vero nõ sunt in eodẽ officio re nec destinatiõe: tunc aut ille de cuius consilio fieri debet ex eodẽ facto futurus est obligatus: aut nisi sit tũc consiliũ eius debet attẽdi qꝛ alteri per alterũ ꝛc. vt. j. de regu. iur. l. alteri. Si vero non est futurus obligatus tũc adhuc ex honestate est eius cõsiliũ regrendum: si tñ non vult nõ teneꝛ ꝛ ita intelligatur iste. §. ꝛ. d. l. titiũ ꝛ meuiũ. ij. rñso. aut neuter est futurus obligatus ꝛ tũc dꝫ requiri ꝛ ita intelligaꝛ. d. §. cõditio. de instito. l. ſꝫ ꝛ si pupillus. Et ſm istã distinctionẽ videtur posse terminari dicta q̃stione executor vltime volũtatis qui sunt dati ad exequendũ cũ alterius cõsilio ꝛ alie similes questiones. Richar. ¶ Ad hãc etiã materiã possunt adduci

¶ Richardꝰ malũbre pceptor dñi Alberici. cuius opera vidi i bibliotheca Aurelian.

que not. in glo. parua ꝛ plene dixi. j. de verb. obli. l. ex ea parte. §. j. de eo qui pmisit facere securꝫ de cõsilio sapientis: ꝛ qd posset talis sapiens apponere de quo dic vt ibi dixi. ¶ Ulti-
13 mo quero si eps † habeat ↄferre beneficia cũ ↄsensu maioris partis capituli ꝛ in capitulo sunt. xx. canonici: ꝛ ipse cõferat de consilio decẽ canonicorum an teneat collatio dic qđ non: qꝛ non est maior pars sed equalis: nisi ipse eps habeat vocem in capitulo de ↄsuetudine vel de iure. ꝛ ita etiã not. Jo. an. d. c. si ad epm ne sede vacante. lib. vj.

1 ☞ Tutor datus qui excusationẽ non habet pertinet ei periculum ex die scientie.
2 Prepositio ex denotat inclusionem termini cui adijcitur pꝛohibitio.
3 Uenditori vtrũ sufficiat scire ꝙ emptori moueꝛ cõtrouersia.
4 Debitori an sufficiat ꝙ sciat iura cessa licet sibi non denuncietur.
5 Excõmunicati ingerentes se diuinis incurrũt irregularitatem si sciant se excõmunicatos ꝛ non ante.

1 **Ex quo innotuit.** Casus. Ad tutorẽ † datum cuius datio tenet ꝛ excusationẽ non hꝫ pertinet periculũ ex die scie quã scientiã pupillus pbare tenetur. h. d. cũ. l. seq. ¶ Et no. ꝙ hec pposi-
2 tio ex † denotat inclusionẽ termini cui adijciꝛ pꝛohibitio. s. solu. ma. l. de diuisione. ꝛ tribus. ll. sequentibꝰ. Et ad hoc vide j. de incend. rui. ꝛ naufra. l. j. §. ex incẽdio. ꝛ de hoc vide plene in alphabeto dictione ex. j. §. pꝑter. Ibi p periculũ tutele neglecte. Dy. Ibi citra testationẽ corã testibus factã. Dy. Ibi vndecunq̃. i. ad quãcunq̃ personã ꝛ per quecũq̃ modũ cognouit se esse tutorẽ. Dy. Et facit iste textus bñ ad questiões
3 vtrũ sufficiat a vẽditore † scire ꝙ emptori mouetur cõtrouersia dato ꝙ sibi nõ denuncieꝛ. de quo nota. ꝛ dixi. C. de euict. l.
4 emptor fũdi. ¶ Et an sufficiat ꝙ debitor † sciat iura cessã lꝫ sibi nõ denũcieꝛ. de hoc no. ꝛ dixi. C. de noua. l. iij. ꝛ. s. de adulter. denũciasse. ꝛ vide in alphabeto dictione denũciare. ꝛ per Dy. ꝛ alios ex. de regu. iur. c. cũ qui certus est. in glo. aꝛs pertinere dic aut in fi. ꝛ. s. ti. ij. l. scie. ꝛ. j. de eo qui p tuto. negocia gessit. l. j. §. si qs. Jac. In glo. ij. ibi statim tenetur etiã si pponat excusationẽ que postea reprobatur Dyn. ꝛ etiã si per falsas excusationes obtinerẽt tenerenꝛ ad expensas et periculũ medij tẽporis. vt. C. si ex falsis allega. l. j. ꝛ fi. Jac. ¶ Et no. §.
5 ex isto. §. ꝙ excõicati † ingerentes se diuinis incurrũt irregularitatẽ si sciant se excõicatos non ante. Ja. De hoc ex. de clerico excõicato ministrãte. c. si celebrat. In eadẽ glo. in fi. predicta vera sunt adita hereditate non aũt non tenet tutoris datio. vt. s. de testa. tute. l. si nemo. ꝛ de hoc dixi. s. e. l. j. In glo. i. corã testibꝰ sic. j. ꝙ vi aut clã. l. j. §. sed ꝛ si qs. In glo. qꝛ certe dꝫ ibi de adulte. l. denũciasse. Sꝫ ibi denũciatio erat de substãtia: ꝛ iõ nõ sufficit scia sola hic aũt sola scia exigebãt. Dy. De hoc dixi. d. l. denũciasse. ꝛ. C. de nouat. l. iij. ꝛ tangiꝛ plene per Dy. ꝛ alios. ex. de reg. iur. c. eũ qui certꝰ est. li. vj. ¶ Uel dic ſm Ja. de bel. ꝙ illud qđ hic dꝛ cũ ↄcord. est regulare. d. l. denũciasse. ꝛ casuale. vel dic ꝙ ibi fieri dꝫ denũciatio ad commodũ denunciantis vt ei acquiraꝛ efficaciter ius accusandi ꝛ ideo nõ sufficit scia hic aut fieret denũciatio ad cõmodũ tutoris ne tutele periculũ subeat qꝛ inuitus daꝛ ꝛ gerere cogiꝛ. vt. s. e. l. j. in pñ. ꝛ ideo sufficit sola scia vt hic cũ ↄcord. Ja. de bel. ꝛ de hac materia plenius no. per eũ. ꝛ dixi. C. de euictio. l. emptor. ꝛ. d. l. iij. de noua.

Hoc autem. Qꝛ cognouit tutor. s. se datũ tutorẽ. Dy. In gl. ar. ↄ. C. de epa. audi. l. ꝛ si legibꝰ ſm Dy. ↄcor. Dy. vero dic ꝙ ibi spãle pꝑter ↄiũctionẽ psonaꝝ tu dic ſm Jaco. de are. aut agiꝛ de mulieris scia ꝛ tũc ↄcor. Si vero de scia parẽtũ q̃ ad parentes tunc etiã concor. Sꝫ si loquimur de scia parentum quo ad filias tunc est ↄ. sed Sol. vt ibi no. ꝛ. j. ab trebel. l. quidam. §. si qs filium. ꝛ. C. de iur. ꝛ fac. igno. l. iniquissimum.

1 ☞ Omissio inuentarij inducit prescriptionẽ cõtra tutorẽ.
2 Materia confectionis inuentarij.

1 **Tutor qui repertoriũ.** Omissio † inuẽtarij iducit psũptionẽ ↄ tutorẽ: ꝛ nihil tutor dꝫ attigẽ de rebꝰ pupillaribꝰ añ ↄfectionẽ iuẽtarij nisi iusta cã interueniat. h. d. ꝛ allegaꝛ ꝙ omissio eorꝫ ad q̃ ex offõ qs teneꝛ iducit psũptiões doli. ꝛ p h. C. õ cu. re. l. adomẽtariẽsẽ. j. e. l. tutorẽ q post. §. tutor. ꝛ. s. mã. l. si pcu. §. dolo. ꝛ. l. dolꝰ. ꝛ õ h qñ psũaꝛ dolus ꝛ

dolus et quasi non plene dixi. C. de dolo. l. dolum. ¶ Et de materia ista confectionis † inuentarii. vide quod plene no. et dixi. C. eo. l. tutorem et cura. et arbitrium tute. l. vlti. ¶ Ibi dolo fecisse presumptione huius. l. Dy. Ibi allegari et allegata probari. Dyn. Ibi non fecerit quod presumitur dolo omisisse vt predixi. Dy. Ibi ex iureiurando delato pupillo nunc adulto. Dy. Ibi nec per etiam. Dy. ¶ Collige ergo quod aut quam attigat tutor administratio debet confiteri inuentarium. dz et alia quatuor facere quae not. s. de legiti. tuto. l. legitimos. in prin. et hic in glo. ¶ In glo. j. ibi et iudicis ratio quare requiratur presentia iudicis. colligitur. j. eo. l. cyrographis. Ray. ¶ In glo. ij. ibi item omnibus. s. tutoribus. Dy. ¶ In eadem glo. in fi. hoc intelligas in tutore generali secus si detur ad articulum puta ad adeundam hereditatem. vt. s. de tuto. et cur. da. ab his. l. impuberi. et ar. C. de tuto. qui non satisdedit. l. fi. Ja.

1 ¶ Tutor nec minus tarde nec minus festinanter res pupilli vendere debet.
2 Festinatio nimia et nimia tarditas punitur.

a ¶ Si tutor. Adde pistu. §. quod notat And. bar. h in addi. ad Bar.

a 1 **Si tutor** [a] Casus. Nec minus tarde nec minus festinanter debet vendere tutor † res que tempore pereunt. h. d. ¶ Ibi confestim. i. quam primum potuit. vt. j. ad tertul. l. ij. §. confestim. et vide in alphabeto. Ibi partibus suis fugit distrahendo ea que seruari non poterant. Dy. Ibi contractione. i. mora aliter quandoque exponitur vt in alphabeto lra. c. in verbo contractantur. ¶ Et no. quod nimia festinatio † et nimia tarditas 2 punitur. de quo vide quod no. per Jo. an. ex. de elect. c. vlti. lib. vj. et dixi in alphabeto dictione festinatio: et nota. C. de iur. et fact. igno. l. j. et de offic. rector. prouincie. l. ciuitas rhodiorum. De nimia festinatione reprobanda facit. j. de acquir. hered. l. cum solum in fi. de dona. l. quidam. xxiij. q. v. c. j. xj. q. iij. illa propositio. et de execu. rei iudic. nimis proprie. et alibi dicitur quod iniquitas omnia precipitat. de peniten. dist. iij. c. inter hec irehum. de tarditate reprobanda habetur. d. l. ciuitas rhodiorum.

Competit tutor. Tenetur solum de dolo et lata culpa commissa in comparatione prediorum ex pecunia pupilli. h. d. Ibi per sordes. i. pecunie corruptionem. Dy. Ibi in hac parte. l. in emptione prediorum. Dy.

ꝓ Iste. §. tractat qualiter quis dicatur esse in negligentia. et vide Bart. hic et Bal. i. l. j. C. de his quib. vt indig.

ꝓ **Si post depositionem.** Negligentia tutoris in comparando predia ex pecunia depositi vsuris plectitur. h. d. et omnes sequentes. §. de vsuris pupillaribus loquuntur ibi pecunie pupillares. Dy. Ibi cogi oportet: hic est speciale. alias non coguntur gerere post inchoatam administrationem. vt. j. de autori. tuto. l. si tutor pupillo nolit. et. s. e. l. ita autem. §. gessisse. Ja. et ibi no. et dixi. Ibi per eos. s. tutores. Dy. Ibi compararent vel compararentur. Dy. ¶ In glo. etiam sine iterpellatione i fi. sed hoc operatur hic fauor persone pupilli. vt. j. de leg. ij. l. titia seio. §. vsuras. Dy.

Pecunie. Ex diuersitate casuum contingentium tenetur tutor interdum ad vsuras legitimas interdum ad centesimas iterdum ad illas que regiones i regione frequentantur. h. d. ¶ Ibi sz hoc ita demum. s. quod prestent centesimas. Dy. Ibi vel non deposuit sed pecuniam ociosam tenuit. Dy. Ibi conuertit. i. conuertisse videtur. Dyn. In glo. immo in fi. vt. j. e. l. §. que autem. Dy.

1 ¶ Tutor an teneatur fenerare.
2 In contrariis non licet variare.

1 **Si tutor** De materia huius. §. an tutor † teneatur fenerare. et si fenerat an teneatur restituere pupillo. vide quod not. et plene dixi. C. e. aut. nouissime. que est signata sup rubrica et sumitur de corpore vt his qui obligatas habere perhibent res minorum. §. quasi autem. et quod not. et dixi. j. e. l. cum plures. §. fi. ¶ In glo. idem si pupilli. ibi et facit. s. quod pupillus teneatur omnium nominum periculum suscipere et non possit variare vnum recipere volendo et aliud non. In eadem glo. ibi. l. nonnunquam. Sol. secundum Az. et Jaco. de bel. Hic est reale quod non liceat variare † i contrariis casuale. Uel dic quod vbi est rerum conexitas vel identitas non lz regulariter variare vt hic cum concor. et. s. ad exhibendum. l. celsus. §. idem celsus. fallit ratione proximitatis. d. l. nonnunquam. et in diuersis iudiciis et personis. vt dic. §. sed nec impuberis. Et de hoc no. per. Dy. j. de leg. j. l. legatarius. et plenissime dixi secundum eum. s. rerum amo. l. de rebus. et per Ja. de bel. d. l. in cause. et in brocar. Az. et Py. et Ja. de bel.

b ¶ Si deponi. Adde Bar. j. ad leg. falcid. et Bar. hic.

b **Si deponi** [b] Pecunie pupillares deposite tutor vsuras non prestat non deposite prestat pupillares nisi preceptum fuit sibi per iudicem. Et negligens fuerit quia tunc prestat centesimas secundum. H. secundum Az. pupillares. et hanc approbat Dy. Et de hoc vide i summa de vsur. pupillaribus. et idem si neget se habere vnde alat pupillum cum verum non sit ex ceteris summis prestat pupillares et que sint pupillares declarant et. h. d. vsque ad. §. vsure. ¶ Ibi vsure non curent ob moram depositionis: sz bene curent negligentiam comparationis prediorum vt. s. e. l. si post depositionem. Dy. et Jac. Ibi nec preceptum est per iudicem. Dyn. Ibi solent pretores coicari. Ro. de coicatione pretoris que hic videtur multum operari. et eam esse sequendam cuius contrarium videtur quod non operetur. C. comminationes et epistolas per totum. et ibi plene dixi. Ibi sequatur condemnando tutores ad pupillares vsuras. Dy. Ibi idem solent facere pretores condenando tutores ad vsuras centesimas. Dy. Et sic est idem quo ad vsuras si res vt in glo. dicitur. Dy. Ibi pendatur. i. soluatur. Dy. Ibi pendi oportet. i. solui seu prestari. Dy. In ver. que autem sunt. i. in quibus causis debeant pupillares vsure. Dy. Ibi sz si negauit et verum dicebat. Dy. Ibi irrogauit. i. comminatus fuit se irrogaturum. Dy. Ibi ad onera alia quam alimentorum alias secus vt. s. ver. idem solet. Dy. Ibi a debitoribus pupillaribus. Dy. In glo. dy. i. centesime. Ibi hic et in sequenti casu: quia hic et ibi coicatio interuenit. Uel quia vtroque casu prestantur vsure lz vno maiores altero minores et sic non per omnia. Idem Dy. in fi. vnde secundum hunc intellectum. Idem est in vtroque casu. s. quo ad cursum vsurarum. Sz non quo ad eundem cursum earum quia non currunt eiusdem quantitatis et opi. Az. sequitur Dy. et Ray. vt pz de Dy. interlineari hic in textu et glo. hic que incipit. i. quas pupillus. et. j. in glo. magna. opinio tamen. H. est iudicio meo magis amica lre. In glos. vel alia in fin. immo hic proprie ponitur pena vt eadem. l. iij. §. tutor qui in fi. Dy. In gl. i. quasi debeant. i. addit hic et male. Dy. In glo. nec erat in fi. prima vera. Dy.

Usure. Pecunie pupillares quam ociosam tenuerunt. Dy. et iste. §. determinat. §. s. e. §. si post depositionem. Dy. Ibi non statim. s. cum pecunia ad eorum manus peruenit vel a debitoribus exigere potuerunt. Dy. Ibi ad exigendum a debitoribus pupillaribus. Dy. Ibi collocandum. i. deponendum pecuniam pupillarem. Dy. Ibi quod spacium. Dy. Hic non hz sed communiter habetur. Dy. Ibi conuertit quia statim tenetur a tempore conuersionis non expectato spacio duorum mensium. Dy. ¶ In glo. ab ingressu tutele immo cum loquatur de tutore antiquo non fit hic computatio ab ingressu sz ex quo propter debitoris inopiam cepit nomen debere exigi et apparuit pecuniam debere deponi vel fenori collocari. Old.

Si vsuras exactas. A debitoribus pupilli. Dy. Ibi earum vsurarum exactarum. Dyn. Ibi agnoscere eos. s. tutores. Dy. Ibi an vsuras pupillares. Dy.

Pecunie. Ibi fuit. s. minoris. Dy. Ibi interpellauerunt. s. adultum. Dy. ¶ In glo. quod facere debent. i. inculpatus. i. sine culpa. Dy.

Si tutor pro contutore. Quorum administratio erat diuisa. Ja. ibi facere supersedit subaudi eo casu quo tutela erat diuisa. Dy. quasi non tam pro alio quam pro seipso teneri videatur. vt. j. e. l. qui plures. Dy. In glo. ibi hic speciale hoc non est verum per. l. ij. §. fi. j. de admi. rer. ad ci. ptinen. Et ideo dic melius quod in. l. libertus. §. fi. et in. l. lucius tenebantur actione stricti iuris et principal. l. et fideiussor. et ideo a nullo debentur vsure. vt. e. ti. l. constitutionibus. Secus autem si tenentur actione bone fidei vt hic erat quia teneretur ad vsuras etiam fideiussor apud rempublicam itercedens. vt. d. l. ij. §. fi. de admi. rerum ad ci. perti.

Sciendum ibi vsuras. Dy. debere. s. pecunie pupillaris quam conuertit i vsus suos. Dy. Ibi i diem. i. vsque ad diem. Dy. Ibi quo tutela. i. tutele ratione. Dy. Reddendo reliq. Dy.

c **Si tutele** [c] Ibi quorum pecuniarum pupillarium creditarum. Ibi verum est quod expectetur dies pecunie a tutore credite. Dy. ad h. j. e. l. cum quis.

c ¶ Si tutele. Adde Cy. et doct. i. l. emptio. C. loca. Bar. i l. si filio. de ver. oblig.

1 ¶ Uerba stipulationis que fit nomine pupilli qualiter debeant itelligi.

Quotiens. Pecunie pupillares fenori date vtilius est stipulationem ea forma iterponi quam ex ea acquiratur actio directa pupillo potius quam vtilis. h. d. Et tamen hoc de consilio non de necessitate quia quid ad quid posset esse magis vtilis pupillo directa quam vtile vt hic in glo. licet in effectu parum differant vt. s. de neg. gest. l. actio. et not. C. de act. et obliga. l. j. ibi pupillus maior infante et presens. Dy. Ibi aut seruus quo casu perinde habetur ac si ipse pupillus esset stipulatus vt. j. de v. ob. l. quodcunque. et his casibus directa

acquiritur pupillo vt.ĩ.rem pupilli saluã fore.l.ij.⁊.iij.Ray. Et not.bene istud princip.⁊ glo.ibi positas ad stipulationes que fiũt in fauorẽ pupillorum. ¶ Ibi in eius ptãte.s.tutoris. Ibi quo casu.s.cum stipulat̃ tutor vel eius potestati subiectꝰ. Dy. Ibi dandã ipso iure sine alia cessione. Dy. directas tamen cederet vt.ĩ.de furt.l.si quis vxori.§.si fugitiuũ. ¶ Op. ꝙ non intersit inter vtilem ⁊ directã: ⁊ dic vt in glo. ¶ Secũdo op.de.l.solutũ.§.solutã.⁊ gl.hic male soluit ⁊ iõ dic meliꝰ vt in ꝯrio not. ¶ Tertio quere qualiter cõcipi debeant ver-1 ba † stipulationis q̃ fit nomine pupilli.⁊ dic vt in glo. ¶ In glo.j.ibi nomine suo directa. Dy. Ibi ⁊ impuberi vtili. Dy. Ibi habet directã vt qꝛ stipulatur ipse pupillus vel eius seruus. Dy. In eadem glo.ibi quã suo noĩe intenderet. ¶ Sed cum tutor intentãs directam suo noĩe videatur intentare eãdem vtilitatem pupilli ar.s̃.de ꝓcura.l.non solũ.§.sed interdum.videt̃ restitutio dari debere cũ minoris vertatur vtilitas.ar.s̃.de minori.l.iij.§.vtrum.⁊ qꝛ minori leso datur restitutio. vt.s̃.de iureiurã.l.nam postea.§.si minor. sed hic ledit̃ ergo ⁊c̃. Item hoc non placet alia rõne: qꝛ vbi stipulatur seruus pupilli pupillus habꝫ directã ⁊ in ea restitueretur sicut in sua: ⁊ tamen hic ponit ordinẽ inter pupillum ⁊ seruũ. Pe. ¶ In glo.s.tutoris ibi forte valet qꝛ non est ordo necessarius sed instructiuus ⁊ ideo eius omissio non vitiat. vt.ĩ.de solu.l.nec enim.⁊ ibi dixi. Ibi.§.si actori.⁊ hec opinio approbatur ĩ.de stip.seruo.l.j.in princ. Et in ꝓcura.dicas similiter vt ibi not.cõiungẽdo cum alia glo.que.ĩ.de ver.obliga.l.stipulatio ista.§.si quis insulam. Dy. In eadem gl.in fi.hec falsa ⁊ contra textũ illũ.qꝛ ⁊ ibi de tutore dicit: ⁊ ideo melius solue vt ibi not.qꝛ ibi stipulabatur tutor de parte ad eius administrationem non pertinẽte qꝛ diuisa erat administratio inter tutores per regiones. Dy.

1 Tutor non potest esse creditor vel debitor minoris.
2 Voluntas patris an tollat suspitionem.
3 Actio subrogata in locum alterius debet esse eiusdem effectus.

Nequaq̃. Tutor ꝓ cuius debito pater pupilli fideiussit tenetur ipsum debitum soluere alioquin in certis casibus conuertet̃ tale debitũ in actiõe tutele cuius versionis vtilitas est magna.h.d. Ibi ꝓ quo fideiussit apud extraneũ. Ol. Ibi filio pupillo. Dy. Ibi tutorem dedit vel codicillis testamẽto ꝯfirmatis. vt.s̃.de testa.tute.l.j.⁊.l.iij. Dy. Ibi conuenit al's connenitur tutele iudicio vt.ĩ.subijcit. Dy. Ibi ⁊ ideo quia soluere ei incũbit ex officio. Dy. Ibi cessante.s.tutore soluere debitum. Dy. Ibi sue tutele factus.i.tutela finita. Dy. Ibi ex cã fideiussoria qua tenebatur sicut heres patris qui fideiusserat ibi agere poterit cõtra tutorẽ ꝯdẽnari. Dy. Ibi hoc eñ ei.s.tutori eidẽq; debitori. Dy. Ibi non soluerit: hoc verũ est si est debitor pure si indebite sequitur. Dy. Ibi quibusdam videtur ⁊ bene. Dy. Ibi is dies quo tenebatur pecuniã soluere creditori. Dy. Ibi hoc ꝙ dictum est.s̃.pxi.quando debitũ erat in diem ⁊ dies venit durante tutela sed ꝓut refertur ad superius dictũ.i.ad debituꝫ purum.intellige si facultatibus ⁊c̃. Dy. Ibi tutele iudicio.sꝫ solũ petetur per actionẽ mandati que datur fideiussori ꝯtra reum ꝓ quo soluit si cõtingat pupillum soluere. Dy. Ibi hoc habere.s. ꝙ dictũ est debitum in actione mandati deuolui in actione tutele ⁊ sic ad oĩa superiora refertur. Dy. ¶ Opp. ꝙ iste.§.⁊ sequẽtes sint correcti: qꝛ minoris debitor vel creditor 1 esse non põt tutor †.vt.C.qui dar.tuto.poss.aut.minoris. Dicunt quidã qđ illa aut.non hꝫ locum in testamentario sed solum in legitimo vel datiuo sine inq̃sitione.qꝛ in testamẽtario videt̃ fides approbata per testatorẽ. vt.C.de episco.aud.l.de creationibus.⁊ hoc satis videt̃ innui in cor.vnde sumitur illa aut.s.vt illi qui obligant se habere perhibẽt res minorum §.j.licet glo. Ibi teneat ꝯrium.⁊ Az.in sum.dicti tit.autẽticorum.§.j.⁊ in glos.dicte aut.minoris. ⁊ ipse idẽ Az. in summa tit.qui dari tuto.poss.§.item creditor.tenet ꝙ nõ habeat locũ in testamẽtario.⁊ idẽ tenet gl.s̃.de ꝓcura.l.si pater. ⁊ in Specul.de tuto.§.si.versi.item ꝙ tutor vel curator est creditor.et hanc opi.sequunt̃ Odof.⁊ Cy.d.aut.minoris.ꝓ qua facit. C.de iterdi.mr̃imo.l.si patris.⁊.s̃.de ritu nupt.l.si tutor. ¶ Ex 2 quibus ꝓbatur ꝙ patris volũtas † tollit suspitionem. Dy. tamen de facto cõsultus tenuit ꝙ aut.locum habeat in omni tutore ⁊ incipit consiliũ suum quidã nellus noĩe cepi de florentia.⁊ hanc vidi cõiter in iudicio seruari ⁊ de hoc satis dixi.d.aut.minoris. ver.idem q̃rit gl.an habeat locum in omni 3 tutore. ¶ Scđo op.ꝙ actio † subrogata in locũ alterius debet esse eiusdẽ essectus ꝙ hic non est.et hec opi.tangit etiã.§.sequentẽ. Sed hic subrogata est culpa debitoris ⁊ ideo priuilegiata est secus sine eius culpa.vt.s̃.si qs cau.l.si eum qui iniuriarũ. Et de hoc no.s̃.de neg.gest.l.diuortio.§.penul.⁊ plene dixi.ĩ.de dona.l.q eo ꝙ. ¶ Tertio op.de.l.diuortio.in fi.⁊ Sol.in glo. In glo.ad hoc est contra. Ibi.l.diuortio.in fi. vbi non distinguitur sit locuples vel non et optima est hec solu.glos. Dynus.

1 Actio est edenda in libello.
2 Tutor non prohibetur bonam fidem agnoscere.
3 Officium tutoris an sit sibi damnosum.
4 Soluens debitum naturale an videatur donare.
5 Dictio sicut importat similitudinem.

Item si temporali Casus. Tutor idẽq; debitor tẽporalis tenetur a se exigere ⁊ sibi debitũ potest soluere nec ꝓhibetur ĩ causis pupilli bonam fidẽ agnoscere: ⁊ in re sua põt palam autoritatem interponere. h.d.vsq; ad.§.cõstat.⁊.s̃.proxi.dixit qñ tutor erat debitor rõne fideiussorie obligatiõis hic qñ principaliter.⁊ vide qđ dixi.s̃.eo.l.qdã decedens.ver.de vno vidi dubitari. Ibi tutele iudicio pro eo ꝙ tenebatur actione tẽporali ibi non potuit vt qꝛ naturale erat debitũ ꝙ exigere non poterat qꝛ actio efficax non cõpetebat. Dy.in ver.sed si sub vsuris. Ibi aliquid imputet̃ si soluat vel soluere omittat. Dyn. Ibi nihil est ꝙ ei ĩputetur ⁊ ideo a tẽpore solutionis nõ currerent vsure. Dy. In ver.sicut aũt qui cõiter habetur pro.§. Sꝫ no.bene ꝙ est de materia precedẽti. Ibi qđ debet.s.pupillo ⁊ sub grauioribus vsuris.vt.s̃.pr.ita ⁊c̃. Dy. Ibi debetur s.a pupillo. Dy. Ibi si nõ fuerit.s.in patrimonio pupilli. Et ꝙ subijcit vnde pecunia soluatur.i.solui possit. Dyn. Ibi et potuit ⁊ ꝙ debuit.qđ dic ⁊ intelligas vt not.ĩ.de auto.tuto.l.fi.⁊ de fideiussori.l.tutor. Dy. Ibi si ꝯueniatur tutor noĩe pupilli. Dy. Ibi per iudicem.i.iudicis s̃nia precedẽte. Dy. Ibi honoraria.i.salaria aduocatoꝝ.vt.C.de iudic.l.properãdum §.honorar̃.⁊ de var.⁊ extraor.cogni.l.j.§.in honorarijs. Idẽ tamen puto in alijs expensis factis in lite. Oldr.nisi per restitu. in integrũ lesione ꝓbata.ĩ.eo.l. sine heres.§. interposito. Ibi cõuenirent̃.s.tutores nomine pupilli. Dy. Ibi a vero creditore quẽ sciebat tutor verũ creditorem. Dy. Ibi nõ tantum. Ibi sibi creditam a patre pupilli. Dy. Ibi scribere põt in inuentario. Dy. Ibi obligare pupillo. Dy. Ibi sibi tutori. Dy. Ibi ꝑscribendo palam. Dyn. Accipiẽdo ⁊ bona fide pecuniam pupillarẽ se mutuo accepisse. ¶ Opp.sicut opposui s̃.§.proxi.ꝙ actio subrogata in locũ alterius debet eius naturam assumere.⁊ Sol.vt ibi dixi. ¶ Scđo opp.ꝙ sine actione quis experiat̃.s.officio iudicis qđ non est actio ꝰm opi. Ioh. So.dic ꝙ opinio Io. vera est sumẽdo nomen actionis stricte ⁊ proprie.ar.ĩ.de annu.leg.l.quintus. ĩ.de ver.sig.l.pecunie.§.actionis.⁊.s̃.de peti.heredi.l.hereditas. Sꝫ sumendo ĩ larga significatione ꝓ quolibet iure petendi.vera est Mar.opinio.⁊.ĩ.fuerit hic.⁊.ĩ.de act.⁊ obliga.l.actionis verbo.et.l.nihil.⁊ ita etiam sumit̃.s̃.de edend. Et de hoc not.per Dy.in lectura sua.institu.de act.in p̃n.vbi glos.dicit ꝙ officiũ iudicis est factũ non ius: est eñ ius quantũ in se est sed quãtũ ad executionẽ est factũ ⁊ ita ĩtelligatur dicta glos. ¶ Itẽ allegãtur 1 iste textus ꝓ opi. ꝙ actio † sit edenda in libello: de qua satis not.d.l.j.de edend. ⁊ ex̃.de iudi.c.dilecti.cõmunis vsus iudiciorũ habet ꝙ nõ ꝓponatur actio. Sꝫ causa vt etiã ex dictis 2 glo.pꝫ. ¶ Deindẽ nota ꝙ tutor † nõ prohibetur bonã fidem agnoscere.ꝯcord.sunt in glo.⁊ no.⁊ dixi.C.e.l.si bonã nunciare.ꝙ causa est iniusta vt hic dicit̃. ¶ Ex quo colligit Iac.de are.ꝙ stetur cõfessioni tutoris in lite pupilli.de hoc dixi.ĩ. de confes.l.eum.§.sed an ipsos.⁊.C.de confess.l.vnica. ¶ Item qꝛ iste.§.loquitur de tutore obligato actione temporali. Quere idem si obligatus sit actione perpetua. ⁊ dic idem vt hic in prima glo. ¶ Caue tñ ꝙ hic dicitur in glos.ij.locum habere hunc.§.qñ tutor obligatus act.temporali erat liberatus lapsu temporis: qꝛ Dy.dicit esse idẽ etiam si liberatus non foret: ⁊ hoc verũ in actione tutele vt hic secus in actione negociorum gestoꝝ: ⁊ ita etiã tenet glo.in.l.diuortio ac si.de nego.gest. Quere in quo versatur illud plus de quo hic in lr̃a dicitur ꝙ tutor debet in se ꝑstare qđ in alijs. Et glo.dicit ꝙ ĩ duobus.primum qꝛ in exigendo ab alijs non imputatur sibi si nõ potuit exigere a se: dicit aũt gl.exigere debet sine aliqua dilatione.sꝫ lꝫ hoc dicat ⁊ in exigendo a se datur quedã modica debitio.vt.d.l.diuortio.§.sꝫ hic quidã modus.de neg.gest. scđm est in eo qđ debet exigi: qꝛ ab alijs non põt debitũ naturale exigere

rale exigere: sed a se sic et licet hoc ex isto. §. non colligatur expresse cum hic dicat de tutore debitore qui proprie dicitur si est ciuiliter et naturaliter obligat⁹. vt. j. statim subijciaz et tamé expressum. s. de ne. ge. l. ac q natura. in princ. vbi de hoc dixi et ibi videas. Et sic videtur in hoc casu q officiũ † tutoris sit sibi dã nosum cum al's debitum naturale ab eo exigi non posset. Sed dic q licet ad solutioné cogi nõ posset poterat tñ pati 2pensa tioné si egisset 2tra pupillũ. vt. C. de cõpensati. l. ex cãs. s. de cõ pẽsa. l. etiã q natura. Et ex pdictis colligit gl. q soluens † tale debitũ naturale non videtur donare. et ad hoc facit q notaui. j. de dona. l. donari. et de re. iur. l. donari. ¶ Querit gl. qd ecõtra si pupillus erat debitor naturaliter tñ tutoris an tutor poterit sibi satisfacere ar. q non. j. §. proxi. sicut. non posui pro. §. sed vers. in contrarium adducitur de pe. here. l. si quid possessor. §. j. et de sol. stichum. §. additio. et nõ solum gl. j. in fi. que est in aut. Minor debitor tenet q non possit deducere et pro hoc allegat licet gl. s. allegauerit in contrariuz. d. l. si quid possessor. §. j. vsi. sed si ipsi. quid dicemus certe. §. pr. sicut. qué allegat glo. q tutor non possit sibi soluere debitum naturale videtur magis facere pro opinione contraria nam ibi dicitur quod põt sibi soluere: sed põt dicere q non ob. qr ibi loquitur in vero debito q exigi põt. vt. j. de ver. signi. l. debitor. et l. creditores. et nota. s. e. l. ita aut. §. si debitor. Dy. sed cõtra hoc videtur qr dictio sicut † que est ibi inducit similitudiné. s. q illud qd debet facere tutor in exigendo a se potest facere in sibi soluendo: sed a se debet exigere debitum naturale ergo ꝛc. maxime cum dicat potest. Sed q loquatur de verbo debito et non naturali indicant verba illa: q̃ sunt in textu si creditor fuerit patris pupilli que cõtinuatiue leguntur et hanc sequitur. Dy. Et ad contraria respõdet q longa est differentia inter tutoré et pupillũ et verum heredé et bonefidei possessoré hered. d quib⁹ loquit. l. si quid possessor et. §. additio. de cõfusione non solutione loquit Dy. in glo. plurium. quia subaudi ibi. l. ante pe. hic facit ad id quod dicitur q debet prestare aduersus alios multo fortius aduersus se. Ol. ibi. et s. de eden. iste quattuor sequentes faciunt ad id quod dicit sine actione non experiri qr de prepositione siue expressione actoris loquũtur. Ol. Et vltime due faciũt ad illud q prestat aduersus alios ꝛc. Ol. In glo. igitur videtur q naturale debitum est quoddam debitum naturale q equipollet ciuili et pro quo datur actio. vt. j. de acti. et obliga. l. naturales. Et est distinguendum vtrum debitum natule sit ante administrationé vel post vt hic colligitur. Dy. Et vide q dixi. s. eodem. l. ita autem. §. debitor.

☞ Fundãs ecclesiam tali modo quod sit subiecta abbati qd etiam videtur subiecta episcopo.

Constat. Fines administrationis concesse debet tutor seruare simpliciter tñ datus ad pñtia et futura dat⁹ videt. h. d. Ibi q̃ res. i. datio curator ad augmentũ. Dy. ibi. ad q̃s. s. priores. Dy. ibi. periculũ augmẽti. Dy. i fi. etiã de piculo postmodũ obueniẽtiũ. Dy. Et colligit ar. ex isto vlti. ver. Ja. de are. q quando aliquis fundat † ecclẽiam vt sit subiecta alicui abbati q nihilomin⁹ sit subiecta etiã episcopo. Jaco. de hoc extra de capel. monac. et de relig. domibus vt episcopo sint subiecte et in summa ipsorũ titulorum per glo. Gof. et Hosti. et per Speculatorem.

Generaliter. Ibi: non videtur defendi et ideo ab administratione remouetur. vt. C. de procu. l. eum. et de ad. tuto. l. vlti. in princi. Dy. Ibi. iudicium inchoatum nomine pupilli vel inchoandum. Dy. et ex. l. colligit Jaco. de are. q procurator datus ad defendendum potest soluere. Jac. Item tenet q hic sit causa prout est in lrã postulationé q si tutor ad uocatus in cã pupilli q salariuz recipere non possit et p hoc. j. eo. l. a tutoribus. §. fi. et dixi. s. de postu. l. fi. in. fi.

Circa. Ibi deductionis. s. eius quod tutor idez seruus sibi debebat. Dy.

☞ Tutor non agit actione tutele contra curatorez male administrantem.

Cum plures. Tutor † non agit tutele actione contra curatorez male administrantem eadem tutela. et hoc tollit vnuz contrariũ. Opp. de lege. iij. §. queri potest: et sol. vt in glo. Item op. de. l. si tutor rei publice. §. vlti. et dic q quedã competunt et exerceri non pñt: quedã cõpetunt et exerceri possunt: sola actio tutele nec competit nec exerceri põt. Op. d. l. non quasi. §. hanc stipul. Sed illa loquitur in curatore hec in tutorib⁹ inter quos est differentia. vt in glos. et. distinctione apparet: in glos. ibi durante tutela et vt ille qui competebãt ante inchoatã tutelã. Ol. ibi: quedã non vt ille q inceperant cõpetere durãte tutela. old.

Que bona fide. Bona fide gesta et alienata p tutorem valent mala aũt fide nõ valent ipso iure. h. d. Ibi nõ põt nisi p restitutionem. in integrũ lesiõe pbata. vt. j. e. l. sine herede. §. interposito et ita soluit 2trarium Dy. Ibi nemine. s. emente ad hoc bene cõcor. C. de rescin. ven. l. ratas. cum ibi not. et s. de mino. l. q si minor. Ibi non valet. s. ipso iure sine restitutione. Dy. in glo. q̃tũ ad hoc vt valeat venditio in fi. vt patet. j. e. l. vlti. et ibi no. ¶ Uere tñ dicas q nihil interest nec q̃tũ ad substantiã cõtractus: nec quantũ ad obligationem pupilli: sed hoc solum sit bona fide contractũ vel mala: qr si bona quecũq sit res. i. potuerit seruari vel nõ seruari valet contractus et obligat pupillus quatenus ad eũ puenit in residuo tenet pupillus in totũ. vt. s. de eui. l. illud. §. j. nec rescindit iure cõmuni vt hic iure tamen speciali. i. p restitutioné põt rescindi vel p leui damno si res poterat seruari vel p enormi: si seruari non poterat. vt. s. de minoribus. l. tutor. in princ. et l. penul. et l. et si sine. §. quesitum: sed si mala fide gestum est si pupillus est locupletior eatenus tenetur sit tutor soluendo vel nõ si non est locupletior nõ tenet de suo soluere: sz tenetur cedere actiom siue tutor sit soluẽdo siue nõ. vt. d. l. vlt. j. c. et ibi no. Dy. In gl. adeo vt detur. ibi de euictione. l. iiij. qd dic vt ibi no. Dy. In ea. glo. in fi. immo est in vtrisq. hic loquitur qr quecunq sit res non rescinditur iure cõi ex quo bona fide gestuz est. Sed p restitutionem rescinditur quecũq sit res. distincto tamen dãno leui vel enormi. vt prediri. Dy.

☞ Tutor tenetur agere in negocio pupilli sicut in proprio.

Nimiũ est. Tutor † tenetur agere i negocio pupilli sicut in pprijs. h. d. et expone nimiuz est. i. esset si concederetur. Dy. tñ aliter intelligit vt statim ex ei⁹ interlinearibus apparebit ibi: estimationis. i. fame pupilli. conseruande vel diuulgãde. Dy. Ibi: ex suis. s. pupilli. Dy. ibi. erogaturus. l. pupillus. Dy. et sic intelligit Dy. q tutor nõ potest erogare q̃ non esset erogaturus pupillus: si esset etatis legitime posset tñ nõ inepte itelligi sicut dixi in casu summario q tutor non debet erogare de bonis pupilli q̃ non erogaret de suo proprio: qr bona fides tunc abesse presumit vt extra de deposito. c. bona fides. et pro hoc. j. l. proxi. §. j.

☞ Gratie spectant ad dominos.

Cuz tutor. Quasi idem dicit q superior proxim⁹ §. ẽm intellectum Dy. Ibi pponat et moribus pricipaliter. vt. s. de testa. tute. l. qui a parte. Et alijs cõcordã. vt in glo. no. ibi preceptoribus. i. magistris. Dy. Ibi: solennia. i. solita pmitti p patrem pupilli. Dyn. ibi nã et si honeste. Et ista dos sororis. Dy. ibi. arbitrio pupilli cum fact⁹ erat maior. xxv. annorũ. Dy. Et facit iste textus ad id qd cõmittitur dicitur q gratie † spectant ad dños non ad eorum officiales. In gl. si quid. si ex eodem patre in fi. pro hoc. j. de leg. ij. l. cuz pater. §. pater certam. expressius patet. j. de dot. colla. l. j. §. penu. Ray. in gl. donatio non seruatur ibi de predijs mino. l. predia. Et dic vt ibi not. Dy.

☞ Tutor non tenetur peccatũ noie pupilli exercere.

Si tutor. Ibi: pupilli. id est ad damnum pupilli. Dy. dicit q non credit q tutor hodie tenetur fenerare peccatũ est sicut et rapere: et tutor † nõ cogitur peccatum nomine pupilli facere. vt. s. de in litez iuran. l. videamus. Dy. de hoc dic vt plene not. et dixi in aut. nouissime. q̃ hic allegatur in glo. et signata est. C. e. sup rubrica. et facit etiã q no. et dixi. §. eo. l. tutor q reptorium. §. si tutor pecuniã.

Tutor Scdm dignitatem: ibi. modum. i. numerum. Dy. ibi. circa eum. s. pupillũ. Dy.

Non est audiendus tutor. Usuras. quia pecuniam pupillaré non fenerauit. Dy. ibi. collocatore. al' fenerare. Dy. ibi bene collocasse: id est idoneis noib⁹. Dy. et concordan. s. l. proximã. §. nimium. et quod ibi dixi in glos. ibi §. proinde. immo. §. q vero senectute. versic. pinde. In eadem glo. in fi. sed dic q in pprijs et pupillaribus eadé diligentia est adhibẽda q̃ bonus paterfa. ꝛc. vt. j. e. l. a tutoribus. Sed in pprio facto non 2pelleret diligẽs paterfa. auceps subire piuriũ

vt.s.qui satisda.co.l.de die.§.fi.z.C.de in litem iurā.l.is qui.ergo nec in pupillarib⁹.hic autē cōstat diligentiā adhibitā fuisse in ꝓprijs ergo adhiberi debuit z in pupillarib⁹.Dy.vel dic ꝫ Jac.de bel.ꝙ hic tractatur de cōmodo pecuniario ibi:de periculo fame vel aīe solute ꝗ oī cōmodo debet quis preferre.dis.lxiiij.c.j.vbi de hoc.z de hoc etiā no.in cōtrario per eundē Ja.de bel.hodie aūt nō cogit tutor fenerare vt dixi.s.l.proxi.§.fin.

1 Factū ab alio quis ratum habere cogitur ad quod faciēdū ipse compellitur.

Margin note: In soluēdis.adde ibi esse textū ꝙ filꝰ nō teneatur dotare sorores ꝫ bal.in l.j.C.ꝗ pscri.lon.tem.z in l.j.s.sol.ma.

a **In soluendis.** a Legatis a pupillo relictꝫ z ꝑstādis.Dy.ibi ratū id habēdū 1 est not.ꝙ ab alio factū † ratum quis habere cogitur ad qꝺ faciendum ipse compellitur.Dy.ibi in eam rē.i.causam alimentorum.Dy.Ibi.munere voluntarij di.ibi.legatorum indebitorū.Dy.in gl.ibi.ꝙ si fecerit.in fi.Sed so.vt ibi no.z.d.l.si qs negocia.Dy.z.l.ꝓcurator.vt in ceteris.vel dic scōm Jac.de bel.ꝙ aliud est in bonefidei possessore hereditatis.qꝛ exactū indebitum non restituit z solutum non imputat z aliud in ꝓcuratore tutore z gestore:qꝛ bonefidei possessor facit suo nomīe.vt ibi no.et ideo sol.glo.que est in.d.l.si quis.negociū non potest locū habere in bonefidei possessore hereditatis.Jac.in glo.s.l.pri.ibi.vel ibi solenne hec videtur verior.Dy.

1 Idoneus an satisdare teneatur.

Etiam. Casus.Administratione diuisa a testatore vel a iudice factum cū tutoris imputatur ꝯtutori negligenti petere suspectum vel ꝙ satisdet rem pupilli saluam fore secus si facultates contutoris lapse sint subito.h.d.Et qꝺ dicit contutoris dic separatim ab alio gerentis qui soluendo non est.Jaco.ibi collige legitimo vel sine inquisitione datum habeat locū qꝺ de satisdatione dicit:qꝛ testamētarius vel cuꝫ inquisitione datus nō satisdat.Ray.vel dic ꝫm Ja.de are.locū hꝫ ꝙ de satisda-1 tiōe dicit ēt fiāt z appeant nō idonei † satisdare tenentur:quia ꝗ de nouo emergūt zc.vt de interroga.act.l.de etate.§.ex causa.z ꝑ hoc.j.e.l.tres tutores.Jaco.ibi suspectū facere ꝙ intelli ge scōm qꝺ.j.sequitur.Dy.ibi satis petere si ipse nō satisdedit ꝙ potuit eē q̄nq̄ in legitimo.vt.s.de legi.tut.l.ltios.§.in legitimis.Ray.ēt se satisdare nō debuerit.ꝫ postea ē fact⁹ min⁹ idoneꝰ et ita mō satisdare tenetur vt dixi ꝫm Ja.de are.ibi nā si bene dixit interdum nam si zc.Dy.ibi lapsus est.s.facultatibus Dy.In gl.subaudi nō fecit in fi.al's etiā preter istos casus qui sunt hac.l.couenitur vnus ex mala administratione alteri⁹.vt j.e.l.tutores.qui post finem.§.in eum.z.d.l.ij.C.de diuidē.tute.Dy.In glos.hoc est vt satisdetur ibi desijt esse soluēdo.s.nō subito:secus si subito vt statim sequitur.v.naꝫ si idoneus.Dy.in eadem gl.in fi.vel intellige etiam de testamentario z dato cum inquisitione.vt.s.dixi scōm Jac.de are.

Si tutor. Constitutus periculum nominū non exactorum pertinet ad tutorem z cessare fenori dare pecuniaꝫ pupillarem tutoris aggrauat in vsuris.h.d.Hodie aūt nō tenet̄ fenerare.vt dixi.s.e.l.cum plures.§.fin.ibi constitut⁹.i.nouiter creatus.Dy.Ibi debitores pupilli quorum dies iam venerat.al's sec⁹ vt.s.e.l.si tutele.Dy.ibi ac ꝑ hoc.i.ꝑ tutoris negligētiā Dy.ibi.sex prios mēses a die creatiōis sue ꝯputādos.Dy.ibi:pupillares pecunias de nouo q̄sitas:sec⁹ si diuiserit in pⁱmo nio pupilli z sic cessat ꝯriuꝫ in glo.signatuꝫ licet aliter soluatur in gl.z forte nō bene ibi non collocauit tutor nouiter constitut⁹.Dy.ibi indebitam pecuniam vt in primo casu quando a debitoribus non exegit.Dy.Ibi quā non fenerauit vt in secūdo casu.Dy.in glo.s.e.tutor.ibi dudum fuerat hec videtur falsa cuꝫ dicat glo.ibi duos menses computādos ab ingressu tutele.Sꝫ illa glo.non bene dicit vt ibi dixi dic ergo quod hic superuenit pecunia dño no.Ibi no.diu fuerat in patrimonio vel dic ꝙ hic nō diu fuerat in administratione fuerat nō tanq̄ tutor.Sꝫ tāꝗ negociorū gesto.in ea.glo.in fi.Ibi prima placet dūmodo cōputatio duorum mensiū a die peruentionis pecunie excedit cōputationem sex mensiuꝫ a die inchoate administrationis.arg.j.de excu.tuto.l.scire oportet.§.aliud.Dy.

Margin note: Vide Bal.i.l.si abſ̄tis.si certū pet.z Bar.hic.

Cum queritur. Casus.Circa diuersa cōnexita tē habētia nō admittit̄ variatio.h.d.Dy.Ibi marcellus putabat et male.Dy.ibi posse dici de rigore iuris z male.Dy.ibi nomina integra.i.illa que erant soluendo.Dy.ibi ꝫ veri⁹ dicebat idē marcellus de eqtate.Dy.ibi:in totum cognoscere.s.debeat pupill⁹.Dy.ibi.gessisset eo casu quo pupillus oīa iꝑprobat.Dy.ibi idē est.s.vt possit deferri electio adulte.Dy.in gl.vlt.ibi.cū debitore:sed ibi parte ratificata de fiꝫ interest ꝑ ea pte.Hic aūt approbationē idoneorū cepit interesse tutoris z nō desinere.Dy.in ea.gl.ibi.§.si tutor.Sol.vt ibi not.Dy.z.s.de vsu.l.gayus.qꝛ ista z illa gayus determinat illam si qs aliena vt ibi no.dy.s.scōm Jac.de bel.ad.l.cū debitor.respoñ.ꝙ ibi ꝓcurator et debitor ꝯsentiūt dño habēti ratū ꝑ parte.hic aūt tutor dissentit vl' dic melius aut rati habitio fit principaliter ad cōmodū ei⁹ cui ratū hꝫ et tūc etiā si fiat ꝑ pte valet vt ibi.nā ibi ratihabitio ad liberationē debitoris tendit.si vero econtra fiat principal'r ad cōmodū ratū habētis nō valet ꝑ pte vt hic ad.§.idē ait.respō.vt ibi not.vel dic ꝙ ibi est vnū nomē hic plura.Item ibi mandatū siue de toto noīe approbādo ad.l.si quis alienam.respoñ.vt ibi not.Jac.de bel.

Cui iussus. Casus.Proposita excusatiōe ꝑ tutorē z ea reprobata ex tpe iussus periculuꝫ cessationis ad eū ptinet.h.d.Et vide qꝺ plene no.s.e.l.quidā decedēs.§.fi.et dic qui iussus non proposita excusatione cuꝫ competeret vel ea proposita z reiecta.Jac.ibi.si cesset ꝓponēdo excusationem quā credebat sibi cōpetere.Dy.ibi ex quo iussus est excusatiōe reprobata.Dy.i fi.i.nō ex q̄ tutelā admīstrare cepit.dy.

Cui tutor. Al's si tutor.Casus.Si non expedit pupillo non tenet̄ tutor ob autoritatē nō interpositā.h.d.Ibi teneat.s.pupillo.Dy.iudicio cōtrario vel dic teneat.s.tutor et expone vt exponit glo.qn̄ pro ꝙ nō z concor.cū casu summario.Ibi compositum z ordinatum.Dy.

Ex duobus. Ibi actum sed non exactum.Dy.in glo.imo ibi vel distigue ꝰ bona.dy.

Actus. Ratio administratiōis reddēde nō postulat administratiōe durāte lꝫ cognitio suspecti vel cōicatiōis admittatur.h.d.z dic act⁹ sui:id est administrationis sue.Dy.ibi cōcuratori.Dy.in glos.ibi aduersus.z dic vt ibidē.

Tutor. In fi.se sciebat nullā sibi excusationē cōpetere:al's si credebat sibi ꝯpetere ex tēpore reprobationis.vt.s.e.l.qui iussus.Et dic vt plene no.s.e.l.quidem decedens.§.fi.Dy.

1 Pater sciens z filiofa.nō cōtradicēs esse tutorē testamētarium datum tenetur de peculio vel de in rem verso.
2 Datio facta a iudice est maioris autoritatis q̄ a testatore.
3 Pater ꝯsentiens pro filio videtur ꝙ pro eo se obligat.

1 **Lucius.** Pater sciens † z nō contradicens filiofa.fore tutorē testamētariū datum tenetur de peculio vel de in rē verso nisi in se periculū receperit.h.d.Ibi consentiēte.i.nō contradicente vel consentiente.s.tacite eo ꝙ non contradixit.Ibi defuncto gaio seio filiofa.eodē q̄ tutore z sic finita tutela.Dy.ibi ad obligādū eū.s.patrē.Dy.ibi.aliq̄ alio.Dy.Ibi nolente eū filiū eūdēq̄ tutorē.Dy.intercessit pater.Dy.ibi periculū admīstrationis ꝑ filiū faciende.Dy.In glo.j.ibi.z.j.si tutor vel curator iste due concordātie que sequūt̄ dñt esse in supiori glo.qꝛ ad illam faciūt nō ad istā.Old.in glo.immo cōtra qꝛ datiuus vel rō 2 est qꝛ maioris autoritatis ē datio facta † a iudice quā a testatore ar.j.ad municip.l.ij.vbi de hoc no.in glo.vel dic cōsensit expresse ꝫm glo.vel dic ꝙ rō est:qꝛ filiusfa.pōt dari tutor a testatore etiā inuito et ignorante patre z iō iniquū esset patrem insolidum teneri.Sed a iudice nō daretur tutor inuito vel ignorāte patre z ideo si pater agnouit tenetur insolidum nā si pater coram iudice contradiceret datori iudex non daret filium minus idoneū timēs ne teneretur subsidiaria actione.Dy.vel dic ꝫm Jac.de are.ꝙ ratio est quia regulariter datiuus satisdat vnde 3 cū pr̄ † filio ꝯsensit videt̄ se ꝓ eo obligare:sed testamētari⁹ nō tenet̄ satisdare z iō pr̄i ꝓ filio testamētario tenet̄ solū de peculio vel de in rē verso vt hic Jac.Et vide qn̄ nota.z dixi C.ꝙ cū eo.l.j.ibi de bonis que libe.l.fi.§.j.Qꝺ tū posset facere etiā sine ꝯsensu patris cū sit tutor vt ibidē not.in gl.magna.Old.in glo.scꝫ pater.ibi:similitudinem aliq̄ ergo dictio quasi est veritatis expressiua aliq̄ diminutionē not.Dy.vt cum dicitur electio fieri quasi per inspirationeꝫ extra de elect.qꝛ ꝓpter:z de significato hui⁹ dictiōis q̄si plene dixi in alphabeto dictiōe quasi.

Tutor ad vtilitatem. Se summat et ꝙ dicit nouare dic quando certuꝫ est ꝙ pupillo expediat idem si sit dubium sit vtile pupillo vel non.Secus si est

eus si est certum quod pupillo non expediat: pupillus vero tunc demum nouare potest cum certum est quod sibi expedit. vt. i. de noua. l. nouare. §. pupillus. vbi plene de hoc. Dy. ibi deducere potest. i. litigare potest. dare ad pupillum pertinente etiam ad damnum pupilli cuius habeat legitimam administrationem et ideo si sententia ferat contra eum inducit exceptionem rei iudicate contra pupillum quia ille dicitur rem in iudicium deducere contra quem si ferat sententia obstat exceptio rei iudicate vero domino. vt. i. de except. rei iu. l. si mater. §. hoc iure. Dy. ibi. ab eo. s. tutore. Dy. in glo. ibi lex. que in princip. et dic vt ibi not. Dy.

Vulgo. Cautio de rato non prestatur per tutorem sed cautio de identitate prestanda si est dubium vtrum sit tutor bene prestatur h. d. Ibi habiturum cum erit pupes. Dyn. ibi in iudicium deducit quod qualiter fiet dixi. s. l. pri. Dy. ibi non decipi. et ideo cauet quod conuentus damnum non sentiat ex eo quod tutor non sit. Dy. ibi: idem. s. quod non debeat cauere de rato si constet eum curatorem alias si in dubium reuocatur cauet vt dictum est de tutore. s. pri. Dy. in glo. i. in fi. quod intellige vt ibi not. Sed bene cauet iudicio sisti vt. i. e. l. tutor pro pupillo. et. s. qui satisd. cogan. l. sciendum. §. tutor. Dy. in glos. quia cauet ibi vel dic secundum Jo. hoc satis placet Dy. vel dic clarius secundum eum quod in idem recidit quod cauet sub exceptione si apparebit eum tutorem non esse. vt. i. de dam. infec. l. pretor. §. si controuersia. et. l. qui vias. §. i. quo casu nullo modo committitur cautio de rato. si appareat eum esse tutorem: sed si caueret de rato simpliciter committeretur saltem ad sumptus licet pupillo ratum non habente licet appeat ipsum esse tutorem. vt. i. rem ra. ha. l. si fine. §. cum autem. alias siue aut. et. §. marcellus. Dy.

Decreto. Actor constituitur si constituendi necessitas et iusta causa subest alias et iusta causa tantum. h. d. Dy. Et quidam dicunt actorem constitui tantum ex necessitate vt hec lex est ar. contra glo. que dicit etiam ex voluntate constitui si causa subest vel hic et. s. de tutel. l. solet. et. C. qui da re tuto. pos. l. curatorem. et ibi no. de actore a tutore vel curatore dando. l. i. si ergo subest causa et necessitas constitui potest secundum omnes si causa sed non necessitas constitui pot secundum glo. et vtrumque istorum casuum videtur comprehendere legem istam. istam primo loquitur quando subest causa tantum. Secundo quando causa et necessitas. Dy. de materia constitutionis huius actoris dixi. C. de procur. l. neque tutores. et ibi per O do. et Ube. de bobio qui tenent quod talis actor possit ex voluntate constitui et. d. l. i. de actore a tutore dado et ibi per O do. et Az. in summa et in glo. et ibi dixi et not. in glo. C. qui da. tuto. pos. l. curator et institu. de curatore. §. fin. in speculo de actore vniuersitatis. v. porro. et ver. sequentibus et in magarita. e. ti. et vide etiam. i. rem ra. ha. l. actor. cum his que ibi notantur et dixi et iudiciorum vsus admittat actionem constitutam a tutore vel curatore ex voluntate et ego de facto obtinui. Jac. etiam de are. hic sic not. s. ad fin. glo. vltime. Sed videtur contra instituta de cura. §. fina. vbi videtur exigi duo ad constitutionem actoris: sed dic quod illa sunt necessaria vt ex necessitate constituatur. hic autem ex voluntate Jac. Item sicut actor a tutore constituitur cum decreto ita et actor vniuersitatis. vt. i. vt in pos. legato. l. municipio. in fi. Sed ibi loquitur de decreto missionis in pos. non de decreto actoris constituendi. sed de tali actore vide in Spec. de actore vniuersitatis et per Inn. extra de pcu. c. non iniuste. Sed an decretum de quo hic loquitur possit interponi quolibet loco vide quod no. C. de dila. l. a procedente. item talis actor constitutus a tutore potest iurare de calumnia cum sit legitimus administrator. vt. C. de iur. cal. l. ij. §. quod obseruari. cum ibi not. Querit Gui. de su. quod si tutor constituat actorem duraturum vsque ad duos menses cum forte causa ad quam constitutus est possit durare vno anno an reprobari possit talis constitutio si is contra quem constitutus est petat eum constitui vsque ad finem cause, et videtur quod sufficiens sit ad instar procuratoris qui constitui potest ad certum tempus vt. s. de pcur. l. ij. ipse Gui. no. contrarium. C. de pcu. l. ita demum. ne in plures aduersarios etc. vt. s. de procurato. l. ita demum ne in plures aduersarios etc. vt. s. de procur. l. non tantum. de exercitu. l. ne in plures. et. i. iudicatum solui. l. iam. tantum. §. penul. Sed certe per hoc quod actor mutetur finito tempore non videtur aduersarius distringi in plures aduersarios quia alio substituto finito primo cum vno tantum litigat quod non prohibent iura predicta et ideo crederem talem constitutionem actoris bene valere sicut procuratoris et sindici non prohibent ibi id postulet. s. actorem constitui. Dy. Ibi procuratorem facere possit quod possit maior infante autoritate tutoris vt dicta. l. neque tutores. C. de procur. Dy.

Si duobus. Ibi permissum est contra debitorem pupilli vel eius rem detinentem. Dy. In glo. insolidum ibi ex pluribus tutoribus. l. i. et an de iure possint dic vt not. e. ti. l. ij. Dy. ibi. sed ar. contra ad idem quod hic dicit benigne quia videtur idem in procuratore Jac. in eadem glo. in fi. ad. §. duobus rn. secundum Jac. de bel. vt nota. s. de pcu. l. pluribus. vel dic quod in. §. duobus non dicitur quod pro parte administrare vel agere debeant immo contrarium dici videtur quia quilibet tenetur insolidum ergo videtur quod quilibet insolidum administret ad. l. si cuti Respon. quod ibi loquitur in duobus delegatis vel arbitris quorum iurisditio vel vocatio est vnica: et est ratio vt not. s. de arbi. l. item si vnus. §. fi. Ad. l. qui pprio. §. fi. respon. vt ibi not. ad. l. in offerendis respon. quod ibi est regulariter speciale est contra in iudicibus ordinariis. vt. s. de offi. pconsul. l. i. et. i. de re iudi. l. si vnus. Sed dic vt ibi no. Jac. de bel. vel posses ad omnia contraria dicere quod ius tutele in dimidium est ne per plures etc. vt. s. eodem l. iij. §. apparet. Ray.

1 Auxilium ordinarium an tollat extraordinarium.
2 Curatores qua actione agent contra tutores.
3 Minor non debet esse sollicitus de preda.
4 Priuilegium personale potest per cessionem transferri.
5 Beneficium restitutionis an sit superuacuum cum habeat ordinarium contra curatorem.
6 Actio an cedi possit si prima sententia transiuit in vigorem rei iudicate

Si minoris. Auxilium † ordinarium non tollit extraordinarium si competunt contra diuersas personas et beneficium restitutionis in integrum potest per cessionem in singularem successorem transferri et interdum exceptionis remedio quis compellitur actioni cedere. h. d. De primo vide quod plenissime nota. i. de ope. no. nunci. l. in prouinciali. De secundo statim subiiciam exposita litera ibi actum sit actione tutele si pluraliter pposita. Sed cum culpam debent estimare in centum estimauerunt tantum in quinquaginta. Dy. Et hunc casum teneas licet glo. etiam alios ponat ibi. assistentibus curatoribus et sic ipsorum curatorum culpa. Dyn. ibi ob hoc id est propter illam curatoris culpam. Dy. ibi exegerit actione negociorum gestorum. Dy. ibi sint condenati appellauerunt tamen ab ista sententia vt patet. i. versi. et idcirco. Dy. ibi culpa eorum. s. curatorum. Dy. ibi cesset aduersus sententiam latam cum tutoribus in ea parte in qua fuerunt absoluti. Dy. ibi posse restitui. Scilicet illam partem sententie qua fuerunt tutores absoluti. Dy. ibi: idcirco quia saluum est adhuc beneficium restitutionis contra tutores. Dy. ibi fecerunt iudicatum id est nondum soluerunt condenationem de se factam. Dy. ibi. puocantes. i. appellantes. Dy. ibi. per exceptionem doli in causa appellationis opposita. Dy. ibi actiones. i. beneficium restitutionis in integrum quod restituit actione tutele contra tutores. Dy. qua pote-
2 runt agere curatores † contra tutores cessione eis facta per adultum. Dy. Ibi fecerunt indicatum. i. soluerunt curatores condenationem de se factam. Dy. ibi de preda. i. illicita acquisitione. Dy. ibi sollicitus est. i. esse videtur si petat a tutoribus quod exigit a curatoribus et ideo repellitur. Dy. ibi mandare actiones. i. cedere beneficium restitutionis in integrum quod restituit contra tutores actione tutele vt predixi. Dy. Ibi paratus sit alias pactus et dic voluntarie quia ad hoc cogi non potest. Dy. exposita littera. Primo
3 collige illud notabile quod minor † non debet esse sollicitus de preda. i. de lucro. cum alieno dano ad hoc. s. de condi. indeb. l. nam
4 natura. vbi de hoc. Secundo collige arg. quod priuilegium † personale possit per cessionem transferri ad idem. s. de mino. l. quod si minor. sed hic est tale priuilegium. s. restitutionis in integrum quod transit ad successorem vniuersalem vt. s. de in integ. resti. l. non solum. et ideo per cessionem ad singularem transfertur successorem. Sed illud priuilegium quod ad successorem vniuersalem non transit non transfertur etiam per cessionem ad singularem successorem. vt. i. e. l. ex pluribus. Dy. ibi. de hoc dixi. De hoc vide quod not. et dixi. i. de regu. iur. l. in omnibus causis. et. l. priuilegia. et. C. de excusa. mune. l. sordidorum. Et per Dy. et alios extra de reg. iur. c. priuilegium personale. lib. vi. Item op. quod non sit necessaria restitutio: quia iure communi supest prima actio vt institu. de actio. §. si minus. Sed ibi actio proposita fuit pro parte tantum hic autem simpliciter. Item opp. ad idem quod non sit necessaria restitutio. vt. i. de excep. rei iudi. l. cum queritur Sed dic quod hic aliud non queritur immo de eadem specie agitur de qua in priore est actum quia actum fuit simpliciter vt predixi et ideo necessaria est restitutio. Item oppo. quod iure communi vendicet sibi locum replicatio. vt. C. de iudi. l. licet. Et ideo cessat in integrum restitutio vt. s. de mino. l. in cause. Sed dic verum est quod replicatio habet locum in speciebus quas persecutus non fuit et ideo cessat restitutio Sed in specie quam persecutus est vt hic fuit et in qua est lata sententia absolutoria obstat rei iudicate exceptio et ideo necessaria est restitutio. Item op. de. l. pperandum. in fi. C. de iudi. et solue vt no. C. si tutor. vel curato. interuenerit. l. vlti. quia aut perdit actiones aut instantiam. Item opp. quod cum habeat ordinarium auxilium contra

curatores cesset extraordinariũ. Sol. vt not. d. l. vlti. C. si tutor
5 vel cura. interue. Itē op. ꝙ bñficiũ † restitutiōis sit supuacuũ
cũ habeat ordinariũ ꝯtra curatorē. ⁊ sol. vt in glo. q̄ incipit ordi
narium: ⁊ de ipsa materia an ordinarium excludit extraordina
riũ plenissime dixi. d. l. in ꝓuinciali. ꝭ. de ope. no. nunci. Itē op.
6 ꝙ actio † cedi non possit si prima sñia transiuit in vigorē rei iu
dicate qꝛ extīcta est in effectu. Sed dic ꝙ cedit restitutio in in
tegrũ per quā venitur ad actionē tutele instituēdā. Itē cedit et
actio restituenda qꝛ etiam actio cōditionalis pōt cedi vt in glo.
dicitur. Itē op. de. l. ꝑemptorias. C. sententiā rescindi nō posse
⁊ sol. vt in gl. q̄ incipit Azo ⁊ Hug. Item op. de. l. modestinus.
ꝭ. de sol. ⁊ solue vt in vlti. glo. q̄ incipit hoc casu. vel solue vt ibi.
Dy. Itē op. ꝙ cũ sñia ꝯdēnatoria fuerit hic lata ꝓ pte fuit ipo
iure nulla. vt. ꝭ. de excep. doli. l. apud celsum. §. item queritur. ⁊
sic restitutio cessat vt. d. l. in cause de minore. Sꝫ dic ꝙ pro pte
fuit cōdēnatoria et pro parte absolutoria ⁊ sic tenuit vt. C. si ad
uersus rē iudica. l. j. ⁊ ibi de hoc not. et dixi ⁊ sic restitutio rescin
dit sententiam solũ pro parte absolutoria. Sed contra hoc op.
ꝙ sñia nō pōt ꝓ pte valere ⁊ pro pte nō. vt. s̄. fal. hecr. s. l. in hoc
iudicio. rñ. illud in cōnexis vt ibi no. ¶ Primo hic plures videntꝛ
esse snie cuꝫ plura sint capitula vt. s̄. de mino. l. etiā. §. ex causa
⁊ ibi not. Ray. Vel posses dicere qd̄ hic fuit vna sententia. s. cō
dēnatoria tantum sed negligentia curatoꝝ estimata fuit culpa
tutoris minus q̄ꝫ debuerit. Et ideo locus est restitutioni vt dixi
in expositione lr̄e ⁊ hec magis est amica lr̄e in glos. j. ibi contra
sententiā qꝛ illam sententiā ꝓsecutus fuit, Dy. Ibi esset in de
cem ⁊ sic spāle. Dy. ibi. §. si min⁹. ⁊ sic cessaret restitutio que est
extraor. auxilium. cuꝫ habeat locũ ius cōmune. Dy. ibi. in alijs
ꝓxi. dictis ipso iuro in eo qd̄ non fuit petitũ. nō obstat exceptio
Dy. ibi. ⁊ in sentētia. l. condēnatoria. Dy. in ea. glo. in fi. vel po
test dici ⁊ plenı⁹ ꝙ actio tutele simpliciter ꝓposita fuit pro om
nibus spēbus tamen cuꝫ oēs species deberēt estimari in centũ
culpa curatoris estimate fuerunt solum in quinquaginta. et in
quinquaginta fuit lata sñia cōdemnatoria in reliquo absoluto
ria. Dy. vt etiā. s̄. dixi in expositione littere in glo. ordinarium.
Ibi factum de re iudicata. ad id in quo minus fuerunt cōdem
nati tutores contra curatores ex sñia cōtra ipsos curatores la
ta. Ol. in glo. Azo. ⁊ ibi a sñia qua minores damnati sunt tuto
res a qua sñia potuerunt appellare quia iudicio affuerũt ⁊ eo
rum interest ⁊. ꝭ. qñ ap. sit. l. ij. §. sed si alius. In ea. gl. ibi nisi ap
pellatum esset: sed tunc sic quia videtur pronunciatũ extinctũ
vt. ꝭ. ad turpil. l. j. in fi. sed si extinctuꝫ est per ap. actio tutele re
maneret de iure cōi et sic cessaret restitutio. vt dicta. l. in cause.
de mino. Sed dic ꝙ inspecto futuro sñia non extinguitur sed
suspenditur. vt. s̄. de his qui no. infa. l. futuri. et ibi not. Et ideo
ceditur restitutio quo ad speciem que cessio tunc demũ sortie
tur effectum. Si prima sñia absolutoria per iudicem ap. fuerit
cōfirmata ⁊ sic actio tutele de iure communi in effectu sublata
scd̄m alios intellectus ceditur restitutio quo ad rem Ray. Ibi
vel dic hanc. Dy. ibi si sententia prima qua tutores fuerunt cō
demnati in nimis quam deberent. Dy. ibi in integrum restitu
tio et sic speratꝛ Dy. ibi scd̄m primũ ⁊ tertiũ de casib⁹ positis in
hac glo. nā non refert se ad. j. glo. Dyn. in glo. vlti. ibi non sunt.
puta. quia hic soluerunt curatores nomine proprie obligatio
nis. Dynus.

Cum curatore.

In fi. ꝑ vna specie male administrata. Dy. ⁊ dic ſm Ia. de are. ꝙ in curatore furiosi pōt in
dubitanter intelligi. vt. ꝭ. de tutel. ⁊ ra. distra. l. nisi finita. §. fin.
Ia. In glo. in ꝓcuratore plana est lꝫ contrariũ not. s̄. de ꝓcur.
l. qui proprio. §. vlt. sed solui pōt distinguēdo sicut in curatore
distinguitur vtrũ ꝯueniatꝛ ꝑ vnica specie vel plurib⁹ male ad
ministratis an pro tali mala administratione. Dy.

Tutor qui tutelam.

Ibi prouidentiam: id est vtilitatem. Dy.

1 ☞ Si ante litem cōtestatam in causa pupilli finiatur tutoris
officium amplius non dicitur teneri tutor.

Tutor pro pupillo.

1 Si ante litem contestateꝫ † in causa pupilli finiatur tutoris officiuꝫ amplius nō
tenetꝛ tutor. h. d. Dy. Ibi cauit cũ nec ipe nec pupill⁹
possideret immobilia. vt. s̄. qui sa. cog. l. sciendũ. §. tutores. Ibi
inter moras. s. iudicij hoc est post cautionē ꝓstitā ⁊ añ litē conte
statam. Dy. ibi. cogendus. s. tutor. Dy. ibi accipere iudiciũ. i. li
tem cōtestari. Dy. in glo. ij. in fi. ⁊. s̄. e. l. ita aũt. §. post completũ
quod intellige vt ibi apparet. Dy.

Tutor.

Qui cursum vsurarũ incboandarũ im
pedit oblatio ⁊ depositio. h. d. cũ. l. sequē
ti. Dy. vel sic cursuꝫ vsurarũ inchoatarũ nō impedit
sola oblatio nisi adsit ꝯsignatio ⁊ depositio. Iteꝫ cursus vsura
rum q̄ veniũt ꝑtextu minoris etatis īpeditꝛ cōpleta minori eta
te. h. d. cũ. l. se. ⁊ dic ꝙ princ. huius. §. ⁊ vers. vulpianus. loquũtꝛ
infra minorē etatē. v̄sic. quinetiam ⁊. ll. maxime loquuntur post
maiorē etatē ibi: pupilli. adhuc minoris. xxv. annorũ ibi: obtu
lit pecuniā pro mala administratione debitā. Dy. hoc tñ statiꝫ
corrigitꝛ vel determinatur. ꝑ vers. vlpianus. quē continues ⁊ le
gas ibi: quinetiā iusti⁹. i. iustũ. Ia. ibi eũ. s. tutorē qui interpella
tus nō fuit. Dy. Ibi cōuent⁹ post maiorē etatē pupilli quondā
Dy. ibi: restitueret. i. q nō fuit in mora reddēdi rōnem admini
strationis. Ia. ibi: tutelam. i. qui debet administrationē tutele.
Dy. ibi ad prestationem vsurarũ incboandarum pro tempore
ꝙ est vltra. xxv. annum. Dy. ibi. non cōpelli. hic cōtinuat legeꝫ
sequē. maxīe. Dy. ibi. Ulp. no. dicēs non sufficit ⁊c. Iac. ibi ob
tulisse vt euitetꝛ cursus vsuraꝝ in minore etate speciali iure in
choataꝝ secus ī inchoandis iure cōi vt in gl. no. ⁊ dic obtulisse:
scꝫ pecuniā ex mala administratiōe debitā. Dy. ibi in tuto loco
vt impediat vsurarũ cursum cōtra eũ inchoatuꝫ ipso iure sine
interpellatione fauore minoris etatis. vt. l. in minoꝝ. C. in quib⁹
causis in ītegrũ restitutio nō ē necessaria ⁊ q̄ durāt vsqꝫ ad tp̄s
maioris etatis. Ol. in gl. corrigit īmo determinat ⁊ distiguit. dy.

Si sine herede.

Subaudi iustũ nō videtur teneri ad vsuras pro
omni tempe subsequente Ia. ibi. here. tutoris. s. est ini
quũ teneri ad vsuras. Ia. ibi postulare ꝑ eo tpe qd̄ ē post. xxv.
annũ vt. ꝭ. de leg. ij. l. ticia seyo. §. vsuras. Dy. In glos. equitum
vulgare venit mihi in cor. simile verbum habetur. ꝭ. de fun. in
structo. l. seio. in princip. Iac.

Tutor.

Se summat ⁊ satis patet.

Cui seuerus.

Diuisa administratione a testatore vl' iudice quilibet
tutor tenetur ꝑ sua administratiōe secus si nō est di
uisa vel diuisa a seipsis qꝛ tunc quilibet pōt insolidũ
conueniri verum est tutela durante nō de administrāte ea fi
nita. h. d. Ibi iuliano subaudi rescripserũt hoc qd̄ sequitꝛ. Dy.
Ibi gessit tutelā administratione diuisa a testatore vel a iudice
Dy. ibi. insolidũ qñ a nullo vel a seipsis diuisa est tutela. Dy.
ibi. ītra pubertatis tpa. i. tutela durāte administrauerũt. Dy.
in fi. qꝛ tũc vn⁹ nō tenetꝛ ꝑ mala administratione alterius. Dy.

Sine herede.

[a] Ad qd̄ tenetꝛ tutor tene
tur et fideiussor. h. d. vel
sic ex postfacto: de facto pricipali pōt fideiussor cō
ueniri vel clarius si non exhiberet inuētaria vel alia
instrumenta de bonis pupilli facta fideiussores tutorũ tenētur
ad īteresse pupilli. h. d. ibi. ōcessit facit ad ea q̄ no. Dy. ꝭ. vt leg.
nomine caueatur. l. postq̄ꝫ in prin. Ray. ibi pupilli interest inuē
taria et alia instrumēta exhiberi. Dy. in gl. j. ibi de in litē iurā. ꝑ
totũ ⁊ maxīe in. l. alio iure ꝙ dic vt ibi no. ⁊ ī. l. vlt. et. l. is q. Dy.

[a] ¶ Sine he. Add̄ Bar. h ⁊ i. l. si qd̄ C. de ꝑdi. iiii.

Modestinus.

Rñ. non tenetꝛ tutor si ei culpa ī
putari non pōt. h. d. Ibi accidit
scꝫ pupillo. Dy. Ibi ꝓponitꝛ ⁊ ꝓbatur Dy. in gl. sed si ꝓponi
tur ibi: culpam ꝯmisisse dic ꝙ sic sic argentario dicitur cũ eius
officium circa custodiam versetur. Dy. ibi. §. species. al's est. §.
in. l. cuꝫ ita. legatur ⁊ sic communiter. Dy.

Modestinus.

Rñ. ibi ex fundo. s. pupillari. dy.
ibi vide rñ. idem sit obstrictus. s.
tutor actiōe tutele. Dy. ibi. credidit. i. cōmisit. Dy. in glo. seruo
extranei vel forte idem in seruo extranei cum ipse tutor non fue
rit in culpa. Iac.

1 ☞ Sumptus voluntarij facti in re minoris distracta ꝑ em
ptorē vēditiōe rescissa sine lesiōe prioris stat⁹ rei aufferri ꝑñt.
2 Rescissoria potest in eodem libello cũ beneficio restitutionis in
integrum intentari.

Interpositio.

Rescissa venditione bñficia re
stitutionis in integrũ si ꝑciũ non
ꝓfuit rōnibus minoris ad illud restituendũ nō tenetur. Item
1 sumptus † voluntarij facti in re minoris distracta ꝑ emptoreꝫ
venditione rescissa sine lesiōe p̄oris status rei auferri ꝑñt. h. d.
ibi vēdidit ⁊ tradidit. Dy. ibi agnita fraude maxīe. Dy. vel dic
ꝓbata minoris lesione. Dy. ibi melior factus non est. i. nō est fa
ct⁹ minor locupletior. Dy. ibi. nō ꝓfuit. i. ꝓfuisse nō ꝓbetꝛ. Dy.
ibi de eo ꝑcio. Dy. ibi volũtatis cā. i. ōlectatiōis cā ⁊ sic de volu
ptuarijs sumptib⁹ ducitꝛ. Dy. ibi ab ēptore factis ī ꝑdicto fun
do cui⁹ venditio ꝑ restitutionē in integrũ reuocatꝛ. Dy. Op. ad
id quod

id qd dr q minor fuit restitut⁹ et in possessionē induci qr videt q nō ad rē3 tm ad actionē restituat. vt. s. de pcur. l. q proprio §. itē qrit. ꝛ de mino. l. in causa. §. interdū. S3 distingue vt plene no. d. §. itē qritur Dy. q ibi erat in possessiōe eo tpe quo fuit 2 lesus hoc nō s3 solū ius petēdi habebat ꝛ sic no. q rescissoria † pōt in eodē libello cū bñficio restitutionis in integrū intentari hoc mō peto tale3 venditionē rescindi beneficio restitutionis ꝛ ea rescissa me in corporalem possessionem ipsius rei vendite induci: nā ita factū fuit nam hoc per iudicē ex quo appet qd peti tū erat qr iudex nō pnūciasset nisi petitū fuisset vt. C. de fideicō mis. lib. l. fi. de hoc no. s. ex quib⁹ cau. maio. l. ab hostibus. §. sed q simpliciter p galleotū in margarita de libelli oblatione. ver. sed pone q̄stionem de facto minor ꝛ p Dy instita de actioni. §. rursus ꝛ plene dixi. C. de restitu. milita. l. q tēpore ꝛ ex qui. cau. maio. l. si ab hostibus in glo. nisi erat ibi p voluptuarijs. ꝛ. l. q filios. Dy.

1 Cōsuetudo ex certa scientia preter legem ītroducta ligat etiam minores.
2 Minores contra consuetudinem non restituuntur.

1 **Lucius.** Consuetudo † ex certa sciapter legē ītroducta ligat etiā minores. h. d. Uel ſm Dy. vel Ol. cōsuetudo contra ius cōe inducta ligat minores sicut ma 2 iores. h. d. Ex quo not. minores † cōtra 9suetudinē nō restitui. Jac. de hoc dixi. C. q̄ sit lon. consue. sup rub. ꝟ. sed an liget furiosos ꝛ infantes: vel dic casus sic ab alio factū ratū qs habere cōpellit q ipse facere cogeret. h. d. ibi: vsitatū erat cōtra ius cōe Dy. ibi secut⁹ et ipse curator idēq coheres. Dy. ibi. in rōnibus dādis. i. sorori sue reddēdis. dy. ibi. q nō recte. i. ſm ius cōe. dy. ibi iputare al's reputare ꝛ ita in libro Dy. Qd ipsa. s. pupilla. Dy. In glo. j. in fi. sed istud opet hec 9suetudo 9traria pdictis iurib⁹. Dy. al's sec⁹ vt. C. de anno. ꝛ tribu. l. j. li. x. de agricol. ꝛ cē si. l. j. li. x. Ja. de bel. i gl. vlti. ibi. l. 9suetudinis. vbi no. p hunc. §. q 9suetudo etiā 9tra legē ligat mīores vt ꝛ. s. dixi. Ray. ibi. l. litibus. §. hic de redditibus. lib. vj. Dy.

1 Administratione non finita tutor a cōtutore pecuniā pupillarē exigere non potest.

Tutores. Duo. pp̄ter relegatione3 tutoris nō finit tutele officiū ꝛ iō tutor nō pōt tutele actione 9ueniri. h. d. Dy. vel sic admistra 1 tione † nō finita tutor a cōtutore pecuniā pupillarē exigere nō pōt ibi: pecuniā ex vēditiōe redactā. Dy. ibi. in exilium. i. in relegationē vt. j. de interdi. ꝛ relega. l. exiliū ibi cōstituto in locū relegati. dy. ibi: 9tutor nō relegat⁹. dy. ibi ab eo actorē. Dy. ibi 9tutor ei⁹ nō relegat⁹. Dy. in glo. j. petito ibi. §. fi. ꝛ p̄io casu intelligo. d. §. vlti. qr nō poterat sui pñtiā facere ipeditus al's autē ipse tutor faceret actore3 decreto iudicis periculo suo vt. s. de tutel. l. solet. et. s. e. l. decreto. Dy.

Tutorib⁹. Satis patet et 9cor. s. e. l. generaliter. ꝛ. l. tutor. ſm dignitatē. §. nimiū ꝛ tenet nō solū de fructib⁹ pceptis: s3 q pcipi potuerūt. vt. s. e. l. p̄ri. §. modestin⁹ scdo. ꝟ. Itē rū. tenet em arbitrio boni viri ex bono ꝛ equo. j. de ma. testa. l. q filium ꝛ facit. C. arbi. tutel. l. quicqd non tamen phibet bonam fidem agnoscere. vt. s. eo. l. quotiens. §. sicut.

Officiū. Finito officio tutorū ꝛ rōne p eos reddita totalis admistratio ptinet ad curatores. h. d. ꝛ ad hoc. s. e. l. ita aūt. §. plus completum.

Heredibus. Ibi in quo: id est contra que3. Dy. Ibi consistere. i. agere.

1 Tutor non pōt sumptus factos in psona sua in redditione rationis computare.
2 Tutor si sit aduocatus non pōt recipere salariū in cā pupilli.

§. iste ē valde singular ꝛ vide hic in addi. ad bar.

Principalibus. Iste. §. notabilis ē ꝛ singularis ꝛ nō memini alibi ita 1 clare repire q tutor † nō pōt sumpt⁹ factos p psona sua i redditione rōnis iputare nisi tpe datiōis fuit sibi certū salariū cōstitutū. ꝛ ad hoc. j. de tute. ꝛ ra. distrahen. l. j. §. si pupillos. et ibi etiā de hoc dixi. ꝛ intelligit hic Jac. de are. rōne nō ei⁹ q impēsum ē in tutore qñ tutor se pauit i domo ppria sec⁹ ergo si oportuit eū ire alibi: nā tūc pupillus in fi. Itē ꝛ id tenet dare pupillus tutori qd expēdit in tutele administratione vt hic ptз: Itē est ar. iste. §. ꝛ glo. hic posita q vacante sede eligunt ycono mi q capitulū possit eis 9stituere certū salariū: l3 non possint petere ꝛ ita fit de 9suetudine qdā honste recipiunt q nō honeste petūt vt. s. de orig. iur. l. ij. §. penulti. j. de var. ꝛ extraordi. cogni. l. j. §. proinde. ꝛ. C. de peti. bono. subla. l. j. lib. x. De hoc vide extra de elec. c. qr sepe. li. vj. ꝛ in clemē. e. ti. c. statutū cū vtrobiq notatis

Questio tentica.

Ex qbus decretalibus orta fuit talis q̄stio in romana curia in ecc̄ia Laudiē. archiđ. rōne suarū dignitatū pcipuit de consuetudine totū emolumentū qd puenit ex iurisditiōe speciali: ꝛ ita seruatū est in ipsa ecc̄ia istis suppositis p sedē ap̄licam fuit puisum de epo eidē eccl'ie q reputat 9firmatus hocipo q puidetur a papa: iste petit dictū emolumētū ex tpe sue puisionis dicens q ex dicto tpe non pōt dici vacare ipsa ecc̄ia archiđ. dñt q vsq ad tps illud quo si sigilla reddunt nouo plato de vsu et 9sue. pcipere 9sueuerūt dictū emolumētū. q̄stio erat ad quē ptinere debeat ipm emolumentū a die dicte puisionis vsq ad tēpus quo reddita fuerint epo sigilla: ꝛ an dicta 9suetudo potuerit pdi. archiđ. introduci. Circa q̄ aduertēdū est q l3 archidiaconi sede vacāte dictū emolumētū pcipiāt iurisditio tñ residet penes capitulū ꝛ noīe capituli exercet per dictos archidiaconos ꝛ sigilla redduntur nouo plato p capitulū ipso prestante iuramētū qd seruabit cōsuetudines eccl'ie: ꝛ hoc nō fit in fauorem archidiaconorū. Sed capituli ꝛ quando dicta sigilla redduntur nō vocantur archidiaconi nisi sint de capitulo et noīe capituli: ꝛ qd spectat emolumentū ad archidiaconos videtur articulo eius qd de fructuario dicitur q l3 cesserit dies legati non prius facit fructus suos q̄ satisdederit. vt. j. de vsufruct. leg. l. vxori. In contrariū est qr non potest dici ecclesia vacare que habet epm confirmatum vel pro confirmato habitum: quia iam potest omnia que sunt iurisditionis. vt extra de elect. nosti. et. c. transmissa. cui pfecto episcopalis dignitas nihil addit extra de transla. c. inter corporalia. circa princip. immo hoc proprium est confirmationis dare extra tuam administrationē. vt not. lxiij. di. quanto cum igitur talis habeatur p confirmato non dr ecc̄ia vacare. Item 9suetudo predicta contradicit iuri cōi. xxv. q. q. qm quidem. xij. q. ij. illud. ꝛ extra de offi. ordi. cum vos fructib⁹ enim auget hereditas vt. C. de peti. here. l. ij. non est igitur talis cōsuetudo extendēda. Sed in suis terminis retinenda. argu. ff. de itinere actuq priuato. l. j. §. iul. ꝛ de legibus ꝛ senatusconsul. quod non ergo de vera ꝛ totali vacatione intelligi debet vt. s. de actione empt. l. ij. §. j. Sed hec dignitas episcopalis non est huiusmodi ergo ꝛc. Contra archidiaconos etiam multū faciunt predicte decretales vbi omnia priuilegia statuta ꝛ consuetudines obuiantes tolluntur nisi in casu ibi exceptato in vlti. rū. s. quando iurisditio cū eius emolumento deuoluit de consuetudine vel priuilegio vel iure alio speciali hic aūt nō dr in facto q iurisditio ad achidiaconos deuoluat. Sed ad. c. sicut est de iure cōi extra de hereti. c. ad abolēdā: de maio. ꝛ obe. c. his. que l3 extra teneat per archidiaconos et per ministros contenti ergo debent esse archidiaconi sup obuentionibus que prouenrent vera vacatione durante maxime cum capitulu3 ex cuius psona hoc petere velle videatur hic non petat. ꝛ ideo ipsi habent simile ar. de ali. prestan. l. nonnūq. et ita obtentum ꝛ seruatum fuit in questione pdicta. Itē facit iste. §. 2 q si tutor † est aduocatus qd nō possit recipere salarium pro causa pupilli vt dixi. s. e. l. generaliter.

Ad instruendā. In cā suspecti ꝛ ra nōis reddēde. Jac. ibi admittēdā in pdict. negocijs. Jac. ꝛ allegat sepe. l. ista p aduocatos q qñ pcedit p iq̄sitionē ex officio iudicis sup aliq̄ maleficio admittāt psone ad īstruēdū ꝛ q̄ ad iurādū offīi iudicis ēt si essent alijs phibita sicut hui ꝛ similes ō quo vide q satisdixi. C. de accusa. l. ea. quidē. vers. nunc declaremus.

Tutor siue curator. Ubi tutor vel curatore a q̄ rationes exegit. Dy.

1 Diuisiōe facta a testatore vel iudice possit vn⁹ cōueniri ex cōtractu aduenientē ad administrationem alterius.

a **Inter tutores.** [a] Casus. Ex 9tractu alterius 9tutoris 9pellit alter tutor cōpensare et pōt cōueniri. h. d. Ibi diuisa tutela est a testatore vel iudice. Dy. ibi: eqtas. Equitas em est q ius cōpensationis admittit hincinde debito. Dy. ibi. propter officiū. s. tutele q ē diuisum. Dyn. ibi: diuisio tutele a quocunq facto. Dy. ibi: sed iurisditionis. i. administrationis. Dy. vel. i. que non diuidit ipm ius tutele nā et qlibet remanet tutor insolidū etiā facta diuisione. Dy. ibi. et modū vt qlibet administret in parte sibi assignata. Dy. ibi: locū h3. s. vt nō possit agere nisi p parte administrationis sibi cōmisse. Dy. ibi nec expiri.

a Inter tutores. Adde And. barb. hic in addi. ad bar.

hic est ver. fm Dy. fm glo. nõ immo cū legit suspēsiue. Dy. ibi volētib⁹.s.tutorib⁹. Dy. Et seq̄t opi. Jo. ꝛ Azo. mixti. Et dic ꝙ fuit diuisa tutela a testatore vel a iudice vl' a seipsis nõ cures quantū ad casū huius.l. Et dic ꝙ primo sub nube ponit thema ꝛ q̄stionē ꝛ q̄stionis determinationē. Scdo ponit rationē determinationis ꝛ qd post rõnem annectit casum in quo maior ē dubitatio ꝛ tñ idē est iuris ꝛ sic pōt eē argumentatio de maiori ad minus: nā sic dicit nõ impedit vnū zueniri ex cõtractu ptinēte ad administrationē alterius multo minus ipediet opinioni cõpensationū vni de debito ptinētis ad administrationē alterius iuxta regulā cui dam⁹ actionē ꝛc. vt.j. de reg. iu. l. inuitus. C. cui damus. ¶ Op.j. de. l. cius. C. de zpensa. et. s. de cõpēsa. l. in rē. §. creditor. et sol. vt in.j. glo. Sol. op. de. l. si duo.j.e. ꝫ ibi de reali q̄ daꝛ ratiõe detētatiõis hic de psonali q̄ respicit vniuersum patrimoniū. ¶ Tertio op. de. l. tutores. q post finem. §. heres. vbi vnus itromittit se agendo de rebus ad alteri⁹ administrationem ptinētibus. Sed illud rõne persone zueniende q̄ est de puincia sibi cõmissa. ¶ Quarto op. de. l. vel in partes so. pꝫ ex contractu quia illud interse impediendo ne agant non in preiudicium alterius impediendo ne zueniantur quia factum debitoris nõ potest limitare vel restringere ius creditorū. vt. C. de pact. l. debitorum. ꝛ. l. ex pacto. ¶ Quinto op. de. l. muto. §. tutores. de tutel. Sed ibi de iure ꝛ ptāte dādi tutores hic vero de diuisiõe ꝛ effectu diuisiõis ipsius tutele decreto. Dy. ¶ Sexto opp. de. l. ij. C. de diuidēda tutela. Dy. Itē ztra. C. de cõpensa. l.j. Quidā dicūt ꝙ ibi speciale in fisco. vel dic ꝙ hic consideraꝛ psona pupilli q est idē debitor ꝛ creditor cū tutores principal'r dentur psonis ac ibi loquiꝛ in administratoribus qui principaliter dantur bonis ꝛ ideo attendiꝛ stationū diuersitas ꝛ hāc solutionē euidenter ibi innuūt gl. Ray. Añ oppositiones querean facta diuisione † a testatore vel a iudice possit vn⁹ cōueniri ex cõtractu ptinente ad administrationē alteri⁹: ꝫ pro constāti positū sit in positiõe casus. Dy. in glos.j. ibi.s. pupilli repsentāt vt.s. de pact. l. plures. ij. rñ. Dy. ibi. de re iudi. sepe. ꝛ diciꝛ petere q zpensat. vt.j. rem ra. ha. l. āplius. Dy. ibi. l.j. §. si heres. nec pupillus dꝛ habere duo patrimonia. sed vnū solū ꝫ diuersitates rerū in diuersis locis sint posite. vt.j. de excu. tuto. l. iurispe ritos. §. cū oriundus. sequiꝛ ergo qd ex cõtractu celebrato cum vno tutore pōt ali⁹ zueniri ꝛ excipi cõtra eū. Itē p hoc est euidenter.j.e. l. titiū. §. vlti. Sed contra hoc est valde. C. si vnus ex plurib⁹ tutoribus. l. ij. vbi parificat tutores agētes ꝛ zuentos si inter eos est diuisa administratio a testatore vel a iudice. sed illud dictum intelligo ad bonū actoris videlꝫ vt si agat ex cõtractu italico sufficiat citari tutores italicos tñ specialiter nec requiratur specialis citatio puincialium. sed sufficiat gñalis vt fiat missio sicut in argumētis alibi existentib⁹. vt.j. ex q. cau. in pos. ea. l. hic autē. §. nõ defendi. ꝛ ibi. not. vel posset illud intelligi in reali vbi regiones designate seruanꝛ. vt.j.e. l. si duo. ꝛ statim dicitur.j. hac ea. glo. Dy. in glos. q2 diuisum in fi. ibi: psonā materiał'r poniꝛ ꝛ exponiꝛ qd dꝛ in textu personā. Dy. in fi. ꝙ nihil ē Dy. in gl. nõ em̄ ipso iure in fi.j. de iure ꝛ ptāte dan. tuto. Dy.

¶ Delegat⁹ a papa si habeat potestatē exequēdi suas sententias infra annū tantū si dederit terminū ad satisfaciendum sñie parti q̄ tenebaꝛ satisfacere qd annus debet cõputari a tēpore termini dati et cum a tempore late sententie.

a ¶ Tutores Adde pro faciliori intelligentia istius bal. in. l.i. C. de transact.

TUtorem. [a] Qui tutelam vel oēm gerētē negocia aliena. Jac. et dic variata conditione gerētis variatur obligatiõis cõditio et nõ aliud intendit tota lex. Dy. Vel sic ꝙ in idē reciditvariata conditione administrantis variata etiā obligatio circa eius psonā ztracta vel ztrahenda ꝛ hoc pbat vsq ad fi. l. ꝛ verū exemplū incipit. ibi: inde descendit. cetera que sunt in medio sunt quedam similia. Oldra. ibi obligari: scilicet ciuiliter. Dy. ibi putauerunt ꝛ ideo p qualitate psone diuersis tpibus variata ꝛ obligationis qualitas variatur zdēnatio ferꝛ. Ol. Ibi scdm quam sniam q2 reputatur qlibet gestus vnq̄ quasi ztractus. Ol. ibi: nõ potuerit.s. ciuiliter. Dy. ibi: ex a.s. rex noie. Dy. ibi q̄ postea id est eo libero facto. Dy. ibi: sic em̄ in hoc ver. fuit variata conditio illius cu⁹ negocia geruntur q2 de pupillo factus est pubes ꝛ sic declara vnde dico priorē actum in actione ex scdo gestis venire rõne sequētis zueri. Nā ꝛ posteriora in prima ꝙ minus videbatur: q2 gerens fm sui cõditionē variatā diuersis tēporibus dissorimiter obligatur quor predictor neutrū veniret rõnē cõneritatis induceret. Ol. ibi: tenere. i. locū habere. Dy. ibi: si posterior actus in quo tutor pseuerauit. Dy. ibi: qd ꝛ eius solutio. Dy. ibi: q tutor.s. filius. Dy. ibi: post tutelā gestam. i. geri incboatam. Dy. ibi ꝛ cassij sniam positā in prin. l. Dy. ibi: de preterito autē. i. añ emācipationē. Dy. ibi ꝙ si superioris temporis. l. ꝙ excurrit durāte patria potestate. Dy. ibi: ann⁹ vtilis intra quē datur actio de peculio contra prēm post emancipationem filij. Dy. ibi: ne capiatur. i. decipiatur. Dy. ibi: totius tēporis qd fuit ante emancipationem ꝛ post Ol. in fi. comprehendendum erit.s. in actione de peculio q̄ pponitur contra patrē. Dy. Collige. ex ver. ꝙ si superiores arg. ꝙ si delegatus † a papa habeat potestatē exequendi suas sententias infra annū tm̄ vt extra de offi. dele. c. querenti. vbi de hoc ꝙ si dedit terminū ad satisfaciendū snie parti q̄ tenebatur satisfacere ꝙ ann⁹ debeat computari demū a tpe termini dati non a tempore snie late ꝛ ita tenet Uber. de bo. ꝛ si terminum aliquē nõ statuisset ꝙ annus incipiat finito tempore quadrimestris qd datur iudicatis. vt. C. de excu. rei iudica. l. fi. nam quando tale tempus non posset exequi nisi ex causa. vt.j. de re iudica. l. qui pro tribunali. Ubi de hoc in glo. prima. ibi: seruum alium gestorem non tutorem. Ja. ibi: ꝛ filiūfa.s. comprehendi in actione de peculio proposita contra prēm. Dy. In glo.s. naturaliter in fi. Sed secunda videtur minor: q2 textus dicit obligari per tpa sic ergo incipit obligari diuersis temporib⁹ et anteq̄ finiatur tutela. Dy. et de hoc dic vt no.s. de pig. act. l. si rem. §. omnis. ꝛ. C. de anna. ex. l. ij. in fi. ꝛ pro hoc.j. ad. l. fal. l.j. §. itē si ita. vbi hec opinio approbatur per. Dy. Ray. in glo. vlti. ibi sol. vt ibi: quia hic variatur conditio persone gerentis ibi eius cuius negocia geruntur contra quā solutionē est aperte hec lex versi. sic enim. Dy. Sed hic mutatur persone conditio ꝛ qualitas gestionis q2 primo vt tutor scdo vt amicus geritur. Ibi aūt solius persone cuius negocia geruntur fit mutatio. Ol.

¶ Beneficium diuisionis non habet locum inter tutores q administrare neglexerint.

SI plures. Inter tutores qui administrare neglixerint nõ habet locū † bñficiū diuisionis: sed cessiõis sic: ꝛ si vn⁹ nõ est soluēdo alij tenentur pro eo. Old. h. d. ibi non administrauerunt. i. nullus administrauit. Dy. sic.j. tit. proxi. l. obligari. in princip. ibi: electioni locus sit vt pupillus cõtra insolidum conueniat quem voluerit Dy. ibi debitores ex cā fideiussoria vl' cõi culpa. Dy. ibi periculi societati. i. potuerunt excipiendo postulare diuisionē fieri sicut fit inter socios. Dy. ibi: ex ipsis gerentibus. Dy. ibi: an actiones vtiles competentes contra tutores factos non soluendo ꝫ sint inanes: quia inanis est actio quam inopia debitoris excludit. vt.s. de dolo. l. nā is. Ibi: vnde querendum ex quo conceditur beneficium diuisionis. Dyn. ibi: cõuenitur et soluit. Dy. ibi pro parte q̄ illum soluentē nõ contingebat. Dy. ibi: qua fronte similia vba extra de ap. c. qua fronte in fin. q. d. nulla. Dy. in glo. vt sit facienda diuisio. ibi: de duob⁹ reis in princi. col. vij. Dy. ibi: nisi sequendo cassium ꝛ sicut fecit Cassius qui sententiam sui magistri excusauit.s. Celsi. vt.s. de arbitris. l. diem. §. vnde videndum. al's est. §. vlti. qualem. Dy. In gl. non ergo insolidū ibi: sed posset distingui: hec distinctio non est alibi. Dy. in eadem glo. ibi: de peculio. l. ꝙ dentur predicta non habet locū in conreis ꝛ contutoribus constat enꝫ ꝙ vnus eorum si soluit habet regressum contra alium pro parte aliū ztingēte act. neg. ges. vt.j. de tutel. ꝛ ra. distra. l.j. §. nūc tractenius. ꝛ. C. de duob⁹ reis. l.j. ꝛ ibi nõ ergo si vn⁹ zreorū vel cõtutorū vel similiū principaliter obligatorū insolidū soluat totū ꝛ cessio sibi fiat in totum ꝛ in totum agat contra alium opponi poterat ꝛ si totū soluerē recuperarem a te partem contingenteꝫ act. neg. gestorū: ꝛ ideo p ea parte te repello. vt no.j. de fideius. l. vranius. §. sed cum duo. vnde patet ꝙ in parte cõtingēte soluentē inutilis est cessio ꝙ cui dam⁹ acti. ꝛc. vt.j. de reg. iur. l. inuitus. §. cui damus. Itē q2 p parte ztingente soluentē videtur solutū in causam debiti: ꝛ p hoc obligatio extincta. ꝛ p zsequēs p ea parte inutilis ē cessio vt colligiꝛ a cõtrario sensu.j. de tutelis ꝛ ra. distra. l. cū pupillus. ꝛ ar.j. de sol. modestinus. in pluribus aūt zfideiussoribus pcedit quia soluenti non datur a lege regressus contra alios vt.j. de fideius. l. vt fideiussorē. ꝛ. C. de fideiu. l. cū aliter. Dy. ꝫ videꝛ ꝙ etiā in fideiussores hoc nõ pcedat. vt.j. de fideius. l. fideiussores. ꝛ ibi no. ꝛ dixi ꝛ q̄uis fideiussoribus nõ detur regressus ztra alios sine cessione vt. d. l. vt fideiussor de fideiussore pōt tñ diciverū esse p viā actionis: sed p viam exceptiõis diuisionis ex epl'a diui Adri. videtur eis cõsuli: ꝛ esto ꝙ fideiussores huic bñficio renūciauerūt. Ideo creditores nihilominus in se poterunt hoc diuisionis beneficium implorare ꝙ inter eos habet locum. vt.j. de fideius. l. si plures. §. pterea. vsq in fi. l. eo. ti. l. inter fideiussores. pterea si fideiussor habens iura cessa in totum cõtra alium experiatur contra aliū fideiussorem

fideiussorem diceret cõuentus cede mihi iura cõtra te ꝙ cũ facere non possit saltem fiet detractio de parte sua sicut al's dicitur de possessione pignoris q agit cõtra alium possessorem.j.de censib⁹.l.cũ possessoris. Posset etiã dici ꝙ fideiussores habẽt duo bñficia.s.diuisionis: ⁊ hoc pdiderunt eidem renunciando aliud vt eis cedantur iura contra fideiussores ⁊ pignora vt.d.l. fideiussoribus.⁊.C.e.l.ij.cui non est renunciatũ et hoc non perdunt renunciando beneficio diuisionis.arg.s.de ser.vrba.pre. l.si domus.vbi dicit ꝙ habẽs duo iura vnum remittendo nam preiudicat sibi in alio.et arg.eo.ti.l.si edes.de seruitu.rusti.pre. l.si mihi.⁊ no.C.de re.ali.nõ alie.l.iij.et qd̃ no.per. Dy.j.quorũ lega.l.j.circa fi.⁊ ꝙ cessio debeat fieri ꝑ parte ei qui obligatus est in totũ etiam si totum soluat bene facit.s.de peculio.l.quesitum.versicu.si vero filius.et versi.se.et facit quod notatur.s. ad.l.rho.de iactu.l.j.et locati et conducti.l.cum apparebit et quod notaui.j.de duobus reis.l.ij.et.l.reos.§.cum in tabulis. et dicta.l.modestinus.de sol.⁊ plene dixi.C.de duobus reis.super rubrica.versi.sed nunquid cogatur creditor cõmuniter vidi seruari et obtineri qd̃ fiat pro parte tantum et non insolidũ etiam si renunciatum sit beneficio diuisionis.

Tutores qui post finẽ. Ultra posse viri non vult de⁹ vlla regni.h.d.hec lex.Dy.vel ꝙ in idem recidit vltra posse suũ nullũ lex infra coegit ibi: durantes.i.credentes officium tutele adhuc durare.Dyn.ibi. prestare etiã si post ea facti sint non idonei.Dy.in gl.tpe depositi officij in fi.hic in tutore:ibi in seruo et est ibi ratio:q2 seruus post mutuum nõ potest vlterius facere: sed tutor sic exigendo. Jac.de bel.in glo.nemo eñ in fi.No.ꝙ hec glo.innuit expresse q2 ꝯiuncta persona possit agere ꝑ maiore coniuncto de hoc no. C.de procur.l.exigendi.Jac.

Curator. Ibi.testamẽto.Datus ⁊ sic iutiliter Dy. ibi p errorẽ.i.credẽs se vtiliter datũ.Dy.

Qui se accedit. Tanꝗ̃ vnum gesturus non tenetur de periculo neglectorũ Sed qui quasi omnia gesturus bene tenetur de neglectis hoc dicit Dy.ibi:consultus petet quod simpliciter desiderat aliũ non petendo.Dy.ibi:si rem ceptam.i.administrationem.Dy. animo gerendi omnia.Dy.ibi:deseruerit non petendo alium. Dy.ibi.gesserit accedens tantum.nam vnũ gesturus nec alı⁹ erat omnia gesturus.

Heres. Admistratione inter tutores diuisa a testatore vel iudice quilibet tenetur de culpa sue administrationis.h.d.ibi:cum hereditas.in qua erat constitutus et de ea restituenda pupillo grauatus. Dy.ibi.fideicõmisso restituto verbo.Dy.ibi:iure hereditarij.in pupillum transferẽdi.Jac.ibi:rerũ aũt restitutarum. Dy.ibi:suscepissent.pro eo ꝙ res restitute erant in italia.Dy.⁊ per hunc.§.dicit Jaco.de are.ꝙ si pupillus habeat hic originem ⁊ mutine habeat possessiones q̃ expediat vendi ꝑpter es alienum vt aliã iustam causã qd̃ iudex originis habet cognoscere d̃ dicta causa. Et pnũciare an sit iusta:q2 ea q̃ sunt iuris spectãt ad eũ postea vo d3 scribere iudici in quo est ipsa possessio.Et facit qd̃ no.j.de bonis auto.iudi.possi.l.cum vnus.§.penult.Jac.in glo.si enim habuisset in fi.Sed ibi succedit preter spem defuncti:⁊ ideo nõ tenetur vt.j.de leg.ij.l.si ticio.§.iul.Dy.in gl.et sic euanuit fideicõmissum ibi:ille a quo.§.j.hoc verum nisi herede viuente additus fuit iudex pro faciendo istũ adire nam tunc successor quilibet compelleretur restituere.vt.C.ad trebel.l.non iustam.⁊.j. de suis et legitimis.l.post consanguineos.§.fi.ar.j.de dã.infec. l.si finita.§.eleganter.et.l.cum postulassem.Jac.

Aduersus. Ibi:abstinuit subaudi maxime. Dy. ibi contraxit contemplatione tutoris tantum.Dy.in glo.non cum patre ibi.s.eo.l.ij.Sed ibi dedit fideiussorem hereditarijs creditoribus hic aliter contraxit principaliter et non cum hereditario.Dyn.et eodem modo in effectu hic soluitur per Jac.de bel.

Curatores. Sublata causa cautionis interponẽdi tollitur interposite cautionis effectus.hoc dicit Dy.

Quod quis administrare teneat non dicitur leuis culpa.

Tutor datus. Nõ administrare ꝙ quis † administrare tenetur non est leuis culpa: s3 dolus hoc dicit. Et dic quod iste datus tutor sciebat se nullam excusationem habere.Dy.ibi:curationem.vel creationem et melius.Dy.ibi:prouocauit:al's si prouocauerit: sed non ꝯmuniter.Dy.ibi.preteriti temporis.ꝙ est a die creatiõis vsq3 a tempus mortis.Dy.ibi.quia non videtur.respondet tacite obiectioni.Nam videtur heredẽ non teneri de administratione neglecta cum heres tutoris nõ teneatur de leui culpa.vt C.de here.tuto.l.j.⁊.de here.tuto.l.cum ostendimus ad hoc rñdet quia non videtur leuis culpa ⁊c.

Rerum. Ibi redierint priusꝗ̃ curatores ad res italicas petierit ordinarij. Dy.⁊ Jac.ibi quoq3 parte:id est petitione tutorum vel curatorum neglecta.Dy.in glos.non dicit ibi.l.propter.⁊ patet.j.de excusa.tuto.l.propter litem.§.fin.et.j.§.proximo.et ibi not. Dy.rem vnius patrimonij in aliud.

Patruus. Tutor potest transferre cum sit loco domini.h.d.Dy.Ibi:atq3.i.postꝗ̃ vtrãq3 administrationem suscepit.Dy.ibi:traiecit.⁊ domiciliũ de italia in prouinciam mutauit ⁊ sic potest se ab italicis excusare vt .j.de excu.tuto.l.non solũ.§.fi.Jac.ibi ad tutelã suã q2 translata est in prouinciam.⁊ patrimonio prouinciali applicata. Dy.

Beneficium diuisionis non habet locũ inter eos qui spõte administrant et non cogente necessitate.

Curatores. Inter eos qui spõte admĩstrãt et nõ necessitate cogente non habet locũ beneficium † diuisionis.h.d.Dy.Ibi gesserunt.s.sponte sec⁹ si non gesserunt.vt.j.l.proxi.Dy.ibi vice mutua.s.illa qua veri curatores solent interuenire.Jac.ibi:implorare debuit vt non idonei repellerentur et ipse solus administraret Dy.In glo.j. vnius de predictis ibi petere confirmari ⁊ vt administrationẽ inter eos diuideret vel dic ꝙ debent petere constitui alios ⁊ ab administratiõe abstinere.vt.s.hac ea.l.§.qui se.Jac.de are.

Tutoribus. Periculum administrationis facte finita tutela ex persona vnius nõ debet ad alterum pertinere: sed ea durante sic hoc dicit ibi diem defunctis ⁊ sic soluendo existentibus finita tutela.Dy.ibi.ꝙ.s. ꝙ periculũ contingens in persona vnius nõ redundet ad aliũ Dy.ibi:manente.na3 tunc vnius piculũ ad aliũ ptineret. Dy. in glo.s.ꝙ vnus circa fi.ibi cum plures.in prin.qd̃ intellige fm distinctionẽ gl.que est.C.e.l.ij.que incipit aduersus Dy.ibi fm Azo.vel ẽt satisdatio peti.vt.j.e.l.etiã contutoris factũ.Dy.

In eũ qui gessit. Directa tenet qui nõ gessit vtili gerens ⁊ nõ gerens equaliter conuenitur ꝑ neglectis. sed pro male administratis primo gerens postea nõ gerens.h.d.Dy.ibi gerere nolunt.i.nihil administrare.Dynus ibi:dari placuit hoc verum quando agitur pro administratis:sed si pro neglectis secus ⁊ hic subijcit ꝙ tamen ⁊c.Dy.ibi commum negligentia quia nullus istorum ista administrauit.Dy.in glo.j.ibi sec⁹ si errore q2 tũc nullo tpe ⁊ nullo modo in eum actio daretur.Dl.

In causa appellationis lis dicitur contestari.

Tutores. Tutorib⁹ qui agere non poterãt nihil imputatur.h.d.ibi:constituto ⁊ sic finita tutela.Dy.ibi inchoatam ante pupertatem cõtra debitorem pupilli.Dy.Et no.ꝙ in causa appel. † lis contestatur.vt.C.de ꝓcur.l.ita demum.et ne in vna eademq3 causa.l.j.Et hoc vtraq3 parte petente.vt.C.de tempo.ap.l.fi.Jac.ibi:ob negociũ rei.i. quia habebat negocium cause.Dy.ibi:non subijciũtur q2 agere non potuerunt cum esset finita tutela.Dy.

Maior factus culpam tutorum potest remittere.

Abeo. Dic casum pupillus maior factus † culpam tutorum remittere potest.h.d.vel clarius tutores damnificauerunt pupillum in centum postea pupillus maior factus egit contra eos et cum ipsi nolent litigare dederunt ei quinquaginta ⁊ ipse remisit actionem tutele. Primo queritur an teneat remissio.Scdo an videatur remisisse ex causa donationis vel transactionis.Ad primum respondetur ꝙ beneualet remissio ex causa donationis:q2 aliqd fuit datũ. Dy.ibi:nõ iuuatur.⁊ sic erat maior.Dy.⁊ sequatur casum.Dy.et non gl. quia glo.te inuoluit.In glo.qua maior in fi.⁊ sic due soluuntur questiones.Dy.ibi.que scilicet nomina ⁊ est casus nominatiui ⁊ numeri pluralis.Dy.

Periculo. Scilicet pertinente ad tutorem.Et tene primum casum gl.vel dic periculum nominum exigendorum pertinet ad tutorem si ipsius negligentia vel contra pupilli reprobatio interueniat.h.d.Dy.ibi:pater.s. pupille.Dy.ibi:maioribus.quam deberent ex cõsuetudine re

gionis. Dy. ibi: actiones. licet inanes. Dy. ibi retinet vt cogitur tutori computare in sortem. Dy.

Adolescens. Ibi retinet sic ⁊ econtra curatoribus conuentis non liberantur tutores nisi curatores soluerint. vt. s̄. e. l. si minores. Dy. in gl. nō tamen agit in fi. immo agit pro isto articulo. vt. s̄. eo. l. cum curatore. l. j. §. finito. Jac.

Tutor. Ibi: tutores mortui durante administratione tutele. Dy. ibi. qui non idoneū. s. cōtutorē. Dy.

Tutele. Judicium ibi non oportet ab eo qui fact⁹ est maior. Dy. in glo. s. tutor ibi testamentarius a datiuo. s. q: testamentarius non repelleret per fratrē maiorē legitimuʒ sed datiuus sic vt in. l. statim. in glo. allegata in eadē glo. in fi. sed hic est fauor adulti ꝙ non differatur questio status le ibi: econtra est fauor adulti ꝙ non differatur questio status ⁊ ideo hic ⁊ ibi prefertur etatis fauor. Dy. Vel dic ſm Jac. de bel. ꝙ hic nemini preiudiciū generat ibi non preiudicium fieret impuberi vel dicit clarius ꝙ ibi nō est verisimile ꝙ pubes causam sui status bene ⁊ diligenter deffenderet al's secus vt eo. tit. l. si impubes. §. si mater vbi de hoc. sed hic ē verisimile ꝙ adultus bene ageret causam cum curatore. et ideo non differtur q: nō interest ipuberis nec ēt puberis vtraq: sol. bona. Ja. de bel.

Quod peculio. Ibi actoris. i. gastaldiōis. dy. ibi administrare cepit. i. postꝙ factus fuit minor. xxv. annis. Dyn. in glos. j. ibi ⁊ aut. ibi posita hodie de quo testari possunt vt ibi. Dy. in eadem glo. in fi. vel numerus mansit factus maior vt. j. in proxīa glo. ibi vel hic erat maior que est vera. Dy.

1 ☞ Priuilegium militibus concessum non debet cōuerti ad iniuriam alienam.

1 **Impuberi.** Priuilegiū † militibus. Dy. concessum non dʒ cōuerti ad iniuriam alienam. h. d. Dy. vel sic circa dispositionem bonorum viget priuilegium militare non circa dationē tutoris vel curatoris. h. d. ibi centurio. i. miles qui centum preerat militibus. vt. j. de vlgari ⁊ pupillari substitutione. l. centurio. Dy. ibi: nō secuto. i. confirmatiōe nō interueniēte. Dy. ibi. impitie. s. militum qui ius ignorant. Dy. ibi. in bonis: non ergo datio curatorū min⁹ legitime dicetur valere in fauorē militie. Dy. in gl. s. curatoris in fi. qdā habent si cum ab herede ⁊ male. Dy. sed debet esse: sed cuʒ ab herede. Dynus.

1 ☞ Tutor cui liberatio est legata tenetur de dolose gestis.
2 Per culpam an quis priuetur beneficio cessionis.
3 Effectus liberationis non est idē si pater legat acsi fili⁹ legaret

Si plures. Liberatio tutorʒ. i. legata nō extenditur ad dolose administrata. h. d. vel sic in generali remissione cōtinet gestū culpa non dolo ⁊ non conceditur retentio reliquoruʒ h. d. ⁊ de hoc plenissime dixi. s̄. eo. l. quidam decedens ⁊ dicit q sʒ pupillus contra nunc adultus factus. Dy. vel dic ꝙ in idē 1 recidit tutor † cui liberatio est legata tenetur de dolose gestis ⁊ reliqua reddere: ceteri tutores quibus nō est legata liberatiō etiam de culpa leui tenentur. hoc dicit Dy. ibi: actus sui: id est administrationis sue. Dy. ibi: vetuit in suo testamento. Dy. ibi dolo contraxit: id est dolose se pupilluʒ dānificauit. Dy. ibi: nō est relicta. i. relicta non videtur per hoc ꝙ in testamento vetuit eum reddere rōnes Dy. ibi facere neglexerunt durante tutela Dy. ibi: ex culpa. s. sua ꝑpria omisse remotionis. Jac. i. que fuit in nō petento remotionem contutoris vt suspectum nō autē de culpa tutoris liberati in testamento. Dy. ibi: legatarius. i. tutor cui liberatio est legata. Dyn. ibi. remissa est. i. remissa videtur ꝑ hoc ꝙ prohibitus fuit in testamento reddere rōnē. Dy. ibi: nō tenetur subaudi: nec alij tenebuntur ex ꝑsona ipsius de culpa testamento remissa et sic āmodo cessat expositio gl. q: ꝙ hic dicitur ꝙ cōueniunt ex culpa intellige. s. ꝑpria vt predixi. Dy. in glo. s. cōmodo ibi. ꝑinde ac si pupillus fuit qui in testamēto remisit. Ja. ibi: fieri cessio contra tutorem hic nō placet q: idē iuris est in toto ⁊ parte vt. s̄. de reiuendi. l. que de tota. Ray. ibi: ei imputari hoc non placet per id quod dictum est. s̄. hac eadem glo. quod reputatur eadem persona cum patre per aut. de iureiurā. a mon. prestā. Ray. ibi: qui debuit remoueri hoc nō pla-2 cet q: propter culpam nō ꝑuatur † quis beneficio cessiōis: sed solum propter dolum. vt not. s̄. e. l. si plures. Ray. ibi: vel dic h vera ſm Dy. in ea. gl. in fi. Item dicas ꝙ hac. l. pupillus quōdam factus adultus legauit liberationem vt ex lr̄a in princi. l. patet non autē patri pupilli licet ⁊ tūc idem esset effectus legati liberatiōis. vt. d. l. quidā decedēs. Dy. que loquetur in patre et. l. aurelio. §. j. j̄. de liber. lega. que loquitur in filio adulto vt 3 ⁊ ista vel dic ſm Pe. ꝙ nō est idem effect⁹ † liberationis si pater legat sicut si filius legaret vt dixi ſm eū. d. l. quidā decedēs. s̄. eo. Ibi plene videas.

1 ☞ Priuilegium quod transmittitur ad heredeʒ non potest in alium per cessiones transferri.
2 Aliqua conceduntur masculis que non feminis.

1 **Ex pluribus.** Beneficium † qd̄ nō trāsmittit[a] i aliū nō pōt ad heredē ꝑ cessionē trāsferri. h. d. Dy. vł sic ꝑuiligiū mere ꝑsonale nō trāsit ad successorē vniuersalē nec etiā singularem titulo cessionis. Dy. de hoc satis dixi. s̄. e. l. si minoris. ⁊ ꝙ dicit ex plurib⁹ tutoribus dic. s. q gesserūt al's nō cederetur actio. vt s̄. e. l. si plures. Ja. ⁊ inter quos nō erat diuisa administratio a testatore vel iudice vt. s̄. e. l. inter tutores. Dy. ibi iudicatus. i. condēnatus. Dy. ibi: ꝓcurator datus ⁊ ꝑ hoc ei actiones fuerunt cesse a pupillo. Dy. illi. s. q fuit ꝯdēnatus insolidū. Dy. ibi: nec heredi pupilli dat. s. priuilegiū vt. j̄. de priuil. credi. l. dabimus. §. j. ibi nō em̄ cause. q: si cause ꝯcederent trāsiret ad heredē cū cā. vt. j̄. de reg. iur. l. priuilegia. ⁊. l. in omnib⁹. ⁊ vtrobiq: no. ⁊ dixi hic aūt est ꝑsonale priuilegiū ⁊ ideo ad heredē nō transit ⁊ ꝑꝯsequens nec in tutore ꝑ cessionē. ꝑ hoc extra de reg. iur. c. priuilegiū ꝑsona. ⁊ ibi de hoc ꝑ Dy. et alios. ibi que. s. ꝑsona pupilli meruit ⁊c. Et ad hoc bene cōcor. j̄. de successo. edi. l. j. §. penul. ibi sunt similia vba Dy. ibi: fauore. ⁊ iō bene sequit ꝙ cum ꝑsona extinguat. vt. d. c. priuilegiū. de hoc etiā no. ⁊ dixi. s̄. sol. ma. l. maritus. ⁊. s̄. de mino. l. ꝙ si minor. vltra princi. in glo. ⁊ faciūt predicta ad questionem sepe occurrentē: nā de iure lombardo ⁊ in multis ciuitatib⁹ ex cōsuetudine vel statuto frater tenetur dotare sororē et ampli⁹ non pōt petere in hereditate paterna. Sed frater succedit insolidū vt in lombarda de succe. l. si pater filiā. decessit aliquis relictis filio ⁊ filia postea iste filius anteꝙ maritasset sororem decessit relicta filia q̄ vult dotare amitā suā sicut poterat pater eius ista aūt amita dicit ꝙ debet habere dimidiam hereditateʒ patris sui: q: lʒ frater suus haberet ꝑuilegium succedendi insolidū ea dotata tū istud beneficiū nō trāsiuit ad filiā: q: erat priuilegiū ꝑsonale fratris ꝓpter dignitateʒ sex⁹ masculini: q̄rit qd iuris hec. l. cū si. facit ꝓ amita ꝯtra filiā. 2 ⁊. s̄. sol. ma. ⁊ quia aliqua conceduntur masculis † q̄ non feminis. s̄. de sta. homi. l. in multis. et. C. de adul. l. j. ⁊ quia cessat causa excludēdi amitam: sʒ quia lex voluit successionem remanere masculis. In contrarium est. s̄. e. l. si minoris. ⁊ q: ista filia est heres vniuersalis patris sui ergo in omne ius succedit. vt. j̄. de reg. iur. l. herede. Item quia sufficit semel peruenisse hereditatem ad casum ꝙ amita debeat esse dote contenta. arguitur. j̄. de cur. furiosi. l. cuius bonis. arguitur contra de operis libertorum. l. si quis hac. ꝙ amita veniat equaliter ad successionem no. dicta. l. si pater filiam. de succes. et pro hoc eodem titu. l. si quis lombardus filiam ⁊ sororem vel de bonis in glos. ꝙ est vt preferatur in fi. quia illud beneficium licet sit ꝑsonale trāsit ad successorem vniuersalem istud not. vt dixi. s̄. eo. l. si minoris. in glo. extraneo. ibi: vel forte hec est vera ſm Ja. de are. et est casus. s̄. de ritu nup. l. penul. l. si puelle. Jac. ⁊ de hoc no. ſm eum d. l. dabimus. de priuil. credito. Priuilegiuʒ aūt de quo loqtur predicta. l. maritum. et similes dat honestam exceptionem: istō autem de quo hic loquitur dat quandā prelationem ⁊ facilius datur exceptio q̄ actio restitutio autem licet det actionem vel equippolens: datur tamen contra ledētem. hic autem daretur in preiudicium omnium aliorum curatorum qui non peccauerunt et ideo facilius finitur. Ol. ibi de leg. ij. l. cum patron⁹ al's est. §. marcellus. sub. l. illud aut illud Dy.

a ☞ Trāsmittitur. Adde Bar. hic ⁊ i l. si stipulat⁹ de ver. oblig.

☞ Questio ꝑ filiab⁹ q̄ non succedunt.

1 ☞ Nomen pupilli debitoris si fiat nō soluendo finita tutela non tenetur tutor.

Cum post mortē. Pupilli ⁊ sic finita tutela Dy. ꝑicu lū inopie ꝯtingēs circa nomen pupillare finita tutela 1 ad tutorē nō ꝑtinet. h. d. vel ꝙ in idē recidit: si nomē † pupilli debitoris fiat nō soluēdo finita tutela nō tenetur tutor. Old.

1 ☞ Curator si promittit noīe adulte vltra vires patrimonij an teneatur insolidum.
2 Curator quotiēs ꝓprio noīe ꝓmittit tenetur insoldū.
3 Obligatio qua tenentur reus ⁊ fideiussor dicitur diuersa.

Qui cum

Qui cum esset. Primo ponit thema ⁊ questionem. Scḋo inducit ar. cōtra curatorem ꝓ puella. Tertio inducit ar. ꝓ curatore ꝯtra puellā et auget dubium q̄ōnis. Quarto ⁊ vltimo determinat questionē distinguendo. Scḋa ibi q̄m instr̄m. Tertia ibi mouet q̄ōnem. 1 Quarta ibi respondi. Et dicit iste. §. in summa ꝙ si curator † ꝓmittit nomine adulte vltra vires patrimonij an teneat̄ insolidum ⁊ dicitur aut sciuit patrimoniū nō sufficere: ⁊ tūc q̄ꝛ dolo fecit nolens donare ⁊ totum soluet de suo aut curatorio nomine ⁊ credens patrimoniū sufficere: ⁊ tūc aut adulta volebat qḋ solueret totum non habito beneficio restitutionis ⁊ hoc casu habet curator negociorꝫ gestorum ꝯtra eam aut nolebat qḋ totū solueret: sed solum tm̄ quātum vires patrimonij patiebātur ⁊ hoc casu ipse ⁊ adulta iuuantur per except. dum tamē caueat ipsa adulta ꝙ si peruenerit ad pigniorē soluet superfluū qḋ deest ad integrā dotem. Dy. vel dic breuius ⁊ idem in effectu curator vltra vires patrimonij adulti suo nomine ⁊ sciēter dotem ꝓmittens tenetur insolidum officij vero contēplatione viro cauēs beneficio minoris in eo qḋ excedit vires patrimonij excep. releuatur al's insolidum ꝯuenitur indemnitate ab adulta prestanda matrimonio constante. h. d. Ibi marito eius. s. filie. Dy. Ibi ei. s. curatori ex dicta ꝓmissione ꝯuento. Jaco. Ibi emergente ꝙ prius latebat. Jaco. Ibi ꝓmissa sic subaudi ⁊ videtur ꝙ nō sit curatori subueniēdum quoniā ⁊c. Dy. Ibi q̄m instrumētum in quo dos ꝓmissa est. Dy. Ibi ille patruus hec est argumētatio contra curatorem ⁊ est talis ꝙ quotiēs ꝓprio 2 nomine ꝓmittit curator † tenetur insolidū q̄n v̇o appellatiuo vel curatorio nomine tūc non tenetur quādo v̇o ꝓprio ⁊ appellatiuo si quid ꝓprium ꝑponatur perinde est ac si solū ꝓprium fuisset expressum ⁊ appositum. vt. j. de stipu. seruorꝫ. l. si seruus cōmunis vnde q̄ꝛ h̄ fuit ꝓpositū proprium q̄ꝛ dixit patruus ⁊ videtur ꝙ curator insolidum teneatur. Dyn. Sed hoc ar. non procedit: q̄ꝛ iure adulte contraxit vnde curatorio nomine fecisse videtur ad qḋ facit. s̄. si quis caut. l. penulti. s̄. e. l. j. §. sufficit vbi de hoc satis dixi in fi. ⁊. l. si tutor in fi. que est. l. ij. s̄. e. j. de v̇. ob. l. quotiēs quis alium. §. j. ⁊. j. quando ex facto tutoris. l. post mortem. §. j. ⁊ ibi de hoc ibi mouet q̄ōnē. s. ad dicēdum contrarium superioris rōnis ꝙ debeat curatori succurri et sic hic est allegatio ꝓ curatore contra puellā. Dy. Ibi ꝑfecta. s. mouetur seu auget questionē ꝙ ⁊ illud pōt tractari ⁊c. Ja. ibi si sciēs patrimonium nō sufficere. Dy. Ibi respondi h̄ soluit. Dy. Ibi egressus eo qḋ dicitur in instrumēto ille patruus ⁊c. vt predixi Jaco. ibi spōte se obligauerit ad dotem suo ꝓprio nomine animo donādi. Dy. ⁊ Jac. scienter vltra facultates. Dy. Ibi subueniri contra maritū nec contra puellā. Jac. ibi magis ponit simile. Dy. Ibi spopōdisset volens puelle donare. Dy. Ibi si vero donandi animo. i. q̄ꝛ is de quo tractator. s. curator nō donandi animo: sed negocij gerendi causa ⁊c. Jaco. ibi mulierem obligatam acti. nego. gesto. qui se obligauit ꝓ ea. Ja. ⁊ Dy. ibi ⁊ poterat dici interpositio est Jac. ibi teneri curatori. Jaco. vt faciat ꝙ maritus curatorē liberet ab eo ꝙ vltra ꝓmisit sicut in colla. dot. fit vt maritus fratres liberet vt. C. de colla. l. ij. dy. ibi siue maneat q̄ꝛ nōdum a curatore exegit. Dy. Ibi ꝙ si mulier subaudi ideo q̄ꝛ curator habet puellam obligatam ideo dicit ꝙ si mulier ⁊c. ¶ Et hoc si totam litterā intelligas q̄n curator egressus fuit officiū suū al's si intelligat̄ h̄ ver. q̄n curatori se obligauit nō egrediēdi officiū suum h̄ preterea ⁊ illud qui est s̄. deberet esse hic in fine. §. Ja. ibi superfluū est inquātū excedit ꝓmissio facultates adulte. Dy. Et faciūt predicta ⁊ ea que notaui dicto. §. sufficit. s̄. e. l. j. ad questionem quā vidi de facto esse talem ep̄s vercellensis est ep̄us ⁊ comes ⁊ rōne comitatus habet iurisditionē tēporalem comitatus in cōmissione tamen exp̄ssit qḋ sicut comes cōmitteret reuocabatur cōmissio in dubium ⁊ dicebat̄ nō tenere h̄ est euidens ar. qḋ teneat ⁊ ꝙ si comes fecisse videatur ex quo est de re spectāte ad comitatū idē pōt dici de similibus vl' ꝯsules alicuius ville vel p̄latus alicuiꝰ ecclesie ꝓmittat aliq̄d iure cōis vel ecclesie ꝙ illud subaudiat̄. Et pro hoc. j. de ꝯditio. ⁊ demō. l. filio de āñuis legatis. l. āñua. §. j. ex̄ de rescrip. edoceri ⁊ ibi. in glo. ⁊. j. quādo ex facto tutoris l. post mortem. §. fi. ⁊. C. si tutor vel curator interuenerit. l. si creditor. Ibi seruat al's p̄statur al's soluatur. Dy. ¶ Op. de. l. siue generalis. s̄. de iur. dot. so. vt in glo. q̄ꝛ aut excedit promissio dot. estimationem patrimonij ⁊ tūc nulla est ipso iure inquātū excedit aut facultates patrimonij ⁊ tūc valet mero iure vt hic licet restituatur vt. C. si aduersus dot. vbi de hoc. ¶ Secūdo opp. de. l. si donaturus. §. j. s̄. de condit. ob causam circa huius contrarij solutionē opiniones sunt multe: sed tene solutionem glo. hic in gl. notatā quā sequitur Dy. Itē quere an beneficiū restitutionis detur curatori dic ꝙ sic vt. s̄. e. l. ij. vbi de hoc dixi et etiam minore non petente ipsum beneficium ip̄e curator petere poterit vt hic in glo. nota. in glo. prima hec glo. nihil valet s̄m Dy. Ibi minus de dote recipiatur per mulierem repetentē. Et hec fuit opinio Dy. vt patet in eius interlineari super verbo siue maneat Oldr. In glo. qḋ videtur in fi. vt. s̄. de iure dot. l. penulti. Jaco. ¶ In glo. q̄ꝛ promisit in fi. hec glo. quatenus facit differentiam inter tutorem ⁊ ꝓcuratorem non continet veritatem vt dixi. s̄. e. l. ij. ⁊ dic vt ibi. ¶ Et an videatur in dubio ꝓmittere suo vel curatorio nomine dic vt predixi ⁊ quādo ex facto tutoris. l. post mortē. §. fi. in glo. a marito in fi. sed p̄ma verior. Dy. ¶ In glo. j. nolit ibi vnam personam represen-3 tet eadem em̄ est obligatio † qua tenetur curator ⁊ ad vltra lꝫ illa qua tenentur reus ⁊ fideiussor diuerse sint ⁊ nō obstat dcā l. ij. Oldra. Ibi aut sic ꝓmisit. i. suo ꝓprio nomine. Dy. Ibi et tenetur cum effectu ⁊ de suis bonis. Dy. soluet. Dy. vt in ver. rn̄. Oldra. curator. Old. Ibi etiā sine opere excipit finita tutela. Dy. Ibi ꝓ muliere ꝓmiserat ⁊ de bonis ipsius mulieris ibi vel s̄m Dy. hec vera vt in contrario not. Dy. Ibi. l. tutorē ibi ergo fuit spontanea licet erronea hic autem necessaria ⁊ erronea. Dy. et Oldra.

1 ☞ Beneficiū durat durante causa finali beneficij.
2 Liberatio nō trahitur ad id de quo cogitatum non est.

Tutori nominibus. Durante causa finali b̄n̄ficij durat ipsum beneficium † h. d. ibi agnouerunt. i. tanꝗ̄ idonea approbauerūt. Dy. Ibi periculū imminens tempore approbationis. Dyn̄. ibi reliquatione. i. reliquorum assignatione. Dy. Ibi vsuras acceptauerit eius qḋ remansit soluendum vel dic reliquationē. i. retentionem earū que debebat restituere ⁊ nō restituit. ibi vsuras acceptauerit eius ꝙ remansit soluēdum per tutorem ꝓ reliquijs administrationis: ⁊ dic acceptauerit. i. frequenter accepit. Dy. Ibi priuilegiū qḋ habet in bonis tutoris reale ⁊ personale. Dy. Ibi ei. s. pupillo Ja. in glo. prima ibi. C. e. l. debitoribus ⁊. s̄. e. l. tutores. §. periculo ⁊. §. adolescens. ⁊. §. tutor qui. ⁊. l. etiā. Dyn. In glo. al's reli-2 quationem. Ibi sine restitutione q̄ꝛ liberatio † nō trahitur ad id de quo cogitatū nō est. vt. s̄. de transact. l. cū aquiliana. ⁊. l. q cum tutoribus in princi. §. ⁊ in fi. Dy. ibi vel dic h̄ vera. Dyn.

1 ☞ Tutores obligati pro mala administratione sine ratione culpe semper tenentur insolidum.
2 Tutores tenentur vt duo rei.
3 Magistratus non tenentur sicut tutores quādo tenentur ratione doli vel late culpe.
4 Pupillus an possit liberare eū qui nō est soluendo.
5 Prescriptio an tollat naturalem obligationem.
6 Solutione omnis tollitur obligatio.
7 Prescriptio ⁊ solutio non equiparātur.

Si pupillus. Uno ex tutoribus siue magistratibus collegijs liberatio ꝓ parte sua transactione solutione vel tempore alter ex ꝑsona eius conueniri non potest: sed solū ꝓ virili. h. d. Ibi post pubertatem: nunc autem posset vt. j. tit. ꝑxi. l. fi. Jaco. Ibi illius noīe liberati. Dy. Ibi alterū nō liberationē. Dy. Ibi interpellare de eo ꝙ liberauit alterum. Jac. q̄ꝛ nō pōt cedere actionē ꝯtra liberatū qḋ facere dꝫ vt. j. de tute. ⁊ ra. distra. l. j. §. nūc tractemus. Dy. Ibi a magistratibꝰ assimilandos eos tutoribus ⁊ ex hoc posset aliq̄s dicere ꝙ sint tu-1 tores † obligati ꝓ mala administratione sine rōne culpe semꝑ tenent̄ insolidū si alter nō sit soluēdo. Sꝫ in magistratibꝰ nō ē ita q̄ꝛ rōne culpe q̄libet ꝯuenit̄ ꝓ parte. Dy. ibi quorꝫ. s. magistratuū. Dy. Ibi ꝯuenit̄ ⁊ liberauit vel absolutꝰ fuit dy. nā nō poterit alterū ꝯuenire ex ꝑsona liberati. dy. ibi sed h̄ hic remouet quādā ꝯsequētiā q̄ sequebat̄ ex purificatiōe facta inter tutores ⁊ mgr̄atꝰ. dy. de q̄. s̄. dixi ⁊ talis est. s̄. assimilaui tutores ⁊ 2 mgr̄atus: sꝫ tutores † tenent̄ vt duo rei eo casu quo oēs gesserūt vel nullus ⁊ admīstratio nō fuit diuisa vt. C. de diuidēda tutela. l. ij. lꝫ h̄eat b̄n̄ficiū diuisiōis si sunt soluēdo vt. d. §. nūc tractemꝰ ꝙ̄ idē videret̄ in magistratibꝰ: sꝫ nō est ita ꝑ oīa. Et h̄ est 3 qḋ subijcit. mgr̄atus † em̄ tenētur sicut tutores q̄n tenent̄ rōe doli vel late culpe. vt. j. de mgr̄atibꝰ ꝯuen. l. in mgr̄atus: nā si rōne leuis culpe ⁊ sic nō oīno. Dy. Ibi oīno. i. siue ꝯueniat̄ rōne doli siue culpe vt in tutoribus. Dy. Ibi nō ita est. s. in mgr̄atibus vt teneātur insolidum q̄n ꝯueniantur rōne culpe leuis. Dyn̄. Ibi idoneus est ⁊ conueniantur ratione culpe leuis vel leuissime. Dy. Ibi locum non habet. nam quilibet nō tenetur

¶ Qḋ notabilis ꝑ episcopis habentibus iusticiā ecclesiasticā et secularē.

insolidum: sed ipso iure p parte. Dyn. Ibi si is autem. s. tutor vel magistratus ⁊ est quarta pars. Dyn. Ibi qui nihil habet ⁊ conueniatur ratione culpe leuis vel leuissime: quia tunc alteri pro eo conueniretur. Dy. Ibi qui satisfecit ⁊ sic alteri nõ conuenitur p eo. Dy. Ibi habet eum. s. ipse liberatus prescriptiõe Dy. Ibi petitori. s. ipse prescriptionem que ex mora neglecte petitionis pcedit ⁊ sic ex cuius persona alter conueniri nõ debet: sed quilibet conuenitur pportiõe virili. Dy. Et dic q hec lex primo ponit vnũ dictum in tutoribus. ¶ Scdo illud extẽdit ad publicos administratores. ¶ Tertio colligit obiectionem quãdam ⁊ respondet. ¶ Quarto remouet vnũ aliud dubiũ. Scda ibi. idemq̃. s. Tertia ibi. sed hoc in magistratibus Quarta ibi. is autem. ¶ Opp. de. l. j. C. de diui. tute. ¶ Scdo opp. de. l. si stipulatus. §. fi. j. de fideicom. ¶ Tertio op. de leg. ab omnibus de leg. j. ¶ Quarto de. l. item illa. §. q addijcitur ver. pinde temporali. s. de consti. pecunia. ¶ Quinto opp. q nõ habeat locum prescriptio in persona vnius quin locum habeat in persona alterius que omnia so. vt in glosis ⁊ suppletionibus earum. ¶ Itẽ opp. j. l. pri. §. qui ex pollicitatione ⁊ sol. vt ibi no. in glo. Deinde quere de tribus. Primo nunquid sit idem in duobus reis q possint sub conditiõe accipi. Secundo

4 quid si pupillus † liberat eum qui non est soluendo. Tertio

5 nunquid prescriptio † tollat naturalem obligationẽ que oĩa solue vt in glo. ⁊ suppletione eorum. ¶ In glo. sed hoc quomõ ibi stichum. §. penul. vel dic q omnes gesserunt vel nullus: vel nullus gessit ita q oẽs tenentur insolidum: sed petere possunt beneficium diuisionis si sunt soluendo vt. C. de diui. tutela. l. ij. et. j. e. l. tres tutores ⁊ de tutelis ⁊ ra. distra. l. j. §. nũc tractem⁹ et conueniebat vnum insolidũ partim ex persona sua partim ex persona alterius liberati contra quẽ poterat impetrari beneficium diuisionis siue ergo ponas q gessit liberatus tantũ siue q oĩs siue q nullus semper dic q veniebat non liberatũ ex persona liberati. primo casu insolidum alijs duobus casib⁹ pro parte cum ambo essent soluendo. sed quid si liberatus non erat soluendo nõ videtur imputari liberanti ar. s. ad velleia. l. quãuis. §. marcellus ⁊. §. si mulieri heres. sed dic contra q2 impeditur cedere culpa sua vt dicta. l. stichum. §. si creditor et in §. marcellus ⁊ in. §. si mulieri obligatio erat inefficax in sui substantia hec aũt erat efficax in sui substantia lz non in effectu exactionis ad presens pter inopiam debitoris. Dy. debet ergo intelligi hec lex qñ omnes gesserunt per culpam: q2 si nullus gessisset vel oẽs dolose nõ haberẽt beneficium cendẽdarum actionum. vt. s. e. l. si plures vbi de hoc ⁊ vno electo non liberaretur alius nisi in exceptione. Minor sit de pda sollicitus. vt. s. e. l. si minoris vel in virili at hic liberatur alius in virili indistincte cum sibi cpetat beneficiũ cedendarum actionũ. Si aũt quidã gesserunt quidã non gerẽte gerens in nihilũ liberatur cum in nullo habeat beneficium cessionis ctra non gerẽtem at liberato gerente in totum erit liberatus non gerens: q2 non haberet exceptionẽ ordinis nõ seruati. vt. s. e. l. tutores. §. in euz ⁊ ita intellige q no. C. de transact. l. j. vbi de hoc no. ⁊ dixi ibi so. vt ibi In glo. que incipit etiam: q2 non potest in quinta so. contrarij. Dy. in eadem glo. in fi. Sed ibi non liberatur facto creditoris sed facto testatoris legãtur que vnum ex heredibus potuit liberare ⁊ alios insolidum obligare. vt ⁊. j. de lega. ij. l. cum ab vno. Dy. ¶ Vel sm Ja. de bel. q in idem recidit h creditori culpa põt ascribi. vt prealle. l. stichum. §. penul. de sol. testari aũt nõ vt ibi. Ja. in glo. vo insolidum ibi. sed si ex dolo vel lata culpa. Dy. Ibi nõ si ex culpa leui vel leuissima. Dy. In eadem gl. in fi. sed cur h tam varie non video bene rõnem sufficientem. sed sufficiat sic disposuisse legislatoris. vt. s. de legi. l. non omnium vel posset reddi ratio q2 magis occupantur magistratus quã tutores. vt dicetur. j. e. l. pri. §. j. ¶ In glo. s. q. xx. annorum ibi et de tutelis. C. ad certum immo est in titulo qui dari tutores pñt Oldra. Ibi ⁊ istius perpetuatã in. xl. annos per dictam. l. vlti. C. de duobus reis. Dy. Ibi sed viriliter ⁊ tamen contestatio facta contra vnum operatur contra aliũ vt dicta. l. fi. C. de duobus reis quare vr̃ falsa opinio. h. d. Dy. Ibi nisi viriliter ⁊ per hoc videretur correcta in totum dicta. l. vlti. C. de duobus reis q est absurdum ⁊ euitabile. Oldra. Ibi opz nos ponere quando non sunt soluẽdo finita tutela. Dy. In eadem glo. in fi. dic ergo casum in hac. l. ad hoc vt procedat q hic loquitur de liberato qui tenebatur insolidum vt. s. in secũda glo. sed sm opi. h. qui dicit q tenerentur viriliter q hic de liberatione dicit nihil operaretur qd esset absurdum in glo. vlt. §. placet. Item solu-

6 tionem oĩs tollitur obligatio † vsucapione autem ⁊ prescriptione tãtum ciuilis vt no. d. §. placet sequitur ergo vt si pscribens soluat non repetat: quia naturalis supererat ⁊ p hoc. s. de conditiõe indebiti. l. iul. verum debitorem ⁊. l. qui excep. sed contrarium non rem ra. ha. l. fi. §. pcurator que videtur verior nec obstat glo. postea dicto. §. placet quia parificatio ibi posita non procedit quia per sententiam ideo tantum tollitur ciuilis non naturalis vt dicta. l. iul. q2 sententia absolutoria nõ habet consensum eius contra quẽ fertur cum iudicium reddatur in inuitum vt. j. de ver. obli. l. inter stipulantem. §. j. sed vsucapio vel prescriptio videtur habere tacitum consensum eius cõtra quẽ vsucapit vel prescribitur qui tacitus consensus videtur tollere naturalem obligationem ar. j. de ver. sign. l. alienatio. in princi. ⁊ de statulibe. l. si statulibera. §. j. ⁊ per hoc quia h equiparatur solutioni per quẽ omnis tolitur obligatio. Dy. vt institut. quib. modis tollitur obligatio in princi. p hoc etiam facit quia alienare videt in fraudem patroni qui pmittit actionem suam prescribi vt. j. si quid in fraudem credito. l. iij. ⁊. l. se. sed vr̃ multum obstare quia habens except. prescrip. tutus est except. odiosa vt. C. de edicto diui adri. tollen. l. vlti. ⁊ ideo soluens non videtur posse repetere vt dicta. l. qui except. s. de cõditione indebiti vt vsuris. s. de hoc dic vt plenissime dixi dictã l. vlti. §. pcura. rem ra. ha. Et vide etiam notata per Jo. an. in nouella de regu. iur. c. possessor malefidei lib. vj. ver. quinto q̃rebatur. ¶ In eadem glo. in fin. vbi de hoc ⁊ facit quo ad hoc q prescriptio ⁊ solutio non equiparentur. Sed respõdeo per prescriptionem nõ tollitur naturalis: sed per solutionem sic et

7 ideo ibi prescriptio † ⁊ solutio non equiparantur tamẽ debitũ naturale possit constitui vt. e. ti. l. j. §. debitũ ad hoc secus quantum ad effectum quia ita est inutilis cessio contra liberatum p prescriptionem sicut contra liberatum per solutionem vt. j. de regu. iuris. l. nihil interest. Vel dic sm Jac. de bel. qui hoc not. dicto. §. addijcitur sunt due actiones. s. principalis ⁊ de constituta ⁊ vni prescriptio est alteri non vnde quo ad act. cui nõ est prescriptum non est simul soluenti: vel dic q prescribens est simul soluenti scdm quid no. per omnia vt dictum est: quia soluens liberatur ipso iure prescribens per Jaco.

1 ☞ Approbãs aliquẽ in vno non videt in oĩbus approbare

1 **Lucius.** Qui approbat me in vno † nõ videtur me in omnibus approbare. h. d. vel sic qui constituit debitorem pcuratorem non vr̃ per hoc nomẽ eius approbare ibi reliqua traxit rõne conductionis. Dy. Ibi ille sempronius conductor. Dy. Ibi liberasset. i. liberasse videatur. Dy. Ibi q. s. debitum. Dy. Ibi relinquatus est. i. contraxit. Dy. Sed quomodo fuit facta ista locatio vtrum cum decreto iudicis vel sine hic non aperiatur nec alibi clare recolo. Et dy. h. d. nõ inuenire q fieri debeat cũ decreto: sed dicit debere fieri per subhastationẽ ad instar prediorum ciuita. vt. C. de loca. prediorum ciuita. l. iij. li. xj. Dy. forte tamen non male dici posset idem seruari q in rebus ecclesie de quibus habetur in aut. h ius porrectum ⁊ alijs autenti. signatis super. l. iubemus ⁊ ex de rebus ecclesie non alie. c. hoc consultissimo tutius puto si fiat ad longum tempus fieri cum decreto. vt. s. eo. l. cum plures. §. j. et ita seruatur pergami vbi fit cum decreto et iussu regis.

1 ☞ Administratiõe diuisa inter tutores ⁊ curatores a seipsis tenetur vnus pro mala administratione alterius.

2 Preses puincie ⁊ quilibet magistratus potest constituere curatores qui administrent rempublicam.

1 **Sempronij.** Al's incipit qui ex pollicitatione. ⁊ dic casum diuisa administratiõe † inter tutores ⁊ curatores a seipsis tenet vnus p mala administratiõe alteri⁹ mgr̃atu etiã vere excusso secus in curatoribus reipublice. h. d. vel sic lz piculũ vni⁹ tutoris ptineat ad aliuz tñ piculũ vnius curatoris reipublice ad aliũ nõ ptinet ⁊ sic notat iste. §. dctm̃ inter tutores ⁊ curatores puator ex vna pte ⁊ curatores reipublice ex altera q2 lz pmi diuidãt administrationẽ inter se vn⁹ tñ tenet p altero secus in curatorib⁹ reipublice ⁊ h in effectu intẽdit. Dy. ibi en grecos. i. sicut i greco expmit. dy. possedit ob debitũ nõ solutũ vt. j. vt in pos. leg. l. is cui. §. impator Ja. ibi cui. s. curatori. Dy. Ibi ex qbus. s. curatoribus. Dy. Ibi traherẽt al's cherẽt. i. ex mala admĩstratiõe debitoris reipublice fierẽt. dy. facte rõne fructuũ q debẽt restitui vt. j. ex quibus causis in pos. eatur. l. fulcinius. §. j. Ja. ibi abscẽt⁹ erat ab hereditate sempronij quondã pr̃is sui. Dy. ibi eorum. s. curatorum. Dy. Ibi cũ p q2. Dy. Ibi oportere subaudi ãteq̃ pueniat ad alios curatores. Dy. Ibi alia enim rñ. tacite obiectioni Jaco. Ibi tutorum gerentium facta diuisione a seipsis. Jacob. Ibi administrare ⁊ postea conueniantur a priuato: quia vnus pro mala

mala administratione alterius ꝛ sic soluitur contrarium. d.l. aufertur.§.fi.j. de iure fisci. Dy. In glo.s.negociorum gestoꝝ ibi ꝙ non placet immo ex quo facta est missio datur in factum vt.j.de bonis auto.iudi.possi.l.pretor in princ.ꝛ.§.est preterea et.l.j.§.fi.Jac.ꝛ est ratio diuersitatis inter tutores ꝛ curatores priuatorum ex vna parte et curatores reipublice ex altera qua re magis pn̄t diuidere administratões:qꝛ administratores rei publice magis sunt occupati et ideo magis conceditur eis diuisio ꝙ delegatio causarum al's non delegabilium vt.C.de peda.iudic.l.ij.et ista ratio no. per ipsum Jaco.j. de ap.l.imperatores.Ray. ¶ Ultimo not.ex isto.§.ꝙ preses † prouincie et 2 quilibet magistratus potest constituere curatores qui administrarent rem publicam alibi videtur ꝙ sindicus debeat constitui decreto decurionū.vt.s. quod cuiusqꝫ vniuersitatis.l.nulli.et.l.item eorum.§.si decuriones in glo. vlti.in fi.et dic rationem huius differētie vt dicta.l.cum alicui.Ol.

1 ☞ Tutor licet pecuniam pupilli suo nomine feneret non tenetur ad vsuras centesimas.
2 Tutori pecuniam pupillarem licet fenerare.

1 **Tutorem.** Licet tutor † pecuniam pupilli suo nomine feneret non tenetur ad vsuras cētesimas.hoc dicit.Ibi conuertere claꝫ quia tunc in centesimā vt.l.tutor qui repertorium.§.pecunie.sed si palam ad pupilla2 res tenetur.vt eadem.l.que autem cum hoc sibi liceat † et pupillarem pecuniam suo nomine fenerare.vt ea.l.tutor qui repertorium.§.si tutor Dy.et.l.quotiens.§.non tantum.

1 ☞ Tutor tenetur ad easdem vsuras finita tutela ad quas tenebatur ea durante.

1 **Questitum.** Tutor † ad easdem vsuras tenetur finita tutela ad quas tenebatur ea durante.h.d.Dyn.Ibi vsus est palam vel clam non est vis quātum ad istum casum ibi in diem subaudi vsqꝫ.Dy.Ibi debeat quas prestabit durante tutela.Dy.ꝛ Jaco.in glo.centesimas ibi.l.ꝛ ideo.Sed hic erat causa minor etas vt.j.de leg.ij.l.titia seio.§.vsuras et.C. in qbus causis in integrū restitutio non est necessaria.l.in numerum ꝛ illa non cessat licet fiat adultus.Et ideo non finitur effectus: sed ea cessante quia fiat maior.xxv. annis ante redditam rationem finitur effectus vt dicto.§.vsuras et.s.eo.l.tutor pro pupillo.§.j.ij.responso.ꝛ.l.maximeqꝫ Dyn̄.et Jaco.

1 ☞ Tutor si aliquid voluntarie administrat finita tutela an fideiussores eo nomine teneantur.
2 Custodes electi fuerunt ad custodiendum castrum per sex mēses ꝛ dederunt fideiussores sex mensibus elapsis castrū captū fuit an teneantur fideiussores.

1 **Paulus rn̄dit.** Si tutor † aliqd volūtarie administrat finita tutela fideiussores eo noie nō tenent.h.d.Dy.Ibi post pubertatē et sicut finita tutela.Dy.Ibi nulla necessitate cogēte qꝛ nō erant cōnexa negocia.Dy.al's secus vt.s.e.l.si tutore q tutelā ꝛ.j.de tute.et ra.distra.l.tutor post pubertatem.Jaco.ꝛ per hunc.§.ꝛ.s.locati.l.item queritur.§.qui impleto ꝛ.j.de iur.fi.l.iij.§.cum qnquennium fuit terminata questio disputata in questionibus doctorum bon̄.ꝛ fuit dn̄i pac. que talis est quidam electi fue2 runt custodes † cuiusdam castri ꝛ promiserunt custodire vsqꝫ ad sex menses ꝛ dederunt fideiussores finitis sex mensibus remanserunt in custodia ꝛ perdiderūt castrum dubitabatur an fideiussores predicti teneantur ꝛ determinatum fuit per hūc §.ꝛ iura predicta ꝙ fideiussores non tenerētur.et ita hoc tenet Dy.ꝛ Jaco.de are.Quod verum est quando fuerunt fideiussores solum custodie vsqꝫ ad sex menses secus si promiserunt etiam castrum restituere:quia tunc fideiussores tenerentur.vt j.de admi.rerum ad ciui.pertinen.l.vlti.§.fi.s.e.l.sine herede et.j.vt leg.no.ca.l.j.§.bellissime faciunt etiam predicta si quis conduxit vectigal publicum vsqꝫ ad certum tempus et dedit fideiussorem et finito tempore iterum reconducat quod fideiussor non teneatur ꝛ fuit hec questio de facto verone ſm Jaco.de are.

Tutele iudicio. Casus.pupilli debitor soluens tutori liberatur ipso iure:sed pupillus agit contra tutorem et si tutor excipiat de re iudica. pupillus poterit replicare de dolo.h.d.Uel sic.debitores pupilli soluendo tutori ipso iure liberantur:sed si appareat conditionem pupilli deteriorem factam agitur contra tutorem ad interesse pupilli. vel breuius debitor soluens tutori consequitur plenam liberationem.h.d. Uel sic si petitio est generalis prosecutio spālis in specie nō prosecuta obstat exceptio sed datur replicatio.h.d. Ibi secūdum eum.s.librum rationum.Dy. Ibi condemnatus.s.tutor.Dy. Ibi ab his.s.debitoribus paternis.Et ideo non potest eos cōuenire.Dy.Ibi actum esset ꝛ sententia absolutoria lata vel cōdemnatoria:ꝛ solutio secuta.Dyn̄.Ibi replicatione quia non videtur in iudicium venisse de quo cogitatum non est ꝛ iste est etiā casus summarius huius.§.Dy.In glo.j.ibi quando non est connexa non tenetur fideiussor quia tunc tutor ex voluntate gerit non ex necessitate.vt.s.§.proxi.ꝛ ibi dixi Dy.Ibi alioqn secus.s.si nō gereret: sed eēt sibi interdicta administratio. Dy.In glo.apparet ergo in fi.quidam hn̄t.l.videtur et male sed debet dicere.l.iij.nec ob.s.e.l.si minore vbi de iure cōmuni non datur replicatio.Sed beneficio restitutionis quia ibi loqtur in specie prosecuta: sed tutor in minus fuit condemnatus ꝙ debuit vt ibi no.per Dy.

Cum testamento. ¶ Cum tutela est diuisa a testatore vel iudice tunc prius conuenitur fideiussor et magistratus quā contutor vbi autem non est diuisa vel diuisa ad seipsos tātum tunc pri9 conuenitur contutor ꝙ magistratus.h.d.Dy.vel sic inter tutores administratiōe diuisa a testatore vel iudice vnus pro mala administratione alterius tenetur in casibus specialibus excusso tamen prius magistratu.h.d. ¶ Differt ergo iste.§.a.§. sempronij.s.e.l.quia hec fuit diuisa a testatore vel iudice ibi ab ipsis tutoribus.Ibi pupillo et inter eos a testatore tutela diuisa vt.j.patet.Dy.Sed in fi.§.vr̄ ꝙ non erat diuisa ꝛ ibi dicam ibi a quot tutorib9.Dy.Ibi satis exegerūt:sꝫ fideiussores fuerunt minus idonei.Dy.Al's magistratus nō tenerentur vt.j. de magistra.conuen.l.j.§.si magistratus.Ibi suspectum facit sed minus tarde et ideo sibi imputatur et tenetur.vt.j.patet. Dy.Ibi post eos.s.fideiussores.Dyn̄.Ibi tunc.s.eo excusso ꝛ eius fideiussore ꝛ magistratu.Dy.Ibi contutoris testamentarij.Dy.Ibi facere debuerit anteꝙ fecerit.Dy.Ibi presertim littera ista duobus modis exponitur.Primo sic bene dico ꝙ vltimo loco cōueniēdus sit tutor iste presertim cum ipse postulauerit iam eum suspectum facere debuerit.s.titius ꝛ bene dico titius cum supra dictū sit ꝙ fecerit eum suspectum: prima vera vt patet.j.in ver.proposito ibi qui ꝛ suspectum ꝛc.Dy.in ver.al's quidem ibi tutores dant ꝛ inter eos tutelam non diuidunt ꝛ istud ſm Dy.non reperitur alibi ita clare.Dy.Et dic predicta obseruantur quando vnus a iudice alteri a testatore al's.s.quando ambo essent dati a iudice sequitur Jaco.ibi ad eos.s.magistratus.Oldra.Ibi omnes tutores.s.gerētes.Dy. Ibi in proposito.i.primo casu huius.§.Dy.Ibi cum vnus.s. tantum.Jaco.in glo.pponeretur ꝛ tutela erat diuisa.Dy.ibi prius collegam quā magistratum:ꝛ dic collegam quē suspectū fecit licet tarde.Oldr.Ibi perindeqꝫ ex hoc simili apparet qđ supra nō erat diuisa tutela a testatore.Jaco.et Oldra.In glo. prima que incipit et a testatore diuisa immo a seipsis.Jaco.vt in fi.§.colligitur.

1 ☞ Tutor recipiens solutionem a debitoribus pupilli an dicantur liberati debitores.
2 Tutor an possit facere pacē de morte patris pupilli.

1 **Tutoribus.** Tutores † recipientes solutionē a debitoribus pupilli ipso iure liberant debitores secus si remittāt vel donēt qꝛ non valet.h.d. ¶ Uel breuius vtilitate nō de perditio patrimonij pupilli ptinet ad tutorē.h.d.Ibi liberent siue interueniat ptoris autoritas interuenerit:tūc ꝯsequitur debitor plenissimā liberationē.vt.s.de minoribus ait ptor.§.per mittitur vbi de hoc ꝛ.C.si aduersus solutionē.l.j.ꝛ ibi in glo.ꝛ in summa eiusdē ti.Ibi trāsigere h̄ verū si hꝫ pbatões paratas vt.s.de iureiur.l.tutor al's trāsigere pōt vt.C.dō trāsac.l.si pses 2 ꝛ dic de h̄ vt ibi no.ꝛ dixit facit etiā an tutor † possit facere pacē de morte pr̄is pupilli de q̄ dixi.C.de pac.l.pactū curatoris.

1 ☞ Mulier non potest arbitrari.
2 Mulier non potest esse executrix vltimarum voluntatum.

a **Titium et meuium.** a Fines administratōnis gerende cum consilio coadministrationis seruādi sunt ꝛ tenetur eius consilium requirere.h.d.An

Marginalia (left): Ista lex est §.ſm Bart. ꝛ doct.tn̄ reperi in oib9 copijs.l.

Marginalia (right): Et p eovid... Paul.ō ca... ꝯsil.j.Ange... in.l.nō abst... lit.Cō noua... And.ꝛ bar... in.c.cautio ... fide instru.

a ¶ Titium. Addō ad istā l.Bar.in.l.j. §.j.de appel.

autem teneatur sequi consilium plene dixi.s.e.l.quidam decedens.§.papi.vbi recurras de ista materia.⁊ princi. huius.l.videtur contradicere ad ver.quartum autem.Sed dic ꝙ in pnc. erat contutor in ver.quãtum autẽ nõ.Vel dic ꝫm alios ꝙ hoc operãtur ꝙ sine eo fiet irritũ sit.Ibi liberati essent subaudi qritur.Dy.Ibi solutum titio.Dyñ.In ver.quãtum autem ibi diurnum.i.qualibet die nomine alimẽtorum.Dy.Ibi Marina.Ray.videtur sentire ꝙ ista sit illa Marina que fuit ꝯsobrina imperatoris de qua habetur.s.de senat.l.fi.⁊ hoc dicit.In memoriam dñe sue que vocabatur Marina Ray.¶Sed illa de qua loquitur dicta.l.fi.vocabatur Julia Marina vt ibi pꝫ ibi faciẽdum non requisito arbitrio mulierum.Dy.¶Et allegatur iste ver.ꝙ mulieres † non possunt arbitrari de quo dic vt plene dixi.C.de arbitris.l.penulti.Item ꝙ non possint esse executrices † vltimarum voluntatum sicut nec procuratrices vt.s.de pcurat.l.alienam ⁊.l.femine nec tutrices.rñ.vt.s.de testa.tute.l.iure nostro.⁊ de tutel.l.fi.vbi de hoc dixi glo.est in cõtrarium.j.de falsis.l.vxori ⁊ est textus ꝫm Dy.j.de alimẽtis ⁊ ci.legatis.l.a filio.Dyñ.Et pro hoc quia dari potest curatrix bonis in aut.vt liceat matri ⁊ auie.§.j.In glos.alioquin in fin.al's incipit ille.§.rescriptum.¶Sꝫ dic ꝙ illud speciale fauore matrimonij.vt ibi patet de lega.j.l.turpia.§.j.⁊ ꝙ ibi not.Dy.In glo.non arbitrio mulierum ibi.l.si cui annum.immo nõ debet arbitrari:sꝫ est perinde ac si esset arbitrio boni viri relictũ ab initio.vt.j.de leg.ij.l.j.Jaco.

1 ¶Ratione contractus sortitur quis forum.
2 Generalitas temporum nõ impedit obligationem contrahi.

Tutores dati. Debitorem non pertinentẽ ad partem administrationis mihi concesse conuenire non possum licet contutores tenear certificare.h.d.Ibi instrumẽtum continentia illud ꝙ sequitur vt pecunia rome ⁊c.Dy.Ibi vbicũqꝫ petitũ fuerit.¶No.ista verba petitum fuit: nam si ista clausula apponatur in contractu cum non dicatur petitum nisi per litis cõtestationem:quia añ non dicatur quis petere:sed petere velle.vt.j.rem ra.ha.l.amplius.non potero ꝑpter talem clausulam aduersarium cogere vt litem contestetur:quia ante litem contestatam potest penitere.vt.s.de iur.om.iudi.l.si conuenerit.⁊ sicut talis clausula modicum releuat nisi quo ad pena mvel inecram si stipulatio interuenerit vt.l.diem ꝓferre.§.fi.s.de arbi.⁊ ita dicit in dicta.l.si conuenerit per Bar.operatur.¶Ponenda est ergo clausula latior.s.vt promittat debitor soluere vbicunqꝫ fuerit requisitus vel inuentus vel vbicunqꝫ ad arbitrium petitoris.Dy.Et dic ꝫm Jaco.de are.ꝙ iste.§.innuit ꝙ si debitores ibi
1 essent possent ibi cõueniri.vnde dicit no.ꝙ rõne contractus † sortitur quis forum ⁊ verum est ꝙ ibi poterit cõueniri si ibi inueniatur vel bona hẽat al's non nec posset ibi bãniri vt h̃ ⁊.s.de iudi.l.heres absens.§.j.Jaco.Et quia ista materia sepe occurrit ⁊ talia pacta sepe apponuntur in instrumentis videamus qualiter debeant concipi ita vt valeant si eñ ita concipiantur vt concepta fuerunt in isto.§.s.vbicũqꝫ petitũ fuerit videntur parum operari vt.s.dixi.Et ideo alibi Jaco.de are.dicit ꝙ si specificetur aliquis locus ⁊ subijciatur clausula generalis hoc modo ꝓmittit te soluturum pergami mediolani ⁊ vbicũqꝫ fuerit inuentus vel requisitus vel mihi creditori placuerit ꝙ valeat talis ꝓmissio per.l.j.de acti.⁊ oblig.l.contraxisse.vbi de h̃ no.per Dy.⁊ satis dixi.j.de bonis de auto.iudi.possi.l.iij.⁊ per hunc.§.⁊.s.de iudic.l.omnẽ obligationẽ.et ar.s.si quis caut.l.sed ⁊ si quis.§.quesitum.Dñs aũt Oldra.idem dicebat etiam si non specificetur aliquis locus ⁊ allegabat.s.depositi.l.lutius.
2 j.in princip.Et qꝛ sicut generalitas † temporum non impedit obligationem contrahi vt.j.de verb.obl.l.si.x.cum petiero.ita nec generalitas locorum.In contrarium multum facit preal.l.si conuenerit.⁊ glo.ibi posita.s.de iur.om.iudi.sed solui posset vt not.in glos.s.si quis in ius vocatus non ierit.l.j.¶De hac materia vide ꝙ plene nota.in speculo de competen.iudi.aditiõe.§.j.ver.sed quid si ꝓmisisti per stipu.⁊ ver.se.et quod no.ex̃ de foro competen.c.dilecti maxime per Inno.⁊ de officio et po.iudi.delegati.c[illegible]gnificantibus.⁊ bene facit de foro competen.c.romana.§.contrahentes cum ibi notatis ad quorũ cõcor.sic distinguit Jaco.de are.aut renunciatio fori fit extra cõtractum ⁊ obtinet dictã.l.si conuenerit de iur.om.iudi.Aut in contractu ⁊ tunc aut fit pactum de iurisdit.declinanda et obtinet.s.de iudic.l.heres absens.§.j.Aut de non declinanda ⁊ obtinet.C.de episcopis.⁊ clericis.l.si quis in conscribendo.vbi idẽ dixi ꝙ hic.sed ideo repetij quia appropriatur huic.§.aut de proroganda ⁊ tunc aut est pactum determinatiuum loci solutiõis aut loci respõsionis.Primo casu aut continet certum locum ⁊ valet scdm omnes.vt.s.de eo quod certo loco per totum.Aut incertum et tunc non valet ꝫm quosdam ar.dicti.§.quesitum in.l.sed ⁊ si quis.s.si quis caut.secũdum alios valet ar.j.e.l.si duo.⁊.C.de prescript.quadrieñ.l.ij.que probant tantum operari genus quo ad genus qñtũ spẽs quo ad speciem:⁊ videtur expressum ꝫm Old.dicta.l.lutius.s.de pos.aut continet locum certum ⁊ incertum ⁊ tunc dicunt valere per istuꝫ.§.quod tamen intelligas vt predixi.Si võ pactũ sit determinatum loci responsionis.i.quo loco debeat reus respondere scdꝫ quosdam non valet:quia licet penitere ante lit.cõtest.vt dicta l.si conuenerit scdm alios valet vt dicto.c.dilecti de foro cõpeten.Jac.de are.aliquibus additi.Et vide in alphabeto dictione promisit ⁊ quod dixi.s.de constitu.pec.l.si duo.scdm.s.⁊ plene.C.de episcopis ⁊ clericis.l.si quis in cõscriben.ver.Item qritur an debitor ibi in italia essent et sic non poterant ibi personaliter conueniri.Dy.Ibi neqꝫ predia eorum:⁊ sic non poterat ad missionem procedi.Dy.Ibi si pro quia.Dy.Ibi eoruꝫ italicorum.Et hoc dico etiam ne ⁊c.Ibi eos tutores prouinciales.Dy.

1 ¶Venditio facta a tutore non legitime dato nulli⁹ est momenti.

1 **A matre.** Venditio † facta a tutore nõ legitime dato nullius est momenti.h.d.Ibi sed manent.i.extant.Dy.Ibi ab eo.s.emptore.Dy.Et facit iste.§.ad questionem.Si aliquis qui credebatur notari⁹ cõfecit instrumẽtum cũ nõ esset notarius qro an valeat et iste.§.est ar.ꝙ nõ et pro hoc.j.de eo qui pro tutore.l.ij.et de rebus eorum.l.neqꝫ in contrarium allegatur.l.barbarius.s.de officio pretorum et C.de testamẽtis.l.j.⁊.C.de sentẽtijs ⁊ interlo.om.iudi.l.ij.vbi ꝺ ista materia late notaui.Et de predicta qõne an valeat instr̃m satis dixi.C.de ꝓba.l.cum precibus ibi de hoc recurras.

Prefectus. Prestatione vsurarum taxata per testatorem debet pupillus esse contentus.h.d.Ibi vncias singulas.Jacob.Ibi vsurarum nomine pro libra Jaco.Ibi a tutoribus suo nomine non pupilli.Dy.Ibi vncias vsuras.i.vncias nomine vsurarum sicut testator disposuit.Dy.Ibi stipulati sunt a debitoribus quibus fenerauerant et q̃ erant maiores.Dy.¶In glo.non nomine pupilli:sed suo tutoris.Dy.

1 ¶Nomen pupilli si est soluendo tempore finite tutele tutor vlterius non tenetur.

1 **Lutius titius.** Si nomẽ pupilli † est soluẽdo tempore finite tutele tutor vlterius non tenetur.⁊ si predium obligatum tutori nomine pupilli sine culpa tutoris euincatur periculum non pertinet ad tutorem.h.d.Dy.Et facit iste.§.ad materiam.l.post contractuꝫ j.de dona.Dy.Et dic lutius heres cuiusdam occisi.Dy.Ibi rem hereditariam sibi obuẽtam ex hereditate dicti occisi.Dy.Ibi defuncti cui successerat lutius titius.Dy.Ibi adiudicata sunt ⁊ sic res tutori obligata est euicta ⁊ debitor desijt esse soluendo.Dy.ar.s.de in diem adiectiõis.l.vbi.§.marcellus Ja.sed nõ culpa tutoris al's contra.s.e.l.cum queritur.Jaco.Ibi heres non est vltus.i.non vindicauit.s.ipse lutius titius.Dy.Ibi recusare.s.ne ad suum pertineat periculum.Dy.

a **Altero.** Ex duobus si tutor qui est debitor pupilli[a] in genere rẽ emat suo nomine nõ videbit̃ emisse de pecunia pupilli hoc dicit vel sic tutor debitor in genere pupilli non tenetur eidem prestare compendium cõmertij nomine acquisitionis.Ibi herede filio.s.relicto pupillo.Dyñ.Ibi venditus.s.proprio nomine tantum.Dyñ.Ibi ⁊ si ⁊ suo proprio nomine.Dy.Ibi compendium.i.lucrum post redemptionem perceptum.Dy.Ibi pecunie ex venditione redacte.Dy.¶Et determinat iste.§.questionem de qua sepe a me quesitum fuit:nam de iure lombardo si fratres post mortem patris remaneant in communi domo ad quesita inter eos sunt communicanda vt in lombarda de succe.l.si fratres.Quid si vnus ex fratribus moriatur relictis filijs impuberibus nũquid patruus tenebitur eis communicare per eum quesita hic est expressum quod non:sed contra videtur.j.quando ex facto tutoris.l.ij.sed solu.vt ibi not.per Dy.¶In glo.vltima in fi.solu.vt ibi.Dynus.

Tutor. Rerum diuisio facta inter tutorem creditoribus pupilli non preiudicat.h.d.Ibi a creditore prouinciali quod fieri potest.vt.s.eo.l.inter tutores et ibi plene

¶No.de clausula ꝓmittit soluere vbicũqꝫ inuent⁹ fuerit.

a ¶Pupilli. Adde Bar. in.l.iij.j.iudi.sol.Bald.et Bart.in.l.si patruus.C.cõia vtr.iud. Bal.consil.iiij.iiij.volu.

¶Questio notabilis.

plene. Albericus legum. d. excel.

Differentia inter curatorem bonorum et ventris ex vna parte et tutores generales ex altera.

Inter bonorum. Lex ista ponit differentiam † inter curatorem bonorum et ventris ex vna parte et tutores generales ex altera: quia secundi habent plenam administrationem primi non administrant solum paritura: et an primi. scz curator ventris et bonorum possint actiones etiam non perituras intendere dixi plene. j. de curat. bo. dando. l. creditore ibi videas. Ibi cum illis. s. scdo loco enumeratis. Dy.

Ob fenus. In glos. j. in fi. que est signata. C. eo. super rubrica et ibi de hoc plene dixi. s. e. l. tutor qui repertorium. §. si tutor et l. cum plures. §. fi. in glo. vlti. in fi. Sed so. vt nota. C. de penis. l. penam. Dy. Uel dic secundum Ja. de bel. quod in contrario loquitur de mulcta hic non de damno resartiendo. Sed videtur hic spale quod extra ordinem coherceatur hoc casu regulariter est contrarium vt. s. de dolo. l. nam his et C. qui bonis cedere possunt. l. j. Sed dic quod hic non cohercetur simpliciter propter solutionem omissam sed premissa contumacia in qua versatur delictum vt dicta. l. iij. §. tutores. et secundum hoc solue quod hic de pena ibi de mulcta vt ibi not. et dicta. l. penam. Jaco.

Si res pupillares. Casus fortuitus contingens in rebus pupilli non pertinens ad tutorem sed pupillum. h. d. Dyn. Et dic quod deposita fuit in loco tuto. et hoc indicat verbum celeberrimus quod est in littera quod idem est quod note autoritas vt in alphabeto dictione celeberrimus alias enim teneretur tutor. vt. C. de periculo tutorum. l. si res. j. de dam. infec. l. vtique. et. s. e. l. tutor pro pupillo. §. j. Ja. Et est hec. l. aurea pro tutoribus deponentibus tuto loco pecuniam pupillarem. Item facit hic. l. ar. quod si heres soluat fideicommissario per testatorem electo fideicommissarius cum pecunia fugiat quod heres sit liberatus a legatarijs. In contrarium videtur ar. j. de leg. j. l. si a pluribus de hoc dic vt. j. de annuis legatis. l. liber. §. largius. Dy. In gl. prima in fi. immo. l. nauta de hoc dic an casus fortuitus sit fuerit vt not. s. pro loci. l. cum duobus. §. damna fatalia. Et plene dixi C. de pig. acti. l. qui fortuitus.

Additio noua ad. l. sequentem.

Sed nunc queritur quid si administratio est diuisa ab eis ad hoc videtur quod fideiussor non teneatur nisi pro gestione quam tutor gessit pro alia vero non: sicut non tenetur pro non gerente glo. confirmat contrarium secundum Bart. Nam diuidendo administrationem inter se alter alteri videtur committere quod administrat et sic quilibet non in totum videtur administrare per alium. l. tres tutores. j. eo. §. non soluz. Et quia loquitur hic de genere volo aliqua tangere an generi per speciem derogetur in. l. vxorem. §. felicissimo de lega. iij. l. titia. §. lutius. le secund. de leg. ij. l. seruis. §. si alij de lega. iij. l. titia. §. qui marco de annuis leg. in. l. quesitum. §. si quis de fun. instru. in. l. libertis quos de alimentis leg. specu. in titu. de feu. §. ij. ver. xvj. l. legatorum. §. fi. de lega. ij. Paul. de castr. consil. clxxxv. quod est verum etiam ex tacita volutate contrahentium. l. sed et si et ibi Bar. ff. pro socio. Item verum etiam in priuilegijs. Joan. andr. in. c. veniens de prescript. Item verum etiam si vnum sit legale alterum vero precedat ex dispositione hominis Bal. in. l. si quis. §. certum in fi. C. de secun. nupt. Item verum etiam in presumptionibus quia specialis derogat generali. l. cum indebito per Barto. de proba.

Item verum nisi in infamia: quia generalis non derogat speciali mala de crimine prodita nisi coniecturis alijs iuuetur specialis notatur per Bal. in. l. ea quidem in penulti. col. C. de accusa. Item nisi in cessionibus beneficiorum: quia generalis concessio vacaturi prefertur speciali concessioni de vacaturo in tali ecclesia Bar. in. l. si dno. ff. de lega. j. Item an si in casu legis curatoris. C. qui tuto. da. pos. Item nisi legatum speciei sit inualidum. l. fi. §. fi. et ibi Bart. ff. de auro et argent. lega. Item et si prioribus facta sint legata duo scilicet generale et speciale debetur vtrumque Bar. in. l. si consul. ff. de adoptio. et in. l. titia. §. qui marco de annu. lega. Item nisi quando duobus committitur officium vni generaliter alteri specialiter: quia tenetur vtrique discusso tamen prius officiali specialiter deputato Bal. in. l. ij. C. quando fisc. vel prima.

Sed quid in hypotheca an generalis anterior preferatur speciali posteriori vel aduerso. vide docto. et not. in. l. generali C. qui poti. in pigno. habean. Et quod sit genus generalissimum vide per Bar. in. l. j. in princip. de iurisd. omnium iudi. Et quod genus dicitur proprie affinitas non consanguinitas vide nota. in. c. non debet de consangui. et affinitate. Et quod genus per testes singulares probari potest vt super infamia in genere vide per Bal. in. l. viij. q. testamento. Et an genus masculinum concipiat femininum etiam in penalibus iuris communis vide in cle. j. in principio et ibi Card. de regula. vbi sorores mendicantium transeuntes sine licentia puniantur vt mendicantes. Item in vltimis voluntatibus non in contractibus Archidiaco. xvij. q. iiij. c. si quis suadente Alexan. in. l. si extraneus de condi. ob causam. et in. l. quod dicitur de verbo. obliga. et in consil. lxj. prima par. Item in statuto de vi cum armis vel sine glo. et Bal. in. l. si constante. §. fi. solu. ma. Alex. in. l. j. ff. ad. l. iul. de vi pub.

1 Idem est iudicium partis ad partem.
2 Turpis est pars que suo non congruit vniuerso.
3 Licitum est in genere quod per speciem non liceret.

1 **Si duo.** Idem est iudicium † partis ad partem et totus ad totum. h. d. Uel sic et in idem recidit quod operatur genus quo ad genus et species quo ad speciem et ad hoc sepe allegatur. Ibi administrarent non facta diuisione vel facta ab eis. Dy. tutoribus. Dy. Ibi fideiussore alias fideiussores et sic. Dy. Et si habeas in fideiussore dic qui fideiusserat pro quolibet tutor. Dy. Et hoc verum tutela indiuisa: sed si diuisa sequitur. Dyn. Ibi ac si inter eos. Iste casus alibi non reperitur secundum Dy. Et ideo notandus est ibi ex substantis cuiusque rei. i. considerato an pertineat ad administra. tuto. gerentis vel non. Jac. Ibi cum quis. s. tutor. Dy. Ibi cepit subaudi et culpa sua succubuerit vt sic dubio. Dy. vt quia non defendit vel male defendit cum consuetus esset ibi non committitur stipulatio contra fideiussorem. Dy. Ibi ei promissa non esset i. in totum denegata esset. Dy. Ibi in totum denegata quantum ad totum. Dy. Ibi denegatur sic quantum ad illam rem denegatam. Dy. Collige quod dixi in casu summario de toto et parte de quo vide quod no. s. de rei ven. l. que de tota et de vsuris. l. qui scit in principio quod tamen fallit in indiuiduo. vt. j. de statuliberis. l. statuliberos. §. si iussus vbi de hoc dixi et de acqr. re. do. l. adeo

2 §. illud recte. Et turpis est pars † que suo non congruit vniuerso. viij. di. c. que contra. Item non secundum quod similiter dixi in casu summario de genere et specie de hoc sunt concor. in glo. et dixi de hoc. C. de prescrip. xxx. annor. l. omnes de hoc etiam satis no. s. si quis caut. l. sed et si quis. §. quesitum. In glo. de pig. l. obligatione generali de minor. l. illud. §. si talis. j. de acquir. here. l. si quis mihi bona. §. iussum et concor. ad hoc extra de officio legati. c. studuisti. In contrarium videtur extra de priuil. c. porro. et. c. sane et alia etiam arg. contraria hic signantur et non soluuntur. Sed ea solue vt ex predictis glo. colligi potest. Uel dic secundum Oldr. quod quantum ad exclusionem vel inclusionem tantum operatur genus quantum species vt hic et j. de leg. iij. l. si chorus in principio sed quantum ad durationem rei mutate non vt ibi et est ratio quia per mutationem desinit contineri sub appellatione speciei manet tamen sub appellatione generis. vt ibi patet aperte. Oldra. vel dic latius de isto brocardico vt hic no. per Ja. de bel. quod sic dicit sol. vt dicto. §. iussum et de seruitu. vr. pre. l. si seruitus. Sed secundum pe. formabis sic. Primo lici-

3 tum est in genere † quod per speciem non liceret. Secundo non est licitum in genere quod per speciem non liceret. Tertio licitum est per speciem quod in genere non liceret. Quarto non est licitum per speciem quod in genere non liceret. Quinto est licitum in genere quod in specie et econtra so. quod aliquid concluditur simpliciter aut prohibetur omnino. An certo modo conceditur: aut certo modo prohibetur. Et isto casu quando prohibetur certo modo aut specificatio est maliciose vel malignandi prebet occasionem aut non: et aut generali pronunciatio iniquitatem vel obscuritatem generat vel continet aut non. Primo casu quando aliquid conceditur simpliciter tunc est regulare quod illud quod operatur generale quo ad genus et quo ad omnia operatur etiam speciale quo ad speciem et econtra vt hoc cum concor. isto casu possunt procedere solutiones dictarum glosarum. Secundo casu quando videtur prohibetur omnino regulare est quod non licet per speciem non licet in genere et econtra vt. C. que res pigno. ob. possunt. l. specie. et. s. de officio eius cui man. est iurisdi. l. j. in principio cum concor. Tertio casu quando certo modo conceditur si quidem conceditur in genere tunc licitum est in genere quod per species non licet vt. j. de quibus. l. j. §. qui quibus. s. de testa. tute. l. quia persone et. l. si tamen et de pact. l. si vnus. §. illud cum concor. Si autem conceditur per speciem tunc licet per speciem quam in genere non licet. vt. d. §. quesitum in. l. sed et si quis. s. si quis cau. Quarto casu quando certo modo prohibetur siquidem spe-

Casus iste alibi non reperitur.

tificatio fienda est vitiosa vel malignandi prebet occasionem tunc quod non licet per speciem non licet in genere quo ad casum prohibitum al's aut liceret. vt. s. nau. cau. sta. l. j. circa princip. s. de operibus publicis. l. iij. de re militari. l. officium. institu. quod cum eo. §. fi. et vi bonorum rap. §. sed nedum cum concor. ¶ Quinto casu quando generalis pronunciatio iniquitatis generat obscuritate eo casu licitum est per speciem quod non licet in genere vt s. de iur. fi. l. ita fidei. s. de procura. l. non solum. §. fi. et l. pomp. in princi. et dicto. §. questitu cum concor. al's regulariter id quod operatur generale et c. vt superius dictum est in primo membro. Et videas in libello Py. ¶ Secunda carta et in brocardis Azo. de generalibus dictis et fortuitis et ex de officio ordi. c. ij. vbi de hoc Jaco. de bel. in glo. secunda a aperta glo. fideiussorem. l. fideiubente etiam pro non delinquente teneri etiam pro delinquente cum enim teneatur fideiussor ad omne id ad quod teneatur tutor pro quo fideiussit et ille tenetur pro contutore ex quo tutela non est diuisa ergo et fideiussor per indirectu tenebitur pro eo licet pro eo non fideiusserit. Oldr. In glo. non audes dicere ibi de satis. tuto. §. j. ¶ Uel dic etiam a testatore nam licet non cogantur satisdare: nam si satisdant tenentur fideiussori. vt. j. de fideiussori. l. grece. §. a tutore. Ja. ibi a iudice sine inquisitione al's non satisdaret. dy. vt instit. de attil. tuto. Ibi secundum Az. et hic sed non ita bene. Dyn. In eadem glo. in fi. et est verum quod hic dicitur in textu nisi in tribus casibus vt dicta. l. ij. de diui. tute. et in apparatu Azonis est hic additio Oldr. et de hoc vide dicta. l. ij.

1 ☞ Curator pot dare dotem et alia impendia pro dote.

1 **Curator pro minore.** No. quod curator † pot dare dotem et alia impendia pro puella de iure tamen lombardo videtur quod ex quo puella vel puer sunt in etate in qua possunt contrahere matrimonium quod sine curatore possit mulier dotem dare et maritus recipe et se obligare quod est notandum vt in lobarda de prohibita alienatio. reru minor. l. si infans. l. penultima est. et quida habent pro vltima.

1 ☞ Tutor qui tempore finite tutele soluendo e postea efficitur non soluendo periculu non pertinet ad magistratum.

1 **Emilius.** Qui si tutor † qui tempore finite tutele soluendo sit postea efficiatur non soluendo periculum non pertinet ad magistratum: nec ad eius contutorem: sed ad curat. debet postea pertinere. h. d. Dy. Uel quod in idem recidit si cotutores a magistratu dati a quibus non est satisdatum tempore depositi officij sint soluendo contutores et magistratus conueniri non possunt. h. d. ¶ Uel sic si tutores qui non satisdederunt tempore finite tutele erant soluendo si postea efficiantur non soluendo non tenentur magistratus nec contutores: sed curatores postea dati. Si autem tempore finite tutele non erant idonei tenentur cotutores et magistratus. h. d. Ibi fuerat creatus quod fieri potuit vt. s. de tuto. et curato. datis ab his. l. romanus. Ray. Ibi duplici rone quarum vna tamen sequitur in littera omissa alia pro constanti. Dy. Ibi non exegisset et alia rone quia fuerat tutor et non fecerat contutorem suspectu. Dy. Ibi fuisse tutores et ita non tenentur cotutor nec magistratus vt sequitur Dy. neque et c. Dy. Ibi si minus. i. si non essent soluendo finita tutela. Dy. Ibi esse periculum. i. quando tempore finite tutele inueniuntur non soluendo licet prius soluendo fuissent licet glos. notet contrarium et male. j. e. l. tres tutores vt ibi dixi secundum Dy. in glo. s. alijs ibi ex facto contutorum non soluendo factorum. Oldra.

1 ☞ Negocio gesto clandestine presumitur mala fides.

1 **Non existimo.** Negocio gesto † clandestine psumitur mala fides ex gesto vo pala bona. h. d. Uel dic clarius quod lex ista tria dicit primo si tutor mutuo accipiat a con tutore tenetur ad vsuras promissas. Secundo si tutor conuertat pecuniam pupilli in vsus suos tenetur ad vsuras pupillares. Tertio si conuertat clam tenetur ad centesimas. Dy. Et glo. ibi et causam de pecunia pupilli reddenda. Dy. Ibi non consumpsit illicite. Dy. Ibi nec clam et ideo non ad centesimas tenetur ad aliquas vt sequitur nec quasi et c. ad aliquas dico. s. conuentas vt sequitur nec et c. Dyn. Ibi qualibet propositione et al's. Dy. Ibi faceret pupillo. scilicet tutor quo casu tenetur ad pupillares vsuras tatum sua propria autoritate palam cum pecunia pupillare mutua suscipiedo quod pot vt. s. e. l. quoties. §. no tamen. Ol. Ibi in administratione tutele. i. sub pretextu tutele et sub pretextu vtilitatis pupilli. Dy. In fi. quo casu tenetur ad centesimam vsuram. Dy. In glo. latenter in fi. per ar. a cotrario sensu littera enim sicut iacet reddit ronem primi casus. Dy. Ultimo no. quod in l. ista dicitur quod si tutor accipiat pecuniam pupillarem clam quod ad maiores vsuras tenetur quam si palam. et sic colligitur plus punitur factum clam quam factum pala ad quod est cotra insti. de oblig. que ex delicto nascuntur. §. pena vbi plus punitur furtum facies palam quam clam. hoc ar. soluit aristot. in libro ethicorum dicit enim quod in medio consistit virtus extrema aute sunt vitia vt parum expendere est vitium auaritie et nimis expendere est vitium prodigalitatis: sed tenere medium est virtus largitatis. ¶ Ex quo quidam arguebant sic paru furari est vitium et nimiu furari est vitium ergo mediocriter est virtus quod falsum est. ¶ Et respondetur quod in eo quod aliquo iure non est permissum immo semper ronum iure prohibitum ergo et c. Rnde igitur ad. §. pena quod quicquid prohibitum semper est a lege et a nullo modo permissum factum pala plus punitur qua clam vt dicto. §. penam. Si autem illud permittatur a lege tunc factum clam plus punitur quam palam. vt hic Dy. de hoc plene dixi. C. de summa trinita. l. iij.

Plus punitur factum cla quam pala.

1 ☞ Uno curatore soluente alij liberantur.
2 An pro gerente habeatur qui comisit alteri gerere.
3 Tutor quando dicatur esse non soluendo.
4 Furtum no comittitur nisi directo et principaliter.

Tres tutores. Ista lex vno modo intelligitur. Et diuiditur secundum Dy. Alio modo secundum Jac. de ra. secundum Dy. sic quia primo ponit thema vsque ibi quesitum est. ¶ Secudo quod prima procedens ex themate et determinatio alterius pendentis ex ea vsque ibi non soluz. ¶ Tertio secunda questio que est vtrum comisit administratione contutori habeatur pro gerente et eius determinatio vsque ibi item in eo. ¶ Quarto tertia questio que est ad quem pertineat periculum de non gestis et eius determinatio vsque ibi quod cultu dicitur. ¶ Quinto et vltimo quarta questio et eius determinatio que est quando videatur tutor non esse soluendo vt periculum ad contutores pertineat. Dy. Sed Jaco. de ra. l. ista continet quinque dicta. Primo ponit thema et elicit questionem ex themate. ¶ Secundo respondet ad illam questionem obscure et addit causa hoc vnu aliud. ¶ Tertio altius exorditur proposit um. ¶ Quarto redit ad solutionem pmaz et eam complet magis plene et precise. ¶ Quinto et vltimo addit vnu quod cofert declarationi predictorum. Secunda Ibi et tutoru. Tertia ibi. sed si ipsi. Quarta ibi. sed non solum. Quinta ibi. Item in eo vsque ad. §. quod autem dicitur ibi est. §. per pe. secundum eu Jaco. de ra. Circa casus propositionem etia variant doct. nam vnus ponit quod primus et secundus mandauit titio extraneo gerendum tertius permisit primo gerere ab eo fideiussores rem pupilli saluam fore recipiendo. Et querit circa istos tutores iurisconsultus quid sit iuris et non respondet statim: sed altius exorditur postea incepit respondere in ver. non solum. Et in hoc etiam glo. cosentit quod non respondeat: sed altius exordiatur Ja. de ra. tenet casum Dy. Sed tamen quod respondet statim: licet obscure. Dy. ponit quod tertius nil gessit per se nec alium et dicit quod ad qonem pedete ex ea et soluit in ver. non solum: sed tuc quomodo responderet comune esse periculum et vniuersos teneri. Posset dici quod comune est periculum in gerentibus pariter. Et in no gerente successiue. i. in defectum gerentium et etiam si ea non gesta ex gestis non essent dependentia oim pariter esset periculum. ¶ Sed dubitandum videtur quis conueniatur nomine primi gerentis qui non est soluendo. Utrum primo ille qui partim gessit et partim no. Et vtrum pro rata non et administrationis primi an tantum quatenus cum sua parte administrata concurrit an vero conueniantur ambo pariter: vel dic quod duo considerantur. Primu est circa obligatione que contrahitur insolidum contra vnumquemque: sed est circa conuentionem et exactionem vbi distinguitur inter gerentem et non gerentem et solet de hoc dici et no. C. de transacti. l. j. Et ad euidetiam huius. l. dic quod quando tutor rei pupilli contractat aut certum est quod bona fide. Aut dubitatur primo casu tenetur actione furti et conditione furtiua. Item acti. de ra. distra. que datur in duplum vnam penam aliud rei persecutionem continet habet etia locum actio tutele. ¶ Secudo casu non habet locum actio furti et non de rationibus distrah. sed actio tutele in simplum. ¶ Tertio casu non habet locum actio furti: quia dolum requirit nec conditio furtiua sed locu habet actio tutele et de ra. distra. Et in hoc videtur necessaria. l. j. in princ. et. §. j. deinde quere de qua actione

Uide in hac. l. apparatum Bar.

qua actione loquatur dum dicit que ꝓponitur ex.li.xij. tabul.
¶ Secũdo oppo.q: ver.plane videtur contradicere princi.l.
¶ Tertio op.de.l.athletas.§.ait pretor.s̃. de his qui no.īfa.
¶ Item oppo.de leg.j.§.considerandũ.j.de tutel.⁊ ra.distra.
¶ Item opp.de.l.si pro fure.§.furti actio.s̃.de cõditiõe furti-
ua. ¶ Item oppo.de.l.fi.j.de excu.tuto. ¶ Item oppo.de.l.j.
§.si magistratus.j.de magistra.ꝯuen.q̃ oĩa eliciunt ex gl.⁊ sup
pletionibus quas faciã ad eas his premissis litteraꝫ exponas
sic ibi nihil oĩno gessit nec per se nec per alium ſm Dy. ¶ Uel
dic scõm alios cũ quibus videtur Iaco.de are.qui nihil gessit
per se nec per aliũ:sed cessit administrationem cõtutori ꝓ par
te sui exigendo ab eo cautionẽ rẽ pupilli saluã fore⁊ iste intelle
ctus vr̃ ꝓbari de isto tertio.j.in ver.nõ solum.Ex quo ver.sup
plet ad casuꝫ istũ scõm eos ⁊ hoc etiã vr̃ innuere gl.penul.j.v̇.
qõ autẽ signata super v̇bo nondũ.Et hucusq; est prima pars
huius.l.in qua ponit thema ⁊ in v̇si.q̃sitũ est scõa in qua ponit
qõ ſm Dy.Sed ſm Ia.de ra. est tota vna pars in qua ponit
thema ⁊ prima qõ ibi⁊ tutoꝝ h̄ est scõa pars in qua ponit solu
tio qõnis:sed obscure ſm Ia.de ra.vel ſm Dy. Incipit p̃mũ
mẽbrũ solutionis p̃me questiõis. Ibi vniuersi tenent regulari
ter ⁊ hoc verũ si tutela nõ erat diuisa:sꝫ si diuisa a testatore vel
iudice sequitur.Dy.Ibi plane h̄ ponitur scõm mẽbrũ solutio
nis p̃me qõnis.Dy. ¶ Uel dic ꝙ hic addit vnũ p qõ declara
tur thema p̄cedens.s.vt intelligat in administratiõe non diui-
sa a testatore vel iudice.Ibi si pecunia.i.patrimoniũ seu sub-
stãtia pupilli. Dy.Ibi ꝙ accepit tenet regl'ariter fallit ĩ quat
tuor casibus quoꝝ tres sunt.C. de diui.tute.l.ij.quartus.s̃.e.l.
etiã cõtutor.Dy.vel nisi imputet culpa omisse remotionis vel
omisse satisdatiõis.Ia.qõ quasi in idẽ recidit. Et predicta lo-
cum hñt qñ cõueniũtur actione tutele. ¶ Sed qñ acti.de rat.
distra.habet locũ ꝙ seqtur ⁊ sic ſm Dy.h̄ est scõa qõ ĩsurgẽs
ex predicto themate:sed ſm Ia.de ra.hic est scõa pars in qua
iurisconsultus altius exorditur materiã ⁊ ad hoc etiã concor.
glo.ibi alij teneantur ⁊ videtur ꝙ sic nã ⁊c.Dy. Ibi dep̄catio
i.pene remissio ꝯtra aliũ ꝯuenit.q.d.vnus soluẽdo non liberat
aliũ vel.s.soluẽdo penam nõ liberatur ire nec ecõtra.Ibi qõ.i.
q:.Dy.Ibi ꝓpter admissam.i.susceptã.Dy.Ibi vidẽtur.s.in
dubio qñ de dolosa ꝯtractione nõ apparet. Dy. Ibi q̃ p̄fide
1 agere.Et ideo vno tutore † soluẽte alij liberant lꝫ enĩ tutores
perfide agant nõ tñ in dubio ita vidẽtur inuito dño ꝯtractare
sicut videretur alius extraneus qui furaret ⁊ hoc est ꝓpter ve
lamẽ officij:q: officiũ velat ⁊ tegit maleficiũ. Et ad hoc sepe.l.
allegatur:⁊ dicetur.j.in suppletiõe glo.que incipit pecuniam.
Et ista est vna dr̃ia inter tutores ⁊ alios fures extraneos seq-
tur alia differẽtia in textu nemo enĩ ⁊c.In vers.nõ solũ hec est
tertia pars in qua ponit scõa qõ ſm Dy. Et eius determina-
2 tio in qua querit an ꝓ gerente habeat ille † qui cõmisit alteri
gerere.Uel dic ſm Ia.de ra.ꝙ hec est quarta pars in qua iu-
recõsultus reuertit ad primã qõnẽ ⁊ eam cõplere soluit h̄ mõ
dictũ est in p̃n.l.qõ vniuersi tutores tenent insolidũ: sed dicẽt
aliqs immo p̃mo dꝫ cõueniri ille qui gessit ⁊ sic cõueniret p̃m⁹
⁊ scõs nõ aũt tertius qui nil oĩno gessit ſm cõstitutiones.Sed
rñdet iuriscõsultus immo oẽs eque ꝯueniunt:nam ille tertius
cõmisit administrationẽ cõtutori qui gessit:nã nõ solũ gessisse
creditur ⁊c.Et ita intelligit Ia.de ra.vt.s̃.dixi ibi a contutore
maxime:nã idem si nõ satis accepisset: sed simpliciter cessisset
administrationẽ cõtutori.Dy.Ibi eiq;.s.ꝯtutori.Dy.Ibi nec
põt se defendere ille q administrationẽ cõtutori permisit.Dy.
Quare nõ gesserit in ver. Itẽ in eo hec est quarta pars princi
palis ſm Dy.in qua ponit tertia qõ seu determinatio in qua
querit ad quẽ pertineat p̄iculũ de nõ gestis ⁊ nõ inuenit alibi
iste v̇.ſm eũ. ¶ Uel ſm Ia.de are.est quinta pars in qua po-
nit quoddã dictũ ꝙ ꝯfert ad declarationẽ p̄dictoꝝ ⁊ sic nõ po
nit nouũ casum:sed circa p̄dictum thema ⁊ questionẽ ⁊ respõ-
siones p̄dictas declarat vnũ dubiũ ꝙ est tale dictũ est.s̃.ꝙ vbi
fuerũt tres tutores quoꝝ vnus gessit alter mãdauit gerẽdum
Alter cessit administrationẽ cõtutori cautione recepta rẽ pu-
pilli saluam fore ꝙ oẽs tenẽtur insolidũ ꝓ gestis idẽ dicit iure
consultus ꝓ nõ gestis si nõ sunt cõnexa tũc enĩ primo gerens
quã alij ꝯueniũtur.h.d. ¶ Sed ꝯtra h̄ instat ⁊ vr̃ oẽs debere
ꝯueniri ẽt in ꝯnexis:nã si in totũ gessisset oẽs tenerẽt vt in p̃n.
l.sed omittere aliqua dependẽtia a gestis ⁊ ea gerere:nam nõ
gesta gestis cõnexa cẽsentur idẽ vt.s̃.de neg.gest.l.cum actũ.⁊
j.de aqua plu.arcen.l.atrius.§.penul. Ad hoc rñdet p̄fatus
Ia.qõ h̄ ideo est q: fuit in culpa omittẽdo cõnexa:nã forte ali⁹
tutor plene in totũ gesturus accessisset. Sed tũc instabis nõne
minus deliquit omittendo quam faciendo certe sic vt.s̃.e.l.tu-
tores qui.§. in eum. Sꝫ vbi est in culpa inficiendo tenerentur
omnes sine ordine ergo multo magis vbi fuit in culpa in omit

tendo dicit idẽ Ia. non respõ.amplius nec ego video bene re-
sponsum.Ibi non vtiq; eius.s.tantum vel prius. Dy. Ibi ab
eo solo periculum qui q̃dam gessit ⁊ quedam nõ Dy. Ibi con
3 iuncta fuerũt per eũ in versi.qõ autem h̄ est ver.ſm Dy.et est
vltima questio.s.qñ dicatur tutor † non esse soluẽdo quo ad h̄
vt periculum pertineat ad cõtutores.Sed ſm Iac.de ra.est h̄
§.separatus a premissis nec venit ad determinationẽ premisso
rum ſm Ia.de are.refertur ad subauditionẽ factam.s̃.versic.
plane.Ibi desijsse soluẽdo.s.tutorẽ.Dy.pendente administra
tione tutele ibi vel non esse.s.soluendo a princi.Dy.et certe sic
vt statim soluet. Dy. Ibi vtrũ sufficiat ad excusandum tuto-
rem a culpa omisse remotionis vel nõ petite satisdat.Iaco.ibi
fortunas contutoris adeo vt si nõ inquiescerit non careãt cul-
pa.Iaco.subaudi ⁊ qdem sufficit diminutũ nõ esse.Ia. ibi:sed
hoc nominatiui casus ⁊ ordinatur cuꝫ verbo debet ꝙ est.j.dy.
⁊ dic sed hoc.i.excusatio q̃ habetur ex eo ꝙ nihil contingit fa-
ciens apertam diminutionem patrimonij recipit aliam inter-
pretationem ex persone qualitate ⁊c. Iac. ibi intercapedine.i.
temporis interuallo. Dy.Ibi vsq; ad mortem intra quã cape
dinem mutata est eius conditio. Dy.Ibi accipere debet.s.pre
tor dato qõ ipse eum decreto dederit debet eam remouere ad
postulationẽ legitimi ipsius cõtutoris ⁊ ideo ipse cõtutor tene
tur si non postulet ⁊ hoc intẽdit dicere ista littera Dy. Ibi bo
na venierũt per creditores:q: non erat soluendo. Dy.Ibi ob
reptum.i.per mẽdaciũ allegatum ꝙ erat idoneus ibi ⁊ potuit
poni exẽplum de persone qualitate⁊ temporis intercapedine.
Dy.Et dic potuit si a patre datus fuit Iac. ibi destinatũ ha-
beret.i.ordinaret seu ꝓponeret ⁊ alludit vocabulo pergamum
sine in fi.nã istis oĩbus casibus imputandũ est cõtutori ꝙ non
petijt remoueri vt suspectũ.Dy. In gl.j.i fi.nõ refert cũ text⁹
dicat de rato a testatore in fi.l.Dy. ¶ In glo.altius ordit ⁊ sic
non respõdet ad qõnem:sed ſm Ia. de ra.⁊ Dy.respondet h̄
sed obscure:nam respondet ꝙ insolidũ tenẽtur cum.s̃. inter-
roget quatenus quisq; tenetur ꝙ põt multipliciter intelligi h̄
est in quãtum vt exponit glo.⁊ qualiter.i.vtrũ inter eos sit ali-
quis ordo conueniendi vt primo conueniatur gerens quã nõ
gerens.In glo.s.pecunia in fi.Sed ibi ꝯstabat cõmitti illicitũ
et ideo nõ excusatur:nã ⁊ hic si constaret de furto furti tenere-
tur sicut extraneus.vt.j.de tutel.⁊ ra.distra.l.j.§.in tutela.⁊.l.
ij.Dy. ¶ Uel dic ſm Ia.de bel.qõ in cõtrario loquitur de le-
4 nocinio h̄ de furto ⁊ est ratio q: lenociniũ cõmittit directo:⁊ ẽt
p obliquũ. ¶ Sed furtũ † nõ cõmittit nisi directo⁊ principa-
liter ⁊ h̄ nõ presumitur rõne officij vt hic dicitur ⁊ not.⁊ sic hñ
colligitur illud ꝙ.s̃.dixi qõ officiũ tegit ⁊ velauit maleficiũ.et
ꝓ hoc bene facit.j.ad.l.iul. peculiatus.l. sacrilegi capite.§.la-
beo ⁊.j.pri.glo.ver.sed q̃ritur.Et qõ bene facit ꝓ cauernar̃.et
dispensatoribus ciuitatis ⁊ dñorum ꝙ dato qõ eorum pecu-
nias expendãt in vsus suos ꝙ non videantur furtum cõmitte
re ꝓ hoc.s̃.e.l.non existimo.in glo.vt.s̃.e.l. ita autem in fi. Sed
ibi ideo ne det excusatio que est ꝯtra ius cõe hic vt cedat actio
qõ est scõm ius cõe.Dyñ.vel dic clarius licet sit idẽ ꝙ ibi vult
vti priuilegio contra ius cõmune ⁊ ideo speciale quod qui per
alium facit per se facere non videtur de quo plene dixi.s̃. eo.l.
ita autem.§.gessisse. ¶ Uel dic ſm Iaco.de bel.quod in priui
legijs que quis consequitur ratione alicuius officij opus est
quod per semetipsum exerceat vt in contrario: sed in actioni-
bus mouendis contra aliquem ratione officij occasione gestio
nis vel quasi non interest vtrum gerat per se vel per alium seu
alij gerere concedat vt hic: vel dic quod hic regulare ibi cau-
sale.Iacob.in glos.in princip.l.dicitur in fin. ipsius glo. immo
tenetur in eo casu quo non exegit satisdationẽ et tutor non est
soluendo finita tutela.vt.s̃.eo.l. emilius in fi. Sed eo casu quo
exegit satisda.et fideiussores fuerũt idonei a princip.non tene-
tur magistratus si finita tutela non sunt soluendo:quia sibi ni
hil imputari potest.Et ita loquitur dicta.l.j.§.si magistratus
Sed si fideiussores ab initio dantur idonei qui fiunt non sol-
uendo differt tutor a magistratu et ita intelligatur hic glos.
Dyñ. ¶ In glo.j.sententiam vel opinionem ibi dedit tutorẽ
hoc videtur hic probari a contrario sensu littere. ¶ Sed non
placet Iacob. de rauen. immo secundum eum non excusatur
tutor:quia non debuerunt sequi voluntatẽ defuncti: sed po-
tius vtilitatem pupilli.vt.s̃. de confir. tuto.l.vtilitatem et.l.in
confirmando.Non obst. hec littera: quoniam intelligi debet
quod tutores fuerunt preuenti interuallo temporis vel quali
tate persone tutoris cuius conditionem sic cito scire non po-
tuerunt quia modico tempore cõuersati fuerant cum eo ⁊ hoc
vult dicere iste.§.scõm eum.

1 ☞ Tutor palam et bona fide rem pupilli potest emere.

Tutor rerum. A tutore habente rē pupilli ex licito ↄtractu pupillus vēdicare non pōt.h.d.vel breuius tutor † palam ⁊ bona fide emere pōt rem pupilli.h.d. Et scdm hūc casum non obstant contraria in glo.allegata ibi venditionem fecit adhibita solennitate q̄ adhiberi debuit. Dy. Ibi et habuit apud se tutor palā ⁊ bona fide ⁊ sic tolluntur contraria vt p̄dixi. ¶ Et dic habuit suo p̄prio nomie. Dy. Ibi pciū idē q̄ erat ab emptoribus ↄuētum. Dy. Ibi accepto tulit ⁊ in res pupilli conuertit. Dy. Ibi ex his aīalibus. Dy. Ibi aliq̄t .s.animalia. Dy. Ibi eandē tutelam administrauit nō iure hereditario: sed forte datus a iudice: q̄ tutela ad heredē nō transit.vt.s̄.de tutelis.l.tutela. Oldr. Ibi pupillum ↄtra nūc adultum. Dy.in glo.j.in fi.immo vr̄ locum hr̄e etiā in ancilla q̄ de fructibus nihil dicitur.sed de reb⁹ principaliter vēditis. Dy. Sed certe immo ⁊ de fructibus dicit cū dicat de animalibus natis.in glo.j.expēdit vel dic in rē pupilli redegit vel cōuertit. Dy.in glo.⁊ idem si eo viuo. Ibi.§.scire: sed hic nihil de fructibus vel fructibus fructuū agitur: sed de rebus principaliter vendi. Dy. Sȝ certe imo de aialibus natis dicit̄.vt.s̄.dixit mi tor q̄ Dy.non aduertit. ¶ In glo.vlti.ibi hec lex ⁊ heredē: q̄ errabat in facto putans esse hereditarium q̄ nō erat. Oldra. Ibi due prime solutiones: sed hic nihil de fructibus agitur vt s̄.dixi. Dy.immo agitur vt.s̄.dixi. Dy. Immo agitur cū dicat̄ de animalibus natis ex principalibus ibi vel dic quarto ⁊ melius. Dy. q̄ hec est vera solutio omnium contrariorum.

1 ☞ Ex forma inuētarij ex quo de scripta sunt instrumēta debitorum pupillorum possunt debitores conueniri ⁊ ad solutionem compelli.
2 Exemplum an dicatur probare.
3 Culpam quis debeat probare.

Cirographis. Sez debitorū ⁊ dic casum ex forma inuentarij † ex quo descripta sunt instrumēta debitorū pupillarū possunt ipsi debitores ↄueniri ⁊ ad solutionem cōpelli.h.d. Et vide ad declaratione materie huius.l. q̄d plene dixi.C.de fide instrumētoꝝ.l.sicut iniquū. Ibi eos.s. debitores. Dy. Ibi cogere repete possent. Dy. Ibi p̄pter eūdez casum.i.si cōbusti essent. Dy. Ibi id omisisset.s.coge eos ex inuentario ad solutionē vel nouationē faciēdā. Dy. Ibi dānuz cōtraxerūt.i.senserūt. Dy. Ibi p̄misisse.s.cogere debitores ad solutionem vel nouationē. Dy. Ibi ab his.s.tutoribus. Dyn.
2 ¶ Oppo.primo q̄d † exēplū[a] non p̄bet in aut.vt spon.largitas q̄ est.C.de eden.l.si quis in aliquo documēto vbi de hoc plene no.⁊ dixi. ¶ Scdo op.ad idē p exēplum nō posse p̄bari etiā autoritate iudicis publicatū: q̄ ip̄m Chirographū principale non p̄baret. ¶ Tertio opp. q̄ rōne officij presumat̄ dolus ar.j.de custo.reoꝝ.l.carcerari ⁊.s̄.de eden.l.si quis ex argētarijs.
3 §.fi.deinde quere an sufficiat p̄bare amissionē. ¶ Item qs † debeat p̄bare culpā. ¶ Ultimo collige ar.q̄d colligit glo.⁊ oīa expedias vt in glosis ⁊ suppletiōibus earū in glos.prima ibi.§.illud coll.ix. Dy. Ibi nec ip̄m cirographū cuius tenor cōtinebatur in inuētario. Ibi causa debiti adiecta.s.in ipsis cirographis in inuētario ↄtētis. Old. Ibi puta vnius testis immo etiā sine adminiculo testiū p̄bat scriptura priuata a confitente cōfecta vt p̄batur ⁊ no.in.l.instrumēta q̄ statim allegat̄ in glo.et ibi plene dixi ⁊ ptȝ.s̄.de p̄ba.l.cū de indebito. Sȝ hec glo.forte posset p̄cedere vbi negaret̄ esse eius scripta p id q̄d no.in aut.de istrumētoꝝ cautela⁊ fide.§.si tamē in glo.hoc intellige. Ibi hȝ alias lr̄as quā haberet instr̄m cōbustū. Dy. Ibi hoc cirographi.quoꝝ tenor ↄtinebat̄ in inuētario. Old. Ibi in rubrica ⁊ patet.s̄.ad.l.aquil.l.si qs testā ⁊ ibi no.in eadē glo.in fi.h̄ solet in dubiū reuocari. Et dicūt q̄dā q̄ si corā iudice factū non fuerit dū tn̄ per tabellionē q̄ satis est quātū ad tutorē. Sed si volūt agere ↄ̄ alios oportet q̄d fiat corā iudice vel q̄ p̄bēt per alias p̄batiōes vt h̄ dr̄ ⁊ q̄d p̄bet ↄ̄ tutorē bn̄ facit. C.arbitriū tutel.l.fi. Tutius tn̄ est q̄ fiat autoritate iudicis ⁊ de hoc dixi dicta.l.tutores.C.e.ti.in glo.j.ad p̄missionē in fi. vt in aut.de q̄store in p̄n.⁊ de her.⁊ fal.§.semp igit̄ ⁊ ibi no.idē ecōtra arguit̄ C.de discussorib⁹.l.ne casu ⁊ ibi not.ſȝ si tabellio hēret ibi breuiaturā iterū deberet facere instr̄m.ar.s̄.de edē.l.si qs ex argētarijs i fi.⁊.l.se. Ja.⁊ Ol.de h̄ satis dixi.d.l.sicut iniquū.C.de fi de instr̄oꝝ. In glo.aperte pupilli. Ibi.§.q dolo glo.j.de suspe.tuto.l.i.a puberibus.§.fi.videtur tenere q̄d semper incūbat p̄batio alleganti dolum vel culpam tuto. Dy. Ray.

[a] ¶ Exēplū. Adde Bal.in.l.gesta de re iudi. Angel.in autē.si qs.C.de edē.

1 ☞ Appellatione pendente si bona ipsius ↄtra quē fuit lata sententia sunt vendita officio iudicis ab emptore auferūtur.
2 Judex a quo appellatur nō habet cognoscere vtrum a populo sit recipienda.
3 Lite pendente nihil est innouādum.

Ab eo.[b] 1 Pendēte appellatione † si bona ipsius ↄtra quē fuit lata sn̄ia sunt vēdita officio iudicis ab emptore auferūtur.h.d. Ibi quā.s.appellationē ⁊ sic no. q̄ iu2 dex † a q̄ appellat̄ nō hȝ cognoscere vtrū appellatio sit recipiēda vel nō sȝ superior ad quē appellat̄ de hoc cognoscit de hoc vide ex̄ de ap.c.cū appellationibus friuol.lib.vj. Ibi ablatus est iudic.offic. Dy. Ibi pciū fundi pupillus ↄsequi. Et ex h̄ pȝ q̄ fiscus nō soluit pciū. Et sic facit q̄d qn̄ inqsitores reuocant alienata p hereticos q̄ nō teneant̄ emptorib⁹ refundere pciū. Ja.de hoc plene dixi.j̄.de publicanis ⁊ vectigalib⁹.l.cōmissa i ducit etiā Dy.hūc.§.ad q̄one talē q̄dam ↄuentus rei ven.ad rem aliquā cōdemnatus appellauit a sn̄ia ⁊ pen.ap.alienauit hāc rem iudex appellatiōis p̄nūciauit male appellatū querit̄ mō nūq̄d possit fieri executio sn̄ie ↄtra illū in quē facta est alienatio ap.pendēte cū possideat de illo cm̄ qui alienauit non vr̄ esse dubiū q̄ ↄtra eū possit fieri executio lȝ Dy. videat̄ dicere de eo etiā dubium esse q̄ ↄtra eum actū fuit actiōe directa rei ven.⁊ q̄ mō desijt dolo possidere incipit teneri vtili vnde alia acti.nūc tenet̄ quā tūc. Et ex hoc dicebat aliqualē esse dubitationem. Et ad hoc vide q̄ notaui fm eum.s̄.de aqua plu.arc.l.q̄.q̄.§.iul. Et q̄ no.per ip̄m. Dy.in lectura sua instit.de act.§.oīm in vltima q̄one: sed redeūdo ad p̄positū de eo in quem alienatio facta est de quo magis est dubiū. Dicebāt q̄dā q̄ nō dȝ fieri executio ↄtra eū cū nō sit lata sn̄ia. Sȝ via ordinaria dicebāt agēdum ↄ̄ eum tanq̄ ↄ̄ possessorē a quo nō est auocāda possessio nisi via ordinaria vt.s̄.si mulier vētris no.l.j.§.necessario tu tn̄ dicas q̄ ↄtra illū fit executio via ex̄ordinaria.i.iudi.officio vt dicto.§.dicitur: ⁊ q̄ pen.app.nil nouari debuit ⁊ ita cōsuluit de facto ↄsult⁹ dn̄s Dy.p̄ hoc.s̄.de rei ven.l.is a quo fundus vbi de hoc tetigi. ¶ In gl.sed ↄtra vr̄ cū agat̄ ex scd̄a sn̄ia q̄ dic vt no.dicta.l.furti.§.j.in eadē glo. Ibi nil not.app.pen.eodē mō reuocatur alienatiōe facta lite pen.p̄ncipali: naȝ
3 nihil est innouādum lite pen. † vt extra vt lite pen.per totum et pendente causa resti.in integ.vt.C.in integrum restitutio.petita per totum quia res efficitur litigiosa et ideo non tenet alienatio.vt.C.de litig.l.ij.

[b] ¶ Ab eo. Adde ad faciliorē huius §.intelligentiā appostil.ad Bar.in.l.post ↄtractū in vltima colūna de don.

1 ☞ Ex administratione pupillari tutor lucrū sperare nō dȝ.

Tali negociationem. Ex administratiōe pupillari tutor † lucrū sperare nō debet: sed pupillo restituere.h.d. Ibi rn̄.debere.s.restituēdo oē lucruz. Dy. Ibi inter minus confirmās p̄dicta ⁊ rōne assignās. Dy. in fi.q̄re si aliq̄d accipiat vt si tutor tenet̄ cōditione ob turpem causam ⁊ punit̄ ex̄ ordinē.vt.s̄.de tutel.l.inter eos nisi tpe donationis vel postea eēt sibi certū salariū ↄstitu.vt.s̄.e.l.a tutoribus.§.fi.in glo.j. Ibi vt in ceteris al's incipit pcur.vt in ceteris. Ol. Ibi.l.q̄cquid ⁊.j̄.ō.l.ij.lutius.§.sempronia. Dy. Ibi.l.si vero vel dic q̄ ibi erat debitor in genere vnde lucrum est suū sed tenetur ad vsuras hic autem pecunia erat pupilli: et ideo omne cōmodum debet ad pupillum pertinere. Dy.

Ex duobus. Oēs pecunie siue sit sors siue vsura que p̄uenit ad tutorē efficit̄ par cāt de tota disponitur tāq̄ de sorte.h.d. Ibi qui superat.s.tutor. Dy. Ibi p̄uenerat ⁊ etiā vsuras. Dy. Ibi in se vertisset.s.tutor ⁊ dic in se.i.sumptus suos. Dy. Ibi in rōnib⁹ pupilli vt q̄ eā pupilli noīe fenerauit. Old. Ibi neglexisset subaudi vsura facta est sors vt sequitur. Dy. Ibi ei.s.tutori. Dy.in fi.subaudi ergo idem debet esse in casu nr̄o vt veniāt vsure vsurarum. Dy. Ibi puta centum in fi.⁊ iste est casus. Dy. In glo.subaudi ergo et ista subauditio melius fieret super verbo neglexisset quia planior erit textus: quia si hoc signes oportebat totam litteram legere suspensiue. Dy.

Testamento dati. Ad tutorē inutiliter testamēto datū ⁊ per iudicē cōfirmatū pertinet administratiōis periculū ex quo iussus est administrare.h.d. Ibi q̄ ruptū videbat̄ vt credebat̄: sȝ forte nō erat q̄ posthum⁹ natus nō erat legitimus. Ja.ibi datus est pupillo ⁊ sic nō tenuit datio.vt.s̄.de tuto.⁊ curat.datis ab his.l.tutor si petitus. Jaco. Ibi testō tutores.inutiliter dicas. Dy. Ibi ex apertis tabulis.s.in testō ⁊ sic ex tempore quo sciuerit se datus in testamento. Dy. Ibi iussi sunt.s.a iudice qui eos dedit et confirmauit. Dy. Ibi antecedētis tēporis.scilicet an iussum

an iussum. Dy. In glo. ⁊ in veritate erat. vt in fin. vt. j. de excu. tuto. l. qui testa. Dy. in glos. j. curam ibi soluat. al's debeat. ⁊ de hoc dic vt dixi. s. de ꝯfir. tuto. super rubrica.

1 Negligētia tutoris in collocādo fenori pecuniam pupillarem astringit tutorem ad vsuras.
2 Grauari non pōt filia de restituendo si decederet sine liberis.

1 **Pupillo.** Negligentia † tutoris in collocando fenori pecuniam pupillarem astringit tutorem ad vsuras. h. d. Et iste casus continue occurrit in lombardia. vbi pater non habet necesse instituere filiam: sed sufficit si habet filium masculum qd relinquat filie quantitatem congruā nomine dotis. vt in lombarda de successio. l. si pater. sed tacite. hoc non est verum ex testamento. sed solum ab intestato loquitur d. l. vnde forte filia etiā de iure lombardo debet institui al's testamentum esset nullum. per aut. nouissima. C. de inoffi. testa. ⁊ habui hanc questionem de facto ⁊ ita obtentum fuisset nisi qr in testamēto erat illa clausula si nō valet iure testamēti valeret iure codicillor[um] per quam dicebatur filia rogata restituere q̄rta retenta. sed redeundo ad casum nostrum siue loquamur de iure lombardo siue de iure cōi si pater instituit filium ⁊ filiam in certa tantum quantitate quam habere debeat tempore nuptiarum ⁊ vterq̄ habet eundem tutorem quid faciet iste tutor nunquid statim separabit portionem filie a portione filij ⁊ ex inde eam alet. ⁊ eam fenori dabit vel aliter collocabit pro vtilitate puelle. an vero aleret puellam de bonis filij ⁊ t̄pe nuptiarū habebat integram summam sibi relictam non imputatis sibi alimentis ⁊ non est dubium quod tutor potest istam secundā viam eligere qr casus est. j. vbi pupillus educari debeat. l. qui filium. Sed quid si velit eligere primam viam nunquid statim poterit petere partem filie ⁊ eā separare a bonis pupilli ex isto §. videtur ꝙ sic. Sed hic nihil erat dictum de tempore nuptiarum. ⁊ ideo alij dicunt ꝙ si testator dimisit in tempus nuptiarum filie qd standum sit ordinationi testatoris. vt demum adueniente etate nubili separari debeat a patrimonio pupilli et non ante. ⁊ videtur expresse. j. qn̄ dies le. ce. l. pe. coniūcta. l. sancimus. C. de nup. s̄m Ray. ⁊ pro hoc etiā facit. d. ti. qn̄ dies le. ce. l. nec semel. §. si in habitatione. ⁊ de alimen. ⁊ cib. lega. l. cum vnus. §. fi. ⁊. s. de iur. dot. l. tali facta se nup. in contrarium qd statim peti possit videtur expressum. j. de condi. ⁊ demō. l. titio. §. fi. ver. sed cum ante nup. dominus Richar. qui questionem plenissime disputauit tenuit ꝙ portio filie statim non expectatis nuptijs peti possit cum ista portio succedit loco debiti bonorum subsidij cui non potest addici conditiōis dilatio vel grauamen. vt. C. de inoffic. testa. l. qn̄ in prioribus. vbi de dicta q̄one plenissime dixi. Ex quibus etiā colligere potes ꝙ grauari nō

2 potest filia † de restituendo si decederet sine liberis quatenus est debitum bonor[um] subsidium. vt ibi no. licet in contrarium videatur. j. de leg. ij. l. vlti. §. filie. sed dic vt ibi dixi per Dy. ⁊. d. l. qn̄ in prioribus. Patet etiā ꝙ si ista filia decedat ꝙ talē partem tanq̄ puram transmittit ad heredes suos. non aūt remanet penes heredem tanq̄ ꝯditionalis ꝙ quidam dixerunt per §. sin aūt aliquid sub conditione. C. de cadu. tol. ⁊ ad hoc. C. qn̄ dies le. ce. l. penul.

Quesitum. Est in glo. j. nō tantum nouatione sed persone mutatione. ar. j. ad trebel. l. deducta. §. hereditatis. Old. Et mirabiliter facit iste. §. ⁊. s. e. §. ex duobus. cum concord. pro questione si fideiussor soluit pro reo principali sortem ⁊ expensas ⁊ interesse vel etiā vsuras an de istis debeat recipere interesse eēt sicut de sorte. naā videt[ur] ꝙ sic qr quo ad eum sors efficitur vt hic dicitur. de quo dic vt plene no. C. de dolo. l. j. In contrarium prima facie videtur facere. s. de rei ven. l. emptor. cum ibi no. ⁊ qui potio. in pig. habeātur. l. si prior. §. sciendum. C. de pig. l. secundus. ⁊ de vsur. rei iudi. l. fi. Sed ad primas tres responde ꝙ in eis soluens gerebat negocium proprium. vt. d. §. sciendū. ⁊ ibi in glo. ⁊. d. l. secūdus. ad. l. vlti. de vsur. rei iudi. dic ꝙ nō ibi nō debent[ur] vsure vsurarum. qr post quadrimestre tempus currunt vsure centesime vt clare ex textu colligitur.

1 Tutor d[ebe]t esse eiusdē ꝯditionis sicut extraneus creditor.

1 **Cum hereditas.** Tutor † d[ebe]t esse eiusdem ꝯditiōis cum extraneus creditor. h. d. Dy. vel sic ad illā portionē debēt tutores vocari qua noluerūt alios creditores pupilli fore ꝯtētos. h. d. Ibi essent. s. creditores. Dy. ibi ⁊ acceperint. s. creditores illā partē. Dy. Ibi iā viri potētis. s. pupille facte adulte. Dy. Ibi cū vsuris fecerint. i. pecuniā q̄ sibi debebatur cum vsuris soluit. Dy. In eadem parte. s. qua contenti sunt alij creditores. Dy. In gl. ceteros ibi maiori parti. vel dic ꝙ id qd putat equum in parte alior[um] d[ebe]t in sua approbare. vt. s. e. l. cum plures. §. nimium.

Si tutoris. In glo. alioquin in fi. immo ꝯtra heredes tutoris datur tutele actio etiā pro nō connexis. vt. j. de here. tut. l. iiij. Dy. Contrarium tamen tenet ibi Ja. de are. vt ibi dicam.

1 Qd gessit furiosus non pōt cadere in delictum.
2 Possessor deiectus an cedere debeat.

Apud aristonem. Casus. ex culpa ⁊ dolo tutoris cōmissus circa administrationē siue tutor sit soluendo siue non eatenus potest conueniri pupillus vt act. cedat. Item ꝙ furiosus † gessit non pōt cadere in delictū. h. d. Et vide de prima parte qd no. ⁊ dixi. s. de doli exce. l. apud celsum. §. illa questio. ⁊ dic ꝙ in. l. ista sunt octo partes cōtinua sc̄dam cum prima ⁊ quartā cum secunda ⁊ cum quarta quintā sextam ⁊ septimam postea accipe tertiam ⁊ cū ea continua octauam. Et primo ponit qd̄ nē ⁊ distinguendo primū mēbrum diuisionis indubitanter ponit: secundum aūt mēbrū distinctionis in dubium reuocat sicut ab aristone relatum erat ⁊ inserit questionem de furioso. Cōsequenter reassumit mēbrū in dubiū reuocatū ⁊ soluit inducendo similia. Ultimo reassumit questionem de furioso propositam ⁊ soluit per inductionem similium eius qd tractatum est de possessione. Dy. Et dicit Ja. de are. ꝙ s̄m quosdam prima pars vsq̄ ad ver. sed quare loquitur quando culpam talem tutor commisit ex qua pupillo non est nata actio durante tutela contra tutorem vt quia vulnerauit vel subtraxit rem. vt. j. de tute. ⁊ ra. distrahen. l. si tutor. §. fi. ⁊ expone litteram cum alioquin. i. re aliter se habente vbi nata sit actio. s. furti ⁊ damni iniurie que nate sunt contra tutorem. vt. d. l. si tutor. §. fi. cum enim dicat quas habet merito de actione tutele non dicit qr manente tutela non competit. vt. j. de tute. ⁊ ra. distra. l. nisi finita. sed s̄m alios dic hoc. s. iure. vt dixi de act. furti ⁊ damni iniurie. vel in spe. vt in act. tute. sic s. e. si minor. ⁊. C. de dona. l. spem. Ja. ibi in petitōe hereditatis contra pupillum proposita. Dy. Ibi ita si pupillo. sed hoc corrigitur. j. ibi cū alioquin ⁊c. nisi dicatur qd etiam tutore existente soluendo pupillus liberatur act. cedendo. Ray. ibi si tutor. Secunda pars. Dy. ibi pupillus expers culpe. i. doli non capax. Dy. ibi de possessore. tertia pars in qua interserit aliā q̄stionem de furioso anteq̄ respondeat precedenti questioni. dy. ibi queri potest. s. quid sit iuris ibi accidisset vtrum eo noīe debeat condemnari an absolui ⁊ hic non respondet sed in fi. l. dy. ibi tu quid putas quarta pars. Dyn⁹. ⁊ assumit primam questionem ibi pomponi vocatiui casus ⁊ loquitur cum precedentibus al's pomponius. ⁊ tunc est casus noīatiui ⁊ legitur cū sequentibus puto eum. s. aristonem. Dy. ibi vere dicere hoc corrigitur. j. ibi cum alio qn̄ ⁊c. Dy. ibi sed modo cum vocatus es id est dubitasti in secūdo dicto. Dy. ibi cum alioquin. i. etiā posito q[uod] tutor sit soluendo s̄m Dy. vel s̄m Ja. de are. i. re aliter se habente. qr. s. dictū est qn̄ negligentia tutoris res hereditarie perierunt quo casu durante tutela non est orta actio tutele hic vero qn̄ factum tutoris interuenit furando vulnerando vel occidendo rem hereditariam quo casu nate sunt actiones furti ⁊ legis aquil. etiā durante tutela. vt. j. de tute. ⁊ ra. distra. l. si tutor. §. fi. ⁊. l. se. Ja. ibi dicere poterit. s. aristo. Dy. ibi actiones. s. furti. ⁊. l. aquil. que nate sunt contra tutorem. vt dixi s̄m Ja. de are. cum enim dicat quas habet de act. tutele. non dicit que nō competit durante tutela. vt. s. dixi s̄m Ja. ibi sicuti quinta ps. dy. ibi prestare debeat al's deberet. Dyn. ibi idem quoq̄ sexta pars. ⁊ dic idem dicendum est ꝙ liberetur act. cedendo. Dyn. ibi admissum sit. i. aliquid de hereditate dimmutum. Dy. Ibi quemadmodum septima pars. Dyn. ibi fuisset ex hereditaria causa. Dy. ibi hereditariam rem ⁊ precium stipulatus eēt. dy. ibi impune octaua ⁊ vltima pars in qua determināt secūdam questionem de furioso. Dy. ibi quō. i. sicut. Dyn. Oppone de

2 tributoria. l. iij. §. j. cū si. Oppone ꝙ possessor † deiectus nō debet cedere. vt de peti. here. l. at vbi. Op. ad idem ꝙ possessor deiectus non cedat. vt. s. de here. vel act. ven. l. venditor ex hereditate. §. vlti. Old. In glo. prima ibi possidebat bona fide. Dyn. In glo. si verū est ꝙ estimatio eius fieri debeat in peti. heredi. Dy. In glo. quibus casibus in fi. vel dic ꝙ incipit respondere statim in littera ibi perindeq̄. Jaco. Ibi nō tenetur in aliquo

dic vt ibi.Dy.In glo.qd dictum ibi alioquin.i.si nolit actor si/bi act.cedi.Dy.In glo.ex rebus ibi homo habet.i.ille homo q habet.i.recipit mutuum minus idoneus est.Dy.

¶De autoritate tutorum ⁊ curatorum. Rubrica.

1 Tutor an possit esse autor in causa filij castrensis.
2 Episcopo vel tutori quibus est interdicta administratio an sufficiat autoritas.
3 Pupillus qñ possit obligari.
4 Tutor an possit emere a pupillo.
5 Pupilli ɔditio pōt fieri melior vel deterior.
6 Aduocatus duorum monasteriorum an vtrisq; litigantibus possit vtriq; patrocinari.
7 Tutor vel pupillus eius autoritate an possit debitorem suum delegare.

Super rubrica. Vide Azo. in summa.e.ō auto.prestā.⁊ ibi habes continuationē rub.⁊ vide qd ibi no.sup rub.⁊ hic finitur scds pūctus ꝙ quis nō possit esse autor i re sua.j.e.l.j.⁊ fi.⁊ hoc verum directo per consequentiaz tñ sic.vt ibi.⁊ sic ꝙ non licet directo lz per ɔsequentiaz.de quo plene dic vt ibi.⁊ an tutor † possit esse autor in causa filij castrēsis vl' aduenticij peculij.an tutor debeat loqui autoritate prestanda vel sufficiat eius presentia.j.e.l.etiam.An tutori vel epō † quibus est interdicta administratio sufficiat autoritas: et an eis possit.j.e.l.⁊ si pluribus.¶Qñ pupillus † possit obligari: et an tutor † emere possit a pupillo per se vel interpositam personam.e.l.§.j.⁊ ibi de interpositione persone qñ sit licita.et an quis admittatur vt quilibet.an filius tabellio conficere possit instrumentum de contractu pertinente ad patrem vel ecōtra.j.e.l.qd dicimus.§.si pater.⁊ an possit esse iudex in eius causa.an autoritas tutoris vel electio possit esse ɔditionalis.j.e.l.⁊ si conditionalis.Qd conditio † pupilli possit fieri melior ⁊ nō deterior sine autoritate tutoris.⁊ ꝙ tutor ⁊ ipso negocio dz autor fieri vel incōtinēti ante vel post nec sufficiat ex interuallo.j.e.l.obligari.⁊ an idem sit in prelato agente sine ɔsensu capituli qd tutor excusetur ob valitudinem.⁊ ad iustū impedimentum.j.e.tutor qui ob valitudinem qd in adipiscēda vel repudianda bonorum poss.sit necessaria tutoris autoritas.j.e.l.si ad pupillū.ꝙ seruus cōis qd non pōt q̄rere vni dñorū q̄rat alteri.j.e.l.si seruus.pulchram notaui ⁊ distin.vtilem quō obligetur pupillus in iudicio vel extra in contractu ⁊ quasi cū tutore ⁊ sine tutore.j.e.l.impuberes.an duobus pupillis possit idem tutor autor fieri.j.e.l.accipientis.Et an quid in duobus procuratoribus constitutis ab eodem an vnus exigere possit ab alio.Et an aduocatus † duorum monasteriorum ipsis litigantibus adinuicē possit vtriq; patronizari.an tutor possit cogi autorari.j.e.l.si tutor pupillo.An tutor † vel pupillus eius autoritate possit debitorem suū delegare vel contra eum cedere iura sine decreto.j.e.l.pōt.al's potuit.An diuisio possit fieri inter minores cū decreto vel sine.j.e.l.inter pupillos.Qd executio rei iudicate fiat ex officio iudicis sine libello.j.e.l.penul.

1 In re sua quis autoritatē prestare non potest.
2 Aliquid non licet ex directo qd licet per consequentiam.
3 Multa licita sunt principaliter ⁊ directo que non sunt licita p consequentiam.
4 Cum quid prohibetur ⁊ omne id videtur prohibitum per qd peruenitur ad illud.

a ¶In re sua adde in simili bal.in.l.fideiussa.§.veterani.de pcu.vbi alle.Archi.in.c.presentiū.de testi.in.vj.bal.i aut.pterea C.vnde vir ⁊ vxor.⁊ in.l.si furiosus'.C.de nup.not.in.l.si ɔsul.ō adop.bar.in l.ab oib⁹.§.si titio.ff.de leg.j.

Quamquam. Casus in re[a] sua † non pōt qs autoritate prestare principaliter.sed per consequentiam sic ⁊ sic quod non licet per consequētiam.hoc dicit.Dy.ibi iuris ciuilis in qua cauetur qd sequitur Dy.ibi sui tutoris.dy.ibi per hoc.i.per talem additionē qd corroborauit tutoris autoritas.Ja.ibi eius.s.tutoris.dy.ibi efficiatur.s.pupillus.Dyn.ibi prima.i.principalis.Dyn Ibi autoritatis.s.interponende Dy.ibi per ɔsequētias.i.per hoc qd fit heres.ibi ab eo.s.pupillo.Dy.ibi non posse al's non potest.⁊ sic habuit glo.Dy.ibi.et cum quidam.s.tutor.Dy.ibi seruo suo.s.tutoris.Dy.ibi spōderet.s.pupilla.Dy.ibi nō teneri.s.insolidū.Dy.ibi dandā actionem ex causa suadente simp.Jac.ibi.sed si autor fiat.s.tutor pupillo.Dy.ibi filio suo.s.tutoris.Dy.ibi qd tradat ex ea causa ex qua solet dñium trāsferri.Dy.Et facit.j.ad trebel.l.j.§.fuit questum.cū ibi no.Colligit hic gl.qd dixi in casu summario.s.

2 ꝙ aliquid † nō licet directo qd licet per ɔsequētiaz ⁊ arguit in contrariū de.l.athletas.§.finaūt.s.de his qui no.infa.⁊ nō sol.Sed dic ꝙ brocardicum est ⁊ sic soluitur hic p Dyn.ꝙ si id qd est ab alio separatum in se prohibitum necessario sequitur ad positionem alterius nō ꝓhibiti.qd non licet directo licet p consequentiaz.vt.s.de pac.l.si vnius.§.illud.j.de vsuc.l.si aliena.§.hoc iure.de libera.lega.l.si is qui duos.in fi.de in integ.resti.l.nō solum.⁊ hic.⁊.j.e.l.qd dicimus de acceptil.⁊ p iusiur.§.⁊ si fideiussor.⁊ de liber.lega.l.si quis rōnes.al's secus.vt.d.l.si is qui duos.in princi.de liber.lega.⁊.d.§.finaūt.in.l.athletas.de his qui no.infa.⁊ de dona.inter vi.⁊ vxo.l.si sponsus.§.j.Itez si promissum non pōt procedere sine prohibito qd non licet directo licet per ɔsequentiam.C.de iudi.l.quotiens.Dy.Itē ar.
3 contrarium ꝙ multa † liceant principaliter ⁊ directo que non licent per ɔsequentiā.Colligit ⁊ no.in glo.s.de vsufru.leg.l.si fundi.§.pe.Et ideo de hoc brocardico dic latius fm Jaco.de bel.⁊ forma sic fm Py.licitū est per obliquum qd directo ⁊ principaliter prohibetur.Itē non licet ꝙ directo ⁊ principaliter inuenit prohibitum.Itē licitum est directo ꝙ licet per obliquuz
4 siue per ɔsequentiam.Quarto cuz quid prohibetur † ⁊ omne id videtur prohibitum per qd peruenitur ad illud.So.aut aliquid est oīno prohibitum.aut est omnino et simpliciter pmissum.aut est prohibitum.sed qd aut est permissum fm quid.primo casu qñ est oīno prohibitum tunc est regulare qd non licet directo non licet per obliquum siue per ɔsequentiam.Et econtra in vno prohibito ⁊ omne id per qd peruenitur ad illud videtur esse prohibitum.⁊ qd vna via prohibet etiā alia videtur esse prohibitum.vt.s.de sponsa.l.oratio.de tuto.⁊ cura.da.ab his.l.scire oportet.§.j.de his qui no.infa.l.athletas.§.ait ptor.j.de fideiusso.l.cū lex.C.de procu.l.⁊ ɔstitutus.l.non dubiū.C.de transac.l.cū hi.§.si cū lis.extra.C.de cōsti.c.naz concupiscēdā.de conces.prebē.c.cōstitutus.⁊ extra de reg.iur.c.cū quid ꝓhibetur.⁊.c.cuz quid vna via.li.vj.cum ibi no.⁊ p Dy.⁊ alios.Scdo casu qñ est oīno permissum tūc qd licet directo licet per obliquum siue p consequentiam ⁊ ecōntra ⁊ maxime causa circuitus vitandi.vt.s.de condi.indebi.l.dñs.testamēto vsufruc.quēadmodum.e.l.si vsufruc.qui.modis vsufruc.amittatur.l.si legatum.C.de insti.⁊ substi.l.si mater.⁊.s.man.l.fi.cuz concor.Tertio casu qñ est prohibitum fm quid aut est prohibitum ratione odij aut rōne certi modi aut ratione cause.si quid est prohibitum ratione odij: si prohibitum sequitur necessario ad positionē alterius non ꝓhibiti tunc ꝙ non licet directo licet p cōsequētiaz.vt.j.de libe.leg.l.si is qui duos.in fi.de pac.l.si vni⁹.§.illud.de dona.inter vir.⁊ vxo.l.si sponsus.§.⁊ gñaliter.cum concor.al's secus.si non sequitur necessario.vt.d.l.athletas.§.ait pretor.cum concor.s.de his qui no.infa.Si vero ꝓhibitū ē ratione fauoris tunc ꝙ non licet directo licet tamen per consequentiam causa fauoris cessante.vt.C.si aduer.delic.l.fi.⁊ de p̄diis minorum.l.⁊ si is.j.de re iudi.l.si rerum.cū concor.fallit qñ ꝓhibitum sequitur necessario ad positionem alterius non ꝓhibiti tunc non licet etiā per consequētiam.vt.C.de fideiusso.mino.l.ij.§.fin.Quemadmoduz seruitu.amittantur.l.si cōem.in princi.⁊ no.C.si in cōi eademq; causa in integ.restit.po.l.j.Si aūt est prohibitum ratione defectus iurisditionis tunc ꝙ non licet directo permittitur per consequentiam.vt.d.l.quotiens.C.de iudi.de ordine iudi.l.j.de sen.l.cū papinian⁹.⁊ aut.⁊ ɔsequēter.vbi de hoc.⁊.j.qñ ap.sit.l.j.circa prin.cū ɔcor.Si autē est prohibituz ratione certi modi tunc ꝙ non licet directo non licet per consequentiam.vt.C.de vsur.rei iudi.l.vlti.§.fi.⁊.s.de tuto.⁊ curato.dat.ab his.l.scire oportet.§.j.fallit ratione modi cessantis q: tunc cessare debet prohibitio ⁊ tunc ꝙ non licet directo licet per consequentiam.vt.s.de testi.l.serui.si vsufr.pe.l.j.in prin.⁊.l.vti frui.§.vtrum.⁊ insti.de testa.§.legatarius.cū si.Si vero est prohibitum ratione certe cause tunc si causa ꝓhibitionis est perpetua ꝙ non licet directo licet per obliquum vt.C.si rector prouincie.l.j.s.de ritu nup.l.si quis.⁊.C.de libe.cā.principaliter.cū concor.¶Quarto casu qñ est permissum fm quid regulariter ꝙ non licet directo nō licet per consequētiam.vt.C.de agri.⁊ censi.l.quēadmodum locati ⁊ conducti.l.fi.⁊ de fi.instru.l.ɔtractus.de fideiuss.minorum.l.j.⁊.s.de trāsac.l.cū hi.§.si pretor.cum si.Fallit quandoq; ratione officij vbi licet per obliquum qd directo non licet.vt.C.de admi.tuto.l.cū quidam.s.de inoffi.testa.l.filius.⁊ hic.¶Item fallit quando permissum non pōt procedere sine ꝓhibito.q: tūc ꝙ non licet directo licet per consequentiam.vt.s.si vsuf.peta.l.j.in prin.⁊ §.j.⁊.ij.⁊.d.l.quotiens.C.de iudic.nisi ab initio interueniret repugnantia.q: tūc ꝙ non licet directo non licet per ɔsequentiā vt.s.de vsu.⁊ ha.l.per seruum.§.j.vbi de hoc ⁊ videas in brocardis Azo.⁊ Py.Quarto folio rubrica licitum est principa liter

liter ⁊ rubricellis sequētibus.⁊ dixi.d.l.quotiēs.C.de iudi. In gl.j.principalis.in fi.⁊ dic autoritatis.s.interponēde. dy.ī gl.j. acqūire.ibi.C.de bo.q̃.lib.l.pe.¶ Quidaʒ dicunt tñ cōtra hāc glo.per.l.j.e.l.qͦ dicemus.§.fi.⁊ ar.s̃.de iur.om.iudi.l. qui iurisditioni.Ja.Sed pōt glo.sustineri per.l.j.ad.l.corne.de fal.l. de eo.⁊.l.si pater filio.Old.Ibi.l.tam is.§.j.⁊ istud alibi nō reperitur ꝓm Dy.qͦ aūt sequitur in gl.sepissime ꝯtingit ꝓm eū Dy.Et vide qͦ ibi no.⁊ dixi.In ea.glo.in fi.In ꝯtrarium facit.s̃.de ope.l.si ꝯsul.⁊ de offi.preto.l.ij.quasi alius ⁊c. vt.s̃. qͦ cuiusqʒ vniuer.noīe.l.illud.⁊.l.itē eoꝝ.in prin.Sed ibi nō agit de pecuniario cōmodo.Old.

Tutor. Ibi retentus sit.i.compulsus per vim autoritatem prestare pupillo contrahenti. Dy. Uel dic retentus per vim in loco in quo fiebat cōtractus vel quasi cum pupillo ⁊ non consensit ⁊ sic ipso iure non valet qͦ agitur ⁊ ad hoc ꝯsonāt sequentia.Dy.Ibi presentia sola sine consensu.Dy.Ibi morbo cōmotiali.i.qui impedit discretionē seu intellectuʒ ꝯtutoris.Dy.Ibi occupatus si ergo somno vel morbo non fuerit occupatus videtur ꝙ valeat etiam qͦ si loquat̃ Ja.glo.tñ tenet contrarium.j.l.iij.⁊ cōiter tenēt alij doctores.

Nulla differentia. Ibi ꝑperā.i.nō de iure.Dy.

Etiam. Ibi interrogatus a pupillo vel cōtrahente cum eo.vt.s̃.de tutel.l. cum eo. Dy.vt.s̃.de tutel.l.ij.Dyn.in fi.i.verbis approbare id qͦ agitur a pupillo.Dy.¶ Modo glo.facit qōnē an tutor loqui habeat necesse qñ autoꝛatur ī factis pupilli.¶ Opinio Azo.est ꝙ non sed sufficiat presentia cum taciturnitate.⁊ allegat.j.e.l.impuberes.⁊.l.non multum.⁊ hanc opi.videt̃.j.e.l.impuberes.⁊.l.non multum.⁊ hanc opi.se videtur sequi Jac. de are.s̃.e.l.j.§.fi.¶ Glo.hic tenet contrarium per hanc.l.hic distinguit vt distinguitur.s̃.qui.mod.pig.vel ypo.so.l.sicut.§.nō videtur.s.vtrum id de quo agit potuerit fieri tutore contradicente ⁊ tunc eius presentia non habeat̃ pro consensu al's sic. et ad hoc facit.s̃.de pig.act.l.gaius.cum ibi no.¶ Opi.glo.ꝙ debeat loqui ⁊ pro hoc alle.s̃.de tute.l.j.§.pe.⁊ vlti.⁊ de legit.tut. l.pe.§.j.⁊ ad hoc bene facit finis huius.l.vt exposui.Ad ar.aʒ.rñ.⁊ primo ad.l.impuberes.qꝛ ibi loquitur de taciturnitate pupilli non tutoris cū ibi dicit taceant.qͦ est pluralis numeri et construitur cū verbo impuberes.si enim de taciturnitate tutoris loqueretur deberet dicere taceat in singulari ⁊ construeret̃ cuʒ verbo tutor nō ob.rō hec q̃ distinguit̃ poterit fieri eo ꝯtradicēte posset rōne iuris proprij secus si rōne officij vt hic ⁊ itā etiam loquit̃.j.de reg.iur.l.eius est velle.Ray.dicebat ꝙ si tutor aliquid nutu ꝯsensit sufficiat lʒ non loquatur.⁊ ita intelligatur Azo.opi.⁊ Ja.de are.⁊ pro hoc.j.de reg.iu.l.vbi non voce. si vero de ꝯsensu aliquo nutu non appareat tunc non videat̃ consentire nisi loquatur ⁊ ita intelligatur opi.glo.Ray.Et vide in spe.de cura.§.vt aūt.v.sed nunquid sufficit.

Et si. Id est ꝗuis.Dy.ibi datis a lege a testatore vel iudice.Dy.ibi sufficiat regulariter ad comprobationem cuiuslibet actus qui tutelam nō finiat.Dy.ibi concessa non est.i.expresse denegata qꝛ interdicta erat.s̃.de admi.Dy.s.a iudice ꝓm glo.hic vel dic a lege denegāte administrationem tutori testamētario legitimo ⁊ datiuo nisi primus iuris inuentariuʒ faciat ⁊ alia que dicit glo.s̃.de legit. tuto.l.legitimos.⁊.s̃.de admi.tuto.l.tutor qui repertoriū.ibi nō gerat qꝛ erat sibi interdicta administratio.Dy.ibi remotus repete me dñm non posse fieri.Dy.

1 ☞ Actore tutore pupillus eius obligari non potest autore contutore.

Pupillus. Actore tutore † pupillus eidē obligari non potest autore contutore sic ⁊ etiam sine tutore quatenus est locupletior.h.d. Ibi sufficit qͦ est regulariter vt.s̃.l.proxi.Dyn.¶ Uel nisi testator dixerit vnum sine alio non debere administrare.vt.s̃.tit. proxi.⁊.s̃.titium ⁊ meuium.Ibi ⁊ det.s.tutor. Dyn.ibi stipuletur ex alia causa qͦ mutui.Dy.ibi naturaliter nedum ciuiliter Dy.ibi obligabitur ciuiliter ⁊ naturaliter nedum ciuiliter.dy. Ibi factus sit.s.pupillus.Dy.ibi ī pupillū locupletorē factū.

1 ☞ Tutor qñ a pupillo emere potest.
2 Persone honestiores non patiuntur inscribi noīa sua.

Si pupillus. Declarat an ⁊ quādo tutor † emere potest a pupillo per se vel interpositam personam.Oldr.ibi obligatio.s.ciuilis.Dy.ad traditionem vel si non tradat ⁊ euitatur.Ja.ibi emere potest palam in bona fide ⁊ cum alterius contutoris autoritate.Dy.ibi nec vsucapere potest qꝛ contractus non valet ⁊ sic habet titulum. ⁊ ideo vsucapio non procedit.vt.C.de vsuc.ꝓ here.l.vsucapio. Ibi factus.s.pupillus.Dy.ibi emerit.s.tutor.Dy.ibi ipse.s.tutor.Dy.ibi nomen.i.alium emptorem qui emeret ⁊ sic per interpositam personam.Ibi simplex.i.bona fide.Dyn.⁊ sine fraudis suspitiōe.Ibi honestiores.s.persone.Dy.ibi callide.i.fraudulenter.Dy.ibi emisset.s.mala fide quo casu non valet cōtractus vt dictum est.s̃.Ibi bona fide poterit.s.tutor.Dy.No. ꝙ hic dicitur de persona interposita.de quo dixi.C.qͦ metus cā. l.penul.⁊ concor.bene.j.de acqui.hered.l.si is qui bonis. extra de purga.cano.c.quotiens.§.episcopus.in aut.vt hi qui obli. se habere perhibēt res mino.§.ꝙ si quis.aliquando autē supponuntur persone.j.ad trebe.l.j.§.penul.⁊ aliquando subijcit̃ aliquis petitor qui petat.vt.s̃.de neg.gest.l.at qui natura.§.cū me absente.⁊ quandoqʒ non possum per me qͦ possum ꝑ aliū. de quo dixi plene.j.de admi.rerū ad ci.ꝑti.l.ij.¶ No.etiam qͦ honestiores persone † non patiuntur inscribi nomina sua in instrumentis.In glo.prima ibi.al's esset vt.C.de legi.l.nō dubiū. ⁊.j.de fideiusso.l.cum lex.Dy.in eadem glo.in fi.Sed ibi in cōpromisso.vt no.e.ti.l.si cū dies.§.penul.Dy. Uel dic hoc speciale.⁊ de hoc no.s̃.de rescin.vendi.l.j.⁊ hoc ideo est qꝛ non est par conditio personarum sicut ⁊ al's patet.s̃.de nego. gest.l. si negocia.⁊ de hoc per Dy.extra de reg.iu.c.qui sentit.li.vj.In glo.ex pacto.in fi.⁊ de leg.ij.l.vlti.§.quatuor.Dyn.Sed dic ꝙ ibi faciendo vt quilibet venit contra factum suū ⁊ rumpit fidē hic non.vel dic hoc est regulare.ibi casuale ⁊ dic vt nota.⁊ dixi.s̃.de adop.l.si pater.§.qui duos.⁊.C.de ꝯhen.emp.l. si cum ipse.¶ Uel dic ad.d.l.j. C.de dolo.ꝙ loquitur in fideiussore q nō exequitur ea que videtur promisisse.s.soluere.vt.s̃.de cōdi. indebi.l.indebitum.hic in tutore qui non debet de suo soluere ne officiū suū sit sibi damnosum ⁊ forte pupillo expediebat potius rem vendi ꝗ̃ a creditore liberari.⁊ hoc innuit verbum bona fide qͦ est in littera.

Si filius. Ibi vel que alia in aliqua alia.Dy.Ibi emerit a pupillo tutoris autoritate. dy.

Tutores. In fi.cum autoritate illorum qui possunt autorari ⁊ quibus non est administratio denegata.Dy.

Quod dicimus. Ibi ei.s.tutori.Dy.

Si duo. In gl.prima in fi.Immo dic vt no.⁊ dixi.s̃. e.l.etiam.Dy.In textu ibi altero tutore autore repete a pupillo stipuletur.Dy.

1 ☞ Filius tabellio non potest conficere instrumentum de cōtractu patris.
2 Tabellio est loco vnius testis.
3 Filius non potest aliquid ascribere patri in alieno testamēto.

Si pater. Ibi tutores fuerunt datiui vel testamentarij.nam legitimi simul esse non possunt cum pater precedat filium in gradu ⁊ per consequens in tutela.vt.s̃. de leg.tut.l.si plures.Dy.¶ Et allegatur ꝙ filius † tabellio non possit conficere instrumentū de contractu patris ⁊ si conficiat non valeat nec econtra.Item qꝛ tabellio † est loco vnius testis. vt.j. de testa.l. domicius. ⁊ testis idoneus ⁊c. vt.s̃.de testa.l.idoneus.⁊.C.de testibus.l.parētes.Et qꝛ filiꝰ † non potest aliquid ascribere patri in alieno testamento.j.ad.l. cor.de fal.l.de eo.⁊.l.diuus.§.scribere.licet matri possit.vt.e.ti. l.si pater.⁊ pro hoc insti.de testa.§.sed neqʒ.⁊ qꝛ videntur eadē persona.vt.C.de impub.⁊ ali.substi.l.fi.⁊ qꝛ videtur autor in re propria.vt.s̃.e.l.j.ver.Sed si autor.⁊ ad trebel.l.j.§.fuit questitum.⁊.j.eo.l.potest pupillus.in contrarium ꝙ possit conficere est.quia tabellio est persona publica.vt.C.de tabula.l. generali.⁊ quantum ad ius publicum attinet ⁊c.vt.j.ad trebel.l. nam quod ⁊.s̃.de iudi.l.⁊ in priuatis.⁊ qꝛ hoc facit non tanꝗ̃ filius: sed tanꝗ̃ tabellio.vt.s̃.de adop.l.si pater.§.qui duos.⁊ dixi.s̃. e.l.pupillus.§.si pupillus.⁊ qꝛ iste contractus non capit vires a tabellione.sed a contrahentibus.⁊ fit instrumētum solum ad memoriam.vt.s̃.de pig.l.contrahitur.hic autem ⁊ in alijs contrarijs capiebat vires ex autoritate interposita.sed potest distingui siue.Dy.sit in potestate patris an non.vt.j.de fal.l.impubere.¶ Et ad hoc bene facit.s̃.de arbi.l. quando etiam.et quod ibi no.Dy.De hoc notaui.d.l.parentes.⁊.d.l.de eo.j.de fal.in glo.vlti.in fi.So.autor esse non potest.vt hic.sed delegatus iudex in causa pecuniaria esse potest vt ibi.⁊ est ratio quia hic est suspectus cum de commodo patris ⁊ pupilli damno sit

tertum at ibi est dubiuz. Item infingitur vice delegantis. ⁊ no. d.l.qñ.etiam.§.de arbi. Ja.de bel.

1 ☞ Electio facta sub conditione si alij consentiant tenet.

1 **Et conditionalis.** Lex ista facit q si electio † fiat sub conditione si alij consentiant vel maior pars qd non valeat cum electio sit actus legitimus ⁊ debeat esse pura. ⁊ pro hoc.l.allegata in glo.ff.de reg.iur.l.actus.vbi de hoc plene dixi.⁊ ad hoc.ff.de bere.insti.l.si quis sempronium. In contrarium videtur extra de elec.cum dilectus.hodie est expressum q debet esse pura.vt ex de elec.c.intellectus.li.vj.⁊ ibi de hoc per oẽs.in glo.in fi.al's incipit si tibi.⁊ sic cõiter.

1 ☞ Conditio pupilli potest fieri melior ⁊ non deterior sine autoritate tutoris.
2 Uniuersitas qñ eligit vel ɔstituit sindicuz si vnus hodie ɔsentiat ⁊ alius cras non valet.
3 Prelatus aliquid agens sine cõsensu capituli an ratihabitio operetur qd valeat.

¶ Obligari adde bar.in l.iiij.§.nihil.ff.de manu.bal.i.l.j.r.q.C.si ser.exte.

1 **Obligari.** [a] Conditio † pupilli potest fieri melior non deterior sine autoritate tutoris cuius autoritas debet interuenire in ipso negocio qd agitur non ex interuallo vel inter absentes q tunc nihil valet.h.d.⁊ dic obligari.s.ciuiliter. Ibi stipulando ex causa donationis. Dy.ibi credendo.i.alij suam pecuniam mutuando. Dy.ibi sibi non potest.s.eum cui credit. Dy. ibi nihil alienare pôt.i.nullius rei in alium dñium transferendum ibi soluendo creditori suo.q ciuiliter ⁊ naturaliter tenebatur. Dy.ibi nihil agit q non liberatur. Dy.ibi si tamen creditor cui pupillus soluit. Dy.ibi pecuniam pupilli.i.a pupillo solutam. Dyn.in ver.pupillus adire hereditatez.alias incipit hereditatez pupillus.⁊ communiter allegatur pro.§.sed tamẽ de eadez materia est.⁊ iste ver.videtur expresse reprobare opinionem Dy.quam notat extra de reg.iur.c.q ob gratiam.li.vj. Sed non obstante isto ver.puto opinionem Dy.verã.⁊ qd hic dicitur q hereditate lucrosam ⁊ non damnosam credo debere intelligi de hereditate lucrosa ⁊ non damnosa prima facie ⁊ hoc indicat etiam glo.hic posita que dicit q quandoq videtur lucrosa ⁊ est damnosa. In ver.tutor allegat pro.§.sed de eadem materia est.⁊ no.q sepe allegatur q tutor in ipso negocio presens autor fuerit nec sufficiat post tẽpus nec ratihabitio. Et idem potest dici in autore episcopi vel cuiuslibet alterius ⁊ ideo colligit Jaco.de are.q vbicũq presentia psone vel consensus vel autoritas exigitur determinato tempore. Ibi ratihabitio locum non habet vt hic ⁊.s.de his qui no.infa.l.quid ergo.⁊ hoc etiam tenet glo.magna que est.C.de bonis que lib.l.cum non solum.§.j.circa medium glo.ver.item an lite contestata.
2 ¶ Et faciunt predicta q quando vniuersitas † constituit sindicum vel quãdo fit electio prelati q nõ valeat si vnus ɔsentiat hodie alius cras vel vnus i vno loco ali⁹ in alio.sed simul debeant consentire ita q sequatur ⁊ fiat constitutio ⁊ electio vniuersalis ⁊ capitularis.⁊ pro hoc facit quod no.in margarita de sindico.ver.sed quid si vnus de elect.⁊ expressum.ex de elec.c.in genesi.vbi de hoc.⁊ vide quod de hoc nota.in aut.hoc ius porrectum.ver.sed nunquid iste consensus. ¶ Et no. etiam bene glo.hic positam super verbo per epistolam que notabilis est. Ibi non exaudiat.i.audiat. Dy.tñ hoc.i.tutoris autoritas. Dy.ibi ⁊ is tutoris.s.presentis. Dy. In glo.i.numerando.in fi.vel dic hoc soluendo creditori suo.quia de eo liberãdo agebatur.vt.ff.patet. Dy.hec aditio bona est. Sed ista glo. sic signata super verbo credendo.tunc glos.bona est. In glos.nisi demum consumpta est in fi.⁊.ff.statim sequitur Dyn.in glo. vt insti.e.ibi.§.si scio.alias ⁊ si scio ⁊ sic communiter Dyn. ¶ In eadem glo.in fine.quod intellige vt ibi not. Dyn. ¶ In glo. si hoc prodesse ibi vel etiã post incontinenti vel etiã ante dũ tñ in continenti. Dy.in glo.quid si presente.in fi.vel etiã añ dũ tñ in continenti.vt ibi no. Dynus.⁊.s.proxi.dixi. Ad hoc vide Azonem in summa huius tituli.§.oportet tutor in lombarda qualiter mulieribus alie.perẽ.le.cum ibi notatis per Karolum et Alphanum.⁊ institu.eodem.§.tutor.⁊ per Innocen.de rebus
3 ecclesie non alienan.c.dudum. Sed si prelatus † aliquid agit sine ɔsensu capituli.nunquid sufficiat ratihabitio capituli videtur quod sic.vt no.extra de rescrip.edoceri.de donatio.c.pastoralis.⁊ de his que fiunt a prelato.c.cum vos.licet Hostien. videatur sentire contrariuz in summa de rescrip.§.vlti. versi. nonagesimonono.

1 **Tutor qui ob valitudinem.** Ultra posse tutoris eidem nihil imputatur.hoc dicit. Ibi non potuit etiam in re vtili pupillo. Dy.in fi.i.non debet condemnari ad interesse pupilli. Dy.

1 ☞ In repudianda vel agnoscenda bonorum possessione pupillo delata autoritas tutoris requiritur ⁊ idem de furioso.

1 **Si ad pupillum.** In repudianda vel agnoscẽda † bonorum possessione delata pupillo vel furioso autoritas tutoris vel curatoris debet interuenire qui obligantur pupillo vel furioso si contra eorum vtilitatem autoritas fuerit interposita.hoc dicit. Ibi expediendarum rerũ. id est vt facilius possit agnosci vel repudiari. Ibi si quid eorũ. id est agnitionem vel repudiationem. Dyn. Item op.de.l.tutor.ff.de bono.poss.So.vt ibi no. Dy.

Si seruus communis. Seruus communis vnus ex dominis acquirit totum cum partem alteri domino non potest acquirere.hoc dicit. Ibi tuus.s.tutor. Dyn⁹.ibi per traditionem ex causa habili ad dominium transferendum.ibi ad titium q tutor non erat. Dy.ibi marcellus notat approbãdo quod dictuz est ⁊ rationem subijciendo. Oldr. Ibi nam quodcũq ⁊ sic communiter. Dy.ibi non potest pertinere res per rationem seruo quesita. Dy. ¶ Et dic breuiter cum seruus communis querit ante ab extraneo ⁊ habet locum regula hic posita ⁊ in.§.communis.ff.de stip.seruorum.l.j.aut ab vno ex dominis.et tunc si per lega.vel dona.similiter habet locum vt.s.pro socio.l.verũ.§.si seruo per stipulationem.⁊ habet locum contrarium in glo. signatum.ff. Old.

1 ☞ Taciturnitas pupilli nocere non potest.
2 Adultus sine curatore hereditatẽ adire potest.

1 **Impuberes.** Taciturnitas † pupilli non nocet quando autoritas tutoris super contractu interposita sortiatur effectum.h.d.ibi acceperit.s.impuberes.ibi tenẽtur scz ciuiliter ⁊ natural'r. Dy.ibi quasi.i.quia obligant impuberes tacẽtes in ɔctib⁹ q re celebrantur ergo ⁊ obligantur in quasi contractu qui re cõtrahitur ⁊ sic in re indebita. Et sic arguit de contractu ad quasi contractum vt ⁊ insti.de ob.ex quasi cõtractu.§.is quoq.⁊ ibi no. Dy.⁊ Old. Ibi his personis.s.impuberibus. Dy.ibi tacuerunt.s.ipsi impuberes quibus soluebatur indebituz. Dy.ibi interposita verbis expressis. Dy. In glo.s.impubes non tutores.nam tutores loqui debent quando autoritatem interponunt.vt.s.e.l.j.§.fi.licet Az.hanc legẽ intellexerit in tutoribus tacentibus ⁊ male intellexit.vt no.⁊ dixi.s.e.l.⁊ in glo.s.indebiti.⁊ sic ciuiliter ⁊ naturaliter.dy. ¶ Et circa istam materiam ⁊ totius tituli ponit hic Dy.magnam et vtilem distinctionem que talis est. Aut minor contrahit: aut quasi cõtrahit. Primo casu aut est pupillus: aut est adultus. si pupillus aut contrahit cum autoritate tutoris aut sine: si cũ autoritate tutoris gerentis aut non gerentis: aut expressa aut tacita.si tacita licet fuerit oppo.tamen veritas est quia perinde habeatur ac si non interuenisset autoritas quia oportet tutorem autorantem loqui.vt.s.de tute.l.j.§.penul.⁊ fi.⁊.s.e.l. et ibi no.⁊ dixi. ¶ Si expressa aut coacta aut spontanea.si coacta non valet ipso iure qd actum est nec est opus restitutionẽ petere.vt.s.e.l.j.in fi. Si spontanea aut ante contractum ex interuallo ⁊ non tenet contractus.vt.ff.de acqui.here.l.si quis mihi bona.§.iussum.aut post contractum ex interuallo.⁊ tunc idem vt.s.e.l.obligari.§.tutor.⁊ ibi de hoc ⁊ insti.§.tutor.aut in ipso contractu vel ante contractum immediate vel post contractũ immediate quia ista sunt paria.vt dicto.§.iussum.⁊.ff.de vsuc.l.nunq. Et tunc si inter presentes valet contractus.sed autoritas interponitur pure.vt dicto.§.tutor.⁊ hac.l.impuberes.sed si interponitur sub conditione contractus ipso iure non valeret.vt.s.e.l.⁊ si conditionalis.⁊.ff.de reg.iur.l.actus legitimi. si inter absentes si quidem est absens a contrahente cum pupillo sed pupillo presens si quid verba celebrandi contractus pcesserunt ab absente valet contractus.vt dicta.l.obligari.in fi. Si vero precesserunt a parte pupilli contractus non valet q remota est autoritas a perfectione contractus.vt ibi nota. Et hec vera quando contrahit cum extraneo. Sed si cõtrahat cũ tutore vel subiecto potestati tutoris que paria sunt.vt.s.l.j. et l.pupillus.

l.pupillus.et.l.quod dicimus.§.fi.Aut cum autoritate alterius contutoris et tenet cōtractus.vt.s.e.l.pupillus.ij.rn.Si vnus solus poterat autorari qd est semper in dubio.vt.s.de admi.tuto.l.iij.in princi.et.l.decreto.§.finali.et.s.eo.l.si pluribus.et.C.si vnus ex pluribus tut.l.j.et.ij.et de auto.prestan.l.fin.¶ Sed si solus non poterat autorari.vt quia testator hic disposuit vel si est sibi interdicta administratio contractus non valet.vt dicta l.pupillus.ij.responso.et.l.quod dicimus.§.si duo.et.s.titulo.j.l.titium et meuium.in princip.Si autoritate tutoris non gerentis aut non gerebat ex necessitate quia remotus vel quia expsse denegata erat sibi administratio et tunc non valet contract⁹ vt.s.e.l.si pluribus.ij.et.iij.responso.et de hoc dic vt ibi no.et.j.d sol.qd si forte.§.sunt quidam aut non gerebat ex voluntate qr volebat et tunc poterat autorari vt.j.de acqui.here.l.pupillū.Si ɔ̄bat sine tutoris autoritate tunc aut est infans vel infantie prim⁹ aut primus pubertati.de quo vide per Az.in summa.e.§.fi.et.C.de inuti.stip.l.j.Primo casu quandocunq; cōtrahat non obligatur etiam naturaliter quia caret consensu.vt.j.de act.et obli.l.pupillus.¶ Secūdo casu aut est locupletior ex cōtractu et tenetur ciuiliter et naturaliter siue contraxit cum tutore siue cum extraneo.vt.s.e.l.pupillus.ver.tñ obligabitur rc.et.s.cōmo.l.iij.aut non est locupletior.et tunc si dolū cōmiserit tenetur insolidum ciuiliter et naturaliter.quia locupletem esse et dolū cōmittere paria sunt.vt.s.depositi.l.iij.§.an in pupillū.et ar.j.de doli excep.l.apud celsum.§.si quis non tutor.ver.de dolo aūt rc.et.C.de reputa.que fiunt in iudicio in integrū resti.l.j.in fi.Si nō est locupletior nec dolū cōmisit.aut cōtraxit cum tutore aut cum extraneo.Si cum tutore etiam naturaliter non tenetur.vt.s.l.pupillus.ver.sed et cum solus tutor alias sed et cum tutor solus.Si cum extraneo tenet naturalr et nō ciuiliter vt.j.ad.l.fal.l.si pupillus.ad trebel.l.si eis.et quando dies le.ce.l.cū illud.§.heres.et.j.de noua.l.j.in fi.vbi de hoc no.si est adultus aut habet curatorem.et tunc idem iuris qd in pupillo proximo pubertati.vt.C.de in integrum resti.mino.l.si curator.vbi de hoc aut non habet et tunc obligatur ciuiliter et naturaliter siue sit locupletior.sed cum non est locupletior restituitur.qr lesus.vt.s.de mino.l.j.et.l.ait pretor.et.d.l.si curatorem.in fi.et ibi de hoc satis no.secundo casu principali.s.quando quasi contrahit aut in iudicio litigando aut extra iudicium.sed in iudicio aut autoritate tutoris vel curatoris aut fine.si cum autoritate aut interuenit autoritas ab initio et in cause processu et tūc valet sententia sed restituitur.vt.C.si aduersus rem iudi.l.cum et minores.secundo responso.vbi de hoc dixi.Aut ab initio sed non in processu et tunc videtur valere sed restituitur vt colligit a contrario sensu.C.quomodo et quādo iudex.l.si vt proponis.et no.d.l.cum minores.aut in processu et non ab initio et non valet qr sine legitime persone conuentione videtur iudicium inchoatum.vt.C.qui legi.perso.l.momentarie.Si sine qr nullo tēpore interuenit autoritas.aut fertur sententia pro eo et valet.vt.C.de procura.l.non est minus.aut contra eum: et tunc si sit diffinitiua ipso iure non valet.vt.d.l.cum et minores.secundo responso.et.j.de re iudicata.l.acta.§.contra indefensos.et.l.contra pupillum.Si interlocutoria valet.vt.j.ex quibus causis in poss.eatur.l.hoc autem.de bonis auto.iudic.possi.l.si minor.et no.C.de iure rei publice.l.j.li.xj.Et de hoc vide quod dixi.C.qui legitimam personam.l.j.et no.et dixi.d.l.cum minores.Si vero quasi contrahat extra iudicium aut hereditatem adeundo aut aliter si hereditatem adeundo si est pupillus nō tenet aditio vel repudiatio ipso iure.vt.s.eo.l.obligari.§.hereditatis.als incipit pupillus hereditatis.vbi de hoc dixi.et.l.si ad pupillum.et insti.e.§.neq;.et.j.de acqui.heredi.l.more.Si est adultus † tenet aditio sine curatore licz restituatur si lesus est.vt.j.de acqui.here.l.impuberibus.et.l.necessarijs.l.ad trebel.l.j.§.fuit questitū.et ibi no.et.s.de tuto.et cura.dat.ab his.l.scire opz.§.j.si alias obligantur ex quasi coatractibus quatenus eorum conditio facta est melior.vt.s.de neg.gest.l.iij.§.curatori.et.l.si pupilli.in prin.et.j.de contrario iudi.tute.l.j.iij.et quasi per totum.Dynus.

1 ☞ Ad autoritatem tutoris sufficit si presens sit.

Non multum. Interest quantum ad impediendum effectum contractus cum pupillo celebrati.Dy.Et allegatur hec lex qd sufficiat ad autoritatem † tutoris si presens sit et sciat qd agitur licet non loquatur.sed de hoc dixi.s.eod.l.etiam.et dic vt ibi.

1 ☞ Duobus pupillis in duabus causis idē tutor tam in agēdo qd defendendo autoritatem prestare.

2 Cōstituens duos pcuratores et vnus erat debitor meus nunquid alter poterit ab eo petere mihi debitum.

Accipientis. a Casus.duob⁹ pupillis in duabus causis potest idem tutor † tam in agendo qd in defendendo autoritatem prestare.h.d.secundum primam et secundam lecturam que vere sunt.ibi est.i.ita procedere pōt.Dy.in fi.i.per vnam verborum expressionem etiam vtriusq; autoritatem in iudicio interpositā.Dy.In glo.prima.ibi licet.§.si plures.quia in his casibus non condemnatur sibiipsi nomine alterius et in primo casu condemnatur extraneo ad vnam nomine vnius et extraneus sibi ad aliam rem nomine eiusdem.ibi vel tertio secundum Richar.et male.Dyn.Ibi de bonis ipsius pupilli.Dy.ibi ergo alium iniuste vel dic qd vterq; potest habere bonam litem propter stipulationem de euic.vt.s.de neg.gest.l.at qui natura.l.cum me absente.et.j.de liber.causa.l.qui de liber.Ja.Ibi.§.sufficit.sed non posse fieri no.C.de iur.calum.l.ij.§.quod obseruari.In glo.ex hoc dicunt et in alia glos.precedenti dicitur oppositum.Dy.ibi quando non fuit exactum.s.iuramētum calumnie secundum opinionem eorum qui dicunt remitti posse.de quo no.C.de iur.calum.l.ij.§.sed qr veremur.In eadē glo.in fi.sed obstat illud quia condemnaretur sibiipsi quod est contra.§.si plures.et contra.l.si pupillorum.j.de rebus eorum.Dy.et dic vt dixi dicto.§.si plures.sed quid si constitui duos pcuratores et vnus erat debitor meus nunquid alter poterit ab eo petere mihi debitum.dic vt.s.de procura.l.qui proprio.§.si duobus.facit etiam hec lex ad questionem aduocati qui est aduocatus duorum monasteriorum si litigent adinuicem vtrum possit vterq; patrocinari.de quo dixi.C.de postulando.l.si qs circa fin.et fuit questio Bartho.brix.lxix.questione que incipit aduocatus quidam.et in Speculo de aduocato.§.j.ver.quid si aduocatus habet feudum.

Si tutor. Pupillo contrahenti vel quasi contrahenti extra iudicium tamen Dy.et pro hoc.s.ti.j.l.tutoris.et ibi in glo.Jac.in iudicio igitur defendere cogitur extra iudicium nō.vt et hic et in glo.no.Alij tamen dicunt qd etiam extra iudicium non vt et hic in glo.no.¶ Alij tamen dicunt qd etiā extra iudicium cogitur autoritatem prestare vbi certum est qd est vtile pupillo in dubio non.et hoc etiam indicat glo.hic dum dicit qd damnum iudiciale est certum quando non defenditur in iudicio.qr fit missio in poss.ibi iacturam.i.damnum quod habet propter autoritatem non prestitam.Dy.in glo.ibi non administrat.i.non dicitur administrare.Dyn.ibi sed et he.§.fi.vel dic vt.s.ti.proxi.l.ita aūt.§.gessisse.Dy.In eadem glo.in fi.Sed ibi erat certum de damno hoc dubium.Dy.Uel secundū Ja.de bel.a lege intacta minorum iura seruant.vt ibi sed a iudice quandoq; non.vt hic.at in contractibus interponendo dubitare potest de damno minoris.vel dic aut solius tutoris desideratur autoritas tunc nō debet cogi vt hic aut tutoris et iudicis et tunc debet cogi quia in iudice est certum de damno.ar.s.de ad.tut.l.j.in prin.C.de suspec.tut.l.iij.j.de suspe.tut.l.suspect⁹.Uel dic legi est certū de dāno.vt ibi iudici nō vt hic et quilibet.Solutio est satis bona.Ja.de bel.Alij dicunt qd cogi debet p iudicem vbi est vtile pupillo ad instar patris.vt.C.de bon.que lib.l.finali.§.necessitate.

1 ☞ Tutor non potest simplicem procuratorem facere.

2 Curator delegare potest si per delegationem conditio pupilli melior efficiatur.

3 Pupillus maior infante an sola tutoris autoritate possit iura cedere.

4 Sententia an teneat sine decreto.

Potest pupillus. Alias potuit ibi delegare tutor autem solus nō pōt actioni cedere sine pupillo.sed pupillus est maior infante.vt.j.ad trebel.l.restituta.§.pupillus.Dy.vbi de hoc.et qr tutor non potest simplicem procuratorē † facere.sed ipse pupillus debet facere cum ipsi⁹ tutoris autoritate.vt.C.de procu.l.neq;.vbi hoc tenet Ja.de are.Et dic qd tutor delegare potest † si per delegationē cōditio pupilli melior efficiatur vel fieri credatur alias si dubitatur non potest.vt.j.de noua.l.nouare.§.pupillus.Dy.ibi delegare cū scilicet tutorem.Dy.Ibi neq; procurator.s.in rem suam.Dy.ibi futurum sit.i.contingere possit.Dyn.restat vt queramus.Dy.illam antiquam et rotatam questionem et que adhuc du

a ¶ Accipientis.adde no.doct.n... iij.§.j.ff.d... duo.re.d... in.c.rayn... tius.de te... Andr.ba... in addi.a... bar.hic.

bia est penes multos propter variationem glo. et doctor. videlicet vtrum pupillus maior infante sola autoritate tutoris vel tutor solus si pupillus est infans possint iura cedere contra debitorem pupillarem sine decreto an sit opus q decretum interponatur glo. hic videt tenere q cedere possit sine decreto q dicit ergo et actioni cedere. contrarium videtur notari. j. de rebus eorum. l. magis puto. §. j. qui incipit si pupillus. et qr qui cedit iura vendere intelligitur. vt. j. de fideiusso. l. cum his. Aliqui distinguunt aut cessio fit ex voluntate non valet sine decreto. ar. d. l. magis. §. si fundus. et ad trebel. l. j. §. fuit quesitum. et ibi in gl. Alij indistincte dicunt q non valet delegatio nec cessio sine decreto per. l. quecq. dicunt habere locum in nominibus et per glo. que est. j. de ver. sig. l. mouentium. que dicit nomina debitorum inter immobilia computari. et ibi de hoc satis dixi. ¶ Alia vero glo. distinguit aut nomen debitoris continet rem mobilem et tunc continet ap. mobilium. aut imobilem. et tunc ap. immobilium. et ita no. glo. in aut. de non alie. §. j. et ita videntur. d. glo. contrarie. Sed Dy. eas concordando dicit vtraq bene dicere. nam aut consideramus ipsum ius obligationis qd est immobile et incorporale. et tunc habet locum dicta glo. qd est in. l. mouentium. vt contineatur ap. immobilium vel consideramus effectum qui ex obligatione procedit. i. rem in obligatione deductam. et tunc habet locum dicta glo. que est in aut. de non alie. Et ad confirmationem predictorum facit qr qui actionem habet rem ipsam videt hre. vt. j. de reg. iur. l. qui act. ¶ Sed q dicte glo. non sint vere videtur. qr in immobilibus necessarium est decretum. vt. C. de predi. mino. l. si quid. sed dic eas veras. vt. s. dixi. Et ad hanc. l. patet responsio qd hic loquitur secundum antiqua tempora. ff. sed que omnia poterant alienari preter rustica predia et suburbana. vt. s. ti. j. l. quidam decedens. §. j. et ibi no. Dy. hodie autem talia alienari non possunt sine decreto per. d. l. lex que tutores. nam et delegatio est alienatio. vt. C. de noua. l. j. de hoc no. in specu. de cessio. act. §. j. ver. sed nunquid minor. et de procu. §. sequitur videre. de procu. in rem suam. v. item q iura cessa sunt ab illo qd traxit a galeoto de procu. in rem suam in rebus ecclesiasticis hoc dubium est sublatum forte propter opiniones predictas. qr iura ecclesiastica alienari non possunt nisi sint immobilia vt extra de rebus eccle. non alie. c. hoc consultissimo. in text. et ibi in glo. et virtus questionis predicte multum dependet an noia contineantur ap. immobilium vel mobilium. vt predixi. de quo etiam satis notaui. C. de sac. eccle. aut. hoc ius porrectum in nota magna circa fi. ver. adhuc quero nunquid predicta solemnitas. circa qd dicunt quidam alij. aut consideramus act. quantum ad sui substantiam vel existentiam aut quantum ad extrinseca. aut quantum ad effectum. ¶ Primo casu noia debitorum sunt quedam species distincta per se a mobilibus et immobilibus. vt. j. de re iudi. l. a diuo pio. cum si. vbi de hoc tetigi. ¶ Secundo casu possunt dici immobilia siue immobiles res qr incorporalia sunt et inherent ossibus creditoris. vt. s. de peculio. l. quis ergo casus. per hoc insti. de rebus corporalibus et incorporalibus. ¶ Tertio casu aut actiones sunt annue vel menstrue. vt puta qr ex eis debet qd annuum vel menstruum et tunc iudicant inter immobilia. vt. C. de sac. eccle. l. iubemus nulli. et de secundis nup. l. hac edictali. Aut semel tantum competunt et tunc hz locum distinctio predicte glo. que est in aut. de non alie. §. j. vtrum competant pro re mobili vel immobili. In questione predicta an teneat 4 † cessio sine decreto obtinui q si pro re mobili competebat qd teneret apud magnos peritos. tutius tn est fm oes q decretum interueniat. Et predicta etiam possunt adduci an in publicatione bonorum immobilium veniant noia debitorum.

Curatorem. Impuberi tutorem non habenti vel habenti. sed aliqua causa impeditum. vt. s. de tuto. et curat. dat. ab his. l. curatorem. et ibi no. Dy.

Inter pupillos. Si diuisio fiat tutore autore iter pupillos. licet non subscribat. bene valet. h. d. Ibi presente tutore et autoritatem prebente. Dy. ibi sed non. assignante. i. non subscribente instrumento diuisionis. Dy no. ¶ Opponit glo. q non potuerit fieri diuisio inter pupillos cum non possint minores se adinuicem prouocare. vt. j. de rebus eorum. l. si pupillorum. et. C. de predijs mino. l. penul. Glo. dat plures solutiones. Dy. approbat vltimam solutionem. s. q isti pupilli habebant vnum coheredem maiorem q eos prouocauit ad diuisionem sed certe hoc non dicit littera. ¶ Et ideo dns Guid. de suza. dicit q hic vnus pupillorum dilapidabit bona coia et sic dicat se iudicasse inter duos minores cum vnus inutile faceret in bonis coibus q alter prouocare posset ad diuisionem per hanc l. et per. l. iubemus. C. de sacr. ec. vbi de hoc tetigi. et. s. fa. berc. l. lucius. Ja. de are. videtur hic sentire q diuisio facta fuerit cum decreto iudicis et q cum decreto minor possit prouocare. s. de tute. l. qd dicitur. et pro hoc etiam equitas suggerit ne socium rixosum patiat. ar. s. pro soc. l. si conuenerit. Alij dicunt diuisionem posse fieri quo ad fructuum perceptionem inter pupillos non quo ad proprietatem. vt. d. l. lucius. fa. her. et. l. iubemus nulli. C. de sacro. ec. Ja. ¶ Opi. dni Gui. non videtur procedere qr nec text. dicit q aliquis dissiparet nec video etiam quid posset discrepare vnus pupillus cum nec administrare quicq possit nec se obligare. Opi. ergo Ja. de are. videtur magis conformis q hic fieret diuisio quo ad culturam et quo ad perceptionem fructuum vel cum decreto. Et hoc etiam colligi pot a contrario sensu dicit. l. pe. C. de pre. mino. q dicit sine decreto. Et de hoc ibidem plenissime dixi. In gl. vlt. ibi si propter publicas pensitationes. l. fi. et hoc etiam ibi no. in glo. q vtraq autoritas. s. tutoris et iudicis sit necessaria. et ibi de hoc tetigi. ¶ Glo. tn sentire videt contrarium. s. q sufficiat solius iudicis autoritas. C. de in integ. resti. mino. l. si curatorem. vbi de hoc latius dixi in supplectione glo.

1 ¶ Snia quando petitur executioni mandari non requiritur libellus.

Defendente. Si pupillus condemnatus ex contractu paterno abstineat hereditate paterna snia non mandat executioni contra eum. h. d. et no. venustum modum loquendi et breuem quem hic facit iurisconsultus. ibi curatorem accepit vel durante pupillari etate vel etiam post pupillarem etatem. Dy. ibi et creditor. i. procurator fisci qui erat creditor. Dy. ibi faciat iudicatum. i. soluat condemnationem de eo factam. Ista 1 littera bene facit q cum petit snia † executioni mandari q non est necessarius libellus sed sufficit verbo petere executionem. et iudex ex officio exequi tenetur sed et si actor vellet agere act. in factum oblato libello bene posset. vt. C. de reb. credi. l. actori. et de hoc no. in margarita de libel. obla. ver. sed nunquid in act. et ver. se. fatuus tn est actor qui eligit viam libelli et non petit executionem fieri officio iudicis. de hoc plene dixi. C. de iur. et fac. igno. l. j. Ibi abstineo pupillum et per hoc euitare executionem snie. Dy. In glo. non aperit ibi propria. s. q datus fuerit durante tutela. Dy. ibi pro scda. s. q datus fuerit ea finita. Dy. ibi non est vis. immo videtur esse vis. s. prestandi autoritatem. vt. j. de ap. l. cum in vna. §. tutor. sed dic vt. j. in glo. vlti.

Si quis est. In glo. ibi de sol. l. tutor. §. fina. immo est. in ti. de fideiuss. vt et ibi no. in glo. solue etiam aliud contrarium de. l. quotiens. §. sicut. s. de admi. tuto. Old.

a ¶ Qn ex facto tutoris vel curatoris[a] minores agere vel conueniri possunt. Rubrica.

1 ¶ Contra pupillum ex facto tutoris an iuretur in litem.
2 An contumacia delinquentis plene probet contra patrem vel fideiussorem.
3 Tutor an teneatur finito officio ex contractu celebrato nomine pupilli.

Super rubrica. Continuationem vide per Azo. in summa e. ti. et vide ibi no. et qd no. s. de ad. tut. l. vlti. et de reg. iur. l. neq interdicto. et plenissime dixi. s. q quisq iur. l. iij. §. si procurator. et si qs ius dicenti non obte. l. j. §. si procurator. an con1 tra pupillum † ex facto tutoris iuret in litem. j. e. l. j. Et an contra coia que tenent ad restitutionem dampni vel robarie factorum in eorum territorio et an contumacia delinquentis plene probet contra patrem vel fideiussorem vel nautam vel stabularium q vtilis actio queratur pupillo ex facto tutoris. j. e. l. ij. an tutor teneat finito officio ex contractu celebrato noie vel in rem pupilli. j. e. l. post mortem.

1 ¶ An stet iuramento derobati contra derobatores.
2 Statutum dicens q si aliqs citet ad iudicium et fuerit contumax habeat pro confesso quidam seruiens accusat de furto et fuit citatus et non venit an habeatur pro confesso.

Ob dolum. Vel culpam commissam in non restituendo fm preceptum iudicis Ja. ibi condemnandum in verum interesse actoris legitimo modo probatum et non sufficit iuramentum actoris non suo. et hoc declarat sequens littera. Dy. Ibi et tn illud. s. q condemnet in verum

a ¶ Tutoris vl curatoris adde bar. in l. ne qcq. de incendi. rui. et idem est dicendum qn agit de dlicto i ammittendo p text. sing. in. l. argentarius. §. cum aut. s. de sedendo. et ibi Ang. et Lu. roma. i rub. de iureiura. And. barb. hic in addi. ad bar.

in verum interesse si tutor est soluendo non tenet pupillus nisi cedere actionē ɔtra tutorē. Dy. Vel dic ꝙ ɔdemnet quanti in litē iuratū est ſm quosdā. nā ⁊ al's punit pupillus ex dolo tutoris. vt illa pena tutori non pōt imponi. vt. C. de his qui. vt indi. l. polla. Ja. ibi seruare possit. i. si tutor est soluēdo. Dy. Est argumē. huius legis. ⁊. C. de in litem iurā. l. is qui rationnes. ⁊. l. alio iure. ⁊. l. fina. terminantur tres qōnes. ¶ Prima est statuto cauet ꝙ si raptores vel robatores nō possint emēdare damnum derobato ꝙ illi de villa vel loco in quo derobatus est teneāt ad restitutionē. Sed ita est de iure cōi ꝙ staret † iuramē- 1
to derobati ɔtra derobatores super rebus derobatis sine alia ꝓbatione. vt. C. vnde vi. l. si qñ. nunquid eodē modo stabit eius iuramēto contra villam vel locum eo casu quo tenentur ad restitutionē dic ꝙ non. ar. huius. l. ⁊ predictarum aliaruꝫ. ll. qr cū quis conuenitur ex delicto vel facto alterius opus est vera ꝓbatione nec sufficiat sacramentum. ⁊ ad hoc bene facit. j. de noua. l. doli. in fi. vlti. glo. Et ad hoc ⁊ de incendio ruina ⁊ naufragio. l. ne quid. vbi de hoc no. ⁊ dixi. ⁊. d. l. si qñ. C. vnde vi. Scōa
2 questio est si statuto caueatur ꝙ si aliquis citetur ad iudiciū † ⁊ fuerit contumax ꝙ habeatur pro confesso. Quidam seruiēs cuiusdam hospitij accusatur de furto ⁊ citatus noluit cōparere ⁊ ita habet pro confesso. Modo querit hospes seu dñs hospitij cōuenitur sic pōt de iure vt. s̄. nau. cau. per totum. nunqd talis contumacia habeatur pro confessione quo ad dñm dicēdum est ꝙ nō. ¶ Tertia qō est statutum est ꝙ pater teneatur pro delicto commisso a filio ad certam summam ⁊ alio statuto cauetur ꝙ contumax habeatur pro ɔfesso filius accusatus de aliquo delicto non cōparet sed contumax est. nunquid hoc sufficiat quantum ad penam patris dicendum est ꝙ non per iura predicta idem posset dici de fideiussore alicuius accusati ꝓ maleficio ꝙ si ipse fugiat vel confiteatur crimē in tormētis vel sponte ꝙ talis ɔtumacia vel confessio non noceat fideiusso. de hoc dixi. C. de fideiusso. magi. In glo. j. ibi. l. fi. in princ. Sed isto casu peruenit demū estimatio deteriorationis. vt. s̄. de rei ven. l. si homo. Ja. In glo. vlti. in fi. Sed dic ꝙ ibi tenet tutor ɔside rato effectu. qr ceditur actio contra eū ⁊ sic reducitur ad distinctionem que est in. l. vlti. s̄. de admi. tuto. vel ibi nō deliquit circa rem q̄ a pupillo possideat. ⁊ ideo a directo tenet tutor. Dy. Vel dic ſm Ja. de bel. ꝙ hic deliquit circa rē pupilli ibi extra rem ⁊ nō est pupillus locupletior. ⁊ ideo solus tutor tenetur. vt C. vnde vi. l. meminerint. ⁊. s̄. ꝙ quisq; iur. l. iij. §. sed si tu incidisti. Ja. ⁊ hoc satis concor. cū Dy.

1 ☞ Actio vtilis acquiritur per tutorem ⁊ curatorem pupillo vel adulto.

a ¶ Si tutor. adde bal. i. l. si vt proponas. C. de rei vē. bal. in. l. si familie. C. fa. herc. ⁊ in. l. si curator. C. d arb. tut. An. barba. hic in add. ad bar.

Si tutor. a Per tutorē vel curatorem acquiritur vtilis actio pupillo † vel 1 adulto. h. d. Ibi. eius. s. pupilli vel adulti. Dy. ibi mutua data suo ꝓprio noīe. Dy. ibi stipulatus sibi ⁊ suo noīe. Dy. ibi actio ei. s. pupillo vel adulto. Dy. ibi ad rē vendicandā in scōo casu. Dy. ibi exigendā dic etiā ante traditionē factam pupillo per tutorē cui tutori erat tradita. al's nec pupillo dñium quereret. vt no. j. de reb. cor. l. j. in fi. Ja. ¶ In glo. ex stipulatione ibi. C. e. l. ij. sed pro tutore. vt. s̄. de peculio. l. ex facto. sed quid in ꝑsus extraneo. quidam dicūt idem ar. eius qō de milite dicit. C. de rei vē. l. si vt proponis. ⁊. s̄. qui potio. in pig. ha. l. idemq;. ⁊ de sol. l. filie. sed contra videt ar. eius qō no. in predicta. l. filie. nisi forte in subsidium. Ja. vt. C. de rei ven. l. mater. in ciuili. s. qñ maritus non est soluendo. Dy. In ea. gl. in fi. vel dic melius vt ibi no. Itē ɔtra. s̄. ti. ij. l. titium ⁊ meuium. §. altero si ibi erat debitor generis. Dy. Itē non ꝓponitur ibi ꝙ res redēpte fuerint de pecunia pupilli.

Dolus. Ex dolo tutoris eatenus ɔuenit pupillus quatenus est locupletior. hoc dicit cū. l. se. ⁊ facit. s̄. ti. ij. l. fi. ⁊ qō ibi no. Ibi vulgo dicitur vt in prin. huius. l. Ibi quere. i. qr tenet ex tutoris dolo quando factus est locupletior. Dyn. ibi desijt esse in hereditate. Dy.

Et si extrinsecus. Id est in re sua ꝓpria tutoris ⁊ suo noīe. Et de hoc vide qō hñ no. ⁊ dixi in. l. neq; interdicto. j. de reg. iur. l. que hic allegat in glo.

1 ☞ Ex re iudicata nō fit executio in tutorē vel curatorem.

1 **Post mortem.** Ex re iudicata nō fit executio in tutore vel curatore in se facta nouatione ⁊ ex ꝓmissione directo ⁊ immediate facta per tutorē in rē pupilli finita tutela tutor ɔueniri nō pōt. Si directo ꝓcedat in reꝫ ipsius tutoris. h. d. tex. ⁊ gl. totius huius. l. Ibi iudicati actio ex snīa ɔtra ipsum curatorio noīe furiosi lata. Dy. Ibi in tutores pupilli noīe ɔdēnationis in quos ɔstat nō dari. vt. j. e. l. pe. Dy.

Tutor qui pecuniam. Casuꝫ posui. s. in prin. ⁊ dic qō aut ꝓmissio tutoris a principio principal'r directo immediate cedit in rem minoris vt fuit in primo casu quo subijcit obligationē in pupillū efficacē ⁊ tūc videt facta tutorio noīe aut nō a toto principio directe ⁊ immediate cedit in rem minoris. vt qr tutor accepit pecuniam mutuo que postea ɔuertit in reꝫ minoris ⁊ tunc hꝫ locū scōm responsum primus em̄ ⁊ certus mutui nō cessit in rem minoris lꝫ pecunia ex ea habita in rem minoris ⁊ hoc vult dicere tex. ⁊ glo. Dy. ¶ Caueas tñ ꝙ gl. que est hic ⁊. s̄. de admi. tuto. l. ij. ⁊ de ꝓcu. l. ꝓcurator. qui ꝓ euictione male dicūt qr dicūt aliud esse in procuratore q̄ in tutore qr nō est aliud. Sed vt dixi. d. l. ij. s̄. de admi. tuto. ⁊. d. l. procurator q pro euictione. ibi nō idē. s. qō dictū est. s̄. pri. vbi processit directe ⁊ immediate in rem pupilli. nam hic immediate nō ꝓcessit in reꝫ pupilli. vt. s̄. dixi. In glo. ibi. l. iij. §. in eum. al's est. l. iiij. ⁊ dic vt ibi. Dynus.

Tutor interposito. Ibi actoreꝫ reliquit. i. constituit qui debent agere causam contra debitorem pupillarem.

1 **Tutor.** Qui ⁊ coheres facit. j. vt leg. no. ca. l. fina. §. vlti. Jac.

¶ De suspectis tutoribus ⁊ curatoribus. Rubrica.

1 ☞ Libertus an possit accusare patronum de suspecto.
2 Iudex pōt punire de delicto coram se remisso.
3 Iudex an in oībus criminibus possit procedere per inquisitionem si tutor delinquat in rebus pupillaribus.
4 Tutor inimicus pupilli vel parentis remouetur.
5 Tutor si est contumax in alimentis prestandis remouetur.
6 Satisdatio non impedit remotionem tutoris.
7 Lata culpa an habeat locum in delictis.
8 Boni mores plus valent q̄ diuitie.
9 Mulier si incepit agere contra maritum vergenteꝫ ad inopiā si mulier vel maritus moriantur an iudicium expiret.
10 Inquisitio iudicis an cesset superueniēte legitimo accusatore.
11 Pater an teneatur recipere dotem pro filio ⁊ se pro ipso obligare.

Super rubrica. Vide Azo. in summa co. ti. ⁊ ibi habes ɔtinuationē rub. ⁊ in summa insti. e. ti. ⁊ in isto prin. ponit per modum summe effectus totius tituli qui postea declaratur per totum titulū. ¶ Primo enim ponit causaꝫ que inducit ad tractandū de ista materia. Deinde ponit quinq; q̄ sunt circa materiā inquirenda. qui magistratus possint cognoscere de suspecto ⁊ remouere ⁊ qui tantum cognoscere ⁊ nō remouere. j. e. l. j. §. damus. quod oīs generis tutores possint remoueri. e. l. §. ostēdimus. an accusatio suspecti sit publicum crimen ⁊ dictio quasi expressiua veritatis. e. l. §. ɔsequēs. Si in eadeꝫ ꝑsona ɔcurrat rō legis ꝓhibētis attēdit magis rō ꝓhibēs j. e. l. iij. v̄. sed si patroni. ⁊ qñ locuꝫ hꝫ regula in. l. dolosus dolo.
1 Et an libertus † possit accusare patronū de suspecto vtrū dānatus ex ingstione sit infamis. e. l. §. ꝓterea. ⁊ ꝙ iudex pōt pu-
2 nire de delicto † corā se cōmisso sine accusatore ⁊ punire ēt tutore ⁊ ꝓcuratore agēte cām dolose corā se. Et an iudex possit in
3 oīb' crib' ꝓcedere p ingstionē † si tutor delinqt i reb' pupillaribus ān tutelā qual'r puniat. e. l. §. nūc videam'. ꝙ accusatio suspecti nō habeat locū qñ tutele actio pōt intentari. e. l. §. queri pōt. Et ꝙ hec dictio quoad importat reuolutionem tpis. Qō
4 tutor † inimicus pupilli vel parentū suoꝝ remoueat. e. l. §. si tutor inimicus. ⁊ an idē sit in trāsuersalibus ⁊ ꝙ cause examinatio sit in arbitrio iudicis ꝙ tutor indebite vendēs teneat lꝫ vēditio nō valeat. e. l. §. seuerus. ¶ Si tutor est ɔtumax in alimē-
5 tis ꝑstādis pupillo † remouet. e. l. §. si tutor ad alimēta. ⁊ qō humilis dr qlibet q nō est in dignitate. Et so. brocardi an magis puniat humilis q̄ in dignitate positus. ¶ Qñ tutor remouet ob culpā. e. l. §. fi. ⁊ qō segnitia rusticitas inertia simplicitas et imperitia ideꝫ sint i effectu. ¶ Qō i dubio mitior pena eligat j. e. l. hec em̄. Et an causa sit inserenda in snīa qñq; vnū petit ⁊ aliud ꝓnūciat. e. l. §. si ꝓtor. regul'r cū snīa dꝫ esse ɔformis peti-

tioni de remotione ꝓpter dolū ꝛ culpā.e.l.§.fi.satisdatio nō im
6 pedit remotionē† tutoris.ꝭ.e.l.suspect⁹.ꝛ.l.seq.ꝙ impubes nō
possit suspectū tutorē petere.sed adultus sic ex ꝯsilio necessa-
7 rioꝝ.i.agnatoꝝ.ꝭ.e.l.i.puberibus.Qd lata culpa † sit ꝓpe do-
lum.ꝛ an hoc habeat locū in delictis.e.l.§.j.ꝛ an ꝯtumacia vel
fuga faciat quē haberi ꝓ ꝯfesso vel ꝓ suspecto tantū qd faciat
8 vtrū banniti ex ꝯtumacia habeant pro ꝯfessis.¶ Qd plus†
valeant boni mores ꝙ diuitie.ꝭ.e.l.suspectū.An tutor ꝯiunct⁹
pupillo vinculo ꝯsanguinitatis remoueatur.ꝭ.e.l.si tutor.ꝛ qd
aliquid fit rōne ꝯsanguinitatis qd al's non fieret.Et an sibi in
terdici debeat administratio si postulet suspectus.ꝛ an ipso iu
re vel ꝑ officium iudicis interdicat administratio ꝛ an idem in
mondoaldis mulierū de iure lōbardo.ꝛ an idē in platis ꝛ alijs
officialibus.an in crimine suspecti interueniat ꝓcurator.ꝭ.e.l.
decreto.ꝛ an idem actus possit esse cā pene ꝛ premij. Quod il-
lud quod impedit iudicium inchoari postea superueniens tol
latur inchoatum.ꝭ.e.l.post finitā.qd facit si ꝓcurator inchoa-
bit iudicium.postea dn̄s eius bānniatur vtrū possit in cā nō ob
9 stante except. banni.¶ Itē si mulier cepit agere† ꝯtra mari
tum vergentē ad inopiaꝫ.ꝛ maritus moriat an iudiciū expiret
vel si mulier decedat an statim heredes vxoris possint agere
statim vel debeāt expectare tēpus legale.Itē si mulier agit ꝓ
pter inopiam viri ꝛ viro supueniat hereditas locuples an ces-
10 set iudicium. Et an superueniente legitimo† accusatore cesset
11 inquisitio iudicis.An pater teneat† recipere dotē pro filioꝝ se
pro ipsa obligare.ꝭ.e.l.fi.§.fi.

Hec clausula. Id est materia de suspe. tuto.Dy.ibi pernecessaria.i.valde necessaria.Dy.ibi quotidie em̄ ꝛ iō dili-genter tractāda.vt.ꝭ.de liber.leg.l.legaui.ꝛ expone quotidie ꝛ frequenter sic ponit.ꝭ.si cer.pet.l.certi ꝯdictio.§.si nummos.aliter accipitur.ꝭ.de aqua quoti.ꝛ esti.l.j.Et vide in alphabeto Ibi vnde.i.a quo iure.Dyn.ibi apud quos.s.iudi-ces.Dy.ibi postulari.i.accusari.Dy.ibi suspecti crimē.i.accu-sationē criminis de suspecto.Dy.¶ In glo.j.in fi.vel dic ex ꝓ hibitione legis.xij.tabularū.vt extra de ꝯstitu.c.nā cōcupiscē tiam.Ja.in glo.qꝛ ergo de consti.ibi per libellum.vt.ꝭ.de accu. l.libelloꝝ.Ibi vel verius ibi loquitur.ꝛ.ꝭ.e.l.§.fi.ꝛ.l.seq.ꝛ.l. tu-tor.§.tutor.qui ad alimēta.ꝛ.§.seq.ꝛ.l.seq.Dy.ibi.§.si quis. et se dꝫ inscribere ad penā talionis.vt.ꝭ.ad turpil.l.j.§.calūniato ribus.ꝛ.C.de accu.l.fi.vbi de hoc satis dixi.ꝛ de calū.l.fi.Dyn. Qd intellige cū solēniter per accusationeꝫ ꝓceditur nō vbi ꝑ inquisitionē.vt.C.qui accu.non pos.l.qui de crimine.ꝛ licet sub scriptio ꝛ pena talionis locū habeat non tn̄ per turpili. vt.ꝭ. ad turpil.l.j.§.suspecti.ꝛ pōt esse ratio qꝛ minus crimē est desi stere ꝙ ꝓsequi.vt.C.de his qui.vt indig.l.alia.tbo.loquitur er go dictus.§.suspecti in tergiuersatore.i.in eo ꝙ destitit ab accu satore non in calumniatore qui calūniose accusat ꝛ perseuerat vsqꝫ ad sn̄iam ꝛ succumbit.iste enim magis delinquit. vt.ꝭ. de preuarica.l.iij.in fi.ꝛ.d.l.fi.C.de accu.Dy.

Ostendimus. Omne aīal fuit in archa noe.b. ꝺ.iste.§.ſm Dy.q.d.oē gen⁹ tu-toris pōt de suspecto accusari ibi fieri possunt.i.accusari.Dy. Ibi oēs tutores causam suspitionis cōmittētes.Dy.ibi parendum in hoc.s.qꝛ remotus non infamatur.Dy.In glo.inmo vi detur in fi.vel illud qn̄ petitur remoueri propter doluꝫ quo ca su non remouetur sed curator adiungitur ne fiat infamis. sed quando propter culpam tunc remouetur quia infamis tūc nō efficitur.Dy.

Consequens. Ibi quasi publicam.i. quasi est expressiuū veritatꝫ.vt no.ꝭ.e.l.de creto.ꝛ de publi.iudi.l.j.vel dic ꝙ est diminutiōis nota.nec em̄ est vere publicū crimē qꝛ tūc mulieres nō admitterent.vt.ꝭ.de accu.l.ꝗ accusare ꝗ tamen admittuntur vt sequitur ꝛ ꝓcur.vt ꝭ.de ꝓcu.l.non solum.§.fi.qd non esset publicum.vt.ꝭ.de pub. iu.l.pe.§.ad crimē.ꝛ vide insti.e.§.consequens.Ibi parere al's competere.Dy.ibi ad hoc.i.ad accusationē suspecti.Dyn.ibi intellexerit.s.pretor.Dy.ibi ꝯtinere.i.sustinere.Dy.In gl.vlt. ibi.C.de accu.immo est in ti.qui accusa.nō possunt.Old.

Si quis de plebeis. Ibi atrociora in tutela.i.circa tutelā.ꝛ dic atrociora qui mirantur.ꝭ.e.l.tutor.§.tutor qui ad alimenta ꝛ.§.seq.Dy.

Libertus. In glo.j.in fi.Sed dic vt ibi no. C.de liber.ꝛ eoꝝ liber.l.ij.Dyn. In glo.vlti.ibi.C.e.immo est in ti.de admi.tuto. Dy.

a **Tutor quoqꝫ.** Ibi eoꝝ.s.pupilloꝝ ꝛ patronoꝝ.Dyn.ibi sed dic vt ibi no.C.de libe.ꝛ eoꝝ lib.l.ij.Dy.In glo.vlti.ibi.C.e.immo est in ti.de admi.tuto.Dy.

[a ¶ Tutor. adde qd ista l.facit ad ea ꝗ no.ꝑ bar.ī l.j.§.j.cū ad-di.d no.ope. nun.]

Tutor quoqꝫ. Ibi eoꝝ.s.pupilloꝝ ꝛ pro-noꝝ.Dy.in fi.ibi sꝫ si patronus.vbi rō legis ꝓhibentis ꝛ ꝑmittētis in eadem ꝑsona concurrunt magis prohibētis ꝙ ꝑmittētis rō est attēdenda similis inductio.C.de fer.l.vlti.Oldr.Ibi emer-gat ad damnum libertoꝝ vel pupilli.Dyn.In glo.j.ibi postea restitutus.Aꝫ.vt insti.quibus mo.tutela finit.§.sed ꝛ capitis. Old.Ibi qui.mo.tute.fin.quidam habent quib.mo.test.infir.ꝛ male.Dy.In gl.i.dicere.ī fi.Sꝫ illa regula locū hꝫ qn̄ habeat excep.obijciens.§.nil dolosus doloso est dolum passus.sed de dolo contra extraneū cōmisso puta contra pupillum non exci pit vt hic.Old.In glo.ergo si omittant in fi.Sed dic vt ibi no. ꝛ.d.l.ingratus.ꝛ.l.ij.Dy.In glo.s.pupilli.ibi de publi.iudi.im mo est in ti.de accu.Dy.ibi non tn̄ eum accusat ꝛ sic actio famo sa conceditur liberto contra patronum alieno noīe vt.l.quesi-tum.sed nō excusatur vt hic.Dy.In ea.glo.in fi.vel dic ꝙ li-berti vna cum patrono erāt tutores ꝛ dic ꝙ nō possunt patro num accusare.vt.C.e.l.j.Ja.

Non tantum Autem.ibi huius criminis.i.ac-cusationis de suspecto.Dy.

1 ☞ Qui possunt de suspecto cognoscere ꝛ remouere.

1 **Damus.** Nominat eos qui possunt de suspecto co-gnoscere † ꝛ remouere in ver.an aūt loqui tur de his qui possunt solum cognoscere ꝛ non remouere.Dy. ꝛ dic ius.i.iurisditionē.Dy.ibi postulari.i.accusari. Dy. ibi ꝓ consulis in ꝓuincia.Dy.ibi mandata iurisditione.s.legato suo Dy.ibi ad eū.s.legatū suū.Dy.ibi mādet iurisditionē.s.gn̄al'r in vrbe romana.Dy.ibi in ꝓuincia.i.in ꝓconsule vel eius lega to qui regūt prouinciam quid de legato presidis dic vt in glo. Dy.ibi cognoscere ꝛ suspectam.Dy.remouere.Dyn.in glo.si dicat ibi vel pōt hoc placet Dy.ibi nō pōt delegari quidā non habēt nō ꝛ male.Sed tamen hec in contrario reprobatur.dy. ¶ In eadem glo.in fine.non obstat institu.eodem in princip. vbi videtur concedi legato procōsulis quod possit habere su-spectum quia duplex est remotio vna que tacita legis potesta te conceditur.scilicet eoipso quod aliquis accusatur de suspe-cto remouetur ꝛ interdicitur sibi administratio.quia lex presu mit quod amodo male administraret.vt probatur.C.eodem.l. eum.ꝛ hec remotio cuiusqꝫ competit qui possit de suspecto co-gnoscere vt hic est ꝛ alia reprobatio que fit per sententiam dif-finitiuam causa plene cognita ꝛ accusatione probata ꝛ hec re-motio non competit legato proconsulis.vt.ꝭ.ad turpil.l.prima §.suspecti. ꝛ tamen cognoscit sic et alibi quod quis cognoscit ꝛ non preiudicat de eo quod cognouit: vt si preses prouin-cie quando est absens mandat merum imperium. scilicet quo ad cognitionem.vt.ꝭ. de officio eius cui manda. est iurisditio. l.j.Dy.

1 ☞ Sine accusatore an possit cognoscere ꝛ suspectum remo uere.
2 Procurator si falso agat causam coram iudice iudex pōt eum punire extra ordinem.

1 **Preterea.** Ibi ꝙ scilicet sine accusatore possit de suspecto cognoscere † ꝛ suspectuꝫ remo
b uere.[b] Dy.ibi ꝛ non erit ꝛ tunc infamis que glo.non est alibi.se cundum Dy.ex qua colligitur ꝙ damnatus per inquisitionē non fit infamis sed certe similis glo.est.C.de modo mulctarum l.j.vbi de hoc tetigi et latius in.l.hic in glo.allegata.C.si tutor non gesserit.l.j.ꝛ quod dixi.ꝭ.de his qui no. infamia.super ru brica.quod intelligit hic Dynus.etiam si damnatus foret de crimine publico ex inquisitione qd non efficiat infamis.ꝛ ideo non repellatur a testimonio a quo repellūtur infames.vt.ꝭ.de testibus.l.iij.§.l.iul.cuꝫ simi.Et est hodie valde vtile scire pro pter inquisitiones que fiunt hodie continue ex forma statuto-rum ꝛ consuetudinum.Dy.ꝛ ita consuluit.Dyn.de facto con-sultus.vt dixi.d.l.j.C.si tutor nō ges.¶ Sed contra hanc opi. Dy.ꝛ glo.facit qꝛ nō forma sn̄ie sed causa ꝯsideranda est. vt.ꝭ. de re militari.l.iiij.§.ad tempus.ꝛ.ꝭ.de his qui no.infa.l.ictus fustium.ꝛ ideo si causa ex qua procedebatur per inquisitioneꝫ erit talis que infamat damnatus ex ea erit infamis ꝛ repellet a testimonio alias non.Item videtur casus.ꝭ.de publi.iudic.l. ordo.quia sicut erat olim necessaria solēnitas ita hodie ea sub lata nihilominus durat effectus. vt ibi ita in casu proposi-to per consuetudinem vel statutum quasi accusatio sit sublata vt plurimuꝫ ex inquisitione procedatur ꝓbatur ex ꝯiunctione duarum

[b ¶ Remoue re. adde tex. sing. in fili.ī l.iij. C. de ꝓ cu.ſm bar. ꝛ Lud.ro. ꝯsi. cccxvj.]

duarũ legũ õ his q no.infamia.l.quid ergo ad.l.si tutor nõ gesserit.rñ.q: nõ dicit φ nõ sit infamis sed qõ penã euitat sic denunciãdo τ ista est veritas ƒm quosdã.Dy.tñ tenet vt pdixi φ non sit infamis nec a testimonio repellat. ¶ Et pdicta rñ.ad.l.si tutor nõ gesserit non videt bñ sufficere nec tollere.l.illã.Quare.An.de pisis dicit qõ ibi dicit tutorẽ debere puidere pupillo nõ intelligit vt petat cõtutore remoueri in iudice inquirẽte nã tunc esset infamis cũ ipsa remotio ob dolũ sit cã infamie vt.j.e.l.in fi. ¶ Sed peteret tũc adiũgi curatorẽ τ cessabit infamia vt.j.e.l.si tutor sed pro glo.facit.C.de testi.l.nullum τ qõ ibi no. τ de hoc etiã ibi tangit p dy.j.de act.τ oblig.l.cessat τ hec sunt memorie cõmẽdata. ¶ Opi.dy.τ gl.obtinui apud magnos peritos lʒ rõnes in contrariũ multũ cogãt τ maxime ratio φ causa criminis τ non forma sentẽtie sit attẽdẽda contra quam tamen facere videtur.§.de penis.l.φ ad statum vbi attendit sententia τ nõ genus criminis in gl.qui τ preses dicit ibi cõmunia se tangẽ corã iudice τ sic nota.φ iudex potest punire de delicto corã se cõmisso etiã sine accusatione τ pro hoc.C.de testi.l.nulli vbi de hoc dixi licet quidã dicũt speciale in teste falso qõ nõ credo q: ratione specialitatis nõ video et facit etiã si pcurator † falso ageret causam corã iudice vt iudex possit eũ punire extra ordinẽ crimine stellionat⁹ ex dolo corã eo cõmisso vt.j.de crimine stellio.l.ij.τ.iij. ¶ In eadẽ gl.ibi.§.si publico ex quo.§.τ isto §.pterea dicũt quidã φ iudex in omnib⁹ delictis põt p viã inquisitionis pcedere τ dicunt esse expressum in autẽ.de collator.§.iubem⁹.τ.s.de offi.psidis.l.cõgruit.sed falsum est p.l.de mune.τ bono.l.rescripto.§.si qs accusatorẽ τ hoc est speciale in crimine suspecti vt hic pʒ ergo cõtrariũ est ius cõmune non ob.§.iubem⁹ q: qõ ibi dicit p se inquirant exponi debet.i.non p delegatũ cũ cognitio questionũ criminaliũ nõ possit delegari vt.s.de officio ei⁹ cui manda.est iurisditio.l.j.Non ob.l.cõgruit.q intelligitur ƒm determinationẽ dicti.§.si qs accusatorẽ vel dic φ inquirere põt modis tãtũ a lege cõcessis vt p accusatorẽ vt dicto.§.si qs accusatorẽ vel officialib⁹ nũciantib⁹ vt.C.de accusa.l.ea quidẽ vbi de hoc satis notaui v.j.vtrũ iudex in quolibet crimine.Itẽ si malefactor sibi offerat vt.C.de malefi.τ mathe.l.fi.τ de condi.cã data.l.penul.τ alijs modis qui reperiant a iure cõcessi τ de hoc no.τ dixi.d.§.si publico τ p innocẽ.de offi.iudi.c.j.τ de accusa.τ qualiter qñ scdo τ in speculo de inqsitione τ in gãdino qualiter in crimine pcedat p inquisi.

a ¶ Nunc videam⁹.Add de qõ not.in autẽ.mioris C.q da.tuto.pos.p Alb.vbi dicit hũc §.esse correctum.

a Nunc videamus. a Ibi aut ob dolũ si forte τc.simul subaudit.j.ad trebel.l.restituta in princi.Jac.ibi in tutela.i.tutele administratione.dy.ibi crassatus sic.i.dolo aliqd fecit.dy.τ hr hic verbũ insti.e.§.penul.aliter sumitur.j.de penis.l.capitaliũ.§.crassatores τ vide in alphabeto ibi pupillo.i.ad pupilli dãnũ.Dy.Ibi φ tutor esset.i.añ φ esset hereditas adita vel post eã additã ante apprehẽsam possessio.dy.ibi si minus.i.si crimen expilate hereditatis locũ nõ hʒ cũ adita sit hereditas.dy.i glo.cũ subtraxit in fi.vl' melius dic qõ aut deliquit añ φ esset tutor aut postφ fuit tutor sed añ administra.vel postφ fuit tutor et administrabat.Primo casu loquitur hic secundo et vltimo loquitur contrarium.Dy.

1 ☞ Accusatio suspecti tutoris hʒ locũ qñ actio tutele nõ põt intentari de iure et de facto.

1 **Queri potest.** Accusatio † suspecti tutoris hʒ locũ qñ actio tutele nõ põt intentari de iure et de facto.h.d.vsq ad.§.si tutor.dy.ibi pupilli.i.si tutor aliqd dolo vel culpa administrauit propter qõ remoueri põt vt suspect⁹.dy.ibi cõueniri de iure τ de facto.dy.ibi postulari possit pter delicta in priori tutela cõmissa.Dy.ibi si est.s.alius tutor ibi q: tutele cessat.s.actio de facto τ nõ õ iure cessat eñ pter defectũ psone q: non est psona q cam intẽtare posset dy.ibi q si in hac.s.scda.dy.ibi ergo.s.q: tutor põt remoueri vt suspectus pter delicta in priori tutele administratiõe cõmissa τ sic infert subaudito in supiori primo v̇si.dy.ibi idẽ dici põt scʒ qõ possit remoueri tãφ suspect⁹ pter delicta in priore administratione cõmissa.dy.cũ non habeat curatorẽ qui cũ conueniat.dy.ibi φ si qs.s.tutele actio non poterat intẽtari de facto lʒ posset õ iure ibi quoad trãs mare no.qõ hec dictio quoad habet in se reuolutionẽ tpis p hoc.j.de testamẽto militari l.qõ dr τ de ãnuis lega.l.legatũ est.Ol.ibi an possit.s.qõ nõ est tutele actio ppterea sequit qõ locũ habeat accusatio de suspecto.dy.ibi interuallar sic actio tutele non põt intẽtari de iure τ ideo sequit qõ locũ habeat accusatio de suspecto.dy.et ad istõ verbũ interualla facit.s.de seruitu.l.iiij.§.fi.Ol.in gl.nec remouebit p hoc.s.de admini.tuto.l.lucius.τ.s.man.l.qui mutuã.§.

non ideo Jac.in eadem glo.in fi.Si ergo nõ est amota videt qõ possit remoueri.dy.ar.j.§.si curator.

Si quis absfuturus. Ibi vtili actiõe.s.tutele ibi conueniri si habeãt tutores qui eũ conueniant.dy.in glo.j.curatorẽ in fi.vel dic pprie vt ibi no.τ patet hic q: tutela finitur hic ad tempus vt dicit in sequẽti gl.τ iõ nõ ob.regula tutorẽ habenti.dy.

Si curator. Ibi cõueniri põt act.negociorũ ge.vtili.Dy.

1 ☞ Tutor si est inimicus fratris vel aliorum transuersaliũ quod non repellatur.

b **Si tutor.** b Inimicus ibi q: iusta cã τ sic videt qõ sit in arbitrio pretoris causam examinare sic τ in cã suspitionis iudicis vt extra de offi.delega.c.suspitionis Jac.τ ex hac littera reprobat dy.glo.hic positã q dicit qõ si tutor † est inimicus fratris vel aliorũ transuersalium qõ non repellatur et ad hoc etiã allegat.C.de excu.tut.l.hũanitatis.dy.

b ¶ Si tutor[...] Adde in fi[...] p Bar.in.l[...] si miles.§.fi[...] de adul.in.l[...] cũ tabulis[...] §.j.de his g[...] bus vt indig[...]

1 ☞ Tutor fraudem cõmittẽs licet effectũ nõ habeat punit.

Seuerus ẽ autem. Ibi nihil egisse.i.vendito nõ valet ipso iure.Dy. ¶ Et breuiter dicit qõ tutor † fraudẽ cõmittẽs lʒ effectũ non habeat punitur ac si effectũ haberet.Old.

Tutor qui ad alimẽta. Ibi nõ faciat p ɔtumaciam dy.ibi remittẽdus vt extra ordinẽ puniat.dy.ibi remouebitur scʒ tm̃ dy.in gl.nec ille ibi alij subaudiunt hoc placet Dy.Ibi in aliqua dignitate.No.qõ humilis dr quilibet qui caret dignitate pro hoc.s.e.l.j.§.si quis de plebeis τ.C.vt nemo priuatus.l.ij.Jac.τ õ nup.l.humilẽ ex quo etiã no.qõ magis punitur humilis φ in dignitate positus contrariũ tm̃ in vlt.l.reperitur vñ dic quod aut ille qui est in dignitate committit aliquid φ est in contumeliam officij seu dignitatis sue τ tunc plus punitur φ alius vt.C.de episcop.τ cleri.l.presbyteri vbi de hoc plene dixi aut aliquid quod non est in contumeliam dignitatis sue τ tunc minus vt hic et in concor.hic in glo.allega.Et ad hoc benefacit.j.de penis.l.quedam.Dy.et ibi de hoc latius dixi τ dicta.l.presbyteri.

Js tutor. Qui inconsideranter.i.sine liberatione τ sic lata culpa.dy.

1 ☞ In criminalibus lata culpa videtur dolo equiparari.

Qui ob segnitiam. Nota quod dicit glo.φ ista verba idem significant τ qõ est inculcatio vocabulorũ τ al's est inculcatio vocabulorum in.l.certi condictio in princip.si certuʒ pe. ¶ Quãdoq tamen ista vocabula aliam significationem habent vt ex alphabeto in qualibet ipsarum dictionum reperies τ maxime dictione segnitia ibi abeat.i.recedat et debet esse scriptum sine aspiratione vt τ.j.l.priori.ibi estimatione.i.fama.Dyñ.Ibi ei adiũxerit.s.curatorẽ.Dy.τ not.qõ tutor propter negligentiã remouetur ab administratione sic et platus.xviij.q.iij.c.vl.τ iudex.C.de officio pfecti preto.ori.l.si quos vbi de hoc plene dixi in glo.et ob negligentiam ibi.l.in lege.sed et in criminibus † lata culpa vr dolo equiparari vt.j.si quis testamento liber ẽe iussus fuerit.l.j.§.non aũt sed ibi quãtũ ad actionem inducendam secus quo ad effectum inducte.Dy.de hoc vide qõ nota.τ dixi plene.d.l.iul.de sicca.τ.j.de verbo.signi.l.magna in glo.vltima ibi agnatus tutor qui fraudem cõmisit.Old.ibi vel patronus.s.pupilli.Old.

c **Hec enim.** c Cause que non cadunt in nomen doli.Dy.et que posite sũt s.pri.§.ol.ibi itegra estimatiõe.i.fama.dy.vt.j.õ va.τ extraor.cog.l.cognitionũ.§.estimatio.old.ibi abeat id ẽ recedat τ scribit sine aspiratiõe vt dixi.s.§.pri.dy.ibi appareat de extimatione.i.vtrũ sit infamis vel nõ dy.ibi habẽt.s.remotũ cã nõ adiecta dy.in gl.prima in fi.q non cadunt in nomen doli sed culpe.Dy.in glo.sic.s.in fi.sed dic vt ibi nota.τ dicto.§.ignominic.Dy.τ Jaco.de bel.τ pro hoc.s.de euict.l.hoc iure.τ.l.sed et si ex vtriusq in glo.distinguit ibi si ex testamẽto τ de pẽis.l.si pses v̇si.qõ si nõ distinxerit.dy.et vide qõ ibi not.τ dixi τ allegatur hic.l.φ causa sit inserẽda in sñia p h.C.de iudi.l.properandum.§.illud proculdubio vbi de hoc dixi.j.de iure fi.l.senatus.τ de ver.ob.l.qui rome.§.duo fratres vbi etiam de hoc tetigi.in cõtrariũ posset etiaʒ adduci hec.l.et dictus.§.si

c ¶ Hec enim.Adde cõpostel.τ Joan.and.in.c.super eo.õ ele.

ignominia sed cōmuniter cōsueuit dici aut snia ē absolutoria ⁊ tūc est necessaria vt sit saluū ius actori in eo ꝙ nō deducitur in absolutionē vt dictis.l.⁊ arg.s.de euict.l.minor.al's si minor §.si seruus.si nō est cōdēnatoria non est necessaria vt in cōtrarijs nā i cōdēnatoria sp itelligit cā expssa q̄ expressa fuit i libello vt.d.l.si preses.j.de penis.Dy.Sed certe idē videt in absolutoria vt ea que fuit in libello vel psecutione expressa videat adiecta ⁊ vltra nō extendat vt.s.de admi.tu.l.lucius.§.de tut.j.delega.i.j.lucius.§.si p me q̄re dic vt dixi.d.§.illo proculdubio ⁊.§.duo fratres.

Si pretor. Corā quo petebat remoueri vt suspect⁹ Dy.ibi non remouerit.s.tutorē.dy.i gl. immo videt ibi q̄ hoc petebat:nā verba snīe debent adaptari ad formā petitiōis vt not.Azo.in summa de zucto.tuto.Jac.⁊ probat.s.cōmuni diui.l.vt fundus.C.de fideicō.libe.l.fi.In eadē glo.ibi iudex phibuit ⁊ sic no.vnū peti ⁊ super alio iudicari sunt eñ hic diuersa vt not.s.de admi.tuto.l.⁊ si plurib⁹.Sed hoc iō q̄ ⁊ hoc ex officio solo vl mel⁹ q̄ interdictio administrationis de qua iudicatur sub petito id est sub crimine suspecti continebatur.Old.

Qui nihil. Gesserūt.i.gerere nō ichoauerūt.Dy. Ibi ignauiā.i.latā culpā.dy.cuius finis est ignorare qd oēs intelligūt vt.j.de ver.signi.l.late.ibi negligētiā.i.culpā leuē.dy.¶Sed pp̄ter dolū verū vel ex cōtumacia psumpta bñ pōt remoueri ⁊ sic loquunt oia ꝯtraria.dy.et dic vt not.C.e.l.ij.in glo.pōt ita intelligi ibi.C.e.l.pses in princi. l.j.nihil valet quia etiā accusari possunt pp̄ter dolū in cessatione cōmissum vt in palle.l.ij.C.e.⁊ ibi not.Dy.vt.j.hac eadem glo.j.ibi vel non potest ex verbis hec approbatio.Dy.

Suspectus. Ibi nūc offerat.s.eo tpe quo petit remoueri vt suspectus Dy.Ibi saluā fore qd erit remoto tutore suspecto ⁊ dicit Dy.qd hec dictio fore cōmuniter vacat.Sed multi habēt.Dy.Ibi collegā suū male administrantē.Dy.in glo.prima ibi satis legi pōt tamē littera ē recta hoc mō suspectus fieri is quoq̄ qui satisdedit vel nūc offerat ⁊c.in glo.quā pōt in fi.petere in iudicio rōnē actus cū tutore nō pōt vt ibi.s3 vt remoueat tāq̄ suspectus repetere pōt vt hic Dy.

Uia satisdatio. Ibi grassandi id ē male agendi vl male administrandi vt.s.e.l.iij.§.nūc videam⁹ vbi de h ibi iure familiari.i.in patrimonio ⁊ bōis pupilli.Dy.

1 ☞ Sententia lata ex consilio an valeat.

Impuberibus. Suspectos tutores vel curatores suos Dy.Ibi ex cōsilio facit ad illud qd dz fieri ex consilio† vtrū aliter factū valeat de quo plene dixi.s.de admini.tuto.l.quidā decedēs.§.pap.in gl.amicorū ibi necessarij mei venerūt ad me ⁊ probat hec expositio.d.l.pietatis in fin. C.e.⁊.s.de iusti.⁊ iure.l.fi.in ea.gl.in fi.Sed dic vt ibi not.⁊ plenius.j.ad trebel.l.j.§.fuit quesitū.Dy.vel dic quod ibi regulare hic casuale.Jac.

1 ☞ Contumax ⁊ fugiens habetur pro confesso.

Si fraus. Per tutorē in administratiōe tutele cōmissa.Dy.ibi pp̄e fraudē accedit q̄tū ad inducēdā remotiōez suspecti sed nō q̄tū ad effectū remotionis nā remot⁹ pp̄ter dolū ē ifamis s3 nō remot⁹ pp̄ter latā culpā.Dy.vt.s.e.l.hec eñ ⁊ no.s.l.iij.§.fi.¶Et iō notabiliter dicit littera pp̄e fraudē q̄ nō est tāti effect⁹ quātū fraus sit ⁊ al's dicit aliqd esse pp̄rie furtū ꝙ casu nō est furtum vt.j.de furt.l.inficiādo in princi.⁊ in delict.etiā lata culpa nō equiparat dolo vt hic in glo.not.⁊ in.l.in glo.alleg.j.de sicca.l.in lege.v.de h plene dixi ⁊ not.etiā ⁊ dixi.j.de v.sig.l.magna negligentia Ibi aduersus eos.s.tutores.Dy.qui administrāt ichoauerūt vt di ferat ab vltimo v.legit ibi decernat.s.pupillo.Dy.Ibi suis rebus.i.suarū rerū detētatiōe q̄ trāsfert in missū in possessionē Old.ibi careāt.s.tutores ⁊ ꝙ seqt reiq̄ expōe q̄ pr et pcipit.s.i illa ep'la vt mittat rei seruāde.i.custodiēde ⁊c.dy.ibi ei⁹.s.tutoris.dy.ibi futura sunt.s.in bōis illi⁹ tutoris q̄ cōtūaciter abest ē in cuius bona facta est missio cā rei seruāde.Dy.Ibi curatore dato.s.bonis.Dy.Ibi nō cōpareat ⁊ admini.non incohoat.dy. ibi qd.s.vt remoueat vt suspect⁹ ille q̄ cōtumaciter nō comparet.Dy.Ibi faciēdū est.i.ad remotionē pcedēdū inspecto an latitet an simpliciter absens sit.Dy.In gl.s.lata culpa ibi o regula.l.lata negligētia ista gl.corrupta est nā in titu.de regu. iur.nō est aliq lex q̄ incipiat lata negligētia sed gl.dz dicere de vbo.signi.l.late culpe.⁊.l.magna negligētia ⁊ de hoc ibi no.⁊ dixi.¶Ultimo no.ꝙ sepe allegat iste text⁹ in gl.qd ꝯtumax† et fugiēs habeat pro cōfesso phoc.C.de omni agro deser.l.locorū dñi.xj.q.j.xpianis ⁊.C.de asser.l.cōsiliarios vbi de hoc latissime dixi.Contra hoc videt q̄ ex sola cōtumacia nō videt ꝯtra aliquē sup principali crimine pcedēduz sed bona aduocari vt de bonis audit vsq̄ ad annū vt.j.de regr.reis.l.anni spaciū de crimine vero semp audit vt.e.ti.l.ānus in fi.so.dy.hic ⁊ multi q̄ eū sequūtur dicūt.Aut crimē est tale sup quo vt fiat cōdēnatio requirit vera ⁊ aperta pbatio vt est regulariter quodlibet crimē vt.j.de penis.l.absentē.⁊ tūc cōtra absentē non pcedit sup crimine principali ex sola cōtumacia ⁊ ita loquit.l.annus in fi.cuz similib⁹ aut est tale crimē in quo non requiritur plena pbatio. Sed est tale super quo iudex potest ad cōdēnationez pcedere ex sola delicti suspitiōe q̄ orit ex fuga vel contumacia vt est crimen suspecti ⁊ tūc cōtumax et fugiēs habet pro cōfesso ⁊ ex sola cōtumacia ⁊ fuga bene pceditur sup principali ad cōdēnationē q̄ cōtumacia facit dolum psumi ⁊ ita loquit hic simile.C. de iura.calū.l.ij.§.qd si actor.⁊.§.finaūt reus dy.Et faciūt predicta ad q̄stiones bānitorū ex cōtumacia vtrū hēre debeāt pro cōfessis de quo vide plene vt dixi.d.l.consiliarios.C.de assesso. de episco.⁊ cle.l.raptores ⁊.j.de custodia reor.l.diuus in glo. est ergo h regulare de hoc no.s.de admi.tuto.l.chirographis ⁊ plene dixi.C.de dolo.l.dolū in gl.vlt.in fi.⁊ hoc placet Dy.

Suspectum. Plus valent boni mores q̄ dixit.c.h.d.

1 ☞ Tutor propter consanguinitatem an debeat repelli.
2 Tutor coniunctus pupillo si postulatur suspectus nunquid lite pendente interdicetur ei administratio.

Si tutor aliquo vinculo.[a] Ibi videatur q̄ male in administratiōe se habeat.dy. Et notabilis ē hec lex q̄ pp̄ter cōiūctionē vel cōsanguinitatē† disponit tutorē nō remoueri sed ei curatorē adiūgi sed quid sit si talis tutor† cōiunctus pupillo postulet suspect⁹ nunquid lite pendēte interdiceret ei administratio vr qd sic vt.C.e.l.eum. vbi indisticte dicit administrationē iterdici tutori postulato suspecto ⁊ de hoc ibi no.⁊ dixi ⁊ p hoc insti.e.§.si suspect⁹.⁊.j.de solu.§.qd si forte.§.j.⁊ q̄ oīs generis tutores possunt dici suspecti vt.s.e.l.j.§.ostēdimus ⁊ frustra postularet tutor legitim⁹ suspect⁹ si ei administratio nō interdiceret lite pēdēte in ꝯtrarium est h.l.q̄ dicit ēt si suspect⁹ sit eū nō remoueri sed ei curatorē adiungi multo ergo minus lite pēdente dz sibi administratio interdici cū adhuc dubiū sit vtrū sit suspectus vel nō ⁊ pdicta iura in cōtrariū allegata intelligāt in alijs tutorib⁹ sed puto verius esse qd sibi interdici possit nā qd hic dr de curatore adiungendo et eo non remouendo consilium est vt hic tangit i glo.⁊ s.eadem.l.j.§.ostendimus.et institu.eo.§.ostendimus.v.quod si patronus ⁊ p hoc bene extra de officio delega.c.venerabili.s3 pone ꝙ iudex pnunciauit talē tutorē suspectū ⁊ in snia nō declarauit eū amouēdū nec ei curatorē adiūgendū nūquid habebitur p amoto.Puto qd sic p iura predicta s3 nūquid interdicta dicat administratio tutori postulato suspecto statim ipso iure data accusa.an sit interdicēda a iudice ⁊ puto qd a iudice sit interdicēda ar.s.e.l.iij.§.pterea.¶Itē quero nunquid idē sit in mondoaldo mulierum de iure lombardo vt sibi interdicatur administratio si accusetur de suspecto dic qd sic vt in lombarda qualiter mondoaldus amittat mediū.l.ij.et ibi in gl.karoli.sed an idem in alijs prelatis officialibus ⁊ administratoribus vt si accusentur ꝙ suspecte gerant eorum officia debeat sibi interdici administratio ⁊ videt qd sic per iura pdicta si accusantur ex tali cā q̄ pbata remoueri debēt ab officio vel prelatura ⁊ p hoc facit glo.q̄ est.s.de pcur.l.q̄ oia sup verbo mentiri ⁊ in brocardis azonis cōia agētiū ⁊ ꝯuenietū rubricella q̄ cōuenit ⁊c.⁊ vide qd de h dixi.d.l.eū.C.eo.⁊.j.de mune.⁊ hono.l. reus delatus al's incipit delatus reus.

[a] ¶Si tutor. Adde bal.i l.fi.C arb.tute.vbi dicit istuz text.eē singularem.

1 ☞ Pena suspecti an imponatur in absentem.
2 Idem actus an possit esse cā immediata.

Decreto. Ibi futuri temporis quod est post remotionē.Dy.Ibi in futurum.i. post remotionē vel denegatā administrationē dy.in gl.ibi.§.consequēs vbi de hoc dixi.¶Dicas tamē qd hec glo.non bene dicit qd sit cōtra regulā illi⁹.§.ad crimen quia tutoribus suspectis imponitur pena minor relegatione vt.s.e.l.iij.

1 vt.s.e.l.iij.§.tutor & §.tutores. ¶ Item pena suspecti† imponitur in absentē vt.s.e.l.iij.§.preterea & §.tutor qui ad alimenta ergo in tali crimine ex pte accusatoris pōt interuenire procurator & hoc est qd dicit tex.d.l.nō solū.§.fin.nō facile accusabitur licet cōtrariū notet.j.ti.pri.l.plane si in exiliū. Ibi q sibi ascribūt in testamēto.l.j.sed ibi nō cōsequitur penā sed tm̄ cōmodum eius q sibi ascripsit & iō nō bn̄ allegatur eo aūt casu quo cōsequeretur penā nō cōsequeretur cōmodū relicti cū sit p nō scriptis vt.j.de falsis.l.diuus & de his qui p nō scriptis habent.l.

2 fi.Dy.circa hoc dic q idē actus† nō pōt esse cā immediata pene & premij vt.d.l.sine hereditaria vbi de hoc no. & plene dixi & j.de interdictis & relegatis.l.relegatorū.§.fi.& l.seq.C.de cur.l.ne quis & de here.l.curiales sz cā mediata esse pōt & remota.delictū enī est causa pene pena vō cā inhabilitatis alicuius actus vel officij inducēdū inhabilitas vō cā remotiōis ab actu remotio vō est cā exemptiōis ab onere imminēte occasione ipsi⁹ act⁹ vel officij vt hic & j.ti.pri.l.sed & milites.§.sed ignominia. Sed cōtra predicta vr̄.j.de his qui.vt indig.s.l.j.nisi delatio est qsi proxima causa pene & premij sed diuersitas psonarū & rerū tollit cōtrariū.dy. ¶ Et de hoc vide p eūdē dy.extra de reg.iur.c.qd ob gratiā.li.vi. ¶ Itē cōtra pdicta vr̄.s.de ritu nup.l.si quis tutor.ij.rn̄.Ol.& pdictā so.trarit Dy.ab Azo.in brocardis de penis et malefi.rubricella nō dz quis ex eadē re penaz & premiū cōsequi & eadē solu.in effectu tradit hic Jac.de bel.dicens so.fm Azo.hoc est regulare q ex eodē facto de quo penā meretur nunq̄ consequitur premiū immediate & hec regula nunq̄ fallit. ¶ Sed cōtigit aliqn̄ q post factū delictū cōsequitur aliqd cōmodum pter aliud accidens vt hic Jac.de bel.

1 ☞ Multa impediunt facienda que impediunt iam facta.
2 Mulier si incepit agere contra maritum de dote cuz vergeret ad inopiam et metitur maritus an valeat.
3 Superueniente legitimo accusatore an cesset officiuz iudicis.

a **Post finitam.** [a] Illud qd ipedit ab initio iudiciū incohoari superueniens postea tollit iā incohoatū.h.d.ad hoc.s.so.ma.l.si mulier diuerteret & rerū amo.l.vl.& in qlibet earum tetigi ibi recepta.l.inchoata anteq̄ finiretur tutela. Dy. Et potest adduci hec lex ad multa. Primo si aliquis constituit pcuratorē q act.intētauit lite pēdēte fecit alicui iniuriā cōstituēs procu.pter quē est bānitus queritur cū statutū sit in ciuitate q querele bānitoz nō debeāt audiri vtrū procurator possit pcedere plus in causa nō obstāte dicta excep.& videtur q sic qr multa† impediūt faciēda q̄ impediūt iā facta vt.s de his qui sunt sui vel alieni iuris.l.patre furioso ar.ad idez.l.si quis postea.s.de iud.j.de vacatione munerū.l.ptor.§.si post actā causam & ad municip.l.incola.iā publicis munerib⁹ finaliter tn̄ dz dici q procedi in cā non debeat arg.hui⁹.l.& s.de liberis agno.l.ij.§.qr plaucianū de hoc dixi in questionib⁹ statutorū vlti.pte rubricelle an bānū supueniēs impediat in lite iaz

2 inchoata. ¶ Itē facit ad aliā questionē si mulier† incepit agere contra maritū actiōe de dote cū vergeret ad inopiā & pēdente iudicio marit⁹ obijt qrit nūquid sit intēdēda a capite actio de dote contra heredes & hic est arg.q sic & s.de condi.furti.l.si seruus sed arg.contra.s.de iudi.l.tam in cōtractib⁹ & de act.& obli.l.sciendū.dy. Item quid ergo si mulier que petebat dotem a viro propter inopiā viri decessit lite pendēte nūquid statim poterāt heredes mulieris dotē petere an vero teneantur expectare tēpus legitimū de hoc habetur.C.de rei vxo.act.l.ita §.exactio.& vr̄ q statim argu.dicte.l.ex cōtractib⁹ & d.l.sciēdū.sed cōtrariū est verū ar.huius.l.cū concor. Itē facit si mulier petebat dotē propter inopiā viri & lite pendēte supuenit hereditas locuples viro ita q factus est locuples & soluendo nūqd cessabit iudiciū de dote intentatū videtur qd sic ar.huius.l.et q cessante causa cessare debet effectus vt.C.de epis.& cleri.l.gene

3 raliter. ¶ Itē facit ad questionē vtrū supueniēte† legitima accusatione cesset officiū iudicis qui inchoauerat pcedere p ingsitio.de eq̄ questiōe satis notaui.s.de libe.agno.& siue contra.§.qui plaucianū.& ad pdicta etiā facit.j.de fideius.l.vranius predicta pro maiori pte sunt dy.& j.vt in pos.lega.l.si pecunie.§.j.vbi de hoc.

Nihil proponitur. Al's nihil proponitur tūc subiudi potest ibi ptoris de causa suspecti cognoscētis.dy.ibi fraudes.s.tuto.vel curato.dy.

1 ☞ Pater an teneatur dotem suscipere pro filio & se pro ipsa dote obligare.

1 **Imperator.** Iste.§.facit ad qstionē an pater† teneatur dotē suscipe p filio & se pro ipsa dote obligare d quo plene dixi.s.so.ma.l.si cū dotē.§.trās grediamur et dic vt ibi dixi et iste.§.facit q teneatur q similia priuilegia obtinet dos & tutela sicut patet in priuilegio reali et impiali q vtroq pariter datur ergo idē ius vtrobiq pariter datur ergo idē ius vtrobiq esse dz.Dy.& iste.§.habetur.j.ti.pri.§.si quis inter tres.§.j.& dic vt ibi dixi.

¶ De excusationibus tutorum. Rubrica.

Super rubrica. Uide Azo.in sūma.e.ti.& ibi habes cōtinuationē rubrice & dic q iste ti.locū hz siue tutor vel curator excusare vult anq̄ incipiat administrare & superuenit sibi excusatio vt.s.de minori.l.verū.§.ex testamento & ibi in glo.prima.l.huius ti.facit solū quo ad cōmendationem prefationem & trāslationem hui⁹ titu.& colligitur q pter penuriaz personarū aliq eligūtur ad munera & officia q

1 al's nō eligerentur et qd tutores† debēt eligi de loco si fieri pōt p ɔsequēs plati & canonici ecclesie que sit rō quare sponsus vl' marit⁹ pōt eē pcurator & nō curator vxoris vl' spōse.j.e.l.§.fi.d

2 excu.pter etatē.j.e.l.ij.& an exigatur etas pfecta† i dignitatib⁹ ecclesiasticis vel secularib⁹ an sufficiat attigisse legitimū annū & an existentia sui heredis sufficiat ad corroboratiōnē tutele testamētarie & an indicia vel due semiplene pbatiōes pbēt in ciuili & criminali an habens excusatiōnē vel priuilegiū ex noie liberoz eo priuetur si aliq ex numero moriantur eadē.l.§.nō solū.an duo impfecta cōstituāt vnū pfectū eadē.l.§.ampli⁹.& l.spadonē.§.qui multa. ¶ Quod numerus tabellaz excuset.j.e.l.tria & intelligitur numerus ex nūero patrimoniorū nō pupillorū & excusatur qs a qrta pter tertiā ex q̄ pēdet a primo.j.e.l.dixim⁹ et ibi d significato dictiōis ex & pulchrū ad materiā cumulatiōis.

3 ¶ Qd filij† in ptāte excusentur p prēz qr duplicia onera nō de-
4 bēt esse i eadē domo ea.l.§.si pr̄ qd facit q fili⁹† nō teneatur subire munera nec collectas ex quo pr̄ sustinet.an pr̄ p filio tutore teneatur principaliter an sicut fideiussor.j.e.l.tria.si vn⁹ est elect⁹ ad duo officia an sit electio q velit gerere an iudiciū qd velit eū cogere.j.e.l.si duas. Et an ordo scripture seruetur ibidē plene

5 habes vn̄ dicatur heresis.j.e.l.§.grāmatici. Et qd impator† ē dominus vniuersi orbis. Et qd multe ciuitates nō hn̄t forū publicū causaz & qd magistri grāmatice psunt iuuenib⁹ & si statuto caueatur q iudex vl' notari⁹ nō recipiat vltra.x.ab vtraq pte qd recipe pt.x.a qlibet pte. ¶ Qn̄ semel approbatus possit reprobari.j.e.l.sz si reprobari d phis & alijs artistis hn̄tib⁹ puilegiū

6 eadē.l.de phis & an legū doctores† legētes in ciuitatib⁹ nō regijs vel puilegiū studij nō hn̄tib⁹ habeāt immunitatē.j.e.athlete. Et qd in signuz honoris qs coronatur & qd cessante presidatu cessat excusatio eadē.l.§.j.an inimic⁹ excusetur eadem.l.§.dat remissionē & qd nō refert cui⁹ culpa vel cause sint inimicitie d rusticis an excusentur eadē.l.§.penul.de illitterat̄.ea.l.§.fi.an paupertas excuset.j.e.l.pauptas.& qs dicatur paup & an incūbat p

7 batio paupertatis† & qliter probetur an milites excusentur.j.e.l.sed et si milites quod sublato priuilegio alicuius remanet in iure communi de excusa.veteranorum ea.l.§.veteran⁹. An pater sit curator filij emancipati eadem.l.§.quesitum de excusa.pr in pupillariorū eadē.l.§.finali. ¶ De absentibus reipublice causa.j.eadem.l.non solum et quod eundū est per vias rectas

a ¶ Post finitam. Ad de gl.in.c.p tuas.l.sepi⁹ de signo.andreas barb.hic in addi.ad Bar.

si sunt secure si non secure potest iri per alias. Et qd ambasiator vel nuncius vadẽs p viã lõgiorẽ τ non rectã nõ habeat salariũ τ priuilegiũ vni datũ pdest college suo.e.l.§.qui primipilũ an minor possit dari tutor eadẽ.l.§.penul.de excusandis ad tẽpus quorũ loco curator datur eadẽ.l.§.fi.τ.l.sequentib⁹ inter quos est mutuãs domiciliũ ex rescripto pricipis τ qd paria sunt principẽ aliquid concedere contra legẽ ex certa sciẽtia vl' dicere in rescripto nõ obstãte aliqua lege τ an deliquẽs postea factus cleric⁹ cõueniri possit ex ipso delicto corã iudice seculari. ¶ Quod nõ sit necesse appellare ab act. tutor.ĵ.ea.l. scire. τ ꝙ tutores τ curatores regulariter equiparant. ¶ Multa q̃ requirũtur ad excusa.eadẽ.l.multa.τ de tẽporibus excusationũ Et de denũciatione ad domũ τ an sufficiat alicui denũciari ad domum qd lata est contra eũ sentẽtia vt extũc currat tempus

10 appellãdi. Qd a verbis † legis recedit τ seruat mẽs cũ ex verbis insurgit iniquitas eadẽ.l.§.aliud aũt al's illud aũt si aliqd debet fieri intra certũ tempus τ fiat postea an valeat eadẽ.l.§. cõsequẽs qd facit si potestas ex forma statuti tenet infra duos mẽses terminare causas criminales si post terminet an valeat qd non videt venisse qui nõ stetit eadẽ.l.§.sufficit. Et an infir-

11 mitas † vel aliud impedimentũ casus fortuiti pbet per sacramentũ. Et qd iustitia naturalis τ ius ciuile ꝯcordant τ qd si iudex statuat tminũ ad oẽs exceptiões dilatorias pponẽdas an oẽs debeãt infra terminũ specifice ppom vel sufficit vnã ppo nere saluo iure al's pponendi: τ qd paria sunt ad iudiciũ nõ venire vel venire τ nihil iustũ pponere. τ ideo respondẽs cũ protestatione ꝙ non intẽdit litem contestari possit contumax reputari et lis p contestata haberi. Et qd appellatio † ab omnibus

12 grauaminibus includat solũ grauamina illata a tẽpore decennij an excusat vel exceptiones debeãt dari scripto vel verbo eadem.l.§.oportet τ an receptio testiũ possit cõmitti in ciuili vel criminali τ cã excusa. delega. τ illud ꝙ dicit exẽpli grã porrigit

13 ad oĩa similia. Et an excep. † sint dande in scriptis an priuilegiũ superueniẽs excuset.ĵ.e.l.spadonẽ.§.scire et qd magistrat⁹ appellatur princeps τ al's pater ciuitatis eadẽ.l.§.si princeps al's icipit si ciuitatis. ¶ Qd cõductores vectigaliũ nõ excusentur eadẽ.l.qui vectigalia. Et que est rõ quare secus ecõtra. an acta τ an attestationes in vna cã fidẽ faciãt in alia eadẽ.l.§.qui absolutus ꝙ quãq; quarta tutela non excuset τ quãq; vna sola eadẽ.l.fi. ¶ An pater cõpellat se obligare p dote filij.ĵ.ea.l.si inter.§.j.paria sunt aliquid esse factũ vel de proximo faciendũ ĵ.e.l.non tñ τ qñ dicat pupill⁹ proxim⁹ pubertati ꝙ fabri sint tutores fabrorũ τ nõ aliorũ eadẽ.l.§.eos q τ qd priuilegiũ paupertatis tollit superueniẽtib⁹ diuitijs. An emẽdari debeat equ⁹ in bello vulneratus τ postea ex vulnere in ciuitate mortu⁹.ĵ.e. l.bello amissi. Et an cõmune teneat de hoĩe vulnerato in eius territorio τ postea post aliquos dies mortuo de materia autẽ minoris debitor.ĵ.e.l.pꝑter litẽ. ¶ Qd dicta cõputetur a fine diocе.e.l.§.licet.τ qd pꝑter patrimoniũ existẽs in alia pꝛuincia qs

14 excusat an legatari⁹ † qui tenet alij restituere perdat legatũ si se excusat a tutela.ĵ.e.l.legatarius. An priuilegiũ excuset.ĵ.e.l. tutor petitus. ¶ Qd iurePeriti circa latus principis agentes excusentur.ĵ.e.l.iurisperitos τ qd seruire videt ecclesie clerici qui sunt in seruicio pape vel episcopi τ qd illud qd nõ hȝ tempus prefinitũ dicit esse pꝑpetuũ ꝙ facit ad questionẽ subdelegati quousq; placuerit delegãti: vtrũ ab eius sentẽtia appelletur

15 ad delegantẽ vl' supiorẽ. ¶ Qd d maleficio † cõmisso in ꝯfinio duarũ ciuitatũ cognoscat vtrũ iudex vtriusq; ciuitatis eadẽ.l. §.cũ oriũdus τ ibi plures similes q̃stiões de eo q habebat tres tutelas τ supuenerũt sibi due τ vna ex trib⁹ finita est a qua excuset.ĵ.e.l.si is q tres tuto.testa.dat⁹ et inutiliter pdit legatũ si se excuset nisi testator fuisset al's legaturus ꝙ in dubio nõ psumitur.ĵ.e.l.nesennius. ¶ Quod quis nõ presumatur velle nisi dicat.ĵ.eadẽ.l.ex his τ econtra non presumi qd dicere ꝙ mente non agitauit. ¶ Qd remoti † ab officio pꝑter culpã nõ ha-

16 beãt salariũ eadẽ.l.§.quid aũt licet tutor se excusans priuetur legato non tãtũ substitutione pupillari.ĵ.e.l.amicissionis et sic patet ꝙ substitutus pupillo potest esse eius tutor. Qd fili⁹ emãcipat⁹ etiã ꝯtra seipsum prodest pr̃i ad excusa. ꝙ alibi non reperitur eadẽ.l.§.j. ¶ Quod facit ꝙ rusticus cui emendat dãnũ per comitatẽ teneatur cõtribuere p pte sua. Et ꝙ stimul⁹ naturalis cõpellit prẽm ad defendẽdũ filiũ. ¶ Quod aliquid faciens errore magis ꝙ malicia excuset.ĵ.e.l.q testamento. Et an falsa causa inserta in sñia vitiet sñiam lȝ alia vera subesset τ an vitiet ipso iure an sit opus ap. vel restitutiõe τ an iudex dȝ inserere cãm in sñia τ si nõ inserat eo casu quo inseri dȝ ꝙ ingrat ab eo q causam mouit an sit inserta in sentẽtia vna cum vera τ alia falsa an valeat τ an sñia lata p errorẽ teneat τ qd talis libellus admittat dato sñiam nullaȝ τ si qua est appello τ qd

proponẽti cõtratrias exceptiões nõ currat termin⁹ pẽdẽte cognitione alterius et si quis pponat plura an teneat oĩa pbare vel ea solũ q̃ sibi sufficiãt victoriã τ si papa mãdat duo a quorũ vno is cui mandat hȝ excusa.an teneatur aliud cõplere tempora psequẽdi τ pponẽdi excusa.sunt.ĵ.e.l.quinquagita Qñ stat per iudicẽ vel p aduersariũ ꝙ cã nõ finiat infra tẽpus ordinat an postea poterit cognosci.ĵ.e.l.si cũ ipse.et an ipso iure vel per restitu.aduersus lapsum tẽporis An socij absentiũ cã.i.publice excusentur.ĵ.e.l.administrãtes.§.eorũ qui. ¶ Utrũ habitator castri in quo tres frẽs habebãt merũ τ mixtũ imperiũ emẽs ab vno eximat a iurisdictiõe aliorũ dñorũ nõ vẽdentiũ τ an acquirat iurisdictio in habitanti castrũ p parte quã emit.ĵ.e.l.cũ ex oratiõe. ¶ Utrũ tutela interrupta τ reassumpta dicat eadẽ vel alia.ĵ.ea.l.titius τ qd tpa.c.statuimus de electiõe lib.vj. currãt domũ a tpe electiõis qd testamẽtũ factũ Uenetijs cum duobus testibus ex cõsuetudine ipsius ciuitatis valeat eadem l.§.rome.de collegio pastorũ τ eorũ excusatione.ĵ.e.l.vlti. Nunc postmodũ summe colligam⁹ causas excusationis hoc premisso ꝙ excusationi tũc demũ locus τ quando tenet datio mero iure al's non est opus excusatione qñ aũt mero iure non teneat datio vide in summa e.§.j. Iuste aũt cause excusa.sunt he.etas cõpleta.ĵ.e.l.ij.τ.C.qui eta. Item numerus liberorũ vt eadẽ.l.ij.τ C.qui eta. Itẽ numerus liberorũ vt eadẽ.l.ij.§.remittit vt.C.q numero liberorũ. Itẽ numer⁹ tutelarũ eadẽ.l.ij.§.ampli⁹ vsq; ad.l.si duas.§.grãmatici τ.C.qui numero tutelarũ τ.ĵ.e.l.si is qui tres. ¶ Itẽ q̃dã sciẽtie inter quos sunt legũ doctores vt.ĵ. e.l.si duas.§.grãmatici cũ.ll.seq̃ẽtib⁹ vsq; ad.l.athlete τ.C.cõ professo.τ medic.li.x. Itẽ athlete vt eadẽ.l.athlete τ presides durãte officio eadẽ.l.§.j. ¶ Et magistrat⁹ ea.l.§.remittuntur Itẽ inimicitie capitales eadẽ.l.§.dat remissionẽ. Itẽ quero status τ bonorũ mota pupillo p tutorẽ eadẽ.l.§.amplius. Itẽ rusticitas τ imperitia litterarũ qñq; eadẽ.l.§.penul.in fi. Itẽ paupertas qñq;.ĵ.eadẽ.l.paupertas. Item militia cõpleta.ĵ.ea.l. sed τ milites p totã.l.vsq; ad.§.vlt. Itẽ officiũ primipili eadeȝ l.§.fi. Itẽ officiũ tribuni.ĵ.e.l.si tribun⁹. Itẽ absentia cã reipu. ĵ.e.l.non solũ. Itẽ patrimoniũ in alia pꝛuincia existẽs eadẽ.l.§. τ qui in testamẽto τ.l.illud.§.vsitatissimũ τ.l.pꝑter litẽ.§.fina. Itẽ societas primipili eadẽ.l.§.q primipilũ. Itẽ minor etas eadẽ.l.§.si libertus. ¶ De infirmitate τ furore ea.l.§.fi.τ.ll.seq̃ntibus τ.l.penul.§.fi. Itẽ translatio domicilij principis auctoritate.ĵ.e.l.idẽ Ulp.al's incip. Sed in hoc.§.sunt τ alij: τ ibi notãtur plures casus in gl. vbi suscepta tutela admittat. ¶ Quãdoq; senatoria dignitas excuset.ĵ.e.l.spadonem.§.scire oportet. Item illienses excusant a tutelis aliorum quã illiensium.ĵ. e.l.non tantum.§.illiensibus. Et fabri aliorũ quã fabrorũ vt.§. sequenti. Item inquilini castrorũ eadem.l.§.fina. Item propter litem quam sperat mouere tutor pupillo.ĵ.eadem.l.si pupillo τ.l.propter litem. Item qui mandato principis alicuius rei curam gerunt.ĵ.eadem.l.geometri secundo rñso. Item in castris merentes.ĵ.eadem.l.propter magistratum.§.primo. Item mensores frumẽtari vrb.ĵ.eodẽ.l.mẽsores. Item exiliũ perpetuũ.ĵ.ea.l.tutor petitus.§.fi.τ.l.seq. Itẽ periti qui agunt circa latus principis.ĵ.e.l.iurisperitos in princi.an reus surd⁹ mutus valitudinarius furiosus.ĵ.e.l.post suspectaȝ. Itẽ administrantes res principis et prefectus vigilum τ annoñ.ĵ.e.l.administrantes. Item pistores a tutelis aliorum ꝙ pistorũ in eodem domicilio.ĵ.eodem.l.vlti.

1 ¶ Leges an primo fuerint in greco ꝙ in latino trãslate.

Herennius. Iste herẽnius hũc tractatum de excusa.tuto. scdm veritatẽ trãstulit d greco in latinũ τ primo ponit cõmẽdationẽ τ vtilitatẽ eiusdẽ scdo tradit modũ quẽ seruauit in traslatione eiusdẽ dicẽs etiã modũ trãsferẽdi eẽ difficilẽ. Tertio aggredit opus suũ prima vsq; ibi faciã aũt scda vsq; ibi igitur τ ibi incip. tertia in qua incipit psequi tractatuȝ suum et quod dicit herẽ. subaudi ergo vt dicit glo. ibi de his.s. excusatio.tutorum et curatorum. Dy. Ibi in grecorum voce.i.

1 de grecorum lingua in latinum trãsferen do leges † nostre fuerint primo in greco vel latino translate vide qd nota in aut. de nõ alie.§.alienatiões τ hic etiã not.in glo. Ibi penuria nota. pꝑter penuriam personarum interdum nobiles ad ignobilium officia vel obsequia coartari.sic econtra ignobiles ad ignobilium officia vel obsequia coartari sic econtra ignobiles ad obsequia et officia nobilium vt.ĵ.de decurio.l.generaliter.§.spurios.et.l.eos et de mune.τ bono.l.honor. Jacob.§.plebei. Ibi locum illum id est in illo loco vbi petuntur tutores dari et sic patet quod si in loco in quo debet dari tutor reperiuntur idonei ꝙ

idonei ꝙ dari debent ex illo loco ad qđ.ſ.de tuto.⁊ curato.datis ab his.l.j.vbi de hoc dixi ⁊.l.diuus ⁊ facit vtrū electio ſit facienda de eccleſia ſeu cōfratribꝯ eccleſie ſi ſunt idonei de quo ibi dixi ⁊.C.de epiſ.⁊ cle.l.in eccleſijs in glo.ſ.ibi in facto immo de iure pōt Sed hꝫ excuſationē ⁊ ſe excuſare poteſt eoipſo ꝙ ē ingenuus ſed vr̄ qđ nō poſſit ſe excuſare,vt.ſ.de tute.l.patronus.Sed dic vt ibi nota.⁊ de tuto.⁊ curato.datis ad his.l.pupillo.§.primo.Dynus.

Non poteſt. Op.de.l.licet.C.e.⁊ inſtitu.eo.§.penul.ſed ibi improprie ponit̄ excuſatio vt ibi ceco.C.q morbo.l.j.Quere q̄ ſit rō huius ꝓhibitionis ⁊ dic vt not.C.qui dari tuto.poſſunt.l.ij.Quia ergo poteſt eſſe procurator ſola volūtate cōtraria reuocat̄ ⁊ plenior eſt poteſtas curatoris quā procuratoris ꝓcurator em̄ reuocari nō pōt niſi ꝑ viā amoti oēs ſuſpecti ꝙ qn̄ꝗ fit cum infamia vt.ſ.titu.proxi.l.he enim.Old.

1 ☞ Epiſcopus non poteſt ordinari minor.xxxv.annorum.
2 Preſbyter non poteſt ordinari minor.xxv.annorum.
3 In criminalibus iudicijs nō ſufficiūt ꝓſumptiones.

Excuſantur. De excuſatione etatis tractat ⁊ no.ꝙ dicit nō infra tēpora excuſationis q2 eſt argu.ꝙ cuꝫ epiſcopus † nō poſſit ordinari minor.xxxv.annorū ⁊ preſbyter †.xxv.vt.C.de epiſc.⁊ cle.autē.preſbyterū q̄ eſt ſignata ſup.l.nulla ꝙ ſi aliqs ſit electꝯ ad epiſcopatū vel ꝓſbyteratū q tp̄e electiōis erat minor ſed pēdēte q̄ſtione electiōis efficiat̄ maior ꝙ nō cōfirmatur electiōe ꝙ cū tp̄e electiōis debeat eſſe etatis ꝑfecte ⁊ ꝑ hoc.j.e.l.§.non ſolū verſi.numerū aūt.⁊.j.de vaca.munerū.l.ij.§.q ad munera.dy.¶ Et eſt expreſſum extra de electiōe cū in cūctis ⁊ ibi de hoc in dignitatibus aūt ſecularibus ānus inceptus habetur pro cōpleto vt.j.de mune.⁊ hono.l.ad rēpublicā ⁊ ibi de hoc dixi in gl.inſtitutus in fi.in neceſſario inſtituto planuꝫ ē q2 tūc inter mortē ⁊ additionē nullum eſt mediū vt.j.de.l.ſi poſt mortē ſine aliquo medio ⁊ nō aliter.Dy.¶ Sed quomodo pōt eſſe ꝙ nō ſit aliqđ mediū cū viuente eo de cuius heredi.agitur adiri non poſſit hereditas vt.j.de acqrē.here.l.heres inſtitutꝯ ergo neceſſe eſt qđ ſit aliqđ mediū vel momētū inter mortē et aditiones ⁊ vide qđ nota.⁊ dixi.d.l.ſi nemo.ſ.de teſt.tute.in gl.vl.ibi cū alijs iudicijs.¶ No.gl.iſtā vtilē in materiā ꝓbationū qm̄ tn̄ ſicut inueni in quibuſdā ſcriptis intelligit.Dy.hoc modo vcꝫ qđ in crimīalibꝯ † cauſis nō ſufficiāt ꝓſumptiōes vl'iudicia cū in eis exigātur ꝓbatiōes clariores vt.C.de ꝓba.l.ſciāt vbi de hoc not.⁊ dixi in ciuilibus autē ꝓbent vt hac gl.de hoc dic vt dixi.C.de rei vendi.l.iudicia ⁊ vide ꝙ dicam.j.e.l.§.amplius ⁊.C.ad.l.iul.maie.l.iij.

Remittit. Id eſt excuſat.Dy.Ibi eſſe id eſt extare Dy.ibi qui p̄terea.i.poſtq̄ excuſationeꝫ allegaui ⁊ cā excuſationis pēdēte ſecus ſi anteq̄ excuſa.allegaret q2 tūc nō excuſat̄ vt.j.e.l.ſi is qui tres in p2inci.q eſt contra ⁊ hec ſo.colligit̄ ibi in textu dū dicit ⁊ prius q̄ cauſas excuſa.allegaret.Dy.Ibi ciuilibꝯ muneribus que ſunt publica auctoritate ⁊ vtilitate.Dy.in glo.⁊ naturales ibi inſtitu.eo.in princ.⁊ j.de excuſa.munerū.l.ij.§.adoptiui.⁊ bene facit iſte.§.ꝙ ſi aliquis habebat īmunitatē ꝑ ſnīaꝫ a collectis ⁊ alijs oneribꝯ propter nūerū liberorū ꝙ dato ꝙ aliqui moriant̄ qđ tm̄ duret immunitas ⁊ ita obtinui de facto lꝫ in cōtrariū facit q2 cauſa immunitatis ceſſat in glo.vel etiā capti liberi niſi in acie.¶ Quidā habēt in acie ſi habeas niſi bona eſt ⁊ tunc habeas in textu hi non cōnumerant̄ ⁊ ſic cōuertūt ſed ſi habeas in gl.vbi i acie tūc nō habeas in textu v̄bū nō ſed habeas affirmatiue connumerantur ⁊ ſic.Dy.

1 ☞ Mortuo filio nepotes obtinent locum filij.

Non ſolum. Ibi remiſſionē.i.excuſationē.Dy.Ibi maſculi ⁊ femine ꝙ eſt verum patre eorū mortuo nō aūt eo viuo vt ſequit̄ auxiliātur ⁊c.Dy.Et ſic no.ꝙ mortuo filio † nepotes obtinēt locū filij quo ad annū vt.j.de cōditio.inſtitu.l.vlti.§.nepotes Iac.ibi auxilianteꝫ id eſt ꝓſunt ad excuſa.Dy.auo ꝙ eſt.j.ibi cōplēt auo.i.ſubſtituuntur loco filij quo ad hoc vt proficiāt auo ad excuſa.ſicut filij.Dy.Ibi quotcūꝗ.i.quotquot ſint numero.Dyn̄.Ibi hic aūt.ſ.ꝙ nepotes ꝓſunt.dy.ibi appellatio aūt he.ſ.liberorum Dy.⁊ de hoc vide.ſ.de teſta.tute.l.ꝙ ſi nepotes.ibi creatur.ſ.tutor ⁊ ſic no.ꝙ inſpicitur tempus date tutele vt hic ⁊.j.e.l.tutor petitꝯ ⁊ facit vt tempus de late preben.vel dignitatis ſpectetur de quo dixi.ſ.e.l.j.in principio.

1 ☞ In ciuilibus cauſis due ſemiplene probationes faciunt probationem.

Amplius. Due eiuſdem generis imperfecte excuſationes cōſtituūt vnā ꝑfectā.h.d.Dy.Et dic amplius.q.d.non ſolū ꝓpter munera tutelarum.dy.ibi tres hn̄t tutelas ⁊ tres curas.¶ Sed male non em̄ dꝫ habere his tres hoc eſt tres tutelas ⁊ tres curas ſed ſufficit ꝙ habeat tres inter tutelas ⁊ curas vt.C.qui nūero tutelarū.l.j.⁊.j.l.pri.Dy.Ibi minoribus nec prope exceſſum etati ꝯſtitutos vt ſex menſes vt.j.e.l.nō tantū in princip.Dy.facit ergo iſte textus ⁊ glo.ꝙ due ꝓbationes ſemiplene conſtituāt vnā ꝑfectā.¶ Ad hoc facit etiam glo.vlti.ſ.de hac eadē.l.in princip.vbi de hoc tetigi.¶ Quidā tn̄ dicūt dy.tenuiſſe hoc non habere locum in criminalibꝯ vbi debēt eſſe ꝓbatiōes clariores vt tetigi.ſ.e.l.in princi.in ſuppletione glo.ſed in ciuilibus due ſemiplene hn̄ faciūt vnā plenā ſicut fama cū alijs argumentis vt.ſ.de teſti.l.j.in.§.ſic̄ nō ſemꝑ ſꝫ ꝯtra h.j.e.l.ſpadonē.§.q mlt̄a iura al's q iura multa ſed ibi ē ſpēale fauore pupilloꝝ alie due ſemiplene faciunt vnā plenā de hoc not.⁊ tetigi dicta.l.j.C.qui numero tutelaruꝫ ⁊ pleniꝯ.C.de proba.l.in inſtrumēta.¶ Vidi cōmuniter obtineri ꝙ ⁊ in ciuilibus ⁊ criminalibꝯ † due ſemiplene probationes faciāt plenā ad que etiā facit qđ notaui.C.de rei vēdi.iudicia.⁊ q2 ciuilia ⁊ criminalia regulariter paribꝯ ambulāt paſſibus inſtitu.de publicis iudicijs in princi.licet probationes exigantur lucidiores in criminalibꝯ ſed ſatis lucidas puto ſi ſunt due ſemiplene ad conſtituenduꝫ vnam ſemiplenam.

Tria onera. Id ē tres onerose tutele.dy.interdū tn̄ vna oneroſa ſufficit ad excuſationem vt.j.e.l.ſi is qui tres v̄.ceterum Iac.ibi quibuſdā de predictis fratribꝯ.¶ Sed cum tutor det̄ principaliter ꝑſonis ⁊ ꝑ cōſequeutiā rebꝯ vt inſtitu.q dari tuto.poſſunt.§.certe ⁊.ſ.d etteſta.tute.l.q2 perſone q̄re ad multitudinē tutelarū nō inſpicimꝯ potiꝯ multitudinē ꝑſonarū q̄ patrimoniorū dubito lꝫ pateat obtineri dictū iſtius.l.in curatore qui rebꝯ principa.ſcđario ꝑſone datur vt.C.de nup.l.in copulādis.¶ Sed certe in tutore patet rō nā lꝫ tutor principaliter ꝑſonis det̄ ſecūdario rebꝯ tn̄ excuſatiōes fiunt ꝓpter onera q̄ onera ſunt potius circa res q̄ circa perſonas vt patet.j.e.l.ſi is qui tres.§.fi.in fi.vnde ſatis exiſtit pꝫ rō.dy.in gl.j.ibi.§.fi.⁊.l.ſi is qui tres.§.fi.Dy.in glo.vlt.in fi.immo ꝑma ē Vulp.vt ptꝫ ex ſupſcriptiōe ⁊.ſ.l.pri.in fine.

a **Primus.** [a] Quis excuſat̄ a q̄rta propter tertiā in qua pēdet appella.h.d ibi recta rōne q.d.recta rōne ꝓcedūt q̄ dicta ſūt q2 ſi ꝯtigat ꝙ excuſet ſe a tertia neceſſe hēbit ſuſcipe q̄rtā ⁊ ſi reprobata fuit excuſatio a tertia nō habebit ſe neceſſe excuſare a q̄rta.dy.ibi ſuſciperet.i.ſi cōpelleret̄ ſuſcipe q̄rtā pēdēte ap.ſuꝑ tertia ſubaudi eueniret vt poſt ⁊c.Dy.⁊ Iac.ibi extra leges.i.preter legū diſpoſitionē q̄ nolūt aliqui compelli ſubire onꝯ qđ no.tutelorū.Dy.⁊ habet̄ hec dictio.C.ad exhibē.l.iij.§ ſi extra heređ.⁊ de rei ven.l.ſi res mobilis.Old.Et vide in alphabeto dictiōe extra.Itē collige ar.ex hac.l.contra materiaꝫ cumulationis nā hic vides ꝙ lite finita ſuꝑ tertia admittitur variatio ad quartā.Sed ea pendēte nō ⁊ ea demū poſſunt fieri pendente iudicio principali que fieri poſſunt pendente appellatione ⁊ ea que nō poſſunt fieri ap.pendente non poſſunt fieri ī iudicio pricipali vt.j.vt leg.no.ca.l.poſtq̄ §.impator ⁊ ſic videtur deſcriptio.i.materia cumulationis.Sed dic ꝙ nō obſtat q2 hec prima queſtio erat ꝑiudicialis ad ſcđam q2 ſi retinet̄ in tertia excuſaretur a q̄rta ⁊ ſic non dꝫ admitti vt.j.de except.l.ſed ſi ante ſecus ſi prima nullomodo eſſet preiudicialis ad ſecundam vt eo.ti.de excep.l.fundū.⁊.l.fundi.Dy.⁊ de hac materia cumulationis plene no.ꝑ ipſum Dy.extra de regu.iur.c.nullus.li.vj.in glo ⁊ ſic vide in fi.vel dic ꝙ eſt in pendenti vſꝗ ad fi.cauſe appellationis Iac.in glo.ſi habet ibi in tertia nō tenetur ⁊ ſm̄ hoc habeas finis.i.terminus futurus ⁊ nō habeas expectare.Dy.

a ¶ Dixīmꝯ.Adde bart.j.l.admonēdi de iureiu.

1 ☞ Dū paterfa.vniꝯ domꝯ ſuſtinet onera omnes de illa domo ſuſtinere videntur.

Si pater. Ibi filiꝯ eiꝯ in ꝑtāte exn̄s.dy.ibi nō vexabit̄.i.nō moleſtabit̄ onere q̄rte tutele ſi cōtingat eā deferri.dy.ibi filij tutelas.i.q̄ ꝑ filiū adminiſtrantur dy.ibi remiſſionē.i.excuſationē patri dare de cuius p̄ris voluntate filiꝯ admiſtrauit al's ſecꝯ vt.j.l.pri.dy.Collige ḡ ex hac.l.ꝙ dū p̄r fa † vniꝯ domꝯ ſuſtinet onera ꝙ oēs de illa domo ſuſtinere videntur ⁊ ꝓ hoc.j.l.proxi.de lega.primo.l.filio pater

&c.C.de one.nõ cõtinuãdis inter patrẽ & filiũ.l.j.li.x. ¶ Ex quibus legibus sepe defendi filiossa.ab extimis & collectis vt non tenerentur ea sustinere de quo pater sustinebat.

Tria onera. Ibi eẽ sufficit.i.ad on⁹ vni⁹ patrimonij petinere. Dy.ñ. ibi nõ ꝓdesse q̃ piculũ nõ ptinet ad patrẽ. Dy.in gl. boc dicit ibi statim cõuenıri põt ar.s̃.de admini.tut. l.tres tutores ṽ.nõ solũ. Dy. Sed cõtra hoc vr̃.C.de cura.l.j.& j̃.ad municip.l.libertus.§.j.nã videt̃ p̃r fideiussor vt.j̃.ad municip.l.quotiẽs & iõ sicut fideiussor cõuenit̃ demũ in subsidium ita & pater. Dy.sed si vis saluare glo.dic q̃ hic p̃r b̃r vt tutor nõ vt fideiussor ar.s̃.e.l.pri.ṽ.hic aũt & ecõtrario tho.in eadem glo.in fi.vt.s̃.de admini.tu.l.lucius.§.cũ testamẽto & de tute.& ra.distra.l.j.§.nũc tractemus. Dy.in glo.tã p̃r q̃ filiusin eius potestate constitutus vt.s̃.l.proxi. Dy.

Jis qui duas. Ibi ad remissionẽ id est excusationem Dy. Ibi quo ordine tertia hic soluit. Dy.& expone quo.i.aliquo. Dy. Ibi si.i.quãuis. Dy. Ibi aut tertiã & ṽe tertia ꝓderit ad excusationẽ q̃rte delate p imparatorẽ etem &c. Dy. Ibi cognoscat creatus tutor. Dy. Ibi indiuersis creatiõibus eiusdẽ ꝑsone. Dy.vl' ƀm Jac.de are.dic creatis.s. tutelis vel.s.tutoribus.i.p̃re & filio & ab codẽ iudice vel dic creatis.i.dantib⁹ siue creãtib⁹ Jac. Et not.q̃ in dubio ad iudicem recurrendũ est & ad eũ spectat electio q̃ facit ad q̃stionẽ si vn⁹ est electus ad duo officia in cõsilio vtrũ ipse elect⁹ possit eligere illud officiũ qd̃ ex ipsis officijs velit exercere hic est argu.q̃ nõ sed sit electio iudicis ad qd̃ exercendũ eũ cogere velit. Sed q̃ ipse elect⁹ possit agere qd̃ velit facit.j̃.de colle.illici.l.j.§.vlt. nã duo officia onerosa eodẽ tpe qs non cõpellit̃ subire vt.j̃.de iure imuni.l.semp.§.negociatores de mune.& hono.l.honorẽ sustinenti & l.nauicularij & de vacatiõe munerũ.l.vlti.de hoc vide que dixi.C.de tẽpo.ap.l.j.& j̃.de mune.& bono.l.si qs magistratus in gl.i.aliqua hec prima expositio placet dy.in glo.l.tertia in fi.dicas q̃ vbi dispositio legis vel volũtas hois est certa nõ curat̃ de ordine vt.d.l.nec eñ & j̃.de pecul.leg.l.quidã insti. de lega.§.aũt hered.& d̃ leg.ij.l.cũ pater.§.fidei tue. Sz vbi est incerta sequimur ordinẽ vt.j̃.de fideicõ.liber.l.gñaliter.§.quid ergo de libe.& posthu.l.gallus.§.j.& de here.insti.l.qui soluẽdo de leg.ij.l.cũ p̃r.§.a te.& de vsufruct.l.quotiẽs in prin. Dy.alij dicũt aut querit̃ an ordo omissus vitiet rem de q̃ agit̃ aut an ex ordine resultet ius. Primo casu aut est ordo necessitatis aut simplex instructio ordinãde volũtatis: aut est dubiũ. Primo casu ordo omissus vitiat vt.j̃.de vulg.& pupil.substitu.l.j.§.pri⁹.C.de heredita.actiõibus.l.vt debitũ scd̃o casu nõ vitiat̃ vt.d.l.quidã de pecul.lega.& d.§.aut.hẽdis insti.de leg. Tertio casu idẽ vt nõ vitiet q̃r videt̃ in dubio simplex instructio vt.C.de testa. l.ambiguitas & §.prepostere. Scd̃o casu principali qñ querit̃ an ex ordine resultat ius hz locũ ꝑdicta distinctio. Dy.q̃r aut constat de dispositione vel de volũtate legis vel hois aut est dubiũ Old. De hoc etiã satis notaui.d.l.nec eñ de sol.in glo.si ordo incertitudo circa ꝑsonas eorũ quib⁹ datur vt.l.tutor.ita eo.tit. ¶ Incertitudo ordinis non impedit vt hic est speciale fauore pupil.nec ob.l.qui soluẽdo de here insti.& l.quotiẽs de vsufru. Oldradus ibi.l.tutor incertus. Sed quid si iudex non eligat vr̃ q̃ nulla datio valeat & ali⁹ sit dãdus vt.s̃.de test.tute.l.duo sunt titij. Jac.ibi de re iudi.l.duo qd̃ intellige si in vtriusq̃ iurisditione est incola vel originarius. Sed si in altera originarius in altera incola origo ꝑfertur vt.j̃.ad munici.l.libertus.§.prescriptio & C.de incol.l.ciues li.x. Dy.in eadẽ glo.in fi.s.ad questionẽ duorũ testamẽtorum eodẽ die confectorũ ita q̃ nõ potest apparet q̃ debet obseruari an neutrũ de quo dic vt ibi plene nota.& dixi.

1 ¶ Ciuitates habẽt locũ publicũ pro facto causarum.
2 Grãmatici dicuntur iuuenibus prodesse.

Grãmatici. Ibi ceteris munerib⁹.s.ꝑsonalibus Dy. Ibi requiẽ.i.excusationẽ ibi heres.i.diuisionẽ quãdã inducẽtes distinguit eñ ciuitates maiores maximas & minores vt statim sequit̃ & dic q̃ ita vocabantur leges & dicunt̃ hẽdes ab hercisco hercisceris q̃ idẽ est q̃ diuido diuidis vt.s̃.& C.fami.hercisc.inde etiã dicunt̃ heretici q̃r diuidũt catholicã fidẽ & vnitatẽ & trinitatẽ ibi vniuerso orbi sic ergo no.q̃ imperator est dñs vniuersi orbis ꝓ hoc.s̃.ad.l.rho. de iactu.l.deꝑcatio.& de hoc plene dixi.C.de summa trini.l.j.q̃ tñ dicit Jcelin⁹ verũ fuisse añ euẽtũ xp̃i. Sed post non vt not. per eum in clementina de re iudica.c.pastoralis ibi conueniẽs scz illa epistola. Dy. Ibi forum causarum no.q̃ omnes ciuitates † habent locum publicũ pro foro causarũ Jaco.ibi prestat scz in preiudiciũ reipublice seu imperij.tenet tñ preiudiciũ eorum vt.j̃.de mune.& hono.l.hi qui certa.& no.C.de curato.l.vacuat'. Dy. Ibi secũdo aũt.s.numero. Dy. Ibi tertio aũt.s.nũero. Dyñ. Ibi aliqua adinuentione q̃ verum est in preiudiciũ publicum vt predixi. Dy. Ibi negligentiã al's negligẽter & sic glo.q̃ sequitur vsq̃ ad.l.sed & reprobari quidã hñt cõtinuatũ tamen precedentibus alij habẽt principiũ.i.ibi philosophi ibi iuuenibus prosunt.no.q̃ grãmatici † prosunt iuuenibus ꝓ hoc C.de studijs liber.vrbis rome.l.ita li.xj.in gl.s.grãmaticã in fi. Nota bene hãc glo.q̃ facit pro statutis ciuitatis que determinat salaria aduocatorum procuratorum & notari. q̃ si statuto cauetur q̃ nõ possit recipere vltra.x.ab vtraq̃ q̃ qualibet parte.x.recipere possint & pro hoc in aut.de iud.§.ne autẽ.colla.vj & ibi in glo.& q̃ est bene notandum.

Sed et reprobari. Quãdo causatur ꝓbationis legitima subest al's sec⁹ vt.j̃.de decre.ab ordine faciendis.l.q̃ semel & no.j̃.de nume.& bono.l.& gradatim.§.reprobari. Dy.in glo. Ibi item arg.contra dic q̃ non reprobatur sine cã Sed ex causa sic Jac.ibi vbi de hoc not. Et melius.j̃.de decret.ab ordine faciẽdis.l.q̃ semel & ꝑ dy.& alios extra de regu.iur.c.q̃ semel placuit lib.vj.

1 ¶ Imperator ante coronationem potest facere legem.
2 Lecture an possit prescribi.
3 Docenda sunt iura in ciuitatibus priuilegiatis.

De philosophis. Ibi de substãtia.i.patrimõio admodũ auari.dy. ibi ingrediẽs mox in principatũ ista lr̃a facit q̃ impator añ coronationẽ possit facere legẽ de quo notaui.C.de quadrien.prescrip.l.bene a zenone. Ibi cõstitutione ab eo lata.dy. Ibi imunes eẽ etiã apd̃ illos de ciuitate sua ibi a gimnasijs.i.sine vel ex labores ab a q̃ est sine & genesis labor Jac.ibi neq̃ ad aliũ eos famulatum nõ implicat al's sequeret̃ q̃ miles & iudex esset famulatus q̃ nõ est verũ sic & al's hec dictio alius nõ implicat vt no. s̃.de ꝓcur.l.nõ solũ.§.q̃rit̃ & dixi in alphabeto.act.& dictio ali⁹ ibi comanẽses nomẽ est ciuitatis. Dy.vnde iste oriundus erat vt.s̃.patet ibi sermonẽ.i.rõnem. Dy.ibi existẽte patria.i.dicere & credit̃ esse cõmunis patria & vere est.dy.in glo. nam vere philosophãtes ibi in honore.§.philosophus.dy.in eadẽ gl. in fi.immo est in titu.d̃ munere patrimoniorum.dy.in gl.i.a sacerdotib⁹ extractis vel expone vt.C.de naturalibus liber.l.j.& j̃.d̃ mune & hono.s.sponte in princ.dy.in gl.i.existentes ibi frumentum.i.conferre ad emẽdũ. Dy. Ibi indicendi emptionẽ vl' emẽdi. Dy.in gl.vel oppido ibi nõ mutine nõ regij. Sed cũ hodie i alijs ciuitatibus legat̃ & hoc sit factũ de cõsciẽtia imperatoris videt̃ lex illa abrogata vt.s̃.de legib⁹.l.de quib⁹ in fi. nam cum imperator patiat̃ q̃ alibi legatur ipse videt̃ hic cõstituere arg. s̃.de his qui no.infa.l.quid ergo.§.j. Et sic dicã doctores ẽt in alijs ciuitatibus legẽtes hr̃e vacationem vt etiam in illis obtineat q̃ hic d̃r Jac.de are. Alij tamẽ tenẽt cõtrariũ & dicũt speciale esse in ciuitate romana & cõstantinopoli a quib⁹ nata sunt iura vt.C.de fer.l.oẽs.dy.in autẽ.vt eccle.romana cẽtũ annorũ gaudeat libertate in princi. Et ar.C.de sacro.ec.l.oĩm in nouatione de veteri iure enu.l.j.§.romã autẽ.& de priuilegijs scholarũ.l.j.li.xij.nõ aũt idẽ est in alia ciuitate nisi sit regia vt ꝑdictũ est vñ licet augustiniana ciuitas & multe alie q̃ ex priuile.imperato.sortite sunt iusitalicũ habeãt alia ꝑuilegia vt.j̃.de cẽsi.l.j. nõ tñ leges in eis legi debẽt nisi de hoc habeãt specialia priuilegia vt.d.§.hic aũt in ꝓhemio.ff. Biritensiũ ciuitas hz tale ꝑuilegiũ vt ibi & C.de veteri iure enuc.l.j.§.que oĩa & fuit facta metropolis p iperatorẽ & C.de metropoli berito.l.j.li.xj. Quãtũcunq̃ ergo sicut insignes ciuitates † vel al's priuilegiate nõ legerẽtur iura in eis nisi super hoc habeãt priuilegium speciale. ¶ Quid ergo si non habeat super hoc priuilegium sz in ea viguit studium per tantum temp⁹ cuius memoria non existit vt in ciuitate Padue forte tũc possent dicere ibi iura doceri cũ extãti tẽpore patiẽtia princeps ꝓhibitionẽ remisisse videatur & permisisse tacite q̃ legat̃ ar.s̃.loca.l.cum plures.§.locator de exercito.l.j.§.mgr̃m & mã.l.si remunerandi.§.si passus & l.qui patitur cũ similibus sicut etiam dicitur de prescriptione meri imperij de qua dixi.s̃.de aqua plu.arcẽ.l.si.& C.de iurisdi.om. iudi.l.fi. ¶ Item talis consuetudo similis est priuilegio & facit licite sicut & priuilegiũ vt.j̃.de aqua quotti.& estima.l.hoc iure §.ductus aque & C.de episco.& cle.l.qsquis emersis.& pro hoc x.q.iij.c.cõquestus.xviij.q.vl.c.seruitiũ & qd̃ ibi no.extra de verbo.signi.ca.qd̃ super quibusdam.§.ꝑterea. Docenda ego sunt iura in

iura in ciuitatibus qbus hoc cōpetit a iure vel ex priuilegio vl' antiqua cōsuetudine fm Old. et Jac. de are. Et qd dictū est de ciuitate Padue nō vr hre dubiū alia rōne qr est vrbs regia: qr ədita fuit p regē Anthenorē qui est ibi sepult⁹ et in epithaphio eiusdē sepulture legit hic iacet anthenor Padue conditor vrbis al's Patauine qr antiquitus fuit vocata Patauia. Et pdicta sunt multū attēdēda ppter alias ciuitates in quib⁹ iura legunt nec sunt sup hoc priuilegiate q legētes vl' studētes in eis non habeat immunitates nec priuilegia doctoꝝ nec scholarium ad hoc etiamfacit q nota.in prohemio decretalium in principio.

Athlete. Ibi excusat.de quib⁹ aūt athletis intelligat sequit lʒ quid etc. Dy. ibi sacris ciuitatib⁹.s.tm.dy.et dic q ter əsecuti sūt victorie gloriā vt.C.de athletis.l.j.li.x. Dy. Ibi coronati sunt ar.q in signū honoris caput sit coronādū vt.d.l.j.ō athletis.et.C.q res pign.obli.possunt.l.spē.Jac.et vide qd not.et dixi s.Ad.l.acql.l.q actione.§.si quis in collocatione.

1 Cessante cā priuilegij cessat priuilegium.

Gentium presidatus. Ibi in presidatu sunt et sic cessante causa † priuilegij cessat priuilegiū sic.j.e.l.geometer in fi. et facit ad hoc.j.de leg.ij.l.item legato.§.si vxori.tho.

Tutela. Ibi reipublice quo ad vtilitatē principaliter Dy. Ibi nec puinciale.s.min⁹ et subaudi tm̄ nō em̄ iminet tm̄ puincialib⁹:sed etiā italicis Jac. vel dic puinciale.i.pr̄imōiale qr puinciales soluūt tributa de pr̄imonio.dy.

Remittuntur a tutela. Id ē excusantur magistratus durante magistratu vt.s.e.l.§.j.

Dat remissionem. Huc.§.intelligo hʒ ea que not.insti.e.§.item ppter ibi inimicitie rō al's inimicitie creatio et male. Dy.in gl.s. inimicitia ibi a quacūq pte puenerit culpa ista gl.facit ad ea q dixi.C.de testi.autē.si testis dicat.s.q ad repellēdū testē vel iudicē ppter inimicitias non referat cuius cā sint create inimicitie et de hoc dic vt et ibi dixi.

Amplius. In glo.vt ita euitetur sic facit iste.§.ad materiā aut.minoris debitor.C.qui dari tutores possunt. vꝫ q si aliqs fingat se debitorē vel creditorē pupilli ad hoc vt excuset a tutela q nō excusetur. Sed ita demū si bona fide et vere sit creditor.

De rusticis. De rusticitate et rusticis vide in alphabeto.

1 Iudex an possit esse illitteratus.

Eius qui. In gl.in fi.Sed ibi nō ppter imperitiaꝫ litterarū sʒ qr sibi non liqbat de cā vt ibi pʒ et.s.de arbi.l.si de meis in fi. Dy. Sec⁹ si esset omnino illiterat⁹ vt no.d.l.certi.vel hic loquit in tutore in quo nō exigitur illitteratura sʒ solū diligētia et experiētia negocioꝝ q si habet nō excusat vt hic sicut et in rectore seu iudice dicet.d.l.certe.dy. Uel fm Jac.de bel.q qsi in idē recidit ibi dubitabat in facto vel in iure q pōt facere etiā pitus vt.s.de iud.l.eū quē temere.§.iudicib⁹.et.C.de rela.l.j.et no.d.l.Sed si de meis.§.fi. an aute iudex † possit esse illitterat⁹ not.et dixi.d.l.certi.et de sn̄ijs ex periculo recitādis.l.fi.et in autē.de iudi.§.j.Jac.de bel.

1 Quis qualiter se pauperem pbare possit.
2 Cui incumbat probatio paupertatis.

Paupertas. Ibi se imparē.i. laborare inopia intollerabili vt C.de decur.l.ad subeūda li.x.et ibi not.et p hoc.j.de nume.et hono.l.cura.§.inopes. Dy. Sed qualiter pbabit † quis se pauperē. Rn̄.credo qd pbabit p vocē et famā vicinorū cū al's hoc pbare sit quoddāmō impossibile vt.j. de fluminib⁹.l.j.§.flumē Jac.de are.et p h facit q no.in autē.ō eqli.dot.§.illud et q no.et dixi.C.de iure dot.l.vbi adhuc et aut. 2 ibi posita.cui aūt incūbat pbatio † vtrū allegāti pauptatē an aduersario not.s.qui satisd.cog.l.si vero p cōdēnato.§.qui p rei qlitate.et.j.de priui.credi.l.si creditores.et hn̄ in alphabeto dictione paup et ibi etiā quis dicat paup et de accusa.l. nōnulli puto arbitrio iudicis hic cōmitti fm qlitatē facti et psonarū vt no.C.vn̄ vir et vxor.autē pterea.in glo.scda.ibi laborare hec vera vt nota.insti.e.§.sed pauptate.et facit.j.de nume.Ibi de periculo tu.l.j.et.s.de admi.tuto.l.iij.Jaco.

1 Reuocato priuilegio remanet quis in iure communi.

Sed et milites. Ibi remissionē.i.excusationē ppetuā.dy. Ibi dimissiōis.i.ex quo a militia dimissi fuerūt. Ol. Ibi nisi fortassis.No.ex isto v̄.q reuocato † seu sublato priuilegio remanet quis in iure cōmuni vt.j.de iure fi.l.q placuit.j.e.l.administrātes.§.fi.et.l.se.et.l.ppter litē.§.fi.et de liberis et posthu.l.fili⁹.§.miles al's incipit filiussa.miles Jaco.et Old. Ibi qui in nurū et certe.Dy. Ibi fuere.i.fuerūt.Dy. Ibi neq ipsi.s.ignominiā missi.Dy. Ibi neq filiorū eorū.s.hn̄t priuilegiū in hoc vt alij milites eis tutores dent.Dyn. Ibi tutores dati filijs priuatoꝝ.Dy. Ibi obligabunt si excusationē cōpetentē non pponāt.Dy. Ibi militie tēp⁹ ad q fuerāt assumpti qr tūc ppetuā hn̄t excusa.vt dictū est.Dy. Ibi eadē.l.in casu.j.pri.al's est in lr̄a no.Jac.ibi hos annos.s.xx.Dy. Ibi qui cōpleuit et habuit excusa.perpetuā.Dy. Ibi qui aūt inter nocturnos.s.dictū est de his qui militāt extra ciuitatē romanam. hic de his qui i ciuitate custodiēdo eā de nocte.Dy. Ibi militauerit etiā toto tpe ad qd erat assumptus siue elect⁹.Dyn̄. Ibi hi aūt subaudi ita demum hn̄t excusatio.Dy. Ibi acceperint hn̄t similiter excusat.vni⁹ anni.Dy.in glo.etiā postq desijt in fi.Sed ibi mediāte delicto dn̄i desijt esse dn̄s hic ex honesta cā desijt militare vt ibi no.Dy. In glo.ex vna dānū.i.ex pte filiorū cōmilitōis vel veterani quib⁹ miles tutor dat. Old. Ibi ex alia pte.i.ex pte veterani sui milites dati tutore.Ol. Ibi vitat.i. vitari cōtēdit.Ol. Ibi appellatiōe ergo ad hoc vide.s. de test. tute.j.q si nepotes et.j.de v̄.signi.l.liberoꝝ in glo.innuit filium militis in fi.vn̄ dic q non hn̄t priuilegiū qr filij alioꝝ militū habēt cōmilitones parētū suoꝝ tutores nec illi possent se excusare vt.s.e.l.ij.rn̄.Jac.vel forte dici posset q filij hn̄t pr̄em viuētem in cuius sunt potestate et tūc excusant arg.C.de epis. et cler. l.ij.in fi.vbi de hoc no.et dixi. So.aut mortuo non vt in ətrario vel dic q si viuit pr̄ aut filius tutelā accepit eo non consentiente et tūc ex psona patris nō excusat aut eo consentiēte et tūc videt pr̄ suo priuilegio renūciare et sic nullo casu excusat in gl. ea rōne ibi que fuit in militia hoc non placet qr fm hoc si infra qnq annos malitia solut⁹ haberet maius temp⁹ quaꝫ ille qui post qnq et infra octo q solū annū hʒ vt.j.v̄.q aūt post quinq q esset absurdum Ray. Et ideo prima opi.glo.vera est hʒ dy. in glo.licētiatū.in fi.li.xij.Dy.

Ueteranus. Ibi cē credit vt habeat excusationē de q.s.dictū ē.Dy.ibi qlitercunq. id est in quocūq gn̄e militiū.dy. Ibi filioꝝ tutor sit alterius cōmilitonis eiusdē legiōis.dy. Ibi curator dabit subaudi ille qui etc.in v̄.sed et si ignominia ibi permilitauit toto tpe ad qd fuit assumpt⁹ nā hec dictio p perfectionē denotat vt.j.de verb.signi. l.vrbana.§.pnoctare.dy.in gl.no.impuberē in fi.et vide q ibi notaui.Dy.in glo.i.dicere qualitercūq ibi amicissimos.§.fin.hec vera vt not.s.de tutore et curato.datis ab his.l.vētri.§.j.dy. in glo.nō alijs in fi.et de hoc dixi.s.tit.pri.l.decreto.dy.in glo. hic no.quatuor ibi vt.s.§.qnq hoc verū si nō militauit toto tēpore quo fuit assumpt⁹ vel militauit.Saltē.xx.annis si ad maius tēpus fuit assumptus.dy.vel dic aut est tēpus pfixum aut non si est tempus prefixum et qs militat tpe pfixo quātūcunq magno vel paruo hʒ excusa.perpetuā vt.s.dicto.§.qnq si non cōplet tēpus pfixum vel nullū fuit pfixū tūc locū hʒ distinctio glo.Ol.ibi.l.milites ideo idem serua q in absentib⁹ vt si tpe pfixo q totum q militauerint habeāt perpetuāq excusa.Si non militauerint tēpore prefixo vl' non fuit pfixum:tunc aut.xx.annis aut minus.Oldr.

Quesitum. Ibi semel tm̄ dy.ibi quiescēte.i.finita et hic rn̄det. Jac.ibi rursus.q.d.fortificabitur priuilegium eorum vt ad nullam talem vocentur. Jaco. ibi que quieuerunt id est tutelas administratas deposuerunt. dy.ibi auxiliant.s.tutele finite.dy.ibi habuerunt.s.tutelas que sunt finite.dy.ibi creatum esse si administrationē nō suscepit. dy.ibi h autē secꝫ q dictū est de tutel' et facit.j.e.l.scire v̄.in paucis.dy.ibi emancipati ar.q pr̄ non sit curator filij emācipati ō hoc.j.e.l.amicissimos Jac.et p hoc institu.de legitima.parētuꝫ tute.et.s.pri.§.in glo.prima.ibi etiā ea finita an ea finita teneatur aliā suscipere et primaꝫ approbat q nō vsq ibi et sic pdest. dy.in glo.vltima ibi tota plana hec vera.dy.

Primipilarij. Qui sunt isti habētur.C.de primipilo li.xij.ibi exercent.i.sunt in actu exercēdi huiusmodi officiuꝫ.dy.ibi huius.s.pmipilarij mortui deposito officio.Dy.in glo.vlti.ibi non erit tutor et tūc

est in littera exercens siue nõ. Old.

1 Absens reipub. cã habet annum post reuersionem vt non reuocetur ad tutelam.
2 Aliquid prodest circa iniungendum quod non prodest circa iniunctum.

1 **Non solum.** No. ꝙ quicunqꝫ abest † reipublice causa hꝫ ãnum post reuersionem vt non reuocetur ad tutelam vt hic et instit. e. §. qui autem. Jac. ibi quas deniqꝫ. No. ꝙ ali 2 quid prodest † circa iniungendum ꝙ non prodest circa iniunctum sic econtra. ĩ. e. l. spadonem. §. j. Jac. ibi abibant. i. recedebant ꝛ scribiť sine aspiratione. Ibi scrutabitur subaudi ex eo tempore. Dy. Ibi ex circuitibus. Not. argu. contra apparitores curiarum quibus soluitur pro numero miliariorum ꝛ contra ambasiatores quibus soluiť pro numero miliariorum: ꝛ cõtra ambasiatores quibus soluitur pro numero dierum ꝙ si vadant per viam aliquã non directam sed longiorem ꝙ non debeant percipere salariuꝫ nisi quando recta non esset secura vt s. si quis caut. l. ij. §. penulti. ꝛ hoc in glo. not. Jaco. quod etiam facit ad statuta terrarum quibus cauetur victualia ꝛ mercimonia debeant conduci per vias rectas qđ si recte vie non essent secure ꝙ conduci possint per alias ꝛ quod quis debeat ire per vias rectas facit. C. de nauicul. l. penulti. ꝛ fi. li. xj.

Et qui in testamento. Ibi constitutio q̃ statim sequiť diuus seuerus ꝛc. Dy. in glo. s. simpliciter ibi ab alijs ꝛ sic potest intelligi. ĩ. e. l. propter litem. §. licet Jac. in fi. ꝛ. ĩ. eo. l. iurispitos §. primo Jaco.

Diuus seuerus. Ibi adire debuisti. s. iudicem competentem. Dy.

Qui primipilum. Reassumptio officij p̃mipili p̃bet excusa. ad tempus ꝛ priuilegiũ primpilo datuꝫ prodest college. hoc dicit ꝛ facit ad hoc scõm. C. de vro. mili. l. j. ꝛ. ĩ. e. l. administrãtes. §. eorum Jac. ibi suscepisset alicuius filij cõmilitonis sui. Dy. Ibi eorum scilicet tutorum. Dy. Ibi vacationem recipiunt. i. excusantur ad tempus. Dy.

Si libertus pubes. Al's ĩpubes. s. dy. ibi pubes fuerit. l. minor. xxv. annis. Dy. ibi non molestabitur. i. non tenebitur administrare tutelam nec tenebitur de periculo administrationis neglecte. Dy. Ibi creabit curator vel tutor argu. s. de testa. tute. l. si hereditas ꝛ de turel. l. questitum. Dynus. Ibi si pubes. l. minor. xxv. annis. Dy. Ibi curator interim vel tutor vt. ĩ. de tutel. ꝛ ra. distrahen. l. si tutor reipub. §. j. legitimus autẽ interim excluditur ꝛ vide ẽt qđ dixi. s. de testa. tute. l. quero. §. lucius.

Si quis. scꝫ. tutor. Dyn. Ibi non omnino dimitti. i. excusari In perpetuuꝫ a tutela quia superest spes sanitatis. Dy. Ibi recipiet tutelã. i. ei⁹ administrationẽ. Dy. Ibi in insaniam. i. furorem. Dy.

Et non tantum. Ibi accepta quidam habent accepta ꝛ male. Dy.

¶ Ualitudo excusat a tutela ꝛ cura ꝛ a pena iudiciali.

1 **Sed in hoc.** Al's incipit lex. idẽ vulp. ꝛ est latina. Dy. in glo. ij. in fi. so. non est contra quia in casu prorsus diuerso loquitur vel dic ꝙ licet ibi glo. dicat ꝙ nõ detur exceptio propter superueniens impedimentũ tamen male intelligit nã ideo ibi nõ dať exceptio q: fuit in culpa cum ire nõ de 1 buit cũ alio not. vel dic. ꝓm Jaco. de bel. ꝙ valitudo † excusat a tutela ꝛ cura ad tẽpus vel imperpetuũ vt hic excusat etiaꝫ a pena iudiciali vt ibi sed a iudicio nõ excusat simpliciter sed distingue vt. ĩ. de diuer. rescrip. l. j. Et vt ibi nota. ꝛ. §. si quis iudicio. Jac. de bel.

Furor autem. L. temporalis. Dy.

1 ¶ Paria sunt principem aliquid concedere ex certa scientia licet non dicat non obstante tali lege vel dicere in cõcessiõe non obstante tali lege.
2 Clericus sumẽs tõsurã post delictum an teneat.

Sunt et alij. Ibi continuo. i. statim. Dy. Ibi de reliquo. i. de administratio. futuri temporis. Dy. Ibi al's. i. alium locum et debet esse scriptum breue ꝛ est aduerbium loci ibi transmigrare. i. de loco ad locum domicilium transferre. Dy. Ibi litteris. i. rescriptis seu rescripto in quo domicilium ad beneplacituꝫ suum ꝛ sine rescripto principis vt. ĩ. ad municip. l. libertus. §. patris ꝛ. l. assumptio ꝛ. l. domicilium. Rñ. sic. Sed si nõ impetrasset rescriptuꝫ nihilominus tutor esset et tutele periculum ad eum spectaret. Sed modo habet iustam causam excusationis nec ad eum spectabit periculum per hoc. ĩ. ea. l. illud vsitatum vel vsitatissimum 1 Jac. Item colligit Jac. de ra. ex isto. §. quod paria sunt † p̃ncipem aliquid concedere ex certa scientia licet non dicat non obstante tali. l. vel dicere in concessione non obstante tali. l. ꝛ hoc etiam innuit glo. hic posita que dicit alterum sufficere secundũ Jo. ar. contra. C. de aqueductu. l. oẽs. li. xj. de hoc plene dixi. C. de preci. ĩpera. of. l. quotiẽs circa finẽ in glo. vlti. vbi de iur. om. iudi. l. penul. Sed ibi proprio motu trãstulit hic autẽ concedẽte imperatore vel ꝓm Jac. de bel. Ibi in iudicio hic in tutela et est ratio quia licet mulier domiciliũ mutet ibi permanet cũ iudex qui debet proferre sententiam vel exequi. Sed hic tutor q deberet gerere non permanet in eo loco in quo tutelam suscepit Jac. de bel. ¶ Ultimo alleg. iste. §. i ar. ꝓ delinquẽte q post 2 delictũ fact⁹ est cleric⁹ † ad idẽ. ĩ. de vaca. mu. l. pretor. ibi vel seq sacerdotiũ ꝛc. ꝛ. §. si post actam cãm ꝛ. l. bis honor. §. auctẽ. ꝛ. s. si quis cau. l. qui autem. ꝛ. ĩ. e. l. spadonẽ. §. fiñ. autẽ. ꝛ. l. iure peritos. §. j. s. de arbi. l. non distinguemus. §. sacerdotio ꝛ quia res lite pendente vel ante inchoatam deuenit in eum casuꝫ ꝛc. argu. s. titu. proxi. l. post finitaꝫ de liberis agnoscen. l. iij. §. quia plaucianũ. ꝛ. ĩ. de re militari. l. qui cum vno. §. reus. ¶ Ad oppositum. s. de iur. om. iudi. l. penulti. de iudi. l. si quis postea. s. eo. l. ij. ĩ. e. l. tutor petitus ad municip. l. in colla. iã publicis de iure immunitatis. l. semper. §. hec circa. C. de episcopis ꝛ clericis. l. officiales. ĩ. de adulte. l. adulter diem. §. si eo tempore solui potest pro prima parte. per. l. hos accusare. §. hoc beneficio. ĩ. d acusa. vbi de hoc tetigi ꝛ hoc nisi ĩ fraudem ꝛ cause euitande accusa. de crimine factus sit clericus vt ea. l. os accusare in fi. primi responsi ꝛ de adulterijs si marit⁹. §. j. fraudis autem p̃sumptio si iam erat accusatus vel in crimine deprehensus al's sec⁹ ĩ. de bonis eorum qui mortẽ sibi consciuerũt. l. fi. et de bonis dãnatorum. l. vltima. §. ex bonis. Dy. vbi etiam de hoc dixi plene ꝛ latissime. C. de episcopis ꝛ cleri. autẽ. causa que fit cum monacho. Sed ad predicta videtur obstare. ĩ. de peuis. l. j. in qua videtur considerari tempus commissi criminis. Sed ibi tractať de qualitate pene imponende non sub quo iudice debeat conuenire. Oldradus.

Scire oportet. Ibi hoc autẽ. s. ꝙ nõ habeãt necessarie appellare a datiõe. Sed se excusare. Dy. Ibi. in paucis not. regulam que alibi ita clare non reperitur. Dy. Sed ad eam concor. s. e. l. sed ꝛ si milites. §. questitum Ibi auferentes. i. reprobantes. Dy. in glo. sed excusare ibi nominationes. C. de appella. Ol.

Multa vero. Ibi concedant. s. leges. Dy. Ibi remissionis. i. excusationis. Dy. Ibi tribuere id est allegare. ꝛ que sint illa statim sequitur. Dy. Ibi constitutio temporis id est infra tempus a lege statutum ꝙ statim sequitur. Dy. Ibi accedere id est excusationis causam proponere. Dy. vt. ĩ. §. scire ibi milliarium al's milliare et sic. Dy. Sed nõ cõmuniter. Dy. Ibi excusabitur. i. excusationẽ proponet et eam prosequatur infra quattuor menses a die nominationis numerando. ĩ. e. l. quinquaginta. Dy. Ibi postea aũt. i. post quinquaginta dies. Dy. Ibi non concedetur. s. excusatio Dy. Ibi a solicitudine. s. tutele. Dy. Ibi quid non fecerit id est non proposuerit excusationem. i. quinquaginta dies. dy. Ibi a qua cognouit. s. se datum tutorem vt hic iũge versi. qui statim sequitur ꝛ extra hos ꝛc. Dy. Ibi oportet eum. s. quia a die cognitionis dationis tutele tempora numerantur excusatur. dy. et est interpositio. Dy. Ibi manifestari ꝙ sunt dati tutores. Et nota. ꝙ cum aliquis vocatur ad aliquod munus debet ei denunciari vt hic ꝛ. C. de decurionibus. l. iij. Item not. ꝙ dicit in facie vel ad domum arg. ꝙ si denuncietur alicui ad domum ꝙ lata est sententia contra eum absentem ꝙ statim currit sibi tẽpus ad appellandum a tempore denunciationis al's curreret a tempore scientie vt. C. quomodo et quãdo iudex. l. ab eo. Jac. qđ tamen intelligunt aliqui cum non potuit ei personaliter denunciari dicunt enim denunciationem ꝛ citationem ad domũ fore subsidiariam cum persona reperiri non potest de hoc satis dixi. s. de liberis agnoscendis. l. j. in princip. ꝛ. ĩ. de dãno infecto. l. iiij. §. pretor. ver. totiens ibi ꝛ extra hos. s. dies qui daň pro itinere ad veniendum ad excusa. proponendam. Dyn. Ibi hic aũt id est

¶ Denunciatio ad domũ facta de probatione sententiefacit statim currere quã appel. interponẽde.

he: autem. i. hec taxatio tēporis. Dy. Ibi cōueniū & bis qua si dicat non solū legitimis et datiuis tutor datur pdictū tps ad excusa. pponendā sed etiā testamentarijs. Dy. In gl. dati in testamēto in fi. vbi de hoc: sꝫ videtur ɋtra. ī. e. l. iurisperitos. §. fi. Sed dic aut est cōfirmatus ɋsentiēs & postea nō potest se excusare aut inuitus & tūc pōt. vt. ī. e. l. nensenius. Ja. are. Et sic intellige qō not. s. de ɋfir. tuto. l. ij. & fi. Ray. & ī. e. l. gaius. & glo. ibi posita.

1 ☞ Mens legis est seruanda non verba legis.

Aliud autem. Al's illud autē. & breuiter. h. d. quotiēs ex verbis legis simpliciter itellectus resultat iniquitas tunc a verbis recedimus & 1 mentē † seruamus. de hoc not. & dixi. C. de legib. l. non dubiū. per Dy. de reg. iur. c. vlti. & ibi per alios. & bñ facit. ī. de adul. l. si postulauerit. §. iubet. & qō ibi dixi. & s. so. ma. l. j. Ibi inuenimus al's meminimus. Dy. Ibi & extra hos dies q dātur p via. Dy. Ibi ad excusa. s. proponendā. Dy. Ibi habitationē faciens a loco a quo creat' fuit tutor. Dy. Ibi deteriori ordine. i. cōditiōe. Dy. Ibi eo. s. hoīe. Dy. Ibi si p q:. Dy. Ibi h̄ al's hoc & dic. s. spaciū datū absentib' vltra cētesimū lapidē. Dy. Ibi minus. s. spaciū est infra. Dy. Ibi longi'. s. deī spacium. Dy. Ibi eo: dierum ɋ est. ī. Dy. Ibi q in via. i. in dilatione data occasione vie. Dy. Ibi adiecta. s. numeratio. Dy. Ibi vie. i. p via. Dy. Ibi ad excusatione pponendā. Dy. In glos. i. interptes in fi. vertex enim est pma pars capitis & inde dicunt isti capitanei. & vide in alphabeto dictione vertex.

1 ☞ Si potestas ex forma statuti teneatur infra duos mēses criminales causas terminare si postea terminet nō valet sententia.
2 Argumentum de re ad tempus an valeat.

Consequens. No. cōsequentiā ex quo statutū est tps ad aliquid faciedū si fiat postea nō vꝫ. & h. d. iste. §. Ol. Ibi ɋstitutū tēpus quinquaginta diex. Dy. & sic nō quereī de veritate excusationis: sꝫ de lapsu tēporis. Old. Ibi alterius ciuitatis nō supposite iurisditionē dantis. Dy. Ibi ɋ si excusatus. i. qui excusa. proposuit post cōstitutio. tps. Dy. Ibi fuerit dimissus. i. absolutus ab administratione tutele per sniam. Dy. per falsas allegationes vel nō solū enim ɋsideraī ɋ post tps ɋstitutio. excusa. p posuit. Ibi existentis tutoris existere eī videī qui post quinquaginta dies excusatur. Dy. cū excusatio seu snia nō teneat 1 ipso iure. Dy. ¶ Ex isto. §. colligit Ja. de are. ɋ si ptās † ex forma statuti teneī infra duos mēses criminales causas terminare ɋ si post duos mēses nō terminet ɋ non valeat snia ipso iure. Ja. & p hoc facit qō no. C. de iudi. l. pperādū. in pn. in glo. q̄ incipit quedā tñ. ver. itē quid si lata & p hoc q: lapsu temporis perit instātiā ar. d. l. pperandū. in fi. & qō ibi no. & ī. iudic. sol. l. ij. & sic cū oīa perierunt dicī lis non ɋtestata et sic est snia nulla. vt. C. de sentē. l. platā. ¶ Item p hoc argumē2 tari lꝫ † de re ad tps & econtra. vt. ī. de testa. mili. l. miles ita. §. & q: diximus. & s. si cer. pet. l. vnū. Sꝫ si q̄d alicui pmittitur in vna re videī in alia phibitū. vt. C. de pcura. l. marit'. ergo permissum vno tēpore videī alio phibitū. vt. ī. de leg. ij. l. statuliber. §. stichū. vñ cū iudici sit pmissum iudicare ifra duos menses post illos videī tacite phibit' & sic snia non tꝫ ac si expresse phibereī ar. s. de iudi. l. iudiciū soluit. in ɋriū facit. C. vt oēs tā ciuil. quā mili. iudi. l. vnica. ad fi. de edific. priua. l. fi. al's est rubrica de ope. no. nunc. & in hac vltima opi. videnī residere doctores quare ad horū solutionē disting. aut tēpus p̄figitur parti aut iudici aut actori. Primo casu nihil pōt fieri post tps & si fiat non tꝫ siue illud tps sit certū quantū ad numerū & quantū ad terminū. vt. s. de iudi. l. sꝫ & si susceperit in prin. & C. de pba. l. excep. & sniam rescin. nō posse. l. peremptorias. Scdo casu aut p̄figiī tps iudici & iurisditioni aut iudici tantū si iudici & iurisditioni ɋ tūc sit finito tēpore nō valet vt s. de iudic. l. ij. §. si & iudex. de arbit. l. nō distinguemus. §. ij. et l. si cū dies. §. si itra. & C. q̄ñ puo. nō est necesse. l. cū non eo die. sed si p̄figatur iudici tm̄ nō iurisditioni tūc pōt iudicare post tps & tenet ɋ sit lꝫ iudex puniaī. vt. d. l. fi. C. de edific. priua. et l. i. ad fi. vt oēs tā ciuil. quā mili. iudic. Tertio casu aut p̄figiī tps circa substantiā actoris & tūc finito tēpore finitur act. & in substantia illius actiōis & qō fit post non tenet. vt. C. de dolo. l. fi. & ī. ne de statu defunctor. l. ij. §. fi. aut non p̄figitur tps circa substantiā act. sed circa instantiā litis & tūc finito tempore finitur instātia & iudex poterit de nouo de cā cognoscere & iudicare nō autem vigore prime instantie & hꝫ locum qō not. d. l. properandū. circa fi. & C. ad leg. fal. aut. si tñ testator. & i aut. de here. & fal. §. illud quoq;. Oldr. Et ad predicta pōt reduci glo. que est. C. de tēpo. in integ. resti. l. superuacuā. vbi querit an restitutio cōcessa post quadrienniū & teneat & determināt docto. ɋ sic quasi sit lata cōtra ius litigatoris non cōtra legē arg. ī. que snīe sine app. rescin. l. j. & de re iudica. l. cū prolatis. alij dicunt ɋ non: & hoc videī verius q: lꝫ expresse nō sit lata contra legem tñ q: a forma legis est recessum cum infra quadrienniū debet terminari non vꝫ. ar. ī. de reb. eo: . l. si pupillorum. Dy. Et q: tēpus p̄fixum est restitutioni vt. s. dictum est de prefixo actioni. Et ad pdictam materiā vide que nota. d. l. properandū. vltra prin. ver. & p declaratione pdictorum. Et predictā questionē de causis criminalibus diffiniēdis publice disputauit. d. Richar. quā Cy. tangit. C. qui accusare non possunt. l. j. & ego eam posui. C. si ex falsis instru. l. fi. ¶ In gl. per ambitionē. ibi nisi de hoc. i. an fuerint false pbationes vel allegationes. Dy.

1 ☞ Non videtur venisse qui non stetit.
2 Veniens intra tēpora constitutionis & recedēs illicentiatus an puniatur pena constitutionis.
3 Infirmitas per modum cause absentie allegatur.
4 Paria sunt non venire ad iudicium vel venire et nihil iustū proponere.
5 Reus si est in iudicio & non vult litem contestari iudex pōt sibi precipere ɋ infra certū tempus contestetur.

Sufficit. Ibi excusare. i. excusationē pponere nā ad psequendū datur maius tps. vt. ī. eo. l. quinquaginta. Dy. Ibi nolens. i. inuitus. Dy. Ibi desierit causam allegare & pbare excusationē. Dy. Ibi solū. i. solum modo. q. d. excusatio infra tps proposita pficit non autē sola iudicis aditio. Jac. vt & ī. §. pri. scire. Et allegaī seq̄ns lrā 1 sepe ɋ non videtur venisse † qui non stetit. p hoc. ī. quib' ex cau. in poss. eatur. l. ij. & ar. s. de in rem ver. l. si p parte. §. versum. Ja. ¶ Dy. facit ad materiā. c. cupientes. eī. de elec. li. vj. 2 s. ɋ veniens † intra tēpora cōstitutionis & recedens illicētiatus puniatur pena cōstitutionis vt ibi dicitur. Ol. & pro hoc optime. C. de decur. l. si quis decurio. et eī. de iudic. c. j. nā ille qui vocatur ad iudicium ad tria tenetur. s. coram iudice venire: eius iusticie pceptis obedire & non recedere sine eius licentia. xj. q. iij. c. certū. in auī. de litig. §. si vero inter predictū. col. vij. & no. p hoc in summa Host. de pcura. §. ad quid tenetur. ver. ij. & p hoc. viij. q. iij. c. tria. de pcurat. ɋstitutis. & bene eī. de elect. c. si postq̄. lib. vj. Ibi si enim qs. hic icipiūt verba cōstitutionis. Dy. Ibi cuius fidē. s. necessitatis impediēs eū venire. Dy. Ibi ex ipsa naturali iusticia. q. d. ɋ sit iustū ipsa naturalis iusticia cōmendat. Dy. Et no. ɋ ex hac littera volunt quidā dicere ɋ ei iuranti creditur & s'm hoc exponunt firmare. s. per sacr̄m. sed hoc non est verū immo plene debet probare. vt. s. de proba. l. in excep. §. j. ī. de re mili. l. iij. §. ad idem. et l. qui cōmeatus. vbi de hoc dixi. & s. si quis cau. l. ij. §. qō diximus. Jac. Sed ɋ infirmitas † per modū cause absentie alle3 gata probetur per sacr̄m not. Jo. in decret. iij. q. v. quisqs. et expresse. xviij. dist. placuit. de hoc etiā not. eī. de elect. qui propter. §. fi. & bñ per Arch. eī. de do. & ɋtuma. c. actor. li. vj. & dixi. C. de pign. act. l. si creditor. & de his q ad eccle. cōfu. l. fi. §. si cubi. Ibi verūtamen. q. d. non solū iusticia naturalis hoc dictat. sed etiā ius ciuile. Dy. Ibi dicens ɋ tēpora non currūt ei qui necessitate fuit impeditus. Dy. In ver. scire autē oportet. Ibi eū. s. accedentē. Dy. Ibi speciē remissionis. i. excusationis. Dy. Ibi oīa nominare. i. pponere infra cōstitu. tēpus al's non audiī vt' & s. §. consequēs. Dy. Ibi remissionis. i. propter qō debeat excusari. Dy. In ver. quinquaginta ibi cōtinuari q̄ ad pcessum. Dy. Ibi cognitionis. i. ex tēpore quo cognouit se tutorem datum. Dy. ¶ Modo ex tex. huius. §. collige duo: primo ex verbis illis oīa nominare ar. exp̄ssum ɋ si iudex statuat terminū parti ad oēs dilatorias excep. proponēdas & pars vnam proposuit saluo sibi in alijs pponendis ɋ hoc sibi non sufficit immo hꝫ necesse oēs proponere al's excluditur a non' ppositis. de hoc no. eī. de excep. c. pastoralis. & de pbat. c. q̄m̄ ɋ falsam. Ol. Et facit qō not. & dixi. C. qui accusa. non pos. l. si ea que crimen intendit. & per Dy. de reg. iur. c. indultum. li. vj. ¶ Deinde collige ex illis verbis similis tē. qō 4 paria sunt non venire ad iudiciū †. vel venire & nihil iustū p5 ponere. Ex quo dicunt quidā ɋ si reus † est in iudicio & non vult litem ɋtestari ɋ iudex pōt sibi precipere ɋ infra certū tps contesteī ɋ si non faciat habebitur lis pro ɋtestata & cō

tra eũ ꝓcedetur tanꝗ̃ contra contumacẽ: de hoc vide qð not. s. de ven. inspi. l. j. §. ex hoc rescripto. ⁊ qð not. ⁊ dixi. C. de lit. contest. l. j. Itẽ facit iste tex. ⁊ glo. ꝙ si qs appellauit ab omnibus grauaminib⁹ sibi illatis in aliqua cã per iudicẽ ꝙ ista appellatio extendat̃ ⁊ cõprebendat solũ illa grauamina in quibus nondũ erat elapsum decẽdiũ in illis aũt in quibus esset elapsum decẽdiũ nihil operet̃ appellatio. ad hoc vide ex̃. de ap. c. vlti. li. vj. cũ ibi nota.

1 ☞ Excusatio an debeat proponi in scriptis.
2 Exceptiones dilatorie vel peremptorie an debeant proponi in scriptis vel simplici verbo.

Oportet autem. Iste. §. dicit nunqd excusatio † i scriptis debeat ꝓponi vel corã testibus: ⁊ hoc in prima ⁊ tertia parte. In scða parte dr̃ si volo ꝓbare per testes nunqd debeãt deponere coram iudice sedente ꝓ tribunali vel possint corã alio iussu iudicis. Et rñdet ꝙ corã quocũqȝ possũt iudicis iussu. Dy. Ibi vna vl' plures. Dy. Ibi testari. i. ꝓponere viua voce. Dy. Ibi ante tribunal. i. corã iudice ordinario sedẽte ꝓ tribunali. q. d. ista cã non põt cũ cãe cognitionẽ reqrat. vt. s. de offic. ꝓcõsu. ⁊ lega. l. nec quisqȝ. §. j. ⁊ hic in glo. Dy. Ibi sub memorationibus. i. depositionibus testiũ apud aliũ receptis ex iudicis cõmissione ⁊ qui ad ꝓbandũ excusatio. ꝓducunt̃. Dy. Ibi libellos dare. i. scripturã qui excusatio. cõtineat. q. d. nõ solum proponi põt voce: sȝ etiã in libello in scriptis. In ver. de his autẽ ibi cõstitutis tẽporibus. i. quoꝝ datio nõ valuit ipso iure Dy. ⁊ Ia. ibi non iuste. i. non seruata solẽnitate que dȝ seruari ⁊ sic datio ipso iure non tenuit. Dy. ⁊ Iaco. Ibi aut q̃ non opȝ puta loco nõ cõgruo. Dy. Ibi exẽpli gratia ⁊ sic no. qð illud ꝙ dicit̃ exempli grã ad omẽ simile porrigit̃. Ia. vt ⁊. j. de dam. infec. l. damni infecti stipulatio. in fi. l. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. qð vulgo. ⁊ ad leg. aql. l. ita vulnerat⁹ circa fi. Ibi vnũ propo suisse ꝯtentus ero ⁊ de falsis si qs obrepserit. in oĩbus quorũ datio ipso iure nõ tenet. Dy. Ibi diui seuerus hic incipiunt verba ꝯstitutionũ. Dy. Ibi potes esse securus sine aliq̃ excusatione. Dy. Ibi non supposit⁹. i. quẽ ꝯstat⁹ non esse suppositum magistratui q eũ tutorẽ dedit q: si dubitaret̃ nocere haberet excusa. proponere. Dy. vt. s. de iudi. l. si quis ex aliena. Ibi neqȝ incola est. s. eius ciuitatis cuius est magistrat⁹ q euȝ dedit. Dy. ¶ Ex isto. §. põt aũt libellos dare dicũt quidã ꝙ hic est casus in q̃stione qua querit̃ an exceptiones † dilatorie vel perẽptorie debeãt de necessitate in scriptis ꝓponi an possint ꝓponi simplici verbo. nã per istũ. §. videt̃ esse in electione proponẽtis: vtrũ ꝓponat verbo vel scripto ⁊ ꝓ hoc. C. de ap. litigatorib⁹. ⁊ ita hic sentit Dy. sed in ꝯtrium videt̃ glo. que est ex̃. de ꝓbat. c. qm̃ ꝯ falsam. q̃ dicit qð debẽt in scriptis ꝓponi Sed si recte aduertat̃ tex. illi⁹ decretalis nõ dicit de ꝓponẽte ꝙ teneat̃ in scriptis ꝓponere: sȝ loquit̃ de iudice q debeat facere eas in act. redigere. ⁊ ꝓ hoc in clemen. de verb. sign. sepe. sed ꝓ prima parte meli⁹ facit in aut. de tẽpore nõ solute pecunie sup dote. §. attestationẽ. col. vij. Old. que signata est. C. de non nu. pecu. l. vlti. ⁊ dic vt. d. aut. dixi. in glo. qs hoc probare ibi institu. e. §. qui aũt. ⁊ ibi est casus ⁊ ꝑdicte alie. ll. nõ loquũtur hoc casu. Ol. In glo. tria nota ibi. ⁊. h. d. In aliis aũt casibus ciuilibus ⁊ criminalib⁹ an possit cõmitti receptio testiũ dic vt in aut. vt defunc. seu funera defun. §. et qm̃. et. §. seq. C. de fide instru. aut. apud eloquẽtissimum. ⁊ ibi de hoc dixi satis. ⁊ de episco. ⁊ cle. aut. sed iudex. ⁊ not. etiam. s. de testi. l. iij. §. idem diuus. Dy.

Libertum. Ibi de excusatiõe denegãda libertis vocatis ad tutelã filiorũ patroni. Dy. Ibi de liberis p̃roni a quoꝝ tutela se non excusat libert⁹. Dy. Ibi appellationem hanc. s. filioꝝ liberoꝝ. Dy. Ibi ipetrauit. s. libert⁹. Dy. Ibi libertoꝝ ordinẽ. s. ꝙ nõ poterit se excusare a tutela libertoꝝ patroni. Dy. In glo. j. in fi. nisi in casu. vt. j. e. l. penul. §. fi. Ia.

Qui propria. Ibi libertis emptoris. Dy. ma/numittentis.

Ibi plures. Ibi fuerũt alicui⁹ p̃roni q reliqt filios ipuberes. Dy. Ibi vnus oĩm. i. vn⁹ ex nũero oĩũ. Dy. Ibi a trib⁹ tutelis ex̃neoꝝ iã habitꝫ. Dy. Ibi nõ absoluet̃. i. nõ excusabit̃ ꝓtertu tutele filiorũ patroni q̃ue sibi defert̃ ab aliis trib⁹ quas prius habebat. Dy.

Spadonem. In. §. qui pater. s. pupillorum. Dy. Ibi ⁊ si id est quamuis. Dy. Ibi aliter. i. de iure cõmuni nisi ꝓmissio impediret. Dy.

1 ☞ Uxor est socia humane ⁊ diuine domus.

Scire oportet. Ibi senator fuit. s. in ꝑteritũ: sȝ de p̃senti deposuit administratio. Dy. Ibi si aũt liberi. s. pupilli. Dy. Ibi absoluet̃ a cura ꝓpter senatoriã dignitatẽ supuenientẽ cũ administratione. vt. j. e. l. non tm̃. §. sane notũ. Dy. In gl. ⁊ sic est iste i fi. sȝ istud spẽale vt. s. ꝓbatũ est. Dy. Uel ibi ad sui ipetrationẽ superuenit priuilegiũ hic vo ad sui postulationẽ. Dy. Uel dic ꝫ Ia. de bel. ad. l. penul. qð aliud i marito vt ibi aliud i tutore vt h. Et est rõ q: vxor est socia diuẽ ⁊ hũane dom⁹. vt. C. de cri. expi. hered. l. aduersus. ⁊ iõ mariti felicitas nõ dȝ fieri vxori infortuniũ vt ibi. Sed hic non est equũ ꝙ senatores gerant tutelã ꝓpter dignitatẽ ⁊ ideo excusantur ad. l. tutor. respondeo vt ibi nota. Iaco. de bel.

☞ Nota pro mulierib⁹.

Neqȝ librarios. Ibi due cõstitutiones. i. constitutiones imperatorum. Dy.

Ratiocinatio. Ibi neqȝ in numerũ ꝙ donũ nõ solũ nõ excusat a totõ vt. s. e. l. §. neqȝ. imo etiã q̃ ad excusationẽ nõ hr̃ loco vni⁹ tutele.

Liberti. Ibi cõcessum est. s. ꝙ administratores res senatorum a tutelis extraneorum. Dy.

Si ciuitatis. Excusent̃ princeps alibi appellat̃ pater ciuitatis. C. de infantibus expoſi. l. fi. ad fi. Old. Ibi periculo tutele q: creauit tutorẽ q male adm̃istrauit ꝓpter qð tenet̃ de ei⁹ mala administratiõe si nõ est soluẽdo. vt. j. de magistr. cõue. ꝓ totũ. Dy. Ibi fideiussores tutele. i. q ꝓ tutore fideiusserũt rẽ pupilli saluã fore. Dy. Ibi inscripti sunt tutores q cõputabãt talẽ in numero tabellar: hi enim appellant̃ tutores oneratij. vt. j. de solu. l. qð si forte. ⁊. s. de testa. tute. l. iure nr̃o. §. j. Ray.

Qui vectigalia. Ibi a cura neqȝ a tutela cũ in paucis distet a cura vt. s. e. l. scire. ver. in paucis. Dy. In gl. sec⁹ ecõtra in fi. dicit Dy. sed q̃ est rõ diuersitatis ⁊ vltra nõ ꝓcedit. Sȝ rõ diuersitatis põt colligi ex notatis in. l. ꝯria: q: ille q est tutor si postea ꝯducat vectigalia publica videt̃ asserere se nõ eẽ ex cã tutele obligatũ ⁊ sic icidit i crimẽ falsi. vt. j. ad leg. cor. de fal. l. j. tutores ꝙ nõ est ecõuerso qñ ꝑmo ꝯduxit postea vocat̃ ad tutelã hoc est ex necessitate cũ excusatiõne nõ habeat vt hic pȝ.

Qui multa. Plures excusatiões iperfecte noĩe eius deniqȝ gñis: sȝ diuersoꝝ nõ cõstituunt vnã perfectã. h. d. De hoc dic vt plene dixi. s. eo. l. ij. §. ampli⁹. Ibi dicere. i. allegare se excusãdo. Dy. Ibi si. i. an. Dy. Ibi ius excusatiõis. s. ꝑfectũ. Dy. Ibi iã ⁊ mirũ. i. certe. Dy. Ibi ⁊ duos filios. s. habet. Dy. Ibi talia dicit. s. se habere. Dy. Ibi ea vero. Expone vero ꝓ sed ⁊ dic sed dixit se hr̃e ea ⁊c̃. Dy. Ibi cõmuniõe. i. simul mixta. Dy. Ibi sed iustum est nunc respondet. Dy.

1 ☞ Jureconsulti fuerunt christiani.

Jam autem. No. textũ exp̃ssum ⁊ glo. ꝙ iurecõsulti † fuerũt christiani ꝯtra ꝙ est glo. j. de au. ⁊ arg. leg. l. titia. ⁊ dic vt ibi dixi. ⁊ de dona. inter vir. ⁊ vxor. l. si sponsus. §. concessa.

Qui accepit. In glos. in fi. simile habet̃: ⁊ not. s. de transac. l. cum hi. §. qui transigit. Jacob.

1 ☞ Depositiones testiũ in vna cã nõ faciũt fidẽ in alia.
2 Acta in vna cã an faciunt fidem in alia.

Qui absolutus. Depositiões † testiũ in vna cã non faciũt fidẽ in alia cã etiam inter easdẽ p̃sonas. Dy. Ibi depositionib⁹ testiũ i alia cã ꝓductoꝝ. Dy. Ibi ad remissionẽ. i. excusationẽ. Dy. Ibi alterius curationis etiã eiusdẽ pupilli quondã nunc adulti. Dy. al's est in lr̃a creationis. ¶ Circa hoc an acta † vel attestationes in vna cã faciant fidẽ inter easdẽ vel alias p̃sonas sic dicit hic. Dy. Aut ꝙ ꝓbatũ est in ꝑterito necessario sequitur vel p̃sumptiue verũ esse in p̃senti vt q: in prima cã ꝓbaui annoꝝ numerũ vel de dñio vel de libertate ⁊ tũc est verũ ꝙ acta vnius cause ꝓsunt in alia ⁊ ita intelligat̃. C. de arbi. l. penul. ⁊ glo. ibi posita. ⁊ de testib. l. fi. de ꝓba. l. siue possidetis. ⁊ de libera. cau. l. iubemus. Aut non seq̃t necessario vel p̃sumptiue esse veꝝ in p̃senti ꝙ ꝓbatum est in ꝑterito vt quia ꝓbaui numerũ liberoꝝ qui modo possunt esse mortui vel numerum tutelarum

Margin notes (left):
¶ Oportet. Adde ꝙ Bar. reputat istũ text. singularẽ i l. j. i. xj. q. de iurisdi. oĩm iudic. et per Bar. hic.
☞ An exceptiões dilatorie vl' peremptorie debeãt ꝓponi i scriptis vl' simplici verbo.

tutelarum que possunt esse finite vel de minori etate ⁊ possuz esse factus maior ⁊ tūc non faciūt fidē etiā inter easdē personas ⁊ ita intelligit̄ hic. Dy. De hoc etiā not. p Dy. ī. de vaca. mune. l. j. §. j. ⁊ plenissime dixi. C. de edēd. l. is apud quem.

Si extiterint. Ei iura remissionis. i. si non hz aliam excusationem. Dy.

Est quandoqꝫ. Id est qn̄qꝫ ꝯtingit. Dy. Ibi ius remissiōis. i. nō excusabit̄ a quarta. Dy. Ibi ⁊ q modici ita ꝙ ꝑpter eius modicitatez. modicū grauat̄ in admīstratiōe. Dy. Ibi p̄rimonij. i. pupilli habentis modicū patrimoniū. Dy. Ibi affectasse videtur. i. similis est affectatis quantū ad hoc vt excusare nō possit vt. ī. eo. l. si is qui tres. §. fi. Dy.

SI quis inter. Ibi an ei hec. s. tutela filij emācipati. Dy. Ibi in numerū. s. triū tutelaꝝ vt excusat̄ a quarta. Dy.

☞ Pater an compellitur suscipere dotem ꝓ filio.

Si quis creabitur. Ibi cauere. s. rē pupilli saluam fore. Et facit iste. §. ꝙ p̄r † cōpellatur suscipere dotē ꝓ filio ⁊ pro eo se obligare de quo dixi. ſ. ti. ꝓxi. l. fi. §. fi. ⁊ so. ma. l. si cū dotem. §. trāsgrediamur. ⁊ circa hūc. §. est vnū bene notandū ꝙ dicit Az. in summa ꝙ cū eo q in alie. potest. circa mediū. vers. quid si p̄r. dicit em̄ hunc. §. nō esse legē approbabilē ⁊ ibi patenter determinat oppositū ei⁹ qd in hoc. §. dr̄. Cōiter tn̄ ī libris habetur ⁊ duplicatus vt glo. dicit.

DAtius. Ibi diuus manachus statuit. ſ. eo. l. scire oportet. §. j. ⁊ §. sequentib⁹. Ibi testi in quo datus erat tutor ⁊ curator. Dy. Ibi vocat tanq̄ curator. Dy. In fi. i. cū de eo ꝯfirmādo tractatur. Dy. In glos. ad hoc ipm in fi. ⁊ dic vt ibi not. Dy. In glo. vlti. ibi. §. j. Contrariū vero. ſ. e. l. scire oportet. §. j. sed dic vt ibi nota. ſm Ja. de are.

NOn tantum. Aliquid esse factū vl' de primo faciendum paria sunt. h. d. ⁊ ꝯcor. bene. ī. de testa. mili. l. penul. Dy. ⁊ ī aut. vt ex act. instan. dot. §. fi. vbi dr̄ ꝓximus soluēti ⁊c̄. Ibi queqꝫ ꝑ et ⁊ dic ⁊ eius tutele que ⁊c̄. Dy. Ibi pupillorū prioꝝ ⁊ posterioꝝ. Dy. Ibi ante coꝝ repete pupillorum etas. Old. Ibi cogit̄ ꝓpe finē per sex menses. Dy. Et not. ꝙ per hanc. l. dicebat Ray. ⁊ Ric. de matarellis ꝙ pupillus dr̄ proxim⁹ pubertati: qn̄ a pubertate distat per sex mēses: ⁊ iō dicebat glo. male dicere q̄ dicūt ꝙ tunc est ꝓximus pubertati q̄ infantie vt not. ī. de noua. l. j. in fi. de regu. iur. l. pupillū qui ꝓximus. vbi de hoc satis dixi. ⁊ not. etiā institu. de inuti. stipu. §. sz qd diximus. cōiter tn̄ glos. per doct. approbant̄ tūc dicat̄ doli capax quo ad hoc vt obliget̄ ex ꝯctibus ⁊ delictib⁹ ⁊ huic. l. pōt rn̄deri ꝙ hec lex nō ꝯsiderauit etatē hāc quo ad hoc vt dijudicaret̄ pupillus doli capax: sed quo ad finiendā cito tutelā vt per hoc tutor non excusaret: de hoc etiā dixi in alphabeto dictione etas.

Illiensibus. Illienses sunt illiensium tutores non aliorum. h. d.

☞ Priuilegium qd habebatur rōne paupertatis tollitur augentibus facultatibus.

Eos qui fabri. Fabrorū ⁊ non alioꝝ sunt tutores nisi aucte sint eorū facultates. h. d. Dy. Ibi īcorporalib⁹. s. approbatꝭ. Dy. Ibi a munerib⁹ q̄ sūt publica autoritate ⁊ vtilitate. vt. ī. d iur. imunita. l. penul. §. pe. ⁊ fi. ⁊ l. vlt. Dy. Ibi ⁊ circa ⁊ ꝑ etiā. q. d. nō solū a publicis autoritate ⁊ vtilitate sz etiā ⁊c̄. Ol. Ibi exterioꝝ. i. illoꝝ q nō sunt de corpore illo. Dy. Ibi publica vtroqꝫ iure. i. autoritate ⁊ vtilitate. Dy. Ibi indultū sit hoc intellige vt. ſ. eo. l. spadonē. §. q accepit. Ol. ¶ Et ex isto. §. colligit Ja. de are. ꝙ priuilegiū † qd habetur rōne pauꝑtatis amittit̄ augētibus facultatib⁹. ꝓ hoc. ī. de vaca. mune. l. his onerib⁹. §. auctis. de iure imuni. semp. §. negociatio. ⁊ ꝓ hoc. C. arbi. tutel. l. si defunctus. ⁊ de mune. ⁊ hono. l. cura. Ja.

☞ Tutela an sit munus priuatum vel publicum.

Is qui. Ibi priuatis munerib⁹ sz tutela † nō est munus priuatū sz publicū autoritate ergo non excusant̄. Dy. ⁊ vide. ī. e. l. mēsores. ⁊ qd ibi not. Ibi vacare. i. excusationē hr̄e. Dy. Ibi eos. s. honorē gerētes. Dy. Ibi qui tunc primū cū iā honore admīstrēt. Dy. Ibi officiū tutele noue nō veteris. Dy. ⁊ hoc seq̄t. Ibi notū est si honor sit talis ꝑ quē nō ipediat̄ tutele admīstratio al's hn̄ excusaret̄. vt. ſ. e. l. spadonē. §. fina. aūt. ⁊ l. iureperitos. in princ. Dy.

Domui nauium. Nauigantium pro republica. Dy.

☞ Aduene morātes ī castris nō sūt cōpellēdi ad tutelas.

Inquilini castrorum. Expone vno mō ꝙ aduene † morātes in castris nō sunt cōpellēdi ad tutelas eorū qui nō sunt de eo castro in q̊ habitāt. Alio mō pōt exponi ⁊ bene inquilini castroꝝ. i. illi q deputati erāt per iperatores ad custodiam alicuius castri nā non cōpelluntur subire tutelas eorum qui nō sunt de dicto castro ne impediantur circa custodiam ipsius castri.

BEllo[a] amissi. Scz filij. Dy. Ibi sunt isti qui bello amissi sunt Dy. Ibi ī acie amittunt̄ ar. est hic exp̄ssum ꝙ si sta tuto caueat̄ ꝙ si equus moriat̄ in bello ꝙ emendetur ꝑ cōmunionē ⁊ equus alicui⁹ sit vulnerat⁹ in bello postea ex illo vulnere mortu⁹ in ciuitate ꝙ nō debeat emēdari ꝙ non sit mortu⁹ in bello ar. ꝯ. ī. de incēd. rui. ⁊ naufrag. l. j. §. ex incendio. vbi de hoc dixi. de dam. infect. l. dānū. §. sabini. ⁊ ſ. ad leg. aql. §. huic scripture. ⁊ l. ita vulnerat⁹. cū si. Dy. ⁊ hoc videt̄ verū de iure cōi. Et ad hanc. l. pōt rn̄deri ꝙ hoc sit spāle fauore pupillorū ne nimis larga via pateat excusationib⁹ a tutelis ⁊ q² hoc priuilegiū excusationis est exp̄sse restrictio ad eos tm̄ q in acie moriuntur ⁊ q² h tractat̄ de ꝑuilegio ꝯtra ius cōe ⁊ iō stricti⁹ intelligi dz. vt. ī. de testa. mili. l. eius. §. j. ⁊ ī aut. de nō alie. §. q² vo verisimile. ⁊ C. ad vell'. l. antique. q tenēt aliā opinionē dicūt ꝙ lz p̄dicta forēt vera de iure cōi tn̄ q̄stio ꝓponit̄ sup statuto ꝙ nō recipit interp̄tationē extensiuā vt dixi. ī. de mune. ⁊ hono. l. ⁊ gradatim. §. ⁊ si lege. ⁊ de ver. signi. l. j. Et ꝙ videat̄ amissum in bello ꝙ est amissum occasiōe belli hoc nō est de ꝓprio significato vt h pz. Sz est ex quadā interp̄tatiōe extēsiua cū reuera ī bello mortuū nō sit: ⁊ iō statutū talē interp̄tationē recipere nō pōt. ad hoc facit qd no. C. de dona. ante nup. l. cū in re. i tertia glo. vsi. si qd in via fertur. Et in quibusdā scriptꝭ reperi ꝙ dn̄s Uber. de bobio tenuit in personā cuiusdā militis sabaudie ptātis padue ꝙ emēda equi taliter mortui vt p̄dictū est ꝑ cōe padue. Eode mō faciūt p̄dicta si statuto caueat̄ ꝙ si aliq̄ villa vel loco ꝑpetret̄ homicidiū ⁊ nō capiāt homicidā ꝙ puniant̄ in cētū. Qꝫ si aliquis fuerit mortifere vulnerat⁹ sz tn̄ vixit ꝑ aliq̊s dies: deinde ex illo vulnere mortu⁹ fit ī domo ꝓpria an cōitas debeat cōdēnari. De hac tn̄ q̄stione ad p̄cedentē posset notari diuersitas q² hic punit̄ vniuersitas ex alieno delicto lz ex ei⁹ negligētia ⁊ ideo mitior fieri deberet interp̄tatio: in p̄dicta aūt q̄stiōe inuitatur qs ad reipublice tuitionē ⁊ iō latior fieri deberet iterpretatio vt emēdatio fieri debeat. ¶ Itē p̄dicta fictio qs p̄sumatur ex vulnere mortu⁹ locū hz in odiū vulnerātis ⁊ q² lex est odiosa stricte est ītelligēda ⁊ ad ius cōe reducēda. C. de noxal'. l. ij. ⁊. d. l. ⁊ gradatim. §. ⁊ si lege. Itē q² seq̄ret̄ absurdū ꝙ cōe teneret̄ capere quēlibet leuiter vulnerātē q² ex tali vulnere posset seq mors: sz talis aduētiti⁹ casus nō dz ꝯsiderari vt ī. qui ⁊ a qb. ma. libe. non fiāt. l. iul'. ⁊ ita aliqn̄ obtinui. Ibi in obsidiōe q² erat ī quodā castro ꝓ p̄ncipe in quo fuit obsessus ⁊ mortu⁹. Dy. In glo. vlti. ibi per gloriam viuere. vn̄ versus. fac bene dum viuis post mortē viuere si vis.

SI pupillum. Ibi patru⁹ ideoqꝫ tutor. Dy. Ibi remoto eo tanq̄ suspecto. Dyn. Ibi ita. i. post remotionem. Dy.

PRopter litem. In glo. j. ibi debitū amittat Azo. Hec opinio Azo. placet Dy. Ibi ſm. H. hec opi. Hug. approbat̄. ſ. de ꝓcur. l. p̄r. al's si p̄r. Sz p̄dicta opi. Az. cōiter seruatur ⁊ approbat̄ ꝑ doct. ⁊ glo. lz vltramōtani approbēt opi. Hug. de h vide qd no. ⁊ dixi. C. q dar. tuto. pos. aut. minoris debitor. ⁊ ī corpore vn̄ sumit̄. Dy. Qui se ibi de qbusdā ꝓpositis. Dy. Ibi alijs excusa. Dy. vltra tpa nō et h tollit ꝯuiū. Dy. In gl. j. ibi h ꝑemptoria. p̄terea h vnā opposuit lz ī ei⁹ ꝓbatiōe defecerit ⁊ sic nō ē exclusus a bn̄ficio aliarū opponēdaꝝ itra tp̄s. ibi aūt nullā opposuit an̄ lit. ꝯte. Ol.

☞ Quis non pōt trahi ad iudiciū a finibus diocesis vltra duas dictas.

[a] Bello. Adde Dy. ⁊ Bar. hic.

Licet datus. Ibi in eadem prouincia nã tũc nõ excusat etiã si sit vltra cẽtesimũ miliariũ. ꝛ pro hoc facit decretal' dicẽs ꝙ qs non põt trahi † ad iudiciũ vltra duas dietas q2 intelligit dicta a finib⁹ diocesis vt ex. de rescrip. c. nõnulli. ꝛ e. ti. c. statutũ. li. vj. Ol. ¶ Et ad declarationẽ huius. §. vide. C. e. l. ij. cũ ibi nota. Ibi illar rer que sunt vltra cẽtesimũ lapidẽ ꝛ nõ in eadẽ pꝛuĩcia. Dy. Ibi presidis ei⁹. s. pꝛuĩcie vbi sunt bona. Dy. ¶ In glo. j. ibi datus a iudice originis vel domicilij ꝓ hoc q2 iudex põt ratiõe ꝑsone ferre sñiam de reb⁹ etiã alibi existẽtib⁹. vt. C. vbi i rem act. l. fi. Itẽ q2 cui cõmittit ꝑsona ꝛ res vt. C. ne fideiussor. do. dent. l. ij. S3 videt ꝯ. s. de tuto. ꝛ cura. da. ab his. l. pupillo. §. eo. l. iurisperitos. §. j. de bo. autori. iudi. possi. l. cũ vn⁹. §. is q. ꝛ qd̃ not. s. e. l. non solũ. §. ꝛ q testamẽto. S3 intellige ꝑma ar. qñ non fecit mentionẽ patrimonij. Scd̃a fecit vt hic dicit' qd̃ est notandum. Ja. de are.

Geometri. Ibi non vacat ꝯ. s. e. l. si duas §. ꝛ philosophos. ꝛ. l. sed ꝛ reprobari. §. j. geometri eñ. phi sũt. S3 dic ꝙ h̃ logt de rusticis q mensurãt terrã ꝙ ostẽdit glo. cũ dicit Balduin⁹ q erat qdã rustic⁹ mẽsurator terrar: nõ aũt loquit de his q sciũt ꝛ docẽt artẽ geometrie. Dy. Cõtrariũ vr̃ tenere glo. instit. e. §. itẽ rome. in glo. magna. circa mediũ. Ibi donec curam a principe iniunctam. Dy.

Propter magistratum. Ibi administraturus ꝛ iã inceperat administrare prout est infra lr̃a affirmatiua h̃re. sed put negatiua nõ h̃re dic ꝙ non dum inceperat. Dy. In glo. j. in fi. So. ibi interim cũ est ĩpeditus excusat' a iudicio ne pena cõmittat ex eo ꝙ ĩ iudicio non stetit: s3 non excusat' a tutela vt hic ꝙ non semper erit ĩpeditus Dy. ꝛ Jaco. de bel.

Si in castris. Ibi ab eo. s. testatore. Dr. l3 gl. dicat de iudice. In glo. ibi stipẽdia in castris vel dic ꝙ non v3 datio si intelligas in milite dũ est in actu militie. vt. C. de legat. l. ab administratiõe. Nõ obst. s. eo. l. s3 ꝛ milites. q2 loquit in veteranis ꝛ ideo subaudi maxime si habes in lr̃a n. Jacob.

Nequaꝙ̃. Ibi soluta per aliquẽ heredem vel legatariũ vel aliũ quẽcũꝗ. Dyn. Ibi nisi iussu pretoris. i. cum venia impetratur. Dy.

Excusare[a]. Ibi per libellos. i. ꝑ iudices delegatos. q. d. ꝙ cã excusationis delegari non põt ꝛ h̃ placet Dy. omissis alijs expositionib⁹ glo. Dy. ꝛ dicit vt no. j. de reg. iur. l. oĩa quecũꝗ. In glo. ibi. §. gessisse. So. ibi regulare hic casuale vt ibi not. Ja. de bel. In eadẽ gl. i fi. S3 non obst. ſm oẽs lecturas preter tertiã: s3 tertiã sol. vt. s. dixi. Uel dicit h3 intellectũ Dy. ꝙ ibi loquit in ꝓcuratore hic in iudice delegato. Dy.

[a] ¶ Excusare. Adde Bal. i. l. fi. s. de feri. ꝛ i. l. mancipior. de optio. lega. Bart. h̃ ꝛ qd̃ dictu3 est ĩ magna postilla.

Censores. Uide. s. e. l. nõ tantũ. §. is q. cũ ibi not. ꝛ vr̃ ꝯdicere huic. l. S3 hic de his qui sunt in ciuitate romana. vt dicit glo. Ibi de alijs. Dy.

Legatarius. Idemꝗ tutor. Dy. Ibi similis est. s. ille legatari⁹ q restituere d3 alij. Ibi nec obtinuit q2 habebit legatum ꝑ fideicõmissariũ. Dy. In gl. j. ibi in eo q̃ dixit falsum ꝛ non erat rogatus restituere. Dy.

Tutor petitus. Ibi priuilegiũ quo mediante se a tutela excusare vult. Dy. vt q2 fact⁹ est de corpore fabrorum q habẽt excusa. vt. s. e. l. non tm̃. §. eos. vl' ĩpetrauit ꝑuilegiũ gñale nisi in casib⁹ q no. s. de mino. l. verũ. §. ex facto. nõ habita mẽtione hui⁹ tutele: secus si ĩperator ꝯcessisset sibi ꝑuilegiũ ꝯ hãc tutelã. vt. s. si qs caut. l. q aũt. Jac. et dic ꝙ iste ĩpetrauit ꝑuilegiũ ad sui postulatio. al's excusaret priuilegio. vt. s. e. l. spadonẽ. §. si aũt. Et h̃ si priuilegiũ supuenit ante tutelã decretã al's nõ excusaret. vt. s. e. l. nõ tm̃. §. vacare. Dy. ¶ In glo. j. ibi de iudic. si qs postea quã arg. ꝯ ex. de fo. ꝯpe. c. ꝓposuisti. Ja. Ibi. §. q aũt. So. vt ibi q2 ibi spãl'r fuit datũ ꝑuilegiũ. vt. s. dixi. Ja. ꝛ Dy. Ibi spadonẽ. §. si aũt. S3 ibi supuenit sine sui postulatiõe. Dy. eodẽ ꝯ hoc q2 etiam vbi supuenit excusatio sine sui postulatiõe nõ ꝓdest. vt. C. de decur. l. decurio. li. x. s. e. l. non tm̃. §. vacare. vt. s. e. l. luci⁹ titi⁹ in ꝑnc. vnde posses dicere ꝙ in. l. spadonẽ. §. si aũt. vt no. s. e. l. vlpia. §. fi. ꝛ de mino. l. verũ. §. ex facto. Ibi. §. vacare. s3 illa spãlia vt no. s. e. s3 ꝛ in hoc. §. sunt ꝛ alij. Dy. Uel dic ꝙ a tutela icboata nõ põt se excusare vt hic. sed ab incohoãda sic vt

ibi. Ibi. §. auctis. s3 ibi logt ĩ ꝑuilegio paupratis qd̃ est tpale ꝛ tollit auctis facultatib⁹. vt. e. ti. l. cura. §. inopes. Dy. ꝛ dixi s. e. l. non tm̃. §. eos q. Ibi. l. ꝑtor. §. si post. immo ista est ĩ titulo de vaca. mune. publi. autorita. ꝛ vtilita. hic in publice autoritate s3 vtilitate priuata. vt. s. eo. l. nõ tm̃. §. eos. ꝛ. l. spadonẽ. §. q accipit. Dy. Uel dic ſm Jacob. de bel. ad. l. qui autẽ. rñde vt ibi not. ad. §. si aũt. respondet vt no. d. l. vex. §. ex facto s. de mino. ad. §. auctis. Rñde ꝙ nec ibi excusat ꝛ sic ꝯcor. ad §. si post. Rñde ꝙ ibi logt de alio munere quã hic. Itẽ h̃ vtitur priuilegio ibi ĩpedimento. Ja. de bel.

Que tutoribus. Ibi post excusationẽ a tutoribus ꝓpositã. Dy. Ibi retineri placuit heredes tñ tenet dare filio cui ille tutor ꝓdesse voluit. vt. C. de lega. l. si legatarius. ¶ In glo. j. ibi. §. varijs. immo. §. varijs. Dy.

Claue. Ibi exulis in ꝑpetuũ exiliũ damnati. Dy. Ibi q̃ cõtutorẽ q domi remansit. Dy. In glo. vlt. vt verius dicã: ĩmo de hoc an hec accusatio suspecti possit fieri ꝑ ꝓcuratorẽ. dic vt dixi. s. de suspec. tuto. l. decreto.

1 ☞ Agentes circa latus principis excusantur.
2 Delegatus a papa si cõmittat alijs vices suas a subdelegato appellatur.

Iurisperitos. Ibi excusandos ĩperpetuũ ꝛ ad hoc seqt rõ qm̃ ꝛc. Dy. Ibi cor. s. ꝑncipũ. Dy. Ibi ꝛ honor ecce rõ quasi excusat ĩperpetuũ. Dy. Ibi finẽ certi tpis q2 nescit quãto tpe eos retineat ꝑnceps nã h̃ ẽ ad libitũ suũ. Dy. Ibi ac loci. s. certi nã nõ stãt certo loco s3 mittunt per ꝑncipẽ mõ ad vnũ locũ mõ ad aliũ sicut ꝛ ĩpe ꝑnceps circuit terras ꝛ loca ĩperij vt no. ꝑ Inno. ex. de sepultu. c. relatũ.

1 ¶ Itẽ collige ꝙ illi q agũt circa lat⁹ † ꝑncipis excusant ita ꝛ illi q sũt ĩ seruitio pape ĩ romana curia dicũt seruire eccl'ijs suis vt ex. de cleri. nõ reside. c. cũ dilect⁹. ꝛ idẽ si in seruitio episcopi sui. e. ti. c. decreto. vij. q. j. c. scire. ꝛ. xij. q. ij. hic placita. Itẽ colligit Ja. de are. ꝙ illud qd̃ nõ h3 certũ finẽ dr̃ eẽ ꝑpetuũ ꝓ h̃ s. de ꝯdi. ideb. l. sufficit. nã si tpal'r essent cũ ĩpatore nõ haberẽt excusationẽ s3 si ꝑpetuo vl' sine ꝑfinitiõe tpis habẽt. vt. s. eo. l. tutor. §. fi. ꝛ. l. seq. in dubio ꝑsumit eẽ ꝑpetuũ vt h̃. ꝛ. s. de iudi. l. iudicũ. Ja. ꝛ ꝓ hoc bñ facit. C. de penis. l. seru⁹. ꝛ qd̃ ibi not. ꝛ dixi. Et faciũt ꝑdicta ad q̃stionem certũ est ꝙ si delegatus † a papa ꝯmittat alteri vices suas subdelegãdo ꝛ sibi aliqd reseruat a tali subdelegato appellat ad delegãtẽ: si vero nihil sibi reseruat appellat ad papã. ex. de offi. deleg. c. sup q̃stionũ. ꝛ. e. ti. c. si a subdelegato. li. vj. ꝯtingit ꝙ aliqs subdelegauit quãdiu sibi placuerit domũ appellat a subdelegato talẽ q̃rit ad quẽ sit appellãdũ vtrũ ad papã vel delegãtẽ et vr̃ ꝙ ad papã: q2 cũ nõ apposuerit certũ finẽ videt ꝑpetuo cõmisisse ꝛ ĩ totũ ꝛ nihil sibi reseruare vt h̃ ꝛ. s. dixi. ꝛ hec opinio videt bõa ne eueniat ꝙ ille q delegatũ ĩpetrauit, hẽat eũ iudicẽ in cã ꝑncipali ꝛ appellationis contra tñ seruatur Jacob. de are. hanc materiã vide ex. de offic. deleg. c. si delegat⁹. li. vj.

1 ☞ Maleficiũ si est cõmissum in confinio duarum ciuitatũ quis iudex cognoscet.
2 Clerico si dãdus sit tutor iudex secularis ꝛ ecclesiasticus debent interesse.

Cum oriundus. Iste. §. facit ad plures q̃stiones ꝛ pmo ad illã questionẽ si maleficiũ † est cõmissum ĩ ꝯfinio duar ciuitatũ. qs iudex cognoscet ꝛ videt ꝙ vterꝗ per hũc. §. de hoc dixi de liberis agnoscẽ. l. siue ꝯtra. §. plautianũ. ꝛ ibi etiã tetigi aliã q̃stionẽ quã hic notat Dy. si cõpromissum est factũ in laicũ ꝛ clericũ ꝛ discordãt qs coget eos ad eligẽdũ tertiũ ꝛ videt ꝙ vterꝗ iudex. s. eccl'iastic⁹ ꝛ secularis ar. hui⁹. §. vt ibi dixi. ¶ Itẽ facit ꝙ si clerico dãdus sit tutor † laicus ꝙ ambo iudices. s. secularis ꝛ eccl'iasticus debeãt interesse quod dixi. C. de episc. ꝛ cleri. auẽ. presbiteros. Itẽ facit ad alias q̃stiones q̃s not. s. de tuto. ꝛ curato. da. ab his. l. j. ꝛ. C. vbi petat. l. j. vbi de hoc latius sime dixi. ¶ Itẽ facit iste. §. ad pulchrã questionẽ quam hic querit Dy. Ecce ꝙ quidã hereticus oriundus de marchia et in' schola Bonoñ. mortuus est inqsitor Bonoñ. primo icepit inquirere cõtra eũ subsequẽter etiam inqsitor marchie qui secundo inqsiuit volens h̃re bona primo tulit sñiam ꝙ̃ inquisitor Bonoñ. Querit cuius inquisitio ꝑferatur ꝛ videtur ꝙ illius qui primo tulit sñiam ar. s. de nova. l. si quis a multis. de pecul. si

☞ Questio notabilis.

pecul. si vero. de re iudica. l. inter eos. Ecōtra φ illius q primo incepit inquirere ar. ff. de ver. obli. l. si titius. vbi de hoc satis dixi. et p hoc de leg. j. l. si pluribus. et hoc credo verū q: inquisitio se hʒ ad modū accusationis et eius vice φ fungitur. vt. ff. de custo. reor. l. diuus. §. sʒ et diuus. Sed accusatꝰ ab vno non pōt de eodē crimine ab alio accusari. vt. C. de accusa. l. q de crimine. et ff. de accusa. l. hi tamen. §. ab alio. ergo sic erit in inquisitiōe vt vna icepta alia nō habeat effectū ad iura i contrariū allegata dic φ locū habēt in illis iudicijs qbus primo inchoato impedit aliud inchoari vt dictū est. Dico tñ φ a pñcipio pōt vterqꝫ inquirere vnus rōne originis alius ratione incolatus siue domicilij vt hoc. §. Dy. In glos. arg. ɔtra in fi. sʒ illud est ꝓuilegio militis qui pōt habere bona duplicis generis. s. castrēsia et paganica vt ibi ptʒ φ in pagano secus est. Dy. Uel ſm Ja. de bel. hic loqꝫ ſm veritatē ibi ſm fictionem et quantū ad ius succedendi vel hic simpliciter. Ibi ſm quid vel hic regulare ibi casuale sic. ff. de pact. l. si plures. Uel hic patrimoniū est vniforme. ibi informe quelibet so. bona est.

Patronus. In glo. q. d. in fi. vel dic aut cōfirmatur volēs et tunc debʒ se excusare si vult ante cōfirmationē an inuitus et tunc post vt. d. l. gaius. et ff. eo. l. scire oportet. Dy.

Si is qui tres. Primo ponit vnū dictū. Secundo rñdet ad quandā tacitam obiectionē. Tertio et quarto ponit duos siles casus: secūda ibi nec me mouet. tertia ibi idē euenire pōt. quarta ibi illa quoqꝫ. Dy. ¶ Ibi potuit excusari ꝓpter numerū trium tutelarū quas habebat. Dy. excusari poterat a quarta. Ibi vnus ex pupillis. s. triū tutelarū. Dy. Ibi decessit et sic finita ē tutela vna ex ꝑsona illiꝰ defūcti. Dy. Ibi vbi. i. postφ. Dy. Ibi excusatio finita vna ex tribꝰ tutelis per mortem pupilli et sic remanserūt due. Dy. Ibi statim cū finita est tertia tutela quia quarta tūc succedit in locū tertie. Dy. Ibi prius decretum de duobꝰ pupillis cui datus fuit tutor sic et primū verbū reddit stipulationē inutilē vt. ff. de stipu. seruo. l. sed si sibi. Old. Ibi tertio tutele que finita fuit per mortē pupilli. Dy. Ibi ipō iure tutor est. no. φ semp est quis tutor ante φ excuseꝫ immo demum postφ est tutor pōt se excusare vt. ff. e. l. gaius. et ff. e. l. titius. Ja. Ibi illud quoqꝫ tutele quarte modo: sed primo erat quinta sʒ succedit in locū quarte. Dy. Ibi nec me mouet opponendo cōtra determinationē predictā qua dictū est tutelā finitā non cōputari in numero triū tutelarū rñdet em̄ tacite obiectioni modo videꝫ φ tutela finita per mortē pupilli debeat ad excusationē perficere lʒ desierit administratio: quia et tutela in cuiꝰ administratiōe cessatur ꝓdest. Sed rñdet φ supra erat finita ita φ periculū cessationis ad tutorē non ptinebat et papa non dʒ ad excusationē ꝓdesse: sʒ vbi non esset finita cōputareꝫ in numero triū tutelarū et ad excusa. ꝓdesset lʒ tutor non administraret et merito q: periculū cessationis ptinet ad ipsum. Dy. Ibi hoc nō exigi ad hoc vt non cōputetur in numero triū tutelarū. Dy. Ibi ei imputandam in numero triū tutelarū. Ibi tutelā in cuiꝰ administratiōe cessauit. Dy. et ibi idē euenire φ quarta succedat in locū tertie q̄ finita est per mortē: et a quinta succedēte i locū quarte excusetur. Dy. Ibi tutor datꝰ est et vnꝰ illorū quor tutelā admīstrabat tutela finiaꝫ. Dy. Ibi que pōr delata sit tutela et per consequēs q̄ illarum duar tutelarū delatarū testamento et succedāt in locum tertie q̄ finita est. Dy. Ibi tutelarū diuersis tēporibꝰ delatarum a testatore vel iudice. Dy. Ibi de qbus diximus φ quarta succedat in locū tertie q̄ finitur et a quinta succedēte i locum quarte excusetur. Dy. Ibi sit delata alicui duas administranti. Dy. Ibi detentus sit quia se non excusauit. Dy. Ibi illius scilʒ tertie. Dy. Ibi datus sit et scit se tutorem datum. Dy.

Eum qui. Dic cum. s. tutorē. Dy. Ibi q̄si deposita illa. i. illius pupilli tutela quā a paterna hereditate abstinuit. Dy. Hic em̄ ipso deposuit eiꝰ tutelā cū patrimoniū admīstrandū non haberet. Dy. Ibi sufficere crediderit ad excusationē perfectā oīm q̄ illa durante deferanꝫ. Dy. Ibi neqꝫ igiꝫ q: solū difficultas administrationis attēdiꝫ. Dy. Ibi neqꝫ nō fratres ꝓuilegio: loco habēdi sunt. Dy. Ibi numerus pupillor. vt. ff. e. l. tam onera. Dy.

Lenfenius. Tutor vel curator inutiliter testamēto datus est a iudice cōfirmandus se excusans priuatur legato sibi in testamēto relicto siue a parentibꝰ siue ab extraneis datꝰ sit nisi testator legatū al's, fuit relicturꝰ φ non ꝓsumiꝫ nisi ab ipso expresse dicaꝫ secus in tutore dato per iudicē et que dicta sunt in excusato habent locū in cessante ab administratione per cōtumaciā vt i suspecto remoto. et h. d. hec. l. cum sequentibus vsqꝫ ad. l. amicissimos. vel verius qui nō seruat ꝓceptum testatoris nihil cōmodi dʒ percipere ab eo. ꝓ hoc. C. de fideicōmiss. liber. l. fi. i fi. Et in hac. l. primo sub vno themate ꝓponit duas q̄stiōes. Scdo ꝓponit aliā. Tertio aliā. Dy. Ibi eum qui titiū. Dyn. Ibi amittat et dicendū est φ sic vt. ff. versi. et in matris. Dy. Ibi et quid si testamēto alia q̄stio. Dy. Ibi repellendū sit a legato et dicēdū est φ non. vt. ff. e. l. ex his Dy. Ibi et an aligd alia q̄stio. Dy. Ibi ipuberi emancipato. Dy. Ibi curator subaudi a quocunqꝫ extraneo vel a matre. Dy. Ibi rñdi hic soluitur q̄stio mota et an aligd. Dy. Ibi idē in matris. Respō. prime q̄stionis formate in princ. l. Dy. Ibi excusat. s. onus tutele. Dy. Ibi ab eo. s. legato. Dy. Ibi idē. s. testator. Dy. Ibi ascriptū appareat φ in dubio p̄sumiꝫ ſm quosdam. Dy. Ibi apparere potuit. s. vtrū contemplatiōe tutele sit relictum vel non. Dy.

Sed hoc. Scilʒ distinguere vtrū precedat tutela an legatum. Dy. Ibi expressit vel sit verisimile φ vult. vt. ff. e. l. tutor. §. j. ij. rñ. Dy. In fi. et siue ꝓcedat siue sequaꝫ ꝓsumiꝫ ratione tutele relictum fauore pupilli. Dy.

Ex his apparet. Ibi eum legatarium non datū tutore in testamento. Dy. Ibi contra iudiciū fecit se excusando et ideo legatū nō perdit. Dy. Ibi nam quē ille. s. testator et cōstrue sic hanc litterā nam nō possumus dicere eū voluisse. s. testatorē administrare tutelā filij quē ille. s. testator tutoris nō dedit. Dy. Et sic non credi hoiem velle nisi id qd dicit ꝓ hoc ex. de deci. c. ad audientiam. C. de cadu. tollē. l. j. §. finautem a deficientis. versi. sed ne varietas. et ff. de annu. leg. l. liberto. §. penul. Ja. Sic ecōtra nō videꝫ quis dicere φ mente nō agitauit. ff. de sup. lega. l. labeo.

Quid autem. Ibi contentus al's contendens. Dy. Ibi cōueniri vtili actione tutele finita tutela. Dyn. Ibi sed ab illis administrantibus. Dy. Ibi cōtumacia puniēda not. sic. ff. de re iudic. l. cōtumacia. et ex. vt lit. nō ɔtest. q̄nqꝫ frequēter in fi. Ibi excusauit. i. excusasse videꝫ eoipso φ ab administratione abstinuit. Dy. In fi. not. qui remoueꝫ ab officio propter culpā perdit salarium. ff. de annu. leg. l. meuia Jac. et not. ff. de assesso. l. diē functo. in vlti. glo. et plene dixi. C. de offi. prefec. preto. orien. l. si quos.

1 ☞ Substitutus impuberis potest ei tutor dari.

Amicissimos. Licet tutor qui se excusat a tutela priuetur legato sibi relicto non tamen priuatur substitutiōe pupillari. Dy. Et est ratio q: substitutio pupillaris cōfertur in tp̄s quo finiretur tutela si esset suspecta. h. d. ¶ Et no. φ substitutus impuberis † pōt ei tutor dari qd intellige in testamēto al's secus ꝓpter suspitionem sperate successionis ar. C. vbi pu. educari debeat. l. finali. Jacob. de are. Ibi cum eo casu i. substitutione habente effectum mortuo pupillo in pupillari etate. Dy.

1 ☞ Filius emancipatus ꝓdest patri ad excusationem.
2 Naturalis stimulus impellit patrem ad amorem curam et defensionem filij.
3 Non est amor qui vincat paternum.
4 Paterna pietas semper consiliū capit pro liberis.

Lucius. Filius emācipatꝰ † ꝓdest pr̄i ad excusationē etiā ɔ̄ scipm. h. d. Et no. casuʒ φ alibi reperiꝫ. Dy. Ibi et p. i. Dy. Ibi ɔ̄ naturales stimulos. ¶ Nota pulchra vba q: naturalis † stimulꝰ ipellit pr̄em ad amorē curā et defensionē filij ɔ̄ q̄s stimulos durū est recalcitrare nā qd natura negat nemo feliciter audit. Et ad h̄ facꝫ qd dr̄ φ nō ē amor † q vincat pr̄nū. C. de cura. furio. l. vlti. Et iō pr̄na pietas † semp ɔ̄siliū capit ꝓ liberis. ff. de adul. l. nec i ea. ¶ Ultimo no. qd Ja. de are. h̄ colligit ar. φ si ex statuto citatis deat emēdari dānū et aliqs de villa passus ē dānū φ q̄si fit tale ꝓ satisfactionē ipsiꝰ dāni teneaꝫ et ipe ptē suā ad talē emēdā. ꝓ h̄. ff. de leg. j. l. ab oibꝰ. §. si titio. et de pecul. leg. l. fi. ar. ɔ̄. ff. de tutel. et ra. distrab. l. īperatores. Dy. In gl. j. se excusare. i fi. imo dic φ cura nō deferꝫ a lege i bonis adulti vt no. ff. de tutori. et cur. da. ab his. l. vēter. §. j. et ff. l. sʒ et milites. §. iā aūt. et §. quesitum. Dy. et nota. etiā institu. de cura. §. furiosi. et de fiduciaria tutela. in prin.

¶ Casus singularis.

1 ☞ Falsa causa in sententia expressa reddit sñiam nullam.
2 Alicui subuenitur si errore ⁊ non ex malicia quid faciat.
3 Iustam causam habens non obtinet si in sententia sit vitiũ.
4 Sentẽtia lata ex falsa cã non est ipso iure nulla.
5 Sententia absolutoria a excommunicatione ob falsam causam lata non tenet.
6 Si quis proponat plures causas oẽs tenetur probare.

1 **Qui testamento.** Falsa causa † expressa in sñia reddit sñiam nullam lз vera cã potuerit exprimi q̃ta nen expssa non fuit. Dy. Et iste casus non est alibi ẽm. Dy. (Casus singularis.) Uel sic insertio cause lз vera subsit reddit sententiam nullam. Dyn. Ibi tres liberos ⁊ verũ erat ⁊ sic erat hec excusatio vera de facto ⁊ legitima de iure. Oldr. Ibi adiecit preterea hec erat falsa de facto ⁊ illegitima de iure qm̃ i testamentario regula habenti tutorẽ ⁊c̃. non hз locũ vt dicit glos. Old. Ibi decreuit ⁊ male. Dy. qꝛ falsam cãm expssit in ꝓnũciãdo. Dy. Ibi etsi. i. qꝛ. Dy. Ibi tutor esset subaudi maxime. Dy. Ibi tutor remansit ille q datus erat in testamento. Dy. Ibi cãs haberet qꝛ habebat legitimũ numerũ liberorũ. Dy. Ibi ꝓpter vitiũ ꝓnunciationis qꝛ falsam cãm expssit in pronunciando. Dy. Ibi si errore. no. ꝙ alicui subuenit † si errore ⁊ non ex malicia quid faciat qđ põt valere ad multa. Iaco. de are. Et põt valere ad excusationẽ delinquẽtium ⁊ non dolo ꝙ non teneantur. ĩ. de abige. l. j. in fin. vbi de hoc dixi. et ad hoc etiam ꝓ hoc bñ facit. C. de incest. nupt. l. qui ꝯ legũ. cũ ibi nota. ¶ Exposita lr̃a colligamus multa vtilia ad q̃ hec lex sepe allegaẽ in practica. ¶ Et primo collige ẽm Iac. de are. ꝙ 3 etiã iustã cãз fouẽs † nõ obtinet si i sñia sit vitiũ. ⁊ iõ dic̃ ipse ꝙ cautus iudex in sñia non dз inserere cãm: qꝛ si exprimit falsam sñia est nulla. Sз si simplr̃ tulisset sñiam creditur tulisse occasiõe illius cause q̃ vera esset. ⁊ ꝓ hoc ex̃. de sñia ⁊ re iudica. l. sicut nobis. cũ ibi not. Interdum tñ necesse est scire ꝙ cã moueat iudicẽ ad sñiam ꝓferendã. vt. C. de iudic. ꝓperandũ. §. illo ꝓculdubio. vbi etiã de hoc dixi. s̃. de euic. l. sз ⁊ si vtriusꝗ. ⁊ dixi. s̃. de suspect. tuto. l. he enim cause. ⁊ forte si nõ opposuit cãm in sñia istis casibꝰ ⁊ dubitaẽ que cã eũ mouerit recurritur ad eũ vt sciatur que cã eũ mouit cũ nullus alꝰ scire possit ar. C. de falsis. l. si qs decurio. ⁊ ĩ. de app. l. ab executore. nã ⁊ als vni testi crediẽ. vt. C. de seruis fugi. l. quicũꝗ. ⁊ aliĳs casibus quos not. C. de testi. l. iureiurandi. ¶ Itẽ quero nũqd in casu huiꝰ. l. sñia sit nulla ipõ iure vel ope exceptiõis vel an sit necesse ab ipsa appellari. gl. tenet ꝙ sit nulla ipso iure idẽ dicit Dy. Sз dicit hic esse spãle fauore pupillorum: ne administratio eoꝝ negligatur. ⁊ ꝓ hoc facit qđ not. s̃. e. l. scire oportet. §. cõsequens. ⁊. C. si ex falsis allega. l. j. ⁊. ĳ. vbi de hoc no. ⁊ satis dixi. ⁊ de hoc no. ĩ. de acqr. heredi. l. si is ad quẽ. ⁊ sic ẽm opi. Dy. in aliĳs casibus: ꝙ in cã pupilloꝝ si falsa cã inseraẽ in sñia ipso iure nulla esset. Iacob. aũt de are. hic videtur innuere ꝙ sñia in q̃ falsa cã est apposita sit nulla ipso iure etiã si i ꝓcessu cãe q̃dã vera cã fuisset allegata. ⁊ ꝓ h̊ ar. ĩ. de hẽdi. isti. l. vlt. ⁊. C. de here. isti. l. nec apđ ꝑegrinos. ⁊ de v̉. sig. l. paulus rñdit. de liber. ⁊ posthu. l. posthumus. §. fi. ⁊ bene. ĩ. ne vis fiat ei q in pos. missus est. l. j. §. hec verba. vbi de hoc satis dixi. Iudicio meo verior est opinio ꝙ sñia lata † ex falsa cã non 4 sit nulla ipso iure qꝛ non est lata ꝯ ius scriptum sз contra ius litigatoris: ⁊ ideo opus est ꝙ ab ea appelleẽ. Non ob. l. ista. si recte intelligaẽ qꝛ hic non solũ falsa cã fuit inserta in sñia immo etiã non legitima ⁊ expsse ꝯ ius scriptum: nã expressit iudex in sñia ꝙ habẽti tutorẽ legitimũ non poterat dari tutor i testamento qđ est falsum ⁊ ꝯ iura: qꝛ regula illa habenti tutorem tutor dari non põt non hз locum in testamentario vt hic dicit gl. ⁊ s̃. dixi. ⁊ iõ hic sñia fuit nulla ipso iure qꝛ error expssus fuit in ea ⁊ lata ꝯ ius scriptũ. vt. ĩ. de re iudi. l. cũ ꝓlatis. ⁊ que sñie sine ap. rescin. l. j. §. itẽ cum ꝯ sacras: ⁊ ideo etiã nõ videtur ꝙ hic sit aliqua spãlitas fauore pupilloꝝ vt dixit Dy. Et p̃dictũ intellectũ fouet clare Inno. q ita intelligit. l. istam vt p̃dixi ex̃. de renũcia. c. in p̃sentia. vltra p̃n. ⁊ de hoc etiã bñ not. per eũ ex̃. de offi. ordi. c. ex parte. ⁊ de fide instru. qđ super his. i fi. ⁊ ꝑ eundẽ de re iudi. c. cũ bertoldus. In glo vero post diffinitiuã sñiaз ad h̊ etiã facit qđ not. Cardi. ex̃. de sñia excõ. 5 cũ medicinalis. lib. vj. vbi tз ꝙ sñia absolutoria † ab excõicatiõe ob falsam cãm lata non tз. de hoc tñ pleniꝰ no. ꝑ Inno. d. c. ex parte. de off. ordi. ⁊. c. suꝑ his. de fide instru. Sз quid si in sñia est apposita quedã cã vera ⁊ q̃dam falsa nunqd vз talis sñia: dic ꝙ sic: qꝛ vtile ꝑ inutile non vitiaẽ: ⁊ ꝓ hoc bñ facit. ĩ. de appel. l. scio. ⁊ ex̃. de ver. signi. c. abbate. ⁊ ita tз Inno. in. d. c. in p̃sentia. de renun. ⁊ Old. hic. Et ad hoc etiã faciũt notata ex̃. de re iudica. c. cũ inter nos. in fi. an aũt sñia per errorem lata teneat. vide. s̃. fami. hercis. l. cũ putarẽ. ⁊ qđ no. ex̃. de senten. excõ. c. ꝑ tuas. ¶ In glo. q̃ incipit error itolerabilis. Ia. de ra. in. d. l. j. §. hec verba. ne vis fiat ei qui in poss. missus est. distinguit inter sñiam interlocutoriã ⁊ diffinitiuã vt si sit interlocutoria falsa cã vitiet eã ipso iure si diffinitiua nõ vitiet sed habeatur ꝓ vera qꝛ in ea sit plene cause cognitio ⁊ res iudicata habeẽ ꝓ veritate vt. ĩ. de reg. iur. l. res iudicata. ⁊ ꝓ hoc bene insti. qb. ex cau. ma. non lз. §. semel. ꝓ opi. illorũ qui tenẽt ꝙ falsa cã vitiet sñiam ipso iure: facit. s̃. de re iudi. l. iiĳ. §. cõdemnatũ. de leg. j. l. si sic. §. j. ⁊ qꝛ dispensatio epi ob falsaз causam non vз. vt ex̃. de ꝯsang. ⁊ affi. c. qꝛ certa. ⁊ ibi de hoc satis in gl. no. ꝙ falsa cã ⁊ alienatio rei minoris ob falsũ creditorẽ non valз. ĩ. de rebꝰ eoꝝ qui sub tute. l. magis puto. §. si es alienum. ⁊. §. manet. ⁊. l. quãuis. ⁊ ꝓ hoc. s̃. de tuto. ⁊ cura. dat. ab his. l. tutor. ⁊. l. seie egresse vbi de hoc. ¶ Colligo ergo p̃dicta sub cõpendio ⁊ dico qđ aut causa q̃ inseritur in sñia est falsa ⁊ in iure ⁊ in facto vt hic fuit: qꝛ verũ non erat in facto ꝙ haberet legitimũ tutorẽ nec verum erat in iure qđ dato ꝙ haberet legitimũ excludereẽ testamentarius vt hic in glo. ⁊ s̃. dixi. qꝛ testamẽtaria non excludaẽ a legitima vt. s̃. de testa. tutel. l. si quis sub ꝯditione. et tũc cũ sñia sit expsse lata ꝯ ius scriptũ ⁊ errore expresso mero iure non tз ⁊ ita intelligatur hec. l. nec hoc casu dico fore spãle fauore pupilloꝝ vt dixit Dy. qꝛ idem in qualibet alia sñia vt. d. l. j. §. itẽ cum ꝯ sacras. ĩ. que sñie sine ap. rescin. ⁊. d. l. cum ꝓlatis. s̃. de re iudica. ⁊ ex̃. de re iudi. c. cũ inter nos. Si vero cã in sñia inserta sit falsa tm̃ in facto tunc aut fuit solũ allegata ⁊ ꝓbata si solum allegata aut fuit allegata ꝯ p̃sentẽ aut ꝯ absentẽ si ꝯ absentẽ tunc ipso iure nõ valз ꝙ sit ⁊ ita loquiẽ. ĩ. de falsis. l. si qs obrepserit. vbi de hoc dixi. Si vero p̃sentibus partibꝰ vel ꝯtumaciter absentibꝰ ob falsas allegatiões est obtenta sñia puta qꝛ iudex forte ob gratiam per falsas allegationes allegatas tulit sñiam sine aliĳs probationibus ⁊ tũc tз talis sñia: sз rescindi põt beneficio restitutionis ⁊ ita intelligatur. s̃. de iudi. l. si p̃tor. cũ ibi not. Sз hoc casu forte posset esse verũ qđ hoc casu decretum seu sñia lata in fauorẽ tutoꝝ se excusantiũ per falsas allegationes esset nulla ipso iure pupillorum fauore. vt. C. si ex falsis allega. per totũ. ⁊ idem posset dici in alienatiõe rerũ ipsorum pupillorum facta ob falsas allegationes ⁊ causas. In ꝑsonis vero maiorũ est opinio vt p̃dixi vtrũ sñia lata ex falsis allegationibus ⁊ falsa cã in ea inserta sit nulla ipõ iure. Sз veriorẽ credo opi. ꝙ tunc non sit nulla ipso iure cũ sit lata ꝯ ius litigatoris ⁊ non ꝯtra ius scriptũ ⁊ ideo opus sit appellari nisi sit talis falsa cã que etiã esset ꝯ ius scriptum vt hic erat. Si vero sñia fuit lata ex falsa cã allegata et ꝓbata distinguũt quidã inter sñiam absolutoriam ⁊ cõdemnatoriã vt absolutoria sit nulla ipso iure quasi iudex non itellexerit eum absoluere nisi causa foret vera in condẽnatoria secus de hoc no. per Innoc. d. c. ex parte. de offi. ord. ⁊. c. qđ suꝑ his. de fide instru. ⁊ per Car. i. d. c. cũ medicinalis. de sñia excõ. lib. vj. Ego aũt puto hoc casu qꝛ impossibile est ꝓbari falsam causam esse verã nisi ꝑ falsos testes vel falsa instrumenta ꝙ hoc casu teneat sñia sз rescindatur beneficio restitutionis in integrum vbi sit lata p̃textu falsoꝝ instrumentoꝝ vel testium: ⁊ ita loquiẽ. C. si ex falsis instru. per totũ. ⁊. ĩ. de re iudic. l. diuus. vbi de hoc not. super rubrica. ⁊ ita videntur oĩa ad ꝯcordantiã reduci. ¶ Itẽ not. ꝙ hic tutor ꝓponebat nullitatẽ ⁊ excusationem nullitatis cum dicebat se datũ tutorẽ habenti aliã excusationẽ cũ proponebat se habere numerum liberorũ. Ex quo colligitur ꝙ quis possit dicere sñiam nullam ⁊ siqua est appellare. de quo no. per Dy. ĩ. de lega. j. cũ filius. §. variĳs. ⁊ no. ⁊ plene dixi. §. qñ prouo. non est necess. l. j. ⁊ est expssum ex̃. de in integ. resti. c. cõstitutus. ⁊ dicit hic Ia. de are. ꝙ si hodie ꝓponeret qs duas exceptiones contrarias puta nullitatis ⁊ appellationis vel excusationis ꝙ quãdiu quereretur de nullitate non curreret sibi tp̃s in excusatione vel appellatione vt. C. de inoffic. testa. l. contra maiorẽ. vbi de hoc dixi. nã vna ante aliam debз tractari. s. illa ꝙ elegit ꝓponens ar. s̃. de inoff. testa. l. papinianꝰ §. si quis irritum. Sed nunquid in casu huius. l. posset se excusare post dictam sñiam transact. quinquaginta diebus cũ iustam habeat excusationẽ ⁊ videtur ꝙ sic: qꝛ vbi ex cã ꝓbabili non potuit quis excusari infra tp̃s auditur etiã post tempus. vt. ĩ. e. l. si cum ipse. Sed iusta ignorantia in qua iste fuit videtur iusta causa. vt. s̃. de calum. l. annus. Iac. ¶ Ultimo 6 no. ꝙ ex hac. l. videtur ꝙ si quis proponat † plures causas ꝙ omnes teneatur probare ⁊ si non ꝓbet omnes ꝙ succũbat hic enim ꝓposuit excusationem ꝓpter liberos que erat sufficiẽs et vera: sed qꝛ non probauit aliam ꝓpositam. s. ꝙ haberet legitimum

gitimū tutorem que tñ erat falsa succūbit.et ꝑ hoc bene facit ex̄.de rescrip.c.olim ex lr̄is.circa fi.cū ibi no.In ꝯtrium videt̄ ꝙ sufficiat si ꝓbet vnam sufficientē ad victoriā. vt.s̄.e.l.propter litē.§.j.j̄.de ꝯditio.et demon.l.falsa.§.vlti.et de testa.ma.l.si ita.et videtur expssum.j̄.de ap.l.scio.de hoc not.ex̄.de proba.c.lz.in glo.sic videt̄.et plenissime per Host.in summa de rescript.c.folio.ver.et si qd in libello.et ver.sequentib⁹.vbi dicit̄ ꝙ ad oē dubiū tollēdū aduocati curie romane adducūt non astringens se ad oīa ꝓbanda.Sz ea sola que intētioni sue sufficiunt ad victoriā et ita etiā faciunt cauti aduocati vbiqꝫ et de hoc etiā vide qđ not.per Inno.ex̄.de elect.c.statuim⁹.vltima colum.et q̄ est hodie.lib.vj.et vide ibi nota.per oēs et Card.co.ti.et de elect.c.vt circa.vj.colū.Dn̄s Frede.de senis vnus ex compilatorib⁹ libri.vj.distinguebat vtrū quis ꝑponeret plura disiunctiue et sufficeret ꝓbare vnū tātū qđ sufficeret ad victoriā vt ex̄.de rescrip.c.inter cetera.aut ꝯiunctiue et tūc aut alterū sufficit et satis est illud ꝓbare vt ex̄.de app.c.significauit.nisi se sponte astrinxisset ad vtrūqꝫ ꝓbanduz.vt.d.c.lz.de ꝓba.si vero vnū nō sufficit vtroqꝫ ꝓbare tenetur vt.d.c.olim de rescrip.et hoc satis ꝯsonat cū Host.d.ver.et si quid i libello.ad hoc etiā facit qđ not.ex̄.de iudic.c.exhibita.In glo.s.qr simul.et in aut̄.vt cū de app.cogno.§.si aūt laici.In glo.sic ergo no.sed qd si papa mandet alicui duo ab vno quorū habet excusationē ab alio non:nunqd tenetur facere illud a quo nō habet excusa.dic vt no.ex̄.de rescrip.c.constitutus.In glo.q̄ incipit hic duo mandant̄.In gl.hic falsa ibi et non bona.i.nō legitima dato ꝙ esset vera.Old.In fi.sz tunc qñ non in solēni licet debeat a iudice cōfirmari non excluderet.primo dant a iudice qr talis a iudice cōfirmatus haberet̄ vt datiuus non vt testamētarius.vt.s̄.de admi.tuto.l.qui negociationē.§.testamento.et ibi no.et.C.de cōfirma.tuto.l.si vt ꝑponis.vnde legitima tutela isti que datiua dicitur preferreretur quare hic glo.non intellexerit.Dy.

Quinquaginta. Ibi peragendo.i.ꝑsequor excusationē vsqꝫ ad sn̄iam ꝑferēdā.Dy.Ibi ex die nominationis et scie.Dy.et sic est vera p̄ma opi.vltime gl.que fuit Az.In gl.vlti.in fi.sz hoc non est verū qr hic non est datum istud tp̄s instantie:sed iure cōpetēti parti ad illud proponendū et probandum.Dy.

Si cum ipse.[a] Scz tutor.Dy.Ibi istitueret.i.ordinaret ibi vt pferret.i.ꝓbaret.Dyn.Ibi decreto.i.sn̄ia p̄toris.Dy.Et habēt quidā supra mora ꝯditiōis et exponit Ja.de are.et dilationē dari parti.et ꝑ h.j̄.de itine.actuqꝫ priua.l.j.§.pterea.s̄.ex qb.cau.ma.l.ait ptor.§.fi.C.de adult.§.fi.C.de tēpo.i integ.rest.l.penul.sz vr̄ ꝙ demū ꝑ restitutionē habeat vt.e.ti.s̄.ex qb.cau.ma.l.sz si per pretorē.Ja.dicvt ibi not.¶ Itē allegat Dy.hanc.l.ad q̄stionē si statuto caueatur ꝙ cause criminales vel etiā ciuiles infra tres mēses decidantur et aduersarius cā testium ꝑducendoꝝ qui sunt extra prouinciā in longinquis partibus petat dilationē que extendat̄ vltra tres menses vt.C.de dila.l.j.ꝙ audiri debeat non obstāte statuto et nihilominus de causa post tres menses cognoscatur et diffiniatur.de hoc satis dixi.s̄.e.l.scire opz.§.ꝯsequēs.et.C.de iudi.ꝑperandū.vltra prin.Et ad hoc faciūt predicta alia iura.s̄.allegata per Ja.de are.et.s̄.de mino.l.intra vtile.cū ibi not.et ad exhiben.l.optio.al's si optione.j̄.de cōditio.et demōstr.l.quibus diebus.j.respon.ad municip.lucius.§.idē respō.si per accusatorē.de mune.et hono.l.reus delatus.et ex̄ de testib.c.peruenit.Sed nunqd post tres menses ꝓcedetur in cā sine restitutiōe aduersus lapsum tēporis.distingue aut tres menses erāt vtiles et tunc ipso iure non currūt et tūc non est opus restitutione.aut ꝯtinue et tūc opus est restitutiōe nā quo casu ꝯtinuis ꝯcurrentib⁹ datur restitutio eo casu vtiles ipso iure non currūt vt.j̄.de diuer.et tēpo.prescrip.l.j.et ibi no.Dy.¶ Glo.tñ videtur sentire.d.l.sed etsi per pretorē.in p̄n.ex quib.cau.maior.ꝙ si stat per pretorem non currat tempus instantie mero iure licet currat actionis p̄scriptio ad hoc allegat in aut̄.vt spō.largitas.§.hoc quoqꝫ.vbi videtur expressum.facit etiam hec lex ad id quod dicitur cōtumacem audiri si veniat iudice sedente ꝑ tribunali ꝙ si aliquis venire volebat:sed iudex iam recesserat ꝙ audiatur cum per eum non steterit vt hic dicitur qđ verum puto si iudex recessit ante horam debitam et consuetam.pro hoc.s̄.de origi.iuris.l.ij.§.sed quia vespertinus.et in autentica de iudiciis.§.sedebant.et videtur expressum.j̄.quando appellandum sit.l.prima.§.dies.cum ibi notatis.et facit quod notatur.j̄.de appellationibus.l.ij.

[a] ¶ Si cum ipse. Adde Bart.hic.

¶ Questio notabilis.

Post susceptam. Ibi tutelā iam inchoatam.Dy.

Paupertas. Ibi ipar est.i.intolerabilis.Dy.

Administrantes. In.§.eoruz qui dic eorū.s.principalium et quod subijcit comites dic.i.socij et ꝑfecturis.s.de proximo.Dy.Ibi susceptā anteqꝫ ꝑficiscerent̄ sicut comites secus cōmittere primipilli vt.s̄.e.l.non solū.§.q p̄mipillū.ver.similiter ꝺm vnū itellectū.sed cur hic tā varie.Dy.forte est sp̄ale in primipillo sicut et alia sunt sp̄alia in eo vt.C.de primipil.et de condi.ex lege.l.j.in fi.s.ꝙ excusentur a tutela collegiorū.Dy.In glo.qđ secus est ibi argumentū qđ hic facit est ꝙ multa ab iniungendo munere immunitatē tribuunt que ab iniuncto non eximunt.Old.

Plane. In.l.libertus.Ibi administrans nō solus sed cū alio et ita soluitur ꝯriū.Dy.Uel contrariū loqtur qñ gerit negocia senatoris hic quando filiorū senatoris.Jaco.de are.

Cum exoratione. Ibi ergo arguit de persona eius qui dat ad ꝑsonā ei⁹ cui dat̄.Old.Ibi pterito eo.s.anno.Dy.Ibi ꝓcurat etiā solus.Dy.vt.s̄.l.proxi.Et adducit Dy.hanc.l.ad talem q̄stionē tres erāt fr̄es vasalli comitis pro quodā castro vnus vēdidit partē suam vni ex vicinis dicti castri cū omni suo iure deinde ip̄e emptor in ip̄o castro cōmisit maleficiū dubitabat̄.vtrū comes de isto maleficio deberet cognoscere sicut cognouisset si frater q vendidit maleficium cōmisisset:an vero alij duo fratres q non vēdiderunt hic est ar.ꝙ comes.in contrariū est.j̄.de iure anulo.aur.l.fi.§.penul.s̄.de in ius vocan.l.sz si hac lege.§.patronū.ver.sed si ius anuloꝝ.et de acqui.hered.l.paulus rn̄det ꝑ ꝓcura.in fi.Dy.Uel posses formare hanc questionē in clariorib⁹ terminis tres erāt fratres habētes cōiter iurisditionē et merum et mixtū imperiū in quodā castro et habitatores eiusdem vn⁹ ex illis habitatoribus emit partē vnius fratrū q̄stio est an sit exemptus a iurisditione alioꝝ duoꝝ fratrū et ꝙ in alios habitatores iurisditionē quesierint:et videt̄ ꝙ non sit excēpt⁹ a iurisditione fratrū et ꝙ in alios habitatores q̄sierit iurisditionē ar.eius ꝙ hic dr̄ ꝙ iste impetrās habet̄ ꝑ ingenuo quo ad extraneos:sz quo ad dn̄ium non et ar.d.l.penul.et fi.de iure aur.anulo.ad sill.l.si filius exheredatus.al's si exheredat⁹ filius in fi.et l.seq.In ꝯtrium videt̄:qr subrogatus dz vti pleno iure eius in cuius locū subrogatus est.vt.l.filie.§.a titia.et de condi.et demō.et emptor vtitur iure venditoris vt.s̄.de ꝯhē.emp.l.dolia.§.j.Questio ista disputata fuit Bonon̄.per dn̄z Frā.accur.et terminata per primo allegata et videt̄ expssum.j̄.de iure patro.l.gaius.In glo.vlti.ibi.l.ꝙ fauore.vel in fi.ipsius glo.Uel dic ꝙ istud beneficiū datur liberto:sed ip̄e perdit nomen liberti et sic cū ipetrauerit ius anulorū aureoꝝ videt̄ renunciasse priuilegio tacite sicut et al's.j̄.de iure anul.aur.l.ij.nam cū sciebat vel scire debebat vr̄ tacite onus agnouisse.vt j̄.de acqr.here.l.si duo.et cū amisit nomen amisisse vr̄ effectū vt.C.de ser.l.anulo.et de infirmā.penis celiba.l.j.Ja.

Tritius. Primo ponit vnā questionē et vnā determinationē vsqꝫ ibi sed si ita.Ibi ponitur secunda et nō determinat eā immediate vsqꝫ ibi ꝓcedit aūt.Ibi ponit tertiā et eius determinationē vsqꝫ ibi igit̄.Ibi ꝯfirmat determinationē prime et ponit determinationē secunde et rōnem diuersitatis inter primam et scđam vsqꝫ ad.§.si apud rōnē.Dyn.Ibi gessit tutelā aliq̄ tpe.Dy.Ibi an q̄si noua tutela interrogatiue lege.Dy.Ibi admīstrata.i.incoata administrari.Dy.Ibi quid si liberos auget dubiū q̄stionis.Dy.Ibi interea.i.durāte absentia reipublice.Dy.Ibi vna tutela fit ꝑ toto tēpore añ absentiam reipublice et post reuersionē.Dy.Ibi agit tutele qr non est finita tutela sz semp eadē ꝯtinuata.Dy.¶ Et est rō qr dictio q̄stio quo ad princi.l.posita hz in se reuolutionē tēporis vt dixi.s̄.de suspec.tuto.l.iij.§.queri pōt.Ol.Ibi sed si ita secunda pars.Dy.Ibi videamus vtrū debeat ꝑdesse vel non et certū est qđ ꝑdest vt.j̄.pz.Dy.Ibi ꝓcedit tertia pars.Dy.Ibi conditionē ne in testamēto adiectā.Dy.Ibi ante iā.i.ante diē vel ꝯditionē.Dy.Ibi exercere.i.allegare et i iudicio ꝑponere et ꝑsequi infra quatuor mēses.vt.s̄.e.l.quinquaginta.Dy.Ibi nā vn̄ nec.q.d.suspēdant dies tacita ergo et expsa.Old.Ibi adita sit hereditas et ideo non ante cedit tp̄s qđ datur ad excusandū et sic est hic argu.expssum ꝙ tēpora.c.statuimus.de elec.ꝙ est hodie primū cap̄lm lib.vj.non curant illi qui appellāt nec talis eligatur nisi demū cū electus fuerit.

pro hoc.s.de edil.edict.l.sciendũ.§.vlt.⁊.l.seq.Old.qꝛ igitur hic est quarta pars:ĩ qua reassumit primã q̃stionẽ ⁊ ꝯfirmat eius determinationẽ.Dyn.Ibi fuit tutela in princip.l.Dy.Ibi al's absuturus.i.ad aliũ locũ.Dy.Sʒ hic mõ soluit secũdam q̃stionẽ q̃ est in ver.sed ita.Dy.Ibi ex ipso testamẽto.i.ex verbis testatoris.Dyn.Ibi desijt esse tutor cũ cepit abesse reipubli.causa.Dy.Ibi ⁊ ideo qꝛ videtur noua non vetus cõtinuata.Dyn.Ibi se excusare siqua postea superuenit noua causa excusationis.Dy.

1 ☞ Morem loci seruare quis tenetur.

Rome datos. Ibi rome cõceptos:not.ꝙ quis tenet̃ morem † loci seruare vbi testator ⁊ etiã iudex:nam videt̃ datus rome etiã si alibi sit dũmodo ex testamẽto rome cõcepto.Old.Qđ facit ad q̃stionem si mercator fecit testamentũ in ciuitate Venetiarũ vbi sufficiunt duo testes in testamẽtis:deinde illud testm̃ portet̃ ad ciuitatẽ originis mercatoris vbi requirunt̃ septẽ testes in testamentis:an tale testamẽtum fidẽ faciat.de quo plene not.C.de summa trini.l.j.ver.ex predictis etiã insurgit.⁊ in q̃stionibus statutorum prima parte.

Si tanta. Ibi ab agẽdis rebus.i.rex administratione.Dy.Ibi cũ in cõmodo al's nisi cũ incõmodo.Dy.Ibi eius.s.pupilli.Dy.⁊ not.ꝙ non dʒ p̃cipi vel imponi familie aliqd ꝙ facere non possint p hoc.j.de penis.l.moris.⁊ de neg.gest.l.si pupilli.§.si.Ja.

Qui in collegijs. Ibi dat⁹ est a testatore.vt.s.e.l.nõ solum.§.et qui testamento.Dy.Et not.ꝙ in collegijs põt esse qui tutore indiget qui põt cõmittere aliquid propter qđ deportat̃.vt.s.de tute.l.si arrogati.Jac.et ideo excusaret̃ sibi datus tutor vt hic.In glos.nõ videtur facere in si.sʒ So.vt in qualibet earũ no.qꝛ hic est spãle vt nõ possit per aliũ gerere sic ⁊ in alijs casibus notatis.s.de pcur.l.j.§.si.

Ubi pupillus educari debeat. Rubrica.

1 ☞ A voluntate patris quandoqʒ est recedendum.
2 In statuendis alimentis debet superesse aliquid pupillo.
3 Alimenta crescere debent sicut etas.
4 Quid agendum sit si tutor absens non prebeat alimenta pupillo.

Super rubrica. Vide Az.ĩ sũma.e.tit.⁊ glo.que est.j.e.l.vlti.q̃ melius staret hic sup rubrica ⁊ q̃ teneat̃ p̃stare ille q dʒ educare vide.j.de alimen.leg.l.si.Et de ista materia alimẽtorũ recurre ad ea q̃ plene dixi.s.de libe.agno.l.si qs a liberis.Et dic ꝙ p hũc ti.cõsulitur tutori vt petat a iudice alimẽta decreui non tñ hʒ necesse.vt.j.e.l.officio.v̓si.j.et qđ dicitur pretoris esse officiũ verũ est si tutor hoc petat vel aliquis alius non tñ hʒ necesse petere vt p̃dixi.Dy.Et videt̃ exp̃ssum.C.de alimen.pup.p̃stã.l.ij.an decretũ alimẽtoꝝ fieri et interponi possit lit.non ꝯtesta.dixi.C.siue ab here.se absti.aut.si nõ oẽs creditores.circa mediũ.ꝙ qlibʒ admittat̃ ad petendũ vbi pupillus educari debeat.vide.j.e.l.j.in prin.⁊ ĩ gl.
1 Et qđ a voluntate p̃ris † q̃nqʒ receditur in alendo filiũ que alimenta debeãt imputari pupillo.j.e.l.officio.⁊ plenius ĩ.l.
2 seq.ius alimentoꝝ.Et ꝙ in statuendis alimẽtis † debeat superesse aliquid pupillo de redditibus p̃rimonij sui ⁊ an possint oẽs redditus expẽdi ⁊ si redditus nõ supsint an possit expendi de pprietate ⁊ qđ expense sunt cõpẽsande redditibus
3 ⁊ qđ sicut crescit etas crescũt alimẽta † ⁊ hʒ locũ p̃dicta cõsideratio redditũ p̃rimonij non solũ in alimentis pupilli.sʒ etiã vxori ⁊ alterius cui essent alimẽta relicta ⁊ qđ iudex possit imponere ⁊ cõminari penã litigãti si mẽdaciter r̃nderit positionibus vel ĩterrogationib⁹ ⁊ an ⁊ q̃n cõminatiões valeãt ⁊ habeãt effectũ ⁊ si.⁊ si iudex p̃cepit vno ꝯtextu pluries alicui qđ nõ faceret aliqd sub pena an possit p oĩb⁹ vicib⁹ penã exigere.An fr̃ teneat̃ alere fratrẽ.j.e.l.qui ꝯfiliũ.an in ĩterdicto vti possidetis vl' vtrobiqʒ possit rei possessio seq̃strari.j.e.si discepteṫ ⁊ qđ nouerca non cogat̃ cohabitare cũ priuignis.
4 Quid sit fiendũ † absẽte tutore alimẽta pupillo non p̃stante.j.eo.l.vlti.

Solet pretor. Ibi ⁊ is.s.pretor.Dy.Ibi vbi.i.quo loco ⁊ apđ quẽ.Dy.Ibi filij ĩpuberes.Dy.Ibi ⁊ nonnũq̃.i.aliq̃n.Dy.Ibi estimare debere an esset vtile pupillo.Dy.Ibi ĩuitum cogere educationẽ suscipere.Dy.Ibi id facere.s.eos p̃cise cogere sʒ etiã extranei cõpellunt̃ sʒ causatiue vt seq̃t.Dy.Ibi ꝙ.s.vt deneget̃ petitio relictoꝝ in testamẽto alere recusante.Dyn.Ibi si esset relicturus qđ in dubio non p̃sumit̃ vt.s.ti.proxi.l.sed hec nimiũ scrupulosa.Ray.

1 ☞ Voluntas patris dubia seruari debet.

Officio mercenario. Deseruiẽte actioni tutele vt seq̃t ꝙ ea finita finit̃.C.deposi.l.iiij.⁊.s.de act.emp.l.q p collusionẽ.Dy.Ibi nõ ĩprobas sʒ iustas.Dy.Ibi dicat ⁊ pbet.Dy.Ibi vel disciplinas.i.doctrinã pupilli iste em̃ expense sunt iuste nõ ĩprobe.Dy.Ibi is seruari modus.Dy.Ibi nõ est aditus sʒ arbitrio tutoris est determinatus mod⁹ alimẽtoꝝ.Dy.Ibi p modo facultatũ.i.p redditu vt.s.de dona.inter vir.⁊ vxo.l.ex annuo.⁊.j.l.pri.ad leg.fal.l.diuus.s.de libe.agno.l.si qs a liberis.§.alimẽta.⁊ no.ar.ꝯ eum qui obtinuit in cã vt non possit petere expẽsas q̃s fecit vltra quã facere debuit.Jac.Ibi si suggessisset.i.manifestasset facultates p̃tori.In gl.no.p modo in si.col.vj.vñ versus.Qui plus expẽdit q̃ lucri sũma repẽdit.Nõ admiret̃ si paupertate grauet̃.In glo.volũtas p̃ris in si.sʒ illud in m̃rimonio ĩ quo volũtas p̃ris dʒ seruari.vt.C.de nupt.si vt pponis.⁊.s.de statu ho.l.paulus.qđ tñ hodie ver est de honestate non de nec̃citate vt no.⁊ dixi.d.l.si vt pponis.ꝯ sta.ho.l.paul⁹.Vl' dic regulare est ꝙ volñtas p̃ris seruet̃ ꝯria sunt spãlia vt.s.l.j.§.nonnũq̃.de admi.tut.l.iij.§.quãuis.Vel ẜm Jac.de bel.dic
1 ad solutionẽ ꝯrij ꝙ in re dubia seruari dʒ volũtas p̃ris † vt ibi.Sʒ vbi certũ est volũtatẽ p̃ris esse ꝯ vtilitatẽ filij tũc non dʒ seruari vt.d.l.vtilitatẽ.s.de ꝯfir.tut.⁊.s.de sponsa.l.quesitum.⁊.j.de cura.furio.l.vlti.

1 ☞ Quilibet dʒ expendere ẜm redditus p̃rimonij sui.
2 Alimenta ⁊ dotes debent cõstitui ẜm facultates.
3 Etas pupilli ꝯsideratur in decernẽdis alimentis.
4 Iudex potest imponere penam p mendacio.
5 Iudex an possit imponere penam litiganti qui debet respondere.

Ius alimentorum. Ibi ĩ decernẽdo.s.alimenta.Dy.Ibi mercedes pupilloꝝ.i.q̃ alijs p pupillis p̃stant̃.Dy.Ibi exhibitionẽ.i.educationẽ.Dy.Ibi frugaliter.i.large.Dy.Ibi alimẽtis dabit ẜm quẽ modum statuet ip̃a alimẽta.Dy.Ibi sʒ nõ ꝯstat super facultates erãt certe ꝟ ĩcerte.Dy.Ibi nec temere.i.sine cãe cognitione.Dy.Ibi prius tñ q̃ alimenta decernat.Dy.Ibi ne in alterutrã p̃tẽ delinq̃t vel min⁹ decernẽdo vel paꝝ decernẽdo Dy.Ibi idẽ.s.p̃tor.Dy.Ibi ad ĩstructionẽ in scia ⁊ moribus vel etiã alijs artib⁹ mechanicis ẜm q̃litatẽ pupilli.Ibi solẽt augeri.s.alimẽta.Dy.¶ Modo ex ista.l.q̃ vtilis est ĩ ista materia aliq̃ elicimus.Et p̃mo ꝙ iudex in decernẽdis alimentis dʒ cõsiderare reddit⁹ p̃rimonij vt semp aliqd supsit.ad ꝟ facit sup.l.pri.in glo.no.p modo qđ est ver q̃n p̃rimoniũ est ita magnũ ꝙ potest aliqd supesse vel posset oẽs reddit⁹ expẽdere tutori vt ĩ aut.vt hi q obligatas se hr̃e phibẽt res minõ.§.si vero reddit⁹.col.vj.Sʒ qd si pupill⁹ hʒ ita modicũ p̃rimonium ꝙ redditus nõ sufficiũt ad alimenta nũqd poterit tutor ponere manũ ad pprietatez.dicũt qdã ꝙ nõ sʒ potius dʒ tutor pupillũ mittere mẽdicãdo ⁊ ꝟ vidi ml'tos ⁊ magnos sentire p hũc.§.Ego aũt ꝯ crederẽ maxie vbi pupill⁹ eẽt nobilis lʒ paup:crederẽ ei ꝙ tũc tutor ĩ ei⁹ alimẽtis possit expẽdere p̃mo de mobilib⁹:scđo de ĩmobilib⁹ ar.j.e.l.§.si.⁊ ẽ exp̃ssũ ĩ lõbarda de phibi.aliena.mino.l.si.⁊ vr̃ etiã exp̃ssũ.j.de ꝯtra.iudi.tute.l.iij.ĩ p̃n.vbi cõputat̃ tutori etiã si expẽdit vltra facultates pupilli.⁊ Ja.de are.ꝟ sẽtit.j.de reb.eo.l.magis puto.§.si es alienũ:ĩ suppletiõe glo.vt ibi dixi.p ꝟ ĩ Spec.q filij sint
1 legiti.circa si.ver.⁊ ĩ sũma.⁊ v̓si.seq.¶ Itẽ qlʒ † dʒ expẽdere ẜm reddit⁹ p̃rimonij sui ĩ aut.vt determin.sit nume.cleri.col.vj.nõ ei opʒ ad mẽsurã expẽsaꝝ q̃rere possessiões:sʒ ex possessionib⁹ ⁊ reddit⁹ eoꝝ expẽsas moderari.e.ti.§.ĩuestigãtes.⁊ ĩ sum.illi⁹ ti.§.si.nec dʒ homo pl⁹ expẽdere quã portẽt reddit⁹ facultatũ suaꝝ ĩ aut.ꝯ ꝯsul.§.j.col.iiij.quãuis q̃dã oĩa bona sua dissipẽt ĩ potationib⁹ ⁊ ebrietatib⁹ vt.e.ti.§.penul.Et ꝟ
2 etiã facit ꝙ alimẽta † ⁊ dotes ꝯstituũtur ẜm facultates.vt.C.de hereti.l.cognouimus.de iure dot.l.q̃ro.Scđo not.ꝙ etas
3 pupilli † consideratur in decernẽdis alimentis ⁊ ẜʒ ꝙ crescit

pupillus

pupillus debent crescere alimenta. vt. ff. de alimen. & ciba. le. l. cum vnus. §. fi. & ibi in glo. & no. etiam in summa de alimentis pupillo prestan. §. si aut pupillus. Et in summa de alendis liberis in additione dni Odof. attendit etiam dignitas vt. ff. de ventre in pos. mitten. l. j. §. mulier opere etiam prestantur patrono secundum etate liberti. vt. ff. de oper. liber. l. eius artificij in fin.

¶ Et quod predixi in alimentis ordinandis considerari debere redditus dicit Ja. de are. esse verum non solum in alimentis constituendis pupillo. sed etiam vxori & alteri cui essent alimenta legata per testatorem item collige secundum Ja. de are. ex v. sed si non con-
4 stat in fi. ibi & comminari &c. quod iudex † pot imponere penam pro mendacio p hoc in aut. de triente & semisse. §. studium que est C. q poti. in pig. ha aut. item possessor negans. vbi de hoc dixi & p hoc. s. de rei ven. l. vlti. & C. de non nume. pecu. auten. contra q
5 propriam. quod est contra ar. quod iudex † possit imponere penam litiganti qui debet rndere positionibus si reperiatur dixisse falsum in respondendo. Jac. quod non puto verum cum rndere possit secundum quod credit & estimat non aut de veritate rndet vt. C. de iura. cal. l. ij. §. quod obseruari predictum ergo ar. Ja. locum habere posset vbi exigeretur sacramentum veritatis. item no. quod hic dicit de comminatione quod iudex possit comminari penam non seruanti precepta eius p hoc. C. de sum. tri. l. liquet circa fi. ibi nisi errore deposito &c. & s. de offi. prefec. vrb. l. j. §. cum patronus & de admi. tuto. l. tutor qui repertorium. §. si deponi oporteat vbi de hoc dixi. & pro h. s. de ve. inspi. l. j. §. qd ergo & si q ius dicenti non obtemperauerit. l. j. in contrarium videtur. C. commina. & epistolas p totum vbi de hoc satis dixi. & dici pot quod in his que desiderant plenam cause cognitionem comminatio nihil operatur quia illa sunt plena examinanda pro hoc facit quod preceptum nudum & sine causa nihil operatur. vt. ff. de leg. j. l. filiusfa. §. diui. in his aut que non desiderant cause cognitionem locum habent predicta. an aut si iudex pluries eodem in constanti precipiat sub certa pena possit pro omnibus preceptis dici. C. de modo mulcta. l. eos.

Qui filium. Pro declaratione huius. l. vide que notaui. s. de ad. tut. l. qui negociationem. §. pupillo. ibi nec quicquam preterea. i. nihil plus. Dy. Ibi. is. s. filius. Dy. seu tutor eius ibi productus ad magratum. i. citatus coram magistratu. Dy. Ibi preceptoribus. i. mgris. Dy. ibi dare. s. de bonis pupilli. Dy. Ibi & si citra expone si quamuis. Dy. In glo. j. ibi et exheredauit sicut etiam fecit. ff. de alime. leg. l. cum vnus. §. fi. dy. Ibi saltem in aliquo quod hodie necesse est quod filia est eius etatis quod non pot committere causam ingratitudinis alias ex iusta causa posset eam exheredare. ¶ Quid si instituat filiam in dote dic vt. s. de minori. l. denique. §. sed vtrum. Dy. In glo. f. aliunde non poterat in fi. Et secundum Old. est hic casus expressus. nam ex quo tenetur alere sororem ergo & fratrem & quia frater legitimus tenetur alere fratrem naturalem vt. C. de natura. libe. aut. licet ergo fortius legitimum de hoc dic vt plene dixi. s. de libe. agno. l. si quis a liberis ver. sed an frater. In glo. vlti. ibi quod mulier. i. quia alias est quo. ¶ Innuit hic glo. quod hodie mulieres non possunt addiscere gramaticam quod non puto verum & quod dicitur verum est postulare non possunt. sed gramaticam & alias scientias discere non vetantur vt patet in monachabus & in multis mulieribus que scribunt bonon. & audiui quod dns Ac. habuit vnam filiam que actu legebat in iure bonon.

1 ¶ Nouerca an cogitur habitare cum priuignis.
2 An pendente iudicio retinende possessionis debeat possessio sequestrari.

Si disceptetur. Id est dubitetur vel contendatur. alias significationes habet quas videas in alphabeto. Et
1 colligit hic ar. Ja. de are. quod nouerca † non cogatur habitare cum priuignis. Ja. quod communiter se odiunt ad mortem. item
2 querit Dy. an pendente iudicio † retinende possessionis interdicto vti possidetis vel vtrobique debeat possessio sequestrari et hic est ar. quod sic quia hic dicit quod pupillus non debet esse penes suspectum ergo nec possessio alterius rei. Et p h bn facit. ff. de libe. exhib. l. iij. §. si vo. nam vbi concedit sequestratio in personis fortius in rebus in contrarium est quia sequestratio regulariter est prohibita & iste casus non reperitur exceptus. Dy. si tn dubitaretur ne partes ad arma vel rixas venirent tunc fieri posset p. l. egssimum de vsufruc. de h plenissime dixi. C. de prohibita sequestra.

Si absens. In glo. j. in fin. & ff. ex quib. cau. in posses. ea. l. hic autem Ja.

¶ De tutelis & rationibus distrahendis. Rubrica.

1 ¶ Actio ista quare appellatur de ronibus distrahendis.
2 Quare hec actio tollatur per actionem tutele.
3 Frater tenetur alere fratrem.
4 Tutor an teneatur alere matrem pupilli.
5 Plures tutores a pupillo conuenti an habeant beneficium diuisionis.
6 Tutela legitima superueniens excludit datiuam.
7 Tutore bannito tutela finitur.
8 Abbas an teneatur prestare expensas monacho litiganti.
9 Beneficium restitutionis cedi debet illi, qui conuenitur noie illius.

Super rubrica. Vide Azo. in summa eo. ti. s. arbitrium tutele & Rof. in libel. hoc eo. ti. xij. quaterno & de act. tute. de ronibus distrah. &
1 quod no. instit. de attil. tutore. §. fi. in vltima gl. ¶ Deinde quere quare ista actio † appellatur de ronibus distra. rn. quia distrahere est alienare vel aduertere seu amouere quia ergo tutor rem quam bonafide. et ad vtilitatem pupilli tractare dubium distrahat & auertit a ronibus pupilli et ad alium vsum conuertit tenetur hac actione ideo appellatur de ronibus distra. ¶ Ulterius querit hic Dy. Sed eque bn caderet
2 ff. e. l. j. §. de ronibus v. in tutela. Quare hec actio † tollitur p act. tutele & econtra quia ex vna obligatione descendunt vt dicto v. in tutela immo vr quod non ex vna obligatione quia act. tutele ex quasi contractu ista aut ex delicto descendit sed vna dr obligatio quia vni facta qualitas propter quam vtraque datur. item querit quare ista de rat. distra. non tollitur p act. furti nec econtra quia due sunt obligationes que saltem inspecta primeua origine ex eodem facto non procedit vt. d. §. de ronibus v. hunc tn tutorem licet factum propter quod immediate datur actio sit aliquando idem si actio sit fraudulosa vt. ff. e. l. ij. §. quod si fraudandi diuersitas ergo primeue originis facit tunc idem facta diuersi videri contra primum. ff. vi bo. rap. l. j. de act. & obli. l. cum ex vno & l. q seruum cum si. Sed ibi forte sunt obligationes diuerse. ¶ Sed hoc nihil est quia tunc non deberet vna p aliam tolli etiam quatenus concurrunt vt dicto v. hunc tn tutorem & d. §. quod si fraudandi verum est vbi diuersa sunt facta vere vel inspecta primeua origine. sed vbi idem factum vere licet obligationes diuerse tolluntur quatenus concurrunt. Sed vbi idem factum & vna obligatio tolluntur in totum. quidam tn dicunt quod vbi vna ex actu vel quasi altera ex delicto tunc in totum electione tolluntur vt. d. v. in tutela. & ar. C. de furtis. l. j. quod falsum esse apte ppenditur quia tolleretur vna p alteram. Quatenus concurrunt & non insolidum vt. d. l. q seruum. §. si is p socio. l. rei cois vbi de hoc locati. l. si merces. §. culpe. & l. si vulteranus. Contra scdm est quia diuersa sunt facta in conditione furtiua quia illa oritur ex actione dolosa sicut & furti et de ra. distra. ex interceptione etiam non dolosa & tn tollitur insolidum vt. ff. e. l. ij. §. j. sed tunc oneratur tutor quia tenetur furti sicut extraneus in penam dupli vel quadrupli. & ideo releuatur conuentus condi. furtiua ab actione de roni. distrab. nam quatenus illa de ro. distra. continet persecutionem rei releuatur quia rem habet per condi. furtiuam. Quatenus aut continet pena releuatur quod pot conueniri actione furti sed eadem ratione conuentus ad penam deberet releuari ab actione de ro. distr. quod tn falsum est vt. d. §. hunc tutorem & §. quod si fraudandi. sed ibi superest roni. distra. ad rem & non ad penam hic aut sublata est quatum ad rem. & ideo non petitur pena. ¶ Sed tunc obstat quia cum res & pena debentur act. iuris soluta re superest actio in penam vt. s. de eo quod certo loco. l. centum capue. sed onus aliud imminens p act. furti ronem aliquam facit. Dy. Sed si velles tenere opi. Rof. vt non tollatur de ra. distra. in eo quod continet penam. sed in eo tm quod continet rem procederet sine scrupulo sed Dy. reprobat eam. ¶ Circa primum circa actionem furti & hanc actionem de roni. distra. Old. quod si pponatur. primo actio furti quam ista de roni. distra. vel econtra quod in aliquo vna p alteram non tollitur & dicebat esse expressum. d. §. de ronibus v. quia & si furti. ff. e. l. j. & ro huius est quia ex diuersis qualitatibus dantur. nam actione furti astrictus est tutor tanquam quilibet extraneus. sed hac actione de roni. distra. obstrictus est tanquam talis. s. tanquam tutor & sic diuerse sunt qualitates licet ex vno facto dicuntur fisse. ff. de penis. l. quidam ac vbi non est dare diuersas qualitates tunc vna p alteram tolleretur saltem in concursu & sic loquitur. l. nunquam. ff. de priua. delic. licet Rof. teneat quod tollantur etiam hic saltem concursu. ¶ Sed hoc nihil est quia illud est verum vbi non sunt diuerse qualitates. sed in casu nostro diuerse sunt qualitates licet eodem facto. et ideo vna alteram non tollit & hanc opi. sequitur glo. dicta. l. nunquam de priuat. delictis vbi de hoc no. Oldrad. et ibi de hoc dixi. ¶ Circa secundum de ista actione de rationibus distrahen. & conditione furtiua dic secundum Oldrad. quod non est vera opi. glos. que est in. d. §. de ronibus quod dicit quod datur ex eodem facto imo magis ex diuersis

Continu... tionē istiu... Rubri. vic... p Bar. bi...

q̄ constat q: actio furti τ conditio furtiua nascunt̄ τ causantur ex eadem causa. s. ꝑpter dolum. vt. s. de cōpensa. l. si abo sequitur ergo q̄ actio de rōnibus distra. nō nascatur ex eadē causa ex qua cōditio furtiua cū ista de rōni. distra. competat propter simplicem amotionē. ¶ Si ergo querat̄ que sit rō q̄ vna per alterā tollitur dic q: in rei ꝓsecutorijs vna alteram tollit. τ hoc prout ꝓsuponamus istā act̄. de rōni. distra. prius fore positā. Si vero prius intentet̄ conditio furtiua an poterit hec actio postea intentari saltem rōne eius simpli qd ē pena. τ dic q̄ non q: quotiens aliqua actio duo includit quorū alterum est pena alterū vero vt principale sicut est videre in actione de rōni. distrah. prestito principali quocūq̄ gñe act̄. qd amplius rōne accessorij exigi non pōt nec ea act̄. que specialiter ad hoc debeatur vt in casu nostro nec alia vt. d. l. qui seruum. §. si. de act. τ obli. Sed in casu nostro est hoc reperire qd alterum se h3 vt principale alterum vt accessoriū ergo et probatur etiā hoc ex tex. j. e. l. ij. §. q̄ si furandi du3 dicit nihil absit τc. ¶ Posset etiā ad hanc materiā obijci de. l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. s. cōmo. sed so. vt ibi ꝑm opi. Joā. Old. ¶ Ultimo dic q̄ ista actio videt̄ supuacua. τ dic vt no. per Rof. eo. ti. §. sed opponit̄ non videt̄ q̄ actio sit alicui⁹ vtilitatis. 3 ¶ Quod frater † tenet̄ alere fratrē. j. e. l. j. v. s3 nōnullos. τ q̄ ille in cuius fauore dicitur contractus nullus possit dicere illum valere de liberis rōnum ↄficiendis τ edendis ꝑ tutorem. et an fidem faciant plene. j. ea. l. §. officio. ¶ An tu- 4 tor † teneat̄ alere matrē pupilli vl' dare sibi munus nuptiale ea. l. §. ꝑterea. an tutor debeat habere alimēta τ viatica d bo- 5 nis pupilli ea. l. §. si pupillus. an plures tutores † a pupillo cōuenti habeant beneficium diuisionis. τ an sint similes fideiussori eadē. l. §. nunc tractemus τ de beneficio cedendarum actionum inter eos τ vtilis act̄. sine cessione τ q̄ dolosis seu malefactoribus nō cedant̄ iura cōtra socios τ pulchrā distinctionem quis primo conueniat̄ vtrū gerentes vel non gerentes vel magistratus τ quid de alijs administratoribus de act̄. de rationi. distra. ea. l. §. de rōnibus τ an tollat̄ ꝑ act̄. furti et condi. furtiua. τ an in totum vel quatenus cōcurrunt τ q̄ diuerse qualitates ex eodē facto inducunt diuersas obligationes τ actiones. τ de hac eadē materia in. l. seq. vtrū non finita tutela nascatur actio tutele. j. e. l. nisi finita. Si tutor accipit pecuniam ꝑ restituenda re sibi cōmodata vel deposita ꝑ patrem pupilli repetit̄ ꝑ condi. ob turpem cām. Et si non restituat rem pupilli. sed restituere recusat vsq̄ ad sniam tenetur ad rem τ eius estimationē. j. e. l. si tutor. fideiussio qua tenetur pater pro filio tutore finit̄ facto filio sui iuris. j. e. l. si filius. an remoueat̄ tutor si efficiat̄ debitor pupilli. j. e. l. si pupill⁹. Qd 6 legitima tutela † supueniens excludat datiuā. sed non testamentaria. sed ecōtra. j. e. l. si tutor reipu. cā. §. τ an mr̄ et auia excludantur ꝑ datiuū: qd non agat̄ tutele eadē tutela durante secus si perdat̄ τ recuperet̄ ea. l. si testō. ¶ Quod tutore bā- 7 nito † tutela finiat̄ ea. l. §. si. tutela testamētaria τ datiua non finitur minima capitis diminut̄. legitima sic. j. e. l. si filius τ in quātum teneatur pater ꝑ filio tutore cōnexa admistrata finita tutela veniūt in actione tutele. j. e. τ si tutor post pubertate3. an solu. vnius tutor̄. liberet aliū in penis. j. e. l. si ex duob⁹ et an vnius trāsactio psit alteri an ↄtra curatorē agant̄ du- 8 rante administratione. j. e. l. si cū adhuc an abbas † teneat̄ ꝑstare expēsas monacho litigāti cū eo. j. e. l. imperator. ¶ Qd maior detur restitutio ↄtra tertiū liberatū ꝑ restitu. minor̄. j. e. 9 l. alterius. ¶ Qd beneficium restitutionis † cedi debeat illi qui conuenitur nomine illius contra quem petitur restitutio eadem. l. §. j.

1. ¶ Culpa lata τ leuis in actione tutele in faciendo τ omittendo cōmissa venit.
2. Tutor conficere tenetur rōnem actus sui τ cōfectā exhibere.
3. Tutor potest computare expensas factas in seruis pupilli.
4. Tutor potest computare pupillo sumptus litis τ viatica.
5. Frater tenetur alere fratrem.

In omnibus. Hec lex in sui princi. dicit in actione tutele 1 uenire latā culpā † τ leuem in faciendo τ omittendo cōmissam. τ ideo si tutor ꝑstat autoritatē pupillo danati cā mortis vel inter viuos tenet̄ qm̄ donare nō pōt regul'r fallit si donat matri τ sorori agentibus τ ipse sit locu- 2 ples item tenet tutor † cōficere rōnem actus sui τ confectam exhibere τ si nō ↄficiat vel ↄfectā nō exhibeat tenet̄ ad interesse pupillo. Et de seruis ↄficientibus rōnes qd habet̄ si dicatur ꝑ tutorem nō fideliter ↄfectas τ ad hoc vt tutor possit computare expensas factas in alimētis matris pupilli vl' sororis duo sunt necessaria. s. q̄ aliter se alere nō possunt et qd pupillus sit locuples. item si tutores decreuerūt alimenta liberto pupilli qui datus est tutor noticie causa a testatore possunt repeti a pupillo. Item si datus sit a iudice cū inqsitione 3 item possunt tutores † computare expēsas factas in seruis et alijs liberis ꝑsonis vertētibus in vtilitatē pupilli. ¶ Item 4 sumptus litis τ viatica possunt tutores † imputare pupillo. h. d. hec. l. vsq̄ ad. §. nunc tractemus. Dy. Ibi hoc iudicio. i. actione tutele. Dy. Ibi culpā latā τ leuem. Dy. vt. C. arbi. tute. l. quicqd. interdū tñ excusant alium vt. s. de admi. tut. l. tutor qui repertoriū. §. cōpetit. Dy. Ibi diligentiā. s. adhibere debet quātum quilibet bonus paterfa. Dy. ibi vñ querit̄ q: tenetur de oībus que fecit cū facere nō deberet. Dy. Ibi ad mortem cā donat̄. quā fecit ꝑ traditionē. naʒ illo mō perficit̄ j. de dona. cā mor. et iō pupillus fecit expēsas ad recuperādū τ hoc ē ad qd tenet̄ tutor. Ja. ibi τ ait teneri. s. ad id qd pupilli interest nō donasse. Dy. Ibi cōcessa nō est etiā tutor3 autoritate. vt. j. de testa. l. qua etate. Dy. ibi ꝑmittende sunt quasi dicat his dumtaxat actibus est accōmodanda autoritas quibus legis dispositio nō resistit. sed tali donatiōi lex resistit vt probat littera ergo τc. Old. Ibi donauit. s3 inter viuos. s. pupillus ibi plerūq̄ ita esse. i. regulariter qd donatio inter viuos facta ꝑ pupillum nō valeat l3 qñq̄ valeat vt sequit̄. Et sic no. qd dictio plerisq̄ denotat τ facit regulā vt hic. s. cōmo. l. si vt certo. §. cōmodatū τ de tute. l. tutela plerisq̄ de dictiōe sepe dic vt. j. de condi. τ demō. l. si in diē in fi. ibi sepenumero τ. C. ne rei dñice vel tēplo. l. j. q̄ incipit sepenumero τ vide de vtraq̄ in alphabeto ibi auctor fit. i. fieri pōt. Dy. ibi ad diminuendum. s. de patrimonio suo. Dy. ibi decreto. s. interueniēte immo idē τ si sine decreto vt. s. ti. j. l. q filiū. Dy. ibi se tueri i. alere. Dy. Ibi bonefidei iudiciū sic hic vult dicere in actiōibus bonefidei fiebat reputatio expensaꝝ factarū iure administrata vt. s. so. ma. l. sed si ideo τ insti. de act̄. §. in bonefidei sed hodie admittit̄ etiā in stricti iuris vt. d. §. in bonefidei. τ dixi. d. l. sed si ideo. Dy. Ibi nemo ferret. i. sustineret. Dyn. ibi querentes. i. cōquerētes. Dy. ibi tale officiū ꝑtermiserit non alendo matre3 τ sororem pupilli in necessitate constitutas et aliunde se alere nō valentes existēte pupillo locuplete. vt. §. 5 proxi. v. ꝑterea quē hic legas. Et ita est hic expssu3 q̄ frater † tenetur alere fratrē vt dixi. d. l. qui filiū. s. ti. pri. In glo. q: q non pōt ibi. §. vlti. nec posset si esset filiussa. pupillus donare causa mortis de volūtate patris. Ja. de are. Ad hoc vide. s. de dona. cau. mort. l. tā is. §. j. de donat̄. filiussa. §. penul. τ qd no. τ dixi. C. qui testa. face. pos. l. seniū in fi. τ. l. se. ibi nō decessit. cū donatio nō teneat τ sic nō interest pupill'. Dy. in fi. Uel dic pupillus habeat electionē vtrū velit rē vendicare. an velit dicere donatione3 valere τ agere ↄ tutorē ad interesse suū nam ille in cuius fauorē ↄctus dicit̄ nullus pōt dicere ↄctū valere vt. s. de iure dot. l. si res τ no. s. de dolo. l. eleganter in prin. τ ꝑ hoc. j. de reb. eoꝝ. l. illicite. sed hoc casu crederem pupillum teneri ad cedendū act̄. tutori ar. ꝑ alle. l. illicite. et pro hoc. s. de admi. tuto. l. tutores qui. §. periculo. Jac.

1. ¶ Tutor tenetur reddere pupillo libros rationis.
2. Libro tutoris an sit fides adhibenda.
3. Libro inuētarij executoris vltime voluntatis fides adhibet̄.

Officio. Iste est de ꝑcedenti materia. τ ideo nō est ꝑprie. §. sed cōiter pro. §. allegat̄. τ. s. in prīc. l. posui summariū intellectum. Ibi incūbit. i. ad officium tu- 1 toris pertinet. Dy. Ibi τ pupillo reddere. ¶ No. qd tutor † tenetur reddere pupillo libros rōnis ꝑ hoc. s. de admi. tuto. lucius. §. tutele. τ idem in quolibet administratione vt ipe liber rationū debeat reddi. vt. j. de libe. lega. l. fi. §. inter cetera de manu. testa. l. si ita fuerit. τ bene de fideicōmis. liber. l. si pure alias si nō fecit tenet̄ ad interesse declarandū ꝑ iuramētū in litem vt. s. de admi. tuto. l. tutor q reperto. in prin. Jaco. de are. Sed forte. l. illa locū h3 solū in inuentario non in libro rationum. τ. l. j. C. de in litē iurā. forte loquitur in alijs instrumētis pupilli. vñ forte pro libro rōnum nō exhibito non iuraret̄ in litem. nam multi tutores talem librū non conficiunt lic3 teneātur conficere. vt hic vnde forte pro hoc libro ageretur ad interesse pupilli actione tutele nec tale interesse probaret̄ ꝑ iuramentum in litem licet glo. et Ja. contrarium hic sentiāt Et satis durum esset quod contra tutor̄. non conficientes codicem rationum iuraretur in litem cum multi ignoti litterarum τ sepe mater τ auia dentur tutor̄. τ multi alij qui cōiter nec conficiunt nec conficere sciunt librū rōnum. sed in inuentario secu

tario secus est vbi ponitur ꝛ poni debet patrimoniũ pupilli ꝛ corã publicis ꝑsonis et in quo est maior ꝑsumptio doli si non fiat ꝛ vere tẽporibus quibus fui aduocatus nõ vidi practicari ꝙ pro nõ exhibito libro rõnum deferreṫ sacramẽtũ in lite lꝫ hoc sepe viderim in inuentario nõ confecto vel non exhibito vel aliis instrumẽtis pupilli nõ traditis obseruari. sꝫ

2 de hoc etiã vidi dubitari. s. vtrũ talibus libris † rationũ credatur tam pro tutore quã contra eũ quidã ꝙ in eo qđ faciũt contra tutorẽ credatur. sed pro eo nõ vt. ſ. depositi. l. publia. in fi. pro eo aũt non vt. C. de ꝓba. l. instrumenta. ꝛ. l. rõnes vbi de his scripturis priuatis satis dixi ꝑsumptionẽ tñ dicũt facere pro tutore vt. d. l. instrumẽta pro tutore videṫ facere prima facie iste. §. qꝛ ad quid teneret tutor cõficere librũ rõnum nisi ei fides adhiberetur certe verũ esset nã tutorꝫ officiuꝫ publicum est sicut ꝛ argentarii ergo eius libro rõnum sicut argentarii fides adhiberi dꝫ vt. ſ. de eden. l. argentarius. ꝛ pro hoc. ĩ. de ali. le. l. a filio. §. fi. ꝛ. ſ. de neg. gest. l. nesennius. item

3 libro † inuentarii executoris vltime volũtatis in quo cõtinetur quãtitas captiuor redemptor fides adhibeṫ. C. de epis. ꝛ cle. l. nulli vbi de hoc ꝛ de dona. l. si quis ꝑ redempṫ. ꝛ no. plene in Spec. de instru. edit. §. nunc aliqua. v. Quid si executor et ver. sed nunquid ſm dictũ vidi seruari ꝙ talibus libris si expense verisimiles sint ꝛ moderate ꝙ credatur talibꝰ libris cum sacramẽto tutoris lꝫ forte de stricto iure secus. ꝛ de hoc tetigi. C. de ali. pupil. ꝑstan. l. fi. ibi hoc noĩe. i. qꝛ nõ fecit librũ rationum vel factum non exhibet. Dy. Ibidẽ seruis pupilli Dy. ibi interrogationes sine tormẽtis. Dy. Ibi rõnabilia. i. libri rõnum. Dy. Ibi vti debere. s. tormentis in seruo. Dyn. Ibi has rõnes a seruis cõfectas. Dy. habitas vel platas. in glo. iste. §. hec glo. noua est nec est accursii ꝛ est eadẽ cum illa que est. ſ. de eden. l. j. tñ vera est. Dy. In ea. glo. in fin. vel dic latius. aut petunṫ exhiberi scđario vel incidenter gratia alterius iudicii inchoati ꝛ tunc ꝓcesserit vel non ꝓcesserit alius contractus cuius occasione cõfecte sunt põt habere locũ officium iudicis qꝛ potest intẽtari etiã vbi ordinaria actio locũ habet cũ non principaliter imploreṫ vt. ſ. de rei ven. l. non solum. ꝛ de edil. edi. l. ediles. §. itẽ sciendũ. ꝛ. l. ꝙ si nollit. §. culpam ꝛ no. C. de iudi. l. j. aut petunṫ exhiberi principaliter. et tunc si ꝓcessit cõtractus vel quasi ex quo ꝓgreditur ordinaria actio cuius occasione facta sunt agitur ordinaria actione descendente ex eo cõtractu vel quasi vt hoc. §. ꝛ. ſ. de edẽ. l. quidam. Si non ꝓcessit petuntur officio iudi. ꝛ eis non exhibitis agitur acṫ. in factum vel ꝑ officiũ iudicis petunṫ ꝛ ꝑ officiuꝫ iudicis fit condẽnatio in interesse vt. d. §. ex hoc edicto ex quo libet eñi edicto nõ pariente actionem certã in factum datur vt institu. de interdic. §. fi. ꝛ no. ĩ. de dam. infec. l. si quis iussuꝫ al's missum. §. fin. Et hoc scđo casu potest ꝓcedere distinctio huius glo. Dy. ꝛ rõ diuersitatis potest esse inter hunc ꝛ ꝓcedentem casum qñqꝫ in ꝓcedenti casu non habetur aditus ad negocior gest. procura. similes ꝑpter vnum actũ tñ immo ꝑpter diuersos. ꝛ ideo non est mirũ si pro ipsa rõne agiṫ tantũ acṫ. principali ꝛ nõ officio iudic. cum ipsa ratio sit sequela ad ipsum contractũ vel quasi. sed vbi ꝑpter vnum tñ actũ aditus habeṫ vt in scđo casu non aũt ꝑpter diuersa cum ratiõis factio sit implicita ipsi negocio vt in deposito Jo. hoc casu ꝑ tanto agitur iudicis officio quãꝙ principalis actio existat ꝙ principaliter vendicet sibi locum.

Questio vtrũ credaṫ libro tutorꝫ pro ꝛ cõtra.

Preterea. Iste v. est de materia precedenti ꝛ cõtinuari potest cũ ver. sed nõnullos ꝛ cõmuniter allegaṫ pro. §. ibi imputare eũ posse pupillo qñ conuenitur acṫ. tutele. Dy. Ibi oportet. s. vt tutor imputare possit pupillo ꝙ in matrem expendit. Dyn. ibi ista muneratio. i. muneris missio. Dy.

1 Tutor nunquid debeat sustentari de bonis pupilli.
2 Tutor debet habere expensas litis ꝛ viatica.
3 Vasallus vtrum teneatur seruire dño suis expensis.
4 Tutor pupillum egenum alere non tenetur.

Si pupillus. De eadem materia est. sed ꝑ. §. allegatur ibi ꝛ libertũ suum. s. tutorem dederit. Dy. Ibi ei. s. liberto. Dy. ibi statuerunt ꝑ alimentis. Dy. ibi exhibere. i. alere. Dy. ibi eor alimentor. Dy. ibi iusta cã est ꝑstandi hoc intelligo qñ interest potius pupilli eum habere tutorem ꝙ admitti eius excusationẽ quã habebat ꝑpter paupertatẽ. Jaco. vt. ſ. de excu. tuto. l. paupertas ibi seruis pupilli. Dy. ibi ꝑstiterit. s. tutor. Dyn. Ibi liberis hominibus subaudi alimenta ꝑstiterit. Dy. Ibi sumptꝰ litis probabili cã morte ꝑ vtilitate pupilli vt. ſ. de ad. tuto. l. quotiens. §. nec vtiqꝫ. Dy. ibi aliquo. i. ad aliquẽ locũ. dy. facit iste

1 §. ad id qđ consueuit queri nunquid tutor † debeat sustentari de bonis pupilli. ꝛ videṫ qđ nõ. vt. ſ. de admi. tu. l. a tutoribus. §. fi. vbi de hoc ꝛ pro hoc qꝛ hic dicit ꝙ liberto tutori ita demum alimenta ꝑstantur. si aliunde se alere non põt tũc eñi etiam debenṫ ei esto ꝙ tutor nõ esset alias non etiã si sit tutor vt hoc. §. patet. In cõtrariũ qꝛ sicut ferre testimonium est onus publicum sic ꝛ tutelã gerere. sed testes aluntur a ꝑducente vt. C. de testi. l. qm̃ liberi ergo ꝛ tutor a pupillo qꝛ officium suum non dꝫ esse dãnosum vt. ĩ. queadmo. testa. aperi. l. si quis ex signatoribus. ꝛ. ſ. ex quib. cau. maio. l. videlꝫ. Di-

2 cunt quidam ꝙ habere dꝫ expensas † litis ꝛ viatica vt hic in fi. §. ꝛ pro hoc. ſ. pro soc. l. cũ duobus. §. quidã sagariam. ꝛ. §. penul. Alii dicunt ꝙ habenda est ratio oĩm sumptuũ ꝙ plus fecit rõne officii ꝙ̃ domi expendisset quia nemo viuit vẽto vt C. de alimen. pu. prestan. l. fi. ꝛ quãtum domi expenderet tantum minus habebit de bonis pupilli. ꝛ idem põt dici in teste et in actore qui petit expensas a victo de quo satis dixi. C. de iudi. ꝑperan. l. siue aũt alterutra in materia expensar. ꝛ pro hoc ar. ſ. de peti. here. l. sed ꝛ si lege co. §. qđ aũt ꝛ istud minus tutele expediri dꝫ labore ꝛ onere ꝑsone tñ non patrimonii vt. ĩ. de muneri. ꝛ hono. l. munerũ. j. rñ. Et ad hoc etiaꝫ bene facit qđ quanuis plus expendat quã expendisset domi repetit. ſ. de cõdi. cau. da. l. si pecuniã in ꝑn. ꝛ. §. penul. ꝛ vlti. Et de hoc vide ꝑ Rof. in libel. de acṫ. pro soc. §. sꝫ quas expẽsas ꝛ in Spec. q filii sint legitimi. §. j. v. itẽ pupillus ꝛ vũ. seq.

3 Et ad hoc facit qđ queritur vtrum vasallus † teneaṫ seruire dño suis expensis de quo plene vide qđ no. in sum. Ja. arditionis quibus mo. feud. acquiraṫ primo fol. §. si vero fides est dñs. ꝑdicta vera intelligas nisi sit talis ꝑsona ꝙ domi vitam suam vel tãtũdem fuisset lucraturus quãtum domi expendisset vt. ſ. ad exhibẽ. l. sed si hereditas ꝛ vũ. plane pascere et fami. herc. l. lucius. ꝛ hoc sentiũt Ja. de are. ꝛ de Ra. ꝛ quasi oẽs. Sed qđ si tutor vel testis inuenit aliquẽ qui eũ alimentauit gratis nunqđ repetet tunc expẽsas sibi donatas ar. ꝙ sic ſ. mãd. l. si vero nõ remunerãdi. ꝛ. ll. ꝓcedentibus. In ꝯtrariũ ſ. locati. l. habitatorẽ. §. fi. ꝛ. l. ꝙ si domus. §. fi. cũ glo. ibi posita ꝛ istud credo verius ad. l. si vero nõ remunerandi rñ. vt tibi

4 no. scđo rñ. Ray. De hoc notaui. d. l. ꝑperandum. tutor † aũt non teneṫ alere pupillũ suũ egenũ vt. ſ. ti. pri. l. iii. §. fi.

1 Tutores habent ista remedia diuisionis cessionis ꝛ vtilis actionis.

Nunc tractemus. Primo lex lator se cõtinuat ad ꝓcedẽtia. secundo exequiṫ intentũ suũ distinguendo. primo quatenꝰ sint cõueniendi plures tutores ab ipso pupillo. Scđo qual'r se cõueniat ad inuicẽ. Tertio qñ sunt ꝯueniendi a pupillo. Quarto declarat ꝛ restringit pri. dictũ precedens vt nõ sit ꝯtrariũ dicto marcelli. prima pars vsqꝫ ibi ꝛ si quidem ibi. secũda in qua suũ exequiṫ intentum distinguẽdo quatenus sint conueniendi plures tutores a pupillo ꝛ qualiter inter se vsqꝫ ibi ꝙ enim ibi restringit ꝓcedens dictum. Dy. Et breuiter. h. d. tutores gerentes ꝛ nõ dolosi habent tria beneficia. s. diuisionis cessionis ꝛ vtilis actionis sine cessione dolosi vltima duo non habẽt. h. d. vsqꝫ ad v. vsqꝫ adeo. vbi diciṫ qñ conueniantṫ magistratus ꝛ sic est quãtum remediũ. s. alterius prius faciẽdum cõuentionis ſm Ja. de are. ibi administrauerunt diuisione non facta a testatore vel iudice. Dy. ibi exẽplo fideiussorum secus in cõreis hoc iure inter quos nõ diuidiṫ vt. C. locati. l. si diuisa. ꝛ. ſ. locati. l. cum apparebit. Jac. Secus iure autenticor vt in auṫ. de duobus reis. sed hec similitudo videtur bona cum non sint per omnia similes tutores ꝛ fideiussores. nam si vnus ex fideiussoribus soluat non põt petere sibi cedi actiones contra fideiussores nec hꝫ vtilem sine cessione vt instituṫ. de fideiusso. §. si plures. ꝛ. ĩ. de fideiusso. l. vt fideiussor. In tutoribus contra vt hic in v. sed si forte. Sed dic ꝙ similitudo ꝓcedit in casu huius. §. s. quãtum ad beneficium diuisionis qꝛ quo casu hꝫ locum inter fideiussores habꝫ locum ꝛ inter tutores. Dy. De hoc tñ an actiones cedi debeant fideiussori contra fideiussorẽ dic vt no. dicta. l. vt fideiussor. ꝛ. l. fideiussoꝛ. succurri solet eo. ti. ibi diuidiṫ actio hoc verum siue in totum sit soluẽdo siue pro pte prout quis soluendo est tenebitur ꝛ hoc sequitur. Dy. Ibi ex cõmuni gestu i. cõmuni culpa totum ꝑstiterit. Dy. Ibi mandate sint actiones a pupillo. Dy. ibi vtilem actionẽ. s. nego. gest. Dy. ibi tutori conuento insolidũ ꝛ soluenti. Dy. Ibi dandam predicta vera sunt rõne cõis doli ꝛ hoc sequitur. Dy. Ibi ex dolo cõi

quia ab omnibus tutoribus cõmisso. Dyn. Et facit q vni ex malefactoribus conuento et exacto non cedant actiones nec competant contra socios. ibi mandande sunt actiones a pupillo. Dyn. Ibi neq vtilis. s. nego. gest. que solet dari tutori legis beneficio sine cessione. Dyn. Ibi que res. i. proprium delictum. Dy. Ibi quid. i. aliquid. Dy. Ibi damni subaudi prouenient. Dy. ¶ In v. vsq adeo hic v. loquit qñ vnus tutor administrauit alteri nã superior nõ loquit qñ oẽs administrauerunt. Dy. ¶ Quattuor em sunt remedia que habẽt tutores † s. diuisionis cessionis et vtilis act. vt in prin. §. dixi item alterius prius faciendum cõuentiones vt hoc ver. vsq adeo. Ja. ibi ad cõtutores nõ administrãtes. Dy. Ibi soluendo cõtutores qui administrauerũt. Dy. Ibi q em marcellus dicebat prius cõueniri tutorẽ non gerentẽ quã magistratũ et eius dictum verũ est in duobus casib'. s. qñ põt imputari nõ gerenti q suspectũ remoueri nõ fecit vel qd satis non exegit a cõtutore administrãte imperator dicebat ecõtra. s. prius cõueniri magistratũ q tutorẽ non gerentẽ et eius dictum similiter verũ est nisi in pdictis duobus casibus. vñ quãcunq opinio. sequaris siue Jo. siue Bul. eadẽ videt eẽ effectualis sententia. Old. Ibi ex tutoribus etiã nõ administrãtibus inter quos nõ erat diuisa tutela a testatore vel iudice. Dy. Ibi accipiendu3. s. dictũ imperatoris quo cauet. primo magistratũ quã cõtutorẽ cõueniendũ. Dy. Ibi si non cõtutor q nõ administrauit. Dy. Ibi exigere voluit pdictis em duobus casib' locum h3 dictũ marcelli. Dy. Et pro declaratione, totius. §. dic aut cõueniunt qd gerentes officiũ publicu3 autoritate et vtilitate. aut gerentes publicum autoritate. sed vtilitate priuant. Aut gerẽtes vtroq iure priuatũ. Primo casu aut oẽs gesserant simul et tunc qlibet tenet insolidũ et eis demum excussis peruenit ad noiatores vt. C. quo quis ordi. cõueniat. l. ij. primo rñ. aut oẽs gesserint diuisim. et tũc aut diuisione fctã a seipsis. aut a testatore vel iudice et istud membrũ psequere plene vt. j. ad municip. l. imperator et. C. de cõuenie. fisci debi. l. qñ augurio. li. x. Secũdo casu qñ gerunt officiũ publicum autoritate. sed vtilitate priuatũ vt est tutela dic vt hic not. et C. de diui. tuto. l. ij. et de transact. l. j. et p Rof. hoc eo. tit. vltra medium. Tertio casu qñ est vtroq iure priuatũ dic vt. s. mã. l. creditor. §. duobus. Dy. In glo. q administrauerat sol' ibi vel dic qd ambo hec vera. Dy. Ibi ex cõi gestu ergo ppri' dolus et cõis excludit a beneficio cessionis vel iure cesse actiõis id in ppria tm culpa vt. C. de cõtra. iudi. tute. l. ij. cõis autem culpa nõ excludit vt hic. Old. ¶ In glo. s. neg. gest. ibi. i. vt si deiussor et que sit rõ diuersitatis inter tutores et fideiussores dic vt ibi no. in scda rõne ibi assignata q est vera. Dy. in glo. mutat casum ibi qñ alter tm hec vera vt pt3 in seqũti distinctione gl. Dy. illud tñ quod dicit glo. qñ inter se diuiserũt nõ placet Ja. de ra. nec Pet. qr tũc cõiter videnť gessisse vt. s. de admi. tuto. l. tres tutores. §. non solũ. in eadẽ glo. in fi. hoc nõ procedit qr si diuisa fuisset a testatore vel a iudice primo conueniretur magistratus q tutor ẽt in duobus casibus marcelli vt. s. de admi. tuto. l. lucius. §. cũ in testõ et dicit. j. in distinctione glo. in v. si vir gessit alteri no. Dy. In glo. hic habeas in fi. ¶ Quicqd dicat hic glo. dic qd dictũ imperatoris hab3 locum qñ non põt culpa imputari cõtutori nõ gerenti q nõ postulauerit suspectum vel satisdationẽ nõ exegerit dictum vero marcelli. s. q primo cõueniat tutor quã magistratus h3 locum qñ culpa potest imputare cõtutori q suspectum non fecit vel satisdat. non exegit. Dy. et sic dixi in expositione lre bm Old. In glo. et non gerẽtibus inter quos nõ erat administratio diuisa a testatore vel a iudice. Dy. In glo. dictũ imperatoris. et no. circa istã distin. que fit hic in glo. qd gl. hic et vbi q dicunt idẽ esse vex non est diuisa administratio vel est diuisa ab ipsis tutoribus. Sed. Jaco. de ra. dicit qd diuersum est in istis casibus qr qñ non est diuisa. primo cõuenit gerens tenet de gestis a gerente ordine nõ seruato vt. s. de admi. tut. l. tres tutores. §. nõ solum. Ja. de ra. et hoc etiã dixi. s. in suppletiõe glo. alterius que incipit mutat casum ibi de admini. tuto. l. si plures immo nihil ibi de hoc dr. et ideo allega eo. ti. lucius. §. penul. ibi alias quidẽ cũ magistratus et c. et. j. de magi. cõue. l. duo. Old. Ibi tutor q nõ gessit etiã anteq mgr atus. Dy. ibi de diuiden. tute. l. ij. et hec si conueniunt p gestis idẽ si separata gerens tenet pariter vt. s. de ad. tuto. l. tutores qui post finem. §. i eñ. et. l. tres tutores. §. itẽ in eo. Dy. Et qd. s. dicit gl. qd in quatuor casibus conuenit non gerẽs quidã sic restringunt dicunt em verũ esse qñ administrationes erant in eadẽ prouincia si em essent in diuersis pũincijs indistincte vn' nõ teneretur pro administratione alterius et sic intelligit. d. l. ij. C. de diuiden. tute. addunt etiã alios duos vbi indistincte tenetur vnus de administratione cõmissi alteri nullo etiã seruato ordine vnus est. s. de admi. tuto. l. titiũ et meuiu3. l. tutores alius est eo. ti. ibi. l. lucius hec vera vbi sunt oẽs tutores eiusdem generis puta oẽs testamentarij vel oẽs datiui secus forte si diuersi generis vt vnus testamẽtarius alter datiuus: vt s. de admi. tuto. l. lucius. §. cum testõ bm Ja. de ra. et idem tenet Ja. de are. vt ibi pt3 per eũ. ibi anteq magistratus et in h differt a primo casu vbi a seipsis administratio est diuisa. dy. ibi appellatur ergo ibi. s. in. d. §. penul. Old. ibi. sed qr plerũq. s. vltimo conuenit. Old. ibi aptitudine. s. p negociationem rei. Old. in fi. et dic vt in ea. s. plene no. Dy.

Hanc actionem. ¶ Ibi similibusq personis succedentibus vniuersum ius pupillorum. ¶ In glo. prima ibi. C. eo. s. arbitrium tutele. Dy.

1 ☞ Quattuor sunt tutorum remedia.

1 **Non tantum.** Quattuor sunt remedia † tutorum. s. diuisionis cessionis vtilis actionis et alterius prius faciende conuẽtionis. Ja. de qbus dixi. s. §. nunc tractemus. in glo. specialis idẽ vbicunq incipit competere post sñiam vt. s. qd cum eo. l. si filius. Ja. et vide quod notatur. C. de iur. et fac. igno. l. j.

1 ☞ Actio de rationibus oritur ex gestione tutele.
2 Tutor testamentarius an teneatur actione de rationibus.
3 Actio de rationibus et actio tutele an ex eodẽ facto nascatur.

De rationibus distrahẽdis.

Proprium nomen est actionis. Dy. Et vide p declaratione huius. §. qd nota. s. rubrica qd eque bene hic positũ. eẽt. s3 ibi posuit. Dyn. Et diuide in quinq partes in prima dr qui teneantur hac actione. secundo quid veniat in hac actione. tertio an hec actio per aliam tollatur. quarto quanto tempore duret. quinto quando competit siue nascatur. ¶ Prima vsq ibi considerandum. ¶ Secũda vsq ibi in tutela. Ibi tertia et durat vsq ibi hanc actionem. Ibi quarta vsq ibi hec actio. Ibi quinta vsq in fi. l. Dy. Ibi qui legitimi fuerunt et quo fides non est approbata. Ibi omnes etiam testamentarij et cum inquisitione dati quorum fides est approbata. Dy. Ibi et egerunt et administrauerunt. Dy. nã hec actio non datur durante tutela vt in fi. l. Dy. Ibi in hac actione de rationibus distrahendis que datur in duplum. Dy. Ibi precium commune et cõmuni estimatiõe estimandũ. Dy. Ibi intersit scil3 singulariter quod posset excedere communie interesse. Dy. Ibi nam venire. s. duplandum. Dyn. Ibi estimationem veram et communem. Dy. In versicu. in tutela male administrata. Dy. prima ad simplum alia ad duplum. Dyn. Ibi duas actiones. s. tutele. et de rationibus distrahendis. Dyn. Ibi et ideo quia vna est obligatio. i. vni facti qualitas. nam vtraq oritur ex gestione tutele sed actio de rationibus † oritur propterea quod abstulit et c. vt. j. l. proxima propter qua3 vtraq datur actio et hic tollit multa contraria. Dy. Ibi tutele fuerit actum et interesse prestitum quod solum venit in actione tutele. Dy. Ibi agi non potest etiam quantum plus est in ea. s. quantum ad penam vt dicit glo. sed domi. Ray. dicit quantum ad simplum non autẽ quantum ad penam. vt. j. vi bonorum raptorum. l. j. de hoc satis dixi. s. eodem. sup rubrica ibi ad speciem istam pro qua actum est de rationibus distrahendis. na3 quo ad alias bene durat tutele actio. Dy. in versicu. hunc tamen ibi inceperit. i. dolose contractauit tã q extraneus quilibet fur et hoc constat. Dyn. Ibi pecuniam pupillarem vel etiam aliam rem immobilem. Dyn. vt. s. de administratio. tutorum. l. tres tutores. Dyn. Ibi hac actione de rationibus distrahendis. Dy. Ibi non liberatur. s. in aliquo quia nihilominus conuenitur ad integram penam que venit in actione furti. Dyn. Ibi enim respondet tacite obiectioni quasi aliud in primo quã in secundo. Dy. Ibi furti et tutele. i. actionis tutele et de rationibus distrahendis ex parte vna et furti ex alia. Dy. Ibi plures esse actiones primeuas Dy. Ibi plures obligationes ex diuersis factis quia vna. s. actio de rationibus oritur ex gestione propter remotionem: vt. j. l. proxi. sed furti oritur ex ipsa remotione vt institut. de obligatiõe ex delicto in prin. primeuã originẽ hoc dicit. ppter qd ambo propter tutela3 competunt quia si nõ gessisset forte nõ subtraxisset res et ita poti' denotat facti accidentia qua3 iur3 ministeriũ habẽtes. et iõ diuersitas originis pmeue siue diurese

diuerse qualitates ex eodē facto orte faciunt idem factum diuersa videri ⁊ cōsequenter diuersas obligationes ⁊ diuersas actiones. Dy. Ibi ⁊ furti obligatum eo casu quo dolose contractat. Dy. in v. hanc actionē ppetuaз esse vsq ad .xxx. ānos etiam quātū ad penā qr de iure ciuili inducta est. l. ex lege .xij. tabulaꝝ vt institu. de ppet. ⁊ tēpo. act. in prin. Dyn. Ibi ⁊ heredibus. s. pupilloꝝ. Dy. ibi viuo pupillo ⁊ sic durante tutela. Dy. Ibiq successores tutoꝝ vt bonoꝝ possessores ⁊ alios in vniuersum succedentes. Dy. ibi qr penalis rōne simplici et ex delicto alias nō esset sufficiens rō vt. s. de v. ob. l. ad diē Dy. in v. hec actio tunc cōpetit. i. nascitur ibi actio. i. cū tutele actio cōpetit. Dy. ¶ Opp. ad prin. §. qr videt tutores † testamentarios ⁊ ex inquisitione datos nō teneri hac actiōe cū hec actio detur rōne pfidie presumpte q̄ videt in his cessare qr eoꝝ fides videt approbata. s. a testatore ⁊ a iudice vt instit. de satisdatione tutor. in princ. Dy. Sed hic psumptio tollit propter perfidā administrationē postea subsequentē ar. C. de adulte. l. si aūt. ¶ Scdo opp. q nō nascantur ex eodem facto actio † tutele ⁊ actio de rōnibus distrahēdis qr actio tutele ē ex quasi cōtractu vt institu. de oblig. ex quasi cōctu. §. tutor. et hec actio est ex quasi delicto vt. s. de admi. tuto. l. tres tutores ergo diuerse sunt obligationes ⁊ nō vna nec vna p alterā tolli debet vt. j. de priua. delic. l. nunq. sed solū quatenus vna aliam excedit. vt. j. de act. ⁊ oblig. l. cū ex vno ⁊ l. qui seruū et vi bonoꝝ rap. l. j. sed licз qd dictū est verū sit tamen sicut dixi etiā in expositione tex. vna ⁊ immediata facti qualitas ppter quā vtraq datur. s. psumpta pfida administratio. nā h actio ex maleficio actio tutele ex quasi contractu ppter maleficiuз ⁊ sic per totū tollitur vna per aliā tollitur in totū vt hic. Si vero vnū sit factū due obligationes ⁊ sic due actiones vna p alteram tollitur quatenus cōcurrūt vt. j. vi bo. rap. l. j. de act. et oblig. l. plura delicta. ⁊ l. qui seruū. Si aūt diuersa facta et diuerse obligationes. et sic diuerse actiones nunq vna p alteram tollit etiā quatenus cōcurrunt vt. d. l. nunq plura. de priuat. delic. Dy. vbi de hoc no. ⁊ satis dixi ⁊ dixi etiā super rubrica ⁊ C. de ser. fugi. l. quicūq. ¶ Ultimo distingue quia aut certuз est tutorē dolose intercepisse rē pupilli tanq quilibet extraneus tunc tenet furti ⁊ cōditione furtiua nec tunc est necessaria actio de rōnibus distrahendis pōt tn̄ cōpetere vt in v. habent tn̄ tutorē. ¶ Item qn̄ certū est tutorē pupilli non dolose. sed bona fide accepisse rē pupilli locū hз actio tutele nō actio de ra. distra. Sed qn̄ dubitat an dolo acceperit vel bona fide tūc lex psumit in dubio tutoreз dolose accepisse ⁊ ppter dolum psumptū nō datur actio furti nec conditio furtiua. ⁊ iō necessaria fuit hoc casu dari actionē de rōnibus distrahendis vt dolus psumptus puniat. Dy. In gl. ij. in fi. quid aūt duplet in act. furti dic vt. j. de furt. l. furti. ⁊ l. si qd fur. §. j. Dy. In gl. ij. in fi. etiā ad penā de hoc. s. plene dixi in glo. vt sit vna ibi nā hic. s. de rōni. distra. Dy. Ibi illa. s. furti Dy. in glo. ⁊ hec est rō. s. qr actio furti. ⁊ de rōni. distra. est ex eadem cā. Dy. in fi. immo nō est vt statim dicā. j. l. px. ⁊ dixi. s. super rubrica. Old. In glo. s. de rōni. distra. naз secus in act. tutele. s. in eo qd h dr q ista nō dat cō heredē illa sic vtraq tn̄ est ppetua. Dy. in eadē gl. in fi. vel forte nec in eo dabit qr hз actio. tutele vt. s. de calum. l. hec actio. Jac.

1 ☞ Conditio furtiua ex dolosa oritur contractatione.

Actione. Ibi q in tutela. q. d. si finita tutela aliqd cōctaret nō haberet locuз h actio. Dy. Ibi abstulit nō aīo furādi nec fraudādi. Dy. Ibi fecit ⁊ sic dolo. ⁊ hoc cōstat ibi vtraq. i. actiōe furti et de rōni. distra. ibi nō tollet in aliquo. Dy. ibi hoc iudicium i. actio de rōni. distra. in totū ⁊ in pena ⁊ in hoc bn̄ dicit glo. lз Roff. dixerit cōtrium ⁊ male vt dixi. s. §. pxi. ⁊ sup rubri. Dy. ⁊ hoc qr nihil abest pupillo vt sequit. Dy. In gl. j. in fi. dum tn̄ de bona fide nō cōstet alias solū haberet locū actio tutele. Dy. In glo. ergo ⁊ in pena ibi. §. sз tutores de hoc dic vt dixi. C. de ser. fugi. l. qcūq ⁊ ibi p Cy. in. vj. q. ¶ In ea. glo. in fi. imo cō 1 ditio † furtiua ex dolosa cōctatione orit sicut ⁊ furti vt. s. de cōpensa. l. si ābo. §. j. ⁊ iō sicut sunt diuerse origines actionis de rōnibus distra. ⁊ furti vt. s. probat sic ⁊ conditiōis furtiue ⁊ actionis de ra. distra. ¶ Dic ergo alia rōne qm actio competens principalr ppter rē ablatā. ¶ Sз accessoriū alteri simpli accessionē admittēs cuius simpli petitio cū p cōditionem furtiuā sit sublata. ⁊ i alio simplo accessorio noīe pene sublata intelligit. vt. j. de act. ⁊ ob. l. qui seruū in fi. ⁊ hoc qr nihil absit pupillo ⁊c. vel dic sm Jac. de are. q hic cōtingit qr diuersi generis sunt. nā actio de rōni. distra. ppter contractū datur

ex perfida gestione cōditio furtiua ex furto vt. s. locati. l. si locati. ⁊ pro hoc. s. de admi. tuto. l. tres tutores. Jac.

SI tutele. Contraria. Dy. ibi neg. ge. cōria Dy. Ibi incerto hic. i. in hoc dubio. Dy. Ibi aduersarius. i. pupillus adultus vel dn̄s. Dy. ibi cauendū est de prestādo eo qd ⁊c. Dy. In fi. vel absuturum sic. Dy. et abesse videtur eo quod sunt obligati. Dy.

1 ☞ Actio tutele non nascitur nisi finita tutela.
2 Tutela durante non intentatur actio tutele.
3 Finium regundorum actio oritur qn̄ ceperunt fines turbari.

NIsi finita. Vide Rof. in libello de act. tutele vltra princ. vnde traxit. Dy. qd hic ponit dicit et qd hec lex p oēs glos. 1 allegatur q actio tutele † nō nascit nisi finita tutela vt no. C. de admi. tuto. l. ij. ⁊ j. eo. l. si tutor reipublice in fin. vbi de hoc ⁊ vide. j. e. l. si cū adhuc ⁊ qd ibi no. tn̄ lex ista hoc nō 2 dicit. sed dicit qd durante tutela † non pōt intentari actio tutele non tn̄ per hoc sequit q ante non sit nata. nā multe sunt actiones nate que nō possunt intētari vt in stipu. in diem q̄ lз nata sit vt dixi. j. de v. sig. l. cedere tn̄ ante diē nō pōt intētari et idem in similibus ibi de nota. p ipm Rof. et no. de pig. act. l. si rē. §. ⁊ ibi dixi oīs. ¶ De hoc no. p Az. in summa arbi. tu. §. nascitur de contrario iudicio tute. §. datur sic. ⁊ finium re-3 gundorū † intentatur postq ceperunt fines turbari ⁊ in summa finium regundorum. §. penul.

Filiumfamilias. Ibi emancipatum post administrationē inchoatam ⁊ qd subijcit teneri dic. s. insolidum. Dy.

Si adhuc. Ibi agat. s. de facto ne sit cōtra princ. huius. l. Dy. Ibi consumit lз sit absolutus tutor qr tutela nōdum finita tutele actio intentari non potest vt predixi.

Cum curatore. Ibi q̄ cōpetit. i. nascat et itētari pōt. Dy. Ibi in hac actione nego. gest. que competit contra curatorē furiosi. Dy.

1 ☞ Tutor si finita tutela non restituat et perseueret in lite vsq ad sententiam q tenetur ad res ⁊ earum estimationem.

SI tutor. Ibi accepit pecuniam a pupillo quondam. ibi vt redeat. s. per dictam rem apud se depositam vel cōmodatam per patrem pupilli. Dyn. licet glos. aliter exponat ⁊ male ibi placuit ⁊ bene. Dy. Ibi conditi conditione ob turpem. Dy. causam. Dy. in fin. debuit enim reddere gratis Dy. In glo. nō ergo extinguitur. s. prima. Dyn. Et in hoc est vtilitas qd vtraq competat quia prima actio tutele habet fideiussores obligatos vt. s. de admi. tu. l. quotiēs. §. j. Jac. Est 1 etiam bene notandū q si tutor † finita tutela non restituat et perseueret in lite vsq ad sententiam q tenetur ad res ⁊ vltra ad earum estimationem vt no. Odof. C. vnde vi. l. non obic. et pro hoc. C. de acquiren. pos. l. vlti.

SI filius. Fideiussio qua tenet pater pro filio a lege inducta finit cū filius factus est sui iuris. h. d. Et est notādū. Ja. ⁊ vide. j. e. l. si filius ibi admīstrauit. i. admīstrare cepit. Dy. ibi hoc quoq noīe. i. pro eo qd post emancipat. gessit. Dyn.

SI pupillus. Ibi ex hereditaria cā lз nō ex psona propria. Dy. ibi repellitur si ab initio erat debitor. Dy. secus si post tutelam susceptam eius debitor efficiatur vt quia durante tutela succedat pupillus alicui eius creditori tunc enim non repellitur. sed non sine adiuncto curatore administrabit vt dicta aut. vt hi qui obliga. §. sз ⁊ si quis. ⁊ not. s. de auto. tuto. l. j. Dy.

Si tutor. Ibi bonis eius. s. tutoris capti. Dy. In fi. s. fideiussores vel defensor vel curator bonis datis vt. j. rem pupilli saluam fore. l. non quasi. §. si tutor ab hostibus. Dy.

SI tutor. Reipublice cā. ibi excusatus ad tēpus absentie. Dy. ibi locus est pro administratiōe pterita quā gessit an̄ absentiā. Dy. Ibi desierit reipu. cā abesse ⁊ sic reassumit tutelaз vt. s. de excu. tuto. l. non solum. §. annus. ⁊ l. titius. Dy.

1 ☞ Tutela legitima superueniens excludit datiuam.

1 **Si duobus.** Legitima tutela † superueniens excludit datiuã.sed non testamentariam pcedentem.sed potius econtra.h.d.Dy.Et vide qd notaui.s.de legi.tute.l.ij.§.si duo ibi pfecte etatis qr puenit ad xxv.annũ.Dy.Ibi desijsse.s.illũ qui fuerat datus.Dy.Ibi neratius ait ꝛ bene qr datiua cedit legitime supuenienti.sed contra.s.de tute.l.quesitum.sed etiã intellige hm istũ.dy.ibi etiã ex persona impuberis.q.d.non solũ ex psona eius qui factus est maior ꝛ etiã ex psona impuberis.Dy.In glo.j.in fi.Sed glo.male dicit qr nec olim poterat minor.xxv.annis eẽ tutor vt.s.de testa.tute.l.quero.§.lucius.ꝛ de excu.tut.l.non solum.§.si libertus.ꝛ dixi.C.de legi.tu.l.fi.ꝛ id prima verior Dy.In glo.sic ergo ibi nõ solũ.§.libertus hec qstio false formatur ꝛ nõ procedit vt ptz hac.l.qr sequẽs legitimus nõ admittitur dum speratur primior.vt.s.de legi.tuto.l.j.§.si apud hostes in glo.ea.in fi.dicas qd in primo casu qñ datus est i locũ excusati legitimus nõ admittit qr supsunt reliquie testãrij tutoris.ꝛ hoc casu est vera opi.Azo.¶ Scdo casu qñ datus est in locum defuncti vocatus legitimus ꝛ datiuus repellitur qr non supsunt reliquie testamẽtarij.vt.s.de testa.tute.l.si quis sub cõditione vbi de hoc casu vera est opi.H.Dyn.et de hoc vide qd notaui.C.de testa.tute.l.si tutores.ꝛ qd dicitur in.l.quesitũ pseuerat ꝛc.verũ est efficacia dationis inspecta que nõ finitur finita cã ppter quã dabat cũ alia equipollẽs pduret nõ aũt ibi inspexi executũ ipedimentũ puta agnati tutelam petentis.Old.¶ Questio est an tutor legitim⁹ pferatur datiuo q̃ no.C.qñ mulier tu.offi.fu.põt.autẽ.matri ꝛ auie ꝛ dicebat Dy.p hanc.l.qd legitimus prefertur datiuo Jac.de are.in hoc eligebat mediã viã quo ad matrẽ ꝛ auiam dicebat enim qr non sunt tutrices nisi velint ꝙ si fuerint negligentes in petendo.

1 ¶ Tutor datus a iudice desinit esse tutor existente conditione testamentarij.

1 **Si testamento.** Datus tutor † a iudice desinit esse tutor existente cõditione testamẽtarij ꝛ qd dr durante tutela agi tutele nõ posse verũ est eadẽ tutela pseuerante secus si desinat ꝛ reassumatur.h.d.Ibi ex inqsitione.s.dat⁹ sit a iudice.Dy.ibi esse desinit.s.dat⁹ a iudice existẽte ꝯditiõe testamẽtarij.Dy.Ibi dicẽdum.s.ꝙ desinat esse tutor ꝛ agat cõtra eum act.tutele.Dy.ibi nõ posse durãte tutela.Dyn.Ibi vex est.i.ita dz intelligi Dy.ibi in qua.s.ab administratiõe.Dy.ibi quõ.i.sicut.Dy.ibi hec snia.s.qd ꝯueniri possit tutor p pterita admĩstratiõe Dyn.ibi si medio tpe.i.administratione pro administratione finita.Dy.

1 ¶ Tutor alicuius si banniatur tutela dicitur terminata.
2 Actio tutele non potest nasci durante tutela.

Si tutori. Ibi cõfiscatus.i.ad penam dãnat⁹ ex qua secuta est bonoꝝ cõfiscatio.Dyn.
1 Et est ar.ꝙ si tutor † alicuius banniat qd tutela sit finita et tutele agi possit sic potest intelligi.j.de sol.l.ꝙ si forte de hoc plene dixi.C.qui peta.tuto.l.in locum ꝛ in q̃nibus statutoꝝ quare particula nõ agit de banno.Jaco.Ibi preter tutele.s.actione.Dy.ꝛ hec dictio pter ponitur exclusiue de hoc.s.de pig.act.l.j.Ja.ꝛ dixi in alphabeto ibi ꝛ si.i.quãuis.Dy.Ibi damni iniurie.i.legis aquilie.Dy.in glo.i.nate sunt ibi.s.e.l.nisi in prin.de hoc dic vt ibi dixi.ꝛ no.de hoc plene.C.de ad
2 mi.tuto.l.ij.tñ lr̃a videtur facere p opi.glo.ꝙ actio † tutele non sit nata durante tutela dicit eñ ꝙ alie preter act.tutele competunt lz non dentur vt.l.seie sequitur ergo ꝙ actio tutele,nec competat nec detur.Dy.tamen ꝛ Rof.tenent oppositum vt dixi.d.l.nisi.s.eo.

Sed non dantur. Ibi tutelaꝫ gerit.sed hoc videtur esse damnũ pupilli si nõ possunt intentare durante tutela qui posset tutor mori ꝛ sic tolleretur actio furti ex.l.aquil.qr sunt penales.sed ad hoc rñdet quanuis ꝛc.ibi act.hꝫ.s.tutele etiã pro eo qd tenebatur tutor actio.furti vel legis aquilie.Dy.In glo.j.ibi ꝙ non placet.lꝫ placere vr̃ alij glo.que est institu.de auto.tu.§.fi.Sed dic qd ista glo.põt dici verior in his que nõ habent cãm vetustiorẽ quã tutela.sed durãte tutela in his aũt que habẽt cãm vestutiorẽ quã tutela.i.que orte sunt anteꝙ esset tutor locũ habeat glo.contraria que est.d.§.vlti.institu.de auto.tuto.Ray.ꝛ p hoc j.e.l.si tutor post pubertatem.in fi.

Si filiusfamilias. Ibi remanere eum tutorẽ.s.testamentarium vel datiuum que nõ finiuntur minima capitꝫ diminutione tutoris vt insti.quib⁹ modis tutela finitur.§.sed ꝛ capitis.ð.minima.Sed legitima sic vt ibi no.ꝛ.s.de legi.tuto.l.ij.Dy.Ibi de peculio agẽdũ.dy.ibi aduersus eum.s.patrem.Dy.ibi de peculio act.etiã si plures anni transeãt post emancipa.anꝙ sit pubes neqꝫ eñ⁹ ꝛc.Dy.Et dic de his que gessit ante emancipat.vt.s.e.l.si fili⁹ Dy.ibi alius intra quã tenet pater de peculio filij post emãcipa.filij ꝛ qui auus incipit a die finite tutele.Dy.ꝛ vide qd plene no.ꝛ dixi.d.l.pompo.in nego.s.de neg.gest.

Filius autem. Ibi suum factũ.i.malã administrationeꝫ q̃ precessit emancipationeꝫ.Dy.Ibi qr nec finita ars nunc finita ꝛ tunc dic ab eo.s.patre.Dyn.Ibi exigi.põt.s.ꝙ nõ egit contra patrẽ.Dyn.In glos.vlti.,cur patri non conuenit.Et hoc prout habes in littera nec lꝫ si habeas nunc dic ab eo.s.patre exigi potest.Dy.

Si tutor. Post pubertatem cõnexa administrata p tutorẽ finita veniũt in actione tutele ꝛ si pri⁹ tutor detur curator pvtraqꝫ admistratione tenet neg.ge.h.d.Ibi expediri non potest.i.in id qd erat oĩno cõnexum his que gesta erãt tutela durante.Dy.Ibi negocia administrare non cõnexa alias si essent cõnexa ageretur act.tute.vt no.in princ.l.Dy.Ibi tutelam exigere.i.id qd erat debitũ ex mala administratiõe tutele.Dy.Ibi fuerit datus et volens sponte suscepit.nam cogi non poterat.Dy.in fi.s.pro tpe ante finitam tutelã ꝛ post si hoc expediat pupillo.vt.j.l.proxi.Dy.

Si post pubertatem. Ibi intermiserit.i.ð posuerit.Dy.Et vide qd dixi.j.de here.tuto.l.j.

1 ¶ Transactio vnius quando dicatur prodesse alteri.

Si ex duobus. Ibi quis pupill⁹ vel heres eius.Dy.Ibi ob dolum cõem repete transegisset.Dy.Ibi prestitisset.i.soluisset totum ꝙ debitũ erat.Dy.ibi satisfacere vt oẽs liberentur.Dy.immo videt ꝙ non cum conueniantur ad penam propter dolum suũ infligendam vt hic dicitur ergo vnius solutio non dꝫ alium liberare.vt.s.de iurisdi.om.iudic.l.adeo.ꝛ ad.l.aquil.l.item mella.§.si plures sed dic ꝙ hic non cõueniuntur ad merã penam.sed ad interesse pupilli propter dolum suũ obueniens.Et ideo vnius pstatio liberat alium qr facta solutione per vnũ desinit interesse pupilli.vt.s.de eo per quẽ factũ erit.l.j.§.si plures.ꝛ no.s.ad.l.aquil.l.item mella.§.si plures.ꝛ ne quis eũ qui in ius voca.l.penul.§.fi.Oldra.In glo.prima ibi dicit Jo.pdest.s.
1 in accepto.ꝛ non in plus.Dyn.¶ Et qñ transactio † vnius profit alteri dic vt plene no.ꝛ dixi.C.de transact.l.j.sed videtur qd profit transactio ꝛ solutio etiam partis in totum saltem ex eo quia obstat exceptio cedendarum actionum vt.j.de solu.l.stichum.§.penult.Sed hic loquitur in dolosis qui nõ habent beneficium cessionis vt.s.eodem.l.prima.§.nunc tractemus.

Si cum tutore. Scilicet existente.Dy.Ibi putat ꝛ bene.Dy.Ibi ex stipulatu rem pupil.saluam fore.Dy.Ibi agi poterit ex dicta stipulatione pro vna specie male administrata.Dy.Ibi perseueret qr agi non potest vt.s.de admi.tuto.l.actus.refert ergo an durante cura velit agere pro totali administratione et non potest vt hic.Dy.

1 ¶ Abbas non tenetur ministrare expensas monacho suo litiganti contra ipsum.
2 Rusticus si litigat cũ cõmuni suo ꝛ imponatur collecta p expensis fiendis in causa an teneatur contribuere.

Imperatores. Ibi sumptus litis pro hoc depositi.l.hi q ꝛ.C.
1 de testi.l.nimis graue.et est ar.ꝙ abbas † nõ teneat ministrare expẽsas monacho suo litigãti ꝯ ipꝫ.dy.Cõtrariũ no.C.de ordi.cog.l.fi.s.ð inoffi.te.l.si instit.ꝛ est casus ex̃ ð ac
2 cu.c.ex pte.Ja.ꝛ old.facit et ꝙ si rustic⁹ † litigaticũ cõi suo ꝛ i ponat collecta p expẽsis fiẽdis i cã ꝙ ipe si teneat ꝯtribuere i gl.ij.ibi cogi possitꝙ qñ sit dic vt no.C.ð ad.tu.l.ij.Ol.i ea.gl.in fi.so.ad.§.de inoffi.i.l.si istituta iõ qr lata erat snia i q̃rela inofficiosi

inofficiosi testamenti pro filio ad.l.vlti.de ordine cognitionū ideo qꝛ poterat in possessiōe libertatis. vñ in prima hoc facit presumptio sniē pro filio late in scđa p̄sumptio libertatis de cuius possessione vocatur in seruitutem ille qui petat expensas hic aūt nulla est presumptio.Dy.ꝛ Ja.de bel.

Cum tutor. Ibi per tutorē.i.p factuȝ tutoris.Dy.Ibi ad pubertatē peruenit vel aliter tutela finiaṫ.Dy.In glo.a tutore in fin.Uel dic per creditores qui non potuerunt sibi debitum consequi.Jaco.

SI probatum. Ibi nomē debitoris a tutore ꝯctuȝ noīe pupilli. Dyn.

1 ☞ Minor si restituitur contra maiorem actio maiori restituitur ꝯ tertium qui beneficio ipsius minoris fuerat liberat⁹.
2 Minor petens restitui debet allegare ꝛ probare causam quare petit restitui.

1 **Ulterius.** Si minor † restituiṫ cōtra maiorem ipsi maiori restituiṫ actio cōtra tertium qui beneficio ipus minoris fuerat liberatus.h.d. Ibi curatoris premortui.Dy.Ibi est ea res.i.restitutio cōcessa minori.Dy. ibi aliū curatorē supstitē Dy.Ibi p vtilem actionē nego.gest.ibi subueniri ꝯtra aliuȝ curatorem superstitē.Dy.Ibi releuatus p resti.in integrum Dy.alter heres premortui curatoris.Dy.Et collige hic.Ja. 2 de are.ex illis vbis nō dabit qđ qñ minor † petit restitui debȝ allegare ꝛ pbare cām quare petit restitui.Pro hoc.j.đ aur.ꝛ argē.leg.l.titio de minore.l.minor.ꝛ de iureiur.l.nā postea §.si minor.Ja.In glo.j.in fi.primus casus est melior nec,scđȝ patitur hec lr̄a si tñ hoc ꝯtingeret credo vex esse q hic diciṫ nō p hanc litterā.sed per id qđ no.alibi in simili.s̄.de peti.heredi.l.si qs possessor.ꝛ de nego.gest.l.si pupilli.§.fi.Jac.

Non idcirco. Ei qui ab alio cōueniṫ nomine illius cōtra quē pōt restitutio implorari beneficiū restitu.in integ.dȝ cedi.h.d.Dy.Ibi ob eaȝ culpam quā cōmiserunt curatores in petēdo condēnari tutores in minori quātitate quā debuerūt.Dy.Ibi p doli excep. oppositum in cā appellationis.Dy.Sed gl.quā habes.s̄.de admi.tu.l.si minoris dic aduersus execu.sniē ar. eius qđ habes.s̄.e.l.j.§.non tm̄.ibi eā actionem.i.beneficium in integ. restitutionis.sibi cedi per qđ restituitur actio tutele per sententiam extincta.Dy.

Cum pupillus. Ibi actio data.i. concessa. Dy.vide de solutione modestinuȝ cum his q̄ ibi notaui. ꝛ dixi. Et qđ no.s̄.de admini.tuto.l.si plures.

Defensor. Ibi cōtraxit.i.quasi cōtraxit litigādo cū eo.Dy. ¶ In glo. scđa in fi.creditorib⁹ tutorꝫ mei ꝛ cōtra defensorē datur actio.vt.s̄.de interrog.act.l.qui ex pte non aūt intelligas qđ pupillus habeat priuilegiū in bonis defensoris qꝛ istud cederet in p̄iudicium creditorum defensoris.Jac.

Coniunctio. Ibi excepṫ.rei iudic.i.propter rē iudicatā ꝯ tutoreȝ Dy.in fi.s.q non libereṫ conuēto tutore dato a magistratibus.Dy.

Posthumo. Sufficiunt glo.

Non solum. Ibi priuilegiū.s.reale ꝛ psonale.Dy.Ibi.si eo noīe.i.p mala administratiōe.Dyn.In glo.j.in fi.arg.C.qui potio.in pig.ha.l.fi.Ja.

¶ De contraria tutela ꝛ vtili actione. Rubrica.

1 ☞ Tutor habens fidem malam non tenetur pupillus.
2 Tutor an possit expendere circa pupillum vltra facultates pupilli.
3 Creditor an teneatur facere debitori qui totum soluit instrumentum liberationis generale.
4 Tutor obligatus pro pupillo potest agere anteꝗ soluatur.

Continuationē istius Rubri. vide notabil. repe Bar. b.

Super rubrica. Vide Azo.et Rof.hoc.c.ti. et ad euidētiā ꝛ notitiam actionū ꝯriaꝝ de mūdo.s.qñ locū habeāt no. qđ quotiēs noīa cōtrahentiū nō sunt distincta vt in societate qꝛ quilibet est soci⁹ tūc nūq̄ hȝ locū actio ꝯria quotiens aūt sunt distincta noīa tūc dicas q aut vn⁹ nō accedit ad ꝯhendū grā alterius.ꝛ tūc eodē mō nō hȝ locū ꝯria vt est videre in emptione ꝛ vēditiōe.aut accedit vnus ad cōtrahendū grā alterius.ꝛ tūc hȝ locū actio ꝯtraria vt hic ꝛ in mandato ꝛ multis aliis ex h̄ est gl.j.de act.ꝛ ob.l.ꝯsensu que alibi nō reperiṫ.Dyn. ꝛ ibi etiā de hoc dixi.Sed vr̄ qđ nil sit spāle in hoc titu.nā si tutor ꝯtrahat bona fide obligaṫ in hoc titu.sit sil'r alias si habeat bonā fidē.vt.s̄.de ad.tuto.l.nō existimo ꝛ de auto.tu.l.pupill⁹.§.sane.itē in hoc ti.si tutor † habeat malā fidē nō obligaṫ pupill⁹ vt.j.e.l.iij.§.ꝯtrario iudicio in fi.sic sil'r alias nō obligaṫ pupill⁹ si tutor hēat malā fidem vt.d.l.pupillus.§.sȝ ꝛ si iterpositā de auto.tu.ex quo relinquitur q nihil sit hic spāle.So.cū ꝯstat de bona nihil est spāle.sed cū dubitaṫ tm̄ sic nā in dubio aut pupill⁹ est locupletior ꝛ nō est spāle vt.d.l.pupill⁹ in p̄n.de auto.tu.aut nō ē locupletior.ꝛ tūc est spāle qꝛ si qs admĩstrat negocia pupilli teneṫ sibi pupillus in tm̄ inquātū fact⁹ est locupletior vt.s̄.đ neg.ge.l.si pupilli hec aūt teneṫ insolidū qꝛ sufficit ab initio bene ceptū lȝ mal⁹ sequaṫ effectū vt.j.l.iij.§.sufficit.Dy.Sūmā totius ti. vide.j.e.l.j.in p̄n.de ꝯpēsa.nō approbata nec reprobata.j.e.l.j.§.preterea. ꝛ si nō est admissa an adhuc possit obiici in modū excepṫ.ꝯ rē iudica.An h̄ actio locū hēat et si 2 directa nō intēteṫ p pupillū ea.l.j.§.fi.an tutor † possit expēdere circa pupillū vltra facultates pupilli.j.e.l.iij.an credi- 3 tor † teneat facere debitori q totū soluit instrm̄ liberationis gñale de oī eo qđ hȝ facere secus ead.l.iij.§.j.ꝛ an auṫ. sacra C.si aduer.vendi.hēat locū in instr̄is liberationū q̄s vsuras petat tutor p hāc acṫ.ea.l.iij.§.ꝯsequiṫ.ꝛ.§.seq.qđ tutor obli- 4 gatus † pro pupillo possit agere anteꝗ soluatur.j.e.l.fi.

Contrariā. Primo dicit quo iure sit inuēta ꝯria tutele quia iure p̄torio. Scđo poniṫ cā inuētionis. Tertio remoueṫ q̄dā obiectio. Quarto dr̄ cui daṫ. Quīto quo tpe pōt agi ex ea Sexto q̄ veniāt in ea. Septimo remoueṫ q̄dā obiectio. Octauo ad qd daṫ. Nono de vsuris q̄ veniūt in ea. Decimo oñdiṫ qualem oporteat eē tutorē qꝛ bone fidei. Undecimo cui ꝛ contra quos deṫ. Ultimo ponit quasdā q̄ones ad materiā ptinētes in qbusdā.ll. ꝛ h̄ intēdit totus ti.dy. ¶ Ibi p̄tor pposuit ꝛ sic pȝ qđ ē p̄toria.dy.ibi accederēt.i.ad administrationē accedētes facili⁹ in rē pupilli impēderēt.nā ad administra.accedere cōpelluntṫ.vt.s̄.de ad.tu.l.j.in p̄n.nō est ergo in eor volūtate q h̄ vr̄ inuere. ꝛ iō expone vt dixi. Dy.ꝛ scđa ps icipit vt facili⁹ ꝛc.ibi sciētes.s.tutores.Dyn.Ibi pupillū qꝫ quasi.d. nō tm̄ se pupillo.Dy.ibi quāq̄ ei tertia ps in q̄ rñdet tacite obiectioni q̄ fieri possꝫ q nō videaṫ hr̄e locū h̄ actio cū pupillus nō possit obligari se auctore ꝛ qꝛ pupillus nō pōt obligari sine tutore.dy.ibi nō obligenṫ.s.ciuil'r.Dy.ibi ciuil'r.q.dñi nō solū natural'r.Dy.ibi p pupill'.i.p pupillor vtilitate.dy. hec actio q̄rta ps. Dy.tutori daṫ ꝯria tutele ita ptutori ꝯria ptutele. Dy.ibi vel pdigi q aliqd impēdēt in cor vtilitateȝ Dy.ibi ex eisdē causis ex qbus daṫ cōtraria actio ipsi tutori Dy.Ibi cōtrariū iudicium.i.contrariā acṫ.neg.gest.Dy.

Finito. Quinta ps.Dy.ibi hāc acṫ. tutele ꝯriā. dy. ibi ptutore, negocia gessit cū nō eēt tutor vel vere erat tutor.sȝ se tutorē nō credebat.Dy.ibi iudicio.s. contrario.Dy.Ibi etiā statim.s.durante administratione.ibi in ipm quoq ptutorem vel curatorē.Dyn.Ibi actio cōpetit.s. protutore directa contra curatorē.Dy.

Preterea. Ibi tutele iudicio directo.Dy.Ibi qs quōdā tutor.Dy.ibi velit sumpt⁹ ꝯ.s̄. de ꝯdi.inde.l.ex qbus ꝛ.l.si marca.So.vt ibi no.qꝛ ibi tm̄ habebat excepṫ.seu retētionē quā si nō opposuit imputaṫ ei hic vo hēbat actionē ꝛ excepṫ.Dy.ibi iudex ꝯpēsatiōis a tutore opposite.Dy.ibi nō habuit nec admisit nec reprobauit. sȝ ea nō obstāte tutore nō ꝯdēnauit.Dy.ibi ꝛ vtiq pōt. Sed nunquid iteꝝ in moduȝ excepṫ. cū agitur iudicati posset opponere vr̄ qđ nō ex quo semel quātum est de excepṫ.ar. C. de fi.instru.l.vlti.ꝛ pro hoc.j.de excep.rei iudi.l.duobus.Jac.ibi reputatio.i.cōpensatio.ꝛ dic reprobata expsse.Dy.Ibi aequit i.non appellauit a snīa reprobante cōpensaṫ.Dy.Ibi id resarcire.i.resarciri facere seu iubere.Dy.

An in hoc iudicio. Scilicet contrario et est sexta pars. dy. ibi integra sic actio.i.duret etiaȝ finita tutela. Dy.ibi ideo expectauit q nō exegit.Dy.ibi indēnitatem ꝯsequatur.dy. vt. s̄. soluaȝ qđ erat ex obligatioue patroni debitum.ibi ergo.s. qꝛ consequi dȝ indēnitatem qñ distulit ex actionem per vtilitatem pupilli.Dy.Ibi obligatio aliqua fuit contra patreȝ pupilli.Dy.Ibi cui opinor.s.tutori quondam.Dyn.

Hanc actionem. Scilicet contrariã. Et est septima pars in qua remouetur quedã obiectio que talis ẽ videt̃ ꝙ actio contraria non hꝫ locum nisi agatur ꝑ directã cum quodãmõ respectũ ad eã hẽat ſꝫ h̃ nõ est verꝰ etem̃ ⁊c. Dy. ibi iudicio, directo. dy. ibi etem̃ .p q̃. Dy. Ibi ↄ̃rio id est actione tutele cõtraria. Dy.

Longe magis. In fi. contra tutorē quodã qõ q̃n esse possit habetur. s. tit. proxi. l. ij. Dy.

Uid ergo. Ibi meum pupillũ. Dy. ibi impenderit. s. tutor. Dy. ibi in facultatibus. i. in bonis pupilli. Dy. Ibi ita administrari. i. tantũ circa tutele administrationem impendi. Dy. Ibi qui ↄ̃rio supple sup. Dy. In fi. videtur ergo hic expressum ꝙ tutor possit expendere circa pupillũ pauperem plus q̃ʒ habeat in facultatibus licꝫ quidã dicãt ꝙ nõ vt. dixi. s. vbi pupillus educari debeat. s. ius alimentorum in glo. i. ex pietate vel dic ex officio iudicis. Ja.

1 ☞ Creditor ⁊ si sibi sit in integrum solutum a debitore tamen non tenetur sibi facere generalem liberationem.

Contrarium. Judiciũ. viij. ps. Dy. ibi liberatiõeʒ gñalẽ a iudicio tutele directo. dy. Et allegat̃ sepe iste. §. ꝑ aduocatos ꝙ creditor † dato ꝙ sit sibi in integrũ solutũ a debitore de toto ꝙ habere dꝫ tñ non tenetur sibi facere generalẽ liberationem de oĩ eo ꝙ habuisset facere cũ eo. sed tm̃ spãlem de his de eo em̃ bene tenet̃ liberationem facere vt. C. de solu. l. pecunie ⁊ in auk. de mãd. princi. §. cogere. Dy. qõ satis est equũ ⁊ vtile creditoribus q̃ in generali liberatione possit periclitari cũ forte habeãt aliqua iura q̃ ignorãt vel ex ꝑsona patris vel alterius cui successerunt vel q forte sibi cesserunt eis ignorantibus vel forte q̃ debitor tenet bona eis obligata q̃ nesciunt sicut sepe vidi de facto in fi. abesse possunt vt. j. l. fi. Dy. In gl. prima ĩ fi. cõtra hoc videt̃. s. ꝙ illa auk. nõ habeat locũ in liberatione q̃ loquitur de ↄ̃tibus qui proprie est ille ex quo hincinde oritur obligatio vt. j. de vb. sig. l. labeo. §. cõtractuꝫ cũ ergo ipa auk. sit odiosa ꝙ ptꝫ q̃ priuat minorẽ beneficio restitutionis fauorabili nõ dꝫ ipsa auk. ad liberationẽ extendi q̃ non est ↄ̃tus Sed dissolutio ↄ̃tus ar. j. de libe. ⁊ posthu. l. cum quidã. Sꝫ respõ. ille qui aliũ liberat obligat̃ saltem naturaliter non petere vt. s. de iur. dot. l. si pater. §. j. ⁊ no. de pac. l. si vnus. §. pactus rõne cuius obligationis tacite põt dici ipsa auk. in liberatiõe locũ hr̃e. Preterea cũ illa auk. locũ hẽat in obligatiõe que est odiosa multo magis in liberatiõe que est fauorabilis vt. j. de act. ⁊ ob. l. arianus. Dy. pro hoc etiã facit q̃ vbi agit̃ de obligatione distrahẽda dr̃ quasi ↄ̃trahi vt in indebito soluto. Sꝫ ad hoc rñderi posset q̃m in eo qõ quasi ↄ̃bitur in debito soluto agitur de obligatione inducenda. s. de ↄ̃dit. inde.

Cõsequitur aũt. Scilꝫ tutor act. tutele ↄ̃ria. dy. Et ẽ. ix. ps. dy. ibi mutuatꝰ ẽ. i. mutuo accepit. s. tutor. Dy. ibi mutuari. i. mutuo accipe. Dy. ibi progaret. i. expẽderet. Dy. ibi vel his. s. vsuris Dy. Ibi pecunie. s. pupillaris. Dy. Ibi fenerare ⁊ nõ fenerauit. Dy. Ibi soluit de sua pecunia. Dy. Ibi p̃stabit pro pecunia pupilli quã non fenerauit. sed tenuit ociosam. Dyn. Ibi cõuertit de pecunia pupilli. Dy. Ibi vertisse. i. tm̃ quãtũ impendit de suo tantũ minus de pecunia pupillari vt in rẽ suã vertisse vt sic non teneat̃ ad vsuras illius ibi in rẽ pupillarẽ suam ꝑpriam pecuniã tutoris. ibi eius sñie. s. concurrentis.

Usuras. Ibi vnde. i. ex quo. Dy. Ibi si de re pupillari. i. pecuniaꝫ. Dy. Ibi vt ꝑmatur. i. manifestet̃ vt liceat ei accipe. Dy. ibi vel hoc minꝰ. i. tm̃ quãtum minꝰ q̃tũ ipẽdit. Dy. ibi deponat̃ si nõdũ erat deposita. dy.

Sufficit. Decima pars. Dy. ⁊ dic sufficit ad repetendũ act. ↄ̃ria id qõ impendit. Dy. Ibi etsi. i. quãuis. Dy. Ibi aduersum. i. malum. Dy. Ibi ventris erat curator eo. ¶ Judicio ↄ̃rio tpe quo impẽdit. ibi ante impensum est. s. in act. tutele contrariã. Dyn. Undecima pars. ¶ Hanc actionem. s. tutele ↄ̃riam ⁊ est. Dy. Ibi successores singulares non vniuersales vt. j. ad trebellia. l. j. §. si heres ⁊ C. de act. ⁊ obli. l. oĩno. Dy. Ibi ⁊ an eos. Dyn. In glo. j. Ibi C. eo. s. arbitrium tutele. Dy.

Tutela. Duodecimaꝰ ⁊ vltima pars. Dyn. Ibi remotus eo ꝙ male in tutela versabat̃. Dy. Ibicq̃. s. impensa inꝰ pupilli vtilitatẽ Dy. Sed nunqd iõ in p̃lato eccl'iastico remoto a p̃latura: an possit repetere expẽsas quas fecit in vtilitatẽ eccl'ie hic est ar. ꝙ sic. sed dici potest ꝙ si est modica expẽsa que spectaret ad fructuarium vt. s. de vsuf. l. hactenus ⁊ l. eum ad quẽ cũ ipse assimuletur vsufructuario eas nõ repetet ⁊ qõ assimulet̃ fructuario habet̃ extra de pecu. cleri. c. iij. ⁊ no. ꝑ Jo. an. de offic. ordi. c. p̃senti. li. vj. Si võ erat magna expensa tunc si hꝫ bona aliunde q̃ de bonis eccl'ie. vnde fecit ipsas expẽsas repetet si nõ hꝫ aliud p̃sumet̃ fctã de bõis ecclesie vt no. C. de epi. ⁊ cle. auk. licẽtiam ⁊ ibi de hoc dixi. l. si tutele. Dy. In fine.

Si tutor. Ibi hꝫ contrariã act. s. ad hoc vt liberetur ab onere obligatiõis suscepte. Dy. Uel ei prestetur cautio idẽptitatis vt. s. ti. pr. l. si tutele. ⁊ dic qõ obligatꝰ erat tutor suo ꝑpo noĩe al's nõ teneret̃ finito offõ vt q̃n ex facto tutor. vel post mortẽ. §. j.

¶ De eo q pro tutore aut curatore negocia gessit. Rubri.

1 ☞ Actio istius tituli an ↄ̃currat cũ actione negocio. gesto.
2 Actio ex testamento an sit stricti iuris.

Super rubrica. Uide Azo. in summa co. ti. ⁊ Rof. in libel. tertio ⁊ q̃terno. oriũtur due act. s. directe ꝑ tutele pupillo ⁊ ↄ̃ria tutori õ duabus. Ibi agit̃ ꝑ Rof. ⁊ de prima habet̃ hic ꝑ totũ eo. ti. excepta. l. vlti. vbi agit̃ de scda. ⁊ q̃ sit dr̃ia inter tutorẽ ⁊ ꝑtutorẽ. vide. C. de interdi. mat. inter tutorem ⁊ puellã. l. fi. in glos. ⁊ lectura. Et est aduertendum fm̃ Odof. qõ ꝑpter vicinitatẽ sĩl'itudinẽ quã hñt actio tutele et protutele aduocati q̃nq̃ decipiũt dicunt em̃ in libello talis fuit tutor meus ⁊ gessit tutelam. ⁊ ideo peto condemnari si enim sic ꝑponeretur ⁊ postea apparet eum non fuisse tutorẽ succumberet nõ ergo ꝑponat tutorẽ cõcurrat cum act. nego. gest. ⁊ ante sit bonefidei vl' stricti iuris ⁊ ibi habes etiã effectũ huius ti. in summa. q̃ sit dr̃ia inter alienationẽ factã a tutore ⁊ illam que facta est a protutore. j. eo. l. si quis.

> ☞ Adde. sic format libellũ Roff. qõ hec actio sit superuacua. j. e. l. j.
>
> ☞ Et vide ad hanc materiã qõ no. ⁊ dixi. s. de nego. gest. l. iij. §. hac act.

Protutele actio. Diuide in. x. ptes Prĩo ponit quo iure fuit inuẽta h̃ actio. Scdõ ponit rõnẽ inuẽtiõis Tertio rõnis ratio. Quarto qs dr̃ gerere ꝑ tutore. Quinto quo tpe possit agi ista act. ꝑtutele. Sexto ponunt̃ quidaꝫ casus in qbus videbat̃ hr̃e locũ h̃ actio ꝑtutele ⁊ tñ nõ hꝫ locũ ⁊ quidã in quibus locũ hꝫ ⁊ tñ non videbat̃ hr̃e. Septimo dicit de vsuris istius actionis. Octauo de qbus rebus teneatur ꝑtutore. Nono ponit quosdã casus ꝑ quos determinãtur q̃dã qõnes ad materiã ꝑtinẽtes. Decimo de fide ⁊ diligentia quã tenet̃ p̃stare ꝑtutore. Dy. ¶ Op. ꝙ ista actio pro tutele sit supuacua q̃ aut qs gerit vt tutor ⁊ est vere tutor et tenet̃ actõe tutele. aut gerit vt tutor ⁊ nõ est tutor. ⁊ tunc si scit se tutorẽ nõ eẽ tenet̃ act. neg. gest. directa q̃ spõte gerit. Si võ credat se tutorẽ hꝫ locũ vtilis neg. ge. ex mẽte edicti p̃toris vt. s. de neg. gest. l. iij. §. hãc act. ergo ptꝫ ꝙ nullo casu fuit necessaria induci actio ꝑtutele ad h̃ nõ est rñsio vt ista q̃ inducta est in fauorẽ pupilloꝝ q̃ magis est p̃uilegiata quã actio neg. gest. gaudet em̃ actio ꝑtutele p̃uilegio reali ⁊ ꝑsonali vt. j. õ priuil. credi. l. dabimꝰ. §. j. ⁊ l. si vetris in p̃n. ¶ Scdõ op. qõ tex. huius. l. vr̃ sibi ↄ̃rius. Primo em̃ dicit ꝙ ↄ̃ seruũ dat̃ quẽ cõstat nõ posse esse tutorẽ vt. C. q da. tu. pos. l. in seruili postea dicit in. §. si qs quasi ꝙ ↄ̃ eũ q vt tutor admĩstrauit negocia ĩpuberis nõ dat̃ ꝑtutele q̃ nõ potuit eẽ tutor. Rñ. distinguẽdo vtrũ defectꝰ sit ex pte eius cui dat̃. ⁊ tũc nõ hꝫ locũ actio ꝑtutele vt. i. §. si qs q̃si anꝰ võ ex pte eiꝰ q dat̃. ⁊ tũc ↄ̃ eũ dat̃ act. ꝑtutele vt h̃ v. pinde ⁊ si seruꝰ ⁊ C. e. l. j. ⁊ ad. l. militie. C. q da. tu. pos. q̃ vr̃ destruere totã p̃dictã distin. rñ. q̃ ibi nõ erat defectꝰ ĩ ꝑsona eiꝰ q' dabat̃. Si erat p̃uilegiũ militie. Tertio q̃ro 1 vtr̃ h̃ actio † ↄ̃currat cũ actõne neg. ge. ⁊ dic vt no. s. õ ne. ge. l. ait p̃tor. §. hac act. ⁊ forte illa gl. bñ dič ⁊ forte male de h̃ dicet̃. j. e. §. si curator. Quarto q̃re de istis duabꝰ actõnibꝰ ꝑtutele directa ⁊ contraria vtrum sint bonefidei vel stricti iuris et primo videtur ꝙ sint bone fidei q̃ in stricti iuris nõ veniũt vsure circa vinculũ stipulatõis. sꝫ ĩ bonefidei ex sola mora vt C. de vsu. l. iij. ⁊. s. õ p̃scri. v. l. si titiꝰ. sꝫ ĩ istis duabꝰ veniũt vsure ex sola mora sine vinculo stipul. vt. s. ti. pr. l. qd §. §. ↄ̃riũ ⁊ j. hac ea. l. §. i iudicia ꝑtutele al's ĩcipit ⁊ ꝑtutele iudicio q̃ sequit̃ ꝙ sint bõefidei. Sꝫ iõ. i arbore act. põit cas iter stricti iuris ⁊ ꝑ Jo. fač illa sola rõ q̃ nõ ĩueniunt̃ nũerate in. §. actõe in eo. ti. h̃ act. ⁊ iõ vt sustineas opi. Jo. Rñ. ad ar. ↄ̃riũ q̃ nõ sequitur veniũt vsure ex sola mora ergo sunt bonefidei ꝙ pꝫ in act. ex testõ que est stricti iuris. ⁊ vnde vsure veniunt in ea ex sola mora. vt. j. de lega. ij. l. titio scio. §. vsuras. Et quod

actio ex

2 actio † ex testamento sit stricti iuris patet q: in ea nō iuratur in litem. vt. s. de in litē iurādo. ⁊ al'. qō fieret si esset bonefidei vt eo. tit. l. in actionibus. ¶ Sic ergo dicemus de istis duab⁹ ⁊ etiam de superiori proximo titulo ꝙ sint stricti iuris: sed sapiant naturam actionū bonefidei. Dy. Glos. tamen dicto. §. actionū. tenet ꝙ actio tutele contraria sit bonefidei. Ibi: nam q: secūda pars. Dy. ibi: tutor verus. Dy. ibi: quasi tutor cum vere nō sit tutor. Dy. Et sic dictio quasi est hic diminutiōis. nota;: quandoqȝ est expressiua veritatis quod videas in alphabeto dictiōe quasi. Dyn. ⁊. j. eo. §. cum eo. Ibi in vtrumqȝ casum al's vtroqȝ casu. Dy. ibi: tutor est si verus. Dy. ibi tenetur. s. vno casu qñ est verus actione tutele. ¶ Secūdo quādo nō est verus tutor actione ꝓtutele. Dyn. ibi: solent eñ. tertia pars. Dy. ibi: ⁊ sic gesserit tanq̄ tutor ⁊ habeat locum tutele. Dy. ibi: functus sit. i. vt tutor administrauerit cuȝ nō sit ⁊ habet locum protutele. Dy.

Pro tutore. Quarta pars. Dy. ibi. putet tutorē cum nō sit. Dy. ibi: egerit. i. negocia puberis gesserit. ⁊ sic cessat ꝯtrariū de. §. si quis quasi. j. e. vel dic vt ibi: vel vt dixi. s. in prin. l. ver. scđo op. In glo. hoc casu ibi gerit ad hoc facit. s. de nego. gestis. l. iij. §. hec actio. ⁊. s. de testa. tute. l. j. vbi de hoc ⁊ hoc placet. Dy. in eadem glo. in fin. Contra hāc. l. videt. eo. ti. l. j. ij. respon. nisi dicas ꝙ ibi sponte gessit ⁊ non tanq̄ tutor: sed vt alius hic vt tutor licet sciret se non esse. Jacob.

Cum eo. Quinta pars. Dy. ibi: gessit cuȝ in veritate tutor nō eēt. Dy. ibi: si quis verus tutor ibi gessit tanq̄ tutor. Dy. ibi: tenebit. s. protutele. Dy. pro tēpore ꝙ est post tutelam finitam. Dy. ibi: hic gestus primus. l. ista. prima administratio. Dy. ¶ In glo. ad tempus forte datus nō per pubertatē ne obstet. j. §. proxi. Dy.

Si quis quasi tutor. Sexta pars. Dy. ibi: iā pubes. i. maior. xiiij. annis. ⁊ sic tutorē habere nō potest. vt. s. de tuto. ⁊ cura. dat. ab his. l. scie. Ibi ꝑ tutore quis gerat. i. gerendo tenet. Dy. ibi: actio vtilis vtroqȝ predictor casuum. Dy.

Si curator. Ibi gessit tanq̄ curator. Dyn. ibi: hanc actionē ꝓtutele. Dy. ibi. finitus est. i. q: vere fuit curator. ⁊ vt curator administrauit. Dy. ibi se putat vel etiā nō putat. Dyn. ibi: iste curator de quo dictuȝ est in ꝓprio casu hui⁹. §. Dy. ibi: quasi curator gessit. ⁊ iō tenet actione negociorum gestorum nō autē protutele. Dyn. in glo. de quo. s. pri. ibi dicūt ꝙ sic. ⁊ hoc est verū de vtili pro tutela. vt hic sed directa nō ⁊ sic potest intelligi quod no. s. de nego. gest. l. iij. §. hanc actionē. nā ideo cōcurrit vtilis cū vtili quia ambo sunt extraordinaria auxilia ⁊ vnū aliud nō excludit. vt. C. ad le. aquil'. l. de pecoribus. ⁊. s. ad le. aquil'. l. quēadmodū. §. magistratus. ⁊ no. j. de dāno infecto. l. q bona. §. si qs opus. Jaco. ⁊ plene dixi in. l. in prouinciali. de opis noui nūc.

In iudicio veniunt. A die more de quo dixi. s. in princip. l. ver. quarto quere ⁊ est septima pars.

Sed vtrum. Octaua pars. Dy. ibi: nō attingit tutelam. i. si nihil administrauit. Dy. ibi: attingere. i. administrare. Dy. ibi: que iā gessit ⁊ quedam gerenda neglexit. Dy. hactenus. i. eo casu. Dy.

Si is qui. Nona pars. Dy. ibi: vendiderit ⁊c̄. Adhibita solēnitate que debet adhiberi ꝑ tutorē vendentē. Dy. ibi: vsucapta est quia nec pōt vsucapi. Dy. ibi: petet euȝ pupillus etiā nulla restitutione impetrata. Dyn. ibi: cautum est i. licet hēat fideiussores a ꝓtutore de re pupilli saluāda. Dy. ibi eadē administratio ꝙ est. j. Dy. in fi. nā tutore vendente et solenniter nō auditur pupillus nisi restitutione petita: sed ꝓ tutore vendente auditur etiā restitutione nō habita. Dy. Itē tutore cōtrahente inspicitur sic pupillo tutū vel nō. vt. j. titu. pxi. l. pupilli. Circa hoc tamē dic vt ibi colligitur. Dy.

Vero. Ibi: an quasi ꝓtutore. i. tanq̄ verus tutor. Dy. ibi: teneatur actiōe tutele Dy. ibi: quasi tutorē. i. sicut verū tutorē. Dy. in fi. relinquit ergo ꝙ teneatur actiōe ꝓtutele. Dy. Et facit. j. de acquir. heredi. l. si is ad quē. Jaco.

q **Vi pro tutore.** Decima pars. Dy.

Si qui. Secunda pars principalis huius tituli. Dynus.

¶ Quod falso tutore autore gestum esse dicitur. Rubrica.

1 Autoritas falsi tutorꝫ mixta cū autoritate veri nō viciat.
2 Verba statuti loquentia in speciali locū habēt in singulari.
3 An quis credere debeat denunciationi.
4 Sciens semper reputatur dolosus.
5 Contra dolosum defertur sacramentum.
6 Incerta sententia fertur super expensis.
7 Vsucapio an interrūpatur ꝑ litē cōtrafactā cū falso tutore.
8 Vxor dicitur de familia viri.
9 Mandatū ex quo aliquis nō leditur nō est puniendum.

Super rubrica. Vide Azo. in summa eo. ti. et Roffre. in libello eo. ti. ⁊ quidā habēt in rubrica ꝙ falso tutore vel curatore. Sȝ cōmuniter de curatore nō habet nec in textu de curatore agit posset tamē forte dici ꝙ saltem mens edicti extendat etiā ad gesta cū falso curatore q: in paucis differūt tutores ⁊ curatores. vt. s. de excu. tuto. l. scire oportet vltra princi. ⁊ forte mens mentis hui⁹ edicti posset extendi ad gesta cū falso ꝓcuratore sindico vel iudice. In glo. rubrice ibi ipsi pupillo ⁊ etiā ipsi ꝓtutori concedendo cōtrariam protutele. vt eo. ti. l. vlti. Dy. ibi: hic aūt ex ea parte qua agitur cōtra tutorem falsum. Dy. in fi. ¶ Item titulus precedens nō habet locū in persona que non potest habere tutorem. vt. s. tit. j. l. j. §. sed ⁊ si quis. quasi sed iste sic. vt. j. eo. l. falsus. §. sed ⁊ si quis. Jaco. ¶ Effectū habenti per modū quasi summe vide. j. eo. l. j. in princi. ¶ Que deficiant verbis edicti ea. l. §. verbis. Et ꝙ autoritas 1 † falsi tutoris mixta cū autoritate veri nō viciatur ⁊ sic vtile per inutile nō viciat ⁊ an idem sit in arbitris iudicibus delegatis vt defectus vnius viciet arbitriū seu sententiā alterius. Qꝫ verba 2 † statuti loquentia in speciali locū habeant in singulari ⁊ ecōtra eadeȝ. l. §. idem pōpo. ꝙ facit si iudex pronūciat sindicum vel ꝓcuratorē sufficientem qui nō erant an valeāt gesta cum eo: ꝙ quis quādoqȝ seipsum decipit ea. l. §. ait pretor. An quis debeat esse credulus vel non. j. eod. l. si id in quod. Et an quis debeat credere 3 † denūciationi. Et si non credat intelligatur esse malefidei. Et cui non prodest legis auxilium non noceat exceptio prodita cōtra illud. j. eo. l. plane. an minor curatorē habēs equiparet pupillo ⁊ in quib⁹. j. eo. l. minoribus al's minori. Et an detur restitutio ad petendam aliā restitutionē. an cōpulsio pretoris excusat ⁊ faciat valere ꝙ fit per compulsum. j. eo. l. interdum. de incerto ⁊ fragilitate cautionis ⁊ ꝙ quis nō teneatur ei stare. j. eo. l. pupilli. ¶ Quod nō semper sciens 4 † reputetur dolosus. j. e. l. nouissimo. ¶ Quod contra dolosum 5 † deferatur sacramentū actori in defectū probationuȝ ea. l. §. ꝙ ait pretor. ¶ Quod incerta sñia 6 † feratur super expensis ea. l. §. pōpo. ¶ Quod vnus tutor soluendo liberet alium ead. l. §. fi. ⁊. l. se. ¶ Vtrum vsucapio 7 † interrumpatur per litē cōtest. factam cū falso tutore. j. eo. l. si falso. An pater teneat q: seruit filiam maiorem cum eam traderet nuptui cuȝ esset minor ea. l. §. iul'. Et ꝙ pater affectat filiā nuptui collocare etiā ante etatē. Et si differat nimis et filia peccat in corpus suum imputat patri ⁊ non filie. Et ꝙ vxor 8 † est de familia viri. ¶ Et an possit testificari in eius causa. ¶ Quod mādatū 9 † ex quo aliquis nō leditur nō puniatur. j. eo. l. vlt. ⁊ idē in falso ꝙ non nocet.

1 Verbis edicti nihil deficit.
2 Vtile per inutile viciatur.
3 Restitutio ad restitutionē petendam dari nō debet.

Huius edicti. Primo commendat tituli eius causam imponendo. ¶ Scđo ponit partē verborū edicti. ¶ Tertio supplet defectum edicti vsqȝ ad. §. ait pretor. ¶ Ibi ponit aliam partem edicti ex quo patet primā partem fuisse defectiuam ⁊ illā scđam ꝓsequitur declarando per dubias questiōes vsqȝ ad. l. nouissime. Ibi ponit aliā partē edicti vsqȝ ad. l. hui⁹ vbi ponit aliud remediuȝ exemplo hui⁹ edicti. ¶ Et dic ꝙ totus titulus tractat de quattuor remedijs. Et no. statim in gl. que incipit gestum erit. Et si vis colligere effectū quasi oium glo. huius titu. cōsistūt in iustis oppositionib⁹. Vt primo oppo. ꝙ in furioso non possit habere locū cuȝ requirat dolum ⁊ ꝙ furiosus pro tutore habeatur qō dic vt in glo. que incipit ꝑinde que est in. §. verbis. ¶ Item op. ꝙ verbis 1 † edicti nihil deficiat quia suppletur in. §. ait pretor. Sed dic ꝙ non suppletur inquātū ad personam tutoris qui vere tutor fuit: sed autorari nō ponūt ⁊ verba loquuntur de eo qui tutor nō fuit ⁊ sic patet ea deficere. vt dicto. §. verbis colligitur. ¶ Deinde op. ꝙ

2 vtile † per inutile vicietur. ⁊ dic: vt. ī. eo. l. j. §. sed pomp. in gl. certe sic ⁊ suppletione eiusdem. Item opp. ꝙ valeat tuitione pretoris. et dic vt. §. idem pomp. ī. e. l. j. ¶ Et quod non possit habere locū in eo qui se putat tutorem. ⁊ dic vt in gl. eiusdem. §. idem pomp. Item op. de. l. si fundum. C. de rei ven. ad. l. si id inquit. ī. eo. ⁊ dic vt ibi in glos. ⁊ suppletione. Item ꝙ restitu-
3 tio † ad restitutionē petendam dari nō debeat. vt. l. interdum de minoribus. ⁊ dic: vt. ī. eo. l. minoribus. In glo. ⁊ suppletione. Oppo. ad totum titulum ꝙ sic superuacuus q: cū ſctus vel quasi celebratus falso tutore autore ipso iure nō teneat. vt. s. ti. j. l. si is qui de auto. tuto. l. ⁊ si pluribus. scḋo respon. ī. de rebus eoꝝ. l. qui neqꝫ. ⁊. C. de tuto. qui nō satisdedit. l. in dubium videtur ꝙ restitutio q̄ datur ex hoc edicto sit supuacua vt. s. de mino. l. in cause. So. et ista aperuit intellectū hui⁹ tit. ¶ Aut quis contrahit cū pupillo vero tutore autore ⁊ valet ꝙ gestum est. vt. s. de auto. tuto. l. impuberes q: tenet etiaꝫ in preiudiciū pupilli ⁊ tūc si pupillus restituitur etiā cū ipso cōtrahens. vt. C. de reputa. q̄ fiunt in iudi. in integrū restitu. l. j. Aut quis cōtrahit falso tutore autore ⁊ tūc ꝯtractus nec etiā iudiciū tenet in preiudiciū pupilli. vt di. l. qui neqꝫ. et. l. in dubium. ⁊. l. si is. s. titu. pri. ⁊. C. in quib. cau. in integrum restitutio nō est necessaria. l. si tutor. ⁊ di. l. si pluribus de auto. tuto. sed in preiudiciū contrahentis tenet. vt hic. C. de procu. l. non eo minus. ⁊. s. de act. emp. l. iul. §. si quis a pupillo. ⁊ tunc fuit necessariū remediū hui⁹ ti. cōtra falsuꝫ tutorē ꝯtra quē nullū aliud erat remediū. Aut quis cōtrahit cū pupillo nullo autorante ⁊ tunc tenet in preiudiciū cōtrahentis ⁊ fauorē pupilli q: si imputet ꝙ sic cōtraxit. vt. d. l. iul. §. si quis a pupillo. q̄ dicta sunt regulariter vera sunt ita dicebat Dy. in scholis ibi: ambiguā tēdens ad hūc finem ne cōtrahentes cū pupillo bona fide. Dy. autoritate illius quē tutorē credūt vel quasi contrahentes vt in iudicio vbi quasi contrahitur. vt. s. de tute. et ra. dist. l. defensor ⁊ de peculio. l. iij. §. idem scribit Ja. ⁊. ī. eo. l. interdū. ⁊. l. si falso. ⁊. ī. hac ea. l. §. idem pomp. scribit Ol. ibi: adhibetur ad autorizandum contractui vel quasi celebrato cum pupillo. Dy.

Verba. Scḋa pars. Dy. ibi: verbis edicti. s. pri. posito. Dy. ⁊ est tertia pars. Dyn. ibi: multa desunt. i. deficiunt q: quādoqꝫ est gestū a vero tutore ⁊ tamē locū habet hoc edictū vt in primis duob⁹ exemplis que sequūtur. ¶ Quādoqꝫ nō est gestū a vero tutore ⁊ tamē nō habet locuꝫ hoc edictum. vt in ver. idem pomp. Dy. ibi: si tutor fuerit ille qui prebuit autoritatē pupillo contrahenti vel quasi cōtrahēti. Dy. ibi: ad aliā regionē datus subaudi certum est integrū restitutionē concedi q: furiosus quantū ad autorādum ꝓ nō tutore habetur. vt de tuto. ⁊ cura. dat. ab his. l. nec mandante. §. j. Itē datus tutor ad aliam regionē quātū ad autorandū negocia alterius regionis ad suā administrationē non pertinentibus ꝓ nō tutore habet̄. vt. s. de ad. tuto. l. si duo. ⁊. j. vl' in partes ⁊ de auto. tuto. l. ⁊ si plurib⁹. Et sic patet verba edicti fuisse defectiua. Dy. ibi: nōne valebit ꝙ gestū ē ⁊ certe valebit ēt in preiudiciū pupilli q: vtile ꝑ inutile nō viciatur. et iō restitutio ex hoc edicto nō vendicat sibi locū. Dy. in glo. gestuꝫ erit ibi: ex hoc edicto. i. ex verbis eius ⁊ ex mente sine extensione. Dy. ibi: ⁊. l. hui⁹. §. j. ⁊ ista duo requirūt dolum. Dy. in gl. vnde perinde ibi: habēdum. vt. s. de auto. tuto. l. j. §. fi. Dy. ibi nō sic q: licet furiosus tutor remaneat tamē nō pōt autorari. vt. d. l. nec mandante. C. de tuto. ⁊ curato. dat. ab his. Dy. ibi: primū ⁊ quartū remediū referendo ad ordinē superioris glo. que posuit quattuor remedia hui⁹ edicti. Dy. ibi: cessat quia requirūt dolum tutoris quā furiosus habere nō pōt. Dy. in glo. certe sic in fi. Solu. hic duo essent ⁊ veri tutores sufficeret vnius tm̄ autoritas. vt. l. ⁊ si pluribus. s. de auto. tuto. ⁊. C. de auto. prestan. l. fi. ⁊ ideo eius adiectio q tutor nō est nihil operatur ar. ī. de leg. j. l. si duobus. §. heres. in ꝯtrario vero si duo essent arbitri nō sufficeret per vnū pronūciari. vt eo. ti. de arbitris. l. si in tres. ⁊. l. si tutor. et. l. sꝫ si ita. ⁊ ideo adiectio illius qui arbiter esse non pōt facilius reddit cōpromissum inutile. et hoc ptꝫ. d. l. sed si ita de arbitris. Dy. vel dic ſm Ja. de bel. ꝙ in idem recidit ꝙ in contrario cognitio erat in vtroqꝫ. vt. e. titu. de arbitris. l. item si vnus. §. fi. ⁊. l. sc. ¶ Sed hic potestas est solida in vnoquoqꝫ tutore. vt. s. de ad. tuto. l. decreto. §. j. ⁊ dic: vt ibi not. Jaco. de bel. Item ad hoc op. extra de offi. delega. c. cū super abbacia. vbi dicitur ꝙ si iudex delegati aliquid faciat cum collega suo q se excusauit ꝙ nō valet. Sed de hoc dic. vt ibi notatur.

Item hoc edictum. In gl. in verbo in fi. ¶ Iste due dicunt econtra. s. ꝙ licet pretor loquatur in plurali habet tamē locū in vno tantū. ⁊ ideo ad concor. huius. §. leg. j. de assignandis libert. l. j. §. quāuis. Jaco. Ex quib⁹ collige ꝙ siue verba statuti loquantur in singulari habēt locum in pluribus siue in plurali habent locū in vno ꝙ facit si statutū dicet producēs falsa instrumenta vel falsos testes puniantur ꝙ locū habeat pena in producente vnū testem tantū vel vnū instrumentum. Et vide in alphabeto dictione pluralis numeri.

Idem pompo. Ibi hoc edictum ꝙ contrahēti vel quasi contrahenti cum pupillo restitutionē concedit. Dy. ibi: pretoris tuitionem nō ipso iure: ⁊ iō non est cōcedēda restitutio ex hoc edicto. Dyn. ¶ Que tunc demū conceditur cū id ꝙ gestum est nō tenet in preiudiciū pupilli. Dy. in glos. i. putans in fi. Sed scōm ⁊ tertium locū habēt q: in eis non exigitur dolus tutoris. Dy. Et loquitur de illis quattuor remedijs q̄ no. s. ea. l. in prin. in gl. que incipit gestum erit. Et not. ꝙ iste. §. multū allegatur per aduocatos in practica ꝑpter illa verba valebit per pretoris tuitionē ad que cōcor. C. qui admi. ad bono. pos. possunt. l. bonorum. ⁊ de iure deliberā. l. infanti. §. fi. Jaco. Et ad hoc vide quod no. per Rofre. in libello de actiōe ex stipulatu que cōpetit ꝓprietario cōtra vsurariū. l. vsufructuariū si male vtatur. s. ver. sed queritur de eo qḋ dicitur ꝙ vsufr. valet de iure ciuili per tuitionē ꝑtoris allegātur eī ꝑdicta ad questionē. Si iudex interlocutus est in cā aliquē esse sufficientem ꝓcuratorem vel sindicū cū non esset ꝙ valeāt gesta cū eo q: autoritas iudicis facit valere ꝙ al's nō valet. vt hoc. §. cū concor. ⁊. C. de pred. mi. l. ⁊ si preses. ⁊. ī. de reg. iur. l. qui autore pretore. ꝙ tenent multi verū esse vbi verisimiliter dubitabat̄ de mandato ꝓcuratoris vel sindici q: forte faciebat aliquā fidem licet nō plenā de mandato. vt. C. de procu. l. j. secus si nullam faciebat q: ei ꝙ nullū est nō potest accedere autoritas pretoris ar. ī. de iniusto testa. l. nam ⁊ si sub conditione. §. rumpēdo. ⁊ incertis nam certis locus est cōiecturis. vt. ī. de ver. oblig. l. cōtinuus. §. cum ita. ⁊ pro opinione ꝙ valeāt gesta cum tali de quo dubitabatur bene facit ꝙ nō debent esse decepti autoritate pretoria. vt. C. de his qui veniā eta. interpretauerūt. l. j. vbi tenet Ol. in lectura sua hanc opi. vt ibi dixi. Et ꝓ hoc etiā quia illa interlocutoria facit ius inter partes. Et aduersarius velit nolit ꝑpter dictā interlocutoriā habet in causa necesse cū illo procedere sic etiā sn̄ia facit heredem quo ad partes illum qui nō est. vt. s. de interrog. act. l. fi. Itē quia solutio facta illi qui putabatur verus ꝓcurator liberat debitorem. vt. ī. de sol. vo. ¶ In contrarijs ꝙ nō valeant gesta cū tali faciūt expssa. s. de testa. tute. l. iure nostro. ⁊ de excu. tuto. l. scire oportet. §. obseruabūt. ī. de reb. eoꝝ. l. qui neqꝫ. s. ti. pr. l. j. §. si curator. scḋo respō. ⁊ q: factū ꝑtoris iure publico ꝑiudicare nō debet. vt. s. de ser. l. j. ⁊ q: paria sunt esse constitutū vel esse cōstitutū ⁊ minus solenniter. vt. s. ꝙ cuiusqꝫ vniuersitatis. l. j. §. vltim. ⁊ q: factū a iudice ⁊c. vt. ī. de reg. iur. l. factū a iudice ad iudicē eī nō spectat facere ꝓcurato. vel sindicū sed ad dn̄m vel vniuersitatem. vt. s. de ꝑcu. l. j. ⁊ dicta. l. j. ꝙ cuiusqꝫ vniuersita. dicit ꝙ Aber. de bobio tenuit ꝙ non valeant gesta cū tali si iudex simpliciter fuit interlocutus esse sufficientē: sed si in inteloċutoria adiecerit se ratum habiturū ꝙ factus erit tunc valeant gesta per hūc. §. ¶ Jaco. de are indistincte tenet ꝙ nō valeāt gesta etiam si decernat pretor se ratū habiturum. et hoc tenet per. l. cum nō iusto. ī. de collusione detegenda. Et idem tenet. Dy. vt ibi dixi ⁊ not. etiā. C. de procur. l. licet. ⁊ ad hunc. §. respōdent ꝙ loquitur in protutore iudex eī potest dare tutorē. vt. s. de tuto. ⁊ curato. dat. ab his. Immo etiam vbi nō est tutor supplet defectum tutoris. vt dicta. l. bonorum. C. qui admi. ad bono. pos. possunt. procuratorē aūt dare nō spectat ad officiū iudicis sed dn̄i. vt dicta. l. j. s. de procur. Ad hoc etiam facit ꝙ dicitur de barbario ꝙ populus potuit eū constituere pretorem de qua materia satis notaui. C. de senten. et interlo. omni. iudi. l. ij. ¶ Predictam opi. ꝙ non valeant gesta tenet Compost. extra de rescript. ca. super litteris ver. sed pone ꝙ excipiantur contra litteras. ¶ Secus dicit de alio instrumēto quā mandati puta si instrumentum falsum pronuncietur bonū et ex eo sequatur condēnatio dicit eī tunc sententiam tenere nisi appelletur. vt in versi. sequenti. sed quid si instrumentū. ad predictam etiā faciūt notata per Innoc. extra qui filij sint legitimi. ca. causam. de hoc etiā not. in speculo de sindico versicu. quid si iudex ꝙ traxit a Galleoto in margarita de sindico versiculo. sed pone ꝙ iudex pronunciauit et hanc partem ꝙ non teneant acta tenent communiter moderni. Et vidi in iudicio obtineri per iura predicta: et maxime per dictas. l. cum non iusto. et. l. iure nostro. Et de hoc statim tangit per eundem Jaco. de are. ī. eo. l. interdum.

¶ Notabile pro causidicis.

Alit pretor.

Ait pretor. Quarta pars. ibi actor ignorauit scʒ autorizantem non esse tutorem. Dyn. ibi: in integrum restitutio contra pupillũ cũ quo aliquid gestum est autoritate falsi tutoris. Dy. ibi: scienti autorizantem nõ esse tutorem. Dy. ibi: se decepit sic. s. de rei ven. l. is qui obtulit. ⁊ l. seq. de peti. here. l. qui se liti. Jaco. Et aliquãdo quis sibiipsi impedimẽto est. j. de itinere actuq; priuato. l. veteres. et de se conqueratur non de lege in aut. de his qui ingredi. ad appellandum. §. j. Old.

1 De incredulitate beati thome.

Si id inquit. Jdest autorizãtẽ nõ esse tutorẽ. Dy. ibi: actor qui petit restitutionẽ ex hoc edicto. Dy. ibi: dictum sit ei. s. illum nõ esse tutorem cuius autoritateʒ cũ pupillo cõtrahebat vel quasi. Dy. ibi: nõ crediderit subaudi certe ex hoc edicto ei cõcedetur restitutio. Ex quo bonafide non credidit. Dy. de ista credulitate an debeat esse probabilis vel sufficiat qualiscũq; no. extra de rescrip. cũ cõtingat nec em̃ tenetur quis oĩ spiritu credere. extra de cõiugio leprosorũ. ca. proposuit. ⁊ ibi in glo. Oldr. et ꝑ hoc. C. de act. ⁊ ob. l. minima credulitate. de hoc etiã. xxiij. q. iiij. c. quã magnũ. per Archi. et plene no. ⁊ dixi. s. de eo per quẽ factũ erit. l. j. in prin. Et sanctus thomas fuit incredulus † an tamẽ dubitauerit ⁊ de ipsa eius incredulitate. videas. xxij. q. ij. c. sic quippe per Archi. in glo. j. ⁊ in gl. vlt. ibi de rei ven. l. si fundum. So. vt ibi no. q: hic tutor seu ꝓtutor fuit in dolo contrahens in culpa ⁊ sic prepõderauit dolus culpe. vt. s. ad le aquil. l. itẽ si obstetrix ⁊. l. si putator ⁊. l. q foueas. §. hec actio. ꝙ nihil est quãtũ ad istũ casum q: pro restitutione petenda nõ requirit̃ dolus. vt. s. l. j. §. idem pompo. Unde dicas ꝙ hic actor certabat de dãno vitãdo pupillus vero cõtra quẽ restitutio petebat̃ de lucro. in. l. vero cõtraria vtraq; de dãno certabat. vnde deterior est cõditio illi⁹ q fuit in culpa ex eo ꝙ denũciationi nõ credidit ꝙ̃ denũciãs qui culpa caret. Dy. Uel dic ꝙ hic. et in. l. j. §. j. de eo per quẽ factũ erit fuit simplex assertio. in. l. si fundũ denũciationi. Ol. Uel sm̃ Ja. de bel. posses plenius distinguere quando qs habeat credere denũciationi: vel nõ. vt hic plene no. ꝑ eum in solutionibus contrarioꝝ nõ solutoꝝ ꝙ q: posui. j. que in frau. credi. l. ait pretor. §. si quis particeps. et plene dixi. di. l. si fundum de rei ven. hic nõ repeto. sed ibi recurras.

Plane. Cui nõ prodest legis auxiliuʒ nec exceptio cõtra ipsum beneficiũ legis inducta ei nocere debet hoc dicit Dy. ibi: nõ indiget quia al's iure cõi est tutus. vt patet in exemplo sequẽti. Dyn. ibi: si pupillus sine autoritate veri tutoris. Dy. ibi: egerit. i. ꝯtraxit vel litigauit. Dy. ibi actum sit ipso iure. Dy. ibi non nocet iure cõi. ⁊ ideo nõ est opus restitutione. Dy.

1 Minor curatorẽ habẽs pupillo assimilatur.
2 Sententia in minorem indefensum lata habentẽ curatorem vel non habentem ipso iure est nulla.
3 Restitutio est in pristinum statum repositio.

Minori. Al's minoribus ⁊ dic adultis tamẽ et curatorẽ nõ habentib⁹ ⁊ sine eius autoritate cõtrahentib⁹. Dy. ibi. succurret̃. s. ꝑ edictuʒ de minoribus ad hoc vt sciẽtia eius nõ noceat et per cõsequẽs admittant̃ ad bñficium huius edicti. Dy. ibi: si scierint eũ nõ esse tutorẽ cuius autoritate cũ pupillo cõtraxerunt vel quasi. Dy. Op. quia minor † curatorẽ habens pupillo assimulat̃. vt. C. de in integrũ restit. l. si curatorẽ. ergo qua rõne scientia nõ nocet pupillo. vt. s. l. proxi. eadem rõne nocere non debet adulto habenti curatorẽ. Dicas ergo ꝙ hic loquitur in nõ habẽte curatorem: vel dicas ꝙ ꝯpatur pupillo nisi in casibus nota. in ipsa. l. si curatorẽ. ⁊ aliis q not. j. 2 ad trebelli. l. j. §. fuit quesitũ. Jtem snĩa † in minorẽ indefensum lata habentẽ curatorẽ vel nõ habentẽ ipso iure nulla est. vt. j. de re iudica. l. acta. §. fi. ⁊. l. cũ ⁊ nos minores. C. si aduers. rem iudica. ergo nõ est opus ꝙ petat restitu. cuʒ sit tutor ipso iure. vt. s. l. pri. ⁊. s. de mino. l. in causc. Unde dic ꝙ hec lex cõcedit in contractu eo casu quo curatorem nõ habet q: obligatur. vt. j. de ver. ob. l. puberes. Jtem ⁊ eo casu quo curatorem habet et contrahit curatoris autoritate vel cum pupillo falso tutore autore q: ⁊ tunc obligatur nisi eo modo quo pupillus: ⁊ ideo qua ratione pupillo nõ est necessaria restitutio eadem ratione nec adulto curatorẽ habẽti. ⁊ sine eius autoritate contrahenti in iudicio aut habeat curatorẽ: vel nõ si sine curatoris autoritate litigat iudiciũ nullum est in eius preiudicium: ⁊ ideo restitutio nõ est necessaria nisi ponẽs interlocutoriam snĩam contra ipsum ferri quo casu tenet ipsa interlocutoria in preiudiciũ eius. vt. j. ex quib⁹ cau. in pos. eatur. l. hec autẽ. ⁊. l. si minor. et tũc erit necessaria restitutio. vt plene dixi. d. l. cũ ⁊ vos minores. C. si aduer. rem iudica. sed si litigat cũ pupillo falso tutore autore tenet iudiciũ in preiudiciũ ei⁹. vt dicta. l. cũ ⁊ vos minores. ⁊ ꝓpterea necessaria est restitu3 tio. ⁊ hoc etiã casu ꝓcedit hec lex. Jtem op. q: cuʒ restitutio † sit repositio in pristinũ statũ. vt. s. de mino. l. ꝙ si minor. §. restitutio. videt̃ sufficere minorẽ restitui ex edicto minore. et ideo nõ videt̃ necessaria restitutio ex hoc edicto. Et ideo nõ videt̃ procedere opinio Bul. que not. s. de mino. l. interdum. qui dicit restitutionẽ nõ dari ad aliã restitutionẽ petendã. Sed dic ꝙ ibi ad idem petebantur due restitutiones ideo denegantur hic ad diuersa. Dy. ⁊ ideo conceduntur. Dy.

Interdum. Jbi: cõpulsus debitor forte pupilli vel alius q a pupillo cõueniebat̃ falso tutore autore. Dy. Sʒ vr̃ ꝙ valeat post ꝯpulsionẽ ⁊ approbatõeʒ ꝓtoris. vt. s. e. l. j. §. idẽ põp. scdo rñ. aliud ẽ ꝯpellere litigare q̃ casu iudiciũ in p̃iudiciũ pupilli nõ valet. ⁊ iõ litigãti cũ eo cõcedit̃ restitutio. vt hic. Aliud legitimare personã tutoris que fit cũ iudex dicit se ratum habiturum ꝙ cum eo gestum erit quo casu valet iudiciũ in preiudiciũ pupilli. Et ideo denegatur litigãti cũ eo restitutio ex hoc edicto. vt dicto. §. idem pompo. Dy. Et hoc facit ad q̃stionẽ quã ibi nota. si iudex interloquat̃ procuratorem esse illũ qui nõ est an valeant gesta cũ eo et dicendum est ꝙ nõ. vt. j. de collu. detegen. l. cũ non iusto. etiam si iudex dicat se ratum habiturũ ꝙ fiet cũ tali falso ꝓcuratore. nam dño nõ preiudicat. vt. j. de oper. no. nũc. l. cũ procurator. §. si. quia per talem snĩam nõ est factus ꝓcurator cũ cõstituat̃ mandato dñi nõ per snĩam. vt. s. de procura. l. j. snĩa em̃ non facit aliquid noui. sed factũ declarat cum fertur inter partes s. de rei ven. l. ex diuerso. ⁊. l. sumptus. ⁊ si seruit⁹ ven. l. sicuti. §. distant. Nec ob. dictus. §. idem põpo. q: ad iudicem spectat dare tutorem: sed nõ ꝓcuratorẽ. vt ibi dixi. Jtem ibi interuenit persona cui⁹ est negociũ sed secus in nr̃o casu. Sed et si non esset tutor posset iudex decernere validum ꝙ fieret a pupillo. vt. C. qui admit. ad bono. posses. possunt. l. bonoruʒ. ⁊ de iure deliberandi. l. si infanti. §. fi. Jaco.

Pupilli. Jbi: restitui ex hoc edicto. Dy. ibi: incertũ cautionis euentũ. Not. ꝙ de incerto cautionis q: quis nõ tenetur ei stare pro hoc. j. ad trebell. l. cogi. §. si pater. in fin. vbi de hoc no. ibi: eũ. s. pupillũ. Dy. ibi: quod. s. vt hẽat electionẽ pupillus. an agat cõtra tutorem vel petat rem restitui. Dy.

1 Omnis sciens nõ dicitur esse dolosus.

Nouissime. Jd est in vltima parte huius edicti. Dy. dicit̃ em̃ nouissimũ vltimũ. vt. j. iudica. sol. l. nouissima. C. de cadu. tol. l. vnica. §. in nouissimo. Unde salomõ memorare nouissima tua. i. vltima. hoc est finem tuũ ⁊ ineternum nõ peccabis. Jbi: condẽnet̃ contrahenti vel quasi cũ pupillo ei⁹ auctoritate cum tutor non esset. Dyn. ibi: nec sufficit si sciens. 1 No. ꝙ non oĩs sciens † est dolosus qđ est vaide notanduʒ Jacob. ibi: aut metu instante lʒ periculũ esset futurũ. vt. s. ꝙ metus causa. l. j. ⁊. l. metũ autẽ. Sed supra erat periculum instans. Old. ibi: excusatus ⁊ certe sic quia videtur dolo carere propter metũ vel compulsionẽ. Dy.

Quod ait pretor. Jbi: penã. rñ. actoris ⁊ ita cõponit glo. ⁊ bene. Dy. ibi: rei veritatem. i. verum interesse seu veram rei estimationẽ que abest actori. Dyn⁹. Et super hoc dabit̃ ei forte iuramentum: vt iuret in quantũ est dãnificatus. nã hoc datur contra dolosum. vt. j. ꝙ vi aut clam. l. semper. §. hoc interdicto. ⁊. C. vnde vi. l. si quãdo. Jaco.

Pompo. Jbi: in hoc iudicio. l. in hac actione. in factum q̃ ꝓponitur contra falsum tutoreʒ. Dy. ibi: quos facturus ar. s. de nego. gest. l. si qs mãdato. Ja. et sic no. expensas quas facturus est posse peti in libello: ⁊ ita fit cõtinue dicendo. Jtẽ peto expẽsas factas ⁊ faciẽdas. Jbi: restitutorio agẽdo. i. petendo. restitutionẽ in integrũ cõtra pupullum. Dy. in glo. ex edicto ibi nihil aliud petit petendo restitutionẽ a pupillo. Dy. Jn eadem glo. in fi. Jtẽ vr̃ ꝙ hic ferat̃ incerta snĩa ⁊ sup incerto: sʒ certa hoc dic vt not. ⁊ dixi. C. de fru. ⁊ lit. expen. l. terminato. Jtẽ videt̃ hic esse iudiciũ de

futuro: sed dicit ꝙ factū est pñsens rōne cui⁹ fundaꝛ sup inter esse ꝙ in futurum abesse speratur. vt. ĵ. al'. in simili. ĵ. de aqua plu. arcen. l. j. §. hec actio: ꝛ no. š. de iudi. l. nō quēadmodum ꝛ simile. š. ad le. aquil. l. in lege aquilia si delictū. ℂ Item quō restitutio datur si de iure cōmuni habet act. vt. š. de minori. l. in cause. Respō. non contra eundem. vt in. l. cōtra. C. si tutor vel curator interue. l. etiā. ꝛ. š. e. l. pupilli in fi. Dy.

Si plures. Tutores falsi. Dyn. ibi: autores fuerunt dolo malo. Dy. ꝛ cōtinuaꝛ hec lex. ꝛ iō quam quidam non habēt hic. sed. ĵ. post. l. huiusmodi. Sed hic debet esse quia cū ista cōtinuatur. Dy. Et dic ꝛ ideo scʒ qꝛ non sola electione liberabitur.

Alius actionis. Scʒ in factum que datur ex hoc edicto cōtra falsum tutorem ibi aduersus eū. s. quēdā tertiū Dy. ibi: alius qui nō erat tutor. Dy. ibi: daretur. i. pupillo sicut tutor autorizetur. Dy. ibi: inscius. s. ꝙ dolus cōmitteretꝛ. vel forte ad suggestionē illius tertij credidit se esse tutorem. Dy. al'. si esset sciens ageretur cōtra vtrosqꝫ.

Has actiones. Ibi: successorib⁹ vniuersalibus. Dynus ibi: alieno iuri. i. alieno dn̄o. Dyn. in glos. puta seruos in fi. vel dolose fecit vt alius falsus tutor autoraretꝛ. Dy.

Si falso. Ista lex non loquiꝛ de actione in factū ex hoc edicto: sed de restitutione in integrū que datur contra pupillū litigantem falso tutore autore. Dyn. ibi: tutore autore inchoante. Dyn. ibi: actū sit reali vel personali. vt ptʒ in littera Dy. ibi: interea. i. pēdente iudicio. Dy. cū falso tutore inchoato. Dy. ibi: sustinere debet. s. pupillus implorata restitutione in integrū contra eū. ꝛ ꝙ sic debeat intelligi no. š. eo. l. j. §. j. in glo. gestū erit. Dy. in glo. pupillus ibi item si res in prin. imo concor. qꝛ sicut vsucapio ibi nō tulit remediū illius edicti ita nec hic Dy. ℂ Uel dic fm̄ Ja. de bel. ꝙ fm̄ glo. precedentē q̄ incipit a pupillo nō est contra qꝛ nō fit interruptio vsucapionis. ar. d. l. penul. C. ne de sta. defun. Sed scd̄m hāc gl. q̄ em̄ repugnat cōtra dictū dicere potes ꝙ ibi venditor habuit bonā fidē post in alienādo vel saltē ab initio. vt ibi no. hic vero tutor semp fuit in dolo. vel dic ꝙ hic loquiꝛ qñ pupillus participauit dolo tutoris. vt. š. d̄ dolo. l. quid em̄. Ibi vero emptor fuit bonefidei. ꝛ ideo dolus autoris ei nocere non debet. vt. ĵ. de doli excep. l. apud celsum. §. de autoris. vel subaudi hic ad litterā. q̄ dicit sustinere dʒ. s. falsus tutor. et scd̄m hoc cessabit contrariū ꝛ ꝙ sequiꝛ in littera ac si illo tpe ꝛc. subaudi ꝛ om̄e id qd̄ tunc actor consecutus fuisset nūc cōsequatur a falso tutore. sed hec scd̄a sol. nō placet Ja. de bel. qꝛ aut egissem ꝯtra ipsum noīe pupilli ꝛ nō esset interrupta prescriptio quā ipse tutor suo nomine fecisset. aut egissem contra eum nomine suo et tunc esset interrupta.

Falsus. Ibi. tenebitur contrahenti cum pupillo ꝛ ipsi pupillo. Dyn. ꝛ hic agiꝛ de quarto remedio hui⁹ edicti ꝙ datur pupillo contra falsum tutorem scd̄m vnū intellectū. Dy.

Qui dolo. Ibi: accōmodauit pupillo cuius esse tutor potuit. Dy. vt differat a sequentib⁹ ibi: filiefa. quā constat tutorē habere non posse cum sit in potestate. Dyn. ibi: ancille impuberi que tutorē habere non potuit. Dy. ibi: tutorem falsum.

1 Patres debēt cito filias eorum marito collocare.
2 Mulier an possit testificari in causa mariti.

Iulia. Al's ē. lex ꝛ īcipit an in patrē ibi: nuptui dedit asserēdo eā esse maiorē. Dy. ibi: affectu. ꝑpēsio re. Not. ꝙ patres † affectare debent cito filias collocare marito ꝛ si in hoc tardant ꝛ filia peccat in corpus suū dicit eē culpa parentū ꝛ nō filiarū: nec ex hoc potest exheredari. vt. C. de inoffic. testa. autē. si parētes. Itē no. hic expressum ꝙ vxor est de familia viri. ꝛ ꝑ hoc. C. de re mili. l. quicūqꝫ. li. xij. ℂ Quod facit an possit testificari † in causa viri. de quo dic vt dixi. C. de his q ad eccl'iam confu. l. presenti. §. sane. ꝛ de testi. l. etiam. Ibi si. dolo malo secus si nō dolo credebat eā maiorē. Dy. ibi contradicentē. s. patrē vel alium qui dotem dedit. Dyn. ibi: si constabat matrimoniū. i. si constitisset. Dyñ.

Ex eo. Ibi: teneri si aliquis ꝑ hoc in dānū nō incidat al's teneretꝛ. ꝛ hoc sequiꝛ si tñ ꝛc. Dyn. ibi: vtilē actionē in factū. Dy. ℂ Et sic not. ꝙ menda ciū qd̄ nō nocet nō puniꝛ. ꝑ hoc de euictōe. l. fundū. §. fi. ꝛ. xxij. q. iij. c. in ipsarū. §. ꝙ dicit sic ꝛ falsum qd̄ nō nocet nō puniꝛ. vt. ĵ. de fal. l. qd sit falsum. ꝛ. l. impuberē. et. C. e. l. nec exēplū. ꝛ de mādacio ꝛ eius pena no. C. q pō. in pi. ha. aut. itē possessor.

ℂ De fideiussorib⁹ ꝛ noīatorib⁹ tutor ꝛ curator. Rubrica.

1 Officium executoris vltime voluntatis an transeat ad successores.
2 Patientia ꝛ presentia fideiussorum tutorū operatur.

Super rubrica. De hoc titulo sunt duo tituli in tractatu tutelarū. lib. v. vnus de heredib⁹ tutorū. alius de fideiusso. tuto. Et vide Azo. in summa vtriusqꝫ tituli de tertia parte rubrice. s. de noīatoribus nihil habetur in ipso tractatu. sed de ea tractatur. C. de app. l. noīatores. ꝛ de periculo noīatorū. li. xi. ꝛ quo quis ordine cōueniaꝛ eodē tit. Et vide in summa triū librorū. C. eisdem titu. ℂ Ad que teneaꝛ heres tutoris ꝛ qua actiōe. ĵ. e. l. j. et an officiū † executoris vltime voluntatis transeat ad successores ꝛ an teneaꝛ inchoata perficere. ℂ Quare heres tutoris administrās cōnexa teneꝛ actiōe tutele tutor autē de gestis post pupillarē etatē tenetur negociorū gestorū. ℂ Quod patientia † ꝛ presentia fideiussorū tutorum operetur. ĵ. eo. l. cū ostēdim⁹. §. fi. de approbatoribus ꝛ fideiussorib⁹ qualiter teneanꝛ ꝙ exceptio principalis prosit fideiussori. ĵ. e. l. si cū fideiussore. Quod instātia transeat ad heredē. ĵ. eo. l. fina. §. j.

1 Heres tutoris quare tenetur pro connexis.
2 Officia non transeunt ad heredes.

Quāuis. Ibi: per defunctū tutorē. Dy. ibi: inchoata sunt in iudicio vel extra. Dy. ibi: admitti. i. cōmitti. q. d. ratio doli dʒ admitti. Dy. ibi: penes tutorē fuit de rebus pupilli. Dy. ibi: ꝙ ipse possideret sibi qꝛ verbuʒ penes nō autē. iō ꝙ tutor possideat ꝑ pupillo tenetur heres tutoris cū ipse teneatur de dolo ꝛ lata culpa. vt. C. de nego. gest. l. curatoris. de heredib⁹ tuto. l. j. ꝛ. ĵ. eo. l. cū ostendimus. Ja. ibi: reddere debet actione tutele directa. Dy. ibi: extra tutelam. i. extra actiōeʒ tutele directā. Dy. ibi: reddere cogiꝛ id ꝙ de bonis pupilli cepit. Dy.

1 ℂ Sed quero q̄ est ratio ꝙ heres † tutoris tenetur ꝑ ꝯnexis actiōe tutele tutor autē de gestis post pupillarē etatē tenetur actione negociorū gestorū. vt. š. de tute. ꝛ ra. distra. l. si post pubertatē. cū vtroqꝫ casu sit finita tutela forte: iō qꝛ pupilli etas admittit actiōeʒ tutele mortuo tutore pubertas nō tutelā finiens eā nō patitur nisi ratio cōnexitatis hoc inducat Dynus.

2 ℂ Deinde no. ꝙ hec lex allegatur ꝙ officia † nō transeūt ad heredes. Jaco. ℂ Qꝛ facit ꝙ si quis est constitutus cōmissarius in testamēto ꝙ nō transeat ad heredem. ꝛ si erat religiosus ꝙ non transeat ad caplm̄ ꝛ si prelatus ꝙ non transeat ad successorē qꝛ tale officiū morte finiꝛ. vt. š. de tute. l. tutela. ꝛ ibi in gl. ꝛ de hoc dixi plene. ꝛ ꝑ hoc. ĵ. de cura. fu. l. cui⁹ bonis. in ꝯtrariū vr̄ in religioso qꝛ qcquid acquirit seruus dn̄o acqrit. Sed religiosus est quodāmodo seru⁹ monasterij: ergo talis officiū acquirit monasterio nec finiꝛ ꝑ eius mortē. ℂ Sed dic ꝙ dicta regula quicquid acquirit seruus ꝛc. nō vēdicat sibi locū in his q̄ ꝯsistunt in mero facto. vt insti. de stip. seruorū. §. sʒ cū factū. ꝛ. ĵ. de v. obl. l. stipulatio ista. §. hi qui. tale autē factū. s. exequi volūtatē defuncti cōsistit in facto illi⁹ certe psone q̄ electa est ꝑ testatorē. ꝛ iō nō transit ad aliū. Dy. Inchoata tñ per defunctū forte posset heres ꝑficere ꝑ hanc. l. in gl. in iudicio in fi. immo videꝛ. vt. ĵ. si pen. ap. mors interue. l. j. §. fin. ℂ Sed rñ. ꝙ ibi loquiꝛ in cā ap. hic nō valet qꝛ cā ꝑncipalis post lit. cōtest. ꝛ appellatiōis pares sūt. C. sentē. rescin. nō pos. l. pemptorias. Sʒ tūc arguas ex eo qd̄ in. d. l. j. §. fi. si pen. ap. mors interuenerit parificat tutorē finita tutela. ꝛ añ redditas rōnes ꝛ heredē tutoris sil'r ante redditā rōnē. Sʒ certū ē ꝙ tutor teneꝛ exequi cām ꝑncipalē. si rōnes nō reddidit. vt. š. de admi. tuto. l. ita autē. §. post ꝯpletū. ergo ꝛ heres tutoris si nō reddidit rōnes. Dy. ꝛ Ja. de are. Nec ob. l. tā in ꝯtctib⁹ qꝛ isto iure filiusfa. nō hʒ heredē vt. š. ad maced. l. añpe. i. cū pr̄ nō fit heres nō teneꝛ explicare iudiciū inchoatū ꝑ filiū ꝑcuratorio noīe ħ aūt erat heres tutoris. ꝛ iō explicare teneꝛ Jac. ℂ Uñ nō video qd̄ ħ gl. possit sustineri nisi eo casu qñ reddit rōnes quo casu explicare nō teneꝛ causam inchoatā. vt. d. §. fi. in. l. j. Si pendente appellatione mors interuenerit. Tho.

Etiam. In fi. hoc est ad easdem vsuras tenentur ad quas ꝛ tutor tenetur. Dy.

Cum ostendim⁹.

Um ostendimus. Ibi:eius.s.heredi. Dy. Ibi perseuerauerit dic gl. noua inchoãdo. sz Jac.de ra. dicit. Jã inchoata gerẽdo ⁊ h̃ innuit v̈buz istud pseuerauerit pseuerare dicit̃ q2 fingit̃ eadẽ psona cũ defuncto tutore. Ja.de ra. Ibi exegit ⁊ pupillo nõ restituit. Dy.ibi:agitauit.i.in vsus suos ꝯuertit vel suo noĩe fenerauit. Dy. In gl.i. leuis culpa. Ibi:lex quicqd.⁊.s̃.de tute.et ra.distra.l.j.in p̃n. Dy.in eadẽ gl.in fi.forte hic loquit̃ ibi inchoatis p defunctũ et hoc innuit textus duz dicit pseuerauerit al's quõ daret̃ tutele cũ nõ detur ꝯtra tutorẽ.vt.s̃.de tute.⁊ ra.distra.l.si tutor p̃mi post.⁊.l.si post. Ja.vl' dic.vt dixi.s̃.e.l.j. Ja.de ra.dicit ꝙ si heres inchoata per defectũ nõ explicat̃ ꝙ ẽ in dolo vel lata culpa.sed accedat ad gerenda ea que nõ inchoauit defunct⁹ tunc tenetur de lata ⁊ leui sicut quilibet alius gestor.vt.C.de nego.gest.l.tutorẽ.ver.de hoc.⁊.l.tutori. Jaco.de ra.

1 ☞ Presentia ⁊ patientia preiudicant.
2 De approbatoribus fideiussorum.
3 Presentia cũ taciturnitate an operetur consensum.

Fideiussores. Ibi: p̃ntes fuerint nomĩationi. Dy.ibi:nõ cõtradixerint ipsi nominationi. Dy.ibi:tenere presumpta ex stipulatione p hãc.l. Dy.ibi:iure legitimo.i.p̃cedente interrogationẽ.⁊ subsecuta respõsione. Dy.ibi:eadẽ causa.s.eoipso ꝙ patiuntur noĩa fideiussorũ in actis inscribi videant̃ ea approbasse. Dy.ibi:affirmauerint vident̃ tacite presumptioni legis. Dy. Et no.ꝙ presentia † ⁊ patientia preiudicat ⁊ est sp̃ale hic fauore pupillorum ⁊ ppter autoritatẽ iudicis.vnde si pponerent̃ termini in aliȷ̃s psonis aliud esset q2 affirmator nõ teneret̃ nisi dolose affirmasset nã ⁊ speciale est in ista stipulatiõe ꝙ pupillus facit eã.vt.j.rem pupilli saluã fore.l.penul.q al's posset stipulari.vt.j.de v̈.l.mulier.vnde nõ ẽ trahendũ ad cõsequentias.et iõ non erit hoc in alia pmissione cũ fideiussor v̈bis obliget̃.vt j.de act.⁊ oblig.l.j.§.verbis.licet quidã hic dicãt p litteram istã. Jaco. Item facit littera ista multũ ꝯtra approbatores † fideiussorũ qui sunt in multis ciuitatibus ex cõsuetudine vel statuto ꝙ si approbant aliquos fideiussores vel p̃ntes fuerint cũ recipiebant̃: ⁊ nõ contradixerint ꝙ teneantur si postea reperiantur nõ soluendo dato ꝙ ipsi approbatores velint pbari ꝙ idonei ⁊ soluendo erant tpe quo ipsos approbauerũt. et ꝙ per hoc non excusentur cũ ipse textus equipararet tales approbatores ⁊ affirmatores fideiussorib⁹.vt hic ptz Ol.⁊ Dy. ¶ In cõtrariũ facit.j.ti.pri.l.j.§.si magistratus.⁊.l.quod ad heredem scdo respõ. eo.tit.l.j.§.diuus.⁊ qui satisda.cogan.l. arbitro. Et de ista materia an p̃sentia † cũ taciturnitate operet̃ cõsensum.dic vt.j.de reg.iur.l.q tacet. et extra de reg.iur. ca.qui tacet.⁊.c.is qui tacet. lib.vj.per Dy.⁊ alios.

I cũ fideiussoribus. Exceptio cõpetens principali competit ⁊ fideiussori.h.d. Et de hoc dic vt plene dixi.C.de nõ nume.pecu.l.tã mãdatori. Et collige ꝙ exceptio ꝯpensatiõis ẽ in rẽ al's nõ daret̃ fideiussori.vt.s̃.de pact.l.idem.§.j.⁊ p hoc soluit̃ questio que formatur ⁊ nõ soluit̃.s̃.de pcur. Et not.per Dy.extra de reg. iur.c.si quis in ius succedit li.vj. Et plene dixi.C.de cõpensa. super rubrica. et.j.de nouat.l.doli.

Upillus. Inter plures fideiussores a diuersis tutorib⁹ datos locũ habet beneficium diuisiõis ex psona tutorũ.h.d. Dy. ibi:officio cognoscẽt.i.iudicis scdo delegati. Dy. ibi: nõ dispar.i.nõ diuisa. Dy. In fi.hoc est cõdemnabunt̃ in partẽ non insolidum. Dynus.

1 ☞ Nouatio q̃ñ fit tacite obstat exceptio agenti.

I fideiussores. Etiã p eodez tutore intercedentes. Dy. ibi:cauerant.i.fideiusserant apud pupillũ simul pro eo ꝙ tutor deberet secus si fideiussisset in eo ꝙ a tutore seruari nõ posset q2 tũc in subsidiũ teneretur.vt.C.eo.l.ij. Ja.ibi:stipulanti.s.adulto. Dy.ibi:ꝙ ab eo.s.tutore. Dy.ibi: inter eos fideiussores tutoris. Dy.ibi:ꝙ p quia. Dyn.ibi:soluit̃ vtroqȝ casu.i.in pluribus fideiussorib⁹ ⁊ plurib⁹ mandatorib⁹. Dy. ibi:species actionis.i.diuersitas. Dy.ibi:excludit.q.d.excludere non dȝ. ¶ Et facit hec lex ꝙ quando fit nouatio † tacite obstet exceptio agenti ex prima.vt.j.de preto.stipula.l.penul. vbi de hoc ⁊ de ista materia nouationis plene dixi.j.de verb. obli.l.ita stipulatus. et.C.de noua.l.j.

h Eredes. Ibi: culpam.s.in abstinẽdo ab administratione cõmissam. Dy.

Paulus. Respondi ibi:suscepit.q.di.si cõuẽtus est tutor p dolo ẽ cõtra heredẽ:agitur p dolo et si p culpa contra heredem. ⁊ hoc est expressum ꝙ instantia litis transit ad heredem.p hoc.j.de act.⁊ oblig.l.sciendũ.⁊ de iniur.l.sz si vni⁹.§.interdũ.s̃.de iudi.l.tã in cõtractib⁹. ⁊ dixi C.ex deli.defunc.l.p̃ma. ¶ Et hoc verũ ẽ lite cõtestata.vt hic dicit prima glo.⁊ p hoc.s̃.de iudi.l.heres absens.l.si petitor. Secus est ante lit.cõtesta.vt.s̃.de eo q p tuto.nego.gessit.⁊.l. j.§.fi.cũ ante lit.cõtest.nõ dicat̃ iudiciũ. vt.j.rem ra.ha.l.amplius.⁊ in aut̃. de litig.§.omnẽ.⁊.§.si vero initiũ. Ibi: eo ptinet.i.habuit effectũ. Dy.ibi:nõ excuset̃. Quin cõdẽnet̃ ad interesse pupilli. Ibi:instrumenta tutelaria etiã p culpã leuem tutoris. Jaco.ibi:heres teneat̃ etiã ante litẽ cõtest. Jac.ibi:sz constitutionib⁹. ¶ Oppo.contra predicta. Dy.ibi:ignorantia heredem. In hoc.s.vt non teneant̃ de leui culpa defuncti. Dy.ante lit.cõtestat. Dy.ibi:cõueniatur.i.de nouo cõuenire incipiant ex leui culpa defuncti. Dyn.ibi:lite contestata tunc eñ tenetur heres sicut defunctus. Jaco.

¶ De magistratib⁹ cõueniẽdis ⁊ eoꝝ heredib⁹. Rubrica.

1 ☞ Absentes an teneantur ad emendationẽ dãnorum que fiunt per villas.
2 Absentes non sunt excommunicati quando per vniuersitatem fiant statuta contra libertatem ecclesie.
3 Vicini supueniẽtes an teneãt̃ ad debita p̃terita vniuersitat̃.
4 Per magistratũ ⁊ tabellionẽ queritur actio alteri.
5 Pupillus hȝ electionẽ cõueniendi quẽ vult ex tutoribus.

Uper rubrica. Vide Az.e.ti.⁊ Rof.in libello de actõe in factũ q̃ datur ꝯtra magistrat⁹. Et vide ad istã materiã v̈. qd̃ dicit Dy.alibi nõ repiri ita clare q̃ ẽ.s̃.de admi.tuto.l.luci⁹. §.cũ testõ.v̈.al's quidẽ. Si vniuersitas delinquat ꝙ solũ p̃ntes teneant̃ ⁊ nõ absentes vel p̃ntes ꝯ dicẽtes j.e.l.j.v̈.sz si ordo.⁊ facit ꝙ si sindicus ꝯstituat̃ a minori parte vniuersitatis.⁊ condẽnet̃ vel aliqua dãna sustineat ꝙ illi qui eũ cõstituerũt teneant̃ ⁊ nõ aliȷ̃. ¶ Et ꝙ ad emendationẽ dãnorum ⁊ robariarũ † q̃ fiunt p villas non teneant̃ illi q erant absentes. ¶ Et si p vniuersitatẽ fiãt † ꝯtra libertatẽ ecclesie ꝙ tũc absentes nõ sint excõicati. Et an idẽ in s̃nia interdicti. Et an vicini † supuenietes de nouo teneant̃ ad debita p̃terita vniuersitatis. An cui mandat̃ inquiri de facultatib⁹ ⁊ morib⁹ tutoris teneant̃ ea.l.§.si p̃ses.et.§.seq. ¶ Qr magistrat⁹ teneant̃ si moniti nõ dederũt tutores vel curatores. Si maliciose magistrat⁹ ptrahat dationẽ in tp̃s successoꝝ tenent̃.e.l. §.sciendũ.falsa renunciantes circa facultates fideiussoꝝ tutoꝝ tenent̃.e.l.§.diu⁹. Et facit ꝙ estimatores decime papalis tenent̃ si falsa renũcient si tpe datiõis tutores erãt idonei vel fideiussores si postea efficiant̃ nõ idonei nõ tenent̃ magistrat⁹ e.l.§.si magistrat⁹.⁊ sic ẽ p̃sumptio de p̃nti ad preteritũ qd̃ facit ꝙ hodie hereticus p̃sumat̃ retro fuisse ⁊ sic incumbat pbatio emptorib⁹ q emerũt ab eo ꝙ tpe vẽditionis fuerit catholicus casus q alibi nõ reperit̃ f̃m Dy.s.ꝙ pupillus nõ habeat priuilegiũ in bonis magistratus: sz sit equalis aliȷ̃s creditoribus.e.l.§.priuilegio. ¶ Et p magistratũ † ⁊ tabellionẽ q̃rat̃ actio alteri sine aliqua cessiõe.e.l.§.exigere. In quãtũ teneat̃ pater p filio magistratu qui tutorẽ dedit ea.l.§.fi. ¶ Casus q alibi nõ reperit̃.j.e.l.pponebat̃.in quãtũ teneant̃ hẽdes magistratuũ.j.e.l.nõ fil'r.⁊.l.ꝙ ad heredẽ.an cõueniat̃ ingr̃atus per tutorẽ qui soluit p tutore.j.eod.l.duo. ¶ Qd̃ pupillus † habeat electionẽ cõueniendi quẽ vult ex tutorib⁹ vl' ingr̃atibus.j.e.l.in magistratus. Qd̃ penit⁹ nõ exigant̃ vsure.j.e.l.fi.

1 ☞ Uniuersitate delinquẽte presentes tantũ tenentur.
2 Pro debitis vel delictis vniuersitatis nunquid teneant̃ illi qui nõ erant vicini tempore obligationis vel delicti.

In ordine. Idest ꝯtra ordinẽ decurionũ. Dy.in subsidiaria actio.s.in factũ vl' vtilis.s.tutele.vt.j.e.l.fi. Et facit.j.quãdo ap.sit.l.j.§.solent.⁊.§.seq. Et dic subsidiaria aptitudine f̃m Ja.de are.sz de hoc vide in gl.s̃.de tute.⁊ ra distr. .j.§.nũc tractem⁹. Ibi:sz in magistratus.i.ꝯ magistrat⁹ q tutores dederũt. Dy.ibi:hi eñ.s.fideiussores magistratuũ. Dy.

Et facit.j.ea.l.§.fi.in fi. ¶ Ibi: ex hac causa.i.p mala administratione tutoꝝ a magistratib⁹ datoꝝ. Dy.ibi in se periculum tutoris dati magistratib⁹. Dy.ibi: pñtes fuerūt eo tēpore quo dabant̄ ⁊ periculū a decurionib⁹ suscipiebat̄. Dy.ibi: nominauerūt.s.tutores. Dy.ibi: vel fideiusserint p tutorib⁹. dy. ibi: meos decuriones. periculū ad decuriōes nō ptinet. vt.s. dictū est. Dy. Exposita lr̄a no.ſm Jac.de are. ex v̄.sed si ordo ꝙ si vniuersitas † delinquat tenent̄ pñtes tantū nō absentes que alibi nō reperit̄ scōm eū. Et hoc iō est scōm eū q: istud nō spectabat ad decurionū officiū licet generalr̄ sit officiū administrationū ciuitatis eis ꝯmissum nā de generali dicto q̄dam tacite excipiuntur. vt.s.de ritu nupt.l.q̄ꝙ.⁊ de serui.l.si cui. secus autē si faciūt ea q̄ pertinēt ad eoꝝ officiū: q: tūc qđ facit maioꝝ pars oēs facere vident̄. vt.s.ad municipa.l.ꝙ maioꝝ.⁊ de reg.iur.l.aliud.§.refertur. Et facit ad p̄dicta.j.de reg.iū.l. factū a iudice. Ja.⁊ extra eo.c.factū a iudice.cū ibi no.p Dy. et alios. Et ex predictis possunt decidi plures q̄ōnes. ¶ Et prima est q̄ tāgit̄ p Saileotū in margarita de sindico penul. q̄ōne.s.si aliqs cōstituat̄ sindicus ab aliqua vniuersitate lʒ nō p̄sentib⁹ duab⁹ partib⁹ sicut fieri dʒ. vt.C.de decurio.l.noiationū forma.li.x.⁊ qđ cuiusꝗ vni.l.nulli.⁊ plane. Et sic nō valet cōstitutio sindici ꝙ si iste sindicus cōdemnet̄ ⁊ teneant̄ illi qui fuerūt pñtes, cōstitutioni. ¶ Scđa est: cōiter est statutum in ciuitate ꝙ ville nō teneant̄ emendare dāna data vel robarias factas in eoꝝ territorijs nūquid ad eoꝝ emēdationē teneant̄ illi q erāt absentes tpe dāni vel robarie: ⁊ hic est arg. ꝙ absentes tpe dāni vel robarie nō teneant̄. ¶ Tertia q̄stio est si vniuersitas fecit statutū cōtra libertatē eccl'ie ꝙ decuriōes seu cōsiliarij tūc absentes nō sint excōicati p.c.nouerit.ex̄ de snīa excō. Et idē puto dicendū de pñtibus q ꝯtradixerūt. Et hoc satis innuit dicta decretalis nouerit q̄ punire vr̄ solū facientes cōsentientes. nam pena tenere dʒ solos autores. C.de penis.l.sancimus. et sufficit ꝙ isti cōtradicēdo fecerūt ꝙ potuerūt cū vltra posse suū nullus teneat̄. ex̄ de iureiur.c.q̄relā. et.c.breui ⁊ de voto ⁊ voti redemp.c.ij.in fi.⁊ snīa excōicatiōis nō ligat cōtradicentes. ⁊ an idem in snīa interdicti si ciuitas vel vniuersitas supponat̄ eccl'iastico interdicto ꝙ nō ligētur absentes. Et vide ad oīa predicta que not.C.ne filius p patre sup rubrica. ¶ Sʒ nūquid p debitis † vel delictis vniuersitatis teneant̄ q nō erant vicini tpe obligatiōis: vel delicti filr̄ facit h̄ lex. ꝙ nō q̄ dicit teneri solūmō tūc pñtes. ⁊ est exp̄ssum ꝙ nō teneant̄. C.de cur.l.puidendū.li.x. ⁊ de p̄dictis q̄ōnib⁹ vide in q̄ōnibus statutoꝝ prima parte de represalijs.

Neꝗ. Ibi: actione subsidiaria in factum vel vtili tutele. Dynus.

Si preses. Ibi: denūciare sibi p̄sidi. dy.ibi: tutoꝝ ab alio noiatoꝝ. Dy.ibi teneant̄.s.magistratus renūciantes. Dy.ibi: sʒ si deceperint.s.presidem ipi renūciantes tenent̄. Dy.ibi: tenere eos.s.magistratus nō exigentes cautionē vel exigentes minus idoneum. Dy.in gl.nō de moribus de quo loquitur.j.§.proxi. Ol.

Si preses prouincie. Ibi: nominib⁹.s.tutoꝝ. Dyn.ibi: de nominib⁹.i.de facultatib⁹ noiatoꝝ. Dy.ibi: ⁊ pinde.i.relatione magistratuū. Dy.ibi: querit̄. Et vr̄ ꝙ non vtiꝗ eū ⁊c̄. Dy.ibi: interest.i.interesse videt̄. Dyn.ibi: vtroꝗ casu.i.siue elegerint siue inquisierint. Dy.ibi: agere possunt cōtra magistratum excusso tutore ⁊ fideiussorib⁹ eius. Dy.in glo.non facta predicta de mādatiōe q tenent̄.s.ti.j.l.cū oñdim⁹.§.fi.Ja.

Si curatores. Ibi: dati a preside. Ibi: eoꝝ.s.magistratuum. Dy.ibi: ad eos satisdant nō exigētes: vel minus idoneā. Dy.in gl.i.de noiatoꝝ facultatib⁹ in fi.p hoc.s.pri.nā si nō habet notā ꝯditionē illoꝝ dʒ mittere secrete ad loca in quib⁹ morat̄ ⁊ inquirere secreto de morib⁹ ⁊ cōditionib⁹ coꝝ vt sciat quilibet si testib⁹ credere debeat. vt.s.de testi.l.testium.§.j.Jaco.

¶ Iudex nō dʒ officiū exercere nisi admonitus ⁊ reqsitus.

Magistratibus. Ibi: si omnino quasi dicat nō solum tenerētur magistratus si idoneū nō dent de quo dictū est.s.sʒ etiā si omnino nō dent. Dy.ibi: tenent.s.magistratus non dantes. Dyn.ibi: admoniti no.ꝙ iudex † nō debet officiū suū exercere nisi admonit⁹ ⁊ reqsitus a partib⁹. Ibi: medio.i.post admonitionē ante dationē. Dy.ibi: patuerunt.i.tutores vel curatores non dederūt. Dy. In glo.permissum. Ibi: olim.vt.s.de admi.tuto.l.lucius.§.cū testamēto. Jaco.ibi.§.sed hoc iure si pupilli substātia sit infra quingentos aureos. Jaco.

Sciendum. Ibi: traxerint.i.distulerint. Dyn. ibi: tutelam.l.tutoꝝ dationē. Dy. ibi: successores suos.i.in tēpus successoꝝ suoꝝ cū essent iuxta finem magistratus. Dy.ibi: data opera.i.dolo. Dy.ibi: traxerunt.i.frustratorie exigere distulerūt. vt.j.de here.institu.l.si quis instituatur. Ol.ibi: quoad.i.donec. Dy.ibi: nihil eis scʒ magistratibus dolose differētibus. Dy.proderit quo minus teneantur. Dy.de periculo medij temporis.

Diuus. Ibi: tutoꝝ satisdationes.i.facultates fideiussoꝝ q̄ a tutorib⁹ offeruntur. Dy.in fi.si circa estimationē falsa renūciauerūt. ⁊ ad h̄.s.ea.l.§.si p̄ses.j. et.s.titu.proxi.l.cū ostendimus.§.fi.in fi. Et est hoc expressum q: estimatoꝝ qui male estimat tenet̄. p hoc.C.eo.l.fi. Et si mensoꝝ falsum modū dixerit per totū: ꝙ facit contra estimatores et collectores decimarū romane eccl'ie ꝙ teneant̄ si male estimant.⁊ pro hoc bene.C.de censi.censitori. et perequato.j.per equatores.lib.xi. Jaco.de are.

Si pater. Ibi: alterius.s.magistratus. Dy.ibi: ei⁹ suscipientis periculum. Dy.ibi: solus.i.vnus. Dy.ibi: aggrediēdum.i.cōueniendum. Dy.

Si quando. Ibi: desint.i.deficiāt. Dy.ibi: non ipsos magistratus. dy.ibi: vēditur et nihilominus ad ipsos magistratus noiantes ⁊ non dantes pertinet periculum. vt.s.ti.pri.l.ij.⁊ ibi no.dy. ¶ Et vide qđ nota.s.de tuto.⁊ cura.dat.ab his.l.diuus.

¶ Hereticus alienare non potest.

Si magistratus. Ibi: nō sufficit.i.non excusatur qñ teneat̄ subsidiaria. dy.ibi: quāuis. ¶ Postea etiā durāte tutela ⁊ sic anteꝗ possit agi cōtra eos. vt.s.de tute.⁊ ra.distra.l.si cū adhuc Dy.ibi: ꝙ ei.s.magistratui. Dy. Imputet̄. et ideo nō tenetur actione subsidiaria. Dy.ibi: non exegit a tutore. Dy.ibi: sufficit ad hoc vt nō teneant̄ magistratus. ¶ In gl.vlti.q̄ incipit qui eū in fi.sic ergo no.ꝙ de presenti statu presumitur in preteritū.ad hoc.C.de proba.l.ex persona.⁊ ibi de hoc not.⁊ dixi. ¶ Et facit ad questionē heretici † ꝙ postꝗ sunt heretici non possunt alienare. C.de here.l.iiij.⁊ ad leg.iul̄.maie.l.vlti.⁊ ex̄ de here.c.cum scōm leges. Quidā inuētus est hereticus ⁊ de heresi dānat̄ ⁊ bona eius confiscant̄ emptores q ab eo emerūt dicūt ꝙ tpe venditionis erat catholicus dubitatur cui incumbat onus probandi. Et videt̄ ꝙ emptoribus quasi videatur presumendū de presenti ad preteritū. vt hic vnde cū hodie inueniat̄ hereticus olim p̄sumat̄. ⁊ p hoc.C.de adul.l.si q adulterij. Dy.⁊ de ser.expoꝝ.l.monitoꝝ.cū his q̄ ibi not.⁊ dixi.

Priuilegium. Casus iste nō est alibi ſm Dy.

¶ Per tabellionē potest alteri vtilis actio acquiri.

Exigere. Licet ordo qui hic tradit̄ cōuertatur nihilominus valet qđ agitur. vt no.s.de ad.tuto.l.quotiēs. Dy.ibi: ⁊ in presentiarū.i.presens est. ⁊ est idē verbū.j.ꝙ vi aut clam.l.j.§.penul: ⁊.s.de interroga. act.l.de etate.§.ex causa. Jaco.⁊ in plurib⁹ alijs locis. vt in alphabeto dictione presentiarū ibi ipse magistratus.s.stipulari debet Dy.ibi: dandā ipso iure snīam sine aliqua cessione q: p seruū publicū vl̄ magistratū queritur actio. vt hic.⁊.j.rē pupil.sal. fore.l.nō quasi.⁊ alijs cōcoꝝ.hic i gl.alle. Et ad hoc sepe allegatur.§.iste ꝙ p tabellionē † pōt alteri vtilis actio acquiri. ¶ Quod tamē quidā voluerūt dicere speciale esse in pretorijs ⁊ iudicialib⁹ stipulationib⁹ in alijs secus q: alteri stipulari ⁊c̄. vt.j.de v̄.ob.l.stipulatio ista.§.alteri. Glo.tamē Dy. ⁊ doctores tenent ꝙ sic. vt indistinct. ⁊ ita no.institu.de inuti. stipu.l.si qs alij.⁊ pbat̄ in aut.de here.ab intestato.§.ex his. et vt sine phibitione matres debitrices.§.q: vero.⁊ de litig. §.ad excludendas.⁊ in pluribus alijs locis.

Si filius. Ibi: culpa eius.s.filij eiusdem q: magistrat⁹. Dy.ibi: administrauerit.s.filius Dy.ibi: pmittat.s.tantū.ita ꝙ nō priuatoꝝ. Dy.⁊ p hoc.s.e. l.j.in prin.in glo.vltima in fi.nomē est cuiusdā montis. Dy.

Proponebatur. Iste casus nō est alibi ſm Dy.ibi: aliorum quoꝝ.s.tutoꝝ. Dy.ibi: pupillo fecisse repete proponebat̄. Dyn.ibi: tutoꝝ iste qui solidum soluit. Dy.ibi: aliquā actionē. et videtur ꝙ nō cum sciret ⁊c̄. Dy.ibi: factum sit in totum ⁊ sic p parte contutoris qui non erat soluendo. Dy.ibi: senatus enim consultum quo cauetur magistratus

magistratus conueniendos pro mala administratione tutorum. Dy. ibi: presertim abundat. Dy.

Quod si tutor. Qui solidum soluit. Dy. ibi: culpa vacet. i. qui ignorabat cotutores satisdedisse. Dy. ibi: enim dari pro parte que contingebat defunctum contutorem. Dy.

Non similiter. Ibi: neglegentie. i. leuis culpe. Dy. ibi: in omne periculum. i. in omne dānum culpa obueniens. Dyn. lata leui vel leuissima.

Duo tutores. A magistratu dati. Dy. ibi: tutorem superstitem et locupletem. Dy. ibi: dari debet subaudi statim pro parte eius qui decessit nō soluendo et sine herede. Dy. et Jac. ibi: eū. s. tutorē. Dy. ibi: administrauerit et alia neglexerit. Dy.

Quod ad heredem. Ibi: respectum quo cauetur vt sequit. s. actionē cōtra heredes magistratus dari. Dy. ibi: cauit. i. caueri fecit. Dy. ibi: et tūc. i. tpe cautionis. Dy. ibi: idonei fuerit. s. fideiussorē tutoris. Dy. ibi: defierint. s. esse idonei ipsi fideiussores. Dy. ibi: probe. i. licite. Dy. ibi: multo iustius. s. recusat huiusmodi actioni. Dyn. ibi: sit diuus pius. Dy.

In magistratus. Hec lex est p op. Az. in his q̄ not. s. de admi. tuto. l. si plures. et de tute. et ra. distra. l. j. §. nūc tractemus vsu. ibi: cū quo. i. cōtra quē. Dy. ibi: potissimum. i. principaliter. Dy. ibi: si neq̄ vlla culpa leui non lata. Dy. in fi. vterq̄ est soluēdo. Dy. in glo. al's est: al's deest vlla et est melior littera. Dy.

Magistratus. Ibi: cautōes exegerūt minus idoneā ab initio al's secus. vt. s. eo. l. j. §. si magistratus. Dyn. ibi: ex his. s. magistratib⁹. Dy. in glo. dic. s. curatorib⁹ et tūc expone cautionē exegerūt. s. idoneam. Dy. ibi: vel dic. i. magistratibus. et tunc expone cautionē exegerūt. s. minus idoneam. vt in expositione littere dixi. Dy.

An in magistratus. Ibi: peti nō possint. sed fors tm̄ ea ratione q̄ sequit qm̄ &c. Dy. ibi: cōstitutū est. C. de vsur. fisca. l. j. Dy. in eadē gl. i. eiusdem effectus quātū ad res q̄ in ea veniūt. Dy. i gl. vlt. Ibi: vtilis neg. gest. et hanc sequit gl. institu. de satisdatiōe tuto. §. sciendum.

¶ De rebus eorum qui sub tutela vel cura sunt sine decreto nō alienādis vel supponēdis. Rubrica.

1 ¶ Pater si sit tutor filij an possit alienare.
2 Testator an possit concedere executori vltime voluntatis q̄ alienet.
3 Bona minoris an obligentur in casib⁹ in quibus tacita obligatio inducitur a lege.
4 Per scōm decretū an transferatur dominium.
5 Lapicidine an sint metalla.
6 Legatarius repudians legatū an videat hoc facere in fraudem creditoris.
7 Seruitori seu viatori an sit credendum.
8 Pater tutor nō potest alienare sine decreto.
9 Tutor an possit iura querere contra pupillum.
10 Testatoris volūtas pbatur p testamentū non solenne.

Super rubrica. Uide Azo. in summa de predijs minor. et C. dicto titu. per totū. regula q̄ predia rustica et suburbana minor. nō possunt alienari. Et quattuor exceptōes cōtra regulā. j. eo. l. j. Et an si pater † sit tutor filij possit alienare. Ibi: et an testator † possit cōcedere executori vltime volūtatis q̄ alienet. an consuetudo patrissa. sit seruāda p herede. e. l. §. si defunctus. An pactū possit fieri cū minore q̄ res q̄ sibi vendit sit loco pignoris quousq̄ soluat preciū ea. l. §. si. ¶ An bona minoris obligētur in casibus in quib⁹ tacita obligatio † inducit a lege vt in locatiōe dote et si scō et similib⁹. vide. j. e. l. ij. ¶ Nō regula i princ. hui⁹. l. posita locū habeat solum in alienatione volūtaria non necessaria. j. eo. l. iij. Et an p scōm decretū † seu p aliā sniam transferatur dnium. ¶ De duab⁹ fraudib⁹ q̄ ex cogitari possunt in alienatiōe rerū pupillariū. e. l. §. Idem queri pōt. et hec de fraudib⁹ q̄ fiunt in alienatiōe q̄ fit in clericos contra formā statutor. ciuitatū. ¶ De emphiteosi vsuf. et seruitutibus predialib⁹ pupillo cōpetentibus. an possint alienari. ea. l. §. si quis. et §. seq. De lapidicine † sint metalla ea. l. §. fin. q̄ facit p excipientib⁹ metalla de cōtractib⁹ quos faciūt si pupillus hēat ti. et bonā fidē. an talis res possit alienari et si habet nudā possessionē. j. eo. l. magis. §. j. An fundus pignori obligatus pupillo possit alienari. e. l. §. si fundus. An fundus a pupillo legatus possit restitui p tutorem ea. l. §. si fundus. Scōo si cōtractus habuit initium a predecessore pupilli tenet alienatio si a pupillo nō ead. l. §. si pupillus. An legatū fundi possit repudiare pupillus sine tutore ea. l. §. si fundus. Et an legatari⁹ † repudians legatū videatur hoc facere in fraudem creditorum. ¶ Forma inquisitōis quā fuare dz pretor añ interpositionē decreti. e. l. §. nō passim. Et q̄ alienatio fieri nō dz pter es alienū nisi sit vsurariū et creditor instet. Et an istud decretū possit interponi dieb⁹ feriatis casus q̄ nō est alibi ea. l. §. illud queri. ¶ An iudex possit interponere decretum in re nō subsistente sue iurisditiōi. Et an dari tutor possit scholari nō subdito in studio existenti. et q̄ preciū cōuerti debet in vtilitatē minoris et idē in ecclesia. Et an credatur seruitori † seu viatori q̄ decretū obrepticiū sit nullum ipso iure ea. l. §. si es alienū. Et an minor: vel eccl'ia possint res immobiles pmutare. et an si nō hēat pupillus vnde se alat possint res immobiles alienari. ¶ Cōis dicitur res pprie pro indiuiso. et vbi nō est cōmunio nō habet locū cōmuni diuidundo. j. e. l. sz si forte. Et q̄ in pprietariū et vsufru. nō sit diuisio. et idem puto inter dñm et emphiteotam et vasallum q̄ minores nō possunt inuicem se puocare nec rē cōem sine decreto. j. e. l. si pupillor. Si eccl'ia obligat, rē cū solēnitate creditor pōt eā vendere postea sine solēnitate. e. l. §. j. Pater tutor † nō pōt alienare sine decreto ea. l. §. si pr. Forma decreti pretoris seruāda. et eadē. l. §. si pretor. ¶ Quando teneat pignoris obligatio rei minoris eadē. l. §. fi. An valeant gesta per non veros tutores vel alios intensos. j. e. l. qui neq̄. ¶ An phibitio ořonis locū habeat in rebus furiosor. et pdigorum ea. l. §. j. De successor possit reuocare decretū predecessoris. j. eo. l. q̄uis. An iura quesita venditori post venditionē prosint emptori. j. eo. l. illicite. ¶ An tutor † possit iura querere cōtra pupillum. j. e. l. non sit. ¶ An fundus sterilis vel pestilens possit alienari. j. e. l. si fundus. Pupillus nō potest petere rē venditā sine decreto nisi soluat preciū in eius vtilitatē conuersum ea. l. §. j. ¶ Quod volūtas † testatoris pbat per testamentū nō solēne. j. eo. l. fin. et sic prestat impedimentum. Nō de iure nō sortit effectum. de quo dic vt ibi.

Imperatores. Istud princi. vsq̄ ad §. si defunctus diuiditur in tres partes. ¶ Primo ponit mens senatuscōsulti. ¶ Scōo verba ibi preterea &c. ¶ Tertio ponūtur casus in quibus permittit alienatio ibi nisi vt id fieret &c. Et snia oīm istarū partiū ē q̄ res minoris nō phibet alienari nisi in quattuor casib⁹. Ibi: idibus iunijs al's iunij. Dy. ibi: preterea hic incipiūt verba oratiōis. Dyn. ibi: nisi vt id hucusq̄ est regula seu verba orationis mō sequūtur exceptiones a regula que sunt quattuor vsq̄ ad. §. si defunctus. Dy. Et dic nisi vt id. i. vt predia rustica vel suburbana distraherent. Dy. ibi: parētes vel alij testatores a quib⁹ res ad pupillū peruenerit. vt. C. qñ decreto opus nō est. l. prediū. Jac. et prima: est pma exceptio a regula. Ibi: sz si forte scōa exceptio. Dyn. ibi: ex reb⁹ ceteris pretor predia rustica vel suburbana. Dy. ibi: manēte pupillo actiōe reali p recuperanda re ab eo in quē ē facta alienatio et psonali cōtra tutorē alienantē. vt. j. eo. l. magis puto. §. penul. Dy. ibi: si postea. i. post alienationē permissam p pretorē. Dy. ibi: obreptū esse pretori. i. p mendaciū allegatū cām subesse et impetratū vt fieret alienatio. Dy. Ad hoc. vt. j. de fal. l. si quis obrepserit. Ibi: si cōis. s. p indiuiso. vt. j. eo. l. magis. §. fi. et ē tertia exceptio. Dy. ibi: aut si creditor quarta exceptio. Dy. ibi: apparente pupilli: vel a pupillo cū decreto in causē cognitione. vt. j. eo. l. si pupillor. §. j. Dy. ibi cēseo de his q̄ veteri iure statuta erāt. Dy. querit Jac. de are. Si pater sit tutor filij impuberis nūquid possit alienare sine decreto. et dic q̄ nō. vt. j. eo. l. si pupillor. §. si pater. Item colligit hic ar. q̄ pr pōt dare fideicōmissario licentiā vendendi. et p hoc. j. §. pxi. si defunctus. et. j. de alimē. leg. l. alio hēde. §. j. et ibi in gl. et. s. man. l. si vero nō remunerādi. §. fi. Ja. et dixi C. de episco. et cle. l. nulli. §. sed nūquid vendere poterūt sicut poterant ante oratiōnē. Dy. In gl. tunc eni. Ibi: irritatum. s. testamētū. Dy. In glo. vt et. C. eo. ibi: vt hic. et. j. ea. l. §. magis. et. §. nō possum. et. C. de admi. tuto. l. lex que. Dy.

1 ¶ Heres nō tenetur sequi cōsuetudinem defuncti.

Si defunctus. Ibi: res venales que sine decreto alienari nō poterāt. dy. in glo. not. nō spectari in fi. Sʒ hic nō erat aliqua defuncti cōsuetudo. sed solū quedam presumptio tacite voluntatis defuncti cū nō paretur q forte vēdere volebat aliqua de causa que causa cessare pōt in personā minoris. ⁊ que non poterat vtilis esse patri ⁊ minori inutilis. Dy. ¶ Uel dic ſm Jac. de bel. qd in contrarijs fuit cōsuetudo ex frequentibꝰ actibꝰ hic vero fuit vna volūtas alienādi quā volūtatem heres nō cogitur seruare q nō est dispositiua. vt. C. de test. l. verba. Item heres † nō tenetur sequi regulariter cōsuetudinem defuncti nisi quādo eius volūtas est dispositiua et esset dubia. vt. j. de lega. j. l. si seruus plurium. §. vbi de hoc. Ja. de bel. Uel dic ꝙ hoc inducit diuersitas conditionis vtriusqꝫ psone ar. j. de acquir. here. l. paulus. §. j. ⁊ de col. bo. l. j. §. si is ad quē. Ol.

Si minor. Ibi erūt predia subaudi eo pacto. dy. ibi: quintum est minori per traditionē vel id qd habeatur loco traditiōis. Dy. ibi: obligari sine decreto ⁊ cause cognitione. Dy. in glo. pma ibi: hereditatis. ⁊ de edil. edicto. l. ꝙ si nollit. §. idem marcellus. Ja. ibi: vel dic hoc placet Dy. ⁊ Ja. de are. qui allegat ad hoc de dona. l. si quis argen. §. fina. Jaco.

1 ☞ Sapiens libenter onus tutele non suscipit.
2 Minor conducens domum conducta ⁊ inuecta an inuecta ⁊ illata sint tacite obligata.
3 Confirmatio facit validū quod erat inualidum.

Sed hic. Ibi: illud mouere ad dicenduʒ ꝙ tale pactū ⁊ talis obligatio valeat Dy. ibi: ab initio. i. eo tpe quo dñium querit. Dy. ibi: emerit et emptū fisco obligauerit. Dy. ibi: saluum sit fisco q̄ semp habet bona secum contrahentiū pignori obligata. C. in quib. cau. pig. tacite cōtrahitur. l. certū est. et sic ista obligatio nō fit a minore sed a lege ⁊ sic nō obligat de nouo q semp coheret obligatiōe. l. rex ptāte. qd secus est in priuato argumē. ad hoc. j. de manumis. vindi. l. illud. ⁊ l. si rogatus. Ol. ¶ Idem est si pupillus a pupillo emat. vt. j. l. proxi. ⁊ C. de seruo pig. dato manumis. l. si tutor secus in priuato. vt dixi q tunc nō obligant legis ptāte: sed ex cōuentione expssa vel ēt. l. presumpta et tūc habet locū. §. primus si minoris. s. l. prox. Dy. sed obijcitur. C. de legiti. tuto. l. vlti. vbi dicit ꝙ si minor suscipiet tutelā ꝙ bona sua nō obligarent dicunt quidam ꝙ ibi nō vtitur iure cōi q nullus sapiens † homo libenter suscipit onus tutele: sed hic est vsus iure cōmuni cōtrahēdo cū fisco. vnde aut minor facit cōtractū sibi nō permissum a iure ⁊ tunc nō obligantur bona vt ibi: aut sibi pmissum. ⁊ tūc si est talis cōtractus in quo bona a lege tacite obligent. ⁊ tūc tacite obligant. vt hic. ⁊ j. l. proxi. Et faciūt predicta ꝙ si minor † cōducat domum ꝙ inuecta ⁊ illata sint tacite obligata ꝙ ista obligatio fit tacite a lege. vt. C. locati. l. certo iure. Jriuʒ tamē tenet glo. s. de pactis. l. item q cōuentiones. vbi plene dixi q̄ glo. cōiter reprobatur p modernos p ea que dicta sunt super eo casu quo cōtractus locationis valeat vt cū tutoris vel curatoris autoritate. ⁊ de hoc not. d. l. certi locati. ⁊ di. l. fi. de legitimis tutori. feciunt etiā predicta ꝙ si minor cōtrahat matrimoniū ꝙ eius bona sint tacite obligata p dote de quo not. C. de iur. dot. l. vbi adhuc v. Itē quero an hec lex locū habeat. ⁊ p hoc. s. de iur. dot. l. mutus. ⁊ predicta sunt Jaco. de are. p maiori parte. ¶ Ultimo not. ex fine huius. l. ꝙ confirmatio † facit validū qd erat inualidum. pro hoc. s. de cōfir. tuto. per totum. ⁊ de adop. l. nam ita diuus. de quo vide ex de confir. vtili vl' inutili p totū. ⁊ ibi p Gof. ⁊ Host. in summa. ⁊ p Spe.

Sed si pecunia. Ibi: is qui. s. fundus Dyn. ibi: sit emptus subaudi queritur. Dy. ibi: pupillo ementi iure pignoris tamē capi ex pmo decreto. Dy. ibi: distrahi p scdm decretū. Dy. ibi: ius pignoris contrahit p interpositionē primi decreti cū ventū fuerit in possessionē. vt. s. de pig. act. l. nō est mirū. Dy. ibi: legator a pupillo herede debitorū. Ibi dāni infecti repete causa. Dy. ibi: he enī obligationes p primū decretū procedentes. Dy. ibi: siue alienatiōes p scdm decretū pcedentes. Dy. ibi: vel curatoris volūtate hic videret declarari regula generaliter posita ꝙ res. s. minoris sine decreto alienari vel obligari nō possit. vt. s. l. j. in prin. q intelligit de illa alienatiōe vel obligatiōe que fit voluntate tutoris vel curatoris. Secus est ergo in legali obligatione idē puto dicendum de statuto qd est pgami ⁊ in multis ciuitatibꝰ ꝙ alienatio rerū immobiliū nō fiat in nō subditū. Qd intelligat de alienatiōe volūtaria nō necessaria vel legali. ¶ Itē colligit hic Ja. de are. ꝙ ex scdo decreto trāsfert dñium traditiōe secuta de quo dixi de dāno infecto. l. si finita. §. iulia. in tractatu effectꝰ scdi decreti. Sʒ videt ꝫ. s. de cond. cau. dat. l. dedi. §. subtilius. ⁊ j. de furtis. l. iussu. Sed ibi nō interuenit snīa. vt no. s. de acq. pos. l. pōp. §. si iussu. secus si nō eēt facta traditio ar. j. de excep. rei iud. l. ex sextante. §. latinus. Itē p hoc no. ꝙ snīa priuat qs dñio. vt insti. de offi. iudi. §. fi. ⁊ ibi no. ⁊ de publi. l. ij. licet ꝫrium no. ⁊ male. j. de excep. rei iudi. l. exceptio. ⁊ ibi de hoc plenissime dixi. ¶ Et p prima opi. facit. s. de statu libe. s. si sta. l. i. §. nō solū. ⁊ l. statuliberū. Jaco. ⁊ ad hoc etiam bene facit. j. §. pri. et quod ibi dicam.

1 ☞ Alienatio rei pupillaris sine decreto qualr fieri potest.
2 Clerici qualiter immobilia emere possunt.

Item queri potest. Ibi: a tutore. i. p tutorem ab alio. Dyn. ibi nec restituatur q ille q possidebat culpa desierat possidere et sic actiōes decedi debēt. vt. s. de rei vē. l. si culpa. Secꝰ si dolo desijsset possidere q tūc non cederent sibi actiōes. sed auferētur sibi res manu militari. vt. s. de rei vendi. l. q restituere. Dy. ibi: idemqꝫ vt alienatio teneat. Dyn. ibi: tutores qs pet. Dy. ¶ Op. ad pmū rñsuʒ huiꝰ. §. ꝙ nō pcedat. Et ꝙ alienatio fuerit volūtaria nā aut ille q cōuentus per tutorē possidebat rem petitā ⁊ tūc precise cogit rem restituere nec pōt litis estimationē offerre. vt. s. de rei vendic. l. q restituere. ⁊ idem si dolo desijt possidere quia doloso nō cedūtur actiōes. vt. j. eo. ti. de rei ven. l. is q dolo tutores ergo q omittūt petere rei restitutionē ⁊ recipiūt litis estimationē sponte alienāt. ⁊ sic nō tenet alienatio. vnde dic vt in littera dixi ꝙ possessor culpa desijt possidere. vnde sibi cedūtur actiones ⁊ liberat dando lit. estimationē. ⁊ sic alienatio nō fit voluntate tutor. vt in lrā dr Dy. Ad scdm rñsum op. ꝙ nulla fit alienatio cū dñium non transeat in eū cui fit traditio ex cā rei iudicate q tradit tanqꝫ rem illius cui tradit. ⁊ sic error impedit trāslationē dñij. vt. s. de cōdit. cau. data. l. iij. §. subtilius. Sed dic ꝙ dñium transit ppter autoritatē rei iudicate. vt hic videt. ⁊ insti. de offi. iudi. §. fi. ⁊ dixi. s. §. pri. ⁊ plenissime de except. rei iudi. l. exceptio. ¶ Ultimo colligit ꝙ excogitari pōt magna fraus qua mediāte pōt fieri alienatio † rei pupillaris sine decreto subijciēdo aliquē q rē petat ⁊ tutor patiat se succūbere ⁊ ecōuerso ꝙ patiat prediū pupillare possidere ⁊ postea petat rei ven. ⁊ patiat aduersariū obtinere nā his duobꝰ casibꝰ valeret alienatio sine decreto, vt hic colligit si tamē talis collusio appareret nō valeret. vt. j. de collu. detegen. l. j. et. l. cū nō iusto. tales etiā fraudes sepe faciūt clerici † q non possunt emere a laicis immobilia pp̄ter statuta ciuitatum nam petūt a laicis ⁊ laici patiuntur se succumbere vel laici petunt ab eis ⁊ patiuntur eos obtinere ⁊ sic res peruenit ad clericos excogitant etiam tertiam fraudem de qua dixi. s. §. primo. videlicet quia faciunt ꝙ laici faciūt sibi vnā obligationē postea autoritate dicte obligationis faciūt se mitti in possessionē ex pmo decreto deinde sibi assignari ex scdo. ⁊ sic efficiunt dñi: faciūt alia via q faciūt ꝙ clericus vēdit clerico rem laici in ipsius laici pñtia ⁊ cōsensu. sed istud satis esset cōtra statutū. ¶ Quandoqꝫ etiā vendūt alicui laico qui statim efficit clericus. ⁊ q postea vēdit illi clerico cui vēditurꝰ erat laicus. sʒ nō expedit tales fraudes excogitari q iudicio meo talia statuta phibēda clericis emere sunt ꝫ libertatē eccl'ie. ⁊ id nihil valet. vt. C. de sa. ec. autē cassa ⁊ irrita. ⁊ ex de imu. ec. c. j. li. vj. vbi de h in nouella cū metu grauiuʒ penarū q̄ apponunt in ipsis statutis adinuēte sunt pdicte vie in gl. vlt. ibi. §. sʒ cūllis. sʒ ptoris autoritas oēm fraudis suspitionē cessare facit. vt. j. d fo. l. si stipulatus. §. si lancē. ⁊ q̄ i fraudē credito. l. q aūt. §. apd labeonē. dy. ¶ Uel dic ſm Ja. de bel. ꝙ ibi in trāsactiōe. hic in snīa: ⁊ rō q trāsactio ē volūtaria snīa vero necessaria. Jaco. de bel.

Si ius. Ibi: predij. i. in predio cōsistens. Dy.

Nec vsufr. Ibi: ⁊ si. i. ꝙuis. Dyn. ibi: solus. i. sine pprietate. Dyn. ibi fuerit pupilli. i. ad pupillū ptinēs. Dy. ibi: an q hic. s. vsufructꝰ pupillo debitꝰ. Dy. ibi: restaurari debere quatenꝰ d facto exiuit de bonis pupilli. Dy. ibi: nec seruitutē prediorū pupilli debitā. Dyn. ibi: ꝙ etiam in fundo dotali placuit scilicet vt non possit in eo seruitus constitui: vel ei debita remitti. vt. s. de fundo dotali. l. iulia. Dynus.

1 ☞ Metallor appellatione continentur lapidicine.

1 **Si lapidicinas.** In alia metalla. No. ergo ꝙ appella. metalloꝝ † lapidicine ꝯtinent: qđ allegabat ad quēdā q̄stionē quā habui de facto: quidā nobiles cauerāt quēdā montē ꝑpetuo ⁊ exceperāt oīa metalla que in eo reperient: reperta fuit quedā lapidicina multū vtilis. Et questio erat an cederet dñis vel colonis. Allegabā hunc. §. ꝓ parte dñoꝝ. In contrariū allegari posset ꝙ verbū alia nō semꝑ includit. vt. s̄. de ꝓcur. l. nō solum. §. querit. ⁊ dixi in alphabeto dictione aliꝰ. Et de istis lapidicinis habet. s̄. solu. ma. l. diuortio. §. si vir in fundo.

Magis puto. Ibi: idem erit dicēdum: scilicet vt sententia orationis alienatione impediatur. Dy.

1 ☞ Pupillus habens solam possessionem nunquid eā poterit alienare tutor.

Si pupillus. Ibi: emptū: ⁊ sic titulū habebat Dy. ibi: eius etem̄ q ita habēt gl. ⁊ cōiter habet ⁊ est bona. al's est in lr̄a etenim si. ⁊ h etiā bona nō tñ cōis. Dy. ibi: distractꝰ est q possidebat a pupillo sine titulo ⁊ bona fide s̄m primā litterā: ⁊ ꝓut in lr̄a sequit venditio valet. In glo. al's est in lr̄a ibi: de eo qui pro tutore. l. ij. qđ al's nō faceret. vt. s̄. de peti. here. l. nec vllā. §. oībus. Jaco. in ea. glo. in fi. ꝓ hoc. j. de verb. sig. l. bonoꝝ. §. in bonis. ⁊ de leg. iij. l. suos seruos. ⁊ hāc tenet h Jac. de are. Et ad h faciunt q̄ notaui. j. de acq̄re. re. do. l. rem in bonis. Dy. tenet ꝯtrariū. s. ꝙ teneat alienatio ꝑ hāc litterā. ¶ Sed q̄ro qđ si pupillus † habet solā possessionē: nunqđ tutor poterit eā alienare. R̄n̄. sic: cū de possessione nihil dicat in oratiōe. Itē ꝓ hoc q2 sine tutore nō pōt: ergo cū tutore: sic vt. j. de acq. pos. l. possessionē. Jaco. Item quia huic datur cōditio incerti ad possessionē: vt. s̄. de cōdi. indebi. l. neratiꝰ. ⁊ de cōdictio. ex leg. vt. C. de agrico. ⁊ censi. l. si coloni. lib. xj. Dy.

Si fundus. Ibi: tutores possint subaudi q̄rit. ⁊ certe sic habēt ⁊c. Dy. ibi: possideant fundū pignoratū qđ fit debitore in solutiōe cessante. vt C. de iure do. impetrā. l. fi. Dy. ibi: idēq3. vt nō possit distrahi. Dy. ibi: iussus possidere ex secūdo decreto. Dy.

Si fundus legatus. Ibi: sine auctoritate ꝑtoris: subaudi querit. Dy. ibi: rē pupilli. subaudi legauit testator. Dy. ibi posse alienare: ⁊ est ratio: q2 hec obligatio cepit ab initio in ꝑsonam pupilli ar. inferioris. §. Dy.

Si pupillus. Aut traditio fit ex causa que initium habuit ex ꝑsona patris pupilli: ⁊ tunc fit alienatio sine ꝑtore: aut ex causa q̄ habuit initiū a ꝑsona pupilli: ⁊ tūc nō. Dy. ibi: spopōderit rem que sine decreto nō pōt alienari. Dy. ibi: ꝑtoris auctoritatis. subaudi querit. Dy. ibi: s3 ⁊ si pater pupilli. Dy. ibi: ꝓ posse eū. s. tutorē. Dy. ibi: alij q̄ patri. Dy. ibi: eadēq3. al's deest. Sed cōiter habet ⁊ bona lr̄a est ibi: ratio est: q2 sicut supra astrictꝰ erat ex stipulatione: ita h ex venditiōe. Dy. ibi: perficere. i. rē traditā vēdere ⁊ se ꝓ euictiōe obligare ⁊ dñium trāsferre si tradens erat dñs: ad h cm̄ tenetur vēditor emptori. ad hoc. s̄. de actio. emp. l. ex empto. Dy.

Fundum. Ibi: siue tutoris. subandi ⁊ pretoris. vt no. s̄. eo. l. j. Dy. ibi. hāc. s. repudiationē. Dy. ⁊ facit iste. §. ꝙ si debitor cui est aliqua res legata nō possit eā repudiare in fraudē creditoꝝ cū sit sibi dñium quesitū vt hic dr̄. ¶ S3 dic ꝯ. vt. j. que in frau. credi. l. q aūt. vbi de h. ⁊ q̄ in frau. pīo. l. j. §. vtru3. q2 nō est alienare: s3 nō acquirere.

1 ☞ Necessitate vrgente ⁊ debito vsurario extante permittitur rei pupillaris vēditio ob es alienum.

2 Decretum debet precedere venditionem.

Non passim. Ibi: sub obtētu. i. ꝑtextu, Dy. ibi: viam eius. sc3 tutoris. j. coru3 arbitrio. Dy. ibi: huius rei. i. venditionis permittende vel non permittēde. Dy. ibi: cuius. s. ꝑtoris. Dy. ibi: in ꝑmis. i. postq̄ de cā cōstat. Dy. ibi: extenuādū. i. soluēdū. Dy. ibi: expediri. i. haberi vel ꝑcipi. Dy. ibi: ꝯueniri pñt. q2 pure debēt. Dy. ibi: num. i. an. Dy. ibi: distrahi nō simplr̄: s3 cū determinatione q̄ sequit. Dy. ibi: vigilāter. i. cū magna sollicitudine. Dy. ibi: fenoris. i. pecunie ad fenus siue sub vsuris. Dy. ibi: distrahēdū arbitret potiꝰ q̄ mutuo sumere ⁊ subaudi inspicere debebit: qđ sequit Dy. In primis igit: q2 ꝑdicta oīa fuerit ingrēda. ⁊ s̄. dixit ingrendū qđ ⁊ quātum: nūc qualiter. ⁊ qñ. Dy. ibi: de fortunis. i. de facultatibꝰ. Dy. ibi: qui. s. tutores ⁊ curatores. Dy. ibi: necessarios. i. agnatos ⁊ cognatos. Dy. ¶ Modo ex isto. §. q vtilissimꝰ est in ista materia colligamꝰ ꝑmo ꝙ ī interpositione huiꝰ decreti requirit magne cause cognitio: ex quo videt ꝙ interponi nō possit die feriato: de quo dic vt plene dixi s̄m Jaco. de are. C. de fer. l. actus oīs. ¶ Itē no. ꝙ demum 1 qñ necessitas † vrget ⁊ debitū est vsurariū permittit vēditio rei pupillaris ob es alienū. vt h. §. vsic. si igit. Jaco. ¶ Nota 2 etiam ꝙ decretū † debet precedere venditionē. al's est necessaria principis confirmatio. vt. s̄. eo. l. ij. Jaco.

1 ☞ Iudex originis potest interponere decretum super alienatione rei minoris.

2 Viatori: seruitori ⁊ nuncio credendum est.

Illud queri. Iste casus nō est alibi s̄m dy. ibi: possessionē ꝓuincialem adhibita inq̄sitione suꝑioris. §. Dy. ibi: agitabat. i. administrabat: ⁊ sic pupillꝰ erat romanꝰ. Dy. ibi: administrēt rerū ꝓuincialium. Dy. ibi: tituloten ꝰ. i. verbotenꝰ. vl' solo titulo debiti allegato 1 ⁊ nō ꝓbato. Dy. ¶ Modo ex hoc. §. collige ꝙ iudex † originis pōt interponere decretū suꝑ alienatiōe rei minoris extra suā iurisditionē ꝯstitute: puta in ꝓuincia. S3 ꝯtrariū videt ꝙ iudex in cuiꝰ districtu res posita est: ipsum decretū interponere debeat. vt. C. eo. l. si ꝑdiū. s3 cautela est ꝙ vterq3 iudex interponat. arg. s̄. de excu. tut. l. iurisperitos. §. cū oriūdus. ⁊ de h dixi s̄. de tut. ⁊ cura. da. ab his. l. j. ⁊. C. de ꝯhē. emp. l. j. ¶ Itē alle. Dy. hunc. §. ad aliā q̄stionē quā dicit trāsmissa3 sibi de Padua. Quidā scholaris nō originariꝰ padue: s3 ibi studēs. habebat necesse ꝯstituere ꝓcuratorē vt mitteret ad patriā sua3: ⁊ cū esset pupillꝰ petebat a magistratu paduano sibi dari tutorē cuiꝰ auctoritate posset ipsum ꝓcuratorē cōstituere. vt. C. de ꝓcu. l. neq3 dubitabat. an posset sibi dari tutor ꝑ ipsu3 magistratū paduanu3. iste. §. est arg. ꝙ sic. ⁊ ꝓ hoc. j. de admini. l. incola. ¶ In ꝯtrariū est. C. vbi pet. tut. l. j. in fi. ⁊. s̄. de tu. ⁊ cu. da. ab his. l. ius dādi. cū si. idē Dy. dicit nō de termino: q2 nō plene vidi ⁊ habeo ꝯsulere. Dy. ꝙ possit ibi dari tutor rōne domicilij. vt expssum ext̄ de tēp. or. c. cu3 nullus. lib. vj. S3 ꝯ h est expsse. C. de incol. l. ij. lib. x. vbi dr̄ scholares nō hr̄e domiciliū in loco in q̊ studēt. vñ credo tutores ibi dari non posse ꝑ iura ad h adducta: nō ob. iste. §. q2 h ꝑsona erat subdita ⁊ iō tanq̄ a dignior[a] ⁊ ꝑncipalior trahit ad se res: ⁊ h in iurisditiōe volūtaria: secꝰ in ꝯtētiosa. vt. j. de bo. auc. iudi. pos. l. eū. §. pe. Ray. 2 ¶ Itē alleg. ꝯtinue iste. §. v. ne tñ. ꝙ viatori † seu s̄uitori vel nūcio credat. ⁊ de h h tāgit in gl. ⁊ ꝓ h. C. ō decur. l. ij. ⁊ de ex. ac. trib. l. apparitores. li. x. ⁊ de h plenissime dixi. C. de accu. l. ea qdē. ¶ Itē ꝯcor. ad hūc. ij. rñsu3 in lōbarda de ꝓhi. alienatio. minoꝝ. l. j. cū ibi no. ꝑ alfanū. sic ⁊ ꝯhēs cū eccl'ia d3 facere ꝙ pecunia ꝯuertat in vtilitatē eccl'ie. in aut. de eccl'iasti. rerū alie. §. emētibꝰ. coll'. v. ⁊ dixi in aut. hoc ius porrectū. eodē modo d3 curare q emit a pupillo vt ꝑciū soluat creditori vl' ꝙ tutor ī instr̄o vēditiōis notet ei solutū: nā cū alij fit solutū volūtate sua sibi solutū videt. vt. j. de sta. lib. l. sticho. ⁊ de solutio. l. solutam. Jaco.

1 ☞ Decretū obreptitium ipso iure nō valet.

2 Minor an possit cum alio permutare.

3 Pupillus qñ nō habet aliunde vnde se alat: potest alienare immobilia.

Si es alienum. Ibi: nō iteruenit: nec aliq̄ alia iusta cā ꝓpter quā alienatio ꝑmitti debeat. Dy. ibi: distrahēdi. i. īterponēdi decretū in distractiōe reꝝ pupillariū. Dy. ibi: passim. i. sine cause cognitiōe. Dy. in v. manet. ibi: si postea. i. post alienationē factā Dy. ibi: in rē ꝯ possessores rei. Dy. Colligit Ja. de ar. ex isto 1 §. in v. manet. ꝙ decretū † obreptitiu3 ipso iure nō valet. ꝓ h j. ad carb. l. puberi. ⁊ de fideic. lib. l. cū vo. §. subuētū. Itē q̄rit 2 ipse Jac. nunqđ minor † possit cū alio ꝑmutare. ⁊ iste. §. facit ꝙ nō. Alij dicūt ꝙ sic: si euidēter suā ꝯditionē faciat meliorē ar. s̄. de trāsac. l. cum hi. §. si cui. in fi. ne qđ fauore ⁊c. vt. C. de legi. l. qđ fauore ⁊c. ⁊ ꝓ hoc ext̄ de rebꝰ ec. nō alie. c. vt supra. in fi. ⁊ de re. ꝑmu. l. j. Jaco. Et. C. de sacrosanc. ecc. aut. s3 vt permutare. vbi de h dixi. ⁊ latiꝰ. C. eo. s. de ꝑdijs minoꝝ. l. nō solū ⁊ tāgit glo. j. l. si pupilloꝝ. In glo. vel filiis causa vt dotis vel donatio. propter nuptias. vel quia non habet aliunde vnde se alat. ar. C. de sacrosanc. ecc. l. sancimꝰ. Jaco. ⁊ sic videt hic 3 Jaco. sentire ꝙ si pupillus † nō habet aliunde vnde se alat ꝙ possint alienari immobilia qđ est notādum. de quo dixi. s̄.

vbi pupillus educari debeat.l.ius alimentorum.

Cõmunia. Ibi cessante oratiõe.i.orationis parte que pmittit alienari: socio maiore ad diuisionẽ puocante.vt.s.ea.l.§.si cõmunis.Dy.in fine.si expediat illam partem alienari.Jaco.

Sed si forte. Ibi:proprietate.scilz nuda. Dynus ibi: vsufructus.in eodem fundo.Dy.Et no.ꝙ vbi nõ est cõmunio nõ est locus communi diuidundo.l.ij.ꝛ.l.item ꝗuis.Jaco.

Si pupillorum. Ibi alienatio.id est diuisio p quaz alienatio sequit.Dy.ibi:necessaria.ad hoc vt veteri iuri stetur.Jaco.dicebat puocãte maiore socio posse diuisionem fieri sine decreto.vt.s.l.j.§.si cõis.quasi tũc talis alienatio necessaria esset.ar.s.fa.her.l.alienatiões.ꝛ de litig.l.vlti.ꝛ.s.l.ij.§.item quasi põt. Ol.ibi:alienãt:impediri p talẽ diuisionez nisi accedat decretũ.Et de hoc vide qd plenissime dixi.C.eo.ti.l.inter oẽs.ibi: puocare.vt p talez puocationẽ locũ habeat qd dicit dicto.§.si cõis.s.l.j.ꝗ h exponit vt locũ habeat solũ maiore socio puocante nõ minore. Ol.Sed minore puocãte statur orationi vt cum decreto fiat. Ol.Ibi:multomagis:qꝛ hic sunt due cause impedimẽti.scilz minor etas pupillorꝝ.ꝛ qꝛ nõ est h inuenire psonas diuersas quibꝰ fiat adiudicatio.Dy.lz in ɔtrariũ videat.s.de auctori.tuto.l.accipientis.Sed dic vt ibi in glo.secus in ecclia in fi.ꝛ.j.de leg.ij.l.cum pater.§.hereditatẽ scdo.Jaco.

Si pupillus. Ibi:an alienatio p creditorẽ facienda ex pacto vel ex lege.Dy.ibi:ius suũ:vendendo ipsam rẽ obligatã sine noua decreti interpositione.Dy.ꝛ sic est euidẽs arg.qd si ecclesia obligauit rem aliquã seruat solẽnitate debita.auc.hoc ius porrectũ.ꝙ creditor possit postea eã vendere sine alia solẽnitate sicut potest rem priuati.Dy.

Si pretor. Forma decreti a ptore interposita debet seruari p tutores ꝛ curatores.h.d.Dy.ibi:in ea fert opinio.i.in ea opinione sum:ergo iurisconsultus.Dy.ibi:arbitriũ.s.tutor vel curator.Dy.ibi:quid faciat.subaudi querit.Dy.i.vtrũ obliget an vendat.Dy.Itez no.ꝙ cui pmittitur qd est minꝰ.s.obligare qd est ɔ iura cui qd plus est licet.Sed hoc ideo vt seruet forma decreti.ꝛ pro hoc C.de prediis curia.l.fi.Jaco.Potest etiã esse ratio:qꝛ maius damnũ possit recipere minor obligando ꝙ̃ vendendo:qꝛ cõmuniter pignori obligatio fit cum vsuris.Jaco.

Si obligauerit. Hic no.tres casus:nã si tutor obligat rem pupilli et soluit creditori cyrographario:nõ tenet obligatio:sz est locꝰ exceptioni.vt.j.eo.l.si fundus.§.ꝙ̃ꝙ̃.idẽ si obligat vnã rem ꝛ liberat aliaz:silr nõ tenet obligatio sz est locꝰ exceptioni:vt hoc.§.ij.rñ.Itẽ si obligat scdo rẽ obligatã primo tenet obligatio:ꝛ ius primũ transfert in scdam.vt hoc.§.ij.rñ.Dy.ibi:nõ valeat.quo ad acta si creditor nõ possideat:sz si possideat valet quo ad exceptionẽ.ꝛ hoc sequit ibi:sz tunc.s.est verũ ꝙ exceptioni sit locus.Dy.ibi:rem possit.s.aliam ꝙ̃ que fuerat obligata priori creditori.Dy.ibi:acceperit.que erat debita primo.Dy.ibi:valere obligationẽ quo ad acta:ꝛ quo ad exceptionem posteriori creditori dandam.Dy.

1 Gesta per tyrannũ valere nõ dicuntur.
2 Error facti equipollet vero titulo.

Vlinꝗ. Ista lex allegat ꝛ multum facit ꝙ ea que gesta † sunt p tyrãnũ vel aliũ intrusum nõ valeãt.de quo satis no.C.de sacrosanc.ec.l.decernimꝰ.Et ɔsueuit q̃ri p docto. in.l.barbarius.s.de offi.pto.ꝛ plene dixi.C.de sen.ꝛ interloc. om.iudi.l.ij.ꝛ vide etiã que no.ꝛ dixi.C.de peti.heredi.l.si putas.in ɔriũ est.l.quotiẽs.j.de acqui.here.Sz ibi erat administrator verus ꝛ legitimꝰ tpe alienatiõis:lz postea reuocet beneficio spãli at h nõ.ꝛ de h dic vt ibi dixi ibi:nõ posse distrahere etiã cũ decreto.Dy.ibi:valebit venditio.s.sine decreto. Dy.i.vtrũ valeat hodie sicut valebat olim.Dy.aut habeat orationẽ que sine decreto phibet.Dy.ibi:admittimꝰ.vt sic nõ valeat alienatio.Dy.sine decreto.Dy.ibi:de certis.i.de curatoribꝰ eoꝝ qui rebus suis supesse nõ possunt.Dy.ibi:idem dicendũ est.s.vt alienatio facta p eos de iure non teneat.Dy. in glo.j.ibi:put ibi no.vel dic ꝙ hic emptor errabat in facto. 2 credebat em eũ tutorẽ verũ esse:ꝛ pbabilis error † facti equipollet vero titulo.vt.j.p empto.l.qd vulgo.ꝛ de vsucap.l.nõ solum.§.qd vulgo.ergo pcedit vsucapio.Dy.

1 Successor renouat decretum predessoris.

Clauis. Ibi:ꝛ fidem tutori commissam.i.quã tutor dz pupillo.Dy.ibi:callidũ cõmentũ.i.dolosam venditionẽ.¶Et no.qd 1 successor † reuocat decretum pdecessoris:de quo dic vt dixi.s.de testa.tute.l.iure nostro.

1 Exceptio post venditionẽ vẽditori quesita transit in emptorem sine aliqua cessione.
2 Jus quesitum vẽditori post venditionẽ pdest emptori.
3 Jus excipiẽdi post vẽditionẽ quesitũ,trãsit sine cessione.

Alicite. Exceptio † post venditionẽ venditori quesita trãsit in emptorem sine aliqua cessione.h.d.Dy.ibi: vtilis actionis negoc. gest.pposite ɔ tutorẽ.Dy.ibi:soluta a tutore vel curatore cõ2 dẽnato.Dy.sic ergo no.ꝙ ius q̃sitũ † venditori post venditionẽ pdest emptori p h.j.de solu.l.sz si minores.§.sz si de vsurz Leius tẽpore.ꝛ bene.s.de ɔhen.emp.l.dolia.§.j.Circa qd dic ꝙ ius agendi post venditionẽ quesitũ nõ transit sine cessione vt.s.manda.l.heredẽ.ꝛ de here.vẽdi.l.emptori.Sed ius exci3 piendi † etiã post vẽditionẽ q̃sitũ transit sine cessione.vt hac l.illicite.ꝛ de pecu.l.q̃sitũ.§.si alꝫ.ij.rñ.nisi coхereat psone vẽdentis.vt.d.§.si annua.j.de iure aũt q̃sito ante venditionem an ꝛ q̃n ꝛ qualiter cõpetat emptori.plene dic vt dixi de dãno infecto.l.fluuiũ.§.addicit.ꝛ de aqua plu.arcẽd.l.si tertiꝰ.§.si quis priꝰ.Dy.ꝛ de h etiã dixi.C.de here.vel ac.ven.l.emptori.in fi.de iure aũt reali dic vt.s.de pac.l.si tibi decẽ.§.pactũ. Jn glo.j.dicere.in fi.vel dic ꝙ hic õr ɔtractꝰ nullus respectu certe psone.s.pupilli.sicut al.C.ad vell.auc.siue a me.sz quãtum ad tutorez bñ tenet ɔctꝰ.ꝛ ipse de euictiõe tenet.arg.s.si cer.peta.l.si cunctas.ꝛ.C.eo.etiã si is.ꝛ de sacrosan.ecc.auc.q res.ꝛ ideo si posset aduocari ab emptore ɔtigeret ꝙ tutor afficeret duplici dãno:qꝛ cõueniret ab emptore.ꝛ sic refert an ille q cõuenit habeat causam a doloso ꝛ obtinet lex ista an non ꝛ tũc ɔrarie:ꝛ h colligit ex.l.ɔria.ꝛ.j.si famil.fur.fecisse dicatur l.quotiens.Jaco.

Si predia. Ibi desideret a curatore eius.Dy.ibi:idẽ seruari opz vt pmittere debeat alienationẽ non simplicẽ:sz causa cognita.Dy.ibi:alterius curatorem habẽtis.Dy.

Non fit. Ibi:exoluit de pprio.Dy.ibi:eius.s.creditoris.Dy.Jn glo.j.in fi.Sed hec corrigitur p illã.vt ibi no.Dy.ꝛ Jaco.de bel.

Si fundus. Pupilli adulti furiosi vel similiũ psonaꝝ.dy.ibi:nõ possit tutor vel curator.Dy.ibi:ꝙ allegatis vos tutores vel curatores.Dy.ibi:mouere vos nõ põt ad alienationẽ cõcedẽdã.Dy.in fi.q.d.ꝛ nõ plꝰ ꝛ sic alienatio nõ esset vtilis pupillo:qꝛ nõ haberet plꝰ in pcio ꝙ̃ in fundo.Dy.Jn glo.et sic apparet ibi:aũt.Itẽ pdiũ.ꝛ est rõ:qꝛ ecclia semp est minor nec tractu tpis maior efficit.ꝛ id si de psenti videat sterile prediũ ecclie vẽditio pmittit:nõ pmittit de psenti:qꝛ cũ speretur fieri maior tũc poterit alienare si sibi visum fuerit vtile.Dy. Jn ea.glo.in fi.So.ibi:res siue obligatio fuit p̃sus inanis.h aũt fundus nõ est p̃sus inutilis vel ꝗ̃tũ ad fructũ q̃lẽ:vl saltẽ ꝗ̃tũ ad pciũ.Jac.de bel.ꝛ vide qd no.ꝛ dixi.s.de of.eiꝰ cui mã.est iur.l.ij.§.j.ꝛ de transac.l.cum hi.§.cum transactione.

1 Pupillus prediũ venditũ sine decreto a tutore cũ fructibus vendicare nõ potest nisi precio restituto.

Quãꝗ̃. Si tutor vendit pdiũ sine decreto pupillꝰ † nõ põt cũ fructibꝰ vẽdicare:nisi restituto pcio qd fuit in eiꝰ vtilitatẽ ɔuersuz.h.d.ibi:possit sine decreto ita ꝙ efficacit teneat obligatio vl vẽditio.Dy.ibi:attñ.supra dictũ ɔfirmat ꝛ addit de decreto:lz gl.dicat ꝙ ista lrã supua cua est ibi:vẽdiderit sine decreto.Dy.ibi:creditoribꝰ.ẽt cyrographariis.vt dixi.s.l.si pupilloꝝ.§.fi.ibi es alienũ solutũ d precio rei vẽdite.Dy.ibi:notaui.corrigendo qd prime dictuz est cũ quadã distinctione.Dy.s.quando locus sit exceptioni. ibi:solui potuerit ex aliis facultatibus pupilli.Dy.

Paulus rñ. Ex irrito seu inutili testõ pbat.volũtas tutoꝝ vẽdẽte excusat:vt h ptz.ꝛ sic ptz ꝙ illud qd nullũ ẽ q̃nꝗ̃ opat ꝛ pstat impedimẽtũ:ɔ regulã iuꝝ nõ pstat impedimẽtũ.li.vj.vbi de hoc.vide per Dy.Jo.an.ꝛ Cardi.Ad hoc vide qd notat.ex de elec.

de elec.c.auditis.in vlti.glo.τ.c.cōsideramus.τ per Inno.de sponsa.c.veniens.in glo.p.hoc soluit.insti.qui.mo.testa.infir. §.j.in glo.vō τc.de ɔces.pbē.cū nostris. In glo.ħ videt.j.rem ra.habe.l.iij.§.falsus.τ ibi de hoc tetigi in patria po.domini Uberti de bobio.de pduct.testi.§.fi.ex̄ de biga.in glo.τ p Inno.τ.c.nup.τ de hoc bene p Cardi.ex̄ de elec.c.vt circa.li.vj. vij.colū.de despō.impube.c.litteras.C.de interdic.ma.l.fi.et si mācipiū ita fuerit alienatū.l.ea quidē.τ.j.q.vij.da ybertū. τ satis dixi.j.ad trebel.l.j.§.j.accusationē.Item oppo.de.l.si quis testamento.j.de lega.ij.τ sol.vt ibi dixi.τ casus huius.l. alibi nō est:τ est pulchra.

¶ De curatorib⁹ furiosoꝝ vl' aliijs extra miores dādis. Ru.

1 ¶ Regibus τ principibus dantur curatores.
2 Furioso an detur curator a lege vel iudice.
3 Furiosus aliū sibi obligare nō potest:prodigus vō sic.
4 Furiosus habens patrē τ filium quis erit eius curator.
5 Furiosus:fatuus:τ demens an equiparantur.
6 Qñ sunt plures tutores qñ sufficit vnius auctoritas.
7 Habēs duo remedia τ vnū eligēs ad aliō postea nō regredit.
8 Curator an possit pacē facere de morte patris eius cuius est curator.

Super rubrica. Uide Az.in summa eodē. τ cōtinua sic. Supra dictū est de remedio qd dat rōne etatis verū:qr aliqñ nō pprietate: sed pter alios defect⁹ dat curator vt furiosus τ pdig⁹.ideo de his dicit Dy.regib⁹ etiā 1 τ principibus dant curatores † qñ p se sunt insufficiētes ad ea regēda.vt ex̄ de sup.neg.prela.c.grandi.lib.vj.cū ibi nota. 2 per Inno.τ alios. Solet dubitari nunqd furioso † τ pdigo det curator a iudice an a lege.xij.tabularū. Glo.j.eo.l.j.lʒ φ furioso det a lege:pdigo aūt a iudice:τ idē tenet Azo in summa.eo.§.τ in furiosis cōtrariū tenet glo.insti.de cura.§.furiosi. Sed qd prius dixi verius est.τ vide qd dixi.j.de verbo.ob. l.is cui bonis.τ.C.co.l.j.τ ibi etiaʒ videas. Et pdest hoc scire pter alienationes factas ante interdictionē factā a iudice. ¶ Quid si det curator alicui tanq̄ furioso vel pdigo qui nō erat an teneat.τ ad hoc facit qd no.τ dixi.s.de tuto.τ cura.datis ab his.l.seie egresse.τ.C.de peti.here.l.si putas. In ħ ergo cōueniunt furiosus τ pdigus:qr vterq̄ dat curator.s.vni a lege:alteri p iudicem facta interdictione administrationis. Item qr nullus eoꝝ obligat.vt.j.de regu.iur.l.in negocijs. Differūt tñ in tpe vt pdixi:qr furioso statim pdigo demū ad- 3 ministratiōe interdicta:vt pdixi. Item furiosus † alium sibi obligare non pōt:sʒ pdigus sic.vt.d.l.is cui bonis.de vbo. obli.τ dicta.l.in negocijs.de regu.iur. ¶ Itē differūt a curatore adulti:qr isti pñt ɔueniri durāte administratiōe:vt.s.de tutel.τ ra.distra.l.nisi finita.§.cū furiosi.qd secus est in curatore adulti.vt.C.de admistra.tuto.l.ij.et ibi de hoc plene no. 4 Quid si aliqs furiosus † habeat prem τ filiū:quis erit ei⁹ curator pater an filius.dic vt dixi.s.de tuto.τ curat.da.ab his. l.is q τ ad ħ.j.eo.l.j.§.fi.τ.ll.sequentibus. Curatori furiosi recte soluit.j.de solu.l.φ si forte.§.penul.τ.j.l.ɔsiliū.§.fi.qr coadiutores q dant epis τ aliijs plātis pter seniū vel morbum sunt similes istis curatorib⁹:ideo de his aliqua tangam⁹ vltra ea q̄ tetigi.C.de offi.pfec.preto.oriē.l.si quos.τ.s.de tute. l.solet.τ nota.dicto.§.grādi.de supplen.negli.pla.in summa eiusdē ti.p Hof.τ Hosti.τ Spec. ¶ Quid ergo si eps senio: ecitate vel alio morbo detentus:coadiutorē sibi assumat de cōsilio τ assensu capituli:nunqd tpe talis ɔsensus vel consilij oporteat eū esse psentē in caplo p se vel pcuratorē. Et est dicendum φ lʒ in exhibitiōe cōsilij videat psentia necessaria eo φ videt psupponere quādā mutuā deliberationē q̄ inter absentes nō ɔgruit.vt.s.de arbi.l.itē si vn⁹.§.fi.τ ex̄ de reb⁹ eccle.nō alie.c.j.lib.vj.τ in aut.hoc.ius porrectū.tamē hoc casu videt cōtrariū dicendū.ar.s.de fideius.tuto.l.ij.de tuto.et cura.da.ab his.l.diuus.τ quādo appel.sit.l.j.§.fi pses. Iteʒ querit:quis post assumptionem huius coadiutoris habebit exercitiū τ administrationeʒ iurisditionis τ alioꝝ spiritualium τ temporaliū ad ipsum epm τ episcopatū spectantium: vtrū ipse eps cū cōsilio coadiutoris:an coadiutor nomīe epi. ad hoc dicendum φ aut datur coadiutor alicui sane mentis pter aliquā causam:puta pter timorem dilapidationis τ tunc exercitium fieri nō potest sine cōsilio τ assensu talis coadiutoris.vt extra de offic.τ po.iudic.delega.c.venerabili.si autem pter mentis alienationem vel nimiam senectutem vel infirmitatem datur coadiutor.vt.s.de tutel.l.solet.tunc coadiutor videtur habere generalē administrationē τ liberā potestatem.vt.vj.q.j.c.j.τ ibi not.τ.c.q̄uis triste.τ.c.petijsti. τ.c.qr frater.τ dicto.c.grandi.de negli.prelato.τ φ faciet nō faciet noīe episcopi vel constituentium eū:sʒ nomine ecclesie vt notat Inno.ex̄ de pb.cōsuluisti.ad fi.vltime gl. Et ex quo habet generalē τ liberā potestatē:illā habet de quib⁹ habet extra de elec.c.is cui.lib.vj. ¶ Item querit vtrū in collatiōe beneficiorum requirat consensus vel consiliū coadiutoris:τ quis faciet cōmissiones τ quis scribet τ dabit lrās τ sub quo sigillo τ cuius nomine. Ad hec oīa hic quesita patet rñsio.φ supradicta excepta collatione beneficioꝝ que nō videt ad talem coadiutorē pertinere.ar.ex̄ de supplē.negli.plato.c.ecclesie.§.fi.τ no.per Archidia.de cleri.egro.c.pastoralis.lib.vj. Sed hoc nō videt posse stare si hʒ liberā.ergo τ hoc potest:vt dicto.c.is cui. Preterea si ponam⁹ epo cōtinuū mentis exiliū patienti datum coadiutoreʒ:si coadiutor puidere non posset diutius vacarent ecclesie:qr nescit qñ resipiscat vel moriat: vt.C.de vsufru.l.ambiguitatē.isto casu hoc sibi licere videt. arg.s.de admi.tuto.l.inter bonoꝝ. Si vō ex tali senectute daretur coadiutor qui mentis exiliū nō induceret:sʒ ad exteriora que solius facta sunt eū impotentē redderet:qr sepe accidit φ senectus virtutes corporis grauat:τ terrorē discretionis τ spiritus augmentat.vt extra de renū.c.j.τ.c.nisi cū pbē. τ de capti.τ postli.reuer.l.postliminiū.§.fi.tūc collatio nō videtur ptinere ad coadiutorē.sic nec nuptie ad curatorē adulte.vt.C.de nup.l.in copulādis.τ sic possunt opiniones doctorum ad concordiā reduci.τ capitulum pastoralis.de clerico egrotante:inq̄tum phibet alienatio voluntaria. Collatio aūt beneficiorum est necessaria τ inter hoc multum refert.vt.s.fami.hercis.l.alienationes.τ.s.ti.pri.l.iij.§.item queri pōt. Itē queritur nunquid aliqua potest eps per se τ ex se post assumptionem hmōi coadiutoris.τ si sic que:τ que non. Ad hoc ex superioribus patet respōsio. Itē querit nunqd sufficiat ɔsensus maioris τ sanioris partis capituli in assumptione huius coadiutoris nullo ɔsilio vel tractatu super hoc precedente.τ videtur φ sufficiat:qr in consensu capituli est cōsilium lʒ nō precedat in distinctione temporis:τ hoc iudicat esse secundū responsum dicti.c.pastoralis:vbi esset maior ratio consilij:qr donationi eps non inesset:τ tamen de consilio nulla mentio fit:sed de solo consensu. Preterea si tractatū noluisset precedere hoc dixisset canonis conditor:sicut dixit ex̄ de his q̄ fi.a prelato sine consensu capituli.ca.tua.de rebus eccle.non alienan.c.primo.libro.vj. Sed illa duo in dicto capi.pastoralis. coniunxit:scilicet consilium τ consensum:quia nō sufficit primum sine secundo:secundum autem includit primum.vt cōsueuit dici in cōsimili.vt.j.de acquiren.possessio.l.quemadmodum. Ol. De potestate curatoris furiosi vide.C.pro socio. l.fina. De curatore bonis dando agitur.j.eo.l.cum delibera rēt.τ.l.curator.qui est casus satis specialis.τ.l.cuius bonis. ¶ Qd multi fingunt dementiā vt onera detractent.j.eodem l.obseruare.et quomodo tunc debeat inquiri de fatuitate.et 5 an furiosus:† fatuus:et demens equiparentur. ¶ Qd licet venditio mero iure non teneat tamen emptio tut.est precio conuerso in vtilitatem furiosi.j.eodem.l.consilio.§.primo et 6 secundo. ¶ Si plures sunt tutores vel curatores † an τ quādo sufficiat vnius auctoritas.eadem.l.§.fi.τ an idem in mondoaldis de iure lombardo.τ si vnus confiteatur alter neget: cui stabitur. Et an idem in procuratoribus. Et φ cōtractus sunt facti non iur; τ de multis aliijs que magis in facto q̄ in iure consistūt. Et quando dictio magis ponatur electiue vel 7 comparatiue. ¶ Qd habens duo remedia † τ vnum eligēs postea non reuertitur ad aliud.j.codeʒ.l.cuius bonis.vbi de curatore bonis tractatur:τ φ officiū cōmissarij non transeat ad heredem. ¶ Qd tutor vel curator non possit rem minoris vel furiosi alienare tanq̄ suam.j.eodem.l.iulia.§.j.pign⁹ re mobili potest procurator constitui.j.eodem.l.pignus.agnato non sufficiente vel deficiente datur curator a iudice.j.eodem l.sepe.vir vxori non datur.j.eodem.l.virum. ¶ Mulieri luxuriose viuenti datur curator.j.eodem.l.τ mulieri. Furiosus τ prodigus habēt priuilegium reale τ personale in bonis curatoris.eadem.l.§.j. Si pater det curatorem filio prodigo indistincte confirmatur:lʒ aliijs remedijs vti possit pater si ha- 8 bet nepotes.j.eodem.l.si furioso. ¶ An curator † possit pacem facere de morte patris eius cuius est curator.j.eodem.l. finali.

1 ¶ Prodigi diffinitio.
2 Prodigus ex sermonibus cōpos mentis esse iudicatur.

LEge.xij.tabularū. Ista lex vsqꝫ ad.§.cura-tor.diuidit̄ in tres partes. Primo cui⁹ iuris aucto ritate interdicit̄ ꝓdigo bonoꝝ administratio. Scđo ꝑ quē ⁊ ad similitudinē cui⁹. Tertio quāto tpe dꝫ esse ꝓdig⁹ sub cura. Dy.ibi:interdicit̄.s.ꝑ iudicē. Dy.ibi:ꝙ.i.vt ꝓdigo interdicat̄ bonoꝝ administratio. Dy.ibi:ab initio.i.ante legē xij.tabularū. Dy.ibi:sꝫ solet.scđa pars.⁊ dic nō existentibus legitimis:vel min⁹ idone⁹ ꝯstitut⁹.vt.C.eo.l.vl.§.finautē pa rens.⁊ no.in glo.insti.de cura.§.furiosi. Dy.⁊ ex his q̄ sequū 1 tur in lr̄a pōt colligi diffinitio † ꝓdigi.s.q neqꝫ tēpus neqꝫ fi- nē ⁊c̄.ibi:⁊ tam diu.tertia pars. Dy.ibi:ambo.s.furiosus ⁊ ꝓ digus. Dy.ibi:vel ille.s.ꝓdigus. Dy.ibi:ꝙ si euenerit.s.ꝙ re cuperet sanā mentē. Dy.ibi:ipso iure.i.nō interueniēte preto ris decreto. Dy.⁊ hoc verū qn̄ certū est eū ad sanos mores ꝑ- uenisse. Si aūt dubitat̄:tūc in cura erit ꝙdiu a iudice ꝓnun- ciatū fuerit eū ꝯuersum esse ad bonos mores:⁊ reddit̄ sic ra- tio:nā sicut iudex ei īterdicit administrationē:ita ⁊ ei ꝯcedit. arg.ĵ.de reg.iur.l.ei⁹ est velle.al's p̄sumat̄ eū esse ꝓdigū sicut erat olim.arg.ĵ.de excep.do.l.si debitor.nisi ꝓbatū fuerit per euidētissimas ꝓbatiōes eū ꝯuersum ad bonos mores contra illā p̄sumptionē.ar.s̄.qđ me.cā.l.fi.⁊.ĵ.de ꝯdi.instit.l.pe. Jac. in glo.j.ibi:⁊ ante h̄.s.interdictū ꝑ iudicem factū. Dy. ¶ In eadē glo.in fi.s.vt vterqꝫ det̄ curator.sꝫ alio tpe vni ⁊ alio alij Et de istis cōueniētijs ⁊ differētijs dixi.s̄.sup rubrica.vsi.in hoc ergo cōuenerit. Uel dic ſm Jaco.de bel.ꝙ cōueniūt ſm 2 quid.i.quo ad bona.vt ibi:sꝫ nō simpl'r.qꝛ ꝓdigus † ex sermo nibus cōpos.esse videtur furiosus.nō ⁊ ideo diuersuꝫ ius sta tuitur:vt hic. Jaco.de bel.

Curatio. Aut ibi interdicit̄ ꝓpter furorē vel ꝓdi- galitatē. Dy.ibi: negabat̄ antiquo iure. Dy.ibi:filio furiosi vel ꝓdigi patris.de quo dic vt plene dixi s̄.de tuto.⁊ cura.da.ab his.l.is qui.

CUm deliberarēt. Ibi:bonis he- reditarijs. Dy. in fi.instantib⁹ creditorib⁹. Dy.⁊ hec lex meli⁹ staret sub titulo de cura.bo.dādo.qꝛ ꝓprie nō facit ad hūc tituluꝫ.

FUriose. Ibi:pertinet:idē in patre.vt.s̄.eo.l.j. §.fina.⁊.l.sequē.

CUrator. Ibi.ꝑsona q̄ ad p̄sens est ⁊ nō cō- paret:nec alter ad sui defensionē nec cessit bonis. Dy.ibi:venire.i.vēdi.⁊ ista melius staret sub titu.de cura.bonis dādo.ibi:vel a pretore rome. Dynus.

1 ☞ Furiosus:fatuus ⁊ demens vident̄ equiparari.

OBseruare. Ibi:plenissimū.ꝑsis est ple nissimā. Ol. Et dic adhiben do medicos q cognoscāt an vere sit demēs vel furio sus.arg.s̄.de vē.inspi.l.ij.§.j. Jaco.ibi:detractēt.i.euitēt.dy. ¶ Et vere ista lex occurrit mihi de facto existente vicario no uarie.nā ꝓcedebā ꝯ quendā magnatē ipsi⁹ ciuitatis:⁊ cuꝫ ab eo peterē ꝙ rn̄deret inqsitioni fingebat se fatuū:vn̄ oportuit (qꝛ nouus erā in officio) sollicite inqrere a religiosis ⁊ alijs an esset fatuus:⁊ reperi ꝙ nō. Inquirendū est ergo diligēter vt hic dr.⁊.s̄.de offi.p̄si.l.ꝯgruit.§.fi.⁊.l.seq.⁊ vide Jo.and.in clemē. de homi.c.vno. Ex verbis tn̄ ⁊ gestis p̄ma facie appa- ret qs fatuus.vt.ĵ.de ꝯdi.institu.l.quidā.⁊ tetigi.s̄.de tute.et ra.l.is qui.nā fatuus fatua loquit̄.xciiij.di.legimus.al's legi tur in Esaia. Hoc etiā ꝓbat̄ ex fama ⁊ cōi opinione loci vl' vi cinie vbi ꝯuersat̄.ĵ.de fund.instru.l.cū delanionis.§.asinā.⁊ s̄.de edil.edic.l.sciendū.§.illud. Sꝫ si iudex nō facta tali inq- sitione daret curatorē:nūqd valeret:puto ꝙ nō.ar.s̄.de trās- actio.l.cū hi.§.si p̄tor.cū si.nisi forte esset notoriū eū furiosum vel dementē.nā notoria ꝓbatione nō indigēt.s̄.q satisd.cog. l.si vo.§.q ꝑ rei qualitate.ĵ.de do.p̄lega.l.j.in fi.⁊ plene dixi. 1 C.de accu.l.ea qdē. ¶ Et furiosus † fatuus ⁊ demēs vident̄ equiparari.C.de epi.audi.l.tā demētis.ex̄ de baptis.c.maio- res.§.verū.⁊.ĵ.de priuileg.credi.l.fatuo.⁊.s̄.de tu.⁊ cura.da. ab his.l.nec mandāte.§.j.⁊ tales nō possunt religioni ꝯsenti re.ex̄ de regul.c.sicut tenor.nec matrimoniū ꝯhere.s̄.de spō. c.dilect⁹.⁊.s̄.de spō.l.furor. ¶ Qn̄qꝫ qs est sanus mēte licet eger corpore.C.de trāsac.l.sanū.⁊.ĵ.ti.pri.l.ij.

COnsilio. In.§.curator.emens a curatore qui nō satisdedit p̄cio cōuerso in vtilitatē furiosi duplicatiōe defendit̄.h.d.ibi:decre to interposito quādo dabat̄ curator:vel dic.i.precepto facto vti.l.vt satisdaret. Ibi:accepto ab emptore. Dyn.ibi:dimisit id est creditorib⁹ furiosi soluit. Dy.in fi.ergo videt̄ ꝙ nō reuo cetur res:⁊ sic est ꝯtra.s̄.ti.ꝓxi.l.si fundus.§.ꝙ ꝙ.⁊.C.de pre dijs mino.l.vtere.sꝫ hoc forte operat̄ decreti interpositio vel hic ſm illas. Dy.

Cum dementis. Iste.§.in effectu idem di- cit qđ superior lꝫ diuersifi cet thema. Dy.ibi:replicatio dāda erit.s.ista.aut si is ⁊c. Dy. ibi:curatori.al's curatorib⁹.⁊ sic glo. Dy.ibi:sequēs.i.poste- rior. Dy.ibi:ex cōdēnatione p̄mi curatoris. Dy.ibi:doli tri- plicatio.i.duplicatio. Dy. In glo.si remoto.in fi.imo dicere potes ꝙ in totū fuit ꝯdēnatus ⁊ soluit vn̄ hꝫ exceptioneꝫ rei iudicate:cum ista sint paria absolui ⁊ cōdemnari ⁊ soluere.vt ĵ.de excep.l.rei iudicate.si quis cum totum. Dy.

1 ☞ Ubi sunt plures tutores vel curatores melior debet esse cōditio ꝓhibentis ꝙ solutio recipientis.
2 Minor an possit esse mondoaldus.
3 Mulieri qualiter est permissum alienare.
4 Pactum factū versatur in stipulationibus.
5 Filiusfa.⁊ seruus possunt querere patri ea que sunt iuris nō ea que sunt facti.
6 Exhibere aliquem in iudicio est facti non iuris.

1 **Quesitum.** Si plures sunt tutores † vel curato- res melior dꝫ esse cōditio ꝓhibent̄ ꝙ solutio recipiētis. Dy.⁊ in p̄ncipio ponitur p̄ma questio.ibi: vel an vni⁹.scđa questio. Dy.ibi:rn̄di solutio p̄me questiōis. Dy.⁊ dic recte ita ꝙ liberatio cōtingit. Dy.ibi:eū quoqꝫ.so- lutio q̄stionis ponit̄ hic. Dy.ibi:fundū furiosi.i. a furioso bo na fide possessum alienū:tn̄ ꝓpter id qđ de vsucapione capit̄ sequit̄. Dy.ibi:legitime.i.cum decreto ⁊ cause cognitione ibi: mercaret̄.i.emeret. Dy.ibi:ꝙ iuris.s.talis in quo oīm deside rat̄ auctoritas. Jaco.ibi:oēs ꝯsentire.eo ipso ꝙ nō ꝯtradicūt Dy.secus si cōtradicāt.vt sequit̄. Dy.ibi:vetet solui.s.alius curator. Dy.ibi:vetet venire.i.vēdi. Dy.ibi:vsucapi.⁊ ꝙ pre ualet volūtas ꝓhibētis. Dy. Et iste.§.est multum vtilis ⁊ di stinguit ⁊ declarat oēs leges de hac materia loquētes. Solet eñ dici ꝙ fit ab vno ex tutorib⁹ vel curatorib⁹ tutela nō diui sa:ꝑinde valet ac si fieret ab omnib⁹.⁊ de h̄ sunt ꝯcor.in glo. qđ determinat iste.§.verū esse si fiat ab vno altero presente ⁊ nō cōtradicente,vel altero absente:sꝫ si fiat ab vno altero cō- tradicente nō valet.⁊ de hoc vide qđ nota.⁊ dixi.C.si vnus ex pluribus tuto.ꝑ totū. Et allegat̄ sepe iste.§.si duo sunt tuto- res vel ꝓcuratores ⁊ vn⁹ in cā cōfiteat̄. ¶ Sed de iure lōbar do dubitat̄ nunqd mulier habēs plures mondoaldos possit cū vni⁹ auctoritate alienare ⁊ alia facere:⁊ iste.§.cū ꝯcor.⁊ ar gu.ꝙ sic.⁊ ꝑ hoc qꝛ mondoaldus videt̄ simul tutori ⁊ curato ri:vt in lōbarda qualiter mondoaldus amittat mōdiū.l.cōti net.⁊ qualiter mulierib⁹ ali.ꝑmis.est.l.j.vbi de hoc satis no.ꝑ karolū. ¶ In ꝯtrariū tn̄ est:qꝛ mondoaldi sunt in multis dis similes tutori.⁊ curatori.mondoaldus eñ recipit preciū pro mondio:qđ est sol.xx.vt in lombarda qualiter quis se defen- dere de.l.j.tutor autem nihil percipit pro tutela:nisi sibi cer- tum salarium statuatur.vt.s̄.de administra.tuto.l.a tutorib⁹ in fine ⁊ ibi dixi. ¶ Item mondoaldus habet partem emen- de iniurie illate mulieri:vt in lombarda de rap.mulie.l.pri- ma.qđ secus est in tutore qui nullam vtilitatem consequi de- bet.vt.s̄.de nego.gest.l.qui sine vsuris.⁊.s̄.dixi. ¶ Item mi- 2 nor † potest esse mondoaldus etiam si sit infans.vt not.dicta 3 l.j. Qualiter mulieri † alienare permissum est:qđ secus est in tutore.vt.C.de legi.l.tuto.ī fi. Item quandoqꝫ iure mondoal di defertur successio.vt in lombarda de successio.l.si sorores. l.recolimus.⁊.l.vltima.qđ non est in tutela.ex quibus videt̄ ꝙ mondoaldi nō sint similes tutores:⁊ ideo requirat̄ omniuꝫ mondoaldorum consensus.⁊ de hoc nota.dicta.l.j. qualiter mulieribus alie.permissuꝫ est. Et allegatur sepe iste.§.si duo sunt tutores vel ꝓcuratores:⁊ vnus in causa confiteat̄ alter neget:cui potius stari debeat.⁊ iste.§.facit ꝙ stetur negāti in fauorem pupilli:sic ⁊ hic est potior conditio prohibentis sol- ui vel vendi. Dy. Alij dicunt ꝙ nulla valet cum sint contra rie. Alij in potestate domini est qua velit approbare vel va- lere.argu.ĵ.de re iudica.l.duo iudices. Uel dic ꝙ cum domi- nus presentetur in quolibet procuratore:et dominus dixisse videatur ꝙ stetur ei q est contra se.sicut si ipse dixisset.arg.de interroga.actio.l.de etate.§.si quis cum heres.argu.contra s̄.de probationibus.l.cum de etate. Jaco. Ad hoc facit quod nota.per Jo.and.ex̄ de testi.c.presentia.lib.vi. In gl.que in- cipit lib.vj.in glo.quarta etiā ponēs contraria.et pleni⁹ per eundem.ex̄ de procura.ca.si duo.lib.vj. Item allegatur sepe §.iste.

§. iste ꝙ cõtract⁹ sunt facti ⁊ nõ iuris: venditio: traditio ⁊ so-
4 lutio. Item in pactũ † factum versatur in stipulationibus vo
ius. vt. s. de pactis. l. si vnus. §. pactus. ⁊ instit. de except. §. j.
Statuta etiam ⁊ ↄsuetudines sunt facti nõ iuris. vt extra de
cõsti. c. j. lib. vj. Itẽ velle ⁊ nolle sunt facti ⁊ nõ iuris. s. vt de
5 tribu. l. j. ¶ Itẽ filiusfa. † ⁊ seruus possunt querere patri ea
que sunt iuris: nõ ea que sunt facti. vt insti. de stipu. seruorũ.
§. j. vbi de hoc. ⁊ j. de cõdi. ⁊ demõ. l. qui heredi. qḋ est notan-
dum. Itẽ possessio est facti: ⁊ ideo dicitur pedus positio. vt. j.
de acq. pos. l. j. ⁊ nõ transit ẽt in suũ heredẽ nisi apphẽsa. vt. s.
ex quib. cau. maio. l. videlꝫ. ⁊ j. de acq. pos. l. cũ heredes. Itẽ
restitutio ⁊ fructuũ pceptio est facti. vt. j. de acq. re. do. l. bone
fidei. §. in contrariũ. ⁊ no. C. de ↄdi. ex lege. l. malefidei. ⁊ qñqꝫ
dicitur questio facti nõ iuris quasi ↄsistens in facti incertitu
dine. vt. s. de neg. gest. l. nesennius. ⁊ l. ex facto. Item exhibe-
6 re † aliquẽ in iudicio est facti nõ iuris. s. si qs cautio. l. ꝫ et si
quis. §. penul. ⁊ ibi in glo. no. In glo. j. ibi in alia questione re
spõsum: imo dic ꝙ ipse scḋe q̃stioni exp̃sse respõdet: cũ subij-
cit eũ quoqꝫ ⁊c. Dy. In gl. vt putabatur in fi. qḋ dic vt. j. p em-
pto. l. ij. §. si a furioso. ⁊. C. eo. l. ij. Dy. In glo. j. administratio
nis. ibi: ponitur electiue. vt. s. ti. pri. l. magis. ⁊ ibi: magis volo
esse diues q̃ pauper. ¶ Qñqꝫ ponitur cõpatiue vt cũ dr: titi⁹
est magis diues q̃ seius. vnde dic ꝙ ponitur cõparatiue quã-
doqꝫ ponitur inter aliqua que inter se participãt: ⁊ similitudi-
nẽ habẽt. electiue vo ponitur qñ ponitur inter ea q̃ nullo mõ par
ticipant. Dy. Et vide in alphabeto dictione magis. in eadẽ
glo. ibi: soluatur cura. bene dicit cui⁹ auctoritate soluatur: naꝫ
in alijs q̃uis iuris sint insolidũ dare videtur: ⁊ vni⁹ auctori
tas sufficit: vtputa in aditione hereditatis que est iuris: vel
in stipulatione que similiter est iuris. Dy.

EIus bonis. Habẽs plures vias vnã eligẽdo videtur alteri re-
nũciasse. h. d. ¶ Et qd differat principiũ ad v. mul-
tomagis: dic ꝙ in pncipio creditores elegerũt viã curatoris
cõstituendi: sꝫ nõ erat ↄstitutus in scḋo. Rñ. fuerat ↄstitutus
⁊ ideo dicit multomagis ⁊c. Ol. Et dic cuius debitoris q bo-
nis cessit. Dy. ibi: pmisit. post dationẽ curatoris. Dy. ibi: post
id beneficiũ. i. post electã viã bonorum p curatorẽ distrahẽdorũ
qḋ creditorib⁹ p senatũ ↄceditur in beneficiũ. Dy. ibi: mallent.
id est magis vellẽt p se. Dy. ibi: eligẽdi. i. an velint vendere p
se an curator ad vẽdẽdum ↄstitui. Dy. ibi: equũ est. s. credito-
res vẽdere nõ possessum. Dy. ibi: neqꝫ heres. Iste tex. bene fa
cit ꝙ officiũ cõmissarij nõ trãseat ad heredẽ. vt. s. de tute. l. pe
nul. ⁊ ibi in glo. ⁊ dixi. s. de fideius. tut. l. j. Ol. ibi: onerãdus. i.
cõpellẽdus vendere bona. Dy. ibi: vt negocio. i. venditiõi re-
rũ. Dy. ibi: his heredibus curatoris pmortui. Dy. ibi: potissi
mũ. i. magis q̃ alij. Dy. In glo. j. in. fi. in casu tamẽ necesse est
omnino curatorem dari. vt. s. eo. l. curator. Iaco.

ALia. Ibi: eos pdigos. Dy. ibi: per pretorẽ. nõ ergo ipso iure. vt no. s. eo. l. j. Dy.

Curator. Ibi: transferre dñium mõ. ibi: nõ erret. Dy. ibi: q2 nõ furiosi. sic. C. de predijs mi
no. l. cũ emãcipatis. ⁊ ideo errãt q faciunt ꝙ tutor vẽdat rem
pupilli suo pprio noĩe: nã nõ transit dñium ⁊ erit tutor etiaꝫ
obligatus tutorio noĩe. nã in venditione possunt esse plures
rei: vt. j. de duo. reis. l. eandem. ⁊ põt tutor ⁊ suo noĩe ⁊ pupil-
li obligari. vt. s. qñ ex facto tuto. l. post mortẽ. Iaco.

DIgnus. Consistens in re mobili ꝑm secũdam opinionem glo. quam tenet Dy.

ABagnato. Ibi: non vsqꝫquaqꝫ. id est non indistincte scḋm arbi-
trium suum Dynus. ibi: administratio. id est furio-
si vtilitas. Dy.

SEpe. Ibi: in eam. id est cure administrationem. Dynus.

VIrum. Pro hoc. s. de excusat. tuto. l. j. in fine. Iaco.

ET mulieri. Quid de masculo luxurio-
so. dic vt in Specu. de acto-
re. §. j. v. sꝫ vtruꝫ masculo luxurioso. In. §. in bonis
curatoris dati. Dy. ibi: priuilegiũ psonale. ⁊ etiam
tacite hypothece. Dy. vt. s. de tute. ⁊ ra. dist. l. vl. ⁊ ibi no. Ol.

SI furioso. Primo ponit vnũ casum. scḋo aliũ. tertio ibi: sꝫ vtrũ.
ponit vnã q̃stionẽ. quarto ibi: ⁊ maxime. ponit ca
sum in quo maxime pcedit dicta sua q̃stio. quinto
pcedit in questione sua et ponit duos casus. scḋs incipit ibi.
aut si nõ habuit. al's si nõ habuisset. deinde iuriscõsultus con
filiũ suũ ⁊ remediũ datũ in pmo impedit. ibi: sed qd si nec ⁊c.

¶ Ultimo rñdet ad questionẽ ppositã pcise. Iaco. ibi: eum a
patre datũ. Dy. ibi: dare. i. ↄfirmare. Dy. vl' dare dꝫ decernẽ
do sibi administrationẽ p decretũ suũ: ꝑm illos q tenẽt ꝙ hoc
casu datio tutoris facta a pře tꝫ ipso iure sine alia ↄfirmatiõe
⁊ hoc innuit pma facie. C. de epis. audi. l. de creationib⁹. Ray.
ibi: his ↄsequẽs. s. ad psentẽ legẽ. ibi: oĩmodo. etiã si furiosus
vel pdigus nõ erat filius. Dy. ibi: ⁊ maxime. s. dubiũ est vtrũ
datũ in testõ debeat ↄfirmare. Dy. hec est pma puisio que nõ
impeditur p iuriscõsultũ: sꝫ an hodie in filio: cũ fili⁹ nõ possit ex-
heredari nisi ex iustis causis. Dic ꝙ istud remediũ locũ hꝫ so
lum qñ ex iustis causis filiũ male merentẽ exheredat. vt dixi
j. de libe. ⁊ posth. l. multi. Ray. Sꝫ adhuc ista puisio nõ videtur
sufficere cũ isti nepotes post mortẽ aui sint recasuri i potesta-
tem pris sui exheredati: ⁊ sic p eos ipsi pdigo p obliquũ bona
querentur qḋ testator directe prohibuit: ⁊ sic obstare videtur. j. de
bo. liber. l. quitur. So. isti nepotes hñ recidẽt post mortem aui in
potestatẽ pris sui pdigi: ⁊ sic q̃rent eidẽ bona ꝑm ista iura. tñ
iste pdigus nõ poterit administrare h̄ bona ppt timorẽ dissi
pationis q̃ in eo timetur. arg. j. ad treb. l. impator. ⁊ sic seruabitur
volũtas testatoris. Sꝫ ibi h̄ rõ nõ suberat: sꝫ ob aliã cãm exhe
redatio facta fuerat. Ray. ibi: eiqꝫ. s. filio pdigo exheredato.
Dy. ibi. addita cã. s. quare exheredabat filiũ. s. ppter timoreꝫ
dissipationis q̃ de ipso timebat. ar. d. l. imperator. j. ad trebel.
sꝫ ibi h̄ rõ nõ suberat sꝫ alia: vt pdixi. Ray. Uel dic: ergo ad-
dita causa sue dissipatiõis dicẽdo ꝙ nõ exheredabat filiũ ma
la mente: sꝫ vt nepotib⁹ ↄsuleret ⁊ ne fili⁹ bona dissiparet. Ia
co. de ra. ibi: aut si nõ habuit. Hec est scḋa puisio q̃ statim im
peditur p iuriscõsultũ ibi: sꝫ qd si nec. Iaco. ibi: sequẽdũ. confir-
mando tutorẽ a patre datũ. Dy. ibi: vero ↄfilio presumptiue.
Dy. in fi. Sꝫ si certũ esset eũ sanos mores recepisse: desineret
esse curator. vt. s. eo. l. j. Iaco.

CUrator. Ibi: ex administratiõe. i. admini-
stratiõis vtilitate. dy. ⁊ expone ꝙ
p quia. Dy. ibi: alienat. i. rerũ furiosi dñium trãsfer
tur. Dy. ibi: administrationẽ. i. vtilitatẽ. Dy. in fi. Hec lex po
test adduci p ⁊ ↄtra ad q̃stionẽ: qua queritur. vtrũ tutor vel cu
rator possit facere pacẽ de morte patris pupilli cũ occisorib⁹
de qua q̃stiõe dixi. C. de pac. l. pactũ curatoris. ⁊ de aucto. pre
stã. l. clarũ. ⁊ ibi videas. ⁊ i Spe. de homi. §. j. v. illud aũt q̃ritur.

¶ De testamẽtis ⁊ qui testamentũ facere possunt: ⁊ queãd-
modum testamenta fiant. Rubrica.

1 ¶ Quis duo testamenta facere non potest.
2 Diffinitio testamenti.
3 Bãnit⁹: infamis: excõicat⁹ ⁊ pupillus an testari possint.
4 Ingrediens monasterium an testari possit.
5 Heremita: meretrix: vsurari⁹ manifestus an testari possint.
6 Filiusfami. ⁊ morbo impeditus an testari possint.
7 Filiusfa. an possit legare.
8 Mutus: surdus: captus ab hostibus an testari possint.
9 Seruus an sit ipso iure heres.
10 Captus a latronib⁹ ⁊ legat⁹ ad extraneos an possint testari.
11 Errans vel dubitans de statu suo nõ põt testari.
12 Filiusfa. seruus ⁊ posthumus alien⁹ lꝫ nõ possint testari pos
sunt tamẽ ex testamẽto capere.
13 Nomen heredis in testõ nũcupatũ: palam dꝫ nuncupari.
14 Tabellio si legat testatori testamẽtũ ⁊ interroget an velit ita
facere ⁊ respondeat ꝙ sic: an valeat.
15 Confirmans an videatur dare.
16 Coniectura ex quo capiatur.
17 Testes an debeant esse rogati.
18 Impubes factus pubes an possit testari.
19 Tabellionis signũ debet apponi in instrumentis.
20 Testamentum põt fieri ⁊ sigillari de nocte.
21 Quis dicatur intestabilis.
22 Ex imperfecta scriptura nõ debentur legata.
23 Testes debẽt ppria subscriptiõe subscribere ⁊ nõ vn⁹ p alio.

SUper rubrica. Hic explicit terti⁹ punct⁹
⁊ incipit quart⁹. Et est h̄ tertia pars pncipa-
lis hui⁹ voluminis in q̃ incipit tractare de vl
timis volũtatib⁹. vt no. ⁊ dixi. s. so. ma. sup ru
bri. ⁊ inueni in libro domini Ol. tales versus.
Quid mihi prodesset si mur⁹ ferre⁹ esset mors ventura esset:
tamẽ inuentam foramine. Et de ista materia testamẽtorum q̃ est
subtilis ⁊ vtilis vide Az. in summa. e. ti. ⁊ in sũma instit. ⁊ au
tẽticorum. ⁊ p Gof. ⁊ Host. e. ti. i sũma. ⁊ p totũ eũdũ ti. p Bart.

Inno.⁊ Hosti.⁊ lib.vj.p oēs. Et in Specul.primo tradūtur bone forme testamētor.de instru.edi.§.vt aūt qualiter impugnentur.eo.ti.§.cōpendiose.de ipsor executorib⁹.eo.ti.§.nūc vo aliqua.⁊ plene dixi.C.de epis.⁊ cle.l.nulli. Et notandū q̄ 1 quis † nō pōt facere duo testamēta valida eo decedēte: nisi sit miles.vt.ī.de testa.mili.l.querebaꝛ.⁊ de iniust.testa.l.j.pluribus aūt codicillis sic.vt.C.de codicil.l.ij. ¶ Diffinitio te 2 stamenti † ⁊ eius declaratio.ī.eo.l.j.quo tpe debeat esse testatoꝛ habilis ad testandū.ī.eo.l.ij.an p pactū:statutū:vel ɔsuetudinē possit tolli vel remitti solēnitas testōꝛ.ī.eodē.l.iij.qd̄ prius sit querendū de psonis q̄ de iur ꝛ rōne.ī.eo.l.si quera 3 mus.⁊ q̄ psone nō possunt testari. Et an bānitus † ⁊ excōicatus:an infamis:an pupillus cum auctoritate tutoris.vel pubes habēs curatorē:⁊ in qua etate testetur lōbardus. An papa possit testari ⁊ de quibus bonis testenꝛ clerici. An ingre 4 diens † monasterium possit testari.an heremita † ⁊ an mere 5 trix de quesitis in meretricio. An ⁊ quō vsurari⁹ manifestus possit testari.vide eꝛ de vsur.c.ij.lib.vj.⁊ si primo fecit testm̄ postea pstitit cautionē.de qua.l.dr an valeat. Jo.and.d.c. tenet q̄ nō.multe gl. Ny.de matarellis demū q̄ sic in.q.sua disputata. M.ccxcix.in libro magnū q̄stionū disputatarū.et h̄ credo veri⁹. Et posui eā in q̄stionib⁹ meis statutoꝛ.pma parte.⁊ incipit Cōstitutione dn̄i Gregorij pape.r.an censiti possint testari.dixi.ī.de lega.j.l.ij.q̄ dies cepta habeꝛ p cōpleta fauore testōꝛ.ī.e.l.qua etate.⁊ q̄ aliud est etatē compleuisse: aliud excessisse.⁊ quare citius pubescat femina q̄ masculus.
6 ¶ Qr filiusfami. † ⁊ morbo impeditus testari nō possit.ī.eo.
7 l.q in potestate.⁊.l.in aduersa. Et an possit filiusfa. † locare ⁊ quare differāt a donatione causa mortis.⁊ an filius possit te
8 stari de aduentic ijs ex quib⁹ vsufruc.pr̄i nō q̄riꝛ. An mut⁹ † ⁊ surdus:captus ab hostibus.ī.eo.l.eius q. Et de dānato ad mortē ea.l.§.si cui. An sola accusatio tollat testamēti factionē.ī.eo.l.si qs post. ¶ Qui amisit manus pōt testari.ī.eo.l.q manus.an obsides.ī.eo.l.obsides.⁊ ibi satis de ipsis obsidibus. An fictio legis cornelie ɔfirmet testm̄ captiui.ī.eo.l.cor
9 nelia.⁊ q̄ seruus † fit ipso iure heres re ⁊ noīe:nisi abstineat.
10 Qd̄ captus a latronibus † ⁊ legat⁹ ad extraneos possit testari.ī.eo.l.q a latronib⁹.an dānat⁹ q appellauit vel est infra decēdiū possit testari ea.l.§.si qs.⁊ an bānitus ap.pē.possit of
11 fendi. Errans † vel dubitās de statu suo nō potest testari.ī.eo.l.qui in testō.al's q in dn̄i.⁊.l.seq.⁊ in quib⁹ differāt erroꝛ:
12 nescientia:ignorātia ⁊ titubatio. Qd̄ filiusfa. † seru⁹ ⁊ posthumus alien⁹ lz nō possint testari:pn̄t tn̄ ex testō cape.ī.e.l.si lius.⁊ q̄ duplex est acq̄sitio reuocabilis ⁊ irreuocabilis.d̄ eo cui bonis est interdictū vel a lege vel ab hoīe an testari possit ī.eo.l.is cui bonis.an dānat⁹ de publico crimine.ea.l.§.si qs ob carmē. ¶ Qd̄ qs debeat esse testabilis tpe testamenti:nec sufficit si postea efficiaꝛ.ī.eo.l.si filius. An pr̄ vel mater in testamento filij possit esse testis:vel econtra.an frater vel tutoꝛ vel legatari⁹.ī.eo.l.qui testō.⁊ an pr̄ possit cōficere instrumentū ad vtilitatē filij vel ecōtra. Qui nō pōt esse testis in testō vel ɔtra testm̄ vel in codicillis.ea.l.§.mulier. Et an instrumētū confectū corā masculis possit reprobari p mulieres.testis debet pseuerare vsq̄ ad finē testamēti:⁊ dz esse volūtari⁹ nō
13 coact⁹.ea.l.§.fi. ¶ Nomē hēdis † in testō nūcupatū: palā dz nūcupari corā solēni numero testiū:⁊ in testō in scriptis scribi.ī.eo.l.heredes.in pn̄.an testm̄ nūcupatiuū possit pbari p
14 publicū instrm̄. Et an si tabellio † legat testatori testm̄ ⁊ interroget an velit ita facere:⁊ respōdeat q̄ sic:an valeat.⁊ qd̄ plus credaꝛ paucis asserentib⁹ affirmatiuā q̄ multis negatiuā:⁊ q̄ declaratio nō dat aliqd noui:sz qd̄ vetus declarat:et
15 an q cōfirmat † videaꝛ dare vel non.ea.l.§.si quis post.⁊ an legatū in testō relictū possit adimi in codicillis testō nō ɔfir
16 matis. Et q̄ cōiectura † capiꝛ ex vicinitate scripturarum ex ɔsuetudine patrissa.⁊ ex more regionis. ¶ Qd̄ testm̄ fieri de
17 beat vno cōtextu ⁊ teste † an debeāt esse rogati.ea.l.§.in testamētis. Et an psumanꝛ rogati ⁊ an in testamētis possit fieri vēditio:donatio:vl' alij act⁹ inter viuos. Qd̄ de eadē domo seu familia possent plures testes adhiberi in testō extranei.ī.eo.l.ad testm̄. Qd̄ ɔditio testiū inspiciaꝛ tpe testamēti.ea.l.§.j.et si testis erat testabilis tpe depositiōis an fidē faciat:⁊ an im
18 pubes † fact⁹ pubes possit testificari de his q̄ vidit in pupillari etate. An fides adhibeat sigillo vel lr̄is sigillatis.ea.l.§.
19 si ab ipso. ¶ Qd̄ signū tabellionis † debet apponi in instru
20 mētis.ea.l.§.si qs ex testib⁹. ¶ Qd̄ testm̄ † possit fieri ⁊ sigillari de nocte:⁊ est in linteo inuoluto.ea.l.§.fi. Qd̄ testm̄ apertū ⁊ postea iterū sigillatū p testatorē valeat.ī.eo.l.si qs testamentū. Et q̄ facili⁹ res noscit q̄ nascatur. Qd̄ ex vno testō ⁊ instrumēto possint ɔfici plura eiusdē tenoris.ī.e.l.vnū testm̄.

Si testatoꝛ noīauit plures heredes:⁊ noīatur⁹ scd̄os ex impedimēto nō potuit.ī.eo.l.si is q testō. Quis dicatur intestabi
21 lis † ⁊ que sit hui⁹ verbi significatio.ī.eo.l.cū lege. Qd̄ stulte interroganti sit dure respōdendū.ī.eo.l.domici⁹.⁊ an tabellio cōputeꝛ in numero testiū:q̄ etiā seru⁹ possit scribere testm̄.ī.
22 eo.l.seruus. Ex impfecta scriptura † nō debenꝛ legata nec fideicōmissa nisi sit dictū q̄ valeat etiā iure codicilloꝛ.ī.eo.l.
23 ex ea scriptura.⁊ ibi de dicta clausula. ¶ Qd̄ testes † debēt oēs ppria subscriptiōe subscribere:⁊ nō vn⁹ p alio.ī.eo.l.singulos.⁊ facit.nunquid arbitri possunt pronūciare vnus noīe omnium.

Testamentum.

[a] Bonoꝛ dispositio cū heredis institutiōe legitima ⁊ solēni dr testm̄.h.d. Ibi:dr voluntarie dispositione nō enūciatiue.⁊ sic nō ob.C.eo.l.verba. Dy.ibi:nr̄e.h̄ dicit ad dr̄iam nō subditoꝛ pplo romano: vel dic nr̄e.s.q̄ testamur. Jac.ibi:iusta.i.solennis ⁊ legitima. Dy.ibi:sn̄ia.i.dispositio cū heredis institutione. Dy.ibi:qd̄ quis vel que. Vel dic q̄ qs nostrū q̄ sumus de romano imperio. Jaco.ibi:post mortē.s.naturalē nō ciuilem:vel ex delicto ei⁹ cōtingentē.⁊ sic cessant duo ɔtraria. In glo.signata. Modo p ɔclusione istius diffinitionis ⁊ recitatiōe glo. Oppo.primo q̄ ista diffinitio sit bona dz ɔuerti cū suo diffinito.vt.l.j.§.dolū.s̄.de dolo. Sed hic dr q̄ testm̄ est volūtatis nostre iusta sn̄ia.i.dispositio de eo:ergo etiā est testm̄. Hoc aūt ptz esse falsum in plurib⁹. Primo in codicillis q sunt dispositio volūtatis nr̄e.nā in eis disponere possum⁹ ⁊ tn̄ non sunt testm̄.vt C.de codicil.l.si idē.ī.de iure codicilloꝛ.l.j.⁊.l.illud.§.tractari. Itē patet in legatis q̄ ab intestato nullo facto relinquunꝛ.ī.de leg.j.l.filiusfa.§.qui intestata.de leg.iij.l.j.§.si filius.⁊.ī.de iure codicil.ɔficiunꝛ.⁊ de leg.ij.l.j.§.sciēdū. Idē est in mortis cā donatione:que tn̄ tpe mortis capit effectū.vt.s̄.si cert.peta.l.si ego.§.nō oīs. Sz filiusfa.volūtate patris donare potest.vt.ī.de dona.cau.mor.⁊ tn̄ non pōt facere testm̄.vt.ī.eo.l.qui in potestate.ergo falsum est q̄ q mortis cā donat testeꝛ. Idē pōt opponi de eo q pmittit oīa bona sua post mortē suā alicui:vt.C.vt actiōes ab here.⁊ ɔtra heredes.l.j.nā in oībus istis iusta dispositio volūtatis nostre de eo ⁊c̄.nō est testm̄.et sic diffinitio nō videꝛ bona. Sol.dicūt quidā q̄ subaudiēdū est hic de vniuerso seu vniuersis bonis. ¶ Sed hāc so.reprobant glo.q̄ testm̄ pōt fieri in quo aliqs instituiꝛ tm̄ in vna re.vt.ī.de here.insti.l.j.§.sic ex fundo.⁊.l.ex facto.ergo nō est necesse q̄ sit de vniuerso. Sz ista reprehēsio nō vr̄ bona:q̄ illi q pdicto modo soluerūt subaudiēdo de vniuerso ɔsiderauerūt effectū dispositiōis seu institutionis:q̄ lz fiat institutio i vna re tm̄:tn̄ talis institutio trahiꝛ ad oīa bona.vt dictis.ll.ex facto.⁊.l.j.§.si ex fundo. Glo.aūt cōsiderauit solūmodo verba dispositionis seu institutiōis.lz alio modo pōt reprehēdi pdictoꝛ solutio:q̄ sicut pdixi si pmitto vniuersa bona mea post mortē:est dispositio de vniuerso:⁊ tn̄ nō est testm̄. Itē si in codicillis rogo veniētes ab intestato q̄ hereditatē restituāt:talis dispositio est de vniuerso ⁊ tn̄ nō est testm̄ sz codicillus.vt C.ad trebel.l.iij.⁊ quādo dies leg.ced.l.fi.⁊ sic patet q̄ predictorum solutio nō est bona. ¶ Est ergo dicendū q̄ ad hoc vt diffinitio sit bona ⁊ cōuertaꝛ cū suo diffinito q̄ subaudiendū est vt dixi in expositione littere cū institutione heredis. Item oppo.de.l.codicillis.§.vlti.ī.de leg.ij.vbi nō valeat testm̄ et tamen hereditatē habet. So.aut testamentū habet solēnitates ⁊ tūc non valet iure testamēti:sed iure alterius vltime voluntatis:si testatoꝛ hoc expressērit:vt in contrario de iure codicilloꝛ.l.j. ¶ Item oppo.ad illud qd̄ dr in littera post mortem.de.l.C.de capti.⁊ postli.reuersis.l.nec nos. So.aut moritur naturaliter.⁊ habet locū.l.j.aut ciuiliter.⁊ habet locū.l.illa. ¶ Item oppo.ad idē q̄ p mortem infirmetur.vt.ī.de iniusto testa.l.si qs exheredato.§.irritum. So.aut moritur naturaliter sine aliquo delicto suo.⁊ habet locū.l.ista. Aut dānatur ad mortē pter delictū suum ⁊ habet locum.l.contraria. ¶ Item oppo.q̄ largioꝛ sit diffinitio.institu.eodem in principio.sed ibi improprie ⁊ abusiue accipitur testamentum vel ibi ponitur ethimologia testamenti. Hec vo diffinitio quere vt querit glosa quid si de testamento in quo filius exheredatur. Et glosa dicit tale testamentum dici testamentum ⁊ valere:cū dicit aut exheredatio fit cū causa legitima sed non vera:⁊ tunc testamentum tenet.sed rumpitur causa per heredem probata.vt hic.et.ī.de vulgari ⁊ pupillari substitutio.l.in substitutione.⁊ de inofficioso testamento.l.papinianus.§.sed nec impuberis. Aut exheredatio facta fuit causa nulla inserta:vel in inserta sed non legitima: et tunc testamentum non valet.vt.ī.de liberis et posthumis.l.gallus.§.in omnibus.⁊.C.

[a] ¶ Testm̄. adde de impugnatione q̄ fit in testō: per Spe.in ti.de instru.edi.§.cōpendiose.p bar.hic.at qd̄ dictū est i apostillis.

bus.⁊.§.intelligas.de liberis preteritis.autent.ex causa.vbi de hoc.Qđ verū intelligas si talis filius velit dicere nullum ſm ea que no.⁊ dixi.ī.de iniusto testō.l.filio.Et facit hic glo. ad id qđ no.dicta aut.ex causa.in glo.vltima in fine.

1 ☞ Volens testari dȝ esse habilis tempore testamenti.

1 **In eo.** Volēs testari † dȝ esse habilis tpe testamēti.h.d.Opponit glo.ꝙ inspiciat etiā tp̄s mortis ⁊ adite hereditatis.vt insti.de her. quali.⁊ dif.§.in extraneis.et.ī.de heredibus instituendis.l.si alienum.§.in extraneis.Sȝ hic tractat de persona testatoris ibi de p̄sona ei⁹ q heres instituit.Sed ꝯ hāc sol. op.q2 idē videt in p̄sona testatoris.vt.ī.de iniust.testa.l.si qs exheredato filio.§.irritū.Et de bo.pos.ſm tabu.l.q liberis.§. testō.Sed dic aut p̄ditur ratione delicti aut rōne alterius facti.⁊ circa hoc dic vt plene nota.dicto ti.de bono.pos.ſm tab. l.j.§.exgit p̄tor.v.sȝ si qs vtroqȝ tpe.Dy.Vel dic aut mutat qualitas p̄sone testatoris aut status.Primo casu non vitiat testm̄:vt q2 sane mentis post testamētū factū efficiat furiosus vt hic.⁊.ī.eo.l.q in potestate.§.fi.¶ Scđo casu vt q2 testator erat sui iuris:⁊ post testm̄ redigit in potestatē alteri⁹:tūc distingue:aut bona transeūt in aliū:vt q2 arrogat:⁊ tūc bene irritat testm̄:⁊ ita loquit.d.l.qui ex liberis.§.testō.nā bona arrogati in arrogātē trāseunt:sȝ si bona nō trāseūt in dn̄io alterius:vt q2 ab hostib⁹ capit:⁊ tūc nō vitiat siue moriat ibi siue nō.vt.ī.e.l.lege cornel.⁊ plene dic vt no.p Dy.ī.đ le.iij.l.j.ī p̄n.

1 ☞ Consuetudo inducta sup remittendis solēnitatibus testamentorum an valeat.

Testamenti factio. Auctoritas p̄uator circa testamētoꝝ solēnitatē tā in actiua ꝙ̄ passiua significatione nihil operat.h.d.Ibi:forma.i.solēnitas.Dy.ibi.ei⁹.s.testamēti factiōis.Dy.¶ Pro declaratiōe glo.dic ꝙ hȝ qnqȝ partes.Prima pars respicit hāc.l.put testamēti factio accipit in actiua significatiōe ⁊ durat vsqȝ ibi: vel quarto.Ibi est scđa pars que respicit hāc.l.put accipitur testamēti factio.i.testōꝝ solēnitas ⁊ durat vsqȝ ibi :ecōtra in instituto.Ibi est tertia pars q̄ respicit istā.l.put testamēti factio sumitur in passiua significatiōe ⁊ durat vsqȝ ibi:apparet ergo.Ibi est quarta pars in qua ꝯcludit ex oībus p̄dictis lecturis:⁊ durat vsqȝ ibi:sec⁹ in ꝯctibus.Ibi est qnta ⁊ vltima pars in qua opponit ad hāc.l.de.l.j.§.si conuenit.s̄.depositi. Sed illa in ꝯtractib⁹ loquit h̄ in testamētis.In eadē glo.ibi: si nō speciali.⁊.ī.de leg.iij.l.si quis in p̄ncipio testamenti.§.j. Jaco.Deinde no.ꝙ Jaco.de are.h̄ in quarta parte glo.que
1 incipit ibi apparet ergo ⁊c̄.Collige ꝙ nō valeat ꝯsuetudo † inducta sup remittēdis solēnitatib⁹ testōꝝ:cū ꝯsuetudo dicatur q̄dā pactio.vt.s̄.de legi.l.sȝ ea.Jaco.Pro eius opinione etiā facit ꝙ ꝯsuetudo vel statutū sup h̄ nō valeat:q2 si nō potest fieri p pactū vt hic.ergo nec p legē.vt no.C.de decre.decurio.sup rubri.lib.x.⁊.ī.de reg.iur.l.nec ex p̄torio.vbi de hoc ⁊ eo.ti.l.neqȝ pignus.§.p̄uatoꝝ vlli.Et cōiter moderni tenēt cōtrariū:q2 cū solēnitas testōꝝ introducta sit de iure ciuili: alio iure ciuili tolli pōt.vt insti.de legi.ag.tu.§.ꝙ aūt.⁊.s̄.de capi.di.l.cas.⁊ erit nihilomin⁹ publici iuris.vt hac.l.⁊ pro h̄. s̄.de iusti.⁊ iur.l.oēs ppl'i.⁊ p hoc videt exp̄ssum.C.de testa.l. si nō spāli.⁊ idē.d.Jac.de are.lȝ cū distinctiōe vr̄ in hāc opinionē inclinare in q̄dā q̄stiōe quā publice disputauit de q̊dā testō ꝯfecto in ciuitate venetiaꝝ vbi est ꝯsuetudo ꝙ valeant testamēta cū duob⁹ testib⁹.⁊ de qua q̄stione satis notaui.C.e. de testa.l.fi.⁊ de sum.trini.l.j.v̄.ex p̄dictis etiā insurgit.Non obstat an de paritate pacti et statuti.q2 illud p̄cedit qn̄ oīno eēt paritas:vt q2 pactū fieret p vniuersitatē:sec⁹ si p p̄uatos: ⁊ in hac etiā opi.est Ray.in gl.ius publicū.sȝ p.l.astringitur qs certo modo testari:q2 filiū suū instituere vl' exhēdare.vt.ī. de lib.⁊ posth.l.iter cetera.⁊ insti.de exhē.lib.ī p̄n.An.đ pisis.

1 ☞ Pupillus an possit testari cū auctoritate tutoris.
2 Papa an possit testari.
3 Ingrediēs monasterium an possit testari.
4 Meretrix de acq̄sitis in meretricio an possit testari.

Adde ꝙ i hac lege ponunt illi qui testamēta facere nō p̄nt.

Si queramus. Ante oīa de persone testāt; habilitate deinde de vir ib⁹ ⁊ solēnitate testamēti dȝ inqri.h. d.Et allegat sepe hec.l.qđ obijcit ꝯ p̄curatorez: tutorē:iudices ⁊ similes p̄sonas ꝙ anteꝙ̄ p̄cedi debeat in cā legitima desunt tales p̄sone.Et ad hoc ꝯcor.ī.de iure codici. l.quidā referunt.q̄ h̄ allegat.In glo.ibi habuerit.i.hr̄e putabitur.Dy.ibi:si habuerit.repete testamēti factionem.Dy.in glo.p̄ma ibi:p̄emptoriū.al's p̄posterū.s.esset prius q̄rere de solēnitate testamēti ꝙ̄ de p̄sona testantis.Ol.ibi.C.eo.l.hac cōsultissima.de quo dic vt ibi no.Ibi.vt.ī.eo.l.is cui.sȝ illa ad hoc nō facit:quia aliter intelligitur ibi per glo.⁊ meli⁹.Sed facit.C.de hereti.l.manicheos.Dy.in fi.glo.has.xiij.p̄sonas hic numeratas colligit.Jaco.de are.sic aliq p̄hibent testari p̄pter defectū sue potestatis:vt filiusfa.seru⁹:monach⁹:⁊ obses.Aliq p̄pter defectū mentis:vt impubes:furiosus : mentecaptus ⁊ p̄digus.Alij p̄pter defectū sensualitatꝫ ⁊ sensuū corp̄is:vt cecus:surdus ⁊ mut⁹.Alij rōne penalitatis:vt dānatus ad mortē vel deportat⁹:vel dānatus de crimine famoso:⁊ lapsus in crimine de quo pōt post mortē accusari.⁊ p h̄ ī.de leg.ij.cū filius.§.fi.aliqui ratione dubietatis sui stat⁹:vt ī.eodem.l.de statu.Jaco.super quo traduntur tales versus. Testari nequeunt impubes religiosus:Fili⁹ in sacris:morte dānatus ⁊ obses.Prodigus ⁊ stult⁹:dubi⁹ seru⁹ ⁊ furiosus. Crimine dānat⁹:cū muto surdus ⁊ ille Qui manifeste maiestatē lesit cecus ⁊ ipse.¶ Et de istis p̄sonis q testari non possunt:vt dixi.C.q testa.fac.pos.super rubrica.⁊ p Azo.in summa.eo.ti.⁊ insti.qui.nō est p̄mis.face.testa.⁊ ibi in glo.§.fi.⁊ in libello vagarotti de fugitiuis.rubrica ꝯ testm̄.p Gof.⁊ Hos. in summa de testamē.§.nunc dicamus qs possit facere testm̄. Potest etiā addi p iura noua vsurari⁹ manifestus q nō satis dedit ex de vsur.c.ꝙ̄ꝙ̄.in fi.lib.vj.⁊ alius.C.de hereti.aut.credentes.q̄ est notabilis.De censitis etiā dubitat:sȝ de eis dic vt no.C.in qui.cau.colo.vel censiti.l.ij.lib.xj.Itē de bannitis ⁊ excōicatis ⁊ circa bānitos multi sequunt glo.que est instit. qui.mo.ius pa.potesta.solui.§.relegati.que distinguit vtruȝ sint bāniti ex tali delicto ex quo olim sequebat pena deportationis:⁊ tūc q2 amittūt ciuitatē ⁊ libertatē testari nō possunt. Si aūt ex delicto ex quo sequebatur pena relegationis:tunc possint testari.⁊ ad h̄.ī.e.l.cuiusqȝ.§.si cui.⁊.§.hi v̄o.vbi de h̄ dicetur.⁊ de vtroqȝ.i.bānito ⁊ excōicato satis no.in Spec.de instru.edic.§.cōpendiose.v̄.qd de excōicato.vbi de ista materia satis agit.Et p Jo.and.de sen.excō.in nouella.c.decernimus.lib.vj.⁊ ibi etiā in glo.eiusdē super.vj.⁊ h̄ etiaȝ facit qđ no.C.de dona.inter virū ⁊ vxo.l.res que.⁊ aut.ibi signata:q̄ incipit sȝ hodie.⁊ qđ tetigi.ī.de reg.iur.l.in cōdēnatiōe.§.fi.⁊ plenissime dixi.C.de here.insti.l.j.v̄.querit Cy.hic.ibi:recurrat:qđ dixi de dānato ad mortē ꝙ testari nō possit:cōiter vidi eos testari:nec vidi eoꝝ testamēta infringi:qđ mirū videt. Sed de hoc dicā.ī.eo.l.eius q.§.fi.De infamib⁹ etiā dubitatur an testari possint.videt ꝙ nō.vt.s̄.de testi.l.ob carmen.in prin.⁊.ī.eo.l.is cui.cū vtrobiqȝ notatis.In cōtrarium est:q2 mulier nubens ante tp̄s luct⁹ infamis est ⁊ tn̄ testat.vt.C.de
1 secūd.nup.l.j.An pupillus † possit testari cū auctoritate tutoris.dic ꝙ nō.vt no.⁊ dixi.C.q testa.fa.pos.l.si frater.Idem voluerūt aliq dicere de pubere curatorez habente:cū similis sit pupillo.vt.C.de in integ.resti.l.si curatorē.Sed dic contra vt.ī.de leg.ij.l.cū pater.§.curatoris.⁊ de liber.lega.l.aurelio. §.gaius.⁊ ibi no.De iure tn̄ lōbardo videt ꝙ ante.xviij.annū nō possit testari:sȝ solū p annua iudicare:vt in lombarda
2 de p̄hibita alienatiōe minoꝝ.l.j.in fi.¶ An papa † possit testari.gl.tenet ꝙ sic.C.q testa.fa.pos.l.cū heredes.lȝ.M.simulari diceret ꝙ cū sit ep̄s vrbis rome.vt.C.de sum.tri.l.iter claras.nō poterat testari nisi ſm formā aut.licentiā.C.de episc. ⁊ cle.qđ nō puto male dictū.De alijs clericis de quibus possint testari habet dicta aut.licentiā.⁊ extra de pecu.clerico.⁊ in summa eiusdē ti.⁊ p Gof.⁊ Host.⁊ p Jo.and.de offi.ordi.
3 c.presenti.lib.vj.an ingrediēs monasteriū † possit testari.plene dixi.C.de sacro.ec.aut.ingressi.⁊ aut.si qua mulier.An heremita possit habere proprium et testari.Dic ꝙ sic.vt.xix.q. tertia.econtra.⁊ dixi in Alphabeto dictione Heremite.⁊ ibi
4 alia de istis heremitis.¶ An meretrix † de quesitis in meretricio possit testari:⁊ videtur ꝙ sic.vt.s̄.de condi.ob turpem causam.l.idem.§.sed quod meretrici.⁊ argumen.ī.de furtis. l.qui vas.§.fina.vbi de hoc dixi.⁊ eo.titu.l.si pignore.§.primo.Et facit quod notaui decimaquarta questione quinta.in summa.⁊.c.primo ⁊ secundo.in glo.per Archidiaconum in glo.vltima ibi:filius immerito.causa tamen legitima in testamento inserta lȝ vera nō esset.Dy.ibi:interim.id est donec p querelam expugnetur.Ol.

1 ☞ Dies ceptus fauore testamentoꝝ p completo habetur.
2 In testante requiritur etas.xviij.annorum.

a ¶ Ceptus. Adde i hac materia in simili Bal. in l. ij. qñ puo. nō est neces.

A Qua etate. Al's qua. al's in qua. Et breuiter hoc dicit. Fauore testamentorū dies † ceptus[a] habek p cōpleto. ↄ de hoc vide qd no. s. de mino. l. iij. §. minorē. j. de manumis. l. j. ↄ de mune. ↄ hono. l. ad rempublicā. ibi: cōplesse. i. ad vltimam diem peruenisse. Dy. Et no. qd dicit glo. aliud esse etatē cōpleuisse ↄ aliud extitisse. ↄ vide etiā que notaui in alphabeto dictione etas. ibi: natū. s. in vltima hora ipsius diei artificialis. Dy. ibi: ipso natali suo. i. die natiuitatis sue reuoluto anno quartodecimo. ↄ sic dic kal'. Januarij pma hora ipsius diei naturalis. Dy. ibi: dico valere: qꝛ factum incboata vltima die naturali quartidecimi anni. Dy. ibi: kalendarū. i. die precedente kalendos. s. vltima die decēbris. ↄ sic prima hora diei naturalis. cuꝫ. s. dixerit de die artificiali. de iure lōbardo. videtur ꝙ exigatur etas †. xviij. annorum in testāte: vt dixi. s. l. pri. v. de iure tamen lombardo. ¶ In glo. vlti. in fine. sed que pōt esse ratio. Respōdeo: quia qd facilius deperit facilius crescit: ↄ qd citius generek citius corrūpitur fm philosophos. ↄ ideo mulier citius crescit ↄ deperit. hoc patet in cucurbita ↄ aliis rebus naturalibus. ↄ arg. bonum ad hoc. s. de nora. l. si noxale. ↄ qd ibi notatur. In glo. dies ergo. ibi. §. minorem. Sed ibi agitur de beneficio perdendo: hic ↄsequēdo. Dy. In glo. quid est hic plus. ibi: post sertā horā noctis. ↄ sic in prin. diei naturalis dic. Dy. In glo. vltima ibi: diffinietis. ↄ sic vltima die incboata. Dy.

1 ☞ Testamenti factio nō potest esse in alterius arbitrio.

Qui in potestate. Patria potestas et morb[9] corpore[9] existens tempore testamēti: de quo lr̄a loquik inpedit testamēti factionē: secus si talis morb[9] postea supueniat. h. d. In glo. j. nō ideo magis. ibi. C. eo. l. testamēta facere possunt. Dy. ibi. l. mortis causa capitur. Sed ista ratio nō est bona: quia si verum hoc esset iam filiusfam. posset legare: quod tamen verum non est: qui potest testari potest legare. vt. j. de leg. j. l. ij. ↄ de iure codicil. l. diuus. al's diui. §. codicillos. Sed filiusfa. nō potest testari: vt hic patet: ergo nec legare. Sꝫ melior ratio est illa que no. C. qui testa. face. pos. l. senium. vbi de hoc tetigi satis. ↄ dicta. l. tam is. §. j. de do. cau. mor. Dy. Sed contra illam rationē instak: quia donatio causa mortis est vltima volūtas. vt. C. de codicil. l. fi. ↄ de dona. causa mor. l. fi. et tamen pendet ex alieno arbitrio. l. tam is. §. j. Ad hoc respondet Dy. ꝙ donatio causa mortis magis accedit cōtractui ꝙ vltime voluntati. vt no. j. de do. prele. l. ij. in prin. vñ ex ea parte qua accedit siue assimilak contractui inter viuos potest ex alieno pendere arbitrio. vt. C. de contrahē. empt. l. fina. ↄ. j. de verbo. oblig. l. si qs arbitratu. qd nō est in alia vltima volūtate que pprie ↄ mere est vltima voluntas: ita ꝙ ex mala parte sapit naturā contractus. Jaco de ra. dicebat ꝙ actus testandi solēniores sunt ꝙ act[9] mortis causa donandi. ↄ ideo testamenti factio † nō potest esse in alterius arbitrio. sꝫ mortis cā donatio sic. Sed ista ratio nō videtur bona: quia ideꝫ in actu codicillandi: vt no. dicta. l. tam is. de dona. causa mor. nisi qꝛ ipse Jaco. dicat ꝙ actus codicillādi hodie potest fieri a filiofa. cum hodie possit quis codicillari fine testamēto. vt insti tu. de codicil. sed hoc expresse phibetur per. ll. quas nō puto correctas: ↄ ideo nō est bene dictū: nisi quis diceret ꝙ testādi actus esset solēnior: qꝛ nō pōt fieri p ministrū: ↄ tūc est residere in ratione glo. q̄ defendik. vt. s. dixi. Tho. et Ray. ¶ Sed adhuc cōtra rationē glo. posset instari: qꝛ in his que publici intersunt non curak patria potestas. vt. j. ad trebellia. l. nāꝙ. sed secus est in testamētis: vt hic patet in eadē glo. in fi. Ideꝫ no. j. ad trebel. l. j. §. in filij. Et euidēter patet. C. qui testa. face. possunt. l. penul. vbi de hoc. lꝫ sit arg. ↄtra. C. de bo. que liber. l. vl. §. filiis autē. sed dic vt ibi nota. ↄ dixi. ↄ sic h glo. continet veritatē Dy. ↄ Ray. Sed illud ar. a ↄtrario sensu de dicto. §. filijs. nō trahā ad vltimas volūtates: qꝛ esset iuri cōtrari[9]. nam lꝫ filius habeat plenū dominiū nō tñ cessat ratio phibitionis testamēti que est: qꝛ tam plena ↄ solēnis voluntas non cadit in personā nō integrā: qꝛ alieno iuri subiecta sit: ↄ vide s. de his qui sunt sui vel alie. iuris. l. filium.

Si inuitus. Sufficiunt' glo.

Eius qui. Fictio postliminij non pdest ad testamentū. h. d. Jaco. ibi: redierit. ↄ in ciuitate ↄstitut[9] moriatur testō non mutato. Dy. In glo. j. in fi. ratio differentie est: qꝛ in casu hui[9]. l. testm̄ nunꝙ habuit vires. in. l. in bello. §. codicilli. sic ↄ facili[9] vires assumit qd aliquo tpe valuit ꝙ qd nunꝙ. vt. j. e. l. si testm̄. Et disputata fuit questio Bonoñ. vtrū testamētū regis Henrici filij imperatoris Frederici q captus tenebak p Bononieñ. valuerit: que pēdere videk ex hoc. vtrum Bonoñ. essent hostes vel nō. ↄ incipit questio. Tamē rex henric[9]. quaꝫ videas.

1 ☞ Dānati ad mortē vtrū possint testari eo casu quo bona non publicantur.

2 Damnatus ad mortem repellit ↄ cōdit testamētum: ↄ pendēte appellatione moritur: an valeat testamentum.

b **Si cui.** [b] Primo loquik de his qb[9] interdictū est aq̄ ↄ igni: ↄ talib[9] dicit glo. equiparari excōicatos: vt no. insti. de capi. di. §. minor. ↄ fm hoc excōicat[9] nō posset testari. de quo dic vt dixi. s. eo. l. si queram[9]. vsi. itē de bānitis. Secūdo loquik de deportato ↄ relegato in insulā. Tertio de dānato ad mortē vel in metallum: ↄ cui ex predictis assimilenk bāniti nostri tpis: ↄ an possint testari. dic vt dixi eadem. l. si queramus. dicto vs. item de bānitis. ibi: vñ apparet. s. quia amittūt bona ↄ libertatē. Dy. Sed q̄rit gl. nunqd illud quod hic dr̄ de publicatiōe bonoꝝ hodie corrigak p auk. vt nulli iudic. §. qm̄. ↄ. §. penul. ↄ hic tenet ꝙ sic. vel dic vt no. eo. titu. vt nul. iudi. §. fi. qꝛ aut quis dānak ad penā mortis naturalis vel deportationis: ↄ tūc bona nō publicank vt ibi. Aut dānatur ad penā p quā nō eximik caput de ciuitate: sꝫ remanet adhuc ciuis: ↄ tunc bona publicātur. vt in auk. de incest. nup. in pn. ↄ hec opinio etiā notak in auk. bona dānatoꝝ. que est. C. de bonis proscriptoꝝ. ↄ sumitur ex dicto corpo. vt nul. iudic. et fuit opinio Al. que placet Dyn. ↄ Cy. ↄ multis alijs: lꝫ opi. Azo. fuerit in ↄtrariū: vt plene dixit dicta auk. bona dānatorū. qꝛ fm Pe. refert an bona adimank ex ↄsequētia: eoipo ꝙ de crimine est dānatus: ↄ tūc vetera iura corriguntur. Aut lex adimit expresse ↄ principaliter bona dānato nō ex ↄsequētia corporalis ↄdēnationis: ↄ tūc nō. vt. C. de epis. aud. l. nemo vel in foro. per Pe. Opi. tñ Al. vt pdixi cōiter placet modernis: et vide latius in q̄stionibus statutoꝝ: tertia particula. ¶ Scda

1 questio glo. est nunquid tales possint † testari eo casu quo bona nō publicank ↄ tenet ꝙ nō: ↄ ꝙ in hoc iura antiqua corrigunk: ↄ qꝛ certis personis ipa bona p legem applicātur. vt dicta auk. Est ↄ alia rō: qꝛ perdit ea que sunt iuris ciuilis: vt. j. de penis. l. quidā sunt serui pene ergo. ↄ sic no. ꝙ testamēti factio est iuris ciuilis. vt. s. eo. l. ij. Itē de dānato ad mortem ꝙ nō possit testari est h expssum: ↄ tñ cōiter vidi eos testari ↄ eorū testamēta nunꝙ vidi infringi: indubitāter tñ infringi possent de iure. vt h ptꝫ. de h dixi satis in. d. l. quidā sunt serui pene. j. de pe. l. plenissime. d. auk. bona dānatoꝝ. ↄ id h nō repeto Sꝫ ꝙ nō valeat pbāt tres q̄stiōes. est em̄ expssum h. ↄ. j. de inius. test. l. si qs exheredato. §. irritū. vbi etiā ante factū irritantur. Itē qꝛ amittit ciuitatē ↄ libertatē vt. d. l. qdā. de pe. Iteꝫ efficik seru[9] pene. vt. d. l. qdā. nec corrigik p auk. sꝫ hodie. q̄ est C. de do. inter vi. ↄ vxo. sup. l. res q̄. vbi de h no. ↄ dixi. ↄ qꝛ perdit e q̄ sunt iurꝫ ciuilis. vt dixi. Itē qd si talis dānat[9] ad mor

2 tē † appellauit vel nō appellauit: sꝫ infra. x. dies quibus potuit appellare ↄdidit testm̄ ↄ ante decēdiū vel ante executionē ap. pē. mortu[9] est: an valeat tale testm̄. videk ꝙ sic: p ea que no. j. de accu. l. ex iudicioꝝ. In prima glo. quā dicit Dy. alibi nō reperiri. ↄ p hoc etiā facit. j. nil no. ap. interposita. l. j. ↄ. j. e. qui a latronib[9]. §. fi. In glo. hodie corrigik. ibi: ↄ. §. pe. Immo melius. §. fi. ↄ dic vt ibi no. in fi. tñ qꝛ perdit oīa. q̄ iuris ciuilis sunt. vt. j. de penis. l. quidā. sꝫ testamēti factio est iuris ciuilis vt insti. de testa. ergo cā pdit. Dy. In glo. siue in ppetuū. ibi. §. siue. ↄ. l. relegati. Dy. In glo. statim post sniam nō expectata executiōe ipsi[9] snie. in eadē glo. ibi. §. ꝙ aūt sermo nō est ↄ in eo q dānak ad mortē. vt no. d. l. q vltimo. ↄ in auk. sꝫ hodie. q̄ est. C. de do. inter vi. ↄ vxo. Dy. In eadē gl. ↄ qꝛ libertatē perdit ↄ hodie dānat[9] ad mortē vt. s. dixi. ↄ etiaꝫ ciuitatem: ergo ↄ testamenti factionem. Dy.

Si quis post. Condēnatio nō accusatio tollit testamenti factionē. Accusatiōe. ex qua accusatiōe dānat[9] non posset facere testm̄. Dy. ibi: indānat[9]. i. nō dānat[9] Dy. Opp. de. l. ex iudicioꝝ. j. de accusatio. et dic: aut accusatur de crīe cui[9] accusatio durat post mortē: ↄ hꝫ locū lex ↄtraria. aut nō durat post mortē ↄ hꝫ locū h lex. Itē op. de. l. q pene. j. de ma. sol. vt ibi no. ↄ pleni[9] dixi. j. de dona. l. post ↄtum. de dona. cā mor. l. si aliqs. ↄ. C. de dona. inter vi. ↄ vxo. l. res q̄. Dy. In glo. ibi: nō possit retractari: vtputa qꝛ nō est appellatū a snia. vt. j. eo. l. q a latronib[9]. §. fi. ↄ dixi. s. l. pri. in fi.

1 ☞ Obsides an possint testari.

b ¶ Si cui. adde qd nota. post bar. in. l. ij. C. qui testa. facere pos.

Obsides. De istis obsidib⁹ vide q̃ no.xxiij. q.viij.simpliciter al's est.§.sub.c. vt pridē in glos.ꝛ per Archi.ex̄ de iureiurando.c.ex rescripto per Bar.ꝛ Inno.ꝛ dixi.C.de acti.ꝛ oblig.l.
1 ob es.¶ Sed quid si obsides † dētur ab vna ciuitate alteri sicut sepe fit dic q̃ testari possunt sicut possūt capti a latronib⁹ q: serui nō fiunt nec dn̄ia rerum pdūt vt.l.qui a latronibus.ꝛ.ō cap.et postliminio reuersis.l.hostes ꝛ.l.si qs ingenuā.§.fi.Dy.

Lege cornelia. Fictio legis cornelie ꝯfirmat testm̄ capit̄ diminutione ruptum.h.d.Ibi testamēta an captiuitate facta nullo iure valēt vt.s̄.e.l.eius in prin.Dy.Ibi ex his testamētis.Dy.Ibi eodem modo.i.ac si nunq̄ capti fuissent.Dy.Ibi ad vnūquēq̄ heredē institutum suū vel necessariū.Dyn̄.Ibi ptinet subaudi ac si captus non esset testator.Dy.Ibi quare h̄z ius prius testatoris.Dy.Ibi heres scriptus ante captiuitatē.Dy.Ibi ab eo.s.dn̄o.Dy.Ibi minus ppꝛie.i.inspecta fictiōe nō veritate.Dy.Ibi necessarius heres dicaꝛ q: non erat in dn̄io testantis tēpore mortis veritate inspecta.Dy.Ibi decessit subaudi a p̄re heres scriptus ante captiuitatem.Dy.Ibi obligaꝛ de iure ciuili lz habeat bn̄ficiū abstinendi de iure ptorio ꝛ est hic exp̄ssum q̄ filius est heres rei noīe nisi abstineat lz ꝯ̄riū teneat glo.C.siue ab heredi.se absti.l.j.ꝛ dic de h̄ vt plenissime dixi ibi dici nō possit veritate inspecta.Sed sola iuris fictiōe.Dy.Ibi nō fuit tēpore mortis.Dy.In gl.j.in fi.ꝛ de captiuis.l.bona.Dy.In glo.agnatū ibi minui capite et p consequēs testm̄ rūpi nec rē firmari nisi ex nouo iudicio.Old.Ibi nullus vel hoc ,ppter ficti.cornel.que fingit semp tenuisse testm̄.Dy.In glo.vlti.in fi.q: ꝯsiderādo veritatem ille qui est in alterius potestate aliū in potestate h̄re nō pōt vt.j.de adul.l.sic eueniret.Preterea ibi loqtur in ꝯuerso casu qn̄ filius redit ab hostibus post mortē patris ꝛ sic habet locū fictio postliminij.s̄z h̄ fictio legis corne.fingit eius patrē mortuū pambula hora captiuitatis ꝛ sic eo tēpore quo filius erat suus.Dy.

1 ☞ Testamentum factum in carcerem ad vtilitatem illius q eum retinet in carcerem an valeat.

Qui a latronibus. ¶ Capti ab alijs q̄ ab hostibus h̄nt testamēti factionē.h.d.Ibi manēt subaudi ꝛ bonaꝛ ciuitatē retinēt al's non esset bona rō vt ex glo.colligitur.Dy.Ibi apud extraneos.i.hostes.Dy.in glo.hac rōne ibi.sed ibi qn̄ sunt dānati de crimine.Dy.Ibi rerum non h̄nt.Itē ciuitatē pdunt ꝛ etiā libertatem si ad mortem dānantur.Dy.In glo.sed nō ꝯ̄here in fi.Credo qd̄ etiam
1 testm̄ † q̄ fieret in carcerē ad vtilitatē eius qui cū in carcerem retinet non valeret ar.rōnis illius.l.qui in carcerē:sed ideo dicitur:q: priuilegiū vtilitatis continet non tamē credere q̄ valeret relictum ei qui in carcerem detinet vt dixi:ꝛ sic intelligo etiā in pmissione vt valeat quo ad alios ꝛ sic innuit textus pre allega.l.Dy.ꝛ in glo.ꝛ p hoc.c.ti.l.metū.§.sed vide ꝛ q̄ not.et dixi dicta.l.qui in carcerē.ꝛ de ver.sig.l.qui neq̄ sequūtur pōt etiā carceratus ꝯstituere pcur.vt ex̄ de pcurato.c.accedēs.

1 ☞ Bānitus pendente appellatione non pōt offendi.
2 Scholaris si est priuatus ꝛ dicat priuationem nullam an interim admittatur ad scholas.

Si quis. In capitali criminis appellatiōe pēdēte criminoso nō iterdicit testamēti factio nec rerū suaꝛ administratio.h.d.Et vide q̄ notaui.s̄.e.l.eius q in
1 fi.ibi ꝛ ita.i.ap.pendēte.Dy.ꝛ allegaꝛ iste.§.in ar.q̄ bānit⁹ † pen.ap.nō possit offendi ex forma statuti ꝯcedent̄ bānitū impune offendi posse ar.ꝯ.j.de liberali cā.l.ordinata ꝛ ad macedon.l.j.§.si pēdeat.so.ptz p.l.j.j.nil no.ap.pen.dum dicit neq̄ nullā iniuriā patiaꝛ Dy.ꝛ ibi de hoc dixi.Si vō nō p viā appellationis:s̄z q: petit bānū pnūciari nullū vel aliter cancellari an tali lite pen.possit offendi dic vt plene dixi.j.de acqr.pos.l.iij.§.si seruus innuit ergo iste.§.q̄ dānatus pen.appel.hēat administrationē suoꝛ bonoꝛ ꝯ qd̄ videꝛ.j.ad municip.l.libert⁹.§.in q̄nibus ꝛ.l.lutius.§.idē rn̄.sed dic q̄ antiquā administra.retinet ad nouā aūt nō admittiꝛ ꝛ ita h̄n ibi.Sed ꝯ h̄ op.de.§.si qs suspectus institu.de susp̄.tu.tuto.vbi etiā antiquā nō retinet pēdēte cognitiōe criminis:sed aut aliūde.Primo casu loquiꝛ ꝯ̄riū.Scdō q̄ dicebā:sed adhuc insta:q: v̄r q̄ indistincte retineat.vt.j.de liberali cā.l.ordinata so.ibi piculū erat in dilatiōe ꝛ iō cessat ꝯ̄riū p quoꝛ oim declaratiōe ita dic aut in dilatiōe v̄saꝛ piculū aut nō.Primo casu pēdēte cognitiōe administratio nō negaꝛ vt.d.l.ordinata.Scdō casu aut q̄riꝛ de noua administra.aut de antiqua.Prio casu phibeꝛ a noua vt.d.§.in q̄nib⁹ ꝛ.d.§.idē rn̄.Scdō casu aut obijciebaꝛ delictū in administratiōe officij cōmissum aut aliūde.Prio casu administratio denegaꝛ vt.C.de suspect.tuto.l.eum vbi de hoc et dicto.§.si quis suspectus institu.de suspec.tuto.Secundo casu aut de contumacia potest redargui aut nō.Primo casu administratio denegaꝛ vt.j.de reg.reis.l.fi.Scdō casu non denegaꝛ vt.j.de sol.l.reo ꝛ hac.l.cū fi.Et tetigi etiā de ista materia.j.de dona.post ꝯtractū.Et ex pdictis est expedita qō an eps pēdente cognitiōe criminis vel suspecti debeat ab administratiōe abstinere de quo no.d.§.si qs suspectū ꝛ.d.l.eū.C.de suspe.tuto.plene dixi.Itē expediꝛ alia nūquid bānito interim deneger administratio:q: v̄r q̄ sic p dictā.l.vltiaz in fi.de regrēdis reis hic tn̄ saluo:q: bānitus ex vera ꝯtumacia appellare nō posset.vt C.quoꝛ ap.nō reci.l.j.cū si.¶ Itē facit ar.ad aliā q̄nē.si scho
2 laris † est puatus ꝛ dicat puationē nullā an interim admittaꝛ ad scholas ꝛ v̄r q̄ sic ar.hui⁹.§.ꝛ.j.de penis.l.iij.Itē si appellaret nō eēt dubiū q̄ deberet admitti vt h̄ ꝛ.j.nil not.ap.pen.l.j.§.j.ergo ꝛ hoc casu cū p ap.extinguaꝛ pnūciatū vt.j.ad turpil.l.j.§.fi.Et ad q̄nē nullitatis attēdit.s̄.de ꝯdi.sine cā.l.j.et l.nihil interest ꝛ optime de ꝯditi.indebiti.l.ꝛ elegāter v̄.si quis post vbi isti casus eqparātur ꝛ videꝛ glo.interlinearis.d.l.j.§.j.nil no.ap.pen.Preterea maximū v̄.v̄satur in huiusmodi dilatiōe vcz pditio tpis quo nō intraret scholas ergo dz admitti vt.d.l.ordinata de liberali cā.in ꝯtrariū q: si deberent admitti de facili sn̄ia rectoꝛ ꝛ alioꝛ iudicū esset elusoria vt.s̄.ne quid i loco publico.l.fi.ꝛ de iudi.si ptoꝛ facit qd̄ dixi.s̄.de acqr.pos.l.iij.§.si seruus in glo.vlti.Ibi q sunt sex immo sunt nouē vt ibi pz.S̄z dic q̄ sunt sex vltra illos tres q h̄ numeranꝛ.Dy.Ibi dānato adimanꝛ a iudice volēte augere penā ex cā ꝛ sic intelligiꝛ.j.si pen.ap.mors interuenerit.l.j.§.j.al's secus q: exp̄ssio ei⁹ quod tacite inest ꝛc.vt.j.de leg.j.l.hec verba Ray.in eadē glo.in fi.vt.C.si pen.ap.mors interuenerit.l.si is ꝛ si reus vel accusatoꝛ mortuus fuerit.l.vlti.Dy.

Qui in domini. Al's qui in testō.Et breuiter.h.d.cuz.l.se.errans vel de statu suo dubitās nō h̄z testamenti factionē ibi manumissus directo vel p fideicōmissariū ignorans tamen se ad libertatē perductum.Dy.Ibi additāq̄.Et per consequens ignorans se liberum.Dy.

De statu. In glo.ibi ꝛ est dn̄ia de materia huius glo.vide q̄ notaui.C.de iur.et facti ignoꝛ.l.erroꝛ vltra p̄n.Ibi reprobat⁹ h̄n ꝯfiteor qd̄ inter hec est dr̄ia ꝛ p hoc.s̄.de acqr.pos.l.si me in vacuam ꝛ q̄ no.super rubrica.s̄.de iur.ꝛ facti ignorantia.

Filiussa. Testamēti factiōe sine delicto actiue phibita passiua non denegaꝛ h.d.Ibi h̄re dicit̄ ur in significatiōe passiua.Dy.ibi marcellus notat adijciēs de furioso nō aūt corrigēs Dy.ibi nā etiā rō quare furiosus pōt sibi acqrere.Dy.ibi psonales actiōes p legatis cōpetēs ꝛ etiā reales vt dicit glo.Dy.¶ Itē no.q̄ gl.dicit q̄ posthumus alien⁹ olim institui nō poterat hodie sic q̄ tn̄ sane intelligas q: verū est qd̄ iure antiqssimo alien⁹ posthum⁹ nō poterat institui ita loqtur.§.posthumo institu.de legatis:s̄z de media iuris prudētia ꝛ olim ꝛ hodie institui poterat vt.j.de leg.j.l.penul.ꝛ dic vt ibi no.ꝛ dicā.j.de liberis ꝛ posthumis.l.gallus.§.ille casus in gl.vlti.ibi agnouit vt.C.de cura.furiosi.l.vlt.Dy.ibi irreuocabil'r collige ergo duplicē acqsitionē vnā reuocabilē aliā irreuocabilē vt not.et j.ō ꝯditio.re.mo.l.aliqñ ꝛ.C.si ab heredita.se abstineat.l.j.

In aduersa. Mentis defect⁹ testamenti factionē īpedit.h.d.Ibi mēte captus.i.lesus ī mēte ꝛ sic egritudo corporis q̄nq̄ inducit exiliū mentis.Jac.q̄nq̄ non vt.C.de transact.l.sanum mente ibi eo tempore.i.durante defectu mentis.Dy.

a **Is cui bonis.** [a] Cui phibeꝛ testari nō pōt esse testis in testamēto ꝛ testm̄ qd̄ ab initio valet ex casu supueniēti nō infamaꝛ.h.d.ꝛ dic is cui⁹ bonis vt pdigus h̄n veꝛ intellectū.Et q̄ dicit lege interdictū est expone.i.leg.autoritatē p ptorē tn̄ vt s̄.de cura.furiosi.l.j.ꝛ.l.iul.ꝛ no.ꝛ dixi.j.de v̄.ob.l.is cui bonis.immo si notorio pdig⁹ eēt posset sibi interdici p iudicē ar.eius qd̄ no.j.de cura.bonis dādo.l.ij.ꝛ dixi.d.l.is cui de v̄.ob.nā notoria pbatiōe nō indigēt vt.C.de accusa.l.ea qdē ibi vetustius i.qd̄ fecit añq̄ interdicereꝛ si bonoꝛ administratio.Dy.in gl.j.ibi.l.questitū ꝛ forte ista rōne etiā ex̄ testm̄ nō poterit esse test.Ja.In ꝯ̄riū multū est q: edictū de testibus ꝛ phibitorū ꝛ non reperiꝛ pdigus exp̄sse ex phibitis ex̄ de testi.l.iij.ꝛ dicte.l.q̄situ

[a] ¶ Is cui bonis. Adde istud eē limitādū nisi testetur inter liberos vt tenet Bal.ꝯsi lio.ccxxxv.j.vo.ꝛ in decis.Rote decisi.cclxvj.in antiquis decisionibus.

In gl.actiue ibi h̄ tñ fallit hec glo.est cōiter corrupta in qbus/dam em̄ petijs sic stat hoc tñ fallit in furioso q pōt esse testis et tñ non testat̄. ¶ Sed h̄ est falsa q: furiosus nō pōt esse testis. vt.j.e.l.q testō.§.nec furiosus in qbusdā alijs petijs sic habet̄ hoc tñ fallit in furioso q pōt capere ex testamēto ⁊ tñ nō testat̄ Sed ⁊ isto mō male staret v̄bū fallit:q: h̄ nō est fallere ꝯ.l.istā: q: in.l.ista nō dr̄ ꝙ qui nō testat̄ non possit capere ex testamē/to:sed dr̄ ꝙ q non testat̄ non pōt esse testis in testō.habeas er/go glo.sic hoc tñ fallit in filio q bene pōt esse testis vt.j.eo.l.ad testm̄ in p̄n.⁊ tñ non testatur ⁊ adde ad glo.ſm Dy.vt.s̄.e.l.fi/lius:sȝ sic quātū ad h̄ inter furiosum ⁊ ꝓdigū nulla est differē tia cū vterq; capiat ⁊ neuter testetur nec testimoniū ferat.dy.

1 ☞ Infamis testari non potest.

¶ Si qs ob carmē.Addō an infamis possit testari text.in.l.fi.C. si a nō cōpe. iudi.⁊ in.l.ij. C.de secund. nup.Jo.an. in regu.infa/mibus de re gu.iur.

☞ Limita hāc l.vt p postil. hic ad Bar.

Si quis ob carmen.

[a] Dānatus de cri/mine famoso ꝙ di ctauit caret testamēti factiōe in actiua ⁊ passiua significatiōe. Et facit ēt ꝙ infamis † qualis est dānatus ō publico crimine vt.j.de publi.iudi.l.infamē nō possit testari. ¶ Sȝ ex alia cau sa infamis forte sic vt dixi.s̄.e.l.si queramus versic.de infami/bus etiam vidi dubitari. ¶ Et ad hoc posses videre nota.per Dy.⁊ alios ex̄ de reg.iur.c.infamibus li.vj.

Si filiusfa.

Testabilis dȝ eē qs tpe quo testatur vel sufficit si postea efficiat̄.h.d. Vel sic impedimēto cessante nō supue/niente cā ꝯfirmatiōis ꝙ nō valet ab initio non ꝯfir/matur ex postfacto vel sic si testm̄ non valet ꝓpter inhabilita tē testatoris nō ꝯfirmat̄.⁊ si postea habilis efficiat̄ ⁊ oīa in idē recidūt ⁊ facit ad illud brocardū qō ab initio non valet de quo not.in.l.p fundū de seruitu.rusti.p̄dioꝝ de reg.iur.l.qō ab ini/tio ⁊ ex̄.e.ti.nō firmat̄ li.vj.⁊ p Dy.⁊ alios ibi dari nō pōt.q.d. non solū nō valet de iure ciuili:sȝ nec de iure p̄torio. Dyñ.ibi decesserit ⁊ sic in quolibet amouetur causa impedimenti.Dy.

1 ☞ Legatari⁹ an possit esse testis in testamento.
2 Tutor an possit esse testis in causa pupilli.
3 Pater ⁊ fratres an possint esse testes in testamento filij testan tis de castrensi.
4 Filius an possit esse testis in causa patris.
5 Filius emācipatus an possit testificari in causa patris.
6 Filius an possit ꝯficere instrumētū in fauorem patris.

Qui testamento.

Casus. Heres isti tutus impubes et testator: potestati subiectus a testamenti testimonio repellūtur legatarius v̄o tutor ⁊ pater ⁊ frater mili/tis ad testamēti testimoniū admittūtur ⁊ subiectus ptāti testa toris quo ad hoc intelligit̄ p ip̄m redēptus ab hostibus ⁊ in ne gocijs per q̄ aliqd acqrat̄ hn̄ti in ptāte.h.d. vsq; ad.§.nec fu/riosus ibi nō pōt:q: p̄ncipaliter agit̄ de cōmodo suo.Dy. Ibi tutor scriptus est pupillo exheredato ſm Dy. Ibi vtputa po nit exēpla impedimēti.Dy. Ibi etiā ad eū liberū hoīem q pi/gnoris loco retinet̄.Dy. Ibi p̄ciū soluat vel operā qnquēnalē hodie p̄stet vt.C.de capti.postliminiū reuersis.l.fi.Dy. Ibi fra ter.s.testātis etiā in eiusdē patris ptāte manēs.Dy.ibi sup.ꝓ/hibēdis.Dy. Ibi aliqd negocij siue ꝯhendo siue quasi ꝯhen/do.Dy. Ibi acqrit̄.i.p qō aliquā vtilitatē ꝯsequat̄ vel qui hȝ i ptāte vel ab ip̄is in ptāte ꝯstitutis. Dy.ergo si est inuenire ca/sum in quo pr̄ nō querat̄ pōt eē testis a ꝯrio sensu huius litte/re.Dy. ¶ Modo q: h̄ lex vtilis est cū glosis h̄ positis lȝ obscu re in materia testi eā clarius declaramus. ¶ Primo opponē 1 do sicut glo.opponit ad id qō dr̄ hic ꝙ legatarius † pōt eē te/stis in testō videt̄ em̄ ꝙ nō possit q: testificat̄ in re ꝓpria ⁊ ideo oppone de.l.oībus.C.de testib⁹:sȝ solue vt h̄ ⁊ ibi no.⁊ plene di xi ⁊ vide etiā.j.de reb⁹ dubijs.l.si qs ita.⁊ ꝙ ibi no.Sed illa rō non videt̄ bona q: etiā posset testamēto valere ⁊ tñ nō valeret heredis institutio vt.C.de liberis.aut̄.ex cā. Sȝ dic ꝙ ascripta in testō pēdent ex institutiōe heredis ⁊ nō valēt sine institutiōe heredis.⁊ si testm̄ non valēt nec institutio.vt.j.de his q̄ in testō delētur.l.prima secus in legatis q: fieri pōt testm̄ ⁊ valere sine legatis vt.j.de here.insti.l.j.§.q neq; ⁊ iō lȝ legatari⁹ ferat testi moniū in cā testamēti nō videtur ferre in cā ꝓpria:sȝ heres sic Dy.Et de h̄ vide qō no.institu.de testis.§.legatarius.Et viō etiā qō no.in speculo de instrumētoꝝ editione.§.postremo cir ca fi.v̄.sȝ nūquid oībus testib⁹ ⁊ v̄.sequēti. ¶ Itē opp.lȝ non opponat glo.j.ad.l.cor.de falsis.l.j.§.inter filiū. ¶ Sȝ ibi lega tum fuit relictū scribēti in quo est suspitio fraudis:q: pōt scri/bere prout vult ⁊ iō nō valet at hic in testificāte in quo non ca/dit talis suspicio sic in dictāte ⁊ ideo valet vt h̄ ⁊.C.e.l.dictāti/bus deinde tangit glo.an tutor † possit esse testis in cā pupilli 2 ⁊ vr̄ ꝙ non p.l.vlti.s̄.de testi.vbi idē no.⁊ pro h̄ q: est cā quasi propria q: tutor habet̄ loco dn̄i vt.j.pro emptore.l.q fundum. §.si tutor ꝙ vi aut clam.l.si is q in puteū.§.si tutoris.⁊ q: de ca lūnia iurat vt.C.de iur.calum.l.ij.§.qō obseruari ⁊ ideo dic ꝙ pupillus fuit qō exheredatus. Si aūt pupillus fuisset institu tus ⁊ esset qō de viribus institutionis de pupillo facte tūc nō posset testificari p iura p̄dicta.Dy.vel forte tūc posset q: testi/ficaretur anteq̄ esset tutor:nā demuȝ adita hereditate efficit̄ tutor vt.s̄.de testa.tute.l.si nemo ⁊.l.se.in p̄n.Dy.Et sic posset intelligi lr̄a ista ⁊ hoc vr̄ sentire Ja.de are.q h̄ dicit ⁊ sic no.ꝙ tutor non pōt esse testis in cā pupilli.Sȝ h̄ pōt intelligi si agat causam al's vr̄ ꝯ per hāc litterā.Ja. ¶ Item opp.ad v̄.p con trariū qō pater † ⁊ frater nō possint eē testes in testamēto filij 3 testātis de castrēsi vt insti.e.§.sed si filius.Sed so.vt hic ⁊ ibi in glo.non q: hic loqtur ante missionē ibi post missionē ⁊ ideo ma le dicit glos.ij.al'.iij.v.q.iiij.c.j.que indistincte dicit ꝙ pater pōt esse testis in testamēto filij in alijs nego.secus:q: etiā in te/stamēto non pōt esse testis nisi sit miles filius ⁊ ante missionē vt dixi. ¶ Deinde op.de.l.quinta q̄ incipit parētes.C.de testib⁹ ⁊.s̄.de testi.l.testis idoneus.glo.dicit hoc spāle fauore militie. Preterea h̄ cū testificat̄ pater in testō filij mortuus erat filius ⁊ sic pater nō testificabat̄ filio:sed inter heredes filij.vt.d.l.pa rentes no.in glo.⁊ vide q̄ ad hanc materiā ibi plene notaui.ex predictis sumpta occasiōe glo.hic lȝ satis ꝯfuse tractat an pa ter in alijs negocijs q̄ in testō possit esse testis in causa filij.Et 4 an idē in matre:⁊ an ecōuerso filius † possit esse testis in causa patris.Et glo.lȝ in ciuitate videt̄ tenere indistincte ꝙ pater et mater repellant̄ a testimonio in oībus causis filij siue patri et matri q̄ratur cōmodū siue nō ⁊ spāle sit filio milite in cui⁹ testō pater pōt esse testis in filio aūt videt̄ tenere glo.ꝙ si q̄ratur cō modū patri ex causa in qua dȝ filius testificari qō tūc testifica ri nō possit ⁊ multo fortius si cōmodū q̄reret̄ ipsi filio puta:q: pater ageret sicut legitimus administrator ipsi⁹ filij tūc em̄ re pellit̄ filius alia rōne.s.q: testificaret̄ in re ꝓpria vt.C.de testa. l.oībus.Si autē nullū cōmodū q̄ratur patri nec filio ex illa cā puta q: pater agit causam alienā ꝓcuratorio noīe ⁊ tūc filius possit testificari.Et est rō quare magis general'r remoueat̄ pa ter ⁊ mater testificādo in cā filij siue sibi q̄ratur cōmodum siue non ſm glo.q: parētes magis diligunt filios q̄ econtra. vt.s̄. qō metus cā.l.isti qdem in testō aūt paterno ideo filius testifi/cari non pōt q: eadē ꝑsona cēsentur.vt.j.ō furtis.l.nec cū filio sed ꝯtra p̄dicta obijcitur ⁊ videt̄ ꝙ pater possit testificari in cā filij:q: alicui ascribē ⁊ ꝓ eo testificari paria sunt.vt.j.e.l.domi tius:sȝ pater pōt ascribere filio eo casu quo ip̄i patri non q̄rit̄ vt.j.de falsis.l.si pater filio.j.rñ.⁊.l.impuberem.§.j.ergo videt̄ falsa determinatio hui⁹ glos.nisi dicas ꝙ in.d.l.si pater iō va let ascriptio q: nitebat̄ autoritate alterius.l.iubētis ascribere vt innuit̄ eadē.l.ij.rñ.⁊.l.impuberē loqtur in emācipato.Iteȝ an in matris testamēto possit filius esse testis ar.ꝙ sic preal'.l. si pater.ij.rñ.coniūcta parificatiōe p̄dicta ꝙ paria sint ascri/bere ⁊ testificari. ¶ Sed ꝯ ipsaȝ parificationē est.j.e.l.seruus. Dy.Illa parificatio ſm Ja.de ra.⁊ Old.sic dȝ intelligi vt qui scribit non propterea ꝙ scripsit vt impediatur testificari:sed non dicit ꝙ q possit scribere possit testificari ⁊ q non possit scri bere non possit testificari:q: tunc esset ꝯtra dictā.l.seruus.j.e. 5 Jac.⁊ Old.Ex p̄dictis videtur colligi ꝙ filius † emācipatus testificari possit in cā patris:q: patria ptās sit cā ꝓhibitionis ⁊ p hoc facit lr̄a huius v̄.p ꝯriū a ꝯtrario sensu.⁊.d.l.impube/rē.§.j.de falsis ⁊ h̄ vr̄ sentire h̄ Ja.de are.cui⁹ v̄ba sunt h̄:hoc intellige de his q sunt in ptāte.Secus in emācipatis a ꝯrio sē/su huius lr̄e non ob.l.parētes.C.de testi.q cū hic testificat̄ pa/ter mortuus est filius Jaco.De hoc tñ dixi satis.d.l.parētes. C.de testibus ⁊ in speculo de teste.§.j.v̄.Itē quo est parēs pre dicta intelligas in ciuilibus fore vera in criminalibus em̄ indi stincte vnus pro alio vel ꝯ aliū a testificādo repellitur ar.s̄.de iurisdi.om.iudi.l.qui iurisditiōi ⁊ de iudi.l.in priuatis aliq tñ moderni quoꝝ opinio mihi nō displicet dicūt se nō videre rō/nē diuersitatis quare pater in ciuili repellat̄ a testimonio i cā filij si negociū de quo agitur non spectet ad cōmodum patris nec filij puta quia filius agat sicut procura.alterius in causa cuius commodum non spectat ad eos q: tunc cessat omnis rō affectionis ⁊ q: tūc pro extraneo videntur testimonium prohi bere ar.j.e.l.ad testium in princ.⁊.s̄.de testibus.l.pater cum si. 6 Et in ista opi.est Ray.Sed quid in instrumēto nūquid fili⁹ † possit ꝯficere instrumētum in fauorem patris vel econtra de hoc tetigi dicta.l.parentes in fi.C.de testi.⁊ pleni⁹.j.ad.l.cor. de falsis.l.de eo ⁊.l.diuus et in speculo de instru.editione.§. postea

postea ver. quid si filius. ¶ Itē querit an seruiēs in testō dn̄i possit esse testis dic q̄ non. vt no. j. de penis. l. respiciēdum. §. furta domestica ꝛ institu. e. §. sed si filius ꝛ dixi etiā de his q ad ec. confugi. l. presenti. §. sane. In glo. j. ibi dictātibus ꝛ. j. de rebus dubijs. l. si quis ita. ꝛ dic vt ibi no. Dyn. ꝛ plenius. s. dixi. Ibi ꝑ solēnitate. s. testamēti. Dy. Ibi ꝑ veritate non eñ sequitur si valet testm̄ ergo ꝛ legatū. Dy. In gl. cū ante missionem ibi ꝛ sine vllo teste. s. vocato si est in prelio. al's dicit vt. j. de testō militari. l. j. not. Dy. in fi. Preterea h̄ inter heredes filij testificantur vt dicta. l. quinta notatur. Dy. in glo. refert se ibi ꝓhibendis. Dy. Ibi et eadem ratione mater nisi in causa etatis vt s. de proba. l. etiam. Dy.

Eum qui lege. Ibi qm̄ in iudicio no. similitudinem inter iudicia ꝛ vltimas volūtates. Oldr. Quia qui non pōt testificari in iudicio nec in testō q2 oportet tale testimoniū in iudicio ꝓferri. In gl. non habeat rationē in fi. de quo dic vt not. C. de summa tri. l. j. in fi. q2 hodie illa. l. qm̄ ē correcta vt ibi nota. ꝛ dixi. Dy. ar. tn̄ a contrario sensu validum est in iur. h. d. ꝛ ad hoc allegatur.

1. Mulier non potest testificari in testamento.
2. Mulierem fortem quis inueniet.
3. Mulier potest esse testis in codicillis.
4. Mulier non testificatur de iure canonico in criminalibus.
5. Uerba a lege ꝓlata in dubio referunꝛ ad ꝓpriā significationē.
6. Mulier an admittatur ad testimonium contra testamentum ad ipsum reprobandum.
7. Nihil est qd̄ magis heredibus debeaꝛ q̄ dispositio testamēti.
8. Testis debet deponere pro vtraq3 parte.
9. Quedam ꝯcedūtur ꝑ obliquū que prohibentur directo.

1 **Mulier.** Quare mulier † non potest testificari in testamēto hic redditꝛ in gl. q2 fragilis ꝛ corruptibilis ꝛ ꝑ hoc. C. de inofficio testō. l. filia inordinate ꝛ eꝫ de v. 2 sig. c. forus. §. penul. vbi de hoc ꝓuerbiorum vltimo mulierez † fortē quis inueniet ecclesiastici. vij. Et vide hosti. in summa de testibus. §. qs possit esse testis v. seruus ꝛ insti. e. §. testes ꝛ ibi in 3 glo. Et no. glo. que ē h̄ que dicit q̄ mulier † pōt eē testis in codicillis ad qd̄ vide in speculo de teste. §. j. v. Item qd̄ est mulier ꝛ ver. quid de codicillis. l. fi. sed ꝯtra primā rōnem glo. multū facit: q2 mulier testificari pōt in criminalibus vt. ff. de testi. l. ex eo ꝛ tñ ibi maius periculū vertitur: sed dicit qdam q̄ non est ibi tātus timor falsitatis: q2 iurata deponit ꝛ non p̄sumiꝛ deierare vt. C. ad. l. iul. repe. l. fi. tamen q2 testificatur in p̄ntia iudicis cuius aures nō ē verisimile eā offendere vt. C. de testi. l. nullum ꝛ. s. de testi. l. curent. S3 h̄ rō non multū mulcet q2 idem ē qñ testificatur in cā testamēti: vnde forte alia rō que redditur in glo. in. d. §. tes. insti. est melior. s. q̄ speciale sit in cā testamēti ꝓpter testamētorum solēnitatē ꝛ ne falsitas in eis cōmittatur ꝛ ideo etiā exigitur in eis maior numer9 testiū vt. C. de fideicō. 4 l. fi. de iure aūt canonico mulier † in cā criminali non testificatur vt no. d. c. forus. §. penul. ꝛ dicto ver. sexus in summa hosti. ꝛ dicto ver. sed quid in codicillis in speculo de teste nisi de crimine ageretur ciuiliter vt no. eꝫ de testi. c. uij. in glo. q̄ incipit et sic mulier. ¶ Item ꝯtra scdm̄ q̄ dicit glo. qd̄ pōt esse testis in codicillis v̄r q̄ codicilli sicut testamētū dicūtur testamētū vt instituta de testis in p̄nci. ꝛ. j. queadmodū testamēta aperiantur. l. penulti. ꝛ de iure codicillorum. l. qdam referūt. ¶ S3 verū est in larga significatiōe ꝛ in ꝓpria vt. s. e. l. j. in glo. vlti. no. sed 5 verba † a lege ꝓlata in dubio referūtur ad ꝓpriā significationē vt. j. qñ ap. sit. l. j. §. biduū ꝛ. §. qd̄ in sentētijs ꝛ de v. sig. anniculus ꝛ verba extēdere non debemus vbi agitur de iure cōi 6 tollen. Iaco. de ra. ¶ Item q̄ro vtrum mulier † admittaꝛ ad testimoniū ꝯ testm̄ ꝛ ad ip̄m reprobādū ꝛ hoc non memini alicubi tactum ꝛ ideo latius tāgam. Et primo videꝛ q̄ admittaꝛ: q2 edictū de testibus ē ꝓhibitoriū. vt. s. de testi. l. j. sed ad reproba. testamēti non ꝓhibetur mulier expsse ei go admittiꝛ vt. s. d testi. l. ex eo ꝛ hic. ij. rñ. ꝛ in glo. ꝛ. C. de codicil. l. fi. ꝛ vt facultas ꝓbationis non angusteꝛ. C. de hereti. l. qm̄ ꝛ. s. de testi. l. curent: ꝛ q2. l. ꝓhibens mulieres adhiberi testes in testō non debet extēdi ad aliū casum non ꝓhibitū. s. ꝯtra testamētum vt. s. sol. ma. l. si vo. §. de viro. In ꝯtrarium videtur quasi textus expressus in isto. §. ꝛ instit. e. §. testes hic eñ simpliciter negatiue ꝛ indistincte prohibetur mulier esse testis in testamēto nec distinguitur ꝓ vel contra ergo nec pro nec contra poterit testificari: q2 a quo remouetur totū vel genus ꝛ quelibet eius pars vel species negando vt. s. de pact. l. iuregentium. §. dolo ꝛ ibi no. et ꝑ hoc. s. de vsur. l. qui scit. ꝛ quia plus tollit negatio quā ponat affirmatio vt no. eꝫ de consuetudine cū dilectus in gl. magna.

Item omnis res per quascūq3 causas contrahitur per easdez dissoluitur eꝫ de reg. iur. c. j. ff. e. ti. de reg. iur. l. fere ꝛ. l. omnia q̄ iure ꝛ. l. nihil tam naturale ꝛ de sol. l. prout quisq3: sed testm̄ fit ꝛ substantiaꝛ ꝛ nascitur per testes masculos vt hic patet diciꝛ eñ nasci quando fit sicut ꝛ codicillis. C. de testamētis. l. cū antiquitas ꝛ ibi in glos. Scda ergo ꝑ mulieres expugnari vel tolli 7 nō pōt. Item ꝑ h̄ q2 nihil est q̄ magis hominibus † debeatur q̄ dispositio testamēti vt. C. de sacro ec. l. j. appellatur solēnitas iur. vt. j. e. l. §. seruus ꝛ diciꝛ lex in auꝛ. de nupt. §. disponat ꝛ in dubio a iure fauorabiliter ꝑseuerantur. C. d inofficio testamento si pars ꝛ eꝫ de re iudi. c. fi. tanta ergo solēnitas non debet posse destrui ex testimōio mulierꝫ q̄ variū ꝛ debile testimonium ꝓducit vt dicto. §. forus eꝫ de v. sig. §. penul. ꝛ. s. dixi. sed contra hanc rōnem multum facit qd̄. s. dixi q̄ mulier in codicillis admittitur: sed ad hoc posset responderi qd̄ in codicillis non requiritur tāta solēnitas sicut in testamentis ꝛ ꝑ hac parte optime facit dicta. l. vltima. C. de fideicō. ibi vt ꝑ ampliores homines ꝛc. vbi v̄r mulieres excludere. ¶ Itē pro hac parte 8 facit q2 testis † debet deponere ꝓ vtraq3 parte. C. de epis ꝛ clericis auten. sed iudex. cum ergo nō possit deponere pro nec cōtra ne iudicium claudicet. C. de fruc. ꝛ lit. expensis. l. j. Item ꝑ hac parte q2 testes reprobatorij debēt eē plures ꝛ meliores q̄ approbatorij. C. de contrah. ꝛ cō. stip. l. optimā de inutili. stip. §. itē verborum ꝛ no. C. de fide instrorum. l. in exercēdis ꝛ plene dixi C. de ꝓba. l. cū precibus ꝛ no. in auꝛ. de fide instrorum. §. si vo aliquid tale cū ergo mulier non admittaꝛ ad probatio. testamēti vt hic multo minus ad reproba. q2 approbatorij fuerūt masculini ꝛ maiorē autoritatē ꝑ ꝯsequens. vt. s. de statu ho. l. in multis ergo non pōt reprobare ꝑ mulieres immo etiā in alijs causis vbi mulier admittiꝛ tñ minus fidei adhibetur ꝓpter sexus fragilitatē vt predixi. Et ꝑ hoc bene facit. s. de fide instrumētorum. l. fi. vbi in depositione testamēti mariti ꝓferūtur mulieribus. Et optime facit glo. Io. iiij. q. iij. c. si testes v. si vero cōtra testes. Et ad hoc etiā facit q̄ notaui. C. de codicil. l. fi. in fi. et ꝑ hac vltia parte fuit iudicatū padue vt audiui a reuerēdo dn̄o meo dn̄o bonifacio de mutina ep̄o cumanū. ꝛ constrēnuo aduocato famoso in romana curia a quo habui p̄dicta. ¶ Post p̄dicta reperij in qbusdam cōsilijs dn̄i Dy. ipsius de facto consultū tenuisse hanc opi. q̄ mulieres non admittāꝛ ꝑ prima tñ parte vltra. s. allegata allegat: q2 aliqd pōt dispom in codicil. sine quo testm̄ non valeret: nā in codicil. pōt scribi ꝛ declarari nomen heredis ex quo testm̄ vires assumit. j. de condi. insti. l. institutio de here. insti. l. a se ꝛ de conditio ꝛ demō. l. si ita scrip. Scdo cū ergo admittitur mulier in codicil. in qbus substātiaꝛ testm̄ ꝗ ꝛ ad reprobādum testm̄. Itē in codicil. testō ꝯfirmatis pōt dari tutor. s. de auto. tuto. l. obligari. §. heredita. ꝛ instit. e. §. neq3 ꝛ sine additione nō valet testm̄. C. de fideicō. l. eam quā 9 et. s. de testa. tute. l. si nemo. Item q̄dam † ꝓhibētur directo q̄ cōcedunꝛ per obliquū l3 ex obliquo idē sequatur effectus q ex directo. vt. s. de auto. tuto. l. j. ꝛ. l. qd̄ dicimur l3 ergo directo ꝓhibeatur mulier testis in testō ꝑ obliquū admittere. Dy. tamē ꝯsuluit ꝯtrariū articulus qōnis an mulieres admitterenꝛ ad ꝓbādū q̄ testator dixerat testm̄ suū dictari debere arbitrio sapiētis ita q̄ valeret vnde cū relictū esset filie nō iure institutionis dicebaꝛ ꝑ ꝯsiliū sapiētis addi debere q̄ iure institutionis. vt sic testamētū valeret q̄ mulieres nō possent in hoc testificari allegauit q2 q cōfirmat dat in auꝛ. de defen. ci. §. interim: sed hereditas non pōt alibi q̄ in testō dari. C. de codi. ꝛ hereditas. ergo nec in testō inutiliter data alibi q̄ in testō confirmari. Itē extra testm̄ scribi vel disponi non pōt illud sine quo testm̄ non v̄r h̄re effectū. i. cā ex qua testm̄ p̄dēt. j. de iur. codicillorū. l. qd̄ per manus: sed testō non pōt h̄re effectū nisi relictū sit filie iur. insti. vt auꝛ. vt cū de appe. co. §. aliud ergo qd̄ iure institutionis fuerit relictū null9 ali9 pōt dicere v̄l dictare vel scribi qd̄ testator ꝛ in testō cū scribiꝛ cā ex qua re scriptū p̄dēt. Itē in q̄ volūtate qs ꝓhibeꝛ ascribere ꝓhibeꝛ etiā inutilis ascripti confirmatione scribere. j. de falsis. l. j. §. q codicillos sicut ergo in testō ꝓhiberet scribi heredis institutū ita ꝛ inutilis ascripte cōfirmatio. Dy. an sapiēs cui ꝯsilio adiectū est. An testm̄ possit addere illa verba iure institutōis dixi plene. s. de testa. tu. auꝛ. nouissimi. ¶ Et eadē rōe dici posset q̄ etiā oē aliud instrumētum confectum coram mascul. non posset reprobari per mulieres nisi essent multo plures numero ꝛ note autoritatis ꝛ fidei. Non obstāt allegata in contrariū verum est eñ q̄ edictum de testibus est prohibitoriū quedā tamen persone que non repe riuntur expresse ꝓhibite repelluntur cum subest ratio prohibendi vt. s. de testi. l. quesitum. ¶ Si ergo subest in muliere eadem immo fortior rō ꝓhibēdi ad reprobationē non d3 admitti vt. j. de ver. obli. titio: nam non possunt oēs articuli ꝛc. vt. s. de

legibus.l.non possunt. Et pro hoc etiã pz rñ.ad.l.si vero.§.de viro so.ma.q: extensio vbi est eadem rõ vel maior ҙcedit vt ibi dixi.j.de regu.iu.l.que propter necessitatẽ ⁊ eẋ de temp.or.c.j. li.vj. In glo.quid econtra non ob.qḋ facultas ꝓbationis ⁊c.q: verum est in personis ⁊ casibus a iure non prohibitis.

Seruus. Ad ea que sunt iurꝫ ciuilis seruus pro nihilo reputatur.h.d. Ibi solẽnia testamẽtorum.Dy. Ibi edicti supple habeat cõmunionẽ.Dy.

Et veteres. Testes vsq; ad fi.testamẽti debẽt pseuerare nõ coacti volũtatẽ in testamẽto in script.possunt ignorare.h.d. Ibi in teste qui forte adhibebatur ad testm̃ latim.Jaco. In glos.scḋa in fi. immo non semp vt.d.l.vlti.ptꝫ ẜm Az.Dy. In glo.vlti.in fi.⁊ est rõ q: in testamẽtis testes debẽt esse rogati vt.C.de testibus auṫ.rogati.⁊.j. l.pri.§.in testis vnde cũ fuerint cõpulsi testm̃ non valet.Dy.

1 ☞ Testamẽtum nũcupatiuũ vtrum possit probari per publicum instrumentum.
2 Testamentum nuncupatiuũ an possit probari per instrumentum ꝙ habeat.vij.testes in scriptis.
3 Testator faciẽs testamẽtũ nũcupatiuum propria voce nominare debet nomen heredis.
4 Magis creditur paucioribus testibus affirmatiue ꝙ̃ multis negatiue deponentibus.

Heredes palam. Nomẽ heredis in testõ iscript.facto dꝫ iscribi in testõ ṽo nũcupatiuo nũcupari corã legitimo nũero testiũ.h.d.vsq; ad.§.si qd post ⁊ dic palam.i. coram pluribus aliter accipitur vt dixi in alphabeto dictione palã. Ibi nũcupãdi sunt qñ fit testm̃ nũcupatiuũ.Dy. Ibi sꝫ a testibus q ad testm̃ faciẽdum adhibẽtur.Dy. Ibi⁊ si plures ꝙ̃ septem.Dy. Glo. hic tãgit materiã vtrũ testamentum † nũcupatiuũ possit ꝓbari p publicũ instr̃m ҙfectũ corã duobus testib⁹ de qua materia satis no.⁊ dixi.C. de bono.pos. ẜm ta.l.ij.⁊ de fideicõ.l.fi.in speculo de instrumẽtorũ editione. §.ҙpẽdiose ṽ.quid si vn⁹ ⁊ p Az.in summa insti.de testis ⁊ hñ p Hosti.in summa de testis.§.quot testes ṽ. sed qd si qs condat⁊ lꝫ in hoc varie fuerũt opinio.puta quãtũ ad p̃dictã q̃onẽ veriorẽ fore opinionẽ. Jo.qui tenuit ꝙ p tale instr̃m in quo nõ sunt nisi duo vel tres testes nõ ꝓbetur testm̃ ⁊ hoc p rationes ipsius Jo.hic in gl.positas. Et q: istud instr̃m facit mẽtionez de alio.s.de testõ ⁊ ideo fidẽ non facit nisi illud exhibeat vt.C. de edẽdo auṫ.si qs in aliquo documẽto. ¶ Quãtum ad scḋaz 2 q̃onem an testamẽtũ † nũcupatiuum possit ꝓbari p instr̃m ꝙ habeat.vij.testes inscriptos an debeat ꝓbari solũ p testes lꝫ ⁊ in hoc varie fuerint opiniones.vt no.d.l.fi.C.de fideicõ.vbiq; tñ vidi seruari qḋ p tale instr̃m ꝓbetur testm̃ nũcupatiuũ per rões ad hoc adductas ⁊ q: tale instr̃m publicũ habẽs inscriptionẽ septẽ testiũ audiẽtium volũtatẽ testatoris fidẽ facit.vt C.de ҙtrahen.stip.l.optimã de ꝓba.l.cũ precibus ⁊ institu.de inuti.sti.§.itẽ ṽbor.vñ satis vr̃ ꝓbari per.vij.testes si qs autẽ tenet opinionẽ ҙriam.s. ꝙ solũ p viuã vocem testm̃ posset ꝓbari piculosum esset probari p nũcupaṫ.q: si vnus ex testibus moreret nunꝙ̃ posset ꝓbari testm̃: sed adhoc posset adhiberi remediũ vꝫ facere vocari oẽs testes corã ꝑtore q iurati deponerent volũtatẽ testatoris ⁊ eoꝝ dicta in formã publicã redigi facere: q: tũc talia dicta ⁊ attestatiões ꝑpetuo fidẽ facerẽt.vt C.de testi.l.publicata. ¶ Ultimo h̃ dicit Ja.de are.ꝙ qñ testa 3 tor † facit testm̃ nũcupatiuũ ꝙ propria voce noĩare dꝫ nomẽ heredis dicendo volo qḋ talis sit heres nec sufficit qḋ sibi signatur p tabellionẽ ⁊ iterrogeṫ vtrũ velit ita esse ⁊ respõdeat ꝙ sic ⁊ ad hoc adducit.s.e.l.j.⁊.C.e.l.iubemus: nec ob.ẜm eum C.qui testã facere possunt.l.hac ҙsultissima q: illud sapit naturam testamẽti in scrip.in quo nõ est necesse nuncupari nomen heredis vt.C.e.l.ҙsultissima qḋ patet q: in eo testes subscribũt sicut in testõ in scrip. Ja.sed hec opinio Ja. p modernos cõiter reprobatur p.l.j.de here.institu.l.nemo ⁊.l.quotiẽs.§.si qs nomẽ. ¶ Itẽ q: videṫ dixisse put ẽ interrogatus.vt.j. de leg. iij.l.pãphilo.§.j.⁊ pro h̃.e.ti.l.nutu.⁊ de hoc no. in glo.⁊ plene dixi.d.l.iubemus.C.e.colligit etiã hĩpso Jac. de are. Ibi solẽ 4 nem numerũ exaudire qḋ magis credaṫ paucis testibus † affirmatiue deponẽtibus ꝙ̃ pluribus negatiue de quo no.s.de arbi.l.diẽ ꝓferre.§.si plures. In gl.j. ibi qḋ non ẽ.s.ꝙ pl⁹ steṫ scripture ꝙ̃ testibus.Dy. Ibi.l.generaliter ⁊ in alijs casibus qui no.C.de pact.l.pactum ꝙ bona fide.Dy. Ibi probate opinionis tu posses in hoc distinguere vt no.C.de bon.pos.ẜm ca. l.ij.Dy. tenet opi.Az. ¶ Pe.opi. Jo.tu distingue aut testamentum nũcupatiuũ ẽ redactum in publicã formã ⁊ tũc quia illa scriptura obtinet vim duorum testium ipsa scriptura publica ⁊ quinq; testes ꝓbabũt testm̃ nũcupatiuũ. Aut non ẽ redactũ in formã publicã ⁊ tũc sit necessaria ꝓbatio septẽ testiũ vt.l.fi. C.de fideicõ. ¶ Et hec fuit opi. Jaco.de ra.que tñ non placet Ray.q: scḋm h̃ in quolibet instr̃o sufficerẽt duo testes ꝙ falsum ẽ.vt.C.si certũ pet.l.fi.⁊ de testi.l.testm̃ Ray. ¶ Ibi si mõ habeaṫ p̃sentiam.vij. testium et sit scriptum manu publica ar.j.queãdmodum testamẽta aperiãtur.l.ij.in prin. An.de pisis et hic cõmuniter obseruatur.vt.s.dixi.

1 ☞ Aliquid factũ nihil vr̃ de nouo facere vel dare.
2 Legatũ in testamẽto relictũ an possit admitti in alia volũtate.
3 Declaratio corã quot testibus debeat fieri.

Si quid post. Si quid velit testator mutare oĩa ex integro facere dꝫ.declaratio aũt nõ disponit.si disposita declarat interdũ exp̃sse interdum tacite ex volũtate ҙiecturata vt ex vicinis scripturis consuetudine testatoris vel regionis.h.d. Ibi mutari instituit circa institutionẽ heredis.Dy. Ibi faciẽda sunt.i.eadẽ solẽnitas adhibenda ẽ q̃ adhibetur ad testm̃ faciẽdũ: q: si ĩ minus solẽne volũtate reuocetur heredis institutio etiã exp̃sse nihilominus valebit.in legatis aũt⁊ fideicõmissis potior erit ҙditio possidentis vt.j.de testõ milit.l.militũ.§.veteranus Ray.Dy.ṽo sentit h̃ ꝙ possit hoc fieri corã duobbus testibus.Dy. Ibi nõ declarauit verbis testa.Dy. Ibi cognomine heredis vel legatarij vel rei legate.Dy. Ibi nũc dat.s.quando declarat.Dy. Ibi sed si notaui.i.demonstrationẽ vel signũ aliqḋ qḋ ꝑ demõstratione habeaṫ.Dy. Ibi postea.i.post testm̃ cõpletum.Dy. Ibi nã ⁊ si adiecta demõstratõe p̃dicta ex qua declaretur legatum.Dy.ex isto vtili.§.plura vtilia colligamus. Et primo qḋ 1 qui declarat aliqḋ factũ † nihil videtur de nouo facere vel dare⁊ concor.alique sunt in glo. Et ad hoc etiã eẋ de appel.nouit de rei vẽ.l.ex diuerso ⁊ õ acq.re.do.l.adeo.§.cũ quis ⁊ facit ꝙ statutũ emẽdatũ vel declaratũ nõ sit nouũ. Sed ҙtra hoc opponit glo.de leg.j.de ṽ.oblig.de.l.legi obuenire ⁊ non soluit: sꝫ dy.soluit ꝙ hic cũ cõcor.loqtur de declarãte q non videṫ dare vt habeṫ.j.de le.ij.l.vnũ ex familia.§.si õ falcidia ibi de ҙfirmãte qui dare videṫ vt.j.de here.institu.l.asse de cõditio.institutio.l.de constitutiõe tali in auṫ.de defenso.ciuitatum.§.interiꝫ vbi de hoc.⁊.C.de veteri iure enucleãdo.l.ij.§. oĩa Dy.⁊.C.de testa.tute.l.ij.vbi de h̃ dixi. Nõ tamẽ sunt p oĩa paria ab initio dare ⁊ ҙfirmare vt no.s.de iur.om.iudi.l.⁊ q: ⁊ ibi de hoc satis nota.p Jac.de bel.an q ҙfirmat det ⁊ de hoc nota.⁊ plene dixi dicta.l.obuenire de verb.signi.⁊ ibi recurras. ¶ Deinde q̃rit 2 glo. vtrũ legatum † in testamẽto relictũ possit admitti in alia volũtate ꝙ̃ in codicillis tẽstõ ҙfirma. placẽ. tenuit ꝙ nõ. Jo. ҙtra p plures.l.quas inducit ҙ placẽ.⁊ p eo etiã facit.s.de ҙd. indebiti.l.ij.⁊.iij.sed ẜm Ja.de are.ll.allegate cõcor.pla.nõ hñ ҙcludũt ҙtra eũ primo em̃ non ob.l.si quis eũ.s.de vul.⁊ pupi. substitu. q: ibi fuerunt codicilli testõ ҙfirmati vt ibi dicit text⁹ Item in alijs.l.allegatis p Jo.fuerũt ҙfirmati tacite cũ fuerũt facti post testm̃ vt.j.de iure iurã.codicilloꝝ.l.ante testamẽti tabulas. Itẽ non vr̃ obstare qḋ de tacita volũtatẽ dicit Jo.qḋ illa tacita voluntas plene ⁊ solẽniter ꝓbatur: q: ius h̃ p̃sumiṫ p̃sumptio eni.l.valet vt probatio hoĩs vt not.j.de penis.l.absentẽ ⁊ ptꝫ.s.de suspe.tuto.l.impuberibus.§.fi.volũtas ei põt adimere siue tacita siue exp̃ssa: q: regulariter tantũ valet.vt ar.s.de legibus.l.de qbus in fi.si tñ de ea solẽnitate ҙstat in tacita auṫ.de solẽnitate ҙstat p.l.p̃sumptã vt dixi. ¶ Non ob.l. hereditas⁊.l.cũ qdam.C.de his q.vt indignis q: in.l.cũ qdam erat scḋa volũtas solẽnis lꝫ heres institutus in ea non capax eẽt in.l.hereditas illud ҙtingit nõ rõne vel virtute scḋe ep̃le. Sed q: testator heredẽ dixit indignũ vt ibi ptꝫ in lr̃a. Jac.vñ opi.placẽ. vera videṫ tam de iure nouo scḋm qḋ codicilli facti ante testm̃ vel post vidẽtur tacite ҙfirmati vt institu.de codic. §.fi.ꝙ̃ de iure veteri ẜm qd in codicil.l.ante testm̃ factꝫ hoc locum hr̃e non poterat q: p ҙñs testm̃ erãt tacite reuocati vt dicta.l.ante.j.de iure codicilloꝝ in codicil.post testm̃ factũ similiter vera ẽ opi.placẽ. q: vidẽtur testõ tacite ҙfirmati.vt.j.de iure codicilloꝝ.l.si qs cũ nullũ.§.fi.⁊ sic oĩ casu videtur vera opinio placẽ. ¶ Potes tamẽ vtriusq; opi.adiuuari ẜm Dy. ¶ Placẽ. enim bene dixit vt ip̃o iure nõ desinãt deberi relicto in testõ p ademptionẽ factã in codicillis testõ non ҙfirma. Jo.ṽo opinio intelligiṫ quãtum ad effectũ vt lꝫ ip̃o iure nõ desinant deberi tamen agẽti ad legata adempta obstet exceptio vt.d.l.militis.§.veteranus.j.de testõ militari.Dy. Et ad plenam notitiã p̃dictoꝝ aut testator post testamẽtũ ꝓcedit ad verbum aut ad factũ. Primo casu aut fuerit verbum nudum et tunc aut

tunc aut est lapsum deceniũ a tẽpore testamẽti ⁊ tũc primũ testamẽtum reuocatur vt.C.e.l.sancimus vbi de h̃ satis dixi aut nõ est lapsum deceniũ ⁊ tũc nõ reuocatur quo ad institutionẽ sed quo ad legata ⁊ fideicõmissa sic vt.ĩ.de testamento milita.d.l.militũ.§.veteranus. Aut non ẽ v̓bum nuduꝫ:sed testator heredes noĩauit indign⁹ ⁊ tũc hereditas aufertur ꝑ fiscũ tẽporis heredibus. Et legata debẽtur ab eo vt.l.hereditas.C.d̓ his q.vt indignis. ¶ Scd̓o casu qñ testator ꝓcessit ad factum aut cancellauit testamẽtũ aut ſm testm̃ fecit. ¶ Primo casu aut voluit decedere intestatus ⁊ hereditas defertur venienti bus ab intestõ vt.ĩ. si tabule testamẽti nulle extabũt.l.j.§.si heres aut voluit p̓uare heredes vt indignos ⁊ tũc hereditas ꝑuenit ad fiscũ ⁊ legata p̃stantur ab eo vt.C.e.l.nostram vbi de hoc no.⁊ plene dixi ⁊.ĩ.de his q in testõ delẽtur.l.pri.aut ẽ dubium ⁊ tũc glo.in dictis.l.dicit ꝙ hereditas applicat̃ fisco ꝙ ẽ verum ſm Dyn. si probatur heredes offendisse testatorẽ al̓s defert̃ veniẽtib⁹ ab intestato. ¶ Si v̓o testator fecit scd̓ꝫ testm̃ aut ꝑfecit aut nõ:si non ꝑfecit aut q̓ voluit ⁊ p̓mũ non reuocatur quo ad institutionẽ:sed quo ad legata ⁊ fideicõmissaria sic vt.d.l.militis.§.veteranus:aut q̓ non potuit ⁊ tũc primum in nihilũ reuocat̃.vt.C.e.l.hac ꝯsultissima.§.fi. institu. quib.mo. testa.infir.§.ex eo ⁊.ĩ.de iniusto testõ.l.j.⁊.ij.si ꝑfecit aut est solẽne aut non:si non est solẽne non tollit̃ p̓mũ nisi in casibus vt dicta.l.hac ꝯsultissima.§.fi.si est solẽne tũc distingue aut p̓mũ est factũ inter liberos aut inter extraneos. Prĩo casu p̓mũ nõ rũpitur nisi adhibeat̃ solẽnitas q̃ reqritur per.l.vltimã.C.famil.herc.⁊ aut̃.ibi posita ⁊.d.l.hac ꝯsultissima.§.fi.⁊ auten.ibi signata si inter extraneos aut scripti in scd̓o sunt capaces ⁊ p̓mũ tollit̃ ipso iure ⁊ hereditas ad ipsos ꝑuenit vt.d.l.sancim⁹.C.e.aut non sunt capaces.⁊ nõ reuocat̃ ipso iure hereditas tñ non datur scriptis in p̓mo testamẽto vt.ĩ.de his q.vt indignis l.cũ quidã. ¶ Nec ob.ĩ.de leg.iij.l.si iure. vt ibi no.in glo. Ja. de are. ¶ Deinde q̃ro coraꝫ quot testibus debeat fieri ademptio † vel declaratio de qua loqtur iste.§. M.dixit ꝙ sufficit coram duobus ꝑ.l.j.§.assignare.ĩ.de assignãdis libertis ⁊ eius opi.videt̃ hic sequi Dy. In quadã sua interlineari vt dixi in expositione lr̃e. ¶ Sꝫ alie glo.vidẽtur dicere qd̓ tunc debeãt esse quinqꝫ vt no.in.l.j.C.de codicil.in glo.q̃ incipit in qbus ⁊.ĩ. de bonoꝝ pos.ſm ta.l.qui ex liberis.§.testõ. Sꝫ istas gl.potes ita ꝯcordare aut tractam⁹ de ꝯfirmatiõe inutili.relicti ⁊ tũc locum habẽt gl.ꝯtrarie:nã qui ꝯfirmat videtur dare vt.d.l.asse. ĩ.de here.institu.de ver.sign.l.obuenire ⁊.s̃.dixi:sed si aliquis vellet dare in scriptura non posset nisi adessent qnqꝫ testes vt C.de codicil.l.vlt.§.fi.ergo ⁊c. Sꝫ si tractamus de declaratiõe vtilis relicti ꝙ ꝓpter defectũ probatiõis deductũ est ad inutilitatẽ vt erat hic tũc sufficiũt duo testes erat em̃ vtile istud relictum lꝫ videret̃ inutile propter defectum probationis vt.s̃. de testa.tute.l.duo sunt titij ⁊ de hoc plene nota. per Dy.ĩ.de leg.iij.l.j.§.j. ¶ Querit etiã glo.nũquid iudex possit declarare sñiam suã:sed de hoc dic vt no.⁊ dixi.ĩ.de ap.l.ab executore ⁊ de p̃to.stipu.l.in p̃torijs. Item no.ex fi.§.ꝙ capitur cõiectura ex ꝯsuetudine patrissa. ¶ Cõtra ꝙ opponit glo.de.l.iiij.de vino tritico ⁊ oleo legato. Sꝫ ibi de ꝯsuetudine in vtẽdo h̃ in loquẽdo ⁊ de hoc dixi.s̃.de rebus eoꝝ.l.j.§.si defunctus capitur etiã ꝯiectura ex vicinitate scripturarũ ⁊ more regionis vt hic dr̃ ꝯcor.sunt in glo.⁊ facit ꝙ no.institu.de rerũ.dist.§.item lapilli. Et hoc verũ si ipse vicine scripture ꝯueniãt alijs scripturis vicinis al̓s nõ vt.ĩ.de leg.ij.l.cũ pater.§.cũ in ꝑfecta d̓ hoc no.de edẽdo.l.si quis ex argẽtarijs.§.si nũciũ de rescriptis causamqꝫ ⁊ de leg.j.l.si seru⁹ pluriũ.§.fi. Ex mult; alijs etiã p̃sumitur ⁊ ꝯiecturatur volũtas testatoris vt plene not.per Dyñ.et alios ex̃ de regu.iur.c.in obscuris al̓s inspicimus in obscuris lib.vj. In glo.prima. Ibi tunc datum.s.videtur.Dy. Ibi manifestum col.nona.Dy.

1 ☞ Testamẽtum est vltima volũtas collata post mortem.
2 Testamentum potest reuocari.

In testamentis.

In testamento debent testes esse rogati nõ trãseuntes vel fortuiti ⁊ vno cõtextu debet testari testator.h.d. Ibi rogati.i.certiorati vel admoniti vt intersint suo testõ. Jaco. Ibi ante testimoniũ.i.anteq̃ testator aliqd disponat corã eis. Jac. Sed q̃ro an presumãtur testes in testõ rogati si non appareat Oldra.tenet ꝙ non q̓ solemnitas extrinseca non presumitur vt.s̃.de publi.l.quicũqꝫ.§.vlti.sed intrinseca sic vt insti.de inutil.stip.§.si scriptum ⁊ de fideiussoi.§.fi.⁊ plene dixi.ĩ.de verb. obli.l.sciẽdum. ¶ Sed in tabellione dicit glo.in aut̃. de tabel. §.nos aũt.col.iiij.qd̓ semper tabel.presumitur rogatus per dictum.§.si scriptũ ⁊ dictum.§.vlti.sed videtur contra casum.l. C.de iure deliber.l.fi.§. si autem dubius. ¶ Sed ibi ideo q̓ ille specialis tabularius exercebat id qd̓ heres facere tenebatur ⁊ ideo debet apparere ꝙ fecerit voluntatẽ heredis. Oldr. Sed si tabellio in instrumẽto diceret eos rogatos tũc ei staret̃ et presumerẽtur rogati.vt.C.de fide instrumẽtoꝝ ⁊ iur.haste fiscal.l.j.lib.x.cum ibi notatis.sed ꝙ semper presumãtur rogati cõmuniter tenent doctores cũ non sciãt dare rõnem diuersitatis inter testes ⁊ tabellionem qui semper presumitur rogat⁹ vt p̃dixi nisi ꝯtrariũ appareat. Ray. ¶ De hoc plenissime dixi.C.de testi.aut rogati ibi recurras ⁊ vide etiã in speculo de instrumẽtoꝝ editiõe.§.j.ver.⁊ no.⁊.§.postq̃ v̓o.⁊ no.⁊ de teste.§.j.v̓.itẽ qd̓ non fuit rogatus ⁊ ver.sequẽtibus. Item no.qñ aliquid dicatur fieri vno contextu concor.sunt in glo. ¶ Vltimo querit glo.si in testõ fiat vẽditio vel donatio inter viuos vtrũ valeat ⁊ tenet ꝙ sic per.l.assignare de assignãdis liber.vbi dicitur ꝙ assignatio liberti neqꝫ est legatum neqꝫ fideicõ.⁊ tamẽ p̓õt fieri in testamẽto ⁊ est p̃supponendũ ꝙ glo.presupponat hoc fieri in testõ valido cũ querat nũquid in testõ facta valeat al̓s frustra diceretur in testõ facta.dñs Oldra.videtur arguere contrariũ.s.ꝙ vẽditio vel donatio facta in testõ non valeat q̓ iste actus venditionis vel donationis est oĩno extraneus a testamẽti factione:q̓ est contractus qui non pertinet ad ius testandi vt.ĩ.de v̓.sig.l.verba contraxerũt. Itẽ testm̃ † est vltima volũtas collata post mortẽ vt.s̃.e.l.j.sed isti ꝯtractus stati assumunt effectum. Item testm̃ † p̓õt reuocari:q̓ eius voluntas est ambulatoria vsqꝫ ad mortẽ vt.ĩ.de admi. lega.l.iiij.iste autem contractus non vt.C.de acti.⁊ obliga.l.sicut. Non ob.l. assignare.q̓ talis assignatio vel diuisio non est actus ex̃neus sed actus vltime volũtatis inter suos filios vel heredes vt.C. fa.hercis.l.filij.⁊.l.si cogitationẽ.⁊.l.vltima. Sed ista interpretatio multum tẽdit in ꝑniciem testantiũ ⁊ testamẽtoꝝ qd̓.l.intẽtio vr̃ velle amouere vt.C.de testamen.l.cũ antiquitas in p̓nc. Old. Et ideo ꝯtrarium cõiter vidi obseruari ⁊ teneri.s.ꝙ testator in testõ possit disponere etiã ea que ꝑtinent ad actus inter viuos ⁊ istud fit cõtinue.q̓ in testõ ꝓtestatur testator se debere ex causa mutui vel ex alijs causis ꝙ non p̓õt postea reuocare. Et interdũ retro tradit ⁊ vendidit aliqbus qui de se confisi sunt de aliquib⁹ rebus q̃ vidi seruari nec dubitari qñ valeãt. Et hãc opi.clare tenet dy. ex̃ de reg.iur.c.ꝙ semel placuit ĩ fi. lib.vj.⁊ de hoc etiã tetigi.C.de dona.super rubrica.

AD testium.

De eadem domo plures testes adhiberi in testõ nõ est prohibitũ.h.d.qd̓ verũ est in testõ extranei:sed an in testamẽto possint pater fili⁹ vel frater esse testes vel pater in testamẽto filiorum vide.s̃.e.l.qui testamento.

Conditionem.

Testi conditio inspicitur tẽpore testamenti.h.d. Ibi ꝯtigerit qd̓ eos repellat a testimonio Dy.⁊ facit iste.§.⁊ glo.h̃ posita ad q̃onem si testis erat testabilis tpe quo iurauit ⁊ tempore depositiõis factus est intestabilis an eius dictũ valeat de q̊ dic vt in speculo de teste.§.j.v̓.sed qd si testis erat testabilis.et plenissime dixi.C.de testi.l.iurisiurandi in glo.nõ tñ seruus ibi l.iij.§.due vbi de hoc dixi Ray. vel dic ꝙ cum dicat̃ testificari qñ assignat vt h̃ ⁊.s̃.l.pri.ꝙ quãtũ ad hãc causaꝫ nõ inspiciat̃ ꝑsone mutatio vt.C.e.l.j.Old. ¶ In eadẽ glo.in fi.q.d.vbi ad perfectionẽ actus nõ reqrit̃ certus ⁊ determinatus numerus testiũ maior factus poterit testificari de his q̃ vidit in pupillari etate ⁊ ita no.s̃.de testi.l.iij.§.lege iul.vbi de hoc dixi et.ĩ.de ver.signi.l.notionẽ.§.instrumẽtoꝝ ꝙ est verum ſm Ja.de ra. qñ ea vidit in etate ꝓxima pubertati in qua erat doli capax ita qd̓ ea poterat discrete cõcipere sicut ⁊ nũc vt.ĩ.ad sil̓.l.excipiũtur vbi v̓o vidisset ea in infantili etate vel in etate ꝓxima infantie tũc ea non potuisset discrete ꝯcipere ⁊ ideo de eis nũc testificari non posset vt.s̃.de seruis expor.l.si minor. Jaco.de ra.et Pe.⁊ pro hoc.C.de falsa moneta.l.fi. de hoc.C. de eden.l.ij.et de precibus imperatori offeren.l.j.

1 ☞ Modica fides adhibetur sigillo.

Si ab ipso testatore.

§.iste facit ꝙ modica fides † adhibetur sigillo pro hoc.ĩ.§.si quis ex testibus de hoc no.s̃.de ꝓcura.l.si ꝓcuratorem ex̃ de proba.c.si cessionem.j.q.j.c.si quis inquit in fi.lxi.di. canon.per Archi.⁊.lxv.dist.non debet per eũdem ⁊ de elect.vt circa super verbo instrumento publico et in speculo legato.§.superest ver.credatur etiam sigillo de ꝓba.§. videndum restat ver.decimo per litteras ⁊ ver.se.de cura.§.ratione autem forme vltra presentꝫ.et ver.quid si man

dato per Gof.in summa de pba.§.vltimo per Hosti.e.ti.§.fi.
ver.dico standū ex̄ de offi.or.c.si canonici li.vj.z ibi p Cardi. et
ad hoc de snīa excō.cum medicinalis.§.j.li.vj.Rofre.in libello
rē ra.ha.scda colūna ṽ.si eṁ esset sigillū de hoc tetigi.C.de fi-
de instru.super rubrica z de rebus ali.non alu.l.ij.in glo.qd licz
ibi:sed dic vt ibi.qr ibi intelligitur q̄ lumē z cera debent esse p
priam signantē hoc est separata per se ab alijs.

Si signa turbata. Ex certa scia.Dy.In glo.añ per factū in fin. quantum ad hoc vt ipso iure non debeatur et dic vt ibi not.et dicta.l.nostram.Dy.

1 ¶ Tabellio non apponēs signū in instrumētis non valent.

Si quis. a Si quis ex testibus adhibēdis ad testm̄ in scrip.Dy.Ibi nō tñ signauerit ista lr̄a allegat̄ in ar.q̄ si tabellio † nō apponat signū suū,in instr̄is q̄ nō valent p hoc in aut.de fide instmētoꝝ.§.sz si instr̄a.C.de as sessor.l.fi.vbi de h̄ dixi z de conueniendis fisci debitori.l.iij.Ja.z de h̄ no.in speculo de instrumētorum editiōe.§.j.ver.in fi.aut.

Posse nocte. In gl.vltima in fi.ad.§.notauim⁹ r̄ñ.q̄ h̄ nemini fit p̄iudiciū:z iō non interest.Ibi aūt alteri p̄iudiciū generat̄ z iō multū interest q̄li ter illud fiat ad.l.nā socius dic q̄ hic ɔtingit ꝑpter ɔiūctionē linthei nō qr̄ sit pars vltime volūtatis.Ja.de bel.vel dic ad di ctū.§.notauimus q̄ h̄ volūtas vltima est in lintheo inuoluta q̄ nō ē ibi.z aliud.Ad.l.socius q̄ ibi nō ē par rō p̄ncipalis et adiūcti h̄ sic vel dic ad.§.notauimus q̄ ibi ē ar.ecōtra z fit ibi vtrū tāgendo in quo naturalis effect⁹ illius interdicti locū ha bere non pōt cum solū non corrūpat̄.Ad.l.nā socius dic q̄ ibi non fuit voluntas mea qd socij mei socius esset meus socius h̄ vero in lintheo interfuit voluto.s.testatoris.

In testamentum. ¶ Testm̄ resi gnatū z iterūz signatūz valet.h.d.vel sic facilius renascit̄ testm̄ q̄ nascat̄.h.d.et q̄ dicit resignauerit dic.s.amouē do sigilla.Ja.In glo.lz eṁ ibi de nouo nascat̄ innuit h̄ glo.qd testm̄ hui⁹.l.ipso iure nō sit reuocatū:sed duret tñ obstet rei ex ceptio ꝑpter p̄sumptionē volūtatis mutate p amotionē sigillo rum q̄ exceptio de facili tollit̄ ex quo de volūtate testatoris ap paret q iterū signat in glo.vlti.sed dic q̄ numer⁹ testiū etiā du rat de iure ciuili vt ibi:sed subscriptiōes testium erant de iure ɔstitutionū vt ibidē.Et ex his pōt colligere q̄ testm̄ non erat nullū ipo iure lz inefficax z iō facilius ɔfirmat̄ vt dixi z h̄ vlti mū sentit Old.h̄ idē sentit Ja.de are.q dicit dic vt.s.de ɔstit. pec.l.q̄ si maritus.§.j.alle eṁ.§.declarat qd predixi.

b **Unum testamentū.** b In pluri bus exem plis.i.cartis z hoc fecerat de volūtate heredū ibi secū fere velit q̄ est.j.Dy.Et allegat̄ h̄.l.p aduo catos z.j.de bonoꝝ pos.s̄m ta.l.j.§.si qs in duob⁹ et institu.de testamētis.§.penult.q̄ tabellio rogatus ē ɔficere instr̄m q̄ ex eo possit ɔficere plura eiusdē tenoris sic z delegatior cōmissio iudicū scribi pōt in duob⁹ z plurib⁹ rescript̄ eiusdē forme ex̄ d rescrip.c.olim.z est h̄ ɔsuetudo ecclesie rōane vt no.p Gof.in summa de rescriptis.§.itē tollunt̄ rescripta z ṽ.se.sicr creditor pōt habere binas tabulas crediti sui.j.de furtis.l.qui tabulas §.inde qri pōt.z vnum pcura.pōt publicari in planeta instru menta nota.vt per Innoc.ex̄ de testi.c.albricus z de hoc not. in speculo de instrumētorum publicatione.ṽ.j.z.ij.

His qui. Impfecta dispositio testatoris p nō dispositiōe habet̄.h.d.ibi prios heredes quoꝝ noīa sunt testō expr̄ssa.Dy.In glo.immo vr̄ vtpote mutus añ pfectionē testi.Dy. Ibi sic si potuit z nō fecit z sic sua destinatiōe vr̄ finē iposuisse testō ar.j.de leg.j.l.qd in rerū in fi.z h̄ vera an ibi cōuenisset.i. mutus fact⁹ eēt vel.i.mortuus esset ibi dic vt ibi.Unde ibi ex negligētia hic ex potētia qr̄ ibi certū erat q̄ alios instituere vo lebat.Dy.Ibi nō solēni ē ergo aliud impfecta aliud nō solem nis.Ibi vr̄ velle ɔ.z est ar.j.de leg.j.l.plane in p̄n.Et de addi mēdis legā.l.legatū.§.j.Dy.Iste.ll.satis vidētur ɔcludere eo casu quo testator vellet noiaret aliū z adimeret.Primo qr̄ licz scdōs in quā trāsferret̄ non eēt capax p̄mus tñ priuaret̄ ar.pre alle.l.cū qdaz z de adimē.lega.l.z si transferā.Sed.l.ista p̄sup ponit z.j.gl.qd testator instituit vnū z ɔponebat aliū institue re nō tñ apparebat qd volebat adimere vn̄ in dubio essent he redes equaliter ar.l.si plurib⁹.j.de le.j.vnde si capax nō esset iure accrescēdi iret ad coheredē primo noiatū etiā si expresse esset noiatus vt in palleg.l.si duobus.C.de cadu.toll.l.j.§.pro

secūdo z.§.in nouissimo.z iō cū in oīm euētum sit habitur⁹ tm̄ non curamus de tali omissione q̄ expr̄ssa nihil operabit̄ z iō pri ma opi.vr̄ verior nisi intelligas glo.de nō capace in effectu:qr̄ iste bene faceret partē z eaz haberet fiscus vt ar.j.de leg.ij.l.si titio z ei z tunc haberet locum scda opi.Sed non per.l.Dy.lz illa rōne quia talis est heres sed non in effectu vt.j.de vulga- ri z pu.substitu.l.ex facto.§.fi.An.de pisis.Ray.

c **Cum lege.** c Uirtus hui⁹ vbi intestabilis est ne ipse dicat testimoniū vl' ei dicat̄ z q̄ testari nō possit.h.d.Et lec.Az.cōiter approbat̄ q̄ loquat̄ de testimōio p̄hibēdo in testa mēto.In glo.lz male ibi libertatē vel p̄sonā:sed ciuitatē solaz tunc nō posset testari:sed ɔhere sic z iō in ɔtcibus posset ei te- stimoniū dici in testis no.ar.j.de penis.l.qdam sunt scdōꝝ pene Ray.Ibi s̄m falsum est.ɔtrariū no.s.e.l.ad testm̄.§.j.nam ibi expr̄sse dr̄ in glo.q̄ incipit nō tñ seruus q̄ infamis non pōt esse testis quare dic q̄ h̄ loquit̄ q̄ñ erat infamis nō tñ apparebat apud omnes infamis nec habebat̄ p infami sicut dicimus in seruo ibi vo loqtur quādo erat infamis z pro infami habebat̄ apud oēs Ja.de ra.Et dic ad ɔcordiā reduci pñt oēs glo.vel dic vt no.s.de testi.l.iij.§.l.iul.Dy.z no.z dixi.C.e.de testis.l.j.

Domi labeo. Si agit̄ de scriptura q̄ nō pbat scribēs ɔputat̄ i nu mero testiū.h.d.Ibi signauerit.i.sigillauerit sic alij testm̄.Dy.in fi.subaudi nullus ergo de hoc debuit dubitare.No.qd iurisconsultus h̄ multū dure z parū curiali- ter respondet interrogāti.Ibi aut valde stulte z c.cuius ɔriu z facit imperator.C.de trāsac.vt rñsum z de impuber z alijs sub stitu.l.p̄cibus vbi de hoc dixi:ad hoc dicūt qdam q̄ h̄ ideo cō tigit qr̄ cōiter imperatores sunt strenui z nobilis generis iuris aūt ɔsulti nō sic sed q̄nq̄ de genere vili z rusticano.sed hone- stior so.est qr̄ imperator rñsum dabat mulieri interrogāti in.l. p̄cibus.z in.l.vt rñsum alicui forte illiterato h̄ aūt iuriscōsul- tus rñsum dabat iurisperito z ideo qr̄ turpe sibi erat ius igno rare in quo v̄sabat̄ vt.s.de reg.iur.l.ij.§.seruus aūt supplici⁹ iō ei sic dure hic rñdet sicut Papa r als dure rñdet dicēs vel non est cōpos mētis vel vr̄ scia a te repulsa ex̄ de tempo.or.c. vel non est cōpos mētis.Quādoq̄ dicit latratib⁹ nō esse dan dum rñsum vt ex̄ de scismati.c.vno.§.j.lib.vj.humane tñ alle- gationes piū p̄ncipē cōmouerūt.C.de offi.pconsulis.z legati l.ij.scdo no.q̄ glo.h̄ z in multis partib⁹ tenet q̄ tabellio cōpu tatur in nūero testiū p hanc.l.aliquādo dr̄ q̄ tabellio obtinet vicē duoꝝ testiū vt ex̄ de pba.c.qm̄ ɔtra falsam z ibi in gl.que incipit sic ergo z c.q̄nq̄ dr̄ q̄ habetur loco triū testiū.xvj.q.iij. §.pone.ṽ.his aūt.z de hoc p Gof.in summa de pba.§.fi.z no. etiā ex̄ de fide instrumētoꝝ.§.quod super his z.C.de falsis.l.si quis decurio:sed Ja.de are.z Ol.z Ja.de ra.z cōiter moderni dicūt q̄ nō repit̄ in iure qd tabellio cōputet̄ in numero testiuz nā in hac.l.non qr̄ h̄ ille q scripsit testamētum nō erat nec req ritur q̄ sit tabellio vt h̄ ptz in p̄ma glo.z qr̄ etiā seruus potest scribere testm̄ vt.j.l.pri.q non pōt esse tabellio vt.C.de tabul. l.generali lib.x.itē nec.l.ɔsultissima q̄ h̄ allegat̄ in gl.qr̄ nec eo casu erat tabellio nec reqritur q̄ sit:sed erat octauus testis ad §.oportet in glo.allegatū rñ.vt ibi no.vñ non vr̄ qd:sed si vis intelligere legē vt in glo.intelligit̄ dic aut reqrit̄ certus nume rus z tabellio ad solēnitatē instrumēti de quo agit̄ z tūc tabel- lio nō ɔputat̄ in numero taliū testiū vt in aut.de fide instroꝝ. §.lz si instr̄a.¶ Sed si pbaret̄ p testes credo q̄ posset esse te- stis vt alij:sed ibi sufficit ad solēnitatē scripture certus nume rus testiū non requirit tabellio tunc computatur in nume- ro testium vt hic cū si.Et sic vbi qrit̄ de essentia siue substātia scripture p quā dz pbari tūc tabellio nō ɔputat̄ in numero te stiū qr̄ ad hoc vt scriptura pbet necesse ē q̄ sit p tabellionem ɔfecta z q̄ sit legitimus numerus testiū.Ibi adsit vt.d.§.sed si instrumēta.Aut qrit̄ de tali scriptura p quam nō pbatur z q̄ ex se fidē nō facit z tunc tabellio.z glibet ali⁹ scribēs hñ cōpu tatur p vno teste vt.s.cum pbabunt ɔtēta in ipsa scriptura p testes vna cū alijs possit pduci z deponere Ja.de are.z de ra. Old.de hoc etiā notaui.C.de pba.l.cū p̄cibus circa fi.in glo.j. ibi ne rogetur ad scribendū hoc ideo qr̄ q testamentum scribit non reqritur q̄ sit tabellio vt.j.l.proxima.Si autem tabellio esse deberet dicerē q̄ requireret̄ rogatio sicut in instrumentis vt in aut.de tabel.§.nos igitur z dic vt ibi.An.

s **Seruus.** Qui nullus ē de iure pōt scribere te- stamentum hoc dicit.

Ex ea scriptura. Ex ipfecta scriptu- ra testamēti non de bentur fideicōmissa.sed ex verbis reis ab intestato venientes sic.h.d.¶ Ibi si nullo iure vt qr̄ non ex- pressit

---

Marginal notes:

¶ Si quis. Adde Bar. dicit q̄ dicun tur ad Bar. dic in prima ɔstitutiōe.ff. Andre.bar- ba.hic in ad- di.ad bar.

b ¶ Unū te- stamentum. Adde nota- ta p Imo.et Angel.ante eū i.l.eū q de acqrē.here.

c ¶ Cū lege. Adde Bal. in.l.ij.C.de sentē.z inter. oīz iudi.An. barba.hic in apostil.ad Bar.

¶ Responsio iureconsulti dura.

pressit nomẽ hẽdis vel exp̃ssit: ſʒ nõ corã ſeptem teſtibus. Dy. Ibi peti poſſe niſi eſſent expoſita verba que inducerent relictum a veniẽtib⁹ ab inteſtato: qꝛ tũc eſſet ſecus vt in ſequenti §. Dy. In glo. j. ibi. §. ꝛ h̃ quidẽ hãc gloſ. generaliter intellige quocũq; caſu teſtm̃ nõ valeat qꝛ teſtm̃ deficiat ſolẽnitate iurꝫ ſiue qꝛ inſtituit aliquã vt filiam q̃ nõ eſt vt. C. de fideicõ. l. eam ꝙ ſine agnatione poſthumi vel quocũq; mõ vt no. j̃. de leg. ij. l. codicillis. §. fi. nõ ob. gl. q̃ eſt. C. de liberis p̃teritis aut. ex cauſa. q̃ dr̃ ſi deficiat rõne ſolẽnitatis qꝛ intelligo ſi dixit ſi nõ valet vel valebit ꝛc. ꝛ tũc referatur etiã ad caſum rũpir̃ agnatione poſthumi ſecus ſi dixit tm̃ ſi nõ valet ꝛc. vt. j̃. de ver. obl. l. ſi a colono cum ſi. Et de hoc dic vt plene dixi dicta aut. ex cauſa vbi tractar̃ de illa clauſula ſi nõ valet iure teſtamẽti valeat iure codicilloꝝ. In eadẽ glo. in fi. dic ꝙ ibi non valebat teſtari ꝑpter viciũ inofficioſi. Qd̃ vitiũ quodãmõ vr̃ afficere p̃ſonam teſtãtis vt. s̃. de inofficio. teſtõ. l. ij. ergo cũ nõ valeat teſtm̃ nec codicilli. vt. j̃. de iure codicilloꝝ. l. diui. §. codicillos h̃ võ nõ valebat teſtamentũ ꝑpter viciũ ſolẽnitatis non adhibite de quo plene dicetur dicta. l. codicillis. §. fi. de leg. ij.

Ingulos. Ibi ꝓprio cirographo non aũt vnus ꝑ alio qꝛ quotiens pluribus cõmittitur aliquid faciẽdum non ſufficit aliquos ex eis facere: et ſic facit ad id quod no. s̃. de arbitris. l. ſicuti. Dy.

¶ De liberis ꝛ poſthumis heredibus inſtituendis vel exheredandis. Rubrica.

1. ¶ Preteritus ab vno gradu ꝛ exheredatus ab alio an rũpat teſtamentum.
2. Legata dependentia ab inſtitutione que tenuit a principio an ſi rũpantur debeãtur a beneficio vel ex cauſa.
3. Difficultas generãdi non ꝓhibet poſthumos inſtitui.
4. Qui vnum teſticulum habet poteſt generare.
5. Caſus omiſſus habetur pro omiſſo.
6. Filius an ipſo iure ſit heres.
7. Fauores ſunt ampliandi ꝛ odia reſtringenda.
8. Omnis ſubſtitutio eſt inſtitutio.
9. Quis poteſt reprehendi de ſuperfluitate.
10. Dies inſtitutionis an computetur in numero dierum quibus comparere debet citatus.
11. Doctores iuniores debent eligi ad lecturã.
12. Prohibitus vendere an poſſit donare.
13. Filius bãnitus ꝛ reſtitutus an excludat nepotem.
14. Heres incertus an poſſit inſtitui.
15. Natus apud hoſtes an dicatur ſpurius.
16. Variata conditiõe heredis an varietur effectus ꝯditionis.

Uper rubrica. Iſte ti. diuidir̃ in duos ti. ſi ð liberis preteritis ꝛ exheredatis et de poſthumis heredib⁹ inſtituẽdis ꝛ iõ vide Az. in ſumma vtriuſq; tituli ꝛ in ſũma inſti. de exhereda. liberoꝝ. Ad iſtã etiã materiã accedit ti. ð inofficio. teſtõ ꝛ iõ vide Az. in ſumma. e. ti. ꝛ Rofr. in libello ꝛ forma p̃teritiõis ꝛ exheredationis vide in ſpeculo de inſtrumẽtoꝝ editione. §. vt aut. v̈. ſinaũt. Quãdo dicar̃ qs noĩatim exheredatus bãnitus vel excõicatus. j̃. e. l. j. ij. ꝛ. iij. et an valeat appellatio ei⁹ q habebat vnicũ aduerſariũ ſi appellat a ſn̄ia nõ noĩato aduerſario an exheredatio poſſit fieri ſub conditiõe eadẽ. l. iij. §. pure de exheredãtione facta intra gradum ꝛ poſt gradus a certa perſona eadẽ. l. §. filius ꝛ an ea que tacite inſunt ſi exp̃manr̃ inducũt ꝯditionẽ: an p̃terit⁹ † ab vno gradu ꝛ exheredatus ab alio rũpat teſtm̃ eadẽ. l. §. fi. Et an legata depẽdentia † ab inſtitutiõe q̃ tenuit a princi. ſi rũpantur debeant a bñficio aut ex cã. ¶ Qd̃ inſtitutio facta ſimpl'r de poſthumis oẽs cõprehẽdat ex quocũq; mr̃imonio natos. j̃. e. l. placet. ¶ Difficultas † generãdi nõ ꝓhibet poſthumos inſtitui: ſed in potentia naturali ſic. ¶ Et q vnũ teſticulũ † habet põt generare. j̃. e. l. ſʒ ẽ q̃ſitũ. §. j. ꝛ. l. ſi quis poſthumos ꝛ dr̃ia ẽ inter caſtratũ ꝛ ſpadonẽ. Et vxor ex qua nũq̃ potuit generare hʒ partẽ de qua loqtur aut. p̃terea. C. vnde vir ꝛ vxor. Qd̃ teſtm̃ inutile rõne p̃teritionis nõ reſcindat p̃mũ validũ. j̃. e. l. ſi filius: ꝛ an filius moriar̃ anteq̃ dicat nullũ ꝯfirmer̃: ſi poſthumus exhereder̃ a primo gradu ꝛ p̃terear̃ a ſcd̃o ſcd̃s nullus ẽ j̃. e. l. ſi a primo. ¶ Qd̃ potius attendir̃ ꝯſuetudo naturalis q̃ vitiũ corpõrale. j̃. e. l. ſi qs poſthumos. Si nepos p̃cedar̃ a filio nõ rũpat teſtm̃ ea. l. §. ſi filiũ. Et ibi ſunt quattuor caſus ptinẽtes ad materiã inofficioſi teſtamẽti poſthumũ naſcituꝝ ex ea q̃ nõ põt eſſe vxor de iure naturali vel diuino nõ poſſuʒ inſtituẽ ſecus ſi impediar̃ matrimoniũ iure ciuili eadẽ. l. §. ſed ſi ex ea. ¶ Caſus omiſſus † habetur ꝓ omiſſo ꝛ indefinita vel ſimpl'r inſtitutio vel poſthumoꝝ oẽs cõprehẽdit. j̃. e. l. cõmodiſſime ꝙ ſui dicãr̃ dñi paternaꝝ ꝛ pulchra circa h̃. j̃. e. l. in ſuis ꝛ ſi ſit qd̃ inter filiã. et agnatos qꝛ agnati dicant rem feudalẽ filia neget poſſeſſio dʒ remanere penes filiaʒ. Et an filius † ſit ipſo iure heres. ꝛ an filius regis dicar̃ rex viuent patre. Et ſi ſtatuto caueatur ꝙ non admittar̃ ad officia cõis non habẽs trecẽta ĩ bonis. an admittar̃ filiuſfa. cui⁹ pater hʒ in bonis natus dr̃ etiaʒ exſecto vẽtre matrꝫ. j̃. e. l. qd dr̃ ꝓuiſio facta ꝑ teſtatorẽ in duobus caſibus ſeparatis extẽdir̃ ad vtrũq; ſi ſimul ꝯtingat et eſt caſus pulcher ꝛ argumẽtabilis. j̃. e. l. ſi ita ſcriptũ. Et facit ad materiã an caſus omiſſus habear̃ ꝓ omiſſo qñ duo ſil' dãr̃ vt hẽditas ꝛ libertas quoꝝ vnũ depẽdet ab altero nõ p̃t vnũ ſine altero adimi. e. l. §. r'la. exheredatio poſt mortẽ filij colata nõ tenet ea. l. §. ſi poſthumos. p̃terit⁹ ab vno gradu rũpit ip̃ꝫ ꝛ ſequẽtes ad ſuũ cõmodũ ꝛ ab ĩteſtato veniẽtiũ vt. j̃. e. l. poſthum⁹. ſi filius inſtituir̃ in p̃mo gradu ꝛ p̃terear̃ a ſcd̃o valeret teſtamẽtũ eadẽ. l. §. qd̃ vulgo. exheredatio facta de vero filio quẽ filiũ nõ putabat ꝑpter errorẽ nõ valet eadẽ. l. §. fi. defuncto filio inſtituto an nepos ſuccedat auie immediate vel mediãte p̃ſona filij. j̃. e. l. ſi filius. Et an filius ſit heres ipſo iure ſine immixtiõe ꝙ filius qñq; exhereder̃ ꝓ cõmodo ſuo. j̃. e. l. multi. Qd̃ exheredatio nõ valeat a re certa vel a certa parte. j̃. e. l. cũ qdã. Et qd̃ fauores † ſunt ampliãdi ꝛ odia reſtringẽda lʒ varier̃ cõditio inſtituti vel exheredati nõ vitiar̃ exheredatio recte facta. j̃. e. l. filio. Et an p̃mogenitus intelligar̃ natus ex cõcubina cum qua ꝯhitur matrimoniũ ꝛ diffinitio adoptiõis. ꝛ ꝙ imago non tollit naturã. ¶ Exheredatio filioꝝ vniuerſal'r facta tenet: ſʒ nõ extẽditur ad eos quos teſtator ſe habere ignorabat. j̃. e. l. titius teſtõ. Natus fingir̃ non natus ea. l. §. lutius. et eſt caſus q non ẽ alibi de inſtit. ſub ꝯditiõe caſuali vel mixta ꝛ ĩ ei⁹ defectũ exhẽda. j̃. e. l. fili⁹ a p̃re. ꝙ fili⁹ a p̃re p̃terit⁹ recidẽs in ei⁹ poteſtatẽ ꝑ mortẽ aui rũpat teſtm̃ eadẽ. l. §. filiuſfa. inſtitutio certi poſthumi in alijs p̃teritionẽ inducit ea. l. §. ſi qs ex certa. inſtitutus in tẽpore ꝓhibito ꝑ ſubſequẽs mr̃imoniũ ꝯfirmar̃ ea. l. §. ſi eo tpe ꝛ vide de materia. l. qd̃ ab initio de regu. iur. Quod poſthumus nõ natus nõ faciat partẽ nec admittir̃ ad partem eadẽ. l. §. fi. Ex. l. gallus colligunr̃ multa. ¶ Primo cõtinuatio ad p̃cedentia. Scd̃o aliqua ad euidentiã. Tertio diuiſio et ſubdiuiſio. Itẽ ſummarius intellectus totius. l. ſm̃ Oldra. et alios. ¶ Itẽ declaratio principij. l. vſq; ad. §. ꝛ quid ſi tantuʒ ponẽdo caſum exponẽdo litterã. Et notabilia colligẽdo p̃mũ ꝙ oĩs ſubſtitutio † ẽ inſtitutio ſʒ non ꝯuertir̃. ꝛ ꝙ part⁹ legitimus põt in ventre matris portari. x. mẽſibus in qbus cõputar̃ dies mortis mariti. Et an vltra poſſit portari ꝑ paucos dies. ¶ Itẽ ꝙ qs põt rep̃hẽdi de ſuperfluitate † ꝛ etiã de inſufficiẽtia. ꝛ ꝙ doctores antiq corrigũtur ꝑ iuniores tanq̃ ꝑ ſuſpicationes. ꝛ ꝙ qs dʒ aliũ curialiter rep̃hendere. ꝛ ꝙ die mortis põt quis ꝯhere mr̃imoniũ. Et ſi auus inſtituat filiũ ꝛ nepotẽ ſupſtites an ambo ſimul admittanr̃ an ordine ſucceſſiuo p̃mo filius dñi nepos. Et an idẽ in legatis patri ꝛ filio relictis: et an ideʒ ſi pater emit rem ſibi ꝛ filijs ſuis. Et an dies citationis † cõputatur in numero ſeu termino dieꝝ quibus cõparere dʒ citatus. Et ꝙ doctores iuniores † eligi debẽt ad lecturã. ꝛ an donatio facta nepoti filij ſpurij ꝑ annũ valeat ꝛ de duob⁹ ſtatutis ꝯtrarijs ĩ eodẽ noĩe qd̃ debeat ſeruari: ꝛ de ꝓtocollis tabellionũ vbi ẽ hoc verbũ ꝛc. an valeãt ꝛ quõ debeãt explicari qd̃ deportatio ſucceſſit in locũ interdictiõis aque ꝛ ignis ꝛ ſit ſilis morti. j̃. e. §. ꝛ qd ſi tm̃. ꝛ idem in emãcipatione et ꝙ mors ciuilis equipolleat naturali. et ꝙ ſenſum magis q̃ verba ſpectare debeamus ꝛ ꝙ caſus omiſſus ſimilis expreſſo ꝑ exp̃ſſo haberi debet ꝛ an ſit ſublata differẽtia emãcipatiõis ꝛ patrie poteſtatis in ſucceſſiõe ex teſtõ. Et an ꝓhibitus † vẽdere poſſit donare ꝛ an ſi auus inſtituat ſeu ſubſtituat nepotẽ in caſu mortis filij. ſi filius deporter̃ vel emãcipetur videatur eis caſibus nepos p̃teritus ꝛ rũpat teſtm̃. ¶ Item quid ſi filius emãcipatus adoptetur an excludat nepotẽ. ¶ Et quid ſi filius deportatus ſit reſtitutus an obſtet nepoti. ¶ Et ſi aliquis promiſit centũ cũ morier̃ an ſi interficiar̃ cõmittar̃ ſtipulatio. ¶ Et an idem ſi ciuiliter moriar̃ vt ꝑ deportationẽ. Et an aduocat⁹ patris in caſum victorie illud habere debeat ſi cliẽtulus tranſigat. Et an filius bãnitus † ꝛ reſtitutus excludat nepotẽ. et an bãnitus cuius certa pars bonoꝝ ẽ applicata heredibus occiſi ex forma ſtatuti ſi eximar̃ de bãno recuperet illam partem. ¶ Qualiter teſtari debeat hñs filiũ apud hoſtes ex quo ſperat nepotẽ naſciturũ. j̃. e. §. ſi is qui filiũ ſufficiẽs forma teſtamẽti ex ꝯſilio ſceuole ꝛ breuis ꝓuidẽs circa oẽs p̃ſonas ꝛ caſus

14 habef.j.e.§.institués. Et an heres incertus† possit istitui ita ꝙ institutio valeat ⁊ an suus possit instituí sub códitioē q̄ insti tutionē non suspēdat. ⁊ an instituto filio videaf nepos institu tus vel instituto nepote ꝓnepos. Si nurus ṗgnans ex filio sit capta ab hostib⁹ quō debeat testari auus.j.e.§.si eius.⁊ ꝙ nō refert qualiter vel ꝑ quē fiat dūmō fiat.⁊ ꝙ ius galli dr̄ vet⁹ ⁊ velleie nouum ⁊ ideo regula catoniana in iure legis vellerelo

15 cum non h₃:q₂ non h₃ locū ad.ll.nouas. Et an natus† apud hostes sit spurius. ❡ Et an casus hui⁹.§.ꝑtineat ad gallū vl' legē velleiam. ⁊ pulchra de fictione ⁊ veritate ⁊ an brauiū de beaf dn̄o equi currentis pre alijs citi⁹ equitatore. Et si libello ꝯtineaf ꝙ qs ꝯdēnetur scđm formā iuris ciuitat; nō expresso vel ꝯsuetudinario an admittaf vel repellaf sicut generalis et obscurus. Qđ nepos naturalis vel ciuilis post mortē oīm ve re natus vel suus redditus admittaf ad succes.l₃ pater nō fue rit recte institutus.j.e.§.forsitan.⁊ ꝙ similia sunt patria ptās

16 naturalis ⁊ ciuilis per adop. Et an variata conditiōe† here dis varief effect⁹ institutionis ꝙ exheredatio facta post mor tē non teneat.j.e.l.§.in oībus.⁊ ꝙ filius decedēs apud hostes non habeat necesse institui ⁊ ꝙ institutis liberis ṗmi gradus inferiores possunt ṗteriri. Et an si filius preterit⁹ moriaf viuo testatore vel ab hostib⁹ capiaf ꝯualescat testm̄.et vtrū emāci patus preterit⁹ hodie dicere possit testm̄ nullū ipso iure an rū pat per ꝯta. ❡ Et quid de matre ṗtereūte sine cā incerta de.l. velleia.⁊ ṗmo ⁊ scđo capite ⁊ qn̄ habeat locū ⁊ exēpla eorūdē. j.e.§.nunc de lege. Qđ vbi lex nō prefigit terminū: nec nos de bemus ṗfigere eodē.§.v̄.vidēdū. ❡ Et q̄ differētia sit inter li minū ⁊ restitu.in integrū eo.§.vndecima oppositione. ❡ De casu difficili ⁊ ꝓuisione vel circa ipm̄ cōmixtis duobus capiti bus.l.velleie.j.eo.§.ille casus.⁊ ex duobus cōmixtis efficiatur mediū tēperamentum. ❡ Ultimo notabilis ⁊ vtilis distinctio Dy.tā circa natos ꝙ̄ nascituros ṗteritos istitutos vl' exhēda.

☞ Uide hic Bar.⁊ qđ di ctum est in apostilla.

Quid sit nominatim.

Noīati exhere datus vr̄ quotiēscūq₃ modo ꝯstat de ꝑsona quā te stator exheredat.h.d.cū duabus.l.sequētibus vsq₃ ad.§.pure vel sic illud dr̄ noīatim fieri ꝙ est designatū sic idu bitabili vel sic omisso ꝓprij noīs exheredatio nō vitiat nisi in certitudinē inducat pluralitas ꝑsonar.h.d.l.ij.lex.uj. dicit ꝙ filij exheredatio ꝑ matrē demōstrati vel ꝑ turpitudinis adie ctionē valet. Ibi dicēdū est vt exheredatio valeat. Dy. In gl. etiā vnū ibi ꝑ eum d₃ dicere ꝑ id ne fit mala grāmatica. Dy. in fi. S₃ ibi ad substātiā rei de qua agebātur regrebātur plena quor regritur solēnitas ad certitudinē rei de qua agif ⁊ tunc non est necessaria illa solēnitas si res sit certa. vt hic aut regri tur ꝓpter factū ne fraus ꝯmittaf ⁊ tūc ex solēnib⁹ nihil ē omit tendū vt ibi vel dic vt no.s.de vētre inspici.l.j.§.fi. Ja.de bel.

Nominatim.

Ibi ita vr̄ sicut sequitur Dy. Ibi vnicus sit fili⁹ de cui⁹ exheredatione tractaf.⁊ ad hoc aliqualiter ꝯcor.j.de assignādis libertis.l.vtrū. Old. ❡ Et ad totam.l.ꝯcor.institu.de.l.exheredatio liberor.§.noīatim.j.ad trebel.l.nōnunꝙ̄ de leg.iij.l.noīatim.⁊ vide etiā in summa de testa.manumissiōe.§.relingtur ō sn̄ia excōicatōis ꝯstitutionē lib.vj. ❡ Itē si ep̄s excōicet quēlibet qui furtū fecerit ille qui fecit illud furtū noīatim intelligif excōicatus ex̄ de sn̄ia excō. c.a nobis ⁊ ibi in glo. ❡ Itē si papa vel ep̄s excōicat aliquē cū participibus siue particeps intelligūtur noīatim excōicati ex̄ de sn̄ia excō. qđ in dubijs ⁊ ibi in glo. ❡ Et ad ṗdicta ēt bene facit de officio.iudic.or.c.si sacerdos.xxiiij.q.ij.c.sane ⁊ q̄ dicū tur noīatim excōicati vel interdicti vide bn̄ per Inno.ex̄ de ṗ ben.c.lateraneñ.s₃ ꝯtra hāc.l.ij.rn̄.facit.j.de leg.iij.l.si plures gradus vbi dr̄ s₃ ꝙ si testator dicat heres meus.x.dato pluri bus existētib⁹ heredib⁹ oēs tenētur: s₃ ibi al's deficeret testato ris volūtas q̄ est fauorabilis.⁊ cū oēs sentiāt cōmodū heredi tatis sentiāt etiā onus legati. Et ṗdicta etiā faciūt ad appellā tem q̄ tenetur exprimere in appellatiōe a quo ⁊ ad quē cōtra quē appellat vt.j.de ap.l.j.ij.⁊.iij.qđ ē verū ꝙ exprimere de beat ꝯtra quē qn̄ h₃ plures aduersarios secus si vnū tātum ⁊ vnā causam cū eo q₂ tūc sufficit dicere appello a tali sn̄ia l₃ nō exp̄mat aduersariū: q₂ ad aliū nō pōt referri vt.j.de ap.l.scio. ⁊ ṗdicta etiā faciūt ad materiā bānitor qualiter intelligaf qs noīatim bānitus. Et an valeat bānū datū alicui sub noīe he redis instituti.l.j.v̄.vlti. ṗdicta ⁊ in qōnibus statutor quarta parte v̄.vidi dubitari. In glos.ꝓpter odiū in fi. Ex istis.ll.hic vltimo positis vr̄ etiā ꝙ in fauore non valeat rōne dubij. S₃ dic ꝙ in istis.l.testator fuit locutus ꝓprio noīe ibi aūt appella tiuo siue indefinito ⁊ hoc circa ꝑsonas circa res aūt obtinet vt j.de le.j.l.si quis a filio Ja. ❡ Uel si vis ad oīa particulariter respondere dic ad.§.si filio ⁊.l.filiabus.§.j.q₂ illud est propter charitatem vt.d.l.no.§.si duobus nō facit ꝓut est littera cōis ventre in.l.ij.in fi.est ꝓpter vbū heredes qđ oēs ꝯprehēdit qđ omnium est equa ꝯditio vt.l.si herede.j.de leg.j.⁊ heres here dis testatoris est heres. Item in.l.si pluribus ꝓpter relatiuū ī quid qđ ad omnia de sui natura referri potest nec est rō quare magis ad vnū ꝙ̄ ad aliud referatur.

Et si peperit.

Ibi natū dixit cum sciret eū filiū esse. Dy. Ibi cum ꝯuitio vituperādo filiū vt.j.de inur.l.ite₃ apud la beonē.§.ꝯuitiū ibi gladiator.i. homicida. Ibi natū dixerit repete magis est vt exheredatus sit recte q₂ in ṗdictis casibus noīatim exheredatio facta dr̄. Dy. In glo. valet exhe redatio ibi in specie. ❡ Uel dic melius vt in ꝯtrario no. Dy.

Pure.

In glo. Ibi.l.si pater vbi de hoc no.⁊ dixi ibi.l. iam dubitari. Et est rō q₂ si conditio extiterit tē pore testamēti vr̄ institutus pure si non extiterit pure vr̄ exhe redatus tēpore testamētī: q₂ effectus ꝯditionis: cōditione exi stente retrotrahif vt.j.de testō militari.l.qđ dr̄ vnde q₂ filius semp inuenit se institutū vel exheredatū non pōt dici testm̄ ru ptum. ❡ Sed h̄ rō non videtur valere: nā facta institutione sub ꝯditione retrotrahitur vt.d.l.qđ dicitur. Idē si solū exhē datio sit facta sub ꝯditōe. ❡ S₃ dic ꝙ in his nō est rō certa fu turi euētus h̄ sic: nā necesse est vt vltima institutio vel exhēda tio locū habeat. Dy. ibi.§.si incertum.⁊.§.si sub ꝯditiōe. Dy.

Filius.

Exheredatio facta intra gradū ab illo repel litur facta v̄o a ꝑsona vel post hereditat; adi tionem delatā non tenet.h.d. Et dic ꝙ iste.§.loqtur primo qn̄ intra gradū. Scđo quādo a certa ꝑsona. Tertio qn̄ post aditā hereditatem. Quarto quādo ante oēs gradus. Quinto quan do inter gradus ⁊ post gradus mixtim.⁊ hoc intēdit vsq₃ ad.§. si ita. Rō ṗmi ē: q₂ mediū se h₃ ad extrema cōiter vnde a toto videtur semotus. Scđi est rō q₂ reperitur a gradu preteritus vnde ipso iure testm̄ non tenet. Tertij est ratio q₂ videtur con ditionalis exheredatio ⁊ pendēte ꝯditione vr̄ preteritus et sic ipso iure nullū vnde non cōualescit tēporis tractu quarti qnti et sexti rō patet. ❡ Sed opponif ad tertiū: q₂ q̄ tacite insunt si exp̄māt non vitiātur vt.j.de here.institu.l.cornelius. Et de conditio ⁊ demō.l.aliquādo. ❡ Deinde no. quinq₃ necessaria in exheredatione. ❡ Ultimo distingue ante oēs gradus aut post oēs gradus aut inter gradus: aut intra gradū: aut certa persona. Dy. q̄ oīa colligūtur ex glo. ibi recte.i.rite. Jac. diffe runt eīm rite ⁊ recte q₂ rite denotat ordinē: recte iustitiā vt dixi in alphabeto. Ibi eum filiū. Dy. Ibi vitiosa erit exheredatio q₂ preteritus vr̄ a gradu. Dy.⁊ ideo gradus nullus. Dy. Ibi quēadmodū.s. vitiosa foret exheredatio. Dy. Ibi eū.s. filium. Dy. Ibi exheredauerit.s.testator. Dy. Ibi post aditam here ditatē.s.demū. Ja. Ibi qđ est impossibile op₃ eīm valere testa mentum ex quo aditur hereditas.testm̄ autem ante valere nō pōt ꝙ̄ exheredatio summat effectū.exheredatio aūt non pōt esse efficax nisi aditio hereditatis sit secuta ⁊ sic est impossibile vt.j.de ꝯta.l.filiū.§.sed cū exheredatio ⁊ de bonis libertor.l.si patronus.§.testō ⁊ ideo cū medio tēpore inueniaf preteritus testamētum est nullū. Dy. In glo.j.inter viuū ibi.§.fi.ꝭm vnū intellectum. Dy. In glo. vt ex eo gradu vt ibi hereditas.i.isto mō ꝯcepta exheredatio. Old. In glo.i.exheredatū ibi tenet ex heredatio cōsiderato effectu et ita tollif ꝯrium: nā quādo sim pliciter nullo tempore inuenitur preteritus. Sed contra quia que tacite insunt si exprimantur non inducunt conditionem vt.j.de leg.primo.l.iij. Dyn. Secundo potest colligi per.l.si in diem.§.seruo.j.de conditio.et demonstra. per quā.l. dicit.dy. quod regulariter verum est in ea que tacite intelliguntur si ex primantur non inducunt conditionem. ❡ Fallit in casibus vt ibi dicitur et ita in not.per eum ex̄ de regu. iur.c. actus legiti mi lib.vj. ❡ Uel dic ꝭm Petr.ꝙ tacite actum si exprimatur non habet effectum verum est si eo modo exprimatur quo est per.l.intellectum sed hic vero exprimitur eo modo quo intelli gitur per.l.quia lex intelligit quod per aditione₃ perducatur inesse institutio et exheredatio eque principaliter. Sed si expri matur hic conditio exheredationis: tunc conditio refertur ad eam ⁊ sic relata oportet quod impleatur anteꝙ̄ institutio ha beat effectum vt.j.de conditio.et demonstrati.l. qui heredi.§. fi. Que conditio non potest esse anteꝙ̄ filius exheredatus sit ⁊ ideo totū vtiaf. Pe. Uel dic ꝙ istud est hodie exheredatio nis ar.ꝯ hoc est ꝙ no.j.tit.j.l.si ita in gl.j.sed illa ibi reprobaf ꝑ Dy. An.de pi. Ibi si institutus sit heres.i.adeatur in fi.⁊ me lius dic vt no. dicta.l.si quis sempronium.§.fi.

Aut heredis.

Scđz lecturā. Dy.s.pr. ṗcedētē h̄ nō ē.§.s₃ v̄.l₃ cōit ꝑ.§.allegat ⁊ breuiter

breuiter.h.d.vsq ad.§.si ita exheredatio fcā añ grad⁹ vel iter gradus seu post p̄mos ⁊ iter scōs ⁊ ab oībus submouebit̄.Ibi aut heredis ⁊ p cōsequens añ substitutionē ⁊ sic ante oēs gradus.Ol.ibi ab vtroq.s.institutorū ⁊ substitutor̄.Dy.in.ṽ.⁊ eo.ibi exheredationē valere.s.in totuз ⁊ a quolibet gradu instituto rū ⁊ substitutor̄.Ol.ibi ex se misse ecce p̄mus gradus.Dy.ibi: seruus ex se misse.s.eodē Dy.in glo.primus gradus ibi si autez inter viuū interdū fit post,vnū gradū ⁊ alterum nōdum ꝯpletum.⁊ tunc est.ī.ver.proxi.in eo.Ja.in fi.addas:⁊ sextum q̄ hereditas sit adita.vt.ī.ti.proxi.l.filius a patre.et de acqui.here.l.si quis heres.§.fi.

Si ita testatus. Preteritio sui a p̄mo gradu illum rescindit a scōo a quo ē exheredatus incipit testm̄.h.d.ibi filium iam natū est in p̄tate ꝯstitutū.Dy.ibi:pempto primo gradu.i.ab initio ip̄o iure non valēte:q: ab eo inuenit̄ filius p̄terit⁹.Dy.ibi:vn̄ quo scōo gradu.Dy.p̄mo op.q̄ pōt esse q̄ sit exheredatus a scōo gradu et nō a p̄io.⁊ dic vt in gl.q̄ incipit hoc expresso.scōo op.de le.j.tit.pri.l.nā ⁊ si sub ꝯditiōe.⁊ dic vt in.j.glos.In gl.iam natū.ibi:ex eo nō pēdet.Scōs nō pēdet ex primo nec primus ex scōo.Dy.ibi.C.de posth.here.insti.l.ij.sed certe etiam hodie tenēt Dy.et O do.nō fore correctum ti.j.de lega.prestādis:q: intelligit̄ aut.ex cā.cum testm̄ est nullū ipso iure vt not.p ipsuз Dy.j.de leg.iij.l.patron⁹.§.fi.⁊ no.p ipsum O do.Et plene dixi dicta aut.ex causa in ea.glo.in fi.Et hac rōne dicunt quidā q̄ qn̄ exheredatus est filius causa inserta vl' p̄teritus ⁊ postea rumpat̄ ita q̄ filius obtineat legata non debebūtur ex beneficio aut.ex cā cum ipsa legata penderētur ab institutiōe que valebat.Sed cū exheredatur causa nō inserta tūc īstitutio est nulla ipso iure ⁊ nō dependet legata ab ea.⁊ iō tunc obtinet aut.ex causa.Jaco.de hoc ibi plene dixi.ibi.§.filius.scōm Azo.q: ab eo tantum intelligitur exheredatus.Dy.in glo.sic econtra:quia potest valere primus ⁊ non secundus.Dy.

Vide bart. hic et que dixit dn̄s and. barba.hic in additio. ad Bar.

1 ☞ Posthumi an debeant nominatim exheredari.

Placet. Parens virilis sex⁹ posthumos instituere dз quor̄ institutio facta simpliciter oēs ꝯphēdit nascituros ex m̄rimonio p̄senti vel futuro.h.d.cū.l.se.ibi herede: iō q: pōt eū habē suū hēdē.Jac.ibi in vtero ē tpe testm̄i.Dy.⁊ facit.C.de fideicō.libe.cū veteres.Op.de.l.boues.l.cū similib⁹.glo.dicit sp̄ale fauore institutiōis:sed hoc falsum videt̄.vt.j.tit.pri.§.penul.vbi dicit idē in exheredatiōe.Sed dic hoc esse p̄pter fauorē vltime voluntatis vt magis valeat q̄ pereat.Ol.ad sequentē.l.op.de l.filius.§.si quis ex certa.et de.l.si ita.de auro ⁊ argē.lega.⁊ dic vt in glos.Oldra.in glo.j.debere ibi exheredare iure isto:secus hodie cū posthumus nō possit cōmittere cām ingratitudinis.vt.C.de inoffi.testa.l.si quis in suo.⁊ not.j.e.l.si posthum⁹.Dy.ibi.§.nūc de lege.est ⁊ alia rō:q: nō nascit̄ suus matri fm̄ Jac.de are.secus in iam natis.vt.s.eo.l.j.⁊.ij.in glo.not.mirabile ibi ꝯprehendit.vt.j.de suis ⁊ legi.l.nulla femina.et hic est ratio q: posthumi † nō debent noīatim exheredari vnde sufficit generali verbo vti etiam nati debēt noīatim exheredari.vt.C.de libe.p̄teri.l.fi.q̄ hic nō reperit̄ si ḡnali verbo vtat̄ vsufr.rō rōnis est q: pluralitatē nascēdor̄ pater pōt p̄babilr̄ ignorare.vt.s.si pars hereditatis petat̄.l.antiqui q̄ ratio cessat in iam natis.

1

Sed est quesitum. Generandi vl' agendi potentia lз difficilis posthumi heredis instituēdi tribuit potestatē:secus si vtraq potētia careat testator.h.d.ibi.nec sterilitas accidētalis.Dy.in glo.ff.ante genuit ibi ad generādū.p hoc.s.de edil.edi.l.pōp.§.fi.de re militari qui cuз vno ⁊ an talis possit p̄moueri ⁊ patiētes similes defect⁹ corporeos vide extra de corpore vitiatis p totū.Et p Go.⁊ Hosti.et Specula.e.ti.in glo.nā et matrimonium.in fi.⁊ ad hoc.j.de manumissis vindicta.l.alūnos in glo.naз nec adoptare in fi.vnde ꝯsueuerunt dari versus.Castratos natura facit violenta spadones Efficit improbitas eunuchos sola voluntas.ad hoc.C.qui testamentum facere possint.l.eunucbis.et de eunu.per totum et ibi tetigi.¶ Ultimo querit hic Dyn.an vxor illius qui nunq̄ potuit ḡnare et q dotem nō habuit mortuo viro habeat illam portionem de qua loquit̄ aut.p̄terea.C.vnde vir et vxor.est hic argu.quod sit.In contrarium est.s.de iure do.l.si serua §.spadonem.et ibi in glos.⁊ ad hoc allegatur dicta.l.pomp.§.j.de edil.edicto.Dyn.

a Hermafroditus. Participans in duob⁹ in eo p̄ualet in quo magis participat.h.d.

a ¶ Hermaphrodit⁹.ad de q̄ succedit in feudū bal.in.l.quoties.C.de suis ⁊ legi.et in l.j.C.q̄ sit lō.cōsue.⁊ in.c.j.de.ali.feu.pat.et in.c.si clientul⁹.de alie.feu.⁊ an possit vnum fratrem p̄celigere i feudo vide Bal.in fi.C.de suis ⁊ legi.

Si filius. Testamentuз inutile rōne p̄teritionis primū validū nō rescindit h.d.⁊ hanc.l.intellige.vt no.j.ti.pr.l.cū in scōo.in gl.hoc expone.j.de vul.⁊ pu.substitu.l.si quis eum.§.j.Dyn.Sed hec.l.non dicit illud qō ibi no.vnde dic q̄ hic nullo mō hereditas ex hoc scōo testō poterat adiri de iure p̄torio vel ciuili vt.dixi.j.tit.j.l.posthumus.ṽ.idē.⁊ circa Ray.et dic q̄ in primo testō fuit exheredatus in scōo preteritus lз moriat̄ viuēte patre nec valet scōm nec tollitur primū.Dy.Op.q̄ succedatur ex scōo.vt hac.l.cōsultissima.§.si qs aūt.C.de testa.lз scōm sit nō solēne.⁊ solue vt in glo.⁊ postea op.duobus modis.vt in gl.Ol.In gl.j.ita ē necesse dicē habito respectu ad primū.Ja.in glo.ij.in fi.⁊ dic q̄ illud testamentū nō valet de iure pretorio nec ciuili.vt.d.tit.de exhere.libe.in princi.⁊.j.de vulga.⁊ pupil.substitu.l.si quis eū.in fi.⁊ q̄ sit ratio no.j.de decurio.l.ad eū.§.lucius.nec ob.l.posthumus.ṽ.idē ⁊ circa.de iniusto testamēto.vt ibi dixi.Et iō glo.q̄ siuit dicta.l.si qs euз.⁊ in.l.cū in scōo.de iniusto testamento q̄ dicuntur in hac.l.testamentū valere de iure p̄torio.Judicio meo male dicunt:⁊ hoc etiā tenet Ol.d.l.posthum⁹.Ray.in glo.vlt.ibi:venientes ab intestato.⁊ in scōo extranei:secus econtra vbi de hoc Dy.ibi.§.posteriore.et.j.ti.p̄ximo.l.cum in secundo.Dy.ibi.C.e.l.iij.facili⁹ em̄ reassumit vires perditas.q̄ nouas assumat.ar.s.de pac.l.si vn⁹.§.pactus.ne peteret Dy.pro hac rōne.Dy.facit.j.de scōis tabulis.l.q ex liberis.§.testamento.⁊ sic res facilius ꝯseruat vires quas hз q̄ suscitet amissas.vt not.j.de sol.l.cū qs.§.si quis p̄ reo.Ray.ibi j.ti.j.l.pro filio.sed hic p̄uenitur a morte.Dy.quo casu cū nōdū cepit ꝯpetere ei ius dicendi nullū testm̄ nō videtur p taciturnitatē repudiasse cū repudiari non possit qō nondū cōpetit:lз si supuiuat mortuo p̄re ⁊ sic iā cepit ius sibi ꝯpetere dicēdi nullū postea decedat nulla querela mota videat̄ tacite repudiasse vt ibi Ol.Sed contra hoc est.e.ti.l.posthumus.ibi idem ⁊ circa iniustum ⁊c.Sed ibi soluitur Dy.⁊ ibi de hoc satis dixi.

Ja primo. A p̄mo gradu exhēdato posthūo vel iā nato: scō⁹ grad⁹ a quo ē p̄terit⁹ nullus est vel natiuitate posthūi rumpitur nec ad eum postea hereditas defertur.h.d.vel dic si exheredatus a primo gradu ⁊ preteritur a scōo iam natus nō cōfirmatur scōs gradus lз moueatur filius deliberāte primo idē in nascituro si moritur post mortem patris ibi:si a primo herede.i.a primo gradu institutionis.Dy.ibi.filium iam natuз ⁊ in potestate constitutum.Dy.ibi inutiliter institut⁹.i.substitut⁹.Dy.ab eo.scз substituto.Dy.ibi:non sit exheredatus.si preteritus.Dy.ibi id acciderit:scilicet q̄ exheredatus sit a p̄io gradu a scōo p̄teritus.Dy.ibi a quo exheredatus.s.ab īstituto nō ab substituto vt in iam nato dictū ē.Dy.Et dic q̄ post mortez p̄ris supuiuit et ita rūpit testm̄ post suā natiuitatē sicut iā natus redderet testm̄ nullū.Dy.ibi moriatur post mortez patris Dy.⁊ ita soluitur ꝯtrarium.Dy.in eadē dicenda.s.q̄ substitutus nō possit habere hereditatē patris.Dy.ibi:q̄ superstes ē ⁊ ita rūpit testamētū ex postfacto ex quo est natus sicut natus tempore testamenti a principio reddit nullum vt predixi.Dy.Sed op.ad primū:secundus gradus esset conditionalis deliberatibus primis vt.j.de vul.⁊ pu.substitu.l.qui liberis.in principio.⁊ ideo non potuit vitiari ante cōditionis euentum.vt.s.qui mo.vsufr.amittatur.l.j.§.sed ita demum post euentum nō: q̄m mortuus erat preteritus.Sol.vt.j.proxi.ad scōm op.q̄ non sit idem quod in primo.vt.l.posthumus.et dic vt in glo.Item oppo.q̄ in posthumo statim vitietur quia statim p̄ nato habetur et sol.vt in glo.Dy.in glo.falsum dicit in fin.Opponit ergo eodem modo quo ad primuз.Sed dic ad vtrunq̄ q̄ ita tollit preterito spem sicut rem in iam nato statim in posthumo eo tempore quo nascitur et inuenit se preteritum.vt.j.de vsufruct.l.j.§.sempronius.Dy.in gl.vltı.ibi:fauore testamenti.et est ratio: q: posthum⁹ anteq̄ nascat̄ nō ē in p̄tate testatoris.vt.j.de assignandis libe.l.fi.ergo testm̄ ante natiuitatē non rumpit.Dy.

1 ☞ Difficultas ḡnatiōis posthumi institutionē nō imponit.

Si quis posthumos. Difficultas † generationis posthumi institutionem non impedit ex legata non alterius coniugio talis institutio prohibetur.hoc dicit ibi.abdicatur.i.remouetur.Dy.⁊ dic si aliqs instituit in testamento scōo posthumos quos propter infirmitatem vel etatem habere non poterat tollitur primum testamentum considerata naturali consuetudine potius quam vitio corporali.Sed op.si habere non potest non videtur institutionem habere nec primuз tolli.vt.s.eodem.l.sed est quesitum

vers. sed si castratus. sed dic vt in gl. j. Circa illud op. q institutio nō trahatur ad ciuiles posthumos sed naturales tantū. vt l. si ita. cū si. ₇ dic vt in glo. vel aliter solue ver. sed si castrat⁹. nā aut impeditur ex defectu naturali aut accidentali. Deinde ad scđm op. q possit posthumū ex nulla alij instituere q₂ posthumum alienū. vt. s. ti. j. l. filius. sed rñ. q sic suū istituit nō vt alienum. Ad tertiū rñsum huius. l. trib⁹ modis opi. vt in glo. Dy. in glo. j. ibi ad tertium. s. casum. s. proxi. positum de posthumis adoptiuis in fi. qđ verū est si habere nō potuit ipediēte natura secus si ex accidēti. Dy. vt. s. e. l. sed est q̄situ. §. j. Dy. in glo. vt suum. nā alienū posset vt. s. de testa. l. filiussa. Dy. in fi. vel dic melius aut instituo nasciturū ex muliere alij ligata tanq meuz posthumum ₇ non possum vt hic: aut tanq alienum et possum vt dicta. l. filius. s. de testa.

1 Nepos preteritus an dicatur testamentum rumpere.

1 **Si filium.** Nepos † preteritus nō rūpit testamētū aui si filius eu₃ pcedebat tpe mortis aui suus vero heres effici pōt heredē instituto hereditate omittēte. h. d. ibi filiū in potestate constitutū. Dy. ibi in hostiū ptāte filius institutus vel exheredatus. Dy. ibi moriēte auo filius exheredatus. Dy n. ibi legitimus heres predictus nepos in testō aui preteritus. Dy. ibi ex quo morit. s. ille de cui⁹ successore tractat Dy. Et dic q quattuor sūt casus vsq ad. §. si ex ea. ₇ q̄rt⁹ pendet ex primo. Et cuiuslibet casus rōnem potes euidēter ppēdere. Ad primū opp. q nepos rūpat testm̄ aui: q₂ mortuo filio incipit obtinere locū heredis. vt. j. tit. j. l. posthumorum. ₇ insti. de exhereda. libero. §. posthumorū. ₇. C. e. l. ij. ₇ dic vt in gl. Itē op. q rūpat per q̄relam. vt. C. de inof. testa. l. scim⁹. in fi. ₇. l. si qs filiū. et dic vt in glo. Itē op. q rumpat p ɔtra tabulas q̄ datur nepotibus sicut ₇ filijs. vt. j. de bono. possessi. contra ta. l. j. §. filium. Sed ibi ideo datur ɔtra tabulas q₂ deportatus habetur loco mortui: vnde nepos inuenitur loco sui heredis. vt. j. de bonis liberto. l. si necesse. §. si deportatus. al's aūt nō daretur contra tabulas. vt eo. ti. de bono. possessi. contra ta. l. illud. §. j. Ad tertiū op. q non teneat repudiatio querele. vt. C. de inoff. testa. l. si quando. §. illud ₇ dic vt in glo. Item op. q rescindatur per querelā q̄ transit ad nepotē quasi per edictū successoriū. vt. C. de inoffi. testa. l. si is qui. et notatur in. l. pater. e. tit. et. C. de inof. testamen. l. si quis filium. So. colligit ex proxime allegatis. Or aut vult admitti ex persona patris ₇ non pōt aut ex sua: et pōt ₇ not. hic questionē q̄ formatur in. d. l. si quis filiū. C. de inoffi. testa. in glo. q̄ incipit nepotem ₇c. Ad quartū op. q nō teneat repudiatio heredis cum ruptū sit testamentū nepote succedente in locum filij. Et ex rupto testamento non pōt adiri hereditas: ergo nec repudiari. vt. j. đ acq. here. l. is qui pōt. S₃ dic q tres sunt casus precedētes in pmo ₇ tertio potuit adiri q₂ testamentum nō erat rescissum: igit ₇ repudiari. In scđo nō t₃ repudiatio q₂ nō erat hereditas delata cū testm̄ p successionē nepotis recissum sit. De vno q̄re quare ex edicto successorio succedit nō su⁹. ₇ non rūpit vt su⁹ ₇ quare demū post repudiationē heredis inquiritur an sit suus. ₇ sol. vt in glo. que incipit repudiatione. Dy. in glos. quia hic filius. ibi: rupit nepos testamentum. vt. j. ti. primo. l. si quis exheredatio. §. si pater. nam ex eo tempore videtur habuisse iura sui heredis. Dy. in glo. preteritum subiuncti. in fin. verum est q non habet ex persona matris qui repudiauit: sed ex sua videtur habere vt. s. de inoffi. testam. l. si is. et dicta. l. si quis filium. C. de inoffi. testa. Dy. in glo. s. legis. xij. tabularum. in fi. Opp. q consideretur qui est proximior tempore mortis vt in eo. ti. institu. de here. ab intestato. §. ita demum. sed dic vt no. j. de conditio. institu. l. fin. Dy. quia illud cum nullum est factum testamentum.

Sed si ex ea. Matrimonio interdicto de iure naturali istitutio posthumi phibet sec⁹ si de iure ciuili. h. d. dy. ibi: posthumū ex eo nascitur mihi. Dy.

1 Casus omissus a lege testatore vel statuto hr̄ p omisso.

a **Omnmodissime.** a Institutio posthūi vniuersalis vl' indefinita ad oēm natiuitatis casum porrigit. S₃ in vno casu expssa aliū non cōprehēdit. h. d. Et dic cōmodissime ita q testamentū nullo casu rūpat. Dy n. ibi pure. i. simpliciter. Dy n. ibi. neutrius. hec bona alij habent vtrius et ita habuit Dy. ₇ exponit. i. neutrius. Et no. q hec lex sepe allegatur q casus omissus † a testatore lege vel statuto haberi d₃ p omisso ad hoc. s. so. ma. l. si cū dotem. vbi de hoc plene dixi in glo. vlt. ibi. l. iij. vel fiat determinatio vt ibi not. et est idē effect⁹

a Commodissime. adđ Bar. consil. xciij. incipiē te hugolin⁹ dñi galtere ti And. pozina. in addi. ad bar. hic.

Dy. ibi. Si extraneus. sed illa concor. si recte aduertatur et intelligatur ibi. i. filio. in fin. sed ibi simpliciter instituit ar. eius qđ hac. l. dicitur ibi aūt etiam pure ₇c. hic autem nomiatim in vnū casum. Dy. in eadem glo. in fi. Sed illud propter naturam contrariorum quorum est eade₃ disciplina vt ibi not. hi autem casus de quibus loquitur hec. l. non sunt ɔtrarij: sed diuersi. Ol. Uel dic q illud contingit ratiōe paritatis ₇ coniunctionis inter socios que habet vicē fraternitatis. vt. s. p socio. l. verū. vel dic fm Jac. de bel. q si teneamus opi. q hec lex corrigatur nō erit ɔtraria sed similis. S₃ si teneam⁹ qđ non corrigamus ad. l. filio. in fi. rñ. q ibi in omni casu iuenitur preterit⁹. ₇ ad illud rñ. q ibi procedit ex vi pacti taciti et ex coniunctionis ₇ qualitatis participum natura Jac. de bel.

1 Suus sine alia administratione đr ipso iure heres.
2 Domini appellatione continetur filius.

In suis. Siue instituatur fili⁹ siue pater intestatus decedat filijs continuatur dñium hereditariarum ₇ ideo magis bonorū administratio q̄ hereditat₃ vi denř cōsequi. h. d. Dy. Et dic in suis. i. iniqui erant in ptāte defuncti ₇ his nemine pcedebātur. Dy. possessio tamen etiam in suū non transit nisi apprehensa. vt. j. de acquirē. posses. l. cum heredes. et ex quibus causis maio. l. cum miles. Ibi dominij inter patrem ₇ filium. Jaco. ibi: si paterfa. vnde quantum adiectionem notantem dominiū in substantia non est differentia Olibi ex hac causa quia etia₃ viuente patre viuēte dñiū. Dy. ibi eos exheredare. q. d. non ideo minus sunt domini: quia hoc dominiū per exheredationē pdere possunt. vt. s. de rei ven. l. non ideo. Ol. ibi quos etiam occidere licebat. Istud non erat in libro Dy. in glo. ₇ etiam. posset ibi in nudo intellectu et puto scđm veritatem hoc esse quia duo eiusdem rei insolidum dñi esse non possunt vt. j. de castrensi pecu. l. hereditatē. §. pater. Old. et facit hec lex q si controuersia oriatur inter filiam ₇ agnatos quia agnati dicunt rem feudalē ₇ filia dicat eam esse de alodio q interim sit possessio penes filiam propter cōtumaciam dominij ₇ ita terminatur in vsibus feudorū. Si de feudo controuersia fuerit inter dominū ₇ agnatos. c. ij. Dy. Ulterius etiam allegatur lex ista q suus. † sit ipso iure heres sine alia administratione quia vt hic dicitur non transit ad eum nisi administratio de qua questione que plenissime not. ₇ dixi. C. si ab here. se absti. l. j. Et ad hanc. l. facit qđ dicitur hereditas parentū esse debita filijs. C. de codicillis. l. vlti. de cura. furiosi. l. vlti. §. ij. et bene de impo. lucrati. descript. l. j. circa princip. libro. x. s. pro socio. et quia plerunq₃. istam votum paternum est ad filios res eorum peruenire. C. de legiti. here. l. de emancipa. j. vnde libe. l. scripto. et de bonis damnatorum. l. cum ratio. et quando filij adeunt hereditatem paternam intelliguntur ad propria bona venire. j. de succes. edicto. l. j. l. §. larg⁹ nam filij nō debent thesaurisare parentibus. sed ecōuerso. xvj. q. j. c. predicator. et ibi in glo. ₇ de censibus cum apl's. §. prohibemus. et ibi in glo. ₇ ad hoc etiam bene facit in brocardis de parentibus et filijs rubricella filius viuente patre dicitur dominus. Et quod etiam nota. C. de repudi. here. l. j. et quod dicitur scđm natura₃ hereditas patris est debita filio. in aut. de here. ₇ fal. §. primum ₇ itaq₃. ₇ appellatione domini † continetur filiussa. in bonis patris vt. j. ad sil'. l. j. §. deinde appellatiōe. ₇ ad hoc. s. de inoffi. testa. l. nam ₇ si parentibus. et votum parentu₃ est vt filijs suis parent res suas. vt. j. de bonis liberto. l. nihil. ₇ hoc etiam excusat filium a crimine falsi si sibi ascribat in testamento patris. C. de his qui sibi ascribunt in testamento. l. j. Et ideo filius potest dicere libertos. et. s. de excu. tuto. l. libertum. patres enim desiderāt relinquere hereditatem filijs suis: quia et ipsi filij fuerunt et hoc desideraueruntvt in auł. vt cū de ap. co. §. ceterum. ₇ patres dicuntur esse amicissimi ₇ fidelissimi filiorum. vt. s. de excusa. tuto. l. amicissimos. Sed licet sint domini filij rerum patris hic verum est spe. C. de pactis. l. vlti. non tamen possunt alienare nec de eis aliquod facere inuito patre. vt C. de pactis. l. filius paciscendo. et de iureiurando. l. nec filius. Nec etiam ad illam debitam iure nature habet aliquā actionē vt not. extra de testamen. c. raynucius. in glo. retinebit ergo vltra medium ipsius gl. vt plene dixi. C. de sa. san. ecc. autē. si qua mulier. habet dominiū intellectu solo non reipsa vt hic in glo. notatur et idem dicitur de dote in muliere. vt. C. de iure do. l. in rebus. immo etiam rerum propriarum puta aduēticiarū est pater legitimus administrator. vt. C. de bo. ma. l. j. Itē ppter pdictā spē succedēdi fili⁹ regis đr rex ₇ sic de alijs dignitatibus. vt no. xxiij. q. j. c. si. pdicta et faciūt ad questionē mihi trāsmissam de ciuitate gmēsi vbi ē statutū q null⁹ possit eligi ad aliqđ officium

officium ciuitatis nisi habeat in bonis liberis trecentas. Quidã filiusfa. cuius pater bene habebat in bonis plus ꝙ trecẽta fuit electus ad vnũ officiũ et habebat vnum substitutum substitutus nitebatur eũ excludere dicẽs ꝙ non habebat in bonis trecentũ lz pater haberet. hec. l. cuz cõcor. allegabaṫ ꝙ filiꝰ potior esset ad officiuz. In contrariũ allegabantur alia iura predicta q̃ arguũt eũ nõ esse dñm nisi spe et solo intellectu et ꝙ nõ hz administrationez ꝓ filio etiã facit. ſ. pro here. l. ij. et qꝛ psona patris ⁊ filij eadem reputatur. C. de impube. ⁊ al. substitu. l. fin. cum si. in contrarium est: qꝛ in bonis alicuius esse dicitur quãdo habet actionem ⁊ exceptionẽ. ſ. de acqui. re. do. l. rẽ in bonis. et ibi de hoc: ⁊ quia forma statuti est stricte seruanda ad municip. l. constitutiõibus. consului cõsilio etiã aliorum triũ iudicuz ciuitatis pgami ꝙ filius ad officiuz admitteretur per iura pro hac parte acta. s. et qꝛ maritus ⁊ vxor euitant satisdare iudicio sisti ꝓpter fundum cuius tñ dñium spectat ad maritũ vt. l. sciẽdũ. §. qui fundus. q satisda. cog. Itẽ qꝛ nõ videbaṫ nobis de mẽte ꝯdentium statutum fuisse ꝙ filij quoꝝ patres erant diuites excluderentur si al's essent idonei. Sed soluz excludere paupe res ne corrumperentur pecunia. arg. s. de testi. l. iij. §. j. ⁊ in talibus mens magis seruari debet q̃ verba. s. de excu. tuto. l. scire. §. aliud. ⁊ qui petant tutorem. l. vlti. ⁊. ſ. de adimẽ. le. l. iij. §. conditio. ⁊ pro hoc etiã: qꝛ filiꝰ excusatur a muneribus realibus q̃ sustinet pater qꝛ ⁊ ipse filius sustinere videtur et non debent in eadem domo ẽe duplicia onera vt. C. queãdmodũ filijfamilias ad munera vocentur. l. j. lib. x.

Si ita scriptum. Prouisio in duobus casibꝰ separatis de eqtate trahiṫ ad vtrũq simul cõtigẽtẽ. h. d. ⁊ est pulcher casus ⁊ notabilis et argumẽtabilis: itẽ ex triente. i. ex. iiij. vncijs. Dy. in gl. ꝑsumiṫ eñ ibi. l. ꝯmodissime sed ibi prouidit in casum vnũ tm̃. Hic autẽ in casu natiuitatis vtriusq sepatim: et iõ ꝓuisio separata ad vtrũq casum simul ꝯcurrentẽ se extendit vt. ſ. ti. pri. l. si ita. Dy. vel dic ſm Jac. de bel. ꝙ si teneas opi. ꝙ. l. cõmodissime. corrigatur non erit cõtra sed simile vt ibi dixi. Sed si teneas ꝙ nõ corrigatur Rñ. qõ hic testator fecit mentionem expsse de filio ⁊ filia: lz diuisim. Unde ꝯstat ꝙ voluit ꝓuidere filio et filie sumit g̃ lex hic cõiecturã: qꝛ etiã si simul nascantur voluerit vterq ꝓuidere: ibi autez fecit mentionem solũ de vno casu: et iõ nõ põt ibi sic cõiectura capi. quod satis est idem in effectum solutione Dyn. ad. §. sed si incertum. rñ. ꝙ hic de fauore: ibi de odio. Jac. de bel. ⁊ vide questionẽ quã notaui. s. de cõdi. cã data. s. l. si extraneus. si vendidi equam pregnantem cum pacto si pareret masculũ mihi deberet: si feminã esset emptoris qd iuris si peperit masculum ⁊ feminam vno partu. dic vt ibi dixi. Al.

1 ☞ Quando duo simul dantur quorum vnum dependet ab altero non potest vnum sine altero adimi.

Regula. Si hereditates simul danṫ nõ pñt adimi separatim. h. d. Dy. Sic ergo not. ꝙ quando duo † simul danṫ quoꝝ vnũ depẽdet ab altero nõ põt vnũ sine altero adimi ⁊ ita intelligit glo. vt pz p. l. p quas allegat. sed ar. cõtra. ſ. de le. j. l. seruũ filij. §. vlti. de adiũ. le. l. si seruo. ⁊. l. si seruus. ⁊ iõ forte h̄ est intelligẽdũ ꝙ vnũ sine altero nõ põt adimi. s. vt remaneat alterũ: sed vt tollatur vtrũq sic. Ol. vel dic vt in libertate nullo mõ tenet adẽptio. vt no. ſ. de here. insti. l. lz etsi. in cõditiõe. ⁊ est rõ q̃ ibi assignatur in textu. si vero adimit hereditatẽ nõ tenet adẽptio mero iure: ⁊ in effectu tenebit q̃si nũq̃ videatur fuisse data. vt. ſ. de his que in testõ delentur. l. j. §. penult. ⁊ qõ ibi not. ⁊ iõ caute iste. §. facere videṫ differentiã inter adoptionẽ hereditatis ⁊ libertatis. naz in scõo casu nihilominꝰ erit liber heres hic autez non dr in pmo casu. s. in adẽptiõe hereditatis non ob. allegata p Ol. qꝛ loquũṫ in seruo nõ instituto cũ libertate ⁊ sic in eis cessat rõ q̃ est in. d. l. sed si in ꝯditiõe. §. fi. ⁊ ꝙ ibi no. Ray. in gl. si testator fuerit miles. ibi appeat: qꝛ tunc adẽptio teneret in vtroq si vtrũq testator adimẽ voluisset. et ꝓ hac opi. Py. facit. ſ. de his q̃ in testamẽto delentur. l. j. §. pe.

Testamentũ. Post mortem filij vnica heredis institutiõe collata eiꝰ exheredatio simpliciter facta non ꝓcedit. h. d. ibi: heres esto. ⁊ dic ꝙ ipẽ solꝰ titius erat heres institutus et sic tollitur contrarium primũ in glo. signatuz ibi: quare. quia exheredatio nõ tenet bene infra ⁊ quare ⁊c. Jac. in glos. nec enim tenet ibi. §. sed cum exheredatio nec hereditas adiri potuit nisi adueniente conditione. i. morte filij. Old. ibi vel petit cõtra tabu. si nollit dicere nulluz. Dy. ibi nullus adiri possit ꝓpter cuius aditionem assumat effectuz exheredatio. Dy.

1 ☞ Posthumus exheredatus an rumpat testamentum sicut preteritus.
2 Gradus substitutoꝝ an testamentum vitiare possit.

Si posthumus. Posthumus exheredatꝰ a primo gradu scõm gradum a quo est preteritus: et sequentes qui ab eo depẽdẽt ad sui cõmodum ⁊ legitimoꝝ ab intestato venientiũ rũpit in totũ. h. d. ibi si posthumus. primus casus. Dy. ibi. s. quo tpe. Dy. ibi. pmo gradu scriptos. i. ad institutos. Dy. ibi: ptineat hereditas. qꝛ nasciṫ post mortẽ patris ⁊ institutis adhuc deliberantibꝰ. Dyn. ibi: scõm tñ gradũ a quo erat ꝑteritus. Dy. ibi: pretermittẽtibus. i. repudiãtibꝰ. Dy. ibi institutus a quibꝰ erat exheredatus. Dy. ibi. ipse heres existat scz posthumus patris ab intestato si viuat ipse posthumꝰ: sed si decessit veniant ab hereditate succedẽtes ab intestato et hoc seqtur immo etiã Dy. ibi: defuncto eo. s. posthumo post mortẽ patris et de libe. institu. ⁊ dic eo ex cuius natiuitate ruptꝰ erat scõs gradus. Dy. ibi: omiserũt. i. repudiauerũt. Dy. ibi: substitutos adire. Sed venientes ab intestato. Dy. ⁊ sic patet quod rũpitur nõ solũ ad ipsius posthumi vtilitatẽ: sz etiã alioꝝ. Ja. ibi itaq scõs casus. Dy. ibi: exheredatos. s. posthumos. Dyn. ibi: viuẽtibus primis heredibus institutis in pmo gradu. Dy. ibi: decedat post mortem patris. Dy. ibi ⁊ ipo casu quasi dicat non solũ in ꝑcedẽti. Dy. ibi: ad legitimos veniẽtes ab intestato Dy. ibi: a primis institutis. Dy. ibi: a scõis substitutis. Dy. ibi excludatur morte ꝑuentus: quia moritur añq̃ aliqs institutoꝝ repudiet. Dy. ꝙ sumeret haberet hereditatẽ. Dyn. ibi. magis substitutũ nec etiã aliũ institutum qui nõ repudiauit: qꝛ nõ potuit. ꝑ parte testm̃ rumpi agnatione posthumi immo rũpiṫ in totum. vt. ſ. ti. pr. l. penul. Dy. exposita lr̃a dic ꝙ in pria parte dicitur si exheredo posthumũ ab institutꝫ ⁊ pretereo a substitutis si nascatur institutio deliberantibus rũpitur gradus substitutoꝝ: ⁊ ideo si instituti postea repudiãt si qdẽ viuet posthumo deuoluitur ad eũ hereditas ⁊ nõ ad substitutos: sed eo mortuo deuoluitur hereditas ad venientes ab intestato ⁊ nõ ad substitutos. In scõa parte dicitur a prĩo et tertio gradu exheredaui posthumũ. a scõo gradu ꝑterij natus est posthumus ⁊ mortuꝰ primis deliberantibꝰ eo mortuo primi repudiant: dubiũ est an hereditas deuoluaṫ ad tertiũ gradũ an ad veniẽtes ab intestato et dr ꝙ ad venientes ab intestato nã rupto scõo gradu rũpitur ⁊ tertius q ex eo pendet vñ primis repudiãtibus reducitur res ad causam intestati. In tertia pte dr pmuz ⁊ scõm heredes institui ad eius posthumũ exheredaui tertiũ substitui prĩo. q̃rtũ scõo: et ab his substitutis posthumũ preteriri me mortuo natus est posthumus: ⁊ decessit primus repudiauit partẽ suã: dubium est an illa portio repudiata deuoluaṫ ad substitutum vel successores ab intestato ⁊ dr ꝙ ad successores ab intestato. Op.
1 primo ꝙ posthumꝰ † exheredatus rũpat sicut ꝑteritꝰ iure no-
2 uo p. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. Scõo op. ꝙ gradꝰ † substitutorũ vitiari nõ possit cum institutio deliberãtibꝰ effectũ nõ habeat. sed dic vt dixi. s. e. l. a si primo. Tertio op. ꝙ tertiꝰ gradus a quo est exheredatus non rũpaṫ. sed incipiat ex eo testm̃ valere. vt. s. e. l. iij. §. vlti. sed dic differentiã esse inter natũ ⁊ nasciturum. ¶ Ad hoc op. ꝙ nulla sit differentia. vt. d. l. si a prĩo s. e. Sed dic aut exheredaṫ a precedenti et preteritur a seqũti aut ecõtra. primo casu nõ est differẽtia: scõo sic. O. p. ꝙ prĩo casu sit differẽtia. vt. l. si filius. ⁊. l. posthumus. sed dic in rũpẽdo nõ est differentia. vt. l. si a primo. sed in cõfirmãdo ruptum differentia est vt in cõtrarijs. Contra ꝙ etiaz interrumpendo sit differãtia. l. si a primo in fi. Sed dic differẽtia est in tempore rũpenda quia natus rumpit ab initio posthumus ex postfacto. s. quando nascitur vel dic excludaṫ p mortẽ. Dy. Op. ꝙ posthumus nõ excludatur. vt. s. hac. l. sed dic vt in glo. vel dic excludatur per mortem Dy. Opp. ꝙ ad partem repudiatam vocetur ⁊ quero quid sit de parte non repudiata ⁊ dic vt in glo. que incipit quattuor. Dy. in glo. j. ibi exheredari cũ nõ possit cõmittere causam ingratitudinis. Dy. in gl. quattuor sunt in fi. immo dic ꝙ non admittitur qꝛ per mortem excluditur: nam si viueret vt suus admitteretur. s. e. l. j. rñ. Dy.

Quod vulgo. Si filius instituatur primo gradu etiam preteritus in scõo valet nihilominus testamẽtũ. h. d. Dy. ibi vsquequaq. i. semper vel indistincte. Dy. ibi: substitutus. sic ⁊ in ista substitutione filius preteritus. Dy. ibi: meuium titio substitutũ. Dy.

Si quis ita. Exheredatio facta de filio vt de extraneo putatiue vitiaṫ errore ꝓbato. h. dicũ. l. seqũti. ibi: ita nulliꝰ momẽti. i. ita dz admitti ad hereditatem nõ obstante tali exheredatione. Jac. ibi: filiũ in veritate,

Jac.ibi proposuisset vt extraneū Jac.ibi ꝓpter eā causam.s.q2 non erat filius. Jac.in glo.ꝑ se filiū.ibi.§.iul.al's est.l.ꝙ senat⁹. Et dic vt ibi.⁊.j.de carbo.edic.l.j.§.si quis.nam patris opinio ꝯtra filiū non nocet:sed ꝓ filio ꝓdest.⁊ sic prima rō istius gl.est bona.scḋa nō.Dy.ibi.So.vt ibi.ꝑterea nō est idē effect⁹ existētie ⁊ defectus ꝯditionis.Dy.ibi nō nocet nā non valet ipso iure cum sit casualis ꝯditio.Dy.in gl.vlti.ibi.§.semel.Sz ibi nō fuit error:sz vera cā nō tñ legitima:sed ꝓ legitima approbata. Ol. ibi si alij:ibi nō appet de errore vt ibi no.ij.rñ.Old.vel ꝫm Ja. de bel.ad.§.semel.rñ.vt ibi no.⁊ ad.l.si alij.vt ibi not.ꝫm Ray. Jac.vel dic ꝙ in.§.semel.spāle est fauore libertatis.Jac.

SI filius. Filio suo instituto et ante aditā hereditatez defuncto nepos ex ea scribit ⁊ auo succedit.h.d.Et diuidit in tres partes:in prima loquitur qñ filius instituitur pure et nepos ei substitutus est:in scḋa quando filius instituitur pure et nullus ei substitutus est.In tertia quando filius instituitur heres sub cōditione potestatiua que pōt adimpleri vltimo vite spū:prima vsqꝫ ibi:ꝙ si nemo.scḋa vsqꝫ ibi:sicut euenire.ibi tertia vsqꝫ in fi.et dic plane casuz habeo filiū in potestate⁊ ex eo nepotem instituo pure filiuz ⁊ substituo nepotem et ꝑtereo posthumū me mortuo non nascit᷑ posthumus ⁊ moritur filius anteq̄ adeat:dubiū est vtrū nepos succedat auo ex substitutione vel patri ab intestato ⁊ rñdetur ꝙ vterqꝫ scḋo dicitur institui filium preteriri nepotez me mortuo moritur filius anteq̄ adeat queritur cui succedat nepos ⁊ rñdetur ꝙ succedit auo et patri et nō alteri tm̄ et vterqꝫ ab intestato. Tertio dicitur institui filium sub conditione si decez dederit preterij nepotem moritur filius ꝯditiōe pēdente post mortē patris succedit nepos auo ⁊ patri et vterqꝫ ab intestato.⁊ ꝫm hoc op.ꝙ sit heres auo ꝑ mediam personam patris ⁊ dic vt in glo.vel dic illud quando pater adijt vt si non adijsset hic non erat substitutus. Scḋo opp. ꝙ non sit suus heres:quia filius precedebat eum.⁊ dic vt in gl. Tertio op.ꝙ in tertio casu non succedat vterqꝫ si pater tantū So.hic erat conditio potestatiua vel dic vt in glo.vel ꝙ primo instituit filium:et ceteri nō mutātur.In secūdo dic ꝙ filius pure institutus cū nō habeat substitutū est heres patris in solidū hoc videtur falsum cū institutus sub cōditiōe q̄ pōt impleri vltimo vite spiritu si moritur ante ꝯditionē nō impletā nō sit heres ab intestato.vt.j.de here.insti.l.suus heres.§.vlti. In tertio similiter institui sub ea cōditione q̄ pōt impleri vltimo vite spū.Dy.sed ꝯtra hāc lecturā Dy.op.ad primū dictū ꝙ sit nepos heres auo nō directo.Sed per mediā personā filij:q2 heres heredis ⁊c.gl.et Dy.respōdent ꝙ filius non fuit heres q2 decessit anteq̄ se imisceret.Sed cōtra hoc instat᷑ ꝙ filius sit heres ip͠so iure sine immissione.vt.j.si quis omissa causa tastamē ti.l.j.§.qui sunt in potestate q̄ existentia trāsmittit hereditatez in suos descendētes.vt.C.de suis et legi.heredi.l.apud hostes. cum si.So.hoc verū qñ non esset datus substitutus.Secundo op.ad scḋm dictū ꝙ non sit suus heres auo:quia pater precedebat eum.sol.vt in glos.Sed tunc instatur sicut supra nec pōt responderi ꝙ hic sit substitutus q2 nullus erat vt hic dicitur ꝓ quo facit.C.vnde libe.l.qui se patris scḋm intellectum Jac.de ra.et propter hoc oportet recedi ab intellectu gl.⁊ dici ꝙ filius est heres patri ⁊ non nepos nisi per mediam personam patris Sed tunc videtur ob.tertium dictum huius.l.dum dicit sicut euenire solet ⁊c.prout intelligit᷑ in conditione potestatiua. Sz tu dic ꝙ loquitur in mixta aliter nō potes euadere. Old. Sed huic intellectui obstat textus qui dicit in potestate⁊ ideo dic ꝙ finis loquatur de conditione potestatiua de qua loquit᷑ vers.l. ꝙ si nemo.sed ibi nepos supererat hic non scḋm primū intellectum glo.vel dic scḋm Jac.de are.ꝙ tertiū dictū est exempluz huius ver.ꝙ si nemo.⁊ dictio sicut ponitur exēplificatiue nō similitudinarie intellect⁹ Ol.nō pōt sustineri in v͠s.ꝙ si nemo.q2 viuo filio potuit habere locū successio ex testō ergo ipse nō succederet patri ab intestato nisi dicas succedētes deficere ip͠o viuente et existente in actu mortis.Ray.ibi omisso posthumo.i.filio q credebatur esse in vētre.cū tñ nō esset.Dy.ibi ex eo.s.filio Dy.ibi:non nato.i.q postea non nascit᷑.Dy.ibi pater subaudi et auo immediate.ꝫm glos.⁊ Dy.vel mediāte p͠sona patris ꝫm Jac.de ra.⁊ vterqꝫ ab intestato.ibi sicut euenire solet exēplificat qḋ.s.dixerat ⁊ ponit qualiter pōt cōtingere qḋ dictū est.s. Jac.⁊ dic euenire solet ꝙ nepos sit heres patri et auo ab intestato.Dy.ibi.ipsius potestate sub ea conditione que potest impleri vltimo vite spiritu.Dy.Alij vt Ja.de are.et de ra.dicūt ꝙ impleri non poterat vltimo vite spiritu.Dy.ibi.ei.s.cōditioni potestatiue. Dy.in fi.q2 eo casu erat heres patri immediate ⁊ auo mediante persona patris scḋm Jac.de ra.in glo.dic pure.Sed certe hic non est querendum de qualitate institutionis vtrum pure vel sub cōditione ⁊ hoc postea declaratur per finē l.Jac.ꝫm Dy.fuit institutus in isto primo casu pure.Dy.in gl. ante aditam hereditatē hec vera.Dyn.ibi vel viuente testatore hoc non videtur ꝓcedere iure veteri quo fili⁹ nō habebat heredem.Sed pater occupabat iure peculij nisi dicas eū habuisse filium heredē in castrēsi vel quasi.Sed ⁊ tūc si filius decederet itestatus pater occuparet iure peculij.vt.j.de castrē.pecu. l.ij.Dy.in glo.auo ex testamēto in fi.q2 decessit anteq̄ se immisceret vnde nepos est heres ex substitutione.Dy.hoc verum in isto.j.rñ.huius.l.ꝓpter substitutionez.ad ꝙ accedat qḋ not.s. de inoffici.testa.l.pap.§.quarta.sicut in secundo rñ.huius.l.q2 tūc succedit patri immediate et auo mediante p͠sona patris vt dixi in expositiōe littere.¶Et not.ꝙ ex predicta proxima apostilla Dy.colligi potest Dy.fuisse in oppiniōe tñ glosatoris ꝙ suus non sit heres nisi immisceat lz cōmunis opinio modernorum sit in contrariū vt plene no.et dixi.C.si vt ab here.se absti. l.j.in glo.j.idemqꝫ nepos ibi precedebat ergo non videtur suus vt.§.ita demuz.Dy.institu.de hereditate ab intestato.Oldra. ibi.§.cum autē.et de.l.agnatoꝝ successione.§.primus.Dy.ibi potuerit impleri.pone si decem dederit.nā patri ⁊ auo erit heres ab intestato vt in precedenti casu.Dy.Sed Jac.de are.et de ra.tenent sequentē opi.Azo.ꝙ conditio non potuerit adimpleri in vltimo vite spiritu:⁊ sic fili⁹ fuerit heres patri ⁊ nepos auo mediante patris persona.

MUlti. In fi.i.restitui precipiūt.Dy.in glo.vlti. in fin. Iste.ll.faciunt ꝙ quis videtur prima facie portare incommodum et in veritate portat cōmodum Jac.Sed nunquid hodie hec lex sit correcta ꝑ aut. non licet.C.de libe.preteri.glo.videtur sentire ꝙ sic in.d.l.cum ex filio.de vul.⁊ pu.substitu.Jacob.de ra.videtur distinguere vt si exheredet mala mente locum habeat dicta aut.si vere nō note causa locum non habeat et sic hec lex cum si.non sit correcta.

1 ¶Exheredatio ex re certa non procedit.

1 QUamquidam. Exheredatio † ex re certa vel quota parte non ꝓcedit lz talis institutio admittat᷑.h.d.ibi exheres mihi emit.s.fili⁹.Dy.ibi nō videri.s.recte exheredatū.Dy.Habetur ergo ꝓ ꝑterito q2 neqꝫ institutus neqꝫ vt opt3 exheredatus vt.s.insti.de here.ab inte.§.hec eadē.Ol.in fi.q2 ꝯtinent odiuz. Dy.in glo.nō fauorē.ibi.§.exercitū.So.hic est regulare ibi casuale fauore reipublice.ne milites militiam deserant et dic vt ibi no.per Jaco.de.bel.et.C.de interdi.mino.l.fin.Jaco.de bel. Et vide quod ꝑ.Dy.et alios extra de regu.iur.c.odia.libro.vj. vel dic ꝙ in.§.exercitum.est idem effect⁹ quia desinit eo modo quo incipit.vt.j.de testa.milita.l.ex eo.Preterea exercitus est quoddam integrale siue quoddam corp⁹ a cuius parte remissum videt᷑ a toto remissus ar.j.de furtis.l.vulgare.Dy.

SUb condi. Ibi dederit mortuo p͠re.Dy. in fi.patri naturali:sz si noluerit bene erit heres voluntari⁹ a cōtrario sensu huius l.Dy.In gl.p͠ria in fi.si intelligas hanc gl.in iam nato.si in posthumo non procederet q2 in eū non cadit conditio potestatiua ibidē si sub mixta vel casuali conditione instituat᷑.Dyn.in glo. scḋa ibi:q2 emancipatus nō q2 in arrogatione datus.Old.ibi ⁊ §.alienus.et de here.ab inte.§.j.⁊.§.admonendi.Jac.ibi.§.j.et sic licet cesset ista scḋa ratio prima tamen durat.Dy.

1 ¶Voluntas posterior derogat priori.

1 SI filium. Voluntas posterior † derogat priori.h.d.Dy.in glo.vlti.ibi fallit si prima est derogatoria vltime.Dy.

CUm sub cōditiōe. Casuali vel mixta.Dy.lz glo. dicat de potestatiua ⁊ male q2 nō cadit in posthumū.

1 ¶Filius primo natus ex cōcubina cum qua postea contractum est matrimoniū an p͠feratur tanq̄ primogenitus.

2 Adoptio est actus legitimus per quē fit trāsitus.de potestate in alterius potestatem naturali vinculo concurrente.

FIlio. Licet varietur conditio instituti vel exheredati nihilominus institutio vel exheredatio a ꝑncipio recte facta remanet firma:hoc dicit Dy.ibi iter arrogauit.i.ꝑ arrogationē iterum in potestate redigit Dy.ibi añ arrogationē Dyn.ibi veri p͠ris.i.naturalis ⁊ legitimi

⁊ legitimi. Dy. ibi: intelligatur. i. indicemus de eo tanq̄ de adoptiuo. Sed tanq̄ de vero filio. Dy. ibi: non translatus. de nouo in ptāte per adoptionē. Dy. ibi: Sed redditus patrie ptāti dudum per emācipationē solute. Ol. allegatur tex. iste ꝓ determinatione q̄stionis an filius † primo natus ex cōcubina cum qua postea contractū est matrimoniū ꝓferatur tāq̄ primogenitus illi q post eū natus est ex legitimo matrimonio et videt̄ q̄ sic q: non videtur translatus de nouo ⁊ redditus ⁊ idē posset dici de legitimo a principe de qua q̄stione plenissime dixi. C. de naturali. libe. l. cum quis. ver. sed iterū quero. vers. sequentibus. In glos. j. adoptiuē. no. ꝑ istā gl. colligi posse diffinitionē adoptiōis scōm quosdā. Sed hec diffinitio non est sufficiens: q: nō ꝯprehendit nisi filios. Sed certe et nepotes possunt adoptari. vt. s. de adop. l. si is qui nepotem. quoꝝ alia est appellatio nec ꝯtinētur. Sol. appellatiōe filij. vt. s. de testa. tute. l. q̄ si nepotes. nec est verū vsquequaq̄ q̄ efficiat̄ filius. vt. C. de adop. l. cū in adoptiuis. circa mediū. Et ideo quidā moderni diffiniunt sic adoptio † est actus legitimus per quē fit transitus de potestate in alterius potestatē naturali vinculo cōcurrente pene naturam imitans. ⁊ ista diffinitio est vera ⁊ perfecta q̄ colligitur ⁊ approbatur. s. de adop. l. ij. ⁊. l. adoptio. ⁊. d. l. cū in adoptiuis. Old. in ea. glo. in fi. ⁊ est ratio q: exheredatio ab initio fuit inutilis in extraneo si in filio vtilis: vn̄ licet varietur ꝯditio nihilomin⁹ exhedatio remanet firma ar. sequētis. §. et. l. fili⁹. §. fili⁹. i fi. §. Dy. in glo. sicut. s. ibi: qb⁹ modis testamēta infir. in pnci. ⁊. j. ti. j. l. certū est. Dy. et. e. l. filius. §. j. in fi. nam tenuit ab initio vbi dī. Dy.

Nota hanc q̄stionē quā i achademia Aurelianē/ si preside alexandro guiberto ventilaui.

Siticius. in glo. vlti. in fi. sed cōtra. s. e. l. cōmodissime: sed solue vt ibi no. Dy.

Posthuma. Ibi viuo vl' ēt mortuo. dy. i gl. prima ibi: secus sub potestatiua. Sed nō video q̄ potestatiua cadere possit in posthumū. vt ⁊ dixi. s. e. l. sub cōditiōe. in gl. vlti. ibi si qs heres ⁊c. ita res eñ deuenit ad eū casum a quo nō pōt incipere. Dy.

Tici⁹ testamēto. Exheredatio filioꝝ vl'r facta tȝ nō tn̄ cōꝓhēdit illos q̄s testatoꝛ se ignoꝛat habē. h. d. Dy. Et vide qd̄ no. extra de snīa excōicatiōis. c. a nobis. j. ⁊ de constitu. c. ij. §. j. lib. vj. et dixi. s. e. l. ij. in glo. secus si dicatur ibi. de exheredatione liberoꝝ. §. j. ⁊ hoc iō: q: dictio liberi oēs descēdētes cōtinet ⁊ sic inter certos dictio. vō. filij cōprehēdit ꝓprie tantū filios primi gradus et sic certos cōtinet. vt insti. qui da. tuto. pos. §. vlti. Sed cōtra. s. e. l. ij. sed ibi sunt verba singularis numeri. Dy. i gl. q: nesciēs. ibi: si qs ita. §. si qs ita ignoraret. Dy. ibi: an in generali institutione idē. s. q̄ non teneat sicut nec tenet exheredatio inter ceteros facta. ⁊ hoc arguūt. ll. j. in gl. allegate Ol. ibi rn̄. idem. s. q̄ non videat̄ instituere illum quem ignorat se habere et sic videatur preteritus et dicat nullum. Dy. ibi: qui nō est non tenet institutio. Dy.

Nota casuz singularem.

Lucius. Iste casus non est alibi ⁊ casus est talis q est natus fingitur nō natus tpe testamēti. Dy. vel sic institutio posthumū iā natū ꝯprehēdit ꝓpter ꝓbabilem ignorantiam testatoris. h. d. ibi albescente celo vl' calescente sole. Dy. ibi lȝ ignorante istud verbū lȝ non innuit idem esse in casu ꝯtrario. s. vbi testatoꝛ nō ignoraret etiā. sic not. C. de legi. l. nō dubiū. in fi. glo. magne. in glo. sic ergo. ibi: si quis filiabus. Sol. illud ꝓcedit scōm significationē. Itē illud regulare hic casuale propter ignorantiam defuncti: quia eodem die est editus. vt hic dicitur Jac. de bel.

Posthumum. Ibi natum: id est nasciturum. Dy.

Filius a patre. Viui instituto sub conditione cāli vel mixta ⁊ exheredati in eius defectū moꝛs ꝯtingens pendēte ꝯditione vitiat testamētū nisi ꝑ aditionem coheredis exheredatio ꝯfirmetur. h. d. Dic ergo q̄ i prima parte fili⁹ fuit insolidū institutus sub cōditiōe casuali vel mixta et in defectū conditiōis exheredatus si moritur pendente cōditione nec institutio nec exheredatio pōt habere effectum ergo pinde habetur ac si pater decessisset intestatus. In scōa parte institutus fuit filius sub conditione ꝑ parte ⁊ in defectum conditionis exheredatus et post moꝛtem eius extraneus pro alia parte si moritur filius pendente conditione videtur deficere cōditio institutiōis filij. ⁊ existere ꝯditio institutionis extranei: vnde cū adit extraneus autem assumit effectū exheredatio de filio facta ⁊ ꝑ existentiam cōditiōis trahitur ad tp̄s retro ⁊ sic nunq̄ fuisse preteritus. Sed in primo casu non est coheres ꝑ cuius adhibitionem ꝯfirmaret̄ exheredatio: vnde nec institutus nec exheredatus esse videtur. est ergo heres patris ab intestato ⁊ transmittit ad suos heredes. vt. j. de here. insti. l. suus heres. §. apud iul. Oppo. ad scōm q̄ post moꝛtem videatur exheredatus. Deinde oppo. vt in glo. Dy. ibi sub conditione casuali vel mixta. Dy. ibi. etiam tunc quando moꝛiebatur. Dy. ibi cum filiuȝ Dy. ibi ab intestato pater. Dy. ibi neq̄ exheredatus: quia conditio non defecit neq̄ habuit coheredem. Jac. ibi filio sub conditione casuali vel mixta et in eius defectum exheredato. Dyn. ibi istitui potest et hoc casu pater non videbitur intestatus decessisse. Dy. in glo. prima ibi: vel dic hec vera. Dy. in glos. instituti filium sub conditione. nam si poneres pure institutum pro parte non esset questio: sed si ponis institutum sub cōditione et in defectum conditionis exheredatum et post moꝛtem suā aliū institutum adhuc superest contrarium nisi dicas hoc casu nullo tempoꝛe inueniri preteritum ⁊ ideo testamentum valere ac si nullo modo instituitur saltem pendente conditione exheredationis videtur preteritus. Sed obstat quod exheredatus videtur a parte. vt. s. e. l. cum quidam. Sȝ dicas exheredatum a toto licet institutus fuerit in parte. Dy. In eadeȝ glo. ibi: si ita. §. fina. plus obstat. j. de here. institu. l. suus. §. sed si filio. ⁊ ideo potes dicere q̄ filius pure fuit pro parte institutus. Et datus coheres post moꝛtem vel dic retento casu Azo. q̄ habuit coheredem qui statim adiuit eo viuente et scōm hoc expone litteram filio et alio qui statim adiuit Jaco. in eadem glo. hic sic se viuo quia statim cum deductus est ad impotentiā implendi cōditionem deficit institutio et purificata fuit conditio exheredatiōis facte in defectum conditionis institutionis et retrotrahitur vt s. si certuȝ petatur. l. proinde et sic succedit exheredatio et alter vocatur. Oldra.

Filiussa. Filius a patre preteritus post moꝛtē aui recadens in eius potestatē rescindit testamentum: secus si fuerit institutus vel exheredatus. h. d. ibi in cuiusdam potestate quā preterijt. Et ista preteritio dicebatur exheredatio. vt. C. de testa. mili. l. sicut certi. Sed tamen dicitur exheredatus demū eo tpe quo durat miles ⁊ sic lȝ olim tenuerit testamentū hodie nō tenet q: factus ē paganus siue ꝓuat⁹. Jac. ibi an rumpet̄ eius testm̄: q: recidit in potestatē sui patris. Ja. et videtur q̄ non. nam quidam ⁊c. Dy. ibi recidit qd̄ potestate q: iste casus similis est predictis. Dy. in glo. ex quibus. in fi. addas et quintum vt videbis. j. ti. pri. l. iij. §. j.

Si quis ex certa. Institutio certi posthumi in alio preteritionem inducit. h. d.

Si quis eo tempoꝛe. Institutus in tempoꝛe prohibito per subsequēs ꝯiugiū licitum ꝯfirmatur. h. d. ibi ciuiliter. i. iure ciuili permittente. Dy. in gl. sic est in fi. ad. l. q̄ ab initio. rn̄. q̄ ibi loquitur qn̄ deficit testamentū vitio persone testātis tūc eū nō confirmatur. vt. s. de testamen. l. si filius. hic quando deficit vitio heredis persone heredis vel dicit q̄ non potest conualescescere solo tractu tempoꝛis. Sed ex alio adminiculo pōt. vt hic ⁊ dic vt ibi no. ⁊ dixi: ⁊. e. ti. l. q̄ in initio. ⁊ per Dy. et alios extra de reg. iur. c. non firmatur. libro. vj. ad. §. scd̄a. ⁊. §. j. rn̄det vt ibi no. q: puta stipulatio suspendi non pōt vel dic vt ibi de odio ⁊ de obligatione hic de fauoꝛe. j. de insti. ad id qd̄ dicitur insti. de exhereda. libero. in princip. rn̄de q̄ ibi denegat q̄ posthumum non debeat instituere licet concedat de filio qui est in potestate cū eadem sit ratio. vt. s. e. l. placet. Jac. de bel.

Quid autē. Ibi natum. i. nasciturū post testamētum. Dy. et breuiter dicit q̄ posthumus non natus non admittitur ad partem nec facit coheredē ibi nec alium: scilicet substituit vulgariter nascituro. Jacob. ibi heres sit: scilicet insolidum. Jacob. in glo. facit. j. ibi. sed ar. contra. Sȝ dic vt ibi. Dy. vel ibi loquitur in terris donec alter nasci speratur hic autem quando certum est vnum tantum natū esse. Jacob. de bel.

1. Quinq̄ sunt genera posthumoꝛum.
2. Consilium galli quando locum habere dicatur.
3. Omnis substitutio est conditio naturalis institutio.
4. Filius legitimus potest decem mensibus in ventre poꝛtari.
5. Quis potest reprehendi de insufficienti scientia vel cōsilio.
6. Antiqui doctores corriguntur per minores.
7. Criminaliter licet reprehendere.
8. Posthumus vnde dicatur.
9. Consilium galli an se extendat ad nepotes.
10. Pater emens rem sibi et filijs suis nunquid statim filij habebunt partem.
11. Dies citationis sunt computandi in numero dierum.
12. Doctores minores debent citius eligi ad lecturā q̄ antiqui.
13. Protocolla vbi ponuntur ⁊c. valent.

Gallus. Scdm qd glo. vlti. legis testatur ista lex est de difficilioribus corporis iuris: ideo de ea dici pot qd glo. dicit de. l. filiu que habentem. C. fa. her. s. q fama t re difficilis est tame qr longa t pplexa et de subtili t dubitabili tractrans materia. Et circa ea multi multa scripserut tamen ne in derogado. Dy. plenius illuminauit t declarauit preteritis: tamen licet materia in theorica sit subtilis aduocati tn coiter circa ipsam parum intendunt: qr casus in ea copreheensi non multu sepe occurrunt et de ea parum lucrantur nihilominus tn eam studebo q magis potero lucide t ordinate tractare sicut dominus ministrabit et p eius declaratione videat Azo in summa de posthu. here. insti. t qd ibi sup rubrica notaui. Deinde ad lectura legis accedens quo ad beneesse magis q ad necesse continuari pot. hec lex ad precedentia fm primam cotinuatione glo. q incipit. i. quasi posthumos. Scdo pot pmitti ad euidetia qnqz esse genera † posthumorum Qui not. in gl. C. de posth. here. insti. super rubrica Tertio diuidi potest fm Dy. tota. l. primo in tres ptes: in pria psilij galli reprehesioes t suppletiones sceuole breuis ordinatio testameti qda dubitabiles qstioes et tres regule generales in scdo duo capita. l. velleie. in tertia puisio in casu difficili. primum durat vsqz ad. s. nuc. de. l. scda vsqz ad. s. ille casus. tertia vsqz i fi. Iteru pria subdiuidit i qnqz. in pria psiliu galli. i scda reprehesioes t suppletioes sceuole. In tertia breuis ordinatio testameti: in quarta dubitabiles qstiones: in quita tres regule gnales scda ibi qda recte: tertia ibi: instituens. quarta ibi: si ei9 qui. quinta ibi: in oib9 rc. Veru qr rephensioes sceuole sut circa plura. i. circa psonas. Et casus qb9 icipit nepos vel pnepos esse su9: io scda ps adhuc subdiuidit in duas. Pria vsqz ibi: et qd si tm. in qua supplet circa psonas i illo. v. t qd si tm supplet circa casus q ex interptatione morti assimilant. Iter pria huius scde partis pncipalis subdiuidit in tres: qr in pria rephendit Sceuola Gallu de supfluitate verbor. In scda de breuitate snie seu de insufficieti puisione suppledo circa pnepote tripliciter. Prio qn extat nepos tm ex quo sperat pnepos. scdo qn filius tantu. tertio qn filius t nepos. In tertia ponit determinatio primi vel oim pcedentiu ro prima vsqz ibi: idem credendu. scda vsqz ibi: ita sane. put determinat pria vsqz ibi: ne successioe rc. put est ro pcedentiu. Casus satis patet t post ei9 positione dic ad intellectu sequentiu quo casu loquit gallus quo casu lex velleia: t quo casu casus difficilis q dic vt. in vltia gl. huius. l. Collige ar. ad donatione collata in nepote ex filio spurio. Item ad duo statuta contraria in eode libro statutoru scripta et diuersis tpib9 condit na ita se habet vt prius t posteri9 in ordine statutoru sicut fili9 t nepos in ordine successiois. Ite ad imbreuiaturas tabellionu in quib9 communiter ponit hec dictio rc. q est in hac. l. in plurib9 partib9 vt sub illo rc. possint poni t explicari ea q sut de natura otractus. Et iste est ordo Dy. circa. l. ista que ordinem q plus potero sequar: lz no ex toto vel posses diuidere. l. in quattuor partes. prima pars continet ius antiquu. s. psilium galli circa posthumos institueedos t suppletioes sceuole t durat vsqz ad. s. nuc de lege. t hoc pot subdiuidi fm subdiuisione Dy. scda pars cotinet puisione legis velleie. t durat vsqz ad. s. ille casus. ibi tertia q adaptat communiter de pmis t scdm cap. legis velleie t durat vsqz ad vers. iulianor ibi. quarta ibi ponitur snia iuliani et annectit qda alia questio vsqz ad fin. l. diuisio tamen Dy. magis placet. His pmissis subijcio summariu intellectum et effectum totius. l. scdm dnm Ol. qui sic scripsit aut loqmur de succedetibus primi gradus aut inferior graduu. ¶ De pmis. l. ista no intendit nisi tradedo regula vna. s. q oino debet institui vel pure exheredari al's rediret res totaliter ad cam intestati et no esset locus alicui consilio hac. l. posito. vt. j. s. in oibus. sed descedentibus inferioruz graduu: aut nascunt mortuo pre et auo aut vtroqz viuente aut vno viuete t altero mortuo. Prio casu aut moritur prio auus t postea pater t no fuit necesse p hanc. l. in hoc casu psilium inueniri: qr inferiores gradus pteriri potuerunt. vt. j. s. sit. primo. l. si quis exheredato. in pric. et. s. e. l. si quis posthumos. s. si filius. Si ecotra moritur pater postea auus tunc hz locum consiliuz galli qtu ad verba. mens vero ei9 locum habet in oi descedente puta pronepote siue decedat mortuo ve pronepote viuente filio siue vtroqz viuente t siue filius premoriatur naturaliter siue ciuiliter vt p interdictione ignis t aque vel de sacris exeat p emacipatione t siue filius premoriat vere siue mori fingatur vt qr captus ab hostibus no reuertat t hoc a princip. l. per ordinem vsqz ad. s. instituens. quia consilium galli videbat multipliciter defectiuuz t intra verba inter du snia locu hz. Ponit breue ordinatione testameti quo possint institui omes cuiuscz gradus nascant post morte pris t aui. Et qd dictum est consi-

2 liu † galli locu habere qn nascit nepos post mortez pris. et aui Idem est si nascat eis viuentib9: sed fingatur natus eis defunctis: vt qr nascitur apud hostes vtroqz. s. patre t auo viuentib9 t reuertat eis mortuus quo tpe. s. tpe reddit9 sui seu reuersiois ab hostibus natus fingit. vt. s. si eius. t qd dictu est sniam galli locu habere in pnepote hoc lotu habet etia si nepos qui pnepotem pcedit ponit preteritus dumo decederet nepos an filiu t hoc siue pnepos nascatur oibus mortuis. s. patre auo vel pauo siue eis vn9 qui postea tame tollutur de medio: succedit em licet nunc incipiat esse suus qui institutiois tepe suus non erat sicut t institutus postea adoptatus. vt. j. s. forsitan. t hunc casum intellige ad galli psiliu ptinere sicut gl. ibi notat al's no ad gallu: sed ad casum difficilem ptinet lz glos. dicat q ad velleia in. s. in oib9. tradutur tres regule t ille plane de duab9. s. pma t vltima. qr facta est. s. mentio transeo in edie ptz ro qr captus ab hostibus t apud eos decedes fingit p cornelia decessisse prima hora captiuitatis. t io no est necesse institui quasi ex postfacto appareat tn tpe testamenti no fuisse in rerum natura. in secudo postea casu qn vtroqz viuente dic aut erat natus tpe conditi testameti. Sed precedes psona tollitur de medio p mortez naturalem vel ciuile t tunc locu hz scdm capitulu velleie. vt in versi. etiam si parente viuo vsqz ad. s. ille casus. ide dicunt glo. locum habere qn instituo nepotem iam natu ex filio iam mortuo vt in prima glo. illius. s. ille casus. aut nascitur post conditum testamentum habet locu interpretatio iuliani circa casuz difficilem vt dicto. s. ille casus. In tertio casu quando vno viuente et altero mortuo. Si quidem mortuo auo casus ex superioribus planus est quia non fuit necesse institui vel exheredari. Si quidem mortuo primo patre t viuente auo nascatur siue mortu9 esset pater tempore coditi testamenti siue moriat post conditum testamentum ante tamen natiuitate nepotis hz locuz primu capitulu legis velleie. vt in. s. nuc. de. l. vsqz ad ver. etiam si parente quorum oim effectus hic est q institutio de nepote t pnepote t alijs descendentib9 facta fm aliqd de istis psilijs valet si vero factum non sit t aliquis predictorum casuum emergat rumpitur testamentu t ita visum est mihi. Ol. effectu hui9 l. pstringere alij breui9 sic ponunt summariuz intellectum post testamentu in gradu priori instituto ipoqz de medio sublato siue p casuz mortis siue p casum deportatiois vt p quecuqz aliu casum sequens in gradu institutus suus natus post mortem testatoris vere intra dece sex meses vel ficte eo q ab hostibus reuertitur ad hereditatem admittit ex psilio seu prouisione galli suppleta per sceuolam t hoc dicit vsqz ad. s. nuc. de lege priori de medio sublato in vita testatoris qui quidem prior siue sit in rerum natura tempore testamenti sui non succedens in gradu substitutus t suus natus admittitur ad hereditate ex puisioe legis velleie ex primo capite et hoc dicit vsqz ad. s. etiam. si parente viuo. Ibi hoc dicit an testamentum t viuentibus parentibus succedens in gradu natus t substitutus ipisqz de medio subductis p quecuqz casum quo qs desinit esse suus admittit ad hereditate ex prouisioe legis velleie ex scdo capite t hoc vsqz ad. s. ille casus post testamentu et viuentibus parentibus succedens in gradu natus t substitutus ipsisqz de medio subductis per quecunqz casum quis desinit esse suus admittit ad hereditatem ex prouisione iuliani in casu difficili et emancipatus de necessario herede efficitur voluntarius. h. d. vsqz in fi. l. premisso summario intellectu veniam9 ad declaratione. l. nre p ptes. Et prio declarabo prima parte faciendo vsqz ad. s. et quid si tantum. Et que pers breuiter hoc intendit viuo auo mortuo patre posthumus nepos intra. x. menses natus post mortem aui debet institui fm consilium galli. t hoc vsqz ad ver. quedaz recte. in illo ver. quidem recte. dicitur q vnusquisqz voles prouidere fm necessitates a iure iterpositas: vel sic dispositio simpliciter pcepta ad duo extrema inter q est ordo fz ordine illor regulat hoc et pbat. l. insula. s. q potio. in pig. ha. Et hoc vsqz ad ver. idem credendu. Ibi vero circa personaz pnepotis siue ante testamentu factum decedat filius siue nepos siue vterqz viuat tpe testameti p sceuola suppletur psiliu galli. et hoc vsqz ad dictu. s. et quid si tantu. Modo vt ostendamus etia iuuenibus ponat casus i terminis sic. Quida accessit ad gallu aqleu: et qsiuit ab eo si aliquis habeat filiuz natu et ex eo nurum pregnantem qualiter pot codere testamentu secure ita q no rumpatur. Rn. gallus hoc modo instituo filiu et si filius me9 viuo me rc. vt in littera ponit quo consilio recepto a gallo statim adiuit sceuola et quesiuit vtrum consilium galli esset sufficiens cui respondit sceuola licet galli psiliu sit satis vtile: tn quidam putat breui9 fieri posse t lz gallus fuerit nimis breuis in snia tn credendum est q intellexit de pnepote. h. d. lram sic expone. Gallus quida habent in textu aqlius. sed glo. no habuit t io supplet t

communiter

cõiter non habetur tñ bene fuit ille gallus.vt.ĩ.e.⁊ bene verba
se habent ⁊ fuit homo magne autoritatis. vt.s̃.de origi.iur.l.ij.
Iac.§.post hoc.qntus et ĩuenit aquilianã stipulationẽ.⁊.l.aq-
lianã.vt insti.qui.mo.tol.obligatio.§.est prodita.⁊.s̃.ad.l.aqui
liam.l.j.Et de eo etiã habetur.s̃.de acti.emp.l.fundi.§.si ruta.
⁊ hec dictio gallus plures habet significationes: vnde versus
Galus auis gallus ppl's gallusqꝫ sacerdos.⁊ de significato et
ꝓprietatibus galli vide in alphabeto:⁊ de gallo gallinaceo.de
quo etiam fit mentio.C.de his qui paren.vel libe.occi.l.j. ibi sic
posse.i.necesse esse necessitate causatiua nõ precisa ⁊ nõ cõside-
rato tpe p̃senti sed futuro. Dy.ibi: institui.i.substitui.Dy.Ibi
nepotes ex se nascituros ibi induxit.i.de nouo inuenit. Dy.vt
ĩ.e.l.§.j.si is qui filiũ.Qñqꝫ sumit̃ ĩducit ꝓ cancellauit.ĩ.de his
q̃ in testa.delen.l.j.⁊.C.de so.indu.Dy.⁊ de significato huiꝰ di-
ctionis vide in alphabeto dictiõe:inducas:ibi si filius meꝰ insti
tutus.Dy.ibi:viuo me testatore.Dy.ibi:morietur al's morit̃:et
tunc ponit̃ presens ꝓ futuro vt in glo.Ol.ibi tunc.i.post mortẽ
filij hec em̃ dictio tunc extremũ momentũ temporis significat.
vt.ĩ.de condi.⁊ demon.l.iiij.in fi. Dy.ibi post mortẽ meã.s.aui
Dy.Si enim añ moriat̃ non ꝓuidit gallus:sed lex velleia in ca
su difficili.Dy.ibi quidam recte dic quidam.s.iuriscõsulti.⁊ est
scđa pars prime partis principalis Dy.in qua incipiũt rep̃hẽ
siones sceuole circa personas.et q̃ reprehensiones notantur in
glo.que incipit ecce ꝯsilium galli.⁊ ista prima reprenhensio est
de superfluitate q: non erat opus ꝙ gallus diceret si filius me
viuo morietur.Sed sufficiebat ꝙ diceret filium instituo et ne-
potẽ qui nascetur ex eo infra.x.mẽses ⁊c.substituit̃.nam nepos
inuenit se substitutum eo casu quo filius moritur viuẽte vel ali-
ter excẽplificat vt colligitur in glo.q̃ incipit.i.nõ dicit.ibi.credũt
al's putant.Dy.ibi:non rumpi testamentũ an nato posthumo
Dy.ibi instituat filiũ ⁊ nepotẽ nascituꝝ ex eo.Dy.ibi: valeat.i.
effectum habeat substitutio de nepote facta.Dy.ibi cõcipi pos
sit.i.mortuo filio viuente auo ⁊ nepote nato post mortem aui vt
ĩ.de vul.⁊ pu.substitu.l.si mater.§.j.nam hic est casus qui com
prehenditur in consilo galli.Dy.ibi:idem credendum. Secun
da reprehensio galli multum curialis et est de insufficiẽtia:q:
gallus nihil dixit de pronepote et sic est suspectio circa perso-
nam.hic enim erat nepos tm̃ ⁊ ex eo pronepos sperabat̃.Dyn.
ibi dicat testator cui mortuus est filiꝰ et viuit nepos ex quo spe
ratur pronepos. Oldra.ibi: decedat nepos institutus. Dyn.
et qui solus viuebat tempore testamẽti.Ol.Ibi:etiam.sub isto
etiam continetur totum quod dixit gallus ab illis verbis sen-
tentieqꝫ neptis vsqꝫ ad versi.quidam recte.Dy.ibi:sed si viuo
tertia reprehensio galli de insufficientia et hic extabat filius cũ
et ex nepote premortuo filius sperabatur. Dy.et est casus ecõ
tra in facto ad superiorem proximum. Old.ibi filius meus in-
stitutus.Dy.ibi ⁊ nepos preteritus.Dy.ex quo sperabatur ꝓ
nepos ibi: viuat tempore testamenti.Dy.ibi concipe al's conci
peret.s.testator verba sua in substitutione pronepotis Dy.ibi:
vtrisqꝫ mortuis.s.filio ⁊ nepote.Dy.ibi.nasceretur me mortuo
et supple heres mihi esto.Dy.ibi:ita sane.s.est admittenda vel
est necessaria substitutio pronepotis si prius ⁊c. Oldra.⁊ dic si
prius.s.q̃ filius ꝯm primũ casum vel ꝯm alium prius q̃ auus
decedat nepos ⁊ filius ⁊.scđm hoc ibi ne successione ⁊c.est ratio
ad oẽs tres casus.s̃.positos.s.quare valeat substitutio prone-
potis et non ad proximum tantum:sed scđm primum est ratio
ad proximum tm̃.Dy.Vel dic ꝙ ibi ita sane est ꝯclusio ad oia
premissa dicendo ꝙ nõ solũ de filio dꝫ fieri mentio. Sed etiam
de nepote ne primus mortuꝰ vltimus nascẽdo rũpat testamen
tũ:qđ verũ est si nepos decedat filio viuo deinde filiꝰ viuo auo
tunc em̃ ꝓnepos rumpit vel dic quod non est vis quis prio de-
cedat nepos vel filius dũmodo ambo moriantur viuente auo
⁊ hunc casum magis videt̃ sequi Dy.ibi:deinde filius vel ecõ-
uerso.Dy.⁊ dic filius ĩstitutꝰ ibi:ne successiõe nepotis mortuo
prius filio vel ꝓ nepotis ꝯm aliũ.Dyn.ibi testamentũ rũpet̃ si
ꝓnepos se preteritum iueniret. Dy.exposita lr̃a aliqua vtilia
colligamus.¶ Et primo ex eo ꝙ exponitur littera institui:id

3 est substitui.Not.ꝙ omnis substitutio † est conditio naturalis
institutio.Sed non conuertitur et hoc probatur licet glo.nõ al

4 leget.ĩ.ad.l.fal.l.in rõne.§.si filio.Sol.no.ꝙ filius legitimus †
põt decem mensibus in vẽtre portari ⁊ nõ vltra nisi ꝑ paucos
dies ꝯm phisicos vt dicit gl.⁊ in istis decẽ mensibus computa-
tur dies mortis testatoris seu patris quia non post mortez sed
in vita potuit generare.Sed quatenus hec glos.dicit ꝙ natus
post decez menses per paucos dies sit legitimus filius non vi-
detur bene dicere. Etiã contrariã no.s̃.de sta.ho.l.septimo mẽ
se et probatur.ĩ.de suis ⁊ legitimis.l.ab intestato.§.post decez.
primo respon.⁊ in aut.de restitutione et ea que parit.§.fin.col.
iiij.que hic in glo.allegantur.Idem tamen ꝙ hic nota.dicto.§.

fina.De hoc dicetur.ĩ.in q̃stionibus.ver.scđo quero.tertio no.
ꝙ quis põt reprehendi de superfluitate:quia gaudent breui-
tate moderni.s̃.de offi.p̃fe.pretorio.l.breuiter cõmemorare ⁊ ꝓ
breuitate contra prolixitatem facit.C.de appella.l.ampliorem.
§.j.vbi de hoc.s̃.de origine iuris.l.j.Ibi non quia velim verbo
sos cõmentarios facere et de hoc dicetur.ĩ.in oppositionibus
in octaua oppositione et dixi de hoc.C.de precibus imperatori
offeren.l.instrumentorum et plenissime.C.de testa.l.testamen-

5 tum.Quarto.not.ꝙ quis † potest reprehendi de insufficienti
sñia seu consilio id em̃ perfectũ est ꝙ ex omnibus suis partibꝰ
constat.vt.d.l.j.s̃.de.origi.iur.et nihil videtur actum cuꝫ aliqd
addendum superest.vt.C.ad sil.l.penulti.cum si.cauendum est
itaqꝫ per consulentes sic mature et deliberate consulere ꝙ nõ
possint redargui sicut ille gallus redarguit̃. Quinto no.ꝙ an-

6 tiqui doctores † corriguntur per minores.Iste eniꝫ gallus an-
tiquus fuit.vt.ĩ.e.l.§.si eius.in fin. Et apud antiquos magne
autoritatis.vt.d.l.ij.§.prĩo.hoc.s̃.de orig.iur.et tamen hic cor-
rigitur per Sceuolam ⁊ Velleium iuniores et moderniores.vt
hic patet.et.ĩ.§.nunc de lege nec per hoc antiquis irrogatur
iniuria: quia vbi publica tractatur vtilitas si minor veritatem
inuestigauerit nulla maiori irrogatur ĩiuria.vt.C.de offi.recto.
ꝓuincie.l.potiores.et quanto iuniores tãto ꝑspicaciores vt hic
dicit glo.⁊ bene per Azo.in ꝓhemio summe in prin. Sexto no.

7 ꝙ quis debet aliũ curialiter † reprehendere sicut hic fecit sce-
uola Gallum prĩo em̃ eum redarguit sub nomine alieno dum
dicit quidã recte ⁊c.¶ Scđo dicẽdo ꝙ credẽdũ est ipm gallũ
estimasse ⁊c.Ad hoc facit ꝙ dicit Seneca de quattuor virtuti-
bus salles cui sint sine dẽte.i.reprehẽsiones tue. Sed licet cu-
rialiter seuola gallũ reprehendat tñ satis insidiose.vt hic colli
gitur sic ẽt reprehendit Pom.s̃.de neg.ge.l.põp.scribit.Vlti
mo no.qđ dixi in expositione lr̃e.s.ꝙ partus legitimus põt esse
in ventre matris ꝑ.x.menses ex quo seqtur ꝙ die mortis posset
quis contrahere mr̃imonium cũ supersit spes sobolis procreã
de.vt.C.de naturalibus libe.l.nuper.¶ Expeditis notabilibꝰ
veniamus ad oppositiones.primo opponendo ad cõsiliũ galli
qui dicit nepotes institui posse ꝙ verbum non denotat necessi
tatem:sed ꝑtãtem.vt.s̃.de.offi.presi.l.sepe.⁊ de iudi.l.non qc-
quid.sed certe immo auꝰ habet necesse instituere nepotes.vt.ĩ.
tit.j.l.posthumorũ.Sol.dic ꝙ necessitas alia est causatiua alia
p̃cisa causatiue tenetur instituere ne eius testamẽtũ rumpatur
sed precise non.scđo op.ad idem ꝯsiliuꝫ galli dũ dicit de filio er
go filius inueniet se p̃teritũ.⁊ sic dicet testamẽtũ nullũ.vt.ĩ.eo.
l.inter cetera.⁊ institu.de exhereda.liberorum in princ.sol.vt in
glo.s.quia gallus p̃supposuit.⁊ intellexit filium institutũ et ne-
potem substitutuꝫ ei:ideo expone institui vt in lr̃a dixi. Tertio
op.qđ gallus male dixerit cũ dixit posthumos nepotes q: po-
sthumus dicetur ille qui si nasceret̃ viuo testatore esset suus he
res vt dicta.l.posthumorum.ĩ.ti.ꝓxi.So.dic ꝙ quinqꝫ sunt ge
nera posthumorum.vt no.C.de posthu.here.instituẽ.super ru
brica.est eniꝫ verus posthumꝰ qui nascitur post humatũ seu se
pultuꝫ corpus defuncti.vt.ĩ.ti.ꝓxi.l.iij.in prin.est et quasi po-
sthumꝰ qui nascitur in vita testatoris.vt dicta.l.iij.Et posthu-

8 mus † [a] dicitur quasi posthumus qui nascitur filio sublato de
a medio ⁊ post mortẽ aui:est enim verus posthumus quia nascit̃
posthumũ est et quasi posthumꝰ ꝙ filio existente de medio inci
pit esse suus.vt.d.l.posthumorum.ĩ.ti.proxi.Quarto op.ꝙ sce
uola incidat in vitium superfluitatis de quo reprehendit gallũ
et etiam in vitium insufficientie ponendo de morte naturali tm̃
et sic turpe est doctori cum culpa redarguit ipsum vt ait cato.
So.vt in gl.que ĩcipit siue ꝓneptis. Quĩto op.ꝙ sceuola inci-
dat in vitium contrarietatis reprehendendo gallum de super-
fluitate et breuitate que duo simul nõ possunt esse in eodẽ sub-
iecto.vt.ĩ.de verb.sig.l.hec verba.ille aut ille.So.dic ꝙ repre-
hensiones sunt certa diuersa non circa idem.Primo enim cir

9 ca verba.scđo circa sñiam.Sexto op.ꝙ consilium † galli se ex-
tendat ad nepotes natos viuo auo vt institu.de exhered.libe
berorum.§.posthumorum.Scđo hoc non est ex cõsilio galli sꝫ
ex prouisione casus difficilis.Septimo op.quia videtur sup-
pletio sceuole defectiua:quia nihil dicit de pronepte. Sed dic
ꝙ continetur sub masculino.s.ꝓnepote.vt.ĩ.de verbo.signifi.
l.j.Octauo op.et videtur ꝙ gallus nõ reprehẽdat̃ rõnabiliter
a sceuola:q: licet fuerit vsus aliquibus verbis sup̃fluis non tñ
istud est vitiũ:q: non solẽt que habundant vitiare vt in regula
iuris nõ solent.⁊.C.de testa.l.testamentũ.vbi de hoc plene dixi
licet ista superfluitas non vitiet testamentum tñ rep̃hensibilis
est:q: in iure vel iuriscõsulti cõsilio nihil debet esse superfluum
vt.C.de nouo codi.compo.§.quibus.circa hoc dic:aut aliquid
est superfluũ ita ꝙ contra substãtiam actus de quo queritur ⁊
tunc vitiat et reprehensibilis est.vt.ĩ.de regulis iuris.l.actus.

a ¶ Posthu
mus. Adde
ẽt ꝙ posthu
mus dr̃ natꝰ
post testamẽ
tũ.Bart.i.l.
cõficiuntur.
§.si post.de
iure cod. et
in.l.filiꝰ a pa
tre.isto titu.
et ĩ rub.C.de
posth.here.
doct.in.l.po
sthumi.§.j.
de iniust.test.
Itẽ dr̃ filius
iã natꝰ patre
inscio.l.ticiꝰ.
§.lucius.isto
ti.ĩ.l.posthu
mi.§.noĩatiꝫ
et ibi bar.de
ĩiust.tes.paul.
de cast.ꝯsili.
lxxx.qđ inci-
pit casus iste
frequẽter.vi
de Aulũ ge
liũ li.xij.c.xv
et posthumi
appellatiõe
an liberi ꝯti
neãtur vide
bart.in.l.qđ
his.§.itẽ te-
stator.ĩ.đ le-
ga.iij.et in.l.
qd si nepo-
tes.de testa.
tu.tex.ĩ.§.si.
ĩsti.q.tes.tu.
da.pos.⁊ po
sthumꝰ an di
cat̃ q ẽ natꝰ
secto ventre
vide text.et
doc.in.l.po-
sthumus.de
inoffi.test.in
l.qd dr̃.s̃.de
libe ⁊ posth.

aut non est ɔtra substantiã. Sed est vltra vel preter: ⁊ tunc nõ vitiat licet sit reprehẽsibilis per hoc. C. de appe. l. amplior. §. in refuratorijs vbi de hoc plene dixi. ⁊. d. l. testamentũ. C. de testa. ⁊ etiã tetigi. s. in notabilib⁹. ver. iij. no. Expeditis contrarijs q̃re primo pro declaratione lr̃e quare gallus in cõsilio suo nihil dixit de nepote ex filia. rñ. gallus noluit ꝓuidere nisi circa anullationem testamenti ꝓpter defectũ anullationis ac in descẽdẽtibus ex filia preteritio habetur ꝓ exheredatione. vt institu. de exheredatione libertorũ. §. mater. ⁊ ideo eoꝝ preteritio nõ reddit testamentũ nullum ipso iure ⁊ hoc verũ iure isto. ¶ An autem ꝑteritio patris vel matris facta de descendentibus ex filia reddat testamẽtũ nullũ ipso iure dicetur. j. e. §. in oĩbus. Scđo quero qd si nepos non nascit̃ infra decẽ menses vt dicit lr̃a: ʒ postea per duos dies vel paucos nunqd testamentũ rũpet̃ videtur ꝙ sic q₂ testator hoc casu nõ ꝓuidet ergo ꝓ omisso hñd⁹ est. vt. s. e. l. ɔmodissime. Contrariũ tenet gl. per. l. vlti. C. de postu. here. insti. et q₂ tanto tp̃e põt esse part⁹ in ventre matris ẜm phisicos. vt hic dicit glo. ⁊ idẽ no. in aut. de resti. ⁊ ea q̃ parit. §. fi. col. iiij. ⁊ pro hoc. j. de suis ⁊ legitimis. l. intestatos. §. post decez. ij. rñ. vbi d₂ q̃d potest nasci legitimus partus in sexto mẽse et duobus et si hoc est in termino infra quẽ põt stare in vẽtre. Idem d₂ esse in termino vsq₃ ad quẽ ⁊ hoc mõ d₂ induci ille. §. Sed in cõtrariũ est expresse eo. §. j. rñ. et q̃d not. s. de sta. ho. l. septimo mẽse. Et istud vltimũ placet quibusdã modernior̃ib⁹. s. q̃d talis partus natus post decem mẽses et paucos dies: puta duos non sit legitimus et iõ nõ rumpit testamẽtũ ⁊ plus dicũt ꝙ dato q̃d esset legitimus adhuc gl. malediceret q₂ testator ẜm cõsilium galli hoc casu non ꝓuidit sed solũ de eo qui nasceret̃ in. x. mensib⁹. vt ⁊. s. dixi. ⁊ ideo iste casus habebit̃ ꝓ omisso nõ ob. ẜm eos. dicta. l. vlti. C. de postbu. here. insti. allegata per gl. q₂ ibi erant verba dubia q̃ adaptari poterant ad vtrũq₃ tp̃s. vt ibi not. ¶ Tertio q̃ro quid si pater habeat filiũ et nepotes superstites ⁊ ita dicat̃ in testamẽto filium ⁊ nepotẽ meuʒ instituo nunqd ambo simul admittãtur in ordine successiuo vt filius videatur institutus ⁊ nepos substitut⁹ querit hic glo. et est vtilis questio. Et videtur ꝙ ambo simul admittantur: quia ita fit cõiunctio per monosyllabã cũ sicut per et. vt. j. de leg. j. l. ticie textores. §. nihil. ⁊ de vsuf. le. l. illi cũ illo. sed si testator dicat instituo patrem cũ filio ambo simul admittuntur. vt. C. de impube. et al. substitu. l. fi. ergo ⁊c. Idẽ si legit̃ vsufr. cũ filij sunt collegatarij ⁊ portio vnius accrescit alteri. vt. s. de vsufru. accrescẽ. l. si mulieri. Item certum est quod ab intestato primo notatur fili⁹ q̃ nepos. vt. C. de suis ⁊ legitimis. auten. in successione. vt ergo institutio aliquid operetur dicẽdum est quod simul admittantur. argu. ad hoc. j. de leg. j. l. si quando. Item vbi de voluntate apparet de ordine non curatur. vt. j. de solutio. l. nec enim. ⁊ de lega. ij. l. cum pater. fideitue cum ergo hic de voluntate testatoris vtrunq₃ instituentis appareat non attento ordine vterq₃ simul admittetur. ¶ In contrarium ꝙ admittãtur ordine successiuo quia quod seruatur in successionib⁹ ab intestato seruauari debet in successionibus intestato vt. j. de verb. signi. l. legi obuenire. Sed in successionibus ab intestato seruatur ordo. vt j. de bono. posse. contra ta. l. j. §. ergo ⁊c. Hoc idem probatur ex ordine affectionis. naʒ prefertur q̃ verisimile est testatorem ꝑdilexisse. vt. j. de leg. ij. l. cum pater. §. penul. ⁊. l. peto. §. fratre. ⁊. C. de ver. sig. l. fi. S₃ pater pl⁹ diligit filiũ q̃ nepotẽ ergo ⁊c. Itẽ cum relinquitur pluribus copulatiue nec appareat cui primo presumitur scđm ordinem scripture relictum vt. j. de here. insti. l. qui soluendo. ⁊. l. ⁊ si non lex. §. j. de fideius. liberta. l. generaliter. §. quid ergo. ⁊ de vsufr. l. quotiens. Item videtur expressuʒ hic in consilio Galli ⁊ in prima suppletione Sceuole que est in versi. quidam recte. ⁊ pro hoc. j. e. §. instituens. in fi. vbi videtur casus nostre questionis et hanc opin. hic sequitur glo. j. ⁊ rñ. ad preallég. l. vlti. C. de impube. ⁊ al. substitu. ꝙ ibi erat facta institutio per extraneum ad cuius bona pater et filius al's nullo iure admittebantur. Et eodẽ modo respondet ad. l. simili. de vsufruct. accrescendo ⁊ hanc etiam opin. glos. hic approbat Dyn. et pro hoc bene facit. j. ad trebel. l. heredes. §. fi. Alij vt Jac. de are. et Oldra ⁊ sequaces ꝙ vterq₃ admittat̃ pro dimidia. Sed pars nepotis queritur filio si nepos erat ĩ potestate. vt. j. de acquiren. here. l. placet. si autem erat emancipatus apud ipsum remanet. vt. j. de leg. iij. l. a patre. ⁊ pro hoc dicta. l. vlti. de impu ⁊ al. substi. ⁊ de vsufruc. accrescen. l. si mulieri. Non ob. presens §. q₂ hic ideo. sec⁹ q₂ si natus esset posthumus patre viuo non esset instituibilis vtpote posthum⁹ alien⁹ qui non poterat institui iure isto. vt institu. de lega. §. posthumo. et de bonorum possessi. in prin. ⁊ ideo videtur institutio collata in eum casum quo valere potuit: scilicet post mortem patris nam tunc incipit esse suus. at in questione ꝓposita institutus est talis qui institui potuit. Jacob. ⁊ Oldra. Sed contra predicta videtur ꝙ posthumus alienus etiam iure isto posset institui. vt. j. de leg. j. l. penulti. ¶ Sed dic ꝙ verum est ꝙ institui poterit ex permissiõe galli in certis casibus qui sunt hac. l. vsq₃ ad. §. nunc. de lege ꝓ predicta opini. Jac. de are. inducunt quidam. j. de lega. ij. l. codicillis. §. instituto. Sed nihil facit: q₂ ibi nepotes erãt emancipati ⁊ sic extranei: vel ibi constabat de voluntate per coniecturas: quid ergo pro necessitate tenebimus in questiõe predicta. Dy. ⁊ Odo. et communiter alij moderni inter quos est Ray. tenent ꝙ ista glo. in terminis questionis verum dicat: quia cum talis institutio fit ab eo qui habet necesse facere vt ab auo debet itelligi scđm et eodem modo quo instituẽs habebat necesse facere: sc₃ vt filius sit institutus et nepos substitutus. ar. huius littere que dicit vt eo casu valeat qui ex verbis ⁊c. ⁊ ar. s. de vsu. l. si stipulatus. circa mediũ vt leg. no. ca. l. j. §. sub conditiõe ⁊ de cõdi. indeb. l. si ꝓcurator. §. celsus. et hic videt̃ equior ⁊ qui tenẽt hãc opi. Ad contraria respondẽt primo ad. l. si mulieri de vsufruc. accrescendo ꝙ ibi loquit̃ in legato nõ in hereditate. ⁊ que sit rõ diuersitatis colligi potest ex casu summario huius. l. q₂ testator habet necesse instituere posthumos: ʒ nõ habet necesse eis legare. Itẽ illa lex loquit̃ in testatore extraneo ad. l. si qñ. §. j. ð le. j. que arguit institutionẽ debere aliquid operari dic ꝙ hñ operatur: q₂ cum al's succederet ab intestato nũc admittitur ex testamento ad. l. nec eñ. de sol. ⁊ in aut. de mona. §. fi. que arguũt ordinem nõ debere seruari dic ꝙ hoc ideo est q₂ ibi apparebat de expressa volũtate legata vel hominis disponẽtis: et ideo ibi ordo non seruatur. vt dixi. d. l. nec enim. ⁊ plene. s. de excu. tuto. l. si duas. in princip. ad. l. vlt. C. de impube. ⁊ al. substitu. que magis videt̃ obstare sup̃ rñsum est: q₂ loquitur in testatore extraneo qui non habebat necesse instituere: et iõ ad propositum parum facit qui ante tenere nolunt opi. Jacob. de are. ⁊ sequaciũ ad contraria. c. sic respondẽt ⁊ primo ad. l. peto. §. frem. de le. ij. ꝙ ibi voluit testator quod remanent in familia ⁊ nomen familie magis retinetur per primiores: ideo ordo seruatur vt primo inuitanti videantur proximiores in gradu considerata etiã testatoris affectione. Nã ⁊ si testator noluisset vlteriores preferri hi tamen vocarentur. vt. e. tit. de le. ij. l. cuʒ ita. § in fideicõmisso. non obstat. l. cum pater. §. pe. e. ti. de leg. ij. quia ibi est disiunctiua. vel dic vt dixi. C. de ver. sig. l. pe. nõ ob. l. quotiens. de vsufr. quia ibi voluit testator eos vti frui alterius animus vt ibi patet Nõ obstat hec. l. in princi. versi. quidã recte. vt. s. dixi. non ob. §. instituens. j. q₂ loquitur quando nepos nascitur filio eodemq₃ patre suo iam sublato de medio in vita aui ⁊ ideo videtur institutus ordine successiuo. si enim natus esset patre suo viuente non esset instituibilis vt predictum est quia esset posthumus alienus. Alij dicunt quod est differẽtia in verbis testatoris vt si testator dixit filium ⁊ nepoteʒ instituo tũc ordo seruet̃ vt primo filius deinde nepos vocetur per iura preallegata et idem si econtra dixisset nepotem et filium institui quasi videatur eos instituisse scđm q̃d habebat necesse instituere vt testamentum non vitiaret̃. Si aũt versus fuisset verbo pluralis numeri dicẽdo filium et nepotẽ heredes instituo tunc q₂ mens testatoris ex talibus verbis colligi possit videtur ꝙ eos voluerit simul ⁊ pariter esse heredes pariter succedãt. sed ista distinctio nõ multũ placet necnon ꝙ possit bene per iura probari si mihi occurreret hic stareʒ opinioni glo. et sequacium: quia mihi equior videtur licet opi. Jac. de are. ⁊ sequaciũ validis rationibus fulciatur. ¶ Quarto queri põt qd de legatis relictis patri ⁊ filio q̃dam dixerunt idem ꝙ in institutione. ¶ Sed verius est ꝙ ambo pariter ad legata admittantur per. d. l. si mulieri de vsufruc. accrescen. Et quia in legatis cessat predicta ratio necessitatis: q₂ auus nõ habet necesse legare sed instituere sic. Quinto põt queri si quis emit rem † sibi ⁊ filij suis iniquis: statim filij habebũt partem an demum mortuo patre ⁊ sic ordine successiuo: et ꝙ habeãt dñiũ ordine successiuo facit hec lex ⁊ alle. s. in alia q̃stione institutionis facte de filioꝝ nepote. ⁊ pro hoc. j. de operis libertorum. l. ⁊ iurisiurandi. §. fin. econtra. Quod statim simul veniant faciunt allegata pro alia parte: scilicet. l. vltima. de impube. ⁊ alijs substitutio. ⁊. l. si mulieri de vsufruc. accrescen. non ob. hec lex quia loquitur in actu necessario vt dictum est. Iteʒ non ob. dicta. l. vt iureiurandi. §. fina. et si operas de operis libertorũ: q₂ loquũtur de tali promissiõe cuius natura est ꝙ debeatur dñiuʒ post mortem patris quia opere debentur vt patronis. sed filij viuente patre quo ad operas non habẽtur pro patronis ⁊ iõ stipulatio simpl'r facta videt̃ facta ẜm naturã rei in stipulatiõe ðducte. vt. j. vt lc. no. ca. l. j. §. si qs sub ɔditiõe. ʒ Ja. de ra. t₃ ꝙ ordine successiuo veniã ꝓ quo facit pal. l. peto. §. frẽ de le. ij. ⁊. l. cũ pr̃. §. pe. ⁊ so. ma. l. gaius. scđm vnũ intellectũ vnde ipse Jac. dicit quẽdã iudicẽ qui iudicauit oppositũ fuisse fatuum

fatuū. ¶ Et ad p̄dicta facit qđ notaui de operis liber. l. liberti ⁊ qđ no. s. de condi. indebiti. l. si nō sorte. §. libert⁹. Expeditis q̄stionib⁹ colligēda sunt aliqua argumēta ad q̄stiōes de facto et primo colligit Jac. de are. ex eo qđ. s. dixit qđ i decimo mēse cōputaē dies mortis qđ dies citatiōis [11] † cōputet in nūero dierū infra quos cōparere dz citatus ɔtrariū tm̄ seruaē p. l. j. s. si qs caut. ⁊ insti. de ṽbo. ob. §. in die ⁊ not. extra de restitu. spolia. ca. freq̄s. li. vj. ⁊ de excep. c. pia. Jtē inducit q̄ doctores [12] † iuniores citius sunt eligēdi ad lecturā q̄ antiqui qꝛ quanto iuniores ⁊c. vt. s. dixi. Jtē adducit ad q̄stionē donatiōis facte nepoti nato ex filio spurio an valeat ⁊ fuit questio Roffre. in q̄stionibus suis. Et incipit Rayneri⁹ quidā ciuis aretin⁹ ⁊ gl. eā format ⁊ nō soluit. C. de naturalib⁹ liber. l. vlti. vbi de ea plene dixi. ¶ Quidā tn̄ h̄nt quādā additionē in q̄ distiguit an habeat aliā sobolē legitimā vel nō moderni ṽo doctores distinguunt vtrū per talem nepotē possit queri p̄ri suo spurio vel nō. Primo casu nō valeat. Scđo sic qꝛ dz intelligi facta eo casu quo de iure fieri potuit ar. hui⁹ l̄re sed filio spurio nō pōt dari directo vt in auten. quib⁹ modis naturales effi. sui. §. si. ergo nec p obliquum ex psona filij sui vt. s. de tuto. ⁊ cura. datis ab his. l. scire oportet. primo rn̄. ⁊ p hoc. j. de bonis liberto. l. q̄rit. Et ista argumēta fuerūt dicti Roffre. Jtē adducitur hec lex ad q̄stionē duorū statutorū contrariorū positoꝝ in eo. volu. qđ debeat seruari an nullū hic est argu. q̄ licet veniant in ordine cōfirmationis vt paria qꝛ oīa statuta simul ⁊ semel cōfirmanē tamē in ordine cōpositiōis veniat successiue seu vt prius ⁊ posterius ⁊ sic vltimū deroget primo. ⁊ videē expressum insti. de iure naturali §. sed naturalia ibi vel alia postea lege lata ⁊ p hoc. j. de iure codicillorū. l. cōficiūtur. §. si miles ⁊ de testa. mili. l. si certarū. §. si miles licet cōtra hoc faciat. j. de captiuis. l. in bello. §. de codicillis. C. de testa. tutela. l. iij. ⁊. l. tutores nō ab here. ⁊. C. de fide instrumen. l. scripture diuerse licet ergo potestas iurauerit seruare statuta nō videē esse piur⁹ qꝛ intelligit iurasse quodlibet suo tēpore seruare nā licet vna ṽborū cōceptiōe plures res deducanē in stip. plures tn̄ stipulatiōes esse videnē vt. j. de verb. ob. l. scire debemus ⁊ eo. ti. l. plurib⁹ cū similib⁹ ⁊ sic ⁊ in tempore vt licet vno tpe sic p̄stiterit iuramentū vna cōceptiōe tacite tn̄ intelligūtur plura ẜm sua tēpora seruanda ⁊ bona est argumentatio rerum ⁊ tēporum vt. j. de testa. mili. l. miles ita. §. j. de hoc dixi in questionib⁹ statutorū prima pticula. ¶ Jtē allegatur ad in breuiaturas seu ,ptbocolla [13] † tabellionū in quib⁹ cōmuniter apponiē hec dictio ⁊c. qđ valeāt ⁊ sub illo ⁊c. cōprehēdunē ⁊ appōi possint quo ad illud capitulū oīa naturalia ⁊ substantialia contract⁹ per hāc. l. vbi est pluries hec dictio ⁊c. sub quo ⁊c. continet cōsiliū galli vt dixit in expositione littere ⁊ habetur etiā hic dictio ⁊c. s. de petitio. here. l. itē veniūt. §. petitā de euict. l. si quis ita stipulāti ⁊. l. sequēti ⁊ de nautico fenore. l. piculi extra de rescri. c. significāte in fi. ⁊. c. rodulfus de purg. canonica. c. fi. in. fi. et de ista questiōe plene nota. p Hostiē. in summa de fide instru. §. de publicatiōe ṽ. qđ si abbreuiatura ⁊ dixi C. de fide instrumē. l. sicut iniquū tabellio ergo subrogat⁹ in locū tabelliōis defuncti poterit explicare ⁊ apponere substantialia cōtract⁹ vt p̄dixi. Alij dicūt qđ debēt explicare ⁊ addere ẜm morē ⁊ cōsuetudinē ciuitatis ⁊ nō vltra argu. j. de leg. j. l. si seruus pluriū. §. fi. cū ibi nota. Alij dicūt qđ nihil pōt addere nisi sicut inuenit in ,ptbocollo in auten. de tabel. §. illud coll. iiij. ⁊ p hoc in prima consti. C. §. quib⁹ vbi de hoc tetigi ⁊ de veteri iure enucleā. l. j. §. sed hoc studiosum. Alij dicūt q̄ attēdi dz ɔsuetudo tabelliōis defuncti ⁊ si sup hoc seruauit diuersas ɔsuetudines q̄ attēdi dz illa quā seruabat tpe mortis vt. j. de alimentis lega. l. mella vbi de hoc dixi. ¶ Vltimo collige q̄ lz libellus sit obscurus si tn̄ ex verbis colligi possit qđ adapteē ad aliquā actionem admitti dz vt hic dr̄ qđ ex ṽbis cōcipi possit ⁊c. pro h bene facit qđ not. p Azo. in summa vt que desunt aduocatis circa medium, facit etiā ex verbis colligi posse qualis sit cōtract⁹ Quādoq; tamē in cōtractib⁹ verba assumūt īpropriā significationē nā verbū donatiōis accipiē p ṽbo remissiōis vt. s. locati. l. si vno. §. sed si ṽbo donatiōis. Et pro hoc de dāno infec. l. dāni infecti qdam de reg. iuris. l. nō videntur data vt. C. de dona. ante nup. l. si cū ante⁊ ibi dixi nūc trāseo ad suppletiones. s. gl. in glo. et necesse esse ibi institutio vt. j. ad. l. fal. in rōne. §. si filio ibi reuocādi sunt ad intellectū institutionis ⁊ ad trebel. l. h̄edis §. filiā. Old. in glo. j. quasi posthumos ibi ⁊ ẜm. i. scđm primam ⁊ secūdā appellationē posthumorū super hac eadē glo. positā Ol. Jbi irem ⁊ ad hoc. s. est bona continuatio. Old. in glo. ecce consiliū galli ibi. §. nunc de lege est et casus difficilis vt. j. e. l. §. ille casus sed in alio est differentia vt. j. dicā. Dy. in fine tamen rumpitur per querelam inofficiosi testamenti. Dyn̄. Jbi al's moreret ibi in hoc reprehenditur a sceuola. s. quia de morte tātum sensum nam verbum mortis simpliciter prolatū ad naturalem tm̄ refertur vt. j. de lega. ij. l. cū pater. §. hereditatē ad trebel. §. facto. §. antepenulti. Et de dona. inter virū ⁊ vxorē. l. sed si mors. §. fi. Dy. in glo. vel me viuo ibi nam ⁊ si filius ibi dum dicit qui pronepos nascetur ⁊c. Old. in. gl. j. mortis filij ibi. sed quid hec q̄stio qđ sequit vsq; ibi si p duos ē additio frā. ac Dy. Et de ista questione dic vt plenius dixi. s. in q̄stionib⁹ secunda questiōe ṽ. scđo querit in glo. prima reprehēsio ⁊ est de superfluitate verborū. Ol. in glo. j. non dicit ibi de vsufruct. l. quotiēs ex verborū ordine. Et ad hoc. j. ad trebel. l. heredes. §. fina. ex graduū ,ppinquitate vt. j. de leg. ij. l. peto. §. a fratre ⁊. C. de verbo. signi. l. fi. Extra his attēdiē ordo vt no. de leg. ij. cum pater. ⁊ de isto ordine quando attendatur vel non satis dixi. s. de excu. tuto. l. si duas in eadē glo. in fi. primā teneas p hūc. §. ⁊. j. e. §. instituens ver. atq;. Dy. Alij tamen oppositū tenent ⁊ ibi plene dixi. s. in questionib⁹ tertia q̄stiōe in ṽ. tertio q̄ro in gl. scđa reprehensio de insufficiētia. s. circa psonas. Dy. Jbi curialiter aut ciuiliter. Ol. in gl. subaudi siue vbi vtroq;. s. tēpore testamēti. dy. in glo. qꝛ si filius ibi ex nepote natus. s. preteritus rumpet testamentū. Old. in fi. nā q̄uis filio precedente nepos preterit⁹ rūpat testamentum ex quo tamen viuente auo ipse etiam moritur conualescit testamentum vt. j. titu. proxi. l. posthumus. Old. in glo. si nepotis ibi scđm primum. s. casum. Oldra.

1 ¶ Deportatio successit loco interdictionis ignis et aque.
2 Mors ciuilis equipollet naturali.
3 Sensus est magis q̄ verba spectandus.
4 Casus omissus an habeatur pro omisso.
5 Promittens aliquid post mortem si moriatur morte ciuili an promissum teneat.

Et quid si tantum.

Hec est secunda pars secunde partis principalis que incipit ibi quidam recte et continua sic. s. reprehendit sceuola gallū de superfluitate verboꝝ ⁊ de insufficiētia circa psonas hic reprehēdit eū dē insufficiētia circa. j. casū q̄ ex interpretatiōe morti assimilanē. dy. ⁊ expediā istā ptē vsq; ad. §. seu versiculū quid si is qui filiū ⁊ summarie hoc intendi circa casus deportationis ⁊ emācipationis quibus quis desinit esse suus ex mēte legis velleie suppleē cōciliū galli p sceuolā. h. d. in terminis ponitur casus tribus modis. ẜm glo. vno mō secūdū pilleū cui nō placet glo. qꝛ per hoc posset redargui sceuola de insufficiētia et sic turpe esset doctori ⁊c. so. opponiē casus vt referaē ad oīa p̄cedētia quib⁹ fit mētio de morte siue in ṽbis galli siue in verbis sceuole sed ⁊ iste intellect⁹ reprobaē vt superior tertio modo ẜm Azo. ⁊ Dy. ⁊ procedit sic iuriscōsultus qꝛ p̄mo ponit duos casus non ,puisos p gallū. Scđo rn̄det tacite obiectioni. Tertio inducit p̄dictos casus ad ,puidentiā galli p quā dā interpretatiōnē ponas ergo sic casum quesitū fuit a gallo si pater habeat filiū in potestate ⁊ ex eo sperat nepotē. ¶ Qualiter debeat testari ita q̄ eius testamētū nō rūpaē gall⁹ in principio hui⁹. l. consiliū qđ sic testeē filiū herede instituo ⁊ si me viuo moriaē tunc nepotē qui post mortē meā in decē mēsib⁹ ⁊c. substituo ⁊ sceuola suppleuit circa ,pnepotē ex nepote premortuo querit hic an dictū consiliū sit sufficiēs. Et rn̄ qđ non quia dictū cōsiliū loquiē ⁊ referē solū ad casum mortis naturalis qd enim si filius exeat de medio per deportationem vel emancipationem ⁊ similes casus certe non est ,pmissum in huiusmodi casibus per gallū nec etiā per velleiū qꝛ ⁊ ipse ,puidit tā in primo q̄ secundo capite solū q̄n nepos agnosciē suus viuo auo hic autem prouideē q̄n nascitur post mortē aui tm̄ dicit sceuola quod in casibus predictis non rūpitur testamētū qꝛ licet fint in verbis galli expressi in quibus de morte tm̄ naturali fit mentio tamen ex mente legis velleie ad dicendū vt ceteri casus incerti si miles comprehendanē. h. d. litterā sic expōe ibi in mortis. s. naturalis de qua gallus intellerit cū appellatione mortis simpliciter prolate intelligatur naturalis vt. j. de iure fi. §. statius ⁊ de leg. ij. l. cum pr̄. §. hereditatis. Dy. ⁊. s. dixi ibi concipiet. i. substitutionē nepotis formaret supple nuuquid videatur plene ,puisum vt testamētū rumpi non possit et respondetur qđ nō qꝛ non esset prouisum nisi quando nepos nasceretur suus heres auo per mortē naturalē filij nō quando nepos efficeretur suus heres auo per alios modos puta per deportationē filij vel similes casus et ideo nō videē sufficiēs prouisio ⁊ hoc sufficit quid enim ⁊c. Dy. Jbi pronepos natus post mortem aui. dy. ibi instituereē id est substitueretur. Dy. Jbi emancipatus esset subaudi hic casus insufficiens est galli concilium. Et his casibus non est prouisum per eum. Et ideo de insufficientia adhuc hic reprehendiē. Dy. Jbi hi enim casus hic respondet tacite obie

ctioni qua dici posset qđ super p̃dictis casibꝰ non habuit neces se gallus ꝓuidere cũ ꝑtineãt ad.l.velleiã.hic em̃ tollit in lr̃a q̃ sequit.dy.ibi nasceret.s.nepos.dy.ibi ad.l.velleiã.s.quo ad verba eius que lex velleia hʒ duo capita ⁊ in primo capite loquit de nepote nato auo viuẽte ⁊ filio mortuo secũdũ caput quãdo vtriusq; vnius hic aũt post mortẽ aui ibi sed ex sententia legis velleie.s.ꝑ interpretationẽ.dy.ibi ceteri casus quibꝰ medianti bus prior in gradu de successoribꝰ suis tollitur de medio vt deportationẽ emãcipationẽ ⁊ similes ⁊ quibus de medio subductis posterior succedit loco sui.dy.ibi admittendi sunt.s.ꝙ valeat institutio in p̃missis casibꝰ qñ deportationẽ ⁊ emãcipationẽ desinit esse in potestate sui pr̃is ⁊ sic p̃dicti casus ex interp̃tatione legis velleie videant expressi expresso casu mortis vl' facta institutione simpliciter exposita lr̃a collige aliqua notabi-

1 lia primo qđ deportatio † successit loco interdictionis ignis et aque ⁊ est similis morti.j.de cõtrata.l.j.§.filiũ ⁊ ꝑ so.l.act.§.publicatione ⁊ idẽ põt dici de emancipa.qđ sit similis morti q̊ ad cosum istum ⁊ pro hoc.C.de institu.⁊ substi.l.si mater.Ex qui-

a bus colligitur quod mors[a] ciuilis † equipollet naturali qđ ve-
2 rum est qñ eundem operat effectũ vt dixi.C.de episco.⁊ cleric.l.deo nobis ⁊.j.de ver.obli.l.ex ea ꝑte.§.in insulã.¶ Item no.
3 qđ magis sensum † ꝙ̃ verba spectamꝰ ⁊ pro hoc bene.s̃.de excu.tuto.l.scire.§.oportet vbi de hoc dixi ⁊.j.de admi.leg.l.iij.§.cõditio ⁊ dixi plene.C.de legi.⁊ consti.l.nõ dubiũ.Itẽ no.qđ casus omissus sil's expresso ꝓ expresso habẽdꝰ ẽ vt hic.s̃.de condi.ob causam.l.si extraneus.C.si manci.ita fue.alie.l.fi.⁊ de donatio.que sub modo.l.fi.de quo plene dixi.s̃.solu.matri.l.si cuʒ dotẽ in princi.expeditis notabilibus op.primo qđ ꝑ emãcipationem filius non tollatur de medio cũ hodie sit sublata differentia emãcipatiõis ⁊ patrie potestatis vt in auten.de heređ.ab inte.§.nullã.so.vt hic not.in gl.⁊.C.de libe.prete.aut.ex causa.q: illud verũ est quo ad succes.ab intesta.secꝰ ex testamento
4 vt hic.¶ Scđo.op.qđ casus omissus † habeat pro omisso vt.s̃ e.l.cõmodiss.me cũ ergo nõ sit prouisum nisi in casu mortis naturalis nõ subintelliget mors ciuilis sed dic verũ esse nisi casus omissus esset similis expresso vt predixi sed cõtra hãc so.instatur q: vbi testator ꝓuidet pupillariter substituẽdo videtur ꝓuideri etiã in vulgari qui casus nõ est similis expresso ⁊ iđ obstare videt.j.de vulga.⁊ pupil.substitutiõe.l.hoc iure cũ similibus.So.illud contingit ex volũtate defuncti cõiecturaliter nã cũ prouidet pupillo in vno casu est coniectura ꝙ voluerit prouidere etiã in alio ⁊ q: dilexit substitutũ in vno casu qđ eũ dilexerit etiã in alio vt.C.de insti.⁊ substi.l.fi.sic ⁊ al's ex volũtate cõiecturata Idẽ fit.s̃.e.l.iij.⁊.l.si ita scriptũ.Sed lex adhuc instatur qđ casus similis omissus non habeat ꝓ expresso nã criminalis q ꝓhibet vẽdere nõ prohibet donare licet sit casus simul vt.C.de predijs curialibus.l.vlti.li.x.so.dicit ibi.An de barulo qđ hoc ideo cõtingit q: casus expressus et ꝓuisus est contra rationẽ iuris ⁊ iđ non extendit admissum vel põt dici qđ rõ ꝓhibitionis que est in venditiõe nõ est eadẽ in donatiõe ⁊ iđ cũ nõ conueniãt in idẽtitate rationis non conueniũt etiã in idẽtitate iuris ⁊ põt colligi.so.sic distinguẽdo q: aut casus omissus q̊ ad eundẽ effectũ similis est expresso aut nõ ⁊ si nõ aut potest apparere de volũtate ex coniecturis vel expressione etiam tacita. Aut non potest apparere ⁊ tũc exprimitur casus in quo omissus includitur ex natura expressi ⁊ tũc intelligit expressus scđʒ naturã expressi vt insti.ꝓ socio.§.illud aut nõ potest includi et habet ꝓ omisso vt.d.l.cõmodissime.s̃.e.vbi etiã de hoc dixi et plenius.d.l.si cum dotẽ.s̃.so.matri.¶ Tertio op.ꝙ nec ex verbis nec ex sn̄ia legis velleie hi casus cõprehẽdãt.nã ex verbis nõ q: in primo ⁊ scđo capite loquit lex velleia qñ nepos nascit viuẽte auo primũ em̃ capitulũ loquit de nepote nato viuo auo sed post mortẽ filij scđm capi.velleie qñ nascit vtroq; viuẽte sʒ ante conditũ testamẽtũ hic aũt loquit qñ post mortẽ aui nascit suus nepos ⁊ sic verba legis velleie locũ nõ habẽt.itẽ nec mẽs siue sn̄ia quia nunq̃ intellexerit de nepote q nasceret post mortẽ aui.sed sn̄ia extendit soluʒ ad eos qui sui efficiunt viuo auo quocũq; modo filio sublato de filio medio vt.j.§.videndum ergo male videtur hic dicere casus predictos admittẽdos ex sententia legis velleie.so.confiteor qđ hi casus nõ ꝑtinẽt principaliter ad verba nec ad sententiaʒ.l.velleie sed pertinẽt ad concilium galli declaratum per mentẽ seu sn̄iaʒ legis velleie lex em̃ velleia loquit si quis ex suis heredibꝰ esse desierit et intelligit si erit quocunq; modo siue naturali siue ciuili ⁊ sic ex tali mẽte legis velleie declaratur consilium galli qđ eius mens et intentio fuit talis licet locutus fuerit de morte naturali tantum expeditis contrarijs aliqua queramus.Et primo questionem in textu quesitã ⁊ quã glo.dicit non esse solutam ex eo.s.si auus instituat filiũ heredem et substituat nepotẽ nasciturũ ex eo si ipse

¶ Mors ciuilis. Adde l.ĩsulã.s̃.so.matri.bar.ĩ l.deo nobis đ episc.⁊ cle. Alex.in.l.si decesserint.q satisd.cog.qđ ẽ verũ in casibꝰ a iure expressis in deci.rote de cisi.ccclxxix. Joã.fa.in.c.susceptũ de rescrip.l.vj.⁊ in.c.si ep̃s a paganis đ supplen.negli.prela.petrꝰ de ãcha.in ꝯsi.inci.in xp̃i nomine amẽ.Jo.ãđ.in.c.fi.de dona.inter vir ⁊ vxorem.

filius p̃moriat viuo auo quid erit si filius emancipet vel deportetur ⁊ nepos nascatur an rũpat testamẽtũ tanq̃ preteritꝰ an non tanq̃ institutꝰ.¶ Glo.tractat istã questionẽ ⁊ arguit primo qđ rũpat cã tanq̃ preteritus q: auus eũ instituit seu substituit solũ in casum mortis filij ⁊ omisit casum emãcipatiõis vel deportationis ⁊ iđ isti casus debent haberi pro omissis vt.d.l.cõmodissime itẽ quia faciendo mẽtioneʒ mortis intelligi dʒ de naturali tm̃ vt.j.de v̾bo.ob.l.ex ea ꝑte.§.insulã ⁊ de leg.ij.l.cuʒ pater.§.hereditatis.⁊.s̃.dixi cum enim aliquid exprimit qđ potest se habere per prius et posterius simpliciter expressum debet intelligi per prius verbũ ergo mortis ab auo expressum accipi dʒ per prius hoc est de morte naturali q: hoc est proprium significatũ vocabuli ⁊ pro hoc.j.de leg.ij.l.si ita.§.fi.⁊.l.fideicõ.de leg.iij.l.h̃ legatũ ⁊.s̃.si ager vectigal'.l.ij.cũ similibꝰ.in cõtrariũ vr̃ ꝙ testamẽtũ nõ rũpat q:.l.cauet qđ ꝓuisio facta in vno casu vr̃ facta in eiꝰ simili vl' equipollẽti q: nil refert qd ex eqpollentibus fiat.j.ad trebel.l.mulier ⁊.s̃.de conditione ob causam si extraneus cum similibus.Sed sicut per mortẽ naturaleʒ tollitur filius de medio ⁊ desinit esse suus heres ita ⁊ ꝑ emãcipationẽ ⁊ deportationẽ ergo ⁊c.pro hoc.j.de bonis liberto.l.si necem.§.si deportatus ⁊ de contrata.l.j.§.fi.¶ Preterea hic videtur casus huius questionis licet glo.dicat qđ hec questio h̃ non soluatur antiqui dixerunt qđ testamẽtũ rumpat per iura s̃.ad hoc adducta non ob.iste.§.quia respondẽt vt in glo.not.s.qđ hi casus admittendi sunt.s.vt testator eos possit exprimere si vult sed habeantur pro omissis.glo.tamen ⁊ moderni tenent qđ testamentum nõ rumpatur ꝑ iura.s̃.ad hoc allegata quia verum est ꝙ casus omissus haberet ꝓ omisso nisi sit similis expresso ⁊ habeat eandem rationem ⁊ eundẽ effectũ quia tũc habetur pro expresso vt plene dictũ est.s̃.in oppositionibus huiꝰ §.scđa oppositione.¶ Scđo quere hic dicitur qđ filius desinit esse suus per emancipationẽ ⁊ nepos incipit tenere locũ sui heredis.Quid si filius emancipatus adoptetur nũquid ꝑ talem adoptionẽ excluderet nepos a iure prioritatis ipsi nepoti quesito per filij emancipationem et videtur qđ non.j.si tabule testamenti nulle extabunt.l.j.§.si quis ⁊ hoc tenet hic glo.¶ In cõtrarium videtur qđ filius adoptiuus non videtur trãslatꝰ sed reductus vt.s̃.e.l.filio ⁊.j.de contrata.nõ putauit.§.si qs emãcipatũ.¶ In hac questione dy.distinguit aut adoptatur tãq̃ filius ⁊ pater ipsius nepotis ⁊ tunc obstat ei vt.d.l.filio.s̃.e.⁊.j.de contra.l.iij.§.j.¶ Aut adoptatur vt filius simpliciter non in patrẽ ipsius nepotis ⁊ tũc nõ ob.ei vt dicto.§.si quis filiũ et ita not.in glo.quam glo.approbat ipse dy.sed iudicio meo hec questio secundũ litteram nõ potest procedere si presupponatur filius emancipatus ⁊ adoptatus viuo auo ⁊ institutus q: semꝑ precederet nepotem.¶ Terto queritur si filius deportatus sit restitutus an per hoc nepos desinat obtinere ius prioritatis sibi quesitum per deportationẽ ⁊ videtur ꝙ sic quia restitutio reponit omnia in pristinum statuʒ ergo sicut prius obstabat filius nepoti ita ⁊ nunc vt.C.de sententiam passis.l.j.et l.fi.⁊.j.de cõtrata.l.j.§.fi.In contrarium q: nõ dicitur ꝑ restitutionem recuperare locum prioritatis cuʒ nõ vacet immo sit occupatus per ipsum nepotem vt.j.de decur.l.ij.ergo ⁊c.glo.in hac questione distinguit aut filius est restitutꝰ viuo auo aut post mortem.Primo casu recuperet locuʒ prioritatis ⁊ obstet nepoti quia restitutio ⁊c.vt dictũ est.¶ Secundo casu non recuperet nec nepos perdat hereditatem sibi quesitam ⁊ ẽ ratio quia restitutio q̃ cõceditur ab homine nõ potest facere qđ desinat esse heres qui iam est heres vt institu.de fideicõmis.heredi.§.restituta et.j.de reg.iur.l.pretor de his que in testamento delentur.l.j.§.penul.⁊ de here.insti.l.ei qui soluẽdo ⁊ restitutio non refertur ad res alienatas sed soluʒ ad ea que sunt integra vt.d.l.vlti.C.de sententiaʒ passis et pro hoc bene facit.s̃.de mino.l.si sine.§.qđ pap̃.⁊.l.ꝙ si mior.§.sceuola ⁊.C.de repu.here.l.fi.Sec contra hãc solutionem instatur ⁊ videtur ꝙ indistincte siue ante mortem aui siue post restituatur obstet nepoti vt.j.titu.primo.l.si quis exherdato.§.sed si pater.sed solu.patet quia ibi loquitur de fictione postliminij que duo operatur.s.ꝙ filius videatur semꝑ suꝰ fuisse ⁊ nepos nũq̃ licet inspecta necessitate medio tempore nepos fuerit suus quia filius vere fuit hostium ß̃m ius argu.j.e.l.penulti.at hic loquitur de restitutione que nõ ideʒ operatur vt dicto.§.sed si pater.restituitur em̃ licet reponat quem in pristinũ statuʒ non tamen repetit retro sed ab eo dic tantum quo interponitur siue operatur effectum vt.s̃.ad macedoñ.l.j.§.si pendeat ⁊.C.de re mili.l.cum allegatis.li.xij.Non ob.prealleg.l.ij.de decur.q: ibi ⁊ alius casus nã licet testamẽto faciat habilẽ decurionẽ nõ tñ sibi restituit locũ nisi vacet sed in casu nostro restitutio restituit iura naturalia filio quia ꝓponit eum in statum legitimum et sui heredis et facit

istum filium

istum filium esse priorē ⁊ nepotē desinere iura prioratus habere aliqd est em̄ ad iura naturalitatis restitui aliud ad iura ciuilitatis sine honore ciuili, vbi etiā nulla representat imago nature ſm dy. ¶ Ultimo hic not. q̄ddā ar. ad q̄stiones de facto ⁊ primo q2 dictū est q̄ mors ciuilis equipollet naturali si titi⁹ ꝓmisit centum cū morieť si non moritur naturaliter sed occiditur vtrum stipulatio committitur hanc questionem mouet ꝑy. in questionib⁹ suis ⁊ est tertia q̄stio in qua multa allegat pro ⁊ cōtra ⁊ finaliter tenet ꝙ stipulatio cōmittať. ¶ De hoc tū plenius dixi. ſ. de verbo. oblig. l. ex ea pte. §. in insulā. Si autē questio formareť si qs ꝓmisit † post mortē naturalē vtruʒ teneať si passus sit mortē ciuilē puta deportationē crederē ꝙ non q2 tūc non est idē effect⁹ mortis naturalis ⁊ ciuilis. ¶ Secūdo ex eo q̄ȯ dictū est. ſ. nō referre quid ex equipollentib⁹ fiat colligi pōt ar. ad dictū aduocati qui pactus est in casum victorie aim habere debeat si ꝑueniat ad trāsact. de hac questiōe q̄ similiter fuit py. que incipit quidā cū alteri⁹ patrocinio indigeret ⁊ Bart. brixiē. in questionib⁹ suis. lxxij. questiōe q̄ incipit quidā ꝓmisit ⁊ de ea nota. ſ. mā. l. si. plene dixi. C. de suffra. l. ista in suppletione glo. Itē per ea q̄ dicta sunt de deportato ⁊ restituto pōt trahi ad bānitos nostri tēporis vcʒ vtrū filio bānito ⁊ restituto ⁊ de bāno cācellato excludat nepotē ⁊ potest solui sicut soluta est questio ꝑdicta deportati ⁊ restituti si supponatur bannitos nostri tēporis equiparari deportatis de quo nota. in glo. insti. quibus modis ius pa. po. sol. §. relegati super quo varij varia senserūt vt plene dixi. C. de here. insti. l. j. induci etiam potest ad statutū florētie quo cauetur ꝙ bona bānitī ex certis delictis ꝑ parte publicent ⁊ ꝑ parte applicent heredib⁹ defuncti ꝙ si postea talis bānitus eximatur de bāno ⁊ cācelletur nūquid recuperet partē bonorū applicatā heredib⁹ occisi ad quē questioneʒ faciūt allegata in tertia questione huius versi. Tertio queritur ⁊ de ea dixi. C. de sententiā passis. l. fi. ⁊ pleni⁹ C. de here. insti. l. j. in glo. aliquid tamē ibi opponat ⁊ nō soluat maxime cū de breuitate reprehendat gallus ꝑ eū dy. in eadem glo. in fi. siue in verbis galli siue in verbis sceuole. dy. in glo. nō soluit ibi idē ꝑ emācipatio. Nā ꝑ hos casus perdit facultatem succedēdi vt suus sint ꝑ mortē ⁊ sic in oib⁹ eadē rō. dy. ibi habere hos ꝑ expressis vt. ſ. ad trebel. l. mulier in princi. ⁊. §. j. dy. ibi quidā dicūt ⁊ hic videtur esse intentio textus Jaco. ibi. §. insulā ⁊ ꝑ hoc. ſ. de lega. ij. l. cum pater. §. hereditatis ⁊ l. si ita. §. is cui ea. ⁊. l. fideicō. ⁊ de dona. inter virū ⁊ vxo. l. sed si mors. §. fi. Dyn̄. Ibi. l. si mater ⁊. ſ. de cōtrata. l. j. §. filiū. Dy. Ibi quando nullū factū est testamētū simile not. C. de liberis ꝑteritis autē. ex cā de col. l. si emācipati ⁊ in autē. de here. ⁊ falci. §. exheredatos per quas glo. modifica aliā glo. q̄ est. ſ. de mino. l. filius al's male diceret. Itē nō ob. l. cōmodissime q2 ibi casus omissus nō erat similis expresso. Itē nō ob. §. in insulā cū similib⁹ q2 mors ciuilis ⁊ naturalis equiparant q̄n sunt eiusdē effect⁹ vt. ſ. dixi. In cōtrarijs aūt non pariūt eūdē effectum vt in eis manifeste colligitur ⁊ iō nō equiparantur ⁊ sic soluit dictū brocardi cum per dy. in. d. §. in insulā vt ibi dixi ⁊ ex hoc pōt terminari q̄stio que. ſ. notaui. s. an ꝓhibitus vēdere videať ꝓhibit⁹ donare tūc vterqȝ casus sit similis ⁊ per vtrūqȝ trāsferať dominiū vt. C. de fundo dota. l. j. de quo dixi. ſ. in oppositionibus hui⁹. §. secūda oppo. v̄. sed adhuc instatur ibi. §. si qs filiū. arg. cōtra. ſ. e. l. filio de cōtrata. non putauit. §. si quis emācipa. ⁊. l. si emācipa. §. fi. dic ergo ꝙ nō nocet nisi adopteť quasi pater isti⁹ nepotis: tūc enim nepotē excluderet vt eo. ti. de cōtrata. l. iij. §. filio ⁊. d. §. si quis filiū ⁊ ibi not. dy. ⁊ dixi. ſ. in questionib⁹ huius. §. v̄si. scd̄o quero in ea. gl. ibi de contrata. l. j. §. fin. ꝑ restitutionē em̄ omnia in suo statu reponūtur ⁊ idē tūc esset in adopt. vt dixi. ¶ Secūdū op. ꝙ nō recipiat primū locū cum non vacet vt. ſ. de decur. l. ij. sed dic de hoc vt. ſ. dixi in questionibus huius. §. v̄. tertio q̄ritur in fi. Sed opponiť ꝙ restitutio etiā post mortē aui excludat nepotē ⁊ admittat filiū vt. ſ. ti. j. l. si qs exhedato. §. ʒ si pater. sed dic vt dixi dicto versi. tertio queritur in glo. vt testamētum non rumpetur secuta emācipatione vel deportatione. dy. Ibi et nepos admittať querat substitut⁹ in casum mortis. dy.

1 ¶ Mors ciuilis que ex captiuitate hostium oritur equipollet naturali.
2 Interest reipublice ne testamenta rumpantur.

a ¶ Q̄d si is. Adde ꝙ interest reipu. ne testamenta rūpātur ⁊ ista ter. ē melior ad ius q̄ fit incorpore iuris secūdū Bal. in glo. i l. i. ſ. de orig. iur.

Quod si is.

a Licet fecerim hic. §. vt clarius traderem tamen secundum diuisionem Dy. ſ. positam non est. §. nec pars per se sed est de secūda parte princ partis principalis. s. de reprehēsionibus sceuole vsqȝ ad. §. seu ver. instituens et hic reprehēditur gallus de eo quod dixit viuo me ⁊ ꝙ dixit post mortē meā ⁊ sicut. ſ. proxima dixit casus emancipationis ⁊ deportationis pertinere ad gallum ex mente legis velleie sic idē hic dicit de casu captiuitatis hostiuʒ ⁊ continua sicut dictū est. ſ. qualiter gallus insufficienter consuluit circa personas ⁊ circa casus aliquos qui morti assimilant vt deportatiōis ⁊ emācipatiōis verū q2 casus captiuitatis hostium posset contingere in persona filij qui casus morti similis est ad iura sui heredis constituēda in personā nepotis nec promissum est hoc casu per gallū ideo sceuola ad hūc supplēdo ꝑ dictū consiliū galli inserit hūc casum quādo filius est capt⁹ ab hostibus hunc autē versiculū sic potes diuidere q2 primo ponit casum non prouisum in verbis galli vsqȝ ibi habere nō induxit scd̄o ponit prouisionē vsqȝ ibi quāuis. Tertio ponit effectum prouisionis vsqȝ ibi nā hic casus. ¶ Quarto respondet tacite obiectioni vsqȝ ibi melius ergo. ¶ Quinto infert in hūc casum reducendo eū ad consiliū galli ex sententia legis velleie vsqȝ ad. §. instituēs et scd̄m diuersitatē littere possit diuersificari casus positio quidā enim non habēt. §. instituens sed habēt litterā cōtinuatā cū isto vsqȝ ad. §. si eius ⁊ habent in littera vt instituēres quidā aūt habēt ibi. §. ⁊ habent in littera instituēs sibi vt ergo sequař diuisionē Dy. qui facit ibi. §. seu versi. et hʒ in littera instituēs siue vt ⁊ cōmuniter in glo. ⁊ per doc. allegať pro. §. ¶ Est etiā aduertendū ꝙ quidā habēt in isto versiculo in littera aut si añ q̄ ⁊ tunc littera suppletur vt in glo. que incipit gallus. Alij habent in littera vt si añ ⁊c. ⁊ tunc non indiget suppletione casus in terminis sic pōt poni quidā habēs filiuʒ ⁊ nurū ex eo pregnātē volebat testari ita ꝙ nō rumperetur ei⁹ testamētū quesiuit consiliū a gallo qui sibi cōsensit vt in princ. l. deinde iuit ad sceuolā ⁊ quesiuit an galli consilium foret sufficiēs eo casu quo iste filius esset captus apud hostes ⁊ dicit sceuola ꝙ non q2 iste casus non comprehēditur in verbis galli vn̄ gallus debuit consulere ꝙ sic testareť filiū mihi heredem instituo si ab hostibus redierit ⁊ si anteq̄ rediret decederet tunc si quis mihi postea nasceret ⁊c. heres esto sic enim instituēdo nō rūpetur testamētū siue nepos nascať, mortuo patre ⁊ auo siue mortuo auo ⁊ filio i captiuitate manēte ⁊ si dicať hūc casum nō ꝑtinere ad. l. vellei. rñdet sceuola q̄ȯ verum est ex verbis. Sed ex sñia q̄ multos casus reprehēdi abstulit ꝑpter vtilitatem publicam huiusmodi interpretatio admittitur vt ad gallū pertipertineat hoc dicit litterā expone ibi testatur nuru ꝑgnāte ex qua nepos sperabatur Jaco. ⁊ Dy. Ibi q2 non induxit. s. gall⁹ vt testator ita diceret vt sequiť Dy. Ibi aut si ante ſm hāc lecturā supple filiū meū ab hostibus captū heredeʒ instituo aut si ante ⁊c. ⁊ sic supplet glo. Si aūt habes in littera vt ante non indiget dicta suppletione ibi rediret subaudi tūc qui nisi ex eo nepos ⁊c. vt. ſ. in prin. l. ibi post mortē p̄ris que aui ad nepoteʒ Dy. Ibi decederet. s. filius. Dy. Ibi tunc deinde. s. post mortē filij. Dy. Ibi illis viuis. i. illo viuo. s. filio capto ab hostibus et sic plurale resoluitur in singulare vt et ibi exactis regibus id ē exacto rege. ſ. de origi. iur. l. iij. §. exactis ⁊ de peti. here. diuus ⁊ iste est tertius intellectus q placet. dy. vt. ſ. dicetur. ibi non rumperet. q. dicā q2 gallus nō prouidit sufficiēter. Dy. Ibi nā hic casus hic respōdet tacite obiectiōi. Dy. ⁊ Jac. ibi in huiusmodi vtilitate. s. ꝙ testamētū ꝑ nepotē ꝑdictū non rumpať al's est in littera huiusmodi siue vt ⁊ tūc accipe interpretatio. q̄ȯ est. ſ. et dic vtilitatē. i. ꝑpter vtilitatē. Dy. Ibi interpretatio admitteretur. s. ista que sequiť vt instituēs ⁊c. Et est cōsiliū sceuole qualiter debeat fieri testamētū ⁊ substitutio nepotū ⁊ ſm hoc nō ē hic. §. ⁊ est in littera vt instituēs ⁊ continuať ꝑcedentib⁹ ſm Jaco. de are. vel dic scd̄m Dy. interpretatio admitteretur. s. vt expresso casu mortis videatur expressus. Iste casus morti similis et sic ē suppletio ad consiliuʒ galli vt ad ipsum gallū pertineat consilium legis velleie et ſm hoc est. §. instituens et non est in littera vt. ¶ Ex predicta littera collige q̄ȯ mors ciuilis[b] q̄ ex captiuitate hostium oritur equipollet naturali nam capt⁹ ab hostib⁹ efficiť hostiū seruus vt. ſ. e. l. penul. ⁊ seruitus morti equiparať vt in regl'a iuř. seruitutē. Scd̄o no. ad publicā vtilitatē ꝑtinere ne testamēta rūpātur sicut et in dotibus conseruādis vt dixi. ſ. solu. matri. l. j. ¶ Tertio not. ꝙ sequimur magis mentē q̄ verba vt dixi. ſ. pri. §. ⁊ pro hoc. C. de iure dotium. l. j. ¶ Opponi pōt vno modo. s. ꝙ mors ciuilis non equipollet naturali de quo dic vt dixi. ſ. pri. §. ¶ Ultimo restat q̄rere cū h̄ dicatur ꝙ iste casus non pertinet ad velleiā ad quē ergo pertinet ⁊ quidam dicūt ꝙ ad nullū nā ad gallum non quia acquiritur nepotem nasci mortuo auo ⁊ filio sed hic sufficit ꝙ mortuus sit auus licet filius viuat apud hostes. Iteʒ non pertinet ad velleiam que loquitur q̄n nascitur viuo auo at hic est nat⁹ post mortem aui scd̄m vnum intellectum ergo ⁊c. Alij dicūt ꝙ pertinent ad velleiam ſm interpretationē nō ſm v̄ba ⁊ hoc dicunt ꝑpter illa v̄ba pluraliter ꝑlata. s. illis viuis ⁊c. Sed iste

b ¶ Mors ciuilis. Adde q̄ dixi i. §. et qd si tātū. ſ. isto ti. i nu. ij.

intellectus nō placet quia textus dicit ꝙ non pertinet ad velleiam. preterea in tota prima parte huius. l. vsqꝫ ad. §. nunc de lege non ponitur aliqs casus q vere ptineat ad velleiā etiā extensiue sed oēs casus vsqꝫ ad dictū. §. ptinet ad ius antiquum galli vt no. ī. §. si eius. Preterea iā ius nouū legis velleie ꝙ factum est postea indigeret suppletione siue interpretatione qđ nō est verū q꞉ sic laboraret eodē vitio gallus ꝙ nō est dicendū ar. ꝯ. de edē. l. si qs ex argētarijs ⁊. C. ad sille. l. penul. in fin. Alij dicūt ꝙ ptinet ad casū difficilē q loquit̄ de nato viuēte vtroqꝫ ⁊ post cōditū testamētū vt. ī. e. §. ille casus. sed hoc nō est verū q꞉ ille casus loquit̄ de nato viuēte vtroqꝫ ⁊ post cōditū testamētū ⁊ in ciuitate existentibus hic aūt alter. s. filius in captiuitate mortuus fingit̄ preambula hora captiuitatis ⁊ sic eo tpe quo nascitur nepos ⁊ sic magis videt̄ ptinere ad primū; casum. l. velleie. Sed hoc ē cōtra litterā vt p̄dixi q̄ dicit ꝙ iste casus ad velleiā nō ptinet q̄re dic ꝭm dy. ꝙ pertinet ad gallum ⁊ tenet tertiā expositionēꝫ vt exponat̄ illis viuis. i. illo. s. q̄n apud hostes decedit filius ⁊ nepos nascitur nascit̄ mortuo auo ⁊ dicas ꝙ pertinet ad gallū p interpretatione factā p sceuolā secūduꝫ mentē ⁊ sententiā. l. velleie sicut ⁊ superiori. §. pri. dictū ē ⁊ sic intellige istū. §. in. glo. vl. ibi ita dicat. ¶ Quidā habēt ita donatiōe ⁊ male in gl. sic construe ibi auo ⁊ filio ⁊ hoc scōꝫ non pertinet ad gallū immo videt̄ ptinere ad casum difficilē qui loquit̄ de nato vtroqꝫ viuēte ⁊ post conditū testamētū. sed dic ꝙ non ptineat ad casum difficilē q꞉ ille loquit̄ de nato viuēte vtroqꝫ ⁊ in ciuitate manēte ibi aūt alter. i. filius fingit̄ mortuus eo tēpore quo nascitur nepos vñ videt̄ ptinere ad primū caput legis velleie vt. ī. e. §. nūc de. l. Dy. sed de hoc dic vt. ꝯ. dixi in q̄stione in eadē glo. ibi patre viuo apud hostes. dy. In fi. ⁊ ꝭm hoc ptinet ad gallū sed ꝭm p̄cedentes duos ptinet ad primū capitulū l. velleie vnde falsum diceret textus dū dicit nā is casus ⁊c. dy. in gl. cū post mortē ibi decedit filius ⁊ nepos nascitur auo mortuo. Old. in gl. quia ea ibi viuo auo. ac hic natus est post mortē scōm vnā expositionē. dy. in glo. i. vt testator ibi post mortē aui Sed nō ob. si teneas tertiā expositionē que est in glo. sic construe que est vera. Dy.

1 ☞ Appellatione liberorum continentur nepotes.
2 Filius dicitur a philos quod ē amor.

Instituens. Hic est. §. ⁊ ita cōmuniter allegatur ꝫ glo. dicat ꝭm litterā pisanaꝫ que est vt instituēs ⁊c. ꝙ nō sit. §. sed continuet̄ cū p̄cedentibus vt dixi. ꝯ. §. proxi. in expositiōe littere sed Dy. tenet ꝙ hic sit. §. et secundū eius diuisionē hec est tertia pars in q̄ est breuis ordinatio testamēti triplici modo ꝭm eum ⁊ ꝭm hoc sic cōtinua hūc §. ad p̄cedētia sceuola hui᷒. l. ꝯditor ī p̄cedētib᷒ rep̄hēdit gallū de insufficiēti puisiōe circa psonas q̄ tollūtur de medio ⁊ faciūt obtinere nepotes ⁊ alios descēdentes locū sui heredis: hic ergo ipse sceuola dat cōsiliū sufficiēs circa modū testandi ad hoc vt p aliquē qui obtineret locū sui heredis testamētuꝫ rūpi non possit ⁊ pōt breuiter diuidi in dus ptes q꞉ ī pria pte puidet breuiter q̄ ad oēs casus scōa q̄ ad oēspsonas: scōa ibi at q̄ etiā. vl̄ pōt diuidi in tres ptes q꞉ in primo ponit regulā generalē q̄tū ad casus. in scōa specialē quātū ad psonas nepotū. In tertia generalē quo ad psonas ⁊ casus. Scōa ibi at, que etiā tertia ibi aut quecūqꝫ ⁊ breuiter. h. d. iste. §. institutio posthumorū collata post mortē in genere cōtractus reprehēdit q p aliquē casum ciuilē vel naturalē precedēte sublato de medio sequēs in gradu sui heredis iura obtinere incipiat. h. d. in terminis pōt poni sic quidā q petierat cōsiliū a gallo sup ordinatiōe testamēti sui consuluit sceuola vtrū cōsiliū galli foret sufficiēs cui sceuola respondit ꝙ nō notādo supfluitates ⁊ defectus galli vt in supioribus ⁊ expressum tunc dixi sceuole detis mihi vestruꝫ ꝯsilium cui sceuola cōsuluit ꝙ ordinaret testamētum altero de tribus modis q h. §. ponunt̄ in lr̄a ⁊ h̄ dicit lr̄aꝫ sic exponas instituēs i. substituēs p̄cesserat em̄ filij institutio vt. ꝯ. in princ. lꝫ cōstati positū fuit. Dy. Ibi post mortē aui substituentis. Dy. Ibi nasceret̄. i. si ita nascat̄ ꝙ tpe natiuitatis a nemine p̄cedat̄. dy. ibi recte ita ꝙ testamētū aui nullo casu rūpi possit p nepotes. dy. ibi suus esset filio quibuscūqꝫ modis ⁊ ordinib᷒ sublato de medio. dy. ibi atqꝫ etiā. hic ponit sceuola scōm modum recte ordinādi testamētū. dy. ibi natū erit post mortē subaudi heredū institutio. dy. ibi aūt quicūqꝫ hic est tertia ordinatio testamenti secundū sceuolā. dy. ibi sit institutus sub ista cōditiōe si suus nasceretur que sequit̄ ⁊ ita illa verba si suus ⁊c. sunt verba testatoris non iuriscōsulti. dy. Et expone ista verba si suus ⁊c. i. si eo tempore nascat̄ quo a nemine precedat̄. Et p̄dicta lectura procedit prout hic dicimus poni triplicē ordinationē testamēti ⁊. §.

istum diuidi in tres partes put autē diuidit̄ in duas tm̄ ⁊ diuiditur solū duplex ordinatio testamēti dic qđ ibi atqꝫ etiā est secunda pars ⁊ in prima pte ponit sceuola ordinationē testamenti puidenda specialiter circa nepotes ⁊ generaliter circa personas ⁊ circa casus ⁊ idē est effect᷒ vtriusqꝫ diuisionis ⁊ casus positionis ⁊ posset etiā non inepte dici ꝙ esset vnica ordinatio testi prouidens sufficienter circa personas ⁊ circa casus. Exposita littera collige primo ꝙ ap. liberoꝝ † continētur nepotes et pnepotes ⁊ ceteri liberi vt. ī. de vbo. signi. l. liberorū vbi de hoc ⁊. ī. plenius tractabit̄. Itē no. ꝙ put verba que sunt in fi. §. ibi si suus ⁊c. Essent v̄ba iuriscōsulti ꝙ esset determinatio ⁊ casus questionis quā querit glo. ꝯ. e. v̄. quidā recte. s. si pr̄ institut filium ⁊ nepotes supstites vtrū videat̄ eos instituisse ordine successiuo an qlibet pdiuidētia hic em̄ esset casus ꝙ ordine successiuo sed put illa v̄ba sunt testatoris ⁊ nō iuriscōsulti non faciūt ad ppositū de predicta tm̄ questiōe dic vt plene not. ⁊ dixi. d. v̄. quidā recte expeditis notabilib᷒ op. primo ꝙ sceuola videt̄ hic incidere in vitiū insufficiētie ⁊ breuitatis de quo. ꝯ. reprehendit gallū nā. ꝯ. reprehēdit gallū q꞉ insufficiēter puidit circa personas loquēdo de nepote tātū vt in v̄. idē credēdū vt hic ipse sceuola in prima ordinatiōe testamēti in idē ī currit cum de nepote solo ⁊ nō pnepote loquat̄ so. dicenduꝫ est ꝙ hic sceuola dat cōsiliū tm̄ circa casus intendēs statim prouidere circa psonas Alij dicunt ꝙ p ista verba instituo nepotē qui suus ⁊c. vident̄ instituti pnepos ⁊ abnepos ⁊ ceteri descendētes qui sui ⁊c. Et ad hoc sequit̄ atqꝫ ⁊c. vt sit similitudo quātū ad casus ⁊ q̄tum ad psonas quascūqꝫ que incipiūt obtinere locū sui heredis ⁊ h̄ non p̄cedit q꞉ si sic intelligeretur iaꝫ non recte reprehenderet̄ gallus a sceuola dicto versi. idē credenduꝫ. sed ibi sunt alia verba scōm istos sed certe Imo. in v̄. nā si filij sunt quasi eadē verba ⁊ iō prior intellect᷒ verior est scōm glo. ⁊ dy. Scōo op. qđ secunda ordinatio testamēti que hic tradit̄ p sceuolā nihil valeat q꞉ in ea nō denominatur certus heres vt. ī. de here. insti. l. quotiēs. §. heres. So. dic ꝙ hic non est incert᷒ immo certus q꞉ paria sunt aliqua esse certa de p̄senti vel ex postfacto ar. ī. de leg. ij. l. j. sed hic certus est heres ex postfacto ⁊ in cōditiōis euētum ergo valet vt. d. l. quotiēs. §. si quis tamē al's si quis ita ⁊ dicto §. heres. Tertio op. circa tertiā formā testandi q꞉ suus non potest institui sub ꝯditione non potestatiua. i. casuali vel mixta vt ī. de here. insti. l. si suus ⁊. C. de insti. ⁊ substi. l. si pr̄. so. duob᷒ modis. Uno modo ꝙ verba hic in fi. posita si suus ⁊c. non fuerint verba testatoris sed fuerunt verba iuriscōsulti. ¶ Alio modo ꝙ etiā si sint verba testatoris nō tm̄ inducūt conditionē q̄ fuerit apta institutionē suspendere postq̄ incipit obtinere locum sui heredis ⁊ iō non viciat testamentū sic al's super eodē. l. cuꝫ sub conditione al's incipit cū posthum᷒ sub conditione ⁊. l. posthuma. Expeditis contrarijs posset queri questio que quesita fuit ꝯ. e. ver. quidā recte. s. q̄n veniant ordine successiuo vel simul d̄ quo dic vt ibi not. ⁊ dixi. scōo quere circa materiā hui᷒. §. ⁊ precedentiū si testator dicat filium heredem instituo nunquid videatur nepos institutus vl̄ si dicat nepotē instituo videat̄ pronepos institutus et videtur ꝙ sic q꞉ ap. filij iusta interpretatione nepos continet̄ sicut ⁊ filia ap. filij. vt. ī. de verbo. signi. l. iustaꝫ hoc innuit sceuola. ꝯ. e. v̄. idem credendū ne incidat in vitiū superfluitatis in quo incidit gallus apponēdo de nepote vt dicit glo. ꝯ. in prin. ¶ Itē alia rōne q꞉ fili᷒ † d̄r a filos qđ ē amor natura ergo q̄ hunc amorē inducit nos docet filiorū ap. oēs descēdētes contineri nec enim dulciori nomine possumus eos q̄ filiorum appellare vt. ī. de v̄bo. signi. l. liberoꝝ vbi de hoc no. ⁊ dixi. ¶ Tertia ratione q꞉ prouisio facta intelligit̄ in nepote siue pronepote siue a lege siue a testatore fiat vt. ꝯ. ad macedo. l. filiū de ritu nup. l. senatus in autē. vt ex actione instante dotis in fi. prime colū. ī. de condi. ⁊ demō. l. cū aui. ꝯ. de leg. iij. l. vxor. §. concubine et. C. de fideicō. l. cū acutissimi in contrariuꝫ videt̄ ꝙ si sub institutione filij cōprehenderet̄ nepos non fuisset necessariū cōsiliū galli ⁊ si institutione nepotis continet̄ pnepos non fuisset necessaria suppletio sceuole nec ei᷒ ordinatio testamenti de qua hic loquitur ⁊ in qua prouidet circa oēs casus et circa omnes personas. Item non fuisset necessaria prouisio legis velleie nec iuliāi in casu difficili at in iure nostro vel debet esse superfluū vt in prima cōstitutiōe. C. Scōa rōne quia dare tutorē filijs ē eis puidere adeo ꝙ exheredato filio pater dat tutorē sicut est substitutū vt. ꝯ. de testa. tute. l. pater ⁊ tm̄ in dando tutorē prouideat filio non videt̄ puidere nepoti q꞉ nepos non continetur vt. ꝯ. de testa. tute. l. ꝙ si nepotes vbi de hoc nota. ⁊ plene dixi ⁊ institu. qui dari possunt. §. fina. Preterea voluntas testatoris ē lex in auten. de nup. §. disponat. sed tamen lex prouidet filijs eius prouisio non extenditur ad nepotes vt. ꝯ. de excu. tuto. l. sed et milites. §. hoc autē et pro hoc. ī. de adul. l. pater. Ista

pater. Ista questio dubia est ⁊ circa eã sunt varie opiniões do
ctorũ. Nã in simili questione que fuit circa substitutionẽ factaꝫ
hoc mõ titio si decesserit sine liberis substituo filios sempro-
nij consult⁹ fran. ac. domino marti. de fano respondit distin-
guendo aut vocabulũ filij ꝓfert̃ ab hoĩe aut a lege primo casu
aut ab ascẽdẽte ꝓuidẽte seu relinquẽte filijs ⁊ tunc ap. filiorũ
cõtinent̃ nepotes vt. d. l. liberoꝝ in fi. Aut ab extraneo seu alio
ꝙ descẽdẽte ⁊ tũc nõ cõtinentur vt. d. l. liberoꝝ a cõtrario sen
su non obstat prealleg. l. ꝙ si nepotes ⁊ prealle. l. fi. institu. q da
ri tut. possint. qꝛ illud est speciale in ꝓuisione tutele ne tutoꝛ ni
mis oneret̃ ex tutela plurĩũ ꝑsonarũ nã sic ꝓuidentia paterna
extenderet̃ ad alienũ ꝑiudiciũ qđ esse nõ dꝫ. Itẽ non ob. ꝓreal
leg. §. cõcubine vbi ꝓlatio ab extraneo facta extendit̃ ad nepo
tes qꝛ ibi est speciale ꝓpter durã separationẽ vt ibi. no. ¶ Se
cundo casu qñ ꝓfertur a lege aut cõtinet odiũ ⁊ non cõtinet ne
potes ⁊ sic põt intelligi. d. l. pr̃. ꝟ. de adul. Aut cõtinet fauorẽ et
tũc continentur nepotes vt. d. l. senatus. §. senat⁹ ⁊. d. auten. vt
ex actiõe instãte dote sed adhuc videt̃ obstare. d. l. sꝫ ⁊ milites
§. hoc aũt. s. de excu. tuto. Sed põt respõderi ẽm Jaco. de are.
qđ ibi loquit̃ in priuilegio qđ est cõtra ius cõmune ⁊ iõ restrin
gitur. Itẽ videt̃ ob. l. iubem⁹. C. ad trebel. sed ibi scđm ꝑdictum
Jac. loquit̃ de ascẽdẽtibus faciẽtib⁹ mẽtionẽ de filijs ⁊ hec ve
ra nisi cõis vsus loquẽdi aliud ꝑsuaderet vt. ꝟ. de fundo instru
cto. l. cũ delanionis. §. asinã de leg. iij. l. legatis. §. vltimo ⁊ de v.
signi. l. vt alfenus ⁊. l. aniculus ẽm ipsum Frã. Sed cõtra istaꝫ
distinctionẽ ⁊ determinationẽ est lex ista per totũ. nam hec lex
loquit̃ de ꝓmissione facta per ascendẽtẽ. s. auũ vel proauũ ⁊ tñ
si pretereat̃ nepos vel ꝓnepos ⁊ solus filius instituat̃ testamẽ
tũ rumpit̃ vt hic patet ⁊. ꝟ. ti. j. l. posthumorũ ⁊. C. de posthu. he
re. instit. l. ij. fortiter tñ cogit ar. qđ colligit̃ ex. d. l. iusta. ꝟ. de ver.
signi. de quo. s. dixi. Alij dicũt ꝙ qñ fit ꝓuisio seu dispositio ab
ascendente: aut erit iure peritus aut nõ. Primo casu cum ipse
scire debeat ⁊ ꝑsumat̃ propriã significationẽ vocabuli ⁊ diffe-
rentiã q̃ est interpellationẽ liberoꝝ ⁊ filioruꝫ si prouideat filijs
non videt̃ prouidere nepotibus. Scđo sic quia nã nobis nocet
⁊c. vt. d. l. liberoꝝ ⁊ hec fuit opinio rogerij q dixit ꝙ talis dicen
di varietas non cadit in idiota vt not. in glo. d. l. quod si nepo-
tes de testa. tute. sed huic sñie vr̃ obstare. l. ista ⁊ oẽs de vtraqꝫ
materia tractãtes qui non distinguunt inter testatorẽ iurispe-
ritũ vel imperitũ. Sed dici posset ꝙ hic solũ agitur ⁊ tradit̃ de
ordinatiõe ⁊ forma testamẽti nõ aũt de cõditione testatoris vel
posset dici ꝙ licet hic tradat̃ forma ordinationis testamenti ne
per ꝑteritionẽ suorũ heredũ infirmet̃ si noĩatim instituant̃, al's
videant̃ preteriti licet ex interpretatione cõprehẽdãt̃. Et ꝙ-
uis interpretatio circa casus admittat̃ non tñ admittit̃ circa
ꝑsonas qꝛ institutio cõfertur ad meritũ aliqđ vt. s. pro soc. l. nec
adiecit meritus aũt nõ videtur quẽ testatoꝛ ꝑterijt aliũ institue
do verũ qꝛ testatoꝛ debuit ostẽdere aĩum suũ p expressa verba
ideo preteritus reputatur omissus ex testatoris defectu ⁊ sic te
stamentũ est nullũ vel põt dici ꝙ hec lex ⁊ alie de hac materia
tractantes loquũtur qñ cũ noĩe appellatiuo apponitur ꝓpriũ
nomen sec⁹ qñ apponeretur nomẽ appellatiuũ vt indefinitũ
tñ tunc em̃ videtur extendi ad nepotes ⁊ ceteros qñ ex eadem
ratio ꝓuidentie ⁊ fauoris vt ⁊ al's dicit gl. s. de testa. tute. l. si qs
ita. §. j. ¶ Uel est attẽdẽdũ an testatoꝛ habeat filiũ tñ an nepo
tes tñ: an filiũ ⁊ nepotes. Primo casu intelligatur istitutio fa
cta tñ de filio accipiendo nomẽ filij ꝓprie ⁊ per prius non per
posterius vt. ꝟ. de lega. iij. l. hoc legatũ de lega. ij. l. legatis ⁊. s. si
ager vect. l. ij. Scđo casu videt̃ instituisse nepotem vel nepotes
qꝛ cum non habeãt filios primi gradus vt potius res valeat ꝙ
pareat interpretetur nepotes dulciori noĩe filiorũ intellexisse ⁊
si hoc casu intelligim⁹ nomen rebus dubijs. l. quotiens. Idem
si dixit filios in plurali cũ non haberet nisi vnũ filiũ ⁊ nepotes
tũc enim accipietur p prius ⁊ posterius ⁊ pluralis locutio vera
sit que saluari põt sic accipiẽdo vt. ꝟ. de regu. iuris. l. quotiẽs cũ
similibus. ⁊ hec distinctio placet Cy. ⁊ quibusdã modernis ⁊ de
dicta materia satis dixi. d. l. ꝙ si nepotes. s. de testa. tut. ⁊. C. ad
l. iul. maie. l. vo. itẽ querit̃ vtrũ locũ habeat solũ in filijs in gl. j.
ibi rumperet nisi esset prouisum. Old. ibi sicut ⁊ iste. i. isto casu
existenti qui morti est similis et nepotem locum suum obtinere
facit. Old. in glo. s. recte in fi. ⁊ ẽm hoc hec verba si suus ⁊c. non
sunt verba testatoris tunc ob. ꝟ. de hered. institu. l. suus heres.
Sed dic ꝙ hic non est conditio, que sit apta institutioneꝫ suspẽ
dere postꝙ incipit obtinere locum sui heredis et ideo non red
dit testm̃ inutile vt ar. s. e. l. cũ posthu. sub cõditiõe al's incipit
cũ sub ꝯditiõe ⁊. l. posthuma sec⁹ aũt si esset apta suspẽdere qꝛ
in iam nato distingue in potestatiua casuali ⁊ mixta vt dicta. l.
suus heres in nasciture potest omnis conditio adijci sed distin
gue vt dicta. l. cum posthumus ⁊. l. cum posthuma. s. eodem.

Et est ratio quare fili⁹ nasciturus potest institui sub qualibet
conditione non autem iã natus quia lege cauetur ꝙ qui est in
potestate pure debet institui vt ꝓalleg. l. suus et. C. de institu.
⁊ substitu. l. si pater vbi de hoc plene no. ⁊ dixi qui autem non ẽ
in potestate potest sub quacunqꝫ conditione institui vt. ꝟ. de cõ
trata. l. iij. §. si sub ea. et de bonis libertorum. l. et si libertus. sed
nasciturus non est in potestate anteꝙ nascatur vt. ꝟ. de col. bo-
norum. l. fi. ⁊ de assignandis libertis. l. fi. ergo ⁊c. Dy.

¶ Jus galli dicitur ius vetus.

Si eius. Hic est scđm Dy. quarta particula prime partis principalis in qua ponũtur per sce-
uolã quedã dubitabiles questiones et continuant̃ ad precedẽ-
tia hoc modo ex superioribus patet ꝙ Sceuola studuit repre-
hendere gallum in multis nunc materiaꝫ prosequendo tradit
de quibusdam questionibus de quibus dubitabatur an perti
neant ad consilium galli vel prouisionẽ legis velleie vsqꝫ ad. §.
in omnibus et sunt tres questiones de duabus agitur in isto. §.
vsqꝫ ad. §. forsitã. vbi agitur đ tertia. ¶ Querit ergo an casus
iste pertineat ad gallũ vel ad legẽ velleiã vel dic ꝙ. s. §. ꝙ si is
qui filium dictũ est quid iuris sit cũ filius est capt⁹ ab hostibus
⁊ equaliter talis filius et nepos debeat institui nunc intendit
quid iuris sit si non filius sed nurus pregnans ab hostibus ca
piatur et potest breuiter diuidi in tres partes. primo enim po-
nit vnam questionẽ. Scđo anteꝙ respondeat format aliã. Ter-
tio respõdet communiter ad vtrãqꝫ confuse tamen et incõple-
te. Prima questio vsqꝫ vbi ꝙ querendũ. Scđa vsqꝫ ibi ad ṽsi.
sed cum testamentũ ibi est tertia vbi est communis determina
tio questionis vtriusqꝫ vsqꝫ ad. §. forsitan ad euidentiã premit
te aliqua ex quibus casus et textus expositio facilius appare-
bunt et sunt hic quia consiliũ galli loquitur quando nepos na
scitur post mortem patris et aui vnde inuenit se suum et ab ali
quo non precedi lex aũt velleia loquitur eo casu quo nepos na
scitur viuente auo et mortuo patre qui viuebat tempore condi
ti testamenti et hoc in primo capite. In secundo capite ideo qñ
nepos nascitur viuente vtroqꝫ. s. patre et auo qui pater mor-
tuus est. et ante conditum testamentum vel quando nepos na
scitur viuo auo ⁊ mortuo patre ante conditum testamentum ꝓ-
uisio aũt iul. in casu difficili loquitur qñ nepos nascitur viuẽte
auo ⁊ pr̃e post conditũ testamẽtũ ⁊. §. iste summarie hic inten-
dit posthumus non suus ex suo nasciturus aparente antiquo
institutus in captiuitate natus et in vita parentum ⁊ post mor
tem eorum reuersus excluditur ex testamento rumpendo. h. d.
¶ Casus in terminis querens. s. iteruꝫ quesiuit a Sceuola sic
dicens. s. audiui consilium galli vestras suppletiões et formaꝫ
vestram qua docuistis secure testari. sed quia supra fecistis mẽ
tionem de vno casu. s. quando filius est captus ab hostib⁹ vxore
eius pregnante in ciuitate relicta inde sũpta occasione q̃ro qđ
si aliquis habens filium habentem vxorem pregnantem ⁊ que
sit pregnans sit ab hostibus capta et faciat testamẽtum in quo
filium heredem instituit et nepotem qui nasci sperabatur ex ꝑ-
dicta nuru pregnante ab hostibus capta substituat ⁊ dicta nu
rus viuente socero ⁊ marito pariat filium apud hostes deinde
decedant maritus et socer quibus mortuus ipse nepos natus
apud hostes ad ciuitatem suam reuersus ẽ an dictum testamẽ
tum aui firmum remaneat consilio galli an ex prouisione legis
velleie et ista est prima questio. Et anteꝙ soluatur querit ⁊ for
mat aliam retento eodem themate age ꝙ auus habuit filium
ex quo premortuo habuit nepotem qui nepos habebat vxoreꝫ
que erat pronurus ad auum que pregnans capta fuit ab ho-
stibus iste auus fecit testamentum et instituit nepotem super-
stitem et substituit pronepotem nasciturum ex pronuru ca
pta natus est pronepos apud hostes mortuo patre suo et pro
auo redit ab hostibus nunquid testamentum proaui rema-
neat firmum ex prouisione galli vel legis velleie. respondet sce
uola ad vtramqꝫ questionem ꝙ testamenta predicta non rum
pentur per nepotem vel pronepotem ⁊ vtrũ hoc sit ex prouisio
ne galli vel legis velleie nihil refert. h. d. litteram expone ibi si
eius qui filium quẽ instituerat. Dy. Ibi nepotẽ nascituruꝫ ex
eo. Dy. Ibi instituat id est substituat. Dy. secundum consiliũ
galli Ibi ibiqꝫ id est in captiuitate. Dy. Ibi pariat et sic veri-
tate inspecta nascitur vtroqꝫ viuente scilicet patre et auo ⁊ sic
videtur spectare ad consilium legis velleie in secundo capite.
Dy. Ibi ille scilicet nepos. Dy. Ibi post mortem patris ex or
dine huius littere colligitur ꝙ pater decessit ante auum. Old.
Ibi redeat et sic post mortem vtriusqꝫ incipit esse suus. Dy.
et per hoc videtur pertinere ad consiliuꝫ galli ibi inspiciat in-
specto tempore quo nascitur quia vtroqꝫ viuente. Dy. Ibi an

ad ius antiquum id est ad consilium galli ibi aptandꝰ sit inspe-
cto quo tẽpore rediit em̃ post mortez vtriusqꝫ ꝓpter qđ videt
aptari ad consiliũ galli qđ hic vocat ius antiquũ ibi qđ querẽ-
dũ est.i.q̃ questio locũ hꝫ ⁊ est scđa q̃stio ibi ꝓnepotez instituat
nasciturum ex nepote qui viuebat tp̃e testamẽti. Dy.ibi mor-
tuo eo scꝫ p̃re suo ⁊ etiã proauo a testatore.dy.ibi.sed cuz testa
mentuz nũc soluit cõmuniter vtrãqꝫ questionẽ.Dy.Ibi ab eo
nepote.Dy.Ibi nõ rũpitur q: inuenit se institutũ ⁊ non p̃teri-
tũ.Dy.Ibi nihil refert in prima vel in scđa q̃stione.Dyñ.Ibi
ex iure antiquo.i.ex consilio galli.dy.ibi.ex.l.velleia que dicitur
ius nouũ.dy.ibi excludat.s.nepos vel ꝓnepos a rũpẽdo testa-
mentũ ⁊ sic not.qđ nõ refert p quẽ vł qualiter fiat dũmodo fiat
⁊ pro hoc quẽadmodũ testamẽta aperiant.l.si in duobꝰ.§.j.itẽ
no.qđ ius galli † dicitur vetus ⁊ ius legis velleie nouũ et sic re
gula catoniana nõ ptinet ad.l.velleiã quia non ptinet ad.ll.no
uas vt.j.de regula catoniana.l.fi.⁊.§.de testa.tute.l.si heredi-
tas.§.j. ¶ Expeditis notabilibꝰ op.ꝙ hic dr̃ qđ nepos iste suc
cedit ⁊ iđ nõ rũpit testamẽtũ videt em̃ qđ non succedat q: re-
putat spurius vt.j.de capt.postli.reuersis.l.diuus in fi.sed ibi
loquit de cõcepto apud hostes hic aũt in ciuitate fuit cõceptꝰ
licet apud hostes natus ꝙ pꝫ q: dicit nurus pregnans ab ho-
stibus capta ⁊c.⁊ sic sunt casus diuersi nõ aduersi. ¶ Secũdo
opponat qđ non rũpat etiã si non foret institutꝰ si pater viue-
bat eo tẽpore quo natus fuit cũ p̃reñ p̃cederet in gradum ⁊ sic
non fuit necesse institui vt.s̃.e.l.si qs posthumos.§.si filiũ ⁊.C.
de inoffi.testa.l.si quis filiũ.so.dic qđ hic filius p̃decessit auum
vt ex ordine lr̃e colligit ⁊ nepos supuixit ⁊ incepit suꝰ heres eẽ
⁊ ideo ne rũpat testamẽtũ debuit institui vt.s̃.e.§.quidã recte
ver.nã ⁊ si filius. ¶ Expeditis cõtrarijs quero q̃ sit rõ diuersi
tatis inter primũ ⁊ scđm casuz ⁊ q̃ fuit rõ dubitatiõis in vtroqꝫ
dic qđ in p̃io casu fuit rõ dubitatiõis q: veritate inspecta ip̃e
nepos est natꝰ vtroqꝫ.s.p̃re ⁊ auo viuẽtibus ꝓpter qđ videbat
ptinere ad scđm cap.velleie inspecto tp̃e natiuitatis sed inspe-
cto tp̃e quo rediit ab hostibꝰ pater ⁊ auus mortui erãt ⁊ sic vi-
debatur ptinere ad consiliũ galli ⁊ hec fuit rõ dubitationis di
uerse sunt opiniones fuit em̃ opi.Azo.⁊ Hug.qđ eadẽ rõ dubi
tãdi fuerit in scđo casu q̃ est in primo ⁊ ꝙ nõ fuerit diuersitas
in rõne dubitãdi sed solũ in psonis q: primo casu loquit de ne
pote scđo de ꝓnepote rõ ergo dubitationis in vtroqꝫ casu fuit
qm̃ considerato tp̃e natiuitatis videat pertinere ad scđm cap.
legis velleie inspecto tp̃e reuersionis ad ꝯsiliuz galli.Io.ṽo.et
py.dixerũt qđ non est diuersitas in psonis immo idẽtitas q: ⁊
primo ⁊ scđo casu loquit de nepote sed est diuersitas in varia-
tione terminorũ seu in accidẽtia facti nã variatis terminis va
riatur ratio dubitatiõis ⁊ maior est cã dubitationis in secundo
casu q̃ in primo ⁊ rõ diuersitatis ⁊ dubitatiõis est q: in primo
casu viuebat filius tp̃e quo nepos fuit natus ⁊ sic videt ptinere
ad.l.velleiã vt dictũ ẽ sed in scđo casu mortuꝰ erat filius cuius
nepotẽ nasciturũ auus instituit ⁊ qui reuersus est ab hostibus
post mortẽ dicti aui ⁊ sic non ptinet ad velleiã q̃ loquit cum ne
pos nascit viuẽte filio ⁊ auo: vel auo viuẽte mortuo filio licet ex
interpretatione iuliani idẽ sit cum auus testat mortuo filio sed
nec hꝫ locũ gallus q: gallus loquit qñ filius moritur post testa
mentũ viuo testãte at hic erat mortuus filius añ testamentũ ⁊
sic maius est dubiũ ꝑm eos in isto scđo casu q̃ in primo sꝫ salua
eorum pace non est bene dictũ ꝙ dicũt de lege velleia ⁊ inter-
pretatione iuliãi nã lex velleia primo capite loquit cũ factũ ẽ te
stamentũ viuo vel mortuo filio ⁊ nepos nascit post mortez filij
viuo auo ⁊ ita efficit nepos suus heres auo.in scđo cap.loquit
qñ nepos nascit viuo vtroqꝫ ⁊ ante ꝯditũ testamẽtũ interpre-
tatio ṽo iuliãi in casu difficili loquit ⁊ cũ vtroqꝫ viuẽte nascit
⁊ post cõditũ testamẽtũ vt euidenter apparet.j.e.§.nunc de le
ge ver.vt non solũ ⁊.§.ille casus.At hic in scđo casu non nascit
suus heres viuo auo ⁊ sic cessat primũ caput.Itẽ non nascitur
vtroqꝫ viuẽte ante ꝯditũ testamẽtũ ⁊ sic cessat scđꝫ ca.l.velleie
⁊ eadẽ rõne q: nõ vtroqꝫ viuẽte cessat interpretatio iuliani ꝑm
Dy.Preterea in eo qđ dicunt ꝙ primus casus adaptatur ad
l.velleiã.non bene dicũt vt statim in sequenti questione videbi
tur vbi plenius hic examinabit.Cũ aũt in terminis istis loquẽ
do de nepote videat ptinere ad.l.velleiã inspecta veritate q̃ lex
loquitur in primo capite de nepote nato mortuo vel viuo auo
filio tñ premortuo ⁊ ad.l.velleiã nihil pertineat eorũ que dicũ-
tur vsqꝫ ad.§.nunc de lege non põt negari ꝙ in istis terminis
non videat maior dubitatio q: sicut dixi ad.l.velleiã nõ ptinet
nec ad gallũ qui exegit testamẽtum in vita filij sed hic erat mor
tuus et tamen nihilominus pertinet ad gallum vt statim dice
tur habeas ergo in littera in ver.qđ querendũ pro nepote ⁊ te
neas op.Azo.vt omnia sint plana. ¶ Secundo quero licet in
littera dicatur nihil referre vtrũ pertineat iste casus ad.l.vel-
leiam vel ad gallum quia sine huiusmodi inuestigatione testa-
mentũ valet tñ pulchrũ est videre ad cuius prouisionem perti
neat iste casus et primo videamus de primo casu. ¶ Et primo
videtur qđ non pertineat ad gallũ siue consideremus verita-
tem siue fictionem quia gallus prouidit quando nepos nasci-
tur post mortem filij et aui postea decedentis at hic loquit quã
do nascitur viuo vtroqꝫ considerata veritate.Item gallus lo-
quitur de nepote qui nascitur post mortẽ aui infra decem men
ses proximos morte filij sed hic cõsiderato tempore reuersiõis
⁊ sic considerata fictione postliminij quasi tunc fingatur ⁊ vi-
deatur natus post ita ficta natiuitas esse post decẽ menses im
mo ⁊ post decẽ annos q: tanto tẽpore potuit morari ⁊ eẽ apud
hostes ergo ⁊c.Preterea licet ad gallum pertinet fictio postli
minij vt.s̃.e.l.§.quid si is qui filium cum nec considerata fictio
ne ista iure postliminij potest pertinere ad gallum quia postli
minium fingit eum nõ captum qui captus fuit: ergo si fingamꝰ
istum preambula hora captiuitatis vt fingimus non captũ na
tus reperietur viuente auo ⁊ sic non pertinet ad gallum.Item
si consideramus veritatẽ eo tempore quo fuit natus apud ho
stes fuit seruus hostiũ ⁊ si seruus ergo mortuus q: seruitꝰ mor
ti equiparatur vt.j.de reg.iur.l.seruitus si mortuus nõ fuit ne
cesse institui quia qui mortuus nascit neqꝫ natus neqꝫ procrea
tus habetur vt.j.de verbo.signi.l.qui mortui.Item si fingamꝰ
eum tunc natum procedebat a filio eodemqꝫ patre suo ⁊ sic nõ
ptinet ad gallum qui prouidit de nepote nato post mortez aui
⁊ qui a patre suo non ꝓcedebat et sic patet non pertinere ad cõ
silium galli.Item videtur qđ non pertineat ad.l.velleiã in ali
quo suo capite q: in primo capite loquitur quando post factuz
testamentũ viuo vel mortuo filio nascitur nepos post mortem
filij viuente auo in secundo capite loquitur qñ nascitur vtroqꝫ
viuo post conditũ testamentũ: sed hic nepos considerata veri
tate nascitur filio viuo et sic non pertinet ad primũ capi.Item
non pertinet ad secundũ q: considerata fictione tunc videt na
tus cũ est reuersus ab hostibus ⁊ sic mortuo vtroqꝫ ⁊ sic nõ pti
net ad velleiã aliquo suo capi.Incontrariũ ꝙ ptineat ad gal-
lũ videt q: reuersus est mortuo vtroqꝫ ⁊ tunc videt natus ergo
inspecta fictione pertinet ad gallum.Itez qđ pertineat ad vel-
leiam videtur ꝙ si consideretur veritas natus est vtroqꝫ viuẽ
te et sic pertinet ad scđm eius ca.Itẽ si cõsideret fictio postlimi
nij adhuc pertinet ad velleiam q: nascitur viuo auo. ¶ Quid
ergo dicemus glo.soluit ⁊ bene qđ ptineat ad gallum q: iste ne
pos natus videtur cum rediit quia tunc incipit tenere locũ sui
heredis ⁊ tunc temporis mortuus erat vterqꝫ.s.pater ⁊ auus
⁊ pater viuebat tempore testamẽti.Et sic oĩa cõcurrunt q̃ per-
tinent ad formã testamẽti conditi secũdũ ꝯsilium galli. ¶ Mo
do restat respondere ad contraria.Et primo non ob.q: secun-
dum veritatẽ natus sit viuo vtroqꝫ quia non debemus consi-
derare veritatem sed fictionem semper enim debemus inspice
re quando efficitur suus heres qđ est cum ẽ reuersus ergo tem
pus reuersionis considerat non ob.qđ dicitur de fictiõe postli
minij quia illud locũ haberet cũ nepos rediret ab hostibꝰ vna
cum patre quo casu recuperat patriã potestatẽ ⁊ per ꝯsequẽs
iura sui heredis non aũt potest censeri suus nisi cum reuertit
quia tunc vere incipit esse suus cõsiderata veritate que debet
in hoc considerari vt statim dicam.Item non ob.qđ dicitur de
alia fictione legis cornelie videlicet qđ videat natus prima ho
ra captiuitatis sicut etiam si moriat apud hostes fingitur mor
tuus preambula hora captiuitatis q: non potest sic fingi natꝰ
sicut mortuus quia iuris fictio ad ea sola extenditur q̃ p rerum
naturã possibilia sunt vnde dicit Pe.de bel.perti.qui de hoc
no.vt dixi.C.de sentẽtiã passis.l.fi.ibi adiacet iuris presumptio
vbi potens est virtus nature vt.s̃.locum.l.qui ad certũ rñ.vbi
non presumitur in furioso consensus quia scđm naturã cõsen-
su caret sed qđ nepos iste nascat prima hora captiuitatis non
potest esse secundum cursum nature ergo ⁊c.Sed quod qs mo
riatur bñ potest naturaliter cõtingere: ergo potest ius illud p̃
sumere ⁊ fingere et si dicat ꝙ fingeт natiuitas q̃ mõ facta ẽ fuis
se facta hora prima captiuitatis iã ista fictio ẽ sup facto ⁊ que ĩ
facto consistunt non regunt fictionibus vt.s̃.ex quibus causis
maior.l.deniqꝫ vbi de hoc no.⁊ dixi ⁊.j.de capt.in bello.§.facte
pro cuius noticia sciendum est qđ fictio requirit duo extrema
vnum est circa rem: alterum circa tempus quod sic probatur.l
cauetur qđ si res legatur et postea sit adita hereditas domi-
nium transit in legatarium vera ab adita hereditate ⁊ fictione
a die mortis testatoris vt.j.de leg.j.l.si tibi homo.§.cuz seruus
et de furtis.l.actio pone modo quod seruo legato competebat
actio legis aquilie ante aditam hereditatem nunquid heres
adeundo teneatur eam cedere dicit lex aut ẽ vulneratus mor-
tifere aut est occisus.Primo casu tenetur cedere.Secũdo no.
quod cum p

qd̄ cum ꝑ occisionē desijt esse seruus ⁊ sic res deficit nō potest ius fingere dñiuꝫ fuisse legatū: ergo patet qd̄ fictio requirit rē super qua fingatur vt. s̄. ad. l. aquil. l. huic scripture. sed h̄ non possumꝰ supponere rem sup qua ius fingat impediente cursu nature qꝛ nō pōt dici filius natus qꝛ non erat in rerum natura eo tēpore quo fictio deberet suū officiū opari et sic deficit vnuꝫ extremum ⁊ ideo deficit potētia fictiōis sed in noīe nato ⁊ in rerū natura existēte bene potest fingere mortuuꝫ ꝑambula hora captiuitatis qꝛ hic superest res. i. homo sup quo ius fingit et sic patet qd̄ etiā fictio postliminij nō pōt opari qꝛ nō pōt dici suꝰ tēpore captiōis qꝛ nō erat in rerū natura ⁊ sic nō potuit ius fingere super eo. ¶ Et si dicas ꝙ potuit operari postea rñ. quod nō esset, circa extremū tēpus nam fictio dꝫ habere possibilia in duobus extremis. s. iure ⁊ tpe: sed hoc esset tempore impossibili qꝛ fingeretur suus eo tēpore quo si nascerēt esset seruus. Iteꝫ non cōiungerēt extrema simul per fictionē: immo de extremo ad mediū deueniret ⁊ ad id qd̄ esset impossibile ⁊ sic aperte patet ꝙ iste primus casus pertinet ad galluꝫ tm̄ qꝛ eo tēpore quo redijt ab hostibus incipit esse suꝰ ⁊ sic quo ad statū sui hēdis vr̄ natꝰ tpe reuersionis. Nūc ergo queramꝰ de scd̄o casu huiꝰ. §. seu scd̄a questione ad cuius prouisionē ꝑtineat. Et in hoc est attēdendus duplex intellectus nā si habeat in littera ꝓnepoteꝫ ⁊c. Expeditū ē qd̄ ꝑtinet ad gallū sicut in ꝑcedenti dictū ē qꝛ nō est aliqua diuersitas nisi circa ꝑsonas ⁊ iste fuit intellectꝰ Azo. si vō habeat in littera nepotē sicut habuerunt Py. ⁊ Io. tunc non videt qd̄ ꝑtineat ad gallū qꝛ factū fuit testamētū post mortē filij ⁊ gallus exegit fieri in vita. Itē nec ꝑtinet ad velleiā per rationes. s̄. alleg. in ꝑcedenti casu quid ergo dicemꝰ gl. dicit qd̄ eo ipso quo nascit post mortē testantis ꝑtinet ad gallum ⁊ voluit dicere ꝙ eo tpe fingitur nasci q̊ reuertit ab hostibꝰ ⁊ sic ꝑtinet ad gallū: huic tamē obstat qd̄. s̄. dixi si licet confectio testamenti post mortē filij. Vñ quidā dicūt qd̄ ista littera est falsa sꝫ posito qd̄ littera sic se habeat. Quid esset de isto casu videt forte dicendū ꝓm gl. qd̄ ꝑtineat ad gallū lꝫ gallus exigat testamentū fieri in vita filij tñ si fiat post mortem est eadē ꝓuidentia naꝫ de filio instituēdo dixit qꝛ tenebat primū locū ⁊ obstabat nepoti tñ si filius esset mortuus ⁊ nepos apud hostes nasciturꝰ esset debet institui sicut si esset in ciuitate cōsiderato futuro euentu. ar. ꝫ. §. pri. nā gallus considerauit solū ꝙ nepos qui obtinet locū sui heredis post mortē patris ⁊ aui non rūperet testamētuꝫ ⁊ ꝓpterea voluit ꝙ institueret ita posset esse hic qꝛ sicut nascēdo in ciuitate pōt rumpere ita nascendo apud hostes et reuertendo rumperet ⁊ ideo debet dꝫ institui et institutus nō rūpit ¶ Itē queritur hic dicit ꝙ institutus nō rūpit quid si fuisset preteritus glo. dicūt ꝙ nō rūperet qꝛ non erat suus heres cuꝫ auus moritur licet esset nepos quia natus in veritate erat vnde cū esset in potestate hostiū et seruus non poterat dici suus qd̄ est verum si apud hostes decederet qꝛ nulla extremitas possibilis reperitur in qua fictio iuris possit aptari vt dictum est si tamen reuertat ⁊ inueniret se ꝑteritū rūperet testamentū vt. ꝫ. ti. proxi. l. si quis exheredato. §. sed si pater v̊. sin aūt in ciuitate ⁊ ita debet suppleri ⁊ intelligi glo. que est hic. ¶ Ultimo adducamus hūc. §. in ar. ad questiones de facto ⁊ primo ad illaꝫ que sepe pōt cōtingere. s. si currat ad brauiū ⁊ vnus cadat de equo ⁊ equus ꝑ se currēdo preuenit oēs alios ad brauiū an dñs equi hr̄e debeat brauiū ⁊ videt qd̄ sic ꝑ fi. huius. §. qꝛ non refert q̄liter fiat dūmodo fiat vt ⁊. s̄. queadmodū seruitutes admittātur l. qui fundū. §. q̄re et. ꝫ. de aqua quoti. et esti. l. j. §. quesitū vbi d̄ hoc satis dixi ⁊. ꝫ. queadmodū testamēta aperiant. l. si quis in duobus. §. j. ⁊. C. si māci. ita fiūt al's. l. fi. vbi de hoc in cōtrarium est quia nō sufficit aliqd̄ fieri facto vt. ꝫ. de condi. ⁊ demon. l. ij. ⁊ de acq̄rē. here. l. heres institutꝰ ⁊ de vbo. ob. l. cū seruus in glo. hic posita ⁊. l. q rōne. §. flauus vbi de hoc in hac q̄stione dicunt quidā ꝙ refert an agat de obligatiōe vel iure nouo q̄rendis an de conseruādo vel euitando pene cōmissionem secūdo casu habent locū primo allegata ⁊ primo casu habēt locū secundo allegata sicut traditur per Dy. d. l. cū seruus vnde videtur dicendum qd̄ dñs equi non habeat brauium cum agat de iure q̄rendo vnde non videtur factum nisi fiat opera illius q acq̄rere intendit ⁊ ita tenet Dy. d. §. quesitum et de acq̄ren. pos. l. j. §. ꝑ eū vt vtrobiqꝫ dixi: alij dicūt qd̄ refert ꝙ actū sit per ciues currere facientes ad brauium vtrum de experiundis viribus equorum et eorum velocitate in currendo. An hominis ⁊ equi pmo casu sufficiat per se venire vt brauium debeatur domino equi scd̄o non arg. s̄. ad. l. rho. de iactu. l. j. Itē potest induci ad aliaꝫ questionē. Quidā formauit libellū generaliter petendo aliquē condēnari ꝓm formā iuris ciuitatis nec expressit vtrū iuris scripti vel non scripti an procedat talis libellus hic in fi. ē argu. ꝙ sic quia non refert ⁊c. In contrariuꝫ est. ꝫ. de iniur. l. ꝑtor ⁊ dixi cum similibus. ¶ Sed responderi posset qd̄ satis dicit certuꝫ cum ius sit certū ⁊ finituꝫ vt. ꝫ. de iur. ⁊ facti igno. l. j. ¶ De hac questione not. per Cy. C. que sit lon. consue. l. ij. ⁊ dixi eo. tit. sup rubri. in gl. primo pater in fi. ⁊. s̄. e. l. posthumos. §. si filium. ⁊. ꝫ. titu. j. l. si quis exheredato in prinici. ⁊. ꝫ. e. §. in omnibus. ⁊ de cōiūgen. cuꝫ emanci. liberis eius. l. j. §. si pater. Dy. in gl. habeas pronepotē habeas superiori similis. sed hic in ꝓnepote supius in nepote nascituro. est ego solum in personis diuersitas. Dyñ. Ibi viuente auo qd̄ est necesse in vtroqꝫ capite velleie. Ol. Ibi filio viuo ⁊ auo hoc est falsum quia non nasceretur suus qd̄ exegit primum cap̄. velleie vt. ꝫ. e. §. ille casus. Old. Si enim filius viueret cum precederet. Old. Ibi auo viuo mortuo filio hoc vr̄ falsum vt. d. §. ille casus. Dy. ibi optari nō pōt: imo prīo capite loquit cū factū est testamētū viuo vel mortuo filio et post mortē filij tm̄ viuo tñ auo nascit ita ꝙ viuēte auo suꝰ heres nascat In scd̄o capite loquit qñ nascitur viuente vtroqꝫ et añ cōditū testamentū interpretatio vō iuliani cum vtroqꝫ viuente nascit postondituꝫ testamētū vt euidenter hoc patet in. §. ille casus ⁊. §. nunc de lege ibi vt non solū ⁊c. ⁊ ibi quid enim ⁊c. at hic nō nascitur suus heres viuente auo et sic cessat primum cap̄. Itē non nascitur viuente vtroqꝫ ante conditum testamentum et sic cessat secundum cap̄. Et eadem ratione quia non vtroqꝫ viuente cessat interpretatio iul'. Dynus. Ibi at hic ibi secundo casu. Dyñ. In glo. quia institutus in fi. quia apud hostes est sed rediens rumperet si esset preteritus vt. ꝫ. titu. primo. l. si quis exheredato. §. sin autē in ciuitate. Dy. in glo. a rumpendo id est post mortem patris ⁊ aui quando ibi qñ infra decem menses proximos mortis filij hic autē potest nasci. id est fingi nasci post deceꝫ annos mortis filij quia eo tempore quo redijt natus fingitur. Dy. Ibi alius eum precedit in primo ⁊ in secundo casu prout habes litteram pronepotem. Sed prout habes nepoteꝫ precedit eum alius solum in primo casu ⁊ non in secundo. Dy. Ibi quod nascitur id est nasci fingitur. Dy. Ibi alius euꝫ precedit in primo et secundo casu prout habes in littera pronepotem sed prout habes nepotem precedit eum alius solum in primo casu ⁊ non in secundo. Dy. Ibi quod nascitur. i. nasci fingitur. Dy. quia tunc redijt. Dy. Ibi testantis nepos sed quomodo cum factum sit testamentum post mortem filij et gallus exigat in vita filij. Dy. Ibi quid ipsa fingit et iuris fictio ad ea sola extenditur que per rerum naturam possibilia sunt vt. s̄. ex quibus causis maiores. l. deniqꝫ ⁊. s̄. locati. l. qui ad certum et ea que in facto consistunt non reguntur fictionibus iuris vt s̄. de acquir. posses. l. j. §. si vir. ⁊. l. cū heredes de capite. l. in bello. §. facte de reg. iur. l. veruꝫ et in auten. de equali. dotiū. §. igit ⁊ de hoc latius dixi. s̄. in questionibus huiꝰ. §. v̊. secūdo quero. Ibi cum matre vel patre hic non hec distinctio vtrū redeat cū patre vel matre vel redeat solus locum habet in concepto et nato penes hostes sed non in cōcepto in ciuitate et nato penes hostes vt. s̄. ex quibus causis maio. l. ab hostibus. §. non minꝰ ibi post mortem patris ⁊ aui nam lttera nō contradicit. dy.

1 ☞ Similitudo que est inter ciuilē potestatē ⁊ naturalem.
2 Casus qui pertinent ad gallum.

Forsitan. Scd̄m diuisionem. Dy. hic non debet esse §. sed est de quarta parte in qua ponūtur dubitabiles questiones sed pro clariori intellectu voluit legere per modum. §. et hic tractat de tertia bubitabili questioue an pertineat ad gallum an ad prouisionem legis velleie et summarie hoc intendit pronepos naturalis vel ciuilis ⁊ post mortem omnium vere natus scꝫ suus redditus licet pater non sit recte institutus admittitur ad successionem. h. d. ¶ Et potest diuidi duobus modis primo secundum vnam lecturā in duas partes vt sic contineat duos casus tantum. Prima pars vsqꝫ ibi atqꝫ ⁊c. Ibi secunda vsqꝫ ad. §. in omnibus et casus ponitur in prima parte in glo. que incipit patris sui ⁊c. secundum aliaꝫ lecturam quam sequitur Dy. Primo ponitur questio dubitationis ratio determinatio determinationis ratio illatio ex determinatione prime ad solutionem secunde subtilis vel breuis inductio tertie ad probandum determinationem secunde partis per se patent et notabuntur in littere expositione ⁊ procedit iurisconsultus hoc ordine primo casu natus ⁊ pronepos post mortem omnium et pone casuꝫ in glo. in secunda parte natus est in vita omnium apud hostes et redijt post mortem omnium et sic pertinet ad Gallum. Et casus istius partis colligitur ex gl. que incipit patris ibi sed quomodo. In tertio primo institui pronepotem natum ex nepote nato emācipato postea adoptaui eundem pronepotem certum est quod non rumperet sed succedet ex institutione precedente adoptionem. est ergo similitu-

do inter secundum et tertium casum in hoc quia in vtroq̃ eo tempore institutionis non erat suus heres sed postea esse incipit in vno casu p̄cedētibus p̄sonis de medio sublatis in altero per adoptionē ⁊ in vtroq̃ non rūpit sed ex substitutione succedet ⁊ ex p̄dictis potest colligi casus in terminis litterā sic expo nas ibi in istis casibus qui sequunt̃ fm glo.⁊ dy.vel dic qui cō prehenduntur in consilio dato p sceuolā fm Jaco.de are. Ibi post testamētū idē si ante fm glo.⁊ dy.ibi ex eo nepote.dyñ.ibi concipiatur is qui.s.nepos substitutus. Dy.ibi mortuo patre vtroq̃.dy.ibi an nō potuit hic ponitur questio. Dy.ibi hr̄e in stitui.s.p̄nepos p̄dictus q̃ valeat testamētū.i.an institutus nō potuerit ex institutiōe succedere.dy.⁊ Jac.⁊ videt̃ q̃ nō q̃ pa ter ⁊c.⁊ hec est rō dubitationis ibi q̃ minime hec ē determina tio seu solutio q̄stiōis.dy.ibi expauescēdū.i.nō ē curādū.dy.ibi hic eñ.s.p̄nepos q nascit̃ post mortez nepotis ⁊ filij ⁊ sic suus heres pro auo ⁊.h.d.hic enim suus heres ⁊c.⁊ est ratio precedentis pri.determinationis. Dy.⁊ Ol.ibi suus heres nascitur q̃ nascitur post mortē p̄ris ⁊ aui et sic vterq̃ sublato de medio vt prediri. Dy. Ibi ergo ⁊ si pronepos hec est secunda pars in qua ponitur determinatio scđe q̄stionis per modū illationis ⁊ expone.s.i.quãuis ⁊ recipe viuo filio q̃ est.j.vt sit sensus ergo p̄nepos admittetur qui nat⁹ erit ⁊c.q̄uis postea viuo filio.dy. ibi p̄nepos in captiuitate constitutus. Dy. Ibi natus erit i captiuitate constitutus. Dy. Ibi postea.i.post testamētū factū. Dy. Ibi viuo filio in ciuitate manente ⁊ subaudi redijt tamen iste nepos post mortē oīm. Dyñ. Ibi atq̃ si ex eo hec est tertia pars in qua per modū similitudinis inducit determinationem tertie questionis ad p̄bandū determinationē pri.precedentis questionis. Dy. Ibi si ex eo nepote emācipato. Dy. Ibi natus pronepos. Dy. Ibi adoptet̃ vel adoptatus et dic post testamē

1 tū.dy. ¶ Notabilia collige primo similitudinē † q̄ est inter ciuilem potestatē ⁊ naturalē nā sicut assumens locū sui heredis per ciuilē potestatem hoc ē per adoptionem si est institut⁹ non rumpit testamētū ita ⁊ p naturalē. Scđo no.q̃ licet vitiet̃ cōditione testamēti instituti post testamētū q̃ efficiat̃ dño suo suus testamētū non rumpit̃ ⁊ ista fuit ratio dubitādi hoc casu ⁊.s.e. l.filio.§.sed si heres. ¶ Op.ad.§.primo q̃ videt̃ q̃ lectura nō sit vera q̃ positū est in casu q̃ nepos fuit preteritus sed in littera dicit q̃ nō recte fuit institutus ibi quia pater ipsius ⁊c.ex q̄ videtur q̃ non fuerit preteritus sed institutus licet nō recte so. pluribus modis vno vt exponatur non recte institutus.i.nullo modo institutus vt recte debet institui debuit ad hoc vt recte factū esset testamentū vel nō recte institut⁹ q̃ institui nō poterat q̃ erat apud hostes ⁊ ibi decessit ⁊ sic nō potuit institutio effectū assumere ⁊ iō dicit non recte. ¶ Scđo op.q̃ testamētum sit inutile q̃ vt dictū est nepos fuerit preterit⁹ q̃ p̄cedebat pro nepotē ⁊ p̄teritione eius qui precedit testamētū rumpit̃ vt.s.e. l.ver.nā ⁊ si filius ⁊.C.e.l.ij. Sol.aut primo morit̃ filius nepote superstite ⁊ tūc bene rūpitur testamentū si nepos inueniat̃ preteritus aut primo moritur nepos ⁊ postea filius tunc nō rūpit̃ ⁊ ita loquitur hic. ¶ Tertio op. hic dicitur q̃ licet varietur heredis conditio q̃ de non suo efficiat̃ su⁹ nō variat̃ istitutiōis effectus ad hoc videtur contra.j.de here.insti.l.si alienū.§.in extraneis. So.dic aut variatur heredis conditio de capace ⁊ vno modo in capacem alteri⁹ conditionis et sic de bono in bonū vel in melius ⁊ tunc non varietur effectus institutionis vt hic ⁊.s. e.l.filio.§.fi.aut de capace in non capacē ⁊ sic de bono in malū ⁊ tunc variatur effectus institutionis vt in contrario sed cōtra hoc instatur q̃ si varietur conditio de capace in non capacem ⁊ sic de bono in malum qđ non varietur effectus institutiōis vt eadem.l.si alienum.§.fi.de here.insti.et eodem tit.l.sed ⁊ si sub conditione.§.solemus. So.si varietur conditio in extremis nocet:si autem in medio non nocet vt in eis patet. ¶ Quarto op. sic contrariorum eadez est disciplina vt.s.de calū.l.fi. sed si instituantur cognati vel eis legetur repellunt̃ qui desinūt esse cognati vt.j.de leg.ij.l.cū ita legatur.§.in fideicō.⁊.§.ecōtra.si instituātur extranei debēt repelli si efficiantur sui. Sol.dicit dy. q̃ hic designant̃ nominati instituti seu institutus ⁊ sic non procedit argumentatio predicta arg.s.de cap.diminutiōe.l.tutelas in prin. Potest ⁊ aliter dici vt dicit ipse Dy.d.§.in fideicō. s.q̃ non nocet variatio conditionis tēpore mortis si tempore testamēti erāt agnati ⁊ sic dz ibi legi littera per subauditur vt ibi dicit q̃ testator moreret̃ subaudit̃ vel etiā tpe testamēti vt eodē tit.l.peto.§.fratrē scđm eū vel fm Pe.dic q̃ oportet q̃ sint cognati tempore mortis vel qđ saltem tunc viuant. ¶ Ex pre

2 dictis contrarijs restat querere de vno videlicet an isti casus † pertineāt ad gallū glo.dicit primo q̃ sic primo casu post mortē omniuz nascitur. In secūdo casu videtur q̃ nō p̄tineat ad gallum: quia littera dicit viuo patre: ⁊ sic non pertinet ad Gallum vt patet etiā ex notatis in p̄cedenti.§.de tertio videtur dicendum q̃ non pertineat ad gallum nisi ponas pronepotem adoptatum existentem apud hostes ⁊ redijt post mortē omniū fm Dy. Sed hoc non videtur procedere q̃ sumendo proprie adoptatum debet interuenire consensus adoptantis ⁊ eius q adoptatur vt.s.de adop.l.ij.§.j.⁊.l.iij.qđ hic esse non posset. Si presupponam⁹ adoptatū fuisse in hostium potestate et idez in arrogatione vt eadem.l.ij.de adop.si dicas erit saltem filius cū reuertetur hoc esse non potest quia adoptio est actus legitim⁹ qui non potest suspendi vt.j.de reg.iur.l.actus sic enim esset filius temporalis q̃ esse non potest vt.s.de adop.l.si tibi.filius ⁊ sic dicas q̃ hoc operabitur postliminium vt fingatur valuisse a tempore facte adoptionis tunc non haberet locuz consideratio glo.s.vt tempore reuersionis videatur esse suus. Preterea quomodo fingetur adoptio hodie tenere cuz sit impossibile ex quo proauus adoptiuus est mortuus cuius consensus exigeretur vt dictum est vel secūdo dicas emācipatū postea filiū vl' posses dicere qđ isti casus non pertinent ad gallum fm Jaco. de are. Sed pertinent ad consiliuz sceuole traditum in.§.instituens in glo.patris sui mortui nascitur:ergo vere viuentibus omnibus sed agnoscitur suus heres post mortem omniū quia tunc redit ab hostibus ⁊ hoc prout habes in littera viuo patre Dy. Ibi deinde auo ⁊pone deinde pro et. Dy. Ibi sed quomodo tunc p̄ut habes viuo. Dy.in glo.quia nullo modo in fi.⁊ sic institutio sumere non potuit effectum cum ibi decesserit ⁊ propterea dic non recte Dy. Ibi sic infert ibi ⁊ esse per velleiā immo videtur per casum difficilem. Ol. Ibi sunt tres casus ī hoc. §.si in tertio non potest adoptari gallus nisi diceres adoptatū esse nepotem existentem apud hostes. Dy.q̃ non videtur posse procedere vt.s.dixi propter defectum consensus adoptati ⁊ quia non licet habere filium temporalem in eadem glo.in fin.et hoc prout habes viuo ⁊ primus casus erit vsq̃ ibi atq̃ si ex eo exinde ē seruus ⁊ ē inter eos similitudo quā.s.dixi. Dy. In gl. dic q̃ p pronepotem ista gl.locum habet quādo esset.§.seu versiculus ibi qui natus. Sed precedens glo.locum habet quādo est.§.seu versiculus. Ibi ergo et si pronepos ⁊c. Jac.in eadem glo.in fi.nam sicut assumens locum sui heredis per ciuilem si ē institutus non rumpit ita nec per naturalem. Dy.

1 ¶ Testamentum ad hoc vt teneat necesse ē q̃ fili⁹ in aliquo sit institutus.
2 Paria sunt non habere filiuz vel non hr̄e capacē institutiōis.
3 Liberi si sunt vlterioris gradus possunt preteriri.
4 Filium instituens et preteriens nepotem an videatur secure testari.
5 Exheredatio facta post mortem an teneat.
6 Filius existens apud hostes pōt preteriri.
7 Filius emancipatus si sit preteritus an testamētū valeat.

a **In omnibus.** [a] Sic secūdū diuisionem Dy.ē quinta pars prime ptis principalis hui⁹.l.in q̄ ponunt̃ tres regule gn̄ales ⁊ summarie.h.d. liberi p̄pinquiores in gradum de necessitate debent institui q̃ in remotioribus nō exigitur ⁊ exheredatio post mortem exheredati frustra cōfert̃.h.d. Diuidi pōt fm glo.⁊ Dy.in tres partes fm q̃ ponit tres regulas. In prima eñ ponit vnam regulā q̄ñ filius in potestate ꝯstitut⁹ ē in ciuitate ⁊ p ꝯsequēs in libertate. In scđa q̄ñ fili⁹ ē apud hostes ⁊ ibi decedit. In tertia ponit aliā regulā cōtra nepotes ⁊ pronepotes q̄ñ filius supuixit tēpore mortis aui. Casus in terminis licet sit facilis sic pōt poni testator hz filiū ⁊ nurū pregnātē ad hoc vt valeat institutio futuri nepotis qd faciet certe op⁹ est q̃ instituat filiū ex aliqua parte si vō nō instituit sed exheredat ⁊ solū nepotē q ex eo nascetur post mortē eius instituit fm cōsiliū galli exheredatio nō valet q̃ eius effect⁹ ꝯfert̃ post mortez ipsi⁹ filij ⁊ iō ē inuāda. in scđa pte dz testator hz filiū ⁊ nurū pregnantē ex dicto filio ex q̄ sperat̃ posthum⁹ ⁊ iste filius est capt⁹ ab hostibus nūquid habet necesse instituere certe non si apud hostes decedat. In tertia pte dicitur testator hz filium ⁊ ex eo nepotē ⁊ ex quo q̃ p̄nepotes sperat instituit suū filiū nūquid sufficit respondet̃ q̃ sic q̃ filio instituto possunt ceteri q sunt in sequēti gradu preteriri ⁊.h.d.litterā sic expone ibi in oibus his specieb⁹.i.in omnib⁹ p̄dictis casib⁹ q adoptant̃ ad consiliū galli fm Dy. Vel secundū Jac.de are.dic in omnibus his specieb⁹.i.casibus in quib⁹ fit institutio secūdū cōsiliū sceuole Jaco.ibi post mortem suaz q̃ esset semper facta institutione fm consilium galli quia non habet effectū exheredatio anteq̄ adeatur heredi vt.j.de contrata.l.filiū.§.sed cū exheredatio cū similib⁹. Et adiri non pōt añq̄ filius moriatur quia nō extitit conditio institutionis et sic

inuenitur

a ¶ In oib⁹ Adde bart. et Bal.hic ⁊ bal.i.l.si qs possum.s.e. And.barb. h in addi.ad Bar.

inuenitur post mortem exheredatus. Dy. ibi ꝙ non est necesse s. ꝙ instituatur ⁊ hic incipit scdm dictum seu scda regula. Dy. ibi etiā in nepote hic tertia pars seu tertiū dictū in quo ponit tertia regula. Dy. ibi quoꝝ nepotū vel pnepotū ⁊ recipe qd ē infra institutionē nunꝙ̄ exigamus q2 possunt preteriri si liberi ⁊c. ⁊ dic liberi primi gradus. Dy. Old. ibi si liberi ex quibus dicti nepos vel pnepos descenderunt. Uel dic liberi nepotū3 vt sit sensus ꝙ filius sit institutus ⁊ pnepotes substituti vt valeat testm̄ si pmonatur nepos ante filiū vt dixi. s. §. pri. Sed l3 expositio sit in se vera. tn̄ textus eam non patitur q2 dicit pnepotē preteriri. vnde prima expositio ꝓm glo. ⁊ dy. verior est ibi preteriri ex quo liberi primi gradus sunt instituti. Dy. ¶ No
1 tabilia collige primo ꝙ ad hoc vt teneat testm̄ † necesse est ꝙ filius in aliquo sit institutus al's esset preteritus ⁊ testamētum esset nullum. vt. j. e. l. inter cetera ⁊ institu. de exhereda. liber. in principio. verum est tamen iure isto ꝙ licet iste textus dicat de institutione sufficiebat sibi dimitti quoquo relicti titulo vt sic non videreꝫ preteritus hodie iure institutionis. vt plene nota. ⁊ dixi. C. de inoffi. testa. auē. nouissima. scdo no. ꝙ paria sunt
2 non habere filiu3 † vel nō habere eū heredē institutū vt apud hostes. Uel dic ꝙ in idem recidit paria sunt habere filium mortuum naturaliter vel ciuiliter. vt apud hostes. nā q apud hostes est: ē seruus hostiū. vt. j. e. l. pe. ⁊ seruitus morti equipara-
3 tur. vt. j. de reg. iur. l. seruitutē. Tertio no. ꝙ liberi † si sunt vlterioris gradus possunt preteriri institutis illis qui eos in gradu precedunt. vt hic ⁊. j. ti. j. l. posthumoꝝ. ⁊. s. e. l. si quis post-
4 humos. §. j. ad. §. op. primo. ꝙ instituens filium † ⁊ preteriens nepotē non videatur secure testari q2 nepos rūperet testm̄. vt. s. e. l. §. quidam recte. ver. nā ⁊ si filius. So. dic ꝙ verbū dūtaxat hic positum pōt determinare sequentia. vt qui h3 solū filiū in ptāte ⁊ non nepotē sufficiat ꝙ filiū instituat quo ad hocvt testamentū non rūpatur agnatione sui heredis l3 posset rūpi p querelā. vt no. s. e. l. §. ⁊ quid si tantū. vel pōt determinare precedentia ⁊ tunc excludit eos solos qui pretendunt a filio si aūt non precederetur puta q2 filius esset sublatus de medio institui debent sed in ver. nā ⁊ si alius precedebat inferior q2 vterq3 filius viuebat. ergo ⁊ tibi. dic ergo ꝙ hic ꝯsiderauit vitiū de p̄senti ibi de futuro q2 pōt filius precedere ⁊ sic nepos obtineret locū sui heredis ⁊ si esset preteritus rumperet testm̄. Scdo op.
5 ⁊ videt ꝙ exheredatio † facta post mortem teneat q2 est pura. Sed dic ꝙ non pōt esse pura facta institutione scdm cō filium galli de quo loquitur hic. q2 sicut dixi in expositione littere non habet effectum exheredatio nisi hereditas adeatur. vt. j. de cōtra ta. l. filium. §. sed cum exheredatio. Sed adiri non pōt anteꝙ̄ filius moriatur quia institutionis conditio pendet. ergo inuenitur post mortem exheredatus. Alij dicunt ꝙ hic testator expresse exheredauit post mortem dicendo filiū meū post mortem eius exheredo qd esse non potest. vt. s. e. l. si ita scriptu3. §. fi. Sed precedens solutio verior. Tertio op. ꝙ post mortē possit fieri exheredatio. vt. j. de condi. insti. l. fi. Sed so. vt ibi not. et d. l. si ita scriptum. §. fi. s. e. Itē ad idem op. de. l. filius a patre. s. e. scdo rn̄so. ¶ Sol. vt ibi q2 ibi erat coheres per cuius aditionem exheredatio sumpsit effectum. Dyn. Uel pōt aliter intelligi ꝓm Azo. vt ibi no. Quinto op. ad subauditum ꝙ hic di-
6 citur ꝙ filius † apud hostes existens pōt preteriri si ibi decedat ergo si reuertatur videt ꝙ rūpat testamētum ex postfacto sed contra hoc videt ꝙ non rumpat sed sit nullū ab ipso principio. q2 per fictionē postliminij fingit nunꝙ̄ captus sed semp in ciuitate fuisse ⁊ sic semp in ptāte ⁊ sic non tenuit a principio testm̄. Sed dic ꝙ interim. i. durante captiuitate tenuit. vt. j. e. l. pe. sed postea efficitur iniustum ⁊ sic tenuisse fingitur. vt. j. ti. j. l. si quis exheredato. §. sed si pater. ṽ. quocūꝗ̄ aūt mō. Sexto op. certum est ꝙ spes est qd filius ab hostibus captus possit redire ⁊ considerata ista spe testm̄ pōt anullari ex eo ergo non potest interim adiri hereditas q2 incertus est heres. vt. j. de asse. here. l. heres incertus. vnde si postea decedat non pōt testamētum firmari. q2 qd ab initio ⁊c. vt. j. de reg. iur. l. qd ab initio. so. aliud est ab initio testamentum nullum esse ⁊ tunc est veru3 qd non pōt conualescere aliud spem anullationis subesse q2 tunc spe anullationis sublata testamentum vires totales habet q2 facilius conseruatur qd est ꝙ̄ de nouo incipiatur. vt. j. de ver. ob. l. inter stipulantem. §. sacramenta. Septimo contra hoc insta q2 non videtur interim testamentum valere immo pendere satis sicut pendet status filij capti. vt insti. quibus modis ius patrie potestatis soluit. §. si ab hostibus. rn̄. per interpretationem ꝙ non pendet status in patre viuente inspecto presenti tēpore. vt ibi not. ⁊ plene dixi. C. de sn̄iam passis. l. fi. ⁊ ideo nec vires testamēti pendent. Octauo op. ꝙ nepos non possit p̄teriri vt instituatur filius. vt. j. ti. pri. l. posthumoꝝ. So. dic vt dixi. s.

in prin. l. q2 aut consideramus vitium de presenti aut de futuro Scdm presens tempus testamētum caret vitio sed ꝓm futurū posset vitiari. Ultimo transeamus ad qōnes primo querendo que sit ratio diuersitatis inter primū casum ⁊ secūdum huius §. ⁊ dic ꝙ ratio est patens q2 in primo casu filius est in potestate ⁊ sic eius preteritio redderet testamētum nullum. vt. j. e. l. inter cetera. In secūdo non est in ptāte sed hostiū quoꝝ est seruꝰ vt. j. e. l. pe. ⁊ sic nepos est suus auo ⁊ non filius. ⁊ ideo considerato tpe presenti testamētum valet. vt. j. e. l. vlti. ⁊. j. ti. j. l. si quis exheredato. §. sed si pater. Scdo pōt queri ecce ꝙ in testamēto paterno filius in ciuitate existens est preteritus. Deinde viuo patre moritur vel capitur ab hostibus ⁊ ibi decedit. nunquid tale testamētum erit nullum vel remanebit validum vt casus ꝙ sit nullum nec validetur per mortem filij. vt. s. e. l. si filius q in potestate. ⁊ insti. de exhereda. lib. in prin. ⁊ hanc sn̄iam tenet glo. s. de testa. tute. l. si hereditas. §. qui filium. ¶ In ꝯtrariu3 videtur ꝙ conualesceret de iure pretorio. vt. j. ti. proxi. l. posthumus. Et hanc sn̄iam videtur confirmare glo. j. de reg. cato. l. fi. quam glo. dicit Dy. posse saluari considerata equitate pretoris non ob. insti. de exhereda. libe. in prin. q2 verum est ꝙ testamentum nullum est attento rigore iuris ciuilis. sed conualescit de equitate preto. ¶ Non ob. preal. l. si filius. s. e. q2 ibi nō tollitur primum testamētum per secundum. q2 ex secūdo testamento non pōt esse heres de iure ciuili ⁊ sic non tollitur primum p secūdum. vt. j. ti. pri. l. cū in secūdo. sed in casu qōnis nostre nō precedit aliqd aliud testm̄ vice factū. ergo ⁊c. non ob. glo. que ē in. d. §. qui filium. in. l. si hereditas. de testa. tute. q2 vel male dicit vel dicemus qd responderit ius ciuile non ptoriū. vt no. d. ti. insti. de exhere. liber. in prin. Alij dicūt simpl'r non valere testamentum. vt hic p3 ⁊. s. in princ. l. Non ob. d. l. posthumus. q2 in eo qd loquitur in posthumo est casus diuersus. ⁊ ratio diuersitatis est q2 in posthumo preterito testamētum tenuit ab initio. vt. j. ti. pri. l. ij. §. sed ⁊ si stante. sed in iam nato ab initio est nullum. ⁊ facilius resumuntur vel cōseruantur vires preterite ꝙ̄ de nouo incipiant. ar. s. de pac. l. si vnus. §. pactus ne peteret. vt. j. de ver. ob. l. inter stipulantē. §. sacramēta. ⁊ no. j. de sol. l. si quis p reo. ergo in filio nato aliud est ꝙ̄ in posthumo. Nō ob. d. l. posthumus. ver. ide3 ⁊ circa iniustū. j. ti. pri. q2 rn̄det vt ibi no. in glo. ⁊ hanc partē dicūt quidā Dy. tenuisse. ⁊ ita apparet ex quibusdam scriptis sub ipso recollectis ꝓm Iaco. de are. in ipsa qōne distinguit. Aut institutus in testamēto in quo est p̄teritus filius iā natus est de illis filijs q al's succederet ab intestato aut non primo casu testamētum reconualescit ⁊ ita intelligantur allegata pro hac parte secūdo casu procedit qd dicit dicto ti. insti. de exhere. libe. in prin. ar. ad hoc. C. de testa. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. j. ti. pri. l. ij. de contra ta. si duobus. §. si prius. ⁊. j. de vulga. ⁊ pupil. substi. l. si filius. ibi presertim ꝙ remotis tabulis ⁊c. tn̄ glo. que est in. d. §. qui filium. in. l. si hereditas. s. de testa. tute. videtur contra hanc distinctione3 q2 ibi loquitur in eo qui successurus erat ab intestato. s. in nepote instituto preterito filio nisi respōdeas vt. s. dixi. vel dicas ꝙ
7 illa glo. male dicat. Tertio querit qd si filius emancipatus † sit p̄teritus an tale testm̄ valeat in hac qōne dic aut q̄ritur de iure antiquo aut de hodierno. Si de antiquo casus est ꝙ testm̄ valeat q2 ius dicēdi nullum testm̄ est de iure ciuili quo emācipatus est incognitus. ergo ⁊c. Sed de iure ptorio h3 remedium p cōtra ta. vt. j. de ꝯtra ta. per totum. ⁊ insti. de bo. pos. §. quos aūt. Sed vtrum iure hodierno testm̄ sit nullū. necne magna ē dubitatio. Et videt ꝙ sit nullu3 sicut qn̄ est preteritus ille qui est in ptāte cum hodie sit sublata differentia emācipationis et patrie ptātis. vt in aut. de here. ab intest. §. nullam. que est. C. de suis ⁊ legiti. here. auē. in successione. In ꝯtrarium qd teneat videt casus hic put littera dūtaxat determinat sequētia. ⁊. s. e. §. ⁊ quid si tantū. nō ob. §. nulla. q2 rn̄de vt rn̄det glo. in. d. §. ⁊ quid si tantum. s. qd locum non habet quando est conditum testamētum. nam. d. §. nulla. loquitur in successione ab intestato ⁊ pro responsione dicte glo. facit q2 debemus interpretari ⁊ intelligere iura vt casus rūpendi ⁊ impugnādi testā auferant vt. s. e. l. §. quid si is qui filiū. Sed ita intelligēdo testamēta saluantur ⁊ nō anullantur p quibus interpretatio fieri debet. vt s. e. l. placet. ⁊ in regula iuris in testis. Et hanc opinionē tenet glo. s. de mino. l. si filius. Dyn. nihil affirmat tamē in cathedra fert dixisse. ⁊ hoc etiam patet ex quibusdam scriptis collectis sub eo. aut causa legitima. lic3 non vera in preteritione adiecta aut omissa est. Primo casu etiam hodie procedat quod rumpat per contra ta. tantum. ⁊ ita intelligantur ⁊ saluentur glos. superius adhuc allegate. Secundo casu dicit testamentu3 esse nullum. q2 in preteritione sicut exheredatione cause legitime. In tertio est de substātia vt no. p gl. i auē. de here. ⁊ fal. §. exhe

redatos.sed hic non videt̃ pcedere s̃m eos qui dicunt q pater apponendo cām videatur exheredare ⁊ sic veniet tunc per q̃relam.⁊ hoc tenet Ja.de ra.de hoc no.⁊ dixi.C.de lib.pte.aut. ex cā.Quid in matre preterẽte sine cā inserta.Dy.distinguit vt.s.pri.dixi.⁊ in prin.huius.l.⁊.d.aut.ex cā.In glo.q.d.in fi. Vel dic q limitat vtrũq q in idem recedit.Dy.In gl.que incipit exheredatus.s.qñ nepos instituereť scōm ɔsiliũ.D.galli. In glo.s.expressis.in fi.nã non hȝ effectuȝ exheredatio anteq̃ adeat̃ hereditas.vt.j.de ɔtra ta.l.filium.§.sed ad exheredatio. ⁊ adiri non pōt anteq̃ filius moriatur.qꝛ non extitit cõditio institutionis ⁊ sic filius inuenitur post mortem exheredatus.dy. vt dixi.s.in expositione littere.

Sexus virilis habet necesse dicere qui ei testanti suus heres futurus erit.

Nunc de lege. [a] Hic s̃m diuisionẽ dy.est secunda pars principalis huius.l.in qua ponunť duo capita.l.velleie.Et iste casus cõtinuat materiam precedentẽ vsq̃ ad.§.ille casus difficilis.⁊ ideo vsq̃ ad.§. illuȝ summarie hic intendit ponere de medio sublato in vita testatoris suus futurus heres institutus ad hereditatẽ admittit̃ ex primo capite.l.velleie.h.d.vsq̃ ad ver.etiã si parente ibi dicitur q parentibus viuẽtibus natus posthumus heres institutus de medio oībus subductis ex scōo capite legis velleie.ad hereditatẽ admittit̃.⁊ hoc vsq̃ ad ver.videndũ.ibi dicitur qḋ nepos institutus in locũ secũdi succedẽdo non rũpit testamentum si filius penes hostes decedat siue ante siue post testatorẽ morientẽ.⁊ hoc dicit vsq̃ ad.d.§.ille casus.⁊ pōt diuidi iste.§. principaliter in tres partes.in prima tractat cõiter de primo ⁊ secũdo capite.l.velleie.In scōa de primo capite tm̃ ita q nihil de scōo.In tertia de scōo ita q nihil de primo.Prima durat vsq̃ ad ver.videt̃.ibi incipit secũda ⁊ durat vsq̃ ad ver.etiam si parẽtes.ibi tertia ⁊ durat vsq̃ ad.§.ille casus.Quelibet istarum partium subdiuiditur in duas s̃m q in ea iurisconsultus duo facit.Primo eñ se continuat ad precedẽtia.scōo ponit generalẽ effectum puisionis legis velleie cõiter ad vtrũq̃ caput scōa ibi voluit.Itẽ scōa pars principalis que est in ver.⁊ videtur subdiuiditur in quatuor.in prima ponit mentẽ primi capitis legis velleie.in secunda per modum illationis subijcit exempla.in tertia subnectit rationeȝ.Quarto ⁊ vltimo ponit verba primi capitis prima durat vsq̃ ibi ergo si filiuȝ.ibi secũda ⁊ durat vsq̃ ibi qḋ enim necesse.ibi est tertia in qua ponit rationeȝ q sine tpe testamẽti siue post morteȝ sit filius ptinet ad vtrũq̃ exemplũ ⁊ durat vsq̃ ibi.nam ⁊ si ita ibi ⁊ quarta ⁊ vltima huius scōe partis in qua ponunť verba p̃mi capitis.⁊ durat vsq̃ ibi etiam si parẽte.ibi est tertia pars principalis secundum diuisionẽ que vera est secundum Dy.ponit mentẽ ⁊ exẽplum secundi capitis vsq̃ ibi ⁊ bene verba scōo commendando ponit verba secũdi capitis ⁊ effectũ pprie significationis vsq̃ ibi videndũ.ibi tertio loco repetit verba scōi capitis vt ea per interpretationem extẽdat vsq̃ ad.§.ille casus.⁊ sic dȝ iste.§. diuidi ⁊ subdiuidi s̃m Dy.lȝ alij aliter diuidant qui offuscant intellectuȝ huius.§.⁊ ideo eas omitto tenẽdo diuisionẽ predictã.dy. Casus pōt sic poni in terminis.querens enim dixit iuriscõsulto bene vidi in superioribus consiliũ galli ⁊ eius suppletiones ex sñia legis velleie ⁊ casus dubitabiles de quibus erat dubiũ vtrum pertinerent ad gallum vel sceuolam vel legem velleiã. Et qꝛ de ipsa lege velleia in superioribus facta est mentio quero quis sit eius effectus ⁊ quot capita habeãt ⁊ exẽpla eorũdẽ ⁊ in quibus verba ɔueniant rñdet iurisconsultus cõgruum est q nunc videamus de ipsa.l.velleia.⁊ eius puisione cuius prouisionis effectus est talis.s.quod etiã pnepotes nasci testatoribus viuis non rũpant testamẽtum.⁊ est sciendũ q ipsa.l.velleia habet duo capita.⁊ mẽs primi capitis est q illi qui tpe natiuitatis nascũtur suis sublatis de medio personis istitutis se inueniunt institutos non rumpanť testamẽta vt in istis exẽplis ego titius habui filium qui decessit relicta vxore pregnãte nũc facio testamẽtum ⁊ nepotẽ nasciturũ heredem instituo qui nepos nascitur me viuo deinde morior certe nepos inuenit se institutum.⁊ ideo testamẽtuȝ nõ rũpet sed ex testamẽto succedet Aliud est exẽplũ habebat filium superstitẽ ⁊ nurum ex eo pregnantem feci testamẽtum ⁊ filium institui ⁊ substitui nepotem nasciturum postea moritur filius ⁊ post mortem eius nascitur nepos non rumpitur testamentuȝ licet hoc casu precederetur nepos a filio tpe testamẽti.⁊ propterea non videbatur instituẽdus ipse nepos sed solũ filius.sed certe immo est necesse istitui. qꝛ debemus inspicere tp̃s quo nascit̃ nepos quo tpe a nemine preceditur ⁊ sic nascit̃ suus ⁊ vere istud exẽplum ptinet ad primum caput velleie sicut precedens quid enim necesse ⁊c.Quis ⁊ verba hoc dicãt que sunt talia.Oīs virilis sexus qui facit testamẽtuȝ hȝ necesse dicere qui ei testanti suus heres futurus erit heres esto.⁊.h.d.vsq̃ ad ver.etiaȝ si parẽte.⁊ vsq̃ ibi exponam litteram.ibi nunc de lege velleia videamus hucusq̃ se continuat.Dy.ibi voluit.s.l.velleia.in primo ⁊ scōo capite ⁊ hic ponit generalẽ effectũ eius in vtroq̃ capite.Old.ibi viuis nobis.s.testatorib⁹.Dy.Ibi natos nepotes.dy.ibi similiter sicut natos post mortẽ.Dy.ibi non rũpere testm̃ in quo se institutos inueniũt.qꝛ sicut gallus puidit q qui nascereť mortuis testatoribus non rũperet testamentuȝ ita lex velleia puidit in his qui nascerentur viuis testatoribus nõ rũperent.Dy.ibi et videt̃ hic incipit specialiter tractare de primo capite.l.velleie. ⁊ sic cõtinua effectus pmissionis.l.velleie in primo ⁊ scōo capite est vt vobis nati nobis viuis non rumpant nostra testamenta.⁊ ideo de primo capite videndũ est ponentẽ eius mentẽ vnde expone videtur.s.per mentẽ ⁊ intellectum.nã sic videt̃ ⁊ videt meus intellectus.vt hic ⁊.j.de leg.ij.l.si titio ⁊ mihi.⁊.C.de rei vxo.act.l.ista.§.videamus.ibi ad eos descẽdentes ex nobis Dy.ibi futuri essent qꝛ tpe natiuitatis eoꝝ inueniuntur sublate de medio oẽs psone precedẽtes.Dy.ibi ergo si filiũ hic est secunda particula huius scōe partis in qua ponit exẽpla p modum illationis.Dy.ibi nondũ natum sed nasciturũ.Dy.ibi ex eo.s.filio.Dy.ibi decedat viuo patre.dy.ibi mox.i.post morteȝ filij.Dy.ibi non rũpi testamẽtum per nepoteȝ cum inueniat se institutum.Dy.ibi vt non solum illud vt non rũpatur testm̃. Dy.ibi notauit lex velleia.Dy.ibi quo filius nõ sit ⁊ sic erat filius mortuus tpe testi.Dyn.ibi viuo patre.s.patris sui qui est auus ad ipsum nepotem.Dy.⁊ subaudi ⁊ monẽte filio post testamentũ conditum ⁊ ante natiuitateȝ nepotis.⁊ ideo est bona interlinearis Az.in antiqua lȝ nõ sit in apparatu at q̃ dicit sui patris ⁊c.Old.Et put habes qui in littera subaudi.s.instituatur ⁊ subaudi qui pater nepotis postea moritur anteq̃ nascat̃ nepos ⁊ s̃m hoc pōt stare glo.parua ordinaria que est sup hoc verbo patre al's est falsa.Old.Et de hoc dic vt dixi.j.in oppositionibus scōa oppositione.ibi nascat̃ post mortẽ patris.Dy. ibi quid enim hoc refert ad ver.ergo ⁊ si filium ⁊ hic ponit̃ ratio per quã pbat q primũ caput.l.velleie pertinet ad vtrũq̃ p̃dictoꝝ exemploꝝ.Dyn.siue filius erat tpe testi mortuus siue post testm̃ anteq̃ nepos nascatur ibi respici ⁊ tunc nepos a nemine precedatur.Dy.Ibi id quo nascitur tp̃s.i.q tempore natiuitatis a nemine precedatur.Dy.ibi ⁊ si ita expone si.i.q̃uis. vel.i.qꝛ.⁊ tunc est ratio rationis vel eius probatio.⁊ hic ponit verba primi capitis.Et construe sic omnis is virilis sexus qui testm̃ facit.i.facere velit q ei suus heres ⁊c.qḋ dicit virilis sex⁹ expone.i.per virilem sexum descendentes.Dy.ibi qui ei.s.testãti.Dy.ibi suus heres futurus erit.s.cum nascetur.i.supple nepos tamẽ natus mortuo filio qꝛ suus nascitur continebitur viueret vel non viueret filius tpe testamẽti quoniam hec verba non requirunt institutum eo tpe suum esse sed suum futurum. Old.ibi ⁊c.supple heres esto.Dyn⁹.Et sic est expedita littera vsq̃ ad ver.etiã si parẽte nũc expediamus illã particulã que ẽ in dicto ver.etiã si parẽte.⁊ in hac parte incipit tractare de secundo capite.l.velleie.Et sicut.s.dixi.Primo ponit mẽtem et exẽplũ scōi capitis vsq̃ ibi ⁊ bñ verba.Scōo ibi cõmẽdãdo ponit verba scōi capitis ⁊ effectũ pprie significationis verborum vsq̃ ad v̇.videndũ.⁊ vsq̃ ad dictũ v̇.Casus sic ponit̃ istat eñ q̃rens ⁊ dicit dñe sceuola bñ vidi de primo capite.l.velleie. mõ q̃ro de scōo ⁊ mẽte ⁊ verbis eius ⁊ de exẽplo cui rñdet sceuola scōm caput.l.velleie mẽtaliter hoc intẽdit q si aliquis hȝ filium ⁊ nepotem ⁊ pnepotẽ iam natos ⁊ facit testm̃ in quo instituit etiam pnepotẽ ⁊ filius ⁊ nepos p̃moriatur viuo auo nõ rumpit pnepos testamẽtum ⁊ hoc est de mẽte scōi capitis.Casus ⁊ verbi scōi capitis bene ponuntur qꝛ largam habent sententiã.dicũt eñ sic si quis ex suis heredib⁹ suus heres esse desierit q suus inueniat̃ heres esto.Ista eñ verba cõprehẽdunt oẽs casus quibus quis desinit esse suus siue p casum naturalẽ ⁊ sic p oẽs casus ptinẽt ad consiliũ galli siue p ciuilem ⁊ sic per oẽs casus suppletos per sceuolam ex sententia legis velleie et non solũ validũ remanet testm̃ si filius ⁊ nepos moriunť successiue sed etiaȝ si p̃moriat̃ nepos filio eidemq̃ patri suo ⁊ postea moriatur filius viuo patre deinde moriatur pater idẽq̃ auus ad nepotem.⁊ hoc dicit vsq̃ ad.§.seu versiculum videndum litteram sic exponas.Ibi etiam si parente id est patre et auo. Dy.Ibi succedentes auo nepotes vel pronepotes.Dynus.⁊ se institutos inuenientes in omnem casum.Dynus.Ibi interpretandum.i.exempla declarandum.Dy.non per verba pertinentia ad.l.velleiam.Dy.ibi habeas omnes natos ⁊ in ptãte.Dyn.ibi ⁊ bñ verba hic cõmendat verba scōi capitis.⁊ ponit ipsa

[a] Nunc de lege.adde ō dictione nũc p Arch.in.c. ego.lxij.dis. glo.⁊ text.in cle.ij.in prin. de sen.exc.et ibi Car.dy.i l.si vt certo. §.nũc videndũ.ff.cõmo. And.sicu.h in additi.ad bar.

nit ipsa verba ⁊ effectum proprie significationis eoꝝ. Dy. Ibi se habēt.i.largā habēt significationē. Dy. ibi heres esse desierit supple liberi eius ⁊ ceteri in locū suoꝝ heredes sui succedāt ⁊ hec verba sunt.j.e.§.seu.ver.videndū ⁊ supple instituti non rumpent testamētū. Old. ibi superuixerit pater.s.nepos. Dy. ibi hac decedat.s.nepos post mortem patris. Dy. ibi autem exheredatus.s.ille nepos alioquin si esset preteritus hoc casu rūperet testamentum posito ꝙ decedat viuo auo.⁊.s.e.l.si filius.

1. Lex vbi non prefigit tempus ad aliquid faciēdū nec nos debemus prefigere.
2. Lex vbi nō distinguit nec nos distinguere debemus.
3. Nepotis institutio an sit necessaria.

Videndum. Al's nunc videndū hic est tertia et vltima pars huius tertie particule in qua repetit verba scđi capitis legis velleie.vt ea ꝑ interꝓtationē extēdat vel qđ verius est declaret.nā ex quo non rediit vere desiit esse suus.vt ex lr̄a pꝫ. Dy. Casum hic ponas in terminis aliquis hn̄s filium apud hostes ⁊ nepotē ex eo ipsum nepotē heredem instituit filius post mortē patris decedit anteꝙ̄ reuertat̄ ab hostibus nūquid nepos succedendo in locū sui heredis rūperet testm̄ ꝑdictū.⁊ rn̄det̄ ꝙ non per interꝓtationem seu sniam scđi capitis.l.velleie ꝗ non distinguit in scđo capite quo tpe filius moriatur.⁊ ideo nō debemus distinguere litterā sic exponas.ibi num.i.an. Dy. ibi posteriori parte.i.scđo capite l.velleie. Dy. Ibi succedant ⁊ instituti nō rūpant. Dy. ibi ꝑ interpretationē.i.sniam scđi capitis. Dyn. ibi induci iste casus q sequit̄. Dy. ibi nepotē ex eo filio ꝑterito ⁊ dic nepotē natū ⁊ in ꝑtāte ꝯstitutū. Old. ibi si vero te.s.testatore instituēte nepotem quo casu ꝯstat locū habere ſm caput velleie etiā quo ad verba Dy. ibi ſꝫ etiā post mortē aui testoris. Dy. ibi reuersus fuerit.s.filius. Dy. ibi succedendo.s.nepos. Dy. ibi nihil enī vr̄ institutum succedentē in locū sui heredis nō rūpere testm̄ qꝛ generaliter nō distinguit̄ tp̄s quo succedat in locum sui heredis ꝓhibuit institutū succedentē rūpere testm̄.ergo ⁊c.sꝫ succedat post mortem aui sed dicere potes ꝙ etiā viuo auo successit qꝛ ⁊ filiꝰ viuo auo desiit esse suus ⁊ sic proprie pertinet ad scđm caput. ⁊ hoc sequit̄ nisi ⁊c.nō tn̄ cepit nepos irreuocabiliter obtinere locum sui heredis anteꝙ̄ moreret̄ filius captus ab hostibus qꝛ redire poterat ⁊ ꝑteritus rumpere testm̄ recuperando locum sui heredis.vt.j.ti.j.l.si quis exheredato.§.sed si pater.sꝫ ex quo ibi morit̄ ⁊ ita nec rediit nec redire pōt. Ideo etiā in preteritum videtur obtinuisse locū sui heredis nepos. Old. Dy. ibi significaret tp̄s.i.non distinguit quo tpe filius desiit esse suꝰ vtrum viuēte auo an eo mortuo. Dy. Et sic no.ꝙ vbi lex† nō prefigit tempus ad aliquid faciendū nec nos debemus prefigere.vt hic ⁊.s.de ventre inspici.l.j.§.meminisse.j.de bo. auto. iudi.possidē.l.in venditione.§.de tpe cum debita cum determinatione hic intellige.vt.C.de euic.l.si rem quam.§. vlti. Oldr. Et pōt etiā colligi aliud notabile quasi eiusdeꝫ effectus ꝙ vbi lex† non distinguit nec nos.de quo no.s.de publi.l.de precio. de testi.l.quesitum.⁊ de acces.l.liberti.positis casibus ⁊ exposita littera materiā huius.§.explicamus opponendo ⁊ querēdo. ¶ Et primo op.ꝙ nō sit necessaria institutio nepotis† ex quo preceditur a filio.immo solus filius debeat institui vel exheredari.vt.s.e.l.si quis posthumos.§.si quis filiū.so.plana ē qꝛ verum est quo ad tp̄s quo viuit filius ⁊ nepos sed quo ad tēpus futurum quo mori posset filius viuente testatore ⁊ nepote qui efficeret̄ suus heres opus est ꝙ nepos instituatur vel substituatur.vt plene dixi.s.§.si quis filium. ¶ Op.scđo ꝙ tex.videatur sibiipsi contrarius.qꝛ primo dicit qui cū nascerētur sui heredes ⁊c.postea dicit verum etiaꝫ si viuo patre nascetur certum est enim tunc non esse nepotes suos heredes cum nascuntur viuo patre qꝛ preceduntur per eum vt dictum est. ergo littera est sibi ꝯtraria circa hoc dic qđ glo.que est hn̄ signata super verbo patre.⁊ que dicit qui est filius quo ad annum est falsa nisi diceres hoc loq in casu difficili qđ est absurdū. Vn̄ dic ꝙ debet esse signata in ver.nec solum.super verbo viuo patre ⁊ nō hic al's esset ꝯtraria precedenti glo.magne nisi exponeres tex. vt in littera exposui.s.vt peniteres post dictionē patre ⁊ dic verum si viuo patre.s.institus nascatur post morteꝫ patris viuo auo.tunc enim bona est ista gl.vel nisi faceres hoc loqui in tertio casu qui pertinet ad sniam ſm Azo.sed in illo casu prouidetur per iul.vt in.§.ille casus.vt.s.dixi. ¶ Op.tertio ꝙ idē vr̄ continere primum ⁊ scđm caput.l.velleie.vnde vnum videtur superfluere per aliud.sed diuersifica vt in prima gl.colligitur. ¶ Itē op.quarto ꝙ idē i scđo casu primi capitis ꝙ i casu difficili.qꝛ in vtroqꝫ viuebat filius tpe testamēti. Sed dic ꝙ hic eo tpe quo nascitur nepos decesserat filius.ibi autem viuebat. ¶ Op.quinto contra litterā que dicit ⁊ ita interpretanduꝫ qꝛ ꝑ hoc non vidētur verba locum habere sed interpretationem qđ est falsum.vt.s.in ver.⁊ bene verba se habēt sed expone interpretandum.i.exponendū vel intelligendū vt in littera dixi. ¶ Sexto op.ꝙ consideret̄ an quis sit suus tpe testi.vt.§.in oībus.sed illud quo ad vitiandum testm̄ pro tpe presenti.secus aūt ꝓ futuro.vt.s.dixi.d.§.in oibus. ¶ Septimo op.ꝙ si primum caput locū hꝫ in oī ca que suus nascit̄ ergo locū hꝫ in casu galli. Sed dic ꝙ nō est verū qꝛ gallus loquitur in his tātuꝫ est verum qui nascuntur sui post mortem aui.primum aūt caput.l.velleie in his qui viuēte auo nascunt̄. ¶ Octauo op. taꝫ contra consiliū galli ꝙ̄ contra velleiam ex legibus quibus cauetur posthumum alienū non posse institui vt insti.de lega.§. posthumo.⁊.j.hac.e.l.gallus.in fi. So.cōtraria vendicant sibi locū vbi simpliciter instituerēt posthumus.secus aūt vbi institutio pretenditur in tēpus quo futurus erit suus quo casu procedit instituo tam ſm ꝯsiliū galli ꝙ̄ ſm ꝓuisionē legis velleie. Et ad hoc vide.j.de leg.j.l.pe.⁊ qđ ibi no. ¶ Nono op.ad.§.videndū de supfluitate.qm̄.s.in ver.⁊ bene.verba se hn̄t dixit ad oēs casus ⁊c.⁊ in snia galli de casu captiuitatis fuit suppletū. vt.s.e.§.quid si is qui filium.vnde videbat̄ esse ꝓuisum ꝑ prealle.ver.⁊ bene.⁊ tn̄ hic repetit casum captiuitatis qđ videtur esse superfluum. Sed dic ꝙ hic distinguit ⁊ declarat supplere dictum.vnde non est superfluitas sed declaratio.aliqñ em̄ desinit esse suus sine spe recuperandi locum sui heredis ⁊ illis casibus ꝓuidet̄ ꝑ v̄.⁊ hn̄ verba. Aliqñ cū spe.⁊ hꝫ locū qđ hic dr̄ ¶ Decimo op.ꝙ hic indistincte dictū.s.qđ innuit nō referret tpe quo filius de medio tollat̄ ⁊ sic falsum.vt.j.ti.j.l.si qs exheredato.⁊.s.e.l.posthumos.§.si filiū.sed hic ex cā ꝓcedēte mortē patris eiusdē aui desinit obtinere locū sui heredis.ibi no.soluꝫ ꝑ mortē secutam post mortē patris ⁊ repete vel lege hoc no.qđ licet ⁊c.correctiue ⁊ idē est effectus. ¶ Undecimo op.ad subaudituꝫ sed si rediret ab hostibus ꝑteritus rūperet quo ad h̄ q semel est heres ⁊c.vt.no.s.e.§.⁊ quid si tantum. Sed dic ꝙ iure postliminij effectus trahitur retro non aūt restitutionis. vt j.de capt.⁊ postli.reuer.l.postliminij ius.nā ius postliminij fingit fuisse in preteritū restitutio vero aliqd pure veritatis tpe quo indulgetur attribuit ad hoc.j.ti.pri.l.si quis exheredato. §.quatenus.sed adhuc insta quomō potuit adire incertus adhuc de viribus testi.vt.j.de acqui.here.l.heres.ad instar ventris immo plus.vt.e.ti.de acqui.here.l.ventre.⁊ de ꝯtra ta.l.illud.§.vlti. Sed forte certitudo ⁊ incertitudo tpis hoc tollit ista fuerunt verba Dyn.multum repugnātia ⁊ obscura que verba sic declara.videlicet qđ in posthumo ideo retardatur aditio hereditatis quia spes est natiuitatis ipsius vt probatur dicta.l.ventre.⁊.l.cum quidam.§.quod dicitur.quia certum ⁊ determinatuꝫ est tempus īfra qđ nasci posthumus potest vt hac l.gallus.in principio.⁊ ibi not.⁊ ideo expectat eius natiuitateꝫ. et aditio hereditatis interim differtur ac reuersioni capti ab hostibus subest omnimoda incertitudo.et ideo non tardatur aditio propter eius reuersionem simile alias est reperire.s.de tutel.⁊ ra.distra.l.nisi finita.§.vltimo.vbi actio nego. gesto. in vita furiosi non habet tempus limitatum in ꝓpositione ipsius quod est propter incertitudinem que subest in resipiscentia furiosi quod diuersum esset in cura alterius ꝙ̄ furiosi quia cum sit ibi tempus prefixum legitime etatis act.negociorum gestoꝝ ante illud tempus proponi non potest.vt notatur.C.de administuto.l.ij. Ad illud vero quod dicitur hereditatem adiri nō posse vbi de iure testamenti dubitatur.vt dicta.l.heres.de acqui. here.intelligi dꝫ verum esse vbi dubitatur de presentibus iuribus seu viribus testamēti secus si de futuris vtpote quia speretur expugnari per querelam inoffi.testamēti.quo casu propterea aditio hereditatis non suspenditur nec retardatur al's nunꝙ̄ posset adiri hereditas vbi speraretur querela inoffic.ꝓponi quod est absurdum cum de natiuitate ipsius querele necessarium sit aditionē precedere.vt.C.de inoffic.testa.l.si quis filium. Item op.ꝙ desiit esse in potestate.vt in aut.de here.ab intesta.§.nullus.ergo perinde debet haberi ac si i ꝑtāte remāsisset. Sed refert decedat testatus vel intestatus.vt no.s.e.l.§. ⁊ quid si tantum ⁊ si intestatus refert qualiter desinit esse in potestate.l.vtrum per eum modum qui adimat ius succedendi vel per eum qui non adimat. Idem op.ꝙ idem operetur fictio postliminij ⁊ legis cornel.vt.j.ti.proxi.l.si quis exheredato.§. quatenus. Sed postliminio reuersus rumperet. vt dicta.l.si quis exheredato.§.sed si pater.ergo ⁊c. Sed dic ideꝫ qꝛ vtrūqꝫ tollit effectum seruitutis per captiuitatem inducte. Sed aliter vel aliter nam cornelia fingit mortuum.et sic fuisse quod non fuit ⁊ sic de medio sublatum.vt.j.de vulg.⁊ pupil.substit.l.lex

coꝛ.⁊ de testa.l.lege coꝛ.postliminium vero fingit non captum ⁊ sic non fuisse qđ fuit.vt.ĩ.postli.ius.ĩ.de cap.⁊ postli.reuersis. ⁊ sic ipsum omni tempoꝛe fuisse medium.¶ Item op.ꝙ consideretur veritas.i.quo tempoꝛe vere moꝛitur.vt.s̃.eo.§.si eius. immo dic ꝙ ⁊ ibi non consideratur veritas quo tempoꝛe natꝰ fuerit vere.sed quo tempoꝛe natus fingitur.i.cum reddit sic ergo ⁊ sic consideratur tempus quo moꝛtuus fingitur. Expeditis contrarijs circa totum.§.queramus aliqua.Et pꝛimo vt in glo.deinde quere circa hunc casuꝫ specialius institit cũ in hoc sicut ⁊ in alijs suus esse desierit.Rñ.non ꝑ omnia sic qꝛ hoc casu tempoꝛe moꝛtis supererat spes recuperandi locum sui heredis.in alijs non.Dy.Deinde quere si auus instituit filiuꝫ: ⁊ nepotem inter ceteros exheredauit nũquid moꝛtuo filio viuo auo nepos rumperet testamẽtũ sine impedimẽto legis velleie. de hoc vide qđ no.C.de libe.pꝛete.l.ij.vbi glo.finaliter tenet ꝙ lex velleia talem exheredationẽ factam inter ceteros admittebat ⁊ tali exheredatione obstante nepos repellebatur a rumpendo testm̃.hodie aũt opus est ꝙ exheredatio fiat nominatĩ vt ibi no. hec tñ opi.⁊ expositio glo.non placet Pe.ẜm Cy.qꝛ ẜm eum lex velleia non cogitauit de exhere.sicut nec gallus.vt in pꝛin.huius.l.no.lex ergo velleia voluit qꝛ nepos pꝛeteritus succedens in locum patris sui possit dicere testamẽtum nullũ. vt hic.§.nunc de lege.vnde pꝛima expositio dicte glo.que est dicta.l.ij.placet sibi vt exponatur sine impedimento.l.velleie.l.lege velleia concedente similis expositio habetur.ĩ.pꝛo suo.l.fi.⁊ hoc satis placet Old.⁊ mihi.In glo.j.que incipit gallus.puidit ibi me viuo.vt in ver.⁊ videť.Dy.ibi post moꝛtem filij.vt in ver.ergo si filium.Dy.ibi viuo patre decederet vel al's de medio tolleretur.dy.In glo.quid iuris in fi.⁊.s̃.e.§.in oĩbus.⁊.ĩ. e.l.inter cetera.Et cum ista glo.ꝯcoꝛ.qđ no.ĩ.ti.pꝛi.l.cum in secundo.Contrarium tñ no.s̃.e.l.si filius.⁊ dic vt ibi in glo.alias deest ibi ⁊ no.qđ Az.an si filius viuit tempoꝛe testĩ habeant locum verba Azo.dic ꝙ nõ.Dy.⁊ ibi videtur colligi ex modo illationis quasi casus qui infertur nõ contineať in verbis sed in s̄nia.⁊ qꝛ in ver.⁊ nõ solum pꝛemittit casum quãdo testm̃ est cõditum iam moꝛtuo filio quasi sub verbis contentum ⁊ annectit alium quasi ex legis mẽte collectum.Old.Ibi.s.nepotis.ſꝫ certe pertinet ad pꝛouisionem iuliani.ĩ.in casu difficili.Oldr.Ibi etiam si parente ⁊c.quasi ille casus nouiter ibi ponatur cũ nascitur filio ⁊ auo viuo.⁊ hoc puť non est ibi ver.ibi de eo hic non intelligat alias littera esset superuacua.Ol.In glo.refert verba ibi.§.sui.ergo pꝛedicti duo casus continentur in verbis ⁊ sic falsa est opi.Azo.Dy.ibi ẜm cap.⁊ hec est recta diuisio.Dyn. ibi neutrobiqꝫ ⁊ ẜm hoc loquitur hic in casu difficili qđ est absurdum.Dy.In fi.⁊ sic ista verba is oĩs virilis sexus ⁊c.q̃ sunt in textu ad institutos ⁊ instituentes possunt referri ⁊c.Dy.In glo.nepos.vel ꝓnepos ibi vel dicas ꝙ est verũ.Dy.ibi quo ad verba in fi.pꝛimũ planius ⁊ verius.Dy.In glo.i.filio ⁊ nepote ibi vel filius.s.fuit institutus.Dy.in fi.⁊.§.foꝛsitan.⁊ dicetur statim in ver.nec solum.⁊ ver.sed ⁊ si superuixerit.Dy.In gl.s. pertinent verba.in fi.Sed hoc casu de equitate pꝛetoꝛia cõualescere videť.vt.ĩ.ti.pꝛ.l.posthumus.Old.In gl.j.filij ⁊ sic ponitur stricte ꝓ liberis tantũ pꝛimi gradus.sed dictio ceteri compꝛehendit omnes descendentes in infinitũ.Old.In glo.subaudi instituantur ne rumpant hoc pꝛocedit si habes ⁊ ceteri sequens sic.Dy.in fi.nam ẜm cap̃.est ꝓhibitoꝛiũ.Dy.In glo.ꝑtinet ergo in fi.s.tpe testamẽti.sed illud solũmodo in non nato. Dynus.

1 Temperamẽtum fit medium ex duobus cõmixtis.
2 Posthumus alienus an possit institui.

a. **Ille casus.** [a] Hic ẽ tertia pars pꝛincipalis huius l.ẜm Dy.⁊ summarie hoc intendit nepos institutus natus post perfectũ testm̃ auo ⁊ patre viuẽtibꝰ non ex pꝛimo vel scđo capite.l.velleie.sed amboꝝ capitũ facta cõmixtione ex iuliani ꝓuisione admittiť.Itẽ ꝑ emãcipationeꝫ desinẽs esse ꝑ ꝯsequẽs efficiť de necessario heres volũtarius. h.d.Et ꝯtinuari põt sic bꝛeuiter in supioꝛibꝰ posita sunt ꝯsiliũ galli.suppletiones ⁊ repꝛhẽsiones sceuole bꝛeuis oꝛdinatio testĩ dubitabiles q̃ões tres regule gñales ⁊ duo capita.l.velleie. sed qꝛ remanet qdã casus difficilis in quo nõ erat ꝓuisum per superioꝛa.ideo illũ casum hic annectẽs ⁊ eidẽ ꝓuideť ex ꝯsilio iuliani duobus capitis legis velleie simul cõmixtis.Et diuide hunc.§.qꝛ pꝛimo poniť qđ.scđo dubitationis rõ.tertio iuliani ꝓuisio.quarto qđ pẽdens ex s̄nia iuliani.scđa ibi nõ em̃.tertia ibi iuliano.quarta ibi q̃rimus tñ casum in terminis dic vt ĩ gl. lr̃am expone ibi indifficilis.i.valde difficilis.ꝯcoꝛ.sunt in glo.⁊ de significato huius ꝑpositionis in.vide in alphabeto ibi si filium.s.iã natũ ibi isqꝫ.s.nepos.Dy.ibi viuo pr̃e suo subaudi ⁊ auo.Dy.Ibi ac mox pr̃ decedat subaudi nunqd iste nepos sit substitutus rũpat testm̃ ⁊ succedat ab intestato.⁊ vr̃ ꝙ sic ⁊ h̄ est qđ sequiť nõ em̃ ⁊c.Dy.ibi nõ em̃ hic poniť rõ dubitãdi ⁊ ꝓbat ꝙ hoc testm̃ nõ sit adiuuãdũ ex ꝓuisione legis velleie ex pꝛimo nec ex scđo capite.dy.ibi tpe quo nascitur qꝛ pr̃ eũ ꝑcedit ⁊ iđ nõ ꝑtinet ad pꝛimũ caput.l.velleie.Dy.⁊ hic ꝯtinua.ver.deniqꝫ.vsqꝫ ibi posterioꝛi capite ⁊c.⁊ postea redeas ad ver.nec posterioꝛi.Dy.ibi nec posterioꝛi.s.capite legis velleie.Dy.ibi alij al's alius.Dynus.ibi succedendo in locũ sui heredis.Dynus ibi pꝛohibere videtur secundo capite.Dynus.ibi deniqꝫ est.i. continetur.Dy.⁊ quidã nõ habẽt istud verbũ est.sed habẽt.i. ꝑmitti ibi nondũ natos tpe testĩ.dy.ibi sui essent sed iste nepos eo tpe quo nasciť nõ suus nascebať qꝛ pr̃ eũ ꝑcedebat.ergo nõ hꝫ locũ ꝓuisio pꝛimi capitis.l.velleie.Ibi posterioꝛi capite.i.secũdo legis velleie.hic em̃ ꝓbat nõ posse locũ hr̃e ꝓuisionẽ scđi capitis legis velleie.Ibi sed vetat rũpi ab institutis succedẽtibus in locũ sui heredis.Dy.ibi minus erit ratũ.s.testm̃ disponit.dy.ibi ꝙ succedit.Expone ꝙ ꝓ qꝛ.⁊ dic succedit aliquis institutus in locũ sui heredis ꝑcedente ꝑsona de medio sublata. Dy.ibi pr̃ono hic ꝓbat nõ posse locũ hr̃e legẽ.xij.tab.ibi sit institutus succedens in locũ sui heredis.vt testm̃ nõ rũpat.Dy. ibi nondũ natus erat.q.d.ex.l.xij.ta.posthumꝰ alienus nõ põt institui sed pater ꝑcedebat eũ ⁊ sic erat posthumꝰ alienus ibi ĩ hoc quoqꝫ.s.casu.Dy.Ibi inducere legem.i.legis ꝓuisionem. Old.ibi deinde emancipeť ab auo in cuius ptãte erat.Dy.ibi nã emancipatione.s.facta.Dy.¶ Exposita lr̃a notabilia collige.Et pꝛimo ꝙ ex duobus cõmixtis fit mediũ tẽperamẽtuꝫ† ꝓ hoc.ĩ.de ver.ob.l.ꝯtinuus.§.itẽ qui insulam.⁊ ibi de hoc ⁊.s̃. si quis cau.l.ij.§.si quis tñ.⁊ ibi in glos.deinde op.quare videť ꝙ ꝑtineat ad pꝛimũ caput.l.velleie.vt in ver.nõ em̃.Scđo op. ꝙ posthumus alienus † possit institui.Itẽ op.circa ideꝫ alijs duobus modis ⁊ dic vt in gl.que incipit per gallũ.Tertio op. ꝙ scđo capite ꝑmittat institui.vt.ĩ.ti.pꝛi.l.posthumoꝝ.so.multis modis vt in glo.q̃ incipit subaudi nascituros.Quarto op. ꝙ in institutionibus cõsidereť initiũ.vt.ĩ.de regu.iur.l.pe.que incipit que ab initio.sed dic ꝙ veruꝫ est quo ad hoc valeat vel nõ valeat.sed nõ quo iure valeat.Quinto op.ꝙ variata incapaci conditione heredis nõ varieť effectus institutionis.vt.s̃. e.l.filio.§.vlti.s̃.hac.e.l.§.foꝛsitan.⁊.ĩ.ti.j.l.si quis heres. Sed lꝫ nõ vitieť vel varieť institutio.variať tñ qualitas adeundi si exeat de ptãte vt hic.sed si intret videť pꝛima facie secus vt.ĩ. de here.insti.l.si alienum.in pꝛin.s.ꝙ de volũtario nõ fiat necessarius sed dico ꝯtra.s.ꝙ si fiat in ptãte instituẽtis incipiat esse suus ⁊ necessarius.vt.ĩ.de here.insti.l.iij.§.fi.⁊ ad.l.si alienum. rñ.ꝙ ibi nõ tenuit institutio ab initio.vt ibi apte pꝫ.Pꝛeterea nõ mirũ si ex postfacto nõ ꝯfirmať.vt.d.l.q̃ ab initio.de reg.iuris.Sed vbi instituo extraneũ quẽ post institutionem per adoptionem redigo in potestatem meam institutio valet in pꝛinci. nec eget confirmatione ex postfacto.sed mutatur solum qualitas adeundi.quia de voluntario fit necessarius.Dyn.Ultimo collige effectum totius.l.vt in vltima glo.⁊ plenius dixi secundum Oldr.s̃.in pꝛincip.⁊ statim dicam in magna distinctione. In glo.i.valde difficilis ibi in posthumo tali.sed nonne in omnibus pꝛecedentibus talis posthumus instituitur.Sed respõ. in illis conferebatur institutio in tempus quo nõ erat alienus. sed suus instituentis hic autem concipiebatur simpliciter. sed oppo.ꝙ hic non sit alienus.nam cum filius sit in potestate aliũ in potestate habere non potest.vt.ĩ.de adul.l.sic eueniet. Preterea nascitur in potestate aui non filij.sed dic ꝙ suus posthumus dicitur qui immediate dicitur ⁊ a nemine pꝛeceditur at hic nepos pꝛecedebatur a filio licet nascatur in potestate aui.licet vnde non dicitur suus posthumus sed alienus.Dynꝰ.In glos.subaudi nascituros.ibi qui volunt rumpe testamentuꝫ ⁊ sic est necessitas causatiua.Oldr.In fine cum in illo testamẽto persona succedens loco sui heredis sit instituta.Dy.in glo. per gallum ibi.§.posthumus.⁊.s̃.de testa.l.filius.Oldra.In glo.i.vt voluntarius in fine.⁊.ĩ.de leg.j.l.nam nec.Dyn.Ultimo concludendo ad.l.istam.Dy.sic distinguit: aut dubitatur de filijs pꝛimi gradus aut inferioꝛis.In pꝛimus dic aut ꝑtereũtur aut instituuntur aut exheredantur.si pꝛetereuntur aut iaꝫ nati aut nascituri.pꝛimo casu aut erant in ptãte ⁊ tũc testamẽtum non valet si velint dicere nullus.vt.s̃.§.in oĩbus.Itẽ possunt si volũt petere contra ta.⁊ sic est eoꝛum electio.vt instit.de exhere.libero.in pꝛincip.⁊ dicto.§.in omnibus.⁊.ĩ.e.inter cetera.⁊.C.de liberis pꝛeteritis.l.maximum vitium.⁊ de lega.pꝛestan.l.is qui.in pꝛincip.⁊.l.si duo.Sed si decedant viuente patre non confirmatur.vt.s̃.e.l.si filius.secundũ quosdam. Sed ẜm Jo.ꝯfirmatur de iure ꝑtoꝛio.vt.ĩ.ti.j.l.posthumus.v̇.idẽ ⁊

circa

[a] ¶ Ille casus. adde ẜꝫ Jaso.ꝙ vbi qs nõ ẽ vtil'r ꝯstitutus hr̃ ꝓ ꝑterito.ita ang.lu.and. Poma.i addi.ad bart.h̄ q ample hoc tractat.

circa iniustum.⁊ no.e.ti.l.cū in scdo.tu dic ꝙ nō cōfirmatur vt insti.de exhere.libe.in prin.Sed si mortuo patre taceant ⁊ non petant declarari nullū ꝯfirmatur de equitate.vt.ī.tit.j.l.filio. aut erāt emācipati ⁊ tūc valet sed rūpi pōt per contra ta.vt.ī. de ꝯtra ta.per totū.⁊ hac.l.§.in oibus.ſm vnam expositionem ⁊ hoc iure veteri sed iure nouo videt̃ secus vt no.in aut̃.de here.⁊ fal.§.exheredatos.precedens tñ opi.approbat̃ in glo.s̄.ḋ mino.l.si filius.⁊.s̄.hac.e.l.§.⁊ quid si tm̄.⁊ hoc qñ pretereunt̃ sine cā sed si causa inseratur tunc idē vt no.d.§.exheredatos. ⁊ hoc in ꝑteritis a patre.sed in preteritis a matre non datur ꝯ ta.vt.ī.de contra ta.l.illud.§.ad testamēta.q2 ꝑ exheredationē habentur.⁊ ideo ꝓponūt querelam.vt insti.de exhereda.liber. §.mater.⁊ hoc veruz est si interpretatione causa inseratur.al's ipso iure nullum est testamētum.⁊ ideo non agitur querela sed petitur nullum declarari.vt in aut̃.vt cū de ap.cogno.§.aliud ⁊ no.in.d.§.exheredatos.de here.⁊ fal.⁊ de hoc no.⁊ dixi.C.de lib.prete.aut̃.ex causa.Scdo casu qñ pretereūtur nascituri valet ab initio testamentū sed natiuitas posthumi rumpitur ipo iure.vt.ī.ti.j.l.posthumus.sed si decedat testatore viuente confirmatur de iure pretorio ſm oēs ⁊ eo casu est necessaria bonorum pos.ſm ta.vt.ī.ti.j.l.posthumus.Si aūt decedat mortuo testatore non ꝯfirmat̃ qḋ per eius natiuitatē est anullatū.vt.s̄. e.l.si a primo.⁊.l.si posthum⁹.⁊.C.e.l.ij.si aūt instituunt aut pure aut in diem aut sub ꝯditione.si pure siquidem nō sunt in potestate possunt adire⁊ repudiare eo iure quo heredes extranei vt hac.l.gallus.in fi.Si sunt in potestate ipso iure sunt heredes de iure ciuili.sed de iure pretorio hñt beneficium abstinendi ⁊ ille actus qui inducit in extraneo additionē inducit in suo immixtionez.vt probatur ⁊ no.in fi.huius.l.⁊.ī.de acqui.here. l.necessarijs.⁊ insti.de exhere.qualita.⁊ dr̃ia.§.siue ⁊.ī.de leg. j.l.nam.Si in diē valet institutio.vtputa habita die ꝓ nō adiecta.vt.ī.de here.insti.l.hereditas.⁊ redde rationem vt ibi no.si sub cōditione aut potestatiua aut casuali aut mixta:si potestatiua siquidē est talis que possit impleri vltimo vite spū vt si decez dederit valet testm̄ ⁊ non reducitur res ad cām intestati viuente filio ⁊ post mortem filij directo succedit pater ab intestato siue habet substitutū vel coheredē.si vero nō pōt impleri vltimo vite spū vt si ascenderis capitolium reducit̃ res ad cām intestati filio existente in casu in actu moriendi.⁊ ideo ipse pater succedit ⁊ per alium succeditur ei si non habeat substitutum vel coheredem.vt.s̄.e.l.si filius.⁊.ī.de here.insti.l.suus heres.§.j.⁊.§.fi.si sub conditione casuali vel mixta:aut in defectū conditionis exheredatur ⁊ tenet institutio.vt.C.de insti.⁊ substi.l.si pater.vbi de hoc plene no.⁊ dixi.⁊.s̄.e.l.fili⁹ a patre. aut non exheredatur in ꝯditionis defectū ⁊ non tenet q2 pendente conditiōe inuenitur fuisse preteritus.vt.d.l.si pater.⁊.d.l.suus heres.§.j.de here.insti.⁊ hec si sunt in ptāte.sed si emancipati sub quacūq3 conditione possunt institui.vt.ī.de contra ta.l.iij. §.si sub ea.⁊ ar.etiam.ī.de bo.libe.l.libertus.§.si libertinus.et hoc in iam natis in posthumis aūt sub cōditione institutis dic vt no.s̄.eo.l.cū sub conditione.⁊.l.posthuma.⁊.ī.ti.j.l.si ita. Si vero exheredantur si quid posthumi licet olim teneret exheredatio. vt.s̄.eo.l.si posthumus.⁊.l.si a primo.hodie tamē non tenet exheredatio cū posthumus non possit cōmittere causam ingratitudinis que in testamento est inserenda.vt.C.de inoffi. testa.l.si quis in suo.§.fin.⁊ de liberis preteritis.aut̃.non licet si aūt exheredatio iam nati:aut in vita:aut post mortē.⁊ si in vita aut pure.aut sub conditiōe.si pure aut institutio alioꝝ erat ꝯcepta simpl'r aut collata post mortē filij.Si collata post mortem filij nō tenet vt.s̄.e.l.§.in oibus.⁊ que sit ratio ibi dixi.⁊.s̄. e.si ita scriptū.§.fi.⁊.ī.de here.insti.l.suus heres.ibi nec necessarium puto ⁊c.nisi aliquis esset scriptus pure per cuius additionem sumeret effectum exheredatio.vt.ī.de condi.insti.l.vlt. in fi.si simpliciter cōcepta.aut est ante omnes gradus aut post omnes gradus aut inter gradus aut intra graduz.de quibus dic plene vt no.s̄.e.l.iij.§.filius.si sub conditione nō tenet exheredatio.vt.s̄.e.l.iij.§.pure aūt.⁊ hoc in liberis primi gradus in nepotibus autem ⁊ ceteris descendentibus.dic ꝙ aut nascunt̃ post mortem patris ⁊ aui aut vtroq3.aut viuente patre ⁊ mortuo auo.aut mortuo patre ⁊ viuente auo.primo casu aut moritur primo pater ⁊ postea auus.aut econtra primo auus ⁊ postea pater. Si primo pater ⁊ postea auus. aut auus moritur testatus aut intestatus.si testatus aut pater decessit ante ꝯditionem aut post si ante planū est q2 si preterijt nepotez sucedit in locum sui heredis testamētum non valet.vt.ī.ti.j.l. posthumorum.⁊ insti.de exhere.libe.§.posthumoꝝ si post testm̄ tunc aut filius erat institutus ⁊ tunc eo mortuo testatore viuente cū nō adeatur ex testamēto hereditas reducit̃ res ad cām intestati. vt insti.de here.ab intes.in prin.⁊.ī.de ver.sig.l.intestatus.⁊ iō sequitur ꝙ nepos ab ītestato vocet̃.vt.ī.de suis ⁊ legi.here.l.j. ⁊ hoc si erat preteritus.sed si erat institutus vel substitutus vocatur ex testō ex ꝓuisione galli.vt.s̄.hac.l.in prin.⁊.§.j.aut fili⁹ erat preteritus ⁊ tunc testm̄ nō valuit quicūq3 instituatur nec ꝯualescit per mortē eius iure ciuili.sed pretorio sic ſm Joā.vt hac.l.§. in oibus.⁊.s̄.e.l.si filius.⁊.ī.e.l.inter cetera.⁊.l.fi.⁊ insti tu.de exhere.libe.circa prin.Aut erat exheredatus ⁊ tunc si institutio nepotis erat concepta simpliciter valet testm̄ si secundum cōsilium galli non valet.q2 inuenitur post mortem exheredatus.vt.d.§.in oibus.s̄.e.⁊.d.l.suus heres.de here.insti.⁊ ar. s̄.e.l.si ita scriptum.§.fi.⁊ quare non valeat redditur ratio.d. §.in omnibus.⁊ dixi.s̄.hac.l.eadem distinctione.Sed si moriatur intestatus vocatur nepos post mortem vt suus ab intestato.vt insti.de here.ab intes.§.cum autem.⁊.l.si filius.s̄.e.⁊.ī.vñ cognati.l.j.§.si quis proximior.Si primo auus ⁊ postea pater non fuit opus nepotem exheredare q2 precedebatur a patre suo.vt.ī.de coniūgen.cum eman.libe.l.j.§.si pater in potestate si aūt pater erat preteritus non valet testamentum. vt.d.§. in omnibus.s̄.e.aut erat institutus ⁊ tunc transmittit ad nepotē licet non viuat.vt.C.de his qui ante apertas tabu.l.vnica aut exheredatus.⁊ transmittit querelam.vt.C. de inoffic.testa.l.si quis filium.⁊.s̄.e.l.si quis posthumos.§.si filium.ibi no.Secūdo casu quando viuente vtroq3 nascitur nepos aut nascitur filio sublato de medio aut non sublato.si non sublato planuz est q2 inspecto presenti tempore filius precedit.⁊ ideo non est opus nepotem institui vel exheredari. vt.d.§.si pater in potestate.⁊ d.§.si filium.⁊.§.in omnibus.⁊.ī.tit.j.l.si quis exheredato. sed eo inspecto ꝙ filius potest de medio tolli consulitur auo vt nepotem instituat ne filio sublato de medio testamentum rumpatur per successionem nepotis.vt hac.l.§.etiam si parente.⁊.§. sequenti.⁊.ī.ti.j.l.posthumoꝝ.Si filio sublato de medio aut reducitur in eundem statum aut non si non reducitur debet nepos institui vel exheredari ⁊ filius potest preteriri iure veteri. iure autem nouo quid iuris sic potest colligi ex eo quod not. in aut̃.de here.⁊ fal.§.exheredatos.in fine.§.si reducitur in eundem statum.aut viuente auo ⁊ excludit nepotem.vt.ī.de cōtra ta.l.iij.§.j.⁊.l.j.§.fi.aut post mortem aui ⁊ tunc non aufert hereditatem nepoti.sed reducitur per restitutionem in integruz vt nota.hac.l.§.⁊ quid si tantuz ⁊ si iure postliminij repellit nepotem.vt.ī.titu.j.l.si quis exheredato.§.sed si pater.Tertio casu aut pater viuebat in ciuitate aut apud hostes. si in ciuitate iam determinatum est.s̄.si apud hostes.aut redijt aut non. vt plene dicitur hac.l.§.videnduz.⁊ dicto.§.sed si pater.in.l.si qs exheredato.Quarto casu cum nascitur suus habet locum primum capit.l.velleie.vt plene patet.§.nunc de lege.⁊.§. ille casus.dici tamen oportet ꝙ ita demum noceret ad bona aui que non fuerunt per filium addita si erat conceptus tempore mortis aui.alias repelleret̃ iure pretorio ⁊ ciuili.vt.ī.ti.j.l.si quis exheredato.§.sed hoc ita.⁊ de suis ⁊ legitimis.l.si titius.⁊.l. item pretor.nisi diceretur transmitti in nepotem per filium hereditate non addita per titul. C.de his qui ante apertas tabulas. ⁊ per.§.in nouissimo.C.de caducis tollendis.quod potest intelligi quando filius erat institutus ⁊ nondum adiuerat. vel pater erat ab intestato defunctus vt si erat alius institutus iam repudiauerat quando moritur filius ita quod iam filio quesitum erat.ius succedendi ⁊ adeundi quod potest in nepotē trāsmittere.Sed si scriptus repudiet mortuo filio nepos post mortem aui conceptus suo iure non vocatur.vt dictis.ll. Item ex persona filij non vocatur.quia filio nondum erat aperta via succedēdi ab intestato.Dynus.Et sic terminatur huius.l. lectura.

a **INter cetera.** [a] Vide.s̄.e.l.proxima. in vltima distinctione. Dyn⁹.circa principium ipsius distinctionis. Et breuiter hoc dicit ne testamentum sit inutile filius in ptāte instituendus est vel exheredandus.

a ¶ Inter cetera.adde ꝙ ꝑteritus dr̃ q nō est īstitutus nec exheredatus. ita bal.ang.⁊ iason.tñ glo.tenet ꝯ.in.l.scim⁹.§.cū autem.C.de inoffi.testa.

CUm apud hostes. Filius et ibi defunctus. Old.Et breuiter dicit filius apud hostes ꝑteritus non rumpit testm̄ secus si redeat.

SI filio. Casus.ex beneficio ꝑteriti in ptāte existentis exheredatus sine labore suū ꝯsequitur.h.d.Dyn.In glo.s.nepos ex eo in fi. ista non potest stare cum per emancipationez filius desinat esse agnatus.vt.C.de inoffic.testa.l.fratres.⁊.ī.de suis ⁊ legitimis.l.capitis diminutione.⁊ ideo alter in ptāte retētus ui remanet agnatus prefertur.vt insti.de legi.agna.successione.in princi.In glo.per edictum.in prin.ista glo.in prin. refert se ad primam lecturā que est.s̄.in glo.que incipit.s.nepos.In

glo.i.nō est necesse.in fi.etiā per aliū si edictū cōmittat. vt ptz hic.z.ij.de contra ta.l.si post mortē.§.exheredati.Old. In glo. per edictum de coniungendis cum emancipato liberis eius secundum primum casum.Dy.

¶De iniusto rupto z irrito testamēto. Rubrica.

Super rubrica. Que solennitas sit seruāda ij.e.l.j.z ibi de significato verbi ponit in gl. qñ rumpatur testm̄ perfectum per imperfectum ij.e.l.ij.in quibus differant z conueniāt posthumi z iam nati quo ad preteritionem vel exheredationē.ij.e.l.posthumi.ab eo qd̄ nullū est non pōt aliquid pēdere nec ex eo vitiari.ij.e.l.nā et si sub ɔditione.z an alio casu ꝙ nihil est possit rumpi.z dic ꝙ sic quatenus de facto ꝓcessit.z de hoc ibi vide multa exēpla que sunt vtilia z induci possunt ad multa.z an si iudex pronunciet aliquid restituendo videat hic ipse rescissum sine alia noua rescissione quādo nepos possit rūpere testamentum mortuo filio.ij.e.l.si quis exheredato.z quid qñ filius apud hostes morit de testamēto deportati z ad mortem damnati.e.l.§.irritum.z ꝙ priuilegium ɔcessum alicui intelligitur sibi ɔcessum ſm eius dignitatē z statum z ꝙ in sñia pōt reseruari damnato factio testamenti.z an acta in iudicio ꝑ bannituz que non valent possint ratificari per eum exēpto de banno. Et ꝙ sñia excōicationis z vltimi supplicij trahit secuz executionē.z an iudex possit dānato in sñia reseruare famā de testō deportati.e.l.§.eius qui.z ꝙ bona clericoꝝ sint eccl'ie demum deficiētibus ꝓpinquis de testō damnati qui appellauit e.l.§.hi aūt. Et an in cā criminali possit cā ap.per alium exerceri. Et si quis cōdemnet aliquē tn̄ sue iurisditionis an teneat si non appareat qd̄ sit de eius iurisditione z de testis eoꝝ qui sibi consciuerunt mortē tedio vite vt dido vel criminis conscientia vel iactātia vt empedocles z quidam alij philosophi.quid operetur restitutio z postliminiū circa testamēta.e.l.§. quatenus.z qd̄ pōt fictio.l.pōt concessio principis. Quod licet varietur conditio testatoris in melius non rumpitur testamentum e.l.§.fi.qd̄ rupto testamento iure ciuili z confirmato de iure pᵗorio debeant legata.ij.e.l.posthumus.z ibi de materia.l.filio.ij.e.z an filius qui ignorauit se institutū z stetit.xxx.annis ꝙ nō admitti possit saltē petere bonoꝝ pos.ſm ta.de iure pretorio si confirmans z confirmatū concurrāt agitur ex ɔfirmāte.e.l.§.fi.ꝙ primo subducto de medio sequēs in eius locū z ius succedit.ij.e.l.§.posthumoꝝ. Et an in nepotibus locū habeat successorum edictum. Qd̄ ꝑuisio facta in duobus casibus separatim locum habeat si ambo simul ɔcurrant.ij.eo.l.si ita.z an sub ɔditione que non suspēdit possit quis institui vel exheredari fictio vel preualet veritati.ij.e.qui vxoꝝ.qñ primū testm̄ tollatur per scōm z que dicat ꝓprie ɔditio.z qd̄ ɔditio impossibilis vitiat.ij.e.l.cū in scōo. Et an ius pretoriū tollat ciuile ipso iure et de materia.l.filio.ij.e.an testm̄ nullū ꝑ filij preteritionem ɔualescat filio tacēte vel opus sit ꝙ expresse ɔfirmet.z an ius dicēdi nullū trāscat ad heredē.ij.e.filio.z an filio ꝑterito debeantur legata ex bñficio auē.ex cā. Qd̄ testm̄ nō rūpatur ꝑ parte.ij.e.l.si ego.z qd̄ instituti a quo filius est exheredatᵘ z a sequēti gradu preteritus non possit adire separatim sed simul nisi sicut inuicem substituti z de regula si vinco vincentē te fortius te vincere debeo. Si testm̄ incidat ꝑ testatorē mentecaptum non vitiatur.ij.e.l.fi.

Testamentum. [a] Ibi factū dicitur ab initio ita ꝙ oī tpe est inutile ibi cū filius iā natus. Dy.ibi ꝑteritus est his duobus exēplis iniustum est testamētū. Dy. ibi aut rūpitur z sic a prin.tenuit. Dy.ibi sui heredes his duobus rūpitur. Ol.in fi.vel capitis diminutione.z his duobus exēplis irritatur. Old. In glo.circa testes. Ibi.C.de formulis z impetratione actionū sublatis ꝑ totum. Dy.in.e.glo.in fi.ad predictum titulū de formulis rñde ꝙ ibi solēnitas erat inutilis hic aūt vtilis z necessaria ad ꝑfectionē istius actus ad.§.vltimuz. rñ.qd̄ ibi non seruant solēnia testamētoꝝ sed codicilloꝝ.qꝛ noluit valere iure testamenti z codicillorum.vt ibi no.z sic cōcor. Ja.de bel. In glo.vt.z.s.in fi.vt.§. in omnibus. Dy. In glo.secus in milite ibi filius quando vnde versus. Posse quidem rebus dat ius natura potestas. Officij meritum quintuz diuina voluntas.vt no.extra de rescri.c.siscitatus.in fi.vt.ij. de vulgari z pupillari substitutione.l.ex facto.§.vilis.in glos.vt z.s. ibi.§.sed cum exheredato. Et de bonis libertorum.l.si patronus.§.testamento. Dynus. In eadem glo.in fine.que determinat tertium modum. Dy.

Hanc autem. Ibi rūpitur ꝑ secundum Dy.ibi vel in eo.s.secundo.licet non iure perfecto. Dy.ibi non perfecto perfectione communi.de hoc.ij.de contra tabu.l.si duobus.§.j. Ja. In glo.vlti.ibi dic plene.vt ibi immo potes dicere ꝙ etiam iure veteri erat statutum licet per ipsum confirmatū. vt.ij.de contra ta.l.si duobus.§.si prius. Dy.

Posthumi per virilem. Posthumi z iā nati quo ad exheredationē ɔueniūt sꝫ quo ad ꝑteritū differūt.h.d.vsqꝫ ad.§.noiati. ibi filioꝝ iā natoꝝ. Dy.ibi dicimus in ꝓpria z stricta significatiōe z de quinqꝫ gñibus posthumoꝝ dic vt no.C.de posthu.here.insti.super rub.ibi in vita testatoris. Dyn.ibi sint exheredati vel instituti al's si inuenirent preteriti rūperent testm̄.vt.ij.e.l.posthumoꝝ. Dy.ibi vñ.s.qꝛ nascituri ad modū iā natoꝝ sunt exheredandi videndū est in qua parte testamēti possunt exheredari. Dy. Ibi vel inter medias hoc est intra gradū. Dy. Et de hoc.s.ti.j.l.si a primo.z.l.iij.§.filius.ibi ꝙ in filio iā nato. Dy.ibi ex his posuit ɔuenientiā inter iā natū z posthumū nunc vō dr̄iaz dy.ibi filioꝝ ꝑteritoꝝ. dy. ibi illi.s.iā nati ꝑteriti.dy.ibi iniustū faciūt a toto ꝑncipio.dy.ibi hi.s. posthūi.dy.ibi nec iueniat.s. posthumi ꝑteriti. Dy.ibi sed z si stante al's si ɔsistente. Dy.ibi z superius in quo erat exheredatus. Dy.ibi z inferius in quo erat preteritus. Dy. In glo.qd̄ dic ibi si quis filium.immo z.l.si quis in suo.§.fi. Dy.z no.s.ti.j.l.si posthumus.in glo.ad nullum in fi.similiter no.s.ti.proxi.l.si a primo.in vlti.glo. Dy. In glo.ꝑ inferius.in fi.z quare secus dicit.ij.e.l.cū in secundo. Dy.

Nominatim. Ita ꝙ exheredatio teneat. Dy. z vide.s.ti.pri.l.j.ij.z.iij.

Licet autem. Ibi rūpat.s.testm̄ in totū regulariter in quo inuenit esse ꝑteritus. Dyn.ibi euenit casualiter vt sequit. Dyn.ibi ruptus est nato posthumo. Dy.

Denicꝫ. Ibi deliberātibus z post deliberationem repudiantibus.dy.ibi z infirmato ex rupto testō ꝑ natiuitatē posthumi. Dyn.ibi amplius dato.ꝙ ad eū gradū ꝑ repudiationē prioꝝ hereditas deuoluatur. Old. Ibi inde.i.ex eo gradu.dy. In gl.prima ibi gradus eoꝝ hec est bona regula.dy.

Nam etsi sub conditione. Ibi nō est exheredatus sed ꝑteritus.dy.ibi pendēte ɔditione z sic institutione nondū hñte effectū.dy.ibi rūpit gradus lꝫ ex eo non possit adiri hereditas.dy.ibi sed z si sit ei instituto sub ɔditione.dy.ibi a quo substituto.dy.ibi in locuz fore ꝙ substitutō.dy.ibi nullus est ꝑ ɔditionis defectū.dy. ibi rūpēdo aūt testm̄ i quo erat a primo gradu ꝑteritus a scōo exheredatᵘ. Ol.ibi locū facere posthumᵘ a pmo gradu ꝑteritᵘ a scōo exheredatus.dy.ibi filius iā natus.dy.ibi a scōo exheredatus sit posthumus.dy.ibi totū testm̄ ruptū est quantū ad institutiones z quantū ad substitutos.dy.ibi primū gradū z ɔsequenter secundum qui ex eo pendet ibi locum faciet id est rem ad causam intestati deducet. Dy. In glo.prima in fine. omnis enim substitutio est cōditionalis institutio.vt.ij.ad.l.fal.l.in ratione.§.si filio. Dy.sicut ergo.s.nascendo posthumus rumpit gradum substitutorum qui videntur conditionaliter instituti. sic z si sunt vere substantialia quacūqꝫ conditio instituti vt hic Oldra. In glo.idem z si fuerit ibi.s.l.proxima.vel ibi quando primus gradus non erat conditionalis.vnde cuz nullus esset pendente conditione sequens nō poterat.ex eo petere z sic nec vitiari.ar.ij.de ventre in pos.mitten.l.j.§.si vēter.in fi.§. vbi de hoc.z ar.eius quod in fi.huius.l.notatur.z ar.a contrario sensu littere sumpto.colligitur hic z ibi nisi respondeas ꝙ pendet ex spe conditionis qua spe institutionis sublata.z illa substitutio tollatur sed in contrarijs nulla erat spes institutionis quia omnes instituti decesserant. Dyn. ¶In eadem glo.in fine vel distingue vt nota.ij.de ventre in possess.mitten.l.si ventris.z.l. finali. Dyn. ¶In glo.similia ibi.l.j.§.si vero.z dic vt ibi vero Dyn.quia ibi infirmatur de facto.ibi.§.is qui.dic vt ibi nota. Dynus.ibi qui vxorem.dic vt ibi not. Dyn. in fine.z ad hanc dic vt ibi no. Dyn. Uel dic ad omnia secundum Ja.de bel.qd̄ nullum est non rumpitur de iure.vt hic cum concor.sed de facto sic quatenus de facto processit.vt ibi nota.z.d.l.j.z.C.de rescin.ven.l.si dolo. Ja. Et faciunt predicta ad questionem quaz habui de facto. Utruz talis libellus esset inepte conceptus peto talem contractū anullari z si quis est peto rescindi.nā aperte conceptus est.vt ptz ex predictis sicut z ille dico sñiam nullam z si qua est appello.z vide in alphabeto dictione rescindi. No.ergo

Marginal notes:

Ista rubri. summat totū tit. quare cā nō sūmo.

[a] ¶Testm̄. adde Jas.in l.q hoc anno ij.de ver.ob.

¶Qd̄ notabilis.

No. ergo ⁊ ad hoc sepe alle. hec lex q illud qd nullū est rumpi
seu rescindi nō pōt. sic nō pōt absolui qui nō est ligatus. extra
de offi. dele. c. cū ꝯtingat ⁊ nō desinit qd non fuit. ĵ. de ꝯdi. ⁊ de
mon. l. titio. vsufr. ⁊ vsuf. queādmodū. e. l. oēs desinere. ⁊ ibi de
hoc est pulchra glo. quib⁹ modis vsufr. amit. l. j. §. j. queād. ser.
amit. l. si partem. ⁊ quibus ad liber. pcla. non licet. l. lucius. ⁊ li-
berari non pōt qui nō erat obligatus. ĵ. de ver. ob. l. decem. ⁊ iu
risditio que non est enumerari non pōt de rescrip. c. pastoralis.
§. fi. ⁊ dignitas que nō est vacare non pōt de ꝯsti. c. cuz accessis
sent. §. j. Et cōsiliū q non est priuilegium dari nō pōt de eccle-
sijs edificādis. c. pe. §. fi. Et matrimoniū qd nō est accusari nō
pōt de spon. impuberum. c. ad dissoluendū. §. j. ⁊ ibi de hoc ple
ne in glo. Et de hoc vide qd no. de rescrip. c. vltimo. in glo. que
incipit sed videt. Itez nō pōt repudiari hereditas que delata
non est. ĵ. de succes. edic. l. j. §. decretalis. Et matrimonium qd
non est dissolui non pōt. in aut. de nup. §. si vero ab initio. ⁊ em
ptio que perfecta. i. non imperfecta fieri non pōt. de edil. edic. l.
bouem. §. fi. ⁊ snīa que nulla est cassari nō pōt extra vt lit. nō cō
test. c. ij. circa fi. ⁊ de sen. excō. c. per tuas. ⁊ nudus expoliari nō
pōt. de resti. spo. c. frequēs. li. vj. ⁊ non pōt desinere hr̄e q nūq̄
habuit. de reg. iur. l. nō pōt. quasi circa fi. ti. ⁊ ibi in glo. Et ser-
uus non pōt minui capite qd nō hz. s̄. de capi. dimi. l. iij. Et mo
nasterio qd non est donari non pōt de snīa ⁊ re iudi. c. abbate.
sane li. vj. Itē lapidicine que non sunt excipi non possunt. s̄. de
contrahen. emp. l. in lege. Itē iudex non pōt mittere in pos. illi⁹
rei que non est seu destructa est. ĵ. de bo. auto. iudi. possi. l. cum
vnus. §. vlti. in fi. cā concor. ibi no. Et iura incorporalia corpo-
raliter apprehendi non possunt. vt no. extra de foro cōpe. Itē
littere que non apparēt nulle sunt de conse. di. c. solēnitatez. et
de fide quā qs nō habet īsinuare nō pōt nec ministros creare
qui nō sunt. C. de here. l. ij. xxxvij. di. qui deuersa. Et no. ī aut.
de san. epi. §. damus. ⁊ non pōt destitui qui nō fuit institut⁹. iij.
q. j. c. vlti. ⁊ non pōt reuerti ad nos qd non exiuit de bonis nr̄is
ĵ. de vsufr. le. l. filios heredes. ⁊ res vel actio que non est prescri
bi non pōt. C. de anna. excep. l. j. circa prin. ⁊ de iur. dot. l. in re-
bus. §. oīs aūt. ⁊ qd non est sciri non pōt. vt. ĵ. de acqui. pos. l. si
quis fundum. circa prin. ⁊ ibi in gl. ⁊ persone que non est ratio
reddi non potest. ĵ. de iur. codicil. l. quidā referunt circa mediū
⁊ ad hoc alleg. l. illā Jo. card. de offi. or. c. romana. lib. vj. Et de
nunciatio que nulla est remitti non pōt. ĵ. de remis. l. j. ⁊ qd non
est perire non pōt. de vsufr. le. l. sempronius. §. j. ⁊ ibi in gl. ⁊ cri
men q nō est differri nō pōt. C. de delato. l. j. li. x. ⁊ ibi de hoc p
Odof. ⁊ q semel mortu⁹ est amplius mori nō pōt. vt no. p Az. ī
sum. C. de colla. §. porro. ⁊ qui nō est in ecclesia puta iudeus ab
illa separari non pōt. x. q. iij. c. oīs christianus. In ꝯtrarium fa
cit q ab excōicatione que nulla est quis absolui pōt. vt extra d
ap. c. ad presentia. Sz dic. s. de facto sicut ⁊ depositus de facto
restituitur. xvj. q. j. c. frater. ⁊ dic de hoc vt no. ij. q. j. c. principes.
In glo. ⁊ vide ibi Arch. templo q nondum constructum est le
gari pōt. vt. ĵ. de adim̄. lega. l. seruos. Itē dicitur quis perdere
qd nunq̄ habuit. vt no. in glo. xvij. di. concilia. ⁊ dicitur retra-
ctari qd non tenuit. s̄. de iureiur. l. admonēdi. Itē de aqua que
nondum est pōt constitui seruitus aque ducende per fundum
alienū. Et edificio etiā qd nondū est seruitus ꝯstitui pōt. vt p-
bantur hec duo. s̄. de ser. rusti. pred. l. labeo. ⁊ si seruitus ven. l.
vlti. ⁊ ibi de hoc in glo. ⁊ expresse probat q futuro edificio pos-
sit ꝯstitui seruitus. de serui. vr. pred. l. si seruitus. Itez snīa que
ipso iure non tenet rescinditur vel declaratur nulla fuisse qua
tenus de facto processit. C. qn̄ pūo. non est necesse. l. certa rōne.
in fi. Et electio vel ꝯtractus qui ipso iure non tenent reuocant
quatenus de facto processerūt. extra de elec. nostri. ⁊ ibi de hoc
in vlti. glo. ⁊ vide ibi Inno. ⁊ extra de reb. ec. non alie. c. eps q. ⁊
C. de rescin. ven. l. si dolo. ⁊ ibi de hoc in glo. ⁊. s̄. de act. emp. l. ex
empto. §. si is qui vina. C. de p̄d. mino. l. si is. ⁊ si aduersus fiscū.
l. fi. vbi tenet Gui. de suz. qd in tali reuocatione quam de facto
processit non est opus libello. Sed contrariuz puto ⁊ dic vt. d.
c. nostri. de elec. per Inno. ⁊ a snīa que nulla est appellatur. ĵ.
de ap. l. si expressum. vbi de hoc. Itez institui possunt heredes
non solum nati sed etiam nascituri ⁊ non solum ex presenti ma-
trimonio sed etiam ex futuro. vt. s̄. ti. proxi. l. placet. ⁊ l. seq. Itē
actio dicitur perimi que nūq̄ nata fuit sed exponitur perimit
id est locū non hz. ĵ. rem ra. ha. l. si siue. §. j. ⁊ actio ex locato tol-
litur. i. locū non habet. s̄. ad. l. aquil. si seruus seruum. §. si cali-
cem diacretum. ⁊ pro hoc de condi. furti. l. qm̄. in fi. ⁊ de euict. l.
vlti. ⁊ de hoc vide in brocardis de vsuc. rubricella desinit qd nō
cepit. ⁊ rubricella sequenti. ⁊ de act. ⁊ obli. l. in honorarijs. in fi.
Sed circa predicta quero iudex pronunciauit snīam cōtract⁹
vel elec. rescindendam nunquid per hoc intelligantur rescissa
videtur q sic. ar. s̄. de rescin. ven. l. si fundum. circa medium. et
de euic. l. si ita quis. Et est ratio q verba infiniti tpis compre-
hendunt oē tempus. vt. ĵ. de ver. ob. l. stipulationum. §. stipula
tio. Item q iudex satis ostendit voluntatem suam circa resci
sionem. ar. ĵ. de supel. le. l. labeo. ⁊. s̄. de legi. l. de quibus. in fi. et
pro hoc bene facit extra de penis. c. vlti. in fi. vbi dicitur denun
cies ⁊ glo. dicit q ipso iure absoluti sunt. Sed contra predicta
est ar. ĵ. de ver. ob. l. vbi autez. §. vlti. ⁊. l. si fundum. ⁊ aliud est p
nunciare aliquē mittendū in possessione ⁊ aliud mittere re ipsa
vt no. per Rof. ne vis fiat ei qui in pos. missus est. §. fi.

Si quis filio.

Ibi post mortem secus si decessisset eo viuente.
vt. s̄. titulo. l. gallus. §. nunc de lege. Jacob. Ibi pa-
tris quo ad filium exheredatuz sed est auus quo ad
nepotem preteritū. Dynus. ibi an rumpat testamentum. s. ne-
pos natus inueniens se preteritum. Dy. ibi plane si forte insti-
tutus. s. heres extraneus. dy. ibi hunc. s. nepotem preteritū. dy.
Ibi vtrūq;. s. predictorum casuuz ⁊ subaudi dicimus. Dy. ibi nā
agnoscendo ratio primi dicti. dy. ibi his. s. tantū. Old. Ibi mor
tis tpe. sed iste nepos precedebatur per patrez tpe mortis aui.
ergo non rumpit. ol. Ibi ab intestato vero rō secūdi dicti. Dy.
ibi decesserit. s. filius exheredatus. Dyn. ibi. sed hic ita. s. quod
nepos sit heres ab intestato aui vt suus. ⁊ sic est declaratio pro
ximi superioris casus. Dy. ibi posse admitti suo iure. Dy. Ibi
sed si pater aduersatur ad rationem supra positam. nam agno
scendum quidē ⁊c. Old. Ibi in ea causa decedente. s. apud ho
stes. Dy. ibi succedendo in locū sui heredis. Dy. ibi persona. s.
filij. Dy. ibi cū in ea causa. i. apud hostes. Dy. Ibi reuersus ⁊
a patre preteritus vt subijcit. Dy. ibi conceptus viuo auo. dy.
ibi siue apud hostes natus sed conceptus erat in ciuitate al's
si esset conceptus apud hostes obtinet. C. de capti. ⁊ postli. re-
uersis. l. j. ⁊ qd ibi no. Ja. ibi succedendo in loco suorum heredum
Dy. ibi succedentes in locū suorum heredum. Dy. In glo. j. ibi p
querelam ex persona patris. Dy.

1 ☞ Bannitus tempore banni si fecit aliquid in iudicio ⁊ sic
non valeat si postea exemptus fuerit a banno ⁊ dicat id valere
velle valebit.
2 Judex sicut potest in sententia reseruare testamēti factionē sic
etiam potest reseruare famam.

Irritum.

Hic tractatur de secunda parte rubrice
Dyn. ⁊ de testamento damnati ad mor-
tem. de quo agitur in versi. sed ⁊ si quis dic vt plene dixi. s̄. de
testamentis. l. eius qui. §. fi. Ibi contingit q capitis diminutio
nem inducit per quem amittatur ciuitas vel libertas. Dy. ibi
⁊ non tunc. scilicet demum. Dy. ibi pene seruus efficitur a tem
pore late sententie. Dy. ibi nisi forte. No. ex hoc versiculo q pri
uilegium concessum intelligitur concessum secundum dignita
tem ⁊ conditionem persone sue quod potest valere ad multa.
Dyn. Ibi permitti solet per iudicem qui eum damnat. Dyn.
ibi permissum sit expressum per verba sententie. Dy. ibi respi
ciendum. alias reficiendum. Dy. ibi ei testandum sit quod ve-
rum est vt. s̄. dixi. Dy. ibi fecisse id credatur. no. ar. q si banni-
1 tus † tempore banni fecit aliquid in iudicio ⁊ sic non valeat q
si postea exēptus de banno dicat id valere se velle valebit tāq̄
nunc factum pro hoc. ĵ. de re mili. l. tribunus. ⁊ de lega. iij. l. j. in
princi. ⁊. §. deportatos. Jaco. sed hic ab initio tenuerat testamē
tum. vt. ĵ. dicetur. ⁊ dic vt dixi in questionibus stat. quarta par
ticula. versi. rursus quero. ¶ In gl. hic fit seru⁹ ibi: eo reuerso
vel ibi eo mortuo. Dy. ibi tantum. scilicet perdat. Dy. Ibi tūc
idem vt rumpatur. Dy. in fi. ⁊. ĵ. de bonorum posses. secundum
tabulas. l. qui ex liberis. §. testamentum. Dy. In gl. contra. C.
ibi concedi videtur. ar. s̄. de vsu ⁊ ha. l. plenum. §. equitij. Dyn.
In glo. nam trahit hic sententia in fi. vt extra de appella. c. pa
storalis. ⁊ per Gof. in summa de sententia excommunicatiōis.
§. est ⁊ aliud speciale. In glo. hodie qd intellige vt no. d. l. q vl-
timo. ⁊ aut. sed hodie. C. de dona. inter virū ⁊ vxo. ⁊ dixi. d. l. ei⁹.
§. fi. s̄. de testa. In glo. incipit respondere. Sic ergo qui permit
titur facere testm̄ ⁊ factum ꝯfirmare. ar. contra. ĵ. de lega. iij. l. j.
§. j. Sed ibi ab initio non tenuerat hic aūt tenuerat. vnde faci-
lius reassumit vires perditas ⁊c. ar. ĵ. e. l. posthumus. ⁊. s̄. ti. j. l.
2 si filius. Dy. Itē no. q sicut iudex † pōt in snīa reseruare testa
menti factionē: sic etiā pōt reseruare famaz vbi al's ex crimine
sequeret infamia. ⁊ p hoc. ĵ. de leg. iij. l. si quis. in princi. testi. §.
miles. ⁊ de decu. l. generaliter. j. rn̄. ⁊ extra de elec. c. considera-
mus. Sed contra videtur. ĵ. de fur. l. non potest. sed dic q cum
cause cognitiōe hoc pōt al's nō. vt. s̄. de his qui no. infa. l. quid
ergo. §. pena grauior. ⁊. C. e. l. ⁊ si seuerior. ⁊. ĵ. ad municip. l. ordi
ne. de hoc plene dixi. C. de testa. mili. l. ⁊ militibus.

Eius qui. Deportatur.i.ad penā deportatiōis dā natur per eū qui ius deportādi nō hȝ et sic perdit ciuitatem. Dy. ibi factū.i.deportationem. Dy. ibi rescripserit.no. qȝ factum retrotrahit̄ ad tp̄s ɔfirmatiōis sic.ṡ. de offi.pcōsu.l.obseruare.§.fi. Ja. ibi ante decesserit.s.ꝙ imperator rescribat. Dy. ibi aut si nō sint ar.ꝙ bona clericoꝝ sint ecclesie demum deficientibus ꝓpinquis ꝓ hoc.C.de epi.ꝛ cle.l.si quis presbyter. Ja.ꝛ aut.licentiam.vbi de hoc dixi.ꝛ habet̄ ex de peculio clericorum.per totum.ꝛ per Gof.ꝛ Host.in summa e.ti.in glo.j.in fi.ꝛ.j.de interdic.ꝛ relega.l.relegatorum.in prin. ꝛ ibi dixi.

Ubi autem omnes. Ibi ꝛ tunc.i.ap.pendēte. Dy. ibi interim.i.pēdente appellatione.[a] Dy. Ibi nō recepit scribēdo causam quare nō deferat ipsi appellationi.vt extra de ap.c.cordi.li.vj. Jaco.ibi suū statū.s.integrū. Dy. ibi interim retinere.s.donec imperator rescribat. Dy. ibi sustinēda.i.differēda. Dy. ibi ꝓ quo ꝓuocat̄ no.ꝙ in casu criminali pōt per aliū appellari immo ēt ꝓ ignoto pōt qs appellare.vt.j.de ap.l.non tm̄.an aūt possit ꝑ aliū exerceri dic vt.j.an ꝑ aliū cā ap.l.j. Itē no.ꝙ lȝ appellatio nō sit recepta tn̄ cessat executio. Ja.ꝑ hoc.j.nil'no.ap.pen.l.j. Ibi sustinēda.i.differēda.dy.ibi deinde.i.postꝙ puniūt. Dy. ibi iurisditionis sue ep̄s paduanus fecit in aliquā sniam excōicationis qui non erat sue iurisditionis dicēs qȝ talis deliquit in nr̄a diocesi eū excōicamus hic est ar.ꝙ nō sit ꝑpterea excōicatus cū nō ɔstet eū citatū nec ꝓcessum habitū nō em̄ credit̄ iudici nisi quatenus ꝛc.vt extra de ꝓba.c.qm̄ ɔtra falsam. Ja. in glo.vt fecit dido.narrat em̄ Ouidius ep̄larum septima ep̄la. ꝙ dido que edificauit cartaginē videns socios suos quos cuȝ ea durerat recedere cum enea pre dolore accepto ense eiusdem enee seipsam interfecit vñ sic ɔcludit̄ in vltimis versibus eiusdeȝ ep̄le. Prebuit eneas ꝛ cām mortis ꝛ ensem. Ipsa sua dido cōcidit vlta manu.[b] ¶ In glo.vt fecit empedocles de morte huius empedoclis qui fuit ph̄s satis ꝑquisiui ꝛ nō inueni aliquid in scripturis. Sed audiui a quodā religioso ꝙ se empedocles ꝑ quendā tyrannū inculpabat̄ de quadā ɔiuratione facta contra eū ꝛ cogebat eū ꝙ ɔfiteret̄ ꝛ qȝ nō erat verum iste empedocles nolēs ɔfiteri se interfecit. In glo.hic semꝑ in mala parte. de hoc vide in alphabeto dictione facio.

Quatenus tamen. Restitutio ꝛ postliminium idē operat̄ circa testm̄.h.d. Ja. est tn̄ dr̄ia quo ad aliqua vt no.ṡ.ti.pr.l.gallus. §.videndū.ver.xj. Op. ibi ergo ꝛ si qs arguit sic si hoc facit legis fictio.ergo ꝛ imperatoris promissio seu restitutio.qȝ ipse est lex animata in terris in aut.de cōsul.in medio constitutionis. Dy. In glo.vt ar.j.de bo.liber.in fin.sed an hoc casu oporteat declarari nouo iudicio vt ꝙ nō sicut nec in ꝓcedētibus,primis ex quibus fit illatio ista.ergo ꝛc.ꝛ simpl'r determinat glos.j.de bo.pos.ḃm ta.l.j.§.exigit.sed ɔtra in.e.ti.l.qui ex liberis.§.testō de leg.iij.l.j.§.hi quibus. Dy. prima vera qȝ hic interuenit restitutio que oīa in pristinū statū reponit in ɔtrarijs aūt non interuenit talis actus vel similis.

Filiafamilias. Si variat̄ ɔditio testatoris in statū meliorē nō irritatur propterea testamētum.h.d. Dy.

Si miles. Ibi iure militari puta deputatum. Oldr. Ibi decesserit ꝛ sic postꝙ testm̄ desijt valere iure militari. Dy. in fine. hoc ɔtingit ꝓpter variationē priuilegij ɔtingentē cā missionis de se facta.qȝ cessante cā priuilegij cessat ꝑuilegiū ꝛ sic nullo tp̄e videat̄ ɔualuisse ille gradus ḃm dy.trahit̄ ergo retro.sed cur nō idē in posthumo.rn̄.qȝ facilius tollit̄ ius speciale ꝙ commune.

Certum est. Al's verū est.ꝛ sic cōiter.dy. ibi testm̄ ꝓcedens in quo non erāt instituti arrogati vel adoptati. Dy.

Filia. In fi.ꝛ iō nō recedūt ab initio inutile.dy. In glo. ꝙ postea facit pater vel dic testm̄ qȝ iā fecerat in quo erat instit.dy.in fi.sed rūpent ꝑ ɔtracta.dy.

Si pater. Ibi capiat̄ post testm̄ factū ꝛ filiū institutum. Oldr. In fine in quo filius erat instituens.

Si ibi ne. Ibi vne prius.s.facte.dy.ibi superius.i. primū.dy.

Posthumus. Rupto testamento postea de iure ciuili ꝛ ɔfirmato de iure pretorio debentur legata.h.d.ibi decesserat similiter viuo adhuc testatore.dy.ibi.licet iuris.s.ciuilis.ꝛ dy.ibi videatur ꝛ vere ruptum sit.dy.ibi potest iure pretorio.dy.ibi obtinebit.s.heres scriptus bonoꝝ possessionē ḃm ta.dy. Ibi iōꝙ qȝ testamētum valet iure pretorio licet iure ciuili non.dyn. Ibi fideicōmissarij securi.qȝ est.j.dy. Ibi idem vt sit filius iaȝ natus preteritus ꝛ in potestate existens moriatur viuente testatore valeat de iure pretorio non ciuili ꝛ legata debeātur ab emācipato forte instituto per hoc qȝ subijcit de successione ab intestato.ꝛ sic in prin.huius.l.sunt tres casus. Primus in posthumo.secūdus in iam nato ꝛ in vtroꝗ preteritus viuente testatore decessit.tertius qn̄ post testamētum factuȝ dat se in arrogationem qui postea sui iuris factus predictum testamentum cōfirmat expresse.vt.j.de bonoꝝ pos.ḃm ta.l.qui ex liberis.§.testamento.ꝛ his casibus bonoꝝ possessiones hodie sunt necessarie.vt no.C.vnde legi.l.ij.dy.ibi si.i.ꝙuis.dy.ibi bonoꝝ pos.ḃm tabulas.dy.licet glo.exponat contra ta.sed non bene.dy. Et tenendo expositionem.dy. Et ponendo si conditionaliter hec littera facit expressum ar.qȝ.l.filio.j.e.intelligatur tantum quādo fuerunt fratres ipsius preteriti instituti vt ibi dixi per Jac. de ra. Ibi ei heredi instituto.dy.ibi rem.i.successionem.dy. Et subaudi maxime tenendo opi.glo.dy.ibi auferre.i.qui ab intestato poterat succedere.dy. ¶ Opp.de.l.ij.C.de posthu.here. insti.de exhere.lib.§.j.ꝛ.ṡ.ti.j.l.si filius.vbi de hoc. Itē op.de.l. qui vxoř.j.e. Iteȝ op.de.l.si quis testamento.de leg.ij.ꝛ omnia solue vt in glo.ꝛ eoꝝ suppletionibus. Item quere questionem quidam filius institutus pure.xxx.vel.xl.annis stetit ꝙ nō adiuit hereditatem paternam ignorans se filiū institutum mater modo manifestauit ei,eum fore filium ꝛ dedit ei testamentuȝ in quo erat institutus ipse vellet adire de iure ciuili.sed nō potest obstante prescriptione tāti tp̄is.vt.C.de prescrip.xxx.anno.l.j. ꝛ per totum.sed an possit iure pretorio succedere cum tempus in bonoꝝ possessionē ignoranti non currat.vt.C.qui ad bonoꝝ pos.ad.poss.l.ij.dubitatur ꝛ ego dubito in hac questione dyn. crederem ꝙ posset petere bonoꝝ poss.qȝ prescriptio sibi ignoranti non currit vt predicta.l.ij. In glo.alias hereditatem.ibi hic in vita.pro hoc.ṡ.ti.j.l.si a primo.ꝛ.l.posthumus.ij.rn̄. Sed si vera est hec so.quero de ratione diuersitatis. Dy. ratio qualis posset esse.qȝ testamentum sumit vires tempore mortis testatoris.vnde si tempore mortis annullatum erat per natiuitatem posthumi non potest per mortem postea conualescere sed si in vita testatoris posthumus decedat facilius a testatore in eadem voluntate durante vires assumit.vt dixi.ṡ.ti.j.l.si fili⁹. nec ob.huic rationi.j.de ta.l.qui ex liberis.§.testamento.qȝ ibi fuerat ruptum testamentum facto testatoris.ꝛ ideo eius factū oppositum in confirmatione requiritur contra primam rationem.facit qȝ no.j.ti.j.l.j.§.si legi. Ray. ¶ Alia tn̄ so.que in cōtrario tangitur magis placet. Ibi de exheredatione liberoꝛuȝ in prin.ꝛ.ṡ.titu.ꝛ.l.filius.vbi de hoc in fin.qȝ ibi fingitur natus post morteȝ.dy. In glo.ɔtra.j.de leg.ij.ibi per ḃm ta.ḃm hug. Sed ibi non succedunt vt scripti sed vt legitimi vt ibi pȝ quoniam testamentum ibi non valet nec iure ciuili nec pretorio cū testator maximam vel mediam capiat diminutioneȝ fuerit passus.vt.ṡ.e.l.si quis exheredato.§.irritum.dy. In glo.i.nullum ibi filio preterito in iam nato.vt contra preall.l.si filius.ṡ.ti.pri. Sed ratio est qȝ ex isto testamēto nō pōt adiri hereditas de iure ciuili sed de pretorio.vnde non potest rumpere testamentum primo factum.vt no.j.e.cum in scdo.dy.in fi.ꝛ ḃm hoc dic bonorum posses.ḃm tabulas.vt.ṡ.pror.gl.no.dy. Alij ponunt exemplum ꝙ iam natus preteritus mortuus fuerit viuo testatore.ꝛ in hac opi.fuit Jo.sed tunc est contra dictaȝ.l.si filius.ṡ. ti.pror.sed so.vt no.ḃm eum.j.e.cum in scdo.dy.vel vt dicaȝ.j. in suppletione glo.que incipit.i.delata. Alij ponunt exempluȝ quando irritatur testamētum per causas positas.ṡ.e.l.si quis exheredato.§.irritum.ꝛ postea testator est restitutus per principem.vt.e.l.§.quatenus.ver.ergo ꝛ si quis. Item ponunt ī testamento eius qui damnatus ad mortem appellauit.vt in.e.l. si quis.§.hi autem. Sed vereor ne huiusmodi exempla procedant.qȝ in his testamentum valet de iure ciuili ꝛ eo iure posset hereditas peti maxime in exemplo ap. Sed hic loquitur qn̄ testamentum de iure tantum pretorio confirmatur hoc est ꝙ ꝑceptores nostri dicunt ꝙ in casibus huius.l.hodie est necessaria bonoꝝ pos.ḃm ta.vt no.C.vñ legiti.l.fi.ꝛ ɔsueuit tangi vnde liberi.l.qui se patris. Et Rof.tenet in libello de bonoꝝ pos. secundum tabulas. Pone ergo exemplum circa irritum.vt hic in glo.per.l.j.de bo.pos.ḃm tabu.l.qui ex liberis.§.testamēto.ꝛ expone ḃm dy.si.i.ꝙuis.lȝ alij exponant conditionaliter ꝛ male. In glo.per capitis diminutionem.in fi.ḃm opi. Azon.in sequenti glo.positam. Old. Sed ḃm dy.dic bonorum pos.scōm tabulas. In glo.i.delata.ibi filio preterito ꝛ viuo testatore mortuo.vt.ṡ.dixi in posthumo. Sed tunc est contra.ṡ.tit.prori.l.si filius.vbi non valet tale testamentuȝ. So.ibi aliud testm̄ precedebat

[a] ¶ Pēdēte appellatiōe, adde ꝙ licet appellatio ꝑ iudicē a quo nō recipiat̄, nihilominus tn̄ executio differri debet bar.in.l. j.ff.de of.ei⁹ cui mā.est iuris.in.l.ꝓuinciarum.C.de ferijs.

[b] De morte ꝛ vita empedoclis vide ꝑ plutarchū

cedebat qd tenebat vtroq iure q non potuit tolli per tale secundum qd tenebat de iure pretorio tm. et ideo nec primu tollitur nec sm valet vt ibi no. et dixi et. j. e. l. cu in scdo at hic nullum pcesserat testm q ipsius efficacia impediret. Sed cotra sol. istam videt institut. de exhereda. libero in prin. vbi indistincte et absolute dicit testm in quo filius pteritur nullu esse nec coualescere p mortem preterito viuo testatore. et ideo ista opinio videt tutior. Et hac coiter tenet aduocati. et ad. l. ista potest rndeti q hic no decessit viuo testatore. ¶ Sed, postea viuens repudiauit vt. j. e. l. de qua ponit hic gl. exeplu. Old. Sic tenet gl. j. de dona. l. ad eu. §. lucius. cotrariu. j. de regu. cato. l. fi. Ja. de ra. et Pe. distinguut qr aut alius est institut qui post filium pteritum est successurus ab intestato. et tnc eo mortuo viuo patre cofirmat testm. aut extraneus et no p hac opi. facit lra huius. l. ibi si bono pos. data sit ei q rem ab itestato et c. et. j. e. l. filio. et de hoc dixi. s. de testa. tute. l. si hereditas. §. qui filiu in eadem glo. ibi alij referunt hec vba f3 Dy. in fi. et scdm hos hic dictio si que est in textu ponit gditionaliter vel dic si id est quanuis. q. d. quanuis testamentum fit irritum et de iure ciuili tn datur bono pos. sm tab. de iure ptorio et debent legata vt in primo casu nec refert an institutus posset venire ab intestato aut no quauis videat zrium si ab intestato posset venire vt. j. de vulg. et pu. l. si fili in pn. dy.

1 ☞ Confirmans et confirmatu3 quotiens concurrit agitur ex confirmante.

1 **Si paganus.** Quotiens gcurrit gfirmans † et cofirmatu agitur ex gfirmate et non ex gfirmato si sunt incopassibilia. h. d. Ibi cu hec vba in scdo testo prolata p que gfirmabatur primum testm. Dy. Et facit ad notata. s. de testa. l. ex ea scriptura.

1 ☞ Secudus succedit loco primi pmo de medio subducto.

1 **Posthumorum.** Primo de medio subducto scds † succedit loco primi et in eius iure eius sapit naturam. h. d. Ibi et eo mo. i. agnatione sui heredis hoc modo inducta. Old. et ad v. sed si filius op. de. l. pater filiu de inoffi. testa. et so. vt in glo. In glo. demu secus ibi primo rn. et s. ti. pri. l. si quis posthumos. §. si filiu. Dy. in ea. glo. ibi vt ibi nota. immo et in nepotibus h3 locu successorium edictu scdm ea q no. d. l. pater. et dixi. d. l. si qs posthumos. §. si filiu. s. ti. p xi. et no. p Dy. extra de reg. iur. c. non d3 [a] quis alterius odio pregrauari lib. vj. et. s. ti. j. l. si quis posthumos. §. si filiu3. ibi sed illud habeat. Ja. de are.

Si ita facta. Prouisio exheredationis facta separatim trahit ad vtruq casum simul cocurrentem. h. d. Uel dic qd in ide recidit si testator sibi in duobus casibus prouideat separatim. Si ambo simul existat in vtroq simul sibi prouidisse intelligit. h. d. Dy. in fi. qr vterq vr exheredatus Dy. In glo. j. in fi. cotra hoc est aperte. s. ti. pr. l. iij. §. si filius ver. queadmodu vnde dic q ista gditio non erat apta suspedere exheredationis effectu postq incepit esse suus ar. s. tit. proxi. l. posthuma. et. l. cu posthumus et. l. gallus. §. institutus sm vnum intellectum. et io tenet cu nullo tpe inueniat se pteritum. vt. j. de ven. in pos. mitten. l. j. §. quare et si ita. Dy. Credo qd so. gl. sit vera et ad v. queadmo. rndet vt ibi scripsi. Ray.

Si vxorem. Per posthumu testm ruptu3 no recoualescit post humo vere premortuo si fictione legis testator fingatur pmortu. h. d. Ibi habebat subaudi testm fecit et cum qui in vetre erat pteryt. Dy. in ptate peruenit condito iam testo et filio in ventre pterito et in ea captiuitate decessit Old. Ibi qua pater in captiuitate decessit. Dyn. Ibi sequit ergo ex quo ruptum est testm natiuitate posthumi. Dy. in fi. nec de iure pretorio nec ciuili. Dy.

1 ☞ Filius si est preteritus in testamento paterno et decedat filius patre viuente testamentum tunc reconualescit iure pretorio.

Cum in secundo. Primu testm rupitur p scdm si tale est scdm ex quo possit adiri hereditas et gditio de futuro suspedit non de pterito vel psenti ite impossibilis gditio viciatur et no viciat. h. d. ¶ Et vide de primo dicto qd no taui. j. de vulg. et pu. substi. l. sed si plures. §. si ex asse existete potuit sm coem cursum naturalis possibilitatis. Dy. Ibi institutus heres in scdo testo. Dy. Ibi vt superius. i. primu et ita expone in tota ista. l. Dy. ibi ex hoc scdo testo. Dy. Ibi no est ruptum qr scdm nullu. Dy. Ibi ex hoc scdo testo. Dy. ibi non est ruptu qr sm nullu. Dy. ibi. eunde exitu sicut si gciperetur gditio p verbu pteriti tpis. Dyn. ibi si non fit. s. consul. Dy. Ibi nec heres possit esse institutus in scdo testo. Dy. ibi existere potuerut. s. gditiones. Dy. in fi. et ideo institutio fcta in testo secundo habet pro pura et tollit primum testm. Dy. ¶ Opp. de. l. si meuia. j. de here. insti. ite op. de. l. si ita quis d leg. ij. item op. de. l. cu tale. §. penul. de gdi. et demon. et oia solue vt in gl. In gl. j. ibi si posthumu. s. istituerit q nascit et vl no nascitur vt. s. e. l. si qs posthumos. j. rn. Dy. ibi ia mortu ar. j. de his que pro no scriptis habent. l. j. Dy. Ibi non capace3 quo casu tollit primu vt in casu huius. l. Dy. In glo. hoc expone filis glo. est. j. de vulg. et pu. substi. l. si qs eum in fi. Et ex 1 hac glo. collige duo. primu q si filius † est pterit in testo paterno et decedat patre viuete qd testm recoualescit de iure ptorio qd an sit veru statim subyicia. ¶ Sed est qd testm scdm ita demu reuocat primu si ex ipso de iure ciuili possit adiri hereditas. Rndeo ad primu et cum ista glo. concor. qd no. s. ti. p xi. l. gallus. §. nunc de lege. ¶ Contrariu tn no. eo. ti. de libe. et posthu. l. si filius. s. e. l. posthumus et institu. de exhere. post humor als alior in prin. Ja. de ra. volens pdictas glo. cocordare sic dicit aut in testo erant scripti venientes ab intestato et h3 locum hec glo. cu similibus aut non erat scripti venientes ab intestato. sed extranei et tunc secus vt in alijs glo. Sed dic tu sm Dy. alias gl. esse veras. et sic ratio differentie inter posthumum et ia natum qr in posthumo testm a princi. validu fuit. et io facilius reassumit vires q illud quod a prin. no valuit vt. s. de testa. l. testm. et p hoc apparet. Dy. bene dicere qr si hoc testm d3 corroborari de equitate et hec equitas no reperiatur scripta in hoc casu vl in simili illi no stabim vt. s. ma. l. inter causas. §. non oia non ergo pot locu3 habere equitas dicte. l. posthumus q loquit in posthumo in quo est diuersa ratio vt pdixi. Item non pot aptari equitas que est. j. e. l. filio qr ibi iam natus tacite gfirmauit non dicendo nullu ergo et c. Rndeo ad scdm. et qd sm sit ver pbat. l. j. s. e. ibi cauet qd ad hoc vt prius testm p posterius tollat op3 posterius tale esse qd ex eo potuerit heres existere aliquo casu. et p hoc. instit. q. modis testa. infir. §. posteriore. sed ille q de iure ptorio succedit non est heres vt institu. de bono. posses. §. quos aut. j. de bo. pos. l. ij. et de reg. iur. l. ptor ergo bene sequit q si ex secudo testo non pot adiri hereditas. sed solu peti bono. pos. sm tab. de iure ptorio qd scdm non tollat primu sm Dy. et ita tenuit in qone bono sup hoc disputata p eu. Et p hoc etia qd ius pretorium non pot reuocare ipo iure ea q sunt iur3 ciuil. vt. j. ad. l. falci. l. j. in prin. et. s. de mino. l. et si fine. §. sed qd papi. sed testm est de iure ciuili vt. s. de testa. l. testameti factio et istitu. de testametis in pn. ergo et c. In glo. facit. s. aut apponit vbu presentis tpis tm. et tunc no facit gditione aut futuri tatu et tunc est ppie gditio. Aut implicat vnu cu altero. et tunc seruatur ide ac si solum futuru exprimeret vt qr dixit testator lego titio. x. si soluerit qd debeo martino. na3 implicat psens et futurum et hoc intedit ista glo. Dy. Ibi an nugatoria. i. ipossibilis. Dy. ibi et in illa q est de pterito vel de psenti. Dy. in fi. de futuro. Dy. et dic q ista gl. in fi. est corrupta et d3 dicere no de ea que implicat conditione que p pte est de psenti. Et pro parte de futuro. Old. in glo. vlti. ibi vel dic hic est eade cu pcedenti si habeas vel dic primu rupi. alij tn habent in gl. vel dic primu non rumpi. et hac t3 Ja. de are. s. qd primu non rupatur p scdm in quo est impossibilis gditio qr ex scdo no pot qs esse heres de iure ciuili. sed demu de iure ptorio qd reycit conditione impossibilem adiecta in testo. vt. j. ad treb. l. facta §. si sub coditione. et ibi no. in glo. et plene dixi. et de gdi. insti. l. qui sub coditione. Ja. ergo primu no reuocat vt. s. in alia gl. que incipit hic expone no. et dixi. qd tn sane intelligit. s. qd primum no reuocet ipo iure quin scripti in eo sint heredes. s3 tn ab ipsis non habeat vltima3 volun tatem testatoris aduocabitur hereditas p scriptos in scdo testo. et ad hoc optime facit. l. cum quidam de his qui. vt indig. in glo. hic allegata.

b **Filio[b] preterito.** Testamentu q i totum est nullu pteritione filij si ab hereditate se abstineat ex bono. et equo reconualescit. h. d. Et vidi qd dixi. s. ti. pri. l. si filius et. l. gallus in fi. in prin. distinctionis. Dy. et qd no. et dixi. C. de inoffi. testa. l. sancim circa pn. et dixi etia de bono. pos. contra tab. qua pretor liberis pollicet. l. ij. vbi fratribus heredibus

[a] ¶ Non d3. Adde ad Dy. i dicta regula diu3 meum dnm Boberij.

[b] ¶ Filio. ad de bar. hic et in gsi. incip. in qone inci piete in curia dni capi tanei. et vide Lud. roma. in gsi. xxiij. i cipiete post modu autez Bal. in. l. j. C. de suis et legi. vbi re phedit bar. hic.

institutus. Dy. vnde dic hic. Ja. de ra. Ro. qd hec lex loquit in fratribus institutis secus forte in extraneis ar. ff. de vulga. et pu. substi. l. si filius et pro eius opi. bene facit. s. e. l. posthumus vsi. idē τ circa ibi si bono. posses. data fuerit intelligendo illum tex. in bonorum possessio. sm tab. sicut intelligit. Dyn. et exponendo dictionē si que est ibi cōditionaliter vt ibi dixi Sz huic intellectui τ opinioni multū repugnat. ff. de le. pstā. l. is qui in ptātem τ. l. si duo τ etiā cōis opi. est in contrarium Ray. In glo. ibi. ij. ibi. l. si titius. sed nōne pstantur ex edicto ff. de leg. prestan. dic qd non qz nō rumpit p cōtratabu. vt ptz d. l. is qui in ptāte. τ ibi in glo. τ. l. si duo de lega. pstan. Dyn. Ibi auocauit. i. abstulerit dicendo testm̄ nullū vel rūpendo per cōtrata. Dy. Ibi abstinuit filius pteritus. Dyn. ibi tuebitur de iure ptorio. Dy. in glo. institutis ibi. l. si titius immo debet dicere si ego τ titius. Dy. Sed nōne pstantur ex edicto de lega. pstan. dic qd non rumpit p contrata. Dy. Ibi. s. eod. posthumus. §. idē. sed dic vt ibi no. τ dixi. In eadē glo. in fi. et hoc prout ipsa aut. Intelligit gnaliter in pteritione linee paterne τ materne. sed q in pteritione linee paterne als mater ne locū non habeat. d. aut. no. In gl. in aut. vt cū de ap. cog. §. aliud quoq capl'm col. viij. τ de hoc plene dixi in lectu. dicte aut. ex cā in glos. τ deponeres. τ tunc dic tuebit. s. legata Dy. Ibi non si semp taceat hoc nō plz vt dicit Pe. C. de posthumis heredi. institu. l. j. τ de bono. pos. cōtrata. l. j. nam licz sileat non recōualescit testm̄. τ idē tenet Ja. de ra. dicūt em̄ qd testm̄ in quo est pteritus filius ipso iure nullū qd pz ex eo qz peti potest bono. pos. vnde liberi τ est casus sm eos. s. si tabule testamenti nulle extabunt. l. j. in fi. hic aūt loquit qn̄ filius preteritus expsse approbauit testm̄ abstinēdo a bonis patris et ita intelligunt. l. istā. sed huic obstat. ff. de leg. pstan. l. is qui i ptāte. τ. l. si duo. ¶ Sed dic qd donec filius cōstet de iure ciuili testm̄ est nullū sed de equitate ptoris tenet. sed tenet sine effectu p cōtrata. poterit impugnari vt. d. l. Et pro hoc facit qd no. C. de bono. pos. cōtrata. quā ptor liberis pollicet. l. ij. tenet ergo de equitate ptoris sed sine effectu vt dixi nisi filius approbet ipm̄ testm̄ expsse qz tunc de equitate ptoris tenet τ cū effectu vt hac. l. in fi. Unde dic aut qrit de tpe ante approba. aut post approba. Et aut de iure ciuili. aut de equitate ptoris. de iure ciuili semp est nullum. sed de equitate pto. si quid loquamur an̄ approbata tenet sed nō cum effectu qz expugnari pōt p contrata. vt. d. l. is qui in ptāte. τ. l. si duo de leg. pstā. Si vo loquamur de tpe post approbationē tūc tenet in expugnabiliter vt hac. l. τ hāc opi. approbat. Ray. ¶ Qui ad cōfirmationem pdictor sic arguit sicut priores in gradu valentes cōqueri de iure testamēti si toto tpe similant nō cōfirmāt testm̄ qn sequentes in gradu possint cōqueri vt. ff. vn̄ libe. l. ij. in fi. τ. s. de inoffi. testa. l. si is qui in prin. sic qn̄ est ipso iure nullū si toto tm̄ similat non ppterea vires assumit vt. ff. de adimen. leg. l. filio. §. seie. Preterea filius iā natus in ptāte existens τ in testō preteritus τ post mortē patris mortuus τ nasciturus in testō pteritus τ in vita patris natus τ post mortem patris mortuus equiparant. vt. s. de libe. τ posthu. l. si a primo. §. fi. sed in posthumo pterito in vita patris nato τ post mortē ipsius mortuo sic est qd lz toto tpe vite siluit testm̄ non assumit vires vt. C. de posthu. here. insti. l. ij. ergo ita erit in iā nato pterito τ fortuis q sic fortifitat i posthumo testm̄ a prin. habuit vires vt. s. e. l. ij. §. ex his ergo facilius deberet reassumere vires q̄ illud qd a princ. est nullū vt. s. de testa. l. si testm̄. τ. ff. de bono. pos. sm tabu. l. q ex liberis. §. testō. τ tm̄ non assumit vires vt. d. l. ij. C. de posthu. here. insti. ergo minus assumet in iā nato. preterea de solēnibus testamētor est q filius instituat vel exheredet vt. s. de liber. τ posthu. l. inter cetera cū ergo in testō filius est pteritus deficit vnū de solēnibus ergo testm̄ est ipso iure nullum etiā absq hois ministerio ar. C. si ppter publicas pēsitationes. l. ij. de ap. l. noiationes. τ. s. de testa. l. ad testm̄. §. si quis ex testibus. τ de trāsacti. l. cum hi. §. si pretor cum si. Item ad idē testm̄ in quo filius est pteritus est nullz ipso iure vt. s. e. l. τ. d. l. inter cetera de liber. τ posthu. τ. l. si filius in his aūt que ipo iure nulla sunt non exigit hois ministerium. vt. ff. de condi. insti. l. q sub conditione. §. fi. τ de oper. no. nun. l. de pupillo. §. si is τ p hoc etiā facit regula q ab initio est nullum preterea si hoc testm̄ assumeret vires p silētiū preteriti hoc esset de equitate. sed hoc non est dicendum qz equitati non est standum sed potius rigori vbi ipa equitas nō reperitur scripta. vt. s. man. l. inter cās. §. non omnia τ no. C. de legi. l. j. τ de iudic. placuit. sed hoc casu equitas non reperit scripta qz aut hoc diceretur p. l. posthumus. s. e. aut p hāc. l. l. p. posthumus non qz loquit in alio casu τ in nascituro nō iā nato inter quos est differentia vt pdixi τ in. l. cum in secundo

s. e. item versi. idem circa iniustum. d. l. posthumus non necp hanc. l. qz loquitur quando filius approbauit expresse q nō presupponitur in qōne nostra ex quibus patet hāc gl. in hac parte non bene dicere. Ray. Ibi inesse repletioni q intelligitur si petatur nō si taceatur. ibi de excep. rei iudi. l. ij. vbi d hoc in gl. no. τ de act. τ obli. l. qui cum herede. in eadē gl. in fi. hec so. falsa est qz facilius deberet reconualescere in posthumo q̄ in nato vt. s. e. l. posthumus τ p ea que not. in. l. si filius s. ti. pri. τ que not. τ dixi. s. e. l. cū in scdo. ¶ Dic ergo melius sm Dy. qd hic preteritus approbauit abstinendo a bonis paternis in contrario vero non abstinuit post mortē patris. sed mortuus est vt ibi patet. τ hec est vera Solu. τ ibi de hoc dixi Ex predictis pōt solui qd de qua a me fuit quesitū p quosdā aduocatos de crema quidā condidit testm̄ in quo filiam preteriit extraneis institu. heredibus filia decessit anteq̄ diceret testm̄ nullum relicto filio sibi herede iste filius testm̄ auivult dicere nullum tanq̄ heres matris obijciebatur sibi quod nō poterat qz p taciturnitatez matris erat firmatum τ ad hoc allegabatur hec. l. τ in glos. vlti. τ dubitabat quid iuris in qua questione puto dicendum q ex sola taciturnitate matris pterite testm̄ non conualescat nisi expsse approbet vt dicit. l. ista vnde ius dicēdi nullum ad heredem transmissum sit τ q heres possit dicere nullum sicut τ defunctus potuisset. τ d hoc vide qd plenissime dixi. d. l. scimus. C. de inoffi. testa. τ de bono. pos. contratab. quā pretor liberis pollicetur. l. ij.

1 ¶ Heres institutus non suus postea suus factus non rūpit testamentum.

2 Institutus monasteriū et postea illud ingrediēs rūpit testm̄.

1 Si quis heres. Institutus heres † non suus postea suus factus non rūpit testm̄. h. d. Et est ar. q si quis instituit † monasterium τ postea illud ingrediat q nō 2 rumpatur testm̄ per. §. sed hic presenti. de sanctissi. episco. de quo dic vt in aut. si qua mulier. C. de sacrosan. ecc.

a Si ego et titius. [a] Exheredatus a primo gradu et a secundo pteritus vno de primo gradu repudiāte in totum rumpit testm̄ et vnus ex institu. in primo gradu instituti sint ad inuicez substituti. hoc. d. Uel breuius agnatione posthumi non pro pte tm̄ immo in totū rumpitur testm̄. h. d. Ibi non sit exheredatus. sed pteritus. Dy. Ibi titio coheredem. Old. ibi defuncto supple vl repudiāte. Old. ibi propter instituti personā defuncti vel repudiantis. Old. Ibi a quo substituto. Dy. Ibi substitutus vocat immo videtur q substitutus non videt in istius portionē vt. C. de ipub. et alijs substit. l. cum quidā. sol. vt ibi. Dy. Ibi ex asse heredē esse τ partē titij iure substitutionis nō habebo qz ille gradus ruptus est sed iure accrescendi qz hic non inuenitur alius substitutus qui me quictum excludat. sed cuz sit reperire hic cōcursum iure accrescendi qd est vtile τ iure substitutionis qd est inutile τ eiusdem psona prefertur ius accrescēdi tanq̄ potentius que ratio cessat in casu primo huius. l. Ray. In gl. ē enim hoc ideo in fi. Sed queri pōt que est ratio diuersitatis. Rn̄dent qz pteritio est defectus solēnitatis vt. l. j. exheredatio vero defectus pietatis. Dy. tu dic q in qrela est rō qz vt testm̄ per querelā rumpat requirit factum hois. τ ideo rumpit testamentum in totū vel p parte scdm̄ qd ius sibi ānectit τ i iudicium est deductū aut in preteritione rumpit ipso iure siue facto hois ar. p hac so. s. de inoffi. testa. l. filio. §. cōtrata. et. ff. de vul. τ pu. substi. l. ex duobus. §. fi. τ qd ibi no. Nec ob. huic s. l. filio qz in pteritione ē factum declaratoriū in qrela rescissorium ar. eius qd no. C. de fide instru. l. si veteris. Ray. In gl. quia non inuenitur nisi hoc non videtur procedere qz nō potest fieri exheredatio a persona vt. s. e. l. iij. §. ij. ¶ Dicas ergo aliā rōnez qz hic non ē inuenire aliquē substitutū q sferat cōiuncto quasi iste dicat coheres hz partē repudiatā iure accrescendi non iure substitutionis et sic ex gradu institutiōis a quo possumus fuit exheredatus. Ray. Ibi ruptum est testamentum in totum. Old. Ibi sed si ego τ titius absq posthumis ē exheredatus. Dyn. Ibi non sit sed in parte institutionis tantum sed in pte substitutionis erat pteritus ipe posthumus. Dy. ibi repudiāte titio coherede. Dy. Ibi ex asse heredis esse iure accrescēdi nō aūt iure substitutionis. Dy. in glo. est em̄ hoc iō ibi rūpi pro pte. s. testm̄. Dy. In gl. q potior est ibi substitutus quicto vt. ff. de bono. pos. sm ta. l. ij. §. si duo et ad trebel. l. lucius. §. pr. Dy. ibi sz alias qn̄q. i. quantū ad transmissionem. Old. ibi si qs aūt defunctus col. vij. τ q̄ post sita est

[a] ¶ Si ego τ titius. Adde Bar. hic et i q̄i. lxxvij incipi. facio lus grandi vide And. barb. hic in additio. ad Bar.

ta est. C. de natu. liber. autē. lꝫ pater ⁊ dic de hoc vt ibi notaui Ibi. j. de accesso. vbi de hoc. nam hic substitutus vincit cōuictum ⁊ conuictus vincit venientes ab intestato ⁊ tamen substitutus non vincit venientes ab intesta. sed vincitur ab eis puta filijs. Old.

LUcius. Testamentū factū a mēte sano nō tollitur ꝑ incisionē factā a mente capto. h. d. Et eque bene potuisset poni hec lex. j. ti. proxi. in fi. de iure ciuili. sed de iure ꝑ̄torio non posset peti bonorum posses. ꝭm tab. vt. j. si tabule testamenti nulle exta. l. j. et ibi. Dy.

¶ De his que in testamento delentur. Rubrica.

¶ Dic delentur ad modū crucis inducunť ꝑ lineam ⁊ inscribuntur per interlineaturā. ¶ Vel dic qꝺ delere est gen⁹ alie spēs ad hoc vide qꝺ no. C. de sol. l. inductū. ⁊ in alphabeto et per Az. in sum. ad. l. cor. de falsis sumunť tñ ista vocabula equoce vnū pro alio ⁊ qꝺ ꝓpria significatio huius dictionis cācellare ⁊ qñ cancellatio[a] fit in cruce colligiť ex diuina pagina vbi diciť qꝺ Iob adorauit dñm cācellatis manib⁹. i. ī cruce positis de quo no. ⁊ bene. s̄. de peti. here. l. si quis libertatē in glo. que incipit. s. in causam. No. etiā ꝙ si iudex cācellauit ap. ad eam factā hoc ipso videť primā sententiam confirmare vt no. C. quō ⁊ quādo iudex. l. si preses.

a ¶ Cācellatio. Adꝺ qñ cancellatio vitiet instr̄ꝫ vł testm̄ no. in. l. fi. ⁊ ibi Barto. C. ꝺ testa. ⁊ in. l. fin. §. j. C. de edic. diui adria. tollen. Bar. in. l. in fraudē. §. sicut. ff. de testa. mili. ⁊ in l. j. §. fina. ff. de secū. tab. Et cācellatio snīe an arguat cancellationeꝫ actorū vide Bal. in. l. si vt ꝓponas la prima q̄. quero pone quō ⁊ qñ iudex ī. l. emācipatōe. C. ꝺ fide īstru. et ꝙ cancellatio actorum hēat viꝫ sententie vide Bal. ī. l. si p̄ ses in q̄. nota. h̄ moduꝫ ꝓnūciādi ⁊ ibi Ange. ⁊ Pet. ꝺ sun. C. quō et qñ iud. qꝺ ē verum si sic se hēat ꝯsuetudo vł ī cā exprimať ꝭm Bal. ibideꝫ Et ꝙ cācellatio p̄sumitur fctā īcōtinēti si ē annexa scripťe alias nō. vide ꝑ bal. ī. l. nostrā. C. de testa. Et qd operet̄ cācellatio testamēti ꝑ testatoreꝫ vide ꝑ glo. ⁊ Bal. ī d. l. nostram Bart. in. l. ī fraudē. §. sicut de testa. mili. ff. ī. l. cēturio. §. sicut ⁊ ibi barto. ff. ꝺ testa. mili.

SUper rubrica. Vide ad hanc materiā quod no. ⁊ dixi. C. de testa. l. si vnus ⁊ ꝺ edicto diui adria. tollen. l. vlti. ex̄ de fide instru. c. ex lr̄is et bona glo. que est de religiosis domibus. c. cum venerabił. Et dic cuꝫ deletio fit in testō aut vertiť dubitatio sup alio q̄ super verbo deleto. an sup v̄bo deleto. Primo casu nō est dubiū q2 nihilominus valet testm̄ quātum ad oēm eius ꝑtem excepto verbo deleto vt. C. de transac. l. si ex falsis. ⁊. j. e. l. cācellauerat. Secundo casu aut deletio fit a testatore. aut ab alio aut fit deletio casu fortuito si a testatore fit deletio aut cōsulto: si cōsulto aut ante cōsummationē testamenti. aut post. si ante nō valet ipso iure ꝙ deletum est si post nō valet per excepť. si incōsulto pōt legi ⁊ valet nihilominus aut non pōt. Et tunc aut āte cōsummationē testamēti ⁊ tūc nō valet iure ciuili. sed nō creditur si als ꝓbetur ⁊ intellige hoc scōm qꝺ diceť in alio membro. Si ab alio sine volūtate testatorꝫ vel casu fortuito fit deletio isti em̄ duo casus equipari videnť q2 semp videť fieri deletio incōsulto. ⁊ tunc aut pōt legi ⁊ nihilomin⁹ valet aut nō potest legi. ⁊ tunc aut ante cōsummationē testamēti ⁊ non vꝫ qꝺ deletum est. aut post cōsummationē ⁊ valet inspecto iure ciuili siue deletio fuerit facta ante mortē testatoris siue post mortem. Sed lꝫ valeat ꝙ deletū est non crediť verbo deleto vel raso nisi ꝓbetur alias vt no. j. de secū. ta. l. j. §. si rase. sꝫ inspecto iure ꝑ̄torio ita demum valebit qꝺ deletuꝫ est si deletio facta est post mortē testatoris vt. j. si tabu. testa. nulle extabūt l. j. ⁊ ad hoc. s̄. de testa. l. ad testm̄. §. si signa. j. de here. insti. l. si ita sit ascriptum. si tabule testamēti nulle extabunt. l. j. de secundis tabu. l. j. §. si linum. ⁊. §. si rase. ⁊. l. penul. §. testō. ⁊. C. de testa. l. si vnus. ⁊. l. nostrā hec distinctio diť fuisse pascalini de ianua est tñ in petijs ⁊ scriptis. Dy. de cācellaturis factis per testatorem cōsulto vel incōsulto vel ꝑ aliū eius volūtate vel sine eius voluntate. j. e. l. j. ⁊ ibi est vtile practicū si in īstrumento sunt cācellature interlineature vel rasure quō in subscriptione dꝫ hoc ponere tabellio ad hoc vt obijci nō possit ꝯ instr̄m ꝙ iudex debeat audire patiēter ꝑtes sicut facit imperator. j. e. l. pri. ¶ Et qꝺ pōt opponere ꝑtibus ⁊ ꝙ in abs̄ntia aduocatorum dꝫ deliberare. ⁊ an in dubio si incidiť vel deleatur testm̄ debeātur legata ⁊ veniat hereditas ad venientes ab intestato vel ad fiscum ꝙ si plures sunt scripture testamēti vna deleta alia valeat. j. e. l. fin.

CUe in testamento. Ibi cōsulto i. casu aliquo sine volūtate testatoris. Dy. Ibi deleta ante testm̄ cōpletū. Dy. Ibi cōsulto. i. volūtate testatoris deleta ⁊ inducta. Dyn. ibi dñi. i. testatoris. Dy. ibi ꝓ nihilo est. i. pro nō deleto habeť. Dy. Ibi nō ītelligi. s. tm̄. Dy. ibi extrinsecus. i. p̄cedētia vel sequētia. Dy. ibi intelligi. s. tm̄. Dy. Ibi legi posse. ⁊ iō nō valēt si ante testamēti ꝯsummationē hoc cōtigerit. Dyn. ibi accipiendū est ꝓut ꝑ h̄ desināt deberi. Dy. ibi ꝓducta alias ꝑ inducta ab initio vsq3 ad fi. pena inducta Dy. ibi incaute. i. incōsulte. ⁊ nō testatoris volūtate. Dy. ibi nouissime ⁊ vltima ꝑte testamēti. Dy. ibi ip̄e feci. i. ego testator. Dy. Ibi induxisse legata que reliquerā. Dyn. ibi manebunt. s. relicta valida. Dyn. Ibi si ademerit. i. scripserit se ademisse incōsulte. Ja. ⁊. Dy. ibi nō erāt adempta. s. legata deleta ꝑ testatorē vel auū inconsulto ⁊ nō ex ꝓposito. ibi que inconsulto deleta sunt añ testamenti ꝯsummationē. Dyn. Ibi sed hoc ita. s. qꝺ non debeanť qñ legi nō possunt. Dy. ibi sed consulto. i. voluntate testatoris. Dy. ibi incōsulto v̄o. s. deleta petentes post testamēti cōfectionē. Dy. Ibi nō est extet. i. extare desijt sine volūtate defuncti testatoris. Dy. Ibi scripta sunt ergo ⁊ si pars ꝓpter deletionē nō extet valent que in eo scripta sunt q2 qꝺ iurꝫ in toto ⁊c. Old. Ibi denegabunť actiones. s. heredi instituto ope exceptionis. Dy. Ibi nō si alius p̄ter heredē. Dy. ibi in inuito testatore subaudi concidit testm̄ vbi hereditatis portio adempta. s. heredi instituto vel substituto insolidum. Dy. ibi substitutus als institutus. et dic ille qui testm̄ incidit. Dyn. ibi facta videbitur. s. hereditatis ademptio qñ deletio facta est ꝑ testatorē vel ꝑ aliū testatoris voluntate. Dy. ibi nō quasi adempta ipso iure. Dy. Modo ex v̄si. ⁊ iō ibi sup inductiones ip̄e feci collige illud ꝑti cum primo habuit originē a romana curia. ⁊ tñ in multis locis seruatur ⁊ est vtile ⁊ cautū vcꝫ qꝺ tabelliones ponāt in subscriptione ⁊ cōfirmatiōe quā faciūt sub signo suo oēs cancellaturas interlineaturas ⁊ rasuras q̄ sunt in ip̄o instr̄o dicendo h̄ mō ego talis notarius p̄dictum instr̄m cōfeci rogatus ⁊ me subscripsi in quo instr̄o sunt tales cācellationes in tali linea tales rasure in tali linea ⁊ que oīa ego feci tali em̄ subscriptiōe facta nisi obijci poterit talibus instr̄is occasione ipsaꝝ cācellationum interlineaturaꝝ vel rasuraꝝ qꝺ alias posset quia instr̄m dꝫ eē prima facie nō cācellatū ⁊c. vt. C. de edi. di. adri. tollen. l. fi. Nec dicat aliquis ꝙ aliud sit seruandū in ꝯctibus quā hic in testō immo si hoc in testō ꝯceditur vbi maior reqritur solennitas vt. C. de fideicō. l. si fortius dꝫ cōcedi hoc in instrumentis rescriptis. Et alijs q̄ inter viuos agūtur vbi minor solēnitas exigitur ⁊ cācella vt. C. de testa. l. hac cōsultissima. s̄. de testa. l. vbi numerus. itē q2 paria solent esse ea q̄ geruntur inter viuos hic que geruntur in vltima volūtate vt de pactis. l. pactum ⁊ institu. de lege fusia canina toll. et dixi C. de v̄b. sig. l. cum quidā. §. fi. lꝫ vř ar. cōtra q2 in vltima volūtate nō refert cū quo qs de supremis suis loquať. Old. vt. j. de leg. ij. l. cū pater. §. donationis. Sed lꝫ referat in ꝯctib⁹ cū quo quis loquať vt. C. de ꝯsti. pecu. autē. si qñ in vltima volūtate non vt. d. §. donationis tñ hoc ꝓcedit quo ad obligať. inducendam non tñ dꝫ referre quo ad obligať. iā inductā validandā vel nō ar. ad hoc. s̄. depo. l. publia ⁊ ad predictā materiam est vtilis glo. ex̄ de relig. do. c. cū venerabił. in fi. in glos. reddit ad primū ibi. C. de testa. l. sancimus immo. l. si vn⁹. In glo. i. ꝯtingit deletio in fi. ⁊ de cōfir. tuto. l. in cōfirmādo ⁊ de admi. tuto. l. tres tutores ad fi. Ja. In glo. q ꝯcidit vel dic. i. substitutus cui adēptio facta est ꝑ testatorē. Ja. in glo. efficaciter ibi legatarij similiter repellenť quoꝝ legata sunt ꝯsulto. i. volūtate testatoris deleta. Ol. in fi. so. vt ibi no. Ja. ꝺ bel.

Si quis codicillos. Ibi mox deleuit. s. codicillos. Dy.

CAncellauerat. Deletio facta in vno ad aliū non porrigiť deletio vero facta in toto limitať scōm testatoris voluntatē in dubio vero ad aliū nō porrigiť. h. d. Ibi vnius ex heredibus nomē. s. tm̄. Dy. ibi ipsi soli cuius nomē erat deletum. Dy. ibi ab eo cuius nomē erat deletū. Dy. ibi improbeť qꝺ est in dubio p̄sumendū vt. j. l. pri. ⁊ hac. l. in fi. Dy. Ibi institutus alter q est coheres ⁊ cuius nomē nō est deletū. Dy. ibi nō habebit. sꝫ substitut⁹ cuius nomen cācellatū non fuit Dy. preferť em̄ cōiuncto vt. s̄. ti. pri. l. penul. ⁊. j. de bon. pos. ꝭm ta. l. ij. §. si duo. Old. Ibi sꝫ si oīa noīa vt in p̄n. hui⁹. l. Dy. ibi vtrū illū ꝓpter cuius delictū ad cancellandū motus fuit Dy. Ibi soli q ei offenderat eū ⁊ ꝓpter quā totū testm̄ cācellauerat. Old. ibi oībus heredibus. Dy. ibi ob vnius malū. i. ꝓpter delictū ab vno cōmissum. Dy. ibi in ambiguo. i. qñ nō apparet vtrū delinquētē solū an oēs etiā q nō deliquerunt priuare noluerit institutione. Dy. Ibi coheredē q testatorem nō offenderāt. Dy. in glo. sꝫ nō soluať imo dicit. Dy. qꝺ statī in v̄. in ābiguo ibi ⁊ legata deberi. Sꝫ potes dicere qꝺ ibi loqtur in casu dubio. s. vtrū ꝓpter vni⁹ delictū noluerit ceterꝫ p̄iudicare h̄ em̄ qꝺ bñ soluiť in v̄. in ābiguo. Sꝫ qñ certū est ꝙ ob delictū vni⁹ hēdis noluerit ceteris heredib⁹ p̄iudicare ⁊ q̄ratur vtrū h̄ casu legata debeanť huic qōni nō rñdet in v̄. in ambiguo ⁊ de hac qōne loquiť gl. ⁊ bñ dicit qꝺ non soluerit,

☞ Imperator in sua causa iudex esse potest.

Proxime. Cancellato toto testamento nihil debet̃ ex eo fauor tñ libertatis in dubio facit libertatem tenere cãcellatis not. dũtaxat heredi institutõis ex benignitate debent̃ legata. h. d. Et est pulchra et subtilis hec. l. Et allegatur ꝙ imperator potest esse iudex in sua cãa de quo dicã. j. titu. ⁊. l. ⁊ hic tiberi⁹ ibi de legatis dubitatũ est vtrum deberent vel nõ. Dy. ibi excludendos ope exceptionis nõ ipso iure ⁊ in hoc differunt a sequentibus sed nõnullos ⁊c. Old. Ibi valerius nepos proprium nomẽ testatoris. Ol. Ibi. id. s. tñ. Dy. Ibi faceret ⁊ sic legata nõ deberent̃. Dy. ibi audias me paticter iste text. sepe allegatur ꝙ imperator ⁊ quilibet iudex debent audire quẽlibet patienter. ⁊ ꝑ hoc. s. de offi. ꝓcõsul. ⁊ lega. l. nec quicquã §. obseruandũ. ibi cesar dixit opponendo nõ determinando vt ex inferioribus ptꝫ. ⁊ hoc sepe allegat̃ ꝙ iudex põt opponere partibus ⁊ ita seruatur ⁊ ꝑ hoc. j. de leg. iij. l. offidi⁹. ibi priscianus forte fuit ille ṗscianus qui fuit magn⁹ auctor grãmatice de quo loquit̃ glo. j. de leg. iij. l. librorꝫ. §. libris ibi ⁊ admitti rursus eosdẽ iussisset. ¶ Not. modũ qui cõtinue seruat̃ qꝛ disputata cã corã iudicibus medijs licentiatis aduocatis et deliberant simul postea iterꝫ vocant eos ⁊ idẽ facit in ãbasiatoribus. ibi nepotem. i. testatorẽ qui vocabat̃ valerius nepos vt. s. e. l. §. qd ergo ibi cũ valerius nepos ⁊c. Oldr. Ibi q̃ induxit ꝑ qd vr̃ ceteras ptes testamenti cõfirmasse vt. j. de testa. mili. l. tribunus. §. fi. Dy. ibi nihilominus oẽs fore qñ dubitatur vtrũ cõsulto vel incõsulto dixit. Dy. In gl. qꝛ nõ habeat agnatos ibi indignos reputasse. sed certe melius vr̃ in hoc casu dubio distinguẽdũ qꝛ aut ꝓbatur de offensa ꝑ scriptos heredes cõmissa ꝯ testatorẽ. ⁊ tunc ꝓsumitur in dubio tanꝙ ab indignis hereditas ablata ⁊ sic fisco applicãda vt glo. dicit. aut nõ probat̃ offensa heredũ ꝓcessisse vt in dubio non est presumendũ ꝙ tanꝙ ab indignis auferat̃ ⁊ vr̃ expsse dici. s. l. pxi. circa fi. itẽ pro hoc qꝛ nemo ꝓsumit̃ ⁊c. vt. j. de le. ij. l. cum quidã. ⁊. l. cũ pater. §. rogo. Nec ob. j. e. l. fi. vbi vr̃ probari debere a veniẽtibus ab intestato. ⁊ sic in dubio, videt̃ in odium heredũ scriptorum cãcellatũ vt sic fisco deferat̃ qꝛ ibi due erant scripture que ambe iure testamẽti valebant ⁊ vna sublata nihilominus alia valet nisi ꝓbetur ⁊c. vt ibi dicitur Item quãuis valida sit hec rõ quã glo. ponit. s. qꝛ fiscus soluit legata tñ validiores sunt rõnes in ꝯtrarium facientes ⁊ qꝛ magis debita vr̃ hereditas venientib⁹ ab intestato quã fisco et ita fuit obtentum in curia romana quãuis glo. cõiter contrarium. Dy. de hoc satis not. ⁊ dixi. C. de testa. l. nostrã. ⁊ de his quib. vt indig. l. hereditas.

Pluribus. In pluribus tabulis scripta dispositione testatoris vnius deletio robur nõ infringit. h. d. Ibi res gesta. i. voluntas testatoris. Dy. Ibi paulus notat determinando ṗdicta ibi aduocabit̃ al's adiudicabit̃. In glos. innuit hic. s. verbo presertim. Dy. in glo. vlti. in fi. ⁊ de hoc no. ⁊ dixi s. l. proxima.

[Margin: Iudex i[n] ... a cã. Ald. ... ꝙ etiam ... t pbatio ... s reproba ... ⁊ scriptu ... s Bal. in ... gñalis. C. ... e sent. pas.]

¶ De heredibus instituendis. Rubrica.

[Margin: Ista Rub. summat titulum.]

Super rubrica. Vide. Azo. in summa eo. tit. et qd dixi. C. e. sup rubrica ⁊ ꝑ totum. ꝙ omissio ordinis ⁊ non substãtialis nõ vitiet testm̃ j. eo. l. j. Et qd duobus ṽbis quis possit ꝯdere testm̃ ea. l. §. qui neqꝫ. ⁊ an ṽbũ reliquo trahatur ad institutionẽ ⁊ an ṽba impsonaliter ꝓlata in testamentis valeãt. ⁊ an idẽ in ꝯctibus. ¶ Qd institutio ex re certa trahatur ad vniuersum ea. l. §. si ex fundo qd error tabelliõis possit ꝓbari ꝑ duos testes in testis ⁊ alijs scripturis ead. l. §. fi. Qd ꝯditio de futuro pendens ex facto testatoris nõ vitiet institu. puta si dicat instituo tales ꝑ ptibus quas ascripsero et nõ ascribat secus si de ṗterito. j. e. l. ij. ⁊ ibi de istis ꝯditiõibus videas qd idẽ sit de seruo alieno in totũ ⁊ pro pte. j. eo. l. seruus alien⁹. Qd institutio pura suspendat̃ ꝓpter pendentiam ꝯditionis libertatis ea. l. §. seruus. qd institutio ꝯditionalis nõ habeat effectũ nisi existẽte ꝯditione ea. l. si qs ita qd dispositio testatoris ꝑ heredis dispositionẽ non infringitur ea. l. §. q fideicõmissariã. et ex varietate tpis variat̃ qualitas successionis. ⁊ de hoc etiã colligit̃ ex. §. apture ꝙ filius possit institui sub ꝑtãtiua. j. e. l. suus. ⁊ de materia. l. qm̃ in prioribus de inoffi. testõ an habeat locũ in filio instituto sub ꝯditiõe casuali vel mixta. et an habeat locũ in filio insolidũ instituto. i. vel deniũ in bonorꝫ subsidio an ꝯditio sit ꝑtãtiua vł nõ cognoscitur ex his q̃ frequẽter accidũt ⁊ cõiter nõ casualiter ea. l. §.

puto recte quãdiu locus ⁊ institutioni cessat substitutio ea. l. §. sed ⁊ si filio. ¶ Qd institut⁹ sub cõditione ꝑtãtiua frustra exheredetur in eius defectũ. ¶ De cõditione que põt impleri vltimo vite spũ ⁊ q̃ non põt impleri ea. l. §. apud iul. Et an filius hereditate non adita trãsmittit ad heredes extraneos ¶ Qd nepotes possint institui sub qualibet ꝯditione. j. e. l. sꝫ si cõditioni. §. nepotes qd extrema non vitient̃ ꝓpter mediũ viciosum ea. l. §. solemus. qd ex mutatione dñorum nõ vitiet̃ institutio facta de seruo ea. l. §. seruus alienus. de seruo cõi instituto qñ efficiat̃ heres necessarius. et an libertas data in testõ possit adimi in codicillis eo. §. si seruũ cõem. De seruo cõi instituto pendente ꝯditione libertatis. j. eo. l. si seru⁹ cõis Et an alienatio serui ꝑ heredẽ facta adimat sibi libertatẽ ⁊ hẽditatẽ. de seruo duorꝫ sociorꝫ. j. e. l. duo socij. ¶ De errore testatoris circa nomen ꝑsone circa rem circa portionem circa quãtitatem circa adiectionẽ ꝯditionis ⁊ circa numerꝫ institutorum. j. e. l. quotiẽs heres dꝫ esse certus ea. l. §. si qs nomẽ ꝙ expressio portionũ in fundo nihil operet̃ in hereditate. ea. l. §. si duo. ¶ Qd verba qñqꝫ nihil operant̃ ea. l. §. si duo. ꝙ ṽba qñqꝫ nihil operant̃ ea. l. §. si q̃sita. Et de significato ṽbi postea. de seruo instituto ⁊ alienato ea. l. §. fi. qd duorꝫ ꝯiũctio faciat eos reputari ꝓ vno. j. e. l. titius scriptũ in testõ ⁊ añ testm̃ adeptum ꝓ adẽpto habet̃. j. e. l. si inequalibus de distribu. heredi. in. xij. ptes. j. e. l. interdũ. §. patrifa. Et ꝙ testator potest trãsire ad dipondiũ ⁊ tripõdiũ. qd numeratio partiũ magis ascribat ad ordinẽ quã ptem. j. l. si qs ita. Qd quis in eadẽ parte habeat̃ vt institutus ⁊ substitutus. j. e. l. iul. §. fi. ⁊. l. se. Qd scriptus sine pte vocetur ad ptem vacantẽ. j. e. l. item ꝙ sabinus. ⁊ de ꝯiunctis re ⁊ ṽbis disiunctis ⁊ de portione vacante de qua testator nõ disposuit agitur duabus. l. seq. ¶ Quod dispositio transposita idẽ significet. j. e. quo loco qd cõpletus a se scripto sine pte habeat aliũ assem. j. e. l. trebati⁹. libertas pure data suspendit̃ in euentũ ꝯditionis heredi. ea. l. §. seruo et. l. seq. ꝙ institutus in diẽ incertã vel sub ꝯditione possit petere ho. pos. ꝫm ta. j. e. l. si qs instituat̃ ⁊ ꝙ possit vẽdere ⁊ alia vtilia agere. ⁊ si bono. pos. nõ petat infra tps statutũ a iudice ꝙ instantibus creditorib⁹ datur cuius bonis vel dabit̃ licentia creditori ꝑ se vendẽdi bona hereditaria item egritudo et peregrinatio sunt cã restitu. in integ. et an ꝓpter egritudinẽ differatur ꝓcessus vel snĩa. qd deficiente cõditione ptis in institutionẽ fit locus substitutiõi in pte illa. Et qd ꝑ institutionem semiplenã non tollat̃ ꝓcedens plenior. j. e. l. si te solũ. qd non attendat̃ ordo scripture cũ ꝯstat de voluntate. j. e. l. si ita quis. ¶ Qd hec dictio quisqꝫ lꝫ sit vniuersalis interdum tñ ponatur distributiue. j. e. l. hoc articulo vel qd plurale resoluatur ĩ singulare. ⁊ de significato huius dictiõis quisqꝫ al's quiqꝫ. Qd seruus pignori obligat⁹ possit heres esse debitoris. j. e. l. pignori. an serui possint institui ꝯsiderat̃ ꝑsona dñorum suorum. j. e. l. nõ minus. et ꝙ hereditas vicem ꝑsone sustinet. ¶ Quod institutio nõ possit ꝯferri in arbitriũ alteri⁹ j. eo. illa institutio ⁊ qd operet̃ clausula qd dictari debeat arbitrio sapientis tã in testamentis quã in ꝯctibus ⁊ que possit adicere sapiens ⁊ an possit cõpromitti in arbitriũ eo pacto ꝙ pronũciare debeat de ꝯsilio talis sapientis. ⁊ qd in faciendo testõ qs debeat vti ꝯsilio peritorũ. ⁊ si qs interroget̃ an velit titium restituere rñdeat sic valeat talis institutio qd ꝓpter fictionem postliminij possit institui is q est apud hostes ⁊ seru⁹ eius ea. l. §. is qui ꝙ frustra expectet̃ ꝯditio cuius euentus nihil operatur. j. e. l. si qs ita scripserit titius ꝙ hereditas non possit dari ex tpe vel ad tẽpus. j. eo. hereditas. idẽ ĩ matrimonio beneficijs eccl'iasticis ad opt. elect. ⁊ an snĩa excõmu. vł absolutio. possit fieri ad tps. ⁊ de alijs silibus actibus legitimis an recipiãt ꝯditionem. et q̃ sit rõ ꝙ hereditas nõ põt dari ad tps. ¶ De institutis vno in rebus italicis altero in ꝓuincialibus an valeat talis institutio. Et quid de rebus captis in ꝓuincia nõdũ deuectis in italia cuius heredis eẽ debeant ⁊ que dicant̃ res italice ⁊ q̃ ꝓuinciales. j. e. l. ex fctõ ꝓponebatur. Et quõ debeat deduci falci. ⁊ solui es alienum ꝑ istos taliter institutos ⁊ si testator ligat oĩa q̃ hꝫ in tali villa que cõprehẽdant̃ legato ⁊ nũqd res ꝑ eũ deposite vel cõmodate qd ꝯsueuerat ibi tenere. ⁊ nũqd dicant̃ bãniti receptari in loco si inde transeũt. si ibi morã ꝯtinuã nõ faciunt. ⁊ an lꝫ argui de deportatis ad bãnitos ⁊ an relegat⁹ habeat domiciliũ in loco relegatiõis. ⁊ an institut⁹ ex re certa sit loco heredis vel legatarij. qd defect⁹ ꝯditiõis ex facto testatoris, depẽdens puta in ascribẽdis ptib⁹ nõ vitet dispositionẽ. j. eo. l. si qs ita scripserit hẽdi vbi loc⁹ ẽ institutiõi. qd hec dictio ĩuicẽ inducat institutionẽ ⁊ substi. ea. l. §. h̃ ṽba. Qd sequens scriptura declaret ⁊ restringat ꝓcedentẽ ead. l. §. q res. qd seruus legatus

legatus possit heres institui.ff.eod.l.qui filio.¶ Quod pendente cōditione testārie libertatis non debeat libertas pure relicta in codicill'.e.l.§.seruus.qđ dñij mutatio pendēte ɔditione libertatis,non reuocet heredi.vel legatum sed solaȝ libertatem ea.l.§.si qs seruū cū querat seruus vēditus añ traditionem ea.l.§.fi.qđ ꝑpter vitandā repugnantiā iuriuȝ ad mittatur cōcursus instituti ꝛ substituti.ff.e.l.si paterfa.Et an legatio libertat.cedat a tpe mortis ꝛ ꝙ imperator possit esse iudex in cā sua ꝛ sic qlibet nō hñs superiorē ꝛ ꝙ ꝑualeat vtꝝ opinio testatoris vel vitas ꝛ si instituat filiusfa.quē testator putabat patrēfa.an valeat institutio ꝙ institutio q̄ non valȝ ab initio ex postfacto cōfirmet.ff.eo.qui soluendo ꝙ ex facto vnius coheredis alter nō possit allegari hereditati vel exheredari.ff.e.l.paterfa.Et qđ voluntas testatoris qñꝙ nō seruetur.¶ Qđ nugatoria seu impossibilis ɔditio adiecta institutioni vitiet ꝛ nō vitiet.ff.e.l.si meuia.qđ ad instantiā filij institutus nisi fuerit ꝑ testatorē expsse rogatus nō teneat ex cā fideicōmissarij.sed vtili actione mādati.ff.e.l.quidā cum filiuȝ et ꝙ filius dȝ timere offendere patrē ꝛ ꝙ nō hȝ filius meliorē amicum ꝙ̄ patrem.¶ De dictione imo ꝙ ponat correctiue et alijs etiā modis.ff.e.l.si ita scriptū fuerit qđ vbi certum est testatorem velle asse excedere nō admittit totū primo.sed pro rata e.l.§.i.qđ institutus sine pte habeat illud ꝙ deest ad'assem ea.l.§.fi.ꝙ ꝑ ista vba hereditat; mee dñs esto fiat hēdis institutio.ff.e.l.his verbis.ꝛ an idem si dicat bōa mea reliquo ibidem in glo.maledictio instituti nō vitiat instituta ead.l.§.ille seruus accusatus de adulterio cōmisso cū dña nō potest neꝙ institui ea.l.§.interdū error nōis vel qualitas insti.non vitiat eadem.l.§.fi.¶ Quibus tpibus debeat heres esse capax.ff.e.l.si alienū in pn.§.i.ꝛ.l.seq.Et qđ mutatio medij tpis non nocet ꝙ impossibilis ɔditio in non faciendo nō vitiet' institu.ea.l.§.fi.Et libero esse iusso ꝛ in euētū ɔditōis libertat; herede instituto pure debeat hereditas.ff.eo.l.talem.Et hec dictio si meus erit nō significet dñium.sed ius quoddā ead.l.§.i.ex psona dñi nō heredis colligit an cū seruo sit testamēti factio.ff.e.l.seruus hereditari' ꝙ a'se cōpleto videat institutus in aliū assem.ff.e.luci'.qđ alienatio serui pupillariter substituti facta ꝑ impuberem non adimat spem libertatis et hereditatis.ff.e.l.pater filio ꝙ non videat cōmittere fraudem faciens ex necessitate.ff.e.l.si is q soluendo ꝙ qs possit decedere sub cōditione testatus non aūt pro pte testatus.ff.eo.l.pōt quis.ꝙ valeat substitutio ꝛ nō institutio ne fraudent creditores.ff.e.l.si is q soluendo.qđ demonstratio fungat vice ꝑprij nōis.ff.e.l.nemo.qđ fraterna charitate dilectus sub noīe fratris possit institui ea.l.§.q frater.ꝛ facit ꝙ si talis deleget iudex ei quem sic diligit ꝙ possit recusari :liber hō adiens hereditatem iussu bonefidei possessoris sibi hereditateȝ nō q̄rit ff.eo.l.liber hō asse cōpleto tenet institutio certe ptis ea.l.§.i.qđ ɔiuncti vnius loco habet ea.l.§.titius.Qđ pars instituti ꝛ substituti ꝛ ceteris nō ɔiuncti deficiens oībus non coheredib' accrescat ea.l.§.cū quis.Et nō capacitas eo tpe quo non exigitur capacitas nō vitiet institu.ead.l.§.si heres.agnitio ptis pure trahit' ad se ɔditionalem ea.l.§.titius ꝛ.§.se.ꝙ ꝑprie ptis repudiatio nihil operet quo ad aliā partē deficientē ea.l.§.si titius.¶ Ordo scripture attendit.ff.eo.l.qui soluēdo cā finalis enūciatiue voluntati adiecta dispositioni inducit.ff.e.l.qui nolebat attendit tps in quo aliqd confertur.ff.eod.l.in tps.ꝙ facit ad citationē factā a die feriata ad non feriataȝ ꝙ heredis institutio ꝑpter incertitudinē psonaꝝ vitiet ea.l.§.quotiens portio ɔiunctim deficiens ptinet ad ɔiūctos disiūctim vō ad oēs.ff.e.l.heredes enunciatio aliū effectū ɔtinēs institutionē nō inducit.ff.e.l.hereditas diuerso iure ɔiuncti ad ius accrescendi pariter admittunt.ff.eo.l.si ita qs.ꝛ de significato dictionis ꝛ scđa scriptura plenior pma derogat pme.ff.e.l.si ita scriptū.¶ Dispositio tacite collata inter alteri' arbi.valet sed expressa nō.ff.e.l.si quis semproniū.Et qñ expssa nocent vel nō.¶ De tacita vulgari substitutione quo expiret.ff.e.l.corneli'.ꝛ ꝙ nō fiat trāsmissio ꝛ caḡstio heredi.ꝛ legati ꝛ an suus sit heres sine immixtione de institutiōe captatoria q̄ ɔfertur in alteri' arbitriū.ff.e.l.captatorias.ꝛ ꝙ pticipium designās pteritū tps si adijciat vbo futuri tpis futuri naturā assumat.Nō capax hereditatis locupletis est capax inopis.ff.e.l.si qs solidū.ꝛ facit ꝙ infamis vel ali' ꝑhibit' ab officijs pupblicis in ei' odiū cōpellat suscipe ꝑpter fauoreȝ publicū ɔditio talis institutiōi apposita nō vr̄ in substitutione repetita.ff.e.l.si sub cōditione ꝛ q̄ sit rō ꝛ qñ repetitio sub intelligat ꝛ qñ nō qđ exceptio fundi vel vsufru.ab vniuersali heredi nihil operet.ff.e.l.si ita qs ꝛ facit ꝙ ingrediēs monasteriū nihil possit ex pacto ꝙ̄ excipere ꝙ primo gradu vitiato

incipiat testm̄ a scđo.ff.e.l.si filiusfa.¶ Quod durante matrimonio non transeat dñium de viro in vxorē ex donat.ff.eo.l.seruo vxori ꝙ institutio directa in testō ꝛ in codicil'.declarata valeat.ff.e.l.asse ꝙ facit ad qōnem statuti pgami quo caue tur ꝙ non possit ordinari ɔ̄ statutū nisi ɔcordent sex ptes cōsilij.¶ Quod si ɔsiliū concordauit dare balliā sapientibus super aliqbus ꝛ ꝙ illud qđ facerēt reduceret ad consiliuȝ.ꝛ qđ tunc fieret ꝑ maiorem partē consilij valeret ꝙ valeat qđ incertis rebus facta institutione illa tanꝙ̄ plegata debeant et reliqua hereditas equaliter distribuat.ff.e.l.qui nō militabit.Et sequens scriptura declaret precedentē ead.l.§.lucio et.§.se.quacunꝙ pte testamenti institutus sine pte habeat residuum assis ea.l.§.fi.¶ Qđ asse completo institutus in residuo nihil habeat ꝛ si totū vacet habeat ead.l.§.seius.ꝛ.l.seq.qđ dispositio in casibus seperatis extendat ad vtrūꝙ simul contingentem.ff.e.l.clemens.ꝛ de significato huius dictionis similiter qđ notet oīmodam similitudinē institutio facta sub conditione de pterito ex facto testatoris pendente deficiēte cōditione deficit ea.l.§.si ita.¶ Quod ɔditio non disponat.ff.eo.l.si quis ita heres qđ amoto vno obstaculo remaneat aliđ non'amotū.ff.e.l.si nō lex.Qđ dispositio pluralis que ad vnū restringitur ad primū porrigat ea.l.§.i.ꝛ facit ad qōnē duoꝝ expectantium ad aliquā ecclesiā.ꝙ non sit heres necessarius cui testator tenebat pstare libertateȝ.ff.e.l.si seruo ꝛ qđ i necessitatibus nemo liberalis existit ꝛ ꝙ non pstat beneficiū ꝙ impendit debitū.qđ disiuncta posita inter dispares ɔditiones ex psumpta voluntate testatoris habeat pro ɔuicta.et ꝙ si testator rogat restituere hereditatē si decedat sine liberis nō ꝑ hoc videant liberi instituti ꝙ non sit necesse exheredari filiū institutum sub cōditione quē solo verbo pōt implere ꝛ si eaȝ impleat non possit vti bñficio abstinendi.ff.e.l.iā dubitari.ꝙ tot in effectu sint.xij.vncie.ex.xxiiij.sicut sex ex duodeciȝ.ff.e.l.ex vncijs.ꝙ legatū relictū seruo heredis vel cōi testatoris et heredis pure non valeat sȝ sub ɔditione sic.ff.e.l.si soci'.qđ legis dispositio sit fortior ꝙ̄ hoīs ꝑuisio.ff.e.l.testō.Qđ imperatoris maiestas delictor non dȝ esse autoritas.ff.e.l.imperatorem.ꝙ pfatio testamenti inducat psumptā volūtatem testatoris ꝛ de pfationibus ꝛ de falso rumore qd operet qd sit rumor quid fama quid scandalū.ꝛ si falso rumore mortis alicuius plati ꝑuideat papa alicui de eius pbenda an valeat ꝛ si electus qui falso rumore putabat sufficiens qui erat insufficiens valeat electio.ꝛ an qui minatus fuit aliquē interficere eo interfecto presumatur eum interfecisse.

a **Qui testatur.** [a] Omissio scripture vel ordinis q nō est de substantia rei geste dispositionē non solet vitiare.h.d.Ad hoc.C.e.l.ꝑposteri vbi de hoc no.ꝛ dixi ꝛ dic q testat i.testari vult.Dy.Et dicit ꝙ in.l.ista sunt quinꝙ particule.¶ In prima ostendit quo ordine fiat testm̄.¶ In scđa qualiter heres debeat institui.¶ In tertia qs possit heres institui.¶ In quarta qbus vbis.¶ In quinta vtruȝ institutio de re certa possit trahi ad vniuersum.scđa ibi istitutū qȝ ꝛc.tertia ibi mutus quoꝙ.quarta ibi q neꝙ cū v.finaūt omisso illo.§.si ex fundo.quinta incipit ibi in v.ex fundo.Dy.Ibi ꝙ noīatim facit possit initiū sui testamēti facere.Dy.In glo.ꝛ legare ibi argumentū.C.alij habent ar.contra ꝛ male qȝ imo concordant vel dic vt ibi qȝ olim aliter seruabatur hodie secus vt.d.§.ante.Ja.de bel.ꝛc.

Qui neꝙ. Quinꝙ e tribus et etiā duobus vbis pōt qs nuncupatiuū cōdere testm̄.h.d.Et dimitte.§.si ex fundo ꝛ continua v.finaūt ibi hec autē scriptura.s.superior q neꝙ ꝛc.Oldr.Ibi qui nō ꝑ scripturā.i.q non in scriptis testatur bm̄ Azo.vel subaudi etiā in scriptis testātis bm̄ Jo.Old.Et vide ad hāc.l.qđ not.s.de iur.dot.l.aut in stipulatōe.s ȝqd si dicat oīa mea bōa relinquo titio nū quid istud erit testm̄ vt ꝑ hec verba videat titius institutus dic ꝙ sic qȝ verbū reliquo ad institutionem trahitur vt dixi C.de sacrosan.eccl.l.fi.ꝛ no.in Spec.de testa.§.i.v.qd si aligs ita dixi.ꝛ.ff.e.l.his verbis in glo.In glo.sic institu.de stipul'.seruorum in fi.ipsius glo.So.ibi de iure obligandi ꝛ de alterius debito ꝛ facto hic de iure testandi ꝛ de facto proprio.nā in vltima voluntate solum inspicitur in quē voluntatis intētio dirigatur vt.ff.de leg.ij.l.cum pater.§.donationis.vl' dic ꝙ ex mente loquētis cōprehendit psona loquētis vt hic ꝛ.s.cōia pdio.l.in tradendis in pnc.al's secus vt ibi vel dic.ibi de odio hic de fauore quelibet so.bona.Jac.de bel.ꝛ rō solutionum est qȝ lex fauet heredū institutioni qȝ fauorabilis est vt s.de libe.ꝛ posthu.l.cum quidam.obligatio autem est odiosa vt.ff.de actio.ꝛ obliga.l.arrianus.

a ¶ Qui testatur.Ad... de hic Jo.... imo.q diui... dit etiā ha... l.i quinꝙ... tes ꝛ hic an... ple loquit...

> ¶ Si ex fũ|do. Adde h|[Io].d imo.q [p]ulchre tra|[c]tat mate|[r]iã isti⁹.§.i [e]x ij.colũ.et [i]n.ij.lect.fe|[r]it nouẽ co|[l]ũnas.

a **Si ex fundo.** [a] Particularis institutio trahit ad vniuersum.h.d.Ibi valet institutio in vniuerso ꝛ pinde ac si testator eũ simpliciter instituisset.Dy.secus in fideicõmis.restitutione vt.j.ad trebel.l.cogi.§.sed si miles.ꝛ est rõ quaꝫ ibi dixi.Ray.ꝛ vide qd nota ui.s.de condi.inde.l.seruo manumisso.In glo.j.in fi.hoc verum est si in eodem testõ est scriptũ secus si in alio pcedenti vel sequenti qꝛ tunc tollitur pcedens vt.j.ad trebel.l.si quis priore.Dyn.In glo.vt instituo hec glo.ꝛ sequens vacat in libro domini.Dy.

> ¶ Si autẽ. [A]dde glos. [a]d istũ.§.in [l].j.de vita ꝛ [h]one.cle.

b **Si autem** [b]. Iste versiculus continuandus est cum.§. qui neqꝫ quia de eadem materia est in glos.non ꝛ insunt due negationes ibi licet tabellio non scripserit hec est vera omissis alijs que not.in dicta.l.errore ꝛ de tali errore pbabitur per duos testes sm Iacob. de ra.ꝛ Pe.qꝛ sup hoc nõ est determinatus numerus.vt.s.de testi.l.vbi ꝛ ar.eorum que no.in.l.heredes palam.s.de testa.et est notabile in casibus vbi alias non põt pbari nisi p scripturam vt in actis vt.C.de ap.l.pcepimus.ꝛ.l.ne causas vt error tabellionis possit pbari de quo no.per Inno.extra de proba.c.quoniam contra falsam.

> ¶ Circa eos [A]dde bar. in ꝯsi.icipi. i.q.ppositã ꝛ Io.d imo.hic.

c **Circa eos.** [c] Conditionis de futuro ex facto testatoris dependẽtis nõ vitiat testm̃ secus si de pterito.h.d.Ibi quas ascripsero hoc em̃ relatiuum quas iũctũ cũ verbo ascripsero non facit conditionũ institutionẽ.sed magis partiũ distributionem vt no.in glo.vt.j.de leg.j.l.stichũ qui meus erit.Ibi non putat marcellus ꝛ male.Dy.Ibi si minus.i.si ptes nõ ascribaꝫ Old.Ibi duplici facta institutione vna ꝯditionali cũ ptiuꝫ ascriptione alia ex equalibus portionibus in defectũ conditionis.i.si ptes non ascriberent.Dy.ibi credit inesse cõditio s.vera.Old.Ibi quõ.i.sicut.Old.in fi.qꝛ cõditio institutiõis defecit.Dy.In gl.j.ibi.§.in nouissimo hic nõ vr̃ bona rõ qꝛ eadem videt rõ in qualibet ꝯditione de futuro ꝛ tñ nõ est idẽ effectus qꝛ prius opꝫ conditionẽ impleri q̃ hereditas adeatur vt.j.de cõdi.ꝛ demon.l.que heredi in fi.sꝫ non est eadem ratio qñ ꝯditio pendet ex facto defuncti ꝛ ppterea non idem effectus qꝛ qñ ex facto defuncti dependet nõ implendo penituisse videt ꝯditionis adiecte vt.j.de le.ij.l.cũ pater.§.viros et.C.de insti.ꝛ substi.l.si testm̃ que psumptio ppendi non põt cum pendet a casu vel de facto alterius qꝛ ipsa deficiente deficit dispositio.vt.j.de ꝯdit.ꝛ demon.l.legata.ꝛ.l.qui heredi §.fi.Sed contra hoc instatur de.l.q plures.j.de vsufr.leg.sꝫ dic aut ꝯditio de futuro dependẽs ex facto testatoris adijcitur ad aliquid certum.ꝛ tunc habent locũ que pdixi.Aut ad aliquid incertũ.ꝛ tunc non valet vt in ꝯrio.ꝛ p hoc.j.de leg.ij.l.titia cũ ibi notatis.dic ergo breuiter ꝙ si ꝯditio est in pteritum ꝛ est falsa siue pendeat ex facto alterius siue testatoris semper eius defectus reddit institutionẽ inutilem de primo patet hic ꝛ.s.de iniusto testa.l.cũ in scdo.j.e.l.clemẽs.§.vlti.Sed si confitet in futurum si quidem pendet ex facto defuncti defectus eius reddit institutionẽ purã vt hic.ꝛ.j.e.l.si qs ita.si ex facto alterius vel casu institutio nulla videt in contrario ꝛ no.j.de condi.ꝛ demon.sup rubrica.Dy.Et no.p gl.j.e.l.si quis ita aut conditio est de psenti vel de preterito aut de futuro.primo casu siue dependeat ex facto testatoris siue alterius ipsa deficiente deficit dispositio vt hac.l.ver.aliter et.d.l.cũ in secundo.Sed qñ est de futuro tunc aut pendet ex facto alterius.aut testatoris.primo casu ipa deficiẽte deficit dispositio vt.j.e.l.suus v.sed vtrũ ꝛ de condi.ꝛ demon.l.qui heredi.§.fi.Scdo casu aut addicit ad aliqd certum saltem iuris dispositione aut incertũ.primo casu ea deficiente reddit dispositio pura vt in prin.huius.l.ꝛ.j.eo.l.si qs ita scripserit ij.scdo casu dispositio non tenet vt.d.l.qui plures.j.de vsuf.leg.ꝛ.d.l.titia de leg.ij.In ea.glo.si ita scripserit.ꝛ dic vt ibi no.Old.In ea.glo.in fi.Sol.ibi dependebat ex facto alteri⁹ hic ex facto disponentis.vel dic sm Ia.de bel.ꝙ hic duplex videtur facta institutio vna pura ꝛ alia conditionalis vt hic patet.In contraria hic autem erat societas vna sub cõditione contracta.ꝛ ideo cõditione deficiẽte nihil agitur.Et est rõ differentie qꝛ hic est fauor vltime voluntatis vt.s.de interroga.act.l.ꝛ qꝛ voluntas psumpta.nam eos instituendo predilexit eos oĩbus alijs.ergo voluit eos p oĩa esse heredes.sꝫ inter heredes scriptos videt vnum altero magis predilexisse sed non apparet de quo.ꝛ ideo equaliter sunt heredes quia fingitur eos ex postfacto dilexisse equaliter ex quo ptes non ascripserit ar.j.de adimẽ.le.l.iiij.§.si duobus.j.rñ.Et qꝛ hic est vnius voluntas ex qua nemini preiudiciũ generat ꝛ quia heredes certant de lucro captando si ex hereditate eis onus non immineat.ꝛ facit.C.de insti.ꝛ substi.l.si testm̃.ꝛ.j.e.l.si qs ita scripserit heredem.sed contrarium loquit in contractib⁹ in quibus inter duorum consensus ꝛ certatur ibi de dãno ꝛ lucro vñ ibi ex inequalitate possit sequi iniquitas.Iac.de bel.In glo.i.si partes testatorꝫ in fi.vel melius.ibi conditio erat de preterito.ꝛ ita erat hac.l.vsi.aliter si vero de futuro tunc loquitur princi.huius.l.

Seruus alienus. Idem iurꝫ est d parte quo ad ptem qd de toto ad totum.h.d.In gl.sꝫ suus ibi institui vt institu.de here.insti.Old.

Si seruum. Pura institutio suspendit pendẽte cõditiõe testamẽtarie libertatis h.d.In glo.ibi diuus pius sol.ibi videtur repetita in legato conditio libertatꝫ que fuerat apposita in substitutione vt ibi no.Ia.de bel.ibi vt hic dic qꝛ p prouisionem hoĩs receditur a prouisione legis vt.j.de leg.ij.l.si fundum.§.si stichum.

Si quis ita. Institutio cõditionalis non habꝫ effectũ nisi conditione adueniente h.d.In glo.ij.ibi.sꝫ patet.rñ.qꝛ ibi fuit apposita conditio intrinseca que etiã non apposita intelligebatur.vñ legatũ conditionale non reddit vt eo.ti.l.cõditiones q̃ extrinsecus.ꝛ.j.de leg.ij.l.iij.Old.Ibi.l.si ita vbi facta exheredatio si filius filia ve ꝛc.que cõditio qꝛ etiã non apposita inest: expssa non vitiat exheredationẽ q̃ pure fieri debeat vt.s.de libe.ꝛ posthu.l.iij.§.pure ꝛ talis est conditio de qua fit mentio.d.l.in conditionibus in prin.s.que inest.ꝛ ideo expssa nihil operat.Oldr.

1 ☞ Testatoris dispositio per heredis dispositionem nõ infringitur.

1 **Qui fideicommis.** Dispositio testatoris per heredis † dispositionem non infringit ꝛ ex varietate tpis variatur [d] qualitas successionis.h.d.Ibi ꝛ non expectata conditione primi testamenti.Old.Ibi interim.l.pendente cõditione a primo testatore adiecta.Dy.Ibi nõ desinit heres esse si nollit repudiare.Ol.Ibi successiõis.vt.j.de colla.dotis si fuerit ꝛ de bono.pos.sm ta.l.ij.Ol.In glo.i.qualitas succedendi.ibi vnum ex familia in prin.sꝫ ibi nil plus reliquit hic plus relinquebat tpe.Old.vel qd in idem recidit ibi expediebatur electio ex testamento incũbens ꝛ nullum in tpe cõmodum vertebat.Ol.in fi.sꝫ ibi loquitur de instituto sub cõditione ꝛ p consequens sub eadem cõditione rogato.hic pure ita ꝙ recte cõsideranti ad qdlibet ipsorum contrariorum patet.Rñ.vel ꝙ in idem recidit dic ad.l.sꝫ si ante qd ibi loquit in instituto equaliter ꝛ sub eadem cõditione grauato restituere ꝙ non põt ante conditiõis euentum cũ in primatura restitutione versetur alterius interesse vt ibi no.ꝛ dixi.j.de leg.j.l.filiussa.§.diui.Oldra.vel sm Ia.de bel.ad.l.vnũ ex fa.in prin.rñ.qd ibi eodem tpe primuꝫ legatum capit.ꝛ id heres frustra legat hic vero institutio cuꝫ libertate facta ab herede capit effectum alio tpe vt hic patet in littera ad.l.sꝫ si ante.rñ.qd ibi fuit heres institutus sub cõditione hic pure vt no.d.l.post mortem.Ia.de bel.ꝛ om̃es solutiones ad eundem tendunt effectuꝫ.Ia.

> d ¶ Variat. Adde Dy. Bar.ꝛ Io. d imo.hic q istud tãgũt.

Aperture. Tabularum testatoris heres tabulis ita demũ impubi necessarius heres ẽ si tpe mortis aui suus heres existat alias voluntarius heres erit.h.d.Vel breuius ex mutata qualitate heredis mutatur qualitas successionis.h.d.Ibi dilatio.i.status mutatio que fit infra dilationẽ aperture tabularum testatore viuente.Dyn.Ibi mutat.s.qñ vt dicam in fi.l.ibi eum fore si tpe mortis impuberis erit sui iuris aliũ qñ erit voluntari⁹ ꝛ ppter hoc dixi s.s.qñqꝫ in gl.rogerij hꝫ nõ ibi.sꝫ hoc in alio casu.s.in casu rogerij.Dy.Ibi pater necessari⁹ subaudi indistincte.Dy.ibi ꝛ nõ erit.s.hẽs necessarius impuberi indisticte sꝫ cũ distinctione que sequit ibi post aptas tabulas ꝛ scdm hanc dꝫ esse non in lr̃a vel si non est nõ dicit mutat.i.distinguit et separat ius necessarij heredis a iure extranei.Old.In glo.vlti.in fi.scdꝫ positionẽ rogerij ꝛ Io.cal.

> ¶ Io.d imo. hic clare liq dat istũ.§.q est aliquã titulum diffi cilis.

1 ☞ Filius sub potestatiua conditione institutus ea deficiẽte non facit patrem intestatum.

1 **Suus quoqꝫ.** Filius † sub ptãtiua conditione institutus ea deficiente nõ facit patrẽ intestatũ nec ea pendente debꝫ coheres eũ expectare.h.d.ibi filius primi grad⁹ qui est in pr̃is ptãte.Dy.Ibi ꝛ qdẽ.i.certe.Dy.Ibi põt.s.institu.

filius

filius. Dy. Ibi submotum esse. i. exclusum a successiõe paterna. ibi eum. s. coheredẽ. Dy. ibi intestatuz faceret. i. facere posset ꝙ esset si instituer etur sub cõditiõe casuali vel mixta. dy. Ibi nõ faciat si habeat coheredẽ vel substitutũ alias vero faciat patrem intestatũ vt. ĩ. e. l. §. apud iul. al's est lex ⁊ incipit si eiusmodi. Dy. In glo. est enĩ ꝓ pura ibi remittit̃ oẽ grauamen hoc nõ intelligas in casuali vel mixta q2 lex qm̃ in prioribus videt̃ facta in liberoꝝ. sed si diceremus ꝯditiones causales ⁊ mixtas reÿci magis esset grauamẽ filiorũ ꝙ̃ fauor q2 teneret institutio. ⁊ sic teneret̃ legata pstare legatarÿs quibꝰ non tenebunt̃ si ꝯditiones non reÿciant immo testm̃ a princ. nullum erit. ⁊ ab intestato poterit filius adire hereditatẽ loquatur ergo. l. qm̃ primo tex. itẽ ꝙ subÿcit hic glo. qd̃ ꝯditio reÿcitur quo ad debitũ bonoꝝ subsidiũ vr̃ hic innuere ꝙ in residuo remaneat dispositio ꝯditionalis qd̃ nõ est verũ non enim expectamus conditionẽ cuius aduẽtus nihil põt operari vt. s̃. ad velle. l. aliqñ. §. fi. ⁊ ꝑ hoc est casus. ĩ. e. l. si qs ita scripserit ⁊ hoc s̃m Ja. de ra. Itẽ s̃m eundem Ja. l. j. nõ corrigitur qñ filius esset institutus insolidũ sub cõditione ptãtiua ꝙ sic probat. l. qm̃ in priorib9 vr̃ disponere in casu in quo olim habebat locuz querela inofficiosi testa. vt hodie ꝑ ipsaz l. grauamẽ reÿciat̃ sed filius olim heres institutꝰ sub cõditione ptãtiua nõ habebat querelã immo recte erat institutus vt hac. l. ⁊. ĩ. e. l. iã dubitari ⁊ d̃ bonis libertoꝝ. l. libertꝰ ergo ⁊c. Sed qñ filius esset institutus in debito bonoꝝ subsidio ⁊ aliquod grauamẽ esset eidem adiectũ tunc olim filius habebat querelã hodie vero illud grauamẽ ipso iure reÿcit̃ ꝑ. d. l. qm̃ in prioribus ⁊ hoc casu ipsa. l. corrigit iura ãtiqua collige ergo sic aut filius in ptãte instituit̃ sub conditione casuali vel mixta. aut sub ptãtiua primo casu non h3 locũ. l. qm̃ in prioribus non ꝑ rõne. Ja. q2 ipsa lex qm̃ in prioribus facit mẽtionẽ de. l. oĩno eo. ti. qui rñ. videt̃ p̃cipal'r inuẽta fuisse fauore testatorum nõ filioꝝ vt exp̃sse apparet ex prin. ipsius. l. oĩno. s3 per aliã rõnem q2 lex qm̃ in prioribus vr̃ loqui in casibus in quibus iure veteri filius habebat querelã vt ex eius tenore euidenter apparet q̃rela aũt locũ non habebat qñ filiꝰ in potestate existens instituebat̃ sub cõditione casuali vel mixta immo ipso iure testm̃ erat nullũ vt hac. l. ⁊. C. de insti. ⁊ substi. l. si pater. Scd̃o casu qñ est institutꝰ sub cõditiõe ptãtiua aut in solidum. ⁊ tunc eodem mõ puto. l. qm̃ in prioribus nõ corrigere iura vetera q2 hoc casu iure veteri nõ habebat locum q̃rela immo recte dicebat̃ facta institutio vt hac. l. cũ si. aut erat institutus tm̃ in debito bonoꝝ subsidio cuiꝰ onus erat ãnexũ et tunc h3 locũ. d. l. qm̃ in prioribus ⁊ corrigit iura antiqua. ⁊ de hoc etiã late dixi. d. l. qm̃ in prioribus. ⁊. d. l. si pater de institu. ⁊ substi. in vltima q̃one in glo. j. submouendũ ibi fuit iussus in priore cõditione sui natura ptãtiua. Old. in fi. dicit Jaco. de ra. hoc casu nõ impedit quominus admittat̃ vt. ĩ. de cõdi. insti. l. q̃ sub cõditione. §. quotiens vel dic clarius aut loquimur scd̃m tp̃s quo cõditio imponit̃. aut est ꝯditio a prin. potestatiua. sed ex postfacto casu interueniente impleri ipeditur primo casu loquitur. §. puto ⁊ scd̃m imposita dicet̃ potestatiua vel non potestatiua. Secũdo casu locum hẽat. Ja. de ra. opi. In glo. immo statum ibi expectat si substitutionez habeat. Oldr.

Puto recte. Utrum cõditio sit ptãtiua vel non iudicat̃, scd̃m frequẽter contingẽs h. d. Ibi ꝑ hiemis ꝯditionẽ ideo q2 malũ ẽ in hyeme nauigare vt. C. de offi. recto. ꝓuincie. l. ciuitas. Ja. ⁊ in q̃busdã libris non est ista lr̃a ꝑ hyemis cõditionẽ ⁊ tñ bene stat. Dyn. Ibi diffinitionem. i. regulã generalẽ seu q̃ frequenter accidũt nõ que raro accidunt. Dy. Ad hoc. s̃. de legibus. l. nã ad ea. ⁊ de regu. iur. l. que raro ⁊ vtroq3 notatur vt dixi.

¶ Substitutioni locus est quãdiu conditio impleri põt.

Sed et si filio. [a] Licet ꝓprie iste v̾. sit tñ cõiter per. §. allegat̃. Et breuiter. h. d. quãdiu institutionis ꝯditio põt impleri locus nõ est substitutioni † ⁊ institutus sub ꝯditione ptãtiua frustra in eius defectu exheredat̃. ibi exheredationẽ eo casu quo institutꝰ ẽ sub cõditiõe ptãtiua. Dy. in gl. j. si diceres ibi egpollet. s. exhedatio fctã in defectũ ptãtiue ꝯditiõis. Ol. ibi. ei. s. exhedationi Old. in fi. puta si noluerit heres eẽ heres non esto quã ꝯstat non valere vt ibi. Old. Uel dic alioquin. i. si diceres eum debere exheredari a substituto indigebit coherede ꝑ cuius aditionem exheredatio confirmetur. Dy.

[a] ¶ Sed et si filio. Adde Bar. ⁊ Jo. de imo. hic.

Apud iulianum. Marcellus no. s. addẽdo ꝙ sequit̃

Et breuiter. h. d. filius institutus sub cõditione que vltimo vite spũ non põt impleri viuẽs est ab intestato patris heres si non h3 substituto alias facit substituto locũ si vero ꝯditio pt impleri vltimo vite spũ viuens nõ est heres. h. d. Ibi sit ꝯditio ptãtiua. Dy. In glo. ⁊ trãsmittit ibi supioꝝ quidẽ spẽs ⁊c. tu dic qd̃ ibi loquit̃ in legato hic in institutione ⁊ q̃ sit rõ differentie dic vt no. ĩ. e. l. si quis instituat̃ in gl. vlti. in fi. vtruz filius hereditatẽ nõ aditã trãsmittat ad heredes extraneos vr̃ ꝙ sic vt. ĩ. de castren. pecu. l. hẽditatis. §. pater vbi de hoc de quo dicã. ĩ. de testa. mili. l. ex militari. §. fi. ⁊ dixi. C. de his qui ante aperta. l. j. ⁊ de iure deliberã. l. si infanti.

Sed et si in cõditione. In. §. nepotes nepos quẽ filius precedit sub omni cõditione potest institui. h. d.

Solemus. Extrema vitio coherẽtia nõ viciãtur ꝓpter medium vitiosum. h. d. ibi media. i. mutationes conditionum medÿs temporibus contingẽtes. Dy. Ibi moꝝ. i. viuente testatore. Dy.

Seruus alienus. Ex mutatione dñorum non vitiat̃ institutio facta de seruo. h. d. Ibi seruo hereditario. i. seruo illius hereditatis in qua erat institutus. Dy. Ibi moꝝ. i. post traditionez seruo hereditario factam. Dyn.

¶ Seruus communis institutus ⁊ per dñm redẽptus efficitur heres necessarius.

Si seruum communem. Seruꝰ cõis † institutꝰ ⁊ ꝑ dñz redẽptus efficit̃ heres necessariꝰ secus ĩ impubere q sic substitutus fuit redẽptus ⁊ libertas in testõ data cũ hereditate in codicillis adimi non põt. h. d. Ibi substitutꝰ sit seruus cõis p̃ris ⁊ alterius. Dy. Ibi efficietur q2 nec p̃r impuberis efficeret̃ nisi eo redẽpto. Dy. ibi sit institutꝰ seruꝰ proprius testatoris vel alienꝰ postea ꝑ testatorẽ redẽptꝰ. dy. ibi libertatẽ accepitꝰ ꝙ dñs nõ vr̃ accipere ab herede vt rẽ hereditariã. Dy. ibi legari sibi. s. seruo hẽdi instituto ⁊ dic legari. s. a se nã ab alio põt ⁊ sic soluunt̃ ꝯ̃ria. Old. In glo. intelligas vbi totus in fi. ꝙ ꝓcedit si ponas partẽ socÿ redẽptaz eẽ Old. in gl. nã nec in testõ ꝯcedit̃. s. libertatis adẽptio. Old. in glo. i. ne libertas ibi ipẽ sibi. s. vr̃ dare libertatẽ. Ol. ibi separatim adimi cũ effectꝰ vnius pẽdeat ex datiõe alteriꝰ. Ol. in fi. vel dic ꝙ nõ est legatũ. s3 aliud cõmodum vt. ĩ. de assignã. liberta. l. assignare ⁊. s̃. e. glo. Oldr.

Si seruus communis. Seruꝰ heres institutus pendẽte cõditione testãrie libertatꝫ aliunde libertatẽ ꝯsecutus interim est heres volũtariꝰ ⁊ alienatus iussu noui dñi hẽditatis adibit. h. d. Ibi sub cõditiõe vna ⁊ libertas fuerat sub alia cõditione hẽditatẽ adibit. ibi sub cõditione relicta q̃ diuersa erat a ꝯditione institu. Ja. ibi adire hẽditatez põt cuius institu. ꝯditio extitit l3 adhuc pendeat ꝯditio testãrie libertatꝫ. Ja. ibi adibit cũ post alienatiõez extiterit ꝯditio hereditatꝫ l3 adhuc pẽdeat ꝯditio testamentarie libertatis. Jaco. in glos. vltima ibi si seruus communis ibi simul ꝯditio liberta. ⁊ heredi. extiterũt in morte pupilli. ⁊ ideo assecutioni libertatis volũtas defuncti assistebat h̃ aũt pendebat ꝯditio libertat̃. l3 hereditatꝫ ꝯditio extitisset ⁊ sic libertati nõdum assistit volũtas defuncti vt. ĩ. ad trebel. l. si cui pure. §. j. Ol. In ea. gl. ibi sicut hẽditatẽ h̃ gl. male innuit nã innuit ꝙ hereditas videat̃ adẽpta qd̃ nõ est veꝝ q2 neutruz est adẽptũ vt. l. p̃r filio q̃ statim allegat̃ ⁊ h̃ etiã põt ꝓbari tali rõne dispositio successoris nõ infringit dispositionẽ ꝑdecessoris vt. ĩ. de leg. j. l. si fundũ in ꝑn. ⁊. s̃. e. l. seruꝰ alienꝰ. §. qui si deicõmis. s3 ꝯ̃ hoc insta qd̃ vr̃ hẽditas adẽpta vt. ĩ. e. l. qui filio §. si quis seruũ. s3 dic qd̃ ibi alienatio erat facta ꝑ testatorẽ gl. autem ista loquitur qñ est facta per heredem.

Duo socij. Seruus cõis vtriusq3 efficit̃ orcinus si vtriusq3 dispositiõis simul concurrat effectus. h. d. Ibi orcinum. i. directo manumissim ⁊ heredẽ necessariũ. Dyn. In fin. s. ꝙ sit heres vterq3 ⁊ necessarius. Dy.

Quotiens. [b] Lex ista vsq3 ad. §. si qs nomen h3 sex ptes. primo loquit̃ de errore ꝑsone. scd̃o de errore q̃ est in re certa. tertio de eo q̃ est in portione quota. quarto de eo q̃ est in quãtitate. quinto de eo q̃ est circa adiectionem cõditionis. sexto de eo q̃ est in numero institutorum. Scd̃a pars ibi si in

[b] ¶ Quotiẽs. Adde no. ꝑ Bar. bal. et Jmo. in. l. quartaz de leg. j. bar. in autẽ. qd fine. C. de testa. ⁊ in. l. cũ patrono. ff. de bo. pos.

reliquis est.tertia ibi sed si nõ in corpore.quarta ibi idẽq3 est. quinta ibi tantũdem marcellus.sexta ibi sed si cũ primuz ibi et si iure.l.valet ascribere z hoc constat.Dy.ibi pro nõ insti tuto habendũ.s.sm tutorem z formam scripture.sed sm volũ tatem testatoris habebitur pro instituto.Dy. z Ol. ibi solus heres existet.s.insolidum in glo.immo videtur pure in si.

Si quis. Nomen proprium.Dy.Ibi qd.s.signum Dy.

Heres autem. In glo.proprio noĩe in fin.sed dic qd ibi est certus aliis s3 te statori z aliis.Ja.de bel.

Si quis. Ita dixit ex fratribus meis subaudi sc3 Dy.

Heredes iuris. Ibi qñ nõ fiat.s.diuisio seu partes non determinentur. Dyn.Et breuiter.h.d.In determinata dispositio relata ad plura extrema simpliciter ipsa equaliter respicit.z ad hoc al legatur.

Si duo. Expressio diuersa2 portionũ in fundo de trabitur.z ius vniuersũ heredes scriptos equaliter respicit in glo.pinde incipiunt pro ptibus a testa tore ascriptis vt.j.e.l.ex facto.ij.z no.j.l.pri.Dy.

Si quis ita scripserit. Ibi detracto verbo medio. No.ergo verbum nõ semper operari.Ja.z p hoc.j.de leg.ij. l.titia.§.penul.Old.z dic q verbũ postea positum inter duo que simul competunt z quorum vnum dependet ab alio de medio tollitur.z ad hoc allegatur.

Si quis primum. Ex triente.i.quattuor vnciis.Dy.Ibi exribe re.i.octo vnciis vt institu.e.§.hereditas.

Seruus. Cum libertate heres institut9 a domino Dy.ibi a testatore eodẽq3 dño tempore testamenti.Dy.

Si seruus. Ibi si cõditio institutionis.Old. Ibi liber et heres erit in euentũ conditio nis alias si a primo cõditio in euentũ dic vt.s.e.l.seruus alie nus.ibi sed z si pure reuertit ad primũ casum.Old.In glo.q si ante.Ja.de are.nõ habuit istã glo.et ideo format hãc qõnẽ et nõ soluit.et ista glo.d3 esse signata sup verbo post diẽ z q rit qd si cõditio existat ante diẽ z non soluit.sed solue vt inter linealẽ in textu qr tunc in euentũ diei liber z heres erit ar.s. eo.l.seruus alienus.§.j.Dy.In glo.voluntariũ ibi iussu dñi noui.i.ẽptoris.Old.ibi z.§.alien9 v.ac si manumissus.Old.

Si alterius. In glo.quãtum ad portio nes ibi rei vel partis vt.s. eo.l.quotiens.§.si duo.Old.

Titius fundi. Duo2 coniũctio facit ipos reputari pro vno h.d.Ibi duo titii alius a primo titio.Dy.In gl. vl ti.ibi sed pcedens casus.s.l.pri.Oldr.

Si inequalibus. Illud qd est scriptum z nõ cõpleto testõ adẽptũ pro nõ scripto habet z cõiuncti loco vnius habent nisi p ad iũctum appareat de cõtraria volũtate testatoris.h.d. hoc lex cum prin.l.seq.que 9tinuat ibi si inequalib9 in prima pte te stamenti iuris institutiõis.Dy.ibi adiiciat in codẽ testõ. dy. ibi eque equaliter.Dy.Ibi voluntatẽ habeat ex primis.s.vt equaliter succedãt q nõ erãt alias equaliter successuri.Dy. ibi eque no.q hec dictio eque nõ solũ inducit equalitatẽ in ter eos qbus prime subnectitur.s.fratris filios s3 etia3 inter oẽs.sed forte hic est qr alias esset inutiliter adiecta.Old.

Interdum. Ibi qua.s.adiectione huius dictionis eque.Old. ibi fris aliis qr simul cõiuncti z sic habent loco vnius. Dy. In glo.oẽs em cõiuncti ibi habent z iste est casus.Dy.In fi. ibi fuit demonstratio que fingitur vice proprii nominis et sic videntur separati.

Paterfamilias. Ibi solennis.i.frequens et consueta vt.j.e.l.seruu3 meum.§.fi.Dy.Ibi si minus distribuit.s.testator. Dy.ibi in hoc.i.in numerũ.xij.vncia2 toti9 hereditatis diuisio fiet. dy. ibi residua.i.vacans de qua testator nihil disposuit. Dy. ibi accedit.s.scriptis heredibus eo mõ qui sequitur.Dy. Ibi ex quadrante.i.tribus vnciis.Dyn. Ibi ex semisse.i. sex vnciis Dy.Ibi q accedit alias qui accedit.i.qui superest heredib9 scriptis accrescit vt sequitur.Dy.Ibi ego institutus ex duo decim.Dy.Ibi habebo bessem id est octo vncias.Dyn.Ibi tu trientem.s.habebis.i.tertiam partem.Dyn. Ibi ex asse.i. tota hereditate.Dy.Ibi an equa.i.equalis.Dyn. Ibi ex se misse.s.heredes fore.Dy.Ibi ex dimidia z sexta.i.octo vnciis Dy.Ibi octo laturum.i.habiturum. Dy. Ibi illos duos ex asse institutos.Dyn.Ibi apud eundem refertur determina tio casus qui sequit.Dy.In glo.ex asse institutos ibi vncia rum per testatorem ascriptarum.Dyn.Ibi rerum heredita riarum quia tantum valet seruis[a] de duodecim vnciis quã tum.xij.vncie de.xxiiij.Old.

Si quis ita. Ibi eque.i.equiualens p numero personarum ita qd quilibet quartã.Dy. ibi appellatiõe numeri i.taliter numerando heredes.Old. Ibi quẽ mo dum.i.quãtitatem diuersam.Dy.in fi.q donum magis testa tor videtur dixisse hunc instituo.primo loco.illum secũdo.il lum tertio. illum quarto. quam videatur dedisse partes in equales.Oldra.

Iulianus. Ibi seius ex parte dimidia sc3 alia z repete heres esto. Dy. Ibi in tres semisses.i.partes.Dy. ibi diuide re voluerit.s.testator. Dy. Ibi cõiũgere vt titius habeat alium semissem integrum Dy.ibi qd est verius.s. qd seius z sempronius habebat eundem semissem z titius aliũ semissem.Dy.ibi coniũctum quantum ad rem qr concurrũt in eãdem partem sed disiuncti quãtum ad verba qr in diuer sis verborum orationibus.Dy.ibi eos seium z sempronium Dy. Ibi semissem integrum. Dy. ibi hi seius z sempronius Dy. Ibi quadrante.i.quilibet quartam.Dy.

Idem iulianus. Ibi ex dodrante.i.nouem vnciis. Dy.ibi facti que stionẽ esse.s.qualiter hereditas sit diuidenda. Dy. ibi si pri mus adierit z sic deficit conditio institutionis seu substitutio nis facte de tertio. Dyn.ibi si repudiauit primus z sic extitit conditio substitutionis.

Tam tertium. Ibi instituti quãtum ad tres vncias.dy. ibi i tres partes.i.in tres vncias de quindecim.Old.

Item qd sabinus. Regula sabi ni erat ista scri ptus sine parte vocetur ad partem vacantem que deest ex asse complendum z de qua testator nihil disposuit et circa hanc regulã rõcinatur lex ista. Dyn. ibi si cui instituto Dy.ibi apposita nõ est institutione. Dyn. Ibi ex quadranti bus.i.tribus vnciis pro quolibet.Dy.ibi scripsit diuisim in oratione.Dy.ibi qd assi deest.i.illud qd nõdum erat distribu tum de asse.Old.ibi duos sine parte non cõiuncti quos insti tuere videt in vncia vacante. Dyn. ibi semiuncia.i.dimidia vncia que contingebat repudiantẽ.Dy.ibi s3 seruius z bene Dy. Ibi nõ sunt cõiuncti re nec etiam verbis qñ in diuersis orationibus heredes instituũtur.Dy.ibi neq3 hos secundos scriptos sine pte.Dy.ibi neq3 illos primos.Dy. Ibi coniun ctos.s.verbis z ideo vnus alteri non pfertur. Dy.ibi in aliũ assem z sic dimidiã ibi veniet.s.scriptus sine pte.Dy.ibi sine ptibus scribant.s.cõiuncti.Dy.ibi cõiunctim quãtũ ad vba ibi s3 duos semisses.i.duos solõmõ ptes.Dy. ibi dipondiu3 distribuit.i.viginti quattuor vncias.ibi nõ in alium assem.i. dimidiam totius hereditatis.Dy.as em idem est q totũ: vñ non in aliũ assem.i.nõ in aliud totũ equiualens dipondio. i. nõ aliud dipõdiũ s3 in trientẽ.i.xij.vncias puas q sunt ter tia totius hẽditatis diuidẽdo eã in triginta sex vncias.Old. In gl.j.in fi.ad assem cõplẽdũ.Old.in gl.imo ad solũ 9iũctũ in fi.hoc nõ approbãt Pe.z Ja.q isti sint re 9iũcti qr tũc ha beret locũ ius nõ decrescẽdi vt.C.de cadu.tol.l.vnica.§.si võ nõ oẽs.itẽ hñt ptes sepatas q nõ sunt re 9iũcti vt.j.de le.ij.l. 9iũcti. z iõ dicũt q nõ hab3 locũ hic ius accrescẽdi rõne 9iũ ctionis.s3 qr pars reperit vacãs q d3 aliis accrescere p rata portionũ hereditaria2 vt.s.e.l.interdũ.§.pater z hũc intelle ctũ ponit gl.d.l.vnica.§.finaũt ex his de cadu.tol.z dic vt ibi p Cy.in gl.sec9 si aliqua ps in fi. nõ puto qd ibi vt spãle imo libertas erat data sub cõditiõe de futuro q est falsa vt ibide3 apparet qd ponũt ablatiui absoluti q resoluũtur i cõditiões vt.j.de fideicõ.liber.l.thais ãcilla.§.libertatẽ q 9ditio est fal sa cũ cõstet eã esse impossibilẽ.vt.j.de 9di.z demõ.l.cũ tale.§. falsam ergo reiicit cõditio z dispositio remanet pura vt.j. de condi.institu.l.j.hic vero erat institutus ex reliqua parte que nulla erat ibi.ergo institutio non tenet.

Sabinus. Ibi vtrum ne.i.an ibi is.s. sine parte institutus.Dy.ibi asse3 i.dimidiam totius hereditatis.Dyn.ibi puto.s.vt id demum habeat qd dipondio deest.Dy.

Ex facto

Adde i his §.q dixit Jo.de imo. hic q eos la ius discus t q alii do to.

a Seruis. Adde Jo. de imo.hic i v.in text.ibi i.xx.vncias assem diui dendo.

Ex facto. In nulla portione institutus ad vacantē non admittit᷑. h. d. Ibi an sei⁹ hic lr̄a pisana non hȝ seius. Dy. Ibi que nulla esset sic arguit nō scribere aliquē heredē minus est ꝙ̄ eum scribere ex parte ꝙ sit nulla: sȝ scriptus ex parte nulla habetur pro non scripto ergo ⁊c. Old. In glo. j. videt᷑ eē data in fi. vel dic vt ibi no. Vel ƀm Dy. hec verba erant adiecta ad transferendum in semproniū ergo ꝯtrium non operabunt᷑ in seium. vt. j. de ꝯdi. ⁊ demon. l. cū tale. §. fi. ⁊ de adimen. leg. l. legata inutiliter. In ꝯtrio vero erant adiecta ad confirmandum. Dy.

Uo loco. Dispositio transposita idē significat. h. d. ⁊ facit. s. eo. l. j. C. de testamē. l. preposteri. ⁊ ibi de hoc. ⁊ dic quo toto. i. qua parte testamenti. Dy.

Si iam mortuo. A se completo ƀm opinionē testantis scriptus sine parte alterū assem capiet ⁊ pars ꝓ non scripta non separato sed coniuncto accrescit. h. d. Ibi quadrans. i. tres vncie. Dy. Ibi aliȷ̄ viuenti. Dy. Ibi dodrans. i. nouem vncie. In glo. i. medietatē totius hereditatis. Dy. In glo. vlt. so. vt ibi in prima solutione. Dy.

Trebatius. Qui in oēm euētū heredis instituti scriptus est liber ⁊ heres nullo alio īstituto erit liber ⁊ heres. h. d. In glo. immo videt᷑, in fi. vel dic ꝙ extitit ꝯditio q᷑ aliquis adiuit. Dy. In gl. vlti. ibi an existat vtrūq̄ȝ. i. ꝙ coheres adeat ⁊ qᵭ cōditio institutionis existat ⁊ sic vtrūq̄ȝ. s. īstitutio ⁊ libertas pendet ex ꝯditione sȝ non eadē. Ol. Ibi. i. de libertate ꝯstat ꝙ eā habeat deficiente conditione. Old.

Seruo. Libertas data suspendit᷑ in euentū ꝯditionis hereditatis qua expleta purificat᷑ vtrūq̄ȝ ⁊ qua deficiēte perinde habet᷑ libertas ac si sine hereditate data esset. h. d. cum. l. seq. Ibi vtrunq̄ȝ ex ꝯditione adiecta institutioni. Dy.

Et expleta. Quod ꝯditione adiecta īstitutioni. Dy. Ibi quocūq̄ȝ loco. i. siue libertas precesserit institutionem siue secuta est. Jacob.

Si quis[a] instituatur. Institutus idiē certā vel sub ꝯditione ipsa pendēte pōt bonorum possessio agnoscere qua agnita res hereditarias in vtilitatē creditoꝝ statuet tp̄s intra qᵭ hereditas adeat᷑ qua pendēte ꝓcuratoriū datū bonis cōseruādis reꝝ peritarū fiet venditio ⁊ quo termino elapso cū cognitiōe cause dabit᷑ licētia creditorib⁹ vtrū per se velint hereditaria bona distrahere an curatores cōstitui per quos distrahant᷑. h. d. Ibi bonorum possessionē ƀm tabulas. Old. Ibi agnoscere pōt non tamen de iure ciuili pōt adire. vt. j. de acquir. hered. l. si is qui. ⁊ vtrū sit bonoꝝ posses. iuris an facti statim subȷ̄cit. Ibi tanq̄ȝ heres hereditatē distrahere ⁊ ideo si agnouit a creditoribus poterit ꝯueniri nec erit necessariū curatorē bonis dari. Jac. Et ex hac littera colligit ipse Ja. ꝙ iste heres pēdēte ꝯditiōe possit distrahere ⁊ agere q̄ vertunt᷑ in vtilitatē creditorum ex his vero detrimentum aliqᵭ facere vel agere non pōt. Old. Ibi non admittat. i. nō petat. Dy. Ibi sed ꝯditionē trahat. i. implere differat cū sit potestatiua vt sequit᷑. Ol. Ibi itē si cōditioni. q. d. supra dictū est qn̄ erat institutus sub ꝯditiōe potestatiua nūc qn̄ īstitut⁹ est sub ꝯditiōe casuali vl̄ mixta. Dy. Ibi ꝙ. s. cōditionē. Dy. Ibi institutiōe hec est cōis littera lȝ quidā habeant sic collata. Dy. Ibi ⁊ interim. i. pendēte cōditione. Dy. Ibi q̄ vrgebant vt q᷑ erant tēpore peritura. Old. Ibi ꝓcuratores datos bonis cōseruandis. Ol. Ibi distrahi iussurū imputet ergo sibi heres q̄ pendēte bonoꝝ pos. sibi dare nō petȷ̄t. Ol. Ray. Ibi sȝ si sub ꝯditione casuali vel mixta Dy. Ibi quis heres institut⁹ sit nec agnouit bonoꝝ pos. ⁊ venit tp̄s statutum a p̄tore. Ja. Ibi ⁊ ideo ait. s. pōpo. hui⁹. l. auctor. Dy. Ibi cognitionē adiectioni⁹ in edicto quo p̄tor ait se dare licētiā creditoribus vtrū velint per se an curatore dato bona distrahere vt. s. de cura. furio. l. cuius bonis. Jac. in fi. nam demum istis casibus ꝓcura. ⁊ non per creditores vendūtur. Ja. ⁊ his casibus ꝯcederet᷑ restitutio ⁊ post restitutionem cōcessam concederent᷑ bona. Dy. Old. tū ꝙ hic nō loq̄t᷑ de restitutiōe dāda aduersus vēditionē lȝ ⁊ gl. hoc dicat. Sȝ dicit expositionē Ja. ꝺ are. fore veriorē ꝙ̄ gl. Op. ꝙ pēdēte ꝯditione non possit petere bonoꝝ pos. q᷑ nec heres adire. vt. j. de acquir. here. l. is qui. sȝ dic ꝙ petit eā que est iuris sȝ nō q̄ est facti ⁊ q̄ effectū aliquē habeat nisi existat ꝯditio. vt. j. de secun. tabu. l. ȷ̄. §. sȝ si q̄s ita instituerit. nisi sit talis q̄ omī casu habiturus est successionem q᷑ tūc tenet ⁊ ea q̄ est ƀm tab. reuoluit᷑ in ꝯtabu. deficiente ꝯditione. Op. de. l. hec ꝯditio. de cōdi. et demon. quere an idē sit effectus tp̄is statuti in cōditione potestatiua ⁊ casuali. Ultimo dic vt ī vlt. gl. Ol. In gl. hic refert᷑ siue conditio sit ptātiua siue causalis vel mixta semp statuit᷑ tp̄s vt hic. sȝ nō est idē effectus vtriusq̄ȝ tp̄is statuti nunq̄ȝ poterit esse heres vt. l. si seruus. ⁊. l. scimus. §. fi. ⁊ no. in. l. j. de cura. bo. dan. in casuali vel mixta poterit. sȝ medio tp̄e dabitur curator bonis q̄ ea que vrgebunt vendet ⁊ graue es alienum exoluet vt in lr̄a dr̄. Ol. Ibi vt. j. de ꝯtab. immo de bo. pos. ƀm tab. l. ȷ̄. §. si sub cōditione. Old. In gl. hoc refert in fi. vel dic ꝙ tanq̄ȝ heres distrahit᷑ vt soluat creditoribus. ⁊ iō non est necesse ꝙ ꝯstituat᷑ curator bonis. Ja. In glo. s. p̄tor ibi nō ad pupillos refert᷑ ⁊ sic per istā glo. videt᷑ pupillus deterioris cōditionis ꝙ̄ maior qᵭ esse non dȝ. Sȝ rn̄deo ꝙ nō est deterioris sed. l. q̄ statim ad hoc allegat᷑ loquit᷑ qn̄ pupillus repudiauit hereditatē. ⁊ iō non datur ei restitutio in integrū ꝯ venditionem secus si non repudiauit. Ja. in ea. gl. in fi. ⁊ ƀm hanc glo. expone cognitionē adiectā. s. in verbis cuiusdā edicti restitutionē cōcedētis futuris heredibus ꝯ ea q̄ ꝑ curatores bonis datos gesta sunt anteq̄ȝ adeant scripti hēdes. Ol. In glo. vlti. ibi quā missionē credo ꝙ debeat dicere sȝ ƀm expositionem Az. positā in prin. superioris glo. Old. Ibi vl̄ ad sn̄iam subabdi sit dilatio ꝓpter egritudinē. Ol. ibi nō ad cetera cause sit dilatio. Ol. ⁊ vide. j. de re iudi. l. quesitum.

Titius ⁊ seius. Hec. l. cum duab⁹. ll. sequētibus q̄ ꝯtinuātur breuiter. h. d. in alterutro facta īstitutio ad vtrūq̄ȝ viuentē trahit᷑ altero vero mortuo trahit᷑ ad superstitē ⁊ idem in legato seruatur vt breuius ƀm Dy. substitutio vulgaris qn̄q̄ȝ sit verbis affirmatiuis. h. d. Dy. in fi. ibi heredē fore iure institutionis ⁊ substitutionis vt. s. e. l. iul. §. fi. ⁊. l. se. et. l. quotiens. §. si quis primum. Jaco. ibi altero mortuo anteq̄ȝ adeat. Dy.

Quia tacita substitutio. Scȝ vulgaris. Dyn. ibi institutioni per predicta verba concepte. Dy.

Si te solum. Deficiente cōditione partis in institutione in ea ꝑte locus subest substitutioni ⁊ ꝑ institutionē semiplenā nō tollit᷑ p̄cedens plenior. h. d. ¶ Op. de. l. nā ad ea. ⁊ de. l. si plures. vt in gl. Ibi instituero. s. te. Dy. ibi tibi substituero aliquē vulgariter in ꝑte in qua te sub ꝯditione institui. Dy. ibi ex eadē ꝑte. i. ex dimidia sub ꝯditione relicta. Dy. ibi te heredē instituero pure ⁊ insolidū. Ibi te instituam fil̄r insolidū. Ibi prior pure ꝯceptū. Dy. ibi vtra. i. que Dy. ibi qᵭ supra diximꝰ in scōo casu. Dy. q᷑ sicut ibi prior institutio pura reddit aliā sequentē ꝯditionalē inutilē hic ita prior ꝯditio existens ⁊ sic purificās institutionē ex eadē ꝑte factā inutilē quasi esset sibi sub ea ꝯditione q̄ extitit relicta. Ol. In fi. vt qᵭ in supiori ꝑxi. casu facit institutio a p̄nci. pura h̄ faciat hic ex postfacto purificata. Ol. In gl. in ꝑtem tm̄ illaȝ in fi. ⁊ q᷑ substitutus fuit in ꝑte conditionali hȝ locum hec. l. alioquin institutus in ꝑte pure insolidū esset heres vt. j. e. l. si quis ita scripserit. Dy. in glo. in genere ibi disiunctim. i. in diuersis orationibus verborum. Dy.

Si ita quis. Non attendit᷑ ordo scripture cū cōstat de dispositionis volūtate. h. d. Dy. in gl. j. in fi. no. ꝙ qn̄ plura assumunt effectū eodem tp̄e nō curamus de ordine ad qᵭ facit. C. de testa. tute. l. ȷ̄. cum ibi nota.

☞ Uniuersale verbum collectiuū aliquando sumitur pro distributiuo.

Hoc articulo. Uerbū vniuersale † collectiuū interdū accipit᷑ pro distributiuo. h. d. Uel ƀȝ Dy. verbū plurale resoluit᷑ in plures singularitates. Ibi esse posse quātū ad rigorē verborū. Ibi testatoris mentē potius ꝙ̄ significationē vocabuli Jac. ibi humanis de equitate. Dyn. ibi in tantā partē ꝓ qua scripsit testator. Dy. in glos. vt est in fi. ⁊. C. de pig. act. l. si necessarias. §. si annua. Ja. in glo. verbum plurale ⁊ ex hac gl. collige casum summariū huius. l. Dy. In gl. vero ꝙ ad oīm ista glo. est additio cōuotiua. Et idē dicit ꝙ tex. ⁊ iō inutilis est ⁊ supuacu⁹. Dy. Et ad hoc qᵭ dicit hec. l. vniuersalē affirmatiuā oīa cōprehēdere facit qᵭ dr̄ qui oē dicit nihil excipit C. manda. l. a procuratore ⁊ de maio. ⁊ obedien. c. solite. ⁊ qui

[a] ¶ Si quis. a Adde Io. de imol. hic.

concessit decimas ꝛ nihil excipit om̄s videtur concessisse. ex. de deci. c. q̄r certa. ꝛ de ista generalitate vide. s. de serui. vrba. pred. l. si seruitus. ꝛ de hoc articulo q̄squis not. in decretis de peniten. dist. iij. c. adhuc instant. ver. alijs quoq;. ꝛ. xix. dist. c. si romanorū. ꝛ ad hoc facit ex. de coniug. lepros. c. q̄m. ꝛ q̄d ibi not. ꝛ ex. de reg. iur. c. generi. ꝛ de pig. act. l. si necessarias. §. si annua. ꝛ vide in alphabeto dictione quisquis.

Pignori. Seruus pignori obligatus pōt debitori eē heres necessari⁹. h. d. Ibi si paratus sit dn̄s instituens. Old.

Non minus. Ut sit cū seruis testamēti factio in passiua significatione hoc introducit̄ ex persona dn̄orum ꝛ hereditas vice persone fingitur. h. d. Ibi hereditari⁹ qui est in aliqua hereditate iacente ꝛ nōdū adita. Ol. Ibi institui ab extraneo. Ol. In glo. j. in fi. So. lꝫ ibi venditoris non sit capax tn̄ emptor erat capax ꝛ per ipsum ꝯsequitur venditor ꝙ per se cōsequi non posset vt ibi no. Ja. de bel. ꝛ Ray. In glo. not. ꝙ hec glo. est additio cōuotiua. Dy. In glo. vlti. hec glo. est additio conuotiua. Dy.

Illa institutio. Adde hic Bar. et latius p Jo. de imol.

Illa institutio [a] Relata ad arbitrium alteri⁹ captatoria est: ꝛ per ꝯsequens nullius momēti. h. d. Ibi arbitrio libero. Dy. In fi. per se. i. certa dispositione testantis. Jac. Jure tn̄ canonico secus videt̄. s. ꝙ testator possit cōmittere totalem dispositionē arbitrio executorum vt ex. de testa. c. iohannes. ꝙ quidā habēt pro. c. vlti. Sed Inno. videtur intelligere illud. c. solū in legatis ad pias causas. et plenius vide per eundē Inno. e. ti. c. cū tibi. ꝛ ad hanc materiam bene facit. j. de dote preleg. l. theopōpus. ꝛ glo. ibi posita. ad hanc etiā materiam facit. j. de leg. ij. l. j. ꝛ q̄stio. quā not. C. de episc. ꝛ cler. l. nulli. an valeat talis institutio vel legatū pauperibus quos elegit prior predicator. de hoc dixi. d. l. nulli. versi. dn̄s Dy. querit. ꝛ de testa. milit. l. captatorias. In gl. no. testamentor. hec glo. est additio cōuotiua. idē continēs ꝙ textus. Dy. in glo. ꝛ est ratio ista glo. multū ruminatur p aduocatos in practica: ꝛ dicit Dy. ꝙ nō est alibi ꝛ ideo eā bene examinemus ꝛ primo articulos quos ipsa glo. tāgit. Prim⁹ est vtrū testator possit cōmittere tabellioni vt scribat legata sicut al's quicūq; dixerit titius ꝛ dicit q̄d non: sed illud q̄d est iure potest in alterius arbitrio ꝯferre vt puta ꝙ tabellio scribat legata ꝛ ordinata in testamento de ꝯsilio sapientis ita ꝙ valeant circa q̄d dicit Jac. de are. ꝙ si in primo testō fuerunt verba derogatoria ꝙ sapiēs cuius arbitrio cōmissum est. dic tamen secundi testamēti poterit de ipsis verbis derogatorijs facere mentionē ita ꝙ eis non obstātibus valeat secundū testamentū ſm formā. l. si quis ī principio testamēti. j. de leg. iij. Item dicit ꝙ si relictū est filio ꝙ poterit sapiens dictare ꝛ tabellio scribere ꝛ adijcere ꝙ illud relictū valeat iure institutionis cū ista sint de solēnitate. Ja. Sed de hoc an sapiēs possit predicta adijcere ꝛ tabellio ponere: vidi pluries magnā cōcertationem ꝛ dubitari apud magnos peritos nā p̄dicta nō vident̄ solū de solēnitate immo vident̄ respicere substātiam ꝛ robur testamenti vn̄ de hoc dic vt plene dixi. C. de inoffi. testa. aut. nouissima. versi. ex p̄dictis insurgit pulchra q̄stio. vbi tenet dn̄s Rich. ꝙ sapiens hoc nō possit dictare nec tabellio scribere. Secūdus articulus glo. est nunq̄d possit in arbitriū cōpromitti vt ꝓnunciet ꝓut de iure videbit̄ alicui sapienti ꝛ glo. inclinat ꝙ sic per ea q̄ dicta sunt. de quo vide in Specul. de arbitr. §. penul. ꝙ incipit sequit̄. ver. lꝫ quid si dicat̄. lꝫ q̄d non possit sic cōpromitti. est ar. s. de arbi. l. item si vn⁹. §. idem pōpo. nā in arbitrio dꝫ esse libera facultas arbitrādi seu sn̄ie dicendū vt ibidē dr̄. Sꝫ dicas ſm Ol. ꝙ lꝫ in arbitris debeat esse libera ꝓnūciādi facultas tn̄ dꝫ seruare leges ꝛ iura sicut ꝛ iudex: ꝛ ideo dicunt̄ arbitria redacta ad instar iudicior. s. de arbi. l. j. ꝛ ꝓ hoc. C. de iudi. l. rē non nouā. lꝫ in iudice vꝫ talis forma ꝛ ꝯuentio. vt. j. de re iudi. l. si ꝯuenerit ergo ꝛ in arbitrio. ꝛ. h. d. ipse Old. tenuisse Hug. in indissolubilibus. Ultra glo. q̄ro q̄d operet̄ dicta clausula ī ꝯctib⁹ puta si dicat̄ ꝙ ꝯct⁹ dictari d̄eat ꝯsilio sapiētis. dic vt. s. mād. l. si mādato tiij. §. paulus rn̄d. ꝛ q̄d not. d. aut. nouissima. C. de inoffi. testa. ver. lꝫ q̄d si talis clausula. ꝛ de ver. obl. l. ex ea parte. in p̄n. ꝛ ī Spec. de empt. ꝛ vēdi. §. sciendū. ver. si in instrumēto. ꝛ de instru. editio. §. istrumētū. ver. quid si a ꝯhentibus. de hoc etiā per Rofr. in libello de act. ex stipula. que dat̄ ꝓ rupto ꝛ morbo primo filio. Sed q̄d de eo ꝙ quotidie faciūt tabelliones q̄ post rogationē ꝛ ꝯfectionē instrumenti vadūt ad aliquem sapientē ꝛ faciunt sibi dictari nunq̄d hoc est licitū. de hoc vide in Spec. de instru. editio. §. restat videre. versi. q̄d de hoc. q̄d faciunt ꝛ not. ꝙ inficiendo testm̄ suū q̄s dꝫ habere cōsiliū sapientis vt colligitur ex. l. gallus. vt. s. de liber. ꝛ posthu. vt. j. de vulga. ꝛ pup. subst. l. cū ex filio. Ibi ex cōsilio labeonis ꝛc. vbi de hoc tetigi. ꝛ dicit̄ stultus q̄ testatur sine ꝯsilio iurisperiti. vt. j. de leg. iij. l. codicillis. §. fi. ꝛ ibi in glos. Sꝫ quid si aliquis interrogat⁹ an velit titiū eē sibi heredē rn̄d. ꝙ sic an valeat talis institutio huius. l. est ar. ꝙ non. sed dic ꝯ: ꝛ ꝓ hoc C. qui testa. face. pos. l. hac cōsultissima. ver. at cū humana fragilitas. ꝛ. j. de leg. iij. l. pāphilo. §. ꝓpositū. lꝫ loquat̄ in milite. ꝛ de hoc not. ꝛ dixi. C. de testa. l. iubemus.

Is qui apud hostes. Ratione postliminij pōt existēs apō hostes ꝛ etiā eius seruus heres institui. h. d. Ibi nō opprimūtur al's non obrūpunt̄ non tolluntur. Dy. ac nec corrūpūtur ꝛ sic Dy. non tn̄ cōiter. Ibi seruus q̄ eius. s. capti ab hostibus Dy. Ibi id est apud hostes. Dy. Ibi heres existeret defūcto apud hostes. Dy. In glo. ꝯtra videbat̄. ibi. §. solemus. lꝫ hic tenet institutio ratione fictionis postliminij.

1 ¶ Casus frustra expectatur cuius euētus nihil operatur.

Si quis ita scripserit. Frustra expectatur casus † cuius euentus nihil operat̄. h. d. Ibi alterius institutiōis. i. istitutionis ex alia parte facte. Dy. Ibi. s. etiā sic habebat. Dy. Et ego habeo in gl. j. in fi. opinio Joh. est verior in hereditate per euitationē absurditatis. s. ne ille q̄ semel fuit heres q̄r desinat eē heres que ratio locū non hꝫ in legatarijs ꝛ ideo iura q̄ loquunt̄ de legatis q̄ non vigeret ad propositum sed in legatis. dic vt disting. Jo. d. l. ij. si pars heredi. peta. ꝛ. d. l. de leg. ij. l. plane. §. cōiuncti. Ray. In glo. nisi in ꝯditionali in fi. lꝫ dic vt ibi. Uel dic institutio est pura ꝓ parte. ibi in totū est conditionale legatum Itē ibi casus pōt operari circa transmissionē ergo eius euentus dꝫ expectari. vel dic ibi p̄decessit hic superuixit quilibet solu. bona. Ja. de bel.

1 ¶ Eligi ad prebendam ad certum tempus an q̄s possit.
2 Matrimonium an possit contrahi ad certū tempus.
3 Filius an possit adoptari ad tempus.
4 Excōmunicari ad certum tempus an quis possit.
5 Absolui a sentētia excōicationis ad certum tempus an quis possit.
6 Episcopus an possit ad tempus institui.

Hereditas. Uitiosum reijcitur ꝛ non vitiosum remanet. h. d. In fi. vt pure facta vt institu. ꝛ. §. heres. ꝛ notat Aꝫ. in sum. eo. §. ex certo. Old. Et de materia ꝛ ꝓ declaratione hui⁹. l. vide ex. de reg. iur. c. actus. lib. vj. ꝛ q̄d ibi not. per Jo. an. in nouella. ꝛ dixi. j. de reg. iur. l. actus. ¶ Item non pōt quis † ad aliquā prebendā eligi ad certum tp̄s q̄r tales electiōes debēt esse pure ꝛ simplices vt. l. v. dist. precepta. ꝛ ex. de elect. c. i. electionibus. lib. vj. ꝛ ꝓ hoc ex. de cleri. egrotā. c. ex parte. In vltima glos. papa. pōt tamen bn̄ficium ecclesiasticū ad tempus concedere vt ex. de rescript. c. si gratiose. lib. vj. ꝛ. ibi per Archid. Item nec matrimoniū † pōt cōtrahi ad rem seu ad tp̄s xxxij. q. ij. c. solet queri. Item filius † non pōt adoptari ad tēpus. s. de adopt. l. si tibi. al's quesitū. Sed nunquid possit aliquis excōicari † ad tempus puta ad annum dic ꝙ sic. lxxxvj. distin. c. tanta nequitia. ꝛ. v. q. iiij. c. in loco. in fi. Sed an absolui † possit quis a sn̄ia excōicationis ad tp̄s: vr̄ ꝙ sic ad q̄d vide not. per Cardi. de sentē. excō. c. solet. lib. vj. v. col. Alibi tn̄ videt̄ notari ꝙ sn̄ia interdicti possit suspendi ad tp̄s lꝫ sentētia excōicationis non vt not. per Guil. duranti. ex. de senten. c. presenti. lib. vj. ꝛ de hoc vide ex. de ap. c. dilectis. In glo. sed non videt̄. Episcopus etiā non pōt ad tp̄s istitui. j. q. ij. c. quā pio. exheredatio etiā dꝫ eē pura. s. de liber. ꝛ posth. l. iij. §. j. ꝛ q̄re cur dies nō adijcit̄ vt hic lꝫ ꝯditio sic. Rn̄d. si dies adijci posset oparet̄ ꝙ suū nō est. adiectio ei diei ius ꝯpetere nō ipedit lꝫ ius exerceri vt. j. de ver. sig. l. cedere diē. aut em̄ ipediret aditionē hereditatꝫ ꝛ plures sua natura oparet̄ aut nō ipediretur ergo posset adiri. vt. j. de verbor significa. l. delata. ꝛ sic non impedirem ius competens exerceri sicq; non operaretur ꝙ suum est. conditio autem autem operaretur ꝙ de sui natura est vt impediat aditionem sic vt cesset vt dicta. l. cedere diē. de ver. signifi. ꝛ. j. de acqr. here. l. is qui. In vsufructu autem legato admissum est vt dies adiectus impediat cessionem. vt s. quando dies vsufru. leg. ced. l. j. Jacob. de are. posset etiam alia ratio

alia ratio assignari que colligitur ex.l.miles ita.§.i.j.de test. milita.l.circa dië.Sed circa conditionë collige rationë ex.l.qd df.e.ti.⁊ vide Dy.d.c.actus legitimi. de reg.iur.li.vi. In gl.j.que incipit certum:ratio huius est.qꝛ sicut pro parte bonorum non pōt quis decedere ꝑ parte testatus ⁊ ꝑ parte intestatus ita nec ꝑ parte intestatus ita ꝙ idem statuitur in parte temporis ⁊ in parte bonorum.vt.j.de testa.mili.l.miles ita.in pn. ⁊ hanc rationë tetigi.C.de cadu.tol.ij.col.ver.quare aūt hereditas. Ibi in libertate.s.quo ad hoc vt in dië dari non possit vt probatur.l.non statim allegata.Sꝫ in hoc est diuersum libertate qꝛ dari potest ex die seu post tp̄s ⁊ bene valet.vt.j.de manu.test.l.qui duos.§.fi.Dy.⁊.l.si ita scriptum.⁊.l.testamentum.⁊.l.i fraudë.§.penul.⁊ q̄ sit ratio dic vt no.d.l.miles ita.§.⁊ qꝛ diximus.Dy.In eadem glo.in fi.sed dic vt ibi.⁊ vt dictum est.s.in prin.huius glo.⁊ no.j.e.l.qui filio.in prin.qꝛ ibi dies incerta hic de certa loquitur.Dy.

1 Prelegata an computentur in falcidiam.
2 Testator legās omnia que habet in ciuitate Lingonensi que bona videatur legare.

Vide ꝓ intelligentia hui⁹.l.Bartol.⁊ Jo.de imol.hic.

Ex facto. Lex ista quatuor habꝫ partes. Primo ponit questionë ⁊ non soluit eā. In scda aliquatius exorditur mouēdo quasdam q̄stiones quas soluit postea. Tertio dicit que contineantur nomine rerum italicarum vel ꝓuincialium. In quarta reassumit primam questionë ⁊ soluit eam premissis quibusdā casib⁹ in quibus similis est ratio dubitādi. Scda ibi dicebam. Tertia ibi rerum italicaꝝ. Quarta ibi que res.Dy.Vel sic primo ponitur thema ⁊ q̄stio.s.ad quē pertineāt res cōparate ⁊ deuecte vsqꝫ ad ver.dicebam.Ibi determinat institutionë valere de qua in principio non q̄sierat ⁊ cuius sit effectus et ꝓ quibus partibus vocentur heredes ⁊ ꝓ qua parte teneantur creditoribus hereditariꝫ ⁊ an sit locus detractioni falcidie ⁊ predicta tangit non directo:sed per modū cuiusdā ratiocinatiōis ⁊ aliorum exemploꝝ positionis circa premissa concludendo casum ꝓpositum.Ibi cū hic ita vsqꝫ ibi rerū autem.Ibi querit que contineant̄ appellatione rerū prouincialium ⁊ italicarū ⁊ determinat ea esse que ibi perpetuo erant disposita ⁊ illud probat inducendo argumēta vel similia tria vel quatuor vsqꝫ ibi que res in ꝓposito ⁊c̄.Ibi reassumit q̄stionë in prin.legis ꝓpositam vel ex p̄missis casibus in quibus idem vel magis dubiū versabatur infertur solutio q̄stionis ꝓposite ⁊ hec diuisio licet sit clarior est tamen eiusdë effectus cum diuisione.Dy.Litterā exponas: ibi ad merces cōparandas repete proponebat̄.Dy.Ibi querebatur merces.s.predicte cōparate in ꝓuinciam:⁊ nondū in italiam deuecte. Dy.Ibi ad eum qui ꝓuincialium tamen primitus est videndū vtrum institutio valeat necne. Ja.⁊ hic sequit̄ dicebam ⁊c̄. Ibi inutilë institutionë certarū rerum.Dy.Ibi si ita nūc ponit quis sit effectus institutionis p̄dicte ex certis rebus facte.Dy. Et dic ſm ita.s.vtilem esse institutionë.i.hunc effectum habere.Dy. Ibi is qui ex re.s.certa.Dy.Ibi consequatur iure prelegati. Dy.Ibi verbi gratia concordantia huius vocabuli vide in alphabeto.Ibi dodrante.i.nouë vncias seu partes.Ibi q̄drantem.i.tres vncias seu partes. Ibi officio iudicis cognoscentis de iudicio famil.her.Dy.Ibi vnde scio.i.qꝛ sunt heredes ex equis partibus licet estimatio p̄diorum sit inequalis. Dy. Ibi victe p̄ceptiōis.i.prelegati.Dy.Ibi quare.i.qꝛ fundi habent loco p̄legatorum ⁊ prelegata non valent nisi ere alieno deducto.Dy.Ibi rescissionë.i.diminutionë seu defalcationë qꝛ extendunt dodrantë.Dy.Ibi recidit.i.diminuit vel defalcat.Dy.Ibi ꝙ si fuerit qd dictū est locum hꝫ qn̄ certum est locum habere falcid.sꝫ si est icertum sequitur.Dy.Ibi cautiones de eo reddendo qd amplius solutū fuerit q̄ꝫ falci. patiat̄ Dy.Ibi qꝛ nulla pars.s.exp̄ssa.Dy.Ibi q̄ res.i.qꝛ sunt heredes ex equis partibus.Dy. Ibi quā supra ostendimus.s.vt quilibet ꝓ equis partibus teneat̄ ad es alienū.Dy.Ibi ꝓinde ⁊ si aliꝫs extraneis.Dy.Ibi contributio legatorum relictoꝝ extraneis ⁊ ipsis coheredibus vt si simul iuncta excedant dodrantë de omnib⁹ falcid.detrahatur.Dy. In ver.rerū autë. hic est ꝓprie versiculus lꝫ multotiens in glosis ⁊ per docto. allegetur per.§.Et qꝛ de italia ⁊ rebus italicis hic fit mentio vide in alphabeto dictione italia.Ibi intelligendū erit in dubio qn̄ non apparet de volūtate testatoris.Dy.⁊ istud est verum ⁊ ita soluitur in fi.l.Old.Ibi non vt ibi haberet ad ꝑpetuum vsum.Dy.Ibi si.i.postq̄.Dy.In ver.cū fundus.⁊ hic est reuera versiculus qꝛ tota.l.est generalis ⁊ de eadem materia tractans lꝫ ⁊ iste ver. sepe allegetur pro.§.ibi agalonem. qui deputatus erat principaliter ad p̄dia vrbana.Dy.Ibi vt ibi esset perpetuo.Dy.Ibi interim.i.non perpetuo sꝫ ꝑ aliquod tempus.Dy.Ibi consueuerunt ad tempus. Dy. Ibi i alios agros ad quorū vsum perpetuū erant destinati.Dy. Ibi ad legatū in quo operabant̄ ad tempus. Dy.Ibi in eo agro cui accōmodabant̄ ad tp̄s ibi testator esse voluit gratia perpetui vsus italici patrimoniꝫ. Dy. Ibi ituras in ꝓuinciam. Dy. Ibi redituras in italiam. Dyn.Ibi eo viuo.s.testatore. Dy. Ibi ignorauerit.s.eas emptas.Dy. ¶ Exposita l̄ra opp.ꝙ non sit locus iudicio famil.hercis.vt.s.fa.hercis.l.heredes.§.j.So.Ibi plures sunt hereditates ⁊ diuersa ⁊ separata patrimonia constituentes hic idë patrimonium ⁊ vnica hereditas Item op.de.l.quotiës.C.e.⁊ So.vt ibi no.Itë op.ꝙ etiā si nihil supersit teneat institutio.vt.j.de verb.sig.l.hereditas.sed dic ꝙ sunt heredes cōsiderato effectu sed non attēto emolumento.vt.j.ad trebel.l.j.§.deniqꝫ.⁊ ad leg.fal.l.in ratione.§.qd vulgo. ⁊ hic in glos.not.que incip.quo ad hoc vt valeant.

1 ¶ Item op.ꝙ prelegata † non cōputentur in falcidiā.vt.j.ad leg.falci.l.nesennius.⁊.l.in quarta.Sꝫ dic ꝙ verum est in falcid.detrahenda legatariꝫs sꝫ detrahēda coheredib⁹ sic.vt d.l.nesennius.⁊.d.l.in quarta.not.Vel dic ꝙ aliud est qn̄ instituūtur ex vniuerso ⁊ quedā prelegant̄ aliud cū res singulariter assignantur. ¶ Expeditis contrariꝫs collige ex versiculo rerum autem[a] italicarū ꝙ si testator † legat alicui oīa que hꝫ in tali villa ꝙ ea sola videantur esse legata:q̄ sunt ibi perpetuo ⁊ ad perpetuū vsum non ad tp̄s pro hoc.s.si ser.expor.ve.l.titius.⁊ qd tetigi.j.de iniur.l.lex cornel.§.domū. Sed videtur ꝙ illa cedant legato q̄ ibi fuerūt ⁊ stare consueuerūt ꝑ maiore parte anni. vt.j.de fun.instruc.l.cū delanionis.§.sabinus. ⁊.l.quesitū.§.pap.quoqꝫ.⁊ ad hoc vide qd no.⁊ dixi.C.de ver.sig.l.j.⁊.ij.Faciūt etiā predicta ad q̄stionë quā statim notabo ⁊ eligam in ver.ꝓinde si seruus.Sed qd si testator legauit oë argentum ꝙ habebat in domo sua nunqd legato cedet id qd deposuerat penes alium vel cōmodauerat.dic vt.j.de auro ⁊ argë.leg.l.penul.§.cū ita.Item collige ex ver.ꝓinde si seru⁹ ⁊ ex.s.alleg.ad questionem statuti quo cauetur ꝙ nulla communitas debeat receptare bānitos si bannitus transiuit per villam ⁊ ibi continuā moram non trahat ꝙ cōitas non teneatur qꝛ non videtur receptari qui est in motu vt patꝫ ex iurib⁹ predictis.⁊ ꝓ hoc.s.de fugitiuis.l.j.§.j.⁊ de recepta.per totū ⁊ vide in gandino de receptato.⁊ qꝛ vniuersitas in hoc nō deliquit sicut vniuersitas vt.s.de dolo.l.si ex dolo.§.sed an municeps.⁊.l.metum.§.animaduertendū.Et not.ꝙ per Inno. ex̄.de sentë.excō.grauë.⁊ ita sepe obtinui corā curiꝫs potestatum.Itë allegatur iste ver.qd liceat argumētari de deportatis ad bānitos sicut enim se hꝫ relegatio de vno loco ad aliū ⁊ ad tp̄s facta ad relegationë solennë sic banniti de vna ciuitate ad deportatos.Ol.Hoc tn̄ non videtur mihi multū concludere.sꝫ de hoc dic vt plene dixi.C.de hered.insti.l.j.Itë facit iste ver.ꝙ relegatus non habeat domiciliū in loco in quo relegatur.Ja.⁊ ꝓ hoc.j.de municip.l.eius qui.§.fi. In glo.s.quotiens ibi ex vniuerso vel simpl'r vel ex parte aliqua.Ja. Ibi vere sunt heredes quo ad ius accrescendi ⁊ etiā non habeat locū.l.vlti.C.de edic.diui adr.tol.⁊ hanc sequūtur Jac. de ra.⁊ Pe. Glo.tn̄ alibi dicūt non esse heredes nisi quo ad vnum effectum videlꝫ vt teneat testamētū in quo fili⁹ habeat certam rem iure institutionis vt no.j.ad trebel.l.si quis priore.⁊ de hoc vide quod no.⁊ dixi.d.l.quotiens.C.e.in gl.alleg. percipietur dic qd bene stat in textu accipiatur ⁊ sic communiter habetur ⁊ ista glo.est additio cōuotiua.Dy.Ibi ꝙ perceptio in fi.i.supra medietatem quasi dicat medietatë habet hereditario iure et vltra illam medietatem iure prelegato. Oldrad.

a ¶ Versi[culo] rerū au[tem] Qn̄ quis [le]gat oia q[ue] hꝫ in tali [vil]la que in[tel]liguntur l[e]gata.

Si quis ita scripserit. Here dë ex⸗ fectus conditionis ex facto testatoris dependens nō vitiat dispositionem.hoc dicit. Vel sic ꝙ in idë recidit si testator apponit institutioni conditionem de futuro que pendeat ex facto ipsius testatoris ea non impleta institutio remanet pura.hoc dicit. ¶ Oppo.de.l.clemens.§.finali.j.eodem.Sed ibi erat conditio de preterito hic de futuro. ¶ Opponitur ꝙ si conditio est de futuro non teneat institutio.vt.j.eodem.l.ille.⁊ de his que pro non scriptis habentur. l.prima.in fine. Dic aut conditionis impletio pendet ex facto testatoris aut extranei.tertio quere rationem diuersitatis. ¶ Item opponitur de.l.quotiens.§.tantundem.s.eodë. sed dic aut testator non adiꝫcit conditionem: quia non potest morte preuentus et habet locum.§.tantundem. aut potest adiꝫcere sed non vult et habetur pro pura vt hic.

Itē op. de. l. qui plures. de vsufr. leg. dic qd ibi est defectus in substātialib⁹ legati hoc est in legatarij persona a lege nō supplebilis. vt. j. de ver. obli. l. si ita. §. grisogonus. hic autē erat defectus in ascriptione portionis que suppletur a lege. Old. vt. s. ea. l. Item ꝙ sabi. ꝛ ideo perinde habetur ac si fieret per hominem. vt. C. si mancipi. ita non⁹ fuerit aliena. l. vltima. et in aut. de here. ꝛ fal. §. his igitur a nobis. Dy. Vel ibi non erat certū legatum ad heredē legatarij transmittendū. vt. j. de cōdi. ꝛ demon. l. heres meus. ꝛ qn̄ dies leg. ce. l. iiij. hoc autem certū erat eum insolidū heredē cum ius accrescēdi sit inter heredes inuitos. Ol. Vel ſm Ja. de bel. hic. persona heredis est certa ꝛ ideo institutio ꝓ pura habetur. Ibi persona legatarij ꝛ īcerta ꝛ ideo non vȝ: vt ibi not. Vel hic institutio est duplex. i. pura ꝛ conditionalis vt. s. e. l. ij. Ibi est legatū ꝯditionale tantū ꝑpter incertitudinē personarum ꝛ quelibȝ sol. bona ad eundem tendens effectum. In glo. de futuro ibi habetur pro pura. ꝑterea ibi sibi apponit conditionē testator nulla est captatio. Dy.

Cum in testamento. Ubi loc⁹ est institu-to substitutus hereditatē adire nō potest. h. d. Ibi post mortē meam natus. Ol. Ibi heredū non simul sed successiue vocatorū. Dy. Ibi vterqȝ. i. filius ꝛ nepos. Dy. Ibi ex quo. s. qꝛ nepos vocat̄ demum in defectū filij vel quia substitutus vocat̄ demum in⁹ defectū instituti ꝛ non cum eo. Dy. Ibi si nepoti q erat substitutus filio. Dy. In glos. ij. ī fi. vt. s. e. l. ex⁹ facto etiā. Ol. In gl. j. ī locū deficiētis. in fi. ſȝ huic l. est ar. ꝯtra. j. e. l. si paterfamil. titiū ibi admittitur substitutus. sed dic vt ibi dixi.

Hec verba. In verbo substitutionis ad tres relata cū habeat adiectionē inuicē ꝯtinetur īstitutio ꝛ substitutio ac si vtrūqȝ esset expͣssum. h. d.

Qui tres. Sequens scriptura declarat primam et ipsam determinat ꝛ restringit. h. d. Dy. Et iste casus colligit̄ ex glo. ꝛ glo. vlti. superuacua est.

Ui filio. Seruus legatus tam impuberi exhēdato ꝙ extraneo post mortē legatarij heres institui pōt. h. d. Dy. Ibi quo. s. modo. Dy. In glo. siue leget testator. ibi inuenire tur legata ſm iura codicis sed non digestoꝝ. Dy. vt. C. de necessa. ser. l. quidam.

¶ Libertas pendente conditione testamentarie libertatis codicillorum non sortitur effectum.

Uide Jo. de imol. hic.

Seruus testamento. Pendente ꝯditione testamētarie libertatis libertas † codicilloꝝ non sortit̄ effectū: sed demum ea facta. h. d. Ibi scriptus. s. solus. Dy. Ibi neqȝ heres erit nec ex testamēto nec ex codicillis. Ex codicillis nō: qꝛ do nec superest spes habēde libertatis ex testamēto nō pōt ex codicillis cōpetere. Ex testamēto non: qꝛ non est ipleta cōditio in testō libertati adiecta. Dy. Ibi nō dederit ꝛ sic deficit spes ꝛ ꝯditio testamētarie libertatis. Dy. Ibi ex codicillis erit qꝛ cū defecerit ꝯditio testamētarie libertatis ꝛ per ꝯsequēs hereditatis non pōt per codicillos adimi. In glo. quo ad verba in fi. qꝛ. si cū alio esset īstitut⁹ per aditionē alterius possent codicilli effectū assumere ꝛ ꝯsequēter deberi libertas ex vigore codicilloꝝ forte etiā infra kalendas. Dy. In glo. ex testamēto. ibi ſm Hug. vel dic melius ſm Jo. vt in glo. seq. In glo. et heres voluntari⁹. ibi hic autem ī codicillis quos forte voluit ſm hoc valere ab intestato. Dy. al's ꝯ esset. j. de iur. codicil. l. ab intestato. ꝛ. l. si quis cū testm̄. §. vlt. ꝛ qd ibi not. Ol. Ibi. §. in nouissimo. ꝛ. j. de fideicō. liber. l. ij. ꝛ intellige legata repetita a veniētibus ab intestato al's codicilli non valent. vt. d. l. si quis cum testm̄. §. si. de iure codicil. Old.

Si quis seruum. Dn̄ij mutatio pendente cōditione libertatis contingens hereditatē vel legationē nō reuocat: ſȝ tm̄ libertatē. cōditione vero defecta vtrūqȝ perimit̄. Ibi cōstitit institutio i. effectū hȝ. Dy. Ibi q ius imperādi. s. emptor. Dy. Ibi qd si post. s. pendente ꝯditione fuit facta alienatio hic vero ea defecta. Ibi defectā ꝯditionē libertati adiectā. Dy. Ibi igit̄ qd dixit. s. in institutiōe hic extēdit ad legatū. Dy. Ibi legatum habebit qn̄ manumittit̄. Dy. Ibi dn̄o acqret qn̄ alienat̄. Dy. Ibi extincta fuerit post alienationē vl' manumissionē deficiebat ꝛ erat extincta libertas illa ꝯditio iā erat reuocata vnde eius defect⁹ postea ꝯtingēs nihil operat̄. Dy. Ibi post defectū ꝯditionis libertati adiecte. Dy iul'. per ꝯditionis defectū q ꝑ alienationē dn̄i ꝯtingit. Ibi qꝛ vera nō est ꝯditio. i. q̄ fuerit īstitutioni adiecta expͣsse ſȝ intelligit̄ tacite. Dy. In glo. ꝛ sic videtur in fi. qd est veꝝ. Sȝ pro tanto non attendit̄ vtrū tēpore mortꝭ deficiat ꝯditio necne. qꝛ libertas ī testō data ꝑ alienationē siue ꝑ manumissionē erat extincta: ergo ꝑ cōditionis defectū amplius nō extinguitur. vt. s. de iniust. testa. l. nam ꝛ si sub conditione. In glo. habuit em̄ ibi ꝙ a seruo debet dicere quo ad seruo acquirendum. Old.

Cum venditor. Al's īcipit casū cū ſuū. vēditor. breuiter. h. d. cū. l. sequē. post venditionē ante traditionē seru⁹ ab emptore heres scriptus et iussu vēditoris adire iussus de benignitate eidē acqrit quemadmodū si vēditus ꝛ traditus hereditatē adiret ibi eius serui. vt. s. de act. emp. l. iulianus. §. ex vēdito. ꝛ. C. de pericu. ꝛ cōmo. rei ven. l. j.

Id est. Ibi immo hucusqȝ de rigore nunc seqt̄ de eqtate. Dy. Ibi debȝ pͣstari coheredi serui. Dy. In glo. vlti. ibi si quis eum quē. ꝛ. s. eo. l. si quis ita scripserit titius. Dy.

¶ Concursus substituti ꝛ instituti admittitur ꝑpter iuriū repugnantiam vitandam.

Si paterfamilias. Propter repugnantiā iurium † vitandā admittit̄ instituti ꝛ substituti ꝯcursus. h. d. Vel clarius circa instituti cōditionē opinione testatoris contraria veritati admittitur instituti ꝛ substituti ꝯcursus illo cui veritas fauet ꝑ trib⁹ partib⁹ alia pro quarta ad hereditatē admittēdo. h. d. Ibi substituit vulgariter. Dy. Ibi adierit ꝛ dn̄o acqsierit. Dy. Ibi semproniū substitutū vulgariter. Dy. Ibi heredē fecerit subaudi substitutus admittat̄ quo casu si retulit ṽba ad ius dic vt ꝯ pri. si dubitat̄ hȝ substitut⁹ quartā vt subijcit. Dy. Ibi libeꝝ putaret ꝛ vere liberat. Dy. Ibi si heres nō erit subaudi talis substitutio. Ol. Ibi mutata ꝯditiōe puta qꝛ efficit̄ alicui⁹ seru⁹. Dy. Ibi nō fecerit q̄ casu si seru⁹ paruit dn̄o ꝛ adiuit substituto locus nō est ſȝ si ṽba ad ius nō retulit ꝛ volūtas testatoris certa hec est vt nec ꝑ eū ad quēq̄ aliū ꝑtinere voluerit hereditatem tūc substituto insolidū est delata vt. C. de here. insti. l. cū ꝑponas. Dy. Ibi q̄ adiectio vel mutatio ꝯditiōis de q̄ dictū est. s. pri. Dy. Ibi agit̄ in h̄ casu in q̄ putat vnū ꝛ est alius. s. vero putabat qd est verū. Dy. In fi. per hanc. l. determinauit dn̄s Albertus Odof. q̄stionē per ip̄m disputatā q̄ īcipit quidā habēs: ꝛ est in q̄stionib⁹ disputatꝭ Bonon̄. Quidā habēs quinqȝ filios hoc ordine genitos ꝛ his noībus noīatos videlȝ primus secūdus tertius quartus ꝛ quintus cōdidit testm̄ in quo om̄s hoc ordine instituti tertio q̄rto ꝛ quinto filijs meis oīa mea bona relinquo q̄ habeo in tali parrochia iure īstitutionis ꝛ ꝑ eorū legitima q̄ bona volo eos habere sil': ꝑterea tertio ꝑlego centū. Itē filio meo secūdo dimitto talia mea bona iure īstitutionis ꝛ ꝑ sua legitima ꝛ primū filiū meū in oībus alijs meis bonis vniuersalē heredē instituo. Deinde ad substitutiones transiuit hoc mō. qcunqȝ ex filijs meis decesserit sine filijs legitimis ei⁹ portio reuertat̄ ad ꝑmū filiū meū vl' ad eum q eū locū tenuerit ꝙ si primus filius me⁹ sine filijs legitimis decesserit ad tertiū filiū meū oīa reuertant̄. Et si tertius filius meus ad totalē hereditatē meā peruenerit volo vt suā portionē quā ei supra dimisi scd̄o restituat. ꝙ si terti⁹ fili⁹ meus ꝛ terti⁹ absqȝ filijs legitimis ꝛ q̄ritur ex verbis vni post alteri ad quē ex supstitib⁹ hereditas deuoluat̄ an ad scd̄m tā ꝙ maiorē an ad quartum ꝛ quintū post allegata pro ꝛ contra soluendo dicit quemlibet superstitum admitti pro tertia nisi aliud apparet de expressa voluntate defuncti. Nec obstāt illa verba vnum post alterum ex quibus videtur testatorem vnum tantum admitti ꝛ tamen ratione dubitationis duo admittuntur. Albertus odofr. ¶ In glo. forsan nos immo sine forsan. Jacob. Ibi quartam partem in fi. cum sit dubium an verba referantur ad ius. Dy. In glo. sed quid fiet ibi potius veritate ꝙ opinione et ista est recta sententia ſm Dy. et Jacob. de ra. Unde si bene computes substitutus non habebit nisi quartam: et ratio est. quia validior est ratio pro domino instituti quam pro substituto et ideo quia fortiora iura habet debet plus consequi vt in aut. de consanguineis et vterinis fratribus. circa medium. Item in alijs diceretur homo qui suam partē facere deteriorem ꝛ in. l. sequēti. Imperator erat dominus serui instituti et iudicauit inter institutum ꝛ substitutum vnde de isto semisse de quo nos pͣsumimus. querimus ꝙ imperator voluerit seruum suum institu. habere ꝛ sic sibi acquirere

acquirere. ⁊ ad istā cōiecturā mouemur ex ordine charitatis. vt. C. de seruitu. l. preses. Et ex hoc. s. ex. l. sequēti colligim⁹ q̄ imperator ⁊ eadem rōne quilibet q non haberet superiorem possit esse iudex in cā sua vt hic est in cōco⁊. ⁊. s. de his q̄ in testa. delent. l. pxi. Et hoc pōt imperator de plenitudine ptātis: sed honestius est q̄ in cā sua 𝔠stituat iudicē: ⁊ ideo constituat iudicē q̄ cōstituit procuratorē cesaris ⁊ pcuratorē fisci de hoc vide qd̄ not. C. ne quis in cā sua iudicet vel ius sibi dicat. l. j. Hoc viso opp. ad. l. istā q̄ iste 𝔠cursus instituti ⁊ substituti non possit habere locū nā iura clamāt q̄ institutus vt. j. de secūdis tabu. l. ij. §. defertur. cum si. si quis vellet leuiter trāsire diceret q̄ etiā al's reperiret iste 𝔠cursus istituti. vt. j. de vulg. ⁊ pup. subst. l. si. in prin. Sʒ multiplicare incōueniēs non est soluere vt. j. de publi. iudi. l. is qui reb⁹. ⁊ de adul. l. ij. §. si publico. vnde dicendū est q̄ istius 𝔠cursus q fit in dubio ratio est repugnatiua iuriū ⁊ 𝔠cursus rōnum p instituto eñ ⁊ dño instituti erat veritas vnde hʒ illa iura p se que pbant plus valere qd̄ est i re ⁊ veritate quā i opinione. s. de iur. ⁊ facti igno. l. regula. §. ij. ⁊ institu. de leg. §. si quis rē. cū si. vñ ex quo sm veritatē seruus est pōt acquirere dño suo, ⁊ sic omīno excludit substitut⁹. Substitut⁹ vero hʒ pro se 𝔠riam regulā. s. plus valet q̄ est in opinione quā qd̄ in veritate vñ inspicienda est opinio testatoris ⁊ sm hoc institutus est exclusus: q̄ testator eū credebat liberū ⁊ sm hoc credebat testator q̄ si institutus sibi non acqreret qd̄ admitteret substitutus et sic oīno repellitur institut⁹. vt. j. p empto. l. ij. §. si pupillo. et de acqr. here. l. si is q putat. idcirco pter conflictū rōnum ⁊ pter iurium repugnantiā admisit imperator vt substitutus ⁊ institutus simul veniāt vbi est dubium qd senserit testator p ista verba si heres non erit filī al's pter repugnātiam inuenim⁹ cōcursum. de 𝔠iungē. cū emanci. liber. per totū. In dubio ergo admittit institutus ⁊ substitut⁹: sʒ q̄ p instituto validior est ratio ideo istitut⁹ in plus admittitur q̄ hʒ tres partes ⁊ substitutus quartam ⁊ sic loquit hic. ⁊ institu. de mili. substi. §. si. Sʒ pone ecōuerso ad princip. huius. l. q̄ testator instituit liberū hominē quem credebat eē seruū. Deinde dixit si heres non erit talis sit heres quid erit in isto casu. Glo. alibi dicūt qd̄ non est idē q̄ dictū est hic immo institut⁹ admittat in totū attenta veritate pter illā rationē plus valere q̄ in veritate est ⁊ q̄ in opinione. Itē pro hoc. j. ad carbo. l. j. §. si qs filiū. ⁊ ita no. d. §. fi. insti. de vulg. subst. Sʒ tu dic sm Ja. de ra. idē esse qd̄ in pcedenti casu. s. q̄ cōcurrant institutus ⁊ substitut⁹ ispecta poti⁹ opiniōe testatoris quā vitate: nā p illa vba si heres nō erit nō vī voluisse qd̄ nō possit facere i pñti q̄ nō possit nisi statu mutato. vñ in casu isti⁹ q̄stionis est repugnantia rōnum q̄ cum eadē sit rō idem dico q̄ in casu huius. l. Item pone q̄ quidā instituit quēdā filiūfamil. quē credebat sui iuris ⁊ dixit si heres nō erit ⁊c. nunqd substitutus veniet simul cum eo sicut hic dicit in seruo: dico q̄ non. sed institut⁹ excludit substitutū in totum si vult esse heres q̄ hʒ p se veritatem ⁊ opinionē q̄ esto q̄ esset filiussa. se facit heredē seruus vero non vt. j. de leg. j. l. cū filio. Et per iura noua si filiussa. est institutus ⁊ nolit adire pater pōt adire ⁊ acquirit sibi totū: vt. C. de bonis que libe. l. vlti. Et tunc si poneres istū casum institutus haberet p se veritatē substitutus opinionem vnde tūc concurrerent ar. huius. l. ⁊. d. §. fi. insti. de vul. subst. Et si vis oīa ista habere plana: primo op. de. l. C. e. l. cū pponas. ⁊ Sol. vt ibi. Deinde quere rationē ⁊ postea q̄re vt pdixi. Old. Nec obst. q̄ etiā in vere seruo 𝔠currente veritate cū opinione testātis videt institutio fieri in casum libertatis ⁊ innuere liberis in casu seruitutis vt hac. l. patet in textu: ⁊ sic videt semp veritas cū opiniōe 𝔠currere q̄ ibi 𝔠siderauit casū future libertatis vel seruitutis at hic testator casum presentis libertatis vel seruitutis attēdi volebat. Ray. De filio dixi tangit glo. j. de acqr. here. l. si qs filiū. in princ. In eadē glo. ibi ⁊ est etiā p hoc. i. propria opinione. Old.

Et hoc tyberius. Ibi cōstituit. i. diffiniuit. Et sic collige q̄ imperator pōt esse iudex in cā sua: de quo dixi. s. l. pxi. honestius tamē ⁊ curialius faciet si remittat ad iudices vt fecit. s. de his que in testa. delentur. l. prima. ⁊ de officio ⁊ pconsul. ⁊ lega. l. nec quicq̄. in princip. ⁊ not. ex. de iudicijs. cum venissent. ⁊ plene dixi. C. ne quis in causa sua iudicet. l. j.

Nisi soluendo. Qd̄ nō valet ab initio postea 𝔠firmatur. h. d. In glo. hoc ideo dicit ibi institu p parte herede: sʒ ibi insolidum etiam olim sm ista iura adiri poterat aūt apertas tabulas. vt. s. de iur. ⁊ fact. igno. l. j. §. fi. Dy. Ibi a morte testatoris etiam in instituto p parte. In glo. no. q̄ non vʒ i fi. huius glo. superuacua est per sequentē ⁊ ideo dic vt in sequēti. In glo. immo videt in fi. vel dic q̄ hic est spāle fauore libertatis. vel dic vt plene not. j. de reg. cato. l. penul. ⁊ de reg. iur. l. penul. Dy.

a **Paterfamilias**[a]. Uni⁹ heredis factū vel cessatio alteri non pīudicat ⁊ pluralis locutio resoluit i plures singularitates. h. d. Uel sic ex alterius coheredis facto alteri hereditati alligari vel exheredari non potest. h. d. Uel sic volūtas defuncti nō semp seruat ibi cōsulebat. i. consiliū querebat. Dyn. Ibi exherede sumpto q̄ tenet i extraneo instituto al's non teneret vt. j. de testa. mili. l. si certarū. §. si eodem. ⁊ ibi plene not. Ibi ptermiserat ⁊ testm̄ facere neglexerat. Dy. Ibi neminē abūdat vna negatio. Dy. Ibi pterea i. preter eū q 𝔠ditionem ipleuit momentū faciendo. Dyn. In glo. no. neminem: ⁊ iste est casus huius. l. Dy.

Si meuia. Impossibilis 𝔠ditio de natura institutioni adiecta p non adiecta habetur. h. d. Uel sic q̄ in idē recidit nugatoria 𝔠ditio siue sit de pcedēti siue de pterito rejicitur ⁊ dispositio remanet pura. h. d. In glo. j. in fi. ⁊ impossibilis vt hic ex lr̄a patet. ⁊ ideo p non adiecta habet. vt. d. l. in secundo. ⁊ ibi not.

Quidam cum filium. Ad instantiā filij institutus si eius fidē sit testator secutus hereditas ab eo tanq̄ fideicōmissariū petat. petet si vero a filio dūtaxat sit rogatus eidem facto sui iur restitueret. h. d. Item allegatur q̄ filius non pōt habere meliorē amicū q̄ patrem. ⁊ p hoc. C. de curato. furio. l. fi. §. j. vbi de hoc dixi. Ibi filium alienū. Oldr. Ibi patris offensam vereret. i. timeret. Et sic no. q̄ filius dʒ timere patris offensam est enim magna etiam apud deū: qd̄ patet. q̄ obedientia ⁊ amor parentū est de. x. precep. Exodi. xx. c. honora patrē ⁊ matrē si vis lōgeuus esse super terrā. de quo plenissime dixi. s. de iusti. ⁊ iur. l. veluti. ⁊ ex offensis parentum possunt filij exheredari in aut. vt cum de app. cognos. §. aliud. ⁊. §. causas. ⁊ infortuniū est filios esse patri ingratos in aut. de nup. §. si quis eñ ex eis. ibi sub conditione. §. hac q̄ sequitur si a patre ⁊c. Ibi impetrant ab eo. s. a testatore. Dy. Ibi nec quicq̄ ab eo. s. instituto. Dy. Ibi petitū per testatorē. i. testator non rogauit ipm institutuʒ expresse de restituēdo. Dy. Ibi an fideicōmissariū. i. predicte hereditatis restitutio per fideicōmissariū. Dy. Ibi peti posset per actionē ex testamēto. Dy. Ibi pbaretur. i. nisi probaretur q̄ testator eum expsse rogasset de restituēdo. Dy. In glo. contra. j. de stip. seruorū. in fi. et hoc in legatis pure in 𝔠ditionalibus vero expectat conditionis euētus. vt. j. de cōdi. ⁊ demon. l. eum qui. ⁊ ibi no. Dy. In glo. vlti. ibi de pscrip. verbis quotiens. vel dic vt in 𝔠rio no. Dy. Ibi filiussa. ⁊ de hoc. s. de iudi. l. si longius. §. si filius. Dy.

b **Si ita scriptum fuerit.** Ubi ē nota correctiōis vltima scriptura derogat pme. h. d. Uel sic hec dictio immo[b] ponit correctiue. h. d. Et de significato huius dictiōis imo. vide plene in alphabeto dictione immo. ⁊ per Archi. de rescrip. c. si tibi. lib. vj. super dictione immo. ⁊ per Archi. de rescrip. c. si tibi. lib. vj. sup dictione quinimmo. ⁊. C. de sepul. vio. l. j. in glo. no. In glo. j. in fi. sed ibi non erāt verba correctiua sʒ dispositionē alteri⁹ voluntatis continentia. Dy. Uel dic sm Ja. de bel. q̄ hic 𝔠stat qd̄ noluit se corrigere ⁊ voluntatem mutare pter dictionē immo. Ibi vero dubitabatur: ⁊ in dubio non est verisimile q̄ velit se corrigere vt ibi no. Ja. Et faciūt pdicta q̄ testis possit incōtinenti corrigere dictū suū. de quo not. in sum. Azo. de testib. §. quid ergo. ⁊ pbatur expsse ex. de testib. cogen. §. penul. Itē voluerūt dicere quidā idē esse in 𝔠fessione puta si aliquis cōfiteatur in iudicio se debere. x. postea corrigat dicendo immo quandoq̄ q̄ stetur vltime confessioni: sʒ hoc non est verū q̄ ex prima confessione quesitū est ius actori nec licuit penitere responsi in captionem actoris. vt. s. de interrog. act. l. de etate. §. celsus. Non ob. hec. l. q̄ loquitur in testatore q potest mutare voluntatē vt. j. de adimē. leg. l. iiij. ⁊. s. de dona. inter vir. ⁊ vxo. l. cū hic status. §. penitentiam.

Quidam testamento. Ubi certū est testatorē voluisse excedere assem qd̄ datur secundo non totum adimitur primo sed pro rata. h. d. Ibi posthumus al's postea vnus. Old. Ibi sola filia iam nata tempore testamenti et instituta. Oldrad.

a ¶ Pater[...] familias. Adde Ba[...] in. l. j. §. op[...] posi. de hi[...] q̄ pe. nom[...] qui reputa[...] istū tex. fin[...] gula.

b ¶ Immo. Adde glos. singu. in. c. p[...] dicator. xvj. q. j. Lodo. pon. i. l. j. de re iud. bart. in. j. cōsti. C. §. quib⁹. et i l. iubem⁹. §. j. ō sacrosā. eccl. ⁊ i. l. stichus. de manu. testamē. Specul. in tit. de testa. Bal. i. l. j. C. de fur. Bal. in. l. qdā eulogio. ō iure delib. ⁊ i tracta. scisma. i penul. colū. Bart. i. l. in pupillorum §. quid ergo de reb. eorū. gl. in. c. is q. xi. q. iij. Lodo. pompo. in. l. j. de re iudi.

In gl. vlti. ibi quartam tantum hic enim partes designauit in contrario non. Dy.

In testamento. Sine parte instituti habēt qđ deest assi ⁊ distributio facta per testatorē debet attēdi. h. d. Ibi qd iuris sit. i. qualiter inter p̄dictos est diuidēda hereditas ibi vt seius īstitutus ex duabus partibus. Dy.

Vide Jo. de imol. hic qui notat de dictione dñium.

His verbis. Per verbū directū ꝯferēs hereditatis dñium infertur heredis institutio. h. d. In glo. j. ibi bona mea tibi relinquo. ꝑ hoc. j. de testa. mili. l. diuus. ⁊ pleni⁹ in auť. de here. ⁊ falc. §. finaūt nulla. ⁊ tetigi. s. eo. l. j. §. qui neq3. ⁊ plenissime dixi. C. de sacrosan. eccl. l. fi. circa prin. secus aūt si res certas relinquerē vt. j. ad trebel. l. cogi. ver. ⁊ generaliter. ⁊ ibi notať per Dy. ⁊ l. nam quod. §. fi.

Illa institutio. Turpitudo in gñe institutionē non vitiat. Ibi cū male dicto. i. cū dicto de eo malū continente. Old.

Interdum. Serui de adulterio accusati cū domina institutio ab eadē facta nō v3. h. d. Ibi quarē subaudi q2 non t3 institutio ꝓprij serui sine libertate vt institu. e. circa p̄n. ⁊ huic seruo libertas dari nō potest quare ⁊c. Old.

Si in patre. Error in qualitate vel noīe non vitiat si de persona ꝯstat. Ol.

Si alienum. Institutionē ab initio īualidam superueniēs dñium non confirmat. h. d.

In extraneis. Tribus tēporib⁹ heres īstitutus d3 esse capax in quo nō obstat status mutatio facta medijs tēporib⁹. h. d. Et dicit in extraneis. i. illis q non sunt in ptāte vel dñio testatoris. vt insti. de here. quali. ⁊ diffe. §. ceteri suus. aut ⁊ necessarius dr̄ fili⁹ qui est in ptāte necessari⁹ tm̄ dr̄ seruus: vt colligiť. j. de cōdi. ⁊ demōst. l. iul. noster. Ibi ⁊ id. s. vtrū fuerint capaces vel nō. Dy. Ibi effectū habeat reuocabilē tñ ibi cum eo testamēti factio: q2 tunc tēporis testm̄ assumit effectū irreuocabilē vt no. C. de testa. l. omniū. Dy. Ibi nā ius. i. vtrū sit capax vel non. Dy. Ibi quo acqrit per aditionē. Dy. Ibi vel subaudi inter mortē testatoris ⁊ ꝯditionē. Ol. Ibi mutatio iuris. s. de capace in non capacē. Ol. Ibi tria tēpora. i. triū tempoꝝ momēta tantū. Dy. ⁊ Old. ¶ Op. de. l. non op3. de leg. ij. Itē op. de. l. in tēpus. j. e. Itē op. de. l. si seruus ei⁹. j. de acqr. here. Itē op. de. l. ⁊ seruoꝝ. s. de statu ho. ⁊ de auť. idē de nestorianis. C. de hereti. Itē de. l. cū vir. j. de vsucap. ⁊ oīa solue vt in glo. ⁊ supletionib⁹ eiusdē. ¶ In glo. j. ibi secus in ꝓprio nā alienatus in testamēto ī quo erat institut⁹ mihi erit heres. ⁊ vide qđ no. per Dy. s. de liber. ⁊ posth. l. gallus. §. ille casus. In glo. not. ꝙ ab initio in fi. ⁊. j. de reg. iur. l. penul. In glo. no. ergo ī extraneo. ibi insti. eo. immo. de hered. quali. ⁊ dif. Dy. Ibi ⁊ necessario vt seruo. Dy. Ibi in suo vt filio. Dy. Ibi s3 certe et hoc verū qñ institut⁹ est pure qñ aūt sub ꝯditione tūc in euētum cōditionis cum tūc deferať hereditas ꝯsiderato an sit de numero seruoꝝ vt no. s. de libe. ⁊ posth. l. sub ꝯditione. Dy. In eadē glo. ibi sit capax: s3 certe quantū ad hoc vt sciam⁹ sit necessarius vel nō videť in necessario exigi tantū duo tēpora. s. testamēti ⁊ mortis vt in p̄n. hui⁹. l. Aliqñ tñ etiā additiōis vt. j. e. l. testamēto. S3 ī suo ⁊ necessario sufficit tp̄s mortis vt. s. e. l. iij. §. vlti. S3 tp̄s testamēti tm̄ nō sufficit vt. s. de libe. ⁊ posthu. l. gallus. §. fi. Dy. Inter hec rō satis p3 q2 in suo ⁊ necessario in ptāte reducto variať qualitas succedētis non aūt cōditio psone: ⁊ ideo inspiciť tātū tp̄s mortis in necessario vero a princip. non tenuit institutio ⁊ ideo non cōfirmatur l3 tēpore mortis sit factus meus seruus qui erat alienus tēpore institutionis: q2 ꝟm regulā generalem īstitutio que a principio fuit inutilis nō confirmať vt. j. de regu. iur. l. penul. Ol. Ibi. §. interdū. contra hoc facit. j. de regu. cato. l. penul. s3 dic vt ibi no. Ray. Ibi tp̄s mortis vt. j. de ꝯ tab. l. j. §. vlti. Dy. Ibi de reb⁹ dubijs si cognatis hoc in legatis pure relictis vel in diē. S3 in conditionalib⁹ legatis inspicitur tp̄s euentus ꝯditiōis vt. j. de condi. ⁊ demō. l. eum q post. ⁊ ibi no. ⁊. l. nā ad ea. Dy. ibi. Sol. vt ibi. nā ibi de inspectione facti hoc iure. Dy. Ibi in tēpus. Sol. vt ibi: q2 vt ibi fuit institut⁹ cū capere posset hic simpliciter. Ibi receptum est vel aliter vt ibi no. ꝟm Jac. de are. Ibi. §. ingenui. ibi est casus diuersus. In eadē glo. sed ibi loquiť in ꝯctu q2 facilius cōfirmať ꝙ heredis īstitutio. j. de regul. iur. l. penul. ⁊ ibi no. ⁊ late per Dy. ex. e. c. non firmať. lib. vj. Vel dic ꝟm Jacob. de bel. qđ quasi in idē recidit ꝙ hic de actibus defunctoꝝ q suspendi non debēt. Ibi de actibus viuorū qui possunt esse in suspēso. vt. s. cōia p̄dio. l. fi. in fi. Ja.

Seruum meum. Si extrema vitio carēt medium vitiosum non nocet. h. d. Ibi apud eū. s. emptorē non capacē. Dy. Ibi vnde si apud eū emptorē. Dy.

☞ Cōditio īpossibilis in nō faciēdo nō vitiat institutionē.

Si in non faciendo. Impossibilis cōditio † in non faciendo non vitiat institutionē sed reijcitur. h. d.

Hereditas. Hereditatis distributio solēnis ⁊ cōsueta est in. xij. vncias. h. d. vt ⁊. s. e. l. interdū. §. paterfa. vbi de hoc. Ibi ab vncia hec p̄positio ab notat separationem. de quo notat Cy. C. de nup. l. a caligato. ⁊ dixi. C. de ꝓcur. auť. qđ ius. ⁊ in alphabeto dictione ab.

Talem. Liber homo iusso ⁊ in euentū cōditiōis libertatis hereditas. h. d. Ibi rescripsit corrigendo p̄dictos. Dy. In glo. j. de cōditio. institutio. Sol. vt ibi: quia hic fuit bis data primo pure secundo sub conditione valet ergo prima q2 plenior. vt. j. de ꝯdi. ⁊ demōst. l. traditur. cum. l. seq. Dy.

Si quis ita scripserit. Hereditas ⁊ libertas in seruum collata sub cōditione si erit testatoris ipso alienato permittitur ipso vero a testatore manumisso non vitiať. h. d. Et no. ex fi. huius. §. ꝙ hec dictio suus siue meus non significat plenum dñium sed ius aliquod vt. j. de leg. iij. l. suos. al's seruos suos. ⁊. l. nuper. Jac. ⁊ facit qđ not. j. de acq. re. do. l. rē in bonis. In glo. tñ non sit in fi. qđ est verius. Dy.

Seruus hereditarius. Vt cum seruo hereditario sit testamenti factio ex psona dominiū nō heredis colligitur. h. d. In glo. no. cū seruus in fi. sed videtur ꝙ inspiciatur persona heredis. vt. j. de leg. ij. l. si titio ⁊ mihi. §. j. Sed illud post aditionē hereditatis hic aūt ante aditionem cum iacet hereditas vt. j. de nouatio. l. nouatio. in fi. Dy.

Lucius. Asse cōpleto īstitutus simpliciter in aliū assem: ⁊ in primo gradu scriptus videtur. h. d. In fi. ⁊ alterum assem primis institutis ⁊ ita medietatem hereditatis habebunt isti tres ⁊ aliā medietatē primi duo instituti. Dy.

Pater filio. Alienatio serui pupillariter substituti ab īpubere facta post mortem parentis spem libertatis ac necessarij heredis non adimit nisi postꝙ̄ defecerit pupillarem. h. d. Ibi substituit pupillariter. Dy. Ibi vendidit postꝙ̄ se paterne hereditati immiscuit. Jac. Ibi primo testamento in quo alium ꝙ̄ seruum heredē instituerat. Dy. Ibi esse iussit seruum. Dy. Ibi superius. i. primū. Dy. Ibi posteri⁹ i. secundū. Dy. Ibi heres existere. bene dicit heres ⁊ sic deb3 valere testamentū de iure ciuili q2 si ex secundo de iure pretorio tm̄ posset adiri hereditas tunc primnm nō tolleretur per secundū. vt no. j. ti. j. l. si quis eum. ⁊. s. de iniusto testa. l. cum ī secundo. Dyn. Ibi ad vim institutionis facte a titio de seruo empto. Dy. Ibi cum dubitatur an ex testamēto titij sit heres voluntarius vel necessarius. Dy. Ibi ꝯsequi possit. s. seruus irreuocabiliter. Dy. Ibi in suā tutelam. i. pubertatē seu quartumdecimū annum. Dy. Ibi peruenerit ⁊ sic expirauit substitutio pupillaris. vt. j. tit. ꝓxi. l. in pupillari. Dy. Ibi heres extitit: q2 substitutio effectum habuit. Dy. q2 pupillus in pupillari etate post aditā hereditatem decessit. Dy.

Si is qui soluendo. Non videtur committere fraudem que facit ea ad que de necessitate tenetur. h. d. Vel sic valet substitutio ⁊ non institutio: et sic. j. e. l. si is qui soluendo. Ibi stichum seruū testatoris. Dy. Ibi debet. s. ipse testator. Dy.

Potest quis. Sub conditione testatus qui potest decedere nō ꝓ parte testatus. h. d. In fi. que conditio deficit mortuo testatore post septuagesimū annū. Dy. Et hec lex ar. ꝙ valeat testamentū talis forme volo hic meū testamentum valere si decedā ex hac īfirmitate vel cū iret ad sanctum Jacobū si decederet in peregrinatione: ꝑ hoc. j. de adimen. leg. l. alūne. §. fi. Ja. de are. ⁊ dixi. s. de ꝯdi. cā data. l. cum quis. In glos. j. in fi. dic ꝙ regula catoniana non pertinet ad conditiōales institutiones ⁊ si poneremus ꝑtinere ad puras

vt. j. de

vt.j.de regu.cato.l.pe.sic nec ad conditionalia legata.vt.e.ti.l.j.τ.ij.τ.j.de leg.j.l.cetera.§.sed si sub cōditione.Dy.

Si is qui soluendo. Ne fraudentur creditores iterdū incipit testamentū a substitutione vitiata institutione. h.d. τ concord.s.eo.si is qui soluendo.

Nemo dubitat. Demonstratio vice ppriū noīs fungitur h.d. Ibi cum sit coram.Dyn. Et not.φ hoc pronomen hic est demonstratiuū ad oculū.Ja.

Qui frater[a] Fraterna charitate dilect⁹ sub nomine fratris pōt institui. h.d. Ibi diligenter subaudi maxime.Dy. In fi.ab eo q sciebat eū non esse fratrē τ sic soluitur 2riū. Et potuit hoc contingere hoc modo.q̄r forte socij erant q diligebant se admodū fratrū vt.s. pro socio.l.verum.in p̄n.vñ vnus instituit aliū noīe pprio expresso τ vocando eū fratrē. Ex quo colligit.Specu.φ si vn⁹ ex talibus socijs diligētib⁹ se tanq̄ fratres delegetur iudex i causa socij τ extranei φ possit ex hoc recusari vt in Spec. de recusa.§.j.ver.item si sint. Item vide ad materiā huius.l. qd not.τ dixi.C.de testa.l.neq̄ pfessio.de here.institut.l.si pater. τ de fideicom.l.eā quā.τ qd not.ex.de psump.c.per tuas.τ de filijs presbite.c.michael. In gl.in fi.nā verisil'e est testatorē id credidisse τ sensisse qd verba peū plata pprie significāt.vt.j. de sup.leg.l.labeo.τ.s.e.l.hoc articulo.Dy.τ not.fi.glo.φ in dubio errare psumit φ alibi non reperitur fm Dy.

a Qui frater. Adde φ duplex pōt dici fr̄nitas vno modo naturaliter alio modo quo ad affectionē.ita Job. de imo.hic.

Liber homo. Liber homo iussu bone fidei possessoris adiēsco actus hereditatē sibi non q̄rit.h.d. Ibi seruiret bona fide vt aliqua sit dubitatio.Dy. Ibi si necessitate seruili.i.iussu bonefidei possessoris hereditatē adiuit.Dy. Ibi φ.i.q̄r.Old. Ibi alioquin al's Ol.i.si tibi iubēti non quereret.Dy. In glo.j.in fi.verum est qd glo.Jo.ita incipiebat: sed glos. magna in qua est posita ipsa glos.Jo.incipit preter possessionem.

Si quis. Ita herede a se cōpleto tenet istitutio certe partis.h.d. Ibi quidā putant et male. Dy. Ibi vt.i.quāuis.Dy. In fi.q.d.nihil phibet.Dy.

Titius. Coniūcti loco vnius habent.h.d. Ibi quorum alter semis. Dy. In gl.vt τ.s.titius ibi tollit 2rium separatio institutiōis hoc operat.Dy. Uel dic melius vt ibi τ.s.e.l.interdū. In eadē glo.in fi.vel clarius dic vt ibi no.vel So.vt p̄cedens 2rium. Uel dic φ hic fuerūt separati titius deinde meuius τ seius heredes instituti τ sic habz titius vnā dimidiā:alij aliā.q̄r ipsi sunt inter se 2iuncti et sic loco vnius habent at in.d.l.vlti.nullus fuit 2iunctus in sub stitutione q̄m fuerūt substituti per hoc verbū qs qd est distributiuū vt ibi dixi.τ ad p̄cedens 2rium dic vt ibi not.Old.

Cum quis. Pars instituti vel substituti τ ceteris non 2iūcti deficiens oibus accrescit.h.d. Ibi oibus coheredibus.Dy. Ibi primo loco qs non existens heres.Dy.

Si heres. Incapacitas eo tēpore quo capacitas exigit nō vitiat institutionē.h.d. Ibi testamēti tpe.i.eo tpe q̄ testm̄ scribebat.Dy. Ibi ciuis roman⁹ τ sit capax.Dy. Ibi heres institut⁹ subaudi redierit in ciuitate eo tēpore quo τc.Dy. Ibi idē in legatis s3 non p oīa idē: q̄r in legatis sufficit tm̄ vno tēpore capacē esse.s.quo dies legati cedit vt.j.de dona.cā mor.l.in mortis.τ de iur.fis.l.nō intelligere.§.qñ.τ ad illud refert hoc idē.Ol. In glo.vez in legatis ibi si alienū.§.j.sed hec.l.est aliqualiter ar.2.Dy. Hec glo.vera est l3 2rium not.instit.de dona.in prin.

Titius. Agnitio portionis pure delate aliā portionē conditionaliter 2ditione purificata ipso iure facit agnitā. Ibi p herede gerere quantū ad quadrantē de nouo p existentiā cōditionis obuenientē.Dy. Ibi iā herdi per aditionē factā ex semisse.q.d.nō h3 necesse adire de nouo hereditatē ex quo p̄mo adiuit.Dy. In gl.j.in fi.τ.j.ad leg. falci.l.q fundū.§.si tu ex parte.Dy. In gl.ij.ibi si solus.ij.rñ. In eadē glo.in fi.item 2.in.e.ti.l.cū heres.§.j.So.ibi sol⁹ heres sicut τ in p̄cedenti contrario.Dy.

Uide hic Jo.de imo. plene.

Si ita scriptum fuerit. In portione pura τ cōditionali institut⁹ capit oē id qd i omnē euentū est habitur⁹.residuum vero vsq̄ ad euentū conditionis remanet in pendēti qua 2ditione pendente instituto mortuo ad heredes nō trāsmittit:sed alteri coheredi accrescit.h.d. Ibi titius si intra.idē est iste titius cum superiori. Ibi ne.i.an.Dy. Ibi statim etiā conditione pendēte.Dy. Ibi heres erit.s.titius.Dy. Ibi sed si decesserit conditione pēdente τ sic re adhuc in dubio existēte.Dy. Ibi conditio existat illius tertie partis.Dy. Ibi deinde.s.eo mortuo.Dy. Ibi titius decesserit pendente 2ditione. Dy. Ibi tēpore dandi.i.in quo datio cōfertur qd est tempore euentus 2ditionis.Dy. In glo.cōuenitur ibi q fundum.§.si tu aliter.Glosatur in.d.§.τ verius.Dy. In glo. ad quod in fi.item 2.j.de suis τ legiti.here.l.si ex pluribus.So.hic volebat ex virtute institutionis directe qd nō potest:q̄r prefertur alius cuius parti accrescit.sed in 2rio non erat aliquis q preferri deberet vel si erat oēs erant defūcto pares τ ideo heres defuncti vocatur vna cū eis vt.j.§.pri.Dy.

Si attilicinus. Proprie portiōis repudiatio circa partē vl' ptis partē que accidit in omnē euētum ex persona deficiente nec d3 nec potest operari.h.d. Ibi interim.i.alijs deliberantibus.Dy. Ibi ex semisse heres erit nam trientē titij habebit iure accrescendi.τ alius sextans remanet in pendenti.Dy. Ibi an titij s.primi testatoris.Dyn. Ibi ex asse heres erit ex persona titij coheredis sui cui successit i fi.τ ideo hereditatē a titij per mediam personā titij cui successit habebit insolidū.Dy. In glo. j.ex medietate ibi in suspenso hec glo.falsa videt. Primo q̄r tex.non dicit φ seius adiuerit hereditatem titij imo repudiauit. Scđo q̄r etiā si adiuisset nō tñ triens titij ei accresceret cū ipse titius adiuerit vt p3 in l̄ra τ sic ius accrescēdi locum nō h3.vt.s.de vsufruct.accresc.l.j.§.τ ideo.credo φ ista glo.fuerit cōuotiua. Old. In eadē glo.in fi.finis isti⁹ glo.potest bene dicere nā si iste seius adiuit hereditatē solū titij coheredis sui interim anteq̄ adeat hereditatem titij habet ex persona titij cuius hereditatē adiuit vnū trientē illi⁹ hereditatis τ sextātem sui trientis iure accrescendi alius sextās q erat in pendēti. Si vero repudiet defert meuio coheredi suo.et dicas ius accrescendi interim cessare q̄r ante repudiationem seij nulla pars vacat sed in suspenso est. Sed cōtra hoc facit precedēs §.licet.Ol.indistincte glo.reprehendat.Ray. In glo.vlti.ibi §.si quis primū contra.τ.l.iulianus.§.vlti.τ.l.sequenti.Dy. In eadem glos.in fi.vel melius dic φ ibi deferebatur pars vno iure:τ alia pars alio iure hoc autem totum poterat vno iure deferri.Dy.

Qui soluendo. Ex ordine scripture argumentū sumptum validum est.h.d.

Iudex ecclesiasticus mandans alicui φ ita faciat alioquin noscat se excōmunicatum φ sit excōmunicatus.

Qui volebat. Causa finalis enunciatiua voluntati sublecta in vltima voluntate dispositionem inducit.h.d. Et allegatur hec.l.per Jac.de are.φ si iudex † ecclesiasticus mādet alicui φ ita faciat alioquin noscat se excomunicatum φ per hoc sit excōicatus. Jac.ad hoc ex.de imunita.eccle.c.non eo minus.τ bene per Archi.lxiij.dist. salonitane. Ibi exheredaui hec sunt verba narratiua que habēt annexam causam finalē τ per consequens dispositionem inducunt al's regulariter verba dispositiua narrationē non inducunt vt.C.de testamē.verba.vbi de hoc.τ de donatio.l.ex hac scriptura. Ibi contenta te dote esse nolui. Not.verba que cōtinue ponuntur in testamentis τ in predictis iubeo esse tacitam et contentam. In glosa.j.ibi ex facto τc. sed hec verba videntur confirmare precedentem actum:τ ideo si processisse non probetur saltem per hec verba inducitur exheredatio argu.j.de donatio.l.ex hac scriptura.Dy. Uel dic φ in contrario erant adiecta verba ad transferendum:ergo contrarium non inducunt.vt.j.de conditioni.τ demonstratio.l.cum tale.§.fina.hic vero secus.vel hic verbis narratiuis subiecta fuit causa finalis.τ ideo dispositio inducitur.vel fm Jacob. de bel.hic testator expressit verba apta ad exheredationē vt hic p3. Ibi vero nulla verba apta ad institutionem expressit vel hic mentem τ voluntatē habuit exheredādi. Ibi vero nō habuit mentē instituendi vt hic.τ ibi apparet ex l̄ra τ q̄libet so.bona est. In eadē glo.in fi.So.vt ibi not.

Uide hic Jmol.

Nota istud dictū singulariter quod singulis diebus accidit τ posset hic oriri mariū dubiū.

Citatio facta die feriata vt quis compareat die non feriata an valeat.

In tempus. Quotiēs dispositio 2fert i tps magis attendit tps in q̄ 2fert φ tps in quo fit.h.d. Ibi beniuolentie est licet

No. istud dictū singulare.

non sit capax tēpore testamenti. Dy. Et facit hec. l. q̄ citatio facta † die feriata vt cōpareat die nō feriata valeat. ꝛ ꝑ hoc s. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. si eū. §. fi. ꝛ. l. seq. ꝛ. j. de manumis. testa. l. si qs locuples. Et hāc opi. tenuit Dy. per alleg. l. ꝛ cōiter tenetur ꝛ seruat̄ lȝ Fran. accur. ꝛ multi alij teneāt opposi tū per. l. vlti. C. de fer. vbi de hoc satis dixi. Alij tñ distinguūt aut ꝯmissio citatiōis fuit fctā die feriata ꝑ nō feriata ꝛ teneat citatio al's non ar. C. de episc. ꝛ cler. l. cū clericis. ꝛ. l. oēs q vbi q. in glo. j. Ibi ex incerto. Et est rō q2 vbi dies est incerta pro toto tēpore reperit̄ testatus vel itestat⁹ q2 dies incertus equipollet ꝯditioni: ꝛ ideo si deficiat oī tēpore videt̄ intestatus si existat testatus sed vbi certa ꝑ parte tēporis reperit̄ testatus ꝛ ꝑ parte intestatus. Dy. et vt dixi. s. e. l. hereditas. In eadē glo. ibi voluit regulā habere locū preterea regula catoñ. locum hȝ in relictis pure vel in diē certū non in ꝯditionalibus vt. j. de leg. j. l. cetera. §. j. ꝛ de regula cato. l. j. ergo nec in relictis in diē incertā cū equipolleat ꝯditioni vt ibi. ꝛ. e. ti. de leg. j. l. talis scriptura. §. sed si sub conditione. ꝛ de condi. ꝛ demō. l. dies incertus. Dy.

Heredis institutio ꝑpter incertitudinē ꝑsonarū vitiat̄.

Quotiens. Heredis institutio † ꝑpter incertitudinē personarū vitiat̄. h. d. Ibi eueni re pōt. s. institutionē nō valere rōne incertitudinis. Dy. Ibi vtatur subaudi institutio nō valebit. Dy.

Heredes. Portio ꝯiūcti deficiēs tm̄ ad ꝯiūctos pertinet disiūcti vero ad omnes ptinet. h. d. Ibi cōiuncti verbis. Dy. Ibi hoc. i. pars ei⁹. Dy. Ibi ex separatis subaudi aliqs decesserit. Dy. Ibi heredes cū parte vel sine parte. Dy. Ibi portio eius isti tuti sine parte ꝛ decedentis. Dy.

Eius seruum. Seruus non heres dñi tēpore testamēti potest vtiliter heres institui. h. d. Dy.

Hereditas. Enunciatio aliū effectū continens heredis institutionē non inducit. h. d. Uel dic clarius testator in testamēto sic dixit. Cōmitto tali q̄ fratribus minorib⁹ det centū vel cōmēdo ei talē seruū meū an ꝑ hec verba videat̄ ille talis heres institutus vel seruus liber factus rñdetur q̄ non. Dy. Ibi ea ꝑdest vt ꝑ hoc videat̄ institutus. Dy. Ibi seruus est. i. remanet. Dy.

Si ita quis. Iure lȝ diuerso coniūcti ad ius accrescendi pariter admittunt̄. h. d. Ibi heres esto ꝛ sic insolidū videbat̄ heres ꝛ per ꝯñs oībus alijs rebus ꝯiunctus. Dy. Ibi ꝯiunctionē. s. verbalē. Dy. Ibi ex his ꝯiunctis ꝑ copulā et de ista copula etª vide in alphabeto et qd̄ not. per Archi. de ꝑben. c. si pauper clericus lib. vj. Ibi decedat ante aditam hereditatē. Dy. Ibi ꝯiūxisse. s. gaiū ꝛ meuiū realiter. Dy. In fi. s. ꝯiungēdo verbis. Old. In glo. vlti. ibi heres esto imo cōparatiue q2 cū sine aliq̄ pēsatiōe seu mora loquut⁹ sit testator accipit̄ punctū ꝑ copula et: ideo titi⁹ gaius ꝛ meuius erūt cōiuncti oēs vbis nō re ꝛ si qs ex his trib⁹ decedat āteq̄ adeat accrescit portio sua. alijs ꝛ sic intelligas. l. istā ne sit ꝯ opi. illā quā tenemus q̄ verbis tm̄ ꝯiuncti preferunt̄ re tm̄ ꝯiunctis: de qua plene diximus. j. de leg. iij. l. re coniuncti. Pe.

a De copula et. Ad de. l. heredi. §. gaio. de fund. istruc. l. cū vterq̄. ff. ne qs eū q in ius voca. est vi exi. in. l. titie textores. §. nihil. de leg. j. Car. i cle. j. de testa. i. c. cū oēs. de constitu.

Si ita scriptum. Secūda scriptura plenior prima derogat prime. h. d.

Si quis sempronium. Dispositio tacite collata in alteri⁹ ꝑtātem est valida sec⁹ si ꝯferatur in merā voluntatē expssa. h. d. Ibi ꝛ momētū. i. effectū. Dy. Ibi cū eo. i. ita demū. Dy. In glo. ꝯcor. ibi So. vt ibi q2 ibi ꝯfertur i arbitriū alteri⁹ tanq̄ boni viri hic vero in voluntatē alteri⁹ merā. In glo. vlti. in fi. ꝑ hanc glo. apparet sol. brocardi nunq̄ expssio eoꝝ q̄ tacite insunt operet̄ q2 si eo modo quo iest tacite exprimat̄ nihil operat̄. Si vero alio modo inest tacite ꝛ alio exprimat̄ tunc bñ operat̄ vt hac. l. de quo dic vt dixi. j. de leg. j. l. hec verba. ꝛ vide qd̄ not. j. de reg. iur. l. actus legitimi. ꝛ. l. expressa nocent.

Cornelius. Tacita substitutio vulgaris ꝑ aditionē i ꝑsonā oīȝ euanescit ꝛ effectū istitutiōis i voluntariū suspēdit i necessariū vero qualitatis. h. d. C. O. p. de. l. si ita expressim de ꝯditio. ꝛ demōstr. et dic aliud in legato aliud i hereditate q̄re ratiōnē vniuersitatis. postea q̄re q̄stionē glo. ꝛ effectum q̄stionis aperias ibi neutrū fore heredē dicebat ꝛ male. Dy. Ibi vtraq̄ et bene. Dy. Ibi superuacuā in herede voluntario. Dy. Ibi heres nō esset. ꝛ ideo si exprimat̄ nihil vȝ expssio. vt. j. de cōdi. ꝛ demonst. l. si in diē. §. seruo. Dy. Ibi q̄ si bi predicto mō instituti. Dy. Ibi tunc id. s. vter eoꝝ nollet. Dy. In glo. supuacua est post mortē testatoris trāsmittit̄ ab ignorante ꝛ ignorāti acquirit̄ lȝ non irrepudiabiliter vñ in legato est acqstio duplex vna q̄ legatario ignorante ꝑcedit. vt. j. de leg. ij. l. cum pr̄. §. surdo. ꝛ illa non hȝ tacitā ꝯditionē si nolet ꝛ ideo expssa reddit legatū ꝯditionalis. vt. d. l. si ita expssim. ꝛ not. in. l. aliq̄n. de condi. ꝛ demon. Altera vero acqstio est per agnitionē ꝛ illa est irrepudiabilis in herede vero vna est acquisitio ꝑ agnitionē siue per aditionē ꝛ illa est irrepudiabilis vt. C. de repu. here. l. sicut maior. ꝛ. l. si ius. cum ergo aditio ex sola animi voluntate ꝑcedat vt insti. de here. quali. et diffe. §. vltimo sequit̄ q̄ ista ꝯditio si nolet tacite insit: ꝛ idō si exprimat̄ institutionē conditionalē non reddit vt pȝ hic: et ar. j. de lega. l. hec verba. ꝛ de ꝯdi. ꝛ demon. l. cōditiones. ꝛ. l. si idem. §. fi. not. Dy. ibi rñdeo non q2 in acqstione est semp necessaria volūtas lȝ non in transmissione q̄ secus est in legato vt. d. l. cum pater. §. surdo. j. de lega. ij. Dy. In eadē glo. in fi. primū verius q̄ pȝ q2 suus hodie equiparat̄ volūtario. vt. j. de lega. j. l. nam nec. Preterea huius verba etiā in inuētario non faciunt ꝯditionē q̄ suspendet vt. j. e. l. iam dubitari. Et effect⁹ q̄ōnis ꝑmisse ex hͣ tñ pēdet q2 aut instituto filio verba si nolet faciūt ꝯditionē ꝛ tunc impedit̄ transmissio quia etiā ad suos nō transmittit̄ hereditas sub ꝯditione relicta mortuo filio instituto ante ꝯditionis euentū vt. j. de leg. ij. l. cū pater. §. hereditatis. ꝛ no. C. de his q̄ ante aper. ta. l. j. aut nō faciūt cōditionē ꝛ tunc transmitteret̄ lȝ non adita. vt. C. de cadu. tol. l. j. §. in nouissimo. q̄ ergo faciant conditionē in filio in p̄tāte cōstituto est ar. j. de cōdi. insti. l. verba. ꝛ hoc verius aūt est quod non faciāt ꝯditionē ꝛ sic trāsmissionē non impediāt in suo sicut nec in emancipato vel extraneo ar. j. de lega. j. l. nam nec. Preterea hec verba non faciūt ꝯditionē que suspēdat institutionis effectū vt no. j. e. l. iam dubitari in fi. Dy. questio predicta dependet ab illa an suus sit ipo iure heres effectual'r si ue in mixtione. Dy. hic ꝛ alibi videt̄ sentire q̄ nō: ȝ dicit dare mediū tp̄s per dictā. l. nā nec. de leg. j. moderni docto. communiter tenent oppositum vt plene dixi. C. si vt ab heredi. se absti. l. j.

Captatorias. Captatoria institutio nō dr̄ que mutua affectiōe ꝑuocatur ꝛ dispositio collata in alterius arbitrium de preterito valida est secus si de futuro conferatur. h. d. hec l. cū. l. seq. que continuat̄. In glos. futurū subiunctiui in fi. de hoc dic vt not. ꝛ dixi. j. de verb. obli. l. centesimis. §. fi. Et no. ex isto textu ꝛ glo. qd̄ q̄n participium designās preteritū tp̄s adiungitur futuro naturā futuri assumit. Old. Ibi libere facere dȝ vt ex̄. de renun. per to. ꝛ ad hoc facit ar. j. quarū rerum actio non da. l. j. §. que honorande.

Vide Jo. de imol. hic q facit marimū apparatum.

Infamis an possit compelli gerere officium suum.

Si quis solidum. Nō capax hereditatis locuples tis cēset̄ capax hereditatis inopis. h. d. ibi legi enī que ꝑhibet insolidū capere. Et est ar. q̄ infamis † et alius ꝑhibitus gerere officia publica in odiū suū possit cōpelli illa exercere si sunt onerosa ꝛ sibi damnosa et in fauorē publicum. Old.

Si sub conditione. Cōditio casualis istitutioni apposita non videt̄ in substitutione repetita. h. d. Ibi si substituamus. s. aliquem. Dy. In glo. j. ibi repetita si pōt impleri per aliū. Dy. Et potest esse ratio differentie quia cum casualis non dependet ex facto ipsi⁹ nec ipsa per alium possit adimplere in expectando eius euentum possit insurgere maximum damnum que ratio cessat in potestatiua vel mixta que per alium potest impleri. In glos. vlti. ibi. l. legatum. ꝛ de conditio. ꝛ demonst. l. sub conditione al's incipit legatum sub ꝯditione. Dy. Ibi institutionis sunt fauorabiliores ar. s. de liber. ꝛ postb. l. cum quidam. ꝛ ꝯsequēter substitutiones sunt fauorabiliores que sunt conditionales institutiones. vt. j. ad legem falcid. l. in ratione. §. si filio. Sed si premissa ratio est sufficiens ergo cum semper grauetur substitutus sub conditione si primus non adimit sequitur q̄ onera relicta ab instituto nunq̄ videantur repetita a substituto q̄ tamen est euidenter falsum. vt dicta. l. lȝ. de leg. j. de leg. ij.

j. ꝛ de le. ij. l. cū pater. §. ab instituto. ꝛ. l. si a titio ꝛ meuio. §. iulia. s3 substituēdo glo. dicit ꝙ hec ꝯditio est in forma substitutiōis ꝛ nō in forma institutiōis: in substitutiōe repetita nō videt. Dy. Alia aūt onera sic. vt no. C. de cadu. tol. l. j. §. ꝓ secūdo. in magna glo. ꝙ possunt apponi in forma: ꝛ tn̄ repetita videnṫ: qd̄ sec⁹ videṫ ẜm istam opi. Sed esset cōtra illū tex. Ol. in fi. glo. colligiṫ ꝯtrariū arg. d. l. licet. vel dic ẜm Jac. de bel. aut repetitio est vtilis nec pōt vitiū importare: ꝛ tūc subintelligiṫ: vt ibi. aut pōt esse vitiosa: ꝛ nō subintelligiṫ: vt h. ꝛ. j. de verb. obli. l. titia. §. idem rn̄de. vbi de hoc plene dixi. Jac. Et vide etiā qd̄ no. ꝑ Dy. ex̄ de regu. iur. c. rationi. lib. vj.

a ¶ Si ita qs. Adde bart. Bal. Ang. ꝛ Jmol. hic.

Si ita quis. [a] Exceptio certe rei ad institutionē vniuersalis nihil operaṫ. h. d. ꝛ est arg. ad questionē ꝙ fit in auṫ. ingressi. C. de sacrosan. ec. s. an ingressus ex pacto possit aliqua excipere ex quo dedicat se ꝛ sua deo.

Si filiusfa. Primo gradu vitiato incipit testamentum a scdo. h. d. Ibi: ab eo substituto. Dy. ibi: exheredat⁹. subaudi ꝛ ab instituto preteritus. Dy. Ibi. inde. i. ab eo gradu. Dy. ibi: vbi. i. a quo dicitur. Dy.

Seruus vxori. Durāte matrimonio ex mortis cā donatione nō trāsit dn̄iū de marito in vxorē. h. d. ibi hereditatis a marito q eum donauerat. Dy. in fi. a marito q penituit donatiōis: alioqn videṫ valere legatū: cū donatio ei⁹ morte sit ꝯfirmata. vt. C. de dona. inter vi. ꝛ vxo. l. vlti. maxime qꝛ donatio cā mortis equiparaṫ legatis. vt. j. q in frau. patro. l. j. §. j. de dōa. cā mor. l. illud. ꝛ seruo legato potest legari. vt. j. de leg. j. l. seruo legato. ꝛ ideo valet legatū. Jac. in glo. j. in fi. Itē quo ad fructus ꝛ ea ꝙ loco fructuū habenṫ. ibi vō ꝙtū ad dn̄ium. vt hic. ꝛ no. C. de dona. inter vi. ꝛ vxo. l. donatiōes. ꝛ. j. ꝑ donato. l. j. §. si pi. Dy. In glo. vlti. in fi. So. vt ibi no. ꝛ vt tolliṫ. j. de leg. j. l. plane. §. si coniunctim.

b ¶ Asse toto. Adde de materia huius. l. Bal. i l. petēs. maxime. C. d̄ pactis.

Asse toto. [b] Institutio directa in testō in codicillis declarata de iure valet. h. d. ibi: habebit ille q̄ fine parte scribiṫ in codicillis. Dy. ꝛ allegabā. l. istā ad talem questionez. Statuto Pergami. caueṫ ꝙ nō possit fieri ꝯtra statutū: nec ordinari ꝑ ꝯciliū dicte ciuitatis: nisi cōcordes fuerint sex partes ex septē partib⁹ ꝯcilij. totū cōciliū concorditer dedit potestatē quibusdā sapientibus ꝙ possent ordinare quicqd eis videreṫ sup certis negocijs: ꝛ ꝙ illud ꝙ ordinareṫ ꝑ eos reducereṫ ad conciliū: ꝛ ẜm qd̄ tunc placeret maiori parti concilij valeret. isti sapiētes aliqua ordinauerūt ꝑ maiorem partē cōcilij: dicebā ꝙ valebāt l3 nō cōcordassent sex partes concilij: qꝛ in primo cōcilio oēs ꝯcordauerāt. ar. hui⁹. l. Et ad materiā huius. l. ꝯcor. s̄. eo. l. si qs ita scripserit hered. ꝛ de leg. ij. l. qsquis. ꝛ. l. his verbis.

Qui nō militabat. In certꝫ reb⁹ facta institutione: ille res tanꝙ ꝑlegate debenṫ: ꝛ heredes institutos ius hereditarium equaliter respicit. h. d. ibi: semisses habere ꝯstitit. i. vtroqꝫ videṫ ꝑ dimidia institut⁹. l3 sit inequalis rerū estimatio. vt. s̄. eo. l. ex facto proponebaṫ. Dy. ibi: adiudicationibus patrimonij cuilibet designati. Jaco. ibi: prestareṫ ab vno alteri. Dy. ibi: quadrantē. i. falcidiaꝫ iure institutionis debitā: que est quadrās. i. quarta pars. Dy. In glo. secus in milite. qꝛ tūc nō diuidiṫ in semisses. vt instit. ad leg. fal. §. cum aūt rō. ꝛ. C. ad leg. fal. l. imponēda. In gl. vt ecce. ibi: centū viginti deberi. intelligo legatarijs nō creditorib⁹: vt cessent verba Dy. statim h̄ scripta in fi. gl. ibi: semissis toti⁹ hēditatis: h̄ exēplū nō vr̄ ꝓcedere: qꝛ cū vniuersa bona valebāt quattuor centū: ꝛ centū viginti sunt in ere alieno qd̄ debet deduci in imponēda rōne legis falci. vt. C. ad leg. falci. l. in imponenda. nō remanēt in bonis nisi ducēta octuaginta ex quib⁹ dimidia pars debeṫ titio. s. centū quadraginta. quorū quarta est. xxxv. si ergo titi⁹ haberet quadraginta vt in exēplo poniṫ: iam haberet quinqꝫ vltra quartā. ꝛ ꝑ ꝯsequēs repelleret ad detractionē falcidie. Jaco. de are. Ol. et Dy. Est ergo opus querere exemplū in quo post solutū es alienū inueniaṫ habere minus quarta dimidie illi⁹ qd̄ supest ere alieno deducto. ꝛ illud patet si ponas bona relicta vni valere cētum ꝛ relicta alij valere quinquaginta. ꝛ in ere alieno esse cētum. Et etiā si ponas bona relicta vni valerēt qnquaginta: ꝛ relicta alij centū: ꝛ in ere alieno esse centū. ꝛ ꝑmulta alia exēpla. Dy. hec reprobatio ꝓcedit: si ponas deberi ob es alienū. Sed glo. pōt etiā recte intelligi ꝙ debeaṫ legatarijs: vt in pn̄ci. glo. dixi. ꝛ tūc cessant oīa ꝓdicta in glo. vl. ibi: creditoꝝ ꝛ legatorum: nam vnus alij debet cautionem prestare de satisfaciendo ꝑ dimidia creditoribus ꝛ legatarijs. Ray.

Lucio. Sequens scriptura declarat precedentē. h. d. Ibi: ꝙ. i. ꝙ vna scriptura ꝑ aliaꝫ declareṫ. Dy.

Filijs heredibus. Idem dicit qd̄ superior §. licꝫ in alijs terminis. Ibi: distributis. s. nominatim. Dy. qd̄ hic nō fuit.

Nihil. Quacunqꝫ parte testamēti institutus sine parte habet residuū assis nō distributū. h. d. ibi: q loco. i. qua parte testamēti. Dy. ibi: assis residuum. i. portionē que de asse vacabat. Dy.

Seius asse. Completo institut⁹ sub noīe relique partis nihil capit toto vacāte in totum admittitur: simpliciter institut⁹ pariter admittiṫ. h. d. cū legibus sequētibus.

Quod si nō fit. In glo. vltima in fine vel dic ꝙ bene dixit nā cum vtrunqꝫ nocet ad semissem hereditatis totaꝫ habet prim⁹ in asse scdi: quartā scds in asse pmi.

¶ Agentes ꝛ consentientes pari pena puniuntur.

Clemens. Patronus dispositio in casib⁹ separatis ad vtrūqꝫ simul ꝯtingentē extendiṫ. h. d. Ibi: heres esset insolidū. Dy. ibi similiter no. ꝙ hec dictio similiter notat oīmodā similitudinē ꝛ ad hoc ꝯcor. qd̄ dr̄ simili ꝯditiōe teneṫ. C. de decur. l. si ad magistratū. lib. x. ꝛ ꝙ agētes † ꝛ ꝯsentientes simili pena teneṫ. extra de offi. deleg. c. j. C. ad le. iul. de vi. l. penul. ꝛ ad hoc etiā facit. s̄. si quis cau. l. ij. §. simili modo. ꝛ habeṫ etiaꝫ hec dictio similiter insti. de nup. in fi. Et ad hoc etiā. C. de neg. gest. l. tutori vel curatori simul nō habeṫ. Et qd̄ dr̄ de similib⁹ ad similia ꝓcedi. s̄. de legi. l. nō possunt. ꝛ ꝙ istud verbū similiter intelligaṫ quo ad oīa sit simile. xxviij. di. c. sicut eīn. de iniust. testa. l. iij. ꝛ. j. de vi et vi arma. l. colon⁹. ꝛ heredis opere videtur que similes sunt. vt. s̄. de ꝯdic. inde. l. si nō sortē. §. libertas. et ex̄ de transla. epis. c. inter corporalia. In ꝯtrariū videṫ ꝙ aliquid dicaṫ simile: si sit simile quo ad gen⁹: l3 nō quo ad speciē extra de rescriptis. c. si gratiose. lib. vj. de fil. pres by. c. ij. li. vj. Primū puto verū esse regulariter. Et de primo significato vocabuli al's improprie ꝛ casualiter ponaṫ ꝛ facit ꝑ testamentis: rescriptis: ꝯctibus: ꝛ statutis vbi sepe poniṫ h̄ dictio similiter. Et de significato hui⁹ dictionis vide in alphabeto.

Si ita scripserit. Sub cōditiōe de preterito ex facto testatoris pendente institutio facta ipsa cōditione deficiēte nulli⁹ est momēti. h. d. ex parte mea: al's ex parte a me ad titiū heredē ꝛc. ꝛ ita ꝓcedant glo. Ol. ibi: recitassem in preteritū. Dy. In glo. et ꝑ etiā in fi. immo dic ꝙ h̄ ad preteritū tēpus fuit relata ꝯditio: ꝛ ꝓpterea defectus eius reddit institutionē inutilē ꝛ existētiā vtilem: vt ꝓalleg. l. ij. s̄. eo. ꝛ de cōdi. insti. l. mulier. §. fi. Dy.

c ¶ Si quis ita. adde baldū in. l. fi. C. de testa. q reputat hāc. l. singularē. ꝛ in. l. anteꝙ. C. cū de suc.

Si quis ita heres. [c] Cōditio nō disponit. h. d. ꝛ facit ad materiā. l. ita stipulat⁹. de verbo. obli. ibi: illo. scilꝫ legitimo. Dy. in glo. vlti. in fi. Et pro ista opi. facit. s̄. eo. l. ex facto etiā. ꝛ. j. eo. l. lucius. Dy.

Si nō lex. Dispositio vni⁹ legis dispositionē alterius nō infringit. h. d. tollitur ergo solū obstaculū leg̃ eliesc̄etie alio remanēte sic tolliṫ obstaculū secus remanēte defectu etatis ad tutelā. C. qn̄ mulier tute. offi. fungi pōt. l. ij. §. j. ꝛ concor. j. de oper. no. nūcia. l. sciēdū. aliud enim est dare aliud solū obstaculū amouere. ex̄ de rescrip. c. cū aligbus. lib. vj. et j. de bono. pos. ẜm tabu. l. bi demum. Ol.

Temporibus. Dispositio pluralis cuius effectus ad vnū restringiṫ ad primum nominatum porrigitur. hoc dicit. Ibi: duobus. ex seruis suis. Dynus. ibi: dederit directo ꝛ pure. Dy. ibi: restitui. ab herede instituto. Dyn. ibi: adire eam scilicet hereditatem. Dy. ibi: cogatur. scilicet heres scriptus. Dy. ibi: perueniat ille seruus. Dy. ibi: eiqꝫ loco scripto. Ol. Dyn. ibi: restituatur. alter vō remaneat in seruitute. Dy. ibi: idemqꝫ seruandum. s. vt possit petere adiri ꝛ sibi restitui. Dyn. ibi: desideraret. al's desiderans. ꝛ tunc deest si qd̄ est supra ꝛ sic cōmuniter. Dyn⁹ ibi sequens. id est cuius nomen posteriore loco scriptum erat. Dy. ibi: ꝛ hic. scilicet posteriore loco scriptus. Dy. ꝛ est hic. §. in fi. argu. ꝙ si plures sunt recepti in aliqua ecclesia sub expectatione. ꝛ vacante ecclesia veniat secundo receptus ꝙ non debeat recipi nisi primo citetur prius recept⁹. ꝑ hoc. j. de bo.

liberto.l.filius.§.penul.Jaco.de are.In gl.vlt.ibi.l.facta.§.fi.Sed illud qñ vni seruo tantũ erat restitutio facienda.Dy.

Si seruo. Libertatis prestãde necessitas imminens testatori heredis necessarij ius rescindit.h.d.Uel breuius.nemo in necessitatib⁹ liberalis existit.Ad qd̃ ɔcor.ĵ.de adim̃.leg.l.rem legatã.vel clarius ſm Dy.Si instituo illum cui necesse habeo prestare libertatẽ:non est mihi heres necessarius ſʒ voluntari⁹.h.d.Ibi:reliquisset:is a quo fideicõmis.libertas debebaẗ.Dy.ibi:idem ꝓbandũ erit.s.ꝙ nõ sit redimenti necessarius heres:ſʒ voluntarius.Dy.ibi:institut⁹ab emptore.Dy.qui manumittere tenebaẗ.Dy.ibi:ꝓpria sua.i.peculiari.Dy.ibi:emptus est eo pacto vt manumittaẗ.Dy.⁊ not.ex hac.l.ꝙ nõ prestat beneficium qui impendit debitũ.⁊ pro hoc.ĵ.de leg.ij.l.vnũ ex familia.§.si de falcidia.⁊ de ritu nup.l.proxima.Jaco.

Vide h̃ ample Joã.de unol.

Titius. Disiuncta posita inter cõditiones dispares quarũ altera dũtarat verificat volũtatẽ testatoris ꝓsumptã resoluiẗ in coniunctã.h.d.¶Et dic ꝙ primo poniẗ thema.Scd̃o duplex questio.Tertio rñsio ad scd̃am questionez:ex qua infert solutionẽ ad primã:tacite etiã questioni respõdendo.ibi:aut ꝑ et.Dy.ibi:heredes esse possint.qd̃ verũ est vt.ĵ.patebit.Dy.ibi:adiecti.ita ꝙ admittanẗ tanq̃ coheredes istius titij.ibi:rñdi.hic respondet secũde questioni q̃ est in textu ibi:igiẗ.hic ꝑ modũ illationis rñdet prime questioni.ibi:heredes non erunt ex substitutione:lʒ frater liberos nõ habuerit.ibi:quẽq̃ heredẽ.i.coheredẽ.Dy.ibi:eo amplius.i.non solũ si frater adiret.Dy.ibi:nã prudẽs cõsilium.similiter.ĵ.de questioni.l.ĵ.§.fi.Jaco.ibi:tacite ab intestato.Dy.In glo.ĵ.ibi:ꝑ responsionẽ huius.l.⁊ hoc fit ex cõiectura mẽtis testatoris.Jaco.vt dicta.l.generaliter.de insti.⁊ substi.Et dic ſm Jac.de ra.aut disiuncta poniẗ inter cõditiones quarũ vnaquaqʒ reddit voluntatẽ testatoris verificatã.Et tũc ꝓprie accipiẗ.vt.l.si qs.⁊ de condi.⁊ demõ.l.cũ pupillus.§.disiuncta.Si v̊o disiuncta poniẗ inter ɔditiones quarũ vnaquaqʒ nõ reddit dispositionẽ testatoris verificatã vel vnã reddit ⁊ aliã nõ:⁊ sic sunt cõditiones dispares:tũc resoluitur in copulatiuam:vt hic.⁊ dicta.l.generaliter.Jaco.de ra.in glo.tacite.s.ab intestato:naʒ in testamẽto non sunt scripti.vt.s̃.eo.l.ex pacto.Et facit ista glo.expresse ꝙ si testator rogat heredem restituere hereditatẽ si decesserit sine liberis:vel si dicat.Si heres decesserit sine liberis talem substituo.ꝙ si habeat liberos nõ ꝓpter hoc possit hereditatẽ ex testamẽto vẽdicare.Jaco.Contrariũ tamen videtur notari.ĵ.de lega.ĵ.l.filiussa.§.cũ erit.Ol.¶Posses dicere ꝙ dictũ glo.⁊ Jaco.de are.ꝓcedat qñ heres scriptus ante aditã hereditatẽ decessit cũ liberis.Si autez hereditatẽ adijsset:tũc eaz ex ꝑsona sua ad liberos suos transmitteret.ꝑ §.in nouissimo.C.de cadu.tol.⁊ de inof.testa.l.qui in priorib⁹ ⁊.l.si auia.de iure deliberã.Ray.

Jam dubitari. Suũ institutũ sub cõditione potestatiua q̃ sola declaratiõe voluntatis impleẗ exheredari non impedit in cõditionis defectum:quare suũ ꝑdit beneficiũ abstinendi.h.d.Ibi:heredes essent.i.declarauerint velle esse heredes.Dy.ibi:visum erit.s.testatori.Dy.ibi:primũ.q2 prima ratio.Dy.ibi:eius filij.Dy.ibi:expectantis ⁊c.Dy.al's est in littera expectato.ibi:deinde.scd̃a ratio.Dy.ibi:in ꝓposito.s.quando institutus sub ɔditiõe si volẽt.Dy.ibi:si voluerint.i.declauerint se velle heredes esse.Dy.ibi:iam.i.ex quo declarauerint se velle heredes esse.Dyn.ibi:heredes extiterint.et ideo nõ habẽt facultatẽ abstinendi de iure pretorio vel ciuili.Dy.ibi:pereant aĩo se immiscẽdi hereditati paterne.Dy.in fi.q2 heredes facti sunt solo animo:ita ꝙ ꝑdiderũt bñficium abstinendi.Dy.in glo.i.nõ sine causa.ibi:vel dic h̃ videẗ bona.Dy.ibi:nõ verbũ subiungitur.⁊ dices nõ ab re hic substitutus subiungiẗ.i.substituẽ.velut excessus.s.a filio.i.ꝓcessus a filio.precedit em̃ filius eum:⁊ per hoc excedit.Ol.Ibi:non est excessus ab re:quasi dicat non sine causa iuri consona appellatur excessus talis exheredatio:si nolit esse heres exheres esto.Ol.tamẽ sine tot subauditionib⁹ magis mihi placet prima expositio glo.⁊ videtur mihi amica littere ⁊ menti iurisconsulti.¶In glo.vlti.ibi.l.eum qui bonis:quia illud qd̃ inducit additionem in extraneo inducit immixtionem in suo:vt dicta.l.eum qui bonis.Jaco.in eadem glo.ibi:aut iustius aut est dubium:⁊ tunc si potestatiua dependet ex sola voluntatis expressione:vt in casu nostro nõ licet ea impleta.i.volũtate declarata repudiare.vt hoc.v̊ si.non ab re pendet ex actu extrinseco vt si ascenderet capitolium vel si decem det in du-

bio videtur velle purificare conditionem non autez adire.vt dicta.l.si quis ita heres.⁊ ibi nota.⁊.ĵ.de cõdi.institu.l.si pupillus.Dy.vt plene dixi ⁊ nota.dicta.l.ĵ.§.ĵ.s̃.de condictio.cau.data.ibi:vt non sit necessarius.hec glo.verũ loquitur:lʒ alia glo.que est.s̃.eo.l.cornelius.contrarium innuat esse male:vt ibi no.dixi.

Ex vncijs. Ratio calculi facit vt quot vncias consequor ex hereditate diuisa in vigintiquattuor vncias:illarum medietatẽ consequar diuisione facta in duodecim tm̃.h.d.

Si qui soluendo. Institutus ante euentum conditionis nõ est heres:⁊ qui semel extitit heres ꝓpter adiectum desinere esse non potest.hoc dicit ibi:esse non potest.scʒ titius.Dy.

Si socius. Legatum relictum seruo heredis vel etiam cõmuni testatori ⁊ heredis pure:est inutile.secus si sub conditione ⁊ eius contrarium est in institutione.hoc dicit.Ibi:⁊ sine libertate legabitur ⁊ valebit legatum si inuentus fuerit liber vel alienatus in cõditionis euentuz.Dy.ibi:heres institui.⁊ pure.Dyn.In glo.vlti.ibi:non ei legatur a nõ herede instituto.Ol.in fi.sic legaẗ domino ⁊ seruo eadem res.vt.ĵ.de lega.ĵ.l.si seruo meo.⁊ de leg.ij.l.si mihi pure.Ol.

Testamento. Legis dispositio fortior est q̃ hominis prouisio.hoc dicit.Dy.ibi:decreuit.ex eo qd̃ deterit domini mortem.Dy.ibi:non ex testamento.sic.ĵ.de statuliber.l.si peculium.§.de illo.Ol.ibi:licet.id est licitum est.Dy.In glo.vltima ibi.§.qui fideicõmis.⁊.l.pater filio.Dyn.in fi.sed certe immo fit de necessario voluntarius.qd̃ potest vt ibidem:⁊.s̃.eo.l.pater.⁊.ĵ.ti.ij.l.fina.§.fina.Secus ecõtra:vt h̃.⁊ de hoc nota.dicta.l.pater.s̃.eo.Dy.vel dic vt no.s̃.de libe.⁊ posthu.l.gallus.in fi.glo.⁊ per Dy.

Imperatorem. Imperatoris maiestas delictorũ nõ debet esse auctoritas.h.d.Ad hoc concor.C.si aduersus vendit.l.ĵ.in fi.⁊ de indicta vid.tol.l.ij.

Paucumeuius. Al's incipit in cognitionibus ⁊ breuiter.h.d.Prefatio presumptionem voluntatis inducit ⁊ rumor falsus nõ nocet.Uel dic ſm Dy.defectus cause finalis reddit secundum testamentũ nullũ ex voluntate presumpta:ratione prefatiõis secundi testamenti.Dy.ibi:contingere non potuit.scilicet hereditas mea.al's est in littera.id est nõ potui habere heredes ibi:hac prefatione.i.his verbis in secũdo testamẽto expressis Et sic not.attendi verba prefationis causam ei⁹ qd̃ post prefationẽ sequitur continens.vt.ĵ.de adimẽ.lega.l.alũne.§.vl.Ol.Et dixi.ĵ.de verborum obligati.l.titia.§.idem responde.ibi:paucumeuia instituta in secundo testamẽto:que credebatur per testatorem mortua:⁊ tamen viuebat.Ol.ibi:modus id est causa.Dy.ibi:ei.scilicet paucumeuie scripte in p̃mo testamento.Ol.Item nota ꝙ falsus rumor non nocet.pro hoc C.de testamẽ.mili.l.si cum vl'in vtero.⁊ in brocardis de mendacio rubricella.arg.de falso rumore.⁊ vide in alphabeto dictione rumore.Et per Odofr.in summa Azo.de repudijs.in additio.ipsius Odofr.Dy.et ad hanc.l.ɔcor.quaten⁹ loquiẗ de falso rumore.extra de eo qui cogno.cõsang.vxo.sue.c.sup eo.xj.q.iij.c.q2 in cunctis.Nam ad dictũ vni⁹ facile sequitur multitudo.ex̃ de purga.canonica.c.cũ in iuuentute.rumor em̃ nõ nocet nisi opere cõpleatur.extra de accusatio.c.cum dilecti.vnde si rumor est ꝙ aliquis sit excõicatus:si celebrat non efficitur irregularis nisi aliter ad eius noticiã peruenerit.vt no.ex̃ de cleri.excõmu.ministrã.c.illud.in glo.que incipit.sed si papa.In contrarium est quia falsus rumor excusat vxorez a pena adulterij.vt.ĵ.de adulte.l.miles.§.mulier.⁊ al's excusat.vt.ĵ.de acqui.here.l.si quis mihi bona.§.plane si rumor.Posset dici ꝙ rumor excuset vsqʒquo veritas detegaẗ.⁊ ita intelligunẗ predicta iura.¶Itẽ ea que fiunt ꝓtextu falsi rumoris retractantur sine aliqua cause cognitione.xxxv.q.vlt.c.veniam.in ter.⁊ glo.Item quando rumor affert secum veritatem.extra de elec.c.vbi periculum.§.penul.lib.vj.Item vide qd̃ nota.in Spe.de instru.editio.§.cõpẽdiose.v̊.quid si is qui fecit testamentum.Et quid si rumor.quid fama.quid scãdalum.vide Inno.extra de accusa.c.qualiter.ij.Et quod plene notaui.C.de accusatio.l.ea q̃dẽ.quid si papa audiẽs quẽdã prelatum mortuũ falso rumore cõtulit eius dignitatẽ alteri.nunquid comperto ꝙ viuit valebit talis concessio.dicit ꝙ nõ.vt no.ꝑ Archi.extra de prebẽ.c.cũ in illis.lib.vj.Facit ꝙ

si aliqui s

si aliquis sit effectus qui falso rumore credebatur peritus cum esset fatuus: ꝙ nõ valeat electio. ꝛ ita no. in glo. dicto. c. veniã xxxv. q. vi. Itẽ allega. hec. l. in argu. si aliqs sit occisus ꝛ titius minatus erat de eo occidendo ꝙ presumatur eũ occidisse: nã ꝛ hic verba prefatiõis operantur qđ forte verũ est si ille minas suas ꝯsueuit ad effectũ deducere. ꝑ hoc. j. de do. exce. l. apud celsum. in prin. ꝛ qđ ibi no. ꝛ ex quib. cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. quis ergo. s. ex qui. cau. maio. l. iij. ꝛ. l. antepe. ꝛ. C. qđ metus cau. l. metum. ꝛ ibi plene dixi. ꝛ si quis impera. maledi. l. vnica. ꝛ no. de hoc in Specu. de ꝓsum. §. j. v. sz pone. ꝛ v. sequẽ.

De vulgari ꝛ pupillari substitutione. Rubrica.

1. Substitutionum species quot sunt.
2. Substitutio obliqua que dicatur.
3. Substitutio directa diuiditur in quinqꝫ partes.
4. Substitutio vulgaris quare dicatur.
5. Substitutionis vulgaris quot sunt species.
6. Uulgaris substitutio ꝑ que verba concipiatur.
7. Effectus vulgaris substitutionis quis dicatur.
8. Uulgaris trahitur solum ad bona substituentis.
9. Substitutus vulgariter an excludat matrem.
10. Uulgaris substitutio requirit aditionem ex testamento.
11. Substitutio vulgaris quando expirare dicatur.
12. Substitutio pupillaris expressa quando expirare dicatur.
13. Suitas cõfirmat tabulas pupillares.
14. Coheredis extranei datio nõ cõfirmat tabulas pupillares.
15. Jus accrescendi an habeat locum inter succedẽtes eo iure.
16. Substitutio vulgaris tacita an expiret rupto testõ paterno.
17. Substitutio vulgaris ex vi verborum an includat institutionem affirmatiuã.
18. Substitutio vulgaris tacita que continetur in expressa pupillari an expiret post pubertatem.
19. Bona impuberis aliunde ꝙ̃ a patre obuenta an in vulgari tacita inclusa in pupillari expressa veniant.
20. Prelegata an veniant in vulgari substitutione.
21. Ordo an attendatur in vulgari sicut in pupillari.
22. Argumentum an valeat de exemplo ad originale.
23. Uulgaris expressa an excludat patrem.
24. Uulgaris tacita contenta in expressa pupillari an expiret si postea filius emãcipetur.
25. Pupillaris substitutio vnde dicatur.
26. Dignitas per quam quis se eximit a patria potestate an faciat finiri pupillarem substitutionem.
27. Jus antiquum an corrigatur per pupillarem substitutionẽ.
28. Filius impugnans testamentũ patris an perdat legatum.
29. Exheredatio potest fieri bona mente.
30. Substitutio fideicõmissaria an possit fieri exheredato.
31. Filio in legitima an possit substitui.
32. Substitutio pupillaris quare fuerit inuenta.
33. Substitutionis pupillaris effectus quis dicatur.
34. Substitutio pupillaris an duret si pupillus institutus adeat: postea abstineat.
35. Substitutio pupillaris quibus verbis concipiatur.
36. Substitutio pupillaris fit per verba affirmatiua.
37. Substitutio pupillaris qualiter finiatur.
38. Fiscus capit bona impuberis deportati.
39. Pupillus de crimine capitali an dãnari possit.
40. Testes quattuordecim an requirantur in testamento paterno in quo pater substituit filiũ pupillariter.
41. Pupillaris expressa an hodie excludat matrem.
42. Pater tenetur filio legitimam relinquere.
43. Debitum ꝑ legẽ nulla hominis prouisione tolli potest.
44. Substitutio pupillaris tacita an excludat matrem capacẽ.
45. Substitutio pupillaris tacita an excludat matrem nõ capacem hereditatis filij.
46. Substitutio pupillaris cõtenta in vulgari expressa facta nepoti ab auo an excludat patrem.
47. Substitutio pupillaris tacita an excludat fratrem pupilli.
48. Substitutio pupillaris tacita an excludat auiam.
49. Substitutio pupillaris tacita an excludat matrem quando frater impuberis est substitutus.
50. Substitutio pupillaris tacita si fiat a patre arrogatore an in vulgari expressa contineatur.
51. Substitutio vulgaris expressa si nõ valet an valeat pupillaris tacita in ea contenta.
52. Pupillaris substitutio an excludatur si pupillus intret religionem.
53. Pater an possit filium destinare religioni.
54. Substitutio pupillaris facta minus solẽnis ꝙ̃ in testamẽto an valeat iure fideicõmissi.
55. Testator dicẽs pupillo: pupillariter substituo an valeat substitutio.
56. Filius naturalis an possit pupillariter substitui.
57. Substitutio exemplaris quare dicatur.
58. Mater quare potest facere exemplarem substitutionem.
59. Pupillaris substitutio an possit fieri exheredato.
60. Substitutionis exemplaris effectus quis dicatur.
61. Substitutio exemplaris an possit fieri surdo vel muto.
62. Substitutio exemplaris an possit fieri prodigo.
63. Pater ꝛ mater substituentes exẽplariter an possint seipsos substituere.
64. Furioso impuberi an possit fieri substitutio exemplaris.
65. Substitutio exemplaris tacita an contineatur sub pupillari expressa.
66. Substitutio exemplaris tacita an contineatur sub vulgari expressa.
67. Substitutio exemplaris facta filio impuberi an cõtineat vulgarem.
68. Filius an possit patri furioso exemplariter substituere.
69. Substitutus an possit agere ad supplementum legitime.
70. Substitutio exẽplaris an excludat matrem.
71. Substitutio exemplaris de quibus fratribus fieri debeat.
72. Pater an possit substituere vnum ex fratribus filij furiosi alijs preteritis.
73. Substitutio exemplaris an possit fieri ꝓdigo effecto furioso.
74. Substitutio breuiloqua ꝛ reciproca quare dicatur.
75. Substitutio breuiloqua quibus verbis cõcipiatur.
76. Substitutio breuiloqua quare fuit inuenta.
77. Substitutionis breuiloque quis sit effectus.
78. Substitutiones contente in breuiloqua an sint tacite vel expresse.
79. Substitutio breuiloqua an diuidatur in tacitam expressam.
80. Dispositio inutilis an ex postfacto confirmetur.
81. Inequalitas rerum an impediat substitutionẽ breuiloquã.
82. Substitutio reciproca facta a milite duobus paribus habet in se vulgarem ꝛ pupillarem.
83. Fructus percepti iudicio testatoris nõ veniunt in fideicõmissaria substitutione.
84. Substitutio compendiosa que sit.
85. Substitutio compendiosa quare dicatur.
86. Substitutionis compendiose que sit natura.
87. Substitutio exemplaris an cõtineatur in compendiosa.
88. Gener obtinet locum filij.
89. Nobilitas consistit in diuitijs antiquis.
90. Regnũ de iure cõmuni dicitur indiuisibile.
91. Conditio penalis apposita instituto an intelligatur repetita in substituto.
92. Filij qui dicantur excludere substitutum.
93. Spurij nõ merentur appellari filij.
94. Naturales filij excludunt substitutum.
95. Filij naturales ꝛ legitimati an succedãt in feudo.
96. Substitutio fideicõmissaria quare fuit inuenta.
97. Heres cõpulsus an perdat prelegata.
98. Bona heredis an veniant in fideicõmissaria restitutione.
99. Pater an possit substituere filiũ in dotem.
100. Prelegata an veniãt in fideicõmissaria restitutione.

Super rubrica. Ista rubrica partita est in duos titulos in institutiõe vnus de vulgari alius de pupillari substitutiõe. ꝛ videas vtrobiqꝫ Azo. in summa. ꝛ. C. eo. est vnus titulus tm̃. scz de impube. ꝛ alijs substitutionibus. ꝛ ibi latius ꝑ Azo. in summa. ꝛ ꝑ Hosti. in summa. de testamẽ. §. qs sit effectus. vsi. substitutionẽ. ꝛ ꝑ Bartho. Inno. ꝛ Hosti. extra de testa. c. raynutius. ꝛ eo. ti. c. j. lib. vj. ꝛ ꝑ Jo. and. Archi. ꝛ Cardi. ꝛ de substitutiõe posthumoꝝ plene videas in. l. gallus: maxime in vltima magna distinctione. Et an valeat substitutio filio putatiuo quẽ apparet postea fuisse ꝑ eũ suppositũ. dic ꝙ sic. vt. j. de his qui. vt indig. l. cũ tabulis. ꝛ q2 eius institu. est pro nõ scripta. ff. ad carb. l. j. §. si. ꝛ in ꝓ nõ scriptis locus est substitutioni. C. de cadu. tol. l. j. §. in primo. lz. l. si pater. C. de heredi. insti. videatur ꝙ talis inscriptio valeat: lz bona auferantur ei tanꝙ̃ indigno. Et ab ipso Azone traxit ordinẽ suũ Acc. in glo. magna in insti. de pupillari substitutione. §. ij. q̃ est vtilis ad istam materiã. ꝛ exinde postea traxit originẽ ꝛ ordinẽ suũ. Dy. qui (non diminuto alterius honore) pre alijs illuminauit

Albericus super prima parte Infortiati.

istam materiã: cuius dicta quidã habẽt hic sup rubrica: alij habẽt .ĩ. eo. l. in pupillari. Et q2 ista materia inter oẽs corporis iuris est sicut mare anglicanũ .ſ. pfunda: vtilis: subtilis: ⁊ p ↄ̃ns periculosa ⁊ quotidiana. vt .ĩ. de lib. leg. l. legaui. ibi: quotidiana em̃ hec sunt. ⁊ etiã vtilis quo ad bursas aduocatoꝝ: sicut exptus sum in magnis hereditatib⁹. vnde põt dici mare magnũ ⁊ spaciosum in quo sunt reptilia quasi sine numero: ideo lʒ hanc materiã satis diffuse tractauerim. C. de im pub. ⁊ alijs substi. l. precibus. adhuc hic pleni⁹ ꝑpter aliqua postea occurrentia mediãte auxilio diuino tradere ⁊ enucleare decreui: sequẽdo stilũ Dy. ⁊ illoꝝ a quib⁹ traxi: ⁊ quẽ secuti sunt oẽs istã materiã tractãtes: ⁊ quã totã materiã explicabo p cõtraria ⁊ questiões ⁊ aliquas distinctiões. ¶ Primo querẽdo quot sunt species † substitutionũ: ad qđ rñdeo ꝙ 1 suo due: directa ⁊ obliqua seu fideicõmissaria. directa dr̃ per quã directe succedit testatori: ⁊ nõ p mediũ. hoc est nõ de manu alteri⁹: sʒ nuda animi destinatiõe fit heres: ⁊ rex hereditariarũ dominiũ integrũ ↄ̃sequit̃ sine alicui⁹ partis diminutione: ⁊ sine corporali earũ apprehensione. vt. l. cũ heredes .ĩ. de acqui. pos. ⁊ de acqr. here. l. p herede. ⁊ C. de iur. delibera. l. si aiuta. ⁊ sic acquiret̃ p institutionẽ directam. vt patet .ĩ. eo. l. ex duob⁹. §. filiũ. arguendo ex. l. qui liberis. §. hec verba. ⁊ l. pa terfa. .ĩ. e. nã substitutio directa nihil aliud est ꝙ̃ ↄditionalis institutio. vt. d. l. qui liberis. ⁊ .s̃. de libe. ⁊ posth. l. gallus. Sicut ergo ex institutione pura vel ↄditionali purificata: solo aio sine alicuius facto acqrit̃ dominiũ rerũ hereditariarũ: vt dicta. l. cũ heredes. ⁊ insti. de here. quali. ⁊ dif. §. vl. sic ⁊ ex substitutione postꝙ̃ effectũ habere cepit. ⁊ h̃ est qđ dr̃ in. l. in rõne. §. si filio .ĩ. ad leg. fal. vbi dr̃ substitutos reuocandos ad 2 intellectũ institutionis. ¶ Obliqua † nõ dr̃ p qua succedit̃ alicui p mediã ꝑsonam de cui⁹ manu pcipit bona cũ retentione quarte partis. vt .ĩ. eo. l. coheredi. §. cum filie. ij. rñ. ⁊ de ista obliq̃ h̃ pncipaliter nõ tractat̃: sʒ tractat̃ .ĩ. ad treb. de hac tamen etiam dicã .ĩ. vltimo loco. Et hui⁹ oblique natura est ꝙ ad eã trahat̃ que a fideicõmittẽte obueniũt: vt. d. §. cum filie. ibi neqꝫ fideicõmissario ꝑprie facultates ⁊ fruct⁹ eoꝝ. vt .ĩ. de leg. ij. l. cũ pater. §. titio. ⁊ l. imperator. §. cũ quidã. de quo plene dic vt no. ⁊ dixi. C. ad trebel. l. iubemus. et ideo est q̃stio an extendi possit ad debitam iure nature. de quo plene no. ⁊ dixi C. de inof. testa. l. qui in priorib⁹. ⁊ tangit̃ .ĩ. eo. l. j. p Dy. ⁊ dicã in vltima questione toti⁹ isti⁹ tractat⁹. ¶ Redeamus igit̃ ad 3 directam † q̃ est pr̃cipalis nostra materia: ⁊ dic ꝙ diuidit̃ in qnqꝫ partes .ſ. vulgarẽ: pupillarem: exemplarẽ: breuiloquã siue reciprocã: ⁊ cõpẽdiosã: que oẽs sunt directe. Et sicut .s̃. dixi ista diuisio habet̃ ab Azo. in summa de impuber. ⁊ alijs substi. ⁊ a glo. insti. de pupil. substi. §. ij. Sed cõtra istam diuisionẽ opponit Guil. de cunio: qui in hac materia multa vtilia ⁊ subtilia tradit: q2 quelibet diuisio debet esse bimẽbris. vt .s̃. de. rerũ diui. l. j. in pn̄. pma autẽ habet quinqꝫ mẽbra: ergo nõ est bona. Sed rñ. fm̃ eũ ꝙ reducibilis est ad bimẽbrẽ. qđ patet: q2 in substitutionib⁹ duo tpa attendunt̃: vnũ ante aditã hereditatem. ⁊ tũc habet locũ vulgaris. aliud post aditam hereditatẽ: ⁊ habet locũ pupillaris. vt. C. de impuber. et alijs substi. l. post aditã. ⁊ .ĩ. eo. l. sʒ si plures. §. sʒ si ex asse. ⁊ §. filio. cũ si. Et alie etiã substitutiões ad ista tpa reducunt̃: nã in exemplari: si hereditas non adit̃ succedit vulgaris: ⁊ post aditionẽ alia q̃ respicit effectũ pupillar̃. ⁊ idẽ in breuiloqua ⁊ cõpendiosa. vt. C. de impub. ⁊ al. substi. l. precibus. ij. rñ. ⁊ .ĩ. plene dicet̃. Ideo ergo tot mẽbra sunt posita: vt clari⁹ tradetur hec materia. ad qđ insti. quib⁹ modis insti. infir. §. ex eo. ⁊ in vsib⁹ feudo. de noua fidelitatis forma. c. vno. Deinde opponit ⁊ destruit vulgarẽ multis modis. Primo p. l. nam vulgaris inest pupillari. vt .ĩ. de verbo. signifi. l. in vulgari. ergo nõ debet dici vulgaris sʒ pupillaris. ꝑprie võ ⁊ stricte sumpta est species substitutiõis p se: vt hic. nam vulgaris respicit cõmunẽ vsum loquẽdi actiue ⁊ passiue. pupillaris võ actiue sʒ nõ passiue. vt .ĩ. in tractatu cuius licet pleni⁹ dicam. Itẽ destruit vulgarẽ p rõnes: sic. Ille qui potest certam dispositionem facere non debet eã facere dubiam ⁊ incertam p cõditionis euentũ. vt .ĩ. de cõdi. insti. l. cũ seruus. sed q facit vulgarem facit dispositionẽ dubiã p ↄditionis euentũ quã potuit facere certam: ergo non pcedit de iure. Sol. l. cum seruus. loquitur in casu speciali .ſ. in seruo ꝑpter fauorẽ libertatis: ⁊ secus esset in alieno. vt ibi no. nam in substitutione libere persone: quelibet conditio põt apponi. vt .s̃. tit. pri. l. in tempus. et l. hereditas ex die. ⁊ de liber. ⁊ posthu. l. si ita. §. fina. ¶ Item oppo. de. l. ex facto etiã agitatũ .s̃. tit. primo. vbi vulga. de iure nõ pcedit fm̃ vnam lecturã. Sed respõdeo ꝙ illa lectura est falsa: ⁊ tene ibi opinionem Azo. ⁊ non ob. sed ↄcor. ¶ Itẽ op. ꝙ ille qui facit vulgarem substitutionẽ heredi. adimit̃ instituto inuito. contra. l. iij. §. fina. ⁊ l. ex parte .ĩ. de adimẽ. leg. ⁊ .s̃. de his q̃ in testamẽ. delen. l. j. Sed respõ. aut queris vtrũ tacite posset: ⁊ dico ꝙ nõ: vt in contrarijs. si võ adimatur expresse: tũc nolenti adimit̃. ⁊ sic nõ ob. contraria. inuito aũt nõ adimit̃: nisi fingatur non data. ⁊ C. de cadu. tol. l. j. §. p secundo. ¶ Item op. ꝙ vulgaris nõ pcedat. nam institutio heredis non debet dependere ex alterius volũtate: immo dicitur captatoria. vt. C. de testamẽ. mili. l. captatorias. ⁊ .ĩ. de leg. j. l. captatori. cum si. sed in arbitrio instituti est excludere substitutum vulgariter: igitur ab heredis voluntate dependet: cõtra. ll. pdictas. Sʒ respõdeo ꝙ substitutio vulgaris hʒ duos casus: vn⁹ est si institut⁹ adire nolit: ali⁹ si non possit fm̃. l. sʒ nõ ob contrarium. fm̃ pmũ sic. Sed dico ꝙ heredis institutio non dependet a volũtate libera ⁊ absoluta alicuius: sʒ a tacita a contrario sensu sumpta sic. vt .ĩ. de leg. iij. l. fideicõmissaria. §. si sit fideicõmissariũ. ⁊ facit .ĩ. de leg. j. l. si ita legatũ. §. j. Et qđ plene no. de leg. ij. l. j. Preterea cõtraria loquũtur in eodẽ gradu institutionis: hic in plurib⁹ quorũ vnus est in defectũ alterius honoratus: ⁊ sic non est captio: sed ꝑprij honoris repudiatio. Adhuc op. contra istã vulgarem: q2 in ea est reperire dependentiã vltime volũtatis contra. l. vltimã .s̃. cõmunia pdic. dependet enim ab instituti volũtate vt pdictum est. Sol. dicta. l. fina. loquit̃ ꝙ vltima volũtas post diem cedẽtem nõ depẽdet vt ibi. sed ante sic. vt dicta. l. in tempus .s̃. de heredi. instit. l. ⁊ hereditas ex die. ⁊ .ĩ. quãdo dies leg. ced. ⁊ p totũ. C. de cadu. tollen. l. j. §. sin autem. ¶ Item oppo. contra ipsam vulgarem: quia p eam datur occasio captãde mortis instituti. contra. l. pactum. ⁊ l. vltima. C. de pactis. ⁊ de inuti. stip. l. ex eo. Sed dic ꝙ illa non est sola ratio quare pactũ improbatur. Sed est alia ratio finalis que ibi redditur: q2 libera testandi facultas auferebatur per pactum cõtra. l. iij. .s̃. de testamẽ. erat etiam alia ratio: quia disponebatur de reb⁹ alienis contra domini voluntatem. Non ergo occasio mortis captande est sola ratio que dispositionem improbet: nam in dubio nõ presuminus delictũ .s̃. p socio. l. merito. ⁊ .ĩ. de pe. l. absentẽ. ⁊ per Dy. extra de regu. iur. c. in obscuris. lib. vj. Item adhuc destruo hanc vulgarem: nam qui eam facit videt̃ velle habere duos heredes insolidum contra legẽ .ĩ. de regu. iur. qđ ↄtra rationẽ. §. vni p solido. So. verũ est ꝙ quis non potest facere duos heredes insolidum in concursu: sicut nec dominiũ potest esse simul ⁊ semel penes duos insolidũ. vt .s̃. cõmo. l. si vt certo. §. si duob⁹ vehiculum. ⁊ .ĩ. de castren. pecul. l. hereditatem. §. pater. sed vnũ in defectũ alterius bene potest instituere: vt hic. ⁊ .ĩ. de acquirẽ. here. l. queadmodũ. ⁊ de bo. posses. fm̃ tab. l. ij. §. defertur. ¶ Contra hoc oppo. ꝙ lex dicit institutum cũ substituto concurrere. vt .s̃. de here. insti. l. si pater. ⁊ insti. de vulga. substi. §. fi. Sol. illud ꝑpter euitandã repugnantiã iurium ⁊ sedandam discordiam rationum. Ibi em̃ ex vna parte erat testatoris opinio: ex alia veritas. vnde repugnant iura dicentia veritatem preualere iurib⁹ dicentibus opinionẽ preualere: ⁊ ecõtra. vt .ĩ. pro empto. l. ij. §. si sub conditione. ⁊ de acqrẽ. here. l. is qui putat. ⁊ l. heres primo. et ibi no. verũ: quia plus operatur veritas ꝙ̃ opinio: plus habet de hereditate dominus serui qui habebat veritatẽ p se. Fit ergo concursus ꝑpter sedandam istã iurium discordiã: vt ⁊ ibi dixi. Et ad hoc facit optimũ simile .ĩ. de ↄiungẽ. cum emãci. libe. l. j. ⁊ qđ ibi no. Et .s̃. de libe. agno. l. ij. §. quia plancianum. ⁊ de libe. ⁊ posthu. l. gallus. §. ille casus. cũ simi. Sed adhuc in isto ꝙ substitut⁹ cũ instituto cõcurrat. vt .ĩ. eo. ti. l. fina. Dicũt quidam ꝙ ibi speciale: qđ non placet. ⁊ ideo dic ꝙ ibi institutus ⁊ substitutus concurrunt in parte repudiata: ibi. non in adita: vt hic. Sed ad hoc videtur ꝙ concurrant .ĩ. de bonis liberto. l. si libertus patrono. Respondeo cõcordãdo iura ꝙ est promptũ. in auf. de exhi. reis. §. fi. coll. v. ⁊ C. de inofficio. donatio. l. j. Qđ ⁊ ibi substitutus admittitur in parte repudiata non in adita. vt .s̃. dixi ⁊ scripsi in dicta. l. si libertus patrono. ¶ Alterius oppo. ꝙ nõ solum cũ instituto concurrat: sed ipsum repellat. vt. C. de hered. institũẽ. l. iij. In primo casu. Sol. illud operatur error testantis ⁊ dispositio expssa que non vult ꝙ per seruum alij queratur hereditas: sic ⁊ al's heres legitimus repellit datiuum ex voluntate testatoris expressa. vt .s̃. de heredi. institũẽ. l. si quis ita heres instituat̃: al's incipit si ita heres instituatur. al's incipit si ita quis. in vltima charta ipsius tituli. ¶ Item adhuc oppo. ꝙ vulgaris non procedat: nam omnis substitutio est conditionalis institutio. vt. l. gallus. §. j. .s̃. de liberis ⁊ posthu. ⁊ .ĩ. ad leg. falci. l. in ratione. §. si filio. ergo cõuertendo consequẽs ⁊ antecedẽs qđ fieri debet. vt .s̃. de dolo. l. j. §. dolum .ĩ. de regu. iur. l. omis diffinitio.

¶ Quot sunt species substitutionum due: videlicet directa ⁊ obliqua.

¶ Obliq̃ substitutio dr̃.

¶ De directa substitutione.

diffinitio. et de verbo. signi. l. fina. Omnis conditionalis institutio est substitutio. arg. dicte. l. in tempus. s. de here. institue. ergo hic substitutio est superflua. Respon. quod arg. locum habet cum solus sit unus gradus: at hic plures. et ideo una non est alia et pro hoc. j. eo. l. j. et l. potest. et instit. de pupil. substi. in princip. ¶ Item destruo vulgarem sic: illud quod in alterius defectu sortitur effectum non debet cum eo comunionem habere. vt. j. quando dies leg. ced. l. huiusmodi. et de verbo. obli. l. inter stipulantem. §. sacramenta. si cer. peta. l. si pecuniam. de condi. inde bi. l. iulia. et de solu. l. qui res. §. aream. sed vulgaris substitutio per institutionem rumpitur. ergo non debet appellari institutio. Sed respondeo quod verum est quod eius comunionem realem habere non potest: sed verbalem sic. sic et alias si lego titio fundum: et si ante decesserit quam accipiat lego seio: acceptatio titij excludit seium: ergo in effectu comunionem non habent: et tamen ambo legatarij nuncupantur. vt. j. de adimen. leg. l. iij. §. j. ¶ Item oppo. quod vulgaris non procedat: nam continet contraria: ergo non admittenda. vt. j. de reb. dub. l. si is qui ducenta. §. vtrum. et de verbo. sig. l. hec verba. continet enim affirmationem et negationem que sunt directe contraria vt dicto. §. vtrum. et de verbo. ob. l. si ita stipulatus. in fi. quod contineat patet ex verbis: si heres non erit. ecce negatio. talis sit heres. ecce affirmatio. Sed respondeo quod circa idem contraria non concurrunt vt in contrarijs. sed circa diversa sic. nam sunt contradictoria: quia negatio respicit personam instituti: et affirmatio personam substituti. ¶ Ultimo oppo. quod vulgaris non procedat: nam actus vulgaris est improbatus a iure. vt insti. de suc. cogna. §. vulgo. s. de sta. ho. l. vulgo. Sed respondeo quod aut actus vulgaris producit effectum legitimum siue licitum et approbatum a iure. vt. j. ad le. fal. l. in ratione. §. quod vulgo. s. de admi. tuto. l. vulgo. j. de fur. l. vulgaris. et de verbo. sig. l. in vulgari. cum si. et tunc habet locum vulgaris substitutio que licitum producit effectum et a iure approbatum. Si autem actus vulgaris producit effectum illicitum et a iure improbatum: locum habet contraria. ¶ Expeditis oppositionibus circa vulgarem: † continuemus materiam per questiones. Primo ergo quero quare dicatur vulgaris. Glo. in insti. de vulga. substi. super rubrica. et Azo. in summa eiusdem ti. et in summa de impube. et al. substi. et Marti. sil. in lectura in. l. precibus. eodem ti. dicunt quod ideo dicitur vulgaris quod potest fieri a quolibet de vulgo idoneo ad testandum: et cuilibet de vulgo: dummodo sit capax. Guil. predictus de acunio dicit quod quinque suat rones. Prima respicit personam disponentem actiue et passiue: quia vt dictum est cuilibet et a quolibet fieri pot. Secunda respicit effectum substitutionis secundum eius causam finalem: quia directa est et effectum habet directum. sic et alias in simili. s. de heredi. instituen. l. quidam cum filium. Tertia respicit causam efficientem mediate. quia dicitur ideo directa: quia a iure approbata. similis expositio. j. de furt. l. si seruus nauem. Quarta respicit causam efficientem immediate: quia dicitur vulgaris: quia expressa. simile. j. de fideicomiss. lib. l. libertas. et rem ratam habe. l. cum minor. Sed hec ratio non est generalis: quia respicit vulgarem expressam non tacitam. Quinta ratio respicit effectum communem: quia dicitur vulgaris: quia aliquod speciale non habet. simile. j. de iure fisci. l. edicto. §. extat. et. j. eodem. l. centurio. Tandem concludit ipse Guilelmus: circa hoc non esse disputandum. s. quare dicatur vulgaris nisi quia ita placuit imponenti: nam nomina ad placitum imponuntur et nihil significant. vt. C. de constit. pecu. l. ij. et. j. ad municipa. l. fina. Et ibi nota. in glo. antepenul. et. C. de ing. manu. l. ad recognoscendos. et de mutatio. nomi. l. vnica. vnde disputationem secundum Tulium pertinacibus relinquamus. vt nota. et dixi. s. solu. matrimo. super rubrica. Sed salua pace tanti viri non puto hoc nomen vulgaris fuisse impositum a legislatore sine ministerio. Et ideo aut starem rationibus supra tactis: aut posset dici secundum Dynum quod dicitur vulgaris respectu substituentis: et eius cui fit substitutio et propter comunem vsum verborum qui exprimuntur in ipsius conceptione respectu substituentis dicitur vulgaris: quia vt dictum est: quilibet de vulgo non habito respectu sit pater mater vel extraneus: potest istam sustitutionem facere. Item respectu eius cui fit: quia cuilibet de vulgo fieri potest: siue sit maior siue minor: siue in potestate siue non. vt patet. j. eo. l. qui cum plures. l. si mater. l. iam hoc iure. ij. responso. et l. lucius. Et institu. de vulga. substitutio. §. j. Item propter comunem expressionem verborum que sunt in comuni vsu loquendi: quia quilibet volens substituere possit vti istis verbis: si talis non erit heres: talis sit heres Dy. Alij dicunt quod dicitur vulgaris ex quadam vilitate: quia quod comune est vilipenditur: et omne rarum carum. in auf. vt matres debitrices. §. j. et hoc modo dicitur ista vulgaris: quia dicitur coiter fit per omnes. et omnibus. alie autem substitutiones non sic comuniter fiunt: sic accipitur vulgaris. i. vilis. j. de adul. l. si vxori. §. j. s. de legi. tuto. l. legitimos. §. j. ibi: si autem persona patroni vulgaris exponitur. i. vilis. Et de significato huius dictionis vulgaris: vide in alphabeto dictione vulgaris. ¶ Secundo querendo quot sint species † substitutionis vulgaris. Glo. Az. Dy. et M. sil. dicunt quod sunt due: tacita. s. et expressa. Expressa est que colligitur ex verbis expressis. vt. j. e. l. j. Tacita est que includitur in reciproca et in pupillari expressa. vt. j. eo. l. iam hoc iure. ver. quod ius. et l. lucius. et l. quod plures. s. de here. insti. l. cum in testamento. §. hec verba. et C. de here. institu. de vulga. substi. et Mar. sil. dicta. l. precibus. C. de impub. et alijs substi. et per Az. in summa eo. ti. §. vulgaris. diuiditur. Jaco. de ra. dicit vulgaris alia expressa: alia tacita. Et tacita alia est presumpta: vt. l. iam hoc iure. j. eo. et C. de impube. et al. substi. l. hereditatem. et l. quamuis. Alia est tacita dubia. vt. C. de here. insti. l. fi. Alia tacita probata. vt. C. de mili. testa. l. in testamento. Sed salua eius reuerentia in hoc vltimo male dicit: nam ibi loquitur de breuiloqua que a quocumque fiat de iure comuni continet vulgares: et ideo non loquitur de vulgari probata: sed de pupillari probata: quia cessabit ratio inequalitatis. Idem in dubio: quia circa passum illius. l. in testo. de testa. mili. dubitatur: ideo aduertendum: quia in voluntate dubia miles a pagano non differt: quia vulgaris tamen continetur in breuiloqua non vtraque propter inequalitatem: sed in voluntate probata differunt: paganus et miles: quia in milite ex voluntate probata est directa in personam impuberis et puberis. Et est ratio: quia miles pot directo maiori substituere: vt. j. eo. l. centurio. et. j. de testa. mili. l. miles. et l. milites etiam bis. Sed in pagano ex voluntate probata in persona impuberis tamen erit directa. licet glo. ibi dicat quod erit fideicommissaria et male. vt dicta. l. iam hoc iure. j. eo. et ita debet intelligi dicta l. in testo. de quo dic vt ibi plene dixi. et dicam plene. j. in tractatu breuiloque circa fi. ver. de facta autem a milite. ¶ Dixit etiam idem Jaco. et glo. e. l. verbis ciuilibus. quod est alia vulgaris tacita dubia. vt. s. dixi. de qua loquitur dicta. l. vlti. C. de here. instit. Sed ego dico eam tacitam interpretatam potius quam dubiam vt statim dicam. ad quod facit. j. ad tertul. l. j. §. que operas. In tertia dicit quod est tacita presumpta. vt. j. eo. l. iam hoc iure. et bene dixit. s. quod est quedam vulgaris tacita presumpta que in pupillari continetur. Sed circa hoc est sciendum quod est quoddam tacitum quod venit ex natura expressi: et tunc sublato expresso tollitur tacitum. et de hoc tacito loquitur. s. de serui. rustico. predio. l. iij. §. que habet. j. de bo. auct. iudi. possi. l. cum vnus. in prin. et. s. de dona. inter virum et vxo. l. si sponsus. §. si maritus. Aliud est tacitum quod est contra naturam expressi: quia implicat dispositionem expresso contrariam. et de isto hic loquimur: nam pupillaris expressa fit: si heres erit et cetera. tacita in eo contenta est: si heres non erit. dicerem ergo quod illa non deberet dici tacita vel presumpta: sed per legem subaudita. Et de isto tacito et expresso: vide. j. in ista materia vulgari. ver. sed adhuc circa vulgarem. et ver. rursus quero. Aduerte tamen quod verba: si heres erit non sunt de substantia pupillari: quia et exheredato fieri pot talis substitutio. vt. j. eo. l. j. §. substituere. et. s. sed si plures. §. ad substitutos. et ad trebel. l. ita tamen. §. a patre. sed si fiant filio instituto sunt de substantia exheredato non. per. l. predictas. Sed Guilelmus de acunio dicit quod vulgaris quedam est expressa quedam tacita. expressa est duplex. s. specifica et generalis. specifica est. si talis non erit heres: talis sit heres. Generalis vero illa est que includitur in reciproca. Sed hoc est falsum: quia secundum hoc vulgaris contenta in reciproca siue breuiloqua est expressa: quod non est verum: immo est tacita. vt. j. eo. l. iam hoc iure. ver. quod ius habeat effectum expressum. vt. l. lucius. eodem tit. Illud tamen nota quod omnes contente in breuiloqua sunt expresse. quod sequitur Dy. vt. j. prima questione dicetur. Et in materia breuiloqua. j. plene dicam. Postea subdit ipse Guil. quod tacita est duplex. vna subaudita que intelligitur in pupillari expressa. vt dicta. l. iam hoc iure. quasi sit plus dictum et minus scriptum. vt et al. C. de testa. l. errore. j. de lega. ij. l. vnum ex familia. §. si omissa. et. s. de heredi. instit. l. j. in fi. Est et quedam alia tacita que est presumpta. vt. C. de here. institue. l. fina. Sed et hoc videtur falsum: quia presumptio locum habet in incertis. vt. j. de verborum obli. l. continuus. §. cum ita. de leg. iij. l. ille aut ille. et l. non aliter. et s. de exercito. l. j. §. si is que nauem. Sed in. l. fina. est limitata dispositio iuris. et certa. s. quod fit vulgaris. ergo non est ibi presumptio Sed loquitur ibi de tacita subaudita vel interpretata. et de ista tacita et expressa tangetur etiam. j. proxima questione. ¶ Tertio quero per que verba † concipiatur et fiat vulgaris. Glo. magna que est insti. de vulga. substi. §. ij. et. s. de here. instituen. l. titius. Et Az. in summa. eo. §. vulgariter tenent quod expressa fit verbis negatiuis: vt si talis non erit heres: talis sit heres. vt. j. e. l. j. Tacita autem fit verbis affirmatiuis: siue dicatur vter eorum viuat. vt. s. de here. insti. l. titius et seius. cum duabus. ll. sequen.

¶ Quare dicatur vulgaris substitutio. 4

¶ Diuisio vulgaris. ¶ Quot sunt species substitutionis vulgaris. 5

¶ Verba si heres erit si sunt de substantia pupillaris substitutionis.

¶ Omnes contente in breuiloqua sunt expresse.

¶ Per que verba concipiatur vulgaris. 6

tibus.ſiue dicaꝛ quiſqꝫ mihi heres erit:talis ſit heres.vt.ĩ.e. l.qui liberis.§.hec verba.ſiue dicaꝛ:vos inuicẽ ſubſtituo.vt ĩ.eo.l.iam hoc iure.ṽ.qđ ius.⁊.l.q plures.Fit etiã verbis affirmatiuis.C.de here.inſti.l.fi.Azo tamen in ſumma de impube.⁊ al.ſubſti.dicto.§.vulgarẽ.dicit ꝙ in dicta.l.qui liberis.§.hec verba.⁊ in.l.fi.C.de here.inſti.fuit vulgaris exꝑſſa. in.l.ṽo titius.cũ.l.ſequẽ.bene fuit tacita.Dy.autẽ ⁊ Martinus ſil'.ſilr ꝓbant ex toto p̃dicta.ſcꝫ ꝙ expꝛeſſa fiat tm̃ ṽbis negatiuis.nam ⁊ affirmatiuis fit per hec verba.vos inuicem ſubſtituo.talis em̃ ſubſtitutio cõtinet in ſe vulgarẽ exꝑſſam: nam ſm eos vulgaris q̃ continetur in iſta recipꝛoca eſt exꝑſſa vt.ĩ.eo.l.lucius.⁊ ibi no.in glo.ꝙ omnes ſubſtitutiones q̃ cõtinenꝛ ſub bꝛeuiloqua ſunt exꝑſſe:lꝫ aliquoꝝ opinio fuerit: vt p̃dixi:qꝛ illa vulgaris cõpꝛehẽſa ſub bꝛeuiloqua fit tacita dicit ergo ipſe Dy.ꝙ vbi verboꝛum ſignificatio habet ſe ad expꝛeſſam inducendam: ibi fit expꝛeſſa nec curat ꝙ verba interueniant affirmatiua vel negatiua.ſed vbi ex interpꝛetatione iuriſcõſultoꝛum trahitur effectus ad vulgarẽ nõ exꝑſſam nõ de ꝓpꝛia ſignificatione vocabuli ibi:fit tacita.⁊ ſic loquitur.l.titius.cũ.ll.ſequẽtibus.ſ̃.ti.pxi.Ibi em̃ nõ erãt verba apta ad expꝛeſſam aliquã inducendaꝫ.Sed ex mẽte iuriſconſultoꝝ.In aliȷ̃s autem iuribus.ſ̃.allegatis verba erant apta ad exꝑſſam inducendã.vnde cõcludit idem Dy.ꝙ vulgaris exꝑſſa aliquando fit verbis affirmatiuis:aliquãdo negatiuis.Sed tacita nunꝙ̃ negatiuis:ſꝫ ſemper affirmatiuis concipitur.vt dicta.l.titius.⁊ ſtatim patebit in reſpõſione legum allegatarũ per glo.Nam in.§.hec verba in.l.q liberis. ĩ.eo.non fuit tacita vulgaris vt glo. dicit dicto.§.ȷ̃.inſtit.de pupil.ſubſti.immo fuit vulgaris expꝛeſſa:cum facta fuit impuberi.⁊ hoc ideo qꝛ verbũ ibi poſitum:talis ſit heres eſt directum ⁊ aptum ad vtrãqꝫ ſubſtitutionẽ.ſ.vulgarem ⁊ pupillarem inducendaꝫ.nam ex quo teſtatoꝛ ſimpliciter pꝛotulit: videaꝛ in vtrũqꝫ caſum ſubſtituiſſe exꝑſſe.arg.eius qđ de verbo ſubſtituo dꝛ.ĩ.eo.l.iam hoc iure.ṽ.qđ ius.Item nec dicas ꝙ fuerit tacita.ĩ.l.q plures.⁊ in.l.iam hoc iure.qꝛ vt dixi per l.lucius.⁊ ibi no.exꝑſſa eſt.Item in.l.titius.dic ꝙ fuit tacita vt pꝛedixi:quia verba ibi poſita non erant apta ad aliquam expꝛeſſam inducendã:ſed ex interpꝛetatione iuriſconſultoꝝ vt pꝛedixi.Sed qđ dixit Dy.vulgarem tacitam fieri tm̃ verbis affirmatiuis nõ placet quibuſdam: nam ſi dico:ſi heres erit ⁊ in pupillari etate deceſſerit:talis ſit heres.ꝙ hec ṽba affirmatiua faciant tacitam vulgarẽ videtur abſurdũ:quia nullo modo conueniunt vulgari:immo contraria ſunt: cum vulgaris locũ habeat ſi non ſit heres:⁊ ſic duo contraria nõ poſſunt includere.Sed ex verbis ſubauditis a lege pꝛeſumptis ex tacita voluntate teſtatoꝛis fit ipſa vulgaris.lex enim ſubaudit illa verba.ſi heres nõ erit:qꝛ p̃ſumit teſtatoꝛeꝫ tacite hoc voluiſſe.⁊ ſic nõ fit ſubſtitutio vulgaris ex illis verbis ſi quis heres erit:que ſunt cõtra foꝛmam ⁊ naturã vulgaris que expirat adita hereditate.vt.C.de impube.⁊ aliȷ̃s ſubſtit. l.poſt aditã.Sed ex illis ſubauditis a lege.ſ.ſi heres nõ erit. ⁊ que ſubaudiũtur ex tacita voluntate teſtatoꝛis pꝛeſumpta vt pꝛedixi ſimile habeꝛ in aut.de here.⁊ fal.§.ſi ṽo inſtitutio. vbi inſtitutus venit nõ ex ſubſtitutione.ſꝫ ex lege ꝓpter ſubſtitutionẽ quare cõcludũt ꝙ vulgaris fit verbis expꝛeſſis vl' ꝑ legẽ ſubintellectis:⁊ ſemꝑ negatiuis.Ja.ṽo de ra.nõ recedit a glo.nec eiꝰ exẽplis ⁊ dicit ꝙ expꝛeſſa fit ſemꝑ verbis negatiuis vt dicũt glo.tenet em̃ ꝙ vulgaris in recipꝛoca contenta ſit tacita:⁊ idẽ dicit in illa que ꝯtineꝛ in.l.q liberis.§.h̃ verba.ĩ.eo.Et dicit ꝙ illa appellaꝛ exꝑſſa:que effectũ ſuum ſoꝛtiꝛ negatiuum.ſed in illis.ll.non fuit huiuſmodi.ergo non ſunt expꝛeſſe ſed tacite.vnde ibi ſunt verba affirmatiua:⁊ nõ expꝛimitur caſus negatiuus in quo ſoꝛtiaꝛ effectuꝫ dicit eſſe tacitam:⁊ ꝓpterea dicit ꝙ dici poteſt plures eſſe eiꝰ ſpecies ꝙ̃ dictũ ſit.ſ̃.nam ſm eum quedã eſt exꝑſſa ſm foꝛmam ⁊ rem ĩ.eo.l.j.⁊.C.eo.l.poſt aditam.Quedam tacita vt qñ eius verba nõ ſonãt eiꝰ efficaciã:ſꝫ tamẽ eoꝛum ſignificatio h̊ impoꝛtat.vt dicto.§.hec verba.in.l.q liberis.ĩ.eo.⁊ põt etiam hic dici exꝑſſa ſm rem:non ſm foꝛmã qñqꝫ eſt tacita ⁊ ꝓbata:vt.C. de teſta.mili.l.in teſtamẽto.⁊.ĩ.eo.l.lucius.Sed iſta poteſt dici exꝑſſa:vt dicta.l.lucius.⁊ no.vt.ſ̃.dixi.Aliȷ̃ tamẽ dicũt ꝙ in illis.ll.nõ eſt aliqua vulgaris immo eſt ſpẽs ꝑ ſe.ſ.recipꝛoca ſeu bꝛeuiloqua:al's opoꝛteret dici ꝙ recipꝛoca nõ eſſet ſpecies ſubſtitutionis:ſed modus ſubſtituẽdi.vel poſſet dici vulgaris expꝛeſſa ſm rem nõ ſm foꝛmã:ſꝫ tranſit in aliud nomen ſcꝫ in recipꝛocã.Eſt ⁊ alia tacita ⁊ dubia de q̃ loquiꝛ.C.de here.inſti.l.fi.ſꝫ ⁊ illa eſt exꝑſſa ſm Dy.vt.ſ̃.dixi.Sed ſi qs vellet ſuſtinere opi.glo.qđ expꝛeſſa fiat tm̃ verbis negatiuis dicat ꝙ glo.ſe retulit ad id qđ frequẽter ⁊ cõiter fit:quia cõmuniter fit verbis negatiuis:⁊ dato ꝙ aliquando fiat verbis affirmatiuis:opoꝛtet tamen ꝙ ſubintelligatur negatiua:ſi heres nõ erit.Simile dicitur de negatoꝛia quã dixit placen.fieri ꝑ verba negatiua tm̃:qđ tamẽ nõ eſt verum:vt inſti.de act. §.eque ſi agat.Sed poteſt dici negatoꝛia:qꝛ ſemꝑ habet effectum negandi.vt.ſ̃.ſi ſerui.vendi.l.ȷ̃.§.fi.⁊ de hoc not.⁊ dixi ſ̃.de oper.noui nũcia.l.ſi priꝰ.Ray.Circa hoc dicit ꝙ in exꝑſſa eſt materia negatiua ⁊ effectus negatiuus.in tacita ṽo materia remota expꝛeſſa ⁊ mediata eſt affirmatiua.pꝛima vero tacita ⁊ immediata eſt negatiua ⁊ effectꝰ negatiuus.Et vide etiã qđ no.ꝑ Azo.in ſumma de vulga.⁊ pupil.ſubſti.§.j.⁊ qđ dixi.ĩ.in materia pupillaris.ṽ.quarto quero quibus verbis concipiꝛ.Sed adhuc inſto queſtio.materia affirmatiua ꝓducit effectum:cum effectus debeat cauſari ſm cauſam.vt.ĩ.de leg.iȷ̃.l.ſi cui lana.⁊.l.q̃ſitum.§.illud.Reſpon.hoc operaꝛ.l. diſpoſitio ex pꝛeſumpta volũtate teſtatoꝛis.vt.ſ̃.dixi.ſicut et ecõuerſo:materia negatiua ꝓducit effectũ affirmatiuũ ex legis diſpoſitione.vt in aut.de here.⁊ fal.§.ſi ṽo.que poniꝛ.C. de fideicõmiſ.aut.hoc amplius.❡ Quarto quero quare iſta ſubſtitutio fuerit inuenta:⁊ dic ꝙ in fauoꝛem teſtatoꝝ vt habeant heredes.vt.ſ̃.de interroga.acti.l.j.Et qꝛ etiã iſta ratio colligi poteſt in inſti.de vulga.ſubſtitutio.in p̃n.⁊ ex quibus cau.manumittere non licet.§.j.❡ Collectis foliȷ̃s ⁊ fructibꝰ immaturis huius materie:colligamus fructus maturos vberes ⁊ ſapidos ⁊ quo ad burſaꝫ lucroſos.❡ Quinto querẽdo quis ſit effectꝰ † huius vulgaris ſubſtitutionis.Glo.⁊ Azo. tenent ꝙ eius effectus † ſit vt trahatur ſolum ad bona ſubſtituentis.De hoc etiã diceꝛ.ĩ.eo.ṽ.item q̃rit.Dy.an in vulgari tacita que contineꝛ ſub pupillari expꝛeſſa:⁊ illa habet eũdem effectũ quẽ habet pupillaris ⁊ trahiꝛ ad bona impuberis.vt.ĩ.ad leg.falci.l.in lege falcidia.⁊.l.qui fundum.§.coheres.vbi de hoc dixi.Et de acq̃rẽ.here.iul'.al's incipit ſi pupillus.Si ṽo de tacita q̃ nõ cõtineꝛ ſub pupillari expꝛeſſa.vt eſt in.l.titius.cum.l.ſeq.titu.pxi.dic ꝙ eundem habet effectum quẽ habet expꝛeſſa que non continet tacitã pupillarem.arg. eoꝛum que.ſ̃.pxi.dixi.Si de expꝛeſſa ſubdiſtingue:aut queritur de exꝑſſa ſub qua tacita pupillarꝫ cõtineꝛ:aut de exꝑſſa que nõ continet tacitã pupillarẽ:dic ꝙ eius effectus eſt vt ratione vicinitatis trahaꝛ etiam ad bona impuberis.vt.ĩ.eo.l. ȷ̃.§.fina.ṽſi.ſꝫ ſi ita ſcripſerit.Si de ea q̃ non continet tacitaꝫ pupillarem:qꝛ teſtatoꝛ ſimpliciter in omnẽ caſum ſubſtituit: talis enim exꝑſſa nunꝙ̃ vnũ pupillarem.vt.ĩ.eo.l.cũ ex filio. §.filio.⁊ argu.l.ex facto.§.item q̃ro.⁊.l.q plures libꝛos.ȷ̃.rñ. arg.ĩ.de penis.l.ſanctio legũ.⁊ de alimẽ.lega.l.alimẽta.§.baſilice.cum ſimilibus.vnde quia ſeparatio operaꝛ vt nihil de iure vnius trahatur ad alterum:dicamus ꝙ tm̃ ad bona patris ⁊ non impuberis trahatur.⁊ ſic loquitur inſti.de pupil. ſubſti.ȷ̃.rñ.gl.Azo.ibi poſita.Dy.que incipit ⁊ ſoliꝰ patris. ⁊ vide etiam Azo.in ſumma de impube.⁊ al.ſubſti.§.eſt autẽ effectus.⁊ qđ dixi eo.tit.l.q̃uis.Et de hoc etiam vide qđ ſatis dicetur.ĩ.eo.ṽſi.vlteriꝰ queritur qd econtra.Aliȷ̃ dicũt ⁊ foꝛte non male ꝙ ex ſubſtitutione vulgari nunꝙ̃ ſuccediꝛ niſi ſubſtituenti:vt colligi poteſt inſti.de pupilla.ſubſti.vltra p̃n. ibi:pater ſit heres.❡ In contrariȷ̃s autem ſuccediꝛ impuberi ex ſubſtitutione pupillari expꝛeſſa vel tacita:⁊ ita videꝛ ſentire Jaco.de are.qui dicit ꝙ per repudiationem pupilli ſubſtitutus habet hereditatem paternam:⁊ per moꝛtem pupilli poſtea contingentẽ habet bona pupilli:⁊ ſic peruenitur ad effectũ pupillaris ſubſtitutionis per iſtam vulgarem:pupillo poſtea moꝛtuo:⁊ allegat.ĩ.de acq̃rẽ.here.iul'.al's incipit ſi pupillus.glo.q̃ eſt.C.de inſti.⁊ ſubſti.l.fina.In glo.vlti.in fi.videꝛ ſentire ꝙ in vulgari tacita q̃ compꝛehenditur ſub pupillari expꝛeſſa:nunꝙ̃ veniant niſi bona paterna:ex quo filiꝰ nõ adiuit hereditatẽ paternam.quam opinionẽ multi doctoꝛes moderni ſequũꝛ:vt ibi tetigi.vñ poſſet foꝛte dici ꝙ indiſtĩcte vulgaris expꝛeſſa vel tacita nõ trahaꝛ ad bona pupilli.et ad l.ȷ̃.§.fi.ṽ.ſꝫ ſi ita.ĩ.eo.reſponderi põt vt ibi exponatur ei:ſcꝫ patri.et ad.l.iul'.al's incipit ſi pupillus.ĩ.de acq̃ren.here.⁊.ĩ. ad leg.falc.l.q fundũ.§.coheres.ꝙ ibi loquitur in pupillari cum ex neceſſitate iuris ciuilis que pupillum ſuum heredem aſtringit vt hereditas habeatur pꝛo adita.vt.ĩ.eod.l.ſi filius. de acq̃rend.here.l.filius qui ſe.de fideicõmiſ.liberta.cũ quaſi.§.ſed ⁊ ſi quis.ad trebellia.l.ita tamen.§.ſi pater filium.et ibi no.⁊ ita etiam tangitur in glo.pꝛedictarum legum.⁊ plene dixi.C.ſi vt ab heredi.ſe abſti.l.j.⁊ ita etiam poteſt intelligi.ĩ. de pꝛiuileg.credito.l.pater.niſi dicatur ꝙ quando dat pater filio ſubſtituto vulgariter non operetur tunc exiſtẽtia ſui heredis aditionẽ in fauoꝛem patris:cui fauoꝛi ſic ſubſtituendo renunciare videtur ⁊ facere tunc de ſuo et neceſſario herede volũtarium

Quis ẽ effectꝰ vulgaris ſubſtitutionis.

Vulgaris trahiꝛ tãtũmodo ad bona ſubſtituẽtis:ſicut pupillaris ad bona pupilli.

Datio ſubſtituti vulgaris facit ceſſare qđ per exiſtẽtiã ſui heredis hereditas videatur adita.

voluntarium.vt no.in glo.ꝭ.de inoffi.testa.l.papinianus.§.quarta.in glo.magna.⁊ videt̃ ꝓbari per.l.ꝭ.de liber.⁊ posth.l.si filius.vel nisi volemus dicere ꝙ considerato fauore tam ex parte impuberis ne decedat intestatus vel improuisus ꝙ ex parte substituti:qꝛ sicut dixerit testatorem in vno casu videat̃ dilexisse ⁊ in alio.¶Procedere posset intellect⁹ dñi Dy. quã ratione ꝯsiderauerant legislatores.vt.C.de insti.⁊ substitutio.l.fi.⁊ hoc verum videtur quando filius impubes nõ solus fuit institutus:sed cum alio extraneo vel exheredat⁹:naꝫ vbi fuisset solus institutus sola existentia sui heredis facit hereditatẽ haberi ꝓ adita:⁊ sic pupillaris substitutio incepit ⁊ tacita vulgaris expirat.vt dicta.l.⁊ patet ex notatis ꝑ eundẽ Dy.ꝭ.de acq.heredi.l.j.Et ex eo qd no.C.de iure delibe.l.quidã elogio.⁊ de hoc statim dicetur.ꝭ.in questione quã expirat circa finẽ questionis.¶Sed an tunc substitutus † excludat matrẽ:videt̃ ꝙ non.cum nõ tractet̃ de successione patris:immo filij:⁊ sic cessat ratio que reddit̃ in glo.in preallega.l.fi.C.de insti.⁊ substitu.in quib⁹ bonis filij:mater nõ debet excludi:qꝛ qd tacite inest nõ excludit matrẽ.vt.C.de impuber.⁊ al.substi.l.precibus.⁊ cũ eadẽ sit ratio:idẽ ius.Sed in bonis patris bene excluderet:qñ non essent facta filij:qꝛ non adijsset. Dominus tamen Ol.tenet ꝙ substitutus admittat̃ ex tacita vulgari ⁊ matrẽ repellit ꝑ dictã.l.vlti.de insti.⁊ substi.⁊ vide ꝭ.de ventre inspi.l.pe.⁊ ibi in glo.¶Et si dicatur ꝙ vulgaris † tacita requirit aditioneꝫ ex testamento paterno.vt.ꝭ.ad trebel.l.apud iul.§.idẽ iulianus.ibi võ dicit ꝙ illa opinio nõ est vera ꝙ ad eius confirmationẽ requiratur qd solet eius interitũ inducere.vt.C.de impube.⁊ alijs substi.l.post aditam.⁊ lex illa repugnat menti ⁊ verbis vulgaris substitutiõis.vt insti.de vulga.substi.in prin.⁊ ad.§.idem iul.in.l.apud iulianum.ꝭ.ad trebel.respõdet ꝙ ibi dr̃ confirmatis patris tabulis ⁊c̃.nõ debet intelligi in vulgari tacita:sicut glo.intelligit ſʒ in pupillari expressa:vt pupilli bona veniãt in restitutionẽ que ex vulgari tacita nõ venirent:ſʒ solũ paterna.vt.ꝭ.eo.l.ſʒ si plures.§.ad substitutos.¶Preterea si hoc casu vulgaris tacita aditionem requireret ⁊ pupillaris similiter:iam ex toto periret volũtas defuncti.Si hereditas non adiret̃:⁊ hereditas ad extraneos deuolueret̃:⁊ hoc casu existẽtia sui heredis habet̃ ꝓ aditione ſm eũ.Ol.de hoc.ꝭ.adhuc dicetur in q̃stionibus Guil.de acunio.¶Item sequẽs ordinem Dy.quero quando ista vulgaris † expiret.Azo in summa de impube.⁊ al.substitu.§.expirat.⁊ dicta glo.magna.insti.de pupil.substi.simpliciter tenent ꝙ expirat adita hereditate per dictã.l.post aditam.eo.ti.de impube.⁊ al.substi.Dy.autẽ distinguit aut querit̃ de vulgari tacita q̃ continet̃ sub pupillari expssa hic:si nulla distinctione ſm Dy.expirat:adita hereditate:vt dicta.l.post aditã.Fallit tñ in duob⁹ casib⁹ ibi nota.⁊ qui colligunt̃.ꝭ.de re iudica.l.ex contractu.ꝭ.eo.l.ij.§.ego.⁊ de acqr.here.l.si minor.Et vide de hoc.ꝭ.eo.v.itẽ quero cuꝫ vulgaris locũ habeat.Item fallit cum tacita pupillaris inest in expssa vulgari.⁊ sic quasi ex reliquijs vulgariter admittit̃ substitutus:etiã post aditam hereditatẽ mortuo impubere:vt patet dicta.l.ꝙuis.cũ simi.ſm Jaco.de are.⁊ hoc indicat dicta.l.post aditã.dũ dicit non impuberẽ ⁊c̃.ſʒ glo.ibi posita subaudiat maxime.⁊ de hoc ibi dixi.Et ꝑ glo.facit qꝛ ista tacita nõ venit ex vi verborũ:sed ex tacita ⁊ presumpta mente testatoris:vt dixi.ꝭ.tertia questione.v.ſʒ qd dicit Dy.¶Secundo casu quando querit̃ de tacita quando cõprehenditur sub pupillari expressa.Aut filius impubes institutus adiuit:⁊ expirat vulgaris tacita:⁊ habet locũ pupillaris expssa.Aut non adiuit:⁊ tũc aut morit̃ post mortem testatoris:aut ante.si post mortem testatoris:aut infra pupillarẽ etatem aut post.si moritur post pubertatẽ tunc expirat:ne effectus † substitutiõis trahatur vltra tempus a testatore limitatũ.vt.ꝭ.eo.l.qui plures liberos.⁊.l.ex facto.§.item quero.cũ simi.⁊ de bono.poss.ſm tab.l.ij.§.si primus.ſm Dy.¶Quidã tñ dicũt ꝙ nõ expirat per pubertatẽ superuenientẽ:nam aut pupillus repudiauit infra pupillarem etatem:aut post.¶Primo casu si substitutus adiuit tenet aditio:qꝛ infra tpa pubertatis repudiauit vt.ꝭ.eo.l.iam hoc iure.in prin.Si võ diceret nolo adire:iam sequeret̃ ꝙ esset data ad tempus.xv.vel.xiiij.annorũ.vt.ꝭ.eo.l.ij.qd esse nõ debet.imo si tẽpus esset adiectũ a testatore sublato vitio tpis maneret istitutio.vt.ꝭ.ti.pri.l.hereditas ex die. Aut nõ adiuit nec repudiauit impubes:sed pubes factus repudiet:⁊ tunc etiam substitutus debet posse adire:quia ius adeundi perpetuum est.vt.C.de iure deliber.l.ꝓpter.si diceremus substitutũ repelli ꝑ superuenientem pubertatem iam esset in potestate pupilli ipsum substitutũ repellere nõ adeũdo nec repudiando infra tempora pubertatis qd videtur absurdum.Sed hinc posset responderi:qꝛ substitutus posset sibi prefigi facere terminum per iudicẽ adeundũ vel repudiandum.vt.ꝭ.de acq.here.l.ꝙdiu.⁊ ibi in glo.⁊ hanc opinionem sequitur glo.expresse.ꝭ.eo.l.lex cornel.in glo.que incipit ad agnatum ⁊c̃.Et ibi de hoc dixi.ter.tamẽ eiusdẽ.l.in fi.expsse innuit contrarium.Sed posset responderi ꝙ ibi nullus fuerat substitutus:vel si fuerat viuente testatore decesserat.pro opi.etiam Dy.facit quia vulgaris que ꝯtinetur in pupillari est tacita.⁊ absurdum est ꝙ sublata expressa pupillari ad cuius positionem sequit̃ ipsa tacita vulgaris duret.ar.ꝭ.de suppel.leg.l.labeo.Sed hec ratio videtur tolli:qꝛ sublata vulgari expressa durat tacita pupillaris.vt.ꝭ.eo.l.ij.§.fi.vsi.ſʒ ⁊ si extiterit.¶Opi.Dyn.vidi communiter obseruari:alɿs enim nulla esset differentia inter vulgarem expressam ⁊ tacitam:si tacita porrigeret̃ vltra tpa pubertatis.Hanc etiã opinioneꝫ sequitur Guil.de acunio:vt patebit.ꝭ.v.item quero an tacita vulgaris.Si aũt moritur filius infra tpa pubertatis:aut fuit institutus solus aut cũ extraneo.Si solus:videt̃ ꝙ locũ habeat substitutio vulgaris ꝓpter existentiam sui heredis:q̃ confirmat testamentum paternum et facit valere pupillares tabulas.† vt.ꝭ.eodem.l.si filius.vbi de hoc satis dixi.et ad trebel.l.ita tamen.§.si pater.Tu dic ꝙ expirat:qꝛ ꝑ existentiã sui heredis incipit pupillaris substitutio ⁊ vulgaris expirat:vt.ꝭ.dixi in prima questione.Si võ fuit institut⁹ cum extraneo:aut extrane⁹ coheres adiuit:⁊ tũc nõ expirat:imo locum habet.si nõ adiuit tũc expirat.vt.ꝭ.eo.l.ij.§.interdũ.Et ad trebel.l.apud iul.§.j.qꝛ tunc cũ est institutus su⁹ ⁊ extraneus nihil opat̃ existentia sui heredis ad cõfirmandum † tabulas pupillares:⁊ ideo opus est ad hoc vt tacita vulgaris locũ habeat ꝙ adeat̃ hereditas ꝑ coheredẽ impuberis:vt dictis.ll.ꝓbatur.⁊ hui⁹ ratio est ſm Dyn.cum testator instituit plures ꝑ vn⁹ quorũ additionẽ possunt ꝯfirmari pupillares tabule.l.nõ curauit ꝓuidere:habẽdo eas ꝓ cõfirmatis.arg.C.de pac.ꝯuen.l.fi.de preca.l.⁊ habet.§.cũ quis.contra h̃ tamen facit.ꝭ.de acqrẽ.here.l.ex parte.⁊ ibi dixi.Et per hoc patet in quo verset̃ priuilegiũ sui heredis.⁊.l.si fili⁹.ꝭ.eo.qꝛ extraneus in solidum institutus vel substitut⁹ exheredato repudiante paternam hereditatẽ nunꝙ cõsequitur pupillarẽ.vt ꝭ.eo.l.ſʒ si plures.§.sed si ex asse.qꝛ nec est adita patris hereditas:nec habetur ꝓ adita:⁊ sic nõ valent tabule pupillares. Et hanc rationem reddit Dy.in distinctione sua magna quã ponam.ꝭ.de acqui.here.vltra mediũ.vsi.in tertio casu quãdo solus.Adhuc instatur ad dictũ Dy.Certum est ꝙ oĩs substitutio est secũdaria institutio.vt.ꝭ.eo.l.q liberis.in p̃n.⁊ ibi nota.⁊.ꝭ.de libe.⁊ posthu.l.gallus.in p̃n.Et est expssum.ꝭ.ad legem falci.l.in ratione.§.si filio.Item certum est ꝙ adiens ex pupillari substitutione est coheres instituto in p̃ncipali testamento.vt.ꝭ.eo.l.coheredi.§.coheres.⁊ multo forti⁹ si ex vulgari.arg.ꝭ.eo.l.paterfa.⁊.l.patris ⁊ filij.Sed vno de coheredibus repudiante alter coheres nihilomin⁹ potest adire:⁊ habet partẽ repudiãtis iure accrescendi.vt.ꝭ.eo.l.cũ filio.§.quidam.⁊.l.lucius.§.paulus.Et.C.de cadu.tol.l.j.§.is ita.ergo cum veniens ex vulgari tacita in pupillari inclusa sit coheres coheredis pupilli:vt ꝓbatum est:dicendũ sequitur eum posse adire:etiam altero repudiante.nec obstant.ll.ꝑ Dynũ allegate.qꝛ si recte inspiciantur hoc nõ negatur in eis:ſʒ dicit̃ ꝙ ad hoc vt fideicõmissarium vniuersale relictum in tabulis pupillar̃.valeat:oportet ꝙ ex principali adeatur hereditas. alɿs nõ valeret:vt.ꝭ.de testa.tutel.l.si nemo.⁊.ꝭ.eo.l.ij.§.j.vsi.adeo.⁊ adita hereditate ex p̃ncipali adit postea substitut⁹ ex substitutione vulgari tacita:vt sic cum habeat bona pupilli restituere teneatur non ante.vt.ꝭ.de le.j.l.filiusfami.§.apud.⁊ de leg.ij.l.imperator.cũ simi.nec ob.si dicat̃ sublato p̃ncipali ⁊c̃.vt.ꝭ.de penu lega.l.nam qd.in p̃nc.qꝛ illud verũ est quãdo p̃ncipale continetur in accessorio vel ecõtra.qd h̃ non est:vt ꝓbatur.ꝭ.eo.l.ij.§.fi.⁊ ita videntur dicta per Dy.nõ ꝓcedere.¶Sed tu dic ꝙ opinio Dy.est ipsa veritas:⁊ dicta cõtra eũ non ꝓcedunt:qꝛ si verum esset indistincte qd dictũ est iam in.l.apud iul.§.idẽ iulia.ad trebel.frustra fieret cõpulsio vt adeatur ex paterno testamẽto:si verũ esset qd sufficeret adiri solũ ex vulgari ſm eos.nã ꝑ hoc cõfirmarent̃ tabule pupillares:⁊ ꝯsequẽs fideicõmis.⁊ sic imposita esset illa lex verbis ⁊ non rebus.Ad formã aũt argumenti r̃ndeo.qꝛ cum dicitur ꝙ succedens ex pupillari coheres est instituto in p̃ncipali testamẽto:ergo ⁊ succedens ex vulgari non fateor:tu ꝓbas ex.l.coheredi.§.coheres.ꝭ.eodem.Sed dico ꝙ ibi erat expsse tam institutus ꝙ substitutus:⁊ ideo non ex substitutione dicitur coheres.Nõ ob.etiã.l.paterfa.qꝛ fili⁹ ibi adiuerat hereditatẽ paternã:vt ibi in lr̃a ptꝫ expsse.Itẽ ꝙ postea sumitur ꝙ

Sola existentia sui facit hereditatẽ haberi ꝓ adita.

An substitutus vulgariter excludat matreꝫ.

Qñ vulgaris expirat.

Tacita vulgaris cõprehẽsa in expssa pupillari expirat per aditionẽ cũ distinctione

Pupillaris expressa expirat aduenĩẽte pubertate.

Cõis o… hꝫ ꝙ tac… vulgaris… tenta in e… pressa pu… ri non po… git̃ vltra… pora pub… tatis.

Suitas c… firmat tab… las pupil… res.

Datio c… heredis e… tranei nõ c… firmat tab… las pupill… res.

vno de coheredibus repudiāte alter adire potest: ⁊ partē coheredis repudiātis habere iure accrescendi. dico ꝙ nec istud est simpliciter verū: sꝫ demū qñ sunt coheredes in eadē hereditate. nam ius accrescēdi † locū habet solū inter succedentes eodē iure. vt ꝓbatur ⁊ dixi. C. quando nō peten. par. petētibus accres. l. vnica. ⁊ ideo notabiliter dicit tex. C. de caduc. tollē. l. j. §. his itaqꝫ. cum sit absurdū eiusdem hereditatis ⁊c. Sed in casu nostro nō est vna hereditas patris ⁊ filij: sꝫ due. vt insti. de pupil. substi. §. igitur. immo ⁊ duo testamenta quo ad quid. vt. j. eo. l. patris ⁊ filij. ergo argumentum nō ꝓcedit maxime cū succedens ex secūdis tabulis possit repudiare paternā si sit ꝑ parte institutus. vt. j. de acq. heredi. l. quesitū. in fi. ⁊ sic patet quo ad hūc articulū opi. Dy. verā fore: ⁊ defensatam ab oībus contrarietatibꝫ ⁊ obiectionibus. De hoc tamē adhuc videas qd̄ dr̄ sm̄ Guil. de acunio. j. eo. vsi. iuxta hoc quero ad hoc vt substitutus. ⁊ tetigi. j. eo. l. iam hoc iure. sm̄ Dy.

¶ Dñs Jaco. butriga. dicit se non videre quare Dy. distinguat inter tacitā ⁊ expressam vulgarem q̄tum ad expirāduꝫ: immo cōsentit cū Az. ⁊ glo. ꝙ indistincte ꝑ additionē expiret ⁊ sic ꝓbat. Vulgaris substitutio cōcipit sub cōditione: si heres nō erit. ergo si heres sit deficit cōditio: ⁊ ꝑ consequēs substitutio. vt. C. de cadu. tollē. l. j. §. in nouissimo. ⁊. s. si cer. peta. ꝓinde. cū si. vñ dicit distinctionē p̄dictā locū habere posse: cū querit: vtrū expiret ꝑ repudiationē pupilli: ⁊ tūc repudiatio eā valere faciat. naꝫ hec substitutio venit ex testamento patris principaliter: ⁊ hic est substitutꝰ seu institutus sub cōditione que extat pupillo repudiāte: vñ adeūdo facit patris testamētum valere. Sed si est tacita in pupillari inclusa: si solꝰ pupillus est heres: lꝫ repudiet hereditatē paternam valet tñ testm̄ pupillare ⁊ paternū: qꝛ pupillus sit suus heres patri: ⁊ sola existentia sui heredis facit valere testamentū paternū: ⁊ ꝑ cōsequens tenet substitutio pupillaris: ⁊ vulgaris tacita ex pupillaribꝰ tabulis videt̄ cōpetere. vt dicta. l. apud iulia. §. ideꝫ iul. ad trebel. Sed si pupillus habet coheredē adiri oportet: vt dicto. §. idem iul. ⁊ ideo oīs repudiatio facit eam tenere. vt predictum est. ¶ Sꝫ hoc videt̄ mirabile: qꝛ cum solus pupillus est heres ⁊ non adit: debent deficere tabule pupillares. ⁊ ꝑ consequens vulgaris tacita: sicut deficit si pupillus habet coheredē: ⁊ omnes repudiant: vt dicta. l. apud iul. nec videt̄ ratio differentie: qꝛ si existētia sui heredis facit valere vbi est solus suus heres: idem videt̄ ⁊ si habeat coheredē: nisi dicamus sm̄ rationē Dy. s. positā ꝙ pater dando sibi coheredeꝫ sibi voluit ꝓuidere: ⁊ ideo cessat legis ꝓuisio. vñ sibi al's ex legis ꝓuisione erat suus ⁊ necessariꝰ qñ solus erat. Si pater sibi ꝓuidit dando aliū coheredē: cessat legis ꝓuisio: ⁊ efficit̄ de suo ⁊ necessario heres volūtariꝰ. vt dixi supra hac eadem questione. v. si vo fuit institutꝰ cū extraneo. Predicta vendicant sibi locum qñ filius impubes moritur post mortē testatoris. Si aūt moriat̄ testatore viuente: aut nō habet coheredem supstitem: aut habet. si nō habet: tūc lꝫ vulgaris expressa non expiret. vt. j. de fideicō. liber. l. tays. §. penul. ⁊. C. de cad. tollē. l. j. §. ꝓ scdo. ⁊ ibi no. vulgaris tacita. tamē bene expirat. vt. j. de capti. ⁊ postli. reuer. l. qd̄ si filiꝰ. j. rñ. ibi: nihil est qd̄ de secūdis tabulis ⁊c. vt ibi in glo. no. ⁊. j. eo. l. lex cornel. v. si vo viuo lꝫ ibi no. cōtrarium: ꝑ q̄ia glo. facit ꝙ testator voluit illū substitutū habere hereditatē ꝑ mediū pupillū: sꝫ non potuit pupillo p̄mortuo: ergo videt̄ voluisse ꝙ habeat eo modo quo potuit. Jaco. tñ de are. ⁊ Dy. tenent primaꝫ opi. s. ꝙ expiret. Et ratio est: qꝛ necesse est ad eius cōfirmationē vt adeatur hereditas ex testamēto paterno vel habeat̄ ꝓ adita: qd̄ nō potest esse testatore viuēte. qꝛ hereditas nō est viuētis. ⁊ ꝓ hoc. j. de acq. here. l. neminē. ⁊. l. qui hereditatē. nec eo mortuo: qꝛ iam predecesserat filiꝰ. Si aūt habet coheredeꝫ forte ꝑ coheredis aditionem ꝯfimarentur tabule pupillares: ⁊ ita nō expiraret substitutio. ⁊ hoc modo posset saluari dicta glo. que est in dicta. l. lex cornelia. Et alia que est. C. eo. ti. l. si pater filiuꝫ. vt cū premissa distinctiōe intelligant̄ dicte gl. ⁊ illa q̄ est in dicta. l. qd̄ si filius. de capti. ⁊ postli. reuer. que videntur cōtrarie: ⁊ hoc tenuit postea Dy. lꝫ sub dubio forte. Sed sm̄ alios q̄ tenēt ꝙ nō sit opus aditione: sꝫ sufficiat pupillū suum heredē existere: siue pupillus suus habeat coheredē siue nō: expirat tacita vulgaris: etiā si filiꝰ moriat̄ viuo patre. arg. dicti. §. ꝓ scdo. l. j. de cad. tol. ⁊ ita approbāt glo. Azo. q̄ est in. d. l. j. j. eo. ⁊. l. si pater filiū. Et hoc etiaꝫ innuit glo. in dicto. §. ꝓ scdo. ¶ Nec ob. tex. d. l. lex cornel. qꝛ intelligi dꝫ vt ibi glo. dicit. Nec obst. etiā. l. ꝙ si filius. ⁊ glo. ibi posita. de capti. ⁊ postli. reuer. quia qd̄ ibi dicitur nihil est qd̄ de secūdis tabulis ⁊c. veruꝫ est quo ad hoc vt adiri nō possit ex pupillari. sꝫ ex vulgari tacita sic. Et ita soluit glo. dicto. §. ꝓ scdo. de cadu. tollen. nō ob. qd̄ dicit necesse esse adiri ex paterno. qꝛ nō est necesse sm̄ opi. istoꝝ: vt predixi. Opi. Dy. sequebat̄ Ol. in dicta. l. tays. §. penul. j. de fideicō. liberta. ꝙ nō habeat locū pupillaris nisi adeat̄ ex paterno: ⁊ ita intelligit̄ indistincte. j. eo. l. ij. §. adeo. al's eñ sequeretur absurduꝫ. s. ꝙ vulgaris tacita de qua loquit̄. l. iam hoc iure. nunq̄ locū haberet: nā mortuo pupillo ante testatorem expirat: vt p̄dictū est. Item eo viuente post testatorē locū nō habet: quātūcunqꝫ non adeat haberet̄ ꝓ adita: ⁊ haberet locū pupillaris sm̄ p̄dictos: ac absurdum est: quia tacita vulgaris de qua facit mentioneꝫ dicta. l. iam hoc iure. nunq̄ locū haberet. qd̄ ergo dicit̄ de existentia sui heredis ꝙ habeatur ꝓ aditione intelligatur in his que hereditate nō adita pereunt: vt legata ⁊ fideicōmissum vniuersale: sꝫ successio testatoris nec eius voluntas perit: lꝫ pupillaris substitutio ꝓpter defectum aditionis deficiat: immo idem ille qui erat pupillariter substitutus ex tacita vulgari succedit: ⁊ sic sola succedēdi qualitas immutat̄. vt. s. de here. insti. l. iij. §. penul. qd̄ intelligas vulgari exp̄ssa de aliquo non facta. tūc eñ cessaret tacita. vt. j. eo. l. cum ex filio. ⁊ ad. ll. in cōtrarium adductas: soluemus in qualibet earum no. Ol. Cy. autem sm̄ Jaco. de ra. tenet indistincte ꝙ tacita vulgaris expiret mortuo pupillo viuente patre: siue pupillus habeat coheredē siue non. ⁊ sic reprobat glo. q̄ sunt in dicta. l. lex cornelia. j. eo. ⁊. l. si pater. Et tenet gl. que est in. d. l. ꝙ si filius. de capti. ⁊ postli. reuer. Certum est eñ ꝙ testm̄ pupillare expirat cū moritur pupillꝰ patre viuēte. Nam sm̄ iura antiqua nō poterat filius habere heredem: sꝫ pater omnia occupat. vt est. j. de acq. here. l. placet. Item iure nouo lꝫ nō acquirant̄ patri. nisi quo ad vsufru. tñ subest alia ratio quare nō valet pupillare. qꝛ cuꝫ filius morit̄ viuo patre moritur in tali statu ꝙ nō pōt testari: etiā si maior esset: qꝛ in potestate patris. ⁊ sic suū testamētū pupillare non valeret: sic eñ erat de iure antiquo vbi filius habebat bona castrensia ꝓpria: qꝛ miles qui pōt esse impubes. vt. C. de testamē. mili. l. si. si decedat viuo patre qui ei substituit nō valet eiꝰ testamentuꝫ pupillare. vt dicta. l. lex cornelia. in fi. j. eo. ⁊ si nō valet pupillare expressum nō debet valere tacitū. s. vulgaris substitutio tacita. arg. s. de serui. rusti. p̄dio. l. item. §. q̄ habet. quātūcūqꝫ ergo postea post mortē patris coheres q̄ cū pupillo erat institutus adiret: nō posset ꝯfirmari pupillare qd̄ iaꝫ erat nullū factum: ⁊ si nō cōfirmat̄ exp̄ssum nō potest valere tacitum qd̄ in expresso inest: vt p̄dictum est. Ray. dicit aut pupillus habuit coheredem ꝑ cuiꝰ aditionē vulgaris tacita potuit confirmari: et tunc non expiret. Si vero coheredem non habeat per cuius aditionem possit substitutio cōfirmari: aut est extraneus substitutus: et expirat. Et ita intelligatur opinio Dy. ⁊ Jac. de are. ⁊ in hac etiā opinione fuit Franciscus ac. Aut fuit substitutus frater impuberis: ⁊ durat. Et pro hoc facit. j. eodem. l. si filius qui patri. ⁊. l. si pater filium. ad. §. pro secundo. ⁊ ad. l. tays. respondet ꝙ ibi loquitur in vulgari expressa. Nos autem loquimur de tacita que limitatur eodem modo quo pupillaris expressa. Ray. ¶ Sexto querit Dynꝰ an expiret vulgaris † tacita rupto testamento paterno de iure ciuili in totuꝫ: sicut expirat pupillaris. vt. j. eodem. l. ij. ⁊. l. si pater. ⁊. l. si quis eum. §. si suo. ⁊. l. in substitutione. ⁊. l. ex facto. ⁊ de inofficioso testamento. l. papinianus. §. sed nec impuberis. Et hanc questionem non soluit ipse Dynus sed Cynꝰ soluit ꝙ expiret: cum sit eadem ratio: et quia non potest esse tacitum vbi expressum non valet: vt dictum est supra proxima questione. nam querela deducit testamentum ad causam intestati. vt dicto titulo de inofficioso testamento. per totum. Et ita tenet ipse Cynus in. l. precibus. C. eodem. ¶ Expeditis hic notatis per Dynum: circa vulgarem: transeamus ad ea que sunt tacta per alios circa ipsam vulgarem. Et maxime per Guillielmum de acunio. Querendo primo. cum ipsa vulgaris habeat duos casus. Unū si institutꝰ nolit esse heres alium si non possit. ¶ Quid si testator sustinendo expressit alterum casum predictorum: vtputa. Titium heredem instituo: et si nolit esse heres: substituo Seium. Vel instituo Titium: et si non possit esse heres: substituo Seium. Accidit casus quod dato quod vellet: non posset esse heres: puta quia mortuus est viuo testatore: vel alio modo factus non capax. Vel accidit casus quod bene potest esse heres: sed non vult. Nunquid institutione deficiente ex altero casuum predictorum: vt quia non potest: vel quia non vult: admittitur substitutus. Videtur quod non: nam prouidendo in vnum casum predictorum: in omisso nihil operatur prouisio. vt. s. de liberis et posthumis. l. commodissime. Et videtur expressum. j. de conditionibus et demonstrationibus. l. Pater seuerinam. Et pro hoc. j. de regulis iuris. l. eius est velle. ¶ In contrarium

Margin notes:

15 Jus accrescendi locū hꝫ inter succedētes eodem iure.

16 An expiret vulgaris tacita rupto testō pˢno d iure ciuili in totū sicut expirat pupillaris.

Substitutio vulgaris hꝫ duos casus. s. qꝛ nolit vel nō possit.

Quid iuris cū testator ꝓuidit in alterum casum tm̄.

contrariū est: q: qui prouidet in vno casu et in eius filii prouidere videt. vt. j. de fundo instru. l. quesitum. §. penulti. et. §. de condi. ob cau. l. si extraneus. et plene dixi. s. solu. ma. l. si cum dote. Et hanc partem tenet ipse Guill. de acu. per talem rationem ista sunt paria nolle et nō posse. s. de procur. l. j. §. vsus ergo cū sint paria qui puidet in vno videtur puidere in alio. et pro hoc bene facit licet. G. nō alleget tamē Ray. inducit. s. de libe. et posthu. l. gallus. §. et quid si tantū. cū his que ibi no. et dixi. nam ibi testator faciendo vnam substitutionē videt fecisse et aliam. vt et. j. e. l. iā hoc iure. vbi in pupillari intelligit vulgaris multo ergo magis si in vna substitutione exprimat vnum casum videt aliū expressisse eidem parere et similem. sz cōtra hoc instat. de. l. si pater filiū. j. eo. sed so. colligi potest ex ibi nota. Ray. tamē et alij tenent cū Guil. maxime per di. §. et quid si tantum. l. gallus. et p hoc. j. ad trebel. l. mulier. de lega. iij. l. fideicōmissaria. §. si cui. et. C. de institut. et substitu. l. si mater. ad. l. pater seuerinaz. Respō. q ibi casus nō sunt similes. et eodem modo respon. ad. l. cōmodissime. et. l. si cum dotem. sz forte hec ratio nō esset sufficiens. et ideo respon. ad. l. pater seuerinam. et ad. l. eius est. velle. q substitutiones sunt multum fauorabiles. et iō in questione pposita ppter generalē dispositionem substitutionis de substitutione vnius casus ad aliū fit de facili coniectura. ar. ad hoc. j. de leg. j. l. seruus pluriū et de testamen. l. heredes palam. §. sed si notam. et de lega. iij. l. nūmis. cum si. ¶ Non ob. q hec verba si nolit esse heres videant inducere cōditionē q debeat extare. vt. j. de le. j. l. si ita legatur. §. illi si nolet. de. leg. iij. l. fideicōmissaria. §. si sit fideicōmissariū. q: testator nō videtur hec verba apponere vt conditionē faciant. sed magis ex habundanti credens hoc eueni re posse. vt. s. de tute. multo. §. j. et de condi. et demon. l. auia. §. fi. ¶ Itē quero an vulgaris substitutio † ex vi verbor inclu 17 dat institutionem affirmatiue et certe hoc videt impossibile q substitutus aliquid hēat ex institutiōe: q: vulgaris fit verbis negatiuis. et sic in casum in quo euanescit institutio q ergo est priuatio alicuius nō debet esse illius positio. vt. j. de condi. et demon. l. cū tale. §. fin. Sed dic q qñq: potest operari p parte institutionē. vtpote si institui titiū in semisse: seium in alio semisse. et si seius heres non erit substitui titiū in dodrante hoc casu titius habet partem seij sicut institutus et substitutus. vt s. de here. institu. l. quotiens. §. si quis primū. et. l. iulia. §. fina. ¶ Item quero cū vulgaris locū habeat in casu nō adite hereditatis. vt. C. eo. l. post aditam. quid si institutus adijt sz per restitutionē vel alio modo desijt habere hereditatē nunquid substitutus admittet ex vulgari. ¶ Glos. dicit q sic: in di. l. post aditam. ¶ Quid ergo si p restitutionē in integrū veniet ne substitutus. videt q nō: sed sit locus fisco. vt. j. de succe. edi cto. l. fi. Et quidam hoc tenent per. l. illā. sed hoc nō est verum q: ibi: ille qui erat in vltimo gradu repudiauerat anteq ille qui adiuerat p restitutionē desineret. vñ cū ibi repudiauerit vlterius admitti nō debet hic substitutus nō repudiauerat. et ideo bene admitti poterit. vt. j. eo. l. ij. §. interdum. et de mino. l. et fine. §. sed q papi. et videt expressum in vulgari. de re iudica. l. ex contractu. et ad tertul. l. j. §. si quis adita. et hoc si p restitutionē perdit hereditatē institutus. de hoc. j. pri. colūna ver. ipse tamē Guill. ¶ Si autē alio mō q per restitutionē tunc dic aut institutus desijt habere hereditatez ipso iure. vt q: non soluit legata infra annū. vt in auf. de here. et falc. §. his omnib. et tūc substitutus admittit. vt eo. ti. §. si quis vero nō implens. et. §. seq. Si autem alio modo desinat habere hereditatem. vt quia indignus tunc substitutus nō admittit sed fiscus: vel alius qui admitti debeat. vt. j. ad trebel. l. si sequēs gradus. in prin. et ar. j. eo. l. ex facto. §. iulia. ¶ Item q: dictuz est q in pupillari expressa cōtinet vulgaris tacita quid si testator dedit substitutū specialiter in vulgari. vt q: dicat filiuz instituo et si moriatur infra. xiiij. annos. titiuz substituo et si filius nō sit heres sempronius sit heres q substitutor admittetur si filius nō sit heres. videt q vterq: vt ē expressa vulgaris cōcurrat cū expressa pupillari in qua subintelligit vulgaris tacita: vel al's dicit in fundo legato cui postea legat vsufructus. vt. j. de vsufr. lega. l. si alij. et de peculio lega. l. si dñs. §. fin. Sed dic eos non concurrere. vt. j. eo. l. coheredi. §. si desertas. et. §. qui patrem. et. l. ex facto. §. item quero. et est expssuz eo. titu. l. cum ex filio. §. filio. Sed solus substitutus in expssa vulgari admittitur: vt ibi: qd etiā sic probo q vulgaris itelligatur in pupillari: hoc est ex interpretatione iurisconsultorū si voluntas contraria testatoris nō appareat. vt. j. eo. l. iā hoc iure. §. fi. post q ergo apparet voluntas expssa testator cessabit interpretatio iurisconsultorū. argu. C. de pact. conuen. l. fi. cū si. Non obst. l. si alij. quia verba ad hoc cōueniunt cum appellatione fundi vsufructus cōtineatur. hec autem verba discrepāt immo contraria sunt: vt predixi. Item ibi q tacite intelligitur non potest cōmode separari. q: vsufruc. non potest separari a fundo. sed hic vulgaris bene potest separari a pupillari et econuerso. et ideo vnum non intelligitur in alio. vt. j. de vino tritico et oleo legato. l. ij. in prin. ¶ Item quero an ta 18 cita vulgaris † que continetur in expressa pupillari expiret post pubertatē: dicūt quidam q non expirat licet pupillaris euanuerit: q: vulgaris subintelligitur nō ex vi verbor. sed ex legis interpretatione. vt. j. eo. l. iam hoc iure. et ideo licet euanuerit pupillaris: tamē remanet interpretatio. nec est hoc in cōueniens cum et al's sublata personali remanet ypothecaria vt. C. de luitio. pig. l. intelligere. vulgaris ergo cum sua natura debz intelligi. et sua natura est q possit fieri puberi et impuberi: ergo scdm suam naturā intelligatur ar. s. de vsu. l. si stipulatus. et hoc tenet glos. j. eo. l. lex cornel. que est signata sup verbo. xij. tabularum. sed istud non est verū q duret vltra q duret pupillaris nā vbi substitutio est limitata nō debet extēdere limites. vt. j. eo. l. si ita substituit. al's si quis ita. et. l. ex facto. §. itē qro. hic autē fuit limitata si infra. xiiij. annū decederet. si tu dicas immo nō q: nō ex vi verbor sz ex interptatiōe. Sz dic q inteptari debem9 fm naturā interptati. vñ si tēpus apponit interpretatio. idem est in eo q interpretatur in aut. de fil. ante dot. instru. natis. §. tertia vero. et ar. in aut. de rapt. mulie. §. fi. Et si dicatur nō posse sustineri q: sicut sub pupillari expressa continet vulgaris tacita. sic econtra sub vulgari expressa continet pupillaris tacita. vt. j. eo. l. iam hoc iure. sed vulgaris expressa habet tempus adite hereditatis. vt dicta. l. post aditam. C. eo. et tamen pupillaris tacita vltra durat ergo et c. Sed ad hoc respon. q hoc facit necessitas q: pupillaris non pōt habere locuz ante aditam. ideo necesse est vt vltra extendat. sz vulgaris pōt habere locū intra pubertatē et post ergo inclusa in pupillari nō potest vltra pupillarem durare. Item nō est bona argumentatio predicta: q: puberi nō potest fieri pupillaris: sed vulgaris. sic et iō tacita vulgaris inclusa. in pupillari expirat quando factus est talis. q sibi nō potest substitui pupillariter. et p hoc q vulgaris expiret facit quia nō debet plus operari tacitum q expressum. vt s. locati. l. qui ad certā. Sed hic non valet expressum ergo nec tacitum. j. de leg. j. l. si fundum per fideicommis. §. j. et. l. si fundum sub conditione in fi. et videtur expressum. j. eo. l. qui habebat. et hanc partem innuit glo. j. de capt. et postli. reuersis. l. q si filius. et institut. de pupilla. substitu. §. qua ratiōe circa medium glo magne. Pro hoc etiam quia vbi dispositio est cōis ad aliquē actum vitium in vno non vitiat aliud. vt. j. de cōdi. et demō. l. mulieri. sed hec verba: si in pupillari etate decesserit est cōmunis ad vtrūq: actum. i. pupillarē expressam et vulgarem in ea inclusam ergo et c. ad. l. intelligere. C. de luitio. pigno. Respō. q ibi vitiū qd erat in expresso non erat in tacito hic sic. Et eodem modo respon. ad. l. iam hoc iure. j. eo. in questione aūt proposita vitiū qd est in expressa est etiā in tacita. s. defunctus conditionis. ibi secus ad glo. que est in. l. lex corne. dic q est falsa. Et cōiter reprobatur per docto. Guill. hanc etiā opi. tenent Dy. et Ja. de are. vt dixi. s. eo. ver. Item dsequens ordinem Dyn. vbi de ista questione satis tetigi. Iuxta hoc quero ad hoc vt substitutus veniat ex substitutiōe pupillari oportet q hereditas sit adita ex testō paterno. j. eo. l. ij. §. adeo. et. l. sed si plures. §. sed si ex asse. vbi de hoc tetigi. ¶ Et hic quero ad hoc vt substitutus possit habere ex vulgari tacita q subintelligit in pupillari expressa. an oporteat q sit adita patris hereditas. Dy. tenet q aditio requiratur: quando pupillus est institutus cū extraneo. vt plene dixi. s. eo. vsi. Si ante morit filius infra tpa pubertatis q sic pbat. Si instituti nō adeūt vitiat pupillaris expressa igitur et vulgaris tacita in ea inclusa: q: eiusdem nature debet esse tacitū et expressum quo ad cōfirmatione ar. dicte. l. iij. §. qui habet. de seruitu. rustico. et videt expressum qd dixi. j. ad trebel. l. apud iulia. §. adē iulia. vbi de hoc satis dixi. et. l. ita tamē. §. a patre. sed ipse. G. dicit hoc cadere nō posse in mente sua q ad cōfirmatione tacite vulgaris requirat aditio q: vulgaris tacita sortiri dz effectū in casu hereditatis nō adite. ergo impossibile ē q in casu opposito. s. hereditatis adite sortiat effectū. vt. d. l. iam hoc iure. et ar. s. de vsufr. l. titio cū moriet. et de vsufr. leg. l. vsufr. cūz moriar. ex quibus colligit q dispositio nō potest incohari in eo casu in quo incohoata dz finiri. Itē ad incohoatione alicui9 actus nō dz adhiberi zuū. vt. j. de admi. le. l. legata inutil'r. et de cōdi. et demō. l. cū tale in fi. Itē scdm ipm Dy. ipubere solo istituto nūq subintelligeret tacita vulgaris i expssa pupillari quia si non est adita scdm eum nō pōt habere locū. Itē nec

An vulgaris substitutio ex vi verbo rū includat institutionē affirmatiue

Qr vulgare habet locum in casu nō adite hereditatis qd si aditus p restitutionē vel alio mō desinēt hre hēditatē an substitutus vulgariter admittet.

Quid si testator spālr dedit substitutū in vulgari.

An tacita vulgaris contenta in expressa pupillari expiret post pubertatem.

An ad hoc vt substitutus veniat ex tacita vulgari ꝯprehēsa in pupillari expssa oportet q adita sit hēditas pris.

Solo ipubere instituto nūq sub intelligitur tacita vulgaris in expressa pupillari fm Dy.

cum est adita cũ per aditionẽ expiret et ita nunq̃ haberet locum ipsa tacita vulgaris: nisi eo casu quo pupillus habet coheredẽ ꝙ est expresse contra dictã. l. iam hoc iure. ĩ. eodẽ. ad. l. apud iulia. §. idem iulia. ĩ. ad trebel. ꝛ. l. ita tamẽ. §. si a patre. eo. titu. que allegantur per Dy. Respon. ꝙ ibi ideo cõpelluntur adire q: ibi substituti erant coheredes impuberis vt. ĩ. eo. l. sed si plures. vbi de hoc tetigi. §. filio. al's si filio. hanc etiam opi. sequi videt̃ Ol. in dicto. §. apud iulia. tenendo cõtra opi. Dy. ꝛ ratio Guiller. ꝛ Old. non facit cõtra Dy. scdm eos. q: Dyn. intellexit in aditione coheredis ratio vero que adducit̃ contra Dy. loquit̃ de aditione ipsius impuberis. ipse tamen Guil. sic distinguit si queratur qualiter substitutus ex vulgari tacita admittatur aut substitutus est coheres impuberis. et tũc non admittitur nisi adeatur hereditas. vt dicta. l. apud iulia. §. idem iulia. ad trebel. aut non est coheres. ꝛ tunc si pupillus decessit ante patrẽ substitutus admittit̃ ex tacita vulgari ad portionẽ illam in qua pupillus erat institutus. et sic intelligatur dicta. l. lex cor. ĩ. eo. super verbo nota. existimo. in glo. ibi signata. ꝛ sic supplent̃ textus. quatenus dicit: substitutũ non admitti verum est ex pupillari. Sed ex vulgari bene admittitur. vt dicta. l. ꝙ si filius. ĩ. de capi. et postli. reuer. aut filius vixit post mortẽ patris. ꝛ hoc casu aut pupillus immiscuit: aut abstinuit: aut tacuit: si se immiscuit a modo non habet locum vulgaris. vt. d. l. post aditam. C. eo. si abstinuit. tunc videtur ꝙ substitutus non admittat̃ q: de rigore iuris statim fit heres licet habeat beneficiũ abstinendi. vt. ĩ. eodẽ. l. ij. §. interdum. de re iudica. l. ex contractu. s̃. de mino. l. et si fine. §. sꝫ ꝙ papi. Sed dic qd̓ habet locum substitutio hoc idem video in iure accrescendi. ꝙ habet locũ post aditã. s̃. de vsuf. accrescen. l. j. §. j. ꝛ tamen nõ tollitur ius accrescendi. vt. ĩ. de acqui. heredi. l. si duo. ꝛ. l. cũ de heredi. ergo idem in substituto ꝛ erit hic vnũ mirabile ꝙ iste admittatur ante aditam ex tacita vulgari ꝛ post aditam ex pupillari expressa ad bona propria pupilli si moriatur ante pubertatẽ ꝛ fungetur duabus substitutionibus. vt. ĩ. eo. l. sed si plures. §. ad substitutos. ꝛ. l. si pater filium. et est expressum. ĩ. de acquir. here. l. iulia. al's incipit si pupillus. Aut iste pupillus tacet: q: nec dicet adeo: nec abstineo. tunc dic: ꝙ heres institutus etiã ad substitutionẽ ex pupillari venit vt lex fingat eũ adiuisse. vt dicta. l. ita tamen. §. si pater. ꝛ not. dicto. §. idem iulia. ꝛ dicta. l. iulia. ꝛ insti. de here. qualita. ꝛ differen. §. sui. ꝛ sic concludit contra Dy. ꝙ ad confirmationẽ tacite vulgaris non sit necessaria aditio.

Vocatur substitutus ex tacita vulgari ãn aditam ꝛ ex pupillari expssa post aditam.

Item q̃rit an in vulgari tacita inclusa in pupillari expressa veniãt 19 bona impuberis † aliunde q̃ a patre obuenta. Glos. tenet ꝙ non. C. de institu. ꝛ substitu. l. fi. Dy. tenuit ꝙ sic. vt dixi. s̃. eo. ver. colle. folijs. ꝛ ad ipsius approbationẽ Guil. adducit etiã alias rationes q̃' Dyn. q: q̃uis vulgaris expressa nõ faciat aliquẽ admitti nisi a bona testantis cuꝫ ipsi succedat̃ tamẽ in tacita que cõtinet̃ sub pupillari expressa. vt dicta. l. iam hoc iure. ĩ. eo. secus q: in pupillari veniũt. vt. ĩ. e. l. sed si plures. §. ad substitutos. ergo et in ista tacita vulgari. Itẽ ꝓ hoc q: cuꝫ aliquid sequit̃ aliud fungit̃ vice eius sicut ꝛ dicitur cuꝫ quis liberatur ꝑ aliũ ipso iure liberari. ĩ. de accep. l. et per iusiurãdum. §. ꝛ fideiussori. et ꝓ hoc facit qd̓ dicit̃ in interdicto. vnde vi ꝙ illud interdictum nõ habet locum in rebus mobilibus. ꝙ verum est: nisi ad consequentiam immobilium veniant. vt. ĩ. de vi ꝛ vi. ar. l. j. §. illud. ꝛ per eandem viam. ĩ. de vsucap. l. si aliena. §. hoc iure. ꝛ pro h̓ iure etiã facit. ĩ. ad. l. falc. l. qui fundum. §. coheres. vbi de hoc dixi. et ad dictam. l. fi. Respondet ꝙ ibi mater erat in medio. ipse tamen Guiller. dicit predicta sibi nõ placere: q: differentia est cum aliquis succedit ex pupillari vel ex vulgari tacita in ea inclusa. q: cum ex vulgari succeditur solum testanti succeditur. vt institut̃. de pupillari substitu. vltra princi. Sed in pupillari ipsi pupillo. et ideo ibi omnia veniunt: sed bene dicit ꝙ aliquando in tacita vulgari veniunt bona pupilli non vt pupilli: sed testatori. vt quando pupillus moritur viuente patre: quia tunc oĩa bona fuerunt effecta p̃ris. ꝛ si sic ĩtelligat̃ Dy. Ray. eos cõcor. dicit aut coheres impuberis erat substitutus ꝛ hꝫ locum opi. Dy. Aut extraneus. ꝛ tunc opi. Guil̃. Et rõ sit maioritas affectiõis quã testator oñdit tã ad coheredẽ q̃ extraneũ. Ray.

An in tacita vulgari in pupillari expssa cõtẽta veniãt bona impuberis aliũde q̃ a p̃re obuẽta.

Ulteri' q̃rit̃ quid ecõtra si succedatur expressa vulgari que continet in se tacitã pupillarẽ. an in ea veniãt bona pupilli sicut in expssa pupillari veniũt. vt. d. l. iam hoc iure. ĩ. e. l. et. l. sed si plures. §. ad substitutos. vt si pupillus nõ sit heres habeat substitutus bona patris ꝛ impuberis. Dy. tenet ꝙ sic. vt dixi satis. s̃. eo. ṽ. colle. ꝛ licet ex natura vulgaris succedat̃ tm̃ testãti tñ vbi fuit vulgaris sub qua intelligitur pupillaris. et ita a nõ suis terminis exceditur. C. de edicto diui adri. tol. l. fi. et. s̃. depo. l. l. lucius. ꝛ pro hoc videtur expressum. ĩ. eo. l. ij. §. fi. Exponẽdo ibi textum. ei. s. pupillo. sicut Dy. exponit. ipse autẽ Guil̃. tenet oppositũ. et dicit ꝙ per eam tantũ patri succedit̃. et allegat institut̃. de pupilla. substitu. vltra princi. ibi pater sit heres ꝛc̃. Item allegat de lega. iij. l. sextilliam. Iteꝫ pro hac ratione quia pupillariter substitut' habet bona pupilli in casu adite vniuersalis hereditatis. vulgariter autẽ substitutus in casu nõ adite. impossibile autẽ est ꝙ coniũgant̃ due cõtrarietates. vnde ipse substitutus petens vtraqꝫ bona. s. pupilli. tanq̃ ex adita ꝛ patris tanq̃ ex nõ adita tanq̃ sibi cõtrarius est repellendus. vt. C. de furt. l. j. ꝛ. ĩ. de condi. ꝛ demon. l. titie. si nõ nupserit. vnde ipse Guil̃. cõcludit contra Dy. ꝙ in expressa vulgari nõ veniãt bona impuberis. Ad rationes Dy. respon. Et primo ad. l. ij. §. fi. ĩ. eo. vbi Dy. exponit ei. s. pupillo. ipse exponit ei. s. patri. Ad id quod dicebatur ꝙ vulgaris sub qua cõtinetur pupillaris excedit terminos suos. ergo exceditur a nõ suis terminis dicit ꝙ salua gratia Dy. ista non est bona argumẽtatio q: si ex vi verborũ intelligeret̃ pupillaris in vulgari iam vulgaris esset pregnãs includens in se pupillarem: ꝙ nõ est verũ nec em̃ pupillaris includitur in vulgari ex vi verborꝫ nec econtra. immo sunt subaudite ex interpretatione iuriscõsultorũ. vt videatur testator in vtroqꝫ casu ꝓuidisse nõ ergo vulgaris recipit naturã ei'. Sꝫ in ꝓncipali ꝛ ꝓpria natura remanebit. vt in ea nihil extrinsecum veniat nisi bona testantis. vt probatum est. ꝛ hanc opi. tenebat etiam Mar. sil. Iac. autẽ de are. sequitur opi. Dy. ꝛ eam coroborat talibus rõnibus. vbi dispositio sortit̃ effectum in duobus casibus disiunctim eundẽ effectũ sortitur in eisdem cõiunctim. vt. s̃. de liber. ꝛ posthu. l. si ita. ꝛ de iniusto testamẽto. l. si ita. sꝫ hic sortitur effectum in casibus separatis. s. in vulgari ꝑ se et pupillari per se: ergo et in eis ꝯiũctiꝫ. i. in vulgari in qua includitur pupillaris. Et pro hoc facit duplex fauor primo ne pupillus intestatus decedat. Scd̓o vt queꝫ dilexit testator in vno casu videatur dilexisse ꝛ in alio. vt. C. de institut̃. ꝛ substitut̃. l. fina. ꝛ de fideicõmis. aut̃. hoc amplius. Unde dicit idem Iaco. ꝙ repudiante pupillo statim substitutus capiet bona p̃ris ex vulga. expssa. ꝛ eo postea decedẽte ĩ pupillari etate capiet bona filij. Et iste est casus. ĩ. de acqui. here. l. iulia. al's incipit si pupillus. vt ꝛ dixi. s̃. §. collectis folijs. Et facit pro Dyno. ꝙ dixi. s̃. proxima questione de interdicto. vnde vi: in quo non veniunt bona mobilia: nisi ex consequentia immobilium. vt. ĩ. de vi et vi arma. l. j. §. illud.

Repudiãte filio substitutus statim capiet bona p̃ris ex vulgari expssa: ꝛ pupillo postea decedẽte in pupillari etate capiet bona pupilli ex pupillari tacita sub vulgari cõprehensa ꝓm cõeꝫ op. vt statur.

Ad rationes Guiller. in contrarium allegatas potest responderi. Primo em̃ quatenus ipse exponit. ĩ. eo. l. ij. §. fina. ei. s. patri. ei' expositio non ꝓcedit. Primo q: ad proxima debet fieri relatio. vt. C. de iur. om. iudi. l. si idẽ cũ eodẽ. in fi. cũ ergo proxime ibi fiat mẽtio de filio. exponi dꝫ ei. s. filio. vt dicit Dyn. Preterea si exponeret̃ ei. s. patri. vt Guiller. exponit: iã nulla dubitatio esset in ipso §. lex autẽ. perditio in casu dubio. vt. ĩ. ad carboñ. l. ꝙ labeo. et. C. de furtis. l. ancille. Item si subaudiretur ibi ꝑsona patris scdm expositionem Guiller. hoc esset contra. l. ĩ. de verb. obliga. l. si ita stipulatus. §. grisogonus. q: persona nõ debet subaudiri. vt ibi colligitur. ad illud qd̓ allegat ipse Guiller. Institut̃. de pupillari substitu. vltra princi. potest responderi. ꝙ ibi loquitur de vulgari pupillarem nõ comprehẽdente: q: ibi vtroqꝫ casu testator prouiderat. s. in vulgarem et pupillarem. vt ibi patet. Et pro hoc facit. ĩ. de bonorũ posses. scdm ta. l. si ita. §. qui filio. ad. l. sextilliam. de. leg. iij. põt responderi. ꝙ ibi vulgaris facta fuit puberi ita ꝙ pupillarem non poterat comprehendere ad rationem contrarietatis potest respõderi ꝙ tollitur per iuris interpretationẽ. vt. ĩ. eo. l. iam hoc iure. et propter diuersitatẽ temporis ꝛ causarum ꝛ ratiõe fauoris. s̃. allegati opi. Dy. seqtur Ray. ꝛ cõmuniter omnes moderni.

Item quero an in vulgari veniant prelegata † vt ecce titium ꝛ meuium heredes institui titio aliqua prelegaui ꝛ ei meuium substitui si ipse titius heres nõ esset nũquid in ipa substitutione veniũt ipsa prelegata titio videtur ꝙ sic in omnem em̃ causam videt̃ substituisse vt. C. de fideicõmis. l. cũ virum. ꝛ tetigi. ĩ. in materia fideicõmissa. circa fi. ver. Sꝫ an prelegata. Tu dic: aut ille cui facta est vulgaris substitutio agnouit expresse prelegatum: et repudiauit hereditatẽ. ꝛ tũc istud prelegatum non venit in substitutionẽ q: bene licet sibi repudiare hereditatem. ꝛ habere prelegatũ. vt. ĩ. de lega. j. qui filiab'. §. fi. ꝛ. l. seq. ꝛ hoc casu substitut' hꝫ solã hereditatẽ ꝛ nõ prelegata. vt. ĩ. de le. iij. l. sextilliam. ꝛ. C. de leg. cũ rñ. aut dies ꝑlegata cessit sꝫ nõ agnouit expsse ꝛ mortu' ẽ. ꝛ sic cõditio substitutõis extitit hẽbit solã hẽditatẽ. ꝛ hẽdes titij hẽbũt ꝑlegata ꝓ dimidia. vt de le. ij. l. cũ qdã. de le. j. l. legatũ ẽ deliberatio. §. j. nã ꝓs dimidia quã h̓ iure ꝑlegati ad cohẽdẽ trãsmittet̃ ad hẽdes suos

An ĩ vulgari veniãt ꝑlegata.

Si succeditur expressa vulgari q̃ cõtinet in se tacitam pupillarẽ an ĩ ea veniãt bona pupilli sicut veniũt ĩ expressa pupillari.

des suos alia vero medietas pertinebit ad substitutũ. vt. ꝭ. de lega. ij. l. miles. §. pro parte. Et ratio diuersitatis not. de lega. j. §. filio pater. Si aũt dies prelegati nõdũ cesserat. verbi grã institui titium ⁊ meuiuz prelegaui titio quedam ⁊ substitui ei meuiuz. moritur titius ante me testatorẽ. An hoc casu veniat substitutus in prelegato. dic aut fuit substitutus in hereditate vel portione hereditatis ⁊ tunc nõ veniũt prelegata. al's sic vt. ꝭ. ad trebel. l. marcellus. §. j. ⁊. l. in fideicõmissaria. §. fi. ⁊ de lega. iij. l. si titius. ¶ Rursus quero an in vulgari attendatur 21 ordo † sicut in pupillari. vbi pater debet primo instituere et post substituere. vt. ꝭ. eo. l. ij. in princi. Et ita in vulgari primo fieri debeat institutio. videtur ꝙ sic: quia preposteratio q̃. ꝙ viciat. vt. C. de sentẽ. l. prolatam. ¶ Sed dic contra. vt. s. titu. proxi. l. si ita quis institutus. Nec ob. qḋ dictũ est de pupillari q: illud verũ est cũ pupillus est exheredatus secus vbi institutus. vt. ꝭ. eo. l. ij. §. penult. nec de tali preposteratiõe curandum est. vt. C. de testa. l. preposteri. ⁊. ꝭ. de solu. l. nec eñ. ¶ Sʒ quia dictũ est. s. ꝙ in expressa pupillari cõtinet vulgaris tacita ¶ Quero an hoc sit verũ in exemplari vt in ea intelligat tacita vulgaris. vt si substitutio sit facta mẽte capto ⁊ moriat ante aditam hereditatẽ admittatur substitutus ex tacita vulgari in exemplari inclusa. Et videt ꝙ sic: q: in pupillari expressa contineẗ tacita vulgaris. vt dictum ẽ: ⁊ pbatur. ꝭ. eo. l. iam hoc iure. ergo idem in exemplari que ẽ ad eius exẽpluz inducta. vt. C. de impube. et al'. substitu. l. humanitatis. Item fortior ratio videt in substituto in exemplũ ꝙ in pupillari: q: quicunq; extraneus põt substitui pupillo pupillariter. vt. C. eo. l. precibus. ⁊. s. de inoffi. test. l. pap. §. sed nec impuberis. sʒ in exemplari substituunt solum ꝓpinqui. vt. d. l. hũanitatis. Cum ergo in pupillari in qua substituti sunt extranei subintelligitur tacita vulgaris multo fortius in exẽplari. vbi substituunt propinq ar. C. de codicill'. l. fi. ꝭ. eo. l. si filius. ⁊ de scdis tabulis. l. si sub conditiõe. sed dic contra. s. ꝙ in exemplari nõ subintelligatur tacita vulgaris q: ꝙ subintelligatur sub pupillari fuit ratio q: substitutio pupillaris est valde plena. vt possint substitui etiã extranei. exemplaris vero stricta. vt nõ possint substitui: nisi ꝓpinqui. ideo eã in suis terminis seruabo ar. ꝭ. de acquir. re. do. l. in agris. ⁊ ad munici. l. cõstitutioni- 22 bus. Item nõ est arguendũ † de exemplo ad originale vt. C. de edẽdo. aut. si quis in aliquo documẽto ⁊ p cõsequẽs nõ est arguẽdũ de pupillari ad exemplarẽ: q: qḋ omissuz ẽ p omisso habendum ẽ ne lex extendat. vt. s. so. ma. l. si vero. §. de viro. ⁊ l. si cuz dotẽ. seruetur ergo. d. l. humanitatis. in suis terminis et vltra nõ extendatur ꝓ predicta opini. mouet me alia ratio licet nõ tacta per Guil. ¶ Quia sicut dictum ẽ in exemplari primiores substituunt. vnde mẽte capto mortuo añ aditionẽ succedunt veniẽtes ab intestato. et ideo nõ est necessaria tacita. Contrariũ tenet Guil. ꝭ. in materia exẽplaris. v. adhuc 23 quero nunquid exemplaris. ¶ Adhuc quero an vulgaris † expressa excludat patrẽ. vt ecce filiusfa. infans ẽ institutus p matrẽ: vel aliũ qui si morietur ante aditã hereditatẽ trãsmitteret ipsam hereditatẽ ad patrem. vt. C. de iur. deliberan. l. si infanti. si iste habeat substitutuz vulgariter si heres non ẽet: nũquid talis substitutus excludet patrẽ. videt ꝙ nõ. per di. l. si infanti. vbi de hoc dixi. v. primũ est si iste ĩfans habeat substitutum. Item q: pater admittat iuris beneficio. ⁊ iõ substitutus nõ videt admitti nisi in eius defectũ vt ita beneficium iuris deroget substitutioni. ar. ꝭ. de reg. iur. l. in toto. ⁊ de leg. iij. l. seruis vrbanis. §. fi. ¶ Guil. tenet contrarium. s. ꝙ pater excludatur: q: expressa ꝓuisio testatoris debet tollere ꝓuisionem legis que patrẽ vocabat. vt. ꝭ. eo. l. cũ filio. ⁊. l. ex facto. §. item quero. sic ⁊ al's cõtingit in filij. ꝙ cessat ꝓuisio legis. vbi subest ꝓuisio hoĩs. ꝭ. de lega. j. l. si fundũ sub conditiõe. §. si pater. v. cõtra de statu ho. l. herẽnius ⁊ de here. institu. l. quotiẽs §. fi. ⁊ de testa. tute. l. qui tutelam. §. j. Et ad hoc concor. Gui. de suz. ⁊ allegat in aut. de nup. §. disponat. Glo. tenet cõtrariũ. C. de bonis que libe. l. fi. §. j. ¶ In glos. que incipit in hoc corrigit ius vetus. ⁊ eam approbat Ray. p eandẽ. l. que dicit repudiatiõnẽ filij nõ preiudicare pater: ⁊ q: patri venit presumptiõe iuris: eodẽ iure institutus quo ⁊ filius ⁊ sic habet p se duo iura. s. ꝓuisionẽ hoĩs ⁊ legis. Et hanc etiã opi. sequunt Iaco. de ra. ⁊ Pe. qḋ dicit Ol. esse verũ quãdo testator sciuit eum quẽ instituit ⁊ cui substituit fore filiumfa. secus si ignorauit. ⁊ eũ patrẽfa. credidit. vt. C. de here. institut. l. cum proponas. ⁊. s. de here. institu. l. pater. Oldr. Sed adhuc circa vulgarem tacitam moueo tale dubium qḋ vidi de facto dictum est supra in pupillari expressa subintelligi vulgarem tacitã. Ecce ꝙ quidam habebat vxorem quã credebat esse pregnantem. Et ita dixit filiũ mihi nasciturũ ex ventre vxoris mee heredẽ instituo. ⁊ si heres erit ⁊ in pupillari etate decesserit titiũ substituo fili⁹ nõ nascit nũqd substitut⁹ admittet ex tacita vulgari. allegabat ꝙ nõ q: deficit expssa pupillaris cũ part⁹ natus nõ sit: & ⁊ tacita vulgaris in ea includẽda: q: cũ nõ valet exp̄ssum nec tacitũ. vt. s. de ser. rustico. pre. l. iij. §. qui habet. ꝭ. de bo. autori. iudic. possi. l. cum vnus. ⁊ pro facit. ꝭ. de condi. et demonstr. l. titio vsufru. Preterea hic deficit persona in qua fiebat substitutio pupillaris ergo frustra queriẗ iuris ratio. vt. ꝭ. de iur. codicillo. l. quidam referunt. de lega. ij. l. non opz. s. de testamen. l. si queramus. C. de procura. licet ⁊ qui accusare non possunt. l. non ignorat. Et ad hoc etiam facit quia iste casus est omissus ⁊c. vt. s. de liber. ⁊ posthu. l. cõmodissime. et solu. ma. l. si cum dotem. ¶ In oppositũ est q: q̄uis partus non sit natus tamẽ testator apposuit verba sufficientia ad pupillarem ⁊ vulgarem latores legis ⁊ ideo ꝓuiderunt de vulgari tacita q: presumptio est ꝙ testator voluerit ꝓuidere pupillo cui substituit etiam in casu quo esset heres. Multo ergo fortius in ꝓposita questione cũ testator voluit substitutũ admitti in casu quo nasceretur fili⁹ presumptio est: ꝙ magis voluerit eũ admitti si filius nõ nasceretur. vt. C. de fideicõmissa. l. cum acutissimi. Nec ob. qḋ dicitur: ꝙ non potuit locum habere pupillaris: q: substitutus nõ admittit tam virtute substitutionis quã ex presumpta voluntate testatoris verisimile est voluisse ꝓuidere in vtrũq; casum siue partus nasceretur: siue nõ. vt predixi. Et pro ista opi. bene facit institut. de pupillari substitu. §. quodcũq;. de lega. j. l. ab exheredati. §. j. de testamen. tute. l. si nemo. §. fin. ⁊ bene de ventre inspici. l. penult. cũ glo. ibi posita. ⁊. C. de institu. et substitu. l. fi. per contrariuz ipsius legis. etiã hanc opi. tenuit Guil. et ego eam vidi seruari de facto de consilio pluriũ peritorũ. Non ob. qḋ dictum est in contrariũ de tacito et expresso q: verum ẽ in tacito ꝙ inest expresso non potest sortiri effectum nisi in euentũ expressi. hic autem loquimur de tacito ꝙ non venit expresso. sed cõtra naturam expressi ex presumptione legis et tacita voluntate testatoris: ⁊ in expressi defectum sortitur effectum: ⁊ sic non sortitur eius naturam. vt. ꝭ. de penu. lega. l. ij. et de peculio lega. l. j. ⁊ quod dicam. ꝭ. versi. rursus quero. et. s. versi. scdo querendo. Ad aliud qḋ allegabatur defectu persone. dic: vt. s. dixi. vel dic: ꝙ aut super essentia persone quis vult fundare ius suum. Et sic loquũtur contraria aut vult fundare super defectu: sicut in questione nostra. ⁊ tunc de persona nõ curatur. hic enim substitutus volebat fundare ius suum ex vulgari tacita que requirit persone defectum ergo de persona non curatur ad. l. si cum dotem. potes respondere. vt dixi. s. versicu. expeditis. hic notatis per Dynũ ad finem ipsius questionis. Et eodem modo respon. ad. l. cõmodissime testamentum deficiebat in forma substantiali q: filius in potestate erat preteritus. Vel dic: vt dixi. ꝭ. eodem. l. centurio. ꝙ loquitur in institutione posthumi qui hereditatem ab intestato est habiturus vt. ꝭ. de conditio. institutio. l. fina. hic in substitutione pupillari. vbi de fauore substituti agitur. vt. ꝭ. eodem. l. hoc iure. et. C. de institut. ⁊ substitu. l. finali. ¶ Sed pone substitutio fideicõmissaria locum non habet nisi post aditam hereditatem. vt. ꝭ. ad trebellianum. l. ille a quo. §. j. et. C. de fideicommis. eã quã. Ecce ꝙ testator: ita dixit titium instituo: ⁊ si heres non erit rogo ꝙ restituat hereditatem sempronio valet ne talis substitutio et est ne vulgaris vel fideicommissaria. Et videtur ꝙ nihil valeat cum repugnantiam contineat. scilicet non esse heredem. et restituere debere. vt. ꝭ. de regulis iuris. l. vbi repugnantia. Dicendo enim si heres non erit supponit vulgarem subijciendo rogo vt restituat videtur supponere fideicommissariam: quia verbum rogo presupponit fideicommissarium. vt. C. cõmunia de legatis. l. ij. Dic: ꝙ est fideicommissaria propter verbum rogo qḋ adaptatur ad fideicommissariũ vt probatur. ⁊ predixi. ꝭ. eodem. l. coheredi. §. cum filie. Item vbi verba fideicommissaria ponuntur non potest trahi ad directam. vt. ꝭ. de testamento militis. l. querebatur. et. l. neq;. §. finali. et. l. et fideicommissaria libertate. l. antonius. est ergo fideicommissaria vt saluentur verba et voluntas testatoris quam melius fieri potest. Non obstat quod dictum est fideicommissariam locum non habere nisi adeatur quia dico qḋ cogetur adire de facto. vt eodem titulo ad trebellianum. l. q: poterat. et. l. nam ꝙ. §. qui compulsus. quasi dixerit testator si heres non erit voluntarie: sed post compellatur adire. vt. ꝭ. ad trebellianum. l. debitor. §. primo. ⁊ sic valebit vt fideicommissaria non vt directa. Nec obstat si diceretur quod ipso adeunte defecit conditio substitutionis: quia hoc non est verum quia conditio respicit aditionem voluntariam non coactam. argumen. ꝭ. ad trebellianum. l. debitorem. §. j. in fine.

¶ An in vulgari attendat ordo sic in pupillari in q̃ pat dʒ p̄mo istitue re et postea substituere.

¶ An ĩ pupillari cõtineat tacita vulgaris.

¶ An vulgaris expressa excludat patrem.

¶ Cessat ꝓuisio legis vbi subest ꝓuisio hoĩs.

¶ Cũ isti[...] fili⁹ nasc[...] rus ⁊ sub[...] tuit titiu[...] hẽs erit [...] pupilari[...] te decess[...] nec fili⁹ [...] scit an ve[...] at substit[...] tus ex taci[...] vulgari c[...] prehensa [...] pupillari[...] pressa.

¶ Quid iuris cũ testator dic̃ titiũ instituo et si hẽs nõ erit rogo ꝙ restituat hẽdita tẽ seio an valeat.

sed cōtra predictā opi. Guil. adhuc facit. ff. de leg. ij. l. lucius. §. filiam. Sed respon. ꝙ hic fuerunt personalia. ibi impersonalia. vt hic patet in littera. Et ꝑ predicta opi. Guillermus facit q2 illa conditio inerat tacite. vt. d. l. quia poterat. ad trebell. vnde expressio nihil operatur. vt. ff. de leg. j. l. hec verba. ꝛ de cōdi. ꝛ demō. l. si in diem. §. seruo. et hanc opi. seqtur Ray.

¶ Questio. Nunqd sub pupillari expssa inualida ꝯtineatur vulgaris tacita efficax.

¶ Rursus quero certū est ꝙ pupillaris expressa nō pōt fieri filio puberi vel impuberi emancipato vel extraneo. vt. ff. e. l. ij. in prin. Ex quo quero extraneū: vel emancipatū heredem instituo ꝛ facio sibi pupillarē expressam que non valet: vt ꝑdixi nunquid ex tacita vulgari admittetur substitutus si institutus heres non erit. ꝛ videtur ꝙ nō: q2 expssum nō valuit. ergo nec tacitum. vt dixi. s. in questione ꝑcedente primam qōnem. Guil. tenet contrariū. s. ꝙ vulgaris tacita locū habeat: q2 peccatū fuit in materia vbi dicimus ꝙ si nō valet qd ago vt ago valet vt valere pōt. s. de pactis. l. si vnus. §. acceptilatio. ff. de acceptila. l. inutil. ita ergo in ꝓposito. sz ꝙ nō valet. vt pupillaris valebit vt vulgaris. Itē viciato expsso nō viciatur tacitū: ꝙ nō habet effectū cōem cū eo: sed pōt separari ab eo: sz istud tacitū effectū cōmunē non habet cū expresso vt superius sepe dictum est: q2 nō venit ex vi expressi: sz ex volūtate testatoris presumpta ꝛ interpretatiue iuriscōsultorū: ergo etiā ꝛ ꝑ hoc s. quib. mod. pig. vel ypo. soluitur. l. j. §. j. ¶ Opp. tenet Ray. ꝛ allegat institu. de pupilla. substitu. §. extraneo. Aut enī fuit facta ista pupillaris ꝑ verba directa ꝛ sic nulla. Aut ꝑ verba cōia ꝛ sic erit fideicōmissaria. vt. ff. ad trebell. l. sceuola. ꝛ C. de institu. ꝛ substitu. l. generaliter. ergo nō erit directa. ꝛ sic non tacita vulgaris que est directa. nā fideicōmissaria non potest esse directa. vt predixi nisi in milite. vt. C. eo. l. ꝑcibus. Ad contraria respon. Primo ad. l. prim. s. §. j. quib. mod. pig. vel ypo. solu. vt ibi not. ꝛ ꝑ Pe. ff. de leg. j. l. fideiussor. q2 ibi expressum vitiabatur de iure speciali hic de iure cōmuni hec enī pupillaris fuit nulla: ergo aliquid non ꝓducit. vt. s. de iniusto testa. l. nam ꝛ si sub conditione. ꝛ C. de cadu. tollen. §. in primo. Ad illud qd dicitur de peccato in materia. dic ꝙ illa distinctio est vera vbi agitur de liberatione inducēda. secus in ꝯstituenda obligatione. vt. s. de constitu. pec. l. j. §. cum quid. immo in vltimis voluntatibus si nō valet qd ago vt ago. nec valet vt valere potest. vt. C. de codicil. l. fi. ꝛ dicetur. ff. de iur. codicillo. l. j.

¶ Questio.

¶ Ad idem quero quid si pupillaris deficiat ꝓpter etatē q2 fiebat puberi nunquid si non adeat veniet substitutio ex tacita vulgari videtur ꝙ sic ꝑ iam. s. dicta in proxima questione. vt valeat: vt valere pōt. sed dic: ꝙ nō valeret vt vulgaris tacita cū per pubertatē expiret. vt plene ꝓbaui. s. eo. v. item quero. an tacita vulgaris q̄ ꝯtinetur in expressa pupillari: ergo nō potest incipere in casu in quo extingueretur. vt. s. de vsufr. l. titio. et de iure dot. l. iulia.

¶ Questio. Utrum vulgaris tacita ꝯtēta in expressa pupillari expiret si postea filius emācipetur.

¶ Quero adhuc pater instituit filiū impuberem quē habebat in potestate. ꝛ idē pupillariter substituit 24 in qua continetur tacita vulgaris † vt dictū est: deinde emācipauit filiū. ꝛ ita non pōt locū habere pupillaris moritur filius nō adita hereditate. nunquid locū habet tacita vulgaris totū dubiū questionis est: q2 ꝑ emācipationē euanuit pupillaris: que non pōt fieri emancipato. vt. C. eo. l. ꝑcibus. ꝛ. ff. e. l. ij. Guill. tenet ꝙ vicietur etiā tacita vulgaris. vt. ff. eo. l. coheredi. §. cū filie. sed certe ibi dicitur ꝙ pupillaris viciatur de vulgari nihil dicitur contrariū videtur: q2 licet illud sup quo fundatur sit sublatum. tamē istud remanet ar. ff. de pecu. lega. l. tunc inutile. ꝛ de cōtra ta. l. si post mortē. §. fin. maxime q2 hic solum peccatū est in materia. et ita vulgaris dz remanere. vt. s. dixi in questione. quando fit filio emancipato rursus: ergo multo fortius cū ab initio fuit vtilis ipse autē Guill. tenet ꝙ totum vicietur. et Ray. cum eo. Nam vbi aliqua conditio est cōis ad aliquē actum se habet pariter ad vtrumqꝫ extremorū. vnde defectus: in vno aliū viciat. vt. ff. de condi. ꝛ demon. l. mulier. sed ita est in ꝓposito: q2 cōditio si in pupillari etate decesserit est cōis ad pupillarem ꝛ tacitā vulgarē ergo ꝛc. Itē ad idem vbi vna dispositio respicit duo extrema debz illa vniformiter respicere. vt. ff. de leg. iij. l. si legatarius. §. fi. al. est. l. ꝛ incipit si ita. sed ista cōditio seu dispositio: si in pupillari etate decesserit respicit vniformiter si heres erit. ergo vtriusqꝫ est ꝑ dispositionē. si ergo viciatur pupillaris ꝛ vulgaris. et ad h. ff. de assig. libert. l. vtrum. ꝛ institu. de pupilla. substitu. §. fi. ꝑ ista etiam opi. facit. q2 vt dictū est: ita vulgaris tacita venit ex interpretatione ꝛ ꝓsumpta voluntate testatoris q2 presumptio est: ꝙ testator ꝓuidendo in casum pupillarē voluit etiā ꝓuidere in casum vulgarē que ꝓsumptio hic cessat cū enī destruxerit ꝑncipalem. s. pupillarem emācipando videtur etiā destruxisse tacitam vulgarē ar. ff. de leg. iij. l. fideicōmissaria. §. si rem ꝛ. d. §. cum filie. ff. e. l. coheredi. ¶ Ultimo quo ad materiā vulgaris

¶ An valeat ista substitutio seu institutio. et si heres non erit titius sit sibi heres.

queritur si testator ita dixit seium instituo: ꝛ si heres nō erit titius sit sibi heres. an valeat talis substitutio. videtur ꝙ nō: q2 ꝑ vulgarem succeditur testatori nō pupillo. vt institu. de pupillar. substitu. vltra prin. ꝛ sic substituendo institutuo: ꝛ nō sibi testatori videtur peccare in forma. Sed dic cōtra q2 expressum est C. de here. institu. l. fi. ff. eo. l. paterfa. ꝛ de scōis tabulis. l. si ita. §. qui filio. Et qd not. in glo. ff. eo. l. j. in glo. hec dictio mihi qd operetur ista substitutio duob9 extraneis heredib9 institutis not. ꝛ dixi. ff. de acquir. here. l. nec is qui. §. fi. Et ꝑdicta de vulgari expressa ꝛ tacita sufficiant. 25 ¶ Nunc ergo agamus de pupillari circa eā opponēdo ꝛ querendo. ꝛ de eius materia vide institu. de pupilla. substitu. in glo magna. et in summa ipsius tituli ꝛ bene ꝛ vtiliter. ꝛ in summa de impube. et aliis substit. §. pupillaris. Et ꝑ euidentia sciendū est ꝙ pupillaris est duplex. s. expressa ꝛ tacita. Expressa ē que ex verbor̄ prolatione colligitur vt si filius me9 heres erit. ꝛ in pupillari etate decesserit talis sit heres. vt institu. de pupilla. substitu. in princi. ꝛ. ff. eo. l. j. tacita ē que ex vi verbor̄ nō colligitur. sed ex iuriscōsultorum interpretatione vt illa q̄ continetur sub expressa vulgari vt. ff. eo. l. iam hoc iure. ꝛ C. de impube. ꝛ aliis substi. l. hereditatis. ꝛ illa etiā que continetur sub breuiloqua de hac tamen dubitatur. an sit tacita vel expssa. vt in tractatu breuiloque: plenius dicā. ¶ Oppo. ergo primo cōtra pupillarē expssam deinde contra tacitam. ꝛ postea contra effectū pupillaris expresse. ꝛ videtur primo ꝙ pupillaris expressa nō ꝑcedat q2 in ea quis testatur de rebus alienis. s. pater de rebus filij. vt. ff. eo. l. sed si plures. §. ad substitutos. et. l. patris et filij. hoc autem esse non pōt q2 non dn̄s nō testatur. vt aut. ingressi. C. de sacrosan. eccl. sed dic ꝙ pater disponit ꝑ filio qui disponere nō potest et sic filius videtur disponere. vt. d. l. Et sic nō ob. scōo op. ꝙ de iure nō sortitur effectū. vt. C. de impube. ꝛ aliis substit. l. cū quidam. So. ibi nō extitit cōditio pupillaris substitutionis secus si extaret vt. ff. ad. l. fal. l. pater filiam. §. duob9. Tertio op. ꝙ ꝑ pupillarē expressam ꝑfertur vlterior in gradu priori. vt. C. de impube. ꝛ al. substi. l. precib9. v. si vero substitutio qd fieri nō debet. vt. s. ꝑ socio. l. si inter fratres. al's incipit paulus respon. si inter fratres. Sol. vt ibi q2 ibi in successione ab intestato secus in testamēto. ꝑ hoc. ff. de iure codicillo. l. cōficiuntur. ꝛ. l. si quis nullum. al's incipit si quis cū testamētū nullum. ¶ Quarto destruo ipsam pupillarē sic dispositio legis debet esse sine aliena iniuria. C. de emācipa. libero. l. nec auus. ꝛ. ff. ne quid in loco publi. l. ij. §. si quis a principe. ad trebellia. l. sed cū ab herede. et. s. de admi. tuto. l. impuberi. sed ꝑ pupillarem expressam fit iniuria veniētib9 ab intestato. vt. s. de inoffi. test. l. papinia. §. sz nec ipuberis. ergo non ꝑcedit rn̄. ꝙ nō fit eis iniuria q2 hoc fit legis autoritate ergo ꝛc. vt. ff. de iniuriis. l. iniuriar̄. in prin. ꝛ institut. de iniur. in princi. Preterea hoc cōtingit ex causa ꝓbabili q2 filius testari non pōt. ꝛ ideo hoc patri cōmittitur vt. ff. eo. l. ij. Sed si filius esset maior posset excludere venientes ab intestato ergo ꝛ pater pōt pupillariter substituendo q2 filij est testm̄. ꝛ ideo testamēto iuris approbatione durante silent venientes ab intestato. vt. ff. de acqui. here. l. ꝙdiu. ꝛ institu. de pupilla. substitu. in princ. ꝛ. ff. de iur. codicillo. l. cōficiuntur. et. l. si quis nullum. al's incipit. si quis cum testamentū ꝛ accedit. ff. de leg. j. l. si fundum per fideicōmissū. §. fi. ¶ Quinto op. ꝙ pupillaris non ꝑcedat. vt institu. de pupilla. substitut. in fi. Sed ibi loquitur de pubere cui fieri nō pōt. ꝛ ita ē ibi defectus in ꝑsona passiue. ¶ Sexto ad idem op. q2 ꝑ pupillarē expressam hereditas datur post tēpus ꝯ. s. hereditas ex die. s. de her. inst. sz rn̄. ꝙ nō pt dari post tp̄s certū sicut hic. nā dies mortis est incertus. vt. ff. de cōdi. ꝛ demō. l. heres me9. ꝛ C. de here. insti. l. extraneū. Et vide qd dixi in dicta. l. hereditas. ꝛ quod nota. per Dynum. extra de regulis iuris ca. actus legitimi lib. vj. ¶ Octauo oppo. de. l. ꝙ si filius. ff. de captiuis ꝛ postlimi. reuersis. Respōdeo ꝙ ibi impubes moritur viuo patre quo tempore non erat sui iuris: nec poterat facere testamentum viciatur ergo pupillaris expressa. vt. ff. codez. l. moribus. secus si moriatur mortuo patre. ¶ Nono oppono ad idem de. §. qui liberis. institu. de pupillari substitutione. Solutio. ibi fuit defectus in forma: q2 pater non fecit sibi testamentum. sed filio tantum qd esse non debet. vt. ff. eodem. l. ij. §. quisquis. ꝛ. §. prius. ¶ Decimo oppono ad idem de. l. si pater filium. ff. eodem. Solutio. ibi testamentum paternum fuit ruptum agnatione posthumi. et ideo viciatur pupillaris substitutio pars ꝛ sequela illius. vt. ff. eo. l. qui plures. §. fina. ¶ Undecimo oppono de. l. coheredi. §. cum filio. ff. e. So. ibi fuit defectus in persona passiue: q2 filius nō erat impubes: vel ibi substitutio per emācipatonem deuenit ad eū casum a quo incipere non posset vt ibi ptz in textu.

Xij. oppo.

¶ Xij. oppo. de. l. si quis eum. §. si suo. ff. eodē. et vide quod ibi not. et dixi. Respō. ibi pater fecit sibi primo testamētū. deinde substituit pupillarē. Tertio fecit sibi aliud testamētū. vnde p vltimū testm̄ primū fuit ruptum. et sic pupillaris substitutio nihil valet. vt. s. dixi de rapto agnatione posthumi. Et p h̄ facit. ff. eo. l. in substitutione. et. s. de inoffi. test. l. papinia. §. sz nec impuberis. sz ꝯtra hoc instatur ꝙ rupto testamento paterno remaneat pupillare. vt. ff. e. l. et si contra. in fi. vbi de hoc dixi. et in. §. precedēti. ¶ So. ibi testm̄ paternū fuit ruptum de iure pretorio p cōtra ta. hoc de iure ciuili. ¶ Et est ratio q2 testamentū est de iure ciuili. vt. s. de test. l. testamēti factio. Et ideo primū tollitur p scdm̄ ipso iure. sz per cōtra ta. que est de iure pretorio ipso iure testamentū nō rūpitur. vt institu. de bonoꝝ posses. §. quos autē. qd patet q2 rupto testamēto p cōtra ta. legata debent liberis et parētibꝰ etiā iure isto. vt. ff. de leg. pstā. l. j. preterea in ꝯtra ta. nō queritur de viribus testamētis. sed de iure patris et filij. vt not. dicta. l. et si cōtra. ff. eodem. et sic cōtra tab. datur preteritis emācipatis: nō ergo cōqueri possunt de testamento: q2 nihil de eis in eo dictum est. sed querela dat exheredato qui notā exheredationis in testamento patitur. et ideo sui iuris sicut primꝰ rumpit facit. s. de inoffic. test. l. j. et l. titia. Et habet hoc locū indubitanter quādo cōtra ta. petitur post aditam hereditatem. sed qd si ante aditam nūquid viciātur tabule pupillares: videt qd sic. C. de col. l. vt liberis cū ibi not. vt. ff. de cōtra ta. l. illud. in princ. nā in. l. vt liberis. dicitur ꝙ si ante aditā contra ta. petitur testm̄ paternū viciat. Mar. fil. tenet oppositū: cuius opi. sequit Ray. nam licet contra ta. ante aditā petita viciet testamentū paternū. vt dictū est: verū de iure pretorio. nā bene potest adiri hereditas de iure ciuili: cum ergo de iure ciuili possit adiri tenēt tabule pupillares. et sic intelligit. C. de colla. l. filie dotem. ¶ Ulterius pcedit ipse Mar. et querit que ē ratio ꝙ bonorū possessio contra tabulas rumpit testamentū paternū in effectu: et per pupillare non in effectu. Respō. q2 rupto testamēto p ꝯtra ta. cōseruātur puisiones parentū et filioꝝ: q2 in eis legata debent. vt dicta. l. j. ff. de lega. prestan. C. de bono. posses. contra ta. l. j. ergo debet cōseruari substitutio pupillaris que ē puisio filij. vt. C. de inoffi. test. l. ex tribus. de hoc etiā dixi. ff. in q̄stionibꝰ. v. quinto quero qualiter finiatur circa finē ipsius qōnibus. ¶ Adhuc oppo. xiij. ꝙ pupillaris nō pcedat de. l. qui habebat. ff. eo. So. ibi filius post pubertatē decessit. secus si infra. vt. l. verbis ciuilibus. et. l. centurio. ff. e. ¶ Xiiij. op. ad idēqꝫ casum aduersamqꝫ fortunā liberi hoīs expectare non debemus. vt. ff. q et a quibꝰ. l. iulia. et de v. ob. l. inter stipulantem. §. sacram. ¶ Secundo casu preter naturā vel cōtra naturā nō expectamus vt in contrarijs. sed casum mortis qui ē scdm̄ naturam sic. vt in auth. de here. et fal. §. his omnibꝰ. et de nup. §. deinceps. Et facit quod not. p Dy. ff. de aqua plu. arcen. l. in diem. et decōdi: et den. m. l. j. §. dies. Preterea illud ad incōmodum seu ad dānuz. hoc ad puisionē et cōmodum. vt. ff. de fideicō. libe. l. generaliter. §. si homini libero. ¶ Expeditis oppositionibꝰ ꝯtra pupillarē expressam opponamus cōtra tacitā: certum ē enim ꝙ vulgaris expressa nō cōtinet tacitā pupillarem. vt. C. impube. et al. substitu. l. precibꝰ. j. respō. et de institu. et substitu. l. si. Sol. duplex: vel ꝙ ibi: ideo nō continet q2 mater ē in medio: vel ꝙ ibi bene ꝯtinet. sed matrē nō excludit et hāc approbat Ray. q2 si testator hoc nō dixit intelligere nō debemꝰ. vt. C. de cadu. tol. l. j. §. finautē ad deficientis. vt. s. de excus. tuto. l. ex his. primā tamē partem tenet Pet. ff. de cōdi. et demonst. l. nōnunqꝫ. sed male. vt. ff. dicam. ¶ Scdō op. ꝙ in vulgari nō contineat pupillaris. nam lex dat cōsiliū patri ꝙ faciat duas substitutiones filio vnā palam. s. vulgarē. aliam occultam. s. pupillarē. ne substitutus insidiet vite pupilli. vt institutio de pupillari non contineat in vulgari q2 al's frustra exprimeretur pupillaris ar. ff. de leg. j. l. hec verba. nā si cōtineret esset eadem insidiandi ratio. Ad hoc respōdent quidam ꝙ istud cōsiliuz est bonū p imperitis q hoc ignorant. s. ꝙ pupillaris tacita contineat in vulgari. peritis autē hoc consiliū parum valet. hec sol. truffa est. et iō dic: ꝙ aut testator puidet i vtrūqꝫ casum. s. vulgarē et pupillarē expsse. et tūc vna nō ꝯtinet aliā. vt. ff. eo. l. cū ex filio. nā tūc substitutꝰ vulgariter ignorabit qs sit pupillariter substitutus vtrū ipse: vel alius q2 erit clausa substitutio pupillaris. et sic cessabit occasio captādi mortis ipuberis. ¶ Mō op. ad effectū pupillaris expsse q̄ ꝯtinet tacitā vulgarē. vt. ff. e. l. iam. hoc iure. Et primo q2 certum est ꝙ pupillaris expssa requirit aditionē vulgarē: tacitā nō: si ergo nō aditur cessat dispositio in expresso: ergo et in tacito. vt. s. de donatio. inter virū et vxo. l. si sponsus. So. est quoddam tacitum ꝙ venit ex natura expressi. Et de isto loquitur cōtrariū. hec autem loquimur de tacito ꝙ sortitur effectū in effectum expressi. vt dixi plene. s. in tractatu vulga. v. ad hoc quero. et ver. rursus. ¶ Scdō op. ad idē ꝙ vulgaris nō cōtineat pupillarē. vt. ff. e. l. ij. §. interdum. et ad trebell. l. apud iulia. §. idē in li. ¶ Mar. fil. dicit ꝙ ibi ideo ex testamēto paterna aditur confirmentur tabule pupillares ne ibi cōtingat oppositū. s. ꝙ tabule pupillares cōfirmēt testamētū paternū contra. l. ex pupillari. ff. eo. ipse enī Mar. et Ol. tenent ꝙ ille loquant in pupillari cuius cōtrariū ibi tenet Ray. et qd ibi loquitur de tacita vulgari q̄ nō habet effectū nisi per coheredem adeat hereditas. et ideo ipse tenet ibi lecturā glo. Et p declaratiōe predictorum vide qd dixi in materia vulgaris v. iuxta hoc quero ad hoc vt substitutus. ¶ Tertio op. de. l. j. ff. eo. l. cornel. v. si vero viuo. Respon. vt ibi dicit glo. ꝙ substitutus non admittit ex pupillari expressa. sed ex vulgari tacita. sed. s. in materia vulgari tenui oppositū per. l. ꝙ si filius. ff. de capti. et postli. reuersis. et iō dic melius ꝙ ibi decessit impubes tpe incōgruo. i. ante mortē patris. secus si eo mortuo. vt. ff. eo. l. iā hoc iure. et dixi in materia vulgaris v. item pseqēs ordinē. Dy. et v. itē quero an tacita vulgaris. ¶ Contrarijs expeditis veniamus ad qōnes querendo sm̄ Dy. quinqꝫ. s. Quare dicatur pupillaris. Secūdo que requirant vt teneat. Tertio ad q̄ bona trahat. Quarto qualiter expiret. Quinto quibꝰ verbis concipiat: reddeundo ad primū i hoc cōcor. Dy. et Az. in summa. et glos. qd dicit pupillaris † q2 fit pupillo. vt. ff. eo. l. ij. et. l. iam hoc iure. et. C. eo. l. precibꝰ. et q2 valet vsqꝫ ad pupillarē etatē. et vltra euanescit. vt. ff. e. in pupillari. et. l. in substitutione. sic etiā dicit vsura pupillaris ppter duo supradicta. vt. s. de admi. tuto. l. tutor qui repertoriū. §. vsure. et. C. de vsu. pupilla. l. j. et. ij. Et dic ꝙ aut pupillus exheredatur vel instituitur et valet. vt. ff. e. l. j. §. substituere. aut pteritur et nō valet: q2 ex eo testamēto non potest adiri hereditas. vt. s. de liber. et posthu. l. inter cetera. et. l. gallus. §. in omnibꝰ. ergo nec pupillaris substitutio tenet. vt. ff. e. l. ij. §. adeo. et. l. sed si plures. §. ex asse. et nota. ff. eo. l. j. §. substituere. Ad scdām questionem. s. que requirantur in ea: dic: ꝙ glo. dicit quinqꝫ esse necessaria. vt not. ff. eo. l. ij. in prin. et not. etiā institu. de pupilla. substitu. in princi. Tu dic sm̄ Guil. de cunio. ꝙ octo requiruntur. Primo ꝙ sit de liberis ille cui sit substitutio. nā extraneo nō potest fieri. vt institu. de pupillar. substitu. §. extraneo. et dicta. l. ij. ff. eo. Scdō ꝙ sit impubes. vt eo. titu. §. masculo. et dicta. l. ij. et. l. in pupillari. ff. eo. Tertio ꝙ in potestate q2 emācipato non sit. vt. ff. e. l. ij. ij. respō. Quarto ꝙ nō sit recasurus in alterīꝰ potestate. vt. s. de libe. et posthu. l. filius a pr̄e. §. j. et. ff. l. ij. v. plane posthumis. hinc est ꝙ mater nō facit hāc substitutionē. et. ff. eo. l. si mater. in princi. Quintū ꝙ post mortē patris efficiatur sui iuris nō p emācipationem. vt. ff. eo. l. coheredi. §. cū filie. Si vero rōne dignitatis † fieret sui iuris nō finiret substitutio pupillaris ar. in auth. cōstitutio que de dignita. §. illud. colla. vj. et. C. de epis et cle. auth. sed epi copa. dignitas. Sextum ꝙ pater sibi testetur. vt. ff. eodē. l. ij. §. quisquis. et. §. adeo. Septimum ꝙ pupillus sit institutus: vel exheredatus. vt. ff. eo. l. j. in princi. et. §. j. Octauū ꝙ hereditas sit adita ex testamento paterno. vt. ff. de acqur. here. l. queritū. et ad trebel. l. ita tamē. §. qui suspectā. Itē ꝙ obseruet ordo de quo habet. ff. e. l. ij. §. si prius. Itē ꝙ testm̄ nō sit ex toto purgatum. vt. s. de inoffi. testa. l. papinia. §. sed nec impuberis. Sed que est ratio ꝙ nō pōt fieri recasuro in alterius potestatē. dic ꝙ si habeo filiū et ex eo nepotē possum filiū emancipare et nepotē in potestate retinere. vt. s. de adop. l. liberū. et me mortuo recidit nepos in ptātē patris. vt. d. l. filius a patre. §. j. de liberis et posthu. est ergo ratio quare nō possum sibi substituere q2 nō pōt sibi testari q2 non est in legitima etate et hoc solū non est impedimentū q2 pupillus: sed q2 recasurus ē in potestatē. vt. s. de testa. l. qui in potestate. ¶ Modo opp. contra pdicta sm̄ Guil. et primo ꝙ emancipato possit fieri q2 sublata ē differentia emancipationis et patrie ptātis. vt in auth. de here. ab intestato. §. nullam. colla. ix. ¶ So. illud obtinet in successiōe ab intestato. vt no. C. de libe. pte. auth. ex causa. et. s. de li. et posthu. l. gallus. §. qd si tantū. Sz quare nō pt fieri emācipato. dic: ꝙ testm̄ pcedit ab ore pr̄is et p ꝯns ab ore filij: q2 vox pr̄is ē vox filij in ptāte ꝯstituti nō emācipati. vt institu. de inutili. stip. §. ei q. ¶ Scdō op. ꝙ mr̄ hāc substitutionē facere possit: q2 hodie idē ius ē in pr̄e et mr̄e. vt. C. ad tertul. auth. defuncto. ¶ Sz illud in successione ab intestato. vt. s. dixi. sz quare nō mr̄ facere nō pt hāc substitutionē. Rn̄. sm̄ Mar. fil. q2 cōsiliū mulieris ē fragile vt. C. de re. vx. act. §. et cū lex. Itē q2 lex magis ꝯfidit de pr̄e q̄ de mr̄e: q2 nō ē amor q vincat pr̄nū. vt. C. de cur. fu. l. fi. Itē op. ꝙ pupilla. nō possit fieri filio exheredato q2 impubes nō pt ꝯmittere cām igratitudinis ppter quā possit exhedari.

Que est rō ꝙ bonorum pos. ꝯ ta. rūpit testm̄ paternū in effectu: et pupillare non in effectu.

Op. ꝯ tacitam pupillarem.

Op. ad effectu pupillaris.

Quare dicat pupillaris.

Que requirant in pupillaris substitutione.

Dignitas p quā ꝙsita patria ptāte nō facit finiri pupillarē substitutionē.

vt.C.de inoffi.testamē.l.si quis in suo.ꝛ ar.de fal.mo.l.j. So. Guil.dicit hoc locū habere in pubere doli capace ꝛ proximo pubertati qui causam ingratitudinis pōt cōmittere arg.ꝭ.de furt.l.impubere.ꝛ de regu.iur.l.pupillū.ꝛ ita etiā tenet glos. institu.de pupilla.substitu.§.nō solum.¶ Item op.ꝙ pteri/to possit fieri hec substitutio licet eū filius preteareꝛ tamē va lent oīa in testamento disposita per auꝛ.ex causa.C.de liberis prete.ad hoc dicūt quidā ꝙ illa auꝛ.loquiꝛ solum in legatis ꝛ fideicōmissis que poterāt ab intestato valere.vt.ꝭ.de iur.co dil.l.j.ꝛ.l.conficiunꝛ.nos autē loquimur de pupillari substi/tutione:que non pōt valere nisi adita hereditate ex testō pa/terno.vt.ꝭ.eo.l.ij.§.adeo.Sed Jac.de are.ꝛ glo.ꝭ.eo.l.j.dicūt hic oīa iura fore correcta p dictā auꝛ.ex causa. Et hoc etiam sequitur Ray.et allegat qd not.in simili.ꝭ.ad trebell.l.ita tū. §.quotiens.allegat etiā ꝙ testamētaria tutela non valet sine heredis institutiōe. vt.s.de testa.tute.l.si nemo.ꝛ tamē hodie valet.vt in auꝛ.vt cū de ap.cognosc.§.finautē hec obseruata. ver.si tamē contigerit coll.viij.ꝛ not.eo.ti.de testa.tute.l.iure nostro.§.fi.vbi de hoc tetigi.ꝛ ex hoc dicūt ꝙ prima so.nō cō/cludit.Et de hoc vide qd plene no.in dicta auꝛ.ex causa.ver. item quero nūquid fideicōmi.vniuersale.ꝛ v.itē queriꝛ nūqd tutela.ꝛ.v.item queritur quid de substitutione pupillari.vbi approbatur dicta opi.Jaco.Guil.ꝛ Ray.¶ Quid finaliter tenebimus in questiōe predicta circa eā multi doctores.et gl. variant.Glo.vlti.ꝭ.eo.l.j.clare tenet ꝙ correcta sint antiqua iura per auꝛ.ex causa.Et ꝙ hodie valeat substitutio pupilla ris p ipsam auꝛ.hoc idem tenet glo.in tutela in.d.l.iure nr̄o. §.fi.s.de testa.tute.ꝛ eo.tit.l.j.et.l.si pater.Et idem tenet glo. in fideicōmissaria substi.in.d.l.ita tamē.§.quotiens.ꝭ.ad tre/bell.Alia glo.q̄ est.ꝭ.eo.l.j.que incipit.dic pupillariter.v.sed an preteritus tenet ꝯria opi.ꝛ illam videꝛ sequi Dy.ꝛ repro/bat glo.vlt.que est ibi supplendo eū ad ipsam vltimā glo.sic addit:immo et ibi loquiꝛ quādo nullū est ,ppter preteritionē et quādo ad nullū reduci pōt p querelam inofficiosi testamē/ti ab exheredato ,ppositā.dic ergo ꝙ quantū ad hāc substitu

27 tionē pupillarē,nō corrigit' ius antiquū †. et qd dicit in auꝛ. ex causa.cetera nāqꝫ firma pmanēt intelligas de his que va/lere possunt etiā sine heredis institutione vt legata ꝛ fideicō/missaria q̄ possunt relinqui etiā ab intestato.vt insti.de fidei/cōmis.heredi.§.preterea.ꝛ sic cū sic relinqui potuerint ab ini tio nō debent viciari ex postfacto.ꝙ in pupillari substitutiōe non pcedit qꝛ sine heredis institutione fieri non pōt. vt.ꝭ.e.l. j.in fin.ꝛ.l.ij.§.quisquis.ꝛ.l.sed si plures.§.si ex asse.Dy.Et hanc opi.tenebat Pe.ipse tamē Dyn.vt apparet ex scriptis suis predictā opi.correrit in.d.l.j.ꝭ.eo.p hec verba hoc nō pla cet.vt.s.de confir.tuto.l.si pater.ꝛ in auꝛ.vt cū de ap.cognos. §.finautē.hec obseruata.v.si tamē contigerit coll.viij.qꝛ tu/toris datio sine testō nō procedit. ꝛ tamē irrito testamēto non viciaꝛ.Dy.Non ob.prealꝛ.glo.ꝭ.eo.l.j.que incipit dic pupil/lariter que.videꝛ tenere cōtrariuꝫ qꝛ.habuit respectū ad iura antiqua in dicta.l.j.ꝛ.l.ij.§.plane.ꝛ.§.quisquis.qd satis patꝫ qꝛ ipsa glo.nō facit mentionē de iure nouo.i.de auꝛ.ex causa. Nec est verisimile ꝙ ipse accusat' in.e.l.sibiipsi cōtradixerit. ꝙ esset si diceremus illam glo.cōtradicere vltime.sed vt pre/dixi in illa habuit' respectuꝫ ad iura antiqua in vltima vero glo.ad noua hoc,est auꝛ.ex causa.ꝛ sic distinguendo tpa con/cordant.vt.C.de furt.l.apud antiquos.hāc etiā opi.ꝙ teneat substitutio pupillaris p auꝛ.ex causa.tenet Guill.ꝛ Ray.vt predixi:ꝛ eā sic fortificant sicut habet locum auꝛ.ex causa.in substitutiōe particulari ita debet habere locū in substitutiōe vniuersali.vt.d.l.ita tamē.§.quotiēs.ꝭ.ad trebell.ꝛ p hoc bū licet nō allegent. ꝭ.de leg.j.l.si seruus legatus.§.huiusmodi. Preterea auꝛ.vt cū de ap.cogno.dicto.§.finautē hec obser/uata .cōfirmanꝛ legata fideicōmissaria libertates tutorū da/tiones ꝛ oīa alia capl'a excepta institutione ergo ꝛc.¶ Item in eo.§.euacuaꝛ testamentū solū ad institutionē q̄ erat facta in preiudiciū filij ne liberi falsis accusationib' infectētur. vt ibi apparet in text. sed substitutio pupillaris nō est preiudi/ciū filij.ſꝫ in eius fauorē ꝛ puisionē.vt.C.de inoffi. test.l.ex tri bus.ergo substitutio dꝫ valere alioquin in ei' fauore inductū in eius odiū cōuerteretꝛ cōtra.l.ꝙ fauore.C.de legi. ſꝫ contra predictā opi.multū facere vr̄ tex.di.§.finautē hec nō fuerint obseruata.in auꝛ.vt cū de ap.cogno.vbi dicit euacuari testm̄ quo ad heredis institutōeꝫ ex quo argui pōt oīs substitutio ē cōditionalis institutio.vt.ꝭ.ad leg. fal.l.in rōne.§.ꝙ vulgo.ꝛ §.si filio.cū ergo pupillaris substitutio sit cōditionalis insti/tutio:ſꝫ huic subiectioni responderi pōt ꝙ ille.§.finautē hec obseruata.dꝫ intelligi de institutiōe heredis facta in odium ꝛ preiudiciū filij.vt ibi ptꝫ in lr̄a.pupillaris aūt substitutio nō

sit in filij odiū:sed fauorē. vt predixi ergo de ea nō loquiꝛ nec dꝫ intelligi ille.§.vel posset dici ꝙ ille.§.loquiꝛ de pma insti/tutione ꝛ principali nō autē de substitutiōe arg.ꝭ.eo.l.q libe/ris.§.hec verba.ꝛ de v.sig.l.boues.§.hoc ꝑmone.¶ Cogitās ad solutionē hui' dubie q̄ōnis visum est mihi oportunū a lr̄a

28 pro eius determinatiōe pmittere vcꝫ an filius † exheredat' a patre perdat legatū sibi relictum ab eo si impugnet testm̄ p querelā.ꝛ videꝛ ꝙ nō.et Ray.ꝛ aliqui alij dicūt.Dy.hoc te/nuisse.ꝭ.de leg.ij.l.codicil.§.fi.sed ꝯtrariū vr̄ ipse.Dy.tenere extra de reg.iur.c.ex eo.li.vj.ꝛ Mar.fil.hanc q̄ōnem publice disputauit et tenuit ꝙ legatū perderet hac rōne qꝛ ex iudicio qd quis impugnat cōmodum consequi nō dꝫ. vt.ꝭ.de acquir. here.l.questitū.de his q.vt indig.l.post legatū.§.q principale ꝛ ad trebel.l.ita tamē.§.si perceptis. Et qꝛ videꝛ indignus ꝛ sic relictis dꝫ priuari.vt.s.de inoffic.test.l.papi.§.meminisse. Et qꝛ ex hoc absurdū magis posset sequi ꝙ plus hr̄e possit exheredatus q̄ institutus ꝯtra.l.maximum viciū.C.de liber. prete.et p hoc facit cōclusio q̄ōnis p̄dicte. ꝙ rupto testō p ex/heredationē pdit filius legatū sibi relictū:ergo eadē ratione infirmari dꝫ pupillaris substitutio q̄ facta est in eius fauorē. vt.d.l.ex trib'.C.de inoffi.test.Ad solutionē itaqꝫ p̄dicte que/stionis principalis premitto.ꝙ substitutio pupillaris fit tan tum pupillo.vt.ꝭ.e.l.in princi.ꝛ.l.in pupillari.Itē qd q nō est doli capax nō pōt cōmittere causam ingratitudinis. ꝛ p ꝯn̄s non pōt exheredari.vt.C.de inoffi.test.l.si qs in suo.Itē ꝙ lex dꝫ intelligi eo casu quo pōt locū habere vt.ꝭ.de cōdi.ꝛ demō. l.pater seuerinā.his pmissis soluēdo q̄ōnē dic. aut p exhere/dationē illius cui ē facta substitutio pupillaris expugnaꝛ te/stamentū.Aut p exheredationē alteri' puta fratris sui exhe/redati.¶ Primo casu aut iste pupillus non erat doli capax tūc indubitanter cū talis exheredari nō possit stabo iuri vete ri vt nō habeat locū auꝛ.ex causa.Si vero pupillus erat doli capax ꝛ per ꝯn̄s cōmittere potuit cām ingratitudinis tūc ha beat locū dicta auꝛ.ex causa.et dictus.§.finautē hec seruata. in cor.vnde sumiꝛ.vt cū de app.cogno.coll.viij.Sꝫ qꝛ iudiciū testatoris impugnauit nihil dꝫ ex eo consequi. vt p̄dictū est:ꝛ pupillaris substitutio ē,in eius fauorē nō dꝫ valere p ea q̄ di/cta sunt.s. ¶ Scdo casu principali q̄n testm̄ expugnaꝛ p ex/heredationē alterius aut tenebim' opi.M.not.in dicta auꝛ. ex causa.ꝙ testamentū sit ipso iure nullū tunc posset pcedere opi.ꝙ substitutio teneret ex beneficio auꝛ.ex causa.si vero te/neamus opi.Jo.ꝙ nō sit ipso iure nullū.sed annullandū per querelā tūc aut ille cui ē facta substitutio pupillaris erat in/stitutus aut extrane' vna cū fratre.¶ Primo casu exhereda tus pōt expugnare testm̄ p parte tm̄ ꝛ nō in plus. vt.s.de in/offi.test.l.cū duob'.cū si.ꝛ tūc etiā iure veteri valebit pupilla ris substitutio.vt.s.de inoffic.test.l.papi.§.ſꝫ nec impuberis. et.ꝭ.eo.l.in substitutiōe.aut ille cui ē facta substitutio erat filꝛ exheredatus ꝛ tunc cū alter frater exheredatus filꝛ:nō possit expugnare:nisi p parte sua attēto eo qd de iure fieri pōt.vt.d. l.papi.§.quarta.s.de inoffi.test.p alia parte remanebit testm̄ ꝛ p ꝯsequēs substitutio pupillaris.vt di.§.ſꝫ nec impuberis. Et hoc si pupillus cui ē facta substitutio pupillaris pro sua parte nō velit testamētū expugnare:qꝛ si velit expugnare re/periretꝛ totū expugnatū.Et tunc reincideremus in primū ar/ticulum ꝙ nullū fauorē ꝯsequi deberet ex testō qd impugnat vt in supiorib' dixi.ꝛ hec mihi visa sunt in q̄ōne predicta licet moderni cōiter teneāt indistincte ꝙ teneat hodie substitutio pupillaris.an autē rupto testō p cōtra tabu.valeat pupilla/ris substitutio dixi.s.i ista materia pupillaris.xij.oppositōe. ¶ Itē opp.ꝙ lꝫ nō adeaꝛ hēditas ex paterno testō tū valeat substitutio pupillaris.vt.ꝭ.de pui.cre.l.pr̄.ꝛ.ꝭ.e.l.si fili' q pr̄. Sꝫ sol.vt ibi:vbi danꝛ tres solutiones ꝛ tene tertiā.s.ꝙ ibi hr̄ p adita de iure ciuili. ¶ Alteri' examinem' p̄dicta p q̄ōnes

29 exheredatio † pōt fieri bona mēte. vt.s.de libe.ꝛ postb.l.mul ti.ꝛ.ꝭ.de bo.liberto.l.si pr̄onus.§.si qs nō mala mēte.et.s.de cur.fu.l.pe.¶ Quid ergo si pupillus exhēdeꝛ mala mente.i. in ei' odiū.nunqd tūc pōt sibi fieri substitutio pupillaris.G. ꝙ sic.s.v.Itē op. ꝙ pupillaris substitutio qꝛ lex nō distiguit quo exheredeꝛ ergo nec nos distinguere debem'.s.de publ.l. de pcio.ꝛ vr̄ casus.C.de leg.l.cū qdā.ꝭ.de le.j.l.ab exhēdati. ꝛ ad le.fal.l.in rōne.in fi.¶ Sꝫ ꝯ hoc op.ꝙ nō possit fieri vbi fit exhēdatio rōne odij nā certū ē ꝙ illud qd respicit odiū,nō re/spicit fauorē.vt.s.de hered.institu.l.si quis solidum.ꝛ de ne/goc.gest.l.siue hereditaria.cū concord.ibi nota.cū ergo exhe/redatio fit in odium ꝛ pupillaris substitutio in fauorem.vt.C. de inoffic.testamen.l.ex tribus.nō videntur posse simul con/currere. ¶ Sed respon.ꝙ ar.procederet vbi fauor et odium concurrerent:circa idem.hic vero circa diuersa.nā odium est circa bona

Margin notes:

No.ad itelligētiā auꝛ. ex cā.C.d li/be.prete.vꝫ exhere.de q̄ tangit vsqꝫ ad vsiculuꝫ vlteri' exa/minem'.pre dicta.

An si fili' exhēdatus īpugnet te/stamētū pa/tris perdat legatum.

Si pupill' exhēdeꝛ ma la mente.an possit sibi pupillarit. substitui.

circa bona patris favor circa bona pupilli. vt. ff. de his qui. vt indig. l. j. & ff. eo. l. ex facto. §. iuli. Et ideo Guil. bene dicit. ¶ Sed an exheredato possit fieri fideicommissaria † substitutio: dic quod non. vt nota. ff. eodem. l. prima. §. j. Et que sit ratio differentie ibi not. per Dy. ¶ Sed si instituatur filius † in legitima seu debito bonorum subsidio an possit sibi substitui. Dic vt ibi not. per Dyn. & dicetur. ff. in vltima quone totius istius tractatus. ¶ Item quero quare hec pupillaris † fuerit inuenta: quidam dicunt quod fauore parentum vt filijs possint substituere. vt. ff. e. l. j. & pro hoc: quia exemplaris que est reperta ad exemplum istius repta est fauore parentum. vt. C. de impu. & al. substi. l. humanitatis. & idem ius debet esse in exemplo & originali. vt. ff. de condi. & demo. l. in testamento. & de lati. liberta. tol. l. j. in princi. Sed tu dic quod inducta est fauore pupillorum. nam cum pupillus propter etatem testari non possit: datur patri potestas. vt pro eo possit testari. vt institut. eo. §. j. et. ff. eo. l. patris & filij posset etiam non maledici quod in fauore vtriusque. ¶ Tertio redeundo ad principalem materiam quero quis sit effectus † huius pupillaris substitutionis: & ad quae bona trabatur. Dyn. dicit. ¶ Aut queritur de tacita pupillari que continetur sub expressa vulgari: aut de expressa pupillari. Si de tacita dicas quod omnia bona tam impuberis quam testatoris veniunt. vt. ff. e. l. ij. §. fi. v. sed si ita. Si de expressa si queratur: de ea que continet tacitam vulgarem omnia veniunt. Si de ea que non continet tacitam vulgarem quia in vtrumque casum specialiter est prouisum. vt. s. in tractatu vulga. dictum est. licet possit de facto dubitari. de iure tamen dubitari non debet quod omnia bona tam testatoris quam impuberis veniant: quia casus est. ff. e. l. paterfa. primis tabu. &c. et l. sed si plures. §. filio. v. idemque. & ad hoc discrepat ab expressa vulgari que non continet tacitam pupillarem. Dy. Alij dicunt quod effectus istius pupillaris est: quia continet in se tacitam vulgarem. vt. C. eo. l. quis. vt. ff. eo. l. iam hoc iure. de cuius tacite vulgaris materia vide. s. v. collectis folijs. Et hoc nisi testator prouidisset in vtrumque casum. vt. s. dixi. Item trahitur ad omnia bona patris et impuberis eo modo que s. dixi. Item si a patre naturali & legitimo & continet omnia bona. vt. ff. cod. l. sed si plures. §. ad substitutos. aut a patre arrogatore. et tunc continet solum bona venientia ab ipso arrogatore. vt. e. l. sed si plures. §. in arrogato. et. s. de adop. l. arrogator. Predicta sunt vera quando substitutus est talis: qui potest totum capere. si autem non posset totum vt filius naturalis tunc secus. vt. ff. e. l. si is qui ex bonis. Et quid fiat hoc casu de residuo quod ipse filius naturalis capere non potest: vtrum veniat ad fiscum: vel ad aduenientes ab intestato. dic vt dixi. C. de natura. libe. l. j. & fi. et de here. institu. l. j. sed ad id quod dixi de substitutione facta a patre arrogatore obijcitur: quia secundum hoc pupillus decedit pro parte testatus. & pro parte intestatus contra. l. ff. de reg. iur. l. ius nostrum. Glos. in. d. l. si arrogator. de adop. dicit quod substitutus a patre arrogatore habebit omnia bona. sed ex sub tacita: vel expressa restituet illa que non peruenerunt ab arrogatore venientibus ab intestato. ¶ Alij confitentur oppositionem. & dicunt ar. procedere in eo qui habet vnum patrem. secus in eo qui habet duos patres: vnum naturalem & legitimum. Et alium arrogatorem: & per consequens duo patrimonia: & sic duos substitutos. Et ideo ad illud inconueniens sequitur aliud simile. ff. de condit. & demo. l. a testatore. & C. de rescin. ven. l. ratas. Sed adhuc ad declaratione predictorum. Querit Dy. & non soluit quare vulgaris non continens in se pupillarem vt quia sit prouisum vtroque casu non trahitur. nisi ad bona patris. vt institu. de pupilla. substitu. vltra prin. et pupillarem expressa vulgarem non continens quia cum vtroque casu promissum est trahitur ad omnia bona. ¶ Ray. et alij moderni dicunt quod ratio est: quia vulgaris habet locum hereditate non adita. vt. C. eo. l. post aditam. Et ideo cum bona patris non sint commixta per aditionem cum bonis pupilli sed separata: de effectu vnius hereditatis ad aliam non concluditur. vt. s. de mino. l. papi. & argu. C. de donat. inter virum & vxo. l. si maritus. & ff. de acquir. pos. l. naturaliter. §. nihil. Sed pupillaris requirit aditionem pupilli in paterna & omnia bona tanquam vna hereditas. ar. C. de iure delibe. l. quidam elogio. ff. de acquir. here. l. j. & ij. & l. ex semisse. Iuncta enim cepit esse hereditas. vt. ff. e. l. sed & si plures. §. filio. ¶ Item quero si pupillus institutus adeat deinde abstineat beneficio pretoris: an duret † pupillaris substitutio: dic quod sic: de quo vide quod dicetur. ff. e. l. sed si plures. §. si ex asse. & dixi. s. in tractatu vulgar. v. item quero cum vulgaris locum habeat. ¶ Quarto quero quibus verbis † concipiatur. Dyn. dicit quod expressa sit verbis affirmatiuis tantum siue loquamur de explicita siue de ea que continetur in subuulgari expressa: sit verbis negatiuis. vt. ff. eo. l. ij. §. penul. Sed si quis sequendo opi. glo. magne que est institut. de pupilla. substitu. quod ille que continentur in reciproca sint tacite tunc dices: quod etiam tacita quandoque concipiatur verbis affirmatiuis. Dy. quod ille que continentur sub reciproca sint omnes

expresse communiter tenent docto. & glo. ff. e. l. lucius. Et de hoc dicetur in materia reciproce. Et dixi. s. in materia vulgari in questionibus. v. ex peditis folijs. generalis vero glo. instit. de pupilla. substitutio. in glos. magna. et Az. in summa de impube. & alijs substituti. stat in hoc quod pupillaris expressa sit verbis affirmatiuis: tacita negatiuis: sicut & vulgaris expressa: sub qua continetur ipsa tacita pupillaris sit verbis affirmatiuis tacita negatiuis. Guil. dicit quod pupillaris expressa sit verbis affirmatiuis siue pupillus instituatur. vt institut. de pupilla. sub. in prin. siue exheredetur institutio enim sit per ista verba si heres erit & in pupillari etate decesserit. vt. ff. eod. l. j. §. j. exheredatio enim non posset fieri nisi per verba vulgaris. s. verbis negatiuis. si heres non erit sicut & ipsa vulgaris sub qua continetur. sed contra predicta opponitur. & videtur quod pupillaris nunquam fiat verbis negatiuis quin expressa pupillaris fiat per verba affirmatiua. ergo non videtur posse contineri sub vulgari que sit per verba negatiua: quia negatio non potest implicare affirmationem sibi contrariam. vt. s. de iureiuran. l. iusiurandum. Ad hoc dic: quod ista tacita pupillaris contenta sub vulgari: non venit ex vi verborum. sed ex interpretatione iurisconsultorum ex presumpta voluntate testatis contra vsum verborum & ad illa verba in quibus concipiuntur vulga. si heres non erit subauditur ex interpretatione vel si heres erit & in pupillari etate decesserit quod videtur satis mirabile cum sint contraria. vt predixi: quia sunt affirmatiua & negatiua. Sed dic quod quedam sunt contraria in origine & effectu et illa se non compatiuntur. vt. C. de furt. l. j. vbi de hoc dixi quedam contraria in origine. sed equipollentia in effectu. & ista bene se compatiuntur. vt. C. de inoffi. testamen. l. cum qui. et quod not. per Dy. ff. de bonis liberto. l. si patronus ex minore. & ita est hic: quia licet verba in origine sint contraria quia affirmatiua & negatiua: tamen vtraque ad eundem tendunt effectum. s. quod substitutus admittatur ad bona. & si dicatur immo sunt contraria in effectu quia per vulgarem succeditur patri & per pupillarem filio. vt institu. de pupilla. substitu. in princ. dic quod adhuc concordant in effectu quia mediante pupillo succeditur pater: quia heres heredis &c. vt. C. de here. institu. l. si. et. ff. eo. l. paterfa. primis. & de scdis ta. l. si ita. §. qui filio. Et pro hoc defenditur talis libellus si peto ab herede heredis tanquam ab herede puta titius erat debitor meus reliquit seium heredem. iste seius relinquit gayum peto ab ipso gayo tanquam herede titij: certe bene peto: quia heres hedis &c. vt predixi: nisi forte interesset conueniri declarari vtrum petam ab eo tanquam herede mediate vel immediate. vt. ff. de ver. sig. l. sciendum. & de interro. act. l. si defensor. ¶ Concludendo itaque ad principalem questionem ¶ Potest dici quod pupillaris † quelibet sit per verba affirmatiua expressa vel a lege subintellecta. & eius effectus est affirmatiuus licet materia remota & mediata aliquando possit esse negatiua vt in pupillari tacita que continetur sub expressa vulgari materia vero prima & immediata expresse per l. tacite subintellecta semper est affirmatiua. vt patet. ff. eo. l. iam hoc iure. Et ad hoc faciunt que not. in materia vulgari. v. tertio quero per que verba. ¶ Quinto quero qualiter finiatur † siue expiret. dic quod finitur sex modis que no. ff. eo. l. in substitutione. Addit Guil. septimum. l. si impubes † deportetur. C. de bonis dana. l. j. & s. de iniusto testa. l. si quis exheredato. §. irritum. & de scdis ta. l. j. §. exegit. Sed hoc casu fideicommissaria non finiretur. sed fiscus caperet bona & restitueret. vt. ff. ad trebel. l. ex facto. §. ex facto. & l. marcellus. §. fi. ¶ Et est ratio quia fideicommissaria est patris prouisio pupillaris tantum pupilli. de hoc tamen statim lacius dicetur. finitur etiam duobus alijs modis. s. rupto testo patris in totum per querelam inofficiosi testamenti. vt. s. de inoffi. testa. l. pap. §. sed nec impuberis. Item quocumque modo iure ciuili euanescat testamentum paternum vt. ff. eo. l. ij. v. sed si pater eos. al's incipit sed si eos pater. & insti. e. §. liberis. secus si de iure pretorio. & ff. eo. l. ij. ex duobus. §. fi. ¶ Vel dic latius de ista quone quod pupillaris substitutio deficit quandoque ab initio. vt quando deficit aliquid ex substantialibus. de quibus dixi. s. v. ad secundam questionem. ¶ Quandoque ista substitutio deficit: ex postfacto illis modis quos. s. proxi. dixi. Item si desinat pupillus esse in potestate. vt. ff. eo. l. coheredi. §. cum filie. Item irritatur quantum ad iuris subtilitatem. licet non quantum ad effectum si pupillus post mortem patris mutet statum dando se in arrogationem: quia subijcitur potestati alterius. pater tamen arrogator tenetur reddere bona substituto: sicut legata legatarijs. vt. s. de ado. l. nec ei. §. j. & l. non aliter. & l. his verbis. & ff. e. l. causa cognita. ¶ Sed isti duo casus possunt comprehendi sub illo que ponitur in glo. dicta. l. in pupillarem. s. de capiti diminutione. quid si pupillus † damnetur de crimine capitali quod esse potest quando est doli capax. vt. ff. de fal. l. impuberem. et de furt. l. impuberem. pot etiam deportari & perdit bona. vt. s. de tutelis. l. si arro-

Margin notes:

30 An exheredatio possit substitui per fideicommis.
31 An in legitima possit filio substitui
32 Quare pupillaris substitutio fuerit inuenta.
33 Questio. Quis effectus huius pupillaris substitutionis.
Questio. Ratio differentie quare vulgaris non continens pupillarem non trahat ad omnia bona patris & filij sicut pupillaris non continens in se vulgarem.
34 Questio. Si pupillus institutus adeat deinde abstineat se an duret pupillaris substitutio.
35 Questio. Quibus verbis concipiatur pupillaris substitutio.
Sufficit si petitur ab herede hedis titij quod dicat libellus peto a gayo herede titij nulla mentione facta de persona media concord. Bar. in. l. si defensor. §. illud. de interrog. act.
36 Pupillaris quibus fit verbis affirmatiuis. et eius effectus est affirmatiuus.
37 Qualiter finiatur pupillaris substitutio.
38 Impubere deportato fiscus capit hereditatem & restituit fideicommissario.
39 Pupillus damnari pot crimine capitali.

gasti. ⁊ institu. quib. mod. tutela finitur. §. j. ⁊ ij. nũquid substi tutus his casib⁹ habebit bona. de hoc. s̃. pri. dixi videt̃ ꝙ sic cũ ipse substitutus veniat ex ꝓuisione testatoris. Et ita deli- ctum pupilli nõ debet sibi nocere arg. j. de leg. j. l. quidam. §. quotiens. et ad sille. l. cũ fisco. ⁊ ad trebel. marcellus. §. fi. ⁊ vr̃ expressum. eo. ti. l. ex facto. §. si quis rogatus. ⁊. §. ex facto. ⁊ de iur. fi. l. statius. §. cornelius. sicut etiã qñ dat se in arrogatõez quo casu pater arrogator bona restituit: vt ꝑdixi. ¶ Quidaꝫ tamẽ tenent cõtrariũ. s. ꝙ nõ admittat̃ substitutus sed fiscus vbi damnatur de crimine capitali. Et est aliud ꝙ̃ in arroga- tore: qꝛ arrogatio fit ad bonũ ⁊ vtilitatẽ pupilli. Cũ cause co- gnitione. vt. d. l. nec ei. s̃. de adopt. Itẽ substitutio pupillaris fit fauore pupilli. sed ꝙ cõdẽnetur est in eius odiũ: vel ꝙ de- portetur ergo per talem status mutationẽ videt̃ irritari sub- stitutio pupillaris: qꝛ effectus est pupillus talis: ꝙ nõ potest sibi fieri substitutio nec põt testari ergo ⁊c. vt. d. l. coheredi. §. cũ filie. j. eo. Itẽ substitutio pupillaris dicit̃ quodãmodo te- stamẽtũ filij. vt. j. e. l. patris. ⁊ institu. de pupil. substi. §. j. ergo tale testamentũ nõ debet plus valere ꝙ̃ si ipse pubes fecisset ar. j. de testa. mili. l. eius militis. §. militia. Sed si ipse pubes fecisset ⁊ dãnaretur de crimine capitali irritaretur eius testa mentũ. vt. s̃. de iniusto testõ. l. si quis exheredato. §. irritũ. ⁊ de testa. l. eius qui. §. si. ergo ⁊c. ¶ Nõ ob. ll. cõtrarie qꝛ quoddã est onus qd̃ cõcernit fauorẽ primi testatoris. i. patris. ⁊ tũc fi- scus tenet̃ seruare volũtatẽ defuncti. ⁊ restituere bona fidei- cõmissario. ⁊ ita loquũtur. l. cõtrarie. qñ autẽ est tale: ꝙ con- cernit fauorẽ dãnati. vt est substitutio pupillaris tunc irritat̃ si impubes cõmittat aliquid ex quo si esset maior esset intesta bilis. Itẽ ista substitutio quãdoqꝫ irritat̃ ex persona substitu ti vt qꝛ nõ est capax circa qd̃ est aduertendũ ꝙ quãdoqꝫ non ẽ nõ capax inspecta ꝑsona testãtis tm̃. vt qꝛ ẽ filius naturalis q est substitutus. ⁊ tũc irritat̃ substitutio soluꝫ quantũ ad bona ipsius testantis. nõ quantũ ad bona impuberis. vt. j. eo. l. si is qui ex bonis. Sed quãdo irritat̃ substitutio ex ꝑsona alteri⁹ ꝙ̃ testãtis. vt pupilli vel substituti. vt si nascatur posthumus testanti. de quo nõ fecit mentionẽ tũc irritat̃ ex toto. vt. j. eo. l. si pater filiũ. Et est rõ qꝛ rũpitur testm̃ paternũ. Et ex eo non põt adiri hereditas. vnde impossibile est valere substitutionẽ pupillareꝫ. vt. j. eo. l. ij. §. adeo. ¶ Quãdoqꝫ irritat̃ pupilla- ris substitutio ꝓpter defectũ testamenti paterni: circa qd̃ est attẽdendũ ꝙ aut testm̃ paternũ rũpit̃ ꝑ cõtra ta. ⁊ tũc substi- tutio pupillaris valet. vt. j. eo. l. ex duob⁹. §. si. ꝙ verũ est nisi ille idem q rũpit testamentũ ꝑ cõtra ta. sit substitutus. nã tũc vt indignus repelleret̃. vt. j. e. l. is q cõtra ta. ⁊. j. de leg. ꝑstan. l. filiũ. in prin. ⁊. §. j. Si aũt testm̃ rumpit̃ per querelam inoffi- ciosi testamẽti: tũc si rũpitur in totũ euanescit in totũ substitu tio: sed si ꝑ parte nõ. vt. s̃. de inoffi. test. l. pap̃. §. sed nec impu- beris. In eo tñ qd̃ dixi ꝑ ꝯtra ta. nõ viciari pupillarẽ substi- tutionẽ videt̃ distinguendũ qꝛ aut cõtra ta. intentat̃ ante adi tam hereditatem. ⁊ tũc rumpit̃ testamentũ ipso iure. Et tunc nõ valet substitutio pupillaris: sicut ⁊ qñ rũpitur ꝑ querelã vt dicta. l. pap̃. §. sed nec impuberis de inofficio testõ. et no. j. de ꝯ ta. l. illud. de fideicõ. dic vt. j. ad trebel. l. ita tamẽ. vbi aũt ꝯtra ta. intentat̃ post aditã hereditatẽ: tunc lꝫ de rigore iuris sit ruptũ tñ de equitate pretoria tenet. ⁊ id̃ nõ rũpitur substi- tutio pupillaris qꝛ pretor nõ põt facere desinere heredeꝫ illũ q fuit. vt. s̃. de minor. l. ⁊ si fine. §. sed ꝙ papia. al's autẽ si ante aditã hereditatẽ nõ valet ar. eius qd̃ no. gl. C. de col. l. vt libe ris. qꝛ cũ rũpitur testamentũ ꝑ cõtra ta. ante aditã heredita- tem ꝓhibetur heres capere hereditatẽ ex testõ paterno. ⁊ ita cũ hereditas nõ sit adita ex testamẽto paterno nõ potest locũ habere substitutio pupillaris. vt. j. eo. l. ij. §. j. v̄. adeo. vbi aũt rũpitur testm̃ ꝑ cõtra tab. post aditã herereditatẽ tũc nõ eua- nescit substitutio immo valet cum hereditas sit adita ex testõ paterno. de hoc etiã vide qd̃ dixi in oppositionib⁹. xij. opposi- tione. An irritet̃ si pupillus hẽat filiũ vel filiã ĩfra pubert. vl' si intret religionẽ dicet̃. j. e. v̄. Item pone ꝙ testator. ⁊ v̄. sequ.

Itẽ quero an in testamento paterno in quo pater substituit filio pupillariter requirant̃. xiiij. testes. Et videt̃ ꝙ sufficiãt septẽ cũ sit vnũ testamentũ patris ⁊ filij. ⁊ de scd̃is ta. l. si ita. §. si. lꝫ diuersarũ hereditatũ. vt insti. de pupil. substitu. §. qua ratione. ¶ Sed dic aut pater vno ⁊ eodẽ testõ facit sibi testa- mentũ ⁊ substitutionẽ pupillarẽ ⁊ tũc sufficiũt septẽ. Aut di uersis tꝑibus ⁊ tũc requirunt̃ septẽ in quolibet. vt. j. e. l. si qs eñ. §. j. ¶ Sꝫ iuxta hoc quero dictũ est ꝙ sub expressa vulga- ri cõtinetur tacita pupillaris. vt. d. l. iam hoc iure in princip.

An ĩ testõ p̃ris in quo filio substi- tuit pupila riter suffici ant septẽ te stes.

Quid si testatator instituit pupillum. et si infra octo annos decederet eidem substitut⁹ moritur post octo annos. et infra pupillarẽ etatẽ nunquid substitutus admittetur ex pupillari tacita. dic ꝙ nõ. vt. j. eo. l. si ita substituerit quis. Ratio est qꝛ testator nõ substituit pupillariter simpliciter: sed eã restrin- xit ad octo annos. vnde cum ꝓuisio testatoris sit limitata nõ habet locũ legis ꝓuisio. C. de pact. cõuen. l. fi. ⁊. j. de preca. l. ⁊ habet. §. cũ quis. vbi autẽ testator nõ limitaret certum tẽpus locum haberet legis ꝓuisio tacite pupillaris que extenderet̃ ad pubertatẽ.

Questio. Quid si te- stator ĩstitu it pupillũ ⁊ eidẽ substi- tuit si infra acto annos decederet si moriat̃ post ea an vocet̃ substitut⁹ pu pillariter.

Adhuc quero testator habebat duos pupillos in potestate titiũ ⁊ meuium ⁊ eidem hoc mõ substituit si titius filius meus heres sit. ⁊ in pupillari etate decesserit substituo sibi meuiũ fratrẽ suũ. ⁊ si meuius heres nõ erit substituo sibi ipsum titiũ fratrẽ suũ. Quero si meuius sit heres an hoc casu sub vulgari expressa cõtineatur tacita pupillaris. ⁊ videt̃ ꝙ non: qꝛ ꝙ tacita pupillaris intelligat̃ in vulgari expressa est: quia vt. s̃. dixi iure prudentes interpretantur: qꝛ si testator co gitasset de pupillari eum fecisset. hic autẽ non potest habere locũ ratio predicta: qꝛ apparet hic ꝙ testator cogitauit de pu pillari cũ eam fecerit titio alij filio suo. ꝙ si voluisset expressis set ⁊c. in isto meuio qd̃ cũ nõ fecerit intelligat̃ omissum ar. C. de cadu. tollen. l. j. §. sin autẽ ad deficientis. sed dic cõtra ⁊ ad rationẽ respondeas. qd̃ cũ dicitur: ꝙ cogitauit de pupillari: dico ꝙ cogitari nõ potest qꝛ de ea nõ fuerit recordatus ꝓpter turbationẽ mortis ar. C. q testa. face. possunt. l. hac cõsultissi- ma. §. at cũ humana fragilitas. nõ ergo cessat. l. ꝓuisio. q̃ dicit sub vulgari intelligi pupillareꝫ. vt. d. l. iam hoc iure. j. e. immo presumptio est ꝙ oblitus fuerit eidem meuio facere pupilla- reꝫ. Et ꝙ si recordatus fuisset eã fecisset sicut ⁊ titio: ⁊ vbi eẽt facta expressa pupillaris tũc verũ est ꝙ nõ subintelligeretur sub vulgari. vt. j. eo. l. cũ filio. §. filio.

Questio. Qñ testator substituit duob⁹ filijs ĩpuberibus exꝑssit vnuꝫ alteri ⁊ alte- rũ alteri.

¶ Sed pone ꝙ testator ita dixit filiũ meum pupillum instituo. Et si me viuo moreret̃ substituo ei meuium ⁊ ita est facta vulgaris. vt. s̃. de here. insti. l. cũ in testamẽto in prin. an sub ista vulgari cõtineri possit ta- cita pupillaris. vt si moriat̃ filius post mortẽ testantis in pu- pillari etate admittit̃ substitutus ex tacita pupillari. videtur ꝙ sic: qꝛ sub vulgari expressa regulariter cõtinetur tacita pu pillaris. vt sepe in allegata. l. j. eodẽ. l. iam hoc iure. quia si te- stator hoc cogitasset presumptio est ꝙ expressisset. ¶ Sed in qõne ꝓposita dic cõtra ꝭm. G. quia ita habet tempus limita tum vltra qd̃ nõ potest ex interpretatione porrigi arg. in aut. de fil'. ante dot. instr. nat. §. q tertia vero. Et qꝛ ꝓuisio quã fa- cit testator in vita nõ extenditur post mortẽ. vt. j. eo. l. si pater filiũ. ⁊. s̃. de libe. ⁊ posthu. l. cõmodissime. nõ ergo plus potest extẽdi ipsa pupillaris tacita ꝙ̃ extendatur vulgaris sub qua includitur ar. C. cõia de le. l. fi. §. fi.

Questio. Utrũ pupil laris substi tutio tacita cõprehẽdat̃ sub vulgari fctã h mõ. ⁊ si fili⁹ meus me viuo mo reret̃ talem substituo.

¶ Sed quid si testator ita dixit posthumũ qui est in ventre vxoris mee instituo. et si non nascatur substituo meuiũ. ⁊ ita facit vulgarẽ directã posthu- mus nascit̃ ⁊ est heres. ⁊ ĩfra pupilla. etatẽ morit̃ nũquid ad- mittetur substitutus ex tacita pupillari in vulgari inclusa. ¶ Quidã ꝙ nõ. qꝛ hic substitutio duo operaret̃ ꝑmuꝫ ꝙ sub vulgari cõtineatur pupillaris. ⁊ istud nõ est incõueniens. sed posset sustineri aliud ꝙ cõditio apposita ⁊ defecta haberetur ꝓ impleta ⁊ idẽ est incõueniens. vt. j. de condi. et demõ. l. mu- tiane iũcta. j. eo. titu. l. auia. §. muciane. ꝙ ergo dicit̃ vulgaris cõtinere in se pupillarẽ intelligit̃ esse verũ: nisi sit alius defe- ctus puta cõditionis deficientis. vt ibi erat qꝛ partus natus fuerit. ⁊ idcirco nõ videtur substitutus admittẽdus ex tacita pupillari ar. s̃. de here. instit. l. si nõ lex. Cõtrariũ tenet Gui. s. ꝙ substitutus admittat̃. Nec ob. qd̃ dictũ est de defectu con ditionis qꝛ dicit ꝙ ad esse pupillaris tacite: requirit̃ defect⁹ cõditionis vulgaris expresse. ⁊ id̃ sub ista intelligit pupillarẽ tacitã dũmodo mater nõ sit in medio. ⁊ vr̃ exꝑssum. C. de insti. ⁊ substitu. l. fi.

Questio. Qñ testator ĩstituit post- humum. ⁊ si nõ nasceret̃ substituit meuiũ post- humo nato et hẽde mor tuo impube re. an veniat substitutus ex tacita pu pillari ꝯten ta in vulga- ri expressa.

¶ Nũc quero de alia dubia qõne. certum est ꝙ pupillaris exꝑssa olim repellebat matrẽ. vt. j. e. l. lucius. ⁊. C. de impu. ⁊ alijs substi. ꝑcibus nũqd hodie h verũ sic vt exclu dat matrẽ in totuꝫ an vero in eo ꝙ supest vltra legitimam. Mar. sil. ⁊ Iacob. de ra. dicũt ꝙ hodie nõ excludit eam: qꝛ rõ quare olim substitutus repellebat matrem erat qꝛ pater olim preferebatur matri in successiõe filij. vt. j. ad tertul. l. ij. §. obij- citur. ergo ⁊ substitutus ꝑ eũ: que ratio hodie cessat: qꝛ equa- liter admittunt̃. vt in aut. de succe. ab intestat. §. ij. que est po- sita. C. ad tertul. aut. defuncto. cũ ergo cesset: ratio cessare de- bet lex. ¶ Et ita substitutus hodie nõ excludat matrem ma- xime quo ad legitimam cum hoc non possit facere pater sub- stituendo. ⁊ per hoc inducũt illud ꝙ dicitur in exemplari: qꝛ quando pater facit exemplarem non põt substituere nisi ꝑso- nas coniunctas. vt. s̃. eo. humanitatis ergo idem in pupillari vt per pupillarem non possit excludere personas coniũctas quibus competit querela inofficiosi testamenti. Dy. sicut re- peri in quibusdam eius consilijs consuluit de facto in qõne. et allegat ꝙ mater non excludatur quia sicut debetur: portio legitima

Questio. Utrum ex- pressa pu pillaris ho die sicut olĩ excludat ma trem.

legitima liberis in bonis parentum sic et econtra in aut. quib' modis naturales effici. sui. §. si quid igitur. in fi. ⁊ §. fi. ⁊ de triē te et se. §. j. ibi et hoc obseruando in omnibus ⁊c. et ibi nota. ⁊ s. de inoffici. testamen. l. nam et si parentibus. ⁊ j. vnde libe. l. scri pto. Sed portio in bonis parentū ita debetur liberis q̄ nec di recto nec per obliquum eis potest auferri. vt. C. de inofficioso testam̄. l. quoniā in prioribus. ⁊ l. parentibus. ⁊ l. sancimus. §. j. ⁊ l. si quando. §. illud. ⁊ autenti. nouissima. ergo eadem ratione debita parentibus eisdem auferri non pōt: directo autem vi deretur auferri per substitutionē pupillarem: q̄ dicetur, testa mentum impuberis. vt institu. de pupilla. substitu. §. igitur. et j. ad. l. fal. l. in ratione. §. q̄ vulgo. vel etiam si diceremus per ta lem substitutionem auferri per obliquum. Idem esset per iura predicta: nec obstat quod videatur prouisio et non grauamen per. l. ex tribus. C. de inoffi. testamento. quia non potest dici bo na prouisio priuare matrem legitimā in bonis filij. vt in aut. de triente ⁊ semisse in princip. ⁊ de here. ⁊ fal. §. primū itaq3. Pre terea si filius non instituat sed pretereat parentē: ita potest di ci nullum testamentum patris pretereuntis filium vt in aut. vt cū de ap. cogn. l. sancimus itaq3. ⁊ ar. d. §. si quis. quibus modis naturales effici. sui. sed testamentum patris filium pretereūtis est ipso iure nullum. vt institu. de exhereda. libero. in prin. s. de libe. ⁊ posth. l. si filius. de iniust. testa. l. filio. et. j. de lega. prestan. l. si is qui in potestate. ergo ⁊ si filius pretereat aliquē de parēti bus ipso iure testamentum nullum est: sed substitutio pupil laris est filij testamentum vt dictum est ⁊ pbatur. j. e. l. ij. ⁊ l. pa tris. ergo seqtur q̄ si mater est pterita qō ipsa pupillaris sub stitutio sit nulla. alioquin plus posset pater in bonis filij substi tuendo sibi pupillariter q̄ posset ipse filius si maior esset et te 42 stari posset quod est absurdum. Item pater † tenetur filio legi timam relinquere vt dictum est. Ergo non pōt eam legare nec fideicōmittere. j. de le. ij. l. vnum ex fa. §. j. ⁊ §. si duos. ⁊ §. sed si fundum. et si obijcitur de. l. s. de inoffic. testa. pap. §. sed nec im puberis. qui multum facere videtur contra. rñ. q̄ non facit cō tra: sed pro quia: olim preteritio facta a matre pro exheredatio ne habebatur vt institu. de exhereda. libero. §. j. ⁊ §. mater. ⁊ ibi no. Sed hodie nō habetur pro exheredatione: immo reddit te stamentum nullum ipso iure. vt dicto. §. sancimus. in aut. vt cū de ap. cog. ⁊ sic sequitur si est nullum q̄ mater admittatur non solum ad legitimam: sed ad omnia bona ab intestato: ⁊ si dica tur q̄ qua ratione impeditur querelam proponere cum exhere datio vel pro exheredata habetur vt dicto. §. sed nec impube ris. eadem ratione excluditur a iure dicendi nullum: hoc non valet: quia facilius retinetur testamentum in suo statu vt valet licet expugnari possit per querelā de inoffi. test. q̄ testamentu3 quod est nullum et inutile vires assumat. vt. s. de iniusto testa. l. posthum'. in princ. ⁊ de liberis ⁊ posthumis. ⁊ l. si filius qui in potestate. Et ideo non sequitur si excluditur a querela: exclu ditur a dicendo nullum maxime cum ille. §. sed nec impuberis. corrigitur per dictum. §. sancimus. ⁊ hoc etiam patet per simi le: quia si emancipatū exheredo et in potestate positū pretereo quia testamentum est ipso iure nullum et permittitur emanci pato succedere vna cum suo. Sed vbi vnum emancipatorū ex heredo ⁊ alium pretereo: quia testamentum in quo emancipa tus preteritur non est nullū: sed aliquod nō admittitur exhere datus ad rescissionem testamenti ⁊ per consequens ad succedē dum vna cum preterito ⁊ hoc probatur. s. de libe. et po. l. fi. ⁊ j. de bono. posses. contra ta. l. si post mortē. §. exheredati liberi. et in dicto. §. sed nec impuberis. subauditur nihilominus tamen mater pōt petere legitimā a substituto etiā p̄m illa tempora p3 que preteritio habetur pro exheredatione vt predictu3 est. Itē q̄ plus valeat ad substantiam testamenti exheredatio vel pro exheredatione habitu3 patet per aliud simile q2 si pater habet filium ⁊ ex eo nepotem et filium ⁊ nepotem pretereat testamen tum non valet. Sed si filium exheredet licet nepotem pretereat testamentum valet. vt. j. de cōiugē. cum emāci. libe. l. si pater in potestate. ⁊ ar. s. de libe. ⁊ po. l. gallus. §. in omnibus. ⁊ l. si quis posthumos. §. si filiū. ⁊ C. de inoff. test. l. nepotem. Itē per aliud simile quia si habeo filium et ex eo nepotem ⁊ filiū instituo vel exheredo nepotē aūt ptereo ⁊ me viuo fili' moriatur nepos pre teritus rumpit testamentū. Sed si esset exheredatus: licet suc cederet in locum sui filio de medio sublato non rumperet vt in stitu. de exhereda. libero. §. posthumorum. s. de iniu. testa. l. po sthumus. ⁊ de libe. ⁊ po. l. gallus. §. nunc de lege. ex quibus ma nifeste concluditur q̄ facilius aperitur via succedendi ab inte stato cum testamentum est nullum q̄ aperiatur via rescinden di cum est aliquod. Sed rescindi potest per querelam vel p con tra ta. Preterea quarta debetur parentibus in bonis liberoꝝ per. l. ⁊ ex necessitate quā lex imponit vt dicta. l. nā ⁊ si parenti

§. sed nec i puberis in. l. pap. de inof. testa. corrigi tur p. §. san cim'. in aut. vt cū d app. cogno.

bus. s. de inoffi. testa. et dicto. §. si quis igitur. ⁊ §. sancimus. q bus mo. naturales effici. sui. ⁊ cum de app. cog. si ergo per. l. de 43 betur † nulla hominis dispositione tolli potest. in aut. de nup. §. si vero. s. de ado. l. si arrogator. ⁊ j. e. l. sed si plures. §. in arro gato. que due vltime multum faciunt ad questionē pro ista opi. Igitur illud quod matri debetur ex legis dispositione post di spositionē patris sibi auferri nō pōt: sicut nec illud quod debe tur ex dispositione hominis. j. de leg. ij. l. cum pater. §. titio. ⁊ s. de here. insti. l. si seruo fideicōmissoria. et per hoc extra de reg. iur. c. indultum. libe. vj. cum ibi nota. Preterea substitutio pu pillaris non potest excludere es alienum. nec id quod loco eris alieni debetur. vt. j. si cui pl' q̄. per. l. falc. l. j. §. marcellus. et. §. se. Sed portio debita parentibus in bonis liberorum. ⁊ ecōtra est sicut es alienū. vt. j. de falsis. l. si quis legatum. §. patronus. ergo per pupillare3 substitutionē extingui nō potest. Itē por tio debita matri in bonis filij procedit ex iure sanguinis. vt. j. vnde cognati. l. octaui. S3 iura sanguinis nullo iure ciuili peri mi possunt vt in regula iuris. iura sanguinis ergo ⁊c. Preter ea illos demum potest pater pupillariter substituere quos sibi posset directo instituere. S3 sibi non posset aliquos instituere si preteriret matrem sua3: quia testamentum esset nullum per matris preteritionem vt dictu3 est ⁊ probatur dicto. §. sancim' vt cū de app. cog. ergo ⁊c. ⁊ pdicta pbātur. j. e. l. sed si plures. §. quos possum. ⁊ l. ij. §. vsq3 adeo. Et eode3 modo referunt sub stituti quo ad personam pupilli quo instituti ad personam pa tris. vt. j. ad. l. falc. l. in ratiōe. §. si filio. non ob. l. precibus. ⁊ simi les dicentes. pupillarem expressam matrem repellere q2 intel ligitur cum testamentum impuberis tenet mero iure puta: ma tre exheredata vel pro exheredata habita ⁊ sic loquitur. §. sed nec impuberis. in. l. pap. s. de inoffi. testamento. vel intelligitur vt predixi scd'a iura antiqua: sed que preteritio habebatur pro exheredatione vel dic q̄ non dicunt matrem a legitima exclu di: cū excludi non possit per rationes predictas. et maxime per dictam. l. si arrogator. s. de adop. que videtur casus huius que stionis quantum ad legitimam. Sed cum mater preteritur te stamentum est hodie nullum vt predixi. Et ex testamēto qō est nullum nullus sequitur effectus, substitutionis pupillaris. vt j. e. l. sed si plures. §. sed si ex asse. et. l. ij. §. adeo. et. l. si quis eum. §. si suo. videtur q̄ substitutus repellatur et mater veniat ab in testato non solum ad legitimam: sed ad totum si sit preterita vt predictū est. Eodem modo pōt respōderi ad. d. l. humanitatis C. de impu. ⁊ al. substi. in fi. vbi pater potest vnū de liberis furio si substituere et alios non: quia verum est eos exheredando nō pretereundo. vt ⁊ ibi in glo. no. et per Azo. in summa. c. ti. §. exē plaria. ⁊ de hoc dixi dicta. l. humanitatis. ⁊ de hoc. j. in materia exemplaris. v. sed nunquid pater possit substituere vnū ex fra tribus. Item non ob. l. ex tribus. C. de inoffi testa. quia ibi nō di citur: impuberem non habuisse matrem: vel dato q̄ habuisset non dicitur ibi q̄ substitutio tenuerit in legitima matris. Sed in legitima que debebatur filio in bonis patris. arg. j. e. l. sed si plures. §. in arrogato. nec ibi dicitur q̄ mater repellatur a legi tima: vel a dicendo testamentum nullum si pretereat vt dixi. s. in solutione. §. sed nec impuberis. ⁊ ar. C. de inoffi. testa. l. sanci mus. ibi nedum totam ⁊c. Item illa causa que tolleret testamē tum a maiore factū tolleret pupillarem substitutionem et eam que ei assimilatur. vt. j. e. l. ex facto. ibi igitur etiā agnatione ⁊c. Sed a maiore factum inutile esset si matrem preteriret vt. s. p batum est: ergo ⁊ pupillaris substitutio quo ad matre3 inutilis erit: q2 si pr̄ decessisset intestat' ⁊ ipubes ei' fact' heres postea decessisset mr̄ ei insolidū successisset oēs agnatos excludendo. vt. j. ad tertu. l. fi. ibi patruo. ⁊ c. vñ idē Dy. cōcludēdo dicit q̄ etiā nō obstante iure lōbardo: scōm q̄d ius dicūt aliq matre nō admitti ad successionem filij extantibus agnatis qō tamen ve rum esse non credit: tñ ⁊ si veru3 esset dicit hoc intelligi debere salua semper matris legitima: ita q̄ ex predictis rationibus et allegationib' mater agere possit si velit cōditione ex legibus il lis in 2cor. aut. de sanctissi. epi. que posita est. C. de epi. ⁊ cle. l. sa crosancte. ⁊ illis vt cum de ap. co. quibus modis naturales effi ciuntur sui. ⁊ de triente et semisse. ad legitimam sibi debitam in bonis filij impuberis. Et etiam dicere testamentū nullum si sit preterita. Et eo annullato ⁊ deducto ad causam intestati habe ret omnia eius bona ab intestato. Dy. Cy. tamē in. l. precibus. dicit audiuisse a Dy. q̄ postea tenuit cōtrariū dominus Ab. de bobio dicit questionem predictam translatam fuisse de pro uincia in lombardiam et in dicta. l. ex tribus. C. de inoffic. testa. indistincte tenet quod substitutio excludat matrem in totū per preallega. l. precibus. ⁊ l. lucius. j. eodem. que dicunt pupillarē expressam contra matrem admitti nec reperiūtur correcte ad hoc etia3 allegat institu. de pupilla. substi. §. non solum. ⁊ C. de

Quod de betur per l gē nulla ho mins proui siōe tolli pōt

le.cum quidam.al's nullū esset priuilegiū patris. Et hāc opi.
etiā approbat Jacob.butri.ĩ.dicta.l.precibus. Alij dicunt ꝙ
mater repellitur per substitutionē in bonis obueniētibus a pa
tre in bonis autem aliunde ꝙ̄ a patre obuentis mater substitu
tionē excludat. Glo.videnť in hoc variare nam in dicta.l.ex tri
bus.C.de inofficio.testamen.videtur tenere ꝙ nedum directo.
Sed etiā per fideicōmissariā pater possit filio substituere in.l.
quoniam in prioribus.eo.tit.tenet quod possit directo non per
fideicōmissum. Cy.in dicta.l.ex tribus.hanc questionē late dis
putat allegando quasi omnia ꝑdicta. Finaliter dicit Dyn. sic
ↄsuluisse de facto distinguēdo aut onꝰ fideicōmissi indebita iu
re nature in personā filij vt quia testator dicit filium meum in-
debita iure nature instituo ⁊ rogo vt restituat ticio et non valet
dicta.l.quoniam in prioribus.de inofficio.testamē.vbi satis de
hoc dixi quia filius habet legitimam ex dispositione.l.nō ex vo
lūtate testatoris ⁊ ē sibi magis debita ꝙ̄ patrono.vt no.ĩ.de fal
sis.l.si quis legatū.§.primo.et de bonis liberto.l.iij.et tñ pa-
troꝰ nō pōt grauari.vt.ĩ.de leg.iij.l.si patronꝰ.ergo multomi-
nus filius. ¶ Si autem onus fideicommissi non imponitur fi-
lio sed succedentibus filio ab intestato.vt quia dixit filium in le
gitima heredem instituo et rogo venientes ab intestato vt re-
stituant ticio:tunc bene valet quia venientes ab intestato non
habent ex dispositione legis:sed ex voluntate testatoris qd̄ pro-
batur quia si filius habet matrem ipsa est proximior et tamen
potest pater alium pupillariter substituere et matrem exclude
re.vt.l.precibus.C.de impube.et alijs substitu.ergo non debe-
tur matri per.l.al's excludi non posset.pro hoc facit.ĩ.de.leg.iij.
l.iij.§.si rem.potest ergo veniētes ab intestato grauare ac si eis
donaret nō adimendo qd̄ eis adimere potuit. Ratio aut qua-
re potest filio substituere directo et non per fideicommissū est
quia substitutus directo capit vt heres ab impubere scriptus
vt insti.de pupilla.substitutio.§.igitur.per fideicommissariam
autem videtur capere a patre fideicommittente.vt.ĩ.de leg.ij.
l.vnum ex fa.in princi. Fideicōmittere autem filio nihil potest
in eo quod ei ex legis necessitate relinquit vt dictum ē et sic per
directā videtur prouidere filio qui testari non pōt:⁊ non ē gra-
uamen.sed prouisio vt dicta.l.ex tribus.C.de inoffi.test. Quā-
do not.per fideicōmissariā grauamen esset:q̄ non sibi sed pa-
tri videretur succedi hic. Cy.post multa dicta in.l.ex tribus.de
hoc dicam.ĩ.vltima questione huius tractatus. Facta aliquali
digressione propter fideicommissariam: redeamus ad princi-
palem questionē an substitutus excludat matrē. Circa quam
Guilľ.predictus de acu.sic dicit:aut mater habet legitimam
de bonis filij:⁊ repellitur al's non. Sed hoc non videtur posse
procedere si enim mater debeat habere legitimā ab intestato:
⁊ substitutꝰ reliqua bona reperiretur pupillus pro parte testa
tus.⁊ pro parte intestatus contra regulā iuris:ius nostrū. Ad
hoc rñdet ipse Guil.ꝙ mater non habet ipsam legitimam ab
intestato:sed per conditionē ex dicta auť.presbyteros.C.de epi
sco.⁊ cle.et al's concor.vt.s̃.dixi in determinatione Dy. Hec ta
men opinio non videtur placere Ray.q̄ illa auť.presbyteros.
loquitur in casu speciali clericorum:⁊ quasi castrēsis peculij ip
sorum:⁊ ideo non debet trahi ad ↄsequentias vt.l.ꝙ contra ra
tionē.s̃.de legibus. Immo q̄ ibi est speciale in contrariū vide
tur esse ius cōe vt.l.ius singulare e.tit.de legibus.et ad munici.
l.j.in fi. Preterea ibi loquiť in testamento filij maioris qui sibi
testamentum faciebat.hic autem loquitur de testamento ꝙ fa
ciebat pater filio impuberi eidē substituendo in quo videť ver
sari priuilegiū patris vt per pupillarē substitutionē possit ma
trem excludere vt dicta.l.lucius.ĩ.e.⁊.l.precibus.C.e.⁊.d.l.pap.
§.sed nec impuberis.s̃.de inoffic.testamen.que non reperiunť
expresse correcte ⁊ euitanda est legum correctio.C.de ap.l.pre-
cipimus.⁊ in auť.de administrātibꝰ offi.in fi.et dicit ipse Ray.
ꝙ dominꝰ Bertaluzius de preytis.doctor suus qui hāc opi.te
nebat ⁊ ad eius cōfirmationem inducebat.C.de impube.⁊ alijs
substitu.l.cum quidā.que sequitur.l.humanitatis.vbi permit-
tit fratrem institui non autē precipit ergo nec matrē. Preter-
ea dicit ipse ꝙ illud quod inducitur p.l.humanitatis.erat etiā
olim per.l.ex facto.ĩ.e.sȝ certe in.l.ex facto.de matre nihil diciť
Ray.⁊ ↄmuniter moderni sequūtur opi.ꝙ mater ex toto exclu
datur per substitutionem. Et hec opin.expresse est approbata
in textu ⁊ glo.extra de testa.c.si pater.libro sexto. Et pro hoc in
auť.de restitutione fideicō.§.j.col.x.⁊.§.illud vero.⁊.§.penult.
qui titulus est post titulum de here.ab intesta.ad.l.humanita-
tis.respondet ꝙ illa loquitur in exemplaria que in multis dif-
fert a pupillari vt patebit in tractatu exemplarie:ad illud qd̄
dicebatur ꝙ cā quare valebat olim pupillaris sustitutio erat
quia pater preferebatur matri in sucessione filij scd̄m illa iura.
Respondet ꝙ salua pace allegantium illa non erat causa nec

¶ Nota obtimam distinctionem.

¶ Cōis opinio est ꝙ mř excludať per expressā pupillarem.

effectus pupillaris que fit tantum impuberi ⁊ in potestate con
stituto vt predictū est:⁊ sic pater olim ab intestato omnia occu
pabat iure peculij vt.ĩ.de acquirē.here.l.placet.licet hodie per
auť.ab intestato habeat heredē. Emancipato vero vel al's sui
iuris constituto fieri non potest vt ex predictis patet et tamen
pater olim in filij emancipati successione matri preferebatur vt
dicta.l.ij.§.obijcitur.ĩ.ad tertul.l.equissimum.quare patet ꝙ
ratio:quare preferretur substitutus pupillariter matri nō erat
quia pater ipsi matri preferetur in successione filij ex quo pa-
tet ꝙ dicta ratio nō procedit. Preterea cum hodie pater ⁊ ma
ter admittantur equaliter ad bona filij sequeretur ꝙ in parte
debita patri a qua mater excluditur:teneref substitutio in bo-
nis filij. In his autem que spectarent ad matrem non teneref
arguēdo de toto ad partē vt.s̃.de admi.tu.l.si duo.et de rei vē.
l.q̄ de tota.⁊ sic reperireť pupillus ꝑ pte testatꝰ⁊ ꝑ pte intesta-
tus ↄtra regulā iuris:ius nostrū:⁊ sic patet ꝙ ꝑdicta ratio nō
procedit. Sed ↄtra predicta instatur de.l.qui duos.⁊ ꝙ ibi no.
ĩ.de rebus dubijs. Sed dic ꝙ ibi ponuntur duos casus. Pri-
mus est quando est certum ꝙ separatim decesserunt quo casu
substitutus matrē non repellit ab hereditate primo morientis
quia sibi non ex substitutiōe:sed ab intestato succeditur:sed ab
hereditate vltimo morientis:cui succeditur ex substitutiōe ma
ter repelliť. Scd̄s ē qñ ambo simul moriunť:et tūc mř nō repel
liť et hoc dictat eiꝰ fauor.ꝓ hoc.ĩ.ad trebel.l.eū.⁊.l.ꝓcibꝰ.C.e.et
de insti.⁊ substi.l.fi. Vel dic ꝙ gl.que est in dicta.l.qui duos.nō
bene dicit. Sed dic vt ibi dicetur et in dicta.l.eum.ad trebellia.
¶ Concludendo in questione predicta dico ꝙ cōmuniter om-
nes moderni tenent matrem excludi per substitutionem. ratio
nes tamen Dy.⁊ sequacium multum concludunt ꝓ matre ma
xime quantum ad legitimā. Et ideo forte non esset male dictū
ꝙ mater quo ad legitimam non excluderetur per substitutiōē
non ob.ꝙ dr̄ qd̄ per hoc reperiretur pupillus ꝓ parte testatꝰ et
pro parte intestatus:dico ꝙ verum est. Sed maior esset absur-
ditas si mř excluderef a legitima:⁊ iō ad tollēdū incōueniens ꝑ
dictum dicam ꝙ mater petet separationem bonorum.vt ⁊.ĩ.e.
l.sed si plures.§.in arrogato:ita habetur alibi.C.ad tertull.l.
mater.⁊ in auť.de nup.§.si vero intestatus.substitutio ergo fa
cta a patre locum habebit in bonis ab eo ꝓuenientibus nō in
alijs proprijs pupilli aliunde sibi ꝓuenientibus vel dic ꝙ sub-
stitutus capiet omnia bona ⁊ mater dabit legitimā vel ꝙ ma-
ter petet legitimam non ab intestato. Sed conditionem ex legi
bus sibi differentibus legitimam vt predixi. ¶ Item quero an
44 tacita pupillaris † excludat matrem:dic ꝙ non vt.ĩ.e.l.luciꝰ.
⁊ dicta.l.precibus.C.e.⁊ de institu.et substitu.l.fi.ratio est quia
lex non presumit ꝙ pater faciendo vulgarē expressam sub qua
continetur pupillaris tacita voluerit matrē excludere nisi hoc
dixerit expresse.vt.C.de cadu.tollen.l.j.§.si autem.ad deficien
tes:sed quando facit pupillarē expressam tunc apparet clare
de eius voluntate.et ideo non est locus coniecturis.vt.ĩ.de leg.
iij.l.ille.§.cū in verbis.de hoc vide ꝙ bñ not ꝭm Pe.ĩ.de con-
di.⁊ demon.l.nonnū ꝙ̄.in fin. ¶ Sed nunqd tacita pupillaris
excluderat matrē probata voluntate defuncti ꝙ per eam vo-
luit matrem excludere glo.in dicta.l.precibus.dicit ꝙ sic ⁊ al-
legat.C.de offi.mil.in.l.testamēto.in fi.⁊.ĩ.eod.l.iam hoc iure.in
fi.vbi de hoc dixi.nam vulgaris expressa etiam matre existente
in medio includit pupillarē tacitam.licet fauore matris cesset
ex presumptiōe legis vt.d.l.fi.de institu.et substitu. Sed vbi de
voluntate disponentis constat per probationes cessat legis ꝑ-
sumptio.ĩ.de verbo.obli.l.continuus.§.cum ita.nam vna pre-
sumptio tollitur per aliam seu ꝑ ꝓbationem in contrarium.vt
s̃.de in integrum restitutio.l.diuus.⁊ hec est veritas.et ita etiā
tenent Guil.⁊ Ray.⁊ communiter omnes doc. Sed certe si ꝓ-
betur patrem hoc voluisse non videtur tunc tacita pupillaris
sed expressa qua tacita ex interpretatione non ex verbis colli-
gitur vt.s̃.dixi. Sed dic ꝙ potest esse ꝙ remaneat tacita ⁊ pro-
betur de voluntate defuncti non ꝙ voluerit facere pupillarem
expressam:sed ꝙ voluerit matrem excludere quam forte odio
habebat: vnde dixit ꝙ nolebat eam aliquid habere de bonis
suis.⁊ pro hoc.ĩ.de admini.le.l.iij.§.fi.⁊.l.ex parte.⁊ de his qui.
vt indignis.l.si vt inimicitie. ¶ Sed quero an talia verba suf-
ficerent ad excludendam matrem vt quia dixit testator: filium
meum instituo et si heres non erit talis sit heres:vxori autem
mee ⁊ matri sue relinquo talem fundum.⁊ volo in eo esse contē
tam moritur filius.ĩ.pupertatē ita ꝙ substitutus petit se admi
ti ex tacita pupillari ⁊ matrem excludi propter verba predicta
Et videtur matrem excludi quia satis ex hoc videtur proba-
ta voluntas defuncti sicut habetur alibi contentus in tali fun
do:quia vltra non admittitur.s̃.de here.institu.l.quotiēs.⁊ de
lega.ij.l.peto.in princi.dic aut legatur sibi ab instituto:vt quia
instituto

¶ In q̄stione ꝑdicta vtrū expressa pupillaris excludat matrem.

¶ An tacita pupillaris excludat matrem.

¶ Utrum illa verba sufficiāt ad excludēdā matrē si testator dicat relinquo fundū vxori de quo nolo illā esse cōtentā filio instituto ⁊ Cy. vulgari fctā substitutiōe.

instituto filio legat fundum matri:et tunc illa verba non repel-
lũt mrẽm.imo admittitᷣ ab ĩtestato:et repellit substitutũ ad qđ
ĩ.de le.iij.l.paulo calimaco.§.pap.aut relinquitur legatur ma-
tri a substituto et tunc videtur testator voluisse preferre substi
tutũ matri et eam contentam esse debere legato.vt dicta.l.pe-
to.in princ.de leg.ij.⁊.ĩ.de leg.j.licet imperator.in fi. Predicte
tamen questiones dependent a determinatione alterius prece
dentis questiõis:an pupillaris expressa mrẽm excludat. ¶ Al-
45 terius quero,nunqd tacita pupillaris excludat matrem † non
capacem hereditatis filij:vt quia non petijt tutorem filio.vt.C.
ad tertul.l.omnem.⁊ de legi.here.sciant cuncti.nunquid eo ca-
su si moriatur in pupillari etate admittetur substitutus ex taci
ta pupillari non obstante matre non capace:et videtur ꝙ non
quia sufficit ꝙ mater sit:licet capere nõ possit vt ⁊ al's.C.de na
turalibus liberis.auť.licet ad trebel.l.ex facto.§.si quis rogat⁹
⁊.§.ex facto.nec prodesse debet substituto ꝙ ipsa non sit capax
vt.ĩ.ad tertul.l.si sequens gradus.in princip. Sed dic contra:
quia paria sunt non esse vel vitiose esse.s̃.qui satisda.cogan.
l.quotiens. ¶ Item pro hoc:quia eo casu a quo quis repelli-
tur vt indignus fiscus admittitur:et ideo sequens gradus non
admittitur. vt dicta.l.si sequens gradus.ĩ.ad tertullianum
sed cum mater priuatur hereditate filij: quia non petijt sibi
tutorẽ non est locus fisco:sed sequenti in gradu.vt.ĩ.ad tertul.
l.ij.§.fin.ergo perinde est ac si mater non esset. Item pro substi
tuto facit ꝙ licet mater esset viua tempore testamenti si moria-
tur ante pupillum substitutum admittitur.vt.C.de institutio.⁊
substitu.l.finali.in fin.ergo idem quando superest.⁊ non est ca-
par. ¶ Sed iuxta hoc quero nunquid tacita pupillaris † in-
46 clusa in expressa vulgari facta nepoti per auũ excludat patrẽ
Et videtur ꝙ sic:q: lex scripta est solum in matre:non in patre
⁊ nostrum non est lex extendere.vt.s̃.solu.ma.l.si vero.§.de viro
Guil.tenet oppositum propter identitatem rationis arg.s̃.de
curatore furiosi.l.furiose matris.de inoffi.testamen.l.nam et si
parentibus.⁊ quia non est amor qui vincat paternum.vt.C.de
cura.furiosi.l.fin. Et quia ſm antiqua iura pater preferebatur
matri in successione filij vt.ĩ.ad tertul.l.ij.§.obijcitur.⁊.l.equis-
simmu quod verum est nisi aliud de voluntate testatoris appa
reret:vt quia pater esset ab ipso exheredatus ar.in auť.de he-
re.⁊ fal.§.exheredatos.⁊.ĩ.de bonis libertorum.l.si patronus.
§.si quis nõ mala mẽte. Itẽ tenet Ray.et ad.§.de viro.respon
det ꝙ verum est quod non licet legem extendere ad casum dis
similem:sed ad similem habentem eandem rationẽ sic:vt ibi di
xi. Et no.ĩ.de re.iur.l.q̃ ꝑpter necessitatẽ.et ex̃ eo.c.in argu.lib.
vj.p Dy.et alios. ¶ Sz an tacita pupillaris excludaᷣ † frẽm
47 pupilli. Et videᷣ ꝙ sic quia lex de matre soluz loquitur q: etiã
diuersa est ratio patris et matris a fratre: quia patri et matri
datur querela inoffi.testi.sed non fratri nisi turpibus personis
institutis.vt.C.de inofficio.testamen.l.fratres.ergo ⁊c.propter
presumptam testatoris voluntatem.ar.s̃.de here.insti.l.lucius
⁊.C.de fideicom.l.cum acutissimi.⁊ de institu.⁊ substitu.l.gene-
raliter.§.cum autem.⁊.C.de impube.⁊ alijs substitu.l.generali
ter.§.cum autem.⁊.C.de impube.et alijs substitu.l.cum quidã.
Quod etiaz Ray.approbat in fratre vtrunqꝫ coniũcto in quo
est eadem ratio que in matre ar.C.ad tertul.autenti.defuncto.
secus in altero tantum iuris coniuncto vbi non est eadem ra-
tio:ergo nõ debet ad eũ lex extendi.vt dicta.l.si vero.§.de viro.
solu.matri. Predicta vera in fratre impuberis:secus in fratre
testatoris:quia ille excluditur per substitutionẽ arg.ĩ.de.lega.
prestan.l.iij.in princip. Non ob.ꝙ pater ⁊ mater habet querelã
quia hic bene conceditur. Sed quia frater impuberis est testã
tis filius nõ excluditur.ar.ĩ.ad trebel.l.qui filiũ.§.fab. ¶ Sed
48 adhuc quero an tacita pupillaris excludaᷣ † auiam. Et videᷣ
ꝙ sic cum de matre solum sit prouisum: ergo non extendetur
ad auiaz vt dicto.§.de viro:⁊ quia pater permittiᷣ occidere ad
adulterꝫ.sed auo nõ vt.ĩ.ad.l.iul.de adul.l.pr̃.et.l.sic eueniet.⁊
arg.s̃.de excu.tuto.l.sed et milites.§.hic autem.⁊.C.ad trebell'.
l.iubemus.§.in supradictis. Guil.tenet oppositũ:quia ex quo
mater non est in medio auia succedit loco matris vt.C.quando
mulier tute.officio fungi potest. autenti. matri et auie.et.ĩ.de
suis ⁊ legitimis.l.nepotes.⁊.l.vbi auiarum.et in auť.de heređ.
ab intesta.§.ex his.et sicut mater tenetur petere tutorem:sic et
auia.ĩ.ad tertul.l.ij.§.si mater.v̇.quid de nepotibus.⁊ quia ap
pellatiõe matris cõtineᷣ auia vbi de fauore agitur.vt.ĩ.de v̇b.
sig.l.iusta.⁊.arg.s̃.de inoffi.testa.l.nam et si parentibus.nõ ob.
contraria.q:in.l.pater sit limitatio per.l.ratione odij.⁊ in.l.iu-
bemus.ratione iuris specialis restringendi. ¶ Iterum quero
49 si frater pupilli † sit sibi substitut⁹ vulgariter ⁊ pupillus mo-
riatur.ĩ.pubertatez ⁊ sic locus est pupillari tacite:an hoc casu
substitutus excludat matrem. Guil.dicit ꝙ sic et allegat.C.de

Utrũ tacita pupillarꝫ excludat matrem non capacẽ hereditatis filij.

Utrũ tacita pupillarꝫ contenta in vulgari exp̃ssa ab auo facta excludat patrẽ impuberis.

An tacita pupillarꝫ excludat fratrẽ pupilli.

An tacita pupillarꝫ excludat auiã.

An tacita pupillarꝫ excludat mrẽz qñ frater impuberis est substitutus.

fideicõ.cũ acutissimi.⁊ ad.l.vlt.C.de insti.⁊ substitu.⁊.l.precib⁹.
C.eo.respondet ꝙ ibi erat extraneus substitutus hic frater ꝑ
quo lex presumit nec est verisimle testatorẽ voluisse matrem p̃-
ferri filio.ar.ĩ.de leg.ij.l.vnum ex fa.§.vlti. Tacita enim vulga
ris que ex interpretatione.l.procedit ex verisimilitudine volun
tatis testatoris,effectum assumit ar.ĩ.de lega.j.l.si seruus plu-
rium.§.fi.C.de leg.cum alienam.⁊ vnde liberi.l.scripto.in fin.et
hanc opi.tenet Azo.in summa de impuberum ⁊ alijs substitu.
in fi.et Hosti.in summa de testa.§.quis sit effectus.in fi.et Ja-
cob.de ra.⁊ glo.in.l.precibus. Jac.butri.videtur sentire ꝯtra-
rium quia mater videtur habere duas rationes vnam:q: suc-
cedit filio ex legis dispositione et necessitate saltez. In legitima
Item in residuo succedit sicut frater legis dispositione poten-
tior. Ergo est ius matris q̃ venit ex legis potestate sine alia di-
spositione: q̃ꝫ fratris qui sine dispositione ex lege non venit.
vt.ĩ.de leg.ij.l.cum pater.§.ab instituto.⁊ quia pro matre sunt
due rationes:quia venit ex dispositione legis contra volunta-
tem expressam et etiam ex voluntate expressa:substitutus autẽ
ex sola voluntate expressa:⁊ due ratiões vincunt vnam.in auť.
de consang.⁊ vterinis fratribus. Et iõ frater nõ videtur equa
lis matri ad eam excludendam ex tacita pupillari. Jacob.bu-
triga. ¶ Item quero si mater testãtis sit substituta vulgariter
pupillo an excludat matrem ipsius pupilli ex tacita pupillari.
Et videtur ꝙ non quia pro matre est ius commune.vt dicta.l.
precibus.⁊ de institu.⁊ substitu.l.fi. Guil.dicit ꝙ excludit ma-
trem cum vtraqꝫ tractet de successione filij. Et ideo cum sit pa-
tris priuilegium quod possit filio substituere:auia preferetur.
argu.ĩ.ad tertul.l.ij.§.sed ⁊ si quid.et pro hoc etiam faciunt ra-
tiones tacte.s̃.proxima questione. Et verius crederez matrem
preferri cum ista sit hereditas filij et non patris.vt.s̃.eodem.l.
patris.licet enim pater habeat priuilegiuz substituendi: nõ ta
men debet nec potest matrem pupilli excludere saltem quo ad
legitimam vt plene dixi.s̃.in questione an expressa pupillaris
excludat matrem. ¶ Item quia pupillaris finitur pubertate:
an sufficiat esse inchoatum vltimũ annum pubertatis an req-
ratur completus quod sufficiat inchoatum facit.ĩ.de mune.et
hono.l.ad rem publicã.et ibi de hoc dixi et de vsuca.l.an vsuca
pere. Contrarium est verum:quia ante completum non potest
testari vt.s̃.de testamen.l.quia etatis.et pro hoc.s̃.de excus.tu-
to.l.ij.§.j.⁊.ij.ĩ.de manumissionibus.l.j.⁊.C.quando dies lega.
cedit.l.ex his v̇bis. ¶ Quero etiã quia dictum est.s̃.quod sub
vulgari expressa continetur pupillaris tacita nisi aliter repe-
riatur prouisum.vt.ĩ.eodem.l.cũ ex filio.§.si filio. ¶ Pone er-
go quod testator ita dixit filium meum pupillum instituo et si
heres non erit meuium substituo:et si heres erit et decedat an-
teq̃ꝫ testari possit rogo vt restituat hereditatem sempronio iste
est heres et moritur anteq̃ꝫ testari possit an admittatur sustitu
tus ex tacita pupillari in vulgari inclusa videtur quod nõ:quia
hic est prouisum in casu in quo testari non posset:ergo cessat ta
cita pupillaris vt dicta.l.cum ex filio.§.si filio.ĩ.eodem.⁊.l.ex fa
cto.§.itẽ q̃ro. Sed in hoc ꝯtra:scilicet quod admittitur ex taci-
ta pupillari fideicõmissarius excludetur a suo fideicõmissario:
nam vbi aliquis rogatur post mortem restituere hereditatem
ille cui debet restitutio fieri non debet sua autoritate occupa-
re:sed debet petere a venientibus ab intestato:et illi debent re
stituere quarta retenta.vt.ĩ.eodem.l.coheredi.§.cum filio.ita
dicam in proposito quia substitutus capiet hereditatem et re-
stituet fideicõmissario retenta quarta sicut facerent venientes
ab intestato.vt.s̃.tit.proximo.l.fina.vnde omnia relicta ab in-
stituto.videnᷣ repetita a substituto.vt.C.ad trebel.l.non iustã.
s̃.de administra.tuto.l.tutores qui post finem.§.institutus.de
lega.ij.l.cum pr̃.§.ab intestato.⁊ de le.j.licet imperator. Guill'.
50 ¶ Sed quero an in vulgari expressa † contineatur tacita pu-
pillaris:si vulgaris est facta per patrem arrogatorem. Qui-
dam quod non:quia hoc reperitur tantum in patre naturali:
⁊ eius prouisio est generalis vt in substitutione facta per eũ ve-
niant non solum bona sua. Sed etiaz impuberis.vt.ĩ.eodem.l.
coheredi.§.cuz filie. Sed vbi pater arrogator substituit nõ ve-
niunt:nisi bona ab ipso ꝑuenientia.vt.ĩ.eo.l.sed si plures.§.in
arrogato.⁊.s̃.de adop.l.si arrogator. Guill'.dicit contrarium:
quia leges indistincte dicunt in vulgari subintelligi pupillarez
vt.ĩ.eodem.l.iam hoc iure.⁊.C.eodem.l.quamuis.ergo indistin
cte intelligantur.s̃.de publi.l.de precio. Et quod dicitur quod
non est eadem ratio in filio naturali ⁊ adoptiuo confiteor quod
non est ex toto. Sed ex quo non reperitur ademptum idem ius
esse debet vt dicitur in colla.ĩ.de colla.bonorum.l.si quis filiuz.
Item vbi aliquid patri permittitur per patriam potestatem
non defert pater naturalis adoptiuo. Si pater naturalis fa-
cit hanc substitutionem ei quam habet in potestate al's face-

Quid si mr̃ testantis sit substituta an ex tacita pupillari excludat matrem impuberis.

Utrũ sufficiat vltimuz auuz pubertatis inchoatum an non debeat eẽ cõpletum.

Si pupillo substituatur si heres non erit ⁊ si heres erit et decedat anteq̃ꝫ testari possit rogatus ẽ restituẽ hẽditatẽ eo hẽde facto si decedat anteq̃ꝫ testari possit an admittaᷣ substitut⁹ ex tacita pupillari in vulgari inclusa.

An in vulgari expressa contineatur tacita pupillaris si fiat a patre arrogatore.

Colm 27

re nõ posset.vt.j.e.l.ij.§.j.ergo ₰c.⁊ pro hoc.j.de adulte.l.nec.in ea.¶ Item q̃ro si non valet vulgaris expressa † nunquid valeat pupillaris tacita in ea inclusa dic quod non ⁊ est expressum.j. eodem.l.si quis eum.§.fina.Et quia si non valet expressũ nec tacitum.vt.s.locati.l.qui ad certum.⁊ de bonis autori.iudi.pos siden.l.cum vnus.¶ Item pone ꝙ testamẽto pupillaris sub stituit iste pupillus habuit filium vel filiam.j.pubertatem nũ quid pupillaris euanescit.ista questio videtur presupponere impossibile:cum ante pubertatem non possit cõtrahi matrimo nium.vt insti.de imp.in prin. ¶ Presupponamus ergo ꝙ de fa cto ita contigerit credo quod rumpatur substitutio cum isti fi lij inueniantur preteriti.arg.s.de libe.⁊ posthu.l.inter cetera. ⁊.j.eodem.l.lucius.et quia non est verisimile ꝙ si testator cogi tasset de talibus filijs ꝙ eos preterijsset ⁊ substitutionem fecis set.s.de fideicom.l.cum acutissimi.et pro hoc.j.eodẽ.l.ex facto. in princip.non obstat si dicatur istud esse impossibile q: postq̃ ita factum est debet sustineri.argu.C.de legitimis here.l.si ma ior.⁊ pro ⁊ contra posset adduci glo.posita in dicto titu.institu. de imp.in princip.Et ad hoc extra de despon.impube.c.pube res.⁊.c.de illis.cum vtrobiq; notatis. ¶ Quid si pupillus cui 52 est facta substitutio pupillaris † intret religionẽ nunquid reli gio repellat substitutum ista questio sicut et superior videt̃ pre supponere impossibile:quia pupillus non obligatur voto reli gionis vt dixi in auẽ.ingressi.⁊ probatur extra de regula.c.non 53 solũ.libro sexto. ¶ Ponamus ergo eo casu quo pater † desti nasset eum religioni quo casu tenet vt extra de regula.c.signi ficatum.⁊.xx.q.iiij.c.presens.et ar.j.ad municip.l.lucius.§.pe nult.⁊.C.de bono.non continuandis inter patrem ⁊ filium.lib. x.Uel pone quod factum esset cum dispensatione summi pon tificis.arg.j.de re iudi.l.quidam consulebat:et videtur ꝙ sub stitutus excludatur sicut dicitur de eo qui dat se in arrogatio nem.vt.j.eodem.l.causa cognita.⁊ de adopt.l.his verbis.⁊ hoc tenet Guill.quia monasterium vel religio habetur loco filij in auẽ.de sanctissimis episco.§.sed hic presenti.sed si haberet li beros excluderet substitutos.vt.s.prox.questione.argu.j.eod. l.ex facto.⁊.C.de fideicom.l.cũ acutissimi.ergo ₰c.nec ob.quod dicitur de arrogatione ꝙ arrogator tenetur restituere substitu to vt dicta.l.causa cognita:quia adoptio est res fragilis:⁊ vna die potest esse arrogatus et desinere.vt.C.de adoptio.l.cum in adoptione.§.j.religio autem est vinculum perpetuum:et ideo non mirum si excludat substitutũ ⁊ ad hoc etiam vide que no taui.C.de sacrosanc.eccl.auẽ.si qua mulier.Uerum quia supra dictum est hanc substitutionẽ fieri solũ impuberi quero quid si facta sit puberi an trahatur ad fideicommissariã vt licet non valeat sicut directa:valeat sicut fideicommissa.Et videt̃ ꝙ sic: quia si verba non possunt valere scd̃m proprium significatum trahũtur ad improprium.j.de lega.iij.l.cum quis decedens.§. seiam.de lega.j.l.filiussa.§.vt quis herede.⁊ ad trebel.l.ex facto. ⁊.l.sceuola.Guill.tenet oppositum:quia dispositio non potest incipere a casu in quo inchoata deberet finiri.vt.j.de vsufruc. leg.l.vsufruc.cũ moriar.⁊.s.de vsufruc.l.titio at pupillaris di recta que ad fideicommissariam trahi deberet finiretur puber tate vt.j.eodẽ.l.in pupillari.⁊ dicta.l.sceuola.j.ad trebel.⁊ ibi per Dy.ergo post pubertatẽ inchoari nõ potest ⁊ pro.hoc.j.de leg.j.l.si fundum.ꝑ fideicõmissariã.§.fi. ¶ Itẽ quero an pupil laris facta matri que non valet.vt.j.eodem si mater.iure dire cto trahatur ad fideicommissariam.glo.dicit ꝙ non.vt institu.c. §.extraneo.et hoc tenet etiam Dy.Jacob.de are.tenet opposi tum per dictam.l.filiussa.§.cum quis heredem.j.de lega.j.⁊ de leg.ij.l.imperator.§.cum quidam.Guil.⁊ Ray.idem tenent et allegant glo.que est.j.eodem.l.verbis ciuilibus.vbi de hoc di xi:⁊ ad hoc etiam patet:quia substituto potest aliquo iure va lere infra tempora pubertatis et tunc non trahitur ad fideicõ missarium quando autem nullo modo potest valere tunc trahi tur ad fideicommissum.hic ergo omni tempore erit fideicom missaria ad glo.que est in.§.extraneo respõ.quia quod vbi di citur quod talis substitutio non valet aliquo iure intelligas:sci licet directo:sed iure fideicommissi sic vt predixi. ¶ Item que 54 ro si aliquis fecit pupillarem † expressam pupillo in testamen to inualido propter defectum solennitatis an valeat saltẽ iu re fideicõmissi dic aut constat ꝙ testator voluit testari et nihil valet.vt.C.de codicil.l.fi.⁊.j.de iure codicillorũ.l.j.et ibi dicetur aut voluit codicillari et valet iure fideicommissi vt dicta.l.sce uola.j.ad trebel.et pro hoc.j.de iure codicillorũ.l.illud.§.tra ctari.Et hoc tenent glo.⁊ Guill.Jacob.de are.dicit ꝙ substi tutio pupillaris facta in codicillis per verba directa nullo iure valet.Sed si fiat per verbum commune sic.per.l.sceuola.et de hoc dixi.j.in materia reperta in questionib⁹.ver.vij.quero.sed hoc non placet Ray.per dictam.l.illud.§.tractari.⁊ de leg.ij.l.

> ¶ Si non valet vulgaris expressa an valeat pupillaris tacita ĩ ea contenta.
>
> ¶ Utrũ fili⁹ intra pubertatẽ natus illi cui substitutio pupillaris facta ẽ faciat euanescere pupillarem.
>
> ¶ Quid si pupillus intret religionẽ an excludat̃ pupillar.⁊ not. hãc q̃stionẽ q: eam raro tactam ꝯperies.
>
> ¶ Pater põt filium destinare religiõi
>
> ¶ Utrũ substitutio pupillaris fctã puberi q̃ nõ valet iure directo valeat iure fideicõmissi.
>
> ¶ Utrum pupillaris fctã mrĩ valeat iure fideicõmissi.
>
> ¶ Si quis faciat pupillarem min⁹ solẽnẽ testõ an valeat iure fideicõmissi.

codicil.⁊ de leg.iij.l.cum quis.§.seiam.ipse autẽ Jaco.rñ.ꝙ ibi fuerunt verba mere obliqua.qd̃ patet per verbũ nolo:⁊ pro ip sa facit.j.de testa.ma.l.imperatores.Sed hoc non videt̃ adhuc benedictum.per.l.C.de testis.l.qm̃ indignum.ad glo.que est in dicta.l.imperatores.Rñ.ꝙ male dicit vt ibi per eundem Jac. no.⁊ dicit.Item hoc est contra casum.d.l.sceuola.nam ibi sub stitutio fuit facta per verba directa:qd̃ patet q: dicit textus ꝙ licet de rigore nõ valeat tñ valet de equitate:ergo facta fuit ꝑ verba directa:q: si per verba cõia vel obliqua substitutio de ri gore teneret. ¶ Quero penult.ecce qd̃ pr̃ filio simpliciter sub stituit dicẽdo filium meum mihi instituo ⁊ sibi ticium substituo nunquid talis substitutio erit vulgaris vel pupillaris vel compẽ diosa.Et primo videtur questio fatua.q: quid ad rem sit vulga ris vel pupillaris cũ vna facta alia subintelligatur.vt.j.eo.l.iã h̃ iure ⁊ sepe dictũ est supra:sed dico ꝙ non est fatua:q: si dica mus eam pupillarem expressaẽ excludit matrẽ scd̃m cõem opi nionem.s.positã:si sit tacita nõ excludit eã:quare dicit Guil. attendenda esse verba substitutiõis:q: aut testator dixit si fili⁹ meus decedat talis sit heres vel substituo talem tũc presumat̃ facere vulgarem.vt.s.de here in stitu.l.cum in testõ.in princi.et C.de here.inst.l.si.vnde eo defuncto in pupillari etate post adi tam hereditatem mater admittitur ꝭm cõem opi.Et hoc etiaẽ sequitur Jac.de are.si vero testator fecit mentionem de pupil lari etate dicẽdo filium instituo et si in pupillari etate decedat ticium substituo:tunc erit pupillaris expressa vt.j.de priuil.cre dito.l.pater.⁊.C.de iure delibe.l.quidam elogio.Ex verbis em̃ colligere debemus matrem quãdo est dubium.s.de testa.l.he redes palam.§.sed si notam.j.de leg.j.l.si seruus pluriũ.§.fi. ⁊.s.de libe.et posthu.l.gallus.§.j.cum similibus faciẽdo igitur mentionẽ de pupillari etate videtur voluisse facere pupillareẽ substitutionem ⁊ hoc verum qñ sunt verba directa et que pñt trahi ad directam substitutionem vbi aũt sunt verba fideicõ missaria:puta si moritur in pupillari etate restituat bona tali tunc licet sit facta mentio de pupillari etate tamen substitutio erit fideicõmissaria ⁊ mater admittitur ⁊ alij venientes ab in testato ⁊ restituũt substituto quarta retẽta.vt.l.precibus.C.de impube.⁊ al.substi.et.j.eo.l.coheredi.§.cum filie.⁊.C.ad.l.falc. l.q̃q̃.et talis substitutio videbitur facta in vtroq; casu.s.ante aditam ⁊ post aditam.ar.s.de lib.⁊ posthu.l.cõmodissime.j.rñ. ⁊.l.gallus.§.j.Ray.recitat ꝙ quidaẽ doctor boñ.disputauit q̃ stionem predictam et tenuit predictaẽ institutionẽ ⁊ substitu tionem fore ꝯpendiosam per preal.l.precibus.C.de impu.et al. substi.qd̃ Ray.improbat:q: est directa.vt.s.de here.insti.l.cuẽ in testõ ergo non fideicõmissaria.Item q: ab initio potuit vale re iure directo ergo non trahitur ad fideicõmissariũ.vt.l.cẽtu rio.⁊.j.eo.⁊.l.verbis ciuilibus.⁊.l.in pupillari.nec ob.l.precib⁹ quia ibi fuerunt verba ꝯpendiose expressa vt ibi patet. ¶ Ul 55 timo pro ꝯclusione quero q̃stionem facilem.Ecce ꝙ testator † dixit:pupillo pupillariter substituo:non exprimendo aliter for mam pupillaris quidam ꝙ non valet:q: non expressit eius for mam ar.C.de testa.l.iubemus.sed dic contra:q: ex p̃dictis ver bis satis colligitur.cum dicit pupillo substituo.ar.s.de liberis ⁊ posthu.l.gallus.§.j.et ar.ꝑ hoc.C.de iure deliberan.l.quidaẽ elogio.⁊ hec sufficiant circa pupillareẽ expressam ⁊ tacitã.An 56 fili⁹ naturalis † vel spurius possit substitui pupillariter filio le gitio vide plene.j.e.l.is qs ex bonis.Et an mr̃ cui marit⁹ de iu re lombardo nihil potest relinquere ad proprietatẽ possit sub stitui filio pupillariter ibi plene dixi.Pro quib⁹ partibus ad mittantur substituti quorum duo sunt coniũcti et tertius sepa ratus.j.e.l.si pater filio.Qualiter admittatur substitutus no minib⁹ ꝓprijs tantum vel appellatiuis tm̃:vel proprijs:⁊ ap pellatiuis ⁊ coniuncti ⁊ disiuncti ⁊ pro quibus portionibus vi de.j.eodem.l.qui plures filios. ¶ Expedita materia vulgaris et pupillaris expresse et tacite transeamus ad subtilem ma teriam exemplarie de qua habetur.C.de impub.⁊ al.substitu. l.humanitatis.⁊ insti.de pupil.substi.§.j.et.ij.⁊ in summa Az. eo.ti.§.exemplaria.Opp.primo cõtra:immo ꝙ non debeat dici exemplaria:sed exemplata.nam exemplar dicitur auẽ.vt.j.de bonorũ possess.scd̃m ta.l.j.§.si quis in duobus.s.de fide instru. l.ij.et ibi in glo.per Innocen.⁊ dixi.C.de edendo auẽ.si quis in aliquo documento:cum ergo hec substitutio sit inuenta ad exẽ plum pupillaris vt dicta.l.humanitatis.non debet dici exem plaris:sed exemplata.Sed dic ꝙ hoc nomen fuit magistrale ⁊ ideo de eo est modicum curandum et pertinacibus relinquen dum.C.de constitu.pecu.l.j.⁊ nota.et dixi.s.solu.matrimo.su per rubrica.vel dic scd̃m Guill.ꝙ aliquando aliquid non su mitur ex aliquo.Sẽ de nouo ordinatur licet ad ex̃ exemplũ:et istud bene potest dici exemplar sine auẽ.et ita est de ista substi tutione q̃ ordinata fuit de nouo et est spẽs substitutiõis ꝑ se li cet inuenta

> ¶ Si testator dicat filium meũ instituo et substituo ticium vtrũ ista sit vulgaris vl' pupillaris vel cõpendiosa.
>
> ¶ Quid si testator dicat pupillo meo pupillariter substituo an valeat.
>
> ¶ De materia exemplarie substitutionis.

cet inuenta quo ad quedam ad similitudinem et exemplum pupillaris: est et aliud exeplum quod sumitur ex alio totaliter et nō de nouo constituitur: et de tali loquitur contraria. et illud debet dici exeplū seu exeplatum et pro hoc. ff. de testa. l. vnus. et de his que in testamento delentur. l. fi. Scdo opp. contra substitutionis effectum. nam ista substitutio est similis pupillari: in aliquibus est sibi dissimilis quā similis not. glo. institu. de pupil. substitu. §. qua ratione. et j. dicetur cum ergo in pluribus sit dissimilis debuit dissimilis et non exemplaris appellari: sumpto ar. a pluralitate rōnū: qd paucis preferr de le. iij. l. re giuncti. j. ad tertul. l. ij. §. sed si ipsa. et in auc. de consang. et vte. fratrib⁹. in principio. Sed rñ. q ista substitutio appellatur exemplaris propter causam originalem ipsam in esse pducentem. Nam pupillaris fuit introducta quia pupillus sibi testari non poterat et idē ius et eadem ratio introduxit exemplarē. s. qr furiosus et mente captus sibi testari non poterat: et ideo ista origine attenta et causa producendi eam inesse dicta fuit exemplaris. Ad hoc facit. l. j. ff. de possesso. here. petitiōe. et q vi aut clam. l. nā origo. et institu. de iure naturali. §. sed non ineleganter. sed contra hoc instatur qr res non dz scdm originē sed ſm effectū denominari. vt. C. de summa trinita. l. nemo. et de reg. iur. l. cuius effectus. debet ergo dici dissimilis considerato effectu. rñd. q nominatio debet fieri scdm causam originalem. Executio vero scdm effectū. p hoc ff. de iusticia et iur. l. ex hoc iure. et de origi. iuris. l. ij. §. proinde. et §. post originem. ¶ Tertio oppo. contra hanc substitutionem q ille qui non potest per se non potest per alium. C. de here. instituen. l. neqz per se. et de lega. j. l. si mihi et tibi. §. regula: sed furiosus non potest facere testamentum per se. institu. quibus nō est permissum facere testamentuz. §. furiosi filius. ergo nec per patrem. sed rñ. q oppositio de rigore procedit: secus de humanitate. vt dicta. l. humanitatis. C. de impu. et al. substitu. vel dic q oppositio pcedit quando in potentia impersonalis venit, propter dilictum persone vel defectum rei: secus si propter factuz vt colligitur hec sol. j. de vsuc. l. labeo. in fi. et de acquiren. here. l. antistius. §. fi. Vel tertio dic q quis non potest per se non potest per aliū submissum a se: sed per alium a se non submissum bene potest vt no. j. de fur. l. is cuius. et per Dy. extra de reg. iu. c. qui per alium. et. c. q alicui. lib. vj. ¶ Quarto opp. contra effectum huius substitutiōis: qr ista substitutio non debet fieri nisi de priuilegio spāli. vt. j. eo. l. ex facto. Sed illud iure veteri digestorum hodie aūt sine priuilegio vt. d. l. humanitatis. ¶ Quinto oppo. ista substitutio fit furioso in legitima instituto et in furore decedente. vt dicta. l. humanitatis. vt. j. dicam. Sed cōtra hoc videtur: quia dicit lex q furioso instituto: et in furore decedente succedunt venientes ab intestato vt. C. de cur. furiosi. l. fi. §. tali. et. ff. de peti. here. l. heres furiosi. Sed rñd. q ibi non fuit facta substitutio exemplaris que succedētes ab intestato repellit ar. j. de acqui. here. l. q diu. Sexto oppo. quando aliquid pducitur in esse ad similitudinem alterius debet esse per omnia ei simile C. de testa. l. publicati. de edendo. aut. si quis in aliquo documento. et de condi. et demonstra. l. in testamento. sed ista pducitur ad exemplum pupillaris. vt dicta. l. humanitatis. et tamen ab ea in multis differt vt. ff. dixi et. j. dicam. ergo male. So. aliquando aliquid in esse producitur respectiue et scdm quid et tunc sufficit si in illo conueniat: si autem similitudo producitur simpliciter debet simile in omnibus iudicari: et tūc procedit cōtrarium ad hoc facit. j. de succes. edicto. l. j. §. sed vidēdum. et qd ff. dixi in prima oppositione. ¶ Septimo oppo. ista substitutio fuit accidens in personam. Sed lex dicit q accidens in personam contingens circa dispositionem bonorum nihil operatur ergo exemplaris fieri non potest in qua de bonis disponit: sed rñ. q verum est quod casus cōtingens nihil operatur circa dispositionem bonorum perfectam et consummatā: secus in imperfecta et producenda probatur. ff. de testamē. l. is cui. et quod not. et dixi scdm Dy. j. de verbo. obliga. l. inter stipulantem. §. sacramenta. ¶ Octauo sic destruo hanc substitutionē vbicūqz fit concursus duarum causarum in dispositione quarum vna prodest et alia nocet attendimus illam que nocet vt. ff. de here. institu. l. si nō lex. j. ex quibus cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. qd ergo. et ad sil. l. si quis in graui. §. fi. Sed in hac substitutiōe est aliquid quod ad eam faciēda prodest. s. furor et aliud quod nocet scz pubertas vt sic sibi tanqz maiori testari nō possit. sed respō. q hec causa pficua est potētior qz causa nociua quod patet: qr furiosus maior testari non potest. preualet ergo furor pubertati: et ideo furor attenditur et facit ad predictum generale q attendatur qd nocet. j. de iur. fisci. l. non intelligitur. §. si quis palaz. ff. de senatori. l. emancipatum. Et q no. per Dy. extra de reg. iur. c. possessor malefidei. lib. sexto. ¶ Nono opp. q substitutio exemplaris est testamētum filij furiosi vt dicta. l. humanitatis

Sed furiosus sibi testari non potest. vt. ff. de testamē. l. filius. §. si. marcellus. ergo exemplaris nulla est. Sol. in illa substitutione concurrunt due persone vna vera et alia ficta: sed ficta hic solū consideratur. s. patris testabilis non filij intestabilis simile patet in substitutione pupillari que est testamentum filij vt. j. eo. l. patris et filij. et institu. de pupil. substitu. §. igitur et a patre fit et a iure procedit vt dixi. ff. in materia pupillari. ¶ Decimo opp. quia lex dicit q si furor in personam contingit illud non attenditur. Sed ratio naturalis vt. ff. de tutel. l. qui habet. ergo ratio furoris qui furor est accidens in persona non debet attēdi nec esse causa substitutionis exemplaris. Sed dic q in. l. qui habet ratio naturalis est sufficiens ad producendaz rem in esse p se. hec autem ratio naturalis non est sufficiens ad producendā hanc substitutionem exemplariam. ¶ Ultimo opp. qr dicit lex q si a furioso relinquanī legata legatarij dn̄t cauere venientib⁹ ab intestato de restituen. lega. si in furore decesserit. vt. j. de leg. ij. l. licinius. Sed dic q ibi non fuit facta exemplaris: qr iure isto fieri non poterat: nisi ex priuilegio spāli. vt. j. eodem. l. ex facto. hodie secus vt dicta. l. humanitatis. et ideo legata a furioso relicta hodie cum effectu valerent et viderentur a substituto repetita vt. j. de lega. j. l. licet imperator. cum si. ¶ Expeditis oppositionibus veniamus ad questiones et scdm Dy. circa eā quattuor sunt querenda. s. quare dicatur exemplaris. Scdo in quibus differt a pupillari. Tertio quis est eius effectus. Quarto qualiter finiatur dicitur autē exemplaris † qui inducta est ad exemplum pupillaris vt dictum est et probatur. vt dicta. l. humanitatis. In quibus autē differat a pupillari: dic scdm Dy. et glo. et Az. in summa: saltē in quattor. Primo in persona substituēte qr pupillaris fit solum a parēte masculo: qui habet in potestate. vt. j. e. l. j. et. ij. dixi. ff. in tractatu pupillari. et ideo non fit a matre. vt. j. eodem. l. si mater. hic autem fit a matre et patre vt dicta. l. si mater. et. l. moribus. j. eodem. et. C. e. l. humanitatis. in fin. Item differt in personis quibus fit substitutio: quia pupillaris fit solum impuberi vt dicta. l. moribus. et. l. verbis. j. eodem. hic autem fit etiam maiori. vt dicta. l. humanitatis. Item differunt in personis que debent substitui: quia in exemplari substituuntur solum certe persone coniūcte: si adsunt vt dicta. l. humanitatis. in pupillari secus et potest esse ratio: quia exemplaris nō finitur certo nec determinato tempore. Et ideo lex noluit prouidere coniunctis et proxime successuris vt deberent substitui pupillariter nō finitur certo tempore breui. s. pubertate. et ideo lex non sic curauit proxime successuris. vel aliter potest dici vt dixi in dicta. l. humanitatis. scdm Jacob. de ra. q etiam in pupillari non potest pater substituere quos vult. sed habet necesse substituere quos verisimile est instituisse pupullum si esset maior. Unde si matrem preteriret et aliuz substitueret substitutus repelleretur per matrē vt latissime dixi. ff. in tractatu pupillaris in questiōe an pupillaris expssa repellat matrem. Item differunt in modo finiendi: quia pupillaris finitur pubertate. ista autem recuperata sana mente vt dicta. l. humanitatis. vel natiuitatis sui heredis. vt dicta. l. ex facto. j. eo. Itez differunt in qualitate dispositionis: quia pupillaris potest fieri pupillo instituto vel exheredato. vt. j. eodem. l. j. §. j. et institu. de pupilla. substitutio. §. non solum. ista vero fit solum instituto saltem in legitima vt dicta. l. humanitatis. Addunt etiam quidam q est differentia quo ad bona: quia in pupillari venit oīa bona impuberis. vt. j. eodem. l. centurio. et. l. coheredi. §. cū filie. in ista dicunt non venire nisi bona puenientia a substituēte ad instar patris arrogatoris. argu. j. eodem. l. si plures. §. in arrogato. De hoc vide. j. in questionibus versicu. modo quero quis sit effectus. Sed hanc differentiam non puto veram cum nō inueniatur in iure expresso: et ideo dico q in hac veniūt omnia bona sicut et in pupillari. et pro hoc bene. j. eodem. l. ex facto. vbi equiparantur al's sequeretur q decederet pro parte testatus et pro parte intestatus: qd ius nostruz non patitur. vt. j. de regu. iur. l. ius nostrum Nam substitutus haberet bona obuēta a substituente veniente ab intestato haberet aliqua. ¶ Sed ex quo vidimus in quibus differant: videamus in quibus conueniūt. Dic q veniunt in causa producente in esse nisi sicut pupillaris inducta fuit: qr sibi pupill⁹ testari nō poterat ita et exēplaris: qr furiosus vel mente captus testari non poterat vt. d. l. humanitatis. sicut et al's furiosus et pupillus eqparanī. ff. si certū pe. l. certi cōdictio. §. qm̄. et. j. de vb. obl. l. is cui. imo minus hz de cōsensu furiosus qz pupillus. vt. j. de regu. iur. l. in negocijs. Itez habet similitudinē in finiendo: qr sicut pupillaris finitur pubertate. vt. j. e. l. in pupillari. ita exemplaria cessante impedimento furoris. vt. j. e. l. ex facto. et. d. l. humanitatis. Tertio conueniunt in potētia: qr sicut pupillaris excludit qrelam. vt. ff. de inoffi. testamē. l. pap. §. sed nec impuberis. ita et exemplaria. vt

Que dicatur exemplaris substitutio et in qb⁹ differat a pupillari.

In qb⁹ cōueniūt exēplaria cū pupillari.

dicta.l.humanitatis.ij.rñ.Queramꝰ itaqꝫ rationem predictorum.

Quare mr̃ nõ pot facẽ exẽplarẽ substitutionẽ ⁊ nõ pupillarem.

58 ¶ Et primo que est ratio ꝙ mater † nõ facit pupillarem:sed exẽplarem.dicit Guil.ꝙ pupillaris fit pupillo qui impeditur testari scdm ordinem iuris et nature:et iõ nõ potest ei substitui nisi ab eo qui habet eũ in potestate:que potestas ẽ de iure ciuili.vt insti.de patria potes.in princi.et.s̃.de his qui sunt sui vel al.iur.l.nam ciuiũ.furiosus vero impeditur iure nature tãtum:⁊ ideo iure pietatis ista substitutio exemplaris permittitur.vt dicta.l.humanitatis.hec autez pietas cadit pariter in patre et matre.vt.s̃.de cur.furiosi.l.furiose.Ray.reddit aliam rationem:quia in exemplari magis est periculum q̃ in pupillari:quia pupillaris certo ⁊ determinato tempore finit̃ ⁊ expirat scꝫ pubertate:exemplaria vo hꝫ tẽpꝰ incertũ ⁊ qõ põt esse ppetuum:si ppetuo furor durat:⁊ ideo in ea cautiꝰ fuit agendũ ⁊ puidendũ vt posset fieri a matre ⁊ patre.ar.C.de ap.l.addictos ⁊.j̃.de carbo.edic.l.j.§.sed ⁊ si quis.Preterea pupillaris excludit venientes ab intestato.vt.s̃.de inoffi.testamen.l.pap.§.sed nec impuberis.in exemplari vo nõ.Et ideo pupillaris que magis est larga fuit concessa soli patri:exemplaris autem q̃ a iure est magis limitata ⁊ scripta fuit cõcessa etiam matri.

Unde ẽ ꝙ in pupillari possunt institui extranei.in exemplari non.

Item q̃ro que sit ratio ꝙ in pupillari possunt institui extranei in exemplari non solum coniuncti. Guill.dicit q: pupillaris fit solum ab eo qui habet in potestate vt.j̃.eodem.l.ij.quã potestatez põt etiã ad extarneos extẽdere:sed exemplaris fit ratione humanitatis vt dictum est que humanitas nõ esset si substituerent̃ extranei exclusis cõiunctis.Ray.assignat aliam rationẽ quia pupillaris substitutio conceditur parentibus ppter defectũ etatis.exemplaris vero ratiõe demẽtie ⁊ imbecillitatis*.Sed infelicitas* vnius non debet retorqueri in damnum alterius arg.est.C.de nup.l.fi.ergo furor nõ dꝫ nocere venientibꝰ ab intestato:sed in pupillari veniẽtes ab intestato nõ possunt conq̃ri de aliquo casu fortuito:quia non subest in pupillo:nec de natura causari possunt:q: sic pupillus ar.C.de libe.p̃teri.l.maximũ vitium ⁊ de suis ⁊ legi.l.lege.xij.tabul.

al's infelicitatis.
al's imbecillitas.

Quare exẽplaris substitutio nõ põt fieri exheredato.

59 ¶ Ulterius quero quare exẽplaria † non põt fieri exheredato sicut pupillaris rñ.ꝙ in pupillari agitur de mera prouisione pupilli.vt.C.de inoffi.testa.l.ex tribus:⁊ ideo etiam sibi exheredato fieri põt exemplaris aut fit ratione pietatis* et hereditatis que est exheredationi contraria.vt.s̃.de inoffici.testamen.l.j.⁊.l.titia.potest esse et alia ratio quia pupillaris fit impuberi qui potest esse doli capax.j̃.de furtis.l.impuberem.Et sic committere causam ingratitudinis quare potest exheredari:furiosus autem non vt institu.de pupil.substitutio.§.non solum.

al's humanitatis ⁊ meliꝰ

Quis sit effectus exemplaris substitutionis

60 ¶ Modo quero quis sit effectus huius substitutionis et ad que bona trahatur Dy.et glo.tenet ꝙ trahat̃ ad oĩa bona substituentis † et cui fit substitutio sicut ⁊ pupillaris.vt.j̃.eodem.l.sed si plures.§.ad substitutos al's sequeretur absurdum qõ decederet pro parte testatꝰ:⁊ pro parte intestatus vt dixi.s̃.in differẽtijs inter istã ⁊ pupillarẽ.versic.in quibꝰ aũt differat circa scdꝫ ⁊ pro hoc.j̃.e.l.ex facto.in princpi.hoc etiam sic probatur vbi dissimilibus differentia non inuenitur p omnia similia iudicãtur.vt.j̃.de testa.mili.l.in fraudem.Sed inter pupillarem et istam non inuenit̃ hec differẽtia ergo ⁊c.Et pro hoc etiã bene facit dicta.l.humanitatis.hoc etiam probatur fortissima ratione.Nam vbi ratio eadem vel maior ibi idem ius vt.s̃.ad.l.aquil.l.illud.sed in exẽplari est maior ratio quod omnia bona veniant in pupillari ergo ⁊c.ꝙ sit maior ratio patet:quia ĩ pupillari possunt substitui extranei.vt.s̃.de inoffi.testamen.l.pap.§.sed nec impuberis.in exemplari vero substituũtur venientes ab intestato.vt dicta.l.humanitatis.et cõuenientius est ꝙ venientes ab intestato habent omnia bona. Et hoc in exemplari facta a patre naturali.Secus si a patre arrogatore:quia tunc non trahitur ad bona filij sicut nec pupillaris facta ab ipso arrogatore vt de ado.l.si arrogator.et.j̃.eodem.l.sed si plures.§.in arrogato.⁊ potest esse ratio differentie:quia etiam in hac substitutione potest pater arrogator quoscũqꝫ etiam extraneos substituẽ:et non est verisimile quod velit preferre propinquos filij adoptiui suis ppinquis que ratio cessat in patre naturali:quia quilibet qui est propinquus patris naturalis.

Qñ furioso fctã ẽ exẽplarꝫ p p̃rẽz ⁊ postea per mr̃em fil'r institutꝰ est an substitutꝰ capiet oĩa bona.

¶ Deĩde quero pater fecit exẽplariam filio furioso mater eundem heredem ĩstituit iste furiosus decessit mortuis patre et matre.Queritur an iste res a matre obeunte debeantur substituto per patrem an legitimis matris et questio in hoc pendet vtruz iste furiosus institutus per matrem incertis rebus vt dictum est habeatur loco legatarij vel heredis:nam si loco heredis venirent legitimi matris si loco legatarij eaꝫ haberet substitutus a patre.Ray.tenet ⁊ bñ quod habeatur loco legatarij per.l.quotiẽs.C.de here.institu.et ideo substitutus per patrem ad ea admittatur.vt.C.de cur.furiosi.l.fi.§.tali.

Utrũ exẽplaris substitutio possit fieri surdo et muto.

61 ¶ Item quero nunquid surdo † ⁊ muto possit fieri hec substitutio ⁊ videtur ꝙ nõ nisi impetretur a principe vt.j̃.eodem.l.ex facto.⁊ q: lex non dicit ergo nec nos.C.de cadu.tol.l.j.§.sin autem ad deficientẽ.et sol.ma.l.si vero.§.de viro ⁊ hoc tenent Jac.de ra.et Marti.sy.Guil.⁊ Ray.tenẽt oppositum ⁊ sic arguunt vbicũqꝫ in diuersis personis est eadem ratio:ibi idẽ ius.j̃.de ver.obl.l.a ticio.sed in muto ⁊ surdo est par ratio:q: testari non possunt.vt.C.qui testa.facere pos.l.discretis ergo ⁊c.Si autem non esset eadem ratio vt quia surdus vel mutus esset litteratus et sciret scribere quo casu potest testari vt dicta.l.discretis.hoc casu cessaret lex que prodita est non solum cum non põt testari vt dicta.l.humanitatis.non ob.l.ex facto:quia ibi loquitur scdm antiqua iura scdm que non erat inuenta ista substitutio exemplaris que postea inuenta est per.l.humanitatis.non ob.ꝙ lex non debeat extendi quia verum est ad casum dissimilem et eãdem rationem non habentẽ et ita loquũtur contraria:secus in simili:et vbi est eadem ratio.vt.j̃.de regu.iur.l.que propter necessitatem.⁊ in glo.et not.per Dy.et alios eodem tit.c.in argumẽtum.lib.vj.

An exẽplaris substitutio possit fieri prodigo.

62 ¶ Item quero an possit fieri pdigo † hec substitutio videtur ꝙ sic nec cum ipse possit testari.vt.s̃.de testamen.l.is cui.sed contra:q: hec substitutio fit humanitatis intuitu.vt dicta.l.humanitatis.que humanitas non cadit in prodigo:qui habet vitium ⁊ defectum a suo delicto et ex delicto suo non debet premium consequi.s̃.de nego.gest.l.sine hereditaria:⁊ quia se in necessitate posuit ei non subuenit̃.s̃.qui satisda.cogan.l.si fideiussor.§.si necessaria.⁊ ex quibus causis maio.l.non enim.Hoc non placet Ray.quia furioso ⁊ prodigo pariter prouidetur a iure.arg.C.de cur.furiosi.l.j.et videtur expressum eod.ti.l.fi.ad ratiões.Guill.rñ.ad.l.sine hereditaria.ꝙ ibi delictum erat punibile ⁊ damnabile quia commissuz erat in alium.In pdigo autem est vitium damnabile:sed nõ in alio ꝙ autẽ ad aliõ qõ se posuit in necessitate rñ.ꝙ in illis.l.nollebat consequi beneficium cum aliena iniuria.Hic autem vult venire cum iure qñ alteri nõ nocet ⁊ sibi prodest ar.s̃.de euict.l.an creditore.⁊ de aqua plu.arcen.l.ij.§.item varijs Sed pone ꝙ aliqs habebat filiũ emancipatũ q testa.fecit añq̃ esset furiosus postea factꝰ ẽ furiosus.nunqd pr̃ põt ei hãc substitutionẽ facere videt̃ qꝫ sic per iura tractantia de ista substitutione q̃ indistincte de furioso loquitur nec curãt quo tpe fuerit furiosus.Guil.contra q: testm̃ non rumpitur per furorem superuenientem.vt.s̃.de iniu.testamen.l.lucius.⁊.C.qui testa.facere possunt.l.furiosum.cum ergo cesset ratio que noluit furioso substitui.s.quia non poterat condere testamentum.vt instit.eo.§.cesset.⁊ lex q: vbi est ꝯsiliũ hominis cessat cõsiliuz legis.C.de pact.conuen.l.fi.⁊.j̃.de precario.l.⁊ habet.§.cum quis.⁊ pro hoc in aut̃.vt nulli iudicũ.§.in illis prouincijs.⁊ hoc verum firmo manente testamento per ipsum filiuz cõdito:si enim aliquo modo dificeret vt quia institutꝰ in eo mortuus esset vel alio modo tunc posset fieri hec subitutio:quia non reputatur testm̃ ex quo non aditur hereditas vt.s̃.de hered.insti.l.pater filie.⁊ de testa.tute.l.si nemo.

Quid si facta est substitutio exẽplaris filio qui postea resipuerit sꝫ iterato reincidit in furorem.

¶ Sed pone ꝙ pater fecit hanc substitutionem filio furioso qui postea ad sanam mentem redactus est ⁊ sic postea expirauit substitutio.vt.j̃.e.l.ex facto iterato reincidit in furorẽ nũquid recõualescit substitutio videtur ꝙ sic per legem.C.de cur.furiosi.l.penul.Jac.de ra.tenet ꝙ non recõualescat.⁊ allegat.j̃.de ver.oblig.l.inter stipulantem.§.sacram.et de sol.l.qui res.§.areã.Guil.dicit aut iste reincidit in furorem patre viuente:⁊ tunc substitutio conualescat si post mortem nõ allegat.in ar.s̃.de iniu.testa.l.posthumus.coniuncta.l.ij.et.l.ꝙ certarum.C.de posthu.hered.insti.ad.§.aream.in.l.qui res.de solu.rñ.ꝙ ibi lex considerauit rigorem hic autem loquimur de humanitate ⁊ equitate.ar.sepe allegate.l.humanitatis.C.eod.

Quid si diuersi substituti dati sũt vnꝰ a patre aliꝰ a mr̃e q's corꝫ admitatur ad bona aduentitia pupilli.

¶ Ulterius quero quia supra dictum est ꝙ pater ⁊ mater possunt facere hãc substitutionem pone ꝙ mater dedit vnuz substitutuz:pater dedit aliũ furiosus habebat bona ppria aliũde obuenta quis substitutus preferetur in istis bonis.Sed si teneremus opi.ꝙ in iusta substitutione non venirent bona impuberis q̃ tamen vera non est.vt.s̃.dixi:tunc quilibet substitutus veniret in bonis obuentis a substituente et venientes ab intestato admitterentur ad alia.vt.j̃.eodem.l.sed si plures.§.in arrogato.Sed quia dicta opinio vera non est videtur ꝙ substituti ambo bona omnia diuidere debeant.ar.j̃.de le.j.l.si pluribus.et institu.de legiti.agnato suc.§.si coniuncti.Sed hic videt̃ opinio rusticorum per.l.nesennius.s̃.de nego.ges.Item iste haberet pro vna re duos substitutos quod non admittitur in pagano.vt institu.quibus modis testamen.infir.§.posteriore.nec ob.qõ dicitur de patre arrogatore et naturali:vbi habet duos substitutos:quia illud ideo q: habet duos patres.Jaco.de ra.dicit substitutuz a patre debere preferri in omnibus bonis.ar.C.de cur.furiosi.l.fi.et bene facit.j̃.de adult.l.nec in ea.Et quia

in talibus

in talibus prefertur pater matri.vt.j.ad tertul.l.ij.§.obijcitur.
Hāc etiā opi.sequebatur Mar.sil.et allegabat.C.si contra ma
tris voluntatem tutor datus sit lex ista. Guil'.dicit ꝙ aut pa/
ter est vilis et suspecta persona et mater honesta:et tunc pre/
fertur substitutus a matre.argu.j.de libe.exhiben.l.iij.§.etiaꝫ.
et de iniurijs.l.sed si vnus.§.filio.al's substitutus a patre pre/
fertur.Si pater honestus est per iura preallegata:sed nōne est
iniquum quod substitut⁹ a patre habeat bona a matre relicta
dic quod tenetur restituere substituto a matre p fideicommis/
sarium et ex causa probabili et directa substitutio trahitur ad
fideicommissariam.argu.l.precibus.C.eodem.j.ad trebell'.l.ex
facto in princip.et.l.sceuola.de lega.j.l.filiussa.§.vt quis here/
dem.ꝛ de leg.iij.l.cum quis decedens.§.filiam.ꝛ.s.de iniusto te
stamento.l.posthumus.§.si paganus.dicte tamen leges in di/
uersis casibus loquūtur:sed pro Guil.facit.s.de adopt.l.si ar
rogator.ꝛ hoc dicit Ray.se aliquando tenuisse.Sed modo te/
net in patre suspecto idem ꝙ Guil.in non suspecto dicit ꝙ su/
stitutus a patre habebit bona patris.Et substitutus a matre
bona matris iure directo ad instar substitutionis facte a patre
arrogatore ꝛ naturali vt.s.de adop.l.si arrogator.Et sic ibi ha
bet duos parentes.ita et hic ꝛ pro h facit qd no.dicta.l.si arro/
gator.nec est icōueniēs ꝙ hēat hoc casu duos substitutos seu
duos hedes cū hēat duos parētes vt dictū ē:nā ad vnū absur
dū scilꝫ quod quis habeat duos parentes possentes substitue
re sequitur aliud quod possint dare duos substitutos vt.C.de
rescinden.vendi.l.ratas.ꝛ.j.de condi.ꝛ demōstra.l.a testatore.
ꝛ ibi not.ad contraria rū.primo ad.l.vlti.C.de cur.furiosi:quia
ibi cessabit matris prouisio et eodem modo respondet ad dictā
l.si contra matris voluntatem tutor datus sit argu.s.de testa.
tute.l.pater.ad.l.nec in ea.de adult.dicit quod ibi est casus spe
cialis ad.l.ij.§.obijcitur.j.ad tertullianum. Respondet quod
ibi tractaē de successiōe filij ab intestato hic ex testō qd pariter
a patre et a matre procedit ad quod facit dicta.l.pater.s.de te
sta.tute.ꝛ.C.de testa.tute.l.mater.Item hodie etiam ad succes/
sionem filij intestati admittuntur pariter pater et mater.vt.C.
ad tertul.auten.defuncto.Sed pone quod mente captus ha/
bet solum auum paternum et matrem quis eorum prefertur in
restituendo.videtur auum preferendum sicut allegaui.s.pro/
xima questione de patre et pro hoc facit in vsibus feudo.de suc
cessio.in feudum.§.filia vero.ꝛ de fratribus de nouo beneficio
inuestitis.c.vna.Sed dic matrem preferendam cum sit proxi/
mior immediate:et ideo mater maiorem pietatem habere pre/
sumitur ad filium ꝙ auus.arg.s.de nego.ges.l.nesennius.et in
tuitu pietatis ꝛ humanitatis:hec substitutio cōcessa est vt.d.l.
humanitatis.C.e.et p hac opi.facit.j.ad tertul.l.ij.§.obijcitur.
et.C.ad tertul.autē.defuncto. ¶Predicta vera nisi au⁹ haberet
hunc nepotem in potestate qr tunc ratione potestatis pferrere
tur auus.vt.j.eo.l.ij.in princ.ꝛ de lega.j.l.filiussa.§.scōm vulga
rem.ꝛ quia hoc casu non posset sibi testari si esset sane mentis.
vt.s.de testa.l.qui in potestate prefertur:ergo auus ratiōe po/
testatis quia mater non potest eidem testari:immo nec pr pos/
set facere exemplarem filio qui esset in potestate aui nec auus
nepoti:qui esset recasurus in potestate patris.vt.s.de lib.ꝛ po
sthu.l.filius a patre.§.j.cum ꝛ hoc sit in pupillari. vt.j.codeꝫ.l.
ij.§.j.Ergo idē in exemplari que est ad eius exemplum inuenta
ꝛ sic erit iste casus in quo exemplaris fieri nō poterit:simile ha/
betur.j.de adulte.l.sic eueniet.

An pater ꝛ mater substituentes filio exēplariter possint seipsos substituē

¶Deinde quero an pater ꝛ ma
63 ter facientes exemplariam possint seipsos substituere.Et vide
tur ꝙ si mente captus non habeat liberos qd possint:qr etiam
ab intestato succederent vt.j.eodem.l.si filius.de lega.j.l.iul.et
de secundis tabulis.l.si sub conditione.in fin.sicut ꝛ tutor admit
titur in emptione rerū pupillariū tanꝙ alius.C.de contrahen.
emptio.l.cum ꝛ ipse.ꝛ de admini.tut.l.tutor rerum ꝛ aīalium.ꝛ
pro hoc.C.de dolo.l.prima.Sed dic contra quia preses se tuto/
rem dare non pōt vt.s.de offi.pto.l.si.ꝛ de officio presidis.l.pre
ses. ¶Preterea in exemplaria oportet quod filius sit institu/
tus et adeat hereditatem sicut et in pupillari.j.eodem.l.ij.§.
adeo.aut ergo pater moreret viuo filio ꝛ expiraret substitutio
vt.j.de suis ꝛ legitimis.l.si ex pluribus.si filius premoritur idē
quod adire non potest cum non sit hereditas viuentis.vt.j.de
acquiren.heredi.l.neminem.ꝛ.l.qui superstitis.et hoc etiam te
net Jac.de ra.ꝛ allegat so.ma.l.si tibi mandauero.§.si tibi.hoc

An furioso ipuberi possit fieri exemplaria substitutio.

64 etiam tenet Mar.si. ¶Item quero nunquid furioso † impu/
beri possit fieri exemplaria .Jacob.de are.et Dy.tenent quod
nō:quia sibi potest pupillaris fieri pro hoc.s.de tutel.l.qui ha
bet.in princip.et.§.j.ꝛ de cur.furiosi.l.prima.ꝛ ibi in glos.et ar/
gu.de arbi.sed et si in seruum.§.si quis iudex. ¶Considerata
potius causa naturali ꝙ accidentali:ꝛ erit iste effect⁹ quia ista
pupillaris finietur pubertate:ꝙuis duret furor:ꝛ i ea possunt
extranei substitui qd non est in exēplari.Guil.dicit et bene aut
impubes est emancipatus cui pupillaris fieri non potest et ha
bet locum exemplaris si est in potestate et sibi fiat exemplaris
infra tempora pupillaris etatis valebit vt pupillaris directa:
non vt exemplaris vt dicta.l.qui habet.ꝛ de liberis et posthu/
mis.l.qui filio.post pubertatem valebit vt exemplaris argu.j.
eodem.l.centurio.in fi.ꝛ inducit talem ratione vbi extraordina
rium est plus duraturū finito ordinario extraordinariū sumit
vires et habet effectum.vt.j.de fideiussoribus.l.heres a debi/
tore.§.quod si is.et.l.generaliter.ita est in proposito quia exem
plaris plus durat ꝙ pupillaris vt predixi.Et ideo finita pu/
pillari incipit habere effecum exemplaris hoc etiam sic proba
tur verba substitutionis exemplaris omne tempus comprehē
dunt ante pubertateꝫ.Et post ergo infra tempora pubertatis
erit pupillaris postea exemplaria nam vtraqꝫ est directa arg.
j.de lega.primo.l.si pluribus.s.de liberis ꝛ posthumis.l.gall⁹.
§.j.de nego.gestis.l.pompo.in negocijs.de lega.j.l.titia seio.§.
vsuras.ꝛ de heredibus instituen.l.iij.§.qui fideicommissariaꝫ.
¶Sed contra hoc opp.quia si infra tempora pubertatis ali/
quo iure valet post tēpora pubertatis nullo iure valere debet
vt not.in.l.precibus.C.eodē.ꝛ.j.ad trebel.l.sceuola. Sed dic ꝙ
verum est quod si valuit infra tempora pupertatis:post tēpo/
ra pubertatis aliquo iure valere nō potest.s.diuerso quia si va
luit iure directo non potest obliquari:et ita loquiē contraria:sꝫ
hoc valet vtroqꝫ tempore iure directo:licet vno tempore vt pu
pillaris altero vt exemplaris ꝛ sic non est ius diuersum:ad hoc
facit dicta.l.iij.§.q fideicōmissariū.s.de here.insti.

An sub pupillari expressa contineaē exemplaris tacita.

¶Sed po/
65 ne quod pater fecit filio pupillo † pupillarem expressam mor/
tuo patre efficitur furiosus et pupes nunquid in illa pupillari
expressa cōtinebitur tacita exemplaris vt ex tali sub intellectu
admittatur substitutus etiam post pubertatem videtur ꝙ non
quia pupillaris habet limitationem temporis pubertatis vt
j.eodem.l.in pupillari.ergo vltra nullo modo valet vt.j.codeꝫ
l.si ita quis.ꝛ.l.ex facto.§.item quero.ꝛ quia hoc non reperitur
l.expressum.Ergo non est nostrum extendere leges loquentes
de vulgari et pupillari ad exēplarē.ar.C.de predijs curia.l.fin.
ꝛ.s.solu.ma.l.si vero.§.de viro.Nā erubescimus cum quid sine
lege dicimus.vt.C.de col.l.illam.ꝛ in aut.de trien.ꝛ semis.§.vi/
demus.Guil.tamen tenet contrarium quia pupillaris expres/
sa continet tacitam vulgarem sibi oppositam vt.j.eodem.l.iaꝫ
hoc iure.ergo multo fortius exemplariam sibi similem.nam in
similibus facile fit transitus scōm phm.ꝛ.j.de bon.possio.l.iij.
§.fi.ꝛ.s.de rei vendi.l.in rem.§.item si quecunqꝫ.ad.l.si ita qs.
et.l.ex facto.§.item quero.j.eodem.que arguunt vltra tempus
limitatum non debere extendi.Rū.quod ibi tempus fuit indu
ctum gratia demonstrationis:ꝛ ideo iuris dispositionem nō in/
ducit vt.j.de conditi.ꝛ demonstra.l.nominatim.ꝛ de alimen.le.
l.mella.in princi. Sed hic rū.non videtur sufficere ad predictā
l.si ita quis.vbi demonstratio importat ministerium iuris.Un/
de dic ꝙ ibi loquitur in eadem specie substitutionis:hic autem
vitiatur species substitutionis propter accidens in personam
superueniens argu.dicta.l.iij.§.qui fideicommissariam.de he/
re.instituen. ¶Predicta dic fore vera quādo pupillus erat furio
sus tempore testamenti secus si furor postea accidisset:qr tunc
pater de eo non videtur cogitasse:nec cogitare debuit. nam fu
ror est accidens contra naturam.C.de codicill'.l.nec codicillos.
et talis casus expectari non debet vt.j.de verbo.obligatio.l.in/
ter stipulantem.§.sacram.nec ob.j.eodem.l.iaꝫ hoc iure.vbi fu
turus casus cōsideratur quia ibi in casu qui potest scōm natu/
ram euenire.hoc de eo qui est contra naturā vt predixi.

An sub vulgari expressa contineaē tacita exemplaris.

¶Itē
66 quero an sub vulgari expressa † contineatur tacita exēplaris
videtur ꝙ sic quia continet tacitam pupillarem sibi contrariaꝫ
ergo fortius exemplariam sibi similem.vt.j.codeꝫ.l.iam hoc iu
re Guil.dicit contra:et ratio est quia cum testator facit vulga/
rem non videē cogitasse de exemplaria que venit ex accidenti
contra naturam.s.propter furorem qui considerari non debet
vt dixi.s.proxima questione.Item quia subintelligere pupilla
rem sub vulgari non est tantum periculum sicut esset in exem/
plari quia pupillaris habet certum tempus.s.pubertatis exē/
plaris non arg.s.de tutelis et ra.distra.l.nisi finita.Iteꝫ p hoc
facit quia duo specialia in idem non concurrunt.vt.j.de condi
tio.et demonstratio.l.mulieri.ꝛ not.C.de dona.l.j.Si ergo vul/
garis continet vnam tacitam:scilicet pupillarē non potest aliā
continere scilicet exemplarem.Et per hanc vltimam rationeꝫ
idem sentit Ray.sed contra hec insta quia pupillaris expressa
continet tacitam vulgarem et exemplariam vt dixi.s.proxi.que
stione. Sed dic qd illud contingit ratione similitudinis quam
habet pupillaris cum exemplari: vnde eam de facili inducit
argu.s.de rei vendicatione.l.in rem.§.item si quecūqꝫ.domin⁹

Old.distinguit aut vulgariter fit a principio homini sane mē/
tis licet postea efficiatur furiosus. Et hoc casu vulgaris non cō
prehendit exemplarem: quia vna substitutio non potest alterā
comprehendere nisi comprehensa sit talis: que posset expresse
fieri. vt. ĵ. eodem. l. iam hoc iure. §. j. ꝛ. C. eodem. l. ij. ꝛ. l. q̄uis. sed
exp̄ssa exēplaris non posset fieri a principio homini sane mētis
vt dicta. l. humanitatis. ergo ꝛc. Si vero sit facta ab initio fu/
rioso videtur tunc exemplaris ipso effectu in vulgarem inclu/
di: sic enim dicitur ꝙ furioso instituto moriente in furore substi
tutus admittitur. vt. C. de cur. furiosi. l. fin. §. si autem in furo/
re. quod non potest intelligi ex virtute vulgaris: quia re ipsa fu
riosus fit heres per curatorem adeuntem non quantum ad so
lam administrationem. vt. ĵ. de lega. ij. l. licinius. §. j. ad trebellia
num. l. cum heres. s̄. de autori. tutorum. l. si ad pupillum. ꝛ not.
dicta. l. fi. §. j. ꝛ. §. si autem in furore. C. de cur. furiosi. si sic est er
go vulgaris expirat. vt. C. eodem. l. post additaꝫ. Si vero ea nō
admittatur sequitur quod ex nulla alia nisi ex exemplari. Sed
credo quod ibi non vocetur ex vi substitutiōis: sed ex vi legalis
dispositionis fingentis hereditatem non aditaꝫ per furiosum
eo in furore decedente sicut et in minore petente restitutionem
contra aditionem vt. ĵ. eodem. l. ij. §. ergo talis dispensatio fit in
auť. de heredibus ꝛ fal. §. si vero institutio. ꝛ no. dicta. l. post adi
tam. nec em̄ potest de exēplaria intelligi: cū loquatur de furio/
so tñ a quolibet ex̄neo instituto: qui non possit exēplariter sub/
stituere vt patet dicta. l. humanitatis. Oldra. ad istam questio
nem ꝛ precedentem vide. ĵ. in materia breuiloqua. ver. xiij. que/

¶ An exēplaris facta filio īpuberi contineat vulgarem.

67 re. ¶ Adbuc quero nunquid exemplaris † facta filio impube
ri contineat vulgarem: et videtur quod non q̄ hac. l. non caueť.
argu. solu. matri. l. si vero. §. de viro. ꝛ de acquirē. re. dominio. l.
in agris. Guilľ. tenet oppositum: quia pupillaris eaꝫ continet
ergo et exemplaris: si enim pupillaris expressa continet tacitā
vulgarem. vt. ĵ. eodem. l. iam hoc iure. ꝛ que excludit venientes
ab intestato. vt. s̄. de inoff. testamen. l. papinianus. §. sed nec im
puberis. ergo multo magis debet eam continere exemplaris:
in qua veniētes ab intestato substituuntur. vt. l. humanitatis.
C. eodem. Preterea inter pupillarem et exemplarē nō inueni/
tur hec dissimilitudo. ergo dissimilitudo debet remanere. vt. ĵ.
de testamento militari. l. in fraudem. non ob. §. de viro. quia ibi
ratio dissimilis et maior. Eodem modo nō obstat. l. constitutio
nib⁹. ad municip. quia ibi loquitur in casu odioso ꝛ stricti iuris
hic in casu fauorabili et ampliando. vt. s̄. de liberis et posthu/
mis. l. cum quidam. non obstat. l. in agris. quia ibi est legis limi/
tatio hic non: immo ampliatio propter rationem similitudi/
nis. vt. s̄. dixi in materia vulgaris. versicu. sed quia dictum est.

¶ An filius possit patri furioso exēplariter substituere.

68 Sed quod in expressa pupillari. ¶ Modo quero an filius †
patri furioso possit hanc exemplariam facere videtur quod sic
per. l. is qui. de tutoribus ꝛ cura. datis ab his ꝛ de cura. furiosi.
l. j. §. fina. et. l. sequen. Sed Guilľs contra: quia exemplaris ad
exemplum pupillaris est inducta. vt. l. humanitatis. C. eodem.
sed pupillaris filius patri non facit: ergo nec exemplariam. ar
gu. l. in testamento. ĵ. de condi ꝛ demonstra. videť enim impossi
bile quod sit pater et pupillus: et quia hoc conceditur solum
parentibus et non liberis. vt dicta. l. humanitatis. et a verbis
non est recedendum. vt. s̄. de exercito. l. j. §. si is qui nauem. ver.
igitur in re dubia. Iteꝫ idem probatur alia ratione: q̄ ideo pa
ter fecit filio exemplarem quia ipso iure filius est heres et eidē
queritur patri hereditas etiam furioso. vt. C. de cura. furiosi. l.
l. fina. §. si autem. in patre autem secus. vt. ĵ. de lega. primo. l.
a filio. et quod ibi nota. nam nec alij furioso queritur ipso iure
hereditas. Immo defertur substituto et venientibus ab inte/
stato. s̄. de cura. furiosi. l. fina. §. penul. de bonorum possessio. fu
rioso delata. l. vna. ꝛ de petitio. heredi. l. furioso. sed pupillaris
nunq̄ potest habere locum nisi adita hereditate. vt. ĵ. eodeꝫ. l.
ij. §. adeo. ergo cum hereditas filij non possit haberi pro agnita
per patrē furiosum restat ꝙ hec substitutio non potest fieri pa
tri per filium. Sed hec rō videť eē iure falsa: q̄ exemplaris fit
a patre nō habente filiū in potestatē ꝛ a mr̄e. vt. l. humanitatis
in quibus cessat ratio existētie sui heredis ergo ꝛc. tamē Ray.
adhuc tenet opinionem predictam per glo. positam in dicta. l.
is qui de tutore et cura. da. ab his ex qua colligitur quod pater
habet maiorem potestatem in bonis filij q̄ econtra: ad contra/
ria respon. quod loquitur quo ad curationem nō quo ad testa
menti factionem sic econuerso. ĵ. de lega. ij. l. cum pater. §. cura

¶ Utrum valeat substitutio si fili⁹ sit institutus in minus legitima: et si valeat an substitutus possit agere ad supplemētū

toris. et de liber. lega. l. aurelio. §. gaius. ¶ Sed nunquid va/
let ista subitutio si pupillus sit institutus in minus q̄ in legiti/
ma: et si valeat an substitutus poterit petere supplementum:
et videtur quod non valeat per. l. humanitatis. vbi dicit ꝙ de/
bet eum instituere saltem in legitima. Guil. contra per. l. omni/
69 modo. C. de inoffi. testamen. ꝛ substitutus † poterit petere sup/
plemētū sicut heres furiosi argu. ĵ. de. l. is q solidū. supplemen/
tum enim petitur cōditio, ex dicta. l. omnimodo. que ē ciuilis et
transitoria. vt institu. de perpetu. ꝛ tempora. act. in princip. sed
contra predicta instatur: quia scōm hoc substitutus pro par/
te approbat voluntatem: ꝛ pro parte contradicit que fieri non
debet. vt. ĵ. de his qui. vt indignis. l. post legitimuꝫ. §. admittiť.
et de bonis libe. l. nam absurdum. Sed rñ. ꝙ hoc non posset ex
sua persona: sed hic facit ex persona ei⁹ cui substitutus est: qd
potest vt. C. de le. l. cuꝫ quidam. ꝛ pro hoc. s̄. de here. insti. l. liber
homo. §. fi. ĵ. de his qui. vt indignis. l. si cui. et ad. l. falc. l. reperiť

¶ Substitut⁹ potest agere ad suplemētū legitime.

¶ Utrū exemplaris excludat matrem

70 ¶ Item queritur nūquid ista exemplaris † matrem excludat
Guil. dicit ꝙ exp̄ssa sic sicut dr̄ de pupillari. vt. ĵ. e. l. luci⁹. s̄. de
inof. testa. l. pap̄. §. sed nec īpuberis. tacita aūt nō. vt. C. de insti.
ꝛ substi. l. fi. ꝛ dictū ē. s̄. in materia pupillaris: ꝛ qd hic exp̄ssa ex
cludat. videť exp̄ssum. in. l. humanitatis. C. e. vbi excludiť q̄rela
inofficiosi. si ergo nō hꝫ liberos vel fratres q tanq̄ ali⁹ pōt sub
stitui. cōtrariū tenēt Dy. et Mar. sillľ. ꝛ Ray. q̄ cum ista exem
plaris expressa non possit excludere fratres vt. l. humanitatis.
ergo nec matrem: que cum eis pariter ambulat in successiōe. vt
C. ad tertul. auť. defuncto. ¶ Item quero cuꝫ fratres debeant

¶ De quib⁹ fratrib⁹ fieri debet substitutio exemplaris.

71 substitui per. l. humanitatis. de quibus fratribus † intellige/
mus. Quidā dicūt intelligendū de vtroq; coniunctis nō de vte
rinis tm̄ cum eis nō competat querela, de inoffi. testa. l. fratres.
Alij dicunt ꝙ si a patre fiat substitutio deberēt substitui con/
sanguinei vel vtrisq; ꝯiuncti nō aūt vterini per. l. humanitatis
si a matre vterini tm̄ vt sic inspiciať p̄sona substituens argu. C.
de suis ꝛ legiti. l. de emācipatis. ad. l. fratres. respōdent ꝙ verū
est ꝙ fratres vterini non possunt intentare querelam respectu
fratris vterini: sꝫ respectu matris substituētis sic: ꝛ ita non ob/

¶ Si pr̄ substituat vnuꝫ ex fratribus furiosi alijs p̄teritis an valeat.

72 stat. ¶ Sed nunquid pater † possit substituere vnū ex fratri/
bus filij furiosi alijs p̄teritis de hoc no. in gl. in. d. l. hūanitatis.
ꝛ opi. gl. quidā moderni sequūtur. Dn̄s autē Rich. tenebat ꝙ
vnum tantū posset substituere et alios preterire nec possunt p̄/
teriti contrauenire q̄ istud non est testamentum patris sed aui
qui non habet necesse nepotes instituere: cum filius sit in me/
dio: et ideo nihil possunt dicere ad instar matris filij. vt s̄. de in
offici. testamento. l. papinianus. §. sed nec impuberis. Richar.
Sed si teneamus hanc fore redactam ad similitudinem pupil
laris videretur testamentum filij ꝛ non patris. vt. ĵ. eodem. l. ij.
ꝛ. l. patris. et ibi no. sed dici posset ꝙ et in hoc differat a pupil/
lari sicut ꝛ in alijs multis. vt. s̄. dixi. De h̄ tetigi in materia pu
pillaris. versicul. nunc quero. de alia dubia questione eodē mo
do potest responderi ad dictam. l. humanitatis. Sed pone ꝙ

¶ An pr̄ possit exemplariter substituere filio emancipato q añ furorē fecerat testm̄.

filius emācipatus sane mētis cōdidit testamentum de iure fa/
ctus est furiosus nunq̄d pater pōt ei facere hanc substitutionē
dic ꝙ non: q̄ testamentū eius durat vt. C. qui testa. face. poss. l.
furiosum. Item cū sibi prouiderit cessat. l. p̄uisio. ar. C. de pact.

¶ Si pr̄ substituat exemplarē filio sane mentis q postea fact⁹ est furiosus viuo pr̄e et mortuus an valeat substitutio.

conuen. l. fi. ¶ Sed pone ꝙ pater habēs filiū sane mētis insti/
tuit eū et fecit ei substitutionē exemplareꝫ filius patre viuente
factus est furiosus et in furore mortuus an valeat substitutio:
videtur ꝙ non q̄ testator videtur errasse substituendo filio sa/
ne mentis tanq̄ furioso vnde nō valet ar. s̄. de cur. furiosi. l. ob
seruādū et de tuto. ꝛ cur. da. ab his. l. seie egresse. et p̄ hoc. s̄. de
liberis ꝛ posthu. l. si posthumus. in fi. cū enim dixit testator sub
stituo: quousq; sit sane mentis: quō potest hoc valere cum tūc
esset sane mentis et non possit desinere. ĵ. de condi. ꝛ demōstra.
l. ticio fundus. Guilľ. dicit ꝙ vbi testator locutus est per verba
de presenti: quod non valet: quia non potest reconualescere ꝙ
ab initio nō valuit. vt. ĵ. de reg. iur. l. ꝙ ab initio. Sed si testator
loquatur per verba de futuro vt si decedat non sane mentis q̄
forte hoc cogitabat tunc valet substitutio. vt. ĵ. e. l. ij. in princip.
nec ob. si dicatur talis casus aduersus non est considerandus.
vt. ĵ. de verbo. obliga. l. inter stipulantem. §. sacrā. quia verū est
quod casus aduersus in odium non debet cōsiderari: sed in fa
uorē sic. vt patet. ĵ. de fideicom. lib. l. generaliter. §. si libero. Ue

¶ Si p̄digus efficiatur furios⁹ an possit sibi exemplaris substitui.

73 rum quia supra dictum est ꝙ prodigo non potest fieri exempla
ris pone ꝙ quidā p̄digus † factus est furiosus nunq̄d pōt sibi
fieri exemplaris cum etiam si non sit furiosus non possit testari
p̄pter p̄digalitatem vt institu. qui. nō est p̄missum facere testm̄
§. item p̄digus. ꝛ ideo cum sint duo impedimenta videť fieri nō
posse. s̄. de here. isti. l. si nō lex. ĵ. de cōdi. ꝛ demō. l. auia. §. mutia
ne. ꝛ ar. s̄. de ritu nup. l. q̄ q̄. Sed cōtra q̄ p̄digalitas transla/
ta est in fauorē: cū em̄ sit p̄digus qui in expendendo non habet
modū. vt. s̄. de cur. furiosi. l. j. ꝛ sic vitiū animi. ꝯstat aūt furiosuꝫ
nō habere vitiū ai. s. ꝙ sit p̄digus. sed corporis. vt. ĵ. de re iudi.
l. negocioꝝ. de iur. codi. l. ij. §. j. ꝛ de rei ven. l. ꝙ infans. pꝫ q̄ vi/
tiū p̄digalitatis trāslatū ē in furorē: ꝛ sic pōt fieri h̄ substitutio

¶ Magis inspiciť qd nocet q̄ qd p̄dest.

sicut simplici furioso: p̄ hoc facit qd dr̄ magis inspici qd nocet
q̄ qd p̄dest, nā dꝫ cōsiderari qd magis p̄pōderat. vt. ĵ. ex quib⁹
cau. in pos/

causis.in pos.eatur.l.iij.§.fi.z.l. fulcinius.§. quid ergo.et vbi magis preponderat qd prodest illud attenditur vt.j.de iur.fi. l.iij.§.fi.cum ergo preponderet furor magis attenditur vt pos sit fieri substitutio et pro hoc.j.de fideiussor.l.generaliter.z.s. de sta.ho.l.hermafroditũ.al's incipit cum queritur.

An impeditis testari ppter delictũ si efficiat furiosus possit hec substitutio fieri.

¶ Sz pone qd filius testato.ante furo.erat impeditus ob aliam causaz puta qz damnatus de crimine publico vt.s.de testamẽtis.l.is cui bonis.postea factus est furiosus nũquid possit sibi fieri hẽ substitutio.videtur q sic per iura prime allegata in superiori prima qõne:cum totũ vitiũ sit transfusum in furorẽ.S.cõtra qz hec substitutio inducta est humanitatis causa.vt eis q non possunt sibi testari ppter dementiã vel furorem possit fieri hẽ substitutio.Sed hẽ erat aliud impedimẽtum a pnci.ppter suũ delictum:dicam ego hũc esse indignũ hoc beneficio vt q non põt facere per se ppter delictũ suũ nec per alium ar.s.de her. insti.l.neqz per se.z.j.de vsuc.l.labeo.cum em̃ primo esset inhabilis ad testãdum nõ debet habere hoc bñficium ar.dicte.l.si non lex.de here.insti.de ritu nup.l.quãq.z de postulã.l. ex ea. Sed contra hoc multũ vr q dictum est.s.pri.questione de pdigo:qui similiter ex suo vitio z delicto testari non potest vt dictum est ibi q vitiũ pdigalitatis est vitiũ animi q facilius trãsfunditur in furorẽ quã aliud delictum.

Si fiat ista substitutio surdo vel muto si nõ loqtur vel audiat añ mortẽ z postea efficiatur furiosus an valet.

¶ Sed quia supra dictum est q hẽ substitutio põt fieri surdo z muto pone q pater sic dixit filio meo substituo si non loquatur vel audiat anteq moriatur iste filius recuperauit auditũ z loquelam sed factus est furiosus:nunquid valet substitutio vr q non:puisio enim facta in vnum casuz non extenditur ad alium vt.j.e.l.si pater filium.z.s. de liberis z posthumis.l. cõmodissime.S.contra: quia pater ideo sibi substituebat:quia testari nõ poterat prouidẽdo ergo in vnũ casum z in similem puidisse vr ar.s.de cõditione causa data.l.si extraneus de liberis z posthumis.l.gallus.§.z quid si tantũ.z.C.de insti.z substi.l.si mater.hẽ ergo substitutio valebit in casum superuenientis furoris.Et hoc si stati cuz locutus fuit factus fuit furiosus : secus si ex interuallo:qz tũc rupta esset substitutio vt.j.e.l.ex facto in pnc.vnde postea non reconualesceret vt.C.de posthumis here.instit.l.ij.et.l.qd certatum.z hoc verum etiã si mortuo testatore hoc factuz fuit si autem eo viuo tũc dico de equitate recõualescere.ar.s.de in iusto testõ.l.posthumus.

Utrũ parẽtes adoptiui possint facere hãc substitutionem.

¶ Sed nunquid parentes adoptiui possunt facere hanc substitutionẽ.vr q non:qz solum parentibus naturalibus hẽ permitti vr vt.l. humanitatis.ergo non adoptiuis z maxime:qz ibi loquitur de muliere quã cõstat:ad aptare non posse.vt.C.de adopt.l.mulierem.S.ɔtra qm̃ hoc parentibus indulgetur:ergo z adoptiuis ar.j.de col.bonoz.l. si quis filium.Et qz pupillarez facere possunt vt.s.de adopt. l.si arrogator.ergo z hanc q ad eius similitudinem est inuenta saltem in eo q sibi reliquit:ar.j.e.l.sed si plures.§. in arroga-

Quos debeat substituere pater arrogator.

to.¶ Sed quos tũc substituere debet pater arrogator:vr q aliquẽ illoz de quibus dicitur dicta.l.humanitatis. Sz ibi loquitur de patre naturali:z erat ibi ratio:qz non solum bona q veniunt a testante veniũt in substitu. Sed oĩa bona:vt supra dictum est:hẽ aũt non veniunt a substituẽte vt dicto.§.in arrogato.quare dic q nõ hz necesse substituere illos de quibus dicitur dicta.l. humanitatis.

Ratio dicitur quare extranei non possunt substitui in exẽplari sicut in pupillari.

¶ Sed que est ratio q in pupillari possunt substitui extranei vt.s.de inofficio.testõ.l.papi.§.sz nec impuberis.in exẽplari non vt dicta.l.humanitatis. dic qz pupillaris fit principaliter ppter patriã ptãtem:vt.j.e.l.ij.in principio:z ideo testator potest exercere suã potestatem : sicut vult ar.j.de lega.j.l.si filius.§.scdm vulgarem:sed hoc non fit ppter potestatem:qz etiam mater potest eam facere: fit etiam intuitu pietatis que pietas nõ eẽt si substituerentur extranei exclusis ppinquis.

In filijs preteritis possit furioso substitui monasterium.

¶ Sed pone qd aliquis hz filiũ furiosum z alios sane mentis:z sibi substituit quoddã monasterium:z nõ alios fratres suos:an valeat substitutio:vr q sic cũ monasterium habeatur loco filij in auẽ.de sanctissimis episcopis.§. sz huic psenti.z qz summa est ratio que pro religione facit.s.de relig.l.sunt persone.S.cõtra qz verum est monasterium haberi p filio in ingrediente monasteriũ q hic non fuit ar.ad hoc.j.de lega.ij.l.si ita quis testamento.§.fi.z de conditio.z demon.l.fideicõmissariũ.

An exẽplaris diuidatur in tacitam z expressam.

¶ Ultimo quero an ista exemplaris possit diuidi in tacitam z expressam sicut pupillaris. Jaco.de re.z Cy. q sic:z eadem sunt exempla vtriusqz mutatis terminis.Et vide etiam questionem quã notabo in materia breuiloque.ver. xiij.quero.Et hec de ista sufficiant.

De breuiloqua substitutione.

¶ Transeamus nunc ad reciprocam siue breuiloquã z vide quod not.per Azo.in summa.q.§.breuiloqua.z q dixi.j.eo.l.iam hoc iure.et.l.si in testamento.¶ Opponendo primo q non procedat:quia sub breuitate plura comprehendit: sed breuitas parit obscuritatem et incertitudinem:ergo reijcianda:vnde obstat.s.de liberis et posthu.l.gallus z.C. de veteri iure.enucle.l.ij.§.fi.cum simili. Sol.duplex est breuitas vna que ita artat qd impedit verum intellectum.Et illa reprobatur vt in cõtrarijs.Si autem non impediat verum intellectum nõ reprobatur.vt et.s.quod metus causa.l.fi.z de dona.l.fi. ¶ Item oppono q hec substitutio non sortiatur effectum vt.j.eo.l. coheredi.§. qui discretas. Solutio sortitur effectum in personis quibus adaptatur vt hic non in illis quibus non adaptatur vt ibi. ¶ Item oppono de eadem.l.§. qui patrem. Solu.vt in superiori contrario.Sed contra illum.§.oppone de.l.fin.j.ad trebel.Solu.ille §.loquitur quando concurrunt due substitutiones quarum vna est specialis alia generalis:z tunc vna non derogat alteri:secus si sunt eiusdem generis de quo vide qd not.per Dyn. de regu.iur.c.graui lib.vj.¶ Quarto oppo.q ista substitutio aut continet vulgarẽ:aut pupillarez z sic superuacua est per ipsas.Sol.ipsa substitutio continet ipsas duas ɔiunctim z earum effectum:z ideo superuacua non est : quia separata congregat z pro hoc.C. cõmunia de leg. z cõmunia vtriusqz iudicis z communia de successionibus.z ad.l.aquil.l.si seruus seruum.§.inquit lex.¶ Quinto oppono quia in hac substitutione est inuenire eundum institutum z substitutum contra.l.vltimam.§.titius.j.e.z.l.sed si plures.§.fi.sol. in eadem persona z parte reprobatur institutio et substitutio vt ibi:sed in alia persona z parte approbatur et sic in hac substitu. z.s.de here.instu.l.quotiens.§.si quis primum.z.l.sequen.¶ Sexto opp. non est dubium q in ista substitutione non apparet separatio casuum seu causarum:ergo institutus et substitutus se deberent impedire per concursum:et sic dispositio vitiari vt.s.qui bus modis vsufruc.amit.l.ij.ad fi.et.s.de heredi.institu.l.qui soluendo cum.l.sequen.Sol.licet casuum separatio ex verbis non appareat dispositio tamen legis hoc certificat vnde de dispositione hominis non curatur nec certitudine:ad hoc facit institu.de acti.§.curare.si certum petatur.l. certi conditio. in principio et quod ibi no.¶ Septimo oppo.q ista substitutio non sit de numero directarum:quia.l. cauetur q est fideicommissaria vt.j.ad trebel.l. sceuola. Sol.aut ista substitutio concipitur in loco in quo possit esse directa z est directa: secus si fiat in codicillis vbi directa esse non potest:quia tunc fideicommissaria vt directa.l.sceuola.z no.j.eo.l.verbis ciuilibus. et vide.j.in questionibus.vij.questione. ¶ Octauo oppon.q ista substitutio concipitur indefinite:ergo omnes casus debet comprehendere z eorum tempora indefinite.s.solu. matrimo. l.si quis sic.et.j.de verbo.signifi.l.cum querebatur.sed omnes non comprehendit vt.C.de impuberum et alijs substitu.l. hereditatem.ergo z c.solut. omnem casum comprehendit in casu equalitatis.in casu inequalitatis non probatur hec sol.j.e.l.lutius.§.fin.et.l.iam hoc iure. ¶ Nono oppo.q ista substitutio nõ pcedat:qz ɔtinet vulgarẽ z pupillarẽ:sed hẽ est impossibile qz vulgaris sortitur effectũ in casuz negatiuũ pupillaris in affirmatiuũ:sz affirmatiua z negatiua sunt opposita : vt.l.ius nostrum.de regu.iur.ergo in idem non cadunt vt.j.de rebus dubijs.l.si is qui ducenta.§.vtrum.et de verb.signi.l. hec verba ille aut ille.respondet Gui. qd ista substitutio comprehendit vulgares et pupillares tacitas ex dispositione.l.expressas nõ continet z sic tenet contra Az.qd vulgaris z pupillaris contẽte in breuiloqua sint tacite non expresse q an sit verum.j.dicã. ¶ Ego respondeo aliter fm Ray. quod diuersitas temporum et casuum subiectorum tollunt oppositionem vt dicto.§. vtrum quod patet:quia eodem tempore non continet:sed diuersis.¶ Decimo opponitur de.l.lutius.§.fi.j.eodem solu.in personam substituti habet locum substitutio vt hic in personam heredis non vt ibi.Et est ratio : quia spes substitutionis ad heredem non transit vt.j.eodem.l. sed si plures. et de suis et legitimis.l.si ex pluribus.et de hoc tetigi.j. in tractatu fideicommissarie.versi. sed an spes vulgaris. ¶ Sed contra hoc oppono quod spes substitutionis ad heredem transeat : vt.j. de acquiren.heredi.l.qui pater.sed respondeo quod ibi loquitur in iure accrescendi secundum veram lecturam. et ita not. C.de caducis tollendis.l.prima.§.his ita.¶ Expeditis oppositionibus veniamus ad questiones. ¶ Primo querendo quare appelletur reciproca † z breuiloqua vt.j.e.l.iã hoc iure dic q ideo dicitur reciproca:qz de vno in aliũ inuicẽ reflectitur:et aduertas qd ista nõ ẽ ppria substitutio:sed substitutiõis adiectio:nam ante aditã habet locum vulgaris post aditam pupillaris vt.C.e.l.precibus.vbi dicit in primum casum z secundum simile not.s. de peculio.l.iij.§. qui congruit breuiloqua aũt ideo dicitur : quia breuibus verbis plures substitutiones

Quare dicatur reciproca z breuiloq.

comprehendit: cum dicitur vos inuicem substituo vt dicta. l. iam hoc iure ⁊. l. lutius. ī. e. vel dic ꝙ ideo breuiloqua: quia sub breuiloque verborum multi substituti comprehenduntur dicendo vos inuicem substituo: ⁊ de hoc etiam not. per Azo. in summa dicto. §. breuiloqua. ¶ Secundo quero quibus verbis † concipiatur. G. dicit ꝙ fit per h̄ verba vos inuicem substituo vt. ī. e. l. iam hoc iure. ⁊. l. lutius. ⁊. l. coheredi. §. ex his verbis. ⁊. l. cum ex filio. §. fi. Item fit per h̄ verba titius ⁊ sempronius vter eoꝝ viuet heres esto vt. s̄. de her. isti. l. lutius. cū. l. se. Item fit per hec verba instituo titium ⁊ seium. Et si vnus moriatur bona mea ad alium peruenire volo. ¶ Sec certe h̄ eēt fideicōmissaria vt. ī. ad trebel. l. lutius. §. filiam. ita ꝙ in hoc casu Gui. male dixit f3 Ray. vt no. etiam per eum. ī. ad trebel. l. heredes mei. §. j. ⁊. l. heredibus. §. fin. Item fit scōm alios per ista verba titium ⁊ meuium vel alterum ex eis heredes instituo hic enim presupponit testator ꝙ si vnus non sit heres alter sit heres. vt. ī. de leg. j. l. si fundum sub conditiōe. §. his verbis. et. s̄. de here. instit. l. titius. in fi. Alij tamen hoc reprobant dicentes ꝙ in dictis. ll. non sunt verba apta nisi ad vulgarez quia non dixit si alter superuixerit sit heres: sed in reciproca sunt apta ad vnā substitutionez sicut ad aliā: nisi dicamus ꝙ largo modo sumpta possit dici breuiloqua ab ethimologia vocabuli: qꝛ sub breuibus verbis comprehendit duas vulgares et sic posset saluari: non tamē habet naturā breuiloque ⁊ hoc sensit Dy. qui dixit ꝙ in dictis. l. sunt tacite vulgares in reciproca autem sunt omnes expresse scōm eum. ¶ Tertio quero quare hec substitutio † fuerit inuenta dic ꝙ ꝓpter breuitatē qua gaudent moderni. C. de dona. l. fi. ⁊. C. qui ad. ad bon. pos. possunt. l. fi. Item ꝓpter equalitatē. ī. e. l. iam hoc iure. ver. sed si aliter. ⁊. l. lutius. ⁊. C. de milit. testamēto. l. in testō. ¶ Quarto quero quis † sit eius effectus. ¶ Glo. magna institu. de pupilla. substitu. ⁊ Az. in summa de impuberum ⁊ alijs substitu. §. penulti. ⁊ Dy. dnt aut fit duobus impuberibus ⁊ in potestate ⁊ cōtinet quattuor substitutiōes: duas vulgares ⁊ duas pupillares in ꝑsonā cuiuslibet: vt. ī. e. l. iam hoc iure. ver. ꝙ ius. ⁊. l. lutius. si fiat puberibus tunc cōtinet duas vulgares vt. C. de milita. testamento. l. in testamēto. ⁊. ī. e. l. ij. Si fiat disparibus personis: puta vni puberi. ⁊ alteri impuberi: vel duobus impuberibus: quorum vnus est in potestate alter nō: tūc similiter ꝯtinet solum vulgares vnā in personā cuilibet ꝓpter inequalitatem vitandaz vt. C. de impuberum ⁊ alijs substi. l. hereditatis. ⁊ dicta. l. in testamēto. de testamento militari. ⁊. ī. e. l. iam hoc iure. ver. sed si aliter. ⁊. l. lutius. Dy. stat in his finib⁹. Jaco. vero de are. dicit predicta fore vera cum breuiloqua fit a pagano: si v̊o fiat a milite: aut voluit substituere vnū alteri. Et hoc expressit dicendo quādocūq; vnus decesserit alterum substituo vel dicēdo vos inuicem substituo. Primo casu continet vulgarem cōmunē ⁊ priuilegiatam militarē vt quādocūq; etiam factus heres vnus decedat alter admittatur: qꝛ miles ex ꝑuilegio militari potest in bōis a se delatis directo substituere etiam postꝗ̄ sunt heredes ⁊ nō distincto cuius etatis sint. ⁊ exclusa qualibet persona. vt dicta. l. in testamento. in fi. vbi fuit reciproca: ⁊ dicitur ꝙ si voluit substituere heredibus iam factis ꝙ potuit priuilegio militari. ⁊ pro hoc. ī. e. l. cēturio. ⁊ de testamento militari. l. milites etiaz his. Si v̊o non constat qō voluerit priuilegio militari substituere tunc stabitur iure cōmuni vt. C. de testamēto milit. l. quāꝗ̄ ⁊ dicta. l. in testamēto nam ibi dicitur ꝙ ꝓbandum est qō priuilegio militari voluerit substituere. Ja. de are. de hac breuiloqua facta a milite plene no. ⁊ dixi in dicta. l. in testamento. ⁊. ī. dicetur v̊. de facta aūt a milite. Redeundo ad ꝓpositam qōnem quis sit effectus breuiloque facte a pagano. ¶ Guil. latius dicit. ⁊ sic ꝙ ista substitutio quādoq; continet vulgarē tm̄ vt quando fit extraneis vt. ī. e. l. coheredi. §. ex his verbis. ⁊. l. lutius quādoq; continet pupillarem vt quando fit duobus impuberibus in potestate constitutis ⁊ substitutis vt dicta. l. lutius. ⁊. l. iam hoc iure. ī. e. Quādoq; cōtinet solam pupillarem vt qn̄ fit pupillis in potestate ꝯstitutis ⁊ exheredıtatis ⁊ inuicem substi. tunc em̄ trahitur solum ad bona propria ipsoꝝ pupillorum ⁊ in pupillari etate decedentiū: nā hec substitutio pōt fieri etiā exheredatis vt. ī. e. l. ij. §. j. ¶ Qn̄q; ꝯtinet solā fideicōmissariā vt qn̄ fit ī codicillis nā ī codicillis nō pōt eē directa vt. ī. ad treb. l. sceuola. ¶ Qn̄q; cōtinet vulgares ⁊ pupillares ⁊ fideicōmissarias vt qn̄ impubes instituti. ⁊ inuicē substituti si in pupillari etate decesserit: nā ante aditā h3 locū vulgaris post aditā ⁊. ī. pupillarem etatē h3 locū pupillaris post tēpora pubertatis h3 locuz fideicōmissaria accedat. l. generaliter. §. cum aūt. C. de institu. ⁊ substit. ⁊ nota. in. l. precibus. C. de impuberū ⁊ alijs substitu. in medio glo. magne. ¶ Quinto quero vtrū substitutiones † ꝯtente in reciproca sint tacite vel expresse. Glo. ⁊ Az. in summa dicto. §. breuiloqua tenēt ꝙ sunt oēs expresse vt no. ī. e. l. lutius. qō patet qꝛ tacita pupillaris matrē non excludit vt. C. de instit. ⁊ substitu. l. fi. ⁊ dixi. s̄. in tractatu pupillaris: ⁊ tn̄ pupillaris in breuiloqua contenta eā repellit vt dicta. l. lutius. ī. e. ⁊ hanc opi. tenent Dy. ⁊ Ja. de are. ⁊ vr̄ etiam innuere glo. in dicta. l. in testamento. ⁊ ꝓ ista etiaz opi. facit qꝛ tacita dicitur illa que nō pōt colligi ex vi verboꝝ: sed in ista vos inuicē substituo videntur colligi posse oēs substitutiones in breuiloqua cōtēte: qꝛ verbū substituo indistincte ꝓlatum simpliciter accipiendum est: ⁊ sic vulgariter ⁊ pupillariter vt. ī. de leg. ij. l. si pluribus. ¶ Opinio Hugo. ⁊ Mar. si. fuit ꝙ sint tacite. ⁊ ita tenet glo. insti. de pupilla. substitu. in glo. magna. Et ꝓbant tali ratione illa substitutio dr̄ expressa q̄ exprimit̄ per verba resonātia effectum expressum vn̄ pupillaris tūc dicitur expressa: qn̄ verba resonant eius effectū ⁊ idē de vulgari ꝓ hoc. ī. de app. l. si expressim. ⁊ de conditio. ⁊ demō. l. nōnunꝗ̄. Sed ista vos inuicē substituo non h3 casum expressum in quo expresse sortiat̄ effectū ergo ⁊c. Et hoc etiā tenent Jac. de ra. ⁊ Gui. de acu. et dicūt ꝙ continet tacitas presumptas non subauditas: nā illa dr̄ subaudita que subaudit̄ ꝯtra vim verborum vt pupillaris tacita q̄ continetur in expressa vulgari vt dicta. l. iam hoc iure ī. e. vbi de hoc no. ⁊ dixi ⁊ talis subaudita nō repellit matrē vt dicta. l. fi. C. de insti. ⁊ substi. sed ista breuiloqua cōtinet tacitas presumptas ex volūtate testatoris. ⁊ tales bene repellūt matrem vt dicta. l. lutius. ī. e. Ray. dicit eas esse tacitas quo ad v̊ba exp̄ssas quo ad effectū: ⁊ dicit ꝙ est casus in. d. l. iam hoc iure. v̊. qō ius. vbi equiparātur tacita pupillari cōtenta in reciproca pupillari que continetur in vulgari expressa: sed illa est tacita vt patet in princip. huius. l. Jacob. hoc iure. igitur ⁊ ista est tacita quo ad verba et expressa quo ad effectum: quia matrem excludit vt dicta. l. lutius. ⁊ est ratio secundumm eū quia pupillaris contenta in vulgari non ita colligitur ex vi verborum sicut ꝯtenta in reciproca: immo illa est ꝯtra naturā v̊boꝝ vt. s̄. dixi. Et ideo matrē non repellit. Ja. de ra. ⁊ Pe. q tenēt ꝙ sicut tacite aliter respondēt ad. l. lutius. dicūt em̄ aut extraneus est substitutus ⁊ tūc tacita matrem nō excludit vt. d. l. fi. C. de institu. ⁊ substitu. aut frater impuberis est substitutus et tūc matrē excludit vt. d. l. lutius: ⁊ est rō ne vnū altare cooperiat̄ ⁊ aliud discoopiatur vt. C. qui potio. in pig. ha. l. assiduis. §. except. in aut. quomodo oportet episcopos. §. j. ⁊. s̄. de mino. l. verū. §. fin. ⁊ facit qō dixi. s̄. in materia pupillaris cōiter moderni tenent ꝙ sint expresse opinio tamē Ray. magis placet. ¶ Sexto quero vtrū h̄ breuiloqua † possit diuidi in tacitā et exp̄ssam dic ſm opi. Az. ⁊ sequaciū qui tenēt ꝯtētas sub ea fore exp̄ssas ꝙ sic: nā ⁊ tacita pōt esse vt in casu. l. titius. cū. l. seq. s̄. de here. insti. tenendo opi. hug. ⁊ sequaciū nō diuideretur: qꝛ nunꝗ̄ est exp̄ssa: sed ſm Jac. de ra. pōt esse exp̄ssa h̄ mō te illi substituo ⁊ illū tibi: qꝛ ⁊ tūc reciproce substituit̄ vt. ī. e. l. iam h̄ iure. ¶ Septimo quero vtrū h̄ vos inuicē substituo possit trahi ad fideicōmissariam. ⁊ vr̄ ꝙ sic vt. ī. e. l. qui plures. j. ibi qm̄ inuicē ⁊c. Et vr̄ casus. ī. ad trebel. l. sceuola. ij. rn̄. sed dic cōtra ſm Dy. qꝛ qbuscūq; verbis fiat ab initio ꝯtinet saltē vulgarē directā: ⁊ ideo nunꝗ̄ obliquat̄: ⁊ nunꝗ̄ efficit̄ fideicōmissaria in pagano vt. ī. e. l. cēturio. ⁊. l. in pupillari. ⁊ no. in glo. in pallegata. l. sceuola. Et ad ſm rn̄sum eiusdē. l. dic ꝙ ibi facta fuit in codicillis in qb⁹ directo nunꝗ̄ valuit vt. C. de codicil. l. hereditas. ⁊ ideo trahit̄ ad fideicōmissariā ꝓpter v̊buz substituo: qō est equiuocū ⁊ pōt trahi ad fideicōmissariā vt. C. de institut. et substitu. l. generaliter. Sed si in codicillis ponerētur verba directa nō traherentur ad fideicōmissariā ſm Ja. de are. ⁊ Cy. vt ⁊. ī. statim subijciā l3 Az. ꝯtra vt. ī. dicā: aut ergo in reciproca fit in testamento ⁊ nunꝗ̄ obliquatur cum semel valeat iure directo vt. ī. e. l. verbis ciuilibus. ⁊. C. e. l. precibus aut in codicillis per verbum substituo: ⁊ tunc cum nunꝗ̄ valuit iure directo obliquatur: vt. ī. l. sceuola. ¶ Sed tunc quero cum facta est in codicillis et sic obliquatur an valeat omni tempore sicut alie fideicommissarie substitutiones: an finiatur adueniente pubertate sicut pupillaris: dic ꝙ finietur per aditionem vt. C. co. l. post aditam. Et hoc probatur per. l. si bene inspiciatur. ī. de lega. j. l. si fundum per fideicommissum. §. fin. et. l. sequē. vbi de hoc. ⁊ propterea notabiliter dicit tex. in. l. sceuola. vt frater qui ab intestato pupillo successerit: non dicit adulto. et ibi no. per Dyn̄. sed ſm Jaco. de are. hec questio procedere non videtur: quia cum testator directo substituit in codicillis voluit valere solo modo directo modo quo substituit: ⁊ si aliter esset offenderetur volūtas eius vt. C. de cōditio. inser. l. ij. ⁊. ī. ad trebel. l. facta. §. si sub conditiōe. ergo ꝑ obliquū valere non debet non ob. l. sceuola. quia ibi erat verbuz substituo: ꝙ est cōmune ad directam

Quid v̊bis concipiatur. 75

Quare fuerit iuēta breuiloqua substitutio. 76

Quis sit effectus breuiloque. 77

Utrū substitutōes ꝯtēte in breuiloqua sint tacite vel exp̄sse. 78

Utrū breuiloqua diuidat̄ in tacitā ⁊ expressam. 79

Utrū breuiloqua facta ī codicillis p̄ v̊bū substituo valeat oī tp̄e sicut alie fidei cōmissarie.

ad directam & fideicõmissariam: sed contra eum facit. ff. de leg. iij. l. cum quis. §. seio. cui rñdet ꝙ ibi loquitur in obliqua. s. heredem esse volo qđ verbum est obliquum vt. C. cõmunia de lega. l. ij. & sic non fuit ibi directa de qua nos loquimur & hoc probatur scđm eum. ff. e. l. verbis ciuilibus. Cõmunis opi. est in cõtrariũ vt no. in dicta. l. sceuola. Et ad hoc vide qđ dixi supra ĩ materia pupillari. versi. Item quero si aliquis fecit pupillarem expressam pupillo in testamento inualido.

Quid cõtineat breuiloꝗ facta duobus impuberibus & vni puberi

Modo moueo pulchram & subtilem questionem si hoc substituo fiat vni puberi & alij impuberi certum est ꝙ continet solum vulgarẽ: pone ergo qđ testator habet tres filios duos pupillos & aliũ puberem & ipsos instituit & inuicẽ substituit an illa substitutio contineat pupillarẽ: quo ad impuberes & quo ad puberem solum vulgarem & videtur ꝙ sit solum vulgaris quo ad omnes propter immixtionẽ puberis & per hoc sit equalitas inter omnes vt dicta. l. iã hoc iure. ff. e. & ar. ff. de aqua quo. & estiua. l. j. §. idem quoꝙ al's idem queritur. S. tenet ꝙ continet pupillarẽ quo ad personas impuberum: et quo ad puberem solum vulgarem et sic intelligit verba substitutionis esse equalia: quia equalitas erit inter pupillos quo ad vulgarem et pupillarẽ. Et inter omnes quãtum ad vulgarem: sicut habetur in simili ff. e. l. coheredi. §. qui discretas & §. qui patrem. & pro hoc quia emancipatus nõ confert emancipato: sed suo sed cũ sint duo emancipati: & vnus suus emancipatus confert sua non autẽ emancipati inter se. ff. de col. bo. l. j. §. fi. & l. ait pretor. l. iul. et de coniungẽ. cum emancipato liberis eis. l. j. §. emancipatis. que lex videtur terminare questionem predictam hoc etiam tenet Ray. & probat sic testamentum h̄ potuit velle ergo & velle presumitur vt dicta. l. iam hoc iure. ff. e. preterea dispositio relata ad personas operatur effectum in illis personis quas habet licet in alijs non possint probatur. ff. de leg. j. l. plane. §. si duobus. sic ergo & ĩ ꝓposito. Item dispositio relata ad personas ex conditione cuiuslibet debet intelligi vt. s. de iniusto testamẽto. l. si quis. exheredata. §. irritum. & de testamẽto militari. l. ex militari. §. penult. Ad ꝯria rñ. Et primo ad. §. Itẽ q̃rit in. l. j. de aqua quoti. & estiua. ꝙ ibi viuo erat inseparabilis h̄ vo separabilis & pro hoc etiã. l. §. idem trebatius. Et per Dy. ex̃ de reg. iur. c. vtile. lib. vj.

Si breuiloqua duob⁹ ĩpuberib⁹ altero tñ pubere facto an finiat pupillaris in psona ĩpuberis remanẽtis.

Nono quero ecce ꝙ testator habet duos pupillos quorum vnus habet vnum vel duos annos alter duodecim eos instituit: et inuicem substituit ille qui habebat duodecim factus est pubes: ita ꝙ in eius persona expirauit substitutio pupillarẽ nunquid durat in personam alteri⁹ qui est impubes. Et videtur ꝙ non: sed ꝙ finiatur quia res deuenit ad eum casum: a quo incipere non posset ergo vitiatur. vt s. ad. l. aquil. l. quia in eum. & ff. de fideiusso. l. vranius. s. sed cũ duobus. & hoc etiam probatur: quia pupillaris potest fieri ad tempus minus pubertati. & ff. e. l. si ita quis. & l. ex facto. §. itẽ quero. Et ita h̄ facta videãtur in tempus breuius pubertate. & sic deueniamus ad equalitatẽ. C. de dona. l. sancimus. §. ij. et de col. l. illam. §. fi. Et vide in tractatu compẽdiose. §. sed quia testatores. ver. Item quero testator instituit filium. sed. S. et Dy. tenent contrarium q2 inequalitas personarum ab initio bene impedit hãc substitutionẽ. vt dicta. l. iam hoc iure. ff. e. sed ex postfacto superueniens non infringitur ar. ff. de duob⁹ reis. l. eandem. §. j. & l. illud qđ & de carbo. edicto. l. iij. §. ibidem. sed hic fuit huiusmodi ergo &c. Et hoc tenet glos. licet nihil allleget in dicta. l. lutius. ff. e. vnde cõcludũt ꝙ superueniente inequalitate ex postfacto non expiret pupillaris. Ray. vo aliter dicit ꝙ aut superuenit inequalitas viuo testatore: et sic ante dispositionẽ ꝯsummatã: & tunc vitiat. secus si post mortem: et sic post dispositionem cõsummatã facit. ff. de ver. oblig. l. si sub vna. §. si quis viã. & l. si ex pluribus. §. & si placeat. cũ ibi notatis per Dy. & ex̃ de reg. iur. c. actum legitime. ad. l. vranius. rñdet ꝙ erat ibi impossibilitas iurĩ hic non: nam impuberi põt fieri substitutio pupillaris. ad. l. q2 in eũ rñdet ꝙ illud operat̃ exp̃ssa testatoris limitatio. Ad. l. illud. §. fi. rñdet qđ illud operatur. l. dispositio filios ad col. artantis.

Si fili⁹ vn⁹ emãcipatur post factam breuiloquaꝫ substãtiã an euanescat pupillaris in psona amboꝝ

Decimo quero testator hꝫ duos filios impuberes in ptãte eos instituit & inuicẽ substituit emãcipauit vnum & sic pupillaris finitur in psonaꝫ illius vt. ff. e. l. coheredi. §. cũ filie nunquid finitur in personam alterius in po. retenti & videtur ꝙ non: q2 reformatio in vno dispositionem in alio non immutat de cõtrata. l. si post mortẽ §. fi. & dicta. l. eãdem. §. sed si quis. de adimẽ. leg. l. alũne. §. qui filias. videtur enĩ ꝙ superueniens inequalitas non vitiet vt dixi. s. proxi. questione per. l. eandem. §. sed si quis. de duobus reis. S. tenet contrarium vt inequalitas superueniens: ante mortem defuncti impediat substitutionem istam pupillarẽ quo ad personam vtriusꝙ. cũ irritetur quo ad personã alterius: ad hoc vt substitutio sit vniformis. Et si in parte vitietur et in totũ vt ꝙ statuitur in vno statuatur in eius simili arg. s. ad exhiben. l. iul. §. si quis rem. de auro & argento legato. l. seia. Et p hoc. C. de diuersis rescrip. l. j. & s. ad. l. aquil. l. proinde. ꝑ hoc etiã bene facit: q2 si testator legat vni fundũ alteri estimationem. Et vni adimat videtur adimere vtrĩꝙ ꝑpter equalitatẽ. ff. de adimẽ. leg. l. alteri. & de leg. iij. l. pamphilo. §. fi. que leges sunt notabiles. In ista materia hoc idẽ tenet Ray. Et allegat. s. de edil. edicto. l. cum eiusdem. & l. plerisꝙ. al's plerũꝙ ad contraria respõdent. Primo ad illud qđ dicitur ꝙ inequalitas superueniẽs non nocet verum est in actu perfecto: h̄ aũt non est actus perfectus. q2 semper testator potest mutare testamẽtum vsꝙ ad extremũ vite exitum. Et ꝑ hoc facit. ff. de ṽ. obli. l. non existimo. & l. pluribus. §. si placeat. & facit ꝙ not. per Dy. de reg. iur. c. mutare. lib. vj. Ad. l. si post mortẽ. §. fi. rñ. ꝙ ibi in iure quesito hic in querẽdo. ad. l. eandem. de duobus reis. responde ꝙ ibi impedimentũ superuenit post dispositionem consummatã: vnde non vitiat h̄ auten. & facit ꝙ no. s. ꝑxi. questione. & C. de posthumis. here. institu. l. ij. cum sua glo.

Quid iurĩ cũ ab initio erat iequalitas & supuenit equalitas

Undecimo q̃ro quid econtra si ab initio erat inequalitas & superuenit equalitas: vt ecce habebã duos pupillos vnum in potestate: alium emãcipatum: & eos inuicem substitui deinde reduxit in potestate emãcipatũ: q2 eum adoptaui: nũquid ꝑpter equalitatem superueniẽtem continebitur in breuiloqua pupillaris. Et videtur ꝙ sic: quia cessat ratio prohibitionis. s. inequalitas. ergo cesset effectus & prohibitio ar. ff. de iur. patr. l. adigere. §. quãuis. & pro hoc facit. s. de here. insti. l. qui soluẽdo. iij. ff. ad trebel. l. si res aliena. in fi. & videtur casus. ff. e. l. ij. ṽ. sed si extraneum.

Dispositio ab initio inutilis ex post facto nõ confirmatur.

Contrarium tenet Guil. quia dispositio † ab initio inutilis ex postfacto non confirmatur. ff. de regu. iur. l. penulti. & de auro & argẽto. legato. l. si ita de leg. iij. l. vxor. §. testator. & l. nomen. §. filio. & l. j. §. j. Et pro hac opi. facit. s. de liberis & posthumis. l. filius a patre. §. si quis ex tunc & de her. institut. l. quo loco. §. fi. Hoc etiam tenet Ray. & probat sic. pupillaris ab initio impeditur includi: ergo ex postfacto non includitur de aliment. lega. l. alimenta. §. basilice. Et qđ notat Pe. de ãnuis. leg. l. titia. §. qui marco. Scđo sic impotẽtia duplex a principio in vno casu limitata ex postfacto non ꝓrogatur. s. de liberis et po. l. commodissime. et de iniusto testõ. l. posthumoꝝ. & de nego. gest. l. pomp. in princ. Sed ista substitutio fuit limitata a princ. in casum vulgarem: ergo non ꝓrogatur ad pupillarem: & facit ꝙ dispositio limitata terminos non egrediatur. ff. de acquir. re. do. l. in agris: ad ꝯtraria respõdet Et primo ad. l. adigere: quia ibi loquitur cum cessabat ratio finalis tẽpore congruo: secus si incongruo vt hic. facit. ff. de sol. l. si solutur⁹. Ad. l. qui soluendo. rñdet ꝙ ibi ꝑpter rationẽ naturalem que vult ꝙ ibi sit cõmodum vbi incõmodum vt. ff. de regu. iur. l. scđm naturam. ad. l. ij. ff. e. rñdet ꝙ ibi fuit facta pupillaris exp̃ssa: vñ ibi agit̃ de vna ꝓroganda h̄ de vna in aliã trãsferẽda qđ fieri nõ põt vt dicta. l. in agris.

Duodecimo q̃ro circa istã inequalitatẽ habeo duos pupillos & in potestate vnum institui alium exheredaui: & eos in inuicẽ substitui: certum est ꝙ exheredato non potest fieri vulgaris que fit si heres non erit vt. ff. e. l. ij. §. j. an ergo ista substitutio cõtineat tantum pupillarẽ an vo etiam vulgarẽ in persona instituti. Et videt̃ ꝙ non q2 inequalitas esset in vulgari vt dicta. l. iam hoc iure. ff. e. l. lutius. Guil. tenet oppositum lꝫ enĩ in pupillari nõ intelligatur facta alicui: nisi ambobus possit fieri: cuius ratio est: q2 impeditur ꝑpter impedimẽtum & inequalitatẽ persone instituti cũ eo qđ secus est in vulgari: q2 non est impedimẽtum persone: sed solum res quas nõ habet: & ideo tale impedimentũ nõ inspicit vt. s. de liberis & posthumis. l. si qs posthumos hic enĩ est solum peccatũ in materia: & ideo debet valere vt valere potest: vt. s. de pact. l. si vnius. §. si acceptilatio. & de acceptila. l. an inutilis. Sed ista ratio non videtur bona. arg. ff. de iure codicillo. l. j. Ray. tamen concordã. cum Guil. quia ratio vulgaris non est inequalitas. vulgaris enim concipitur si non sit heres: & ideo non est exheredationi contraria. & sic in psonã instituti vulgaris sortietur effectum.

Decimotertio quero pone ꝙ testator habet duos filios vnum impuberem non furiosum: alium puberem furiosum: & eos inuicem substituit de vulgari non est dubium. Sed nunquid videtur impuberi facta pupillaris & furioso puberi exemplaris. Et videtur quod sic: quia si furiosus esset pupillus contineret pupillarẽ: ergo. Et in proposito contineat exemplariam que ad exemplar pupillaris est inuenta vt. l. humanitatis. C. eod. & idem ius sit in exemplari et exemplo. vt. ff. de conditio. et demonstra. l. in testamento. Guil. tenet contrarium: quia hic substitutio continet inequalitatẽ. pupillaris aũt inequalitatẽ nõ cõtineret. Preterea in multis differt pupillaris ab exẽplari vt dixi supra in

Colm 90

materia exemplaris cuz ergo sit diuersitas eam non admittā nam maiorē similitudinem hʒ pupillaris cum pupillaris ꝙ pupillarꝫ cum exemplari: ⁊ ideo in pupillari facilior est trāsitus ar. ff. fa. herci. l. heredes. §. si de pluribus de act. empt. l. veluti. ⁊ l. non est nouū. et ar. de bonoꝝ pos. l. sed cū patrono. ⁊ ff. de rei vend. l. in rem. §. item si quecūq;. ¶ Hoc idē ꝓbatur sic exemplaris substitutio ꝯceditur ex puilegio humanitatis. vt C. e. l. humanitatis. sic ⁊ alibi breuiloqua que fit a milite continenti substitutionē de iure speciali: vt. C. de testō militari. l. in testamento ergo ⁊c. pupillaris aūt continet ꝓpter similitudinē: q꞉ similia facile coniūguntur vt predixi: ⁊ de hoc etiā dixi. ff. in tractatu pupillaris ṽ. sed pone qō pater fecit filio: ⁊ qōne sequenti. ¶ Hanc opi. sequitur Ray. ⁊ adducit talem rationē tēpore. l. iā hoc iure. j. e. vbi de breuiloqua dicitur non erat inuenta substitutio exemplaris: ergo de ipsa cognitionē habere non potuit vt. C. de testamētis. l. iubemus. Preterea vbi verba. l. non ꝯueniūt nec mens. vt. j. de testamēto militari. l. qō cōstituunt: sed verba breuiloque cū exēplari non ꝯueniunt: ergo nec eius dispositio ꝓ hoc. ff. so. ma. l. si ṽo. §. de viro. ¶ Quartodecimo quero nūquid rerum inequalitas † seu partiū impediat hāc substitutionē sicut inequalitas personaꝝ puta quia instituti sunt ex diuersis partibus ⁊ inuicē substituti. inequalitas eīn personarum impedit vt predictuz est ⁊ ꝓbatur. j. e. l. iam hoc iure. ⁊ l. lutius. G. tenet ꝙ non impediat: q꞉ rō inequalitatis tēporis eam non impedit vt dicta. l. lutius. ergo nec inequalitas rerum sumpto argumēto a pari rerū ⁊ tēpoꝝ vt. j. de testō militis. l. miles ita. ⁊ vꝛ casus. j. e. l. qui cum plures. ⁊ l. lutius. ij. rñ. ⁊ de inoffic. testō. l. si pater in fi. ⁊. C. de impuberū ⁊ alijs substitutio. l. j. ⁊ q꞉ eadem ratiōe impediretur vulgaris qō est absurdum. ¶ Quintodecimo q̄ro si in breuiloqua fiat per verba vulgaris exp̄sse puta instituēdo pupillos heredes et si heredes non fuerūt eos inuicē substituendo: nūquid tunc continebit pupillarē. Et vꝛ ꝙ nō q꞉ in casu vulgaris testator ꝓuidit ergo cessat. l. prouisio vt. C. de pac. conuen. l. fi. de ꝓcura. l. maritus. verba eīn reciproca ideo trahuntur ad vtrunq; substitutū: q꞉ nō apparet ad quā se potius testator inclinauerit immo vsus fuit cōmuni ṽbo cum ergo in questione ꝓposita vsus fuerit verbis vulgarꝫ expresse non subintelligetur pupillaris. q. d. ꝙ non dʒ intelligi pupillaris ꝑsumpta q̄ ꝯtinet sub breuiloqua. Et que excludit matrem vt. l. lutius. j. e. sed vi substitutionis vulgarꝫ expresse bene ꝯtinetur tacita pupillaris presumpta: q꞉ presumitur testator sicut ꝓuidit in vulgari voluisse ꝓuidere etiam in pupillari vt. j. e. l. quāuis. ⁊ ista tacita nō excludit matrē vt. C. e. l. precibus. ¶ Sextodecimo querit Dyn. testator habet quattuor filios duos ex vna vxore et duos ex alia eos instituit ⁊ inuicem substituit vnus repudiat partem suam nūquid ad illam partem omnes admittētur an solum frater vtriusq; cōiunctus. Et videtur ꝙ omnes vt substitutio aliquid operetur vt. j. de leg. j. l. si quando. ⁊ pro hoc facit. j. e. l. coheredi. §. qui patrem vbi dicitur ꝙ propter specialem substitutionem admittitur pater ⁊ filius: ergo vbi nō esset specialis admitterētur. Preterea in substitutionibus ⁊ in successione consideratur voluntatꝫ affectio sola que fuit in institutione: sed talis affectio fuit ad omnes ergo ⁊c. vt. ff. e. l. qui liberis. §. fi. ¶ Dy. tenet ꝙ frater vtriusq; coniūctus admittatꝛ: q꞉ ꝯiunctio. l. equiparatur ꝯiunctioni hominis immo fortior ē ar. ff. de here. institu. l. ex testō. sed coniuncti ab homine preferuntur disiuncto vt. j. e. l. coheredi. §. qui discretas. ⁊ de leg. iij. l. re coniuncti. ergo frater vtriusq; coniūctus admittetur ad. l. q patrem. Rñdet Dy. qō ibi operatur specialis substitutio que si ibi facta nō esset admitterētur ꝫm ordinē succedendi. ¶ Et vide scōm eum similē qōnem infra in materia cōpendiose ver. Item querit Dy. si cōpendiosa fiat ꝙ dixi. j. e. l. iam hoc iure in fi. Non ob. l. si quādo: q꞉ hoc non pōt plus operari vel operatur vt veniat ex testamēto qui al's venirent ab intestato. Nō ob. rō volūtatis vel affectionis: q꞉ illa ratio magis viget inter coniunctos vt dicto. §. qui discretas. Preterea rō voluntatis hʒ locum vel affectionis: quādo sub illa conditione qsq; mihi heres ⁊c. at vbi non est conditio talis. sed facta pure substitutio tūc non ꝯsideratur volūtas siue affectio ex volūtate ꝑsumpta vt dicta. l. coheredi. §. j. ibi vel alij. Item nō ob. qō dici posset ꝙ non venit ad substitut. nisi qui venit iure accrescendi nō autē qui venit ab intestato. vt not. per Dy. j. e. in testō. q꞉ hic ē reciproca substitutio ibi loquitur in pupillari. Dy. vltramontani tenēt ꝯtrium: q꞉ substitutio scōm affectionē iudicatꝛ vt. j. e. l. qui liberis. §. h verba: sed pater ad oēs filios parē habuit affectionē ergo ⁊c. Ray. dicit se aliquādo tenuisse cū Dy. Modo autem tenet oppositū per. l. vlti. j. ad trebel. ad rōnē. Dyn. rñdet ꝙ est falsa: q꞉ ꝯiunctio hominis est fortior cōiūctiōe leg.

j. de leg. iij. l. re coniuncti. ⁊ de leg. ij. l. ⁊ proculo. ⁊ dispositio testatoris dʒ intelligi scōꝫ dispositionē legis in casu in quo illud habet necesse facere al's in sua forma debet seruari vt. ff. de liberis ⁊ posthumis. l. gallus. §. quidam recte ⁊ ibi in glos. et ibi etiam dixi. sed iste nō habet necesse istos fratres substituere ergo si eos substituit substitutio in forma sua dʒ seruari. s. vt oēs admittantur ⁊ maxime per casum dicte. l. vlti. j. ad trebel. ¶ Decimoseptimo testator instituit plures filios: ⁊ eos inuicem substituit ⁊ vnus partē suā repudiauit alij fratres volūt illam partē iure accrescendi nō iure substitutionis vel ecōtra nunquid liceat eis vno iure repudiare ⁊ habere ex altero Gl. dicit ꝙ sic. j. de acquir. her. l. nec is. §. heres. Alia glo. tenet cōtrarium. e. ti. l. si quis heres Mar. fil. C. de iur. delibe. l. qdam elogio: tenet primā glo. ⁊ reprobat scōam. Ray. eas sic ꝯcor. q꞉ aut volunt repudiare iure substitutionis ⁊ habere iure accrescendi: ⁊ nō possunt quia sic possent onus a testatore impositum casualiter euitare: vtputa si essent tm̄ re ꝯiuncti: q꞉ tunc non teneretur ad onus impositū vt. C. de cadu. tollē. l. j. §. sin. autem ad deficiētis: sed si econtra volūt repudiare iure accrescendi: ⁊ habere iure substitutionis hoc bene possunt: q꞉ cessat rō supra scripta: q꞉ tūc onus aliquod euitare nō possunt vt. j. de leg. j. l. licet imperator. de leg. ij. l. cum pater. §. ab instituto. ⁊ ar. e. ti. l. neminē. ⁊ l. si duobus. ⁊ sic concor. dicte glo. ⁊ vide ꝙ dixi in dicta. l. qdam elogio. ⁊ hec sufficiant de ista substitutiōe facta a pagano. De facta aūt a milite dixi. ff. in hac eadem materia quarta qōne. ṽ. si vero fiat a milite. ⁊ no. ⁊ dixi in dicta. l. i testamēto. C. de testamēto militari q̄ hic repetam vt huius materia plena hic habeat notitia. Dic ergo ꝙ reciproca facta a pagano duobus disparis conditionis nō hʒ in se nisi vulgarē: sed si fiat a milite † habet in se vulgarē ⁊ pupillarē militis voluntate ꝓbata ⁊ hoc dicit in effectu dicta. l. in testō. sed contra hoc opponitꝛ ꝙ in hoc nō sit aliqō priuilegiū militū: q꞉ idē vꝛ in pagano si ꝓbaretur eius volūtas vt. j. e. l. iam h iure. §. fi. ⁊ ad trebel. l. sceuola. Glo. rñdet ꝙ dicit ꝙ in h est speciale in milite: q꞉ substitutus venit iure directo in pagano iure fideicōmissi. sed hec so. nō refertur nisi ad. l. sceuola. nec quo ad illam videtur sufficere: q꞉ ibi ideo trahitur ad fideicōmissum: q꞉ facta erat in codicillis in quib⁹ iure directo nunq; valere potuit et ideo trahitꝛ ad fideicōmissum vt ibi no. ⁊. j. e. l. verbis ciuilib⁹ ⁊. ff. tactum est. rñde ergo ad. l. sceuolā. vt dictum est: q꞉ ibi loquitur de facta in codicillis ad. l. iam h iure. §. fi. que alio modo obstat. ⁊ ideo nō debuit ꝯiungi cum. l. sceuola. omissis alijs solutionibus dic ꝫm Ja. de ra. butriga. Cy. ⁊ alios modernos qō in questione. l. in testamento. non differt miles a pagano: q꞉ in vtroq; relinquitur questio voluntatis: nec miles nec paganus videntur per ista verba vos inuicem substituo in casu dicte. l. in testō voluisse facere duplicem substitutionē: q꞉ nō pupillarē nisi eoꝝ voluntas ꝓbetur: sed in responsione ad qōnē ipsius. l. in testamēto bene differt miles a pagano. q꞉ si ꝓbatur militem voluisse facere pupillarē valebit in vtroq; casu. l. in vulgarē ⁊ pupillarem ⁊ vtroq; iure directo: sed in pagano nō valeret si esset pubes iure directo. ⁊ ꝓpterea dicit in fi. ipsius l. an ita frater tuus: vnde differunt solum in persona puberis cui miles potest substituere directo: paganus non. ⁊ ita debet intelligi dicta. l. in testamento. Sed cōtra predicta sic instatur qō de voluntate militis ꝓbanda frustra loquatur: quia vt dictum est miles in vtrūq; casum potest substituere maiori ⁊ añ aditaꝫ hereditatem ⁊ post: cum ergo dicit vos inuicē substituo videtur in vtrunq; casum substituere etiā nullo alio probato: quia sic videretur fecisse paganus in personā duoꝝ impubeꝝ vt. j. e. l. lutius. §. aliter. sublata ergo inequalitate ꝑsonarū priuilegio militū vꝛ miles in vtrūq; casum substituisse ad h dixerunt quidam ꝙ hoc ꝯtingit in. l. in testō ꝓpter equalitatē ⁊ in l. lutius. nulla erat inequalitas: nec quātū ad ꝑsonas: nec quātum ad bona at in. l. in testō. lʒ puilegio militꝫ esset sublata inequalitas quo ad personas tamē est inequalitas quātum ad bona q꞉ impubes pōt substituere etiā in bonis ꝓprijs. maiori vero non nisi in ꝓfectꝫ ab ipso testatore vt. j. e. l. coheredi. §. cū filie. ⁊ de testō milita. l. milites etiā his: sed adhuc instatur quare ergo non saltem quo ad bona que habuit a testatore intelligitur facta substitutio a milite in vtrunq; casum cum in illis sit per omnia equalitas. potest respōderi: quia per hoc sequeretur ꝙ pubes qui non est miles decederet pro parte testat⁹: et pro parte intestatus contra regulam iuris ius nostrum: sed hec responsio non procedit: quia ex volūtate militis pōt desinere esse heres qui fuit heres: licet non ex voluntate pagani ⁊ substitutus a milite reputatur heres ipsius militis. Et ille institutus desinit esse heres priuilegio militis vt. j. de testamento militari. l. miles ita. in princip. et. §. vnde non potest dici pro parte

¶ Utruz rerū inequalitas impediat substitutōez breuiloquā.

¶ Cū inuicez sint substituti fratres plures ex duob⁹ vxoribus si vnus repudiat an crescat oibus.

¶ Utrū parte repudiatā possint coheredes repudiare capere p iusac crescēdi ⁊ repudiare per viā intestati vel econtra.

¶ De breuiloqua siue reciproca facta a milite.

¶ Reciproca facta a milite duobus īparibus hʒ ī se vulgarē et pupillarem.

pro parte testatus ⁊ p parte intestatus. sed ipse institutus de finit esse heres directo: ita non pcedit pdicta rnsio. Dic g respondendo ad dictam.l.lutius.§.e.bm Ja.de ra.q in.l.lutius huiusmodi hec substituo sustinet vtrumq casum in personam vtriusq instituti de iure communi: sed quando fieret a milite si contineret vnam substitutionem in personam alterius de iure communi: et in personā alterius priuilegio militis. Jam ista substitutio breuiloqua si vos inuicē substituo diuerso iure censeretur qd eē non dz.§.de vsuc.l.eum qui edes.⁊ ideo requiritur pbatio volūtatis militis que si probetur facit diuersas species substitutionum quarum quilibet suo iure censetur.

¶ Expeditis oppositionibus quero primo qd sit priuilegiū milit: in dicta.l. in testamēto. Dic aut nihil pbatur.⁊ tunc tenent glo.⁊ vltramōtani nullum esse milit: priuilegiū: sed substitut⁹ adita hereditate oīno repellatur siue sit substitutus a milite siue a pagano pter inequalitatē personaꝝ vt.C.de impuberū ⁊ aliis substitu.l.ij.⁊.l.quāuis.⁊ hoc pbant a ɔtrario sensu dicte.l.in testō in fi. Ibi sed tibi pbandum est ⁊c.ergo nō pbato nullum est militis priuilegiū. Alij tamē dicunt eē militis priuilegiū etiā nullo pbato vt substitutus admittatur: qr inequalitas reducitur ad equalitatē priuilegio militari.vt.§.dixi. ¶ Sz pmū verius credo: si aūt pbaf volūtas militis: dic aut filia militis decedit ante aditam hereditatē ⁊ tūc nihil est necesse pbari: qr etiam a pagano facta reciproca continet in se vulgarē vt in princi.l.in testamento. Si autem moriatur in pupillari etate necesse est pbari q sub reciproca voluerit pupillarem includi pter equalitatē eorū quibus est facta: ⁊ in hoc nullum vertitur militis priuilegiū: qr idem in pagano si pbaretur de volūtate ipsius vt dicta.l.iam hoc iure.§.sed si aliter §.e.si vo moritur post pupillarem etatē: tunc est necesse pbari de mēte testatoris volētis substitutionē ertēdi post pupillarē etatē. Et in hoc bene vertitur priuilegium milit: qr paganus nulli substituit directo post pupillarem etatē.vt.§.e.l. verbis ciuilibus.⁊.l.in pupillari. Miles vero sic: qr potest ex tempore.⁊ ad tēpus heredē instituere.vt.§. de testamēto militari.l. milites etiam his.⁊.l.in fraudem.§.penul.⁊.l.miles ita ⁊.C.de testamento milita.l.certi. ¶ Ex. quidam vt Cy.dicta.l.in testamēto dicunt eē verum cum mater non est in medio ea em̄ existente in medio dicūt etiā in milite ⁊ eius voluntatē pbata fauore matris directā obliquari: qr tunc pbata volūtate si moriatur post tempora pubertatis transeunt in diuersas species substitutionū quoꝝ quelibet suo iure censef. Et scdm hoc quādocunq decedat impubes.⁊ mater sit in medio nullum est militis priuilegium: sed hoc videtur ɔtra mētem ⁊ verba dicte.l. in testō.tam pter aduersatiuā illā que ibi ponitur. Sed cum ex testamēto ⁊c.⁊ qr verisimile est dicta.l.in testamēto in casu: ⁊ questione in ea pposita velle ɔcludere priuilegiū militum. Unde alij voluerūt dicere q in hoc est priuilegiū militū: quia voluntas eius pbatur eoipso q ɔrium nō pbatur. in pagano aūt sit necesse expresse pbari. Alij q in milite sufficiat pbari ex ɔiecturis ar.§.de leg.ij.l.cū proponebatur. Et hanc tenebat Old. q Ja.butri.dicit eē diuinare: ⁊ ideo sequitur primā precedentē opinionē.s.q pbetur eoipso q ɔtrariū non pbatur.

> Utrū substitut⁹ in reciproca pbata volūtate veniat directo vel per fideicōmissariū.

¶ Deinde glo.in.d.l.in testō duas format qōnes.⁊ vnam tm̄ soluit prima est vtrū substitutus pbata volūtate admittatur directo ⁊ sic sine retentione alicuius quarte an p fideicōmissariā.⁊ sic retenta quarta py.q p fideicō.vt.§.e.l.centurio. Glo. qd directo: ⁊ hāc approbant Ja.de ra.⁊ Pe.per.l.iam hoc iure.§.e.⁊ ad.l.cēturio rñdēt: qr ibi dr q substitutus admittitur ⁊ plus nō dicit.⁊ ideo intelligūt de iure directo: nisi mater eēt in medio: tūc em̄ infra tpa pubertatis valet iure directo postea iure fideicōmissi. Sz in h male dicit glo.nā posito q mater sit in medio tū substitutus admittif directo i casu.l. in testō.C. de testō militari.⁊ ad.l.pcibus.rñdetur q loquitur in ɔpēdiosa que facta impuberi a milite post tēpus pubertat: obliquatur fauore matris.l.aūt in testō. loquitur de reciproca pterea l.centurio.loquitur vbi decessit filius post pubertatē.l.in testamento.loquitur qñ decessit infra tpa pubertatis bm Ja.predictum.vnde dicit Cy.qd qñ decedit in pupillari etate concedit verum esse qd glo.dicit.s.q substitutus veniat directo exclusa matre.sed si moriatur post tēpora pubertatis: si miles voluit q tūc valeat etiā mater sit in medio dicit se non videre quare non debeat obliquari cū pbata volūtate transeat in diuersas species substitutionū quarū qlibet suo iure censetur. Alij tamen ɔtradicūt priuilegio militis vt.§.dixi. ¶ Scda questio ad quā glo.nō respōdet est vsq ad qd tēpus valeat substitutio facta fratri in.l.in testamento. Respondere potest q sine alia pbatione facta de mente testatoris valet vsq ad tempus adite hereditatis per fratrem: qr cū ista reciproca nulla facta probatione propter inequalitatē personarum cōtineat solum vulgarē illa finitur adita hereditate.vt.C. de impuberum ⁊ aliis substitu.l.post aditam. Et ita debet intelligi opinio D dof.qui hanc questionē sic soluit. si vo mens testatoris militis de maiori tēpore in vtriusq persona sentiētis probetur: tunc etiam si heres erit durat. Et quādocūq eo moriente veniet substitutus bm Ja.de ra. Pet.⁊ Oldra.qr sicut paganus fideicommissum in tempus mortis rogati videtur dirigere per verbū substituo vt.C.de insti.⁊ substi.l.generaliter.§.j.sic ⁊ miles directam substitutionē dirigat priuilegio militari vt.§. de testamento milita.l.milites etiā his.⁊.l.in fraudem.§. penulti.et.l. miles ita ⁊ hanc substitutionē qdam doctores exēplariam vocant ad exēplū directe que fit pupillo. Sed non sunt per oīa eiusdem nature vt colligi pōt ex coniunctione legū.§.e.l. sed si plures.§.ad substitutos. Et dicta.l.milites etiam his.§.de testamēto milita. Si vo queratur de substitutione facta impuberi filio tūc durat vsq ad tēpora pubertatis vt.C.de necessariis seruis.l.penulti.nisi pbaretur q miles voluerit vltra substituere: qr q tunc etiam vltra valeret in iure directo vt predictum est.

> Qñ substitutio non sit facta p verba vos inuicē substituo sed diuisim.

¶ Ultimo quero quid si substitutio non sit facta per hoc verba nos inuicē substituo: sed diuisim h modo te fratrē substituo filio meo impuberi.⁊ ipm filiū meū tibi substituo an videatur facta impuberi in casum pupillarē ita q in eius psona contineat vulgarē ⁊ pupillarē ⁊ vulgarem in psonā fratris maioris tm̄. ¶ Quidam q sic ⁊ dicunt eē casum.§.e.l.iam hoc iure.§.penult. Jac.de ra.dicit q ibi fuit in vno vterq casus expressus in alio vnus tm̄: al's dicit q in vnū tantū casū scz vulgarē videtur facta vtriq etiam si sit facta diuisim vt pdictū est: qr pluralis hz duas singularitates diuisim sumptas.vt.§.de conditio.⁊ demon.l.falsa.§.fi.⁊ idē tenet Pe.alij dicunt: aut in continenti ⁊ vno contextu facte fuerūt predicte substitutiones diuisim: ⁊ tunc extendātur tantum ad vulgarem. Aut ex interuallo ⁊ tūc extēdūtur ad vtrūq casum ar.§. si certum petaf.l.lecta.§.dicebam cum si. Sed istoꝝ opi.reprobatur in simili casu.§.de excu.tut.l.nesenni⁹.§.fi.⁊.l.se.bm Ja. de ra. Cy.⁊ Pe.a quibus multa ex predictis accepi ⁊ hec circa hanc breuiloquā sufficiant.

> De compēdiosa.

¶ Agamus itaq de compendiosa ⁊ vide in summa.e.§.cōpendiosa. ¶ Primo opponēdo q ista substitutio non sit directa: sed fideicōmissa.vt.C.de impuberū ⁊ aliis substitu.l.precibus. ¶ Solu.tribus modis. pmo bm glo.qr in.l.precibus.mater erit in medio ideo in eius fauorem ista substitutio obliquatur: nam si mater nō esset in medio valeret. Ibi substitutio iure directo etiā post tēpora pubertatis in milite: qr miles pōt substituere maiori directo vt.§.de testamēto milita.l.milites etiā his: ⁊ supra dictum ē. Jaco.vo de are.dicit q.l.pcibus.loquitur qñ per vbum cōe.s.substituo facta fuit substitutio. Et iō in milite ⁊ pagano h esset.vt infra tēpora pubertatis esset directa: postea fideicōmissaria.⁊ nihil est ibi penitus spāle scdm eum: sed si ibi fuisset facta per verba directa valeret directo semper in milite nisi mater esset in medio: quia tunc eius fauore obliquaretur vt ibi: sed cōtra h instatur: qr in milite semper videtur esse directa.vt.§.e.l.centurio.rñdent q in.l.cēturio.substitutio post tēpora pubertatis ē fideicōmissaria.⁊ sic concor.cum.l.precibus.sed eius opinio reprobatur in.l.centurio.per.l.milites etiam his ⁊.l.miles ita hereō.de testamēto militari. Quod ray.probat tali rōne in.l.centurio in fi.veniunt fructus percepti iudicio testatoris ergo nō est fideicōmissaria: quia in ea non veniunt tales fructus.vt.§. ad trebel.l.in fideicōmissa.⁊.C. ad trebel.l.iubemus. Jaco.de rauen.dicit q in.l.centurio.substitutio fuit facta per verba directa in.l.precibus. per verba in quo miles a pagano nihil differt vt supra dixi. Sed hic reprobat Ray. Et tenet cum gl. quod in.l. precibus mater erat in medio: et eius fauore obliquatur in.l.centurio.non erat mater: et ideo in milite semper directa censetur.

> In fideicōmissaria substitutiōe nō veniūt fructus pcepti iudicio testatoris.

¶ Sed posset instari quod commodum habet ibi mater si directa transit in fideicommissariam cum ex testamento militis non detrahatur falcid. iure.C.vt.C. ad.l. faci.l. in testamento. respondeo quod est primo commodum in fructibus quos retinet mater: si est fideicommissaria quos nō retineret si esset vt directa vt dicta.l. centurio. Preterea est ibi commodum in iuribus sepulchrorum et operarum que restituent substituto directo: sed in fideicommissaria non veniūt vt.§.ad trebel.l.quia perinde.§.j. ¶ Hodie etiam quarta detestamento militis detraheretur substituto per fideicommis. que non detraheretur substituto iure directo in autentic.de hered.et falcid.§.fin. ¶ Item opponi.quod hec substitutio de iure non procedat et post pubertatem nullum sortiatur effectum. vt.§.eodem.l. verbis ciuilibus. et.l. in pupillari. et.l. centurio. argumen. a simili de vulgari et pupillari.

> Cōmodum qd fert mater sit directa substitutio obliquef.

Albericus super prima parte Infortiati.

Sed respon. ꝙ directam substitutionem post tēpora pubertatis paganus facere non potest: nam solus miles maiori substituit directo vt dicta. l. miles ita ⁊ l. milites etiam bis. ꝭ. de testō militari. ¶ Item oppo. ꝙ compendiosa possit fieri a pagano etiā post tēpora pubertatis. vt. ꝭ. ad trebel. l. sceuola. Solutio ibi fuit facta substitutio in codicillis: ⁊ est fideicommissaria: qꝛ nullo tempore potuit valere iure directo: ⁊ ſm Dyñ. illa non porrigitur vltra tempora pubertatis. vt. ꝭ. dicam ver. Item q̃ritur Dy. vtrum substitutio facta in codicillis. ¶ Item opp. ad idem ꝙ possit fieri cum pagano vltra tempora pubertatis nam lex dicit ꝙ verba a testatore plata accipiunt ꝓprium intellectum infra tempus pubertatis quod possunt postea assumūt īproprium. vt. ꝭ. de conditio. ⁊ demon. l. pater seuerinam. ꝭ. conditio. vnde ergo videtur ꝙ licet hec substitutio non possit valere post tempora pubertatis iure directo valeat saltem iure īproprio ⁊ obliquo: ⁊ efficiatur fideicōmissaria. sed ad dictam. l. pater respon. vt ibi dixi. s. ꝙ illud cōtingit ex noua confirmatiōe que hic post tempus pubertatis interuenire nō potest nisi a testatore exprimatur. ¶ Item opp. ꝙ testator hanc substitutionem facere non possit: si sit paganus vnde non obstat gl. que est hic super rubrica so. cōpēdiosa stricte vt omni tempore iure directo valeat: illa fit solum a milite: ⁊ ita intelligatur illa glo. sed compendiosa largo modo sumpta que infra tempora pubertatis valeat iura directo: postea obliquat talis potest fieri etiam a pagano vt institu. de pupilli substi. in fi. Et infra dicet in dist. Dy. vñ alio modo potest sumi compēdiosa. ⁊ infra ꝓmo contrario. ¶ Ultimo opp. ꝙ in pagano post tempora pubertatis nullo iure valeat: qꝛ istud est speciale in milite vt. l. centurio. ꝭ. e. ergo eius contrarium est ius commune ꝙ paganus eaꝫ facere nō possit. vt. ꝭ. ad munici. l. j. in fi. ¶ Sed rñ. ꝙ speciale est in milite qd̄ compendiosam directaꝫ facere possit vt iure directo omni tempore valeat: ⁊ ita loquitꝛ glo. que est hic super rubrica. ⁊ dicta. l. centurio. ⁊ isto modo bene est ius cōmune contrarium in pagano. Sed compēdiosam que in fideicōmissariā transeat post tempora pubertatis potest facere paganus vt dicto. ꝭ. fi. insti. de pupilla. substi. ⁊ ita loquitur. l. precibus. ⁊ l. cēturio. sinautem paganus faciat substitutionem compendiosam impuberi per verba mere directa infra tēpora pubertatis valet iure directo postea nullo modo. ¶ Si vero per verbum cōmune substituo tunc valet omni tēpore vt fideicōmissaria vt statim dicam. Expeditis cōtrarijs veniamus ad questiōes. ¶ Primo querēdo quid sit ista substitutio † cōpēdiosa. Azo in summa. C. de impuberum. ⁊ al's substitu. ꝭ. compendiosa est quedam substitutionum adiectio que sub conditione mortis vel alterius conditionis multa cōprehēdit tempora que latius examinemus. Primo nãqꝫ dicit ꝙ est substitutionū adiectio: qd̄ ideo dictum est: qꝛ non est proprie substitutio: nam ꝓprie loquendo due sunt tantū substitutiones directe. s. vulgaris ⁊ pupillaris: ad quas alie reducuntur vt dixi. ꝭ. circa princ. totius istius tractatus: ergo ante aditam hereditatem vocabitur vulgaris compēdiosa post aditā hereditatem infra pupillar etatē. pupillaris cōpēdiosa post pubertatem in pagano vocabitur fideicōmissaria compēdiosa in milite directe cōpendiosa sic etiam dicitur de act. de peculio exercitoria ⁊ institoria ꝙ non sunt actiones: sed actionum adiectiones vt. ꝭ. de peculio. l. iij. ꝭ. cui congruit. sequitur in descriptione sub conditione mortis. circa qd̄ sciēdum est ꝙ conditio mortis pōt concipi dupliciter vno modo in tempus determinatum vt qñcūqꝫ talis decesserit infra. xxv. annos talis sit heres. ⁊ de hac loquitur. l. centurio. potest etiam concipi nulla temporis facta adiectiōe: vt quãdocūqꝫ decesserit talis sit heres: ⁊ de hac loquitur lex precibus. C. de impuberū. ⁊ al's substitu. Sequitur in descriptione: vel alterius conditionis: quia in hac substitutone etiā alia conditio q̃ mortis pōt apponi vt si nauis ex asia venerit: vel si liberos nō habuerit. vt. ꝭ. de her. insti. l. lutius. ⁊ C. de insti. ⁊ substi. l. generaliter. ꝭ. causa autem Itē pōt ɔcipi sub ɔditione mortis ⁊ alia simul. ⁊ de hac loquitur dicta. l. cēturio. ꝭ. e. l. ⁊ l. lutius. ¶ Dicatur ergo cōpendiosa † qꝛ sub verborum compendio multa tempora continet: nã compēdium ⁊ dispendium est circa tempus vt colligi potest. ꝭ. de leg. ij. l. meuius. ꝭ. duorum. ⁊ de castren. peculio. l. dotem. ꝭ. fi. ⁊ vide ꝙ no. per Archi. ex̄ de rescrip. c. dispendia. lib. vj. sup verbo compendio: ⁊ dixi in alphabeto. Sed contra hoc posset opponi: quia hac ratione posset melius dici breuiloqua. et sic ab ea non differet. Sed dici potest qd̄ breuiloqua dicitur quia sub breuiloquio multas personas comprehendit et multos casus vt. ꝭ. in eius materia claruit compendiosa autem sub verboꝝ compēdio multa tempora ⁊ casus in vna persona que sit declaro breuiloqua vni tantum persone fieri non potest. Sed saltim duos exigit vt. ꝭ. e. l. iam hoc iure. sed compendiosa potest fieri vni tãtum vt. l. centurio. ꝭ. eo. et. l. precibus. C. eo. item alijs verbis fit breuiloqua alijs compendiosa. Modo queramus de eius natura † et effectu maius dubium est: quando h̄ substitutio fit impuberi: et intelligas de impubere: cui potest fieri pupillaris: pone ergo qd̄ pater paganus fecit hanc substitutionē impuberi per verba mere directa vtputa quandocunqꝫ decesserit talis sit heres: qualiserit hec substitutio: ⁊ eius effectus dicit. G. qd̄ ista valet duplici iure: nam ante aditam hereditatem valet vt vulgaris: post aditā infra pupillarem etatem vt pupillaris post pubertateꝫ nullo iure valet. vt. ꝭ. e. l. verbis ciuilibus. ⁊ l. cēturio. ⁊ l. in pupillari. Et hoc quia in pagano verba directa non possunt extendi vltra pubertatem: ⁊ ideo nec admittitur vt substitutus: nec vt adiectus: per iura predicta. Et ita etiam tenet gl. in dicta. l. precibus. ¶ Si vō compendiosa fit per verba mere obliqua vt quandocunqꝫ institutus decesserit bona mea tali restituat ⁊ ista semper erit fideicommissaria ⁊ mater admittetur: ⁊ bona restituet quarta retenta vt. ꝭ. e. l. coheredi. ꝭ. cum filie. Et nunq̃ valebit iure directo. nam fideicōmissaria nunq̃ transit in directam nisi duobus casibus fauore libertatis ⁊ militie. vt. ꝭ. de milit. testamento. l. tractabatur. ⁊ de fideicōmissa. liber. l. antonius. Si vero substitutio fiat per verbum cōmune substituo ꝙ est aptum ad directam ⁊ fideicommissariam vt. C. de institu. ⁊ substitu. l. generaliter. ꝭ. cum autem. ⁊ ꝭ. e. l. lutius. ⁊ l. coheredi. ꝭ. ex his verbis. ⁊ ꝭ. ad trebel. l. sceuola. vtputa: quia dixit testator quãdocunqꝫ decesserit talem substituo: qualis sit ista substitutio. Et quis sit eius effectus est magna dubitatio et multum variat ⁊ de h̄ vide. ꝭ. ꝭ. sed quia testatores. versi. item quero si testator instituat filium. ibi nec ob. dicta glo. nam quedam glos. que est institu. de pupillar. substitu. in fi. glo. magne dicit ꝙ infra tempora pubertatis est directa ⁊ matrem repellit: sed post tempora pubertatis obliquatur ⁊ mater admittitur. Et quartam detrahit. Alia glo. que est in. l. precibus. C. de impuberuꝫ ⁊ alijs substit. ⁊ ꝭ. eo. l. centurio. dicit eam semper fideicommissariã. ꝙ prima gl. sit vera multipliciter probatur. Primo mō sic: id quod regitur ſm tempus variato tempore variatur. ꝭ. ad. l. falciō. l. precia rerum. ꝭ. nonnunq̃. ⁊ de lega. ij. l. titia seio. ꝭ. vsuras. sed hec substitutio variatur scōm tempus: ergo variato tempore variatur vt infra tēpus pubertatis sic directa postea trahitur ad fideicommissariam pro hoc bene facit. ꝭ. de neg. gest. l. pomp. ij. quia lꝫ videatur vna gestio tamen ex varietate temporis datur actio: ⁊ ꝙ dicitur de tutore datovsqꝫ ad xv. annum: qꝛ infra tempora pubertatis est tutor. vt. ꝭ. de conditio. ⁊ demonstra. l. pater seuerinam. ꝭ. conditionum. ⁊ videtur expressum pro ista opi. ꝭ. e. l. coheredi. ꝭ. cum filie. ⁊ l. centurio. ⁊ C. e. l. precibus. Et videtur hec opi. approbata de iure canonico extra de testamētis. c. si pater lib. vj. vbi de hoc no. per omnes. ⁊ propter dubium credo fuisse factam ipsam decretalem hanc etiam opi. sequitur Iaco. de are. per duas rationes. Primo propter verbum quãdocunqꝫ: ꝙ est indefinitum ⁊ distributiuum vt. ꝭ. quib. modis vsufruc. amittatur. l. sicut. ⁊ C. de prescrip. l. omnes. vnde ex vigore ipsius dictionis vidētur esse distincta quelibet tempora ipsius substitutiōis vt sic vsqꝫ ad pubertatem valeat iure directo: postea obliquetur et valeat iure fideicommissi. ¶ Scōo probatur sic: illud operatur vniuersalis dispositio in vniuerso ꝙ particularis in singulis. vt. ꝭ. de leg. iij. l. si chorus. in prin. ⁊ l. omnes. C. de prescrip. xxx. annorum. Idē ergo operatur hic vniuersalis dicendo: quãdocunqꝫ decesserit talem substituo ꝙ operaretur si diceret si in pupillari etate decesserit vel postea quãdocunqꝫ talem substituo. nam tunc scōm omnes infra pubertatꝫ esset pupillaris directa: ⁊ postea fideicōmissaria: ⁊ sic temporibus diuersis valeret iure diuerso ar. ꝭ. de fideicōmis. libe. l. testamēto. ⁊ ꝭ. de her. insti. l. iij. ꝭ. fi. ⁊ in vna conceptione verborū due erunt substitutiones: sicut ⁊ duo arbitri precepta vt. ꝭ. de arbitris. l. celsus. Et ideo cōpēdiosa appellatur vt dictū est: qꝛ sub cōpendio diuersa tēpora ⁊ diuersas substitutiones ɔtinet. Et hanc opi. sequūtur qdaꝫ moderni cū sic corroborãtes: vbi testator dirigit sermonē in psonā ſm qualitatē ⁊ cōditionē psone loqui vr̄. vt ꝭ. de vsu ⁊ ha. l. plenū. ꝭ. eqtij cū ꝗ ſmo h̄ in psonā dirigat intelligeꝛ ſm ɔditionē psone vt quãdiu sit pupillꝰ locū hēat pupillaris postea mutata ɔditiōe ⁊ eo pubere facto: qꝛ pupillarꝫ locū hr̄e nō pōt habeat locū fideicōmissaria. scōa rōne ꝓbãt sic substitutio est ɔditionalis institutio. ꝭ. ad. l. fal. lex in ratiōe. ꝭ. qd̄ vulgo. ⁊ ꝭ. si filio vnde ɔditione pēdēte ⁊ postea deficiente potest rei qualitas variari. vt. ꝭ. de here. institu. l. iij. ꝭ. qui fideicōmissariã. ⁊ sic in q̃stione ꝓposita pendente tēpore pupillaris etatꝫ sortiaꝛ effectū pupillarꝫ. ꝫ ea deficiēte icipiat fideicōmissaria

Cōpēdiosa facta a milite valꝫ oī tpe iure directo.

Cōpēdiosa facta a pagano p ŷba mere directa infra pubertatē valet iure directo post ea nullo mō.

Cōpēdiosa facta a pagano p ŷbū cōe oī tpe valet iure fideicōmissi.

Quid ē substi. ɔpēdiosa

Quare dicatur cōpendiosa.

De natura cōpendiose.

Qñ ɔpendiosa fit per ŷba mere directa.

Qñ cōpendiosa fit per verba mere obliqua.

Qñ fit per ŷbum cōe.

Verbū qñcūqꝫ est indefinitū ⁊ distributiuum.

Substituo si in pupillari etate decesserit vel post ea qñcūqꝫ inter pubertatē est pupillaris postea fideicōmissaria.

commissaria locum habere ꝛ hāc dicit Cy. in dicta. l. precibus tanꝗ equior tenuisse de facto consultus. Alie glos. sicut dixi in. l. centurio. ℈. e. ꝛ. l. precibus. §. e. ꝛ Az. in summa. co. ti. tenent qͦd omni tempore sit fideicōmissaria. Et pro ista parte sic allegat Gui. non est dubiū ꝙ ista substitutio est vna pro omni tempore ergo vniformiter ꝛ pro omni tempore vna debet intelligi vt. ℈. e. l. iam hoc iure. ꝛ. l. lutius. sed omni tempore potest esse fideicōmissaria ꝛ non directa ergo ꝛc. nam fideicōmissaria potest fieri impuberi. vt. ℈. e. l. coheredi. §. cū filie de leg. ij. peto. §. mater. ꝛ ad. l. falciđ. l. maritus. pupillaris aūt non potest fieri nisi pupillo vt. ℈. e. l. j. vt ergo equalis sit omni tempore intelligā eam fideicōmissariam sic etiā dicimus in breuiloqua: quia si fiat pupillo ꝛ adulto intelligitur illa sola que vtriꝗ poterat fieri vt. ℈. e. l. iam hoc iure. ꝛ. C. e. l. quāuis. Item ꝓbatur hͦ scđa ratione: qꝛ per aliquē casum superueniētem nō debet fieri diuisio voluntatis vt. ℈. de his qui. vt indignis. l. eum qui in fi. sed si diceremus vno tempore directam. ꝛ alio fideicōmissariā aut sequeretur voluntatis diuisio per casum superuenientem cōtra dicta iura interpretabimur ergo fideicōmissariā: vt omni tempore sit concors ꝛ vniformis. ¶ Ad hoc etiam facit. ṡ. de arbitris. l. diem ꝓferre. §. si plures. ṽ. inde queritur vbi sn̄ie diuersoꝝ arbitrorum reducuntur ad cōcordiam. Dy. Mar. sil. et Old. ꝛ quidā vltramontani tenent hanc vltimā opi. ¶ Et ad hoc allegat. Dy. quia eadem res seu dispositio diuerso iure censeri non debet vt. ℈. de vsucap. l. eum qui edes ad qͦd concor. ex̄ de decimis. c. cum in tua. sed Ja. de are. ad hoc respondet ꝙ verum est ꝙ vna dispositio non debet diuerso iure censeri eodem tempore: ꝛ ita vna substitutio respectu eiusdē temporis debet vna censeri: sed ꝓpter distributionem temporum que inducitur ꝓpter verbum quantūcūꝗ vt. ṡ. dixi idem Jaco. videntur diuerse esse substitutiones ꝛ diuerso iure censent et quelibet suo tempore suum sortitur effectū ꝛ sic non ob. l. eū qui que loquitur in eadem ꝛc. hͦ aūt in diuersis ar. ℈. ad trebel. l. balista. ꝛ ꝓ hoc. ℈. de annuis legatis. l. in singulos. ꝛ. l. cū in annos. ꝛ de ver. ob. l. si stichum. §. j. ¶ Opinionem predictorum. Dyn. ꝛ sequaciū tenent Ray. ꝛ Gui. ꝛ reprobant dictam opi. Ja. de are. ꝛ ꝓ eoꝝ opi. adhuc adducit Ray. tales rōnes qualitas ab initio rei coherens ex postfacto non variatur. Sꝫ considerata persona ꝛ originali forma debet intelligi probatur. ℈. de dona. l. quid ꝙ ꝛ. C. quando ꝛ quibus quarta pars. l. j. li. x. sed hec est huiusmodi ergo ꝛc. nam cum non possit post tempora pubertatis valere iure pupillaris vt. ℈. e. l. verbis. et. l. in pupillari. ꝗ̄ variatio ꝯtingeret sequit̄ ergo vt sine cū p̄n. cōcordato ꝛ oī tpe eodē iure ꝯsiderato ꝙ sp valeat vt fideicōmissaria hͦ idē ꝓbat sic vbi fons necessario causat a p̄ncipio res ſm p̄ncipiū debet diiudicari vt. ṡ. de mino. l. iij. §. sed hic finis necessario causatur a principio vt. ṡ. ꝓbatum est ergo aut oportet dicere omni tempore directam: ꝛ hoc est falsum: nꝫ impossibile. vt dicta. l. verbis ciuilibus. ꝛ. l. in pupillari. ℈. e. ergo omni tēpore fideicōmissaria dꝫ cēseri. Itē probat idem sic in eodē subiecto contraria non cadunt vt. ℈. de regu. iur. l. ius nostrum. et ṡ. de institu. l. sed ꝛ si pupillus. §. si institoria. ergo est impossibile ꝙ eadem dispositio ꝓducat inesse directam ꝛ fideicōmissariam: que sunt species opposite ad contraria r̄ndent. ¶ Et primo ad illud qͦd dicitur ꝙ illud qͦd regitur ſm tempus variato tempore variatur. r̄n. ꝙ verum est dummodo forma rei non mutetur: sed hic mutaretur forma directe in fideicōmissariam sibi oppositam ꝛ sic non esset eadem cum prima: sed alia argumenta. ṡ. de sta. ho. l. non sunt liberi ad exhiben. l. iul. §. sꝫ et si quis ad. l. pōpo. de nego. gest. dicunt ꝙ princi. ipsius. l. facit ꝓ ista opi. licet finis contradicat. Sed respondent ꝙ ibi in princip. est vnius quasi contractus ꝛ vniformiter scđm omne tēpus etiā variato tempore respectu princi. iudicatur. ad fi. respondent ꝙ ideo ibi variatio contingit: quia plures quasi cōtractus fuerunt diuersitatē temporum inducentes: hic autem vna substitutio pro omni tempore: ꝛ ideo concor. cum. l. illa. ad l. pater seuerinam. de conditio. ꝛ demon. respondent qͦd ibi noua confirmatio interuenit vt. ṡ. dixi ad. l. centurio. ℈. eo. ꝛ similes: patet respōsio: qꝛ ibi substitutio omni tempore est directa quia facta a milite vnde forma substitutiōis ibi non variatur hic autem variaretur si de directa transiret in fideicōmissariā ad. l. precibus. respondent ꝙ ibi substitutio omni tempore debet esse directa: quia facta a milite vt. l. centurio. vt. ℈. e. l. sed fauore ꝛ speciali priuilegio matris que erat in medio obliquatur. vnde illa lex facit ꝓ ista opi. per locum a speciali ad. l. sicut qui. modis. vsufr. amittatur allegatam per Jac. de are. respōdent ꝙ ibi precessit dispositio circa Dyn. vnde lverbum qñꝗ postea sequens non inducit effectum: sed hic nulla precessit dispositio ergo omni tempore vt. ṡ. dixi vniformis debet iudicari: vnde et questione proposita si dispositio testatoris precederet de vtroꝗ tempore specialiter disponentis ꝛ verbum quādocunꝗ sequeretur notissima ꝛ verissima esset opinio. Jaco. de are. ꝛ sequacium vtputa si testator diceret si filius meus in pupillari etate decesserit ecce dispositio: vel postea quandocūꝗ tunc bene confitentur opi. Jacob. de are. quod infra tēpora pubertatꝫ esset pupillaris ꝛ postea fideicommissaria. sed in q̄stione proposita nulla precessit dispositio: sed dictum fuit quādocunꝗ decesserit talem substituo. et ideo omni tempore debet esse vniformis quod esse non possit nisi esset fideicommissaria. vt. ṡ. probatum est. vnde dicit Oldrad. qͦ licet verbum quandocūꝗ videatur omne tempus. Et omnes casus cōprehendere non tamen distributiue siue distincte: vt patet in solutione ꝛ concordantia legum que videntur sibi contradicere. ℈. de dona. causa mortis. l. senatus. §. fi. ꝛ de verb. obliga. l. pluribus. §. j. cum simi. Et ideo non est verum ſm eum ꝙ tantum importet dicere quandocunꝗ licet sit verbum distributiuum quātū importaret distributio ꝛ distinctio facta expresse ꝛ specialiter de quolibet casu ꝛ tempore. Oldrad. ad. l. omnes. C. de prescrip. triginta annorum. ꝛ. l. si chorus. de leg. iij. respondent ꝙ in effectu tantum operatur dispositio vniuersalis quātum particularis dum tamē omni tēpore vniformis: sed circa alia accidentia non operatur idem vt. ℈. de lega. ij. l. neminem. et. l. grege. ergo vniuersalis differt a particulari: quo ad formam substitutionis. Ad. l. plenum. §. equitij de vsu et ha. respondent quod verba in personam relata ſm conditionem persone debent intelligi ꝙ verum est nisi forma rei mutaretur vt dictum ē supra qͦ esset si directa transiret in fideicommissariā ad. l. iij. §. qui fideicōmissariam. ṡ. de heređ. institu. patꝫ respōsio. quia illud operatur noua dispositio superueniēs que qualitatē variat ꝙ hic non est intercessit ꝛ hoc probatur. ℈. e. l. ij. §. sed si extraneum. Ad. c. si pater extra de testamen. lib. vj. quod multum est contra respondent qͦ ibi fuerunt verba mere directa hec vero cōmunia ꝛ hic sufficiunt quo ad questionem p̄dictam ſm Ray. Quidam tamē dicunt ꝙ sunt cōmunia ver. Item quero si testator instituat filium. sed quia Dyn. et Cy. quedam vtilia scripserunt pertinentia ad declarationem questionis predicte ꝛ effectus predicte substitutionis compendiose eorum dicta subijcio dicit enim Dy. qͦ hic substitutio considerari potest duobꝰ modis vno modo large ꝛ abusiue: vt omnis illa que sub compendio verborum fit ꝛ vltra tempus pubertatꝫ inspecta figura verborum extēditur: ꝛ isto modo sumpta cadit cōmuniter in milite ꝛ in pagano. In hoc casu differt quia si fiat infra tempus pubertatꝫ valeret iure directo. ꝛ ad omnia bona trahitur siue mater sit in medio: siue non. vt. ℈. e. l. centurio. j. respon. ꝛ. C. e. l. ver. precibus. versi. si vero. ibi si quidem infra pubertatem decesserit eos habeat heredes quos pater sibi constituit si ꝛ adierint hereditatem. Si autem moritur post tempora pubertatis: tunc aut mater est in medio et obliquatur matris fauore in bonis militis tantum. quia fideicōmissaria non trahitur ad bona impuberis vt. ṡ. dixi ꝛ probatur. ℈. e. l. coheredi. §. cum filie. ṽ. nec fideicommissario ꝛ ideo mater succedit: ꝛ bona que fuerunt militis restituit cum retentione quarte. ꝛ ita loquitur. l. precibus. ad fi. Aut nō est mater in medio ꝛ tunc valet iure directo. Sed in his tantum bonis q̄ ex voluntate militis obuenerunt. vt. ℈. e. l. centurio. ij. respon. ꝛ de testamento militis. l. miles etiam his. Si autem fiat a pagano dic ꝙ si per verba fideicōmissaria vt dicat rogo restituat si decesserit infra pubertatē tūc certū est eā fideicōmissariam vt. ℈. e. l. coheredi. §. cum filie. ver. ꝙ si heredem. Aut dixit rogo restituat quandocunꝗ decesserit. ꝛ tunc est omni tempore fideicommissaria: quia verbum rogo ꝛ verbum restituat sunt obliqua ꝛ non directa. vt dicto. §. cum filie. versi. nec aliud seruandum. aut dicit quando decesserit talem substituo: vel si decesserit infra. xxv. annos similiter vel sine liberis talem substituo ad fideicommissariam trahitur vt. C. de institu. et substitu. l. generaliter. §. fin. ꝛ quia tali interpretatione facta res omni tempore potest valere ꝛ ideo ꝛc. Aut dicit si decesserit infra xxv. annos vel sine liberis talis sit heres: ꝛ tunc videtur veritas quod infra pubertatem valeat iure directo: ꝛ trahatur ad omnia bona impuberis restat quod de directa loquatur. Et non fideicommissaria non trahitur ad alia bona quā a substituente quesita. vt dicto. §. cum filie. ibi neꝗ fideicommissario ꝛc. ꝛ dictum est supra lꝫ glo. cōtrarium dicat in. l. precibus circa premissum casum post pubertatem vero nullo iure vt ℈. e. l. verbis ciuilibus. ꝛ. l. in pupillari etate vel post talem substituo. et tunc in pupillari etate valet vt pupillaris directa post vero valet vt fideicommissaria: nam cum verbum substituo possit trahi ad directam vt. ℈. codem. l. iam hoc

¶ Matris fauore obliquatur compendiosa.

¶ Per fideicōmissariam succedit tm̄ mō in bonis testātis non aūt in bonis pupilli.

iure et ad fideicommissariam vt dicta.l.generaliter alternatio ꝛ distinctio temporum operatur ꝙ eo tempore quo potest valere vt directa trahatur ad directam: et eo tempore quo non potest valere iure directo trahatur ad fideicommissarium sic et al's distinctio temporum et modorum substituendi varias species ꝛ varios effectus substitutionis inducit vt.ꝫ.e.l.cuꝫ ex filio.§.filio.ꝛ.l.ex facto.§.Item q̃ro alio mõ põt sine ꝯpẽdiosa ꝓprie ꝛ stricte vt sic p se distincta species substitutiõis directe naturã ꝓpriã hñs:ꝛ pupilla.ꝛ fideicõmissarie cõditionẽ non retinẽs:eo ei casu quo ponimus in milite ꝛ pagano eã directo valẽ infra pupillar.eta.nõ hꝫ locũ ꝓpriũ distinctũ a pupillari qd ptꝫ q2 ad oĩa bona trahitur sicut ꝛ pupillaris vt.ꝫ.e.l.centurio.ij.rñ.Item ꝛ in alijs casibus in qbus eã valere dicimus iure fideicõmis.infra pubertatẽ vel post nõ hꝫ naturã directe sed fideicõmissarie qd ptꝫ q2 p eã directo nõ succedit:sed fit restitutio p manũ alterius detracta quarta vt.d.l.cũ precibus i fi.C.e.ꝛ dicta.l.coheredi.§.cum filie.ij.rñ.vno ergo casu habet naturã ꝓpriam ꝛ distinctã a pupillari ꝛ fideicõmissaria h̃ est cũ fit a milite:nec est in medio mater tũc eñi valet post pupillareꝫ etatem ꝛ directo ꝛ trahitur ad oĩa bona substituẽtis tm̃ et ꝓ h̃ qd valet post pubertatẽ patet eã differre a pupillari q̃ vltra pubertatẽ nullo mõ extenditur.vt.ꝫ.e.l.in pupillari.Itẽ per h̃ ꝙ trahitur ad bona substituẽtis tantũ.vt.d.l.milites et ꝫ.de testõ militari ꝛ.l.centurio.naꝫ pupillaris ad oĩa trahitur vt.ꝫ.e.l.sed si plures.§.ad substitutos.Item ꝓ hoc ꝙ succedit ex ea directo non p restitutionẽ alterius ꝛ p ꝯsequens non est locus detractioni quare ptꝫ eam differre a fideicõmissaria:et isto mõ sumpta cadit in milite tm̃ vt.ꝫ.e.l.cẽturio in fi.ꝛ de hoc loqtur glo. rubrice huius ti.di.s.oppositione Cy.dicit se confiteri ꝑdicta vera q2 cũ pupillus efficit pubes ꝯtinet directã et specialẽ priuilegio militis:tñ in alijs tẽporib⁹ ante pubertatẽ ꝯtinet duas cõmunes ꝭm Ja.de ra.vnã vulgarẽ:aliã pupillarem.ꝛ sic est specialis ꝛ indistincte nature: tũc demũ cum fit a milite impuberi eo facto pubere: cum fit a principio puberi a milite si sit mater in medio vel non: q2 tũc etiam semp valeret iure directo vt no.in gl.magna i dicta.l.ꝑcibus.C.ibi vbi ergo puberi ꝛc.Et ꝓbatur.C.de testõ militis.l.in testõ in fi.ꝛ trahitur ad bona militis.l.miles ita.§.exheredato.ꝛ de hac etiã potest intelligi.d.l.cẽturio in fi.ꝛ dicta glo.rubrice hui⁹ tit.ꝛ ideo ipse Cy.ꝭm ipm̃ Jac.de ra.aliqualiter plenius distinguit:aut fit puberi:aut impuberi.si puberi:aut a milite:aut a pagano. si a milite ꝯtinet duas substitutiões de iure cõi vnã.s.vulgarẽ si heres nõ erit aliã iure militari si heres erit ꝛ decesserit:quia miles põt etiã maiori directo substituere vt.d.l.milites etiam his.ꝫ.de testõ mili.si a pagano tũc ꝯtinet vnã vulgarem directam de iure cõi.ꝛ aliã fideicõmissariaꝫ:q2 paganus nõ potest substituere directo puberi:sed p fideicõmissariũ.vt.ꝫ.ad treb.l.ex facto.in pñ.ꝛ.l.q filium.ꝛ not.ꝫ.e.l.verbis ciuilibus.Ja.tñ predictus dicit ꝙ directa verba nunq̃ obligantur.sed veri⁹ est ꝙ dixi.s.ꝙ qñ verba directa non possunt operari rõne minus sufficiẽtis volũtatis vel rõe ꝑsone cui fit obliquãtur vt.d.l.ex facto.ꝛ.l.sceuola.ꝫ.ad trebel.ꝛ est rõ q2 in codicillis solã nudã volũtatẽ inspicim⁹ ar.ꝫ.de leg.iij.l.nutu ꝛ q2 cũ fit puberi p ṽba directa nõ hꝫ casuꝫ i q̃ saluet directa ꝗ saluet fideicõmissaria vt volũtas testatoris ex toto nõ peat ar.C.de le.l.cũ alienã ꝫ.de leg.iij.l.liberoꝝ.§.qd tñ cassius ꝛ de fundo instructo.l.fundus qui locatus q̃.ll. optime faciũt ad saluãdũ dictã gl.q̃ est i l.verbis ciuilibus ꝛ ꝓ hoc.ꝫ.ad trebel.l.heredibus.§.titius.si aũt fiat impuberi:aut non põt substitues substituere pupillarẽ vt q2 non hꝫ in ptãte ꝙ est opus vt.ꝫ.e.l.ij.ꝛ tũc ꝯtinet duas vnã vulgarẽ aliã fideicõmissariã ar.dicte.l.ex facto.ꝛ.l.q filiũ ꝫ.ad trebel.aut põt pupillariter substituere.Et tunc aut fit in codicillis:aut in testõ si in codicillis siue p ṽba directa sine obliqua semp est fideicõmissaria vt.d.l.sceuola.ꝫ.ad trebel.si in testamẽto aut a milite aut a pagano.si a milite:ꝛ p verba directa aut mr̃ est in medio aut nõ:si ẽ i medio ꝯtinet tres vulgarẽ pupillarẽ ꝛ fideicõmissariã:si ẽ in medio ꝯtinet duas.s.vulgarẽ ꝛ pupillarẽ d iure cõi.ꝛ aliã ꝯtinet directã nõ fideicõmissariã iure sp̃ali ꝛ militari.ꝛ sic fauet matri qñ ẽ i medio vt directa obliquatur eius fauore ꝛ intellige matrẽ vxorẽ testatoris ꝭm ipsuꝫ Ja.si fiat a pagano:aut fit p verba directa ꝛ tũc aut adijcit si ne liberis aut non ꝙ dic vt in glo.d.l.precibus. aut per verba cõmunia vt per verbum substituo.ꝛ tũc est omni tẽpore fideicõmissaria ꝙ concedit Jaco.predictus:sed dicit ꝙ habet i se vulgarem ne legata pereant filio non adeunte ar.l.quotiens. de rebus dubijs.¶ Quidam tamen contra ne verbum semel sumptum accipiatur equiuoce vt.s.satis est dictum Cy.Dominus Pet.de cũctis doctor bonoñ.predictam questionem disputauit an in compendiosa contineatur seu includat vulgaris ꝛ post multa allegata ꝓ et contra quorũ tamen effectus satis colligi potest ex supra scriptis soluẽdo tenuit qd cõpẽdiosa facta puberi ꝛ impuberi a milite verbis directis includant vulgarẽ vsq̃ ad tempora pubertatꝫ vsq̃ ad que tempora valet iure directo vt fit vsq̃ ad illa tempora includitur tacita pupillaris ita etiam tacita vulgaꝫ vltra ṽo tempora pubertatis quando mater est in medio non includitur tacita vulgaris cum ex tunc fit fideicõmissaria in qua includi nõ potest aliqua directa.s.vulgaris vel pupillaris ar.ꝫ.e.l.coheredi.§.cum filie.Si ṽo sit facta a pagano ex verbis directis.Et tunc includatur tacita vulgaris sicut ꝛ pupillaris cum valeat iure directo vsq̃ ad tempora pubertatis:ꝛ vltra nil capiat substitutus.vt no.in dicta.l.precibus.ꝛ.ꝫ.e.l.centurio.si ṽo per verbũ substituo sit facta compendiosa a pagano:tunc nõ includatur tacita vulgaris:quia nec tacita pupillaris cum omni tempore sit fideicõmissaria ar.dicte.l.coheredi.§.cum filie.ij.rñ.nam verbum substituo in dubio trahitur ad fideicõmissarium.vt res valeat vt no.in dicta.l.precibus.ꝛ.l.centurio.¶ Sed si ꝓcederent verba directa que sunt apta ad vulgarem.s.si heres non erit vel ad pupillarem vt si heres erit ꝛ in pupillari etate decesserit illum substituo:tunc semper erit directa substitutio quia cũ verbum substituo sit cõmune ad directam ꝛ obliquã:tunc recipit illam interpretationem quã patiuntur verba directa substitutionis cui applicatur sicut dicitur de act.ꝑscrip.ver.que est bone fidei quando apponitur cõtractui bone fidei al's est stricti iuris vt institu.de act.§.actionem.nam incertis non est locus coniecturis.vt.ꝫ.de ver.obli.l.continuus.§.illud nam cũ videatur voluisse facere directam per illa verba si heres non erit vel erit.et verbo substituo qd adaptatur ad directam erit directa:nam ratione precedẽtium vel sequẽtium nõ mutatur significatio verbi.vt.ꝫ.de penu lega.l.nam ꝙ ꝛ de ṽ.signi.l.si cum tibi fundum.Et hanc etiã opi.sequitur Odofr.in lec.l.precibus.Guil.de acu.dicit aut est talis sub qua comprehẽditur pupillaris:vt q2 est pupillus.ꝛ tunc etiam subintelligatur vulgaris.vt.ꝫ.e.l.iam h̃ iure:aut non ꝯtinet pupillaris:vt q2 fit puberi.Et tunc aut verba sunt mere obliqua.et non subintelligitur Immo expirat si non adeatur hereditas.ꝫ.ad trebel.l.ille a quo.§.si de testamento.ꝛ quia vulgaris est directa:fideicõmissaria obliqua.ꝛ sic contraria.et ideo non concurrunt vt.ꝫ.de verb.sign.l.hec verba cũ obliqua nõ possunt trahi ad directam vt.ꝫ.de testamento militis.l.querebatur vt ꝫ.e.l.coheredi.§.ij.nisi in casu speciali.ꝫ.de fideicõmis.l.antonius.aut verba sunt mere directa vt talis sit heres tunc si institutus non adeat substitutus admitteretur:quia talia verba possunt trahi ad vulgarem.C.de her.insti.l.fi.ꝫ.e.l.lutius.ideꝫ in verbo substituo:qd est aptum ad directam:sed videtur contraria:q2 dictum est directam ꝛ fideicõmissariam non concurrere modo autẽ conceditur immo vulgaris videtur magis cõtraria cum locũ habeat in casu non adite.¶ Sed ipse dicit ꝙ in casu de quo agitur.s.est ratio: quia verba poterant valere directo:ꝛ ideo non debebant trahi ad fideicõmissariũ vt.ꝫ.e.l.verbis ciuilibus.ꝛ sic semper erit contrarietas.Sꝫ hic vno casu est directa.s.in casu non adite in alio fideicõmissaria.s.in casu adite.¶ Sed an sub cõpẽdiosa contineatur exemplaris†

An i substitutione cõpẽdiosa ꝯtineatur exemplaris.

87 dic si queras de exemplaria rõ fideicõmissarie dic vt supra dictum est de pupillari ꝛ fideicõmissaria.Si autẽ queras de exẽplari respectu directe dic ꝙ sẽp valet iure pupillari.ꝛ hoc q2 vtraq̃ est directa vt ꝓbatur.ꝫ.e.l.cẽturio.Guil.¶ Ulterius querit Dy.quid si testator dicat filium impuberem instituo et quandocuq̃ decesserit talem substituo vulgariter pupillariter ꝛ per fideicõmissarium.¶ Uidetur prima facie ꝙ cũ verba copulatiua ponantur voluerit testator omnia simul concipere:quia copulatiua exigit concursum omnium copulatiuorum vt.ꝫ.de condi.insti.l.si heredi plures.ꝛ de ver.obli.l.si ita quis:sed hoc est impossibile quia directa et fideicommissaria in easdem personas respectu earũdem rerũ et eodem tempore non possunt concurrere tanq̃ cõtrarie:quia ex vna p directũ ex alia per obliquum ꝛ per restitutum alterius succeditur ar.C.de codicil.l.fi.immo si quo casu concurrerent altera deberet eligi et ex ea succedi non vtramq̃ amplecti:et ita intelligitur.ꝫ.ad trebel.l.recusare.§.titius.dicas ergo ꝭm Dyñ.ꝛ Cy.in dicta.l.precibus ꝙ cum verbum substituo sit aptum ad vulgarẽ et pupillarẽ vt.ꝫ.e.l.iam hoc iure et fideicommissariam.vt.C.de institut.et substitu.l.generaliter.§.fi.ad hoc vt singula verba per substituentem prolata ministerium importent:quod si moritur anteq̃ adeat habeat locuꝫ vulgaris expressa separata a pupillari.si post aditam pubertate m habeat locũ pupillaris expressa separata a vulgari si post pubertateꝫ habeat locũ fideicõmis.ꝛ h̃ opet exp̃ssio ꝛ sepata ꝓ latio modorũ substituendi

Qñ testator filio ipubere instituto dicitꝫ qñcũq̃ decesserit taleꝫ substituo vulgariter pupillariter ꝛ p fidei cõmissariuꝫ.

Copulatiua ꝯiũgit seu exigit cursuꝫ omniũ copulatiuorum.

substituendi.ar.j.e.l.qui plures liberos.⁊.l.cũ ex filio.§.filio.⁊ l.ex facto.§.itē quero.⁊.l.si ita quis.nec mirum si ex coniectura verboꝝ voluntatis defuncti verbum substituo ad tp̄s trahat̄ ad directam.⁊ post tp̄s assumat fideicōmissariã cũ huius verbi significatio vtriq꞉ ꝯueniat.qꝛ ⁊ al's hoc ꝯtingit ex voluntate testatoris ꝙ verbũ ꝓlatũ ad tp̄s continet ꝓpriã significationē ⁊ post tp̄s assumit impropriã.vt.j.de ꝯdi.⁊ demon.l.pater seuerinã.§.ꝯditionũ.Dy.Et ꝙ talia tp̄a separati intelligãtur si simul esse nō possunt.facit.j.de vsufruc.l.si titio.de leg.ij.l.cum pater.§.pe.⁊ ad trebel.l.heredes.§.fi.⁊ hic opat̄ ꝯiectura dispositionis testãtis vt valeat ad ar.ꝯtraria.Rñ.naꝫ dico ꝙ ꝯiũcta resoluitur in disiunctã cũ inter incōpassibilia ponit̄ vt.j.de vsufr.le.l.titio fundus.⁊ de ma.testa.l.si quis seruo.Et ꝯsueuit dici.C.de codicil.l.fi.⁊ hoc placet.Sed ƀm Jac.de are.idē esset in milite ꝓpter verbũ qñcũq꞉ ꝙ dicit esse distributiuũ vt dixi.s̄.scd̄a pri.q̄ōne circa prin.ver.hãc etiã opi.sequi videt̄ Ja.de are.vt in dubio voluntateꝫ militis interpretemur scd̄m ius cōe.vt.C.de testa.mili.l.q̄p q̄p.⁊ sic ƀm eum nullum est priuilegium militis in.l.precibus.sed tota intelligitur ƀm ius cōmune.qd̄ tñ alij reprobant vt.s̄.dixi.⁊ plenius de hoc dixi in dicta l.precibus.

¶ Cōiũcta resoluit in disiunctã cũ inter incōpassibilia ponit̄.

¶ Itē querit Dy.vtrum substituo facta in codicil.de qua loquitur.l.sceuola.j.ad trebel.valeat etiã post tp̄a pubertatis vt fideicōmissaria.Et dicit ꝙ non per.l.j.de leg.j.l.si fundum.per fideicōmissariã.§.fi.⁊.l.se.⁊ per hoc dicit notabiliter dici.d.l.sceuola.vt pater qui ab intestato pupillo successit ⁊c.Dy.⁊ de hoc dixi.s̄.in expositionibus.ver.item op.ꝙ compendiosa possit fieri a pagano.Ray.dicit verba Dy.fore vera qñ substitutio fuit facta per verba mere directa.qꝛ tunc post pubertateꝫ non valet.vt.j.e.l.verbis ciuilibus.Si aũt facta foret per verbum cōe substituo tunc dicit valere vt fideicōmissaria.etiam post tempora pubertatis cum omni tp̄e valere possit vt fideicōmissaria.Et sic ratio inter primum ⁊ scd̄m casum qꝛ in primo casu obliquatur iure speciali cuꝫ directa in codicil.fieri non possit vt pꝫ in textu.d.l.sceuola.In secũdo vero casu substitutio valet iure cōi.⁊ ius cōe potentius est q̄p speciale.vt.j.d testa.mili.l.eius miles.§.militia.⁊ in aut.de non ali.§.qꝛ vero.

¶ Utrũ substitutio facta in codicillis de qua in.l.sceuola.ad trebel.valeat post tēpora pubertatis vt fideicōmissaria.

¶ Item quero vtrum substitutio de qua loquit̄.d.l.sceuola.trahatur ad bona filij.⁊ videt̄ ꝙ nō.vt.j.e.l.coheredi.§.cum filie.⁊ pro hoc.l.centurio.in fi.⁊ vide.j.in materia fideicommissarie.ver.item quero an in fideicommissaria.tu dic contra qꝛ expressum est in.d.l.sceuola.in fi.Et ad.§.cũ filie.ver.nec fideicōmissario.rñ.ꝙ ibi fuerunt verba mere obliqua in.l.sceuola.mere directa ƀm veram opi.quam.s̄.tenui ad.l.centurio.rñ.ꝙ ibi loquitur post tēpora pubertatis.sed.l.sceuola.⁊ qd̄ nostra loquitur infra dicta tempora.

¶ Utrũ substitutio de q̄ in.l.sceuola.ad trebe.trahat̄ ab bona filij.

¶ Itē querit Dy.si compēdiosa fiat in eos qui sunt in diuersis gradibus constituti an vocabuntur ad substitutionē ex ordine graduuꝫ quo forent ab intestato successuri an nō seruato ordine gradus qd̄ admittantur.sed ordine graduum videtur qꝛ operatur coniũctio verbalis facta ab hoīe.Idē qd̄ operatur legalis que fit a lege,probatur.s̄.de here.insti.l.cum in testamēto.⁊.j.e.l.coheredi.§.qui discretas.et hanc sequebatur Dy.per ipsum.§.Old.tenebat contrarium ꝙ vocentur ordine non inspecto ⁊ probabat per eandē.l.coheredi.§.qui patrē.ibi propter specialē ⁊c.igitur vbi deesset specialis prouisio secus esset.¶ Ad ar.in contrarium rñdet per l.⁊ proculo.j.de leg.ij.ad.§.qui discretas.rñdet ꝙ loquitur in coniũctione facta ab hoīe.⁊.§.qui patris in coniũctione facta a lege in quibus multuꝫ interest.sed qui vellet tenere Dy.opi.posset dicere ꝙ licet in.§.qui patrem.in compendiosa substitutione habeant prelationē patris propter specialē prouisioneꝫ.non tñ dicit ꝙ in generali habeat similē prelationē.ipse tñ ol.tenet opi.contrariã.⁊ similis qd̄ est.s̄.in materia breuiloque.x.xvj.querit Dy.

¶ Qñ cōpendiosa fit per sonis in diuersis gradibus ꝯstitutis.an vocēt ad substitutōeꝫ ex ordie graduũ quo successissent ab intestato.

¶ Ulterius quero qualis sit illa substitutio filiũ meũ instituo ⁊ quãtūcũq꞉ decesserit sine liberis.per qd̄ innuit testatorē in pupillari etate voluisse substituere.sed solum in tempus pubertatis quo posset habere filios.qꝛ eo tp̄e proprie dicitur sine liberis decedere.ar.j.de suis ⁊ legiti.here.l.j.⁊ s̄.in prin.⁊.s̄.qui petant tutorē.l.credendũ.§.j.ver.si vero maritus.⁊ ibi no.sed pro illo tempore non pōt esse nisi fideicōmissaria.vt.j.e.l.in pupillari.ergo talis est pro primo tempore ante pubertatem.Dy.Mar.sil.vltramontani ⁊ cōiter moderni tenent contrarium per precalle.c.si pater.extra de testamētis.li.vj.Et videtur casus contra glo.j.e.l.cēturio.nam ibi dicitur ꝙ substitutus admittitur ad bona filij qd̄ nō esset si esset fideicommissaria.Et tamē ibi dicit textus qd̄ procedit iure communi.Et si dicatur ꝙ testator cogitauit etiam de tēpore futuro.i.post pubertatem fateor sed in vanum cogitauit.qꝛ verba directa que protulit hic non patiuntur sicut ⁊ al's dicitur.j.de condi.insti.l.quidã in suo.¶ Dñs Ja.de bel.tenet opi.gl.in.d.l.centurio.non dicit ꝙ illa substitutio sit directa de iure communi.sed dicit ꝙ propria bona filij capit substitutus de iure communi.q.d.substitutio est directa in milite.⁊ de iure cōmuni de natura substitutionis facte impuberi est ꝙ veniant omnia bona patris ⁊ filij.insti.de pupil.substi.in prin.est eñ ƀm eum similitudo quo ad genꝰ nō quo ad substitutionis speciem.¶ Preterea dicit ipse in.l.centurio.est vna substitutio pro omni tempore.s.directa.sed si in pagano eēt directa nō teneret nisi vsq꞉ ad tempora pubertatis.vt.j.e.l.in pupillari.⁊.l.verbis ciuilibus qd̄ esset expresse contra mentem testantis.Item licet dicatur in.d.l.centurio ꝙ miles possit facere directam substitutionem etiam puberi non sequitur qd̄ licet sit directa in milite sit directa etiam in pagano.Itē non sequitur ꝙ si substitutus capiat propria bona filij iure communi ꝙ propterea dicta substitutio directis verbis concepta in pagano debeat esse directa.tamen qꝛ in milite est vna directa pro omni tempore.qd̄ in pagano esse non pōt.vt ex superioribus patet tamen qꝛ equiparatio sit solum ad bona in.l.centurio.non quo ad speciem substitutionis.¶ Sed contra p̄dicta Ja.instatur ꝙ vltra tempora pubertatis in pagano nullo iure valeat.vt.d.l.verbis.⁊.l.in pupillari.j.e.sed ipse respondet ꝙ ibi nullum verbũ fuit aptũ ad fideicommissariam hic sic.s.verbum sine liberis.Item contra eum op.de dicto.c.si pater.extra de testi.lib.vj.cum ibi not.Sed ipse fatetur ꝙ opi.Dy.⁊ sequacium approbata est iure canonico per ipsum capitulum de testamētis.de iure ciuili dicit eam non esse veram.pro eo facit.d.l.pater seuerinam.§.conditionum.⁊.d.l.credendum.§.j.ver.si vero.s̄.qui petant tuto.¶ Ray.tenet cuꝫ Dy.per.l.centurio.vbi videt̄ casus vt in pagano infra tp̄a pubertatis talis substitutio sit pupillaris.post ea nullo iure valeat.⁊ hoc etiam tenet Guid.de acu.qd̄ pꝫ.qꝛ ipsa.l.centurio.in fi.facit dr̄iam inter militem ⁊ paganum solũ in hoc ꝙ ex priuilegio militari veniunt patris bona post tempora pubertatis.ergo innuit inter militem et paganum infra tempora pubertatis nullam esse differentiam.⁊ hic esset proprius intellectus.l.centurio.Et hoc sic probat vbi testator fecit hanc substitutionem per verba mere directa videtur velle substitutum heredem esse sed si dicamus hanc fideicommissariaꝫ non erit heres sed habebitur loco heredis.s̄.ꝙ cum eo.ꝙ fideius.⁊ insti.de fideicō.here.§.restituta contra mentem testantis.Scd̄o sic quelibet substitutio debet in dubio directa iudicari.vt.C.de here.insti.l.fi.⁊.j.e.l.verbis ciuilibus.quanto magis in casu nostro vbi verba sunt mere directa substitutionē directã iudicare debemus.Tertio probat sic dispositio legis ⁊ testatoris equiparant̄ in aut.de nup.§.disponat.colla.iiij.⁊.j.de ver.sig.l.verbis.sed prouisio legis in dubio debet trahi ad casum magis necessarium.j.de ventre inspici.l.j.§.quid ergo.⁊ de carbo.edicto.l.qd̄ labeo.ergo idem in prouisione testatoris.sed nemo dubitat ꝙ directa est prouisio magis necessaria cuꝫ per eã prouideatur ne filius intestatus decedat.ergo ad omnia bona trahatur patris ⁊ filij.per fideicommissariam aũt soli testatori prouidetur cuius solius bona veniunt.vt.j.e.l.coheredi.§.cuꝫ filie.ergo substitutionem directam non fideicommissariã indicare debemus.nec ob.ꝙ verba sine liberis sint verba fideicōmissarie quasi substitutionis effectus impubertatis tempus videatur esse collatum.hoc enim est falsum duplici ratione qꝛ si esset verum qꝛ substitutionis effectus esset in tempus pubertatis collatũ.tũc sequeretur ꝙ infra tempus pubertatis nullo iure valēt contra deum ⁊ mundum ⁊ testatoris mentē ⁊ verba.Scd̄o probat̄ fecisse ista verba sine liberis institutione facta fideicommis.post mortem suam tacitã intelliguntur.vt.C.de fideicō.l.cum acutissimi.⁊.j.de condi.⁊ demon.l.cum auus.cum si.ergo eorum expressio nihil debet operari vt alteraret substitutionis naturam.j.de condi.⁊ demon.l.aliqñ.⁊.C.de fideiuss.l.non recte.de reg.iur.expressa ⁊ plene dicam.j.de lega.j.l.hec verba.Nec ob.l.credendum.§.hic aũt mater.ver.si vero maritus qui petant tuto.⁊ que est.s̄.alle.qꝛ ibi fuerunt verba mere obliqua.⁊ ideo semper est fideicommissaria vt.s̄.dixi hic mere directa.⁊ sic si esset fideicommissaria esset contra mentem testãtis ⁊ verba vt predictum est.nec ob.qd̄ videatur voluisse eã valere post pubertatem.qꝛ rñ.qd̄ non potuit per talia verba directa mere.vt.l.centurio.¶ Procedo vlterius ⁊ q̄ro quid sit puberi fiat hec substitutio per verba mere directa nunquid vt fideicommissaria valebit.glo.dicit ꝙ non insti.de pupilla.substitu.§.extraneo.Ja.de are.Idem Dy.⁊ vltramontani dicũt ꝙ licet non sit directa est tamen fideicommissaria per.l.sceuola.j.ad trebel.⁊ de leg.iij.l.cum quis decedens.§.seia.⁊ ita tenet gl.j.e.l.verbis ciuilibus.de hoc latius dixi.s̄.indistin.Dyn.⁊ Cy.vbi tractatum est de effectu huius substitutionis.⁊ hec de cōpendiosa sufficiant.¶ Sed qꝛ testatores sepe vtunt̄ alijs ver

¶ Qualis sit illa substitutio filiũ instituo ⁊ qñcũq꞉ decesserit sine liberis.

¶ In fideicōmissaria veniunt tm̄ bona testōris.

Albericus super prima parte Infortiati.

bis ꝛ formis in substituendo que non possunt dici ꝓprie de formis predictis. sed reducibiles sunt ad eas aliquas subijciam quas vidi de facto. ꝛ de eis apud peritos dubitari ꝓmittendo quādā quā ponit Ray. fuisse de facto in ciuitate cesene que talis est. pater tres filios in testamēto heredes instituit ꝛ eos inuicem substituit si quis eoꝝ sine liberis moriatur. Itē ipsoꝝ filiorum ꝛ filioꝝ filios si sine liberis decesserint inuicem substituit. tres erant filij tempore mortis testatoris postea vnus decessit sine liberis alijs superstitibus ita ꝙ in eius persona locum habuit substitutio. deinde alius decessit superstitibus filijs conceptis post mortē primi testatoris. deinde alter similiter. postea vnus ex his liberis decesserit sine liberis superstitibus liberis alterius. ꝛ etiam matre sua. ¶ Modo queritur nunquid isti liberi possint alteri ex substitutione tali aliquo modo succedere. Ja. de bel. ꝯsuluit ꝙ sic iure fideicōmissarij. Richar. malūbre. ꝙ non. tali ratione isti liberi ꝯcepti post mortē testatoris sunt protinus extranei. vt. ꝫ. vnde cognati. l. j. §. si quis proximior. ergo cuꝫ per testatorē non fuerint in aliquo honorati per fideicōmissariuꝫ onerari non possunt. vt. C. de fideicō. l. ab eo. cū simi. ¶ Preterea licet hereditas postea ad eum peruenit hoc contingit non iudicio testatoris. vt. ꝫ. de leg. iii. l. si sic. §. sic aūt. ꝛ. l. fina. e. ti. in prin. Ray. discutiēdo que opi. sit verior arguit ꝓ dño Jac. qꝛ isti sunt heredes testantis ꝛ heres heredis ꝛc. vt. C. de here. insti. l. fi. ꝛ. ꝫ. de ver. sig. l. sciendum. Sed istud non ob. qꝛ h̄ ex dispositione testantis non procedit. arg. ꝭ. de inoffi. testa. l. si is. §. fi. Et de his qui. vt indig. l. post legatum. §. qui accusauit. ꝛ pro hoc de peti. here. l. iij. Preterea hoc fuit a casu vt. ꝭ. dixi. ꝛ ar. ꝫ. de leg. iij. l. fi. in prin. ꝛ ad. l. fal. l. qui fundū. §. qui filios. ꝗ iura faciunt pro opi. do. Richar. Sed pro dño Jaco. videtur casus. ꝫ. e. l. iij. ver. plane posthumis. Sed nō ob. qꝛ ibi loquitur in directa que est prouisio. hic in fideicōmissaria que est grauamen. ar. C. de inoffic. testa. l. qm̄ in prioribus. ꝛ. l. ex tribus. ꝛ qđ ibi no. que etiam directa his posthumis fieri non posset hoc casu qñ non sunt recasuri in ꝑtātem substituentis vt. d. §. plane posthumis. Item pro dño Ja. videtur. ꝭ. de here. insti. l. cuꝫ in testamēto. §. hec verba. ꝛ. l. si pater. e. ti. Sed nō ob. qꝛ ibi in institutis primo gradu in quibus substitutio breuiloqua ïcludit institutionē ne testm̄ vitietꝛ. que ratio hic cessat ï substitutis cū instituti in primo gradu habeant bona ex expressa voluntate testātis. hi non. Sed certe cū quelibet substitutio sit conditionalis institutio. vt. ꝫ. ad. l. fal. l. in ratione. §. si filio. satis dici posset ꝫm Ray. opi. do. Ja. fore veram per iura per eum allegata. Et ad contraria pōt responderi ꝙ satis videntur instituti ex tacita voluntate defuncti. Et ideo merito potuerunt onerari. ꝛ ita tenuit ipse Ray. ꝛ scripsit. d. l. centurio. ꝫ. eo. postea mutauit opi. ꝛ dixit ꝙ ista substitutio fuit facta liberis institutis. ꝛ valet quasi hec substitutio fuerit ꝯcepta sub duplici ꝯditione alternatiua arg. speciali. l. lucius. de here. insti. ꝛ. l. pōt quis. ꝛ. l. a quo gradu. ꝫ. e. ti. sed si talis substitutio facta fuit nepotibꝰ non insti. nō valet ar. legum allegatarum per ipsum dñm Richar. Si vero dixit testatorē substituo nec dixit liberis institutis nec nepotibus in dubio videtur facta substitutio primis vt dispositio valeat ꝛ nō pereat ar. ꝫ. de leg. iij. l. titia testō. cum si. Et ad trebel. l. cogi. in prin. Et pro hoc faciunt allegata. ꝫ. scđa qōne. ver. itē quero. ¶ Sed contra opi. ꝙ substitutio valeat etiam si fiat nepotibus nō institutis. vnde videtur obstare. ꝫ. de leg. iij. l. j. §. sciendū. ibi inferioris. ergo ꝛc. Sed rñ. vt ibi dixi qꝛ intelligo inferiores qui nobis sunt immediate successuri. ne ob. e. ti. l. si sic. super ius allegata. ꝛ predicta probantur expresse de leg. j. l. si fundum. per fideicō. §. fi. ꝛ. l. se. Item mouet Cy. in. l. precibus. talem questionē. Et dicit fuisse Hug. in indissolubilibus suis. Ecce testator instituit filium ꝛ dixit sibi substituo. an hec substitutio contineat plures substitutiones vel vnā tm̄. Et dicit ꝙ Hug. determinat ꝙ sit vulgaris ꝛ si fiat impuberi continebit tacitā pupillarem que matreꝫ nō excluderet. Si aūt fiat puberi contineat solam vulgarem. hoc idē sentit Ja. de are. dicens ꝙ qñ indeterminate fit substitutio. i. sine temporis determinatione tunc credit factam esse vulgarem. vt. C. de here. insti. l. fi. Et hoc etiam colligi pōt ex his que dicta sunt. ꝭ. in qōne vbi queritur qs sit effectus huius substitutionis. ¶ Iteꝫ quero subtilem qōnem que mihi occurrit mediolañ. de magna hereditate. ¶ Quidam nobilis de parentela de petrasancta instituit filium suum impuberem ꝛ ei substituit vulgariter pupillariter ꝛ ꝑ fideicōmissariam quēdā dñꝫ Jo. fratrē ipsius testōris ex vtroqꝫ parente ꝯiunctuꝫ. ꝛ si ille filius suus decederet relictis solis filiabus ꝙ deberent dotari in certa quantitate ꝛ residuuꝫ remaneret substituto. ꝛ si ille frater substitutus decederet sine heredibus masculis legitimis eideꝫ substituit quatuor alios fratres suos ex patre tantuꝫ coniunctos accidit ꝙ filius

¶ De tribꝰ filijs institutis ꝛ inuiceꝫ substitutis si qs eoꝝ sine liberꝫ moreretꝛ itē ipsoꝝ filiorū ꝛ filioꝝ filios si sine liberis decesserint inuicē substituuntꝛ.

¶ Liberi ꝯcepti post mortē aui sunt ꝓtinus extranei auo.

¶ Fideicōmissaria est grauamen.

¶ Directa sb̄stituto fieri nō pōt posthumis q nō sunt recasuri in ꝑtāte testantis.

¶ Qñ testōr instituit filiū ꝛ dixit sibi substituo. an h̄ substitutio ꝯtineat plꝛes substitutiones.

¶ Nota pulcherrimam qōnē ꝛ quotidianā.

decessit impubes ꝛ substitutus eideꝫ postea decessit relictis nepotibus ex filiabus tantum. s. ex vna predefuncta ꝛ alijs duabus viuentibus. dubitabatur an esset locus substitutioni fratrum. an vero tales nepotes ex filiabus eos a substitutione excluderent. Et ꝙ nepotes excluderent substitutos prima facie videbatur casus. ff. ad trebel. l. ex facto. §. fi. ꝛ. C. de condi. inser. l. j. sed subtilius qōneꝫ declaremus. Et prope nepotem adduci pōt. qꝛ testator indistincte dixit sine heredibus masculis nō distincto essent sui vel extranei. nam ꝛ heres extraneus dicitur heres. vt. C. de here. insti. l. extraneum. ex quo ergo verbum heredis in masculum indistincte ꝓtulit non distincta qualitate heredis hoc videtꝛ mente gessisse. ff. de excu. tuto. l. ex his. ꝛ de rebus du. l. in ambiguo. ꝛ maxime ꝙ in testamētis plenior fit interpretatio. ff. de reg. iur. l. in testamētis. ꝛ qꝛ talis interpretatio fideicommissariū valere suadet de reb. du. l. quotiēs. ꝛ ad treb. l. tege. ij. rñ. ꝛ qꝛ verba taliter indefinite prolata talē indefinitū presupponunt intellectum. de leg. iij. l. nō aliter. ꝛ. l. ille aut ille. §. cum in verbis. Itē pro ista parte adhuc arguo sic. Certū est ꝙ voluntas testatoris cōi ratione ꝛ veritate interpretātur. ff. de leg. j. l. si seruus plurium. §. fi. de condi. ꝛ demon. l. cuꝫ auus. ꝛ. C. de fideicō. l. cum acutissimi. Itē certuꝫ est ꝙ superioribus parentibus per vtrāqꝫ lineam tam masculinam ꝙ̄ femininaꝫ equalis debetur pietas lꝫ inequalis sit eoꝝ ꝑtās. ff. de cura. furio. l. furiose matris. ꝛ. C. ad tertul. aut. defuncto. Itē ecōuerso descēdentibus ꝑ vtrāqꝫ lineam equalis debetur affectio ꝛ charitas. ff. de lib. agno. l. si quis a liberis. §. vtrum ex quo concluditur ꝙ sint liberi masculi ex masculis descendentes excluderent substitutos. ita ꝛ nati ex filia. Itē pro hac parte facit cum quid subrogatur in locū alterius eius sapit naturam. ff. si quis cautio. l. si eum. §. qui iniriarum. cum si. sed certum est ꝙ socer parentis locum obtinet. vt. ff. so. ma. l. qꝛ parentis. ergo ꝛ econtrario gener † locum filij obtinet. vt. ff. de gradi. l. non facile. §. duoꝝ. ꝛ insti. de nup. §. affinitatis. si ergo locum filij obtinēt isti nepotes nati ex genero dñi Jo. videntur nati ex filijs masculis eiusdem ꝛ iđ excluderent substitutos. Itē alia ratione certum est ꝙ filij non debēt grauari ex odio parentum. C. de inoffi. testa. l. si quis in suo. §. fi. Sed si isti nepotes excluderentur ꝑ substitutos hoc non esset alia ratione nisi qꝛ nati sunt ex filiabus non ex filijs masculis. ꝛ sic grauarentur odio matrum qđ esse non debet. ꝛ talia allegantes sunt accusatores nature. qꝛ non omnes masculos edidit. C. de libe. prete. l. maximum vitium. ergo tales nepotes nati ex filiabus substitutos debēt excludere. Ultimo pro hac parte facit qꝛ in ꝙ̄pluribus ad aliqđ admittitur ille a quo eius autor repellitur vt pꝫ ï filio legitimo filij spurij qui possint institui per auū ꝛ filius non. vt. C. de natu. li. l. fi. Itē ille qui vult in medio tpe matrē liberā hinc censendus est liber cuius autor licet mater libera non censetur. vt. ff. de sta. ho. l. ꝛ seruoꝝ. ꝛ hoc etiam pꝫ in vsuca. pro herede. vt no. ff. pro here. l. j. ꝛ pro hoc. ff. de sena. l. emancipatis. §. fi. ꝛ qđ not. extra qui ma. accu. pos. c. cum in tua. Item medium inhabile vlterioris non impedit. ff. de legi. tuto. l. j. §. quidam filium. cum ergo admittatur quis ad id a quo eius autor repellitur ꝛ mediū inhabile vlterioris non repellit. patet ꝙ per matres que sunt medium inhabile isti nepoes non excluduntur sed substitutos excludit. testator enim soluꝫ voluit masculos preferre qđ ergo reciperetur in filijs masculis recipiendum est in nepotibus: vbi eadem est ratio. C. ad macedo. l. penul. ꝛ. ff. e. l. filium. Nec ob. qđ dici posset ꝙ isti nepotes succedant in locū matrum ꝛ ex earuꝫ persona ad successionē admittantꝛ. vt. C. de inoffi. testa. l. si quis filium. que. l. multum facere videtur pro parte aduersa. qꝛ verum est ꝙ admittuntur ex persona matrum sed admittuntur vt ipsi. ꝛ sic vt masculi ꝛ eoꝝ ꝯditio ꝛ merita siderantꝛ ꝛ nō matrū. vt. ff. de ꝯtra ta. l. non tm̄. §. si emancipatus. in fi. ꝛ ar. C. de inoffi. testa. l. si quis in suo. §. fi. ꝛ. d. l. si quis filium. co. titu. non ob. qꝛ ibi nepos vt heres patris dicebat testamentum inofficiosum non ex persona sua. In contrarium pro fratribus substitutis contra nepotes pōt sic allegari. Certum est enim ꝙ si isti nepotes debent repellere fratres substitutos hoc esset qꝛ sunt de liberis. vt. ꝭ. dictum est. de liberis aūt esse non possunt nisi mediantibus patribus. vt. ff. de his qui sunt sui vel alieni iur. l. nam certuꝫ. ꝛ de ver. sig. l. liberoꝝ. bñficia enim que nepos ab auo consequitur ex persona patris consequitur. ff. de col. bo. l. dotem quā dedit. ꝛ ar. insti. de succe. ab intest. §. ita demum. sed in casu qōnis nr̄e filie repellerentur ex verbis testatoris que dixit sine filijs masculis. ergo nec isti tales nepotes ex filiabꝰ admittentur. qꝛ qui sibi non est sufficiens. alij non pōt sufficiētiā dare. ff. de neg. gest. l. qui aliena. §. ꝙ̄ ꝙ̄. ad macedoñ. l. fi. ꝛ. C. de hereti. l. ij. ꝛ qꝛ medium prediū qđ non seruit impedit seruitutē ff. de serui. ru. pred. l. qui sella. §. fi. absurdū enim esset ꝙ repulsis matribus

¶ Gener obtinet locū filij

sis matribus earum. que sunt priores in gradu admitterentur descendentes ex eis ⁊ sic plus haberent posteriores in gradu q̄ priores qđ est absurdū. ⁊ pro hoc iure videtur casus in. d. l. si quis filium. C. de inoffi. testa. ⁊ in vsibus feu. qui feu. da. pos. §. hoc notandū. ⁊ de succe. feu. §. pe. vbi dicitur q̄ filia repellitur a feudo. ⁊ etiam masculi descendentes ex ea. ⁊ ꝑ hoc videt̃ decidi qđ nr̃a. ⁊ q̄ꝛ liberi primi gradus plus iuris habēt q̄ vlteriores. C. ad trebel. l. iubem⁹. ⁊ de legi. here. l. lege. xij. tab. §. fi. et l. meminimus. §. cū aūt. ver. successionis. Scđo hoc sic ꝓbatur Certū est q̄ in istis fideicōmissarijs relictis non toti familie fil' vel oīb⁹ de agnatione fil'. sed gradatim videtur relictum. C. de ver. sig. l. fi. ĩ. e. l. vel simul de here. insti. l. lucius. de leg. ij. l. cum pater. §. pe. ⁊ qđ no. de lib. ⁊ posthu. l. gallus. §. ⁊ quid si tantū. Itē certum est q̄ filie precedūt in gradu filios ex se descendentes insti. de gradibus. §. j. ⁊ §. ij. aut ergo filie viuunt ⁊ tanq̄ ꝑcedentes in gradu excludunt nepotes ex se descendentes. ⁊ nisi q̄ꝛ femina sibi haberet. vt. C. de natu. lib. auł. licet. sed licet sibi habere non possunt nihilominus eos excludit. nam ⁊ testamentarius tutor lꝫ sibi tutelaꝫ nō habeat tñ excludit legitimū s̄. de testa. tute. l. si quis sub conditione. ⁊ pro hoc. s̄. de inoffi. testa. l. posthumus. §. si quis ex his. ⁊ de adiū. lega. l. ⁊ si transferam. aut filie sunt mortue. ⁊ tunc cū nepotes nō possunt dici nepotes quasi per mediam matrem. vt dictum est. s̄. in primo. ar. ergo sicut matres nepotum inhabiles reperiuntur ita ⁊ ipsi nepotes. q̄ꝛ non debent admitti quoꝝ repelluntur autores. s̄. ad vell'. l. fi. ĩ. de doli excep. l. apud celsum. §. de autoris. ⁊ de reg. iuris. l. in his. §. non de bono. Tertio idem probatur sic. certū est q̄ cum ex aliqua ratione quis plus iuris habēs ab aliquo bñficio excluditur. eadē ratione saltē ex ꝯiectura excluditur min⁹ iuris hñs. s̄. si vsuf. pe. l. q vsufr. al's sequeret̃ absurdū qđ deterioris ꝯditionis esset plus iuris habens qđ esse non debet. ĩ. de acqui. pos. l. qui pignor. vti possi. l. ij. de iniur. l. sed si vnus. §. si seruus. ⁊ de cap. l. in bello. §. si quis seruum. Sed certum est q̄ quo ad testatorem filie plus iuris habēt q̄ nepotes. q̄ꝛ potiores ĩ gradu ⁊ q̄ꝛ agnati. vt. ĩ. de legi. heredi. l. sunt aūt. ⁊ insti. de gradibus. §. iij. ⁊ §. iiij. ⁊ s̄. de libe. ⁊ posthu. l. gallus. §. in oībus. et tñ excluduntur per substitutos. ergo multofortius nepotes ex eis. ⁊ ad idem etiam facit quia testator pretulit substitutos etiam filiabus filij sui. ergo multofortius fratris sui ⁊ earum descendentibus: vt sicut eos predilexit ⁊ pretulit in vnum casum ita videatur fecisse in secundū. C. de insti. ⁊ substi. l. fi. ⁊ de impube. ⁊ ali. substi. l. j. C. fami. hercis. l. quotiens. ĩ. de leg. ij. l. legatorum. §. j. ⁊ ĩ. e. ti. l. coheredi. §. q discretas. ⁊ maxime in istis substitutionibus sunt fauorabilia. ⁊ in quibus de facili recurritur ad coniecturas. ĩ. de leg. ij. l. cum proponebatur. in fi. ad trebel. l. heredes. §. j. ⁊ in hoc colligitur prudens consilium testatoris fratres suos preferre volentis filiabus fratris sui ⁊ descēdentibus ex eis. de here. insti. l. lucius. in fi. ⁊ ibi no. ⁊ ꝑ hoc. C. de fideicō. l. cum acutissimi. ⁊ ꝑ hoc. ĩ. de cōdi. ⁊ demō. l. publius. §. ticia. ⁊ de ali. l. libertatis. §. ab heredibus. vltimo ꝑ hac parte facit. q̄ꝛ verisimile. immo verum est q̄ ratio que mouit testatorem ad excludendū feminas ⁊ ad mittēdū masculos fuerit vt nobilitas ⁊ dignitas agnationis sue salua foret. ⁊ vt eius patrimonium ⁊ bona in familia sua remanerent vt eius memoria cōseruaretur. vt. ff. de ventre inspici. l. j. §. sed ⁊ si seruus. ⁊. C. de qōnibus. l. super statum. Ista aūt conseruantur per diuitias. ⁊ per inopiam minuūtur. s̄. de testi. l. iij. in auł. de defen. ciui. circa prin. ⁊ vt oēs obe. iudi. puin. §. j. C. de suspec. tuto. l. pietatis. 89 ⁊ ne liceat potē. l. j. vnde ꝼm morales nobilitas † consistit in diuitijs antiquis. ⁊ phs dicit q̄ ad ꝯseruationē humani generis maxime ꝯferūt diuitie. quarū fortuna dñi ē ne ergo patrimonium ⁊ diuitie sue transirēt ad extraneos hoc fecit testator. ⁊ ad hocetiam iura quandoq̄ꝫ prouident. s̄. de mino. l. si in emptione. ⁊. C. de admi. tuto. l. lex que tutores. at familia prout accipit̃ ĩ. de ver. sig. l. pronunciatio. §. cōi. conseruatur per prolem masculinam. ad. e. tit. l. falcidie. ista glo. ratione inspecta sicut repulse sunt filie. ita ⁊ descendentes ex eis. nam ad hoc verbis testatoris rō repugnat ⁊ mens concordat. ⁊ ideo seruari dꝫ. ĩ. de leg. j. ab omnibus. Pro solutione questionis premitto q̄ verbum heredis in quo videtur pendere virtus questionis multipliciter sumitur in iure. quandoq̄ꝫ large pro quocunq̄ꝫ herede suo vel extraneo. ⁊ etiam pro singulari successore. ĩ. de ver. sig. l. in conuentionibus. ⁊ in hac larga significatione comprehenditetiam heredem heredis. vt. e. titulo. l. heredis primo. ⁊ l. heredis appellatione. qđ fallit in casibus. e. ti. l. sciendum. ⁊ q̄ not. de reg. iur. l. qui per successor. Quandoq̄ꝫ nomē heredis sumit̃ pro liberis tantum. vt. d. l. ex facto. §. fi. ĩ. ad trebel. Qñq̄ꝫ pro filijs ⁊ nepotibus. in auł. de non ali. §. emphiteosis. Quandoq̄ꝫ pro filijs tantum. vt. s̄. de vsufr. accrescē. l. si quis titio. ꝼm vnā lecturam. ⁊ in materia feudoꝝ accipitur pro filio masculo tantum de alienatione feudi. §. pe. ⁊. l. in glo. ⁊ per Jac. de bel. ⁊ de l. corradi. c. ij. §. perfecta. ⁊ prohibitio alienatiōis facta heredi cōplectit̃ filios ⁊ non nepotes. in auł. de resti. fideicōmis. §. nos igit̃. col. ix. quandoq̄ꝫ accipitur pro herede tantuꝫ excepto. ⁊. ĩ. e. l. qui liberis. §. ⁊ verba. vnde in qōne nr̃a dicunt q̄ si omnes filie viuebant nepotes excluduntur q̄ filie eos in gradu precedunt pro hoc. ĩ. de iniusto testamē. l. si quis exheredato. ij. ⁊ iij. ⁊ insti. de here. ab inte. §. cum aūt. Sed hoc nihil est dicere q̄ꝛ hꝫ haberet locum in hereditate intestati. Sed in qōne nostra tractatur de successione testamētaria primi testatoris. s. vtrum in illis verbis siue heredibus masculis intelligit̃ de nepotibus ex filiabus. ⁊ ideo alij dicunt q̄ refert̃. vtrū nepotes de quibus queritur sicut heredis aui. ⁊ tunc repellāt fratres substitutos an non. ⁊ tunc no. ar. ff. de pac. l. tale pactum. §. fi. s̄. de here. insti. l. fi. ⁊ de ver. ob. l. cum qui. §. j. ⁊ de hoc tangitur in glo. ⁊ per Dy. d. l. ex facto. §. fi. ad trebel. ⁊ ibi dixi. Sed nec ista videt̃ bona. so. q̄ꝛ si hoc esset verum quilibet extraneus heres excluderet fr̄es qđ est absurdissimū nec testatorē voluisse q etiaꝫ filias filij fratris exclusit. ⁊ fratres substitutos admitti volūt vt. d. l. lucius. de here. insti. Et ideo alijs solutionibus reiectis dicēdū est q̄ qua rōne testator exclusit filias eadē rōne ⁊ descēdētes ex eis. ⁊ per ꝯsequens fratres substituti admittantur exclusis nepotibus filiarum siue viuentium siue ꝑ defunctarum rationibus ⁊ iuribus pro hac parte adductis ad rationes ⁊ oppositiones breuiter potest responderi q̄ licet sint probabiles ⁊ subtiles. tamen voluntas testatoris preualet. que videtur fuisse talis vt prediri. s. q̄ excludendo filias videtur exclusisse descendentes ex eis que voluntas testatoris debet prediari al's ꝑpōderari omnibus alijs rationibus. C. de leg. j. cuꝫ qđ. nam cū manifestissimus est sensus ⁊c. C. de lib. prete. l. iij. ⁊ hanc opi. tenuit dominus Thomas formaginus doctor bonoñ. in simili vecte questione p euꝫ disputata que incipit titius habens duos fratres. posset etiam specialiter responderi ad. d. l. j. C. de condi. in ser. ⁊. ff. ad trebel. l. ex facto. §. fi. q̄ in. d. l. j. non fiebat mentio heredis sed liberorum que de suo significato comprehendit omnes nepotes. vt. d. l. liberoꝝ. ff. de ver. sig. ⁊ qđ ibi substituti extranei. s. transuersales. ⁊ ideo non mirum si ibi eos repellebat nepos ex filia. sed in questione nostra facta erat mentio heredum masculorum que strictius sumitur maxime substitutis fratribus. ⁊ ex coniectura testatoris. vt ex superioribus patet. Item §. vlti. in. l. ex facto. loquitur in substitutione facta filio. ⁊ ĩ qua erant prorsus extranei substituti ⁊ non agnati testatoris. ⁊ ideo non mirum si omnes descendentes ex filio tam masculi q̄ femine excludunt substitutum extraneum. q̄ꝛ ibi est contraria coniectura voluntati testatoris qđ voluerit extraneis suis anteponere. vt. l. cuꝫ acutissimi. C. de fideicōmis. Item vide de alia subtili ⁊ pulchra substitutione. de qua dixi. s̄. de here. insti. l. si paterfamilias. Item quero de tali substitutione testator habebat fratrem. ⁊ ex fratre premortuo nepotem ⁊ ex alio fratre tres nepotes fratrem instituit pro tertia vncia nepotem pro alia tertia ⁊ alios tres nepotes ⁊ in alia tertia ⁊ substituit hoc mō si aliquem heredum meorum sine liberis vel deinceps descendentibus masculis decederet eius portio deuoluat ad coheredes supstites vel eoꝝ heredes masculos vel ex masculis descēdentes exclusis mulieribus ⁊ descēdentib⁹ ex eis testatore mortuo. mortuus est vnicus nepos quatuor relictis filijs. ex quib⁹ duo mortui sunt sine prole. Deinde tertius vnica filia relicta quaꝫ heredem instituit. Quartus absq̄ꝫ prole decedit ꝑdicta nepte sua herede instituta. nunc veniunt masculi ex descendentibus coheredibus institutis ⁊ petunt se admitti ex substitutione predicta. ¶ Queritur an debeant. ⁊ dic q̄ substitutio de qua queritur ex verbis ⁊ mente fuit fideicommissaria ⁊ expirauit in ꝑsonam nepotis qui decessit quatuor masculis superstitibus ꝗcquid postea de ipsis contigerit. vt. C. quando dies leg. ce. l. cum vsufruc. alias incipit cum proxa ⁊ de insti. ⁊ substi. l. si quis heredem. ĩ. ad trebel. l. heredibus. in prin. Et a contrario sensu. e. ti. l. ex facto. §. si quis aūt suscepit filium. Nec ob. q̄ in prin. substitutionis testator dixit si aliquem heredum meorū sine filijs ⁊c. quasi per hec verba grauare voluerit non solum primos heredes. sed etiā vlteriores cū heres heredis testatoris sit heres regulariter. vt. C. de here. insti. l. fi. ⁊ ibi de hoc q̄ꝛ pronomen meorum ad primos institutos tantum restringit. vt. ĩ. de auro ⁊ argento lega. l. si ita esset legatum. Et cum hec substitutio fideicōmissaria inducat sub conditione relictuꝫ non videtur respectū habuisse ad heredes heredum. nisi hoc expresse dixisset. vt. ĩ. de leg. iij. l. si fuerit. §. fi. illa eñ verba si aliquē heredē meoꝝ ⁊c. videntur referri solum ad nominatos. sicut cum queritur an prelegata veniant in restitutionem veniunt solum nominata. non

¶ Nobilitas ꝯsistit in diuitijs antiquis ꝼm morales.

¶ Quot modis sumitur verbū heredis.

¶ Nota pulchram qōnē

Albericus super prima parte Infortiati.

autem que sequuntur vt no. C. de fideicõ. l. cum virum. ⁊ q2 secundum veritatem filij masculi heredes scripto2 non sunt heredes primi testatoris expressa eius vocatione licz ex expressa voluntate excludant substitutum. ff. de leg. j. l. filius. §. cum qs. ff. e. l. vel in singulis. ⁊ s. de here. inst. l. lucius. ⁊ ibi no. si sic. ergo fideicõmissarium iniunctum eos non comprehendit. sed soluz scriptos ⁊ expressa voluntate vocatos. vt no. ff. de iur. codicil. l. si quis cum testamentum. al's incipit si quis cum nullum. §. vlti. in fi. Old. Pro ista determinatione etiam faciunt notata. s. secunda proxima precedenti questione. §. sed q2 testatores. Adhuc quero de alia forma ecce mater habuit duos filios quos sibi heredes instituit ⁊ vnum alteri substituit. vnus decessit ĩ pupillari etate superstite patre ⁊ fratre queritur an aliqđ ius habeat pater in hereditate predicta. dicendum est q substitutio predicta directa est quam quidam dicunt in se fideicommissariam continere. vt. ff. e. l. qui plura. ibi qui inuicem in omnem casum ⁊c. Sed contrarium videtur dicendum. s. q si iure directo vulgar. vel pupillar. valere potuit. fideicommissariam nõ cõprehendat. vt. ff. e. l. lucius. Si vero nõ potuisset directo iure tenere. vt q2 in codicil. facta fuisset. tũc fideicõmissariã induceret ar. ff. de leg. iij. l. cum quis decedens. §. seia. ⁊ est expressum vt. ff. ad trebel. l. sceuola. ⁊ ibi no. in questione autem preposita valere potuit iure directo. quia vim vulgaris habere potuit. vnde dicendum est q aut ille filius qui decessit iam adiuerat hereditatem maternam. ⁊ tunc expirat vulgaris facta per matrem. vt. C. e. l. post aditam. ⁊ locus est successus ab ĩtestato vt veniãt pariter pater ⁊ frater. in aut. de here. ab inte. §. consequẽs. aut decessit hereditate non adita. ⁊ locus est substitutioni vulgari ex quo solus frater vocabitur. vt. ff. e. l. si mater. nec curandum est quo ad questionem propositam de. l. si infanti. C. de iur. delibe. nec his que ibi no. ⁊ que etiam ibi no. de his qui ante apertas tabu. l. j. quia ille loquũtur cum cessat hominis prouisio. id est substitutio. que hic non cessauit propter substitutionẽ. Ol.

¶ Quero etiam aliam pulchram questionem rex aragonum in testamento ordinauit q regnum maioricarum qđ ad eũ pertinebat remaneret domino Jaco. filio suo. si tamen ipsi vel filij eius decederent sine filijs reuerteretur ad regem vel regnũ aragonuz. Dominus Jacobus predictus mortuus est relicto petro rege. iste Petrus mortuus est sine liberis relicto herede filio fratris regis maioricarũ. querit an sit locus substitutioni. an vero deficiat super existentiam vnius nepotis nati ex filio naturali ⁊ legitimo non tamen primogenito domini Jacobi p dicti regis maioricarum. cui substitutio facta fuit. Et videtur dicendum q substitutionis conditio deficiat. nec enim dominus Jacobus predictus sine filijs nec filij eius sine filijs cum vnus ex filijs ei9 filiuz hẽat. vt. ff. de ver. sig. l. nõ est sine liberis. ⁊ C. de condi. inser. l. j. nec dicat aliquis inquantum verba substitutionis de filijs loquũtur solum ad primogenitũ debere referri quia ex cõsuetudine antiquissima ipsorum regnorum succedit in regno. immo certe etiam alios vocasse videtur. Et in h prudens fuit consiliũ testatoris filios fratris preferentis alijs in gradu remotioribus. ⁊ hic est casus. s. de here. insti. l. lucius. ac per hoc concluditur non extare conditionem substitutionis vt. ff. de leg. ij. l. filiusfamilias. §. cuz erit. ⁊ hec verba ipsius substitutionis patẽter ostendũt dum dixit testato2. ⁊ si forte predictus Jacobus filius noster vel filij eius legitimi masculi vel descendentes ab eo ⁊c. Si enim de solo primogenito intellexisset nequaq̃ filiorum in plurali fecisset mentionem que in vno regulare verificari non posset. vt. ff. de ver. sig. l. inter illam. §. fin. ⁊ de ma. testõ. l. libertas. §. fi. cum vnus dũtaxat possit esse primogenitus. vt extra de v. sig. c. ioseph. vnde istud sentire esset mẽti ⁊ verbis substitutionis contradicere. Ex his patet so. ad l. heredes. ⁊ l. cum ita. quia ibi equitate surgente conditio duobus apposita in duas cõditiones scinditur. ar. ff. de condi. ⁊ demon. l. cui fundus. Et in personam alterius sine liberis decedẽtis conditio extitit. hic autem conditio in nullius personam extitit. nam in persona domini Petri non. q2 relictis filijs decessit. Et de ea impertinens est tractare in personam domini Jacobi de quo agitur non extitit. fuit enim alternatiua. si ipse vel filij sine filijs decederent. que verba exprimunt vnaz conditionem habentem duas. vt. ff. de condi. ⁊ demon. l. hec scriptura. prima quidem pars non extitit. q2 dictus dominus Jacobus habuit filios. nec secunda q2 non esset verum. filios eius sine filijs decessisse. q2 vnus ex eis filios habuit. nec potest dici eãdẽ conditionem pro parte existere ⁊ pro parte non. vt. ff. e. l. ad legẽ fal. l. qui quadringenta. circa medium. l. ergo preal. §. cum ita. in. l. heredes. ad trebel. nihil facit ad propositum. q2 ibi conditio extitit in vno vt ostensuz est. hic in nullo. Et ad hoc facit. C. de impub. ⁊ ali. substi. l. q̃uis. ⁊ l. cum quidam. Item ĩ dicto. §. cum ita. res erant diuisibiles. que erant in fideicommissarium deducte. in questione aũt proposita agitur de regno q tam ex iure communi q̃ ex dispositione testatoris erat indiuisibile de iure communi probatur q regnum † sit indiuisibile in vsibus feudorum de prohibita alie. feudi. per Fredericum. §. preducatus. de voluntate testatoris probatur q in eodẽ testamento disposuit regnum debere esse integrum ⁊ indiuisibile. Et de diuisibili ad indiuisibile non est bona argumentatio. vt. ff. de regul. iur. l. cum amplius. ⁊ que in frau. patro. l. j. §. q̃uis. Old.

Regnuz est indiuisibile de iure cõi.

Ad p dicta satis confirmatur alia questio quam notaui. C. ad tertul. aut. defuncto. que talis est. pater ĩstituit duos filios ĩpuberes et ei qui vltimo moreretur in pupillari etate titiũ substituit vn9 decedit in pupillari etate superstite fratre adhuc impubere et matre queritur quis debeat succedere. Et videtur q solus frater quasi substitutus matre exclusa. vt. ff. e. l. si pater filium. prout est ibi in littera substituit. videtur enim filios inuicem substituisse. vt ibi no. Et pro hoc. s. de here. insti. l. cum in testamẽto. §. hec verba. siue enim substitutio sit vulgaris vt ibi siue pupillaris. vt in casu proposito excluditur mater. de vulgari habet C. de insti. ⁊ substi. l. finali. ⁊ facit quod ibi notaui. de pupilla. habetur. s. de inoff. testa. l. papinianus. §. sed nec impuberis. Itẽ pro predicta opi. bene facit. C. de impub. ⁊ ali. substitu. l. cum qdam. ⁊ quod ibi notaui. vbi frater excludit substitutũ qui erat substitutus vtriq. ⁊ pro hoc. ff. de rebus dubijs. l. qui duos. ergo multofortius hic frater excludet substitutum. qui erat substitutus demum vltimo morienti. Et pro hoc bene facit littera dicte. l. cum quidam. ibi cogitasse enim patrem ⁊c. ⁊ ad idem facit. ff. ad. l. falc. l. pater. vbi frater excludit substitutum qui erat substitutus demum vltimo. s. morienti. In contrarium q substitutus admittatur videtur eadem. l. pater. §. fi. in prin. vbi dicitur vtroq herede existente ⁊c. Et pro hac opinione etiam est s. de iniusto testamento. l. penulti. ⁊ ad trebel. l. heredes. §. cum ita. Qđ mater vocetur cum fratre videtur per dictam aut. defuncto. ⁊ aut. ⁊ cum solis. Nec ob. substitutio quia fuit substitutus vltimo tantum morienti. Et pro hoc facit dicta. l. si pater. vbi substitutio stat in terminis suis. s. vltimo moriente. Et hãc vltimam q mater admittatur cum fratre tenuit Fran. ac. cuius fuit dicta questio. ⁊ potissime per dictaz aut. defuncto. que est ius nouissimum.

Cũ pr̃ duobus filijs impuberib9 institutis substituit vltio morienti ĩ pupillari etate.

Item alia que fuit Dy. quam notaui. C. de impub. ⁊ ali. substit. l. q̃uis. que talis est. testato2 instituit duas filias. ⁊ sic dixit. ⁊ si dicte filie mee postq̃ viris nupserit dcedãt sine herede ex legitimo matrimonio substituo eis fratrẽ meuz. accidit q vna decesserit anteq̃ nuberet alia postq̃ viro nupserit ⁊ sine heredibus querebatur. an esset locus substitutioni. et videbatur casus. ff. ad trebel. lucius. §. gaio. ⁊ pro hoc eo. titu. l. heredes. §. cum ita. ⁊ de leg. ij. l. fi. §. filium. vbi videtur habere locum conditio in personam ⁊ pro parte eius in cuius conditio extitit. Et pro hoc etiam facit glo. que est. ff. ad. l. fal. l. pater. §. fi.

¶ In contrarium videtur propter verba substitutionis que inspicienda sunt. vt. ff. de condi. ⁊ demon. l. in conditionibus. videtur enim testato2 voluisse solum in defectum vtriusq substitutum admitti. ⁊ altera deficiente ipsum repelli. vt. ff. eo. l. vel in singulis. ⁊ l. ex duobus. de rebus dub. l. qui duos. ad. l. fal. l. pater. ⁊ dicta. l. q̃uis. C. de impub. ⁊ alijs substi. ⁊ l. cum quidam. ⁊ vtrobiq de hoc dixi. Et quia conditio apposita fuit per verba pluralis numeri equipollet duabus conditionibus singulariter copulatiue prolatis. ar. ff. de condi. insti. l. ij. de lega. iij. l. qui cõcubinaz. §. si stichus. ⁊ de condi. ⁊ demon. l. falsa. §. fi. vbi aũt due ꝯditiões copulatiue apponunt vna deficiẽte totũ deficit. vt. ff. de condi. insti. l. si heredi plures. ergo ⁊ in ppposito vna deficiente totum deficit. vt. ff. de condi. insti. l. si heredi plures. ergo ⁊ in proposito vna deficiente deficit substitutio. Item quia cum verba sumuntur ex vniuerso. quod est etiam vbi indefinite proferuntur. si quid est falsum totum falsum redditur. vt. ff. de rebus dub. l. si is qui ducenta. §. vtruz. ergo ita est in proposito. ⁊ hanc partem tenuit Dyn. ar. dicte. l. si is qui ducenta. §. item si pater. ⁊ pro hoc bene. ff. e. l. si pater impuberes. ⁊ ibi i gl.

Quotiens orõ sumit ex vniuerso si qd falsum ẽ totũ vitiat.

Ad contraria patet respon. qđ in. §. gaio. instituti erant extranei. Et ideo interpretamur pro parte premortui substituti habere effectum. vt defuncti voluntas citius executioni mandet. ar. ff. de ver. obli. l. ita stipulatus. ver. idemq defendebat. Itez in. l. vlti. §. filium. de leg. ij. Idem est vt filius testato2 titius ad successionem vocetur q2 videtur fuisse testatoris intentio. vt. C. de insti. ⁊ substi. l. generaliter. ⁊ eodem modo responderi potest ad. l. heredes. al's cum heredes. §. cum ita ad trebel. q2 ⁊ ibi filia erat instituta ad. l. pater. ad. l. fal. ⁊ l. hoc articulo. s. de here. insti. Patet responsio. quia ibi ideo est ne delictum vel defect9 vnius alterum ledit. vt in regula iuris alteri per alterum. dy.

¶ Adhuc quero aliam questionem. quidam dominus castri de famiano

de famiano instituit sibi heredem filium suum Johannē. Et fi
lium ac heredem masculum ipsius Johānis ex suo corpore le-
gitime procreatum. si vero ipsum Johannem mori contigerit
absq; filio seu herede masculo ex suo corpore legitime procrea
to. substituit titium dictus Johannes non habet filium ex suo
corpore procreatum legitime. habuit tamen filiū qui mortuus
est. & ex eo nepotes dubitabatur an dicte substitutioni esset lo-
cus vel euanesceret propter nepotes & dubium inducebat pro
pter dicta verba ex suo corpore legitime procreatum. videtur
tamen dicendum q; licet ipsi nepotes & pronepotes nō sint te-
statores heredis. vt dixi. s. ver. item quero de tali substitutione
testator habebat fratrem &c. tamen dici possit q; substitutionē
excludant ex voluntate presumpta & coniecturis que de facili
admittuntur in substitutionibus & fideicommissis. vt. ff. de leg.
ij. l. cum proponebat. ad trebel. l. heredes. §. j. s. de here. insti. l.
lucius. & ibi no. & ff. de leg. j. l. filius. §. cum quis. nam in fauora-
bilibus & deinceps. vt. ff. de ver. sig. l. filij. & l. librorum. ad fi. & ad
hoc bene facit. ff. de condi. & demon. l. cū auus. C. de insti. & sub
sti. l. generaliter. & de fideicōmis. l. cum acutissimi. & ita cōsuluit
dominus Jacobus cutica de facto consultus. & in romana cu-
ria famosus aduocatus. ¶ Rursus quero aliam questionem
post multa legata fratrem suum heredem instituit cum his cō
ditionibus q; non posset vēdere nec alienare nec aliquid attin
gere donec omnia in dicto testamento ordinata forent comple
ta per executores ipsius testatoris. & si contra faceret ipsū pri
uauit hereditate predicta & in eum casum sibi substituit nepo-
tem suum. ita tamen q; dicti executores complerent contenta
in ipso testamento. & si dictus substitutus contra predicta ve-
nirent eum priuauit hereditate predicta & voluit eam pauperi
bus erogari per executores predictos. ¶ Ex his primo que-
ritur vtrum penalis conditio † apposita instituto videatur re
petita in substituto maxime per verba illa. ita tamen q; execu-
tores &c. Et de ista repetitione tacita circa eundem gradum et
diuersos iura loquuntur. de primo. ff. de lega. j. l. in referēdis. de
fundo instructo. l. scio. §. gaio. de adim. le. l. legatum sub condi-
tione datum. & de condi. & demon. l. auia. & l. libertis. de secūdo.
habetur. ff. de legatis. j. l. licet imperator. l. si cui serui. §. fina. & l.
quid ergo. & ibi no. de leg. ij. l. si titio. §. iul. & l. cum pater. §. ab in
stituto. & C. ad trebel. l. non iustam. Sed in questione proposita
testator expresse repetijsse videtur per verba illa. ita tamen qd
executores &c. Est tamen attēdendū q; licet testator predictā
appellauerit conditionē propius tamen dici pōt onus quod-
dam prohibite alienationis vel adipiscende possessionis ante
legata soluta. Sed quid si heres solo animo adiret. nunquid
videtur facere contra testamentum & incideret in penam hoc
faciēdo añ legata soluta. q2 aditio q̄ idē est qd successio fit solo
animo. vt insti. de here. quali. & dif. §. penul. & fi. & de acquirē. he
re. l. pro herede. Contrarium verius videtur primo propter vi
tandam perplexitatem que actum inutilem reddit. vt. ff. de con
di. insti. l. si titius. perplexitas autem insurgeret. quia legata ef
ficaciter non valerent non adita hereditate. vt. C. de fideicom.
l. eam quam. & per consequens non possent executores eorum
officium adimplere. ff. de reg. iur. l. si nemo. Et sic ista duo per-
plexa seinuicem impedirēt. vt. s. de testa. tute. l. si nemo. nisi for
te diceretur q; executores etiam ante aditam hereditatem pos
sent eorum officium exercere. Et legata etiam nondum efficaci
ter debita soluere ex voluntate testatoris qui hoc disposuit. vt
ff. de condi. insti. l. mulier. §. si quis hereditarium. naz ideo testa
tor aditionem prohibuit vt officium executorum per heredem
impediri non posset ex apprehensione possessionis. Jn hoc er
go attendi non debet verborum proprietas. sed magis testato
ris intentio & prohibendi ratio. de lega. iij. l. cum filio. de vsu et
ha. l. si habitatio. versi. sed si sic relictus sit. ¶ Ex predictis sa-
tis apparet so. tertij dubij. Qd oritur ex predictis: videlicet si
substitutus hereditate predicta non apprehensa testamento
suo ius sibi competens in ea fratri suo relinquat cum per hoc
adire animo videatur. an videatur ex hoc contra testamentū
facere. Et est dicendum q; non cum aditio non videatur pro-
hibita sed sola apprehensio vt dictum est. vnde fratri suo relin
quendo non est actus illicitus in substituto. vt. C. de iure delibe
randi. l. si auia. Nec ob. si dicatur q; ex verbis testatoris aditio
animi videatur prohibita cum non dixit q; non debeat aliqd
attingere q2 illud debet restringi solū ad possessionis emptio
nem. vt. ff. de verbo. signi. l. contingit. & de fundo instructo. l. cū
de lanionis. §. cui fundum. Jtem dato q; aditio esset prohibita
adhuc relinquendo fratri non faceret contra testamentum q2
videtur sibi reliquisse solum ius quod habebat. vt. ff. de leg. j. l.
serui electione. §. j. & fi. Et no. de leg. ij. l. meuius. §. penul. illud
autem ius non erat aditio nec hereditas. sed ius adeundi. hoc

¶ Vtrū penalis aditio apposita instituto itelligatur repetita in substituto 91

aūt ius aut non erat transmissibile. & tūc non teneret relictum.
vt. ff. de vsufruc. le. l. sticho testō. aut erat transmissibile & valet.
vt predictū est. & dici potest q; transmissibile erat. quia erat pu
ra institutio licet in diem solutorum legatorum dilata. vt. C. qñ
dies le. ce. l. ex his verbis. & ibi no. Et ideo transmissibile arg.
ff. de acquiren. here. l. ventre. ad fill. l. si quis in graui. §. elegan-
ter. ad carbo. l. scriptus heres. de contra ta. l. illud. §. fi. & l. seq.
secus si institutio esset conditionalis. vt. ff. de cadu. tol. l. j. §. j. no
uissimo. Jtem quero si testator instituat filium impuberē. Et
dicat si decedat sine herede legitimo ex eius corpore procreato
talem substituo & eo casu ipsū substitutū mihi heredē instituo
vtrum talis substitutio sit directa. Et dicendum est q; sic & di-
cta substitutio censenda est directa cum ibi sit verbū substituo
quod ad vtrūq; potest referri. vt. C. de insti. & substi. l. generali-
ter. Et sepe dictum est. s. & no. etiam dicta. l. precibus. in fi. glo.
magne. & qd sit censenda directa potius q̄ fideicommissaria ē
ar. C. de hered. insti. l. fi. & videtur casus presentis questionis in
p̄dicto. c. si pater. extra de testamentis. li. vj. & hoc etiam indicāt
verba testatoris dicentis in eum casum & mihi īstituo quod est
verbum directum. Ex quo declaratur qd verbum equiuocū
substituo in significatione directa debet accipi ar. de leg. ij. l. pa
ter filiā. & C. de fideiusso. l. si frater. nec ob. dicta glo. magna in
l. precibus. circa medium. que videtur innuere q; debeat cense
ri fideicommissaria. quia omni tempore sic valet. & quia si non
valet post pubertatem vt directa. ergo nec antea. Et q2 vna
est. ergo pro toto tempore fideicommissaria. nam dico q; est vo
canda differētia inter verba directa obliqua & communia qua
le est verbum substituo. potest etiam dici verbum commune il
lud quod habetur in dicto. c. si pater. dū dicit vnus alteri mo
riatur. Ray. tamen tenet q; sint directa illa verba in ista mate
ria compendiosa. & ff. hac eadem questione. ver. ad. c. si pater. et
ff. ver. sed quia tacitum est. nam si per verba obliqua fiat substi
tutio semper est fideicommissaria. vt. ff. ad trebel. l. nam qd. §. fi
nali. & l. cogi. & l. ex facto. in principio. nec talis facta a pagano
potest trahi ad directam. ar. ff. de fideicommis. libe. l. antonius.
& ita etiam no. in dicta. l. precibus. si aūt sit concepta verbis me
re directis videtur standum. l. verbis ciuilibus. ff. co. et nunq̄
obliquatur nisi priuilegio testantis. vt. e. titu. l. centurio. vel fa-
uore libertatis. vt. ff. de fideicommis. lib. l. generaliter. §. si quis
seruo. & l. thays. in prin. quibus casibus posset intelligi dictū
c. si pater. s. q̄ q̄. Si autem fiat per verbum cōmune infra pu
bertatem valet iure directo. postea obliquatur vt dixi. s. in ma
teria compendiose. nec est hoc absurdum quod idem verbum
propter diuersa tempora mutet significatum vt ibi dixi. versi.
modo queramus de eius natura. ibi si vero substitutio fiat per
verbum commune licet glos. predicte. l. precibus voluerit no-
tare differentiā inter substitutionem que fit verbo communi
tēpore pupillaris etatis & pubertatis expresso quasi tunc due
sint substitutiones: & substitutionem que fit eodem verbo tem-
poris. predictis non specificatis. tamen quantum ad effectum
inter predicta nulla videtur differētia nec vllo iure probatur.
vnde satis dici potest q; in themate proposito sub compendio
complectuntur vt probatum est. s. & ar. s. quibus mo. vsufruc.
amittatur. l. si quis. in prin. Et ad hoc facit. ff. de leg. j. l. ab om-
nibus. in princi. & quia mens testatoris non repugnat & verba
ad directam trahi possunt. Oldr. Jn contrarium videtur pri-
mo quia pater voluit effectum substitutionis dirigere etiā in
tempus quo filius posset habere filios. dū tamen sine eis dece
deret eius mens attenditur in substitutionibus. vt. ff. e. l. iā hoc
iure. penul. respon. Jbi ita enim in altero &c. vt. C. de insti. & sub
sti. l. q̄uis. & probatur expresse. s. qui petant tuto. l. credēdum.
§. j. & ibi in glo. vt agitur valeat substitutio secundum mentem
testatoris oportet eam esse talem que post pubertatē possit va
lere. hec aūt est sola fideicōmissaria. vt. ff. e. l. verbis ciuilibus. &
l. in pupillari. & sic dicatur q; pro tēpore pupillaris etatis po-
test esse directa. & post fideicommissaria. dic q; hec variatio nō
admittitur nisi in milite. vt dicta. l. centurio. vbi talis mutatio
dicitur esse ius commune priuilegio militis. Jtem idem proba
tur sic. substitutio recipit suum quale ex verborum forma a p̄n
ci. considerata. non aūt extrinseco accidēti. vñ breuiloqua ipu
beribus etiā in p̄tāte existētibus facta duas substitutiones cō
tinet in p̄sonam cuiuslibet. quas nō amittit in p̄sonam impube
ris. l3 alter ex postfacto prius ad pubertatē p̄ueniat. vt. d. l. iā
hoc iure. ff. e. & no. ff. e. l. lucius. & dixi. s. in tractatu breuiloque. v.
nono q̄ro ecce. quasi hoc vellit dicere q; a p̄ncipio dēat de na
tura substitutionis p̄ toto tp̄e vniformiter iudicari. non aūt ex
variatione casus extrinseci depēdere. Jtē videt̄ casus. C. de in
sti. & substi. l. gñaliter. in primo casu in quo per necessariā sub-
auditionem quā glo. facit facta erat substitutio p̄ hec verba

substituo ei si decesserit sine liberis. ⁊ tñ textus appellat eã fideicommissariam dum soluendo questionem semper de restitutione mẽtionem facit. Et deductione quarte ibi omne pene fructu ⁊c. ⁊ ibi no. Nec curandum ꝙ ibi fit mentio de pluribꝰ conditionibus substitutioni adiectis. q̄ꝛ pluralitas conditionũ non facit ad qualitatẽ substitutionis. sed ad facilitatẽ vel difficultatẽ purificationis ipsarum conditionum. Ad. c. si pater. ex̃ de testa. li. vj. Patet rñ. ꝙ ibi erant verba de necessitate directa vel saltem in dubio. hic vero non. sed clara. Si igitur fideicommissaria est mater non excludatur sed capiet bona ⁊ restituet. vtrum aũt cum deductione vnius quarte vel duarũ. hec Oldr. sub dubio reliquit. sed de hoc plene dixi etiam ꝯm eũ. C. de inoffi. testa. auť. nouissima. ¶ Quid tenebimus in q̄ōne ꝓposita. dñs Old. sicut recitat de facto consultus primo tenuit ꝙ substitutio esset directa. vltimo tenuit ꝙ esset fideicommissaria per iura predicta. vt ex eius scriptis reperij. Old. Et ꝙ sit fideicõmissaria verius credo. Itẽ quero si prius moriatur substitutus q̄ꝫ institutus ⁊ substitutio sit fideicommissaria. vtrum expiret an vero duret in personam filiorum ⁊ heredes substituti qui substitutus fuit ipse ⁊ eius heredes ex eius corpore legitime procreati. Et primo videtur ꝙ sit extincta. siue loquamur de fideicommissario vniuersali siue de singulari. vt. C. de fideicommis. l. si in personam. de cadu. tol. l. j. §. sin aũt sub conditiõe de leg. ij. l. miles. §. j. ⁊ l. vnum ex fa. §. rogo. ⁊ l. cum pater. §. hereditať. ⁊. ĩ. e. l. qui plures. ⁊ no. C. de his qui ante apertas tab. l. j. tñ in personam filiorũ substituti qui videntur vocati ꝑ illa verba ⁊ eius heredes ex suo corpore legitime procreatos. vt. ĩ. ad trebel. l. ex facto. §. fi. dicendum est non esse extinctum fideicommis. Sed existente conditione. i. grauato sine liberis moriẽte locus erit restitutioni ⁊ onus eius alieni vtrũq̄ꝫ pro rata respiciet. q̄m̃ etiam legitimam iure nature minuit. vt. s̃. de inoffi. testa. l. papinianus. §. quarta aũt legata non legitima nõ minuunt. vt. C. de inoffi. testa. l. q̄m̃ in prioribus. nec trebellianicã hoc casu presertim si sit in residuo q̄ŏ sufficiat ad legata. vt. ĩ. ad trebel. l. fi. ⁊ no. e. ti. l. ij. ⁊. ĩ. ad trebel. l. fi. §. j. ⁊ ibi no. Old. Et de hoc. ĩ. §. porro. ver. sed an spes vulgaris. ¶ Preterea quero de alia. q. d. S. instituit. R. nepotẽ suũ filiũ fratris cui si decederet sine prole legitima substituit fratrem suum patrem dicti. R. si superuiueret quo non superstitit. idem. R. substituit dñam Delphinam nepotẽ suã viuo testatore mortuus est. R. institutus relictis tamen naturalibus liberis ⁊ legitimis mortuus etiam est viuo testatore dictus substitutus. Deinde mortuus testator modo filij dicti. R. instituti heredis petunt hereditatẽ q̄s hr̃e debeat ⁊ quõ succedere. Et pro quibꝰ petitionibus. ⁊ vtrum ex testamẽto vel ab intestato. Breuiter dic ꝙ totum testamẽtuꝫ deficit ⁊ proximiores testatori ab intestato succederet. nam predicta heredis institutio deuenit in causam q̄si caduci. q̄ꝛ institutus viuo testatore decessit. vt. C. de cadu. tol. l. j. ⁊. §. cum triplici. ⁊ de leg. ij. l. pater. al's incipit celsus. eadẽ ratione ⁊ substitutiõe. q̄ꝛ ⁊ substitutus mortuus est viuo testatore. ⁊ q̄ꝛ etiam conditio in ipsa substitutione apposita deficit q̄ꝛ p̄dictus institutus liberis relictis decessit. vt. ĩ. ad trebel. l. heredibus. §. fi. ⁊. l. ex facto. §. si quis rogatus. ¶ Tota ergo dubitatio proposite questionis ꝯsistit circa secundaꝫ substitutionẽ factam de dña delphina nepote testatoris. Sed de ipsa videť dicẽdum ꝙ ex toto defecerit. Primo q̄ꝛ dicta substitutio videtur continere vnam expressam conditionẽ. prefatus enim testator primo substituit fratrem suum si superuixisset nepoti instituto quo non superstite substituit dictam dñam delphinaꝫ. cũ ergo frater presupponatur superuixisse dicto instituto apparet secunde substitutioni locum non fore sicut dicimus q̄ñ testator substituit alicui si sine liberis decesserit. q̄ꝛ liberis superstitibus vno vel pluribus dicto instituto p̄mortuo substitutio deficit. vt. ĩ. ad trebel. l. ex facto. §. si quis aũt. de verb. sig. l. nõ est sine liberis. ⁊. C. de ꝯdi. inser. l. j. Si aũt substituisset sub ꝯditiõe si institutus liberos non habuisset substitutio deficeret si institutus vnum vel plures liberos habuisset etiam si eidẽ non superuixissent. ar. C. q̄ñ dies leg. ce. l. cum vxoŕ. sufficit em̃ talẽ cõditionẽ semel extare. lꝫ non perseueret. vt. ĩ. de fideicõ. lib. l. rogo. in fi. ⁊ ar. C. de insti. ⁊ substi. l. antepenul. cũ ergo in casu nr̃o p̄fatus primo substitutus supuixerit p̄fata sc̄da substitutio facta de dña delphina deficit ⁊ testm̃ deductum est ad cãm intestati. ⁊ pro hoc optime. ĩ. vñ lib. l. si filiusfamilias. ⁊ facit exp̄sse ĩ. e. l. qui habebat. cũ si. ¶ Itẽ alia rõne predicta sc̄da substitutio deficit. nã testator voluit primã substitutionẽ deficere si instituto liberi superessent. cũ igitur liberos dimiserit ⁊ per consequẽs primus substitutus excludatur satis est verisimile dictã ꝯditionẽ in ꝑsonã dñe delphine repetitã. ⁊ ꝑ ꝯsequẽs substitutionẽ defecisse. ne videať testator in ipsa substitutione sc̄da p̄tulisse ipsaꝫ nepotẽ liberis instituti. quos p̄tulit fratri primo substituto. nec voluisse plus iuris trãsferre ad sc̄do substitutam q̄ꝫ primũ. vt. ĩ. de ꝯdi. ⁊ demõ. l. publiꝰ. §. titia. iũcta. l. s̃. de here. insti. l. lucius. circa fi. ⁊ ar. ĩ. de ali. ⁊ ci. legatis. l. libertis. §. ab heredibus. nec ob. si dicať ꝙ ipsa ꝯditio de nõ existẽtia liberorũ. nõ dꝫ intelligi repetita in ꝑsonam sc̄de substitute. ne grauetur multiplici conditione. vt. s̃. de heredi. institu. l. sub conditione. quia ex coniectura voluntatis testatoris qui eaꝫ apposuit fratri primo substituto repetita videtur in ꝑsonaꝫ sc̄de substitute ex ꝯiectura em̃ voluntatis testatoris facimus repetitionẽ de ꝑsona instituti ad personam substituti. ĩ. de leg. j. l. licet. de leg. ij. l. cum pater. §. ab instituto. ¶ Itẽ alia rõne sc̄da substitutio deficit. q̄ꝛ ꝓpter ꝯditiones in ea appositas dꝫ fideicõmissaria reputari. vt. d. l. precibus. ⁊ de insti. ⁊ substi. l. generaliter. ⁊. ĩ. e. l. centurio. cũ ibi no. cũ igitur per aliqueꝫ nõ sit adita hereditas nec adiri potuerit. q̄ꝛ institutus ⁊ substitutus mortui sunt ante testatorẽ dicta substitutio expirauit q̄ꝛ nõ adita hereditate fideicõmissarie substitutiones non possunt subsistere. ĩ. ad treb. l. si patroni filius. §. qui fideicom. ⁊. l. ille a quo. §. j. ⁊. l. apud iul. §. antistia. ⁊ hoc no. in glo. C. de fideicõ. l. eam quã. sup̱ verbo in familia. al's est sup̱ vltĩo verbo. ibi cũ dr̃. sꝫ si ipsa nõ adierat ⁊c. Et ex p̄dictis ptꝫ rñ. ad. §. pro sc̄do. C. de cadu. tol. vbi admittitur substitutus in vulgari substitutione. q̄ꝛ nullã aliã ꝯditionem continebat dicta substitutio nisi eam que venit ex natura substitutionis vulgaris. hic aũt ⁊ alie ꝯditiones erãt apposite ⁊ ex ꝯiectura volũtatis testatoris repetite in ipsa sc̄da substitutione quibus deficiẽtibus vel altera earũ deficit ipsa substitutio. pro quo facit q̄ŏ no. d. l. qui habebat. ĩ. e. ⁊ de acqui. here. l. totiens. Nec est omittendũ ꝙ liberi primi instituti ex toto repelluntur a successione predicta lꝫ enim ex eoꝝ superexistẽtia deficiant substitutiones predicte. ex verbis tñ vel mẽte testatoris nõ apparet ꝙ fideicõmissarie aliq̄d sit eis relictum nec ꝙ eos p̄tulisse videať substitutis p̄dictis. Et sic intelligiť. ĩ. de leg. j. filiusfamilias. §. cũ quis iuncta. l. si quis ita heres instituať. s̃. de here. insti. cũ ibi no. ⁊ no. e. ti. l. lucius. deficiente ergo patre liberoꝝ in institutione p̄dicta prefati liberi excluduntť a successiõe predicta ⁊ admittentť ꝓximiores ab intestato si qui sunt. Et ꝓ hoc. ĩ. e. l. lex cor. in fi. ⁊ de cap. ⁊ postli. reuer. l. q̄ŏ si filius. vñ dicta neptis instituta cum sit ꝓximior in gradu exclusis dictis liberis fratris instituti adita hereditate vocabiť in auť. de here. ab intestato. §. reliquũ. ibi nulli alij. oĩno ꝑsone. ⁊ no. in glo. C. de legit. here. auť. post fratres. ¶ Itẽ quero de alia. q. testator habẽs vxoreꝫ pregnantẽ sic dixit si nascať posthumus masculus ipsum heredẽ instituo. idẽ si posthuma si duo posthumi equaliter. si posthumus ⁊ posthuma. posthumus sit heres. ⁊ posthuma centũ habeat pro se dotanda: et subuixit ⁊ si forte q̄ŏ absit aliquis dictoꝝ posthumoꝝ si cõtingerit esse duos aut plures mori ꝯtigerit in pupillari etate supuiuentes substituo ꝙ si oẽs mori contigerit in pupillari etate vel sine herede ex suo corpore ꝓcreato sorores suas eisdẽ substituo. testatore mortuo mortuus est vnicus posthumus. qui patris heres fuit ⁊ mortuus ẽ in pupillari etate. queriť an locus sit substitutioni ⁊ mater excludatur ⁊ res sit deducta ad cãm intestati. ¶ Aliq̄bus videreť locũ esse substitutioni vt ꝙ testator disposuit substituendo pluribus ꝑsonis posthumus locũ habeat ĩ vnico ar. ĩ. ad treb. l. cum heredes. §. cum ita. vi bo. rap. l. ij. §. hoĩes coactos. ⁊. s̃. d̃ neg. gest. l. iij. §. negocia. sicut ⁊ econtra. immo multomagis. ĩ. d̃ assignãdis lib. l. j. §. q̄ꝫuis. ⁊. s̃. q̄ŏ fal. tuto. auto. l. j. §. hoc edictũ ⁊ tales interpretationes sepe leges faciunt ⁊ cõiecturas admittunt. s̃. de lib. ⁊ posthu. l. si ita. de here. insti. l. clemẽs patronus. ⁊ de leg. j. l. qui filiabus. §. j. ¶ Cõtrariũ videť verius q̄ꝛ testator videť substitutionẽ ꝯcepisse in casu in quo plures posthumi nascerentť. Si ergo nascať vnus tm̃ casus iste est omissus in substitutione. ergo ꝓ omisso habẽdus ⁊ relinquẽdus dispositioni iuris. s̃. de lib. ⁊ posthu. l. cõmodissime. maxime cuꝫ agať de odio. s. de exclusione matris et lucrosa hereditate filij. ĩ. de ven. in pos. mittẽ. l. j. §. sed si incertũ. nã illud signuꝫ vniuersale oẽs posthumi in substitutione ⁊ q̄ŏ est pluralis numeri nõ p̄ōt ꝯm ꝓpriã significationem in vno saluari vel verificari vt colligiť ex solutione duarũ legũ q̃ videntť sibi ꝯtrarie. ĩ. de lega. ij. l. cũ ita. §. qui plures. ⁊. e. ti. l. meuius. §. eum qui. ⁊ ibi no. vñ dico matrem nõ excludi ex ꝓprietate significationis verboꝝ substitutionis. Et quia tacita nõ admittitur ꝯtra matrem. vt. l. precibus. ¶ Ex p̄dictis insurgit alia q̄ŏ testator sic dixit filiũ primo nasciturũ mihi ex ventre vxoris mee heredẽ instituo. ⁊ si decesserit in pupillari vel postea q̄ñcũq̄ꝫ sine ꝓle legitima. substituo sibi filiũ sc̄do nasciturũ ex ipsa vxore. ⁊ si dictus sc̄ds moriatur in pupillari etate vel postea q̄ñcũq̄ꝫ sine ꝓle legitima substituo fratrẽ meũ. accidit ꝙ ex vẽtre natus ẽ vnicus posthumꝰ qui decesserit

¶ Ex ꝯiectura volũtatis testatoris induciť repetitio de ꝑsona instituti ad ꝑsonã substituti

¶ Fideicõmissarie substitutiões non p̄ñt subsistere hereditate nõ adita.

qui decesserit in pupillari etate. Queritur vtrũ substitutus ad-
mittatur. an mater si res foret deducta ad causam intestati nõ
est dubium ꝙ mater preferretur in aut. de here. ab inte. §. con
sequens. ⁊ absq; dubio videtur predictam substitutionẽ inuti-
lem esse. q2 prima facta de filio nascituro fuit inutilis. cum secũ
dus natus non fuerit. ĵ. de reb. dub. l. vtrum. in prin. ⁊ de leg. j.
l. si duobus. §. fi. ergo aliam vtilẽ facere non põt. cum sit inuti-
lis. vt. C. de decu. l. nullus solius. li. x. Et ar. qd dicitur de cõtra
ctu conditionali. q2 propter pendentiã conditioni actionẽ non
parit ⁊ alterum non vestit. vt no. s̃. de peric. ⁊ cõmo. rei ven. l. si
in venditione. Idem probatur sic. plus nullitatis est in eo qd a
toto principio deficit ꝙ si ex postfacto vt colligitur ex coniũctiõe
duarum legũ. s̃. de lib. ⁊ posthu. l. si filius. ⁊ de iniusto testamẽ-
to. l. posthumus preteritus. sed si is cui est facta pupillaris sub
stitutio decedat viuente testatore substitutio euanescit. vt. ĵ. de
capt. ⁊ postli. reuer. l. ꝙ si filius. ⁊. ĵ. e. l. lex corn. ver. si vero viuo
pře. ergo ⁊c. ¶ Item absurdũ est substitutum substituti plus
capere ipso substituto ⁊ loquor de habituali potestate capien-
di. vt. ĵ. de condi. ⁊ demõ. l. publius. §. titia. ⁊ ar. ad. l. fal. l. q fun
dum. §. qui filios. in fi. Sed primus substitutus nunꝙ habita
aliter capere potuit. q2 in rerum natura non fuit. ergo ⁊c. Itez
q2 secundus substitutus vocatus est sub cõditiõe si scdo nasci
turus decederet in pupillari etate ⁊c. que cõditio non extitit. q2
non decedit qui in rerum natura non fuit solum etenĩ viuens
moritur. vt. ĵ. de manumis. testa. l. qui duos. ergo substitutus oĩ
no excluditur. ⁊ iste est casus. ĵ. e. l. qui habebat. ¶ Et per hoc
pz so. ad. l. coheredi. in prin. ⁊. l. titius. ĵ. e. que loquuntur de sub
stitutione vtili. ⁊ cuius cõditio extitit lz primus substitutus an-
teꝙ conditio substitutionis de se facte existeret decesserit. hic
autem substitutio inutilis fuit. ⁊ conditio adiecta defecit. ⁊ pro
hoc etiam soluitur contra. §. in primo. C. de cadu. tollen. Oldr.

Que sunt vba directa: q obliqua: ⁊ q cõia.

¶ Sed q2 sicut tactum est. s̃. substitutiones qñq; fiũt p verba
mere directa. qñq; per mere obliqua. qñq; per communia nec
est bene aperte declaratum que sint directa que obliqua ⁊ que
cõia. nec de eis videtur bene posse tradi ad plenum determinata
doctrina. q2 varijs verbis vtuntur testatores in substituendo.
tamen do. Nico. de matarel. talẽ doctrinam tradebat videlicet
ꝙ verba directa sunt illa de quibus loquitur. ĵ. e. l. verbis ciui-
libus que importãt directam substitutionem. q2 per seipsum
⁊ nullo mediante ⁊ sine aliqua retentione accipit bona. ⁊ ſm eũ
per hoc verbum sum es est. vt si talis nõ sit heres vel decedat
in pupillari etate vel postea talis sit heres. is enim nunꝙ tra-
hitur ad fideicommissariam si fiat in testamẽto. vt. d. l. verbis
ciuilibus. Et ibi non fallit si fiat in codicil. vt. ĵ. ad trebell. l. sce-
uola. ⁊ ratio est q2 ibi non possunt retinere proprium significa-
tum directe. q2 directa nõ põt fieri in codicil. vt ibi no. ⁊ no. etiã
d. l. sceuola. ĵ. ad sena. cõ. trebe. ¶ Et de h tetigi in materia bre
uiloqua. ver. septimo quero ⁊ in materia compẽdiose. §. sed q2
testatores. ver. item quero si testator instituat filium. ¶ Item
⁊ in testamento quandoq; obliquantur verba directa vt res
valeat. vt. ĵ. ad trebel. l. cogi. §. si pater. ⁊. l. ex facto. in princ. Et
vtrobiq; no. ⁊ dixi qd est nota. dignum in ista materia. Itẽ fal-
lit in milite cum mater est in medio q2 obliquatur matris fauore.

Que sunt obliqua vba

vt. l. precibus. C. e. ⁊. ĵ. e. l. centurio. ¶ Obliqua vero siue fidei-
commissaria verba sunt quando per mediam personam succe
ditur. vt insti. de sing. reb. per fideicommis. relictis. §. fi. Qua-
liacũq; sint illa dũmodo ex eis colligi possit vel appareat sub
stitutum debere recipere bona de manu alterius cum retẽtio-
ne quarte. de quibus habetur ad trebel. per totum. ⁊ statim dice

Cõia verba sunt.

tur in tractatu fideicommissarie. ¶ Cõia autẽ verba sunt oĩa
illa que nec sunt illa verba ciuilia. de quibus dixi ⁊ loquitur. d.
l. verbis ciuilibus nec sunt patenter obliqua siue fideicõmissa
ria. ¶ Sed cõiter se habẽt ad vtrũq;. i. adaptari ⁊c. hi possunt
⁊ ad directam ⁊ fideicommissariã sicut est verbum substituo et
verba que ponuntur in. c. si pater. extra de testa. li. vj. si vnus. si
decedit alteri moriatur. lz alij dicant illa verba fore mere directa
vt. s̃. dixi. ver. itẽ quero si testator instituit filiũ vel si testator di
cat volo talem substitutum habere hereditatẽ meam. nam hec
trahi possunt ad fideicommissariam. vt. ĵ. ad trebel. l. ex facto.
in prin. vel si testator dicat qñcũq; filius meus decedat titium
heredem instituat vel faciat vel similia. ista enĩ possunt accipi
directe ⁊ fideicõmissarie. ⁊ tunc debent accipi in ea significatio
ne in qua substitutio valere possit ⁊ nõ pereat. vt. ĵ. de reb. dub.
l. quotiens. Ni. Et in dubio si valere põt iure directo magis de
bemus accipere in significato directa. q2 per hoc voluntas te-
statoris plenius obseruatur. Et pro hoc. C. de here. insti. l. fina.
p ista etiam verba si titius non erit heres volo ꝙ ad semproniũ
perueniat hereditas mea. fit substitutio directa. vt no. per In
no. extra de testa. c. raynaldus. super verbo deuenirent. ⁊ per

Cy. s̃. de pac. inter empto. ⁊ vendi. l. j. Sed quod predicta sub-
stitutio sit fideicommissaria videtur sentire Jac. de are. ĵ. de fi
deicom. lib. l. thays ancilla. in prin. Et ibi tangitur in glo. ⁊ ibi
dixi. ⁊ pro hoc. e. ti. l. generalis. §. si quis seruo. Et ad hoc facit
qd no. ⁊ dixi. e. ti. l. imperator. Ista etiam videtur fideicõmissa-
ria si dixit volo ꝙ bona mea pertineant ad talem. vt. ĵ. px. sol.
ver. itẽ q̃ro. pone institui filium ⁊ probatur ⁊ no. per Dy. de le
ga. ij. l. lucius. §. filiam. ⁊ pro hoc de vsufruc. leg. l. codicillis. idẽ
si dixi volo bona mea peruenire ad talem. vt. ĵ. ad trebel. l. here
des. §. cum ita. ⁊ ibi dixi ⁊. e. tit. l. eplam. §. mulier. ⁊ plene. e. tit. l.
heredibus. §. titius. ibi videas idẽ si dicat si filius meus deces-
serit sine liberis talis succedat. nam ⁊ ista põt esse fideicommis
saria. q2 verbum successionis de fideicommissaria põt intelligi
ĵ. ad trebel. l. non enim. ⁊ ibi dixi. ⁊ vide etiã qd dixi. s̃. de vsufr.
l. si quis ita legauerit. ⁊ de istis verbis directis ⁊ obliquis ha-
betur. C. cõia de leg. l. ij. ⁊ de testa. l. quoniam indignũ. ¶ Vlti-

Liberi excludunt substitutum. an idẽ sit si sint exheredati.

mo quo ad istam materiam est aduertendũ ꝙ liberi excludũt
substitutum. vt. C. de instit. ⁊ substi. l. generaliter. §. cum autez.
Ex quo quero nunquid sit hoc verum etiam si non sint here-
des sed exheredati. ¶ Quidam dicunt ꝙ sic ⁊ qd sufficit eos
existere etiam si non sint heredes. ĵ. de leg. j. l. filiusfamilias. §.
cum erit. ad trebel. l. ex facto. §. fi. ⁊ ibi no. de leg. ij. l. cum pater.
§. volo. ⁊. s̃. de here. insti. l. lucius. ⁊ hanc videtur tenuisse Dy.
d. l. ex facto. §. fi. ⁊ Pe. de bellapertica in. d. l. generaliter. vbi d
hoc dixi per. l. j. de condi. ⁊ demon. l. meuius. ⁊ de ver. obli. l. qui
dam cum filium. In contrarium videtur insti. de succes. libe. §. si
vero testamentum. ⁊ q2 exheredatus habetur pro mortuo. ĵ. de
coniũgen. cum eman. libe. l. j. §. si pater. ⁊ in aut. de nup. §. solu
to. ⁊ hanc sequebatur Ol. in. d. l. generaliter. ar. e. ti. l. fi. in fi. vbi
requiritur ꝙ mater sit heres filij posthumi ad hoc vt exclu da
tur substitutus etiam contra verba substitutionis veniens licz
ex mẽte. ⁊ q2 negare non possumus extitisse fideicommis. condi
tionem. licet descendentes ex priuilegio substitutionẽ excludãt
vt. d. l. generaliter. ibi liberis eam excludentibus ⁊c. nulli ergo
alij priuilegiũ opponunt nisi ipsi. vt. ĵ. de bo. pos. ſm ta. l. qui ex
liberis. §. fi. Et pro hoc optime in aut. de here. ⁊ falci. §. exhere
datos. Old. Ipse tñ Old. postea videtur opi. mutasse ⁊ tenuisse
primam opi. vt ptz ex scriptis Pe. C. de cõdi. inser. l. j. in prima
glo. Alij dicũt ꝙ aliud est in hoc casu qñ conditio si decesserit
sine liberis apponitur ab hoĩe. q2 tunc sufficit liberos superi-
stere ⁊ excludãtur substitutus. aliud qñ subintelligitur a lege.
q2 tunc opz eos heredes existere al's cessaret ratio mouens cõ-
iecturaz in. d. l. gñaliter. ⁊. C. de fideicõmis. l. cũ acutissimi. Et ex
p̃dictis ⁊ infrascriptis põt colligi so. alterius qõnis disputate
p do. Ni. de mata. que incipit quidaz habẽs filium naturalẽ so
lum opprobriose vite legauit ei quãdam posses. ⁊ dixit ꝙ si de-
cederet relictis legitimis heredibus ab eo descendentibus ꝙ
ipsi haberẽt ipsam possessionẽ si vero decederet sine heredib9.
Itẽ si opprobriosam vitã duceret eũ priuauit ipsa possessione
⁊ voluit ꝙ deueniret in Guil. fratrem ipsius testatoris. dictus
filius opprobriosam ⁊ turpem vitam duxerit. decessit tñ duo-
bus filijs relictis ex vxore legitima querebatur an ipsa posses-
sio deueniret in ipsum Guil. fratrem testatoris substitutũ. An
ad filios legitimos ipsius filij naturalis. Post multa vtilia al
legata que omitto gratia breuitatis soluẽdo tenuit ꝙ ad filios
maxime per. d. l. generaliter. C. de insti. ⁊ substi. vbi de hoc dixi.
⁊ ad ipsam qõnem recurratur que est mihi. xiij. in libro magno
questionum disputa. ¶ Et quia glo. ⁊ doctores variant qui fi

Qui filij excludant substitutum.

92 lij † excludant substitutuz. Et dic ꝙ interduz grauatur filius
pure ⁊ simpliciter restituere hereditatem. ⁊ tunc in nihiluz dif
fert ab extraneo quia qd capit ex trebelliano statim imputat in
quartam iure nature debitam cuz institutus sit. ⁊ aliquid ha-
bere possit iure institutionis. ar. s̃. de inoffi. testa. l. papinianus.
§. si quis impubes. Interdum rogatur post mortem suaz si de
cesserit sine liberis tũc differt ab extraneo. q2 extraneus nõ ha
beret nisi vnam quartam. filius vero habet duas secundũ vnã
opinionem. ⁊ no. s̃. de inoffi. testa. l. papinianus. §. si quis autez
impubes. ⁊ plenissime dixi. C. de inoffi. testa. aut. nouissima. v̓si.
itẽ quero nũquid filius aut rogatur filius simpliciter puta ꝙ
restituat hereditatem post mortem suaz nulla facta mentione
de liberis. Et tunc differt ab extraneo q2 in extraneo substitu
tus admittitur etiam si habeat liberos rogatus. vt not. in glo.
de fideicõmis. l. cum acutissimi. in filio aũt secus quia si liberos
habeat legitimos ⁊ naturales excluditur substitutus. vt dicta
l. generaliter. ⁊. l. cum acutissimi. Sed redeundo ad propositũ
si queratur an alij filij naturales ⁊ legitimi excludant substitu

Spurij nõ merentur appellari filij.

93 tum. Dic aut sunt spurij † vel incestuosi. ⁊ nullo mõ excludunt
nam patrem demõstrare non possunt. s̃. de sta. ho. l. vulgo. nec
appellari filij possunt. in aut. quibus modis natu. effi. legiti. §.

penul.z pro hoc.ff.de condi.z demon.l.hec conditio.z quando dies le.ce.l.penul.aut sunt naturales tantum vt nati ex concubina licita z tunc subdistinguit.qz aut nati sunt in facie matrimonij aut in facie concubinatus.si in facie matrimonij aut cōtrahentes credebant matrimonium tenere:aut sciebant nō tenere:aut dubitabant.¶ Primo casu sunt legitimi.z excludūt substitutū.s.de ritu nup.l.qui in prouincia.§.j.z.ff.de adulte.l.miles.§.pe.z no.z dixi.C.de incestis nup.l.qui contra.¶ Secundo casu sunt spurij z non excludunt substitutum vt dictum est.¶ Tertio casu presumitur quod bona fide contraxerint matrimonium.z ideo filij habētur pro legitimis.Et excludūt substitutum duplici ratione primo qz matrimonium fuit publice contractum.z ideo in dubio caret suspitione.s.de ritu nuptia.l.fi.z de admi.tuto.l.non existimo.¶ Secundo.qz presumitur bona fides z ignorantia nisi mala vel scientia probetur.vt.s.de admi.tuto.l.hoc autem.z de proba.l.verius.z.ff.de fideicō.lib.l.si in eum.§.ex iniusta.z pro hoc bene facit ad trebel.l.heredibus.§.fi.z quod no.z dixi.d.l.cui contra.C.de incest.nup.si autem nati non fuerunt in facie matrimonij.aut pater fuit talis persona que tempore natiuitatis filiorum non potuit habere filios legitimos sicut seruus vel similis.insti.de nup.per totum.z tūc isti naturales excludunt substitutum.vt.d.l.cum pater.§.volo de leg.ij.z.l.lucius.§.dame.z ad trebel.ex facto.§.si quis rogatus.ibi vt in libertino zc.¶ Et est ratio quia cum votū sit hominum habere filios.vt.ff.de verbo.sig.l.liberorum.parcendū est ei si habet eo modo quo potest.vt.e.titu.l.queret aliqs nauta sta.l.fi.§.seruorum.Si vero pater potuit habere legitimos tempore natiuitatis istorum.¶ Distinguit quod aut conditio si sine liberis decesserit zc.expressa fuit a testatore z regulariter naturales † non excludunt substitutum.Fallit si testator hoc expresse voluit.Item propter dignitatem testatoris vt dicta.l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.ad trebel.Quod intelligunt quidam si erit homo nobilis z in dignitate z nō curauit vtrum naturales vel legitimi habeant eius successionem z tunc naturalis excludat substitutum.tu dic econtra si erat nobilis z in dignitate cōstitutus qui magis curare debet vt legitimos habeat successores quam curaret alius ignobilis.tunc naturales non excludāt substitutū ne aliem forte sordide stirpis splēdidis natalibus debeant subrogari.vt.C.de qōnibus.l.sup statu.z.ff.de qōnibus l.extraneo.§.de qōne.z.l.vnius.§.iudex.z facit.s.de vē.inspi.l.j.§.Quis.Si autem sit ignobilis tunc naturales excludant substitutum.z ita intelligatur dictus.§.si quis rogatus.in.l.ex facto ad trebel.Si vero conditio illa si sine liberis decesserit non sit expressa a testatore sed subintelligatur a iure.tunc nullo modo excluditur substitutus.vt.d.l.generaliter.C.de insti.z substi.circa fi.Et est ratio quia satis est legem vel imperatorē subintelligere istam conditionem in filijs legitimis.vt.s.de excu.tu to.l.ex his.Si autem sint legitimi tantum vt adoptiui non excludunt substitutum.vt.ff.de condi.z demō.l.fideicommissariā.Si autem sunt legitimati a principe dicunt quidam quod non excludunt substitutū.quia tale rescriptum absorbet ius substituti.vnde non valet.C.de precibus impera.offeren.l.quotiens.nisi princeps ex certa scientia concessisset.non obstante tali lege.vel non obstante aliqua lege.vt no.z dixi in.d.l.quotiens.z qz vocari debebat substitutus cum lederetur ex tali legitimatiōe.vt.C.si ab here.se absti.auth.si vero omnes creditores.z no.s.de adop.l.nam ita diuus.tu dic contra qz legitimati a principe in omnibus equiparantur legitimis z naturalibus.vt in auth.qb.modis natu.effi.legi.§.illud.in fi.Nec ob.quod dicitur absorberi ius substituti.qz illa bona heredis nondum erāt in bonis substituti.vt.ff.de acquiren.re.do.l.substitutio.Et predicta faciūt vtrum filij naturales † succedant in feudum z an etiam legitimati.de quo dixi.C.de natu.libe.super rubrica.¶ Item quid si rogatus restituere si decedat sine liberis intret monasterium nunquid excluditur substitutus per monasterium dic vt no.z dixi.C.ad trebel.auth.nisi rogati.z tetigi etiam.C.de sacr.eccle.auth.si qua mulier.z hec sufficiāt de ista materia.¶ Porro qz s.pollicitus fui aliqua tractare de substitutione fideicommissaria.de qua videas in summa ad trebel.per Roffre.eodem titu.per Galleotum in margarita de quarta trebellianica.per speculatorem de actione seu petitione.§.sequitur.versicu.quid si heres.z versicu.sequentibus.per hoc Innocen.z Hostiensis extra de testeamntis.c.raynutius.z.c.raynaldus.z tetigi etiam s.aliquas questiones incidentes pertinentes ad istam fideicōmissariam vt in materia vulgari.versicu.sed pone substitutio fideicommissaria.z in tractatu pupillari.versicu.sed an exheredato possit fieri fideicommissaria.z versicu.z ex predictis et infrascriptis.circa finem.versicu.verum quia testamentum est.

¶ Natur. ex his q putāt mrimoniū cū nō teneat sūt legitimi.

¶ Bona fides z ignorantia psumitur nisi cōtra pbetur.

¶ Filij nati tēpore quo pr non poterat hre filios legitios exclu dāt substitutum qn nati sunt in facie mrimonij.

¶ Votū hoīs est habere filios.

94 ¶ Naturales filij excludāt substitutū si hoc voluit testator.

¶ Adoptat. filius institu ti ñ excludit substitutū.

¶ Quid de legitimato a principe.

¶ Legitimat. a pricipe equiparat legitime z naturaliter natis.

95 ¶ An filij naturales vl legitimati succedāt in feudum.

¶ De substitutione fideicōmissaria.

z versicu.sequentibus.z in materia compendiose.z in.§.sed qz testatores.versicu.item quero.z ver.item quero si testator instituat filium.z ver.item quero si prius moritur.z in materia breuiloque in secunda questione.Et an hec trebellianica locū habeat in legatis ad pias causas.vide notata extra de testamentis.c.si pater.libro.vj.z quod plene dixi.C.de episcopis z clericis.l.si quis ad declinandā.¶ His premissis opp.quod hec fideicōmissaria nō procedat qz inducit triēnium circuitum.qz circuitus reprobatur a iure.vt.s.de conditio.indebiti.vt.l.dominus testamento.z.C.communia.de leg.l.prima.z si cui plus quam per legem falcidiam.l.videamus.¶ Secūdo duplex est circuitus vnus ex quo iuris effectus nō resultat z ille euitatur.vt in contrarijs.Sed si nouum producit effectum non reprobatur.Et quod ista fideicommissaria nouum producat effectum patet.nam in substitutione directa non retinetur quarta in fideicommissaria sic vt dicta.l.precibus.C.e.coniūcta.l.centurio.ff.eodē.Item ad substitutum indirecta transeunt iura operarū z sepulchrorum quod non est in fideicommissaria.vt.ff.ad trebel.l.quia pinde.§.j.z dictum est.s.proximo tractatu.veniunt etiam alij effectus qui not.C.ad legem falcidiam.l.in testamento.Item oppo.quod hec substitutio non procedat quia ordinarium potentia vel actu debet excludere extraordinarium.vt.s.de edendo.l.j.de mino.l.in cause secundo.z de operis noui nunciatione.l.in prouinciali.Sed ista substitutio est extraordinaria.ergo tolli debet per directas z ordinarias.quod sit extraordinaria sic probatur substitutio fideicommissaria ad effectum perducitur per officium iudicis.ff.ad trebel.l.quia poterat.Et nota eodem titulo.l.non est cogēdus.in fine glo.magne.ergo dicitur extraordinarium.vt.ff.de vari.z extraordi.cogni.l.j.z.s.de minor.l.quod si minor.in fi.Sed rñ.secundum quod dicit glo.s.de rei vendi.l.j.§.per hanc.quod duplex est extraordinarium vnum contra ius commune z illud per ordinarium tollitur.vt in contrarijs.aliud est subsidiarium.Sed si est de iure communi z illud non tollitur per ordinarium.z de hoc late no.in dicta.l.in prouinciali.¶ Tertio oppo.ad idem.non est dubium quod substitutio fideicommissaria est minus plena quam directa.vt patet ex superioribus.z probatur dicta.l.precibus.z.l.centurio.ergo per directam debet tolli.vt.s.de rescin.vendi.l.si id quod.in principio.z.§.finali.z de heredi.institu.l.si is qui soluendo.solu.ibi loquitur de duabus dispositionibus duplicis generis in esse productis.quia ambe directe.Et ideo plena semiplenā tollit vt ibi.hic autem de substitutione obliqua in esse producēdo vel producta.que est diuersi generis a substitutiōe directa.z ideo per ipsam non tollitur saltē in origine.vt.C.de codicil.l.finali.z.ff.ad trebel.l.recusare.§.titius.¶ Quarto ad idem oppone quod sit superuacua per directam.vt.C.communia.de legibus.l.ij.si superuacua ergo resecanda vt in prima constitutione.z.§.quibus.z vt le.no.ca.l.hec stipulatio.§.diuo.Solu.duplex est superuacuum vnum quod non potest operari nec effectum producere z de tali loquuntur contraria.Aliud quod dicitur superuacuum id est cum alio concurrens nouum tamen producens effectum.Et illud bene valeret.nam multum refert inter directam z obliquam.vt.s.dixi.Et not.ff.de legatis.j.l.j.¶ Quinto oppone ad hanc substitutionem de casibus legum.nam quis duos heredes habere non potest in solidum.vt.ff.de regulis iuris.l.quod contra rationē.§.vni pro solido.ergo nec heredem z fideicommissarium.Solu.vt in contrario.quia illud verum est vt eos habeat directo.z in concursu.¶ Sexto oppone quod hec substitutio sit nulla.vt.ff.ad trebel.l.ille a quo.§.si de testamento.in fine.Solu.illud contingit propter mortē instituti z rogati contingente hereditate non adita.Sed hoc non contingente bene valeret.vt.C.de fideicommis.l.eam quā.¶ Septimo oppone de.l.cum filio.in fine.de legatis.j.z de cōditio.z demonstratio.l.a testatore.Solu.ibi substitutio fideicommissaria fuit facta sub conditione z decessit fideicommissarius conditione pendente.z ideo anullatio.¶ Octauo oppone de l.j.§.fuit quesitum.ff.ad trebel.Solu.ibi fuit substitutio fideicōmissaria de iure procedit.sed propter iuris impedimentum restitutio impeditur vt ibi.z ita etiam loquitur eodem titulo.l.restituta.z.l.seq.¶ Nono oppo.quod hec substitutio non procedat per.l.j.de lega.j.l.in tacitis.z de iur.fisci.l.non intelligitur.§.j.Sed respō.quod substitutio in capace sortitur effectum.vt hic in nō capace nō vt ibi.z facit.e.ti.de iur.fisci.l.j.in prin.z quod no.insti.de lega.§.de legari.¶ Decimo op.de.l.sed si ante.ff.ad treb.So.substitutio de iure pcedit vt hic.sed intēpestiua phibet vt ibi.z.C.de fideicōmis.l.post mortem.¶ Undecimo op.de.l.cogi.§.sed z si quis.ff.ad trebel.So.in hereditate rogantis pcedit substitutio cum effectu trebelliani vt hic in hereditate rogati non

¶ Non euitat si ex eo resultat nouus iuris effectus.

¶ Extraordinarium cōtra ius cōe tollit p ordinariū sz si est de iure cōi nō tollit.

ti non vt ibi. ¶ Duodecimo oppo. C. de cadu. tollen. l. prima.
§. sed si seruo. So. hec substitutio de iure procedit in personam
idoneam fideicommissarij in minus idoneam puta in heredis
seruo non vt in contrario ꝛ probatur hic. Solu. eadem. l. §. pri
mo. ¶ Tredecimo oppo. de. l. ex facto. §. si quis rogatus. j. ad
trebel. Sed dic quod substitutio procedit vt hic: sed propter
conditionis defectum annullatur vt ibi ꝛ facit. C. de institu. et
substitu. l. generaliter. de fideicommis. cum acutissimi. ꝛ. j. de cõ
ditio. ꝛ demonstratio. l. cum auus. ¶ Quattuordecimo op-
po. de. l. cum pater. §. filia. ꝛ. §. hereditatis de leg. secundo ꝛ ad
trebel. l. heredes. §. cum ita. Solu. ista substitutio de iure proce
dit vt. s. Sed expirat per mortez fideicommissarij etiam si pen
dente conditione decedẽtis vt ibi licet gl. in. l. is cui. j. de actio.
ꝛ obliga. notet contrarium ꝛ male vt ibi dixi per. l. C. de fideicõ-
missa. l. in personam. Et ibi bona glo. de hoc ꝛ. C. de his qui an
te apertas ta. l. prima. ¶ Ultimo oppo. quod hec substitutio
non procedat quia qui semel est heres desinere esse non potest
vt. s. de here. institu. l. ei qui soluendo ꝛ de minore. l. si sine. §. sed
quod pap. cum ergo quid desinere heres non possit: ergo resti
tutio hereditatis impeditur ꝛ de iure non procedit respon. qd
semel heres non potest desinere et nomen remanere bene po-
test vt institu. de fideicommissaria hereditate. §. et restituta. Et
per hoc facit de acquirenda heredita. l. pro herede. §. penulti.
in glo magna ꝛ. s. quod cum eo. l. si filius. §. primo. ¶ Expedi-
tis contrarijs veniamus ad questiones. Et primo quero secũ-
dum Guillel. quid sit fideicõmissaria substitutio ad quod re-
spondet quod potest sic describi quod est quedam obliqua sub

Quid est fideicõ. substitutio.

stitutio seu restitutio totius hereditatis vel partis quote fien-
da per heredem inuitum per quam fideicommissarius efficit
heres effectu. Oliqua ideo dicitur quia fideicommissarius di-
recto non capit bona sed de manu alterius vt. l. precibus. Et su
perius est probatum totius vel partis quote: ideo dicitur quia
tunc cum effectu trebel. sortitur effectum secus si foret de re sin
gulari rogatus vt. j. ad trebel. l. nam quod. §. fina. ꝛ. l. sequenti.
ꝛ. l. cogi. §. ꝛ generaliter. ꝛ. l. mulier. §. finali: vbi de hoc sequitur
per heredem inuitum. hoc ideo dicitur quia inuitus potest co-
gi adire ꝛ restituere. j. ad trebel. l. cogi. ꝛ si quis omissa causa
testamenti. l. si is omissa. Nec ob. C. de iure deliber. l. nec eme-
re. quia ad sui cõmodum adire non cogitur vt ibi sed ad com-
modum fideicommissarij cogitur vt dixi ꝛ probatur in dicta. l.
quia poterat. j. ad trebel. sequitur in descriptione per quam fi
deicõmissari⁹ efficitur heres effectu: ꝛ hoc ideo dicitur qꝛ non
est heres directo sed in effectu vt. j. §. instituta. institu. de fidei-
commis. hereditate. j. ad trebel. l. si heres in princip. ꝛ. l. postu-
lanter ꝛ dicta. l. si filius. §. primo. s. qd cum eo qd in alia potesta
te. nego. gest. esse dicetur. ¶ Fuit autem concessa ꝛ inuenta hec
96 substitutio † quia maiori non poterat regulariter fieri substitu
tio in secundum casum si heres esset ꝛ ideo iura in eum casum
concesserunt hanc subbstitutio. fideicommissariaz que non est
proprie substitutio sed de manu alterius restitutio vt predictũ
est: ꝛ quia supradictum est quod si grauatus moriatur anteq̃
restituat hereditatẽ re vel verbo quod expirat fideicommissa-
ria vt. j. ad trebel. l. ille a quo. §. si de testamento. Immo pl⁹ di-
cunt leges quod fideicommissarius postq̃ heres adiuit nõ ha
bet ius nisi re vel verbo sit sibi restituta hereditas vt. j. ad tre-
bell. l. restituta. ꝛ. l. facta in principio. ¶ Hic latius examine-
mus scilicet an mortuo instituto ante hereditatem restitutam
expiret fideicom. Circa qd ꝙ dic cũ heres decedit añ aditã he
reditatem aut habet substitutum vel conuictum ꝛ tunc fidei-
commissariũ vniuersale non expirat cum substitutus et coniũ
ctus teneatur ad legata ꝛ fideicõmissaria vt. j. de lega. secundo
l. si titio ꝛ meuio. §. iull. ꝛ. l. cum pater. §. a substituto de lega. p-
mo. l. licet imperator ad legem falcidiaz. l. prima. §. si coheredi.
ꝛ hoc dicit. l. expresse. s. de administra. tuto. l. tutores qui post fi
nem. §. heres institutus et ibi nota. C. ad trebell. l. non iustam
ꝛ quod nota. j. ad trebell. l. si primo an filius. §. actiones. Si au
tem non habet coheredem vel substitutum ꝛ decedat ante adi
tam hereditatem: tunc aut decessit post iussuz iudicis de adeũ
do et non expirat vt. j. de damno infecto. l. cum postulassem. et
C. ad trebel. l. non iustam ꝼm Jacobum de aretio: aut añ iussuz
iudicis et tunc si trã smisit ius deliberandi ad heredem secun-
dum formam legis. l. C. de iure delibe. l. cum atiquioribus here
des compellentur restituere sicut compulsus fuisset institut⁹
argumen. C. de bonis libertorum. l. si liberto. Et sic intelligatur
glo. que est. C. de fideicõmis. l. eam quã que incipit hic indubita
biliter. Si autem non transimisit ius deliberandi dic quod ex-
pirat fideicommissarium quia deducit res ad causam inte-
stati et ita non tenetur restituere vt dicta. l. ille a quo. §. si de te-

Quare fuit inuẽta fideicõmis. substitutio.

Fideicommis. nõ habz ius in hereditate nisi sibi re vel vbo restituta sit.

An mortuo instituto ante aditam expiret substitutio fideicommissa.

stamẽto. j. ad trebel. ꝛ hoc verum nisi testator qui fideicommis.
reliquit repetierit a venientibus ab intestato quia tunt tenerẽ
tur restituere vt dicta. l. eam quã. C. de fideicommis. Et de suis
ꝛ legi. l. consanguineos. §. finali. ¶ Item hoc intelligas nisi in
casu speciali fauore libertatis vt. j. de fideicommis. liber. l. anto
nius. et in alio fauore militie quo casu valet nõ tanq̃ fideicom.
Sed trahitur ad directam quod est mirabile vt. j. de testamen
to mi. l. neq3. §. fin. ꝛ. l. tractabaꝛ: vbi aũt heres decederet post
aditã hereditatẽ: tunc si reliquit heredes illi tenerenꝛ restitue
re sicut ipse. j. ad trebel. l. eius. §. si quid rogat⁹ ꝛ. l. q̃uis. §. fin.
¶ Si aũt sine herede decedat tunc iura ꝓuident fideicõmis-
sario vt sine aliqua restitutione iura ꝛ actiones trãseant in ipm
ac si esset restituta vt. C. ad trebel. l. sancim⁹. §. fi. ꝛ ita dz supple
ri glo. que est in dicta. l. eam quã ꝛ vide in ea. l. ibi. ¶ Itẽ quero
an ad hoc vt fideicõ. est ꝛ alius casus vbi cõpetit fideicõmissa-
rio ius siue restitu. j. ad trebell. l. si heres institut⁹ in principio.
¶ Sed quid erit econtra si fideicõmissarius moriꝛ añ restitutã
sibi hereditatem re vel verbo nunquid trãsmittet ius suuz ad
heredes glo. dicit qd non hz ius añ vt. j. ad trebel. l. restituta et
l. facta. ꝛ ita nota. j. de lega. primo. l. cum filio. Et fundat se sup
l. apud iull. §. antistia. j. ad trebel. Sed hoc non credo verũ. Et
contrarium nota. dicto. §. antistia ꝛ ibi loquiꝛ eo casu quo pen-
debat fideicõ. quia conditionale: et ideo nihil ad heredẽ trans-
mittitur vt. C. de caducis tollẽ. l. j. §. sin aũt sub conditione. Si
autẽ fideicõmissa. est purũ. tunc bñ transmittit ꝛ qd dr ꝙ non
habet ius añ restitu. dico qd verũ est iure sed bñ habet ius pe-
tendi qd ius transmittit ad heredẽ ar. C. de dona. que sub mo-
do. l. quotiens. ꝛ ideo diciꝛ ꝙ in legatis ꝛ fideicommissis cedit
dies a morte testatoris vt dicta. l. de cadu. tol. §. in nouissimo. ꝛ
pro hoc. j. ad trebel. l. si eius. §. penul. in fi. ꝛ. l. cogi. §. mecianus.
ꝛ. l. postulãte in princip. ꝛ est expressum. C. de fideicõ. l. si pater ꝛ
s. de mino. in cause. §. fi. ¶ Sed an spes vulgaris vel pupilla-
ris substitutiõis trãsmittaꝛ ad heredes dic vt diceꝛ ꝼm Ol. j. e.
l. liberis. §. fi. ꝛ de hoc tetigi in materia breuiloque ĩ decima op.
v. decimo op. ꝛ vide in materia cõpẽdiose. §. Sed qꝛ testator. v.
itẽ quero si prius moriaꝛ substitutus. ꝛ satis dixi. j. de acqr. he.
l. qui pr. ¶ Sed pone qd testator instituit ticiũ heredẽ ꝛ roga-
uit ꝙ restituat sibi fundũ nec aliũ fideicõ. vniuersalẽ cõstituit:
nunquid iste fideicõmis. põt cogere heredẽ adire ꝛ sibi fideicõ.
restituere. ꝛ vr qd sic qꝛ fideicõmis. loco hẽdis habeꝛ vt. s. dixi:
ex quo sic arguiꝛ sicut se hz heres institut⁹ vniuersaliter ad he
redẽ instit. ꝑticulariter sic se hz fideicõ. vniuersalis ad fideicõ.
ꝑticularẽ sz ita ẽ qd si aliqs ẽ ĩstitutis in re certa reputaꝛ heres
vniuersalis vt. s. de here. insti. l. j. §. si ex fundo ꝛ. l. ex facto. §. j. ꝛ
C. de here. insti. l. qͦtiẽs. ergo ꝛc. vr eũ eẽ vniuersalis: ꝛ iõ qꝛ ali⁹
fideicõ. vniuersalis non est ar. in autẽ. de here. ꝛ falc. §. si vo nul
lus. Sed Guil. ꝯtra p. l. j. si qs omissa cã testamẽti. l. si qs omis
sa. ꝛ est casus. j. ad trebel. l. cogi. §. sz si miles vbi de hoc dixi ad
cõtraria rñde ꝙ loquũtur in herede directe ĩstituto qꝛ si ĩ totũ
nã videreꝛ institutus decederet testatori ꝓ parte testat⁹ ꝛ pro
ꝑte intestat⁹ ꝯtra regulã iuris. ius nr̃z. Sz hͨ rõ cessat ĩ fideicõ.
nõ lz rem vnã habeat: tñ heres institut⁹ remanet heres vniuer
salis ꝛ ille loco legatarij habeꝛ vt ꝓbãt. ll. s. allega. ¶ Itẽ q̃ro
nũquid heres de restituẽdo grauatus ꝛ coactus adire qd ex co
actiõe ꝑdit beneficiũ retẽtiõis q̃rte vt. s. dixi possit de coactiõe
penitere dic qd aut fuit coactus ꝑ fideicõmis. ꝯditionalẽ: ꝛ põt
vt. j. ad trebel. l. patroni. §. qui fideicõmissa. al's si fideicõmissa
ria si aũt per purũ: tũc aut heres est de suis ꝛ põt penitere vsq3
ad triẽniũ ar. C. de repu. here. l. fi. aut est extrane⁹ ꝛ tunc aut fi-
deicõmis. est vnus et penitẽtia nõ admittiꝛ vt. j. ad trebel. l. naz
qd. §. qui cõpulsus: aut sunt plures ꝛ tunc põt penitere in par-
tibus in quibus nõ fuit coactus. sed in parte coacta nõ. vt. j. ad
trebel. l. cogi. §. mecianus pro parte ergo tangẽte q̃rtã retinere
non poterit ꝓ partibus aliorũ sic vt in. s. allega. ¶ Itẽ quero
97 nunquid heres compulsus † perdet prelegata videtur qd sic
cũ oĩa ꝑdere debeat vt. j. ad trebel. l. ita tñ. §. si perceptis. Tu
dic ꝼm Guil. aut erãt talia prelegata que debebant venire in
restitutionem hereditatis de quib⁹ habeꝛ. C. de fideicõ. l. cum
virum. ꝛ illa ꝑdit vt ibi. aut sunt talia que non veniũt in restitu.
vt cum testator. Primo rogat de restituendo: postea prelegat
ꝛ talia non perdit qꝛ qd dicitur qd perdit omnia intelligitur d
lucris que esset habiturus vt heres. vt. s. de liberis ꝛ posthu-
mis. l. iull. in principio. Sed cum prelegata possit hr̃e etiam si
nõ sit heres vt. j. de leg. j. l. si qs filiabus in fi. ꝛ. l. sequẽ. ideo nõ
amittit. j. ad trebel. l. ita tñ. §. qui suspectam. ꝛ. l. apud iul. in pn
cip. et de acquirẽ. here. l. quartã. alij distinguunt aut est solus
institutus et tunc omnia perdit vt dicta. l. ita tamen. §. si per-
ceptis infra ad trebellia. et. l. si patroni. §. qui fideicõmissariã.

Fauore libertatis fideicõ. trahiꝛ ad directam.

Cuz institutis sine hr̃de decedit trãseunt iura et actiões sine restitutione.

Si fideicõ. moriꝛ añ restitutam sibi hereditatez re vel verbo an transmittat ius suum ad heredes.

An spes vulgaris vl pupilla. substitutio. trãsmittatur ad heredes.

An fideicõmis. singularis habeatur ꝓ vniuersali fideicommissario qñ testator aliũ fideicõ. vniuersalem nõ reliquit sicut in instituto ĩ re certa dr.

An heres coact⁹ adire ꝓter qd ꝑdit trebelliãicaz possit ab actione penitere.

Nũquid heres cõpulsus adhuc ꝑdat prelegata.

secus si habeat coheredem quia tunc non cum etiã hereditate repudiata possit habere plegata. ¶ Itẽ dubitatur ĩ ista materia q̃liter fideicõmissariꝰ abeat respõdere legatarijs ⁊ fideicõmissarijs ⁊ creditoribꝰ certe qd dic aut tota hereditas ẽ sibi restituta nulla quarta retenta ⁊ tunc omnibus tenetur respondere qꝛ heres institutus nullũ dãnũ habere debet. ĩ. ad trebel. l. j. §. j. ⁊ l. qꝛ poterat. Aut heres retinuit quartã ⁊ tũc dico qd heres tenet̃ ꝓ quarta quã retinuit ⁊ fideicõmissariꝰ pro residuo vt. C. ad trebel. l. j. ¶ Quod verum ẽ in creditoribus: in legatarijs aũt videtur teneri fideicõmissarius tm̃ ⁊ nõ heres qd dic vt. C. ad trebel. l. ij. ⁊ l. fi. ⁊ vtrobiq̧ not. ⁊ ĩ. ad trebel. l. j. §. fi. si autem aliquid habet vltra quartã noĩe hereditatis tunc in illo tenetur vt. d. l. ij. C. ad trebel. ⁊ ĩ. ad trebel. l. ij. §. si is q q̃drin genta: ⁊ qd dixi pro quarta teneri creditoribꝰ est verũ si habet quartã per modũ quarte si aũt ꝑ modũ rerũ singulariũ nõ tenetur respondere si bona fideicõmissaria sufficiãt puta si testator rogauit restituere hereditatem retento fundo. ĩ. ad trebel. l. j. §. si heres. ⁊ institu. de fideicommis. here. §. si quid. ¶ Ulterius quero vtrum fideicommissaria possit trahi ad directam vulgarẽ vel pupillarẽ: de directa vulgari videt̃ impossibile: qꝛ videntur contrarie cum fideicõmissaria locum habeat adita hereditate vt. ĩ. ad trebel. l. ille a quo. §. j. ⁊ vulgaris expirat adita hereditate vt. C. e. l. post aditam: ergo videtur quod nullo modo possit ad illam trahi qd est verum nisi in casu fauore libertatis vt. ĩ. de testa. mili. l. neq̧. ⁊ l. seq. Itẽ nec ad pupillarẽ vt. ĩ. e. l. coheredi. §. cum filie. nec ad exẽplariam: quia ad exemplũ pupillaris est inuẽta vt. C. de impuberũ ⁊ alijs substitu. l. humanitatis ⁊ facit qd no. ĩ. e. l. verbis ciuilibus hoc idẽ in milite qꝛ lꝫ possit heredi instituto substituere etiam post pubertatẽ ⁊ hoc ex priuilegio vt. C. de testa. militari. l. in testamẽto. ⁊ l. certi iuris. non tñ esset verũ si esset fideicõmissaria: obliqua eñ ad directã substitutionẽ non traheretur vt. ĩ. de testamẽto milita. l. querebat̃. §. ij. cũ suis similibus. An aũt ecõtra possit obliquari. s̃. dixi. ¶ Et si queratur de vulgari impossibile est qd trahatur ad fideicommissariam quia vt predixi contrarie sunt cum vna expiret adita hereditate ⁊ alia sumet effectũ per aditionem ⁊ si dicatur immo sub vulgari intelligitur tacita pupillaris dic qd illa pupillaris est ex interpretatione ꝓpter ꝓuisionem pupilli. hic autem non esset prouisio: immo potius contrarium vt. s̃. de adopt. l. si arrogator. ⁊ colligitur. ĩ. ea. l. coheredi. §. cum filie. ¶ Sed quid si testator fecit pupillarẽ inualidã an trahentur ad fideicõmis. dixi. s̃. in tractatu pupillaris v̉. vuꝫ qꝛ factũ est ꝑ hanc substitutionem. ¶ Item quero an ad hoc vt fideicõmissarius habeat aliquod ius requiratur aliqua restitutio ⁊ que ⁊ dic qd q̃nq̧ requiritur verbalis: quandoq̧ sufficit realis: q̃nq̧ neutra. Verbalis requiritur cum heres institutus non possidet res hereditarias quia tunc non potest facere realem restitutionem. ĩ. ad trebel. l. restituta. ⁊ l. facta in princi. ⁊ dico qd si realis restitutio sit facta etiam in vna re quod sufficiat quo ad dictam hereditatem vt. d. l. restituta in prin. Q̃nq̧ sufficit neutruꝫ interuenire vt dixi. s̃. ver. ⁊ qꝛ factũ est qd si generatus. ¶ Adhuc quero que actio competat fideicõmissario contra heredem rogatũ de hoc dic vt nota. de fideicommissaria hereditate petit. l. fi. in glo. que dicit considerari quattuor tempora quia aut heres non adiuit hereditatẽ ⁊ hꝫ locum officium iudicis quo compellitur adire ⁊ restituere vt no. in glo. ĩ. ad trebel. l. non est cogendus in fi. ⁊ allegat glo. l. si res. e. tit. ⁊ ꝓ ea facit. e. ti. l. si impure. §. fi. ⁊ l. si postulãte in princi. Aut adiuit ⁊ non restituit ⁊ habet locum actio. ex testamẽto. vt. C. ad trebel̃. l. ⁊ sine scriptura. Et de fideicommis. l. in personam: aut adiuit ⁊ restituit ⁊ tunc actiones defuncto competentes ei dantur contra debitores hereditarios. ĩ. ad trebel. l. ita tamen. §. ex trebelliano ꝓ rebus aũt alijs hereditarijs quas non possidet nõ datur hereditatis petitio: sed actio que defuncto debebat̃ Pro alijs vero quor pos. nõ habuit bene dat̃ hereditatis petitio vt plene no. s̃. de fideicõmis. petitio. l. j. ⁊ l. fin. ¶ Itẽ quero vtrũ talis restitutio possit fieri procuratori fideicõmis. ¶ Circa hoc. ll. variant. vnde dic aut simplex ⁊ specialis procurator ad hoc ⁊ sibi potest fieri. ĩ. ad trebel. l. apud iul̃. §. vtrum ⁊. l. ita tamen. §. etiam aut est ꝓcurator in rem suã ⁊ tunc dic aut verbalis restitutio est facta fideicõmissario ⁊ realis potest fieri ꝓcuratori vt. ĩ. ad trebel. l. seruo inuito. §. fi. ¶ Secus si verbalis sibi non est facta quia tunc procuratori in rem suam fieri nõ potest vt. s̃. de iure dot. l. mulier: al's si mulier. §. ex asse. ¶ Itẽ quero aliquis erat rogatus de hereditate mihi restituẽda mortuus est me ⁊ alio herede relicto qualiter fiet restitutio dic qd habeo partẽ hereditatis iure meo ꝓ ea pte pro qua sum heres pro alia parte possum agere contra coheredem vt mihi restituat ꝓ hoc. C. de heredita. actionis. l. si adulta. ⁊ pro hoc. C. ad legem falci. l. quãq̃. ⁊ de leg. primo. l. lucius in princip. ¶ Iteꝫ quero an fideicõmissaria † restitutione veniant bona heredis. dic aut testator nihil dixit ⁊ non venit ⁊ sic est aliud q̃ in pupillare vt. ĩ. e. l. coheredi. §. cum filie. ver. nec fideicommis. ⁊ de lega. secundo. l. sequens questio. Aut testator dixit quod venirent ⁊ tunc veniunt vsq̧ ad concurrentem quantitatẽ fructuũ quos recipit ex hereditate vt. ĩ. de leg. secundo. l. imperator. §. cum quidam. ⁊ l. cum pater. §. ticio. ⁊ l. filiusfami. §. apud marcellum. ⁊ ad trebel. l. lucius. §. marcellus. ⁊ vide. s̃. in materia cõpendiose ver. Item quero vtrum substitutio de qua loquit̃. l. sceuola. ¶ Itẽ quero an substitutio † possit fieri ꝑ patrẽ in dote. Guil. dicit qd in superiori proxima questione aut filia ꝑcepit fructus equiualentes doti ⁊ tunc posset grauari al's non de lega. secundo. l. vlt. §. filie ad trebel. l. a filia in princip. ⁊ ad. l. falci. l. pater filiã. ⁊ ꝓ eius op. bene facit. ĩ. ad trebel. l. mulier. §. cũ proponeretur: sed hec opinio non placet Ray. quia dos profecticia computatur indebita iure nature vt. C. de inoffi. testamẽto. l. quoniam nouella sed indebita iure nature non computantur fructus percepti iudicio testatoris vt. C. de inoffi. testamẽ. l. scimus. §. repletionem: ergo nec in dote: ⁊ ideo dicit ꝺm Dy. ⁊ mar. sil. qui hanc questionem disputauit ⁊ bene aut pater reliquit illi filie vltra debitaꝫ iure nature ⁊ tenebit substitutio fideicõmissaria in dote in eo in quo reliquit vltra debitaꝫ iure nature vt. d. l. finali. §. filie de lega. secundo cum similibus. aut nõ reliquit vltra ⁊ nõ potest eidẽ in dotem substituere: nec eaꝫ grauare casus est ĩ. d. l. a filia. ĩ. ad trebel. ⁊ de colla. do. l. fi. ⁊ pro hoc. C. de inoffi. testamento. l. qm̃ in prioribus cum his que ibi no. ⁊ dixi in fine lecture ad. §. cum proponeretur. Respõdet qd ibi de iure speciali contra voluntatem patris fuit dos data in questione proposita fuit data a patre ⁊ sic de iure cõmuni. Et ad istam questionẽ facit. ĩ. ad. l. falci. l. qd de bonis. §. quod auꝰ cũ ibi not. ¶ Deinde quero de fructibus qualiter veniant in restitu. de hoc dic vt. C. ad trebel. l. iubemus ⁊ pleniꝰ. ĩ. ad trebel. l. in fideicõmissaria. ¶ Itẽ q̃ro põe institui filiũ ⁊ dixi qd si moriat̃ me viuo volo qd bona mea ꝑtineãt seio mortuus est filiꝰ me viuo. ¶ Queritur an valeat substitutio: ⁊ videtur qd non qꝛ hereditas nõ potest adiri ergo fideicõmissaria substitutio viciatur vt. ĩ. ad trebel. l. ille a quo. §. si de testamẽto ⁊. C. de fideicõ. l. eã quaꝫ. G. cõtra. ⁊ dicit qd veniẽtes ab intestato videntur rogati de restituẽdo ⁊ ideo restituet vt. d. l. eã quã. ⁊ ꝓ hoc. ĩ. ea. l. coheredi. §. cuꝫ filie ⁊ videt̃ casus. ĩ. de leg. ij. l. lucius. §. filia vbi de hoc dixi. ¶ Quid si dicat testator bona mea relinquo vide qd no. s̃. de here. insti. l. ex his v̉bis ⁊ qd ibi dixi ⁊ latius. C. de sacrosanc. ec. l. fi. ⁊ no. in auten. de herdi. ⁊ falci. §. si vero nulla. ⁊ ĩ. ad trebel. l. nam quod. §. fi. ⁊ ll. sequentibus. ¶ Deinde quero pone instituo te heredem ⁊ si non eris heres volo quod sempronio bona mea restituas nunquid hec substitutio valet videtur qd non primo vulgaris non directa qꝛ obliqua ad directaꝫ non trahitur vt. ĩ. de testamento mili. l. neq̧. ⁊ l. sequẽti. ¶ Itẽ non valet vt fideicõmissaria qꝛ illa requirit aditionem vt dictum est: vt. ĩ. ad trebel. l. ille a quo. §. si de testamẽto q̃ est dispositioni testantis contraria qui dixit si non erit heres ⁊c. Sed dic qd hec substitutio valet ⁊ si nollet adire fideicõmissarius ꝑ trebel. coget te adire: vt. ĩ. ad trebel. l. quia poterat: nec ob conditio testãtis dicentis si heres nõ erit quia debent intelligi voluntarie sed cogi poterit vt predixi ⁊ facit. ĩ. ad trebel. l. debitor in princip. ⁊ quia illa conditio si sponte heres non erit tacite intelligebatur vt dicta. l. quia poterat: ergo eius expressio nihil operatur vt. ĩ. de leg. primo. l. hec verba ⁊ de conditio ⁊ demonstratio. l. si in diem. §. seruo. ¶ Sed an prelegata † veniant in fideicommissariaꝫ dic vt nota. C. de fideicommis. l. cum virum. ĩ. ad. l. falcidiam. l. ticia. ad trebel. l. marcellus. §. cum quidam ⁊. l. in fideicommissaria vide quod dixi in materia vulgaris v̉. ¶ Iterum quero an in vulgari veniant prelegata. ¶ Ulteriꝰ quero nunquid fideicommissarius singulare habeat quarte detractionem vide nota. ĩ. de ad legem falcidiam. l. lex falcidia §. nunq̃ ad trebel. l. si patroni. §. qui fideicommissariam. ⁊ l. facta. §. sed cum suspecta. et eodem titulo. l. prima. ¶ Ultimo quero quandam questionem Dyñ. Utrum filio indebita iure nnature possit fieri fideicommissaria substitutio in hoc glo. variant quia. C. de inofficio testamento. l. ex tribus tenet quod possit fieri. e. titu. l. quoniam in prioribus tenet contrarium et vtrobiq̧ de hoc dixi. Dy. vo. ĩ. eadem. l. prima sic dicit. Et primo videtur quod sic certum quod plus potest grauari exheredatus q̃ substitutus eius quod patet quin legatum nõ potest relinqui a substituto exheredati vt. C. de legat. l. cum quidam. Et tamen ab ipso exheredato legatum valet si testator aliqd exheredato reliquisset vt ibi nota. Sed a substituto exheredati potest fideicommissum relinqui vt infra ad legem fal. l. qui

Marginal notes:

Qualiter fideicõmissarius r̃ndeat legatarijs et creditoribꝰ.

In creditoribus ⁊ legatarijs teneat̃ fideicõmis. ĩ totũ vel heres ꝑ q̃rta.

An fideicõmissa. possit trahi ad directã vulgarẽ vl̃ pupillarem.

An pupillaris inualida trahatur ad fideicom.

Ad hec vt fideicom. habeat aliqd ius requirat̃ aliq̃ restitutio.

Que actio competat fideicõ. cõtra heredem.

Utrũ restitutio possit fieri ꝓcuratori.

98 — An in fideicõmis. restitutione veniãt bona heredis.

99 — An pr̃ possit substituere filie ĩ dote

Q̃n ⁊ q̃liter fructus fruct̃. veniãt in fideicõ. restitutionẽ.

Q̃n institõ filio pr̃ dicit si filiꝰ meꝰ me viuo moriat̃ volo qd bõa mea ꝑtineãt seio.

Q̃n testator dicat bona mea relinquo.

Q̃n sempronio instituto d̃r si heres ñ erit volo qd bona mea titio restituas

100 — An prelegata veniant in fideicõ. restitutionem.

Utrũ fideicõmis. singularis habeat quarte d̃tractionem.

Utrũ filio ĩdebita iur̃ nature ꝑ fideicõ. substitui possit.

fal.l.qui fundum.§.qui filios.⁊ ad trebell'.l.ita tamen.§.a pa-tre.ergo ab ipso exheredato'relictum valet ⁊ sic fideicōmissa-ria substitutio.eo moriente in pupillari etate habet effectum. Itē pater pōt substituere filio arrogato in q̄rta sibi debita ex constitutiōe diui pij vt.s.de adop.l.si 'arrogator.al's incipit si pater arrogator.ergo ⁊ filio naturali ⁊ legitimo habenti quar tam debitam iure nature pōt substitui. Item pro hoc quia pr̄ pōt fideicō.relinquere a succedentibus filio abintestato vt.j.d leg.j.l.si fundū p fideicō.§.fi.⁊.l.seq.ergo multo magis ab ipso filio econtra q2 filius h3 legitimā ex legis dispositione in autē. de here.⁊ falci.§.j.⁊.ij.ergo pater nō potest ei grauamen impo nere q2 quotiens aliquis aliquid alicui relinquit qd ex alteri⁹ dispositione dependet non potet grauamen imponere vt.j.de lega.ij.l.vnum ex fa.⁊.l.cum pater.§.titio.⁊ ad.l.falcidiam.l.pa ter filiā.Preterea ista legitima dr̄ quasi es alienū vt no.j.ad.l. corne.de falsis.l.si quis legatū.§.si patronus ergo si pater fi-lio eam relinquat non pōt grauamē imponere vt.j.de leg.iij.l. iij.§.si rem.Preterea legitima dicitur quasi proprium patri-monium filij vt not.in auten.de here ⁊ fal.§.si quis vero nō im plens.Preterea glo.determinat qd legitima que debetur filio est magis debita q̄ illa que debetur patri in bonis liberti que ita not.j.de bonis libertorū.l.iij.⁊.d.l.si qs lega.§.si quis lega. §.patronus.sed patronus nō pōt grauari a liberto in dicta le gitima vt.j.de leg.ij.l.cum patronus ergo multominus filius a patre.Preterea efficacius debeť debita iure nature filio q̄ debeať quarta iure institutionis nec quarta trebellianica vt.di cto.§.si quis vero non implens in auten.de hered.⁊ falci. Sed heres non faciens inuētariū priuať quarta iure institutionis ⁊ trebellianica nō aūt quarta iure nature debita vt.C.de iure delib.l.scimus.§.si quis autē temerario.Sed quarta iure insti tutionis vel trebellianica nō cadit i fideicōmis.relictū a patre vt.j.e.l.coheredi.§.si quis filiū:ergo multominus debita iure nature ad solutionē dicit Dy.se habuisse ⁊ cōsuluisse de facto ⁊ sic consuleret ⁊ sic concor.l.⁊ glo.distinguit enī aut pater facit substitutionē fideicōmissariā filio indebita iure nature ⁊ nō va let q2 pater habet illam partē necesse relinquere:ergo in fidei-commissum non deducitur vt.j.de lega.ij.l.vnu3 ex fa.§.j.⁊ de here.insti.l.si seruo ⁊ ita loquūtur scđo allegata aut istā substi-tutionē facit legitimus ipsius filij vt quia venientes eidem ab intestato rogat vt per fideicōmissam restituant ⁊ hec substitu-tio bene tenet per primo allegata etiā in legitima vt dicta.l.ex tribus.de inoffi.testā.⁊ ē ratio secundū eu3 ⁊ bñ q2 pater pupil lariter substituere poterat ⁊ veniētes ab intestato excludere vt s.de inoffi.testamento.l.pap.§.sed nec impuberis.Si ergo pu pillarē substitutionem non facit eis excludendo videtur tacite eis dare:ergo ex eius voluntate ipsos potuit onere.fideicōmissi grauare vt.j.de leg.iij.l.j.§.sciendum.⁊ videť casus de lega.j.l. si fundū p fideicōmis.§.fi.quā opi.sequitur Ray.de hoc satis dixi in materia pupillari v̄.alij dicūt qd mater repellitur.

Heres non faciēs inuen tariū priuať trebelliani-ca ⁊ falci.cō-tra Bar.

Super glo.rubrice. Ibi breui loqua que reciproca dicitur.Dyn̄.Ibi a milite tm̄ ita qd ha-beat vnū directe postq̄ pupillus puenit a tēpore pubertatis vt no.institu.de pupilla.substitu.§.fi.⁊.C.de impu berū ⁊ alijs substitu.l.precib⁹.⁊ p3.j.e.l.verbis ciuilibus ⁊.l.cē turio.ꝓprie ergo ⁊ stricte sumēdo cōpēdiosam ita q̄ sit species distincta substitutiōis directe naturā pupillarē vel fideicom-missarie nō retinēs sed ꝓpriā assumēs verum ē qd gl.dicit que fit a milite tm̄.Dy.sed ꝓut assumit naturā pupillarē pupillo in pupillari etate decedēte vel naturā fideicōmissariā ipso de-cedente post pupillarem etatē potest fieri ēt a pagano ⁊ eo ca-su est verum qd nota.dicto.§.finali institu.de pupillari substi-tu.Dynus Et de hoc satis dixi.s.in tractatu compendiose in-distincte.Dynus ver.alio modo sumi potest compendiosa.In eadem glo.in fi.sed cum quinq̄ sint species substitutionis dire cte vt predictum est de duabus tantum concludit quia omnes directe ad vulgarē vel pupillarē reducūtur vel per similitudi nem vt exemplaria vel per identitatem nature ⁊ conditionis: vt recproca ⁊ compendiosa et sic non differunt a vulgari et pupillari.

Heredes. Casus summari⁹ tam primo gra du q̄ deinceps istituti recte nūcu panť heredes ⁊ substitutio interdū vni⁹:īterdū dua rū capax ē substitutionū ⁊ non solū institutis sed etiā exheredatus potest fieri pupillaris substitutio ⁊ nō facta insti-tutione substitutio pupillaris ēt relicta nullius sunt momēti. h.d.Primo ergo ponit gradus heredu3.Secūdo duos modos substitutionis.Tertio ponit quibus ⁊ qui possint substitui.Quarto quando potest substitui vel dic quod pri mo a precedentibus diuisionibus ponit sequaciu3 distictionē. Secundo subdiuidit primum membrum secunde diuisiōis et prosequendo secundum membrum secunde diuisionis de-clarat quibus possit fieri substitutio pupillaris ⁊ quis possit substitui pupillariter ⁊ quando teneat substitutio pupillaris ibi vel tertio vel etiam vlteriori gradu substituti.Dynus Ibi substituere liberis in potestate cōstitutis.Dynus Ibi non po test etiam pupillariter.Dynus.Oppo.quod quidam scri-būt primo vel secundo loco et tamen non sunt heredes sed ha-bentur loco heredis vt succedentes per secundum ta.scđo op. quod quidam scribuntur secundo loco heredes vt succeden-tes per secundum ta.secundo oppono quod quidam scribun-tur secundo loco ⁊ tamen non dicuntur heredes vt fideicom-missarij.Sed hic de succedentibus directo nō per mediam in-stitutionem alterius.Tertio oppo.quod succedentes ab in testato sunt heredes ⁊ tamen nō instituti primo vel secūdo gra du sed hic considerantur succedentes ex volūtate expressa ab intestato autem succeditur ex tacita ⁊ precedētes in gradu ha bentur loco institutorum sequentes loco substitutorum vt.j.d iure codicillorum.l.conficiuntur et de lega.secundo.l.si ticio.§. iul.Quarto oppo.quod in vulgari sit duplex ⁊ sola pupil-laris sine implicatiōe verbor ⁊ dic vt suppleui in gl.Quin to oppono de superfluitate verborum mihi ⁊c.Et dic vt in glo. Sexto op.quod substitutio facta exheredatis nō teneat vt j.eode3.l.coheredi.§.cum filie ver.⁊ si patri.So.vt in glo.⁊ que re rationem.Septimo oppo.quod substitutio teneat etiam vbi non precessit institutio efficax vt.s.titu.primo.l.ex facto.s3 dic ibi de vulgari.Item ibi non est substitutio sed conditiona-lis institutio.Octauo ⁊ nono similiter oppo.vt in glo.Item op.quod hic dicitur quod substitutio pupillaris est simplex nā videtur quod sit duplex cum contineat tacitam vulgare3 vt.j. eo.l.iam hoc iure sed dic quod est simplex inspecta figura ver-borum non autem interpretatione iurisconsultorum secundu3 quod interpretationem continebit tacitam vulgarem vt.j.ea-dem.l.iam hoc iure.Op.etiam quod cum pater ita substi-tuit vt hic non dicitur non sit duplex substitutio immo tantum vna quia dixit mihi ⁊c.Sed in pupillari est heres pupill'.vt.s. titu.proxi.l.pater pupillo in fi.so.hic est plus scriptum et min⁹ dictum quod non nocet sicut econtra.Item op.qd sine here-dis institutione valeant que scripta sunt in testamento vt.s.ti. proxi.l.fi.Item opp.de auten.ex causa.C.de liberis preteritis. Ultimo quere de duobus vt in glo.Item ad declaratio nem glo.secunde que dicit qd simplex est vulgaris ⁊ pupilla-ris tamen duplex quandoq̄ vtraq̄ simul dic quod hoc veru3 est inspecta figura sola et expressione verborum sed inspecto ta cito intellectu in vulgari expressa facta pupillo intelligitur ta-cita pupillaris ⁊ in pupillari expressa tacita vulgaris vt.j.ea-dem.l.iam hoc iure.Dy.Et ad declarationem alterius gl.que incipit dic qd pupillariter.dic q̄ ratio ē qd populo exhereda-to potest substituere directo sed non per fideicommissa.quia succedēs ex pupillari directa capit vt heres ab impubere scri ptus vt institu.de pupillari substitutio.§.primo sed ex fideicō-mis.videtur a patre committente capere vt.j.de lega.secundo l.vnum ex fa.§.si de falci.et de lega.primo.l.plane ⁊ de leg.iij.l. si sic in fi.In fideicommis.autem committere non potuit quia filio nihil reliquit vt dictis.ll.Ulterius querit Dynus si pater reliquat legitimā iure nature debita3 filio et nihil aliud vltra an ei possit substituere per fideicommissarium de qua q̄-stione satis dixi.s.in tractatu substitutionum in vltima questio ne ipsius tractatus ⁊ ideo hic non repeto.Ultimo aduertē dum est quod glo.vltima satis sufficienter tangit illam dubiā questionem an rupto testamento ex causa preteritionis vel ex-heredationis duret substitutio pupillaris per autē.ex causa ⁊ tenet quod sic ⁊ de ista questione tetigi ⁊ tangitur in glo.s.de testamen.tute.l.iure nostro.§.finali.⁊ satis dixi in materia pu-pillari in secundis oppositionibus versi.item oppo.pupillarē quod non possit fieri exheredato vt ibi plenissime dixi de hoc ⁊ tangitur etiam.l.proxima versicu.nam si in glo.vltima in fi. verum est hoc inspecta figura sola ⁊ expressione verborū.S3 inspecto tacito intellecto in vulgari expressa facta pupillo in-telligitur tacita pupillaris.⁊ in pupillari expressa tacita vul-gari vt.j.eadem.l.iam hoc iure.Dynus in glo.tertia in fin. sic ergo posuit exemplum facti vt denotaret ministerium iuris. Sed contra.s.titulo proximo.l.ex facto etiam vbi substitutio est ⁊ non institutio.Sed dico in.l.contraria sempronium non esse proprie substitutum sed sub conditione institutū.Dynus in glo.hec dictio ibi per obliquum et illi directo.Dy.in gl.dic pupillariter nā tūc vr̄ ꝓuidere non grauare ⁊ videť capere a pupillo vt.j.e.l.si is.Dy.ibi nō p fideicommis.quia tunc videť

grauare. Dy. et de hoc dixi. s. ver. ité ad declarationem alterius glo. in fi. hoc verū nisi filius preteritus nollet approbare testamentum paternum et per consequens pupillare vt. j. de inusto testamento. l. filio Jac. in glo. vlti. ibi actione ex causa sed dic qd quādo testamentum non habet ab initio institutionem non habet locū auc. ex causa. Dy. Ibi testamentum nullum et sic tenuit ab initio. Dy. Ibi sine institutione et sic non tenuit ab initio et hoc placet Dy. et de hoc dic vt dixi. s. versi. vltimo attendendum est.

Moribus. Interuenientibus filiatione patria potestate impubertate valido testamento principali potest fieri pupillaris substitutio illis qui maiores facti sibi testari potuissent. h. d. Et multa alia requiruntur ad pupillarem substitutionem qd dic vt dixi. s. in tractatu pupillari secunda qstione versi. ad secundam questioné et dic qd hic primo dicit quo iure intrdipcta est substitutio pupillaris. ¶ Secūdo limitat et declarat illud. ¶ Tertio dicit qd non solum natus de primo gradu sed nascituris et nepotibus potest substitui et quando valeat et declarat. ¶ Quarto dicit qd etiam extraneo a principio potest substitui dū tamen tempore mortis sit suus vel dic aliter quod primo dicit quo iure inducta est substitutio pupillaris et vsqz quo fieri possit et hoc vsqz ad. §. quisquis aūt et quibus et a quibus et quando facta effectum habeat. Et quo ordine fieri debeat. Dy. Ibi testamentum facere possit pupillariter eis substituendo. Dy. Ibi qd sic erit accipiendum vt possit impuberibus facere testamentum. Dy. Ibi vel exheredati nepotes vel alij descendentes et pater postea tollatur de medio viuēte auo Dy. Ibi nam si hec ratio est ad casum subauditū quasi dicat nepotibus institutis bene potest substitui sed nepotibus preteritis non quia rumpit testamētū principale et per consequens nec substitutio accessoria tenet et hoc sufficit nam si principale etc. Ol. Quod an hodie sit correctum per autē. ex causa vero et dixi. s. l. j. in fi. Ibi ruptum sit qd est si inuenitur nepos preteritus succedens locū sui heredis. Dyñ. Ibi sed sit extraneum. i. eū q in potestate non erat. Dyñ. sic accipitur. C. de rei vxo. act. l. ita. §. extraneum. Ibi substituere pupillariter. Dy. Ibi precedente vel etiam non precedente. Dy. Op. qd licet rumpatur principale non rumpatur pupillare vt. j. ea. l. ex duobus. Op. ad idem de. §. sed nec impuberis. s. de inoffic. testamen. l. pap. ¶ Tertio op. qd tria tempora considerentur in constitutione Item op. de. §. extraneo. Item op. qd teneat adoptio si non pcedat filius. Item op. de. l. cum in adoptiuis. C. de adop. et omnia solue vt in glo. prima in fine vel dic moribus id est iure ciuili vt institu. de patria potestate in princip. Dy. in glo. tertia in fi. Sed istud potest comprehendi sub precedenti quia non potest fieri sui iuris morte prs si ante morté de potestate exijsset Ol. Sunt et alia necessaria ad hoc vt teneat ista substitutio pupillaris que dixi. s. in tractatu pupillaris scda questione versi. ad secundā qstioné in glo. tpe adoptiōis. dy. ibi sed et clericis. scilicet tépore adoptiōis in fi. et. j. e. l. sed si plures. §. in arrogato. Dynus.

Quisquis. Si ex prīo testō nō adeat hēditas tabule pupillares nulliº sunt momēti nisi habeatur pro adita in preiudiciū heredis scripti ex bñficio edicti si quis omissa causa testamenti. h. d. vsqz ad. §. interdum ibi testamentū facit pupillaris substituendo vt dictum est. Dyñ. Ibi sibi quoqz fecerit. s. pater testamentum. Dy. Ibi nisi adita per hoc apparet extraneum institutum Jaco. ibi principalis testamenti in fraudem relictorum. Dy. Ibi possideatur hereditas per institutum a patre. Dy. qui erat frater testantis quo deliberāte pupillus exheredatus decessit Jac. Ibi seruandū id est pupillarē substitutioné valere ex beneficio edicti si quis omissa causa testamenti. Dy. in glo. contra. C. e. ibi in vulgari cum loquatur de substitutione facta a matre. Dy. ibi so. vt ibi vel dic qd ibi pupillus fuit institutus sic exheredatus vt notaui. j. e. l. sed si plures. §. si ex asse Jaco. in glo. sicut et conseruantur in fi. duo contraria videtur asserere sed dic quod hic habetur pro adita ex dispensatione illius edicti si quis omissa causa testamenti. Dy.

Interdum. Ut valeat fideicommissarium tabule pupillaris relictū in paterno testamento institutus debet adire hereditatem alioquin compelli potest mortuo pupillo. h. d. Ibi pupillaris testamenti causa ad hoc vt per aditionem confirmetur. Dyñ. Ibi heredem institutum a patre filium exheredante et ei istum institutum substituente et iste est casus. j. ad trebel. l. ita tamen. §. a patre. Dy. in glo. i. ibi restituat hereditatem impuberis. Dyñ. Ibi si eundē habeat. Dynus in eadē glo. in fi. circa hūc. §. dic vt ibi no. et prima casus positio que est in hac glo. non procedit quia a substituto exheredati fideicommissum relinqui non potest vt j. ad. l. fal. l. qui fundum. §. qui filios cum similibus nisi respondeas quod singulariter fideicommis. non potest relinqui a substituto exheredati si vniuersale potest vt dicta. l. ita tamen. §. a patre. j. ad trebel. et fm hoc pcederet prima casus positio. Sed hoc quō cū nō possit in plº grauari substitutº qd is cui substituitr vt. d. §. filios i fi. dic ergo qd. §. a pre loquitr qñ substitutus exheredato erat institutº a pre et sic poterat onerari vt. j. ad. l. falci. l. in ratione. §. vltimo. et de leg. secūdo. l. plane prio respō. sic ergo remanet primus casus male positus quia positus qd vnus erat institutus a patre et alter substitutº impuberi exheredato. Dy. Sed si ponas qd idem erat institutus et impuberi exheredato substitutus et de impuberū hereditate restituenda rogatus de plano vt dicto. §. a patre. Dy. in glo. tali modo in fi. sed ibi procedit ex voluntate testatoris talis sollicitudo vel dic qd ibi agitur de hereditate testatoris mortui non ipsius heredis et ideo non meruit signari pro contraria. Dy.

Ergo etiam. Et breuiter. h. d. qd tollit omissio aditionis hereditatis reconualescere facit in contrariū obtenta restitutio ibi minor vigintiqnqz annis heres institutus a patre impuberis exheredati. Dy. ibi adeunte hereditate eam id est vt possit adire hereditatem iam repudiatam. Dyñ. Ibi scdis tabulis id est substituto liberi exhedati Jaco. in glo. ibi non adijsset minor. Et secundum quod ponis minorem adijsse potest opponi etiā in substitutione pupillari. Sed huic positioni obstat quod dicit vtiles actiones vt in fi. dicam. Dy. in fi. vt. j. de suis et legitimis here. l. prima. §. si qs adita Jaco. Prima verior quia in textu fit mentio de secūdis tabulis que sunt substitutio pupillaris. ol. Preterea textº dicit ad eundem non aditū. Item dicit textus vtiles actiones etc. Sed secundum istam lecturam non haberet substitutus vtiles sed directas quia directo remanet heres qui abstinuit et id non potest intelligi in vulgari vel pupillari substitutiōe ibi ponas minorem institutum adijsse et postea beneficio pretoris abstinuisse. Dy.

Prius autem. Filij exheredati substitutio institutionem precedens nullius est momenti instituti non potest procedere et seq. h. d. Ibi deinde filio scilicet exheredato. Dy. et dic deinde id est eada hora vl alia secundum glo. tu dic deinde scilicet ex interuallo et sic alia hora et hic videtur so. cōtrarij de. §. sequenti sed glo. aliter soluitur sed so. non habet rationem. Dy. Ibi si autē filio. s. exheredato. Dyñ. Ibi vnum esse testamentum scilicet patris et filij. Ibi vsqz ad eo scilicet vnum est testamētū patris et filij. dy. ibi eosdē et filio pupillariter eos substituēdo Dy. ibi posthumū suū testātē. dy. ibi substituere pupillariter dy. in gl. ea. vel alia imo refert vtrū statim an ex interuallo vt in textu inter lineā: vnde dic secundum Dynum et Pe. quod refert vtrum eadē hora pater velit facere vtrūqz testamētum et tunc potest peruertere ordinem secundum quod vult vt. j. §. proxi. et versicu. Sed si ita scripserit. an vnum velit facere ex interuallo aliud et tunc debet sibi primo facere deinde filio vt in principio istius. §. alioquin cum pupillare dependeat ex paterno vt institu. de pupillari substitu. §. liberis si non reperiret testamentum paternū non teneret et ex quo non teneret a principio dato quod ex post facto fieret paternum ex interuallo non reconualesceret vt. j. de regulis iuris. l. quod ab initio et ita nota. j. eadem. l. si quis eū §. primo dynus. Et de hoc. j. in suppletione glo. immo contra. et no. quod glo. de lega. primo. l. si ticio als est. §. iul. sub. l. si fundum per fideicommis. tenet quod pater in codicill. potest substituere filio quā alibi nescio in glo. fic. j. de fideicō. libe. in fi. hic habes vnam solutioné brocardi an sit curādū de ordine. Aliā habes. C. de testa. l. pposteri et ibi de hoc dixi aliam. C. de sniis. l. prolatā in solutiōe ɔtrarij. C. de ap. l. j. Aliā tradunt alij dicētes aut loquimur de ordine actuū aut verborum primo casu de ordine curatr vt. d. l. platā. ¶ Scdo casu secus vt. d. l. ambiguitates. C. de testamentis. et. l. preposteri. alij dicunt aut ordo est de substantia rei que geritur aut non. Primo casu ordo curatur vt dicta. l. prolatam. scdo secus vt dicta. l. preposteri. dynus autem dicit aut de ordine curando vel non curando apparet ex dispositione legis vel testatoris aut dubitatur. Primo casu de ordine non curatur vt dicta. l. nec enim de solutio. vbi de hoc dixi plene. scdo casu similiter non curatur vt. j. de lega. ij. l. cum pater. §. fideicō. ¶ Tertio casu de ordine curamº vt. s. de here. insti. l. qui soluēdo. j. de fideicommis. liber. l. generaliter. §. quid ergo et in auten. de here. et fal. §. inordinatū vbi de hoc Oldr. dicit an ordo omissus viciet id de quo agitur dic aut est ordo necessitatis et iste peruersus viciat vt hic et. C. de

ff.C.de here.act.l.vt debitu aut est institutio ordinande voluntatis et non viciat vt.j.de peculio.leg.l.quidam et insti.de leg.§. ante heredis.aut est dubiu et tuc non viciat vt.d.l.ambiguitates.et.l.preposteri.C.de testametis. ¶ Questio est an ex ordine resultet ius et tunc standum est dicte.l.nec enim.j.de solu.quia aut certum est de mente et non resultat aut dubium et tunc secus vt.d.l.cum pater.§.fideico.de lega.ij. Old.plenius dixi dicta.l.nec enim.C.de solu.in glo.immo contra.ibi corrigitur per illud hoc approbatur institu.de vulga.substitu.§.sed si institu to.sed non placet Ray.tamen quia correctiones legum vitande sunt vt in auten.quibus modis naturales effici.legitimi.§. tribus et quia non est verisimile eundem iurisconsultum sic cito se corrigere vt.j.de conditio.et demon.l.nam ad ea in eadem glo.ibi de equitate hec est eadem in effectu cum prima vt.C.de iudi.l.placuit in eadem glo.in fi.hanc etiam reprobant quidam dicentes qd ratio diuersitatis non potest reddi de filio instituto et exheredato:ergo idem ius debet seruari vt.s.de iniusto testamento.l.iij.post princip.quare dicunt quod in prima parte §.ex interuallo testari volebat si vero incontinenti potest ordinem peruertere vt dicto.§.sed et si quis.et versi.sequenti et dixi.s.in suppletione prime glo.sed tu dic qd etiam ista vltima solutio potest saluari et approbatur in glo.institu.de pupillari substitu.§.libus.nec obstat quod dicunt rationem diuersitatis reddi non posse inter institutum et exheredatum nam qua do est exheredatus prouisio proueniens ex testamento paterno et circa institutionem in alia persona q in pupillo sz quado pupillus est heres institutus in persona eiusde reperitur prouisio descendens ex scdis tabulis. Et prouisio descedes ex testamento paterno circa institutionem vnde cum in eadem persona reperiantur ille due prouisiões.l.non curauit de ordine que admodum si reperientur in diuersis arg.s.quibus modis pignus vel ypo.so.l.fi.et de distract.pig.l.cu seruus Ray.

1 ¶ Succedens ex vulgari expressa in qua continetur tacita pupillaris admittitur etiam ad bona impuberis.

Sed si quis. Hic est ppriе versi.quia est de materia pcedetis.§. Et vide pro declaratione qd ibi no.et dixi et communiter allegat pro.§. Et breuiter h.d.filij exheredati substituo in substitutione testamenti paterni precedens nullius est momenti: instituti vero potest precedere et sequi hoc dicit deinde.i.premissa substitutione pupillari. Dyn. Ibi sed si ita scripserit promittendo substitutionem vulgarem. Dy. Ibi heres ei.s.filio impuberi cum ad proxima 1 sit facienda relatio et sic nota.qd succedens † ex vulgari expressa in qua continetur tacita pupillaris admittatur etia ad bona impuberis non solum patris et idem in eo qui succedit ex tacita que continetur in vulgari expressa vt.j.ad.l.falci.l.qui fundum.§.coheres.et de acquiren.heredi.l.iul.secus in eo q succedit ex vulgari expressa cui pupillaris non est comixta qz vocantur ad bona patris tantum et non impuberis: et ita debet intelligi institu.eo.§.primo. Et qd ibi p Azo.glosatur nam ibi vtraqz fuit expressa vt ibi patet. Et quoties vtraqz exprimitur vna in alia non continetur argu.j.ea.l.cum ex filio.§.filio de alimentis legatis.l.alimenta.§.basilice et de leg.j.l.si fundum. §.si pater.dy.alij tamen exponunt ei.s.patri et dicunt non venire bona impuberis de hoc vide plenissime.s.in tractatu vulg. §.collectis folijs et versi.vlterius queritur quid econtra ibi erit ex vulgari expressa. Dy. Ibi qd dictum est.s.hac.l.circa princi. Dy. Ibi singulis liberoru.i.qbuslibet libertis in potestate existentibus et tn non recasuris in alterius potestate. Dy.in glo. vlti.ibi premitte ideo non hoc est premitte dictionem non que est in textu dictioni ideo dy.et vide similem conuersionem in alphabeto dictione non.

1 ¶ Verba simpliciter prolata debent referri ad casum immediatum.

a ¶ Imme-diatu. adde Bar.ad hec et Imo.q cocordant.

Cum filio. 1 Verba † simpliciter platadebent referri ad casum immediatum[a] non mediatum.h.d.et dic cum filio instituto cum alijs vel etiam exheredato vel alijs substitutio. Dy. Ibi itaqz quia scripti tantu admittuntur. Dy. Ibi quesita sit ex institutione. Dy.in glo.vlti.ibi si solus in fi.immo illa.l.ponit alium casum vnde dic fm Pe.adem si remanserit in potestate cum eadem sit ratio quia per hec verba admittuntur tantu illi qui imediate succedebant pri non mediate psona tertij vt.j.e.l.qui liberis.§.hec verba.sed nunquid seruus factus liber vocabitur ad substitutionem respondendum est quod non quia nunq fuit heres testatoris sed quid in filio instituto existente in potestate et postea emancipato nuquid ipse vocabitur ad substitutionem dicendum est qd sic qz filius e heres directo vt.j.de leg.j.l.cum filio et c.fm Jaco.de ra. Sed nuquid vocabitur filius existens in potestate videtur q non quia vocatur pater cui acquirit argu.j.de bonis libertorum.l.queritur.sed cum non vocetur pater suo nomine videtur qd admittantur nomie filij tamen lex simpliciter dicit; non vt.j.e.l.qui liberis.§.hec verba Jaco de ra.

1 ¶ Pupillaris tacita in dubio an excludat matrem.
2 Pupillaris tacita continetur in vulgari expressa.
3 Pupillaris tacita in vulgari contenta quare non repellit matrem.
4 Nam dictio est dictio continuatiua.

Tam hoc iure. Prouisio facta i vno casu earu iterpretatione iurisconsultor trahitur ad alium casuz. Ite quoties vna determiatio sequit duo determinabilia determinat in casu quo pot equalitate seruata.h.d. Ibi in alteru casum.i.siue in vulgare tm siue in pupillare tm. Dy. Ibi intelligatur hoc verbu intelligat denotat interpretationem vt.s.de relig.ossa.§.fi.idem dic de verbo videtur vt.s.e.l.iij.§.fi.v.sed si extiterit de vtroqz in alphabeto ibi qd ius.s.qd vna substitutio tacite subintelligatur in alia ibi in altero.i.impubere.dy. ibi duplex esset substitutio.s.vulgaris et pupillaris.dy.in altero scz pubere. Dy. Ibi hoc itaqz casu qn vnus erat pubes et alter impubes. Dy. Et sic iuriscosultus hic vr puidere in casu in q est disparitas no tn clare vt.j.patebit ibi ei substituat.s.pupillariter. Dy.ibi quo casu.s.proxi.quando impuberi est facta pupillaris. Dy. Ibi impuberi quoqz substituit sicut puberi.dyn. ibi ita em in altero.i.in vulgari tm et pupillari tm. Dy. Uel dic altero.s.casu qn exprimitur separatim pupillaris fm Tho.vl dic altero.i.ipuberi facta substitutioe vulgari separatim vtraqz substitutio intelligit si voluntas non refragat subaudi et probetur talis. Dy. Ibi volutas defuncti parentis ex volutate ergo parets cosideradu e vtru tacita pupillaris † excludat matre necne in dubio aut no excludit de h vide opi.notata. Pe.j. de condi.et demo.l.nonnuqz et de hoc dixi.s.in materia pupillari ver.sed nuquid tacita pupillaris ibi fratre pubere. Dy.dic ergo qd primo ponit ius cuiusda constitutionis marci seueri.Sc. illam extendit in casu vbi eade est equalitas ac vbi est inequalitas illud ius no hz locu. Tertio in casu inequalitatis docet prouidere in vtroqz casu sed in vno est prouisio dubia. Quarto et vltimo docet prouidere clarius vt nulla iuris vel facti sit qstio.

2 ¶ No.qd in vulgari expressa † continet tacita pupillaris et in expressa pupillaris tacita vulgaris. ¶ Scdo nota.qd ista substitutio vos inuicem substituo appellatur reciproca quam doctores appellant breuiloquia sed quod sic appelletur iure non probatur:sed quare sic appelletur dic vt dixi.s.in tractatu breuiloque circa principiu. ¶ Tertio quod equalitas est seruanda. ¶ Quarto not.quod verba vbi pariter referunt ad duos sic debent accipi vt habeat amboru effectuz equale vel sicut dixi in casu summario qd in idem recidit. Op.qd in vulgari non contineatur pupillaris et hoc ostendo ex consilio legis instituta de pupillari substitutione.§.ij. Solutio.vt ibi et vt dixi.s.in tractatu pupillaris in oppositioibus. ¶ Scdo op.qd prouisio in vno casu non extendatur ad aliuz. Et so.vt dixi.s.de liberis et postbu.l.gallus.§.et quid si tantu. ¶ Tertio oppo.quod in vulgari non contineatur pupillaris quando est facta duobus vni puberi et alteri impuberi vt.C.eo.l.qquis.scdo responso. Solu.quidam hoc concedunt et sic intelligunt hicquod non cotineatur: Azo non cocedit:sed tu dic quod ibi facta fuit substitutio sub vna commemoratione secus si sub duabus vt hic sz tunc est contrarium.j.de coditio.et demonstratio.l.falsa.§.fina. vbi dicitur qd pluralis locutio resoluitur in duas singularitates. Glo.dicit dicta.l.quauis qd fallit in casu illo sed que est ratio fallendi forte illa quia in dubio vna determinatio sequens duo determinabilia que possunt simul comprehendi videtur vniformiter illa determinare vt.j.de leg.iij.l.si legatarius.§.fi. Alij dicunt qd non comprehendit et exponunt verba hic posita in textu non refragantur vt in expositione littere dixi quorum opinionem videtur sequi Jaco.de ra.et de aretio et Pet. et Odra.non ob.quod obijcitur de.l.falsa quia respondetur vt dixi dicta.l.qquis. ¶ Quarto oppo.qd no coprehedatur vt.l. pcib⁹.C.de ipuberu et al's substitu. Sed ibi mr e in medio. Cy. Quere ad confirmandam tacitam vulgarem que continet in expressa pupillari sit opus adiri patris hereditate et dic quod sic vt colligi

sic vt colligi potest secundum rectam casus positionem.s.eo dem.l.ij.§.interdum.et patet.j.ad trebell.l.apud iull.§.idem iul.vel saltem heres pro addita fictione iuris qd est si solus filius in potestate existens instituatur vt dixi.j.de acquir.here.l.iull. Dy.de hoc tamen latius dic vt dixi.s.in tractatu vulgaris ver.item per sequens ordinem.Dy.Ibi si autem moritur filius infra tempora pubertatis et ver.iuxta hoc quero ad hoc vt substituti veniant Item quere an reciproca contineat expressas vel tacitas glo. istius.l.et institu.de pupilla.substituti tenentur eas esse tacitas.j. e.l.lucius tenet qd expressas et hoc videtur verius.s.qd habeat vim expresse vt ibi patet.Dy.et verborum significatio hoc non patitur sed pro tanto possunt dici tacite quia non exprimuntur verba que solent exprimi in vulgari:nec ea que solent exprimi in pupillari.Et qd sicut expresse patet quia pupilla.contenta in reciproca repellit matrem vt.d.l.lucius.j.e.Alie autem gl.que dicunt qd sint tacite considerauerunt verba tantum non effectum vt predixi de hoc latius dixi.s.tracta.breuiloqua v.quarto quero vtrum substitutiones contente.¶Quero quare tacita pupillaris† in vulgari contenta non repellit matrem sed contenta in reciproca sic Et dic rationem vt not.C.de impuberis et alijs substitu.l.precibus Quare nunquid reciproca contineat in se fideicommissariam.Et videtur qd sic.j.e.l.qui plures dicit enim in omnem casum etc.ergo vulgarem pupillarem et fideicommissariam et pro hoc.j.ad trebel.l.sceuola sed tu dic referre quia quando fit reciproca in voluntate in qua potest fideico.directa vt in testamento et tunc non habet in se fideicommissariam quia cum semel valuit iure directo nunquam trahitur ad fideico. vt.j.e.l.verbis ciuilibus et.l.in pupillari si vero fiat in voluntate in qua non potest fieri directa vt in codicillis tunc dicerem in ea contineri fideicommissariam et ita loquuntur.l.contrarie de hoc dic plenius vt dixi in tractatu breuiloque v.septimo quero.Item quero nunquid reciproca substitutio fiat si in substitutione non apponantur ista verba vos inuicem substituo: credo qd sic et videtur casus.s.titu.proxi.l.cum in testamento.§.hec verba ibi perinde etc.locutus enim fuerat de substitutione reciproca vbi est verbum inuicem postea dicit perinde etc.non apponendo verbum inuicem Item quero nunquid ex substitutione vocentur secundum ordinem succedendi ab intestato vel non verbi gratia testator habebat duos filios ex vna vxore et ex alia alios duos eos instituit et inuicem substituit vnus moritur hereditate non adita et sic contingit casus vulgaris substitutionis in reciproca contente nunquid vocabuntur omnes ad portionem istius an vocabitur solus frater vtriusque coniunctus qui ab intestato vocaretur et videtur qd omnes vt substitutio facta a testatore aliquid operetur vltra ius commune vt.j.de leg.j.l.si quando et ad carbo.l.qd labeo.ego contra.credo et dico qd frater vtrunque coniunctus solus vocetur ex substitutione qd probo sic coniuncta facta per.l.paribus passibus ambulant sicut coniunctio facta per testatorem ar.s.titu.j.l.testamento et ibi not.sed lex dicit si testator duos instituendo coniunxit et eos duos inuicem substituit moritur vnus coniunctorum hereditate forte non adita nunquid vocabuntur omnes heredes ad istam portionem an solus ille qui erat sibi coniunctus respondetur qd solus ille qui erat sibi coniunctus vt.j.e.l.coheredi.§.qui discretas. Dy.sed contra hoc facit in eadem.l.§.qui patrem ibi propter speciale etc.a contrario sensu.Dic quod non ob.quia verum est qd non extenditur generalis substitutio ad specialem prouisionem alias bene extenderetur sed seruato ordine nam non dicit quomodo quidam moderni tenent contrarium propter parem affectionem quam habet testator in substitutis ar.j.e.l.qui liberis.§.fi.non ob.ar.superius quia dicunt qd non est verum qd tantum operetur coniunctio hominis sicut legis vt.j.de leg.ij.l.et pro alio.Et ibi not.Cy.de hoc dixi in materia breuiloque ver.xvi.querit.dyn.et in materia compendiose ver.item querit.dy. si compendiosa fiat in glo.j.in fin.Et per hoc collige quod dictio nam[a] est continuatiua de hoc in alphabeto in gl.an de vulgari ibi hoc casu quando diuisim fit substitutio.dyn.ibi pupillaris tacita in vulgari expressa et secundum hoc exponitur non refragatur id est assistat sicut licet pro suo.l.fi.Jac.ibi.l.quis et sic secundum hunc intellectum si huic impuberi fiat expressa pupillaris continet tacitam vulgarem quia pro hoc non continet casum inequalem sed expressa vulgaris facta hoc casu impuberi non continet tacitam pupillarem quia hic contineret casum inequalem Ray.in fi.licet de facto possit in dubium reuocari.Dy.s.quando substituitur impuberi seius quando ambobus reciproce vt.s.dixi.Dy.in glo.vlti.ibi quando pupillaris facta pupillo.Dy.

[a] ¶Nam dictio est.adde qd quandoque ponitur pro certe gl.i.l j.in fi.ff.de re iudi.quandoque pro nec.l.qd cum eo.ff.si certum pet.quandoque excludit.l.ij.ff. de condi.fur.in l.j.de condi.in deb.Tamen regulariter ponitur pro quia bar. in.l.demonstratio.§.qd autem.de condi.et demo.in.l.fi. §.pe.ff.de doli excep.

Si in testamento.

Dilectus in vno pariter esse dilectus.h.d.Et dic quod testator habuit quattuor filios duos ex prima vxore qui sunt maiores et duos ex secunda quorum vnus est pubes alius impubes instituit eos equaliter heredes et eos substituit impuberi pupillariter mortuo testatore adita hereditate per omnes mortuus est vnus ex filijs ex prima vxore superstite adhuc impubere et frater eius vtriusque coniunctus ei solus successit postea decessit in pupillari etate.Quero qualiter sit diuidenda inter fratres superstites pupilli hereditas et lex ista est ar.qd quatenus habent de paterna hereditate eatenus habeant de pupillari sed de paterna filius ex prima vxore natus habet duas partes vnam ex persona sua:aliam ex persona fratris sui cui per.l.ab intestato succedit ergo et de pupillari habebit duas et alter frater tertiam quia tertiam habet ex paterna sed dic contra qd quilibet habeat tantum quantum habuit de paterna ex persona sua id est ex institutione primeua vel iure accrescendi:sed ex persona eius cui successit nihil habebit vt.j.ea.l.sed si plures primo rn.vbi nec quicquam etc.et.l.qui liberis circa finem.Dyn.Ibi esset heres huiusque sunt verba testatoris.Ol.ibi an qd per.l.j.No.qd ius accrescendi admittitur per.ll.sed cum occasione testamenti vt j.de fideicom.liber.l.generaliter.§.si quis alienum seruum.Et quando dominus partis que mihi obuenit iure accrescendi quia pars que venit iure accrescendi obuenit per.l.vt hic patet in gl. vlti.in fin.vel potest poni exemplum vbi testator plures heredes instituit inter quos instituit filium naturalem et omnes institutos substituit filio impuberi modo cum filius naturalis non potest habere nisi vnam vnciam alij maiorem partem habent in institutione qui per auten.quibus modis naturales effi.sui. §.discretus.ergo accipient maiorem substitutionem secundum Jaco.de ra.

Si is qui ex bonis.

Qui prohibetur a patre capere non prohibetur capere ex pupillari substitutione.h.d.Et per hanc.l.dicunt doctores posse modum reperiri per quam pater potest relinquere filio naturali et etiam spurio quantum vult de bonis suis videlicet instituendo alium sibi heredem et rogando ipsum institutum qd de bonis proprijs ipsius instituti det ipsi filio naturali vel spurio quia tunc talis filius non dicitur habere de bonis patris sed propter bona patris.et pro hoc.s.de peculio.l.eo tempore in fi.quod no.j.de acquiren.possessio.l.absenti.§.fi.de coniungendis cum emancipato liberis eius.l.j.§.nunc videamus de iure fi.l.ista ita fidei.§.patronus et ibi per Dy.s.pro so.l.socium qui.§.socius et qd ibi not.j.de incendio rui.et naufrag.l.j.§.ex incendio et.C.quando ciuilis actio criminali preiudicet.l.j.sed contra hoc videtur expresse.j.de dona.l.quod conditiones implende vbi de hoc dixi secundum Dy.¶Et videtur qd si de tali modo capiat filius spurius quod sibi auferatur per fiscum vt no.j.de conditio.et demonstratio.l.meuius cui fundus.post etiam pater rogare filios legitimos vt restituant hereditatem filio naturali si decedant sine liberis nam an quis sit capax et quantum capere possit inspicitur non tempore testamenti sed tempore extantis conditionis vt hac.l.et pro hoc.j.de lega.ij.l.si ita quis in testamento et.j.e.l.si is qui heres.Item si hereditas non est soluendo in qua naturalis instituitur valet.s.de here.instituendis.l.si filio.Idem si relinquat sibi dandum causa conditionis implende vt.l.meuius de conditio.et demonstratio.Et pro predicta questione facit quod nota.in auten.quibus modis naturales efficiun.sui.§.fina.in fi.glo.magne et in speculo de successio.ab intesta.§.primo versi.quid si pater et de hoc plenissime dixi.C.de naturalibus liberis.l.humanitatis vbi multos casus notaui in quibus relinqui potest filio spurio alium subtilem et pulchrum modum instituendi spurium ponit Jac.de are.j.de manumisso testamento.l.libertas testamento vt ibi dixi videlicet instituatur ipse spurius ea conditione non erit capax vel licitum erit ei capere per.l.et si contingat cum toto tempore vite sue non fieri capacem substituat filium in ipsius spurij vel alium amicum suum vel quemcunque qui nascetur ex ipso filio post mortem ipsius testatoris et interim ipsum spurium de curatorem bonis suis et ita eueniet qd iste spurius toto tempore vite sue administrabit bona licet non fiat capax et interim alius substitutus non admittetur cum eo mortuo capax fieri non possit:interim tamen non erit heres sed administrabit ipsa bona tanquam curator.Jacob. de are.Pro hoc.s.de here.instituendis.l.in tempus:et idem posset dici de bannito et quocunque alio non capace et predicta etiam faciunt ad similem questionem maritus de iure lombardo habens filios non potest aliquid relinquere vxori ad proprietatem vt in lombarda de his que marito in vxo.dantur vel.l.linquunt l.prima nunquid eam substituere possit filio suo pupillo hec lex cum concordan.s.allegatis facit quod sic vt capere possit bona filij non bona patris in solacium filij amissi vt.C.ad tertul.l.si qua mulier.et institu.ad tertul.§.ij.quia quandoque per alium quis consequitur quod non posset consequi per seipsum vt.j.de

vt.j.de administra.rerum ad ci.pti.l.ij.et ibi nota.et conceduntur aliqua per obliquum que non conceduntur directo.C.de iudi.l.quotiens et quia per hoc mulier restituitur ad statum iuris communis quod debet fieri de facili vt.s.de pactis.l.si vnus.§.quod in specie et.C.quando et quibus quarta pars l.j.in fin.libro decimo. Et per hoc bene facit.d.glo.magna in auten.quib⁹ modis naturales effi.sui in fi.glo.in cõtrariũ videtur qr per hoc alia via occurreretur et fieret fraus legi qđ esse non dz.s.de excu.tuto.l.scire extra d̃ pcur.tu.et.s.de sponsal.l.oratio.et de legibus.l.fraus et pro hoc bene facit.s.de probatio.l.qui testamẽtũ de leg.iij.l.cum quis.§.ticia de iure codicil.l.ij.§.fi.et.C.d bis qui.vt indig.l.hẽditas et.j.de his qui.vt indignis.l.qui filiũ et possunt etiã induci notata.s.so.ma.l.filie mee emancipate in glo.quam directo in fi.immo dic melius vt in contrario no.in secunda solutione sed nunquid qđ non põt capere ex bonis testatoris applicabit fisco tãq̃ ab indigno ablatum videtur q sic vt.j.c.ex facto.§.iul.fm Jac.de are.

1 ☞ Substitutio directa non potest fieri a pagano, vltra tempora pubertatis.

1 **Verbis ciuilibus.** Substitutio directa † nõ potest fieri a pagano vltra tempora pubertatis h̃ õmo. Jtẽ qui nõ admittit vt substitutus nõ admittatur vt institutus.h.d.Dy.vel sic et in idẽ recidit cõpẽdiosa facta a pagano nõ porrigit vltra pubertatẽ et substitutio q̃ expirat pubertatem institutiõis effectũ sortiri non põt.h.d.ibi conuenit a pagano.dy.ibi puberi vel impuberi ibi non admittit directo.Dy.Jbi vt adiectus.i.vt coheres nũq̃ admittitur.dy.ibi ne fiat contra hoc modo qui sequitur Jac.vel dic.s.si dicere mus substitutũ admitti tanq̃ coheredẽ eo casu quo nõ potest admitti vt substitutus iã viuente filio haberet dimidiã hereditatẽ qđ ẽ contra volũtatem defuncti: sed huic intellectui nõ bene cõsonat gl.dy.ibi interim.i.donec viuit.dy.ibi sed ĩ minimis sc; tempus quattuordecim annoꝝ.Ol.in gl.prima ibi directis vt.C.de testamẽtis.l.qm̃ in glo.melius dixisset in fi.q̃si dicat nõ videt esse heres fili⁹ insolidũ vt prediri.s.tit.pro.l.si quis ita et testator voluit in totũ heredẽ esse et hoc intẽdit littera in gl.s.testatoris ibi sic ergo no.Sed certe textus hoc non dicit hic sed alibi.j.de fideicõ.liber.l.antonius Jac.sed dic qđ glo.colligit istud notabile a simili qr sicut substitutio non trahit ad institutionẽ sic nec obliqua institutio vel substitutio ad directã vt.d.l.antonius sed econtra et c.vt sequitur in glo.de hoc plene dixi.j.de testamento mili.l.neq; enim.§.fi.et.l.sequenti Ray.Jbi non trahitur ad directam id est substitutio non trahitur ad institutionem. Nam hic non loquitur de substitutione obliqua. Sed de ea que concepta fuit directis verbis vt dictũ ẽ.s.in prima glo.dy.fallit tñ in milite vbi tenet vt.j.de testa.mili.l.neq;.§.fi.ibi propter suam personã arrogati.Dy.Uel quia non posset scribi sed posset capere per fideicõ. Sz hoc nulla lege pbatur Jac.Jbi nihil eum substitutũ.Dy.Jbi vel conditio ibi ei⁹ cui fiat substitutio.Dy.Jbi codicilloꝝ et certũ est qđ voluit codicillari.Dy.Jbi solẽnitas vt qr facta ẽ in testamẽto verbis directis impuberi Jac.ibi non potuit venire qđ ẽ si directo substituitur post tẽpora pubertatis et sic post.xiiij.annos nullo iure valet in pagano.Dy.Jbi iure fideicõmissarij.s.post pubertatem.j.[illegible] iure directo admittit.Dy.Jbi nec veni et iure fideicõmissarij.sed glo.ista videt innuere cõtrariũ dum dicit trahi directã ad fideicõmissariũ pter cõditionẽ instituti et eius cui fit substitutio et p hoc videt qđ vbi mater substituit impuberi directo qđ trahitur ad fideicõmissa.non ob.l.ista quia aliquo tẽpore valuit iure directo et sic et c.ar.j.de vsucap.l.eum qui edes et hic et Jac.de ra.videtur hic sentire et ẽ multũ notabile. Et de hoc dixi.s.in ma.pupillari ver.item quero an pupillaris facta a matre ibi nisi in casu.s.in milite.Dy.

Cũ liberis. Cũ extrinseca et sine extrinseca conditione potest fieri substitutio pupillaris.h.d. Jbi aut pure.i.cõditione extrinseca non adiecta.Dy. Jbi aut sub conditione.s.extrinseca adiecta.Dy.Jbi id est exponit modũ conditionis adiecte in substitutione Jac.in glo.prima ibi conditionalis vt.j.ad.l.falci.l.in ratione.§.si filio.Dy.Jbi ad illam conditionem quia tacite inest.Dy.in glo.quo ad verba in fi.i.in effectu sed non in forma.Dy.

1 ☞ Substitutio pupillaris facta per verba distributiua cum mentione heredis trahitur tantum ad heredem immediatum et testamentarium.

Hec verba. Substitutio pupillaris facta per verba distributiua cũ mentione heredis trahitur tantum ad heredem immediatum et testamentarium h.d.et dicit Dy.qđ in hoc.§.ẽ pupillaris et vulgaris expressa vt probatur in distinctione sua circa speciem vulgarem versi.iij.et sic secundũ eum concipitur hic substitutio vulgaris per verba affirmatiua: alij dicunt qđ ẽ tacita quia non exprimuntur casus in quo sortiatur effectus et ideo dicunt de pupillari i casu istius.§.alij dicunt qđ est expressa ratio verborum sed p tanto est tacita quia non exprimitur casus in quo sortiatur effectũ et idem dicunt de pullari in casu istius.§. Alij dicũt qđ est expressa respectu verborum sed pro tanto est tacita qr non exprimitur casus in quo sortiatur effectum de hoc plene dixi dicto versicu.tertio quero ibi non omnis.s.sit heres.Dy. Jbi ex testamento paterno.Dy.Jbi extitit directe per se.Dy.Jbi admittitur filio de potestate sublato.Dy.Jbi heres heredis et sic no.qđ spes substitutionis vulgaris non transmittitur ad heredem vt hic et.j.de acquiren.here.l.totiens et de acquiren.re.do.l.substitutio.et ibi de hoc nota.et dixi idem in spe reciproce vt.j.e.l.qui plures. Jdez in spe pupillari si extraneus sit substitut⁹ non de numero institutorum vt.j.de acquirẽ.here.l.qui pater. Si autem erat de numero institutorum: tunc si ille mortu⁹ de cuius transmissione agitur erat solus substitutus ad heredem transmittit non iure substitutionis sed accrescendi vt dicta.l.qui pater vt.j.de suis et legitimis.l.si ex plurib⁹ aut habebat aliũ substitutum et tunc ille substitutus prefertur heredi alteri⁹ defuncti quia potentius ẽ ius substitutionis iure accrescẽdi vt.j.de bonorum possessione secundum ta.l.ij.§.si duo et in auten.d hered.et falci.§.si vero institutio.Ol.et de hoc vide qđ dixi.s.in materia fideicõmissarie ver.sed an spes vulgaris ibi ex iudicio veniũt.s.dñs pater et heres heredis qr succedũt patri ex directa voluntate pr̃is in glo.et directo in fi.So.ibi non põt considerari affectus testatoris circa scriptos tñ cum nullos scripserit heredes in testamẽto al's cõsideraretur vt ibi nota.in fin.l. ¶ Quare dic qđ ibi considerat effect⁹ hic affectus testatoris vel dic fm Jac.de bel.qđ illum hz locũ quo ad act.de in rẽ verso que competit contra dñium cum in eius vtilitatẽ versum est quoquo modo hic võ habet locũ quo ad substitutionẽ q̃ ex mẽte testatoris procedit tantũ in eo qui est heres directo et dic vt notaui.s.de aucto.tuto.l.j.in princi.Jac.de bel.in glo.cũ filius in fi. Jmmo dic vt dixi in glo.secus si ille ibi vel dic melius.dy.ibi si quis cum testamẽtũ sed ibi prima verba non possunt ad alia referri nec effectum consequi nisi a venientibus ab intestato hic ad ĩstitutos quos magis dilexit vnde hic paterfamilias decessit testatus ibi intestatus. Et per hoc collige qđ verba ad in dispositione debent intelligi secundum naturam dispositionis in qua ponũtur quod facit ad cl'asque apponũtur in contractibus vt intelligantur secundum naturam contractus vt nota.s.de euict.l.lucius.et.C.de dona.inter virum et vxorem.l.ex verbis et.s.loca.l.si vno versicu.sed si verbo donationis in eadem glo.in fi.vbi vltimus auus tenet locum primi.sed hic seruus heres non habet affectionem testantis. Et ideo non tenet locum primi quare dicit quod hic cessat ratio quia nõ habet affectionem seu voluntatem testantis.vel dic fm Jac.de bel.ad vtrumq; contrarium primo ad.l.si quis cum testamentum qđ hic loquitur in substitutione facta in testamento que fit ex personarum affectione ibi in fideicommisso in codicillis relicto qđ est prestandum a quocunq; nulla habita personarum affectione ad.l.si donatio.dicit qđ ibi loquitur de substitutione rerum hic vero personarum Jaco.

Si pater filio. Coniuncti loco vnius sunt et in substitutione videntur tantum esse dilecti quantum ad institutionem fuerunt.h.d.vel sic qđ in idez recidit fm Dynum si vnus heredum substituitur per se separatim alij plures coniũctim tantum debet habere separatus quantum coniunctus. Dynus. Et cum queritur in substitutionib⁹ quibusdam coniunctũ nominat. Et tertio separatim pro qua parte vocentur distinguit quia aut in substitutione exprimuntur ppria noĩa tñ aut appellatiua tñ aut propria et appellatiua primo casu vocant in virilẽ ex virtute premissionis propriorũ nominum vt.j.de lega.j.l.turpia et.l.heredes nominatim et ad trebel.l.nonnunq̃ sub casu aut sunt appellatiua designantia iuris translationem in ipsos nominatos vt quisq; mihi heres est erit et titius aut non designantia iuris translationem vt filii titii et ticius. ¶ Primo casu aut loquimur de vulgari tũc separatim nominatos admittitur ad virilem reliquum vero remanet diuidendum inter nominatos appellatiuo nomine pro hereditarijs portionibus vt.j.eadem lege qui cum

plures. ¶ Si de pupillari aut pupillus extitit heres pri͂ ꝛ sic substituti notantur ad bona paterna ꝛ pupillaria ꝛ tunc aut portio virilis ꝛ hereditaria est eadem ꝛ tunc admittuntur pro virili siue ꝑ hereditaria vt. C. de impuberū ꝛ alijs substitutio. l. fi. aut non est eadem et tunc veniunt pro virili vt. ꝺ. l. qui cū plures aut non extitit heres patri ꝛ sic substituti vocantur ad bona pupillaria tantum. Et tunc habet locum lex ista. ¶ Secundo casu vocantur in semisse nisi adijciatur verbum eque vt. s. titu. j. l. interdum in princip. ¶ Tertio casu principali quando exprimūtur nomina propria ꝛ appellatiua inspicitur id ad qꝺ primo decursum est vt. j. de condi. ꝛ demon. l. cum ita ꝛ de stip. ser. l. si seruꝰ cōis Ol. in gl. vlt. ibi. So. vt vbi vl' sol. vt soluit. s. ti. pri. l. liber homo. §. ticius heres. Dy. Ibi non ꝙ falsum ē qꝛ nec hic nec ibi de institutis erat vt hic ꝛ ibi patet. Dynus Ibi vel vt ꝛ ibi ꝛ melius qꝛ ibi fuerunt separatim instituti cum filio vnde vnusquisqꝫ ꝑ tertia hic simul fuerunt plures instituti et filius separatim ꝛ hic ita hic veniunt vt coniuncti ad dimidiaꝫ ꝛ in substitutione sicvt i institutione ibi non et hoc tenet dy. Sꝫ istud est diuinare vnde dic ſm Jaco. de ra. ꝙ heredes fuerunt hic in substitutione coniuncti vt quia dixit heredes meos et te vnū ꝛc. Et sic coniuncti heredes habentur loco vnius vt. j. de lega. j. l. plane in prin. Ibi autem non fuerint in substitutiōe cōiuncti quia ibi dixit quisqꝫ qꝺ est nomen distributiuum quātū ergo ad te vnū in substitutione: habenꝶ hic vt coniuncti ꝛ in. l. contraria vt disiuncti sed quantuꝫ inter se capient non pro numero personarum quando dixit quis ꝛc. Sed pro partibus hereditatis et ita loquitur. l. sequens que ꝯtinuaꝶ cum ista Ray.

a ¶ Substitutione. Ad de Paul. de castro ꝯsilio cclix.

b ¶ Filio. ad de ꝙ iste. §. allegatur qꝺ ista hereditate per filiū celeꝶ vnū p̄rimonium hēditas patris et filij.

Sed si plures. In substitutione [a] ius transmittendi ad heredes non vendicat sibi locum. h. d. Et facit. s. e. l. qui liberis. §. fi. ꝛ ibi plene dixi ꝛ. j. de suis et legiti. l. si ex pluribus.

Quos possum. Necessariꝰ pater potest necessarius fieri impuberi. h. d. ꝛ facit. s. ti. proxi. l. sed si in dictione. §. fi. ibi posthumus a patre institutus ꝛ patrem substitutus. Dy.

Filio. [b] Unicoꝛ siue mixtoꝛū vnꝰ sine altero nō pōt fieri repudiato. h. d. ibi pr̄ heres mortuo postea pupillo ī pupillari etate. dy. ibi vt filij. s. hereditatē. dy. ibi habeat. s. hēditatē. dy. ibi iūcta em̄. s. ꝑ additionē impuberis. dy. ibi ideqꝫ. s. vt ñ possit hr̄e pupillarē sine pr̄na. dy. ibi scripserit ex pr̄eꝛ me filio substituit. dy. ibi hr̄e possuꝫ sine paterna nā sivo lo pupillarē habeo ꝛ paternā vt. j. de acquirē. heredi. l. si tu ex parte ꝛ ꝺ reg. iur. l. quotiēs duplici Jac. nā aut filius addit hereditatē patris ꝛ non conceditur separatio rerū aut nō adiuit ꝛ tunc non possunt ꝑprie ꝑ substitutū confirmari tabule pupillares qꝛ repudiauit ꝛ sic non defertur ex eis hereditas vt. j. §. proxi. ꝙ dic vt ibi. Intellige ergo finē istiꝰ. §. vt no. j. ad trebel. l. ita tñ. §. qui suspectā in glo. que incipit aliū a pupillo. Dy. in gl. īmo videꝶ in fi. so. ibi vnū nō depēdet ab alio nec ē ps alteriꝰ vt in diuersis legatis seruatur vt. j. de leg. ij. l. si duobus. Dy. Uel dic ſm Jac. de bel. ꝙ ibi pater habet in liberos ius potestatis ꝑpriū ꝛ a se siue a lege vt. s. de his qui sunt sui vel alieni iuris. l. iij. hic vō substitutus habet ius ei connexū ꝛ ideo ei non licet separare vt hic cum concoꝛ. Jac.

Si ex asse. Si ex paterno testamento non adeatur hereditas tabule pupillares nulliꝰ sunt momenti. h. d. ibi filio exheredato hñ dicit exheredato naꝫ si filius solus sit institutus licet abstineat nihilominus cōfirmatur ei pupillaris substitutio vt. j. de priuile. credito. l. paternaꝫ licet abstineat per beneficiū p̄toris nihilominus ē heres de iure ciuili vt. j. de fideicommis. liber. l. cum quasi. §. sed ꝛ si qs qꝛ non potuit pretoꝛ facere vt desineret esse heres q̄ semel fuit vt insti. de bonoꝛū pos. §. quos aūt. ꝛ illud q̄ habeaꝶ vt nō heres est fauore suo vt non teneaꝶ creditoꝛibꝰ sed in fauorem eius est sibi conseruare substitutionē pupillarē ꝛ iō nihilominus substitutio valet per dictam. l. pater. non ob. l. ij. §. adeo. s. e. qꝛ debet intelligi ꝙ pupillus erat exheredatus vt hic ꝛ ꝑ hoc. j. de acq ren. here. l. filius Jac. de are. De hoc tñ an sufficiat existentia sui heredis ad confirmādū tabulas pupillares dic vt latiꝰ dixi j. e. l. si filius ꝛ. s. in materia vulga. ꝟ. iuxta hoc quero. Ad hoc vt substitutus ibi non haberet substitutum in hereditate paterna nec coheredem per cuius aditionem confirmarentur tabule pupillares. Dyñ. Ibi adita hereditas quantum ad confirmandum ea que relicta sunt in testamento paterno. Dy. ibi ad vim secundarum. i. substitutionis effectum. Dy. Ibi testamentum paternum. Dy. Ibi adiri hereditas possit. Sed opoꝛtet ꝙ realiter adeatur. Dynus sufficit tamen quo ad hoc vt ꝑus testamentum impugnetur et hoc tollit contraria in glo. j. ad hoc ibi. l. ꝙ vulgo sed dic ꝙ quo ad confirmationem eorum que ex testamento pendent requiritur aditio vt. j. de bonis libertoꝛum. l. si patronus. §. ex testamento ꝛ hic ꝛ. C. de fideicom. l. eā quā. Sed quo ad restitutionem prioris sufficit posse adiri etiam si non adeatur vt in contrarijs. Dy. vel dic secūdū Jac. de bel. qꝺ facilis est solutio secundum diuersitatem casuum sed subtilissima est secundum rationem sicut cōtingit cōmuniter. So. hic tractatur de confirmatione testamenti ibi de ānullatione siue rescissiōe sed que est ratio cum sit fauoꝛabilioꝛ confirmatio ꝙ̄ rescissio respondeo in. l. cum in secundo ideo annullatur testamentuꝫ ex sola voluntate solēni si adiri potest ex eo hereditas quia ꝛ eodem modo constituitur. vt instituta. quibus modis testamenta infir. §. ex eo ꝛ. j. de regu. iur. l. nihil tam naturale. Itē in. l. illud. ꝛ. l. ꝙ vulgo. petebatur ꝯtrata. ante aditā hereditatem: et ideo non ē expectandum quod heres adierit sed hic vt. j. valeat filij testamentum non sufficit sola solennis voluntas patris. Sed est opus facto. s. ꝙ sibi quoqꝫ testamentum faciat: ꝛ ꝙ ex eo patris adeatur hereditas vt. s. e. l. ij. §. j. ver. adeo non sufficit ergo qꝺ possit adiri si vero adeaꝶ cum opus facto. Est etiam alia ratio qꝛ ibi agitur de iure communi hic de iure speciali contra ius cōmune vt. j. de iure codicilloꝛū l. conficiuntur. §. si post ꝛ specialia iura facilius tolluntꝛ ꝛ difficilius confirmantur ꝙ̄ iura communia vt in auten. de non alie. §. quia vō verisimile ꝛ. C. ad vellei. l. antique circa prin. Et ideo hic exigitur ꝙ adita sit hereditas Jac. de bel.

1 ¶ Militis priuilegium quo potest pro parte testatus decedere ꝛ pro parte non extenditur ad substitutionem pupillarem.

1 Ad substitutos. Priuilegiuꝫ militis † quo pōt ꝑ parte testatꝰ ꝛ ꝑ parte intestatus decedere ad substitutionem pupillareꝫ extendiꝶ. h. d. ꝛ quod dicit ad substitutos pupillares dic. l. qui succedūt ex pupillari tacita vel expressa. Dy. secus si instituto vulgariter vt probatur. j. de leg. iij. l. sextiliam. Itē secus in fideicōmissariam vt. j. e. l. coheredi. §. cum filie Jac. item iste. §. est casus q̄stionis ꝙ si substitutio pupillaris sit facta impuberi ꝛ ad eum pueniat hereditas matris ꝙ pertinet ad substitutum. dy. ibi si que postea. i. post mortem patris. dy. ibi suis bonis. s. tantū. dy. ibi qui substituit heredem filio impuberi. Dy. Ibi que a se scꝫ milite substituente. Dy.

Si in arrogato. Ad substitutū filij arrogati perueniunt bona q̄ puenerunt ad ipsum filium arrogatum ab ipso patre arrogatoꝛe vel eius contēplatione. h. d. ibi dicimus al's credimus. dy. ibi debuit ei relinquere. s. arrogatoꝛ. Dy. Ibi superfluum. i. quatenus reliquit vltra quartā. Dy. Ibi vel pro saltem. Dy. Ibi hoc. s. substituere in quarta. dy. ibi bn̄ficio. i. contēplatione. dy. ibi acquisiuit. s. arrogatus. dy. et vide qꝺ notaui i ista materia. s. in tractatu pupillaris ver. tertio redeūdo ad principalem materiā in gl. ad hoc. s. ibi contra ꝯsules Mediolani. de ista q̄stione plene dixi. ꝺ. l. si vero. §. item quid. so. ma. ꝛ in pluribus locis de illa no. ꝛ dixi. et ad hunc. §. vide. C. de vsufruc. l. fi. cum ibi notatis in eadem gl. in fi. immo videꝶ cōcoꝛdare. Dy. vel potes dicere ꝙ ibi ꝓcuratoꝛ erat datus eo animo vt acquireret dominoꝛ: ꝛ ideo domino acquiritur vt. j. de dona. l. qui mihi ħ eo animo vt [illegible] acqratur filio arrogato licet cōtēplatione patris arrogatoꝛis vel dic secūdum Jac. de bel. ꝙ in ꝯtrario ep'la data fuit nūcio beneficio domini vt per eū dn̄o acquiratur: hic vero datum fuit arrogato gratia arrogationis ꝛ tamen arrogato acquiretur. ꝛ ideo arrogato acquiritur ī totum substitui pōt ei sicutꝛ in quarta que efficitur arrogati Jac.

Nemo. Institutus sine mutatione cause sibi substitui non pōt sibi vō. et alteri coheredi legitime potest substitui. h. d. Ibi sine cause mutatione id est sine cōmodi allatione ex substitutione peruenientis. Oldr. i. si substitutio non affert aliquam vtilitatem que ex institutione non afferebatur. Dynus. ꝛ vide plene. j. e. l. finali. §. ticiꝰ ibi duo sunt gradus id est si duo gradus ex substitutione resultant. Jac. quod est quando sunt institute persone diuerse. Oldra. Ibi si qdem ponit exemplum quando in vna persona inutilis est substitutio sine cause mutatione Jac. ibi ꝛ iuuenis. s. ticij. Dy. Ibi ꝛ heredem insolidum. Dy. in glo. l. stichꝰ ibi alioquin. l. si non esset ascripta libertas. dy.

1 ¶ Incapacitas tēpoꝛe mortis patris an noceat tabulis pupillaribus si al's fuerit capacitas.

Si is qui heres.

1 **Si is qui heres.** Incapacitas † tempore mortis pris non nocet tabulis pupillaribus si aliis temporibus fuit capacitas. h. d. Ibi nihil oberit q tempore mortis patris non reperit capax ex institutione capere nõ posset Dy. et Ja. In glo. j. ibi mutare cõditioné. i. fieri de non capace capax. Old. In glo. penul. in fi. immo dic vt ibi et dixi. j. de cõditio. et demon. c. multa.

Si filius qui pater. Suus institutus et fratri exheredato vel instituto pupillariter substitutus patris hereditaté se abstinet per restitutionem fraterna licitu retinebit et ex ea sola pstabit legata et separatione bonor impetrabit. h. d. Et dic q tribus modis pot intelligi hec lex. Primo q pater habuit duos filios primu et secundu. primu exheredauit secundu instituit et substituit eum exheredato. Iste filius secudus institutus adiuit postea abstinuit per restitutioné in integrum. Deinde moritur fr exheredatus dicitur q pot habere hereditaté fratris et non paternam. Non ob. s. e. l. sed si plures. §. filio. q ibi repudiauit fili⁹. Scdo modo pot poni casus retento eodé themate q cu istis filiis fuit extraneus institut⁹ repudiauit paterna et hz fraternam fratris exheredati. Nõ obst. d. §. filio. j. rnso. qd hic repudiauit ibi non. Ité non obst. e. l. §. si ex asse. q per aditioné extranei hic cõfirmate fuerunt scde tabule pupillares. Tertio modo pot poni simplr in duobus fratrib⁹ primo et secudo: et secudus fuit substitutus primo pupillariter q primus fuit exheredatus. et iste secudus repudiauit paterna certe no habebit nisi fraterna. sz tunc obstat dict. §. si ex asse. Sed rnde q existentia sui heredis hic operat vt. j. ad trebell. l. ita tamé. §. si pater. Et ita intelligit Dy. j. de acqui. here. l. si totam. i sua magna distict. et Ja. de are. d. §. si ex asse. vbi de hoc dixi. Dy. tamen videt innuere criu. d. §. filio. et plene de hoc dixi. s. in tractatu vulgari. versi. iuxta hoc quero ad hoc vt substitutus Alii dicut q filius cui fuit facta substitutio non fuit exheredatus: sz tuc si adiuit quomo substitutus pot separare dicut q est spale in fratre. q hoc no placet vt. C. de iur. delibe. l. quidam elogio. vbi de hoc no. et dixi plene. et. s. e. l. sz si plures. §. filio. Tene ergo tertiu intellectu de premissis. et sic no. q lz filius repudiet nihilominus remanet heres et operat existentiam sui heredis vt valeant tabule pupillares: sz cur no operabitur vt valeant legata et alia disposita in testaméto. Rnd. q alia ratio est in casu huius. l. qua tn qre de legatis et aliis dispositis vt pz ibi presertim et c. et ita videt intelligere Ja. de ra. Mutatis ergo terminis mutatur et ius et sic existentia sui heredis operat cõfirmationé tabularu pupillariu hoc casu inter fratres et als in fauoré ipsius filii abstinentis vt suu testamentu pupillare valeat. vt. j. de priuileg. credi. l. paterne. qd pretor induxit in fauorem filior suor vt abstinere possint redundent in ipsoru piudiciu vt. C. de legib. l. qd fauore. Aliorum aut confirmatione non operat cum cessent rões predicte nisi fauore libertatis vt. j. de fideicõ. liber. l. cu quasi. §. sz et si quis. et de hoc tangit in glo. j. j. de acqui. here. l. filius. et de hoc plenissime dixi in materia vulgari. versic. ité psequés ordiné. Dy. Ibi si aut moritur filius infra tempora pubertatis Ibi si filius q patri qui fuit heres institutus a patre no tn se inmiscuit hereditati paterne. Dy. Ibi qd fuit heres fri ipuberi. Et hic non fuit métio de institutione ipuberis vnde fm quosda hic fuit ipubes exheredatus et hanc tenet Ja. de are. et de ra. Ibi extiterit prout refert ad prem. dic q extitit heres ipo iure non in pmixtioné. Dy. Et q dicit ex secudis tabulis dic. i. ex pupillari substitutioe. Dy. Ibi recuset bñficio pretoris cõcedentis filiu posse abstinere. vt. j. de leg. j. l. na nec. Ja. Ibi cõcesserat qui pupillaris retinere velit. vt. j. de acq. hered. l. filius. als si fili⁹. Ja. Ibi oneribus. s. paternis. Dy. Ibi susceptis per ius ciuile. Ja. Ibi liberare per modu absentionis. Ja. Ibi ab hereditate fraterna p substitutionem. Ibi remouere. q. d. beneficiu qd hz suus de iure ptorio per qd efficit voluntarius est cõcessum in sui fauoré et c. non ergo dz retorqri in suu odiu: sed hic retorqueret si du abstineret hereditate patris de iure ptorio perderet hereditaté fratris non igit pdet. In glo. ii. ibi vel adiuit. vl dic q iste frater fuit exheredatus et sibi frater institutus a patre repudiauit hereditatem paterna. et fm hoc expeditus est hic casus. Ja. In fi. ibi psertim. i. maxime. Dy. Ibi remotis tabulis secudis. i. exposito q non esset fr pupillariter substitut⁹. Dy. Ibi ex scdis tabulis i. in scdis tabulis relicta. q. d. no relicta i testo pr no ex q hereditas non aditur et hic ideo substitutus exheredatus pstat legata a se relicta q fuit heres istitutus ab eo q exheredauit. vt. j. de leg. j. l. plane. ii. in prin. Ibi vt als. s. qn substitutus hz hereditaté paternam in pupillari. Dy. In glo. ctra. s. ibi. §. filio. sed ibi filius erat institutus hic exheredatus. Jaco. Vel dic vt. s. et ibi dixi. et §. si ex asse. sed ibi fuit extraneus institutus hic vero filius. Ja. vel dic vt. s. et ibi dixi. In glo. ab hereditate fraterna per substitutionem. Ja.

> [marginal note] Vide hanc l. per Bart. hic et meli⁹ per Iob. de imo. q hic facit magnuz apparatu.

1 Pubertas dicitur finis substitutionis pupillaris.
2 Tempora legalia an possint augeri vel minui.

1 **In pupillari.** Finis † et terminus substitutiõis pupillaris dicitur pubertas. h. d. Ibi logius tps. i. vltra pubertatem in pagano. Dy. Ibi cõprehésum fuerit per errorem vel ex certa scia. Dy. Ibi substitutio. i. ois substitutionis effectus in pagano. Dy. Queri cõsueuit vtrum tempora 2 legalia † possint minui vel augeri minui possunt. vt. j. eo. l. si ita quis. cum si. non augeri puta vt non curat tempore appellationis vel pscriptionis lz Dy. diceret q lz p. l. qd si nolit. §. si quis ita. de edil. edict. tamen cõ credo per. l. ista. cum si. Non ob. §. si quis ita. qd ibi loquit de quoda tempore a lege dato in subsidiu siue in defectu pacti cõuentium siue in subsidiu omisse prouisionis ab hoie et sic inueniens in oibus. ll. dicentibus q possit augeri. Ol. Qd tn intelligas qn augetur vel minuit per no ministru legis vt per testatoré. an aut per ministrum legis vel per iudicé possit augeri vel minui dic vt not. per Dy. ex. de regu. iur. c. indultu. lib. vj. et dixi. j. de re iudi. l. ii. et. C. de dilatio. l. siue pars. et dic q pupillaris expirat pubertate noua dispositione postremu agnatioe hereditatis paterne non aditione etia minima pupilli capitis diminutione testatis ta ratione paterni testaméti per querela expugnationis. Ol. vt hic in glo. finitur etia aliis modis quos dixi in materia pupillari. ver. quinto quero qualr finiatur. In glo. ibi pater. §. conditionum. So. illud ctingit ex noua cõfirmatione que hic interuenire non pot post. xiiii. annos. Dy. Vel dic fm Jaco. de bel. q hic sequeret repugnantia ibi non. vel dic vt ibi not. q ibi ex mente testatoris pot accipi proprie hic non q substitutio fuit vna et directa. et videt voluisse testator ea esse directa pro oi tépore et ideo hic accipitur pprie tantu et p eo tempore tantu quo pot valere. Ja. de bel. Ibi scdo per aliud testamétum hic fit irrita. Ja. Ibi agnatione et hec fuit irrita. Ja. Ibi si non adeatur et hic fit irrita. Ja. In fi. adde et alios quos notaui in materia pupillari. d. versi. quinto quero.

a **Centurio** [a] Miles potest substituere directo etia vltra pubertaté. h. d. Ibi decesserit. s. filius. Dy. Ibi de iure cõmuni. q. d. non ex priuilegio militari quia sicut esset etia i pagano. Dy. In glo. s. bona. ibi q miles ratio primi q capiat iure directo Dy. Ibi. s. l. proxi. et l. verbis ciuilibus. Dy. Ibi. s. e. l. ia hoc iure. Si aut dixisset si decesserit sine liberis infra. xxv. annos talis fit glo. que est in. l. precibus. C. de impube. et aliis substi. dicit hanc semper fideicõmissariam. Sed lex ista videt dicere q fit directa infra tépora pubertatis qd patet: q dicit venire in eam bona impuberis sed i fideicõmissaria non veniut vt. j. e. l. coheredi. §. cu filie. vsi. nec fideicõmissario et c. et ad trebellia. in fideicõmissaria. et l. mulier. §. si heres. ergo restat qd de directa loquat. Dy. De hoc vide qd dixi in materia compendiose. ver. modo qramus de eius natura. et §. sed q testatores. ver. item quero si testator instituit filiu. In eadé glo. i fi. sz dic vt ibi. s. l. proxi. Dy. Et fm Jac. de bel. ad. l. sceuola. responde q hic in milite. ibi in pagano. Ité hic in testaméto. ibi in codicillis. Ité hic vsq ad. xxv. annos. Ibi at pupillariter ad. §. pater. responde q hic in milite. Ibi in pagano: vel dic et melius q valeat omni tempore. et fm hoc concor. q ibi not. Jaco. de bel.

> [marginal note] a Centurio. Adde Alexan. hic querenté an milites isti⁹ téporis gaudeat priuilegio militum antiquoruz. Bald. cõsi. ccxxvii. iii. volu. tenet q possut donare suis cõcubinis et in cõsequétia no gaudeat antiquoruz priuilegio. tn Ludo. ro. cõsil. cccccvj tenet criam opinionem. vide qd dictum est hic in addi. ad Bar. in addi. nouis.

Si quis eum. Ultima scriptura derogat prime si de iure sortiatur effectum. h. d. Et dic eum seruum proprium quem legaui a pupillo herede scripto. Ibi nam et in legato si hic signaretur gl. que cõiter signatur. s. super verbo quasi legato cessaret reprehensio Ja. de are. fm quosdam Ibi spectanda nisi prima esset derogatoria sequétis et ita sol uitur criu. Dy. In glo. sub conditione in fi. immo sub cõditione. vt. j. e. l. si seruus cõis. §. fi. et de leg. j. l. si fundu sub conditione. §. fi. Ja. In glo. maxime in fi. sed ibi patet so. q prima erat derogatoria sequentis. Dy.

1 Testamentum primum validum non tollitur per secudum inualidum.

Si seruo. Primũ testamentũ† validũ non tollitur per secũdum inualidũ.h.d. Uel sic principale testamentũ non tollitur per accessoriũ pupillarẽ.h.d. Et vide qđ not.s.de rebus eorũ q̃ sub tuto.vel cura sunt.l.fi.ꝛ.C.de testa.l.scimus. Ibi legitimis testibus.s.xiij.quia testm̃ scõm pupillare est accessoriũ. Ja.de.quo dic vt dixi i materia pupillari.ver.itẽ quero an in testamẽto paterno. Ibi id valebit.s.testamentũ pupillare. Dy. Ibi ratũ manebit qꝛ testamẽtũ paternũ ad secũdas tabulas vt principale ad accessoriũ rumpaẗ non econtra ꝛ hoc ꝓbat nam ꝛ si sibi ꝛc. Et hoc verum ꝙ mutatio principalis tollat accessoriũ si principale mutans tenet secus si est nullũ vt i vlti.rñso. Ol. Ibi nam et si sibi. Dy. Deinde sibi.s.pater. Dy. Ibi ita fecerit tñ primũ in quo filiũ instituerat vel exheredauerat. Dy. Ibi instituat sub ꝯditione si viuo ꝛc. Dy. Ibi decedat filiũ iã natũ ꝑterierat. Ol. Ibi superius testm̃ in quo filius erat institutus vl' exheredatus. Dy. In gl.op.cum sit vnũ.ibi non remota vel dic ꝙ quantũ ad vnũ actorem ꝛ vnã solẽnitatem sufficientẽ dicitur vnum testm̃. Ja. In eadẽ glo.in fi.melius dici videtur ꝙ qñ eodẽ contextu fit vtrũq̃ sufficiat ad vtrũq̃ vna solẽnitas vt.j.eodem.l.patris ꝛ filij.ꝛ.j.de bonorum pos.ꝫm tabu.l. vt bonorum. Sed qñ ex interuallo due solẽnitates quarũ quelibet per se ad testamentũ sufficeret requiraẗ vt hic.ꝛ.j.de secundis tab.l.si ita.§.quidã testamẽtũ. Dy. In glo. paternuz enim testm̃ ibi Az. Sed pone ꝙ pater fecit sibi primo testamentũ secundo ex interuallo fecit testamentũ pupillare. Deinde fecit sibi secũdo loco testm̃ nunqd per secundũ tolliẗ pupillare ꝛ videtur ꝙ non qꝛ substitutio pupillaris in medio facta põt se tenere cũ secundo testamẽto paterno. Sꝫ in hac q̃stione videẗ referre an vltimũ testm̃ paternũ factũ fuerit ex interuallo a testamẽto pupillari an statim vt si ex iteruallo nõ valeat pupillare qꝛ lꝫ non sequatur.primũ tñ vitiatur ꝓpter ꝯuersionẽ ordinis scripture.vt.s.e.l.ij.§.prius si statim.tunc cessat talis vitiatio ꝛ ideo tũc forte valeret. Dy. In glos.sub hac cõditiõe ibi iter posthumũ natũ ꝑteritũ. Dy. Ibi potuerit esse heres de iure ciuili. Dy. Ibi ex eo exheredatus ꝛ sic si pater filiũ suũ impuberẽ instituit ꝛ ei pupillariter substituit ꝛ posthumum existentẽ in ventre ꝑtereat qui nascatur et moriatur viuente testatore ꝙ lꝫ ex testamento peti possit ꝫm tabul.non tñ substitutio pupillaris hꝫ effectum qꝛ ad hoc vt habeat effectũ oportet vt adeatur hereditas patris qđ esse non potest tamen testm̃ ruptũ fit agnatiõe posthumi ꝛ ex testamẽto semel rupto quantũcunq̃ conualescat adiri non põt hereditas cũ aditio fit de iure ciuili ꝛ bonoꝝ possessio datur de iure pretorio que aditio dici non põt. Dy. hoc tñ nõ placet Ol. immo ꝫm eũ reconualescũt tabule pupillares. vt.s.eo.l.ij.§.ergo.ꝛ dicit ꝙ recõualescent de iure pretorio cũ eadẽ fit rõ ergo ꝛc. Oldr. de hoc vide.s.in materia pupillari.ver.xij. opp. Ibi.l.cũ in secundo.ꝛ hoc ꝓbatur.s.de iniusto testa.l.j.ꝛ isti tu.quib.mod.testa.infir.§.posteriore.sed si is qui de iure pretorio succedit non est heres de iure ciuili. vt insti. de bo.poss.§.quos aũt.j.de bono.pos.l.ij.ꝛ de reg.iur.l.pretor.ergo sequtur ꝙ si ex secundo testamento non põt esse heres de iure ciuili.sed bonoꝝ posses.petita ꝙ secundũ non tollat primum sed hoc nõ videẗ habere locũ in posthumo qꝛ ante eius natiuitatem potuit cõtingere casus quo potuit esse heres de iure ciuili vt patet.s.de iniust.testa.l.ij.§.sed si stante.ꝛ ideo quãtum ad posthumum preteritum non ꝓcedit hec glo.sed quantum ad iam natũ haberet locum. Cy. hoc idem sentit Ja.de are.in hec verba.hoc reprobatur.s.de iniust.testa.l.ij.§. sed si stãte. nam cũ fuit possibile ex secundo testamento adiri hereditatẽ qꝛ potuit non nasci posthumus tollitur primũ per secundũ ꝛ sic gl.non est bona in exẽplo hic posito. Sed bene credo eam veram in alio casu puta scriptus est aliquis sub cõditione q̃ ei remittitur a pretore nam lꝫ pretor remittat ei conditionem non tamen põt eẽ heres nisi petat bonoꝝ possessionẽ vt.j.ad trebel.l.facta.§.si in danda.ꝛ isto casu bene posset habere locum qđ glo.dicit vt non tollatur primum per secundum cum ex secũdo non possit aliquis heres existere ꝛ ꝓ hoc.s.de libe.ꝛ posthu.l.si filius. Ja.de are. concludendo ergo ꝛ declarando omnia predicta.dic ꝙ hec glo.bene diceret in filio iam nato preterito ipsoq̃ decedente viuente patre.ꝛ hoc casu teneamus reassumere testamentũ ꝛ vires de iure pretorio ꝫm Ol. ꝛ ad hoc faciunt notata.s.de liber.ꝛ posthu.l.gallus.§.nunc de lege.ꝛ dicta.l.cum in secundo.de iniust.testa.hoc enim casu bene confiteor primum non reuocari. vt.d.l.cum in secundo. Sed in posthumo in quo loquitur hec glo.non potest ꝓcedere qꝛ per secundum qđ fuit validũ a princip.anteq̃ posthumus nascereẗur reuocatũ fuit primum demũ cum nasci posthumus.ꝛ irritatur ꝫm ꝙ quidam assumit vires ipso posthumo decedente viuente patre.sed nihilominus primum remanet ruptum per compositionem secundi ꝙ a presenti fuit validum vt.d.l.ij.§.j.ver.sed si stãte.de iniust.test. vbi est casus Ibi possit esse heres de iure ciuili. Dy. et ideo non tollentur tabule pupillares.

Substitui. Dic casum ꝙ seius me ꝛ titiũ heredem instituit ꝛ sempronium ibi substituit.deinde sempronius instituit liberos suos ꝛ substituit eis illum qui nascetur post mortem titij valet ꝛ.h.d. Et dic substitui vulgariter ꝛ pupillariter. In glo.ibi qui plures sed ibi a principio. ꝛ ex postfacto incertus hic postea certus. Ol. In fi.sed solue vt soluitur aliud contrarium.j.e.l.si pater filium.in fi.gl. Ol. Uel dic ad vtrumq̃ contrarium ꝫm Jac.de bel.ꝙ in.l.qui plures. omni tempore persona legatarij fuit incerta: hic non: licet ex persona substituti a princ.fuerit incerta tamen postea est certificata.ꝛ ideo valet ad.l.v.dic ꝙ non est contra: immo concord. qꝛ ibi vꝫ legatum. Ja.de bel.hec tamen so.non est vera qꝛ nõ valet legatum. Sed ipse Jacob.habuit glo.corruptam. quia in glos.habuit de rebus dubijs.l.secunda.sed debuit habere.l.quinta.

Si seruus communis. Necessarius patri potest esse ĩpuberi.h.d. Ibi a patre substituente. Dy. Ibi vt ipse.s.seruꝰ. Dy. Ibi partis ad alium pertinentis. Dy.

Si titio. Serui legatum euanescit cum libertatis sibi conditio existit.h.d.cum.l.seq.

¶ Testamentũ patris ꝛ filij vnum esse censetur ex virtute testatoris ꝛ solennitatis.

Patris. Ex virtute testatoris ꝛ solẽnitatis testamentũ† patris ꝛ filij vnũ esse censetur.h.d. Ibi sufficit ad testm̃ filij eodem contextu cũ testamento patris.vt.j.eo.l.si quis eũ.§.j. Ibi a debitis legitimis testibꝰ ꝛc.ꝛ ibi de hoc not.ꝛ dixi. Ibi resignate.i.non sigillate. Dy. Ibi signa patris.i.ad testamentum patris adhibita. Dy. Ibi sufficiũt ad testamentum filij eodem cõtextu factum. Dy. Ibi valebit.s.paternum ꝛ pupillare. Dy. In glo.per hoc videtur immo duo sunt immo in secundo sicut in primo est vnũ. Non ob.ꝙ testamentũ pupillare sit factũ nuncupatiue ꝛ paternũ noĩe dicetur in scriptis factum esse pupillare sicut dicimus de codicillis nuncupatiue factis condito testamẽto in scriptis cum sunt pars testamenti ergo ꝛ hic idem cum testm̃ paternũ trahat ad se pupillarez ar.j.de iur.codicil.l.quidam.ꝛ petetur bonorũ pos.ex pupillari ꝫm tabu.directo. non vtiliter ꝫm nuncupatiuum.vt.j.de secund.tab.l.si ita.§.fi.non est ergo in aliqua parte probat ꝙ vnum est testamentũ. Sed pone ꝙ plura testamenta diuersorum hoĩm sunt scripta in charta.ꝛ illi charte adsunt septẽ sigilla appensa nunqd sufficiunt ipsa sigilla ad robur omniuz testamentorũ ar.ꝙ sic.s.de eden.l.si is ex argentarijs.§.si initium.ꝫm Ja.de ra. Ibi item qꝛ paternum ista disconueniẽtia non est vera vt.s.dixi.§.si ex asse.ꝛ tamen si ex pluribus partibus scriptus in eodem testamento quasdam adire ꝛ quasdã repudiare non põt vt.j.de acqui.here.l.ij.ꝛ.l.si solus.ꝛ.C.de liber.l.quidam elogio. Dy.

Si ita. Substituerit pupillariter. Dy.ꝛ breuiter.h.d.circa tempus hominis facta prouisio derogat legali temporis limitationũ vel ꝫm Ja.de are.promissum infra tp̃s post tempus videtur denegatum.h.d.ꝛ pro hoc.j.de leg.ij.l.statulibe.§.stichum. Ja. Ibi bonoꝝ possessionem subaudi etiam. Dy. In glo.ibi.l.si extraneus.dic vt ibi ꝛ vt no.in.l.quesitum.§.fi.j.statim allegata.vel dic ad.l.si extraneus.vt not.d.l.sicut dotem in prin.solu.ma.ꝛ ibi plene dixi ad.l.legata.ꝛ ad.§.vlti.l.quesitum. Rñde ꝙ hic species temporis vna tantum ꝛ certa fuit expressa ibi vero species ꝛ genus. et dic vt notatur dicto §.fina. Jaco.de bel.ꝛ per Dyn.ex̃.de regulis iuris.c.genero.libro.vi.

Is qui contra. Qui iudicium patris expugnãdo succubuit illius occasione nihil commodi consequi potest.h.d.et vide quod nota.per Dyn.ꝛ alios ex̃.de regulis iur.c.ex eo.lib.vj. Ibi ipuberi instituto vel exheredato. Jac. In glo.vlti.vt ibi dictum est.vel dic ꝙ hic non admittitur qui expugnat ibi alius. Ja.

1 ☞ Spes substitutionis reciproce non transmittitur ad heredem.

1 **Cum plures.** Spes substitutionis† reciproce ad heredē nō trāsmittitur. h. d. in oēm causam emolumēti deferendi ex substitutione. Ja. nisi ratio inequalitatis aliud inducat: vt. s. e. l. iam hoc iure. Et dic directo qñ est facta substitutio in testamēto: si vero in codicillis tūc capit ex fideicōmisso. vt. j. ad trebell. l. sceuola. et dixi. d. l. iam hoc iure. Ibi q heredes extiterit. i. principali et per se hereditatē adijceret et supersunt. Dy. et Jac. In glo. tantū ibi ex substitutione. s3 cōtra. j. de acquir. here. l. si tu ex parte. Sed pōt dici q proprio noīe fuit substitutus hic sub noīe heredis. Ja. S3 quid si dixit simpliciter substituo inuicē nec adiecit nomen ꝓprium vel appellatiuum. vide qđ dixi. s. e. l. qui liberis. §. fi. et. j. eo. l. qui cū plures. vel dic q pōt repudiare ex institutione et adire ex substitutione quasi testator hanc facultatē sibi dederit vt statim dicā i additione sequēti. et de hoc not. j. de acq. here. l. nec his. §. heres. et. l. si qs hēs. eadē gl. i fi. vl' posses dicere q satꝫ est q sint superstites dato q nō adierint. nā p hec verba videtur dare ptātem repudiandi primā hereditatem agnoscendi portionē ex substitutione delatā vt. j. si quis omissa cā testa. l. j. §. si ꝓponatur. Nec obst. lra hic in fi. que dicit heredes extiterit qr expone q. s. scripti. vt. d. l. sed si plures. in princ. s. e. qr ibi substitutio erat cōditionalis: hic aūt non. Ray. In glo. j. qualitercūq in fi. et sic no. q reciproca substitutio includit vulgarem et pupillarē. In glo. vlt. in fi. partē suā subaudi si post ea pars aliqua deficiat. Ja. et hanc vltimam ꝓbo. j. de cōiungen. cum eman. libe. eius. l. j. §. si quis ex nepotibus. in fi. et ibi not. Oldra.

Si plures. Hereditas ex substitutiōe reciproca diuiditur s3 eundem modū fm quā diuiditur principalis nisi alia appareat testatoris voluntas. h. d. Vel breuiꝰ partes assignare in institutione videnꝭ reciproce in substitutiōe reciproca. Ibi ex besse. i. octo vncijs. in fi. vel nisi aliter ex ꝯiecturis appareat. Dy. vt. j. de leg. j. l. l3 imperator. et ibi not. p Ja. de are. In glo. vlti. ibi qđ vix est. et sic sumitur dictio vix p faciliter al's sumitur p nullo modo. vt. s. ad velleia. l. tutor. et. j. de verbo. signi. l. alienationis. Dy. et vide in alphabeto in eadem et sic dictio plerumq denotat regulam. Dy. de hoc vide in alphabeto.

Si pater impuberes. In defectū oīm graduū precedētiū vocatur vltimo substitutꝰ. h. d. Ibi si illi non essent. i. si oēs decederēt. Dy. In gl. j. in fi. et. j. e. l. vel singulis. Ja. contra: hoc est. j. ad treb. l. luciꝰ. §. gaio. Old. S3 de hoc dic vt plene dixi. s. in materia cōpendiose. ver. sed qr testatores. ver. item que fuit. Dy.

Si pater filium. Si posthumus nascatur eo casu quo inueniatur preteritus rūpit testm̄ paternū et p ꝯñs pupillare. Dy. Sed hic non fuit pupillaris fm gl. q est falsum vel dic posthumus natus in casu ꝓuiso rumpit testamentū natus vero in casu iprouiso nō rūpit. h. d. Vel sic sicut natiuitate posthumi rūpitur principale testm̄ ita et vulgaris substitutio in eo facta ibi substituit pupillarem s3 Ja. de are. Pe. et Ray. Ibi sibi non intelligas viuēti vt dicit glo. q textus hoc nō dicit. et ideo qđ dicit gl. est diuinare. Ibi post mortē illius filij impuberis cui substituiꝭ. Dy. In fi. ex substitutione vulgari tacita intellecta in pupillari. Dy. vt. j. e. l. ex duobus. §. j. In glo. j. in fi. sed certe in littera non est viuēti s3 simpliciter loquitur. S3 tunc pōt opponi qđ non admittatur ex tacita vulgari qr vitiatur sicut vitiatur expressa pupillaris. ar. s. de serui. rust. pred. l. iiij. §. fi. Sed pōt glo. aliter intelligere et fm vtrūq intellectum obst. j. de cap. l. qđ si filius. In glo. s. iam existēte. ibi rñ. non est. §. testm̄ paternū factum irritum. Old. Ibi est heres. s. ex vulgari expressa que intelligitur hic facta cum dixit sibi viuenti vt not. s. in. j. glo. s3 hoc est diuinare qr littera non dicit viuenti vt ibi dixi.

Si titius. Spes substitutionis vulgaris trāsit ad substitutum. hoc dicit Ibi ei. s. titio. Dy. Ibi in vtrāq partē. s. titij et coheredis. Dy.

1 ☞ Captus ab hostibus dicitur seruus hostium.
2 Substitutio vulgaris tacita que continetur in pupillari expressa an expiret adueniente tempore pubertatis.
3 Substitutio vulgaris tacita an possit habere locum si filius impubes decedat patre superstite.

Ex cornelia. Dic ad euidentiā. primo q ad hoc vt substitutio pupillaris habeat effectum opꝫ q filius impubes sit in potestate patris vsq ad mortem suā. vt. j. eo. l. coheredi. §. cū filie. sc̄d3 est q hereditas pr̄is potuerit adiri et adita sit vt. s. e. l. ij. §. quisquis. tertiū q viuentis hereditas siue in ciuitate siue apud hostes maneat non pōt adiri vt. C. de capt. et postlimi. reuer. l. nec nos. et. s. de iniust. test. l. si quis exheredato. Quarto q captus† ab hostibus est seruus hostiū et sic non h3 heredem. vt. C. cōia de successo. l. j. nisi adiuuaret per fictionem legis cornelie qui fingit eū mortuū preambula hora captiuitatis. vt. s. de testa. l. lex cornelia. Quinto q quādiu pater est apud hostes status filij pendet vt insti. quib. modis ius pat. po. sol. §. si ab hostibus. et dicit q hec. l. post dictū et illud ꝓsequitur in sex casibus qđ probat per duo exēpla et duas excep. ponit a dicto: ibi quapropter hucusq est dictum et hic ponitur primum exēplum dicti illud ꝓsequendo ibi relicto cui existēs pater in ciuitate pupillariter substituit. Dy. Ibi et is. s. filius impubes. Dy. Ibi decesserit i ciuitate post mortē patris in captiuitate. Dy. constituti. Dy. Ibi s3 si pater secundū exemplū dicti: ibi peruenerit et ibi mortuus sit in pupillari etate. Dy. Ibi ex ea lege. s. cornelia. Dy. Ibi si vero patre prima exceptiōe adiecto. ibi quare et si pubes secūda acceptio adiecto: et dic si pubes filiꝰ factꝰ in ciuitate. ☞ Querit Dy. an vulgaris† tacita q̄ continetur in pupillari expssa expiret adueniente tēpore pubertatis. Glo. penul. istius. l. videtur sentire q non: sed text. in fi. l. innuit oppositū. Et qr durare tacitā sublata expssa ad cuius positionē seq̄batur videꝭ absurdum. vt. j. de suppel. leg. l. labeo. S3 hec rō videtur tolli qr sublata vulgari expressa durat tacita pupillaris. vt. s. e. l. ij. §. fi. ver. s3 si extiterit. vñ efficax est ratio qr substitutionis effectus extenderet vltra tps a testatore limitatū qđ esse non debet etiam si de natura sui extēdereꝭ vltra. vt. s. e. l. si ita qs. et. j. e. l. qui plures liberos. et. l. ex facto. §. item q̄ro. et de secūd. tabu. l. ij. §. si primus. De hac q̄stione vide plene. s. in materia vulgari. versi. item ꝓsequens ordinē. Dy. xlij. casu. et versic. item q̄ro an tacita vulgaris. ☞ Item q̄rit an vulgaris† tacita possit habere locū si filius impubes moriꝭ superstite patre. Glos. l. si pater captus. j. prima dicit q sic. textus huiꝰ. l. innuit ꝯriū. versi. si vero' patre viuo. et. j. de capi. et postli. reuer. l. qđ si filius. Ibi nihil est qđ de secundis tabulis etc. et ibi etiam dicitur q substitutꝰ nihil habet. Dy. Et hoc verū si impubes non habeat coheredē: si autem habebat coheredes ex cuius aditione fuerit testm̄ confirmatum: tunc secus vt dicit Dy. in suo tractatu substitutionū: l3 sub dubio forte. et plene dixi. s. in tractatu vulgari. versi. si aūt moritur filius. et versi. predicta vendicāt sibi locum. Sed videtur sine dubio q tūc etiam non habeat locum: quia expirat cum certum sit expirare testamentū pupillare tū moriatur pupillus in eo statu in quo non posset testari etiam maior vtpote in ptāte patris. vt s. e. l. ij. versi. plane posterius. et ibi not. Si ergo non valet pupillaris expressa ergo nec tacita vulgaris in ea inclusa. ar. s. de serui. rusti. pred. l. item. §. fi. nisi dicamus q ista substitutio vulgaris que continetur in pupillari sit potiꝰ presumpta q̄ tacita et sic non expirat p̄sumpta pupillaris sicut econtra nō expirat p̄sumpta pupillaris l3 expiret expressa vulgarꝭ. vt. d. l. ij. §. fi. vers. sed si extiterit. s. e. sed ibi potuit locū habere: hic non. Old. Ad. §. p secundo. C. de cadu. tol. responde q ibi loquitur in substituto ex vulgari expressa i qua non requiritur aditio: immo requiritur qđ non adeatur vt. C. de impuber. et alijs substitu. l. post aditam. secus in pupillari vbi requiritur aditio. vt. s. eo. l. ij. §. quisquis. cum si. Dy. Et predicta vera vbi extraneus esset substitutus: secus si pater in filium. et ar. s. e. l. si filius qui pater. fm Ja. de ra. licet glo. d. l. si pater: filium itelligat in vulgari expressa. sed male vt ibi dixi. Ray. et de hoc etiam dixi. j. de leg. ij. l. cesus pater. In glo. aut capitur ibi vt hic. et tunc aut moritur primo pater et postea filius aut econtra. Dy. Ibi vsq in fi. et tunc aut capitur patre viuo aut mortuo in fi. Et tunc si capiuntur simul vel vnus immediate post alterum velle confirmantur aut filius ex interuallo post patrem et tunc si redeat filius confirmātur tabule pupillares si non redeat rogat q confirmantur tabule pupillares. Azo. et Bul. q non: et hec omnia dic vt in glo. j. de capt. et postlimi. reuer. l. pater. §. fi. Dy. Vbicunq hereditas patris adita est ex testamento: vel deuenit ad eum casum quo potuit adiri confirmātur tabule pupillares et hoc post veram mor-

☞ Vide hic Jo. de imol.

tem testantis ꝛ hec est ratio in hac.l.lex cornelia.ꝛ.l.seq. Dy. Quando pater tantū capitur aut primo moritur pater ꝛ habet locum cornelia vt in princ.ꝛ.l.pater/filio.aut primo filius ꝛ nihil est de secundis tabulis tractetur vt.l.qđ si filius. ꝛ de capt.et postli.reuer. Qñ filius tātū capitur aut vere mortuo patre ꝛ habet locum cornelia pubes vel impubes decedat qꝛ fingitur impubes decessisse qꝛ talis erat cum fuit captus: vt ī ver.si quid mortuo.al's mortuo si quid. aut patre viuo ꝛ non habet locum cornelia vt in ver.si vero patre viuo.al's si vero viuo patre. Quando vterqꝫ capitur aut primo filius et non habet locum cornelia confirmans substitutionem qꝛ fingitur prima hora mortuus et tunc nulla bona habebat vt hic penul.ꝛ vlti.rñso.aut primo pater ꝛ tunc aut incōtinentia atqꝫ ex interuallo ꝛm opiniones predictas.aut simul pater ꝛ filiꝰ ꝛ similiter locum non habet vt in.l.seq.si pater. Old. In glo. qñ ante filiū in fi.ꝛ rationē redde vt ibi no. qđ puto verum ꝙ lex cornelia non operetur vt habeat heredē ex testamento.sꝫ ab intestato habebit vt.l.si pater.de suis ꝛ legiti. In glo.non ex verbis ibi.§.irritum.ista non est ratio qꝛ testamentū nō cōfirmatur ex verbis: imo est ratio: qꝛ cornelia disponit de his qui habent testamenti factionem vt.d.l.pater.§.fi.j. de cap.ꝛ postli.reuer.quā non habebat iste qꝛ erat impubes. Ray. Ibi posthumus filij immo debet dicere substitutus. Old. In eadem glo.in fi.quia qñ fuerunt ab hostibus capti: ꝛ ibi decesserunt licet pater ante filiū fuerit captus tamen lex cornelia nō adaptatur.ꝛ est ratio: qꝛ patre capto ius librorum dependet nec quo ad plenū consequnt͛ bona.vt.j.de suis ꝛ legi.l.si pater.ꝛ insti.quib.mod.ius pa.po.sol.§.si ab hostibus. Sed lex cornelia non operatur vt ille habeat heredē qui nulla bona relinquit in ciuitate tempore captiuitatis vt hac.l. ver.si vero.ꝛ per hoc habes rationē primi dicti.in.l.si pater.que sequitur. Ray. In glo.ad hoc.s.in fi.qđ non placet: qꝛ non debꝫ durare vulgaris tacita contēta sub pupillari expressa vltra tēpora pubertatis ꝛm Dy.de quo dic vt.s.plene dixi. ꝛ pro hoc j.de capti.ꝛ postli.re.l.pr.§.si mortuo. Dy. In glo.s.post patrem in ciuitate defunctum. Oldr.

Si pater. De materia est precedēti.l.ꝛ nō male posset continuari cū ipsa. Ibi mox.i.sine interuallo. Dy. Ibi decessissent ita tamen ꝙ pater ante filium. Dy. Ibi non pertinebit qꝛ non fuit possibile impuberem adire patris hereditatē. Dy. Ibi impubes decedat: qꝛ tunc admittitur substitutus. Ja. In gl.j.ibi an Bul.dixit que pbat Dy.ꝛ est ipsa veritas Dy. In glo.vlti.ibi vel expressa premoriente filio: pro hoc.j. de fideicōmis.liber.l.thays.§.splendo forus.sed videtur contra.j.de capti.ꝛ postli.reuer.l.qđ si filius. Sed pōt dici ꝙ ibi non admittitur ex expressa pupillari: sed admittitur ex tacita vulgari vt hic ar.contra: qꝛ si non valet expressum nec tacitū. s.de serui.rusti.pred.l.qui habet. Jac.de vulgari expressa est casus.s.e.l.si pater filium.ꝛ de cadu.tol.l.j.§.ꝓ secundo.ꝛ ibi not. Oldr. De hoc vide qđ dixi in materia vulgaris. ver. predicta vendicant sibi locum.ꝛ ver.sequentibus. ꝛ ver. Cy.autem.ꝛm Ja.de ra.

Quidam. Substitutio facta in defectum primi et secundi gradus non vendicat sibi locum aliqua hereditate adeunte qui est primo vel secundo gradu. hoc dicit Dyn. vel sic ex legis dispositione suppletur iudicium testatoris ne aliquid contra testatorē volūtate committatur.h.d. Ibi proculum propriū nomen. Dy. Ibi ꝛ quietum proprium nomen Dy. Ibi florum proprium nomen. Dy. Ibi sophiam ꝓpriū nomen. Dy. Ibi coloniam ꝓprium nomen. Dy. Ibi ꝓculus institutus in q̄rta. Dy. Ibi sophia substituta sibi in illa quarta. Dy. Ibi vacasset.i.si nullus institutorum vel substitutoꝝ primo gradu adiret. Dy. Ibi distribuisset.i.distribuere videtur. Dy. In fi.iure accrescendi ꝛ sic hoc casu potētius est ius accrescendi iure substitutionis. Jac.ꝛ hoc inducit dispositio testatoris ar.s.ti.prox.l.si quis ita heres. Old. In glo.i.distribute in fi.ꝛ.j.de ver.obli.l.si quis ita stipu. ꝛ per hoc patet ꝙ non ob.C.de cadu.tollē.l.ita.§. pro secundo.vbi substitutus prefertur coniuncto quia hic nōdum extiterat conditio substitutionis. Dy.

In substitutione. Conditio generalis circa tempus non fuit limitata nec per aliquem articulum restricta semel ꝛ quandocūqꝫ eius verba sufficiūt extitisse secus si fuerunt limitata per hunc articulum tenent. h.d. Ibi filio exheredato. Dy. Ibi si quandoqꝫ.i.quādocūqꝫ. Dy. Ibi heres fuisset subaudi debere vocari ex substitutione predicta. Dy. Ibi que mota est quia filius exheredatus cōtra extraneum scriptum obtinuit in querela. Jac. Ibi tamen eum substitutum qui succubuit in querela. Dy. Ibi non simili modo: sed per contrarium. Dy. Ibi haberet.s. Dy. In fi.i. oportet alterum filium esse heredem eo tempore quo moritur impubes vt substitutum excludat. Dyn. In glo. aduerbium forte in fi.qđ intelligo verum si ius ciuile vult facere ꝛm heredem directo.ꝛ est ratio.j.de regu.iur.l.qđ contra rationem.§. vni pro solido.secus si non directo: sed per obliquum.vt insti tu.de fideicōmis.hered.§.restituta. Ray. In glo. vlti.ibi ꝛ capax ad hoc vt repellatur seius. Old.

Qui cum plures. Unus adiectus vl' plures admittuntur pro virilibus portionibus coheredis autē substituti admittantur pro hereditarijs portionibus.h.d. Dy. Uel sic adiectus substitutus cum separatim ex disparibus partibus institutis admittitur in virilem. Ceteri vero inter se pro hereditarijs admittuntur. Ibi ceteros heredes institutos. Dy. Ibi ei a titio. Dy. Ibi quam partem is.s. a titio.s.adiecto. Dyn. Ibi ceteri heredes instituti. Dy. Ibi ceteros heredes institutos. Dy. Ibi ei a titio. Dyn. Ibi reliquarum partium.s.trium. Dy. Ibi adiecissent heredes substituendo eos in partem vnius heredum. Dy. Ibi hos adiectos qui non erant de numero heredum. Dy. In glos.cur nō habet solus ibi si plures breuiter dicit ꝙ viriliter veniūt quātum ad dictum substitutum sed quantum inter se veniunt ꝓ hereditarijs portionibus ita hic loquitur ꝛ.s.eo.l.sed si plures.j.respon. In eadem glo.ibi vt ibi not.sed adhuc Old.l.j. in alio quia ibi coniunctim substituit duos puta quisquis mihi heres erit ꝛ titiꝰ per quod videtur ꝙ titius vocetur ad dimidiam sꝫ supra dicta qđ tamen ibi negatur quia succedit in virilem vt ibi dicitur. Sed dic ꝙ hic loquitur in vulgari substitutione ibi in pupillari.sed huic so.obstat.s.eo.l.si pater filio que etiam loquitur in pupillari: ꝛ tamen dicit tertium adiectum habere dimidiam: sed ibi pupillus non adiuerat bona paterna.sed in dicta.l.fi.C.e.sicut ꝛ sic est facta commixtio bonorum paternorum cum suis ꝛ vtraqꝫ vni cedunt. Oldra. et de hoc vide quod not.ꝛ dixi dicta.l.fina.C.eo. Et pro declaratione huius materie dic aut verba adiecta sunt tantum ꝓpria aut appellatiua ꝛ propria: primo casu dic ꝙ oēs ad viriles admittuntur.vt.j.de lega.j.l.turpia.§.fi.ꝛ.l.si heredes. et ad trebel.l.nonnunqꝫ. Secundo aūt sunt adiecta appellatiua iurꝫ significatiua vt qꝛ sic dicat testator: qsqs mihi hēs erit ꝛ titiꝰ aut nō significatiua iurꝫ vt qꝛ dicat filios vl' agnatos ꝛ titium substituo.primo casu aut loquimur in vulgari aut in pupillari. Si in vulgari titius habebit virilem portionem ceteri demum admittantur ꝓportionibus hereditarijs inter se vt hac.l.si vero loquimur in pupillari tunc aut pupillus nō adiuit hereditatem paternam: et tunc titius semissem inter ipsos diuidendum pro portionibus hereditarijs. vt.s.eo.l.si pater filio. Si vero pupillus adiuit paternam ꝛ tunc ille titius habebit virilem portionem. Alij vero heredes aut habebant in institutione portiones equales aut inequales si equales tunc omnes habebunt viriles cum viriles et hereditarie sint heredes vt.d.l.fi.C.eodem.si vero portiones hereditarie erant inequales tuuc inter se portionibus hereditarijs admittentur vt.s.eo.l.sed si plures.in prin.ꝛ arg.huius.l. si vero casu.s.quando appellatiua non sunt iure significatiua tūc titius admittetur ad semissem ꝛ alij cōiuncti ad alium semissem nisi sit adiecta illa clausula de.l.qua fitꝰ mētio.s. de here. instituen.l.interdum.tertio vero casu principali refert q̄ precedant vtrum propria vel appellatiua.et ꝛm ꝙ precedunt disponitur.vt.j.de stipu.ser.l.si seruus cōis.

Si mater. Si pura est institutio licet ad tempus eius petitio differatur per matrem valet impuberi facta substitutio. hoc dicit. Ibi in pupillaribus tabulis.i.in tabulis quibus instituit pupillum. Dy. In glo.j.ibi sed pure licet habeat dilationem in adeundo. Ja. Ibi.l.hereditas.immo isto casu referendo glos.ad testium non submonetur tempus de medio quia est dies incerta que pro conditione habetur vt.j. quando dies leg.ced.l.si titio.ergo ꝛc.ꝛ de leg.j.l.si cui.§.hoc autem legatum. in tempus autem incertum hereditas bene potest dari.ꝛ institutio conferri vt.s.ti.pxi.l.in tempus.ꝛ no. d.l. hereditas. Ja.de are.ꝛ Dy.

Si filius. Tertio gradu substitutus in defectuꝫ primi ꝛ secundi admittitur.h.d. Ibi is s.nepos. Dy. Ibi heres non erit que verba debent intelligi ī casu in quo potest esse heres ꝛ nō est cum verba in dispositione posita

ne posita debeant intelligi in casu in quo possunt cadere vt. j. de suis et legiti. l. j. in prin. et de condi. et demon. l. pater seuerinam. in prin. In fi. quia per aditionem expirat vulgaris substitutio. vt. C. de impube. et alijs substi. l. post aditam. In glo. vlti. ibi licet postea repudiauerit: ista ratio nihil valet cũ iste habeat substitutionẽ vulgariter et existẽtia sui heredis nihil operatur. vt. s. de inoff. testa. l. papi. §. quoniam autẽ quarta. Ray. Sed sustineri possit gl. ppter rationem quam assignat in fi. s. quia si filius superuixit patri et repudiauit nepos nunq potuit esse heres facta institutione sm consilium galli: qr defecit conditio institutionis ipsius ergo nec titius substitutus in eum casum q nepos non erit heres cũ esse potuerit: sed hic non potuit et sic defecit condi. et demon. l. pater seuerinam in prin. Ray. Ibi me viuo moritur ista ratio concludit quantum ad substitutionem nepotis filio factam. Sed no. quantũ ad substitutionem factã nepoti quia hec conditio nõ fuit adiecta substitutioni facte nepoti de titio: sed substitutiõi facte de nepote filio et ideo quidam tenent q substitutus nepotis admittatur. Alij contra: quia nepos hoc casu videtur preteritus ar. s. e. l. si pater filium. et ideo non potuit sibi substitui: vt. s. eo. l. j. et ibi not. Sed huic videtur obstare. s. ti. proxi. l. ex facto etiam. sed dic vt per Dy. respondetur. vt. s. e. l. j. sed hec vera in pupillari substitutione. sed hic loquitur i vulgari expressa. sed nec vulgaris valet si non est institutus heres at hic non fuit institutus in casu vbi filius non moritur viuo patre. Old. Ibi item verba. ista est vera. et concludit determinationem questionis. Dy. Ibi esse posset et pro hoc no. qd verba debent intelligi in casu in quo possunt cadere vt dixi in expositione littere. Ray.

Ex duobus. Substitutus vltimo decedẽti vterq simul morienti directo succedit. hoc dicit. In gl. j. ibi partem illius qui supremus moreretur hic autem nihil dixit de parte: et ideo videtur voluisse dare totum in fi. quia ibi erat fideicommissaria. et in casu dubio mater repellit substitutionẽ. hec vero erat directa. Ray.

Filium impuberem. Succedẽs ex vulgari expressa directo patri heres efficitur. h. d. Ibi adierit ex substitutione vulgari. In glo. vnde continetur ibi quam duos ar. eorum q no. j. de leg. ij. l. meuius. §. eum qui. sed ar. contra. j. si quis omissa causa testamen. l. si in testamento. §. vlti. Old. Ibi admittitur ista non est ratio in isto. §. sed illa quia substitutus vulgariter ex directa immediate ipsi testatori fit heres: vt insti. de pupilla. substi. in princ. Item ista ratio videtur falsa quia verbum quisquis referri potest etiam ad vnum vt colligi potest ex dicta. l. vt. j. si quis omissa causa testa. l. si in testamento. §. vlti. Old. et Ray. et vide in alphabeto ibi de codicillis. l. si quis. sed ibi non faceret testamentum al's non comprehenderentur nisi scripti vt in eadem. l. not. §. fi. vt. d. l. si in testamẽto. j. si quis omissa causa testa. vnde hec glo. errauit quare dic q secus esset si simpliciter legasset non adiecto signo vniuersali quisqs heres esset et c. qr non debentur a venientibus ab intestato: vt C. de fideicom. l. eam quam. et. j. de iure codi. l. si quis cũ nullũ. et ibi not. s. ti. j. l. qui filio. §. fi. Old.

1 ¶ Augmẽtatio vel diminutio portionis hereditarie inducit augmentationem legatorum.
2 Bonorum possessio contratabulas an possit rumpere testamentum ipso iure.

1 **Etiam si contra.** Augmentatio† vel diminutio portionis hereditarie iducit augmẽtationẽ legatorũ: et q vz de iure ciuili ipso iure non irritatur de iure pretorio. hoc dicit cum. l. sequẽti. Ibi petita sit a preterito filio et etiam ab instituto impubere beneficio preteriti. Dy. Ibi omnibus non solum liberis et parentibus. Dy. In fi. sed legata a pupillo prestantur sm formam l. quinte. §. qd si impubes. j. de lega. prestan. contratabul. bono. posses. petita. Jaco. ¶ Oppo. et videtur q omnibus vt. j. de leg. iij. l. fi. sed distingue inter. l. relicta a substituto. vt hic et a pupillo vt in contrario absurditatem illam q plus grauetur per legem substitutus q institutus: in cuius locum succedit tollit. l. cum patronus. de legat. ij. Ol. Et ista additio licet in libro Old. hic posita. tamen esset iudicio meo meli' caderet. j. l. proxi. In glo. vlti. ibi. §. quos autem. sed quare sicut bonorum possessio contratabulas rumpit testamẽtum paternum quo ad effectum nõ rumpit eodem modo pupillare quo ad effectum ita opponunt quidã et non soluunt. ¶ Item sm

2 sententiam glosatorum bonorum possessio† contratabulas rumpit testamentum ipso iure: videlicet vbi ante aditam hereditatem intentatur ipsa bonorum possessio contratabu. et quod possit intentari ante aditam hereditatem: probatur. j. de bonorum possessio. contratab. l. illud. in prin. et est glo. C. de codicil. l. vt liberis. ergo et ibi per ius pretorium rumpitur testamentum ipso iure vt in casu premisso non debet valere pupillare. Quidam dicunt q bonorum possessio contratabul. nunq rumpit testamentũ ipso iure et ita potest intelligi. l. vt liberis. vt hoc dicat. nam dicunt ex eo q sit petita bonorum posses. contratabu. adhuc potest adiri hereditas de iure ciuili quia contra non impedit aditionem de iure ciuili: sed impedit sm tabulas nam petita contratabulas bonorum posses. contratabu. quam pretor liberis pollicetur. l. ij. et ibi not. et de hoc plene dixi. s. in tractatu pupillaris. ver. xij. op. et ver. seq. In glo. ibi emancipatum puberem. idem si esset in potestate. vt. j. de leg. prestan. l. si duo. Dy.

¶ **Et si contra.** Pupillus petita cõtratabul. bonorum possessione debet legata liberis et parentibus. substitutus vero a se relicta omnibus substitutis a pupillo relicta pro ea parte quam pupillus fuit institutus omnib' prestare tenetur pro incremento liberis et parentibus tãtum a se relicta omnibus quere rationem quare substitutus relicta a se omnibus prestat et pupillus non nisi except. de quo etiam tetigi. s. proxi. §. Item oppo. de. §. liberis. institu. de pupillari substi. et So. vt in glo. Ibi ita vt augeãtur. s. prestatio legatorum in ratiõe falcid. quia plus habuit per cõtratabulas. Dy. Ibi propterea al's preterea et tunc habeas in littera que si habes propterea habeas in littera q: et dic augentur legata cõiunctorum ista ratione q pro quia filius extraneis non debuit. vt. j. de lega. prestan. l. filium. §. fi. et dic q vsq ad ver. sic et crescere loquitur in legatis relictis a substituto vsq ad ver. his consequẽs et c. Jaco. de are. Ibi non debuerit: sed substitutus omnibus Old. quasi dicat legata relicta extraneis sunt indebita. et per consequens in ratione falcidie augmentata sunt legata relicta ab impubere. vt. j. de leg. prestan. l. si filium. Ibi ablatus sit per alium fratrem preteritum. Dy. In fi. et sit oppositum i opposito et propositum in proposito sm Philosophum. Et pro hoc probat iste tex. quia si augmentum auget legata et diminutio diminuet vt hic. et. j. de leg. iij. l. vlti. in fi. Jaco. de ra. In glo. j. ibi coniunctis tãtum personis legata ergo a pupillo relicta augentur in personam substituti sm gl. istam. Sed hoc est falsum quia ex quo ponitur pupillum adiuisse et sic legata assumpsisse vires in personam ipsius non possunt augeri in personam substituti vt in plus vel alijs personis teneatur q ipse pupillus tenebatur arg. j. de legatis. j. l. si fundum sub cõditione. §. si paterfa. ab impubere. et est expressum. j. de lega. prestan. l. filium. j. respon. Dic ergo q eodem modo tenetur vt prestet ea coniunctis tantum personis vt pupillus tenebatur et qd dicit vt augeantur et c. Intellige in ratione legis falcid. que falcidia si deberentur extraneis forte locũ haberet vt dicta. l. filium. §. fi. Ja. de are. et Ol. et Ja. de ra. quasi volunt dicere: illa littera ita vt augeantur et c. q rupto testamento paterno per contratab. legata relicta ab impubere extra glos. extraneis personis efficiuntur indebita. et ideo de ipsis non habetur ratio in ratione legis falci. vt. j. ad leg. fal. l. non dubium. et per consequens non augmentantur legata relicta coniunctis seu exceptatis personis. vt. l. filium. in fi. de leg. prestan. et sm hoc prima pars huius. l. loquitur de legatis relictis ab impubere. quicquid dicat glo. et ver. et sic excrescere loquitur de legatis relictis a substituto. In eadem glo. ibi. l. non putauit etiam si per alium preteritum committeretur edictum vt. eo. ti. l. si post mortem. §. exheredati. Dy. Ibi l. cum quidam. item non potest ei substitui. vt no. s. e. l. j. §. penul. Dy. Sed dicta. l. cum quidam non facit quia loquitur i exheredato. et ideo alleg. C. de fideicom. l. penult. iuncta. l. qui fundum. §. qui filius. j. ad legem falcid. Ibi est igitur rationi congruens et c. Old. In glo. instituto alio committente. et aucta est eius portio quia forte erat in vncia institutus. Ja. In glo. contrariorum. ibi. §. item contra. So. vt no. d. l. si quis negocia. Tu dic aut loquimur in diuersis et contrarijs per obliquum aut in contrarijs directo et in casu eodem. Primo casu procedit So. que est in. d. l. si quis negocia. quia aut est eadẽ ratio aut dispar. vt. s. ad leg. aquil. l. illud. et. j. de ver. oblig. l. a titio. Secundo casu procedit iste modus arguendi cõtrariorum eadem est ratio vt hic. et institu. de societa. §. illud. cũ concord. si in vtroq eadem ratio reperitur. al's secus vt. s. locati. l. ea lege. in prin. et de liber. et postbu. l. commodissime. Tertio

¶ Ista. l. est difficilis sed Bar. h. p ei' elucidatione vide ãple hic Jo. de imol.

casu habet locū ille modus arguēdi contrariorum est eadem disciplina.i.cognitio seu scientia:q2 vno cognito cognoscitur reliquum habet etiam locum alius modus argumētandi ad positionem vnius contrariorū sequitur alterius destructio ⁊ econtra de quibus habetur vt no.s.de pcura.l.pomp.§.sed ⁊ his.⁊ de instito.l.sed ⁊ si pupillus.§.si institoria.instit.de tutel.in prin.j.de ver.signi.l.hec verba.⁊ in his plerūq3 contingit si vnum est bonum alter est malum.xxxij.dist.hospitiolū. Et hoc casu nō posset pcedere hoc argumentū qd̄ est hic contrariorū eadem est ratio.de hoc no.per Dy.ex.de reg.iur.c.q sentit.lib.vj.Ja.de bel. ⁊ in alphabeto dictione argumentū. versi.a contrarijs.⁊.j.de reg.iur.sm naturam.

Potest quis. Satis patet cum.l.seq.que continuatur.

Vel singulis. Ibi nouissimo.s.substitui pōt director si c cum eum non rogat per fideicōmissarium alij restituere non videtur q̄ voluerit ad eum aliorū hereditatem peruenire iure substitutionis sic fuit in.§. seia. sm Dy. vt ibi not.Dy.Ibi decedere ⁊ ita substitutus habebit hereditatem impuberis.Dy.Ibi legitimarū hereditate.l.si vult vt vnus admittatur ad successionem alterius ab intestato substituto excluso.Old.In fi.⁊ ita substitutus repellitur et frater succedet ab intestato.Dy.In glo.vlt.in fi.sed contra.s.e. l.si pater impubes.s3 ibi facta fuit reciproca inter ipuberes ⁊ ideo inuicem sibi ex testamento succedunt hic non ⁊ ideo ab intestato.Dy.imo dic q̄ directo hic substituit ibi per fideicō.ergo ⁊c.vt.j.ad trebel.l.heredes.§.j.⁊.l.lucius.§.gaio. Oldr.⁊ de hoc etiam in contrario dixi.

Qui plures. Not.modū arguēdi de personis ad tēpus vt.s.de i lit.iuran.l.videamus.§.plus.sic ⁊ al's de rebus ad tēpus.j.de testa.mili.l.miles ita.§.j. et breuiter. h.d. qui pōt substitutū omittere pōt ⁊ tempus substitutionis taxare ar.ad hoc.d.l.videamus.§.iurare.et.l.in actionibus.ij. respon.Old.Ibi finem etatis in priori substitutione determinare.Old.

> a ¶ Pupillares. Addō paul.d cast. referentem Bal.hic dicentē q̄ nō ē melior tex. in mūdo ad hoc q̄ sicut p aut.ex cā obseruāt legata et fideicōmissa.ita 9seruentur substitutiones pupillares q̄ sunt pars testamenti sicut legata.

Si a patre. Sicut per aditionem coactam cōfirmantur legata ⁊ libertates ita ⁊ substitutio que ex testamēto paterno pendebat.h.d.Dy. Vel sic compulso herede per fideicōmissarium adire hereditatem tabule pupillares[a] et cetera in testamento relicta sunt valida. Ibi hereditatem paternam.Dy.Ibi coactus a fideicōmissario vniuersali.Dy.Ibi per eā aditionē coactam.Dy. Ibi secundas tamen tabulas in quibus pupillaris substitutio concepta erat.Dy.Ibi iure ciuili per repudiationem heredis a patre scripti.Dy.Et per hoc dicit Ja.de are.q̄ fili9 non fuit institutus q2 tunc destitueretur iure ciuili cū eo iure su9sit heres etiā si repudiet vt.j.de priuile.credi.l.si pater.vel s3 Dy. fuit institutus extraneus vna cū filio ⁊ tunc nō operatur existentia sui heredis propter cōem puisionem testatoris vt.s.e. l.sed si plures.§.filio.Rn̄d.alij aliter sentiunt vt statim.j.sub ijciam ibi dicebat ⁊ male.Dy.Ibi in diuersa opinione ⁊ bn̄. Dy.In glo.filius per hoc q̄ dicit in fi.dicas q̄ restitutio nō erat post mortē filij collata sicut dicitur in seq.glo. Sed simpliciter fuerat rogatus ⁊ ideo compellitur de p̄senti adire vl' si dicas post mortē filij collatā sicut dicitur in seq.glo. non videtur filius compellendus adire q2 tunc fideicommissarius sollicitus foret de hereditate inuentis ⁊ ideo repellēd9: vt.s. e.l.ij.§.interdum.⁊.j.ad trebel.l.ita tamen.§.a patre.S3 si velis sustinere sequentem glo.dic aliū institutum a patre. et de restituendo rogatum si decedat impubes in pupillari etate quo casu si adeat paternā coactus nihilominus confirmant tabule pupillares.vt.j.ad trebel.l.nam q̄.§.si quis compulsus.⁊.l.apud iul.§.j.impuberē vero dicas exheredatū vel p parte institutum si non adijsset de quo dic vt.d.l.apud iulia. §.j.Dy.sic ergo sm Dy.hic filius habebat coheredem alioquin existentia sui heredis faceret testamentum tenere de iure ciuili vt.j.e.l.si filius qui patri. vbi de hoc dixi. cuius 9trarium dicit hic text9 ibi dum dicit destituto iā iure ciuili testamento.vel potes dicere sm Ja.de are.q̄ filius impubes erat exheredatus ⁊ extraneus erat insolidum institutus quo casu existentia sui heredis nihil operatur. vt.s.e.l.sed si plures.§. si ex asse.vbi etiam de hoc dixi in glo.ij.in fi.⁊ sic erat grauat9 restituere quod trahitur ad hereditatem paternam:⁊ ei facta substitutio pupillaris qd̄ trahitur ad bona impuberis.Old. Vel dic q̄ extraneus erat institutus heres qd̄ videtur notare littera dum dicit testamentū destitutum iure ciuili qd̄ non esset si filius fuisset heres institutus.Ja.de are.

Cum ex filio. Decedente vno de duob9 impuberibus in pupillari etate quorum vnus erat emancipatus alter in potestate fieri potest q̄ portio dimidia solida alteri supstiti debeatur.h.d.Ibi in potestatem ⁊ sic potest ei pupillariter substituere.Dy.Ibi alterum non:⁊ sic non poterat ei pupillariter substituere.vt.s.e.l.ij.Dy.Ibi ⁊ si quis subaudi et vellet si quis ⁊c.Dy.Ibi partem eius premorientis.Dy.Ibi ex cōsilio labeonis iste testator prudēter fecit qui testator fecit de iureconsultorum ad qd̄ concor.C.de repud.l.non dubium.s. de dam.infect.l.si edibus. ⁊.iiij.dist.c.deniq3. ⁊ qd̄ dicitur q̄ quis debet habere consilium amicorum in arduis.j.de bonorum possessio.ex testa.milit.l.diui fratres.§.j. ⁊ stultus dicitur testator qui testamentum facit sine consilio peritorum.j. de leg.ij.l.codicillis.§.fi.In glo.j.ibi saltem quartam:sed hodie potest testator hanc quartam remittere ⁊ sic de facili vt.C. ad.l.falci.aut.sed cū testator.vbi de hoc dixi que sumitur de corpore aut.de here.⁊ fal.§.si vero expressim. vbi de hoc no. licet contrarium not. in.d.aut.sed cum testator.⁊ in.l.cū allegas.e.ti.quas glo.videtur approbare hic Ray.⁊.l.nemo pōt de leg.j.Ibi de leg.ij.l.is cui.§.hoc autem legatum.Dy. Ibi §.prohibemus.sed potest dici q̄ hic non fit grauamen q2 interim habet fructus medij temporis. Sed certe immo erit q̄ interim decedens nihil vnde per equalitatem ⁊ ppter dubiū videt' tolerandū istud grauamen etiam hodie sm Ja. de are. Ibi.§.lucio.⁊.l.cum pater.§.cum messem.Ja.in fi.⁊ meli9 de leg.ij.l.si quis seruum.§.fi.⁊.l.seq. Dy.

Et filio. Valida est prouisio testatoris que diuersos substituendo in omnem casum prouidit.h.d.Vel sic si testator substituat impuberi filio in singulas causas in vulgari expressa non continetur pupillaris tacita nec ecōtra.Dy.Ibi in singulas cās.i.in singulas substitutiones vulgarem ⁊ pupillarem.Dy. Ibi si filius fuerit ⁊ heres patris.Dy.In glo.puta sempronius ibi sm Jo.p hoc.j.eo.l.ex facto.§.item quero.Ja.

☞ Ius accrescendi instituto competens transit in vulgariter substitutum.

Quidam quatuor. Ius accrescendi † cōpetens instituto transit in vulgariter substitutum.h.d.Ibi quatuor.s.duos simul ⁊ duos alios simul.Ol.Ibi preter vnum.i.preterq̄ vni.Dy. Ibi substituit vulgariter.Dy.Ibi vnus ex illis.s.ille cui ⁊c. Ibi ⁊ ex certis quib9 non erat aliquis substitutus. Dy. Ibi ad substitutum.q.d.non solum ad alios heredes qui adierūt ex directa institutione defuncti.Dy.Ibi pertinere iure accrescendi.s.pars istius nedum pars eius cui erat substitut9.Ol. In glo.sed hic extraneus in fi. Supponit ergo q̄ ius accrescendi non habet locum sine coniunctione qd̄ non est verum in heredibus per regulam iuris ius nostrum non patitur et C.quando non peten.partes .l.j. Sed si vis saluare glos.dic q̄ heres fuit coniunctus re et verbis:⁊ ideo non videtur admittendus substitutus quia non erat cōiunctus ⁊ tunc bene sequitur verum qd̄ glos.respondet.Ja.de are.vt.C.de cadu. tol.l.j.§.is itaq3.

Causa cognita. Decedente impubere arrogato pater naturalis prouidet venientibus ad bona tam prouisione hominis q̄ prouisione legis.hoc dicit. Ibi impubes cui facta erat substitutio a patre legitimo ⁊ naturali.Dy.Ibi decessit in pupillari etate ⁊ in familia arrogatoris adhuc constitutus.Dyn.Ibi de legitimis.i.qui successissent ei ab intestato si arrogatio non intercessisset.Dy.Ibi impuberi qui postea arrogatur.Dyn.Ibi substituto nam petet bona ex substitutione sm Ray.⁊ Pe.vel petet ex stipu.exp̄ssa vel etiam tacite subintellecta vt not.in glo.s.de adopt.l.si arrogator.quā opi.tenet Ja.butrig.Ibi nam ⁊ subaudi cautione cessante.Jaco.Ibi vtiles actiones que fuissent directe arrogatione non facta.Ja.Ibi prestari possunt contra arrogatorem.Dy. In glo.vltima in fi.immo idem videtur etiam iure codicis. vt.C. de bonis que liberis.l.cum oportet. §.j. Dynus.

Coheredi. Spes vulgaris substitutionis transmittitur ad substitutionē.h.d. Ibi pertinebit vna iure substitutionis altera iure accrescendi.Dy.vel dic vtrumq3 iure substitutionis.vt s.eo.l.si titius.Ol.In glo.cum vterq3 in fi.q2 ibi loquitur de spe pupillaris substitutionis hic de spe vulgaris.Dy.

Ex his.

Ex his. In reciproca substitutione vno repudiante p portione sibi cōpetente alijs defertur. h.d. Vel sic ex substitutione reciproca defertur hereditas pro hereditarijs portionibus. h.d. Ibi si adeunti. Old. Ibi vel alij s. dño. Dy. In glo. j. querendum in fi. immo dic melius vt ibi dixi. Nec ob. l. illa. q2 ibi fuit substitutio cōditionalis per hec verba quisquis mihi heres &c. hic autem fuit puta admunicē substituo vel aliter: & melius aut queritur quibus deferatur portio vacans aut quando & p qua rata deferatur. Primo casu dico q scriptis heredibus & ita loquitur cōtrariū. & iste §. cum dicit scriptis heredibus &c. Secūdo casu dic q defertur pro rata & qd dicit iste. §. ibi dic si est sui iuris vel alij cum est in potestate. & hoc vult dicere illa littera pro modo sibi vel alij &c. & sic cessat 3rium. sed tunc videt contra. e. l. qui plures heredes. dic vt ibi dixi.

1 ☞ Capitis diminutio superueniens tabulas pupillares non factas irritat.
2 Substitutio fideicōmissaria non tenet i legitima debita iure nature.

1 **Cum filie.** Capitis diminutio † superueniēs tabulas pu pillares iam factas irritat. hoc dicit. Ibi tenuit tempore testamenti. Dyn. Ibi substituit pupillariter. Dy. Ibi mortis quoq; nedum testamenti. Dy. Ibi in familia. i. in potestate substituentis. Dy. Ibi filiū impuberem. Dy. Ibi obierit inter pupillarem etatem. Dy. Ibi salua falcidia. i. detracta debita iure nature et etiam trebellianica. Dy. Ibi verbis precarijs. i. fideicom. inducentibus. Dy. Ibi que ita. s. qd venientes ab intestato filio teneātur restituere fideicommissario ex causa fideicōmissarij. Dyn. Ibi testamentum esse voluit qd presumitur ex eo q in eo aliquem heredem instituit. Dy. Ibi codicillos non faciet. i. non valebit iure codicillorum. et ideo fideicommissarium nullo iure valebit. Dy. Ibi nisi hoc qd valeat iure codicillorum. Dyn. Ibi expressum est: sed directa pupillaris non valet etiam si dictum sit si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum ar. j. de leg. iij. l. j. §. si filius. de iure codicillo. l. quod per manus. & ad trebel. l. sceuola. Ja. Ibi nec fideicommissarium de iure relicto in testamento vel in codicillis. Dy. Ibi tenebuntur. i. continebuntur hec bona: quia non tenet fideicōmissarium in bonis proprijs facultatibus filij etiam si valeat iure testamenti vel codicillorum vel hic tenebuntur. i. non erūt obligate res heredis vel non tenebuntur. i. non erit aliquis obligatus propter illud. & hoc infert & ideo &c. Oldrad. Ibi et ideo quia fideicommissarium non tenet in proprijs facultatibus filij. Dy. Ibi filius exheredatus. Dy. Ibi accepit a patre. Dy. Ibi intra modum. i. vsq; ad valorem. Ja. Ibi datum. i. relictum. Dyn. Ibi citra falcidie rationem. i. falcidia
2 non detracta. Dy. ¶ Exposita littera collige ar. ex ver. nec fideicommissarie. q substitutio † fideicommissaria nō tenet in legitima debita iure nature etiam infra tempora pupillaris etat. de hoc tetigi. s. e. l. j. & plenissime dixi in materia substitutionum in tractatu fideicommissarie. in vltima questiōe. ¶ Item collige arg. expressum q illa compendiosa que valz omni tēpore vt fideicōmissaria non trahit ad bona patris pupilli etiam si moritur infra pupillarem etatem. Dy. de hoc. s. eo. l. centurio. In glo. q2 emancipatus in fi. & tunc bona perueniūt ad legitimum. vt. j. de capt. & postli. reuer. l. pater. Ja. In glo. reddit ad primū ibi. i. forma pupillaris directe. Dy. Ibi hereditas substitutio qd est falsum vt. s. e. l. verbis ciuilibus. & ibi not. & l. in pupillari. & l. centurio. Ol. In eadem gl. in fi. valet ergo tunc iure directo ifra tempora pubertatis nō vltra in pagano vt. s. e. l. centurio. Dy. In glo. cum iniuste fit testatus in fi. immo dic q sole facultates a testatore obueniētes veniunt in fideicommissarium nec receptum est vt cui nihil dederis eum rogando obliges vt. j. de legat. iij. l. sed si fic. Ol. In glos. vlti. que incipit at relictum ibi cum quidam q est contra: sed videtur contra. j. ad trebel. l. ita tamen. §. a patre. Sz dic q illud ideo quia substitut' pupillo exheredato erat institutus a patre al's secus vt. j. ad leg. falcid. l. qui fundum. §. qui filios. & l. in ratione. §. vltimo. Dy. ¶ In eadem glo. in fi. dic q heres vniuersalis si facit inuentarium detrahit falcid. al's non: vt in auf. de here. & falcid. per totum. fideicommissa. de legatis a se relictis indistincte non detrabit. vt. j. ad legem falcid. l. lex falcidia. §. nunq;. de legatis ab herede relictis non detrahit nisi in duobus casibus tantum. vt. j. ad trebellia. l. j. §. inde neratius. et. l. marcellus. §. quod autem. in suspecto. Singularis autem legatarijs rogatus restituere aliam rem quam sibi legatam non detrahit indistincte. vt. j. de legatis. ij. l. imperator. §. si centum. versic. enim vero rogatus restituere vt eandem rem sibi legatam si quid totam nihil detrahit: vt dicto. §. nunq;. & ibi not. Si vero partem siquidem sibi detrahitur ab herede alijs detrahit al's non. vt. j. ad legem falcid. l. penales. §. fina. versicu. de hoc plene not. Jac. de rauen.

1 ☞ Coniunctus disiuncto in substitutione reciproca prefertur.

1 **Qui discretas.** In substitutiōe reciproca cōiunctus † disiūcto prefertur. hoc dicit. Et per hunc. §. determinat Dyn. questionem: si pater habebat duos filios ex vna vxore & duos ex alia eos instituit & inuicem substituit in persona vnius est locus substitutioni nunquid admittentur oēs an solus frater vtrumq; coniunctus vt plene dixi. s. in tractatu breuiloque. versi. xvj. querit Dy. testator habet quatuor filios ibi agnoscentibus et sic non venit alter repudians iure substitutionis ad partem alterius sed alij coheredes sed hoc est propter nomen appellatiuum heredes &c. vt dixi. s. eo. l. qui plures. al's secus: vt. l. si tu ex parte. j. de acquir. here. Dy. In glo. tertia duobus in fi. nam prior scriptura determinat sequentem sic. C. famil. hercis. l. quotiens. Jaco.

a **Qui patrem**[a]. Substitutio gnālis eiusdem generis non porrigitur ad illos inter quos precessit substitutio specialis. h.d. Vel sic generalis clausula non extenditur ad eum casu in quo specialiter est prouisum. de hoc vide quod plene dixi. j. de ver. oblig. l. doli clausula. Ibi ceteris omnes inter quos non erat specialis substitutio facta. Dy. Ibi verisimile videtur. s. q trāstulit ad alios non ad patrem & filium. Jac. Ibi propter speciale ergo si vero esset substitutio facta inter patrem & filium vocaretur omnes & sic non operatur cōiunctio legis qd est contra op. Dy. in questione notata. s. §. proxi. Sed licet non facta substitutio ne vocarentur omnes non tamen hic dicit quo ordine quidā tamen tenent contra Dy. per rationem illam quia. s. in prox. §. admittitur ex iure accrescendi tanq; directo heres vt. s. eo. l. si in testamento. & ideo si ex institutione prefertur non est mirum. sed ī questione predicta de qua dicitur. s. §. proxi. frater non prefertur ex testamento sed ab intestato qd non confideratur ex substitutione vt. s. e. l. qui plures. Ray. In glo. j. in fi. sed contra ad hunc. §. j. ad trebel. l. fi. So. vt ibi per Dy. & ex. de reg. iur. c. graui. lib. vj. & facit ad id qd dixi. j. de annu. leg. l. titia. §. qui marco. Ray.

[a] ¶ Qui patrem. Adde Bart. in gsi lio. v. icipiēte angelus marci. vt refert Barb. in addi. ad Bart. hic.

Coheres. Coheredi impuberis pupillariter substituto fit contributio portionum & legatorum ī vtriusq; tabulis relictorum que cessant extraneo substituto inspecta persona heredis impuberis. h.d. Ibi eidemq; substitutus pupillariter. Dy. & Ja. de ra. Ibi prestabit integra. Dy. Ibi accepisset institutiōis iure. Dy. Ibi non idē seruabitur vt excludatur a falcidia. vt. s. eo. l. sed si plures. §. ad substitutos. Jac. Ibi alio non coherede vltra dodrantem in pupillari substitutione grauato. Dy. Ibi falcidie rationē induceret. i. deduceret falcid. de legatis in substitutione relictis si dodrantem si excedant. Dy. Ibi secundis autem tabulis. i. in substitutione pupillari. Dy. Ibi quandoq;. i. pupillari substitutione effectum habente. Dy. Ibi titio concurrit et sic habet locum ius coniunctionis qd non haberet locum si veniret ex diuersis testamentis. vt. s. quib. mod. vsufru. amit. l. si sub conditione. In glos. nam hec legata ibi in substitutiōe si substitutus succedat ex pupillari: secus si ex vulgari. Dy.

Cum pater. Cessantibus verbis substitutionis cessat ipsa substitutio. h.d. Ibi tabulas secundas in quibus pupillariter filio vltimo decedenti in pupillari etate substituit. Dyn. Ibi prioris que premortua fuit. Dy. Ibi in fine compleuit: & pro hoc apparet q verba substitutio pupillaris que expirat pubertatē. vt. s. eo. l. in pupillaris. Dy.

Non videri. Particularis substitutio trahitur ad vniuersum coherede non dato. h.d. Ibi conuitio. i. iniuriose. vt. j. de iureiurand. l. item apud labeonem. §. conuitium. Old. In glo. vlti. ibi quia dicit partem & sic videbatur substitutus tātum in bonis vel parte bonorum que habuit pupillus ex testamento patris non in suis proprijs. ibi adiecisset si heres &c. Sed hoc q dicit glos. quod video: instituere forte non procedit ar. s. titu. proxi. l. ex facto etiam agitatum. Dyn. & l. hereditas ad statium. & s. codē. l. ij.

§.prius.sed pro glos. facit.s.eodem.l.si pater impubes. ⁊ qđ ibi nota.Oldr.

Qui duos. Duobus decedentibus pariter substitutus simul decedentium immediate hereditates habebit diversis vero temporibus decedentibus ad primi decedentis mediate ad ultimi immediate bona admittitur substitutus. h.d. Et ad evidentiam huius.l.premitte primo ꝙ cum tractatui an habeat locum falcid.haberi debet ratio bonorum que erant tempore mortis:ita ꝙ augmentum vel diminutio non prodest nec nocet legatariis vt.j.ad leg.falcid.l.in ratione.§. qđ vulgo. Secundū est ꝙ ex eo testamento ex quo non aditur hereditas non debentur legata.vt.C.de fideicom.l.eam quā. his premissis casus patet per se.Dy.Ibi semel perierunt in pupillari etate ita ꝙ non apparet quis prior.Dy.Ibi deferunt ita ꝙ vtraqꝫ ex testamento ⁊ ideo legata in vtraqꝫ substitutione relicta debentur vt.j.ad leg.falci.l.pater.§.duob⁹. Dy.Ibi sed si diversis temporibus ita tamen ꝙ ambo in pupillari etate.Dy.Ibi novissimi pueri.i.vltio morientis.Dy. Ibi inveniet si iste eam adierit vel si non adierit potest substitutus ex eius persona petere restitutionem. Jacob. Ibi sed in ratione falcidie detrahende de legatis relictis in substitutione vltimo morientis.Dy.Vel dic falcidie submouende sm Jac.ꝙ in idem recidit. Ibi non venient.i.non computabitur.Dy.ꝙ augmentum obveniens post mortem cōputari non debet in falcid.cōmune. vt.d.l.in.ratione.ij.§.qđ vulgo. j.ad leg.falci.et ad evidentiā.s.dixi.Ibi quā sex vncias que obvenerant pupillo vltimo morienti ex institutiōe.Dy. Ibi desiderabit de paterna hereditate.Ja.Ibi intestato ergo nō potuit ex eius institutione adiri.Dy.In fi.vt puta q: nō habet ex substitutione heredem.Ja.sed ab intestato alter frater habuit bona.vt.s.e.l.ver.sed si diversis.Dy.In glo.ij.ibi heredem fratrem habuit non ergo ex testamēto vnus alteri succedit.⁊ pro hoc reprobatur glo.que est.j.de reg.iur.l.quādiu Dy.In eadē glo.in fi.⁊ sic decessit primus postq̄ fuit factus heres si decederet anteq̄ adiret.Dyn.In glos.vlti.ibi simul periissent ita ꝙ non apparet quis prius quia forte ruina vel naufragio omnes perierunt.sed quomodo hoc cū eo casu ex testamento vterqꝫ succedatur ⁊ per consequēs portio vtriusqꝫ ex testamento,obveniat substituto ⁊ sic oīa legata in vtriusqꝫ substitutione relicta prestaret substitutus ⁊ nulla irrita fierent vt.j.ad leg.fal.l.pater.§.fi.Dy.Ibi ex filij testamento.i. ex pupillari substitutione que est filij testamentum.Old.In eadem gl.ibi.l.penul.vbi per omissionem vnius heredis aperitur via substituto a quo posthumus est preteritus et sic eo gradu rupto,⁊ pro ea parte reducto ad causam intestati deducitur.Et ꝑ alia parte hic autē pro parte impuberis primo moriētis ad causam intestati deducitur. ⁊ pro alia parte subsistit sed ibi fuit vnus ⁊ idem testator, qui non potest ꝑ parte testatus:⁊ ꝑ parte itestatus decedere.sed hic duo pueri quorum vnus testatus alter intestatus decedit vt.s.in fi. Sꝫ ibi separatim fuit facta substitutio hic coniunctim.Dyn.vel sm Ja.de bel.ad preal.l.penul.s.de iniust.testa.responde vt no. dicta.l.penul.C.eo.⁊ ad ipsam.l.penul.C.eo.respon. qđ ꝯcor. Jacob.de bel.vel dic ꝙ ibi est prorsus diversus casus.⁊ ideo non est contra.

1 Dans vel faciens dicitur interpretari.
2 Causa iusta facit recedere ab eo quod diu visum est equum.
3 Rescriptum principis sic est intelligēdum vt nemini afferat iniuriam.
4 Mutus matrimonium carnale contrahere potest.
5 Mutus ingrediendo religionem potest obligari religioni.

Vide bart. hic q ample tractat materiā substitutiōis exēplaris.

Ex facto. Agnatione sui heredis expirat substitutio facta muto principis beneficio.h.d. Vel sic exemplaria substitutio expirat nativitate sui heredis.⁊ finito impedimento ꝑpter qđ fuit concessa exemplaria substitutio finitur.h.d.vsqꝫ ad.§.item quero.Dy.Et not.quatuor.Primo ꝙ ille interpretatur, qui dat vel facit 1 ⁊ sic facit ꝙ municeps interpretat̄ statuta sua.de hoc not.in materia statutorum tractantes ⁊ facit qđ not.⁊ dixi.C.de legibus.l.j.⁊ fi. Secūdo no.ꝙ rescripta principis imitantur ius cōmune in similibus casibus. Tertio no.ꝙ ab initio sit equum ex postfacto fit iniquum et ex quo incipit esse iniquum etiam si sit beneficium principis non valet:nec effectum sortitur qđ est bene notandū nec memini alibi ita clare.⁊ pro hoc bene ex.de deci.c.suggestum.⁊ sic est cōtra illos qui dicunt ꝙ equitas in rebus non variatur.Quarto not.ꝙ ex iusta causa 2 receditur ab eo ꝙ diu equum visum est.s.si postea iniquum appareat:al's secus.vt.s.de consti.pecu.l.in rebus novis. Quinto etiam not.ꝙ rescriptum 3 principis sic debet intelligi vt nemini afferat iniuriam: vt.C.de emanci.lib.l.nec avus.vbi de hoc not.⁊ dixi.⁊.j.ne quid in loco publi.l.ij.§.si quis a principe.Et per hoc inducebat Jac. de ra.hanc legē ad talem questionem papa interdixit cuidam episcopo administrationē ⁊ misit duos administratores rerū episcopatus:deinde episcopus mortuus est et capitulum qđ succedit in iurisditiōe episcopo petit ꝙ isti administratores recedant ⁊ isti dicant nolle recedere nisi papa eos revocet ꝙ recedere teneantur per.l.istam:quia non est verisimile ꝙ papa voluerit in casu futuro preiudicare capitulo sic vt hic dicitur de rescripto imperatoris qđ nō preiudicat filiis postea genitis.⁊ est expedita questio predicta ex.de sup.negli.prela. c.grandi.lib.vj.in fi.⁊ ibi not.Ultimo no.ꝙ mutus 4 pōt contrahere matrimonium carnale.⁊ pro hoc.s.de iure dot.l.mutus.j.de reg.iur.l.vbi non noce.⁊ de act.⁊ oblig.l.quibus cunqꝫ.Et per consequens potest 5 obligari religioni ingredīēdo religionem arguēdo de matrimonio carnale ad speciale.Ibi substituere directo ⁊ exemplariter.Dy.Ibi eius testamentū i.illa substitutio exemplaria.Dy.que est testamentum ipsius filij.Dy.Ibi eatenus.i.eousqꝫ.Old.Ibi quatenus.i.quousqꝫ vel donec.Old.Ibi limitatus sit ius traditum in pupillari substitutione.Old.Ibi in eo filio.Old.Ibi substituisset pater directo.Dyn.Ibi valere testamentū.i. substitutionem illam.Oldr.Ibi beneficium principis ergo temperandum est sic ⁊ iniquitas stipulationis admodum iuste exactionis redigitur.vt.s.de vsur.l.cum quidam. in fi.ij.respon. ⁊ facit.j.de regul.iur.l.ambiguis.§.vltimo.Oldr.Ibi si adhuc.i.superveniente sana mente.Oldr.Ibi heredē instituerect:⁊ sic desineret vitium qđ impediebat eum condere testamentum.Dy. Ibi ante patrem substituentem.Old.Ibi aut principem substitutionem concedentem.Old.Ibi de hoc casu quo nasceretur suus heres.Oldr.Ibi exheredaret ar.ꝙ si pater nullum filium naturalem sed si postea habeat legitimum iste legitimatus non admittitur ad successionem cum legitimo ⁊ naturali.Et licet multa sint argumenta pro ⁊ contra solet tamen dici per hanc.l.ꝙ non admittatur quia cum cessat causa legitimationis que erat quia filios legitimos non habebat cessare debet effectus vt sic succedere nō possit.⁊ pro hoc faciūt omnes leges hic allega. In gl.que incipit ergo recedit̄.Dy. ar.cōtra.C.de natura.libe.l.nuper.⁊.l.cum quis.Dy.de hoc vide quod plene dixi.C.de revoca.dona.l.si vnqꝫ.in fi.⁊ de naturali.libe.super rubrica.versi.an legitimatio sit subreptitia In glo.ergo receditur ibi de auro ⁊ argen.leg.l.ij.⁊.l.si vxori nondum.in prin.Old.

Item quero. Circa partem temporis preiudicat provisioni totius. hoc.d. Ibi substitutio pupillaris.Dy.Ibi in vtroqꝫ eorum substitutor Dy.Ibi separatim no.ꝙ non semper consentit in minori qui consentit in maiori.vt.s.loca.l.si tibi.x.locē.⁊.j.de secū.tabu. l.ij.§.si primus.Jac.

Lucius. Primo gradu vitiato incipit testm̄ a scdo. h.d.Ibi scripsit ⁊ in gradu institutionis filios pteriit.Dy.Ibi substituit filios vulgariter.Dy.Ibi nō essent exheredati sꝫ preteriti.Dy.Ibi si a primo gradu.Dy. Ibi valeāt institutione prima non valente.Dy.dati sꝫ preteriti.Dy.Ibi si a primo gradu.Dyn.Ibi valeat institutione prima non valente.Dy.

1 Heres qui semel fuit non desinit esse heres.

Julianus longinus. Ultra relictum nō extēdit̄ pena ⁊ qui semel fuit heres 1 nō desinit eē heres quin tanq̄ heres ad substitutionē admittatur.h.d. Vel sic sm Dy.qui semel fuit heres lꝫ desinat esse heres in totū vel ꝑ parte tñ admittitur ad substitutionē factā per hec vͦba quisqꝫ mihi heres erit sit filio meo substitutus.Dy.Ibi heres eēt subaudi filio meo heres esto.Dy.Ibi non capienti puta spurio.Old.Ibi acceperat ⁊ sibi ablata nō sit.Dy.Ibi in substitutiōe ⁊ ita ꝙ plus habeat ex substitutione q̄ institutione.Dy.Ibi heres efficit̄ in eo toto in quo est institutus.Dy.Ibi nec desinit heres esse quantū ad nomen lꝫ res que restituēde erant non capaci auferant̄ ei per fiscū.Dy.Ibi relicte sunt restituēde non capaci Dy.Ibi script⁹ esset nō attēto in quot portionib⁹ heres esset in totū.Dy.Ibi idē diceremus admitteretur ex substitutiōe predicto modo ꝯcepta.Dy.Ibi q.d.substitutio pupillaris.Dy.

In glo,

In glo. institutus erat in quattuor in fin. sed vna vncia bene posset relinqui naturali vt. C. de natura. libe. l. ij. vnde vel ponas plures vncias restituendas. vel ponas in spurio cui nihil relinqui potest vt in auten. licet ibi signata. Dy. In glo. sic. s. de act. emp. ibi So. ibi quia ius accrescendi accedat rei non persone sed hic est ius substitutionis. Old. In fi. so. ibi erat talis indignitas que repellit ab omni honore hic vero delictum erat super certa portione ergo satis est quod respectu illius puniatur vt patet in textu vel dic secundum Ja. de bel. quod ibi est eadem causa generalis hic specialis. et ideo cessante causa cessat effectus vel dic ibi non licet vnum vnde non debet licere quod est maius. xliiij. di. non oportet. sed cui non licet quod est maius non debet propterea quod est minus non licere vt. j. de reg. iur. l. non debet cui quod plus est nam in primo casu locum habet ar. a maiori in secundo deficit quilibet sol. est satis bona. Jac. de bel.

Ex pupillari. Accessorium non confirmat principale. hoc. d. hic colligitur ratio quia remisso pignore non remittitur debitum sed econtra sic. Item quare pactum vestitum super accessorio non vestit nudum principale. Dyn. de quo no. et dixi s. C. de pact. l. petens ad hoc facit quod no. s. de servi. rusti. predi. l. item. §. j. Et lex ista indiget exemplis. Primo vbi ex parte non confirmatur. Secundo vbi in totum et circa primum datur per quosdam tale exemplum testator habebat duos filios impubes vnum instituit cum quodam extraneo alium exheredavit sibi substituit pupillariter exheredatus agit querela. Et rumpit testamentum pro parte modo queritur nunquid per pupillare testamentum. i. quod permanet vt. s. e. l. institutione confirmetur testamentum paternum. Et dicitur quod non. nam licet substitutus succedat pupillo ex substitutione pupillari et habeat bona seu partem hereditatis in qua fuit extraneus institutus non tamen prestabit legata in testamento paterno relicta qui fuit ruptum pro parte illa nec potuit confirmari per tabulas pupillares: circa secundum. s. quando in totum datur tale exemplum quod vnicus filius impubes fuit exheredatus a patre et datus sibi pupillariter substitutus qui filius egit querela. et rupit testamentum in totum certe si decedat in pupillari etate non confirmatur testamentum paternum per pupillarem. sed istud non videtur bonum exemplum quia hoc casu nec pupillaris valet vnde frustra queritur vtrum per pupillarem quod non valet confirmetur paternum. sed forte posset dici quod pupillaris valet in se sed non prout est sequela testamenti paterni vel potest dari exemplum quando non rumpitur paternum per querelam. sed per contra tabul. tunc enim non confirmatur testamentum paternum per pupillarem. vt. s. eo. l. ex duobus. §. fi. Quidam alij ponunt exemplum quod pater instituat filium impuberem et substituit ei pupillariter: qui filius non adita hereditate decessit nunquid succedit substitutus ex tacita vulgari dicitur hic quod non quia iam per pupillarem in qua sub intelligitur vulgaris haberet testator heredem quod esset absurdum. Et iste est intellectus huius. l. secundum eos. sed hoc exemplum est periculosum nam est incidere in questionem an sit opus adiri hereditatem patris ad hoc vt valeat tacita vulgaris. et vtrum sufficiat haberi pro adita de iure civili per existentiam sui heredis. ¶ De quo tetigi secundum Dy. s. e. l. iam hoc iure et plenius dixi in materia vulgaris v. item per sequens ordinem. Dyn. Ibi si autem moritur filius infra tempora pubertatis. et ideo vt transeas sine periculo tenere proximum precedens exemplum. Cy.

Lucius. [a] Expirante vulgari mater contra tacitam pupillarem admittitur. sed contra reciprocam nullo modo admittitur et. h. di. Vel sic substitutio reciproca facta duobus impuberibus quorum vnus est in potestate alter non habet naturam expresse vulgaris. et non excludit matrem facta vero duobus impuberibus ambobus in potestate habet naturam directe pupillaris et excludit matrem. h. d. Dy. Ibi legitimum filium impuberem. et in potestate. Dy. ibi naturalem quem constat non esse in potestate. Dy. Ibi quam etiam. s. fratrem naturalem. ¶ Ibi an vero ad matrem. s. pertineat ab intestato. Dy. Ibi coheredem habebat filius legitimus mortuus. Dy. ibi non existentium heredum. i. ad vulgarem tantum. Dy. ibi non ad sequentem. i. pupillarem. Dy. ibi locum habere non possit sed vulgaris sola Dy. ibi et ideo quia vulgaris habet locum in quolibet que expirat hereditate adita vt. C. e. l. post aditam. Dyn. ibi liberi in potestate constituti. Dy. ibi sed ad substitu. ex vigore pupillaris tacite in reciproca contente. Dy. ¶ In glo. s. vulgarem in fi. hoc non est verum. vt. s. e. l. si is qui ex bonis. et. l. ex facto. §. iulia. dic ergo quod hic non tractatur de effectu accipiendi. sed de effectu substitutionis vel potest dici quod etiam hodie naturalis potest habere non extantibus legitimis et certe idem est si repudiat legitimus sicut si non esset vt in aut. quibus mo. naturales effi. sui. §. discretis secundum Ja. de ra. Et facit pro hoc. j. de bonis liberto. l. si ex modica. §. filius de iure patro. l. siue. §. fi. et de interroga. act. l. si filius. In glos. s. impuberes in fin. sed quid si alter fiat pubes ita quod in eius persona expiret pupillaris vt. s. e. l. in pupillari. an expirabit in persona alterius qui impubes remansit vt sicut inequalitas impedit ab initio ita superveniens tollat. Dy. ar. quod sic. j. de carbo. edic. l. iij. §. puberi. de fideicommis. l. vranius. de libe. agno. l. iij. §. quia plaucianum. et vt in pos. lega. l. si pecunia. §. qui de fideico. ar. contra de duobus reis. j. eandem. §. sed si quis. de carbo. edic. l. iij. §. ibidem. Dy. hoc vlt. magis placet nam due sunt cause. s. voluntas testatoris et inequalitas. sed prima est prima. secunda remota. vnde cum prima prima. secunda remota. vnde cum pri. affuit a princi. non nocet defectus. secunde postea. vt. s. e. l. iam hoc iure. §. penul. et fi. et pro hoc facit. j. de verb. ob. l. non existimo ¶ In contrarium facit quod hic devenit ad casum a quo non potuit incipere ante sui consummationem vt no. per Dy. ex de reg. iu. c. actus legitimi. lib. vj. de hoc plene dixi. s. in materia breviloque v. nono quero. In glo. hanc dicimus in fi. de hoc an sint tacite vel expresse ille que continentur sub breviloqua plene dixi in tractatu breviloque v. quarto quero.

Paulus respondit. Spes substitutionis reciproce non transmittitur ad heredes. h. d. vel aliter et in idem recidit ex vigore substitutionis reciproce admittuntur solum superstites non autem heredes mortuorum. Dy.

Paterfamilias. Qui succedit ex pupillari est heres testatoris non solum impuberis cui substituitur. h. d. Dy. vel sic et est idem effectus capiens bona impuberis pater succedentis quantum ad hoc patris heres esse videtur vel sub hac conditione fideicommis. relictum sortiatur effectum. hoc dicit. Ibi primis tabulis. i. in suo testamento. Dy. Ibi sibi sub audi si filius non erit heres. Dy. ibi heres sit gaius seius frater fratris testantis. Dy. Ibi si testatori primo. Dyn. ibi reliquit titio per fideicommis. Dy. ibi eum fratrem succedentem ex pupillari. Dy.

1 ☞ Substitutus non transfert ius substitutionis ad heredes.

Qui habebat. [b] Substitutus † non transfert ius substitutionis ad heredes. h. d. Dy. ¶ Vel clarius spes substitutionis pupillaris non transmittitur ad heredem nec ad substitutum pupillarem substituti. h. d. Ibi sed filie exheredate. dy. Ibi autem quam nuberet. i. antequam ad nubilem etatem pervenisset. Dy. xij. annorum. ibi fratris eius impubes. et sic expirat substitutio pupillaris. vt. s. eod. l. in pupillari. Dyn. In glos. igitur nam nubilis erat facta et sic expirauerat in eius persona substitutio. Dy. In glos. iam heres in fi. vel forte ex virtute iuris accrescendi habet ibi totum ita quod partem eius cui substitutus est. ex viribus substitutionis vero iure accrescendi. Dy. in glo. quod videbatur ibi quod habebant destinationem testatoris. sed non re ipsa. Oldr. Ibi iure substitutionis hec est falsa quia non habebat iure substitutionis filie bona. si ponas filiam fuisse puberem tempore mortis vt littera dicit quia expirasset pupillaris vt. s. eo. l. in pupillari. et. l. ex facto. Dubitatio ergo procedebat ex. l. si titius. et. l. coheredi in princip. s. eod. sed in illis substitutio habuit effectum hic non: quia expirauit pubertate filie. Dyn. ¶ Vel dic quod ille in vulgari loquntur vel si vis dicere quod substitute haberet bona filie expone litteram antequam nuberet. i. festiuitas nuptiarum accederet vt. C. de nup. l. scimus. et. j. de condi. et demon. l. cum fuerit. et tunc haberent bona iura fideicommis. Old. In glo. vlti. ibi sed eadem. s. lex de cadu. tol. e. §. Ol. In fi. habebit ergo bona ex hereditate ab intestato non ex substitutione. Old.

Servum communem. Servus communis duorum personam sustinet et ius substitutionis profertur iuri accrescendi. hoc. d. Ibi alterius non immo iste dominus repudiauit expresse. Dy.

1 ☞ Substitui sibi ipsi nemo potest nisi causa mutetur.
2 Effectus conditionis vitiatur vbi est perplexitas.

Titius. Casus. Ex fauore libertatis et ratione perplexitatis vitandum prevalet legato libertatis datio et si intervenit cause mutatio valet sibimet facta substitutio. h. d.

---

[a] ¶ Lucius. a Adde bart. consi. cxv. ici piente in qone pposita et p Bart. hic q ample h tractat materiam huius. l.

[b] ¶ Qui habebat. Adde notabiliter Bal. consi. cccxxiij. iij. volu. et consi. cxvij. incip. quidam fuit substitutus eodem volumine.

Et in hoc.§.sic procedit iuris cõsultus. ¶ Primo ponit thema ex quo resultat questio, p examinanda qõne elicit quasdã alias qões. ¶ Tertio anteq̃ respondeat p̃mittit quedã p̃ambula conferentia ad solutionẽ quãto reddit ad propositũ Et p̃misso aliquo adaptat dicta p̃ambula. ⁊ soluit qõnẽ separandi duos casus. Primo qñ titius adiuit. Secũdo qñ non adiuit. et collige pulchrum stilum ⁊ modũ examinandi ⁊ explicandi qõnes pplexas. ⁊ implicitas sicut hic facit iurisc̃osultus. Item not. q̃ nemo † potest substitui. sibi ipsi nisi cã mutetur. i. nisi substitutio sibi afferat vtilitatem. ⁊ sic accipit causa pro vtilitate. s. de vsur. in rubrica. scdo no. q̃ existente conditione in institutione adiecta institutio est pura ac si conditio non fuisset apposita. Tertio no. qd quotiens duo relinquuntur que simul valere non possunt valet illud q̃ est fauorabilius. Quarto no. qd vbi est pplexitas † vitiatur cõditionis effectus concor. j. ti. proxi. l. si titius. ¶ Opp. q̃ substitutio nõ sit nulla vt. §. si proponatur. ¶ Scdo opp. qd ter. sit sibi ipsi cõtrarius q: dicit in proposita qõne. ⁊ sic singulariter cum plures qões premiserit. ¶ Tertio op. q̃ non sit vnus gradus immo duo q: fuerunt psone vna legatarij meuij alia serui. sed dic vt in glo. et tene primã expositionem. ¶ Quarto op. s. e. l. sed si plures. §. fi. ¶ Ultimo quere quare in solutione qõnis separauit istos duos casus. Itez quere vtrũ seruus possit esse heres ex prima institutione. tertio quere an hodie sit in pendenti status serui ⁊ substitutio gl. q̃ sic: tamen h̃ est falsum in casu huius. §. Dy. Ibi esto pro pte. Dyn. dimidia. ibi stichus heres esto pro alia dimidia. Dy. Ibi in hac q̃stione. i. in hoc themate examinando p modum qõnis. Jaco. ibi ⁊ an eam subaudi. ⁊ si est vnus gradus inspiciendum est an causa ⁊c. Jac. Ibi eadem pmaneat que erat in institutionem an substitutio maiorem vtilitatem afferat quã institutio an eandem. Dy. Ibi ⁊ quidem hic ponitur cã querendi. Ja. Ibi in pluris que. s. heredibus scriptis. Dyn. ibi an ipse heres institutus. Dy. Ibi mutata. i. substitutione cõmodũ afferente. Dy. ibi igitur subaudi si titius non potest substitui sibi non mutata causa aliquod cõmodũ. Jac. Ibi nullius momenti erit q: non affert cõmodũ aliqd vltra institutionẽ. Dy. Ibi pure. i. in defectũ conditionis institutioni apposite. Dy. Ibi causa mutatur. i. ex substitutione commodum affertur Dy. ibi. sed si extiterit conditio no. q̃ existente conditiõe substitutio est pura. et p inde habetur ac si non esset apposita. et ad hoc allegatur. Dy. ⁊ no. j. d acqui. here. l. si quis extraneũ §. fi. Old. Ibi nec mutata intelligitur causa que in institutione erat. Dy. Ibi cum ⁊ si. i. quãuis. Dy. substitutiones. i. vna institutio ⁊ alia substitutio. Dy. ibi h̃m hec hic repetitur questio ⁊ aliqua p̃mittit vt premissa ad solutionem adaptet. Dy. ibi non deberi legatum stichi. Dy. Ibi ⁊ ideo q: non valet legatum quasi p libertatis dationẽ ademptus ⁊ sic legatariũ heredem non facit nec ipse heres est ex prima institutione de se facta. Dy. Ibi nos dicimus. i. dicere solemus. Dy. Ibi ac per hoc. i. q: non potest adire hereditatẽ iussu legatarij ex prima substitutione. Dy. ibi heredem non esse ad cõmodũ legatarij ex institutione primo de eo facta. Dyn. Ibi et ex sequẽtibus verbis in substitutione exp̃ssis. Dy. ibi vnus gradꝰ videtur. i. remaneat remota institutione tanq̃ inutili. Dy. ibi si non adierit titius coheres serui ⁊ certum sit testatorem per libertatis dationẽ voluisse recedere a legato. Jaco. ibi porro i. certe. Ja. ibi ⁊ ideo cũ nõ sit effectus legatarij. Dy. ibi illuz legatarium. Dy. Ibi heredem nõ esse ex institutiõe prima sine libertate de eo facta. Dy. In glo. j. si hereditatẽ in fi. sed q̃rere non potest vt. j. concludat ergo substitutio sui ipsius cũ libertate h3 effectum. Dy. In glo. j. sibi ⁊ dicitur pura ibi nõ fuit expressa contraria conditio al's extraneo conditio vt no. s. e. l. qui liberis. Old. Ibi pura in pte hic non ⁊ ideo expectatur q: si medio tempore moreretur non transmitteret ad heredem. Dy. Ibi altera eorum purificata. in fi. ¶ Sed hoc videtur contra textum. j. ibi stichum heredem non esse. sed expone vt ibi exposui. Dyn. immo dicit q̃ non est heres ex institutione. sed ex substitutione tm̃ q: cum testator nõ steterit in finibus illorum verborum si heres non erit videtur restrinxisse verba superiora persequentia ar. s. eo. cum ex filio. §. filio. Jaco. de raua. ¶ In glos. nisi sub contraria conditione in fin. s3 certe etiã hodie non mutat lex ista et illa iura in nullo tangunt istũ casum Jacob. de raua. vel dic vt no. s. eodem l. si seruis communis. §. finali. in glos. prima remota ibi ⁊ subaudi etiam cum vnus immo secundum hoc dic cum. i. quãuis. Oldrad. ¶ In glo. s. stichum. ibi per seruum medium. i. qui erat coheres mediante seruo instituto in parte enim illa id est nec est heres nec facit alium heredem. Old.

Si pupillus substitutus.

Ibi sed minꝰ pupillariter ⁊ cum libertate. Dy. Ibi statum vniuersum. i. statum liberi hominis quẽ habuisset si nõ esset alienatꝰ an eius status pendeat ex euẽtu substitutionis. Dy. ibi ad pubertatem peruenerit. ⁊ sic expirauit substitutio pupillaris. vt. s. e. l. in pupillari. et p consequens spes consequendi libertatem ex ea. Dy. ibi pater mediante pupillo. Jac.

¶ De conditionibus institutionum. Rubrica.

Super rubrica.

In glo. ipsius rubrice in fin. ⁊ dic vt ibi no. in rubrica. Dy. ¶ Quod conditio meretur ⁊ nonꝰ vitiet. j. eo. l. j. Qd cõmune est meum est plene. j. eo. l. ij. Et an plurale resoluatur in singulare ⁊ de fallacia cõpositionis ⁊ diuisionis qd conditio habeatur pro impleta cum constat per eum in cuius persona d3 impleri. j. eod. l. iij. Qd institutus sub conditione que consistit in non faciendo teneat cauere. j. e. l. iiij. §. j. Et eadem. l. in prin. habetur q̃ rei hereditarie potest contrahi societas sicut rei future q̃ si conditiões apponantur copulatiue omnes debent impleri. ⁊ si disiũctiue sufficit vnã impleri quã vult ille qui debet implere. j. eo. l. si coheredi. Quod impossibile reijcitur ⁊ dispositio remanet j. e. l. si quis ita q̃ si testator disponat heredes teneri cauere legata soluere p̃sumat additũ in fraudẽ legũ vt nõ capaces habeant. Et ideo nõ valet. j. e. l. si quis sub conditione. ⁊ q̃ si ratione suspitionis in genere aliquid p̃hibeatur illud faciens et non fraudulenter punitur qd est notabile. ⁊ si quis prohibeat matrimonium separari p consanguinitatem qd post remittatur in institutionibus legatis ⁊ donationibꝰ causa mortis. j. e. l. que sub cõditione. ⁊ que est ratio diuersitatis iter sacramentum de preterito et de futuro. Et an sententia possit ferri sub conditione si actor iurauit sibi deberi an quãdo qs iurauit non venire contra contractum possit venire contra quia dicat se deceptum vltra dimidiam iusti precij eadem. l. §. j. ¶ Quod quando aliquid conceditur alicui a lege quod illud facere possit sine licentia superioris eadem. l. §. fi. quod illud quod declarat non disponit. j. eo. l. si institutio talis. et quod filius potest institui sub conditione que est de preterito Et quod existentia conditionis non inducit obligationem. s3 purificat inductã. ⁊ an valeat talis electio eligimus quod tu eliges. Et an procurator datus ad alium procura. faciendu3 valeat si stat per eum in cuius persona conditio debet impleri habetur pro impleta. j. eod. l. si quis testamento verba que tacite insunt si exprimantur nihil operantur. j. codẽ. l. verba Et solu. brocardi: an vero debeant aliquid operari: an p impletionem conditionis videatur quis adire hereditatem. j. eodem. l. ei qui ita alias si quis ita conditiones improbate a iure vel bonis moribus habentur pro non adiectis. j. eodem l. cõditiones. ea que sunt contra pietatis estimationem vel verecũdiam dicuntur impossibilia. j. e. l. filius ⁊ si instituat filium si exeat religionem testamentum est nullum. et quod vasallus non teneatur seruitia facere dño que non potest honeste ⁊ si hoc pronunciatur p arbitrium q̃ non tenet ratione pplexitatis viciatur dispositio. j. eo. l. si titius. quod in disiunctis sufficiat vnum impleri. j. e. l. si plures. An q̃ in p̃fatiõibꝰ dicunt in subsequẽtibus repetita intelligant. j. e. l. cũ seruus Qd aditio hereditatis coacta nõ prosit hẽdi. s3 alijs sic. j. eo. l. si ita scriptum q̃ sufficiat cõditionẽ impleri de facto si nõ p̃t impleri de iure ea. l. §. j. Qd institutus sub cõditione de p̃terito statĩ sit heres si est vera cõditio ea. l. §. fi. Qui põt suo arbitrio p̃ficere nõ d3 cõmittere fortune. j. e. l. seruus in portiõibꝰ seruat cõditio vel si deficiat succedũt heredes in viriles. j. eo. l. vter ex f̃ribꝰ cõditiõe purificata p inde est ac si an p̃n. fuisset pura. j. e. l. si pupillꝰ. qd monumẽtũ sit memoria hoĩs. j. e. qdã in suo. Et qui vtit re sua p̃sumat dñs. ⁊ de p̃batione dñij ⁊ an positiones vel p̃bationes iuris admittant. Et qd ex sermonibus ⁊ gestis p̃sumat qs fatuus ⁊ furiosus ⁊ que sit dr̃ia iter conditionem que potest impleri vltimo vite spũ ⁊ q̃ non põt.

¶ Conditio impossibilis adiecta institutioni reijcitur ⁊ dispositio pura remanet.

Sub impossibili.

Cõditio ĩpossibilꝰ institutiõi † adiecta reijcit ⁊ dispositio remanet pura. h. d. ⁊ dic ĩpossibilis de iure ⁊ d fctõ vl' de natura. Dy. ibi vl' alio mõ vt sub conditione

¶ Rubri. ista summat titulum.

conditione inepta possibili tamen. Dy. in fi. q2 cõditio habet pro non adiecta τ institutio valet vt pura. Dy. In gl. prima impossibili. sed alio modo inepta. Dy. in glo. vt institu. ibi. §. impossibilis. et dic vt ibi. Dy. Ibi fm Az. hãc videtur sequi Dy. ex̃ de reg. iur. c. nemo põt lib. vj. vbi de hoc satis not. sed cuicũq3 apponatur videt non vitiare vt. s. de hered. insti. l. si meuia. Et ideo põt dici qd̃ lex contraria loquit qñ apposita est conditio in penam τ vituperiũ honorati. Ja. Ibi p̃sequẽtem. s. cõditionem. Old. Ibi vel ibi nõ fuit hanc sequũtur vltramontani l3 glo. ibi teneat cõtrarium. τ adde qd̃ no. τ dixi C. de his que pe. nomi. l. j. ibi impossibilitas q2 tunc haberet pro pura τ. j. de verb. obl. l. impossibilis. ibi at hic immo est rõ fauor vltime voluntatis vt no. d. l. non solum. τ institu. de heredi. insti. §. impossibil. Dy. Et hec ratio bona est q2 illud q operatur consensus duor in cõtractu operat volũtas vni9 in vltima voluntate. τ. j. de leg. ij. ibi. C. de pcura. l. ita demu3 vel ibi non agitur ad obligationem contrahendã. sed potius ad iam contractam rescindendã. Dy. Ibi quidã dicunt valere. Et bene nisi cõditio sit contra substantiã cõiugij vt plene no. extra de cõditio. apposi. c. vlti. Si em̃ cõditio esset contra substantiam matrimonij tũc non valeret ad similitudinẽ cõtractus q2 9ditio 3 naturã negocij vitiat vt. s. de testa. tute. l. certar. τ de vsu τ ha. l. p̃ fuũ. et no. d. c. vlti. de 9di. appo. Ja.

Si testamento. Illud appellatione meor cõtinetur cuius pars vel vsufru. est alienus. h. d. Et vide qd̃ notaui. j. de acqui. re. do. l. rem in bonis vel sic qd̃ cõmune est meum est. Et pluralis locutio geminat singulare. h. d. hec lex tota. ibi i vsuf. retenta sibi pprietate. Dy. ibi testator voluisse. s. testatorem voluisse. Dy. conditionẽ deficere. Dy. in fi. vt sic ille qui remãsit in dñio testatoris sit heres et liber que pluralis locutio geminat suũ singulare. Dy. In glo. ij. in fi. τ de leg. iij. l. suos. Old. vbi de hoc brocardo not. τ dixi in glo. sed quis erit ibi. §. vniuersitatis vel refert sit cõe vt vniuersis vel vt singulis de quo dic vt not. p Dyn. ex̃ de regu. iur. c. qd̃ oẽs tangit lib. vj. τ. c. iure cõi. In eadẽ gl. in fi. sed sol. vt in eis no. Dy. vel dic ad solutionem brocardi q refert an sit cõe vt singulis vel vt vniuersis: vt predixi τ si vt singulis aut apparet de communione τ tũc cõmune dicitur meum. aut nõ apparet τ tunc in dubio non d3 dici meum vel dic aut in vltima volũtate qd̃ cõmune est meũ est. Et ita sentit glo. j. de reg. iur. l. qd̃ nostrũ. in vno tñ male dicit illa glos. quia dicit esse spãle fauore vltime volũtatis cũ idem sit 3tractibus vt. s. de cõtrahen. emp. l. qui tabernas. τ ad hoc. j. de verbo. sig. pupillus. §. si. vbi de hoc. vel dic qd̃ pprie τ vere loquendo cõmune non est meum vt in contrarijs hic in glo. allegatis. sed im̃proprie τ ficto modo loquẽdo sic τ sit ista talis impropria τ ficta significatio cõiter pcedit ta3 in vltimis voluntatibus quã in cõtractibus. vt. d. l. qui tabernas. τ dixi. j. de aqua plu. arc. l. si aũt plures. vel dic fm Ja. de bel. aut queritur de totalitate. τ tunc qd̃ meũ tuũ non est. Et econtra vt. d. §. si is. τ cõmo. l. si vt certo. §. si duobus. si vero de parte Aut est aliquid cõe pluribus vt diuersis. τ tunc qd̃ est meũ non est. Sed vniuersitat9 vt. d. §. vniuersitatis aut est cõe vt singulis τ tunc quod cõe est meum est pro parte. sed non insolidum vel meũ est scd̃m gd. l. semiplene τ imperfecte. l3 scd̃m aliquã consideratiõẽ vt hic cũ concor. l3 est simpliciter meũ vt. d. l. serui electione cũ concor. τ. j. de leg. ij. l. meuius. §. duobus. τ. xij. c. j. τ. c. penul. vbi de hoc in gl. τ p Arch. τ in dubio non d3 dici meum nisi totum sit meum vt. d. l. pupillus. §. fi. j. de verb. sig. vbi de hoc. τ hec elici possunt in brocardis Az. τ Py. vel dic fm alios. aut est cõe pluribus vt vniuersis et tunc qd̃ cõe est nõ est singulor. vt. s. de in ius vocã. l. l3 si hac l. §. qui manumittitur. aut est cõe pluribus vt singulis. τ tũc aut queritur an sit meum. aut est cõe pluribus vt singulis. et tunc aut queritur an sit meũ quo ad dispositionẽ ptis mee. τ tunc qd̃ cõe est meum est vt infra partis socij τ tũc nõ est meũ vt. C. de cõi rerum alie. l. falso. aut quãtum ad dispositionem super toto. τ tunc aut volo disponere de re cõi sup eo. ad qd̃ est disposita τ deputata possessori: vt. s. de rerũ diui. l. intiñ §. in cõe de damno infec. l. si edibus de ritu nup. l. illud. τ cõi diuidundo. l. si edes. aut nõ est ad id disposita seu deputata et tunc non possum vt. s. cõi diui. l. sabinus. τ no. p Dy. de regu. iur. c. in re cõi lib. vj. Et hoc qñ dispositio socij non est pudicialis alteri socio. vt no. s. de serui. vrb. pre. l. fistulam. §. fi. ¶ Fallunt predicta fauore fisci vt. C. de vendi. rerũ fiscaliũ cum priuato cõium. l. j. de hoc etiã notaui. j. de re. iur. l. aliud §. refertur. τ in alphabeto dictione cõmune in glo. j. illa ppositio hec est falsa compositionis τ diuisionis de qua etiã no. s. de iusti. τ iure. l. manumissiones. τ institu. de libertinis. §. j. ibi. l. quamuis. sed illud propter inequalitatem vitandam vt. s. titu. proxi. l. iam hoc iure. Old. Ibi. l. penul. dic vt ibi q2 hic est regulare ibi casuale vt ibi not. τ vide in brocardis py. ¶ Vel dic fm Ja. de bel. q inspecta significatione vocabuli non redigitur plurale ad singulare. vt. j. de verb. sig. l. inter illam. §. j. sed ex interptatione sic regulariter vt hic fallit ratione inequalitatis vt. d. l. quãuis. τ. l. cum quidã. Item fallit si resultaret adsurdum vel incõueniẽs. vt. s. de testi. l. vbi numerus qd̃ quidem est ibi q2 scriptum est more duorum τc. Item fallit ex mente contrahentiũ. vt dicto. §. si annua. Vel dic aut est eadem ratio singularitatis τ pluralitatis. τ tunc redigitur ad singularitatem vt hic al's secus vt ibi.

1 ☞ Cõditio reputat p ĩpleta cũ stat p eũ ĩ cui9 psõa d3 ĩpleri

1 Si ita heres. Conditio † habetur pro impleta cũ stat per eũ in cuius persona d3 impleri. h. d. vel sic tantum operatur impletio iuris quantum hominis. In glos. ibi sola obligatio immo debet fieri etia3 consignatio quia nõ sufficit obligatio ad actionem sequendam vel ius vt. C. d ser uo cõmuni manumisso. l. j. §. j. fm Jaco. de ra. vt no. s. titu. pxi. l. si seruus communis in princip. vel dic vt not. C. de cõdi. inser. l. penul. τ plene dixi de ista materia oblationis consignationis τ depositionis. C. de vsur. l. acceptam. ibi. §. cũ eẽt Solu. vt ibi no. τ. j. ad. l. falci. l. in ratione. §. tametsi ver. quo loco. Oldra. Ibi porro in legato. sed certe quantum ad hoc non est differentia inter institutionem τ legatum. l3 bene cõsideratur vtrum sit aliqua vtilitas in dilatione. τ per hoc apparet differentia inter legatum τ institutionem. Dy. Ibi licet prohibeatur per casum. et sic loquitur. l. in illa quid autẽ si per promissorem vel heredem steterit ante tempus quo casu loquitur. l. statuliberos. §. stichus annua in princip. immo videtur casus eadem. l. §. vlti. Old. ¶ Ibi si kalen. ratio forte illa est q2 institutio ex certa die τ adi ectionem pendere nõ potest vt. s. de heredi. insti. l. hereditas. sed legatum sic. Old. Sed certe immo debet considerari an tempus sit appositum fauore dantis an fauore accipientis vt primo casu statim secundo videtur repetitum tempus τ ita vbi faciendum est heredi videtur repetita q2 sui fauore. Dy.

Si qui ita sint instituti. Rei hereditarie ante aditam hereditatem tanq̃ rei future potest iniri societas. hoc dicit. ¶ Ibi permanserit id est societatẽ in bonis meis contraxerit. ibi iulia autem scilicet ait τ bene. Dyn. In glos. prima in fin. vel non erat socius alicuius. sed voluit quod heredes inter se inirent societatem bonorum testãtis. τ in ca. xvj. annis persisterent. Dyn. In glo. secunda. ibi ex contractu societatis inter eos facte. Oldrad. Ibi in dictum tempus. sed sufficit antequam sint heredes contrahant societatem rei future. Et se obligent stare in ipsa societate per sexdecim annos. vt. C. de his que pene nomine. l. prima. Oldrad. In fine conditione impleta. Dyn. quasi dicat glos. ante dies apponitur dispositioni. et tunc rejcitur aut apponitur implemento conditionis τ tunc remanet et hoc vult dicere glos. In glos. sic enim societas ibi q2 tunc. i. ante mortem. D.

Idem iulianus. Institutus sub conditione que in non faciendo cõsistit subijcitur cautioni Si habeat coheredem. secus si solus fuerit heres institutus. hoc dicit. In fine. et ideo institutio valet. vt. s. eodem. l. prima. τ. j. eodem. l. mulier. in princip. Dyn. In glos. de non alienando. ibi tristis erat talis expectatio quia forte iste seruus erat affinis vel coniuncta persona vnde expectare eius mortẽ fuisset triste. Dyn. ¶ In glo. vltima que incipit cum non est cui caueat quia forte non supererat aliquis ex venientibus ab intestato alias hoc casu. In tempus confertur. vt. j. de condi. τ demon. l. is cui. nec obst. l. mutiane in fin. vt ibi dixi. Ray.

a Si heredi[a] plures. Si conditiones sunt copulatiue omnes debent impleri. si disiunctiue sufficit vnam impleri. hoc dicit. In fin. i. cui placet heredi parendum est. Dyn. ¶ In glos. prima in fin. quia ibi disiuncta nõ accipitur in propria significatiõe. sed improprie accipitur per copulatiua. Dy.

a ¶ Si heredi. Addõ Ludoui. roma. cõsi. cxxix.

1 ☞ Institutio qñ est ĩpossibilis rejcit τ dispositio remanet.

Si quis ita. Institutio † impossibiliter reijcit. et dispositio remanet pura. h. d. Ibi monumentum quod erat impossibile fieri. Dy. in fi. et institutionem puram remanere vt. s. e. l. j. Dy. In glo. ibi hec scriptura. et j. eo. l. que sub conditione. Dy. et locati. l. qui insulam. §. j. Dy.

Si quis sub conditione. Isto. quod ea que ad fraudem legis respiciunt vitiantur h. d. Unde si imponatur pena alicui actui de quo sit suspitio si in genere licet aliquis incurrat in illum actum non fraudulenter punietur quia est presumptio iuris et de iure contra eum Old. quod est nota. dignum ibi reddituros omnibus non habita differentia personarum. Ja. Ibi quia ad fraudem presumit enim lex quia testator ideo caueri voluerit vt legata non capacibus prestarentur. Dy. ibi cautum esset. s. sponte. Dy. ibi in prima glo. in fi. istud contingit ex eo quia suspitio erat fraudis in genere.

Ue sub conditione. Iusiurandum de futuro conditioni hereditatis legati vel fideicommissi vel donatio causa mortis adiectum tanquam improbatum a pretore remittitur. h. d. vel sic quod in idem recidit si aliquis instituatur, sub conditione iurisiurandi vel ei relinquatur legatum vel fideicommissarium vel donatio causa mortis talis conditio iurisiurandi tanquam turpis eidem remittitur. ibi reprobantur quantum ad iusiurandum sed relictum remanet. Dy. Ibi prouidit enim. s. pretor. Dy. Ibi ita capere. s. pure et simpliciter. Dy. ibi inseritur. sed alia simplex conditio apponitur tenetur tamen adimplere quod iurare debebat. Dy. ibi nonnulli. i. aliqui vel multi. ibi qui voluit. i. qui voluit fieri. Dy. Ibi ita enim. i. si talem conditionem apposuisset Jac. ibi ante facientes. i. conditionem implentes. Dy. ibi admitterentur. s. ad relictum. Dy. Ibi non facientes. i. conditionem non implentes. Dy. Ibi deficerent conditione. et per consequens repellentur a petitione relicti. Dy. ibi hoc edictum quod remittit iuramentum. Dy. Ibi pretoris edictum. s. remittendo iuramentum Dy. Ibi quod accepit a testatore vel berede. Dy. ibi cautionem. i. iuramentum. Dy. In glo. vt sacramentum. ibi secundum canones vt extra de coniugio seruorum per totum. ibi sed si de futuro sic quia circa futura potest miles penitere. et sic maior est babilitas deierandi sed de preterito licet posset esse non verum. et sic deieraret tamen si verum est impossibile est deierare ergo minor aptitudo et babilitas deierandi. et sic lex permittit iurare de preterito non de futuro quia lex abhorret periuramenta. vt. C. de indic. vidui. l. ij. et in aut. vt matres debitrices et creditrices. Old. sed Cyn. C. communia vtriusque iudi. l. si cum patruo. vbi de hoc in glo. no. differentiam inter sacramentum de presenti et de preterito quia leges abhorrent periuria vt dictum est. et ideo vbi aliquid iurat de futuro timent iura ne in piurium incidat. sed vbi de preterito timent iura ne in piurium incidat. sed vbi de preterito aut statim est verum aut falsum vt dictum est. et hec ratio satis est eadem cum precedenti. et hec glo. communiter approbatur et reprobatur illa que est. s. de iureiuran. l. si quis cum debitore que distinguit inter contractus et vltimas voluntates. Sed contra hoc videtur. quia etiam de futuro iuratur. vt. C. de transact. l. si quis maior. et de his qui ad ecclesias confugiunt. l. presenti. §. fi. in aut. iusiurandum quod prestatur ab his qui administrationem suscipiunt. et de mona. §. si vero. et in vsibus feu. de forma fidelita. c. j. sed dic quod in dictis. ll. id super quo fundatur iuramentum de futuro est necessarium secus si voluntarium vt hac. l. Ly. ¶ Sed quid dices de sententia lata sub hac conditione condemno reum dare. x. actori si ipse actor iurauerit sibi deberi dic vt. C. de sen. et interlo. om. iudi. l. cum iudex. et ibi in glo. et no. et dixi. C. de reb. credi. l. generaliter. et concor. ad hanc. l. j. de leg. ij. l. non dubium. §. heres. et de leg. j. l. si quis inquilinos. §. fi.

Si quis. Propter conuictionem vel alternationem conditionis licite non tollitur quando conditio iuramenti remittatur. h. d. Ibi sub alia copulatiue. Ol. ibi conditio iurisiurandi. Dy. Ibi alij. conditionis. s. de dandis. x. et de implendo onus quod erat iuramento annexum. Dy. ibi conditio iuramenti. Dy. iuramento annexum. Dy. Ibi conditio iuramenti. Dy. In glo. j. si ei non remitteremus. ibi sed si susceperit. §. j. et faciunt iste leges quando quis iurauit se non venturum contra contractum quod non possit petere rescindi dicens se deceptum vltra dimidiam iusti precij vel quod precium suppleatur quia quod prohibitum est simpliciter prohibetur etiam per alternationem vt hic et no. C. de rescin. ven. l. ij. in glo. magna. et ibi plene dixit Jac. in eadem glo. in fi. et de iure patronatus. l. adigere. §. j. sed hic agitur de remissione illicite conditionis apposite ibi de priuatione iuris alicuius puta patronatus. Old. vel dic secundum Jac. de bel. quod hoc est speciale propter conditionem iurisiuran. que a pretore turpis esse reputatur propter facultatem sacramenti et periurij timorem. vt. s. e. l. in prin. vbi de hoc. et extra. de iureiuran. c. et si christus. et vide quod ibi not. Ja.

Quotiens. Solo iureiurando remisso non aliter dispositio sortitur effectum nisi detur vel fiat quod erat dandum vel fiendum conditio dependens ex facto eius cui est adiecta si per casum fortuitum stat habetur pro impleta hoc idem seruatur et in modo. h. d. Ibi compellendum causatiue per impeditam aditionem non impleta conditione. ibi conditioni potestatiue que ex facto tantum sui dependet. Dy.

¶ Hominis ministerio non expeditur quod iure expeditum est.

De hoc iureiurando. Ministerio hominis † non expeditur quod ipso iure est expeditum. h. d. Ibi et idcirco quia remissum et ipso iure per legem. Dy. Ibi dies legati cesserit. i. ex quo legatarius impleuit onus iuramento annexum. Dy. et ideo legis tacita conditio est impleta licet adiecta per hominem non sit impleta: sed quia reijcitur a iure ideo propter hanc impeditur transmissio. Dy. Et est arg. quod quando conceditur alicui a lege vel canone aliquid facere quod illud possit sine licentia superioris ar. contra C. ex quibus cau. ser. pro premio accipiunt libertatem. l. j. extra. de priuilegio pastora. vnde videtur quod inferior possit supplere negligentiam superioris sui puta capitulum negligentiam episcopi sine licentia metropolitani. vt in decre. lxxxix. dist. volumus. ix. q. iij. cum scimus. et no. in glo. ordi. centesima. Dy. quando contra et plenius per Hug. in summa. d. c. volumus. Ol. In gl. vlti. in fi. vel posset intelligi etiam de dando vel faciendo expressam. et ideo non transmittit nisi adimpleuerit conditionem dando vel faciendo licet non iurando pro hoc. s. eadem. l. §. quotiens. Dy.

Conditiones. Casus. Conditiones improbate pro non adiectis habentur. h. d. Et dic quod hec lex loquitur de conditionibus que sunt contra ius naturale vel quasi inferiores de his que sunt contra iura positiua. Old. Ibi inferuntur in quocunque genere relicti. Oldr. In glo. institu. de leg. in fi. et dic vt notatur. s. e. l. j. et vide quod dixi. j. ad trebel. l. facta. §. si sub conditione.

Institutio talis. Quod declarat non disponit et filius sub conditione que est de presenti vel de preterito potest heres institui sub ea vero que est de futuro potest institui vnusquisque preter filium. h. d. Et no. quod licet nominatus fuerit in codicillis non tamen sibi datur in codicillis sed in testamento quia ex existentia conditionis non datur. Sed ex dispositione precedenti sic vbi promitto. x. si nauis ex Asia venerit naue veniente obligatio non nascitur ex existentia conditionis. sed ex contractu dudum habito. et facit ad. l. istam. s. de heredi. insti. l. asse. et est ar. et hec lex ad plura vt hic in glo. no. Jaco. de ra. et j. de act. et obliga. l. obligamur. ij. respon. Ibi potest filium in potestate constitutum. Dyn. Ibi conditionalis institutio. et ideo non tenet in eo qui erat in potestate. Dy. Ibi data esset. i. data videretur. Dy. Ibi scripserit in testamento Dy. Ibi dicendum erit. i. qua ratione valet et in isto. Dy. In glo. sic. j. de condi. et demon. ibi. §. si decuriones. Et de hoc vide de quod ibi nota. et extra. de rescriptis. c. super litteris. et de sindico. c. j. de elec. c. causam que. et c. in causis. et c. cum in iure. in fi. sed ibi erat mutata conditio persone. Dy. Uel dic secundum Jac. de bel. si ea que scripta sunt in codicillis possunt eo tempore valere quo codicilli conficiuntur tunc trahuntur retro ad tempus testamenti vt hic alias secus: vt ibi et eo. titu. l. quidam vel prout est hic in glo. allegat. l. quidam non referunt. Solue quod ibi conditio persone testatoris fuit mutata. et ideo codicilli non trahuntur ad testamentum. sed si habes in glos. allegatam. l. quidam referunt dic quod ibi persone heredis vel legatarij conditio fuit mutata in tempore codicillorum. et eadem ratione non referuntur retro. sed prima solu. est bona et generalis ad vtrumque contrarium. Jacob. de bel. In glo. licet solum nomen in fin. quod est falsum vt ibi not. Dyn. Et facit ad questionem an procurator datus ad alium procura. faciendum posset eum facere. Dyn. de quo nota. s. de procuratoribus. l. j. de diuersis et temporalibus. quis. et. s. de procurato. l. j. et de prescriptio. l. in vsucapio. §. j. et vide quod dixi. C. de procuratoribus. l. quis. et. s. qui petan. tuto. l. diuus. et extra. de procurato. c. j. lib. vj.

Si quis testamento. Si stat per eum in cuius persona conditio dz impleri dispositio habetur pro pura.h.d. ¶ Et de ista materia sub qua conditione possit institui filius vel alius in potestate cõstitutus dic vt plene dixi in.l.si pater.C.de institu.z substi. q̃ hic allegatur in glo.in fi.vel dic aliter vt ibi sm Ja. de are.

☞ Verba que tacite insunt si exprimãtur nihil operant.

Verba. Casus talis est.verba † que tacite insunt si exprimantur nihil operantur.h.d. In glo.secunda in fi.So.ibi erat talis cõditio que tacite non intelligebatur vel dic qd ibi non sunt verba suꝑflua.Sed ad cautelam inducta hic omnino suꝑflua.Vel dic sm Ja.de bel.qd ibi non efficitur liber nisi conditione impleta vt ibi nota.sic etiã non est hic heres sic scriptus nisi impleta cõditione vel pro impleta habita z sic concor.Ja.In glo.sic.C.de fideius.in fi.sed in illis poterant verba aliquid operari hic nõ.Dy.Ad qd accedat.j.de aur.et arg.le.l.pedicul.§.labeo.vel dic sm Ja.de bel.aut illd qd agitur valet eodẽ mõ z iure v̄bis additis quo valeret ẽt si nõ forent addita z tũc v̄ba addita nõ augent sensum nec aliqd operantur.sed abundant vt hic aut non valet nec valere potest eodem modo z iure tunc augent sensum z debent aliquid operari vt ibi vel dic plenius vt no.per ipm Jac.s̄.pro soc.l.sed si adijcietur qd posui.j.de verbo.ob.

Si qui ita hereditatem. Al's incipit si quis ita.z summarie.h.d.Implementum cõditionis non est signũ hereditatis aditionis.h.d.vel sic conditionis impletio non est aditio. Dy. Ibi aquiri poterit ibi repudiabiliter. Dy.in fi.i.incõmutabiliter.Dy.In gl.vlti.ibi sed cõmutabiliter sic.j.de le.ij.l.cũ pater.§.a filia z de dona.inter virum z vxo.l.si mors.§.j.Ol.Ibi hic innuit vel dic qd in.l.cõtraria adimpleuit ꝯditionẽ eo animo vt heres eẽt hic vero loquitur in dubio quo casu non presumit adimplere vt sit heres.sed vt esse possit in eadem glo.in fi.vel dic qd ibi cõditio stabat in actu intrinseco voluntatis hic vero in actu extrinseco. ¶ Et de hoc dic vt ibi dixi. aut eñ conditio existit in sola voluntatis expressione. ¶ Et tunc exprimendo videtur adire vt.l.iãdiu in fi.aut in datione vel facto. et tunc aut animo adeundi.et querit hereditas irrepudiabiliter vt.l.antistius.aut animo purificandi institutionem. z tunc non videtur adire vt.j.e.l.si pupillus aut est dubium.et tunc habet locum.l.j.Dy.

Conditiones. Contra edicta cõditiones improbate pro non adiectis habentur.Et tanq̃ pura dispositio habetur.hoc dicit.

Filius. Ea que sunt de iure prohibita cẽsentur impossibilia.h.d. ¶ Et per hãc l.determinat.Dy.talez qõnẽ.quidã cõdidit testm̃ z filium qui intrauerat religionẽ nõdum tñ ꝓfessus erat instituit sibi heredẽ.Si exiret monasteriũ seu religionez ante professionem lz conditio sit ptãtiua.z tñ qz eius opinio grauaretur apud bonos et graues determinauit testm̃ fore nullum.Dy.Et ad hoc faciunt cõcor.que sunt in gl.z maxime.l.nepos proculo. z de v̄b.sig. vbi de hoc no.z dixi z ad hoc optime facit qd no.in summa quib.mo.feu.amit.§.accusari etiã poterit vasallus si dñs petat seruitiũ q vasallus facere non põt vel potest.Sed cũ de decore suo vel nõ sine infamia sua vel qd est ꝯ pietatẽ vel sine periculo mortis vel sub obumbratione dignitatis sue.nam p̄dictis casibus non videtur posse fieri z allegat ista iura.s.d.l.proculo nepos de iudicijs si locus si vsuf.petat.l.j.in fi.C.de diuer.rescri.l.rescripta de statulibe.si peculiũ in fi.de annuis leg.l.iij.de auro et argen.le.l.quintus.§.seruus de dam.infec.l.si finita.§.si qs metu de operis libert.l.hec demum.z.l.sicut patronus in fi.et.l.eius de iur.dot.l.auus.§.j.ad trebel.facta.§.si sub conditione de penis.l.mors.§.item.man.l.si fideiussor in princip.l.quintus ex quib.cau.ma.l.in eadem causa in fine. z que sñie sine ap.rescin.l.fi. ¶ Si eñ inhonestũ est qd petitur a vasallo excusatur.s̄.de arbi.l.si cum dies.§.cõpromisso.z.§.pe.de operis liber.l.modicus.z.l.interdũ. ¶ Idem si est cõtrariuz ministerio vasalli vel vsitatum fieri.s̄.de vsufr.locum.§.j.et l.sed z si quis.§.mancipioꝝ.Item si dñs petat que sunt contra sacras scripturas.vt no.s̄.l.pri.z pro hoc.xj.q.iij.c.non est semp.z.c.si dñs iubet.z de forma sacramenti fidelitatis.c.iuratos.z.c.milites dicto libro feudoꝝ vl' si sit contra ordinẽ vasalli vt eo.ti.c.ego eps.§.papatum hec oĩa notantur dicta summa dicto ti.z.d.§.et predicta etiã possunt valere in compromissis z arbitris vt si pronũcietur aliquã partem teneri ad predicta que non põt cum honestate facere qd ꝓnunciamentum seu arbitrium sit nullum vel saltẽ reducendũ ad arbitrium boni viri.z p hoc.s̄.pro soc.l.si societatis.§.arbitrorum.z ad hoc.s̄.de sta.ho.l.vulgo.z ibi in glo.item non videt quis facere posse qd de iure nõ põt extra de ꝑcu.c.ij.xij.q.ij.c.z si illi.xxxv.q.ij.si eis denunc.c.nisi cuz pridẽ.§.persone.z dic qd omnis actus presumitur licitus z honestus nisi ꝓbet illicitus z inhonestus.s̄.man.l.seruus.de conditione ob turpem causam.l.j.Et quilibet gratus nisi probetur ingratus C.de inoffi.testa.l.omnimõ.vbi de hoc.z omnis conditio possibilis ꝓbetur impossibilis instit.de inuti.stipu.§.impossibil' In glo.ij.in fi.qz refert an expediat institutionẽ.sed ista solu. tollitur p.l.si libertus.s̄.allegatã.Et ideo dic breuiter q speciale est in filio in ptãte constituto secus in emancipato qz rectius dz institui suus quã emancipatus siue quã alius vt.s̄.de here.insti.l.suus sm Ja.de ra.z hic tangit glo.s̄.e.l.j.

☞ Impossibilia ratione perplexitatis vitiant dispositionem.

Si titius. Impossibilia[a] ratione perplexitatis † vitiant dispositionẽ.hoc dicit. ¶ Et de ista ꝑplexitate vide qd dixi.j.de v̄bo.obli.l.si titius in glo.ratio est in euidenti.ibi que sunt contra Et est ratio qz ibi impossibilitas ex verbis z ex facto testatoris ꝓcessit nec ob.huic dicto.s̄.e.l.si qui ita sunt instituti in fi.qz ibi in cõditione que est in nõ faciendo cuius euentus non ita curat sicut in cõditione in faciendo.vt hic no.in fi.gl.Dy.Ibi si domũ fecerit qz ab eodem põt simul impleri conditio et hereditas adiri.z ideo institutio valet vt.s̄.eo.l.si quis ita Ray.Ibi extensio.i.significatio que verificatur p repudiationem vnius que nullo modo ex alterius facto pendet.Ol. ¶ Ibi alterius repudiatio vel si alter repudiet valeat alterius institutio al's non.Et pro hoc est.j.de v̄b.ob.l.si quis stipulatus.sed hoc forte non est bene dictum p.l.is qui heres.et.l.is potest.z ideo vno decedente ante aditam hereditatem alius potest fieri heres.

Si plures. Una disiunctaruz purificata tota dispositio reddit pura.h.d.Vel qd idem est in disiunctis sufficit vnũ impleri.Et dic plures institutiones vnius ꝑsone vl' diuersaꝝ.Dy.in fi.i.faciet institutionẽ valere.ita q existẽtia aliaꝝ cõditionum nihil operabitur.Dy.In glo.j.in fi.et sic ꝑsone est vna:respectu cõceptiõis v̄boꝝ sunt plures.Dy.In glo.in spẽ in fi.z.l.liber homo.§.si ita scriptuz.Dy.vel si habeat coheredem.vt.s̄.de here.insti.l.si quis ita scripserit.z tunc serua.d.l.liber homo.§.titius.z.§.penul.

Cum seruus. Que in p̄fationibus dicuntur in subsequentib⁹ repetita intelliguntur.h.di. ¶ Et de hoc vide qd plene dixi.j.de verb.ob.l.titia.§.idez rñ.vel dic aliter conditio adiecta hereditati videtur repetita in legato.h.d.Dy.Ibi z si heres non extiterit ista sunt v̄ba legis non testatoris.Old.Ibi accepit testatoris destinatione z legis permissione vt.j.de leg.j.l.qui filiabus.z.l.se.non aũt q testator hoc expresserit si heres non extiterit zc.Old.Ibi videri cõditionem z libertatem lz glo.aliter dicat.z male.Ray.Ibi hac ratione qz cõditio adiecta institutioni videt etiã adiecta legato.Dy.In gl.si titius fuerit consul dato sibi coherede q adiuit.Ja.In glo.qz deficit conditio vel qz noluit vt.j.de leg.j.l.ab oĩbus.§.cum quidã.Ja.In glo.s.qd titius sit cõsul tu dic conditione.s.libertatis qz legatum est relictum in defectum conditionis non ergo illa conditio intelligitur repetita quia esset repugnantia.Dy.nam conditio potest cõtinere libertatem.vt.s̄.de testa.l.ad testm̃.§.cõditionem.in glo.vlti.ibi sub conditione.sed in primo casu huius.l.intelligitur repetita cõditio ne legatum fiat inutile in scdo ꝑpter dictionẽ hic amplius in eadem glo.in fi.immo nõ fuit ibi nisi semel libertas ascripta qm̃ institutio sub ꝯditiõe libertatis facta ascriptionem libertatis non facit.vt.j.si quis omis.cau.testamenti.l.si quis sub conditione.dic ergo quod ibi in substitutionẽ precedit pura z vtilis datio libertatis hic nulla.

Si ita scriptum. Licet aditio coacta non habeat pro aditione quãtũ ad coactũ habet tñ quãtũ ad

[a] ¶ Impossibilia. Concordat hic Bar. z vide vulgatã regulã impossibiliũ z ibi Dy.

illos quibus cõmodum pertinebat ex aditione. Et cõcor. ad trebel. l. qui ita in princi. et. l. ita tamẽ. §. qui suspectam. ibi titius heres esto iste titius fuit pure institutus ꝛ sic non ob. s. e. l. si titius. Dy. Ibi meuius heres esto ꝛ ambo rogati fuerũt restituere. Dy. ibi suo arbitrio. i. sponte. Oldr.

Mulier. Ista sunt paria conditione reiectã et pro reiecta habitã. h. d. Ibi statim i. nulla cautione prestita vel oblata. Dy. In glos. s. accepto foret ibi alias. i. si eẽt aliquid ꝙ in mero facto negatiuo cõsisteret p iuris factũ impleri nõ posset. Oldr. In eadem glo. in fi. vel dic qȝ qui accepto fert cauet de non petendo qꝛ accepto ferẽs obligat̃ ad non petendum naturaliter ꝛ ciuiliter ẜm Ja. de ra. ꝛ sic ad ius ꝛ factum refertur.

Si quis. Ubi de iure conditio impleri non potest sufficit implemẽtum facti. h. d. Ibi si manumiserit de facto. Dy. Ibi nihil agat de iure qꝛ manumissio facta tanꝙ a non dño nõ valet de iure. Dyn. In glo. vlti. ibi hec cõditio. So. ibi poterat fieri de iure hic vero sec9 in fi. Sol. ibi manumisit cõtra pactũ hic vero ẜm voluntatẽ testatoris vnde dic. Aut cõditio hȝ certum modũ executionis a lege vt matrimonium. ꝛ tunc dȝ impleri de iure si impleri potest vt. l. hec cõditio alias sufficit de facto fieri vt hic. Si vero conditio non hȝ certum modũ executionis a iure tũc sufficit de facto fieri vt. d. l. meuius de condi. ꝛ demon. Old. Uel dic aut in cõditione deducit̃ factum ab oĩ iuris efficacia alienũ et tunc sufficit de facto fieri vt. d. l. meuius. ꝛ. l. sticbus si heredi cum si. aut factũ qȝ hȝ terminos limitatos a iure. ꝛ tũc aut potest impleri de iure ꝛ nõ sufficit de facto fieri vt. l. hec cõditio cum si. aut non pȏt de iure impleri. ꝛ tunc sufficit de fctõ fieri vt hic ꝛ lȝ est eadẽ in effectu cum prima ꝑcedenti solutione. ℂ Et de hoc dixi. d. l. ea quidem in glo. cõtra. ĩ. ibi ꝛ de pigno. si a titio vel ibi non fuit manumissus de voluntate defũcti vt hic ẜm Ja. de ra.

Si quis. Te heredem institutũ sub conditiõe de preterito ꝛ immediate est heres si conditio vera est hoc dicit.

Seruus alienus. Qui pȏt ex suo arbitrio nõ debet se cõmittere euentui fortune. h. d. cuȝ. l. seq. que cõtinuatur in glo. vel melius dic ꝙ in casu in quo simpliciter datur non refertur vtrum sit suus vel alienus quo ad ꝯsequendũ libertatem refert tamen quo ad cõmodum consequendũ et ita potest intelligi. d. l. si hereditas. Ray.

Alia ratio. Ibi dare potest qꝛ hȝ dñium in seruo. Dy. In glo. ij. ibi. sȝ contra in eo ꝙ hic dicitur in diem. Dyn. in fi. prima vera quo ad casum nostre. l. vt patet. s. de heredi. institu. l. quotiens ꝛ ibi no. Dy.

Uter ex fratribus. Si portionum distributio sicut heredis institutio sit sub cõditiõe collata conditione impleta testatoris volũtas seruabitur illa vero deficiente heredes instituti admittent̃ in viriles. h. d. cum. l. seq. Ibi ex dodrante. i. nouẽ vncijs ibi ex quadrante. i. tribus vncijs. Dy. Ibi ita accipi opȝ. i. ita intelligi vt habeantur pro impletis. Dy. ibi noluerunt subaudi maxime ne obstet ei qȝ dicit glo. In glo. prima in fi. vt extra de cõsangui. ꝛ affi. c. non dȝ. ꝛ ideo vocarent̃ equaliter. Dy In gl. quid si alteri ibi alter tres habebit. s. qui non duxit. Dy. in fi. ibi ducere volentem nam volens habet maiorem partem nolens minorem. Dy.

Uter ex fratribus. In hac. l. conditio defecit p casum fortuitum mortis ꝛ in hoc differt a precedenti lege si emolumento. i. quãtum ad emolumentũ. dy. in fi. diuisioni ergo partium maiorum vel minoꝝ non institutioni videtur adiecta conditio. Dy.

Sub conditione. Potestatiua. Dy.

Si pupillus. Dispositione purificata perinde habet̃ ac si a pn. esset. h. d. vel sic cõditioni que est in faciẽdo pupillus potest obtẽperare sine tutoꝝ autoritate. h. d. Ibi sub conditione que est inficiendo. Dy. Ibi sub conditione que facto pupilli consistit. Dy.

Quidam in suo. Ineptum ꝑceptuȝ reijcit̃ p exteriora interiora declarant̃. h. d. Ibi laudãdus simile. s. de pericu. cõmo. rei ven. l. j. §. lȝ ibi in memoriã humane conditionis monumentũ eẽm inuentũ in memoriaȝ hoĩs vt hic ꝛ not. C. finium regun. l. ij. ꝛ dixi in alphabeto dicit̃ enim a moneo mones hoĩes de morte recordari vt abstineat a peccato. vnde salomon memorare nouissima tua et ineternum nõ peccabis ꝛ reperit̃ in cronicis ꝙ olim qñ imperator erat electus statim ꝑsentabantur sibi lapides marmorei vt eligeret de quo sibi fieret sepulchrum suum ꝛ statim fiebat in memoriam mortis. In glo. p scriptum heredẽ in fi. finis isti9 gl. multũ sepe allegat̃ in practica qȝ ꝑsumitur dñs eoipso ꝙ vtitur re tanꝙ dñs. similis gl. C. de agri. ꝛ cen. l. litibus. lib. xj. ꝛ facit rerum amo. l. j. ꝛ de liberis ꝛ posthu. l. in suis. argu. ꝯtra ĩ. ad fille. l. j. §. j. de sol. l. titia. q̃ bene facit ad ꝓpositũ ꝛ ibi no. C. de proba. l. cum res. non ob. ꝙ hic no. quia intellige in sui preiudicium vt. ĩ. de lega. iij. l. suos. ꝛ de hoc plene nota. per Inno. ex̃ de presump. c. illud. Dy. ℂ Et circa hoc dic aut deducitur dñium indirectum iudiciuȝ vt qꝛ peto rem iure dñij rei ven. ꝛ tunc nõ sufficit hec ꝑsumptio immo ꝓbandum est dñium plene quesitũ an de iure gentiũ aut de iure ciuili vt. s. de rei ven. l. in rem de admi. tuto. l. titiũ ꝛ meuium. §. mater. ꝛ C. de ali. iu. mu. cau. l. j. aut non deducit̃ dñium indirectuȝ in dicium principale. sed accessorie vt qꝛ ago act̃. l. aquil. in qua venit dñium seu q̃stio dñij. ꝛ tunc posset habere locũ hec gl. quia sufficit probare me vsuȝ vt dñm. s. possedisse coluisse fructus ꝑcepisse ar. s. ad. l. aquil. l. item mella. §. fi. nam cũ ibi dicat dari fructuario ergo ptȝ qȝ non veniũt in ea ꝓbãda que veniunt in rei vendi. directa vbi de dñio queritur. nã nõ daretur ipsi fructuario cũ non sit dñs aut ꝓponitur in modum exceptionis. ꝛ tunc aut postꝙ actor fundauit intentionẽ suã quam excipiendo vult reus repellere. et tunc eo mõ ꝓbandũ quo probarent̃ agendo vt. ĩ. de excep. l. j. ꝛ. s. de ꝓba. l. in exceptionibus. aut ante forte ad aliquã defensionem actoris intẽtione non fundata. et tunc sufficit probare eum vsum: vt dominium ar. huius glo. ꝛ eius qȝ no. C. de priui. fisci. l. j. ẜm Ja. de are. ꝛ Oldr. Et qȝ no. etiã ne vxor pro marito. l. ij. et ad ꝓdicta bene facit qȝ no. C. cõi diuidũ. l. si maior. in glo. ꝛ ibi de hoc p Cy. et ad hoc etiã. C. de furt. l. apud antiquos circa medium ꝛ pro fi. huius glo. facit qꝛ quis ꝑsumitur dñs reruȝ ex quo reperiuntur in domo sua vt. s. de pigno. l. cũ in tabernã Et ideo cõtinue fiũt capitula in iudicijs ꝙ talis tenuit ꝛ possedit talem rem pro sua ꝛ sicut sua. sed contra istã glos. videtur. C. de proba. l. siue possidetis. vbi de hoc dixi. ꝛ de acqui. pos. l. ij. et dic ꝙ aliud est possidere rem aliquã ꝛ ex tali possessione sola nõ presumitur dñs aliud possidere et vti re tanꝙ dñs. Et tunc vendicare potest sibi locum hec glo. ista eẽm verba tanꝙ dominus sunt verba expressiua veritatis vt extra ꝺ sententia excommu. c. cum pro causa vbi not. de ista dictione tanꝙ ꝛ plenius in alphabeto. Est etiam aduertendum ꝙ testes qui inducuntur ad probandum dominium non deberẽt deponere quod talis sit dominus nisi enim aliam redderent rationem non esset sufficiens probatio qꝛ deponerẽt super iure sed deberẽt reddere rationes qꝛ viderunt euȝ possidere. et vti re tanꝙ dñs vt hic dicitur. et sic deponere super facto de quo dic vt no. in Specu. de testi. §. nunc videre tractandum versi. quid ergo ꝛ hoc etiã tenet Odof. dicta. l. siue possidetis Et ad hoc facit qȝ no. extra de appella. c. sepe in secunda gl. vbi dicitur ꝙ de his que sunt iuꝝ non fit ꝓbatio apud papã ad hoc etiam facit qȝ dixi in tractatu positionum. C. de iura. calum. l. ij. vbi dixi non admitti positiones super iure. Et ibi hoc tenet glo. contrarium tenet Rof. in libello de act̃. paulianã. §. ergo dico. vbi dicit talẽ possessionem admitti primo qȝ de iure possum petere ea que cõtinentur in libello meo Specu. etiam dicit talem positionem non admittendaȝ pono ego reus: nullum ius habes petendi quod petis vt nota. in Speculo. de causa possessionis et proprietatis. §. nunc videndum versicu. positio. item hec est positio iuꝝ pono quod talis non est idoneus vel minus idoneus: vt in Speculo de iudicijs. §. generalia. ℂ Item quod talis erat intestabilis eodem titulo. §. primo. in positionibus rei. ℂ Et ideȝ dicitur ibi de istis positionibus quod tu fuisti iuste excommunicatus vel iuste exheredatus vel quod talis possit facere testamentum et hec omnia habentur dicto titulo. de iudicijs. ℂ Idem si pono quod talis iudex dedit mihi iuste talem possessionem: vt in Speculo. de eo qui mittitur in possessionem causa rei seruande in positionibus actoris. ℂ Item ꝙ non fui legitime defensus in Specu. de in integ. resti. §. j. versi. si vero actor. item ista positio est iuris ꝛ generalis. et ideo non admittit̃ pono ꝙ habeo ius ducendi aquã per fundum tuum in Spec. de causa possessionis ꝛ ꝓprietatis. §. nunc dicendum in positionib9 actoris. Et qȝ positiones iuꝝ nõ admittant̃ tȝ Jo. de ꝯfessis c. j. lib. vj.

ℂ Nota istud dictum.

c.j.lib.vj.in vlti.glo.et Specu.de hoc late notat de positionibus.§.vij.v.xiij.considerandū est v.se.Et ad hoc allegat.j.de aur.et argen.leg.l.ornamentorum et quia ius est certū et finitū vt.s.de iur.et fac.igno.l.ij.Az.tñ in sum.de rebus credi.et iureiur.§.item sup facto videt inuere q etiā sup iure possint fieri positiones p.l.vlti.s.de iureiur.sed qd ibi dicit sup iure exponūt doctores qd sup facta qualitate ex quo ius resultat Rof.etiam in libello suo in pluribus ptibus facit positiones sup iure vt.s.dixi.Et ptz in act.fauiana in prima positione actoris:cōis tñ vsus iudicio ex tales positores repellit.¶ Vltimo no.qd ex sermonibus qs presumit furiosus p hoc.s.de tuto.et cura.datis ab his.l.is.§.qui diuus vbi de hoc satis dixi.et ad hoc de leg.j.l.apud iul.§.fi.et.l.iiij.§.j.sic etiā iudicat psona esse qualia gesta et habitum hz.j.de iniur.l.apud labeonē §.si quis virginē.Et qd ex sermonibus psumatur quis nō sane mentis pbatur et no.C.de codicil.l.nec codicillos.Et aliquando vr quis in cōspectu vmbratē quietis et tñ est furiosus.j.de acqui.pos.l.q in eo.§.si furioso.Et alibi dicit qd fatuus fatua loquitur.xciij.dist.legimus alias legit in ysaia et ira hominis potest cognosci ex verbis eius.xj.q.iij.c.ita et ex de conuer.coniug.c.dudum.

Que testamento. In codicillis neq datur neq admittit hereditas h.d.Ibi adimi potest directo.Dy.Ibi an ei.s.conditioni in codicillis ascripte.Dy.ibi necesse habeat heres in testamento pure scriptus.Dy.

¶ Nepotes an viuo filio veniant ad successionem aui.

Si filius sub cōditione. Conditio potestatiua sub qua filius pōt heres instituti si talis est que non pōt vltimo vite spū impleri viuente filio locum facit substituto et venientibus ab intestato.h.d.Et dic si filius in ptāte cōstitutus.Dyn.Ibi sub cōditione ptātiua.Dy.subaudi.et filius cōditioni inuita nō paruit.¶ Querit an nepotes † viuo filio veniant ad successionem aui an post mortem filij.Dyn.Ibi sub qualibet cōditione qz nō sub casuali vel mixta.Dy.ibi institui nisi in defectum sit exheredatus.Dy.ibi que cōditio ptātiua tñ.Dy.ibi moriente filio.i.in actu moriēdi existente.Dy.Ibi isq.s.fili9 Dy.ibi decesserit cōditione nō impleta.Dy.ibi impleri pōt subaudi et vtiq magna est differentia nā et c.Jac.non institutionis valore nā vtraq valet vt.s.de here.insti.l.suus heres sed in admissione substituti et venientiū ab intestato instituto viuente et hoc subijcit nam et c.Old.Ibi nepos ad hereditatem ex substitutione.Dy.vulgari.Dy.ibi qui.s.filius.Dyn.Ibi legitimus ab intestato.dy.ibi viuo filio existente in actu moriendi.ibi argumento q est.s.qd pdicta cōditio nō possit impleri vltimo vite spū.et si expiret cōditio nō possit impleri vltimo vite spū.et sic expiret cōditio etiā ante mortē.Dyn.Vel dic.s.qd cōditio de qua viuente instituto incipit certū esse in eius vita impleri nō posse etiā viuente instituto substitutum et venientes ab intestato admittat.Old.ibi eūq heredem sic scriptum.Dy.ibi morte.i.eo.s.in actu moriendi.Dy.ibi moriente eo.i.in actu moriendi existente.Dy.ibi altera vo spēs s.que pōt impleri vltimo vite momēto.dy.ibi nepotes ad hereditatem.sed demū eo mortuo ex substitutione si sunt substituti alias ab intestato qz ante mortē filij nō est certū cōditionez posse existere et hoc est qd sequit.dy.ibi q.s.nepotes.Dy.Ibi existerent mortuo filio ante cōditionem impletā.Dy.ibi obstitisse nepotibus.Dy.Ibi post auus.s.filij.Dy.ibi testm destituitur p hoc q ex eo nec aditur hereditas nec adiri pōt Dy.ibi queadmodum.s.admittunt nepotes demuz mortuo filio ad successionem aui sicut et in superiori casu qñ fili9 erat institutus et nepotes substituti sic expone lz glos.aliter exponat et de hoc dicet in suppletione glo.Dy.ibi si exheredato et extraneo instituto p parte.Dy.ibi moreret no.cū ministerio dicit moreretur non mortuus sit qz viuens moritur:vt.j.de colla.bono.l.j.§.si emancipatus in fi.vna cum quodam extraneo pro parte instituto pure vt.s.dixi.Dyn.In glo.substitutos in fi.¶ Sed primū verius qz hereditatis acquisitio non debet esse momentanea vt.d.§.fin.et tunc momento sunt filij in eripiendo statum sui iuris vt de le.j.l.si post mortē bm Jaco.de ra.In glo.et sic conditione in fi.et per consequens cōditionem legati eo viuente extitisse.Dy.In glo.quādiu in fi.et s.de libe.et posthu.l.si quis posthumos.§.si filio et de iniusto testamento.l.si quis exheredato.ij.rñ.in glo.innuitur ibi vt admittantur nepotes vt substituti ab auo.Oldra.Ibi vt ibi no.Et ista est vera et dic q iste v.non refertur ad proxima.sz ad precedentia qñ viuo filio est quis heres auo.Dy.qd est qñ potestatiua non pōt impleri vltimo vite momēto vt in vsicu.nam superior.Sed hoc non videt bene dictuz qz hic nepotes viuo filio non vocarent ad hereditatem aui.Sed vel ipse filius ab intestato si nepotes nō haberent coheredē institutuz pure vel nepotes ad hereditatē aui vocarent demū post mortem filij.si ipsi haberent coheredē pro pte pure institutum.sz in ver.nam superior vel nepotes si sunt substituti viuo filio existente in articulo mortis vocarent ex substituti.ad hereditatem aui vel si neminem substituti ipe filius viuens patri ab intestato succedit et sic nō esset bona similitudo ad v.nam superior referas ergo ad primum v.altera vero et fiat similitudo solum in tpe succedendi non in iure qz sicut.s.nepotes demum post mortem filij vocant ad hereditatez aui ita et hic sed supra vocātur qñ ex testō et sic similitudo erit recta.et ad l.si ita responde qd ibi nō erat aliquis pure institutus.sz hic nepotes habeant coheredem pro pte pure institutū et nō differentie ptz ex.l.filius a patre in prin.Et qd ibi no.s.de libe.et posthu.et scdm hec oīa sunt clara.Sed certe intellect9 Dy.videtur verior qz hic nepotes nō fuerunt instituti post mortē filij.Sed cum filijs moreretur et sic filio viuo existente in puncto mortis nepotes vocātur ad successionem aui nō pōt post mortē filij:et sic relatio est bona:relatio aūt alior nō est bona qz est contra textū cum dicit filius moreret nō dicit mortuus sit nā viuens moritur vt.j.de colla.bono.l.j.§.si emācipatus et dixi.s.in expositione littere et p hoc.C.de here.insti.l.extraneum.et ideo tene cōtinuationem seu relationem et intellectū Dy.Ibi deseritur alias destituitur.Old.Ibi nepotes instituti et sic destituitur et irreuocabiliter firmatur.Ol.ibi nepotem vacat hoc verum vt credo.Oldr.Ibi institutum et scdm hoc est similitudo ad destinationem tantum.Oldr.

¶ De iure deliberandi. Rubrica.

Super rubrica. Vide Azo.in summa eo.tit.qd ea q nō sunt a iure determinata cōmittat arbitrio iudicis sed determinata a iure nō:vide plene.j.e.l.j.§.j.¶ Et an tps deliberandi detur fideicōmisso vniuersali vl bo.pos.An dato termino ad deliberandū super libello possit adhuc ali9 dari.j.eodem.l.aristo.et.l.ait pretor.¶ Et an qui non potest alienare actiones contineātur ap.immobilium eadem.l.ait pretor.et an qui non potest alienare possit rem in iudiciuz deducere.¶ An suus heres postq semel abstinuit debeat habere tempus ad deliberandum.j.eo.l.si quis suus.¶ Et qd de emancipato et de hereditate materna.qd filius pendente tempore deliberationis aliter ex bonis hereditare.j.eo.l.fili9 Et quod donec electus ad beneficium ecclesiasticum deliberat nihil potest innouari.Si plures sunt heredes singulis datur tempus ad deliberanduz.j.e.l.si plures.an ap.filij cōtineatur filius naturalis.j.eo.l.vlti.

a **Si seruus.** [a] Ibi prestituamus.s.tempus deliberandi.Dy.

Ait pretor. Vbi non est tempus a lege statutum relinquitur arbitrio iudicis ibi petet heres scriptus vel ab intestato succedens.Dyn.¶ Sepe allegatur hec lex cum concord.hic in glos.positis ad id quod dixi in casu summario si in dilatione a lege statuta non est terminatum tempus arbitrio iudicis debz statui circa quod sic dicit Jacob.de aret.Aut enim dictum est quod debeat dari certum tempus et non plus.et tunc minus potest dari:plus aūt non nisi causa cognita vt.C.de dilationibus.l.prima.et.l.siue pars vbi de hoc satis dixi.Si vero dicatur quod detur certum tempus et non minus tunc plus potest dari.sed minus non sine causa.sed cum causa potest.s.de iudicijs.l.et peremptorium.et.l.nonnunquam.et pro hoc quia etiam ex causa iudex maiorem vel minorem penam imponit:vt.s.de his qui notātur infamia.l.quid ergo.§.pena grauior.¶ Et hoc in tempore quod datur a iudice tanquam a legis ministro:secus si a lege detur ipso iure:vt in tempore dato ad prosequendum appellationē quod nec augere nec minuere potest quia beneficium datum a lege datur ipso iure:vt.C.de adulterijs.l.iure mariti.¶ Et de hoc nota.extra de app.c.cum romana al's cum non sit romana.Ja.et ad hoc faciunt notata per Dyn.extra de regu.iur.c.indul.lib.vj.et quod dixi.j.de re iudic.l.ij.Et facit ad hanc materiam qd ea que nō sunt determinata relinquent arbitrio iudicis.C.de fideicō.l.

a ¶ Seruus adde ad istā l.glo.ij.in.c.pe.de tēpo.ordi.et facit c.finē litib9 de do.et contuma.

voluntatis extra de offi. deleg. c. de causis cum ibi notatis ꝺ transact. c. vlti. ⁊ no. etiā de dolo ⁊ cōtu. c. finem litibus. ⁊ ad hoc bene. ꝭ. de penis. l. hodie vbi de hoc ⁊ de effrac. l. j. §. expilatores. Et qꝺ no. s. de relig. l. ⁊ si quis. §. idē labeo de vb. ob. l. si stipulatio de accu. satis. ⁊ s. de testi. l. scio questitum et de spon. l. omnino de leg. iij. l. quidā de leg. iij. l. fideicōmissaria §. perinde. ⁊ C. q̄ res pig. obligari possunt. l. executores in fi. et de latore. l. oēs iudices. li. x. ea aūt q̄ sunt p ius diffinita nō cōmittunt iudicis arbitrio. ꝭ. ad turpillia. l. j. §. j. ⁊ ibi not. et xiij. q. ij. §. itē ꝙ legibus in glo. heres. non aūt legatarius ibi mand. l. si hereditatē. quid de fideicōmis. vniuersali dic idez ꝙ in herede p hanc rōnem ⁊ sic in eis hꝫ locū hodie. l. vlti. C. eo. ti. fm quosdā tñ subeat onera hereditaria vt. ꝭ. ad trebel. l. j. §. j. quid in bono. pos. rñ. idem ar. huius gl. ⁊ ar. ꝭ. e. l. si plures in fi. in glo. sic. ꝭ. in fi. ⁊ l. si ita quis pmiserit. §. seia. Dyn. In glo. dūmodo in fi. ⁊ adde qꝺ notatur. ꝭ. de acquir. here. l. quādiu. Jaco.

Tacz. ⁊c.

Ecnon illud. Ibi ptor suadetur. i. pbatur. Dy. ibi sꝫ hoc s. tps scōm ad deliberandū. Et no. qꝺ tps datur ad respondendum libello pōt iterum dari. Ja.

Risto scribit. Ibi vt perinde. i. p eoꝝ inspectionem. Dy. In glo. vlti. ibi hereditarios qꝺ nō est verū nisi eis vtātur vt. s. de edendo. l. j. §. edenda. Dy.

Si maior. Id est magna. Dy. ibi sine piudicio. s. additionis ex hoc psumende nam per hoc non videbitur adire. Dy. Ibi vēdere autoritate iudicis Jac. ibi quicꝗ possit. s. heres deliberans. Dy.

Bitur. Ibi a debitoribus cōfitentibꝰ se debitores. Dy. Ibi prouocēt qꝛ negāt se debitores hereditarios. Dy.

It pretor. Ibi interea. i. pendente tēpore adde concesso. Dy. ibi interim. i. dum pendet tps ad deliberandū cōcessuz. dy. ibi petitur tps. i. petitum pendet. Dy. ibi alienatio interdicitur. s. in re ppria ⁊ sic tollunt oīa ꝯria de tutore ⁊ curatore iconomo ⁊ patre vt. C. de bo. mater. l. j. Dy. ibi ergo qꝛ pptér iustam cām alienatio pmittitur. Dy. ibi item eoꝝ. i. ex eis. dy. ibi preteriri. i. sine periculo nō possunt seruari. Dy. vescendi causa. i. alendi. Dy. ibi vrget. i. necessitas imminet. Dy. Ibi oportet. s. diminutionē bonoꝝ. Dy. ibi sine pmissu eius. s. ptoris. Ex ista. l. collige aliqua ad que sepe allegat primū est ꝙ actiones cōtinentur ap. rerū immobiliū de quo dic plene: vt no. ⁊ dixi. ꝭ. de vb. sig. l. mouentiū. ⁊ C. de sacrosan. ec. ⁊ auf. hꝰ ius porrectū ⁊ tāgitur in glo. C. in quib. cau. in integ. resti. nō est necessaria. l. si. Sol. allegat ꝙ ille qui nō pōt alienare non potest in iudiciū deducere que regula vera est in his q̄ sunt dñi re vel spe. sꝫ in administratoribus rerū alienaꝝ nō est vera regula vt dixi in expositione lre ⁊ no. d. l. j. C. de bo. mater. et p Inno. ⁊ Host. ex de rescrip. c. edoceri. et ibi p Cōpost. itē qui phibetur administrare phibetur rē in iudiciuz deducere. ꝭ. de mino. l. sed si vnus. §. ꝙ autem. Et no. in summa quibus mod. feu. acquirat. §. maioꝛ. sꝫ ⁊ hoc fallit in electo cōfirmato qui rē ecclie nō alienat ante cōsecrationem sꝫ bene pōt actiones in iudiciū deducere vt no. p Gof. in summa ꝺ elec. §. item post electionem. ¶ Ultimo no. qꝺ qui phibetur alienare alienat res tpe perituras ⁊ etiā alias ex iustis ⁊ necessarijs causis. Nunqd ergo actiones tpe pituras exercebit videtur ꝙ sic qꝛ actio ⁊ res equipollent ⁊c. vt. ꝭ. de reg. iu. l. q actionem. ¶ Et ad hoc facit totū illud brocardū actiōes ⁊ res immobiles equipollent: vt. s. dixi ⁊ satis notaui. s. de autori. tuto. l. potuit pupillus. Dy.

I quis suus. In glo. prima ibi alienate sunt tunc eni nullo modo. Dy. Ibi post vtilem annum. s. rebus nō alienatis. Dy. de hoc no. ⁊ dixi. ꝭ. ad trebel. l. si pupillus in eadem glo. ibi quid in emācipato nā infra annū admittitur anteꝗ legitimus adierit vt. l. filij ergo videt ꝙ in hereditate materna legitimus excludat filium adeundo ēt āñ triennium vt ibi patet sꝫ in filio emancipato etiā si adiuit legitimus videtur dici qꝺ infra annū possit adire vt. l. nōnūꝗ de coll. bo. vbi inter fratres erat controuersia nisi dicas qꝺ ibi fratres adhuc non adiuerant. vñ patet ꝙ nō nisi in suo ⁊ minore triennium obstat legitimo vt. d. l. vlti. C. de repu. heredi. vbi de hoc plene no. ⁊ dixi. Unde ꝙ hic dicit gl. in solu. cōtrarij de leg. ij. C. de iur. ⁊ fac. igno. qꝺ ibi erat substitutus potuit dicere legitimus qui adiuerat et ita videtur ibi glosari et dic vt ibi.

Ilius. Dum deliberat facit. l. vnica ꝙ si aliquis est electus ad aliqꝺ vel ei prouisuz de aliquo beneficio ecclesiastico ꝙ donec deliberet vtrum velit acceptare non pōt circa ipm beneficium aliquid innouari de hoc extra de pbendis. c. si tibi absenti lib. vj. item si pater neget aliqua eius vxori filij tñ ex eanati pendente qꝺne alij debent vt. s. de libe. agno. l. si neget Et ad hāc. l. concor. s. de inoffi. testa. l. si instituta. C. de inoffi. testa. l. si instituta. ⁊ C. de ordi. cogni. l. vlti. ⁊ vide ad hāc materiam. xxxiij. q. Rof. In glo. ibi ait pretor ⁊ hoc si nō habeat vnde se non alat. Dy.

I plures. Ibi p singulos. q. d. nō oībus simul sed singulis singula tēpori prefiniet. Ol. ibi edicit. i. in edicto pponit. Dy. Ibi translata per lapsum temporis prefixo primo. Dy. Ibi ꝗprimum. i. ꝗcito. Dyn.

Ui filium. Ibi libertinus erat ⁊ in suā tutelam peruenerat ⁊ ppter ea questio oriebatur. Dy. In gl. vlti. in fi. sed dic vt ibi nota. ⁊ d. l. ex facto. §. si quis. Dy.

¶ Explicit liber. xxviij. ¶ Incipit liber. xxix.

¶ De testamento militari. Rubrica.

Uper rubrica. Secunda lex huius ti. continuat rubricā ad pcedentia dic qꝺ ideo de testamento militari hic spāliter agitur. qꝛ multa habent priuilegia q̄ sunt. xvij. ¶ Primū est circa testamēta q̄ condere possunt sine solennitate scōm distinctio. q̄ fit h in. l. j. scōꝫ est ꝙ surdꝰ ⁊ mutꝰ pōt ꝯdere testm̄ si ē miles vt. ꝭ. e. l. in v. militari. qꝺ alias non pōt vt. s. de testa. l. q in ptāte. §. j. Tertiū est ꝙ pōt aliquē istituere ex re certa ⁊ ī illa sola vr̄ testatꝰ decessisse in alijs itestatus vt. ꝭ. e. l. si miles. qꝺ veꝝ ē si expsse dixit se velle in alijs itestatū decedere al's oīa hēret talis institutꝰ ex re certa. Et hoc declarat. ꝭ. e. l. si certaꝝ. qꝺ secꝰ ē in puato vt. s. ꝺ here. isti. l. j. §. si ex fundo. Quartū puilegiū ē. ꝭ. e. l. milites. Quintū ꝙ pteritio militis hr̄ p exhedātoē dū tñ h gerat in aīo vt. ꝭ. e. l. q iur. mili. ⁊ C. e. l. sicut. Sextū ē. ꝭ. e. l. idē est. Septimū ē ꝙ pteritio nepotis nō rūpit eiꝰ testm̄ vt. ꝭ. e. l. idē. Octauū ē qꝺ dānatus de crīe capitali testat vt. ꝭ. e. l. ex mili. ⁊ ꝺ le. ij. l. si qs ī pn. §. j. Nonū ē qꝛ dubitās de statu suo testat vt. ꝭ. e. l. ex mili. §. j. qꝺ secꝰ ē in pagano vt. s. de testa. l. ꝺ statu. Decimū ē. ꝭ. e. l. ex militari. §. fi. ⁊ l. se. ⁊ ꝭ. de castrē. pecu. l. hēditatē. §. j. Undecimum est. ꝭ. e. l. illud. ⁊ l. neꝗ. §. deportati. Duodecimū est. ꝭ. e. l. v. sꝫ si mortis qꝛ inspicit solū tps mortis in hēde instituto a milite. Xiij. est. ꝭ. e. l. milites in pn. ⁊ l. ex pte de adimen. lega. Xiiij. est. ꝭ. e. l. in fraudē. §. miles. ⁊ l. miles ita. §. j. Xv. est ꝙ filio pōt facere testm̄ lꝫ sibi nō faciat vt palle. l. miles ita. Xvj. qꝛ lꝫ patris non sit adita hēditas pupillares tabule valēt vt palle. l. miles. §. fi. secus in pagano. vt. s. de vulg. ⁊ pu. sub. l. ij. §. quisqs. Xvij. est qꝛ milites pñt decedere duobꝰ testamentis factis vt. ꝭ. e. l. q rebat ꝙ secꝰ est in pagano. itē pōt substituere filio exhēdato ⁊ emācipato vt. d. l. miles. ⁊ ita. §. exhēdato ꝙ secus est in pagano. ⁊ h sunt puilegia militū circa testm̄ per hūc ti. Dy. Et an milites nr̄i tpis gaudeāt pdictis puilegijs dixi. C. de pcu. l. militē. Et an alij q̄ sunt ī exercitu reipu. gaudeāt dixi. C. e. sup rubri. vñ habuerit origīnē puilegia militū circa testā. ꝭ. e. l. j. ⁊ qꝺ testari possunt quō volūt ⁊ quō pñt et qꝺ dato arbitrio ptāti refert solū quo ad solēnitatez iuris non quo ad soluendū condēnandū vel ecōtra. ¶ Un dicat miles. ꝭ. e. l. j. §. miles. ⁊ quare militibꝰ dat marillata. ⁊ qꝺ nō est honoꝛ sine onere. Qꝛ nō credit aliqs elegisse viā ad impugnandū iudiciū suū. ꝭ. e. l. si miles. Et declara si nō vꝫ iure testamēti valeat iure codicilloꝝ. ⁊ an arbiter electa via arbitri possit eligere viā arbitratoris vel eꝯ. et an idē in alijs actibꝰ vt per electionem vnius preiudicetur in alio et si non valet quod ago vt ago ⁊c. ¶ Quod miles debet esse scriptus in matricula alias non gaudet priuilegio. ꝭ. eodem. l. militari. ¶ Si miles instituat ex certa re in residuo decedit intestatus: vt. ꝭ. e. l. si miles vnum. ¶ Quod miles puberi possit substituere directo. ꝭ. e. l. milites etiā his pteritio militis habetur pro exheredatiōe. ꝭ. e. l. q iuris. ¶ Miles de capitali crīe dānatus reseruata sibi testamenti factione testatur iure militari nisi sit damnatus de fide rupta. ꝭ. eodē. l. ex militari. ¶ Et quando

Ista rub. summat totum titulū.

quando conceditur alicui priuilegiū videt̄ esse cōcessum sub conditione ⁊ statū suum. Et an iudex possit tabellioni condē nato de falso reseruare cōfectionem instrumentoꝝ. ¶ Quod miles incertus de statu suo possit testari ea.l.§.j. ¶ Quod filius suus trāsmittat hereditatē patris nō aditā ad quēlibet extraneū successorem nedum ad matrē.j.e.l.idem est. ¶ Qđ miles possit instituere non capacem ⁊ ꝙ inspiciatur tempus mortis an sit capax.j.eo.l.neq̧.§.deportati. Et an bannitum possit instituere: ꝙ verba obliqua cōuertantur in directa fauore militie ⁊ libertatis.ea.l.§.cū miles.an iura transeant in fideicōmissariū sine restitutiōe.j.eo.l.tractabatur. Et an subueniant̄ libertati mortuo instituto viuo testatore si illi ꝓuidere nō potuit. ¶ Quod in fraudem creditoꝝ possit vnicū seruum miles instituere.j.eo.l.in fraudem.⁊ ꝙ possit mutare testamentū verbo ⁊ facto ⁊ an resigillando videatur reuocare vel ꝯfirmare. Quō possit apparere de volūtate ꝯria militis. ea.l.§.testm̄.et ꝙ mutato statu testatoris in melius pleni⁹ valet testamentuꝫ: ꝙ priuilegium testantis non tollat delictum scribentis ea.l.si quis.ꝙ generalis diffinitio oēs casus comprehendat.ea.l.§.fin.de.l.iulia.fundi dotalis.j.eo.l.dotalem. Et an si legatur fundus dotalis debeatur estimatio similes instituas heredes ex certis rebus habebūt vt preallegata. et in residuo succedent equaliter.j.eo.l.si certarū.⁊ ꝙ miles potest vnū instituere ex castrensib⁹ alium ex paganicis.ea.l.§.j. ¶ Qꝛ in legatis relictis in militia nō habeat locū falci.in relictis post sic. ea.l.§.fi. Et quō debeat fieri detractio ⁊ cōputatio in.l.seq. Et si filius detrabat duas quartas an ambas detrabat de vniuerso an scđam de residuo: ꝙ miles possit decedere duobus testamētis validis.j.eo.l.querebatur. Et pōt precariam voluntatē deducere in directā. ⁊ de qōne illorum qui viderunt per foramē duos adulterantes an sint singulares vel nō.⁊ an per clausulam si non valet iure testamēti ⁊c̄. debeat hereditas restitui scripto per venientes ab intestato ꝙ legata ab vno heredum nō debeant solui per aliū.ea.l.§.fi. Qꝛ tribunus nō gaudeat priuilegio adueniente successore.j. eo.l tribuno. ¶ Qꝛ testamentū factū ꝑ paganum postea militem factum valeat iure militari: si de noua militis appareat voluntate.ea.l.§.cum aliquis. Et an episcopus vel potestas approbans aliqđ factū vicarij sui videat̄ cetera reprobare.et econtra ꝙ a verbis nō sit recedendum.j.eo.l.ꝙ constitut̄. Qꝛ testm̄ milititis in actu militie factum sufficiat ꝓbari ꝑ duos testes.j.e.l.diuos.⁊ ꝙ verbū relinquo trahat̄ ad institutionē. et ꝙ testes deponentes super testamento testificari debent de auditu ꝙ priuilegiū concessum militibus non habeat locū in remissis ignominie causa.j.e.l.in testamēto. Miles reuertēdo ad primā voluntatē videtur penitere scđe.j.e.centurio. ꝙ miles ex suo priuilegio nō possit tollere ius alienū dando tutore cōstituto in ptāte alterius.j.eo.l.cum filius. ¶ Quō testm̄ militis rūpatur agnatione posthumi.j.eo.l.si fili⁹. et de qōne illius qui primo fecit testm̄: deinde scđm tertio in epl'a cessauit scđm ⁊ firmauit primū ꝙ preualeat. ¶ Qđ facilius tollit̄ priuilegiū q̄ ius cōmune.j.e.l.eius militis. ꝙ tantū deroget miles ꝑmo testatori ꝑmū derogat in scđo.j.eo.l.militis.§.miles.ꝙ agnatione filie rumpat̄ testamētuꝫ militis.⁊ an legata debeātur.ea.l.§.miles in supremis. ¶ Pulchrū casum vide ea.l.§.veteranus.⁊ ibi plene videas qn̄ primū testm̄ tollatur ꝑ vltimā volūtatē apparentē verbo vel facto ꝙ licet tollatur rumpens nō restituit̄ ruptum.ea.l.§.fi.ꝙ in testō militis attē datur tēpus mortis quo ad eius robur.j.e.l.qđ dicitur ꝙ testamentū militis remisi. Et iterum tincti valeat iure militari quasi conuicta militia.ea.l.§.miles.si illud ꝙ subintelligit̄ in aliquo exprimatur amplius subintelligit̄.j.eo.l.lucius.§.idē respōdit ꝙ miles ex tpe ⁊ ad tempus possit heredem instituere.j.eo.l.miles ita. ¶ Utrū miles filio exhēdato possit substituere ⁊ ab eo relinquere legata. ea.l.§.si miles. ¶ Qđ miles debeat esse in matricula al's nō habet priuilegia.plene.j.eo.l. ex eo. Et an ius acquiratur alicui ex sola electione. ⁊ an scholaris in studio habeat peculiū quasi castrense sicut aduocatus.ꝙ qui cōfestim tingi iussus habeat̄ ꝓ iam tincto.j.eo.l.si iussa.⁊ facit an per.l.lucratus.cancellari de bāno habeatur pro cācellato ꝙ ratione periculi eminentis tenet quod alias non teneret.j.eo.l.fin.

☞ Militū priuilegia vnde habuerunt originem.

Militibus. Unū originē habuerint priuilegia † militū circa testamēti factionē. ⁊ ꝙ possunt testari quō volunt et ꝙ possunt cōmuni solennitate omissa.h.di. Et cōiūgēdo textū cum glo.que incipit a solēnitate. Colligit Jaco.de are. ꝙ cuꝫ hic dicitur libera testamēti factio militibus quo ad remissionem solēnitatis. Qđ si concessum est liberū arbitriū potestati in maleficio ꝙ sola solēnitas iuris videat̄ remissa vt ill ā ꝑuare nō teneatur non autē ꝙ possit absoluere cū depraudandus nec ecōuerso ꝓ hoc.j.de bonis libe.l.etiā.de lega.iij.l.fideicōmissaria.§.q̄ꝙ.C.de transact.l.si quis maior.⁊ de inofficio.testamento.l.si quando.vbi de hoc plene dixi.j.de donatio.l.si iussa. similiter. Et satis nō. per Joan.and.in clementinis de verb.signi.ca.sepe.

☞ Miles vnde dicatur ⁊ de eius ethimologia.

Miles. [a] Ponit allusionē seu ethimologiam vocabuli miles † ⁊ dictiōis exercitus. Ibi: aut a malo aliqui habēt in textu a mala ⁊ tūc expone.i.maxilla seu maxillata ꝙ mortis est ⁊ hodie seruatur ꝙ quādo milites octant̄ eos creantes percutiūt eos sup maxilla. Sꝫ si habeas a malo vt cōmuniter habetur.ideo dicit̄ miles a malo qꝛ sustinet multa mala ⁊ multos labores in cuius signum forte datur si maxillata.vt predixi: vt per hoc cognoscat ꝙ licet militia sit res honorabilis tamē sustinere eū oportet multos labores ⁊ multa onera militie qꝛ nō est honor sine onere.in aut̄.cōstitu.q̄ de dignitate.ꝫm Ja.de ra.⁊ pro hoc.C.de re mili.l.qui a re publica.lib.xij.⁊ locati.l.milites.

Si miles. Aliquis non creditur elegisse viā ad impugnandum voluntatē suam.h.di. Ibi antequā testaret̄.i.testamentum perficeret iure cōi. Dy.ibi: neq̧ vt subaudi ille miles. Dy.ibi: vtroq̧ genere.s.cōmuni ⁊ militari. Dyn.ibi: vice codicilloꝝ valere al's iure codicilloꝝ.sed videt̄ hoc nō posse fieri cum hic sit repugnantia in eadem voluntate. Sed dic ꝙ copula que includitur hic sub verbo etiā accipitur ꝓ disiuncta sicut ⁊ al's fit inter cōpassibilia.j.de vsufr.lega.l.si titio.et C.de codicil.l.vlti. Jaco.de ra. Et ibi de ista clausula si nō valet iure testamēti ⁊c̄.not.et plenius no.⁊ dixi.C.de libe.prete. aut̄.ex causa. Ibi scđm nostrā sn̄iam.s.ꝙ valeat iure codicilloꝝ si nō valet iure testamēti. Dy.⁊ facit hec lex ꝓ questione illa de arbitris qui habet potestatē procedēdi scđm ordinē iuris.vel non: ꝙ electa vna via nō tollatur.alia vt.C.de inoffic. testa.l.mater.j.de acquir.here.l.si is ad quē.s.de cura.furio. l.cuius bonis.de verb.sig.l.paulus.de regu.iur.l.ius nostruꝫ quādo app.sit.l.ij.§.sed si alia de precario ⁊ habet.§.cū quis. C.de pact.cōuen.l.si.s.de act.empt.l.predia ⁊ pro socio.l.si qs a socio. Sed contra facit.s.de diuor.l.finali.C.de codicil.l.j.⁊ l.illud.de lega.j.l.si seruus pluriū.§.fi.⁊ dicta.l.de cura. furi. l.cuius bonis.de impo.lucrato. descript.l.j.lib.x.⁊ dicta.l.fi. C.de codicill'.determinatū. Qđ ex quo vnam viam eligit non possit aliā assumere. Dy.⁊ de hoc not.et dixi.C.de testa.l.non codicillum.j.de furti.l.si dominiū.per Dy.et plene per Inn. extra de iureiuran. ca.quintauallis.⁊ de prescript.ca.cum ex officij. In glo.iure speciali in fin. Solu.illud regulare hic casuale vel ibi loquitur in contrarijs hic in his que non sunt cōtraria. vel dic: ante ius vtrūq̧ competit contra circa idem et continēt ambo fauore ⁊ ex electione nulli paratur aliqđ preiudicium ⁊ tunc eligendo vnū non videtur alteri renunciare. vt hic al's secus vt in contrarijs. Prima ⁊ scđa placet Jaco. de bel. ¶ Uel dic: ꝙ hoc speciale in milite: ꝙ si non: valet ꝙ agit vt agit valeat vt valere potest vel dicendum ꝙ in pagano nō valeret qꝛ licet testari non potest et sic non valet. vt codicillis qꝛ testari voluit. sed in milite valet vt testamentuꝫ qꝛ testari voluit ⁊ testari sic potuit. Posset etiā poni aliter casus ⁊ cessabit contrariū.s.ꝙ miles iam in militia fecit testamentū iure militari. Et reuersus infra annū proposuit facere testamentum iure cōmuni: licet non cōpleuerit illud valet tamen testamentum in militia primo ordinatum. Jaco.de are. Et de predicto brocardo si nō valet ꝙ ago ⁊c̄. Dic: vt plene dixi dicta.l.non codicillum.C.de testamentis.de verb. obligatio.l.j. §.si quis ita.

Iure militari. Ibi: in numeris allegatur.l.prima.ꝙ miles debet esse in numero seu matricula militum descriptus al's non gaudet priuilegijs militum.⁊ pro hoc.C.eo.l.scriniarios. Et vide qđ de hoc ibi: plene notaui.⁊.C.de offi.magistri officiorum.l.j.⁊ facit.j.eo.l. ex eo.⁊ ibi: plene dixi.

Si miles. [b] Unū ibi creditur.s.a iure si probetur hoc voluisse.⁊ per hoc tollitur contrariū de.l.si certarum.j.eo.titu.Ol.

[a] ¶ Miles. adde ad istô pūilegia militū q̄ habēt ꝑ dn̄m Bertha.in.c.dictôis miles vbi.ponit xxiij.priuilegia militū.

[b] ¶ Si miles Adde ad hāc.l.tex.in c.cū sup abbate de officio delega.

Milites etiam his. Dic etiam maioribꝰ. xiiij. annis al's nullum esset priuilegium militis ibi: extiterint. id est hereditatem adierint. Dy. ibi: substituere etiam directo. Dynus.

Qui iure. Preteritio militis pro exheredatione habetur si hoc gerat in aīo. h. d. Dy. ibi: ⁊ si. i. ꝙuis. Dy. ibi: hoc tamen aīo subaudi hoc nō expresso in testamēto aliter tamen probatur. nam si expressisset nullum esset militis priuilegiū. Jac. ibi: nō rumpat᷑ licet filius postea sibi nascatur. Dy.

Idem est. Ibi: arrogauerit post conditum testamentū voluit tamē arrogatum illum ꝑ exheredato haberi. Dy. ⁊ Jaco.

Idemqꝫ erit dicendum. Scꝫ ꝙ testamentū nō rumpatur. Dyn. in fi. postꝙ cepit esse. Dy. miles ⁊ apparet de voluntate noua al's secus. vt. j. eo. l. tribunus. §. fi. ⁊. l. titius. Dy.

1 ☞ Miles dānatus capite ex militari delicto testari potest de castrensi.
2 Judex condēnans notarium de instrumento potest sibi reseruare instrumentorum confectionem.

1 **Ex militari.** Miles † ex militari delicto capite dānatus ex promissiōe principis vel iudicis cōdēnantis testari potest de castrensi iure militari nisi sit dānatus de fide rupta. h. d. Ibi: facere licet ex promissiōe principis vel iudicis ipsum militē cōdēnātis. vt. j. de lega. iij. l. si qs in prin. §. penul. ⁊. s. de iniusto testa. l. si quis exheredato. §. irritum. Jaco. ibi: tribuatur a iudice eū deprauante vel a principe. Dy. ibi: intelligi oportet. s. ꝙ miles cōdēnatus de crimine capitali possit cōdere testamē tum iure militari de castrensibꝰ. Dy. Et collige ex hac. l. ꝙ iu2 dex † qui condēnat tabellionē de falso pōt sibi reseruare cōfectionē instrumentoꝝ. de quo dic: vt plene dixi. C. eo. l. ⁊ militibus. ⁊. j. de iiur. l. diuus. Itē no. ꝙ quādo conceditur alicui priuilegiū intelligit᷑ sibi concedi scōm conditionēꝫ ꝑsone sue. vt ⁊. s. de iniusto testa. l. si quis exheredato. §. irritū. ⁊ ibi dixi.

Si miles. Miles incertus de statu suo potest testari. ¶ Itē potest miles in castrensibꝰ testatus et in paganicis intestatus decedere secus si est veteranus. h. d. cū duabus. l. sequētibꝰ. ⁊ prin. tertie. l. sequ. ibi viuat. Et per consequēs dubitat an sit sui iuris vel alieni. Dy. erat cū mortuus reuera. Jaco. in glo. j. in fi. ⁊ sic videtur ꝙ sit speciale in milite ꝙ incertus qualitercūqꝫ de statu suo possit testari ꝙ nō placet quibusdam. nā scōm eos si miles sit incertus an sit apud latrones vel hostes nō poterit testari. vt. j. de lega. iij. l. j. in prin. sed si sit incertus an sit paterfa. vel filiusfa. bene potest testari. vt hoc titu. patet. ⁊. j. de castren. pecu. l. j. et ij. l. si filius ergo talis error nō nocet ⁊ idem in quocunqꝫ alio qui erraret de tali statu in quo semꝑ posset testari. et sic nō est speciale in milite scōm eos. ⁊ ista est opi. Ja. de ra. ⁊ Pe.

m **Milites.** In fin. i. relinquere intelligantur in dubio. Dy.

Idem est. Ibi cogitauerit licet nō mutauerit. Dy. ibi: bona etiam paterna. sed his obstat. j. ad tertul. l. ij. §. si quis ex liberis. sed respōde: vt ibi dixi. Et ita habes hic casum ꝙ filius. j. heredi. pr̄is cui est seruus nō aditā transmittit ad quēlibet successorē etiā extraneū nedum ad matrē. de quo per Dy. dicta. l. ij. §. si quis ex liberis. ⁊ no. ⁊ dixi. C. de suis et legiti. l. apud hostes. ⁊ ꝑ hoc. j. de rebus dubijs. l. qui duos. §. cū in bello. de iure fisci. l. lucius. ⁊ ita tenet glo. C. ad tertull. l. ij. ⁊ pro hoc. j. de castrensi peculio. l. hereditatis. §. Glo. tenet contrariū. C. de iur. deliber. l. si infanti. vbi de hoc plene dixi. et idē tenet de his qui ante apertas ta. l. j. Quidam dicūt verum primū ex testamēto scōm ab intestato al's successoriū edictum nō haberet locū in liberis ab intestato qd̄ est falsum. vt C. vnde libe. l. qui se patris. Sed tu idem dicas ab intestato qꝛ et hic pater dicitur intestatus cuius hereditas non est adita. vt. j. de suis ⁊ legi. l. j. in princi. ⁊ de verbo. sig. l. intestatus. nec ob. ratio sua quia dico ꝙ successorium edictum habet locū in suis vbi filius primi gradus repudiat expresse nec adit et tacet: tunc successoriū edictum nō habet locum in suis immo filius suus pater de iure ciuili ex sua persona patris hereditatem non aditam transmitteret ad quēlibet successorem. vt hic ⁊ ita intelligo. l. si filius heres. s. de liberis et postli. licet glos. aliter ibi dicat nec ob. dicta. l. C. de his qui ante apertas ta. qꝛ illa. l. generaliter loqtur in suo et emancipato. vnde inquātū in emancipato loquitur non transmittit nisi ad inferiores at pro vt loquit᷑ in suo tunc ad omnes ⁊ ita hic ⁊ hoc operantur existentia sui heredis de iure ciuili que semper locum habet. vbi agitur de fauore filij secus si de odio. ar. s. de vulga. ⁊ pupilla. substitut᷑. l. si filius qui pater. Ray. contra hoc tamen videtur. j. de acqui. heredi. l. si quis filiū. §. j. Dy. sꝫ ibi loquit᷑ de beneficio pretoris quo posset abstinere.

n **Ex enim.** Ibi iam postꝙ factus est veteranus. Dy.

Deportati. Miles fore omnes instituere potest qui nō habēt testamēti factionē ⁊ est etiā speciale in milite ꝙ solū tempus mortis inspicitur an capax sit institutus ab eo. h. d. Ibi testamēti factionē nō habent in significatione passiua. i. qui non possent per alios ꝙ per militē heredis institui. Dyn. ibi: inueniatur ille seruus pene institus a milite. Dy. ibi: quasi nūc. i. eo tempore quo morit᷑ miles. Dy. Et sic facit iste. §. ꝙ si bānitus instituat᷑ a milite ⁊ tēpore mortis militis exiuit de banno ꝙ valeat eius institutio priuilegio militis secus autē esset in pagano. sed forte. s. militibus nostri temporis talia priuilegia locū non habēt. vt dixi C. de procura. l. militem. an autē bānitus prohibitus sit institui. plene dixi. C. de here. institu. l. j. in glo. sic. j. in fi. so. ibi regulare hic speciali priuilegio militis. vt ibi no. Dy. ⁊ Ja. de bel.

Si seruum. Ibi: non valeat qd̄ ⁊ in pagano erit dicendum. Dy. M.

Cum miles. Fauore. l. militie ⁊ libertatis verba obliqua ꝯuertunt᷑ in directa inutiliter. in pagano autē fauore libertatis ita demū cōuertuntur in directa si testamentum confirmare non potuit al's nō. h. d. iste. §. cum. l. sequenti. Est ergo hoc speciale ꝙ verba obliqua conuertantur in directa al's secus. vt. j. de fideicōmis. liberta. l. antonius. ⁊ not. s. de vulga. ⁊ pupilla. substitut᷑. l. verbis ciuilibus. Dy. ibi: libertatem directam. Dy. ibi: primus heres id est heres institutus in primo gradu. Dyn. ibi: directo al's directa. Dy. ibi: qꝛ vtraqꝫ. i. libertatem ⁊ hereditatē. Dy.

Tractabatur. Ibi: statuēdum est quia non valet testamentum: nec libertas. Dyn. ibi: ignorante vel sciente tempus tamen mutandi nō habente. Ray. ibi: post mortē ⁊ ante aditā hereditatē. Dy. ibi: subueniendum. s. libertati. nam fauore libertatis valet libertas. sed nō institutio ⁊ sic soluit᷑ contrariū de. l. antonius. j. de fideicō. liberta. vel dic subueniēdum. s. vt valeat institutio ⁊ libertas. ¶ Et dic: ꝙ in. l. antonius. fuit ꝑ fideicōmissum relicta hic directo. Dy. sic ergo not. ꝙ speciale est fauore militis ⁊ libertatis ꝙ verba obliqua cōuertuntur in directa al's de iure cōi nunꝙ obliqua cōuertunt᷑ in directa sicut nec substitutio in institutiōe. vt. s. de vulga. ⁊ pu. substi. l. verbis ciuilibus. sed econtra directa bene obliquatur qñqꝫ vt ibi not. sed huic. l. opponitur. ⁊ videtur qd̄ de iure cōmuni mortuo instituto transeant actiones sine aliqua restitutione. vt. C. ad trebel. l. penul. So. dicit glo. illud est verum ibi fideicōmissario erat liber homo. Sed hic erat seruus in quo distinguitur. vt hac. l. aduertat᷑. qꝛ glo. sentit ꝙ in dicta. l. penul. nō erat hereditas adita ⁊ idem videtur sentire. C. de fideicō. l. eā quā. sed hoc nō est verum qꝛ regulariter vbicunqꝫ heres moreretur ante aditam hereditatē fidecōmis. euanesceret. vt di. l. eā quā. et ꝓpterea cogitur heres adire. vt. j. ad trebel. l. ille a quo. §. j. in fi. nisi forte relinquat heredem in quē forte trāseat ius deliberandi qꝛ talis heres rogati tūc cōpelleret᷑ adire. vt dicta. l. eam quā. non obst. dicta. l. penult᷑. quia ibi loquitur in hereditate adita ⁊ herede decedente ante restitutionē hic loquitur cum heres decedit ante aditā hereditatē vbi fauore libertatis trahitur obliqua substitutio ad directam ⁊ sic est hic speciale. vt hic ⁊ sic debet intelligi dicta. l. penul. C. ad trebel. ꝭm Jaco. de are. ⁊ de ra. vbi etiā de hoc dixi. Sed opp. in casu huius. l. ꝙ heres decessit viuo testatore ⁊ eo sciente tamen testator non habet tempus prouidendi certe hoc casu videtur subueniendum libertati. vt hic dicitur. ⁊ argu. C. de inoffi. te. l. iij. ⁊ de administra. tuto. l. tres tutores circa fin. ⁊ tetigi. s. in expositione littere ⁊ quia est eadem ratio ergo idem ius. vt. s. ad le. aquilli. l. illud. ⁊ hoc videtur sentire simpliciter dicta. l. antonius. j. de fideicōmis. liberta. ¶ Sed nunquid eodē modo distinguitur in. l. superioris circa testamentum militis. videtur ꝙ sic. vt dicta. l. antonius. tamen in glos. in. l. superiori. sentit contrarium. ⁊ iō intellige illam. l. scōm istas. Cy. in glo. vlt. ibi si adita hereditate. vt ibi erat hereditas adita per heredem. et hic non debent transire in aliquē actiones he[re]ditarie

cum demum

cum demum hereditas valeat et omnia alia infirmentur per dictã.l.antonius de fideicõmis.liberta. Jaco.

In fraudem. Miles vnicum seruum in fraudem creditorum potest instituere ⁊ sic nuda voluntate testamentũ militis valet ita et ademptio.⁊ si testamentũ cancellauit postea valere voluit valebit.⁊ idem si cancellatum a nullo suo resignauit ea mente vt valere debeat.h.di. Ibi vnũ scz seruum.Dy.ibi:induxisset.i.penã inducendo cancellasset vt dixi.s.de his qui in testa.delent super rubrica. Ibi:mox.i. post talem inductionẽ seu cancellationẽ. Ibi: pbatur ergo si non probatur videtur in dubio resigillare vt secretũ maneat non vt recõualescat qd est notabile.et ita etiã sentit glo.Old. ar.contra.j.de rebus dubijs.l.quotiẽs.et.j.eo.tribunus.§.fi. que multũ facit contra.Dy.

Testamentũ. Mutato statu testatoris plenius valet prima voluntas.h.di. Dicit glo.nõ solenne ꝙ nõ placet Old.sed Dy. dicit nõ solenne pro quo ad ius cõmune ibi a milite.i.militante.Dy.ibi cõtraria nõ sit que põt apparere ex coniecturis positis.j.e.l.tribunus.§.fi.Dynus.

Si quis priuilegium. Testantis non tollit delictum scribentis.h.di.fm Glo.

Miles. Ibi:ex conditione.i.post conditionis euentũ Dy.ibi:vel in conditione.i.vsqꝫ conditionis euentum Dynus.

Bonorum posses. Gñalis diffinitio oẽs casus cõtinet.h.d.⁊ cõcor.j.de penu lega.l.fi.Dy.Et dic bonorꝫ posses.ex testamẽto vel ab intestato delatam.Dy.

Dotalem. No.ꝙ lex iulia. fundi dotalis habet locuz ante matrimoniũ. vt.s. de fundo dot.l.lex iulia. Itẽ cõstante matrimonio. vt institut.q al'.licet in princi.⁊.C.de rei vxo.act.l.j.§.⁊ cũ lex. vbi de ea plene dixi. ⁊ de fundo dotali p totum.C.et.ff.Item habet locum etiã soluto matrimonio. vt.s.de fundo do.l.etiã directo.Ol.⁊ ꝙ hic dicit legauerit dicit.s.vxore viuente.Ja. in glo.in fi.vel dic ꝙ debetur estimatio.ar.j.de lega.j.l.si quis inquilinos.⁊.l.cetera.§.si duobus.nam lex iulia.fundi dotalis non prohibet cõmertiũ:ꝙ bene tenet cõtractus in preiudiciũ celebrantis.sed impeditur dñium transire in preiudicium celebrantis. sed impeditur dñium transire in preiudicium mulieris.⁊ aliud est rem subtrahere cõmertio vt res sacra ⁊ filijs et tunc nõ debetur estimatio.vt.j.de lega.j.l.apud iulia.§.fin. Et de talibus loquitur dictus.§.labeo.Et aliud prohibitum dñium rei dotalis in alium transferri ⁊ tũc deberet estimatio. vt dicta.l.Jacob.de are.⁊ Old.⁊ vide qd nota.j.de fideiusso. l.cum lex. ¶ Vltimo colligit glo. ꝙ priuilegiũ non tollit priuilegium. de quo dic: vt plene dixi.C.de sacrosan.eccle.aut. quas actiones.

Si certarum. In rebus certis potest miles heredes instituere quas habebunt quasi iuris plegati.⁊ in residuo succedent equaliter.h.d.Ibi:instituisset⁊ ideo oẽs videntur instituti et succedent equaliter.vt.s.de heredi.insti. l.quotiens.§.si duo heredes.Dy.

☞ Miles potest vnum instituere ex castrensi peculio⁊ aliũ in pagamensis.

Julia. Miles † potest vnũ instituere ex castrensibus aliũ in pagamensis ⁊ habebũtur quasi due hereditates etiã quo ad debita et credita vno tamẽ repudiante alter insolidum tenetur ibi respõdisse.s.iulia.Dy.ibi:ex quacunqꝫ causa.s.castrensi.Dy.ibi: et propter hoc.s.qr bona non sufficiũt ad es alienũ.Dy.in fi.⁊ ppter hoc hꝫ locum ius accrescẽdi qd al's nõ hẽret⁊ sic nõ ob.s.eo.l.j.⁊ ibi plene no.Ol.

Si eodem testamento. Ibi: heredẽ ⁊liberũ.Dy. ibi:hereditas sine libertate.Dy.in gl.ibi.l.cum quidam.et.s. de here.institut.l.pater. Dy.

Si pater a filio. Ibi: actio legatorum in testamẽto filij legatorũ. Dy. cõdito super castrensi peculio. Dy.in glos.ibi:occupasti iure veteri.Dy.hodie secus.vt not.j.si parem quis fuit manumis. l.j.§.nepos.al's si nepos.Dy.

Si miles. Testamentum in legatis relictis in militia falcidia non vendicat sibi locũ.sed in legatis bene locum habet.h.d.iste.§.cum.l.sequenti.⁊ vide j.de iure codicil.l.quedam.Et premitte ad euidentiã sicut gl. dicit. Postea diuide cum.l.seq.quia primo ponit dictum dubitabile ⁊ responsionem simplicem. deinde in.l.sequen.ostendit effectum sue responsionis in tribus casibus.Dy.ibi:fecerit ⁊ codicillos futuros cõfirmauerit.Dy.ibi:moritur⁊ sic testamẽtum iure militari valet.Dy.ibi:a milite militante.Dy. ibi:facti.s.filij cõfirmati.Dy.ibi:nec ad rem pertinet.Respõ. tacite questioni.Dy.ibi:confirmati sunt codicilli.Dy.in glo. vlti.ibi:sibi retinuit de hoc habetur extra de iur.patronatus cũ dilectus.Et pro hoc.s.de iur.om.iudi.l.eũ qui.j.de penis. l.fin.C.de decurio.l.a muneribus.lib.x.et est expeditum.extra de offi.legati.ca.presenti.lib.vj.

Si vero composita. Id est cumulata.⁊dic dubium erat vtruz deberet habere quadrãtem totius hereditatis.an vero demum eius qd in codicillis relictum est Jaco.⁊ dic:ꝙ hec lex ponit tres casus.In primo testator legauit totũ sed patrimoniũ non excessit sed solum dodrantem.In scdo totum patrimoniũ legauit ⁊ patrimonium excessit.In tertio nõ legauit totum patrimoniũ sed dodrantẽ excessit.Secũdus casus incipit.ibi:qd ergo.Tertius ibi ꝙ si post ibi:quatenus.i.vsqꝫ ad quã summã. Dy.ibi:ea.s.legata codicillorum.Dy.ibi:an aliquid subaudi ferent. Dyn.ibi: hoc quoqꝫ que in codicillis legauit. Dy.ibi cõtribuebantur.s.legata in testamẽto ⁊ in codicillis. Dy.ibi.debita ex codicillis. Dyn.ibi:omnia debentur.s.ꝙ ita possent defalcari relicta in testamento sicut relicta in codicillis.Dy.ibi:deducit.s.heres Dy. ¶ Nota.ꝙ Dy.ex hac.l.ver.quid ergo determinat. Quod cum filius de restituẽdo rogatus sub cõditiõe detrahat duas quartas.fm opi.glo.not.s.de inoffi.testa.l.papinia.§.meminisse.⁊.C.ad le.falci.l.ꝙꝙ.⁊ ex de testamẽ.c.raynutius.et ca. raynaldus.ꝙ licet prima quarta detrahat ex vniuerso.Scda tamen detrahitur non ex vniuerso.Sed ex residuo. Dy.et de deductione istarũ duarum quartarũ satis dixi dicta.l.ꝙꝙ. et.C.de inoffi.testamen.aut.nouissima. facit etiam ad q̃stionẽ quã dixi.j.vt in posses.leg.l.si fideicõmissorum.In glo.prima ibi:soluere debeat heres hec glos.⁊ inferior ponit in quãtitate ⁊ in specie.Dy.in glo.ita ꝙ tota ibi.§.quod si post hec vera Dy.in glos.que sunt in fi.melius diceret de centum.Jaco.de are.sed tũc deberet dicere.xxv.vbi dixit.xx.

Verebatur. Miles potest decedere duobus testamentis validis directo ⁊ per fideicõmissum.scdm eius voluntatem qr etiã precariam voluntatem potest deducere in directã.h.di. Vel breuius miles potest decedere duobus testamentis validis ⁊ relictis in eodem in fideicõmis. heredis scripti in scdo testamento. Dy.ibi: quid iuris esset.s.an testamentum primũ valeat iure directo an iure fideicõmissi. Dy. ibi:rumpetur vbi simpliciter vtrumqꝫ composuit.Dy.ibi: in potestatem.i.in effectum.Dy.ibi:precaria ⁊ fideicommissaria id est que valebat iure fideicõmissi solũmodo.Dyn.et nota.ꝙ prima substitutio dicitur institutio.Jaco.ibi.apparet eum.s. testatorem.Dyn.ibi:in eam causam.s.fideicommissi vel codicillorum.Dy.in glo.al's simul in fin.not.glo.ꝙ illa simul fieri intelliguntur quorum vnum fit post alterum sine interuallo. vnde facit ad questionẽ an dicantur cum testes ⁊ non singulos duo per foramen successiue viderunt duos adulterantes. de quo no.ij.q.ix.c.nihilominus.Old.⁊ plenissime dixi.C.de testi.l.testamentũ.ver.item querit Jacob. ¶ Vltimo not. ex textu et glos.que incipit ergo institutus.ꝙ si testator in testõ apponat clausam illã que cõiter apponit in testamẽtis si nõ valeat iure testi valeat iure codicillorũ.et testamentũ non valeat iure testamenti ꝙ per illam clausulam non solum legata et fideicõmissarij. sꝫ etiam heredis institutio videntur in cãm fideicõmissarij deducta ita ꝙ venientes ab intestato tenebuntur soluere legata et restituere hereditatem heredi instituto. Old. ⁊ de ista clausula satis dixi.C.de liberis preteri.aut.ex causa.ver.vltimo transeamus.

☞ Legata ab vno herede per alium solui non debent.

Si quis a milite. Legata † ab vno herede non debent solui per alium. Ibi:ex tempore id est post illud tempus. Dy. in fi.⁊ est ratio quia illud non est successio.vt et.j.de leg.prestandis cõtra ta.po.posses.petita.l.si duo.⁊ ibi not.⁊ facit.s.quibus mod. pignus vel ypo.soluitur.paulus in prin.⁊ qd no.s.de iureiu. l.eum qui.§.si libertus. Ol.

Tribunus. Qui miles non erat. et dic q tribunus adueniente successore non gaudet priuilegio militari. h. d. Ibi: in castra venerat. i. in exercitu. ⁊ hoc sciuit tribun9. Dy. ibi: codicillos fecit non adhibita solennitate iuris cõmunis. Dy. in glo. sic ⁊ simplex in fin. Sed hic de priuilegio ibi de iurisditione inter subiectos exercenda. Dy. que prohibetur per barattariam exercendam. Dy. vel sm Jaco. de bel. ibi: loquit in administratore prouincie hic in tribuno et est forte ratio ibi timor fraudis. Et ne gratias iniustas subditis cõcedant. Cy. quandoq faciunt. vt. C. vnde vi. l. meminerint. Jaco. ⁊ cõcor. ad le. istam. s. de offi. presidis. l. meminisse. vbi de hoc.

Cum aliquis. Testamentũ factum per paganũ postea militem factum valet iure militari si de voluntate militis appareat. h. d. Et dic cuz aliquis. s. paganus. Dy. ibi: militie tempore factũ. ⁊ ideo in re militari valere. Dy. ibi: emendauerit supple intelligitur militie tempore factum quia per omnes istos actus videtur testamentum in reliquis approbare. Dy. et allegatur. h. l. ad questionẽ quãdo potestas: vel episcopus confirmat vnũ tantum de gestis per suũ vicariũ vel reprobat an p hoc videat cetera approbare. ⁊ vi p hũc. §. q sic qr reprobauit cetera cõfirmare videat sz 3 vi cõfirmare qr qd factũ e factũ fuit ad infirmãdũ vt. j. de condi. et demon. l. cum tale. §. fi. de admi. lega. l. legata inutiliter. ⁊ s. de heredi. institu. l. ex facto solent sic terminari ante omnia acta sunt in cognitionem. ⁊ noticiam episcopi vel potestatis deducta cum reprobat vel confirmat ⁊ tunc habet locum hec lex. s. q videatur cetera confirmare. vt dicta. l. cum tale. §. fi. ⁊ dicta. l. legata inutiliter Dy. ⁊ vide qd dixi. s. de iu di. l. cum pretor. ver. ⁊ faciunt predicta.

Quod constitutum. A verbis recedere non debemus. h. d. Ibi: ad eos. s. milites. Dy. ibi: tribunos qui non erant milites licet militibus preessent et dum presunt habent priuilegium militum. vt. s. l. proxi. in princi. Dy. ibi: militare. i. militie preesse. Dy.

Miles filiussa. Satis claret ex glosis huius. l. cũ sequenti.

Diuus traianus. Si miles faciat testamẽtum existens in actu militie non valet nisi interueniãt duo testes. Item verbum relinquo trahit ad heredis institutionẽ h. d. Dy. et not. q prius debet constare de facto. s. testamentũ factum esse q de iure ipsius testamenti queratur. pro hoc. s. de testamen. l. si queramus. ⁊ j. de iur. codicillo. l. quidam. Jaco. ibi: relinquo not. qd dixi in summario casu q verbum trahit ad institutionem pro hoc. C. de scdis nup. l. hac edictali de sacrosan. eccle. l. fina. ⁊ ibi: de hoc plene dixi. ⁊ not. in cor. aut. de here. ⁊ falci. §. si vero miles. Jaco. ibi: constare debeat saltem per duos testes. Dy. ibi: dixit alicui aliquo teste non vocato. Dy. ibi: quã ipsorum. s. militari. Dy. ibi: non admitti. s. q valeat testamentũ nullo vocato. Dy. ibi: audiuisse. No. qualiter testes debent proprie testificari de testamento qr se audiuisse non vidisse cũ ille actus testandi subijciatur: auditui nõ visui ⁊ sic testimoniũ de auditu bene recipitur in actibus qui subijciuntur auditui. ⁊ sic de gustu et omnibus alijs sensibus corporis. vt plene dixi. C. de test. l. testamentum.

Titius. Testamẽtum factũ a pagano postea facto milite nõ valet iure militari nisi factus miles illud confirmauerit. h. d.

Testamenta eoꝝ. Anni spacium q dat militibus remissis nõ habet locuz in remissis ignominie causa hoc dicit: vel sic quis non debet priuilegium reportare ex eo facto ex quo penã meret. Ibi: quia hoc. s. q possint testari non impediente patria potestate. Dy.

Centurio. Reuertendo ad primam voluntatem videtur penitere secũde nisi contrarium exprimat. h. d.

Cum filius. Miles ex priuilegio suo alienum ius minuere non põt hoc di. Ibi: ei que filio impuberi. Dyn. ibi: alienum ius. i. ius pontis q habet auus in nepotem. Dy.

Si a milite. §. j. Ibi: in eo. s. seruo. Dyn9. Edictum ibi: in fideicõmissis. s. locũ habet. Dy. Pater ibi: manumissor. i. emãcipator q de manu sua emancipauit eum. Dy.

Cum in bona. Id est contra bona. Dy.

Si miles. Ibi: liberandum. i. liberũ pronũciamentum. Dy. ibi: interim deliberante legatario. Dy.

Si filius. Hec lex est de materia. l. gallus s. de libe. ⁊ posthumis. Et breuiter. h. di. testamentum filijfami. militis rumpitur agnatione posthumi sui heredis recõualescit tamẽ ex noua militis voluntate. si autẽ posthumus nascatur viuo auo non rumpit testamentum filij. nec etiam aui: quia filius eum precedit. ⁊ si filius per errorem omiserit posthumum nõ quia eum velit exheredare rumpitur testamentum nec reconualescit nisi ex noua voluntate. Si tamen auo viuente nascit posthumus non rumpit testamentum filij nisi demũ post mortem aui vtrumq tamen testamentum scilz patris ⁊ aui simul nunq rumpere potest. h. di. ibi: non peruenerit. sed aui. Dyn. ibi: non q id est quia. Dynus. Et facit hec lex ad questionem disputatã de pisano capto in ciuitate lucana: que primo instituit certos heredes postea fecit scdm testamentum. ⁊ primum reuocauit alijs heredibus institutis. tertio per epistolam coram quinq testibus reuocauit scdm et confirmauit. primum queritur quid iuris. ⁊ facit. j. de iur. codillo. l. ij. §. hereditas. in contrariũ. l. fi. j. de bonor posses. sm ta. C. de codicill. l. fina. et facit. j. eo. l. codicillis militis. §. fi. Dy.

Ius militis. §. j. facilius tollitur priuilegium q ius cõmune. Et vltima voluntas tollit primam. h. d. Ibi: solutum. i. sublatum. Dyn. ibi: circa militem militantem. Dyn. ibi: testamentum primũ. Dy.

Miles. Si testamentũ imperfectũ iure comuni. sz perfectum iure militari. Dy.

Militis. Codicillis ibi: dari directo. Dyn. in glo. ab vtroq in fi. immo est in titulo de condi. et demon. Dy.

Miles. Tantum derogat miles prioribus tabulis quantũ confert in scdis ⁊ nõ plus. ⁊. h. d. ibi: fuisset plures tamẽ fuerunt. vt. s. patet.

Miles in supremis. Agnatione filie militis testamentum rumpitur nec legata debentur ⁊ soluta per institutum reuocantur ipse tamen institutus si reuocari non possit non tenet hoc dicit. Ibi: q. i. quia. Dy.

Ueteranus. Nota hunc casum qui pulcher est. Oldr. ⁊ tex. in fi. qui sepe allegatur in causis ibi: alioquin. i. si heres soluerit hec legata. Dy. ibi: in re pari que paritas est inspecta voluntate testantis qui heredi hereditatem legatarijs legata voluit adimere. Ray. Et circa istum. §. vt plene scias quando primũ testamentum tollatur per mutationẽ voluntatis. sic distingue qr aut apparet voluntas mutata verbo aut facto primo casu. Aut iudicauit testator heredes indignos. ⁊ tunc sunt heredes: sed aufertur ei hereditas ⁊ applicatur fisco. vt. C. de his qui. vt indignis. l. hereditas. aut voluit ab intestato decedere ⁊ tũc substitutiones rate manerẽt cetera vero iure exceptionis tollũtur. vt hic scdo casu. Aut transiuit ad nouũ factum. i. testamẽtum. Aut ad nouum factũ. i. ad incisionem testamenti. Primo casu aut ad nouũ testamentũ imperfectũ. ⁊ tunc non rumpitur primũ. vt. s. de iniusto testamẽ. l. ij. Fallit quãdo in scdo. s. testamẽto scripti sunt venientes ab intestato. vt dicta. l. ij. et. C. de testa. l. hac consultissima. §. penul. Item quando lapsum est decennium post confectionẽ scdi testamẽti imperfecti. vt. C. de testa. l. scimus. §. j. vbi de hoc plene dixi. Aut ad nouũ testamẽtum perfectum precesserit. Et tunc aut purum: aut conditionale. primo casu aut in scdo est facta repetitio primi: ⁊ tunc scripta in primo valent: ac si in scdo essent relicta: non ex primo. vt. j. ad trebel. l. si quis. aut non est facta repetitio primi. et tũc ipso iure primũ tollitur. vt dicta. l. ij. s. de iniusto testamen. Fallit in duobus casibus: primus quãdo in primo scripti sunt liberi testatoris. vt. C. de testamẽ. aut. hec inter liberos. Secũdus quando primum est derogatorium vltimi. vt. j. de lega. iij. l. si quis in princi. si conditionale: aut est cõditio de preterito vel presenti: aut de futuro si de preterito vel presenti: aut est vera et statim valet scdm ⁊ rumpit primũ: aut est falsa ⁊ tunc scdm non valet. ⁊ primũ non rumpitur si de futuro: aut est possibilis et rũpitur primũ etiam. si non existat conditio: aut impossibilis. ⁊ habetur pro nõ adiecta. vt. s. de iniusto testamento. l. cũ in scdo. et de here. institut. l. pater filio. si vero transiuit ad nouum factum. i. ad incisionem testamenti. Tunc aut inscisit vel deleuit. Aut iudicauit heredes indignos. i. vt ab intestato decederet: aut est dubium. vt plene not. s. de his qui in testamẽ. delentur

delentur.l.proxima.⁊.l.fi.⁊.C.de testa.l.nostram. Ol.vbi etiã dixi quibus applicetur hereditas in casibus in quibus aufertur scriptis heredibus.

Miles iure cõmuni. Licet tollatur rũpens nõ restituit ruptũ.hoc dicit Ol.in omnibus hoc tollit contrarium.§.j.s. hac eadem.l.

Si duobus. Miles libertus potest decedere pro parte testatus ⁊ pro parte intestatus ⁊ pars intestata pertinet ad patronũ nisi contraria voluntas testantis appareat.h.d. In glo.prima ibi:contra dictam.l.de caducis tollendis.Dy.non habuit plus in ista gl.⁊ ideo in additionib⁹ suis addit.sꝫ est speciale institutis a milite: et est ratio quia prius potuit pro parte testatus decedere.qd secus est in priuato.Et ideo accrescit potius q̃ detur.legata autẽ legatarijs non accrescunt inuitis.vt.C.de cadu.tollen.l.j.§.vbi quia non redditur pro parte intestatus.Dy.Sed ista aditio cõmuniter habetur in glo.In eadem glo.ibi:non erat soluendo.sol.approbatur.C.eo.l.j.in distinctione glo.

Quod dicitur. Ad robur testamẽti militis de militia remissi attenditur tempus mortis non conditionis testantis hoc di.

Miles testamentũ. Testamentum militis remissi et iterum tincti valet iure militari quasi cõiuncto munere militie.h.di. Et quod dicit quasi cõiuncto ⁊c. facit.C.de consul.l.j.lib.xij. Et est argu.contra determinationẽ Jaco.de are.in questione quã not.scd̃m eũ.s.de publica.⁊ fen.l.fina.§.quotiens.et dic: vt ibi dixi.

Si filiusfa. Ibi:si pater eius.s.filij capti ⁊ auus nepotis preteriti.Dyn. ibi: testamentum patris a quo fuit preteritus et ab auo.Dy.ibi:non rumpi testamentum patris: sꝫ aui sic: Dynus.

Lucius. Miles potest condere testamentũ quoquomodo:dummodo probetur per duos saltem testes.h.di.Ibi:notis.i.per notas. Dyn.ibi: ostendatur.⁊ sic illa dictatio erit testm̃i probari possit saltem per duos testes.Dy.

Idem respondit lucius. Illud ꝙ intelligit in aliquo si exprimatur amplius adhuc intelligitur.h.d.arg. contra institu.de here.institu.in princi.et.s.de vul.⁊ pupilla. substitu.l.cum ex filio.Dy.ibi:voluntati.s.prime.Dy.In gl. non mirum.in fine.sed certe iure veteri erat etiam libera efficiatur.vt.s.§.proxi.Jaco.

Miles. Ita heredes quasi dicat aliud in paga no ꝙ est notandum ⁊ breuiter hoc dicit miles ex tẽpore ⁊ ad tempus potest habere heredẽ ⁊ instituere ⁊ particularitas temporis equipollet pticularitati rerum.h.di.¶ Uel breuius argui potest de tempore ad res.Et ad hoc sepe allegatur ⁊ dixi in alphabeto dictione argumentũ.sed instantiam.vide institut.qui dari tutores possunt.§.ad certum.⁊.§.certe.Sꝫ ibi:redditur ratio in textu quia tutor datur persone.⁊ non rei: vel cause ibi: sepius repete heres esto.Dynus.

Si miles. Filio exheredato vel preterito põt miles substituere et a tali substituto non potest legata relinquere.Item emancipato ⁊ exheredato põt substituere in his demum rebus quas sibi relinquo.Dy.

Ex eo tempore. Miles nõ existens in matricula non gaudet priuilegio militari.h.di.et facit.s.eo.l.militaris iuris.vbi de hoc dixi: ⁊ bene facit.C.de agenti.in reb. l.matriculam.et in alphabeto dictione matricula.⁊.s.de excu.tuto.l.fi.arg.contra.s.ex quib.causis maio.l.qui mittunt. §.antepenul.⁊ vlt.institu.quib.modis.ius pa.po.soluitur.§. filiusfa.j.de bono.posses.ex testõ militis.l.j.§.fina.ibi: auc.de defen.ciuita.§.ex puinciali.¶ Item si decretalis reperitur in volumine ⁊ corporale decretaliũ habetur pro decretali.ex de fide instru.§.pastoralis.⁊ ibi not.Et nouitius ante ꝓfessionem habetur pro clerico.extra de sñia excõmu.c.religioso.§. j.li.vj.¶ Quãdo tamen licet aliquis sit scriptus in numero nõ habet immunitatẽ.vt.C.de ꝓfesso.⁊ medi.l.nec intra numerũ.⁊ p̃dicta faciũt ad multa.Primo:an ille q receptus est in canonicum ⁊ in fratrem ad vacaturã prebẽdam:⁊ cui forte aliquid assignatur de quotidianis distributionib⁹ habeat vocem in capitulo ante q̃ prebendam obtineat.Et videtur ꝙ sic xx.q.j.c.quẽ progenitores.In contrariũ facit.j.de fideiusso.l. herẽnius modestinus.Sed de hoc dic vt no.extra de cõstit.c. cũ.M.ferra.⁊ maxime p Cõpost.Ad hoc etiã facit.j.de iu.fi. l.sed si accepto vsu toge.⁊.s.de offi.preto.l.barbarius.cũ sua materia facit etiã ꝙ si aliquis sic scriptus in aliquo collegio ꝙ gaudere debet priuilegijs collegij.⁊ p hoc dicta.l.vlt.s.de excu.tuto.Item facit ꝙ sola electio nõ tribuat ius electo.sꝫ s in auc.de colla.§.ad hoc de administra.§.penul.⁊.d.l.j.§.fin. j.de bono.pos.ex testõ militari.sed ad illam posset responderi per.l.qd dicitur.§.j.s.eo.ibi:quasi cõuicto munere militie ⁊c. Et hanc.l.intelige ꝙ illa etiã cõcedunt secus in alijs.⁊ facit etiã.j.de adop.lega.l.apud aufidiũ.⁊.l.si tibi.ad hoc vide no. per Cõpost.⁊ alios.extra de elec.c.publicato.Et per Host.in summa de electio.§.vtrũ mutari possit.⁊.§.qd operetur.⁊.§. quod ius acquiratur in ꝓpria.non est dubiũ:ꝙ electio statuti tribuit ius.extra de elect.c.licet.Et idem dicã in imperatore. de quo dixi plene.C.de sum.trini.l.j.⁊ de quadrieñ.prescript. l.bene a zenone.Episcopus etiã ante cõsecratineõ habet oĩa que sunt iurisditiõis.vt extra de elect.c.ex trãsmissa.¶ Ultimo etiã allegat hec lex: ꝙ nõ disponit pariter de eo qui est in via.⁊ eo qui est in termino ⁊ perfectione.qd facit ad questionẽ nunquid scholaris in legibus studens habeat peculiũ quasi castrense sicut habuit aduocatus qui studiũ perfecit.vt.C.de aduoca.diuer.iudi.l.fori.facit etiam ꝙ non puniat inuentus in itinere cũ rebus ꝓhibitis.de quo dixi.C.de ser.fugi.l.si fugitiui.In scd̃a glo.scd̃a ibi.§.filius.Sol.vt ibi: Dy.ibi.§.⁊ si tradere.sed ibi:speciale ⁊ in sequẽti cõtrario.Dy.in glo.arg. contra ibi.§.penulti.⁊ antepenul.sed habetur loco absentis. sed nõ per oĩa:⁊ iõ non testatur iure militari in itinere ante q̃ sit scriptus in numero.vt hic Dy.

Filiusfa. Qui cõfestim est cingendus.p iam cincto habetur.h.d.Et dic cingendus.s.cũ ense.ꝙ est vnũ de substantialib⁹ militie.vt not.in auc.de mãda.prin.§.si.⁊.s.ex quib.cau.maio. l.si.¶ Et facit ad qõnem si potestas pronũciauit aliquẽ debere cancellari de bãno ꝙ habeatur perinde ac si esset cancellatus ⁊ sic ad multa similia posset adduci.

Rescripta. Ratione periculi imminentis tenet qd al's nõ teneret hoc di. Ibi:vel illic decedãt.⁊ sic duo sunt necessaria.nam secus si redeant.vt.s.eo.l.ꝙ cõstituit.Dy.

¶ De acquirẽda vel omittẽda hereditate. Rubrica.

1 ¶ Probatio hereditatis adite dicit esse difficilis.

Super rubrica. In glo.in fi.et j.eo.l.eum bonis.⁊ nota ꝙ difficilis est ꝓbatio † hereditatis adite.vt.s.de interroga.act.l.ij.et.iij.pulchrã distinctionẽ quãdo possit vna pars: vel vna hereditas haberi: ⁊ alia repudiari.et an pupillaris siue paterna vel econtra.⁊ an idem in legatis habetur.j.eo.l.j.et.ij.Et q̃diu admittitur institutus repellatur substitutus.j.eo.l.iij.Qui nõ potest adire nõ potest repudiare.j.eo.l.nolet.Et mutus surdus ⁊ cui bonis interdictum est possit capere licet ex testamẽto nõ possint testari.j.eo.l.mutũ. Pater inuitus nõ astringitur hereditati p filiũ.Et potest pater ratam habere bonor possessio.agnita per filiũ.et si pater dñi teneat hereditatẽ filio delatã presumit iussisse.j.eo.l.qui in alienam.et ꝙ diuturnitas tpis ad multa operetur.et ꝙ si filius emancipatus longo tpe possedit res paternas ꝙ presumatur donatio ⁊ si heredes longo steterint diuisi ꝙ presumat diuisio.ꝙ sui iuris existens cum crederet se esse sub potestate alterius audiens nulli querat nisi eo aĩo adeat.vt sibi querit eadem.l.§.si is qui.⁊ ꝙ missus ab initio vtilis licet postea efficiatur inutilis nõ vitiet aditionẽ ꝙ necessarius heres potest facere aliũ necessariũ.⁊ nõ necessarius non eadem.l.§.interdum.⁊ sic non miles non potest facere militem. Et an existens in potestate nõ tamen proximior tempore mortis fit heres necessarius.an actus ꝓtestationem contra ius tollat presumptionẽ ⁊ ꝓtestationẽ bene habetur eadem.l.§.celsus.cuꝫ locus est instituto excludit substitutus.j.eo.l.si quis filium.et an patris hereditatẽ possit habere sine auita: vel ecõtra.Pupillus sine tutoris autoritate adire nõ põt.sꝫ alieno potestati subiectus sit eius iussu.⁊.j.eo.l.more. Et an infans autore tutore possit adire ꝙ agnoscens partem videatur agnoscere solidum.j.eo.l.si ex asse de aditione pupilli sine tutore.et adulti

Ista rubrica summat totũ tituluꝫ quare nõ indiget summario.

non habentis curatorē.ff.e.l.impuberibus.et.l.seq. ꝙ ius fu-
turum repudiatione tolli nō possit: sed pacto fit: ꝛ que sit ra-
tio diuersitatis plene.ff.eodē.l.is qui.et qd iuri nōdum cōpe-
tenti renūciari nō possit eadem.l.§.j. ¶ Qd repudiatio prīs
non noceat filio nec econtra.eadē.l.§.nec filijs.ꝙ errans in
qualitate successionis nō possit adire nec repudiare.ff.eo.l.is
qui putat. Et an opinio preferatur veritati vel econtra dubi-
tans super viribus testamenti adire nō potest.ff.eo.l.nec.§.is.
¶ Qd delatum ius in duplici via possim vna repudiare. Et
alia amplecti ea.l.§.heres.ꝙ is potest repudiare q pōt adire
ff.e.l.is pōt.nā cōtrariorꝫ natura est ꝙ vbi vnū cadit nō cadit
reliquū quis videat pro herede gerere ita ꝙ teneatur onere
hereditario.ff.eo.l.ꝓ herede per totum.ꝛ.l.iulia.§.al's incipit
si pupillus.§.fi.ꝛ.ff.eo.l.si seruum.§.pretor ait.ꝛ.l.si quis non
quasi. Et an filius qui repudiauit si postea vendat res here-
ditarias vel soluat creditori hereditario videatur pro herede
gerere per heredem. eadē.l.§.si sepulchra. In aditione here-
ditatis reqritur animus qui declaratur ꝑ extrinseca.ff.eo.l.si
quis extraneus. ꝛ facit contra eos qui dicūt tu mētiris saluo
honore tuo ignorās portionē hereditatis: vel conditionē im-
pletam non prohibetur adire.ea.l.§.sciendum. Aditio facta
ex vna causa ex qua delata putabatur cum esset ex alia nō va
let.ff.e.l.si quis ad quē.ꝛ ibi plene.an sñia lata ex falsa teneat
an nō ꝛ quando sit opus aliquē certiorari.ff.eo.l.in repudian
da. ¶ Qui vult vnum nō videtur velle eius oppositum.ff.ea.
l.fuit questionis de seruo bonefidei possessoris ꝛ in quo alius
habet vsūfru. vide.ff.eo.si quis mihi bona.de seruo fisci ꝛ mu-
nicipum cuius iussu adire debeat.eadem.l.§.j.ꝛ.ij.de institu-
to qui dānatus est ad bestias: vel ad gladiū: vel in metallum.
ea.l.§.si quis plane. vtrū valeat generalis licentia data reli-
gioso ꝙ cōsentire possit electioni cuiuslibet de se fiende. vel fi
lio ꝙ possit esse in iudicio in omnibus causis.ea.l.§.iussum.ꝛ
de ratihabitione.an retro trahatur ꝛ ꝙ illud qd nō operatur
ad id qd fit: operatur ad id qd operari pōt.an procurator con
stitus ad constituendum aliū valeat.ea.l.§.pater. Et an quis
teneatur consequi consiliū.ꝛ an si quis peniteat mandati de-
beat certiorare mandatariū volens esse heres ex sua.ff.eo.l.si
ego. Qd qs nō debeat esse sollicitus de hereditate viuentis.ff.
eo.l.neminē. An agens ex iure cesso debeat edere instrumen-
tum cessionis ante litē cōtest.ff.eo.l.aristo.in integrum restitu
tio q̄ datur maioribus que transit ad heredem.ff.eo.l.cū qdā.
ꝛ.l.pantonius. ¶ Utrū posthumus impediat remotiores adi
re.ea.l.§.ꝙ dicitur.ꝛ de bonorꝫ posses.edictali ꝛ decretali. Et
ꝙ cōmunis opinio multorꝫ excusat paucorum: nō de materia
l.antiqui libero ventri.ff.si pars heredita.petatur.plene vide
ea.l.§.seruū.certe de viribus testamēti licet cōmunis opinio
sit in contrarium potest adire eadem.l.§.fi. Et qualiter possit
esse certus ꝛ incertus.aut adire nō potest.vt.l.sequēti.ꝛ incer
tus de sua conditione adire pōt.vt.ff.eo.l.sed si de sua.ꝙ por-
tio vacans accrescat inuito.ff.eo.l.si quis heres.ꝛ tempore cō
ditionis consideratur conditio adeūtis.ex vna via ex pluribꝰ
causis ꝑ aliā admittit̄.ꝛ ꝙ ius substitutiōis ē potētius q̄ ius
accrescendi ꝓ parte sua adiens: nō videtur adire ꝓ parte fui
vel filij.ff.eo.si ex sua.sciens portionē repudiatam ꝛ suā agno-
scens tenetur insolidum.ff.eo.l.si duo.ꝛ quando iuris ignorā
tia noceat: vel nō ex testamēto.quando testamētarie locus est
cessat ab intestato.ff.e.l.q̄diu agnoscens pupillarē. videtur
agnoscere paternam si solus est heres secus si habeat cohere
dem.ff.eo.l.quesitum.existentia sui heredis facit conualescere
tabulas pupillares.ff.eo.l.si filius.interceptū perficiendum ꝛ
de nouo inchoandū.ea.l.§.si in societate.cū aliquid facio oīa
video velle sine quibus mecū velle expediri non pōt.ea.l.§.si
seruū de vigenti disputatione.an heres possit acquirere ꝑ ser
uum hereditariū.ff.eo.l.heres ꝑ seruū. ꝙ gesta per officialem
ab officio postea remota valeant.ff.eo.l.quotiens. aditio non
est inopia serui. et ꝙ mei contēplatione quesitum est videt̄ ex
re mea.ff.eo.l.aditio.heres accusatus de testamento falso pōt
esse certus de facto suo de alieno non.ff.eo.l.cum falsum. et ꝙ
quis teneatur respondere precise de facto suo furor supueni
ens re integra reuocat mandatum.ff.eo.l.qui seruū. ꝛ.l.seque.
Et an tacita voluntas cadat in furioso autoritas tutoris non
administrantis valet.ff.eo.l.pupillum.per mortem re integra
reuocatur mandatum tutoris.ff.eo.l.si per epistolam. Et facit
ꝙ cōpromissum factum per prelatum reuocetur: cū dubitat̄
de viribus scōi testamenti. et per consequens primi neutrum
valet.ff.eo.l.eum qui duobus. et ibi quid sit si aliquis dimisit
duo testamenta eodem die confecta filius excedens formam
iussus patris in adeundo non obligat patrē.eadem.l.§.filius
ꝙ filius possit adire si pater est furiosus.ff.eo.l.cū heres. non
expectatur casus cuius euentus nihil operatur.e.l.§.j.ꝛ.l.se.
et adeunti pro parte vacans pars accrescit inuito.ff.eo.l.qui
ex duabus.§.j. Adita hereditate omnia referuntur ad tēpus
mortis.ff.eo.l.heres. Et ex hoc procedit fictio que dicimus le-
gatarios fieri dominos ex tempore mortis qd quis non potest
per se quādoq potest per aliū.ff.eo.l.hereditatē.ꝛ.l.antistius.
§.fi.an suus sit ipso iure heres sine immixtione.ff.eo.l.necessa-
rijs.contra opi.Dyn. Qꝫ si testator prouideat sibi de herede
extraneo nihilominus suus fit necessarius.ff.eodē.l.ex parte.
¶ Quod spes iuris accrescēdi seu pupillaris substitutionis
trāsmittatur ad heredem heredis.ff.eo.l.qui pater. vno se ab-
stinente per restitutionē in integrum eius pars non accrescit
coheredi inuito.ff.eo.l.si minor.ꝙ implens cōditionem tanq̄
heres pro herede gessisse videatur.ff.eodē.l.antistius. Et an
rūpens testamentū per querelam teneatur creditoribus sicut
heres seruus duorum representat duplicem personam.ff.eo.
l.seruus cōmunis. Pretor potest adeūdum tempus prefige-
re quo elapso repellitur.ff.eodē.l.q̄diu institutus. Et facit ad
questionem trium rectorū electorū successiue.ꝙ si primo deli-
berante moriatur scōs ꝛ primus postea repudiet ꝙ admittat̄
tertius ꝛ si concessum est feudum alicui.ꝛ si non prestet sacra
mentum fidelitatis infra annū perueniat ad aliū si moriatur
infra annum.an statim perueniat ad scōm.an demum elapso
anno.q̄diu locus est ex testamento cessat ab intestato.ff.e.l.in
plurium. Alienum seruū ab hostibus redemptum datur fa-
cultas instituendi liberum ꝛ heredem.ff.e.l.si seruū. ¶ Qua-
tenus consequitur seruus ex libertate est necessarius al's vo-
luntarius.eadem.l.§.j. Utrum suus amouens aliquid ex he-
reditate possit abstinere.ea.l.§.pretor ait. Et vtrum ignoran-
tia excuset a pena.si institutio cōcipitur in diē ꝛ sub cōditiōe
existente conditione dies nō attenditur.ff.eodē.l.si quis heres
gerens non tanq̄ heres non videtur se immiscere.ff.eo.l.si qs.
Scōo quasi qui erant in quantitate conditionis implende nō
impediūtur adire.ff.e.l.qui putat.adiens eo proposito nisi he
res efficiatur: licet de conditione sua dubitet heres efficitur
eadem.l.§.de eo. ¶ Errans in parte hereditatis sibi delata
nihil agit adeundo.ff.eo.l.ex semisse.adeunti pro parte ꝛ post-
ea existente conditione alterius partis non est amplius opus
adire.ff.eo.l.si tu ex parte.ꝛ repudians vno iure et amplectēs
ex alio partem partis repudiate reperiet adiens ab intestato
fingitur primo repudiasse ex testamento.ff.eo.l.illud.ꝛ sic fin-
gitur primo factum qd primo erat faciendū.ꝛ in vno actu duo
intelliguntur frater vtens re cōmuni cum fratre non per hoc
efficitur heres fratris nisi vtatur vltra partem suam.ff.eod.l.
duo fratres. quesita per filiū in potestate patri queruntur.ff.
eo.l.placet. Et agnoscens in parte iudiciū testatoris in totū
videtur agnoscere si ex sua persona sibi deferatur secus si ex
persona filij: vel filij.ff.eo.si solus.spes vulgaris substitutiōis
nō transmittitur ad heredem.ff.eo.l.totiens. seruus nō capax
liber factus ex benignitate capit.ff.eodē.l.si seruus.nō habēti
portionem nō competit ius accrescendi.ff.eo.l.si totam. q̄diu
speratur moueri cōtra tabu. non potest adiri nec scōm tabu-
las peti.ff.eo.l.ventre.ꝛ nō agnita bonorum possessione trans-
mittit̄ filius ad heredes in casu speciali huius.l.beneficiū re-
stitutionis in integrum transmittitur ad heredem ex persona
defuncti.ff.eo.pantonius.ꝛ.ff.eo.cū quidā. Et an heres possit
habere ratum gestum nomine defuncti ꝛ pater post emācipa-
tionē contractum mutui a filio in potestate celebratū ex actu
extrinseco mens declaratur.eadem.l.§.fi. Et ille actus qui fa
cit aditionem in extraneo inducit immixtionē in suo magis
attenditur aīus ꝛ opinio quam veritas.ff.eodē.l.gerit.et facit
verberans laicum quē putat clericum fit excōmunicatus cū
subuenitur minori et eius fideiussori si in alium datur regres-
sus.ff.eodem.si pupillus.per procuratorem respondet. ꝛ mu-
tata conditione persone cessat priuilegium et mutatur patri-
monium.eadem.l.§.idem respon. Et facit ꝙ si res pupilli vel
ecclesie transeat in alium cesset priuilegium.filius emendo in
fraudem bona patris heres efficitur.ff.eo.l.si is qui bonis. Et
facit contra delinquentes qui postea emunt bona q̄ ante deli
ctum vendiderant cuius voluntas est in se inualida non po-
test in alio esse valida.ff.eodem.l.filiusfamilias. iubens adire
debet esse certus de quota. Et ex qua causa.ff.eodem.l.pater.
Mutus potest nutu consentire vt si stat litteris.eadem.l.§.
mutus. non possunt repudiare bona viuentis.ff.eo.l.qui su-
perstitis.recusari potest hereditas verbis ꝛ factis.ff.eodem.l.
recusari. Et facit ꝙ admittatur libellus quo vacatur matri-
monium contractum per verba de presenti. vt exponatur.i.
per consensum qui verbis declaratur veritas prefertur opi-
nioni.ff.eo.l.qui se pupillum.iuri ꝙ ignorat quis sibi cōpetere
renunciare

renunciare non potest. ff. eo. clodius. ⁊ ibi de ignorantia iuris quando nocet. vno abstinente per restitutionem alius ad quod bona in integrum perueniunt tenetur. ff. eo. l. qui nepotis. insolidum adiens tenetur insolidum ⁊ in totū abstinēs in nullo tenetur. ff. eo. l. fina.

1 ☞ Inconstātia circa hereditatem recusatur.

1 Qui totam. Circa hereditatem vel eius partes inconstantia † recusatur. hoc. d. cum. l. sequen. Et potes ponere per. l. si ex asse. ff. eod. Et dic ꝙ lex illa loquitur quando quis est institutus ⁊ vna verborum oratione. l. vero sequens. quando quis est institutus pluribus verborum orationibus Oppo. de. l. ex semisse. ff. eo. sed hic sciebam totam delatam ibi vero ignorabat. Oppono de. l. si solus. §. idem puto. ff. eo. in fi. §. sed hec scđm illam. vt habeat totam: vt hic dicitur. Item oppo. de. l. si ex sua. ff. eo. sed ibi per alium. Contra solutionem oppo. de. l. negocio. ff. eo. dic refert an iubeam seruum adire. ⁊ per hoc quero meā. an adeam ⁊ nō quero delatam seruo sine nouo iussu. Et dic rationem diuersitatis. vt no. dicta. l. si ego. Oppo. de. l. sed duobus. de lega. ij. Dic aliud in legatis ⁊ potest esse ratio que no. de caducis tollendis. §. his ita. ¶ Ultimo distingue: aut defertur hereditas: aut legatum si legatū: aut vni: aut pluribus. ⁊ hoc est planū de quo dic: vt. ff. de leg. j. l. si legatarius. de lega. ij. l. neminem. ⁊. l. si duob⁹. ⁊. l. grege si hereditas. aut vni: aut pluribus. si pluribus: aut coheres meus repudiauit anteꝙ̄ ego adeam: aut post si ante in totum subire debeo onera hereditaria q₂ totam hereditatem habeo partem iuris accrescendi etiam inuitus si eo tēpore que adeo scieban coheredem repudiasse al's secus. vt. ff. eo. l. si duo. et. l. qui ex duobus. §. qui semel. ⁊. C. de caducis tollēdis. l. prima. §. his ita. si post aut iure cōmuni repudiando vero aditam. et tunc est in electione mea: vel totā agnoscere: vel totam repudiare nisi creditores parati essent conuenire me propter te tātum ꝙ̄ iam adiueram. vt. ff. eo. l. cum hereditate. Aut beneficio speciali: vt repudiando iam aditam per restitutionem in integrum: et tunc portio coheredis per restitutionem repudiatur non accrescit inuito: sed demum volenti. vt. ff. codē. l. si mulier. ⁊ ita colligitur. ff. eo. l. penultima. ⁊ fina. argumentum contra. ff. ad trebellia. l. si pupillus. Sed ibi solues: sed vni: aut defertur vna sola hereditas: aut plures: si vna: aut simul aut diuisim per partes. ⁊ si simul: aut sciebam totam esse delatam: aut credebam solummodo delatam esse partem. Primo casu vnica aditione tota acquiritur. ⁊ si destinarem solo modo querere partem. vt hac. l. j. et. ff. eo. l. si ex asse. Secundo casu aut eram illius propositi ꝙ totam quererē si totam delatam sciuissem: aut illius vt non quererem: aut est dubium. Primo casu totam. vt. ff. eo. l. si quis extraneus. §. fina. Scđo non tenet aditio. vt. ff. eo. l. ex semisse. Tertio casu: aut credebā delatam esse minori cum delata esset maiori. et tenet aditio: aut econtra: ⁊ non tenet. vt. ff. eo. l. si quis mihi bona. §. si mandauit. Si diuisim per partes: aut omnes pure: aut omnes per meipsum: aut quedam per me: quedam per alium pone per filium: vel seruum. Primo casu vnius partis aditio ad omēs partes extenditur. vt. ff. l. proxima. Secūdo casu: aut adeo primo partem delatam per me. et tunc nihilominus interuenire oportet iussum ⁊ aditionem in parte delata per filium vel per seruum. vt. ff. eo. l. sed si ex sua. aut econtra iubeo: primo adire delatam per alium ⁊ videor adire delatam per me. vt. ff. eo. l. si ego. ⁊ ratio ibidem not. Si quedam partes pure quedam sub conditione: aut in conditionali habeo coheredem vel substitutum: aut nō si habeo coheredem: vel substitutum si delata est conditionalis adeundo puram videor adire conditionalem. vt. ff. eo. l. si solus. scđo respon. al's si non est delata: vt in pendenti conditionalis vsq₃ ad conditionis euentum. vt. s. here. instituē. l. si te solum. primo respon. ⁊. l. liber homo. §. si ita. ⁊. ff. eo. l. cum heres. §. qui ex parte. ⁊. l. qui ex duabus in principio et. ff. ad legē falcidiā. l. qui fundum. §. si tu ex parte. sed in conditionis euentum non est necessaria noua aditio. vt. ff. eod. l. si solus in fine. et. s. de heredibus instituendis. l. liber homo. §. titius ex semisse. sed si in conditionali non habeo coheredem. vel substitutum superuacua est aditio in parte conditionali adita parte dilata pure. vt dicta. l. si te solum. scđo respon. et l. si qs ita scripserit. ⁊ di. §. q ex parte. hec vera cū oēs partes deferunē iure institutiōis. S₃ si quedā iure īstitutiōis quedā iure substitutionis est potestate mea vnam apprehendere: et aliam repudiare. vt. ff. eo. l. si tu ex parte in fin. tamen pars repudiata defertur iure accrescendi etiam inuito. vt. ff. eodem. l. si quis heres. si deferuntur plures: aut in testamentis diuersorum. ⁊ tunc habet locum. l. liber homo. §. fina. s. de heredib⁹ instituen. ⁊. ff. eo. l. si quis seruum. §. finali. Aut non diuersorū puta in testamento patris ⁊ filij: tunc si adit primo paternam nunꝙ̄ repudiare potest postea pupillarem. vt. C. de iure deliberan. l. quidam elogio. ⁊. ff. eo. l. pater. primo respon. Adeo ꝙ si decessit substitutus viuente impubere nihilominus defertur pupilli hereditas heredibus substituti non iure substitutionis quia substitutio ad heredem substituti non transit. vt ff. eo. l. totiens. ⁊ de suis ⁊ legitimis. l. si ex pluribus. Sed iure accrescendi. vt. ff. eo. l. qui pater. scđo respon. Sed si velit repudiare paternam ⁊ adire pupillarem. subdistingue: aut erat institutus a patre solus impubes: aut solus extraneus: ⁊ qui non erat in potestate substituentis. ⁊ idem erat pupillariter substitutus ⁊ impubes exheredatus. aut solus alius filius q erat in potestate substituentis est institutus ⁊ impuberi fratri exheredato substitutus. aut impubes cum vna filio vero substituto. aut impubes vna cum substituto. aut substitutus vna cum alio primo casu. aut impubes se immiscet ⁊ nullo modo abstinuit. ⁊ tunc substitutus non potest seperare hereditatem impuberis ab hereditate patris. sed necesse est vtramq₃ adire vel vtrāq₃ repudiare. vt. s. de vulgar. ⁊ pupilla. substitu. l. sed si plures. §. filio. primo respon. aut adiuit vel se immiscuit. sed abstinuit per restitutionem in integrum ⁊ tunc substitutus poterit habere pupillarem sine paterna. nam cum tabule pupillares sint confirmate per aditionem non infirmantur per abstinentiam restitutione concessa. vt. s. de vulgar. ⁊ pupillari substitu. l. ij. §. interdum. ver. ergo ⁊ si minor. scđm vnū intellectum. ⁊. s. de minoribus. l. ⁊ si sine. §. sed quod papianinus. ⁊ ita intelligitur per aliquos. ff. e. l. iulianus. al's incipit si pupillus aut nullo modo adiuit: vel se immiscuit. sed ab initio se abstinuit ⁊ tunc poterit substitutus habere pupillarē sine paterna ⁊ tenebitur creditoribus tantum impuberis ⁊ non paternis. ⁊ ita debet intelligi nihil diuinando dicta. l. iulianus. ff. codē. Scđo casu qñ solus ex̄neus est institutus a patre ⁊ impuberi exheredato substitutus non potest habere pupillarē sine paterna q₂ vt confirmētur tabule pupillares oportet adiri hereditatem patris. ⁊ ita intelligitur. l. sed si plures. §. si ex asse. s. de vulgari ⁊ pupilla. substituē. vt. ff. eo. l. quesitum. vt. ff. ad trebellianū. l. ita tamē. §. qui suspectam. primo respon. In tertio casu quando solus alius filius in potestate existens est institutus ⁊ impuberi fratri exheredato substitutus: aut immiscuit se paterne ⁊ nullo modo abstinuit tunc quia non infirmantur tabule pupillares vel per immixtionem iam confirmate. vt. s. dixi habere poterit pupillarem sine paterna. Et ita videtur prima facie loqui. l. filius. s. de vulga. ⁊ pupil. substituē. Aut abstituit ab initio bñficio pretoris ⁊ nullo modo se immiscuit. Et iste casus non est omni modo expeditus ꝟm Glos. que est in dicta. l. quidam elogio. C. de iure deliberandi. nam quidam dicunt quod poterit habere pupillarem sine paterna argumen. ff. de fideicōmis. libert. l. cum quasi. §. s₃ ⁊ si quis. Alij dicūt ꝙ illud est speciale fauore libertatis. ⁊ ideo dicunt substitutum nō posse habere pupillarē sine paterna cum tabule pupillares nō sint cōfirmate eo ꝙ nō est adita patris hereditas ar. s. de vulga. ⁊ pupilla. substitu. l. ij. §. adeo cum similib⁹. tu vero audacter dicas tenendam primā opinionē. ꝙ poterit habere pupillarē quantuncūq₃ paternā repudiet sola em̄ existentia sui heredis sine aliqua immixtione vel aditiōe cōfirmat substitutiones pupillares: et fideicommissa vniuersalia que ad substantiam confirmationis sue aditionem requirūt. vt. ff. ad trebellianū. l. ita tamen. §. si pater. scđo respon. Et ita dico ꝙ debet intelligi ⁊ nō erit opus diuinare. ff. eo. l. filius qui se paternam ⁊c. ⁊. s. de vulgari ⁊ pupilla. substitu. l. filius. Et hoc patet ibi dum dicit oneribus hereditarijs non sponte susceptis ⁊c. si enim poneres immixtionem precise, non inuitus necessitate iuris ciuilis. s₃ sua immixtione voluntarius obligatus esset. Et hoc quando solus suus est heres: sed si cum alio tunc sola existentia sui heredis sine immixtione sua: vel aditione coheredis non inducit confirmationē pupillarium tabularum nec fideicōmissi vniuersalis. vt. ff. ad trebellianum. l. apud iulianum. §. idem iulianus. Et potest esse ratio q₂ cu₃ testator sibi prouiderit instituendo plures per vnius quorum aditionē possunt omnia confirmari. i. non curauit prouidere habendo ea pro confirmatis argumētum. C. de pactis cōuen. l. vltima ⁊. ff. de precari. l. ⁊ habet. §. cum quis. per hoc ergo patet in quo versetur priuilegiū sui heredis in. l. si filius. de vulga. ⁊ pupilla. substituē. quia extraneus insolidum institutus. et exheredatus siue substitutus repudiata paterna nunꝙ̄ cōsequitur pupillare₃. vt in. §. si ex asse. in. l. s₃ si plures. de vul-

ga.substituit.quia nec est adita patris hereditas nec habetur pro adita.et sic non valent tabule pupillares:sed suus insolidum institutus et exheredato fratri substitutus quantumcumque non sit adita patris hereditas habere potest pupillarem repudiata paterna quia licet patris hereditas non sit adita habetur tamen pro adita per existentiam sui heredis de hoc tamen latius dixi.s.de vulga.substitu.super rubrica in tractatu substitutionum in materia vulgaris.versi.item persequens ordinem.Dy.et ver.sequentibus.et versi.et si dicatur quod vulgaris tacita.et ver.iuxta hec quero.In quarto casu.s.quando impubes vna cum alio non substituto si impubes solus vel impubes et coheres adierunt paternam non potest haberi pupillaris sine paterna ratione commixtionis.argu.dicti.§.filio.s.de vulga.et pupilla.l.sed si plures.si adiuit solus coheres impuberis:et non impubes cum per eius aditionem confirmatum sit testamentum impuberis poterit haberi sola pupillaris sine paterna.arg.dicti.§.qui suspectam ad trebellianum.l.ita tamen.si nec impubes nec coheres adiuit pupillarem non valet.et ideo non defertur ex eo hereditas.vt dicto.§.si ex asse.l.sed si plures.de vulga.et pupilla.substitu.et eo.titu.l.ij.§.quisquis.et ad trebellianum.l.apud iulia.§.j.In quinto casu.s.quando impubes vna cum substituto non potest haberi pupillaris sine paterna:quia aut substitutus solus adiuit paternam.et habet vtramque necessario.vt.s.dixi:aut solus impubes.et tunc quia bona sunt commixta non conceditur separatio:aut nullus adiuit.et tunc non valet testamentum impuberis.et ideo non defertur ex eo hereditas vt dicta.l.ita tamen.§.qui suspectam.j.ad trebellianum.et ita debet intelligi dicta.l.sed et si plures.§.filio.secundo respon.s.de vulga.substitutio.¶ Quid ergo si adiuit solus impubes paternam vel solus coheres impuberis:sed per restitutionem abstinuit ex supradictis patet respon.In sexto et vltimo casu.s.quando substitutus vna cum alio est institutus dic:quod si adiuit coheres paternam habere poterit substitutus solam hereditatem impuberis exheredati sine paterna alias non posset cum non valerent tabule pupillares.et iste est casus.j.e.l.quesitum.Dy.
¶ Quid si est institutus impubes et frater impuberis in potestatem existens.vt.j.de frat.impuberi substitutis.et vterque abstinuit ab hereditate patris.Dyn.adhuc remanet questio vtrum existentia sui heredis confirmet tabulas pupillares.nec ne in glo.vlti.ibi in hedere legatarij.i.vno de heredibus.Dy.
¶ In eadem glo.in fi.de lega.j.l.legatarius.nam non potest repudiare vnum qui agnoscat onus ipsius alterum acceptando.vt ibi dicitur.Dy.

1 ¶ Incompassibilia quandocumque duo reperiuntur preualet illa pars que magis sapit fauorem.
2 Repudians partem simpliciter an totum repudiare videtur.
3 Repudiatio non valet si alias partes adiri contingat.

Sed et si quis. In glosa vlti.ibi:sufficit semel adijsse.vt.s.de heredi.institu.l.liber homo.§.titius.Ol.ibi:per totam l.debet.hoc recipit distinctionem:quod aut iubeo prius et effectus huius aditionis trahitur ad partem iure proprio debitam secus si econtra.s.primo adeam propriam.secundo iubeam vt colligitur.j.eo.l.si ego.et.l.qui ex sua parte.Dy.ibi:de liberis et posthumis.cum quidam dic clarius quia quandocumque duo sunt incompassibilia 1 † preualet illa pars que magis sapit de fauore.vt.l.qui habebat.§.titius.s.de vulga.et pupilla.substit.hoc verum quando primo adijt partem et ex interuallo repudiat aliam partem sed quid si statim dixit partem adeo partem repudio videtur quod propter contrarietatem nihil agat.vt.j.de regu.iur.l.vbi repugnantia.et Iaco.de ra.sed certe.l.illa loquitur.vbi est repugnantia inseparabilis.Sed quid si repudiat 2 † partem simpliciter an totum repudiare videtur.et videtur quod non propter rationem huius glo.Sed certe immo videtur quod totum repudiet etiam alia pars sic delata sub conditione.vt.s.de here.institu.l.si et solum.et.l.si quis sub conditione.secundum Ia.de ra.in eadem glos.ibi respon.non valet.s.repudiatio 3 † partis si alias partes adiri contingat.Dy.ibi:C.eo.s.de iure deliberandi.et acqui.here.Ol.in fi.sed.si adiret partem et aliarum partium aditionem differret tunc non teneret dilatio in alijs partibus quia aditio vnius partis de presenti ad totum trahitur.et ita loquitur.l.si solus.sed primo repudiat partem nunquid videtur repudiare totum quod est Dy.qua.s.solui.secundum Iaco.de ra.

¶ Vide bart. et alleram. hic plene.

Clandiu. Debet admitti ad hereditatem in defectu alterius cum illo concurrere non potest.h.di.In glo.ij.ibi.§.titius.in fi.immo melius in princi.l.et dic:vt ibi not.Oldr.ibi:si pater.et.l.ex facto etiam.Oldra.Sed ratio specialitatis.et ibi propter iura incompassibilia sedanda.

Nolle. Ibi:non videtur habere animum repudiandi.Dy.In glo prima ibi.l.que superstitis et secundum hoc dic non videtur fictione iuris animum adeundi.Dynus.

Uetum. Passiua testamenti factio quibusdam permittitur quibus actiua denegatur hoc di.In glo.j.ibi:declarata per factum vel etiam per verba.Nec obst.quod non.in.l.potuit.C.de iur.deliber.et ibi de hoc dixi quod sine actu adiri hereditas quia dic sine actu facti dummodo tamen sit per voluntatem declaratus.

Eum cui lege. Ibi:adire cum autoritate curatoris.Dyn.In glos.j.ibi.l.j.in princi.et.l.iulianus.Ol.in glos.vlti.ibi.l.certi condictio.§.sed si ei numerauero.sed certe ista talis acquisitio hereditatis est periculosa.et ideo dicit Iaco.de ra.quod nullus est consensus prodigi sine autore curatore:sed cum autoritate eius bene consentit.et in hoc differt a furioso secundum eum.

a **Cui in aliena.** [a] Tam in hereditate legitima quam non legitima pater inuitus non astringitur.et bonorum possess.per filium agnita potest per patrem ratificari et ex diuturnitate temporis presumitur solennitas iuris.h.d.vsque ad.§.si is qui.ibi.inuitum.i.illum cuius voluntas siue iussus non precessit.Dy.ibi:obligetur sed hodie cum filiusfami.potest adire hereditatem patre contradicente.vt.C.de bonis que liber.l.vlti.multomagis potest patre ignorante.vt.j.de regu.iur.l.qui potest.videtur correctum quod hic de iussu dicitur quod procedere debeat.Dy.ibi:sed in bonorum possessione filio delata.Dy.ibi:eam bonorum possessionem.Dy.ibi:circa voluntatem.i.iussu non precedente.Dy.ibi:sed si legitima predicta locum habent quando hereditas defertur ex testamento hic quando ab intestato.Dy.ibi:idem erit probandum secundum quod dictum est in princ.de hereditate delata ex testamento quod non teneat aditio non precedente iussu patris.Dy.ibi diu causam.i.decem annis.Et no.ex diuturnitate temporis presumi omnia solenniter acta quod facit ad materiam consuetudinis.et ad ea que notantur.C.communi diuidundo.l.si minor.Item si filius emancipatus longo tempore tenuerit res paternas nec appareat quo iure pater presumitur ei donasse et pro hoc.C.de bonis que liberis.l.cum oportet.§.finautem res.de probatio.l.proculpa.de petitio.heredita.l.si filius.de vsuris.l.cum in rem verso.et.l.cum quidam.§.diuus.et.l.cum post diuortium.Ibi:admisisse hereditatem.i.agnouisse et solenniter et legitime acquisiuisse hoc est precedente iussu patris et aditione filij.Dy.in glo.j.in fine.§.finautem patre recusante.et not.C.qui ad bonorum possess.l.j.vbi de hoc dixi in glos.et non possit adiri sine iussu patris precedente.Dy.in glo.filio sciente ibi:apparet.et tunc opi.filius est heres ergo ipse debet adire vt.j.de lega.j.l.cum filio.C.de here.institu.l.cum proponas.at adire non potest nisi iussus precedat.vt.j.eo.l.si quis mihi bona.§.iussum ergo etc.Solu.vt nota.dicta.l.si filius.s.quod presumitur iussus precessisse.Dy.

a ¶ Qui in aliena.adde pro.§.sed et si non adierit Bal.in.l.ij.C.de fideico.

Si is qui putabat. Sui iuris existens putans esse in potestate iussu illius adiens nulli queritur nisi eius propositi fuerit vt sibi querere velit et iussus ab initio vtilis ex postfacto inutilis non vitiat aditionem.h.di.Ibi:putabat errans in facto:vel in iure.Dy.ibi:filiumfa.cum esset paterfami.Dy.ibi:patris iussu.s.putatiui.Dyn.Et pro hoc quod iussu adiuit presumitur voluisse querere iubenti non sibi.Dy.ibi:decessit.s.pater post iussum.et ante aditionem.Dy.ibi:qui dubitat errando in facto vel in iure.Dy.ibi:factus sit cum esset forte paterfamilias.Dynus ibi:posse adire sine iussu alicuius.et ibi:querere hereditatem.Dynus ibi:admittitur sponte si vult sibi querere secundum veram lecturam.Ibi:in glo.tria dicit ibi vt ibi nam eum etc.Sed cum hic tractaretur de damno vitando non est differentia quantum ad hoc inter errorem facti et iuris.vnde hec opinio non placet Dyno.In eadem glosam.vel melius:aut adiuit animo quod sibi acquireret:aut non:aut est dubium et in dubio:aut precessit iussus:aut non et hoc intendit glo.¶ Sed tunc oppono de secundo casu vbi precessit iussus.sed respondet glo.quod illud est propter bonum initium iussus quia pater vere qui potuit iubere iussit vel dic quod primus casus loquitur vbi si esset verum adhuc esset alieni iuris:immo sui.alij reddunt aliam rationem que ponitur.j.in glo.que incipit iussus Sed illud non placet.vt ibi dixi.Ibi:necessarium heredem quia sic se non esse filiumfamilias testatoris:putat tamen seipsum esse filium alienum.Et sic est voluntarius et voluntarium

luntarium se putat: putat tamen se querere aliȷ̄ et querit si bi. Unde non est error in aditione: sed solum in acquisitione. Ray. in glo. iussus ab initio in fine. qd nihil est. quia actio qd iussu oritur ex iussu precedenti secuto ꝯtractu: vnde si moritur iubens re integra non oritur actio ad instar mandati: ſm Jaco. de ra.

1 ☞ Filius exheredatus habetur pro mortuo.

Interdum. Qui necessarius est potest aliū facere necessarium ibi: sine aditione. ꝛ consequenter sine iussu precedente conditione. Dyn. ibi: si nepos in potestate existens. Dy. ibi: ex filio in potestate existē te. Dy. ibi: faciet heredem quatum ad cōmodum ne fit cōtra id quod no. ĩ. de lega. ĩ. l. cum filio. Dy. ibi: sed ꝛ si quis extraneus qui non erat recasur⁹ in filiȷ̄ potestate. Dy. ibi: heres institutus a patre qui exheredauit filium quem in potestate habebat. Dy. ibi: vt adeat. vt hereditatē exheredato q̄rat. Dy. in fine. No. qd non facit necessarium heredem qui non est necessarius: sic non facit militem qui nō est miles. pro hoc. C. de hereti. l. ȷ̄ȷ̄. ℂ Item no. ꝙ principium huius. §. videtur reprobare opinionem illorum qui dicunt ꝙ ille qui est in potestate non tamen proximior tempore mortis non est heres necessarius. Sed certe nepos hic erat primior: quia filius † exheredatus habetur pro mortuo. vt in glo. Ray. In glo. ꝛ ita quesiuit: ibi. §. exheredatos. ꝛ ĩ. de coniung. cū emanc p. liber. eius. l. ȷ. §. sed si patronus. Ol. in glo. ab aliquo extraneo non a patre exheredati: vt differat ab vltima positione que approbatur. Ol. ibi: in cuius erat potestate: non tamē testatoꝛ erat pater patris exheredati: sed ali⁹. Dy. ibi: vt pote suo heredi: cuꝫ filius viuo patre desierit esse in potestate patris: ꝛ sic nepos auo remanserat: si ius ibi acquiri non potest: ꝛ in littera dicitur iuberi debet vt adeat. Dynus. Ibi: item ꝛ finis. ibi: nam per eū ꝛc. Dy. ibi: positiones. casus valerent: nam prima nō. quia nulla esset dubitatio legis. Si non eadem ratione qua tertia. Dynus.

1 ☞ Protestatio precedens actui sequenti cōtraria facit: vt actus nihil operetur.

2 Protestatio clandestina facit presumi ꝙ protestans sit male fidei.

Celsus. [a] Sequēs actus non omnimodo liber protestationi contra ius protestationem nō tollit hoc dicit. Et de hoc vide quod nota. per omnes eẍ de ꝯstit. c. cum. M. ferrarieñ. ꝛ de sponsal. c. tua nos. vel sic. ꝓtestatio † precedens actui sequenti contraria facit vt actus nihil operetur. Dy. ꝛ idem est in effectu cum primo. ibi: fallens. id est decipiens per protestationem premissam. Dyn. Et per hunc. §. determinat Dy. questionē que est. C. de lit. contesta. l. is. scilicet an habeat lis pro contestata quando processit protestatio in contrarium. ꝛ hic videtur casus ꝙ non. Dy. ℂ In contrarium multum facit dictum. c. cum. M. ferrarieñ. eẍ de consti. cum ibi nota. Item ipe Dy. aliam questionem. Quidā habebat quoddam castrum iuxta quendam potentem: iste potēs volebat predictum castrum emere: ille nolebat vendere: sed timens potentiam illius volebat modum reperire ꝙ vēderet taliter ꝙ venditio non teneret quin rescindi posset: quapropter consuluit ipse Dy. vt clam coram aliquibus ꝓtestet ꝙ lꝫ vendat facit hoc coactus timore illius potentis: et pro nihilo vult haberi illa in venditionē. ꝛ h per hanc glo. Dyn. in scholis. Et ꝓ hoc. s̄. qui satisda. cog. l. si fideicōmissor. ꝛ qd ibi dixi. ꝛ quia hic actus sequens premisse protestationi cōtrari⁹ ipsam non tollit. vt dixi: ꝛ ad hoc. s̄. de contrahen. emp. l. cum manusata. §. fina. Sed argu. contra. ĩ. eo. l. ꝓ herede. in prin. ꝛ §. papinianus. v̄. iul. in fi. ꝛ. s̄. loca. l. cum in plures. §. locator. So. hic actus ꝓtestationi ꝯtrarius non fuit omnino liber. vt dixi plene. s̄. de manu. l. iiȷ̄. §. si ab ignoto. ꝛ dixi etiā. s̄. in casu summario. ℂ Sed ꝙ clandestina ꝓtestatio † nō vniet ꝓtestantem: immo faciat eum presumi malefidei notat Innoc. eẍ de postu. pla. c. bone. ꝛ ibi videas etiā alios. Et de ista materia ꝓtestationū latissime no. ꝑ Jo. mona. cardinalez extra de regu. iuris. c. in generali. lib. vj. Et per archidia. xxviȷ̄. disti. c. ȷ̄. ꝛ. c. diaconi. al's diaconus. ꝛ dixi in alphabeto. Et. C. de rei vendi. l. si fundum. ꝛ de libe. agnoscendis. l. ȷ. In glo. immo fit ibi: nō. Item ibi non precessit protestatio contraria aditioni. Dy. Et hoc qd fallens adierit scitur per precedentem protestationem. vt. s̄. de cōcubinis. l. in cōcubinatus. al's starē verbis. vt. ĩ. de suppelle. leg. l. labeo. Jaco. ibi. l. metus. Sed hoc facit premissa per testamentū. Dy. in glo. vlti. in fine. Sol. ibi de coactis reuerentiali facta a patre nō illata a domino vt in prin. huius glo. dicitur. Ol. vel dic ſm Jaco. de bel. ꝙ ibi interuenit metus. vt ibi no. Jaco. de bel.

[a] ℂ Celsus. adde ad hūc §. nota. in. l. pōponius. ꝛ l. l. nesenni⁹. de nego. ge.

1 ☞ Substitutus extenditur quando est locus instituto.

Si quis filium. Cum locus est instituto excluditur substitutus † ꝛ si hereditas patris ꝛ aui sunt cōmixte: non potest vna adiri. Et altera repudiari: hoc facit: ꝛ dic filiumfa. scilicet alterius hominis non suum. Dy. ibi: adeunte. Et per consequens patre acquirente. Dy. ibi: tribuerunt de iure pretorio. Dy. in fine. Ratio est: q2 hereditas titȷ̄ ꝛ seȷ̄ erant commixte. ꝛ ideo nō potest omittere titianam ꝛ adire seianam. Dy. In glo. prima in fi. hoc non placet: quia seruus non est heres: quia esse heredem est de iure ciuili ꝛ qd ad ius ciuile attinet ꝛc. vt. ĩ. de regu. iur. l. qd attinet. sed filius semper est heres. licet pater querat. vt no. ĩ. de lega. ĩ. l. cum filio. Ol. ꝛ dic vt no. C. de here. insti. l. cum proponas. ꝛ ibi de hoc per Cy. In glo. licet ergo in fine. hoc non est verū in filiofa. vt dixi dicta. l. si pater. nam lꝫ commodum hereditatis sit quesitum patri: nihilominus filius est heres. vt dicta. l. cum filio. de legatis. ĩ. Et ibi no. ꝛ ideo non deficit conditio. Dynus.

Si filius. [b] In glo. idem si ignoret in fi. vt. ĩ. eo. l. ei qui. Dy. In glo. ꝛ habere paternam ibi posset de iure pretorio tm̄. Dy. per bonorum possessionez vnde liberi. Jaco. in fi. ꝛ dic vt ibi plene nota. ꝛ dixi. Dyn. in glo. scilicet si viueret. in fi. So. vt ibi: q2 immo cōcor. q2 nō tribuitur ibi: heredi. primo ergo nec secundo. Dy.

[b] ℂ Si filius Adde bart. in. l. pōt. ĩ. e. vbi allegat hunc tex. ad notabilē q̄stionē quaz vide ꝑ eū h.

More. Pupillus [c] hereditati non astringitur si ne tutoris auctoritate. Si vo in alterius potestate fuerit: lꝫ consiliȷ̄ capax plene non sit iussu illius hereditatē adire poterit. h. d. ibi: nostre ciuitatis. id est iure ciuili. Dy. ibi: obligari pñt. s. ciuiliter ꝛ naturaliter. Dynus. ibi: manifestum est. ergo pupillus ꝛ pupilla nō possunt adiri hereditatē sine tutoris auctoritate: q2 in hoc obligarentur. Dy. In glo. scꝫ hereditati. ibi. l. si infanti. §. ȷ. vtrū infans possit adire cum tutoris auctoritate. glo. nō firmat pedem in l. potuit. C. de iure deliberā. vbi etiam de hoc dixi. Sed tu dic ꝙ sic. vt. ĩ. ad trebel. l. seruo inuito. §. si pupillo. Ol. Ray. Ibi vel dic so. ꝛ nota similitudinē inter cōtractum ꝛ quasi cōtractum. Ol. in glo. huic em̄. in fi. aut ergo est suus ꝛ necessarius aut necessarius tantum. Dy.

[c] ℂ Pupillus. adō ange. h dicētē ꝙ tñ ꝑ statutum induci posset ꝙ pupill⁹ adeat hereditatez sine tutoris auctoritate.

Impubes. Ibi consiliȷ̄. s. plene. Dy. ibi: em̄. s. iubenti. Dy. in glo. maior tamen ibi. C. eo. scꝫ de iure deliberandi. Dy.

Pupillus. Ibi: nō intelligat. s. plene: quia infantie primus. vt. ĩ. de regu. iur. l. pupillū. Dy. ibi: scire. s. plene. Dy. ibi: hoc em̄. scꝫ ꝙ possit tutoris auctoritate hereditatē querere Dy. ibi: fauorabiliter. i. de iuris benignitate. Dy. in glo. vlti. Ibi: cum quedam. ꝛ dic vt no. dicto. §. tutor. Dy.

Si ex asse. Agnoscens ꝑ parte pro solido agnoscere videtur. h. d. de quo dic plene vt dixi. s̄. eo. l. qui totam. ibi: destinauerit id est cū effectu ꝓposuerit adeūdo. Dy. in glo. ibi: l. neminem. ꝛ. l. is cui res bonis. Dy.

Impuberibus. Impuberis tutorem nō habentis si ue habentis: ꝛ hereditatē sine ipso adeūtis: nō tenet ipso iure aditio. puberis vo curatorē nō habētis non tenet: prehabita restitutione: ꝛ hereditati non immiscentes: eidem non obligantur. hoc dicit. cum. l. sequenti. ibi: omnimodo. id est etiam sine beneficio restitutionis in integrum. Dy. ibi: abstinendi. siue se immiscuerint siue non. Dynus. ibi: puberibus. id est adultis curatorem non habentib⁹. Dy. ibi: ita. subaudi potestas sic abstinendi ab hereditate paterna. Dy. in gl. ibi: ipso iure: qñ curatorem habent ꝛ adeunt sine ipsius auctoritate. Dy. ibi: vel per restitutionem: quādo curatorem nō habent: vel si habēt adeunt cum eius auctoritate. Dy. in eadem glo. ibi: vt ibi no. Sed certe ꝛ hic aditione cōtracta: lꝫ sine tutoris auctoritate cepit teneri naturaliter. vnde qua ratiōe quādo soluit naturaliter debitum est opus restitutiōe ꝓpter naturalē obligationē. eadē h cū filr natura liter teneat vel ꝫ. s. sicut h non est necessaria restitutio sic nec ibi. Et sic videtur procedere opinio placen. nam glo. sic dicit ꝙ pupillus petens abstinere petit exceptionem sibi concedi

scilicet ne a creditoribus conueniatur: et ideo facilius concedenda: quia sine restitutione hic petens naturaliter debitum solutum petit sibi dari actionem et ideo non ita facile conceditur exceptio quam actio. Dy.

Si qui. Summata est lex. s. lege proxima. Ibi pretorem adire beneficio abstinentie postulando. Et dic pretorem scilicet viuum cum habeat beneficium abstinendi a pretore mortuo sibi concessum si se non immiscuit. Et pro hoc. s. de conditio. institutio. l. que sub conditione. in fine. vt. s. de heredibus instituen. l. iam dubitandum. et j. eodem. l. necessarijs. ¶ Et secundum hoc hec lex non facit pro opinione glo. que est. C. si vt ab hereditate se abstineant. l. prima. de quo dic vt ibi dixi: et. s. de vulg. et pupillari substitutione. l. si filius qui pater. quia illud verum sui damnum. et ita posset intelligi hec lex: sed in suum commodum sic. vt ibi. Et iste intellectus approbatur in glo. j. eodem l. pro herede. §. papinianus. et l. necessarijs. Ray. ibi: constituerat. id est in animo proposuerat. Dy. in fi. Tamen quando coram iudice conuenitur respondere tenetur vtrum se abstinuerit vel immiscuerit. Jaco.

1 ☞ Jus de futuro repudiatione amitti non potest.

1 **Si qui.** Jus de futuro † repudiatione amitti non potest: secus in iure de presenti. hoc dicit. Ibi: delata est ab intestato. Dyn. ibi: hoc ita verum est. scilicet repudiatione hereditatis amitti. Dynus. ibi: si: id est quis. ¶ Oppono vt in glo. et ad. l. primam. C. de pactis. dic vt ibi nota. et dixi. et communis opinio est quod aliud est in pacto quam renunciatione. Et ratio differentie secundum quosdam est: quia pactum nititur voluntate duorum: renunciatio voluntate vnius tantum. et ista videtur communis opinio glosarum et Odofre. dicta. l. j. C. de pactis. Sed hec ratio non videtur multum sufficiens: quia per hoc posset concludi quod renunciatio non teneret super iure presenti. Item est contra. l. j. quibus appella. non licet. l. prima. §. primo. ¶ Quare dicunt alij vt Jaco. butrigarius quod in pacto sunt verba presentis temporis: ergo ad futurum non habentur. vt. j. de verborum obligatio. l. si a colono. sed et hoc posset cauillari. Quid enim si in renunciatione ponantur verba futuri temporis quare non dicemus etiam illud tempus considerari in quo conferunt vt. s. de heredibus instituendis. l. in tempus. ¶ Quare dicunt aliqui moderni quod in pacto de non petendo sunt duo. scilicet ius obligandi et liberandi. vt. s. de pactis. l. si vnus. §. pactus. et ibi nota. quod non est in renunciatione. Sed hoc non placet: nam cum pactum interpositum super iure futuro est interpositum ad duo: et illa duo operatur. vt. s. de iure dotium. l. si pater. non video quare renunciatio interposita ad vnum id est ad liberandum illud non operetur vt idem iudicium sit totius ad totum: et partis ad partem. Et ideo interdum reddebam talem rationem: quia per renunciationem volo me abdicare a iure meo. Sed nunquam abdico me a iure meo: nisi alij sit quesitum. vt. s. ex quibus causis maiori. l. nec vtilem. Ideo in renunciatione cum non sit persona presens cui queratur: posito quod non sit nuncius vel epistola per quod separatur a pacto: renunciatio non tenet. Et ideo potest esse differentia: quia si dico paciscor vel facio pactum in quo oportet vtriusque voluntatem inesse. vt. s. de pactis. l. prima. §. primo. quod cessat in renunciatione. Et hoc modo forte intellexit Jaco. butrig. Sed ego reddo duas alias rationes magis necessario concludentes. Prima insurgit ex natura contrariorum. Secunda ex euitanda repugnantia in significato verborum. recedo ad primam et dico quod natura contrariorum est quod vbi non cadit vnum non potest reliquum cadere. vt. j. de regulis iuris. l. cuius est velle. et de conditio. et demonstratio. l. pater seueri nam. Et ideo qui non potest acquirere non potest repudiare. vt. j. eo. l. is potest. Sed si ius est mihi sub conditione delatum non possum acquirere pendente conditione: ergo per consequens non possum repudiare. Dicebam secundo ex euitanda repugnantia significati verborum. ad quod est aduertendum quod monosyllaba re denotat dissolutionem actus rei interuenientis cui adicitur. vt. s. de iureiurand. l. remittit. in fi. deposi. l. prima. §. eleganter. de legatis secundo. l. cum quidam. et de verborum significatio. l. verbum reddendi. Et ideo cum dico renuncio iuri futuro videor presupponere ius in esse et sic insurgit repugnantia in significato verbi renuncio. et ideo non tenet renunciatio. Et istas duas rationes puto veras. Ray. De hoc late dixi dicta. l. j. C. de pactis. ¶ Item facit hec lex cum concord. quod si papa prouidit alicui de beneficio quod duxerit acceptandum in tali prouincia vel diocesi: et acceptet antequam vacet: quod non teneat acceptatio: et ideo quando vacabit poterit acceptare. pro hoc extra de conces. preben. c. ne captande. lib. vj. et ad hoc. j. de optio. legata. l. optione. de legatis. j. l. iul. et de legatis secundo. l. vnum ex familia. et l. cum pater. §. a filia. in glo. nisi coram iudice. ibi: item aliud est. Sed si aliud est in petenda: ergo aliud est in repudianda: quia id potest repudiari quod peti: et econtra: sed hoc facit mihi dubium. §. decretalis. Dy. In glo. dummodo. in fi. nam in omnibus istis casibus cum habeantur pro non adiectis vel impletis redditur institutio pura: et sic tenet repudiatio. Dy. In glo. scilicet heredis. ibi: de legatis. ij. l. j. non est verum quando in vi conditionis. sed quando est in vi modi: vt ibi no. Dy. Ibi: non fit pro pura quantum ad repudiationem: etiam si apponatur suo heredi: quia non suspendit conditionis effectum: de quo dic vt not. per Dy. s. de heredi. insti. l. cornelius.

Si quis dubitet. Jure nondum competenti: vel quod quis dubitat sibi competere: renunciari non potest. h. d. In glo. quia nec adire potest. vt. j. eo. l. heres institutus. et l. sequen. Dy.

1 ☞ Factum filij patri preiudicare non debet.
2 Profecticia et aduenticia qualiter olim differebant.

1 **Nec filius.** Factum filij † non preiudicat patri nec econtra. hoc dicit cum. l. sequen. ibi: repudiando hereditatem filij contemplatione relictam: vel de qua dubitatur cuius contemplatione relicta sit patris an filij. Dy. Et no. per hunc. §. differentiam que erat olim inter peculium profecticium et aduenticium: quia licet vtrunque patri quereretur: tamen aduenticium semper requirebat filij voluntatem. Dy. ¶ In glo. prima ibi. §. in arrogato. hoc exemplum non placet. quia tunc repudiatio patris non noceret filio. nec econtra. argu. C. de bonis que libe. l. cum oportet. quia dic quod filius fuit institutus sine contemplatione: vel est dubium et pro hoc. C. de vsufruc. l. finali. Ray. sed ibi: sed an ipsi patri. quidam habent in glo. sed an ipse pater. et melius. et tunc respondet glo. quod pater non potest adire. Unde circa hoc quero clarius vtrum talis repudiatio facta per filium noceat ipsi filio sui iuris facto: vel patri post mortem filij. Et videtur quod sic: vt dicta. l. ij. s. solu. matrimo. versi. ceterum. et versi. quod si sui iuris. econtra videtur quod non: quia repudiatio non fuit legitima: sicut quando repudiatio fit aduentu conditionis. nam potest postea admitti. vt. s. §. proximo. preterea qui non potest adire: nec repudiare. sed pater non potest sine filio. vt. s. eodem. l. qui in aliena. §. sed etsi non adierit. Item nec filius sine iussu patris non precedente aditione. vt. j. eo. l. si quis mihi bona. §. iussum ergo etc. Et pro hoc. j. eo. l. si is potest. et. s. eo. l. quarta. non ergo poterit vnus sine alio repudiare. et hoc est verum non ob. versiculi preallegati in. l. ij. solu. matrimo. quia loquuntur in remissione per pactum: que tollit etiam ius futurum. vt. C. de pac. l. j. et dixi. s. in prin. huius. l. hic autem simplici repudiatione Jaco. de ra. ibi: sicut in suo. Ex hac glo. colligit Dy. differentiam 2 que olim erat inter profecticia † et aduenticia: quia in profecticijs poterat pater disponere quicquid volebat ante acquisitionem et post: in aduenticijs post acquisitionem sed non ante et de hoc. j. de doli excep. l. apud celsum. §. fi. Ray. ibi: in domino et seruo: sed quare secus queri potest. Dy.

Si qui putat. In qualitate successionis errans: nec potest adire nec repudiare. hoc dicit cum. l. sequen. et principium alterius sequentis. In glo. vltima ibi: de here. quali. et differen. §. fi. vnde vitiato animo vitiatur et actus perficiendus ex eo. Dy. argu. j. de actio. et obligati. l. prima. §. furiosus. In eadem glo. in fine. et hic ideo magis attenditur opinio quam veritas: quia aditio in solo animo consistit. vt. s. dictum est. et not. j. eo. l. heres. in fine. et dic ad solutionem omnium contrariorum aut tractatur de eo in quo oportet vtrunque interuenire: scilicet opinionem et veritatem. ita quod vnum non sufficit. Et tunc vtrunque inspicitur. Si vero vnum solum sufficit: aut opinio est singularis: et tunc veritas preualet. vt. j. de manu. vindic. l. si pater. §. primo. et de supp. lega. l. labeo. §. vtrum. et. j. eodem. l. quod dicitur. cum simi. aut est communis et tunc preualet opinio. vt. s. de offici. preto. l. barbarius. de suppel. leg. l. iij. Et ad hoc facit optime quod no. j. de auro et argen. lega. l. ornamentorum. Dy. et per Joannem and. extra de bigamis. ca. nuper. Vel dic secundum Jaco. de bel. aut opinio est communis siue publica. Aut est singularis siue priuata. Primo casu prefertur veritati. vt dicta. l. barbarius. secundo casu aut est probabilis

bilis & iusta & prefertur veritati: vt hic. cum cõcor. aut impro babilis & iniusta: vt in facto proprio: & tunc prefertur veritas vt in cõtrariis: vel dic q si veritas preferatur est regulare. h autem cum concor. casuale. Et vide in brocardis Py. & Az. Et quod plene notaui. j. de fur. l. vulgar. §. si is qui.

E contrario. In glo. prima in fine. Contrarium videt. j. de conditio. & demonstratio. l. multum. ij. responso. So. hic errabat in conditione sua circa defunctuz: vt quia putabat se necessarium vel volũtarium defuncti: ibi vo non errabat circa defunctum: sed circa tertium: qui se putabat filium tertij: cum esset paterfami. & ita solum in acquisitione errabat. vt dixi. s. eo. l. qui in alienam. §. si is qui. Dy.

Ecis. [a] Dubitãs super virib⁹ testamenti hereditatem adire non potest. hoc dicit. Ibi: falsum non esse scilicet illud testamentuz. Dy. In glo. prima ibi: casus idem fit. Et tunc dices is qui putat valere testamentum: & aut p et: p. i. putat non falsum &c. & sic negatio non preponatur illi dictioni falsum. Ol.

[a] ¶ Fecis. Adde pulchre q notãtur in addi. ad Bar. hic in apostilla magna.

1 ¶ Jus mihi delatum possum vna via agnoscere & altera repudiare.

1 **Heres institutus.** Jus † mihi delatum duplici via possuz vna agnoscere altera repudiare. hoc dicit. Vel sic. Quis non videtur renunciare iuri quod ignorat sibi competere. vt. l. mater decedens. s. de inofficio. testamẽ. Dy. ibi: non amittit hereditatẽ. Sed quare in sequenti casu repudiando legitimã & testamentariam repudiasse videtur. Sed hic repudiando testamẽtariam non videtur legitimam repudiasse forte in sequẽti casu. ideo est: quia repudiando expresse legitimam videtur tacite saltem repudiasse testamentariam. al's non valeret repudiatio legitime q̃diu testamentarie locus esset. vt. j. eodem. l. q̃diu. Dy. ibi: vtrunq̃ repudiasse. i. legitimã & testamentariã Dy. Et ratio est quã predixi: quia non teneret repudiatio legitime: nisi repudiata testamentaria: ergo eam repudiasse videtur. arg. eius qd nota. j. eo. l. pro herede. §. papinian⁹. Dy. ibi: non repudiauit. i. repudiasse non videtur: quia ignorabat se institutum. vt. j. eo. l. is ad quem. & s. de inofficio. testamẽto l. mater. vsi. ceterum. Dy. ¶ In glo. potest ergo. in fi. vt arg. j. ad trebellia. l. recusare. §. titius. & j. eod. l. si tu ex parte. in fi. supplendo vt ibi suppleui. per. l. liber homo. §. titius. s. de hered. institué. Dy. Et quia ius accrescendi non habet locum post agnitionem vtriusq̃. vt. s. de vsufruc. accres. l. j. §. penulti. Sed talis substitutio adhuc possit locum habere: eo quod aliquando habet in se fideicõmissariaz quando scilicet fieret in codicillis. vt. j. ad trebel. l. sceuola. & s. de vulga. & pupilla. substi. l. qui plures. ibi: in omnem causam &c. Ol.

Is potest repudiare. Cõtrariorũ natura est q vbi non cadit vnum non cadit reliquum. hoc dicit. In glo. ibi. l. j. §. tutor. Sed so. vt nota. j. de regulis iur. l. eius est velle. quia ista regula procedit in illis qui possunt acquirere iure suo non alieno. ¶ Ad quod facit quod notaui. s. de iure deliberan. l. ait pretor. Dy. ibi: potest nolle. & per consequens velle. Dy.

1 ¶ Heres suus vel extraneus faciens aliquid tanq̃ heres presumitur hereditatem adire.
2 Debitorem hereditatis conueniendo an quis videatur hereditatem adire.
3 Filius protestans se nolle esse heredem si postea soluit creditoribus an videatur se p herede gerere.

Pro herede. [b] Qui aliquid gerit tãq̃ heres p herede gerere videt: & per consequẽs oneribus hereditariis se astringit: secus si nõ agit tanq̃ heres. h. d. vsq̃ ad. §. papinian⁹. Et dic q primo ponit dictum qd postea declarat per multa exẽpla. Dy. Vel dic q principiũ. l. vsq̃ ad. §. papinianus. diuiditur in duas partes. Prima vsq̃ ad vsi. & ideo. secũda vsq̃ ad dictum. §. papinianus. In prima tradit dictum in genere. in secunda ex illo infert ad speciem dando cõsilium in speciali casu: scilicet in suis heredibus. Iterum secunda subdiuidit in duas. prima vsq̃ ad versi. si quid tamen ista. secunda vsq̃ ad dictum. §. papinianus. prima loquitur vbi filius actũ exercet qui transiret ad heredem extraneum. secunda quando actuz exercet qui non transiret ad heredem extraneum. Et potest

[b] ¶ Pro herede. vid bar to. in. l. gerit j. e. in. l. q̃ poterat. j. ad treb. & in. l. j. s. de vulg. & pupil.

1 summari aliter q̃. s. dixi. sic si heres suus † vel extraneus facit aliqd tanq̃ heres: presumitur hereditatem adire & oneribus hereditariis obligatur nisi cõtrarium ptestetur. Si vo gerit non tanq̃ heres: sz alio iure nõ presumitur hereditatez adire: nec onerib⁹ hereditariis obligari. h. d. Ibi: videt & per hoc omnib⁹ onerib⁹ hereditariis obligari. Dy. ibi: pro herede gerere. & per consequens oneribus hereditariis obligari. Dy. ibi: animo esse debet: scilicet gerens aliquid hereditariũ Dy. ibi: & ideo scz quia dubium est quandoq̃ vtrũ heres aut non heres gesserit. Dy. ibi: testari & liberi. i. protestari ad tollendum omne dubium. Dy. ibi: si animo heredis. scilicet h fecit. Dy. ibi: non videtur pro herede gessisse: & per consequẽs oneribus hereditariis non tenetur. Dy. ibi: non gesserit. i. gessisse non videatur. Dy. ibi: heres petit. i. non tanq̃ exheredatus fm litteram negatiuam. Dy. ibi: operas incertas. Dyn. ibi: consequi potest: ante omnem aditionem. Dyn. ibi: petitio earuz: scz incertarum operarum. Dy. ibi: etiam creditoribus. subaudi filij etiam non heredis patris: fm litteraz negatiuã. Dy. ibi: maxime futurarum. s. postq̃ creditores missi sunt in possessionem bonorum filij. Dy. ¶ In glo. alter accipit. in fine. quo casu quis credit se heredem: sed hic credit se heredẽ Dy. effici. Dy. In glo. j. testari. ibi. §. si seruum. & j. de solu. l. & magis. s. de in rem verso. l. si filius. & mã. l. papinianus. Uel dic clarius. Aut precessit ptestatio: & tunc fm qd indicat ptestatio disponit ipsum esse heredem vel non heredez: vt hac l. & arg. s. eo. l. qui in aliena. §. fina. Si vo protestatio nõ pcessit: tunc aut loquimur in emancipato ex vna parte: aut in suo vel extraneo ex alia parte. Primo casu ex quo aliquid gerit hereditatẽ: vel bonorum possessionẽ agnoscere nõ videt: cuz in ipsa agnoscenda certe solennitates sint necessarie. vt. C. q ad. ad bono. pos. possunt. l. fi. & j. de success. edic. l. j. §. decretalis. & qd no. j. eo. l. iulia. al's incipit si pupillus. §. si seruũ. Secundo casu: quis regulariter ille actus qui notat immixtionem in suo: notat aditionem in extraneo. vt. j. eo. l. eum q bonis. lz interdum fallat. j. eo. l. si seruum. §. ait pretor. coniungẽdo cum. l. si quis extraneus. hoc casu perpendendum erit ex qualitate heredis: & rerum quas attigerit vtrum pro herede gessisse videat an nõ. & cognitio versa in hoc an potuit facere iure pprio: an nõ potuit valere nisi iure hereditario. Primo casu dicendum est potius iure suo fecisse q̃ iure hereditario. per prealleg. l. s. de in rem verso. l. si filius. mandati. l. papinianus. & de solu. l. magis. Secundo casu dicendũ est magis fecisse vt sit heres: quia quando aliquid facio video velle omnia sine quibus meum velle effectum sortiri non posset: vt dicta. l. papinianus. & j. eo. l. illud. Ray. ¶ Sed an conueniendo † debitorem hereditarium videatur adire. arg. q nõ. j. eo. l. si quid tñ. §. papinianus. & h est veritas. Dy. & pro hoc s. de inofficio. testamẽ. l. si pponas. §. si hereditatẽ. vbi de h. Et ad istam materiam facit q si aliquis alterius contemplatione possideat hereditatem non videtur p herede gerere. vt s. de peti. heredi. l. nec vllam. §. si quis absentem. ¶ Sz pone q filius † ptestatus est se nolle esse heredem: vt hic dicitur: postea vẽdit res hereditarias vel soluit creditoribus: nunquid videatur pro herede gerere: non obstante protestatione Uidetur q sic quasi faciat contra protestationem: & si sic contra ius. vt. j. codẽ. l. papinianus. & pro hoc. j. eo. l. si is qui bonis. cum concor. ibi notatis. & ad hoc bene facit: quia ptestari & facere contra protestationem nõ prodest. vt ex de constitu. ca. cum. M. ferrarieñ. cum ibi nota. per omnes. & pro hoc. s. locati. l. cum plures. §. domini horreorum. cum his que ibi dixi. In contrarium videtur: quia ex quo semel repudiauit: si postea contractat bona hereditaria intelligitur esse fur & nõ heres: & furti tenetur. vt. j. eod. l. si seruum. §. fina. in fi. vbi de hoc tetigi. Ex quo enim semel repudiauit amplius heres eẽ nõ pot. sicut si semel adiuit ampli⁹ nõ desinit eẽ heres. C. d re pu. here. l. sicut. & de suc. edic. l. j. §. q semel. & s. de here. insti. l. ei q soluẽdo. in fi. Puto q ex quo repudiauit p tales act⁹ nõ efficit postea heres: cũ talia facere possit citra ius & nomẽ heredis. & ita intelligo dictã. l. si seruũ. §. fi. & h nisi de fraude appareat. d. l. si is q bonis. ¶ Sz certe immo videt casus q soluẽdo creditorib⁹ heres efficiat. vt. C. de iur. delib. l. ij. sz dic q ibi nõ pcesserat ptestatio siue repudiatio: & ideo soluẽdo vr gerere p herede sec⁹ si ptestatio vel repudiatio pcessisset: vt dixi. In gl. j. q̃ p sepeliẽdo. in fi. & C. de sepul. vio. l. pgit audacia. Dy. ibi: de iure ciuili incognit⁹. & sic vr ex hac glo. q emãcipat⁹ heres institut⁹ ex testõ de iure ciuili nõ possit adire: sz solũ de iure ptorio. sile no. j. d 3ta. l. illud. de inof. te. l. posthumus. in pn. de hoc dic vt not. d. l. illud. §. fi. j. de 3ta. Ray. ibi: perpendendũ: qñ non est certum vtrũ animo adeũdi vel non

¶ Qñ aliqd gerit in hereditate premissa ptestatione.

¶ Si fili⁹ ptestet se nolle hẽditatẽ & postea soluat creditorib⁹ hereditariis an videat p herede gerere.

¶ Soluendo creditorib⁹ hereditariis vr qs p herede gerere. si id sine ptestatiõe fiat.

adeundi.vt.j.§.prori.vsic.tūc itaq3.al's itaq3 tūc.Dy.ibi:a io adeundi in hoc starem iuramento iurantis se tenuisse alio iure q̄ heredis.argumen.j.de regulis iuris.l.in ambiguis. Et hoc si est talis qui rem retinere potuit alio iure q̄ hereditario.Jaco.nam cum presumptio possit esse equalis: tam p vna parte q̄ p alia statur eius dicto τ declaratiōi cū iureiur.secus vbi nō est equalis:vt.j.eo.l.si duo.ibi:in emancipato non instituto.Dy.in fi.τ dic vt ibi nota.τ dixi.In glo.s.patris in aliquod ius in eis:scilicet futuris operis.¶Sz que currant post aditionez sunt certe τ ppterea dicit maxime ƀm istum casum.Dy.ibi:vtpote heres:nam postq̄ aliquis est heres soluit creditoribus hereditarijs:τ de bonis pprijs et de bonis hereditatis.vnde lz opere pertineant ad filium heredem tm̄:τ sic vt res sue tm̄.tamen creditores hereditarij petunt eas sicut alias res de quibus debet eis solui.Sed hodie si facit inuentarium videtur q̄ filius possit resistere.vt.C.de iure delib.l.fi.§.sed si prefatam.ƀm Jaco.de ra.ibi:si operarꝫ in fi.τ sicut resoluit affirmatiua in negatiuaz quasi heres nō quasi exheredatus.ibi:que ad heredes transeunt.sed expone p herede nō gessisse.s.quando petit incertas.sec⁹ quando petierat certas in eas que creditoribus dantur.Sed tales non fuerunt imposite.Dy.

Papinianus. [a] Cum aliquid volo videor:vel le omnia sine quibus meū velle effectum sortiri nō potest.h.d.Ibi:abstinuit maxime:nā multo fortius si non abstinuit.Dy.ibi:idem estimauit scz q̄ possit cōueniri a creditoribus quasi videaꝛ beneficio abstinendi renunciasse.Dy.ibi:gessisse.subaudi filium:ante abstinentiā sui heredis vel post recipientem a statulibero dandum causa cōditionis implende.Ol.ibi:si solus heres sit.simile.j.ad treb.l.ita tamen.§.qui suspecti.Dy.ibi:suscipere:q: tunc per aditionem coheredis potest seruus esse liber:lz filius non adeat ergo per hoc filius non presumitur adire.τ hoc subijcit in littera.Dy.ibi:ad libertatem peruenire per aditionem coheredis.Dy.ibi:itaq3.hec regula valet ad totā legem.τ.s.prime statuliber iussus fuerat dare nominatim filio heres nō heredi.Dy.ibi:dicendum esse.s.in dubio.nam.s.locutus est quādo constat vtrum animo adeundi vel non adeundi aliqd gerat.Dy.ibi:accipere non poterat:qd̄ est si iussus est dare heredi nō filio.vt.s.vel est simpliciter iussus ē dari heredi nō filio.vt.s.vel est simpliciter iussus dare:quo casu videꝛ iussus heredi dare.vt.j.de statulibe.l.qui pecuniam.Dy.in glo.sed male ibi.l.fi.τ.s.de iure deliber.l.si quis suus.et p hoc tolliꝛ contrarium:qd̄ posset formari de.l.sicut.C.de repu.here.ibi:surripiendo:qui actus cum non procedit ex voluntate defuncti post abstinentiā interueniens non inducit immixtionem. Sed receptio eius qd̄ datur causa conditionis implende pcedit ex volūtate defuncti.Ol.in fine.Sed hic erat maior:ibi minor.vel sol.vt no.j.§.pri.si sepulchra.vel dic ƀm Jaco.de bel.q̄ ibi ex electione nō impedit restitutionē in integruz.Et est ratio vt ibi nota.hic autem acceptio pecunie causa conditionis implende indicat immixtionem siue sit maior siue minor:dūmodo minor legitime accipiat.i.cū auctoritate tutoris vel curatoris.vt.s.eo.l.impuberibus.vbi de hoc.Jaco.in gl. vlti.ibi:per trebell'.vt.s.qd̄ cum eo qui in alie.po.l.si filius.§.fina.Ol.ibi:item bonorum possessorē:vt insti.de bonorū pos.§.quos autem.τ.j.de regu.iur.l.pretor.Ol.ibi:libertatū conseruandarum.vt.j.de fideicōmis.l.ij.§.j.Ol.ibi:item nomē solum τ non ius.i.effectum.nam heres post restitutionem hereditatis habet iura directa:sed sine effectu:τ ita intelligit ista glosa.Oldra.ibi:τ adiuit ab intestato:vult ergo intelligere glo.ista q̄ filius capiat causa conditionis implende:eo casu quando potest capere heres iure tm̄ vel nomine tm̄:vt p eum qui restituit vel bonorum posses.vel eum cui bona adita sunt causa conseruandarum libertatum q̄ talis receptio nō inducit aditionem:que non potest fieri circa ius τ nomen heredis copulatiue.Sed hec receptio fit quādoq3 cum vno tm̄:quandoq3 cum alio:ergo τc.Sed vbi nō potest recipere nisi heres sit iure τ nomine:tunc filius capiendo videtur esse heres:τ talis receptionis aditionem inducit:vt cuz solus est institutus vult ergo dicere littera q̄ receptio iudicat eum heredem que receptio non potest cadere in personam eius nisi habeat ius τ nomen heredis ƀm glo.Sed certe iste intellectus nō videꝛ verus:quia filius emancipatus qui repudiat non est heres re nec nomine.τ tamen potest capere causa cōditionis implēde:τ huic assimulatur suus abstinens.Ray.

¶Filius faciēs pacē cū occisoribus patris:si p pace pecuniā accipiat an videatur esse heres.

Si sepulchri. Iste.§.alleg.q̄ filiusfami.faciat pacem † cuz occisoribus patris τ ab eis accipiat pecuniā pro ipsa pace facienda:q̄ per hoc nō videatur esse heres nec adire hereditatem.Pro hoc.j.de sepulchro violato.l.quesitum.vbi de hoc dixi de his qui deiec.vel effude.l.si vero.§.hec actio.τ.C.arbitriū tute.l.eum qui.Dy.Econtra videtur q̄ sic.quia istud est receptum contemplatione mortis patris.arg.j.ad tertul.l.ij.§.adoptiui.et de suis τ legiti.heredi.l.in suis.So.si statutum est in ciuitate q̄ homicida non possit exire de banno nisi habeat pacem ab heredibus occisi hoc casu filius recipiendo videatur esse heres vt institu.de here.quali.τ differen.§.penul.τ.s.eo.l.in princ. Si autem nullum erat statutū vel erat:sz dicebat q̄ homicida nō posset exire de banno nisi haberet pacem a filijs occisi tunc recipiendo nō videatur esse heres:τ ita loquantur iura s.ad hoc allegata.Odo.Itez facit q̄ fili⁹ amplecti possit bona feudalia omissa hereditate paterna.de quo dic vt dixi dicta.l.quesitum.j.de sepulchro violato.in glo.vlti.ibi:vt ibi no.Preterea ibi erat minor hic maior.τ dic vt dixi.s.§.pri.τ vt no.C.si maior factus ratum habuit.l.vlti.

Si quis extraneus. [b] Ut censeaꝛ hereditas adita cōsideratur animus qui per actum extrinsecum declaratur.h.d.τ facit contra eos q dicunt tu mentiris saluo honore tuo.ibi:admissum.i.delictū. Dy.ibi:diximus.q: repudiat conditione pēdente.Dy.in gl. quā putabat in fi.Sol.hic in aditione hereditatis que fit solo animo.vt nota.τ dixi.s.eo.l.is qui putat.ibi:de futuro:quod nō fit solo animo.vt.j.de fur.l.inficiendo.Dy.

Sciendum est. Al's incipit si quis partem. τ breuiter.h.d.ignorans portionem hereditatis τ conditionem institutionis impletā hereditatem adire nō prohibetur:τ quattuor sunt casus ibi:cōditionem extitisse que in veritate extitit.Sed ipse putabat a principio se fore pure institutum.Et sic in effectu veritas cuz opinione concurrit ƀm Dy.quicqd dicat glo.Dy.secus si sciret conditionem appositam τ ignoret eam extitisse.vt.l.multum.C.de condi.τ demō.In glo.j.ibi velle adire.vt potest bene colligi ex.§.sed si mandauit.Ol.Et dic q̄ in casu certi qn̄ est certum ex quacūq3 portione esset heres institutus:vellet esse heres.hoc casu loquitur hec lex.¶Item in casu quādo certum est ipsum non velle heredem esse nisi ex parte opinata loquitur lex contraria.In casu dubij teneas primam sol. huius glo.Ray.In glo.vlti.ibi vehementem opinionē.id est cōmunem opinionē cuz veritate concurrentem.vt.j.eo.l.cuz quidam.§.quod dicitur.vel dic q̄ hic credebat se pure institutum:τ erat sub conditione:que conditio extiterat tempore quo adiuit:τ sic eius opinio concordabat veritati:nam institutio conditionalis habetur pro pura existente cōditione.vt s.de vulgar.τ pupil.substitu.que habebat.§.titius.Sed ibi sciebat se sub conditione institutum qd̄ extitisse ignorabat cū extitisset:τ sic eius opinio non concordat veritati.τ ideo aditio non valet:vt ibi.Sed cōtra.j.eo.l.si heres.§.j.Sed ex premissis patet solutio.Dy.

Is ad quem. Si hereditas ē mihi delata ex vna cā τ puto mihi delatam ex alia:τ adeo non tenet aditio.hoc dicit.Dy.Uel sic.incertus de conditione testatoris vel ignorans ex qua causa deferatur hereditas hereditati se non astringit adeūdo.hoc dicit.Et sunt quattuor casus ibi:iusto testamento.id est solenni.Dy.ibi:pro domino fecerit.id est tanq̄ heres ab intestato administrauit.Dy.ibi: administrauerit tanq̄ heres ex testamento.id est solēni.Dy. In glosa vltima in fine.hec glosa sepe allegatur q̄ sententia lata ex falsa causa non valet.Quia tamen in hoc videntur diuersificate glo.τ doctores.Dic aut falsa causa adiecta est in sententia:sed non legitima:aut falsa:que tamen est legitima.Si vera esset primo casu sententia ipso iure non tenet.vt s.de excusa.tuto.l.qui testamēto.vbi de hoc plene dixi.Secundo casu aut sententia est lata in causa pupillorū aut maiorum.Primo casu ipso iure non tenet.vt.C.si ex falsis allegatio.excusa.fit tutor per totum.Secundo iudex tulit sententiam falsam pretextu false allegationis:aut pprio motu.primo casu dicunt quidam aut per scientem fuit falsum allegatum aut per errorem.Primo casu ipso iure non tenet.Secūdo casu tenet:sz daꝛ restitutio:vt no.in glo.s.de iudi.l.si pretor.§.marcellus.qd̄ nō placet p.l.diuus.j.de re iudi.ideo dicunt alij:aut iudex dolose tulit sententiam pretextu false allegationis aut p imprudentiā.primo casu ipso iure nō tenet cū etiam

¶Papinian⁹.adde Bar.cōsilio cxxv.incipi. in q̄stiōe vertēte īter frāciscū.vbi allegat istum tex.q̄ pater tenēs fundū dotalez pro suis liberis post mortez m̄ris videatur hereditatē adire.andre.poma.ī addi.ad barto.hic.

¶Not.dictū singulare.

[b] ¶Si quis extrane⁹.ad de Bart.in l.qui.de procur.τ docto.in.c.q̄to.de iureiuran.τ Bar.ɔsilio clxxxv.inci. querit.τ in dubio reuocaꝛ vbi dꝛ q̄ vidēꝛ n̄rm dꝛ esse duplex.

etiam iudex possit accusari lege cornelia de falsis. vt. j. ad le. cornel. de fal. l. j. §. sed et si iudex. Secundo casu tenet: sed datur restitutio: vt dicta. l. si pretor. §. marcellus. ¶ Secūdo casu principali: scilicet quando iudex proprio motu tulit sentētiam falsam: tunc aut per imprudentiam: aut per dolum primo casu. Aut error est expressus in sententia et ipso iure non tenet: aut non est expressus et tenet. sed quia est contra ius litigatoris poterit appellare. vt. j. quando appel. sit. l. j. §. j. de re iudi. l. preses. et l. cum platis. Secūdo casu quando per dolū aut pecuniā est corruptus aut precibus. Primo casu ipso iure non tenet. vt. C. quando prouocare nō est neces. l. venales. Secundo casu tenet sed datur restitutio. vt. j. ad trebel. l. seruo in vita. §. cum pretor. Alij dicunt aut in sñia ponitur causa non legitima: aut legitima sed falsa. Primo casu nō tenet sententia: quia iuris errorem exprimit: vt dicta. l. qui testamēto. s. de excusa. tuto. et arg. de tuto. et cura. da. ab his. l. seie. Secundo casu quādo falsa, aut pbata aut non. primo casu tenet sententia: sed ope restitutionis rescinditur. vt. j. de re iudica. l. diuus. et de excep. l. qui agnit. ¶ In tertio casu quando est falsa: sed non pbata bene tenet sententia: sed appellari pōt: quia contra ius litigatoris est lata. Et sic potest intelligi. insti tu. quibus ex causis manumittere nō licet. §. semel. licet glo. aliter illud exponat. et p hoc facit regula generalis. C. quando prouocare non est necesse. l. ij. et j. de re iudicata. l. preses. Ol. Sed in penul. membro quando est falsa causa et pbata videtur distinguendū: aut de dolo pbauit et habet locum dictū Ol. vt dicta. l. si pretor. §. marcellus. s. de iudi. aut non dolo. et tunc talem sententiam nō potest mutare nisi princeps. vt. j. de penis. l. diui fratres. et de mino. l. j. in fine. et videtur quasi casus. s. de edendo. l. argentarius. §. cum autem. Cy. Sed an contra sententiam iniuste latam iudicis imperitia fit aliquod auxilium parti perditum. videtur ꝙ non nisi error sit expressus in sentētia: sed iudex facit litem suam. vt. C. quando prouo. non est necesse. l. ij. et instit. de obliga. ex quasi delict. §. j. tu dic ꝙ aut iudex protulit iniquam et falsam sententiam: et tūc sentētia nulla est: et punitur iudex. l. cornel. de falsis. Aut imperitia. et tunc aut pretextu false allegationis et hoc casu per restitutionem in integrum. vt dicta. l. si pretor. §. marcellus. s. de iudic. Si autem non interueniente falsa allegatiōe ppter solam imperitiam eius hoc casu etiam per restitutionem retractatur: qd̄ est valde notandum. vt dicta. l. seruo inuito. §. cum pretor. j. ad trebel. et ibi nota. nec ob. qd̄ sententia teneat: quia verum est nisi petatur restitutio. vt dictum est.

In repudianda. Repudians debet esse cert⁹ aut certioratus iuris cui repudiat. Et cum queritur an sit necesse aliquem certiorari. dic aut renūcio ei qd̄ consistit in iure aut in facto. Primo casu aut est talis persona cui licet ius ignorare: vt miles: clericus: minor: vel femina vt. C. de iure deliberan. §. fina. de episcopis et cleri. l. repetita. et de iuris et facti igno. l. regula. et tunc optimum est certiorari vt. j. ad vellei. l. fina. §. fina. Aut est talis persona quā non est verisimile ius ignorare: qd̄ est regulariter. vt. C. de legib. l. leges sacratissime. et tūc nō est necessaria certioratio. quia paria sunt scire et scire debere. vt. j. pro empto. l. qui fundum. §. seruus. et pro hoc. s. de actio. emp. l. j. ¶ Secundo casu principali quando renunciatio consistit in facto: aut qd̄ renūciatio consistit in facto meo aut in facto tertij. Primo casu non est necessaria: quia ignorare non debeo. vt. j. eo. l. cum falsum. s. ad velleia. l. ꝗꝗ. et. j. pro suo. l. fi. Secundo casu aut volo mihi preiudicare per pactum ante transactionē aut per simplicem repudiationem. primo casu non est necessaria certioratio. vt. s. de transactio. l. qui cum tutoribus. Tertio casu est similiter necessaria: vt hac. l. et. s. de inoffi. testamēto. l. mater decedens. Et faciunt predicta ꝙ mulier debeat certiorari quādo renunciat velleiano. de quo nota. s. ad velley. l. fina. §. penul. et dixi. C. de hereti. l. ij. Et. j. de verbo. obliga. l. sciendum. §. si. deinde quero. et versicu. sequen. In glo. vehementi opinione. in fi. Nota ergo ꝙ scire quis dicitur quod vehementi opinione credit: vt hic. et de hoc vide in alphabeto.

1 ☞ Promissio et solutio equiparari dicuntur.

Velit questionis. Cum volo vnum non videor velle eius oppositū. h. d. vel sic. per illū actum per quē qs omittit hereditatē nō videtur eā acquirere: et promissio † et solutio equiparantur. h. d. Et ad hoc vltimum cōcor. C. ad le. fal. l. fi. ibi: gerere videatur. i. an videatur hereditatē adire. Dy. ibi: qui ideo accepit. Dy. ad hoc cōcor. qd̄ no. j. ad trebel. l. ita tamen. §. si pater filium. Ol. ibi: idemq; vt nō videatur adire. sed mortis causa capere Dy.

Si quis mihi. Bona fide. in glo. j. ibi cogitur tamen dñs officio iudicis. vt no. s. de vsufruc. l. si serui. Ol. in fi. immo nō cogit: sz bonefidei possessore tunc iubet. fm Jaco. de ra. vt sequenti glo. dicetur. In glo. ij. ibi poterit agi: quia quis pōt cogi ad id qd̄ sibi nō nocet et alteri prodest vt. j. de aqua plu. ar. l. ij. §. item varijs. et illud obtinet regulariter h casualiter. Preterea in isto casu posset nocere iussus: qr obligaretur qd̄ iussu creditoribus hereditarijs. Unde Jaco. de are. dicit ꝙ tunc non addit seruus iussu fructuarij cū eius contemplatione nō est institutus. Et idem in seruo bona fide possesso et libero homine. et ita intelligit in dicta. l. aditio. j. eo. Alij dicūt refert vtrum fuerit institutus contēplatione bone fidei possessoris. vt hic. secus si sui vel alterius cōtemplatiōe ibi qr nulla opera est in ipso acquirendo vel repudiando: nō requiritur factū serui. vt. j. de lega. j. l. legatum seruo.

Seruus. In glo. primo casu ibi: vel adihit. h placet. Dy.

Si fisci. Seruus in glo. opulenta. ibi: nec tamē iste scz pcurator cesaris. Dy.

Si quis plane. Ibi: ad bestias. istud non est correctum. Dy. ibi: damnatus. istud est correctū. Dy. In glo. prima ibi: non sic in deportato. scz vt fiat seruus pene. Dy. ibi: ciuitatem perdat: et ius capiendi ex testamento. Dy. ibi: de penis quidam. et. C. de heredi. insti. l. j. Dy. in fi. Tu dic ꝙ immo etiam hodie ad bestias vel ad gladium dānatus fit seruus pene: nō tamē in metallū damnatus: quia cum quis damnatur: aut post damnationē remanet vita: et tūc hodie nemo bene nat⁹ &c. vt in auf. de nup. §. qd̄ autem. Si aūt nō remanet vita: bene etiam hodie fit seruus pene. vt not. j. de penis. l. qui vltimo. et ibi dixi. et. C. de dona. inter virum et vxo. auf. sed hodie. signata super. l. res vxoris. vnde hec glo. male dicit. Dy. vnde in primo casu est p nō scripto: in secūdo caducū. In glo. et sic remanet. Contrarium no. C. de heredi. insti. l. j. scilicet ꝙ veniant ad fiscum qd̄ h nō verius est: vt ibi plene dixi. nō ob. qd̄ hic loquitur in seruo pene in deportato. Jaco. ibi: siue econtra primo institutus postea damnatus viuente testatore vel eo mortuo anteꝗ̄ adeat. Dy. Sed quando moritur ante admonitionē nō transmittit ius deliberandi. vt. C. de iure deliberandi. l. cum antiquioribus. Dicit Jaco. de ra. ꝙ sic. cū fiscus loco heredis habeatur vt. s. rerum amo. l. ad fiscum.

1 ☞ Prebenda vacatura an concedi possit.
2 Ratihabitio an retrotrahatur.

Iussum. Ibi: que scz tutoris auctoritas. Dyn. ibi: perfecto negocio subaudi etiam dūmodo non sit ex interuallo. Dy. ibi: sed vtrū generaliter. facit iste §. ꝙ generalis licētia ꝯcessa p prelatū religioso ꝙ possit ꝯsentire electioni vel puisioni de se fiēde nō valeat. p hoc de elec. c. vlti. in clemē. cū ibi nota. ibi: an nominatim. facit ꝙ vacatura prebenda † concedi nō possit. de quo vide ex̄ de cōces. prebē. c. testanda. lib. vj. ibi: plane si rumor. De isto rumore vide qd̄ dixi. s. de here. insti. l. fi. et in alphabeto ibi: petitam: sz nondū decretum. Dy. ibi: adeat hereditatē. et sic etsi mandatū nō seruauit: facit tamē iuxta mandatū. vt. j. iudica. sol. l. iam tamen §. in hac. in fi. Ol. ibi: esse introducendam. i. aditionem valere et recte factā fuisse quasi p premissa videatur iussus interuenire Dy. in glo. j. in fi. hodie dic. vt. C. de bonis que libe. l. nō solum. §. j. Dy. ibi: sed dic perfecto hec vera. Dy. ibi: post sentētiam nō valet. et est ratio quia iste actus aditionis ab initio non habuit oīa sua essentialia cum filiussa. in actu aditionis nō habeat integrā psonam. vt no. per Dy. ex̄ de regu. iur. c. ratihabitioni. lib. vj. ibi: interueniens. sufficit: sz hoc nō pcedit: quia tunc idem esset ꝙ in auctoritate tutoris. vt. s. dictū est. sed iste §. nō vult ꝙ sit idē: immo diuersum. Dy. nec in matrimonio videtur bene dictum p dictū. §. j. institut. de nup. in fi. Sz dic vt ibi no. et. C. de here. insti. l. cum pponas. Dy. et Jaco. de bel. in glo. scz iussus. in fi. de hoc satis notaui dicta. l. fi. C. ad macedo. et per Dy. et alios extra de regu. iur. c. ratihabitione. lib. vj. Et dic cū queritur vtrū ratihabitio † retrotrahatur: aut loquimur in materia delictorum aut extra. Primo casu aut ex delicto ipso iure imponitur pena: et tunc ratihabitio retro non trahitur. vt. j. de vi et vi arma. l. prima. §. quotiens. vbi de hoc. Secūdo imponatur casu quādo loquimur extra delicta

aut impedimentum erat in tempore quo ratum habetur: aut in neutro tempore. primo casu retro nō trahitur ne trahatur ad tempus inutile. vt. s. de offi. pconsul. τ lega. l. iiij. §. post h. Secundo casu eodem modo retro nō trahitur. vt. j. rem ratā habe. l. bonorum. vbi de hoc dixi. τ posset esse ratio ibi: quare prima renunciatio tacite insurgens ex cursu temporis eidez obstat. vt no. Dy. dicto. c. ratihabitionem. de regu. iur. lib. vj. Tertio casu aut negociū taliter gestum habet vitiū: aut non. Primo casu nō trahit retro. vt. C. de nup. l. τ si contra. cū ibi nota. lʒ aliter videatur innuere glo. τ male τ de statu homi. l. paulus. ad qd accedat. C. de natu. libe. l. nuper. τ l. cum quis. Secundo casu aut detractatur de acquirendo: aut de preiudicio generādo: primo casu aut negociū in sui substātia erat consummatū: sed nō deficiebat vbi consensus meus vt mihi acquiratur: aut in sui substantia non est perfectū. primo casu retro trahitur. vt. s. de nego. gest. l. si ego. secundo casu nō trahitur retro. vt in. §. nostro. Si vō agitur de preiudicio generādo aut mihi aut tertio. primo casu trahitur retro. vt. j. de pig. l. si fundum. §. j. secundo casu aut agitur de preiudicādo publico aut priuato. Primo casu non trahitur retro. vt. C. de iure fis. l. ij. lib. x. Secundo casu nō trahit retro sm Ray. vt. j. rē ratam habe. l. quo enim. §. qd nō est verū sm Guil. de acunio vt. s. qui potio. in pig. habe. l. potior. §. si colonus. al's incipit si cōuenit colonus. τ queād. serui. amittan. l. si partem. §. fi. et hoc tenet ipse Guil. in. l. alienam. s. de pigno. ac. Item est hic arg. q non teneat ratihabitio presidum in cōstitutione sindici. sed contra est. C. de iure fisci. l. ij. libro. x. In glo. arg. q non teneat generalis consensus patris ad omnes lites. Dyn. De quo dic vt plene dixi. C. de bonis que libe. l. fina. §. necessitatē vñ. sed nunquid generalis. Et no. ex glo. ista so. brocardi quādo exigitur speciale mandatum τ quando non. Dy. in glo. sʒ nondum decretā. in fi. vel dic q fuit decreta: tamen ratihabitio patris non operatur: vt habeatur pro adita de iure ciuili quia in hoc debet precedere patris voluntas nō sequi: τ ideo videtur dicendum q petendo bonorū possessionē vult adire de iure pretorio. vt no. dicta. l. impubere. τ nihilominus adire poterit de iure ciuili: τ sic habebit directa iura q̄ primo habebat vtilia. τ ita hic loquit: nec est mirum: quia sicut apud diuersos potest esse dominium τ hereditas diuersis qualitatibus sic: τ apud eundem. Cy. τ no. glo. q non operatur ad id ad qd fit: sʒ operatur ad id qd potest operari. Sed cōtra. j. de verbo. oblig. l. eum qui. §. si soli. Ol.

Pater filio. Ibi: iussu patris adijsse: post predicta verba. Dy. ibi: ex parte iur. scilicet adire. Dy. ibi: τ ab intestato. scilicet adire. Dy. In v. plane. ibi: deferat hereditas. subaudi adeas eā. Dy. Et facit ad q̄stionē. an procurator constitutus vt alium certū facere possit procuratorē valeat. secus de incerto: vt hic. τ. s. ea. l. §. iussum. versi. sʒ vtrum. s. de procura. l. j. τ ibi. no. de hoc. τ dixi. s. qui petant tuto. l. diuus. τ no. C. de pcura. l. qd quis. In glo. scilicet qd adeat in fine. Sed ibi loquitur de iussu iudicis: hic patris vel domini. Dy. in glo. sed contra ibi: vt ibi no. τ dicta l. ex semisse. Dy. in glo. Sed dic si adiuit in fi. Et ibi de h nota. τ plene dixi dicta. l. titium τ meuiuʒ. de admi. tuto. nec ob. eo. ti. l. quidam decedens. §. pater. §. hic τ in filibus agit de illo obligando qui mandauit sequi cōsilium: ibi vō nō agit de ipso obligando: sed de preiudicio alij generando. qd est notādum. In glo. precepit vt adiret. ibi: nam ad ea: vel quia in casu non excogitato non valet aditio ibi: vel nō Az. arg. precedentis versi. Dy. In glo. scʒ pater. ibi. l. fundi. §. fina. Sol. vt ibi. Dy. ibi. l. vero. §. sed etsi. Solu. ibi erat fauor liberationis ibi. §. recte. So. ibi fieret preiudicium mādatario ad quod accedat. s. manda. l. si mandassem. in fi. Sol. ibi erat ius quesitū alteri vel ad omnia. dic vt no. j. de donatio. l. ij. §. penulti. τ fi. Vel dic vt plene no. per Jaco. de bel. s. qd iussu. l. j. §. j. qd po sui dicta. l. iiij. que incipit si pater. de manumis. vindic. vbi sol ui plene predictum brocardicum.

Si ego. volens esse heres ex persona serui vel filij: ex sua etiaʒ persona heres efficitur. h. d. Ibi institutus sit ab eodem testatore. Dy. ibi: statim. id est ex ipsa serui vel filij aditione. Dy. in glo. ibi. §. iussum. qʒ posset filius vel seruus pie vel dño volēte nole adire. vt. C. de he. insti. l. cū pponas. Dy.

Neminem. De hereditate viuentis quis nō debet esse sollicitus. h. d.

Aristo. Danda est heredi copia rationū defuncti petenti τ deliberāti: nec p hoc videtur gerere pro herede. hoc dicit. Ibi: pretorem additum τ eius officium imploratum: quia heres anteq̄ adeat non potest actiones hereditarias intentare. vt j. ad legem falci. l. penul. §. penul. Dy. Et est hic argu. q si qs agat ex iure cesso: τ conuentus petat sibi instrumētum cessionis edi qd edere teneatur. De hoc in Specu. de instrumentorum editione. §. nunc dicamus. vñ. sed quid ecce. τ plenissime dixi. C. de here. vel acti. vend. super rubrica. τ per Cynum. C. de pcura. l. ita. τ. l. licet. iam adducit Dy. in arg. ad talem questionem: scilicet q si constitui procuratorem ad ɔtrahendum τ ille cum quo contrahit procurator petat sibi exhiberi instrumentum procuratoris qd debeat exhiberi ad hoc vt possit pbare illum esse pcuratorem cum quo contraxit: τ quia ei interest: τ equitas suggerit.

Cum quidam. Pater absenti reipublice causa iubere nequeunti adire hereditatem mortuo filio per in integrum restitutionem succurritur. hoc dicit. Uel sm aliam litteram absentia filij heredis instituti causat patri in integrum restitutionem. In glo. pater ibi absentem: τ tūc dic in pūincia agentem forte: quia pater remāsit rome τ fili⁹ causa reipublice iuit in prouinciam. In eadem glo. in fi. Sʒ quomodo restituitur pater: quia si filius fuisset presens forte nō adijsset. Solu. dicendum est q nō est verissimile q filius resisteret patri τ postq̄ mortuus est in absentia causa reipublice sic presumimus: τ sic est speciale in casu isto: sicut in simili dicemus. j. eodem. l. Pantonius. et. C. de restitutione militum. l. prima.

Quod dicitur. Uere vel putatiue posthum⁹ suus futurus preterit⁹ vel solus institut⁹ ipedit remotiores adire ex testō vl' ab itestato de iure ptorio vel ciuili: futurus vō cognat⁹ remotiorib⁹ vtroqʒ iure ab itestato aditionē impedit: nisi spes ipsi⁹ amoueat veritate ac cōmuni opinione τ singulari succedentis simul ɔcurrentibus. Si vō posthumus est futurus in pari gradu superstiti ipsum adire non impedit. Item attenditur scientia instituti: non illius cui acquiritur hereditas. hoc dicit vsqʒ ad. §. vltimum. Et dic q iste. §. est multum inuolutus: breuiter tamen dicit qd dixi: vel sic ille qui est in vtero vel esse putat preteritus vel institutus solus obstat remotioribus ne possint interim adire. Si autem firmiter credatur nō esse in vtero communi τ singulari opinione simul cum veritate cōcurrēte possunt remotiores adire de iure ciuili: vel bonoꝝ possessionē petere de iure pretorio. hoc dicit vsqʒ ad. §. suum heredem. Diuiditur autem vsqʒ in fi. l. principaliter in tres partes. in prima parte tractat de extraneo superstite post posthumū suum vel legitimum proximiorem. in secūda parte que est in. §. suū tractat de suo superstite vsqʒ ad versi. scientia autem. Ibi est tertia τ vltima pars in qua tractat cuius scientia inspiciēda. Prima pars principalis subdiuitur in plures particulas: nam illud quod primo dicitur de posthumo suo: qd obstat pximus vel non obstat declarat locum habere in hereditate adeunda siue ex testamento siue ab intestato. Secundo dicit illud habere locum etiaʒ quando posthumus non esset suus sed legitimus vel consanguineus proximior τ reddit rationē Tertio dicit locum habere predicta: etiam cuʒ succeditur de iure pretorio. Quarto concludit ex compromissis subijciens rationem τ exceptionē que determinat premissa. Quinto epilogat quedaʒ de premissis τ ipsa declarat. Sexto τ vltimo iuxta premissa determinat casum de quo poterat dubitari: τ sic diuiditur in sex particulares. Scda ibi: τ in eo ventre. Tertia ibi: idemqʒ. Quarta ibi: siue igit. Quinta ibi: qd dicit. Sexta ibi: sed si ipsa mulier. Et dic quod quidam habent in littera quod dicitur τ quidam habent qui dicitur. Si habes in littera qui tunc habeas versiculum ibi: sed sistit. τ ibi τ nō solum τc. si habes in littera quod tunc dicitur: tunc non debet esse versiculus: sed fine. Jaco. ibi: accipere. al's accipere. τ ita Dy. τ glo. τ tunc deest. τ quod est. j. ibi: τ non solum τc. al's accipere τ bene. τ tunc non deest: τ nec legitur in littera suspensiue vsqʒ ad verbum pone. Dy. ibi: idem accipias. scilicet qd faciat deferre sequentes a successione ab intestato: sed in successione ex testamento nullum facere differre: etiā si esset preteritus: quia postq̄ non esset futurus suus nō esset rupturus testamentum. argu. j. siue igitur. Dy. Ibi: rumpatur testamētum. scilicet ipso iure: sine hominis facto. exheredatus auteʒ per querelam. Et sic facto hominis. Et sic soluitur cōtrariū de. l. antiqui in fine glo. magne. Dyn. ibi: alij dicant cōmuni opinione. Dy. ibi: qui scilicet venter. Dy. ibi: pariturus est licet non esset futurus suus heres. Dy. ibi: ventrem parituruʒ suum heredem vel agnatū vel cognatum primiorem in successione ab intestato: vt. j. de ventre in possessionem mitten. l. vbicunqʒ

vbicūq3.τ.l.fi. Dy. Ibi:cōcurrit cum veritate τ cōmuni opinione. Dy.ibi:fingit:non fingit τ sic sciebat se nō esse pregnātem:τ cōmuni opinione credebat non pregnans:τ ita erat verum. Ol.ibi:acquiret hereditatem.s.cum eius opinione concordat cōmunis opinio.nec ob.§.fi.j.eo.quia hoc casu nō potest sic esse certa de facto suo vt potest in dicto.§.fi. Ray. Alij dicunt tamē etiā si repugnet cōmunis opinio:cū magis posset esse certa de facto suo ꝙ dicto.§.fi.j.eo. Glo.tamē τ Dy. tenent primam. ¶ Oppo.primo ꝙ littera ista que loquitur disiunctiue de legitimo vel consanguineo videtur innuere ꝙ nō posset esse eadem ꝑsona legitima τ consanguinea. Sed cōtra.j.de suis τ legiti.l.j.τ de gradibus.l.iurisconsultus.§.j. Solu.dic ꝙ ad easdem et diuersas personas potest referri. ¶ Secundo oppo.quia hic dicit ꝙ idē quod dictū est in precedentibus dicitur cum datur bonorū possessio per pretorē: nam pretor mittit ventrē in possessionē.per qđ innuit ꝙ pretor mittat quēcunq3 ventrē in possessionem pariturum suum vel non suū.quia de omnibus locutus est.s. Sed contra.j.de ventre in possessio.mitten.l.j.§.totiens. Solu.ꝓpter hoc contrarium vitandum quidam referunt istum textum ad suum posthumū. Sed tu dic ꝙ potest referri etiam ad nō suum:vt circa glo.supplebo. ¶ Tertio oppo.ꝙ non per edictalē decreuit pretor:immo per decretalem:nam bonorum possessio alia est edictalis alia decretalis. Edictalis est a pretore mortuo:decretalis a pretore viuo.vt.j.de bono.posses.l.iij.§.proinde.sed dicit glo.ꝙ hic loquitur de decretali:l3 appellet edictalis:q2 per edictū decernitur. Uel dicit edictalis:quia tribuit ius vt illa que datur ventri τ carbo. Tu dicas ſm Jac. de ra.ꝙ oīs bonor possessio que tribuit ius τ que nō tribuit ius habet suam edictalem per pretorem mortuū:τ suam decretalem per pretorē viuū:τ sic intelligit hic. ¶ Quarto op. ad rationē τ exceptionem:q2 exheredatus rumpit per querelam. Solu.vt no.s.si pars heredi.peta.l.anti q in fi. ¶ Quinto.oppo.ꝙ posthumus nō possit exheredari.vt insti.de exhereda.libero.§.posthumi. Et dic vt no.s.de liber.τ posthu.l.si posthumus. ¶ Sexto oppo.ꝙ qui nascitur abortiuus nō impediat.vt.j.de verbo.sig.l.qui mortui. Sol.vt in glo.opp.de §.suum.j.eo. ¶ Oppo.ꝙ nō solum inferioribus sed parib9. vt.l.intestato.§.vtiq3.op.de.l.illud.s.si pars here.peta.τ distingue quinq3 casus:q2 si ab intestato decessit impeditur cōditio:si ɔdito testamēto τ posthumo preterito similiter impeditur si posthumo instituto insolidū:τ tunc similiter impeditur. Si posthumus fuit cū alio institutus:non impeditur. Si fuit exheredatus similiter nō impeditur. ¶ Oppo.ad regulam totiens igitur τc.quia non proficit presumptio cum veritate nisi sit cōmunis opinio:vt in ꝟ.ꝙ si ipse.concreat oppositionem. ¶ Ultimo quere de duobus:vt in glo.τ de primo dicetur latius statim.in.§.suum heredē. Et nota ꝙ communis opinio multorum excusat:paucorum nō.τ pro hoc.s.de edil. edic.l.si quis sit fugitiuus.§.apud labeonem. Et alie concor. sunt hic in glo. Jn glo.cōmuni opinione vel sua.sc3 heredis. Dy. Uel pendet ibi:extraneo.i.in eo qui non est in potestate Dy.in glo.preteritio posthumi. Op.ꝙ admittat institutus: per.l.illud.sed distingue vt hac glo.ibi:habet dimidiā:immo totum assem. Sed si viuus est in vtero ꝑ dimidia. Dy.ibi:solus posthumus. Dy.ibi:per eandē.l.illud.quia tenet posthumi exheredatio ſm hec iura.hodie secus.vt no.s.de liberis τ posthumis.l.si posthumus. Dy.in glo.i.agnatū ibi:nō sequētes ab intestato veniens. Dy.ibi:sed nō conuertitur.vt.j.de gradibus.l.iurisconsultus.§.j.ad eādem ergo τ ad diuersas personas potest referri. Dy.ibi de ventre in pos.mitten.nam in nō suo nō fieret missio.vt.j.de vēn.in pos.mit.l.j.§.j.ſm quosdam.qđ falsum est.vt eo.tit.l.vlti.no. Dy.in fi.vel dic ꝙ non mutatur:tamē venter pariturus suū mittitur in possessionē: vt dictum est.dūmodo qui nasciturus est sit in ea causa qua iam natus admitteretur:ſm Dy.τ Jacobum de ra.per.l.vltimam.j.de ventre in posses.mitten.τ ideo tene primam. Jn glo.paribus ergo. Oppo.ꝙ nō differat suus ab alio. Dy.ibi: differt a suo.scilicet legitimus vel agnatus q est in pari gradu cum posthumo. Dy.ibi:hic.s.non suus. Dy.in glo.quasi dicat in fi.in glo.magna.in fi. Dy.ibi:si habeas ibi.§.j.ſm quosdam.vt ibi nota.τ eo.ti.l.vlti. Dy.in fi.s.ꝙ differat in totum. differt tamen in partes vt dictū est.s.in glo.paribus ergo τc. Dy.in glo.tūc enim in fi.relicto vlteriori gradu.nam si suum vel emancipatum in pari gradu reliquisset:haberet cōtra tabu.etiam interim.vt nota.j.ea.l.§.suum in fi.glo.magne. Ol. Jn glo.sc3 adire in fi.ille leges sunt cōtra.quia in eis cōmunis opinio preualet veritati.vt in eis patet:τ hic dicitur oppositum:q2 dic ꝙ est opinio singularis:τ illa nō preualet veritati.vt.l.ornamentorum.j.de auro τ argen.lega.τ ibi nota. Est opinio cōmunis τ in ista dic ꝙ versatur circa ius publicum vt circa effectum magistratus.vt.l.barbarius.vel circa officium iudicis.vt.C.de sentē.l.si arbiter:vel circa officium testis.vt.l.j.de testamentis.tunc opinio cōmunis preualet veritati:vt in contrarijs. Si aūt nō versat circa ius publicum: sed respicit priuatam vtilitatē:tunc non preualet veritati vt hic. Et posses addere qđ no.ꝑ Ol.j.de suppe.leg.l.iij.§.fina. Ray.in glo.adeundo in fi.τ sic obstat cōmunis opinio τ veritas. Dy.in glo.cum contra.sc3 fictionē mulieris. Ol.ibi Az. cū in hoc possit decipi.τ sic nō ob.j.ea.l.§.fi. Ol.in fin. Si eni cōmuni opinione putaret pregnans:l3 sciat se non esse:et sic verū esse nō esse impediret adire.vt in ꝟ.ꝙ si irem. Ol.

a **Suum.** Ibi:etsi[a] id est ꝙuis. Dy.ibi:ꝙ.sc3 ꝙ sit heres ꝑ dimidia. Dy.ibi:vel putat τ bene:cōsiderata nostra inscientia.vt.s.si pars heredi.peta.l.antiqui. Ray. Jn glo.predicta omnia sunt in extraneo.i.in eo qui non est in potestate. Dy.ibi:vel legitimo.i.ab intestato veniente. Dy.ibi:de pet.here.illud.immo est in ti.si pars heredita.petatur ibi.l.antiqui.nō q2 hic considerauit veritatem que apparet per futurum euentum ibi:futurum dubium qđ de presenti estimatur. Dy.in eadem glo.ibi.τ dicam in quarta.arg. dictū.l.antiqui.qđ verum est de iure isto:s3 de iure ciuili admittitur:cum idē sit in eo qđ in suo.vt in auf.de here.ab intesta.§.j. ¶ Sed quid in alio successore qui esset primus legitimus:tunc enim non videtur esse differentia ratione iurium quia τ h de iure ciuili no.quod ius est certum:nisi dicatur ꝙ suus est omnino heres:nisi adeat:τ adire nō potest incertus: sed certe immo potest:vt dicta.l.illud.τ circa hanc materiam plenius ꝙ glo.distingue ibi:venter speratur. Aut querit de successione testati aut intestati:si testati aut venter est institutus cum instituto:aut est exheredatus:aut preteritus.primis duobus casibus potest adire institutus τ certus est de virib9 testamenti τ interim habebit totum.vt.l.illud.s.si pars here. peta. ¶ Tertio casu quādo venter est preteritum refert:aut institutus est suus aut non suus.si suus:tunc si nullus est in vtero habet totum:si vnus est in vtero habet dimidiā:si duo tertiam.τ sic deinceps:vt hic ſm scientiam diuinam:sed ſm scientiam nostram humanam obtinet.l.antiqui.s.si pars here.petatur. ¶ Si est institutus nō suus aut venter est pariturus non suum:τ tunc potest adire in totum:quia non dubitatur de viribus testamenti:aut est pariturus suum:τ tunc nō potest adire de iure ciuili:sed de iure pretorio habet remediū per ſm tabu.al's ꝑ ɔtra tabu.in glo.magna in fine. ¶ Secūdo casu cum queritur de successione intestati:aut venter est proximior:τ tunc nocet sequentibus vt non possint adire.vt dicta.l.antiqui.in principio.nisi sciretur non pregnans:τ cōcordaret veritas τ communis opinio:vt hic. Aut est in eodē gradu.τ tunc aut natus nasciturus est suus:aut nasciturus tantum:aut vterq3 est defuncto extraneus. Primo casu locum habet iste.§. Secundo casu prefertur posthumus et obstat de iure ciuili olim:sed non de iure pretorio hodie non ob. vbi vterq3 extraneus:τ tunc habet locum:quod not.s.proxi. in glo.que incipit si habes edictalem. ¶ Et de ista materia vide quod plene notaui.C.de posthumis here.instituē.super rubrica in glo.scilicet si filius.in fi.vbi vterq3 deliquit:τ ideo semper vterq3 punitur.hic autem loquitur in acquisitione hereditatis. Uel dic ſm Jaco.de bel.ꝙ ibi credulitas τ ignorātia siue opinio bona excusat a pena:τ etiam in damno vitando:hic autem non excusat:nec potest in acquirē. Jaco.

a ¶ Etsi. De hac dictiōe etsi vide per Card.in cle.ij.i ꝑncipio de rescrip.

Si certus. Certus de viribus testamenti:l3 cōmunis opinio sit in contrarium:pōt hereditatem adire.hoc dicit. Jn glo.vltima ibi:putet solus. sed q2 secus. Respondeo:quia h potest esse indubitabilis cū pendere possit ex facto suo. Dy.ibi:falsum fecerim. Item et si alius fecerit possum esse certus vt quia dicitur ꝙ talis tabellio tali die fabricauit falsum testamentum.et ego certus sum ꝙ illa die alibi erat.vt.j.eodem.l.pantonius.§.rei perduellionis. Dy.

Heredi. Pars posthumi instituti accrescit cum ipso si certum sit non esse ꝑgnātem licet heres ignoret dicitur incertus:vtrum sit delata hereditas vel incertus de cōditione testatoris. Si per hoc est incertus de viribus testamenti hereditatem adire nō pōt.secus si ꝑ h de virib9 testamēti nō est incert9.τ de ɔditiōe sua certus vel institutus pure putās sub ɔditione que impleta est potest adire.hoc dicit cū tribus legib9 sequētib9. Jn gl. vlti.in fi. Item contra.s.eodē.l.cū quidam.§.ꝙ si ipse.s3 ibi posthumus erat preteritus hic institutus.vt notatur dicta

l.cũ quidam.§.qđ dicit.per.l.illud.§.si pars heredi.Dy.

Heres. Ibi: τ sub conditione credens se institutum: cũ esset institutus pure. Dy. in glo. scilz institutus. ibi: vel noli hanc. Ol. in eadem glo. in fi. h eñ opinio sua erat incerta: ibi certa. τ veritatiequipollebat. Dy. Et vide qđ no. ĩ. eo. l. cũ filium. in gl. vlti. ibi: quã veritas. vt. ĩ. de ↄdit. τ demõ. l. multum. Ol.

Quod si dubitet.[a] Ibi an ciuis romanus. constabat tamen testamentũ in ciuitate conditum. Et sic de viribus testamẽti nõ dubitabatur: qꝛ quolibet istorum casuum testamentũ valet. vt insti. qui. mo. testa. infir. §. vlti. τ. §. de iniusto testa. l. si quis exheredato. §. penul. Ol.

Sed et si de sua. Ibi testatoris. s. cõditionem Dyn. ibi: quã sꝫ cõditionẽ Ol. in vẽ. cur aũt. h videt determinari q̃stio de duob⁹ testamẽtis q̃ fit. C. de edict. diui adri. tollẽ. l. fi. in glo. s. neutrũ testamentũ valeat τ ex nullo possit hereditas adiri: qꝛ de testamẽto dubitat: vt hic. τ no. etiam hec q̃stio. ĩ. de bono. pos. ẽm tabu. l. j. §. sed si in duobus. Dy. in fi. ibi: suspitio vtroqꝫ eñ casu opinio cũ vincat cõcurrit. Dy. In glo. j. in fi. qꝛ forte erat publica fama ipsuꝫ eẽ mortuũ. arg. §. e. l. si qs mihi bona. §. plane. C. de repudijs. l. vxor. §. de heredi. instituẽ. l. fi. τ facit. qđ no. ĩ. titu. pri. l. ij. §. sꝫ si dubitetur. Ray. in glo. vt. §. eo. ibi: plene nota. hoc est diuinare. Ray. in eadem glo. in fi. hoc nõ placet. vt. §. eo. l. extraneꝰ. vẽ. ceterum. τ. l. is qui heres. τ. l. is potest. τ videtur casus. §. eo. l. econtrario. Et ideo dicit q in illis putauit se heredem testatoris τ in potestate τ sic necessarium cuꝫ esset voluntariꝰ hoc credebat se filiũ alterius: τ sic sciebat se voluntariũ. ꝑ hoc. §. eo. qui in aliena. vẽ. sꝫ si nõ adierit. Dy. in glo. vnde nõ adijt in fi. dũmodo sit certũ testm̃ factũ in ciuitate. alꝰs contra. vt dixi §. l. pri. Ol. in gl. a se vel ab alio. in. fi. vt. §. de ↄdi. insti. l. fi. Ol.

[a] Qđ si dubitet. Adde ad faciliorẽ hui⁹. l. euidẽtiã. Bart. in l. ventre. ĩ. e. Bartol. in l. gallus. §. si ei⁹. de lib. τ postbu.

1 Successiones ab intestato τ ex testõ dicuntur cõtrarie.
2 Jus substitutionis an possit repudiari.

Si quis heres. Coheredi adeunti ꝑ parte τ substituto alterius portio vacans accrescit inuito: τ tpe aditionis cõsideratur ↄditio adeuntis: τ vna via exclusus alia via admitti potest. h. d. Et dic q in hac. l. ponũtur duo casus dubitabiles. s. scđs τ tertius: τ duo nõ multuꝫ dubitabiles. s. primus τ quart⁹. Scđa pars ibi: idẽ dico. Tertia ibi si exclusus. Quarta ibi: sꝫ si ex duobus. Dy. ibi: substitutus vulgariter. Dy. Et dic liber homo paterfa. differatur a casu sequenti ibi. gesserit ꝑ parte qua erat institutus. Dy. ibi: ex causa quoqꝫ. nõ solũ iure actionis. Dy. ibi: portio. scilꝫ iuris accrescendi: dico quo ad quid nõ simpliciter ibi: vel seruus ab extraneo ꝑ parte instituto τ coheredi substituti. Ol. ibi adierit hereditatẽ ꝑ parte qua erat eis ex institutione delata. Dy. ibi: adierat ꝑ parte ꝑ qua sunt substituti. Dyn. ibi: heredes. filius emãcipatus τ seruus manumissus ꝑ parte ex substitutione delata: si esse volunt. si noluerit erit pater aut dominus: τ hoc sequit: sunt eñ τc. Dy. ibi: appendices: alibi dicitur accessiones eñ hi sunt. vt. ĩ. qđ vi aut clam. l. vitem. in fi. primi rñsi. Ol. Et hoc vult dicere q ad eos inuitos pertinẽt partes ex substitutiõe delate ad q̃s ꝑtinuerũt delate ex institutiõe. Dy. in gl. q. d. ibi: q̃ decedẽte. s. eo cui ẽ facta substitutio. Ol. ibi. l. qui potest. Dicit ergo hic glo. q portio illa defertur vtroqꝫ iure etiam inuito. Itẽ cum hic tex. ponit ꝑ cõstanti qđ vtroqꝫ iure adeat: sequitur q nõ possit vno iure vnã portionem habere τ aliã repudiare. vt. ĩ. ad treb. l. recusare. §. titi⁹. Sed dic q ibi hereditas deferebat diuersis iuribus q̃ adinuicem se nõ patiebantur simul. scꝫ ex vulgari que valet si hereditas nõ adeat. vt. C. de impube. τ al. subst. l. post aditam. τ ex fideicõmissaria que demũ adita hereditate habet effectuꝫ. 1 Et eodẽ modo responde ad. l. nec is. §. eo. §. j. qꝛ successio† ex testamento τ ab intestato contrarie sunt: nec se simul cõpatiũtur: vel posset dici q posset vno iure delatam portionẽ habere τ altero repudiare. vt. ĩ. de reg. iur. l. quotiens. τ ꝓbatur. ĩ. de suc. edic. l. j. §. inter all. §. item. Dy. ibi: sꝫ dic. vt no. ĩ. e. l. nec is. §. heres. τ. ĩ. si tabu. testa. nulle exta. l. ij. Dy. Preterea ius substitutionis potentius est iure accrescẽdi τ ei prefertur: vt ĩ. de bono. pos. ẽm tab. l. ij. §. si duo. Itẽ in. §. si titi⁹. vtraqꝫ habet ex testamẽto: hic vnã partem a lege: aliam a testatore. Nec obstat q legitimus vnã habet a lege aliam a testatore: τ tamẽ repudiat: vt dicto. §. heres. qꝛ nõ remanet in voluntate testatoris. arg. illius. §. ĩ. ad trebell. recusare. §. titius. Ol. Sꝫ si velis instam glo. tueri responde ad illas q in illis diuerse vie ex quibus fiebat delatio se simul nõ cõpatiebant: nam in §. heres. erat legitima τ testamentaria q̃ cõcurrere non possunt. vt. ĩ. eo. l. q̃diu. Et in. §. titius. in. l. recusare. erat vulgaris τ fideicõmissaria: que similiter se nõ cõpatiunt: vt. ĩ. dixi: quia vulgaris requirit heredẽ non adire. vt. d. l. post aditam fideicõmissariam nõ reqrit oppositum. i. heredem adire. vt. ĩ. ad trebelli. l. qꝛ poterat. τ. l. ille a quo. §. j. τ. ij. τ. l. nam qđ. §. si quis cõpulsus. τ ideo nõ mirum si eligere potest. qꝛ τ necesse 2 habet eligere. vt. C. de codicil. l. fi. Dy. Credo q ius † substitutiõis non possit repudiare sꝫ ius accrescẽdi τ hĩc ius substitutionis: τ ita intelligo ↄtrariũ glo. §. e. l. nec is. §. heres. τ qđ ibi no. arg. huius. §. τ. ĩ. si quis omis. cau. testa. l. j. §. sꝫ si ꝓponat. Sed huic distinctioni videt ↄ. ĩ. e. l. si tu ex parte. in fi. sed lex nõ ob. qꝛ verũ est q vnã partẽ possum repudiare aliã adire. s. repudiando ius accrescendi: secus si iure substitutionis: qꝛ illud repudiare nõ possum: vt hic. Et ita lex illa reducitur ad hanc distinctionẽ. Sed certe ista distinctio est expresse cõtra tex. dicte. l. sꝫ si tu ex parte. in fi. quare si dicas q etiaꝫ ius substitutionis possit repudiare: τ ius accrescẽdi accipere nõ malediceres. ꝑ. l. istam. Ray. In glo. pater τ dñs ibi: adierunt. s. filij vel serui ex substitutione. Ol. In glo. hoc ideo. ibi si fine ea. i. ea nõ impleta. Ol. ibi. §. nõ aũt ꝑ hoc. ĩ. de leg. ij. l. si duobus. τ. l. si mihi pure. τ. l. si titio. Et mihi Jac. de are. in eadem glo. in fi. hec lectura nõ adaptatur littere: qꝛ diuerse fuerunt partes. Dy.

Si ex sua. Pro parte sua adiens ꝑ parte serui vel filij adire non videtur. h. d.

Heres. Succedit in vniuersum ius defuncti h. d. ibi: ius nõ coheres persone. Dy. In glo. j. ibi: heredẽ. Et sic vbi sunt plures heredes vnus nõ habet ius omne: sꝫ habet ius vniuersum: τ ita portio vnius nõ est omne: sꝫ vniuersum ẽm hanc glo. sꝫ ẽm Jaco. de ra. si ibi sunt plures heredes: vnus cox nõ habet ius vniuersum defuncti: τ q tu dicis hꝫ ius qđ est vniuersuꝫ τ fuit defuncti: h est multiplicitas: qꝛ heres ꝑ parte est heres sed sicut rei cõis est dñs ẽm quid. vt. §. de ritu nup. l. illud.

1 Paria sunt scire τ scire posse.
2 Ignorantia iuris an noceat.

Si duo. Portionem repudiatã τ suã agnoscens: se subijcit oneribus hereditarijs. h. d. Ibi: scire potuit facile. vt. ĩ. de verbo. sig. 1 l. nepos proculo. Et no. q paria sunt scire † τ scire posse. pro hoc. §. ad macedo. l. penul. τ de bono. pos. l. in bonorum. Et in alphabeto in glo. etiã si velit. ibi abstinuisset. scilꝫ coheres. Dy. ibi: quãdo. i. quo casu. Ol. Ibi: nõ habet locuꝫ: hic vera solu. quicqd dicat. Dy. In glo. consulendo. in fi. vel dic q error iuris nõ nocet in damno nisi contendat cũ eo: qui τ ipse de dãno certat. τ sic est hic arg. §. manda. l. si fideiussor. §. nõ male. Et qđ ibi no. ẽm Jaco. de ra. τ patet. ĩ. de fideius. l. b si titius. Et cũ querit an iuris ignorãtia[b] noceat † distingue: 2 aut de lucro tractando: aut de lucro vitãdo. Si de lucro aut potuit consulere peritiores aut nõ. primo casu bene nocet. vt ĩ. de bono. pos. l. in bonox. secũdo nõ: vt hic no. τ in multis gl. Si võ tractat de dãno vitando: aut hꝫ originẽ a lucro: vt fuit hic. τ tunc distingue vt. §. aut potuit cõsulere peritiores: aut non. primo casu nocet. scđo non. τ ita intelligatur hic. nã hereditatis aditio habet originem a lucro. si autẽ nõ habet originem a lucro: tunc succurritur. vt dicta. l. regula. §. de iuris τ facti igno. Dy. Et vide qđ plenissime no. per Dyn. τ alios. eẽ de reg. iur. c. ignorãtia facti. li. vj. In vlti. ibi: nõ ꝓsumptio sed tex. h in fi. magis videt innuere q sit presumptio q̃ fictio: qꝛ verbũ videt qđ est in fi. est nota presumptiõis magis q̃ fictionis. vt. ĩ. de vi τ vi arma. l. j. §. deiecisse. Ray.

Quãdiu. Cessat ab intestato q̃diu esse põt ex testamẽto. Opp. de. l. si quis ita heres. de here. insti. τ sol. vt ibi no. Scđo opp. q nõ põt peti ẽm ta. q̃diu põt peti ↄtra tab. vt. ĩ. de secũdis tab. l. equissimum. in prin. τ. §. j. ergo τ hic debet dici q nõ potest ex testamẽto peti q̃diu potest ab intestato. Sol. hic tractat de aditiõe iuris ciuilis. Preterea τ in bonox possess. idem est qđ nõ debet ab intestato q̃diu sperat ex testõ. Et qđ dicitur q contra tabu. ab intestato falsuꝫ est. Bene põt tamẽ esse qđ est ab intestato si nullus adeat. vt. ĩ. de ↄtrata. l. illud. τ sic reducto testamẽto ad causam intestati per nõ aditioneꝫ heredis: sed non reducitur ad causam intestati ꝑ cõtratabu. vt nõ sit heres. Dic ergo q q̃diu speratur contra tab. nõ põt dari

[b] Iuris ignorantia. adđ q ignorantia iuris non excusat ꝑlatos. Inno. in. c. ↄsti tut⁹. de app. Bal. ĩ mag. ẽ. beneficiũ. neqꝫ etiã excusat ĩ lucro vl q̃si lucro. l. si emãcipato. τ ibi bar. C. õ iur. τ facti ig. Alex. in. l. iuris. C. q admit. neqꝫ excusat mulieres q̃ potuerũt cõsulere peritiores. l. iuris. τ ibi bal. τ Alex. C. q admitti.

dari scdm tabulas: sed pot adiri de iure ciuili. ¶ Sed opp. q non possit vt. d. l. illud in fi. sed dic vt ibi Cy. vel vt statim dicam in suppletiõe glo. in glo. prima ibi si quis ita vel dic vt ibi not. Dy. immo ibi ex testamẽto adiri non pot. Ja. ibi de ɔtra illud §. fi. rñ. vt ibi no. vel dic vt. s. dixi q vbi speratur contrata. nihilominus pot adire institutus dum tamen sit certũ nõ infirmari testm̃ de iure ciuili verbi gratia: q2 instituit extraneum ɽ :xperijt emãcipatum tũc non pot adire institutus vt dicta. l. illud in fi. nisi institutus esset de suis vt. s. e. l. cũ quidã. §. suum et ibi not. in glos. magna in glo. nullus adiuit ex testõ quo casu datur testõ destituto tamẽ semper est necesse testm̃ esse factuz ad qõ accedit q no. C. vnde cognati. l. certum. Ibi vnde forte imo sine forte vt. j. de leg. prestan. contrata. bo. pos. petita. l. is qui. §. sed si scriptus quidem adierit ɽ de contrata. l. si ex duobus. §. j. Jacob. ɽ. e. ti. l. illud in princi. ɽ ibi no. ɽ ad fi. l. rñde vt ibi no. ɽ. s. dixi. de hoc etiam no. e. ti. l. si filio ɽ si tabule testamẽti nulle extabunt. l. secunda. Jaco.

Clesitum. Agnoscens pupillarem hereditatez videtur agnoscere paternam si solus fuit heres secus si habeat coheredẽ h. d. Et pone filium impuberem exheredatũ ɽ extraneum institutum ɽ exheredato filio substitutum. Oldr. ibi substitutus ɽ repudiauit paternam: ɽ pupillarem adiuit. Dy. ibi in edictum q non habemus quo tenebatur q substitutus in pupillari etate teneretur recipere paternam. Dy. Ibi patris testamento. s. qui erat impuberi substitutus: nec ob. j. l. proxima. et. l. iul. quia ibi filius fuerit institutus hic extraneus vt ibi not. Dyñ. Ibi an ex parte et alius extraneus pro parte alteri institutus. Dy. Ibi sine metu. s. adeũte coherede al's secus. vt. j. ad trebel. l. ita tamen. §. qui suspectus in fi. §. Dy. In gl. vlti. ibi. §. filio. et sic fm iul. qõ non procedebat cum omni casu necesse haberet substitutus aut vtranq; habere aut vtranq; repudiare. Sed scdm marcellum locum habet quando institutus idemq; substitutus habet coheredem. Old.

Filius. Qui se existentia sui heredis facit cõualescere tabulas pupillaris. hoc dicit. Et de hoc. j. l. proxima.

Julianus. Substitutus vel heres pupilli repudiantis hereditatẽ paternam non astringitur hominibus patris nisi sit frater impuberis. h. d. et dic si pupillus heres institutus a patre vel insolidum. Dy. in hac em̃. l. pupillus solus fuit institutus cui facta fuit substitutio a patre qui fuit substitutus fratri exheredato et in his duobus casibus solum existentia sui heredis confirmatur tabule pupillarẽ al's non. vt plene dixi. s. de vulg. ɽ pu. substitu. l. filius qui pater ɽ ideo male dicũt qui dicũt hic expssa pupillari veniãt bona ipuberis: q2 vt. s. dixi heredi succeditur ex pupillari expressa que habuit locũ per existentiã sui heredis. ¶ Sed p illa opinione facit. j. ad. l. falcid. qui fundũ. §. coheres. Ray. Ibi ei. s. pupillo. Dy. Ibi si pater fuerit pupillariter substitutus. Dy. Ibi omissa causa. i. repudiata pupilli hereditate ex substitutione Pe. ibi in fratre scripsit. scz q possit ex testamento repudiare ɽ adire ab intestato. Dy. Ibi a patre qui eum in potestate habebat. Dyn. Ibi heres existet ɽ sic hereditatẽ impuberis ex substitutiõe repudiare non posset nisi beneficio iurẽ pretorij q sibi concessit beneficium abstinendi. Dy. In glo. prima ibi vel nullum hoc tenet Dy. vt patz in distinct. sua magna. Dy. In glo. nã frater pupilli ibi pupillarem adire nec ppterea tenetur creditorib⁹ patris. Dy. Ibi nec pupillare valet ɽ sic hereditatẽ impuberis non pot accipere: nec teneri creditorib⁹ paternis. Dy. in eadẽ glo. in fi. vel dic vt ibi no. quia hic frater impuberis solus erat institutus a patre idemq; impuberi substitutus vel ipse impubes cui frater erat substitutus vel ipse solus erat institutus a patre quibus duob⁹ casibus existentia sui heredis confirmat tabulas pupillares vt. s. dixi. Ray. In glo. substitu. ibi s3 aliũ ɽ sic habebat pupillus coheredem. Oldra. In eadem gl. in fi. sed dic q sola existentia sui heredis tantũdem operatur quatum ad confirmationem eorum que aditionem requirunt quãtum extranei heredis aditio vt. j. ad trebel. l. ita tamen. §. si pater. Dy. Et de hoc plenissime dixi in materia substitutionum s. de vulg. ɽ pu. sub. super rubrica in tractatu vulgaris versi. Item prosequens ordinem. Dy. ɽ ver. sequentibus.

Si in societate. Inter ceptum perficiendũ et de nouo inchoandũ multum interest hoc dicit. Et fm Dy. hic casus alibi non reperitur. Dy. Ibi perseuerauerit ɽ dubitatur an per hoc videatur se paterne hereditatati immiscuisse. Dy. Ibi ceptum sub patre. i. viuente patre ɽ iussu patris. Dy. In gl. hoc ideo ibi huic rei. s. nouiter incohate. Old. Ibi non assensit. s. pater Oldr.

Si seruum. Cum aliquid facio videor velle omnia sine quibus meum velle valere non posset hoc dicit. Ibi filius in potestate constitutus. Oldr. In glo. prima ibi secus in emancipato. s. non instituto. Oldra. Ibi desideratur hoc olim: sed hodie esset idem q de iure ciuili adire potest cui sublata sit differentia emancipationis ɽ patrie potestatis vt in auf. de here. ab intc. §. j. Oldr. Vel dic eẽ olim idem in successione ex testamento vt dixi. l. pro herede. s. e. Ray. Ibi. Item secus in milite hoc non est verum vt in sequenti glo. Dy. ɽ ideo dic vt ibi no.

Proponebatur. Qui iure suo vti potest in dubio pro herede gessisse non videtur hoc dicit In glo. nõ speciale ibi vel est hoc ideo H ratio placet Dy. vel dic q est hoc ideo qui manumisit pprios non paternos. Oldra. ɽ Jaco. vel vt dixi in casu summario q2 iure suo manumittere potuit ɽ ideo in dubio non videtur pro herede gessisse vt. s. e. l. pro herede. §. papi. ibi de repu. heredi. l. sicut ɽ ar. j. e. l. si seruum quis. §. vltimo. Dy.

Heres per seruum. Ante aditionem hereditatis in glo. Ibi alij dicunt ista concor. cum precedenti quia vrgens est disputatio per ea que diximus cum ea que fit quedam perplexitas ibi vt Jo. que forte ponitur. j. de iure codicillorum. l. quod per manus quia hereditas est causa aquisitionis serui nõ debet ergo esse seruus causa sue cause. i. acquisitionis hereditatis. Dy. Et de ista vrgenti disputatione no. dicto. §. veteres.

1 ☞ Gesta bona fide ex causa superuenienti nõ retractãtur.

1 **Q**uotiens. Bona fide gesta † ex causa superuenienti non retractantur hoc dicit ibi succurrendum in hoc. s. vt nõ reuocetur fundus a pupillo distractus. Dy. in glo. ij. in fi. et facit hoc. l. cum concor. q quando aliquis officialis remouetur ab officio q ea que interim gessit valeant: secus autem quando declaratur eum non fuisse officialem: nam tunc ea que interim gessit vt alienando nihil valerẽt vt. s. de rebus eorum. l. q neq; vbi de hoc nisi qñ vtilitas publica est vt valeat vt iudicia et sniẽ vt. s. de officio preto. l. barbarius. Jaco.

Aditio. Aditio non sequitur opera serui q mei contemplatione quesitum est ex re mea videtur esse quesitum. h. d. Et primo ponit vnum dictum. Scdo illud prosequitur per tria exẽpla. Tertio instat circa primum dictum ibi si opere: quia opera dicitur quoddã factum siue officium diurnum vt. j. de operis libertoruz. l. j. sed aditio hereditatis in solo animo consistit ɽ acquiritur. apparet ergo quod aditio non consistit in opera: quia deberet hereditas cõmunicari sicut et alia lucra ex opere prouenientia. Dy. Ibi adierit hereditatẽ relictam contemplatione vxoris vel de qua dubitatur cuius contemplatione. Dy. Ibi inik. i. contrahitur. Dy. Ibi ɽ a quibusdam idem in seruo alieno bona fide possesso instituto contemplatione possessoris fm Ja. de ra. licet glo. ɔtra. s. e. l. si quis mihi in princ. In gl. prima ibi sine exemplis vel dic q premittit dictum generale ex quo triuz casuũ sequentium determinationẽ infert: deinde remouet oppositionem que predictis videtur obstare. Dyñ. in glos. vlti. ibi homo liber nobis acquirat hereditatem dic vt ibi not. Dy.

1 ☞ Heres pendente accusatione falsi an poterit hereditatem adire.

2 Interrogatus de facto suo simpliciter respondere debet.

Cum falsum. De facto suo quis certus esse potest de alieno vero non regulariter quo casu tanq; dubitans hereditatẽ adire nõ pot. h. d. Et dic cum qõ falsi pcedit aditionem hereditatis ɽ habet locũ q hic dicitur aut post aditionem quando petitur bonoꝝ pos. ɽ habet locum. l. ij. de edicto diui adria. tollen. ibi dicetur. Et dubitatur an pendẽte accusatione † falsi posset heredis hereditatem adire. Dyñ. Ibi hereditatem si verum est q non sit falsum. Dy. secus est in bonoruz posses. secundum tab. vt. C. de bonorum posses. secundum ta. l. prima Dyñ. Ibi arguatur. i. de falso accusetur. Dyn. In glo. de facto suo in fin. s. vbi certatur de damno vitando de quo dic vt not. j. de lega. j. l. si res obligata. Dy. Et not. quotiẽs quis in

2 terrogatur de facto suo † quod debet respondere simpliciter

non sub protestatione vel conditione. Oldra. In glo. quia iu-sta in fi. l. dum apparet scriptus et sic post aditionem Ol. q. d. hic loquitur in petitorio: in contrario vero in possessorio ad qd accedat ꝙ no. s. eo. l. heres institutus nam facilius impeditur missio in petitorio ꝙ in possessorio: quia maius periculum et ideo cautius est agendum. Dy.

Vel seruum. Mandatum de adeunda hereditate reuocatur p furorem superuenientem mandati. h. d. Dy. vel sic furor interueniens iubenti re integra reuocat iussus: secus si interueniat re non integra. h. d. et concor. j. l. proxima. Ibi furiosus est factus ⁊ dubitatur vtrum adire possit vigore precedentis iussus. Dy. Ibi volũtate dñi expressa. Dy. ibi voluntas pñs. Dy. Ibi nulla est in acquirendo. Dy. in retinẽdo vero est in furioso voluntas. s. preterita que non põt desinere vt. i. patre furioso hic in glo. allegata ⁊ de acquir. pos. l. si is qui animo: sed in acquirendo: transferendo: contrahẽdo: permittendo nõ est in eo voluntas regulariter. fallit in. l. ij. §. volũtatis. s. solu. matr. Dy. Ibi de hoc dixi. In glo. vlti. ibi. l. patre immo dic ꝙ non est tacita voluntas in furioso vt. s. locati. l. qui ad certum. ⁊ no. j. de regu. iur. l. in negocijs. ⁊. s. de neg. gest. l. iij. §. si furiosi. ¶ Dic ergo ad. §. voluntatẽ ꝙ ibi loquitur in casu vbi sufficit non contradicere ad. l. patre dic ꝙ ibi loquitur in retinendo iam quesitum hic in acquirendo de nouo ad qd accedat. s. de statu ho. l. qui fuere. Ray.

a ¶ Si qs alicui. Adde Bal. in. l. fi. C. de adimi. tuto. Bart. i l. non solũ. §. morte. ff. de no. oper. nũ.

Si quis alicui. [a] Per furorem supuenientẽ re integra reuocatur mandatum secus est re non integra. h. d. ⁊ concor. s. l. pxi. Et dic alicui. s. libero homini. Dy. Ibi petijt ⁊ habuit quid si petijt tantum nunquid superueniente furore valebit processus videtur ꝙ sic: quia res non est integra. Sed dic ꝙ nõ processit cũ effectu. Dy. Ibi sibi scʒ mandati. Dy. Ibi petijt cum effectu ꝼm Dy. ¶ Vel etiã si eã non habuit ꝼm Glo. ⁊ Ray. vt no. j. de bonorum pos. l. fi. Dy. In glo. retinet enĩ in fi. Et per consequens dicte. l. non obstãt. quia loquũtur de retinendo quesitum hic võ de acquirẽdo de nouo vt ⁊ dixi. s. l. proxi. In glo. sic ergo ibi non ergo obstat in eo quod dicitur ibi expectari ratihabitione. Dy. in fi. nec poterat reuocari: quia fuerat obligatorium si subesset debitum verum. Dy. at hic interuenit tacita reuocatio per furorem superuenientem sicut ⁊ per mortem. Dy.

b ¶ Pupillũ. Adde ad hãc. l. glos. in l. iusiurandũ qđ ex quẽtione. §. si tutor de iureiur.

Pupillum. [b] Ibi non gerat: id est ageren do sponte abstinet gerere tamen posset si vellet. Dy.

Si epistolam. Mors mandãtis reuocat mandatuʒ. h. d. vel sic forte morte tutoris reuocatur mãdatum. Et facit ad questionem quid morte prelati compromittẽtis extinguatur compromissum: nec ob. si dicatur morte domini extinguitur ⁊ promissum: sed prelatus est dominus: sed nomine ecclesie cõpromittit: quia idem põt dici de tutore in casu huius. l. ⁊ tamen mortuo tutore reuocatur mandatum: nam simile est de mandato ⁊ compromisso. Jac. de ra. Et p hac opi. bene facit in clementinis de procura. c. vlti. cum ibi notatis ibi obligari secus in iussu patris qui non reuocatur per mortẽ vt s. e. l. qui in alienam. §. quãꝙ ⁊ est ratio: quia ibi agitur de obligando adeunte hic de alio obligando. Ray.

Eum qui duobus. Cum dubitatur de viribus secũdi testamenti: ⁊ per consequens de viribus primi ex neutro potest adiri hereditas. h. d. Potest opponi de. l. iul. in fi. s. de conditione indebiti. Sed potest respõderi ꝙ licet sit heres ex isto vel illo testamento tamẽ potest esse differentia inter vnũ testamentum ⁊ aliud in relictis: ⁊ alijs. Sed pone ꝙ scđm testamentũ totaliter sit idem ꝙ primũ nunquid per scđʒ reuocabitur primum certe sic quia nõ potest quis decedere cũ duob⁹ testamẽtis nisi sit miles secus dicit glo. in scđa sententia vt no. C. quãdo prouo. non est necesse. l. j. Cy. In glo. ex vltimo not. ibi in dicto ti. s. institu. quibus modis testamẽta infir. Dy. in fi. ad hoc accedit ꝙ no. C. de codicil. l. cum proponas ⁊. j. de bonorum pos. ꝼm tab. l. j. §. si cum duobus ⁊ plenissime dixi dicta. l. vlti. C. de edicto diui adri. tollendo.

Filiusfa. Filius in adeundo excedens formaʒ iussus patris: patris non obligat hereditatem. h dicit. Ibi acceptis litteris quarum tenor erit adeas hereditatem si tibi persuasum fuerit esse soluendo si ponas hoc eẽ scđʒ casum diuersum a proximo ibi adijt hereditatem nulla exploratione facta vtrum hereditas esset soluendo. Dyñ. Ibi non obligasse: quia excessit formam mandati paterni. Dy. In glo. hereditati. Ibi si est idonea et si minus dixit plus significauit vnde est ar. ꝙ qui interpellat debitorẽ hoc modo multum indigeo pecunia quã mihi debes ꝙ perinde est ac si dixisset solue ad idem. C. de arbit. ne in arbitros ꝼm Jacob. de rauen. ad idem bene facit. j. ad trebel. l. sed si alio. §. sed si suspectam vbi de hoc dixi.

Sed et si quis. Actus legitimus vt est aditio hereditatis non recipit conditionem hoc dicit.

¶ Pater vbi propter furorẽ filiosa. heredi instituto consentire non potest: potest adire filius tanꝙ paterfa.

Cum heres. Ubi ꝑpter furoreʒ pater consentire nõ potest filiofa. heredi instituto potest adire tanꝙ paterfa. hoc dicit Ibi beniuolentia hoc ex priuilegio sibi conceditur cum de iure cõmuni secus esset vt. s. e. l. si quis mihi bona. §. iussuʒ. Dy. Ibi hac si paterfa. i. hac si homo sui iuris. Dy. Et sic ex priuilegio fit heres vt in glo. ẽt facere ibi. §. necnon immo heres. j. de leg. primo si pater. Oldra. Ibi item an pater sit heres dic ꝙ semper filius est heres vt. j. de leg. primo. l. cum filio. sed qs sit heres quo ad cõmodum in hoc procedit questio glos. ibi vt hic dicit: ibi perinde habeatur ⁊c. ⁊ per hoc necesse est respõderi ꝙ sit heres filius: sed contra. j. eo. l. placet. Sed dicenduʒ est ꝙ hoc fallit. Et est ratio ꝙ non acquiritur patri: quia si acquireretur iã obligaretur creditoribus hereditarijs vt. s. e. l. more. §. j. vnde cum ista acquisitio sit periculosa non potest fieri sine voluntate patris vt. s. eo. l. qui in aliena in princi. ⁊ ar. s. de auto. tuto. l. obligari. §. hereditatis. Cy.

Qui ex parte. Non expectatur casus cuius euẽtus nihil operatur secus si operari potest hoc dicit cum. l. sequen. scđm vnam lecturam in glos. existat. Ibi in eadem. l. §. j. dic vt ibi no. Dy. Ibi pecuniam: sʒ ibi euentus conditionis potest aliquid operari: vel ad has duas respondeas vt no. dicta. l. iul. §. j. ibi. l. huiusmodi: sed ibi expectatio. potest impedire transmissionem ⁊ sic aliquid operatur. Dy. Ibi si kalendis. sed ibi expectatio affert debitori cõmodum medij temporis sed idem est in. l. aliquando. §. fi. s. ad velle. sed dic ꝙ ibi improbatur tota obligationis suspitio vt. e. titu. l. si mulier contra senatusconsultum. §. fi. Dy. vel ꝼm Jacob. de bel. dic ad omnia contraria ꝙ hic euentus conditionis nihil prorsus possit operari ibi autem poterat aliquid operari vt in qualibet earum apparet. Jaco.

Titer duobus. [c] Hec lex scđm verã lecturam summata fuit cum precedenti. §. scđm aliam lecturam dicit ꝙ spes iurʒ accrescendi transmittitur ad heredem ibi sub conditione ⁊ si cõditio non existeret fuit datus substitutus. Dy. Ibi pars relicta sub conditione. Dyn. Ibi pertinet iure accrescendi. Dy. quocunꝙ modo siue morte siue repudiatione siue conditiõis defectu in glo. ibi ꝼm Ray. iam ⁊ hoc est veritas. Dy. Ibi in tertia ista non procedit: quia tunc non haberet totũ. Iste heres heredis immo accresceret etiam coheredi principalis heredis quod lex ista vetat. Dy. Ibi si ita primo responso sed hoc est mala positio. ⁊ contra dictum. §. si ita ⁊ ꝙ ibi not. Dy. ibi pro parte testatus hoc est verum a princip. sed ex postfacto potest vt. j. eo. l. cum hereditate scđo responso. et de leg. ij. cum filius in princ. Et sic ista non videtur bona ratio vel dic vt dixi. C. de cadu. tollendis. l. vnica. §. his itaꝙ Cy. ibi quã succedendi ex conditionali institutione. Dy. Ibi ꝼm hoc hec vera ꝼm Oldra. Ibi neꝙ substitutus ꝙ innuit littera: qr non dicit ꝙ haberet coheredem neꝙ substitutum quod esset diuinare. Dy.

c ¶ Qui ex duob⁹. Adđ ꝙ ista. l. ꝼm Bal. Ange. et imo. ẽ limitatio. §. ei. qđ si tãtum in. l. gallus. de libe. ⁊ posthu.

Qui semel. Adeunti pro parte vacans portio accrescit inuito. h. d.

Heres quandoꝙ. Id est quando cunꝙ vsꝙ ad xx. annos vt. C. de iure deliber. l. licet. Et breuiter hoc dicit adita hereditate omnia referuntur ad tẽpus mortis ⁊ habet locum etiam nisi succeditur cõtra voluntatem defuncti per contrata. vt no. ⁊ dixi. j. de lega. prestan. cõtrata. bonorum pos. j. e. l. si emancipato in glo. vlt. ibi. §. cũ seruus ⁊ ꝙ dicimus legatarios fungi dominos a tempore mortʒ causatur illa fictio a dispositione huius. l.

d ¶ Cũ hereditate. Istã l. limitat notabil'r Bar. in. l. vt testõ. C. de impu.

Cum hereditate. [d] Quod non possuʒ consequi per me consequor interdum per alienum beneficium et qđ datur heredi datur heredi heredis. h. d. cum. l. seq. ibi abstineat

Ibi abstineat post aditionem coheredis. Dy. Ibi qui subaudi ille qui &c. Oldra. ibi ei. i. contra eum. Oldra. in fine quasi dicat aliã partez habebit ne testator decedat pro parte testatus & pro parte intestatus: sed tamen solum pro sua parte non p alia poterit conueniri. In glo. vt. C. ibi. l. qui seruitute Sol. ibi erat eadem ratio prohibitionis in persona mea et alterius: et ideo sequitur idem effectus ad qd accedat. ff. de iure patronatus. l. diui fratres & dic circa solutionem huius brocardi vt notaui. s. de admi. tut. l. ita autem. §. gessisse & ff. e. l. antistius. §. fi. & ex de regu. iur. c. potest quis lib. vj. per Dy. ibi lex. si certarũ he due non sunt contra immo concordant. Ray. in glo. vlti. ibi cedere. i. in solutum dare & hoc tenet Jacob. de ra. Et pro hoc ff. eo. l. si minor ibi quidam vel dic q potest esse ex postfacto vt dixi in. §. his itaq3 de caduc. tollend. Cy. ibi in alterius iniuria qd esset si coheres illaz partẽ accipere cogeretur inuit9. Ray.

Si is qui. Ibi decessisset ante repudiationem vel abstinentiam aliorum. Dy.

a ¶ Necessariis. Vid qd notatur ad Bart. hic in apostilla magna.

Necessarijs[a] sui. Et necessarij heredes de iure ciuili habent beneficiũ abstinendi per pretorem secus est in necessarijs tm̃ hoc dicit. Dy. Ibi teneantur. i. teneri videãtur prima facie. Dy. ibi extranei minores similiter. Dy. ibi centenario. i. etiam si habeant centum annos: nam semper dicitur quis pubes a duodecimo & xiiij. anno. s. Dyn. ¶ In glo facit hoc ibi & statim etiam si nihil gesserit pro herede per totam. l. Dy. ibi. ergo heres. l. si quis omissa causa testamenti. l. j. §. sunt q in potestate. Dy. ibi institisse se immisceat. Item p hoc quia ille demum actus inducit presumptionem aditionis in voluntario vt probatur. ff. eo. l. eum qui bonis. Item probatur hoc per. l. j. C. si vt ab hereditate se abstineat. ff. de lega. j. l. nam nec emancipatus & s. e. l. pro herede. §. papi. ver. ceteruz ibi: nam cum filius abstinet &c. sed certuz est q in alio vel etiaz emancipato non presumitur aditio. Et ideo creditores habẽt necesse probare sic ergo & hic Dy. Alij dicunt q opus est qd abstineat: nam tunc dicitur heres nomine vt patet. ff. de bonis libertorum. l. & si ex modica. §. si filius. & ad tertul. l. ij. §. adoptiui in fi. Si autem abscentionem videtur q possit a creditoribus conueniri & ipse filius habet necesse probare se abstinuisse cum intentio creditorum videatur de iure cõmuni fundata vt hic: & hoc quidam moderni & Jacob. de are. firmiter tenẽt per preallega. l. j. §. qui sunt in potestate. ff. si quis omissa causa testamenti. & de stipu. seruorum. l. liber homo. §. j. cum si. Glo. cõmuniter tenent q creditores habeant probare immixtionẽ. vt not. dicta. l. j. C. si vt ab hereditate se absti. & no. etiam. s. sol. matri. l. si cum dotem. §. transgrediamur. Et hoc etiam tenet Dyn. vt. s. dixi: & hoc videtur probari: quia heres non tenetur creditoribus nisi cum eis quasi contrahat. quasi ꝯhere autem non dicitur nisi adeundo si est extraneus vel immiscendo si est suus vt. ff. ex quibus causis in pos. eatur. l. apud iul. §. fi. & sic requiritur vt vere quasi contrahat non ficte de iure ciuili de quo quidem ficte quasi contractu hic loquitur & pro hoc s. de vulg. & pup. sub. l. si filius qui pater ħm Jaco. de rauen. & Oldrad. de hoc latissime dixi dicta. l. j. C. si vt ab hereditate se absti. ibi vel q dicit hanc approbat. Dy.

Ex parte seruus. Pro parte institutus liber eẽ iussus & heres ante aditionez coheredis erit liber est heres nisi sub ea conditione facta fuerit institutio & hoc dicit Dy. ibi necessarius no. contra opi. Dy. qd cum testator prouidet sibi de herede extraneo cessat prouisio iure ciuili in heredem necessario. Et hoc etiam idem probat contra dictam opinio. C. de iure deliberandi. l. si fratris secũdum vnum intellectum quẽ ibi dixi. Cy.

Cui patri. Spes iuris accrescẽdi transmittitur ad heredem et non solum primum heredem: sed heredem heredis hereditati obligat inuitum hoc dicit vel sic ħm Petr. & Jaco. de rauen. in fauorem pupilli non existente alio substituto spes substitutionis pupillaris transmittitur ad heredem heredis. hoc dicit ipsi enim intelligunt quod pupillus non adiuit & dicunt q heres substituti admittitur iure substitutionis nõ ob. s. de vulgari substitutione. l. qui liberis. §. fin. & l. sed si plures in princip. & C. de caducis tollendis. l. prima. §. sin autem: quia illa iura obtinent regulariter. Sed fallit in casu huius. l. fauore pupilli vt non euanescant tabule pupillares cuz nullus sit alius substitutus: sed in. l. qui liberis erant alij substituti qui possunt venire & sic non est locus iuri speciali. ¶ Item non obst. l. si ex pluribus. ff. de suis & legitimis: quia ibi loquitur in vulgari substitutione que defertur per ius accrescendi coheredi: sed in casu nostro non potest deferri per ius accrescendi hereditas pupilli: quia ius accrescendi habet locum in eadem hereditate non in diuersis. ¶ Et eodem modo respondetur ad. l. totiens. ff. eodem scdm eos. Sed littera ista videtur innuere q non iure substitutionis: sed iure accrescendi quodammo venit ex quo non potest repudiari tamẽ vt substitutus habet al's non diceretur heres pupilli immo patris sed hec lex fauore pupillaris substitutionis seu successionis sit statuit. Cy. de hoc dixi. s. de vul. & pup. substi. super rubrica in materia fideicommissarie ver. Sed an spes vulgaris. ¶ Opi. Jaco. de ra. approbat Ray. quia aut ponit pupillum adijsse hereditatez. Et tunc ius accrescendi cessaret: vt. s. de vsufruc. accrescen. l. j. §. interdum. Aut ponit ipsum non adijsse hereditatem paternam: & tunc licet in portione hereditatis paterne ex testamento delata ius accrescendi locum haberet non tamen haberet locum in hereditate impuberis: quia in diuersis hereditatibus cessat ius coniunctionis & per consequens ius accrescendi vt. s. quibus modis vsufruct. amittatur. l. si sub conditione. Et no. s. de testamento milit. l. si certarum. §. iul. sed certe in hũc intellectum offendimus textum huius. l. quia simpliciter loquitur in iure accrescendi: quia posses defendere glos. scilz q hoc ius accrescẽdi procedat: nec obst. quod in diuersis hereditatibus non admittatur ius accre. vt predixi q hic nõ sunt penitus diuerse: sed connexe vt in fin. huius. l. patet et. C. de iure deliber. l. quidam elogio: nec ob. quod post acquisitionem hereditatis ius accrescendi cessat vt. §. interdum q illud ius accrescendi non habet secum aliam prouisionem testatoris expresse hoc autem habuit per substitutionem pupillarez. Et ideo quasi eius substitutionis naturaz assumit. Et sic etiã post acquisitionem hereditatis duret arg. s. de donatio. inter virum & vxorem. l. si donate. §. j. de eo quod opponit Jaco. qd per ius accrescendi succeditur patri: sed dicit hic pupillo. succedi: quia dico illud verum in simplici iure accrescendi at hic ius istud ius accrescendi naturam sortitur pupillaris substitutionis. Et sic per ipsum pupillo non ex substitutione: sed ex iure accrescendi propter eam substitutionem & hoc modo tueri posses glo. Ray. ibi pretermittere: nec de equitate: nec de rigore. Dy. ibi mortuus scilicet heres patris ideo substitutus impuberis. Dyn. Ibi obligat hereditati pupilli hereditatis paterni aditio. Dy. ibi paterne hereditati. Et sic patet quod pupillus fuit hic institutus a matre & immiscuit se hereditati paterne vt. ff. eodem. l. totiens. Ray. in fi. immo si adijsset magis posset operari ad oppositum ħm Jaco. de rauen. ibi cuicũq3. id est non solum directo succedenti: sed etiam per mediam personam alterius vt in casu premisso. Dy. In glos. cum filio impubere ibi si filius: sed lex contraria loquitur in casu cõuerso: scilicet quando repudiata paterna vult habere pupillarẽ quo casu distinguitur aut habet coheredem aut solus est heres: et in hoc casu distinguitur: quia aut iste heres est de suis aut de extraneis vt. s. eodem. l. quesitum cum similibus. Dy. In glos. s. substituto ergo si heres substituti est de necessitate heres pupillo sequitur q hoc sit iure substitutionis: nam si iure accrescendi non esset heres pupillo. Sed pater Cy. ¶ In glo. primo vel secundo hec vera vt patet in fi. l. ibi & accrescendi iuris &c. Dy. quod transit ad heredem vt. ff. de suis & legitimis. l. si ex pluribus. Dyn. Ibi substitutionis & est ratio: quia omnis substitutio est conditionalis institutio vnde cum conditione pendẽte ius regulariter ad heredem non transmittitur sequitur idem hic Dy. ibi vt hic dicit ergo hec. l. secundum B de necessitate debet intelligi quod pupillus & substitutus ambo fuerunt instituti a patre impuberis & sic erant coheredes. vnde ius accrescendi inter ipsos locum habet vbi autem non essent coheredes instituti per patrem & sic ius accrescendi cessaret tunc substitutio mortuo viuo impubere spes substitutionis non transmitteret ad heredem substituti vt in contrarijs. Ray. ibi qui habebat & ff. de bonorum possess. secundum tabu. l. ij. §. si duo. Oldra. Ibi non transferat. Sed certe hic non dicitur q pupillus adiuerit. Itẽ si adiuisset magis posset operari ad oppositum q̃ ad propositum ħm Jaco. de rauen. ibi hic in pupillari & hanc solu. tenet Jaco. de ra. ibi habere non potest immo ibi erat institutus vterq3 vt ex littera patet vnde quod ibi dicit non etiam heredem eius sequitur substitutio. s. iure substitutionis: quia spe substitutionis ad heredem non transit vt dictum est: sed ius accrescendi here dem sequitur vt hic patet & eadem. l. si ex pluribus in principio & arg. s. eodem l. qui ex duabus. Dy.

Filium emancipatum. Repudiante instituto qui ab intestato de iure ꝑtorio adi

re poterat ⁊ volebat locus est substituto: ⁊ qui facit vnum non videtur velle eius oppositum. hoc dicit ibi. ⁊ ita id est per bonorum possess. vnde liberi. Dy. Ibi hereditatem ex testamento delatam. Dy. In glo. vlti. ibi. l. patronus hoc falsum vt dicetur. j. eod. l. clodius. nec obst. l. si patronus. in princi. quia ibi patronus volebat reuocare alienata per libertum et sic contra ius commune vnde de facili repellitur: vel ibi agnouit voluntatem liberti ⁊ agitur de lucro vnde iuris ignorantia sibi nocet adbibita distinctione potuerit consulere peritiores vel nõ arg. s. de iuris ⁊ facti ignorantia. l. iure. ⁊ l. error. ⁊ l. regula. §. j. ⁊. j. de bonorum possess. l. in bonorum. ⁊ per hanc distin. possunt reduci ad concordantiam glos. huius ⁊. j. eodem. l. clodius. Et opiniones doctorum hic ⁊ ibi posite vel in. l. si patronus. erat quasi debitum vt no. j. de lega. ij. l. que fideicommis. nec obst. l. error. ⁊. l. in bonorum: quia locum habent quando ex errore volo lucrum percipere: secus si volo errorem iuris in iure mihi debito non nocere. Ray.

Si minor. ¶ Uno herede se abstinente per restitutionem in integrum eius portio alteri coheredi non accrescit inuito. hoc dicit. Ibi annis. s. xxv. In glos. prima ibi non fuit heres dic q hic fuit concessum priuilegium contra ius commune qd mihi coheredi non debet esse damnosum. Dy. In eadẽ glos. ibi. vt ibi not. sed certe hoc solum nonne est heres vt. j. de bonis libertorum. l. ⁊ si ex modica ⁊. s. de conditione indebiti. l. nec nouum. Et ideo posset dici q hic intelligatur scdm illas vt nõ cogatur si velit repudiare totum: nam ⁊ ibi filius qui abstinet nomine heres manet Jac. in fi. distinguit cum portio coheredis mei deficit aut quia non adijt vel quia non vult vel quia morte preuentus: ⁊ tunc si deficiat anteq̃ ergo adijssem habet locum. C. de caducis tollẽdis. l. prima. §. his ita an postq̃ adiuit ⁊ tunc habet locum. s. eodem. l. cum hereditate aut deficit postq̃ adiuit ⁊ tunc si beneficio habet locum q hic dicitur aut in penam heredis ⁊ tunc habet in aut. de heredibus ⁊ fal. §. si quis autem non implens. Dy.

Aatistius. Heres institutus si tanq̃ heres cõditionem impleuit p herede gessisse videtur hoc dicit ibi videatur institutionem conditionalem faciendo puram. Dy. et per hãc. l. solent glo. determinare qõnem si filius exheredat⁹ egit querelam. Et obtinuit ita q testamentum reddit ad causam intestati an creditores possent eum conuenire q pro hoc videatur se immiscuisse hereditati: dicunt glo. per hanc. l. quod refert vtrum proposuit querelam volens hereditatem agnoscere ⁊ tunc creditoribus teneatur an volens reducere testamentum. Ad causam intestati ⁊ sic parere sibi viam succedendi ab intestato ⁊ tunc potest repudiare. Et per ↄsequens oneribus hereditarijs nõ tenetur. ⁊ indubio presumitur proposuisse querelam vt reducat testamentum ad causam intestati. Et hoc dicit glosator argu. huius. l. s. de inoffi. testamento. l. quemadmodum ad vltimum facit. s. de conditio. institu. l. ei cui hereditatis ⁊. l. si pupillus. Dy.

Si seruus. Iussus illius domini debet interuenire qui dominus est serui instituti tempore aditionis hoc dicit.

In libro. Qui ex defectu intelligentie per se hereditatem acquirere non potest per alium acquirere potest. hoc dicit. ¶ Opponi potest de. l. cum heres. in princi. s. eo. ad solutionem cogitabitis. Oldrad. ad solõnem potest responderi q hic filius furiosi adiuit hereditatem sibi delatam iussu tuto. vel curato. patris vnde presumitur habere animum acquirendi patri vt tangit hic glo. vlti. at ibi adiuit filius hereditatem sibi delatam sua sponte vnde presumit habere animum querendi sibi ⁊ sic pater non querit arg. eius quod notat Dy. j. eo. l. qui bona. §. fi. ⁊. s. eo. l. qui in aliena. §. j. ⁊ q ibi no. Ray. In glo. vlti. ibi si per epistolam per hoc apparet quod adiuit volens acquirere patri furioso arg. eorum que no. s. eo. l. qui in aliena. §. sed si non adierit. Si vo adijsset proprio motu tunc furioso non quereretur vt. s. eo. l. cum heres in fi. ex hoc fi. huius glo. collige. Solu. brocardi si non possum per me possum per aliũ ad qd accedat quod no. j. de vsuc. l. labeo. Et alie due solutiones vocantur. j. de furt. l. hereditarie ⁊. l. sequen. ⁊ de hoc not. ⁊ dixi. s. eo. l. cum hereditate ⁊ plenissime dixi. s. de ad. tuto. l. ita autem. §. gessisse ⁊ per Dyn. ex de regu. iur. c. qd alicui lib. vj.

Seruus duorum. Seruus communis duorũ personam representat: pro parte adiens pro alia manumissus adire non poterit: ⁊ substitutũ repellet hoc dicit cum. l. sequenti. Ibi adierit et iubenti partem acquisierit. Dy.

1 ¶ Heres necessarius abstinere non potest.

Si seruus cõmunis. 1 Heres † necessarius abstinere non potest hoc dicit. In glo. prima in fi. ⁊. s. de hered. institu. l. sed ⁊ si in conditione. §. fin. Jacob. In glo. vlti. in fi. hoc non credo quia cum sit omnibus necessari⁹ ⁊ omnes adiuit ⁊ ex omnibus est liber. ⁊ heres vt dicta. l. §. vlti. Dy. C. de seruo cõmuni manumisso.

Seruus communis. Seruo communi herede instituto inter dominos habet locum ius accrescendi hoc dicit ibi interim. i. alijs deliberantibus. Dy. Sed contra videtur q non accrescat quia cum seruo communi relinquitur domini habent partes dominicas in relicto non viriles ⁊ illas partes habent vt separatas: q2 non sunt coniuncti re neq3 verbis vt. j. de leg. ij. l. ⁊ proculo. ⁊ eo. titu. l. si duobus seruis: et ideo non est locus iuri accrescendi. vt dicta. l. ⁊ proculo que est contra. Solu. aliud in lega. ⁊ aliud in hereditate. Et ratio diuersitatis est que hic no. per. l. ius nostrum. j. de regulis iuris vel ratio est que no. C. de caducis tollendis. l. prima. §. vbi autem. ¶ Sed tunc oppo. q etiam in legatis sit locus iuri accrescendi. vt. s. de vsufruc. accrescen. l. j. §. j. Solu. ibi in vsufruc. legato in quo aliud est q̃ in legato ppietatis: sed cur aliud respondet glos. dicta. l. ⁊ proculo. quia sicut facilius accrescit ita ⁊ facilius ius coniunctionis recipiat nam accrescit etiam post agnitum legatum vt dicta. l. prima. §. interdũ. sed q2 facilius accrescit rñdet glo. d. §. interdũ q2 et anteq̃ acqrat cũ effectũ facilius accrescit vt eo. ti. l. interdum. sed tunc adhuc remanet questio quare facilius: sed responsio colligitur ex dicto. §. interdum ⁊ de vsufruc. l. si titio. ⁊. l. quia vsufruc. accrescit persone ⁊ est ius personale: ⁊ iura personalia personam sequũtur vnde quia fructuarius reputatur vna psona tamen socio ideo sequitur eum pars socij ius autem proprietatis est ius reale. Et ideo ad personam non habet respectum arg. j. de regu. iuris. l. in oĩbus. sed hic ratio respicit qualiter accrescat. Sed quare magis hoc operatur coniunctio legalis que est inter fructuarios magis quã inter proprietarios sed adhuc non est bene clarum: sed potest forte responderi: q2 parum durat ⁊ de facili mult3 modis perditur sicut al's respõdet glo. in aut. de nupt. §. si vo solum. Ja. de ra.

Cum solus. Duorum persona sustinente herede instituto respectu vnius facta aditio: alterius psone respectu nõ sufficit hoc dicit. ¶ Et dic cum solus seruus. s. communis plirium duorum. Dy. Ibi dominorum diuersorum. Dy. Ibi vtilitatis causa. s. ne alterius scilicet primo adire iubẽtis. Dy. Ibi alterius. scilicet deliberantis. Dy. Et sic no. festinatione ius alterius ledi non debere sic ⁊ al's non debet fieri precipiti festinatiõe: nec moratoria contractatione vt. s. de ad. tu. l. tutor qui repertorum. §. j. ⁊ in auf. de restit. ⁊ ea que parit. §. ad hoc al's quia ibi ⁊ vide in alphabeto.

1 ¶ Pretor potest terminum statuere ad adeũdam hereditatem.
2 Substitutus repellitur quãdiu est locus substituto.

Quandiu. 1 Ad adeundam hereditatem potest pretor † terminum statuere quo elapso si non adeatur denegantur heredi instituto actiões hereditarie. Et quãdiu locus ẽ in 2 stituto † repellitur substitutus. hoc dicit ibi succedere potest. scilicet substitutus. Dy. Ibi primo. i. instituto in primo gradu Dyn. Ibi actiones per hoc q non adiuit hereditatem intra tempus a pretore statutum. Dy. Ibi prestituendum tempus q est hoc ipso q infra tẽpus non adijt: nam permissum infra tempus videtur denegari post tempus vt. j. de lega. ij. l. statu liberũ. §. stichũ al's stich⁹ ⁊. C. de his qui no. infa. l. ⁊ si seuerior ⁊. l. si possidoneum. Jaco. Ibi primo loco instituto. Dyn. Ibi secũdus. i. secũdo loco scriptus. Dy. ibi ipse tertio gradu scriptus. Dyn. Ibi singulis heredum gradibus. Dy. Ibi deferatur hereditas per subductionem prioris ⁊ vide. s. eodem. l. is qui heres. Item allegatur versi. is autem ad questionem si tres sunt electi in potestate alicui ciuitatis vnus post alterum vt moris est moritur secundus deliberante primo si primus postea repudiat est arg. hic q nocetur tertius argu. contra. j. de conditio

de conditio. et demonstra. l. pater in princi. Dy. de hoc dicetur eo. titu. l. eum qui per Jaco. de are. Item allegatur iste versiculus ibi in tra quã diem ad talem aliam qõnez. Ecce quod qdã comes concessit in feudũ per militem possessiones quasdam. Et si non prestaret iuramentum fidelitatis infra annum concessit easdem martino decessit. p. elapso vno mẽse a die concessionis dubium est an admittatur ad petendam inuestituram statim vel post annũ et hic est arg. q post annum et. j. de conditio. et demonstra. l. iiij. §. j. de vsufruc. vel. l. vxori de verb. obli. l. in illa si quis caut. l. si eum. §. homo sisti. et. j. de manumisso testamento. l. si ita scriptũ fuerit cum titius econtra qd statim j. de verb. obliga. l. quotiens. hoc iurez si tabule testamẽti nulle extabunt. l. prima. §. primo. hoc modo verum per. l. j. eo. l. si quis heres de succe. edicto. l. ij. §. qui semel al's. §. si quis ex his et. C. qui admitti ad bonorum pos. possunt. l. fin. in fin. Dy. In glo. prima in fi. et facit pro hac sol. j. de fideicommis. liber. l. iiij. §. j. Oldra. ¶ In glo. vlti. ibi nisi repudiet nam iur. ff. non adeundo videtur repudiare iur. C. non repudiando videtur adire. ratio autem diuersitatis potest esse secunda solu. hic ponit Dy. in eadem glo. in fi. tacere ergo infra tempus determinatum cedit semper in damnum tacentis: quia si ad postulationem creditorũ prefigitur tẽpus habetur pro adeunte vt ipsis teneatur si ad possunt substituti habetur pro non adeunte: sz repudiante in fauorem ipsius substituti. Dyn. Et hec est vera et ratio est: quia interest substituti hereditatem repudiare vt ipse admittatur creditorum non interest adiri vt heredem valeant conuenire. Oldra.

1 ☞ Jus repudiãde hereditatis primo pertinet ad scriptos heredes postea ad successores ab intestato.

1 **In plurium.** Jus † repudiande hereditatis vel bonorum possessionis pertinet primo ad scriptos heredes postea incipit pertinere ad successores ab intestato. hoc. dicit. Dyn. Uel sic quãdiu locus est ex testamento ab intestato: nec adiri nec repudiari potest hereditas nisi repudiatio fiat in manu iudicis ibi gradibus quorum quidam ex testamẽto quidam ab intestato succedere poterant. Dyn. Ibi incipiatur substituendo eis tempus infra qd adiant vel repudient. Dyn. Ibi deinde vel postq̃ scripti repudiauerint. Dyñ. Ibi pertinet id est pertinere possit. Dyn. Ibi idem fit: scilz heres. Dy. Ibi pertineat. i. pertinere possit. Dy. Ibi idem iuri scilz vt predictus ordo debeat obseruari. Dyn. Ibi petere potest deficiente conditione testamẽtaria. Dy. Ibi de legitima adeũda vel repudianda. Dyn. Ibi dies conditionis que apposita est in institutione. Dy. Ibi transeat. s. quando legitimus erat sub conditione institutus. Dy. Ibi in eo casu quando pendet conditio testamentaria. Dy. Ibi neutram. i. nec legitimaz nec testamentariam. Dy. In glo. secunda in fi. Item contra. s. de here. institu. l. si quis ita. Sed sol. patet recte inspicienti. Dy. In glo. quando conditio in fi. vel dic vt maior sit dubitatio in eo casu. i. cum pendet conditio testamentarie vt in littera dixi ibi in manu iudicis idem credo si renunciet illis quorum interest: nam hic renunciatio facta a presente: presenti pactum est ar. s. de pactis. l. tale pactũ in pñ. et. C. de pact. l. pacta et. l. penu. Jaco. et de hoc. C. de pact. l. j. et dixi. s. e. l. is qui. j.

Si seruum. Seruum alienum ab hostibus redimenti datur facultas instituendi eum liberum et heredem. h. d. ibi qd. s. vt non redeat in dominium primi dñi. Dy.

Si quis. Hac. l. quatenus seruꝰ ex liberalitate consequitur libertatẽ erit heres necessarius quatenus võ ex necessitate erit voluntarius. hoc dicit ibi institutus sit ab emptore. Dy. Ibi abstineat. s. abstinere possit ab hereditate emptoris. Dy. Ibi debebatur ab eo qui eum cum libertate heredem instituit. Dy.

Si qui dederit. Ibi succurrendum vt non sit necessarius: sed voluntarius heres. Dy.

1 ☞ Heres suus amouẽs aliquid de hereditate anteq̃ se abstinuerit perdit beneficium abstinendi.

2 Statutum dicens q si quis alium interfecerit capite puniaf si faciat per alium interficere q statutum non habebit locum.

1 **Pretor ait.** Suus † amouens aliquid de hereditate anteq̃ se abstinuerit pdit bñficiũ abstinendi secus si ante se abstinuit postea amouit: nam tunc ex amotione hereditatis non astringitur ibi eum filium in potestate existentem. Dy. Ibi eam ne filiam in potestate constitutam. Dy. Ibi ex ea hereditate in qua constitutus erat. Dy. Ibi hereditatez nolle post amotionem alicuius rei hereditarie. Dy. Ibi non dixit ergo si verba dixissent si quis amouerit et per alium amouisset non incideret in edictum. Sed quia verba dicũt si per eum factum et c. tenetur etiam si per alium amouit et hoc multum facit quando statutum: † diceret si aliquis

2 interfecerit capite puniatur. Quod si per alium interfecerit non habeat locum statutum de quo plene dixi. j. de vi et vi ar. l. j. §. deiecisse. Jaco. ibi quo q ex ea amouetur concor. s. de religiosis et supti. fun. l. ij. §. j. et. j. qd vi aut clam. l. aut qui aliter §. fi. Oldra. Ibi amouisse not. quod amouere est celare interuertere et consumere et sic verbum admouendi continet subtractionẽ et destructionem et sic est argu. q actio rerum amotarum detur non solum vbi furtum committitur: sed etiam vbi damnum datur. Jaco. de ra. et vide in alphabeto dictiõe amoueri ibi edicto locus est vt qui amouit perdat beneficium abstinendi. Dynus Ibi non videri. et ideo non perdat beneficium abstinendi. Dy. Ibi obligatur tanq̃ heres. Dy. sic ergo nota q abstinẽs se ab hereditate. Siquidem postea amoueat vel atingat de omnibus de hereditarijs non videtur per hoc gerere pro herede nec per hoc tenetur creditoribus hereditarijs: sed tenetur actio. furti de quo dixi. s. eo. l. pro herede. et ad hoc etiam facit quia si aliquis dicat aliquas res hereditarias esse suas. et vincatur q furti tenetur pro ipsis heredibus vt. j. ad. l. falci. l. hereditatum in fi. et vide q dixi. C. de repu. hereditat. l. fi. et facit. j. eodem. l. si is qui bonis in glo. qd malo animo ibi. §. si iniuria: sed ibi in fratres iniuriam habebat animũ dolosum et iniuriam inferendi in fi. Sol. hic loquitur de pena que imponitur ratione doli quo casu quilibet ignorantia excusat: vt. s. de iur. om. iudi. l. si quis id quod. §. doli ibi de ea que etiã imponitur ratione culpe ad quod accedat qd no. per. Dy. Et alios extra de regu. iuris. c. ignorantia lib. vj. vel dic q ibi precessit culpa. vnde punitur ex delicto etiam sine animo cõmisso hic võ non interuenit animus qui requiritur in hereditate. Oldra. vel fm Jac. de bel. aut cum facto q factum est nõ malo animo nulla culpa est admixta et tunc penam non meretur vt hic et ibi no. Jaco. In glos. vltima ibi. l. patre. et. j. de public. iudi. l. is qui reus. §. j. Jaco. et c.

Si quis heres. Cum certum est primum adire non posse secundus in defectum ipsi substitutus adire potest. hoc dicit vel sic si instituo concipitur in diem et sub conditione existente conditione potest adire die non expectata. hoc dicit. Dy. Ibi decesserit. j. tempus a testatore determinatum. Dyn. ¶ In glos. prima ibi si eum. §. j. Sed solue has omnes vt sequens contrarium. Dy. quia ibi in actibus quibꝰ potest dies ascribi hic vero secus vel dic fm Jacob. de bel. qd ibi dies certa fuit apposita inter viuos hic in vltima volũtate que quantum ad substitutum non suspendit substitutio. Sed vitio temporis sublato potest adire statim vt. l. hereditas. j. statim allegata. Jaco.

Si quis. Non quasi gerẽs non tanq̃ heres non videtur se immiscere hereditati. h. d. ibi hoc. i. alimentorum petitio. Dy.

Qui putat. Qui errat in quãtitate conditionis non impeditur hereditatẽ adire. hoc dicit. In glo. et pro parte ibi cui fundus. §. j. et eo. titu. l. si quis legata. §. j. ibi. vt ibi dicit presupposito p constanti q conditio sit diuisibilis.

Qui bona fide. Per alium possessus heres institutus et intuitu alterius adiens non astringitur hẽditati. hoc dicit ibi iussu domini cui bone fide seruiebat. Dy. Et volens querere iubenti. Ibi ignoraret. s. conditionem extitisse. Dy. in fi. conditionem adiectam quam adiectam sciebat. Dy. In glo. etiam si fui contemplatione in fi. so. vt ibi no. Dy.

De eo qui heres. ¶ Dubitans de conditione sua semper tamen existens huius propositi q sibi querere velit adeundo efficitur heres. hoc dicit ibi adeundo sponte non iussu alterius. Dyn. et nolens sibi querere et sic non obstat. §. precedens. In glo. sez donum ibi dubitatat hec so. non valet. quia idem est de dubitante sicut de errante vt. j. de conditio. et demonstratio. l. multum. et no. s. eodem. l. qui in aliena. §. si is. Dy. Ibi. j. l. proxi. vel dic adiuit sponte ibi autem necessitate seruili qr iussus. Dy. et sic presumitur q animo acquirendi domino putatiuo hic autem quia non iussus adiuit presumitur quod animo sibi

acquirendi si esset liber ⁊ sic propter animum acquirit ar.s.de testamento militis.l.qui iure.

Ex semisse. Errans in parte sibi delata aliquid in hereditate gerendo nihil agere videtur hoc dicit ibi per errorē credens se tantum in quadrante institutum. Dy. In glo.de iure ibi insolidum institutum glo.tamen videtur ibi innuere contra ⁊ melius dic: vt solues inferiora contraria ibi.l. cum quidam.§.fi.sed certe quemadmodum adiens debet esse certus ita ⁊ iubens vt.j.l.pater in princi. Et ideo solue vt sequens contrarium de.l.si quis extraneus. Dy. Ibi.s.l.proxi.. in fi.hoc non tenet vt no.in.l.qui aliena.§.sed si non adierit.s. eodem.⁊ ideo dic melius vt solues inferiora contraria. Dyn. Ibi grauata vel dic aut ego non erro de modo mee partis. Sed dubito propter futurum euentum ⁊ habet locum.l.illud aut erro in modo mee partis ⁊ habet locum ista distinctio an eram eius animi ⁊c. Oldra.

Si tu ex parte. Adeunti pro parte alterius partis conditione obueniente non expedit iterato adire ⁊ repudians ex institutione ⁊ capiens ex substitutione partis repudiate partē in substitutione reperiet. Et institutus ⁊ vulgariter substitutus re integra potest vnam adire: et alteram repudiare: sed in addita partem repudiare reperiet hoc dicit vel sic effectus conditionis vnius trahitur ad omēs portiones delatas iure institutionis ⁊ iure substitutionis. hoc dicit. Dy. Ibi ex substitutione vulgari que aditionem nō desiderat. Oldra. Ibi sextans tuus ex institutione sibi delatus. Dyn. Ibi ab vtraq.i. institutione ⁊ substitutione. Dyn. Ibi pertinet scilicet conditione existente al's deficiente ad ambos pertinet scilicet ad me ⁊ coheredem meum ⁊ hoc secundum casum. Dyn. Ibi. Item hic est secunda pars.l.⁊ formatur vna questio ⁊ respondetur ad aliam. Dy.in fi.contra.s.de vulga. ⁊ pupilla.substitu.l.qui plures in fi. solu.vt ibi. Item contra quod dixi.s.eodem.si quis heres in princi. Sed dic vt ibi scripsi Ray. Ibi omiseris aditionem.i.repudiaueris. Dyn. Ibi parte id est vnciam que titiane parti per tuam repudiationē accrescit. Dyn. In glos.prima ibi duo instituti quāuis hic casus veritatem non tamen continet dubitationem. Item quia in princi.l.dicitur de conditione siue ministerio ponent si duo tantum essent heredes cum in omnem euentum esset habiturus substitutus partem conditionalem scilicet duas vncias: vnde ponas casum in tribus institutis. Et dic q in p̄ma parte queritur de duobus: scilz an in parte conditionali sit opus noua aditione secundo an pars conditiōalis pertineat ad me vel ad alium coheredem secunda ibi itaq ⁊c. Dy. Ibi substitutus. Et secundum istum intellectum oppone quod frustra dicatur q conditio sextantis extiterit: quia ⁊ si non extaret haberem totum ⁊ circa hoc dic vt hic suppletur. ¶ Secūdo op. ad secundum casum huius.§.l. qui ex duobus.§.fi.s.eo.solu. dic q re integra habet electionem. Et tamen idez est effectus in fine ⁊ finis.l. redit ad princip.⁊ hoc videtur glos. ibi sentire secundum quosdam tamen in hoc differt: quia in princip. sub conditione in fi, pure Oldrad. In glo.secunda quia hic videtur dici expectari condtionem sextantis. Oldra. In glo.conditione prius existente in fi.contra.s.eodem.l.cum heres.§.vlti. ⁊ de heredibus instituēdis.l. si quis.quidā dicunt q ibi delata erat altera pars hic non. Sed certe immo erat delata sicut ⁊ in contrarijs prout ponis in primo casu duos tantum institutos fuisse sicut ponitur in prima glos.huius.l. ¶ Dicas ergo quod in primo casu sicut in secūdo tres fuerunt heredes sz differunt in hoc quia in primo casu est institutus ex duabus ⁊ substitutus in quinq habet septem in sue conditionis euentum: quia non repudiauit: sed pendente conditione habet sex quinq iure substitutionis. Et alterum cuius nondum extitit conditio sicut haberet in conditionis defectum vt.j. ad le.fal. l.qui fundum.§.si tu ex parte.⁊.s.de hered.institu.l. liber homo.§.si ita scriptum in secundo casu habet sex tantum in omnem euentum quinq iure substitutionis vnde iure accrescendi: quia repudiauit ex institutione: sed si velis sequi opi. glos. scilicet quod duo tantum fuerunt in prima parte dicas quod duas vncias non habet pendente conditione iure institutionis: quia conditio nondum extiterat ⁊ ita loquitur hic: sed habet iure accrescendi ⁊ ita loquitur contraria. Dy. ¶ Secūdū hic responsio non videtur procedere: quia immo iure institutionis videtur habere: quia dicitur in.l.si quis ita scripserit quod is qui est institutus partim pure partim sub conditione est perinde ac si esset institutus in parte tantum: nam videtur institutus insolidum; ⁊ ideo iure institutionis habet ab ipso testatore non autem iure accrescendi a lege qd̄ potest multum interesse teneas ergo casum q in prima parte loquatur in tribus personis in secunda similiter in tribus: sed in prima parte fuit datus sextans sub conditione in secūda fuit datus pure. Oldra. Item not. q hic non videtur solui secunda questio que est in textu an repudiatis duabus vncijs q̄ erant delate iure institutionis: ⁊ adita hereditate ex substitutione habeat partē duarum vnciarum quas repudiauit ex persona illius cui substitutus erat non enim ad hoc respondet. Sz dicit q est in electione sua re integra adire ex institutione: et repudiare ex substitutione: ⁊ econtra dicas ergo ad questionem qd̄ habet vnam vnciam de duabus repudiatis ex persona illius cui substitutus fuit, argu.s.de here.institu.l.liber homo.§.vltimo isto responso. Dy. In glos.j.repudiare ibi adire de extante hic habet locum prout ponis tantum duos heredes hic secundo casu vnum ex duabus alium ex decem vncijs sicut in primo vel hic refert se ad primum si sequaris positionem glo.in primo casu: sed positionem nullo modo potest procedere nisi ponas ⁊ tertium coheredem repudiasse. Dyn. Ibi pars repudiata secundum terminos glo.debet dicere ps partis repudiate. Oldra. In eadem glos. ibi iure substitutionis altera iure institutionis. Et sic diuersis iuribus vnde si vnam vno iure delatam admittat alteram repudiare potest vt non cogatur eam habere iure institutionis vel substitutionis: sed iure accrescendi. Sicut glo.dicit Dynus. Item contra.s.de vulga.substitu.sed si plures.§.filio. sed illam intellige s̄m istum Iaco.

☞ Treuga si fiat ad tempus non videtur guerra finita.

Illud fingitur. ¶ Primo esse factuz q primo erat faciendum. hoc dicit ibi possim ⁊ videtur q non quoniam ⁊c. Dyn. Ibi ad me pertinet: ⁊ si ad me non pertinet repudiare non possum vt.j.de lega.ij.l. si ita scriptum.§.primo.⁊.s.eodem.l.is qui heres. Dy. Ibi ⁊ ex testamento id est testamentariam. Dyn.oppon.q non eodem momento vt.s.eodem.l.quandiu respondeo q vnus actus precedit alterum: sed celeritate coniungendorum actuuz vnus sub altero occultatur: sed ponamus q non habuit animum repudiandi ex testamento adiuit ab intestato certe fingitur precessisse repudiatio etiam contra veritatem: sed certe immo secūdum veritatem: quia qui vult vnum vult ea sine quibus suuz velle esse non potest. Et sic procedit intelligibiliter secundum veritatem ⁊ est argu. q si fiat treuga † ad tempus q videatur guerra non esse finita. Sed durare cum voluntarium sit guerram habere. Iaco.de rauen. p hoc facit diffinitio treuge que est securitas data personis ⁊ rebus discordia nondum finita vt extra de treuga ⁊ pace.⁊ ibi per Goffre. ⁊ Hostien. in summa arg.cantra.j.de conditio.⁊ demonstrat.l.cum tale. Et ibi per Dy.no.⁊.j.de lega.primo.l. si mihi ⁊ tibi.§.in lega. In glo.vltima ibi repudiatur: ⁊ sic vno actu duo intelliguntur p hoc de dona.inter virum ⁊ vxorē.l.iij.§. sciendum.de iure do. licet ⁊.C.de donat.l.si quisquis. Iacob.in fi.sed ibi ille diuerse cause erant compassibiles vt.j.de priuatis delictis nonnunq̄ hic autem hereditates non erant compassibiles vt.s.eodem.l. quandiu. Dy.vel s̄m Iaco.de bel.dic aut cum quid volo non potest id quod volo procedere sine alio: ⁊ tunc etiam id videor velle sine quo illud primum velle valere non potest vt hic ⁊.s. eodem.l.pro herede.§.papi.vbi de hoc aut cum quid volo potest id procedere sine alio q2 separatum est vnum ab altero.⁊ tunc obtinet contrarium vt ibi notatur Iaco.

Duo fratres. [a] Usus ratione partis non astringit aliquē hereditati: alienatio vero vltra partem fieri non potest ideo aditionem hereditatis inducit. hoc dicit ibi num. id est an Dy. Ibi itaq quia vsus non astringit hereditate vtentem: quir ei licet ratione partis: sed alienatio ratione partis non valet vltra partem ⁊c. Iacob.⁊ sic responde ad.l.merito que est hic allegata pro contraria vnde dic q contractando rem communem nan presumitur fur quia non presumitur 3ctatione causa furandi: sed animo vtendi: sicut re communi caueat tamen ne tanq̄ dominus contractet in plus q̄ sit sua pars ⁊ ita ista concordāt. cuz dicta.l.merito.quia ibi vtendo hic alienando. ¶ Vel ibi loquitur in futuro q non fit sine dolo ⁊ regulariter dolus non presumitur hic in aditione que fit animo ⁊ ideo hic exigitur cautele prestatio cessat ergo illa nobilis presumptio de qua loquitur ⁊ not.in dicta.l.merito si ex coniecturis appareat sociuz velle vti re communi plus parte sua

[a] ¶ Duo fratres. per hāc.l. s̄m Pau.d castr. q si sint duo fratres habētes domū cōmunez si vn9 se absentet et alter inhabitet totam domū et reuertatr absensq9 nō pōt petere pēsionem partis sue.

parte sua ⁊ vsurpando partem socij. Et ideo allegabam hāc l. contra quēdam socium qui vtebatur insolidum re communi ⁊ prohibebat socium ea vti: nam colebat insolidum: ⁊ fructus colligebat insolidum ⁊ sociū expellebat ⁊ dicebam ꝙ tenebatur de violentia ⁊ furto per legem istam.

a ¶ Placet. Adde ꝙ ista l. veni[illegible] in liis frācigenarū qui nō sunt in patria ptāte ꝫ glos. in. §. ius aūt de patr. pote. ⁊ sume alias. iiij. limitatiōes ħ in addi. ad bar.

Placet ea. [a] Que queruntur per personas existentes in potestate nostra si nobis querantur eodem momento queruntur. hoc dicit. Et allegatur hec lex ꝙ oīa q̄ filiusfa. querit pater acquirit iure veteri exceptis castrensibus ⁊ quasi ⁊ ita communiter allegatur per glo. ⁊ hic ad hoc signuntur contraria. sed male quia per istum textum hoc non probatur licet verum sit vt. ꝭ. si a parente quis fuerit ma. l. prima in princi. Sed bene dicit hic lex quod eo casu quo filius acquirit patri vel seruus domino ita acquirit quod nullo momento penes ipsos acquirētes remanet dominium: sed immediate transit in eos quibus acquiritur. ¶ In glo. prima ibi vt ibi no. immo etiam naturalis obligatio queritur patri vt no. s. de condit. indebiti. l. frater. a fratre. ⁊ ideo dic aut loquimur in casu quo pater obligatur filio vel domin⁹ seruo nunquid talis obligatio queratur patri vel domino. Et dicendum est ꝙ non ne quis reperiatur sibi ipsi obligatus vt. ꝭ. de leg. primo. l. cum fili⁹: aut loquimur cuꝫ alius naturaliter obligatur filio vel seruo ⁊ tunc dicendum ꝙ illa queritur patri vt dicta. l. frater a fratre licet glo. contrarium teneat ⁊ male. ꝭ. de fideiussore. l. si quis pro eo. §. j. ⁊ ibi de hoc dixi acquiritur ergo patri quicquid est possibile sibi queri: sed vbi nō est possibile no. ibi sed ⁊ aliter vt ibi no. ⁊ melius in secunda solutione. Dy. vel dic ꝙ secundum naturalem equtatem etiam nomine sunt heredes. Sed pater effectum heredis habet sicut al's dicitur. C. de iur. do. l. in rebus. Ja. de are. ibi nō vt heredi vel ibi in his que sunt facti hic in his que sunt iuris vt in littera contrarie patet. Dyn. vel dicitur heres qui alium facit heredem vt. ꝭ. de ver. signi. l. cepisse. ⁊ l. peruenisse ibi discedere non potest ⁊ sic non acquiritur ita pater ꝙ morte eius terminetur. Dy. ⁊ Jaco.

Si solus. Si agnosco in partem iudicium testatoris videor agnoscere i alia parte si mihi per me est delata hereditas secus si p seruum vel filium. hoc dicit ⁊c. ꝙ dicit solus dicit idē si haberem coheredem vt in sequenti ver. idem puto. Dy. ibi delate sint id est perpure relicte. Dyn. Ibi iussu meo adierit partem pure delatam. Dy. Ibi cōmunicari si vellem habere al's mihi inuito defertur vt. s. e. l. si quis heres. §. j. Oldra. ibi paria id est in eodem statu. Dyn. Ibi vt acquiratur. i. acquiri possit. Dy. Ibi ego quidem puto adeundo non corrigendo Dy. Ibi semel adeūdi. i. vnam aditionem sufficere ad omnes partes tam in parte delata sub conditione. Dy. In glo. pma. in fi. cessante igitur causa videbatur cessare effectus. ¶ Sed contra est: quia cum succedit ex voluntate in totum approbare vel in totum reprobare debet vt. C. de iure delibe. l. quidam elogio ⁊. ꝭ. de bonis libertorum. l. nam absurdum. Dy. In glo. ante non ibi liber homo. §. fi. Jo. so. ibi diuerso iure delate fuerant vel eodem iure: sed non delate. Jaco. de bel. vel ꝭm Dy. supple immo. §. titius ex semisse. sed solu. vt ibi nota. Item ad scōm responsum contra in eadem. l. §. si ita scriptum. sed solu. patet quia ibi non erant omnes delate: quia vnius partis cōditio pendebat ⁊ ideo non queritur anteꝗ̄ existat conditio vt hic in littera notabiliter dicitur ibi si tamē delate sint ⁊c. Dy. Ibi. Item videtur contra ad primū ⁊ secundum rn̄sum. Dy. In glo. dicit ꝙ si sum institutus ibi cum heres. §. j. fiet tamen heres in euentum conditionis sine noua aditione: ⁊ sic habet locum regula vt sufficiat vna aditio vt dicta. l. liber homo. §. titius ex semisse habet ergo locum regula in quattuor casibus scꝫ cum per me omnes pure vt in primo responso huius. l. iteꝫ cum omnes per me sub conditione nam existens vnius conditio omnes queri facit vt. s. de here. institut. l. si, te solum. Item cum quedam pure quedam sub conditione nec habeo substitutū vel coheredem vt. s. eodem. l. cum heres. §. vltimo. Iteꝫ si habeo substitutū vel coheredem: sed conditio extitit vt. s. e. l. si tu ex parte. Dy.

Totiens spes. Succedendi ex substitutione vulgari nō trāsmittitur ad heredem. hoc dicit Oldrad. Ibi vel sic agnoscens ex institutione agnoscere videtur ex substitutione sibi delata spes tamen substitutionis non trasmittitur ad heredem ibi sibi possit quia substitutio habet effectum ⁊ ipse viuit. Dyn. Ibi si mortuus postꝗ̄ adiuit ex sua parte et anteꝗ̄ locus esset substitutioni quia adhuc deliberabat is cui erat substitutus. Dy. In fi. quia substitutio est conditionalis institutio vn̄ sicut heres moriens conditione institutionis pēdente nullum ius transmittit ad heredem suum sic nec iste Dy. In glo. prima in fi. ⁊ patet expresse. s. eodem. l. si quis heres in princi. Dy. Ibi sua scilicet impuberis hereditas. Oldra. Ibi soli duo ⁊ sic videtur ꝙ hic loquatur in pupillari substitutione: sed tūc non videtur procedere ꝙ sequitur in glo. scilicet ꝙ habuit ius accrescendi vt. s. de vulga. ⁊ pupilla. sub. l. qui plures ⁊. l. sed si plures in princi. ⁊. l. qui liberis. §. fi. nam istarum legum quedam loquuntur in vulgari quedam in pupillari: ꝫ Dy. intelligit vt saluet glo. quod iure accrescendi transmittat in casu quando nullus de substitutis extaret tūc dicas ꝙ hic loquitur in vulgari substitutione que euanescit mortuo substituto ante eum cui substitutio facta fuit ⁊ non transit in heredem iure substitutionis: sed iure accrescendi ꝙ dicitur portionem hereditatis ad aliam portionem eiusdeꝫ hereditatis locum habere non de portione vnius hereditatis ad aliam portionem alterius hereditatis ⁊. l. qui pater loquitur in pupillari substitutione. ⁊ dic vt ibi dixi scripsi. Et aduerte ꝙ secundū ꝙ hic intelligitur in vulgari potest poni casus in tribus institutis ⁊ etiam in duobus. Ibi sed iure accrescendi ⁊ est ratio q̄r ius accrescendi defertur rei: ⁊ nō persone sed vulgaris substitutio defertur persone ⁊ non rei vt probatur. ꝭ. eodem. l. qui totam al's si totam ⁊. s. de vulga. substitu. l. ex facto. §. fi. Dyn. ⁊ hoc ius accrescendi locum habet si nullus de substitutis extaret al's secus vt. l. qui plures ⁊. l. sed si plures. de vulg. ⁊ pup. substi. ⁊ no. dicta. l. qui pater. Dy.

¶ Bar. hic reputat hanc. l. singularē ⁊ difficilem.

Si seruus. Seruus illius qui capere nō potest pro solido vel pro parte ⁊ ante hereditatem manumissus de benignitate capere potest. hoc dicit. ¶ Et lex ista secundū modernos varie intelligitur: nam Jacob. de are. intelligit eam in seruo talis domini qui dominus non erat capax quantum ad commodum quia erat indignus non tamen erat scribi prohibitus. ⁊ ideo no. obst. §. in extraneis ⁊. l. non minus. s. de here. institu. de regulis iuris ꝙ ab initio quasi intelliguntur in prohibitis scribi ⁊ sic non. in non successibilibus at hic erat successibilis. Sed tunc obstat. ꝭ. de lega. iij. l. si deportati: sed dic ꝙ ħ fuit institutus seruus sui contemplatione. Jaco. de rauen. intelligit econtra scilicet ꝙ hic erat institutus seruus talis domini qui non potuit scribi. ⁊ ad. l. quod ab initio respondet ꝙ hic speciale ad. §. in extraneis: respondent quidaꝫ quod ibi adiuit iussu dn̄i hic non sed certe idem si adijsset secundum predictū Jaco. de rauen. ⁊ ꝙ dicitur ꝙ heres debet esse capax tempore quo adijt verum est tempore quo adijt de iure sed ꝭm Dy. pone exēplum in prima parte in seruo filij spurij qui nihil capere potest. ¶ In secunda in filio naturali qui capere potest vnam vnciam tantum extantibus legitimis vt. C. de naturalibus liberis. auten. licet pater. in glo. prima ibi. §. in extraneis vel dic ꝙ hic loquitur in his qui capere non possunt: sed contraria loquuntur in his qui scribi non possunt ꝭm Jacob. de are. vt apostate et similes vt. C. de aposta. l. apostatarum ⁊. l. hi qui de hereticis. l. manicheos ⁊. s. de here. institu. l. non minus. Jaco. In glo. vlti. in fi. arg. contra. s. eod. l. j. so. generale. vt. s. de vsuris. l. qui scit. Dy.

Si totam. Non habenti portionem p ius accrescendi nihil accrescere potest. hoc dicit. Vel sic ius accrescendi non defertur persone: sed rei vel parti. hoc dicit. Ibi accrescere ꝺ parte per coheredem repudiata. Dy. In glo. vltima ibi accōmodat cum portio sua sibi auferatur vt indigno ⁊ applicetur fisco. Dy. In fi. quia tunc de iure accrescendi tractari non potest eo ꝙ coheredem non habet. Oldra. vel dic totam hereditatem. id est totam hereditariam portionem vel partem scilꝫ hereditarie portionis. Oldra.

¶ Vide apparatū Bar. ħ

Uentre. Quādiu speratur moueri cōtratabulas per filium emancipatum vel extraneum adiri de iure non potest hereditas: nec potest intentari per filium emancipatum secundū tabulas filius non agnita bonorum pos. ad heredes suos ipaꝫ transmittit in casu huius. l. hoc dicit. Ibi ergo quia succursuꝫ est supra quando solum ventre vacuo. Dyn. In glo. certe sic ibi so. vt ibi quia ibi in extraneo hic in filio. Dy. Ibi transmittitur ⁊ est speciale in emancipato: nam in suo est ius cōmune: vt. s. de testamēto militari. l. ex militari. §. fi. ⁊. l. sequenti. Ray. in fi. est ergo hic speciale ⁊ ratio specialitatis est q̄r ventre pterito interim emancipatus adire non pōt cum ergo nihil sibi imputari possit ideo admittitur vt hic.

Si metus. Que metus causa gerunt nullius sint momenti. h. d. Dy.

1 Heres an possit ratificare gestum nomine defuncti.

Antonius. Per absentiam defuncti subuenitur heredi vt prohibita restitutione in integrum de benignitate bonorum possess. agnoscat quã de iure communi adire non põt. hoc dicit vel sic. beneficium restitutionis in integrum transmittitur ad heredem ex persona defuncti. Dy. Ibi procuraret negocia reipublice. Dy. Ibi procura. eius sine mandato. Dyñ. Ibi non potuerant ex eo. quia bonorum possess. non agnita nõ est transibilis ad heredes vt. ĵ. de bonorum possess. l. iij. §. acquirere secus in iure transmissibili ad heredẽ vt rem ra. ha. l. siue. §. si procuratori. Dy. Et sic male agebant cum non competeret sibi ex persona defuncti. Dy. Ibi obijsset. ⁊ sic eo tempore quo poterat petere de iure cõmuni. ⁊ sic restitutio non potest habere locum vt. s̃. de minori. l. in cause. Dy. Et allegatur lex ista in arg. ꝙ non possit heres † ratificare gestum nomine defuncti ad idẽ. ĵ. rem ra. ha. l. si is qui. ⁊ l. bonorum. sed dic vt in eodem titu. l. si sine. §. si procuratori: quia de sui natura potest ad heredem transire potest habere ratum vt ibi ꝙ non solet transire non potest habere ratum vt hic ⁊ dicta. l. si is cui. et. l. bonorum. ⁊ de hoc plene per Dy. extra de regu. iuris. c. ratum ⁊. c. ratihabitio. lib. vj. ¶ Item est argumẽ. in questione qua queritur: an si pater post emancipationem filij ratificet contractum mutui cum filio celebrato preiudicet filio: ⁊ videtur ꝙ sic quia ratihabitio retrotrahitur. ⁊ mandato compatre. vt. l. semper de regu. iuris ⁊. l. 13. s̃. de iudic. sed mandatum interueniens ab initio faceret macedoñ. cessare vt. C. ad macedo. l. fi. ⁊. s̃. ad macedo. l. si tamen. ergo ⁊ ratihabitio. Preterea et patri queritur actio ergo eiusdem patris ratihabitio ⁊c. vt. ĵ. de verb. obliga. l. si filius. ⁊ de stipul. seruorum. l. penulti. econtra ꝙ non preiudicet vt. s̃. de pact. l. vlti. C. locati. l. si cum hermes ⁊. s̃. locati. l. item queritur. §. vlti. Solu. qõ status rei mutatus est nil operetur ratihabitio ar. huius. l. ⁊. l. rem ra. ha. l. bonorum ⁊. l. fi. Dyñ. Ibi eius distinct. vbi non distinguit nec nos Jacob. In glo. ¶ Et sic non habebat ibi de equitate: sed ista equitas non est in hoc vt ex persona restitutio petatur: sed est in eo ꝙ non agnita bonorum possess. non transmittitur vt dicta. l. iij. acquirere de bono⁊ pos. ⁊ hic non fuit agnita impediẽte absentia huiusmodi. Dy.

In. §. rei. Perduellionis in glo. nõ dicit ibi fuerat filius vel etiam fuit secus in illo loco vel illa hora. Et vidit ꝙ pater non deliquit quia directo potest negatiua in nostram sciam venire seu cadere propter determinationem loci vel temporis vt dici solet. Et notaui. C. de probationi. l. actor. Dy.

Pro herede. Ex actu extrinseco declaratur animus adire volentis ⁊ anim⁹ adeũtis ꝯsideratur ⁊ suus heres eo facto se immiscet quo extrane⁹ pro herede gerit ⁊ actio aditione confusa data restitutione incipit immiscere hoc dicit cum. l. seq.

a **Cum bonis.**[a] Ibi immiscere p eũ actũ qui induceret actionem in extraneo vt dixi. s̃. §. proxi. in casu summario.

a ¶ Cũ bonis Adde ꝙ ista l. notabiliter allegaᵭ in. l. j. s̃. de cõditio. ob cau.

Pupillus. Ibi confusas per aditionem factam autoritate tutoris. Dy.

1 Uerberans laicum si credat esse clericum an sit excommunicatus.

2 Ueritas an preualeat opinioni.

Erit. Magis consideraᵭ opinio ꝙ̃ veritas. hoc dicit. Unde est argu. ꝙ si verbero † laicũ credẽs clericum ꝙ sum excommunicatus ad idem. s̃. eodem. l. si seruum. §. ait pretor de iniur. l. item apud labeonem. §. si quis virginem vbi de hoc plene dixi ⁊ pro hoc eodem titu. l. eum qui. §. cum aliquis ⁊. s̃. locati. l. si quis ignorans econtra quod magis veritas attendatur. ĵ. eo. l. qui se. ĵ. de iniur. l. eum qui. §. si iniuria. et. §. quod si filium de adulteris. l. si postulauerit. §. si libero ⁊. s̃. de nego. gest. l. itẽ si cum putarem ⁊. l. si pupilli. §. sed si ego. ⁊. §. si titij dicas non teneri tanꝙ̃ de clerico vt preualeat principale vt dicto. §. si iniuria vbi de hoc dixi et de crimine expilate hereditatis. l. vltima. Dy. Et de isto brocardo an preualeat veritas † vel opinio dixi in alphabeto dictione opinio et plene. ĵ. de furt. l. vulgaris. §. si is qui.

Si pupillus. ¶ Cum in alium datur regressus si per ĩ integrũ restitutionem subuenitur minori per consequens subuenitur eius fideiussori.

Ex procuratorem. Rubrica alij habent. §. sed cõmuniter est lex ⁊ p lege allegatur per glo. ⁊ p declaratione huius. l. vide qõ notaui. C. qui admitti ad bonorum possess. possunt. l. ij. ver. his premissis ẽm Jaco. de ra. ĵ. de appel. l. cum in vna. §. tutor. Jaco. Ibi et dic generalem quasi mandatum generale non trahatur ad hereditatem ꝑpter vexationem vt. s̃. manda. l. si hereditatem. etiã si hereditas sit lucrosa ar. institu. de auto. tuto. §. neqꝫ ⁊. C. de impo. lucra. descriptione. l. prima. §. fi. lib. x. Ray. Ibi iã adeo ista ratio potest habere locum in procuratore speciali secus videtur in generali: quia requiritur speciale mandatum: nec sufficeret generale. vt. §. iussum: ⁊ sic semper haberet locum hic ratio nisi mandaretur vt dicit glo. in fi. Sed certe nec tunc videtur ⁊ sic speciale in hereditate: ⁊ sit ratio: quia de facili potest queri pro herede. s. nudo animo contra hanc rationem facit. s̃. de ritu nup. l. generali. Sed certe ibi requiritur consensus alterius hic sufficit solius heredis consensus. Ray. Ibi. §. sed si mandauerit: sed certe ibi non loquitur in procura. sed in filio herede instituto quam pater iubebat adire. Ray. Ibi. l. si quis alicui ista. l. si quis alicui loquitur in bonorum possess. que bene potest per procura. acquiri vt superius dictum est. Sed opinio prima videtur vera: quia tũc cessat ratio que no. in p̃ncipi. glo. q̃ dominus sic mandando non videtur adire remanet tamen alia quia sua sola voluntate debet fieri heres quare videtur vera opinio rubrice alle. h. Ray. In glo. prima ibi si duo so. vt ibi notaui. Jaco. in fi. qõ puto verum ne hereditatis mihi delate ex persona mea fiat aditio sub conditione vt. s̃. eo. l. eum qui. §. fi. in fi. non ob. dictus. §. sed si mandauerit: quia ibi loquitur in hereditate delata ex persona alterius ibidem ꝙ non placet. Jaco. de rauen. vt dixi dicta. l. prima. C. qui ad. ad bonorum possess. possunt.

Idem respondit. Ex mutatione persone mutatur qualitas patrimonij. hoc dicit. ¶ Uel sic mutata ꝑsona cuius causa res erãt priuilegiate desinit priuilegium ⁊ fiat statim vsucapibilis ad idem. ĵ. de col. bonorum. l. j. §. penulti. Dy. Item est arg. ꝙ si ille qui habet priuilegium non soluendi decimas, vendat ꝑdia alteri qõ ille non habeat priuilegium ⁊ pro hoc. C. de inofficioso testamento. l. fin. ⁊ de impo. lucra. descriptione. l. prima. vel. x. Jaco.

b **Si is qui bonis.**[b] ¶ Si filius bona patris emat in fraudem creditorum se videtur immiscere hereditati ⁊ absentatio sibi nihil prodest. hoc dicit. Et glo. videtur intelligere ꝙ hic emit ante absentationem ꝙ non ꝑcedit vt. C. de repu. hereditat. l. ij. dicas ergo qõ emit post absentationem in fraudem credito⁊. ¶ Et opp. duobus modis vno modo. C. de pac. l. ij. vbi dicitur ꝙ emptor hereditatis creditoribus non tenetur solu. non tenetur quia emptor: sed quia absentatio p̃sumiᵭ fraudulẽta ⁊ sic vt heres tenetur. ¶ Secundo opp. de dicta. l. ij. C. de repu. here. ⁊ sol. vt ibi no. ⁊ plene dixi. ¶ Ultimo collige ar. contra delinquentes qui ante delictum vendiderunt omnia bona sua ⁊ postea emerunt.

b ¶ Si is qui bonis. Adde ꝙ ista. l. limitat. l. ij. C. de repud. here.

Jlliussa. Cuius volũtas est inualida in se non potest in alio esse valida. hoc dicit. Et dicas ꝙ nihil est actum scdm hec iura quia iubens non habebat in potestate. Dy. Ibi iussu patris in cuius potestate non erãt. Dy. Ibi non aui in cuius potestate erant. Et hec est vera ratio licet glo. aliter videatur innuere. Dy. In gl. vlti. in fi. so. potest filius prestare auto. tanꝙ̃ iudex quo casu nõ ꝯsideratur patria potestas vt. s̃. de iudi. l. ⁊ in priuatis ⁊. ĵ. ad trebel. l. nã ꝙ. h vo nõ põt ꝑstare autoritate vt patri in negocio priuato. i. in aditiõe hereditatis dꝫ esse certus de quota hereditatis. ⁊ ex qua cã deferatur. h. d. Ibi an ex asse p hoc reprobaᵭ q̃dam so. que no. in. l. ex semisse. s̃. e. ad solutionẽ scdi ꝯtrarij ꝙ ibi formaᵭ in glo. In glo. j. in fi. ⁊ vt no. s̃. e. l. ex semisse. Dy. ⁊. ĵ. de leg. j. l. cum filio.

1 Nutu quis consentire potest.

Mutus. Nutu habẽtis intellectũ ⁊ hereditatẽ adire iubẽtis põt adiri hereditas h. d. ibi explicari possit. i. facile poterit si sciat litteras Dyñ. Et no. ꝙ nutu † põt quis consentire in casibus quibus verba

verba non ſunt neceſſaria.pro hoc.j.de verbo.obliga.l.ſi ſtipuler.§.fina.⁊ de actio.⁊ obliga.l.in quibuſcunq;.ſecus vbi verba ſunt de ſubſtantia.vt.j.de verbo.obliga.l.prima.§.ſi quis ita. Item ſecus in inſtitutione heredis quia debet palam exprimi.vt.C.de teſtamen.l.iubemus.§.ſi vo.et ibi no.⁊ facit.C.de fideicommiſ.l.et in epiſtola.et quod ibi not.⁊.j.de leg.iij.l.nutu.⁊ qd ibi dixi in glo.prima in fi.⁊ vt.j.de leg.j.l.cum filio.

Qui ſuperſtitis. Repudiatio facta bonorum viuentis pro nõ facta habetur:hoc dicit.In gloſ.ſecunda ibi ſol.ibi tacite remittendo ius patronatus ⁊ ſic remiſit ſi⸗ vniuerſitate dicẽdo:remitto omnia iura ergo ⁊c.vt.j.de acquiren.rerum do.l.quidam.Dy.

Recuſari.non refert Qualiter declaret quis voluntatem ſuam vtrum verbis an factis.h.d.ibi.ſed etiam re vt permittendo rem hereditariam deſtrui quam ſaluare poterat.vt.C.de infanti.expoſitis.l.ij.vel pone vt.C.de here.actio.l.vt debitum.⁊ facit hec lex cum glo.ad excu.libebelli qui ſepe formatur ſic proponit talis ꝙ contraxit matrimoniũ cum tali per verba de preſenti oppo.ꝙ talis libellus ſit male conceptus qꝛ matrimonium contrahitur cõſenſu nõ per verba tantũ.vt.j.de regu.iur.l.nuptias.Sꝫ põt defendi vt exponatur per verba de preſenti.i.per ꝯſenſum que per talia verba declaratur per glo.iſtam.Jaco.de ra.

Qui ſe pupillum. [a] Qui ſe putat nihil agere.in vitate tamen agit:illud ſortit effectum.h.d.Uel breuius ſm Dy.veritas opinioni prefertur.Dyn.de quo dixi.s.eodem.l.gerit.

[a] Qui ſe pupillũ.adde Bal.hic q iducit hũc text.ad pulchram.q.

Clodius iuri. Quod quiſignorat ſibi cõpetere renunciare nõ põt et inſtitutus in teſtamento ſolenni ante aditam hereditatẽ decedens facit teſtatorẽ inteſtatũ deceſſiſſe.h.d.⁊ põt dici ꝙ vbi errauit in iure obtineat ſnĩa pap.vbi in facto ſnĩa Pauli ⁊ pro hoc qꝛ in lucro iuris error nocet ⁊ nõ facti.vt.s.de iur.⁊ facti igno.l.error.et.l.regula.⁊.j.ſi in frau.patrona.l.ſi patronus.nec ob.contraria qꝛ repudiatione nihil dicũt.Jac.de are.⁊ ſic ſcdm hoc videtur quis repudiare qd ignorat ſibi competere iuris errore ⁊ qd non placet Jaco.de ra.Et ſic intelligitur ſm eum.s.de peti.here.l.legitimam.de hoc.s.e.l.filium.⁊ vide ad iſtam materiam ꝙ not.per Dy.⁊ alios extra de regu.iur.c.ignorantia.lib.vj.⁊ quod not.et dixi.s.eodeꝫ.l.ſi duo.Ibi ex eo.ſ.teſtamento.Dy.ibi hoc.ſ.teſtamentũ poſteriꝰ.Dy.ibi non poſſe adire:qꝛ imperfectum erat.Dy.in fi.⁊ ſic ad venientes ab inteſtato hereditas pertinet Dy.In glo.ergo videtur ibi vel dic ⁊ hanc tenet Jacob.de ra.⁊ Pe.in gl.vlti.ibi dictione.l.contrarie.ſi dicas bene pronunciaſſe obſtat.§.ex eo inſtitu.quibus modis teſta.infir.ſi male ob.l.filium.s.eod.Sed dic bene pronunciaſſe ⁊ ad.l.filium.reſpon.vt in glo.Old.Itẽ oppo.j.de bonorum poſſeſ.contra tabu.l.non tantum.§.penulti.Sed dic ꝙ ibi conuertitur vtilis bonorum poſſeſſio in aliam vtilem at hic inutilis fuit additio:⁊ ideo non conuertitur in vtilem ſm quoſdam vel hic errans non habuit animum ibi fuit animus.

Que neptis. [b] Uno vel pluribꝰ ſe hereditati immiſcentibus:⁊ poſtea beneficio reſtitutionis ſe abſtinentibus hereditarie actiones in eum decernũtur ad quã integraliter bona peruenerunt.h.d.ibi ad ſeiam volentem.Dy.

[b] Que nuptis.Adde ex hac.l.ꝙ auia tenetur dotare neptẽ ⁊ vide p hoc tex.in.l.dedit dotẽ.j.de col.do.et moder.in.l.j.s.ſol.matri.

Triſto. Pro ſolido adeunti inſolidum competunt actiones hereditarie:et inſolidũ ſe abſtinenti totaliter denegantur.h.d.vel ſic ſcdm Dy.ſicut contra adeuntem ceteris reſtitutio.dantur inſolidum actiones hereditarie.vt.s.l.proxi.ita econtra ei adeunti dantur actiones.h.d.ei.ſ.filie.Dy.in gloſ.fi.in fi.immo certe non cogebatur vt.s.e.l.cuꝫ hereditate et ibi nõ niſi altera prius abſtinuiſſet ꝙ iſta adiret.vt.s.eo.l.ſi duo.Oldra.

Quemadmodum teſtamenta aperiantur inſpiciantur et deſcribantur. Rubrica.

Super rubrica. Quomodo debet teſtamentũ aperiri ⁊ publicari vide bene per Inno.extra de fide inſtrumento.c.cuꝫ.P.tabellio.⁊ in ſpeculo de teſta.§.j.verſi.item qꝛ plerũq; et de inſtrumentorum editione.§.breuiter cõmemoremus.⁊.C.de teſta.publicati.⁊ ibi de hoc dixi ꝙ exhibitio teſtĩ fieri debeat ei cuius intereſt ⁊ nõ petenti calũnioſe j.eo.l.j.Qꝫ vnus ex teſtibus inſcriptus in teſtamẽto condicẽs ipſi teſtamento faciat illud ſuſpectuꝫ eadem.l.§.j.⁊ ſi pretor neget ſe citaſſe aliquem quẽ tabellio ſcripſit fore citatuꝫ vel teſtis dicat ſe non dixiſſe ſicut tabellio ſcripſit cui magis credat ſi in teſtamento ſunt decem teſtes et tres contradicant teſtamento alij ſeptem non an valeat teſtamentum:⁊ ſi teſtes dicant ſe nõ recordari an valeat.⁊ an ſigillo vel litteris ſigillatis fides adhibeatur ꝙ teſtamentum ſit publicum inſtrumentum.j.e.l.ij.⁊ ꝙ ap.teſtamenti in propria ſignificatiõe intelligit pfectũ in abuſiua etiam falſum imperfectum ⁊ ꝙ omnis ſcriptura pertinẽs ad teſtm̃ continetur hoc edicto ⁊ vtrũ exemplum fidẽ faciat cõtra exemplarem qd mors poſſit ſemiplene pbari ⁊ ꝙ non ſufficiat petenti exhibitionẽ teſtamẽti iurare de calũnia niſi doceat ſua intereſſe per aliquas coniecturas an editio teſtamenti fiat cum die ⁊ anno.ea.l.§.diem.Quod teſtes cogi poſſunt teſtificari.j.e.l.cuꝫ ab initio.⁊ ꝙ doctor poſſit cogi teſtificari de peritia ⁊ ſufficiẽtia ſcholaris licentiari in aliqua facultate:quod publice vtile eſt vltimas voluntates ad effectum perduci.j.eo.l.vel negare ꝙ officium ſuuꝫ nulli debeat eſſe damnoſum.j.eo.l.ſed ſi quis.an curator ventri detur in teſtamento.j.eodẽ.l.mulier.Aliqd non eſſe et non apparere paria ſunt.⁊ an equo vacuo veniente ad brauiuꝫ debeatur dño equi.Et quomodo probetur amiſſio inſtrumẽti.j.eo.l.ſi in duobꝰ.⁊ an ſufficiat edi exemplũ vel debeat edi autenticum.j.e.l.fi.

Omnibus. Editio teſtamenti eſt fienda deſideranti nec vt verbis teſtĩ inſcriptis veritas poſſit inquiri.h.d.Ibi deſiderãt non animo calũnie.Dy.Sed ſub obtentu aſcriptionis ſibi vel alijs cuius noĩe petit in eodẽ teſtõ facte.vt.j.de tabulis exhiben.l.locum.§.ſolet.vel etiam ſi nihil habẽt aſcriptũ Sed cõtendit cõtra teſtm̃ Ja.⁊ vide.j.e.l.ij.§.ſi dubitetur.Ibi inſpicere qꝛ ſua intereſſe dicunt.Dy.in gloſ.j.ibi.l.noſtram.idẽ pdeſt qꝛ periculum poteſt eſſe ſi portaretur per heredẽ de loco ad locũ.vt.C.e.l.ij.⁊.s.d edẽ.l.ij.Itẽ per hoc fieret pbatio ꝯtra heredem.vt dicta.l.publicati.C.de teſtamen.ibi.l.ij.⁊ dic vt ibi not.⁊.j.de bonorum poſſeſſione ſcdm tabu.l.cum tabule.Dyn.in fi.⁊ facit hic arg.ad id quod not.j.de falſis.l.j.§.inter filium.Dy.in gl.vt cauſam.ibi.§.ſi alieno.⁊.s.ad exhiben.l.theſaurꝰ.nec tamen hoc iuramentum per ſe ſufficit:immo debet afferre aliquas ꝯiecturas vt.j.de carbo.edicto.l.iij.§.cauſe.Preterea et citãdi ſunt quoꝝ intereſt quibus notatis teſtm̃ publicari dꝫ vt.j.ex quibus cauſis in poſſeſſio.ea.l.j.et.ij.⁊ de inſtitu.l.ſed ⁊ ſi pupillus.§.proſcribere.Jac.de ra.in eadem gl.in fi.Sed illd quando ordine iudiciario iam agitur.puta lis conteſtatur etiã iudicia peraguntur.Dy.vel dic ꝙ iurat procurator vt ibi dixi.⁊ eo.tit.aut.principales.

1 Uox teſtis in teſtamento aſcripti ſuum ſigillum non recognoſcentis teſtamentum reddit ſuſpectum.
2 Teſtis ſi dicat ſe non dixiſſe quod ſcripſit tabellio an ſtabitur eius dicto.
3 Teſtes ſi dicũt ꝙ nõ recordãtur de inſtrumẽto an per hoc derogabunt fidei inſtrumenti.

1 **Si quis neget.** Uox vniꝰ teſtis † in teſtamẽto aſcripti ſuum ſigillum nõ recognoſcẽtis teſtm̃ ſuſpectum reddit.h.d.ibi agnoſcere.⁊ nõ conſtat ſigilluꝫ ſuum al's preſumitur pro ſigillo.Dy.⁊ allegat iſte.§.ad queſtionẽ talem in libro cuiuſdã tabelliõis reperiebatur talis citatꝰ fuit per talẽ preconem vt veniret coram iudice cali die vt retulit talis preco et idcirco mandato iudicis ipſum in banno ſcripſit iſte qui dicitur eſſe citatus ⁊ bãnitus inducit preconem qui dicit ſe nunꝗ eũ citaſſe vel retuliſſe hoc notario hoc tñ aliter non conſtat quia ſi conſtaret non citatum non tenuiſſet bannũ.vt.j.de requiren.reis.l.j.de re iudicata.l.de vno quoq; ⁊ de aqua plu.arcẽ.l.in concedẽdo.cũ ſi.dubitatur ergo cui magis ſtare debeat vtrum ſcripture tabbellionis an dicto preconis.Idem queri poteſt in teſte cuius dictũ ſcriptũ eſt 2 per tabellionem et teſtis † dicit ſe nõ dixiſſe ſicut ſcriptum eſt.Et primo videtur ꝙ magis ſtari debeat dicto preconis ⁊ teſtis ꝙ ſcripture tabellionis quia tabellioni nõ credatur niſi teſtes adſint in aut.de fide inſtrumẽtorum.§.ſi vero.⁊.§.ſed ſi inſtrumẽta qd hic nõ fuit.Preterea hic teſtis vel pco qui cõtradicit ſcripture reddit eã ſuſpectaꝫ.vt hic in teſtõ dꝛ et arg.ad fidem vnius teſtis.j.de dote preallegata.l.theopompus.⁊ de queſtionibus.l.maritus.⁊ ſic in dubio videt ꝙ bannũ non teneat ar.j.de penis.l.ſi preſes.⁊.l.interpretatione.⁊ de reg.iur.l.fauorabiliores.Et econtra videtur ſtandum ſcripture:quia in actis creditur tabellioni

Qñ tabellio ſcripſit p conẽ retuliſ ſe citaſſe ⁊c. et pco ꝯdicit cuiꝰ dicto ſtetur.

Qñ teſtis dicit ſe non dixiſſe put ſcriptũ ẽ cui magis credat.

ditur tabellioni quousq₃ contra probetur.C.de eden.l.is apud quē de donatio.l.in donationibus.de re iudicata.l.gesta.et argu.de iudicijs.l.mortuo iudice.⁊ in aut.de here.⁊ falc.§.si vero absunt ibi quantum ad hoc ⁊c.ergo quantum ad alia creditur argu.C.de falsis.l.si quis decurio.Si ergo talis scriptura facit plenam fidem per dictū vnius testis non tollitur.C.de testibus l.iurisiurandi.de arbitris.l.ne in arbitris.de questionibus.l.j.§.idem cornelio.⁊ ar.ad hoc.C.de testa.l.nolumus.⁊.l.hac consultissima.§.fi.et insti.qui.modis testamenta infir.§.fi.non ob.hec lex seu.§.iste.q₂ vt scripsit hic Jo.speciale est in testamēto propter solennitatem que exigitur in eis.Preterea posset esse ꝙ hic preco esset corruptus per citatum:vt dicat se non citasse ar.extra de testi.c.preterea in aut.de equalita.dot.§.sin autem.⁊.§.regulariter.Itez possibile est ꝙ tradidit obliuioni.vt.j.de acquiren.posses.l.pegre:sed dici consueuit ꝙ ex qualitate personarū hoc terminetur.vt si tabellio sit suspecta et vilis persona et preco vel testis sint honesti et fidedigni tūc scripture non credatur.arg.s.de edendo.l.si quis ex argentario.in princ.⁊ q₂ semel malus.vt.j.de accus.l.si cui.§.ijsdem.Et hec presumptio confirmatur per vnum testem:vt sic duo impfecta faciant vnū perfectum:vt.C.de testi.l.sancimus.⁊ de pbatio.l.instra.⁊.l.rationes.Si vero econtra tabellio esset bone fame ⁊ preco vel testis suspecti:tunc in dubio stetur scripture vt ex superioribus probatur.et arg.s.de legitimis tuto.l.legitimos.de liberali causa.l.diui fratres.cum si.Jaco.de are.ad hoc extra de rescript.c.ad audientiam.de hoc habetur in questionibus Barto.brix.xxvij.questione.que incipit cum tabellio ⁊ in speculo de instrumentorum editione.§.restat videre.versicu.sed quid si dū attestationes.⁊ versicu.quid si vnus ex testibus.⁊ extra de fide instrumentorum.c.cum ioannes.per Inno.⁊ dixi.C.de testi.l.nullum.⁊ in speculo de teste.§.j.versi.sed pone.ecce iudex ⁊ in margarita de testibus.et dixi in simili questione.C.de arbitris leg.in arbitris.Item consueuit circa istum.§.queri.si in aliquo testamento sunt decem testes ascripti et tres contradicant testamento.Alij autem.vij.non contradicant nunquid tunc redditur testamentuz suspectum gl.que est hic in fi.videtur innuere ꝙ nō sed fides adhibeaꝛ testō manu publica scripto ex quo sufficiens numerus testiū remanet pro instrumento.vt.C.sine censu.vel reliquis.l.j.vbi de hoc tetigi et melius de proba.l.cum pcibus.Nec ob.iste.§.quia hic erant solum septem testes:⁊ ideo contradicens vnus facit testamentum suspectum.Et ista fuit opi.Azo.in summa in aut.de instrumento.cau.⁊ fide.ver.si vn⁹ Et ad hoc bene faciunt notata per Inn.extra de fide instru.c.cum Jo.Et pro ista opinione bene facit.j.de bonorū posses.fm ta.l.cum tabule.vbi de hoc tetigi in brocardis Az.communia pbationum ⁊ testiū ⁊ quod not.extra de testi.c.in nr̄a presentia

> Qn̄ ex decē testib⁹ in testō descriptis tres cōtradicūt testamēto siue instrumēto.

¶ Si aūt dicant testes † se non recordari ꝙ interfuerint testō vel instrumento an derogetur fidei instrumēti.dic plene vt no.d.c.Joānes.de fide instrumentorū.per.B.⁊ Inn.⁊ ad istā materiam.Item q₂ hic in textu ⁊ glos.agitur de sigillo vtrū fidem faciat.⁊ glo dicit presumi p sigillo dicas ꝙ glo.non bene dicit:immo sigillum testis nihil operatur:nisi testes veniant.Et sigilla eorum recognoscant:vnde mortuis testibus ante publicationem non poterit fieri publicatio vt.C.de testi.l.publicati.vt j.e.l.cum ab initio.nec.ob.l.in gl.allegata.q₂ loquitur de sigillo illi⁹ qui principlr̄ obligatur.non aūt de sigillo testis.fm Jaco.de ra.Et ad hoc facit qd̄ not.j.e.l.ij.in prin.⁊.l.cum ab initio.si tamen testis negat:pbari potest contra eum qd̄ ipse sigillauit scdm̄ ipsum Ja.⁊ circa hoc sic distingue aut loquimur de sigillo publico aut priuato.Primo casu aut cōstat de volūtate cancellari.Aut non si ꝯstat.ar.s.de po.l.j.§.si pecunie.⁊.C.de fuo ꝯmu.ma.l.j.§.sin aūt socius.Scdo casu secus ar.eoꝝ que no.s.de pact.l.labeo.Si vero sigillū est priuati:tūc aut illius ad quē principaliter negocium ptinet aut testis.Primo casu aut lr̄e sigillate sunt per aduersariuz approbate et tūc eis crediꝛ.vt.s.de pcu.l.si pcurator.vbi de h ⁊.j.rē ra.ha.l.ne satisdatio.Si vo nō sunt approbate nō sequiꝛ vt ex eis fiat plena probatio.vt.s.de probatio.l.imperatores.Si vero est sigilluz testis nihil operatur nisi coram iudice recognoscatur per eum cuius est sigillū vt not.j.e.l.ij.in princip.⁊.l.cum ab initio.quicqd dicit hec glo.⁊ male:⁊ de ista materia an ⁊ qn̄ credatur lr̄is sigillatis no.extra de proba.c.p ꝯcessionem.p archi.j.q.j.si quis inquit.lxj.di.c.catonēsis.lxv.di.nō dz ⁊ tetigi.C.de fid.instr.sup rubr.⁊.C.de reb.al.non alie.l.ij.in speculo de legato.§.supest.vs.creditur ēt ⁊ sigillo.de proba.v.x.p lr̄as.⁊ v.sequētibus.§.videndū restat.⁊ p archi.de elec.c.vt circa.li.vj.sup vbo instrumento publico.⁊ bn̄ p Inno.extra de fide instr.c.j.⁊ per Bartho.e.ti.c.ij.Et in speculo de pcur.§.ratione.autem foren.vltra princ.⁊ versi.sed quid si mādato.⁊ p Rof.in libello rē ra.ha.ij.col.ver.si em̄ esset

> Quid si testes dicāt se non recordari.

> Mortuis testib⁹ ante publicationem testi nō poterit fieri publicatio.

sigillum ⁊ per Gof.in summa de proba.§.vlt.⁊ bene p Hostiē.in summa.e.ti.§.vlti.ver.x.Et sic pbatio p card.extra de offic.ordina.c.si canonici.lib.vj.et de sen.excom.c.cum medicinalis.§.j.libro.vj.extra de proba.c.cum tertio loco.⁊ facit.s.de testamen.mili.l.in fraudem.et.l.tribunus.§.fi.In gl.vlti.ibi quā alibi:contrarium qd̄ non sit speciale no.⁊ melius.C.de falc.l.si qs decurio.ibi.lex maritus.Sol.vt ibi not.⁊.C.de iureiu.l.in bone fidei.in fi.ne vni⁹ negatio reddat testamentum suspectum.arg.s.de testi.l.heredes palam.ver.⁊ si plures.⁊.j.de bonorum possessi.scdm̄ tabu.l.cum tabule.Ol.⁊ vide quod de ista plene notaui.C.de proba.l.cū precibus.et.l.cum de etate.s.de proba.

☞ Testamenti appellatione intelligitur proprie.

Tabularum. Testamentum diciꝛ ptinere ad illos quib⁹ aliqd relictum est in ipso.Et appellatio testamēti † de perfecto intelligitur proprie abusiue de imperfecto ⁊ falso intelligatur ⁊ qualiscūq₃ scriptura ad testationem mētis facta ad hoc edictum partium et pertinet non solum ad vnū testamentū:sed etiaz ad plura.h.d.vsq₃ ad.§.si dubitetur ibi publicum est instrumentum.i.ad publicam vtilitatem pertinens.Dy.⁊ facit.s.ad.l.aquil.l.si quis testamentum.Ibi dicere non tamen constat de vitio al's non competeret hoc interdictum:q₂ non interest agentis vt.j.de tabulis exhiben.l.prima.§.hoc interdictum.Dyn.ibi ꝙ secunde tabule.de his dic vt.j.eodem.l.pupillares.⁊.l.penul.Dy.in glo.subaudi tantuz ⁊ subaudi ꝙtum ad commoditatem.Dy.In glo.autoritate:ibi per manuz publicam scriptum de hoc not.C.de fideicō.l.fi.Jacob.in glos.hoc quo ad hoc ibi vtrūq₃ datur hec vera.Dy.in §.hoc editcū quidam habent.l.iij.quia hoc interdictum et male.Sed debet dicere.l.j.⁊ tene primam solutionem ⁊ reproba qd̄ approbatur dicto.§.hoc interdictum.Ray.

Si dubitetur. Tabule viuentis non veniāt edende per hoc edictum.hoc d.ibi ⁊ sigillum no.ꝙ ille cui fit copia inspicit ⁊ sigillat similiter et scribit vnde exemplum forte fidem facit contra exemplarem et ita cum quis accipit copiam dicat tales litteras nam abolitas scripsi.vt hic colligitur scdm̄ Jaco.de ra.In glos.i.liquido in fin.not.quod sufficit semiplene probari morte de hoc dixi.C.de repudijs.auten.hodie ꝙtiscunq₃ annis.et no.s.de acqren.hereditate.l.sed si de sua in princip.C.solut.matri.l.si quidem et plene in speculo de noto.§.fama.versicu.quid si tenet.Item no.ex ista glo.quod non sufficit quo ad h edictum iurari de calumnia si constet de aliquibus coniecturis ex quib⁹ petatur testamentum exhiberi de hoc.s.e.l.j.

Diem autem. Editio testamenti fit sine die et consule ne falsitas excogiteꝛ ⁊ dilatio datur scdm̄ moderamen locorum.h.d.Sed videtur ꝙ edi debeat legatario cum die ⁊ consule et nomine heredis:⁊ ita de consuetudine fieri videmus.⁊ pro hoc.s.de edēdo.l.pretor.nec obstat ꝙ illa lex loquiꝛ in rationibus que demū debent edi ei q fieri mandauit vel eius heredi vt.l.argentarius.eod.titu.quia quo ad id quod alicui relinquitur loco heredis habetur ille cui relinquitur.vt.j.de vsucap.l.id tempus.aut petitur ab alio habente penes se vt si dicat se habere scientiā q actione agere debeam:al's hoc iudicium posset esse illusorium.Jac.Item qd̄ dicit edi sine die et ꝯsule intelligas nisi vellet redarguere de falso circa idē.Et ꝯsulē de quo plene no.s.de edē.l.j.§.editiōes.ray.

Si quis. Non negans nec allegans quare non debeat exhibere.Dy.

Ipsi autem heredi. Vide quod nota.et dixi.C.ad exhibendum.l.fi.

Cum ab initio. Iudex compellit testes testificari.h.d.⁊ facit extra de testi.cogendis per totum.⁊ est ar.ꝙ archid.de bonon̄.corā quo presentanꝛ scholares examinādi ad doctoratū possit cogere doctores ad iurādū de idoneitate scholaris qui vult licentiari in aliqua facultate fm Ja.de ra.pro hoc.C.de officio magr̄i officiorum.l.j.

Vel negare. In fin.id est ad effectum produci quod est notabile.

Sed et si quis. Officium suum nō dz alicui eē dānosuz ad h allegatur ⁊ vide qd̄ de hoc dixi.s.ex qui.cau.maio.l.videlz.ibi captione.id est magno dāno.In gl.prima ibi vel refert hec vera.Dynus in glo.sic.j.de furtis ibi.l.ap p..ritores.libro decimo.Dyn.in fin.Sed ibi circa officium susceptum

sceptum inuenitur in culpa et ratiõe illius culpe patitur penã Dy. in glo. vltima in fi. autoritate sine administratione al's mulier non posset esse testis. vt. j. de regu. iur. l. femina. ꝛ propterea dicit sane intellige. Dyn. nam mulier regulariter potest esse testis. vt. s. de testa. l. qui testamento. §. mulier.

Pupillares tabule. Al's tabulas et male. Dy. ibi seorsum. i. separatim a paternis. Dy.

Si in duobus. Hec lex allegatur ad duo primo in ver. sed si sua natura quod si equus vacuus veniat ad brauiũ quod sufficiat ꝛ debeatur domino equi de quo satis dixi. j. de acquirenda possessione. l. prima. §. per eum. ꝛ de aqua quotidia. et estiua. l. prima. §. quesitum. Scdo allegatur quod aliquid non esse vel non apparere paria sunt per hoc. s. de contrahenda empti. l. in lege. ibi sui natura siue hominis facto. ibidem est quod debeantur legata. Dy. in glo. vt agant. ꝛ sic hoc casu agunt etiam si non sit publicatum testamentum si probatur amissio ꝛ tenor testamenti. hoc. s. de iniusto testamento. l. fi. et argumen. C. de testibus. l. testi. et. j. de secundis tabulis. l. prima. §. primo. Jacob. de quo satis dixi. C. de fide instrumentorũ. l. sicut iniquum.

Si quis fecit testamẽtũ. Et scripserit in duabus cartis. Dyn. in fi. et sic non sufficit edi exemplum. Sed text. ꝛ glo. C. de eden. l. ij. videtur innuere quod autenticum non sit edendum. Sed sufficiat edi exemplar: licet hec lex videatur expresse in contrariũ Sed responderi posset quod exemplar nondum erat autenticum sed postq̃ fuerit publicatum non sufficiat edi. ar. l. publicati. C. de testamentis vbi de hoc dixi et in aut. si quis in aliquo documento. C. de edendo.

¶ Si quis omissa causa testamenti ab intestato vel alio modo possideat hereditatem. Rubrica.

Vide ad rubri. per barto. hic.

Super rubrica. De materia huius tit. vide. C. eodem. l. prima. ꝛ super rubrica ꝛ in speculo de testamentis. §. j. ver. si. item plerũq̃. et dic latiꝰ aut scriptus omittit vt ipse habeat aut vt alius tantum habeat: aut vt ipse cum alio primo casu aut iusta et probabili causa ductꝰ omisit aut non primo casu nõ cadit in hoc edictũ omittẽs. vt. j. e. l. excusari in prin. ꝛ l. qui aũt. §. nõ simpl'r. et. §. si patronꝰ. Secũdo cusu aut ipse possedit titulo nõ lucratiuo vt ꝑ dote vel ꝑ emptore: aut titulo lucratiuo. ¶ Primo casu nõ tenet'. vt. j. e. l. fi. ꝛ. j. e. l. j. §. non querimus. Secundo casu aut procedit titulo lucratiuo singulari vt pro donato. aut vniuersali vt pro herede: vel pro possessore seu ꝑ predone. ¶ Primo casu non cadit in hoc edictũ vt dicta. l. fina. j. eodẽ. Secundo casu tenetur hoc edicto vt dicta. l. prima. §. non querimus. Secundo vero casu principali quando scriptus omittit vt alius possideat tunc aut omittens dolũ non commisit aut cõmisit primo casu omittens non cadit in hoc edictum. vt not. j. eodem. l. si non solus. et. l. si quis omissa. et. C. eodem. l. prima. Secundo casu aut fraudem adhibuit volens fraudare illos quibus aliquid est dandum causa conditionis implende: aut volens fraudare legatarios vel fideicom. ¶ Primo casu non cadit in hoc edictum. vt. j. eodem. l. si quis sub conditiõe. Secundo casu aut omittens omisit gratis aut pecunia accepta primo casu omittens nõ tenetur hoc edicto. vt. j. eodẽ. l. si quis pecuniam. §. vbi vo gratis. Secundo casu aut pecuniã accepit a legitimo aut a substituto. ¶ Prĩo omittens tenetur hoc edicto tantum in subsidiũ. i. prius excusso legitimo eodemq̃ possessore. vt. j. eodem. l. licet pro herede. secundo casu similiter cadit in edictum ꝛ substitutis tenetur legatis etiã relictis ab ipso instituto. vt. j. eodem. l. non solus. §. si duo. scdo respõ. Tertio casu principali. s. quando ipse scriptꝰ omisit vt vna cũ alio possideret aut ipse omisit vt possideret cum legitimo. et possidet aut possideret cum substituto. ¶ Primo casu aut pecunia fuit data huic omittenti per legitimum aut nulla pecunia certa: primo casu institutus pro parte tenebitur legatus et legitimus pro alia parte. vt. j. eo. l. si nõ solus. j. rñ. Scdo casu scriptus tenet in solidum. vt dicta. l. si non solus. ij. respon. si vero omisit vt possideat cũ substituto aut ambo possidẽt: aut vnꝰ tm̃. ¶ Primo casu aut legata separatim sunt legata a singulis. Aut vnicum legatum est relictũ ab vtroq̃ vel simpliciter aliquid est relictum. Et primo casu vnusquisq̃ tenetur respõdere suis legatis. vt. d. l. si non solus. §. si duo. j. respõ. ꝛ vlti. rñ. huius. l. scdo casu legatariꝰ põt agere aduersus qͦ vult ꝛ vno exacto alter liberatur. vt. j. eo. l. si ab instituto. et. l. si pecuniam. Si vero vnꝰ tantum possideat: tũc aut possidet institutus: aut substitutꝰ: prĩo casu aut pecũia nõ fuit data substituto: aut fuit data. prĩo casu institutꝰ possessor ꝯuenit' non tm̃ ꝑ legatis relictis a se sed etiã ꝑ legatis relictis a substituto. vt. j. e. l. si nõ solꝰ §. ꝛ alias. j. rñ. Scdo casu substitutꝰ q pecuniã accepit cadit in hoc edictum ꝛ ꝯuenitur nõ solũ ꝑ legatis a se relictis ꝫ ꝑ legatis relictis ab instituto hoc tñ ordine. vt primo couenatur institutus possess. deinde substitutus accipiens pecuniam vt dicto. §. ꝛ al's. ij. respon. cum glo. ibi posita. Si vero substitutꝰ tantum reperitur possessor tunc aut peccunia fuit data per substitutuꝫ instituto: aut nulla pecunia data. ¶ Primo casu vnusq̃sq̃ tenetur respondere suis legatarijs. vt. j. eodẽ. l. si non solus. primo respon. Scdo casu tenetur tãtuꝫ substitutus nec in aliquo tenetur institutus etiam in subsidium vt dicta. l. si nõ solus. ij. rñ. cum glo. ibi posita Dy.

Pretor ait. Hoc edictũ cessare faciũt testatoris permissio fraudis repulsio inestimabilis iplẽde ꝯditiõis appositio sine dolo malo hereditatis omissa possessio deficiens solennitas in extremo iudicio doli communicatio hoc ꝓsequere vt in summa. eadem. §. cessat. Oldr. ibi tuetur q̃tum potest de iure ꝛ non vltra ne obstet. j. ad. l. falci. l. j. in princi. ꝛ quod ibi no. Ray. ibi caliditati. no. q̃ occurrit caliditati ꝛ succurrit simplicitati. vt. s. de dolo. l. j. Ibi in eos possidẽtes ab intestato ex testamento repudiantes. Dy. ibi circũierunt qͦ presumitur ex quo non habent iustam causam. vt. j. eodem. l. qui autem. §. si patronus. ꝛ. §. non similiter ꝛ sic non obstat. j. ad trebel. l. recusare. §. titius. Old. ibi actionem vtilem ex testamento. Dy. hereditatẽ totam ibi partem: nam tenetur insolidũ allegata vt. j. e. l. ꝛ si nõ totam. Ry. ibi hereditatẽ ex testõ. Dyn. Ibi potuerit ibi per se siue ꝑ aliũ. Dyn. ibi iubere filio vel seruo. quos in potestate habebat. Dy. ibi audiens non fuerit. i. non fuerit obediens q2 noluit adire ex iussu domini ꝛ subaudi nunquid dominus ab intestato possidens excusabitur ne incidat in edictũ quia potuit eum compellere ꝛc. Oldra. ibi hoc facere: id est hereditatem ex testamento adire. Dy. ibi a seruo instituto sub conditione potestatiua intra certum tempus implenda. Oldr. ibi possedit hereditatem cum non esset locus aditioni ex testamento propter defectum conditionis. Dy. ibi fugat ignorantiam. s. dominus ꝛ sic not. non debere quẽ fingere ignorantiam fallit. C. de adulte. l. siue metum. Oldra. nec ob. j. de noua. l. doli. quia ibi certat de damno hic de lucro. vel hic speciale fauore vltime voluntatis vt in princip. l. Ray. In glo. vtileꝫ ex testamento quam dico origine ciuilem Sed per extensionem dicit' pretoria vt hic nec obstet institu. de actio. §. sed iste. et quod ibi not. ꝛ. s. de nova. l. electio. §. si is. ꝛ quod not. de bonorum posses. hereditatis petitione. l. prima. Ray. in glos. hec est reprehensio ibi nolle adire. debet enim compellere verberibus et iudicis iminẽtis autoritate Oldra. in glosa vltima in fin. Et sic vi non existentie conditionis perditur successio ex testamento. non vi repudiatiõis quia ignorans non videtur repudiare. vt. s. titu. secundo. l. clodius. et. l. quandiu. Oldra.

a **Si proponatur.** [a] Sibijpi vt. s. de vul. ꝛ pu. sub. l. sed etsi plures. §. fi. Dy. ibi institutione et ex substitutione apprehenderit. Dy. ibi ꝛ non puto nec. C. e. l. j. vt ibi nõ ibi intercidere: ꝛ iõ non tenetur legata in institutiõe relicta nisi sint talia quẽ tacite videatur a substituto repetita. vt. d. l. j. C. eo. no. Dy. ibi repudiauit ex testamẽto et ab intestato adierit. Dy. in gl. j. ibi. §. j. et dic vt ibi not. sed Jac. de ra. approbat primam opinionẽ huius glo. in fi. sit causa mutata tunc enim procedet iste. §. in vno eodemq̃ instituto ꝛ substituto sibijpsi.

a ¶ Si pponat'. Adde Bal. in rub. C. eo. Ange. et Imo. in. l. recusare. §. titius. j. ad trebel.

¶ Suus an sit ipso iure heres re et nomine.

Qui sunt in potestate. Iste. §. multuꝫ euidenter facit ꝑ opinione modernorũ q̃ suus † sit ipso iure heres re ꝛ noĩe: lꝫ se nõ imisceat de quo plene no. C. siue ab hereditate se absti. l. j. ꝛ dixi etiã. s. de acqui. here. l. necessarijs. ibi abstinere possit de iu. pretо. Dy. ibi testõ. i. successiõe testãria. Dy. ibi bonorum possessionem. q. d. q̃ de iure ciuili adiri non possit ab intestato cum eo iure sit heres ex testamento scdm quosdam.

Qui sub conditione. Potestatiua. dy. ibi instituti q2 erat ptãtiua. Dy. ibi dꝫ habere. s. in dãnũ scripti. Dy. ibi heredis et ꝛ est estimabilis al's secꝰ. vt. j. e. §. in snĩa q̃ est ꝯ vt ibi not. Ray.

Non querim⁹. Hoc edicto tenetur qui quolibet modo hereditatem ab intestato tenet vel etiam sicut predo et non solum qui possidet Sed et si dolo desijt possidere. hoc dicit. Et dic non querimus id ē nō inquirimus. Dy. ibi iure legitimo. i. ciuili. Dy. ibi an nō scʒ possideāt iure ciuili. sed pretorio. Dy. ibi ex causa fideicommis. a defuncto tanq̄ es alienum debiti. Dy. Ibi quis omittēs hereditatem ex testamento. Dy. ibi cautiōe a legatarijs prestāda. Dy. ibi possideas quis heres script⁹ et ex testamento omittens. Dy. ibi si hereditatem. vt quia ab intestato adiuit non tamen voluit apprehendere rerum possessionem ne a legatarijs conueniretur. Jacob. ibi non incipiat possidere. scilʒ dolo. Dy. in glo. sic idem. ꝭ. de verbo. obliga. in fi. sol. vt not. in. l. alienationis. ꝭ. de verbo. signifi. vel vt no. ꝭ. de regu. iuris. l. non fraudantur. vel aliud in singulari successore hic in vniuersali vel dic vt not. per Dy. in. l. prima in princip. ꝭ. de tabulis exhiben. vel dic scdm Azo. ibi est regulare ꝛ videas in brocardis. Et de hoc notam dicta. l. qui autem. in princip. quia quando aliquis erat futur⁹ obligatus ad illud quod admittit paria sunt ab initio non acquirere vel desinere vt hic in princip. glo. al's secus si nō erat futurus obligatus vt in vltimo allegatis. vt in glo. Dy. in glo. a defuncto debiti hec vera. Dy. in glo. s. prestabit. s. heres legata ꝛ fideicommissa. Dy.

Si quis. Heres scriptus. Dy. ibi omiserit accepta pecunia. Dy. in fi. excusso tamen prius legitimo qui possidet bona vt declaratur in. l. seq. Dyn.

Licet. Ibi hereditatem vt veniat ad legitimū Dy. ibi actionem pro legatis. Dyn. ibi precio accepto pretermissionis non hereditatis. naʒ tunc tanq̄ heres teneretur. vt. ꝭ. eodem. l. si quis pecuniam. Jacob. ibi ab eo repudiante. Old. precio accepto. Ibi: ꝛ sic. id est precio excusso. Oldra. in glos. abundat. ibi non tenetur. Si vero possidet ab intestato et ex lucro: sed ex titulo scdm quosdam ibi gratis nam ex hoc non insurgit titulus. vt. ꝭ. ad. l. falcidiam. l. aducterani. ꝭ. primo. ꝛ. l. si fundus. Jaco. ibi hic ab vtroq̄ immo hic ab vno tantum vnde dic illam trahi ad istam. vt. C. e. l. j. non vt teneatur in subsidium. Dy.

Si pecuniam. Ibi acceperis institutus a prio gradu. Dy. ibi adierit ab intestato. Dyn. ibi legatarijs quorum legata non videbantur in substitutiōe repetita. Dy. ibi pretermiserit ex testamento Dyn. ibi ad se rediret quia erat testatori proximior. Dy. ibi in vtrunq̄: scilicet suis proprijs legatarijs. vt. ꝭ. eodem. l. si non solus. ꝭ. fina. nec obstat. ꝭ. l. proxima. qui ibi in instituto ꝛ legitimo. Hic in instituto et substituto. Jaco. ibi ab vtroq̄. id est ab instituto ꝛ substituto. Dy. ibi in alterum. i. in eum quē elegerit. Dy.

Si quis pecuniam. Ibi simplicit: id est sine pecunia non tm̄ sine fraude. Dy. ibi pstitū. in fauore. Dyn. ibi vtili. i. ex testō q̄ locū hēret directa si ex testō adiref. Dy. ibi pstitū vellet. i. fauere vellet. Dy. ibi q possidet hereditatē ꝫ verū si pticipauit doluʒ vt. l. si non solus. ꝭ. primo. ꝭ. eodem. et not. C. eodē. l. prima. Dy. Ibi actioneʒ vtilem. Dy. ibi conueniendum possessorem tamē prius excusso. vt. ꝭ. eodem. l. licet. Dy. ibi vtili actione ex testamento. Dynus in gl. post non ibi prius excusso vel dic aut omisit vt ad legitimum perueniret et tunc in subsidium vt. ꝭ. codeʒ l. licet. Aut vt ad substitutum et tunc suus omittens a suis legatarijs principaliter conuenitur et substitutus a suis vt. ꝭ. eodem. l. si nō solus. ꝭ. fina. et. C. eodem. l. ij. Communes autem legatarij habent electionem quam conuenire. vt. ꝭ. l. prox. ꝛ. ꝭ. eodem. l. si a substituto. Jac.

Quanq̄. Ibi institutus ex testamento in fraudē obmittentib⁹ et ab intestato adeuntibus. Dy. ibi rescripserit: id est rescriptum seu sententiā huius edicti extendet. Dynus ibi ideʒ fecit q̄ hereditas repudietur. Dynus In glos. fundis particeps. ibi procurauit. ꝭ. eodem. l. quidam titium. Jacob. ibi si legatarius. Item alia ratione: quia si hereditas omissa est ex testamento in fraudem legatorum perinde habetur ac si ex testamēto adita fuisset. Et sic legatarius actionē habet contra hereděʒ q̄ parit quod filius agere possit contra heredē. Dy. Sed contra istam opini. Dy. qꝛ non tenetur quia omittit gratis. vt. ꝭ. proxi. ꝛ iō intelligere oportet q̄ legatarius erat de illis qui veniunt ab intestato ꝛ bona peruenerunt ad eū vel teneretur illi ad. quos bona peruenerunt scdm Jac. de ra.

Si quis[a] vendiderit. In glos. sed nōne ibi. ꝭ. semp ꝗ ille qui reputaꝭ possidere videꝭ dolo desijsse possidere. Dy. in fin. non illa ratio qꝛ dolo desijt possidere. Sed ꝓ preciū est loco rei.

a ¶ Si quis. Adō q̄ iste ꝭ. fac ad no. per Bar. in a l. quid poterat. ꝭ. ad trebel.

Excusatus. Scilicet a pena huius edicti Ibi aliter q̄ in sua legitima al's est in littera aliter. Et tunc est plana. Oldra. in glos. prima in fin. l. quia scriptus est ex minori parte q̄ debet. Jacob.

Quia autem. Ibi si omittit in fraudeʒ legatorum al's non. vt. ꝭ. eodem. l. non simili. et. ꝭ. si patronus. Dyn. et dic is qui ab intestato est institutus idemq̄ legitimus ꝛ in testamento legata: ab intestato vero fideicommissa sunt ab eo relicta si omittit ex testamento et adit ab intestato incidit in edictum prius tamen legata deinde fideicommissaria prestantur: nisi testator expresse omittere sibi promisit. tunc enim edictum cessabit hoc dicit vsq̄ ad. ꝭ. non simpliciter. Ray. Ibi prestare scilicet legata in testamento relicta. Dyn. ibi petijtq̄ in codicillis. Dy. ibi possideat hereditatē fratris qui erat heres script⁹ Dy. ibi an legatarijs testamentarijs. Oldr. ꝛ si prestare debet quere quibus primo an legatarijs an fideicommissarijs an omnibus equaliter. Jac. ibi legata in testamento relicta. Dyn. ibi tunc fideicommissaria relicta in codicillis. Dy. ibi cogo prestare de residuo dodrantis. Dy. ibi oportet licet in faudem legatorum omittant ex testamento et adeant ab intestato. Dyn. ibi ex superfluo quadrātis. Dy. ibi fideicommissaria relicta in codicillis. Dy. ibi quadrās. i. quarta que debet remanere penes heredem. Dyn. vt. ꝭ. ad. l. falcidiam. l. j. ꝭ. ad eos. ꝛ. ꝭ. eodē. l. duo heredes. ꝭ. admonendi. Dy. ibi legata infra dodrantem. Dy. ibi permisit. i. permisisse videtur. Dyn. quia non videtur inuenisse viā ad impugnāda iudicia sua. vt. ꝭ. de testamento milita. l. si miles. Jacob. ibi relicto ab intestato. nec obstat. ꝭ. eodem. l. j. ꝭ. si proponatur quia ibi per viam electam non irritura iudiciū defuncti: hic vo sic ibi noiatim id. i. omittere ex testamēto. Dy. ibi concessit et ideo legata in testamento relicta soluere non tenetur: sed soluʒ relicta in codicillis. Dy. ibi ꝛ fideicommissaria si fuerint in codicillis relicta. Dy. ibi quedam. s. his illis quib⁹ relicta fuerunt in codicillis. Dy. ibi debere quia omnia debentur tm̄ vt ex codicillis. Dy. non autem hoc casu petuntur relicta in testamento cum cesset hoc edictum. Dy. in glo. non fuit dicendum in fi. ar. ꝭ. de condi. ꝛ demonstra. l. titie si non nupserit. In glo. q. d. ibi. l. si. no. ergo qd relinquere ab intestato. ꝛ dicere si testamentum non valet iure testamenti: valeat iure codicillorum paria sunt de qua clausula plene no. C. de liberis preteritis. auten. ex causa. ver. vlti. transeamus. In eadem glo. in fin. an soluetur his qui sunt legatarij et fideicōmissarij: primo an illis qui sunt fideicommissarij tantum. Jac.

Non simpliciter. Ibi daturuʒ actionem in eum qui ex testamento repudiat et ab intestato apprehēdit. Dy. ibi huius rei. id est omissionis ex testamento. Dy. ibi in eum omittentem ex testamento et ab intestato adeuntes. Dynus. ibi non dabit actiones: scilicet legatorum. Dy. ibi nulla suspitio simile verbum. i. de separationibus. l. ab herede. Oldra. ibi si autem. is. s. ibi heres scriptus. Dy. ibi auferri hereditas per legitimum heredē venienteʒ ab intestato. Dy. ibi aliquid possederit tanq̄ quilibet. Dy. Ibi defierit per aduocationeʒ legitimi. Dy. Ibi qui heres scritus ex testamēto qui ex testamento repudiauit. Dyn. ibi tuus sit contra fiscum non cōtra legatarios. Dyn. ibi a tempore denunciationis. s. fisco facte. Dy.

Si patronus. Ibi coheredē a quo erant legata relicta. Dy. ibi exhausta per legata liberis et parentib⁹ liberti relicta. Dy. ibi legatorū a coherede relictorū. Dy. ibi in titiū coheredē. Dy. ibi habeat quā habere dʒ. vt. ꝭ. e. l. preterea. Dy. ibi aliter. l. si cum coherede nō collusit. Dy. in gl. Sed nōne ibi habet totum. ꝛ habet locū hoc edictum. Sed ibi habet totum ꝛ cessat hoc edictuʒ: quia habet locum actio ex testamento. Dy. in glo. a se relictorum ibi priuilegium perdit: hoc non placet. vt. ꝭ. patet: quia loquitur de legatis a coherede relictis que prestantur a patrono si collusit: naʒ q̄tuncunq̄ patronus committat fraudem non perdit suaʒ legitimam ꝛ debitam portionem vt. ꝭ. e. l. preterea. Dy.

Hoc edictum. Licet glo. approbat casum Jo. tm̄ nullo modo valet qꝛ est ꝯtra casum. ꝭ. de leg. prestan. cōtra ta. bo. posses. petita. l. si quis in potestate al's is qui in potestate. ¶ Sed pone casum in emancipato: licet glo. eum improbet. Dy. vel pone scdm Jaco. de are. hoc modo quidam filium emācipatum preterijt aliquo sibi herede instituto qui repudiauit hereditateʒ post mortem testatoris: emancipatus tamen posset petere contra tabulas. Et sic si petijsset teneref prestare legata parentib⁹. vt liberis. et. ꝭ. de ꝫ ta. l. filiū. ꝭ. si. repudiauit ꝫ ta. ꝛ possidet herditatē ab itestato perynde

per vnde liberi q̄ potest repudiata bonorum possessione.vt.j. vnde liberi.l.j.certe tenetur prestare legata omnibus quib⁹ p̄staret si petijsset bonorū possessionem contra tabulas. Et hic est verus casus huius.§.Jac.vel pone scd̃m Dy.quod preterij suum et emancipatum et instituí extraneū suus dixit nullum ⁊ dicendo nullum ad causam intestati reduxit.emancipatus vero petere poterat contra tabu.et ea petita prestitisset legata parentibus et liberis vnde in fraudem eorum que legata prestaret predictis successit mero iure ab intestato per vnde liberi tenetur nihilominus ad legatam:q̄ in fraudem commisit. ¶ Sed tunc ob.quia vnde liberi non datur si bonoꝝ possessio c̄tra ta.locum habet.vt.j.si tabule testi nulle extabunt.l.j.§.j. R̄n.non habet locum in casu nostro q̄ repudiata est: ⁊ ideo incipit habere locū vnde liberi reducta ad causam intestati.Itē de plano posses ponere in emancipato tantum preterito repudiante in fraudem liberorum ⁊ parentum quibus legata erant relicta contra tabu.Et petente vnde liberi licet glo.reprobet ⁊ male.Et iste est verus casus scd̃m Jac.de are.vt predixi:quia verum q̄ citra contra tabulas non posset succedere q̄diu contra tabulas durat hic exponis eam repudiatione sublatam statim incipit vnde liberi:et ex ea ĩcipit posse succedere verum est si ponas repudiatam esse scd̃m tabulas et additionem de iure ciuili aliter enim vnde liberi locum non habet sed tunc non videtur filio imputandū vt.s.§.si patronus.nisi dicas imputari quia etiaȝ hereditate non adita potuit petere contra tabulas. vt.j.de contra tabu.l.illud.Sed ad illud posses disputando respondere verum est contra tabulas dari etiam hereditate non adita si erat in ea causa quod poterat adiri al's si erat repudiata et testamentum per repudiationem destitutum ad quid dices peti contra tabulas ad restitutionem testamenti quod iam repudiatione est redactum ad nullitatem. Dyn.ad hoc potest responderi per.l.q̄ vulgo.j.de contra tab.scd̃m Jacob.de are. In gl.pone casuȝ.i.tabule testi nulle exta.l.j.Sed hic repudiauit contra tabulas et sic non obstat scd̃m Jacob.de are.ibi vbi senatores vel clarissimi.l.j. Sed certe hic non est fraus q̄ hic non est dolosa alieni iuris substractio: q̄ etiam si petijsset c̄tra tubu.nulla prestarentur legata vt dicta.l.is qui vt in potestate j.de legatis prestandis.Jac.

Si libertas. In glo.ibi esset hereditas fallit tamen.j.l.proxima. Dy.in fin. Solu. vt ibi.Dy.

Quidam titium. Ibi idem scilicet q̄ vterq̄ repellatur a petitione legatorū. Dy.in gl.ij.ibi Juuenalis. Adde nil iudeus iudeo nil catilina cetego.

Si quis. Sub conditione pro eo q̄ȯ est dandum causa c̄ditiōis implende nō vendicat sibi locum hoc edictū.h.d.ibi possideat hereditatem q̄ȯ non potuit de facta conditiōe institutionis secus si adhuc pendeat vt.j.l.proxima.Ray.

Sed si. Ibi conditioni apposite in institutiōe in fi.quia interim non potuit repudiare ex testamento et adire ab intestato. Dy.ibi.Ray. ibi subueniri debeat vt detur ei petitio.per hoc edictū Dy.in fi.veris autem legatarijs hoc casu bene subueniret Dy.in glo.immo ibi.§.cū esset ⁊ de condi.⁊ demon.l.a testatore.Jac.ibi expressa conditio ibi non.immo solue melius.⁊ no.j. ad.l.fal.l in rōne.§.tā etsi.Dy.ibi sed si c̄ditio ⁊c. Sol.ibi hereditas fuit adita.hic omissa.Item ibi agitur de fauore alimentorum.Jacob.de bel.

Si non solus. Ibi enim alio veniente ab ĩtestato. Dy.ibi omisit gratis Ol.ibi in ipso qui non erat script⁹ sed possidebat ab intestato cum alio omittente. Dyn. ibi aspernari debet alter heres qui succedit ab intestato. Dy. ibi hoc autem:scilicet q̄ vterq̄ teneatur pro parte Dy.ibi insolidum tenebitur iste omittens quia vnam partem habet ⁊ alterius precium.Ol.in glo.supra vero ibi partem habeat:sed p̄ illa parte quam possedit:poterit prius conueniri ēt altero non excusso. Sed quia possidet partium alterius partis conueniretur demum excusso possessore partis vt colligi.potest vt.s.e. l.ij.Dy.ibi quā possidebat ⁊ pro parte quā quilibet possidebat non seruatur ordo.Dy.

Cum substitutis. Ibi relicta sub conditione forte si substituti non sint.vt.j.e.l.si in testō.§.fi.Ray.ibi imprudenter:sed p̄be ⁊ prudenter.Dy.ibi cui substituto.Dy.in glos.qui dicat ideo in fin. quia ibi habuit legitimam causam repudiandi hic non:et p̄ria est probabilior.sol.s̄m.Dy.

Si duo[a] sint heredes. Subaudi: scilicȝ Dy.ibi legata tā a se q̄ ab alio. Dy.ibi preparare ita q̄ quilibet eorum partem eius que legatuȝ prestat et sic cuiusq̄ legati petitio diuidatur. Dy.ibi et vtrum supple et dato q̄ quilibet teneatur insoliduȝ. et ab intestato. Dynus ibi etiam eorum relictorum a substituto. Dynus ibi c̄ueniendus ad legata a se relicta et relicta ab instituto ex vigore tacite repetitionis.Dyn.prius tamen instituto possidēte pro legatis a se relictis excusso scd̃m gl. Ray.ibi possideret hereditatem ab intestato.Dy.ibi sine pecuniā repudiauit institutus.Dyn.ibi actionem relictorum ab instituto et substituto.Dy.ibi nunc.i.in questione proposita circa princip. §.versicu.et vtrum.Oldra.in glo.pro omnibus ibi.C.eodem.l. prima.Quod intellige vt ibi not.Dy.in fin.Cōmunes vero legatarij habent electionē conueniendi quē volunt.vt.s.e.l.si pecuniam.in fi.⁊.j.l.proxi.Ray.

[a] ¶ Si duo. adde. Bal. in.l.j.C.co.

De libertatibus. Ibi fideicommissarie per heredes institutos et substitutos prestande.Dy.Et dic pure relictis:secus si sub conditione:si scriptus sit heres.vt j.eodem.si in testamento.versi.quare.que est contra Ray.

Heredem. Eius heredes scripti. Dy.omisit:et dic aut cōmisit doluȝ in omittendo ex testō ⁊ adeundo ab intestato et obtinet princ.§.aut commisit.in trāsferendo ad aliuȝ accepta pecunia et tunc tenetur insolidum de illa pecunia quod ad eum peruenit.Et sic loquitur finis.§.Jacob.de are.ibi ita est scilicet quod insolidum teneat̄ heres omittentis.Dy.ibi.propter dolum commissum in eo quod non fuit adeptus possessionē rerum:quas potuit adipisci.Dy.Uel dic commissum in transferendo res hereditarias ad aliuȝ accepta pecunia:nam tunc insolidum de illa pecunia scd̃m Jacob.de are.ibi tunc enim quando conuenit propter dolum.Dy.in glo. vltima.ibi voluit adipisci.Sȝ certe immo idem de rebus quas desijt apprehendere dolo ⁊ de rebus quas apprehendit heres nam ita competit actio quando heres institutus adijt ab intestato sicut si adijsset ex testamento quicq̄d.fit de rebus hereditarijs verum quia quandoq̄ heres omittit ex testamento ⁊ nullo modo adijt ab intestato quia extraneus est ⁊ tunc nullo modo potest teneri aliunde nisi quia possideat et teneat res hereditarias vel quia dolo desijt possidere tenetur ergo heres repudiens et non adiēs si teneat res hereditarias de facto vel si dolo desinat tenere vel possidere:et sic est in rem ista actio que datur contra possessorem.vel qui dolo desijt possidere.vt.s.eodē. l.prima.§.totiens.si heres heredis ex hac causa q̄ dolo desijt possidere non tenetur et sic loquitur hic scd̃m Jacob.de ra.sed scd̃m Jacob.dē areti.aliter intelligit vt.s.dixi.scd̃m eum.

Et si non totam. Ibi possideat p̄ herede vel p̄ possessore vt.s.eodem.l.prima.§.nunc queramus.et.j. eodem.l.fin.ibi vnam aliquam rem concor.C.de bonis vacantibus.l.fin.libr.x.Oldra.et dic possideat.l.solus.non cum alio quia tunc pro parte.tantum teneretur.vt.s.eo.l.si nō solus.in princip.dic loqui in maiori.xxv.annis.secus in minore vt.j.eo.l.si dolo.Ray.

Quamuis. In glo.q̄ videbatur in.fi.Sol. est pars integralis vt ibi nō tamen per se non censetur vt dicta.l.qui vniuersas et de vsucapionibus.l.cum qui edes.vel dic s̄m Jac.de bel.q̄ in contractis et vnitis quelibet particula etiā minima et quicquid oculis demonstratur facit partem saltem millesimaȝ vt ibi.sed in separatis vel de facilli separandis res vna separatorum non facit partem vt institu.de fideicom.hereditate.§.si quis.vna cum si.Jac.

Cum hereditas. Ibi adijsset hereditario nomine maxime scd̃m quosdam.vt.s.si pars hereditatis petatur. l.prima.

Si quis omissa. Ibi q̄ bn̄ficiū.s.cogendi heredem adire.Ray.

Dolo. Ibi pro partibus hereditarijs. Dy.ibi adijsset quo ad relicta pure non quo ad relicta sub c̄ditiōe.vt.j.l.e.si in testamēto in princip.Et concor.s.eodem.l.si filius qui.⁊.l.si dolo.s̄ȝ obstat.j.eodem si in testamento.in princip.Sed solu.vt not.j.e. l.si seruum.§.j.s.q̄ non per omnia ex testamento heres esse videtur Ray.ibi huic heredi scripto repudianti ex testamento et adeunti ab intestato.Dynus in glo.vltima in fin.Sed contra istam responsioneȝ est.s.de noxalibus.l.si pluribus.⁊ de interroga.act.l.si seruus.

Preterea. Ibi quod habiturus foret non includit.l.vtranq3 quartam sed solū patrono debitaz τ sic nō facit quod due quarte debeātur: quia esset contra.l.j̃.si cui plus q̃ per.l.falcidiam.l.prima §.penultimo.ibi.hereditatis.in fraudem legatorum in fi.ergo dicunt isti tres casus quod legata debentur omissa causa testamenti ac si ex testamento fuisset adita.

Si eadem res. In fin. hereditate ab vtroq3 gradu ex testamento repudiata. Dy.ibi ab instituto qui sol⁹ ab intestato possidet cuz et institutus gratis omiserit τ sic cessant contraria. Ray. Secus enim si per pecuniam.vt.s̃.eodem.l.si non solus.versicu.hoc autem.τ.§.si duo.versic.nam si pecuniam. Ray.in glo.in fi.at ibi eisdem ab vtroq3.hic vero diuersis hoc non placet per.l.si non solus.§.si duo in fi. Ray.

Si filius. Ibi scriptus fuerit pure.secus si sub conditione si emancipetur et sic non obstat.j̃.e.mater.§.j. Ray.

Si in testamento. In principio hereditate ex testamēto omissa et ab intestato adita non debent̃ in testamento relicta sub conditione scriptus sit heres hoc dicit. Ray.ibi heres erit videtur testator intelligere ex testamento. Ibi libertatū pure relictarū al's secus vt in sequēti ver.querit̃ τc.q2 ibi libertas fuit relecta sub cōditione: scilicet si scriptus sit heres. Ray.in glos.prima in fi. Sed contra hanc solutionem facit.s̃.eodem.l.si duo.in princip. Sed sol.vt not.j̃. eodem si seruum.§.j.in glos.non est bona ratio in fi. Sed certe alia non facit ea alia valere quia habuerunt initiuz cum essent pure relicta: at hic non vtpote conditione defecta.argu.s̃.de here.institue.l.ij.et.C.de caducis tollen.§.pro scdo.τ qđ ibi not. Ray.in gl.S3 quare ibi heres esset quasi dicat ibi fuit libertas relicta pure hic sub cōditione que non potest impleri nisi ex testamento hereditas adeatur vt expresse dicit littera in princip. huius.l. Ray.

Si quis. Hoc modo substitutus qui ex causa legitima hereditatem repudiat ex substitutiōe ab instituto hereditatē possidet legatū sibi relictum in substitutionis defectū petere potest: hoc dicit Ray.ibi potuit pure dare ad hanc rationem facit.s̃.de conditio.institu.l.si alienus.τ.l. sequen. Jacob.quia legata semper pendent ab heredis institutione. Sed vna heredis institutio non habet pendere ex alia institutione nisi ex voluntate testatoris. Dy.in glo.q̃m hanc in fi. et.s̃.de acquiren.here.l.ex parte.

Si quis. Hoc modo ibi possideat solus. Dy.in gl. vltima ibi quare dic et bene. Dy.

Si ab instituto. Ibi debetur quando vterq3 ab intestato possidet: secus si alter tantū qui tunc ipse solus teneretur vt.j̃.eo.l.si eadem res.que est cōtra scdam distinctionē que est.s̃.e.l.si non solus.§.si duo. Ray.

Si filius institutus. [a] Suus institutus qui emancipato contra ta.pendente ab instituto succedit ex testamēto heres eē videtur: ideo omnibus legata debentur: et collationem euitat: hoc dicit. Ibi accipere possessionem vnde liberi. Dy.ibi omnibus non solum liberis et parentibus eo casu quando emācipatus non petijt cōtra ta. Sed institutus et instituti tātū petierunt vnde liberi ƀm Dy.al's si emancipatus vna cum eis accipiat bona per contra ta.tantum parentibus τ liberis legata debentur. Et dic q̃ lex ista difficilis est: τ ad euidentiam premitte quod isti filius τ filia habent tres vias siue tria remedia vt dicit glos. ¶ Deinde lecta littera oppone sic lex ista dicit q̃ legata prestabuntur omnibus. Sed contra quod non prestent̃ nisi certis personis. Nam omittens ex testamento et adiens ab intestato tenet̃ legatarijs quibus facta est fraus. Sed in casu nostro non fit fraus nisi cōiunctis personis: quia potuissent petere contra tabu.si voluissent: et tunc non tenentur extraneis legatarijs: si ergo omittat in fraudem petere contra tabu.nō reperitur fraus facti nisi cōiūctis: quia sine offensa alicuius possent subuertere legata extraneorum petendo contra tabulas.ergo non debēt teneri extraneis: sed solum cōiunctis: ergo lex ista male loquitur.potest dici quod vbi peteret contra tabu.non eligit viam omnino contrariam prime quia cōtra tabu.ex testamento est. Et ideo nō tenetur omnibus: sed vbi eligit venire ab intestato habet per viā omni contrariam prime et ideo tenetur omnibus vel potest dici q̃ aut hoc fecit in fraudem coniunctarum personarum tantum aut in fraudem omniū.primo casu tenetur coniunctis tantum aut in fraudem omnium.primo casu tenetur cōiunctis tātum: secundo tenetur omnibus argu.j̃.ex quibus causis in possessionem eatur.l.fulcinius.§.quod si aduersus. Sed tunc videtur obstare.s̃.eodem.l.quia autem.§.penult.ad quod potest responderi multis modis: primo q̃ ille qui habet plures vias aut omittit ex testamento eo animo vt immediate adeat ab intestato: τ tunc locū h3 hec lex vt omnibus teneatur: aut omittit ex testamento vt petat cōtra tabu.quod potest τ postea omittit contra ta.in fraudem coniunctarum personarum et adit ab intestato: τ tunc tenetur coniūctis personis tantum vt ibi: vel potest dici q̃ ibi impetrauit emācipatus ab intestato quod omitteret ex testamento hoc ipse idem omisit vel potest dici quod filius potuit adire ex testamento quia institutus ibi non quia pterit⁹ erat τ sic nō procedit ibi casus scdm Az.vt ibi no.τ sit nō verus casus ibi nisi qui scdo modo ibi ponitur. ¶ Ultimo not. ex fi.huius.l.quod inducta contra me possum allegare pro me ad retētionē. Et pro H.j̃.de interroga.acti.§.is cuius.τ.l.si fili⁹ §.vltimo.scdm Jacob.in glo.prima in fin. Immo dic quod hic emancipatus qui cōmisit edictuz repudiauit. Et ideo alij duo succedentes ab intestato tenētur omnibus ac si ex testamento successissent: quia si emancipatus esset adijsset tenerentur isti tantum coniunctis personis.vt.j̃.de contra tabu.l.si ex duob⁹. et.l.si post mortem.§.hi qui. Dy.in glo.non obstat ibi fit virilis s.portione ascripta in apparatu Az.est nisi maior sit virili. Oldra.ibi omnibus legata.vt.j̃.de contra tabul.l.si ex duobus.et de lega. prestan.l.si duo. Jacob.ibi dubitari potest. Sed dic q̃ non prestabit omnibus et est casus.s̃.de vulgari et pupil.substitu.l.τ si contra.de leg.prestan.is qui. Jaco.τ.l.filium.

Si dolo minor. Qui ex testamento omittit τ ab intestato solam partem possidet pro illa parte solum ad legata tenet̃.hoc dicit. Ibi legitimam.i.ab intestato. Oldra.ibi qui pubes est minor tñ.xxv.annis.nam maior tenetur etiam in plus q̃ sit factus locupletior. Sed non vltra portionem in qua est heres.vt.s̃.eodem.l.si non solus.scdm Jaco. de ra.et dic q̃ iste pubes curatorē habebat quia pupillo equiparatur vt.C.de in integrum restituti.minorum.l.si curator.puberi autez curatorē non habenti non subuenitur in se opere restitutionis. Sed contra dolum restitutio non datur.vt.s̃.de minor.l.si ex causa.§.nunc videndum quare in eo hic textus nō videtur habere locum.τ iste intellectus innuitur in summa.cod. §.pupillus. Oldr.in glo.ibi in maior.xxv.annis.vt apparet in apparatu Azo. Ol.τ vide quod no.s̃.ne vis fiat ei.l.j.§.hoc edicto.τ.s̃.de admini.tuto.l.fi. Ray.

Cui seruus. Ibi adire iussit: quasi dicat ex istitutōe repudiauit. Dy. ibi vtraq3.id est tam relicta a se q̃ a seruo. Dy.in glo. quod salua falcidia.ibi.j̃.l.proxima.et.j̃.ad.l.falcidiam.l.nesennius.§.primo. Dy.

¶ Preferens honorem alienū suo non videtur esse in dolo.

Julianus. Ibi adire hereditatē repudiata hereditate ex istitutiōe. Dy. ibi data in institutione. Dy.ibi substituitur.i.substitui videtur. Dy.ibi in casu.s.quādo impediretur pater ex institutione adire. Dy.ibi s3 si varia.pone testator qui habebat.xx.in bonis.pmo loco instituit patrem et ab eo legauit ticio decem ibi substituit filiā. Et ab ea legauit decem sempronio ita quod legata in vniuerso excedunt dodrantem: queritur in quo legata.sit habenda falci.ratio respōdeo rationem falci.habendam in legato relicto a filia. Sed pone et videtur rationem habēdam in legato relicto a patre: licet institutionē de se factā omisit.vt.s̃.eo.l.si duo.§.admonendi. So.si sola legata a patre tantum relicta excedunt dodrantez dinumerent̃.per.l.falc.vt in contrario.et no.in.l.nesennius.§.penul.j̃.ad.l.fal. Sed q̃n le legata a patre relicta non excedūt dodrantem: sed 9iuncta cuz legatis a filia deducet̃ falci.vt in casu hu⁹ ver. Item opp.τ videtur simul ex omnibus facta cōtributione fore falc.detrahandā.vt.j̃.ad.l.falci.l.in rōne.§.qđ vulgo.l.in quantitate.§.penu. Sed dic vt dicto.§.penultimo. Dy. Sic ergo prius est habenda ratio relictorum a filia non vt sit melior eorum conditio. Sed deterior.habetur enim prius ratio in defalcando nō in soluendo: nam si possunt legata ab instituto integraliter solui nō detracta falc.de residuo soluentur legata relecta in substitutiōe τ de illo residuo detrahet̃ falcidia: τ sane intelligas.s.si de illo residuo pōt habere falc.itegrā oim bonoꝝ: al's defalcarent̃ pma legata in institutiōe relicta: q2 debet haberi quarta oim bonoꝝ non quarta relictorum in substitutione tantum.vt.s̃.eo.l.quia autem.

[a] ¶ Si filius. Add. ad istā l. Bal.q col ligit fictus ciuis gaudet p̃uilegio veri ciuis.

autem. in princip. Item no. quod honor preferendus eſt lucro ad quod concor. C. de poſtu. l. ſi quid aduocatorũ. et. ĩ. de adult. l. miles. §. ſocer. Item no. quod non eſt in dolo qui prefert † honorem proprium alieno. pro hoc facit. C. de ſeruitut. et aqua. l. preſes. Item nota quod verba debent interpretari ſcõm naturalem curſum: et commune votum parentum. Et hoc eſt argumentũ ad queſtionez que ꝯſueuit notari. C. de operis liberto. l. liberti. et ad queſtionẽ que not. s̃. de liberis ꝛ poſthumis. l. gallus. in princip. ibi rationem habendam. ſ. vt ea prius defalcantur non autem relicta a patre defalcantur. Sed per ſe non excedunt dodrantem. Dy. ibi honore ꝓprio omiſſo: id eſt omiſſa inſtitutione de ſe facta. Dy. ibi inſtitutionem. id eſt ſubſtitutionem de filia factam. Dy. in glo. i. in inſtitutione in fin. vt. ĩ. de lega. preſtan. l. filium. §. ſed ſi poſitio. Old. in glo. vlti. ibi ex quo vellet. ꝛ ſic ex quo fui voluntatẽ teſtatoris fit non committiẽ in hoc edictum vt. s̃. eodem. l. quia autem.

Pater. Ibi omiſſo teſtamento: id eſt ſubſtitutione pupillari que ex teſtamẽto defertur. Dy. ibi idem iuri vt huic edicto locum faciat ſi legitimam hereditatem poſſideat. Dy. ibi fratri teſtantis. Dynus ibi impuberi filio fratris eius idemqꝫ teſtantis Dy. in glo. que incipit filiũ ibi repudiaſſe ex perſona ſua. Dy. ibi. §. ſcõm vulgarem et ſic non reputatur poteſtatiua que ſi impleatur cum graui damno contingit. Cy.

In eum. Heredem legitimum. Dy. ibi participato: al's ſi non participetur dolus non teneretur ꝛ ſic non habet locuz iſtud edictum ceſſante dolo. Preterea vt hic colligi poteſt nocere alteri etiã ſibi nõ proficiat Ray.

Si ſeruum. §. j. in glo. videbatur. Sed certe immo trebellianum locum habet quando heres ſponte adijt hoc autez edictum habet locum quando repudiat ex teſtamẽto in fraudem legatorum ꝛ ſuccedit ab inteſtato. Dy.

¶ De ſenatuſcõſulto ſillaniano et claudiano ꝛ quorum teſtamenta non aperiantur. Rubrica.

Super rubrica. Uide Azo. in ſumma. e. et ꝑ Rofre. in libello: ꝛ dic ſi dñm iniuſte periclitãtem ſeruꝰ nõ adiuuit eo modo quo melius adiuuare poteſt capite punitur. Secus ſi iuſte periclitet: ſed hui excuſantur periclitatiõis ignorantia etatis imbecillitate domini remiſſionis corporis valitudine ꝛ impotentia ꝛ de cede ſerui pro eruẽda veritate ſolent torqueri et ſi dominus a familia necatus dicatur non adeunda eſt hereditas quaz familie fuerit queſtio habita. Si ṽo ab alio q̃ a familia poterit ante adiri hereditas. ꝛ poſtea de familia queſtio haberi: hoc dicit totus titulus domus exponitur: id eſt agnatio. ĩ. eodez. l. j. in princip. ꝛ an teneatur qui non prohibuit homicidium cum poſſet et de familiari inimico domini appellatione quis contineatur eadem. l. §. domini. et an bonefidei poſſeſſor ꝯtineatur domini appellatione. An creditor poſſit defendere quod non deuaſtetur res obligata propter delictum debitoris ex forma ſtatuti quod mediuz tempus ſit dare in ſuo inter mortem et additionem ita quod non eſt heres ipſo iure ſine immixtione eadem. l. §. ſi pater ab hoſtibꝰ. Et an dominium rei legate tranſeat in legatarium ante aditam hereditatem: ꝙ maritus impune poſſit defendere vxorez. ĩ. eodẽ. l. §. ſi vir. Et an poſſit teſtificari in cauſa viri et an ſocer in cauſa generi: et licet maritus aliquo tempore ſtet in villa dimiſſa vxore in ciuitate ꝙ retineat priuilegium citadantie cum idem ſit domicilium vtriuſqꝫ. ¶ Quod clandeſtino ſeu occulto maleficio non tenetur qui de manifeſto tenetur eadez. l. §. occiſorũ et facit quod vicini et communia non teneantur pro maleficijs occultis: ꝛ quod etiam non teneantur ſi fecerunt quod potuerunt in capiendo malefactores. Si ſtatuto teneatur communitas emendare damnum datum per incendium opus eſt quod cõſtet ignem immiſſum per hominem non caſu fortuito. eadem l. §. illud ſciendum. ꝛ aliquis non tenetur de fauore vel conſilio niſi conſtet maleficium fore commiſſum et aliter q̃ per contumaciam malefactionis. Quo attendantur ſepe iudicata eadez l. §. hoc autem. et quod ibi ſoli vicini teneantur pro homicidio qui potuerunt audire clamorem. an valeat teſtimonium dicentis ſe audiuiſſe duos contrahentes et habere notas voces eorum: licet eos nõ viderit eadem. l. §. potuiſſe. quod duo vel tres dicantur multi eadem. l. §. hoc reſcriptum et quod tribus modis datur auxilium inter alios eſt clamor vnde ſi quis clamauerit homicide occidas ſecure tenetur tanq̃ dans opem et quod non ſufficit ſeruire verbis poteſt ſeruire facto. Et de dicto ꝛ facto. Si dominus occidatur in villa vel in via qui ſerui teneanẽ eadem. l. §. in villa. Quod pupillus etiaz doli capax non teneatur ex delicto commiſſo in omittendo eadem. l. §. impubes. ꝛ ꝙ nõ torqueẽ impubes ſed ferula cediẽ: vtrum credaẽ vulneratũ qui dixit titium eum non vulneraſſe vel econtra eadem. l. §. fina. ¶ Et ſi dominus non obiecit vaſallo felloniam vel vxori adulterium vtrum heredes poſſint obijcere ꝛ de hoc in. l. ſc. diuus. Quod ſuccurratur infirmo. ĩ. eodẽ. l. ſi quis in graui quod non credatur dicenti ſe vulneratum ab aliquo: licet excuſet accuſatorem a calunnia. eadem. l. §. primo. Si maleficium fiat de nocte quod vicinie et communia non teneant eadem. l. §. ſi maritus. Et ſi principalis malefactor nõ tenetur ex priuilegio vel aliter quod non teneantur communia. Et an vaſallus teneatur iuuare dominum iniuſte preliantem: ꝛ ſi pater vel magiſter percutiat interponentem ſe quando corrigit filium vel diſcipulum: quod non teneatur. et quando dicitur culpa in non reſiſtendo vel non: ſi vaſallus plurium dominorum nõ poteſt omnes iuuare quod põt vni gratificari eadem. l. §. ſi cum omnes ꝛ quando ſit locus gratificationi ꝛ cui magis ſit obediendũ patrie vel parentibus: ꝛ quando due ciuitates aliquid percipiũt ſimul cui potius ſit obediendum. Quod clauſus in camera nõ teneatur ex eo quod non currat ad incendium. Surdus et longe diſtans a loco equiparantur eadẽ. l. §. ſurdus. Quod libertas ſerui ꝛ mors equiparantur eadez. l. §. ſi ex ſtipulatu. ꝙ aliquid fit a lege quod non a teſtatore. eadem. l. §. vtruz. Et quod propter vtilitatem publicam res ſua poteſt alicui auferri: quomodo aperiantur teſtamentum: vel dicta teſtium. eadem. l. §. quod ad cauſam teſtamenti. An ignorantia excuſet in delictis eadem. l. §. ſi quis ignorãs. Si aliquis incidit pannos alicui cũ enſe non tñ incidit carnẽ an teneatur pena ſtatuti eadem. l. §. ſi quis tabulas. Et an vaſallus vendẽs partem feudi perdat totum. et idem in. §. ſequenti. Et an teneatur quis ex delicto non perfecto quo ad formam: puta ex teſtamento non ſolenni. An magis inſpici debeat quod nocet q̃ quod prodeſt. eadem. l. §. fina. An hereditas non adita metu. Sol. cum tranſmittatur. ĩ. eodem. l. qui poſthumos. an ſuus ſit ipſo iure heres. ĩ. eodem. l. neceſſarios. An punit homicida vt ſit liberatus mandans. ĩ. eodem. l. ꝛ ſi certus. Et an malefactor debeat interrogari de ſocijs. An dominus poſſit occidere ſeruum. eadem. l. §. ſi appetitus. Si malefactor cuius bona debebant publicari aliqua vendiderit an poſſit reuocari. Et an teneatur ad precium. ĩ. eodez. l. ſenatus. an legata debeanẽ cum fiſco bona applicantur. ĩ. eodem. cum fiſco. quod poſteriora declarentur per ſuperiora. ĩ. eodem. ſi exheredatus. ꝛ quod lex quandoqꝫ fingit ſuper mortuo oppoſitio in adiecto. ĩ. eodem ſi ſeruus. Q̃to tempore durent actus actiones terminum et confiſcatio bonorum. ĩ. eodem. l. in cognitione ꝙ impubes doli capax in delictis non excuſetur. ĩ. eodem. l. excipiuntur. et quando dicatur proximus pubertati et an poſſit teſtificari de his q̃ vidit in pupillari etate an ſi frater occidat fratrẽ eiꝰ hereditas deueniat ad filios occiſoris vel ad fiſcum. ĩ. eodem. l. ſi ſequẽs. et an priuatus ex vno capite admittatur per aliud de quadruplici auxilio. ĩ. eodem. l. cuz dominus. Et an vniuerſitas poſſit accuſari ꝛ puniri quid iurꝫ quãdo veneno perimitur dominus. ĩ. eodem. l. propter veneni. vbi propter aliquem actum confunditur ius alicuius vel anullatur diſtinguitur ſciens ab ignorante. ĩ. eodem. l. propter. §. primo. ꝛ facit ſi vſufructuarius emit proprietatem poſtea reſcindatur venditio an debeat ſibi vſus reintegrari. an perſequentes necem domini teneantur appellare eadem. l. §. fi. Quando pena applicatur fiſco nihilominus dicitur cauſa ciuilis et non criminalis. ĩ. eodem. l. gaius. ¶ Quod pauperi clientulo miniſtretur ſalarium aduocati de publico. ĩ. eodem. l. lege. Et quid operetur fuga et quod fugiens non committitur poſtea fideiuſſoribus et quod banniti ex cõtumcia audiantur ex integro: nec poſſint offendi autoritate ſtatuti. Quod ſi ex ſtatuto vel aliter detur premium alicui medietas debeat eſſe fiſci. eadem. l. §. ex hoc edicto. et quod accuſatores habere debeant dimidiam cõdemnationis. Sed fiſcus exigat totum et accuſatori det dimidiam condemnationis: ſed fiſcus exigat totuz et accuſatori det dimidiam.

☞ Creditorem qui poteſt prohibere et non prohibet an teneatur.

Cum aliter. Ibi dominꝰ: id eſt agnatio. vt de alimentis lega. l. cum vnus. C. ne liceat potentioribus. l. prima. et de teſtibus. l. teſti. Iacob. et de verborum ſignificatio. l.

¶ Iſta rubrica hꝫ materiã notabilẽ et ſũmat totum titulũ. ꝛ ſuꝑ ea mira locutus fuit dominꝰ meꝰ Igneus doctor Aurelianus qui fecit ampliorẽ appararum q̃ ceteri.

pronunciatio.§.cōmuni ibi senatusconsultū silleianum ⁊ claudianum. Dy. ibi. publica: id est autoritate superioris ius dicentis. Dyn. ¶ Querit Dy. an qui potest ꝓhibere † occisorem et non prohibet teneatur ⁊ videtur ꝙ sic arg. ṡ. de noxa. l. ij. et ad l. cor. de sicca. l. lege cor. ij. respon. ⁊ ĵ. eadem. l. §. si sibi. sed quod non teneatur. not. ĵ. de reg. iur. l. culpa caret. vbi de hoc dixi ⁊ ꝓ opinione huius glos. facit textus. ĵ. §. seruum. vbi dicitur ꝙ illi qui sunt loco liberorum hominum non tenentur si sunt presentes nisi sint participes. Dy. et dic vt ibi. ⁊ vide. ĵ. eodē. l. si quis in graui. §. si maritus. ibi: necator. non tamen constat a quo: nam ideo fit questio cum appareat de occisore. vt not. ĵ. eodem. §. illud sciendum. Ray. in glos. ĵ. his al's ab his. in fi. vt. ĵ. ex quibus causis in pos. eatur. l. fulcinius. §. ij. Ja. ⁊ illud. Peior nō poterit nec magis aspa dici. Quotq̄t clā facit host simulator amici.

Sine appellatione. Ibi: proprietatem nudā. Dy. ibi. etsi id est quamuis. Dy. in glo. ad hoc in fi. So. dicas ꝙ si hic haberetur bonefidei possessor pro domino preiudicaretur: vero domino rei possesse ꝑpter torturaꝫ serui. Sed in pallegatis. ll. nō preiudicatur vel dic quod hic fit mētio de domino ibi non. vel dic scđm Jacob. de bel. aut queritur de domino: vel dominio ꝓprie et stricte ⁊ tunc non continetur bonefidei possessore vel fructuarius vel similes: sed ille qui dominū habet ⁊ rem vendicare potest. vt hic. ⁊. ĵ. de auro ⁊ argento, le. l. quintus. §. argento. si ager vectigalis. l. j. §. fin. et de relig. sup. fun. l. j. §. ij. Aut queritur improprie et large et tunc continetur vt in contrarijs vel dic aut tractatur de effectu dominij: et tunc non continetur vt hic cum concor. aut de qualitate dominij vel vtilitate rei vel de actu prohibito iure alicuius tunc continētur et large accipitur vt in contrarijs. et. ĵ. l. lex cornelia. §. domum. cum concor. fallit primum ex mente testantis. ĵ. de lega. iij. l. suos. versic. sed et si quis Jacob. de bel. Et de hoc vide quod notaui. ĵ. de acquiren. rerum dominio. l. rem in bonis ⁊ vide in alphabeto dictione dominus.

¶ Creditor an possit defendere rem sibi pignori datam.

Seruus pignori. Ibi debitoris necem inquirendam et vindicandam. Ray. ibi: non esset. Et sic creditor non pōt eū defendere quando habeatur de eo iudicium ac si pignori datus non esset et sic creditor non potest eum defendere quando habeatur de eo iudicium ac si pignori datus non esset: et sic est argu. ꝙ creditor † nō possit defendere rem pignori datam quominus deuastatur ex delicto debitoris ex quo scđm formam statuti bona debent deuastari scđm Jacob. de aret. Ray. tenet contrarium argu. l. prima. C. de penis fiscalis creditores preferri. ⁊. ĵ. de iur. fisci. l. quod placuit. ⁊. l. in suam. ⁊. ṡ. de pactis. l. rescriptum. Et ad. §. istum. respon. quod est speciale fauore probatiōis ampliāde et propter vtilitatem puplicam. vt. ĵ. eodem. l. si quis in graui. §. vtrum. Ray.

Serui appellatiōe. Sec⁹ si pure vt statim sequitur ibi: medio tempore: id est pendente conditione Dy. ibi in statu libero vt torqueatur mortuo herede pendente conditione libertatis. Dy. Sec⁹ si pure vt statim sequitur ibi sub eodē tecto sub quo occisus fuit heres et potuit opem ferre licet non tulerit. Dyn. Et hoc verum domino occiso ab extraneo, secus si a familia. vt ĵ. eodem. l. si exheredatus. §. fin. ⁊. l. si quis in graui. §. de his. Et est argu. iste textus ad questionem quam notaui. ṡ. in princip. l. quod si aliquis erat presens quando aliquis occidebatur ⁊ nō defendit eum cum posset quod non teneatur nisi fuerit particeps[a] sceleris. Pro hoc. ṡ. de noxis. l. in delictis. §. si quis extraneus. ĵ. eodē. l. si quis in graui. §. ij. et. l. si exheredatus. Sed videtur ꝙ teneatur vt. ṡ. de his qui no. infa. l. quid ergo. Sed illō obtinet in illis qui habent prohibere rationem officij vel potestatis et facit quod nota. extra de offic. delega. c. j. ⁊ de sententia excōmunicationis. c. q̄te presumptionis. Dy. ⁊ eodem ti. c. dilecto. libro. vj. et. ĵ. de regu. iur. l. culpa caret. et eodem tit. c. nō est sine culpa. libro. vj. per Dy. in glo. vt ⁊. ṡ. in fi. Sed hic considerauit presentem statum ibi futurum euentum. Dy. vel illud cōtingit scđm subiectā materiā in rōne falcidie ineūda. necne vnde quo ad falcidiam ineundam non habetur pro domino q2 pōtest existere conditio et iō expectatur euentus conditionis vt ibi Sed quo ad heredes commodum et quo ad verum dominium medio tempore dominus est. vt. hic ⁊. C. cōia de le. l. fi. §. sinautē sub conditione. vbi de hoc Jac. de bel.

a ¶ Particeps sceleris Adde quod hanc. q. tractauit ꝁ dominus Joā. igne⁹ ⁊ ꝓ eo allegabat. c. dilecto. de sētē. excō. in. vj et in. c. cū te. de sentē. excō. eḃ. vñ extra eū indncto ꝙ si miles non ꝓhuerit auxiliū principi tenet crimine lese maiestatis. l. oē delictū. de re mili.

Dñi appellatione. Ibi continētur vt eis occisis serui parentuꝫ torqueant ibi: ad patres occisos. Dy. ibi: liberos. Ol. ibi si liberi occisi. Dy. ibi: non sunt si occidantur. Dy. vt omnes dicant seruorum patris domini et est argu. isti⁹. §. ꝙ sicut vasallus tenetur dominū iuuare ita filios ⁊ nepotes. Jacob. item est argu. ꝙ si filius delinquat et ex delicto scđm formaꝫ statuti debeant bona publicari: et lata sententia petat cōmune filio decerni legitimaꝫ vt publicet qđ pater decernere teneatur. et ꝓ hoc. ṡ. de pactis do. l. inter socerum. cōtrarium tenet Speculator de sententia. §. sequitur. pro quo facit. C. de bonis. perscriptorum. l. si filius. et de iure fisci. l. certa forma. libro. x. Item hereditatem non aditam non transmittit filius ad extraneos. vt. C. de his q añ apertas ta. l. j. sed si fiscus censetur extraneus vt no. in. l. iij. ĵ. de interdict. et relegatis. et hanc tene nisi statuto hic caueretur. Ibi. senatusconsultum. quia non est patris naturalis: ꝫ adoptiui ibi locum habet quia est in familia patris adoptiui: licet hodie secus. vt. C. de adop. l. cum in adoptiuis. Ray.

Si pater ab hostib⁹ captus. Et eo capto fili⁹ in ciuitate occidatur. Dy. ibi: de seruis paternis. Dy. ibi: habendā nō propter dominiū. Sed propter naturam ⁊ sanguinem vt. ĵ. de verbo. significa. l. licet. §. libertos. al's incipit paternos. ibi occiso patre viuo: idem si post mortem. Et hoc sequit Dy. ibi existat. id est anteꝙ̄ se hereditate immisceat immixtione irreuocabili. Dy. ibi occisus fuerit rogo inter mortem ⁊ sui heredis existentiam est aliquod medium. vt nota. in. l. necessarijs. ⁊ de acquiren. hered. gerit. arg. contra. ṡ. titu. [illegible] mo. l. j. §. qui sunt in potestate. ⁊. l. ita tamē. §. si pater fil[illegible] do rfi. ⁊ ibi est glo. Dyn. ⁊ faciunt p[illegible]ta suus sit ipso iure heres sine immixtione de quo plene. dixi. [illegible] et ab hereditate abst. l. j. ibi. vbi decessit anteꝙ̄ adiret hereditatem Dyn. in glos. emācipato. hoc est diuinare prout simpliciter loquitur seruus eīn alij legatus anteꝙ̄ filius adeat expresse vel vere non est legatarij et hoc probatur: quia ad hoc vt dominiū vere transeat in legatarium requiritur aditio in herede extraneo. vt. ĵ. de le. j. l. si tibi homo. §. cū seruus. ⁊ immixtio in suo vt hic patet [illegible] rim ergo seruus erit. hereditas representat personam defuncti ⁊ ideo seruus torquetur per mortem filij. Et sic probatur ꝙ existentia sui heredis non facit transire dominiuꝫ in legatariū nec obligat creditoribus. Et pro ista opi. facit. ĵ. e. l. necessarios in princip. ⁊ qđ ibi not. ibi esse heres. immo est mediū. vt. ṡ. proxima. de quo non videtur glo. recordari. Dy.

Si pater necatus. Ibi habetur subaudi queritur. Dy. in fi. ratio est quia in hoc cōsideramus naturalem causam ⁊ sanguinem potius ꝙ̄ dominium vt patet. ṡ. §. precedenti. ⁊ sic non obstat. ĵ. de verbo. signific. l. licet. §. paternos. al's licet libertos paternos. Ray.

¶ Mulier si fuit ab aliquibus aggressa et vir eam defendēdo aliquis vulnerauit an teneatur.

Si vir. Ibi censuit et male. Dynus vt statim subijcit Marcellus autem corrigēs que dicta sunt. ṡ. Dy. ⁊ per hunc. §. fuit terminata questio si mulier † alicui⁹ passa fuerit aggressuram a quibusdam maritus eam defendens aliquos vulnerauit vel occidit querit an excusat⁹ sit ac si ad sui defensioneꝫ fecisset. vt. C. vnde vi. l. j. vbi de hoc dixi determinatum fuit per hunc. §. ꝙ sic et similes. et melius. ĵ. de iniur. l. j. in fin. et. l. sequen. Dy. et hoc expresse not. in glos. in vsibus feudo. de pace tenenda. §. si quis hominem. Item ꝙ dicit de seruis soceri facit. ṡ. solu. matri. l. quia parentis. ⁊ quod ibi dixi. Item facit iste textus ⁊ glo. quod licet aliquo tempore moretur marit⁹ in villa. Et vxor in ciuitate ꝙ non perdat priuilegium citadātie cum vna domus sit vxoris ⁊ viri ⁊ dic vna dom⁹: id est vna familia vt. ṡ. eodem. l. in princip. et de iudicijs. l. interdum. in gl. vltima in fi. So. vtrunq̄ statuitur eadem equitate: scilicet fauore probationis ampliande: vnde dic qđ sui mariti non torquatur contra vxorē. vt ibi. Sꝫ pro vxore nece. vindicāda sit vt hic Et ꝙ vir ⁊ vxor ad inuicem non fuerunt testimonium quia domestici sunt vt dictum est et not. C. de his qui ad eccl. confuge. l. presenti. §. fane. Et plene dixi. C. de testi. l. etiam. ver. de vxore. Sed seru⁹ vnius aduersus alterum torquetur. quia serui mariti nō sunt vxoris nec econuerso vt hic ⁊ ibi.

Occisorum. Pro quorum morte vindicanda senatus censuit habendā questionem seruoꝝ. Ja. ibi quo alio clandestino. Dy. Et sic no. ꝙ de occul. seu clandestino maleficio non tenetur: q2 de aperto et patenti teneretur vnde est arg. ꝙ si statuto cauetur ꝙ cōsules vitinentiarū vel cōium teneant denunciare maleficia vel cape malefactores

ctores infra certum tempus. Et maleficium fiat occulte vel de nocte q non teneantur pro hoc. j. e. l. si quis in graui. §. si maritus. z. §. subuenit. z. §. si quis ignorans. z dic vt ibi no. per Alberi. q vitaut clam. l. semper. §. fi. in sepulchro. vbi idem qd hic no. per Dy. vt sic cedat tempus quando delictum est publicu vt ar. s. de calum. l. annus. z de edil. edic. l. cum ser. Jaco. Itez facit q statutum non habeat locum in furtis si ergo eo caueat q emendari debeant damna z robarie. ibi potuerunt facit ista littera q si communia fecerunt q potuerunt in capiendo malefactores q non teneantur pro hoc. s. de noxis in deli. in prin. j. e. l. §. potuisse. z. §. excusantur. z. j. e. l. si quis in graui. §. subuenitur. z. §. ignoscitur. ibi insideantur. q. d. nihil si ignorauerunt Dy. ibi nullo mo hic respondet. Dy. ibi possunt quando dominus ab extraneo fuit occisus si tamen vltione postea negligant eis aufertur hereditas. vt. C. e. l. cum fratrem. Old.

Si scribi. In glo. quo ad tormenta vel quo ad dilationem aditionis hereditatis. Jacob. Item illud sciendum ibi interemptum an q habeatur questio de familia. z est ar. qd si statuto cauetur q damnum alicui datum per incendium quod debeat emendari per commune qd debeat probari ignem fuisse immissum per aliquem extrinsecus per casum licet non sit necesse probari a quo fuerit immissus pro hoc quia incendia plerumq culpa z c. vt. s. de officio prefecti vigil. l. iij. z de periculo z commo. rei ven. l. si vendita. ar. cotra. j. arboru furtim cesaru. l. furtim cesa. Jaco. z propria parte facit. j. eo. l. necessarios. §. non al's. z. l. si percussor. z. l. prius. Item allegatur q si aliquis accusatur tanq particeps delicti vel dans consilium vel fauorem q plus debeat constare principale delictum fore com[missum] z est expressum. j. de verb. sig. l. se[d] in fi. ¶ Item oportet q constet aliter q per contumaciam delinquentis. vt. s. quando ex facto tuto. l. j. z quod ibi nota. per Dy. z ita fuit obtentum in ista questione que fuit missa de florentia bononie: practica ergo est in hoc vt iudex cum accusatur talis causa quam dans fauore z ipse dicat constare de here de delicto quod procedat ad inquisitionem ad certificandum de delicto z recipiat testes super delicto z tunc procedere poterit contra accusatum de fauore vel auxilio. Et pro hoc facit glo. que est in. l. absentem. j. de penis. qd etia contra absente possit se certificare de delicto.

1 ¶ Senatusconsultum sillanianum punit seruos pena capitis non opem ferentes dnis suis periclitantibus.

1 **Hoc autem.** Senatusconsultum † q penam capitis imponit seruis non iuuatibus dominum periclitantem cum opem ferre possent. Dy. ibi fuerunt z domino occiso opem non prebuerunt. Ray. ibi sepe iudicatum. no. ergo q ex sepe iudicatis inducit consuetudo z ex consuetudine. l. interpretatio. Jac. pro hoc. s. de legibus z senatusconsultis. l. minime. Item allegatur. §. iste. quod si statuto caueatur audire q vicini teneantur pro homicidio quod illi soli teneantur qui potuerunt rumorem z strepitum audire. z. j. §. proximo. Item dicit glo. no. ar. cotra vasallos supple q teneat salute domui sue preferre. quod tamen non est verum. vt. j. de re mili. l. omne delictum. §. fi. Et de hoc habetur de feudo siue culpa. non amittendo. c. j. z no. in glo. quibus modis feu. amittatur. c. j. z in summa de succe. fe. §. filiisquestio. na seruus plus est astrictus dno q vasallus fm Ja. de ra.

1 ¶ Vicinorum appellatione continentur qui vocem audire possunt.

Potuisse. Ibi voce hic est ar. q qn testes dicunt se audiuisse duo adinuice contrahere z dicut se eorum voces habere notas qd valeat tale testimonium. pro hoc. s. §. proximo. versicu. eodem. z. C. eodem. l. finali. Item pro hoc quia testimonium de auditu recipitur. s. de testamentis. l. domicius. Et argumentum contra in aut. de here. z fal. §. si vero. C. de testi. l. testamentum. z. C. de re mili. l. tam collatores. lib. xij. z consueuit notari. C. de testamentis. l. si non speciali. z. j. de aqua plu. arcen. l. prima. §. penultimo. vbi de hoc dixi. ¶ Colligit etiam Jaco. de ra. q appellatione vicinorum † contineantur qui vocez audire potuerunt. vt dixi. s. §. proximo. Sed al's stricte dicuntur vicini qui predia vrbana proxima seu coniuncta habent. vt. s. finium regundo. l. iij. §. penultimo. Jacob. ibi hoc ipso ex verbis ancille. nam allegabat percussorem sibi minatum si clamasset. ergo poterat opem facere. Dy.

1 ¶ Clamore dicitur quis auxilium prestare.

Hoc rescriptum. Not. primo ex textu z glo. q tria vel duo dicuntur multa idem colligitur. j. de lega. j. l. licet. z no. extra de clerico exco. ministrante. c. latores z plene in alphabeto dictione multi. ¶ Ite no. q clamore † dr quis auxilium dare pro hoc. j. e. l. §. excusantur ver. non tamen z. j. e. l. cum dominus. z est argu. q quando aliquis clamauit vt deterreret aliu cum occideret. puta dicendo secure occidas eu qd videat dare opez no consilium et sic taq occides non puniatur z est expressum in lobarda de homicidio liberorum hominum. l. hec autem rei veritas ibi qd vel per saliem. Dy. z pro hoc. j. e. l. §. potuisse z. §. non tamen z quia ita potest lingua sicut manu. j. q. j. c. no nulli. ij. q. iij. c. saluator. z extra de voto z voti redemptione. c. ex multa. §. ij. z ibi in glo. z de eta. z quali. c. queritur. Ite tantu est peccatu in lingua quatu in sanguinis effusione. xj. q. iij. c. quisquis z vide j. e. §. penultimo.

Si quis in villa. Ibi de his questone haberi. i. illos solos capite puniri. Dy. Ibi qui in via simul. Dy.

Impubes. No. qd licet al's distinguat an pupillus sit doli capax vel non. s. quando delinquit in faciendo vt. j. de fur. l. ad puberem z ad. l. cor. de siccariis. l. infans: tn quando delinquit in non faciendo vel omittendo non distinguitur: immo simpliciter non punitur vt hic dicitur. Dynus Ibi ferula: vnde castiga iuuenem ferula[a] furca senem peccatem iuuenem corrige pende senem.

a ¶ Ferula. Adde q dicit Martialis Tristesq ferule sceptra pedagogorum.

1 ¶ Auxilium prestatur tribus modis.

Excusantur. In glo. al's dictis. Ibi se dolere z ita tulit eis gratias loques yronice sicut quottidie fit vel dic gratias tulit q: no nocuit eis tantu quantu potuisset. dy. Alij habet in textu grecis tulit quod cuz deberet loqui latine vt audiretur loquebatur grece z nota. ex versi. non tamen quod non sufficit seruire verbis vbi opus est facto vbi autem no posset seruire facto sufficit clamor et verba vt. s. eade. l. § potuisse. Ad predicta concor. quod al's dicit vbi opus est facto verba vel volutas faciendi: na sufficit extra de eo qui mittitur in posses. causa rei seruade. c. j. Et ibi in glo. que incipit non tamen studiosam. Item multoties homo senex vel debilis corpore est sufficiens ad munera publica pter cosilium suum vt. j. de vaca. munerum. l. ij. §. peuulti. vnde Cato consilio pollet cui vim natura negauit. Et vide qd dixi. s. e. l. §. hoc rescriptu. Ite no. tribus modis † dare auxiliu. s. armis manibus z clamoribus vt. j. e. l. cum dominus Azo. in summa ad lege iul. maiesta. §. j. notat qd auxiliu datur hostibus armis cosilio z pecunia. Sed videtur quod sola voluntas seruiendi habeatur pro facto vt. j. de statu liber. l. cum heres. §. stichus. Et ibi de hoc dixi z quod dixi. j. de capi. z postli. reuersis. l. postliminium. §. vlti. Et aliquando plus valent dicta q facta extra de elect. c. ecclesia. j. Quandoq econtra extra de re iudica. c. cum his aliquibus de eccle. edificandis. c. ecclesia. z. c. relatum. z. s. de legibus. l. de quibus. regulariter tamen inspicienda sunt ta facta q verba extra de ap. c. dilecto. z. c. vt nostrum: z pro hoc j. de furtis. l. si quis vxor. §. neq vbo. z. s. de pecul. l. non statim. z extra de restitu. spo. c. pisanis.

1 ¶ Uxor que debet propter adulterium perdere dote si maritus non opposuit in vita qd heres eius no possit opponere.

Si dominus. Hic. §. loquitur sui presumpta remissione culpe z in. l. sequenti de expressa ibi fuerunt z etiam si potuerunt opem offerre. Dynus z est argu. qd si vasallus vel adiuit diuino vel commisit feloniam cotra eum z dominus no est conquestus de eo cum potuisset z decessit quod culpaz z iniuriam sibi remisisse videatur ita quod heres eius conqueri non possit. Et pro hoc. C. de reuoca. donatio. l. finali vbi de hoc nota. et dixi. ¶ Item est argumentum quod vxor † que debet propter adulterium commissum dotem perdere si maritus non opposuit ei in vita qd heres eius non possit opponere pro quo facit. C. de inofficio. testamento. l. omnimodo. s. solu. matri. l. lutius. Et videtur expressum. j. qui z a quibus. l. si maritus. z nota. z dixi. s. solu. ma. l. rei iudicate. §. primo z pro hoc eo. titulo. l. lucius. z quod notaui. C. de repudijs. l. consensu. §. vtrum aute. in glo. vlti. in fin. Solu. l. proxi. concor. ad. l. iij. §. j. rn. vt ibi no. in glo. que incipit contra seruos Jac. de bel.

¶ Non potest heres mariti agere d adulterio comisso viuete marito.

1 ¶ Uulnerato an sit fides adhibenda.

2 Vulnerato in foro conscientie fides est adhibenda.

1 **Divus.** Hec.l.multū ꝛ sepe allegatur in practica qđ si vulneratus † dicat ticium eum non vulnerasse quod heredes eius non poterāt ipsum ticium accusare. Et idem puto si fecerit pacez vulneranti pro hoc.j.de vētre in possess.mittē.l.j.§.si ex ea.ꝛ qđ ibi dixi. ¶ Sed nihilominus poterit ꝑ alios accusari.l.cornelia de siccar.qꝛ ista accusatio est publica vt hic not.in glo.que notabilis est ꝛ puto etiā ꝙ iudex possit ꝓcedere contra homicidā per officium eadem ratione. Et pro hoc facit.j.de iureiurā.l.j.§.vsq; adeo ꝛ qđ notari solet de pacto ꝛ trāsactiōe criminis.s.de pactis.l.iurisgentiū.§.si paciscar ꝛ de adul.l.si maritus.§.si negauit.ꝛ plene dixi.C.de transact.l.trāsigere licet sit ar.ɔtra.j.ad.l.iul.de vi.l.qui cetu.§.qui vacantē sed dic vt dixi dicta.l.trāsigere. ¶ Sed quid econuerso nunquid credatur vulnerato † si dicat qđ ticius eum vulnerauit dic qđ non nisi probet vt.j.e.l.si quis in graui.§.j.ꝛ vide in brocardis de credulitate ꝛ veritate. Ad hoc etiā facit qꝛ aliquis non pōt sua auctoritate constituere debitorem: vt.C.de ꝓba.l.rationes.ꝛ.l.exemplo.ꝛ de iure fisci.l.vlti.li.x. ¶ Sed quāuis non credit ipsi vulnerato in preiudiciū alterius in foro contentioso: tamē in iudicio anime creditur confitenti vt extra de homicidio.c.significasti. ibi: cum de ceteris credendum sit ꝛ ibi nota.de hoc in glo.ordi. Item in foro contentioso creditur quo ad leuē probationez vt no.in glo.C.de calū.l.ij.in gl.vlti.ibi quippe hic redditur ratio proximi dicti. Et est bona glo. Dy. Et respondet ad dictas.ll. Et dic in faciendo.s.deliquerunt homici.in eadē glo.in fi.s; in illis non dicit ꝓpter verba defuncti penā imponi sed filiuz vel heredem a calū.presumpta excusari. Dy. Et cū grauius sit delinquere in faciendo ꝙ in omittendo: ideo in faciendo commissum difficilius remittit. Dy.pro hoc.j.de iniur.l.j.§.vsq; adeo ꝛ ibi per Dy.ar.contra.c.ti.l.diuus.

¶ Licet delinquens habeat pacē a defuncto pt tamē accusari ab alio.

¶ Utrum credatur vulnerato dicēti se vulneratū a titio.

¶ In foro penitētiali creditur confitēti.

a **Si quis in graui.** [a] Succurrit infirmitati graui.hoc dicit pro hoc.s.de arbitris.l.si cum dies.§.secūdo.Jacob.

a ¶ Si qs in graui.adde Bal.in.c.j.q bus mo.feu.amitta.ꝛ i.c.fi.a morte de alie.feu.

b **Si quis moriens.** [b] No.ꝙ nō credit dicēti aliquē se vulnerasse s; ꝙ nō vulnerauerit creditur ei d quo plene dixi.s.l.pri.sed l; nō credat dicēti se vulneratū ab aliquo nisi probet. Suadet tū accusationem proponi et excusat accusantem a pena presumpte calū.qđ est notandū: ꝛ ꝓ hoc soluūtur oīa contraria hic in glo.signata. Dyn.vel dic ƀm Jaco.de bel.qđ dictum defuncti presumptionem vilem facit vt propter eam heres euitet calū. vt dicto.§.primo.ꝛ dicta.l.mater in fi.ꝛ iudiciū eius seruet cuz aliquid disponit in vltima voluntate vt dicta.l.furioso.§.j.sed probationem in alterius preiudicium non facit vt hic ꝛ dic vt nota.in.l.mater in fi.C.de calūniatoribus que hic allegatur in glo.Jaco.

b ¶ Si quis moriēs adde qđ iste text.ē singula.ad hoc qꝛ dicit oino eē credēdum illi qui ī vltio mortis articulo constitutus aliquem accusat.

1 Maleficia si fient de nocte vicinie non teneantur.
2 Vasallus dominū iniuste preliantē iuuare non tenetur.

1 **Si maritus.** Iste.§.ad plura allegatur. Primo qđ si maleficium † fiat de nocte ꝙ cōmunia vel vicinie non teneantur. Item si principalis delinquens sit talis qđ ex delicto non teneatur ꝓpter priuilegium vel aliā causam puta quia delinquit contra bannitū auctoritate statuti qđ eo casu vicinie ꝛ communia non teneantur ar.contra.quod no.s.de iurisdi.om.iud.l.si quis id qđ.§.fi.S; ibi fuit princeps delicti qui in faciēdo deliquit hic aūt cōmunitas in omittēdo ar.eius quod no.s.e.l.diuus. Ray. Itē allegatur qđ communis vasallus duorum dominorum teneatur iuuare illum dominum qui ab alio iniuste aggreditur vel iniuriatur. 2 ¶ Et qđ vasallus † non tenetur iuuare dominum iniuste preliantē de hoc dic vt in vsibus feudorum hic finitur lex dein de consuetudines regni incipiunt.c.dño guerraz. Item est ar. quod si quis interponat se contra patrem magistrum vel maritum corrigentes filium discipulum vel vxorem. Et pater magister vel maritus percutiat ipsum mediantem seu interponētem quod non teneatur sed sibi imputetur in glo.quātum ad penam in fi.sic ergo ignoscitur quātum ad penam minorandā non in totum remittendam. Dy.in glo.no.non est culpa in fin. dicit quod non est culpa quando illud quod fit est licitum vt dicta.l.emptorem vel potest infra fines licite substituere licet postea excedat vt hic vel resistentia ad me non pertinet ratiōe officij: nam si extraneus secus quando id quod fit est illicitum et resistere pertinet ad me ratione custodie cui sum astrictus. vt.s.loca. Itē queritur.§.exercitu.vel ratiōe officij vt.C.de sacrosan.eccle.l.iubemus in autē.de non alienā.§.yconomus et nota.s.si vētris nomine muliere in possess.missa.l.j.ꝛ faciunt ꝓdicta ad questionē quam notaui.s.e.l.prima in princip.s.an qs teneatur resistere occisori.

Si cum omnes. Non videtur delinquere q cum omnes dominos ī pari causa voluit vni gratulari.h.d. Ibi an vero subaudi queritur. Dy. Ibi vel contra.i.econtra seruus mariti magis tulit opem vxori quam marito. Dy. Et facit bene.§.iste quod si vasallus plurium dominorum potest omnes iuuare quod omnes iuuet ꝛ si non potest eos iuuare quod potest vni gratificari.et ad hoc facit.j.de operis libertorū.l.duorum libertus. Et facit etiā vtrū quis debeat magis obedire patri vel parentibus de quo plene dixi.s.de iustit.ꝛ iure.l.vt parentibꝰ. ¶ Itē facit si quis habeat domicilium in duabus ciuitatibus q̄ simul vocant eum ad munera cui debeat obedire de quo not.C.de incol.l.ciues li.x.ꝛ dixi.j.ad municip.l.assumptio.§.iuris prudētibus ꝛ.l.si quis instructus. Item per hunc.§.potest colligi so.illius brocardi locus est gratificationi vel non. Ad qđ facit ex de rescrip.c.duobus cum ibi nota.libro sexto ꝛ qđ plene notaui.j.de lega.iij.l.si quis seruum.§.si inter duos.

1 Senes ꝛ impuberes equiparantur.

Subuenitur. Arg.qđ si scholaris vel clausus in camera per famulum suū ad studium ꝛ oriatur ignis in vicinia: iuuare potuisset nisi clausus esset quod nō teneatur ibi etate senili. Et sic nota.quod senes † impuberes equiparantur vt.s.e.l.j.§.impuberes.

1 Surdus ꝛ longe distans a loco equiparantur.

c **Surdus quoq;.** [c] No.quod surdus † ꝛ lōge distans a loco equiparantur quo ad auditum quod facit ad reprobationē testiū longe distantium qui dicunt se audiuisse: in hoc tamen considerādum qꝛ aliqui sunt subtilioris auditus quam alij sicut et aliq validioris vocis: alij exiguioris vt.s.l.j.§.hoc autem senatꝰ ibi Sed ibi eo casu excipimus mutum. Old.

c ¶ Surdus Adde ꝙ iste §.facit ad q̄stionem de q̄ in.l.diuus d in integ.rest.

Si quisꝙ. Iste.§.non loquitur de receptione cuiuslibet serui qui interfecit dñm Jaco. in glo.l.extraneus in fi.ꝛ de incendio ruina ꝛ naufragio.i.q̄ naufragium.§.non tantum. Jac.

Si ex stipulatu. Iste.§.facit similitudinē de morte ꝛ libertate nam libertas morti assimilatur vt.j.de solu.l.si mihi alienum ibi affectꝰ id est ad mortem dānatus seruus ille Dy.in glo.contra heredem ibi ꝙ.s.precium. Dy.

Utrum. Ibi is solus.s.seruus.s.iudicasse occisores dñi Dy.ibi vltro.i.sponte. Dy.in versi.hic quoq; not.ꝙ aliquid fit a lege quod non a testatore Jac.in cōmē.vtile est ꝛ sic no.ar.quod propter vtilitatem publicam pōt aliquid alicui auferri sicut aufertur etiā de agro alicuiꝰ ꝓpter viam publicaz vt.s quēadmodum seruitutes amittātur.l.si locus ꝛ ratio huius.§.est ƀm Dy.quia quod maleficia puniantur publice interest sed qđ seruus nō manumittat interest vēditoris et sic dum concurrit publica ꝛ priuata vtilitas prefert publica priuate. Dy.de quo plene dixi.C.de cadu.tollē.§.fi.

De his quoq;. Ibi testanento.s.occisi. Dyn. Ibi manumissi sunt sub condicione ne obstet.s.e.l.j.§.sed in eo.secus si pure vbi fugiant vt ī sequenti.§.ol.

De hijs. Qui in glo.et hic dicit in fi.immo habetur h questio de isto tāq̄ de seruo sed ibi loquitur de morte heredis. Jac.

Quo ad causam. Primo tractatur de auxilio cuiusdam senatuscon/sulti quod appellatur sylleianū. ¶ Secundo de quodā rescripto imperatoris quod emanauit ad expositionem illorum verborum illius senatusconsulti si sub eodem tecto: nunc autē hic loquitur de edicto pretoris quo cauetur ne tabule aperiant ante habitam questionem de seruis occisi a familia sua.ibi describendum.i.exemplandum vt nota.j.e.si pupillus versi.si alius Ray. Ibi naturaliter id est manualiter. Dy. Ibi aperite idem potest dici in apertura dictorum testium. Jac.et ordina sic literam construendo principium huius.§.edicto cauetur ne qs id quod ad causam testamēti ꝑtinēs relictū ꝛc. Ibi vel secreto hec lrā facit ad ea que notat Dy.j.vi bonorū rapt.l.ij.§.in hac actione

actione ver. ⁊ generaliter ibi apertura. s. dolosa. Dyn. et large accipe pro qualibet scriptura ad vltimam voluntatem spectãtem vt. j. e. l. §. si quis codicillos sic ⁊ al's. s. quemadmodũ testamenta aperiantur. l. ij. §. ad causam. Ray. ⁊ ꝙ dicit dolo malo ideo dicit qđ secus si abesset dolus vt. j. §. proxi. Si quis ignorans. Ray.

Si quis ignorans. Ubi ad delictum ciuile perpetrandum requiritur dolus iuris ignorantia excusat. h. d. Jac. secus si naturale delictum vt furtum ⁊ similia vbi culpa punitur qꝛ tunc iuris ignorantia nõ excusat vt. s. ad. l. iul. l. scientiã ibi occisum et sic errabat in facto. Dy. ibi si sciens occisum esse. Dyñ. Ibi ignarus ar. contra. j. ad. l. cor. de falsis. l. diuus in princip. Ol. ⁊ allegatur iste. §. qđ si aliquis commisit contra statutum: ⁊ dũ petitur puniri dicit se ignorasse statutũ nunquid excuset ⁊ videtur qđ sic per hunc. §. sed distingue aut statutũ non erat publice notum: tunc excusatur vt. j. de decretis ab or fact. l. fina. vbi de hoc ita intelligatur in autẽ. vt facte noue cõstitutiones per totũ aut erat publice notum ⁊ tunc aut istud statutũ ꝯtra quod est cõmissum punit dolum aut latam culpam vel leuem vel deinceps si punit dolum tunc parcitur ignoranti ⁊ est ratio quia dolus sine scientia non committitur ⁊ sic loquitur iste §. si non punit dolum sed latam culpam vel leuem deinceps: tunc non parcitur ignoranti vt. j. de verbo. signi. l. late ⁊. l. cedere diem ⁊. s. de instito. l. sed ⁊ pupillus. §. prescribere nec mireris si distinguo in hoc dolum a lata culpa: nam in criminibꝰ non equiparatur lata culpa dolo vt. j. de verborum signi. l. magna negligentia. Dy. Et ad. l. corne. de sicca. ⁊. l. in lege. Et vide quod no. per dy. extra de reg. iur. c. ignorantia. li. vj. et plenissime dixi dicta. l. finali de decret. ab or. faciend. ⁊ in questionibus statutorum.

Si quis tabulas. Iste. §. est argu. qđ si statuto caueatur qđ vulnerans aliquem puniatur in centum si aliquis percussit aliquez cum ense ita quod incidit pannos sed non carnem qđ non teneatur pena statuti ⁊ pro hoc. s. de his qui deiecerunt vel effu. l. j. §. hec autem verba ⁊ plene dixi. C. de episco. ⁊ cleri. j. si qua per calũniã in glo. non generale in fi. ⁊ sic est arg. ꝙ si vasallus vendat partem rei feudalis domino irrequisito qđ totũ ꝑdat quod tamen non est verum vt no. in vsibus feudorum quibus modis feudum amittatur. §. item si fratrem. Item est argu. qđ instrumentum pro parte vitiosum ⁊ dictum testis in totum vitietur de quo dic vt nota. ⁊ dixi. C. de transact. l. si ex falsis. ⁊ facit quod dicam. j. §. proxi.

Si quis codicillos. In glo. ad hunc. §. in fi. sed dic vt ibi. ⁊ dicta. l. ij. §. j. queãd. testamẽta aperiantur. Dy. Uel dic ꝯm Jaco. de bel. qđ non est contra. ad princi. l. immo concor. Sed contra est ad ver. ceterum in eo quod in perfecto delicto vel in parte commisso non punitur ibi. Sol'. aut delictum est regulare et tunc delinquens in parte in totum est reus vt hic ⁊ extra de regu. iur. c. defleat vt. C. de epis. ⁊ cleri. l. si quis non dicam vbi de hoc notauit. j. arborũ furti cesarũ. l. etiam si. cum concor. aut ẽ irregulare ⁊ tunc punitur delictum quod hꝫ formam specificã a iure traditam vt ibi nam ibi non loquitur. l. in vero falso. sed in quasi falso vel dic aut est certum quod res habet in se delictum ⁊ tunc obtinet hic cum concordã. aut est dubium et tunc quod ibi vel dic aut delictum recipit esse sui ⁊ formam per legem ⁊ tunc nõ contrahit nisi forma perfecta et hoc intellige cũ tale delictum nemini nocet nec factum est contra veritatem ⁊ tũc obtinet qđ ibi aut rei essentia recipit esse sui et tunc obtinet quod hic cuꝫ concor. ¶ Quelibet solu. est satis bona et de hoc tangitur in libello pillei. s. ex ta. carta rubrica licite punitur de toto ⁊ sequenti sed ibi non soluitur Jaco. de bel.

Si alius. In fi. Quid si vnus solus omnia fecit nũquid punietur in trecentis aureis. respõ. sic ar. j. de priua. delict. l. nunꝙ̃. Jac.

Non tantum. Ibi adeat de iure ciuili. Dynus Ibi petat de iure pretorio. Dynus.

Eleganter. Ibi vt quis heres scriptus ab eo qui dicebatur interfectus. Dy.

Si conditioni. [a] Si occurrũt due cause quarum vna nocet altera ꝓdest magis attenditur illa que nocet et impedit ꝙ̃ illa que prodest. h. d. Et ad hoc sepe allegatur iste. §. ver. sed si aliud Dy. ⁊ d hoc plene no. j. de libe. cã. l. liberis. §. si duo ibi adimplẽdã. vt ẽt ela pso tpe adimplẽdũ nihilominus possit impleri. Dy. in gl. vlti. ibi. l. proxi. ista lex huic. §. est contra. Sed solu. vt nota. s. si mu. ven. no. l. prima. §. sub pretextu. in eadem glo. in fin. Solu. ad §. si quis palam dic quod ibi licita causa tollit et euacuat effectum illicite nam rogatus palam non punitur vt eadem. l. in princip. ⁊ cum fuerit palã rogatus non remanet effectus taciti quia omnino est palam amodo ita quod ibi illud quod prodest erat fortioris potentie ꝙ̃ illud quod nocet: ⁊ ideo ibi attẽdit illud quod prodest ad. l. emancipatum dic quod ibi licitum et illicitum non procedebant ex eodẽ sed ex diuersis vnde vno sublato remanet aliud remanet ergo virtus quod licitum tollatur per illicitum quando datur vtrunqꝫ ex eodem fonte vel ex diuerso et licitum euacuetur per illicitum vt hic al's contra. Uel econtra virtus liciti consideratur quotiens licituꝫ euacuat virtutem illiciti vel non dantur ex eodem fonte vt in contrarijs alioquin obtinet hec lex cum similibus. Old. vel dic quod aut concurrunt due cause quarum vna prodest altera nocet circa diuidua et separabilia: aut circa indiuidua et inseparabilia. ¶ Primo casu inspicimus magis quod prodest vt. §. si quis palam cum similibus. ¶ Secundo casu inspicimus quod magis nocet vt. j. ex quibus causis in posses. eatur. l. fulcinius. §. quid ergo et ita sentit Dynus vt patet ex nota. per eum vt. j. d regu. iur. e. possessorem libro sexto. ¶ Sed contra predictam solutio. Old. est iste. §. nam hic iste cause licita et illicita ex diuersis factis et principijs procedunt scilicet illicita ob neceꝫ defuncti licita propter ventrem et sic per hoc videtur destrui solu. ad. l. emancipatum. §. finali. quare dic supplendo quod hic causa illicita est potentior ꝙ̃ licita. Et sic debet preualere potentior in contrario sunt paris potestatis vnde vna non habet aliã impedire sed vnaquaqꝫ in suo casu separatim effectum sortitur argu. j. de duobus reis de fideiusso. l. generaliter de auro et argento lega. l. ⁊ si non sicut. §. perueniamus. ⁊ de lega. iij. l. quesitum. §. illud et quod illicita sit potentior patet quia precise impedit hereditatis aditionem vt in fi. l. ac licita nota. sed potest hereditas adiri ⁊ hereditas confiscatur vt. l. necessarios. §. non al's et huius quia in causa illicita speratur cui non debet per alium preiudicium fieri et ideo additio non retardatur in totum que ratio cessat in causa licita ad hoc. l. cum quidam. §. quod dicitur de acquiren. heredita. ⁊. §. ⁊ in eo. ray. vnde dic aut imputatur dolus vel culpa: aut nihil imputatur. ¶ Primo casu si imputatur dolus attenditur quod nocet vt dicta. l. fulcinius. §. quid ergo ⁊ eodeꝫ modo quando imputatur culpa vt. j. de damno infecto. l. fluuium. §. idem labeo. Si vero non imputatur dolus vel culpa: tunc aut id quod prodest et nocet paris sunt potentie aut disparis. ¶ Primo casu attenditur quod est fortioris potentie: vnde si illud quod nocet est fortioris potentie attenditur vt hic. §. cum concor. si vero illud qđ prodest est maioris potentie atttenditur vt dicta. l. non intelligitur. §. si quis palaꝫ. j. de iure fisci cum similibus. ¶ Et adde qđ notaui. d. l. liberis. §. si duo. ⁊. j. de liberali causa.

Ui posthumos. Ibi nõ natis posthumis id est sub conditione si posthumi non nascerentur. Dyñ. Ibi obierat anteꝙ̃ hereditatem adiret. Dynus Ibi ex constitutione cuius mentem habemus. s. l. proxima. §. eleganter. Dynus Ibi alioquin id est si aliud fuit, impedimentum ꝙ̃ senatusconsultum. Dynus. Ibi defuncta et sic non natis posthumis et sic conditio substitutionis extiterit al's eis natis defecisset ⁊ sic finis huius. l. dubium non haberet. Ray. in glo. vltima Ibi non transmittit nec ob. lex ventre vt dixi in. §. precedenti ibi de iure deliberã. l. quoniam sic ergo impedimentum ventris impedit transmitti hereditatem non aditam impedimentum simile non: et est ratio quia hic differtur aditio propter vtilitatem publicam que versatur in maleficijs puniendis et fauore testamenti nec testamentum rumpi speratur ibi vero differtur additio in odium testatoris qui ventrem preterijt et testamentum rumpi speratur sed ista ratio videtur destrui per hanc legem in qua fuerunt posthumi instituti quia assigna aliam rationeꝫ quam dixi supra. l. proxima. §. fina. Ray. in fine: et ideo hereditatem non aditam non transmitteret. Dynus.

Necessarios. In glo. secunda ibi necessarijs vbi de hoc nota. ⁊ dixi. Sed in contrarium nota. s. eadem. l. prima. §. si pater. versiculo item sceuola. Et illa vera ol. immo est falsa secundum Dynum ⁊ ibi dixi quia textus expresse ibi innuit contrarium de hoc plene dixi. C. si vt ab hereditate se absti. l. j.

Ubi quis. Incuria id est negligentia. Dy.

¶ Mandatarius punitur ꝙ̃uis homicida puniatur.

[a] ¶ Si cõditioni. adde ꝙ iste. §. limitat oẽs text. dicẽtes ꝙ qs non posset adire hẽdita tẽ nisi impleta cõditione dicti testatoris.

ET si certus. Pena occisoris non releuat mandatorem. h. d. Dy. Et sic facit ꝓ questione qȯ mortuo homicida † nihilominus puniatur mandatarius pro hoc. C. de accusa. l. non ideo vbi de hoc plene dixi. ĩ. de iure fisci. l. ij. §. diuꝰ. ⁊. l. nõ tm̃. s̃. de iurisd. om. iudi. l. adeo. ad. l. aquil. l. ité mella. §. si plures ⁊ videt̃ casus. ĩ. ad turpil. l. j. §. penul. In contrariũ videtur. s̃. de eo ꝑ qué factũ erit. l. j. de his qui deiece. vel effu. l. j. §. fi. ĩ. de vi ⁊ vi ar. l. j. §. quotiés. Et. §. sed cuꝫ quis. ¶ Sed ad illas responde ibi tractatur de interesse soluendo: ⁊ ideo si vnꝰ soluit alter liberatur secus vbi tractat̃ de more pene imposite. Dy. Et vide. ĩ. ad carbo. l. licet in glo. prima ibi criminosus idẽ certum est esse criminosum aliter ꝙ per solam confessioneꝫ ibi autem de criminoso non apparebat nisi per ipsius principalis confessiões. Ol. Et de hoc dicit vt plene notaui dicta. l. fi. C. de accusa. in eadem glo. in fi. ⁊ de exhibendis reis. l. fi. ad. l. iul̃. maiesta. l. quisquis ad. l. aquil. l. inde neracius. §. si seruo. C. de maleficis ⁊ mathe. l. fi. ⁊ de falsa mo. l. j. dic qȯ in quolibet crimine debet interrogari de complicibus non vt credatur ei vt testi sꝫ vt iudex ex hoc instruatur habita suspitione pro hoc. s̃. e. l. j. §. impuberes de proba. l. etiam matris. ⁊ extra de testi. cum venisset ⁊ procedetur contra eos quia cum accusat̃ principalis videtur etiã de alijs delata accusatio. Jac.

Si appetitus. In gl. in fi. hec glo. videtur innuere quod dominꝰ possit occidere seruum suum ex causa iuste offensionis sicut posset asinum suum sed hoc non est verum nisi sicut aliquem alium liberum hominem nam interficere est meri imperij vt. s̃. de iurisditione om. iud. l. magistratibus ⁊. l. imperium: nec competunt ẽt minoribus magistratibus vt in auten. de defen. ci. §. ⁊ iudicare ⁊ ideo hoc imperio non potest vti priuatus. ¶ Dicas ergo qȯ dominus in casu huius. l. nõ animaduertet occidendo sed animaduertet id est animaduerti faciat eos capiendo ⁊ iudici tradendo vt animaduertat similis expositio. s̃. de his qui no. infa. l. furti. §. mãdati. ⁊ pro hoc. s̃. de contrahen. emptio. l. domũ ad legẽ cor. de sicca. l. circũcidere. §. seruo nõ ob. l. qui dicto. §. si heres quia ibi seruꝰ erat comprehensus in tali delicto ex quo liber potuisset occidi. Unde no. regulam quod vbi quis non potest occidere liberum hominem nec seruum vt. s̃. de his q sunt sui vel alieni iuris. l. j. §. fi. ⁊ vbi potest occidere seruum ⁊ liberũ vt. d. §. si heres. Dy. ⁊ Pe. ⁊ de hoc dixi. d. l. j. §. fi. de his q sunt sui vel alieni iuris.

☞ Bona malefactoris quomõ debent deuastari vel publicari si malefactor aliqua vendat nihilominus debẽt publicari.

Senatus. Facit arg. quod quando ex statuto debẽt bõa malefactoris † deuastari vel publicari si malefactor vẽdat aliqua nihilominus deuastari vel publicari debẽt: ꝑ hoc s̃. de contrahen. emp. l. alienatio de edi. edicto. l. cũ autem. §. excipitur. Item est argu. qȯ venditor isto casu teneatur ad precium pro hoc. s̃. locati. l. si fundus. Jaco. de hac materia dixi plene. s̃. de dona. l. post contractus. Ibi obnoxius. i. qui erat ad penam capitis dãnandus. Dy.

Cum fisco. Ibi in vltimam mortem et sic propter delictum testatoris non debentur legata vt. ĩ. de lega. ij. l. cum filius. §. repetundarum. Dy. Ibi in eũ. s. fiscum. Dy.

Si exheredatus. Per posteriora declarantur superiora. h. d. Dynus Ibi occisus sit et dubitatur vtrum serui paterni debeant torqueri ⁊ supplicium pati si potuerunt opem ferre ⁊ non tulerunt. Dy. Ibi videantur. s. patris. Dyñ. Ibi factum sit quia heredes scripti non adeunt. Dy. Ibi quia ipsius scilicet filij. Dyñ. Ibi essent serui viueret filius. Dy. in fi. testatore occiso ab extraneo secus si a familia ⁊ sic non ob. s̃. eodem. l. prima. §. serui appellatione versicu. sed in eo. Ray. in glo. l. filius in fi. ⁊ no. quod hic fingit lex super mortuo non fingi. vt. ĩ. de cap. l. si filius. Jac.

Si seruus. In glo. j. in fi. sic. s̃. de conditio. indebiti. l. seruo manumisso. ol. in glo. vltima ibi. §. si ex stipulatiõe quidam habent l. primã: sed debet dicere. l. iij. iste. §. magis facit in cõtrarium. s. quod heres non teneatur ad estimationem. Dyñ. qꝛ manumissio. Dynus. morti equiparantur vt. ĩ. de sol. l. si mihi alienum ⁊ de furtis. l. inter omnes: sed si mortuus esset non teneretur heres ergo ⁊c. vt. ĩ. de leg. j. l. non amplius. Ja. ꝙ verũ est si heredi non prestetur precium a fisco al̃s secus vt dicto. §. si ex stipul.

In cognitione. Accusatio contra occisores defuncti in ꝑiudicium heredis scripti quo ad effectum confiscandorum bonorum soluꝫ vsqꝫ ad quinquẽnium potest institui nisi heredes sint tales qui occidentes testantem paricidium committerent quia tunc perpetuo intenditur. h. d. In cognitione id est accusatione proponenda contra homicidas ad hoc vt bona auferantur scriptis heredibus. Dynus. vel dic in congregratione fienda super bonis aduersus heredeꝫ post accusationem malefactoris iam peractam Jaco. ibi constitutum quantum ad effectum bonorum confiscandorum. Dy. vel dic accusationi homicidarum. Jaco. Ibi eos qui sunt de numero extraneorum. Dy. Ibi teneri possunt in preiudicium ⁊ dãnuꝫ eorum. Dy. si occiderent ibi semper. i. vsqꝫ ad viginti annos ẽt quantum ab bona fisco applicanda quia vltra dictum tempus de fisci cõmõ tractari non potest vt. l. in omnibus. ĩ. de diuersis ⁊ tpa. prescrip. Ol. vbi de hoc no. ⁊ dixi et pleniꝰ. C. de quadrië. prescrip. l. j. in glo. j. que incipit dixit Hug. hoc placet vt patet s̃. e. l. necessarios. §. non al̃s ⁊ hoc approbat̃. ĩ. ad trebel. l. iij. in fi. Dy. in glo. non perditur hereditas sed dat̃ tantum contra aperientem iudicium centum aureorum vt. s̃. e. l. iij. §. quod ad causam testamenti et ibi no. ĩ. e. l. lege cornelia. §. ex hoc edicto. Dy. Ibi. l. lege. §. fi. immo cũ sit pupillaris videtur anno tolli: vt. ĩ. de pupilla. act. l. vlti. Dy. Ibi. ĩ. e. l. in fi. quod est falsum vt no. dicta. l. si ea. ⁊. s̃. e. l. iij. C. ꝙ ad causam dy. ⁊ patet in. l. necessarios. §. non al̃s ⁊ no. ĩ. ad trebel. l. marcellus. Ibi quibꝰ coniunctis. s. occisoribus. Dynus coram preside. Dy. Ibi contra homicidas: immo durat viginti annis: vt. C. de falsis. l. q̃rela. dy. ibi contra heredem tollatur: non ergo limitatur hic tempus accusationis sed tempus. ĩ. quod debet fieri confiscatio bonoruꝫ: vnde si post quinqꝫ annos occisores ab aliquo accusentur qȯ potest esse vsqꝫ ad viginti annos tamen heredes bona possidẽtes prescriptione se tuebuntur. Dy. Ibi vel dic ergo hanc sequitur Jaco. de are. ibi de parricidis. l. fi. Immo videtur vsqꝫ ad triginta annos cum tanto tempore duret accusatio parricidij vt nota. dicta. l. querelã. ⁊ dicta. l. fi. Sed dic quod hic nõ ꝓponitur accusatio de parricidio quia nemo de coniunctis testator occidit: sed quidam extraneus contra quẽ durat accusatio homicidij. xx. annis et effectus confiscandorum bonorum contra coniunctas personas similiter licet contra extraneos tolleretur effectus confiscandorum bonorum quinquennio vt in ꝑma parte huius. l. Dy.

☞ Pubes factus potest ferre testimoniuꝫ de his que vidit in etate pupillari.

Excipiuntur. [a] Ibi aberat proximꝰ pubertati. Dy. Ibi cum occideretur. s. dominus Dy. Ibi certum erat ex quo resultat presumptio doli. Dy. Ibi eius etatis. s. centũ. Dy. ⁊ allegatur hec lex qȯ pubes factus † potest ferre testimoniuꝫ de his que vidit in pupillari etate quod intellige si eo tẽpore quo vidit erat proximus pubertati vt hic dr ⁊ no. s̃. de testi. l. iij. §. l. iul. ⁊ ibi de hoc dixi. Item itellige in his tantum in quibꝰ inspicitur conditio testium tempore depositionis vt nota. s̃. de testamen. l. ad testiũ. §. conditionem: ⁊ ibi de hoc dixi ⁊. C. de edendo. l. ij. Et no. ĩ. de verbo. signi. l. notionem. §. instrumentorum quando autem dicatur proximus pubertati dic vt dixi. ĩ. de regu. iur. l. pupillum ⁊ in alphabeto dictione etas in glo. ad hoc de silentio. C. ne sctm̃ baptisma iteretur. l. fi. Jac.

a ¶ Excipiũtur. adde qȯ iste tex. ē melior de corpe iuris ad hoc qȯ no. bal. in l. si qs in' tantã. C. vnde vi ⁊ in. l. cũ filiũ de exe. tuto.

Si sequens. Inducitur mar. ꝙ si frater occidit fratrẽ ꝙ eius hereditas nõ ꝑuenit ad filios fratris occisoris sed ad fiscũ: ad idẽ. ĩ. ti. pxi. l. j. in prin. ⁊ dic pro ⁊ ꝯtra. ⁊ so. vt ibi no. dy. i gl. s. dicẽdũ ibi. §. si vero so. hic est indignus eo qȯ nõ vẽdicauit necẽ defuncti. ĩ. ibi vo qꝛ non impleuit volũtatem defuncti in scdo ꝓpter tutorem non petitum ⁊ sic hic vocatur fiscus arg. l. hereditas vnde non est vera opinio Joã. in fi. dic quod in dictis legibus poterat admitti vt quidam alius ⁊ ideo vt alius veniebat vt ptõ secũdum qȯ not. ĩ. de his qui. vt indignis. l. eum. §. pro parte hic autem nõ sic quia etiam patronus tenetur vendicare mortem liberti aliqualiter vt. s̃. de liberis agno. l. alimenta. §. primo. ⁊ eo. titu. l. nectare. hoc non placet quare dic quod hic ratio ē quia hic simpliciter dicitur bõa seu hereditatẽ auferri vt. C. e. l. hereditas. Ibi autem solum in testamento relictis aufertur. Item quia hic ratione officij videntur in dolo cum omittunt vindictam. Ibi autem est culpa tantum quia ex quo succumbunt ⁊c. vt. C. de aduoca. diuersorum iudic.

rum iudi.l.j.ꝛ ideo fortius dolus ꝙ culpa debet puniri. ¶Primum probatur.j.de regu.iur.l.qui non.ad.l.fal.l.dolo .man.si procurator.§.penulti.ꝛ fi.ꝛ.l.dolus.Dyn.vel dic ad.§.si quis impubes.ꝛ.l.penulti.ꝛ fi.Qd ibi erat indignus eo quod nitebatur contra voluntatem defuncti:ꝛ ideo non priuatur his que habet preter voluntatem defuncti ne pena excedat delictū: vt j.de his qui.vt indignis.l.rescriptū.hic vero ex eo qd nō vendicauit necē defuncti ex quo simpliciter sibi aufertur hereditas et bona vt predixi ad.§.si quis autem non implens.Sol.vt dixi.s.in alia glo.ꝛ vide.j.ad trebell.l.recusare.§.si fisco.ꝛ quod ibi nota.

a ¶Prius. Adde qd hī facit secūdū And.barb. hic gl.singu. in.l.interrogari.C.de q̄stio.

Prius. [a] Facit ad materiā an pricipalis malefactor interrogatus sit de socijs et complicibus de quo nota.ꝛ dixi.s.e.l.ꝛ si certus al's incipit ꝛ si percussor ꝛ.C.de accusa.l.fi.In gl.j.in fi. tu dic qd iudicia debent precedere vt dicta.l.j.in princip.no.et illam opinionem puto veriorem quia fauorabilior Dy.ꝛ al's ē hic in littera quo anno ꝛ ita habuit Azo.ꝛ hunc intellectuȝ ponit in summa de testibus vltima ver.porro.de tempore.ꝛ ad hō facit.s.de proba.l.cum probatio.

1 ☞ Auxilium dicitur dari quadrupliciter.
2 Uniuersitas non solum potest accusari verūetiam puniri.

Cum dominus. No.qd quadrupliciter datur auxiliū † vt hic in littera patet de quo vide quod dixi.s.eodē l.prima.§.excusantur.Et nota argu.quod vniuersitas † nedum accusari sed etiam puniri potest vt hic ꝛ.s.de iurisdi.om.iud.l.si familia de dolo.l.sed ex dolo vbi de hoc ꝛ.l. metum.§.animaduertendū vbi de hoc.j.de reg.iur.l.aliud.§. referē sed detrahit seueritati vt.j.de penis.aut facta.§.penul. de hoc dixi.s.de magistra.conueniendis.l.j.circa princip.ꝛ no. per inno.extra de sentētia excōmu.c.grauem ꝛ de simo.c.dilectus in glo.ꝛ per eundē Inno.ꝛ.xij.q.ij.c.episcopus qui māci-piū ꝛ in Gandino de homicidia.ver.item pone questioneȝ sepe contingentem ꝛ dixi etiā.C.de accusa.l.ea quidem.sed quod singulari puniatur ex delicto vniuersitatis est argu.j.de fur.l. vulgaris.§.idem vlpianus in fi.ꝛ.§.si duo.

Heres. Si testator ab extraneo sit occisus nō retardatur aditio nec bonorū possessionis petitio.secus si a familia sit occisus.h.d.In glo.vlti.in fi.vel non vt abstrahantur a probationibus dandis.Jac.

b ¶Ueneni adde ꝙ iste tex.in quem determinauit dn̄s Jo. igne' de quadā ancilla q̄ ī ciuitate papie imiscuerat veneneȝ cuȝ lactucis vt eius dn̄s comederet q̄ eius consilio cōbusta fuit.

Propter veneni. [b] In gl.prima in fi.vel forte etiam a familia dū tamen clam si autem palam ꝛ per vim tūc differt a familia ab extraneo ꝛ hoc sequitur ₰m quosdam in glo.i.differtur ibi.§.fi.sed potest defendi ratio ista quia durius et asperius proceditur cum sit a familia occisus torquētur serui quibus libertas est relicta pure sed quando ab extraneo nō vt dixi in.l.si exheredatus.§.fi.Ray.

Septis. No.qd vbi propter aliquem actum suum confunditur ius alicuius vel annullatur aut sciuit illo tempore quo actum gerebat propter ipsum actum infirmari ius suum ꝛ tūc ius eius amittitur:aut ignorauit ꝛ tunc non perditur et sic facit ad questionem si vsufructuarius fundi emit proprietateȝ a domino postea reuocetur venditio per proximiorem agnatum vigore consuetudinis vel statuti qd si vsufructuarius emptor velit ꝛ petat sibi vsumf.reintegrari et retineri posse ꝙ distigui debeat vtrum sciuit venditionem posse reuocari ex consuetudine vel statuto an non per hunc.§.qui optime facit ₰m Jaco.de ra.in glo.s.vnde cognati et sic confuse erant actiones p confusionem.Dy.in glo.dolus op.de.l.heredem ꝛ distingue vt in glo.Dyn̄.Ibi.l.si maritus in fi.Item omnes ll.que dicunt actiones per aditionē confundi.Dy.Ibi que est ar.contra.so. vt ibi notaui vel dic qd hic aditione hereditatis confusa fuit actio que ei non restituitur propter eius delictum vt nota.dicta.l.si maritus in fi.C.de inofficio.testamē.ibi vero non fuit cōfusa.Jaco.de bel.in eadem glo.in fi.breuiter dic quod ibi est casus diuersus:nam hic queritur de resti.iuris amissi sed in casu illius.l.duo.nullum est ius amissum in glo.no.act.ibi si sequēs §.fi.So.ibi fuit in dolo hic in culpa vt hic in littera distinguitur Jaco.de bel.Uel dic quod ibi incepit esse debitum ex testamento occisi hic ab occiso ex testamento alterius debebatur vel ibi verum debitum hic quasi arg.j.de falsis.l.si quis legatum.§.fi.ꝛ qd ibi no.Ol.tene primā q2 hic est es alienum ibi nō vt.l.j.C.de bonis aucto.iudi.possidē.Ray.

Presidis. Ibi cedis ab extraneo secus si a familia ꝛ cessat contrarium licet glo.aliter dicat ibi non prouocassent ignorantia vel simplicitate:ꝛ sic cessat cōtrarium ₰m Jaco.de ra.In glo.vltima ibi non appellat.sed eadē est ratio vnde ista solu.non placet vel dic ₰m Jac.de ra.quod quando non appellat per simplicitatem vel ignorantiam putā credēs sententiam iustam sibi non imputatur al's sic in eadē glo.in fi.totum est diuinare sed opiniones omnium sunt colorate:dic ergo aut fuit occisus a familia ꝛ habet locum lex contraria quia non potest adiri hereditas ante habitam vindictā ꝛ appellare tenetur heres vel saltem prosequi vt hic nota.ꝛ sic loquitur.l.minoribus:aut ab alio extraneo fuit occisus ꝛ tunc potest adiri ꝛ appellare vel prosequi saltem ꝛ sic loquitur.s.e. l.j.§.occisor:ꝛ ibi no.ꝛ sic etiam loquitur iste.in pcur.vero cui ē hoc commissum ꝛ tenetur ratione officij dic vt.s.man.l.si procur.§.si ignorantes.Dynus.ꝛ plene dixi dicta.l.inuitus.C.de procura.

Nius. No.hic qd etiam ad fiscuȝ pecunia deuoluatur dicitur causa ciuilis ꝛ pecuniaria contra ea que nota.ff.de priua.delict.l.fi.ꝛ institu.de iniur.§.in summa:vnde si p̄cipiē ad certū bannum quod quilibet vadat ad exercitum ꝛ aliquis non iuit et moritur anteꝙ conueniatur heres eius non tenetur vt.j.de priua.delict.l.j.ꝛ de accusationibus.l.ex iudiciorum.sed lex ista videtur multum contra.¶Sed responderi potest qd hic non agitur de herede puniendo in suis bonis sed solum de lucro ei dem auferendo.Dy.Et vide quod de hoc notaui.C.de sepulchro violato.l.j.ꝛ de crimine ibi teneri potest quod patet quia loquitur de sorore que est de personis que teneri possunt pena parricidij.Dy.vel dic quod non extinguitur morte dn̄i tamen nō obstet tempus quinquēnij vel dic quod hic non erat pacta accusatio vt not.d.l.in cognitione.

1 ☞ Salarium quādo pauperi clientulo solui nō potest de publico solui videtur.
2 Statuto si caueatur quod bannitus ex maleficio possit impune offendi quod bannitus ex contumacia tantum non possit offendi.

c ¶Lege cornelia. Adde Bart.in.l.si qs id qd.§. serui vbi allegat hunc text.de iuris. omniū iudi.

Lege cornelia. [c] Ibi ex ea familia seȝ occisi.Dyn̄.Ibi vt in singulos seruos ibi quos conuicerit.s.fugisse.Dy. Ibi ex publico acceperat.Not.quod salariū † datē de publico vnde est arg.quod pauperi clientulo qui salarium soluere non potest detur de publico de quo.s.de postulan'.l.j. §.ait pretor.Item est argu.quod si statuto ciuitatis caueaē qd dāna data in territorio cōmuniū de foris emendentur ꝛ cōmunitas in cuius territorio dānū datum est non sit sufficiens ad emendā quod ciuitas teneatur emēdare.Ray.Ibi:sed in eos solos non manumissos in testamēto vt differat a casu sequēti. Ibi ꝛ coniuncti no.quod probatio fuge tantum non sufficit ad dānādum aliqueȝ nisi de crimine conuincatur.Et pro hoc.C. de his qui latores.l.fi.ꝛ de episcopis ꝛ cleri.l.raptores.Jacob. de are.quod facit pro bannitis de maleficio quod audiantur ex integro non obstante banno vel contumacia de quo dixi dicta.l.raptores.ꝛ.j.de custo.reorum.l.diuus.Item facit quod si statuto caueatur quod bannitus ex maleficio possit impune offendi quod bannitus ex contumacia tantum non possit offendi quia non sequitur est bannitus ex contumacia:ergo maleficium commisit immo videtur quod debeat esse coniunctus.et pro hoc facit quod nota.C.de officio proconsulis ꝛ legati.l.iiij. §.proficisci.¶Contrarium tamen cōmuniter vidi seruari inspectis verbis statuti que dicit de bannito ex maleficio nec requirunt maleficium sed solum bannum.¶Sed predicta possent esse vera si verba statuti dicerent quod bānitus † ex maleficio per eum commisso vel perpetrato posset impune offendi.Item no.ex isto textu ꝛ glo.hic que incipit quia fugerūt contra fugientes quod non sunt amplius fideiusso.tradendi propter suspitionem fuge ꝛ pro hoc.s.de suspect.tuto.l.iij.§.queri potest v̄.si auteȝ iste tutor et de ista fuga et eius effectu satis notaui.C.de assesso.l.consiliarios in gl.prima in fi.ꝛ.C.de famo. libel.l.prima.Jaco.in glo.quia fugerunt in fi.immo dic vt ibi in glo.hoc generale in fi.argu.contra.s.si ex noxa.causa agatur.l.fi.sed dic vt ibi not.Jaco.in glo.forte etiam in fi.immo de bonis occisi priusꝙ de publico vt in princip.huius.l.¶Primo ergo de bonis dānati.¶Secūdo de bonis occisi.¶Tertio de publico.Dy.¶Sed quomodo dabuntur de bonis dānati quia seruus nihil habere potest sed potest dici dānati.s. heredis.¶Sed hoc quomodo cum heres non dānetur po-

test dici quod heres eoipso dānatur quod seruus dānatus est. ſm Jac. de ra. quo ad effectum confiscandorum bonorū vt. s. eadē. l. in cognitione vel dic de bonis dānati proprie quia hic fuit in testamento liber esse iussus ꝛ ideo licet propter fugā torqueatur vt seruus ꝛ puniatur vt hic tamen adita hereditate per heredem statim est liber ꝛ sic potest habere proprium: sed hoc nihil est dicere in princip. huius. l. vbi non fuit liber esse iussus ꝛ pro hoc facit. s. e. l. ꝑpter veneni. ꝛ qd̄ ibi not. ¶ Sed iste intellectus videtur reprobari per. l. cum fisco in fi. s. eodem.

Ex hoc edicto. Ibi conuict⁹ erit scilicet heres aperuisse tabulas ante q̄ vendicaret necesse defuncti ꝛ ex hoc. §. in fi. collig. dy. qd̄ vbicunq̄ statuto vel aliter datur premium alicui forte quia deprehenderit bannitum vel latronē quod dimidia premij debet esse fisci ꝛ dimidia illius. Dy. Contrarium tamen not. s. de iurisdi. om. iudi. l. si qs id qd̄ in prin. Itē facit qd̄ accusator debeat hr̄e medietatē ꝯdēnatiōis ꝛ de hoc est gl. expressa. s. d̄ his q deiecerūt vel effu. l. si vero. §. hec autem actio. ꝛ vide qd̄ ibi dixi cōmune tamen exiget totum ꝛ accusatori dabit suam partē vt. j. de iure fisci. l. senatus. §. senatus ꝛ vide qd̄ ibi notaui.

¶ Clericus potest accusare prelatum de cuius manu recipit beneficium.

Fideicōmissum. Ar. qd̄ clericus † possit accusare ꝑlatum de cuius manu recepit beneficium.

I de pluribus. In glo. prima in fi. et. j. de bonis libertorum. l. iull. et. j. titulo lege secunda. §. fratris. Jacob.

¶ Si quis aliquem testari prohibuerit vel coegerit. Rubri.

Super rubrica. Vide Azo. in summa ꝛ dic q̄ inferenti testatori necessitatem circa testamentum vel ad ipsum testamentum necessaria denegantur hereditarie actiones secus in prouocante vltimum iudicium testatoris blando sermone hoc intendit totus titulus ꝛ quod dicit rubrica coegerit: dic certo modo puta vt eum institueret vel alium eius amicū vel subditum. Dy. In glo. rubrice ibi. Item ꝛ quando hoc placet Dy. licet contrarium nota. ꝛ male. C. e. l. secunda vt statim dicam ibi alium instituas vt. j. de doli ex. l. si procur. ꝛ. l. apud celsū. §. mandaui. Dy. ibi. C. e. l. prima. immo scd̄a vbi hec opinio approbatur per. l. metum. §. licet. s. quod metus causa. sed illa. l. non ob. quia ibi metus non est causa immediata mee acquisitionis: immo fauor meus quia eum liberaui. ꝛ per illum fauorem videor mihi acquirere sed hic metus siue dolus alterius ē immediata causa mee acquisitiōis vñ debet mihi obesse et acquisitionem meam impedire in effectum sicut dicitur de dolo procura. dante causam contractui vt. j. de doli ex. l. si procur. et videtur expressum. j. l. ij. §. j. ver. sed si legatum ꝛ pro hoc. j. de vi ꝛ vi ar. l. j. §. si quis tamen ꝛ. §. si filius. Item pro hoc. §. e. l. prima vbi parificat quando ego compello qd̄ instituas me ꝛ quando ego compello te vt īstituas aliū sed nulla est opinio quando in primo casu non valeat institutio vt. s. in princip. huius glo. no. ergo idem debet esse in isto casu. Dy. vnde hic glo. continet veritatem ꝛ illa que est. C. e. l. ij. male dicit vt ibi dixi et de hoc. j. e. l. ij. dixi in eadem glo. in fi. ꝛ sic in quattuor casib⁹ locum habet. Dy.

Qui dum captat. Ibi testamentarium ꝛ scriptorē testamentorum. Dy. Ibi ei prohibenti. Dy. Ibi cōstituit ꝛ bene tamen. equitas rudis videretur dictare non fisco sed a grato vel alteri deberi differri vt. C. de scd̄is nup. l. prima cum similibus. Dy. Ibi fisco locum fore Quid si aliquis compulit vt ex herede instituas an hereditatem habebo videtur quod sic vt. s. quod met⁹ causa. l. metum. §. sed q̄ licet not. C. eodem. l. secunda. Dynus tenet contrarium per dictam. l. ij. ꝛ. j. §. proxi. in glo. immo aduenientes ibi so. iste h̄ placēt Dy. ꝛ pro hoc. s. titulo proxi. l. si sequens in princip. Dy. in ea. glo. ibi paribus puta a duobus heredibus institutis q ābo sunt pares in succedēdo. Itē i succedētib⁹ ab intestato puta in duobus fratribus. Dynus Ibi. l. hereditas hanc dstinctionē huius glo. videtur tollere lex. C. de incestis nup. l. si quis incesti. circa finem. versi. ita tamen. Dynus vt ibi dixi. ibi. C. e. l. ij. distin. ergo hic glo. aut prohibens est in gradu proximiori, aut in remotiori: aut in pari. Dy.

Si dominus. Ibi actiones ei scilicet manumisso adeunti. Dynus. nam de domino non est questio quia tempore aditionis factus erat liber per manumissionē ꝛ sui iuris ibi liberis eius scilicet patris prohibentis testamentū mutari. Dy. in ver. sed si legatū dol⁹ rogati restituere nō p̄iudicat illi cui est restitutio facienda. h. d. iste versiculus ibi eum prohibentem. Dynus. Ibi habuisset id est habiturus non esset. Dy. Ibi ad legatum immo videtur ad fiscum vt. j. l. proxima. §. finali. Solu. ibi in fideicommisso vniuersali hic in singulari et est ratio quia ibi habet fisc⁹ commodum quarte quod hic non haberet argu. s. si quis omissa cā testamenti. l. si quis omissa. Ray. in glo. immo aduenientes ibi l. hereditas facit ad id quod nota. s. titulo proxi. l. si sequens in princip. Dy. Et princip. huius glo. multum hic obstat. C. de incest. nup. l. si quis incesti. §. testandi. Dynus in glo. i. domino hic non placet cum non sit dubium cum eo tp̄e quo acquiritur hereditas non fuerit seruus in eius potestate: et ideo certū est ei non fuisse acquisitam vt in littere expositione dixi ibi: immo dic hec bona Dy. in glo. eo tempore ibi alioquin contra. immo dic idem ſm Dynum vt notaui. s. in gl. rubrice. Dy. Ibi alij ꝛ hoc placet Dy. vt predixi ꝛ in glo. rubrice notaui. Dy. in gl. q̄ prohibuit in fi. Ideo autem est quia hic initium habuit licet auferatur indigno ibi non sed ab initio est pro non scriptum arg. s. de here. institu. l. secunda ꝛ. C. de caducis tollen. l. prima. §. j. ꝛ. §. proximo. Dynus in glo. subaudi ideo quod non ibi: sed arg. contra. ad precedens responsum Dy. in fi. sed hic relicto causam dedit dominus et ideo nocet sicut ꝛ in dolo procuratoris contrahentis dicim⁹ quod nocet dño vt. j. de excep. doli. l. si. ꝑcurator. dy. vel dic ſm Jacob. de bel. ꝛ in idem recidit qd̄ ibi hereditas seu legatum relicta fuerunt seruo sine aliquo delicto domini commisso in relinquendo: hic autem domini seu patris delicto qui compellit testatorē ne testamentum mutaret. Jaco. de bel.

Si quis dolo. Ibi denegande sunt actiones opposita doli exceptione. Dy. Ibi fratris autem factum prohibentis testamentum fieri vel fratrē mutari. dy. Et est euidens argu. quod si frater commisit delictum propter bona ex forma statuti debeant deuastari ꝛ habeāt turrim communem qued solum pars fratris delinquentis debeat deuastari. Old. de qua questione plene dixi. j. de operis noui nunciatio. l. prima in princip. versicu. et predicta faciunt ad antiquam questionem ibi fratri non delinquenti. Dynus in glo. proprie non nocet ibi de officio proconsu. l. secunda quia nō priuatur parte qua priuaretur si testamentum mutatum esset: s̄ contra. C. eodem. l. prima. sed dic quod ibi compulit testari hic prohibuit mutari. Sed hec falsa contrariorum ꝛc. vt. s. l. prima in princip. dic ergo quod ibi prohibens mutari vel compellēs testari in nihilo institutus erat hic sic: et ideo ratione sue partis prohibuit mutari et propterea non aufertur precio non ꝑhibenti: sed prohibenti solum. Dynus in eadem glo. in fi. sed si vnus frater testatoris cogeret vt alterum fratrē institueret non valet institutio in effectu vt not. s. e. super rubrica: ergo videtur quod debeat nocere quando prohibuit mutare testamētum cum illa duo sint paria cogere vt instituat vel prohibere ne mutet. ¶ Sed dic quando vnus descrip. prohibet lex presumit quod tantū ratione sue partis prohibeat: sed quando aliquis cogit aliquem vt alium instituat quia coactio est immediata causa acquisitionis illius patitur institutus exceptionē et sic ad idem tendit quia in vno casu dolus alterius sibi nō in altero non prodest. Dy.

Si fidei. Ibi admisit prohibendo testamentū mutari. dyn⁹ ibi falci. i. trebellianice que erat detrahenda per rogatum. dy.

Virum. Ibi codicillos faceret et reuocaret legatū maritū in testamēto relictū dy. Ibi ei. s. viro. Dy. Ibi maritali sermone id est blando et sic nota quod prodest loqui curialiter: ꝛ blando sermone sine dolo quod Cato contigit. Oldra. in glo. in fin. sed ibi fuerat dolus hic non. Dynus. vnde aut in blanditijs est dolus et tunc eis vti prohibitum est vt in contrarijs aut non est dolus et tunc est licitum vt hic et. C. e. l. fi. vbi de h̄ plene notaui.

¶ De iure codicillorum. Rubrica.

Super rubri.

Marginal notes:

Vide bart. in ista rub. et practicā isti⁹ titu. p Bal. i l. testamenti C. d̄ inof. tes.

a ¶ Si dīs. Colligit̄ ex isto. §. ꝫ bal. qñ dolo alicui⁹ mihi acquirat̄ immediate nō de... mihi p... desse... hic ꝛ Dy. in l. j. si quis tamē de iusti. ꝛ iure. Andr. barba. in addi. ad bar.

Super rubrica. In glo. in fi. ꝙ vt ibi no. ⁊ C. de codicil. l. fi. ⁊ in summa. e. titu. ⁊ formam codicillorum ⁊ de eorum materia vide in specu. de instrumentorū editio. §. viso si testamētū non valet iure testamēti nec iure codicillorum. j. eodē l. j. ⁊ ibi de brocardo plene si nō valet quod ago vt ago ⁊c. Quod tempus codicillorum ⁊ non testamēti attendatur. j. e. l. ij. ⁊ l. eum qui. trahunt tñ disposita in codicillis ad tempus testamēti. e. l. ij. §. j. furiosus codicillari non potest. e. l. si furiosus. hereditas que non valet ex testamēto valet ex codicillis. Si hoc dictū est e. l. §. fi. Succedentes ab intestato videntur succedere ex tacita voluntate defuncti. Et ideo de fideicommissario possunt rogari. j. e. l. iij. Codicilli pēdentes ex testamēto pereunt perempto testamēto. e. l. §. testamēto. ⁊ ibi de clausula si non valet iure testamenti ⁊c. Quod codicilli facti ante testamentum non valēt nisi sint expresse confirmati. j. e. l. ante. Conditio adiecta in codicillis institutioni pure facte in testamēto non tenet. j. e. l. diuus. de prima vltima voluntate derogatoria scd̄e. ea. l. §. licet. Qui potest testari ⁊ codicillari ⁊ contra. e. l. §. codicillos. an codicillis confirmatis in testamento spectetur tempus testamenti vel codicillorum quo ad ipsorum valorē. j. e. l. quedam. Et ibi bene quando confirmatum trahatur ad confirmans. quatuor modis codicillandi. j. e. l. conficiuntur. ⁊ ꝙ magis attenditur ministerium iuris q̄ accidentia facti qui potest testari potest codicillari. e. l. §. codicilli. Si tempore testamenti ⁊ mortis est factio testamenti medium tempus non attenditur tempus codicillorum non testamēti. e. l. §. si miles. Si testator confirmat certi generis codicillos reliquos improbare videtur. e. l. §. fi. Ignorās vel dubius de statu suo non potest codicillari. j. e. l. aristo. Quod causatur ab alio nō potest esse causa illius. j. e. l. ꝙ per manus. ⁊ principale non confirmatur ab accessorio. Si vnus succedat preter spem testatoris alius ſm spem succedens ſm spem prestat libertates insolidū. j. e. l. q grani. De alijs legatis vide. j. e. l. penul. plene institutio ⁊ substitutio declarant esse testamētū non codicillos in dubio. j. e. l. illud. §. tractari. Quod legata relicta ab instituto mortuo non debeant ab eius substituto. sed ab eius coherede. j. e. l. quidā referunt. ⁊ quod primo querendum est de personis q̄ de meritis cause codicilli facti ab intestato non rumpūtur agnatione posthumi. j. eo. l. ab intestato. in vltimis voluntatibus verba futuri temporis capiunt preteritum. j. e. l. plociana. Quod testamentum inutile propter defectum institutionis heredis conuertatur in vicem codicillorum. j. e. l. fi.

Sepissime. [a] Si dispositio volentis testari non valet vt testamentum non valebit etiam vt codicillus ⁊ sic si non valet quod ago vt ago nec valet vt valere potest de quo brocardico plene dixi. j. de acceptil. l. an inutilis ibi opinatus est quod apparet per aliquas coniecturas puta quia heredem instituit vt C. de testa. non codicillum. ⁊ j. e. l. illud. §. tractari. Dy. ibi fecisse licet voluntas illa sit ad codicillos sufficiens. Dy. in fi. quandocunq profertur aliqua scriptura imperfecta quantum ad testamētum. perfecta tñ quantum ad codicillos an valeat vt codicillus. dic aut certum est ꝙ tantum volebat testari ⁊ tunc nō valet nec iure testamēti nec iure codicillorum. ⁊ sic intelligitur hec. l. ⁊ j. e. l. fina. vbi de hoc dixi. Aut certū est quod volebat. scribat tñ heredem licet non possit. vt. j. l. proxi. §. fi. tunc trahitur institutio ad fideicōmissariū. vt. j. ad trebel. l. sceuola. ⁊ j. de vul. ⁊ pupil. substi. l. coheredi. §. fi. Aut est dubium. ⁊ tunc debemus considerare ea que in scriptis posita sunt: quia si ea sola scripta sunt que aliter q̄ in testamento procedere non possunt. tunc presumitur ꝙ voluerit testari. ⁊ ideo non valet iure testamenti nec codicillorum. vt hac. l. Si vero talia scripta sunt que aliter q̄ in testamento procedere possunt tūc habemus presumere quod voluit codicillari. vt quia erat verbum relinquo vel simile vt res magis valeat q̄ pereat. vt. j. e. l. illud. §. tractari. ⁊ C. de testa. l. non codicillum. Dy. In contrarium tamen facit ꝙ si aliquis volebat mihi legare in testamēto ⁊ non valebat valet saltem iure simplicis donationis in decretis. xij. q. v. quia Johannes ⁊ ibi in glo. de hoc no. in glo. vlti. ibi. l. antepenul. in prin. Dy. ibi de adop. §. fi. so. ibi est speciale fauore libertatis que so. potest cauillari per. l. iubemus. C. de liberali causa. sed illud cōtingit ex eo. quia illud fit in preiudicio ibi de serui. rusti. predio. l. via. so. ibi agebatur de iure reali vel dic ꝙ hic loquitur in dispositione que pendebat ex dispositione vnius tantum. vel dic tertio quod apparebat testatorem velle testari non codicillari ibi de legatis. ij. l. codicillis. §. lucius. Sed ibi expressum erat ꝙ valeret iure codicillorū. ⁊ eo iure quo valere posset. ibi. §. j. Ad hanc respondeas vt ibi no. Dy. vel dic ꝙ hic est certum ꝙ testator certo modo voluit valere. ⁊ ideo non valet vt valere potest. in cōtrarijs est certū ꝙ voluit valere omni iure ⁊ modo quo valere potest vel saltem dubitatur. Et ad generalem solutionem brocardi si nō valet quod ago ⁊c. dic vt notaui. C. de testamentis. l. non codicillum. ⁊ dicta. l. an inutilis. j. de acceptil. vel dic secundum Jaco. de bel. qui hoc notat. s. de constitu. pec. l. j. §. eum qui. aut certum est ꝙ id quod ago volui valere certo modo aut certum est quod volui valere omni iure quo valere potest. vt hac. l. ⁊ C. de codicill. l. finali. §. illud. ⁊ hinc descendit illud brocardicum quod volui potui ⁊c. de quo dic vt notaui ⁊ dixi. C. si quis alteri vel sibi. l. multum interest. Secundo casu si non valet vt ago valet vt valere potest. vt dicta. l. finali. §. j. C. de codicil. ⁊ s. de mili. testa. l. iij. Tertio casu aut agitur de obligando siue de odio. aut de fauore aut de iure aliquo auferendo. si quidem ago de obligando aut de meo peruenit aliquid ad eum quem volo mihi obligare ⁊ tunc regula est ꝙ si non valet quod ago vt ago valet vt valere potest. vt. s. depositi. l. lucius. cum haberet si certum petatur. l. si ego. ver. ⁊ l. si ⁊ me ⁊ titium. aut de meo ad eum nihil peruenit tunc si non valet vt ago nec valet vt valere potest. vt dicta. l. j. §. eum qui. de constitu. pec. de verbo. obli. l. j. §. si quis ita. in fine. §. ⁊ ar. s. si certum petatur. l. eius qui. §. quas vero. ¶ Fallit in casibus in quibus actum tacite habetur pro expresso. vt. j. de verbo. obligatio. l. stipulatio ista. §. hi qui. ⁊ §. sequenti. ⁊ de eo quod certo loco. l. ij. §. sceuola. ⁊ l. sequenti. ⁊ §. si quis ita. Si autem agitur de fauore si quidem est fauor libertatis tunc est regula quod si non valet quod ago vt ago valet vt valere potest. ⁊ institu. de nup. §. finali. de adop. §. fi. ⁊ in aut. de nup. §. si vero ab initio. si vero est fauor liberationis aut quod ago non valet vt ago quia peccatur in forma ⁊ tunc nō valet vt valere potest. vt dicta. l. an inutilis. in principio. j. de acceptil. aut peccatur in materia. ⁊ tūc valet vt valere potest. vt. s. de pactis. l. si vnus. §. penultimo. ⁊ j. de rescin. vendi. l. cum emptor. Aut est dubium: fuit peccatum forme vel materie ⁊ tunc in dubio valeret vt res pereat. ar. j. de rebus dubijs. l. quotiens. de transac. l. ⁊ post rem. §. si fideiussor. ⁊ quib. mo. pignus vel hypo. sol. l. j. §. cum venditor. si vero agitur de iure aliquo transferendo tunc si non valet vt ago valet vt valere potest. j. de contrahen. emp. l. qui tabernas. de legatis. j. l. si domus. §. fina. de vsufruc. le. l. proculus. de seruitu. l. tum augusti. ⁊ de seruitu. rusti. prediorum. l. via. Jaco. de belui. Vel dic breuius secundū Ol. Aut inter id quod agitur ⁊ id quod agi intenditur est differētia in solo commodo. sed identitas in producendi modo. aut est differentia in producendi modo ⁊ etiam in commodo. si est differentia in solo commodo sed identitas in producēdi modo tūc si non valet quod ago vt ago valet vt valere potest. ⁊ ita loquitur. s. de seruitu. si causa augusti. ⁊ de seruitu. rusticorum pred. l. via. Si differentia est in producendi modo. ⁊ etiam in commodo. tūc aut actus ille de quo agitur nō depēdet ex voluntate vnius tantum. aut ex voluntate plurium. si ex voluntate vnius tantū vt testamentum ⁊ codicilli tunc si non valet quod ago nec valet ēt vt valere potest vt hic ⁊ s. de vulgari substit. l. coheredi. §. cum filie. C. de testa. ma. l. si iure. nisi esset expressum a testatore si nō valeret iure testamenti valeat iure codicillorum vt dicta. l. coheredi. §. cum filie. Si vero pendet ex voluntate plurium vt contractus. tunc aut agitur de obligatione cōtrahenda aut de liberatione inducenda primo casu si non valet quod ago vt ago non valet vt valere potest. vt dicta. l. j. §. eum qui. s. de constitu. pecunia. vbi de hoc. Secundo casu si non valet vt ago valet vt valere potest. vt. s. de transac. l. ⁊ post rem. §. j. cum si. Ol. Ibi item contra ad hanc respondeas vt ibi no. ⁊ vide. j. de ver. obli. l. j. §. si quis.

Sei. Qui tempus codicillorum attenditur ⁊ secundum illud iudicatur non secundum tempus testamenti. hoc dicit vtile secundum legem duodecim tabularum. quia tempore testamenti non erat natus. Dynus. vt. s. de liberis ⁊ posthumis. l. gallus. §. finali. in glo. suspecto ibi scd̄m hec iura scilicet antiquissima. l. duodecim tabularum. vt insti. de bono. posses. in principio. nam ſm hec iura. ff. bene poterat legari. vt. s. de testa. l. si filius. ⁊ de leg. j. l. posthumo. Dy. in glo. tempus. ergo ibi pro nō scriptum. ⁊ non in causam caduci in quo esset si tempus testamenti inspiceretur. Ja.

Codicillorum. Disposita in codicillis trahūtur ad tēpus testi. h. d. ibi ius singulare in hoc quod sequitur. vt quecūq ⁊c. Ja. ibi scribentur habilia in codicillis scribi. Dy. ⁊ Ja. ibi scripta essent eo tempore quo codicilli scribuntur. Jacob. ibi si cum testamentum.

a ¶ Sepissime. adde, codicillorum formas. vt per spe. in tit. de iusti. edic. §. viso. de ipugna.

in quo confirmabantur codicilli et in quo directa libertas relinquebatur. Ja. et Dy. Ibi codicillorum in quibus dabatur directa libertas ex virtute confirmationis codicillorum facte in testamento. vt. j. de ma. testamento. l. libertates. Jaco. ibi testatoris. s. seruus fuisset. Dy. ibi deficiunt vtraque predictorum casuum tamen magis in primo quam in secundo expedit. Dy. ibi eundum est id est per fideicommissarium sunt relinquende. vel dic quod si dentur directo trahuntur ad fideicommissarium. Jac. in glo. quo relicta est directa libertas potest dari in codicillis. dum tamen duobus temporibus sit testatoris. vt. j. de manumiss. testa. l. seruus. et l. vtrum. s. testamenti et codicillorum. vt dicit hec littera. consideratur etiam tempus mortis cum datur in codicillis. et secundum hoc non ob. contraria in glo. signata. quia loquuntur in fideicommissaria libertate. Ja. In glo. quia eo tempore. in fi. immo refertur tantum ad secundum. nam in primo casu non valent directo nec per fideicommissarium secundum Ja. de ra. In glo. contra. s. t. in fi. quia hic de equitate ibi de rigore. Dy.

Furiosus. Furiosus non potest codicillari. h. d. ibi in omnibus que desiderant presentiam et consensum. Jaco.

Hereditas. Que non potest valere ex testamento valet ex codicillis si hoc expressit testator. h. d. ibi data solennitas defectu sic intelligatur. s. de testa. l. ex ea. Dy.

¶ Codicilli possunt fieri ab intestato in quibus possunt rogari venientes de fideicommisso dando.

Si quis. Cum testamentum ab intestato possunt fieri codicilli † in quibus possunt rogari venientes ab intestato de fideicommisso dando. h. d. vel sic qui succedunt ab intestato de iure ciuili vel pretorio videntur succedere ex tacita voluntate defuncti. Dy. ibi fideicommissaria. hoc soluit Dy. ibi prestare debent a quocunque veniente ab intestato. Dy. ibi et codicillos faceret premisso modo. vt non obst. quod no. j. de colla. bo. l. j. §. vel maxime. ad fi. Dy. ibi vel bonorum possessio. iste tex. est contra opi. glos. que dicit quod illi soli ab intestato venientes videntur instituti qui veniunt de iure ciuili. Et hec glo. est. j. de col. bo. l. j. §. vel maxime. Dy. contra quod est expresse hic text. dum dicit legitima hereditas vel bonorum possessio. Sed forte hic posset responderi quod hic fecit codicillos premisso modo quisquis mihi heres erit et c. Et ideo non est mirum si omnes videntur rogati vt dixi in expositione littere super verbo et codicillos faceret ibi pro ventura subaudi eo ipso quod non est in alium ex testamento collata. Dy. ibi vel seruus. de quo nulla erat mentio facta in codicillis. Dy. in scriptus. s. tacite eo ipso quod non fuit alius extraneus heres scriptus. vt. j. e. l. conficiuntur. Dy. In glo. scripti solenniter. pro hoc j. de leg. j. l. ab exheredati. Ja. in glo. ab intestato ibi substitutione pupillari. quia ibi testator nec sciebat ab intestato debere succedi cum faceret testamentum quod de iure crederet valere. et ideo non mirum si lex fingat de succedentibus tantum ex testamento eum intellexisse. Et hic sciebat sibi ab intestato debere succedi. Dy. ibi. §. hec verba. immo dic quod ibi fuerunt quidam heredes instituti vnde non videtur cogitasse de venientibus ab intestato. Sed hic nullum instituit vnde de venientibus ab intestato videtur sentire. j. de condi. et demon. l. que conditio. Et idem probabiliter dicit si quis cum nullum testamentum. Dy. ibidem item secus probatur si fecit testamentum quia tunc solum scripti videbuntur rogati. vt. d. §. hec verba. et hic a contrario sensu. et hoc verum vbi plures heredes instituit et dixit quisquis mihi heres et c. Sed si vnum in testamento tunc non possunt illa verba referri ad vnum. quia quisquis est signum vniuersale. et ideo tunc venientes ab intestato videbuntur rogati secundum Ja. de ra. Item secus probatur si pater fecit testamentum quia tunc soli scripti videntur rogati. vt patet. s. si quis omissa causa testamenti. l. si in testamento. et ibi no. et no. etiam. j. l. proxima. in fi. Sed dic vt ibi. quia ibi est ratio propter institutionem et substitutionem que istitutio est conditio naturalis et exegit solennitatem certam. vt no. ll. allegate in glo. et directo legata non bene valent. vt hic patet. et est ratio vt no. C. fa. herc. l. filium quem habentem in glo. sed quare Dy. in glo. hic quia in fine. j. de leg. iij. l. si ita fuit. Ja. In glo. quia videtur ibi. so. vt ibi quia ibi nominatim ab vna persona vel gradu relicta erant et non successit ille sed alius dic simpliciter erant relicta. Dy.

Testamento facto. Dispositio capiens vires ab alia sapit naturam ipsius et ipsam sequitur et imitatur. h. d. Et in hoc §. dicitur quod codicilli pendentes ex testamento pereunt si testamentum non valet contra videtur quod tota die dicitur et ponitur in testamentis si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum. si ergo diceremus quod perempto testamento perirent codicilli ista verba nullum haberent effectum. vnde distinguit. aut codicilli fiunt vna cum testamento. et in defectum testamenti aut fiunt separatim primo casu quando simul fiunt et in eius defectum et cum dicit predicta verba si non valent et c. tunc si testamentum non valet. vt quia hereditas non aditur vel alio modo codicilli tamen valent. et venientes ab intestato tenentur ad legata. vt. j. de leg. ij. l. lucius. §. filia. Si vero separatim fecit testamentum et codicillos tunc perempto testamento pereunt et codicilli. et sic loquitur. §. iste. et. j. eo. l. ab intestato. ij. rn. Sed pone quod testator dicat volo quod hec scriptura valeat iure testamenti et iure codicillorum et iure cuiuslibet alterius vltime voluntatis an isto casu si non valeat iure testamenti valeat iure codicillorum videtur quod non. nam sic dicendo copulatiue videtur velle quod valeat iure testamenti et codicillorum. et sic non videtur facere codicillos in defectum testamenti videatur facere codicillos quia non est possibile quod eadem scriptura habeat vires codicillorum et testamenti. vt. C. e. l. si idem. et. j. e. l. illud. §. j. et sic dico quod deficiente testamento codicilli habent vires et venientes ab intestato tenentur ad restitutionem. nam videtur rogati in defectum testamenti per illa verba. ar. dicte. l. lucius. §. filia. Dy. Et hoc verum per ea que dixi. s. de testa. mili. l. si miles. que destinauerint. et de vsufruc. le. l. si titio fundus. Et de ista clausula si non valet iure test. plene dixi. C. de libe. prete. aut. ex causa. ver. vltimo. transeamus ibi non essent expresse. Dy. in glo. vlti. ibi scriptos et sic certos. dy. in fi. ar. j. de leg. iij. l. j. in fi. Dy.

Eum qui. Tempus codicillorum quo ad facultates non testamenti spectatur. h. d. in glo. vlti. ibi si certarum. §. fi. omnes iste concordant quia in omnibus inspicitur tempus codicillorum et non testi. vt in qualibet earum patet.

Ante tabulas. Codicilli facti ante testamentum non valent nisi initio expresse fuerint confirmati. h. d. in fi. conferendo in aliquem vel detrahendo. Et est ratio quia vltima derogant primis. vt. j. l. proxima. §. licet. Et dic nouissime iudicauit. i. in testamento vltimo loco facto expresse vel tacite licet indistincte confirmatio non trahitur ad specialiter adempta. vt. j. ad trebel. l. si quis priore. in fi. et arg. j. de cura. fu. §. patri. secundum intellectum Roge. Old. In glo. vlti. in fi. non ademptis expresse vel tacite hoc ipso quod quedam cassauit. ar. s. de testa. mili. l. tribunus. §. fi. Dy.

Diuus. Conditio in codicillis adiecta institutioni iure facto in testamento non valet. h. d. ibi adiecit quia dixit volo quod filij sint heredes sub conditione si emancipentur. Dy. ibi potest ita quod substitutio directo valeat. tamen detrahitur ad fideicommissa. vt. j. ad trebel. l. sceuola. et de leg. iij. l. cum quis decedens. §. seia. Dy. in glo. prima. i. omnino. casus. quia ibi datur hereditas ex vigore testi non codicillorum quasi institutio illa facta fuerit in testo. Dy.

¶ Ultima voluntas dicitur prime derogari.

Licet. Ultima voluntas † derogat prime. h. d. vel clarius si prima voluntas est derogatoria secunde per secundam tollitur prima si specialiter apparet testatorem penituisse prime. vel secundum Ja. de are. Si prima voluntas est derogatoria solennitatis circa secundam compositionem secunde non impedit Jac. et de ista materia plene no. et dicam. j. de leg. iij. l. si quis. in princi. testi. Ibi manus eius scripti si expresse peniteat voluntate prioris. puta quia dixit non obstantibus talibus verbis derogatorijs. Dy. in glo. immo contra ibi so. quod hec est vera. dy. ibi so. vt ibi quidam dicunt quod testator volebat hic solennitatem iuris publici mutare et allegare addendo. Et ideo per contrarium actum solum receditur a tali voluntate vltra ius publicum et commune cum de facili redeat ad naturam suam. s. de pac. l. si vnus. §. quod in specie. Et hanc opinionem innuit casus summarius. Ja. de are. Sed dic vt dixi dicta. l. si quis. in prin. testamenti. Dy. et sibi hoc concor. vel dic vt ibi. Dy.

Si post testamentum. Ibi mortuo licet tempore testi viueret vt sit aliqua dubitatio. Dy.

Codicillos. In glo. in fin. ergo qui potest testari potest codicillari et econtra nisi specialiter prohibeatur vt sunt quidam qui not. s. de testamentis. l. si quam

si queramus.

Quedam. Si confirmatio codicillorum est facta tempore vtili et codicilli tempore inutili vel etiam in codicillis sunt verba presentis temporis attenditur tempus codicillorum et non testamenti. hoc dicit Dynus. vel sic codicilli in testamento confirmati regulariter referuntur ad tempus testamenti fallit q̃n confirmatio esset facta tempore inutili. Itez q̃n testator in codicillis disposuisset per verba presentis temporis Op. duobus modis. primo q tales codicilli ad testamẽtum referantur. vt. j. e. l. quidam referunt cũ si. Sed istud regulare illud speciale. et ratio specialitatis i textu apparet et ex casu summario. Scdo op. q scriptura confirmans consideret non confirmata. vt. s. de testa. tute. l. testamẽto. de here. insti. l. a se. et de condi. instit. l. institutio talis. Sed eodem modo respõde q hoc speciale ratio q: in primo casu actus fuit cõsummatus tempore inutili ad qd confirmatio facta tpe vtili trahi non dz vt i gl. In secũdo vero casu hoc operatur verbum presentis temporis quo ad preteritum non trahitur. vt. l. si ita. de auro et ar. le. Ray. Et hec dictio quedam non est nota regulare sed est nota exceptionis. vt. j. de acquiren. re. do. l. quedam. vbi de hoc dixi. Alia est ergo regula et via cõis. s. q codicilli regulariter trahũtur ad tẽpus testamẽti que regula fallit hic. et ita exponit Azo hanc dictionem quedam in brocardis de testa. et vlti. volun. vltima rubricella. et dixi in alphabeto dictione quedaz ibi confirmationem codicillor. i. ad tempus testamẽti quo codicilli confirmantur. Dy. ibi non valerent nisi nõ redeat in ciuitatẽ. vt. j. de capti. l. in bello. §. codicillos. Dy. ibi itaq3. i. sicut si scribent in eo loco. Dy. ibi. vbi. i. in quo. Dy. ibi veluti si ita no. ar. ad statutum quo continet q qui est in banno satisdet ne occidat vt trahatur etiam ad eos qui postea fuerint positi in banno pro hoc ar. s. de libera. le. l. aurelius. §. j. j. ti. ij. l. fi. §. j. et C. de sac. ec. l. iubemus nulli. ver. ea enim. Ja. contra puto per ea que no. et dixi. C. de legi. l. leges et constitutiones et in q̃omibus statutoruz quarta particula. ver. itẽ quero statuto cauetur q qui est in bãno satisdet in glo. prima. ibi. §. codicillos. qd est etiam s̃m Dy. si in tpe mortis et testamẽti habeat testamẽti factionẽ lz nõ haberet medio tẽpore qd non extenditur propter extrema q̃ sunt vtilia. vt. j. l. proxi. §. si post factum in glo. qd post multũ. ibi. l. si cuz dies. in prin. et de testa. mili. l. si certar. §. vlti. et dic q ibi. Dy. ibi de ver. ob. l. si due. vel ibi loquitur quo ad acquisitionem fiẽdaz patri ibi institutio. so. ibi vna dispositio erat disponẽs alia declarans que declarans detrahitur ad disponentez. vt. s. de here. insti. l. asse toto. hic vero confirmans alia disponens in fi. so. confiteor q speciale est in casu huius. l. et ratio specialitatis apparet in casu summario. vel dic ad oĩa contraria. Sed Jac. de belui. aut tractatur de contractu vel tm̃ sine codicillis tm̃. et tunc res trahitur retro ad tempus contractus seu confirmationis. vt. d. l. si filius. et d. l. qd dicitur. aut tractatur de testamẽto et codicillis simul vel de alio actu duplici. et tunc si quid primo quis confirmauit postea codicillos fecit vel aliquid concessit si res vitiaretur vel redderetur inutilis si traheretur ad tẽpus confirmationis non trahitur retro. vt. C. de testa. ma. l. j. si vero non redderetur inutilis sed qd eadem manet persone cõditio facti qualitas est mutata tunc res retro trahitur ad tempus confirmationis. vt dicta. l. institutio. cum concor. Si vero persone conditio est mutata vel facti qualitas tunc non trahit ad tempus confirmationis. vt dicta. l. institutio. et de testamento mili. l. si certarũ. §. fi. et l. sequenti. et hic et. j. e. l. quidaz referũt. cum concor. Si autem econtra primo aliquid concessit siue disponit et postea confirmauit. si quid res ex se vires habebat tẽpore confirmationis et confirmatio nihil noui addit tunc spectandum est tempus concessionis vel dispositionis non tẽpus confirmationis. vt. j. de leg. j. l. legata. ij. respon. et C. de dona. inter virum et vxorem. l. ex verbis. Si vero ex se non valebat et aliquid noui ei attribuitur ex confirmatione tunc spectanduz est tempus confirmationis. vt dicta. l. legata. j. et ij. respon. et. s. de testamento militis. l. tribunus. §. j. et. j. l. proxima. §. si miles. cuz concor. et extra de confir. vtili vel inutili. c. j. et ij. vbi de hoc. Ja. de belui.

Codicillandi forma dicitur esse quadruplex.

Conficiũtur. Codicillandi forma † quadruplex est et dispositio debet intelligi secundum iuris ministeriuz nõ secundum accidentiam facti. h. d. ibi sine testamento et tunc debentur legata a venientibus ab intestato. et hoc sequitur Dy. ibi paterfamilias qui moritur intestatus. Dy. Et no. bene hunc textum q: sepe allegat. et intellige vt no. et dixi. j. de bo. pos. l. sed cũ patrono. §. bonor.

Codicilli. Ille põt codicillari qui põt testari de iure lz non de facto. h. d.

Si post factum. Si tempore testamenti et tẽpore mortis est factio testamenti medium tempus confectionis codicillorum non attenditur. h. d. vel sic non attenditur medium vbi extrema sunt vtilia vel clarius si testamentum in quo codicilli sunt confirmati rũpatur de iure ciuili vt per capitis diminutionem minimaz vel arrogationem et sic etiam codicilli rumpantur postea iure pretorio confirmetur causa impedimenti submota confirmantur etiam codicilli q̃q̃ tempore inutili facti. h. d. ¶ Op. trib⁹ modis. primo de. l. j. C. de codicil. secundo de. l. ij. C. de postulando. Item de auf. ingressi. C. de sacro. ec. vbi quis ꝓhibetur de alienis testari. et so. vt in glo. Ray. Et hoc ordine procedit hic iurisconsultus q: primo ponit thema et questionem vtrum valeant codicilli. Secundo ostendit q codicilli non valeant. Tertio remouet quandam similitudinem inter casum propositũ et aliũ casum qua remota ostendit testamentum non valuisse. Quarto ostendit codicillos valere. Quinto determinationem suam per casum similem probat. Vel dic q primo ponit thema et q̃stionem. Secundo allegat pro et contra. Tertio remouet quandam similitudinem qua remota ostendit testamentum non valuisse. Quarto determinat et suam determinationem per simile probat lecta littera. Quere primo quo iure valeat testamentum. Secundo quere vtrum requiratur hoc casu qd approbãtur codicilli eo tempore quo factus fuit sui iuris. Et videtur q sic. vt. j. de leg. j. l. j. §. j. Econtra videtur q non. quia confirmauit eos ante quando erat sui iuris et sufficit semel velle. vt. j. de aqua plu. arcen. l. in diem. et de condi. indebi. l. indebita. et ita tenet Ja. de ra. dum tamen per aliquod iudiciuz approbetur testamentum primo factuz. vt insti. qui. modis testa. infir. §. alie. et. j. de secũ. tab. l. qui ex liberis. §. testamento. Tertio quere circa fi. ex quo tempore valeant codicilli. Cy. ibi se prebuerit et sic est irritũ testamẽtum. Dy. ibi atq3 ita post codicillos. Dy. ibi decesserit declarato q volebat testamentum valere. vt. j. de secundis tab. l. qui ex liberis. §. testamẽto. Ja. ibi codicillos confirmauit quos post inutilitatem fecit. Ray. Ibi legata debeãtur. nam et testamentum et c. Dyn. ibi valet de iure pretorio per secundum tabulas. Dy. ibi non habuit et propterea non videãtur valere. Dy. ibi huius aũt. Dy. s. arrogati. Dy. ibi. testatur id est codicillatur. Dy. ibi nam si posthumus probat qd potest facere codicillos qui de iure potest facere testamentum et dicit posthumus natus preteritus. Ray. ibi rumpit testamentum et per consequens codicillos ad testamentum factos. Dy. ibi decesserit posthumus viuente testatore. Dy. in glo. et ideo valere in fi. et secundum hoc habeas. s. sed Dy. in glo. anteq̃ fieret. in prin. et postea in mutitate fecit codicillos deinde sublatum est impedimẽtum. nam si non esset sublatum impedimentum mutitatis non valerent codicilli s̃m Jacob. de ra. in glo. iure ciuili per quod videtur q nõ valeãt eius codicilli. Ray. In glo. vlt. ibi dixerit. s. testator. Dy. in eadem glo. in fi. sed hoc quomodo cum ponas testatorem mortuum cum nascitur posthumus et rũpũtur codicilli. Sed ponas posthumuz natum post testamentum factum viuẽte patre factis etiam codicillis qui rupti sunt agnatione posthumi. sed confirmati fuerunt per testatorem et sic valent ex nunc. i. ex die confirmationis licz ammodo posthumus moriatur mortuo patre. et sic procedit glo. Dy. In eadem glo. ibi dico q non valet. vt. s. de lib. et posthu. l. si a primo. Dy. ibi nec codicilli. s. q̃n viuo testatore decessit. nã ad illum casum nunc reuertitur. Dy.

Si miles. Attẽditur tps cõpositionis codicillorũ non confirmationis facte in testamento h. d. vel sic ꝯfirmauit facta tpe inutili nõ vitiat codicillos postea factos in tpe vtili. Ray. ibi ante militiã et sic valeret iure cõi nõ iure militari nisi ꝯfirmet tpe militie. vt. s. de testa. mili. l. tribunus. Ray.

Si eo seruo. In glo. videbat nõ valere legatum seruo manẽti h̃uo nõ valet. vt. l. seruis. sed hic nõ manet seruus q: legat sibi libertas. Dy. in fi. q: codicilli sunt pars testi. vñ duz ordinant codicilli ꝑficit testm̃. vt. j. e. l. qdã. et id dr esse ꝑfectũ et c. vt. s. de orig. iur. l. j.

Si quis. Si certi generis si prima voluntas est tacite derogatoria secũde per compositionez secunde non tollitur prima. hoc dicit. Vel sic si testator confirmat certi generis codicillos ceteros improbare videtur ibi nouissimos fecero. et pro hoc sumpto ar. a contrario videtur velle nõ nouissimos nõ tenet et sic verba prime volũtatis erãt tacite

derogatoria vt dixi in summario.

Aristo. Incertus de statu suo non potest facere codicillos nisi sit veteranus. hoc dicit. Ray. Aristo negauit et bñ. Dy. ibi Ulp. notat cõfirmando et exceptionem ponendo. Dy. ꝛc.

Quod per manus. Illud qđ causat ab alio non potest esse causa eius a quo causatur. h. d. vel sic principale non debet ab accessorio confirmari. ad hoc. ſ. de vulg. ſubſti. l. ex pupillari. vel plenius ex codicillis capientibus vires ex testamento non deberet testamentum capere vires. in gloſ. que est caput in fi. Et qui alios docet non debet ab aliis edoceri. in auč. de sanc. epi. §. ij. Ja.

Qui graui vtero. Id est grauida. et breuiter hoc dicit. Si preter spem codicillãtis alius admittatur ad bona ille qui admittitur secundum spem insolidum tenetur prestare libertates. h. d. ibi ad filium iam natum quẽ solum credebat successurum. Dy. ibi posse. i. debere. Dy. opp. ſ. e. l. ſi quis. sed ibi per verba quis ꝛc. Secundo opp. C. de cadu. tollen. §. ſi nauť. Sed ibi habet partem iuris accrescẽdi vel substitutionis hoc iure suo et suo nomine principaliter sicut filius. Tertio oppo. ꝙ prestenť legata coniunctis personis sed illud quando venit per contra ta. Quinto de leg. j. C. e. Sed hic codicilli non fuerunt facti ad testamentum op. de. l. ſi cum ea. et l. is qui. Sed illa distinctio locum non habet in libertate. et ideo in eo speciale. Op. de fideicõmiſ. libe. l. alieno. §. j. Sed ibi simplr hic a solo filio. Op. de pactis. l. tale. §. fi. So. vt in glo. Old. In glo. immo ibi. l. is qui. hec vera. Dy. ibi so. ibi. qꝛ ibi ꝫm voluntatem hic preter voluntatem succedit. Dy.

Illud. Ibi iure suo. i. mero iure ab intestato. dy.

Tractari solet. Institutio heredis et substitutio ĩ dubio declarãt scripturã eẽ testm̃ et nõ codicillos. h. d. Uel clariꝰ si istitutio directa fiat ĩ scriptura minus solẽni si quidẽ constat ꝙ testator voluit facere codicillos ad fideicommiſ. trahitur. Si vero constat ꝙ voluit facere testamentum secus est ꝙ in dubio presumitur. Sed hec scriptura institutionem et substitutionẽ cõtineat. h. d. ibi codicillis. i. quadam scriptura que sufficiebat ad codicillos non ad testamentum. Dy. ibi titium heredeꝫ. et dubitabatur an iste titius posset petere bona sibi restitui quasi veniẽtes ab intestato fuerint rogati restituere. Dy. ibi. sed multum interest cũ queritur an venientes ab intestato teneantur restituere titio. Dy. ibi hoc casu. ſ. testamẽtum facere voluit. Dy. ibi voluntatis autem questio. i. voluerit facere testamẽtum vel codicillos. Et qđ dicit ex eo scripto. i. ex eo ꝙ inuitia volũtate vel testõ scriptũ reperiť. vt. ſ. de arbi. l. non distinguemus. §. quod testamẽta aperianť. l. j. et ſ. de transac. l. de his ꝯtrouerſiis. Dy. ibi declarabitur cũ dubitabitur an voluerit testari vel codicillari. Dy. ibi et substitutũ aſcripserit et hoc ostẽdit eũ voluisse testari. Dyn. ibi heres hoc etiã ostendit eũ testari voluisse. qꝛ fideicõmissarius nõ est heres. in fi. et ideo tunc venientes ab intestato non teneňť bona restituere qꝛ scribẽdo heredem et in eadẽ voluntate facere in qua illud fieri põt. vt. ſ. e. l. diui. al's diuus. et l. j. §. fi. aut ergo certũ est ꝙ facere voluit testm̃ et nõ teneť legitimi restituere aut certũ est ꝙ voluit facere codicillos. et tũc tenentur legitimi restituere. vt. ſ. e. l. ij. §. fi. In dubio debẽt ꝯſiderari verba a gestatore prolata. vt hic Dy. in glo. et vt. C. in fi. et ideo qꝛ appositũ fuit verbũ cõe qđ põt trahi ad directũ. et ad obliquũ. et ideo bꝫ necesse eligere heres vtrum dicat esse testamẽtum vel codicillos. vt. C. e. l. fi. Sed si appositum fuit verbũ directum tunc est testamẽtum per. l. non codicillum. Sed si fuisset verbũ inflexũ tunc codicillus. vt. C. ad trebel. l. et ſi non aſcripta. Ja. et vide ꝗ no. d. l. non codicillum. et facit iste. §. ad illam clausulã si nõ valet iure testi ꝛc. de qua plene dixi. C. de libe. prete. auč. ex causa. ver. vltimo transeamus.

Quidam referunt. Referũt legata relicta ab instituto mortuo non debentur ab eius substituto sed ab eius coherede debeňť insolidũ de rigore: de equitate tñ pro parte dať exceptio. h. d. Uel sic si legata ĩ codicillis adimantur vel dentur ab institutis nunc mortuis vnus tñ tẽpore testamẽti datio et ademptio nulla est. et hoc si oẽs sunt mortui. Si vero supersint aliqui secus est veruꝫ superstites in parte tñ hereditatis. si succedunt de rigore teneňť insolidũ allegata. Sed de equitate teneňť solũ pro hereditaria portione. h. d. hec lex. et l. ſi cũ ea. j. e. ꝫm verũ intellectum que ꝯtinuať cũ fine huius. l. et ipsum corrigit. Ray. Et sic proceditur in. l. ista qui a primo ponit casum siue qõnem in qua sibi aduersabantur proculus ex vna parte et sabinus et cassius ex altera. scđo pro sñia sabini arguit seu rõnem inducit. tertio approbat sñiam proculi. quarto casum illum de quo erit altercatio limitat et subdiuidendo ꝓsequitur diuisionem querendo et respõdẽdo. Ol. ibi in questione. i. dubium esse videť qꝛ questio nihil aliud est ꝙ dubitabilis propositio ꝫm dialecticos[a]. Dy. ſ. mãdati. l. lucius. et vide in alphabeto et ad. l. fal. l. qui quadringenta ibi ꝯtrouersiaꝫ que sequitur. Dy. ibi etiam hoc tpe. i. post mortem heredum institutor. Dy. ibi ꝙ. ſ. heredi ꝑinde ac si data essent vel adẽpta in testõ. et ideo valere dationẽ et adẽptionẽ. Dy. ibi nimirum. l. certe. Dy. Et reuertitur ad responsionem sabini et cassij et eius reddit rationẽ. Dy. ibi seruent sed si habentur pro parte testamẽti in eius relicta vel adempta perinde valẽt ac si in testamẽto essent data vel adempta. sed instituti viuebant tempore testamẽti. ergo et tpe codicillor viuere intelliguntur. et sic valerẽt data vel adẽpta in eis. Dy. ibi verissimã dicere de presenti nõ. tamẽ mõ rñdet questioni proposite. sed in ver. et in ꝓposito igitur. vel ꝫm Ja. in ver. multo ꝗ magis ibi nullus momenti a sui principio. Jac. Ibi lꝫ testi. ſ. tpe. Dy. ibi cõferat. ſ. testator. dy. qđ est eoipso ꝙ codicillos legata aſcripsit sine eo ꝙ aliquẽ vocent. Ja. ibi in rebus humanis nõ est tpe codicillor. ar. ad hoc j. ti. j. l. ſi duobus. §. fi. et hoc est verum de rigore tñ de benignitate etiam presumpta voluntate testatoris non teneť nisi pro parte sua. et hoc sequitur Dy. in. l. ſi cũ ea. que continuatur cuꝫ ista ꝫm Dy. ibi vacua efficietur. i. eo qđ certum est heredẽ fuisse mortuum tpe codicillor vacua fuisse declarabitur. Dyn. ibi ab instituto nõ a substituto. Dy. i. in institutione confirmentur l. confirmata intelligenť. Sed cũ institutio nulla sit ergo et codicilli nõ valeť nisi a substitutis legata essent relicta. Ja. ibi cõfirmarenť et sic si institutus esset mortuus codicilli nõ valerẽt. dy. ibi erit tractatus. i. questio sic. j. ad. l. fal. l. quadringenta. Dyn. ibi si quis mihi. nam per ista verba intelligitur tãtum de insti. primo gradu. vt. ſ. de vulga. et pupil. subſti. l. qui liberis. §. hec verba. Jaco. ibi multoꝙ magis soluit questionem. Ja. ibi totũ debere puto de rigore secus de equitate. vt. j. e. l. ſi cum ea. que continuatur cum ista ꝫm Dy. ibi cura propria nomina si legata fuerunt relicta expressis noĩbus ꝓprijs heredũ an legata in solidum debeãtur. Dy. in fi. vnde tali adiũctione pro nulla habita solus superstes teneri videtur. vt. j. ti. pri. l. ſi duobus. §. j. Old. Collige ex ver. et in ꝓposito vnũ ad qđ tota die allegatur hec lex per aduocatos. ſ. ꝙ prius est querendũ de personis litigantium vtrum sint legitime persone ꝙ queratur de meritis cause. Dy. pro hoc. xxiij. di. c. illud. ij. q. j. in primis de iudi. Leuꝫ quem. temere. cõia predi. l. venditor. extra de despon. impub. c. ad dissoluendum. de re iudicata. abbate sane. §. j. de eccle. edifi. c. ad audientiam. in auč. de testi. §. ſi vero. ibi ꝙ tempore disputationis. et j. de lega. ij. l. non oportet. et de probatio. l. ab ea parte. nam persone legitime requiruntur in iudicio et si per vim vel alio modo. l. j. et ij. et initio iudicij. vt. j. qui dari tutor. possunt. l. vniuersis. et qui legitimam personam habeant stan. in iudicio per totum. et prius queritur de persona actoris ꝙ rei. ſ. de procurato. licet et. C. qui accusare non possunt. l. non ignorabit. In glo. faciẽdo codicillos. in fi. ſo. non est querẽdũ de persona qñ superest. vt ibi. sed qñ desijt esse in rebus humanis. tũc ꝙrendum est vt hic. Ja. de bel. vel dic ꝙ in cõtrariũ dispositio erat valida hic inualida. in glo. et postea dũ codicillos ibi in qõne. ſ. posuit et sic tollitur obiectio qꝛ videť ꝙ in duabus personis loquať in themate qõnis. sed nõ dicit hoc vt velit dicta repetere sed vt ostendat ea que dicta sunt in duobus habent locum in vno herede qui institutus est. Uel dic ꝙ in principio querit de duobus heredibus referẽdo se ad diuersa testã. sed quicqd sit dꝫ intelligi vbi testator ignorabat heredes institutos fore mortuos. nã si sciret eos mortuos et legaret in codicillis videreť legare a substitutis et valẽt legata in glo. legatũ in fi. qꝛ nullo tpe tenuit impositio. Dy.

Ab intestato. Factis codicillis ab intestato nõ rũpuntur agnatione posthumi. h. d. Uel clarius ab intestato in codicillis legata relicta debeňť a venientibus ab intestato natis et nasciturís relicta võ in codicillis. ad testm̃ factis debeňť solum aſcriptis in testõ. et ideo rupto testõ rũpuňť etiaꝫ codicilli. h. d. ibi codicilli sine testõ facto. Dy. ibi nã si vnus casus. i. cadendi modus. qꝛ dñs vnus est modus legata ad irritũ deducenda ꝗ sunt relicta in codicillis sine testõ factis videlꝫ si nemo ab intestato successerit. Ol. ibi desiderať qꝛ a seipsis vires assumunt. Dy. ibi sed vicem testamẽti no. ergo ꝙ ꝓ relictis in codicillis et qualibet alia vltima voluntate datur actio ex testõ. Ol. ibi ciꝰ. scilꝫ testamẽti. Dy.

[a] Scđꝫ dialecticos. Aduertendũ est [illegible] regulr apud [illegible] q stio poniť ꝓ tortura. vt i ti. de qđ. ff. et vide no. in. l. apud labeonẽ. §. qõnẽ. ſ. iniur.

Sed cum ea

Sed cum ea voluntas. Ibi heredibus superstitibus. Dy. In glo. qui testamẽtum in fi. Et hoc prout continuas cũ. l. ab intestato. sed melius vr̃ posse continuari ad. l. quidam. in fi. in eo qđ ibi dicit ꝙ heres vnus prestat legata insolidũ. nã ista corrigendo dicit ꝙ prestare tenet̃ solo mõ pro parte hereditaria. ꝛ hoc sentit gl. d. l. qdã. in fi. ꝙ illa corrigat̃ p. l. j. ȷ̃. e. l. is qui. Dy. Sed tũc ob. qđ dicit littera heredibus nisi referat̃ ad testamẽta diuersoꝝ. Alij dicunt ꝙ non corrigit sed determinat̃ per hanc. l. si cũ ea. qđ idem est in effectu. Dy.

Verba futuri temporis in vltima voluntate capiũt etiaꝫ preteritum.

Nociana. In vltima voluntate verba futuri tpis † capiunt etiã preteritum. h. d. Dy. Et cõ cor. de leg. j. l. si talis scriptura. §. fi. ꝛ. l. seq. Ray. ibi cauit in testõ post codicillos facto. Dy. ibi. qꝛ verbum. ꝛ sic quantuncũqꝫ verbũ p̃ntis tpis futura cõprehendat. vt. ȷ̃. de leg. ij. l. si ita quis. hoc totũ posset dici presens qđ est post mortem. qꝛ oĩa vires assumũt p aditionem. Sed vbi distincta sunt ꝛ distinctus effectus tẽpoꝝ. p̃sens non cõprehendit futurũ. vt. ȷ̃. de leg. ij. l. ita scriptum. ꝛ de aur. ꝛ arg. le. l. si ita. Dy. de hoc vide qđ no. ꝛ dixi. ȷ̃. de ver. sig. ob. l. si a colono. Et plenius de ver. sig. l. verbũ oportebit. ꝛ in alphabeto dictione futura obligatio.

Is qui vnum. Si p̃ter spem codicillantis alius admittit̃ ad bona. pars legatoꝝ diuisibiliũ debet̃ per eũ secꝰ indiuisibilibus. h. d. ibi diuidua sunt relicta. Dyn. ibi reliquisset ab intestato. Dyn. ibi prius. i. ante codicilloꝝ factionẽ. Dy. ibi dici põt allegãdo vel de rigore. dy. ibi extitisset p̃r. ꝛ hoc de rigore iuris. secus de eqtate. ꝛ hoc sequit̃ immo ꝛc. Dy. ibi non possunt. qꝛ sunt indiuidua. Dy. ibi illi quẽ solum credebat successurũ. Dy. ibi ablaturus. s. pater. Dyn. In glo. corrigit qđ dixit in fi. vel dic tenet̃ insolidum ꝫ obstat doli exceptio pro vna dimidia. vt. s̃. e. l. quidã. in fi. ꝛ. l. si cũ ea. sed idẽ est effectus. Dy. In gl. immo in totũ ibi de equitate hec vera. dy. ibi cũ filius in prin. vbi prestat̃ pars estimationis indiuiduorũ Dy. Et dic aut testatoꝛ dãnat eũ quẽ credit succedere soluꝫ ꝛ hꝫ locũ. l. ista. aut sciebat solũ successurũ p parte ꝛ tũc hꝫ locũ qđ dicit̃ in. l. ꝯtraria siue sint diuidua siue indiuidua. Old. In glo. al's ille ibi. vel vt ibi. qꝛ ibi sciebat aliũ successurũ cũ noĩato hic ignorabat. Dy. qꝛ intelligit̃ quilibet institutus ex tacita p̃sumptione. vt. s̃. e. l. si quis cũ testm̃. Dy. in fi. ꝛ dic vt ibi plene no. Dy. vel dic latius vt clareant oẽs. l. de hac materia tractãtes. Aut testatoꝛ reliquit legata simpl'r ab intestato. ꝛ tũc debẽtur a quolibet succedente. vt. s̃. e. l. si quis cũ testm̃. ꝛ. l. conficiũtur. circa prin. aut a certa p̃sona. ꝛ tũc aut succedit illa tantum. aut alia tantũ. aut illa ꝛ alia. Primo casu qñ illa tm̃. planũ est qđ valet legatũ. vt. ȷ̃. de leg. iij. l. j. §. sciendũ. Scđo casu qñ alia tm̃ tunc non valet legatũ. vt. d. l. j. §. vlti. Tertio casu qñ illa et alia. aut credebat testõr noĩataꝫ personã tm̃ debere succedere. Aut noĩata vna cum alia si solam noĩatam tunc aut legatum est diuiduum aut indiuiduum. si diuiduum tunc debetur a p̃sona noĩata. probata eñ ab alia que successit p̃ter spem testatoris nihil debet̃. vt hac. l. ꝛ. ȷ̃. de leg. ij. l. cum pater. §. cũ estimaret. Si indiuiduum tunc nullo modo debet̃ earuꝫ fauore. vt. s̃. e. l. q in graui. In alio casu qñ credebat noĩatam personaꝫ succedere vna cum alio tunc legatuꝫ debet̃ insolidũ ab ambobus vt. ȷ̃. de leg. iij. l. post emancipationẽ. Dy.

Vide Andreã barba. in additi. ad bar.

Casus in quibus scriptura si nõ valet iure testamenti valet iure codicillorum.

Si palam. Testm̃ † inutile p̃pter defectũ institutionis heredis ꝯuertitur inuicem codicilloꝝ. h. d. ibi nuncupatus sit. nõ tñ scriptus tabulis ꝛ ꝯstat ꝙ testatoꝛ in scriptis vult testari. Dy. ibi relicta qua scriptura non erat heres institutus. dy. In glo. j. in fi. ista glo. dꝫ intelligi qñ certũ est ꝙ testatoꝛ voluit ꝯdere testm̃ in scriptis. ꝛ ideo nec vt nuncupatiuũ valet qꝛ noluit. nec vt in scriptis qꝛ nomẽ heredis non fuit scriptũ. Sꝫ vbi ignoratur tunc dicendum est ꝙ nuncupatio heredis coram solẽni numero testiũ facta inducat testm̃ nuncupatiuuꝫ. vt. s̃. de testa. l. heredes palam. in prin. scriptura nõ que ꝯtinet legata faciat codicillos ꝛ ista appellabitur dispositio perfecta lꝫ non scripta. ꝛ ita dꝫ intelligi glo. que est in. l. si is qui. s̃. de testa. qui legem istam exponit ꝛ intelligit aliter q̃ ista. Sed vterqꝫ intellectus ꝯtinet veritatẽ. ꝛ ad vtrũqꝫ põt trahi. l. ista. diuersis tñ respectibus qꝛ hic certuꝫ est ꝙ voluit testari in scriptis quo casu. nũcupatio inducit testm̃ nũcupatiuũ vt dictũ est. Dy. Breuiter ergo collige tres casus si scriptura non valet iure testi an iure codicilloꝝ valere possit. dic aut defectus est solũ in solẽnitate sed non in noĩe heredis. qꝛ nomẽ heredis est nuncupatiuũ vel scriptum vt debuit. ꝛ tunc non valet nisi testatoꝛ hic dixit. vt ꝛ. s̃. l. j. ꝛ de vul'. sub. l. coheredi. §. cum filie. ꝛ est rõ qꝛ cũ certum sit testatorem voluisse facere testm̃ nõ possumus ꝯiecturari aliã voluntatẽ. vt. ȷ̃. de ver. ob. l. cõtinuus. §. cum ita. Si vero est defectus circa nomẽ heredis qꝛ nõ est scriptꝰ vt dꝫ tũc aut voluit testari in scriptis ꝛ obtinet hec lex aut nũcupatiue ꝛ tũc secus. Et rõ colligit̃ ex glos. ꝛ his que p̃rime dixi. Si võ testm̃ deficit rõne preteritionis dic vt in aut ex cã. ꝛ de leg. ij. l. codicillis. §. fi. Ray. ¶ In glo. al's testi ibi exheredatio. i. esse nõ vr̃ ꝙ sola nũcupatio heredis in testis in scriptis non sufficit lꝫ in testamẽto nũcupatiuo sit secus. vt. C. de testa. l. iubemus. vñ qđ operatur defectus nuncupationis in testamento nuncupatiuo hic dꝫ operari defectus scripture in testõ in scriptis. Ray. ibi alia deerant vnde ibi fuit peccatũ in materia hic in forma ꝛ per hoc tollunt̃ oĩa ꝯtraria huic similia ꝛ sic hic institutio habetur pro non facta. ꝛ ideo presumit̃ voluisse codicillari testõr. vñ secus dicerem si voluisset testatoꝛ facere testamẽtum nuncupatiuum. qꝛ ibi sufficit sola nuncupatio sine scriptura. Ray. in gl. al's testamẽti ibi de his legatis. vel dic idẽ ꝛ si aliquis fuit mortuus institutus per. l. eam quã Ja. que statim. ȷ̃. allegat̃ ibi. so. vt ibi qꝛ ibi omissum fuit volũtate testãtis. Dy. in fi. Itẽ ꝯtra s̃. de testa. l. si is qui. so. vt ibi. Et dic plene de materia huius. l. vt ibi no. Dy.

¶ Explicit lectura dñi Alberici de rosate pergamẽsis super prima parte Infortiati cũ additionibus: concordantijs: ꝛ numeris. Impressa quidem Luguduni per egregium calcographũ Jacobũ mareschal. Anno a ṽginis partu. M. ccccc. xvij. die vero. xix. mensis Nouembris.

¶ Registrum huius operis.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t v x.

Omnes sunt quaterni preter a qui est quinternus. ꝛ x qui est ternus.

1'18707538

140

ALBERI.
10°
Rosate
Sup.
M. Infort. part.

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm